

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
 Egész évre — 60 K Negyed évre — 15 K
 Fél évre — 30 K Egyes szám ára 1 K 20
 Megjelenik minden vásárnap.

Felolós szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Rozsnyón, a református lelkézi hivatalban, hová a
 kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges
 reklamációk küldendők.

Népiskolai vallástanításunk.

II.

(R. L.) Ha e cikkünk címűl irt fogalom valóban fedné azt a munkát, amelynek érdekében foglalkoztat az egyház egy egész nevelő-oktató gárdát s amelynek kivánatos sikere érdekében írjuk e cikket is; vagyis ha a „vallástanítás”-t eredményes vagy legalább kielégítő céleszköznek minősíthetnők: akkor azon a megállapításon túl, hogy az iskola tanítójának kezében van helyén a „vallás” „tanítása,” több mondani valónk alig lehetne. Mert a tanító — a vallástanítás anyagát megkapván készen az egyháztól — a tanítás módszerének teljes birtokában van, mondhatni, mestere a módszernek; a magas színvonalu tanítóképzők képezték mesterré.

De — mint legalább igyekeztem világossá, meggyőzővé tenni — a vallástanítás helyett a *vallásos nevelés-oktatásnak* van heije az iskolában, különösen az elemi népiskolában, hogy gyermekeinket a *vallás, a hit átélésére* tegyük alkalmassá, képessé. Ezért a vallásos [nevelő-oktatónak is, tehát — amennyiben az iskola tanítójáról van szó — a tanítónak is *élő hitű* református keresztyénnek kell lenni. Aki nem élő hitű, az az élő hitre nem is nevelhet. Mint ahogy a ki nem szeret, az a szeretetben példa nem lehet.

Itt áll elénk egy nagy felkiáltójel s utána egy nagy kérdőjel!

Az élő hit szempontjából megfelelnek-e mindnyáján tanítóink a mértéknek?!...

Sok és nagy jóérzéssel vagyok a tanítók iránt, népünk és a jövő generáció nevelő-oktatói iránt. Azoknak egyéniségét (még ha „modorosság” jellemzi is) nem a sablonos mérték szerint nézem és ítélem, mert a hivatásteljesítés teszi a nevelő-oktatókat sajátlagos egyéniség-typussá. De az utóbbi évek alatt oly jeleket, momentumokat is láttam, sőt érzésvilnyánításokat is olvastam, amelyek gondolkozóba ejtettek s bármint színezzék is jóérzésem a tanítók egyéniségét, lelket mégis fogva tartják.

A forradalomkor a lázas hangulat sok tanítót megtántorított, sőt a forradalmak jelszavas, vallásellenes iránya némelyeket — úgy tetszik nekem — rabul is ejtett. A láz csillapult; legtöbb esekben el is maradt. De a kóranyag nem pusztult még ki teljesen. A lázas hangulat — némely szimptomák szerinti — vissza-vissza tér, olykor más-más alakban.

Azóta — kedvezvén a viszonyok a vallás-ellenes hangulatnak — nyilvánosságra is hozta egyik-másik tanító az iskolai vallásos nevelés-oktatásra vonatkozó felfogását s érzelmi világát (Olv. Magyar Tanító-t.) Szórványosak ugyan e megnyilatkozások és nem nagy szellemi erőről tanuskodók; de arról bizonyosgot tevők, hogy a kifejezésre juttatott gondolatok és érzések a lelkeket foglalkoztatják.

Nos, ezt tapasztalva, rábizhatjuk-e a vallásos nevelés-oktatást minden tanítónkra teljes nyugodtsággal? Rábizhatjuk-e azokra, akik nem iskolába valónk tartják a vallásos nevelés-oktatást s akik át vannak itatva a „szabad gondolkodás” jelszavas modernségével?

Ezek a jelek és tapasztalatok vigyázatra intenek. A lelkipásztori éberség — bibliai értelemben is — a vallásos nevelés-oktatás ügyében legalább is indokolt.

Egy jellemző határozat.

Ily cím alatt emlékeztünk meg lapunk múlt heti számában a Hírek között arról a határozatról, amelyben a máramaros ugocsa egyházmegye kebelébe tartozó *cseppei* egyház presbitériuma jelentette ki állásfoglalását a Beregszászban tartott azon *egyházmegye közti* értekezlet egyházkormányzati tervezetével szemben, amely a Ruszinszkó területén levő református egyházak részére — az egyházkerületi szervezkedés helyett — készített és úgy látszik e szóban levő presb. határozatból, érvényesített is.

E presb. határozat annyira jellemző már csak szokatlanságánál fogva is és oly határozott, hogy egyenesen megköveteli, hogy az egész terjedelmében egyházunk közvéleménye előtt is isme-

retessé legyen, ami annyival könnyebben meg is történhetik, mert nyomtatásban is megjelent s lapunknak is megküldetett. Hadd álljon tehát itt a jegyző könyvi pont a maga teljes egészében a következőkben:

Kivonat a cseppei református egyház presbitériumának az 1921. évi szept. hó 18-án tartott gyűlésének jegyzőkönyvéből.

3. sz. Lelkész elnök tudomására hozza a presbitériumnak, hogy a f. hó 14-én Nagyszőlősen tartott e. m. rendkívüli közgyűlésen olvastatott a beregszászi értekezlet jegyzőkönyve, amely szerint az egyházkerület szervezésében csak annyi történt, hogy egy 10 emberből álló bizottság alakult a fontosabb ügyek intézésére az egyh. ker. helyett. Ennél fogva e bizottság az egyházkerületet helyettesítené, határozatai pedig egyh. ker. hatállyal bírnának. A beregszászi határozat hivatkozott arra, hogy az egyházak nem bírnák a költségeket, mely az egyh. ker. megalkotásával s egy püspökség felállításával járna, de másrésztől is ajánlatos várni az egyh. ker. szervezésével.

Presbitérium csodálkozással veszi tudomásul lelkész-elnök jelentését s egyben a következő határozatot hozza:

A kényszerítő helyzet hatása alatt, amelybe jutottunk mi itt lakó magyar kálvinisták, nem választhatunk a magunk fentmaradása érdekében más módot, mint azt, hogy minél erősebb alakulattá szervezkedjünk. A jelenlegi államhatalommal észre kell vétetnünk magunkat oly formán, hogy legyen megfelelő egyházi képviselőtünk, mely sérelmeinket tudja feltárni s orvosoltatni, másrésztől megtudja szerezni azokat a segélyeket, amelyekhez a békeszerződés és a viszonzás alapján nekünk reformátusoknak is jogunk van. Presbitérium számolva az adott helyzettel, egyedül az egyházkerület megszervezésében látja méltó képviselőtét, mely aztán a felsőbb fórumokban össze legyen kötve a szlovenszkói reformátusokkal (konvent. zsinat). A bizottságot nem tekintti törvényes egyházi képviselőnek, csak legfeljebb, ha az egyh. ker. szervezésében munkálkodik, egyéb rendelkezéseinek nem hajlandó alávetni magát.

Hogy az egyházak nem bírnák az egyh. ker-tel járó költségeket, erre nézve nem elrémíteni, de áldozathozatalra kell serkenteni a gyűlekezeteiket, megértetvén velük, hogy a református egyház és magyarságunk jövőjének biztosításáért sok áldozatra kell felbuzdulnunk. Ne földi alacsony érdekek szolgálatába állítsuk ögyűnket, mely által elbukik, de az egy-

temes egyházra tekintve, szervezkedjünk. A reménység minket is táplál, de a mai szervezetlenséggel többet ártunk reménységünknek, mint használunk.

Megbizza presb. lelkész-elnököt, hogy a határozatot küldje meg a Ruszinszókban levő református lelkézi hivataloknak azzal, hogy a presbitériumban vegyék tárgyalás alá és határozataikat küldjék meg illetékes esperesüknek nov. hó 15-ig. Másolat hitelül: *Csihor László* gondnok, *Siposs Imre* ref. lelkész.

E határozat a szokatlanságig sajátosságosan jellemző egyházi életünk mai állapotára. A tévovázás, eközben irányítévesztés még soha nem jellemezte magyar református egyházunkat oly félreismérhetetlenül, mint e mai történeti jelentőségű korszakban, melyben a népek és nemzetek s köztük főként a magyar, oly erős próbára vannak téve, aminőre még soha. Valóságos tűzpróba. A beregszászi tervezet a tévovázásnak és irányítévesztésnek egyik jellegzetes nyilvánulása. A csepei presb. határozat pedig erre a tévovázásra, irányítévesztésre való frapáns rámutatás, sőt több, rávilágítás — még ha nem annak készült s volt is száma.

E presb. határozat okfejtése teljesen helytálló; végső konsekvenciája. („A bizottságot nem tekintik törvényes egyházi képviselőnek”; ... egyéb rendelkezésének nem hajlandó alávetni magát.”) szokatlan ugyan, de teljesen következetes és *esküből folyó*. A beregszászi egyházmegyei közti értekezlet tervezete nem *elvszerű* és nem következetes; akkor lett volna logikus (nem annyit akar a „logikus” szó jelenteni, hogy *helyes*), ha azt mondja, hogy nem szervezkedik sehogy se a ruszinszoki református egyház; marad az *érvényben levő törvényen* kívüli állapotban; marad az egyháztörténelemből ismeretes esperesi egyház szervezetben. Ez elvszerű lett volna. Az érvényben levő egyházi

törvényt nem csak lényegében, de formájában is mellőzte volna; nem csak lényegében de *látszal szerint is* az lett volna, *ami*. Mert a beregszászi tervezet voltaképpen lényegében is, formájában is törvényellenes és mégis *törvényes alapon maradtanak akar látszani*. Egyházalkotmányunk egyházkerület helyettesítő bizottságot nem ismer; sőt oly szervezet egyáltalában nem ismer, amelynek funkcionáriusait nem a presbitériumok választják. Az egyház bírói hatalmának gyakorlása is a fokozatosság elvén épül. A bizottsági szervezkedés a fokozatos bírósági hatalom gyakorlását is teljesen kizárja.

Míg a Csehszlovák állam egyházi törvényeinket elismeri, addig nem ismerheti el az egyik államrészében az egyházi törvényeinkben *gyökérrel nem bíró* bizottságot törvényes képviselőnek. De nem ismerheti el egyetemes ref. egyházunk sem egy ily bizottság rendelkezéseit, megállapításait, határozatait törvényeseknek. *Az az egyházi alakulat, mely a beregszászi tervezetben kontemplált bizottsági szervezettel működik, zsinatpresbitériumi alapon álló egyház integritás része nem lehet.*

Különösnek legalább, ha nem is egészen érthetetlennek kell minősítenünk a beregszászi tervezetet; mert a bizottsági tag helyett az egyházkerület funkcionáriusait lehetett volna *törvényesen* megválasztani. *Ruszinszók kivül, az utód államokba került reformátusság mindenütt szükségesnek érezte az egyházkerületi szervezkedést*; legutóbb alakult meg a Királyhágómelléki egyházkerület. Miért bizottságiskodnak éppen csak a Ruszinszók területén élő reformátusok!! Takarékossági szempontból talán csakugyan? Hiszen a 10 emberből álló bizottság működése majdnem annyi költséget emészt, mint egy kis egyházkerület működése; a bizottságnak is szüksége van vezetőre, mondjuk elnökre;

attól sem lehet kívánni ingyen-munkát, pláne fáradtságára ráfizetést. Vagy ha igen, ép úgy lehet a püspöktől is. A szegénység s egénység marad, akár a püspök palástja, akár a direktórium elnökének kabátja szárnyai fedik is azt.

Ha ezeket a körülményeket csak így vázlatosan vesszük is figyelembe, a *csepei presbitériumi állásfoglalását* férfiasnak, teljesen törvényes alapon állónak s így szimpatikusnak kell tekintenünk s csak üdvözölnünk lehet ez egyházat állásfoglalásáért.

Több századon át fejlett s érte sok keserű harcot vívott alapszervezetünket s ebből folyó alaptörvényeinket nem szabad megsérteni és az egyéni vagy alkalmi módosíthatás labilis alapjára juttatni. Kálvini hitelveinkkel *szerves* összefüggésben van szervezetünk. Az alapot ha bontogatni kezdjük, az épület szilárdsága veszít erejéből. Szunnyadni hagyjuk inkább alaptörvényeinket, de rést rajta ne üssünk. Mert ha más sérti meg zsinatpresbitériumi egyházalkotmányunkat s ezen nyugvó alaptörvényeinket, a sérelmet tudjuk orvosolni; de ha magunk sértettük meg, akkor a más által okozott sérelmet aligha lesz jogunk s módunk orvosolni.

Atyák és vezérek, vigyázat az elvek körüli eljárás közben! R. L.

A Csehországi reformátusok jelen viszonyai.

A napokban összehozott a véletlen egy csehországi református pap fiával, aki itt Szovenszón van hivatali alkalmában; megragadtam azonnal az alkalmat, hogy egyetmást eléggé illetékes egyéntől tudjak meg csehországi hitronkaink helyzetéről. Hát bizony nagyon lehangozó, szomorú képet festett az egyházi élet minden fázisáról.

Annyit hallottunk már és tudunk, hogy

egyházában, úgy annak léte biztosítva van. És mi kérjük az egyház vezetőit, hogy hirdessék ezt a szószékről és tartásuk az élővé a szívekben. Kérjük ezt az ő atyáikért, az ő mátyrjaikért, a saját életük és boldogulásuk érdekeiért az Atya, Fiu és Szentlélek nevében.“

Az 1848-iki szabadságharc után következő szomorú évtizedben a legfelségesebb vizsgálatás igéi voltak ezen szavak, de lehetetlen arra nem gondolnunk, hogy nagyon ráillenek a jelenre is és mi erőt és biztatást merítünk a múltból.

Végül is Luther imájával zárja be sorait D'Aubigné. Luther, midőn látta, hogy a törökök megsemmisítéssel fenyegetik Magyarországot, így írt: „Ime jön a török egy nagy és hatalmas sereggel, hogy elsöpörje Magyarországot Óh, Úr Isten, legyen a te kegyelmed e szegény országban. Szégyenltsd meg a bűnt a te nagy hatalmad színt. Vedd meg egyházadat ellenségeid ellen. Dicsőítsd meg a te fíadat. Ne nézz a mi bűneinkre. Add nekünk a te szentlelkedet és add meg nekünk a te szent igéd igaz és biztos ismeretét. Amen. Cs. S

Hogyan írt egy híres külföldi professzor egyházunk történetéről?

J. H. Merle D'Aubigné dr.-ról, a genfi theol. fakultás elnökéről van szó, aki 1854-ben adta ki „A Protestáns Egyház Története Magyarországon” (History of the Protestant Church in Hungary) c. könyvét, amelyet J. Craig D. D. fordított angol nyelvre, hogy ezáltal megismerje a világ a magyar protestáns egyház történetét. A jelen alkalómmal bármilyen kritika is nem lehet feladatunk. Elég annyit megjegyeznünk a munka hátrányául, hogy inkább a testvér evangélikus egyház történetét tárgyalja, mint a református egyházét, bár a reformációtól kezdve szól Erdélyről is, vezetve az egyháztörténelem fonalát 1850-ig.

Ha semmi mást nem tekintenénk is, csak magát a mű megjelenési idejét (1854), bátran mondhatjuk, hogy igen elközelgett az idő egy tudományos angol nyelvű magyar református egyháztörténelem megírására, Megjelenési idejében tagdhatatlanul nagyszolgálatokat tett D'Aubigné a magyar prot. egyháztörténelem megírásával és minden sorá-

ból érezhetjük a meleg részvétet és testvéries szeretetet egyházunk iránt. Hozzánk intézett bevezetésében így írt: „A keresztény egyháznak két tulajdonsággal kell rendelkeznie; az egyik: a tekintély, — a másik: a szabadság. Ezen két principium ugyan ellentétesnek látszik, de mégis szoros összefüggésben van egymással. Az igazi szabadság nem lehet el tekintély nélkül. A róm. kath. egyház egyik fődogmája „a tekintély az egyházban.” Míg a prot. egyház magától az élő Istentől, az ő akaratától deriválja a tekintély elvét. Amit Isten akar, az elött meg kell hajolnunk és hogy mit akar az élő Isten, tudakozzuk érte az írásokat, ezek feltárják az Isten akaratát.

Ami a szabadság elvét illeti, erre nézve ezt mondja D'Aubigné: „nincs protestáns egyház, mely oly sokat szenvedett volna, mint a magyarországi.” Szükséges, hogy Istennek ezen egyháza szíve mélyén igaz őszinteséggel megvallja Lutherrel, amint megvallották Kálvin és az összes reformátusok, hogy „a mi hitünknek első és fő artikulusa az, hogy Jézus Krisztus meghalt a mi bűneinkért és feltámadott a mi megigazulásunkért. Ha ez a hit élő principium az Isten

a rejmátus és ág hit. ev. egyház a forradalom után „Csehtestvérek egyháza” cím alatt egyesültek. Ezt azonban csupán a nemzeti fölbuzdulás, tehát politikai rugók teremtették meg minden vallásos tartalom, irány és cél nélkül Külső-szervezet tekintetében ugyszólva a kezdet kezdetén sem állanak; a hitélet bágyadt, fásult; a hivek tömegét a materiális irányzat ejtette meg és vezeti az atheizmus felé, amelynek ott a népalso és felső rétegeiben legtöbb hive van. Igen sokan kiléptek három év Jeforgása alatt a róm. kath. egyházból, de ezeknek csekély százaléka csatlakozott a protestantizmushoz, egy valamivel nagyobb töredék bajorországi ó német katholicizmus mintájára cseh nemzeti kath. egyház megalapításához fogott, függetlenülve magát Rómától és a mi legjelentékenyebb rugó az egész akcióban: szabadulva a coelibátus békóitól. A kiléptettek tulnyomó része ma is felekezetenélküli.

Ezek és a kommunizmushoz igen hajló socialdemokraták a pozitív vallásfelekezeteknek határozott, nyílt ellenségei; az állam és egyház elválasztásának, az iskolákból a vallásoktatás kiküszöbölésének lehangosabb szóvivői, eszméik, jel-szavaik terjednek, rombolnak, a parlamentben tért hódítottak, a kormányzatra is hatást gyakorolnak s minden államnak legértékesebb, legerősebb pillérét rázzák, bontogatják!

Ez ellen szervezettelenségében s anyagi erejének hiányában a protestantizmus ugy szólva tehetetlen. Órállói a léttel küzködve meg sem kísérlék kifejtetni, vezetni az üdvös ellenhatást, lekötöttiket a kenyér gondja, többen már oda is hagyták lelkészi állásaikat és világi pályára mentek, mert a megtízszereződött életszükségleteket a szegényes javadalmazás nem biztosítja. 20-25 lelkészi állás van üresedésben s nincs, a kivétel betöltés. A Prágában felállított theologiai fakultáson van kilenc tanár, de hallgató egy se, a min csodálkozni nem is lehet! 3-4 ezer korona fizetésért ma már a legtisztább idealizmussal sem szánhatja rá magát egyházi szolgálatra senkise! A gyülekezetben rendszeres, törvényerőjű adózás nincs, az önkéntes áldozatkészség bizonytalan és folyton gyengülő alapján nyugszik minden s idegenből várja a segítséget, az életinjekciót.

Fontos tanuság és hangos memento ez nekünk: szlovenszói reformátusoknak, hogy szedjük össze magunkat, biztosítsuk egyházunk jövő fenmaradását: ennek módját, eszközeit keressük és teremtsük meg, ha pusztulni nem akarunk! Jó részében még romlatlan, a pusztító epidémiától még érintetlen népünkkel értessük meg, hogy micsoda sors várakozik reá minden tekintetben, ha vallásos buzgósága és áldozatkészsége elernyed és meghanyatlik! Elő a kurapastoralissal, sikraszállani a porlepte fegyverrel: a bibliával! A nagy axióma: „Ha az Ur nem építi a házat; hiába fáradnak az építők” ma imlgy variálva szól lelkeinkhez: „Ha az építők nem munkálkodnak, az Ur meg nem segit.”

Riporter

Közönségünk köréből.

Válasz Sedivy László lelkész urnak.

Nagytitizteletű Lelkész Ur! Sajnálom az időt, amit az ön e Lap 42-dik számában ellenem írt cikkére kell pazarolnom. Ön amellet, hogy bosszúból cselekszik, amikor sorait írja, valótlan-ságokat állit és levelem tartalmát perfidül meghamisítja. Ön Uram egész másért akar rajtam ütni, mint amit cikkében rólam állit, azzal az erőszakossággal ferditve el a dolgokat, amelyet Öntől személyes érintkezésből megszoktam már. Önt, Uram, az bántja, hogy meguntam már az Ön legkülönfélébb ügyeiben szaladgálni, mint ahogy azt annak előtte tettem. Különben nem hamisítaná meg levelemet s nem kovácsolna abból önkényesen tökélet, hogy ellenem kirohanjon.

Ön levelemet meghamisította. Azt irtam Önnel tájékoztatásul és indokolásul államsegélyeinek elmaradására vonatkozólag, hogy az Órálló — nem is sejte, hogy ez alatt Ön rejtőzik — kritika tárgyává tette a referátus eljárását a kiutalások körül. Nem értett ugyan a dolghoz, de én indokoltnak láttam a lelkészi kar elkeseredését s igyekeztem oly formáját találni a kiutalásoknak, amely alkalmas az eljárást meggyorsítani, bár az az előírásnak ellentmond. Ezért adóhivatalok szerinti csoportosan állítottam ki az utalványozási rendeleteket a magam felelőségére. Minthogy Ön egyedül tartozik adóhivatalhoz, kénytelen volt várni. Megirtam Önnel, hogy már soron van s mihelyt visszatérek, okt. 12-én államsegélyeit Ön is meg fogja kapni, ami már is megtörtént. Ön Uram, vagy valóban tájékozatlan, naiv ember vagy pedig rosszakaratu. Önnel, aki naponta megfordult a referátusban 1919. óta alig volt hét, hogy kétszer ne lett volna itt. Önnel volt alkalma megismerni az ügykezelést. Tudnia kellene, hogy ezek az utalványozási rendeletek nem hevernek itt garmadában, melyeket tetszés szerinti időben és alkalommal neki lehet eresztetni marokszám a levegőnek, hogy a szélszárnyain eljussanak kinek kinek az ablakába. Önnel tudnia kellene, ha már bírálatba is bocsátkozott, hogy ezek mindegyikét szabályszerűen ki kell állítani. Ezek kiállítását büntetőjogi és anyagi felelőséggel van összekötve. Önnel hihetetlenül téves fogalmai vannak erről az eljárásról!

Ön azt állítja továbbá, hogy én a felelőséget a referens urra háritottam. Ilyet levelemből csak ön képes kiolvasni! Uram, én azt irtam Önnel, kérdezze meg e hivatal főnökét, micsoda teljesítményt tettem én ez év júliusa óta! Irtam is Önnel, de itt bővebb felvilágosítással szolgálhatok, hogy 1921. július 12-én a rzsapáni hivatalok jelentéseinek beérkezése napján a hűség fogadalmakról, engedélyezte a minisztérium a ref. lelkészek államsegélyeinek folyósítását. Ugyancsak július 18-án nekem osztott ki a zsidó egyházi ügy Az év derekán, a legnagyobb kánikula idején 214 ref. rendes lelkész, 20 s. lelkész és 120 rabinus államsegélyeinek folyósítását vet-

tem át, annélkül, hogy ezek közül csak egynek is lett volna akár egy fillér is utalva. Július 12-től szeptember 12-ig, tehát rövid két hónap alatt 323 lelkésznek és rabinusnak 1635 kiutalási rendeletet állítottam ki közel két millió korona összegről! Uram, van Önnel fogalma arról, mekkora felelőséget jelent ez? Tudja ön azt, hogy az utolsó fillierről én számolok!? Uram, ha van halvány fogalma róla, tudja Ön, mit jelentett az, amikor én az eljárást meggyorsítandó az egy adóhivatalhoz tartozó lelkészeket egy ivre fogtam!? S Ön azt szerette volna, hogy Önt pl. a nagykaposi adóhivatalhoz illetékes 31 lelkész-társa elé tegyem! Tudja Ön mennyi munkát jelentett a már kész statisztikai adatoknak ilyenszerű átcsoportosítása? Tudja Ön, hogy privát lakásomon a késő éjjeli órákig dolgoztam ezen s azt kívánja, hogy figyelmem központját Ön foglalja el?

A legnagyobb kánikula idején, amikor a hivatal szegédmunkaerői is szabadságra mentek, én itt izzadtam csak azért, hogy az egyébként egészen indokoltan türelmetlen lelkészi kar minnél előbb megkapja államsegélyeit. Hogy Önt ez nem elégti ki, arról nem tehetek. Magam gépelttem, magam fogalmaztam az utalási rendeleteket, magam iktattam, magam számfejtettem és magam postakünyveltem, csak hogy a munka ne akadjon meg. Kérdezze meg, tanúim rá a püspöki és az esperesi hivatalok. Névszerint az alsózempléni, felsőzempléni, ungi esperes urak, de tanum rá az Ön egyházmegyéjének Nagyt. esperese is.

Ön panaszkodik és súlyos szemrehányást tesz, hogy Önnel mily csekély a jövedelme. Ezt én az ujjamból nem szophattam ki. Ön oly rengeteget jár ide, hogy ezt közölhette volna velem. Biztosítom Önt, ha a legnagyobb elfoglaltság idején tudtam külön figyelemmel lenni azokra a lelkészcsaládokra, amelyeknek anyagi helyzete súlyos, úgy Önnel szemben sem tagadtam volna meg ezt. Nem vezet semmiféle bosszu senkivel szemben még oly esetben sem, ahol annak némi alapja volna. Ez különben nyílt rágalom az Ön részéről! Honnan is veszi ezt? Miféle bosszu vezethetne engem épen Önnel szemben? Vagy miféle bosszunak fogják tulajdonítani azok a lelkész urak, akik még ma sem, amikor Ön már az összes államsegélyeit megkapta, ök mai napig sem kapták meg azokat? Hogy Ön bírálta a referátus eljárását? Először is egészen másképen voltam informálva az Órálló kiléte felől, másodsor pedig tudok disztigválni a a magam személye és a hivatal között.

De Uram, nemcsak ezek az én teendők, amiket felsoroltam. Ön tudja jól a saját gyakorlatából, aki egy maga több dolgot ad mindenféle utlevél, szabadjegy, egyházi ügy, szőlő-ügy és egyéb ide nem tartozó ügyeivel, mint egész egyházmegyéje, amely pedig legnagyobb egész Szlovenszón, hogy nekem egyéb feladataim is vannak, mint az államsegélyek folyósításának nehéz felelősége. Naponta átlag 5 hivatalos levélre kell választ adnom s azokat elintéznem,

Ezenkívül temértelem, ide nem is tartozó ügy ellintézése. Mindezt csak azért, mert szívesen vagyok mindekinek segítségére, ha csak tényleg s fizikai időm engedi.

De Önt Uram nem is az bántja, amit mond. Önt az bántja, hogy nem akarom Öntök kiutalni az üresedésben levő rutinkai lelkészi állás után járó államsegélyeket. Önt valóban a bosszu kergeti, mert nem engedtem erőszakos fellépésének ebben a kérdésben. Önt bántja Uram, mert nem vagyok hajlandó tűrni, hogy Ön az asztalomnál a kezemből ragadja ki az áltákaat és nekem diktáljon, ahogy azt látogatásainak vége felé gyakorolni kezdte. Önt bántja, mert nem rendelkezhet velem úgy, mint az egyháziával szokta. S mikor én a ref. egyház érdekében teljesen lestrapáltam magamat, akkor az Ön kicsinyes és önző céljai miatt az egyházi Lap hasábjain ilyen durva meghurcoltatást kell elfünnöm Öntől. Isten áldja Önt Uram.

Bratislava, 1921. október 19.

Stunda István

HIREK.

— Balogh Elemér püspök hazakereszt Amerikából Magemlékeztünk annak idején arról, hogy Balogh Elemér, a szlovenszkói dununinni egyházkerület püspöke, a református egyházak presbiteri Világszövetségének egyetemes gyűlésére Amerikába utazott. E gyűlés szeptember hó 16—25-én folyt le Pittsburgban. Püspök ur szeptember 28-án hagyta el Amerikát, hol egy teljes hónapot időzött s több helyűit megfordult és Brémán, Berlinen, Leipzigban és Drezdán át okt. 17-én érkezett vissza székhelyére, Bratislavába. Reméljük, hogy Püspök ur nagy utjának tanulságaival megismerteti lapunk olvasóközönségét is. A hazakereszt püspök ur fogja Rimaszombatban okt. 30-án a püspökszentelés szertartását végézni.

— A felszárinneni egyházkerület okt. 30-iki ünnepségének programja. Az okt. 30-án tartandó egyházker. közgyűléssel kapcsolatban tájékoztatásul közöljük a következőket:

1. Az október 29-én (szombaton) érkező vonatoknál karszalagös rendezők és cserkészek lögják a rimaszombati állomáson várni és szállásaikra elkulauzolni az érkező vendégeket.

2. Megérkezés és elszállásolás után a felszentelendő lelkész urak jelentkeznek a püspöki hivatalban a felszentelés szertartásának megbeszélése végett.

3. Este 8 órakor közcacsora a főgimnázium tornacsarnokában (Ferenczy-utca)

4. Vasárnap reggel (30-án) 8 órakor közgyűlés a Polgári Olvasókör nagytermében (Kohary-utca), melyre a közgyűlési tagok s beiktatando tisztviselők pontos megjelenségét kérjük (A közgyűlés folytatása ugyanitt okt. 31-én, hétfőn reggel 8 órakor.)

5. Tíz órakor palástosán átvonulás a ref. templomba főbírástiszteletre, ahol először a püspökszentelés aktusa, azután a püspök beszéde s végül a püspökszentelés szertartása megy végbe.

6. Isteni tisztelet végeztével az üdvözli küldöttség fogadása következik, időnyerés szempontjából ugyancsak a templomban.

7. Egy órakor közebed a városi közönség (nők és férfiak) részvételével a főgimnázium tornacsarnokában.

Az ünnepség rendezőbizottsága gondoskodik arról, hogy a közgyűlés tagjai és a vendégek jutányos árért kifogástalan ellátásban részesüljenek.

— Egyetemes ref. egyházunk küldöttségének prahai útja. Mint jeleztük már több ízben, egyetemes egyházunknak több égető szüksége vár megoldásra, melyek okvetlenül állami intézkedéseket igényelnek. E szükségünket előterjesztő s azok teljesítését kérő memorandumaink már elkészültek s ezeket — püspökeink elháríthatatlan akadályoztatása következtében — Patay Károly dunáninni püspökhelyettes és Idányi Barna abauj-tornai esperes, mint egyetemes egyházunk küldöttei, e napokban fogják a köztársasági elnöknek átnyújtani.

— A ministeriumból. Nagytiszteletű Szerkesztőség! Tájékoztalás céljából kérem közölni a kongruás lelkész urakkal a következőket: Egyre sürűbben érkeznek hozzám részben magán-, részben hivatalos levelek kongrua ügyében. Ezekre nagy számuk miatt, de magán jellegük miatt sem tudok mindegyikre válaszolni. Minthogy valamennyie a leszállított kongruát reklamálja, tisztelettel a következőkről értesitem az érdekelt lelkész urakat: A lelkészi fizetést kiegészítő kongruát úgy, ahogy az ide is lett felterjesztve, a volt egyetemes egyház konventje állapította meg s utalta azt abból az évi pausál összegből, melyet az egyetemes pénztár az államtól kapott. Az így megállapított és folyósított kongrua összege meghaladja sok lelkész urnál azt az összeget, amely a kongruális törvény értelmében az alap fizetésnek 1600 koronára való kiegészítéséhez szükséges.

Ha mégis törvényben nyugszik a magasabb összegű kongruára való igény: úgy azt egyedül az egyetemes egyház elnöksége utján lehet érvényesíteni a kultusz-ministeriumban. Ide erre vonatkozó panaszokkal csak oly esetben forduljanak a lelkész urak, ha alapfizetésük a klutált kongruával együtt nem éri el az 1600 karonát. Mert ebben az esetben feltétlenül helye van a korrekciónak, amit a referátus minden egyes esetben eszközölni fog.

Ezzel kapcsolatosan kérem a Nagytiszteletű lelkész urakat, hogy hivatalos dologban ne írjanak privátim, de magán ügyben sem hivatalosan, mert ez sok esetben lehetenné teszi a választ. — Teljes tisztelettel vagyók: 1921. okt. 14. Stunda István.

— A cseh-szlovák egyház első püspöke Gorazel Pavlik még Belgrádban idözik és a kormány megerősítésére vár. E hónap végén fog visszatérni a cseh szlovák köztársaságba. Ugy hírlök, hogy a közel jövőben ez egyház teológiai szeminaryu-

mát felállítják s az első semesterre való beiratások már folynak az olmuői egyházmegei tanácsnál. Ezenkívül egyházi folyóirat kiadását tervezik és könyvkiadó-hivatalt szándékoznak felállítani a vallási irodalom részére. E hírekkel kapcsolatban önkéntelenül sóhaj száll el ajkunkról: mi régi és szervezett egyház vagyunk és nincs papképzésünk és vallásos irodalmunknak is — csak a vágya él lelkünkben. A tehetetlenségnek vagy a lelki szegénységnek vagyunk-e rabjai?!

— Bizottság a gör. kath. egyházi alapok kezelésére. Szlovenszkó teljhatalmu minisztere bizottságot nevezett ki az eperjesi gör. kath. intézetek állami támogatásának felosztására, amely revidálni fogja az eddigi gazdálkodást és felügyeletet fog gyakorolni az egyházi alapok felett és az összes püspöki és egyházi javak felett.

— Nincsen eltülva a felekezeti iskolák céljaira való gyűjtés. Ezt jelenti a korábbi különböző hírlapi közlésekkel szemben a Csl. Olyan általános tilalmat, mely szerint a teljhatalmu miniszterium megtiltotta volna a felekezeti iskolák céljaira való gyűjtést, soha sem — adak ki. Csak annyi felel meg a valóságnak, hogy minden gyűjtésre külön engedélyt kell kérni s szem előtt kell tartani a törvényes eljárást. Eddig is miniszteri engedélyhez s bizonyos törvényes eljárás betartásához voltak kötve a gyűjtések.

Kiadó: A református egyházkerület.

A kiadásért felelős: Réz László.

Pályázat

a derczeni (Beregme) ref. kánlor-tantói állásra pályázni lehet november 5-ig. Fizetés: Lakás természetben és kert, 11 kat. hold jó szántóföld haszonélvezete, 4 drb marhalegeltetés. Husz köből buza, 1000 korona készpénz, stóla 500 korona. És az államsegély. Kötelesség: III. IV. V. VI. oszt. mindennapi iskolások és az ismétlők tanítása s az összes kántori szolgálat. Derczeni Ref. lelkészi hivatal, u. p. Gát Beregmege.

ORGONA

pedálos, 4 registerrel, 12600 K és fejebb. Principál sipok 1800 K-tól. Bármimemü e szakba vágó javításokat jutányosan, lelkiismeretes pontossággal vállal

GUNA GYULA

orgona-mechanikus

Orgonahangszernagytelepe: Presov Harmoniumok 1600 K-tól. Kérjen árajánlatot!

Három évi jótállást vállalok.

Nyomatott Öbörri Zoltán nyomdájában Rozsnyón

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és rusziánszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
 Egész évre — 60 K Negyed évre — 15 K
 Fél évre — — 30 K Egyes szám ára 1 K 20
 Megjelenik minden vásárnap.

Felelős szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Rozsnyón, a református lelkesi hivatalban, hová a
 kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges
 reklamációk küldendők.

Hármas örömnép.

A szlovenszkói tiszáninneri református egyházkerület hármass örömnépe október hó 30-án ment végbe Rimaszombat városában, a rimaszombati ősi református egyház kebelében — úgy, a mint az egyházkerület vezetője, a fényes multtal dicsekedő, ma is tekintélyt s erőt képviselő református egyház jó előre megtervezték.

Az országos és nemzetközi politikai események, amelyek az egyházkerület ünnepének idejében torlódtak egymásra, némi aggodalmat keltettek némelyekben az ünnep sikerülhetése felől. Az aggodalom annyiban valóra is vált, hogy a távolabbi egyházkerület-részekben lakók (az ungi, az azeplényi egyhm.) nem jelenhettek meg az egyházkerület *régen várt* hármass öröm-ünnepén. A messze földről várt hivatalosok s az örvendezni vagyók száma kényszerülten kisebb volt, mint aminő egyébként lett volna. De az öröm s az örömben és hálában egy lélekkel olvadás teljes volt.

A lélekemelő jó és nagy alkalom, az egyházkerület alakulásra a korona-tevés, t. i. a *főgondnok s tisztségviselők hivatalukba iktatása, a püspök felszentelése és ezek mellett az ifjú lelkészek felavatása*, ezeknek egyszerű, de a lelkeket elementáris erővel magával ragadó szertartásai, növelték az egyházkerület egységét s erejét, — emelték Rimaszombat és vidéke reformátusainak vallásos érzését, a magyarság érzésvilágának fényét és melegét és — reméljük a tapasztalt ünneplés-részletek alapján — az egyházon kívül állók részéről a nagyobb megértést és a megbecsülést.

Éppen ez okból sajnálattal tapasztaltuk az államkormány szlo-

venszkói képviselőtársainak egyházkerületi ünnepünkről történt elmaradását. Egyházunk a *multban* — életének minden egyes határjelző örömnépején élvezte az államhatalom képviselőtársainak jelentését; láttuk távolról a *jelenben* is, hogy az államkormány a szlovenszkói egyházak ünnepi aktusait is képviselőtársainak megismertette. Hogy a szlov. tiszáninneri ref. egyházkerület határjelző aktusáról *semminő módon* nem vett tudomást: ennek okául mást, mint az országos és nemzetközi politikai események összehangolását, nem gondolhatunk — a vallásosság és a demokrácia idejében.

A szlov. tiszáninneri ref. egyházkerület eseményteljes és lelkesítő ünnepét a krónikás hűségével örökítjük meg a következőkben:

Az ünnepies közgyűlés.

Vasárnap d. e. fél 9 órakor az egyházkerület hivatalos — közgyűlést alkotó — közönsége a Polgári Olvasókör disztermében gyűlt össze, ahol megjelentek még: a szlov. dunáninneri ref. egyházkerület képviselőtársainak *Balogh Elemér* püspök, *Szilassy Béla* főgondnok, *Patay Károly* esperes, püspökhelyettes, Gömörvármegye küldöttségének *Hanesz Emil* zsupáni tanácsos és *Jurkovicz dr.* vármegyei főjegyző, Rimaszombat előkelő társadalmának tagjai, az egyházkerület lelkészei, tanítói s világi férfiai nagy számban. — A közgyűlést *Czinke István* püspök imádsággal és *Lukács Géza* főgondnok üdvözléssel nyitották meg.

A közgyűlés megalakulásának formai utáni felolvasva az egyházker. papi főjegyzője a szavazatok felbontására kiküldött bizottság jegyzőkönyvét. Eszerint megválasztották: püspökké *Czinke István*, főgondnokká *Lukács Géza*, papi főjegyzővé *Réz László*, papi aljegyzővé *Pataky Pál*, vil. főjegyzővé dr. *Halmy István*, törv. széki bír. vil. aljegyzővé dr. *Molnár József* rszombati ügyvéd; papi tanács bír. — *Hutka József* (Banócz), *Oláh Péter* (M.-Bód), *Péter Mihály* (Gálszécs) és *Pósa Lajos* (N.-radnó); vil. tanácsbírókká: dr. *Baksay Dezső* (Rszombat), *Minay István* (Mina), dr. *Óvári Pál* (Torna), *Tornallyay*

Zoltán (Tornalja). A közgyűlés a választásokat megerősítette s kivette mindenkéül *Lukács Géza* főgondnoktól a törvényben előírt esküt s annak megtörténte után megtartotta a főgondnok az egyházkerület, sőt a szlovenszkói kálvinistaság fejlődésére is vonatkozással levő, nagyszabású székfoglalóját, melyet az alábbiakban egész terjedelmében közlünk:

Főtiszteletű Egyházkerületi közgyűlés!

Noha szívem mélyében meg vagyok hatva, sőt hálással lebilincselve az egyházkerület lekötelező és mintegy tünnető módon jelentkező ama bizalomnyilvánítása által, mely személyemet e választásnál környezte, — ha csak arról volna szó, hogy hosszú közpályán forgóldásom ideje alatt a nekem nyújtott megtiszteltetéseket egygel szaporítom, egyházkerületi főgondnokká történt megválasztásom által, — egy percig, sem haboznék a visszavonulással; — hisz megtiszteltetésekben nekem elég rész biztosított az isteni gondviselés által. Ámde itt súlyos és nagy felelősséggel párosult kötelességek lerovására hívtam el embertársaim akaratából folyólag; így meg kell próbálkozzam azokkal. —

Letettem eskümet, s ezzel készségemet is bemutattam; most tehát csupán arról lehet szó, vajjon a reám váró kötelességemet teljesíteni képes leendek-e? mert bár a lélek kész, de előre haladott korom mellett — az engem ért sok megpróbáltatásokat kiállott testem el tudja-e viselni a vállaimra rakott terhet — egyelőre megbírálni képes nem vagyok! És ha szívem fájdalmára tapasztalni kellene alkalmatlanná lett voltomat — nem fogok késni a konzekvenciák levonásával, tudva azt, hogy ezen állásra egy egész férfi nemes törekvése és odaadó munkája igényeltetik.

Az immár ratifikált békeszerződés alapján a Cseh-Szlovák köztársaság testéhez csatolotván, kormányunk egyenes kívánságához képest el kell válanunk magyarországi felsőbb szervezeteinktől, s a köztársaság kebelében újból megalakítani azokat. E változásnak természetesen nem örvendhetünk már csak azért sem, mivel ez erőnkben gyengít meg! Ámde az adott viszonyokkal számolnunk kell, nekünk kötelességünk új helyzetünkbe belé illeszkedni, és lojálisan teljesíteni államunk iránti kötelemeinket épen úgy, mint amiképen kötelessége az államnak a mi igazainkat megvédeni s jogos kívánságainkat érvényre emelni.

Kijelentem tehát, miszerint egyházkerületi kormányzat terén a: „suum cuique” alapjára helyezkedem; megadni kívánom az államnak az államét, de viszont követelem is attól mindazon jogok gyakorlásának biztosítását, és mindazon kötelességek pontos lerovását, amelyek mindegyikét, magyar reformátusokat, törvények, szerződések avagy törvényerőre emelkedett gyakorlat alapján megilletnek az utódállammal szemben.

Meggyőződésem szerint ha vallás nem volna, ilyen létesítéséről gondoskodni kellene. Szomorú szívvel tapasztaltam tehát, már éveket megelőzőleg, a vallás iránti ragaszkodás meglazulását, és ezzel kapcsolatban az istenfélelem nagymérvű csökkenését! Ezen áldatlan állapotot a reánk zudult vérzivataros idők csaknem teljesen elfajították; az emberek szívét szeretetlenség, lelkét a rut ónzás tölté be és a lelkipásztorok iránt köteles megérdemelt tisztelet és megbecsülés érzetét a minimálisra szállítá le.

Lehetséges, hogy ezen sajnálatos viszonyt talán egyes lelkészeink könnyebb gondolkodása is segítette megteremteni vagy legalább elősegíteni; értem ez alatt, hogy esetleg egyesek az ugynevezett belmissiót, a lelkeknek templomon kívüli gondozását nem oly mértékben végezték, mint az kívánatos és szükséges lett volna. Szerény nézetem szerint legelső sorban ezen kell segítenünk; épen azért nem elvárom, de meg is követelem lelkipásztorainktól az ez irányban való, buzgó és hatékony ténykedéseket, hogy eként hű pásztorai, bölcs vezetői legyenek a rájuk bízott hívek lelkeinek; gondolkodásaikat, szíveik érzelmeit a helyes utra tereljék s ez által Isten országát már itt a földön is megteremteni igyekezzenek.

Ámde jól tudom azt is, hogy csak sorsával megelégedett egyénektől követelhetünk kifogástalan munkásságot; hisz az élet mindennapi kenyérérti küzdelem, a családfenntartás és a gyermekek neveléséről való súlyos gond megbénítja még az apostoli hívatottsággal bírókat is. Ha tehát papjainktól sikeres működést kívánunk, biztosítanunk kell részükre is a tisztességes ellátást!

Appelálok ennél fogva ref. egyházunk tagjainak nemesen érző szíveikhez, s kérem egyházaink minden tisztességes gondolkodású hű fiát, hogy késedelem nélkül rendezzék a papi javadalmakat, tegyék lehetővé papjainknak a megváltozott viszonyok közötti tisztességes megélhetést.

Most látjuk csak, mennyire súlyos mulasztást, — hogy ne mondjuk — hibát követünk el ifjainknak a külföldre korlátozott számba való kiküldése által; ezen mulasztásnak is tulajdoníthatjuk, hogy minket a fölünk távolabb lakó nemzetek kulturálatlan, talán vad népnek tartanak. Főfeladatunk ezen tévhit megváltoztatása; theologusainkat tanulmányaiknak folytatása céljából lehető legnagyobb számban kell külföldre küldenünk, hol míg egy oldalról ösmeretüket, tudásukat gyarapítják, kímélyítik, — egyidejűleg megösmertetik sokat szenvedett nemzetünket, emellett szoros, sőt szerves összeköttetést kell létesítenünk a külföldi

református jellegű alakulatokkal; előttük magunkat helyes világitásba helyezni, ennek nyomán rokonszervüket s jó indulataikat megnyerni, mert csakis ezen módok alkalmasak a felőlünk táplált balhiedelmek és kedvezőtlen vélemények megdöntésére, — jóra fordulására.

Azon sajnós körülmény, hogy megüresedhető papi és tanítói állásainkra a csehszovák hatóságok külföldön — tehát Magyarországon — végzett erő behozatalát nem engedélyezik, ónsullyal nehezedik vállainkra; mely súlyos bajnak orvoslása csupán egy református jellegű magyar nyelvű theológiának és tanítóképző intézetnek felállításával történhetik. Elmúlászhatlanul szükségesnek tartom ennél fogva ezen intézménynek Slovenskó területén való felállítását és fentartását érdekében az anyagi eszközök megszerzését. Jól tudom, hogy ezen cél elérése súlyos anyagi áldozatokkal kapcsolatos; ámde számítok a reformátusok ősi erényére, vallásos voltára és nemzetiségéhez szívós ragaszkodására s áldozatkészségére, mert tudni való, miszerint ezen intézmények nélkül elsorvadnak ref. egyházaink, és veszélyeztetve volnának fajunk fentartásának lehetőségei is.

Meg kell ösmerítenem ama tévedésemet, hogy a múltban a népiskolák államosításának s a népi tanítók állami intézetekben tanulásának ellenese nem valék. Ezen akkora széles körben tért hódított gondolkodás csaknem végzetessé lett ref. vallásunkra az állít, hogy az állami intézetekben végzett tanítóinknak szívébe nem ojtott be ama öntudatos kálvinistaság s hitelveinkhez rendületlen ragaszkodás, mely őket is lelkesítette volna a gondozásukra bízott gyermekeknek hasonló szellembe való nevelésére. Feltelesen akarom tehát ezen intézményeknek felekezeti jellegükben meghagyását és fejlesztését a lehetőség legszélsőbb határain belül.

Ezen irányelvek fogják vezérelni főgondnoki ténykedéseimet, ezekhez kérem az egyházkerület oszlopos embereinek, egyházaink nagyjainak és kicsiny embereinek jóakaratu tevéleges részvételét — segítségét; és ha ezeket megnyerni szerencsés leszek, nem kétlem, hogy karöltve haladva bölcs gondolkodású főpásztorunkkal — Isten ségedelme mellett — eredményesen hasznos szolgálásokat t. h. tehetek egyházkerületünknek.

Ebben a hitben és reményben, — megköszönve egyházkerületünk kitüntető s valóban meg sem érdemelt bizalmának megnyilatkozását, — egyházkerületi főgondnoki állásomat forma szerint is elfoglalom.

Ezután Réz László, papi főjegyző, az egyházkerület közönsége nevében így üdvözölte az általános szeretetnek és tiszteletnek örvendő főgondnokot:

Méltóságos Főgondnok Ur!

Ugy érzem, hogy e megszólítás nem fejezi ki azt a benső viszonyt, amely volt eddig is és van ma is Méltóságos és egyházkerületünk közönsége, lelkészei, tanítói és világi renden lévő tagjai kö-

zött. Inkább szólhattam volna *kedves atyánkfianak, édes testvérilknnek, szeretett és szerető jóbarátunknak*. Mert valóban Atyánkfia, édes testvérünk volt mindeztideig a jó és balsorsban, osztályosunk örömben és bánatban s állítom, mert érzem, mi is Méltóságodnak.

Hogy mégis így szólítottam meg — s használom e hidegnek tetsző megszólítási formát: Méltóságos Főgondnok Ur; teszem azért, hogy ne csak a szeretetnek, hanem a jórendnek, a minden fejlődésnek alapját képező *tiszteletnek* is kifejezést adjak; kifejezést adjak annak a jogviszonynak, amelybe lépett Méltóságod mostan elhangzott esküje letételekor egyházkerületünk közönségével. Méltóságossá lett közvéleményünk szemében egyházi téren is; mert a legnemesebb és legfelelősségteljesebb munkára, egyenesen szolgálatra: az Isten országa munkálására s szolgálatára ítélte méltónak közvéleményünk. Főgondnokunkká lett, hogy örökdíjk legbecesebb kincsünk: jogaink és szabadságunk felett!

Főgondnok Ur! A multon épül fel a közösségnek ép' úgy, mint az egyesnek jelene, akár mit hirdet is a mai bölcse-ség!

Tudja nagyon jól Főgondnok Ur, hogy a mai gonosz időkben, mikor a hit és erkölcs fundámentom nélkülivé, — a lélek hideggé és üressé lett, a református lelkipásztorok igehirdetésének központi gondolatává ez az Ige lett: *vetkezzétek le az óembert, öltözzétek fel az ujembert*: s ma Méltóságodtól mi még sem ezt kérjük, Méltóságodnak még sem ezt hirdetjük, hanem azt, hogy maradjon nekünk érzelmében, gondolkozásában, egész lényében az, aki s ami volt eddig: a Jézus Krisztusban való atyánkfia, édes testvérünk.

Írántunk való érzésében, — nem jelszavas, de valódi demokratizmusában, puritán kálvinizmusában, baráti jószívűségében szeretjük meg ifju korában, ezekben a tulajdonságaiban nőtt előtűnik naggyá egész mostanáig, a főgondnoki méltóságig; ezekben a tündöklő erényeiben nőtt iránta való *őszinte és igaz szeretetlünk* is, az a kincsünk, amelyet most is ajándékképpen hoztunk el és teszünk le ime Méltóságod elé.

Ebben a jegyben üdvözlöm Méltóságos Főgondnok urat, mint kedves atyánkfia, édes testvérünket, szeretett és szerető jó barátunkat, egyházkerületünk közönsége nevében főgondnoki esküje letétele és széke elfoglalása alkalmából és kívánom mindnyájunk nevében, hogy áldja meg Isten Méltóságodat elegendő testi és lelki erővel és tartsa meg nekünk sokáig! Ugy legyen! Ámen.

Ezután a jelenlevő rangidősb esperes, Buzi Márton előolvasása mellett esküt tettek az egyházkerületnek a közgyűlésen megjelenhetett tisztviselői (legzők tanács bírók.)

A közgyűlésen megjelent. küldöttségek üdvözlése után, elnökség az egyházkerületi közgyűlést felfüggesztette és felhívta annak közönségét a püspök és lelkész szentelési istentiszteleten való megjelenésre.

Az Istentisztelet.

Az egyházker. közgyűlés alkotó tagjai, akikhez csatlakoztak a rimaszombati egyház presbitériuma s a küldöttségek, a két püspökkel élükön, megindultak az impozáns református templom felé. 10 órára, a templomba hívogató harangok zugásának elhallgatása után, érkezett a menet a templom ajtajához, mely előtt a közönség áradata várakozott már a bemenetelre. Rövid percek alatt megtelt a nagy templom ájtatos, ünneplő közön-séggel.

A virágokkal és zöld galyakkal festőien felékesített, de még a maga egyszerűségében is ékes és imádságos érzésre készítő templomban elfoglalván ki-ki a helyét, megszólalt az orgona fenséges zenéje. Repült a lelkünk a megtisztult érzések erős szárnyain a magasba. Éreztük, hogy velünk az Isten.

Püspök-szentelés.

A kezdő ének (74. dics. 1—2. v.), a fennálló ének (1. dics. 7- v.) és a köz-ének (37. dics. 1—2.) v. eléneklése után Szűcs Gy. kántor vezetése és orgonakísérete mellett a rszombati vegyeskar adta elő „Óh, mely drága szív, Jézus“ („Hozsánna“ című énekből) kezdetű éneket adta elő mesterien. Mintha az angyalok kara énekelte volna dicséneket. Szállt az áhitat szárnyain a közönség lelke Istenhez. A kísérő orgona végső akkordjai alatt kivonult a két püspök és a papi főjegyző az Ur asztalához, hol már az istentisztelet kezdetén helyet foglalt a kerület három jelenlévő esperese (Buzi M., Idrányi B. és Virág J.) s kezdetét vette a püspök-szentelés. Balogh Elemér, a dunáninneni ker. tudós püspöke a következő beszédet intézte a felszentelendő püspökhöz:

A gondviselés a hajós rendelkezésére iránytűt, a bányásznak szövétneket, a vándornak vándorbotot adott. A hajónak viharban, éj sötétjében irányt mutat a mágnesű, a bányásznak a föld mélye kincseit megvilágosítja a szövétnek, a vándor, ha megfáradt, botjára támaszkodhatik, ha megtámadják, botjával védekezhetik.

A püspök hivatása kerületének hajóját vezetni, az üdvösség kincseit kibányászni, az élet megfáradtjait megnyugosztani, a megtámadtakat védelmezni. Hogy e célját elérhesse, az isteni gondviselés iránytű, szövétnek és vándorbot gyanánt a Szentírást nyújtja kezébe.

Te ezt a gondviselészerű eszközt régen ismered, régen szereted, s mert megszeretted, bizonyára ezentúl is ez lesz lelkednek kenyere, — bajodban védőd, fáradságaidban támaszkod, utaidon szövétneked, irányító mágnesed.

Jó tudnod, hogy az Isten nem hagy el, hanem megsegít, felemel és megszentel munkáidban.

Az Isten emberei se hagynak el. Bizonyosság reá ez a fényes gyülekezet, amely szavaidban gyönyörködik, tanácsaidat megfogadja, munkáidra Isten áldását kéri.

A testvér keresztyén egyházak se hagynak el. Most jövök tengerentúlról, s hozom az amerikai, angol, skót, ír, francia, spanyol, svajci, német, és sok más nemzet-

ből való református keresztyének biztató szövegét: meg ne csüggedjétek!

A föld embere nem hagy el, mert nem hagyhat el. Ne félj tehát a muló közönytől, hidegségtől, üres templomoktól. Muló tünnet ez. A berlini tudományos egyetem tudós tanárának most irt vallomást és bizonyosságot egy ember, aki előbb a hitetleneket vezette. Tévedtem — ugymond! — Az embernek nem elég a földi kenyér, a tudás, a külső boldogulás. Ha a lélek táplálék nélkül marad a hitetlenségben, — kárt vall, — a lelket kell táplálni az örök élet kenyérével, Krisztus igazságaival.

Tenéked, püspöktestvérem, ez a nagy, felelősségteljes és nemes feladat jutott: táplálni a megéhezett lelkeket.

Ebben a nemes munkádban el nem hagyunk. Vezess te bennünket, Isten vezessen tégedet, Isten áldjon meg tégedet.

Ennek végeztével a papi főjegyző előolvasása mellett letette a törvényben előirt esküt a felszentelő püspök által püspökké megválasztottnak kijelentett *Czinke István*, mely aktus után Czinke I. püspök az Urasztala előtt elhelyezett számolyra térdepelt s Balogh püspök kézrátétellel s egy bibliai áldással püspökké avatta a megválasztottat s ugyan-ezt tevék az esperesek is. Köny ragyogott a gyülekezet szemében ez egyszerű, de mélyen megható szertartás alatt, mely után Balogh E. imádkozott az új püspökért s megáldotta gyülekezetével együtt.

A Polg. Olvasókör dalárdája Bethoven: Dicsőít téged... kezdetű művét adta elő Szűcs kántor vezetése mellett teljes precizitással; a gyülekezet (74. dics. 6. v.) éneke után az új püspök tartotta meg a szószékről nagy koncepciójú egyházi beszédét, mely a következő:

A harmadik nagy aratás

Püspöki székfoglaló és lelkészszentelő beszéd.

Alapige: Máté 9. 35—38.

Sohase fájt így a szívem, Testvéreim. Ti tudjátok, miért? És sohase éreztem jobban az imádság szükségét, a mindnyájunkra váró feladat nagyságát, a népünk iránt való mélyseges szánalmat, mint ebben a pillanatban.

Lelkem, — mint a jelzőkészülék a földrengést, — megérzi az idők végezetes nyugtalanságát s valami igazabb békesség után sóvárog. S mint egy virágos keszkenőt, úgy terítgeti ki szívem e napon előttem szép színes álmait, eszményeit, szent vágyait, Istenbe vetett törhetetlen bizodalmat.

Fogva a Mester kezét, szeretném vele bejárni én is a városokat és falvakat, hirdetvén az Istenországának evangéliomát és gyógyítván mindenféle betegséget és erőtlenséget a nép között. Az Ó szívével. Az Ó könyörülő nagy lelkével. S az imádság csodatevő erejével. Az aratás urának szent segédelmével.

E közt az elgyötört nép között. Ezek közt a pásztornélkül való juhok között. Ezen a legázott mezőn — az Üdvözítő felhívására, — végezni egy utolsó takarást, a harmadik nagy aratást.

Mert két nagy aratáson már tavagunk. A nagy világaratáson s a mezők termésén. Most jó a harmadik nagy

aratás: az erkölcsi világé, a lelki mezőké.

Az első aratás volt a halálé, a másik az emberé, a harmadik lesz az Istené. A gyűlölet vetése, a verejték vetése s a teremtés vetése. Az első vetésből sarjadt a gyász, a másikkól sarjadt a hátlanság s a harmadikkól? ... Még nem tudom. De hogy mit várok, mit szeretnék, éppen azt óhajtom, úgy, ahogy azt a lelkem megálmodta — a Krisztus lelkének a fényével szívetekre vetíteni.

Nektek és ezeknek az ifju aratóknak, akiket ennek a nagy aratásnak ma neki indítok.

Ahogy végig tekintek a roppant munkamezőn, szinte lerokkad a lelkem. És kimondhatatlan szánalom fogja el.

Micsoda pusztulás! Micsoda jégverés járt itt a lelki mezőkön! Micsoda emberfeletti türelemre és határtalan ember-szeretetre lesz annak szüksége, a ki itt aratni akar.

Hogy kell szánni és szeretni ezt a népet, hogy sorsán meginduljunk. És megnyit fog az szenvedni, aki ezeket a lelkeket meg akarja gyógyítani!

Mert a legnagyobb szeretet a legnagyobb szenvedés.

Senkise szeretett jobban bennünket és senki se szenvedett többet e miatt, mint a názáreti orvos.

Sőt most is szenved. Most is ott hullatja könnyeit a sok eltévelyedett város felett — mint hajdan Jeluzsálem felett, — akiket annyiszor akart szárnyai alá gyűjteni, de ők nem akarták. Most is fájdalmasan szakad ki szívéből a népét fájlaló ítélet: „Te magad vesztetted el magadat. Izráel! Nem becsültétek meg a ti meglátogatástoknak idejét; nem hallgattátok meg a szeretet szavát.“

Micsoda világosság gyul e fájó panasza elménkben. Micsoda viszhang támad tőle a lelkünkben: Igen, Urám, a saját lelkiismeretünk is azt mondja: te magad vesztetted el magadat, Izráel. Mert nem az a legnagyobb bajotok, hogy a háborút elvesztettétek, hanem hogy az erkölcsi ellenállás fegyvereit leraktátok.

Ó népem, ha megakarsz gyógyulni, ha föl akarsz újra emelkedni: előbb szakgasd meg szívedet, sirasd meg a multadat és tarts bűnbánatot! Csak ez a lélek elevenéig ható komoly önvizsgálat segíthet még rajtad. Csak ez az egyetlen módja van a meggyógyulásnak, az igazság kiderítésének: a tetemrehívás, az Istenítélet. Meg kell mutatni a sebet, rátenni kezünket, hadd lássuk: vérzik-e? Hadd tudjuk meg: ki volt a gyilkosunk, mi volt a megölőnk?

Én már tudom: megmondjam?

Megmondom, pedig fáj. Pedig az én szívem is vérellármatozik tőle.

Én látom a gyilkost. Elszörnyedve látom, hogy nincs többé becsület, nincs megbízhatóság.

Nincs emberszeretet. Nincsen testvériség. Csak fékezhetetlen kapzsiság, magánakvalóság és vad gyűlölködés. A szolidaritás, az együvértartozás nagy gondolata kiveszett a keresztyén világból.

S kialakultak a házi oltárok, e szent örök tüzek, melyeket az ősek lelke

gyújtott, az apák hite táplált s a családi élet tisztasága őrzött.

Oda lett a család nevelő hatása: az édesapa tekintélye, a fiu engedelmissége, az édesanyák tisztelete.

Ma nem a szüle neveli a gyermeket, hanem a gyermek a szüléjét. A gyermek akarata parancs, szeszélye törvény. Egy tizenkét éves gyermek ma többet ismer az élet élvezeteiből, misztériumai-ból, mint mi hatmenc esztendőskorunkban, sőt némelyikünk egész életében.

S a mi szebbé tette a régi időkkel, szelídítette a durvább erkölcsöket, tisztább levegőbe emelte a lelket s bearányozta az egész életünkre: a női léleknek ihlete, varázsa, ezer finomsága s a költészet eszményi világa, szétfoszlott, mint a kő. A nő nem ideál többé. Vissza zuhant abba az őskorba, amikor a lelke nem számított, csak a fűgefa levele. Az irodalomból meg állati lehellét csap felénk és nem a lélek költői illata.

És a vallás? Ez az örök forrás? Minden nagyérzésnek ez a kútfeje, amelyből megújító, megszentelő crök-áramlanak, ami nélkül elhervadnak a lélek virágai, kiapadnak az örök életnek vizei?

Erről talán jobb, ha nem is szölok. Hisz úgy is tudjátok, hogy a vallás már nem a szívekben, csak a formákban él az ünnepekben s a szertartásokban; hogy képmutatás az egész életünk, hazugság az egész műveltségünk, pogány a gondolkozásunk, olyan rengeteg felburjánzott mező az erkölcsi élelünk, annyi rajta az aratni valónk, a gyógyítani valónk, hogy azon csak a Krisztus lelkével s türelmével lehet immár segíteni.

De hol kezdjünk hozzá? Hol találjuk meg a titkát ennek a végzetes szerencsételenségnek?

Nem kell ahoz prófétai lélek; testvéreim, csak egy kis elfogulatlanság s egy kissé mélyebbre, vagy inkább magasabbra tekintést s legott tisztán látjuk, hogy a népek lezüllésének szomorú oka az, hogy *nuncsenek többé eszményei.*

Az ősidők keresték az *ismeretlen istent*. Akkor az volt a nagy ideál. S mikor megnyílt az ég s az ismeretlen isten, a testet öltött szeretet képében, a Jézus Krisztusban alá szállt a földre: megújodott fölé az akkori világ. Eszménykép lett a mennyei Jeruzsálem aláhozása a földre, az Istennek az emberekkel való együttlakozása, a tökéletes békeesség városa.

A középkor eszményképe: a lemondás, az imitáció Christi s a Szentföld visszahódítása. Az új koré a szellem szabadsága, az ember méltósága, a nagy lelki megújulás a reformációban. Még a vérben és bűnhében fogantatott nagy francia forradalomnak is meg volt a maga ideálja: a szabadság, egyenlőség és testvériség glóriás háromsága, bár szabadon hamisítva a Jézus Krisztus után.

Azután jött a két utolsó század a maga hamis Isteneivel, mefiszlói tagadásával, s tiszteletlen harccal az eddigi szent eszmények ellen. Az emberi nemzet sok ezer esztendősk történetét, küzdelmeit, nagy föllángolásait az iszapba lapotná. Tagadta, hogy ember valaha

eszmékért és eszményekért lelkesedett volna. Nincs hő, nincs nagy ember, nincs önzetlen felbuzdulás. Akit hőnek, nagy embernek, önfeláldozó martyrnak hitt és vallott idáig a világ: az mind számító lélek volt. S minden magasztosnak vélt cselekedetnek az önzés és az anyagi érdek volt az indítója. A Mózesek, a próféták, az apostolok, reformátorok, a Hunyadiak, a Zrinyi Miklóskok, a bujdosó Rákócziak, a számkivetett hontalan Kossuthok mind érdekből cselekedtek, a mit cselekedtek.

Ennek a szörnyű magvetésnek az aratása ért meg a mi szemeknk láttára, arcunk pirulására. Ez a pokoll tanítás kiölte a lelket a világból; kiölte a Krisztust a lelkekből s azért nem tud a nép egymásra találni. Nincs, a ki vezesse, nincs ami ihlesse, nincs a ki ember-testvérei iránt részvétre indítsa. Ittőztató sötétben tévelyeg, mert csillaga, az ideál, lehullott az égről s csillag nélkül, Krisztus nélkül úgy elhagyta egyszerre minden szépség a világot, úgy megfakult, úgy eltörpült, úgy kiveszett belőle a lelki nagyság, a lelki nemesség, a tisztaság, a szűzi szemérem, mint a hogy kialszik a pirosság naplementekor a kelati égbolton egyszerre, hirtelen, mint egy varázsszóra.

Két földi mécs vezetni csak: az indulat s a koflátolt értelem, melynek halvány fénye csak egy arasznyira ha világít, míg a lélek ragyogása egy egész világot átölelt.

S még ebben a szörnyű sötétségben is tudott valami életjelt adni magáról a lélek. Míg lent a vértől és gyűlöletből piroslott a föld, fent megjelent az égen — ti is jól láttátok, hisz csak tegnaptörtént — egy hunyó fényű üstökös, mint egy új ideál, hogy új erőt öntsön a fáradt harcolókba. Csóváján ez az írás fénylett: „*répek önrendelkezési joga.*” De soha üstökös ennél gyorsabban le sem tűnt. Soha írás ennél nagyobb csalódást nem hozott. Ez volt az ideál nélkül élni sem tudó ember leglelketlenebb félrevezetése. Méltó befejezése e Krisztustalan kornak.

*

Mivel lehetne ezt a világot meggyógyítani? Csak azzal, amivel Krisztus gyógyította. Vissza kell adni az eszményeit, vissza kell adni az elvesztett hitét. Vissza kell adni mindenk felett a legragyogóbb eszményképét, a Krisztust, minden emberi tökéletesség eme legtisztább megtestesülését.

Ó, a ki azt vissza tudná adni, az volna a világ legnagyobb embere, legnagyobb orvosa!

Mivel, ó mivel lehetne azt visszaadni, T?

Csak a Krisztussal magával: az ő nagy hitével s az ő jóságával, az ő országának megéptítésével. „*Jézus körüljárja vala a városokat mind és a falvakat, hirdetvén az Isten országának evangyéliomát és gyógyítván mindenféle betegséget és erőtlenséget a nép között. Mikor pedig látta vala a sokaságot, könyörületeségre indula rajtok.*”

Ma sincs más orvossága a beteg világ-

nak, a beteg lelkeknek, mint a Krisztus evangyélioma, az ő eszményi országának megvalósítása. S a népek szenvedését, gyötretését ma sem lehet mással magváltani, csak a krisztusi jósággal, könyörületeséggel, egyszóval: lélekkel.

Az emberi lélek mélységeinek s a világtörténelem nagy tengerének temérédektségében a vallásos érzések, az evangyéliumi igazságok azok a Golfáramok, azok a megszűnés nélkül mozgó vizek, melyek ezt a nagy tengert élővé teszik s a megrohadástól megóvják.

A hit ma is csodákat tehet és ördögöket űzhet. A Krisztus a mai szt. lecke előtti versekben a falvakat és városokat járván, csak ruhája érintése meggyógyított egy nagy beteg asszonyt, föltámasztotta egy főember lányát, vissza adta két vaknak látását s egy néma emberből ördögöt űzött ki. S mindezt a hit által. „*Hiszitek-e, kérde a szerencsétlenségtől, hogy mindezt megcselekedhetem? Igen, Uram, felelnek azok. És ő mondá: legyen nektek a ti hitetek szerint.*” S a nagybeteg asszonynak azt mondja: „*Bizzál leányom, a te hited megtartott téged.*”

Igen, a hit ma is megtarthat bennünket.

És minden emberi nagyság közt legnagyobb a jóság, a könyörületeség. A Krisztus is, mikor látta vala a sokaságot, könyörületeségre indula rajtok. E nélkül nem lehet nagy dolgokat cselekedni, kifosztott léleknek a hitét visszaadni.

Olvastam valahol, hogy egy hindu fejedelem, a ki sokat utazott volt, megbizta az udvari tudósát, hogy mivel a könyvtárát is mindenüvé magával akarja vinni: válogasson ki annyi könyvet a legbecsesebbektől, a mennyit száz helyett tíz teveháon is el lehet szállítani. Az utána következő fejedelem ezt is sokallotta s csak annyi könyvet válogattott ki, amennyi egy tevéen is elfért. A harmadik fejedelem már azzal bizta meg országa legelső emberét, hogy a sok bölcs könyvből szerkesszen számára csak egyetlen egyet, azt is olyan kicsinyt, a mely a zsebében is elfér. És ez a bölcs ember a sok bölcsességből, a rengeteg könyvtárból ezt az egyetlen mondatot szűrte le:

„*Légy jó mindenkhez!*”

Ó, ker. testvérem, légy jó mindenkhez! Légy könyörülő, mint a Krisztus. Másként meg nem gyógyulhatunk, meg nem maradhatunk. Pedig tenger a gyógyítani való, a segíteni való. Egy egész légió hullámszik körülte olyan emberekből, akik rád vannak szorulva: a te szánmadra, gyámoltásodra; a te jóságodra. Magokban elesnek. Mert nem mindenkinek adatott az a lelki erő, a mit az utolsó évszázad legnagyobb magyarjáról, Tisza Istvánról életrajzában olvasunk: Mintha ércből volna. Büszkén, emelt fővel, de Isten előtt alázatos lélekkel járt kelt az emberek között. Vallásos hite nem csupán a nevelés által volt lelkébe oltva, de ki is küzdötte azt mindazzal a kísértéssel szemben, amit a modern élet jelent, a keresztény em-

berre nézve." (Angyal Dávid : Tisza I. emlékezete. 191.)

Ah! ezek a modern kísértetek, ezek az ujkori erkölcsök! Ez az örült hajsza — hogy a löbbiről ne szóljak — a legnagyobb modern kísértő az aranyborjú körül. Tudom, nem új jelenség ez. Már akkor is elfelejtkeztek az igaz Istenről egy hitvány bálvány miatt. A kétségbejítő csak az, T! hogy akkor a Mózesek, a népvezérek — a bálványimádás alatt — az örökkévalóval társalogtak, annak törvényeit írták s arcuk az isteni fenség és közelség fényében fűdött meg, lelkők az örök erkölcsi igazságok paizsával övezte fel magát: ma pedig ők is ott táncolnak — mezitelenre vetkőzött lélekkel — a józan eszt vesztett népsokaság között.

Természetes gyümölcse ez az ideálok elvesztésének s mindenekfelett a legfőbb ideál, az Istenhit, meghervadásának.

Ilyenkor csak egy ideál marad: maga az ember, a bálványozott én, minden önzésével, minden lelketlenségével, minden alacsonyosságával és szégyenletes korlátoltságával. Ha nincs Isten, akkor én vagyok itt az Ur, ha nincs erkölcsi törvény: akkor a te szánj senkit; a többi ember mind csak arra való, hogy a te javadat s érdekeidet szolgálja. Csak *egy világ* van: ez, amelyben élünk. Csak *egy cél* van: minél jobban kihasználni, kiélvezni ezt az egyetlen életet. Hogy mennyi kin és mennyi köny és mennyi gyász jár e hitetlen bölcselkedés nyomán: az nem háborítja ma senkinek az álmát.

*

Ah, ti új Mózesek, ifju testvéreim! Mertek-e vállalkozni, hogy ezt a pártütő hadat észretérítitek? Van-e elég lelki-erőtök rá, hogy magatok is közéjük ne álljatok? Van-e elég bátorságtok hozzá, hogy a tizparancsalatot, az erkölcsi és vallási törvények kemény kőtábláit, ha kell, a fején törjétek össze ennek a hálátlan népnek, hogy Istenéhez térjen?

Vagy nem! Inkább szánjátok meg. Inkább sirassátok meg ezt a szegény népet, ezt a megcsalt népet, mikor nem látja senkisémet. A Krisztus is így tett.

"Mikor látta vala a sokaságot, könyörületességre indula rajtok,"

Ti majdnem mindanyian a falvakon éltek, a nép közelében. A legtöbben az *ekeszarván* is rajta tartjátok kezeteiket. Mert élni kell. Talán olvastátok is a magasztalást, amit egyik legnagyobb írónk ír, aki népünket szereti.

Azt mondja: „Szeretem nézni a szántóvető embert a munkájában. Van abban valami, a mi hasonlít az imádsághoz. Mikor egymás után hasítja a barázdákat, mint az írást a papiroson, mintha ezt írná a természet könyvébe: add meg a mi mindennapi kenyérünket. És az Ur olvassa azt az írást a magasból. Az ő ember történetének első fejezetében érzem magamat, mikor látom, hogy az emberek szántanak és vetnek. Innen indult meg a művelődésnek hatalmas széles világjárata és ide fog visszatérni.” (Gárdonyi: Az én falum.) Én hozzáteszem: innen fog *ujjászülni*.

A magyarság megváltásának, új életének a faluból kell kiindulni, a falusi

egyházakból, a természetes őslaljból: a földből.

Igaz, hogy itt is sok az aratni való. Itt is elmondhatjuk: Uram, vagy nem tiszta magot vetettél-e a te földedbe: honnét hát ez a sok konkoly?

Valamely ellenségem művelte azt.

Igaz, az Isten ellenségei, Azok rontották meg népünket. De én ismerem a fajtámat, nem veszítem el hitemet. Az a talaj, a magyar néplélek, még most is őseréjében szunnyadoz, még ki sincs próbálva, megtermi a jó magot is, akár százannyit is, csak meg kell művelni, mélyebbre szántani — és jobban kell szeretni.

Óh, ne mondjátok azt, hogy nem ismerem őket, hogyha így beszélek. A nép hálátlan és makacs. Megveti az igét. Óh, testvéreim, mind jól tudom én ezt. Az én szívem is már sokszor volt csordultig a néptől szenvedett méltatlanság miatt... de előttem áll a Krisztus, aki *"látva a sokaságot, könyörületességre indula."* sőt meg is tudott halni érte.

Pedig az a sokaság is tele volt erőtlenségekkel, testi lelki fogyatkozásokkal, hitetlenséggel és hálátlansággal, és csufoldó ördögökkel. Azt írja Máté, hogy *"kinevelték őtet"* (IX. 24.) A Krisztust. Sőt gyilkoltak is. Megkövezték a prófétaikat. És mégis megszánta őket. Éppen azért szánta meg őket.

Szánjátok meg egymást, szánjátok meg a sokaságot, testvéreim. Hiszen magatokon tapasztaljátok egy idő óta, hogy amiatt szenvedtünk legtöbbet, hogy itt nem szeret bennünket senki, nem szán meg bennünket senki.

Pedig megszánni az embert: ezt megteheti az is, aki ellenségét nem szereti; a minthogy senki se szereti.

Mindig csüggedve álltam, testvéreim, a Krisztus nagy parancsolata előtt: „szerezzétek meg ellenségeiteket is; áldjátok azokat, a kik titeket átkoznak!” Uram, lehetetlen kívánsz gyarló emberekre. De hát nem is kívánta. Csak mint a tökéletes erkölcsiség eszményképét állította a lelkünk elé ezt a nagy óhajást. Ő maga is beösmerte, hogy ez a világon a legnehezebb feladat, mert ezt veti utána: *"legyetek azért tökéletesek, mint a ti menyeyi Atyátok tökéletes."* Annyi, mintha azt mondaná: ha ezt meg tudnátok cselekedni, olyan tökéletesek volnátok, mint maga az Isten.

De szánni lehet az ellenségünket is. S a magyar nép lelkében benne is buzog ez a szent forrás: a könyörületesség forrása. Bebizonyította a nagy háború alatt, mikor ádáz ellenségei foglyait, kik életére törtek, házába fogadta, a tenyerén hordozta, csak hogy fedtesse velök a hontalanságot, az idegenséget. Megmutatta ezer éves története alatt, mikor e tenger időn keresztül se hitért, se nyelveért nem üldözött senkit s ha néha-néha támadtak is egymást, a támadást sohase a magyar nép lelke indította, hanem az idegenből közéjük szakadt vezetők.

Ezt a népet vétek volna engedni, hogy gonoszul elvesszen. Ezt a népet szeretni kell, sajnálni kell, ezért a népért dolgozni kell. Ezek közt a lelkök közt gaz-

dag aratása lehet a Krisztusnak, csak *kérjétek az aratásnak Urát, hogy küldjön munkásokat az ő aratásába!* Sokat, igen sokat. Világosítson meg minél több lelket, indítson fel minél több szívet, nemcsak a papokéi, hanem mindnyájunkéi, mert korszakalkotó munka ez, nemzetmegmentő munka ez. Itt már nem elég az apostolok önfeláldozása, a lelkipásztorok megemésztetése, itt mindenkinek apostollá kell válnia.

Kérjétek az aratás urát, hogy a tanítványok mellé, a hivatalos igehirdetők mellé támasszon minél több szánakozó lelket, lelki orvosokat Mindenekelőtt pedig ajánljátok fel az Urnak *magatokat*, a saját gyarló erőtöket, könyörülő, szíveteket. Isten a gyengékben is megdicsőítheti — ha úgy látja jónak — a maga mindenható erejét, kegyelmét. Csak meg kell ragadnunk a kezét, mely elhagyatottságunkban egyedül nyul felénk, egyedül segíthet még rajtunk: az Isten kezét. Dolgozzatok és imádkozzatok!

Atyámfiai! Kálvinista magyar népem!

Mozduljon meg bennetek a lélek, mozduljon meg a lelkiismeret. Lássátok meg, hogy bár minden egyházra vár ez a nemzetmentő munka, első sorban mégis a mi egyházunkra. Mi magyar egyház vagyunk és *népegyház* vagyunk s olyan nagy rendeltetéssel, melynek hű betöltésétől függ nemcsak a magyarság, de a körülünk élő keleti népek sorsa is. Nálunk minden erőnek a népből, a ti lelketekből kell kisugárzania. Ha ti beálltok a Krisztus aratái közzé, ő kéri fogja az Atyát, hogy küldje el az ő Szentlelkét titekre, amelynek szentséges ereje csudákra képesít, új világot teremt s egybegyűjt majd sok népeket, kik mondván, igyénékeljenek: Alleluja! Alleluja!

*

Testvéreim! Ez az a nagy munka, az a harmadik nagy aratás, mely nemzedékünkre vár. Ez az én lelkem édes álma, szent várakozása. Rend, béke, boldogság csak akkor lesz a földön, ha verejtékes arcunkat megtörölve, elmondhatjuk, hogy nemcsak hirdettük az Isten országának evangéliomát, de meg is gyógyítottuk a beteg lelkeket, újra felállítván bennök a két ledöntött oltárt: *az Istenét s a családját*: az édes anyánkét s a Jézus Krisztusét. Ettől függ a világ erkölcsi ujjaszületése.

Én, perszem, hogy merném azt mondani, azt remélni, hogy az nekünk sikerülni fog. A siker Istené. Az ujjaszületés az ő Szentlelké. Mi mindannyian csak eszközök vagyunk az ő szent kezében. De gondolkodó lélekkel és szabad akarattal felruházott eszközök, tehát *erkölcsileg felelős munkásai* a nagy világáratónak, a Jézus Krisztusnak.

Azért munkára T! az Ő szent nevében! A fáradságot nem ismerve, az órákat nem számlálva, a hajnalt is, az alkonyatot is felhasználva, mint a magyar munkás szokta aratás idején. „A mult elesett hatalmunkból — kiáltja felénk haló porából a legnagyobb magyar — *de a jövődönnek urai vagyunk*. Ne bajlódjunk azért hiábavaló álmodozással, de hívjuk a magyarságot szebb virradásra.” (Széchenyi.)

S ha talán kétségek nyugtalanítanak szíveteket, gondolatok reá, hogy ma október 30-ika van. Szent vigiliája a Szentlélek egy korszakos megmozdulásának, a reformációnak. Ma este a harangok azt fogják hirdetni, hogy emlékezzetek emberek! 404 évvel ezelőtt a lélek ereje s az Isten Kegyelme édes gerjedésbe hozta ismét a világ szíve dobogását s a Krisztushoz térítette vissza.

Mit félnétek azért, ó kicsinyhítűek? Az a lélek ma is mindenható és ma is munkálkodik. Csak nyissátok meg számárát a ti szíveteket s adjátok oda Istennek munkatársakul magatokat.

Még ma. Ha az Ő szavát hallandjátok. Ha lelketekben megcsendült az isteni elhívás.

Ha mindenki kiveszi a maga részét ebből a szent felelősségből, ebből a lelki korszakos aratásból s ha szíve szerint tudja kérni az aratás Urát, s az imádság angyala átszáll még egyszer a kifosztott lelkeken, mint a nyári mezők felett az esteli harangszó: akkor... ó én hiszem, testvéreim, hogy akkor lesz még egyszer ünnep a világon. Amen.

Ezután a püspök így imádkozott:

Áldd meg Uristen a te népedet és tedd ismét naggyá!

A lelkeket öleld körül világosságoddal, a szíveket hintsd meg irgalommal, mint hajnali harmattal.

Önts lelket a világba s add vissza a Krisztust!

Szánj meg Atyánk minket, mert igen szenvedünk.

Fáj a szívünk, de ez szent fájdalom, mert a bűn miatt fáj, a szegény égeti.

Elborított a keserűség árja, a balsors tengere, de hisszük, hogy ebből a tengerben gyöngy terem: új élet gyöngyét.

Óh, jó nekünk Atyánk, hogy így megaláztál. Hiszen Szent Fiad is előbb keresztet hordozott s csak úgy mehetett be az ő dicsőségébe.

Visszük mi is, Atyánk, a mi keresztyűnket, visszük a megváltás felé. És ha roskadoznánk, jöjj, szállj alá és segíts! Hajtsd meg egeidet, nyujtsd le szent kezedet és töröld le arcunkról a könnyet, a hulló verejtéket.

A lelkek láthatatlan mélységeiben építsd tovább a Te országot, az Isten országát, a szentek egységét, a Krisztus királyságát. És küldj hű lelkeket, lelkes munkásokat, támassz ügyednek a népből új apostolokat, akik életökkel világoskodjanak, szívökkel fényljenek s úgy tanítsák meg a kicsinyhítűt bizni, sohasem csüggedni, a szenvedésben is a Te jóságos lelkedre ösmerni s a bajokon győzni.

Tartsd meg Ur Isten az anyaszentegyházat, virágoztasd a gyülekezeteket, szenteld meg a tagokat s a főket, tedd hivekké a tanítókat és a pásztorokat.

A kormányon ülőkbe s a törvénytevéőkbe adj igazságnak lelkét, adj — több szeretetet. Csak reád nézzenek, csak téged féljenek, aki minden népnek sorsát a kezében tartod s aki egyedül vagy örök.

Ezt a várost, Atyánk, s a mi falvainkat és városainkat, mindmind valamennyit, őrizd meg és áldd meg! Hogy oltalmad alatt lehessen mindenik a békeség városa, az Isten lakóhelye, melynek napja Te vagy s törvénye a Krisztus.

A mi fiaink és leányaink szívét is, óh, vedd szent kezembe s tedd egy-egy oltárrá, tedd egy szebb és boldogabb jövőndő drága zálogává.

Legyen békeség, Felséges Isten, Anyaszentegyházban, Oltalmazz minket minden háborunkban. Amen.

A gyülekezet megáldása után a vegyeskar Chole: „Isten ki fent uralkodik“ kezdetű éneket adta elő s az után gyülekezeti ének (235 dics. 3. v.) zárta be a püspök-avatási szertartást.

A lelkészenteles.

A gyülekezeti ének utolsó sora alatt Czinke István püspök újból megjelent a papi főjegyző kíséretében az Urasztala előtt. S kezdetét vette 18. ifju lelkész felszentelése, akiknek a nevei a következők: Az *abaujtornai* egyházmegyéből: Gyarmathy Béla körtvélyes-almási, Hörcsik András péderi, Kóródy Andor bődvavendégl, Kovács Lajos nádasdi, Kozár Sándor tarczavejkóczy, Kőszeghy Gábor tornagörgői, Mesko Dezső beszteri, Szőke István jabloncai lelkészek; a *felsőzempléni* egyházmegyéből: Csátary Gyula kolbásai, Kerekes Kálmán nagytoronyai lelkészek; a *gömöri* egyházmegyéből: Baraxa Lajos berzétei, Csizsár Imre rimaszécsi, Iván József zeherjel, Molnár Sámuel szalóczi, Pósa Béla felsővályi, Seres Zoltán szkárosi, Szaniszló János nemesmartonfalai, Tóth Sándor sajkókeszi lelkészek.

A püspök az őt jellemző ékes szóval főpásztori intelmeket intézte az Urasztalát körülállt ifju lelkészekhez:

Testvéreim! Péter apostollal szólok hozzátok. „*Akik ki vagytok választva az Atya Isten eleve rendelése szerint, a Lélek megszentelésében engedelmességre és Jézus Krisztus vérével való meghintésre: Kegyelem és békeség adassék nektek bőségesen.*“ (1. Pét. 1. 2.)

Némelyitek rég várja már ezt a pillanatot, mikor lelke tiszta szándékaira, mellyel a próféták örökébe lépett, a hitet is leteheti és szent esküvéssel fel is eköndhetik arra a zászlóra, amely alatt elődeitek a gályákra vonultak.

Én nem tartóztallak benneteket tovább. Aki annyiból nem értett, amennyit „a világ legszebb emelvényéről,“ a templomi szószékről az imént előtökbe adtam; akiknek a lelke a Megváltó lelkétől most tüzet nem fogott, szíve az Ő jóságától meg nem illetődött: annak tovább ugys hiába beszélnek.

Csak megkérdezlek tehát benneteket:

1. *Éreztétek-e mikor e pályára léptetek, magatokban a lélek indítását és benső sugallatra. isteni elhívásra hallgatva választottátok-e magatoknak a lelkipásztori munkát? Igen?*

2. *Készek vagytok-e hát magatokat esküvel kötelezni arra, hogy a keresztényen vallásnak a Szentírásban foglalt tiszta tudományát református egyházunk hitelvei szerint fogjátok hirdetni, követni s ha kell érte meg is áldoztatni? Igen?*

Tehát esküdjetek!

Az ifju lelkészek a püspök felhívására letették — főjegyző előolvasására mellett — papi esküjüket, majd a püspök, a három (említett) esperessel együtt, kézzéértellel, az Urasztala körül térdepelt ifju lelkészeket felavatta szent és nemes szolgálatokra, mely aktus után a felszentelt lelkészek *éneklésben* kérték magukra a szentlélek kegyelmét és dicsőítették a mennyei Atyát. Végül a püspök megáldotta a felszentelt ifju lelkipásztorokat.

A 137 dics. 6. 7. verseinek gyülekezeti éneklésével értek véget a könyvekig megható istentiszteleti szertartások.

Tisztelgés a püspök előtt.

Istentisztelet után, időkimelés okából, a templomban fogadta a felszentelt püspök a tisztelegni kívánó küldöttségeket a következő sorrendben: 1. A tiszáninneni egyházkerület Lukács Géza főgondnok vezetése alatt. 2. A rimaszombati presbitérium Simon Mihály lelkész és Süteő István főgondnok vezetése alatt (25 éves rimaszombati lelkészkedése alkalmából üdvözölte a presb. nevében Simon M. lelkész a szeretett és tisztelt püspököt). 3. A róm. kath. egyház Széman Endre pápai praelátus vezetésével. 4. Az ág. hitv. ev. egyház Gyürky Pál lelkész vezetésével. 5. Az izr. egyház Dickmann László hitk. elnök vezetésével. 6. A gömöri ref. egyházmegye Buzi Málton esperes vezetésével. 7. A dunáninneni egyházkerület Balogh Elemér püspök vezetésével. 8. A felszentelt lelkészek Csátary Gyula kolbásai lelkész vezetésével. 9. A vármegye Hanesz Emil zsupáni tanácsos vezetésével. 10. Rimaszombat városa Dr Vladár József polgármester-helyettes vezetésével. 11. Egyesült prot. főgimn. Loys Ödön igazgató vezetésével. 12. Rimaszombat és vidéke nőegylete Dr Vallentinyi Dezső vezetésével. 13. Ref. tanítók B cske Bálint vezetésével. 14. A rimaszombati áll. el. ifju- és leányiskola Matolcsy Pál igazgató vezetésével. 15. A polgári olvasókör Törköly József köri ügyész vezetésével. 16. A kath. olvasóegylet Váry János elnök vezetésével. 17. Rimaszombati ker. Munkásbiztosító Pénztár Buday Ödön igazgató vezetésével. 18. A rimaszombati ref. leánykör Herényi Juliska vezetésével.

A közebed.

A lelki eledellel gazdagon megelégtelt közönség, mire a templomi funkcióknak vége lett, testi eledel után is vágyakozott. Ebben is volt bő része. Az ünnep rendezősége közebedről gondoskodott a főgimnázium tornacsarnokában, melyen kétszázhuszan vettek részt. — A megszentelt érzésű ember szelid s nemes vídamsága jellemezte a közhangulatot. Nők is részt vettek a közebeden; magyar ruhába öltözött rimaszombati szép leányok szolgálták fel a kitűnő ételleket s ezek a körülmények színpompássá, aminő a kellemes nyári természet, alakították a nagy csarnokot, amelyben a népes közebed lefolyt.

Megnyiladoztak a szívek s szólt az ajkáról a beszéd az ebéd alatt. Elsőnek *Réz László* köszöntötte fel az egyházkerület megválasztott tisztségviselői karát, élén a püspökkel és főgondnokkal. *Lukács Géza* a kálvinista közvéleményért üritett pohárt. Dr. *Kovács László* a felekezetek képviselőit éltette. Dr. *Verecs Samu* a vendégekre, *Idrányi Barna* a dunáninneni egyházker. küldöttségeért mondott köszöntőt. *Széman Andre* róm. kath. apátplébános a felekezeti egyetértésért, *Gyürky Pál* ág. hitv. ev. lelkész *Czinke István* püspök feleségéért s egész családjáért üritettek pohárt. *Czinke István* püspök megható beszédben az ifju felszentelt papokat éltette. *Balogh Elemér* *Czinke Istvánra*, *Singer Rezső* rabbi Dr. *Kovács Lászlóra*, rimaszomball volt polgármesterre mondtak köszöntőket. *Patay Károly* esperes, *Kemény Lajos* ág. ev. lelkész mondtak még hatásvos pohárköszöntőket.

A közebed belenyult a késő esteli órákba — az ifjak vidám kedélyének buzogása mellett.

Egy szép nap mélyen vallásos érzésének emelkedettségével és kellemes emlékeivel lettünk gazdagabbak, kik a rimaszombati hármas örömnepet részt vettünk.

A kálvinista egyház életéből Szlovenszkon.*)

A kálvinista egyház magyar előkelőségeinek ténykedése Szlovenszkon az 1918. évi fordulat óta. — A tiszáninneni egyházkerület közgyűlése Rimaszombaton.

Rimaszombat, okt. 31. 1921.

A huszadik század kezdetével a volt Magyarországon 2.441.142 kálvinista volt. A magyar statisztika szerint volt 98,24% magyar, 1,02% német és 0,74% szlovák 5 egyházkerületben, 56 esperességben 2418 templommal és 1977 lelkésszel. Azonban ezen statisztika hamis és a cseh-testvérek papjainak a szlovák nép között legutóbb tett látogatásából tudjuk, hogy magyarosították a szlovákokat.

Az 1918. évi októberi fordulat váratlanul érte a kálvinistákat és egészen a múlt év feléig, a míg Magyarország a békeszerződéseket nem írta alá, a tel-

jes negáció álláspontjára helyezkedtek. A múlt évi július hó 1-én Miskolcon volt konventjük (tiszamelléki egyházkerület) és július 16-án (a dunáninneni egyházkerület). Az első jelen volt a mostani rimaszombati püspök, *Czinke István* és *Lukács Géza* egyházfelügyelő is. A konvent résztvevői kinyilatkoztatták, hogy az utódállamok határait nem ismerik el, különféle feltételeket szabtak, de tényleg ezen időtől kezdve tárgyalásokba bocsájtottak az új államokkal. Erdélyi püspökük letette az esküt a román királynak. Szlovenszkon a tiszáninneni és a dunáninneni egyházkerületek töredékei vannak. (A kormánynak keleti és nyugati egyházkerületeknek kellene ezeket neveznie).

Az új államokba 989.268 kálvinista jutott. Legtöbb Romániába. Republikánkba közel 250.000 és pedig a tiszáninneni kerületben 93.773 lélek 1074 egyházban (39% a az egész egyházkerületnek): Ungvár, Felső-Zemplén egészen, Abaujtaraból 29 egyház, Alsó-Zemplénből 11, Gömörből 36; Magyarországon maradt 9. A dunáninneni kerületben van 85.212 lélek 86 egyházban és néhány ezer a Kárpáti Rusinban.

A magyarországi gyűlésezések után a kálvinistáknak Szlovenszkon voltak tanácskozmányai, az 1920. évi szeptember 8-án a két egyházkerületnek Rimaszombaton volt közös tanácskozmánya, a melyből memorandumot adtak a Cseh-Szlovák kormánynak. Igyekeztek menteni, ami menthető volt, különösen a volt Magyarország összes kálvinistáinak egyházi egységét kívánták, egységes segélyalappal Budapesten a papok és tanítók részére és amikor ez nem ment, püspököket választottak maguknak (*Balogh Elemér* Bratiszlván és *Czinke István* Rimaszombaton, akik letették a fogadalmat, rendezték az egyházkerületek és esperességek ügyeit és tárgyaltak Budapesten a közös alap likvidációjáról. Azután tárgyaltak a miniszteriummal Bratiszlvában a kálvinista egyházi ügyek referátumának szervezetéről, a középiskolákról és a teológiáról (nyilvánvalóan Rimaszombaton).

Ez évi október hó 31-én volt a tiszáninneni egyházkerületnek közgyűlése Rimaszombaton. Már az előző napon is volt tanácskozás a gimnáziumban.

Reggel 8 órakor a résztvevők a Polgári Körben gyűltek össze, hol a funkcionáriusokat választották meg. Egyházfelügyelővé továbbra is a volt főispánt *Lukács Gézát* választották meg. Azután üdvözölték a zsupáni hivatal képviselőit, felolvasták az ev. egyházak referensének *Simkovicsnak* és az ev. püspöknek *Janoskának* levelét és a templomba vonultak, a hol a nyugati egyházkerület püspöke felszentelte az új püspököket, a helyi lelkészt *Czinke István*at. *Czinke* azonnal mondott temperamentumos prédikációt, melyben hangsúlyozza, hogy a kálvinista hit magyar hit, hogy a kálvinistáknak kell Szlovenszkon megőrizni a magyar nyelvet és a magyar kulturát. Azután üdvözölték a püspököket; *Balogh* püspök és a dunáninneni egyházkerület képviselői, mindkét kerület világi felügye-

lői, az esperesek és egyes egyházak és pedig a helybeli katolikus, evangélikus és zsidóegyházak, továbbá az egyesületek. A világi képviselők közül első helyen a zupa képviselői. Azok üdvözlétére adott válaszában kinyilatkoztatta a püspök, hogy a kálvinisták loyális polgárai a Cs. sz. republikának, követelik azonban a nyelvi, kulturális és egyházi szabadságot. Ezután következett a város és még sokan. Eközben a kar többször énekelt. Ezután berekesztették a közgyűlést.

Nem lehet itt rekrimigálni és felriliteni ama sok félreértést, amely leginkább a papoknak a politikában való helytelen avatkozásából keletkezett, azoknak magyarországi protestálásaik és külföldi memorandumaik. Nem lehet a püspök szemére vetni az ő politikai múltját és színészi fellépését az ő Tátrai imájával, az 1920. évi április 11-ki választó gyűlésen Rimaszombaton elmondott beszédjét, az 1921. évi július 3-án Szentiványiék zászlójának felszentelésénél mondott imáját, amidőn dicsőítette a magyar állam színeit. Minek arról beszélni, hogy csak Gömörből is sok pap van kompromittálva a legutóbbi mozgalmakban és némelyek már hűvösön vannak. (Az egyházi alkotmány 143. §-a: a papok tartózkodjanak politikai demonstrációktól)

Ezután a legrövidebb idő alatt előkészítik a zsinatot a mely hivatal van az egyház viszonyait megálapítani. A bratislavai püspök: *Balogh* ép most érkezett haza Amerikából a kálvinisták 11-ik világtalálkozásából, a hol az egyesülés tekintetében megállapodtak, *Czinke* püspök memorandumot készít (a Magyarországból nemrég érkezett sekretárius segítségével) amelyet el fog vinni a köztársaság elnökének. Itt nagy feladata lesz az államnak, mert ezentul a kálvinista egyházi ügyekre olyan befolyása lesz, amelyet most biztosít magának;

Figyelemre méltó, hogy ezen ügyel nem foglalkozik eléggé sem a szlovák, sem a cseh nyilvánosság azon időben, a midőn keleten hallani a szlovák kálvinisták kétségbeesztő kiáltásait, amidőn a Szlovenszky Kálvin amerikai folyóirat dorombol a felelős körök lelkiismeretén. Idején való foglalkozni ezen ügyel.

Hivatalos.

A szlovenszky tiszáninneni ref. egyhker. 904/1921. püspöki hivatalától.

Valamennyi egyházközségnek.

A közmunkaügyi referátus megkeresése folytán hozom tudomására az egyházközségeknek, hogy építkezéseknél s más hasonló munkálatoknál a drágaság letörése érdekében a munkálatok hirdetések, versenytárgyalások útján adassanak ki a vállalkozóknak.

Ez által is előmozdítatik a szabadságharc, ami maga után vonja az árak esését, E felhívás az 1921. március 11-én kelt 61. sz. törvény szellemében történik.

Rimaszombat 1921. nov. 2.

Czinke István
püspök.

*) A „Národnie Noviny” 1921. november 3-iki számából vettük át.

E cikk tele van téves adatokkal; technikai okok gátolnak ez időszerint a téves adatok helyreigazításában, mit következő számunkban fogunk megtenni.
Szork.

Ref. püspöki hivatalnak

Rim.-Sobota.

798. sz. a kettő Nagy Géza vajkóci ref. lelkész kongrua-ügyében tett feltérjesztésére van szívesem újólag rámutatni a következőkre:

Ugy maga a lelkész az általa s az esperesi hivatal által megérősített kérdésben, miért az esperesi hivatal is a maga összegző kimutatásában az ő alapfizetése gyanánt 869 kor. alapfizetést mutat ki. Ennek alapján a kongrua-törvény szerinti őt fizetési-kielégítés címén 731 korona illeti meg.

Hogy miért és milyen külön indokolással élvezett ő 1131.65 fill. kongruát annak előtte, azt én nem tudom, arra vonatkozólag adatok között semmiféle indokolás nem található. Ehez való joga tehát teljesen ismeretlen előttem. Ismételtén hangsúlyozom, a kimutatott, de nem indokolt kongrua-igényt is ellentmondó a kongrua-törvénynek. Lehetséges, hogy valahol né legyen annak a magasabb igénynek a jogi alapja úgy, ebben az esetben, valószínűleg a többi lelkészeknél is, akinél hasonló eset fordult elő. Mert lehetetlen, hogy valakinek magasabb kongruára volt igénye, azt élvezte is, kimutatni azt azonban sem az esperesi, sem a püspöki hivatalok sem ebben, sem a többi esetben nem tudják. Mennyivel kevésbe térhetek el én a kongrua-törvénytől, amikor a lelkészek alapfizetését illetőleg sincs más adalék, mint az esperesi kimutatások. Egyetlen egy egyedül irányadó, mert a magyar kultusz-minisztérium által elfogadott „B” iv sincs egyetlen egy lelkésznel sem. Ugy hiszem én teljesen az esperesi hivatalok kimutatásainak hitelességére támaszkodtam, abban a reményben, hogy azokat alapul elfogadják az év végén a számvéviségi elnökség is. Mikor így áll a dolog, az esperesi hivatalok azzal csak rontják az irányban való hitelességüket, amikor egyfelől más állapot mutatnak ki alapfizetés tételénél más, ennek az alapnak ellentmondó kongrua-igényt igazolnak, anélkül, hogy csak egy esetben indokolják, hogy a kongrua törvényből eltérőleg miért kapott ez s ez a lelkész magasabb kongruát? Én azt hiszem s ebben a püspöki hivatal valószínűleg részletes tájékoztatással szolgálhatna, hogy ezek a magasabb összegű kongruák az államsegély mellett a közalapból lettek kiegészítve méltányos esetekben. Az egyház páusál összegét kapott kongrua címén s ebből, valamint a közalap megfelelő évi kamataiból fordított lelkészi fizetés kiegészítése címén. De ez aztán már nem tisztán államsegély, hanem államsegély és egyházi segély! Nem tudom, tényleg így áll-e a dolog, de más magyarázatot erre nézve nem tudok találni. Ha az egyház ill. egyházi alap feltehetőleg rendelkezik a most mutatkozó hiányt fogja tudni pótolni, feltéve, ha úgy áll a dolog, ahogy én képzelem s ahogy az eddigiekből tudom.

Hálás volnék a püspöki hivatalnak, ha e tekintetben valami tájékoztatást nyújtana. Főleg arra a kérdésre szeretnék választ, hogy mivel van, illetve volt indokolt a kongruánál a kongrua-

törvénytől való eltérés? Az állam adott-e magasabb összegű kongruát, mint a mennyit a kongrua-törvény előír, vagy pedig tényleg az egyházi közalap is hozzájárult a kongrua felemeléséhez! Mert annyi nem elég indoklásul, hogy x. y. lelkész a püspöki hivataltól kongrua-címén évi 1131 kor. 65 fillért vett fel, jóllehet lelkészi alapfizetése 869 korona.

Végül, ha a kultuszminisztérium a maga tárcájára rendeletileg engedélyezte állandó hatállyal magasabb fizetési-kiegészítést, úgy kérem ennek a felkutatását, mert ez olyan alap volna, amelyen el lehetne aztán indulni.

1921. október 24.

Teljes tisztelettel:

Stunda sk.

900/1921 sz. Hivatalos lapunk utján közöltetik a nt. esperes urakkal azzal a felhívással, hogy a benne felvetett fontos kérdésre nézve — az érdekelt lelkészi hivatalokat illetőleg — a püspöki hivatalnak sürgős felvilágosítást adjanak.

Rimaszombat 1921. okt. 26.

Czlnke István
püspök.

Közönségünk köréből.

„Si fecisti: Nega”!

Ezen recept szerint akarná magát tisztára mosni a nyilvánosság előtt Stunda ur, akinek eljárását szóvá tettem.

Mindenről, csak arról nem beszél, hogy há igazán nem volt tendencia és malícia abban a furlangos „adóhivatali csoportosításban,” miképpen történt meg négy ízbeni reklamáció, esperes és püspök sürgetése dacára is, hogy az adóhivatalok csoportján három ízben is végigment újból és újból, de reám egyszer se került a sor! Az az ügyetlen mentsége sem igaz, hogy egyedül a nyitrai adóhivatal az, ahova csak egy lelkész tartozik, mert a pozsonyi somorjai, vérebélyi is ugyanilyen — és vajjon ez lehetne ésszerű ok arra; hogy a három utalványozási processuson minden alkalommal kilökössék, félretolassék a „csoportból”? Az az állítása se igaz, mely szerint nem is sejtette; hogy nagy szükségem van az illetményekre! Azt tudta, hogy készpénz-fizetésű, városi, lelkész vagyok, tehát akkor 1600 koronán alul van a fizetésem; tudta; hogy két előző évi illetményeink vissza vannak tartva, sőt azt is elpanaszoltam, hogy szabad jegyemet, hitoktatási díjamat megvonták s magamnak kell előteremtennem nagy missióm gondozásának költségét, sőt tudta azt is, hogy szőlőm termésében milyen óriási kárt tett a katonaság (egy ízben megtette Stunda ur, hogy az Irodájától 10 lépésnyire levő katonai ügyosztályban megkérdezte, miként áll az ügy, Más privát ügyem nem is volt. Ezt hánytorgatja tehát és ezt tudja fel nagy szolgálatkészségnek!) Mindezek nem alterálták Stunda urat abban, hogy amidőn Patay K. püspök-helyettes ur szept. 30-án személyesen interpellálta: azt a harmadik méntseget hebegte, hogy „tisztán vélelenség” illetményeimnek visszatartása! Hát ha van „perfidia” a világon, akkor ez má, iga-

zán az! Hat reklamáció után még volt bátorsága „vélelenség”-ről beszélni!!

Miután kapkodása és tehetetlenségében még azt a ráfogást is kieszelte, hogy jogos rekriminációmnak „Onzés” a rugója: ezen silány insinuáció is méltán sorakozik az előbbiekhöz. Állítja hogy meghurcoltatásának az volna az oka, hogy „nem akarja kiutalni az üresedésben levő ruttkai lelkészi állás után járó államsegélyeket.” Ugyan hányak t és miféléket??

Én legalább egyiket sem kértem privátim! Az egyházi hatóság tudtommal csak a kongrua kiutalása iránt tett feltérjesztést s erre nézve hangsúlyozzuk, hogy ez indokolt! A lelkészi fizetés Ruttkán 800 korona, melyhez 800 K. kiegészítés jár. A 196 kilométerre fekvő missiónak lelkészi gondozásáért, — a midőn egy egy ut 176 koronába kerül és ezt legalább 12-szer kell évenként megtenni — hogy önzés-e igényelni a teljes javadalmat, ami ilyen formán még a kész kiadásokat se fedezi — arról beszéljen az az „önzetlen” Stunda ur, aki miniszteri titkári fizetése mellett „becsoportositja” magát a lelkészeket megillető illetmények lajtsromába is.

Nyitra 1921 nov. 2.

Sedivy László ref. lelkész.

HIREK.

— Jelen számunk terjedelme nyolc oldal.

— A szloveszkói egyetemes református egyház küldöttsége Balogh Elemér püspök és Idrányi Barna esperes személyében f. hó 2-án Bratislavába utaztak s onnan hihetőleg Prahába is.

— Lelkészek bevonulása. A napi lapokból olvassuk, hogy a már felszentelt, illetőleg állásban lévő lelkészek további intézkedésig, nem tartoznak bevonulni. A bevonulási rendelet csak a theológusokra vonatkozik.

— Egyházkerületi közgyűlés. A szlov. tiszáninneri ref. egyházkerület október hó 31-én folytatta közgyűlését; e folytatólagos közgyűlésről tudósításunkat a jövő számban fogjuk hozni.

— A tiszáninneri egyházkerület lelkészszenteléséről — bizonyára a forgalmi nehézségek miatt — elmaradt 25 ifju lelképásztor. Sajnálatos, különösen azok részéről, akik Gömörben, még pedig Rimaszombat közelében laknak.

— Kérelem. Kérem a lelkész urakat, az Egyetemes Névtár céljaira szétküldött kérdőíveket ne hozzám, hanem az illetékes esperesi hivatalokhoz méltóztassanak vissza küldeni. Réz László.

— Felhívás. Újólag kérem t. olvasóinkat és az egyházak előjáróit, hogy hátrálékos előfizetéseiket, ugyszintén hirdetési díjaikat sziveskedjenek haladéktalanul beküldeni, hogy lapunk megjelenésében fenakadás ne történjék. A fennakadás, illetve a lap meg nem jelentetése, nem volna dicsőret mellettünk.

Szerk.

Kiadó: A református egyházkerület.

A kiadásért felelős: Réz László.

Nyomatott Gömöri Zoltán nyomdájában Rozonyón

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
 Egész évre — 60 K Negyed évre — 15 K
 Fél évre — 30 K Egyes szám ára 1 K 20
 Megjelenik minden vásárnap.

Felelős szerkesztő:

RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Rozsnyón, a református lelkesi hivatalban, hová a
 kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges
 reklamációk küldendők.

Az „érdekeltség” fogalma.

(R. L.) A ruszinszkói egyházmegye-közi bizottság, mint közöltük, nov. 29-én gyűlést tartott Beregszászban. Hogy e bizottság mily természetű tárgyakkal foglalkozott — azon kívül, hogy elnököket választott és egy memorandumot fogadott el, nem tudjuk még mindeideig sem. Tudósítónk értesítése nagyon szűkszavú volt.

Ennek két oka lehet. Vagy nem volt miről tudósítást írni, — vagy pedig az egyházmegye-közi bizottság a „bizalmas tanácskozás” leplebe burkolózott. Az első okot természetesen találhatnók, mert egy oly bizottság, aminőnek a ruszinszkói egyházmegye-közi bizottságot tartjuk, csakugyan nagyon szűk jog- és hatáskörrel bírhat; jog és hatásköre csak alkalmi és körülírt kankrétumokra terjedhet ki. A második esetet nem tartjuk egészen természetesenek.

Hisszük azonban, hogy előbb-utóbb módunk lesz megismerkedni a szóban levő bizottság tárgyalásának egész anyagával s ennek alapján református egyházunk ruszinszkói eseményeivel is. Addig is azonban szóvá kell tennünk egy oly *elvi tévedést*, amelyről — a mi tudósításunk szerint — az egyházmegye-közi bizottsági gyűlésben volt szó. Hogy bizottsági tárgyalás folyamán-e vagy csak beszélgetés közben, nem tudjuk. De ez végeredményében nem is lényeges. A lényeg az, hogy — tudósításunk szerint — szó volt arról, hogy *„az ungiak sorsa felett nem volt joga határozni az egyházkerületnek, mert érdekelt fél.”*

Ha ez a vélemény a bizottsági tárgyaláson *kivül* hangzott is el, az esetben is le kell szögeznünk és ki kell mutatnunk e vélemény teljes tarthatatlanságát, s abszurditását, nehogy ez meggyökerezék — csak ideiglenesen is — a közvéleményben.

Egyházalkotmányunkban — mely külföldi bíráskodást tesz a *kormányzói és bírói hatalom* gyakorlása között és amelynek alappöszölete az, hogy az egyházban

minden emberi uralom kirekesztessék és Jézus Krisztus kizárólagos uralma biztossittassék — csaknem ideálisan érvényesül azon törekvés, mely az egyes szervek tévedésének és önkénykedésének kizárását célozza. Ez pedig általában valósul meg, hogy a kormányzói hatalom gyakorlására szolgáló szervek (a fokozatos képviselő testületek, gyűlések) egynél több emberből állanak; sőt ugyanez érvényesül a bírói hatalom gyakorlásában is.

Főként az egyházkerületi közgyűlésben valósul meg ez az alappöszölet ideálisan. Amennyiben az egyházkerületi közgyűlés az illetékes egyházkerület kebelébe tartozó egyházmegyei közgyűlések által választott képviselőkkel és a presbiteriumok (közvetlenül e célra vagy közvetetten) által választott tagok, illetve képviselőkkel alakul meg.

Egy ily szervnek a határozatát, a *törvény által* az egyházkerület, mint kormányzói hatalom hatáskörébe utalt tárgyban, *átgondoltan*, az *érdekeltség* szempontjából bírálni s megítélni, jogi fogalmi képtelenség. Ez az oka is annak, hogy egyházalkotmányunk kormányzati ügyekben nem ismeri a tévedések és önkénykedések kizárását célzó *érdekeltség* fogalmát.

Az *érdekeltség* fogalma a bírói hatalom gyakorlásában érvényesül, hogy a perben eljáró bírói és más közhatalmú személyeknek (nem véve ki a tanúszókat sem) pártatlansága és elfogulatlansága lehetőleg biztossittassék.

Az olyan természetű ügyben azonban, minő az ungi egyházmegye tervezett kettészakítása, — feltéve de meg nem engedve, hogy egyházalkotmányunk alapelveit s rendszerét magában foglaló s kifejező Egyházi törvényeink megengednék is — pártatlanság vagy elfogulatlanság szempontjából való *érdekeltség* fel sem tételvezhető. Itt *egyéni* érdekképviselőről vagy érdekellettéről szó sem lehet; itt — ha egyáltalában az *érdek* kifejezését alkalmaznunk kell — *közérdekről* lehet csak beszélni. Az *érdekeltség* fo-

galma pedig a közérdek fogalmi körébe nem vonható be.

A szlov. tiszáninneni egyházkerületi közgyűlés azon határozatát tehát, amely az ungi egyházmegye kettészakítási tervezetere vonatkozik, az *érdekeltség* szempontjából tenni diskusszió tárgyává, téves fogalmi zavarból származó; és mivel egyházalkotmányunk alapelveivel ellentétben áll, meg sem engedhető és így el sem volt hallgatható.

Lapszemle.

A Kostnické Jiskry f. évi 46. számában J. Palkovic „A szlovenszkói kálvinisták” c. a. egy cikket írt, mely nagyjából a következőket tartalmazza. Azon kezdi, hogy a kálvinizmusnak meg volt a jelentősége Magyarországon, különösen Erdélyben, a hol a 18. századig még a görögkeleti egyház több egyháza felett is hatalmat gyakorolt. Ellsméri e jelentőségét a kálvinizmusnak a tulajdonképeni Magyarországon is, ahol pedig a Habsburgok által a róm. katólikusok üldözésének voltak kitéve. Csak 1750-ben adatolt meg a számokra a szabadság egyházuk organisatiojára vonatkozólag. (Ez azonban igen erős tévedés, mert a magyar kálvinizmusnak, már a bécsi, a nikolsburgi és a linci béke teljes szabadságot biztosított, a Habsburgok e *törvények* ellenére üldözték a kálvinistákat. Az 1790:26 t. c. tulajdonképen csak az eddigi szabadságjogok ünnepélyes deklaratioja és körülbástyázása azon réseknek, melyeket az eddigi törvényeken ütöttek. P.) Beszél a budai zsinatról, mely első egyetemes zsinat volt az eddigi partikulárisok helyett. Megemlíti, hogy az ezután zsinatok mikor tartottak meg. Szól a magyarországi kálvinisták számáról, melyből 98 24% volt a magyar, 1 02% német és 0 74% a szlovák a statisztika szerint, ezek 5 egyházkerületben, 56 esperességben éltek; volt 2418 templomuk és 1977 lelkészük. De ez a statisztika szerinte hamis, amit legjobban bizonyíthatnak a szlovákok közt csak nemrég járt cseh testvér-lelkészek, akik legjobban tudják, hogy magyarosították el a szlovákokat. (Mi ennek az ellenkezőjét tudjuk, mert minden szlovák kálvinista szlovák maradt, az említett Habsburg üldözés alatt azonban igen sok magyar elszlovákosított. P.)

A republikát nem ismerték el mindaddig, míg a magyarság a békekötést alá nem írta. Tavaly jul. 1-én a konvent (a zárjelben meg tisztántuli egyházkerületnek mondja: districtu potisky P.) gyűlést tartott, a dunáninnyi pedig 16-án, az előbbin a mostani püspök Czinke és a főgondnok Lukács ott voltak. Itt nem ismerik el az utódállamok határait, különféle kifogásokat tettek, tiltakoztak, de azért már ettől az időtől fogva az új államokkal egyezkedtek. Ezután elsorolja az utódállamokba szakadt egyházak és hívek számát. Szól az 1920 szept. 8-iki egyházkerületi gyűlésről (ezt is tévesen konventnak nevezi P.) Ezután hibásan azt mondja, hogy a két egyházkerület 1920 szept. 8-án közös ülést tartott Rimaszombatban, ahonnan egy memorandumot nyújtottak be a magyarországi egyházzal való egységről és a lelkészeknek és tanítóknak Budapestről való közös segélyéről. Ennekutána megválasztották Czinke és Balogh püspököket, akik fogadalmat tettek, rendezik az egyházkerület és esperességek dolgait és egyezkedtek Budapesten a közös alapokról, végül Bratisláván a referátussal a kálvinista egyház dolgaírói, a középiskolákról és theol. fakultással.

Továbbmenőleg leírja az 1921 évi okt. 31-iki gyűlést, úgy a miként a lapok is ismerették. Rekriminálja azonban azt, hogy a papok a politikába avatkoznak és Magyarországon protestálnak, Amerikában, Svájcban, Angliában, Hollandiában memorandumoznak. (Mi úgy tudjuk, hogy egyházkerületeink csakis a republika elnökéhez és kormányaihoz küldtek memorandumokat. Ahol nincs sérelem, ott nincs szükség memorandumnak. Szabad államban az sem volna talán bűn, ha külföldi államokban lakó hittestvéreinket is felvilágosítandók helyzetünkről. A hittestvéri összeköttetést mindig fenntartottuk. P.) Kifogásolja Czinke magatartását és tátrai imáját, melyet theatrálisnak nevez (holott ez gyöngye az imádságoknak és nem más, csak imádság. P.) Megemlíti, hogy Gömörben öt ref. pap van kompromittálva, kettő le is van zárva. Miután még azt is felhozza, hogy Balogh Amerikában járt, ahol az amerikai kálvinistákkal egyezséget kötött, sorait azzal zárja, hogy ezt a kérdést nem veszi elég komolyan sem a szlovák, sem a cseh nyilvánosság, holott a Szlovensky Kálvinból kétségbeesett kiáltások hallhatók. Az hát a kérdés, hogy van-e az államnak olyan ereje, amilyen a veszély. A szerkesztő pedig megjegyzi, hogy a Kostnicka Jednota nagyterjedelmű memorandumban tiltakozott Czinke püspök megerősítése ellen és hogy a lap ezt az egész kérdést ezután is nyilván fogja tartani.*)

P. M.

*) Figyelemmel fogjuk kísérni és ha szükségét látjuk, az esetleges támadás ellen a Kostnické Jiskryben fogunk felvilágosítással élni, vagy védekezni. Nem értjük, mit féltenek tőlünk a szlovák kálvinisták miatt, akik papjaikkal s azok működésével — pár község néhány hívőjét kivéve — teljesen meg vannak elégedve, akik alatt inogartották szlovák karakterüket s hitedetük felvirágozott a virágzóbb, mint a cseh protest. egyházi élet. Mindamellett is azonban kijelentetük egyházkerületen, konventon, miniszterek előtt,

A kálvinista szlovákok közt.

VIII.

Majd kimentünk a kertbe a kuthoz, A tekenőben viz van mohával borítva. Ott lehűtőztünk. Majd elbarikádoztuk magunkat az iskola előszobájában, melyen zár nem volt és aludni térünk. A köpadozaton, nyitott ablak mellett. Mindjárt lábainknál a padok, számoló készülék és összegöngyölvé Európa és Magyarország térképe, Minden úgy maradt itt, mint 7 év előtt a haboru kitörésekor itt hagyták. Az ablakon iskolai felvételi napló és iskolai anyakönyv. Minden gyerek neve után oda van írva hogy, „tót” és mindennek dacára az iskola magyar volt, és amint mondják, ez az ország is Magyarország. Az ablakon heverő ezen csalárd-ságokat most a pók vonta be a cseh-slovák eszme hálójával. Ez is tudja már (a pók) hogy itt többé magyarul tanítani nem fognak és hogy ezen könyvekre többé az életben szükség nem lesz. Tényleg valódi, szép tót nevek szerepelnek a „nevek” rovat alatt: Palyóssik János, Mylócsik Borbála, Kročsko Borbála, Balog Pál, Szabados Mihály, Varga Anna stb. egyetlen magyar név sincs köztük és minden oldalon hozzájuk írva, hogy „tót” — „református”.

Eloltottuk a petróleum lámpát. Ezután hogy nem jött álom a szememre, el-

hogy mi nem álljuk utját a szlovák esperesség alakításának, csak az törvényesen, a nép szabad akaratából menjen véghez. Mit tehetünk mi róla, ha arról a nép — kivéve néhány egyént — hallani sem akar s az ezen ügyben is itt járt küldötteket — egy csekély töredék kivételével — még látni sem akarja. Még meglepőbb a Czinke püspökünk ellen indított következetes hírlapi hajszja. Annak nevezhető ez a rendszeres ostrom. A szlovenszkói tiszáninnyi egyházkerület Czinke alkotmányos szton, évszázadok óta élő, most is érvényben levő egyházi törvényeink alapján szabad akaratából egyhangulag választotta püspökké, mint olyan egyént, aki mind tudományosságánál, mind prófétai, eszményekért hevülő lelkiületénél fogva teljesen méltó ez állásra. Tudunkkal Czinke püspök semmi olyat nem tett eddig, amely miatt okot szolgáltatott volna arra, hogy ellene ily módon lépjenek fel a hírlapok. Az új állam keretel közé beilleszkedett, sőt beszédében, mintegy papját is figyelmeztetőleg ennek kifejezést is adott. Hogy valásunk s a magyar nyelv és kultúra jogait védi, ez csak nem államellenes cselekedet, mikor ezeket a békeszerződésnek is biztosítják. Czinke püspök, püspöke egy egyháznak, mely egyház része az államnak. A rész védelme az egész védelme, építése az egész építése, mert ha a rész nem virágzik, az egész se virágzik. Ha egy tag beteg, az egész test beteg. A legmegdöbbentőbb azonban a másnyelvű, de mégis hittestvérlap részéről jövő azon támadás, mely abban nyilvánul, hogy memorandumilag tiltakozik az a Czinke püspöknek megerősítése ellen. Eltekintve attól, hogy Czinke püspöksége nem kíván megerősítést: e lépés elemi jogaink súlyos megsértése s annál fájdalmasabb, mert olyanok részéről jön, akik százsor érezték a multakban a fájdalmat a legelemibb jogaik ellen intézett támadások miatt. Ha megértenénk már egymást! Kijelentjük, hogy mi módot fogunk keresni annak átértésére, hogy amit mi védünk, féltünk, nyelvünket, vallásunkat, kulturánkat, az nekünk époly becses, mint a Kostnické Jiskrynek az övé. Szlovák hivelnk sérelme, amelyről azonban mi nem tudunk, — már az állam veszélye, a többi, — bár magyar nyelvű kálvinistának a sérelme pedig, mely memorandumszerűleg is kifejtett — már közönyös a Kostnické Jiskry előtt? Ezt mondja-e az evangéliom? Nem azt e, „Nincs köztetek sem zsidó, sem görög, mindnyáján egyek vagytok a J. Krisztusban.” P. M.

kezdtém elmélkedni ágyamon, biztos voltam hogy nem esem le róla. Itt alszunk tehát a szlovák gyerekek egykori kinzó börtönében, amely nem Komensky-féle tanterem volt, hanem a Jezsuita Apponyinak lelki öntödéje. Hányszor hangzott el itten káromkodásként gyermeki egyengetés helyett Krisztus urunk tanítása („Miatyánk, ki vagy a menyekben. Szenteltesd meg a te neved jöj-jön el a te országod stb.”) Nem értitek olvasóim? Nohát a szlovákok sem értették, hanem azért elmondták ezen legszebb imát. — ha mindjárt sirtak is mellette. Majd a tanító mérgesen rájuk rivalt: „Nem szabad tótul beszélni!” Később a gyerekek elbutulva kikerültek az iskolából, mikor elmentek mellette. átkozták az emberiségnek ezen műhelyét, amelyre mi Cseh és Morvaországban áldva gondolunk vissza, áldást kívánva tanítóinknak és szüleinknek az emberi kor legvégső határáig. Végül örültem, hogy ezen börtönt megfogta az átok, megkönyebülten aludtam el, köszönetet mondván az Urnak, hogy véget vetett ezen rabszolgaságnak. Bár csak már mentől hamarabb megkezdődne a tanítás, a hét évi szünet a falu ifjúságán éreztetni fogja a kulturátlanság nyomát. Majd egy egér fut végig rajtam. gyertyát gyújtok, látom a mappán a felírást „Fekete tót”. Az egerke a Magyarország térképen fogait élesíti, és ezen is végre hajtja a trianoni békeszerződést. Ámbár inkább hagyná abba munkáját a „térképen” és bizná azt rá a határkiigazító bizottságra. Végre elaludtunk. Reggelre felfrissülve éreztük magunkat testileg is, szellemileg is és mondhatjuk, hogy ilyen jó alvásban nem volt részünk Szucsány óta. Meg is köszöntük szépen a távol lévő Jencsik káplán mamájának, aki egyenesen visszautasította, hogy fizetnénk valamit, mondván „nekem ad az Isten”. A kurátorné küldött nekünk reggelit, a néni ke. készített ismét jó tejes kávé. Egy tisztességes gazda jószántából szerre ültünk, akit a kurátor rendelt ki, és azon haladunk kelet felé Ungvárra. Mint fontos zsákmányt visszük magunkkal Polyánkáról az erélyes kiabálásokat „tót esperességet akarunk.” A kíváncsiság furja az oldalunkat, honnét vette magát ez az öntudatos szlovák kálvinizmus az évszázados magyar elnyomatás alatt?

Igaz-e az a magyar állítás, hogy az itt lakók tözsgyökeres magyar kálvinista telepések? Ennek ellene mondanak az összes körülmények, mindenek előtt a családi nevek, — tehát ezek szlovákok. Hogyan került a szlovákok közé a kál-

1) Az url ima e pár mondatát magyarul írták le. P. M.

2) Ez is így áll az eredetiben. P. M.

3) Nem telepudt, de őslakók. A történelemben némi jártassággal bírók tudják, hogy a szinmagyar határ a 16. század elején Homonnálgy nyulott. Sőt elsőrendű történettudósok szerint az ettől fejtebb levő szilpokról vár körül is szinmagyarok laktak, amit a vár jobbágyok tiszta magyar nevei is bizonyítanak. Hogy mi-kép történt az elszlovákoztatásuk, ha ezek az urak magyarul tudnának és magyar munkákat olvashatnának, könnyen — megtanulnák. Nagy vanásokban több helyütt már én is rámutattam erre. P. M.

vinizmus? Azzal, hogy a magyarok ezen „magyarokat” annyira szekirozták, hogy ezek kétségbeesetten vándoroltak Amerikába. Hanem Amerika megbosszulta a hazát, amely Apponyi szájaize szerint bánt el velük, amint ők mondják, a szabadság szigetén: A kiüzöttek vagyont s mindenek fölött önnérzetet szerezve tértek vissza óhazájukba. Amit nem tehettek meg a keleti betyárók diktátorsága alatt. A nyugat — daccal töltötte el őket. És ami eddig fájdalmas jelenség volt — kivándorlás és költözködés — most a csehszlovák republikában áldással változott át; most visszatérve a zempléniek, az amerikai jó dollárokon szép házakat építenek maguknak. A visszavándorlókhoz csatlakoznak az amerikai telepések, különösen Pensylvániából, mint ahogy nekik az itthoniak lefestették az új szabadságot a csehszlovák faj egyesülése alapján. Ezért olyan nagy a harc Polyankán és kiabálják: „Mi anyae gyházat akarunk.”

Ma reggel még meg akarjuk nézni keresztet. Beérünk Szentesre. Itt ugyancsak látunk a házakon cillagot kehellyel. Kezést mellett folyik az „Olsino” páta. A szlovákok Olsinsky ároknak hívják. Megkeressük a harangozót, aki kinyitja nekünk a fődkegyház templomát és vezet. A templomban a kékre festett és tele szórva csillagokkal, két karzat egymással szemben, amit a 21 éves harangozó magyarázza, — egyik a legények részére. A szószéken — első kedves meglepetésünkre — közvetlen Ungvár mellett — szlovák felirat „Dicsőség a magas istennek. Béke a földön minden embernek” s mindez habár magyar ortográfiával is van írva, mindegy, — legalább az anyanyelvből jutott valami a templomba is. P. M.

Események—Feljegyzések.

(Vége)

A minden fontosabb mozzanatra kiterjeszkedő esperesi jelentés pontonkénti tárgyalása során határozatba menta vezérpénzügyigazgatóság megkeresése, egyrészt határidő meghosszabbítás, másfelől világosabb utasítás vagy magyarázat kiadása iránt az u. n. likvidációs mérlegek szerkesztése mikéntjére nézve s egy bizottság küldetett ki, hogy utbaigazítással szolgáljon az egyházközsegeknek a bekívánt jelentések, vagy adatok megszerkesztése körül. Azon több ízben felmerült jelenséggel szemben pedig, hogy egyes állami hivataloktól közvetlenül küldetnek lelkészek, tanítók, iskoláknak autonómiánkat mellőző rendeletek: felirat útján a teljhatalmu miniszter megkeresése határozatolt el, hogy ezentul az egyházi főtárhatalmuk közvetítésével juttassák az állami hivatalok a rendeleteket az érdekeltekhez. Különösebben a tanfelügyelőség eljárása nehezíthetné leginkább ilyen vonatkozásokban. Rámutatott az esperesi jelentés a lelkészözvegyek és árnyák sanyaru helyzetére, ami egyrészt központi nyugdíj intézetünkől való elszakítás és az ottani rossz valuta folyománya, másfelől, hogy e célra az utóállam a jogosan várandó támogatást mind-

ezideig nem nyújtotta. Elhatározta a gyűlés, hogy az orsz. nyugdíjintézeti tagdíjakat felemeli és itthon kezeli, használja fel oly módon, hogy az özvegyek legalább évi 1200 koronát nyerjenek illetményül — ez is elég csekély, szomorú alamszna. — A segédlelkészek fizetése teljes ellátáson kívül évi 600 koronában állapított meg stóladíjak mellett. Ez is fokmérője bizony szegénységünknek és megpecsételője lesz pályánk elnéptelenedésének. A misszió bizottság jelentésével kapcsolatosan részletesen foglalkozott a gyűlés a nehéz helyzetbe került misziói egyházak létkérdésével. A jövedelmező ingatlanokkal nem rendelkező, hivatali ipari és munkás elemekből álló egyházak, kongruás készpénz javadalmazásu lelkészi állásainkkal, külségeinktől ugyszólván teljesen megfosztatva, mint a szárazra vetett hal vergődnek. Az állam megvonja lelkészeinktől az utazási kedvezményt, sőt az iskolában teljesített vallásoktatás díjazását is, két előző évi törvénybistositotta illetményeink visszatartása őket sújtja leginkább, az érdekükben tett felterjesztések késedelmes és mostoha elbánásban részesülnek, amely sajnos körülmények felette bénító halással vannak a hitéletre. Az egyházmegye egy részt anyagi képtelensége okán, de másfelől a missziók specialis alakulatából folyólag is egyetemes egyházi érdeknek jelentette ki a misziók fentartását s a gondozásukra fordított eddigi személyes áldozatok megtérítését valamely közsegély vagy létesítendő közalapról, elhatározta. Sajnosan mutatott rá az esperesi jelentés azon körülményre, hogy törvénybistositotta állami illetményeink ügyében még mindig nem jutoltunk odáig, hogy a jogosan várható járandóságokkal rendbe jöjjünk. Azzal a körülménnyel, hogy még a folyó illetmények sincsenek teljesen kiszolgáltatva: teljesen megdől az az ellenvetés, hogy előző két évi illetményeink visszatartását vagy kétséssé, vitássá tételét szervezetenlenségünk, vagy a fogadalom tételben késedelmeskedésünk okozta volna. Már a ratifikáció után hozzáálltunk külön szervezetünk felépítéséhez és kijelentettük a fogadalom letétre hajlandóságunkat s ez még azzal sem lett teljesen honorálva, hogy folyó illetményeink teljesen kiadattak volna. A vallási egyenlőség és teljes viszonzosság érvényesülését éppen nem látjuk, ha a többi vallásfelekezetek helyzetével a magunkét összehasonlítjuk! A megnehezült idők, a megdrágult élet már elegendő indok lehetne arra nézve, hogy az egyenlő elbánás időszerűleg is betartassék s minden zavar, panasz és kedvetlenség megszűnjön, lügöben levő ügyeinket ne kénytelenítessünk költséges utánjárásokkal sürgetni.

Bizottságot küldött ki gyűlésünk a kerültbeli tüzikár biztosítás ügyében, melynek rendezése 1922 évben már aktuálisává válik (időközben a szerződés a „Duna” biztosító társasággal 10 évre meg is kötött). — Németh István püspök magyart területre távozásával s a dunánfüll egyházkerület egy másik egyházközségébe lelkészé történt megválasztásával Komáromban viselt lelkészi állása megüresedettnek jelentetett ki s az egyház-

község nyilatkozattételre hivatott fel, hogy miként szándékozik rendezni lelkészi állomásait. Az alsó szőlősi egyház halálózás folytán megüresedett lelkészi állomását megszünteti s felekezeti iskolája visszaállításával preoráns tanító-ság szervezhetését kérelmezte, a mihez a közgyűlés hozzájárult. Az egyes gyülekezetek köréből egyébként elég megnyugtató, némelyekből dicsőre méltó, nagyobb mérvű áldozatkészség tényelben örvendetes jelentés számolt be, kivételesen csak ott vannak bajok, a hol az adóterhek aránytalanul megnehezdedtek. A tanügyi bizottság előadója az iskola látogatások körüli anyagi nehézségeket, a tantestület einöke pedig az iskolai használhatóbb s egyházi érdekeinknek megfelelőbb tankönyvek approbáltatása körüli akadályokat panaszolta el. Utóbbival zsinatunknak kell rendet teremteni s a kormánnyal való megállapodást szorgalmazni.

A gyűlés végén ugy az esperes, mint az egyházmegye lelkészi főjegyzője lemondásukat jelentették be, azonban az osztatlan bizalom és kérésre az 1923-ban megejtendő általános tisztújításig tovább viselni ígérték tisztségüket. Sürgős felirat intézését határozta el még a gyűlés az egyházmegye területén levő két állami fegyintézetben a lelkészi gondozás ügyében. Délután néhány közigi ügygel foglalkozott a bíróság.

Nyitra 1921 dec. 6. *Sedivy László*
ref. lelkész.

Hivatalos.

A szlovenszkói tiszáninneri ref. egyhker.
püspökétől.

Körlevél.

1069/1921 sz. Azon lelkészek részére, kik 1910 január 1. előtt nem szereztek illetőséget Szlovenszkón, de 1920 január 1. előtt vagyis 1910 és 1920 év között azt mégis megszerezték, az itteni állampolgárság biztosítására a 236/1920 sz. törvény éraimében csak egy mód van: az optió joggal való élés a fenti törvény 4 §-a értelmében.

Ezzel szonban 1921 december 31-ig élni kell. Kiviteli módja az, hogy kérvényt kell beadni az illetékes zsupáni hivatalhoz, melyhez mellékelni kell: 1. A kérvényező születési bizonyítványát. 2. A kérvényező illetőségi bizonyítványát attól a községtől, melyben 1910—1920 évek közt községi illetőséget kapott. 3. Ha csak teheti egy bizonyítványt arról, hogy azelőtt hol birt illetőséggel, mielőtt azt itt megszerezte volna. 4. Bejelenteni a kérvényben, illetve házassági anyakönyvi kivonattal, illetve születési anyakönyvi kivonattal igazolni a feleség és 18 éven aluli gyermekek nevét és korát. Az esetleg létező 18 éven felüli gyermekek ugyanígy, de külön kérvénnyel intézendők el.

A kérvényben csak az kérendő, hogy az illető, — valamint felesége és 18 éven aluli gyermekei a csatolmányok alapján a 236—1920. számú törvény

4. §-a értelmében csehszlovák köztársasági állampolgároknak elismertessenek.
Rimaszombat, 1921. december 12.

Czinke István, püspök.

HIREK.

— **Lelkészválasztások.** A tiszaszalkai ref. gyülekezet Kelemen Gyula debreczeni hitoktatót, a mocsai gyülekezet Komjáthy János berhidai lelkészt, a takenézi gyülekezet Szabó Andor megyeszéki s. lelkészt, a héti gyülekezet dr. Páhi József kiskinizsi lelkészt, a csákvári gyülekezet Vargha Sándor iváncsai lelkészt, a karczagi Szombathy István délmagyarországi lelkészt választották meg rendes lelkészekké.

— **Halálozás.** *Topa József* diósfőrgapatonyi ref. lelkész életének 37-ik évében hosszu és kínos szenvedés után dec. 6-án elhunyt. — Meleg, szerető szív, költői lélek, tudós elme, igazi papi jellem voltak ékességei. Buzgó lelkipásztor volt, kinek hivei — buzdítása és példája után — azt mondhatni, minden adakozásnál első voltak számottevő adományaikkal. — Temetése f. hó 9-én volt óriási részvét mellett; a nem kedvező idő dacára is 12 lelkész, 6 tanító és a barátoknak, tisztelőknak nagy serege jelent meg végtisztesség tételén. A templomban Tóth Zsigmond nagymadi, a temetőben pedig Martsa Sándor alistáli lelkészek, — mint az elhunytnek jóbarátai méltatták szívből jövő szavakkal az elhunytat. — A hű munkás emlékezte legyen áldott!

— **Halálozások.** Nagy csapás érte dr. Révész Kálmán miskolci ref. püspököt és dr. Révész Imre debreczeni lelkészt. Anyja, illetve nagyanyja, Révész Imrének, az országos híru debreczeni lelkésznek özvegye, *Vecsey Johanna*, életének 86-ik évében elhalálozott. Apja, *Vecsey József* volt, a debreczeni kollégium filozófiai profeszora. — *Ellend József*, a sárospataki főiskola tanára 55-éves korában váratlanul elhunyt. Az elhunyt tanár folyó év szeptember 1-én vonult nyugalomba.

— **Harangfelavatás.** A *bögellői* (Pádány társegyháza) ref. hivek dec. 4-én avatták fel nagy örömműnepség közepette — közadakozásból készült új harangjukat és a beton haranglábat. Az allg 250 lelket számláló kis gyülekezet rövid idő alatt összeadott 10543 koronát, mely tény azt mutatja, hogy a hit és áldozatkészség még nem halt ki a szivekből. Az ünnepségen Tóth Zsigmond nagymadi, Martsa Sándor alistáli és Szekeres László pádány-bögellői lelkészek szerepeltek, mint fungensek. Örülünk az örvendőkkel.

— **Jánosi Zoltán** debreczeni ref. lelkészt, mint a lapokból olvassuk, a magyarországi ref. egyház legfelsőbb bírósága — nyugdíj jogosultságának meghagyása mellett — a debreczeni lelkész

állásától megfosztotta s más lelkészi állás vállalására kötelezte.

— **Hitoktatói díjak** kiulalása. A Skol-sky Ref. kiutalta az 1920/21 isk. évre járó elemi iskolai hitoktatói díjakat — a munka elvégzése után ime *egy fél év munka*. A Skol. Ref. ez utalványra nem hozott örömet és megnyugtató érzést, mert csakugyan *a megtartott órákat díjazta az állam 3 (három) koronákkal*. Ez nem a munka értékének megfelelő díjazás, hanem koldus alamizna. A mai drágaság idején e 3 koronákkal nincs fedezve a cipő és ruha-koptatás sem. Ha pedig azt vesszük figyelembe, hogy a testi munkásoknak maga az állam is fizet óránként *minimum 6 (hat) koronát*, egyenesen bántó, sőt *megszégyenítő*, hogy a hitoktatóknak, mint szellemi munkásoknak, teljesített munkáját lebecsüli felére. Ez a díjazás sehogy sem áll arányban sem a tanítók díjazásával, sem a mai drágasági viszonyokkal. Avagy ha a hitoktatót nem akarja méltányolni s értékelni az állam, inkább ne fizessen semmit, de koldus alamiznaszámbamenő díjakkal ne becsmérleje a hitoktatók munkáját. — Egyházi hatóságaink figyelmébe ajánljuk e bántó és megszégyenítő eljárást.

— **A németek nem farsangolnak.** Németország gazdasági helyzete nagyon szomorú s a megélhetés mind bizonytalanabb. Köln városában megtiltottak minden farsangi készülődést és felhívták a német birodalom kormányát, hogy ilyen farsangi tilalmat bocsásson ki egész Németországon. — Nekünk is elegendő okunk volna a farsangolástól való tartózkodásra.

— **Az Amerikai magyar Reformátusok** Lapja XXII-ik évfolyamának 32-ik száma közli a következő statisztikát: „Az Egyesült Államokban ezidőszert 202 elismert vallásfelekezet van. Az elmúlt tíz év időszak alatt 31 új felekezetet „alapítottak”, és ugyanezen idő alatt 17 felekezet oszlott fel. Az Egyesült Államok területén levő templomok száma 227 ezer. Ezeknek értéke másfél billió (1500 milliárd) dollár. A protestáns egyházak hiveinek száma több, mint 30 millió, míg a katolikusoké 15 millió. Megjegyzendő azonban, hogy a protestánsok nem veszik fel a statisztikai kimutatásba egyháztagok gyanánt a meg nem konfirmált gyermekeket, míg a római katolikusok beleszámítják a kisdedeket is. A katolikusok csak 10 százalékkal szaporodtak a lefolyt tíz év alatt ebben az országban, míg a protestánsok 23 százalékkal.

— **Adomány.** A huszti ref. egyház lapunk erősítésére 20 koronát adományozott. Fogadja a nemes egyház adományáért a köz nevében hálás köszönetet. Szerk.

Szerkesztői üzenetek

Sz. B. V—n. Szives elnézését és türelmét kérem, hogy cikkei nem jöhetnek vagy késnek. A közlésre váró anyag nagyon összetorlódott. — **P. M. G—cs.** Ugy látom, ez évben nem fejezzük be a Kost. Jiskry közleményeinek közlését. Nagyon hosszúra nyult. — **B. E. Nyitra.** Megérkezett az összeg s ezzel a f. év végéig rendezve van az előfizetés.

Kiadó: *A református egyházkerület.*
A kiadásért felelős: *Réz László.*

Pályázat

az udvardi (Komáromm.) előkönyörgőtanítói állásra. *Javadalom:* Pénz 32 korona, buza 10 hl., árpa 6 hl., 9 hold szántó föld (1200 négyszögöles), minden negyedtelkes gazdától egy petrence széna és egy petrence szalma, egy öl kemény tűzifa, temetői fűhaszon, minden féltelkes gazdától kettő liter bab és három fej kender, malomúvar, stolaárék. *Kötelesség:* a praeoráns tanítói kötelességek végzése. — Az állás a választás érvényre emelkedése után elfoglalandó. — Pályázatokat 1922. január 8 ig lehet beadni alulírotthoz.

Deáki, (Pozsonym) 1921. dec. 14.

Tóth Kálmán
esperes.

Pályázat.

„Rokytníki (rakottyási) áll. el. *népiskolai tanítói állásra* 1922 január 10-ig pályázat hirdettetik. Az állás ref. kántori teendővel van egybekötve. A kérvények a rimavkasobotai tanfelügyelőséghez terjesztendők be.”

Pályázat

a *garamszentgyörgyi* ref. népiskola II. tanító (női) állására. *Javadalom:* 1) Egyház pénztárából évi 100 (egyszáz) kor. fizetés és törvényszerinti labkér: évi 240 (ketőszáznegyven) korona.

2) Megfelelő államsegély. *Kötelesség:* I. II. osztálytanítás és az összes iskolás lányok kézimunka tanítása.

Az állás azonnal elfoglalandó. Pályázati kérvények december 25-ig a ref. lelkészi hivatalhoz (Garamszentgyörgy Barsmegye) küldendők.

ORGONA

pedálos, 4 registerrel, 12600 K és feljebb. Principál sípok 1800 K-tól. Bárminemű e szakba vágó javításokat jutányosan, lelkiismeretes pontossággal vállal

GUNA GYULA
orgona-mechanikus

Orgonahangszernagytelepe: **Presov**
Harmoniumok 1600 K-tól. Kérjen árajánlatot!

Három évi jótállást vállalok.

Nyomatott Gömöri Zoltán nyomdájában Rozsnyón

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
 Egész évre — 60 K Negyed évre — 15 K
 Fél évre — 30 K Egyes szám ára 1 K 20
 Megjelenik minden vásárnap.

Felolvasó szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Rozsnyón, a református lelkész hivatalában, hová a
 kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges
 reklamációk küldendők.

A lélek megújulása és a béke olajága

(R. L.) Krisztus Urunk áldott születésének szent ünnepén különböztethető meg éles határvonallal az emberiség két tábora: a keresztyéntelen és a mélyen vallásos érzésű keresztyének tábora. Amanak a tábornak tagjai is leteszik e szent ünnepén a munka eszközeit, de nem pihen azért sem testük, sem lelkük, mert hajszolják az élet lármás örömeit és habzsolják annak édes-mérges édességeit. Emenek a tábornak tagjai a nyugtalan világ lármás tolongásából a vallás békességes és nyugodalmos körébe vonulnak, ahol szent elmékedésekben találják fel az élet mindennapi lármájában elvesztett vidámságukat.

És ez a vidámság az, amely minden földi szerencsétlenségen, balsorson felül emel, — a bajvívásban erőssé és győzelmissé tesz, avagy a változtathatatlanban bölcs megnyugvás csendes érzésével tölti meg a szívet...

A keresztyéntelen életű tábor tagjainak száma légió. Az örök békétlenségben és a küzdelmes harcban élők tábora ez. Ezek előtt nincs szent, nagy, életre érdemes cél más, mint az „én” és az „anyag.” Az, amely feldulta az egész világ nyugalmát, amely boldogtalanná tette az emberiséget, amely kiirtotta a köz- és társadalmi életből a testvériséget, amely lesüllyesztette az embert csaknem az állatiasság színvonaláig, amely a nemzetek közé elhintette a gyűlölködés magvát, amely szembe állította az embert önmagával és az emberrel.

E szembeállítás eredménye lett tulajdonképpen a lelkek vergődése, a bizonytalan jövőtől való aggodás, valami ismeretlen után való állandó vágyódás, a jelennel való elége-

detlenség — még az anyagiak sokaságának birása és az „én” kéjelgése közben is.

„Boldogság, boldogság kell nekem” — mondja a tömeg. Csak azt nem tudja, hogy mi a boldogság. Ez az az ismeretlen valami, ami után vágyik. Nem tudja, hogy az a boldogság, amelyre ő gondol, amelyet hajszol, csak olyan, mint a harmat, mely a fűvön s lombokon csillog, de eltűnik, mihelyt rásüt a nap melege. Nem tudja, — mert az „én” és az „anyag” égető tüzének fénye elvakította — hogy a boldogság a szívtől függ s nem az „anyag”-tól és az „én” vágyának kielégítésétől.

„A nyugodt, békés szív nyugodttá teszi életünket, békéssé egész világunkat. A lelkünkben fénylő világosság megvilágítja minden utunkat. A bányászok kis lámpát hordanak süvegükön: s amerre fordulnak a sötét bányában. Ott világosság van. Ugy van velünk is, ha bennünk az öröm lámpája sugárzik. A világ elsötétülhet, de körülöttünk világos van mindig. Bizonyosan boldogok vagyunk, a szó igaz értelmében, ha Krisztusban való öröm tölti el szívünket. Ez a lámpa a leghosszabb éjet is átvilágítja: semmi szélroham azt el nem fújja, sőt fénye annál jobban ragyog, minél sűrűbb a sötétség s minél inkább tombol a vihar körülöttünk.”

Ezt a lámpát azonban nem bírhatja más, csak akinek lelkében a Krisztus lakik. Krisztus pedig csak a megújult léleknek lehet drága kincsévé; és csak e lélekben zöldülhet ki a béke olajága is.

... Akik elűzik a Krisztust, azok a világ legnagyobb ellenségei; mert azok világosság, szelid öröm- és békenélkülivé, tehát boldogtalanná teszik a világot.

Ujuljatok meg hát emberek leikei, hogy Istennek küldötte, Krisz-

tus állandó szállást vehessen bennetek, hogy a boldogságot visszanyerje, elérje minden ember és ki-zöldülhessen vaiahára a béke olajága is!

Mit lehet és mit kell tennünk?

A szervezkedések és programbeszédék idejét éljük. Új helyzet, új feladat s ezek nyomán új alakulatok az állami, társadalmi és egyházi élet terén. Most számot vetünk önmagunkkal, cselekvéseink módjával, eszközével; megállapítjuk, mit eredményeztek ezek, mit kellett volna tennünk a múltban; mit kell tehát pótolnunk a jövőben.

Ebből a szempontból rendkívül nagy jelentőségű az a két beszéd, mely Rimaszombatban hangzott el. De kérdem: csak azért hangzott, hogy kiáltó szó legyen a pusztában?

Az egyik megállapítja a betegségünket, a másik rámutat annak egyik okára: Betegek vagyunk, mert nincsenek eszményeink — ezt a sajnálatos viszonyt pedig talán egyes lelkészeink könnyebb gondolkodása is segítelt megteremtteni; vagy legalább elősegíteni értem ez alatt, hogy esetleg egyesek az ugynevezett belmissziót, a lelkeknek a templomon kívüli gondozását, nem oly mértékben végezték, mint az kívánatos és szükséges lett volna. Igen, egész bizonyos, hogy ezen a téren nagy mulasztás történt. Nagy:észt ez az oka annak, hogy ma a keresztyénségünk a templomba van bezárva. Ott komoiyak vagyunk, mindent hiszünk, minden jót akarunk, kijöve azonban a palásttal, a soltáros könyvvel együtt letétbe helyezzük ezt a templomi jobb énünket is; itt kinn az életben már kevesebbet hiszünk, kevesebbet törődünk egymással és nem vagyunk hajlandók annyit áldozni Isten dicsősége, az evangélium terjedése s a mások üdvössége érdekében, mint a mennyihez odabent az Ur segítségét kértük.

Nos hát, itt van ennek a színtelen, erőtlén, korlátolt mértékű csinálom is nem is munkának az eredménye. Hasonlatosak lettünk ahhoz a gazdához, aki beveti az ő kertjét, de soha se tisztogatja meg a gyomtól, nem bánja, ha némely helyre nem hullott is mag, de siránkozik, ha rossz az aratás.

„Tizenöt éve lakom itt — mondja egy német munkás — és ez idő alatt soha senki se törődött velem; most, hogy ki akarok lépni az egyházból, azonnal itt

Hans. A. Jany. E. B. B.

terem egy pap." (Közölte a Prot. Szemle). Hányszor esik meg velünk is ilyesféle, azt se tudjuk, hol és mikor vesztettük el egyik-másik hívünket, csak azt érezzük, hogy egyre nagyobb az is-tentelenség és kevesebb az önként, szí-vesen beadott próventus.

Mit cselekedjünk tehát?

1. Mindennek előtt legyünk tisztá-ban azzal, hogy minden munkának az alapja, sine qua nonja a *jellem*. Az igazság a meg nem szentelődött ember ajkán olyan, mint a szenes zsákba tett liszt" (Spurgeon).

2. A lelkipásztor számára a legjobb befektetés a *vasárnapi iskola*. Ezt min-denki beismeri, de azért még ma is rit-kaság nálunk. Igen, mert időt, fáradsá-got és nagy türelmet igényel, de viszont e fáradsággal néhány esztendő alatt ön-tudatos, hívő gyülekezetet nevelhet ma-gának a lelkész.

3. A falusi gyülekezetben a téli hó-napok idején tartson a lelkész *vallásos estét*. Ne ünnepélyeket, inkább meg-beszéléseket. Álljon itt a mi programunk. A lelkész elbeszélések keretében öntve sorozatosan ismerteti az egyházat, annak lényegét, célját, alkotmányát és törvényeit. Ezzel kapcsolatban a községit jegyző az állami törvényeket. A segédlelkész bibliai igazságokat nyújt könnyed, népies for-mában. A tanító a nevelés kérdéseit fej-tegeti, a lelkészné, jegyzőné a magyar irodalomból olvasnak fel, a vasárnapi is-kolások szavalnak. Minden este biblia-magyarazattal kezdődik.

Ezeknek az estéknek azonban nem szabad csak ismeretterjesztő jellegűeknek lenni, hanem vallás-erkölcsieknek. Különben eltévesztettük a célt. A leggya-korlatibb előadások, beszélgetések, tani-tások mind oda irányuljanak, hogy visz-szaállítsák a keresztyén eszményeket a szívekben.

Minden más munka mellett a vasár-napi iskolát és a vallásos esték tartását

mielőbb el kell kezdenünk, ha egyálta-lában akarunk tenni is valamit.

4. Szükségünk van a hivatalos lapon kívül legalább egy vallásos tartalmu, re-formátus heti *lapra*.

5. Megemlítette a főgondnok ur a *külföldi összeköttetést* is. Kérjük kerü-letünk vezetőit, eszközöljék ki a külföldi tanulmányuttra menni akarók számára a miniszteri engedélyt s esetleg hívják fel az illető egyetemeket, vagy egyet a sok közül ha anyagi nem, de legalább er-kölcsei támogatásra, jóindulatra. Nem le-hetne-e a külföldi református lelkészek-kel való cserevendégség eszméjét itt is megvalósítani s ez irányban próbálépése-ket tenni?

A szervezkedések és programbeszé-dek idejét éljük, érezzük-e egyenkint és összesen a felelőséget, hogy tenni is kell?

Vaján.

Szabó Béla

ref. s. lelkész.

A kálvinista szlovákok közt.

IX.

Miután nem kaphattuk meg ezen fiókegyház kurátorát a jenkei anyaegy-házról, betértünk egy kicsit az iskolába. A tanítóné szepességi német, a tanító az ungvári szünidei szlovák kurzusra jár. Ez különös dolog, csak a tanítóné haragszik a folytonos járkálás miatt. Le-hetett mintegy két óra.

Közben én elindulok tárgyalni. Cser-nák zsellérhez, hogy Jenkére szekeret kapnánk. Aratás van nála. De végre is, csak felesége és öreg apja csináltak a dologból nagy ribilliót. Mondván, hogy, mintha nem lenne egyéb dolguk, mint a papnak dolgozni, pedig maga a pap semmit nem dolgozik. Ezen család lel-kileg nem messze állott a Rude Pravo olvasóitól. (Rude Pravo — Vörös jog-prágai kommunista lap. P) Megegyez-

tünk 40 koronában és szivarban, mire felpakoloztunk, ők pedig kidörmögték magukat, — kiszabadultunk ebből a fa-gyos környezetből; utközben a gazda illedelmesen viselkedett, sőt nekem si-került is szókratotni őt egy kicsit, szo-czialis problémákkal, amelyek iránt ők áhítoznak. Meggyőződést szereztem a festvér beszédéből arról, hogy a pozem-kovi uradnak (telek hivatal) nem áll any-nyi föld a rendelkezésére, amennyivel ezen községet kielégíteni lehetne.

Elérkeztünk utolsó állomásunkra. Jen-kére, mely egy nagyobb község, mint egy 6 kmre Ungvár előtt, tehát Slo-vensko végén és Podkárpatká Russia határán, amely ország fővárosával kez-dődik.

Jenkén bizonyosodott be előttünk egy német közmondás, ami csak a háboru befejeztével valósult meg, i. i. ha a vége jó — minden jó. Mi ugyan itt háborút nem viseltünk, csak testvéri kötelességet teljesítettünk. Őt órára ér-keztünk a paplakba, ahol nem kis meg-lepetésben volt részünk — vacsorával vártak. Hanem sietésünkkel csak annyit értünk el, mint Kereszten, hogy nem ta-láltuk meg azt, amit kerestünk, nem volt elég időnk és nem volt, aki kalau-zoljon minket.

Hanem éppen ezen töprengésünk kö-zepette megismertük az embert. Egyed István lelkész ur üdvözölt minket, mint becses vendégeket és testvéreket kifogástalan zempléni tót nyelven, amely meglepett minket, tekintve az ő magyar eredetét és nevét és pedig meglepett egy néhány szlovák lelkész hátrányára, akik nem maradtak lithük. Fialtal, 40 éves férfi, szép, katonás megjelenésű. Az egész házban rigorózus rend és tisz-taság, ami annál inkább fellüdü, mivel a boldogult papné, 5 gyereknek drága anyja, három év előtt örök nyugalomra hajtotta fejét. Ez a második paplak már, ahol ugyanezen tragédia következett be.

Karácsonykor.

Nemuljon el ma minden panasz,
A béke e magasztos ünnepén.
Szálljon szívünkbe anyagi vigasz
S pihenjen lelkünk a Menny ölében.
Zengedezze ma szívünk és szánk:
Dicsőség neked, óh, jó Atyánk!

A mindennapi élet zaja,
Mely utainkon folyton kísér;
A bánat, a nyomor jajszava,
Mely enyhülést s vigaszt sirva kér:
Üljön el!... s szálljon a menyből le
A megnyugvának szelid lelke!
Zengedezze ma szívünk és szánk:
Dicsőség neked, óh, jó Atyánk!

A lejtét lenhordó büszke ész,
Mely igaz érdemet nem becsül!
A bosszu, mely csak rombolni kész
S az ártatlan romlásán örül:
Álljanak meg sötét útjokon!
... Mert szeretet-ünnepé vagyom!
Zengedezze ma szívünk és szánk:
Dicsőség neked, óh, jó Atyánk!

Meny-Követe!... édes Jézusunk!
Mi oly szegények s gyarlók vagyunk!

... Szentlelked nélkül szűkölködünk:
Ezért oly sötét elménk... szívünk!
... Jövel!... gyújts elménkbe világot
És szívünkbe oly szeretetet,
Mely boldogítva érez csak boldogságot
És csupán erényt becsül, szeret!
...Hogy zenghesse ma szívünk és szánk:
Dicsőség neked, óh, jó Atyánk!
Martos

Püskás Lajos

Karácsony.

Mikeás próféta Krisztus előtt hétszáz évvel megjövendölte Jézus születésének helyét: — Te Elrátnak Belleheme, jól-lehet kicsiny város vagy a Judának fő-városai között, mindazáltal te belőled származik nekem; aki Izraelben uralkodó lélesz. (V: 2.)

Malakias az utolsó ótestamentomi próféta Kr. e. négyszáz évvel így végzi be jövendölését: — Ime én elbocsátom Áktek Illýés prófétát; minekelötte eljő az Úrnak nagy és becsületes napja. Es az atyáknak szívüket a fiakhoz hajlja és a fiaknak szívüket az atyákhoz, hogy el-jövéen el ne vesszessem e földet örök ve-szedélemmel. (IV: 5—6)

Ki volna képes Jelenni azt a testi és

lelki rabságot, lealáztatást, minden ki-gondolható módon való meggyaláztatást, melynek az egykor büszke és hatalmas izrael népe az idegen hódolatok alatt ki volt téve?

Házirai megcsonkították, nyelvét csuf-ság tárgyává tétetett, alkotmánya eltörül-tetett, hivatalaiban idegenek parancsol-tak, földjét az ellenség tőle rablott bar-mokkal szántotta, a pénzcsikarásnak, adóknak száz és százféle nemét találta ki a győztes hatalom, hogy az agyon-györtört nép megátkozza még születése napját is.

... De nem átkozta meg. Hanem a sok szenvedés, megaláztatás még szívó-sabbá tette Izraelt. Az a nép, mely bol-dog időkben, jó napokban nem hallgatta prófétáit, sőt gunyolta, üldözte, most szent áhitattal csüngött rajtuk! Leste minden szavukat, bizonyosra vette jóslásaikat, lúrt néha megadással és reménylett ren-dületlenül.

Igy kőszítették a zsidó népre nézve az idők teljessége, melyet az Ur rendelt mondván az ő angyala által: — Ne féljé-tek, mert Imé hirdetek nektek nagy örö-met, mely az egész népnek öröme lé-szen, mert született nektek ma a Meg-

A papi gyerekek itt az alya nevelésében részesülnek, megőrizve a világ rosszaságától és elsajátítva a megváltó tanításait, amit atyjuk az embereknek hirdet. A pap rövid idővel mielőttünk tért vissza Ungvárról diákiaival, kiknek egyike hetedik gymnazista. Minden reggel apjuk viszi őket be Ungvárra saját lovacskáján és kocsián. Egyáltalában nincsen terhükre, hogy a tanítás orosz nyelven történik, jóllehet ők maguk inkább szlovák nyelven szeretnének tanulni és nevelődni. Miért ruthénul ezen a vidéken? Azért, mert Nagy Mihály a megye székhelye, messze van, de meg nincs is középiskolája. Érti is ennek hiányát egész kelet Zemplén megye. Informálódtunk Ungváron. Az ügy nem könnyű és kényes, miután az ilyen dolgokból itt rögtön politikai kérdést csinálnak (mint legutóbb egy ilyen nehézmény jelent meg egy cseh újságban a kitűnő tanügyi referens — Pesak ellen) hanem azért találnak módot arra, hogy valamiképpen kárt csináljanak.

Jenkén népgyűlést nem tarthattunk. Hogy miért? Ezt tulajdonképpen magunk sem tudjuk. Ugy gondoljuk azért, hogy a hívek ezen a részen mintha vallásosabbak lennének. No meg éppen a legszorgosabb aratási munka közben voltunk itt.

Hanem annál inkább kárpótolva voltunk a népgyűlés helyett újabb ismerettel. Ez pedig a zempléni temetés. Temetések alkalmával legszebben nyilatkozik meg az emberi vallásos érzés és az ősrégi tradíciókba vetett hit.

A lelkész elmondta, hogy délután Tassolyba kell mennie egy kis lánykát temetni. Egy négy hónapos leánykának temetéséről volt szó egy községben.

Nem mentünk közvetlen a gyászházhoz, hanem a rokonokhoz. Tiszta, jó módu parasztagdák. A falon Ferencz József a ravatalon, ráborulva Károly

tartó, ki az Ur Krisztus a Dávid városában. (Lukács II: 10—11.)

Az agg Simeon reszkető lábaival a templomba vánszorog. Őt már semmi más nem fűzte a földi élethez, mint reménységének megvalósulása. Mikor a kisdéd Jézust keblére szorítja, szent háladással mondá: — Most már bocsásd el, Uram, a Te szolgádat békességgel a te beszéded szerint, mert látták az én szemeim a te Idvezítődet. (Lukács II: 29—30.)

A győzedelmes ellenfelek beleunván a vérontásba, köthetnek ideiglenes békét egymással a legyőzöttek megnyomorítására Brest-Litovskban vagy Trianonban, vagy bárhol: az emberek odaltélhetik Wilsonnak a Nobel békedíjat: igazi béke csak akkor lesz, mikor a seregek Ura Istent akarja, mikor nem emberi békeszerződések ideg betűl parancsolnak békét, hanem a betlehem-i pásztorok éneke hatja át a szíveket:

Dicsőség magasságban az Istennek,
Békeaság legyen földön embereknek!
És jó akarat minden élő népnek
És nemzetiségnek! (63 dics. 2. v.)

Kamocsa,

Boross Kálmán.

trónörökös. A magyar kormány ilyen izetlenségekkel töltötte meg a kisebb, szegényebb emberek szobáit, hogy a nép hazafias legyen. Taxa a temetésért a papnak 30 kor., azonkívül a kántornak még ennek a fele. Velünk jött a temetésre a fiatal kántor is, — magyar, aki izzadva tanulja most a tót nyelvet. Hanem talány az, — miképp képes ő a gyerekeket tótul tanítani.

Bemegyünk a halottas házba. A temetési szertartás a nyitott udvaron kezdődött. Felállítva volt itt egy asztal, 2 szék, amelyre a pap és kántor ültek és mi, mint vendégek mellettük. A lelkész talárja nem olyan mint mi nálunk, hanem olyan, mint valamikor az Atilláé, — gazdagon zsinórozva és Atilla sisakja helyett a baloldalon felzsinórozott sapka. Egy gyerek vízzel telt üveget és felpántlikázott koszorút tett az asztalra, melyet aztán a koporsó után a sirba dobott, mint felirat, nélküli emléket. Csak a szalag színéről lehet megtudni, hogy ott leányka van eltemetve.

Az asztal előtt egy lócán fekszik a kis koporsó, melynek mindkét oldalát körülállják a szülék és rokonok. Öltözködve csak úgy vannak, mintha mezei munkára mennének, csak alsósoknyában, durva ingbe és mezilláb, — talán ezzel fejezik ki fájalmukat. Egy ideig hallgattak. Egyszerre csak elkezd a kántor énekelni fűsiketítő hangon, amit egyébként elképzelni és leírni is lehetetlen, mire az asszonyok fűsiketítő jajgatásba kezdenek. Látszott rajtuk, hogy csak a kántorra vártak. Csak egy pillanatig tartott ezen verseny, amelyből a kántor került ki győztesen, s mikor már mindent elénekelt, az asszonyok lecsendesedtek. Az éneket, amely igen hosszú ősrégi zempléni halotti ének, a magyar kántor írásból olvasta és énekelte, épp úgy a pap is a prédikációt olvasta. Végül a pap bucsuztat, elősorolja névszerint az egész családot, mindegyiktől név szerint elbucsuztatja. Beálltunk mi is a temetési menetbe. A kántor ismét egyedül kezd az énekbe. Dija neki ezen valóságos ordításért 15 kor. ebben a porban és szudáni hőségben, ami már több, mint szegény, épp úgy a pap stólája is, a 30 kor.

Ez a mérték a munkás viszonyok következménye — csak nehezen adni valamit, azt is csak ha muszály, nincs itt különös testvéri lelkiismeret a pap — tanító és hívők között.

Pár perc múlva a község végén átugráltunk az országút sáncain egy kukoricásba, amely mögött volt a temető, ami nem más, mint egy tövisekkel benőtt parcella. Ez tehát a református temető, szomorú, körülkerítetlen, vad süppedékes hely; a sirt alig lehet megtalálni, hacsak a fejfák nem lennének melléje állítva. Emlékkő itten — ritkaság számba megy. Egy községben látam a dögtér, amely körül volt kerítve korláttal, mint a vásártér szokott lenni, míg nem inessze ettől az emberi temető, szétszórva a nagy fűvesbe. Egy cseh emberre ez kínosan hat.

Nem azért mondok ezt, mintha nekem ideáлом volna a magas kőfalból

álló temető kerítés, díszes sírhelyekkel, kövekkel. Hanem magam elé képzem minálunk az Opolánski temetőt egyforma fejfáival és frázis, nélküli felirataival. Nem szükséges, hogy a temető kőfallal legyen körülkerítve, lehet azt élő sövényből, élő fákból is készíteni.

A temetőben egy rövid áldás elmondásával véget ért a szertartás. A gyerekek az üvegből a vizet a koporsóra önti, amelyet aztán a szabálytalan körformájú gödörbe eresztenek le (nem is volt szabályos alakú sírförmája) és a gyerek a koszorút utána dobja. Mielőtt még a pap befejezte volna imáját — a sírásó nagy kemény rögöket dob a koporsóra. Kínos látvány. Elfásult nép — egész másképp éreznek, mint mi. A szertartás befejeztével még egy szokatlan dolgot vettem észre. Jött egy asszony, felmarkolt egy marék földet és azt a gyerek anyjának ingébe szórja, aki éppen előttem állott. A pap felvilágosít, hogy ezt a koma asszony teszi, hogy ezt mint termékeny földet gyermeke sírjából háza vigye. Ezen titokzatos szokásnak célját azonban nem sikerült megfajtenem. Ennek a szokásnak az eredete bizonyára a pógányok korszakába nyulik vissza.

Másnap reggel megérkeztek hozzánk Prutky és Sirny testvérek. Kálniczky János bezöi lelkész, — vendéglátó gazdájuk hozta el őket, egy igen szép eklézsiának a papja. Fényes fogdtatásban volt részünk. Missióknak vége tehát kifogástalanul sikerült. Ezen született 2 magyar férfiban testvérekre találtunk. Arról, hogy mennyire kiismertük ezen két férfit, a következőket mondhatjuk: Egyed István lelkész a legjobb papok egyike, akit mi eddig ismertünk. Magyar Izsépen született, magyar községben, ahol nemrég a templom leégett és amelyre az amerikai magyarok szép összeget szedtek össze, Sárospatakon végezte tanulmányait s azután magyar egyházban volt. Jenkén egybeolvadt a néppel és azt lelkiismeretesen szolgálja. Mindkét lelkész megígérte, hogy hamarosan eljönnek hozzánk, hogy a mi egyházainkat megismerjék.

Egy óra eltelté után elbucsuztunk a két lelkészről és Jenkétől, mint küldetésünk utolsó egyházától és közös kocsin behajtottunk a közeli Ungvárra. Közeledvén Podkarpatska Rus, jelentkeznek annak határán a különféle kellemetlenségek. A sík területen húzódó országot közeledik az erdős Kárpátok aljához. Slovensko és Podkarpátská Rus határát itt maga a természet jelölte meg.

Hanem a határ nem valami örvéntes benyomást tett ránk, mikor szekerünk az ungvári városi vámnál megállott. Minden Slovenskóból érkező utas már a város előtt megtudhatja, hogy itt egy önrendelkezési joggal bíró ország előtt vagyunk. A vámházból kilép egy fiatal keleti típusú zsidó és egyszerűen meg szólít, hogy „vier kronen.“ No persze úrak utaznak, hát ezek nem fognak tudni tótul. Ez a felfogás a zsidóban

benne maradt továbbra is. Hanem volt ebben még valami egyéb is. — „provokáció” — Tiltakoztunk is hangosan, hogy beszéljen slovákul. Erre ugyan válaszó-hatta volna ő, hogy a hivatalos nyelv ruszin. Ehelyett azonban más uri nyelven ismételte meg kívánságát hogy — „nőgy koróna”, sőt bütykös ujjalval számlált is és mutogatott előttünk négyet. Erre felháborodtunk kvartettben mind a négyen. Csaptunk is lármát Zebulon nemzetiségű némettel szemben, hogy itt „autonomia” van (érts alatta ruszin autonómiát). És mégis ezen idegen földön legeltetők minket a magyar és német nyelvvel mérgeznek.

Igy fest az örendelkezés. Erre a zsidó slovák nyelven tiltakozott, megítéztük neki az összeget és megígértük, hogy ügyelmeztetni fogjuk a hatóságot erre a szemtelenségre. (Felkérjük olvasóinkat, hogy a kinek befolyása van, távolíttassa el onnét azt az ajándékba kapott palesztinai autonomistát). Megérkezünk tehát pénteken este a városba, amely erősen magán viseli a kelet-szlovenszkói város jellegét. Ungvár város mintegy 20000 babyloni nyelvű lakost számlál. Itt elolvashatsz mindenféle feliratot: rusin, magyar, német, cseh, legtöbb tót, héber, magyaros és kisoroszt. Mindezekből pedig valóságos egy esperanto keverék keletkezett. Itt már Frinfa testvér mint nyelvszakértő egészen felháborodott. (Ezután következik az ungvári tapasztalat leírása, de ez nem érdekelteti olvasóinkat. P.) *Péter Mihály*

Hivatalos.

A szlovenszkói (szájinenni) ref. egyhker. püspökétől.

Körlevél.

1109/1921. sz. Az 1921 év október 30-31-én Rimaszombatban tartott egyházkerületi gyűlés elhatározta, hogy a hat uracsoraszta alkalmával és új esztendő napján továbbra is az egyházkerületi közigazgatási pénztár javára hirdetendő az adakozás s ezen a címen minden gyűlekezet egy-egy lélek után tíz tíz fillért köteles évenként befizetni. A megállapítás tíz évre szól s az évi járulékot az e megyei pénztárnokok szedik be s küldik el az egyházkerületi pénztárnak. A szórványbeli lélekszám után a 10 fillér nem fizetendő.

Midőn ézi a határozatot közreadom, egyuttal jánlom azt minden lelkész és minden gyülekezet jóindulatába. A szükség kényszerítette egyházkerületünket erre a határozatra, mert közig. pénztára eddig semmi államszegélyben nem részesül s léli, hogy közigazgatási apparátusa teljesen megakad, ha támogatására nem lépünk legalább ezzel a néhány fillérrel.

Az esperes és pénztáros urakat e helyen is felkérem a perselypénzek pontos időben való beszédésére és beszolgáltatására.

Rimaszombat 1921. dec. 17.

Czinke István, püspök.

HIREK.

Felhívás.

Az 1921-ik esztendőben a „Református Egyház és Iskola” e jelen száma az *utolsó*. A következő számmal megkezdjük az 1922 ik évfolyamunkat. Akik — az anyaegyházakon kívül — az új évfolyamnak is előfizetői kívánnak lenni, kérjük, sziveskedjenek ez iránti szándékukat legalább egy levelező lapon közölni szerkesztőségünkkel, mert a mai drága nyomdai árak mellett felesleges példányok előállítására nem igen gondolhatunk.

Azokat pedig, akik még mindig hátrálékban vannak a lap díjával, arra kérjük, hogy hátrálékaikat sziveskedjenek kiegyenlíteni. Szerkesztő.

— Munkatársainknak és olvasóinknak kellemes ünneplést kívánunk.

— Az állami alkalmazottak rendkívüli segélyéről szóló XXX. törvényt a képviselőház december 17-iki ülésében elfogadta. E törvény szerint a polgári és katonai állami alkalmazottaknak az 1922. évben a rendkívüli és szükségsegélyek ugyanolyan módon fizetendők ki, mint eddig — némi, a törvény §-ában megjelölt levonásokkal; a nép és polgári iskolák tanítóinak ezekből a segélyekből a városokban 80%, a vidéken 70% fizetendő ki. A képviselőházi ülésen e törvény vífájánál viharos jelenetek történtek. Az állami alkalmazottak és külön a tanítók küldöttségei utján tiltakoztak érdekük sérelme ellen.

— A ref. lelkészek drágasági és beszerzési segélye még mindeztideig nem érkezett meg. Az elmaradásnak — vagy reméljük, inkább késedelemnek — közelebbi okát nem ismerjük: de hogy az meglepődedést és nyugalmat nem alkalmas eredményezni, az-bizonyos; mert úgy tudjuk, hogy vannak felekezetek, amelyek lelkészei részére e segély kiutaltatott. A református lelkészi kar nehezen, de türelmesen várt. Vajjon türelmének eredménye az lesz-e, hogy e segélyre való igénye dec. 31-én elvész: rövidesen megúdjuk, mert dec. 31-ike nem messze van.

— A lelkészek segélye. Az 1922. évi állami költségvetésből a szükségsegély az egész vonalon töröltetett. Azonban az állami alkalmazottak — némi levonással — mégis újra kápní fogják ezt a segélyt. Arról semmi pozitív hírt nem hallottunk, hogy a lelkészi karnak utalni fogják-e a segélyt. Azonban reméljük, hogy igen, — mert a rendkívüli segélynek a lelkészekről való megvonásában tisztán csak ellenszenvet lehetne látni; mert a lelkészek is, állami szempontból is, közalkalmazottak, akiket éppen úgy érint a rendkívüli nagy drágaság, mint az állam közvetlen alkalmazottait, amit az állam is így bírált el eddig, ami abból következethető, mert a folyó 1921. évre adta is a lelkészeknek is a rendkívüli segélyt. Ha tehát az állam 1922. évre megvonná a lelkészekről e segélyt, következtelen volna és csak a lelkészek iránt való ellenszenvnek lehetne ez a következménye,

amit az állam kormányáról feltételezni nem akarunk. Éppen azért reméljük, hogy a kormány megtalálja a módját és formáját annak is, hogy a lelkészek részére is utalni fogja a rendkívüli segélyt.

— Megdrágulnak a könyvek. A birodalmi gazdasági tanács a könyvek árainak rendezéséről tanácskozott. Elfogadták azt a javaslatot, hogy az 1919 évi december 31-ike után kiadott könyvek árát 500, az 1920 év folyamán megjelentekét 100 százalékkal fel lehet emelni, míg az ez év folyamán megjelent könyvek árát egyáltalában nem szabad felemelni. Ez alól a szabály alól kivételnek a tankönyvek, luxus kiadások és a tudományos művek. A gazdasági tanács e határozatát sehog sem tudjuk indokoltnak találni.

Kiadó: *A református egyházkerület.*

A kiadásért felelős: *Réz László.*

Pályázat

a szőlőskei ref. egyház előkönyörgő kántortanítói állomására. Javadalom: Egy katasztrális hold szántóföld, egy katasztrális hold házikert (szántóföldnek is használatos). Adót az egyház fizeti. Az egyháztagoktól négy métermázsza szemes élel, egyház pénztárából 186 kor. készpénz, borsii leányegyházból 200 kor. két szekér galyfa, két darab marha legeltetési jog, mely pénzzé tehető. Új lakás (két szoba, konyha, kamra, s megfelelő mellékhelységek), stóladijak, államszegély, mely az állás elfoglalása után azonnal kérelmezve lesz. Kötelesegei: Hat osztályu, magyar nyelvű osztatlan iskola vezetése, leányegyházban minden vasárnap délelőtt, hétköznapokon egyszer Istentisztelet végzése, anyaegyházban kántori teendők teljesítése. Szőlőske fő vasutvonal mentén az állomástól egy kilométerre fekszik. Ha nőtanítók pályáznak és választátnak meg, ez esetben a kántori és előkönyörgői teendők teljesítése elesik s a javadalmazás megegyezés tárgyát képezi. Az állás megválasztás esetén azonnal elfoglalandó. Pályázati határidő 1922. január vége. Pályázati kérvények ref. lelkészi hivatalhoz címzendők: Szőlőske (Zupa Zemplinska, u. p. Ladmovce).

Nőtanítók is pályázhatnak!

ORGONA

pedálos, 4 registerrel, 12600 K és feljebb. Principál sípok 1800 K-tól. Bárminemű e szakba vágó javításokat jutányosan, lelkiismeretes pontossággal vállal

GUNA GYULA

orgona-mechanikus

Orgonahangszernagytelepe: Presov Harmonikumok 1600 K-tól. Kérjen árajánlatot!

Három évi jótállást vállalok.

Nyomatott Gömöri Zoltán nyomdájában Rozsnyós

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
 Egész évre — 60 K Negyed évre — 15 K
 Fél évre — 30 K Egyes szám ára 1 K 20
 Megjelenik minden vásárnap.

Felelős szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Rozsnyón, a református lelkesi hivatalban, hová a
 kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges
 reklamációk küldendők.

Új esztendő küszöbén.

I.

(R. L.) „Ismét egyik esztendeje, Istentől kimért ideje Telék el a mulandóságnak.” De „Az Ur jóvolta napjainkhoz napokat told.” Az elmúlt helyébe új esztendő lépett. A koporsó helyére a Teremtő a bölcsőt állította a létés, a folytonos fejlődés örök törvénye szerint.

Az idő-változás e határpontján gyenge szemünk inkább a jövőbe szeret nézni. A remény szinesebb képet fest, mint az emlékezés. Az emlékezéshez bátorság is kell. Mert az emlékezés a feledés fátyolát is fel-fellebbentgeti azokról az eseményekről is, amelyeket szívesen takartunk le, felejtettünk el. Nem csak örömeinkről, büszkeségeinkről, de bűneinkről, tévedéseinkről, mulasztásainkról, — veszteségeinkről, nehéz küzdelmeinkről, — szenvedéseinkről, csalódásainkról is.

De az erős és bölcs lelkű ember nem fél az emlékezés fátylóját meggyújtani élet-vándorlásának egy-egy határpontján. Mert számadás is az emlékezés. Egy számadó-könyv kivonata a „követel” és „tartozik” oldal adataival kitöltve. Önvizsgálat — a megújulás céljából. Ezért mondta a Zsoltáros is: „megvizsgálom az én utaimat.”

Emlékezzünk tehát elsősorban — az új esztendő küszöbén.

Egy hosszú, ideges álomból való ébredést jelentett anyaszentegyházunkra az 1921-ik esztendőbe történt belépésünk. Az ideges álom elgyengített. Ébren valánk: de tétova volt a nézésünk, tétovázó a lépésünk. Nézelődöttünk, de úgy éreztük, mintha nem ismertük volna a helyet, melyen állunk, még a környezetet sem, mely bennünket körül vett; — mintha más lett volna még a templom is, amelyben pedig régóta imádkoztunk; mintha annak tornyán nem is a megszokott csillag fénylene. Próbáltunk lépni, járni: de bizonytalan volt a járásunk. Mintha mindig az eleséstől féltünk volna!

Lassan-lassan — aztán erősödünk. Látásunk is tisztult, erősbödött, — lépéseink is bátrabbakká, határozottabbakká lettek. *Értelmünk és belátásunk szülte akarataink irányította ezután lépéseinket.* S megkezdődött ezzel az 1921-ik esztendő kezdetén a rendszeres, de *küzdelmes munka.*

Anyaszentegyházunknak élő tagjai mintha hallották volna: „Ember küzdve küzdj s bizva bizzál” — Megisméltődött az ótestamentumi történet: az élő tagok a Jeruzsálem kőfalaira álltak — egyik kezökben a törvénykönyv s bibliával, mint a szellem s lélek harcának legyvereivel, a másikban vákoló kanállal...

Mintha a XVI. század évtizedeit éltük volna újra — rövid hetek s hónapok alatt! — Szervezkedni próbáltunk. Vivődött a lelkünk önmagával is, tusakodtunk egymással is — anyaszentegyházunk léteért, szabadságáért, lángoló szeretettel. — Mintha most jöttünk volna idegenekként e földre, amelyen ringott pedig legtöbbszörünknek a bölcsője is, fogadást tettünk, hogy hűek leszünk ez országhoz, amelybe kebelezte a földi igazságszolgáltatás e földrészt, — hűek leszünk ez ország törvényeihez, — hűek leszünk a ránk bízottakban. Letettük a fogadalmat, amint országunk előljárói kívánták — anyaszentegyházunk és a magunk nyugalmaért, meg a jórend biztosításáért s aztán — csendes elmélkedésbe merültünk egy rövid időre.

De nem engedtünk erőt venni lelkünkön az ellágyulásnak. Munkára fel! Ne vesztegelj! Ez a jelszó csendült a lelkünkben. — *És megszerveztük a szlovenszkói református egyházat,* mert megtanított a történelem és az idő, hogy a *szervezett* egységben van az erő. — És megválasztottuk *kedvünk szerint* püspökeinket és vezető férfainkat. Ekkor, mikor feltettük szervezkedési munkánkra a koronát, mikor szent esküvés hangzott el az elhivottak és megválasztottak ajkairól, kisütött felettünk a szelíd öröm ragyogó napja is. — *A ruszinszkói reformátusok* még vívódnak. Pedig ők is hallják az Ur

küldöttének szavát: „Gallileabeli férfiak, mit álltok?” ... Mintha új reformációt éltünk volna át, de — a benső, a vallásos érzés, az erkölcsi fellegás, a hit reformációja nélkül!...

Anyaszentegyházunk igazalért s jogaiért vívott küzdelem, végzett sok fáradtság nem volt meddő, — volt némi eredménye is. Az igazságérzet azt diktálja, hogy az emlékezés során — ha van — az eredményről se feledkezzünk el. Mert az *emlékezés* csak abban az esetben *utainknak bölcs vizsgálása* és csak az esetben *erősít, bátorít*, ha az eredményről is megemlékezünk. *Szervezkedési munkáinkban az állam hivatalos és felelős képviselője, a kormány nem avatkozott; s valamennyire enyhítette az élet anyagi bájait s nehézségeit is.*

De annál több gáncssal, gyanúsítással, félremagyarázással kellett megküzdenünk a *felelőtlenekkel* szemben. Örendelkezési jogunkat — különösen iskolai ügyekben — nehezen tudták vagy *akarták* megérteni; szlovákokat kerestek — még ránk nézve a teljesen „előkelő idegenek” is — ott is, ahol nincsenek; isteni s emberi jog- és józan logika szerint is jogos igényeinktől (1919—20. évi államsegélyek, egyházak segélyei, pap- s tanítóképzés stb) a különféle okoskodásokkal felállított tételek alapján elűtteni igyekeztek bennünket, a felelőtlenek több pozitívumot végezvén a gáncsvetésben, mint a felelősök; ránk zudították a gyűlölködés, az irredentizmus vádjait (holott a mi gyűlölködők által faragott kerszetet mi hordoztuk!) s ezért lelkészeink, tanítóink, világi vezetőiférfiaink sok zaklattatásnak, testi és lelki szenvedéseknek voltak kitéve; sőt püspökeinket se átalították némelyek bántalmazni — igazságtalanul és alap nélkül...

S ami mindennek felett fáj és veszedelmet is jelenthet, népünkben is mintha meggyengült volna a *belátás* s ebből folyólag az *áldozatkészség*. Pedig a forradalmi láz már elmúlt. Népünk az 1921-ik esztendőbe már higgadtan ment bele s tudatosan cselekedett. Tudunk gyülekezetekről, melyekben mintha lelki

megnyugvással, tehát *lázmentesen* néznek a lelképásztorok nélkülözéseit; sőt meglazult némely gyülekezetekben a gyülekezet és lelképásztor között az áldásos, békés viszony is — az anyagiak miatt. Borult az egünk. Vajha csendes, kövérítő eső hullna belőle — a megkeményült lelkek bűnbánó könyharmatozása-képen.

Az 1921-ik esztendő elmúlt. Eltemetők bajjal, szenvedéseivel, csalódásai-val együtt, melyekből folyása alatt bő részünk volt. De nem temettük el a küzdelmet, a munkát. Ezeket az 1921-ik esztendő ráhagyta kötelel és kényszerörökség gyanánt az 1922 ik esztendőre is, mert maradtak sérelmeink, kielégítetlen igényeink, maradtak feladataink, Istentől rendelt céljaink, melyekért küzdenünk, melyeket munkálnunk kell. Az *emlékezés* azt hirdeti nekünk tanács és buzdítás gyanánt, hogy a kitartó hű munka, a higgadság, a bölcs belátás az igaz ügyet sikerhez juttatja. „Ember, küzdve küzdj s bizzva bizzál.” Épen ezért tehát

„Lelkem, ne tekintess hátra,
Lelsz itt munkát eleget!
A silány múlt fényes sátra
Jelened s jövőd lehet.”

A kálvinista szlovákok közt*)

Összefoglaljuk az észlelteket községek és egyházak szerint, hogy tiszta képet nyújthassunk a szlovák református egyházakról.

1. Valkóc. 391 lélek. A lelkész előzőleg katolikus póp volt. Az istentisztelet nyelve magyar. 1878-óta. A többség magyar. A pap irogat az „Egyház és Iskola” ujságban.

2. Byster. A pap nem tud tótul. Az eklézsia azon a fokán van a magyarosításnak mint Valkóc.

3. Magyar-Izsóp. Pap: Szondy István, nem tud tótul, hanem állítólag tanul. A nép tud tótul. Fiókegyháza Uporban van. A templom leégett és az amerikai szlovákok segítyezéséből most épül.

4. Bodzás-Ujlak. A község nagy részét a reformátusok el vannak magyarosítva épp úgy mint Valkócon. A templomban magyarul prédikálnak. A pap Holmeczy Antal, zempléniesen tud tótul, azonban prédikálni nem. Az állami iskola tót nyelvű.

5. Magyarsas. Pap: Kozma Antal, öreg ur, zempléniesen beszél tótul, de alig lehet megérteni, az egyház tiszta

*) E cím alatt a Kostnické Jiskry c. cseh egyházi lapból vettünk át egy hosszabb közleményt, melyben a cseh-testvérek egyháza küldöttségének szlovenszkói református egyházainkban tett látogatása van leírva. Maga a tulajdonképeni utalás lapunk múlt évi utolsó számában bevezető volt. A küldöttség tapasztalatait tartalmazó összefoglalást hoztuk lme e közzétételben meg.
Szerk.

magyarokból áll, től származásu nép mellett. Itt a nemzetiségi határ.

6. Gálszécs. Péter Mihály, magyar költő, (bánsnik*) kétszer magyarul, egyszer tótul prédikál, a templom szép, a felekezeti iskolában tótul tanítanak.

7. Miglész. Felekezeti iskolával, 22. gyerek, a tanítás szünetel. Pap: Szilágyi László magyar, Szeretváról, tótul prédikál.

8. Tusa. Nyilray lelkész magyar nevelésű és kinézésű ember benyomását teszi, de azért tótul prédikált még azon időben is, mikor a kormány a magyar nyelvet követelte. A pap megvendégeite Prudky és Sirni testvért és szekeret adott nekik. A nép a gyűlésen örült.

9. Bánócz. Tiszta szlovák nép. A pap Hutka, ezelőtt esperes, tótul prédikál. Az iskola zárva. A pap félt, hogy a vazárnap iistentiszteleten beszélünk, mert Czinke püspök megtiltotta.

10. Vásárhely. Előbbinek fiókegyháza 500 lélekkel, gazdag vidék szép templommal, tanító nincsen.

11. Morva. Második filia. Kevés magyar. A nép közönyös, cinikus a vallással szemben; a templom piszkos állapotban, az iskola zárva, a katolikus iskolában tanítanak. A lutheránusok jó szlovákok, Pazdicshoz tartoznak, 7 km. távolságra. 12. Chalcsicze (Málca). A Hutka fia (talán veje P.) Bánócról. Magyarul prédikál. 13. Lasztomér. Virágh esperes a testvérekkel tolmács útján beszélt és azután őket kihajtotta. Az egyház tiszta szlovák, ő pedig magyarul prédikál. Amit szlovákul olvas, azt maga sem érti. Az állam biztonsága szempontjából ez megengedhetetlen.

14. Lucska. Az egyház tiszta szlovák. Szakál lelkész imakönyvek szerzője, mindig tótul prédikál, de a magyarság felé orientálódik, azonban nem államellenes. Az iskola zárva van. 15. Felső-Reviscse. Rác lelkész szlovákul prédikál. Bizalmas beszélgetésben védte Czinke püspököt. A gazdag egyház termékeny síkságon fekszik. Az iskola zárva: amióta a magyarizálás megszűnt. Elhalászthatlan egy szlovák tanító hívása. 16. Szna-csove (magyarul talán Solymos). Lucska filiája. Legéletrévalóbb pontja a szlovák kálvinista egyházaknak. Sirny lelkész munkás székhelye. Az iskola nem fungál. A templom új, toronnyal.

Sirny testvérehez egész lélekkel ragaszkodnak, mert benne először láttak demokrata lelkészt. 17. Pályin. Nem egész félóránnyra Szeretvától. Anyaegyház. A községben az egyharmadrész a magyarokhoz való tartozását hangoztatja és ez az egyharmadrész a ref. egyházhoz tartozik, ezért a prédikálás magyarul folyik (pedig vannak közöttük szlovákok is, de ezt a lelkész megérteni nem képes). Az iskola állami, az öreg tanító Magyar, szlovákul tanít. 18. Szeretva. Csaknem úgy ebrednek, mint az inacsovelek (Solymos), de Könyves lelkész (nemrég as atyját Knezónek nevezték) ezt fel nem fogja. Néha a nemések akaratából magyarul prédikál. Máskor minden pre-

*) Az eredeti szerint költő. Így avanzíroztam prózai írásból költővé. P.

dikációját könyvből olvassa csöndesen. A papné egy magyar miniszternek a leánya. (?) Az egyháztagok minden magyarságot meg akarnak senmisíteni. 19. Hardicsa. Csak a kálvinisták magyarok, a szlovák lakosok (a nem kálvinisták) tökéletesen tudnak magyarul. 20. Tiba. Az ittlévő templomot egy grófnő állította, de nincsen egy kálvinista se. Tábornok hadsereg nélkül. A kálvinisták legészakibb pontja a Vihorlát alatt keletre a szobranci fürdőtől. 21. Polyánka Felső-Revicse filiája szép templommal. El vannak keseredve, hogy az egyház nem engedí őket önállókká lenni. A nép megbízható szlovák. A helyettes a kálvinista iskolában lakik, ahol nem taníthat, így a község iskola nélkül van. A Magyarország régi pléh cimere, a mely az iskolán volt, most az öregnek a fekete konyhában hamutartóul szolgál. Ha egyéb nem; ez is elkeserít egy cseh embert. A község egészen református és szlovák. Tavasszal a község leégett.

22. Kereszt. Janke filiája szép templommal. Önálló lelkészség iehetne. 23. Jenke. Hatalmas egyházi gyülekezet megújított templommal, legközelebb fekszik Ungvárhoz, Szlovenszkó utolsó községe. A lelkész magyar, de össze van lorrva a szlovák néppel, óhajlja a szlovák szeniorátust. Van 1162 lélek. A kántor magyar, szlovákul tanít, habár nagyon keveset ért.

24. Vizoka. Közel a nyelvhatár, a filiális gyülekezet 37 családból áll, két éve iskola nélkül, nemrég magyar. Az anyaegyház Bajánháza egészen magyar, sokkal kisebb, de nem akarja őket elbocsátani. Kontor Mihály vizokai kurátor előzékeny és jó a mi testvéreinkhez. Az első urvacsorát 1912-ben szolgáltatták ki szlovákul, a nép liangosan sirt. A szép templomban egy hónapban csak egyszer van istentisztelet, de szlovákul. Este és reggel Prudkyval és Synivel a a nép a templomba ment. Kiabáltak — mikor közeledtek — csehül: „csak tessék!” Vizokán görög katolikus kolostor van, a fehér szerzetesek (s bilynu minchy) nagy birtokuk van.

25. Bező. Kálniczky János lelkész ép olyan előzékeny, mint Egyed Jenkén. Régóta tótul prédikál. A lelkészlak a legjobb épületek közül való. Összegyűlt vagy 400 ember. Egy öreg köszöntötte testvéreinket, mondván, amit nekünk megmondtak, ahoz erősen tartjuk magunkat.

26. Pinkócz. Kis egyházacska. Horváth mágnás állította a templomukat és megajándékozta őket negyven köblös földdel. Az öreg Mór Elek azt mondta, hogy ő szívesen szolgálná a népét, de a nyelve nehezen megy a tótra. Az iskola zárva van. A lelkész bátyja volt ott a tanító, de a bolsevikiek elűzték. Ezek a bolsevikiek a papnak sem akarnak dolgozni. Peska inspectort háromszor kérték, hogy küldjön nekik szlovák papot. 27. Zabar, Bezőhöz tartozik, 640 lélek, 97 gyerek tanult az iskolában, vallástant heti négy

*) E három egyházközlő: Tusa, Málca, Hardicsa, tudtommal csak Tusát látogatták meg, de e látogatásról a szövegbe nem tettek említést. Hardicsán és Málczán azonban hallomásom szerint, nem voltak. P. M.

órán tanulnak, a presbiterek száma 8. A tanító magyar helyesírással írja a predikációt, hogy el tudja olvasni. A templom tele van virágkoszorúkkal, kivarrt kendőkkel — az Isten dicsőségére.

Ily rendben adunk tapasztalatainkról áttekintést. Legközelebb kaptuk meg az egészen új szlovenszkói statisztikát barátainktól és ebből örömteljes meglepetéssel tudtuk: 1. hogy vannak még más egyházak is, amelyekben szlovák kálvinisták vannak. Ezek az egyházak nekünk sohase voltak említve*). Mint általában, úgy az ugyilászólag magyar egyházakban is sokkal több szlovák van, mint amennyi eddig előttünk ismeretes volt. Ezekből nyilvánvaló, a szlovák kálvinistaságnak egész képe sötét terület volt előttünk. Megtettük az első kutatást. Van egy pár előharcosunk, az Isten áldja meg őket, hogy a nemzeti és lelki pusztaságból származzék a Krisztus lelke szerinti valóban szép szlovák testvéregyház. Megismertük a barátainkat, akik méltók a mi munkánkhoz és fáradságunkhoz. P. M.

Ezzel befejeztük ezt az egyházunkat érdeklő utleirást. Művészeti szempontból, — miután az írók nem egészen jelesen kezelik a tollat, — a stylusban nem sok gyönyörűséget találhatott az olvasó, de annál meglepőbb a tartalom. E szerint tehát megtörtént az, hogy bár egyházunk a fenálló törvény szerint teljes és tökéletes autonómiával bír, — annak egyes egyházaiban egy tőlünk teljesen különálló, sőt úgy látszik, eltérő hitnézetű biró egyházi társaság néhány lelkésze valóságos egyházlátogatást akart végezni. Ha ez nem megsértése egyházunk autonómiájának, — akkor semmi sem az. Szerencsére lelkészeinknek majdnem mindenike átlátott a szitán és esküjéhez méltóan viselkedett, ezért mind ők, mind püspökük, aki csak kötelességét teljesítette, — nyugodtan elviselhetik a gunyt és a szidalmat. Hiszen mi nem tettünk egyebet, csak amit Janoska ág. ev. püspök, aki e társaságnak tőlük származó, de eddig nem közölt írás szerint ennek a kísérletnek szintén ellentállt, a miért neki is kijutott a gunyból. Egyházunk, érvényes törvényeink szerint, csakis felsőhatósága útján igazgatja magát, tarthat egyházlátogatást is, más egyház papjai vagy előjárói *semmi féle címen* egyházunk dolgaiba be nem avatkozhatnak. Ez egy oly cardinális elvünk, hogy ezzel élünk vagy halunk. Mert mi volna mi belőlünk, ha ezt az elvet feladnánk, hiszen így holnap eljöhete hozzánk a kath. egyház, holnapután a pravosztáv egyházak küldöttsége „majestattal” a kezökben. De épen ez az: még a világi hatóság sem jogosult egyházunk belső ügyeibe beavatkozni. Még oly címen sem, hogy azok a meglátogatott egyházak szlovákok, mindaddig, míg a velünk való egység törvényesen felbontva nincs. Addig felettök a mi egy-

házi hatóságaink rendelkeznek oly szeretettel, miként eddig, gondot viselve nyelvökre, miként mostanig tették. (Hogy e sorok írója e kérdésben sem a multakban nem volt elfogult, sem jelenleg nem az, mutatja, hogy mikor a tót nyelvű imakönyvek két évtized előtt elfogytak, maga hívta fel a hatóságot az ezekről való gondoskodásra, aminek volt is eredménye s egyáltalán, hogy az egyházi hatóság e kérdést mindig szíven viselte, azt legjobban bizonyítja, az az okmányokon alapuló tanulmány, melyet az egyházkerület nevében e kérdésről írt.) Ily intézkedés, mint ami most történt, csak akkor lesz jogosult, ha az u. n. tiszta szlovák gyülekezetek az egyházkerület testéről, a nép akaratából szabályosan s tökéletesen leválnak. Akkor aztán igazán nem lesz egy szavunk se. Addig minden ilyen egyházlátogatás s az ezzel kapcsolatos konkolyhíntés papok és hívek, papok és püspökök közé, komoly sérelemszámba megy, arról nem is szólva, mikor az egyik ilyen közülök való lelkész, törvényesen lefolytatott választás nélkül beül az egyik gyülekezetben, mert még ha megválasztatott volna is (ami meg nem történt), addig nem tekinthető a gyülekezet lelkészeinek, míg a választás a törvényes felső hatóság által megerősítve nincs. Azt hiszem, hogy ezen egész egyházsérelem miatt, már csak azért is, hogy lelkészeink se legyenek terrorizálva, egyházkerületünknek és egyetemes konventünknek állást kell foglalnia s védelmet kell szereznie. P. M.

A magyar anyanyelvű reformátusok elhelyezkedése.

A trianoni békeszerződés a magyar reformátusokat különböző imperiumok alá osztván szét, a 2086 anyaegyházból 1008 maradt magyar uralom alatt. A többiek a következőképpen helyezkedtek el:

Román uralom alatt folytatja életét az erdélyi református egyházkerület a maga teljes egészében, 18 egyházmegyéjével, 566 anyaegyházával és közel 450.000 lélekszámmal. Iskoláinak száma a múlt évi püspöki jelentés szerint 175-ről 573-ra emelkedett s 287 tanító helyett 896 működik. Középiskoláinak száma 8-ról 30-ra emelkedett.

Romániának jutott a régi tiszántuli egyházkerületnek is egy igen tekintélyes része, amely az egyházmegyéik törvényeszerű megnyilatkozása után „királyhágómelléki” kerületté szervezkedett, Sulyok István püspök és Domahidy Elemér főgondnok vezetése alatt: 180 anyaegyháza nyolc egyházmegyébe oszlott szét (Bánát, Bihar, Érmellék, Máramaros-ugocsa, Nagybánya, Nagykároly, Nagyszalonta, Szatmár) amelyek közül a szatmári 9 és a máramaros-ugocsa 9 egyház a bányai egyházmegyének kormányzását kérte. A közel 230.000 léleknek csak egy működő főgimnáziuma van Szatmáron, egy felső leánynevelő és egy női kereskedelmi iskolája, egy tanítónőképző-intézete ugyancsak Szatmáron, egy másik tanítónőképzője és egy polgári leányiskolája Nagyváradon.

Ruszenszkói területre esett a tiszántuli egyházkerület máramaros ugcsoi és beregi egyházmegyéinek többsége. Ezek még nem szervezkedtek egyházkerületté.

A szlovenszkói területen két egyházkerület alakult. A tiszáninneni egyházkerület ideszakadt része tovább is a „tiszáninneni” nevezet alatt szervezkedett 5 egyházmegyével (Abaujtona; Alsózemplén-töredék, Felsőzemplén, Gömör, Ung.) A dunántuli kerületnek cseh uralom alá jutott egyháza „dunántuli egyházkerület” nevet vették fel; ide tartozik a barsi és komáromi két egyházmegye.

Jugoszlávia uralma alatt három kerület töredéke él; az itt élő reformátusság természetes központja az alsó-baranyabács szlóniai egyházmegye, amelyhez csatlakoznak Kelet felől a bánáti, Nugat felől a dunántuli romok. 70 000 lélek él itt 60 gyülekezetben.

A régi öt egyházkerületből tíz egyházvidék keletkezett.

Közel s távolban élő testvéreinknek kívánunk boldog új esztendőt.

Hivatalos.

A szlovenszkói tiszáninneni ref. egyhker. püspökétől.

Körlevél.

1113/1921 sz. Felhívom lelkészársaim figyelmét arra, hogy a teljhatalmu Minisztérium 16413. adm. III. dec. 7-iki rendelete szerint ezután tisztán egyházi házasságkötéseknél — amennyiben ilyenek köttetnének, — s a megkötött házasságnak az illetékes állami anyakönyvi hivatalnak való bejelentéséhez kizárólag a 39. raktárszámú (skladu cislo 39) jegyzőkönyvi minta használható fel, a régebbi jegyzőkönyvek be fognak vonatni.

Rimaszombat, 1921 dec. 24.

Czinke István, püspök.

HIREK.

Előfizetési felhívás.

A Református Egyház és Iskola a lefolyt évvel betöltötte teljes egy évi pályafutását s e számmal életének második évébe lép. Nehéz megpróbáltatásokon, jelentékeny átalakuláson ment keresztül 1921-ben a szlovenszkói és ruszenszkói református anyaszentegyházunk. A Református Egyház és Iskola a küzdelmek és nehéz megpróbáltatások között igyekezett hűséggel teljesíteni kötelességét.

Megnehezült az idők viharos járása felettünk. Ugy érezzük, hogy ma sokkal nagyobb szükség van a sajtó örökösére és munkájára, mint barmikor volt. Védekeznünk, felvilágosítanunk, irányítanunk kell. Sőt meg is kell értenünk egymást, hogy munkánk egységes és ered-

*) Bizonyára azon szinmagyar kálvinista egyházak ezek, melyek lakosainak 50, 60, 80, 90 százaléka a legújabb népszámlálások szlovákoknak voltak feltüntetve. (Bőd, Deregnő stb.) P. M.

ményes legyen. Ez ma a sajtó nélkül még kevésbé lehet, mint bármikor volt.

Az egyházvédő és egyházépítő munka megbeszélésére ajánljuk lapunk hasábjait továbbra is és bizalommal kérjük az 1922. évre református egyházaink, iskoláink és társadalmunk szellemi és anyagi támogatását.

Az előfizetési összegeket kérjük előre és pontosan beküldeni, hogy a nyomdai számlákat mi is fizethessük. A pályázati hirdetések díjait is (egyenként 30 korona) előre kérjük beküldeni. — Végül kérjük azon egyházakat, akik az előfizetési díjjal a múlt évről még hátralékban vannak, szíveskedjenek hátralékaikat beküldeni, nehogy a lap megjelenésében halasztást szenvedjen. Ma nincs hitel!

A kiadóhivatal.

— Munkatársainknak és olvasóinknak boldog új esztendőt kívánunk.

— **Értesítés** Akik jelen számunkat vissza nem küldik, lapunk megrendelőinek tekintjük.

— Czinke István püspök Prágában járt december hó 19-én ref. egyházunk több ügyének s bajának a kormány tagjaival való megbeszélése céljából. Püspök ur e téli, fáradságos utja egyházunk részére nagy mértékben előmozdította a jobb megértésnek s egy nyugodalmasabb jövődönnek a lehetőségét. Teljes előzékenységgel találkozott s biztosításokat nyert az igazságos elbánnásra nézve — a lelkészek loyális viselkedésének feltétele mellett, miben nincs kétség, mert hiszen magatartásunkat mindenkor a törvénytisztelet jellemezte. — A közigazgatási államsegélyt már előbb folyósították. Többi igényeink kielégítése tárgyában is memorangumot adott át Püspök ur Srobár L. miniszternek. A miniszteri tanács ott léte alatt kiutalta a nyugdíjas lelkészek és özvegyek járandóságát, ugyszintén a 2000 koronás drágasági és bevásárlási egyszerismindenkori segélyt. — Csak még az 1919—20 évi segélyek sorsa nincs elintézve. No meg nincs értesülésünk az 1922. évi rendkívüli segélyről, melyet minden közalkalmazott meg fog kapni. Megnyugvással vettük Püspök ur e fáradságos utjáról a jó értesülést.

— Az erdélyi református egyház, mint az „Egyházi Szemle” jelenti, a romániai magyar kultúra menedékvárának érzi magát. A sors csapással, úgy látszik, eleven, jókedű életet keltettek benne. A kolozsvári theol. fakultásnak 47 hallgatója van, köztük unitáriusok, sőt 3 lutheránus hallgató is a bánáti német egyházakból, melyek nem akarnak az erdélyi szász egyházhoz csatlakozni. — A fakultással egybekötött ref. tanítóképzőnek 198 tanulója van; a kolozsvári ref. főgimnázium is nagyon látogatott. Említésre méltó, hogy a fakultáson egy nyári tanfolyam tartott *akadémiai képzettséggel nem bíró* segédlelkészek (léviták) kiképzésére.

— A jugoszláviai kormány tárgyal az egyházakkal. Nov. 15-én a belgrádi kormány tanácskozára hivta az összes bevett vallásfelekezetek egyházi főhatóságait s tájékoztatta őket azon irányelvek felől, melyek szerint a kormány az állam és egyház viszonyát, az egyes hitfelekezeteknek egymás közötti viszonyait, a felekezetek segélyezését és lelkészi fizetéseket rendezni akarja. Ez össze jövetel még csak tájékoztató volt.

— **Rablók garázdálkodása** ref. paróchián. Nt. Szerkesztő ur! Talán érdekelni fogja lapunk t. olvasóit az én karácsonyi ajándékom. A dec 22-ről 23-ikára virradó éjszakán 1 óra tájban 2 emberi fenevad tört ránk s elrabolta minden pénzünket, az egyházét is. Érdemesnek tartom az eseményt lapunk részére leírni, mert annak részei hátborzongatóan érdekesek. Színhely: a szeszai paróchia, falu végén, háta megett nagy gödörrel, a szomszédok 50 lépésnyire. A paróchia a megszokott típus: elől 2 szoba, hátul 1; köztük az előszoba, szembe a konyha. Este tizkor feküdtünk le. Éjjel 1 óra tájban az előszoba ajtajának ütőközjét baltával kifeszítve, berontott hátulsó hálószobánkba 2 sötét alak, a mellén vakító vilanylámpa, kezökbe revolver. Mély álmunkból felriadva, egy kinordítással kiugrálunk ágyunkból. Felhívásra revolvercső előtt bemutatkozás. „Hol tartod a pénzedet, add elő, az életed a kezembe.” Az íróasztalról odaadtam a pénzemel. „Hol az egyház pénze?” Ott az egyház ládájában. „Elő a kulcsot.” Odaadom. „Hol a másik kulcs?” „A kurátornál?” A ládát baltával felfeszít a magasabbik, a kisebbik pedig engem és 3 nőt tárt sakkban a revolverével. Az egyház 2000 koronája zsebbe kerül, a perselyládácskát kihajítja a szoba közepére. Sorra jön a komót. A magasabbik kutat és fenyeget. Intermezzo: „Szivarod van?” „Van.” „Elő vele.” „Italod van?” „Van.” „Hozzad.” Ekkor azért rimámkodtam, hogy engedjen valami ruhát venni magamra. Nem. Behoztuk az italt; egy kis rumot s két üveg bort. Először mi itunk: én, néném s a cseléd, aztán ők. Jön az íróasztal. Felső kis fiókja zárva, kulcsa rég elveszett. Előkerül a tör. Néném lerántja az íróasztal tetejét s maga kéri, feszítsék fel a kis fiókot. Megtörténik. Ujabb parancs: Előre a többi szobákba, ingben, mezitláb. Jön a harmadik szoba. A könyvszekrény nem érdeklő. „Neked még negyedik szobád is van!” „Nincs.” „Kell lenni.” Néném mondja: Tessék ki nézni. már ott az utca. Erre bejön a hátsó szobából a magasabbik, aki, míg mi elől kinlódunk, kikérdezte a cselédet, mi a havi fizetése? Jön a ruhaszekrény, onnan csak két bo-

rotva kell. Vissza a hátsó szobába. Parancs: „Térdepeljete le, szedjétek a perselypénzből a 20 és 10 filléreseket. Szedjék s marékka rakjuk a hátulsó nadrágzsebbe. Ekkor szólal meg a magasabbik: „Te kulya, ha 150 K-t nem fizetsz havonként ennek a lánynak, agyonlőlek.” „Fogok fizetni.” A lány tiltakozik s engem véd. Ujabb parancs: ki az előszobába, a hideg cementre. Végre — egy adag újabb fenyegetés után — jött a szabadító pillanat. „No most mindenki az ágyba. Látjuk, a nők gyengék, megkegyelmezzünk nekik.” Elmennek. Kint szlovákul beszélnek. Aztán végkép eltávoznak. Ez volt az én karácsonyi ajándékom. Kifosztottak minden pénzemből, az életünk megmaradt, de a nyugalmunknak vége. Csak egy a vigasztalásom, hogy jó hiveim együtt sirták át velem a karácsonyt s versenyeznek a részvétben s azóta mindig őriznek. A rablók már este kilenckor megérkeztek, a templomkertben rumoztak, majd az istállóba vonultak s ott feküdték a szalmán, s onnan indultak „munkára.” Céljuk volt a rablás, a megalázás s az emberkinzás. Mindet elérték. Szeszta 1921. dec. 26. *Simon József* ref. lelkész.

— **Megvető** cím alatt jelenik meg a Jugoszlávia területén élő reformátusok lapja *Agoston Sándor* szerkesztésében, Feketehegyen (Feketic-Backa) havonként egyszer. A lap ügyesen van szerkesztve s hisszük, nagy hivatást teljesít.

— **Adomány.** Lapunk megerősítésére *Földes Lajos* bátorkeszi (komáromi egyh. m.) lelkész ur 20 koronát adományozott. Fogadja nemes adományaért a köz nevében is hálás-köszönetemet. Szerk.

Kiadó: *A református egyházkerület.*
A kiadásért felelős: *Réz László.*

A szlovenszkói tiszáninneri egyházkerület
püspöki hivatalától.

Pályázat

az ungi egyházmegyébe kebelezett *hisztől* ref. egyház lelkészi állására. Javaldalom: termények, szolgálmányok, 33 hold föld (fele legező) haszonélvezete, melyeknek hivatalosan felszámított értéke: 581 kor. 10 fill. államsegély: 1018 K. 90 f. A földék adóját a lelkész fizeti.

Pályázati határidő: 1922 január 22.
Pályázati kérvények: Esperesi hivatal, Salamon up. Csap, Ung m. küldendők. Az állás 1923 április 25-én foglalandó el.
Rimaszombat, 1921 december, 23.

Czinke István
püspök.

BOLDOG ÚJÉVET

kívánok cégem jó-
akaratu pártfogói-
nak és barátainak.

Presov (Eperjes) 1922.

Guna Gyula orgona-építő.

Nyomatott Gömörli Zoltán nyomdájában Roznyón

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
 Egész évre — 60 K. Negyed évre — 15 K
 Fél évre — — 30 K Egyes szám ára 1 K 20
 Megjelenik minden vásárnap.

Felolós szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Rozsnyón, a református lelkesítési hivatalban, hová a
 kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges
 reklamációk küldendők.

Uj esztendő köszöbén

II.

(R. L.) „Lelsz itt munkát eleget.” Még ha az államhoz való tartozandóságnak szempontjából nem változtak volna is meg viszonyaink s helyzetünk, még ebben az esetben is a szellemi és anyagi feladatoknak egész halmaza vár megoldásra. Számba venni ezeket a feladatokat egyenként — alig lehet, ha azt akarnók, hogy ki ne hagyjunk belőlük; elősorolni pedig azokat leltárszerűen — túlhaladja a sajtó feladatát. A sajtó színvonalára ez esetben a mankó színvonala sülyedne le. A sajtó hivatása pedig olyan mint a *tüköré*, arra való, hogy ebben az egyén és a különböző természetű alakulatok meglássák magukats működésüket.

Ebből a felfogásból kiindulva csak azokia a szellemi és anyagi feladatokra mutatunk rá most az uj esztendő köszöbén, amelyek, mint problémák, anyaszentegyházunk életének központjában vannak hivatva állani — vagy mint *tengely*, amelyen forog az egész gépezet, vagy mint *központi fényforrás*, amelytől nyeri az egész a maga világitó, sőt melegítő képességét.

Szlovenszkói és ruszinszkói református anyaszentegyházunknak egy ilyen problémája a *nyomatott belül, a sajtó*, — mint eszköz, sőt mint hatalom — *igénybevétele kérdésének megoldása*. A területeket vagy — hogy helyesebben fejezzük ki magunkat — az államrészeket, melyeken ez államban reformátusok élnek, névszerint külön-külön neveztük meg előbb, pedig tulajdonképen azt kívánjuk ez idő szerint s itt hangsúlyozni, hogy az egységesnek tervezett Csehszlovák államban nem két református egyház van, hanem egy. Sőt — hangsúlyozzuk azt is — kapcsolatot kell keresni, amely a régi egységet is létesítse valaminő formában vagy vonatkozásban. Lehet, hogy ennek még csak a hangoztatása is kellemetlen, izgatónak, mely füleknek: de hát sok kellemetlent, izgatót el kell ma mindnyájunknak tűrni. És az egységre törekvés az egyházak életében nem új dolog — sem az inter-

nacionále széles keretén belül, melyre példa a róm. katholicizmus egysége a maga internacionálizmusa mellett is, — sem pedig a nacionalizmus szűkebb keretén belül, amelyre példa a legujabb keletű cseh egyházi (némi részben vallási) alakulatok. A róm. katholicizmus egységének van egy hatalmas, történeli erejű központja: Róma s abban a pápai *hatalom*. Az uj cseh egyházi alakulatok — gyengék még, de próbálgatják szárnyait, próbálgatnak ők is központtá tenni, nagyobb területen egységet alkotni. — Avagy mi másnak tekintsük a Kostnicka Jednotát, illetve annak törekvéseit, ha nem egy szélesebb körre kiterjedő érdekelttség központjává létele törekvésnek? Mi másért utazgattak volna ennek a Jednotának az emberei, ha nem egy ilyen cél megvalósítása végett — keleti Szlovenszkón is?

Denikve meg kell keresni, sőt meg kell találni — még pedig ma már késedelem nélkül — a sajtó, mint nélkülözhetetlen eszköz, sőt mint hatalom, igénybevétele kérdésének megoldását.

A sajtót kétféle alakjában vehetjük igénybe. Ugy, mint kész sajtóterméket s úgy, mint a folyton ujulni hivatott gondolatok és eszmék terjesztőjét. — A sajtónak mindkét fajtája ma nélkülözhetetlen. A magyarországi reformátusok már szép sikert értek el. Sőt az utódállamokban is rávetették magukat hittestvéreink, illetve vezetők s hivatásos munkásaik a sajtó mindkét fajtája által való munkálkodásra. Rövid idő alatt az eredmény is kézzel fogható, szemmel látható.

Csak mi Csehszlovákia reformátusai maradtunk le a modern élet, a modern egyházi élet ez eszközeinek igénybevételenél, illetve az igénybevétele kérdésének megoldásánál. — *Nincs sem iratterjesztésünk, sem elegendő egyházi s vallásos irányu sajtóorgánunk!* — Szintelen és vértelen az egyházi életünk. Ezt érzi is mindenki, akinek épek az érzékei, de láthatja is mindenki, aki nyitott szemmel néz maga körül.

Olyanokká lettünk, mint a „régí jó idők” állapotát felejteni nem tudó em-

ber, aki fényes lakásra vágyik s ez után futkos, meg divatos ruházkozásban találja kedvét és boldogságát, holott nincs mivel kellemes meleggé tenni a lakást, nincs mivel táplálni a testét. Didereg a hideg szobákban, éheznek sokat a divatos öltözetekben és ennek következtében ő maga is, gyermekel is vérszegényekké és gyengékké lettek.

Énekes és imádságos könyveket lehet talán kapni egy-egy vidék központjában, de már a távolabb eső vidék lakóinak ezekhez a nyomtatványokhoz is nehezebben lehet jutni s ami ennél is bántóbb, a mai egészségtelen kereskedelmi szokások szerint, magas percent s a különböző foku *felárak* felszámítása mellett csupán. A hiterősítő, az uj viszonyoknak megfelelő egyházi munkásságra sarkaló s ilyen munkásság kifejtésére oktató iratokhoz, traktátusokhoz nem juttathatjuk ma népünket. Olyan a helyzetünk, mintha az édesanya nem tudja táplálni gyermekét.

De nincsen elegendő sajtó-organumunk sem. A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusoknak *csak* ez az egy sajtó-organumuk van, amelyben e sorok is megjelennek: a Református Egyház és Iskola. Nehéz a sorsa ennek is. A kritika röppentyűi szállnak feléje, de *hiányzik* az, amely az egészséges és erős életet jelentené: az eszmék termelésének szolgálatában álló kéziratok és *hiányzik az elegendő anyagi eszköz is*.

Hol vannak a szellemi munkások? Hol vannak az anyagi eszközök meghozatalára készségesek száza. *Miért késik* egy kedves, hangulatos, tartalmas néplap legalább a régi Téli Ujség megújult alakjában?! *Miért késik* — egy lelkipásztorok szolgálatában álló — sajtó-organum?! Azt haljuk itt-ott vagy innen-onnan, hogy szükség volna rá: de a panaszkodáson túl senki meg nem mozdul. Ha volna iratterjesztésünk, ez az utóbbi kérdés is némileg megoldást nyerhetne; mert akkor a Reformátust (megjelen Pécelen) és annak mellékletét, az Igehirdetőt — ha a ma és a mi viszonyainknak megfelelő tanulmányokat nem tudunk is előállítani és ameddig ilyen-

ket nem tudunk előállítani — terjeszt-
hetnők a lelképásztorok között.

Miért? — Azt hiszem, azért mert
nincs agyasantegyházunk munkásai kö-
zött **közszellem**. Ennek a közszellemnek
a hiánya az okozója — véleményünk sze-
rint — annak is, hogy lapunk nem tud
még lelkesíti értekezletekről sem. Vagy
csak lapunk nem tud ilyenekről? —
Atyámfiak, férfiak, „nem azért gyújtják
meg a gyertyát, hogy véka alá rejtse!”
— Ha volnának értekezleteink s azok
működneek, meg vagyok győződve, hogy
volna már iratterjesztésünk is — minden
kerületben egy egy alkalmas központi
helyen. Ime, felajánlom lapunk hasábjait
az iratterjesztés szolgálatába. — Munkára
fel! Tartsuk meg mielőbb, vidéken-
ként a lelkesíti értekezleteket. Válasszuk
meg a központokat az iratterjesztés cél-
jaira, szervezzük meg az egyetemes egy-
ház e tekintetben való egységét, készít-
sük meg az iratterjesztés programját.
Ezek a legfontosabb teendők s a többi
jönni fog magától.

A közszellem hiánya — véleményünk
szerint — az oka annak is, hogy az
égető szükségét képező sajtóorgánum sem
tud létrejönni. Ha volnának működő lel-
kesíti értekezleteink, támadna eleven,
pézsörgő élet s megszületne a sajtóorgá-
num is. Táplálója a lelkeknek, világító
szóvalneke a sötétségnek.

Atyámfiak, férfiak, ugye bár nem ért-

HAZAY BÉLA

1855 — 1921.

Az élet küzdelmeiben megfáradt öreg
papnak halálát hirdették a perbenyiki ha-
rangok buszokogással a lehanyatlott év
ny. 19—21. napjain. Eleinte kételkedtünk
a bronz alkotmányok síró kongásának,
panaszszavának valódiságában, igaz vol-
tában, de fájdalom, eme kételkedésünk
csak illuzió volt, a rideg valóság huzatta
a harangokat, melyekről a nagy Schiller
ezeket írta a csodaszép „Glocke” mottó-
jával: „Vivos voco, mortuos plango!”

Minket, az élőket a koporsóhoz hívtak,
őt, a kiszendvedtet a sírjába kísérték a
harangok és kongásuk szívünket tépdeste.
Temetni mentünk, sírjába tettük Krisztus
szolgáját, Perbenyiknek hűséges lelki-
pásztorát, a jó apát, s a megértő lelki
barátot.

A sírt már behantolták, a hantok te-
lejét elborították a kegyeletes megemlé-
kezés ősi virágjaiból kötött koszorúk;
ezek közé elhelyezték az egyszerű fejfát
s erre a fejfára ezt írták fel:

Itt nyugszik **Hazay Béla**, született
1855-ben, meghalt 1921-ben, élt 66
évet.

Uram Istenem, de nagyon sok ember-
ről nem tud mást mondani a sírjára
tűzött fejfa, mint azt, hogy született, élt
és meghalt.

Az az ember, akit mi sirattunk el,

tek félre, sőt igazságot adtok nekem,
mert hiszen magatok is tapasztalhattátok,
hogy nem értéktelenedtetek ugyan el a
szószék, de a hit és erkölcs örök ígért
ma csak onnan hirdetni — nem elegendő.
Oda jönni kell az embereknek. Pedig
hátha nem jönnek, aminthogy nem is
jönnek. **Vinnük kell hit hozzájuk**.
Aminthogy ma a lélek eledelét viszik
is az egyesekhez mindazok, akik vala-
minő eledel-nyújtásra vállalkoztak. Még
pedig azok legügyesebben és legszorgal-
masabban, akik hamisított élelmiszerek-
ből készítik a lelki eledelt. Csak mi ma-
radtunk meg jóhiszeműségünkben és
abban a régi és elavult jelszóhoz való
ragaszkodásunkban: „jó bornak nem kell
cégér.” Pedig bizony ma kell!

Ne télenkedjünk összetett kézzel „néz-
vén a menybe!” Az idők s viszonyokszülte
problémákat igyekezzünk megoldani!

Facta loquuntur.

A ruszinszkói egyházkerület megalaki-
tásáról, kapcsolatban az ungi e. m. 12
egyházának a szlovenszkói t. inenni
egyházkerülettel való elválásával, e b.
lapok hasábjain olyan közlemények je-
lentek meg, — a melyek a **tenyeknek**, —
s ebből kifolyólag az **igazság** nem is-
merésén alapulnak.)

1) Ha csakugyan így volna vagy van a dő-
log, ebben nem a lap a hibás, hanem azok, akik
a **tenyekről** és az **igazságról** nem informáltak
avagy nem idejében a köz- és a közönség ér-
deke nek szolgál atában álló lapot. Szerk.

nem ezek közül az emberek közül való;
hiszen az ő élete nem úgy telt el, hogy
arról csak a kezdő és befejező dátumok
beszélhetnének. Élt ő is, de másokat is
éltetett és azt a másokat is élető esz-
közt a Biblia alakjában adta kezébe a
Gondviselés.

Hazay Béla született Sárospatakon,
1855. nov. 18 án. Összes iskoláit ott
végezte. 1880 junius havában az első,
1882-ben a második lelkesítő viz-
gáját tette le dicséretes eredménnyel.

Perbenyikbe 1886. február havában
választatott meg; lelkesítőnek Tarczáról,
hol mint segédlelkész működött.

Mikecz Rózsával kötött házasságát a
nagy Gondviselő három gyermekkel ál-
dotta meg, Béla, Viola és Zoltánnal.
Öreg napjait egy kis unokának születése
örvendeztette meg (a Zoltán fia), kit
azonban a nagyapának avanszált öreg ur
a megváltozott politikai viszonyok miatt
nem is látott. Hazay Béla világéletében
egyszerű, takarékos, józan életű, nyilt-
szívű családi érzésű ember volt. Mint
pap, hivatott szolgálja az Urnak, egyhá-
zának bölcs, higgadt vezetője. Szerette
népét, s népe viszont őt. E kölcsönös
megbecsülésnek tudom be, hogy a sze-
gény perbenyiki egyház a mai, lelkeket
összemorzsoló időkben is prosperálni tud.

Szertelen prespektívák nem forralták
lelkét, — a világ tehát olyan volt az ő
szemében, mint amilyennek látta. E lá-
tásban azonban felfedezhették lelkének

Mielőtt a történelmi tényeknek előadá-
sába bocsátkoznám, szükségesnek tartom
leszögezni, — **tudomására adni min-
denkinek azon tényt**, — hogy a le-
endő ruszinszkói egyházkerületben, —
nem is említve a legfőbbet, a **közérde-
ket**, — még **egyénilig** sincs egyetlen
oly lelkész se, — a ki óhajlaná, nagy
örömmel üdvözölné ennek a külön kerü-
letnek a megalakítását. — Nincs, mert,
meg vagyunk győződve mindnyájan afe-
lőli, hogy a közügynek sokkal többet
használhatnánk, ha egyesek volnánk nem
csak testileg, de külső szervezetünk-
ben is.)

Ámde nem lehet, mert az államha-
talom nem engedi. Tessék megérteni,
az a hatalom, mely **Magyarországon** is
ugy gondolkozott, hogy csak azon egy-
házi törvényeinket fogadta el, erősítette
meg, mely állami érdekekbe nem ütkö-
zött. **Amott** a debreczeni és budapesti
zsinatok alkalmával nagy emberek, ki-
váló férfiak, tegyük hozzá, hogy a vé-
rünkől való egyének próbálták a kormá-
nyt más meggyőződésre s arra bírni,
hogy „védő” jogával ne avatkozzék oly
mélyen egyházalkotmányunkba, — **itt?**...
ugyan ki tett egy lépést is ebben az
irányban?...

Vagy ha igen, ha — hitem szerint —
a szlovenszkói tiszáninenni egyházkerület
nagyérdemű püspöke lépéseket tett a

2) A legközelebbi alkalommal ki fogjuk fej-
teni a külön egyházkerülettel alakulás felől vé-
leményünket. Szerk.

3) Nem értem meg a **volt** állapotok és a
jelen állapotok között való, de **tulhajtásba** menő
ez összehasonlítás szükségét; főleg mert most
még nem is **törvényalkotásról**, hanem szervez-
kedésről s meglevő egyházalkotmányunk érvé-
nyesítéséről van szó. Szerk.

titkos mélységeit és tudtuk, hogy életé-
nek kerete nem álom. Az ő valóságának
világa olyan volt, mint a sűrű erdő és a
sötét fák éjszakája... Csendben és mély-
ségesen pihen bár az erdő, de gazdag
és izzó élet lüktet benne...

„Amilyen a szem, olyan a világ képe;
a milyen a lélek, olyan a dala.” Hazay
Bélának egyszerű szeme de mélységes
lelke volt, olyannak akarta a világot is
tudni, látni, tapasztalni. Nem szerette a
bolondságos, értelmellen beszédeket és
tetteket, amelyek szemetbőkő tényeket
elkendőznek és az örvények fölé délibá-
bos hidakat építenek.

Tevékenységének alapja és mozdító
rugója a Biblia volt, a szerénységeit, egy-
szerűséget, papiasságot, hitehősséget, sze-
retetet onnan kölcsönözte, onnan vette.

Életének célja a Krisztus volt, amiért
s akiért küzdött e siralomvölgyben —
jutalmát immár elvette, nekünk síróknak,
gyászolóknak példája s kegyeletes emlé-
kezete maradt meg.

Temettünk; a részvét igaz göröngyelt
hullajtottuk abba a sírgödörbe, melybe
egy koporsóba a jó apát, férjet, papot s
barátot zárt be a nagy Mors Imperator...
De nem! Csak testét adtuk át ideigle-
nesen a boldog feltámadás reményében
a földnek — lelke közlünk van!

**Hazay Béla, Isten veled! Sírod
csendjébeü álmodjdl szépeket!**

Haraszy Károly
bucakalról, lelkész.

csehszlovák kormányánál az iránt, hogy ne legyünk „oldott kékék,” annak meg van fehéren feketével a maga eredménye.

Megkapjuk a felhívást *ma*, hogy a ruszinszkói egyházmegyék csatlakozzanak a szl. tiszáninneri egyházkerülethez, válasszák meg az egyházkerületi és zsinati képviselőket, három hét múlva pedig, — mielőtt alkalmunk lett volna ez ügyben határozni, — értesít bennünket a h. püspök ur, illetve közli velünk a teljhatalmu miniszternek azon kijelentését, miszerint *„Podkarpatska Rus kormányzósága nem engedi meg nekünk a hozzájuk való csatlakozást,”* követeli, hogy a kormányzóság területén levő egyházak külön kerületet alkossanak.

Az állam tehát itt is élt a „vétó” jogával, ha *más körülmények között* nem volt bűn az elölt meghajolni, úgy gondolom, hogy nem az *ma sem*, nem bűne különösen annak a 12 ungi egyháznak, melyeknek kényszerhelyzetét tekintve nem véve, azoknak határozatát, Komjáhy G. em. tanácsbírónak magatartását, a becsületes meggyőződését e b. lapok nem egy közleménye — *ok nélkül* — igyekezett pellengérré¹⁾ állítani!...

Aláhúztam ezt a két szót, mert nekem tudomásom van arról, hogy Komjáhy G. ur a kormányzóságot *igyekezett más elhatározásra bírni*, legalább annyi eredményt kicsikarni, hogy ha már csakugyan külön egyházkerületre kell alakulnunk, legalább konventi és zsinati vonatkozásban engedjék meg az egyesülés. Ép mert tudomásom volt erről, reá gondolva arra is, hogy „habet tempus, habet vitam” az augusztus 9-iki értekezleten — mint a külön kerületre való szervezkedés előadója — azon indítványt tettem, hogy halasszuk el a szervezkedést, illetve csak akkor valósítsuk meg, ha tisztázva lesznek a kormányzósággal a következő kérdések: 1) Szükségesnek tartja-e a kormányzóság a külön szervezkedést, nem csatlakozhatnának-e a szlov. tiszáninneri kerülethez? 2) Végleges-e P. R. mai határa s ha nem, nem kellene-e szervezkedésünkkel annak megállapítását bevárni? 3) Szervezkedésünk esetén biztosítja-e a kormányzóság a szükséges államsegélyt? Az értekezlet indítványomat egyhangulag elfogadta és addig is, míg a szervezkedés megtörténhetik, a fenti kérdéseknek tisztázására, a kerületnek megszervezésére, szóval *ideiglenesen* az államnál, a kormányzóságnál való képviselése kimondta egy tíz tagú bizottságnak (csipkedve: direktórium) megalkotását. A bizottság tagjait a beregi és m. ugocsai egyházmegye megválasztotta s annak az elnöksége e hó 15-én tiszteltette a kormányzóságnál, ahol is a *Czinke I. püspök ur levelének tartalmát megerősítették* s addig is, míg az ungi 12 egyház függő helyzetének elintézése után a kerület megalkottatnék, a *10 tagú bizottság az egyházmegyék képviselőiténk²⁾ elismertette.*

¹⁾ Pellengérré állítás és kritika gyakorlása között különbség van. Szerk.

²⁾ Ez új fogalom meghatározás: valamivel helyesebb, mint az eddigiek; de még ez sem fedti az egyházi törvényeinkben lefektetett elveket: az egyházmegyéknek e tíz tagú bizottságon kívül van képviselője. Szerk.

„Ez a *lényállás*, — következik belőle az az *igazság* is, hogy a ruszinszkói e. kerület megszervezéséért nem lehet sem egyeseket, sem az ungi 12 egyházat, mint *kezdeményezőt* hibáztatni, — nem szabad, nem illik egyéni ambíciókra gondolni, — mert a külön alakulás itt nem volt senkinek eszé ágában se. Ha pedig hiba, a vétek a *kényszerhelyzet előtt való meghajlásban* van, — akkor nincs közöltünk semmi különbség, mert *ez értelemben* annyi hiba terheli a szlovenszkói egyházaknak fő, mint helyi vezetőit, a mennyit az égnek minden apostolai se képesek bűnbocsátólag leimádkozni.

Pardon! Most jut eszembe, hogy mégis elköveztünk R. z. L. barátom és a nemes csepei egyház presbiteriuma szerint egy nagy hibát, annak a direktórium léle bizottságnak a megválasztását, mert hát ilyet „egyházalkotmányunk nem ismer.” — Szeretem hinni, — feltételezni a kisebb hibát, vagyis azt, hogy az én szerkesztő barátom, — a kinek minden sorából kitetszik az, hogy szeret választékosan, *tudatosan* írni, az „egyházalkotmányunk” szót csak azért használta, hogy állításai igazolásánál egy döntő argumentum legyen. — Ha azt írja, hogy a „presbiteri elv, az igaz, hamisítatlan *presbiteri egyházalkotmány* ilyet nem ismer, — ezt aláírom szívesen; — de hogy egyházalkotmányunk, — ma is érvényben levő E. T. ink ezt nem ismerné, — ezt már tagadom. — Szolgálók a bizonyítékkal is, ez pedig az, hogy ha a *presbiteriumok által választott* esperesek, e. megyei gondnokok, e. ker. t. bírák, főiskolák képviselőiből álló három egyházkerületi közgyűlésnek a presbiteri elv sutba dobásával joga volt a *maga kebeléből* megválasztani a *konventi* tagokat, — alkotni *örökre* egy olyan *szerzet, olyan hatóságot*, a mely nem csak az egyházkerületnek jogait confiskálta, de „irodájával” reáült az egyes egyházakra is annyira, — hogy sok esetben a convent szóhoz oda gondoltuk a gillotint is, — akkor talán a *presbiteriumok képviselőiből* álló e. megyéknek is joga volt ahhoz, hogy *ideiglenesen* a magok kebeléből — habár a presbiteri elv ellenére, — válasszanak egy bizottságot.³⁾

³⁾ Konstatálnunk kell, hogy nincs világosan kifejezve, hogy ki *hibáztatott* egyeseket vagy a 12 ungi egyházat, mint *kezdeményezőket*: ki gondolt egyéni ambíciókra: lapunk-e vagy egyesek: egyéni ambíciókra gondolt-e egyáltalán valaki és ki? Ugy látjuk, hogy csak jogos és kötelező kritikáról volt mindezekig szó. Szerk.

⁴⁾ Fogalmának összezavarása. sőt ad absurdum vitele a *convent* és a ruszinszkói egyházmegyei *bizottság* közt itt felállított analogia. Amaz *történeli fejlődésnek* az eredménye — *egyetemes* jelentőségű jogi elvek és szükségletek keresztülvitelére: emez egy kibontakozási célból összeállított ad hoc bizottság, melynek részére egyházkerületi jogokat *gondoltuk* némelyek biztosítani: ama: történelileg alakult és az egyházkerületek közös érdekű ügyeinek intézésére törvényhozásilag *kiépített* szerv, amely egyházkerületi jogokat nem gyakorolhat s azokat nem sértheti: emez egy oly *alakítás*, melynek lételet, történeli alapját s gyakorlati szükségességét sehogy sem tudjuk kimutatni, legfeljebb abban, hogy az egyházmegyéknek joga van megbízni arra hivatott s jogosult egyéneket *meghatározott célú* javaslatok készítése végett. — Az *egyetemes* konvent tagjait az 1881. évi *alkotmányozó zsinat* törvényel szerint

„Ez a bizottság ma még nem teljes, — hiányzik belőle az ungi 12 egyháznak a képviselője, mert a szl. t. Innneni egyházkerület — a kényszerhelyzetet teljesen megértő és méltányló ungi e. megyének pártoló felterjesztése dacára — úgy határozott, hogy ezt a 12 egyházat nem bocsátja ki a maga kebeléből. — De hát kérem, hogy ha az egyh. kerület az államhatalommal szemben ilyen omnipotentiaival rendelkezik,⁴⁾ — miért nem élt ezzel a hatalmával az alsó-zempléni, — borsodi stb. egyházmegyékkal szemben is; — miért bocsátotta ki azokat a régi keretből?... Hallom a feleletet, hogy azok egy más államhatalomhoz tartoznak!... Hát kérem, ez a 12 egyház is egy olyan hatalomhoz tartozik, a melynek *belkörüleg* meg lesz a békeszerződésben lefektetett autonómiaja, — és ezen autonóm jogánál fogva soha nem fogja megengedni azt, hogy a területén levő egyházak ügyeiben egy más törvények, más hatalom alatt álló e. kerület disponáljon.⁵⁾

E. b. lapok 31. számában, valószínűleg mint „apa” is R. z. L. barátunk védelmébe veszi az e. kerületnek említett határozatát, tiltakozva az ellen, mint ha a kerületet az *érdekeltség* vezette volna. — A betegségem miatt én nem vehetem részt az e. m. köz. bizottságnak nov. 26-ki gyűlésén, így azt se tudom, — hogy a kerület ellen hangoztatták-e ezt a kifogást vagy nem? Akár igen, akár nem, felesleges minden védekezés, mert az E. T. I. t. c. 49. §. világosan mondja, hogy az egyházmegyékben „miden változás, valámint új e. megyék alakítására... csak az illető egyházkerületi közgyűlés határozatával történhetik.” — Az egyházkerületnek tehát *joga* volt tetszése szerint határozni, — de hát Pál apostol szentint sok minden jogos, sok minden szabad, de nem minden használ, a minthogy ez a határozat is nem volt hasznára sem az egyházkerület mérlegelő, körültekintő bölcsességének, — se a mi ügyünk előbbvitelének, — mert ez a határozat semmi egyéb, mint egy görcs kötés, melyet vagy az államhatalom fog a maga „vétó”-jával kettévágni, — vagy pedig az autonómia külső köpenyében a jobban értesült egyh. kerület megmástitani.⁶⁾ — Mi lesz hát e határozat ered-

a presbiteriumoknak kellett választani; ma is vannak egyházjogászok, kik e választási rendszer alapján állanak. Tehát ha az egyetemes konvent felől így — történeli távlatból is — gondolkozunk, nem lehet a konvent és egy egyházmegyei bizottság közt felállított analogiát alkalmaznunk, még ha a konvent — a gillotinának gondolt irodájával — nem is szinpatikus szerv valamelyikünknek. Szerk.

⁵⁾ Az egyházkerület még belkörüleg sem rendelkezik omnipotentiaival, nemhogy az államhatalommal szemben. Az omnipotentia valami más viszonyt, más vonatkozást fejez ki, mint aminőről a szlov. tiszáninneri egyházkerület itt szóban levő határozatában szó van. Szerk.

⁶⁾ Csehszlovákia — úgy tudjuk — egységes államhatalom: éppen ezért az az elvi álláspontunk, hogy ez egységes állam területén élő s egy hitvallási alapon levő egyházak együttesen alkotnak *egyetemes* egyházat — távol maradván a folyton változó politikai pártoskodástól. Szerk.

⁷⁾ Az egyházkerület határozata nem olyan, hogy azt esetleg később meg kellene *mástitani*. Az egyházkerület később valamit vagy valamiket tudomásul fog venni, vagy valami s valamik ellen tiltakozni fog. Szerk.

ménye? Sem a jog, sem az igazság diadala, hanem directe vagy indirecte az autonómiába való avatkozás, — amelylyel pedig — úgy gondolom eddig is jól laktunk, — és a mit a *tények* helyes és kellő mérlegelésével el lehetett volna kerülni.

Sütő Áron
a beregi em. főjegyzője.

Hivatalos.

A szlovenszkói tiszáninneni egyházkerület
püspöki hivatalától.

Körlevél.

73/1921 sz. Kedves testvéreim! Lelki-pásztorok és Gyülekezetek! Örömmel tudatom veletek, hogy:

1. A nyugdíjas lelkészek, özvegyek és árvák részére az 1921-ik évre szóló járuléki kiutaltatott ugyanolyan összegben, amint az a magyarországi nyugdíjintézet megállapította, vagyis a özvegyek részére évi 840 kor. a félérvák részére 168 kor., az egész árvák részére 252 kor. Hívják fel az esperes urakat, a kik az orsz. nyugdíjintézetnek tagjai voltak, hogy *bélyegtelen* nyugtatókat — kifizetés végett — a püspöki hivatalnak minél előbb küldjék be, az esperes urak pedig állítsák össze a püspöki hivatal részére a nyugdíjra jogosult lelkészek, özvegyek és árvák hiteles kimutatását egyházmegyéjükből.

2. Az egyházkerületi világi főjegyzői hivatalra az egyházkerületi közgyűlés a szavazást elrendelte. A szavazatok minden egyházmegyéből az esperesi hivatalokhoz adandók be 1922 év március 1-ig.

3. A biztosító intézet tudomásomra hozta, hogy vannak gyülekezetek, a melyek a tűzkárbiztosítási összegek felemelésére vonatkozó egyházkerületi határozatot teljesen figyelmen kívül hagyják, mások meg csak az ingatlanoknál eszközölték emelést, az ingóságoknál nem. A mai súlyos építkezési viszonyok között ezeknek a gyülekezeteknek előjárói elhordozhatatlan felelőséget vállalnak magukra ezzel az indokolatlan mulasztással. Az egyházkerületi határozat komolysága érdekében, felelőségrevonás terhe alatt, utasítom ezeket az egyházakat, hogy az egyházkerület rendelkezésének haladéktalanul eleget tegyenek s a felemelés mértékét feltüntető presbiteri határozatot a „Continentale” biztosító intézet főügynökségéhez Kassára sürgősen küldjék be.

4. Egyetemés egyházi névtár kiadását határozták el egyházkerületeink. Az anyag Szlovenszkóából már együtt is van, azonban a ruszuzskói egyházmegyékből még mindig hiányzik, ami a megjelenést igen hátraveti. Testvéri szeretettel kérem a beregi és máramaros-ugocsal esperes urakat a névtári adatok mielőbbi beküldésére.

Végül hadd szóljak pár bátorító szót az új esztendő küszöbén lelkész- és tanító testvéreimhez s gyülekezeteinkhez. A kegyelmes Isten idáig megoltalmazott bennünket, legyen neki örök hála érte! Én reménykedem, hogy a mi országaink szívében, amely már is sokat enyhült irántunk, jövőre még inkább felénk fogja for-

dítani. A mi komoly törvénytiszteletünk s teljes megbízhatóságunk fogja ezt legelőképpen előmozdítani, a mi iránt én a felelőséget nyugodt lélekkel vállaltam is, a felsőbbek előtt, ismervén az én népem, az testvéreimet s azoknak őszinte, nyílt, becsületes magyar lelkületét. Tudom, hogy nem fogok megszégyenülni.

Isten áldó keze nyugodjék meg rajtunk ez új esztendőben.

Rimaszombat 1922 január 3.

Szerető atyátokfia
Czinke István, püspök.

HIREK.

— **Lelkészeiktatás.** Kájel Mihály munkácsi ref. segédlelkész, kit a zápszonyi ref. egyház nem régen választott meg rendes lelkészévé, december hó 18-án iktatták ünnepélyesen lelkészi állásába, mely ünnepélyen az ifju lelkész több tisztársa és barátja jelent meg.

— **Halálozás.** *Sonkoly* Béla, a szalóci ref. egyház kántortanítója, életének javakorában, folyó hó 3-án, hosszas betegeskedés után, elhunyt. Temetése 5-én ment végbe a gyülekezete és szomszédos tisztársai mély részvéte mellett. A megboldogult kiváló eredménnyel működő tanító volt. Különösen az ének- és zenetanítás terén ért el — sokszor bámulatos eredményt. Mikor még nem örölte testét a kór, idegeit és hangulatát nem emésztették a világesemények, iskolás gyermek-tanítványaiából nem csak énekkart, de meglepő eredménnyel működő zenekart is alkotott és képzett ki. A jó ember s munkás emlékezte legyen áldott!

— **Szlovák reformátusok a népszámlálás világánál.** Ilyen c. alatt a Kostnické Jiskryben egy rövid közlemény jelent meg, amelynek az a tendenciája, hogy kimutassa, még pedig az 1919-ik évi népszámlálás alapján, hogy sokkal több szlovák kálvinista van, mint amennyiről az itt járt delegátusok tudtak, akiknek nem lévén kezöknél a statisztika, nem alkothattak magoknak tiszta képet. Azért a közlemény írója pár szemelvényt közöl ebből a statisztikából. Ezt mondja tehát: Vajkócon van 388 ev., 249 ref. és ebből az egészből csak 149 magyar. Szerinte így a tiszta magyar református község 249 reformátusából csak 149 magyar. Bodzásujlakon a 922 lakosból csak 126 magyar, kálvinista csak 92 van. (Itt azonban elfelejti, hogy abban a 126-ban a 91 kálvinista magyar benne van.) A filiájában Garanyban 229 református van és magyar csak 144. (Holott a garanyi kálvinisták mind főzsgyökeres magyarok). Jesztreben 105 református és csak 47 magyar. (A többi szerinte és a statisztika szerint szlovák, jóllehet a Jesztrebi reformátusok is szintén szinmagyarok.) Különböztetve ezt a Jesztrebi példát azért említi fel, hogy kételyeket támaszthasson filiiát, Garanyt és szürnyegét illetőleg, amelyekről azt mondja, hogy van bennök 451 református (és magyar 788 t. i. az egész községben) Mitha csak azt kérdeznő, miképp lehet, hogy a filiában szlovák kál-

vinisták nincsenek, holott a máterban vannak, bár a filiák kálvinistái mind szintiszta magyarok. Homonnán van 379 ref. és ebből 322 szlovák, ámbar Homonna köztudomásulag magyar egyház. Mi ennek az 1919-iki statisztika szellőztetésének a célja. Ez: nem 27 a szlovák egyházak száma, amennyit a delegátusok önkényesen felvettek, hanem több, hiszen ime az ő noteszökben Imreg, Garany, Szürnyeg, Homonna még nem szerepeltek. Hátha ismernék az 1920 évit: amelyben már ilyen ősmagyar gyülekezetek vannak szlovákoknak feltüntetve, mint Deregyő, Bőd stb. stb., hogy nőne akkor a szlovák gyülekezetek száma... A cél világos, mind messzebb messzebb terjesztési a szlovák esperesség határait s kevesével, kétséssé tenni a szlovenszkói tiszáninneni egyházkerületben még a magyarnyelvű igazgatást is. De ily kézfoghatóan hibás adatokon el lehet-e indulni és szlovák-e egy magyar csak azért, mert őt valaki irónjával szlováknak jegyezte be. Mi alaposan tudjuk, hogy 8000 szlovák kálvinistánál több egy lélekkel sincs, ha van, csak a papiroson van, és nem a valóságban és ezt egy elfogulatlan bíróság ítéletére mernék bízni Sőt tovább megyünk. Ha ezek az urak, ezek és egyebek után indulva, beszélnék elmagyarosított szlovákokról, mi viszont alapos okokkal kimutatjuk, hogy a mostani szlovákok közt rengeteg az elszlovákosított. Ezért a tudományos eljárásért szabad államban, csak nem fognának ránk államellenes tendenciát. Quod uni Justum, alteri aequum. „Mindenedet megvizsgáljatok”

P. M.

— **A tankötelezettség időtartamának felemelése.** A politikai napilapokból (Hiradó) olvastuk, hogy a kormány javaslatot készít elő, mely szerint a népiskolák látogatásának kötelezettségét Szlovenszkóban 6-ról 8 évre emelik fel.

Kiadó: *A református egyházkerület.*

A kiadásért felelős: *Réz László.*

GUNA GYULA

Presov orgonaépítő (Eperjes)

Hozom szíves tudomására a t. ref. lelkész és kántortanító uraknak, hogy hangszertelepedem a legmodernebb **ORGONAÉPÍTÉSRE** gépekkel szereltem föl. Elsőrangú erővel dolgozom s azon kellemes helyzetben vagyok, hogy az orgonaépítés terén a legkényesebb igényeknek is meg tudok felelni. Készíték

miniatur concert és szalon-organákat

első minőségű anyagból a legsikerültebb rendszer szerint öt évi **jótállással**. Vállalok principál sípok (rekvirált) beépítését 1200 K-tól és bármilyen c. szakba vágó munkát jutányos árban, lelkiismeretes és szakszerű pontossággal. Vállalok továbbá organák karbantartását változatoként (pozitív) évi 50 K pauszálban. Elsőrangú harmonikumok 2000 K-tól. Költségvetéssel díjtalanul szolgálók. Elsőrangú referenciák!

Szíves pártfogást kér

1-4

Guna Gyula orgonaépítő Presov.

Nyomatott Ööméri Zoltán nyomdájában Rozonyón

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
 Egész évre — 60 K Negyed évre — 15 K
 Fél évre — 30 K Egyenlő száma ára 1 K 20
 Megjelenik minden vásárnap.

Felolós szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Rozonyón, a református iglkézi hivatalban, hová a
 kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges
 reklamációk küldendők.

Uj esztendő küszöbén.

III.

(R. L.) Anyaszentegyházunk munkái között — igen — közszellemet kell teremteni, hogy megindulhasson az egyházépítés munkája, az anyagi helyzet megfundálásának munkájával együtt. Mert — hajh — az anyagi helyzet sem bős ránk nézve. Anyagból is vagyunk. A külső egyházban építhetjük a belsőt is.

Uj esztendő küszöbén szükséges, hogy cél s irányeszmé gyanánt ezt is szem előtt tartsuk.

Az elmúlt év alkonyán hozott a posta nekem egy hosszú, tartalmas levelet, melyben az írója el-elkesereg a romok láttán, el-elgondolkozik a teendők felett, keresvén s rá is mutatván a romok eltakarításának és azok helyén az építés munkájának módjára és eszközeire is.

E tartalmas levélnek egyes részeit olvasóink figyelmébe ajánlom. Egyelőre nem fejtegetem. Kinek-kinek a lelkében vágjanak e gondolatok olyan nyomokat, aminőket egy-egy gondolat — sulyánál s erejénél fogva — vágni képes. Ime a levél-részek:

Elszorul a szívem és roppant elkese-redés fog el annak látára, hogy milyen megalázó tehetetlenségben nyöszörög ma a nem is olyan régen még egységes magyar református egyház: a szlovenszkói épen úgy, mint a többi utódállambeli egyház.

Nem megalázó e kálvinista egyházunkra — amely még most is gazdagabb lehetne bármely nemzetbeli református egyháznál számánál és gazdasági erőforrásainál fogva — hogy két éven keresztül kellett könyörögnie a kormányhoz a nyomorult segély-adományokért, amelyeknek ennek dacára is csak egy kis részét kapta meg, holott pedig írásos és garantált adatok alapján abban a hitben élt és él, hogy az államsegélyekhez folytatólagosan s megszakítás nélkül joga van!

Nem fogja restelleni a szlovenszkói (s ruszinszkói is) kálvinista magyarság,

ha dr Klimo képviselő beszédje után a kormány csakugyan önhatalmulag fog intézkedni elsősorban a segélyek felől, másodsorban egyházunk önrendelkezése felől. Mert ma nem a jog, hanem a hatalom s az erő dominál!

Sajnálatosan csodálatos, hogy nem akadtak még Szlovenszkóban vezető református egyéniségek, akik — az annyit emlegetett ősi kálvinista hagyományokhoz hiven — ki merték volna mondani, hogy „nem akarunk függeni — csak az élő Istentől!”

Miért nem ül össze a papok társasága afelől tanácskozni, hogy mi a tenni való akkor, ha a szlovenszkói református egyház független akar lenni? Mert annak kell lennie! Másképp elnyeli a nemzeti-ségi tenger. Oh, jaj nekünk drága Sionunk! Hát vajjon nem tudna megélni a szlovenszkói (meg a ruszinszkói is) református egyház abból, amije van?! Ki vette és ki tartja számon ma és itt vajjon, hogy mivel is rendelkezik tulajdonképen szlovenszkói református egyházunk? Ki gondolkozott azon komolyan, hogy miért kell az egyik papnak valósággal nyomorognia, míg a másiknak több van az élénél is? És miért kell az iskolák érdekében annyit tűrni? Miért él szegényesen x y-i pap, holott 3000 lélekszámú gyülekezetben szolgál és egy tagban negyven hold földje van? Avagy miért kell annak az egyháztagnak is másfél véka buzát fizetni egyházi adó-részben, aki pedig részaratással is csak kilenc vékát keres — ha keres — egy évre és hatodmagával él, míg a másik a maga ötven métermázsájából is ugyanannyit fizet, holott csak másodmagával él.

Ilyenformán lehet-e tulajdonképen csodálkozni dr Klimo beszédjén? Nem lehetne-e fölvetni a központi pénztár tervét? De nem csak fölvetni, hanem meg is valósítani!

Amikor a skót szabad egyházak külön váltak az államegyháztól, szinte szegényebbek voltak a templom egerénél: de mert volt kálvinista önértékük, dolgoztak és rövid időn belül gazdagabbakká lettek az államegyháznál! — Hogy mi volt a

metódusuk? A munka, az egymásra való hatás, a hangya-módon való építés. Legelőször megteremtették a centralizációt. Mert ma már csak ezzel a módszerrel lehet boldogulni.

A nagy egyenlőtleniséget a papi fizetésekből és az egyházak adózási rendszerében meg kell szüntetni, ha élni és fejlődni akarunk! — Egymás terhét hordozzátok. Ennek a krisztusi elvnek kell a gyakorlatban, elsősorban az egyházban megvalósulni. Mert a krisztusi elvek nem arra valók, hogy csak hangoztassuk. Ha csak hangoztatjuk, nem vagyunk Krisztus tanítványai. Ezt kell megérteni és mindenkivel megértetni. Ebben kell egyértelműen lennünk.

A szlovenszkói egyetemes református egyház vegye számba anyagi erőképességét: tegye egységessé — a központi pénztár létesítése és a teherbíró képesség figyelembevételére alapján való arányosítás mellett — az öntudatra ébresztett kálvinista hívek egyházi adózását. A centrális kezeléssel adózási rendszer szerint begyűlt összegből fizesse a lelkészeket egységes fizetési kulcs alapján. Azt hiszem, az egyes adózók is, de főképen a lelkészek terhei s gondjai jóval kisebbekké lennének, mint s mai rendszer mellett. Mert nem ideális állapot lenne-e a lelkészekre nézve, ha nem kellene az adószedéssel vesződniük és nem kellene a megélhetésük végett bér munkát is végezniük és számíthatnának időnkint, mikor az élet gondjai és terhei emelkednek, fizetésük megfelelő és korszerű emelésére is. De meg az egyház autonómiája és fejlődése is biztosítva volna ez által. Hogy az egyes gyülekezetek autonóm jogot megszerthetnének? Oh nem! Sőt ez esetben lenne csak igazán megvalósítható a presbiteri elv!

Hogy ez — nem e világba — való idealista felfogás volna? Tagadom. Mert mindennél látom a jeleket, hogy az egyház és állam szétválasztása előbb-utóbb be fog következni. És akkor, ha jó eleve nem készül hozzá, mit fog csinálni a szlovenszkói református egyház? — A jó isteni bizonyára nem ad aranyest: de igenis

adott és ad lehetőséget és adni fog erőt is — csak mi is akarjuk és dolgozunk idejében — a mentés és építés nagy munkájához.

Ennyit a levél-részekből.

Nincs időnk a létovázásra. Ennek a bedlított új esztendőnek a nagy átalakulások esztendejének kell lenni, ha azt akarjuk, hogy az idő át ne suhanjon felettünk úgy, mint a vihar szökőtt-átvonulni a föld színe felett, ahonnan elseper mindent, ami könnyűnek bizonyul.

Ha valamikor, úgy most kell a hangya-államtól példát vennünk, mely államban minden egyes hangyának dolgozni kell a köz érdekében s minden egyesnek a számára kijelölt helyen kötelességet kell teljesítenie.

Ezekhez a szellemi és anyagi szükségletek előteremtéséhez, amelyekre az új esztendő küszöbén rámutattunk, *egyesült erőre* van szükség. Áldja meg Isten ez új esztendőben anyaszentegyházunk munkáit, különösképen vezetőmunkáit, elegendő erővel, közmunkáit pedig egészséges közszellemmel, hogy a nagy feladatokat sikeresen oldhassák meg anyaszentegyházunk javára.

A külön egyházkerületté alakulás kérdéséhez.

Főképen a ruszinszkói egyházi ügyekkel kapcsolatban lett aktuális a külön egyházkerületté alakulás kérdése. Lapunk múlt számának „Facta loquuntur” című cikkéhez írt egyik szerkesztői jegyzetben ígéretet tettem arra, hogy a külön egyházkerületté alakulás kérdéséről elmondom (tulajdonképpen megismétlem) véleményemet. És mivel a ruszinszkóiakat sokat foglalkoznak az én szerény véleményemmel, egyenesen szükségesnek is tartom, hogy e kérdésről újból leszögezzem véleményemet. Az eszmék tisztázásához kötelessége is mindenkinek tehetsége mértéke szerint hozzájárulni.

Mindenek előtt utalok lapunk I. évf. 2-ik számának „Az egyházkerületek szervezkedése” c. vezető cikkére, amelyben a külön egyházkerületekké alakulás kérdésében kifejtettem véleményemet. E tekintetben e cikkemben azon véleményemnek adtam *indokolt* kifejezést, hogy *igen nagy hiba volna elegendő ok és kellő előkészület nélkül a történeti fejlődés folyamán kialakult egyesüléseket megbontani, illetve összececsatolni.*

Véleményem ma sem változott. Az ma is, ami egy évvel ezelőtt volt. Tehát én egy percig sem voltam azon a nézeten, hogy a Ruszinszkó területén élő református egyházak és az ezekből történeti fejlődés folyamán alakult egyházkerületek csatlakozzanak a szlov. tisztáninneni egyházkerülethez, illetve, hogy azzal egyesüljenek. Annál kevésbé hibáztathatom a ruszinszkóiakat külön egyház-

kerületté szervezkedési törekvéseikért. (Más okok és intézkedések váltották ki az én és lapunk kritikáit.)

Eltekintve az országos politikai okoktól, csupán belső egyházi életünk, történeti fejlődésünk, e fejlődésben sarkalló adminisztrációs szükségleteink, szellemi és kevés anyagi tőkéink (azok is, amelyek ma birtokunkban vannak, azok is, amelyekre még igényt tartunk), mind, mind azt javallják — ma, amikor már tisztábban látunk, nyugodtabban ítélhetünk, — hogy mindazon területszeken élő református egyházak, amelyek egyházkerületileg és egyházkerületileg egy ségekként fejlődtek ki a négyszáz éves történeti élet és jogfejlődés folyamán, *maradjanak együtt egységként*. Tehát a Ruszinszkó területén élő egyházak, illetve egyházkerületek is külön alakuljanak egyházkerületté — úgy, amint a múltban tartoztak külön egyházkerület kebelébe. Hogy a jövő mit fog hozni: azt nem tudjuk. *Mindenesetre természetes fejlődést rejt méhében a jövő*. Ezt a természetes fejlődést kell megvárunk. Ennek útjában semmiféle politikai — efemer értékű — okokból nem szabad elébe vágnunk.

Ez konzervatív felfogásnak tűnhetik fel. De az egyház konservativizmusa természetes is. Mert az egyház alapja állandó: az örök Ige. Az egyház csak a *módszerekben* változhat. Ezekre a módszerekre lehet és van egyedül az időnek és a mindenkorin jövőnek hatása. Ezért nem tanácsos a jövő alakulásainak és kívánalmáinak — elegendő indok és mérlegelés híján — elébe vágni.

Amit eként az egyházkerületi szervezkedésre vonatkozólag elvként vallok, ugyanezt vallom az *egyházkerületekre* vonatkozólag is. Azoknak a kialakulását is az élet szükségletei hozták létre. Nem *csak történetesen* kialakult kormányzati egységek azok sem. Azoknak az alkotó részeit sem a *rokonszenv* hozta össze és tartotta együtt mindezekig: hanem valamely, de bizonyos fontosabb életszükségletek, amelyek az idők folyamán mind szorosabb és értékesebb láncszemekké erősödtek. Ezeket nem szabad vagy legalább nem tanácsos meggyengíteni, mert a részek gyengülésével az egész test gyengülése is együtt jár. Ily okból tartom helytellennek az ungi egyházkerület *történeti egységének* megbolygatását. Nem szük patriotizmus, még kevésbé személyi szempontok, hanem elvi magaslaton álló meggyőződés érlelte meg bennem a régi keretekhez való ragaszkodást — főleg mivel ebben a szóban levő esetben a *vis major* sem játszik szerepet, mint az ad absurdum felhozott borsodi, a zempléni stb. egyházkerületek esetében.

Hogy a politikai hatalom mit kíván, *vildgosan* még ma sem tudjuk. E tekintetben még az országos politikusok sem állapodtak meg az elvekben, annál kevésbé a részletkérdésekben. Éppen napjainkban forrnak a politika útjában a különböző természetű politikai vegyi alkatrészek. Én csak *egyre* gondolok. Arra, hogy Csehszlovákia egységes állam,

amelynek egy alkotó része Ruszinszkó is. Tehát mi reformátusok is — bármely államrészen lakunk — egy és ugyanazon egységes állam polgárai vagyunk. Mint történeti alakulat, mint az államnak egyik legértékesebb szellemi és erkölcsi szerve autonóm jogokkal bírnak; *politikai* faktorok nem volnunk s nem vagyunk, akiről államfelforgatói tendenciákat lehetne feltételezni; nekünk *egyetemes értékű szellemi és erkölcsi* feladataink és céljaink vannak; *melyeknek mentől sikeresebb munkálásában az államnak is érdeke bennünket elősegíteni*; működésünkre felügyelhet joggal az államhatalom, de működésünket nem irányíthatja, mert arra nincs *hivatása* és joga; tehát a mi belső életünk felől — *éppen a sikeres munka érdekében* — nem rendelkezhet az állam; sem attól el nem tilthat, hogy *az egységes államban* — *bár külön államrészekben* — *egy hitvallási alapon élő és működő egyházkerületi kormányzati egységek egy egyetemes egységben csoportosuljanak*, ha az autonómiánk és működésünk sikere úgy kívánja. Ennél a souverain államok, pl. a római katolicizmusban, többet is megengednek.

Ha az állam meg is próbálná, vagy akarná működésünket irányítani, nem az a mi teendőnk, hogy magunk előzzük meg az államot a mi történetileg kifejlődött kormányzati szerveink egységének megbolygatási szándékával, hanem az, hogy igyekezzünk *az egységes állam kormányát* felvilágosítani arról, hogy az *újabb* szétdaraboltság egyetemes értékű munkánk sikerét veszélyezteti.

Összegezve az elmondottakat, véleményem az, hogy a ruszinszkói reformátusok *úgy, mint a múltban* egy külön egységbe, mint egyházkerületbe tartoztak, ma is külön egyházkerületként kell meg alakulniok, még pedig minél előbb s mint ilyen egységnek kell — a szlovenszkói egyházkerületekkel *egy egyetemes egységben* — a jogokat érvényesíteni igyekezni, a jövő fejlődésének alapjait építgetni s a jövő alakulásait lassan, bölcsen mérlegelni s felhasználni — az anyaszentegyház nagy és nemes céljainak biztosítására és Isten dicsőségére.

Réz László.

Jugoszlávia területén levő ref. egyházak életéből.

Az egység meg- és szétszakítása után az utóállamokba került református egyházak élete bizonyára érdekli a régi egység tagjait, a nehéz sors osztályos társait. Ezért is, de meg hogy egymás sorsának megismeréséből valaminő hasznos következtetést is levonhassunk, a Jugoszlávia területén levő ref. egyházak életéből közlünk egyes részleteket.

Az *alsóbaranya-bács-szlavóniai egyházkerület* 1921. évi aug. 30-án Zomborban tartotta közgyűlését. A közgyűlésen felolvasott esperesi jelentésből klemeljük a következő részletet: „Az ajkakon há él is ma a kereszténység — Itt ott talán klabál is, — de a szívekben szunnyadoz, tettekben, munkában nem nyilatkozik. Itt az ideje, hogy

a gyakorlati alkotó élet-váltás felé ezt az átkeresztynséget. Különösen a baranyai egyházakban észlelhetők aggodalmas jelek, beteges tünetek. Az egyháztagok sok helyen hideg közönnyel, sőt kárörömmel nézik lelkészeik küzködését a kenyérért. Több egyházban az egyházas elem leszorításával új presbitériumokat állítanak, illetőleg törvény és szabályellenes közgyűléseken önmagukat választják meg olyanok, kik a háborúból csak a felforgatás szellemét hozták magukkal s a régi tisztas rendtartást, egyházi szokásokat és hagyományokat félre lökik, sőt kigunyolják. Egyházi reformjuk a templomkerülésben, hivatali földök elvételében s a javadalmak leszállításában, lukmamegtagadásban nyilvánul meg. — Volt rá eset, hogy egyik gondnok az Ur asztalára feltett urvacsói bor maradványát visszavitte a korcsma söntésébe és ott visszamérette, csak hogy a lelkésznek ne maradjon belőle. . . .

Szomorú kép, megdöbbentő adatok. Nem folytatjuk tovább. A megzavart néplelék elfogultságának megnyilvánulásai, a saját lelki és társadalmi érdekei ellen való cselekedetei.

Az egyházmegyei közgyűlés az iskolák államosítását, mivel az egyházi törvények figyelembevétel nélkül történt, megsértelte az egyházaknak még a vallásoktatásra való befolyásának jogát is, nem hagyta jóvá.

A zombori egyházmegyei gyűlés előtti napon, aug. 29-én tizenhárom lelkész gyűlt össze Ujverbászón a legfontosabb egyházi kérdések megbeszélésére. E megbeszélések, illetve azok tárgyai közül kiemeljük a következő fontosabbakat, azokat, amelyek ránk nézve is tanulságosak, vagy legalább gondolatébresztők lehetnek.

Egyházalkotmányi és szervezeti kérdések tanulmányozásával megbízott a konferencia lelkészeket, hogy a jugoszláviai ref. egyházalkotmány és szervezet vázát készítsék el s azokat a munkálatokat a legközelebbi egyházmegyei közgyűlésre tárgyalási alapul készítsék elő. — Lelkészek képzése, betelepítése és honosítási kérdése is a konferencia tárgysorozatán volt. E tekintetben az a gondolat és terv került felszínre, hogy segédlelkészeket Románia vagy Csehszlovákia területéről kaphatnának s teológusaikat is a kolozsvári, illetve Csehszlovákiai teológiákra (bizony még nekünk sincs a papképzésünk rendezve) s ezek elvégzése után külföldi egyetemekre (nyugati) irányítanák. Sőt a konferencia megállapodott abban, hogy már most kívánatos volna, hogy segédlelkészeket, a kolozsvári és pozsonyi püspöktől kérjenek, a pályázatokat a kolozsvári s a mi egyházi lapjainkba küldjék. (Ma-holnap mi is lelkész-hiányban fogunk szenvedni.) Vallásitanítási terv és tankönyvek készítéséről is gondoskodtak. A diakónia ügy is megbeszélésre került. A szeretetház, árvaház létesítésére vonatkozólag konkrét javaslatok tárgyalattak (vukovári szeretetházunk Ujvidékre áttelepítése), iratterjesztő és könyvkiadó-vállalat létesítésének tervezetét s azon-

nal való megvalósítását megbeszélték. Kapcsolatot keresnek a külföldi református testvérekkel (a magyar reformátusok nemzetközi szövetségébe való beilleszkedés, a Presbyteri világ szövetségbe való belépés, egy Skót misszió Ujvidéken való letelepítésének kieszakölése.)

A konferencia jelentését s annak megállapításait a zombori egyházmegyei gyűlés jóváhagyta.

Az érdekeltségről. ¹⁾

Nem vagyok tagja a ruszinszkói egyházmegyei bizottságnak, sőt a máramaros—ugocjai egyházmegye közgyűlésén ellene szavaztam ezen bizottság megalakításának, de még sem hagyhatom szó nélkül azt a hangot, amellyel a Református Egyház és Iskola ennek a bizottságnak a dolgait és általában a ruszinszkói református állapotokat fargyalja.

A R. E. és I. múlt évi 50. száma egy privát-értesítést közöl a ruszinszkói egyházmegyei bizottság múlt évi november 29-én tartott gyűléséről, ahol is megemlíti a tudósító, hogy a bizottság véleménye szerint „az ungiak sorsa felett nem volt joga határozni a tiszánlneni egyházkerületnek, mert érdekelt fél”; az „érdekelt” szó valószínűleg a szerkesztő akaratából dült betűkkel volt szedve és utána zárjel közt felkiáltó és kérdőjel lett függesztve. A R. E. és I. következő száma pedig egy stilhibamentes vezércikkkel közöl az érdekeltség fogalmáról, amelynek a lényege az, hogy az E. T. csak bírói érdekeltséget ismer, az egyházkerületi közgyűlés pedig kormányzati szerv, tehát érdekelt fél nem lehetett, mikor az ungiak sorsa felett határozott. A cikkíró, aki egyszersmind a R. E. és Iskola felelős szerkesztője, a tiszánlneni egyházkerületnek főjegyzője, éppen úgy okoskodott, mint Omár Kalifa Alexandriában. Mintha az emberi érzések végtelen skálája mind benne volna az E. T.-ben? Mintha a bírósági érdekeltségen kívül más érdekeltség nem is volna! Még kormányzati érdekeltség is van, azért hogy az E. T.-ben nincs benne.

De miért oktadjuk mi egymást logikára, egyházalkotmánytanra? Miért nézünk sanda szemmel azon a rozoga kerítésen át, amely portánkat egymástól elválasztja? Miért nem tudjuk egymás helyzetét, ha részvételt nem, de legalább tárgyilagosan szemlélni és elbírálni? Avagy vajjon a szlovenszkói tiszánlneni egyházkerület maga határozta-e el, hogy elszakad a magyarországi egyházkerülettől? Ugyebár nem, hanem a politika. És a szlovenszkóiak belenyugodtak. Nos hát a ruszinszkói református egyházkerület határait is politikai hatóság: Podkarpatska Russ kormányzósága állapítja meg. En-

¹⁾ E cikkei több okból mellőzhetném is: főként azért, mert írója, illetve beküldője egy sort sem irt a hozzám, mint szerkesztő, küldött első kéziratát kísérőjével, melyben jelezte volna legalább, hogy miért küldte a kéziratot: de én mégis közlöm azon feltevésben, hogy a R. E. és I.-ban való közlés végett küldte, mert — a cikk „hang”-ja dacára — a tárgyilagosság olva azt kívánja, hogy széhez jusson ugyanabban a lapban mind az, aki érdekelt vagy haragos félnek érzi magát — a lapban megjelent közlemények révén vagy által.

nél fogva igaz van a R. E. és I.-nak, hogy az ungiak sorsa felett való határozásnál a tiszánlneni egyházkerület *nem* érdekelt fél. Annyira nem érdekelt fél, hogy szinte illetéktelen fél. De nyugodjék bele a R. E. és I., mintahogy mi is belenyugszunk. Higgye el, nekünk is éppen olyan könnyű ebbe belenyugodni, mint neki.²⁾

Vannak azonban még egyéb rekrimálni való dolgok is. Mikor a ruszinszkói egyházmegyei bizottság megalakult, ez ellen a csepei presbitérium egy tiltakozó határozatot hozott, amely határozatot a R. E. és I. felelős szerkesztője nem csak hogy leközölt, hanem ahhoz egy jobb ügyszó méltó dicsériádát is csatolt. Hóltott amilyen helytelen volt Sipos Imre barátom eljárása, amikor a csepeket beugratta, ép oly helytelen volt a R. E. és I. állásfoglalása is. Voltunk Ruszinszkóban többen is, akik aggályosnak láttuk az egyházmegyei bizottság megalakítását, de mikor a többség ezt látta az egyedül kivetendő utnak, akceptáltuk a többség határozatát, annyival is inkább, mert ez a többség nemcsak a számbeli pluszt jelentette, hanem tapasztaltságánál, törvénytudásánál, értelmi súlyánál fogva mintegy törvényhozói jelentőséget adott a határozatnak. Tudta ez a többség az egyházi törvényeket épúgy mint az ellenzék, épúgy mint a R. E. és I. felelős szerkesztője és bizonyára jobban, mint a csepei presbitérium, de azt is tudjuk mindnyájan, hogy a szükség törvényt bont, valamint tudjuk azt is, hogy azon az 1907 febr. 22-én jóváhagyott E. T.-en annyi a folt, annyi a lyuk, hogy maholnap takaródnának se lesz jó.³⁾ Helytelenül cselekedett tehát Sipos kollega, mert a felbomlás, a fejlettség nem ott kezdődik, mikor a többség egy törvényellenes, de szükség-szerű határozatot hoz, hanem akkor, mikor a kisebbség vagy az egyes nem hajlik meg ez előtt a többségi határozat előtt. De helytelenülünk kell a R. E. és I. eljárását is, mert annak mint komoly egyházi lapnak nem az lett volna a feladata, hogy egy együgyű falusi presbitérium ellenzékieskedő határozatát három kerület előtt végigmagasztalja, hanem éppen ellenkezőleg az, hogy a chaosból kialakuló központi hatóságunkat működésében támogassa.⁴⁾ Elvárták volna ezt annyival is inkább, mivel a R. E. és I. homlokán ott ékes-

²⁾ A cikk eddigi részében foglaltakra — bár a „hang”-jára lehetnének mondanivalóm — nem tettem s nem teszek semmi megjegyzést, mert a cikk e része csupa szellemeskedés; és mert meg vagyok győződve, hogy lapunk olvasói a hangra vonatkozólag maguk is alkotnak véleményét maguknak.

³⁾ A négy százéves fejlődést reprezentáló egyházalkotmányi alapelvek sem jók semmi; azok is sutba dobandók? Szerk.

⁴⁾ Logikának ez is logika; de... A sajtó nem mondhatja a feketére, hogy fehér; nem helyeselhet akkor mikor tiltakozó kritika gyakorlását tartja helyénvalónak; nem vállalkozhat *szekér-tolásra* ott, ahol a szekér helytelen, mert céltévesztett úton halad. — A sajtónak az a hivatása, hogy rámutasson a véleménye szerint való helyes útra, ahol nincs szükség szekér-tolásra. Az u. n. többségi határozatba való belenyugvás nem sajtófeladat és kötelesség, mert a sajtónak nincs hatalma a többségi határozat végrehajtását megakadályozni sem, Szerk.

kedik a félrat, hogy a ruszinszkói reformátusoknak is hivatalos lapja. De igazán ki is adta a felhatalmazást a R. E. és I.-nak, hogy ezt az alcímet használhassa? A ruszinszkói egyházmegyék, vagy a ruszinszkói egyházmegyék bi-zottság? Bármelyik is adta, a R. E. és I.-nak kötelességszerűen tartózkodnia kell attól, hogy a mi hivatalos dolgainkat befeketülse. Avagy csak önmagától kölcsönözte a R. E. és I. ezt a büszke alcímet, hogy legalább ebben egy kalap alatt egyesítse a Csehszlovákiába szakadt magyar kálvinistákat, hogy ennek az érve alatt beleszólhasson a mi dolgainkba is, hogy a felelős szerkesztő a messzi távolból gunyolódhassék velünk?

Akárhogy is álljon a hivatalos lap kérdésének a dolga, reméljük, hogy jövődőre a R. E. és I. komolyabban fog érdeklődni a mi viszonyaink iránt, nem fog gáncsoskodni a mi hivatalosaink dolgába, mert különben nemcsak hogy hivatalos lapunknak nem tekintjük, hanem egyáltalán nem is reflektálunk rá.⁵⁾

Az egyesítés nevében béke velünk!
Fertőszalmás 1921. dec. 27.

Nagy Lajos
ref. lelkész

Hivatalos.

A szlovenszkói tiszáninneni egyházkerület
111/1922. püspöki hivatalától.

1. Ismételtlen megnyugtatom lelkész-társaimat, hogy a párberről szóló 290. sz. törvény sem Szlovenszkóra, sem a református egyházra nem vonatkozik. Az egyes fősolgabírói és jegyzői hivatalok által a törvényre való hivatkozással az egyes lelkészekhez intézett megkeresések a lelkészi és kántori járandóságok

⁵⁾ Nagyon, téved a cikkíró, ha azt hiszi, hogy lenyegeltésével e lap szerkesztőjét terrorizálja. Lapunk — akár mint hivatalos, akár mint nem hivatalos — a jövőben is az eddigi irányt fogja követni. Nemcsak „komolyabban”, hanem egészen komolyan, sőt a legkomolyabban fog érdeklődni a Ruszinszkóban élő református egyház viszonyai iránt, még ha jobban fognak is némelyek haragudni és a maguk módja szerint szellemeskedni, mint eddig. Lapunknak nem volt célja eddig esem — a gáncsoskodás, annál kevésbé a befeketítés, hanem igenis a jogos és köteles kritika gyakorlása. Azt tudjuk, hogy a kritika némely érdekelteknek fájni szokott s ott is sérelmet látnak, ahol annak még a szándéka is hiányzik; de azért a személyeket nem bántó, a tárgyilagos kritika gyakorlásától ezután sem fogunk tartózkodni senki kedvéért, még a gyengék kedvéért sem. — Még csak annyit jegyzek meg, hogy cikkíró ur és elv- s hangulattársai tessék tudomásul venni, hogy a lap címét s alcímét is (amely azonban nem alapja s oka a mi büszkeségünknek) nem én, mint szerkesztő *ál-lapítottam* meg s én nem is ragaszkodom az alcímekhez; mihielyt az egyházkerületek elhatározzák, hogy le kell a lap fejléről venni az alcímeket vagy azok egyikét, én azonnal leveszem, mert a R. E. és I. anélkül is megmaradhat lapnak s én anélkül is — ha nem büszke is, de nyugodt öntudatu s felemelt fővel járható — szerkesztő leszek, amíg t. i. szerkesztő leszek. Hogy hivatalos lapjuknak a R. E. és I.-t nem tekintik és nem reflektálnak rá, ha t. i. a lap jól nem viseli magát (nem tudom, a cikk írója felhatalmazás alapján használja-e a többes első személyt vagy piurális majestátus gyanánt) nem lesz baj belőle. (Ha cikkíró esetleg kíváncsi, hogy miért nem lesz baj belőle: forduljon levelével hozzám, az otték szíves készséggel megírom magának.)

Szerk.

összeírásáról a törvény féreértésén alapulnak. Illetékes helyen meg tettem a lépéseket a törvény megfelelő értelmezésére. Erre nézve ígéretet is kaptam. A párbér tervezett összeírása különben is olyan életkérdés, amelyet csak az egyházi főtársaságokkal karöltve lehet foganatosítani. Várják meg tehát lelkész-társaim türelemmel az egyházi főtársaság esetleges intézkedését, addig pedig a polgári hatóságok részéről hozzájuk intézett megkeresésekre a fentebbi értelemben válaszoljanak.

2. Tudatom továbbá, hogy a 2000 kor. bevásárlási segély mindenki részére kiutaltatott s expedálása folyamatban van.

A rendes járandóságok, u. m. kongrua, korpótlék, családi segély, az egyes adóhivataloktól a f. 1922-ik évre is akadály nélkül felvehető az 1921 évi min. utalványozási számra való hivatkozással.

Rimaszombat 1922. január 10.

Czinke István, püspök.

HIREK.

— Srobár közoktatásügyi miniszter lemondásáról olvastunk a szlovenszkói lapokban. A lemondás oka az volna, hogy Srobár egy szlovenszkói három katolikus gimnázium, mint az államnak az egyháztól való elválasztását illető kérdésben *tutradikális* álláspontra helyezkedett, amely lehetetlenné tette a néppárti miniszterrel való együttműködést. Utódjául Hodsa Milán képviselőt, a volt unifikációs minisztert emlegetik.

— A palást. A magyarországi tiszáninneni református egyházkerület a dr. Szabó Aladár svajci segélyből hét végzett teológus diákot látott el utazásával, azaz: egy egy palástra való összeggel. Adtak ugyanis mindenkinek 3000 koronát. A sárospataki főiskolai szénionnak pedig a sárospataki reformátusok szereztek maglepetésül palástot, melyet dec. 4 én megható ünnepség keretében adtak át. A palást kicsiny dolog, de az ára ma igen nagy, amely összeget a szegény teológus diák nem bírja el; a *hitel* szüksége tehát az utraindulás első lépésénél elő áll. Ezért tartjuk kedves és áldásos ötletnek a palástra való adományt és a sárospatakiak szeretetének megnyilvánulását.

— A szlovenszkói katolikus autonómia. A „jednota” c. egyházi lapban Svatos Lajos dr. ismértelt a szlovenszkói katolikusok autonómiájára vonatkozó tervezetet, amelyet az e célra alakított előkészítő bizottság dolgozott ki. A tervezet szerint a Szlovenszkón jelenleg található egyházi vagyonból a szlovák katolikusok maticája néven nagy vagyonalapot teremtenének, amelynek jövedelméből az összes egyházi szükségletet fedeznék. A lelkészek által élvezett állami segély elmaradna. Ha az alap nem volna elegendő a lelkészek fizetésére, egyházi adót vetnének ki, amelyet szükség esetén karhatalommal is behajtának. A püspökök választása tekintetében a szlovák javaslat sokkal radikálisabb, mint a cseh

katolikus hívők szövetségének (jed nota) szervezete. A szlovákok azt kívánják, hogy az első érseket és az első püspököket lelkészekből és laikusokból álló autonóm testület hozza javaslatba, kiket a köztársasági elnök ajánlana a pápának. A későbbi választásokon egy központi bizottság terjesztené fel közvetlenül a pápának. Svetos kifogásolja, hogy a bizottság nem vette tekintetbe a köztársaság egyéb területeit és nem érintette a patriarchátus kérdését.

— **Segédlelkészül ajánlkozás.** Egy mindkét papi vizsgával bíró segédlelkész segédlelkészi vagy helyettesítési állást keres. Címét kívánatra tudatja a szerkesztő.

— **Az ellátott szlovenszkói róm. kath. püspökök ügyének rendezése.** Tudvalevőleg az új államalakulás után nyugdíjba vonult több szlovenszkói magyar róm. kath. püspök, kiknek állását szlovákokkal töltötték be. Most a kormány — a szentszékkal folytatott tárgyalás után — beleegyezett abba, hogy e püspökök itt lévő tulajdonaikat kivihessék. A kormány továbbá hajlandó megadni az *átalakulástól a nyugdíjazásig járó fizetésüket is*. Természetesen nyugdíjaikat is fizetni fogja. — Önkéntelenül jut eszünkbe e hír olvasásakor, hogy a református lelkészek 1919—20 évi jogos és törvényes illetményeit a kormány mindezeig ki nem szolgáltatta. És a csehszlovák köztársasági állam-kormányja ezt az elbánást demokratikusnak, sőt olyannak tartja, amelyben az *egyenlő elbánás* elve nyilatkozik meg?!

— **Adományok.** Lapunk anyagi erősítésére adományokat küldtek: Dr. Ormos Béla orvos és egyh. gondnok ur (Besztercebánya) 20 koronát, Jósval Dénes lelkész ur (Bés) 30 koronát. Fogadják az adományozók nemes adományukért a köznevében is hálás köszönetemet.
Szerk.

Kiadó: *A református egyházkerület.*

A kiadásért felelős: *Réz László.*

GUNA GYULA

Presov orgonaépítő (Eperjes)

Hozom szíves tudomására a t. ref. lelkész és kántorjainak, hogy hangszertervezésem a legmodernebb gépekkel szereltém föl. Elsőrangú erővel dolgozom s azon kellemes helyzetben vagyok, hogy az orgonaépítés terén a legkiválóbb igényeknek is meg tudok felelni. Készíték

miniatúr concert és szalon-orgonákat

első minőségű anyagból a legsikerültebb rendszer szerint öt évi jótállással. Vállalok principál sípok (rekvirált) beépítését 1200 K-tól és bármilyen más és azakba vágó munkát jutányos árban, lelkiismeretes és szakzerű pontossággal. Vállalok továbbá orgonák karbantartását változatoként (pozitív) évi 50 K. pauszálban. Elsőrangú harmóniumok 2000 K-tól. Költségvetéssel díjtalanul szolgálók. Elsőrangú referenciák!

Szíves pártfogást kér

2-4

Guna Gyula orgonaépítő Presov

Nyomatott: Ösméri Zoltán nyomdájában Roznyán

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
Egész évre — 60 K Negyed évre — 15 K
Fél évre — 30 K Egyes szám ára 1 K 20
Megjelenik minden vásárnap.

Felelős szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Rozsnyón, a református lelkész hivatalban, hová a
kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges
reklamációk küldendők.

Eszméltetés.

— Ujévi reflexiók —

Uj helyzet, uj lélek.

Ezt szeretném. Bármilyen sorsnak nézünk elibe, az új lélekre mindenképpen szükségünk van. Ezt az új lelket pedig csak Attól vehetjük, aki azt mondta: „Szükség nektek ujonnan születetek.”

Én csak gondolatokat óhajtok ébreszteni abból a fájó érzésből, abból a nagy elhatározásból, a mely így szól: „felkelek... és visszatérek az én Atyámhoz!”

Nekünk is el kell határoznunk magunkat s kizárólag azokkal a dolgokkal foglalkoznunk, amelyek a mi idvességünknek dolgai. De ezekkel aztán teljes komolysággal, egész emberek módjára.

A lefolyt esztendő sokat consolidált nem csak a lelkünkön, de az anyagi helyzetünkön is. Az állami segélyforrások — ha kissé késve is — megnyitak számunkra s mi fokozottabb erővel láthatunk neki annak a munkának, amelynél nehezebb, de dicsőségesebb egy nemzedéknek sem jutott. Az Isten különös kegyelme az hozzánk, hogy nekünk alkalmat szolgáltatott hűségünket megdicsőíteni s nem tespedésben élni, de a legnemesebb munka tűzében égni el.

Legelső teendőnk, hogy egymásra újra rátaláljunk. A zivatar által szétriasztott nyáj a pásztorokra és a pásztorok is egymásra. Mindjárt bátorságosabban fogjuk magunkat érezni. Hangsúlyozom én is — szerkesztőnkkel egyetértésben, — hogy a lelkész értekezleteket, sőt a szűkebb körű lelkészi barátságos összejöveteleket is haladéktalanul újra meg kell alakítani mindenik egyházmegyében. A csüggedés és a tájékozatlanság most a legnagyobb, tehát most van a legégetőbb szükség egymás támogatására, irányítására, a közös védekezésre, lelki konsultálásra, eszmék érlelésére, munkaprogramok megállapítására, egyszóval arra, hogy a lelkek egymás tűzétől új tüzet

kapjanak és magasabb erővel megeljesedjenek.

Körültünk már mindenütt megmozdult az élet. Régi testvéreink délen és keleten, Erdélyben és Jugoszláviában — anyagilag hasonlíthatatlanul kedvezőlembb helyzetben, — már mind a fedélzetten állnak s Isten segítségével hozzá láttak a vitorlák kifeszítéséhez, a hányatott hajónak biztos révbe való juttatásához. Egyházalkotmányukat tatarozgatják, egyházi és néplapokat indítanak, a gyülekezetek testén tatóngó sebeket hegesztgetik, lelkészegyesületeiket szervezgetik. Az új élet megindulásának bizonyosságai pl. Erdélyben a levitaképző kurzus, a diakonissaképző intézet felállítása, a lelkészek tanítóul való kiképzésének megkezdése, az ifjúsági egyesületek, cserkészlet, vasárnapi iskolák felállítására indított kezdeményezések, a parókhialis könyvtár megindítása. (Részvétel Imre: „Akikre nem volt méltó a világ” cz. rendkívül építő munkájával), a lelkészek továbbképző tanfolyamának szervezése, egyház- és iskolalátogatások, ifjúsági konferenciák stb.”

Lelkészi konferenciákon meg kell beszélnünk és állapítanunk nekünk is a legmegelőbb programját a lelkész templomon kívüli: építő munkájának, a valóságos összejöveteleknek, a téli felolvasásoknak, szabad előadásoknak. De munkához kell látni addig is minden gyülekezetünkben. A vallásos összejöveteleket, előadásokat el kell kezdeni még ma. Ezzel már igazán nem várhatunk tovább, mert Hannibál már nem is a kapuk előtt állt, de régen bent pusztít és lelkeket öldököl lakóházainkban. S olyan kevéssel el lehet kezdeni. Egy-egy zsoltár (vagy az új énekeskönyvből egy-egy szebb dicséret), egy részlet a Szentírásból (ha mindjárt magyarázat nélkül is), egy kiszakított lap egyházunk szenvedéssel és dicsőséggel teljes múltjából, (hogy a szívhez találja az most) egy rövid fohász, egy-egy szép költemény: igazán, alig kerülne fáradságba, de népünk látná, hogy gondolkunk vele, hogy szánjuk és szeretjük s

üdvőségét, lelke nyugodalmát épp úgy a szívünkön viseljük, mint édes magunkét.

Nincs olyan rosszakarat, amit kitartó szeretettel le ne tudnánk győzni. Engem egy élet tapasztalata tanított meg erre.

De ne bízzuk mindezt a véletlenre. Ujítsuk meg az apostoli eredetű szigorú felügyeletet gyülekezetek és pásztorok felett egyaránt. Senki nem veheti azt zokon, hiszen ez is csak szeretetből származik. Itt van erre nézve ősi intézményünk, a canonica vizitáció, amely ellen oly sok méltó panasz hangzott fel az utóbbi időben. Pedig nem az intézményben van a hiba, hanem annak végrehajtásában. Való igaz, hogy az egyházlátogatás az utóbbi években szakmány-munkává vált, a mely se nem épített, se a helyzet kellő ismeretét nem nyújtotta. *Másképp kell tehát ezután végezni.* Nem futólag és nem tömegesen. Nincs a törvényben sehol sem megírva, hogy csak egyszer lehet vizitálni egy esztendőben s egy hét alatt meg kell lakni minden ekléziát. Oda kell menni elsősorban, ahol baj van és tüstént, mielőtt a baj jelentkezik. De akkor kell ünnepélyességgel lépni fel, felhasználva a lelki építésnek minden lehetséges fegyverét. Egyszóval az esperesi: látogatást *ünneppá kell tenni a gyülekezetek életében.* Hatása csak így lesz maradandó.

Épen ezért elengedhetetlennek tartom, hogy ezt a látogatást lehetőleg maga az esperes végezze. Végezzen annyit, a mennyit hivatala és ereje megenged, de az egyházlátogatásban ő maga is részt vegyen minden esztendőben. A gazda szeme többet lát, mint másé.

És meg kell nézni mindenütt a mi drága örökségünket is, a felekezeti iskolát. Áll-e még, vagy el van már hagyva? Zendül-e még benne az édes magyar szó, vagy... Hic Rhodus, hic salta. A prot. egyház tanító egyház, mely ha iskoláit elvesztette, létele második oszlopát, a kisebbik templomát veszítette el. Ezért mondta ki határozatlán Erdélyi egyházkerületünk a múlt

esztendőben, hogy a felekezeti iskolák fenntartását minden egyházra nézve kötelezővé teszi s azokhoz törhetetlenül ragaszkodik.

És meg is tartotta valamennyit. Nem. Ujra teremtette. Páratlan áldozatkészéggel halottaiból feltámasztotta azokat is, amelyekről az állam javára a multban lemondott, mert a nagy világégés tüze-nél látta meg azt a történelmi igazságot, amit székfoglaló beszédemben én is hangsúlyoztam, hogy „a mi egyházunk nemzeti népegyház, a leghatalmasabb és legelsőbbrendű népkonzervatív alakulat, amelynek a maga keresztyén világfel-fogását és életeszmenyét mindenkor a magyar népkultúrában kellett biztosítania és kifejeznie.”

De hol veszünk ehhez munkásokat? Most még vagyunk, de ha mi kidőlünk: ki lép nyomdokunkba? Éjjeli és nappali gondom a lelkész és tanítói succrescentia. Nem lehet árván hagyni gyülekezeteinket, mert akkor „sötétségben üd rüppé” leszünk. Kormánykörökben való információadásaim után nem látszik előttem reménytelennek, hogy legalább lelkipásztorokat magunk képezhetünk ezután magunknak. Talán sikerülni fog szeptembertől kezdve vagy Rimaszombatban, vagy más nagyobb gyülekezetünkben egy lelkészkepző intézetet állítani, mely jövőnkét biztosítaná. De honnan fognak kikerülni a próféták fiai? Lesz-e a helyzet magaslatára emelkedő annyi ifju lélek, a ki idekösse sorsát s ha kell áldozatot is tudjon hozni apai szentörökségének megtartásáért? Jöjjen ebben segítségemre Szlovenszónak és Ruszinszónak minden jó kálvinistája.

Van-e még ilyen? Olyan elszomorító hírek szállanak minden felől a gyülekezeti szellem leromlásáról, a lelkek meg-tévelyedéséről, hogy kétségbe kellene es-nünk, ha nem ismernők a népek törté-netét, az Isten világigazgatását, nemze-tekét fegyelmező nagy törvényét, amelyet a „Gályarabok énekében” így olvasunk:

Azt bünteti, kit szeret,

Másként ez nem is lehet.

Minket minden próba kell, hogy még nagyobb erőnkifejtésre ösztönözzön. A kis-lelkűség a mi Atyánk ellen való véték.

S ha nem tudnánk új lelket önteni a régi, kiszáradt figelánkba: neveljünk ma-gunknak új sarjakat, új, jobb nemzedé-ket s e célra vegyük igénybe a *közvet-len ráhatásnak* azt a két hatalmas esz-közét, amelyet mind a mai napig ki-hagyottállanul hagyunk: a konfirmációt és az ifjusági egyesületeket.

Értünk meg már valahára, hogy a konfirmáció nem vizsga, hanem nyilván-osság vallástétel; a konfirmációra való

előkészítés pedig nem kátéitanítás, ha-nem a zsendülő lelkek megnyerésére és megszentelésére szolgáló drága alkalom. Azért áron is meg kell venni. A lelki-pásztoron kívül az senkire másra át nem ruházható. Az ifjusági egyesületek pedig régen is megvoltak, csak hogy más név alatt: ifjak templomi fennmarasztása, va-sárnapi katekhizálás. (Valjon meg van-e még valahol?) Ki gondol ma az ifju-ság lelkével, a jövő e gazdag termő földjével, mely régen aranykert volt, ma gaztermő ugar, mert nincs aki gondozza, nincs aki szántogassa.

Pedig megmondotta az Ur: valaki egynek gondját felveszi ezek között, nekem veszi fel gondomat.

A dolognak summája különben az, testvéreim, hogy tudtok-e még hinni? Mert ha nem: akkor először is ezt ta-nuljátok meg.

E nélkül minden hiábavaló.

Rimaszombat 1922 január 10.

Czinke István
püspök.

A református iskola.

— Elmondott a hubói ref. iskola felszentelési ünnepén. —

Áll tehát már a hívek áldozatkészé-géből a hubói református eklézsia szép, új iskolája és én azért vagyok most itt, hogy a Nagytiszteletű Esperes ur képvi-seletében e mai napon átadjam azt ne-mes rendeltetésének, a reá váró feladatok teljesítésére.

Mik ezek a feladatok? Ha erre a kér-désre megfelelni akarunk, feleljünk meg előbb arra a kérdésre, hogy micsoda el-elveket, igazságokat képviseltek minden időben a mi református, kálvinista isko-láink?

Erre a kérdésre megfelelnünk nem lesz nehéz, mert segítségünkre jön a mult, a melynek fényénél, világánál könnyen eligazodhatunk.

Ha a mult fényénél, világánál vizsgálódunk, úgy találjuk, hogy a mi reformá-tus, kálvinista iskoláink képviselték min-denekelőtt *az istenfélelem elvét*. Mindenkor hirdették és tanították, hogy „minden bölcseségnek kezdete az Urnak félelme;” hirdették és tanították, hogy „az igaz ember hitből él;” hit nélkül, Isten nélkül nincs igaz élet; hirdették, tani-tották, hogy hit nélkül kidől mellőlünk az a támasz, a melyre támaszkodhatunk, a mikor az élet göröngyös utait járjuk, kialszik szövétnékünk, a mely bevilá-gíthatná előttünk az élet bizonytalan, sötét utait. Ezért Isten-ösmeret, Isten-félelem, Isten-szeretet: ez volt az a fundámen-tum, a melyre a református egy-ház minden időben a maga iskoláit építette; ez volt a levegő, a melyben ez iskolák növendékei éltek; ez volt a leg-jobb utra való, a melylyel úgy a régi vi-lág iskolamesterei, mint az újabb kor tanítói növendékeiket főszerelték s kiboc-sátolták az életbe. S a református, a kálvi-nista iskolának feladata ma sem lehet más.

A mai emberek legnagyobb része nem ös-meri ugyan az Istent, nem akar tudni az Ő akaratáról, parancsolatairól, de épen ezért nem látjátok-e mint lazultak meg, szakad-tak szét azok a kötelek, melyek az emberi társadalmat összetartották, embert ember-hez kötöttek; az istenfélelem hanyatlá-sával mint gyöngült meg az erkölcsi ér-zés s ragadta az embert hatalmába egyrészt Beliál, másrészt Mammon, egy-részt a test, másrészt a pénz szerelme és oly határtalan-önzés, mely másra, mint az emberiség hanyatlására, romlá-sára, pusztulására nem vezethet. Vissza azért Istenhez, ha a lejőn lejobb és le-jebb jutni nem akarunk! Iskoláinknak kettőzött erővel, buzgósággal kell taníta-niok gyermekeinket istenfélelemben, is-tenszeretben és e szent munkából, mely egyenesen az emberiség megmen-tését célozza, vegye ki részét a hubói re-formátus eklézsia ez ujon épült iskolája is.

A mi református, kálvinista iskoláink képviselték továbbá az *igaz embersze-relet elvét*. Aszerint, a mint Urunk Jé-zus tanította: „Szeresd felebarátodat, mint te magadat.” „Uj parancsolatot adok néked, — hogy egymást szeressétek: a mint én szerettelek titeket; úgy sze-ressétek ti is egymást.” Sőt még hatá-rozottabban mondja másutt: „Szeressé-tek ellenségeiteket, áldjátok azokat, a kik titeket átkoznak, jót tegyetek azokkal, a kik titeket gyűlönek: és imádkozzatok azokért, a kik titeket háborgotnak és ker-getnek titeket.” Ezért a református egy-ház mindenkor az igaz emberszeretet elvén építette fel a maga iskoláit; ez iskolák mindenkor az igaz emberszeret-eknek, a nemes felvilágosodottságnak voltak melegágyai. Innen van, hogy a református ember sohasem volt elfogult, bigott és türelmetlen a mások vallásos meggyőződésével szemben. Nyissátok fel a történelem könyvét, sok véres lapot találtok abban, a melyek szólnak refor-mátus eleink üldöztetéséről, sok szen-vedésről, vérpadról, gályarabságról, a melyet mind hitükért szenvedtek, de azt sehosem fogjátok találni, hogy a refor-mátus ember ugyanezt cselekedte volna valaha más vallású emberestvéreivel szemben. Ez a türelmesség, ez az igaz felvilágosodottság, igaz emberszeretet kell, hogy jellemezze a jövőben is a refor-mátus embert s iskoláink ezeknek kell, hogy melegágyai legyenek.

A mi református, kálvinista iskoláink továbbá az életre nevelnek, az *igaz gya-korlatiasságnak elvét* képviselik. Igaz gyakorlatiasság alatt én nem azt értem, hogy iskoláink felruhazzák gyermekeinket különféle, az életre szóló ismeretekkel: megtanítják őket írni, olvasni, számolni, megösmertetik velök Isten szép világát, ellátják földrajzi és egyéb ösmerekekkel, — ezt minden iskola megteszi, — ha-nem igaz gyakorlatiasság alatt én azt ér-tem, hogy a mi református, kálvinista is-koláink jellemben sziklaszilárd, igaz meg-győződésűkhöz mindhalálíg hű, erkölcs-ben tiszta, nemes és az élet megpróbál-tásaiban, szenvedéseiben erős embere-ket nevelnek s bocsátanak ki kebelük-ből. Innen van, hogy a mi embereinket

a multban ott találtuk mindenütt, a hol csak erős emberekre volt szükség. Ott találtuk a legmagasabb helyeken, a hol egy országnak, egy népnek sorsát intézték; ott kiváló mértékben, a hol igazságot kellett szolgáltatni a bűnös felett; ott mindenütt, ahol a jó, igaz szent eszméiért, az emberiség előhaladásáért folyt a küzdelem. Nem akarjuk megbántani más valláson levő keresztyén — embertestvéreinket, a mikor megállapítjuk, hogy ez igaz gyakorlatiasság: jellemzilárdság, erős akarat, puritán, egyszerű erkölcs és tagadhatatlan erő mindenkor megkülönböztetett mértékben jellemezte a mi vallásunk fiait. Hitünknek, a mi kálvinista hitünknek ismérve ez, mely az egész életet Istenen, Isten akaratán építi fel, épen azért a kálvinista ember magát az Isten-ügy, az Isten-akarat harcosának tekintti, a kinek meg kell állania Isten mellett rendületlenül minden körülmények között és sem jobbra, sem balra nem tekintve végeznie feladatát, de az ily hitet ismét csak iskoláink plántálják gyermekeink lelkébe s e hittal együtt teszik őket jellemben sziklazilárd, igaz meggyőződésűkhöz mindhalálig ragaszkodó, erkölcsben tisztá, nemes és az élet nehézségeivel, küzdelmeivel szemben erős embe-
rekké.

Ime, ezek azok az elvek, igazságok, melyeket református iskoláink minden időben képviseltek s a melyeket képviselniük kell a jövőben is. Egyszersmind ezeknek követésében határozódik meg feladatuk is, a melyet teljesíteniük, végezniük kell. A hubói református egyház ez új iskolája bizonyára nem marad el ez elveknek képviselésében, e feladatnak teljesítésében. Belőle bizonyára az Istent féltő, embert szerető, tiszta erkölcsű, nemes meggyőződésű kálvinista embereknek nemzedékei fognak kisorakozni, kik javára lesznek közösségüknek, javára az emberiségnek. Adja Isten, hogy úgy legyen!

Kövér Árpád

Az egyházlátogatás és annak ideje.

A magyarországi tiszáninneri egyházkerületben, a kényszerszétválás idejéig, télviz idején végeztettek az egyházlátogatás teendői. Voltak egyházkerületek (vagy talán csak egyházmegyék?), melyekben az egyházlátogatás ideje kitolatott már a kellemes tavaszi hónapokra.

Hogy itt Csehszlovákiában a dunáninneri egyházkerületben és Ruszinszkó területén mikor végeztetnek az egyházlátogatások: bizonyosan nem tudom; de azt tudom, hogy a szlov. tiszáninneri egyházkerületben mindez ideig nem történt hivatalos intézkedés a canonica visitatio idejének megváltoztatására. S így több mint valószínű, hogy a január-február hónapok valamelyik részében fog végeztetni az egyházlátogatás. Ez a körülmény teszi aktuálissá, hogy az egyházlátogatás és idejének kérdésével foglalkozzunk.

Sőt aktuális az egyházlátogatás kérdésének egész komplexuma, hogy ez beható megbeszélés tárgyát képezze sajtóban s lelkészi konferenciákon. *Czinke* I. püspök ur éppen mai számunk nagyban tartalmas vezető cikkében mutat rá a canonica visitatio nagyon fontos voltára.

Az egyházlátogatás intézménye az egyházaknak — az apostoli kortól kezdve — oly fontos működő szerve volt mindenkor, hogy annak megállapításai az egyházjogban mindenkor s ma is jogforrással szolgáltak.

Nem vesztette el a canonica visitatio ma sem a jelentőségét. Sőt mivel teljesen új viszonyok közé került egyházunk, újszerű a világnézet is, amelynek keretében, sőt amellyel szemben kell az egyháznak *hivatást* teljesíteni, úgy ítélem, fokozódni fog. Nincs kizárva, hogy a XVI. század canonica visitációjának teendői is sorra kerülnek. I. i. az egyházak részletes vagyoni helyzetének megállapítása.

Az egyházlátogatás kérdése minden esetre azok közé a tévedések közé tartozik, amelyek a lelkészek, tanítók s buzgó egyházi vezető férfiak gondoskodásának tárgyát kell, hogy képezzék. Sablonosnak látszott az utóbbi évtizedekben az egyházlátogatás munkája s vesztett is valamit tekintélyéből, — pedig annak nem szabad sablonosnak lennie.

Annak olyan ujnak és izesnek kell lenni, mint aminő a mindennapi kenyér.

Éppen azért nem szabad annak *éppen csak* tél közepén történie. Az egyházlátogatási idő sehol sincs precízírozva, az még kevésbé, hogy az az idő máskor nem lehetne, mint éppen *télközepén*. Valószínű, hogy a január-februárnapoknak valamelyike azért jött gyakorlatba, hogy az egyházlátogatás által felvetett s előkészített anyag a tavaszi közgyűlések által intéztesse el. Ha a közgyűlések jegyzőkönyveit forgatjuk, azt tapasztaljuk, hogy ugy az egyházmegyékben, mint egyházkerületeken a tavaszi közgyűlésekre fektették a súlyt. Lehet, hogy a lelkész-változások ideje is befolyással volt e gyakorlat állandósítására.

Az egyházlátogatás idejét minden korszak a gyakorlati élet kívánalmainak megfelelően állapította meg. A XVI. században — a feljegyzések bizonyossága szerint — canonica visitációt tartottak az esperesek az esztendőnek — ugy szónán — minden hónapjában: télben nyárban, őszkor, tavaszkor egyaránt. Ma sincs semmi akadálya annak, hogy télviz idejéről áttétessék a vizitatio ideje a késő tavaszi időre. Sőt a gyakorlati élet is ezt kívánja — a mai fainséges és drága fuvardíjas világban.

HIREK.

— **Szilassy Béla balesete.** Mint részvétellel értesülünk, Szilassy Bélát, a dunáninneri református egyházkerület főgondnokát, még a karácsonyi ünnepek alatt egy vadászat alkalmával baleset értte. Kocsija felborult a jobb vállán erős zuzódásokat szenvedett. Az utóbbi időben a lozonczi kórházban Röntgen-vizsgálatnak vetette alá magát s az orvosok megállapították, hogy csonttörést szenvedett, minek folyrán meg kellett operálni. Az operáció sikerült, azonban pár hétig az ágyat kell őriznie.

— **A ruszinszkói ref. egyház életéből.** A ruszinszkói református lelkészek járandóságait a kormány a mult évben visszamenőleg 1919. szept. 1-től kiutalta. Ez évre azonban még nem kaptak semmit. Örvegyek és árvák járandóságáért, adócsökkentési segélyért hónapokkal ez előtt folyamodtak a kormányzósághoz, azonban még semmi választ nem kaptak.

— **Egyházas, vallásos élet Jókán.** Az ifjusági egyesület dec. 25-én és jan. 1-én vallásos estélyeket rendezett, mely a mellett, hogy a vallásos élet és egyházaság emelésére is hatásal van, 356 koronát jövedelmezett is. Ez estélyek rendezését az ifjusági egylet ez után is tervbe vette. — A mult évi dec. 18-iki nagy szélvihar ledobta a torony gombját s csillagját. Új terhet jelent e vihar-pusztítás a

(Cenzura törölte.)

nem népes jókai egyházra. A vallásos-estélyek adományai fogják a torony csillagját felragyogtatni. — Egyébként a jókai egyházban az 1921 évben az ősi kálvinista áldozatkészség forrása dicsőretre méltóan buzgott. A kegyes adakozások összege kitett 6772 koronát, pedig az egyház tagjai 100%-al emelt egyházi adóterhet viseltek. Így vált lehetővé, hogy a rozogt templomtető és tartói lak részben renoválható volt. A hol nem halt ki a lelkekből a hit s a szivekből a vallásos érzés, ott ezek melege nemes tettekre hevül az embereket.

— **Felhívás.** A konfirmációi előkészítés nemsokára kezdetét veszi. Gondoskodnunk kell tehát arról, hogy konfirmációi kátéval növendékeink el legyenek idejében látva. Felhívom azért lelkész-társaimat: jelentsék be minél előbb hivatalomnál, kinek hány példányra volna szüksége? Ha másképp nem tudok a példányokhoz hozzájutni, gondoskodom azoknak itteni kinyomatásáról. Természetesen csak akkor, ha kellő számú megrendelő jelentkezik. Tavaly e nemű felhívásomra csak hárman jelentkeztek. Megrendelésre a többi vallástani kézikönyvek beszerzéséről is gondoskodom.

Rimaszombat, 1922. jan. 17.

Czinke István
püspök.

— **Az adócsökkentési segély.** Mint illetékes helyről értesülünk, az egyes egyházakat illető adócsökkentési segély is kiutaltatott.

— **Adomány.** A balogiványi ref. konfirmáltak egyesülete lapunk anyagi erősítésére, Veress Károly lelkész ur utján 20 koronát adományozott. A követésre méltó szép példa az igazak elismerését váltja ki. Szerk.

— **S. H. S Református Árvaházi Naptár** jelent meg a f. 1922-ik évre, Ágoston Sándor szerkesztésében és a „Magvető” iratkeresztése kiadásában Bácsfeketehelyen. A naptár a jugoszláviai református egyház-egyetem szellemi és anyagi erősítésére szolgál.

— **Eladó könyvek jegyzéke Néh. Bacskay Sámuel csapi ref. lelkész könyvtárából.** Babay Kálmán: Ravatal mellett, megjelent: Debr. 1908; kötve, ára: 25 K. Blayr Hugó: 14 predikációja, fordít. Gr. Teleki Ádámné, Kolozsv. 1827, füzve, köpött: 15 K. Barakonyi Krist.: Biblia-magy. és egyh. besz., Miskolcz 1878, füzve, köpött 10 K. Dr Breitschneider géthai sup.: Henrik és Antónió Ford. Tóth S.: Spat. 1867 új félvászonkötés 20 K. Chiniqui Károly, fordította: Révész Mihály: A pap, a nő és a gy. szék 50 év a rk. egyh. ban M. tur. 1890 1. füz. 20, boríték nélkül, II. füzet 30 K. Osáky István: Templomi predikációk, Szabadka 1890, füzve 5 K, Dávid Gyula: Ref. ker. hittan Hollandiában; Bpest 1890 füzve 10 K, Dobos János: Homiliák Spat. 1862, füzve igen kop. 5 K, Drumond Henrik: Természeti törv. a szell. világban, Bpest 1904 füzve 15 K, Peyér Gyula: Advenit, bűjt

imák és tanítások; Brassó 1890 két füzet köpött 5 K, Ferencz József univ. püsp. Agenda: Bp. 1878 füzve 10 K, Farkas József: Bibliai földrajz; Pest 1870 vászonk 20 K, Fördös Lajos: Papi dolg. gyászeselekre; Pest 1865 füzve 5 K, Filep Mihály: Köznapi imák 4 hétre Misk. 1864, kötve 10 K, Győri Vilmos Egyházi beszédei; 1899 Bpest II. k. füzve 25 K, Gevch Illés: „Honyi törvény”; Pozsony 1804 egész bőrkötés 20 K, Hunyadi F. Sup: A Heidebergi káté ünnepek szer. v. magyarázata; Vác 1808 fbkötés 20 K, Herepai József: Egyházi emlékbeszédek: 1815 régi papir kötés 10 K, Dr. Heiszler József: Halotti egyh. beszédek: Bp. 1876 címlap n. füzve 5 K, Hetessy Viktor: Vigasz a siralom völgyében; Pécs 1893 vászonk. 20 K, Kolos Dániel: Kateketika; Spat. 1862 kötve 20 K, Kupai Dénes: Halotti besz. s imák; Misk. 1888 füzve 10 K, Kenessey Béla: Keresztyén tanítások; Bp. 1892 füzve 10 K, Károli Gáspár: Szent Biblia ó sz. Bp. 1898 vászonkötés 40 K, átdolgozott kiadás nagy alak, új. Lácay Sz. József: Predikációinak 4-ik drbja Sp. 1820 Félbörk. 20 K. 3-ik drbja címlap nélkül 5 K. Láng Henrik: Vál. vallásos beszédei, ford. Mitroviics Gyula, Sp füzve 20 K. Lócai Sz. J. és Fábrián J.: Predikátori tárház Vác 1808 fb. köt. két kötet 30 K. Lengyel József: Templomi predikációk Debr. 1828 két kötet 20 k. Medgyes Lajos: Egyházi imakönyv. 1855 vk. 10 K. Mitrovics Gyula: Egyházi szónoklattan Sp. 1878 füzve két kötet 30 K. Murányi János: Bibliai szemelv. könyve, Debr. 1908 vász. köt. 30 K. Pazar József: Jézus példázatai 1877 2. füzet 10 K. Pápai Páriz J. átdolg. Tóth Samu: Keseny ut. Békés 1898 füzve 10 K. ugyanettől: Liturgia. Sp 1832. füzve 5 K. Somossy János: Keresztyén hittudomány, 1836 és 1838 Spat füzve, 2. kötet 20 K. Szikszoi Benj. Bibliat. szövetnek. Máté ev. magyarázata, Szeged 1814 kölv. 15 K. Folyt. köv.

Szerkesztői üzenetek

Gratulálód. Ha egy valamely eszmét életrevalónak tartunk: nem elég, hogy ennek a véleményünknek egy levélben vagy egy levelező lapon kifejezést adjunk. Agitálnunk kell, hogy az életre való eszme a gyakorlati életben testet öltöjön. **A lelkészértekezlet** vagy a lelkészi konferenciánk megtartásának **kezdeményezését** nem okvetlenül szükséges az **esperes** uraktól várni, Egy-egy vidék lelkészei teljes joggal vehetik kezükbe a kezdeményezés munkáját. Összeállítják a konferencia vagy értekezlet tárgysorozatát; gondoskodhatnak az egyes tárgyak előadóirol, megállapodhatnak a konferencia vagy értekezlet helyében, idejében. S mikor így teljesen elő van készítve az értekezlet vagy konferencia, ha nincs értekezlet elnök vagy kétséges — talán szerénységi okból — hogy ki hívja össze, az esetben felkérhetők erre az esperes urak. Akár úgy: csak nem télenkedni! V-a K-ly. **J-a.** Előre is köszönöm a **sajtó** érdekében jelzett tevékenységet. A **sajtó**

ügyének felkarolása egyetemes érdek. Az ifjusági egyesületekhez csakugyan nagyon illik **a sajtó, mint a jövő boldogságát előkészítő, munkáló intézmény erősítése, sőt erőssé tétele érdekében kifejtendő tevékenység.** A gondolkozó lelkek az üdvösnek ígérkező eszmékben találkozni szoktak. Ime a balogiványi-i confirmáltak egylete „már is küldött” 20 koronát lapunk anyagi erősítésére. Meg kell az ifjusági egyesületeket valaminő formában mindenütt alakítani s azokat munkába állítani: a többi jönni fog. Az ifjuság élete sokban hasonlít a méh életéhez: munkája is legyen a méh munkájához hasonló. **P-p l-n P.** A dátumok összevetéséből azt következtetem, hogy cikkét a püspöki körlevél elolvasása előtt irta meg és küldte nekem. A körlevél a cikk közlését feleslegessé tette. A mindennapi élet sok kívánságot, sőt szükségét állít a lélek elé. Ha ezek közül egyiket-másikat papira is vetjük, a köznek tesszünk vele hasznos szolgálatot. Ha ezt rendszerré tennők — legalább sokan, a mi lapunk is milyen elevenné válnék.

Kiadó: **A református egyházkerület.**

A kiadásért felelős: **Réz László.**

Ref. lelkész urak figyelmébe.

Egyházigondnoki számadási iverk és választói névjegyzék ivenkint 1-20 K-ért nálam kaphatók. Ugyazintén Konfirmációi Emiékklapok csinos kivitelben darabonkint 60 fillér, továbbá az összes ref. valláskönyvek állandóan raktáron. Énekkarok részére feketetáblájú — kemény kötés — 80 oldalas kottakönyvek darabonkint 15 K-ért kapható. — Bármely Magyarországon megjelent egyházi, tudományos vagy szép-irodalmi könyv általam megrendelhető:

FRIEDMANN HERMAN
könyvnyomdája és papirkeresk. Tornaalja.

GUNA GYULA

Presov orgonaépítő (Eperjes)

Hozom szives tudomására a t. ref. lelkész és kántortanító uraknak, hogy hangszertolcsepemot **ORGONAÉPÍTÉSRE** a legmodernebb gépekkel szereltem föl. Elsőrangú erővel dolgozom s azon kellemes helyzetben vagyok, hogy az orgona-építés terén a legkényesebb igényeknek is meg tudok felelni. Készítek

miniatúr concert és szalon-orgonákat

első minőségű anyagból a legsikerültebb rendszer szerinti öt évi jóállással. Vállalok principál sipok (rekvirált) beépítését 1200 K-tól és bármilyen mű e szakba vágó munkát jutányos árban, lelkiismeretes és szakzerli pontossággal. Vállalok továbbá orgonák karbantartását változatoként (pozitív) évi 50 K pauszálásban. Elsőrangú harmóniumok 2000 K-tól. Költségvetéssel díjtalanul szolgálók. Elsőrangú roforonclák!

Szives pártfogást kér

3-4

Guna Gyula orgonaépítő Presov

Nyomatott Gőmöri Zoltán nyomdájában Roznyón

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
Egész évre — 60 K Negyed évre — 15 K
Fél évre — 30 K Egyes szám ára 1 K 20
Megjelenik minden vásárnap.

Felelős szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Rozsnyón, a református lelkesi hivatalban, hová a
kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges
reklamációk küldendők.

A lelkeszek fizetésének rendezése.

... „Kérem, Tisztelendő ur, legyen szíves az eredeti díjlevelet lemásolni, melyet aztán én hitelesítek. Azután egy rovatos kimutatásban feltüntetni, hogy 1900—1919. dec. 1-ig mennyit fizettek a hivek stólában, proventuálékban és azt évről-évre értékelni. Ennek sürgős beszerzése a tegnapi tisztir értekezleten a főszolgabíró ur minden jegyzőt elkötelezett, — kijelentve azt is, hogy folyó év január 1-től kezdve — fizetési fokozatokba beosztva — minden lelkesz állami alkalmazott lesz, sőt az állam visszamenőleg 1920-ra is kiutalja összes megállapított illetményeinket, a proventuálék megszűnnek, mert így rendeli ezt a 217—920. sz. cikk.”

Vőfély uram — a körjegyző — bejelenti tehát az oly régen várt, oly igen áhított lakodalmi vendégséget. Pálcajára fel vannak írva a nyomoruságot, szegénységet megszüntető százasok és ezresek. Olyan édes örömmézzel tölti el lelkünket annak a tudata, hogy az Isten nem hagy el bennünket végképen, hogy nem leszünk a legutolsók a nemzet napszámásai között, amikor hirtelen eszünkbe jut, hogy az a bot nemcsak a megterített asztalra mutat rá, de mindjárt *itt* is... Most még csak a kisebbik végével, — mert... azt talán nem vonja senki kétségbe, — hogy ennek az örömdetes hírnök bejelentésére, a kívánt adatok beszerzésére *kizárólag az egyházi hatóság, az esperes lett volna illetékes*; ha másért nem, már csak azért sem lett volna szabad ismétellen elmellőzni, hogy az általa megtartandó értekezleten megállapodtunk volna a proventuálék értékelésében. Így „ahány ház, annyi létszen az értékelés.”

Hogy a bot vastagabb végének milyen lesz az ütése?... azt, aki látja a *jeleket*, tudja mérlegezni az eseményeket, minden próféta tehetség nélkül is meg tudja mondani. Bár volnék rossz próféta, de én úgy látom, hogy ennek a fizetésrendezésnek önkormányzatunk megsem-

misítése, egyházaink végpusztulása lesz a következménye.

Ha nem is részletesen, de ismerem meglehetősen a magyar prot. egyháztörténelmet, merem állítani, hogy oly rettenetes helyzetben nem volt még soha a ref. lelkesi kar, mint amilyenbe jutottak e fizetésrendezéssel a Cseh Szlovákia területén szolgáló lelkeszek.

Három esztendeje immár, hogy lengődünk a testet, lelket sorvasztó anyagi gondok között. Ruháink leszakadoztak, gyermekeinkre — ha jövőjükre gondolunk — csak sirva tekintünk, s akiknek szolgálunk, akiknek elsősorban volna kötelességük rajtunk segíteni, azoktól durva bánlatom a fizetésünk!... De hát miért rajzolja azt, amit sajnos tud, keservesen érez mindenki? És ebben a keserves, könyfakasztó helyzetünkben, lehet mondani az utolsó órákban oda jó hozánk, a nagyon megpróbált *emberekhez* az állam és kínál, ad nekünk megváltást, tisztességes megéltetést, ad olyan fizetést, amelyet az állam más munkás polgárainak. Ki ne fogadná el ezt, ki ne üdvözlőné a legnagyobb örömmel?... Láncaink lehullása közben kinek is jutna eszébe azt kérdezni, hogy *vajjon nem veszünk magunkra egy még nehezebb láncot?!...*

Pedig *meg kell* ám kérdezni! Mi nem gondolkozhatunk úgy, hogy aki hátul marad, tegye be az ajtót! Reánk egy vérrrel is megszentelt örökség maradt, azoknak a börtönt viselt, gályarabságot szenvedett gályarabok emléke, akiknek bármennyit szenvedett is a *testük*, de a *lelkük, a papi becsületük nem volt eladó*. Meg kell tehát kérdeznünk a kegyeret, a megéltetést nyújtó gazdát, hogy a fizetésért mi létszen a szolgálat, mi annak az ára?... Mert hogy valamiféle *ára* lesz, az több mint bizonyos. Attól az államtól, mely eddig éreztünk még *semmit sem tett*, mégis napról-napra üldögeti a részt egyházi és iskolai autonómiánkon, ettől az államtól, mely bizonyára tndatával bír annak, hogy az édes anyánk sem volt velünk szemben önzetlen, a nyújtott államsegélyért *az is meg-*

követelte egyes gimnáziumoknál bizonyos számu tanárok kinevezését s a felettük való jurisdictiót, én teljes, minden *érdeknélküli önzetlenséget várni nem tudok*. És ha ez az állam ma vagy holnapután csakugyan követelni fogja tőlünk az árt, annak a szent örökségnek, önkormányzatunknak, egyházunk függetlenségének, szóval mindannak a feláldozását, aminek megőrzésére bennünket az eskü is kötelez, *ugyan mit fog az a fizikailag is, lelkileg is megtört lelkesz válaszolni?!...*

Tegyük fel azonban, hogy én nagyon is sötét képet rajzolok, egy rózsás szemüvegen át nézve tétélezzük fel, hogy a *demokrata* állam meg is felel „*jelző*”-jének, tiszteletben fogja tartani úgy a testületi, mint egyéni *jogokat*. Ha valaki ezután is szabadon hirdeti lelkiismeretének a meggyőződését, ha meglátva a jogtalanságot, törvénytelen- ségeket az igazság bátor hirdetéséről ismeretes ref. lelkeszek megmondják a véleményüket ez után is úgy a nagyoknak, hatalmon levőknek, mint a kicsinyeknek, s mindezekért nem kell attól félniök, hogy máról-holnapra beszűntetik a fizetésöket, még mindig marad egy nagy kérdőjel!

Tudjuk nagyon jól, hogy a nemzetgyűlésen igen nagy pártja van az *egyház és állam szétválasztásának*, a kormány organumai ezt a nemzet belső életét illetőleg mint egy ideált hirdetik. A kormányt ma még bizonyos, — előtünk ismeretlen — szempontok tartóztatják vissza ennek a megvalósításától. De hogy megvalósul, ez is több mint bizonyos! Ha igen, mi lesz a következménye?... Miután e kérdést illetőleg nem csak *jelek*, de *tények* vannak előtünk, még könnyebb a jóslás! Semmi egyéb, mint — kivéve a kiveendőket — egyházaink végpusztulása! Mert az a nép, — amely ma is az *államhoz* utasítgat bennünket a fizetésünkkel, ha még egyszer megköstolja a nem fizetést, az államnak az istápolását, az semmiféle egyházi teherhordozásban nem fog többé résztvenni, sőt igyekezni

log osztályra bocsátani azt a kevés földet is, mely — mint megélhetésünk forrása — egyedül állott a közelmúltban rendelkezésünkre!

Nem szeretném, hogy bárki is azon értelmet adná jelen soraimnak, mintha én szükségesnek tartanám a limine vizsautasítani az állam segítő kezét. Hiszen az *árt.*, a kormány szándékait nem ismerjük és aztán a feltevés a tényállástól, a valószínű a valótól nagyon messze van. Jelen soraimnak csak is az a célja, hogy az én atyámfiai gondolkozzanak — a jelek után — az eshetőségek felett, és ha valamikor, most legyen elég téve az irás szavainak: „mindeneket jól megvizsgálgatok és a mi jó, megtarisátok.” Nem tehetek róla, de én részemről: „Timeo danaos et dona ferentes!”

Sütő Áron

ref. lelkész, e. m. főjegyző.

Építés az egyházban.

Akiknek módjukba van, hogy a külföldi református egyházi életéről némi-nemű tájékozódást szerezhetnek, azok látják, mint haladnak előre az egyház építésében a mi hitbéli testvéreink. Ha egy pillanatra megállottak ők is az uton, amelyre jutottak, az a rövidke idő csak arra szolgált, hogy szettekinssenek az ujnak tetsző mezőkön s azután megtalálva, illetve megmaradva az egyházépítés terén, hirtelen eligazodtak, beleilleszkedtek a majdnem elhagyott munka medrébe. Vagyis kezükbe vették a bibliát, hogy a református egyházat ismét reá helyezték ez örökké megmaradó fundamentumra. Hogy kik? ne kérdezzük, mindenesetre azok, akik Isten be-széde hatása alatt állanak és vallják — akár gyülekezetek, akár a gyülekezetek vezetői — hogy „a kis vesszőszál helyébe nevedik mirtus és léssen az Urnak nevére örökkévaló jegyül, mely el nem törültek (Ézs. 55 r. 13 v.)

Bár „a kritika röpentüi száilnak” a Református Egyház és Iskola” című lap felé, mégis csak mindenki bevállhatja, a lilkon bezárt ajtókat mögött épen úgy, mint a nagy nyilvánosság előtt, hogy ugyanam igazak e lap szerkesztőjének szavai: „szintelen és vértelen az egyházi életünk.” Hogy miért? azt hiszem, módunkba lesz kifejteni, akár e lap hasábjain, akár egy lelkészi konferencián vagy ha kell, hivatalos fórumok előtt is. Egyelőre csak annyit, hogy mi Csehszlovákiában, avagy Ruszinszkóban levő reformátusok nagyon keveset tetünk, vagy sokszor épen semmit az egyházépítés munkájában.

Az erdélyi „Egyházi Szemle” mily sok ragyogó példával szolgál nekünk, kik mint a költő által megénekelt szárnya szegett madár féllábon állva egykedvűen nézzük a napok folyását. Erős a hitem, ha mi magunk nem így cselekednénk, már más volna a mi egyházi életünk is. Engedjenek meg azok, akik másképp vé-

lekednek, de nekem visszatetsző, hogy a mi gyülekezeink a maguk erejéből semmit sem akarnak megkezdeni. Az államtól várnak segítséget, támogatást a helyett, hogy előbb ők maguk mutalnák fel áldozatkészségüket. Pedig — hej — de sok helyen bebizonyíthatnák gyülekezeink, ezekben élő gazdag és szegényebb sorss hittestvéreink, hogy nemcsak szájjal vallott a hitük, de cselekedeteik is vannak.

És itt eljutottam ama gondolatom kifejezéséhez, amellyel régebb idő óta fog lalkozom, hogy az egyház építését, ha szívünkre vesszük és munkálkodni akarunk, mutassuk meg mi reformátusok úgy, hogy adakozzunk egy református főiskolára, annak létesítésére. még pedig mielőbb. Egy pillanatra se tétovázzunk, mert ha pusztán csak a lelkészképzést tekintjük is, már hiányt fogunk szenvedni. Ha ez évben már megnyilna is a theologiai fakultás, akkor is csak hat év múlva lépnek ki belőle az okleveles lelkészek. Mindennap elmúlása veszedelmet jelent, annyival is inkább az esztendőké. Nem nézhetjük tovább-tovább tétlenül egyházi életünk sorvadását, mert ez egyenesen a pusztulás felé vezet.

A régi ezüst forintok idején, amikor kevesebb volt a pénz, de sokkal több és nagyobb az áldozatkészség, azok a mi őseink ugyebár sok iskolát tudtak felállítani, nem kimélve önmagukat, vagy onukat; csak egy cél lebegett előttük, hogy a vesszőszál hatalmas fává legyen és építsenek az Urnak nevére örökkévaló jegyet. Az iskola nemcsak a világi tudományokban nyújt haladást, de az egyház iránti szeretet nevelője is lehet, tudja mélyíteni a hitet. Nem a magunk dicsőségére akarom én, hogy főiskolát állítsunk fel, mert egyedül Istené a dicsőség, hanem azt akarom, hogy a mai hitetlenkedő korban az egyház iránti áldozatkészség meglazulása idején, mutassuk meg, mi református magyarok, hogy nem vagyunk hálátlanok egyházunkkal szemben, mely eddig is hűségesen vezérelt és táplált, de mi is készek vagyunk áldozatot hozni arra, hogy egy általunk felállított főiskola homlokán maradandó jegyül legyen bevésve „épült az eklézsiák adományaiából.”

Erdélyben nagyszerűen halad a munka. Az alsóbb fokú iskolák szaporodnak, a főiskola látogatott s mind ez azért, mert van egyház iránti buzgóság, törhetetlen hűség. Nem egy két vezető férfiú vállára igyekeznek rátenni a megpróbáltatás keresztjét, hanem minden eklézsia kiveszi abból a részt. És ez így van jól, megtartják, amit az irás szól: egymás terhét hordozzátok.

Református hitbéli testvéreim! Ne legyen közömbös előítetek egyházunk jövője, ne szorítsátok a nemtródomság vagy az önzés szűk korlátai közé e sorokat, melyek arra hívnak mindnyájunkat, hogy létesítsünk mielőbb egy főiskolát magunknak. A „Református Egyház és Iskola” utolsó munkát végez, tehát nehéz feladatok megoldása vár reá, de azt hiszem, önmagát fogja megbecsülni, ha teret nyit arra is, hogy nyilvánosan

nyugtázza azoknak neveit, akik egy új főiskola alapjaihoz áldozatok megmutatása végett heklüldik adományait. „Kiki amint elgondolja szívében, úgy cselekedjen, nem szomorúságból vagy kényszerítésből; mert a jókedvű adakozót szereti az Isten.” (Pál II. Kor. 9. r. 7. v.)

Siposs Imre
lelkész

A ruszinszkói külön kerület.

Réz L. barátom *elvi* alapon hangoztatja azon meggyőződését, hogy a ruszinszkói e megyéknek külön kerületet kell alkotni, de conventi, zsinati vonatkozásban egységben a szlov. kerületekkel. En pedig azt tartom, hogy ha P. R. nem kap külön autonómiát, felesleges külön kerületet alkotnunk, nincs értelme, a „történelmi fejlődés” nem teszi indokolttá, hogy 64+56 egyház két kerületet alkosson. (E számok; illetve állítás jelentőségét nem értem. A szlovenszkói tiszáninneri egyházkerületnek van 5 egyházmegyéje s ebben 138 *anyaegyház* községe, még ha a 12 lemenne is belőle, akkor is maradna 126 *anyaegyház*; a dunáninneri egyházkerületnek van 2 egyházmegyéje s ebben 79 *anyaegyház*. — Ruszinszkó területén van 67 *anyaegyház*, illetve a kérdéses 12-vel 79, Szerk.) Minthogy azonban P. R. nak a békeszerződésben az autonómiája, a *belkormányzata* biztosítva van, annak életbeléptetése esetén P. R. olyan viszonyban lesz Csehországgal, mint ahogy volt Magyarország Horváthországgal, jogi absurdum az, hogy mi a szlovenszkói testvérekkel a kormányzást illetőleg, vagy bármilyen vonatkozásban is egyek legyünk, mert májkép már emítellem, megtörténhetnek, hogy a cseh közokt. ügyi miniszternek a szlovenszkói egyh. kerületekre érvényes rendeletét P. R. kormányzója, vagy tartományi gyűlése nem engedné végrehajtani. Ép mert a mi tudomásunk szerint ez autonómia megvalósítása minden bizonnyal meg lesz, *következik belőle az az absurdum* is, hogy a szl. t. inneri egyh. kerület megtiltja az ungi 12. egyháznak hozánk való csatlakozását, akkor, midőn azokat — bizonyára akarattuk ellenére — a politika, az államhatalom *már is* elszakasztotta a régi ungi e. megyétől, és kimondta, hogy e 12. *község P. R. területéhez tartozik*. Ha pedig a szl. t. inneri egyh. kerület azt tartja, hogy az ő határozatuk nem absurdum, ha Réz L. barátom nem tartja az ungiak helyzetét „vlsmajor”-nak, akkor bocsánatot kérek, nincs jogi, törvényes alapja a szl. t. inneri egyh. ker. megalakulásának se, miután a tudomásom szerint a régi *anyaegyházkerület* nem kérték ki az elbocsátó levelet. (A következtetések tévesek, mert a kiindulási alapjuk is téves. Szerk.)

Ha már benne vagyunk az „abszurdumok”-ban, magam iránti, de az olvasó közönséggel szemben is kötelességem válaszolni egy megjegyzésre, mellyel a szerkesztő „Facta lequuntur” c. cikket kísérte. „Fogalmak összezavarása

és *ad absurdum* vitele a convent és a ruszinszkói em. köz. bizottság közt felállított analógia." Szó sincs róla, valamint nincs szükségem arra a történelmi okfejtésre, mellyel a Szerkesztő ur a convent létjogosultságát bizonyítja. Két kifogás hangzott el a „bizottság” ellen. Az egyik az, hogy ilyen szervezet egyházalkotmányunk nem ismer, a másik az, hogy tagjait nem a presbitériumok választották. Ezzel szemben állítom ma is, hogy ha a magyarországi egyházkerületeket *közösen érdeklő ügyek* intézésére, az államháttalom előtti *képviselőre* (? Szerk.) meg lehetett alkotni a presbiteri egyházalkotmányba ütköző „conventet”, akkor a ruszinszkói e. megyéket *közösen érdeklő ügyek* intézésére, egy ideiglenes *képviselőre* nekünk is jogunk volt egy bizottságot választani. Ami pedig a tagok megválasztását illeti, ugyanazon a nyomokon haladtunk, amelyen az erdélyi, tiszántúli és dunamelléki egyházkerületek, melyek a törvény világos rendelkezése dacára, a convent tagjait a maguk kebeléből választották. *Amaz* a többség határozta el a szerk. megjegyzés szerint a „szükségletek keresztülvitelére”, — a kisebbség, sullyal bíró emberek, meghajoltak előtte. — *Ezt* a többség határozta el, nem örömmel, hanem a körülmények kényszerítő hatása alatt, nem is örökre, hanem csak ideiglenesen és bár mindez tudott dolog, az *egyetlen kisebbség*, a csepei egyház *lelkésze* nem akar előtte meghajolni. — Vagy igen, — miután belátta, hogy dacára a nagyon megdicsért magatartásnak, — a körözött határozatnak nem lett semmi eredménye.

Sütő Áron
egyházm. főjegyző.

Nyugati vélemény a keleti ref. egyházi szervezkedéshez.

Nem fogadatlán prókálór szerepére vállalkozom, hanem közös egyházi lapunknak olvasói érdekében vettem fel a tollat, hogy kérjem várva várt lapunk fáradhatatlan buzgalma felelős szerkesztőjét, hogy a ruszinszkói szervezkedési vitát ne folytassa tovább lapunkban. Komjáthy G., Sütő Áron és Nagy Lajos cikkei és Szerkesztő ur többrendbeli hozzászólásai és aljegyzetei után teljesen tisztában áll előtünk, dunáninneni kerületbeliek előtt is a dolog.

Sőt talán az bátorított jelen cikkem megírására, hogy vannak dolgok, ügyek, amelyeket sokkal jobban meg lehet itélni távolabbról, mint közvetlen közelből.

A tényállás ugyebár az: az ungi ref. egyházmegye 1919-ig a maga teljességében a magyarországi tiszáninneni egyházkerülethez tartozott. Az 1918. évi eget és földetrazó zivatar mind az öt ref. egyházkerületünket szétválasztotta, sőt az erdélyi egyházkerületet egészen elszakította az anyatesttől.

Igen sok egyházmegyénk, sőt egyes egyházunk kettévágtva két országba került.

Ezen legújabb történelmi fejlődés eredményezte, hogy a négyszáz éves történelmi fejlődésű magyarországi tiszáninneni egyházkerületből és szomszédságában

alakult egy új tiszáninneni egyházkerület, a szlovenszkói.

Ezen új egyházkerület egyik egyházmegyéje, az *ungyi* nemcsak hogy a régi egyházmegyéitől elszakított, hanem ezen egyházmegye egy része Szlovenszónak jutott, 12 egyháza pedig az önkormányzati joggal és külön állami szervezkedéssel békekötések alapján felruházott Podkarpatska Rus kormányzóságába osztott.

Minden tiszteletem, nagybecsülésem mellett sem érthetek egyet Szerkesztő urral abban, hogy „*Csehszlovákia egységes állam, amelynek egy alkotó része Ruszinszkó is*.” Prágai kormányoknak ez a kedves kívánságuk, tervük, de a különböző békekötéseknek nem ez volt a szándékuk, sőt nemcsak a ruszinszkói, de a vérbeli szlovenszkói politikusok sem fogják ezen tervet soha tudva előmozdítani.

Nekünk szlovenszkói magyar reformátusoknak még kevésbé lehet érdekünk, hogy előmozdítsuk, sietessük Ruszinszónak és Szlovenszónak Cseh-Szlovákiában egységes állammá való alakulását. A császári és királyi elnevezés között amilyen nagyfontosságú volt az a „és” szócska, ép oly nagyjelentőségű az a választó jelecske cseh és szlovák között, mert az jelképezi a békeszerződésekben beigért autonómiát.

Mi reánk dunáninneniekre mi következhetné az egységes állameszméből? Csehországi református egyházakat csatolhatnának hozzánk, csehországi pap lehetne a püspökünk, szóval megszűnének szlovenszkói egyházkerület lenni. A történelemben évtizedek és századok egy-egy lépés, ami most képtelenségnek látszik, az államnyelvnek utódaink által való tökéletes elsajátítás után egészen természetesnek fog tetszeni. A prágai kormány vágyát netovábbja úgy is ez.

Ha a békekötések Ruszinszónak külön kormányzati jogot adtak és az ungi ref. egyházmegyéből tizenkét egyházat Ruszinszókhoz csatoltak, akkor ez olyan vis major, mint az, hogy a szlovenszkói tiszáninneni egyházkerület nem maradhatott meg a magyarországi tiszáninneni egyházkerületben.

Szerintem Ruszinszkó területére került összes ref. egyházunk szervezkedése reájuk nézve életszükséglet. Az azután más kérdés, hogy a ruszinszkói ref. egyházkerületet sikerül-e majd kormányengedéllyel konvent és zsinatban egységesíteni a szlovenszkói egyházkerületekkel.

Ha ez esetleg nem sikerül, akkor ez fogja legjobban bizonyítani Ruszinszkó féltékenységét önkormányzati joga érdekében és ez fogja legfényesebben megcáfolni Cseh Szlovák—Podkarpatska Rus egységes államiaságát.

De ebből legyen elég, hogy minél több hely maradjon lapunkban magyarországi, erdélyi, jugoszlávai hittestvéreink dolgairól való közléseknek és Péter Mihály felette érdekes és tanulságos fordításainak.

Kell tudnunk, hogy akikkel egy fedél alá kerültünk, mint vélekednek rólunk és mit irnak, beszélnek abban a tudatban, hogy mi nem értjük, nem halljuk.

Kamocsa. Boross Kálmán.

(A Ruszinszkó területén élő református egyházak szervezkedési kérdésében a vélemények nyilvánítása elől lapunk hasábjait nem zárhatjuk el, mert e kérdést nagyon fontos közegyházi kérdésnek tartjuk; bizonyosság e véleményünk mellett éppen e cikk. Az objektív kritikára és vitára az oly kérdéseknek, minő a ruszinszkói ref. egyházak szervezkedése is, szükségük is van. Szerk.)

HIREK.

DEÁK MIHÁLY

1836—1922

A máramaros—ugocsa egyházmegye legidősebb lelkésze hunyta örök álmra szemét ez év január 13-án. A nagy kegyelmű Isten hosszú időt engedett neki e földön s most szólott az Úr: porból vétettél, porrá kell lenned. Több mint félszázadon át hirdette a testé lett Igét. Ez idő alatt a tiszakeresztúri gyülekezet jó és balsorsban követte atya vezetését. Mint az aratásra megérett gabona, úgy kerül a menyeyi csűrökbe, várva földi sáfárkodása után az ítéletét.

Koporsójánál Biky Ferenc esperes mondotta el magasztos imáját és bucsuztatóját. Szép Ferenc tiszaujhelyi lelkész tartalmas prédikációval oktatta az élőket a mulandóságra s méltatva a református lelkész pályafutását. Korábban elhunyt hű felesége sirja mellett, pihenjen csendesen.

Életrajza: Deák Mihály született 1836-ban aug. 22-én Révkomáromban, Komárom vármegyében. Gimnáziumi tanulmányait a szatmári róm. kath. gimnáziumban végezte. A lelkészi pályára pedig Debrecemben készült. Volt segédlelkész Bagamérban, Csonkapapiban és mint lelkésztanító 4 évig működött Borsován. 1872. év április 24-én lett tiszakeresztúri lelkész, hol halála napjáig működött. S. I.

— **Lelekészválasztás.** A számban megfogyatkozott zólyomi és besztecebányai református hívek január 16-án választották meg az üresedésben volt zólyomi egyház lelkészi állására egyhangú meghívás útján *Puskás István* helyettes lelkészt. A választást vezette Konta Károly esperesi megbízott.

— **Halálozás.** Ifj. *Thuránszky Tihamér*, V. gimn. oszt. tanuló, thurapataki és komjáthnai Thuránszky Tihamér felsőzempléni ref. egyházmegyei gondnok és tolcsvai Mezőssy Anna szülék fia, f. évi január hó 16-án, életének 15-ik évében, hosszas szenvedés után meghalt s 19-én temették el nagy részvét mellett Hegyiben a szülői házban s helyezték örök nyugalomra a szalóki családi sírkertben. Isten lelke erősítse a nagy próbára tett szülék lelkét nagy fájdalomuk keresztényi elviselésére.

— **A máramaros—ugocsa egyházmegye** intéző bizottsága a jövő hó elején néhány sürgős ügy elintézése végett gyűlést tart. Szó lesz a kerület mielőbbi megszervezéséről is.

— Az amerikai presbiteriánus egyház küldöttjei előtt Pozsonyban a máramaros-ugocsa egyházmegyét Biky Ferenc esperes fogja képviselni s kifejteti, hogy egyházmegyénk gyülekezetei mennyire rá vannak utalva a támogatásra.

— Választás. Futó Zoltán — a nem rég elhunyt szentesi első lelkész — békésbányai esperes helyére az egyházmegye gyülekezetei egyhangú bizalommal Harsányi Pál gyomai lelkészt, az egyházmegye főjegyzőjét, választották meg esperessé.

— A hitélet és vallásos buzgóság erősítése Balogványiban. A balogványai „Confirmáltak Egyesülete” folyó hó 24-én este az iskola termében *vallásos estélyt* rendezett. Veress Károly lelkész a gyülekezeti éneklés után bibliát magarázolt; szavalkók s énekszólok is voltak a műsoron. A lelkész „A vallás szerepe a családi életben” címen nagy figyelemmel hallgatott felolvasást tartott. A buzgó fiatal tanító pedig a Református Egyház és Iskola-ból olvasott fel a gyülekezetek életében előfordult s követésre méltó eseményekről szóló részleteket. A vallásos estélyen a balogványai gyülekezet tagjai nagy számban vettek részt. Vajha mentől többen megértenék a kor kívánalmát s mentől több gyülekezetből hozhatnánk híreket a lélek vezette gyülekezeti munkákról.

— A Skót Missió új vezetője Budapestén. A háború kitörése óta a budapesti skót missiót dr. Nagy Sándor magyar lelkész vezette, miután a missió vezetőjét Rev. y. M. Webster missionárust felettes hatósága, saját akarata ellenére, hazarendelte. Mint értesülünk, a hosszú intervallum most a végéhez közeledik. A skót egyház kinevezte budapesti vezető missionáriussá Rev. William Beveridge newdeer-i lelkészt, aki a kinevezést elfogadta. A skót lapok míg egyfelől fájlatják, hogy egyik kiváló történettudósuk távozik el más munkatérre, másfelől azonban Beveridge e lépésében kiválóságának egy újabb jelét látják. Mert a bátorságnak és a lelki erőnek nem mindennapi mértékét mutatja az, hogy Rev. W. Beveridge így meglelt korbán (harminc éve fejt már ki lelkészi és közéleti tevékenységét) ülteti át tevékenysége fájának gyökereit és pedig idegen talajba. Az a hivatás is vár az új vezetőre, hogy Budapest székhelyvel a skót presbiteri egyházak követi tisztét töltsse be a közép-európai testvéregyházaknál. A magunk részéről a legnagyobb örömmel üdvözljük Beveridge urat, mint a Skót Missió új vezetőjét.

— Eladó könyvek jegyzéke néh. *Bacs-kay Sámuel csapi ref. lelkész könyvtárból.* (Folytatás) Schökh után Kálnicky Benedek: Közöns. Ker. Egyház történet. Sp. 1848. és 1850. 2. kötet füzve 20 K. Szolnoky Gerzson: Hét-köznapi imáds. Hbőszörmény. 1901 füzve, 10 Szentgyörgyi Király István: 10 halotti beszédek, Nagyenyed 1852. 5. Stáncsics Mihály: Ált. viágtört. az ifj. szám. Buda 1841 füzve 5. C. H. Spurgeon: A kapu előtt. Bpest 1912. 5. Szalócy Pál: Egyházi besz. Bersieről 2 kötet, füzve 10. *Soltész és Szinyei:*

Görög-magy. szótár. Sp. 1875 füzve 735 old. 30. Tompa Mihály: Halotti emlékbeszéd, Miskolcz 1867. füzve 20. Tompa Mihály: Egyházi beszédek Miskolcz, 1864. füzve 20. Törös Bálint: 3 heti könyörgések 1819. igen használt, 10. Tóth Sámuel: Egyh. törvények, hívi kiad. Debr. 1882. ujonan kötve 10. Theleman Ottó: Kálvin élete Pest. 1871 díszkötés 10. Paulik János: Luther 95 tétete 2. kiad. füzve, 5. Mindszenti Imre: Krisztus mindenkben, egyh. beszédek Debrecen, 1885, füzve, 10. Wohlfarth dr. Ujtestamentom magyarázata Palesztina térképével 1. rész. ford. Ince D. és Herepel Gergely. Kolozsvár, 1852, vászonkötés. tiszta, 30. Ugyanazon mű 2. rész. 1854. 40. Varga István: Az izraeliták régi rendtartásai és szokásai, Debr. 1818. 3 rész, kemény papirkötés 15. Zagyva Imre: Templomi köznapi bűnbánati imák. 1869. kötve 10. Zsarnay Lajos: Apologéika Sp. 1858. nincs itthon. Gian Gialomo Maurette: Bucsú szava a pápához (olaszból ford. Szabadi Béla) Budapest, 1900. füzve, jó 4 K. *Könyvek a 18 századból:* A Bibliából vallástörténelmi magyarázatok, 520 oldal, papirkötés, 1700 előttről lehet. Bod Péter: (Cim hiányzik) Bibliai lex. Betlen Kata grófnőnek ajánlva. 1776. ból igen kopott. Bod Péter: Szent Biblia története, Szeben 1748. füzve, igen kopott. Körössy Mihály: Magyar concordancia (bibliai lexikon) Győr 1788. kötve, rongált. Kovács József: Magyar Aeneis, Komárom 1790. kötve, kissé kopott. Maklári János: Köznapi imádságok, Kassa 1794. kötve, jó. Szentmiklósi Tim.: Katedral gyűjt. Győr. 1790. kötve, jó. Horváth Ádám: Hunniás, a magyar Hunyadi (Iliás után) Győr. 1787. kötve, igen rongált. Verestóy György püspök: Hálta'kal való, — Kolozsvár 1783. jó. Verestóy: Emlék beszédek erdélyi főurak felett. Kolozsvár 1783. háta sérült. Helvetika Confessió, Debrecen, 1791. kötve, rongált. Bibliai lexikont tartalmazó, kis nyolcadrészt, igen rongált első 2. lap hiányzik, hátlapján alul homályos feljegyzés 1793. ból. B. P. 6. heti reggeli és esti könyörgések Győr, 1792. 1. köt. jó, 2. köt. jó, első 36. oldala írva van. (A 18. századbeli könyvek ára megegyezés szerint a tulajdonossal) Folyt. köv.

— Rövid hírek innen-onnan *Szilády* Áronl. a halasi tudós papot, a M. T. Akadémia össülésén *Berzeviczy* Albert üdvözölte *akadémiai tagságának 60 éves évfordulója* alkalmából. — *Bereczk* Sándor szegedi lelkész, em. tanácsbíró 57 éves korában meghalt s helyére *Bakó* Lászlót, a Bethlen Gábor-kör elnökét választották meg lelkésszé Budapestről. — *A theologiai tanterv reviziója* ügyében a magyarországi négy theológia küldöttei dec. 28-án Budapesten értekezletet tartottak.

— *Adomány.* Lapunk anyagi erősítésére Kajdy Menyhért alsó-mihályi (Zemplén m.) lelkész ur 18. koronát küldött, mint három konfirmandus gyermek e célra történt adakozását. — A lelkész ur iránt a figyelem ébresztésért, elismerésünknek, — az adakozó konfirmál-

tak iránt áldozathozatalukért köszönetünknek adunk kifejezést. Szerk.

Szerkesztői üzenetek

S—s l—e. Cs—e. A cikk némely részében nem eléggé objektív. A jelen esetben ha nem indokolt, de érthető volna a subjektívismussal kifejezése is: azonban az objektívismussal képviselt igazi erőt. Szívesen veszem a szövegben levő kérdésekről az elvi magaslapon levő cikkeket. — Szomorú képek részletei azok a közölt nyilatkozatok. A törvénytisztelet és a szervezethez az erőnek biztosítékai. — A lap-alapításhoz sok minden kell. Valóban örvendetes dolog, ha ott az a sok minden meg van. Szívesen köszöntök! — V. Károly. Üdvözöllek jó munkálkodásodban. Csak jöjjön a jelzett dolgozat. Ugy van: a gyertyát né rejsük véka alá: sem pedig ne üdögéljünk a setétben, ha van mivel világítanunk. — K. K. K—a. Köszönöm az értesítést. Így volna az helyén és kívánatos minden egyes esetben. A másik értesítésre is visszatérünk még a lapban.

Kiadó: *A református egyházkerület.*

A kiadásért felelős: *Réz László.*

Ref. lelkész urak figyelmébe.

Egyházigazgatói számadási iverk és választói névjegyzék iverkint 1:20 K-ért nálam kaphatók. Ugyisint Konfirmációi Eméklapok csinos kivitelben darabonként 60 fillér, továbbá az összes ref. valláskönyvek állandóan raktáron. Énekkarok részére feketetáblájú — kemény kötés — 80 oldalas kottakönyvek darabonként 15 K-ért kapható. — Bármely Magyarországon megjelent egyházi, tudományos vagy szépirodalmi könyv általam megrendelhető.

FRIEDMANN HERMAN
könyvnyomdájá és papirkeresek. Tornaia.

GUNA GYULA

Presov orgonaépitő (Eperjes)

Hozom szíves tudomására a t. ref. lelkész és kántortanító uraknak, hogy hangszertelepedem **ORGONAÉPÍTÉSRE** a legmodernebb tem. föl. Elsőrangú erővel dolgozom s azon kellemes helyzetben vagyok, hogy az orgonaépítés terén a legkényesebb igényeknek is meg tudok felelni. Készítek

miniatúr concert és szalon-orgonákat

első minőségű anyagból a legsikerültebb rendszer szerint öt évi jóállással. Vállalok **principál** sípok (rekvirált) beépítését 1200 K-tól és bármilyen e szakba vágó munkát jutányos árban, lelkismeretes és szakszerű pontossággal. Vállalok továbbá orgonák karbantartását változatlanul (pozitív) évi 50 K. pauszálásban. Elsőrangú harmóniumok 2000 K-tól. Költségvetéssel díjtalanul szolgálók. Elsőrangú referenciák!

Szíves pártfogást kór 4—4

Guna Gyula orgonaépitő Presov

Nyomatott Gömöri Zoltán nyomdájában Roznyón

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:		Felelős - szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ	Szerkesztőség és kiadóhivatal: Rozsnyón, a református lelkesi hivatalban, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.
Egész évre — 60 K	Negyed évre — 15 K		
Fél évre — 30 K	Egyes szám ára 1 K 20		
Megjelenik minden vásárnap.			

Az egyház és állam szétválasztásának kérdéséhez.

(R. L.) Az egyház és állam közötti viszony kérdésével Kálvin az ő műveiben, főleg főművében sokat foglalkozik. E viszonyra vonatkozó tanításaiban benne foglaltatik az egyház és állam szétválasztásának a kérdése is, mint következménye a kálvinista gyülekezeti egyház-fogalomnak.

Ezidőszerint és e helyen nem elméleti szempontból kívánok foglalkozni az egyház és állam szétválasztásának kérdésével. Sokkal lázasabb ma még az egyházi közélet is, sokkal forrongóbbak a társadalmak, sem hogy elméletekkel foglalkozhatnánk. Ma a gyakorlati kérdések egész sorozata vár megoldásra — az állam és egyház életében egyaránt.

Ezek közé a megoldásra váró kérdések közé tartozik az egyház és állam közötti viszony rendezésének, szabályozásának kérdése, vagy — amint egyik politikai irány értelmezi e rendezést, szabályozást — az egyház és állam szétválasztásának a kérdése. És pedig e kérdés megoldását egyik-másik politikai párt mindinkább sürgeti. Alig mulik el egy nap, amelynek politikai eseményei között ne szerepelne az egyház és állam közötti viszony szabályozásának kérdése, még pedig a legkomolyabb formában. A politikával foglalkozó s abban járatosnak látszó körök még kormányválság-híreket is vonatkozásba hoznak nem egyszer az egyház és állam közötti viszony rendezésének kérdésével.

Ezt a kérdést — még ha a legradikálisabb, vagy helyesebben, a legszélsőségesebb megoldási módot vesszük is bírálat alá — ha figyelembe akarjuk venni a való állapotokat, ha tehát reális politikai szemszögből akarjuk a helyzetet megítélni, Csehország és Szlovenszko szempontjából külön-külön kell vizsgálni és bírálni. Csehország szempontjából nem foglalkozunk e kérdéssel, mert az ottani viszonyokat személyes, tehát közvetlen tapasztalatok alapján nem ismerjük. E kérdést pedig annak gyakorlati oldaláról

tartjuk szükségesnek ezidőszerint vizsgálni. Ez az oka, hogy csak Szlovenszko szempontjából mutatunk rá egyes momentumokra.

Szlovenszko szempontjából is más-más a helyzet: ahoz képest, hogy az állam az egyházzal szemben a jogok és vagyon elkönfiskálásának elvi állásponjtára helyezkedik-e, vagy a kérdést az egyház és állam közötti viszony rendezésével, kölcsönös megértés útján akarja megoldani? Jog és vagyon konfiskálása esetén az a helyzet Szlovenszkon, hogy — több mint valószínű — megkezdődnek a nagy és éles kulturharc. A kölcsönös megértésen alapuló megoldás esetében kívánatosnak mutatkozik az állami eredetű egyházi vagyon kérdésének és az ezzel összefüggésben álló kérdéseknek figyelembe vétele, mely kérdésnek már évtizedekre visszamenő tárgyalásai s vizsgálódásai vannak. Figyelembe jöhet s jönnie kell a róm. kath. egyház autonomiája kérdésének és az azzal összefüggésben álló s megoldásra váró kérdések sorozatának.

Egy dolog van, amelyre, mint általános jellemző szlovenszkói helyzetre rámutathatunk s ez az, hogy Szlovenszko népe — felekezetre és nemzetiségre való tekintet nélkül — vallásos és egyházias érzésű — még azoknak a mesterségesen kiesztelt vallásellenes eszméknek terjesztése dacára is, amelyeket a háboru utolsó két évében és azóta részint kiesztelt taktikai, részint politikai okokból alkalmaztak, de amelyekkel csak annyit értek el, hogy bizonyos vidékeken meglóhasztották a vallásos érzés melegét és főleg az egyháziasságot, de azok forrásait ki nem pusztították.

Szlovenszkon tehát az egyház és állam — különösen szélsőséges mérvű — szétválasztásának meggyőződéses párthive, még kevésbé követelője nem sok van. Szlovenszko népe nem fogja megszavazni az egyház és állam szétválasztását, nem főleg a szélsőséges irányzat terve szerínt. Évezredes viszonyt pedig a szélsőséges elveknek megfelelő módon egyszerű *leszavazással* próbálni megoldani — legalább

is veszedelmes kísérlet. A lelkeket érdeklő ügyet csak a lelkek megnyugvására szolgáló módon szabad és lehet megoldani.

Az egyház és állam szétválasztásának kérdését radikális módon, annál inkább szélsőséges módon megoldani azért is csaknem lehetetlen, mert ehé a szükséges előkészületek, az idő rövid voltánál fogva is, nem történhetek meg sem az állam, még kevésbé az egyházak részéről. — Az egyházak életműködését megbénítani nem állhat érdekében az államnak még a legkonszolidáltabb viszonyok között sem. Ugy itéljük, hogy az államnak mindenkor, de különösen ma, egyenesen szüksége van az egyházak minél intenzívebb tevékenységére; szüksége van arra, hogy ténykedése annak a nagy organismusnak, melyet egyháznak nevezünk, életműködésével összhangban legyen.

A szóban levő kérdésben az egyház és állam közötti viszony szabályozásáról, rendezéséről lehet szó csupán. És pedig a kölcsönös megértés és a felekezetek közti egyenlőség és viszonyosság elvének mentől tökéletesebb érvényesítése alapján.

A történeti felekezetek közül a róm. kath. egyház, mint felekezet, elvi állásponjtát a püspöki kar s legfelsőbb fokon a szentszék képviseli s juttatja kifejezésre. Az ág. hitv. ev. egyház is, mint felekezet, leszögezte e kérdésben már elvi állásponjtát. A mi egyházunk, mint felekezet, elvi állásponjtja nem jutott még kifejezésre. Egyházunk elvi állásponjtját egyházunknak csak hivatalios képviselöje állapíthatja meg.

Éppen azért mutattunk rá ez alkalommal az egyház és állam szétválasztásának mind sürűbben hangzó kérdésére, hogy rámutassunk annak a szükségére is, hogy a mi egyházunknak is nagy érdeke, hogy hallassa állásponjtát e korszakos fontosságú kérdésben, nehogy a mi mélységés hallgatásunk vagy azt a látszatot keltse, hogy bennünket nem érdekel a kérdés, vagy azt, hogy mi e kérdésnek bármely irányu és mérvű megoldását helyesöljük.

Az ifjúság lelki gondozása.

Az ifjúság lelki gondozása az egyház és a jó lelkipásztor gondoskodásának mindenkor tárgya volt. A „templomi fennmarasztás,” ez a régi kálvinista szokás is, tulajdonképpen az ifjúság lelki gondozását szolgálta.

Ennek előtte, körülbelül 25—30 évvel is még, a társadalmi élet, a szociális viszonyok egyszerűbbek voltak, nem voltak annyira kiéleződve az ellentétek, mint már a háborút közvetlen megelőző időben s mint különösen ma főleg a szociális nevelés, a maga szélsőséges irányával és törekvéseivel, nem hálózta be még a társadalom különböző rétegeit, életkor és társadalmi osztályok szerint, mint ma. A nevelés egyetemes és egységes volt — keresztényen alapon. A szociális nevelés nem nyomta rá a bélyegét a társadalom különböző életkorú és osztályú tagjaira. És az egyház s a lelkipásztorok még is szükségét érezték annak, hogy az ifjúság lelki gondozásával intenzíve foglalkozzanak — éppen azon okoknál fogva, amelyek az ifjak pszichológiai és fiziológiai elváltozásai-ból folynak. Ma ezekhez a természeti jellegű okokhoz hozzájárulnak a szociális és materiális világnézet kifejlődése és ennek az ifjakra való hatása, sőt a világtörténelemben páratlanul álló világháborúnak az élet minden alakulatára és viszonyára való vonatkozásai. A világnézeti harcban résztvevők rávetették magukat az ifjúságra, illetve azok nevelésére is, hogy így ne csak a jelennek sikerét biztosítsák eszméik számára, hanem a jövőnek is neveljenek képviselőket és munkásokat.

Az egyháznak és a jó lelkipásztornak is fell kell vennie munka programjába az ifjúság lelki gondozását, melyet körülbelül egy félszázada elejtett. T. i. a „templomi fennmarasztás” lassankint, csaknem fokozatosan, „*kiment a divatból*” (E cikk keretében nem illik be annak vizsgálata, hogy mi vagy mik ennek az oka.) Az egyház és a jó lelkipásztor azonban nem nézheti tétlenül, összetett kezekkel, hogy „jövendő szép reménye, fakadó virágai közül, segítség hiánya miatt, oly sok összezsugorodjék.” A szertart törvénye is kötelességévé teszi az ifjúság lelki gondozását. De az egyház érdeke, a saját jövendője is ezt kiálítja az egyház és képviselői felé — Az egyház életkérdése, hogy az ifjúság, mely a jövő generációját képezendő, milyen lelkiéletűnek fejlődik.

Nem az élet változott viszonyai, sem pedig az idő viharos zuga az okai az egyházi élet tapasztalt hanyatlásának, hanem — be kell vallanunk — az egyház nevelési s lelki gondozói közömbössége, sőt — állapítsuk meg férfias nyíltsággal, mint diagnózist — a lelkipásztorok kényelemszeretete is. Szomorú jövő vár ott az egyházra, ahol a lelkipásztor a templomi szolgálatoknál kívül legelőleg az előtti adminisztrációt teendő két végzetel s azon felül semmit nem tesz; ahol különösen az ifjúság lelki gondozását elhanyagolja. A konfirmá-

cióig az iskola tanítójának a működésére, nevelésére van bizva a gyermek-sereg, a konfirmáció után pedig magára van hagyva az ifjúság. Adassék lisztelet a kevés kivételnek. Az ilyen egyház éppen olyan kilátásokkal tekinthet a jövő elé, mint az a kertész, aki elveti kertjének földjébe a magot, de aztán nem igen sokat gondol vele, magára hagyja. A gyom is felveri, a kártékony férgek, rovarok is pusztítják s a dolog summája aztán, hogy nem szed gyümölcsöt vetése után.

Az ifjúság lelkigondozásának munkájára elodázhatatlan szükség van s *akik az ez iránti munka s annak mikénti teljesítése iránt éreklődnek, hivatásból folyó nemes kötelességet teljesítenek.* De csak az esetben válik sikeressé ez a munka, ha az lélektan alapon épül. Vagyis az ifjúság önállósági ösztönének, szabadság utáni vágyának minél nagyobb tért kell engednünk. *Erre pedig legalkalmasabb eszköz az ifjúságnak egyesületbe való tömörítése.* Különben is ez felel meg korunk irányának. Amenyiben csak az egyház alapelveivel nem ellenkezik, az egyháznak is a kor eszközeivel kell munkálnia a vallás-erkölcsi élet fejlesztését, építenie az egyháziasságot. — Valahányszor az egyház függetlenítette magát korának az eszközökre vonatkozó felfogásától, munkálkodása mindig eredménytelen, meddő maradt. Az egyház konservativizmusa az alapvető tanok felett való örökösben, nem pedig az azok érvényesítésének eszközeiben nyilvánulhat. Volt idő — nem is olyan régen — amikor a mi egyházunkban megfordított volt az elvi felfogás és ennek megfelelőleg az eljárás. Az alapvető tanokat bolygatta egyházunk (racionálizmus), az eszközök megválogatásában pedig vagy közömbös vagy konservatív (ami különben végérvényében csaknem egy) volt. És az eredmény? — Tapasztaljuk.

Az egyesületi életet tartván az ifjúság lelkigondozása egyik leghathatósabb s a kor irányának megfelelő eszközének, természetes, hogy bizonyos szabályok keretében (alapszabályok) kell annak az egyesületi életnek tevékenységet kifejteni. Az alapszabályoknak rövideknek, csupán a működési célt és kereteket kell magában foglalnia s hangsúlyozni azt, hogy az egyesület a gyülekezet védelmét és segítségét okvetlen igénybe venni kívánja, hogy ez által is kifejeztesse, hogy az ifjúsági egyesület egyházi (gyülekezeti) jellegű. S a gyülekezeti jelleg ekénti kidomborítása kifejezésre juttatja azt is, hogy az ifjúsági egyesület a *gyülekezet ifjúságára* ugy egyetemesen kötelező, mint egyetemes az abba való belépés jogossága is. S minthogy az államhatárolom összes polgárának ténykedését ellenőrizni jogosult, ennél fogva az alapszabályok minden esetben bemutatandók jóváhagyás céljából az állami hatóságoknak is. Az alapszabályokban megjelölendő az egyesület *rendes* (működő) tagjainak *korhatára* is. Ezt az állami rendelkezés elő is írja, de a jó rend is megkívánja. Az életkor-határ ez egyesületre vonat-

kozólag természetesnek mutatkozik a 15—24 évben.

A lelkigondozás szolgálatában álló ifjúsági egyesületnek határozottan vallásos irányúnak, illetve szelleműnek kell lennie, mert csak így szolgálhatja a kitűzött célt, vagyis azt, hogy az ifjakat és hajadonokat az élő Istennel való gyermeki viszonyba bevezesse, e viszony érzését az ifjúság szívében megszilárdítsa, őket az egyházi élet folytatására előkészítse. E célból kell, hogy *az evangéliom hirdetése* képezze az ifjúsági egyesület életműködésének a központját. A lelkipásztor, aki gyülekezete ez irányú életének is természetes lelke, az ifjúsági egyesületbe is kezében a bibliával induljon el és lépjen be. Csakhogy az evangéliom hirdetése *itt* feleljen meg az ifjúság lelki szükségleteinek. Itt buzdításra, felemelésre, lelkesítésre van szükség. Itt kell vallani s hirdetni, hogy nekünk Jézus ut, élet, igazság. Az éneklés és imádkozás se hiányozzék. De ne csapjon át a lelket vidámító ájtatoskodás a szemforgató kegyeskedésbe, mert az nem felel meg az ifjúság pszichológiájának.

De az ifjúsági egyesület működése nem hagyhatja figyelmen kívül az ifju egész kedélyvilágát, hangulatát sem. A 15—24 életévében lévő ifju vagy hajadon vágyat érez a vidám szórakozás, a testedzés iránt is. E célból az egyházi ifjúsági egyesületben bő teret kell juttatni a kedélyes szórakozásoknak, az ünnepélyeknek (felolvasás, énekkeri szereplések, szavallatok stb.) a sportnak, játékoknak, kirándulásoknak. Ez életműködések között az evangéliom hirdetése, a biblia magyarázatok, az éneklés, az imádkozás, — az egyleti életműködést átlengő szellem, a napsugár, a májusi természet virágillatának hivatását töltse be. Így lesz az ifjúsági egyesület életműködése maga az élet, illetve a férfikor életének előképe.

Nem szabad félünk az ifjúsági egyesület életébe vinnünk a vallásos vágy társadalmi jellegű kérdések megbeszélését sem. Mert így lesz módja a lelkipásztornak az ifjak világnézetének nemesítésére. Így kerül a lelkipásztor az ifjakkal, mint a gyülekezet leendő munkásaival közeli viszonyban.

Ifjúsági egyesület működése, vagy ehhez hasonló tevékenység nélkül, alig lehet elképzelni — ma, a világnézet körüli forrongások idején — egy-egy egyházat.

Boldog az a lelkipásztor, akinek módja s alkalma van egyesületi életbe tömöríteni gyülekezete különböző koru tagjait! Az ilyen lelkipásztor gyülekezete rövid idő alatt hasonlítani fog a jól gondozott kerthez, mely időről-időre mind nemesebb gyümölcscsel örvendeztet meg a kertészt.

Egyházunk fejlődésének biztosítása.

Egyházunk jövőjének biztosítása, erős, lankadatlan munkát kíván tőlünk.

Munkakedv, kitartás, teltrekészség nélkül, reményteljesebb jövőt nem jósolhatunk magunknak. Fejlődésünket csak a magunk erejéből biztosíthatjuk. . . A munkától való tartózkodás, vagy az egyhá-

zunk nehéz helyzetével való egyszerű megalkuvás, életképességünket semmisíti meg. — Itt tennünk kell s csüggednünk nem szabad!...

*

Általánosságban mondhatjuk, hogy híveink körében a hitélet meg van gyengülve, a buzgóság lángja nem lobog... A hamu alatt lehet ugyan még parázs, de annak lángra lobbantására kevés az a munka, melyet kötelességteljesítésként eddig végeztünk... Új módszerrel s a célnak megfelelőbb eszközökkel s nem csupán kötelességteljesítéssel, de apostoli lelkiülettel kell ma szélesebbkörű munkát végeznünk, hogy eredményt remélhessünk.

Egy szélesebbkörű munkaprogram megállapítására s annak a gyakorlatban való kötelező megvalósítására és egyöntetű kivitelére volna szükség, hogy minden gyülekezet lelkipásztora egyenlően vegyen részt abban a munkában, mely nélkül a lelki élet mezeje nem érhet új virulást...

A hitélet emelése az első teendőnk, mert hitélet nélkül egyházunknak nincs létjogosultsága, annál kevésbé jövője.

De hogy a hitéletet kellő színvonalra emelhessük s azt folytonosan erősíthessük: egyházunknak anyagi ügyeit is úgy kell rendeznünk, hogy anyagi erőnk a hitélet emelésének célszerűen álljon szolgálatában.

Ha mindazokat az anyagi erőforrásokat, melyek rendelkezésünkre állnak, úgy használnánk ki, mint azt egyházunk érdeke megkíváná: *anyagilag is erősebb alapokon nyugodna egyházunk és a hitélet is magasabb fokon állana.*

Anyagi erőink helyesebb és célszerűbb felhasználására, így egyházunk jövőjének anyagi szempontból való biztosítása érdekében is, új rendszer bevezetésére volna szükségünk első sorban az egyházi adózás terén, mit adófizelőinkre nézve is helyesebb alapokra kellene fektetni.

Az egyházi adózást illetőleg egyházaink között tudvalevőleg, a legkülönbébb elterések vannak. — Ahány ház — illetve egyház — annyi szokás, annyiféle adókulcs, a legtöbbször figyelmen kívül hagyva az adózók teherbíró képessége, ami a vagyontalanabbaknál nem egyszer szül elkeseredést. Az egyöntetűség hiánya különösen a mai anyagias korban híveink többségénél nem talál helyeslésre. Rendszertelenséget látnak abban, hogy egyes egyházközösségben ugyanazon anyagi helyzetben levő egyházi adófizető, jóval több egyházi adót fizet, mint a másik egyházközösségben, mert híveinknek arra is gondjuk van, hol, hogyan s milyen alapon történik az adófizetés.

S ha fizetés megtagadásról van szó és ebből kifolyólag a lelkész vagy tanító és a gyülekezet között a jó békeség felbomlik, — aminek minden esetben káros visszahatása van a gyülekezeti élet fejlődésére — a megtagadás okában többször ott rejlik a fizetési egyenlőtlenység is.

Míg ha az adózás egy egységes kulcs szerint történne minden egyházban, híveink fizetési kötelezettségüknek talán szívesebben is tennének eleget, mert az

egyöntetű adózás alapján a teherviselést igazságosabban látnák megoldva.

Az egységes kulcs szerinti adózás azonban csak akkor volna megvalósítható s az adózásból eredő anyagi erő, csak akkor lenne egyetemes egyházunknak is hivatása teljesítésében hathatósabban segítő eszköz, ha a lelkési és tanítói egyházi fizetések is rendezetnének, illetve ha az egyenlősítés itt is keresztül vitetnék. Mert az itt fenálló aránytalanságnak következménye, az adózásnál fenálló aránytalanság is és akadályja az egyöntetű adózás alapján egyetemes egyházunk közszükségleteit fedező összeg egyszerűbb előállításának.

Ha a lelkési és tanítói fizetések, oly összegben megállapítva, mely társadalmi állásunknak megfelelően tisztességes megélhetést biztosít s az egyes egyházak évi rendes szükséglete, — beszámítva az egyes gyülekezetek lélekszámának arányában megállapított összegű közcélú járulékokat — határozná meg az egységes adókulcsot és annak alapján minden egyházi adófizető vagyoni helyzetének megfelelő arányban adózva, egyik egyházközösségben úgy mint a másikban: az adózókra eső teher is arányosabban osztalana meg s egyházunk fejlődésének útja is jobban volna biztosítva, mint a mai rendszer mellett.

És azáltal, hogy lelkészársaink közül sokan, megszabadulva a nehéz anyagi gondtól, azt az időt és erőt, melyet a megélhetésért vívott küzdelemben elveszítettek, gyülekezetük lelkiéletének erősítésére fordítva, több eredménnyel értékesíthetnék: a hitélet általános emelkedettségben s annak áldásos hatásaiban nyernék egyházunknak is értékes kincseket.

Anyagi erőinket ilyen formán állítva egyházunk magasabb céljainak szolgálatába, biztosíthatnánk anyagi téren is egyházunk jövőjét annyira, amennyire arra képesek vagyunk. S ha előbb utóbb következnie is, az annyit hangoztatott egyház és állam szétválásztása, élni és fejlődni csak úgy leszünk képesek, ha kart a karba öltünk és közös erővel haladunk előre. Ha ezt nem tesszük, mint oldott kéve hullunk szét. Kövessük azért ldvezítőnk utasításait... *amint én szeretlek titeket, úgy szeressétek ti is egymást* és *egymásnak terhet hordozzatok*. És úgy cselekedjünk.

Balogiványi

Veres Károly

ref. lelkész.

Külföld.

Theologiai kérdés Amerikában.

Az amerikai „Örálló” közli, hogy a „Grand Rapids”-beli theol. főiskola Curatoriuma bizottságot küldött ki, hogy tegye vizsgálat tárgyává Prof. Jansen előadásait, mert sok aggodalom merült fel, hogy vajjon az említett professor tanai összhangban vannak e Isten ígéjével és hitvallásunkkal. Az öt theol. tanár közül négyen már 1920-ban a zsinathoz fordultak, hogy az maga vizsgálja meg a gólgot. Az 1920-iki zsinat

kimondotta: a) hogy a négy tanárnak előbb Prof. Jansennel kellett volna eszmecserebe bocsátkoznia; b) hogy a zsinat nem látta b-, hogy Prof. Jansen olyat tanított volna, ami összeegyeztethetetlen volna a református egyháznak a verbális inspirációra vonatkozó tanával és az Irásnak hitre és életre vonatkozó abszolút tekintélyével; c) hogy dr. Jansen néha kissé tulerősen állítja előtérbe az emberi faktort és a természeti eszközöket, úgy, hogy az isteni faktor nem jutott eléggé a maga jogához és hogy ennél fogva dr. Jansennek igyekeznie kell arra, hogy kerüljön minden olyat, ami félreértésre adhatna alkalmat.

De ez a határozat nem kellett közmegnyugvást. Közéleti vizsgálat vált feltétlenül szükségessé. Szakadás fenyeget, ha Prof. Jansen egyszerűen tovább is ott tartják. Világosságot kell az ügyre deríteni. Azért he'yes, hogy a Curatorium elhatározta, hogy közéleti vizsgálatot tart a kérdésben és Prof. Jansen javadalmainak meghagyásával egy évre szabadságot.

Hivatalos.

Körlevél.

289—1922. sz. A „Református Egyház és Iskola” 5 ik és 7-ik számából értesülvén arról, hogy a közigazgatási hatóságok, többek közt a galántai főszolgabírói hivatal s több beregmegyei jegyző és szolgabíró, a lelkészek természetbeli járandóságának megváltása tárgyában, közvetlen megkereséseket intéztek a lelkész urakhoz, az említett járandóság bevallása és értékelése tárgyában és hogy ezt az értékelést a felhívott lelkész urak „az illetékes jegyzőkkel már meg is csinálták”: kötelességünknek tartjuk lelkészársainkat figyelmeztetni egyházi alkotmányunk tiszteletben tartására. Az egyedül helyes eljárás az, melyet azok a róm. kath. lelkész urak követtek, kik lapunk közlése szerint halasztást kértek a közig. tisztviselőtől, hogy felsőbb egyházi hatóságuktól tájékozást szerezzenek a követendő eljárást illetőleg.” Még inkább így kell cselekedniök a református lelkészeknek. Egyházi törvényeink szerint az egyházi adózás rendezése a zsinat, a díjlevél megállapítása pedig az egyházközösség kívül az egyházmegyei és egyházkerületi gyűlés jogkörébe tartozik. Viszont a természetbeli járandóságok értékelése is csak *egyöntetűen*, az egyházi hatóságok közbejöttével történhetik. E hatóságok mellőzésével az állam nem juthat megbízható és használható adatok birtokába, a lelkészek pedig fegyelmi eljárásra szolgálnak rá. Sajnálatos dolog, hogy erre egyeseket figyelmeztetni kell.

Balogh Elemér

Czinke István

dunáninneni püspök.

tiszaújvárosi püspök

HÍREK.

— Felhívás, Régi óhaja egyházunknak egy új konfirmációi káté, mely a régi, tisztos, de ma már

nyelvezetében kissé elavult s keletkezési korának racionális színezetét is magánviselő katekhizmust helyettesítene. Többen próbálkoztak ilyennek készítésével az utóbbi évtizedek alatt, azonban e próbálkozásoknak közös hibája a terjengősség, az egész népiskolai tanítási anyagnak összefoglalására való törekvés, a mi a konfirmáció fogalmának téves értelmezéséből származik. Ma már mindenki tisztában van azzal, hogy a konfirmáció nem egyéb, mint nyilvános, ünnepélyes vallástétel, tehát a konfirmációra előkészítő könyvecske sem lehet egyéb, mint (a hogy a régi nagyon helyesen nevezte magát):

„Vallástevő katekhizmus.” En megpróbáltam egy ilyen vallástevő kátét összeállítani s azt hozzáértő szakemberek kedvező véleménye után sajtó alá is adtam. Kérem lelkésztársaimat, hogy már a f. évi konfirmáció előkészítésnél ezt vegyék használatba s a szükséges példányokat nálam minél előbb rendeljék meg. Ára példányonként 2 kor. 50 f. lesz, ami a mai nyomdai vrszonyok közt igen jutányosnak mondható. A könyvet legkésőbb március közepéig minden megrendelőnek megküldöm. Ha egyéb előnye nincs is kátémnek az eddigiek felett, annyi mindenesetre van, hogy tömörebb és *hiterősítőbb* tartalmu elődeinél. S ma erre van legnagyobb szükségünk.

Rimaszombat 1922 febr. 14.

Czinke István
püspök

— Sulyok István ref. püspök beiktatásának elhalasztása. A „Nagyváradi” című újság híradása szerint Sulyok Istvánnak, a Királyhágón Inneni ref. egyházkerület első püspökének beiktatása bizonytalan időre elmaradt. Az elhalasztás oka a román vallásmisztérium leirata, mit Sulyok Istvánhoz és Nagy Károly püspökhöz küldtek. E szerint „az új szervezkedés nem volt törvényszerű, mert a református egyházi törvények értelmében az egyházkerületek beosztása ügyében csak a zsinat határozhat, tehát a reformátusoknak előbb meg kell alakítaniok Románia területén zsinatjukat s a törvény eljárását megtartva; újból határozni az érdekelte egyházkerületek meghallgatásával a kerületi beosztás tárgyában.”

— Az egyház és állam szétválasztásának kérdésében — mint a CSI alapján a Híradó-ból olvassuk — a szenátus kultusz bizottsága felhívta a kormányt, hogy az állam és egyház viszonyának szabályozása alkalmával biztosítsa az állam fenségjogát a külső egyházi ügyekben. Azt kívánja továbbá, hogy a templomok és templomi épületek fennállítását,

valamint az egyházak anyakönyv vezetői ügykörét igazságosan rendezze. Ahol szükséges, ott szervezzenek tanítói állásokat a csehszlovák egyház részére. Az állami költségvetésben is gondoskodjék a kormány a csehszlovák egyházzal, végül azt kívánja, hogy a felekezeti viszálykodásból származó bűnügyekben a kormány pertörvényt rendeljen el a béke érdekében, kivéve azokat az eseteket, amikor valamely erőszakos cselekményt is követtek el. A kultuszbizottság e felhívása, illetve kívánságai nagyon fontosak és jellemzők. Ugy, hogy érdemes ezekre a kívánságokra egyenként is visszatérni. E kívánságok tárgyalását ajánljuk munkatársainknak is szíves figyelmébe.

— Gyászrovat. Faragó Jánosné, született Antal Irén, a pápai ref. főgimnázium igazgatójának a felesége, 43 éves korában házasságának 23-ik évében dec. 2-án elhunyt. — Bertalan Imre szabolcs tassi lelkész 37 éves korában meghalt.

— Miniszteri rendelet jelent meg a vármegyének hivatalos lapjában 1322/1922. szám alatt, mely felhívja a zsupánokat, hogy utasítsák az összes állami anyakönyvvezetőket, miszerint az összes anyakönyvi bejegyzések, hivatalos anyakönyvi kivonatok és hatósági bizonyítványok kiállítása csak szlovákul, vagyis államnyelven történjék. Az 1920. évi február 29-én 122. szám alatt kelt nyelvtörvény 2. §-ának második bekezdése kimondja, hogy a köztársaság bíróságai, hatóságai és közegei ott, ahol a nemzeti kisebbség 20 százalékot tesz ki, kötelesek az illető kisebbség nyelvén is kiállítani a feleknek szóló kiadmányokat. Sőt a harmadik bekezdés szerint rendeleti uton fogják meghatározni, mely járásokban lesznek csakis a kisebbségi nyelven írt kiadmányok. Az idézett miniszteri rendelet tehát nyilvánvalóan ellentétben áll a törvénnyel. Hogy csak egy alkalmat említsünk, a fakultatív házasságkötés érvényes Szlovénzskón, a lelkészi hivatalokat is érintheti ez a miniszteri rendelet, még pedig érzékenyen, amennyiben a mi lelkészi hivatalaink tulajdonképpén nagy része nem bírja a szlovák nyelvet, amiből kellemetlenségek is állhatnak elő.

— Az egyházi ügyek osztályait bevonják a Skolsky referátba. A CSI alapján a Híradó közli, hogy a közoktatásügyi miniszter, a minisztertanáccsal egyetértve, elrendelte a szlovák teljhatalmu miniszterium egyházi és közoktatásügyi osztályainak az iskolai igazgatás rendezéséről szóló, 1920. április 9-én kelt számú törvény kerestülviteléig való ideiglenes egyesítését. Az ügyosztály vezetésével az iskolai ügyi osztály eddigi vezetőjét, Folprecht József dr. miniszteri tanácsost bízták meg. Az egyesített ügyosztály címe: „A miniszterium közoktatási és népművelési ügyosztálya Pozsonyban.”

— Alapítvány. A hódmezővásárhelyi reformátusok templomuk építésének kétszázadik évfordulóját a múlt évben ülték meg, amely alkalommal a hódmezővásárhelyi zsidók dr. Balhazár Dezső püspök nevére 20000 koronás alapítványt tettek a hódmezővásárhelyi gimnáziumnál.

— A máramaros-szigeti ref. főgimnázium sorsa. A román kormány a máramaros-szigeti ref. liceumot még 1920. év folyamán bezáratta és tanárait nagyrészt vád alá helyezte és elfogatta. Az intézetben április 10 óta nem is volt tanítás. Közben tárgyalták az elfogott tanárok hazaárulási pörét, aminek felmentő ítéletétől függött az iskola újból való megnyitása. A kolozsvári hadbíróóság a vádenyitáa. A kolozsvári hadbíróóság a vádelmentő ítéletétől függött az iskola újból való megnyitása. A király utasította is Prié államtitkárt, hogy az iskolát megnyithassák s a beiratkozásra jelentkezett tanulókat felvehessék. Több mint 370 tanuló jelentkezett pár nap alatt, pedig a vidékiek nem is vettek még tudomást az iskola megnyitásáról. Azonban a háromszáz évnél régebbi főiskolát újból be kellett a múlt év őszén zárni, mert a közoktatásügyi miniszter nem engedte meg annak megnyitását a királyi ígéret dacára sem. Az iskola megnyitása még mindig kétséges.

Kiadó: A református egyházkerület.

A kiadásért felelős: Réz László.

Egyházigazgatói számadási iverk és választói névjegyzék ivenként 120. Agenda, sárospataki kiadás, 2 K, 50 drb megrendelésénél 20 százalék engedmény. Konfirmáció emléklapok, csinos kivitelben, darabonként 60 fillér, továbbá az összes valláskönyvek, zsoltaók stb. állandóan raktáron. — Énekkarok részére feketetáblájú, keménykötésű 80 oldalas kottakönyvek 15 K-ért kaphatók. — Bármely Magyarországon megjelent könyv általam megrendelhető. 2-3

Friedmann Herman

könyvnyomda és papírkeresk. Tornaújfalva.

GUNA GYULA

Presov orgonaépítő (Eperjes)

Hozom szíves tudomására a t. ref. lelkész és kántortanító uraknak, hogy hangszertelepedemmel **ORGONAÉPÍTÉSKE** a legmodernebb gépekkel szereltem föl. Elsőrangú erővel dolgozom s azon kellemes helyzetben vagyok, hogy az orgonaépítés terén a legkényesebb igényeknek is meg tudok felelni. Készítke

miniatúr concert és szalon-orgonákat

első minőségű anyagból a legsikerültebb rendszer szerint öt évi jótállással. Vállalok principiálispok (rekvirált) beépítését 1200 K-tól és bármennyű e szakba vágó munkát jutányos árban, lelkismeretes és szakszerű pontossággal. Vállalok továbbá orgonák karbantartását változatoként (pozitív) évi 50 K pauszálásban. Elsőrangú harmóniumok 2000 K-tól. Költségvetéssel díjtalanul szolgálók. Elsőrangú referenciák!

Szíves pártfogást kér

Guna Gyula orgonaépítő Presov

Nyomatott Gémöri Zoltán nyomdájában Roznyó

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:		Felelős szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ	Szerkesztőség és kiadóhivatal: Rozsnyón, a református lelkész hivatalában, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.
Egész évre — 60 K	Negyed évre — 15 K		
Fél évre — 30 K	Egyes szám ára 1 K 20		
Megjelenik minden vásárnap.			

A 20 százalék.

A trianoni békeszerződés a kisebbségeknek teljes jogot biztosít minden tekintetben. Vallásszabadságot, egyenlőséget a törvény előtt. Kimondja, hogy iskolájukat, egyéb kulturintézményeiket szabadon fejleszthetik, nyelvre, fajra való tekintet nélkül. Ugyanezen szellemben van megfogalmazva, az 1920 február 29-én kelt alkotmánylevél és az ugyanakkor kelt alaptörvény.

Ezek a fontos okiratok a többek között a következőket tartalmazzák: Az alkotmánylevél 128. §. ezt mondja: A csehszlovák köztársaság összes állampolgárai, a törvény előtt teljesen egyenlők, és egy és ugyanazon polgári jogokat élveznek tekintet nélkül arra, mely fajhoz, nyelvhez vagy valláshoz tartoznak." A 134. §. *minden erőszakos elnemzetellenítést szigoruan tilt.* A 122. §, mely a nyelvhasználatot szabályozza, kimondja, hogy a nyelvkisebbséghez tartozók a hatóságokhoz mindenféle beadványt a saját nyelvükön intézhetnek s a hatóságok azokat azon a nyelven tartoznak elintézni. Ezen magasztos intézkedéseknek a koronáját képezi a törvény bevezetése; mely ezeket jelenti ki: „Kijelentjük, hogy azon leszünk, hogy ezen alkotmány és országunk minden törvénye, úgy történetünk szellemében, mint az önrendelkezések principiumában foglalt modern alapelvek szellemében keresztülvezetessék, mert mi a népek társaságához mint művelt, békeszerető, demokratikusan haladó tagként akarunk csatlakozni.

Ez idáig mind nagyszerűen van mondva. Az a baj azonban, hogy azok szerint, akik a békeszerződés eredeti francia és angol szövegét is olvasták, — abban egy ruganyos kifejezés van, s erre támaszkodva aztán a törvényhozás mindeme felsorolt jogokat 20%-hoz kötötte, jobban mondva csak azon kisebbségnek adta azt meg, mely valamely helyen, vagy körzetben 20%-kal szerepel. Ha ehhez hozzávesszük azt, hogy a legutóbbi népszámlálás, valljuk

be, őszintén, sok helyen a kisebbségekre nézve hátrányosan lett keresztül vite: ez az a pont, ahol a kisebbség halálosan megsebezhető és ahol a magasztos elvi kijelentések holt betükké válnak rájuk nézve. Nem akarok én most beszélni arról, hogy mennyi sérelem érheti a kisebbségben levő magyarságot általában véve, most specialiter református egyházunkról szólok.

Szlovenszkóban, Ruszinszkóban temérdek olyan anya, társ, leány, fiókegyházunk és szórványunk van, amelyek olyan járási, vagy bírósági területen, vagy olyan községben fekszenek, ahol az utolsó népszámlálás szerint nincs meg a 20% magyar kisebbség. Ha már most ez a törvény szigoruan alkalmaztatnék, amint a gyakorlatban úgy is van, — ezek az egyházak sem iskolájukat, sem egyéb kulturintézményeiket, általában kulturájukat saját nyelvükön nem ápolhatnák s így dacára annak, hogy minden elnemzetellenítés szigoruan tiltva van, e magyar véreink pár évtized múlva ránk nézve teljesen elvesznének. Ezt mi ugyebár, — sem vallásunk, sem a fajunk szereteténél fogva nem nézhetjük közönyösen. Én ugyan teljesen meg vagyok győződve arról, hogy az állam érdekeinek felismerése a nyelvi kisebbséghez tartozókkal szemben az állam vezetőit valamikor jobb, humánusabb belátásra fogja bírni: de azért addig is nagyon a szívünkön kell viselni a fent rajzolt körülmények közt levő egyházaink helyzetét.

Mi itt legelőször is a teendő? Szerintem nem más, mint részünkről annak a hangoztatása s ez álláspontnak a zsinati törvényekben is leszögezése, hogy nyelvünkhöz való jogunk az egyetemes ref. egyház szempontjából bíraltassék el. Miután pedig református egyházunk 96% ában magyar, a magyar nyelv használatához jogunk van és pedig nemcsak egyetemesen, hanem a részeknél is, az egyes egyházakban is, mert az egyes egyházak részlet az egészenek. S miután egyházi törvényünk köznevelési és közoktatási részeinek átdolgozását megbi-

zás alapján, én végeztem, — én e felfogást a törvénytervezetbe bele is foglaltam. Ha ezt a zsinat erősen kidomborítja, abban a meggyőződésben élek, hogy az ily szellemben készült törvény szentesítést is nyerhetne.

További tennivalónk volna az, hogy azon iskoláinkat, amelyek az idők folyamán államiakká tettek, saját szárnyaink alá visszavegyük, és hogy azokat bárminő áldozattal magunk tartjuk fel. Ezen jogunkhoz, mostani törvényünk szerint is megvan a bázisunk. Ennek is kifejezést adtam a javaslatomban, nem szólva most új iskolák felállításáról, szóval, ha a fent érintett elvi álláspontunk honoráltatnék, ezenkívül ha lehetőséget nyernék egy ref. tanítóképzőnek minél hamarabb való felállításához, anya és filiális egyházainkban levő iskoláink fenntarthatók volnának s ez által magyarságunk egy tekintélyes része megmenthető volna.

De mi történjék szórványban lakó hiveink gyermekeivel? Azokon a helyeken tudvalevőleg saját iskoláink eddig sem voltak, ezután még kevésbé lehetnek. Idáig azonban semmi baj sem fenyegette őket. Mostantól fogva azonban gyermekeink vagy más felekezeti, vagy állami iskolába kénytelenek járni. Ezeknek belátásom szerint a megmentésére nincs is más mód, mint az, hogy mivel a valóságoktatás azokban az iskolákban is az egyház nyelvén történhetik, — e módon kell ápolni bennök magyar nyelvök szeretetét. Ezt a szempontot is bevettem javaslatomba. És épen e szórványokat tekintve, — most még parancsolóbb módon lép elénk a missziói lelkésziségek ügye, amostaniaké is, az ezután felállítandóké is. Ez intézménnyel ugyan én nem foglalkoztam, mert nem tartozott ügykörömbe, de annyira fontosnak tartom, hogy ennek az intézménynek minden oldalról való megerősítésére semmi áldozatot nem sajnálnék és semmi fáradságtól sem kellene magunkat kímélni, hogy a külföldi hittestvérek anyagi és erkölcsi támogatását is megnyerjük.

Igen fontosnak tartanám ezek mellett a szórványokban lakó szülék érdeklődésénél legfokozottabb mértékben való felkeltését gyermekeik jövő sorsa iránt. Ha már gyermekeink nem is járhatnak magyar iskolába, — nyelvek ápolására, művelésére igen nagy tér nyílik a szülői házban. Magyar nyelvű vallásos hit, erkölcs, jellemképző, és a faji öntudat ápolását előmozdító tractátusok terjesztésének azokon a helyeken és most jött el ám a valódi ideje.

Általában véve egészen bele kell mélyednünk annak a kérdésnek a tanulmányozásába, hogy a 20% miféle helyzetet teremtett a számunkra, hol itt a kiút, mi a teendő, hogy e törvény mellett is megterthassuk magunknak hiveinket mind valóságukat, mind nyelvöket illetőleg.

Végül még egyet. Általában véve igen idejét látnám annak, hogy a törvény javaslatok közétételének. Ugy tudom ugyan, hogy azok inkább csak módosításai a mostani törvénynek az állammal való viszonyunk szempontjából. Ha így van is: mégis kívánják a nyilvánosságot. Ha pedig azt tekintem, hogy bizonyos téren radikálisabb újítások szükségese is felmerülhet, vagy hogy az új viszonyok parancsolta új intézmények felállítása is szükségeltetnék: — akkor még inkább itt az ideje annak, hogy hozzáfogjunk a munkához. *Péter Mihály.*

Határozott célt látva munkálkodjunk.

Odáig, Istennek hála, már eljutottunk, hogy munkálkodnunk kell. Talán nem igen van lelkes, a kinek szemébe nem egyet jelentene a bűnös, téltlenséggel csak a megszokott funkciók elvégzése. Legyetek buzgó belmissziói munkások! Így szól hozzánk mindig komolyabban, sűrűbben az egyház kormányzóik értelme s erre már sok gyülekezet lelkészének szívében kél a megdöbbentet viszhang: szétzüllünk, elveszünk, ha tétlenek maradunk továbbra is. De vigyázzunk, hogy az ébredező munkakedv és felelősség elé olyan célt tűzzünk ki, melyért érdemes leráznunk a magunkról a tétlen kényelmet, vállalnunk a harcot, szenvedéseket, önmegtágadást.

Ugy ne járjunk belmissziói munkálkodásunkkal, mint az a bizonyos ur, a ki a folyó partján ülve lógatta a vízbe horgát. Egy ismerőse arra vetődve érdeklődött a mulatsága iránt: „Mit csinál N. ur?” „Pisztrángozom!” „Hiszen ebben a folyóban sohasem volt pisztráng.” „Mindégy, azért én mégis pisztrángozom.” Sajnos, sok belmissziói munkálkodás hasonló komolyságban és tervszerűségben ennek az urnak munkájához. Valami vallásos érzésekről, felekezeti öntudat növeléséről s más ilyen homályos alakatlan dolgokról beszélgetünk. Pedig igazi belmissziói munkának csak azt le-

het nevezni, mely a lelkek örökkévaló érdekét tartva szem előtt, örökkévaló célokért küzd, mely nem elégszik meg más-sal, mint hogy a gyülekezet tagjai a Jézus Krisztusban megjelent üdvösséget öntudatosan elfogadják, a megfeszített és feltámadott Jézus Krisztus által Istennel élő összeköttetésbe jussanak s az Istennel való közösség megújultá, megszenteltté, tegye teljes ételüket. A cél igen nagy: „küzdeni az élő Isten felségjogaiért,” hogy az ő szeretete áttörje a templomok falait, a nová most korlátozzák az emberek és birtokába vegye a népek, családok, minden egyes ember életét.

Ha igazán segíteni akarunk a belmissziói munka által egyházunkon, akkor lelkiébredésekre törekedjünk, oly eredményekre, melyeket nem emberi erőfeszítés, vagy ambíció hoznak létre, hanem úgy támadnak, hogy az Isten Leleke át-zug a mi fagyos, megkeményedett szívű népünk között és bűnbánat, megalázkodás fakad nyomán; az emberek, kik minden vallásos külszin dacára Istentől elfordult életet éltek, most a vétek szerelmétől fordulnak el és szeretik azt a gyógyulást, melyet csak a Golgotha keresztjéről aláhulló vér adhat.

Lelkiébredés! Milyen ismeretlen fogalom ez nálunk! Vagy a hol bizonyos jelei mutatkoznak már, hogy megriadnak tőle épen azok, akiknek a legboldogabb örömmel kellene üdvözölni hajnali derengését, a kinek az volna a hivatásuk, hogy ilyen ébredések útját egyengessék. Miért van magasztosabb fokon a nyugoti protestáns keresztyénség, mint a miénk? Miért igazibb, mélyebb ott a hitélet általában, mint nálunk? Miért valósítja ott meg több ember életében az evangélium igazságait? Miért függetlenebb, gazdagabb anyagi forrásokban az egyház? Mert ott voltak lelki ébredések. Egy Moodynak, a kereskedő segédből lett nagy evangélistának, Fenneynek, a jogásznak, Müller Györgynek, stb. a nagy imádkozónak igehirdetése ezeket és ezeket rázott fel. Azoknak az embereknek, kiket megragadott az ő igehirdetésük, drága kincs lett az ige, mindent képesek voltak áldozni, csak hogy egyházaik méltó eszközök legyenek az Isten oszrsága terjesztésére. Már e helyen is volt szó a skót szabadegyházról. Milyen csodálatos elszántsággal dobták el maguktól minden állami támogatást, hagytak ott minden anyagi értéket. Minden az államegyházé maradt, nekik nem volt semmijök, minden szükségletük fedezését önkéntes adakozásra bízták. És rövid időn belül minden veszteség helyrehozva s nemsokára már a pogány misszióra is több millió font telik. De ezek a csodálatos egyház-építő, fentartó források nem „pisztrángozásokból” fakadtak, ott előbb lelkiébredések voltak. Nagy evangélisták hódító hadjáratai ezt szolgálták, a lelkipásztorok belmissziója ennek útját egyengette. Ez termelte a Krisztussal élő összeköttetésben járó embereket, ezek hite rombolta szét a korlátokat és hozta a nagy növekedést. De sajnos, nálunk a belmisszió épen azok csak a forrásoknak megnyitásától idegenkedik, a melyek átfolyva a pusztaságon életteljes tenyész-

tet hoznának létre. Még mindig vannak, a kik „baptista mozgalmaktól” rémüldöznek s mindhalálig meg akarják védelmezni egyházunkat a „szektáskodástól.” Milyen hatalmas válasz lehet e rémlátóknak Ravasz László székfoglaló beszédének a belmissziói mozgalmakról szóló része:

„A belmissziói alakulatokra vonatkozólag a következőket jegyzem meg. Mielőtt tudni azt, hogy mindig, mikor az egyház medencéje kiszikkadt, az Ur Isten gondoskodott róla, hogy addig ismeretlen rezervárokból az életnek vize beözönöljön oda. Vallásos megújulás, revival mentette meg eddigéig mindig a protestantizmust, amint azt minden nemzet a maga történetében megállapíthatja. Ezek rendszeresen az egyházon kívül indultak, ott hatalmasodtak el, egy bizonyos exkluzivitás járult hozzá a léryegükhöz, hogy azok lehessenek, mivé válniok kell; mintahogy a malom kerekére hulló vizet deszkák közé szoritják, az ugynevezett, „lajt” által készítik el, hogy a viznek ereje legyen lendíteni a kereket. Így volt szüksége az Istennek arra, hogy exkluzivitással erőssé tegye ezeket a mozgalmakat és ezek az egyházakat felüdítették és gazdag termést hoztak, úgy hogy a pusztaságban oázisok nőttek ki a földből. A mi pedig nem vált belőle egyháziává, a mi megmaradt exkluzivnak, elsekélyesedett és mocsárrá vált. Ez a történet világos tanúsága. Tehát az ugynevezett megújulások, a miket nagy gyűjtőnévvel pietismusnak nevezünk, kell, hogy érvényesítsék a maguk regeneráló hatását magában az egyházban.”

Igy látja a dolgokat egy hatalmas szellem és a valóság az ő meglátását igazolja. És adjunk hála Istennek, ha azt látjuk, hogy egyházainkban szerte csoportok keletkeznek, melyeknek mindenél drágább kincse a biblia, életük legjobb szenvedélye, hogy Krisztus uralkodjék teljes szívük felett. Karoljuk fel azokat, akik egyházukhoz hűnek maradva akarnak Jézus Krisztusért munkálkodni s kérjük Istent, hogy mindnyájunk életét használja fel ujjászületett lelkek teremtésére, mert egyházunk jövője, belmissziói munkáink diadala attól függ, hány lélekhez jut el küzdöttünk a megváltó, megújító kegyelem. *Sallay István*

Kép egy gyülekezetről.

Febr. hó 6 án Ungváron jártam a kormányzóságnál és a tanügyi osztálynál családi pótlékaim folyósítása tárgyában. Gondoltam, más dolgokban is tájékozást szerzek magamnak. Találkoztam a gör. kath. püspöki tirkárral és beszélgettem Komjáthy G. ungvári ref. lelkésszel. Ungvárról kimentem Vajánba, hogy a lelkész család körében eltöltsek egy estét. Azonban „ember tervez.” Másnapra, hatalmas hóvihar kerekedett, úgy hogy ott rekedtem 6 napon keresztül és csak a 7-ik nap indulhattam haza, megelőzve a vajáni vonatot, mely t. i. Nagykapos alatt hóbán állott, várva a kiszabadulást. A hétköznapi után elkövetkezett a vasárnap is és amit ekkor tapasztaltam, azt kívánom nyilvánosságra hozni. A délelőtti istentisztelet után a pré-

dikátor kihirdette, hogy a vasárnapi iskola délután, a vallásos este 6 órakor lesz megtartva. A délutáni istentiszteleten Szabó Béla s. lelkész tartott tartalmas biblia magyarázatot, majd a templomból kijövet átmentünk az iskolába, ahol öszszegyűlve vártak a tanköteles gyermekek. A XXV. zsolt. 1-ső versének elnéklése után imádkozott a s. lelkész. Ezután a más alkalommal kiosztott vallásos iratokat (füzetek) szedte be, illetve cserélte ki, megkérdezve az elolvasott füzet tartalmát. Majd a bibliát nyitották fel a gyermekek, melyből Jézus egy példázatát olvasták el otthon és mondták el a tartalmát itt az iskolában. Következett a gyermekekkel beszélgetés, bibliai helyek megkeresése a térképen; kik voltak az apostolok stb. Áttért ezután a s. lelkész a történelemre, amelyből egy monda elbeszélése következett, azután egy másikat felolvasott. Új egyházi ének tanulása után imával záródott a vasárnapi iskola. Igazán szép tanubizonyosság arról, hogyan kell a gyermekekkel megkedveltetni a vallásos élet követését.

Kiváncsi voltam a vallásos estére azok után, amit olvastunk a hivatalos lapunkban is, hogy bizonyos Kiss József Vajában ütötte fel tanyafát, hogy egy szekta keletkezésével megbontsa az egyház szépen fejlődő életét. A vallásos este is az iskolában folyt le. Isaák Imre lelkész Pál I. lev. Timótheushoz V. r. 17—20. verseik alapján tanulságosan és szívhezszólóan beszélt az egyházi szolgák tisztéről és kötelességeiről. Szólt arról, hogy e szolgák ellen könnyen ne emeljen senki vádat. A meglévő egyházi kereten belül mindenki kifejezésre juttathatja vallásos életét, hiszi. A református egyház nem akar egyebet tudni, mint azt, hogy fiai Isten és emberszeretőik legyenek. Azután a ref. egyház attól sem retten vissza, hogy kirekessze az egyházból azokat, akik annak ártására vannak.

Az iskola telve volt férfiakkal és nőkkel egyaránt, akik nagy figyelemmel hallgatták az előadást. Majd Arany „Toldi”-jából olvasott a lelkész, melyet hol derűlten, hol elkomolyodva hallgattak az emberek.

Tehát az egyházépítés munkája szépen halad Vajában, nem is kell a vajániakat féltetni attól, hogy eltévedjenek, mert ott kicsiny és nagy öntudatos református keresztyén lesz a tevékeny lelkipásztor vezetése alatt. A tavasszal kezdődik a templom és lelkészlak javítása mintegy 150000 korona költséggel. A hívek itt is megmutatják készségüket, hogy az egyház külsőleg is épüljön. Vajha mindenütt ezekről írhatnánk, amelyeket most e sorokban megörökítem. Vajában tehát nemcsak egy református lelkészi család vendégszeretéről győződtem meg, de tapasztalatokat szereztem arra nézve is, hogy úgy én magam, mint mások is milyen módon munkálkodjunk a gyülekezeteinkben.

Egy ruszinszkói lelkész.

Események—Feljegyzések.

A máramaros-ugocjai egyházmegye közgyűlést tartott febr. hó 15-én Nagyszőlősen a reform. egyház iskolájában.

Dacára a kemény téli időnek, a szokatlan és rendetlen vasuti és egyéb közlekedésnek, elég szép számmal jelentünk meg. A szokásos formáságok után a mnnkában fáradhatatlan esperesünk a következő imával nyitotta meg a gyűlést: Menyei jó Atyánk, ki gondot viselsz gyermekeidre, halát adunk Neked, hogy e szigorú időben összegyűlhettünk anyaszentegyházunk dolgainak munkálására. Kevesen voltak együtt hajdan a Jézus tanítványai, de ama menyei erő csodadolgokat viett véghez általuk. Óh add nekünk, Uram, az itt csekély számban összegyűlt tanítványaidnak ama menyei erőt, hogy világosítsa meg értelmünket, végezze Neked tetsző sikerrel munkáinkat. Hogy eképen kiérdemelvén áldásodat, közöld azt velünk s mindazokkal, kik hisznek benned és tisztelik nevedet Amen. Olvasatott az esperesi jelentés, ebben megemlékezett esperesünk a tiszakereszturi gyülekezet elhunyt lelkészéről, Deák Mihályról, gróf Degenfeld Józsefről, aki 25 éven át viseli a főgondnokságot a tiszántúli egyházkerületben, egyházmegyénk übvözi az elnökség utján. Majd sajnálattal konstatálja esperesünk, hogy sem lelkész, sem tanító nem jöhet hozzánk más államból, ami egyházainkra nagy csapást jelent. Memorandummal fordul a kormányzósághoz. Több kisebb tárgy gyors elintézése után következett az egyházmegyei bizottság elnökének (a ki főjegyzője egyházmegyénknek) jelentése arról, hogy levelezésben áll a kormányzósággal, ezt iktató könyvel igazolja. Az elnök maga is beismeri, hogy tulajdonképpen a kerület szervezése volna a bizottság főcélja, de ezt türelemmel ki kell várni. Megemlékezik arról, hogy a beregi egyházmegyében az esperes és 42 lelkész nem tett fogadalmat. A kormányzóság most már követeli, hogy a fogadalmat nem tett lelkészek külön-külön kérjék a fogadalom letehetését, indokolva a kérvényben, hogy eddig miért nem tettek eleget az állam ebbeli felhívásának. Megjegyzem, hogy a terjedelmes jelentést, különösen annak egyik másik kifejezését, nem a legnagyobb áhítattal hallgatta a közgyűlés, úgy hogy közbeszólások is történtek, mire erélyesen szólt az elnök hangja „nem vagyok hozzá szokva.” (Gondoltuk, mi sem a szolgai meghunyászkodáshoz.) Az egyetemes névtár ügye sok szó-beszédre, sőt vitára adott alkalmat. A javaslat ajánlja, hogy minden egyház szerezze be, mert történelmi bizonyosság lesz és ebből ismerjük meg, hogy kikkel vagyunk együtt. A salánki lelkész nem járul hozzá, az adatokat nem küldte be az esperesi hivatalnak, talán nem is fogja. Csináljunk mi magunk névtárát. *A javaslat elfogadott.* Az egyházmegyében szükséges nyomtatványok elkészítéséhez hozzájárul a közgyűlés. Az amerikai küldöttség előtt Pozsonyban megjelenik Biky Ferenc esperes és Ráthonyi Ákos tanácsbíró, részükre költséget állapít meg a közgyűlés, mire Ráthonyi Ákos kijelenti, hogy ha ott megjelenhetik, a saját költségén fog utazni. De megjelenteti magát az egyházmegyei bizottsággal Bihary Lajos is, mint aki el-

nőke e bizottságnak. A tekeházai lelkész által elkészített egyházfegyelmi javaslat két pótlással elfogadott. A javaslat kidolgozásáért, különösen annak újabban elkészített indokolásáért, közgyűlés jegyzőkönyvi köszönetben részesíti Dancsházyt. Részletesen nem ismertetem e helyen a javaslatot, mert elkészítődje megküldi hivatalos lapunk részére (Megkaptam. Jönni fog. Szerk.)

Husztón bérházat épít az egyház, melyre mintegy reá van kényszerítve. Nagypaládon új kántortanítói díjlevél van, kisebb a réginél, már választottak is reá tanítót; a bevezetett ténnyel szemben nem tehet mást a közgyűlés, hozzájárul. A tiszakereszturiak nagy küldöttséggel jelennek meg a közgyűlésen, ők is díjlevelet akarnak változtatni. A tárgyalás folyamán megbotránkozva veszi tudomásul a közgyűlés, hogy a kereszturiak alkudoznak egyik-másik lelkésszel, hogy megnyírt meg hozzájuk, Mintegy fenyegetés képen jelentik ők, hogy akad már olyan lelkész, aki az általunk ígért legalacsonyabb fizetésért is elmegy lelkészüknek. Esperesünk kijelenti a közgyűlés előtt, hogy mihelyt megbizonyosodik efelől, az illető lelkésszel szemben megteszi a szükséges fegyelmi eljárást. Técsőn az egyház 300 drb. részvényéért Weisz Izrael 8 napi kikötéssel 40000 cseh koronát ígért. Közgyűlés hozzájárulását nem adja meg, mert a jegyzőkönyvek nem felelnek meg az E. T.-nek. Tárgyaltatt a Református Egyház és Iskola szerkesztőjének díja. A közgyűlés nem helyesli, hogy a hollandi segélyből — mely a ruszinszkókat is illette, egyszerűen lefoglák. A közgyűlésen ketten hevesen kikelnek a lap ellen. Az egyik azt hangsúlyozza, legyen külön sajtó organumunk. Tiltakozni kell az ellen, hogy egyszerűen felvette a lap a hivatalos címet. Másik azt mondja, homály fedi azt is, hogy tulajdonképpen ki a lap és hogy indult meg. A többség elismeri a lapot hivatalos lapnak, dacára annak hogy az egyik férfi azt ajánlja, hogy a „Kassai Ujságban hirdessenek pályázatot az egyházak. Elfelejtkezett az illető ur, hogy 60 kor. előfizetési díj és 280 kor. között óriási a különbség és olyanok vannak, akiket a 60 kor. is visszatart a lap járatásától. A közgyűlés hatósági ellenőrzés alatt állott. Megköszönve a nagyszőlősi ref. egyháznak, hogy iskoláját átengedte a gyűlés színhelyül, közgyűlés véget ért. Néhány közg. ügy elintézése után, közös ebédre gyűltünk össze, amely most egész csendes lefolyású volt.

Hogy így részletesen írtam a közgyűlésről, tettem azért, mert sokat halljuk, hogy most Történelmet írunk, hát szolgáljon ez is adatul az egyháztörténelem számára. (E tudósítás egy néhány pontjára visszatérünk még. Szerk.)

Siposs Imre
lelkész.

Hivatalos.

Tájékoztul.

Püspök urtól vett értesülésre, miszerint a miniszter ur nehézményezi, hogy

a multban hozzá bélyegköteles kérvények bélyegtelenül érkeztek és hogy a jövőben ilyen kérvények egyáltalában nem fognak figyelembe vétetni, továbbá hogy azok a lelkészek, akiknek magasabb korpótléokra való igényük beáll, tartoznak az igény beálltát megelőző félévben az Iránti kérvényüket, szolgálati bizonyítvány mellett beadni; végre azon esetből kifolyólag, hogy egyes lelkészeknek a korábban élvezett családi pótlékot a folyó évnegyedre nem fizették ki az adóhivatalok; kérdést intéztem a prot. egyházi ügyek kormánytanácsosához: 1) minő kérvények bélyegkötelesek és milyen értékű bélyeggel látandók el? 2) a nagyobb korpótléokra való igényt külön-külön kérvényezés helyett nem jelenthetné-e be hivatalból az esperes? 3) miért nem vállalják be a segélynyújtásokat egyes esetekben az adóhivatalok, holott az esperes az igény fennállását a nyugta láttamozásával igazolja?

A 2. p. alatti kérdésre még nem kaptam választ; ellenben az 1. és 3. alattiakra nézve a referátus tisztviselője Stunda István ur következő választ adta, mit közérdekű voltánál fogva kivonatossan közlésemre.

„Az adóhivatalok 1921. okt. 1-től kezdődőleg a magyar Kultuszminisztérium utalványaira semmiféle segélyt nem fizethetnek, így családi pótlékot sem. Attól fogva csakis a referátus utalványaira; de ezekre aztán, amennyiben kongruára; korpótléokra és családi pótléokra vonatkoznak, tartoznak fizetni minden további nélkül mindaddig, míg azokat a referátus hatályon kívül nem helyezi. Ez pedig csak abban az esetben történik, ha a lelkész szolgálati helye, ideje és családi állapotában valami változás állna be, mikor is új kimutatás válik szükségessé. Pl. ha a lelkész magasabb korpótlék-igénye előáll vagy a családjában gyermek születik. Valószínű, hogy az év folyamán új utalványozási módszer lesz behozva, nevezetesen postatakarékpénztári fizetés útján. Ha ez megtörténik, úgy az összes adóhivatali utalványok hatályon kívül helyeztetnek. De erről idejében értesítve lesz a lelkészi kar. Akiknek már a referátus utalta ki az államszegélyeket, így a csal. pótlékot is, azoknak újból kérvényezni nem kell. Ami a bélyegilletéket illeti, a kongruális államszegélyek bélyegmentesek; vagyis a kongrua, családi- és korpótlék. Minden egyéb kérvényezés bélyegilleték alá esik és pedig 2 koronás bélyeggel látandó el.”

A fenti értesítésből következik, hogy ha a családi-pótléokra való igény a nagykorúság elérése, házasság vagy halálzás folytán megszűnik, az ilyen változásokat be kell jelenteni az espereshez; születés esetében pedig a magasabb családi-pótlékért kérvényezni kell a miniszterhez, csatolván a keresztlevelet; bizonyára bélyegtelenül, mert a kérvény is az.

Tóth Kálmán
esperes.

HIREK.

— Halálozás *Kőrössy Dancs József*, a vályi református egyháznak 45 esz-

tendőn át buzgó lelkipásztora, 70 éves korában, boldog házasságának 34. évében rövid szenvedés után 1922 évi február hó 15 én, mint hű sáfár, szelid lelkét visszaadta Urának, Istenének. Porreszeit febr. hó 17-én helyezték végnyugalomra. Egyszerű életét Istennek és családjának szentelte. Ezért áldják emléket hívei és övéi! Özvegye, hat gyermeke — köztük Kőrössy Sámuel lelkész társunk — és széles kiterjedésű, köztisztelőnek örvendő család gyászolja a megboldogult szelid lelkű férfit. Legyen emléke áldott!

— Dr. Szilassy Aladár ünneplése.

Kedves és rögtönzött ünneplésben részesítették a dunamelléki egyházkerület és a budapesti egyház vezetői dr. Szilassy Aladárt, a ref. egyház kiváló vezető férfit 75 éves születésnapja és egyház-társadalmi munkásságának 40 éves fordulója alkalmából, mely alkalomból az ünnepelt férfiú és felesége ötvenezer koronás alapítványt tett — theológusok segélyezése céljára.

— **Lelkészerkeztet.** A *Gömöri* lelkészek értekezletét Búzi Márton esperes, mint értekezleti elnök, f. évi március hó 21-én délelőtt 9 órára Tornalján, a református iskola helyiségébe — több évi szünetelés után — gyűlésre hívta össze. A gyűlésnek fontosabb tárgyai lesznek a következő előadások: Pósa Lajos: Köz- és alkotmányjogi helyzetünk az új államformában és sérelmeink; Kövér Árpád: Ref. lelkészképzés Szlovenszkon; Zajdó László: Lelkeszi fizetésrendezések; Csabay Pál: Egyházfegyelem; Veress Károly: A lelkész szószéken kívüli teendői; Egytől-egyig aktuális kérdések, amelyek komoly figyelmet és érdeklődést érdemelnek.

— A Budapesti Lelkészek Társasága

— mint értesültünk — rendszeressé lett összejövetelén *B-Pap* István theol. tanár előadása alapján az *istentisztelet* reformjáról tárgyalt. *B. Pap* előadásában az istentisztelet reformálásánál három fő gondolatot emelt ki: 1) a liturgia vezesse kezdettől végig az istentiszteletet, 2) nyerve vissza régi jogát a *lectio*, a Biblia egy egy önálló részletnek felolvasása, 3) legyen az istentisztelet változatosabb. — Foglalkozott előadó a debreceni istentiszteleti reformmal és hangsúlyozta, hogy ilyen reformnak a Lelkészek Társaságából kell kiindulni. A Lelkészek Társasága egy kisebb bizottságot választott, hogy a reformra nézve részletes tervezetet dolgozzon ki. — Az istentisztelet reformjának kérdését ajánljuk mi is lelkészerkezteteink munkás figyelmébe.

— **Jellemző eset.** A lapokból olvassuk, hogy Scholtz Andor meskőfálvai ev. lelkész az egyházmegyei elnökség lelkészi állásáról való lemondásra szólított fel — azért, mert a hívek előtt elvesztette tekintélyét és népszerűségét. Erre az el-

nökségi leiratra azzal feleltek a Scholtz lelkészhez tartozó egyházközségek hívei, hogy hatszáznál több aláírással ellátott kérelmet nyújtottak be a felsőbb egyházihatósághoz, aki negyvenéve becsülettel szolgálja az egyházat, továbbra is ragaszkodnak.

— Lelkészek társasága Kolozsvárt.

Nagy Károly erdélyi püspök a mult hónapban a Kolozsvárt lévő lelkészi jellegű egyházi férfiuakat értekezletre hívta össze, magalakítván a „Lelkészek Társaságát” az egyházi érdekek védelme és munkálása s a hitélet fokozása céljából.

— A kolozsvári theologia segítése.

A görgényi egyházmegye lelkészegyesülete kimondotta, hogy a legközelebbi egyházmegyei közgyűlésen szabályrendeletileg állapítják meg a kolozsvári theologia segítését, amelyben minden egyháztagnak s minden lelkész részét vesz. Az összegyűlt összegből a külföldre menő theológusokat fogják segélyezni. Az egyházmegye hasonló határozathozatalra hívja fel az erdélyi és Királyhágó-inneni egyházkerület minden egyházmegyéjét. Ha a terv megvalósul, a lap számítása szerint évi 75,000 lei jutna e nemes célra.

Kiadó: *A református egyházkerület.*

A kiadásért felelős: *Réz László.*

Pályázat

A *páskaházi* ref. egyház pályázatot hirdet *organista kántor-tanítói állásra*. Javadalom: 10 hl. ésszi élet, 4 hl. zab, 15 m. tűzifa beszállítva, 40 kor. munkaváltság, 4402 négyszögöl szántó és 1727 négyszögöl rét, jó lakás. Államszegély kérvényezve lesz. Kötelesség: I—VI. elemi osztály tanítása, kántori teendők végzése, akadályoztatás esetén lelkész helyettesítése. Pályázati határidő március 30. Az állás szeptember elsején ioglandó el. Kellően felszerelt pályázatok a páskaházi ref. egyház (up. Kuntapolca Gömörm) lelkészi hivatalhoz küldendők.

Egyházigazgatási számadási ivek és válaszlói névjegyzék ivenként 1-20, Agenda, sárospataki kiadás, 2 K, 50 drb megrendelésénél 20 százalékos engedmény. Konfirmációi emléklapok, csinos kivitelben, darabonként 60 fillér, továbbá az összes valláskönyvek, zsolnárok stb. állandóan raktáron. — Énekkarok részére feketetáblájú, keménykötésű 80 oldalas kottakönyvek 15 K-ért kaphatók. — Bármely Magyarországon megjelent könyv általam megrendelhető.

3-3

Friedmann Herman

könyvnyomda és papírkeresk. Tornalja.

Nyomatott Gömöri Zoltán nyomdájában Roznyón

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
 Egész évre — 60 K Negyed évre — 15 K
 Fél évre — 30 K Egyes szám ára 1 K 20
 Megjelenik minden vásárnap.

Felelős szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Rozsnyón, a református lelkészi hivatalban, hová a
 kéziratok, előfizetések, hirdetések, az esetleges
 reklamációk küldendők.

Szegény közpapok!

Hosszu évek óta nincs magárahagyottabb hivatal, mint a lelkészi.

Keresztül gázolt rajtunk, a mi munkamezőnkön az ötéves világháború borzalma. Utána jött a poklok ördögei által vezetett forradalom eszeveszettsége. Már negyedfél év óta el vagyunk szakítva a négy száz éves anyatesttől, hiányos új szervezkedéssel lógunk, mint Mohamed koporsója a levegőben.

Új államunk megy a maga útján, a maga érdekeinek megfelelőleg, leginkább a vallás és egyház érdekeivel ellentétes érzelmű egyének és csoportok által vezetve.

Ezen válságos, nehéz esztendőik alatt lerongyolódtunk, összekuporgatott kis vagyunkánknak hadikölcsönül jegyzése által koldus szegényekké lettünk. A lelki fájdalmak gölgotai gyötrelmeit majdnem mindenkünknek át kellett szenvednie. Sokan közülünk testi bántalmaknak is ki voltak téve. Hitükért, nemzetiségükért börtönben sanyalódtak.

Ezen rettenetes esztendőikben a lelkészek magukra voltak hagyatva. A királyi papság, világi uraink minden figyelmét lekötötte a külpolitikai események aggodalma. Nem voltak Mózesek, Józsuék, a kik vezettek, irányítottak volna bennünket, dermedt lethargia nehezedett az egyházi életre.

Tanítóink nagyrésze a különböző politikai szelek által ide-oda vonatott, sokszor bizony a négy százados fundamentum-kövek rovására.

Ha volt is egyházhatósági gyűlésünk, azokon csak a közigazgatási apró-cseprő ügyek domináltak. Lelkészi értekezletek, melyekre oly nagy szükség lett volna legalább minden negyedévben, éveken át nem tartattak több iraktusban. Püspöki leiratok leginkább a hadikölcsön jegyzések, ker. tűzkárbiztosító társulatok és az iskolai könyvtár typosokat kiadó cégek érdekeit szolgálták.

A legnehezebb években minden egyes lelkésznek magának kellett gyülekezete püspökének lennie.

Ilyen körülmények között fájdalmasan

érint bennünket, közpapokat, mikor akadnak lelkésztársaink, a kik hogy saját tevékenységüket annál inkább kidomborítsák, a lelkészeket *általánosságban* vádolják a jelen egyháziállan, vallástalan áramlat elterjedéséért.

Ezen Lap 1. é. 8-ik számában is ezt írta „Az ifjuság lelki gondozása” című cikk írója, mikor ezzel fűszerezte elmefuttatását: „Az egyház nevelői s lelki gondozói közömbössége, sőt — állapítsuk meg férfias nyíltsággal, mint diagnózist — a lelkipásztorok kényelem szeretete is. Szomorú jövő vár ott az egyházra, a hol a lelkipásztor a templomi szolgálaton kívül legföllebb az előirt adminisztrációi teendőket végzi el.”

Tiltakozunk az ilyen sérelmes általánosításoknak nyilvánosságba hozatala ellen. Tiltakozunk kell különösen az átszenvedett gyötrelmes évek után. Az nem szolgál mentségül, hogy a kinek nem inge, ne vegye magára, mert most ugyanis olyan korszakban élünk, hogy szeretik mindenért a papot tenni bűnbakká.

Az volna szép, üdvös dolog, ha egyházi lapjainkat nemcsak a lelkészek járatták, olvasnák, hanem legalább is tiszszerannyi világi, mint lelkész. Ha világi uraink, sőt egyszerűbb egyháztagjaink is nyilvánosságra hoznák benne a vallásos élet fellendítésére vonatkozó óhajátisait, terveiket, szándékaikat. Akkor a lelkészeknek nem kellene járallan utakon setében tapogatózniok. Hiszen a lelkész csak pásztor a gyülekezetnek, de nem maga a gyülekezet. Magának a gyülekezetnek az érdeke az, hogy lelki, szellemi táplálkozását illetőleg segítségére legyen lelkészének.

A pénzfizetésű lelkészek tisztességes megélhetési lehetetlensége, a konvenciók fizetésük panaszos kenyerere, a gazdálkodók gazdasági gondjai nyirbálják el az ambiciótól duzzadó lelkészek szárnyait magukra hagyatottságukban. A városi lelkész irigyli a falusi lelkésznek saját hízalt sertését; a falusi lelkész irigyli a városi gyülekezetben mégis csak sűrűbben akadó jobb belátású urak embereknek pártfogását.

Öt kiskorú tanuló gyermekem van és nem tudom, hogy az állam-és egyház szétválasztásával, az államsegélyek szűkös forrásának bezárásával, mikor szakad fébe taníttatásuk. Még esperes urunk se tud arról se felvilágosítást adni, hogy mikor mennyi államsegélyre számíthatunk biztosan. Khaosban élünk, ingatag fővenyre jutottunk mi lelkészek, a kik pályánk kezdetén azt hittük, hogy kösziklára helyezkedtünk megélhetésünket illetőleg.

Közel egy év óta epedve vártuk püspök urunknak irányító, bátorító külföldi közvetlen tapasztalatok által kifejecesedett utasításait, főpásztori közleveleit és a 8. számban megjelent 289/922. sz. körlevélben kaptak saját maguktól cselekvő lelkészeink a róm. kath. lelkészek után készült utólagos intézkedést, mely ezzel végződik, hogy „a lelkészek pedig fegyelmi eljárásra szolgálnak rá. Sajnálatos dolog, hogy erre egyeseket figyelmeztetni kell.”

Pedig, pedig a néma gyerekek az anyja se érti szavát.

Kamocsa, 1922. február 24.

Boross Kálmán.

Szél-jegyzetek.

Lapunk legutolsó (9.) számának „Események—Feljegyzések” c. rovatában a máramaros—ugocsi egyházmegye közgyűléséről megjelent tudósítás végén azt a szerkesztői megjegyzést közöltem, hogy „a tudósítás egy némely (hibásan szerdetett így: „egy néhány”) pontjára visszatérünk még.” — E megjegyzésnek kivánok ezuttal eleget tenni.

Az egyetemes névtár ügye.

A tudósítás az egyetemes névtár ügyére vonatkozólag a következőket tartalmazza: „Az egyetemes névtár ügye sok szóbeszédre, sőt vitára adott alkalmat. A javaslat ajánlja, hogy minden egyház szerezzék be, mert történelmi bizonyosság lesz és ebből ismerjük meg, hogy kikkel vagyunk együtt. A Salánki lelkész nem járul hozzá, az adatokat nem küldte be az esperesi hivatalnak, talán nem is fogja. Csináljunk mi magunk névtárát. A javaslat elfogadtatott.” — Tehát eszerint az egyházmegye közgyűlése elé oly javas-

lat került, mely *ajánlotta*, hogy mindenik egyház szerezzé be a névtárat s így természetesen — küldje be az ennek megszerkesztéséhez szükséges „kérdő-ív”-et is az esperesi hivatalba. Ezt a javaslatot az egyházmezei közgyűlés el is fogadta, határozattá emelte.

A tudósítás szerint a névtár ügye a közgyűlésben „sok szó-beszédre, sőt vitára adott alkalmat.” A tudósításból ki-vehető az is, hogy a névtár ellen különösen a *salánki* lelkész, *Bihary* Lajos egyházmezei főjegyző ur, ki egyszersmind a Kárpátaljai egyházmezeik közös bizottságának is az elnöke, foglalt állást.

Azóta a máramaros-ugocsai egyházmezeje érdemes esperese a névtár összeállítás céljára szolgáló „kérdő-ív”-eket, *egy egyház híján*, be is küldte hozzám, mint a névtár szerkesztésével megbízott egyénhez. Megállapítottam, hogy ez a hiányzó egyház a *salánki*.

Nekem sem egyénileg, sem mint a névtár szerkesztésével *megbízott* egyházkerületi tisztviselőnek, semmi kifogásom nincs a salánki lelkész ur felfogása és eljárása ellen, még annak figyelemba vételével sem, hogy a lelkész ur a határozatot hozott egyházmezei főjegyzője is és az egyházmezeiközti bizottság elnöke is, a minthogy nem is lehet, mivel én más egyházi hatóság alá tartozom. Egyedül mint református egyházi lap szerkesztője tartom *egyenesen kötelességemnek* — *elvi szempontból* — vizsgálat tárgyává tenni a lelkész-jegyző-elnök ur *érvényesített* felfogását s eljárását.

A sajtónak mindenkor joga, sőt kötelessége volt a *szokatlannak* tetsző felfogásokat vizsgálat tárgyává tenni, különösen, ha azoknak indokai ismeretlenek vagy nem eléggé elfogadhatóknak tetszenek vagy ha a sajtó vélekedése szerint azok a közérdek ellen vannak. Kötelessége volt ez a sajtónak mindenkor már csak azért is, hogy a felfogások tisztáztassanak. *Ma* pedig a sajtónak ez sokkal inkább joga és kötelessége, mint bármikor volt; mert *ma* a közérdek sokkal fenyegetettebb, mint bármikor volt.

A szóban levő ügy vizsgálásánál első, mondhatjuk, alapvető kérdés, hogy *van e szüksége református egyházuknak névtárra?* Indokolt-e annak megszerkesztése és kiadása Cseh-szlovákia református egyházaiban is? Ugy gondolkozom ugyan, hogy a mai papírdrágaság idejében ennek a kérdésnek taglálása egyenesen luxusszámba megy: de azért, — mivel „a névtár ügye sok szó-beszédre, sőt vitára adott alkalmat” — úgy érzem, még sem lesz felesleges ezt a kérdést, legalább röviden taglálni.

Az állam maga is első teendői közé sorozza népeinek s viszonyainak — különböző szempontból való — számbavételét. És ez természetes is. Tudnia kell, kiket a miket kell figyelemba vennie, kiktől s miként kell intézkednie stb. Ugyanezt cselekedte s cselekszik minden intézmény, alakulat. Az egyházaknak is nagy érdeke, hogy tagjait, azoknak elhelyezkedését, viszonyait stb. számba vegye. Ezt a szlovenszkói két egyházkerület is így tartotta szükséges-

nek. Hogy a Ruszinszkóban élő reformátusok nagy többsége is úgy gondolkozik, azt az eddigi jelekből ítélve, megállapítani véljük. Sőt *Bihary* Lajos urról sincs okunk másként vélekedni. Legalább arról nem tudunk, hogy oly állásponton volna, hogy nincs szüksége névtárra a Cseh-szlovákiaiában élő reformátusságnak.

Talán csak egyetemes névtárra nincs szükség? — Igaz, hogy volt idő sokáig, mikor a magyarországi református egyházban az egyházkerületek külön-külön készítettek kerületi névtárakat, sőt hosszú időn keresztül nyomtatásban nem is jelentek meg névtárak. De az egyházi élet el-ldése következtében a kerületi névtárak helyett az egyetemes névtár megszerkesztése és kiadása mutatkozott indokolt-nak, sőt szükségesnek.

Ez az indokoltság, sőt szükségszerűség Cseh-szlovákia református egyházaira nézve nem szűnt meg, sőt itt az még erősödött. Itt az államhoz való viszony átalakulása is indokolja az e tekintetben való egység szorosabbá tételét. Sőt gyűlekezeteink és népességünk számának a megkevesbedését figyelemba véve itt az anyagiak is nyomós ok az egyetemes névtár mellett.

Mi hát az az ok, amely *Bihary* Lajos lelkész főjegyző elnök urat állásfoglalására az egyetemes névtár iránt való ellen-szenvre birta és bírja? Személyes vagy hiusági okokat feltételezni sem akarunk. Hiszen személyes motívum ily kérdésben döntő szerepet nem játszhatik. Politikai okok? Ez esteben — még ha kívülről vetnék is fel azokat — nekünk magunk-nak kell, bent az egyházban, az ellen tiltakoznunk. Ily speciális egyházi ügybe politikai okokat magunk nem vihetünk, mert magunkat gyöngitenők vele.

Mi hát az ellenzés oka?

Nem tudom megérteni, hogy miért tiltakozik *Bihary* Lajos ur az egyetemes névtár oly értelemben való megszerkesztése és kiadása ellen, hogy abban a ruszinszkói reformátusokra vonatkozó adatok is benne foglaltassanak? Nekem az a meggyőződés, hogy az volna a cél-tévesztett eljárás, ha a szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok a névtár ügygel az egymástól való különállást dokumen-tálnák s ezzel is megnehezítenék ügyeink tisztázását és kívánatos rendezését.

Ne gyengítsük önmagunkat!

A Református Egyház és Iskola

is foglalkoztatta a máramaros-ugocsai egyházmezei közgyűlését — hivatalos szlovenszkói átirat alapján. A közgyűlésen, a tudósítás szerint, „ketten hevesen kikeltek a lap ellen;” hangsúlyoztatott, hogy legyen a ruszinszkóiaknak külön sajtó organumuk; tiltakozni kívántak az ellen, hogy a lap egyszerűen felvette a hivatalos címet; úgy vélték, homály fedi, hogy kié a lap és hogy indult meg. Nekem, mint a lap ez idő szerint való szerkesztőjének, nem *lehet* szavam e támadásokra, még ha azok teljesen méltatlanul hangzottak is el, — még ha ismerném is e támadások tartalmát — feltéve, hogy azok nem személyes sértegetések voltak. Hogy mégis szóvá teszem a lapunk *ellen* történt felszólalásokat, annak egyszerű magyará-

zata az, hogy úgy érzem, hogy itt szükség van egy pár felvilágosító megjegyzésre — *nem a lap, de a köz érdekében*, hogy az indokolatlan ellenagitáció élet megtompítsam.

Kijelentem tehát mindenekelőtt azt, hogy a lap nem magánkezdeményezés-képen indult meg. Az 1920 év második felében, amikor a szlovenszkói ref. egyházak szervezkedési akciójukat megkezdték — a több oldalról már előbb megnyilvánult kívánságnak is megfelelően — a hivatalos hatósági szervek kimondták egyházi lap szerkesztésének és kiadásának szükségességét s engem kértek fel és bíztak meg a lap megszervezésével és szerkesztésével. S mivel magam is azok közé tartoztam, akik elevenen érezték egyházi lap szükségét, kötelesség-műszátnak tartottam volna e mindenesetre megtisztelő bizalom visszautasítását, habár tisztában voltam azzal is, hogy mily felelőségteljes, nehéz, lelket emésztő s idegeket öld munkára vállalkozom.

A lap megindulásának ez a története. Tehát nem fedi azt semmi homály. E szerint a lap nem *magántulajdon*, hanem *köztulajdon*.

Hogy miért „*hivatalos*” a lap? Ennek is nagyon egyszerű, egészen kézenfekvő az oka és magyarázata, melyet — ha nem csupán akadémikuskodás a cél — megért külön magyarázat nélkül is mindenki. Magánvállalkozásként egyházi lap a régi, konzolidált állapotok között sem igen indulhatott meg. Vagy amely megindult, nagyon küzdött az anyagiakkal. Valamely testület vagy egyházkerület állott az egyházi lapok megett. *Ma* pedig, a rendkívül magas nyomdai és papírrak idején s itt Szlovenszkóban és Ruszinszkóban — megfogyatkozván az ide csatolt részek kálvinistasága is, megkevesbedvén az egyházak száma is (kevesebb az összes egyházak száma, mint volt annakelőtte csak egy egyházkerületben is) — még kevesebb remény volt arra, hogy magánvállalkozás megbirkózhassék a kiadás anyagi nehézségeivel. Másrésztől az adminisztráció megkönnyítése és olcsóbbá tétele is azt kívánja, hogy egy sajtó-organum útján közvetlítettessenek a rendletek, utbaigazítások stb.

Ezek az okok tették szükségessé, hogy a lap hivatalosnak tervezetett s mint ilyen indult meg — a szlovenszkói szervezkedésekkel kapcsolatban. Hogy a ruszinszkói reformátusok is bekapcsolódtak: az természetes, mert a a ruszinszkóiak érdekei is azonosak a szlovenszkóiak érdekeivel; s bizonyára csak azért nem tudtak előzetesen a ruszinszkóiak a lap megindításának körülményeiről, mert szervezetlen állapotban voltak. Azt feltételezni sem lehetett, hogy akadnak ruszinszkói lelkészek, akik az egyházi lap *ellen* agitálni fognak, holott az volna természetes, hogy ha nem volna lap — annak létesítése *érdekében* kellene agitálniok.

A lap hivatalos minősége tehát a szükségnek következménye. Nem csak itt nálunk, hanem Magyarországon is, Romániában is.

Volna még több megjegyezni valóm is

a lappal összefüggésben a támadásból folyólag: de a köz érdekében ez időszert elhallgatom — annak a kiemelésével, hogy *ne gyengítsük önnagunkat* indokolatlan ellenagítációk által!

Réz László

Egyházfegyelmi javaslat

Dancsházy Sandor tekeházi lelkész a máramaros-ugocsai egyházmegye február hó 15-én, Nagyszőlősen tartott közgyűlésére — mint múlt számunkban jeleztük — beterjesztette *egyházfegyelmi szabályrendelet-javaslatát*, melyre a megelőző közgyűléstől kapott megbízást, — tanulságos és bő indokolás kapcsán, melyet komoly tanulmánynak minősítünk. Sajnáljuk, hogy lapunk terjedelme nem engedi, hogy az indokolást egész terjedelmében leközzöljük.

Ez indokolás az egyházfegyelmet s annak fejlődését korszakról korszakra figyelemmel kíséri, vizsgálja — az ide vonatkozó elsőrangú, alapvető források alapján. Megállapítja az ótestamentum alapján a patriarka családban, „mely a gyülekezet ősi mintája,“ az „istenes rend“-et; vizsgálja a mózesi fegyelmi szabályokat.

Foglalkozik ez után az őskeresztény, később a pápás egyház életével, erkölcsi felfogásaival, nyomon kísérve mindenütt az egyházfegyelmi szabályok alakulását, illetve fejlődését, erősödését, majd hanyatlását.

Kiváló figyelmet fordít a reformáció egyházaiban az egyházfegyelmelem vizsgálatára, itt különösen a kálvinista egyház vonatkozó szabályaira. Külön foglalkozik Kálvin főművével, az *Institulcióval*, a II. Helvét hittvallással, a Heidelbergi kátéval a tanulmánya tárgyát képező szempontból. Vizsgálata tárgyává teszi a magyar református egyház régi kánonait, zsinati végzéseit, továbbá „az újabb egyházjogi kútfők közül *Kosutányi, Revész Imre, Kun Béla* az egyházfegyelmelemre vonatkozó megállapításait; végül a szentírás „legfőbb bizonyosságait“ sorakoztatja fel az egyházfegyelmi szabályok szükségessége mellett. Így fejezi be az indokolást annak derék, szorgalmasan kutató írója:

A fegyelmi szabályokat a szent eklézsiá a Szentírás, a hagyomány és gyakorlat alapján hozta. Rátérvén most már a precizizációra, szólunk büntetésekről, melyeket mellőzendőknek tartunk. Bármely testi erőszakot perhorreskálunk, így a vesszőzést, kikötést, kínzást, börtönt, halált, erőszakot, éheztetést, szegényséket vagy pellengérré állítást etc. Ezek a régi korokkal muljanak el. Most pozitive javasoljuk, a lelkész nyilvános intelmein kívül, mint egyházi fenytéket: 1., a dorgálást a presbitérium előtt, részint megsegényítésül, részint világosító javításul; 2., pénzbírságot valamely jótékony alapra, kivált anyagi kártétel vagy mulasztás esetében; 3., időleges megfosztás az aktív és passzív választójogtól, mellyel kapcsolatban népünk tanítanunk kell e jogok nagy értékére; 4., hivatalból való megfosztás; 5., új a javaslatban az Urvacsorától való időleges eltávolítás, melyet kötelességünk behozni és 6., a templomból való időleges kitiltás.

A régi hazában is napirenden van e kérdés és a „Reformáció“ most közeli fegyelmi szabályokat, melyeket az egyházakban kezdenek hozni. Hiszen szörnyűség is az, hogy nálunk szinte mindent lehet. Lelkészek és nép a legiszonyabb bűnökért sem vonatnak büntetés alá, sőt meg sem szólíttatnak, amelyekért még a világi hatóság is megbünteti. Lehet ma elképzelni bünt, még ha édes anyját megöli is, hogy az egyházból kizárják? A secták vádjai méltán hullanak reánk, hogy nem tartjuk meg az Isten parancsolatait. Ha még tovább is féktelenül engedjük zülleni a gyülekezeti tagok erkölcsseit.

Ismerjük be, hogy eltértünk a reformáció és őseink hagyományaitól.

Azért bátor vagyok a nt. em. közgyűlés elé terjeszteni a következő határozati javaslatot: „Egyházmegyei gyűlésünk komoly aggodalommal látván egyházunk tagjai hit- és erkölcsi életének a korszellelem, anyagi szükség és sok más ok által előidézett leromlását, az erőteljes igehirdetés és a sokirányú cura pastoralis jöszközein kívül a Szentírás, az apostoli, reformátói s magyar egyháztörténelmi példák nyomán a szigorubb egyházfegyelmelem bevezetését kötelességének érzi. A zsinati törvényhozásig is, sőt azt tapasztalati adatokkal és gyakorlatilag is előkészítendő a különféle fegyelmi esetekhez mérten a rendes egyházi bíróság által kiróható következő büntetéseket állapítja meg: 1. Lelkész dorgálása a presbitérium előtt. 2. Pénzbüntetés jótékony alapra. 3. Időleges megfosztás aktív és passzív választójogtól. 4. Hivatalból megfosztás. 5. Időleges eltávolítás az Urvacsorától. 6. Időleges kitiltás a templomból. 7. Az egyházból való kizárás. Visszafogadás csak nyilvános bűnbánat után történhetik. Felhívja az e-megyei gyűlés a kebelbeli gyülekezetek előjáróit, hogy e szabályokat az intenzív balmisioi munkálkodás mellett bölcsen és fokozatosan s mielőbb életbeléptetni igyekezzenek. A szabályrendelet és büntetések a templomban kihirdetendők. (A 7-ik pontot és a kihirdetésre vonatkozó e rendelkezést az egyházmegyei közgyűlés csatolta, mint pótlékokat a javaslatba, *illetve — mivel azt az egyházm. közgyűlés elfogadta, — szabályrendeletbe.* Szerk.) Fölkérjük az egyházmegyei espereseit, hogy egyházlátogatáskor lelkészt és presbitériumot e tekintetben is megvizsgálja.“ Kérem a javaslat elfogadását.

Hivatalos.

A szlovenszkói (száninenni ref. egyhker. püspökétől.

Körlevél.

337—1922 sz. Valamennyi esperesi és lelkési hivatalnak.

1. Itt az ideje, hogy a megszibadt egyháztársadalmi és szellemi tevékenység újra megeredjen, sőt fokozottabb életnek induljon. Rengeteg a megvitatni valónk és életszükség az egymás irányítása és buzdítása. Epen ezért hivatalosan elrendelem, hogy a lelkési

és tanítói értekezleteket haladóktanul fel kell eleveníteni mindenik egyházmegyében. Az esperes urakat pedig megbízom, hogy az első összehívásokat magok eszközöljék s a tárgyakat egyes előadóknak előre osszák ki. Igen sok áldás származhatik ebből egyházunkra

Az értekezletnek bőséges tárgyalási anyagot lehet találni. Ezek közül csak néhányat említek: 1) Egyház és állam szétválasztása. 2) Felekezeti iskoláink életének mímódon való biztosítása. 3) Egyházi adózás, lelkész fizetés rendezése. 4) Lelkészválasztás reformja. 5) Valláserkölcsei élet fellendítése a gyülekezetekben s annak legidőszerebb eszközei. 6) Lelkész- és tanítóképzésünk. 7) Lelkész- és tanítóárva neveltetése (internátus). 8) A vasárnapi iskola. 9) Az ifjuság személyes gondozása. Az ifjusági egyesületek munkaterve. 10. Valláserkölcsei szempontból helyeselhető-e az egyházi célokra rendezett jótékony multságok és színlelőadatok? 11) Az iszákosság. 12) Az istenkáromlás s a többi lelkidurvaságok. 13) Egy vallásos néplap indítása. 14) Naptár és más építőiratok kiadása és terjesztése. stb.

2. A tekintély hanyatlásával, sőt mesterséges lerombolásával együtt járó tiszteletlen hang és viselkedés megelőzésére igen hasznosnak tartom és tanácsolom, hogy a presbiteri ülések mindenkor rövid foházzsal kezdődjenek és végződjenek.

3. Az újabb korpótléokra való jogosultságot minden lelkész maga kérje, a püspöki hivatal útján benyújtott kérvényben, a teljhatalmu minisztertől, mindig egy fél évvel az igényjogosultság beállta előtt. A kérvényhez csatolandó az illetékes esperesi hivatal által kiállított szolgálati bizonyítvány.

4. Az iskolaügyi referátus 632/I-1922 sz. átirata folytán felhívom az iskolák előjáróit, hogy az iskolai felszerelések beszerzéséről, a törvényes rendeletek által előirt módon, gondoskodjanak. (Ide tartoznak pl. a szükséges térképek stb.)

5. Ahol az állami hatóságok, posta- és adóhivatalok ragaszkodnak ahoz, hogy a hivatalos bélyegzők és levélcímekek az állam hivatalos nyelvén is szóljanak: ott a lelkész hivatalok a kettős nyelvű (szlovák- és magyar) bélyegzőket és címzéseket használhatják. Természetes folyamánya ez az állampolgárságnak s nem érinti kulturális és egyházi téren nemzeti nyelvünk szabad használatát.

Rimaszombat 1922 február 27.

Czinke István, püspök.

HIREK.

— Egyházmegyei választások. A barsi ref. egyházmegye elnöksége január hó 29-én bontotta fel a megüresedett egyházi állásokra beadott szavazatokat, amelynek eredménye az, hogy egyházmegyei tanítóképviselőkké: *Soós Géza, Végé István* vámosadányi, *Huszár Károly* kisársói és *Székely Béla* alsószecsei tanítók választottak meg. A világi aljegyzőre leadott szavazatok annyira megoszottak,

hogy abszolút többséget senki sem nyert. A két legtöbb szavazatot nyert Dr. Demény Gyula és Dr. Tóth Sándor között pótválasztás lesz.

— **Lelkészválasztások.** A kisgyőri gyülekezet Kiss Elek tiszadorozsmai h. lelkészt, — a makkoshotyka gyülekezet Tamáska János szederkényi s. lelkészt, — a tiszadonyi gyülekezet Csatóry Jenő csarodai s. lelkészt, — a perbenyiki gyülekezet Máté Miklós kizsari lelkészt választotta meg.

— **Laky Zsigmond látogatása.** Laky Zsigmond newbrunswicki (Amerika) magyar lelkész a Presbyterián Egyház megbízásából, Rev. Keszneht D. Millerrel, a Presbyterián Egyház másik kiküldöttjével, április hónapban Szlovákia területén levő kálvinista egyházainkat is meg fogja látogatni egyházi célokból. Nagy örömmel várjuk, mint kedves vendégünket. Reménykedünk, hogy itteni látogatásuk maradandó emlékü lesz.

— **Gyászrovat.** Bőjthe Sándor szalokmai (Erdély) ref. lelkész, lelkészkedésének 70. ik évében elhunyt. — **Sipos Mihály** óbudai ref. vallásánár hosszas szenvedés után meghalt. — **Szondy Géza** kisperegi ref. lelkész felesége, született **Jocsics Zóra** 56 éves korában elhunyt. **Barsy László** szabadkai ref. lelkész szívszélhűdés következtében, hirtelen elhunyt. — **Szabó Albert** a beregi egyházmegye három évtizeden volt világi tanácsbírója és két évig gondnoka, elhunyt. — **Szabó András** vásárosnaményi lelkész vörhenyben rövid szenvedés után 61 éves korában meghalt.

— **A jugoszláviai egyházak életéből.** A baranyai, bácskai és bánáti református iskolák még a múlt évben államosítottak. Egyedül Horvát-Szlavonországban működik még hat református iskola. Ezek között is egy veszélyben van. Szentlászlón a megyei hatóság Kelecsényi Mihályné tanítónőt eltávolította a további működéstől s utasította az egyházat, hogy helyette 14 nap alatt horvátul tudó tanerőt állítson be, különben az iskolát bezárják. Köztudomásu dolog pedig, hogy ilyen tanítót ott nem lehet 14 nap alatt kapni s így az egész csak ürügy az iskola bezárására. Különben is Kelecsényi Mihályné (a lelkész neje) tud horvátul s a horvát tanítóképesítő vizsgát az eszéki tanítóképzőintézetben tette le.

— **Dr. Baltazár Dezső** amerikai útja elé akadályok gördültek, amennyiben az amerikai magyar ref. lelkészek *ligoniei* gyűlése az ut *ellen* foglalt állást. Baltazár püspök most más tényezőkre támaszkodva megy ki a folyó hóban 10 heti tartózkodásra Amerikába. Utillarsa **Baja Mihály** debreceni (volt amerikai) lelkész és **Keresztessy István** lesznek.

— **Ruszinszkóban az államszegélyek kifizetése.** Mint örömmel értesülünk, a **máramaros-ugocsbai egyházmegye**

lelkészei a kilátásba helyezett segélyeket mindannyian megkapták. A segélyösszegeknél mutatkoznak differenciák az egyes lelkész uraknál, mely differenciák előállításának oka után érdeklődtek illetékes helyen, de válasz még nem érkezett. Az egyházak is megkapták mindnyájan az *adósegélyeket*.

— **Egyetemi hallgatókat** küldenek külföldre a magyar városok. Öröndetes megújulása a gondolkodásnak. A nagy és gazdag gyülekezeteknek is gondolni kellene arra, hogy ők is küldjenek külföldi tanulmányuttra lelkészeket, sőt tanítókat is.

— **Az idők szomorú jele.** Jugoszláviában levő református gyülekezetek közül a következő gyülekezeteknek nincsenek ez idő szerint állandó lelképásztoruk: Eszék, Vukovár, Nfkinci, Tiszakálmánfalva, Zágráb, Daruvár, Kevevára s most legújabbán Szabadka-Zenta, Velimirováron szintén nincs lelkész s egy lévita gondozása alatt van. Az általános nagy lelkészhiány miatt ezek a gyülekezetek egyelőre aligha fognak lelkészt kapni.

— **Pályázatok lelkészi állásokra.** Két magyarországi nagy gyülekezet, névszerint a *szentesi* ugynevezett felsőpárti és a *törökszentmiklósi* pályázat útján kíván lelkészt választani. Mindkét lelkészi állásra a pályázati határidő február hó 26-ika volt.

— **Lelkész urak és a gyülekezetek figyelmébe!** Nyitrai miss. egyházközségünk azon körülmény folytán, melyszerint népessége az államfordulat óta folyton tartó elköltözésekkel eddigi központján annyira lepadt, hogy céltalan erőpazarlás lenne tengődésnél nem egyéb étetét itt folytatni: a még menthetőt megmentendő, a missiókör legnépesebb és életképesebb pontjára, Érsekújvárra (Nové Zámky) telepedik át már a közelebbi időben. Mivel az új központ a még mindig drága anyag és munkaviszonyok miatt ezidő szerint építkezésekbe nem lenne célszerű kezdenünk: ahhoz előbb erőt kell gyűjtenünk s az ingatlanok értékesítéséből nyevendő vételár egyrészt kölcsönökbe kihelyeznünk és gyümölcsöztesztünk. Köztudomásu dolog, hogy nyilvános pénzintézetek ezedőszerint igen drága kölcsönöket nyújtanak; 12–14°/_o-ra rug a sok melles költségekkel a kamattal s a kölcsönreszoruló az is szívesen megfizetik, csak hitelhez juthassanak. Egyházközségünk felhívja ennéljogva egyrészt a gyülekezeteket, másfelől hitelképes, kölcsönt igénylő hivelket, hogy forduljanak hozzánk megkererésükkel, ha kölcsönre van szükségük. Teljes biztosíték s annak jogi formáságai között hajlandó lesz egyházunk eképp helyezni el értékeit. A közelebbi feltételeket az érdeklődőkkel levélben tudatjuk. Egyházközségeknek felettes hatóságalk kezessége és engedélye mellett jelzálogi bekebelezés nélkül is nyújtunk kölcsönt. Nyitra, 1922. február 28. **Sedivy László** ref. lelkész.

— **Egy lelkész kalváriája.** A temesmegyei Kovin község ref. lelkéaze ez-

előtt meglegedésben s családi boldogságban élt; az ottani egyházat ő szervezte meg s ő gondozta a hozzátartozó kisebb missziói pontokat is nagy buzgósággal. 1919-ben azonban agrár célokra lefoglalták a megélhetését biztosító 60 hold földjét, amit semmiféle utánjárással nem tudott visszazerezni. Hogy megélhessen, eladogatta lassanként lovait, gazdasági felszevelését, később ékszereit butorait, amikor pedig eladnivalóiból kifogyott, családjával együtt nélkülözni volt kénytelen. A szegénysorsban levő és kevés számú hivei sem tudtak rajta segíteni. És most, amikor már annyira jutott, hogy gyermekeit iskolába sem tudta járatni, mert nem telt cipőre, kénytelen volt elhagyni féltő szeretettel gondozott egyházát s elment szüleikhez sok szenvedésének s csalódásának szomorú emlékével.

— **Az egykoronás ércpéncz április első felében kerül forgalomba.** Az egykoronás ugyanabból a fémgyülekből készül, mint a 20 és 50 filléresek. A mostani papir koronát teljes értékében és minden levonás nélkül fogják becsereálni az új pénzre.

— **Jótekonycélu színelőadás.** *Kiskálna* község ifjusága folyó évi február hó 12-én a református iskolában jótekonycélu színelőadást rendezett. Előadták Nagy Dénes *Kalóka őrmesterné* című pályadijat nyert népszimnűvét. Az előadás iránt igen nagy érdeklődés nyilvánult meg úgy a községbeli, mint a környék lakossága részéről. Az eléggé tágas iskolaterem nem birta befogadni a közönséget, amiért is egymásután kétszer lejátsszották a darabot. A szereplők kivétel nélkül mindnyájan tetszésre találtak és dicséretet nyertek a hallgatóság részéről. A legnagyobb dicséret illette és illeti *Szobi* János ref. tanítót, aki az ifjuságot lelkes buzgósággal tanította és az előadást is rendezte. Az előadás a kiskálnai ref. egyház beszerzendő harangja javára 1000 (egyezer) koronát jövedelmezett.

— **A 20 filléres vaspéncz forgalomból kivonása** — február hó 18-án megkezdődött s ugyanekkor forgalomba bocsájtották a Csehszlovák állam által veretett 20 és 50 filléreseket. Mindez nem volna baj, ha a pénzügyi kormány másként rendelkezett volna, mint ahogy rendelkezett. A vonatkozó rendelet *megfelelő módon* azon a napon publikáltatott, amely napon a 20 filléres vaspénczket már csak fele értékben fogadták el az állami pénztárak is. Így sok állampolgár, humánus intézmény, egyházak (perselypénzek) szenvedtek kisebb-nagyobb károsodást — *önhibájukon kívül*.

Kiadó: *A református egyházkerület.*

A kiadásért felelős: *Réz László.*

Nyomatott Gümöri Zoltán nyomdájában Roznyós

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
 1. évf. — 60 K Negyed évf. — 15 K
 1. fél évf. — 30 K Egyes szám ára 1 K 20
 Megjelenik minden vásárnap.

Felelős szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Rozsnyón, a református lelkései hivatalában, hová a
 kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges
 reklamációk küldendők.

A vasárnapi iskola.

Sok szó esik mostanában arról, bármerre járunk is, hogy a jelenlegi gyülekezetek vallásos élete nem kielégítő, illetve nem felel meg azoknak a követelményeknek, melyek a bibliában, mint fundamentumban, vannak le fektelve egyrésztől, másrésztől nem a Kálvin János szelleme uralkodik egyházainkban. A gondolkodó lélek elmerül a mult történelmébe s igyekszik onnan tanulságokat szerezni, hogy abból erőt merítsen a jelen gyülekezetei számára, igyekszik felkutatni azokat a forrásokat, amelyből a ma szomjazó lelkek szomjuságát el lehet oltani. Valami tulságos nehéz munka nem vár arra, aki a multat ilyen célból igyekszik vizsgálni, mert ugy az erő, mint a forrás egy azon helyen, a bibliában található fel. De hogy a bibliában komoly jártasságunk legyen s azt egyházunk szellemében tudjuk magyarázni, ehhez már fáradság kell.

Egyházmegyei közgyűlésünkön (máramaros—ugocsai) az egyházfegyelem gyakorlására vonatkozó javaslat tárgyalásánál egyik lelkész mintegy aggódva figyelmeztette mindenkit arra, hogy ne léptessük életbe a szigorubb büntetés eszközeit, mert esetleg nem azt érzük el vele, a mit akarunk? Amidőn ezeket mondta, a legfőbb argumentumnak azt hozta fel, hogy erre nevelni kell az embereket, új gyülekezeteket kell létre hozni. Hát az én kedves lelkész testvéremnek nagyon is igaza van abban, hogy nevelni kell az embereket, új gyülekezeteket kell ez által létre hozni. Nevelni kell a lelkészeket és a gyülekezeti tagokat.

Mert csakugyan ferde munkát fog az a lelkész végezni, aki a fegyelmet majd gyakorolni, vagy gyakoroltatni fogja a gyülekezeti bírósággal és magát fegyelmezni nem tudja, a gyülekezet nevelését pedig elhanyagolja. Igaz ama tény is, hogy az ígét mint lelkészek hirdetjük a templomban, de bebizonyított dolog, hogy csupán a prédikációval ma építeni vajmi keveset lehet. Tehát hozzá kell férközni az emberi szivekhez egészen közeli,

fogékonyra kell tenni a szívet az evangéliom iránt.

Mint minden ismeret-szerzéshez legalkalmasabb kor a gyermek és ifjú kor, ugy a bibliát is már ebben a korban sokkal részletesebben meg kell ismertetni gyermekeinkkel, mint tettük azt ez előtt. Itt tetszik meg a vasárnapi iskolák fenséges hivatása. Mert amellet, hogy a vallási dolgokon kívül más egyéb hasznos és drága ismeretekhez is hozzájuthatnak a gyermekek, a legfőbb cél az öntudatra ébresztés, a Krisztushoz való eljuttatás és ezáltal az Isten törvényeinek tökéletes megismerése. Amikor a lelkész gyülekezetében vasárnapi iskolát létesít, akkor hozzá kezd egy új gyülekezet alapításához. Ugy-e, egészen természetes dolog, hogy az így nevelt gyermekekből lesz később az olyan gyülekezet, amelyik nem fog megbotránkozni azon, ha egyik-másik cégéres bűndöst eliti a presbytérium, az Urvacsorától, sőt helyesnek fogja itélni, mert megérti, hogy nem a bűndösök számbell sokasága adja meg a gyülekezetek létjogosultságát, hanem a tiszta szívűeknek, a Krisztus igaz követőinek a száma. Ma még ott vagyunk, hogy a legtöbb gyülekezetben nincs vasárnapi iskola. Legalább Ruszinszkóban így van. (A máramaros—ugocsai esperes a vasárnapi iskolák létesítésére a mult évben körlevélben szólította fel a lelkészeket.) A lelkészek többsége olyan intézménynek tekintti azt, mint amely ellenkezik református hitelveinkkel, nem akarom hozzátenni, hogy talán tehernek is. Pedig meg kell ezt csinálni mindenütt és sokkal jobb lesz előbb, mint később.

Ha pedig valakit pusztán csak az tart vissza, hogy tulajdonképen nem tudja, mit tanítson a vasárnapi iskolában, hát az ne sajnáljon kimozdulni eklézsiájából és nézze meg, hol miként vezetik azt s mindjárt meg lesz számára az utmutatás.

Kívánatos dolog volna az is, ha lelkései konferenciákon egyik vagy másik lelkész erről is előadást tartana s így bemutatná, melyek azok a dolgok, amelyekkel a vasárnapi iskolában foglalkozni kell. Addig is azonban vegyük elő a bib-

liát és gondoskodjunk a vallásos iratok terjesztéséről. Ezek a füzetek nincsenek politikával fűszerezve, egyedül a krisztusi tanok terjesztése s a vallásos élet fejlesztése a céljuk.

Csak így nagy-általánosságban hívom fel lelkésztestvéreimnek és a gyülekezeteknek figyelmét a vasárnapi iskolák létesítésére. Meg kell azt kezdeni már most s majd ha lesz rá módunk, hogy a külföldi egyházakkal jobban érintkezhetünk, mind jobban és jobban ki lehet fejleszteni ez iskolákat és lehet majd hitben erős gyülekezeteket adni ugy a jelennek, mint a jövőnek.

Siposs Imre
 lelkész.

Szél-jegyzetek

Körülbelül 30—35 esztendeje annak, hogy a „közpap” elnevezés divatba jött a magyarországi református egyházban. „Közpapok Lapja” címen sajtóorgánium is jelent meg, melynek célja volt a lelkészek egyházi és anyagi helyzetének javítása.

Sok higgadt és elkeseredett vita támadt és folyt le e sajtóorgánium hasábjain — különösen a „közpap” elnevezés körül, amely elnevezés ellen az akkori egyházi sajtó, csaknem teljes egyhangúsággal, élénken tiltakozott is.

Azóta is el-elhangzik az ajkakon, megjelenik nyomtatásban is ez az elnevezés. Rendszerint keserű érzés adja az ajkakra vagy juttatja az író tolla hegyére ezt az elnevezést. Mert ám keserű érzésre mindig van oka a református lelképásztornak! Ma pedig több is a soknál!

A keserű érzés kifejezése, mint kritika, jogosult, sőt szükséges; mert a bajok, sérelmek orvoslása, a hiányok pótlása a célja minden egészséges társadalmi életnek — a fejlődés biztosítása céljából. — Csak a kritikának ne legyen olyan éle, mely tendenciát is sejtethet s mely a gyakorlatban nem létező fogalmat élezi ki!

A „közpapok” fogalma pedig a református egyházban sohasem volt meg s ma sincs, csak mint elnevezés ut feljött, hol itt, hol ott s hol ebből, hol abból az alkalomból. Helytelenül és teljesen szubjektív alapon. Mert ha közpapok valóban volnának, akkor lenniök kellene főpapoknak is. Pedig főpapjaink (hierarkia) nincsenek. Egyházszervezetünk főpapokat nem ismer. Vannak „primus inter pa-

res-eink, akiket a *szolgálatra* hív el a *közbizalom* és — ma hozzátehetjük ezt is — *teherhordozásra*.

A szolgálat és teherhordozás pedig jutalmat vagy legalább elismerést érdemel. A „közpap” elnevezés hangoztatása azonban valahogy nem az elismerés kifejezését tolja előtérbe s azonfelül nem egészen helyes világitásba helyezi egyházi szervezetünket.

Nagy barátja vagyok a lelkiismeret- és szólásszabadságnak (értsd a *sajtóra* vonatkozólag is). Még pedig nemcsak elméletben, de gyakorlatban is. Mint szerkesztő gyakorlatom is ez elvet — még ha ez a szabadság-jog ellenem és méltatlanul s tévesen érvényesítettik is. Mert így alkalom van a homály felderítésére, a téves nézetek igazítására stb, és mert a lelkiismeret és szólásszabadság vitte nagy lépésekkel előre eddig is a világot.

De ám a lelkiismeret- és szólás-szabadságnak nemcsak akkor van létjogosultsága, ha *én* e szabadság jogommal *másra* vonatkozólag élhetek, hanem akkor is, ha a más véleménye rám vonatkozik. Miért hallgassuk el pl. a kritikát, ha az egy kissé bizonyos vonatkozásban kellemetlennek tetszik? Csak akkor indokolható a szólás-szabadság megszorítása, esetleg e jog megvonása, ha irodalmi vagy erkölcsi érzésszínvonalon alul nyilvánul az meg, — ha az igazsággal *ellentétben* álló tartalmat foglal magában, — ha *közérdeket* sért.

Annak a leszögezése, hogy az egyház munkásai között vannak kényelemszeretők, közömbösek is, — hogy az ifjúság lelki gondozása elsőrangu teendő stb... vajjon irodalmi vagy erkölcsi érzésszínvonalon alul volt-e megírva, — az igazsággal *ellentétben* áll e, — sért-e valamely *közérdeket*? — Hogy valamely részben némelyeknek kellemetlen: nem vonom kétségbe, de ez nem elég ok arra, hogy a szólásszabadság-jogot megsértsük s arra sem, hogy az ellen, ha az megnyilatkozik, tiltakozunk.

Réz László

R „bibliai tanulókról” és magunkról.

Ha már szóba került a vajáni gyülekezettel kapcsolatban Kiss József neve és a „bibliai tanulók” szektája, indíttatva érzem magam, hogy ezt a kérdést néhány odavetett sugárral megvilágítsam.

A bibliai tanulók szektája Amerikában keletkezett, ugyanazon okokból kifolyólag s ugyanazon módszer szerint, amint ez általában minden szektánál történni szokott. Erős s az egyház által ki nem elégített vallásos és erkölcsi ösztönrel, de egyben zavaros világnézettel bíró egyének, akik gyűlölettel beszélnek a történelmi egyházakról, elfordulnak a világtól, melynek közeli végét jövendőlik s szinte hédonikus áhítattal szívják magukba a biblia üdvígéreteit, mint azok kizárólagos örökösét, egyedül jók, szentek, a „választottak.” Tanításuk szerint a névleges egyházak főbűne az, hogy nem ismerik fel Jézust, aki 1874-ben már vissza tért, megjelent Russzának — a főpász-

toruknak. 1878-ban megkezdődött a nagy aratás, mely 1914-ig tartott. A világháborút évtizedekkel azelőtt megjövendölték s épp így fog bekövetkezni az a prófécia is, hogy 1925-ben vége lesz e mai világnak minden ő kormányával együtt. Ábrahám, Izsák, Jákob s a próféták feltámadnak s Jeruzsálemben uralkodnak, onnan küldik ki a világba az új törvényt azoknak, akik 1925-ben még életben lesznek. Ezek nem is halnak meg 100 esztendeig, amely próbaidő lesz. Aki mindvégig kitart, elnyeri az örök életet. A mostan élők közül tehát milliók sosem halnak meg.

Ez a bibliai tanulók eschatológiája, melynek sulya alatt hirdetik a megtérést, a tiszta és szent életet. Ezt jött hirdetni Vajánba is Kiss József, az Amerikából hazajött, Romániát végigjárta és a börtönből kikerült vándor predikátor, akinek egyéb ismertető jele az, hogy családos ember, de családját elhagyta s már 15 éves praxissal bír. Könnyű volt a munkája, mert egyrészt a szomszédfaluban már egy kis sereg áll a háta megett, sőt jött Vajánban is lakik néhány régi hive, aki még Amerikából hozta magával e tévelygést, másrészt a bolsevizmus sikkjában mozgó „felvilágosításai és buzdításai” már von Haus aus alkalmas talajt találtak egy 150000 koronás építkezés előtt álló gyülekezetben.

Kiss József államellenes bujtogatásai miatt kiutasított ugyan, de ezzel természetesen ez ügy koránt sincs befejezve. Azon a nézetten vagyunk, hogy csakis erős építőmunka, személyes lelkigondozás által lehet eredményre jutni.

Voltaképen most jutottam ahhoz, amit e kérdéssel kapcsolatban mondani akarok. Ne vegye senki rossz néven lelkész-társaim közül, de megmondom, hogy megfigyelésem szerint valahányszor szóba jött közöttünk baráti beszélgetés alkalmával egyházunk kö. állapota, a hivek renitenskedése, az állam és egyház szétválasztásával járó fő nehézségek, vagy a szekták, mindig ugyanaz a szempont jött számításba: mennyiben van, vagy lesz ez vagy amaz káros, vagy előnyös befolyással a lelkész állásra, fizetésre, megélhetésre. Vagyis nem az a központi kérdés, hogy miképpen lehetne mindezen bajok közös okát: a vallástalanságot megszüntetni. Pedig bizonyos, hogy egyházunk jövőjének s ezzel együtt a lelkészek megélhetésének, tekintélyének ügyét nem az egyházpolitika, hanem az Intenzív, a hitből és szeretetből fakadó személyes lelkigondozás fogja diadalra vinni. Hogy milyen csodálatos eredményeket hozhat ki az ilyen munka, azt éppen a szekták, Kiss József és társai mutatják. Miért ne tanulhatnánk ebben a tekintetben tőlük?

Meg kell tehát indítani ezt a munkát teljes erővel az egész vonalon. Mert hiában küzdünk itt vagy ott, már akár a rohamosan tért hódító szekták, akár a már győzelmi mámorban ujjongó materialista istentagadás ellen, ha a másik és harmadik helyen titlenül állanak társaink, sőt ki-nevetnek.

Holott ezek voltaképen nem is annyira az egyes gyülekezetek, mint in-

kább az egyetemes egyház betegségének a tünetei, tehát a védekezés is csak egyetemes lehet. Miért nem jövünk hát néha-néha össze, miért nem tartunk megbeszéléseket az egységes és egyetemes munkaterv megállapításá végett. Nemcsak azért van erre szükségünk, mert a szekták támadnak, de azért is, mert sokszor igazuk van, ha nem mondanák is, meg kellene látnunk a pótlendő hiányokat, a reformálásra váró bajokat.

Meg kell indítani az egységes gyülekezeti munkát azért is, mert az egyház és állam szétválasztása esetén egyházunk egyedüli bázisa a saját gyülekezetei lesznek. Sőt akárhogy oldják is meg ezt a nehéz kérdést, nekünk tervszerűen és következetesen a szabad egyház eszményképe felé kell törekednünk. Az állami támogatást csak átmenetileg szabad igénybe vennünk s közben azon dolgoznunk, hogy hiveinkben felkeltsük s kifejesszük az öntudatos hitet, ezzel mindig együtt jár az áldozatkészség s ha egyszer eljutunk ide, akkor megoldódik, játszi könnyedséggel minden mostani problémánk. Talán nekünk is szól Jézus mondása: „Keressétek először az Isten országát s mindezek: lelkészi fizetés, egyházi adó, tisztesség, békesség, sőt az egyházi autonomia is megadatik néktek.” Akármit cselekedjünk tehát, ne feledjük el, hogy csakis ezen a ponton győzhünk.

Vaján

Szabó Béla

ref. s. lelkész.

Külföld.

Oroszország.

— Iskáriothes Judás emlékszobra. —

H. Kehler, aki 1917—1919. kormányának megbízása folytán Szovjetországra tartózkodott, részt vett az „emlékmű” felszentelésén, emeltről a „Vörös Kert” című könyvében számol be.

A zenekar „An der schönen blauen Donau”-t játszotta. Azután felállt egy zsidó, Swijarsk város parancsnoka, a vörös szónoki emelvényre. Beszélt sokat Marxról és Engelsről s végül átadta a városnak a „Vörös kert” (egy népliget) s azon nézetének adott kifejezést, hogy ez a nép jólétére, a művészet fejlődésére s a szabad szerelem virágzására fog szolgálni. Ezután egy osztrák szobrász, egykori hadifogoly, most szabad polgár segítségével leleplezte az „emlékművet.”

Sokáig nem tudtak megállapodásra jutni a történelmi alak személyében, mivel szemben íszteletüket kifejezésre akarták juttatni. Gondoltak Luciferre és Kalnra, mind a ketten elnyomottak és forradalmárok voltak, de az utóbbi bibliai személy volt, tehát nem illett össze a marxizmus világnézetével, a másik egy mithológiai alak, akinek történelmi létezésében kételkedni lehet. Kinálkozott egy harmadik kétségbevonhatatlan földi személyiség, egy történelmi ember, aki a vallásos életfelfogás szociális kizsákmányolásának volt az áldozata. Ki jöhetett volna más ez esetben figyelembe, mint az a férfi,

kit kétezer év óta a kapitalista történetírás megbélyegzett, vörös előfutárja a világforradalomnak, a bourgeois Jézus Krisztus tizenkettedik tanítványa: Iskariothes Judás.

Az „emlékmű” egy emberfeletti nagy, meztelen, gipszből faragott vörös alak. Arcát fenyegetve az ég felé irányozza, miközben keze egy görcsös mozdulattal a nyaka körüli összefutó kötelet igyekszik eltávolítani.

Egy kis történet, mely olyan sokat mond nekünk. Ime az ember, aki letragédiája is: mikor azt hiszi, hogy ime most már teljesen szabad, akkor lesz szolgájává önmagának, mikor azt hiszi, hogy most a legnagyobb, akkor súlyed a legnélyebbre. (zs. l.)

Wosroszidenise (Megújulás) c. orosz lap szenzációs jelentése folytán beszámolunk még az orosz szovjet rendszer egyéb „sikereiről” és fényes „eredményeiről.” Az említett lap statisztikát közöl a bolsevisták által meggyilkoltokról. A lap adatait a bolsevista titkos jelentések-ből meríti. A terror statisztikája a következőképpen néz ki: Meggyilkoltak 28 érseket és püspököt, 1215 lelkészt, 6575 professort és tanítót, 8800 orvost és assistent, 54650 katonatisztet, 260000 katonát, 10500 zsandárt és csendőrtisztet, 48500 csendőrt és rendőrt, 12950 földbirtokost.

Tényleg e téren a rendszer páratlant produkált, e szörnyű eredménnyel csak az éhhalál tudja felvenni a versenyt, de az igyekszik is. Szegény orosz nép!

Gyűlekezeteink életéből.

Szeretve nagyratiltott Presbytérium!

Eddig lélegzetünket is visszafojtva — mint bus gerle az erdő sűrűjében — meglapultan, Isten csodás hatalmába és segítő kegyelmébe vetett bizodalommal vártuk a viharok elmúlását... vártuk némán, szótlánul...

Most immár, hogy a hosszú, sok vad vihar elvonult és a lövészárkok szántotta mezőkön elhalványodtak a piros vérvirágok, most immár a vézscsapdosta földről kissé felemelkedünk és szólunk!

Árvák keserve, édesanyák jaja, hű apák férfias bánata sűrű ködként nehezül még mindig lelkünkre...

Az egyesek fájdalma, minden érző, igaznak is fáj! De nemcsak a fájdalomtól áttört szívű emberek, hanem kereszténynek is vagyunk! Egyéni bánatunkba nem temetkezhetünk el önzően, hanem saskeselyű módjára a sötét bánat-felhőkön túl ama fényes napunk felé kell repülnünk!

Ama fényes napunk felé, felsőbb szellemvilágunkba vágyódó bus lelkünk szárnyerősítő szent helye, ócska templomunk e célt már nem szolgálhatja; hatóságilag is bezárattott...

Életveszélyes állapotában, omladozó pacsit-falaival, hiányos tetőzetével vádlólag tekintget felénk... Mintha csak mondaná: hát ennyire elhagyatott pusztulni engem, ki bánataitoknak oly sokszor csillagító dajkája, hiteteknek, reményetek-

nek s egymás iránti szerelmeteknek ébresztője, táplálója voltam? Elhunyt apáitok, nagyapáitok haló poraikban is bizonyosságaim nekem! Ti nem akartok hű hivatásom élő tanui lenni? Vagy a kor-szellem kilopta már szívetekből a kegyelet és hála érzetét?

Vádlólag zuhog felénk a kérdések zuhataga... És mi úgy szeretnénk ráfelelni, hogy e vádak menten egybehulljanak s romjaikon egy új templom diszlekedne s hirdetné századokon át késő unokáknak, hogy mi — a világtörténet legrettentőbb, viharvert idejében élt nemzedék — mint buzdullunk fel az Ur templomának tetekre kész szerelmére, egyedül Isten dicsőségére!

Ámde e felséges nagy munkára mi, a magunk erejéből e mostani világban képelenek vagyunk.

Esdve kérjük tehát az igen tisztelt presbitériumot, hogy jöjjen segítségünkre a mi templom-építő munkánkban! Szavazzon meg a kisbégányi templom-alapra folyó pénztárából némi segélyösszeget, vagy az egyházközségben e célra az egyháztagok közötti gyűjtést határozza el, hogy az építkezést ez új év tavaszán megkezdhessük!

Nem várhattunk már tovább esdő szavainkkal... Isten templomáért és szent ügyéért aggódo szívünk bánata néma tovább nem maradhatott!

Aki ismeri a kisbégányi templom rozoga, használhatatlan állapotát, az csodálkozva kérdezheti: miért volt az eddigi hallgatás és hallogatás?

E kérdésre itt e sorok elején a válasz. De még tömörebb felelet erre Jeremiás próféta pár szava: „a földnek egyik határáról fogva, a földnek más határáig senkinek nem — vala — békessége!”

Még egyszer kérve kérjük nemes, jó szíveknek tettekben nyilvánulását! Az Ur szerelmére esedezünk, hogy ne legyen szavunk pusztába kiáltás! Nemes lelkű adományaitat kérjük a „Ref. Egyház Gondnokának Kisbégány, p. Nagybégány”, a jószívű adakozók névjegyzékét pedig — aranykönyvünkbe beírás és nyilvános nyugtázás végett — a lelkészi hivatal címére küldeni. — Mindezek után „kegyelem és békesség Istentől, a mi Atyánktól és az Ur Jézus Krisztustól!”

A kisbégányi presbytériumnak 26 — 1921. sz. határozatából:

Kisbégány, p. Nagybégány (Bereg.)

Atyafiságos szeretettel:

Ifj. Orosz Ferenc Angyal Viktor
gondnok. ref. lelkész.

HIREK.

— Kanonika vizitáció. A barsi református egyházmegyében Patay Károly esperes Akúcs Lajos egyhm. főjegyző kíséretében folyó évi márc hó 20-án fogja végezni az évi egyházlátogatást az egyházmegye két első körzetében. Az egyházlátogatással egyidőben lesz meg-ejtve a körfelügyelőségek részéről az iskolák félévi meglátogatása és megvizsgálása. Áldás és kegyelem kísérelje ezen egyházi munkálatokat.

— A barsi ref. egyházmegye közigazgatási bíróságának időszaki tanácsa Patay Károly esperes és dr. Kersék János h. gondnok elnöklete alatt e hó 2-án Léván bírósági ülést tartott, melyen több vitás közigazgatási ügyben hoztak döntést. Ez alkalommal volt kitérve a lévai ref. lelkészi állás ügye is, de ezt — tekintettel arra, hogy a világi elnök egyúttal a lévai egyház főgondnoka is — a világi elnök érdekeltsége miatt a júniusi rendes bírósági tárgyalásra lett áttéve.

— A beregszászi református egyház vezetősége f. év február hó 5-én, az Uri Kaszinó termeiben „Templomépítési alap”-ja javára egyház bált —, február hó 19-én pedig Tímaházában ugyancsak a „Templomépítési alap”-ja javára Protestáns Estélyt rendezett. A bál jövedelme 17 ezer-, a Protestáns Estély jövedelme 3 ezer és néhány száz koronát tett ki. Sokat lendít a templomépítés ügyén. E nagy siker főként Szútor Jenő beregszászi lelkész és Szücs György beregszászi ref. kántor fáradhatatlan munkásságának gyümölcse. A Protestáns Estély műsora a következő volt: 1. Dicsőség a magasban című karéneket Oláh Károlytól énekelte: Szücs György vezetésével az ujonnan alakult ref. vegyeskar. 2. Megnyitó beszédet tartott: Szútor Jenő ref. lelkész. 3. Az új Énekeskönyvből és a Hozsannából néhány szebb éneket harmóniumon játszott és énekelte: Szücs György ref. kántor. 4. Felolvasást tartott: Lakatos Erzsike urhölgy. 5. Zongorán klasszikus darabokat játszott: Szabó Margitka urhölgy. 6. A hitről és boldogságról szabad előadást tartott: Dancsházy Sándor tekeházi ref. lelkész. 7. A dicső Golgotha című magánéneket Gebhardt E-től énekelte Szücs György harmonium kísérete mellett: Smidle Belluska urhölgy. 8. Júdás című költeményt Varga Gyulától szavalta: Szilágyi Gizike urhölgy. 9. Tudom az én megváltóm él című karéneket Stebins E. G től énekelte: Szücs György vezetésével a ref. vegyeskar. Az ilyen erkölcsileg, anyagilag fényesen sikerült és ügyesen rendezett Protestáns Estély még a legfejlettebb kulturájú helyen is sokat jelent, amelynek folytatását a beregszászi kálvinistaság és felekezeti különbség nélkül a magyarság nagy érdeklődéssel várja.

— A királyhágómelléki egyházkerület tisztijának hivatalába iktatása. Az 1921. aug. 16-án megalakult királyhágómelléki egyházkerületi közgyűlése által az új kerület tisztikarára megválasztott szavazás eredményéről annakidején hírt adtunk. Az elnökség f. évi február hó 23-án hívta össze az egyházkerületi közgyűlést, hogy a bizottságok jelentése nyomán tudomásul vegye a választás eredményét; ezzel kapcsolatban tárgyalja a vallás és művelésügyi miniszter urnak a kerület alakulására vonatkozó leiratát. A közgyűlés a szavazatbontó bizottságok jelentését örö-

mel vette tudomásul és a választásokat megerősítette, — felhívta a megválasztott tisztviselőket, hogy esküjüket tegyék le. Mindenek előtt *Sulyok* István püspök tette le az esküt a gyűlés színe előtt. akit az egyházkerület nevében *Domahidy* Elemér főgondnok, az esperesi kar nevében pedig *Szell* György nagybányai esperes, üdvözölt; utóbbi az esperesi kar nevében kijelentette, hogy a püspök ünnepélyes felszentelését alkalmasabb időre halasztják, amely ünnepélyes felszentelés módozatát az esperesi kar fogja megállapítani. *Sulyok* István püspök válasza az elhangzott üdvözlő beszédekre; s jelezte, hogy püspöki programját felszentelése idején fejti ki. Utána *Domahidy* Elemér főgondnok tette le az esküt, akit *Babos* János érmelléki egyházmegyei gondnok és a püspök üdvözöltek; a főgondnok hatalmas, minden kérdésekre kiterjedő, mély vallásos érzéstől áthatott beszéddel foglalta el főgondnoki helyét. Letették a hivatalos esküt *Sollész* Elemér lelkesítő jegyző és jegyzői társai: *Nagy* Vilmos aljegyző, dr. *Harcsúr* Géza világi főjegyző, dr. *Várady* Ödön vil. aljegyző, akiknek nevében *Sollész* Elemér köszönte meg a kerület presbyteriumainak bizalmát. Az új jegyzőket a kerület nevében a püspök üdvözölte. Ugy szintén a megválasztott tanácsbírák közül megjelent *Bélteky* Lajos szármári lelkész, *Takács* Zsigmond gálospetrii lelkész és *Papszász* Lajos csokalyi földbírtokos tanácsbírák letették az esküt. Csécsi Imre aradai lelkész és dr. *Szegedy* Lajos a választást nem fogadták el. Ezzel a kerület véglegesen megalakult. A közgyűlés egy ötös bizottságot választott, amely az erdélyi egyházkerület ötös bizottságával együtt a *romániai magyar református egyház konventjének és zsinatának megalkotását előkészíti*; utasította a bizottságot, hogy tárgyalásairól javaslatait minél előbb terjessze a közgyűlés elé. Majd elhatározta a kerület, hogy megalakulásáról értesíti a minisztériumot, kijelentvén felterjesztésében, hogy a kerület megalakulásának az egyetemes zsinat részéről való jóváhagyását maga is feltétlen kívánja s éppen ezért a konvent és zsinat megalkotása végett az erdélyi egyházkerülettel a tárgyalásokat megkezdi.

— **Értesítés** Czinke István konfirmációs kátéja kikerült a sajtó alól s még e hét folyamán minden megrendelő mekapja. Legközelebb ismertetni

— **Mondás**, a pápai... a múlt év őszén... a nehéz meg... miatt lemondott és... mocsoládi parochiára... Idők jel.

— **Rigából**. A bolsevikiek által megölt prot. lelkészek emlékére Rigában... emlékművet állítottak fel. Legfeljebb... intés olvasható: „Gondoljatok a tanítókra!” Ezután következik harmadik férfi név, neve azoknak, akik az 1918/19. évi bolsevista rómuralom és ker...

zés-idején a balti tartományokban mint mártírok meghaltak. Alatta ez ősz keresztényen mondás: „A mártírok vére az Egyház vetése” zárja be a sort. Az oszlop alsó részén van még nyolc „hitvallónak” a neve, akik az őskeresztény egyház nyelvhasználatából kapták e felséges nevet, mert sem kinpad, sem száműzetés dacára sem lettek hitehagyók. Alatta az Ur szava: „Aki mindvégig kitart, az üdvözl...”

— **Az erdélyi református tanárképző bezárása** Az erdélyi egyházkerület teológiai fakultásával kapcsolatban tanárképzőt tart fenn, melyről f. évi febr. hó 16-ig azzal a jó reménységgel voltak, hogy jogos és méltányos indokalkelöl meghajolva, a román kormány lehetővé fogja tenni, hogy a tanárképző intézet legalább a II. félévben megnyíljon. E helyett azonban febr. 16-án d. e. 11. órákor megjelent dr. *Draganu* Miklós, a kolozsvári román egyetem tanára, mint a román államtanárképző elnöke s a fakultás tanárképző intézetének levéltárát átvette és elszállította. A fakultás előjáróságát az átadásnál dr. *Tavaszy* Sándor theol. tanár képviselte, aki kijelentette és az átadásakor jegyzőkönyvbe vétette, hogy az egyházi törvények és a bekeszerződések által biztosított ama *jogukról*, hogy bármely főiskolát tarthatnak fenn, nem mondanak le s eme joguk érvényesítésére mindent megfognak tenni. A levéltárat azzal a kijelentéssel adta át, hogy áttanulmányozás után visszavárják. — A levéltár átadásának ügyében intézett átiratban azt írták a fakultás előjáróságának, mintegy mentségül, hogy a *tanárképzés állami jog*, amit senki soha kétségbe nem vont s az erdélyi egyházkerület nem tanárképzést, hanem tanárképzést akar.

— **A kultura szolgálatában álló vagyon megadóztatása Romániában**. A Kolozsvárt megjelenő *Református Szemléből* olvassuk, hogy ott az adóprés alá teszik a kultura szolgálatában álló vagyonokat is. Így: a theol. fakultás épületének becslése alkalmával a bizottság 177.700 lei jövedelmet állapított meg a kivetendő adó alapjául, figyelembe nem véve, hogy az épület tényleg jövedelmező helyiségeinek bére és a megállapított érték között 20% differencia van a becslés javára, tovább, hogy az épületben természetbeni adók vannak, melyekért semmi ellenérték nem kap a fakultás. Megadóztatás az internátus szobákat illetően. Sőt megadóztatta az intézet összes kultura ügyének szolgálatában álló vagyonát is terheket igényel. S elviselhetetlenül...

— **Anyu** az erdélyi... tranciaországi *mont...* fakultáson bővült... theológus, kiknek... ellátását testvéri szeretettel vállalta a vendéglátó fakultás.

— Egy ifjú *Baselben* folytatja tanulmányait a Heilsarmee szeretetteljes támogatásával. — egy pedig *Heidelbergben*. — Hát vajjon mi mikor adhatunk legalább arról hírt, hogy megkezdjük lelkész-képzésünket?!

— **Hibaigazítás**. Múlt számunkban (10) „Egyházmegyei választások” című hírlünkől hiányos nyomdai szedés következtében kimaradt, hogy: „*Akúcs* Lajos nagybeszeki lelkész, volt egyházmegyei aljegyző, egyházmegyei papi főjegyzővé választott.” — E sajnálatos hiányt ezenel szíves készséggel pótoljuk.

— **A kisküküllőmenti papok és tanítók dalárdát** alapítottak és elhatározták, hogy falunkint vallásos és kulturstélyeket fognak tartani. A nemzeti kultúra és a keresztényiség ideáljaiért folyik ez a munka.

— **Lengyelországból**. A lengyelországi német egyesült prot. egyházak legutóbbi gyűlése felhívást intéz a gyülekezeti tagokhoz, melyben a céltalan kivándorlás ellen int. A prot. egyházi élet már eddig is súlyos sebeket szenvedett ezáltal. Néhány gyülekezet csaknem tagjainak felét veszítette el. Különösen végzetes a csaknem kétezzer prot. tanítónak a kivándorlása. Az ellenség triumfál az üres templomok láttára. A felhívás emlékeztet arra, hogy az ősök 150 évvel ezelőtt, mikor e terület szintén lengyel uralom alá jutott, szintén kitartottak és az evangéliumot nehéz küzdelmek árán is megmentették. Epen így bizonyítsa be a mai nemzedék is a hazához s az evangéliumhoz való hűségét!

Szerkesztői üzenetek

V. R. B-a. Ha csak terünk engedni fogja, jön. — **Zs. L. Utrecht.** Mindkét rendbeli küldeményt megkaptam. Nagyon köszönöm Örömmel veszem mindenkor b. írásait. — **P. M. G.-cs.** Ne vedd rossz néven, hogy ritkán írok, de nagyon el vagyok foglalva. Vártam jelzett kéziratodat, de mind ez ideig nem kaptam még meg. Amiről írtál legutóbb, még nem kaptam meg. Ugy lesz, amint írtad. — **Ekel.** Az 50 koronával a múlt évi tartozás fedezve van, sőt 5. kor. a f. évre is maradt. — **S. J. Zs. d.** Jelen számunkra későn érkezett. — **Érdeklődő.** Bizony, még vannak, kik a lap díjjával még a múlt évre hátralékban vannak. Mindenesetre tenni kell valamit, hogy a hátralékok befizetessenek. Majd megbeszéljük a módját. Lassan folyik a folyó évi előfizetés is.

Kiadó: *A református egyházkerület.*
A kiadásért felelős: *Réz László.*
Nyomatott Gömöri Zoltán nyomdájában Roznyón

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
 — 60 K Negyed évre — 15 K
 — 30 K Egyes szám ára 1 K 20
 Megjelenik minden vásárnap.

Felelős szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Rozsnyón, a református lelkészi hivatalban, továbbá a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldéséért.

Teljes erővel előre!

A szél kedvezően fú, egymástán bontjuk ki a vitorlákat s ime hajónk mind gyorsabban kezdi szelni a habokat, hogy szinte öröm nézni. Igaz, hogy ez csak külső képe a mi haladásunknak, de ezzel együtt várhatjuk és remélhetjük a belső eredményeket is.

A lelkész értekezletek elrendelésével és azok komoly rendszeres megtartásával sok jó mérfölddel juthatunk ismét előbbre. Megoldódik sok vajudó kérdés, megindul sok abba hagyott, még több el sem kezdett munka. Megmozdul a rajvonal az egész fronton. Ettől pedig nagy fordulat várhatunk. Igen, mert bármennyire is tiltakozik Boross Kálmán lelkészársam a közpapokra zudított vádak ellen, bármennyire is igaza van abban, hogy a mai áldatlan helyzet okozói nem a közpapok csupán, mégis megállapíthatjuk, hogy a közpapok, mint a Krisztus ügyének s az egyháznak a képviselői és megbízottai legeisősorban felelősek azért, ha az egyháztalálkozókat vallástalanok, a szekták pedig virágznak.

Igaz, a mártapáink készítették elő, de a holnapot meg: mi! Így ha megoszlik is a felelőség, de azért mindegyikünknek jut belőle valamennyi, amit közösen, szolidárisan kell hordoznunk, fájdalmas megnyugvással, még ha kivételek volnánk is, mintahogy a veszített csata szegényét a megvert sereg minden — még vitéz katonája is viseli — általánosságban. Nem felcsattannunk és tiltakoznunk kell az ilyen megállapításokkal szemben, hanem csatlakoznunk hozzá, mert sokan vannak, akikre ez ráillik, sőt mentől kevésbé illik ránk, annál inkább látjuk, hogy nagyon is sokan vannak, hiszen ezért volt sokszor a mi munkánk is eredménytelen, mert magunkra hagyva, egyedül voltunk.

Mindegy már, hogy hibás-e valaki és hogy ki a hibás. Fogjunk most munkához együtt, egyszerre ugyanazzal az indulattal. Hadd lássa meg a „világi” rész, mennyire szereti a magyar református papság vallását és egyházát! Annyira, hogy nehéz helyzete, sok keserősége da-

cára is, ifjan vagy öregeken kész még új munkamezőbe is állani s ideje, ereje, tehetsége legjavát odaáldozni hűvei lelki érdekébe. Néha ez is van olyan nehéz, mint a gályarabság, a romantika nélkül; ma is lehet valaki hős, mátyr, fölégetve magát a lassu csendes önfeláldozás tűzében.

Csak hátrább a személyes kérdésekkel, a szent egoizmussal és a proventussal!
 Teljes erővel előre Isten országa felé!

Szegény — közpapok.

Többször letettem már a felemeit tölteni, amellyel e cím alatt akartam papokra vetni gondolataimat. De most már nem teszem le, nem pedig azért, mert a mi kedves Szerkesztő urunk egész határozottan megállapítja, hogy a ref. egyházban a közpapok fogalma sohasem volt meg és nincs meg ma sem. Én pedig nem épen egyházi jogilag, de saját meggyőződése alapján határozottan állítom, hogy voltak és vannak „Szegény közpapok” és csak akkor lesz boldog egyházi életünk, ha egyszer valamikor már csakugyan nem lennének „közpapok.”

Boross lelkészársam nagyon helyesen használta a fenti címet, mert ha azt a következő zárjellel alkalmazzuk: „Szegény (köz) papok”, már nincs szükség az egyházi jogi bizonyításra és egész bizonyos vagyok benne, ez ellen már a mi kedves Szerkesztő urunk sem fog tiltakozni, mert tagadhatatlan tény, hogy mindig voltak, akik előtt egy szebb, boldogabb jövő kapuját nyitotta meg egy-egy jó paróchia. Óh, de hányan vannak, akik a tanult ember lelki gyötrelmeinek előszobájába léptek be, mikor elfoglalták kis paróchiájukat!

Mindig voltak és vannak a „sorsnak kegyeltjei, akik egy-egy paróchiával egész életre biztosították családjuk anyagi jólétét; míg óh, hányan vannak, akik egész életükön keresztül csak lelkük fájalmát csitítgatják, látván gyermekeik szakadozott rongyait s nem ő rajtuk mulatnak, hogy előlöt siránkoznok kelljen. Mindig voltak s ma különösen vannak 10-150, vagy talán magasabb ezrekig terjedő papi jövedelmek s vannak 10-150 lejtőbb, sokszor 2-3 ezer koronás papi éhbérek.

Már pedig a népnél a szegényebb, alsóbb néposztályt „köznépnek” nevezzük, így nem lehet helytelen a „Szegény közpapok” elnevezés sem.

Volt és van különbség a papok között, ha egyházi szervezetünkkel nem egyeztethető is össze. Én legalább semmi másval nem tudom megmagyarázni magamnak, mint e különbséggel ezt a lethargikus némaságot, mely reánehazodik a szlovenszkói ref. lelkészi karra.

Nekünk nincs mondanivalónk senkinek, sem magunknak, sem magának? Mi nem óhajtunk összejönni? Nincsenek közös érdekeink? ... De hát hogy is volna? Minek is jönnének össze? Mit mondhatna ott az ötvenezres, aki egyformán élvezi a szükségsegélykét — az ötezresnek, akinek minden pótlékok mellett is csak éhbére van. „Egymás terhét hordozzuk!” Ez azonban nehéz, ezért nem érdemes összejönni, — pedig ez is szép, belső missió volna.

De még ne ítéljenek meg az eszményekért hevülő ifjú lelkűket, hogy ismét csak a fizetésről beszélnek. Én is voltam fiatal. Én is lelkesedtem, sőt még ma is lelkesedem, ha magam talán akaratom szerint nem is tehetem; együtérzésemmel segítsek lelkesedni az ifjabbaknak. De már megengedtek, kedves lelkészársaim, ha őszinte leszek és megmondom, hogy azoknak az írásainál, akik most kezdenek vagy szeretnének valamit csinálni, sokkal inkább szerefnék látni egy meghívót: „Konfirmándusok egyesülete tíz éves fennállásának emlékülésére”, egy meghívót „Vasárnapi iskola huszonöt éves jubileumára.” Ezek már minden ékes cikknél szebben beszélnek. Mert hiszen, kedves ifjú barátaim, vetni vetettünk mi már mindnyájan csaknem kivétel nélkül, volt hogy szépen is kikelt a vetés s mi lelki gyönyörrel szemléltük — s egyszer jó aszály, árvíz, jégeső s mi könyezve álltunk tönkre ment vetésünk felett, s hogy még keserűbb legyen a lélek, jön a bátor ifjú férfias nyíltságu ítélete s ime: „a lelkészek kényelemszeretete.”

Lelkesedjétek, kedves ifjú lelkészársalam, harcoljatok eszményekért, hisz én magam mondom, az a káplán, akit nem imád gyülekezete, tegye le a palástot; az az ifjú, aki az élet kezdetén sem képes lelkét az eszményekért való harc első tűzvonalába állítani, jobb, ha előbb megter, mert nagyon össze fog törni a lelke. Harcoljatok, lelkesedjétek, csak az ítélettel vigyázzatok! De nem azért, mintha félnék, hogy azt a bizonyos inget nekem kellene felvenni, hanem mert még nem ismeritek az életet.

A sas magasan szokott repülni. Kőzd le a földhöz a szárnyait és mutasd

meg neki a tiszta magas eget, az azurkék levegőt és összetöri magát a földön.

Igy török össze a mi lelkünk is a nyomorult földdel vívott kemény tusában. Kösd össze, édes ifju barátom, szerető szívemet egy másik szerető szíveddel; áldjon meg az Isten téged is, mint minket 4—5 gyermekkel, akik szívedhez vannak forra; s azután apadjanak el jóvedelemforrásaid; s mert szeret az Isten, sujtson le rád az ő vesszeje; lásd meg gyermeked szakadozott rongyait, amelyet, ha a szíved belészakad, sem tudsz ujjal felcserélni; tekint bele szerető hitvesed könyvtől homályos szemébe, mikor nem meri mondani, hogy mire volna szükség, mert tudja, hogy a hiányt úgy sem tudod pótolni; érezd át azt a pillanatot, mikor hitveseddel egyszerre nem mertek reápillantani kopott öltözetekre, a sok hiányra, nélkülözésre, nehogy találkozzon tekintetetek a sok kérdő jelen és egyszerre szurjon szívetekbe a tör... Vagy inkább óvjon meg benneteket az Úr az élet golgotáitól, hogy megőszülésteleg magasan lobogjon lelkesedésetek.

Azt is hallottam már és vitatható is, hogy minden lelkésznek, minden alkalommal a maga prédikációját kellene mondani. Nagyon szép dolog, ideális állapot; de azért én szeretném azt a papot látni, aki kénytelen hétfőn reggeltől szombat estig a földet turni, nem mint műkedvelő, hanem hogy kenyere legyen a családjának — mondom, szeretném azt a papot látni, aki aztán még szombaton este meg ír két saját prédikációt és el is mondja mind a kettőt vasárnap s hétfőn kezdi elülről.

Hiszen már így is sok lelkészársam és a földműves nép között csak az a közeli két évtizedes tanulási idő és az a különbség, hogy a földművesnek hat nap dolgoznia kell, vásárnap pedig joga van a templomba elmenni és megbírálni, szépen beszélt-e a papja; — nekünk pedig jogunk van hat napon át dolgozni és a hetedik napon újra dolgozni. És mi ezt a nehéz tisztet is sok megaláztatás, sok lelki fájdalom között, tövises, göröngyös uton visszük, mert szeretjük az Istent és szeretjük családjunkat.

Nem a lelkészek kényelemszeretete hát a sok bajnak az oka. Ne akárvunk hát a magunk megalázása árán szerezni babérokat.

Ha valamit köztudattá akarunk tenni, semmi sem kell hozzá, csak megszámlálhatatlanszor kell ismételnünk egy és ugyanazt a nép előtt s köztudattá lesz az égbe kiáltó hazugság is.

Hogy az Isten, vallás, lelkész felesleges volt a uralkodó plánetává lett s átment a hamis köztudatba, az én lelki ismeretem nyugodt; nem a mi hibánk, mi nem hirdettük soha és harcolunk ellene, míg győzni nem fog az Úr!

És ezen a ponton én is hangosan kiáltom, kis lapunk majdnem minden számában megjelenő buzdító címet: „Cselekednünk kell!” Csak azzal a különbséggel, hogy én ismétlitem teszem magamat méltóvá; — de hát nekem is van elég férfias bátorságom, hogy megmondjam: Cselekednünk kell, de a másik végén kell kezdenünk;

1. Össze kell jönnünk és legelső sorban tisztába kell jönni helyzetünkkel, mely az új honban adatott nekünk, mert még mindig tapogatódzunk.

2. Követelnünk kell kertelés nélküli feleletet az államtól: számíthatunk-e és mennyiben támogatására?

3. Kérdezzük meg: meddig tűri még egy demokráciával kérkedő állam azt a szegényt az arcán, hogy nyomorult külsőségek, szócsavarások és nemakarások miatt visszatartja egy nyomorral küzdő lelkészi karnak két évi fizetését.

4. Kérdezzük meg, hogy 1600 koronás évi fizetéssel akar-e támogatásunkra jönni, akkor, mikor a legutolsó utkaparóknak annyi a havi fizetése? E ponton jut eszembe egy tantó barátommal folytatott beszélgetésem, aki a fizetésük leszállítása alkalmával még a pénzfelvonásnál is kienengesztelhetetlenebb sértésnek állította, hogy a jelzett fizetése felvonással — a nem érettségizett hivatalnokai karral soroztattak egy osztályba.

Bizony nagy sérelem! De mit szóljunk mi, akik így következünk: utkaparók, hordárok s azután — és úgy a lelkészek. Ilyen segélyezés nem a mi szegyenünk, hanem egy magát demokratikusnak nevező államé; csekély jutalom a lelkünk megtagadása árán is tanúsított lojalitásunkért. —

És ezen a ponton látom szeretett püspökünk nemes lelkének buzgólkodását, de hol van a nyáj mögötte? Nem mondhatják-e méltán az illetékes körök: buzgó pásztor, azt is szeretné magának megszerezni, amit talán nem is kíván a nyáj — hiszen még hangját sem hallottuk a nyájnak . . .

5. Vizsgáljuk meg, hánytorgassuk meg az egyház és az állam szétválasztásának eshetőségeit, hogy készületlenül ne találjon.

S ha az állammal tisztába jöttünk, menjünk haza és tegyük minden egyház asztalára a legkeményebb diót: akarja-e a magyar ref. nép továbbra is fentartani a magyar ref. anyaszentegyházat s ha igen, akar-e és tud-e ezért áldozatot hozni? És az én lelkem nem akarja hinni, hogy a válság nehéz órájában akadna csak egy is, aki magát megtagadná.

S ha ezzel is végeztünk, akkor ismét jöjjünk össze és csináljuk meg:

a) Az egységes központi egyházi adózást, hogy ne a pap életét tengesse a hívő, hanem az egyházát építse; — ne a pap ellensége legyen a fizetni nem akaró, hanem az egyháznak s így abból mint renitens, minden percben kizárható legyen, ne élvezze annak áldásait, ha terhét nem hordozza. Hogy ne mondhasssa gonosz lélekkel, hogy egyházát szereli, de papját gyűlöli.

b) Csináljuk meg a lelkészi fizetések egységesítését, hogy ne legyenek többé „köz-papok”, hogy a nagyobb segíthesse a kisebbet, hogy egymás terhét hordozhassuk és így töltsük be a törvényt. Mert hiába van meg az én gyülekezetemben a legmesszebbmenő jóakarati; mert ha csak 7000 koronára akarnám is felemeltetni fizetésem, 50—60 adófizető közül, a koldus szegény is többet fizetne

100 koronánál, amit pedig meg nem bírának, mikor a legelső gazdának hat hold földje van.

c) Csináljunk olyan nyugdíjintézetet, amely méltó legyen a lelkészi álláshoz. Ne zsaroljon, míg élünk s ne vessen a szegényházba, ha kidobott az erőtlenség a munkások közül; hogy ne kelljen a testét-lelkét áldozott aggnak reszketve gondolni a nyugdíj borzalmaira; ne kelljen a haldokló papnak elhomályosodó szemeivel látni özvegye és gyermekei kezébe a koldusbotot.

Azt hiszem, ilyen munkálkodással sem az Isten országa ellen dolgozunk.

Oldozzátok fel a lekötözött sas szárnyait, az utolsó kötelekeket már magatépi szét s mire megmutatnád, merre a magas-és tiszta levegő, már ő boldogan repdes benne.

Sasok vagyunk mi mindnyájan, kedves ifju lelkészársaim; ismerjük mi mindnyájan azt a magasat, azt a tiszta levegőt, ahol ti repdestek, vagy ahová vágyakoztok, voltunk már mi ott s nem a mi hibánk, hogy most nem vagyunk vagy nem lehetünk ott. Lekötözött az élet, a háboru, családjunk, a sok nélkülözés, betegség, adósság, méltatlanság, az emberek gonoszsága és még sok más száz kemény kötelek, amelyeket ti még nem ismertek.

A kötelekeket kell elvágni, megtépett tollazatunkat kell rendbehozni s mi is ott leszünk, ahol tisztább a lég, közel az ég, hiszen minden vágyunk ismét oda jutni.

Addig is hát, míg ott találkozhatunk, ne vádoljuk, hanem támogassuk egymást s az Úr velünk

Páskaháza Szerető testvéretek
Lenkey Lajos
ref. lelkész.

Két uj §.*)

A háboru és az utána következett forradalom vihara az egyházi életet sem kímélte meg káros, romboló hatásától, mely lappangva folyton terjed, megzavarva a gondolkodás helyességét és sokakat letérit, kizökkent az egyenes utból.

E káros hatás annál alkalmatlanabb időben nyilvánul és hódít, mert az állam és egyház bekövetkezhető elválasztása is erős próbára fogja tenni egyházunk, illetve híveink teherbíró képességét, az egyházhoz való tartozás őszinteségét és megbízhatóságát.

Én ugyan, — bár a jelen eléggé aggasztó — nem félttem a jövő egyházát, kivált ha sikerül megtalálnunk azt a helyes célra vezető eszközt, okot és módot, mely az egyházhoz való vonzódás érzését állandóan ébren tartja és ezzel megalapozza és biztosítja az egyház hivatás-szerű fennmaradását.

Szerény véleményem szerint ehhez az első lépés, hogy a hittant a lelkésznek kell tanítani az iskolában. Hogy rendes egyházi élet teremtsődjék, hogy vallás-erkölcsös gondolkodás hassa át a társadalmat, ennek legelső feltétele, hogy a

*) Egyéni felfogásom és lapunk iránya szempontjából szükségesnek tartom röviden megjegyezni, hogy a cikk nem minden felfogásával és állításával értek egyet. Szék.

vallásoktatás, a hittan tanítása ahoz értők által végeztessek. Tisztelet a kivételeknek, de a tanítók nagy százaléka nincs tisztában a vallás lényegével, éppen ezért nem is tudhatja azt jól és helyesen tanítani. Miből áll mostan a vallástanítás? Abból, hogy a tanító feladja a hittanból is a megtanulni valót éppen úgy, mint a történelemből, vagy az állattanból, a következő órán aztán tanuló jól-rosszul felmondja a kiszabott leckét. Ilyen tanítás mellett Mózes születése, nevelkedése, futása helyett, ha meg nem magyarázzák, hogy mi abban a vallásos elem, a vallásos vonatkozás végeredményében egyre megy, ha pl. Józsa Gyuri vagy Bogár Imre születését, nevelkedését és csinyjeit adnók fel megtanulás végett.

Talán mondanom is felesleges, hogy az iskola államosítása után a vallástanítás kötelessége egyenesen a lelkészre hárul.

A második lépés, hogy a most használatban levő tankönyveket fel kell cserélni, a gyermekek kezeibe új hittani könyvet kell adni. De ezt az új hit- és erkölcsant, nem mint korábban a különben tudós és a maga helyén nagyra becsült Mitrovics Gyula vagy Tüdős István tollával, hanem a S. Szabó József vagy a Czinke István tollával kell megírni, amelyben ne legyenek méteres hosszú mondatok, mint a tiszáninneni egyházkerületben most használt keresztyén egyháztörténetben s ne legyenek, mint a mostani hit- és erkölcsantban, a néhai Luci Szabó Imre szavaival élve, a gyermeki értelemre nézve emészthetetlen „mandriczkó”-szerű mondatok. Sőt ezt a tankönyvet egyenesen Czinke István írja meg, akinek magyar szép stílusát a gyermekek is megérti. Ha más valaki próbálkozik a megírással, megengedem, hogy a szakértő bírálat alkalmasnak fogja azt minősíteni, de az a bizonyos, mandriczkó azért benne marad.

A hittan tanítása mellett az ének tanítását is a lelkésznek kell végeznie. Ez már nehezebb feladat, mint az előbbi, mert az énekléshez, az ének, a dal tanításához nincs meg mindenkinek a hangja, kedve, hajlama. Ez igaz; de aki nem érez magában erre elegendő képességet, más téren keressen érvényesülést és ne lépjen a lelkészi pályára.

A nép kedvét, szeretetét azzal lehet leginkább megnyerni, ha dalolni, énekelni megtanítjuk. Nem az a legbecsebb tanító a nép szemében, nem azt hordja a tenyerén, akinek legkitünőbb iskolája van, hanem aki az éneklést legjobban tudja vezetni. A mi népünk szeret dalolni, énekelni. Kezdjük meg ennek a tanítását az iskolába belépő növendékek két hangra, külön a fiukat, külön a leányokat. Ezzel szépitjük a templomi éneklést s örömebbé megy a templomba a fiu, a leány, hogy összhangra énekeljen, a szüle, hogy gyönyörködjék az ő fia, leánya éneklésében. Hat éven keresztül az énekelni szokott zsolnárokat, dicséreteket be lehet tanítani, az iskolából kikerült mindkét nemű ifjúsággal vasárnap délután gyakoroltatni, később énekkarba tömörítve az egyházi éneklésen kívül világi dalokat is tanítani. Horkay Bertalan abaral lelkész

barátom helyesen ismerte fel az egyedül célravezető utat. Minden lelkésznek azon kellene kezdeni, hogy énekkart alakítson, mert ezzel a kezében tartja hivatelt és oda vezeti, ahová akarja. Az énekkar az a csatorna, melyen át a kulturát, a vallás-erkölcsi nevelést hivatelt szívébe, gondolkodásába bevihetjük. Az énekkaron kívül allig van szükség más nevű egyletre, alakulatra. Itt lehet belmissziózní, pasztorizálni, mindet jól megvalósítani.

A lelkészképzőt úgy kell megalkotni, hogy abban az ének, a zene, a tanítás fő helyhez jusson. Annak meddő és céltalan feszegetése és vitatása helyett, hogy ludtollal vagy bambusz nádval írhatta-e Habakuk próféta a maga könyvét, többet ér, ha az ifju megtanulja, hogyan kell hangjegyből az éneket leénekelni és erre mást is megtanítani.

Az eddigiek arról szóltak, mit kell tennünk az Isten országá, a gyülekezet java érdekében. Most még arról, hogy mit a magunk érdekében?!

Annak a különös jelenségnek vagyunk a tanúi, hogy míg minden más téren munkálkodó fizetésjavítást, béremelést kér és nyer, a mi javadalmunkat kevesbiteni akarják; százasos díjlevelet megcsontani igyekeznek egyházaink, akkor, mikor hivatelt nagyobb része elmondhatja: gazdag vagyok, meggazdagodtam, semmiben nem szűkölködöm, mindennel bővölködöm. Ez az eljárás, szűkebbül gondolkozás abban a sokszor és méltán kifogásolt konventi határozatban leli magyarázatát, mely a rosszul alkalmazott adócsökkentési segéllyel megdöntötte az E. T. I. t. c. 115 §. rendelkezését is, a mikor a díjlevél értékét alább szállította és annak rendithetlenségébe vetett hitet megingatta. Ehez járul, hogy akad olyan puhány, a ki, hogy lelkészi álláshoz jusson — engedményt tesz a díjlevélből, a mit mindenki tud és a példa másokat is követésre — törvénytelen lépésre csábít. És ez, nem szorványos tünet, de a levegőben van, hogy a lelkészi fizetésből itt ezt, ott azt meg kell tagadni, el kell venni. Szerintem e csomó egyetlen helyes megoldása: a lelkészi állás kevesbitése, lelkészi állás üresedése esetén az egymáshoz közel eső, csekély népességű egyházak összeváltása. Régente, mikor az igények egyszerűek voltak, a gyermek nevelés is kevés kiadásal járt és a lelkész a gyülekezetnek ügyvédje, orvosa, bírása, mérnöke, jegyzője stb. volt, ha volt is értelme, hogy 100 s egynehány lelkét számláló gyülekezet anyaegyházzá lett, papot választott — ma ez többé meg nem állhat. Mi 20 km. hosszú völgyünkben 6 an lelkészkedünk 3500 lélek között. Merem mondani, hogy három lelkészi állás untig elegendő volna. Ha csak három lelkész lesz a völgyön, több, jobb fizetéssel lehet a hármat díjazni, holott az egyháztagokra is kevesebb egyháziadó esnék mint jelenleg. A gömörli ref. egyházmegegyében ma van 36 anyaegyház, összeváltás esetén maradna 20, 1000—1200 lélek tartozván egy-egy anyaegyház kötelékébe.

Kettő új § t. iktasson törvénybe az összeváltásról; az egyik, hogy a népiskolában a vallás tanítását a lelkész

szek végzik, a másik, hogy egy lelkészi állást fentartó anyaegyháznak legalább egyezer lelkét kell számlálnia.

Varga Antal

Irodalom.

Pálóczi Czinke István *ref. püspök*: *A mi hitünk és életünk. Vallástevő Káté. Az Ur asztalához először készülő református keresztyének részére.* Rimaszombat. Nyomatott id. Rábely Miklós Fia könyvnyomdájában. 1922.

Egy új és jó konfirmációi Kátéra régen szükség volt már; mert az eddig használatban levő Káték egy vagy más szempontból (vagy a kiválasztott anyag, vagy annak feldolgozása vagy az irány), némelyik több szempontból is, többé-kevésbé volt alkalmas az eléje tűzött célra.

A tiszáninneni ref. egyházkerület próbált is már több ízben újat készíttetni. Nem sikerült mindezekig. Maradt tehát használatban a régi — szükségből. Az volt az elv, hogy inkább maradjon a megszokott régi, mint legyen olyan új, amely nem áll felette minden tekintetben a réginek, amelyből több mint egy évszázadon keresztül készültek a konfirmációra generációk.

Most a szlovenszki tiszáninneni egyházkerület érdemes püspökének a tollából megjelent *a fenti címen* egy új Káté. Az illusztris író *Tájékoztul* c. alatt a konfirmációról és a Káté anyagáról így ír:

„A konfirmáció nem vizsga, hanem *vallástétel*. Következésképpen a konfirmációi Káté is az. Tehát se nem apológia, se nem polémia, még kevésbé a népiskolában tanult összefoglalása (hiszen az analfabétákat is meg kell konfirmálni). Egyszerűen a sarkalatos ker. hittételek előterjesztése.

E célra legalkalmasabbnak találtam az őskeresztyén hitvallást. Jobban mondván, annak református értelmezését.

Ezt nyujtom e könyvecskében vezérfonalul a lelképásztoroknak és az egész életre szóló utavalóul a megkonfirmáltaknak.”

Ez ez előterjesztés, mint a konfirmáció fogalmának meghatározása, *teljesen helytálló*. Ennek megfelelőleg a Káté anyagául is természetesen és nagyon helyesen van kiválasztva az „őskeresztyén hitvallás,” illetve annak „református értelmezése.”

Egy rövid bevezetés (három kérdés, melyek egyike az ap. hitvallás) után szól a Káté Az Atyáról és munkáiról, A fiuról és megváltó munkájáról, A szentlélekéről és idvezítő munkájáról, Az anyaegyházról és Az örök életéről.

Az anyagnak eként való megválasztása és a konfirmációra való előkészítés szolgálatába való beállítása valóban a „gordiusi csomó” megoldásának minősíthető.

A Kátében alkalmazott *tanalak* a kérdező (kérdve kifejtő). A modern pedagógia ugyan a vallásoktatásnak még a katechizmusi (hittan—erkölcstan) anyag-csoportjánál is az *előadó* tanalak alkalmazását javallja, mert csakugyan az előadó-tanalak által lehet úgy az értelmi, mint az érzelmi célokat legsikeresebben szolgálni, tehát az oktatást a neveléssel kapcsolatba hozni. A konfirmációra való előkészítés azonban nem iskolai vallásoktatás, hanem a szó közvetlen értelme szerint *katechizálás*. Ennélfogva *itt* a tanalak nem is lehet más, mint a kérdező (katechizmusi); mert itt tulajdonképpen már nem új ismertanyag közléséről van szó, hanem megszerzett ismereteknek bizonyos célból való rendszerbe szedéséről. Tehát itt már van mit kérdezni.

Természetesen azonban bő tere van a konfirmációra előkészítő lelkipásztornak az előadó tanalak alkalmazására is, t. i. a hittételek értelmét megvilágosító, elmélyítő szentírásbeli helyek előterjesztésénél, megtárgyalásánál. *Egyik nagy előnye ugyanis e kezünk alatt levő Kátének, hogy az egyes hittételek előterjesztésénél bő számban jelzi a megfelelő szentírásbeli helyeket is.*

Hogy e Káté *irálya* milyen, azt feleslegesnek is tartjuk külön és bővebben kiemelni, mert a Káté készítőjének neve e tekintetben teljesen és közzismerten garancia. Czinke István nem csak tudós lelkipásztor, nem csak nagy ambíciójú vallásoktató, hanem a szó nemes értelmében *szépiró* is. Az ő írásait nem csak megélti a gyermek is, hanem — amit belőlük olvas, meg is szereti.

Teljesen bizonyosra veszem, hogy e Káté nemes hivatást fog betölteni, hasznos szolgálatot fog teljesíteni és a konfirmációra előkészítő lelkipásztorok munkáját nagyon meg fogja könnyíteni s annak sikerét biztosítani és növelni fogja.

Üdvözlöm Czinke István püspök urat e Káté megkészítéséért s magát a Kátét pedig melegen ajánlom lelkipásztor társaim figyelmébe s a közelgő alkalommal használatba vételre.

B. L.

HIREK.

— Gyászrovat. *Váczy Dezső* köveskáll lelkipásztor febr. 14-én meghalt. — Dr. *Nemes István* penyigél lelkész február 17-én 29 éves korában elhunyt. — *Kun Miklós* monoki lelkipásztor febr. 9-én

68 éves korában elhalt. — Áldott legyen emléküek!

— **Luther-ünnepélyek.** A németországi evangélikusok I. évi márc. 5-én fényes ünnepségeket tartottak Luthernek Wartburgból Wittenbergbe való visszatérése emlékére. Magyarországból ez ünnepségen való részvétel céljából dr. *Raffay Sándor* ág. hitv. ev. püspök jelent meg Wittenbergben bárá *Kaas* Albert kíséretében.

— **Vallásos este Kisráskán.** Már megemlékezett az E. és J. a kisráskai dalárdáról, melyet Horkay Lajos ref. lelkész alakított meg. Azóta Kisráskán vallásos esték is vannak, melyekén a dalárda kiváló hatással szerepel. Az első, ünnepélyes estén a szomszéd gyülekezet lelkésze és segédlelkésze is részt vett. A dalárda is elsőrangú tényezőnek bizonyul a gyülekezeti élet fellendítésében.

— **Nagy hagyomány a sárospataki főiskolára.** *Morvay József* hernádnémeti malomtulajdonos vagyonának egy negyed részét, melynek értéke mintegy két millió korona, a sárospataki református főiskolára hagyományozta.

— **Erdélyi élet.** A román kormány a kolozsvári román állami egyetemen magyar tanszéket állít fel, amelyre kiírták a pályázatot is. Addig is, míg az állást véglegesen betöltik, előadói minőségben felszólították előadások tartására *Kristóf György* szászvárosi ref. kollégiumi tanárt, ki magyar irodalmi előadásait az új félévben kezdi meg.

— **Adományok harangra.** *Végh Géza* lelkész beszerzendő új harangokra a perbetel (Komáromi egyház.m.) anyaegyháznak 1000 (ezer) koronát, — az udvardi leányegyháznak 500 (ötszáz) koronát, — özv. *Végh Mihályné*, *Végh Géza* lelkész-társunk édesanyja, a perbeteli egyháznak ugyancsak a beszerzendő harangokra, 500 koronát adományoztak. Nemes áldozathozataluk önmagukban hordja az elismerést.

— **Oroszországból.** A Volga menti prot. német gyülekezetek a bolsevisták üldözései, rosszakaratú rágalmai, az egyházat támadó magatartása dacára is hívek maradtak egyházukhoz s nem engedték magukat attól elidegeníteni, hűségesen kitartottak és az istentiszteletek szépen látogatottak voltak. Az egyház elleni főharc színhelye leginkább az iskola volt. A vallást száműzték az iskolából, vallás-tanítónak az iskolába belépnie tilos volt. A vallásitanítás helyébe különböző forradalmi és ker. ellenes dalok léptek. A vasárnapi munkaszünetet megszüntették, sőt éppen vasárnapra adták ki parancsok mindenféle munkára, vasárnap este tánc,

mulatság s színházi előadások. Az összes egyházi szeretetintézmények elvették, vagy más célra fordítottak, segély-alapok, özvegyek s árvák gyámolítására szánt összegek elvették. A Volga menti prot. egyházak mártír egyházakká lettek.

— **A felekezeti iskolákért.** Egy Amerikában megjelenő egyházi lap „Miért is van szükségünk felekezeti iskolákra?” címen cikket közöl, melyben a következő tanulságos és megszívlelésre méltó dolgokat olvashatjuk: „Egyik észak-nyugat amerikai főiskola professzora 139 tanuló bibliai jártasságát megvizsgálva, noha nekik épen nem nehéz kérdéseket adott fel, a következő szomorú eredményt tapasztalta. A százharminckilenc közül csak tizenketten feleltek meg jól a feladott kérdésekre, kilencvenegyen igen keveset tudtak, tizen pedig nem voltak képesek az Ótestamentumnak csak egy könyvét is megnevezni. Ótestamentomi könyveknek nevezték: Pált, Timotheust, a babiloniakat, a pogányokat, a filisteusokat és Xerxest. Mások Újtestamentomi könyveknek mondták: Sámuelet, Ruthot, Esztert, Simont, Jakobot, Fülepet, Tamást, Lázárt és Sámsonot. Erre a kérdésre: Ki volt a pogányok apostola, a legkülönbözőbb feleletet adták: János, Mathuzsalem, Judás, Mózes, Ábrahám, Jakab stb. Mindebből kitűnik, milyen sürgősen szükséges ifjúságunk bevezetése a bibliába s annak történeteibe. Mi itt az ugynevezett „keresztyén” Amerikában egy egész nemzedéket pogánynak nevelünk fel, ha minden rendelkezésünkre álló eszközzel nem gondoskodunk arról, hogy ifjúságunkat legalább a ker. hit ábécéjével megismertessük. Erre nem elég a vasárnapi iskola s a biblia oktatás a nyilvános iskolában, ez ellen csak egy eszköz segít: a ker. iskola. Hogy a szekták mit tudtak ezért áldozni, mutatják a köv. számok; tanintézetekre kiadtak a múlt évben a baptisták ötvenötmillió dollárt, a presbiterian egyház harminchatmillió dollárt, a methodisták harmincötmillió dollárt.” Így ír az amerikai professzor! Nekünk azonban még eggyel több okunk van a felekezeti iskoláinkat minden áldozat árán is megtartani s tovább fejleszteni!

— **Adomány lapunk anyagi erősítésére** *Benkő Viktor* sárosoroszi (beregi egyház.m.) lelkész ur lapunk anyagi erősítésére 10 koronát adományozott. A nemes adományért a köz nevében is hálás köszönetet nyilvánítottok. Szerk.

Kiadó: *A református egyházkerület.*

A kiadásért felelős: *Réz László.*

Nyomatott Gémőri Zoltán nyomdájában Roznyón

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:

Égész évre — 60 K Negyed évre — 15 K
Félévre — 30 K Egyes szám ára 1 K 20
Megjelenik minden vásárnap.

Felelős szerkesztő:

RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Rozsnyón, a református lelkesi hivatalban, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

Az élet megyujulásának eszköze.

(R. L.) A vallásos élet s annak szükségé felől sekélyes és felületes felfogás lett uralkodóvá a lelkek felett. És ez egyenesen veszedelemnek minősíthető az egyén szempontjából s ebből folyólag az egyének alkotta közösség szempontjából is; mert ez a felfogás teszi üressé valójában az életet s ez tette összhangtalaná, zavarodottá és tapogatózóvá a jelenkor helyzetét.

Ezt a felfogást erőssé tette a világtörténelemben páratlanul álló világháború és annak következményeként előállott politikai (nemzetiségi) és gazdasági chaosz is: de tulajdonképen *kitermelte* az az új gondolkodásmód, amely hosszú évtizedek munkájának lett az eredménye, — mely a XVIII. század gondolkodásmódjával is ellentétben áll, mely teljesen el volt telve az ember szellemi nagyságával, mely szerint az ember nem ismert magánál hatalmasabb és tökéletesebb lényt.

Az új gondolkodásmód és életcél felfogás teljesen az *érzéki lét*-hez akarja láncolni az ember életét és az élet céljait a saját gondolkodásmódjának és felfogásának megfelelő eszközökkel akarja elérni s megvalósítani. Amit az *érzéki lét*en felül levőnek állítanak és mutatnak fel a más gondolkodásmód és felfogáson levők, azt az új gondolkodásmódon levők üres agyármnek minősítették eddig is és minősítik ma is.

Ez az új gondolkodásmód és élet-cél-felfogás a fundamentoma vagy inkább forrása annak a tapasztalati ténynek, hogy korunk — még azok is, akik az *érzéki lét* tartozékait vágyaik mértéke szerint elérték — hiájával vannak valami biztos és vidám életérzésnek.

Korunk egyik, talán legnagyobb feladata, hogy az egyes embert, illetve az emberiséget visszaadja önmagának, s eljuttassa a vidám életérzés birtokába. A nagy feladatok megoldását megszoktuk az államtól várni. Az állam azonban, mint a hatalom képviselője és birtoklója, erre egymagában nem képes, de minden

esetben nem is alkalmas, — mert egyrészt az embert önmagának visszaadni s őt a vidám életérzés birtokába eljuttatni hatalmi erővel nem lehet, — mert más részről az államot az ő *politikai* érdekei, legalább időlegesen, ettől az egyetemes és ideális céltól eltérítik. — Ennek a nagy feladatnak a munkálására az államban működő kulturtényezők hivatottak elsősorban. Az államnak hivatása az, hogy e tényezők munkáját elősegítse, a gondolkodásmóddal való küzdelemben (világnézeti harc) legalább a szellemi fegyverek egyenlő alkalmazhatóságát biztosítsa.

E kulturtényezők között legelső helyen áll a *vallás*, mely egyenlő koru az emberi művelődéssel.

Minden vallásnak abban van a lényege, hogy az embert és az Istent közvetlen viszonyba hozza. Akiben e viszony érzése *átéléssé* mélyül és nemesedik, az nem *külszínesen*, hanem legbensőbb meggyőződéssel veszi ajkára az apostoli mondást: „Élek többé nem én, hanem él bennem a Krisztus;” — abban a szellemi élet nem olvad fel a világ felépítésére való hatás gondolatában, hanem az önmaga felé tud fordulni és lelkében új tartalmat, új értékeket tud létre hozni, amelyek fölül állnak az *érzéki lét* felfogása munkateljesítményeinek és értékeinek.

Ez az *átélés* eredményezi az életnek nagyvá és szélessé válását és legyőzését mindannak, ami szakadék és korlát van ma, az *érzéki lét*re vonatkozó gondolkodásmód virágzási korában, az emberek között. E szakadék és korlát ledöntésének pillanatában felismeri az ember azt a szeretetet, amely őt új lényé alakítja (ujjászül), új életet nyit számára, mely egyedül mentheti meg a fenyegető veszedelemtől. Az eként ujjaszületett ember vallani fogja, amit a reformáció így tanított kezdettől fogva: „telebarátomnak megbocsátani annyi, mint biztossá lenni afelől, hogy Isten megbocsátott nekünk.”

Hogy a vallás ezt a magasztos feladatát teljesíthesse, oda kell törekednie, hogy az egyes ember, illetve az emberiség az *érzéki lét* kérdésén alapuló gon-

dolkodásmód és életcél-felfogás eszközeinek alkalmazását bizonyos szempontból elhanyagolja és mindinkább Intenzívben alkalmazza a lelki élet kérdéseivel s problémáival összefüggésben levő eszközöket.

Meg kell győzni — nem csak tanítással, hanem példaadással is — az emberiséget arról, hogy a kizárólag az *érzékeinek* alá eső *megtapasztalásokból* át (vissza) kell térni a *magunkba mélyedés* terére (az ujjaszületés eszköze); a benső megtapasztalásokra legalább anyi súlyt kell fektetni, mint az *érzékeink* alá eső megtapasztalásokra. Ehez pedig legbiztosabb eszköz a keresztyén vallás forrásából való mentől gyakoribb ivás, — az evangéliom olvasása, az a felett való elmélkedés, az abban talált élet-igazságok, mint gyöngyszemek, vizsgálása.

Vissza az örök forráshoz. Vissza az apostoli kor keresztyéneinek módszeréhez, amelyet használt s alkalmazott Kálvin is, amelynek alkalmazásával gyújtott a sötétben fényt s amellyel segítette az emberiséget a vidám életérzéshez.

Az egyházfegyelem.

Mióta lelkész vagyok, két ízben nyilvánult meg erősebben a kívánság az egyházfegyelem iránt. Mindig akkor, midőn egyházunk nagyobb bajban volt. Ezelőtt körülbelül 25 évvel és ime most. Ezt a 25 év előtti mozgalmat kiváltotta az a körülmény, hogy az egyházpolitikai törvény behozatala után egyszerre rettenetes veszteségeink támadtak a reverzálások által. Akkor a gömői egyházmegyének egy bizottsága készített egy egyházfegyelmi javaslatot, azzal a szándékkal, hogy az az egyházkerületben is életbe lépjen. A fegyelmi javaslatban volt egy pont, amely szerint a reverzalist adót a presbiterium az úrvacsorától is eltilthatja. Mint fiatal lelkész szerencsés voltam eme javaslatot a Sárospataki Lapokban megbirálni s valószínűleg a közhangulatot tolmácsoltam, mikor az e javaslat ellen egyetemesen állást foglalt, s így sohasem léphetett életbe. Ezt követőleg kedvem támadt e kérdés történeti tanulmányozásához s megírtam egy hosszú tanulmányban, mely a Budapesten megjelenő Prot. Egyház és Iskolában

Jelent meg, az egyházfegyelem történetét a bibliai kortól a közeli időkig. E kérdés tehát nem ismeretlen előttem s talán némi jogom van hozzászólni most is, mikor megint feléledt ez a kívánság s mikor az elmélet mellett egy hosszú tapasztalat is áll a hátam megett.

Azok a lelkészársaim, akik olyan egyházfegyelmet kívánnának életbeléptetni, amely szerint az egyház ellen vétők az úrvacsorától eltilthatók s a templomból is kizárhatók: három dolgot felejtettek el. 1. Hogy minden kor eseménye azon kor szemüvegén át vizsgálódó. 2. Van-e az egyháznak magának ereje ilyenfajta fegyelmezés keresztülvitelére. 3. Ha nincs hozzávaló ereje, remélhet-e ennek keresztülvitelére támogatást az államtól? Ezeket akarom, csak igen röviden, szinte érintőleg tárgyalni. Akik az ó-szövetségi korra, az első keresztyének életére, meg a Kálvin példájára és a mi ref. egyházunk első pár századaira hivatkoznak, elfelejtik azt, hogy azokban az időkben az erős fegyelmezést azért lehetett gyakorolni, mert a kor szelleme feltétlenül vallásos volt s mindent ez a szellem uralt. Aki tehát az egyház vagy vallás ellen vétett, a kor egyetemes gondolkodásával találta magát szemben. Könnyű volt tehát akkor a szigorú fegyelmezés, hiszen a büntetés a közfelfogás helyesléseivel találkozott. Ezenkívül azt sem kell elfelejtenünk, hogy a világi hatóságok majdnem-mindenütt, minden korban az egyház legfőbb emberei is voltak. Csak egy pár példát hozok fel. Mózes népvézér, de a vallás legfőbb őre is volt egy személyben. Az ó-szövetségi királyokat a próféták kenték fel, ami azt jelentette, hogy ők a vallás első emberei. Genfben a városi magisztrátus és az egyháztanács fogalma összeesett. Nálunk is a református egyházban sok századon át a legtöbb helyen így volt. A helyi magisztrátusokban rendszerint azok ültek, akik az egyház élén is állottak. Sőt az egyház által kimért büntetések keresztülvitelére legfőbb gondjuk volt. Aki e kérdés tanulmányozásába valaha belemélyedt, ezt mind jól tudja. Talán csak egyetlen korszak volt, amelyre ezt el nem lehet mondani, az az első keresztyének élete, midőn az államhatalom szemben állt a kisdéd keresztyénséggel, sőt azt minden módon üldözte, de akkor meg oly csodásan magas fokon állt a vallásosság a hívők lelkében, hogy a vétkező a fegyelmezésen felmagasztosult lélekkel esett át.

Mindeme szempontok meg vannak e most? Nincsenek. Hiányzik a korszellem és az egyházak közötti régi viszony. Nincs meg a világi és egyházi hatóság szoros összeforradása. A saját egyházunk hívőinek a lelkében is igen sok helyt kihaluvóban a vallásosság régi tüzei. Mi következik ebből? Tegyük fel, hogy valamely vétkezőt a templomból ki- vagy az úrvacsorától eltiltanánk? Mi lenne ebből, ha az illető a templomba mégis bemenne s az úrvacsorához odaállana? Arra nem számíthatunk ugyebár, hogy ha ily rendelkezést a zsinati törvénybe befoglalnánk vagy ilyen szellemű szabályrendeletet készítenénk, hogy azt az állam

feje szentesítene, vagy hogy azt a világi hatóságok respektálnák! Ezt nem is kell bizonyítani, oly kézenfekvő a dolog. Hatóságilag tehát nem volna az intézkedésünk végrehajtható. Ha nem volna, tudnánk-e annak érvényt szerezni a magunk erejéből? Mit tenne az a lelkész, vagy az a presbytérium, ha a templomba mégis elmenne az onnan kitiltott, vagy mondjuk, oda állana az úr asztalához? Kivezetnék? De ki által? S hogy menne végbe az a kivezetés? Hátha az illető nem akarna kimenni? Támadna ugyebár dulakodás. A büntetőtörvényben van egy pont, mely azt mondja, hogy az istentiszteleti cselekvényeket megzavarók szigorúan büntetendők. Ki volna itt az istentisztelet megzavarója? Az e, aki a templomba ment s az úr asztalához odaállt, vagy az, aki ott onnan ki akarta tessékkelni? Hiszen az illető azzal is védekezhetik, hogy őt éppen a javulás vágya, a bűnbánat érzése vitte azon adott alkalommal a templomba. Ha jól emlékszem, éppen Gömörben történt az, hogy egy reverzalist adót a presbytérium az úrvacsorától eltiltotta, ő pedig kiállt, hogy úrvacsorát vegyen. A lelkész azonban megtagadta tőle. Akkor az illető az úr asztalához lépett s maga vette el a jegyeket. A botrány meg volt, hogy nagyobb ne legyen, a dolog felett napirendre kellett térni.

Mielőtt azért ilyféle legyelemezést hoznánk be, nagyon meg kell gondolni a következményeket. Ha az általános tapasztalat szerint a vallásosság csakugyan mélyen sülyedt, az ilyenfajta fegyelmezés éppen semmit sem fog használni, csak ártani. Mert aki bármi módon megsérti a vallást, az e büntetést fel sem veszi. Az ellen fegyelmezés csak akkor használna, ha az eltévlyedések szörvénysak volnának, a gyülekezet általában pedig vallásos volna s a nép egyetemes haragja zudulna fel a bűnössel szemben. Az ilyen bojkott után a vétkező nem állhatna meg. Más dolog az, hogy törvénykönyvünk némely hiányait ne pótoljuk, de világért sem ebben a némelyek által kitűzött irányban. Ha zsinatot csakugyan tartunk, s ha Isten éltet, ez irányban teszék is indítványt.

Mióta lelkész vagyok, szóval és írásban mindig ezt a nézetet képviseltem. Ez pedig abban csucosodik ki, hogy fel kell előbb a népet rázni az ige erejével s minden lelki szellemi eszközt alkalmazásba kell venni. Ezer módja van ennek, ezt most vitatják ki. Minden lelkész bölcsesége határozza meg, hogy gyülekezete sajátos viszonyai közt melyiket alkalmazza azok közül. Az én erős hitem az, hogy egy feleszmélt nép azt a kérdést is megoldja, ami miatt most annyi a panasz, értem alatta a lelkészek nyomoruságát. Erre azért is nagy szükség van, mert a separáció az ajtónkon kopog. Az anyagi kérdést én is igen fontosnak tartom, mert a lélek a testtel szoros kapcsolatban van. De azért nem tartom mindennek, ahogy némelyek hirdetik. Mert láttam egész életében szegény lelkészt, de azéri gyülekezete virágzott, viszont ősmertem gazdagokat, vagy legalább is jó módban élőket és

gyülekezetük sorvad, pusztult.

A lélek a legfőbb. Ne álltassuk magunkat. Legelsősorban magunkat kell megtagadnunk. Ebben a sok bajunkban bele kellene mennünk a Bethesda földítő habjaiba. De valljuk meg, nem igen mozdulunk. Csak egy példát hozok fel. Akármilyen szegények vagyunk, nem kiáltó jele-e az a mozdulatlanságunk, hogy egyetlen egyházi lapunkat csak félv terjedelemben bírjuk feltartani. Pedig ez még csak igen szerény tápláléka a léleknek. Ugyebár szükségünk volna legalább egy szaklapra, egy theol. folyóíratra. Azután, ha a lelkészértekezletek csakugyan megnyílnak, s ott esetleg értékesebb felolvasások is hangzanak el, hogy ismerjük meg azokat, mikép buzdíthatjuk egymást, ha nem tudjuk azokat hol elhelyezni. És már mostan kell gondolnunk jövő lelkészképzésünkre. Egy bizonyos; a miénk nem volt olyan, mint aminőt kívánt a küzdőtér. Nagyobbak voltak az akadályok, mint aminő volt bennünk az utralvó. Legalább a jövő nemzedék pótolgassa, ami mi itt-ott elmulasztottunk. Addig is, míg ez bekövetkezik, fogjunk össze. Légyünk egy értelemmel, egy akarral, egy célt nézve, eltelve az apostolok lelkével. Ha így volna, erős a meggyőződés, hogy ez a vihar sem fog minket elseperni.

E sokakat pedig senki se értse félre, mert ezek a legnagyobb szeretetből származtak.

Péter Mihály

A gömöri kívánságok.

— A gömöri lelkészértekezet határozata. —

1. Kívánjuk mindenekelőtt egyházi törvényeinknek, mint református anyaszentegyházunk legfőbb erősségének és fentartó oszlopának, az államkormány és közegei által, a maguk teljes érintettségében való elismerését és biztosítását; e törvények rendelkezéseinek minden vonatkozásban pontos megtartását, — addig is, míg ref. egyházunk törvényhozó és legfőbb intézkedő gyűlése; a zsinat, azokat a változott viszonyoknak megfelelőleg átalakítaná; ezzel kapcsolatban

kívánjuk a zsinat-tartás költségeinek az állampénztárból való fedezését vagy legalább jelentős segélyezését.

Aztán magunkhoz fordulva kívánjuk, hogy tartsuk meg a törvényt mi magunk is, akik arra fölesküdtünk; sem opportunitásból, sem gyáva meghunyaszkodásból azon legkisebb részt se magunk ne üssünk, se másoknak ütni ne engedjünk.

2. Mint törvényünk rendelkezéseiből önként folyó következményt: kívánjuk, hogy az államkormány és közegei az iskolaügyre vonatkozó mindennemű rendeleteiket és megkereséseiket ne közvetlenül a tanítókhöz, hanem egyházi törvényes hatóságaink útján, az iskolaszékekhez intézzék.

3. Kívánjuk egy magyar tanyelvű ref. theologiai akadémiának már a jelen év szeptember havában, az állam anyagi támogatásával leendő felállítását. Addig pedig, míg ez a megszervezendő theologiai fakultás megjelöl számú képesített lelkészeket bocsáthatna ki kobeleből;

kívánjuk a lelkeszi testületben beállható hiánynak a magyarországi lelkeszek közül való időnkénti pótlását.

4. Kívánjuk — már csak a lelkeszek magasabb képesítésének szempontjából is — hogy teológus ifjaink a külföldi egyetemeket és főiskolákat — ideértve a magyarországiakat is — szabadon és akadály nélkül látogathassák.

5. Kívánjuk egy református jellegű tanító- és tanítónőképző intézetnek állam-szerű leendő mielőbbi felállítását.

6. Kívánjuk az 1919. és 1920. évekről elmaradt adósegélynek és lelkeszi illetményeknek az egyházak, illetve lelkeszek számára való haladéktalan kiutalását.

E tekintetben nyitva áll előtünk az ut, hogy minden járandóságokat, melyeket annak idején a magyar kormány folyósított a ref. egyházak és lelkeszek számára, s amelyeket a békeszerződés is biztosított, amikor az utódállamokat mindazon terhek viselésére kötelezte, amelyeket az elődállamok viseltek, — szükség esetén a közjogi bíróság útján is megkövetelhessek; sőt végső esetben a népszövetség intézkedése is igénybe vehető.

7. Kívánjuk, hogy addig is, míg a köztársaság területén élő ref. lelkeszek számára az országos nyugdíjintézet megszervezetnek, s ez az intézet működését megkezdhetné, — a már nyugdíjazott lelkeszek, valamint a papi özvegyek és árvák az állampénztárból tisztességes ellátásban részesíthetessenek.

8. Kívánjuk, hogy a köztársaság területén alkalmazásban levő ref. lelkeszek állampolgársága és illetőségi ügye — figyelmen kívül hagyásával annak, hogy mennyi idő óta laknak itt — tekintsek végleg tisztázottnak, a lelkeszválasztásra vonatkozó törvény alapján; őket az illetőségi ügyből kifolyólag semminemű zaklatás ne érje.

9. Kívánjuk, hogy az államkormányzatnak és az összes polgári hatóságoknak mindennemű megkeresései és rendeletei egyházi hatóságainkkal az államnyelven kívül mindenkor magyar nyelven is közzétessenek.

10. Kívánjuk, hogy az ártatlanul elhurcolt és börtönt szenvedett lelkesz- és tanítótársainknak, amennyiben az őket ért méltatlan bántalom mindnyájunké is: — egész lelkeszi testületünknek megfelelő erkölcsi elégtétel nyujtassék. Jövőre pedig lelkeszi karunk mindennemű alap-talan gyanúsításától és lealázó zaklatásoktól megkíméltsék. Attól a pillanattól fogva, amikor mi az új állammal szemben a hűség fogadalmát tettük, s ezáltal az itteni viszonyok közé beleilleszkedtünk: méltán elvárjuk, hogy a mi lojalitásunkat senki kétségbe ne vonja.

A vetítógép a vallás szolgálatában.

Ha a háború igénybe veszi a technika minden vívmányát — az emberek rovására, hasonló nagy apparátussal a politikai pártok, miért ne használná fel az egyház is az emberi ész vívmányait, ha méltóságának megfelelően s célját előmozdítják.

Az egyház munkája nagyrészt propaganda munka, a propagandának pedig ma az újság és röpirat mellett a legsi-

keresebb eszköze: a kép. Akár mint plakát, akár mint mozgókép. Ez utóbbi szinte kiemelkedik a többi közül. Tanító, gyönyörködtet, megront, megbotránkoztat. És éppen azért, mert így áll a dolog, az utóbbi időben mind többen és többen kívánták ezt a hatalmas kultúrtevényt, minden jónak és rossznak e terjesztőjét kivenni az üzlet kezéből, vagy legalább is úgy szabályozni, hogy ne kövesse, de vezesse a mai megromlott társadalom izlését, igényét s így a keresztyén művelődést és erkölcsiséget szolgálja. Sokan az államtól várták, hogy különösen a falusi nép földrajzi, történeti stb. ismereteit ilyen uton módon is kibővítsék.

S mikor mindezek csak vágyak maradtak, Ruszinszky két gyülekezetében: Tekeházán és Királyházán az egyház vette igénybe Edison hírneves találmányát. Dancsházy Sándor, a gyülekezetek pástora, a vallásos esték keretében vetítő gépje segítségével, (melyet vallásos iratok eladásából szerzett be néhány évvel ezelőtt) sorozatosan bemutatta Palesztinát s a világ sok más érdekességét, nevezetességét, érdekes magyarázatokkal szolgálva a képekhez.

Mondanom se kell, hogy milyen jó hatással van az ilyen látványosság a falusi gyülekezetekre. Még a belépti díjtól sem riadnak vissza, úgy hogy azon az egy estén, amelyen magam is ott voltam, 1200 korona volt a tiszta bevétel a templom javára. Bálból se lett volna több!

Nem volna e helyes minél több gyülekezetbe bevezetni a tudás és ismeretterjesztés eme jó segédeszközét, amely együttal érdekessé, vonzóvá és látogatottá tenné a vallásos estéinket is s alkalmat adna nekünk arra, hogy olyanokhoz is szólhassunk, akik máskor nem jönnek hozzánk. (Két, három ezer koronánál nem igen kerülne többre a gép, a kezelése veszélytelen és egyszerű, a lemezeket kölcsönzés útján állandóan váltogatni lehetne, felvilágosítással Dancsházy Sándor ur bizonyosan szívesen szolgál az érdeklődőknek.)

Gondoljuk meg, a protestáns egyházaknak egyenesen hivatásuk a népkultúra terjesztése, amelyet ma nagyrészt mások tesznek meg helyettünk — sokszor a rovásunkra. De tartozunk ezzel mint magyarok is népünknek.

Örömmel hallom, hogy Biky Jenő nagyszőlősi segédlelkész a vasárnapi iskola számára vett egy kisebb szabású vetítógépet. Bizonyára nagy haszonnal fogja forgatni a kíváncsi és fogékony gyermekek között. Érdeklődéssel várjuk e téren szerzendő tapasztalatait.

Csak arra vigyázzunk, hogy célja ne váljon az eszköz s meg ne álljunk ott, ahonnan inkább csak kiindulnunk kell, ne feledjük, hogy minden utnak Krisztushoz kell vezetni, különben elhibázott, zsákutcában járunk, ha még olyan hasznos, szép és eredményesnek látszik is.

Szabó Béla
ref. s. lelkesz.

Az imádkozdshoz megbékélt érzésvilág és kétségeskedést nem ismerő bizalom szükséges.

Calvin írásmagyarázatából.

Események—Feljegyzések.

A gömöri egyházmegyei lelkesztervezlet — több évi szünetelés után — március hó 21-én tartotta első közgyűlését Buzi Márton esperes elnökle mellett Tornalján, a ref. iskola termében, a gömöri lelkeszek élénk érdeklődésével. Részt vett az értekezleti gyűlésben 27 gömöri lelkesz. Jelen volt Lukács Géza, a tiszáninneri egyházkerület közszeretnek örvendő, vallásos buzgóságú főgondnoka is, ugyancsak részt vett az értekezleten Tornallyay Zoltán, a tornaljai egyház agilis főgondnoka, a tiszáninneri egyházkerület tanácsbírója; megjelent két tanító is.

Az értekezleti közgyűlést Buzi M. esperes szép imádsággal és tartalmas, mélyen szántó beszéddel nyitotta meg: üdvözölte az egyházkerületi főgondnokot — azért is, hogy megjelenésévé is bizonyosságot tett a lelkeszi kar iránt való meleg s őszinte szeretetéről és arról, hogy mily melegen érdeklődik minden irányú egyházi s vallási ügyeink iránt. Lukács Géza az őt mindenkor jellemző közvetlenséggel köszönte meg a szíves üdvözlést.

A közgyűlés — elintézvén az értekezlet, mint egyesület, belső életére vonatkozó ügyeket — rátért az előre jelzett és publikált tárgysorozatra. Ezek között első volt Pósa Lajos radnóti lelkesz, egyházmegyei és egyházkerületi tanácsbíró felolvasása s ennek kapcsán előterjesztett határozati javaslata. Felolvasásában — *köztetszés és helyeslés kíséretében* — helyzetünkről rajzolt hű képet és sérelmeinket állította tiszta világításba és az előadásához — mely indokolás is volt — fűzte határozati javaslatát, melyet az értekezleti közgyűlés némi módosítással elfogadott és *elhatározta, hogy az egyházmegyei közgyűlésre felterjeszti.* (E határozatot lapunk jelen számának más helyén teljes egészében közöljük.)

Ezután Kövér Árpád tornaljai lelkesz: a Lelkeszképzésről tartott előadást. A tárgy aktuális és nagyon fontos, mélyen érdekli egész egyházi életünket. Igyekezni fogunk, hogy ez előadás mentől előbb megjelenjen lapunk hasábjain. Éppen ezért csak annyit jegyzünk meg még e helyen, hogy a kérdéssel, illetve előadással lesz alkalmunk a gömöri em. közgyűlésnek is foglalkozni, részben azért is, mert e kérdéssel dr. Király Kálmán állami közjegyző is beüldözt (hivatalos elfoglaltsága akadályozta meg a személyes megjelenésben) levelében foglalkozott, különösen arra fektetvén a súlyt, hogy a lelkeszképzés költségeit mely forrásokból szerezheti be egyetemes egyházunk. Az áldozatkézségnek — szerinte — a lelkeszképzéssel összefüggően határt nem ismerően kell megnyilatkoznia, mert ez a kérdés is azok közé tartozik, amellyel együtt áll vagy esik református egyházunk.

Sajnos, értekezleti közgyűlésünknek respektálnia kellett a vonatkozó indulásnak idejét s ezáltal azt, hogy tanácskozásra fordítható időnként ez a körülmény korlátozza, sőt szabja meg. Így a tárgysorozatra kitűzött tárgyak mind elő sem kerülhettek. Sőt ami még előkerülhetett

is, mint a *Zajdó László* zsipló lelkész, egyházmegyei aljegyző előadásában a *lelkészi fizetés rendezésének ügye*, befejezést nem nyerhetett, mert ez aktuális kérdés — mely a mindennapi élet körét közvetlenül érinti — a maga ezer ágával széles medrűvé tette a tárgyalást, úgy, hogy e tárgyalás fonalát a legközelebbi értekezleti közgyűlés újra felveszi s igyekezni fog valami konkrétumban megállapodni.

Az itt jelzett okoknál fogva két előkészített tárgynak előadása és tárgyalása el is maradt — mindnyájunk nagy sajnálatára. De nem végleg, mert a közhangulat és kívánságnak megfelelően ez év folyamán még tartatni fog egy értekezleti gyűlést s ekkor fognak előkerülni a most be nem fejezett vagy elő nem terjeszthetett tárgyak is. Bizony, sok az elvégzendő munka: de kevés — az idő. Az értekezleten megjelentek közös ebédet fogyasztottak el a meghitt, atyafitui szeretet érzésének s hangulatának a jegyében.

Külföld.

Izlam és a keresztyénség.

Dr. H. H. Kuyper a holland szigorubb ref. egyház amsterdami egyetemének professzora a *Heraut* c. lapban egy cikk keretében felhívja a figyelmet a mohamedán világ mind erősebbé váló mozgalmára, amely végeredményben a keresztyénség ellen irányul. Az izlamnak e mozgalmá szoros összeköttetésben van azzal a ténnyel, hogy a ker. népek mindegyike, miközben a világháboruban egymás ellen halálharcukat vívták, igyekezett a maga részére megnyerni a mohamedán világot. A németek szövetséget kötöttek a török szultánnal s nem haboztak egy úgynevezett „szent háborút” feléleszteni. Ellenségeink gyarmati csapatokat használtak fel az európai harc-tereken.

Ez természetesen borzasztó sokat ártott a keresztyénség ügyének. Most az egész mohamedán világban lázongás észlelhető, elsősorban a brit gyarmatokban látszik ennek szomorú jele: Egyiptomban és Előindiában. Most még nagyon kérdéses, hogy az izlam akeiója a keresztyén világ ellen csak ezen tényekre fog-e szorítkozni! Rendkívül feltűnő az is, hogy a holland gyarmatokon, akik pedig nem vettek részt a viágháboruban, hogy megváltozott a mohamedán lakosság magatartása és hangulata. — Erről a komoly jelenségről beszámolnak azok jelentései, kik a gyarmatokat most utazták be.

És ez a ker. ellenes magatartás könnyen még is magyarázható. A mohamedán világban még ott él annak a dicsőséges időszaknak az emléke, mikor az izlam diadalmasan nyomult be mélyen Európába és a Félhold a Keresztet csaknem legyőzte és az egykor olyan virágzó ázsiai és afrikai ker. egyházakat teljesen megsemmisítette.

Izlam földjén olyan könnyen feléled az izlam és a vallási fanatizmus. Még most

nem tudni, hogy mivé fejlődhetik ki ez a mozgalom, de ha valamikor, úgy most lenne okuk a ker. nemzeteknek azt a nagy örökséget, mely reájuk bízott, megőrizni és megvédelmezni és mégis, nem látunk mást, csak egyenletlenséget és idependő magatartást a ker. igazsággal szemben. Ez teszi mindenek előtt olyan nagygyá napjaink komolyságát. Vajjon Krisztus követői szívükre fogják-e ezt venni?! (zs. I)

HIREK.

— **Az amerikai presbitériánus egyház kiküldöttel,** névszerint Rev. *Miller* ur és Nagyt. *Laky* Zsigmond ur, április hó 15—25-ike közt fogják szlovenszki körutjakat megtartani, hogy helyzetünkről személyes tapasztalatokat szerezzenek. Több egyházat meg fognak látogatni és első sorban az iránt fognak érdeklődni, hogy milyen a mi református népünk vallásérkölszi élete? Nemcsak reméljük, hanem meg vagyunk győződve, hogy egyházaink és azoknak előjárói, mindazon helyeken, ahol a kiküldött urak meg fognak jelenni, a legmelegebb előzékenységgel és igazi testvéri szeretettel fogják fogadni a kiküldött urakat. Fogadják is úgy.

— **Kulturális estély.** A tornaljai református egyház vezetősége márc. 23-án, 30-án, ápril. 6-án és 13-án este a „Fehér” szálló nagytermében *kulturális estélyt* rendez, estélyenkint 1 koronás belépti díjjal. A tartandó előadások a következők: *Balázs Andor* pénztint. igazgató: Közgazdaságunk népies ismertetése. — *Dr. Gaál Gusztáv* orvos: A járványok népies ismertetése. — *Szent-Ivány József* nemzetgyűlési képviselő: Földművelés, állattenyésztés. — *Kövérvé Árpád* tornaljai ref. lelkész: A hit értéke. — *Tornalyay Zoltán* földbirtokos, építésmérnök, főgondnok: Építészeti világcsodák (vetített képekkel.) — Az estélyeket változatosakká, szórakoztatókká teszik: szavalatok, énekek, zenei előadások. — Üdvözljük a tornaljai református egyház „vezetőségét” (lelkész főgondnok, org. tan.) e mindenképpen dicséretre méltó kezdeményezéseit. Ideális, követni való példa: *szolgálni párhuzamosan, arányosan a lélek és a test-érdekeit.*

— **A kadikölcsonkérdést,** mint olvasuk, a kormány napirendre szándékozik kitűzni. Nemcsak a németek és Szlovenszki öslakossága, hanem a cseh lakosság le nem becsülhető része erősen van érdekelve e kérdés megoldásában, miért is a cseh néppárt erélyesen sürgeti a gyors rendezést. A nemzeti demokraták egy része hajthatatlan ellenállást tanúsít, míg egy másik csoport, melyben Englis befolyása érvényesül, az állam hitelképességének érdekében az *engedékeny ség* álláspontjára helyezkedik. Bár hiszszük, hogy e kérdés körül még élénk viták fognak lefolyni, de lehetetlennek tartjuk, hogy e kérdés az érdekeltek szem-

pontjából előnyösen meg ne oldassék, hogy az állam érzéketlen maradjon sok ártatlan ember érdekével szemben, akik megtakarított filléereiket fektették hadikölcsonbe és egyházak, kulturális és humanus, emberbaráti intézményekkel szemben, amelyekre nézve létkérdés a hadikölcsonkérdés igazságos megoldása.

— **Orgonaszentelési ünnepély.** A feketárdói (ugocsa) egyházm. ref. egyház f. évi ápr. 17-én, husvét másodnapján orgonaszentelési ünnepélyt tart, este az ottani műkedvelő társulat táncmulatsággal összekötött színelőadást tart az orgona javára. Előadatik a „Sárga csikó” c. népszínmű. Az orgona tisztán a hívek adakozásából és három színelőadás jövedelméből épült 16,000 korona költséggel. Az orgona elhelyezésére a templom egyik végében új kar készült szintén adakozásból 7000 K költséggel. A buzgóságban és áldozatkészségben gazdagok így jutnak többről többre.

— **A tanítók fizetésrendezése.** Mint a *Hiradó*-ból olvassuk, a minisztertanács a tanítók fizetés rendezésével foglalkozott s utasította *Szobár* közoktatásügyi minisztert, hogy az idevonatkozó novemberi törvény novellajavaslatát készítse el. E novellajavaslat a szlovák lapok értesítése szerint még a tavaszi ülészek előtt kerül a minisztertanács elé.

— **Nyilvános köszönet.** A kisbégányi ref. egyházköztség esdő szózatára a templomépítés-alapjára adományoztak: *Kulcsár Jenő* (Mezőkaszony) 50 kor., *Balogh István* (Mezőkaszony) 50, *Weisz Vilmos* (Beregszászi gözmalmos) 100, *Turóczy Mózes és Nagy Károly* (Whorton, Amerika) 2000, *Turóczy Károly* zápszonyi születésű átyánkfia (Jersey City) gyűjtése: 1300, *Dr. Bakó Gábor* (Beregszász) 50, *Biky Ferencz* esperes (Nagyszőlős) 125, *Simon Zsigmond* ref. h. lelkész (Bereg-rákos) gyűjtése: 250 kor. Fogadják a nemes szívű adakozók, mint az időt, fáradságot nem kímélő lelkes gyűjtők önzetlen jó cselekedetökért az egész egyházköztség hálás köszönetét. — Az adományok nyugtázását folytatni fogjuk. A kegyelem Istene segítse mielőbb céljához a szegény hatóságilag bezárt templomát újra építeni szándékozó beregmegyei egyházat!

— **A lelkész urak szives figyelmébe.** Özv. *BacsKay Sámuelné* urasszony, lelkész özvegy (Csap. Ungm.) közli, hogy néhai férje könyvtárának lapunkban közölt darabjait *kötetenként* is eladja, csomagolásért díjat nem számít, a kötetek árát utánvételezi; 100 kor. összegből 10% ot enged.

— **Adományok.** Lapunk anyagi erősítésére *Lukács Géza* egyházkerületi főgondnok ur 40. — özv. *BacsKay Sámuelné* lelkész özvegy (Csap) 10.50 — és a *balogiványi* i egyházi énekkar 30 koronát adományoztak. E nemes adományokért, a köz nevében is hálás köszönetet nyilvánítok. Szerk.

Kiadó: *A református egyházkerület*

A kiadásért felelős: *Réz László.*

Nyomatott *Gömöri Zoltán* nyomdájában *Roznyón*

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
 Egész évre — 60 K Negyed évre — 15 K
 Fél évre — 30 K Egyes szám ára 1 K 20
 Megjelenik minden vásárnap.

Felelős szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Rozsnyón, a református lelkészi hivatalban, hová a
 kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges
 reklamációk küldendők.

A lelkészi nyugdíjintézet.

(R. L.) Az természetes, hogy mikor lelkészi nyugdíjintézetéről írunk a Református Egyház és Iskolában, a református lelkészek nyugdíjintézetét értjük alatta és pedig az özvegy-, árva-gyámintézettel együttesen, úgy, amint azt az 1904—7. évi E. T. VII. törvénycikke magában foglalja.

A lelkészi nyugdíjintézet létesítésének kérdése a leghosszabb ideig vajdó kérdések egyike volt a magyar református egyházban. Még az 1881—82-iki zsinat alkotta törvénykönyvben olvashatjuk: „A közalap feladata: elaggott, hivatalra képtelenné vált lelképásztoroknak, lelkészek özvegyeinek és árváinak számára, egy nyugdíjintézet alkotását a közalapról adandó állandó segély által előmozdítani.” (217. §. e.) És ez intézetet csak az 1904—7. évi zsinat alkotta meg.

Sok kifogás hangzott el ellene aránylag rövid fennállása, illetve működése ideje alatt is. Hogy e kifogások alaposak-e, vagy felületeseek; tehát hogy a nyugdíj- özvegy-árva-gyámintézet úgy alkotott-e meg, hogy az kifogástalanul elégíti ki az igényeket: most és e helyen nem alkalom- és időszerű ennek a fejtegetése. Most és itt csak egyet szögezhetünk le, azt, hogy régi, hő vágyat váltott valóra ez intézet és áldásosnak bizonyult működése abban az alakjában és működési mérvében is, amelyben megalkotott és megkezdte s folytatta működését.

Ránk nézve azonban, akik a nagy világ-megrázkódtatás következtében elszakítottunk az édes anyától, a magyar református anyaszentegyháztól, ez a nyugdíj- és özvegy-árva gyámintézet is olybá lett, mintha nem léteznék. Vagy helyesebben fejezve ki magunkat, teljesen tájékozatlanok vagyunk az irányban, hogy *mily gyakorlati viszonyban* vagyunk mi az 1904—7. évi E. T. VII. t-cikkben körvonalazott nyugdíj- és özvegy-árva-gyámintézettel? *Mit éle gyakorlati értékét képvisel ránk nézve ez az intézet?*

Az aláhuzott *gyakorlati* szónak a jelen esetben nem közönséges a jelentősége. Mert mikor lelkészi nyugdíj- és özvegy-árva gyámintézetről szólunk vagy csak gondolkozunk is, nem olyan *lehetőségekről* beszélünk vagy gondolkozunk, amelyek a távolabbi jövőben következhetnek be, hanem egyrészt elsősorban olyan öreg lelkészekről és lelkészi özvegyekről és árvákról, akik *már* jogigénnyel bírnak az állandó ellátásra, amelyet biztatással kielégíteni nem lehet, — másrészt oly munkásokról és azok feleségeiről és gyermekeiről, akik a természet rendje szerint minden nappal biztosan közelednek az örök nyugalom helyéhez; ezek a lelkészi családok sokat és nemesen munkálkodnak, sokat és nemesen küzdenek a mai éfettel, sokat és nemesen nélkülöznek és mindezek tetejébe a nyugdíj- és özvegy-árva-gyámintézet felől való nagy bizonytalanság érzése miatt aggódva kénytelenek tekinteni a jövő küzdelmei, nélkülözései, sőt nyomora elé.

A legnemesebb szociális alkotások egyike a nyugdíjintézet: létesítése. A szociális irányu államok elsőrangú feladatuknak ismerik a legkülönfélébb alkalmazottak nyugdíjintézetének létesítését. Nagyon helyesen a tisztviselők, hivatalnokok, alkalmazottak, vagy bármely névvel nevezük is azokat a munkásokat, akik tudásukkal, képességeikkel, s általában munkájukkal keresik a kenyerüket, nem képesek annyit keresni, hogy ebből megélni is tudjanak és félre is tehessenek, hogy munkaképtelenségi idejükben abból megélhessenek vagy özvegyeik s árváik állandó ellátását biztosítsák legalább némi részben.

Hát vajjon a ref. lelkészek nem ezek közé a munkások közé tartoznak-e? Óh, bizony, nagyon! Tehát nem természetes-e, ha lelkészi testületünk nyugtalan a lelkészi nyugdíj- és özvegy-árva-gyámintézet sorsa miatt? Már három esztendeje elmúlt, hogy a munkatehetetlen lelkészek és a lelkészi özvegyek s árvák el látásának jogigénye a levegőben lóg és ily helyzetben sok szegény ref. lelkészi

család tekint a bizonytalan jövő felé aggódva és könnyes szemmel.

A lelkészi nyugdíj és özvegy-árva-gyámintézet ügye gyors intézkedést kíván. Még pedig ez egyetemesen érdeklő ügy, tehát egyetemesen kötelező intézkedést is kíván. A teendő intézkedés részleteivel nem kívánunk foglalkozni, nehogy ezzel is huzzuk-halasszuk a megoldást vagy többet ártsunk mint használjunk az ügynek. Mi egyszerűen csak kifejezést kívánunk adni a lelkekben nyilvánuló aggodásoknak, hogy ez által is igyekezzünk megmozdítani a nyugvónak látszó, pedig a lelkeket állandóan nyugtalanító nyugdíj- s özvegy árva gyámintézet ügyét.

Egyházi fegyelem gyakorlása

Valahányszor valami nagyobb rázkódtatás törrenik az országok vagy az emberiség életében, mindannyiszor felszínre kerül a vallás-erkölcsi társulatok, egyházak belkörében szigorubb fegyelem, vagy nevezük nevén, fenyték gyakorlásának szükségérzése.

Ambrosius pápa a negyedik században Theodosius császárt egyházi átokkal távollította el az oltártól. Az előreformátorok vértanui halála; a pozsonyi és eperjesi véstörvényszékek, a gályarab lelkészek és tanítók martirumságai mind-mind az egyházi fenyték gyakorlásának helytelen kinövével voltak.

A legújabb időben Magyarországon az 1894. évi XXXI—III. törvények életbe léptetése minden keresztyén egyháznál előtérbe tolt a szigorubb szabályrendeleteknek alkotását.

Dunántúli ref. egyházkerületi értekezletünk részletes javaslatot terjesztett a közgyűlés elé (1899. szept. 14. közgy. jkv. 182. p.) Hogy mennyire kényes dolognak tartotta a ker. közgyűlés a javaslat szigorubb pontjainak végrehajtását, bizonyítja az, hogy véleményezés céljából letette az egyházmegyékhez, majd ezek véleményének beérkezése után ismét kiadta a kerületi jogügyi bizottságnak, ahol azután megrekedt.

1909. évben a „*Ne temere*” és a „*Provida*” pápai dekrétumok hatásának ellensúlyozására az egyetemes konvent megbízásából az öt ref. egyházkerület elnöksége alkotott szabályrendeletet, melynek szigoru végrehajtását az V. t-c. 34.

§. 1—2. pontjaira hivatkozással tette kötelezővé.

Igaz, hogy ezen szabályrendelet tilalmi csak az idézett állami törvényekkel kapcsolatosan hoztak, a gyermekek válására és vegyes házasságok kötésénél az egyházunk érdekeinek megvédésére vonatkoznak, de az egyház behivatalnokai és presbiteraire nézve olyan határozott módon intézkednek, hogy vajha csak ennyi is lenne személyválogatás nélkül keresztül vive, akkor nem érne bennünket oly gyakran járdalmas törzsúrás, mikor azt kell olvasnunk, hogy egyik-másik egyházmegei, kerületi és konventi dignitáriusunk fiát vagy leányát ez vagy az a róm. kath. püspök személyesen eskette a belvárosi plébánia templomban, vagy p. o. Eötvös Károly egyházkerületi tanácsbíró lelkészi funkció nélkül, csak világi urak közreműködésével temettetett el.

Ezek előre bocsátása után kijelentem, hogy én most is olyan híve vagyok az egyházi fegyelem gyakorlásának, mint ez előtt 22 évvel voltam, mikor a nyitrai lelkészértekezleten erről felolvasást tartottam. Az én alapelvem azonban most is az, ami akkor volt, hogy t. i. *legyen az egyházi fegyelem igazságos, szeretetteljes, mindenkire tekintet nélkül kiható, mindig a főcélra, a javításra irányított.*

Ezen alapelvek szerinti egyházi fegyelem nem vezet az inquisitiohoz, hanem az igazi egyháziassághoz. Az egyházfegyelmi törvények megalkotásánál egyedüli zsínórmértékünk legyen a *Biblia*. Hiszen ennek gazdag erdejében találunk magunknak vesszőt a védelemre és a fenyítékre egyaránt. Ott van Pál apostolnak Timotheushoz küldött 1. lev. 3-ik részében tökéletes utasítás a *püspökökre* és mivel nálunk a püspök csak primus inter pares, tehát ez a rész minden lelkészre vonatkozik.

Vagy az előző részben a *nőkre* vonatkozólag minő szépen mondja, hogy „az asszonyok tisztességes öltözettel, szemérmességgel és mérsékletességgel ékessítsék magokat, nem hajognak fodorgatásával vagy arannyal, drága kövekkel, drága öltözetekkel, hanem — jó cselekedetekkel.“ A *diakonuosokra* vonatkozólag meghagyja, hogy „tisztességeseknek kell lenni, nem a nyereség rut kívánóinak, olyanoknak, akik a hitnek titkát tudják tiszta lelkiismerettel. Azonképen *ezeknek feleségeiknek* tisztességeseknek kell lenni, kik az ő magzataikat jól bírják és az ő saját házokat. Ha valaki az övéiről és főképen az ő *háznépéről gondot nem visel, az a hitét megtagadta és a hitetlennél alábbvaló.*“

Érzed-e lelkésztestvérem ezen szavakból, hogy Pál apostol, akit mi protestánsok büszkén nevezünk magunkénak, a szemfogató kegyeskedésnél, a farizeusi képmutatáskodásnál előbbre helyezi a tiszta családi életet, a becsületes, egyenes jellemet, a fedtellen igazságot?!

A kálvini reformáció ezen az alapon állt a magyar karakternek ez a vallás felelt meg, ezért terjedt el oly csodálatos gyorsasággal Magyarországon a kál-

vini reformáció, mely szigorú, de mentes minden farizeusi szemfogatástól.

Szeretném, ha a zsinati előkészítő bizottságok munkálatait hozzászólás céljából közölnék. Azt feltétlenül szükségesnek tartom, hogy a konvent 1910. évi szabályrendelete törvénybe iktattassék, valamint a komáromi egyházmegyének a presbitererek választására vonatkozólag hozott 1911. évi 13—VII. p. a. határozata (Lásd egyh. k. jkv 1911 év 214. p.), de már a máramaros—ugyocsal em. egyházfegyelmi szabályrendeletének 5—7-ik pontjait nem kívánám törvénybe iktatni, nem pedig azért, mert az úrvacsorától való időleges eltiltással *utját vágjuk a Szentlélek titkosan munkálkodó erejének*. Az időleges kitiltás a templomból a mai korban szinte neveléses; örülünk, ha a bűnösöket is ott látjuk az éneklők és imádkozók gyülekezetében, én legalább hívogatni szoktam az elesetteket. Az egyházból való kizárással csak a szektáskodók számát szaporíthatjuk, ezt csak akkor tenném, ha az illető egyházi közterhet nem akar viselni, ez esetben keressem magának olcsóbb vallást.

Kamocsa.

Boross Kálmán

Lelkészképzés Szlovenszón.*)

A lezajlott nagy események: a világháború eseményei minden téren új helyzetet teremtettek; átalakították, megváltoztatták a világ térképét. Régi birodalmak omlottak össze s új államok keletkeztek a régiek romjain. A változások közelről, sőt igen közelről, érintették régi hazánkat: Magyarországot is s mivel Magyarország sorsával össze volt kötve a magyar református egyház sorsa is, azzal együtt szenvedett és veszített a magyar református egyház is. A 2086 anyaegyházból magyar uralom alatt csak 1008 maradt, a többiek háromfelé oszoltak szét. Mi felvidéki reformátusok, a Cseh szlovák állam fenhatósága alá kényszerítettünk a trianoni békeszerződés által.

A változás oly váratlan és meglepő volt, hogy nem csoda, ha sokáig elkábulva üllünk a porban és hamuban és csak sokára tért vissza belénk az élet-és munkakedv, a lélek, mely így kiáltozott bennünk: Ébredjétek! Fel a munkára egy boldogabb, szeencsésebb, jobb jövődőtért! Nincs vesztegetni való idő, mert máskéülben a világtörténelem kerekai áthaladnak rajtatok kiméletlenül. Fel azért munkára a Krisztusért, az Ő országáért! És az őrállók megértették a Lélek szavát s munkához láttak.

A munkák, feladatok közt, melyek elé az új helyzet bennünket állított, kétségtelenül egyike a legsürgősebben megoldandóknak, a *lelkészképzés* kérdése.

Hármas szükség is sürgeti ennek mielőbbi megoldását.

Tudjuk, hogy a csehszlovák állam kormányja a szlovenszóni református egyház memorandumára adott válaszában ismételtel kijelenti, hogy változtatlanul ragaszkodik ahoz az álláspontjához, hogy „a Cseh-szlovák köztársaságban csak az le-

het a ref. egyház lelkészévé, a ki annak területén elvégezte a VIII. gymnáziumi osztályt az érettségivel — elvégezte Szlovenszón a theol. akadémia nyolc semesterét, letette az előirt vizsgákat s az illetékes püspök által lelkésszé avatott fel.“ S ebből az álláspontból kifolyólag Szlovenszón teljhatalmu minisztere 1921. év jan. 1-e óta nem enged a megüresedett egyházakba Magyarországból lelkészt választani. Pedig az urnak előregede t szolgálái már nyugalom után áhitoznak, a jól megérdemelt nyugalom után, csak az Ur iránt érzett olthatatlan szerelmük folytán hordozzák még tovább is az Ő igáját, mivel tudják, hogy nincs, ki őket a munkában felváltsa. Már pedig a munka sok, egyenesen tömérdek. Szinte szakasztott olyan időket élünk, mint mikor leveztítő Urunk ezeket a nagyjelentőségű szavakat mondotta: „Az aratásra való gabona bizony hogy sok, de az arató kevés.“ A világháború rémitő pusztítással járt; a merre vihara elvonult, nyomában nem maradt más, csak rom és rom. És ki tudná felbecsülni az elpusztított emberéletet? Ám allighanem legmélyebb volt pusztítása a lélekben, a honnan kiölte a hitet, bizalmat és szeretetet. Mert az anyagi kár és veszteség hamar pótolható; sőt pótolható általánosságban véve az emberélet is: új nemzedék lép az elpusztult, az enyészetbe dült helyébe, de a lelki élet elpusztult, elpusztított berkeinek helyrehozatalához talán évtizedek kellene. Óh, mikor tér vissza a hit, bizalom és szeretet a lelkekbe! Mennyi munkára, mennyi odaadásra és szeretetre van itt szükség! És mennyi buzgó, áldozatkész munkásra! „Az aratásra való gabona bizony sok, de az arató kevés.“ Bennünket fog terhelni a felelőség, ha engedjük, hogy még kevesebb legyen.

A lelkészképzésről való gondoskodás épen azért egyik legsürgősebb feladatunk.

Egyházunk vezetősége be is látta a kérdés megoldásának sürgős szükségét és a maga részéről, tudjuk, megtette a szükséges lépéseket, még pedig abban az egyedül helyes irányban, hogyha már nem lehet Magyarországból lelkészeket hoznunk, a csehszlovák állam kormányja legyen segítségünkre abban, hogy a szlovenszóni magyar református egyház részére Rimaszombat székhelyei s legalább négy ref. tanárral, külön lelkésznevelő intézet állíttassék.“ (Emlékirat a lelkészképző intézet létesítéséről. Ref. Egyház és Iskola 1921. évi. 26. sz.) Egyben pedig ismételtel tiltakozik a csehszlovák állam kormányának ama terve ellen, hogy a református teológusok részére Bratislavában az ág. ev. teológusokkal közös teológiát állít fel, mint olyan terv ellen, melyet „sem az igazsággal, sem egyházunk történelmi kialakulásával és külön missziójával, sem a lelkiismeret szabadságának legcsekélyebb respektálásával is“ nem tarthat összeegyeztethetőnek (U. ott) s mindenesetre a református világnézet és hitélet elcsékesedésére vezetne, mert lelkészjelöltjeink „ellentétes világnézetű s theol. fel fogású teológusoktól nyernék theológiai tudományos felfogásukat és irányukat.“ (Réz L. R. E. és I. 1921. évi. 19. sz.)

*) Felolvasatott a gömörri ref egyházmege lelkészértekezletén. Szerk.

Az ellentétek e szerint nagyok, bár kedvezőbb világításban tünteti fel a dolgok mibenlétét a Ref. Egyh. és Isk. azon rövid híradása, mely szerint a Prágában járt Balogh Elemér pülpök és Patal-Károly esperes ott azt a kijelentést nyerték, hogy „mostanáig még nincs végleg eldöntve, vajjon a református teológiát a pozsonyi evang. teológia keretében fogják-e felállítani vagy pedig külön?” (R. E. és I. 1921. évf. 24. sz.) Hogy miképpen állanak az új lelkészképző intézet, teológia ügyei jelenleg, nem tudom. De meg vagyok győződve, hogy egyházunk vezető körei minden lehetőt elkövetnek arra nézve, hogy a csehszlovák állam kormányát kedvező véleményre és állásfoglalásra hangolják és bírják. Egyet azonban, meg kell vallanom, még sehol sem látok, nevezetesen: az *önmagunk megmozdulását* Persze, legkönnyebb volna helyzetünk, ha sikerülhetne kivinnünk, hogy Magyarországon végzett lelkészek itt is megválaszthatók legyenek s ismét, hogy ifjaink ott készülhessenek a papi pályára. Ezt azonban, én nem hiszem, hogy sikerüljön kivinnünk. Itt kell hát gondoskodnunk lelkészeink képzéséről. De hogy gondoljuk ezt megoldani? Kizárólag az állam által? Oh, jaj lenne nekünk, ha mi mindent az államtól várnánk!

Lássuk, mit tudunk tenni magunktól és csak ezután és csak végső esetben forduljunk az államhoz. Mily szomorú, hogy önállóságunkat lépésről lépésre földjük s autonómiánkat papírrongyá tesszük! Ideális felfogás! Szlovenszkóban és Ruszinszkóban él mintegy 250,000 református lélek s ez is lesújtva, földhöz nyomva mindenféle állami terhek és drágaság által. S mit tud tenni e 250,000 lélek; ez nem képes egy teológiát létrehozni és fentartani!

Csak mozgásba kell hozni a Bethesda nyugvó tavát. Járjanak vezető, ihletett lelke embereink, lelkészek, világiak, ha kell és pedig kell, gyülekezetéről gyülekezetre és értessék meg, miről van szó? s buzdítsák a hivatkozott hozatalra. Félre a kishitűséggel! Álljanak elő a Kliss Ferencek s mint a semmiből létrejött a Kálvineum, létrejöhet a szlovenszkói református teológia is. Én hiszem, hogy a hit még ma is hegyeket mozdíthat ki helyükből. És önállóságunk, függetlenségünk, legalább ezen az egy ponton meg lesz őrizve. Ez pedig nem utolsó pont.

Természetesen, én pénzügyi tervvel elő nem állok, ez felül haladja képességeimet, ezzel foglalkozzanak hozzá értőbbek, az én feladatomban, szerintem legalább, néhány gondolatnak papírra vetése.

(Végo köv.)

Tapasztalatok a vásárnapi iskola köréből.

Három esztendeje, hogy kísérletezek ezen a téren. Ezekről a tapasztalatokról szeretnék most beszámolni.

Meggyőződtem arról, hogy a gyermekek a fölöttök istentiszteletéből nagyon keveset értenek meg s még kevesebbet visznek el a megértettekől is. Istentisztelet után fentartottam őket a templomba s a prédikációt újra elmondtam nekik egyszerűen, röviden. Nem sokra mentem. Únták, elmaradoztak. Megpróbáltam élvezetesebbé tenni azt a fél órát. De a nevetés, sőt gyakran a rendetlenkedés is nem illik a templom komolyságához. Külön gyermek-istentiszteletet tartani megint csak nem célravezető. Egy évig próbáltam ezt, de beláttam, hogy hidegen és üresen hagyja a gyermek lelkét.

Azt tettem tehát, hogy befűtött iskolaterembe gyűjtöttem össze őket istentisztelet utánra, úgy, hogy aki vásárnapi iskolába járt, az nem is ment a templomba.

Eleinte sok bajom volt velük. Rendetlenkedtek, nem figyeltek s mind kevesebben és kevesebben jöttek el. Erre mesélni kezdtem nekik. Néhány vasárnapon alig mondtam mást, mint mesét, történetet, de előbb megtárgyaltuk a múlt órán mondottat is. Így elértem azt, hogy megteltek a padok kíváncsi gyermekekkel, figyeltek, nem rendetlenkedtek, s végül, hogy névszerint is megismertem őket. Lassankint a mesék mind rövidebbek lettek, de azért el nem maradtak soha s a beszélgetés központi tárgya ettől kezdve: a biblia, Jézus és a példázatok. Megtanultunk néhány vasárnapi iskolai éneket az amerikai magyar reformátusok énekeskönyvéből, amely több gyermeknek megvolt. A tetszetős kedves énekek még vonzóbbá tették ez órákat.

Eközben sikerült néhány — gyermekek számára írt — tractátushoz s bibliai felírttal ellátott képecskékhez jutnom. Kiosztottam jutalom képen köztük, a könyvecskéket azonban úgy, hogy minden vasárnap elcserélgették egymással, beszámolva a tartalmáról. Szinte hihetetlen, hogy mennyire növelték különösen a képek a buzgóságot. Boldog és büszke volt rá, aki kapott. Most már összeírtam a rendszeren járnai akarókat s gyöngeden kérdőre vontam az elmaradókat.

A legnagyobb hatást mégis azáltal értem el, hogy a beteget rendszeren meglátogattam, ami a gyermekek önértését nagyban növelte s a szülők előtt is komoly színben tüntette fel a vásárnapi iskolát. Egy egy ilyen látogatás nagyon alkalmas volt arra, hogy szülő, gyermek s vásárnapi iskola-vezető szíve összedobbanjon a kölcsönös megértésben és szeretetben.

A legközelebbi alkalommal szinte sürgőzött a meglátogatott gyermek arcáról az igyekezet, a hála, a szeretet.

Ha már egyszer sikerült megnyernünk a gyermekek jóindulatát, bizalmát és ragaszkodását, nem nagyon kell törnünk a fejünket, hogy mit és hogyan tanítsunk nekik. Elbeszélgetünk velük egyről-más-

ról, most egy példázatról, majd Jézusról, az apostolokról, a multról, a jelenről, de mindig vonatkozásba hozva ezeket velük. Én legalább úgy tapasztaltam, hogy az ilyen könnyed, gyermekes beszélgetések, olykor humorral fűszerezve, sokkal többet érnek, mint a puszta magyarázatok. Észrevettem, hogy a gyermeki lélekhez csak úgy lehet hozzáférni, ha mi magunk is gyermekké válunk s mint jó barát közeledünk feléje. Ezt a vallástanió nehezen teheti meg, még ha nincs is kezében a fegyelmező páca, a gyermek odaképzeli s hűvösen, gyanusan fogadja. Azért legjobban, ha a vásárnapi iskola vezetője nem az, aki a vallástaniót is végzi, hanem valaki más. Ha a tanító tanítja a vallást, a lelkész, ha a lelkész tanítja, akkor talán pl. a lelkész lánya. Nagyon fontos azonban, hogy a gyerekeket egyéni szinten is komoly számba vegyük s őszintén szeressük. Különben eredménytelen lesz a munkánk. Igyekezzünk mindig valami új, kedves szórakozást, játékot, örömet szerezni nekik s ha le tudunk őszintén, képmutatás nélkül ereszkedni közéjük, hamar, vagy később sikerülni fog fel emelni is őket a kívánt színvonalra.

Igy láttam és tapasztaltam én ezeket a vásárnapi iskolában. *Szabó Béla*

Külföld:

Németország.

Mecklenburgban a legfőbb prot. egyházi tanács a következő rendeletet intézte a lelkészekhez az egyháznak a kilépettekhez való viszonyát illetőleg:

1. Aki az egyházból kilép, ezzel elvál annak közösségétől és megszűnik mindazon joga, mely az egyház tagjait megilleti. Elveszti a jogát a maga teljes egészében a lelkigondozást illetőleg, keresztszülő nem lehet, úrvacsorában részt nem vehet, egyházi áldásban nem részesülhet házasság és temetés alkalmával, elveszti aktív és passzív választói jogát, jogát az egyház külön temetőiben való temetkezési helyre, jogát az egyházi alapítványokból való támogatásra, nem részesülhet segélyben az egyházi szegényalaphoz sem.

2. Német prot. egyházakban a gyermek-keresztség a későbbi ker. nevelés előfeltétele mellett történt meg. Ez eddig a családok esetleges ker. ellenes meggyőződése mellett is a kötelező felekezeti oktatás mellett biztosítva volt. A legújabb iskolai törvény a vallásoktatást megfosztotta hivatalos jellegétől és a szülőknek jogukban áll a gyermekeiket a vallásoktatás alól kivonni. Tehát a keresztség az olyan gyermekek számára, kiknek szülői az egyházból kiléptek, éppen ezért megtagadandó. Ez akkor is érvényes, ha csak az apa lép ki az egyházból. Kétes esetekben a legfőbb egyházi tanács véleménye kéendő ki.

3. Ami az egyházból kilépett szülők gyermekeinek konfirmációját illeti, különbség tételük az olyan gyermekek között, kik a 14-ik életévüket betöltötték, vagy pedig ezt még nem érték el. Az

előzők helyett a kilépési nyilatkozatot a szülők nem tehetik meg, hanem maguknak a gyermekeknek kell megtenniük. Ha ez nem történik meg, úgy a lelkész az ilyen gyermekkel komoly beszélgetést folytasson és jelentse ki neki, hogy a következő vallásoktatási órán való megjelenését a lelkész úgy tekinti, hogy ő, dacára a szülei kilépésének, továbbra is az egyház tagja akar maradni. Ha volnának a konfirmandus növendékek között 14. életévüket be nem töltött gyermekek és ezek szülei a kilépésüket bejelentik, úgy ezeknek gondos és alapos lelkigondozói beszélgetés után kijelentendő, hogy ők a szülői kilépés következtében egyelőre az egyházból kilépeteknek tekintetnek, de ha a 14-ik életévüket betöltötték, az egyházhhoz való tartozásukat illetőleg szabadon határozhatnak, addig, kivételképen, tanításban részesíthetők. De ha a 14-ik életévüket betöltötték, újra a kérdés elé állítandók, hogy ők, dacára a szülei kilépésének, meg akarják tartani konfirmációi fogadalmukat.

4. Házassági megáldása olyan pároknak, kik közül az egyik, vagy mindkettő az egyházból kilépett, megtagadandó. Olyan egyháztag, ki az egyházból kilépettel akar házasságot kötni, egyházi tagságától felfüggeszandó.

5. Olyan egyének temetése, kik az egyházból kiléptek, az egyház mindenemű közreműködése nélkül végzendő. A hozzátartozóktól, kik az egyházból nem léptek ki, lelkigondozói segítség nem tagadandó meg. A lelkész tarthat a házánál számukra áhitatot, de nem a temetéssel kapcsolatban és nem a halott kopersója mellett. Az egyházból kiléptek holttesteinek a rendes temetőbe való temetése meg nem tagadható, de azon temetőbe való temetkezés, hová az egyház a maga halottait temeti, meg nem engedhető.

6. A kilépetteknek újravisszavétele az erre vonatkozó törvények megfelelő §§ ai szerint történik. Hozzáfűzendő azonban, ami magától is értendő, hogy a lelkész az ilyen egyéneket, kik visszatérésüket bejelentik, különös lelkigondozásban és fokozott figyelemben részesítse. (zs.)

HIREK.

— Felhívás. Lapunk jelen számával megkezdjük a második évnegyedi pályafutást. Igyekszünk hétről-hétre eleget tenni, tehetségünk mértéke szerint, vállalt kötelezettségünknek. Joggal kívánhatjuk, sőt várhatjuk t. olvasóink részéről is teljesített munkánk ellenértékét, az előfizetési díjak beküldését. Kérjük tehát mindazokat, akik lapunk előfizetési díjával hátralékban vannak — főleg még a múlt évről is —, szíveskedjenek hátralékaikat beküldeni, hogy lapunk megjelenésében fennakadást ne szenvedjen.

Kiadóhivatal.

— Szlovenszko iskolaügyének átszervezése. A különböző politikai napilapok ismertették az elmúlt héten azt az iskolaügyi törvényjavaslatot, mely Szlovenszko iskoláztatását akarja átszervezni. Srobár miniszter már a nemzetgyűlés kulturbizottsága elé terjesztette az új törvényjavaslatot, melyet „kis iskolai törvény”-nek neveztek el, miután kevés paragrafusból áll. — A törvényjavaslat 6—14 év közt állapítja meg az iskolakötelezettséget; az iskolakötelezettséget rendkívül szigoruan fogják venni. — Megállapítja a javaslat, hogy az egyes osztályokban a tanulók létszáma 65nél magasabb nem lehet. A hitoktatás kötelező, arról az egyházhatóság tartozik gondoskodni, a felügyelet joga továbbra is az államot illeti! **Kötelező lesz azonban a polgári erkölcsstan**, úgy szintén a magyar és német tautársnyelvű iskolákban a cseh-szlovák nyelv oktatása. Miután a törvény végrehajtása hosszabb időt vesz igénybe, azért a törvényjavaslat az átmeneti időt 1931-ig, sőt 1936-ig szabja meg. — Nincs arról tudomásunk, hogy a közokt. kormány alkalmat és módot adott volna arra, hogy református egyházunk, mint iskolafentartó, foglalkozhatott volna a javaslattal — ideje korán. Mindig, mindent „rólunk — nélkülünk” elv alapján. Pedig talán ez nem egészen demokratikus elv.

— Tanulmány-folytatás a külföldön. Szabó Béla volt vajáni segédlelkész, ki a múlt év őszén letette kiváló eredményű a második lelkészképző vizsgát a szlov. tiszáninneri egyházkerület bizottsága előtt, március hónapban Berlinbe ment tanulmányai tovább folytatása céljából. A nemes törekvésű ifjú lelkészt melegen köszöntjük és Isten segédelmébe s szeretetébe ajánljuk!

— Bethlen-kollégium 300 éves jubileuma. A nagyenyedi református Bethlen-kollégium nagy ünnepre készül május havában, hogy megemlékezzék 300 esztendő évfordulójáról annak, hogy Bethlen Gábor 1622-ben a Gyulafehérváron kelt rendeletével megvetette alapját ennek a nagyszerű intézetnek. A két napig tartó ünnepegen előreláthatólag az egész erdélyi magyarság részt fog venni.

— Új magyar politikai Prágában. Prágai Magyar Hírlap címen új lap indul meg Prágában, a Csehszlovák állam politikai életének központjában, a magyar nemzeti kisebbség érdekeinek szolgálatára. A lapot, mely nagy szolgálatok teljesítésére hivatott, ajánljuk olvasóink figyelmébe és pártfogásába.

— Rövid hírek. Csikesz Sándor, kiscsányosróti lelkész, a Tiszántúli egyházkerület dr. Varga Zsigmond helyére hívott meg, megkezdte előadásait a debreceni lelkészképző-intézetben. — Baja Mihály debreceni lelkész és Keresztlessy István, a tiszántúli egyházkerület nyomdájának vezetője, a múlt hét folyamán

indultak Amerikába; 50,000 új zsoldáros könyvet vittek magukkal. — A tiszáninneri egyházkerületben aljegyzők lettek: Marton János theol. tanár, Lengyel István, lelkész és dr. Nagy Barna föld-birtokos.

— A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság márc. 19-én délután Budapesten a ref. theologia disztermében felolvasó-ülést tartott; azután pedig az igazgató-választmány ülésezett — a Magyar Protestáns Irodalmi Társaságnak tudományos irányban való kiépítése tárgyában.

— Methodista gyülekezetek. Somogyban alakultak methodista gyülekezetek: Dombóváron, Sásdon és Kaposszekcsőn.

— A vukovári református szeretetház 1918. november hónapja óta nem működik. Előbb a katonaság, majd a csendőrség költözött bele. Az épület rengeteg megrongalódott s mivel a csendőrség bért nem fizetett, így nem volt miből az épületet fentartani, a rendkívül magas adót fizetni: ezek a körülmények arra indították az egyházmegye esperesét, hogy megjelent Vukováron s miután a legnagyobb körültekintéssel meggyőződött a felől, hogy az eladás elkerülhetetlen, a kínált ár előnyös, a szeretetházat Vukovár városának egy millió 350,000 koronáért eladta s a város a vételárát azonnal kifizette. Ezzel lezáródott a vukovári szeretetház szép múltja, de egyben megnyit az új szeretetház szép jövője.

— A felekezeti viszony szabályozása Jugoszláviában. Jugoszlávia vallásfelekezeteinek egymásközi viszonyáról a királyi kormány javaslatot készített, mely hét főbb szakaszra oszlik. E tervetnek azt a részét kiemeljük, mely szerint csak olyan pályázók választhatók meg lelkészeknek, ha ez a tervezet jogerőre emelkedik, akiknek politikai és erkölcsi megbízhatósága ellen a politikai hatóságnak nincsen kifogása. A tervezet ezen része ellen tiltakoznak jugoszláviai hit- és fajtestvéreink.

Kiadó: A református egyházkerület

A kiadásért felelős: Réz László.

KÓKAI LAJOS ÉS HORNYÁNSZKY
VIKTOR KIADÁSÁBAN MEGJELENT ÖSSZES
REFORMÁTUS ÉS LUTHERÁNUS

**Ima- és
énekes-
könyvek**

VALLÁSOS, SZÉPIRODALMI MŰVEK STB
NAGY MENNYISÉGBEN RAKTÁRON:

FUCHS JÓZSEF
KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN ROZSNYÓN.

Viszonteladónak nagy árkedvezmény!

Nyomatott Gömöri Zoltán nyomdájában Roznyón

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
Egész évre — 60 K Negyed évre — 15 K
Fél évre — 30 K Egyes szám ára 1 K 20
Megjelenik minden vásárnap.

Felelős szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Rozsnyón, a református lelkész hivatalban, hová a
kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges
reklamációk küldendők.

Kire tekintünk?

— Ján. XII. 13 35. —

(R. L.) Kétségtelenül és habozás nélkül a Krisztus Jézusra, a világ világosságára, az ember isteni nevelőjére.

Ő nemcsak fenséges tanításaival vezet bennünket az élet különböző alakulásai között biztos cél felé, hanem példaadásai által nevel lélekben erőssé és alkalmassá az élet nagy és nehéz feladatainak megoldására.

Miként a madár a teremtő Isten által beléje oltott őszitőnnél fogva csicseregő, dalos ajkával csak biztatja, bátorítja s ha kell, a fenyegető veszedelemre figyelmezteti fiókait, de repülésre példaadásával neveli azokat: úgy a szüle is példaadásával neveli tulajdonképpen gyermekét — a szorgalmas munkára, mely biztosítja számára az élet eszközeit, — a takarékosagra, mely biztosítja az élet nyugalmát, — a szerénységre és szelidségre, mely kedvessé tesz emberek előtt, — a hitre és vallásos érzésre, mely kedvessé tesz Isten előtt.

Isteni nevelőnk, a Krisztus Jézus is az ő csodálatos átalakító erejű életpéldái által lett nevelőnké, megváltónkká. Ő cselekedte mindekor az Atya akaratát, engedelmeskedett kész szívvvel az Atya parancsainak. Ő a boldogságot nem a földi javakban, de a szív tisztaságában, a lélek csendességében, nyugodtságában, a kedély szelid derűjében kereste. Ő az Atya akaratán való szelid megnyugvással türt és szenvedett. Ő az Atyában, az Atyával és az Atya tiszteletéért élt. Ő ezekben bírta az élet tartalmát és értékét, Ő ezekért korbácsolta ki az Atya imádásának házából a kufárokat, a lelkek megrontóit, a tiszta boldogság ez elpusztítóit, a menyei polgár-jog e megfosztóit, elkobzóit. És Ő nem hánytá-ve:ette elméjében e tettének világ szerint való előnyeit s hátrányait s nem félt e tettének következményeitől sem.

Ilyen nevelőnk a Krisztus Jézus a sociális életben való forgolódásunk és magatartásunk szempontjából is. Milyen súlyt helyezzünk azon tömeg érzelmeinek ve-

lünk s működésünkkel szemben való meg megnyilvánulására, amelyről a mi isteni nevelőnk így nyilatkozott: „Bocsás meg nekik, Atyám, mert nem tudják, mit cselekesznek!” Szabhat-e az irányt elhárításainkban?

Tekintsünk Jézusra. Biztos és világos feleletet kapunk s adhatunk!

A mi isteni nevelőnk, a Krisztus Jézus életének kimagasló történelmi példája bizonyítja, hogy egy kebelből zengett a Hozsanna és zugot rémitően a „Feszítsd meg”; — egy talajban fakadt a pálmaág és gyökerezett a keresztfa. És a Jézus érzésvilágát érintetlenül hagyta a Hozsanna zergése éppen úgy mint, a „Feszítsd meg” oditása, fenséges lelki nyugalmát nem zavarta meg sem a virág és palma tavaszi üdítő illata, sem a kereszt rémitő zordsága és fenyegető kinja. Ő ment szelid alázatossággal és rettenhetetlenül isteni hivatása útján tovább — érettünk vállalt céljai kivívásáért és biztosításáért.

Akik vágyunk az élet megtisztulására, a menyei polgár-jog biztosítására; akik járjuk a mai élet nagyon rögzös és tövises országutját; és akik nem huzódunk attól a nehéz, de nemes munkától sem, hogy mások számára is megtisztuljon az élet és biztosíttassék a menyei polgári-jog: csak tekintünk habozás nélkül a Krisztus Jézusra, a világ világosságára, az ember isteni nevelőjére! És zengjük buzgón s áhitattal:

„El ne csüggedj, óh, én lelkem,
Hogy ha sújt a fájdalom;
Szívem, téged se rettentsem
Sem halál, sem sirhalom;
Jézus im előtted áll,
Ő biztat, hogy nincs halál,
Megdicsőül minden élet,
Mely a földön az övé lett.”

Az egyházfegyelem

gyakorlása az egyház eredetieg nyulik vissza és azt bizonyítja, hogy fegyelmet ismerni nem akarók mindig voltak, ezután is lesznek. Kezelése finom tapintatosságot igényel. Egyike a legkényesebb ügyeknek s mértéken túl való alkalmazása nem használ annyit, mint amilyen homályt vet az alkalmazóra. Egészen

bizonyos, hogy Servét Mihály megégetése Kálvin nagy alakján több mint szépség-hiba, legalább is folytonosság hiány, noha méntségül szolgál, hogy Kálvin idejében Genfben az egyházi és világi hatalom összefolyt. Ez bizonyos mértékben így volt Magyarországon is a közigazgatás és igazságszolgáltatás szétválasztásáig, aminek bizonyosága, hogy a községi bírót a lelkész esküdte fel a templomban hivatalára s a fegyelmet nem tartó, rakoncátlan legényt istentisztelet után deresre fektették s elhedegetülék rajta szent Dávid nótáját. Jegyzőkönyveink tanúsítják, hogy más volt az egyházi fegyelem gyakorlása 1870 ig, mint azóta.

Fegyelmi törvényre kétségkívül szükség van, de tulságba menni nem tanácsos, nem is szabad, mert a tulságba menés hasonlítana annak az oktalan kocsisnak az eljárásához, a ki a ragadófélben levő lovat estorozással akarná megfékezni és visszatartani.

A társadalom ugy egészében, mint egyes tagjaiban még mindig ideges, nyugtalan, türelmetlen, mérges, mint a fészében megháborított darázsészek lakói, de a lelkésznek a legfőbb törvényhozóra, Jézusra kell tekintenie, aki azt mondta: tanuljátok meg tőlem, hogy én szelid és alázatos vagyok, amit Baksay Sándor így fejezett ki: a lelkészben legfőbb kellék a türelem.

Ennek a kívánatos türelem hiányának a jele látszik már meg Dancsházy Sándor fegyelmi javaslatának 5. 6. 7. pontján.

Tud arra valaki törvényt idézni, mely templomépítést parancsol? Az mindig felbuzdulás eredménye. Amint templomépítésre soha, sehol senkit nem kényszerítettek, ugy az isteni tisztelet látogatásától sem lehet eltiltani senkit. Minden ajtóra ki lehet írni, hogy: tilos a bemenet, a temploméra soha. „Tanítsatok minden népeket. Jöjjetek én hozzám mindnyájan.”

Ez áll az úrvacsorára is. Jézus jól látta és tudta Judásnak eltökélt, habár még meg nem valóított árulási szándékát, még sem tiltotta el az utolsó vacsorától. Mit ér, ha én el is tiltom. — elmehet a szomszéd egyházba, ott él urvacsorával és a markába nevet. Igaz, hogy tanítjuk, hogy az urvacsorától az egyház előjárói el is tilthatnak, de ha valaki olyanra veteledik, hogy megérdemi az urvacsorától az eltiltást — arra nézve közömbös — eltiltjuk-e vagy sem. Azt értem, ha valakit a kaszinóból kigolyóznak, az egyletből, a társulatból kizárnak, de az Isten országába hivatgatni kell az embe-

reket. Jézus erre adott példát. Kitartással, eltartással hasonlítanánk ahhoz az emberhez, a ki mikor látta mily kárt tett a jég a vetésében — mérgében vette a cséphadarót, agyon püfölte vele, amit a jég meghagyott, mondván: no lássuk Uram Isten, mire megyünk ketten?

Ha Jézus így szólt volna: hívjátok csak elém azt a gonosz Zakeust — megvagyok győződve, hogy az nem ment volna át oly jó erkölcsű változáson, mint átment az által, hogy Jézus meglátogatta őt saját házában.

Ifju lelkészársalm! Kezdjétek meg a hiveknek házakénti látogatását, mindig a gondnok, vagy egy presbiter társaságában, kevesbedni fog — ha végkép el nem enyészik is — az egyházfegyelmi esetek száma s untig elég lesz, a mit a Zsinat bölcsessége törvénybe iktatott.

Varga Antal

Lelkészképzés Szlovénzskón.

(Vége)

Hogy egyházunk vezetősége az új teológia székhelyül Rimaszombatot szemelte ki, ezt teljes mértékben helyeseljük. Nemcsak azért, mert Rimaszombat a mi városunk és nem is csak azért, mert az új teológia egyelőre elhelyezést nyerhetne a főgimnázium épületében, természetesen csak az előadásokat értve, hanem főleg azért, mert az új teológiának oly helyre kell helyeztetni, a hol teológus ifjainkat a dicső ősök szelleme lengi körül s minden rög dicső multról beszél; a hol élénken érezhető a kálvinista szellem lüktetése, a hol ebből áll a levegő. S e tekintetben első helyen áll Rimaszombat, a hol még századokig fog élni és éltetni a Harsányi István dicső emléke.

Szóljunk talán még arról, milyen legyen majd lelkészképzésünk? Bár erről szólni egy kissé korainak látszik. Mégis álljon itt egy-két gondolat.

Most mi abban a sajtóságos helyzetben vagyunk, hogy bírjuk az alkalmat, előttünk van, az új teológiát olyaná, olyannak építeni fel, szervezni meg, a minőnek képe, ideálja eddig ott élt a lelkünkben. Emlékezzünk vissza, mily sok panaszkodtunk eddig teológiai nevelésünk, nevelési rendszerünk ellen. Most, íme, bírjuk az alkalmat, sajtóságos helyzetünkön fogva, mindazt, a mi abból a panaszból elfogadható volt, megvalósítani s teológiánkat ideális, mintászerű teológiává tenni.

Szerintem első sorban is a színvonalat mindjárt kezdettől fogva fenn kell tartani. Nem szabad kísérleteznünk, hanem a tanári állásokba mindjárt a dolgok kezdetén a legmegfelelőbb embereket kell állítani, kik aztán szívvel-lelékkel hivatásuknak éljenek. Szemeljük ki egyházkerületeink a legmegfelelőbb erőket, kik között a gyakorlati teológia tanára föl tétlenül kiváló gyakorlati lelkész legyen, aztán adassék meg nekik a mód, hogy minden gondjuk az ifjuság nevelése lehessen. Protestáns egyházaink mindig súlyt helyeztek a tudományok képzésére, sőt például a skót református egyházak e tekintetben odáig mennek, hogy teológusaiktól egyetlen előtanulmányokat

kivánnak, a melynek bevégzése után a teológiára való felvétetésük előtt vizsgát kell tenniük. A színvonalon alul ezentul sem szabad maradnunk, hogy helyünket megálhassuk.

De tanárainknak nemcsak tudós, hanem hívő embereknek is kell lenniök, mert csak hívő tanárok bocsálhatnak ki az életbe, református Sion építésre, Pál apostolokat, kik készek, ha kell, a Krisztusért meg is áldoztatni. Nincs szükségünk Zoványi Jenőkre, hanem igenis szükségünk van Balog Ferenczekre, kikből lélek sugárik ki a lélekbe és Czinke Istvánokra, kiknek szavára, hite által a kopár, pusztá lelkimezők kivirágoznak. Egyházkerületeink tehát a legnagyobb gonddal, körültekintéssel válasszák ki azokat, kikre teológus ifjaink nevelését bízzák.

És továbbá, azoknak a tanároknak jó embereknek, melegsivű embereknek is kell lenniök. Ki ne emlékeznék vissza, hogy mily nagy távolság volt közte, mint teológus diák és tanára közt és ezt a nagy távolságot sohase töltötte be semmi. Ez a különbség közlünk és tanáraink között végig kísért bennünket egész teológiai pályánkon. Ezzel szemben micsoda végtelenül kedves volt, a mit Skóciában láttam és tapasztaltam. Ott ugyanis nem mulik el egyetlen iskolai év sem anélkül, hogy a tanárok egyszer-kétszer vendégül ne látnák tanítványaikat otthon, házuknál; családjuk körében ós, 8-as csoportokba osztva és pedig vagy ebédre, vagy vacsorára. És a szegény teológus diák, — mert a teológusok ott is jobbra szegénysorsú szülők gyermekei, — érzi maga felé áramlani a szeretet melegét, egy keresztyén otthon üdítő áramlatát. Mily felejthetetlen lesz reá nézve, hogy hol tanárja, hol annak felesége alkalmat vett, hogy oda üljön mellé és néhány szót közvetlenül váiton vele. Érző, melegsivű emberekre van szükség, kik helyettesítsék a teológus ifjunak az okos édes apát és a bizalmas jó barátot. Tudunk-e mi valaha oly bizalommal közölni tanárainkhoz, hogy közöljük velük lelki kétségeinket, benső közdelmeinket és kísértéseinket? Pedig a teológus ifjunak is vannak közlésre váró kétségei és kísértései. És kitől várjon utvesztőjéből kivezetést, ha nem tanárjától? A tanárjától feléje áramló bizalom és szeretet, mint valami csodás mágnes, megőrízni őt a kísértések óráiban a Krisztus számára.

Ez alkalommal nem tartom szükségnek, hogy a teológus otthonról beszéljek, mert ezt távolabbi elérendő célnak tartom és megvallom, nem is oly föltétlenül szükségesnek. Mert a teológus otthonban az ifjunak kevesebb szabadsága lévén, keres és vesz magának több szabadságot, míg kint élén, az ifju teljes szabadságot élvez ugyan, de megtanul azzal, főleg, hogyha tanárainak szerető gondja alatt van, okosan élni.

Tisztelt Értekezlet! Kedves Lelkész-tárok! Ismétlem, hogy pusztán csak néhány gondolatot óhajtottam papírra vetni és ezeket is szerény tehetségemhez mérten. Lent szárnyalnak ezek, de nem is kívántak magasba szállni, mert

tudták, hogy nem bírnák a repülést. Bocsássatok meg, ha untattalak benneteket.

Kövér Árpád

ref. lelkész.

Az ismétlő iskola és konfirmáció.

Meghúzták hát az ismétlő iskola felett is a lélekharangot. A hírlapok közlései szerint a közökt. miniszteriumban a mindennapi iskola hat osztályának nyolc osztályúvá emelését tervezik, a tankötelezettség kezdetét pedig a hatodik életév-ről a nyolcadik évre teszik s így a mindennapi iskola a 8—16. életévre esik. E terv szerint az ismétlő iskola magától megszűnnek.

Kezdetől fogva a legelhangosabb intézmény volt. Vészegénnyé, életképtelenné-vált mostoha ápolói kezei alatt és most ki kell mulnia, noha jobb sorsra lett volna érdemes. Sajnos, az ismétlő iskola nem keil se szülőnek, se gyermeknek, se tanítónak. A szülő alig várja, hogy serdülő gyermekét — ha csak apró házi vagy gazdasági teendők elvégzésére is — igénybe vehesse. A gyermek is igyekszik mielőbb szabadulni az iskola fojtó levegőjéből, a gőrnyszűtő padosorok közül. Hiába! Szebb az élet felszabadultan az iskolai fegyelem béklyóiból! A tanítónak is nehezére esik a magánügyeinek intézésére vagy pihenésre szánt szabadnapot tanítással tölteni a több fegyelmélet kivánó növendékek között. Így az ismétlő iskoláért nem lelkesedik sem szülő, sem gyermek, sem tanító. Élete nem volt igazi élet, csak sinitőlés. Nem virágozott, csak tengődött.

Anyaszentegyházunk és népünk nagy kárára esett, hogy nem tudtuk felvirágoztatni. Hivatva lett volna — ha csak némileg is — betölteni az űrt, amit polg. iskoláink és felsőbb népiskoláink hiánya okozott. Amit a növendék a 6—12. évi életkorban tanul, a zsenge gyermekkorban, annak nagyrésze elszáll a feledés szárnyain. A tanultak átismétlésére, továbbképzésre, öntudatosabb ismeretszerzésre van szüksége a fejlettebb agynak, a fogékonyabb elmének s az ifjkorban még fogékonyabb szívnek a jó irányításában a rosszra való hajlandóságok ellensúlyozására. Csak így fejlődhetik, alakulhat, épülhet föl az ember — a maga egyszerűségében is — valódi emberré.

Sokkal nagyobb jelentősége van hát az ismétlő iskolának, mint amekkorát annak tulajdonítottunk a múltban és tulajdonítottunk ma is. Körülbelül másfél évtizeddel ezelőtt az ismétlő iskolák gazdasági ismétlőkkel lettek, a tanév a gyakorlati oktatás kedvéért a tavaszi hónapokkal meg lett toldva, de minden maradt a régiiben, mert sem a törvény szigorja, sem a szülők belátása, sem a gyermekek hajlandósága nem volt olyan mértékű, amely összehozta volna a növendékeket a tudomány csarnokába, — különösen a tavaszi munka időszakában. — Így a gyakorlati szakoktatás nem volt lehető. Egy vészegény, sorvadásos betegről lehet hát csupán szó, midőn a mai ismétlő iskoláról beszélünk. Minden oldalról tanusított közöny viszi —, igazi sajnálat érzete kíséri sirjába.

A gyermek életében a 12—15. élet-évek azok, amelyekben önállóan kezd kialakulni gondolkodása, indulatainak feszítő ereje hajtja a külső behatások és környezet által befolyásolt irányban. Szülőnek és tanítónak egyiránt résen kell állni és nem szabad magára hagyni a gyermeket szellemi és testi fejlődésében. A szigorúság és fegyelem mérséklő erejével fékezni a csapongó indulatokat, ösztönzéssel, biztatással ébreszteni, növelni a tudásvágyat, foglalkoztatni a tevékenységre hajlandó elmét: minderre legmegfelelőbb hely a falusi gyermek számára az ismétlő iskola.

Megnyerte-e mindezt a növendék és megnyeri-e ma? E kérdésre feleljenek meg azok, akik hivatva vannak az ismétlő iskola munkáját és annak eredményét felülvizsgálni.

A hat osztályú elemi és három éves ismétlő iskola helyébe a nyolc osztályú elemi iskola létesül, ha a mostani tervezet megvalósul. Növendékei 13—16 éves ifjak is lesznek, akiket szigorú diszciplínával kell majd szintén az iskola padjai között tartani. Lesz-e eredményes munka, megfelel-e hivatásának a nyolc osztályú népiskola: ez a kérdések kérdése.

A prot. egyházak — melyek fokozott kihatással és lankadatlan buzgalommal fáradoztak és áldoztak iskoláik fejlesztésén — nyugodtan nézhetnek ez ujtással szembe. Felvilágosult, értelmes, tanult, bár hitbuzgó tagokat akarunk mi látni egyházunk tagjaiul s óhajtuk, hogy a terv megvalósulása esetén az intézmény hasznára válják a jövő nemzedéknek.

E változtatással egyidejűleg azonban egyházi felsőbbségünk nem térhet ki a konfirmáció idejének kitolása elől. Itt lesz az idő, hogy e tekintetben is történjék valami intézkedés. Mi lelkészek, akik gyermekeinket a hiterősítésre a 12 éves korban előkészítjük, évek óta tapasztaljuk, hogy ebben a korban szellemileg és testileg gyengülő nemzedék nem egészen alkalmas vallásunk igazságainak megértésére, felfogására és megemésztésére. Ha látjuk, hogy külföldi református egyházaink körében már régebb idő óta a 15—16-ik életévben történik az ifjaknál ezen, az egész életre fontos esemény, önkénytelenül felvetődik a kérdés, miért van ez így még ma is nálunk, amint van. Nem akarunk a régi szokástól eltérni? A multak hagyományai tiszteletreméltók! De intézményeinket a változott viszonyokhoz kell mindenkor átalakítani. A megváltozott helyzet, amely a tanügyi köröket arra készíti, hogy a mindennapi iskoláztatás kérdését az eddigi hat év helyett a nyolcadik életévbe tegyék át: most már a nyolc osztályú elemi népiskola kiépítése esetén szinte kényszerítőleg parancsolja a 16-ik életévben eszközöndő konfirmálást. Ha öntudatos, világos értelmű egyháztagokat akarunk nevelni, kik a ker. vallástudománynak nemcsak betűjét tanulták meg, hanem annak lelkét is magukévá teszik: meg kell barátkoznunk e gondolattal, sőt óhajtanunk kell az ez irányban teendő üdvös változtatást.

De ha e mostani tervezet — valami

okból — megvalósítható nem lenne, akkor is egyházunk jól felfogott érdeke hangozatosan követeli, hogy gyermekeinknek a ker. vallástudományban oktatása és hiterősítése legalább is a tizenötödik életévben történjék.

S. F.

Külföld.

Németország.

— Kulturharc Thüringiában —

Tiszteletet vált ki mindnyájunkból az a szívós és öntudatos ellenálás, melyet a német prot. egyházak a keresztyénséget megfojtani igyekvő soc. demokrata kormányokkal szemben kifejtének. E harcok Thüringiában a legélesebbek, hol a kormány megszüntette a reformáció emléknapiját, mint ünnepnapot. Természetes, hogy ez ellen protestált a legfelsőbb egyháztanács: „Mi ebben a megszüntetésben a birodalom alkotmányának megsértését látjuk s felemeljük ellene leghatározottabb tiltakozásunkat. Panaszt emelünk egész prot. Németország előtt, hogy éppen Thüringiában, a reformáció hazájában tilalmat emelnek a reformáció állami megünneplésével szemben. . . A soc. demokrata kormány e tette a prot. népelegre, mely Thüringia polgárainak legnagyobb részét képezi, mélyen sértőleg hatott.

A második támadás az egyház ellen, az volt, hogy a thüringiai tartománygyűlés a polgári pártok tiltakozása ellenére, az addig szokásos bűnbánati napnak, mint állami ünnepnek megszüntetését rendelte el. Ennek a következménye természetesen az ellenkező lett, amit a soc. demokrata kormány akart. Thüringia egyes templomai úgy megteltek a bűnbánati napon, hogy sokan helyet se kaphattak. Az egyházi ünnep ellen demonstrációként a kommunisták e napon nagy felvonulást rendeztek.

A kormányintézkedés mindenesetre elérte azt, hogy felnyitotta a polgári pártok szemét, tehát a polgárság tömörülését segítette elő. Jénában megtartották a bűnbánati napot, mint ünnepet, az üzletek be voltak zárva, a templomok tömve voltak.

A soc. demokrata kormány a harcot nem adta fel, karácsony másodnapját, mint ünnepet szintén eltörölte. Most legujabban pedig a prot. iskolák ellen fordult. Greif államminiszter a kerületi iskolatanácsok révén a tanítóknak titkos rendeletet adatott, hogy az alsó négy osztályban a vallásoktatás helyébe életismeret tanítás helyezendő, a felsőbb osztályokban a vallásoktatás mellett az életismeret tanítás is előadandó. A rendszeres iskolai imádkozás szintén mellőzendő, az egyházi énekek nem tanítandók, az iskolai ünnepélyek minden vallásos vonatkozástól mentesek legyenek.

Igen érdekes figyelemmel kísérni azt, hogyan fogadta a soc. demokrata párt-sajtó a polgárság demonstrálását az ünnepek felfüggesztése ellen. Werra-Wacht soc. demokrata ujság Dr. Wenk-Walter-től ezt írja: „A bűnbánati napnak állami felfüggesztése folytán ezen napon a templomok egészen tömve voltak. A bűn-

bánat mindennapi kötelessége a vallásos embernek, ilyen általános bűnbánati napra nincs szükség. Ez nem a vallás jele, sokkal inkább a polgárság harci jele a soc. demokrata munkássággal szemben. A kormány felfüggesztő rendelete ellen a polgárság „csak azért is! -sel felelt, ebből kitűnik, hogy az egyház a bourgeois párt egyháza.” Folyt. köv.

Irodalom.

— Otázka Sloveskych Kalvinov (A szlovák kálvinista kérdés). Písal Historikus. (Irtá Historikus. Megjelent Rimavská-Sobotan. (Rimaszombatban). 16 oldal.)

E röpirat megjelenésének körülményei érdekesek. Czinke püspök ur egyházunk ügyes-bajos dolgainak elintézése végett a mult év végén Prágában járván, a miniszterekkel való tárgyalás közben arról értesült, hogy a lelkészi államsegélyt stb. addig ki sem utalják, míg a szlovák kálvinistákkal szemben a ref. egyház más álláspontra nem helyezkedik, mert a miniszterek úgy voltak tájékoztatva, hogy a lelkészek tiszta szlovákoknak is magyarul prédikálnak. Csak midőn a püspök ur alapos felvilágosítással élt, — tört meg a jég. Együttal azonban a püspök ur szükségét látta annak, hogy erről az egész szlovák kálvinista kérdésről egy röpiratot irasson azon célzattal, hogy ez ügyet az illetékes körök alaposan megismerhessék. A röpirat megírására és szlovák nyelvre való fordítására egyik lelkésztársunkat kérte fel, aki e kérdést történeti fejlődésében is alaposan ismeri. A röpirat megjelent az egyházkerületi költségén Rimaszombatban s gondoskodás történt arról is, hogy eljusson az összes miniszterekhez, vezérekhez, képviselőkhöz, lapokhoz stb. A bevezetés a mű megjelenési körülményeiről számol be s felsorolja azon okokat, melyek miatt a mű kiadása szükségessé vált. Az 1. §. azt a kérdést veti fel, hogy a reformációkor azon a vidéken, ahol most a szlovák kálvinisták laknak, — voltak-e szlovákok? És történeti alapon, meggyőző érvekkel eldönti, hogy nem. Hivatkozik Gálszécsi Istvánra, ezen vidék reformátorára, aki szlovák nyelven soha egy sort sem írt, holott a reformáció alapelvei szerint reformátori iratait szlovákul is kiadta volna, ha e vidéken akkor szlovákjaink is laktak volna. Hivatkozik továbbá az azon kor okmányait egybefoglaló codexekre (Sztáry-codex, Zichy-codex, Ipolyi—Bakács-codex, Nagyvárdi regestrum), amelyeknek határjáró levelei mind azt mutatják, hogy a családi nevek, dülök nevei stb. Zemplénben Homonnálg, Ungban Szobrácig mind magyarok voltak. A második fejezet az elszlávósodás okait tünteti fel s kimutatja, hogy a mai szlovák kálvinista egyházak hiveinek egy része a régi magyarság maradványa, akiket azonban a felsőrészekről és Galiciából odaköltözött s később reformátussá lett lakosság nyelvében assimilált. Vallásilag s assimilálta a be-költözötteket, nyelvileg azonban azok őt. Továbbmenőleg azt írja le, hogy az akkori időkben nem lévén érdeke sem az egyháznak, sem az államnak a nemze-

HIREK.

tiségi kérdés iránt: az adott helyzet előtt mindketten meghajoltak s annak a vádnak az ellensúlyozására, hogy a szlovák valaha elnyomatott volna, felsorolja a magyar református egyház számos intézkedéseit a szlovák kálvinisták érdekében, egészen a legujabb időkig. Ez a rész az, amely különösen felnyithatja az illetékes tényezők szemelt. Most már világosan láthatják, hogy mily sok alaptalan rágalmazás érte a kálvinista egyházat s szlovák hívekkel kapcsolatban. Ez a fejezet a szlovákok horribilis számával szemben valódi számukat is feltünteti. Végül teendők cím alatt összefoglalja a tennivalókat. E kellő felvilágosítás után az intéző körök nyilván láthatnák, hogy ily gondoskodás mellett, mint aminőt a ref. egyház gyakorolt, és aminőt ezután még nagyobb erővel kíván gyakorolni, — önálló szlovák egyházmegyére nem is volna szükség. De azért ez elől a hivatalos református egyház nem kíván elzárkózni. De az oktrojt veszedelmesnek tartaná s az állam demokratikus szellemével, a ref. egyház hagyományaival nem tartaná összeegyeztethetőnek. Kívánja, hogy az önrendelkezés elvénél fogva maga a hívő közönség döntsön e kérdésben az egyházi törvények figyelembevételével. Megkérdendő tehát maga a nép, meg van-e elégedve az eddigi szervezetben. Ha azon feleletet adja, hogy igen, ezzel a kérdés lezáratik! A szlovák hívek az eddigi szervezetben maradnak, de érdekeik ápolására még nagyobb gond fordítandó. Ha külön egyházmegyét akarnának, de az egyházkerülettel kapcsolatban: leírja azon teendőket, amelyek ez esetben az egyházkerületre várnak. Végül fejtegeti azon egyházi jogi képtelenséget, melyet egyesek hangoztatnak, hogy a szlovák egyházmegye a szlovenszkoói ág. ev. vagy a csehországi ág. vagy ref. egyház alá helyztessék. Azt hisszük, hogy e törreneti és jogi alapon álló művoly szolgálót tett az igazság ügyének. (rl)

Hivatalos.

Körlevél

415/1922. sz. A szlovenszkoói *tiszán inneni és dunáninneni* egyházkerületek *esperesi hivatalai* felhivatnak, hogy 14 nap alatt a következő jelentést küldjék be *Rimaszombatba*

1. Mennyi az állandó káplántartó helyek száma?
2. Ezek közül melyek vétettek fel a volt magyar kultuszminiszterium által államsegélyre és minő mértékben?
3. A ref. káplánok száma?
4. Ezekből kik vannak állandó helyen s ezek nevei?
5. Kik vannak nem állandó káplántartó helyen s neveik?
6. Ha nem állandó káplántartó helyen vannak, mely rendelet alapján osztattak azokra a helyekre s mely okból szükségese azokon a helyeken (lelkész beteg; lelkészi állás üresedésben stb.)
7. Milyen fokú egyházi hatóság rendelkezik a káplánok felett? (Püspök, esperesi hivatal?)

Balgó Elemér
dunáninneni püspök.

Czinke István
tiszáninneni püspök.

— **IV. Károly halála.** IV. Károly volt osztrák császár és magyar király Funchaltban spanyol náthás komplikációkkal kapcsolatos tüdőgyulladásban halt meg s április 5-én temették el. Az ifju s fényesnek ígérkező élet ily rövid és tragikus befejezése az emberi lelkeket mélyen megdöbbeníti s emberi szempontból az egész világon mély részvétet váltott ki.

— **Egyházmegyei közgyűlés.** A gömöri ref. egyházmegye május hó 9-én Tornalján fogja tartani rendes közgyűlését.

— **Szükségsegély-kiutalás.** Vettük illetékes helyről a következő értesítést: Az iskolaügyi minisztérium 19596. sz. a. 1922. március 13-án kelt rendeletével engedélyezte pótlólag az 1920. októberére 240 korona szükségsegély kiutalását mindazon rendes-, nyugdíjas- és s-lelkészeknek, akik 1920. november 1-től erre a segélyre igényjogosultak voltak. A kiutalás valamennyi rendes-, nyugdíjas és s-lelkésznek, akik erre igényjogosultak, fenti szám alatt megtörtént.

— **A szlováknyelvű röpirat,** melyet jelen számunk Irodalom rovatában ismertetünk, elküldetett a köztársaság elnökének, a kabinetiroda kancellárjának, egyházi s iskolai referensének, a közoktatásügyi miniszternek, e minisztérium referenseinek, a nemzetgyűlés kulturális bizottsága tagjainak, szenátorainak s a nemzetgyűlési képviselőknél.

— **Harangavatás Komáromszentpéteren.** Szép ünnepet ült márc. 16-án a komáromszentpéteri református gyülekezet. E napon szállított be az elvitt két régi harang helyébe a hívek buzgó adakozása folytán pár hét alatt összegyűjtött 27,000 koronából beszerzett két új harang a vasúti állomásról a községbe. Négy fehér ló által vont kocsit hozta a koszorúkkal, virágokkal felékesített harangokat, lovas bandérium, fehér ruhába öltözött leányok és kocsik tábora kísérte utjukban. A templom előtt emelt diadalkapunál Tóth János lelkész üdvözölte az új harangokat meleg Isten hozattal és megáldotta azokat. A tulajdonképeni felszentelés ünnepe vasárnap, márc. 19-én volt. A tehnikai okokból a toronyba még fel nem szerelhetett harangok az urasztala előtt helyeztetek el. Ez alkalomra írott ének után Udvardi Gyula madari lelkész szólott az urasztala előtt, s a harangok fenséges hivatásának rajzolásán után szívekig ható felszentelő Imádságban kérte azokra a nagy Isten áldását. Majd Soós Károly búcsi lelkész ment fel a szószékre, hirdetni az Isten Igéjét, találó textusra felépített remek predikációjában emelte fel a lelkeket Isten trónusához. Végül Vörös Imre kántortanító olvasta fel a harangok keletkezésének rövid történetét. A harangokat a nagyhirű Richard Herold komotaul haranggyár készítette pompás kivitelben, a gyülekezet teljes megelégedésére. „Soli Deo Gloria.”

— **Egy lelkészi állás betöltése.** Boros-benedek nevű kisközsegről (Erdély) szól a hír. Valamikor — még csak 1848 előtt is — virágzó magyar falu volt. Ma már csak a sírdombok, a ref. templom körüli omladozó várfal, a repedezett, vakolatát hányó templom és 18 (!) magyar lélek, a mi megmaradt! Ennek a 18 léleknek, kiknek fele református, fele róm. kath. volt boldog öröme 1922. január 15-ike, mikor beiktattott hivatalába a református egyház ujonnan választott lelképásztora. — Egy-egy magyar templom s magyar istentisztelet erős vára — úgy látszik — a magyar nemzetiségnek Erdélyben. Hogy ragaszkodnak e várhoz: Soli Deo Gloria!

— **A „Tribuna” a szlovenszkoói egyházakról.** A „Tribuna” az egyházat a magyarosítás egyik legfontosabb eszközének mondja és természetesen találja, hogy mindjárt a forradalom után megtettek minden lépést arra nézve, hogy az egyes egyházakat (katolikus, evangélikus és református) kivonják Budapest befolyása alól és Szlovenszkoó részére önállósítsák. A cikk megállapítja, hogy a cseh-szlovák törekvések a katolikus egyházban a legnagyobb akadályokba ütköztek és hogy a református egyház is, amelynek nagyrésze magyarokból rekrutálódik, nagy nehézségeket okoz. A szlovák mértékadó köröknek sikerült azonban ezt a legkisebb egyházat is kivonni a magyar kálvinista egyház diktátuma alól és közigazgatásilag önállóvá tenni. A legnagyobb háladás az evangélikus egyházban észlelhető, mert ennek az egyháznak hívei — mint a lap írja — megóvták tiszta szlovák hazafias érzületüket. Ez az egyház adta a legtöbb hű szlovákot is, holott szám szerint Szlovenszkoó lakosságának csak egynolcadat teszi. — Nagyon figyelemre méltó és tanulságos a „Tribuna” e megállapítása.

Kiadó: *A református egyházkerület*
A kiadásért felelős: *Réz László.*

KÓKAI LAJOS ÉS HORNÁNSZKY
VIKTOR KIADÁSÁBAN MEGJELENT ÖSSZES REFORMÁTUS ÉS LUTHERÁNUS

Ima- és énekes-könyvek

VALLÁSOS, SZÉPIRODALMI MŰVEK STB
NAGY MENNYISÉGBEN RAKTÁRON:

FUCHS JÓZSEF
KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN ROZSNYÓN.

Viszonteladónak nagy árkedvezmény!

Nyomatott Gömöri Zoltán nyomdájában Roznyón

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:		Felelős szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ	Szerkesztőség és kiadóhivatal: Rozsnyón, a református hivatalban, hvóvá a kéziratok, előfizetések, az esetleges reklamációk k.u.
Egész évre — 60 K	Negyed évre — 15 K		
Fél évre — 30 K	Egyes szám ára 1 K 20	M megjelenik minden vásárnap.	

Törvény vagy a hit?

Amikor a Galliából hazatérő Caezár győzelmeit a római nép orgiákkal ülte meg, akkor volt a hatalmas triumfátor lelke legszomorubb, mert tudta, hogy a beözönlő arany és rabszolgák tömegeiből a nép csak esztelen és parvenü életét mélyíti ki. Hogy a fáradsága, a győztes veteránok munkája erkölcsi értéké válik, a törvények sorozatával próbálta azt a szakadékot áthidalni, amely Róma gazdagsága és népének erkölcsi élete között tátongott.

Horatius, a mélyenlátó költő, előre tudta az eredményt s a hatalmas Juliusnak tapasztalnia is kellett nemsokára e szavak teljeseését:

„Quid leges sine moribus

Vanae proficiunt.”

(„Mire a törvények, ha az erkölcsök nem változnak.”)

Egyházi, vallásos, gyülekezeti életünk restaurációja mindnyájunk által leszögezett program a jövőre. A diagnózis a legnagyobb pontossággal állapított meg, azonban a gyógykezelésnek orvosságai között a mai gyorsabb, idegesebb életet élő, egy határozatlan erkölcsi világnézettel bíró embertípusnál erősen disztingválunk kell, hogy erőnövekedés, élet s ne sorvadás s halál legyen belőle.

Még mikroszkópi vizsgálat sem kell annak a megállapítására, hogy majdnem minden gyülekezetünkben a hitélet megtartását eddig kivülről az állami törvények kötelező ereje, belül pedig részben egyházi törvényeknek betartása, részben sok egyházban évtizedeken, talán évszázadokon át fejlődött s megmaradt szokás-jog reprezentálta. A háboru egy új platformot teremtett úgy az állami, társadalmi, mint az egyházi életben. A régi szokásokat elavultaknak nyilvánította a fiatal szellem, törvényeink meg vannak, paragrafusaink számszámra hevernek betöltetlenül, megtartatlanul, mert nemcsak hogy teokratikus államban nem élünk, ahol egyház és állam egy, hanem lépten-nyomon a vallásos és gyülekezeti élet dezavualásával találkozunk az állam részéről, amely eddig, ezelőtt segédkezet nyújtott

a vallásos élet fejlődéséhez, a hitélet megtartásához és megtartatásához.

Törvény kell s annak kötelező erővel is kell bírnia. De ez a törvény legyen tartalommal tele, amelyet most már a vallásos öntudat telítsen, s legyen fegyelem, de ezt a vallásos hit diktálja. Előbb a hit, azután jön a törvény. Előbb a Krisztus, azután következik a fegyelem.

Egy sajtóságos, de egyuttal szánandó gondolkozása a mai embernek, hogy az élete célja és az életének lehetőségei nincsenek összhangban egymással. Amint az állam, polgárainak teherbíró erején túl akarja felépíteni jövőjét, amint a társadalom fizikai élvezetekben s nem vallásos erkölcsi célban akarja lefektetni az élet értékét, amint az egyed erején feletti gyors, anyagi sikert keres, s amikor a valóság az eredményt egy szánalmas rezignációban olvastija el; — akkor az egyház, a valóság, a hitélet restaurációja szintén ebbe a hibába esnék, ha a végén és nem az elején kezdené el, ha a célnak nem volnának sorrendbe szedve eszközei, ha eredmény helyett sikertelenséget, fegyelem helyett hitetlenséget s a Krisztus helyett vallástalanságot aratna.

Ahogy az apostoli korban az evangélium lelkével teljedett szív gyűjtött egybe sok népeket, ahogy az első keresztyéneknek a golgotai kereszt volt a legelső törvény, ahogy később a katekizációk sejtelmes csendjéből kifejlődött gyülekezeti életben a hit diktálta a jó cselekedeteket s tartatta meg önkéntes meghódolással a törvényt, — úgy ma is, nálunk is, nekünk is ez biztosítja a fegyelmet.

Rómát nem mentette meg a törvény, — minket életre kelt a hit.

Toldy György
benei ref. lelkész

Pium desiderium.

Három éve már, hogy ez a terület, a melyen élünk, a békét diktáló győztes államok operatív beavatkozása folytán cseh-szlovák imperium alá került s e változás következményeképp mink, itt élő reformátusok is új viszonyok és életlehetőségek közé jutottunk. Az új helyzet-

ben az önfentartás ösztöne s a Lamarck féle biológiai törvény — mely szerint minden szükséglet előhívja kielégítésének eszközeit — új munkák s nehéz feladatok elé állítottak bennünket.

Három év az örökkévalósághoz mérve, lehet hogy csak egy pillanat milliomodrésze, az emberek életében azonban — tekintettel az elvégzendő feladatokra — jelentős időszakasz. De ha nem volna is nagy idő ez a három év, arra mindenestre elég, hogy érdemes legyen rá visszatekinteni a munkateljesítmény szempontjából s megállapítani: mit mutatnak a nyereség és veszteség-számla ellentétes oldalai az e területen élő ref. egyház mérlegén?

A veszteség-számlát nem szükséges tüzetesebb vizsgálat alá venni; minden túlzás nélkül állíthatjuk, hogy csaknem mindent elvesztettünk. A nagy átalakulás legelső időiben, mint a szárazra dobott hal, hánykolódtunk az életfeltételek csaknem teljes hiányával s életnyilvánulásaink hasonlóak voltak a pók letépett lábának tudattalan reflex-mozgásaihoz. Évszázados kapcsolatok téptvén szét, egyházi közigazgatásunk folyamatossága a felsőbb fokozatokon teljesen megakadt. Elszakítottunk folytán elvesztettük közös egyházi alapunkat, közigazgatási államsegélyünket, lelkészi nyugdíjintézetünket, az államtól élvezett lelkészi dotációkat, stb. De mindemez anyagi természetű veszteségek mellett sokkal érzékenyebben sújtottak azok, a melyek egyházi életünk szellemi oldalát érintik. Elszakítottunk kulturális életünk gyökereitől: közép és felső iskoláinktól. Elvesztettük itt lévő elemi iskoláink autonómiáját (csak papíron van meg még talán) — s ami legfájdalmasabb, politikai okokból hermetice elzárattunk attól a nagy multu és dus hajtásu kulturaközösségtől, a magyar prot. tudományos és irodalmi léttől, a melynek impulzív hatásait most annyira nélkülözzük. Bizony túlzás nélkül állíthatjuk, hogy koldusszegényen kerülünk ki a nagy kataklizmából!

Ha a nyereség-számlát nézzük, s annak a külső berendezkedésre vonatkozó, anyagi természetű tételeit figyeljük; lehetetlen letagadnunk bizonyos eredményeket A Szlovenszkónak nevezett területen megalakult két egyházkerület s működik az egyházi közigazgatás a felsőbb fokozatokon is. A lelkészek két és fél évi kínos várakozás után hozzájutottak valamelyes állami segélyhez; bár a jövő e tekintetben bizonytalan, s úgy látszik, hogy két évi fizetésünkre való jogos ígé-

nyünk az állammal szemben alig lesz érvényesíthető. Aztán a lelkesi özvegyek és árvák is kaptak végre egy kis alalmazsnát. A tájékozatlan szemlélő előtt kevésnek látszhatik mindez, de mi tudjuk, hogy vezető embereinknek mennyi rosszakaratu elfoglaltságot kellett legőzöni erőfeletti munkával emez eredményekért.

De ha ezek mellett a három év mérlegében azt keressük, hogy mit tettünk ez idő alatt a prot. világnézet-, kultúra-, tudomány- és irodalom érdekében: bizony csak üres rubrikák merednek felénk. Felekezeti népiskoláink maholnap kicsusznak kezeink közül, nincsenek középiskoláink, leánynevelő intézetünk, tanítóképzőnk; prot. főiskoláról pedig álmodni sem merünk. S ami talán legégetőbb szűkségünk volna: máig sincsen lelkészképző intézetünk. Hogy milyen következményei lesznek ennek egyházunk életében, azt már a közel jövőben fájdalmasan fogjuk tapasztalni.

Az egyházi irodalom terén csaknem teljes a mozdulatlanság. Pedig a mozdulatlanság a halál jele nemcsak a fizikai, hanem a szellemi világban is. Ha kis terjedelmű egyházi lapunk meg nem indult volna, teljes lenne a sötétség. S ha püspökünk Vallástevő káté-ja meg nem jelenik, a három év irodalmi mérlege egyenlő volna a nullával. Hogyan lesz lehetséges, hogy a prot. világnézet multját s belső értékét megillető helyet vivjon ki magának a területen, ha hiányzik az irodalmi propagáció minden eszköze? Miképp gondoljuk létesítendő lelkésznevelő intézetünket főiskolai nivóra emelni s azon megtartani, számára a tudományt kedvelő s azzal intenzíven foglalkozó professzorokat nevelni a tudományos munkálkodás minden eszköze és alkalmá nélkül? Miképpen akarunk mi eredményes belmissziót csinálni, ha nem tudunk híveink kezébe egy vallásos tartalmu füzetet, traktátust, vagy prot. szellemű néplapot adni? A külpolitikában a mai feszült helyzet s azzal együtt járó elszigeteltségünk évtizedekig eltarthat, józan ésszel be kell látnunk tehát, hogy a magunk erejére kell támaszkodnunk.

Hallom az ellenelést, hogy szegények vagyunk. már pedig a szegénység a kultur-törekvések legerősebb kerékkötője.

Azonban az utóbbi évek szociális mozgalmai megtaníthattak bennünket arra, hogy az egyesülésben óriási erő van, nemcsak szellemi, de anyagi erő is. Amire különválva, egymástól elszigetelten képtelenek vagyunk az anyagi hiányában: mindazt elérhetjük az egyesülés hatalmas erejével. Minthogy ezt mindnyájan jól tudjuk, csodálkozom, hogy az eltelt három év alatt nem merült fel közöttünk egy *protestáns*, — vagy ha ez kivihetetlen volna — egy *református irodalmi társaság* megalakításának gondolata, amely társaság kezdeményezője, melegágya, tűzhelye volna minden prot. szellemű kultúr-törekvésnek. Amelynek összejövetelei lelkesítőnek, buzdítónak, bennünket az igehirdetés, a vallásnevelés, a vallásos irányú szépirodalom, vagy a komolyabb tudomány irodalmának művelésére. A melynek különböző szakosztályai gondoskodnának tudományos, illetve szép-

irodalmi folyóirat, traktátusok, a hitélet megújítására alkalmas tartalmu és irányu füzetek kiadásáról. Egy ilyen egyesülés összejövetelei, tanácskozásai lehetnének kiindulópontjai prot. kulturintézmények, tanintézetek létesítésének is. S vajon nem lehetne-e több értékes protestáns emberünket az irodalom aegise alatt közelebb hozni egyházunk belső életéhez az üdvös együttműködésre, amire eddig a templomi igehirdetés által őket megnyerni nem tudtuk.

És ki volna világi férjaink, a lelkészek, tanítók s népünk közül az, aki ilyen célokért sokat, minden lehetőt áldozni ne akarna? Gyönyörű perspektíva ugyebár? De jól tudom, hogy *jámbor óhajítás* csupán!

Talán nem is egészen az áldozatkész-ség hiánya miatti szenvedne hajótörést egy egyházi irodalmi társaság megalakítását célzó törekvés, mint inkább ama kicsinyes és szűklátókörű partikularizmus miatt, mely annyira hatalmában tartja itt a lelkeket. Hogy csak egy esetet említsék a sok közül a helyzet jellemzéséül: az annyira nélkülözhetetlen egyetemes névtár kiadásának is akadnak hátramosz-dítói azzal a megokolással, hogy a ruszinszkói reformátusok számára külön névtár kell. Milyen különbség a felfogásban! Én olyan névtárt óhajtanék, a mely Európa összes ref. egyházairól adna tudósítást, míg másoknak kíváncsisága nem terjed túl Ruszinország eddig még bizonytalan határain. De így vagyunk a legtöbb kérdéssel; egyházmegyéinként különbözik talán még koponyaalkatunk is.

De azért meg kell kísérelnünk a dolgot, hiszen a csodák idejét éljük s elvégre a hívőknek mindenek lehetségesek.

E sorok írása közben örömmel olvastam, hogy Gömörben lelkészek és világiak értekezletre gyűltek össze, ahol a tudósítás szerint egyházi életünket legmélyebben érintő problémák kerültek tárgyalásra értékes tanulmányok alapján, s ahol már a világiak is aktíve foglalkoznak a lelkészképzés nagyfonosságú kérdésének megoldásával. E biztató jelek hatása alatt terjesztem én Jámbor szándékomat Czinke István püspök ur elé, kérvén őt, mint a legilletékesebbet, aki nemcsak kedvelője, de illusztris, széles körben ismert nevű művelője is az egyházi irodalomnak: tenne kísérletet itt ez új hazában egy protestáns — vagy ha ennek akadálya lenne — egy református irodalmi társaság megalakítására. Hitemre mondom, hogy az eszme megvalósítása megér minden fáradságot a fentebb említettek kivül még más szempontból is, a melyre ez alkalommal nem akarok kitérjeszkedni.

És ha valami isteni csoda folytán bekövetkezne az, — amiről ma még álmodni sem lehet — hogy egy jobb belátás a politikában lerombolná az országhatárokon emelkedő kínai falakat s ennek következtében ismét szoros kontaktusba kerülhetnénk a magyar prot. tudományos és irodalmi élettel: egy prot. irodalmi társaságnak cseh-szlovák területen való létesítése akkor sem volna — véleményem szerint — felesleges és haszonteljes erőparálás.

Dr Magda Sándor

Az 1919—20-ik évi államsegély.

Mint biztos forrásból értesülünk, az 1919—20-ik évi államsegélyt, azok a lelkészek, akik az 1919-ik évi július hó 15-én megtartott nagymihályi (Zemplénm.) gyűlésen részt vettek, — már régebben teljes egészében megkapták. A többieknek mikor utalják ki, vagy egyáltalában kiutalják-e, arról semmi bizonyosat nem tudunk. Ha ezen összegeket magánegyenek adták volna össze, amit föltételezni nem lehet, semmi szavunk nem volna hozzá, hogy egyes lelkészek nyomorának enyhítéséhez eképen is hozzájárulnak, de mivel eme járandóságok állami közpénzekből fizették ki: a legerélyesebben tiltakozunk a politikának az egyházi életbe való olyatén bevitelle ellen, hogy a törvényesen mindenkit egyformán és egyenlően megillető járandóságokat bizonyos okokból némelyeknek jóval előbb, a nagy többségnek pedig csak sokkal később utalják ki.

Már ez ellen is fel kellene emelni tiltakozó szavunkat. Ha pedig a lelkészek óriási többsége (hiszen a szóban forgó államsegélyt csak 8—10 lelkész kapta meg) végkép elesnék attól: ez eljárást egyenes botránynak tekintenénk és módot keresnénk arra, hogy ezt mind a nemzetgyűlés előtt feltárhassuk, mind a népszövetség tanácsa elé vihessük. Eltekintve attól, hogy e különbségtevés igen alkalmas a lelkészek közötti békés együttműködés megzavarására: a legnagyobb képtelenség államjogi és egyházi szempontból is. Mert utóvégre is: a békeszerződések szerint az utódállamok az elődállamok minden terhét a megszállás percétől kötelesek voltak átvenni: e terhek között a lelkesi koongrua is ott szerepel, akár kéri azt egyesek, (mint a nagymihályi gyűlésen jelen voltak) akár nem, mint a többiek nem, akik e kérdést úgy fogják fel, hogy ez nem is az egyes lelkészek és az állam, hanem az egyetemes egyház és az állam közötti ügy. Az egyetemes egyház képviselői pedig, mihelyt az alkalmas pillanat elérkezett, a lelkészek eme jogigényét illetőleg azonnal felemelték szavukat, hivatkozva a felekezetek közötti jogegyenlőségre is,

De még nagyobb jogi képtelenség a szerint osztályozni a lelkészeket, hogy némelyek szlovák, a többiek magyar nyelvű egyházban szolgálnak, ezért az előbbieknél szemmel látható előnyt adni a többiek felett. Ez egy sok nemzetiségből összeállított államban lehetetlenség.

Végül: akik a szlovák egyházmegye kérdésében érdekelve lettek volna is: azon a gyűlésen az egyházi törvények iránti tiszteletből sem jelenhettek meg. Már most micsoda abszurdum volna az egyházi törvényekhez való ragaszkodást, — amely egyházi törvényeket az állam is tisztelni tartozik — az illető lelkészek háttérbe szorítani? A dolgok jelen állása a ref. egyházat a legnagyobb jogi bizonytalanság elé állította.

Reméljük, hogy a referátus, mely az egyetemes ref. egyház érdekének is képviselője tartozik lenni: számunkra hiteltel magyarázatot ad.

Egy református lelkész.

Külföld.

Németország.

— Kulturharc Thüringában — (Vége.)

Hogy a kép teljes legyen, idézzük az erősen liberális theológiai álláspontjáról ismert Christliche Welt múlt évi 52. számából a kimondottan soc. demokrata Fuchs Emil eisenachi lelkes tanulságos cikkének néhány tételét:

A thüringiai új socialista kormány egyik ténye az volt, hogy a reformátio emlékünnpétől és a bünbocsánati naptól a törvényes ünnepnapul való elismerést megvonta. Az eredmény a lakosság legnagyobb részének szenvedélyes ellenállása volt. — Csak a socialismus és a kormány szenvedett általa kárt. Megerősödtek az egyházi szervezetek s a jobb oldali pártok. A gyűlölségből eredt törvényadásnak a hatása oly erős volt, hogy az új és csak gyenge többségre támaszkodó kormány tekintélyét erősen megerősítette. . . Én magam nem mint lelkes és egyházi férfiú sajnálom a rendszabályokat, hanem elsősorban, mint socialista. A socialismus vagy igazság, vagy semmi! A socialismus, mint a múlt gyűlölségeiért való bosszu, egy darabja annak a multnak és nem teremt semmi újat sem jobbat. Politikailag tekintve elsősorú oktalanság kormánytevékenység kezdetül olyan intézkedést tenni, amely legalább az alátvalók felének legszendélyesebb ellenállását idézi elő és a másik felének is csak egy része helyeseli igazán. Ha ezt az oszággyűlésben csak két szótöbbségre támaszkodó kormány teszi, megrémülünk, mint barátjuk az ő államférfiui arra valóságukat illetőleg. Ehhez járul még, hogy ma inkább, mint valaha együtes munkára vagyunk utalva. Csak az a kormány tarthatja fent magát, amely olyan sok bizalmat tud megnyerni az ő igazsága iránt, hogy még a töle nem képviselt népretegek is az ő tárgyilagos akaratát ahhoz, amely szükséges, megérezzék. Olyan kormányok, melyeket a lakosság másik fele „gyűlöletesnek”, elfogultnak, erőszakosnak érez, még jobban szétforgácsolnak bennünket, munka és teremtő akaratot lehetlenné tesznek. Egy socialista kormánynak legelőször is egészen pozitíve építő, erős kulturpolitikát kellene teremtenie. De ez nem azt jelenti, hogy mindenek előtt a már meglévő „polgári” kulturértékeket megtagadjuk, hanem, hogy azokat még erősebb kultur értékek által legyőzzük. Régi kultur értékek támadása céltalan, kicsinyes civakodásba vezetne, amelyben az erők elhasználnának, mielőtt érvényesülhetnének. . . Az egyház, mint szervezet, semmi kárt se szenvedett — mint szervezet megerősödött — megerősödött azon az áron, hogy viszonya a jobb oldali pártokhoz sokkal szorosabb lett, mint előbb. Thüringában bizonyára a vezető körök akaratára ellenére történik ez. . . Épen socialista számára ez szomorú látvány, hogyan lesz végzetessé a socialismus vezető egyéneinek minden vallásos kérdés iránti meg nem értése. Ötven év mulva a socialismusnak a dolgok ujjáalkotásá-

nál elkövetett legnagyobb hibájának fogják tekinteni az egyházzal szemben való bánásmódját. Csaknem úgy tűnik fel, mintha minden erővel a reakció hatalmainak akarnának erős támasztékot szerezni s azok politikájának eszményi igazolását.

Igy ítélik el maguk a soc. demokrata az elvakult socialista kormánynak az egyházzal szembeni éfogult s egy oldalú magatartását.

A kulturharc kimenetelét illetőleg érdekes fényt vet a dologra a következő tény: A titkos rendelet lételét, melynek tartalma, hogy az alsóbb iskolákban a vallásoktatás helyébe életismeret oktatás lépjen, iskolai ima s egyházi ének tanítás mellőzendő, Greil közölte, ügyi miniszter a tartományi gyűlésben a leghatározottabban tagadta. Ezzel a nyilatkozattal azonban éles ellentétben áll egy thüringiai iskola igazgatójának a Jénában megjelenő „Die Freie Volkskirche”-ben közzétett rendelkezése az alsóbb iskolavezetők-höz határozott hivatkozással a legfelsőbb iskolai hatóság álláspontjára. Ez a rendelkezés a miniszteri titkos rendeletet teljes tartalmában megerősíti. E rendelet titokban tartása, mint a legfelsőbb tanács parancsa, jelezte.

E tények világosan beszélnek arról, hogy a küzdelem az egyház javára dőlt el. Bennünket, akik csak távoli szemlélői vagyunk a soc. demokracia és a német prot. egyházak küzdelmének, az események illető fordulata csak megerősít azon szilárd meggyőződésünkben, hogy a soc. demokraciának az egyházat támadó egyoldalú, éfogult politikája az ő javára csak látszólagos sikereket hoz, a végeredményben azonban az ellenkező eredményt éri el, nevezetesen megerősíti a hívek ragaszkodását az egyházhoz és az egyházzal szemben azelőtt hidegen vagy közömbösen érzők szemét is felnyitja annak a meglátására, hogy mit jelent számunkra az egyház, mint Istennek szent földi eszköze, amelyen keresztül örök áldásait közli az övéivel, kiket erre öröktől fogva kiválasztott. (zs. I)

Hivatalos.

A szlovenszkói tiszáninenni egyházkerület
430/1922. püspöki hivatalától.

Püspöki körlevél.

A nagyiszteletű esperesi és lelkesi hivataloknak.

Soraink napról-napra ritkulnak. Igazán itt a legfőbb ideje, hogy számba vegyük és gondjaink alá fogadjuk gyülekezeteinknek minden egyes tagját, nagyjait és kicsinyeit. A lekipásztori gondozásra ezekben az időkben fokozott buzgóságot kell fordítanunk.

Az erdélyi ref. egyházkerület példájára felhívom azért én is esperesi és lelkesi testvéreimet, hogy haladéktalanul írják össze minden gyülekezetben az árva gyermekeket s azokról ezután nagykorúságukig nyilvántartást vezessenek, azt három példányban készítsék el a gyülekezet, az esperesi és a püspöki hivatal használatára. E nyilvántartásokat az es-

peres urak, a visitáció útján is, kellő ellenőrzésben részesítsék.

A nyilvántartás rovatai: 1. Sorszám. 2. Az árva neve, életkora. 3. Szülők neve, vallása, volt foglalkozása, lakóhelye, haláluk ideje. 4. Gyámja és gondozója. 5. Hol van elhelyezve? 6. Minő iskolába jár? 7. Jegyzet. Esetleges intézkedések szükségége. E nyilvántartás — természetesen — időnkint kilgazítandó. Talán Isten segítségével idővel, — ha a kimutatások annak szükségességét követelik — egy árvaházat is létesíthetünk. Atyafiságos szeretettel

Rimaszombat, 1922. április 10.

Czinke István
püspök.

HIREK.

Feltámadunk.

Üdvözlég husvétii hit: lelkünk táplálója,

Viharban és vészben erős horgonyunk!

Ha bucsura int felénk a halál hajója.

Felel s biztatva szól: feltámadunk!

Ha megtépett s vérző szívvél, megtört reménnyel

Kegyetlen sorsunk koporsóhoz állt:

Kit hön s tisztán szerettünk — a sirban se vesz el.

Halálban is miénk! — azt mondja e hit.

Ember, ne oltsd meg szivedben e szent tüzet!

A szeretet szentel és áld. Semmi más.

Enélkül csupán az erkölcsi halál jöhet,

Amiből pedig nincsen — feltámadás!

Jövel Jézus, élet dicső Fejedelme!

Támassz fel bennünket új életre!

Mond, óh, mond csak: ha Veled élünk, halunk!

Lelked által bizton — feltámadunk!!

Puskás Lajos

— Boldog ünneplést kívánunk kedves munkatársainknak és olvasóinknak.

— Az amerikai presbiteriánus egyházak szövetségének küldöttjei, névszerint K. Miller newyorki központi titkár és Laky Zsigmond, a newbrunswicki magyar református egyház lelkesze, mint jeleztük, megérkeztek Szlovenszkóra, azonban itteni utjuk rövidebb volt, mint aminőnek tervezték. Ugy értesülünk, hogy a tiszáninenni egyházkerület területén csak a kassai, ungvári, bánoczi és Jenkei egyházakat látogatták meg, — a dunáninenni egyházkerületben pedig a komáromi és lévai egyházakat; ápril. 9-ét a pozsonyi egyházban töltötték. Április hó 11-én Pozsonyban illetékes tényezőkkel értekezletet tartottak — szorosán egyetemes egyházunkat érdeklő ügyekben.

— Cseh hírek rólunk. A „Die Cristliche Welt” c. tekintélyes egyházi lapban, három számra terjedőleg, tehát elég részletesen, foglalkozik Schmidt E. G. (Csehország) „Kirchliches aus der Tschoslowakel” cím alatt a csehszlovákiai egyházi élettel, külön tárgyalva s jellemezve a csehországi s külön a szlovenszkói egyházak életét. Ez utóbbiak között foglalkozik velünk, Szlovenszkóban élő

kálvinistákkal. Azt írja rólunk, hogy keleti Szlovénországban és Ruszinszkóban él 170,000 kálvinista, kik legnagyobb részben magyar nemzetiségűek s ezenkívül körülbelül 10,000 szlovák kálvinista. Ezek a kálvinisták nem rejtegetik hazafiúi fájalmukat a régi Magyarország után. Hosszu idő telt el, míg papjaik és tanítóik elhatározták, hogy Csehszlovákiának hűségfogadalmat tesznek. A prágai kormánytól azt követelték, hogy az ő egyházi főhatóságuk továbbra is Magyarországon lepyen. A cseh hazafiak ellene vannak, hogy a kormány e kívánságot teljesítse. Irja továbbá a cikkíró, hogy ők (t. i. a cseh testvérek evang. egyháza) a szlovénkói kálvinisták kívánságait barátságos érzésű figyelemben kívánják részesíteni. 1921. júliusában a prágai „Konstanci Unió” kiküldöttei által egy tanulmányozó körutat szándékolt rendezni a szlovénkói szlovák kálvinista egyházakban. S leírja a cikk, hogy közölte az Unió e szándékát az illetékes püspöki hivattal, honnan megérkezett a válasz, mely indokolatlannak tartja a tanulmányi körutat. Ennek dacára az Unió kiküldöttei a körutat megtették s bevallja a cikk, hogy annak végcélja a szlovák esperesség (egyházmege) felállításának előkészítése volt. Kívánják — végzi leírását a cikkező — hogy ez legyen az első lépés a magyar kálvinistáktól való elváláshoz és a szlovénkói ág. ev. egyházhoz, vagy a cseh testvér evang. egyházhoz való csatlakozáshoz.

Részben tévesek, részben hiányosak, nagy részben pedig tendenciósusak az adatok, amelyek e cikkben foglaltatnak s így a kép sem felel meg a valóságnak, amelyet az író rólunk, Szlovénkó területén élő kálvinistákról megfestett. Jellemző a cseh törekvésekre, hogy céljaikat nagy kitartással szolgálják — ime egyházi vonatkozásban is. Ez is egy adat ahoz, hogy a szlovák nyelvű röpiratra nagy szükség volt; de szükség van más nyelvű röpiratokra is, amellyel egyházunk alakulási körülményeit, a mai helyzetünket írja le a valóságnak megfelelőleg. Lásson a művelt világ tiszta s igaz képet is rólunk.

— **Harang és orgonaszentelés.** A balogi (Gömör m.) ref. egyház hiveinek lélekemelően szép ünnepek volt ez évi április hó 2-án, mikor elrekvirált 2 drb harangjuk helyébe a hírneves Egri Ferencz kisgejőczi harangyárossal öntetett 2 drb új harangjokat és az ugyancsak elrekvirált orgonásipok helyébe Rieger Fivérek jägerndorfí neves orgonacézeggel készített új orgona sipokkal s egyszerűsmind 2 új változattal 8 változata ki-egészített orgonájokat adták át a lelket is megszentelő szentelési istentisztelet keretében szent céljának. Az alkalmatlan és felette hideg időjárás dacára is a környékből is nagy számmal gyülekeztek össze az érdeklődők vallási kü-
lönbség nélkül. Az egész istentisztelet szertartást maga a helybeli lelkész, Csa-

bay Pál végezte, ki egyszermint a harangokat és orgonát hiveinek önkéntes adakozásával létesítette, az előbbieket mintegy 22000, az utóbbit pedig mintegy 7000 kor. költséggel.

— **Nyílt levél** jelent meg a „Slovensky Calvin” f. évi 12-ik számában a szlovák Kálvin szövetség főelnökétől a szlovák kálvinistákhoz intézve. Azzal a kérdéssel foglalkozik, hogy az Amerikában kiadott szlovák kálvinista zsolnárt sokan cseh-nek tartják és nem fogadják szívesen. Az egyesület minden szlovák nyelvű egyháznak küldött 10 példányt, de csak Bánóczon vezették be. Az elnök a zsolnárt azzal védi, hogy ez a leg-tökéletesebb szlovák irodalmi nyelven van írva; ők nem tehetnek róla, hogy a zempléni és ungi szlovák nyelven nem írhattak, mer ez csak egy magyarral tóttal összekevert nyelv. Elég szegény, hogy tót ember nem ismeri a saját nyelvét, holott e nélkül nem lehetnek kapcsolatba a világ szlovákjaival. Persze azt, hogy a nép e zsolnárokat nem szívesen látja, a magyarón papoknak tulajdonítja. — A kérdés mindenestre érdekes. A mai szlovák kálvinisták magyar ortografiával tanultak meg írni és olvasni. Az amerikai egyesület által kiadott s cseh szlovák nyelven írott zsolnárt sem olvasni nem tudják, sem nem érik. Most az Egyesület méltatlankodik, hogy e zsolnárt szívesen nem veszik. Leghelyesebb volna, ha a tiszáninnenti egyházkerület által 1862-ben kiadott zsolnárt, mely Császár volt gálszácsi lelkész fordítása, ismét kiadja s ezzel a kérdést közmegnyugvásra megoldja.

P. M.

— **Holland-magyar barátság.** Értesülésünk szerint a nyáron több holland református lelkész készül Magyarország megtekintésére. A látogatás természetesen nem hivatalos jellegű, tisztán a fölébredt magyar holland barátság, szeretet megnyilatkozása. Ugy tudjuk, hogy bennünket, szlovénkói magyar kálvinistákat is meglátogatnak. Mindenesetre örvendetes hír. Valóban szükségünk is van arra, hogy mentől többen látogassanak meg bennünket, hogy személyes tapasztalato-
kat szerezzenek helyzetünkről s egyházi és kulturális életünkről. Üdvös dolog volna, ha legalább két központibb helyen (egyik nyugati, másik keleti szlovénkón) egy-egy lelkészi konferenciát össze tudnánk hozni holland testvéreink itt járta alkalmából. Ajánlom e gondolat felkarolását lelkésztársaimnak; amennyiben szükség lesz rá, lapunk szíves készséggel áll e gondolat megvalósításának szolgálatába. A konferenciát nem gondolnánk föbb napra terjedőnek tervezni, mert — értesülésünk szerint — a látogató testvérek egész útja csak egy pár hétre fog terjedni.

— **Püspöki nyugdíj** A szlovénkói napilapokból olvassuk, hogy dr. Novák Antal eperjesi gör. kath. püspök lemondani készül, aki különben is Magyaror-

szágon tartózkodik. A cseh kormány lemondás esetén hajlandó Nováknak is nyugdíjat biztosítani éppen olyan feltételek alatt, mint eddig a rom. kath. püspököknek. — Csak a kálvinista papsággal szemben nem helyezkedik a kormány a jog-sőt még a méltányosság álláspontjára sem. Hol vannak az 1919—1920 évi államsegélyek! Vagy talán a politikai akadályok még mindig elháríthatatlanok?!

Szerkesztői üzenetek

Dr. M. S. Cs—r. A cikkben felvetett eszmét üdvözlöm. Az én lelkem is foglalkozott ez eszmével. Csak halogattam annak kifejezést adni. — Lapunk egyenesen szűkölködik anyagiakban. Még a mult évről ma is vannak hátrálékosok, sőt olyan egyházakból is, amelyeknek lelkészei vezető állásokban vannak. Egyházmegei s kerületi világi vezetőink, egyházmegei gondnokaink közül csak kevesen járatták lapunkat. Jellemző, de talán inkább az az oka ennek, hogy nincs, aki felhívja a világi urak figyelmét lapunkra. — **Egy református lelkész.** Jól értesültséged felől soha se kételkedtem. Ha valóban jól értesültél ebben a dologban is, valóban felháborító a kormány eljárása. Ennyire előtérbe tolni a legszigorubbán egyházi kérdésekben is a *sóviniszta* politikát, egyenesen türhetetlen állapot. A napokban írok levelet is. — **Cs. P. B—g.** A jelzett dolgozatok megjelenése — a te felfogásodnak megfelelőleg is — indokolt: azonban lapunk keretébe könnyen be nem illeszhető. Mindazonáltal, ha csak helyünk enged, leközljük, ha beküldöd; de a leközlés időpontjáról tájázoztatni nem tudlak. — **Gy. I. U—r.** Mindkét hirt hozó levelét megkaptam. De — az ünnepek miatt egy nappal korábban zárván a lapot — e számra már későn. Így — sajnálatomra — csak a jövő számban.

Kiadó: *A református egyházkerület*

A kiadásért felelős: *Réz László.*

KÓKAI LAJOS ÉS HORNYÁNSZKY
VIKTOR KIADÁSÁBAN MEGJELENT ÖSSZES REFORMÁTUS ÉS LUTHERÁNUS

Ima- és énekes- könyvek

VALLÁSOS, SZÉPIRODALMI MŰVEK STB
NAGY MENNYISÉGBEN RAKTÁRON:

FUCHS JÓZSEF
KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN ROZSNYÓN.

Viszonteladónak nagy árkedvezmény!

Nyomatott Gömöri Zoltán nyomdájában Roznyón

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
 Egész évre — 60 K Negyed évre — 15 K
 Fél évre — 30 K Egyes szám ára 1 K 20
 Megjelenik minden vásárnap.

Felelős szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Rozsnyón, a református lelkészi hivatalban, hová a
 kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges
 reklamációk küldendőek.

A konsolidáció.

(R. L.) Minden életnek, fejlődésnek és az egyén szempontjából a megelégedésnek alapja, — ha nem egyedüli, de egyik legfontosabb feltétele: *a konsolidáció*. Az a fogalom, mely ez idegen kifejezés valamely formájában a világ-felborulás óta valósággal közhellyé lett. A komoly, a gondolkodó, a rendszerető, a maga becsületes munkájából megélni vágyó emberek vágyának legfőbb tárgya.

Konsolidáció. Ennek az idegen származású szónak legközvetlenebb, mondhatjuk alap- — magyar — kifejezése: *rendbehozás*. Szélesebb értelemben oly cselekvés, amely békessé, nyugodttá, munkássá, megelégedetté teszi a társadalmi életet, annak egyházi s állami formájában is. Az ember érzésére vonatkoztatva, az az állapot, amelyben az ember akkor van, amikor úgy érzi, hogy semmije sem hiányzik, ami akár testi, akár lelki, akár kedélyi állapotát hátrányosan befolyásolná; — mikor küzd, fárad is az ember (ami az élethez hozzátartozik) — úgy érzi, mintha nem küzdene, nem fáradna; mikor a terhet sem érzi az ember tehernek; mikor nem frázisként, hanem igazságként, meggyőződéseként hangoztatja az ember: édes az én terhem, gyönyörűséges az én igám. Konsolidáció az a harmonia-teremtés, az élet alkotó tényezőinek abba a nagy egyensúlyba-hozása, amely létrehozta tulajdonképpen azt az érzést, amelyet magyar nyelvünk boldogságnak nevez.

Ez, a konsolidáció, szűnt meg; ennek a következményei pusztultak el. Rombolta már a világháború, mikor emésztette a kulturákat és szedte áldozatait a produktív tevékenységet teljesítő emberiségnek. Pusztították a forradalmak, mikor a társadalmi és állami alapokat felforgatták s az emberi szenvedélyek fékjeit szétlépték. Pusztították a békeszerződéssek, mikor a történelmi evolúció, az ethnográfia s a geográfia által kialakított és megszilárdított országhatárokat megbolygatták s ezáltal feldúlták az emberek

millióinak mindennapi életét, sőt egész érzés- és kedélyvilágát.

És pedig elpusztultak a konsolidáció következményei nemcsak a phisikális világban, hanem a psychikálisban is. Amint-hogy a kettő egymástól el sem választható, sőt el sem gondolható.

Konsolidáció nélkül pedig világrendről, sőt még államrendről is alig beszélhetünk, mert enélkül a rend helyét a kaotikus zavar foglalja el; enélkül az ember élete is hiányos, hiányzik belőle a rendszerező lelkierő nyugodtsága, — beteg a világnézete, mert nem képes tisztán látni a képeket s nem képes alakítani ható erejű képzeteket.

Konsolidáció nélkül olyan az államok élete, mint aminő a természeté harminc s üdítő eső-, vagy napsugár nélkül, — mint aminő az emberé szabadság nélkül, — mint aminő a házasságé lelki vonzalom nélkül. Sivár, untató, boldogtalanító.

És az egyházban is, amelynek tagjai, az egyetemes társadalmi alakulatoknak tagjai, tapasztalható a konsolidáció hiánya. Sőt a vallás életét is lethargikussá, építő s elevenítő erő nélkülivé a konsolidáció hiánya teszi. Az egyházban és a vallás életében tapasztalható e hiány szimptomái azonosak az egyetemes társadalmi alakulatban tapasztalható e hiány szimptomáival.

... Mentől fontosabb egy-egy élet-szerv, annál nehezebb — betegsége esetén — annak a gyógyítása, — elpusztulása esetén — pótlása. Így vagyunk az egyház és vallás, *mint a legfontosabb élet-szerv*, megbénulásával is. E megbénulást is a konsolidáció hiánya okozta.

E hiánynak azonban kettős forrása van. Egyik forrás a *kivülről* ható, a másik forrás a *bent* működő tényezők. Az egyik forrás az állami élet, mint egyetemes társadalmi alakulat, kaotikus zavara. A másik forrás: az egyházi élet benső elgyengülése. E két tényező egymással nagyon szoros, csaknem az ok és okozat viszonyában van.

Éppen ezért míg csak e tényezők meg nem ujulnak, addig az egyházba vissza nem tér a konsolidáció. Míg az állam nem

szaklt mai elvi álláspontjával, sőt módszerével, — míg nem veszi fel a jogfolytonosság gyakorlását ott, ahol annak gyakorlását megszakította: addig az egyházban és vallásban, mint legfontosabb élet-szerv működésében, a konsolidáció nem fog jótékony működésnek indulni. Pedig az orvos tudásának biztosságával állithatjuk, hogy addig ez állam konsolidációja sem fog bekövetkezni. Mert azt axiomaként hangoztathatjuk, hogy ahol a test egy tagja beteg, bénult, ott az egész test szenved. De — természetesen — a másik tényező, mint forrás, megújítására is törekedni kell.

A konsolidáció biztosítása a legelső-rangu feladat — az élet minden irányu vonatkozásában.

A lelkészi fizetések rendezése.*)

— Felolvastattam a göméri lelkészi értekezlet közgyűlésén. —

Az értekezleti elnök ur megbízása alapján a lelkészi fizetések rendezésére két javaslatot készítettem. I. az egyházkerületi közgyűlés által javasolt fizetésrendezésre vonatkozik; II. arra az esetre, ha a cseh-szlovák állam hajlandónak nyilatkoznék minket az eddigénél magasabb államsegélyben részesíteni.

I.

Az 1921. évi őszi Rimaszombatban tartott egyházkerületi közgyűlés Lukács Géza főgondnok javaslatára a gyülekezeteinkhez való appellálást ajánlotta fizetéseink rendezésére, (17. pont.) Tisztelettel és hálával ismerem el a kerületi főgondnok ur és az egyházkerület nemes szándékát. De ha tekintetbe veszem az adósegélyezési akció kezdete óta hozott fizetésügyi bírósági ítéleteket és az es-pereseknek a fizetési hátrálékokról, behajtásokról és a renitens egyházakról szóló jelentéseit, továbbá az egyház- és vallásellenes romboló téveszmék megdöbbentő elterjedését és a küszöbön levő nagy állami adókat: akkor sajnálattal kell kinyilvánítanom azon nézetemet, hogy

*) E felolvasás nem minden pontjával értek egyet: azonban mivel az egyházi adózás kérdése, amelybe kapcsolódik a lelkészi fizetés rendezésének kérdése is, ma legaktuálisabb kérdésnek egyike, indokoltnak, sőt szükségesnek tartom a legellentétebb nézetek közreadását a nehéz kérdés sikeres megoldása érdekében.

Szark.

ma a legtöbb gyülekezetünkben fizetés-emelésre nincs hajlandóság, sőt az ellenkezőre, s fizetés leszállításra látunk mindenfelé nem épen épületes megnyilatkozásokat. Azért a fizetésrendezést ilyen alakban nem is kell általánosan napirendre hozni, mert a rendezésből könnyen zavar és csonkulás származhat. A gyülekezetekhez való apellálást bizza azért a főtit. egyh. ker. a lelkészek prudenciájára és ha valamelyik lelkész ezt az utat fizetésének rendezésére célravezetőnek gondolja, kérjen az esperestől egy fizetésrendező egyházmegyei bizottságot.

II.

Második javaslatom arra az esetre szól, ha a cseh-szlovák állam hajlandónak nyilatkoznék minket magasabb államsegélyben részesíteni. Ez esetben javaslataim a következők:

1. A papi földeken kívül természetben kívánnám meghagyni a tűzfát és annak beszállítását; továbbá a terményekből annyit, amennyi egy megalkotandó egységes adókulcs alapján papi fizetés címen befolyó. Az egységes adókulcs 3 féle szükséglet fedezésére szolgál: ugymint 1) a lelkészi javadalomnak a gyülekeztől járó részére, 2) a tanítói és kántori javadalomnak a gyülekeztől járó részére; 3) az egyház és egyesemes egyház évi szükségleteinek fedezésére. E kulcsot a lelkészértekezletek és egyházmegyéik véleményének meghallgatásával a zsinat állapítaná meg és tenné általánosan kötelezővé; a városi gyülekezetekre azzal a különbséggel, hogy a városi gyülekezetek tagjai természetbeni járandóságok helyett azok folyó árát fizetnék.

2. A megunt keserves közmunkák — a fabehozatal kivételével — a legköze-

lebbi 10 évi átlag-árak szerint államilag megváltatnának.

3. A gyülekezettől járó javadalmat 5 évenként értékelni az egyh. ker. vagy a konvent és ott, ahol szükséges lenne, az állam egészítené ki a lelkészi javadalmat *olyan összegre, mint a hasonló képzettségű és hivatalkorú állami tisztviselőké javadalma.*

4. Magasabb államsegélyezések kérelmezése végett küldjenek ki a lelkészértekezletek minden egyházmegyéből egy-egy bizottságot s kérjék fel a püspök és egyh. ker. i főgondnok urakat, hogy e bizottságokat személyesen vezessék fel Prágába a kormányhoz és a köztársaság elnökéhez és ott fizetésrendezési kívánalmainkat egy-egy memorandumban adják át. A bizottságok költségeit a lelkészi kar fedezné. E bizottságok felkérnék a kormányt az 1919. és 1920-ik évről elmaradt járandóságaink kiutalására is; — továbbá természetbeni járandóságaink teljes beszüntetése, illetve 19. évi alacsony átlagáron tervbevett örök megváltása ellen tiltakoznának.

5. Ha az állam illetékes közegei nem volnának hajlandók részünkre magasabb államsegélyt folyósítani, akkor a fizetésrendezést le kell venni a napirendről és maradjon úgy minden, mint jelenleg van; azzal a különbséggel, hogy a legkisebb jövedelmű lelkészek a közalapról segélyezendők és e célból *a közalapi járandóságok megfelelőleg felelőndők és minden lelkész is fizessen e célra évenként jövedelmének 1 vagy 2¹/₁₀-ot.*

Idézetek:

Az egységes adókulcs behozatala által tömérdek viszály és békéltenség lenne megszüntetve, mert e kulcs mellett a nagyobb egyházi adót fizető gyülekezet

nem mutogatna állandóan, mint példányképre, a kisebb terhet viselőre; tehát híveink békésebben viselnék az egyház-fenntartási terheket azon tudattal, hogy másutt is csak úgy van.

Természetbeni javadalmainkról teljesen lemondani, vagy azoknak potom áron való örök megváltásába bele menni ma! — eddigi élettapasztalatainkkal ellenkező rövidlátás és sötétbe-ugrás lenne, mert meggyőződhetünk mindnyájan, hogy ma a létfenntartás legszilárdabb alapja a föld és annak terménye, míg a pénz értéke roppant ingatag és bizonytalan. Ez az oka annak, hogy ma az egész világon, tehát nem csak Szlovénzskón, azok élnek túrhetőbb létviszonyok között, akiknek természetbeni jövedelmük is van. Emlékezzünk továbbá arra is, hogy az adósegélyezés megindulása előtt gróf Tisza István arra intette a belhivatalnokokat, hogy adósegély alá vagylagos adókulcsokat fogadtassanak el, melyek alapján legalább a háztartásuk évi szükségletéhez kellő termények legyenek számukra biztosítva. Intését nem fogadtuk meg, csak a pénz kellett s ugyebár az lett az eredmény, hogy bírói ítéletekkel, pironkodásokkal, sőt végrehajtásokkal kellett sok helyen visszaállítani a naturálékat, hogy az egyházi tisztviselők a nagy világrengetésben koldusbotra ne jussanak. Vigyázzunk azért, hogy terményeink újból való feladása által a réginél még rosszabb állapotba ne kerüljünk!

De természetbeni járandóságaink állami örök megváltásától óva int nemcsak a múlt, hanem a jövő is; *óva int az állam és az egyház szétválasztásának napirenden levő kérdése is.* Mert ha mi ma felmentjük vagy felmentetjük híveinket mindenféle egyházi teher alól, lehet, hogy egy pár évig élvezzük az

Történetek, képek.

— Az Ige hirdetése szolgálatára is. —

A férj boldogságának forrása a feleség. Hogy Luther egy igazán boldog férj volt, azt sok, hátrahagyott leveleiben található nyilatkozatából megláthatjuk. Így szól egyik levelében: „Katalin (neje: Bora Katalin volt) jól érzi magát, Istennek legyen hála; engedelmes irántam és akaratomat lesi és nagyobb hasznomra van, mint ahogy remélni is mertem volna, Istennek legyen hála, úgy, hogy szegénységemet egy Krózus kincselvel sem cserélném fel.” Feleségét „Wittenbergi hajnalcsillagnak” nevezi. Boldognak tartotta magát, hogy Isten neki egy oly megfelelő, épen neki való, szerény és okos asszonyt adott, aki oly jól értett akhoz, hogy egészségére vigyázzon, betegségében ápolja, kedély hangulatába úgy beleélje magát és hibáit oly szelidséggel hordozza. Néha tréfálkozott is feleségével, ekkor szívesen hívta őt „Katalin ur”-nak. Mert erős, csaknem férfias természetű nő volt, körültekintéssel és jó, gazdasági haszonnal vette kezébe a nagy háztartást és ügyesen vezette. Ez nem lehetett mindig könnyű feladat, mert a vendégszerető házba gyakran a szükség is bekopogtatott, mit Katalin asszony körültekintése és bölcsesége hárlott el a házról.

Isten félelme — az élet kutféje. Az Isten-nélküliség kárhuzatos eltévelyedést okoz, valóságos lázadást minden gondolatunkban és egész magaviseletünkben, épúgy az egyes ember, mint egész népek életében. 1793 ban, Párisban a francia forradalom idején a népgyűlés többségének határozata következtében Istent egyszerűen detronizálták. A megőrült tömeg valósággal el is hitte, hogy többé nincs élő Isten. E boldonság következményei nem is maradhattak ki. Nem sokára eszeveszetten jelentkeztek is. A legfertelmesebb bűnök elszaporodtak, jó erkölcsök és igazságosság kipusztultak. Ártatlan emberek vére patakokban omlott. Ekkor maguk azok a franciák, kik mintha örültek házából szabadultak volna ki, olyanokká lettek: valami jobb után vágytak. Hogy meggátolja e baj áradását, maga a legnagyobb vérengző: Robespierre terjeszté elő azt az indítványt, hogy a Köztársaság ismét nyilvánosan jelentse ki, deklarálja: „Van egy legmagasabb valóság!” — *Istennel!* Ez volt a jészava minden derék és bátor férfunak és nőnek!

Midőn Luther Wormsba sietett, megkérdezte őt a bátor kapitány: Frundsberg György, mire alapítá azt a bátorságát, hogy oly mozgalmat megindítson Németországban, Luther azt felelte: „Egyedül Istenrel!”

Jó tanácsok drágaság idején. Arany szavak azok, miket Franklin Benjamin (az Egyesült-Államok volt hívő ker. elnöke) mondott, mikor a magas adók és rossz kereskedelmi viszonyok éreztették hatásukat. Vajha szolgálnának ezek a mi panaszkodó, sóhajtozó népünknek is bátorítására: „Barátaim és szomszédaim, az adók minden téren igen magasak, de könnyen megfizethetők azokat, ha csak ez állami adók volnának az egyedüliek. De van a mindenféle adóknak egész sora, amelyek számunkra részben jelentékenyen terhesebbek. Kétszeresen meg vagyunk adóztatva restségünk által, háromszorosan büszkeségünk és hivalkodásunk által, négyszeresen tudatlanságunk által és ez adóktól a kormány minket nem tud megszabadítani, sem nem képes azokat mérsékelni. Míg szorgalmasak vagyunk, addig meg nem éhezünk, mert az éhség ugyan bekukkant a munkás embernek az ablakán, de be már nem mehet. Szorgalom fizeti ki az adósságokat, de a kétségeskedés nagyobbítja azokat. Ha sehol kincsre nem tettetek is szert és ha egy rokonotok sem hagyott rátok gazdag örökséget, tudjátok meg: „Szerénység a boldogulás anyja és a szorgalmasnak Isten mindent meg ad.”

Közl: B. V.

állami párbér-váltásigot és nem kell gyötörödnünk a természetbeli járandóságok kivétési és beszédési nagy kellemetlenségeivel: azonban ha a separáció katasztrófája elkövetkezik, akkor javadalom nélkül maradunk, mert az egyházi terhek alól felmentett hibeinket nem leszünk képesek javadalmunk újból való fizetésére rábirni. Míg ha meg lesz a teher folytonossága és az adókulcs is igazságosan és egyenesen lesz rendezve, akkor a szétválasztás idején kemény rendszabályokkal és a megüresedő kisebb gyülekezetek összevonásával megóvhatjuk magunkat a teljes elpusztulástól.

Hogy magasabb államsegélyek kérelmezésére bizottságok kiküldését javasolom, annak oka az, hogy ha sikert akarunk elérni, akkor a mai idők célélérési eszközeit is meg kell próbálnunk, mert látjuk, hogy a régi eljárási mód a legnagyobb jóakarát és buzgóságot dacára sem vezet kellő eredményre.

Azt pedig, hogy az államtól a lelkészeknek is joguk van tisztességes és békés megélhetést kívánni, azzal indokolom, hogy a lelkészi sikeres munka állami szempontból is van olyan fontos, mint a közigazgatási, közoktatási és a többi államilag elismert tevékenység. Az állam ugyanis a közbékesség, közjólet, jórend és igazságosság intézménye tartozik lenni. Már pedig elképzelhető-e ilyenek az állam vallásérkölcsei szilárd alapok nélkül?! A történelem és a jelenkor mutatja, hogy nem. A legmagasabb kultúra és a legkeményebb közigazgatás és statárium is hiábavaló, ha az állam nem helyez súlyt a vallásra és azt nem részesíti kellő tiszteletben, pártfogásban és támogatásban. Példák erre a nagyműveltségű ó és középkori államok összehasonlításai, példák a hitetlen francia felvilágosodás és forradalom rettenetes eseményei, példák a volt magyar szovjet- és a még mindig kinlódó orosz szovjet-köztársaság rettenetes belső viszonyai.

De akad példa nálunk is bőven. Mert mióta a háború és a nyomában járó bolsevizmus meggyengítette a vallás tekintélyét és kiirtotta a gyöngéd vallásos érzelmeket, azóta rettenetesek a közállapotaink; napirenden vannak a nagy csalások, uzsorák, rablógyilkos bandák garázdálkodásai annyira, hogy sok helyen a sírokat is kirabolják.

E megdöbbentő tünetek, annak az igazságnak a bizonyosságai, hogy istenfélelem nélkül az ember nem a teremtés koronája és embertársának nem jóakaró és irgalmas testvére, hanem vérszomjas farkasa.

Nem ok nélkül vallotta tehát a kiváló német szónok, Lang Henrik, hogy *Istennek kérdése a társadalomnak legmagasabb kérdése!* Zajdó László zslpi lelkész.

Események—Feljegyzések.

Az amerikai presbiteriánus egyháznak és a ker. egyházak szövetségének küldöttel, névszerint Rev. Kennet Dexter Miller newyorki, Laky Zsigmond new-brunswicki lelkészek, a skót egyesült szabad egyház illusztris képviselőjével Rev.

W. M. Macgregor glasgovi theol. tanárral a volt moderátorral, valamint tiszáninneni és dunáninneni egyházkerületünk vezetőségével, április 11-én tartották meg Pozsonyban közös tanácskozásukat az itt tapasztaltokról s arról a nagyfontosságú kérdésről, mit tehetne érdekünkben az amerikai presb. egyház s micsoda erkölcsi s anyagi támogatást nyújthatna kulturális és humanitárius intézményeink létesítésére? Mély figyelemmel és fáradhatatlansággal kísérték egész napig tartó megbeszélésünket, biztosították legmeszebbmenő támogatásukról, — az Amerikában is egyre súlyosabbá váló kereseti és megélhetési viszonyok korlátai között — s őszintén sajnálták, hogy óhajtván várt körutjokat, az első tervek szerint, keresztül nem vihették s egyházi életünkről így, közvetlen érintkezés útján, bővebb tapasztalatokat nem szerezhettek. Mindössze Bánóczot, Kassát, Pozsonyt, Komáromot és Lévát látogatták meg. Pedig tervbe volt véve Ruszinszkó és Szlovenczkó több gyülekezetének s néhány tót gyülekezetnek meglátogatása is, azonban R. D. Miller urat váratlanul, sürgönyileg Amerikába szólították, hogy a május havában összeülő nagy zsinatnak előszóval (s ne írásban, mint eleinte tervezték) tegyen jelentést európai tapasztalatairól. Magával vitte azonban a mi rokonszenvünkön kívül egy munkálatunkat „A szlovenczkói és ruszinszkói ref. egyházak jelen állapotáról és a kibontakozás útjáról”, valamint egyetemes egyházunknak az amerikai nagy zsinathoz intézett angol nyelvű üdvözlő iratát. Laky Zsigmond ur azonban még július 1-ig Magyarországon marad s megtalálható a következő cím alatt: „Laky Zsigmond ref. lelkész, Rákospalota, Kossuth-utca 19. sz.” Fogadják e helyen is hálás köszönetünket sok fáradságukért s a velünk szemben megnyilatkozott igazságos, megértő lélekért.

Közéletünk.

Az ungvári református egyház megemlékezése lelkipásztoráról.

Az ungvári, létszámban felére apadt, református gyülekezet lélekemelő, nemes módon adott kifejezést ápr. 9-én, virágvasárnapon lelkésze, *Komjáthy Gábor* iránti szeretetének és tiszteletének, — abból az alkalomból, hogy nevezett lelkész életének 70., házasságának és rendes lelkészi működésének 40., ungvári lelkészkedésének 25. éves határpontjához érkezett. Az ősz lelkipásztor úgy szerette volna, ha csak családi körben ünnepelhetne meg ezt a szép és kevés embernek adott alkalmat, de a gyülekezet is részt kért az örömből s így jött létre az a meleg, a meghatottság könnyeivel átitatott ünnepelés, melyről tudósításunk alábbiakban számol be.

Istentisztelet végeztével alkalmi, a lelkész tanítványaiból álló énekkar szépen előadott fohászát után Dr. Korláth Endre, az ismert ruszinszkói pártvezér, a református egyház presbitere és Daru Sándorné az egyháztagok megbízottjai üdvözlik szeretett lelkipásztorukat s át-

átadják a szeretet külső bizonyosságaként az egyháztagok adományából vásárolt izléses ezüsttárgyat és egy gyönyörű virágcsokrot. Dr. Korláth presbiter imerteti a lelkész munkásságát, annak nemes eredményeit s az ungvári egyházban töltött 25. évének áldásait, s kéri, folytassa tovább is szép munkáját.

A bibliai 70 éves kort megért lelkész könnyekkel szemében köszönte meg az egyháztagok szeretetének impozáns megnyilatkozását, s mindnyájunkra Isten áldását kéri.

Ugyancsak a templomban üdvözölték még az ősz lelkipásztor Margócsy Aladár evangélikus főesperes, ungvári lelkész, Tahy Ábris főesperes plébános és Karcub Géza ungvár-céholnyai főesperes-plébános, bizonyosságát adva ezáltal annak, hogy az igazi lelkipásztor szép működése csak méltányfást, elismerést és szeretetet válthat ki a más felekezetű lelkészek között is. Az ünnepelt megköszönve külön-külön üdvözlötük — kéri a megjelent lelkészeket, hogy félretelve minden felekezeti kicsinyességet, — fogjanak össze a közös ellenség, a hitetlenség ellen.

Záróének hangjai után azzal az érzéssel távozott el a templomtól zsufozásig megtöltő, felekezeti különbség nélkül összegyűlt sokaság, hogy egy nemes és szép életpálya iránt róttá le tiszteletét és hogy a mai világban is megbecsüljük az Isten ígéjének hű szolgáját.

A jubiláns lelkészt lakásán üdvözölték az izraelita hitköztség küldöttjei s a gör. kath. püspök, — Pap Antal — képviselőjében, a püspöki titkár s a gratulálók között a közéleti és politikai szereplők közül nagyon sokan.

Mint követendő példát, állíthatjuk oda az ungvári esetet gyülekezeteink elé. Ungvár, mint főváros, gyűlhelje az idegenből bevándorolt tévtanítóknak s a kommunista pártnak egyik főlétszke. És dacára a maroknyi magyar reformátusság meg tud maradni hite, eszményei mellett. Sőt! Bár létszámban megapadt, de lelkedésben, eszményei szolgálatában nőtt, gazdagodott. Akikre Isten megpróbáltatásokat, küzdelmeket bocsát, azoknak erőt, kegyelmet is ad. Így ébredt fel ez ünnepelés alkalmával a háború tartama alatt szünetelt énekkar feltámasztásának, továbbá a nők körében kulturális s vallásos célt szolgáló nőegyletnek eszméje. Adjon Isten erőt, kegyelmet úgy az ünnepelt lelkésznek, mint az ünnepelő gyülekezetnek!

Irodalom.

Csekes Béla ref. lelkész: *Reformátusok. — 48 (nagy 8 ad) oldal. Ára 6 Kc. Nyomatott Spitzer Sándor könyvnyomdájában Komáromban.* — Ily cím alatt jelent meg a *dunaradványi* református egyház monografiája a közelmúltban. — A füzet tartalma a következő: I. Egy kis egyház története. II. Mi hozta létre a ref. egyházat? III. Az emberiség ősi ellensége. IV. Mi a vallás? V. Mi a keresztény egyház, mi annak a célja? VI. Végszó. — Eredményes tanulmányt végzett az író e munkájával. Különösen ér-

tékesek egyháztörténeti szemeyontból is azok a történeti adatok, amelyeket a dunaradványi egyház leveles lédájából dolgozott fel az író munkájában.

Önállóan, sőt eredeti felfogásának mutatkozik be az író e tanulmányában. Nem csak nyitott szemmel nézi, hanem meg is látja úgy a történelmi eseményeket, mint a jelenkor életét. Éppen ezért a a füzet hiterősítési célt is alkalmas szolgál. Irálya magyaros, könnyen folyó s nemesen egyszerű. Nyomdai kiállítása — eltekintve néhány bántó sajtonibától — tetszetős, sőt izléses és dicséretére válik a nyomdávállalatnak, amelynek sajtója alól került ki. — Ajánlom az egyházak vezetőinek figyelmébe hiveink között való terjesztés céljából is. (ri)

Hivatalos.

A szlovenszkói tiszáninneri egyházkerület
428/1922. püspöki hivatalától.

Körlevél.

Valamennyi egyházi anyakönyvi hivatalnak!

I. Teljhatalmu min. 4007/22. adm. III. sz. leirata alapján értesitem, hogy anyakönyvi kivonatok 1921. aug. 29-ig ivenként, ha pedig egy iven több adat van kimutatva (családi értesítő), adatonként 1 K-ás bélyeggel; 1921. aug. 30-tól pedig ivenként, illetve adatonként 2 K-ás bélyeggel lálandók el.

2. Teljhatalmu min. 3222/22. adm. III. sz. leirata alapján értesitem, hogy a csendőrségről szóló 1920. évi 299. sz. törvény értelmében a csendőrségi állományba tartozó egyének csak akkor köthetnek házasságot, ha véglegesítették és négy évig szolgáltak a csendőrségnél, avagy 30 ik életévüket betöltötték. Minden csendőrség kötelekébe tartozó egyén köteles a házasságkötés előtt fentieket az anyakönyvi hivatal előtt bizonyítani.

Czinke István
püspök.

Az egyetemes konvent alakuló ülését május 17 ikére, a pozsonyi ref. egyház tanácsstermébe, tüzte ki az elnökség s arról a konvent tagjait és az érdeklődőket ez uton is értesíti.

HIREK.

Beöthy Zsolt halála.

A magyar irodalomnak nagy gyásza van. Beöthy Zsolt, a kitünő esztétikus, a nagy érdemű irodalomtörténet-író, a műgonddal dolgozó költő, egyetemi tanár, a magyar tudományos akadémlia tagja, a Kisfaludy-társaság első titkára stb. április hó 20-án méghalt Budapesten életének 74-ik évében. Eredetileg a jogi pályára készült. 1870-ben elvégezván a jogot, 1971-ben segédfogalmazó lett a pénzügyminisztériumban. Azonban 1875-ben már pályát változtatott; a pesti ál-

lami reálskolában tanári állást vállalt; három év mulva, harminc éves korában az egyetemen a magyar irodalomtörténet tanára lett. Írói működését, mint szépíró, nagyon ifjan kezdte. Tizenhét éves korában adta ki első kötetét; s ettől kezdve értékesebbnél értékesebb művek egész sorozatával gazdagította a magyar irodalmat. Irodalomtörténeti kutatásaival s ez irányú írói működésével valóssággal alapját rakta le a magyar irodalomtörténeti irodalomnak. Mint esztétikus, irányt szabott a magyar művészetben; kiváló tehetségeket fedezett fel és vezetett be az irodalomba. Mint irodalmi szónok is a legkiválóbbak közé tartozott. Általában Beöthy Zsolt irodalmi és tudományos kvalitásaival és fáradhatatlan tevékenységével a magyar szellemi életnek hosszú évtizedeken keresztül ugyszólván egész haláláig irányító alakja volt. Halála hírért hazáján kívül is mély részvételt fogadják mindazok, akik a tudósnak és ez előkelő izlésű írónak a közéletre való áldásos hatását megérteni tudják és méltányolni képesek. A Beöthy Zsolt áldott emléket tanítványainak és tisztelőinek egész serege kegyelettel fogja őrizni lelkében.

— Az ungvári ref. lelkészi hivatal ez uton tudatja, hogy a ruszinszkói ref. lelkészek és egyházak fizetési és más természetű — nem személyes eljárást igénylő — ügyeiben mindenkor szívesen áll a lelkésztestvérek és az egyházközségek iendelkedésére.

— Nyilvános nyugtázás és köszönet. A kisbégányi ref. templomépítés alapjára ujjabban adományoztak, illetve gyűjtöttek: Neuwelt Sándor (Beregszászi gözmalmos) 100, Nagybégány község lakószai valláskülönbség nélkül 1550, Györke Endre ref. lelkész (Korláthelmec) gyűjtése: 260, Bessenyei György gyűjtése (Beregszász) 50, Balazsér község lakosai 601, Izsnyétérő a ref. egyház 120, a gör. kath. egyház 100, Csáfordy Ferenc lelkész-tanácsbíró (Cseifalváról) mint az egyház adományát: 100, Kajdánói egyh. tagok 150, Szernyei presbiterium gyűjtőit 1015, Bökényi Gergely (Gödényháza) 16, Bökényi Béla (Gödényháza) 10, Kiss Jenő ref. lelkész (Mezőgöcse) a 180—200 lelket számláló kisdud egyházában gyűjtött 320 koronát, Dr. Fried Nándor orvos (Beregszász) 50 koronát. — Ujjra és ujjra szívbéli hálás köszönet az igazán önzetlen szívű adakozóknak és a közönyt, fáradságot megvető, lelkesen buzgólkodó gyűjtőknek. Szíves adományokat továbbra is szívesen fogad és vár a kisbégányi egyház, hogy körülbelül négyszázezer korona költségelírányzáttal tervezett templomát, ha ez évben teljesen nem is, de a jövő évben felépíthesse.

— Az ünnepnapok eltörlése. A Kassai Naplóban olvassuk e címen, hogy az ünnepnapok végleges megállapítása céljából a kormány törvényjavaslatot terjeszt a parlament elé. Ezen javaslat szerint csak a következő ünnepnek lesznek érvényesek: ujj év, május elseje, június 5, Cyril és Method napja, július 6, Husz János napja, október 28, a köztársaság megalapításának emléknapja és december

25, karácsony. Ezen felül Csehországban még Vencel napját is megünneplik. — A keresztyénség egyetemes értékű nagy ünnepei: a Krisztus halálának, feltámadásának, menybemenetelének, a szentlélek eljövételének és a keresztyén egyház megalapításának emléknapjai hiányoznak az ünnepek végleges megállapításából. A keresztyének ez ünnepek megünneplését nem fogják elhanyagolni még a törvényhozás kedvéért sem. Még lesz szavunk az ünnepek kérdésében.

— Adományok. Lapunk a. yagi erősítésére dr. Magda Sándor lelkész ur (Csicsér) 30 kor., — Szentpétery László községi jegyző ur (Szilice) 40 kor., — Siposs Imre lelkész ur (Csepe) 15 korona adományt küldtek. Fogadják az adományozó urak nemes áldozathozatalukért a köz nevében is hálás köszönetemet. Szerk.

Kiadó: A református egyházkerületi
A kiadásért felelős: Réz László.

Pályázat.

Érsekkétyi református II-od tanítói állásra pályázat hirdettetik. J a v a d a l m a : Egyháztól 100 kor., 20 kor. kertpótlék, 2 szobás lakás. Megfelelő államsegély. Kötelessége I—II., esetleg III. alsó osztály tanítása; s ha férfitanító választatik a szokásos helyettesítés, nőtanító részéről pedig a kézimunka tanítás. Állás azonnal elfoglalható. Pályázhatnak okleveles férfi vagy nőtanítók. Felszerelt kérvények május 10 ig espereshez, Alsószecse küldendők. Alsószecse, 1922. április 18.

Patay Károly
esperes.

Kitünő karban levő

harmónium

eladó. Templomi használatra is megfelel. MÓNUS GYULA ref. tanító Kigyós. Beregszász melleit. 1—2

KÓKAI LAJOS ÉS HORNYÁNSZKY
VIKTOR KIADÁSÁBAN MEGJELENT ÖSSZES
REFORMÁTUS ÉS LUTHERÁNUS

Jma- és
énekes-
könyvek

VALLÁSOS, SZÉPIRODALMI MŰVEK STB
UGYSZINTÉN P. CZINKE ISTVÁN KON-
FIRMÁCIOI KATÉJA RAKTÁRON:

FUCHS JÓZSEF
KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN ROZSNYÓN.

Vizsonteladónak nagy árkedvezmény!

Nyomatott Gömöri Zoltán nyomdájában Rozsnyén

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
Egész évre — 60 K Negyed évre — 15 K
Fél évre — 30 K Egyes szám ára 1 K 20
Megjelenik minden vásárnap.

Felelős szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Rozsnyón, a református lelkészi hivatalban, hová a
kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges
reklamációk küldendők.

A Konvent alakuló gyűlése.

(R. L.) Lapunk 17-ik számában hivatalosan publikáltattott, hogy a Konvent május hó 17-én tartja *alakuló gyűlését* Pozsonyban. — Anyaszentegyházunk közönsége nagy érdeklődéssel tekint a Konvent e gyűlése elé. Mert Egyházi Törvényeink értelmében a Konvent nagyon fontos szerve egyházunknak. „Zsinat nem léte esetén a Konvent képviseli református egyházunkat úgy a hitfelekezetek, mint az állam irányában minden olyan ügyben, amely az egyházat egyetemesen érdekli.”

Tehát a május 17-iki konventi gyűlés iránt két szempontból tekinthetünk nagy érdeklődéssel. Első szempont: *annak alakulása*. A szlovenszkói megalakult két egyházkerület elküldi a maga választott képviselőit a konventi gyűlésre. Ez bizonyos. Így a Konvent meg fog alakulni. De az új államalakulatban Szlovenszkón kívül is élnek ugyanazon hitelvek alapján levő s ugyanazon egyházi alkotmány-törvény szerint szervezkedett református egyháztagok és működő egyházak. Névszerint Ruszinszkóban. Tudomásunk szerint a ruszinszkói református egyházak még mindig nem alakultak egyházkerületté s így legalább is kétséges, hogy a Ruszinszkóban élő reformátusok a cseh-szlovákiai református (kálvinista) egyház egyetemes Konventjében részt fognak-e venni, illetve vehetni. Egyházi Törvényeink értelmében ugyanis az egyetemes Konvent képviselőit az egyházkerületek közgyűlései választják. Ruszinszkóban — tudomásunk szerint — ez idő szerint még nem lévén megalakítva s megszervezve az egyházkerület s így nem tartatván még egyházkerületi gyűlés sem, nem is választhattak konventi képviselőket sem — mind ezideig.

Mi azonban nemcsak kívánatosnak, de egyenesen szükségesnek tartjuk, hogy az új államalakulatban a *helvét hitvalláson levő és ugyanazon egyházi alkotmány-törvény alapján szervezkedett összes egyházak és hívek a legfelsőbb fokon, a Konventben és Zsinatban*

egységet alkossanak. Egy és ugyanazon hitelvi és egyházalkotmányi alapon levő hívek és egyházak *egységet képviselő államban* természetes, hogy egységet kell, hogy alkossanak — nem csak azért, mert az egységben van az erő, hanem azért is, nehogy a *szétagoltság* a két külön egyház látszatát, pláne fogalmát ébressze fel — az esetleg nem is jó-hiszemű — kívülről szemlélőkben.

Ebből a szempontból tekintünk nagy érdeklődéssel mindenképp az egyetemes Konvent megalakulása elé — arra az esetre, ha a ruszinszkói reformátusoknak képvisellete tényleg nem lesz a Konventen. Érdeklődéssel várjuk, hogy a Konvent mily intézkedéseket tesz az *egység* biztosítása érdekében. Egyáltalában tesz-e valaminő intézkedést, vagy minden további intézkedés nélkül egyszerűen megvárja a ruszinszkói ref. egyházi fejleményeket.

De élénk érdeklődésünk kíséri a megalakult Konventnek a *gyűlését* is. Mert az Egyházi Törvények nagy horderejű kérdések intézését ruházta a Konventre, illetve annak gyűléseire. Ez alkalommal és helyen csak azokat a kérdéseket említjük fel, amelyek *ma már* égetően sürgős intézkedéseket kívánnak.

„A Konvent képviseli az egyházat minden olyan ügyben, amely az egyházat egyetemesen érdekli.” Az egyetemes Konvent hivatott tehát Egyházi Törvényünk e rendelkezése szerint egyetemes egyházunk elvi álláspontját kifejezésre juttatni, sőt leszögezni az állam azon messze kihatású törekvésével szemben is, mely az egyház és állam szétválasztását célozza. Egyetemes egyházunk egy ilyen irányú deklarációjára kettős okból van szükség. Egyik ok: egyházunk jogainak az állammal szemben való védelme. Másik ok: egyházunk tagjainak e kérdéssel szemben való állásfoglalásra vonatkozó tájékoztatása.

Egyházi Törvényeink értelmében a Konvent feladata az egyháznak — *sérelmi ügyekben* való — megvédelmezése, a sérelmek elhárítására nézve a szükséges intézkedések megtétele. Sérelmeink

pedig sokak és nagyok. Ezek közé sorozzuk azt is, hogy *1919–20. évekre még mind ez ideig sem kapták meg sem egyházaink, sem lelkészeink államsegélyeiket, holott ehhez a békeszerződés értelmében is joguk van s ezeket a többi felekezetek megkapták.*

A Konvent feladata a Zsinat összehívása, megtartása iránt való intézkedés; a zsinat megtartása végett szükséges előmunkálatok stb. előkészítése. A zsinattartás pedig égető szükség, hogy többet ne említsünk, az egyházi közalap és a lelkészi nyugdíjintézet égető kérdésében való megállapodás szempontjából.

A Konvent feladata a tanügy összehangzatos fejlődését minden fokon vezetni és irányítani. Ma pedig a Konventnek e tekintetben a vezetésnél és irányításnál is fontosabb és magasabb a feladata. Deklarálni kell anyaszentegyházunk elvi álláspontját az állam iskolaügyi politikájával szemben is, mint olyan egyháznak, amely maga is — keletkezése első percétől fogva, tehát történeti jogon is — tanító és *iskolafentartó* egyház. Ilyen deklarációra azért van szükség, mert az állam gyökeres iskolapolitikai reformot tervez — egész az összes vonalon való államosításig, a vallásoktatásnak az iskolából való kiküszöbölésig.

Nagyjából és főbb vonatkozásaiban ezek azok a kérdések és szempontok (eltekintünk most az egyházunk belső ügyeit érdeklő konventi intézkedések szükségességétől, valamint az egyetemesebb vonatkozású kérdésektől is, minő pl. a kormányának az *ünnepek* megállapítására vonatkozó tervezete stb.), amelyeknél fogva élénk érdeklődéssel és nagy várakozással tekintünk a Konvent működése elé.

Szükséges-e az egyházfegyelem és annak gyakorlása?

Papiroson meglevő egyházfegyelmi törvényeink a háborút megelőző időkben gyakorlatilag nem nyertek alkalmazást, legfeljebb csak nagy ritkán, mert azokban az időkben minden rendben volt egyházunkban, nem volt bűnös, akivel szemben gyakorolni kellett volna a fegyelmi

szabályrendeleteket vagy törvényeket. Hát csakugyan nem volt? Dehogyan is nem. Valljuk meg őszintén, a legtöbbször a boldog nemtörődömség ült a gyülekezetek és paróchiák nagy része fölött. Ez volt ama boldog idő, amikor fogalommal lett, hogy a papoknak könnyű élni, mert nincs semmi dolguk. Eszembe jut a szatmár-ökörítői borzalmas tüzvész. Amikor 1910 év husvét első napján az ottani lelkész megdöbbenve látta, hogy az úrasztalához mily kevesen járultak, keresvén ennek okát, megtudta, hogy hivel inkább a bála való készüléttel voltak elfoglalva s nem érezték szükségét az úrvacsorában való részesülésnek. Erre a gyülekezetre aztán este bekövetkezett az ítélet rettenetes ideje. Egyik gyülekezetben, ahol mint s. lelkész szolgáltam, előregedett főnököm csodálkozással kérdezte, honnan tudom, hogy egyik-másik egyháztag hol lakik; ő mióta itt lakik s bizony még sem tudja.

Az egyik esetet azért hoztam fel, hogy emlékezzünk csak vissza, némelyik gyülekezet már akkor is mennyire elfelejtkezett Istenről, Krisztusról és a maga ídvességéről. A másikat pedig azért, hol volt a belmissió legegységibb munkája.

Ha nem volna oly erős hitem abban, hogy előbb-utóbb az Istent szerelőknél kell diadalmaskodni, már most meghát-rálnék s nem emelném fel szavamat amellett, hogy igenis, életbe kell léptetni az egyházfegyelmet. Azért is szólok, mert már 20—25 évvel ezelőtt is mozgalom indult meg, hogy az egyházfegyelmet gyakorolni kell, de azután csak elmaradt, nehogy botrányok keletkezzenek. Most tisztelettel kérdelem azoktól, akik abban az időben ellene voltak e mozgalom megindulásának, miért nem kezdték meg a gyülekezetek nevelését, felrészletését az öntudatra, hogy ne kellene most újabbán kézbe venni az egyházfegyelmet eszközeit.

A provent megtagadás nem egészen a háboru szüleménye; a háboru előtt is voltak ref. emberek, akik szívesen vitték az ocsut a tiszta buza helyett az ő lelki-pásztoroknak. Nyilvánosan bünt cselekvők is voltak. Ugy-e, a háborut megelőző időkben is voltak urak — tisztelet azoknak, akiket illet — akik megelégedtek a címeikkel, de az egyházért semmit sem tettek. A háboru folyamán egyre szaporodott az egyháziatlanok száma, tehát a hitben gyönggéké és a forradalom megtermette ezek által a maga keserű gyümölcsét, a lelki élet tönkretételét.

Ezek után ahhoz az időponthoz jutotunk, ahol már egyenesen a megjavulás szükségét kell érezni mindenkinek. Persze a biblia alapján állva, nem lehet öröm sem lelkészre, sem egy Krisztust szerető gyülekezetre, ha olyanok mennek úrvacsorához; kik semmi jelét nem mutatják a bűnbánatnak és cselekedetük azt bizonyítják, hogy nem a Krisztust követik. Már most ha olyanok járulnak a szent asztalhoz, akik parázzák, részegesek, gyilkosságba esettek stb., nyilvánosan bűndzők, gondolják el csak lelkész testvéreim, mit tenne a Krisztus, ha egy ilyen úrvacsorázó gyülekezethez belépné? Nem kergetné-e ki a lelkészt, aki ilyeneknek oda adja a szent jegyzéket, nem kiáltaná-e rá az ott levőkre:

„az én házam imádkozás házában mondatik, ti pedig azt latroknak barlangjokká tettétek.“ (Máté 21. 13.)

Nem felejttem el az én Uramnak ama szavait sem: „őrizték magatokat, ha a te atyádfia vétkezendik ellened, dorgáld meg őtet; és ha megtér, bocsáss meg neki. (Luk. 17. 3)“ Nem a régi elavult s a mai kor által nevéstésesnek tartott kánoni lapokra hivatkozom, egyedül a bibliára. Mert épen a bibliai igazságoktól vagyunk távol és a szekták épen azért jelentkeznek, mert érzik maguk az emberek, hogy a bibliában van egyedül a megtartásra való erő, érzik hogy azoknak, akik vágyakoznak a Krisztushoz, azoknak össze kell tartani, forni, erőssé lenni, hogy a hitelenség ne vegyen oly nagy mértékben erőt a lelkeken, mint a mai nemzedéken. Többé nem lehet csendes mosollyal, vagy azzal elintézni a valóságbeli dolgokat, hogy a magyar karakter ilyen vagy olyan, annak csak ilyen vagy olyan vallásosság felel meg, hanem azt mondom: a magyarnak is a Krisztushoz kell vágyakozni, még pedig erősen s ezért neki is szüksége van, hogy megtanuljon buzgón imádkozni. Hiszen, hogy ha most a Krisztus meg jelenne a földön, a róla nevezett egyházakban az első fegyelmet ő gyakorolná, még pedig azzal a szent haraggal, amellyel egykor a Jeruzsálemi templomot megtisztítá.

Ugy veszem észre, hogy a szlovenszói lelkészek egy része azt gondolja, hogy a máramaros-ugocsai egyházmegye lelkészi karának többsége ifju lelkészekből áll s ezek hozatták meg az egyházfegyelmre vonatkozó határozatot. Nagyon tévednek azok, akik e hitben élnek, mert itt alig van ifju lelkész, hanem vannak tapasztalatban megőszült öreg lelkészek, akik sokszor könyes szemmel nézik a nép egyháziatlanságát. Nem akarom védeni Dancsházy lelkész testvéremet, van neki ahoz elég ereje, de az igazság kedvéért megemlítem, hogy a két utolsó pontot más két lelkész felszólalása után fogadta el a közgyűlés. Ezek közül az egyik lelkész már igazán gazdag tapasztalatokkal rendelkezik, sőt vezetett már egyházmegyét is, tehát szélesebb látókörrel bír, mint egy-egy fiatal kis falu lelkésze!

Azt mondjuk, minden hasonlat sántít, mégis bátor vagyok a 25 évvel ezelőtti felbuzdulását az akkori lelkészeknek úgy tekinteni, mint a hogy a mi vidékünkön tesz az emberek az árviz idején. Ha kiönt a Tisza, kiáltoznak, kapkodnak, meg kell csinálni a töltést, gátat kell vetni a rohanó árnak. Ugy-e míg tart az árviz, ez lehetetlennek látszik. Az árviz után pedig nincs szükség a töltésre, hisz oly szépen halad a víz a maga medrében. Pedig ha 3—4 napig esik az eső, ismét telve az emberek szíve aggodalommal az árviz megérkezése miatt. És lesz idő, amikor elő állanak a munkások s hozzájáruló kezek vezetése mellett elkészül a gát, hogy a rohanó ár ne rémítse évenként azokat, akiknek vetését tönkre szokta tenni. Most épen a Tisza mellől indult meg egy bizonyos gát megépítése az egyházi téren, még

pedig a lehető legnagyobb körültekintéssel és mondjuk, krisztusi szeretettel, nem pedig türelmetlenséggel. Igen, a szelid, alázatos Jézusra fogunk tekinteni, aki könyvet hullat honfitársai bűnei miatt, de meghalljuk mindig figyelmeztetését: „az én házam imádságnak háza.“ E szavaknak ott kellene lenni minden templom ajtón, mely figyelmeztesse a belépőt keresztyéni kötelességeire. Bizony, lelkésztestvéreim, az a nagy baj, hogy templomainkat sokan nem az Isten házában tekintik már. És mielőtt az úrasztalához lépének sokan — gazdagok és szegények egyaránt — nem hallják a lelkiismeret szavát, mely figyelmeztet „old meg a te saruidat, mert a hely, melyen állasz, szent.“ Jézus nem azért engedte meg Judásnak, hogy vele egy tába mártson, mert gondolta, ha eltölti onnan, még inkább elárulja őt, hanem azért, hogy amaz első 11 tanítvány előtt annál inkább ki tessék a Judás gonosz-sága.

Pál ap. szavaival zárom e cikkemet, melyet szól I. Kor. 11. 17.: „ezt pedig tudotokra adom, hogy nem dicsérlek ebben titeket, hogy nem haszonnal, hanem kárral gyűltök egybe“ 29, 30 v. „Mert aki eszik és iszik méltatlanul, ítéletet eszik és iszik magának, hogy meg nem becsüli az úrnak testét. Ezért is vannak ti köztetek sok erőtelenek és betegek“ stb.

A Krisztust naponként megfeszítő, az egyházat és templomot bármely pillanatban kész leromboló, az árulók nem méltók arra, hogy református keresztyén nevet viseljenek.

Siposs Imre
ref. lelkész

A Skolsky Referát rendeletei.

A Skolsky Referát nem minden tanügyi rendelkezéseit lehet lelkesedni. Sőt több rendelkezése egyenesen kihívja maga ellen a kritikát. Különösen azon rendelkezései vannak maguk után elégedetlenséget, amelyek a magyar nemzeti kisebbség kulturáját és a vallását érintik.

A legerősebb sovinizmus jellemzi a Skolsky Referát tanügyi rendeleteit. Lépésről lépésre haljuk s olvassuk, hogy: „nem akarunk azon hibákba esni, amelyeket a magyar kormányok gyakoroltak a szlovákokkal szemben.“ — Pedig hát a sovinizmus sohasem nyilvánult meg oly erős mértékben, mint Szlovenszkon és ma, a demokrácia hangoztatása idején. Mintha megváltoztak volna — még a fogalmak is! A gyakorlatban úgy tűnik fel nekünk elég gyakran, mintha demokrácia és sovinizmus rokon s egymást fedő fogalmak volnának.

Valami sajátságos, fanyar íze van a Skolsky Referát azon rendeleteinek is, amelyeket a vallásoktatás tárgyában szokott kiadni. Ez irányú rendeletei olybá tűnnek, mintha a Referát megértéssel nem viseltetnék a vallásoktatás iránt. Mintha az emberiségnek nem volna szüksége a vallásos nevelés oktatásra! A állam nem törölte ugyan még el az iskolai vallásos nevelés-oktatást; a vallás tan még kötelező tantárgy: de úgy bánik vele a Referát, mint egy hamupipőkével,

Főképen a középfoku iskolákban nem biztosít a Referát a vallásos nevelés-oktatás számára elegendő időt. Oly tanuló létszámhoz köti a vallásoktatás heti óraszámát, amely illuzóriussá teszi a vallásos nevelés-oktatás sikerét és amely mintha arra engedne következtetni, hogy e nevelés-oktatásra vonatkozó rendeleteket anti szakemberek készítenék. Pedig a teljes sikerű középiskolai vallásos nevelés-oktatás nagy fontosságú munkateljesítés, amennyiben a középiskola feladata az állam és társadalom vezető egyéniségeinek nevelése.

A vallásos nevelés-oktatás számára *engedélyezett* heti órákért pedig oly csekély díjazást állapít meg az állami iskolákban, amely bántóbb, mintha egyáltalában nem díjazna az állam. És e tekintetben sem egyenlő mértékkel mér a Referát a különböző felekezeteknek. Az egyik felekezet részéről való hitoktatónak heti óráit a középiskolában díjazza évi 300 koronával, a másik felekezet részéről való hitoktatót pedig 240 koronával. Ugyanig van az elemi népiskolai vallásoktatásnál is. Hol van itt az egyenlőség, az egyenlő elbánás elve? És miért díjazása ez a vallásoktatás munkájának!? A volt magyar kormányok még a háboru előtti időben, amikor a pénz értéke más volt, mint ma, a megélhetés is könnyebb volt, a középiskolai vallásoktatásért heti óránként 100 koronát fizetett s a háboru alatt e díjat emelte is.

De a Skolsky Referát e szűkmarkúságát s a vallásoktatás iránt tanusított magatartását azzal még tetőzi is, hogy a vallásoktatás ugynevezhető törvényességét bizonyos tanulói létszámon alul el sem ismeri. Nevezetesen: Ha huszon alul (akár csak 1--2-vel is) van egy iskolában az egy felekezethez tartozó tanuló száma, ott nem ismeri el a vallás oktatóját, *csak megengedi, hogy mint magántanító oktathassa a vallástant*. Mikor a Referát e rendeletét elolvastam, угyszólván megdöbbenem, hogy ilyen jogi absurdumot is lehet a tanügy terén csinálni. *Kötelező tantárgy oktatója mint magántanító!* — A magántanító mit keres a nyilvános iskolában kötelező tantárgy tanításánál? Az egyetlen vannak magántanárok: de a középfoku iskolákban illet kötelező tantárgynál nem ismert eddig a paedagógia. Az elemi és középfoku iskolákban a magántanító fogalma a zugiskola tanítójának fogalmával esett össze. Aztán a magántanító milyen viszonyban lesz az iskolával s annak igazgatási szervével?

Vagy csak azért kellett ezt az új fogalmat kitalálni, hogy a *hitoktató nem díjazását* szebb külsőbe burkolják be?! — De ha e feltevésünk való, miféle *egyenlő elbánás* az, hogy az egyik felekezeti tanuló — mert történetesen a létszámuk a huszat meghaladja — nem fizet az iskolai tandíjon felül semmit, a másik felekezethez tartozók pedig — mivel a fenforgó *nyelv-viszonyok* között és miatt a huszon alul marad a számuk, — a kötelező tantárgy-minőségű vallástant tanításáért a rendes tandíjon felül vallásoktatási díj fizetésére is rákényszerültesse nek.

Urak! Szakdolgozatban nem célavezető a frázisok és formák alkalmazása. Ha nem akarják értékelní — politikai elveiknek megfelelően — a vallást, tessék azt határozottan kijelenteni, hogy a felekezetek is határozottan tájékozottak legyenek. De azt is elrendelni, hogy kötelező a vallásoktatás és ezzel szemben a vallásoktatást magánoktatásnak minősíteni: nem könnyen érthető és nem megnyugtató rendelkezés.

Külföld.

Missiói diákgyűlés Németországban.

Március 29 től április 4 ikéig tartott a német „Studentenbund für Mission” és a Christliche Studentenvereinigung” ez évi konferenciája Dasselben, a vadregényes sollingeni erdő egy kedves üdülőtelepén, Göttingen mellett. Magában az a tény, hogy a diákok külön missziói gyűlést tartanak, amelyre mintegy 60-an jöttek össze a vezetőikön s tanárokon kívül, mutatja, hogy milyen nagy itt az érdeklődés a krisztusi munka ezen ága iránt. S hogy nemcsak az érdeklődés nagy, de az áldozatkészség is, erre vonatkozólag elég legyen megemlítenünk, hogy Németországban 9 nagyobb és 12 kisebb missziói társaság működik teljesen önnállóan. Alkalmam volt személyesen részt venni ezen a konferencián, melynek eseményeit érdemesnek tartom a honfitársaimmal való közlésre. Nem rendszeresen, hanem csak mozaikszerűen fogom a tényeket elősorolni úgy amint vettem.

Az előadások summája: „a Krisztushoz vezető utak a missziói mezőkön” volt s a kiinduláspont: „Krisztus az Ur,” mely mint alaphang végigrezdült az összes előadásban, el egészen a zárószóig. Igen, ez az ősi hitvallás lehet egyedül alapja minden missziónak, nemcsak, de magának a ker. vallásnak is, e nélkül megoldhatjuk ugyan a teológiai kérdéseket de a hitbeli kérdéseket soha. Már pedig a vallásnak két gyökérszála van. Az egyik racionalis, az értelem számára, a másik misztikus a hit számára. Akármelyiket hagyjuk is el, az eredmény a vallás el-sorvadása lesz. Ezt lépten nyomon tapasztalhatjuk egyfelől a racionalistáknál, másfelől a szektáknál. Egyiknél hiányzik az egészséges miszticizmus, a másiknál a józan értelem. E kettő nélkül megoldhatatlan probléma Krisztus visszatérése, a feltámadás és az örök élet. A dolgok mai állásának megfelelően háromféle paruzia van, 1. Experimentális, amelyet a szektáknál látunk, kik tetszésök szerint válogatják össze a színeket az eschotologikus képek megfestéséhez, 2. a tudományos paruzia, melyet a logika alkot meg, 3. ik pedig a hit paruziája, mely egyáltalán nem kívánja vita tárgyává tenni e kérdést.

A háborunak éppen egyik hatása: a szekták elszaporodása s a keresztyénséggel ellentétes irányú szellemi mozgalmak mint pl. a spirítizmusi pantheizmus, theozóphia autropozófia stb. fellendülése. Csak ez utóbbi magában évente 25 millió márkát áldoz agitációs célra. Ugy, hogy ma már szinte általánossá kezd

válni a felfogás, hogy modern ember nem mehet vissza Krisztushoz. Mi lehet ennek az oka? Az, hogy egyház és keresztyénség eltávolodott egymástól s az emberek eléggé felületesek ahhoz, hogy a fürdővízzel együtt kiöntsék a gyereket is. A lelkeszek feladata ma új utakat keresni a régiak számára.

Korunknak legfontosabb kérdése a munkáskérdés. Különösen Németországban, melynek ipara és kultúrája az utóbbi évtizedekben oly rohamosan fejlődött előre s ezt a fejlődést a szocializmus és liberalizmus szelleme uralta. Az egyház nemcsak hogy soha nem törődött a munkássággal s annak problémáival, de egyenesen ellenséges érzülettel viseltetett iránta. Trón és oltár kezét fogtak egymással a munkásság szervezkedésével szemben. Ez az oka annak az óriási különbségnek, mely ma a munkásság és az egyház között van. Egyik se akar tudni a másikról. Amerikában és Angliában ez egészen másként van. Ez utóbbiban megtörténik, hogy egy egy sztrájkot a püspök intéz el. Annyi bizonyos, hogy a munkásság nem ellensége Krisztusnak, csak bizalmatlan a Krisztusról predikálókka szemben. Az első fontos lépés tehát a bizalom megszerzése. Enélkül hiába is prédikálunk, vagy teszünk bármit. A bizalmat pedig csak komoly, igaz szeretetből fakadó, fáradságot nem ismerő tevékenység által szerezzetjük meg, sokszor nagyon is hosszú idő alatt. De ha egyszer megszerezte, a többi magától jő. Ne küzdjünk a szervezkedés, hanem csak annak hibái és igazságtalanságai ellen. S ne az egyház, de Krisztus uralmát igyekezzünk kiterjeszteni rájuk. Nem szabad elfelejtenünk, hogy a munkás erős presszióknak van kitéve a szakszervezetek részéről s így sokszor csak kényszerűségből tesz valamit, pl. az egyházból való kilépést. De otthon, a családja körében szabad ember. Itt tűnik ki az ő mibenléte, életeszmenyének a valósága. Ahogy házastársával bán, gyermekeit neveli, amilyen könyveket olvas. Erről az oldalról kell nekünk a munkásokat megközeleltetnünk, egyenkint személyes barátunkká kell tennünk, a szakszervezetekkel ugyan elpolemizálhatunk.

A szülők szívéhez a legkönnyebb és a legbiztosabb út a gyermekeken keresztül vezet. Az egyik misszionárius elbeszélte, hogy ahányszor idehaza valahol előadást akart tartani, előbb az iskolába ment be s elmondott a gyermekeknek egy pár „benszülött mesét”, a gyerekek elmondták odahaza s ezáltal az érdeklődést széles körben felkeltették. Ugyanig járt el egy egyetemi hallgató, aki képen kezdte el az evangélizációt egy nagy városban, hogy a gyermekeket betanította egyszerű színjátékokra, amelyeket többször be is mutattak, más helyen is. A gyermekekkel eljöttek a szülők, rokonok, ismerősök, akik utóbb egy evangéliumli kört képeztek.

Mindezen munkákban a személyiség a fő, a hivatal semmi, legszebb prédikáció a szép élet és a jó tett s mástól csak annyit követelhetünk, amennyit mi is bírunk, amennyit már megtettünk s amire még készek vagyunk.

Azt hiszem, olvasóim is különösnek találják, hogy egy külmissziói konferenciáról szóló tudósításban csupa belmisszióról van szó. De valóban úgy áll a dolog, hogy az előadások bár Kináról, Indiáról, Afrikáról szóltak s az ott folyó munkáról számoltak be, mégis az előadást követő első felszólalásnál már ide-haza jártunk, mert önkéntelenül is éreztük, hogy addig másokon nem segíthetünk igazán, míg magunk is betegek vagyunk. Így a külmissziói konferencia csendes belmisszióivá változott át.

Mégis nagy mulasztást követnék el, ha meg nem emlékeznénk ezekről a külmissziói előadásokról is. Az előadók, kik nagyrészt nem rég tértek haza a missziói mezőről, feltárták előttünk a jelenlegi helyzetet odakinn. A háboru felforgatott mindent. A német misszionáriusoknak az elvesztett területekről ki kellett menni. Némelyek hazajöttek s belmissziói munkát végeznek, mások amerikai alattvalók lettek, csak hogy maradassanak. Megtörtént, hogy a benszülőttek maguk kérték az angol, vagy francia hatóságot, hogy a német misszionáriusok vissza meheszenek. De sokkal nagyobb baj ennél az, hogy egyrészt elvesztett a ker. népek és a keresztyénség becsülete a feketék között, másrészt a nacionalizmus, a nemzeti öntudat annyira kifejlődött egyes népnél, hogy most már nem akar hallgatni a nyugati, az idegen ker. eszmékről. Nem csoda, hiszen ma Khina több sulylyal bír az európai népek sorsának tárgyalásánál, mint Németország. S ezt már ők érzik. Ha ti keresztyén létekre ilyen nyomorult életet éltek — mondják ők — akkor mi nem akarunk keresztyének lenni.

És még egyet! A konferencia késznek nyilatkozott a magyar—német vallásos összeköttetés megalkotására és ápolására. Nem hivatalos, organizációs összeköttetésről van szó, hanem személyes barátságáról, melyet magyar és német diákok, lelkészek kötnének egymással cserelátogatás útján. Ezt a kedves tervet már a nyáron megvalósíthatnók. Sok áldás és nyereség fakadna belőle. A diákszövetség külföldi titkárával gyakran tárgyalunk erről. De mindenek előtt tudni szeretném, hogy hányan volnának hajlandók erre a cserevendégségre s milyen feltételek mellett? (Címem: Usedom str. 11. bei Pastor Grube).

Kár, hogy az egész idő alatt esett a hó s azért is mondtam a bucsuvacsoránál, midőn a konferencia vezetője felköszöntött, mint magyar teológust: Dieses schlechte Wetter und doch diese schöne Zeit werde ich nie vergessen.

Berlin.

Szabó Béla

Hivatalos.

A szlovenszkói tiszánimnemi egyházkerület
453/1922. püspöki hivatalától.

Körlevél.

Felhívom azokat a lelkész (nyugdíjas és s. lelkész is) társaimat, akik 1920. október havában tényleges szolgálatban voltak s 1921. nov. 1-től kezdve a havi 240 K-ás szükségsegélyt megkapták, hogy az Iskolaügyi és nemzeti-művelődési minisz-

térium 19596/922. márc. 13-án kelt rendeletével 1920. évi október havára pótlólólag kiutalt s a teljhat. min. ev. egyh. referátusa 752/922 sz. leiratával folyósított 240 K szükségsegélyről kiállított s kellően bélyegzett nyugtáikat az illetékes esperesi hivatalhoz *haladéktalanul* küldjék be. Az esperesi hivatalok a nyugtákat összegyűjtik, láttamozzák és beküldik az illetékes adóhivatalhoz, amely az összeget csékk útján fogja a lelkészeknek megküldeni. A nyugták haladéktalan beküldése a lelkészek érdeke, mivel az adóhivatal a fizetést csak az összes nyugták beküldése esetében kezdi meg.

Czinke István, püspök.

HIREK.

— Hírek a barsi ref. egyházzól. A barsi ref. egyházmegye közigazgatási bíróságának időszaktanácsa e hó 10 én Levicén bírósági ülést tartott, amely előtt felbontották az egyházmegyei egyházi és világi aljegyzőre beadott szavazatokat. Világi aljegyzővé a szavazatok általános többségével dr. Demény Gyula verebélyi ügyvéd választott meg. Az egyházi aljegyzőre beadott szavazat eredménytelen maradt, mert a két legelőbb szavazatot nyert Molnár Gyula garamszentgyörgyi és Czeglédi Pál garamsallói lelkészek között pótszavazás rendeltetett el. Több közigi és fegyelmi ügyet tárgyaltak. Elsőnek tárgyalták Birtha József léval lelkész fegyelmi ügyét, amelyre elrendelték a vizsgálatot annak kiderítésére, hogy miért hagyta el a lévai lelkész állását, miért nem tért vissza három év alatt s miért nem végzi lelkészi teendőit. Tárgyalták ezután Seres Béla losonci lelkésznek a nógrádi tanfelügyelőség kérelmére megindított fegyelmi ügyét, amelyben hosszas és beható tanácskozás után a bíróság Seres Bélát az összes vádak és következményeinek terhe alól felmentette. Végül hat kisebb nagyobb közigazgatási ügyet tárgyaltak.

— Harangavató Perbetén. Április hó 17-én délután magasztos szép örömmünnepe volt a perbetei református gyülekezetnek. E napon lettek ugyanis új harangjai a vasuti állomásról beszállítva és az Úr dicsőségének zengésére felavatóva. Méreteiben impozánssá tette azon körülmény, hogy husvét ünnepe lévén, részt vett az ünnepélyen a közel 4 ezer lelket számláló községnek kicsinyje és nagyja felekezeti külömbőség nélkül. Jelen volt a róm. kath. egyház vezetősége is. Az állomástól a pompás négyes fogaton elhelyezett s koszorúkat elborított két új harangot magyar csikós jelmezt öltött mintegy 30 tagból álló díszes lovasbandérium, fehér ruhás lányok, és nagy számú feldíszített kocsikon elhelyezkedett ünnepi sokaság kísérte be a községbe. A paróchia és a templom bejárata előtt díszkapuk voltak felállítva. Amint a harangok a templom bejárata elé megérkeztek, nyomban megkezdődött a szertartás. Az ünnepi éneket Nagy Lajos perbetel kántortanító vezette és irta. Először Végh Géza perbetel lelkész üdvözölte az új harangokat és Isten áldó kegyelmébe ajánlotta azokat. Köszönését

fejezte ki a gyülekezet minden tagjának azért a nagy áldozathozatalért, mellyel az új harangok beszerzését lehetővé tették. Szinte páratlan az a buzgóság, mely az adakozásban megnyilvánult. Ugyanis az 1220 lélekből álló gyülekezet néhány hét alatt 33 ezer koronát hozott össze az Urháznak szeretetétől indítva. Áldja meg Őket érte a jó Isten! — A felavatót Udvardi Gyula madari lelkész végezte a tőle már megszokott ékesszólással. Könnyfakasztó szép felavató beszéddel és a szívek mélyéig ható imádsággal adta át az új harangokat rendeltetésüknek. A nagyobbik harang felirata ez: „Készítette a perbetel ref. gyülekezet közadakozásból.” A másik oldalán pedig ez: „Ha az én szómat hallandjátok, meg ne keményítsétek a ti szíveteket.” A kisebbik harang másik oldalán ez van: „Istennek dicsőség legyen”. Végül Végh Géza lelkész momdolt köszönetet az egybegyűlt községnek, és Isten áldását kérte a község minden lakosára. Ezzel az ünnepély szép rendben befejeződött. „Nem nekünk Uram nem nekünk, hanem a Tetszent nevedre térjen minden dicsőség.”

— Tekeházán, husvét második napján az esti órákban vetített képes előadást, illetve vallásos estét tartott Dancsházy Sándor lelkész. Az előadáson sokan vettek részt különösen azok, akiknek szívük nem a bálozásban gyönyörködik, hanem az ilyen tanulságos előadásokban. Ez utóbbi munkára nagy szüksége van vidékünknek, mert a bálozás végtelenül elszaporodott, mely hova-tovább mindinkább elfajul s kárára válik az egyháziasságnak.

Kiadó: *A református egyházkerületi*
A kiadásért felelős: *Réz László.*

Kitűnő karban levő

harmónium

eladó. Templomi használatra is megfelel. **MÓNUS GYULA**
ref. tanító Kigyós. Beregszász melleit.

2—2

KÓKAI LAJOS ÉS HORNYÁNSZKY
VIKTOR KIADÁSÁBAN MEGJELENT ÖSSZES REFORMÁTUS ÉS LUTHERÁNUS

Ima- és énekes-könyvek

VALLÁSOS, SZÉPIRODALMI MŰVEK STB
UGYSZINTÉN P. CZINKE ISTVÁN KON-
FIRMÁCIÓI KÁTÉJA RAKTÁRON:

FUCHS JÓZSEF
KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN ROZSNYÓN.

Viszonteladónak nagy árkedvezmény!

Nyomatott Gömöri Zeittan nyomdájában Roznyón

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
 Egész évre — 60 K Negyed évre — 15 K
 Fél évre — 30 K Egyes szám ára 1 K 20
 Megjelenik minden vásárnap.

Felölős szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Rozsnyón, a református lelkesítési hivatalban, hová a
 kéziratok, előfizetések, hirdetések, az esetleges
 reklamációk küldendők.

A katonák lelki gondozása.

(R. L.) Demokrata államban élünk. Ez a hivatalos megállapítás. Mint alapelve, erre a megállapításra helyezkedem ez alkalommal én is — ellenmondás nélkül. Ebből a nézőpontból teszem vizsgálat tárgyává a *katonák lelki gondozásának* kérdését.

Sok *jel* mutat arra, hogy a közvéleményben demokratizmus és lelki élet és így lelki gondozás, nem egyeznek meg egymással. Tehát a téves közvélemény szerint valóban ellentétes fogalmak a demokratizmus és a lelki élet s így annak gondozása is.

Amennyiben a demokratizmust valaki — tévesen — napi pártpolitikai szempontból tekinti és értelmezi (szociáldemokratizmus) és ennek alapja gyanánt a marxizmust (történelmi materializmus) tekinti: az a lelki élet létezését el nem ismeri és így meggyőződésesen hangoztathatja azt is, hogy lelkigondozásra sincs szükség. Azonban a demokratizmus egyáltalában nem egyenlő a marxizmussal. Akik a demokratizmust a Marx tanai gyakorlati megvalósításának vagy csak az arra való törekvésnek is tekintik, azok a fogalmakat alaposan összetévesztik vagy talán összezavarják.

A demokratizmus, vagy talán helyesebben a demokrácia, a maga mai kifejlett fogalmában, oly államformát jelent, amely teljesen megfelel ugy a jogállam, mint a kulturállam követelményeinek, amelyben intézményesen van biztosítva az *állampolgári jogegyenlőség alapján* — tekintet nélkül a születés és a vagyon mérve biztosított jogokra — az egyén *értelmi* és *erkölcsi* értékeinek érvényesülése — ugy magában az államban, mint annak különböző vonatkozású társadalmi alakulataiban.

Tehát a demokratizmusnak semmi köze a szocializmushoz, kollektívizmushoz, kommunizmushoz, anarchizmushoz (marxizmus, történelmi materializmus); a demokratizmus nem zárja ki a lelki élet létezésének a felvételét, sőt tudatát sem, s így a lelki gondozás, mint nevelési

eszköz, szükségességét sem perhorreszkálja. Sőt jelenti a demokrata államesszme — a mai kifejlett fogalma szerint — az állam kötelekén belül levő összes szellemi, erkölcsi és anyagi erők — mint értékek — lehető legjobb kifejlését és a közjóra való kamatoztatását, az állampolgári jogegyenlőség és szabadság alapján, szerves intézmények által.

Ez — itt csak *érintett* — fogalmak szerint tehát a lelki élet gondozása egy — a demokrata államesszme alapján berendezkedett — államban egyenesen nemcsak kívánatos, hanem szükséges is; mert az ilyen állam nemcsak jogállam, hanem kulturállam is törekszik lenni egész természetszerűleg és következetesen. Ha a lelki élet nem gondoztatnék az *arra hivatott intézményes társadalmi szervezetek*, mint alakultok által, a demokrata állam volna *köteles*, alapeszméjéből kifolyólag, annak gondozásáról gondoskodni.

A mi református egyházunk, mint demokrata egyház, alapelve szerint fektetett súlyt kezdetétől fogva a lelki élet gondozására. Alapelv szerint hirdeti tehát lapunk is a lelki gondozás nagy fontosságát és szükségességét.

A nagy államátalakulások megakasztották a mi egyházunk élettevékenységének folytonosságát is — több irányban. Mint pl. egy tűzvész zavart okoz a legkisebb család életében is, ugy hatott a világfelfordulás is egyházunkra. Ez az oka szerintem annak, hogy az állambe rendezésnek egyik — sajnos, még ma is — fontos szervezete, a hadsereg, némileg *kellő* figyelmünkön kívül maradt.

A *katonák lelki gondozása* még mind ez ideig részünkről nem tételt *kellő* tanulmány tárgyává. Pedig a demokrata államban, mint kulturállamban érdeke, de az egyháznak is jól felfogott érdeke azt követeli, hogy a katonák lelki élete, szolgálati idejük alatt se kapcsoltassék ki az egyháztagok, mint állampolgárok, lelki életének folytonosságából; tehát szükséges, hogy a katonák lelki gondozásának kérdését programmszerűen és

intézményesen igyekezzünk megoldani és rendezni. A katolicizmus — a mi tájékozottságunk szerint — lelkeszek által van képviselve a hadseregben és ez uton gondozza a kath. vallású katonák lelki életét. Tegye e kérdést a mi ref. egyházunk is tanulmány tárgyává — kecsedelem nélkül. Becses értékekről van itt szó.

Az egyházi fegyelem kérdéséhez.

Örömmel látom lapunk hasábjain, hogy az egyházi fegyelem kérdésében, — jó uton haladva — szilárd közvélemény van kialakulóban annyiban, hogy annak szükségességéről mindenki igenlőleg nyilatkozik. Amint az eddigi nyilatkozatok mutatják, eltérő feifogások vannak a fegyelem gyakorlati alkalmazására nézve és pedig az eddigi hozzászólásból ítélve szinte egy akaratú helytelenítő fölfogások a mi máramaros ugocsi egyházme gyénk határozatát illetőleg. Néhány megyebeli lelkésztársammal erre el voltunk készülve, magam pedig — mióta ez a kérdés kísért — állandóan óvást emeltem traktus gyűléseinken, hogy a gyakorlati alkalmazásra nézve imperatíve tegyünk rendelkezéseket, még hozzá olyanokat, mint a határozat 5. 6 és 7. pontja. Óvásaimat nagy pásztori tapasztalattal jeleskedő esperesünk rendesen súlyosbította helyeslő és pedig mindig a gyűlés plénuma előtt tett nyilatkozataival. De az indítványt elfogadásra ajánló előadó javaslatot olyan hozsanna fogadta, hogy dufferálni voltunk kénytelenek, nehogy a jelenlevő laikusok (kiknek jórésze a dolog természeténél fogva nem láthatott tisztán e kérdésben) minket kárhoytassanak, ez egyedül üdvözítőnek kikiáltott javaslat el nem fogadásáért.

Az indítványtevőnek és elfogadónak jóhiszeműségéhez kétség nem férhet, de mi is az anyaszentegyházunk iránti féltő szeretetből szólottunk s foglalkozunk e helyen, a nyilvánosság előtt is, a határozat historikumával és fejtjük ki ami álláspontunkat is.

Az egyházfegyelem gyakorlati alkalmazására nézve szerintünk olyan büntető §§-okat hozni, mint a *szóbanforgó határozat 5. 6. és 7. pontja*, nem szabad, mert *határozottan evangéliom ellenes*. Az egyházfegyelmet az anyaszentegyház gyakorolja *gyermekével* szemben. Szabad-e az anyának kenyér helyett követ, orvosság helyett dorongot adni gyermeke megmentésére, mikor az beteg? (Luk. 5:31. szerint bűnös ember = beteg ember.)

Szabad é az anyaszentegyháznak megvonni, s-al eltítani a lelkitáplálékot, orvosságot — a templomot, az Igét, úrvacsorát — beteg — bűnös gyermekeiktől? Szabad-e megtagadni, kitagadni az anyának gyermekét, az anyaszentegyháznak az ő hivatottait? Nem, nem és ezerszer nem! Mikor bármelyik felekezet, amelyik magának a keresztyén nevet igényli s így magát Jézus követőjének tarja, ilyet tett vagy tesz bármikor és bárhol; orvosság helyett bottal, doronggal szolgál betegjeinek, (kiátkozás, máglya, marliurumok stb. mind ebből erednek) határozott jézusi tilalom ellenére. Ezt elsősorban nekünk a Jézus szolgálóknak, a pásztoroknak kell tudni és soha el nem felejtetni. Akik ezt nem tudják vagy elfelejtették, kitépték a Jézus evangéliomából vagy a szívükből a példázatok tanúságaival együtt, melyek az Isten országáról szólnak. Pedig a jó pásztor megtartja és szívébe zárja az ő Urának utasításait, tanításait.

A magvetőről, a tiszta buza és konkolyról, a mustármagról, a kovászról szóló példázatok, amelyeket Jézus a tudományos exegézis szerint, Máté 13 részének sorrendjében mondott el, mutatják az akaratot, mellyel Jézus a gyülekezeti élet fegyelmezésének problémáját megoldotta. Nyilvánvaló ezekből: hogy az Ur szolgálóinak, a gyülekezetek pásztorainak, a különböző minőségű lelkekbe erőteljesen vetni kell az Ige magvait s ha mégis a gyülekezet talajában konkoly nő föl a buza között, azokat kitépni (eltíltani, kizárni stb.) nem szabad, mert ezzel az Ur akaratát ellen cselekednék a szolga. Inkább vegye elő a mustármagot, melyet orvossággul, fűszerül és étellek megővéséül használnak. Így tanítja ezt az Ur, aml Parancsolónk. Itt a mustármag — egyházfegyelem, melynek kicsiny kezdete (Máté 18:15.) a négy szemközti intés; növekedése (M. 18:16.) a tanúk előtti intés; fává. növekedése (18:17.) és pedig a gyülekezet fájává a gyülekezet előtti intés; végül a gyülekezet fája legyen olyan erőteljes (18:18.) vagyis a gyülekezet közszelleme, hogy tekintse a nehéz beteget olyanannak, mint a pogányt és a vámszedőt. Tehát ne tiltsa el, ne zárja ki, ne forduljon el *személyétől* a gyülekezet, hanem *bűnétől* forduljon el, azt tiltsa ki, zárja ki belőle a mustármagnak, az evangéliomnak kelevényét fakasztó, sebet gyógyító olajával. Egy öntudatosan keresztyén gyülekezet így is cselekszik; erőteljes közvéleményével nem tűri a bűn kelevényét és nem megvet, de mindent elköve, hogy az elveszettet visszavezesse, hazavigye az Urnak hajlékába, hol legyen ő is kovásszá, mely az örök élet kenyérévé teszi a gyülekezetet.

Az egyházfegyelem ilyenén gyakorlásának, jól tudom sokban ellene mond az egyházfegyelem kezelésének történelme, az apostoli kortól mindaddig, míg gyakorolták ezt. De ez az ellentmondás vagy menthetetlenül sőtét foltnak (középkori egyház), vagy az evangéliom félreértésének, a korszellem, a történelmi helyzet kényszerűségének itélhető (apostoli kor, reformáció kora). Azt is tudom, kényelmesebb a vásott gyermeket bolozni, mint

a lélekmentés munkáját vele szemben szeretettel gyakorolni. Birói székbe ülni a legtöbb ember igen szeret, hogy pálcát törjön a bűnös fölé. Ám mindezeknél felettébb való tudni és gyakorolni amit Jézus meghagyott, mert ezzel sokok bántó és nem sebeket gyógyító, hanem ejtő cselekedetet kerülünk el, melyeket elkövetnénk a kritika bonckése alá vett egyházmegyei határozat expressis verbis szerinti végrehajtása által. Mindezeknél fogva, — és nem csupán, sőt egyáltalán nem is az eddig mások által felhozott érvek alapján, — nem helyeslehetem én és a velem együtt gondolkozók egyházmegyénk határozatát. De nem helyeslehet a fentiek alapján az a pásztor, aki áhitattal és szent alázattal, kész engedelmisséggel áll meg, az evangéliom mélységei fölé.

Mit cselekedjünk hát Atyámfiak? hol, min kezdjük és végezzük el a feltétlenül szükséges fegyelem gyakorlását? Mikor ezt a kérdést fölvetjük szent komolyságu, csendes óráinkban, tekintsünk be bensőnkbe, nézzük meg, vizsgáljuk meg magunkat az egész írás, különösen az evangéliom tükrében. Olvassuk el szent, mert nagy dologra törő óráinkban Máté 5. részét, különösen a 13—16. verseket, azután a Kor. 4: 1—2-t, de ha tovább olvasnánk félre ne értsük, vegyük elő Titusz 2:7—8-t is. Ha most már az a „belső szó”, a tükröknek visszlénye, azt sugározza, mondja nekünk, hogy amit szólni, tenni akarunk nem cáfol reánk, az evangéliom követelte eszményeinkre, ha ezek után a híveink iránti égőszereket, tenni készlet, hogy az összetört életetek, az eltorzult emberárnyak megmentésére munkáljunk az Isten előtti nagy felelősségünk teljes tudatában: — akkor in re! Szent a meggyőződés, hogy ha e lelki munka nélkül, csupán hivatalos nyomásra cselekszünk, a hipokrizis undorítóan nagyon csunya állapotába jutunk.

Am fortiter in re, suaviter in modo a munkában — ezt a bölcs tanácsot meg kell fogadnunk. Kezdjük el a magunkon végzett munka után az erőteljes cura pastorális, mert e nélkül építő igehirdetés sincsen. Mikor mi panaszkodunk vagy panaszt hallunk az igehirdetés hatástalanságáról, ne felejtjük el, hogy a panaszos voltaképen önmagát vádolja panaszával, mert nem véjzi a cura, pastorális munkáját s így nem ismerve a hívek lelki szükségletét, nem speciálter az ő lelki közbeszél, nem építően beszél. (Boldog és áldott emlékezetű főnököm, néhai Cergely Antal, volt mezőúri, a maga korában páratlanul építő hatású igehirdető, ha idegenhen prédikált, előbb megszerezte az illető gyülekezet lelki állapot-rajzát.) Amikor így az építő igehirdetéssel a fides traditionalis helyett a fides salvifica belepántaltatott a lelkekbe, önként jön, hogy az általunk vagy a bennünket fölkeresett hívünk, nem az időjárásról, sem a jószág olcsó voltáról kezd a diskurzust velünk, hanem azt kérdezi: „Mit cselekedjem, hogy az örökéletet vehessem?” Már ekkor van munkatársunk, már ekkor lehet bátran kezdeni a fentebb körvonalozott módon, a fegyelem gya-

korlását. A teljes siker, az áhitott új és új föld még soká, nagyon soká, talán nem is lesz a mienk így sem. Erre egy teljesen új generáció, teljesen az evangéliommal telített és a szerint élő generáció kell, melynek nevelésére, a cura pastorálisnak gyülekezetünk viszonyaihoz transformált modern eszközei kellene. Azért szükséges haladéktalanul a gyermekek, ifjak intenzivebb vallásos nevelésének megkezdése. Így jöhet életre a szentek gyülekezete, amelyben feleslegessé válik az erőszak, mert a törvény a szívekben lesz s a külső parancsból kötelességérzet lesz, melyet többé nem kell kikényszeríteni, mert önként megnyilatkozik.

Jöhetnek, mint a földre magot vető ember munkájára, a mi munkánkra is ezerszer ezer veszélyeztető, ártalmas csapások, melyek miatt most, amikor különös gondot, módot, kitartást kíván a gyülekezet kezelése; de Jézussal a háborgó tengeren is biztosan járhatunk. Föl a munkára hát.

Peleskey Sándor

viski lelkipásztor, em. tanácsbíró

A lelkészi fizetések rendezésére vonatkozó Zajdó-féle javaslat.

Nagyon nehéz időket élünk, azért nem csoda, ha a lélfentartás ösztönétől vezetve, ide-oda kapkodunk. Ne vegye rossz néven e javaslat szerzője sem, ha dolgozatával absolute neim érthetek egyet. Elismerem jóakaratu törekvését, de nézeteit sajnálatomra nem.

1. E javaslat, ha testet ölthetne, teljesen felforgatná zsinat presbyteri rendszerünket, amelyen pedig oly erősen akarunk állani, mint őseink állottak. Ennek bizonyítására csak annyit hozok fel, hogy zsinat presbyteri igazgatásunkba egy oly szervet akarna behozni, amelyet az eddig nem ismert s azt hiszem, mint ilyet ezután sem fog elismerni. Azt mondja ugyanis a II. tétel alatti I. pontban: „E kulcsot a *lelkészértekezletek* és az egyházmegyék véleményének meghallgatása után a zsinat állapítaná meg.” Tudtunkkal a lelkészértekezletektől, mint egyházi törvényünkben ismeretlen szervtől, a zsinat soha sem kívánt véleménynyilvánítást. Ha ezek valamely kérdésben nyilatkoztak is, véleményök, ha elfogadottak az egyházmegyéktől, — mint az egyházmegyék véleménye ment fel a felsőbb fórumokra. Ez új szervet azután a Jvi pontban, ahol az államsegély kérelmezéséről beszél, annyira kidomborítja akkor, midőn a lelkészértekezletek által választatná az egyházmegyék kebeléből a bizottsági tagokat, hogy az egyházmegyét a lelkészi értekezleteknek mintegy subordinálja. Mig így egy új szervet illeszt be az egyházi közigazgatásba, addig másfelől régi, kipróbált intézményeket mintegy elsüllyeszt, midőn azon első pontban a zsinatra csak a lelkészértekezletek és egyházmegyék véleményét terjesztené föl, de az egyházkerületekét nem. Azt hiszem, ilyen ujtásokba, még ha fizetéskérésekről volna is szó, egyházunk bele nem mehet. Mert „forma dat esse rei” — és mert mindenknek ékesen és széprendben kell folynok.

2. Minden jog forrása a gyülekezet lévén, a javaslat írója ezt tagadásba veszi akkor, midőn ugyanazon második pontban a zsinat által szavaztatná meg az egyes gyülekezetekben érvényes fizetési kulcsot a lelkészi javadalmat illetőleg, és amikor a lelkészi fizetések rendezésére az I. tétel alatt bizottság kiküldését javasolja. A lelkészi fizetések megállapítása a gyülekezeteknek századok óta kifejlődött oly természetes joga, hogy ennek elvétele felforgatná az egész egyházi életet.

2. S miért tenné ezt a javaslat szerzője? Azért, hogy az egyforma adók által élt vegye az egyházak közötti azon antipathiáknak, hogy szerinte a többet fizetők irigykednek a kevesebb fizetőkre. Az egyforma adózás azonban a legnagyobb mértékben igazságtalan, mert uniformizálni akarja a különbözőket Szegény és gazdag egyházak mindig voltak és lesznek. Az egyik egyház hívei köves, a másiké televény talajon élnek. Hogy azért az egyik annyit fizessen, mint a másik, az szerintem igazságtalan. A gazdag egyházak híveinek szárnyait — egy kulccsal lekötni akarni, erőik kitejődését meggátolni, a szegényebb egyházak híveire viszont oly terheket rakni, mint a gazdag egyházak híveire, igazságtalan volna. De ez uniformatio a lelkészi kar színvonalát is alászállítaná, megölné az ambíciókat, mert egy jó választási törvény mellett mindig meg van a lehetőség, hogy a tehetség tágasabb, jobb mezőkre jusson, míg ez egyformásítással az ambíció bizonyára meglankadna.

4. A legmerevebb ellenmondás is benn van a javaslatban, midőn a közszolgálmányokat meguntaknak nyilvánítja és élenken ecseteli, hogy ezek miatt mennyi per folyt már a bíróságok előtt, de a fát és annak behozatalát már nem tartja ilyennek, holott tudtommal a fának mind nagyobb mértékben való fogyatkozása folytán folyt a legtöbb per a bíróságok előtt.

5. Legérdekesebb azonban a javaslatban az, amikor azt mondja, hogy ha az államsegélyt a kormány meg nem adná, akkor maradjon miuden úgy mint van, legfeljebb konventi segélyvel támogassuk a legszegényebb egyházakat. Közönljük szépen, abból ugyan meg nem élnek. Szóval amit legjobban vártunk volna, hogy, feltéve hogy az állam csakugyan nem váltja be reménységünket, ami valószínű, hogy akkor mit kell tenni, arra absolute nem ad feleletet, csak annyit, „legyen úgy, mint régen volt“ vagy ma van. De hiszen épen az a lényeges, hogy ha holmi állami hivatalnokok fizetési osztályába nem fogunk soroztatni, amit némelyek felhevült képzelettel várnak, de amit én teljességgel a fantázia szüleményének tartok, sőt a separatiót küszöbön állónak látom — akkor mit tegyünk.

Quid tunc? A tiszáninnenl egyházkerület, a főgondnok ur indítványára, nagyon okosan, a gyülekezetek által vélt megoldandónak ennek a kérdésnek a rendezését. Legfeljebb a felső fórumok bizonyos irányítást mutathatnak. Bizony mondom néktek lelkésztelevényeim, nincs lelki, sem anyagi megújulás, hanem ha a

gyülekezetek lelkének megújulása által, Elismerem ugyan, hogy az a sötét kép, amelyet a javaslat szerzője megrajzol, igen sokakban találok, de ez csak átmeneti és minden jobbra fordul, mihelyt lesz elég erőnk felrúzni a híveket s megértetni velők, hogy magyarságunk s református vallásunk forog kockán, ha új és nagyobb terhek hordozására nem lesz bennök elég erő és akarat. Az én hitem, hogy ez az erő megvan, csak szunnyad, mert még nem élesztettük fel, de bizony mondom nektek, hogy ha akarjuk, fel tudjuk élesztetni, mind a lelkészi fizetések korszerű rendezésére, mind az egyetemes terhek hordozására, természetesen bizonyos okszerű rendezésével azon régi tőrhetlen állapotoknak, hogy 4–5, 100 vagy 150 lelket számláló s egymástól 1–2 kilométernyire fekvő gyülekezetek mind külön papot tartsanak.

Péter Mihály.

Konsolidáció, konzekvencia, konfuzió

Lehetne ezeken kívül még számos ilyesféle problémát felsorakoztatni és szemügyre venni azon nézőpontról, amelyben azokat az állam részéről egyházi életünket, helyzetünket érdeklő és érzéltő vonatkozásuk és hatásukban megnyilvánulni látjuk.

Lapunk szerkesztője a 17-ik számban a konsolidációval foglalkozva, igen helyesen mutatott rá, hogy nem lehet közböns az államra, hogy ezt az elsőrendű életprincipiumot az egyházzal való viszonyában se mulaszthatja el megszeretni, biztosítani és állandósítani.

A reszpublika feje és a kormány tagjai egy alkalmat sem mulasztanak el — kül- és belföldön — hogy ne hangozzatnák, mennyire a szívükön fekszik, milyen nagy súlyt helyeznek arra, hogy ezt a konsolidációt minden irányban való vonatkozásában megteremtsék, sőt e részben már nagy eredményeket is szoktak emlegetni a világ előtt.

Megengedem, hogy államférfiaink ezt jóhízeműen állítják, hogy a konsolidáció nélkülözketetlenségéről meg vannak győződve s azt őszintén is akarják: de hogy a gyakorlatban szép elméletük miképen érvényesült és mit mutat: arról nekünk reformátusoknak, sajnos, tapasztalataink, keserű panaszaink és kiáltó sérelmeink vannak.

Se szeri, se száma már azon sérelmeknek, amik rajtunk, ref. lelkészeknek estek, dacára annak az ünnepélyes deklarációnak, amit az államhoz való viszonyunk szabályozása tárgyában betérjesztett emlékiratunkra nyert kormányválasz, de többet mondok: az I. Csehszlovák alaptörvény, sőt az utódállamokat létesítő, jogait és kötelességeiket megszabó békeszerződés tartalmaz.

Nem égbekíáltó igazságtalanság, — a jogegyenlőség nem kirívó megsértése-e az, hogy annyi sok reklamáció, utánjárás, törvényes igényeinkre appellálás dacára 1919—1920. évi illetményeink még ma is vissza tartatnak egy olyan helyről suggerált hamis ürügyökön, a honnan azt várhattuk volna inkább, hogy jóakaratu, igazságos tanácsolással elhárít

az utból minden mesterkéltt akadályt s érvényre juttatja a „quod uni justum, alteri aequum“ ot nemcsak az emberiség szempontjából, de megértetésével annak is, hogy a lelkészi fizetéskiegészítést és korpótlékot megállapító 1998. XIV. és 1913. XXXVIII. tárvénycikkek se hatályon kívül helyezve nincsenek, se felfüggesztve, se módosítva, tehát jogérvényük fennáll, ezeknek negligálása tehát egyenesen törvénysértés. Az előbbinek 7. § a ide vonatkozólag ezt mondja: „Nem részesülhet jövedelmi kiegészítésben és ha részesült, azt elveszti az oly lelkész: a) aki jogerős büntetőbirósági ítélettel hivatalvesztésre szóló mellékbüntetéssel sújtott; b) aki állásához nem méltó súlyos erkölcsi vétséget követ el vagy államellenes magatartást tanúsít és emiatt büntetőbirósági ítélettel vagy fegyelmi uton el lett marasztalva.“ A korpótlék törvénynek 8 §-a pedig ugyanezt tartalmazza. Itt tehát semmi csürés, csavarásnak helye nincs! Hajánál fogva előrán-cigált, rosszakaratuan kifundált gáncs, hogy illetményeinket nem vettük igénybe, késedelmeskedtünk a külön szervezkedés keresztülvitelével s a hűségi fogadalom letételével! Ezeknek egyikét sem fedi a megfosztásra alapuló szolgáló törvény; bírói eljárást ezek miatt se nem indítottak, se le nem folytattak. Tény az is, hogy 1919. évben igen számos lelkész — magam is — külön-külön megkeresésben kértük illetményeink folyósítását, de a válasz az volt, hogy egyeseknek megkeresése nem vehető figyelembe; (különös, hogy néhány hónappal ezelőtt meg olyan rendeletet adott ki ügyosztályunk, hogy a magasabb korpótlékra való igényt mindenkinek külön beadványban kell kérelmezni.) A hűségi fogadalom letételébe való kapaszkodás is érthetetlen! Nyitra város tisztviselői p. o. 1920. ápr. 24 én, tehát az államfordulat után másfél évvel később tették le ezt a fogadalmat, azonban fizetésüknek azt a részét, amelyet az állam pótol, élvezték azelőtt is. És azután hány szép százmilliókat fizetett ki már az állam munkanélküli segélyek címén? Jutott-e valakinek eszébe, hogy ezen segélyben részesülőkől hűségi fogadalmat vettek volna ki ellenértékül? Vagy talán ezek a nagyobb részükben kommunista elemek nagyobb bizalmára érdemesültek az államnak, mint a református papság? Végül pedig ha csakugyan a hűségi fogadalom letételén és időpontján sarkallik az állami dotációk élvezete, miként volt lehetséges az, hogy az 1917. IX. t.-c. alapján megillető családi pótlékot minden megszakítás nélkül kiszolgáltatták 1919. és 20. ban is, mi alapon utalták ki ugyancsak az ugynevezett szükségsegélyt 1920. nov. 1-től s folytatólag a minap még egy hónapra, 1920. októberére is? Az egyik nemű járandóság megilletethetett, a másik meg visszatartható, vitatható vagy végkép meg is tagadható? Hol itt a konzekvencia?? Hol a törvényes alap, hol az igazság?

Igy vagyunk számos más egyéb ügyeinkkel is! Felterjesztések mennek ügyosztályunkba, világosan, törvényszakszokkal megindokoltan s az eredmény;

agyonhallgatás vagy hosszú várakoztatás után elutasítás. Hogy adattal is szolgáljak: ott van a református vallású legyencek lelki gondozásának ügye. Az 1868 évi LIII. t. c. 21. §. szerint az ily állami intézetekben „minden vallásfelekezet tagjai saját egyházuk lelkeszei által részesítendők a vallásos tanításban és minden lelkészi szolgálatban”. Kell ahhoz egy esztendei gondolkodás, ügykezelés, hogy ennek érvényes és jogosan megvárható intézkedés? Ott van ruttkai egyházunk halasztást nem tűrő ügye! Államsegélyes javadalmaszú lelkészi állomásáról 1919 ben a segélyek visszatartása miatt távozni kényszerült a lelkész, teendői a 200 kilométerre lakó alulirott lelkészre szállottak át illetve bizattak. Az egyházi hatóság alternatív felterjesztése, hogy a lelkészi teendők ellátásával kapcsolatos elkerülhetlen szükségletekre vagy a kongrua utaltassék ki, vagy pedig normálköltségvetésébe fedezetül megfelelő adósegély felvételére engedélyeztessék: gyönyörűen pihen. Hol? Talán ügyosztályunk mindent narkotizáló íróasztalán.

Igy állunk tehát a konsolidációval! És ez nagy részben egyházi ügyosztályunk tétovázó, késedelmeskedő, indolens, szűkeklü eljárása és bánásmódjának tulajdonítható, mert ha érdekeinket igazságosan felkarolná és képviselné: bizonyos, hogy nem lenne okunk semmi panaszra, így pedig teljes a Kopfuzió!

Nyitra.

Sedivy László
ref. lelkész.

HIREK.

— **Miniszter-változásokról** írnak az utóbbi időben a politikai napilapok. Május hónapra jelzik — talán inkább a génuai konferencia befejezése utáni időre — a kormány rekonstrukcióját. Újból emlegetik, mint aktualitást, mint amely az egyházat is érdekli, hogy *Srobár* Lőrinc dr. a jelenlegi közoktatásügyi miniszter sem kíván a rekonstruált kormányban megmaradni.

— **Harangszentelés Ujlóton.** A barsi ref. egyházmegyéhez tartozó ujlóti ref. leányegyház híveinek felette szép és a lelkeket megható ünnepélyben volt részök folyó évi április hó 14-én, nagypéntek ünnepén. Ugyanis ekkor szenteltetett fel és adatott át a használatnak ujonnan beszerzett harangjuk. A templom előtti téren a 75-ik dicséret első versének eléneklése után *Csekey* Dávid alsóváradai lelkész magas szárnyalású, tanulságos harangszentelési beszédet intézett a nagy számban összejött gyülekezethez és megáldotta a harangot. Éneklet után a felvirágozott harangot felhúzták a toronyba és ott elhelyeztetvén, annak hívogató hangjai mellett a templomba vonult az ünnepet szentelő közönség. Az ünnepi igéket *Konta* Károly kiskálnai ref. lelkész hirdette. *Bihary* Kálmán pedig, mint a gyülekezet lelkésze úrvacsorát osztott. — Az új harang szép, kellemes hangú, súlya 123 kilogramm. Nagyszombatban készült a hívek lelki buzgósága és áldozatkészsége folytán.

— **Orgonaavatás Feketeardóban.** A feketeardói református keresztyén gyülekezet egyes vallásosabb érzésű tagjai mozgalmat indítottak, hogy szép, nagy templomukba egy megfelelő orgona legyen. A mozgalom nem is olyan régen indult meg s az orgona már szól is Isten dicséretére és hirdeti azok áldozatkészségét, a kik e cél elérésében munkálkodtak. Az orgonaavatás husvét második napján délután ment végbe, melyen nemcsak a feketeardói gyülekezet tagjai, hanem a városnak intelligenciája felekezet különbség nélkül és a szomszédos falvak lakói is részt vettek. Az ünnepélyt a gyermekkar éneke nyitotta meg, ennek elhangzása után a gyülekezet énekelte el a 74 dics. 1-ső versét, mire következett *Sárkány* Lajos feketeardói lelkész orgona felavató imádsága. Bizony magával ragadta lelkünket a buzgó könyörgés az örökkévalóhoz, kiből „biztunk eleitől fogva.” E szavakkal jellemezhetjük a szép imádságot, melynek végeztével a lelkész megáldotta az orgonát, mire *Nagy* Gáspár feketeardói ref. tanító megszólaltatta azt és az orgona hangja mellett elénekelt a gyülekezet a lelkész által ez alkalomra írt éneket. Majd következett a vegyeskar éneklése. (Behowen: „Dicsőít téged”) Predikált *János* ap. 11, 25. alapján *Isaák* Imre vajáni reform. lelkész a Krisztus feltámadásával kapcsolatban a testi feltámadásról; az igazságnak folytonos feltámadásáról; a nagy megújulásról, arról amikor az emberek elfordítják tekintetüket az anyagtól, melyet most imádnak s leborulnak az Isten előtt. A beszédet nagy figyelem kísérte. Keresztelt *Sipos* Imre csepei lelkész. Keresztelési beszédében szólt, hogy a reform. ker. embert mint kell nevelni, hogy olyan gyülekezetek alakuljanak, amelyek örülnek a külső építésnek is, de a lélekszerinti építést többre becsülik. A 179 dics. 10 verse s az új orgona hangjai mellett vonult ki a nagy gyülekezet a templomból. Este 8 órai kezdettel a „Sárga csikó” c. népszínmű került előadásra, melynek jövedelme az orgona felállításának költségeit fedezi. Utána szépen sikerült bál volt. Az orgona 16000 kor., az új karzat 7000 kor.-ba került azonkívül, hogy voltak olyanok, akik a szükséges faanyagot ingyen adták. (S. J.)

— **Harc a szekularizáció és az egyházi ünnepek eltörlése körül.** A „Hiradó” máj. 4-iki számából vesszük a következő közleményt. A cseh nemzeti szociálisták, akik legelősebb képviselői a szekularizációs törekvéseknek, legutóbbi végrehajtóbizottsági ülésükön felhívták a kormányban résztvevő tagjaikat, a képviselők és szenátorok klubját, valamint a koalíciós pártok végrehajtóbizottságában levő tagjaikat, hassanak oda, hogy az állam és az egyház szétválasztását keresztülvigyék. A kis Iskolatörvényt, bár kétségtelenül az első lépést jelenti e téren, nem tekintetik elégségesnek. Mindazonáltal követik a törvényjavaslat tárgyalását, mert nem tűrhetik, hogy továbbra is elhalasztódjék az állam és az egyház közötti viszony rendezése. Az államnak az egyháztól való elválasztása a cseh nemzeti szociálisták szerint ma már nemcsak a haladó pártok követelménye,

hanem egyenesen állami szükséglet. — A minisztertanács az egyházi ünnepek megszüntetésére nézve nem tudott még végleges megállapodásra jutni. A kormány eredeti tervezete szerint valamennyi egyházi ünnep karácsony első napjának és az országos védőszent (Szlovénoknál Cyrill és Metód) ünnepének kivételével megszűnnék törvényes munkaszünet lenni. E helyett három polgári ünnepen (május 1, július 6, október 28) szünetelne a munka. A tervezetet úgy a radikálisok, mint a klerikálisok elfogadhatatlannak tartják. Így a nemzeti szocialista *Vrbensky* miniszter azt javasolta, hogy a vasárnap kivételével minden ünnepet megszüntessenek. Viszont *Srámek* miniszter azt követelte, hogy minden vallásfelekezet szabadon ühessen meg ünnepeit. Ugyancsak ellentétek merültek fel a július 6-iki Husz ünneppel kapcsolatosan is. A cseh néppárt azt kívánja, hogy Morvaországban és Szlovénoknál megmaradjon Cyrill és Metód ünnepe (júl. 5) annyival is inkább, mert csakis ezzel az ünneppel lehetne Szent István király emlékét kiszorítani.

— **Gyermekeket tanítató szülők figyelmébe.** Gelnicán, a Dél-Szepességen egészséges vidéken magyar ajkú gyermekek könnyen elsajátíthatják a német nyelvet. Német tannyelvű elemi iskola és polg. fiú és leányiskola helyben. A gyermekek mérsékelt díj mellett el helyezhetők német polgári családoknál. Bővebb felvilágosítást nyújt (válaszbélyeg melléklendő) a polg. iskola igazgatósága s az ev. lelkészi hivatal Gelnica (Szepes.)

Kiadó: *A református egyházkerület.*A kiadásért felelős: *Réz László.*

Iskolai külső

(emailrozott)

pléhtábla

középen az előírtas címerrel, két nyelvű felirattal, 35×50 cm. nagyságban, K 70.— (hetven). Megrendelhető

Friedmann Herman könykeresk-ben

TORNALJA.

Ugyanott az összes iskolaszerek és tankönyvek kaphatók.

KÓKAI LAJOS ÉS HORNÁNSZKY
VIKTOR KIADÁSÁBAN MEGJELENT ÖSSZES REFORMÁTUS ÉS LUTHERÁNUS

Jma- és énekes- könyvek

VALLÁSOS, SZÉPIRODALMI MŰVEK STB
ÜGYSZINTÉN P. CZINKE ISTVÁN KON-
FIRMÁCIOI KÁTÉJA RAKTÁRON:FUCHS JÓZSEF
KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN ROZSNYÓN.

Viszontoladóknek nagy árkedvezmény!

Nyomatott Gömöri Zoltán nyomdájában Roznyón.

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
 Egész évre — 60 K Negyed évre — 15 K
 Fél évre — 30 K Egyes szám ára 1 K 20
 Megjelenik minden vásárnap.

Felelős szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Rozsnyón, a református lelkész hivatalban, hová a
 kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges
 reklamációk küldendők.

Többtermelés.

Többtermést kell a földből kihoznunk, hogy a háboruokozta nagy elszegényedésen segítsünk s ha lehet, a régi élet-nívónál is magasabbra hágjunk. Itt aztán megkérdendők a nemzetgazdászoktól, hogy azért termeljünk többet, hogy egy másik háboruban legyen még több el-
 tékozolni való, hogy a népek alacsony szórakozásaikra, gerjedelmeikre, dühökre költsék? Megkérdendők, hogy a Tisza szabályozására miért nem jutott a tervek szerinti 170 millió, hogy ezer holdak szabaduljanak föl s az árvízveszedelem helyett a parti faluk és városok hajóállomásokat élvezhetnének? De az embermészárlásra s nagyhatalmi presztizsre jutottak milliárdok! Jól van, termelünk többet, mint eddig, s tanítsák a népet szakszerűbb gazdálkodásra, csak aztán jól használják, amit az anyaföldből nyernek.

Mivel azonban a materiális többtermelés elsősorban nem a lelkészek dolga, én egy más többtermelésre akarom a spirituálissal foglalkozók figyelmét felhívni.

Mennyivel több termést tudna a mi lelkünk hozni, ha ott is célszerűbben művelnénk. Mennyi öröm, nyugalom fér a lélekben, mennyi gyönyörködés a szépben, milyen felmagasztosulás a gondolkodásban még a legegyszerűbb lelkű embernél is. Ne tegyük lelkünk állapotát függővé az anyagtól. A legszükségesebb anyagi kielégítés mellett is legyünk jó lelki kondícióban. Az Istenben hívő keresztyénnél az anyagi minimum csodálatosan kicsiny lehet. Mit bánom én, ha egész életemen át málékenyérrel élek is, csak állandóan jól érzem magam lelkileg. (No azért megesszük a kalácsot is, csak ne függjünk tőle, mert az bilincs.) A lelkem állapotában és nem a külvilágban van az életboldogság. Az öntudatos élet nem más, mint a lelki élmények összege. A fő dolog az, hogy jó, tiszta, erős, szép élményeim legyenek s akkor szép az élet a börtönben is. Nemcsak Schopenhauer látta meg éles ésszel az igazságot „Die Welt als Vorstellung”-ban (A világ mint képzet), de mindenek-

felett Krisztus, ki a lelki élményekben látta az élet valóságát. Fogjam az ő kezét mindig, s akkor állandóan jól érzem magam, A külső világ nem semmi ugyan, hanem mellékes. A meglehetősen neutrális anyagból jót vagy rosszat a lélek erénye vagy bűne szerez. Válasszuk az előbbi s az igazi haszonnal s többtermelésnél vagyunk. Itt van a plus! Ugyanazon külső körülmények között tényleg gazdagabb élet, illetve legkülönbözőbb anyagi helyzetben ugyanazon boldogság. Aztán tudjunk szívből gyönyörködni egy virágos fában, de egy falevélben is. Élvezzük a napsugarat, a levegőt, egy kedves ember társaságát... sőt a kellemetlen dolgokat is hasznunkra kell fordítani. (Akik látent szeretik...) Az önuralom és energikus cselekvések által még az erőérzés öröme is megszeresszük. Mindez többtermelés, plus. — Ilyenféle módon modern ideg orvosok már gyógyítanak beteg, szegényéletű embereket. Itt már a lelkészek területére lépnek át.

A lelki gazdagodást másokban is munkálnunk kell. Akivel csak találkozunk, azokban több hitet kell ébreszteni, reménységet kelteni, biztatni, derűt hozni, ha mással nem, egy szívélyes köszönettel. A hideg, zord, terméketlen, fanyar, keseredett lelkeket, ideges, ön- és másokat kinzókat nyugtassuk, erősítsük, derítsük. A sivár, gazos, szennyes talajban is tud még illatos, színes virág nyilani és édes, harmatos gyümölcs érni. Itt a több termés, a plus.

Az életminimumnál rendszeren többet szokott adni a mennyei Atya. Ha valaki egy ajándékot készít valakinek, kit szeret, — mennyivel több lelki érték jön létre a munka alatt és után, mintha magának tartaná. S így ha ő kap. Egy hat éves gyermekből egy bodzafa puskával esetleg nagyobb és pompásabb lelki emóciókat tudok kiváltani, mint egy aranyruddal. (Az „okos” felnőttnél nem!) Az a kiló cukor vagy darab ruhaszövet különböző lelkiállapot mellett óriási életérték differenciát mutat. Ajándékozzuk egymást. Adjatok bőven — mondja Jézus. Nemcsak az alkalmas időben jött segít-

ség „reális” értéktöbbletről van itt szó, hanem ezenfelül a lelki javak kapcsolatos produkciójáról.

Szerezzünk örömet, erőt, segítséget minden lehetséges módon egymásnak. Örömet s erőt egymásnak! Kölcsönös és nagy gazdagodás ez! A föld hozadék-képessége korlátolt, a léleké korlátlan: tehát sok, sok lelki termést!

Dancsházy Sándor

Iskolai hitoktatás.

Lapunk március 19-iki számában Varga Antal lelkész társunk tollából jelent meg a „Két új §.” című cikk, melyre vártam a kontra véleménynyilvánítást, annyival is inkább, mert már csillag alatt a szerkesztő ur is megjegyezte, hogy „e cikk nem minden felfogásával és állításával ért egyet.” Azt hiszem, ezen szerkesztői megjegyzés többségi vélemény kijelentésnek tekinthető.

Mivel azonban tudom, hogy vannak Varga Antal felfogásával tartók, szükségesnek tartom az ellenvélemény bővebb indokolását.

Az idézett cikk írója a ref. egyház hitvatásterü fennmaradásához első lépésnek tartja azt, hogy a *hittant a lelkészeknek kell tanítani az iskolában.*

Isten őrizzen attól, hogy ezt törvényben mondja ki a zsinat! Nem azért, mert akkor vége lenne az egyesek által szívesen és elég gyakran hangoztatott lelkészek kényelemszeretetének, hanem azért, mert akkor igen sok helyen anynyi eredménye se lesz a hitoktatásnak, mint jelenleg.

Jelleglegi egyházi törvényeink szerint a felekezeti iskolák az egyház veteményes kertjei és mindenestől az egyház testéhez tartoznak. Felekezeti tanítóink az egyház belső hivatalnokai, nekik ép olyan egyházas életet kell élniük, mint a lelkészcsaládoknak. Kevesebb iskolai végzettséggel, de ugyanazon hittal, egyházas érzülettel kell felfegyverzeteknek lenniük felekezeti iskoláinkban, hogy „tejnek italával” táplálhassák az elemi iskolai tanulókat, mint a lelkészeknek teológiai képzettséggel, hogy taníthassák a felnőtteket már sokkal erősebb eledelekkel.

Azt megengedem, hogy a nem felekezeti tanítóképzőkből kikerült „tanítók nagy százaléka nincs tisztában a *vallás lényegével*,” de nem is ez a legfontosabb, hanem az, hogy már a családi körből hozott-e magával kellő utatvalót, hogy

felekezeti tanító lehessen? Van e ref. ker. hite, benső vallásos lelkülete? Ha ez a köszikla megvan, akkor ez megtanítja, hogy mit és hogyan kell tanítani egyházunk érdekében. Ha ez nincs, akkor emberi bölcselkedés, tudálékosság utvesztőjére téved és ha alkalom nyílik rá, az atheismus posványába kerül, mint fájdalom, ezt több kántortanítónál tapasztaltuk a forradalom után, akik nem átalították újságokban fitogtatni az ő szabad gondolkodás módjukat a vallásra és főként a hitoktatásra vonatkozólag.

De ne általánosítsuk a kivételeket!

Balgatag gondolkodású ember az, aki azt vallja, hogy a lelkész munkája csak a templomi ígehirdetésre és a közbeeső funkciók elvégzésére szorítkozik. Aki ezt állítja, az azt is állíthatja, hogy a családapa kötelessége, a család fenntartására szükséges pénz előteremtése bármilyen módon, a családanyáé a főzés és feltájalás. Más semmi.

Pedig az igazán családjáért élő apának és anyának éjjeli és nappali szakadatlan gondoskodásban telik el élete.

Jó pap holtig tanul. Ujjából tudományt egy ember se szophat. Sohase volt előttem tekintély a „hasból” vagy politikai vezércikkekben predikáló lelkész. Több hirnévnek örvendő, előkelő tisztsegeket betöltött ugynevezett nagypap, hallottam már — **nem előre rendezett ünnepeken** — úgy prédikálni, hogy sok farusi gyülekezet lelki tápláléktól üresen maradna extemporizálásuk után.

Tehát az ígehirdetést ne kényszerítsük leszállani arról a magaslatról, amelyen eddig állott és a gyülekezeti hit érdekében kell állnia.

Egy-egy nevezetesebb temelésen vagy

esketésen igen sokszor vannak más vallásúak, vannak olyanok, akik a lelkésznek templomi tanításaira — hogy így fejezzem ki magamat — nem kíváncsiak.

Egy-egy ilyen funkció — ide szűgyen, oda szűgyen — nekünk egy napi gondolkodás, készülődés eredménye.

Ki merem mondani, hogy 800 lelken aluli, egy tanítós iskolában se tudna a lelkész olyan eredményt elérni lelkész teendőinek szűkebb keretek közé való szorítása nélkül, mint a felekezeti tanító; népesebb gyülekezetekben, több tanítós iskolákban pedig egyenesen lehetetlenség kívánatnék a lelkésztől.

A cikkirónak azon állítását se írom alá, „**hogy az iskolák államosítása után a vallástanítás kötelessége egyenesen a lelkészekre hárul.**” Az ősök buzgósága és áldozatkészsége majdnem minden egyházközségben megvetette az alapját annak, hogy ha majd nem lehetnek felekezeti tanítóink, akkor is lehessenek **ref. hitoktató kántoraink.** Az a lakás, az a kántori föld, konventió újabb áldozatkészséggel lehetővé fogják tenni, hogy a lelkész egyházépítő munkálkodásában ne maradjon teljesen magára.

Csak az egyházi felsőbb hatóságoknak elsődlegesen figyelmeztetni kell, hogy képezze, a ref. kántortanító képzőnek minél előbb való felállítására. Nem a kormánnyal paktálva, hanem a gyülekezeti tagokat felkészítve. 4—5 tanítós iskolában egy vallásos szellemben nevelt kántor-hitoktató munkája többet érhet, mint a többi, állammal paktált képzőből kikerült tanítónak együttes munkája.

Varga kollégámnak azon állítását se írhatom alá, hogy „**A hittan tanítása**

mellett az ének tanítását is a lelkésznek kell végeznie.”

Igaz, hogy végtelen nagy szerencséje a lelkésznek és a gyülekezetnek egyaránt, ha a lelkész jó énekes. De ez külön isteni adomány. A teológiára lépő ifjutól eddig sohase kívántatott próbaéneklés. Mint különös véletlent említem fel, hogy a dunántúli ref. egyházkerületnek egymásután három — általam ismert püspöke közül tudtommal egyik se volt énekes és a jelenlegi szlovenszkói dunánin-neni se az.

Az egyik aranyszavu és tollu történéssz, a másik kiváló bölcsész és főrendiházi bátor, meggyőző szavu szónok, a harmadik héber és görög nyelvtudós volt, de tudtommal egyik se volt tagja a konventi énekügyi bizottságnak. Az már még is csak viszás tövény lenne, mely megengedné, hogy a lelkész püspök lehessen, de piripócsi pap ne

Igenis ki kell mondani a törvényben, hogy a kántor hitoktató vagy tanító minden egyházközségben köteles énekkart szervezni és vezetni. Kántoré az ének, papé a predikáció, énekes könyveinkben való teljes jártasságot feltétlenül meg kell kívánunk felekezeti tanítóinktól vagy kántor-hitoktatóinktól, de hogy felettébb otthonosak legyenek „a vallás lényegével” ez egyéni hit mellett majdnem felesleges. A tudás és a hit közül Pál apostol is a hitnek adja az elsőseget.

Tehát én a két új §. közül az első se-nmiesetre se kívánám törvénybe iktatni. Ha majd időm és kedvem engedi, kifejtem, hogy miért nem kívánom a másikat se.

Boross Kálmán
zsinati pötttag.

Levél a szerkesztőhöz.

— I Péter II. 9. —

Nagytisztelű Lelkész ur! Ez év eleje óta vagyok olvasója a Református Egyház és Iskola című lapnak, melynek azóta minden szánát nagy figyelemmel olvasom. Egyik számában egy cikk jelent meg, melynek írója a többek között azt írja, hogy úgy volna jó, ha e lapot nemcsak a lelkészek járatnák, hanem egyszerű egyháztagok is minél többen, hogy minél többen szóljanak hozzá vallásos kérdésekhez az egyháztagok is.

E cikk ösztönzött engem e levelem megírására. Bocsásson meg, Nagytisztelű ur, ha levelem terjedős, de röviden, egynehány szóval tudom papírra vetni gondolataimat, mert én nem tanultam „írni”, mindössze csak az elemi iskolát végeztem el. Így írásom újságban való közlésre nem igen alkalmas, de egyszerű szavakban mégis szeretnék hozzászólni a mostani vallásos kérdésekhez, bárha csak magánlevélben is.

Általános az a vélemény, s azt nemcsak a lelkészek, hanem mi egyháztagok is mondjuk, hogy református egyházunkban a hitélet ellanyhult, s egyházunk tagjaiban nincs meg az a mély vallásosság, amelyen elődelinkben volt. Az egyháztagok nagyon elvilágiasodtak s nem törődnek egyházukkal; vallástalanokká, hitetlenekké lettek.

Megállapítani kívánom, hogy ez nem új keletű, ezt nem közvetlen a háboru okozta, hanem már visszanyulik évtizedekre; csak nem érezte azelőtt az egyház a hatását. De a háboru és az ezt követő évek valóságos lelki vadságot teremtetek az emberekben.

Negyven éves vagyok. Aradmegye Borossebes községében születtem. Visszaemlékszem gyermekkori éveimre, midőn az elemi iskolába jártam. Nekünk, nagyobb fiuknak vasárnap templomba kellett menni, mert a tanító ur megparancsolta. Én szíves örömmel teljesítettem e parancsot, mert szerettem énekelni s orgonát hallani. Azonban a hívek — bár elég népes gyülekezet — nagyon gyéren voltak a templomban, sőt vasárnap délután legtöbbször senki sem volt, aminek a gyerekek nagyobb része örült, mert a tanító ur haza eresztett bennünket, miután így nem volt Istentisztelet.

Akkor nem tűnt ez fel nekem; mert hiszen az én szüleim is ritkán jártak a templomba, leginkább csak nagy ünnepek. Midőn az elemi iskolát elvégeztem, szüleim mesterségre adtak s tanoncveim eltele után kiléptem a nagy világba. Bárha ilyenformán nagyon vallásosan nem neveltetem is, még sem voltam rosszabb s vallástalanabb, mint a többi átlagifjatal ember. Templomba ezután is szorgalmasan eljárta; nem annyira ugyan lelki szükségből, mert akkor azt még nem éreztem, hanem inkább szórakozásból.

Összejártam Magyarország nagyobb városait s mint iparos segéd, tagja lettem a szocialista szakszervezetnek, ahol rendszeres szokás szerint tudományos felolvasásokat s vita-estélyeket rendeztek s szervezetekben tagadhatatlanul sokat tanultam s mohó vággyal olvastam az egyetlen könyvtárait, így hiányos ismereteimet gyarapítottam.

Igy kerültem Debrecenbe is, ahol öt évig dolgoztam. Ott már fejlettebb egyetemi életet találtam. Azt már hallottam, hogy Budapesten van ref. ifjusági egyesület. Na, gondoltam, Debrecenben, abban a kálvinnista Rómában is lesz. De nem volt, talán ma sincs. Azonban itt még jobban gyarapítottam ismereteimet; ott teljesen megismerkedtem a szocializmus jó és rossz oldalával. Esténként a szakszervezetben jeles tanárok, orvosok s tudósok tartottak felolvasásokat. Ahol különösen János Zoltánnak, Debrecen jeles lelkészének felolvasásai vorzottak.

Debrecenben egy kocsigyárban dolgoztam a Hatvan utcában s dolgoztam ott egy fiatal ember is, aki baptista vallású volt. Többeket s így engem is főlészöllített, hogy menjünk el a baptista imaházba. Végre egyszer elmentem. Ének s ima után egy egyszerű nap számos ember felállt a szószékre, a bibliából egyrészt felolvasott, ezután beszélt s elmélkedett felette. Azt az estét sohase felejttem el. Szinte forduló pontja lett életemnek. Pál levele 5-ik részéről beszélt egyszerű, ke-

Vetített képek és az egyházi bálok.

Cimnek elég szokatlan a két tárgynak ilyen módon való összekapcsolása, de hát olyan időket élünk, amelyben nem lehet ez feltűnő, mert csakugyan gyakorlatban van mindakettő. Jobban mondva az egyiket most igyekeznek bevezetni egyes lelkészek, míg a másikat jobb volna már teljesen elhagyni.

Református egyházunk mindig bátor zászlóvivője volt a művelődésnek, a haladásnak s e téren igyekezett megkeresni és megválogatni azokat az eszközöket, amelyek arra valók voltak, hogy az emberi szívet nemesítsék, az elmét világossítsák. A műveltség korszakában, melyben a legnagyobb rombolást végezte az ember a lelkiélet terén, meg kell ragadni minden eszközt, amellyel az emberiséget ismét vissza lehet téríteni a Krisztushoz. Feladata ez a református egyháznak is, még pedig jobban, mint bármely más egyháznak, mert „ecclesia semper reformári debet.”

Ha a vetített képek bemutatásával, a mellé fűzött magyarázatokkal, meg lehet ragadni a lelkeket, oktatást lehet adni a tudatlannak, gyönyörűséget szerezni az ismeretlen jártasnak, akkor miért ne vezetnők ezt be az egyháziasságot előmozdító eszközök közé. Akit az ilyen vetített képes előadás anyagi oldala érdekel, az is meg lehet elégedve, mert biztosítja a jó bevételt bármely célra. Nem szólva arról, hogy az erkölcsi tőke mennyit gyarapodik egy ilyen estén. Leikéleg megújulva, szellemileg fel frissülve távozik minden megjelent, nem pedig bágyadt, félig lecsukódott szemekkel, összetört szívvel és ki tudja milyen emlékekkel.

resetlen szavakkal. Hirdette, hogy nekünk is ugy kell viselkednünk, mint illik a szentekhez. Azután többször is elmentem s e közvettlen beszédek hatása alatt nagy lelki változáson mentem át. S elkezdtem gondolkozni azon, hogy hogy van az, hogy a ref. egyházi beszédek eddig hidegen hagytak, míg ez egyszerű emberek predikálása egész valómat betöltötte?!

Ekkor jöttem rá arra, hogy azért volt üres a mi templomunk otthon, de aránylag Debrecenben és másutt is, mert lelkészeink egyházi beszédeiket úgy szerkesztik meg, hogy azt az egyszerű nép nem igen érti meg. Így a lelkész fáradságos munkája kárba vész, mert a tanult osztály még úgy sem jár a templomba.

Nem akarom én is azt a bizonyos *inget* emlegetni. De... az a vasárnapi egy órai Istentisztelet semmiképen sem elegendő, nagyon szükséges más eszközökkel is munkálkodni a hívők lelki életében.

Rövid idő múlva Makóra mentem nagybátyám látogatására. Szerda este volt. Azt mondta nagybátyám nekem: Ócsém, nem jönnél-e el te is velünk a Bethániába? Kérdeztem: Mi az? S elmondta, hogy az egy ref. egyület, hol szoktak hétköznap is istentiszteletet tartani. Ezt hallva, örömmel mentem. Egy egyszerű földműves házában gyűltek össze mintegy ötvenen, férfiak, nők vegyesen. Benkő Viktor akkor még mint ifju segédlelkész

Nekünk eggyel több okunk van rá, mint másoknak, hogy ne nagyon bálozzunk. Hiszen minden fillérre szükségünk van. Nincs és nem is lehet módunkban, hogy amikor 10—20 kor. belépti díjjal szaporítjuk a jövedelmet, ugyanakkor 100 kor.-át dobjunk a dorbézolás asztalára. Gondoljuk el, hogy a mellett, amikor egy egy egyház szaporítja a maga pénztára jövedelmét, vajjon nem kellene-e áldozni az egyetemes egyházért is. Van-e annyi pénzünk, hogy így tékozzunk az egyházi bálok idején s ne gondoljunk arra, mennyire semmivé, szegényekké letünk, mint egyetemes református egyház. Sötétnek látom a jövőt, mert népünk köztönyös az egyházzal szemben. Csak arra áldoz, a mi testi gyönyört nyújt. A bál meghívók olvasása gyönyörűséget okoz, de ha egy roskadó templom megépítésére felhívás, kérés jelenik meg, ki serken adakozásra. Iskoláink nincsenek; a lelkész és tanítóképzőt minden pillanatban fel kellene állítani, de miből? Nincs pénzünk, szegények vagyunk. A bálok elragadják a gazdag felesleges pénzét, a szegény utolsó fillérért. Látom megdöbbenve, hogy az egyházi bála, mint készíti a gazdag szebbnél szebb öltözékét, mely nagy összegbe kerül és a szegény utolsó tyukját is viszi hóna alatt a piacra, mert az eladónak vagy a serdülő fiúnak a bálban ott kell lenni.

Hitbeli testvéreim! Azt gondoljátok, hogy ez méltó hozzánk, református keresztyénekhez? Hát a lerombolt Sion így épül meg? Ilyen uton soha; hanem pusztulást kell várunk magunkra. Szeressétek meg a vallásos estét, mely szívet-lelket egyaránt mémesít. Keressétek azokat a szórakozásokat, melyek a vallásos életre

vezetnek. Ezekre áldozatok pénzeteket s ha még marad, akkor ne a dorbézolás asztalán szórjátok széjjel, hanem adakozzatok azokra az intézményekre, amelyek megépítésére oly égetőszükségünk van nekünk reformátusoknak. Avagy nem látjátok a nyomorúságot, melyben vagyunk?

Nem, ezt nem mondhatja senki sem, mert meglátszik az. Kénytelen vagyok Nehémias próféta szavalt idézni, mely soha olyan napvet rázóan nem hangzott felénk, mint napjainkban. „Ti magatok látjátok, mely nagy nyavalyában vagyunk... jertek, építsük meg Jeruzsálem kőfalait, hogy ne legyünk ezután gyalázatosak (II. 17.) Tudom, hogy sokaknak fülébe nem hat el a bibliának szava sem, mert nem keresik a helyeket, ahol ezt meghallanák, nem szerzik meg a lapokat, a melyekről leolvashatnák. Mindez pedig onnan származik, hogy a nem lelkészek igazán semmit sem törődnek az egyház szomorú sorsával. Egy egy frázis elhangzik egyik másik vezető állásban lévő férfiu ajkáról, de ennél többet nem tesznek. Még oda sem terjed ki figyelmök, hogy legalább tájékozódást szerezzenek hivatalos lapunk útján helyzetünkről. Hát én bátor vagyok megkérdezni e cikk keretében — a nem lelkészek nagy többségétől, a vezető állásban levő világi uraktól s mindazoktól, kik egykor a református egyház egyik sakramentumában, a keresztségben részesültek, *mikor fognak már cselekedni, a lettek mezejére lépni, mikor hagyja el ajkukat a válsz: „keljünk fel és építsük meg.”* (Neh. II. 18)

Siposs Imre
lelkész.

vezetése mellett. — Az áldott orvos közeleg — című ének eléneklése után egy tag imádkozott, nem előre betanult imát mondott, hanem úgy, ahogy a szíve s lelke sugalta. Azután egy másik bibliát olvasott fel s ahoz sokan hozzá szóltak, mindenki a saját felfogása szerint, azután ismét ének és imával véget ért.

A hallottak nagyon megörvendeztettek. Ime, ez az, amire nekünk valóban szükségünk van. Hétköznap is esténként össze gyülekezve a lelkész vezetése mellett, bibliai tárgyak felett eszmecsere folytatni, hogy vallásunkat jobban megismernénk, hitünkben erősödnénk. Akkor nem szükséges a baptistákhoz vagy más szektákhoz fordulni lelki kielégítés végett, mert megtaláljuk a mi vallásunkban. Krisztus és az apostolok is így cselekedtek, Kálvin és a többi reformátorok is. Vissza a bibliához. Olvassuk, azt tanulmányozzuk. Éppen ezért szinte megdöbbenve olvastam lapunk 12-ik számában azt a cikket, melyben az is írva van, hogy — annak meddő és céltalan feszegetése és vitatása helyett, hogy ludtollal vagy bambusznáddal írta-e Habakuk próféta a könyvét, többet ér, ha az ifju megtanulja, hogyan kell hangjegyből az éneket énekelni és erre mást is megtanítani.

Nem vitatom el, hogy az ének szükséges, mert Istenhez emeli és vidámitja a lelket. De hogy a bibliát szükségtelen volna tanulmányozni... de nem, nem

írom le gondolatomat. Hiszen hitünk alapja és fundamentuma a biblia. Éppen ezt kell nekünk legfőképen olvasni és tanulmányozni. S különösen szükséges a bibliát theologusainknak ismerni. Mert ha ők nem ismerik, hogyan fogják azt annak idején mint lelkészek magyarázni hiveiknek?!

Később Budapestre kerültem, ott már akkor nagy és eredményes munka folyt. A Bethánia-egyletben alakult élő keresztyén szövetség hathatósan működött. Tartott külön-külön a férfiaknak, nőknek, ifjaknak, leányoknak bibliai órákat. Mily édes megnyugvás töltötte el lelkemet, amidőn Isten Szent Leleke által megtanultam könyv nélkül, szabadon imádkozni. És midőn az egyület akkori elnöke, Dr Szabó Aladár egy alkalommal, midőn csak mi ketten voltunk, leborulva imádkozott velem, szinte éreztem az Isten jelenlétét. Éreztem, hogy akkor értem életem forduló pontjához, amit megtérésnek nevezhetünk. Tudatára ébredtem bünyös voltomnak és már akkor majdnem sirtam. S azóta a mai napig sokszor érzem bünyös voltomat s tapasztalom, mily nehéz az élet küzdelmeiben Jézusnak nyomdokát követni. S bebizonyosodott előttem, hogy Jézus kegyelme nélkül semmiképen sem ldvezülhetek. Azóta már nemcsak szórakozásból mentem a templomba, hanem lelkem vonzott oda.

(Folyt. köv.)

Események—Feljegyzések.

Az abauj-tornai egyházmegyei lelkész-értekezlet május hó 3-án tartotta az új államalakulatban első közgyűlését Kassán, a ref. egyház tanácstermében. Jelen voltak Idrányi Barna esperes, 20 lelkész és egy tanító. Idrányi Barna esperes szívélyesen üdvözli az egybegyűlteket, méltatja a lelkészértekezletek fontosságát, szükségességét és elrendeli az értekezleti elnöknek a megválasztását. Ez azért vált szükségessé, mert a volt abauji egyházmegye keretei kisebbedtek, a töredék tornai egyházmegye pedig az abauji egyházmegyéhez csatlakozott és most e két töredék egy szerves egésszé alakult, abauj-tornai egyházmegye név alatt. A közgyűlés egyhangú lelkesedéssel régi elnökét, Oláh Pétert magyarbódi lelkész-tanácsbíróvá választja meg elnökéül, kit ezen tisztségre mély tudása, megnyerő egyénisége miatt talált a legméltóbbnak. Elnök az őt mindenkor jellemző közvetlenséggel köszöni meg a megtiszteltetést és elrendeli a jegyző és a pénztárnok megválasztását. Jegyzővé egyhangúlag S. öke István körtvélyesi lelkész, Pásztor István bárczai lelkész pedig könyvtárnoknak és pénztárnoknak lett megválasztva. A tisztikar megalakulását követte a tárgysorozat kimerítése. A tárgysorozat első pontjaként szerepelt az egyházlátogatás kérdése. Többek hozzászólása után az az általános vélemény alakult ki, hogy meg kell óvni az egyházlátogatást a sablontól, hogy megszokottá ne váljék a gyülekezetek előtt. Indokoltá teszi még a nem gyakori egyházlátogatást az a körülmény is, hogy évről-évre vajmi kevés, vagy ugyszólván semmiféle változást sem fog észlelni az egyházlátogatás az egyházak belső életében és így eredményes, irányító munkát nem is lesz képes végezni, annál kevésbbé siker elérni különösen ott, ahol erre szükség volna. A megszokottság közömbössé teszi a lelkeket, míg a ritka alkalmak mindig ujdonságok, amikor is a meggyőző érvék a legtöbb esetben termékeny talajra találnak. Ezeket mérlegelve közgyűlés a kétévenkinti egyházlátogatás mellett foglalt állást, melyet esperes ur maga kíván megejtetni. Lengyel József szindi lelkész, em. főjegyző a visitatio végzésének mikéntjéről tart alapos felolvasást, melynek közgyűlés hivatalos lapunkban való teljes közlését határozza el. Tartalmának ismertetésével éppen ezért nem is foglalkozom. E felolvasással kapcsolatban Gönczy Gábor kassai lelkész-tanácsbíró a vallásos estélyek mélyítése címmel értekezik, amennyiben a jövőben egyházmegyénkben a vallásos estélyek rendezése egybekapcsolatnék az egyházlátogatással, a hívek bevonásával és különösen a gyermekek szerepeltetésével, akik mintegy odakötő szálai az egyháznak. Ilyen vallásos estélyekkel felrészhatjuk a híveket a hétköznapi közömbösségből, a hatás sok esetben fog megnyilvánulni. Programot is nyújt az e téren már tapasztalatokat szerzett lelkész ur. Közgyűlés ezután az egyház és állam szétválasztásának a kérdésével foglalkozott. Több véleményt hallottunk az idősebb, tapasztaltabb lelkész társainktól

e tárgyról, a melyeket összegezve az volna a konkluzió: igyekezzünk a népet úgy magunkra vonni, hogy az egyház és állam szétválasztása ne találjon minket készületlenül: neveljük hiveinket a vallásosság élesztésével: az esetleges elvesztett bizalmat szerezzük vissza türelemmel, mely egyike a legszebb erényeknek. A teológia akadémia felállítása tárgyában megállapítást nyert az az általános vélemény, hogy a felállítás életkérdés. Addig azonban, míg a teológia papokat kibocsáthat, mindkét egyházkerület hasson oda az illetékes kormányköröknél, hogy Magyarországból pótolhassuk a hiányt. Végezetül sajnálattal konstatálta a közgyűlés, hogy anyagi erők hiányában vallásos irodalmunk holt pontra jutott. Itt sürögősen cselekedni kell. Lépéseket kell tenni a kormánytól, hogy a magyarországi vallásos protestáns irodalom Slovenskó könyvpiacain is fellelhető legyen. Ezzel az értekezlet véget is ért. Az egybegyűlteket lelkiükben megerősödve és tapasztalatokban meggazdagodva széjjel oszoltak.

Kozár Sándor
ref. lelkész.

HIREK.

— A komáromi ref. egyházmegyéhez tartozó kamocsai ref. egyház az elrendelt egyházmegyei tisztségekre a következőképen szavazott: Egyházmegyei gondnok Sütthő István egyházker. tanácsbíró; világi főjegyző: Dr. Szijj Ferenc polgármester; vil. tanácsbírák: Dr. Szijj Ferenc, Osváld Kálmán, Pap Elemér, Tóthkárolyi Lajos, Szegheő József. Lelkeszi tanácsbíró: Rácz Elemér magyarországi lelkész.

— A ruszinszkói lelkészek és egyházak államsegélyére vonatkozólag az ungvári tanügyi referátus egyházügyi osztályától nyert értesüléseim alapján tudósítom a lelkész urakat, hogy a f. évben postán kapott fizetéseik és segélyeik a következő címeken lettek kiutalva: *jan. elején*: I. negyedévi járulék (kongrua, korpótlék, családi pótlék); *jan. végén*: 1920 nov. 1—1921 dec. 31 ig havi 240, összesen 3360 kor. szükségsegély és 1500 + 500 kor. drágasági, illetve bevásárlási segély. (A drágasági segély a kongruát kiegészítette a következő száz koronáig, pl. 750 kor. kongrua után 800 kor. drágasági segély járt.) *Apr. 1 én*: II. negyedévi járulék (kongrua, korpótlék, családi pótlék és 1000 kor. személyre szóló ruhasegély) s *apr. közepén* 240 kor. 1920. október havára utólag kiutalt szükségsegély. 1922. évre a családi ruhasegély családtagonként (feleségre is) 1400 korona már megjött, de csak akkor lesz kiutalva, ha az esperesi hivatalok pontos kimutatást nyújtanak be minden lelkész családi állapotáról a referátushoz. Ugyancsak f. évre a havi 240 koronás szükségsegély kiutalása iránt felterjesztés ment a kultuszminisztériumba, elintézéséről annak idején értesíteni fogom hiv. lapunk utján a lelkész urakat. — Az egyházi adócsökkentési segély ügyére nézve a referátusnak az az álláspontja, hogy az a jövőben egy összegben és csak akkor lesz kiutalva, illetve kifizetve, ha a ruszinszkói egyházi főhatalóság (hol van még?) az összes egyházak eddig is el-

vezett ilyenmü segélyeiről pontos kimutatást nyújt be a referátushoz s a segély szélesztása és elküldése szintén e főhatóság hatáskörébe fog tartozni. Ha valamelyik lelkész fentirt segélyeket meg nem kapta volna, vagy hiányosan kapta meg, vagy pedig a múlt évről van még hátralékban valamelyes segélye, vagy fizetése, forduljon teljes bizalommal az ungvári ref. lelkészi hivatalhoz, vagy közvetlenül hozzám. (Talán az esperesi hivatalokhoz? Nem tanácsos törvényeink rendelkezéseit saját magunknak figyelmen kívül hagyni. Szerk.) Györke István ref. s. lelkész.

— Egyházmegyei közgyűlés. A gömői ref. egyházmegye f. hó 9-én tartotta Tornaján tavaszi rendes közgyűlését, mely a népesebb közgyűlések közül való volt. A lelkészi és tanítói testület nagy számmal volt képviselve. A közgyűlés lefolyásáról jövő számunkban hozunk részletes tudósítást.

— Szállingózó hírek. Több oldalról értesültünk arról, hogy a lelkészi fizetések állami rendezése céljából az ág. hitv. ev. lelkészek már régebben elkészítették, illetékes helyre be is adták, a lelkészek fizetésének rendezéséhez szükséges adatokat. E hírek szerint úgy van tervbe véve, hogy a lelkészi fizetés a középiskolai tanárok fizetésével legyen egyenlő; a szükséges pausz összeg már meg is van. Ugyane hírek szerint a róm. kath. egyházi vagyont nem veszik el, hanem megfelelő összeggel kártalanítják a többi felekezeteket is. — Ha e híreknek csak egy csekély része fedné is a valóságot, sok megjegyezni valónk volna. Így azonban csak figyeljük, hogy mi bizonyul a hírekből valónak.

Szerkesztői üzenetek

B. V. S.—i. A négy közleményt megkaptam. Valószínűleg levelet fogok írni. — B. E. Nyitra. Félévi előfizetési díjat megkaptam. — P. Gy. F.—d. A múlt egész évi és a f. félévi díjat megkaptam.

Kiadó: A református egyházkerület.

A kiadásért felelős: Réz László.

KÓRAI LAJOS ÉS HORNYÁNSZKY
VIKTOR KIADÁSÁBAN MEGJELENT ÖSSZES REFORMÁTUS ÉS LUTHERÁNUS

Jma- és énekes-könyvek

VALLÁSOS, SZÉPIRODALMI MŰVEK STB
UGYSZINTÉN P. CZINKE ISTVÁN KON-
FIRMÁCIOI KATÉJA RAKTÁRON:

FUCHS JÓZSEF
KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN ROZSNYÓN.

Viszonteladónak nagy árkedvezmény!

Nyomatott Gömöri Zoltán nyomdájában Rozsnyón

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
 Éves díj 60 K Negyed évre — 15 K
 Fél évre — 30 K Egyes szám ára 1 K 20
 Megjelenik minden vásárnap.

Felölős szerkesztő
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Rozsnyón, a református lelkész hivatalban, hová a
 kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges
 reklamációk küldendők.

Áldozó csütörtök.

A ker. vallásnak legiltokzatosabb ünnepe az áldozó csütörtök. Az evangelisták egyértelműleg, de csak röviden annyit mondanak, hogy Jézus felvitették a menybe. A csudálatos ténynek körülményeit nem részletezik. Mintha csak azt akarták volna ezen szüszavú kijelentéssel mondani: vagy hiszed Jézusnak istenfiuságát, isteni küldetését, vagy nem.

Ha hiszed, akkor vigasztalásodra szolgál magának Jézusnak azon biztatása, hogy „Az én Atyámnak házában sok hajlékok vannak. Elmegyek néktek helyet készíteni.” (János evang. XIV: 2) Ha pedig a te hited nem tud diadalmaskodni a te testi okoskodásod felett, akkor keress magadnak nyugvó pontot a földi világban, melynek dolgait a rozsdá és a moly megemészti, melynek kincseit a tolvajok kiássák és ellopják. (Máté VI:20.)

A dogmák széttagolják az embereket, mint a különböző párt és szakszervezeti szabványok. Minél részletesebben körülírják, hogy kinek mit és hogyan kell hinni, a pártegység, pártérdek céljából minő elveket kell vallani, miket kell betartani, mikhez kell ragaszkodni: az ember és ember közé annál erősebb válaszfalat emelnek, annál kevésbé munkálják az emberiség közös boldogulását, annál inkább szítják az emberek között a gyűlölködést.

Engem kielégít, engem megnyugtat, engem boldogít az evangélisták szüszavú bizonyágtétele: Jézus felvitették a menybe. Sokszor állottam koporsó mellett, mely mikor letéetett a sir üregébe, mintha a boldogság egész világa tétéetett volna a sötét göröngyök alá. Minő jól esett ilyenkor feltekinteni, felsóhajtani. „Ahol én vagyok, ti is ott lesztek.” Sohase szeretett az senkit, aki ezen Jézusi szavakban nem talál vigasztalást.

Mikor csalódnunk terveinkben, mikor kár ér ott, ahol előmenetelünket reményeltük, mikor a legönzettelenebb tetteinkért guny és mellőzés jutalmunk, mikor a világ, az élet, az emberek igazságtalanságai, mikor az érdemeink üldözése, a

színes habbuborékok felemelkedése már-már életuntakká, fásultakká tesznek bennünket: óh, akkor olyan jól esik az a tudat, hogy az élet nem más, mint nagy kötelesség, aki ezt a kötelességet nem önző látszalból, de magasabb megbízatásból teljesíti, annak jutalma nem a föld mulandó dolgaiban, nem az emberektől, hanem az égben trónoló Istentől van.

De mégis van az áldozó csütörtöki csudálatos eseménynek egy megkapó, tanulságos jelenete. Az t. i., mikor a jó tanítómesterüktől megfosztott tanítványok, mintegy delejes álomba merülve néztek Jézus után és ezen szózatot hallották: „Gallileabeli férfiak, mit állotok, nézvéen a menybe?” (Csel. k. I. 11.)

Ezen szavakkal teltre hívtak. Kitarító, félelmet nem ismerő, egyetértő, haláltól sem rettenő, önzetlen, nemes munkára azokért a magasztos célokért, amelyek égbeszáll mesterük által reájuk bizattak.

Nem elég a sopánkodás, tértlen bámészködés, bamba meghunnyászkodás, hanem aki célhoz akar jutni, annak a cél felé kell törekedni saját magának is.

Boross Kálmán

Indítvány

a Szlovenszkóban és Ruszinszkóban élő magyar protestánsok irodalmi társaságának megalakítása tárgyában, a szlovenszkói ref. egyház Egyetemes Konventjének elfogadásra tisztelettel ajánlva:

Mondja ki az Egyetemes Konvent, hogy a Szlovenszkóban és Ruszinszkóban élő magyar protestánsok irodalmi társaságának megalakítását elodázhatatlanul szükségesnek tartja, s ezért keresse meg a testvér evangélikus egyház illetékes fórumait hasonló határozathozatal s ennek következményeképp az irodalmi társaság együttes megalakítása iránt. Küldjön ki az Egyetemes Konvent egy bizottságot az alapszabálytervezet elkészítésére s az egyéb szükséges előmunkálatok elvégzésére; továbbá az egyházkerületek útján hívja fel az egyes egyházmegyék egyházi és világi vezetőit, lelkészeit és tanítóit, hogy az eszme megvalósítását szellemi habilitásuk teljességével s anyagi hoz-

zájárulásukkal elősegíteni igyekezzenek.

Indokok:

1. Indoklásomban első sorban a kérdésnek egy egyetemes nézőpontból való vizsgálatára hívom fel tisztelettel a Konvent b. figyelmét. Ez a szempont protestáns vallásunkat határozottan s elvitathatatlanul intellektuális karakterűnek mutatja. Ez a karakter egészen sajátos, hiszen reformátoraink egyéniségében gyökerezik. Akinek e tekintetben kételyei lennének, az előtt utalok a vallásfilozófia egy fejezetére: a németországi racionalizmus történetére, mely a gyökérből induló intellektuális irány abnormis kilengésének egyik világos példája. Eme sajátossága praedestinálta a protestantizmust kezdetétől fogva a tudomány s irodalom intenzív művelésére s e tekintetben elég a magyar irodalom történetének ama szakaszára hivatkoznom, mikor csaknem kizárólag protestáns teológusok művelték magyar nyelven a tudományt és irodalmat. Egy szent örökség maradt tehát ránk őseinktől s a mult kötelez bennünket!

Eme kötelezettségünk teljesítésére impulzust adni, anyagi eszközöket teremteni, s helyes irányt szabni az egyesülésben rejülő eleven erő képes csak igazán; s ezért amennyiben a magyarországi protestáns irodalmi társaságtól politikai okok miatt elzárattunk, szükséges, hogy cseh-szlovák területen alakítsunk irodalmi társaságot.

2. A fentebbi egyetemes vonatkozású indokból következményképp folynak a többiek. Szinte frázissá kopott már egyházunk jövőjén aggódók ajkán a panasza prot. keresztyén öntudat meggyengülése, a hitélet meglazulása, a vallásos buzgóság fokozatos alászállása miatt. „Vallási renaissance”-t, „új reformáció”-t sürgetnek a lelkészek s egyházunk belső életét figyelő világiak egyaránt. A bajok orvoslásául, mint biztos remediumot ajánlják a belmissziói munka intenzív gyakorlását. Eredményes belmissziói munka azonban — szerény véleményem szerint — csak egységes és céltudatos irányítás s a szükséges segédeszközökről való gondoskodás mellett lehetséges. A megalakítandó irodalmi társaság egyik szakosztályának az volna tehát a feladata, hogy a belmissziói munkát irányítsa s kísérletet tegyen az igehirdetés módszerének a mai kor igényei szerint való megreformálására, továbbá gondoskodjon vallásos tartalmu füzetek, traktátusok ki-

adásáról, melyek az eredményes belmlesztői munkának — a tapasztalat szerint — nélkülözhetetlen segédeszközei.

3. De halaszthatatlanul sürgős egy irodalmi társaság létesítése különösen akkor, ha a politikai változás folytán elvesztett egyházi kulturintézményeinknek legalább kisérszben való pótlására gondolunk. E tekintetben — azt hiszem — nincs hátra más kivetendő út, mint az, hogy Kopernikus módszerét alkalmazzuk. Ez a csillagász, midőn az égi testek mozgásának magyarázatával nem boldogult, míg abból indult ki, hogy az egész csillagterület forog a szemlélő körül; megkísérelte tehát, nem jobban sikerülne-e a magyarázat, ha a szemlélőt engedné forogni s a csillagok állanának.

Ha mi eddig azt gondoltuk, hogy mint egyenlő jogú állampolgárok prot. kulturintézmények (iskolák, intézetek stb.) létesítésénél az állam jóindulatú segítségével, anyagi támogatására, mint központi erőforrásra biztosan számíthatunk — és csalatkoztunk: próbáljuk meg saját lelkesedésünkkel, buzgalmunkkal, áldozatkészségünkkel, mint gyújtócentrumból kiindulva teremteni iskolákat, intézeteket; látna így könnyebben s hamarabb fog sikerülni. S ha célunk elérésére ez utóbbi utat választjuk, az indítványozott egyesülés összejövetelei, tanácskozásai lennének természetesen kiindulópontjai a hiányzó kulturintézmények létesítésének, már csak azért is, mert gyakrabban összehozná eszmecserére a két prot. egyház legértékesebb elemeit.

4. Végül nem szabad még megfelekezünk egy indokról — s hogy ezt utóljára említem, nem azt jelenti, mintha

motiváló erejét az előbbieknél csekélyebb hatásúnak tartanám.

Meg kell gondolnunk, hogy nekünk ez új hazában nemzeti nyelvünk s irodalmunk művelése tekintetében kötelességeink vannak. S ép ezért a megalakítandó társaság folyóirata is — helyet biztosítva benne a vallásos irányú szépirodalomnak — egyik előfőlöletára kell, hogy legyen ama téves-felfogásnak, mintha e területen nemzeti nyelvünk kulturálja kényelmes nemtörődőségünk, avagy szolgái meghunyászkodásunk miatt a lassu, de biztos elorsvadásra volna kárhóztatva.

Főtiszteletű Egyetemes Konvent! Korántsem gondolom, hogy a fentebbiekben egy egyházi irodalmi társaság létesítésének indokait kimerítettem volna. Nem is volt célom csak a főbb gondolatokat csoportosítani, de ezek alapján is tisztelettel bátorodom kérni indítványom elfogadását.

Csicser, 1922. május 1.

Dr. Magda Sándor

Események—Feljegyzések.

A gömöri ref. egyházmegye tavaszi közgyűlése. Május hó 9-ikén Tornalján tartotta a gömöri ref. egyházmegye folyó évi tavaszi közgyűlését a ref. iskolában. Gyűlés előtt isteni tiszteletre gyűltek a megjelentek a tornaljai egyház ősi templomában, ahol Konkoly István rimaszombati s. lelkész imádkozott buzgósággal.

A közgyűlésen főtiszt. Czinke István püspök ur is megjelent s a felmerült kérdésekre több ízben felvilágosító kije-

lentéseket tett. A közgyűlésen Búzi Márton esperes és Bornemisza Elemér világi tanácsbíró elnököltek. Az esperes buzgó imádsága után az esperesi jelentés következett, mely szomorú képeket tárt elénk a mai kor hitellen életéről, a mammon bálványozásáról, a templomok üresedéséről, a pusztában viszhang nélkül elhangzó ígéről, számos presbiterium kötelességmulasztásáról, ártatlanul börtönbe hurcolt lelkészekről és tanítókról. Rosz időket élünk, rosz csillagok járnak!... A valláserkölcsei nagy sülyedésből való kimenekülésre vezető útra is ráterelte az esperesi jelentés a figyelmet, rámutatván a cúrapiasztorális és a belmissió égető szükségességére; ugy szintén az egyházfegyelem bölcs gyakorlására. Az ártatlanul börtönbe hurcolt lelkészek voltak: Dusza János pelsőczi, Kovács Bertalan rimasimonyi és Kövér Árpád tornaljai lelkészek, a tanítók közül Gál István rimasimonyi helyettes és Osváth György darnyai helyettes tanítók. A közgyűlés meleg órációban részeltette őket, mert tudvalevő, „hogy ha úgy szenved valaki, mint keresztyén, ne szégyenelje azt, sőt inkább dicsőítse az Istent azért! (Péter apostol I. levele IV. 16.)“

Szavazást rendelt el az egyházmegye a megüresedett tisztai állásokra június 15-ig terjedő határidővel. Ugyanis Lukács Géza egyházmegyei gondnok, miután egyházkerületi főgondnokká választatott, levélben bejelentette lemondását. Közgyűlés az ifjusága óta egyházmegyei lelkész és tevékeny szolgálatában álló férfiaknak, a ki először mint jegyző, majd mind tanácsbíró, végül mint e. m.-i gondnok maradandó érdemeket szerzett, lemondását sajnálattal és érdemeinek el-

Levél a szerkesztőhöz

— I. Péter II. 9. — (Vége)

Vége tíz évi segédeskedés után Aradra mentem, önálló lettem, műhelyt nyitottam. Aradon semmiféle vallásos életmozgalom nem volt. A vallásos élet csupán a vasárnapi isentiszteletre szorítkozott. Az ottani lelkész kiváló szónok s nagy gonddal állította össze beszédeit, amit már akkor meg tudtam érteni. Azonban vasárnaponkint ott is kevesen voltak templomban. Leginkább csak egyszerű iparosok és az alsóbb néposztály, pedig az aradi egyháznak vannak nagyszámmal u. n. uri tagjai is, de azokat csak ritkán, leginkább csak nagy ünnepeken lehetett templomban látni. Akkor már jobban kezdtem érdeklődni az egyház ügyei iránt is, mint egyháztag. Érdeklődtem, hogy kik a presbiterei, ki a főgondnoka. Megismertem őket. Megfigyeltem, hogy a presbitériumnak csak három tagja jár rendszeres templomba, a többi, éppen a tanult, vagyis uriosztály tagjai, bizony csak nagyon ritkán. Ugyasintén a főgondnok: V. L. ügyvéd csak nagy ünnepeken volt a templomban látható. Bizony, bizony ez a tény szintén azt bizonyítja, hogy ref. egyházunk tagjai csak névleges keresztyének. Sőt különösen felhív egy U. nevű aradi járásbírónak a távolléte, annyival is inkább, mert az illető Debrecen egyik kiváló lelkészének testvér bátyja.

Hogy ezeknek mi az oka, feleslegesnek tartom fejtegetni.

1914-ben kiűtött a minden képzelélet felülmúló, rettenetes világháború. A háboru első hónapjaiban meg otthon voltam. Háborus mámorban volt egész Arad városa. A felekezetek lelkészei megáldották a háboruba induló ezredeket. Lelkes beszédeket intéztek a katonákhoz, kitarásra buzdítva őket. Egy vasárnap ismét templomba mentem. A segédlelkész predikált. Beszéde háborus tartalmu volt s többek között ezeket mondta: Kedves Atyámfiai, háboru van. A bibliában azt olvassuk a tíz parancsolatban, hogy „Ne ölj.“ Igen; rendes körülmények között ölni nem szabad. Azonban most, midőn édes hazánkat veszély fenyegeti, katonáinkra ez a parancs nem vonatkozik. Mert most ölni és minél többet ölni dicsőség. Hogy ez a beszéd bennünk, akik ezt hallottuk, milyen érzelmeket keltett, el lehet gondolni.

Azon év októberében nekem is a hadsereg szolgálatába kellett állnom. Galgórcra (Nyltram.) kerültem egy hadi gyárba, ahol különféle járműveket készítettünk a hadsereg részére, amely gyár egy nagy részvénytársaság tulajdona. Miután azt láttam, hogy sokáig kell maradnom, a családom oda költözött s ott éltük át a háboru további nehéz éveit. Dolgoztattak bennünket éjjel nappal oly csekély béréért, hogy családomnak és magamnak még a legszükségesebbet sem tudtam beszerezni.

Teljesen lerongyolódunk s hiába volt minden panasz. Aki szólni mert, azt bevonultatták. Mig a tiszt urak, igazgató urak tobzódtak a jólétben, pezsgőzésben, addig nekünk betevő falatunk is szűken volt. Kemény megpróbáltatásokat bocsájított rám az Ur. És nem bírtam kiállni. Hitem megingott az isteni gondviselésben. Eszembe jutottak Marx Károlynak, a híres szocialistának a szavai, hogy a kapitalizmus nem ismer sem Istent, sem vallást, sem nemzeti különbséget, hanem irgalmatlanul keresztül tör minden a profit érdekében. 1917-ben a gyár alapítókjét háromszorosan multa felül a *lissza haszon*, mig a gyárban dolgozó 1000 munkás koplalt és nyomorgott.

De a végtelen kegyelmű Ur nem hagyott végképen elbukni, mert arra a gondolatra jöttem, hogy az, hogy a népek egy kisebb része kényelmes, jólétben éljen s minden földi jóban dustakodjon s mig milliók nyomorogjanak, az nem az Isten akarata, hanem az emberek gonoszsága folytán állt elő. Mert hiszen Krisztus éppen azt mondotta, aki nem dolgozik, ne is egyék. S méltó a munkás az ő bérére. Könnyebb a tevének a a tű fokán átmenni, mint a gazdagnak a menyországba jutni.

S újra meg újra a kegyelem forrásához fordultam, Az Ur megtartott és hiszem, hogy megbocsátotta bűnelmért ismét, kegyelmébe fogadott.

Vége az Ur megsegített, hogy a há-

ismerésével vette tudomásul. Czinke István püspök szintén lemondott egyházmegyei tanácsbírói állásáról s helyének betöltésére szintén elrendeltetett a szavazás. Lemondott az egyházmegye lelkes főjegyzője, Réz László is, miután az egyházkerületi főjegyzőség, a lapszerkesztés és sok más teendő teljesen lefoglalják munkaidejét. Ezenkívül 2 világi tanácsbírói állásra is szavazás rendeltetett el, mert Bátor Balassa Ragályi Ferenc és Diószeghy Dezső világi tanácsbírók Magyarországon lakván és magyar illetőséggel bírván, itt tanácsbírói tisztüknek nem lehetnek eleget. A Dr. Molnár József e. m.-i ügyész Magyarországra költözése miatt megüresedett ügyészi tisztségre Dr. Batta György felelő ügyvéd választotta meg az e. m.-i közgyűlés; Pósa Lajos tanügyi bizottsági elnök helyére pedig — miután nevezett egyh. kerületi tanügyi bizottsági előadó lett, *Abonyi Pál* hanvai lelkészt állította a közgyűlés bizalmába. A tanügyi bizottság világi elnöke *Becske Bálint* jánosii tanító lett. Új tagokból alakítottatott meg a tanügyi bizottság is. A számvizsgálók tagjainak és az egyházmegyei lelkészi és tanítói gyámintézet pénztárnokának megválasztása a folyó évi őszi közgyűlésre halasztatott.

A milyen lehangoló érzéseket támasztott az esperesi jelentés az egyházi és hitéletéről, épenoly szomorúsággal töltötte el lelkünket *Pósa Lajos* tanügyi bizottsági elnök jelentése arról a körülményről, hogy az állam hatóságai úgy szólnak teljesen kivették az iskoláinkat az egyház hatásköréből. A tanterv. a tananyag, tankönyvek nem a mi szellemi gyermekeink többé; a mi jogunk a tan-

termek kimeszeltetésében és a fűtőanyagok beszerzésében merül ki. Az azonban megnyugtató, hogy tanítóink a régi egyházszereteten és a régi kötelességtudásban előljárnak! Ne is feledjék el, hogy „légy hű mindhalálig és neked adom az élet koronáját!” Iskolai autonómiánk sérelmei miatt felterjesztést küldött az egyh. m. közgyűlés a konventre. Hivatalukba beerősítették a következő tanítók: *Özörénybe Fejes István*, *Sziliczére Bodor István*, *Kálósára Vargha József*, *Hubóra Lábos István*, *Páskaházára Biró Kamil*.

Az egyházmegyébe bekebeleztetett Papp József felszentelt lelkész püspöki titkár.

A lelkészegyesület által beterjesztett sérelmeket és 10 pontba foglalt kívánásokat, melyek a hivatalos lapban közöltettek — az e. m. közgyűlés változatlanul magáévá tette és a konvent útján illetékes helyre leendő felterjesztés végett püspök urnak még a gyűlés folyamán jegyzőkönyvi kivonat alakjában átadta.

A sérelmek tárgyalásakor jelentette a püspök ur, hogy Szlovénzskó teljeshatalmu minisztere azt a nyilatkozatot tette, hogy a törvényeinket nem is tudó és nem is respektáló főszoigabírákat utasítani fogja arra, hogy az esperesek által hozzájuk végrehajtás végett beadott ügyeket nem áll jogukban kritika tárgyává tenni. A pelsőci presbiterium és lelkész azon panaszt, hogy a főszoigabírák a jegyzői hivatal útján küldik a lelkészhez a szlovák nyelvű rendeleteket, mint nemzetiségük sérelmét, orvoslás végett a Konvent elé terjesztette a közgyűlés.

Ugyancsak a lelkészegyesület indítványára kifejezte a közgyűlés azon nézetét,

hogy a létesítendő theol. fakultás székhelye Rimaszombat legyen. A theológiai akadémia létesítésére vonatkozó azon fontos indítványt pedig — melyet Dr. Király Kálmán tornaljai állami közjegyző adott be a lelkészértekezletre — a konvent elé terjesztés végett Czinke István püspök urhoz adta be a közgyűlés. A tanítóképző intézet létesítését nemzetiségi és felekezeti szempontból egyaránt szintén létkérdésnek minősítette a közgyűlés; s e mozgalom vezetésére a konventet tartja illetékesnek, azért *Sedivy László* nyitrai lelkész memorandumát is a konvent elé terjesztendőnek véleményezte. A gömöri ref. tanítói egyesület választmányának azon beadványára, hogy vajon az egyházmegyei közgyűlés a Varga Antal lelkész által írt hírlapi cikk után (Ref. Egyház és Iskola) érdemesnek tartja-e a kebelbeli tanítószolgát továbbra is az iskolai vallásoktatás végzésére vagy helyt adva a cikkiró nézetének, a vallás tanítás jogát a lelkészi kar kezébe óhajtja letenni? Réz László indítványára megújította az egyházmegyei közgyűlés ama régebbi határozatát, melynek értelmében a vallás tanítás jó helyen van a jelenlegi tanítószolgá kezében, tehát a vallás tanítást továbbra is reájok bizza. Cikkiró is kijelentette, hogy sérelmesnek nyilvánított nézetét ő nem általánosan értette. Ugyancsak a tanítói egyesület választmányának javaslatára elhatározta a közgyűlés, hogy püspök urhoz felir abból a célból, hogy a püspök ur is és a konvent is hassanak oda, hogy a felekezeti tanítók fizetés és nyugdíjügyei a legközelebbi parlamenti ülészakában törvényhozásilag rendeztessenek; hogy a tanítók állami fizetésüket ne segély, hanem törvényileg

boru végét elértem épségben, egészségben. A háboru elején egy más vallásuak előtt is köztisztviselőnek örvendő római kath. főpap azt mondta, hogy ez a háboru egy acélfürdő, amely megújítást s erkölcsi újjászületést hoz az emberiségnek. S mi lett az eredmény, mit tapasztalunk? A háboruban négy és fél évig ölni, rabolni, gyilkolni tanították az embereket; annyira elvadultak az erkölcsök, hogy példa aligha van rá a történelemben. Mikor kiszabadultak a fegyver alól, mint a vadak, dultak, raboltak mindenfelé. Sok idő telt el, míg a vad indulatot béklyóba lehetett szorítani. S hogy a lelkieken mily pusztítást vitt véghez a háboru ördöge, azt még le sem lehet írni.

Eddigi soraimban magán életemet és lelki küzdelmeimet írtam le. Szeretnék még most arról írni, hogy mi volna a teendőnk jövő lelki életünk s egyházunkra vonatkozólag. Ére azonban emberi bölcseséggel nehéz felelni.

Olvastam egy Amerikában angolul írt s magyarra fordított könyvet, amelynek címe: Az Ő nyomdokain vagy mit tenne Jézus. Az írója egy keresztyén csoport lelki küzdelmeit ecseteli élénk színekkel, akik megfogadták, hogy mielőtt bármit tennének s cselekednének, először véleményét alkotnak maguknak arról, hogy mit tenne Jézus az ő helyükben s aképpen fognak cselekedni. A csoport egyik tagja megjegyezte, hogy kétségben van az iránt, hogy miképp tudja meg, hogy

Jézus mit tenne az ő helyében. Más módját én sem tudom, szót az indítványozó lelkész, mint hogy a Szentlélek segítségével igyekeznünk kell Jézus gondolkodását és érületét megismerni s ha valaki azt mondja, hogy Jézus nem úgy cselekedett volna, az nem baj. Fődolog az, hogy mi magunk legyünk őszinték önmagunkkal szemben.

Ebből a szempontból óhajtom leírni, hogy mit tenne Jézus, ha most itt Szlovénzskón főpap volna — testileg is.

1. Egyházi beszédeit mindig hallgatóinak értelmi szempontjából állítaná össze. Kerülné a fellengős, üres szavakat.
2. A vasárnapi istentiszteleten kívül hétköznap este is, különösen téli időben, tartana imaórákat, bibliavásárlással s magyarázattal egybekötve.
3. Énekkart szervezne, ahol énekeket és szép népdalokat tanítana.
4. Ref. ifjúsági egyleteket alakítana.
5. A gyermekek részére vasárnapi iskolát alakítana.
6. A betegeteket meglátogatná. Ugyiszintén egyes családokat is, különösen az olyanokat, akiket ritkán lát a templomban s ott nekik házi istentiszteletet tartana.
7. Vándor lelkészi állást szervezne, akinek hivatása volna egyes gyülekezeteket meglátogatni s ott a lelkésznek segítenie a fentnevezett intézmények megalakításában. De legfőképpen abból a célból, hogy meglátogassa a szórványokban élő hittestvéreinket minél gyakrabban s ott házi istentiszteletet tartana s az úrvacsorát kiosztaná.
8. Egy központi pénz-

tárt állítana fel s az összes egyháztagok adói oda folynának be. S minden lelkész onnan kapná a fizetését kivétel nélkül a szükséglete szerint. 9. Foglalkozna szociális kérdésekkel, védené a gyengéket, dorgálná az elnyomókat. 10. Egy evangéliumi lapot adna ki legalább hetenkint egyszer, amely körülbelül olyan szellemben jelenne meg, mint pl. a budapesti Mustármag s sok oly cikket hozna, mint kis lapunk 15. számában megjelent „Kire tekintünk?” c. nagyon szép vezércikk.

Ime, főbb vonásokban: ezeket kellene tennünk egyházunk és annak tagjai érdekében és tegyük meg, míg nem késő, mert a tizenkettedik órában vagyunk. Rázzuk fel, ébresszük fel az egyház tagjaiban a szunnyadó hitet! Mert aki ma is tétlenül nézi ezt a borzasztó lelki pusztulást, az vegye figyelembe *Ezékiel XXXIII 6.* és *Zakarías XI. 17.* részét és *II. Timoth. II. 15.*

Nagytisztelendő Lelkész ur! Bocsásson meg, hogy türelmét ennyire próbára tettem és hogy őszintén leírtam gondolataimat.

Ne felejtse el senki sem, hogy egykoron Isten ítélőszéke előtt meg fog kellene állanunk és hiába mondjuk, hogy hát én ezt vagy azt, vagy a papomat követtem. Ott azt fogják mondani: Krisztust kellett volna követned.

Lelkész ur igaz híve

Roznovej Mitic up. Jastrable (Trencsén)
Szabó Kálmán Kovács m.

biztosított javadalom címén kapják s az állami tanítókra vonatkozó paritásos törvény reájok is kiterjesztették. A nostrifikációs vizsga alól ne a 30, hanem már a 20 éven felüli szolgálati évvel bíró tanítók is mentessenek fel. A számvevőszék jegyzőkönyvének és az egyes egyházak beadványainak letárgyalása után az egyh. m. bíróság ülésezett két tanító fegyelmi ügyében. Az egyiket a bíróság a beadott vádak alól felmentette, illetve az Elnökségnek ez ügyben hozott végzését jóváhagyta; a másik ellen pedig delegált bíróság előtt megindítja a fegyelmi eljárást. zl.

HIREK.

— **A Konvent gyűlése.** A szlovenszkói református egyház egyetemes Konventje május hó 17. és 18-án Pozsonyban tartotta alakuló gyűlését *Czinke István* püspök és *Lukács Géza* tiszáninneri egyházkerületi főgondnok elnökleite alatt. E konventi gyűlésnek gazdag tárgysorozata volt. — Jövő számunkban hozunk e fontos közgyűlés lefolyásáról részletes tudósítást.

— **Egyházkerületi közgyűlés.** A dunán-innenti református egyházkerület május hó 16-án Pozsonyban tartotta közgyűlését *Balogh Elemér* püspök és *Szilassy* főgondnok elnökleite alatt. Jövő számunkban hozunk a gyűlésről részletes tudósítást. 15-én a kerület pénzügyi bizottsága és bírósága tartott üléseket.

— **A köztársaság elnöke, Masaryk T.,** mint a CSI jelenti, a prágai Károly-egyetem filozófiai fakultásán tiszteletbeli tanári méltósággal tisztelte meg a fakultás tanári kollégiuma, mit a kultuszminiszter jóváhagyott.

— **Lelkészválasztások.** A *tiszake-reszturi* (Ugocsa m) lelkészi állásra *Csók József*et választották meghívás útján. *Tornyal János* kigyósi lelkészt pedig a bilkei missziói egyház választotta meg lelkészü. A választás alkalmából üdvözljük lelkésztársainkat és Isten áldását kívánjuk működésükre.

— **Esperes lemondása.** *Bertók Béla,* a beregi egyházmegye esperese, munkácsi lelkész, esperesi tiszteről lemondott. Az új esperes megválasztásáig *Szentimrei József* lelkész, mint legidősebb tanácsbíró látja el az esperesi hivatalt.

— **A ruszinszkói „Egyházmegyei Bizottság”** május hó 11-én gyűlést tartott Nagyszőlősen.

— **Az ág. hitv. ev. egyház jelölő gyűlése.** A szlovenszkói ág. hitv. ev. egyház május hó 17-én jelölő gyűlést tartott Trencsén-Teplicen, hogy az állam által megerősített zsinati törvények értelmében megejtsék a jelöléseket a püspökök, a főfelügyelő és kerületi felügye-

lők személyére nézve. Főfelügyelővé dr. *Vanovics János* ügyvédet, a nyugati kerület püspökévé *Zoch Sámuel* modori lelkészt, a keleti kerület püspökévé dr. *Janoska György* lipótszentmiklósi lelkészt, az eddigi adminisztrátorokat, — a nyugati kerület felügyelőjévé dr. *Simkó Lajos* orvost, a keleti kerület felügyelőjévé dr. *Ruman János* zsupánt jelölték.

— **Ravasz L. püspök és a halasiak.** A halasi ref. egyház presbiteriuma egyhangu lelkesedéssel határozta el, hogy a b. e. *Szilády Áron* örökébe dr. Ravasz Lászlót hívja meg. Nagyobb küldöttség járt Thuróczy Dezső főgondnok vezetésével a püspöknél, hogy a meghívást közöljék vele. A püspök azonban nagyon megköszönte a halasiak kitüntetett bizalmát, de a meghívást — amit a küldöttség előre is valószínűleg tudott — nem fogadta el.

— **Új szervezkedés a magyarországi Protestáns Irodalmi Társaságban.** A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság intéző bizottsága ápril hó 6-án *Vargha Gyula* elnökleite alatt ülést tartott, amely ülésen a társaság irodalmi és tudományos munkásságának újból való fellendítéséről fontos és érdekes tanácskozások folytak. Az irodalmi társaság munkájának megindítására az *akadémiai* forma mellőzésével, két osztályt fognak szervezni. Az osztálynak választott tagjai lesznek „*írók, tudósok és művészek*,” ebből az osztályból fog kikerülni a *Protestáns Szemle* szerkesztősége, amelynek fejlesztésére a társaság különösen nagy gondot fog fordítani. Ugyancsak ez az osztály fog minél gyakrabban felolvasó-üléseket rendezni. Ez osztály tagjai autonom testületet alkotnának s tagjalkat önmaguk választanák meghatározott szám nélkül. A másik osztály adminisztratív jellegű lenne a Társaság anyagi ügyeinek intézésére. — E tervek megvalósítása érdekében a Magyar Protestáns Irodalmi Társaság közgyűlést tart rövidesen.

— **Tisza István Tudományos Társaság** alakult Debrecenben, mint értesülünk privátim. E Társaságot a debreceni tudományegyetem tanárai alakították a Tiszántulnak minden irányu tudománycs felkutatása és feldolgozása céljából.

— **Hibalgazítás.** Lapunk múlt számának Hírek rovatában „A ruszinszói lelkészek és egyházak államsegélyére vonatkozólag” címen megjelent közleményünkbe sajtóhiba csuszott be. Tudni illik az szedetett ki, hogy a lelkészek családi ruhasegélye családtagonként 1400 kor. Ez helyesbítenőd; mert nem 1400, hanem csak 400 kor. lesz.

— **Adományok.** A *nagyszálanczi* (Aba-ujm.) ref. egyház 20 kor-t, egy magát megnevezni nem akaró lelkész 40 kor-nát adományozott lapunk anyagi erősítésére. Ez adományokért, mint az áldo-

zatkészségnek bizonyosságaiért, hálás köszönetet nyilvánított a köz nevében. Szerk.

Kiadó: *A református egyházkerület.*

A kiadásért felelős: *Réz László.*

Pályázat.

A hontüzesgyarmati ref. kántor-tanító állásra pályázat hirdetik. Javadalom: 1. Kézpénz: 300 kor. 80 fill. 2. Buza: 20 szapu (20 q). 3. Tüzi keményfa: 3 öl, beszállítva. 4. Három szekér széna (helyette 2 hold rét). 5. Szántóföld: 6 és $\frac{2}{3}$ hold, 1200 □-örelvel. 6. Ó és új temető haszonélvezete felerészben. 7. Urvacsorakor perselypénz. 8. Stóla. 9. Megfelelő államsegély, 10. Lakás: 2 szoba, konyha, zárt folyosó, éléskamra, pince, fáskamra, istálló, kettes sertésöl, gyümölcsös, konyhakert és tágas udvar. A javadalmi jegyzőkönyv szerint mindezekből 100 kor. kézpénz és a 3 szekér széna van felvéve tanítóinak. Kötelesség: I—VI. oszt. és ismétlősök tanítása, kántori teendők, kanonikus órákon és a lelkész akadályoztatása esetén szószéki teendők végzése. Az állás szépt. I-én foglalandó el. Kellően felszerelt kérvények június 15-ig ref. esperesi hivatalhoz Alszószecse, (Bars megye) küldendők.

ORGONA

principál sipok (rekvirált) és javítások megrendelését illetőleg kérem a lelkész és tanító urakat, hogy azt a nyár elején sziveskedjenek feladni, hogy azok a sorrend megtartása és még a meleg időjárás mellett eszközölhetők lehessenek. 1—4

Guna Gyula

Slovensko egyedüli reform. orgona- és harmónium-gyára

PRESOV — EPERJES.

KÓKAI LAJOS ÉS HORNÝANSZKY VIKTOR KIADÁSÁBAN MEGJELENT ÖSSZES REFORMÁTUS ÉS LUTHERÁNUS

Ima- és énekes-könyvek

VALLÁSOS, SZÉPIRODALMI MŰVEK STB UGYSZINTÉN P. CZINKE ISTVÁN KONFIRMÁCIOI KÁTÉJA RAKTÁRON:

FUCHS JÓZSEF KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN ROZSNYÓN.

Viszonteladónak nagy érdeklődésmény!

Nyomatott Gémről Zoltán nyomdájában Rozsnyón

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
 Egész évre — 60 K Negyed évre — 15 K
 Fél évre — 30 K Egyes szám ára 1 K 20
 Megjelenik minden vásárnap.

Felölös szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Rozsnyón, a református lelkesi hivatalban, hová a
 kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges
 reklamációk küldendők.

A canonica visitatio reformja.*)

Ezt az elmefuttatást az az alkalom szülte, hogy a megváltozott idők s világnézet hatása alatt felmerült mindegyre sűrűbben az a vélemény, hogy a can. visitatio intézménye lejárt magát, mert az elért eredmény nem éri meg azt a fáradságot és pénzt, amelyek növekedő arányban hárulnak ugy az egyes egyházakra, mint a visitatio tisztét végző lelkipásztorra.

Ha csak ugy felületesen szemléljük a dolgot, igaza is van ennek a véleménynek. Mindent le lehet tagadni, de azt a tényt nem, hogy az egyes egyházak vagyoni viszonyai, anyagi ügyei megvizsgálását *tökélyre vittük*, egészen a pénztári maradvány természetbeni felmutatásáig és a Néptanítók Lapja előkéréséig. De ez volt aztán minden, tisztelet a kivételeknek! A lelki ajándékok közlésében tudtommal csak az abauji egyházmegye volt az, ahol az egyházlátogatók általában adhortatiókat intéztek a templomi gyülekezethez. Így mivel a köztartozásokat előbb beszédte a dékán, a számadást megrostálta az egyházmegyei számvévőszék, a népiskolát szigorubban megvizsgálta a vil. tanfelügyelő, a kérdésekre a feleletet postán is beküldheti a lelkész, ezért a mai költséges világban nagy pazarlásnak látszik a visitatiót harmadmagával s két lovával együtt egy 24 óráig minden földi jókkal tartani. Így — mondom — természetesen alakult ki az a vélemény, hogy a can. vis. intézménye lejárt magát, vagy ha fentartandónak is vélik még egy ideig, azzal a ki nem mondott intencióval, hogy minél ritkábban történjék az, hogy idővel a csendes feledés tengerébe enyészzen el, mint egy kiélt, lejárt intézmény.

De hát ez nem is visitatio, mondhatjuk rá mi. — Hogy is mondja Idvezítőnk a Máté 23. 23.: Jaj nektek, (kép-mutatató) farizeusok és írástudók, mert megdézsmáljátok a mentát, a kaprot, a köményt és *elhagyjátok, amik nehezeb-*

*) Felolvasított az abaujbornai egyházmegyei lelkészértekezleten. Szerk.

bek a törvényben: az ítéletet, irgalmasságot és a hivséget, pedig ezeket kellene cselekedni és amazokat sem elhagyni.

Mit kell hát még cselekedni?! Ezeknél sokkal többet, azt, ami nehezebbje, ami a Lélek és nem a sablon munkája. Nagyon kedves, igen tanulságos ebben a tekintetben Baksay Sándor kunszentmiklósi lelkész, későbbi püspök tollából eredt rajz: „Eklézsia járás Baranyában,” (amelyet mindnyájan ismerünk, ismernünk kell s így felolvasottnak lehet tekintenem), ahol Horváth Ádám egyhm. gondnok, neves dicséretszerzőnk visitálását írja le az öreg Tormássy püspökkel „a minden rosszról megrovott vagy legalább elhirhadt Baranyában.” — Van ott példa minden bajára a gyülekezeti életnek. Egyik helyen az öreg pappal szemben a gyülekezet szűkkeblű, másutt a tanító ma már hálistennek rég letűnt italszeretete a botránykő, ismét másutt a lelkész hanyag a szolgálatában vagy érzéketlen népe baja iránt, végül ahol az új énekes könyv befogadása iránt eltelik ellenszenvvel a gyülekezet, az őt ma is jellemző konzervatívizmusából kifolyólag. Mesteri megoldása következik e nehéz, kényes ügyeknek, amelyet mindig megtalál Horváth Ádám kuratori bölcsesége, egyháza iránti lankadatlan hűsége, fáradságot nem kimélő ügybuzgósága, világi tekintetekre, emberek személyére nem néző, hitéhez való hűsége.

Ugyanígy adja Baksay fogalmi meghatározását is a canonica visitatiónak, melyet lehetetlen nem idéznem, mielőtt tovább mennék.

„Egy pár öreg ember kocsira ül, hogy megdorgálja a szeleket és lecsillapítsa a tengert. — hetvenhét ecclésia hetvenhét híeféle ügyét, baját megorvosolni, ítéletet mondani ugy, hogy mindkét féi megnyugodjék benne, mert ha az egyik meg nem nyugszik, appellál — *önmagára*. Végrehajtani végrehajtóhatalom nélkül. És törvényt mondani trott törvény nélkül. És a habok engednek nekik! Nem kíséri őket sem hajdu, sem katonaság, nincs kezökben sem bot, sem pallos. Egy láthatatlan vesszővel járnak, mellyel meg-

sujtják a sziklákat, hogy víz ömöljön belőlük. A Mózes botja ez. (Te is curator, én is curator 169. lap. I. kötet. B. S. irod. dolgoz.)

Ma sincs máskép, mindössze az, hogy a bajok megszaporoztak a Horváth Á. korabeliek felett. Vallástalanság, hitetlenség eláradása s ami ezzel együtt jár, a régi egyházi területtől való idegenkedés akkor, mikor újabb, több terhet kíván az egyház külső-belső építése és a Magyarországon maradt intézményeink pótlása. Az államhataiom fenyegető mozdulata az egyházi vagyoni és a vallásoktatás kiküszöbölése kérdésében, az erkölcstelenség, iszákosság szemmel látható térbóditása, a szekták erősödése stb. (A stb. — fájdalom — nem sablonos kifejezés csupán, mert tudjuk, hogy még igen sok veszedelem fenyegeti ezeken kívül is anyaszentegyházunkat.

Tudom nagyon jól, hogy ezeket a legeszményibb kivitelű can. visitatio sem fogja megszüntetni egymagában, hanem a Lélek előbb-utóbb is győzedelmeskedő ereje. De azt meg ki cáfolná meg, hogy ez intézményt is lehet, sőt egyenesen kell ama diadalmas Lélek szolgálatába állítani! — még pedig ugy, mint a Baksay költői lelke, nagy tapasztalata, kormányzó bölcsesége tette azt a multban, — s mint tette az ő utódja, a fiatal Ravasz püspök tavaly szintén Baranyában, akinek nem az volt legnagyobb dicsősége, hogy szinte faluról-falura, óráról-órára fenomenális szónoki babérokat aratott, hanem izzó, egyházszeretettől áthatott szavaira a kösziklák is megindultak, a mint a léptei nyomát is hiven felmutató napi krónika is feljegyezte. Nem adott-e ezzel újabb lökést az egyes kis baranyai egyházakban szerényen, zajtalanul, de annál nivósabban dolgozó, építő lelkipásztoroknak? Nem tette-e fel a koronát azok hosszú éveken keresztül tudatosan folytatott, de nem sok sikerrel biztató, lélekpróbáló cura pastorálisára?

Ezek után tegyük fel már a kérdést: Van-e szükség can. vis.-ra? Van mennél többre, mennél jobbra — adja meg a feleletet a Horváth Ádámok, Baksay Sán-

dorok keze, akik örökölnél fogva, hisz a gyűlésint kénytelenek beszélni a felfüggesztésről. — hi-
szám — Budapestről, ha hal-
laná, hogy mi most e tárgyban egyeztet-
getjük eltérő véleményünket. És ahogy én
ismerem gyülekezeteinket, azok a visi-
tatio fórumát magasabbnak tartják még
mostan is az egyházmegyei bíróságnál,
pedig magunk visitátorok de sokszor ront-
juk annak a tekintélyét, hatalmát, mikor
egy-egy nehezebb, kényesebb ügyet egye-
nesen az em. elé utalunk, lehet, hogy
erőnkét meghaladó volta, de sokszor ké-
nyelemszeretetünk miatt is, no meg néha
talán azért is, hogy „minden emberek
jót mondjanak felőlünk.” Elfeledvén, mit
mond Pál apostol a gal. lev. ben I. 10.
„Bizonyára, ha még embereknek igyekez-
ném tetszeni, Krisztus szolgálja nem
volnék.” (Folyt. köv.)

Válasz Péter Mihálynak.

1. Mióta az államnak letettük a hűség-
esküt, azóta vezető férfaink többször
megjelentek egy a pozsonyi, mint a prá-
gai miniszterium előtt sérelmeink orvos-
lása s a nyomorúsággal küzdő lelkészek
nagyobb mérvű segélyezése végett. A
*Via Dolorosa*n tett utjuk nem járt kellő
eredménnyel; azért javasoltam, mint
utolsó próbát, a lelkészértekezletek bi-
zottságainak Prágában való megjelené-
sét. Távol volt tőlem a bizalmatlanság
ügy vezető férfaink, mint az egyházke-
fűletek és a konvent iránt. Elismerem,
hogy canossai ut lenne biz az, de nem
látok más utat a mérhetetlen nyomoru-
ságunkból való kiszabadulásra. A gyüle-
kezetek lelkének megújítása nem egy
napi, sem két napi munka, hanem hosz-
sú évtizedek kellene, míg lelkesebb
vallásiskolcsi nevelés, gondosabb cura
pastoralis, széleskörű belmissioi tevékeny-
ség és kemény egyházfegyelem által fel-
tudjuk ébreszteni népünk kálviniista ön-
tudatát, egyházszeretetét és áldozatkész-
ségét. De a gyermekeink évtizedekig
reményelhetünk, hogy a lábukról lesza-
kadó cipőcskéket és a szegényes, el-
avult ruhákat ujakkal cseréljük fel. Ca-
hassai utunkat tehát a gyermekeinkért
hozandó áldozatnak tartom, mert a csa-
hassai elöltünk épen oly becses, mint
a zsinati elöltünk és vallásunk Pál apos-
tol szavai alapján: „Ha valaki az
ővértől lökint az ő háznépéről gondot
nem visel, az a hitet megtagadta és a
hitetelleni alábvaló.” Ez szolgáljon
mint szöveg nagyobb mérvű államse-
gélyezésére iránti javaslatomért.

2. A zsinati presbiteri rendszer felfor-
gatásának szándéka szintén távol volt
tőlem. Csúpan azt óhajtom, hogy akkor,
midőn a zsinat, vagy a konvent, vagy
az egyházi köztestület a mi lélekérdéseinkben
lényeges változtatásokat hoz, akkor hallgassa
meg a lelkészértekezletek véleményeit is.
Tudommal eddig meg is hallgatta, mert
az egyházi ügyek a fontosabb javasla-

tokat letették az értekezlet vélemény-
nyezése végett. Ez még nem azt jelenti,
hogy a lelkészértekezleteket, mint új szer-
vet akarnám egyházi közigazgatásunkba
beilleszteni, a régi kipróbált intézménye-
ket pedig elsűlyeszteni. Isten őrizzen meg
ma minket egyházalkutmányunk száza-
dos kőfalainak megbontásától!

3. *Egységes adókulcsnak* a zsinat
által megállapítása nem forogtán fel egy-
házi életünket, mert erre már van pre-
cedens; ugyanis tudvalevő, hogy adó-
segélyezés alá az 1904/1907-ik évi Zsi-
nat egységes adókulcsot rendelt el. A
III. egyh. törvény 11. § a pedig az
egyházmegyének is megadta azt a jogot,
hogy szükség esetén az egyházközséget
az érvényben levő adókulcs megfelelő
módosítására utasíthassa. Ma is fizetnek
a gyülekezetek olyan járandóságokat,
melyeket felsőbb egyházi hatóságok ró-
nak rájuk. p. o. nyugdíjintézeti, gyám-
intézeti, közalapi stb. járulékok. Pedig
ezek megszüntetését ma nem volna taná-
csos a gyülekezetekre bízni. A gyülekeze-
tek javadalmamegállapító joga is egyol-
dalu és korlátolt, mert törvényeink sze-
rint a javadalmat emelni lehet, de le-
szállítani vagy megcsontítani nem. Te-
hát nem egészen a gyülekezettől függ a
javadalom megállapítása. Nem látok te-
hát nagy veszélyt abban, ha a zsinat al-
kotna minden gyülekezetre érvényes olyan
adókulcsot, mely a *terhekkel igazságo-
sabbban rendezné és a régi terheknél
valamivel könnyebb volna.* A régnél
nagyobb egyházi adónak kivételése bor-
taná fel az egyházi életet. Vannak azon-
ban olyan gyülekezetek is — a hol oly
csekély az egyházi adó és ebből kifolyó-
lag a lelkész javadalma, hogy azokat —
ha önként nem hajlandók — egyházha-
tósági rendelettel kellene magasabb egy-
házi adó és lelkészi javadalom fizetésére
rákényszeríteni. De erre csak a zsinat-
nak van joga, mert az E. T. I. 104 §.
I. k. pont és II. c. pontok világosan
körvonalazzák, hogy az *egyházi közte-
herviselés rendezése és a lelkészek,
tanítók s minden egyházi hivatalnok
tisztessége, a kor követelményeinek
megfelelő díjazásáról való gondosko-
dás, illetve legfőbb intézkedés* a zsi-
nat jog- és hatáskörébe tartozik, tehát
nem a gyülekezetekébe. A gyülekezet
tehát csak annyiban minősíthető minden
jog forrásának, hogy minden megbízás
és egyházi tisztség tőle ered a legelső
fokig, de minden egyházi kérdésben, így
a javadalom és adókulcs megszabásában
is nem a gyülekezetet illet a legfőbb jog,
mert ha így volna, akkor alkotmányun-
kat helytelenül neveznénk Zsinat presbi-
terinek, hanem gyülekezet-presbiteri
alkotmányunk kellene nevezni; vagyis
legfőbb hatóság volna a gyülekezet, az-
után a zsinat, konvent stb. A demokra-
tikus államokban is a nép minden jog
forrása, de azért nem a nép hozza a
törvényeket és szabja meg az állami tisz-
viselők javadalmát és az adók nemét
és kulcsait.

4. Hogy a megunt szolgálmányok közül
csak a fabehozatalt kívánám megtartani,
annak az oka, hogy ha a lelkész saját
költségén fogja behozatni a tüzi fáját,

akkor elfogja a fuvarra fizetni a lelkészi
javadalmának legalább is a felét. De még
ugyis kérdéses lesz, hogy fog-e idejében
kapni kellő fuvarost. Népünk előtt a fa-
behozatal is csak olyan megunt, keserves
robot, mint a többi, de ez olyan szük-
séges rossz, melyet nem mellőzhetünk,
mert a tűzifa épen olyan nélkülözhetet-
len, mint a mindennapi kenyér.

5. Hogy az államsegély el nem nye-
rése nélkül a közalaptól kívánám a
legcsekélyebb javadalmu lelkészek se-
gélyezését, oka az, mert ezt megvalósít-
hatónak tartom. De e célra fel kell emelni
a közalapi járandóságokat, igénybe kell
venni az önkéntes adakozókat és meg
kell adóztatni a lelkészeket is jövedel-
mük 1 vagy 2% a erejéig. E címen
befolyó pénzből legalább 100 szegény
lelkészt megmentünk a nyomorúság kar-
jaiból. A hol a gyülekezetek önként haj-
landók a lelkészi javadalom emelésére,
oda nem kell közalapi segélyt folyósítani;
de ilyen gyülekezet — adná Isten, hogy
rossz próféta legyek! — kevés lesz.

Sajnosan esik ezt papírra vetni, talán
taktikai szempontból helytelen is, mert
nem jó minden bajunkat a fórumon szel-
lőztetni, mert az ellenség könnyebben
felismeri kőfalaink repedéseit: de éppen
Péter Mihály szeretve tisztelt kartársam
adott példát számos cikkében az egyenes,
nyílt, őszinte szóra, a taktikázás, a lep-
lezgetés nélküli beszédre. Legyen azért
nekem is megbocsátva, ha belső hely-
zetünkről lelkésztársaim előtt olyan söté-
tét képet rajzoltam, a milyennek látom
a közállapotainkat.

6. Hogy minden 100 vagy 150 lelket
számláló és egymáshoz 1—2 kilométerre
fekvő gyülekezetbe nem kell lelkész, azt
én is vallom. De ez állásokat csak *meg-
üresedés esetén* lehet és kell majd meg-
szüntetni. Mert állásban lévő családos
embereket hivatalukból kitenni nem le-
het és nem is volna humánus eljárás.
Mást tehát nem tehetünk, mint azt, hogy
az államsegélyek felemeléseért megtesz-
sük az utolsó kísérletet, s ha szándé-
kunk nem sikerül, az inséggel leginkább
küzdőket segíteni fogjuk magunk úgy, a
hogy tudjuk. Ez minden esetre méltóbb
lesz hozzánk és kedvesebb dolog az Is-
ten előtt, mintha nyomorultan elhagyjuk
őket veszni az inségnek és részvétlen-
ségnek sivatag útján. Zajdó László

Tudnivalók a vagyondézsma és a forgalmi adóról.

Amennyiben egy a vagyondézsma, mint
a forgalmi adó befizetésének ideje most
van, s amennyiben felettes hatóságaink
ebben a tekintetben nekünk lelkészek-
nek semmi utbaigazítást nem adtak (mert
nem adhattak), jónak látom közölni la-
punkban az alábbi két fordítást a róm.
kath. lelkésztestvéreink érdekét szolgáló
lapból (Duchovny Pastier. Rocnik V.
cislo 1. sz.) amint ezekre történetesen
rábukkantam.

Forgalmi adó.

„Az önálló lelkészek nem kötelesek fi-
zetni forgalmi adót, ami indokolva van
az 1919. dec. 11-iki törvénynek 1. §-
ával. (Törvénygyűjtemény 657. sz. Ezt
minden körjegyzői hivatalban fel lehet

találni.) Ennek a törvénynek a magyarázata az, hogy a pap a népnek és az egyháznak szolgál és nem üz önálló, jövedelmet hozó foglalkozást; érvényes ez a gazdaságára is, mivel a földből eredő jövedelme be van számítva a kongruájába. Hasonlóképpen föl van mentve a járandóságok után kirott forg. adó alól is (fa, termény stb.) Csak abban az esetben tartozik forg. adót fizetni, ha hivatásán kívül üz más, hasznalhajtó foglalkozást (kocsmáltatás, haszonbérlet stb). Ha tehát a papnak forgalmi adóra költetek fizetési meghagyást, adjon be felebezést oda, ahonnan azt kapta, amelyben hivatkozzék a fenti törvényre és indokokra. Aki már megfizette, kérje az adóhivataltól ennek visszafizetését. Ha a kérvénye el lenne utasítva, adja be kérelmét újra a szolgabírói hivatalnak a befizetett forg. adó visszatérítése iránt."

A vagyondézsma.

"Vagyondézsma minden phisikai és erkölcsi személynek fizetni kell, ha a vagyon listja értéke meghaladja a 20000 koronát. A külön fundációk (alapítványok) mind külön egységet képeznek és itt csak rendkívüli esetekben fog kelteni fizetni vagyondézsma, amennyiben az illető alapítványnak (mindegyiknek külön) az értéke meghaladja a 20000 koronát. A templomvagyon és a papi beneficiumok törvényileg fel vannak mentve ezen adók alól. Ha valahol ez a vagyondézsma jogtalanul volna előírva, törvényes indokokkal kell beadni a kézbesítés napjától számított 30 napon belül a felebbezést. Törvénygyűjtemény 309. sz. 1920. ápril 8. án 4. §. 2. rész."

A cikk végén közli a szlovák nyelvű kérvénymintát, mit egy kis utánjárással r. kath. kollégáinktól megszerezhetünk, esetleg közkívánatra később közölhetek is. Hivatkozik itt még a lap az olmtüzi érseknek a prágai vezérpénzügy-igazgatójával lefolytatott levélváltására is.

Abaujszina, (Sena) *Lengyel József*
lelkész.

Események—Feljegyzések.

A szlovenszkói református egyház egyetemes Konventje május hó 17-én tartotta Pozsonyban rendes közgyűlését. Ez alkalommal alakult meg véglegesen. A közgyűlés *Czinke* István püspök, konventi elnök következő — klasszikusan szép — imádságával kezdődött:

Igazságos Isten, gyógyító orvosunk a Te szent Fiadban, az Úr Jézus Krisztusban! Hívó szózatodra gyülekeztünk egybe, a megújuló földdel új munkára indulni, a lelkekben új életet támasztani: de úgy meg-megcsüggedtünk, úgy elhal bennünk a szív s olyan félve mozdul benne az új élet csirája.

Mi még mindig a Golgothán állunk, Istenünk s tekintetünk arra a kőszirra tapad, mely elnyelte előlünk a mi nagy reménységünket, eltemette mindazt, ami nekünk szent volt, mi szívünknek legárgább volt ezen a világon.

Pedig már üres a sir; láttuk. Tud-

juk, hogy Te győztél! Már ama nagy hajnalhasadás, a husvéti szent virradat pirossága mosolyog vissza szívünkre, de mi azért még mindig szomorú ábrázattal vagyunk, mint az emmáusi tanítványok. Olyan nehéz magunkhoz térni a szörnyű megcsüffoltatás után, mely hitünket érte; olyan nehéz hinni a feltámadásban.

Ó, örök Szeretet, jelenj meg közöttünk! Hiszen neked zárt ajtó és bezárkózott szív nem akadály, hogy beléphess rajta. Mutasd meg lázongó szívünknek a te sebeidet, hogy gyűljünk meg tőle; emeld megdicsőült arcodra a mi szomorú arcunkat, hintsd mennyei balzsamot a mi sebeinkre ezzel a bátorító, élettámasztó igével: „Békesség tinéktek!”

S félelmünk mindjárt széled.

És lelkünk eme szózatától,

Mint harmattól

A hervadt virág, éled. Amen.

Lukács Géza világi Elnök — rámutatván a Konvent jelen ülésének nagy fontosságára s megemlékezvén sajnálkozással arról, hogy a Ruszinszkó területén levő reformátusok képviselőjét még most sem üdvözölhetjük a Konventen, végül szíves és meleg szavakkal üdvözölvén a megjelent tagokat — a gyűlést megnyitja. A Konvent világi jegyzői állása — a *Finkey* Ferenc dr. dunáninneni vil. rendes tagnak az államból történt eltávózása következtében — megüresedvén, jelen gyűlés tartamára felkérte a jegyzői teendők végzésére *Mohácsi* János dr. dunáninneni vil. póttag. — Egyházi elnök jelentette, hogy — tekintettel a Konvent jelen ülésének rendkívül fontos tárgyaira és arra, hogy a Konvent tagjainak száma alacsony — behívta a póttagokat is — s amennyiben nem rendes tagokat helyettesítenek, tanácskozási joggal. Jelentette egyházi elnök továbbá, hogy a szlovenszkói református egyház egyetemes Konventjének — részint hivatalból, részint a két egyházkerület közgyűlése által megválasztva — tagjai a következők: *Dunáninneni* egyházkerület részéről: *Balogh* Elemér püspök, *Szilassy* Béla főgondnok, *Patay* Károly barsi esperes, lelkészi rendes, világi rendes tagság megüresedett, *Sörös* Béla losonci lelkész, lelkészi s *Mohácsi* János dr. világi póttagok. — *Tiszáninneni* egyházkerület részéről: *Czinke* István püspök, *Lukács* Géza főgondnok, *Idrányi* Barna abauj-tornai esperes, *Péter* Mihály gálszécsi lelkész, lelkészi rendes-, *Szalay* László abauj-tornai em. gondnok, *Tornallyay* Zoltán mérnök-földbirtokos világi rendes-, *Réz* László rozsnyói lelkész, *Pataky* Pál ungtarnóci lelkész lelkészi pót-, *Kovács* László dr. rimaszombati ügyvéd és *Bernáth* Zoltán ungi em. gondnok póttagok. Konvent mindkét jelentést tudomásul vette, valamint azt is sajnálattal, hogy *Finkey* Ferenc dr. és *Bernáth* Zoltán bejelentették konventi tagságukról való lemondásukat s így az illető egyházkerületek új tagok választására hívtak fel.

A Konvent jelen ülésére megjelentek és igazoltáltak: *Czinke* István és *Lukács* Géza elnökökön kívül *Balogh* Elemér püspök, *Szilassy* Béla főgondnok,

Patay Károly esperes, dr. *Mohácsi* János, *Sörös* Béla (póttag), *Idrányi* Barna esperes, *Péter* Mihály, dr. *Kovács* László, *Réz* László (póttag), *Pataky* Pál (póttag). A jegyzői teendőket ellátták: *Péter* Mihály rendes lelkészi jegyző és dr. *Mohácsi* János vil. helyettes jegyző.

Az eként részlegesen megalakult Konvent gyűlése elé mindenek előtt *Czinke* István püspök terjesztette nagyon értékes, valamikor valóban történelmi kutforrás jelentőségű, elnöki jelentését az egyetemes egyházi ügyekben eddig tett lépésekről. E jelentésből egyes részeket szóról szóra, egyes részeket pedig, melyek a közérdeklődésre nagyobb igényt tartanak, tatalmilag emeljük ki — a következőkben:

„Főtiszteletű Konvent! Az élet erősebb, mint a teoriák, — szerencsénk. A tudósok épügy, mint a diplomaták tanácsba ülnek s elveket fundálnak ki, amelyekkel megpróbálják gazdasba kötni az eleven életet, de az élet, mint egy nyíratlan Sámson, mint a csepűt rázza le magáról a köteleket, ... mert élni kell s elvekből és fentartásokból nem lehet megélni.

Sokáig ültünk mi is a babiloni vizet mellett elvi tétlenségben, csodákra várva, de dicséretünkre legyen mondva, nagy és szent célok érdekében; míg egyszer megdöbbenve vettük észre, hogy az élet nem állt meg azért, mert mi megálltunk és álmodó várokozásunkkal éppen nagy és szent céljainkat veszélyeztetjük.

Tehát szabadítsuk ki lelkünket az elvek és csüggedések bélyeiből s Isten nevében kezdjünk új munkához.

Több, mint egy esztendő telt el, Főtisz. Konvent, míg magunkhoz tértünk s bár, mint a következőkből megítélhető, azóta mindent megtettünk, amit csak ember megtehet, még ma sem birtuk helyrehozni, amit az alatt az egy év alatt mulasztottunk.

Valószínű, de nem bizonyos, hogy ügyeink hamarabb konsolidálódnak, ha két hivatalban levő püspökünk a megszállás után véglegesen Szlovenszkón marad s nem viszi hajóját csendesebb vizekre: de mindenki korlátlan ura és birája a saját elhatározásának s csak a maga lelkiismeretének tartozik számadással.

Révész püspök ur különben a megszállás évének, 1919 nek vége felé, azaz október 8-ikán és 18-ikán tapogatózó levelet intezett nem *Simkovic* kormánytanácsoshoz, hanem titkárához, *Stunda* Istvánhoz, aki református egyházunkat egyedül képviseli az egyházi referátusban s akit ebben a bizalmi állásban Révész püspök ur hozzájárulásával alkalmaztak. *Stunda* I. levelet közölte hivatali főnökével, aki sietett rá válaszolni okt. 23-án, 1904/1. sz. a."

Ez után részletesen, okmányok be-mellékelése kíséretében foglalkozik a jelentés a *Simkovic* kormánytanácsossal folytatott levelezéssel s tárgyalással, továbbá a szlovenszkói két egyházkerület belső mozgalmával, a törvényes személyi államsegélyek kiutalásának kérdésével és nehézségeivel. 1920. dec. 5-én Szlovenszkó teljhatalmu miniszteréhez

fordult Czinke I. püspök s megkérdezte, hogy: „mi tervök van velünk s mi lesz a mi közegyházi intézményeinkkel, amelyek az elszakítatás folytán elvesztették a magyar egyház és magyar állam támogató kezét?” — Erre hosszabb válasz érkezett, amelynek lényege az az ötlet, amelyhez kötötte a kormány elismertetésünket.

1. A szlovenszkói református egyház önálló megszervezése, maga választotta püspökökkel, konventtel, s teljes szakítással a magyarországi egyetemes egyházzal.

2. Ez a szervezkedés a zsinaton viendő keresztül s az itt alkotott törvény a köztársaság elnöke által szentesítendő.

3. Valamennyi egyházi tisztviselő részéről a hűségi fogadalom letétele.

4. Egyházi tisztviselő csak állampolgár lehet.

5. Az itt élő szlovákok külön egyházmegyebe tömörítendőek, szlovák istentiszteleti és közigazg. nyelvvel.”

Nyomban közölte Czinke I. püspök a miniszterrel, hogy a külön szervezkedés már meg is történt s aztán megindult a memorandumkészítés, a Pozsonyba, Prágába utazgatás. Ezek eredménye: a régi államsegélyek kiutalása — az 1919. 1920. évekre esedékeseken kívül, melyeknek kiutalását előbb azon a címen tagadták meg: hogy annak idején fel nem vették lelkészeink, utóbb azon a címen, hogy csak a fogadalom letételének időpontjától jár, így kapták a többi felekezetek lelkészei is.

Az elnöki jelentés pragmatikusan foglalkozik a lelkészképzés, a tanítóképzés, a középiskolák létesítése és fentartása ügyében tett működésének előterjesztésével. Ugyisint a nyugdíjintézet dolgával. Ezek az ügyek is sok levelezést, kérést, járás-kelest igényeltek, míg legalább valami ígéretet biztosíthattak s az ígéret némi részét beváltották.

„Éppen e tekintetben jöttek segítségünkre — írja az elnöki jelentés — ez újabb aggodalmakkal kezdődő év elején amerikai presbiteriánus testvéreink, illetőleg azoknak követeként Rev. Kenneth Miller newjorki és Laky Zsigmond newbrunswicki lelkésztársaink, hogy rólunk a tenger tulsó határaitra hírt vigyenek és hatalmas nemzetük és egyházuk befolyását és anyagi erejét a mi megoltalmazásunkra és megerősítésünkre rendelkezésünkre bocsássák.”

Több ízben tárgyalt a Konvent elnöke, egyetemes egyházunk egy pár vezető egyéniségének jelenlétében, az amerikai küldöttekkel, amely tárgyalásoknak jótékony hatása volt s hisszük, lesz különösen. Rev. Miller személyesen is eljárt egyházunk érdekében Pozsonyban, Prágában a minisztériumokban s különösen a lelkész- és tanítóképzés és a gimnázium létesítése és fentartása ügyében ért el részünkre pozitívnek tetsző eredményeket. A jelentés értelmében tárgyalt az elnöki püspök — csaknem közvetlenül a konventi gyűlés előtt — prágai kormányfővel is — sikerrrel bíztató eredménnyel. A következő szavakkal fejezi be Czinke I. püspök terjedelmes elnöki jelentését:

„Ime, ítélt. Konvent, főbb vonások-

ban az eddig tett lépések erőtelen rajza. Lelkiismeretem nyugodt, hogy amennyi gyenge erőmtől tellett, annyit — Isten segítségével — megcselekedtem. Vetsünk ha nem érik is, itt-ott már zsendülni kezd. Helyzetünkről a köd, mely idáig megülte, helyylel-közzel már kezd felszakadozni. — — —

Csak türelem, testvéreim, és az az erős kálvinista meggyőződés, hogy a világon semmi sem történik az Isten tudta és akarata nélkül. Ő tud a mi megaláztatásunkról s a mi értékeket ez a küzdelem termel lelkünkben, Ő azokat javunkra fogja írni s épp azok által fog bennünket megváltani, mert ez volt velünk szent célja és akarata. (Vége köv.)

HIREK.

— **Megsemmisítették Sulyok püspök választását.** A Kassai Naplóból vesszük át a következő hírt: Mint Nagyszolontáról jelentik, a román kormány értesítette a Királyhágó melléki református egyház vezetőségét, hogy az egyházkerület megalakítását el nem ismeri. Ennélfogva Sulyok püspököt, Domahidy főgondnokot és a többi egyházi és világi tisztviselőket kizárja állásukból. A minisztérium az egyházkerületbe kormánybiztossá Szabolcska Mihályt, a temesvári költő papot nevezte ki.

— **A magyar tanítók utánpótlásának az elégtelensége Szlovenszkóban.** Rá kell mutatnunk arra a körülményre, — írja a „Lidove Noviny” — hogy manap a magyaroknak Szlovenszkóban csupán az evangélikus egyházközönségi tanítóképző áll a rendelkezésére. Tekintettel arra, hogy Szlovenszkóban tekintélyes számmal van magyar nyelvű községi elemi és polgári iskola, a magyar tanítók utánpótlásának az elégtelensége miatt megtörténhetik majd, hogy a magyar községek kérni fogják azt, hogy Magyarországból hívassanak meg tanítókat. Miután a magyar egyházközönségek úgy is tervbe vették magyar tanítóképzők felállítását, a „Lidove Noviny” szerint, a legcélszerűbb az volna, ha maga az állam létesítene és tartana fenn egy magyar tanítóképző intézetet.

— **Az iskolai szünidő.** A prágai jelentés szerint, az iskolai nagy szünidő a nép-, polgári-, kereskedelmi-, ipari- és szakiskolákban július 1-vel kezdődik és szept. 1-ig tart.

— **A magyarországi felekezeti jogakadémiák egyesítése.** A Híradó értesülése szerint Budapestről jelentik: A kultuszminiszternek az egyházi főhatóságokhoz intézett leirata következtében, hogy a felekezeti jogakadémiák közül csak egyetlen utalhat ki államsegélyt (az állam nehézz pénzügyi helyzete következtében) a kecskeméti hódmezővásárhelyi és sárospataki református jogakadémiákat egybeolvasztják. — Az egyesített jogakadémia székhelye még nincs eldöntve.

Kiadó: *A református egyházkerület.*

A kiadásért felelős: *Réz László.*

Pályázat

a hubói református egyház kántortanítói állásira. Fizetés: 5 kat. hold szántóföld és rét, 21 köböl buza, 24 m. tűzélőfa, 5 drb. marhalegejitési jog, 66 kor. az egyház pénztárából. Az államsegély kérelmezve lesz. Pályázati határidő: július 17. Az állást szeptember 1-re kell elfoglalni. Ref. lelkészi hivatal Hubó, u. p. Tornaia, Gömörmege.

Pályázat

a fornosi ref. kántortanítói állásra. Javadalom: Lakás (3 szoba, konyha kamra s melléképületek) természetben. 13 kat. h. 95 négyszögöl szántó és 4 kat. h. 680 négyszögöl rét, 282 négyszögöl kert haszonélvezete. 6 drb. legeltetési jog. 10 köböl őszi vegyes termény. 600 kor. fapenz. Földek adóját negyedrészen egyház fizeti. Törvényszerű államsegély. Kötelesség: kántori szolgálat, 6 vegyes osztály és ismétlők tanítása. Lelkész szükség esetén helyettesítése. Fogadalmat tett vagy teendő ref. kántortanítói oklevéllel bíró református férfi tanítók kellően felszerelt kérvényei a ref. lelkészi hivatalhoz június 29 ig küldendőek. Az állás mielőbb, de legkésőbb f. é. szept. 1 ig elfoglalandó. Fornos up. Munkács. Beregmege.

ORGONA

principál sipok (rekvirált) és javítások megrendelését illetőleg kérem a lelkész és tanító urakat, hogy azt a nyár elején sziveskedjenek feladni, hogy azok a sorrend tartása és még a meleg időjárás mellett eszközölhetők lehessenek. 2—4

Guna Gyula

Slovensko egyedüli reform. orgona- és harmónium gyára

PRESOV — EPERJES.

KÓKAI LAJOS ÉS HORNYÁNSZKY
VIKTOR KIADÁSÁBAN MEGJELENT ÖSSZES REFORMÁTUS ÉS LUTHERÁNUS

Ima- és énekes-könyvek

VALLÁSOS, SZÉPIRODALMI MŰVEK STB
UGYSZINTÉN P. CZINKE ISTVÁN KON-
FIRMÁCIOI KATÉJA RAKTÁRON:

FUCHS JÓZSEF
KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN ROZSNYÓN.

Vizonteladónak nagy árkedvezmény!

Nyomatott Gömöri Zoltán nyomdájában Rozsnyán

Református Egyház és Iskola

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előszerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ.

Főmunkatárs: SÖRÖS BÉLA.

Előfizetési díjak:

Egész évre — — — 60 K	Negyed évre — — — 15 K
Fél évre — — — 30 K	Megjelenik minden vásárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Rozsnyón, a református lelkész hivatalban, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

Pünkösd.

Lélekemelő, gyönyörű történet volt, mikor a tanítványok mindnyájan együtt valának és megtelének Szentlélekkel és kezdének beszélni, amint a lélek adának nyilatkozniok, mindenkinek a maga nyelvén.

Azok a párthusok, médek, mesopotámiaiak, judeaiak, egyiptomiaiak, czirénebeliek, krétaiak, arabok csodálattal hallgatták őket és ámulattal kérdezték: „*avagy nem mindnyájan galileusok ezek és miképen van, hogy halljuk őket mi, valamennyien tulajdon nyelvjárásunkon, amelyben születünk?*“

A lelkesedés tetőpontra hágott, mikor Péter apostol szólott a körülöszönlő sokasághoz. A mindenütt megjelenő irigyek, saját érdekkörüket féltők gúnyolódva mondanak: „*Édes borral teltek el!*“ Amit meghallván Péter apostol, így válaszolt: „Nem részegek ezek, mint ahogy ti véletek, hanem ez az, amit már Joel próféta megjövendölt: „az utolsó időben kitöltök az én lelkemből minden testre és prófétáinak a ti fiaitok és leányaitok és a ti ifjaitok látomásokat látnak és a ti véneitek álmokat álmodoznak.“ (Ap. csel. II.) A következmény az lett, hogy azonnal megkeresztelkedtek mintegy háromezeren és ezekből lett az első kereszttyén gyülekezet.

Pünkösd tehát a lelkesedés és lelkesítés ünnepe.

A magyar nemzet történelme telve van pünkösd-i eseményekkel. Nincs egyetlen más ünnep vallásos ünnepeink között, melynek lényege annyira megfelelne a magyar ember egyéniségének, természetének, jellemének, mint a pünkösd. Lelkesedni, lelkesíteni, egy-egy nevezetes napot pünkösd-i ünneppé varázsolni, elfeledtetni a múlt ezer és ezer baját, bánatalmát; elfeledtetni a jelen kínját, gyötrelmét és magesztos célért küzdelemre serkenteni, boldogabb jövőre biztatni, egy-egy szívből szívéhez szólott beszéddel mindenkor lehetett a magyar.

Mikor a még pogány magyarok Árpá-

dot vezérnek megválasztották, felmetszett karjaikból a szent edénybe vért eresztettek, abból ittak és úgy tettek fogadást, hogy: *ahova szerencséd vezetend, mi követni fogunk!*

Mikor V. László halála után a trónkövetelőknek egész légiója állott elő, vajjon Szilágyi Mihálynak nem a pünkösd-i lélek jött-e segítségére, hogy Pesten a befagyott Duna hátán egyhangulag kiáltá a sokaság: „*Éljen Mátyás király!*“

Mikor Mária Terézia ellen saját rokonsága támadott fel és egyetlen reménye már csak a magyar nemzet hűségében lehetett. Ismerve a magyar természetét, a fekete szőnyeggel bevont trónon gyászruhában, karján kis gyermekével megjelent és beszédet intézett az országrendeihez, bizony a Szentlélek jött segítségére, így történt, hogy a jelenlevő rendek esküvel fogadták, hogy: „*Életünket és vérünket felséges asszonyunkért, koronánkért és hazánkért!*“

Mikor Petőfi 1848. márc. 15-én Pesten a „Talpra magyar!“-t elszavalta, mikor Kossuth Lajos a debreceni országgyűlésen ellenállásra szólította fel a nemzetet, a magyar nemzetre Bécsben ki-mondott halálos ítélettel szemben, mind a pünkösd-i léleknek a munkája volt, mely, miként ezredével ezelőtt, úgy munkálkodik ma is a szívekben.

Ott munkálkodik a Szentlélek ereje magános szobánkban, műhelyekben, gyárakban, a természet templomában csak úgy, mint az Isten kézzel csinált hajlékában, de minden egyesnek arra kell törekednie, hogy az emberi önzés, hiúság, a testnek indulatai meg ne rontsák a Szentléleknek erejét.

Saját nagyjaink lelkesedéssel telített beszédeit nem említve, ki ne tapasztalta volna már, hogy sokszor más nyelvű, nemzetiségű, vallásfelekezetű vezérek beszédét hallgatva vagy olvasva felkiáltunk: „*Miképen van, hogy halljuk őket mi, valamennyien, tulajdon nyelvjárásunkon, amelyben születünk?*“

Boross Kálmán

A canonica visitatio reformja.

— Vége. —

Hogyan gondolom hát én a vis. reformját?

Először is annak időponjával legyünk tisztában. Erre az évben nincs más alkalom faluhelyen, mint a január hó vége és a febr. hónap. Földmivelőkből álló gyülekezeteinknek ilyenkor ugyyszólván semmi elfoglaltsága. A zord idő is házba — a befelé való szemlélődésre, a saját lelkünkkel számvetésre utal bennünket ösztönszerűen. Lélektanilag is, practice is megokolt tehát ennek az időszaknak a megválasztása. Ellene vethető egyetlen érv, hogy nem kellően fűtött szobák miatt betegség fenyegeti az Isten-országára ügyében fáradozó apostolokat. Ez azonban egy kis házigazdai figyelem mellett ma már, még a fűtőanyag drágasága mellett is, el fog esni. (Hiszen, ha akadna még ilyen figyelmellen házigazda, ott a büntetés, el kell küldeni visitátornak olyan diocoesisbe, amely hideg vendégszobáiról közismeretes.) Előnye azonban ez időpontnak az, hogy a templom gyülekezete ilyenkor legbiztosítottabb. És hát mégis csak ez a legfőbb dolog!

Én a visitáció érkezési idejét jelezném egy külön levélben az egyház gondnokának is, (Propaganda!) hogy a gyülekezet tagjai mennél nagyobb számban legyenek jelen az iskolában a vallásos estélyen és a templomban az istentiszteleten. Az, ki el nem jön a lelkész hívására, eljön a kurátoréra, mert — én minden egyes gyülekezetben a vis. megkezdése estélyen egy családias jellegű, meghitt, később bizalmas beszélgetéssé átváltozó összegyülekezést terveznék.

— Az énekvezért a presbiteriumnak irt levélben felkérném, hogy akár iskolai, akár férfi, vagy vegyeskar egy vallásos irányu énekkel nyissa meg azt, a helybeli lelkész imádkozzék, azután mutassa be az em. küldöttségét a gyülekezet tagjainak. Az egyh. látogatók aztán a maguk között megállapított vagy felosztott repertóriumukból hoznák elő azokat, a melyeket a gyülekezet lelki éhségének csillapítására a legalkalmasabbnak látnak. (Régi szép kálvinista szokások. Bolsevista szellemű helyen: Ravasz dr.: A socialismus evangéliuma és az evangélium socialismusa Ismétlő iskolások és mindennapi iskolások szavaltatai stb.) azután mikor a hangulat lelkes, még a lassan melegedő szívek is kezdik hétéköznapi ruhájukat levetkezni, bátran rá-

térhet a visitáció a gyülekezet egyes ügyeinek, foglalkozásainak megbeszélésére, arra folytonosan ügyelve, hogy a vezetés fonálát magától elvenni ne engedje. Így eléri az egyházlátogató azt is, hogy közvetlen érintkezésbe jut a gyülekezet tagjaival. A lelkesebb egyháztagokkal való beszélgetés itt válnék gyümölcsözőbbé a többi még nem eszmélő egyháztagok számára. A vis. egyszerű bezáró imádsága, az Isten a mi reménységünk, vagy gályarabok, éneke elénekélése után emelkedett, nem mindennapi hangulatban oszlnék széjjel a gyülekezet; szinte készen áll a másnapi vetésre a lelkek talaja.

Vacsora után, mikor a gyűl. angyalai együtt egyedül maradnak, következnek a dolog nehezebb része: az illető gyülekezet lelkészének a működéséről való számonkérés. Ez nézetem szerint elengedhetetlen feltétele volna a helyesen véghez vitt és lefolytatott tökéletesebb can. visitációnak, természetesen „a képmutatás nélkül hit” szeretetteljességével és őszinteségével. Ennek a számonkérésnek az a jó oldala is meglesz, hogy találkoznunk fog a visitáció néha olyan lelkipásztorral is; a hol, hogy is mondja egyik énekünk: Maga a bíró lesz a vádolattott, de hát ebből is az anyaszentegyháznak lesz meg a haszna, alázatosságra, önmagunk helyes megismeréséhez szoktat, nem ültetvén fel a visit. sem a csalatkozhatatlanság és tökéletesség kényelmes, és biztos olymposi felhőjére. Erő és teherpróba lesz e beszélgetés mindkét félre nézve. Erőnyerés annak a becsületes pásztornak, a kinek ilyen ünnepi órákban ritkán van része; de veszszöfútás, ki csak béres, de nem pásztor. Már Ezékiel próféta is, János evangélista is különbséget tesz a pásztorok között. Vannak akik önmagukat légtetik, nem a nyáját, a gyöngéket nem erősítik, a beteget nem gyógyítják, az elvesztett nem keresik (Ezék. 34 2, 4.) és vannak pásztorok, a kik életüket adják a juhokért (Ján 10 : 11.) Vagy a mint Ravasz püspök ritka, fensőséges malitiával különbséget tesz köztük: Van „komoly, feketé arcú táltos, a ki lángot gyújt, napba néz, áldozati füstök illanó alakjaival benépesíti a völgyek hives csendjét, — és van „nyomorult bonc, a ki a belékben turkál, a tömeg óhajtasaira lesve, s közben csak a pecsenyészagra figyel.” (Ravasz: Gondolatok 181 lap.) Ez utóbbiaknak ez az esztrengára fogás vagy elveszi minden kedvét a további pásztorokodástól, lehetetlenné válván, elfut eszevesztetten, vagy a komoly magabaszállás csiráját hajtja ki lelkében e beszélgetés, mindkét esetben a lelkészhiány dacára is nyereség az anyaszentegyházra, a célt minden esetben eléri, mit Baksay Jovialis életbölcseisége így fejez ki: A pap ne legyen se szolga, se ur, se német postamester. Hát mi legyen? ! Legyen pap! Apróbb, jellemző kérdések ilyenkorra: — szokott-e naponta 5 percet a saját lelkének és a bibliának szentelni? Mi a véleménye a kátémagyarázásról? Hányszor olvasta már el a lelk. könyvtárból Kálvin Institúcióját? stb.

Könnyebb, de nem helyesebb módja

a lelkész megszámadoltatásának az, amit 113 évvel ezelőtt Eöri Filep Gábor superintendens egzházlátogatása alkalmával az akkori szinai lelkésszel, Beregszászy Pál (Emeljétek fel szíveteket 188. és több dics. jeles szerzőjével) urammal végzett, akinek a pöspök jelenlétében kellett prédikálnia a Héb. lev. 13, r. 17. v. felett. (Engedelmeskedjétek előljárótoknak és fogadjatok szót, mert ők vigyáznak lelkeitekre, mint számadók, hogy ezt örömmel műveljék és nem bánkódva.)

Most már tisztán áll a vis. előtt úgy az illető gyülekezet, mint a lelkipásztor minéműsége, a másnap reggeli istentiszteleten, amelyre este szeretettel most már ő maga meghív mindenkit — nem a vis. történetéről fog elmélkedni, ami épen olyan céltévesztett dolog, mintha predikációmmal a hallgatók akaratát kívánám egy vagy más irányba hajtani s a meggyőzés s ráhatás szónoki s logikai eszközeinek felhasználása helyett a predikálás történetének elmondásával kívánám a célt elérni, sem a legszürkébb általánosság kódébe elmosódó 1. imádkozzál, 2. dolgozzál-féle elmélkedésekkel fogja a hallgatóságot untatni — hanem az evangéliumi sőről, mely ha megizetlenül, hasznavehetetlen, nem jó semmire; a hegyeket is elmozdító hit életformáló erejéről, vagy a sáfárság gondolatát próbálja belevésni evangéliumi és kálvini alapon a most uralkodó bolsevista világnezelbe. Nem rögtönzött beszéd lesz ez, hiszen a can. visitációra már olyan lelkipásztorok küldetnek el, akiknek élettapasztalatuk, emberismeretük, bibliai jártasságuk és hitük, egy emberi élet bölcsesége azt a bizonyos láthatatlan vesszőt, a Mózes botját oda adta már kezökbe. Erősen hiszem, hogy a kívánt hatás, a gyülekezeti egészségesebb közszellem, áldozatkészség felébresztése tekintetében nem maradhat el. Aprólékoságig menő utbaigazításokat e tekintetben nem lehet adni, hiszen az egész a Lélek munkája.

Ezután következnek az iskolában a gyülekezet érdeklődése mellett a vallás- és énekoktatás megvizsgálása, különösen ez utóbbi, mert ma már ritkábban nőnek fel énekelni szerető s tudó egyháztagok, az énekoktatás megrövidítése miatt a többi tantárgyak javára a visitáció lanyhább ellenőrzése folytán.

És végül a presb. gyűlés, ahol már a visitáció a maga tapasztalata után írja be nem a sablonos igen vagy nem feleleteket, de a valóságnak megfelelő észrevételeit, tapasztalatait. Így lesz abból igazán egyházlátogatási jegyzőkönyv, ilyen formában lesz az egyházlátogatás nem sine cura, felesleges teher, áldomásra alkalom, de „az igazság erőssége és oszlopa” (1. Tim. 3, 15), nélkülözhetetlen s áldásos intézmény.

Igaz, hogy nem lehetünk mindnyájan Horváth Ádámok, Baksay Sándorok, Ravasz Lászlók, de ha igaz is, hogy: Az Isten beszéde élő és ható, élesebb minden kétélű fegyvernél, elhat a szívnek és léleknek, az ízeknek és velőknek megoszlásáig, megiltéli a gondolatokat és a szívnek indulatait, úgy igaz az is, hogy mindenre van erőm a Krisztus által, aki engem megerősít és hogy az Isten ereje

erőtlenség által végeztetik el. (II. Kor. 129.)

Igaz, hogy a kegyelmi ajándékokban is, a szolgálatban is különbség van, de ugyanaz a Lélek és az Ur, mondja Pál (I. Kor. 12. 4—5) és csak ezt a visitálni induló Lelket kell felöltöztetni az Isten minden fegyverébe! Az előmenetelt, a sikert az Isten fogja adni.

Ne a can. visitáció apostoli intézményét laposítsuk el, töröljük el teűt, de fogadjuk el, mikor búzdit szent igéje által minket, sáfárokat e szent örökség körül a menyei gazda: „Álljatok hát elő, körülövezvén derekatokat igazlelkűséggel, felöltözvén az igazság mellvasába és felruházvén lábaitokat a békesség evangéliumának készségével, mindezekhez fölvevén a hitnek paizsát, mellyel a gonosz minden tüzes nyilat megoldhatjátok, az idvesség sisakját is felvegyétek és a léleknek kardját, amely az Istennek beszéde.” (Efez. 6, 14—17.) S így elindulva a can. visitáció s kivált ha még szerencsés lehetne kibővíteni magát a mai Horváth Ádámokkal az em. gondnokok s lelkes világi férfiak táborkarából, akiknek jogi tudásuk nagy segítség és tanács, — világi foglalkozásuk dacára egyházas életük és cselekedetük példa, tükör és igazolás lenne a egyes gyülekezetek előtt, azt — hiszem, hogy Isten dicsőségét, magyar kálvini Sionunk erősítgetését fogja az akkor szolgálni mind örökké!

Lengyel József

Események—Feljegyzések.

A szlovenszki református egyház egyetemes konventje a történeti kutforrás-értékű elnöki előterjesztést tudomásul vette s az eddig tett lépéseket s az elnök: püspök eljárásait jóváhagyta, sok fáradozásaiért, kifejtett ügybuzgóságaiért köszönetét fejezte ki. Egyben kimondta, hogy a Csehszlovákia területén fekvő magyar református egyház egyetemes Konventjét véglegesen megalakítja, a dunáninneni és a tiszáninneni egyházkerületek már megválasztott konventi képviselőit igszolja és megbizatusukat 1922. évi dec. 31-ig érvényesnek jelenti ki; az ugyanezen köztársaság területén fekvő ruszinszki gyülekezeteket pedig felhívja az egyházkerülettel való szervezkedésre (akár külön, akár a szomszédos tiszáninneni egyházkerülethez csatlakozva) s konventi és zsinati képviselőinek mielőbbi megválasztására. Elhatározta a Konvent, hogy a folyó évi október hó folyamán zsinatot tart, erre vonatkozólag kérvényt terjeszt a köztársaság elnökéhez, a kormánytól a zsinat költségeire államsegélyt kér, a már készen lévő zsinati előmunkákat, hozzászólás végett, az egyházmegyéknek haladéktalanul megküldi s a beérkezett vélemények egyeztetésére egy bizottságot választott (Elnökség: Idányi B., Péter M., Patay K., dr. Kovács László, Réz L.) Köszönetét fejezte ki Konvent Péter Mihály konventi tagnak azon értékes irod. becsű munka megrásáért, amely az egyházunk állapota iránt érdeklődő itthoniak és a külföldiek informálásának célját szolgálja, amely lefordított szlovák s angol nyelvre is.

Megalakított a konventi bíróság öt taggal, kimondatván elvül, hogy érvényes határozat-, illetve ítélethozatalhoz három bíró jelenléte szükséges. Megalakította a Konvent a szakbizottságokat is. Tanügyi bizottságot egyelőre nem alakít, hanem választott tanügyi bizottsági előadót Sörös Béla losonci lelkész személyében. — *Énekügyi* bizottságot alakított, melynek tagjai Czinke István püspök elnökléte alatt Réz László és Sörös Béla s ehez a bizottsághoz tette át javaslat véggett a Hodossy Béla: Énekvezérek könyvét. *Missiói* (belmissió) bizottságot is alakított Balog Elemér püspök elnökléte alatt, előadóul megválasztván Sörös Bélát, tagokul Szilassy Béla főgondnokot, Dancsházy Sándor, Györy Eiemér és Réz László lelkészeket. A külügyi bizottság egy tagja (dr. Finkey F.) eltávoztván Cseh Szlovákiából, e hely betöltése a következő konventi gyűlésre halasztatott.

Nagy jelentőségű határozata volt a Konventnek az, hogy Rimaszombatban lelkészképző (theologia) főiskolát, Komáromban tanítóképző intézetet állít a szlov egyetemes református egyház, valamint az is, hogy lelkészi nyugdíjintézetet létesít, melynek alapszabály-tervezetét már most felterjeszti a kormányhoz. E határozatok különböző természetű s irányú tanácskozások előzték meg. E helyen is kifejezést adunk annak az általánosan vallott kívánalomnak, hogy ez intézmények létesítése sürgős gyakorlati szükségget képviselnek s már csak ezek érdekében is indokolt a zsinat-tartás.

Nagy fontosságú ügyekben felterjesztéseket, feliratokat készített a Konvent a kormányhoz. Így: felterjesztést intéz az államsegély felemelése iránt és sérelmeink orvoslása iránt. Feliratokat: az 1919—20. évi államsegélyek kiutalása-, a tisztán-inneni adósegély helyesbítése-, az államnyelv és magyar nyelv párhuzamos használata-, iskoláink fentartása és újak létesítése-, lelkészeink és tanítóink illetőségi ügyének jogos és méltányos rendezése érdekében.

A közigazgatási államsegélynek, az egyházkerületek között való megosztását — alapos megfontolás és számítások alapján — elintézte a Konvent. Kimondta elvben, egy Református Irodalmi Társaság alakítását s e tárgyban javaslat készítésével megbizta az énekügyi bizottságot. A „Református Egyház és Iskola” c. lap hivatalos jellegét megállapította, kimondván, hogy a lap az „Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja”, kiadja az Egyetemes Konvent s a lap főmunkatársául megválasztotta Sörös Béla losonci lelkész. Elhatározta a Konvent, hogy az 1923. évre *Naptárt fog kiadni, melyben megjelenteti az Egyetemes Naptárt is.* A Naptár szerkesztőiül megválasztotta Réz Lászlót és Sörös Bélát. Foglalkozott, a Konvent egy tudományos teológiai folyóirat s egy Néplap kiadásának a kérdésével is: azonban e tárgyban még megállapodás nem jött létre; csupán a tudományos folyóirat kiadására vonatkozólag mondta ki elvben, hogy azt a lelkészképző felállításának idejére halasztja el, addig is kérni fogja a kormánytól a magyarországi

egyházi folyóiratok behozatalának engedélyezését.

A kormány által állandóan sürgetett *szlovák egyházmegye* szervezése tárgyában hozott határozatot a Konvent s azt felterjeszti a kormányhoz s egyben leküldi az érdekelteknél úngi és felsőzempléni egyházmegyékhez abból a célból, hogy küldjenek ki egy bizottságot, amelynek a feladata legyen, hogy a szlovák nyelvű egyházakat megkérdezzék a szlovák egyházmegye szervezése kérdésében, hogy maga a nép nyilvánítsa ki kívánságát és akaratát.

Ezek voltak a fontosabb tárgyak, melyek — úgy véljük — a nagy nyilvánosságot közelebből érdeklik. A konventi bíróság is ülésezett és ítélte egy megfélebbezést fegyelmi ügyben. A tanácskozások másfél napi időt vettek igénybe s erős próbára tették a tagok szellemi és testi erejét, az első napon a késő esteli órákba is benyulván a tanácskozás. A Konvent befejezvéen tanácskozásait, Patay Károly barsi esperes mondott meleg hangon köszönetet az elnökségnek, különösen Czinke István püspöknek nagy és sikeres munkateljesítéseit.

A második tanácskozási nap déli óráiban a Konvent nagyobb küldöttsége az elnökség vezetése mellett Micura teljhatalmu miniszter előtt jelent meg, ki helyett — aznap nagy elfoglaltsága következtében csak üdvözlőlvén a megjelenteket — dr. Kállay József min. tanácsos fogadta a küldöttséget s hallgatta meg Czinke István püspök előterjesztéseit.

A Konvent, nagy felelősége tudatában, nehéz, de derekas munkát végzett. Az a biztató reménnyel távoztunk el Bratislavából, hogy egyházi életünk konszolidációjához és fejlődéséhez legalább is jó alapot raktunk le.

Külföld.

Schweiz.

Közismert tény, hogy az egész világ-keresztényiség méltó felindulását váltotta ki az entente államoknak a nagy összeomlás utáni azon elvakult s a keresztényiséget megcsufoló intézkedése, hogy a német külmissiói társaságokat összes eddigi munkatereikről kitiltották. Természetesen Anglia komoly ker. körei is felémelték ez ellen tiltakozásukat s reámu-tattak arra, hogy milyen kárt szenved ezzel az összes keresztényiség ügye. Súlyos veszteség érte így a bazeli missiót is, mely hosszú idő óta szintén német gyarmatokon teljesítette felséges hivatását, e társulat tagjait az eddigi munkaterületeikről szintén kitiltották. Hogy mire vezethető az ententének a kereszténytelen bánásmódja a pogányok közt dolgozó missiói társulatokkal szemben, azt csak az értheti meg, aki az angol s német missiók történetét és munkamethodusát tanulmányozta. A német missió társaságok kezdettől fogva magánvállalkozások voltak, minden politikai célzatosság nélkül folytatták munkájukat kelet pogányai között. Az angol missiói társaságok mindig hivatalos jellegűek voltak, így mun-

kájuk kettős célt szolgált, az evangélium hirdetése mellett a politikai célzatosság is erősen előtérbe nyomult, az angol missionáriusok mindig előfutárjai és esz-közei voltak az angol hódító politikának.

Természetesen a nagy összeomlás után az angolok ebből a nézőpontból tekintették a német missió társaságokat is, s az elvesztett német gyarmatokon még akkor se akarták ott hagyni őket, ha azok véletlenül schweizi, tehát semleges állam polgárai voltak is.

Most azt olvassuk, hogy a párisi missiói társaság értesíti a bazeli missiót, amely munkáját eddig főleg Kamerunban folytatta, hogy — az ez ügyben kiküldött bizottság elismerte, hogy a baseli missió schweizi intézmény s így eddigi munkaterületeit s ott eddig lefoglalt vagyonát visszakaphatja. Ez ítélelhez a párisi missió lapja ezt fűzi: „Elégtétel látnunk, hogy a prot. missió jogai mégis tiszteltben részesülnek!” Mi — csak pár szót fűzünk e nyilatkozathoz s ez ennyi: fájdalom látnunk, hogy még a keresztényen Anglia is mennyire kereszténytelen tud lenni, mihelyt Isten országa ügyénél előbbre helyezi a politikát!

HIREK.

Pünkösdkor.

Szállj vissza-vissza lelkünk gondolata Régmúlt időknek regés tájékira.

Állj meg a büszke Jeruzsálem fölött.

Nézd csak... Ép' ünnepi díszbe öltözött.

Ország szívével — az egész nép örül

A „szent törvénynek” áldozata körül.

Csupán egy kis csapat félrehúzódva,

Mint vert had, a város egyik zugába,

Megfélemlve bár, de „egyakarattal”

!mádkozik buzgón és kitartással.

Epedve várja az ígért szent tüzet,

Mely bátorságot önt s cél felé vezet.

*

Az ígért betelt s keblük borujára

Fényt, erőt öntött a Szentléleknek lángja.

Halálmegvetéssel szent harcra szálltak,

Megfundálták az Anyaszentegyházat;

Melynek tagjai mily boldogok voltak,

Hogy a testvériségben összeforrtak!

Várunk! De hiába várunk, boldog idő,

Mig nem támad köztünk olyan Tizenkettő!

Puskás Lajos

— Kellemes ünneplést kívánunk munkatársainknak és olvasóinknak.

— Szavazatbontás eredménye. A tiszáninneri egyházkerületben megüresedett világi főjegyzői állásra beérkezett szavazatok felbontatván, megállapított, hogy a beérkezett 132 szavazatból 130 szavazat *Stépan László* nyug. táblabíróra (lakik Pályin) esett s így — mondhatni — egyhangulag választott meg a tiszáninneri egyházkerület világi főjegy-

zójév. Az egyházi életünk iránt a multban is mindenkor melegen érdeklődő férfit szívesen s örömmel köszöntjük egyh. ker. főjegyzővé történt megválasztása alkalmából.

— **Iskolai hírek.** Olvassuk, hogy az iskolai nagy szünidő július 1-től szeptember 1-ig tart — a hivatalos rendelkezés szerint. Elméletben semmi ellenvetés nem emelhető e rendelkezés ellen. A gyakorlatban azonban nem minden elmélet valósítható meg. — Azt is olvassuk, hogy az iskolaügyi miniszterium rendeletet bocsátott ki, amellyel az iskolában mindennemű gyűjtést betiltott. Elvben ez a rendelkezés is helyes, mert a szüléket megkíméli sok anyagi zaklatástól: de a gyűjtés *nevelési* módszer is. Ezt nem volna szabad elfelejteni.

— **Református Naptár 1923-ra.** Külön is felhívjuk lelkész- és tanítótársaink szíves figyelmét arra, hogy Egyetemes Konventünk az 1923. évre Naptárát szerkesztet és ad ki, hogy magyar kálvinista népünk e tekintetben is megkapja azt, aminek szükségét érzi s ne a ponyvairodalom fércmunkáit kelljen olvasnia, hanem egészséges lelki eledellel táplálkozhassék — minden napi eszköze, a kalendáriumból is. *A naptár idejében, még a f. év végén meg fog jelenni.* Készítsék lelkész és tanító társaink jó előre elő hveiket, hogy a *mi Naptárunkat* vásárolják. Már most kérjük lelkész és tanító társainkat, hogy vegyék számba, hogy egyházaikban hány példányra lesz szükség, hogy a nyomtatandó példányszám felől tájékozódva lehessünk. Továbbá a Kalendárium is olyan szellemi termék, amely akkor a legjobb, ha azt maga az érdekelt közönség készíti meg. Kérjük tehát az érdeklődőket, hogy közöljék lapunk szerkesztőjével arra vonatkozó értesítést, hogy mit tart népünk egy jó naptár elengedhetetlen feltételeinek. (Többek között: mi legyen a Naptár címe?) Amennyiben megtudunk felelni az ilyen kívánságoknak, legfőbb törekvésünk lesz megfelelni. — Szerk.

— **A bihari református egyházmege megüresedett tisztségeire** az egyházmege presbitériumai 28 egyházból 33 érvényes szavazatot adtak be. A beadott 33 szavazatból az esperességre *Csernák Béla* nagyváradai lelkész 33; az egyhm. gondnokságra dr. *Thury Kálmán* nagyváradai főgondnok 33 szavazatot kaptak; a többi egyházmegei tisztségek is betöltöttek.

— **Lelkészerőkezleti kongresszus.** Az Erdélyi Református Lelkészegyesület 1. évi június hó 28—29 én Székelyudvarhelyt fogja tartani második kongresszusát a következő tárgysorozattal: 1. Ismétlészet, predikál dr. Kecskeméthy István, a RLE elnöke. 2. Elnöki megnyitó. 3. Titkári jelentés. 4. Pénztári jelentés. 5. Szerkesztők jelentése. 6. Az egyházfe-

gyelem gyakorlati keresztúlvitele (előadói javaslat). 7. Egységes lithurgia (előadói javaslat). 8. Egységes énekes könyv (előadói javaslat). 9. Vallástanítási kézikönyv (előadói javaslat). 10. Lelkészi özvegyek ellátása és lelkészi nyugdíjügy (előadói javaslat). 11. Lelkészi fizetésügy (előadói javaslat). 12. Lévitá-ügy (előadói javaslat). 13. Traktátusok kiadása (előadói javaslat). 14. 15. Görgényi javaslatok. 16. Nyomdavasárlás (előadói javaslat). 17. Választmány kiegészítése. 18. Alapszabálmódosítás. 19. Tisztviselők választása. 20. Esetleges indítványok.

Közöljük e hirt, illetve tárgysorozatot azért, hogy az érdeklődők tudomást vegyenek arról, hogy hittestvéreink, illetve szolgatársaink mily munkát teljesítenek a hitélet építése érdekében, mily gondok, célok foglalkoztatják a lelkeket.

Nekünk is szükségünk van összejöveleket tartani. Részint a közelgő zsinattartás, részint a megváltozott helyzet és viszonyokból folyólag égető kérdések várnak tanulmányozásra s megoldásra. Ilyen kérdések nálunk is: az egyházi gyelem gyakorlati keresztúlvitele; az egységes lithurgia; az egységes énekeskönyv; a vallástanítás tanterve s kézikönyv kérdése: nyugdíjintézeti ügyünk; a lelkészek fizetésügye; traktátusok kiadása (talán egy-egy lelkészegyesület, vagy egy-egy egyházmege lelkészi testülete is vállalkozhatnék egy-egy traktátus megírására, kiadására, addig is míg központilag lesz rendezhető e fontos ügy). Ezek a kérdések a Konventet is foglalkoztatják; kívánatos volna, ha a lelkészi konferenciákon vagy értekezleteken tanulmány tárgyává tétetnének e fontos kérdések minnél előbb, mert így remélhető a mentől helyesebb megoldás.

— **Intő jel.** Az egész Németországban erős mozgalmat indítottak meg a *szülők*, hogy mindenütt hitvallásos iskolákat, evangéliumi felekezeti iskolákat létesítsenek, s az állami iskolák helyett ezeknek nevelésére bízzák gyermekeiket.

— **„Reformátusok”** című munkáról nagytt. Biszkup Béla magyargurabi (Pozsony) ág. ev. lelkész ur így nyilatkozott: „Örültem, hogy ilyen könyvet adhattam hveim kezébe, amelyből épülhetnek” és a füzetekből hivel közt eladott 48 drbot, egyháza pedig a dunaradványi ref. templom újraépítésére küldött 50 koronát ezzel a megjegyzéssel: „Legyen a szerény, de őszinte testvér készséggel nyújtott összegben Isten legjobb áldása!” amiért a dunaradványi ref. egyház előjárósága ez uton is hálás köszönetet mond.

— **Bécsben erősen terjed a buddhista vallás.** Ez részben Rabindramat Tagore budhista költő európai időzésének visszhangja, részben a respedt, elernyedő léleknek az „élő víz” elkerülésével a meddő ujdonságon való kapkodásának tünete.

— **Felhívás.** Két előfizetési díj érkezett, amelyeket nem tudunk elkönyvelni, mert hlyános az utalvány szelvényének kiállítása. Az egyiken csak ez van jelzve: „Billa Péter egyh. gondnok” de az, hogy melyik egyház gondnoka, nincs följegyezve; a postabélyegző is elmosódott. A másikon csak annyit van írva:

„Előfizetés az 1922-ik évre Ref. egyház.” A posta bélyegzőről ennyit ki lehet venni: „Sevljus.” Ebből nem tudjuk megállapítani, hogy melyik egyház előfizetéséről van szó. Kérjük a két érdekelt egyház lelkész urait, szíveskedjék közölni pontos címüket.

Szerkesztői üzenetek

B. Gy. F-k. A küldemény megérkezett. Jövő számban megjelenik. Más tárgyak is vannak, amelyek nemcsak megérdemlik, de egyenesen meg is kívánják, hogy tegyük tanulmány tárgyává. — **B. V. S-i.** Bocsánat, hogy a jelzett levelet még mindezideig meg nem irtam s el nem küldtem. Sokszor bizony a körülmények s az összehalmozódott kötelesség rendelkeznek időnkkel, nem pedig mi magunk. Remélem hogy mostmár rövidesen beváltom ígéretemet. — **I. B. Na.** Megörvendeztetett feifogásod s hiszem jól fog sikerülni. Levél is menni fog. — **P. Gy. F-d.** Az összeget megkaptam. Rendezvevan a lap előfizetési díja 1922 június 30 ig. Bizony, még mindig vannak, akik a lap mult évi díjával még most is hátralékban vannak. Éthetetlen.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*.

A kiadásért felelős: *Réz László*.

ORGONA

principál sipok (rekvirált) és javítások megrendelését illetőleg kérem a lelkész és tanító urakat, hogy azt a nyár elején szíveskedjenek feladni, hogy azok a sorrend betartása és még a meleg időjárás mellett eszközölhető lehessenek. 3—4

Guna Gyula

Slovensko egyedüli reform. orgona- és harmónium-gyára

PRESOV — EPERJES.

KÓRAI LAJOS ÉS HORNYÁNSZKY
VIKTOR KIADÁSÁBAN MEGJELENT ÖSZ-
SZES REFORMÁTUS ÉS LUTHERÁNUS

Ima- és énekes- könyvek

VALLÁSOS, SZÉPIRODALMI MŰVEK STE
UGYSZINTÉN P. CZINKE ISTVÁN KÖN-
FIRMÁCIOI KATÉJA RAKTÁRON:

FUCHS JÓZSEF
KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN ROZSNYÓN.

Vizontaladóknak nagy árkedvezmény!

Nyomatott Gömöri Zoltán nyomdájában Rozsnyón

Református Egyház és Iskola

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Felelős szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ

Főmunkatárs: SÖRÖS BÉLA

Előfizetési díjak:

Egész évre — — — 60 K	Negyed évre — — — 15 K
Fél évre — — — 30 K	Megjelenik minden vásárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Rozsnyón, a református lelkészi hivatalban, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

Nyitllevél.

Ruszinszki Reformátusok!

A Bratislavában ülésezett Konventről egyik napi lap azt a tudósítást közölte, hogy azon megjelentek a szlovenszki és ruszinszki református egyházkerületek képviselői. Hivatalos lapunkban pedig olvashatjuk, hogy a Konvent világi elnöke, Lukács Géza sajnálkozással emlékezett meg arról, hogy a ruszinszki reformátusok képviselőtét a Konventen nem üdvözölheti. Utána járván a dolognak, tényleg a mi részünkről senki sem vett részt a konventi gyűlésen, még pedig azért, mert a konventi tagokat az egyházkerület választja egyházi törvényeink szerint. Egyházkerület pedig nincs Ruszinszkióban, nincs meg az a törvényes szervezet, amely a maga kebeléből a felsőbb egyházi szervezetbe képviselőt küldhet. Következésképp sem a Konventen, sem a zsinaton nem lesz meg a képviselőnk, nem lesz, aki részt vegyen abban a nagy és felelőségteljes munkában, melynek az a célja, hogy a szlovenszki és ruszinszki reformátusok most már a maguk alkotta egyházi törvényeikkel tovább vezessék az ide szakadt református egyházak sorsát. És mindez miért történik így? Erre nem én adhatom meg a feleletet, hanem azok, akik erre sokkal hivatottabbaknak érzik magukat. Azonban bizonyos kötelességet — mint lelképásztor — érzek arra, hogy valamiképpen igyekezzek bevilágítani e dologba.

Épen hivatalos lapunk 22-ik számában egyik lelkész testvérünk azt a gondolatát közli, hogy „talán nem jó minden bajunkat a fórumon szellőztetni, mert az ellenség könnyebben felismeri kőfalaink repedését: de” stb. van rá példa, hogy nyiltan, őszintén beszélhetünk egyházi bajainkról. Ha ezekben az időkben valaki úgy gondolja, hogy a palást, melyet vállán hordoz, a kényelmet jelenti, akkor nagyon csalódik, mert most van az az idő, amikor fokozott éberséggel kell őrködni egyházi életünk felett.

Nekünk mint polgároknak, sajátosság

helyzetünk van Ruszinszkióban. Politikai téren teljesen a bizonytalanságban élünk s úgy látszik ez a felfogás akar átragadni egyházi életünkre is, amittől pedik az Isten őrizzen. Ha mi magunk nem tudjuk megtalálni annak a módját, hogy megtartva régi alaptörvényeinket, építői legyünk az egyháznak, akkor hogyan várhatjuk azt másoktól, akik egyáltalán nem is foglalkoztak eddig egyházalkotmányunkkal s a jövőben sem akarnak foglalkozni vele. Ők haladnak azon az uton, melyet elgondoltak, de mi nem haladhatunk úgy, a mint ki-ki akarja, mert az bomlásra fog vezetni. Pl. ha valamelyik lelkésznek ügyes-bajos dolga van esetleg a kormányzóságnál, akkor módjában van válogatni, vagy az esperesi hivatalt, vagy az egyházmegyei bizottság elnökét, vagy az ungvári ref. segédlelkész urat felkérni, hogy az elintézését nyerjen. Ha pedig felsőbb egyházi hatóság beavatkozását kívánja valamely ügy, pl. az egyházmegye ítélkezésébe nem nyugszik meg valamelyik fél, vajon hova felebbez, talán az egyházmegyei bizottsághoz, hiszen az nem felsőbb fórum, az ítélelhozatalra illetéktelen. Egyszerű a megoldás. kerülni kell minden olyan dolgot, mely magasabb fórum elé tartoznék.

Ruszinszki reformátusok! kik egy szersmind a magyarságot is képviselitek, úgy látszik, nem tudtok a környezet hatása alól kiszabadulni, az a bizonyos szűrkeség, mely védi a mezei nyulat, midőn a röghöz lapul, takaró akar lenni a ti számotokra is, féltek megmozdulni. Féltek pedig azért, nehogy egy kis fáradsággal vagy áldozatkészséggel bekerüljétek oda, ahol alapos munkát kell végezni az egyházért, a református egyházért, melynek végvárai voltatok úgy régen, mint a mostani időkben is. Vagy talán az tart vissza mindenkit, mert a személyre vonatkozólag nincs egyetértés, nem nincs köztünk egy *Czinke István*. Tenincs köztünk egy *Czinke István*. Téninc hát egyik így, a másik amúgy gondolkozik. Vigyázzunk csak, hogy a láb ki ne lássék! Vigyázzunk, hogy ez a látószólagos hallgatás kárunkat ne okozza, mert ideig-óráig használhat ez az állapot

azoknak, akikre most az kedvező, de aztán rajta ne veszítsenek! Ha valahol, úgy az egyházi téren van arra szükség, hogy az ember megtanuljon önzetlenül munkálkodni. A stréberség itt célra nem vezethet. Pedig már-már azt kell hinnünk, hogy többen vallják, a ki püspökséget kíván, jó dolgot kíván s inkább agyon hallgatják az egész kerületi szervezkedést, csak ne a másik kerüljön a felelőség teljes püspöki székbe. A titkos püspökjelöltek ne versengjenek egymás között, hanem lássák meg a szlovenszki reformátusok munkáját, legyenek annyira önzetlenek, lakozzék szívükbe az egyház iránti igaz szeretet s mutassák meg cselekedeteikkel, hogy nem hagynak bennünket a tespedésben, de megelevenítik egyházi életünket, mozgásba hozzák azokat a szerveket, melyeknek a nagy operáció ártott, de végre is valamennyire kiheverve a betegséget, összeforvva a többi munkás tagokkal dolgozni fogunk.

Én és a velem egy lelkiközösségben élő ref. keresztyén testvéreim, azt valljuk, hogy dolgozni kell, még pedig minél többet, hogy Krisztushoz mehessünk. Azért szeretnénk, ha a kerület mielőbb szervezve volna, hogy jobban módunkba állana egyházi életünk irányításába bizni, mint így, mikor azt sem tudjuk, ki a „*primus inter pares*.” A hol nincs vezér, ott seregről szó sem lehet, vagy ha igen, jaj annak a seregnek.

Ha látnánk, hogy ez az állapot kedvező egyházi életünkre, úgy nem sürgetnénk a kerület megalkotását, de mert a bomlás jelei itt-ott észlelhetők, a ruszinszki reformátusoknak nem átalom oda kiáltani: *hát ti vagytok azok, akik a vett örökséget el akarjátok tékozolni, azt akarjátok hogy lassan felörlődjünk s rajtatok is erőt vegyen ez a bomlasztó hatás, mely itt annyira megmételtyezte már a lelkeket?! Vegyétek figyelmükbe a mostani intézők a francia mondását „ordre et progrès (rend és haladás), viszont népünk se felejtse el „ore et labora” (imádkozzál és dolgozzál!) Így lesz rajtunk áldás.*

Siposs Imre, lelkész.

Az egyházfegyelemről.

Amikor Dancsházy Sándor az egyházfegyelemről szóló határozati javaslatát a máramaros—ugocsbai egyházmegye előtt megtette, nem meggondolás nélkül, nem ötletszerűen cselekedte. Ezt az elhatározást a probléma lényegébe való alapos elmélyedés, széles tanulmány és az Isten előtt való felelősség komoly átérzése előzte meg. Az egyházmegyei közgyűlés sem pillanatnyi elragadtatás hatása alatt emelte egyhangulag határozattá a javaslatot és jóllehet az esperes ellene volt, majdnem egy esztendei gondolkodás után szintén nem meggondolás nélkül egészítette ki a 7-ik ponttal. Minden olyan beállítás, amely ebben a kérdésben csak a jóhiszeműséget akarja látni és nem a legszilárdabb meggyőződést és akár a javaslattevőnek, akár a javaslat elfogadónak olyan gondolatot imputál, hogy ez az „egyedül üdvözítő”: tendenciózus és hamis.

Általános az óhaj, hogy egyházunk restaurációjára egészében és tagjaiban valamit tenni kell. Az erőteljes egyházfegyelem annak a valaminek, amit tenni kell, egy elengedhetetlen része, a consolidáció főeszköze azonban, amint azt a javaslattevő markánsan kidomborította: az *erőteljes igehirdetés és sokirányú cura pastorális*. Ott, ahol ez meg van, a gyülekezet a legszigorubb fegyelmet is megbírja és ezzel meg van oldva számára a tisztulás és eleven lelkiélet lehetőség. Ahol azonban nincs meg, ott a leggyengébb fegyelmet sem lehet kár nélkül gyakorolni. Őszintén be kell vallani, hogy a múlt században sem a lelkipásztorok személyes élete, sem az igehirdetés, sem a cura pastorális nem volt erőteljes és egyházunk elmocsárosodása jórésztben erre vezethető vissza. A Szabó Dezső „Elsodort faluja” nemcsak korrajz, de az egyház kortörténete is. Én ugyan tulzottnak tartom, de a legtöbbben a valósággal teljesen egyezőnek látják. Az azonban bizonyos, hogy a pizsoknak az a természete, hogy magától nem távozik el. Ahol tisztogatni nem lehet, vagy nem szabad, ott a pizsok nő.

Arra nézve, hogy mi az evangéliumellenes és mi nem, csak azok hivatottak véleményt mondani, akik az evangélium légkörében élnek. Ha szabad a szigorubb egyházi fegyelem mellett levőket evangéliumellenes magatartással vádolni meg, nekünk is szabad ezt az igazságot nyilvánosan leszögezni. Lehet valaki bölcs a maga módja szerint, lehet kiváló adminisztrátor is, anélkül, hogy minden ponton komolyan venné Istenét. Az egyházat féltő szeretetet nem kicsinyeljük. Drága örökségünk az egyház, magunk is forrón szeretjük, de megköveteljük, hogy a lelkeket féltő szeretetet ne nézze le senki, mert nem az egyház, hanem a lélek megmentése az igazi cél és az egyház ennek csak Istenről adott remek eszköze.

Szerencse, hogy azt a kérdést, lehet-e és szükséges-e egyházfegyelmet gyakorolni és milyen mértékben, lényegileg nem az egyházi dignitáriusok és nem is a theologiai, dogmatikai álláspont, ha-

nem az üdv történetének könyve és pedig úgy az ó, mint az új testamentum s mindenk felett az Ur Jézus Krisztus döntik el.

Ha Isten üdv-tervének az okmányait Isten gondolataival megegyezően nézzük, akkor lehetetlenség, hony meg ne találjuk benne a keresztyén egyházfegyelem elveit, melyeknek alapja Isten határozott megbízása; indoka a gonoszság fertőző tulajdonsága; célja a lélek megtartása és eredménye a látható gyülekezetnek Isten igazi egyházává, a szentek egységévé tétele. (Révész J.) De nemcsak az elveket, hanem a fegyelmezés módját is megadja az irás.

Jézus formális egyházat nem alakított, Isten házából a kufárokat kiverte és míg az alázatos bűnösökkel szemben a végletekig könyörületes volt, a dölyfös farizeusokkal és megcsontosodott gonosztevőkkel minden közösséget megtagadott. Ha nem így lenne, miért mondtotta volna csak az egyik gonosztevőnek: „Ma velem leszesz a paradicsomban” és miért nem biztosíthatta volna a másikat is arról, hogy ott lesz, ahol ő van? Ez csak elég azt hiszem a kizárás problémája megvilágításához? Ha valakinek a Máté 18. 17-ré nézve kétsége van is, Jézus példájára nézve kétsége nem lehet. Aztán tessék csak elolvasni a I. Kor. 5. 1—15. verseit. Vajjon mit jelent ott: „az ilyen ember adassék át a Sátánnak?” Nem-e azt, hogy zárassék ki az egyházból, távolíttassék el a kegyetem eszközeitől? Ha ezt tagadnánk, leint a 2. és 13. vers, amely azt mondja: „Ti fel vagytok fuvalkodva, ahelyett, hogy kivetnétek magatok közül, aki ezt cselekedte.” „Vessétek ki a gonoszt magatok közül.” A szentírás félreérthetetlen! Azt nem tudom elfogadni, akármilyen tudós mondja is, hogy Pál apostol vagy az apostoli kor félreértette az evangéliumot. Ha így lenne, ugyan hol állana meg a mi hitünk és erkölcsi életünk zsinórmértéke?!

Persze kényes dolog a kizárás és az eltávolítás. Könnyebb kiegyezni a világgal. Az igaz, hogy a bűnös ember beteg ember. De hát akit megmar a veszett kutya, azt mégis csak el kell távolítani, amíg meg nem gyógyul, bármennyire is szeretjük. Ez magunk iránt és a mieink iránt tartozó kötelesség.

Aki a Máté 13. alapján vonja le azt a következtetést, hogy az egyházból nem lehet senkit kizárni, az akarva vagy akaratlanul súlyos hibát követ el és épen a tudós magyarázatával nincs tisztában ennek a résznek. Mert ott az Isten országáról van szó. A látható egyház és Isten országa közt óriási különbség van, olyanforma, mint az anyag és erő között. Az egyház az Isten országából, az idvességből senkit sem zárhat ki, mint ahogy nem is adhat senkinek idvességet. Erre egyedül Istennek van joga. Egészen más azonban az, hogy van-e joga ahoz, hogy a megkeményedett bűnösöket az egyházból, (tehát nem Isten országából) kizárja, vagy a megtérőket visszafogadja.

Különbben is a konkoly nem azoknak az orcátlan, istentelen, konok bűnösöknek a képe, akiket, hacsak egy picike élet van is az egyházban, ki kell, hogy

vessen magából, hanem azoké, akik úgy hasonlítanak Isten gyermekeihez, az Isten országa tagjaihoz, mint ahogy a vadóc (az eredeti szövegnek ez a szó felel meg) a gabonához. Olyan a levele, szára, kálása, mint a gabonáé, csak az a különbség, hogy nincsen tápláló mag benne. Ezeket mi nem is tudjuk kiválasztani, elkülöníteni. Ezeket majd kizárja Isten az ítéletkor. Épen úgy téves a mustármag exegézise, amely azt úgy állítja be mint fűszert, orvosságot, vagy konzerváló anyagot. Jaj annak a mustármagnak, amely fűszeré lett, mert abban nincsen élet többé. A Jézus mustármagja életet hordoz magában. Az nincs összetörve, feldolgozva az ingyenc bölcsesség szájaize szerint. Tessék csak mindent úgy adni, ahogy Jézus adja és nem agyafurt, farizeusi okoskodással. A tanítvány ne akarjon bölcsőbb lenni az ő tanítójánál. Ez az utasítás, „tekintsd olybá, mint a pogányt,” megint nem azt jelenti, hogy „ne tiltsa el, ne zárja ki, ne forduljon el személyétől a gyülekezet,” — hanem azt: tekintsd úgy, mint akivel nem lehetsz közösségben, akivel nem járulhatsz egy asztalhoz mindaddig, míg alázattal bűnvallást nem tesz és a közös hit össze nem kapcsolja veled.

Az egyháznak kötni és oldani (Mt. 18. 19.) elvitázhatatlan joga van. Joga van megállapítani, hogy kik járulhatnak az Ur asztalához és kik nem. Joga van meghatározni, hogy gyilkosok, rablók, paráznák stb., akik semmi jélet nem adják bűneik feletti való bánatuknak, akik ragályozó, fertőző, keresztyénre és nem keresztyénre egyaránt veszedelmes betegséget hordanak magukban, az egyházból, a gyülekezetből eltávolíttassanak.

„A Krisztus szeretet, de nem lágy-ság!” (Dr Szabó Aladár.)

Az egyházak épen ezért mennek rohamosan a csőd felé, mert inficiálódtak. A beteg testben összetört a lélek. Itt egy olyan előkelő gesztussal, hogy „Rómát nem mentette meg a törvény, minket életre kelt a hit,” — nem lehet segíteni. Ide az operatőrnek biztos kése kell, türelmes, odaadó, hosszú munka és az a rendíthetetlen hit, hogy bármily válságos a helyzet, Isten lelke által vezetve még lehet segíteni.

Ha közös a célunk, ne egymásnak menjünk neki, mint a tébolyodottak, hanem együtt kiáltsuk: Jézus, Dávidnak fia, könyörülj rajtunk! Hígyjük, hogy ha Jézusra nézünk és nem magunkra, nem fogunk sülyedni tovább.

Mi is úgy hisszük, hogy nem a fegyelem az egyház lelke, hanem a Krisztus. De ahol ott van a Krisztus, ott fegyelemnek kell lenni. És mi ebből le vonjuk a legvégsőbb konzekvenciákat is. Csak azért, hogy a bérfizetők száma nagyobb legyen, nem szabad feladnunk, vagy hatályon kívül helyoznunk Istentől reánk bízott jogokat.

Amíg Krisztushoz eljut a lélek és átadja magát a Szentlélek új életet, magasabb ethikai erőt adó vezetésének, a törvény, a legszigorubb fegyelem korlátait az egyházban sem nélkülözheti. Minél erősebb feke az egyház az erkölcsi romlásnak, annál értékesebb. Ezt a szí-

gorubb egyházfegyelmet törvényhozási uton is lehetővé kell tenni, hogy ahol életbeléptetésének feltételei meg vannak, bevezethető legyen és annak hiánya miatt ne érhesse egyházunkat vád és a jövő veszteségeiért súlyos felelősség.

Bácsy Gyula

feketepataki lelkipásztor.

Néhány észrevétel Szabó Kálmán kovács mester levelére.

Nagyon régen olvastam már papi ember tollából is olyan mélyen járó fejtegetést, mint a Szabó Kálmán kovácsmester levele. Iparos embertől pedig sohasem. Attól félek, hogy Szabó Kálmán kovácsmester talán nem is kovácsmester; s a kiváló cikk írója csak álnévül használta fent jelzett nevét. Ez roppant sajnálatraméltó körülmény volna.*)

Ha azonban valóban kovácsmester írta a lapunkban megjelent értékes levelet, akkor a legnagyobb örömmel és tisztelettel üdvözlöm őt és hálát adok az Istennek, hogy a sok hamis tudomány által félrevezetett és egyházunkból elidegenített iparos és munkásosztály körében is támaszt időnként megvilágosított lelki kegyes lelkeket abból a célból, hogy az evangéliomnak eszközei legyenek.

Ime, mélyreható kritikát kaptunk egy teológiai laikus, de érzésben és tapasztalatban magas keresztyén színvonalra emelkedett egyéntől. Minden sorát megsziwlelendőnek tartom. Egyik-másik javaslatára volna ugyan egy pár megjegyzésem. Például arra, hogy Jézus, ha ma pap volna, azokat látogatná leginkább, kik a templomot állandóan kerülik és náluk házi isteni tiszteletet tartana; ezt nem írhatom alá, mert a templomot állandóan kerülő emberek rendszerint istentagadók és vallásgyűlölők: ezek házában isteni tiszteletet tartani céltalan volna. Néhányszor meglátogatni őket és helyesebb életirányra bírni igen, de megterésük előtt házukban isteni tiszteletet tartani nem volna méltó az evangéliumhoz, sőt ellentétben állana Krisztus azon rendeletével, melyet tanítványainak az evangéliom hirdetésére adott. Máté ev. X. 11—15. ik verseiben világosan mondja Jézus, hogy olyan házba menjenek be, a mely méltó ő reájok: de ahová őket be nem fogadják, sem beszédeiket nem hallgatják, onnan menjenek ki és még a lábaik porát is verjék le. Másik megjegyzésem az egységes központi adópénztárra szól, melyből a lelkészek szükségök szerint kapnák fizetésüket. Ezt én ma kivihetetlennek tartom igen sok ok miatt. Elismerem, hogy nagyon ideális gondolat, a keresztyén szeretetnek olyan magaslatán áll, a melyet az evangéliom szelleme és az első keresztyének szent életiránya glóriával ragyog be; de a mai embereknek nincsen erejük e fényes magaslatra felemelkedni. Ha a lelkészek fel is emelkednének e fényes magaslatra, nem tudna felemelkedni a javadalmat adó nép. És addig, míg természetbeli javadalmaink vannak, mint például: föld, termés, fa, és szolgálmányok: addig

elképzелhetetlen az egységes adópénztár olyan méretű megvalósítása, hogy minden lelkész szükséglete szerint abból nyerje minden javadalmát. Sokkal reálisabb gondolat ma a szegény, sőt nyomorgó lelkészeket segélyező központi pénztár vagy közalap létesítése és erősítése.

Azonban nem szándékozom én hosszabb kritikájába bocsátkozni a Szabó Kálmán nagyrabecsült javaslatainak; más célja van jelen soraimnak. Arra óhajtom felhívni a Szabó Kálmán kovácsmester figyelmét, hogy *munkálkodjék a munkások és iparosok körében is a református egyház és lelkészi kar érdekében*. Ugyanis beismerem, hogy egyházunk és lelkészi karunk a munkás osztály vállalkozási irányítása terén a múltban és jelenben nagy mulasztást követett el. Nem törődünk lelki ügyekkel a templomon kívül olyan mértékben és olyan eszközökkel, mint például Szabó Aladár. Ez a nemtörődés nem a *nembecsülésnek*, hanem a hiányos lelkésznevelésnek volt roppant káros következménye. Meg is adtuk az árát. Ugyanis ránk fogták a bolsevista és kommunista munkásvezérek, hogy mi a munkásosztály boldogulásának kerékkötői és a kiváltságosok lelki csendőrei vagyunk. Tehát a 400 esztendő óta folytonosan üldözött és vexált szegény református egyházat és lelkészi kart megtették a munkásvezérek *„elnyomó és kizsákmányoló”* hatalomnak és ez által vége lett a munkásosztály irántunk való szeretetének és bizalmának. Sőt vége lett a vallás tekintélyének is. Gonosz kezek szétrombolták azokat az utakat, melyeken át a lelkészek a munkások szívéhez közeledhetnének.

A Szabó Kálmánokra, vagyis a hozzá hasonló egyházszerető és vallásos munkásokra vár az a szép feladat, hogy az egyházunk és lelkészi karunk iránti bizalmat a munkásosztálynak visszaadják. Nézzenek vissza 400 éves küzdelmes történelmünkre, tegyék alapos kritika tárgyává a hitelveinket, gondolják jól meg, hogy a demokratikus eszméknek a mi egyházunk volt a legirihetlenebb zászlóvivője és az általános művelődésnek legbátrabb terjesztője, a *munka és munkás védelmezője és dicsőítője*, az emberi jogok előharcosa és a legszabadabb alkotmány megvalósítója. Vegyék fontolóra a lelkészi kar 400 éves anyagi helyzetét is és a mai siralmas nyomoruságát is: azután állapítsák meg, hogy kizsákmányolói voltunk-e mi és azok vagyunk-e ma is a munkásosztálynak?

Ha ezeket meggondolják, be fogják látni, hogy alaptalan a munkásosztályok irántunk való gyűlölete vagy bizalmatlansága, mert mi nekik nem ellenségük, hanem jótkaró és a lelki élet terén az ő boldogságukért is küzdő munkatársaik vagyunk.

Ennek az igazságnak legyen apostolává Szabó Kálmán kovácsmester és higgye el, hogy Krisztus urunk jóvá fogja hagyni és meg fogja áldani ilyen irányú működését.

Szillicsei László

Lapszemle.

A „Kostnické Jiskry” című, Prahában megjelenő egyházi lap folyó évi május 25-iki 21. számában „Kelet Szlovenszko evang. életéből” cím alatt egy rövid cikk jelent meg, mely bennünket érdekel, melynek szószertintli magyar fordítása a következő:

„Zemplénmegye néhány, kálvinisták által lakott, szlovák községeibe a múlt husvétli ünnepekben látogatást tett rev. C. T. Collyer methodista missionárius V. Sackbacky predikátorral. Az emberek szívesen hallgatták, mert az szívesen látott változás az ottani egyhangu egyházi életben, mely még keveset magyarosodott meg és azon kívül ott sokan értenek angolul, miután több évig voltak Amerikában. Ugy szintén Royovei kolportőrök is sikeresen járták sok oitani községet, eleget adtak el, személyes összeköttetést létesítettek és itt-ott kisebb vallásos összejövetelt tartottak. Dacára ennek, hogy ezen elhanyagolt vidéken a nép durva és alkoholos (nem tekintve a tulságos dohányzást), találkoznak lelkek, akik vágyódnak megújulás és jobb lelki élet után. Egy nő B-ben, midőn a kolportőr kínál neki bibliát (magától értetődő, hogy Králik féle fordítást), mondta: „Dicsértessék az Isten! Husz évig kértem az Istent, hogy kaphassak bibliát és Ő most küldi nekem.” — Örömeiben sirt és másokat is biztatott és sokan vették az Írást, melyet nekik a magyar református egyház nem akart adni, azon kifogással, hogy csehül nem értenek. (Kellott volna őket tehát tanítani! K. J. Szerk.) A kolportőrök Z-ben találtak „biblia tanulókat” (studenty bible) társulatát, írással foglalkozók körét, mely az amerikai öntudatra ébredt kálvinista szlovák egyházakban keletkezett és át lett hozva a hazába. Sajnos, az olvasás nincs oly nagyon elterjedve és csak az idősebbek és világot látott idősebbekre szorítkozik. Az ifjabb nemzedék a magyar iskolákból nem hozott elegendő jártasságot és sok 14 éves gyermek általában nem tud olvasni, mert az 1914. évtől nem volt tanítva és épen a kálvinista (református) egyházi iskolák itt-ott még mai napig sincsenek betöltve. Miután az ottani nép eddig nem küldöztette fiait a tanítóképzőbe, ezen szükségében segítséget vár, csak a nyugati megyék evang. szlovákjaitól és tőlünk cseh testvérektől. A mieink jelentkezését, kik készek volnának magukat felajánlani az érdemes munkásságra Keletiszlovenszkon, közvetíti Kostn. Jednota.”

Ez s ennyi magyar fordításban a „Kostnické Jiskry” közleménye. Nem igen kell ehhez kommentár. Érthető ennek a tendenciája kommentár nélkül is. Csak arra hívjuk fel az érdeklődők figyelmét, hogy íme most már az *amerikai methodisták missionáriusa is látogatást tesz keleti Szlovenszkon élő, szlovák anyanyelvű kálvinistáink között*. És arra, hogy készítgetik a talajt, hogy ne csak megfelelő (cseh-szlovák, egy-egy Sirny János) papok, hanem ugyanolyan tanítók is nevelődjenek és plántálódjanak át népünk közé. Az sem mindennapi és így feljegyzésre méltó *látás*, hogy egy idegen

*) Nem álnévet használt a cikk írója. Szerk.

szekta missionáriusának és egy idegen predikátornak itteni működéséről tőlünk területileg is távol eső sajtóorgánumból kell értesülnünk! Vagy nem is érdemes figyelni arra, hogy e *látogatások* alkalmaival mik történnek? Nem tudom én! A „Kostnické Jiskri” közleménye másra enged következtetni. Lehet, hogy még lesz e tárgyban mondanivalónk.

Hivatalos.

A dunánlnneni ref. keresztyén egy-
egyházkerület püspökétől.

Körlevél.

A dunánlnneni ref. keresztyén egyház-
kerület nagytiszteletű lelkészeinek.

Mihez tartás végett közlöm a következő átrátot szó szerinti fordításban:

„Szlovenszko teljhatalmu ministere. Az evangélikus egyházi ügyosztály. 88. szám. Bratislava, 1922. május 22. Tárgy: háboru előtti, nem biztosított osztrák-magyar államadósság címletelért nyújtandó kárpótlás. A református püspöki hivatal helyben. Tudomásul vétel és mihez tartás végett közlöm a szlovenszkoí vezérpénzügyigazgatóság alábbi rendeletét: Szlovenszko vezérpénzügyigazgatósága. Bratislava 1922. május 20. 77460/XII. 22. szám. A háboru előtti, nem biztosított osztrák-magyar államadóssági kötvények elvesztett címleteiért nyújtandó kárpótlás. A szlovák teljhatalmu minisztérium ev. egyházi ügyosztályának Bratislavában. Tekintettel arra, hogy sem a budapesti, sem a bécsi törvénytörvények nem adnak ki megsemmisítési végzéseket a nem biztosított háboru előtti magyar, illetve osztrák államadóssági kötvények elvesztett címletei tekintetében — bár erre illetékesek volnának, — továbbá tekintettel arra, hogy ezen elvesztett címleteknek nostrifikáció céljából való (az 1921. évi szeptember hó 25-én kelt 355. és az 1921. évi április 7-én kelt 151. számú kormányrendeletek szerinti) bejelentése és hivatalos őrizetbe való elhelyezése lehetetlen, ennél fogva ezek a jóvátételi bizottság elé terjesztett jegyzékben sem foglalhatnak benn és így a köztársaság a Trianonban kötött békeszerződés szerint nem is fogja saját adósságának elismerni, úgy, hogy az elvesztett címletek tulajdonosait érzékeny veszteség éri. Kérjük, hogy az összes alárendelt egyházi hivatalok felszólíttassanak, miszerint azon esetben, ha osztrák-magyar, vagy magyar államadóssági kötvényeik elvesztettek, elidegenítettek, avagy megsemmisültek és ennél fogva nem voltak hivatalos őrizetbe helyezhetők; az államadóssági igazgatóságnál, Prága III. Josefoká 4. azonnal jelentést tegyenek a következőket mellékelvén: 1. Vinkulált kötvényeknél a kamatfizetési ívet, vagy ennek hiányában a kötvénynek a likvidációs könyv szerint való megjelölését, melyet a kifizető pénztár hitelesíteni tartozik. 2. Bemutatóra szóló kötvényeknél ezek jegyzékét a szelvények és szelvénymutatók megjelölésével, amennyiben lehetséges, a tulajdonjog igazolásával. Ezen jelentést abban az esetben is szükséges megtenni, ha az illető kötvények C. be-

jelentési lappal bejelentettek. Azon tulajdonosok, kik a megsemmisítési eljárás befejezte után az elvesztett kötvényekről megsemmisítési végzést kaptak, a jelzett végzést küldjék be a fent megjelölt igazgatóságnak B/1. és B/2. hivatalos őrzésre alkalmas kitöltött nyomtatványokkal, melyek kívánatra 1 Kc. illeték befizetése mellett megküldetnek. Miután ezen bejelentések határidejét a jóvátételi bizottság Párisban rövid időn belül meg fogja állapítani, kérjük a rendeletnek az alantas közegekkel való azonnali közlését. — Kvech s. k. elnök. — Ján Simkovic sk. előadó. — P. h. Bratislava, 1922. június 3.

Tisztelettel
Balogh Elemér
püspök.

HIREK.

— **Egyházlátogatás.** A máramaros-ugoccai egyházmegyében az egyházlátogatás június hó 19-én veszi kezdetét.

— **Halotthamvasztás.** A sarajevói katonai parancsnokság, mivel nincs elegendő temetője, krematórium (halotthamvasztó kemence) felállítását kérte a kormánytól. A minisztérium az összes vallásfelekezetekhez kérdést intézett, hogy hitelveikkel nem ellenkezik-e a halottak elégetése. A „Magvető”-ben e hírrel összefüggésben a következőket olvassuk:

„A mi egyházunk álláspontja a halottégetésre vonatkozólag ez: 1. Sem a Szentírás, sem hitvallásunk kifejezetten nem tiltják, igaz, hogy kifejezetten nem is ajánlják. 2. A feltámadás hitének nem mond ellene, mert a test a földben is elég (desoxidálódik) s ezt a természetes lassu elégetést siettetni semmivel sem rosszabb, mint mesterségesen megakadályozni és késleltetni. Tehát a halottégetés és bebalzsamozás egy kalap alá esik. 3. Mindamelllett az egyháznak természetes törekvése, hogy a régi szokásokat mindaddig megőrizze, míg az újítás kétségtelenül jobbnak nem bizonyul.”

— **Egyházi és lelkészi járandóságok beszüntetése Ruszinszkóban.** Mivel visszaélések fordultak elő, a kormányzóság az egyházi és lelkészi járandóságok folyósítását egyelőre beszüntette. A revízió folyamatban van. Csak annak bevégzése után remélhetünk kiutalást.

— **Új magyar találmány papirgyártásra.** Istvánffy egyetemi tanár a papirgyártás új módját találta fel, mely szerint az eddigi előállítás anyagnál jóval olcsóbb kukoricacsutkákból is lehet papírt előállítani. A lapok szerint az egyetemi tanár új találmánya a papirgyártás terén forradalmi fog előidézni.

Szerkesztői üzenetek

Érdeklődő. Igaz, hogy jeleztem, hogy a szóban levő közgyűlésről részletes tudósítást fogunk hozni a következő számban. Hogy mégsem hoztunk mindez ideig sem, annak az az oka, hogy a *megígért* tudósítást nem kaptam meg. Magam is sajnálom; mert lapunknak az is egyik hivatása volna, hogy az egyházi élet eseményeiről tudósításokat hozzunk. De ez csak az esetben lehetséges, ha azok be-

küldetnek; mert a szerkesztő maga csak oly tudósítást irhat meg, amiről közvetlen tudomása van. — Sz. L. Más oldalról is érkezett érdeklődés, hogy vajjon nem álnév-e az aláírás. Gondoltam erre, s azért közöltem a lakóhelyet és az utolsó postát is. — Gy. E. K—cz. A pályázati hirdetés közlésének díja 30 korona.

Kiadja: az Egyetemes Konvent.

A kiadásért felelős: Réz László.

Pályázat

a *kortálhelmecezi* református egyház *kántortanítói* állására. Javadalom: Lakás (2 szoba, 1 konyha, kamra, istálló szekérszin) természetben. Udvar, kert 1381 négyszögöl külön 1 hold és 498 négyszögöl kert használata. Szántó 5 hold 506 négyszögöl, rét 3 hold 395 négyszögöl, az urbéres legelőben 4 drb marhalegeltetési jog. Terményváltság címén az egyháztól kap 472 K t évenként. Stóla egyházkerületi megállapítás szerint. Törvénytörvényü államsegély. Kötelesség: kántori szolgálat, 6 vegyes osztály és ismétlők tanítása. (Létszám 50—60). Pályázati határidő július 15. Az áilást szept. 1-re el kell foglalni. Pályázatok Ref. Lelkészi Hivatal címére küldendők Kortálhelmecezi (Chomec) Zupa Uzhorodska, Podkarpatska Russ. Vasutállomás, posta, körjegyzőség helyben.

ORGONA

principál sipok (rekvirált) és javítások megrendelését illetőleg kérem a lelkész és tanító urakat, hogy azt a nyár elején sziveskedjenek feladni, hogy azok a sorrend betartása és még a meleg időjárás mellett eszközölhetők lehessenek. 4—4

Guna Gyula

Slovensko egyedüli reform.
orgona- és harmónium-gyára
PRESOV — EPERJES.

KÓKAI LAJOS ÉS HORNVÁNSZKY
VIKTOR KIADÁSÁBAN MEGJELENT ÖSSZES REFORMÁTUS ÉS LUTHERÁNUS

Jma- és énekes- könyvek

VALLÁSOS, SZÉPIRODALMI MŰVEK STB
UGYSZINTÉN P. CZINKE ISTVÁN KON-
FIRMÁCIOI KATÉJA RAKTÁRON:

FUCHS JÓZSEF
KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN ROZSNYÓN.

Viszonteladónak nagy árkedvezmény!

Nyomatott Gőméri Zoltán nyomdájában Rozsnyón

Református Egyház és Iskola

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Felölös szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ.

Főmunkatárs: SÖRÖS BÉLA.

Előfizetési díjak:			
Évesre	— — —	60 K	Negyed évre — — — 15 K
Hét évre	— — —	30 K	Megjelenik minden vásárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Rozsnyón, a református lelkesi hivatalban, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

Konferenciáink sikere.

Megmozdulásunk legkézzelfoghatóbb bizonyosságai közé tartozik az, hogy mind nagyobb erővel beszélünk egy-egy konferencia szükségességéről.

Anyaszentegyházunk hivatalos ülésein sokoldalú ügyeink elintézésével tisztán az idő rövidsége miatt sem tárgyalhatunk olyan kérdésekről, amelyek a legközelebről érintik megújulásunkat. Lelkészerkezteleteink a legmagasabb hivatást teljesítik e tekintetben, ha minél gyakrabban foglalkoznak azokkal a dolgokkal, amelyek az Isten ismeretében s az ezen alapuló tiszta hitben és igaz tudományban való egyénenkénti növekedésünket illetik. Mégis mindezek mellett és nem ezeknek negligálásával, a leghatalmasabb eszköznek tartjuk egy-egy konferencia tartását arra nézve, hogy az óhajtott közszellem kialakulásával minél határozottabb munkaterv, *egy céltudatos program* álljon az egyes lelkipásztorokon, tanítókon és presbiteren keresztül az egész gyülekezet s azok által a teljes ref. egyház életfeladatául.

Egy konferencia tartásánál tehát sohasem szabad figyelmen kívül hagynunk azt, hogy egy konferencia, mint az azon összegyülekezettek célja semmivelsem lehet több, de nem is kevesebb, mind anyaszentegyházunknak az Iráson alapuló hitelvei szerint, minél teljesebb mértékben való szolgálata. A konferencia tárgyai csak e térben mozoghatnak, tagjai csak azok lehetnek, akik hitük és meggyőződésük szerint ref. egyházunk fundamentumán állanak s azt még nagyobb erővel akarják megszilárdítani önzetlen és önfeláldozó munkájuk által. Viszont mindenféle gyűlésünktől épen abban különbözik a konferencia, hogy azon résztvehet ref. egyházunk minden egyes tagja egyházmegyei vagy egyházkerületi felosztódáson kívül. Hányan vannak egyházunkban, akik valamely oknál fogva egyházi tisztséget nem vállalhatnak s egy-egy konferencián hitük és tudásuk gazdag erejével járulhatnak hozzá egyházi életünk megújulásához! Egy-egy

buzgó tanítónk, presbiterünk és egyháztagunk Isten ismerete és hitbuzgósága folytán gazdagon növekedhetünk mi is az Urban.

A konferencia sikere azonban távolról sem függ tisztán attól, hogy azon minnél löbben résztvegyenek. Külföldön, mint Skóciában és Hollandiában kisebb körzetekben igen gyakran összejönnek lelkesek, tanítók, presbiterek és diakónusok s a jelen legaktuálisabb kérdéseivel akkor foglalkoznak, amikor azokra nézve emberi lelkek százezrei nyugtalanul keresik a feleletet és így idejében irányítólag hathatnak egy-egy világnézeti áramlat helyes megítélésére vagy egyházi kérdések megoldására nézve. Különösen addig, míg odáig el nem jutunk, hogy presbiterünk s a tiszta kálvinista elveken álló diakónusok a maguk presbiteri és diakónusi lapjaikban és konferenciáikon tárgyalják meg az őket még közelebről érintő és még speciálisabb kérdéseket, amíg mi teljesen hiányában vagyunk mindenféle tudományos és építő teológiai irodalomnak, addig szinte élet feltételünk közé tartozik az is, hogy minél sűrűbben összejöjjenek lelkeszeink s legyőzve az elszigeteltség béklyóit, amikor egy lelkipásztor szinte évtizedeken keresztül, alig hallhat más ref. lelkeszt még predikálni is, önmagán kívül, kitarhassuk érzéseinket és gondolatainkat olyanok előtt, akik velünk együtt éreznek és gondolkodnak és épen úgy feleletet keresnek az élet problémáira nézve, mind mi.

Nem szabad azonban arra gondolni, hogy az előadók többé-kevésbé „nagyszerű” előadásait vagy szónoklatait egyszerűen meghallgassuk vagy különféle kritikában részesítsük. Az előadók épen azért csak „bevezetnek” egy-egy aktuális kérdést, hogy a jelenlevők közül lehetőleg mindenki hozzászóljon és elmondja a maga véleményét s eleven *eszmecsere* útján kialakuljon azon erős elhatározás, hogy úgy fogok dolgozni gyülekezetemben, amint azt közösen megbeszéltük s egyházunk építésére nézve a legjobbnak és leghasznosabbnak véltük.

Odavisszük tehát egy-egy konferenciára hitbuzgóságunk és tudásunk legjavát, hogy egymás hitéből és tudásából merítsünk erőt a nehéz keresztel elhordozására s a jövődő győzelmének megharcolására.

Naponként tudakozva Isten Igéjét és buzgó imádsággal esedezve a Szentháromság egy örök Isten megújító szent Lelekért, bizonyos dolog, hogy ha bárhol nyílik is alkalom arra, hogy a legnehezebb viszonyok között is összejöjünk. Isten kegyelméből, konferenciánk áldásai semmiképen el nem maradhatnak.

Csekey Sándor

A nők hivatása egyházunkban.

Egy lap állván református anyaszentegyházunk szolgálatában ez állam területén, azt hiszem, nem lesz érdektelen, ha ennek hasábjain néhány szót intézek keresztényen nőtestvérelmhez. Megvallom, hogy amikor e címben kifejezett témáról írni elhatároztam, ott lappangott az a gondolat lelkemben, vajjon eljutnak-e ezek a sorok azokhoz, akikhez tulajdonképpen intézve vannak, vagyis a nőkhöz. Ugy tudom, férfi olvasója sincs egyetlen lapunknak annyi, amennyinek lenni kellene. Hiába, a fásultságot, a közönyösséget nehezen tudják lerázni magukról az emberek. Ebbe azonban nem nyugodhatunk bele. Keresni, kutatni kell azokat a tényezőket, amelyekkel ezt a fásultságot el lehet űzni egyházi életünkéből.

Az orvos hivatása az élet fentartása, vagyis a betegnél az egészség visszaszerzése. A pásztor hivatása a nyáj megőrzése, hogy abból egy is el ne vesszen. A nőben megtalálhatjuk mind a két hivatást, ha erre akarata van. A férfinak mindenben segítsége lehet a nő, ha nem vonakodik a munkától. Tehát a lelkipásztor felesége munkása lehet az egyháznak úgy, hogy a férje hivatását megértve és megbecsülve, odaáll annak oldala mellé s nem szégyenelve a Krisztus evangéliomát, hitéről bizonyosságot igyekszik tenni azok előtt, akik épen az ő szavára hallgatnak.

A társadalomban intelligenciájuk, vagy vagyonuk, vagy más okoknál fogva szerepet játszó nők gondoljanak arra, hogy az egyházalasság előmozdítása az ő kötelességük is, mert az egyház a maga védő szárnyaival csakugyan örködik a nők

felett s az evangéliommal, mint tejnek italával táplálja az ő szívüket és elméjüket is.

A biblia női alakjai örökre utmutatói lesznek a nők előtt a Krisztushoz való ragaszkodásnak és szeretetnek. A megvadult időmeg között, mely nem tudta, mit cselekszik, mily jól esett látni az ldvezítőnek azokat a nőket, kik ott maradtak vele az utolsó pillanatig a keresztfánál. (Ján. 19., 25. v.)

A feltámadás után megjelenik Jézus, Mária Magdalénának, kikhez eme szavakat intézi: „Menj el az én atyámfiaihoz és mond meg nekik: Felmegyek az én Atyámmal és a ti Atyátokhoz, az én Istenemmel és a ti Istenetekkel” (Ján. 20., 17. v.) Napjaink a hitetlenség jegyében jönnek és mennek. A Krisztus megüresedett koporsója az a kő, mely megbotránkozásul szolgál, pedig az az üres koporsó tud egyedül megvizsgálni bennünket, kik az élet utain szenvedünk. A Jézus szól a nőkhez is; elkötelezi őket arra, a munkára, hogy hirdessék az ő feltámadását és az Atyához való menetelét. A gyöngye nő vállaira is nehezedik az az iga, melynek hordozása pedig sok férfinak gyönyörűséget okoz. A Krisztus az, ki felemelte a nőt a maga megalázott állapotából, de egyszersmind azt akarja, hogy e méltóságra érdemessé tegye magát. Boldogok azok a nők, kik a keresztyén munkától nem vonogatják magukat. Hogy melyek azok, azt egy cikk keretében nem lehet elősorolni, hogy kik vehetnek részt e munkában? Mindazok a nők, kik szeretik a Krisztust. De ugy-e bár egész természetes a dolog, ha azt mondom, hogy elsősorban a lelkipásztorok és tanítók feleségeinek és a tanítónőknek kell e téren nagyobb buzgóságot kifejteni. S azután jönnek azok, akik érzik magukban az elhivatást,

mint az egyház nő tagjai. A család nevelése és a tanítványok oktatása mellett jut elég idő arra, hogy a Kriszusról elmélkedjenek és cselekedeteikkel bebizonyítsák, hogy még a nők nem dobták oda magukat annyira az anyag, a világ szerelmének, hogy elfelejtkezzenek ama méltóságról, melyet nyertek a Krisztustól. Ha azt hirdetik, hogy a női szív több szeretetre, több gyöngédségre van teremtve, mint a férfi szív, akkor annál visszataszítóbb az a látvány, ha ott látjuk a nőt, ahol a rideg számítás, az anyag szerelme vezeti akár a házasságkötésnél, akár a család nevelésénél, akár a gyülekezetben.

Minél több munkatársra van szükségünk, mert nagy a munkakör, melyben forgolódnunk kell, hogy egyházunk ne csak szilárdan tudja megállani helyét most, hanem lépést is tudjon már tenni előre. A nők csakugyan magaslatos hivatást fognak betölteni, ha gyöngébb erejükkel is, de dicsőítői igyekeznek lenni az egyháznak. Itt ott már látunk nőket az evangéliommal kezükben dolgozni, hogy az ifjúság lelkét megragadják, a Krisztushoz vezessék. Vajha minden gyülekezetben ott látnánk azon áhítatos lelkületű nőket, kik a földről égfelé is néznek, akik szolgálni igyekeznek a Krisztusért.

Értsétek meg keresztyén nőtestvéreim, az idő mind jobban-jobban közelget arra, hogy munkába álljatok ti is, mert ha a családi élet nem változik meg, a lakás az élő Isten templomává nem lesz, az emberi társadalom alapja megrendül s ebben a rázkódtatásban a nő fog legelőbb lebuyni a rejtetes mélységbe, arról a magaslatról, ahová egykor a Krisztus felemelte.

Siposs Imre
ref. lelkész.

„Tudakozzátok az Irásokat!”

Mit jelent számunkra ma a szentírás? Az erre a kérdésre adott felelet s az abból egy református emberhez egyedül méltó és illő következtetés gyökeres keresztülvitelével áll vagy esik szlovenszkói református anyaszentegyházunk.

Szinte naivul hangzik a feltett kérdés pásztorok és tanítók előtt, mert hiszen az összes református konfessziók alapvető pontjai egyértelműleg állapítják meg életünk és hitünk egyedüli zsinórmértékül a Szentírást, mint Istennek Igéjét. Így tanultuk ezt mindanyian még gyermekkorunkban. „Az Irás, a teljes Irás és semmi más csak az Irás az alapja a mi hitünknek.” Mert az Irás a maga organikus egészében különös isteni inspiráció eredménye. Az organikus inspiráció tanításánál pedig nem hivatkozunk csupán II. Tim. 3:16-ra, vagy II. Péter 1:21-re, hanem arra a tényre, hogy a teljes Irás maga tesz bizonyosságot isteni eredete mellett. „Mindenekfelett pedig a Szentléleknek a mi szívünkben való belső munkája által szerzünk teljes meggyőződést és bizonyosságot ennek csalatkozhatatlan igazságáról és isteni tekintélyéről.” (Westm. Conf. I. 4. 5.)

A jelen soroknak nem is az a célja, hogy általánosan ismert alapigasságot ismétljen. Mivel azonban minden imádságunk és minden munkánk odairányul, hogy megelevenedjen és újra felviruljon egyházi életünk, úgy véljük, hogy a leghelyesebben járunk el akkor, amidőn a korunkban használt különféle kísérletezési módok mellett a régi kipróbált eszközökhöz és mindenekfelett az örökkévaló Ige életet adó forrásához megyünk vissza. Hogy a diagnózist megállapíthassuk, lapunk hasábjain szinte kezd már kialakulni a közvélemény bizonyos dol-

Magyar apostolok a szlávok között.*)

Amikor II. József császár híres türelmi rendelete 1781. okt. 13 án megjelent, valami csodálatos dolog történt a régi cseh martír-egyházban, mely eredetét még Husz János és a cseh—morva atyafiak egyházára vezeti vissza. Mintha a halottakból föltámadtak volna, úgy jelentkezett egyik kis csoport a másik után. Mintha a halottak új életre keltek volna. (Ezék. 37.)

Megható példákat mutat fel a történelem. Elrejtve éltek a róm. katolikusok között, ezrivel törtek elő az ismeretlenből és egyesültek, hogy most nyilvánosan is vallják hitüket. 1782-ben 72722-en voltak és 1788-ban már 156,865! Ez csoda volt!

De honnan kapnak ezek lelkészeket? Nagy gond volt ez. Sehol sincsenek hitronaik, kik nyelvüket tudnák. Legelőször a magyarországi szlovákokhoz fordultak, de ezeknek „más szellemük” van.

A segélykiáltás: „Jer át és segíts nekünk”, Nőe galambjához hasonlóan szállt ide s tova míg végre oda hatolt, ahol meghallgatására a talaj már élő volt ké-

*) A Jugoszlav királysági református keresztyének *Magvető* című egyházi lapjából veszem át e történeti visszaemlékezést. Szerk.

szülve, Sárospatakra. Ott volt az a híres Rákóczi, Lorántffy Zsuzsánna-iskola, ahol Comenius János Ámos, a testvérek egyházának utolsó püspöke éveken keresztül működött, ahol az ő „Orbis pictus”-át megírta. Ez a világhírű tudós egyszer egy megható levelet írt a svéd kancellárhoz, Oxenstiernához:

„Sokaknak nevében írok neked: kérésűktől meghatottan, lábaidhoz borulok és kényszerítlek a Jézus Krisztus sebeitre, minket a Krisztusért üldözötteket ne hagyj el. Tekints népünkre, melyre Krisztus az összes európai népek között legelőször tekintett, melyet az Antikrisztus sötétségéből legelőször kiszakított és amely az Antikrisztus haragját évszázadokon keresztül különös módon türe. Hallgassatok meg minket szegényeket, hogy az irgalmas Isten titeket is meghallgatna.”

Most jött el az idő ennek az imádságnak meghallgatására. A sárospataki tanárok kihírdették: „Isten II. József szívével a cseh reformátusok felé fordította: egyházakat alakíthatnak, Istennek a református tan igazsága szerint szolgálhatnak, — de lelkészeket nem kaphatnak... ki jelentkezne diákok közül nyelvük megtanulására? ... Az Ur lelke legelőször öt fiatal diákot ábresztett fel: Kovács András, Szalay József, Molnár Pétert,

Szeremley Istvánt, és Vég Sámuelét. Ők kijelentették, hogy készek a szegény cseh hitsorsoknak az evangéliumot saját nyelvükön hirdetni. Elhagyták apjukat, anyjukat, rokonságukat, hazájukat, hogy a halottakból feltámadottaknak, kik éheznek és szomjúkoznak az élet igéjét, predkáljanak.

Ünnepélyes pillanat volt, ahogy az az 5 diák búcsuzott. A város minden harangja szólt. Az összes tanárok és lelkészek, sőt az egész város kikísérte a határig. Látjuk őket, amint ott, — mint Pál egykor a tengernél — letérdelnek és imádkoznak...

Cuno Fr. W. németországi egyháztörténész erről az eseményről, amely az első keresztyének korára emlékeztet, így ír:

„A szentek egységének talán legkedvesebb képét adják azok a magyar lelkészek, kik II. József császár türelmi rendeletének megjelenése után Csehországba mentek, jóllehet nem is bírva nyelvüket... hogy a cseheknek, kik eddig, 150 esztendő óta Isten igéjének mindenféle hirdetése nélkül Róma fanatikus főpapjának nyomása alatt ültek, hogy azt újból visszahozzák.”

Amellett nem riadtak vissza nehézségektől, munkától, hogy a cseh nyelvet megtanulják. Példájukat nemcsak

gokban. Még gyorsabban menne a dolog, ha itt is, ott is, egy-egy kisebb vagy nagyobb körben összegyülekeznének a pásztorok és tanítók, mint azt Magyarország tesz és mindenféle hivatalos, bírósági vagy gravámenügyek mellett végre arról is tanácskoznának, hogy miképpen és milyen eszközök által lehet egyházi életünket megújítani. Mert gravámenjeink csak nőni fognak, ha mi magunk nem változtatunk életünkön. A jelen sorok írója meg van győződve arról, hogy esleetségünk sok egyéb okai mellett a főhelyet foglalja el az a szomorú tény, hogy a Biblia egyáltalában nem foglalja el gyülekezeti életünkben azt a helyet, amelyet az igényel s amely azt, mint Istennek Igéjét, méltán megilleti. Mindenekelőtt szögezzük le azt az igazságot, hogy nemcsak az egyházi gyakorlati vallásos élet lehet beteg, hanem lehet romlott annak körében a teológiai gondolkodás is. Szinte úgy is mondhatjuk, hogy a teológiai tévelygés, tudatlanság vagy eretnokség egy egyház körén belül, annak szabadon való virágzása mellett hatását érezteti rombolólag a gyakorlati vallásos életben is. Különösen tapasztalhatjuk ezt a Bibliára vonatkozólag. Egy rövid vázlatos áttekintésből meggyőződhetünk erről.

A római katholicizmussal szemben a protestantizmus és mindennekelett a református keresztyénség a teljes Írást, mint Istennek Igéjét állítja fel vezérlő princípiumul, amiből egyedül és teljes mértékben levonja azután a következtetéseket akár az egyházi tanítás, akár a gyakorlati vallásos élet terén. A különbség nem is abban van, mint hogyha a katholicismus nem tekintené a Szentírást Isten Igéjének, úgy a tridentí, mind a vatikáni decretumok ezt a meghatározottában hangsúlyozzák. Mig azonban a

más magyarországi fiatal lelkészek is követték, úgy hogy 1783. év végén már 33 (harminchárom) Cseh egyház volt ellátva magyar lelkészekkel.*

A 33 lelkész között, kiknek száma II. József császár uralkodásának végéig 42-re emelkedett — 25 Csehországban és 17 Morvaországban működött. Ezek között volt a Kiss család feje is.

A Csehországba hívott és oda vándorolt magyar református lelkészek gyermekeiket, mivel Ausztriában református iskola nem volt, Magyarországra küldték, Sárospatakra és Debrecenbe. A Kiss család*) fejének több tanuló gyermeke volt. Ha a „vándorlás” ideje eljött, akkor a hűséges anya minden diák kabátjába egy Mária Terézia tallért bele vart és aztán lehneművel ellátva batyúval, vagy hátizsákkal a hátán kivezette őket az apa a faluból és megmutatta nekik az irányt Magyarország felé. És ők mentek, elvándoroltak 10—12 évre — tanulni. Mint kis fiúk hagyták ott Csehországot és mint szakállas emberek tértek vissza. Olyankor az volt a mulatsága az apá-

*) E család egyik sarja, Kiss Adolf, ki az ujaszváci (Jugoszlávia) egyház kántortanítója volt, ez évben halt meg s ez alkalomból íródott a történelmi visszaemlékezés. Szerk.

katholicismus irrott és meg nem irt Isten Igéjéről beszél (tradíció) s ez utóbbit a gyakorlatban az előbbi fölé, mindkettő fölé pedig úgy az elméletben, mint a gyakorlatban a csalathatatlannal egyház, illetve pápa tekintélyét helyezi, addig a református konfessiók nem egy emberre, nem is az egyház tekintélyére, hanem magára az élő Istenre hivatkoznak, mint aki értelmi szerzője és forrása az irrott isteni kijelentésnek. Mindebből tisztán azon gyakorlati következtetés tartozik a mi számunkra, hogy míg a római katholicusokról sosem beszélhetünk úgy, mint Írást olvasó népről, addig a reformátusok legerőteljesebb jellemvonása az Írás gyakori tudakozódása s a Bibliának, mint Isten Igéjének szeretete marad És amely országokban, mint Hollandiában és Skóciában, nem halványult még el teljesen a református egyházi hit és tanbeli elvekhez való ragaszkodás, még a mai modern korban is épen az a református ember főjellemonvása, ami megkülönbözteti őt minden más felekezet tagjától, hogy családjával naponként olvassa az Írást és él is annak Igéje szerint, mint ahogyan azt a mi őseink is tették a 16. és 17. században.

Azonban mint minden korban, úgy ma is vannak különféle teológiai iskolák az egyes egyházakon belül és kisebb-nagyobb szekták, vallásos egyesületek az egyházakon kívül, amelyeknek a Bibliáról való felfogása érdekes fényt vet arra nézve is, hogy miképpen „tudakozzák” az Istennek Igéjét.

Mert ne felejtjük el, ez az a kiindulási pont, ami miatt iskolák és különféle szekták állanak elő. Mi az Írás az én számomra? Isten Igéje a maga teljességében vagy csupán többek között tartalmaz isteni kijelentést is? A racionalizmusról ugyanis, mint harmadik tényezőről

nek, hogy az otthon maradt leány testvéreivel találgattatta: melyik a visszatértek közül az Adolf, melyik a Gusztáv, és melyik a Benjamin!?

Isten csodálatos vezetéséből kifolyólag Magyarországra, Bácskába került egy ezen gyermekek közül. Az ujsóvei lelkész meghalt. Honnan kapnak majd egyet, ki németül beszél. Kiss Adolf Csehországban a cseh nyelv mellett a németet is megtanulta. Így ő került Sővére. És így amaz áldás, melyet Isten a lelkészekre adott, kik a szegény cseheken könyörültek, még a bácskai német reformátusoknak is áldásává lett.

Még egyet. A cseh és morvaországi magyar ref papok voltak az elsők, kik vallás — és tankönyvekről gondoskodtak. Amidőn ebben az ügyben Vég Sámuel — egy az 5 első magyar csehországi papok közül — Prágában volt, felkereste az egyetem rektorát, ki egyszerűen a cenzura egyik tagja is volt, ez így szólott hozzá: „Viseljetek gondot a csehekről, mert ha a vallás kiirtatik, vele együtt irtatik ki a nevelés és művelődés is.” Ezt mondta egy róm. kath. tudós!

Csehországban most a próféták sirjalnak építésével, díszítésével foglalkoznak. Husz Jánost nemzeti szentté akarják avatni. A gör. ortodox egyház is szent-

nem szólhatunk, mert hiszen az természeténél fogva megtagad minden isteni eredetet magától a keresztyénségtől is s egyedüli ítélőbiról az emberi ész ismeri el. Annál inkább uralkodnak azonban ma — különösen a német teológiákon és főleg a német teológiai irodalom hatása alatt — a más országokban is található eklektikusok, akik, bár az egyes tanokban ágyugolyókat sőtögetnek egymásra, ha a másik véletlenül egy másik iskolához merészel tartozni, abban azonban mind egyetértenek, hogy mindannyian csupán egyes részeket fogadjanak el a teljes Írásból, mint amelyek magukon hordják az isteni bélyeget és eredetet. Az egyik elveti az Ótestamentomot, akár a gnostikus Marion, figyelmen kívül hagyva ama történelmi igazságot, hogy az ótestamentom volt János Bibliája s azt a maga organikus egészében úgy Jézus, mint az apostolok és első keresztyének Isten Igéjének tekintették. A másik ismét tovább megy s csupán a szinoptikusokat, a harmadik pedig csak e begyi beszédet tartja a maga valóságában Jézus tanításának s így elfogadható zsinórmértéknek. Jézust kiáltanak minden oldalról s ledegradálják őt pusztá emberré vagy legfeljebb a görögök és rómaiak apoteozisa utján avatják fel újra Istennek. Jézusra hivatkoznak s keresztre feszítik Krisztust. A gyarló emberi okoskodás s a hitetlenség által szült filozofálás azután, míg a könyvpiacra muló sikert arat, a valójában kiöli minden vallásosságot s az egyház tagjait könnyű prédául dobja oda magát a keresztyénséget is fundamentomaiban támadó materialista, bolsevista és atheista tanításoknak. Kihal az Írásolvasás, megürülnek a templomok, s legfeljebb bizonyos elszáradt orthodoxizmus tart fenn még élettelen formalizmust. Azon sem csodálkozhatunk azután,

nek akarja elismeni. Valószínűleg Cirill és Methoddal együtt az összes szlávok szentjévé és apostolává emelik. Eme szláv apostolok azonban csak saját népüket, saját fajukat és saját nyelvüket szerették. Mennyivel magasabban áll ezeknél az a 42 magyar református lelkész, kik életüket feláldozták egy népért, melynek nyelve nekik idegen, az övékéhez nem is hasonló, melynek nyelvét először meg kellett tanulniok!

Jézus azt mondja (Mt. 5, 46., 47.) Ha azokat szerettétek, akik titeket szeretnek, micsoda jutalmát veszitek? És ha csak a ti atyátok fiait köszöntitek, mit cselekesztek másoknál többet? Nemde a vámszedők is nem azonképen cselekszenek-é?

Ez a 42 magyar lelkész 130 évvel ezelőtt nem hazafias érzésből, hanem tisztán a Jézusiránti szeretetből, az evangéliumért lett a szlávok apostolává.*)

*) Szeretnők, ha a cseh—morva reformátusok megszívlelétek a történelmi visszaemlékezés tartalmát és történelmi adatait és arra a lelket átalakító magasabb belátásra jutnának, hogy: 1) a magyar református egyház Isten dicsőségére és a Jézus evangéliomának dladaláért a cseh—morváknak is édes nevelő anyjuk volt; 2) a nemzeti sovinizmus az egyházzal szemben is — nem alkalmas az emberiség lelkifelténekek-fejlesztésére és Isten országga építésére. Szerk.

ha a történelmi egyházak tagjai közül többen és többen egy-egy új szekta karjaiba vetik magukat, keresve az elevenebben buzgó forrásokat.

Megemlíthetjük még a „Szellem iskolája” általános neve alatt foglalt quäkereket; swedenborgianusokat, irvingianusokat és anabaptistákat, akik ha bizonyos dolgokban eltérnek is egymástól, abban mind megegyeznek a patriotikai kor montánistáival, hogy egyénekénti belső privát isteni kijelentésre hivatkoznak s azt a Bibliában megírt isteni kijelentés fölé helyezik.

A legújabb vallásos mozgalmak fejlődésével különösen kiemelhetjük a baptistákat, methodistákat és nazarénusokat, akik bár tanaik bizonyítására félszeg módon, sokszor minden összefüggés nélkül csupán egyes részeket ragadnak ki az Írásból, de az ő legerősebb fegyverük mégis csak a Biblia, olvassák azt és igyekeznek is élni annak ígéje szerint.

Vége köv.

HIREK.

— **Konferencia.** Az abauj-tornai egyházmegye lelkészegyesülete folyó évi július 6-án Kosice—Kassán lelkészi konferenciát tart, melyen részt vesznek holland vendégek is, sőt két holland kiváló lelkész előadást is fog tartani. Kívánatos, hogy a konferencián az abauj-tornai egyházmegye lelkészein s érdeklődőin kívül Kelet-Szlovénia ref. lelkészei s tanítói és reformátusai közül mentől többen legyenek részt. Jövő számunkban közöljük a konferencia részletes programját.

— **Evangelikus Lap** a címe annak az „egyházi, iskolai és társadalmi lap”-nak, amelyet a szlovéniai magyar ág. hitv. ev. egyházak világi és egyházi vezető ifjai június hó közepén megindítottak. Az első szám beköszöntője szerint a lap célja az, hogy a szlovéniai magyar ág. hitv. ev. kisebbségben az összetartás érzését fentartsa és erősítse. Megjelenik havonként kétszer Léván lic. *Fizély* Ödön fel. szerkesztésében; főszerkesztő *Andréffy* János, főmunkatárs *Egyed* Alagás. Az eddig megjelent két szám eleven és érdekeljes, minden cikke aktuális és — úgy látjuk — elevenre tapint. Kollegiális örömmel és hitrokonni szeretettel köszöntjük az új lapot és annak kiváló szerkesztőségét.

— **Vaján ünnepe.** Kettős ünnepe volt a vajáni magyar reformátusoknak június 4-én, mikor pünkösdjüket ünnepelték s egyszersmind a környék mintegy három-ezer kálvinistájának részvételével az egyház nagy örömmel helyezte fel új csillagját és gombját az alapos renoválás alatt levő templomja tornyára.

Az ünnepély az egybesereglettek közös énekével kezdődött s szem nem maradt szárazon, mikor a „Te benned bízunk eleitől fogva” kezdetű öreg zsoltár diadalmas erővel felharsant az ajkakon. Ezután a *Szányó Sándor* tanító vezette alatt álló egyházi dalárda énekelt el az „Isten ki fent uralkodik” c. műszo-
kötet, melynek gyönyörűen kihozott harmóniája után dr. *Magda Sándor* csicseri

lelkész mondta az ünnepi beszédet. A kálvinisták torony csillagjának jelentőségéről szólt nagy lendülettel és mélyen járó gondolatokkal s a materialista futkározó atyafiak és szekista álpróféták szemfényvesztő, anyagias ígéretei helyett az örökkévalóság felé mutató s a krisztusi hit fényét ragyogóan hirdető csillag eszményekre irányozta a hallgatóság szívét és szemét. A nagyhatású beszéd után ismét a kórus precíz éneke következett, mire a helybeli lelkész, *Isaák* Imre felavatta a csillagot és gombot s bensőséges imádságban ajánlotta azt Isten oltalmába. A kórus Beethoven „Isten dicsősége” c. darabjának áhítatkeltő előadása után a felvirágozott és kendőkkel dusan felékesített gombot (fehérruhás vajáni lányok felhúzták a toronyra s az „Áld meg Ur Isten a te népedet” eléneklésével a felavató ünnepély beveződött. A jelen voltak pénzadományokkal öröközték meg nevüket a vajáni egyház aranykönyvében, a fiatalság pedig jól sikerült táncmulatságot rendezett a nagy esemény emlékére.

Az építkezés — melyet a lelkiismeretes Jóhírű Kladek-Jeney cég végez — szépen halad. A templom felszentelését szeptember elejére tervezi az egyház előjárósága nagy ünnepség keretében s ezen a templomszentelésen előreláthatólag részt fog venni Czinke István rimaszombati püspök is, aki — értesülésünk szerint — generális vizitációt is fog tartani a kelet-szlovéniai egyházakban. A környékünkbeli reformátusok nagy szeretettel várják prófétái lelkületű püspöküket, mert már nagyon régen nem volt püspöki látogatás erre felé. *Tudósító.*

— **A pozsonyi ág. hitv. ev. egyházközség a gablonzi ág. hitv. ev. egyházkerülethez csatlakozik.** A pozsonyi ág. hitv. ev. egyházközség június 11-iki közgyűlésében rendkívül horderejű határozatot hozott. Majdnem egyhangú szavazás alapján kimondotta, hogy kiválik a szlovéniai ág. hitv. ev. nyugati egyházkerületéből és a *csehországi gablonzi német evangelikus egyházkerülethez csatlakozik.* A szlovák evangelikusok részéről *Ivánka* Milán dr. tiltakozott a határozat ellen és a szlovák egyháztagok el is hagyták Ivánkával az élükön a közgyűlést. A pozsonyi ág. hitv. ev. egyházközségnek, mint a szlovéniai ág. hitv. ev. egyetemes egyház legtekintélyesebb egyházközségének ez az állásfoglalása kihatással lesz az egész szlovéniai evangelikusság szervezkedési mozgalmára. Ez az állásfoglalás történeti jelentőségű.

— **A presbiterianus diákszövetségek világszövetségének konferenciájáról,** mint Budapestről jelentik, *Ravasz* László dr. püspök visszaérkezett jelentette, hogy Ednburgban a világszövetség gyűlésén beszámolt a magyar helyzetről. Rendkívül rokonszenvesen fogadták és megértéssel vették az egyetemes magyar református egyház spirituális egységének fentartására tett előterjesztését. A londoni presbiterianusok egyházmegegyezésének gyűlésén az angol presbiteri egyház egyetemes moderátora megatottan emlekezett Magyarország tragédiájáról, hangsúlyozva,

hogy keresztyén kötelességüknek tartják rokonszenvedésnek a jövőben nemcsak szóval, hanem mint reméli, tettekkel is teljes erővel kifejezést adni.

— **Választási mozgalmak a szlovéniai ág. hitv. ev. egyházban.** Arról értesülünk, hogy Kelet-Szlovénia az ág. hitv. ezanglikusok *Hefty* Gy. Andor, *Kéler* Tibor dr. és *Wolf* Károly dr. vezetéke alatt tekintélyes párttá tömörültek az utóbbi napokban és e párt az evang. egyház egyetemes felügyelőjévé a hivatalos jelölttel, *Vanovics* dr. ügyvéddel szemben *Szent Ivány* József földbirtokos, nemzetgyűlési képviselőt, püspökké pedig a hivatalos jelölt *Janoska* György adminisztrátor-püspökkel szemben *Varga* Imre poprádi lelkészt kívánja megválasztani. Ugyanez a párt a keleti kerület felügyelőjévé *Kiszely* Árpád benedekfalvi földbirtokost jelölte *Ruman* János zsupánnal szemben. A szepesi, gömörli, sárosi és abauji egyházközségekben számos híve van e pártnak. A nyugat-szlovéniai kerületben levő ág. hitv. ev. egyházközségekben is van a hivatalos jelöltekkel szemben választási mozgalom. Különösen a hivatalos püspökjelölt: *Zoch* Sámuellel szemben elégedetlenek.

— **Felhívás.** Mindazokat, akik lapunk előfizetési díjával — főleg a múlt évről — vagy hirdetési díjakkal hátrálékban vannak, kérjük sziveskedjenek hátrálékaikat *haladéktalanul* beküldeni. Ugy szintén sürgetni vagyunk kénytelenek a f. évi előfizetési díjakat is; a lap kiadási költségeit fizetnünk kell. *Szerk.*

Szerkesztői üzenetek

V. K. B.—i. Leveled megkaptam. Köszönöm tapasztalataid szíves közlését. Vajha mások is közölnék tapasztalataikat! — *Cs. S. Amsterdam* Levelet is, később 1. lapot is írtam. Remélem, megérkezett. A jelzett terminust elfogadtuk. Üdvözlöt a személyes találkozásig is. — *B. V. S.—i.* Megkaptam. Írok levelet.

Kiadja: az Egyetemes Konvent.
A kiadásért felelős: *Réz László.*

KÓKAI LAJOS ÉS HORNYÁNSZKY
VIKTOR KIADÁSÁBAN MEGJELENT ÖSSZE-
SZES REFORMÁTUS ÉS LUTHERÁNUS

Ima- és énekes- könyvek

VALLÁSOS, SZÉPIRODALMI MŰVEK STB
UGYSZINTÉN P. CZINKE ISTVÁN KON-
FIRMÁCIOI KÁTÉJA RAKTÁRON:

FUCHS JÓZSEF
KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN ROZSNYÓN.

Vizonteladóknak nagy árkedvozmény!

Nyomatott Gömörli Zoltán nyomdájában Rozsnyón

Református Egyház és Iskola

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ.

Főmunkatárs: SÖRÖS BÉLA.

Előfizetési díjak:

Egész évre — — —	60 K	Negyed évre — — —	15 K
Fél évre — — —	30 K	Megjelenik minden vásárnap.	

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Rozsnyón, a református lelkesítési hivatalban, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

Az egyház szociális feladatai.

(R. L.) A szociálizmus tulajdonképpen végső célul (már tudni illik amennyiben végső célról beszélni lehet) arra törekszik, hogy a gazdasági kérdést *közmegelegedésre* megoldja; s ennek eredményeként a társadalmi egyensúlyt helyre állítsa. A lélekben is egyensúlyt hozzon létre — a megelégedés érzésének felkötése és biztosítása által.

A szociális problémák nem újak. S így a különböző alakulatok, mint szervezetek, szociális problémái sem a mi korunk viszonyainak, elégedetlenségének szellem-erkölcsi termékei. Amióta ember él a földön *társaságban*, azóta mindig voltak szociális kérdések s így szociális feladatok is. A vagyon megosztási, sőt inkább a jövedelem felosztási *eltolódások* születtek mindig az elégedetlenséget s így a szociális kérdéseket is; mert az eltolódások az egyik oldalon a hatalmi, a másik oldalon az elnyomottsági helyzetet és így a jogviszonyok kilengéseit eredményezték. És csak az a különbség az egyes korok szociális megmozdulásai között, hogy az egyik korban jobban kiélesednek a szociális mozgalmak, mint a másik korban és így az egyik korban az ellentétes feladatok megoldása nehezebb és égetőbb, mint a másik korban.

Az *egyház* sem tért ki, amint hogy nem is térhetett ki, soha a szociális kérdések elől; mert az egyháznak is feladata, egyenesen Isteni rendeltetése, hogy az emberek között a jogviszony tekintetében és így a lelkekben is az egyensúlyt helyre állítsa s ezt időről-időre biztosítsa. Az egyházzal szólnál, természetesen a keresztyén egyházat értem, már csak azért is, mert a szociális mozgalmak történetét már csak lapunk szűk terjedelménél fogva sem lehet célozom nyomon kísérni.

A keresztyén egyház már az apostoli korban élénk szociális tevékenységet fejtett ki. Az apostoli korban azon népek kebelében, amelyek között a keresztyén-ség terjedt, nagy volt az elégedetlenség az anyagiak miatt és ebből folyólag el-

torzult jogviszonyok, teljesen téves erkölcsi felfogások keletkeztek; ennek következménye lett aztán a társadalmi és a lelki egyensúly gyakori felbillenése — egészen addig a fokig, hogy az egyik oldalon is, a másik oldalon is a szenvedély lett urrá az ember felett.

Nem elégedett tehát meg az egyház, mert nem elégedhetett meg, csupán a *hit-életre* vonatkozó feladatok megoldásával. Az egyház, mint a vallás értékének letéteményese, az *egész* ember életnyilvánulásait, élet célját tartozik munkálni. Az ember pedig nem csupán lelki életet él, hanem testi életet is. E kettős életnek harmonikusnak kell lenni. Időről-időre tehát meg kell keresni azt a magasabb élet-szabályt, amely ezt a harmóniát, mint az ember erkölcsi élet-irányát, hivatott és képes megteremtleni.

Az első jeruzsálemi keresztyén egyház első — kezdetleges — berendezkedése, diakonusai és később diakonissái megválasztása, azok tevékenységének megállapítása; Pál apostol alázatossággyűjtése, a gyűjtésre való buzdítása stb. — egyéb célok szolgálata mellett — modern értelemben is vehető — szociális feladatok szolgálata és azok megoldására való törekvések is voltak.

Nem elegendő szociális feladata az egyháznak csupán a szegénységet enyhíteni a segélyezés által; nem elegendő szociális feladat tehát a segély-gyűjtés és adás, hanem magas feladata a gyengék védelme is, a felbillent jogviszonyok helyes szabályozásába való beavatkozás is és más, az ezen körbe tartozó szociális élettevékenység is. Ezt tették az apostolok is és a későbbi keresztyén egyház is — addig, míg maga is meg nem vagyonosodott.

A mi korunkat (értem a háboru előtti éveket is) a vagyonmegosztási, főként a jövedelem-felosztási eltolódások, talán nagyobb mértékben, mint eddig bármely korban, jellemzik s ez eltolódásokat a végzetes világháboru még fokozta is. Ebben a körülményben rejlik a mai szociális kérdések és azok szomorú következményei élességének az oka.

A rom. katolicizmus kitűnő érzékkel látta meg a socialis feladatokat. Valóban filozófiai rendszerbe állította össze ezeket a feladatokat. S meg kell állapítanunk azt is, hogy igyekeznek is azokat a feladatokat munkálni. Szervezeteket létesít. Kiváló tudósai foglalkoznak socialis kérdésekkel (pl. hogy csak itthon maradjunk. Fischer-Colbrie dr. kassai püspök.)

A rom-katolicizmus socialis munkálkodását azonban *mintának* nem tekintethetem. Mert politikai faktorrá lenni törekedett éppen socialis tevékenysége révén. Politikai faktorságát egyenesen a socialis kérdések munkálására alapítja. Az egyháznak, minden irányu élet-tevékenységében, úgy socialis irányu munkálkodásában is, nem *hatalmi* (politikai) célokért, de magáért a socialis feladatok megoldásáért, sőt *magáért az emberért* kell a socialis kérdésekkel foglalkozni. Azoknak a munkája is, akiket a socialis kérdések *közvetlenül* érdekelnek s azok helyes megoldásáért a szélsőségbe is átcsapni jónak látták, éppen az által gyengítették meg törekvéseiket, hogy a socialis kérdésekből hatalmi kérdést, politikumot csináltak.

Református egyházunk eddig nem foglalkozott rendszeresen, megszervezett formában a *mai* socialis kérdéseivel. Az apostoli és őskeresztyéni kor ez irányu munkálkodását nem tettük kellő tanulmány tárgyává. Nem hatoltunk bele a mai nagyon bonyolult socialis élet tanulmányozásában. Pedig — úgy látom és érzem — ez az evangyéliumi keresztyénségnek elodázhatatlan feladata.

Tanulmányozni kell az élet socialis problémáit; meg kell állapítani az ez irányu feladatokat és keresni kell e feladat megoldásához az eszközöket. Nem szakíthatjuk ki magunkat a való élet forgatagából.

„Tudakozzátok az írásokat!”

Vége.

Ebből a rövid vázlatos áttekintésből is azt a tanúságot vonhatjuk le, hogy a szentírás naponkénti olvasása kiesett a mi kezeinkből s azon téves és ferde felfogás lett urrá még a különben tiszteletre-

méltó egyházi férfiak között is, hogy Biblia olvasás és imádkozás absolute nem öskeresztyón vagy legalább is nem református szokás, hanem valami külföldies keletű, s a magyar ember gyomra által be nem vett pietistáskodás. (Ime, a kései racionalismus hatása a magyar theológiában!)

Mit tartasz az írásról az elméletben, megmutatja a gyakorlati életed! Egyszerű a következtetés. Ha az írás a maga teljességében Isten kijelentett akaratát tartalmazza úgy, hogy azt sehol máshol a világon nem találhatom meg, ha azáltal maga a Szentháromság egy örök Isten szól minden korok hívő gyermekeéhez, akkor csak nyilvánvaló, hogy nekem örülnöm és ujjonganom kell azon, hogy birtokomban lehet a drága kincs és minden napon tudakozhatom az írásokat. Ha pedig az írás pusztán emberi mű vagy csak itt-ott tartalmaz isteni kijelentést is, akkor nincs ereje igehirdetésemnek, nincs gyümölcse saját életemnek vagy pásztori szolgálatomnak sem, mert nem bír az írás, az Isten Igéje, az élő Isten tekintélyével. Ha pedig az nincsen meg vagy csak félig vagy harmadnegyed részben van meg, akkor nincs teljes és tökéletes isteni kijelentés sem. Ha pedig ez nincs, akkor a bűneinkért meghalt és feltámadott Jézus Krisztus nélkül valók vagyunk és jobb, ha várunk egy új Messiást. Akkor nincs hiányos célja életünknek sem. „Éljünk a mának, hisz holnap úgy is meghalunk.”

De nem, százszorosan nem. Hitünk és meggyőződésünk szilárd alapja ott él mindannyiunkban legalább elméletileg. Azért mondom, hogy csak elméletileg, mert arról sokat lehet írni, hogy külföldön kiknek nem lehet theologiai nézetüknél fogva mindennapi tápláléka a Szentírás, de olyan ember, aki elismeri (elméletileg) a teljes írást Isten Igéjének

és mégsem tudakozza azt, csak a magyar református egyház tagjai közt található. Szinte alig akarjuk elhinni, hogy milyen bűnös mulasztásaink vannak és milyen szomoruan elesett állapotban van, teljes egyházi életünk. Ne csupán és ne mindig csak a háboru utáni felfokozódott nehézségekre gondoljunk. Minden bajunk első és főgyökere abban van, hogy nincs istentisztelet házaikban, nem hangzik fel minden napon és minden étkezés alkalmával a zsoltárének és a családfő a családtagokkal együtt nem olvas fel minden étkezés alkalmával egy részt az Isten Igéjéből. Hiába alkotunk akár milyen gyönyörű egyházi törvényeket (fegyelem, lelkeszfizetés stb.) avagy csak muló sikereket felmutató énekkarokat (horribile dictu: „egyházi” bálozás és nagy ceremóniával végbemenő harangszentelés lehetséges, ellenben az írás-olvasás és imádkozás naponként, nem református szokás!?) ha meg nem indul egy teljes és gyökeres új élet az egész vonalon, a régi kálvinista szokás szerint egy szebb és boldogabb jövődőt.

Nos hát testvéreim, pásztorok és örüllők, hadd tudja meg minél előbb az a gyülekezet, ahová az Ur rendelt, hogy íme a Tiszteletes Ur családjával együtt minden nap olvassa az Isten Igéjét és imádkozik érettem, aki szegény és beteg vagyok, érettem, aki részeges vagyok, érettem, aki templomkerülő, kártyás és parázna vagyok. Az írás naponkénti tudakozása a lelkipásztor által s az aszerint való élet követőket teremt. Pár év múlva kialakul minden gyülekezet körében a „mag”, amelyre építhetem a jobb jövődőt. Azután jönnek egymásután a többi pasztorális módszerek, amik közül a jelen alkalommal különösen a házi látogatást említjük meg (a hosszú téli esteiken senki sem mondhatja, hogy jaj de

nekem nincs időm rá) amikor a pásztor a Bibliával a kezében a Szentlélek erejével összegyűjti egy-egy ház kicsinyjét és nagyját s együtt énekelnek, együtt imádkoznak. Írás olvasánaponként s az aszerint való élet és mi megújultunk. Megoldódnak anyagi kérdéseink is. De nem megfordítva. Hitelelen és közönyös emberektől nem várhatunk buzgó adakozást, új iskolák stb. építésére. Viszont egyházi törvényjavítás, bármilyen üdvös legyen is az, de belső megújulás nélkül csak újabb tapasztalás a sebre, amelyik be nem gyógyul, sőt minden kötésnél jobban és jobban elmérgesedik.

Még csak arra a lapunk régebbi számában fölvetett kérdésre óhajtok megfelelni, mely szerint külföldön járt lelkeszeink gyönyörűen lerajzolják a virágzó vallásos életet, de arra nem felelnek, hogy milyen uton érték azt el külföldi testvéreink. Két esztendei skóciai tartózkodás után, jelenleg Hollandiában tanulva a fölített kérdésre így felelhetek: Minden, ami a külföldi református egyházak körében oly csodálatosan szép vallásos életet teremtett, ebben a mondatban, mint csúcspontban foglalható össze, hogy a református gyülekezetek pásztorai és tanítói, gazdagabb és szegényebb tagjai kivétel nélkül naponként olvassák Isten Igéjét és élnek annak megfelelőleg. Csak természetes aztán, hogy az Isten Igéjén alapuló, tiszta református elvek a gyakorlati életben olyan gyümölcsöket teremnek, ami felülmul minden más vallásos egyesületet, mozgalmat vagy szektát. A Szentírás naponkénti tudakozása s az azon alapuló új élet az alapja és ómegája annak, hogy újra felviruljon a mi református anyaszentegyházunk is.

Amsterdam.

Csekey Sandor

„Ha Isten velünk, kicsoda ellenünk?”

— Harangszentelési egyházi beszéd. —

Alapige: Róm. 8, 31.

Gyülekezeti életünkben ez a nap, Ünneplő Gyülekezet, ünnepnap! Két új harangunkat s újra egészé tett orgonánkat óhajtjuk, áldáskívánataink mellett, a használatnak átadni. Nevezetes tehát ez a nap a mi csendes, nyugodalmas életünkben. Jeles nap! Ünneppal! És én mégis azt mondom, hogy jobban szerettem volna, ha nem kellett volna ezt a napot sohasoha ünnepelelnünk. Ne ütköztek még; megmondom, hogy miért?! Azért, mert akkor nem kellett volna átélünk ama keserves, szivrendítő időket sem, melyeket átélünk, átszenvedtünk csaknem 8 év óta mind a mai napig.

Vagy mondjátok meg, kié a közelmúlt világháború, annak milder sanyaruságát, összes testi és lelki megpróbáltatásait akár úthon, akár hadi-fogságban, akár a távol harcsteréken végigszenvedtéltek, mondjátok meg, nem százszor és ezer-szer jobb lett volna-e, száz és ezer okból, ha nem kellett volna átélünk azokat, ha megkímélt volna azoktól a legfelsőbb hatalom s kitorolhatnének, mint egy rossz álomot, emlékekünkben is?

Óh mert fájó e 8 évnek még az emléke is. Sok édes apának, édes anyának és sok elárvult gyermeknek fájdulhat meg a szíve itt is és most is, ha eszökbe jut, hogy a mely szerettők ama háboruba elment tőlük egykor, nem jött s nem jön vissza soha többé, vagy visszajött csak koporsóban, némelyik meg elnyomórt testtel. De akik ép testtel és lélekkel jöttünk is vissza, óh a mi szívünkre is bánat köde száll most, ha áttekintjük, hogy az épségünket, életünket hiába veteltük kockára ott a vérmezőkön, hiába... hiába! mert mit nyertünk érte? semmit! és mit veszítettünk? mindent!... *Min-dent!*...

Óh akik azt a világvészdelmet felidézték, vajon lesz-e és lehet-e majd azoknak nyugalmok a sirban és üdvök az égben? Áldoztunk szavokra pénzt, vért, nyugalmat, Istenünk tiszteletének szent eszközt: harangjainkat, orgonáink sipjait s mindezt miért?... azért, hogy a boldogtalan ember még boldogtalanabb legyen! Sokkal boldogtalanabbak lettünk, mint valaha is voltunk; a világháboru nemcsak milliók szívének éleldobbanását állítja meg, de megölte sok millió szívében a hitet, az Istent, a mi nélkül, a ki nélkül boldog az ember soha nem lehet.

Óh de gyalgó teremtés is az ember, Ünneplő Gyülekezet! De balga teremtés, hogy nem tudja belátni, hogy nem az emberi, de az isteni törvények az emberboldogítók, melynek paragrafusai: „bé-kesség a földön”, „az emberekhez jó akarat” és summája: a világot minden nyomoruságtól megváltani tudó egyetlen szent érzés, a mindenható, önzetlen szeretet. S a helyett, hogy ezeket ölelné szívéhez erősen az ember, kész volna összetörni, ha csak holmi kőtáblára lenének írva. Ám ezek minden embernek a szíve táblájára vannak írva és a szívet ölje meg az, aki azokat meg akarja ölni.

Avagy talán kitorrt volna a vérpárás világháboru, ha annak kezdeményezőinek szívé az isteni törvényeknek tisztelete és betöltése hatotta volna át? Soha Testvéreim! És mégis, azóta is, mennyi el-lensége van a hitnek, a vallásnak, Isten-nek! Sőt sohasem volt több, mint a háboru óta. S oka ennek az, hogy a leg-lőbb ember ma egy új Istenben hisz, egy hamis Istennek hódol s ez az Isten: a Mammon, a pénz imádása, a világ szerelme.

Hajdan valamikor sok, nagyon sok Istent hitt együgyűn az ember s még ez

**Templomszentelés Magyarorszépen,
1921, dec. 11.**

— Levél a Szerkesztő urhoz. —

Hogy betegek vagyunk, az holt bizonyos, mert mindig csak jajgatunk. Hogy magunk se tudjuk, mi a bajunk, az is holt bizonyos, mert a hány tudós doktora van református egyházi életünknek, annyiféle a diagnózis, annyiféle a javasolt orvosság.

Amit elmondandó vagyok, úgy gondolom, belevág a rövid bevezetésbe.

Az elmúlt év december havának 11. dik napján, egy dermesztőben hideg vasárnapi napon szem és fültanuja voltam a magyarorszépi templomszentelési ünnepélynek. Nekem úgy tetszik, mintha — testben-e, lélekben e, nem tudom, Isten tudja — elragadtattam volna a harmadik évig, s a dermesztő hidegben ott állottam egy kedves, három tornyu faluban, a hol csupa napfény, melegség, élet és reménység hevitett: a lelkeket. És ez egészen így volt Szerkesztő Uram! Pont 10 órakor indult el a paplaktól (jó távol a templomtól) Virág József, felszentelő esperes, felszentelő lelkész Csiszár egyházközs. főgondnok s Szondy helybeli lelkész kíséretében, követve az egyház véneitől s valami 16—21 környékbeli lelkész és tanítótól. Utközben — akarva nem akarva — felzendült a ajkakon: Im be jöttünk nagy örömmel! Mikor a menet a templom bejárata előtt megállt, már többszáz torok zugta, mély vizek zugásához hasonlóan: Megállnak lábunk, örök Ur Isten! A templomtérén hőmpölygő sokaság fogadott bennünket. Ott voltak papjaik vezetésével a római és görög katolikus keresztyének, kik előzetes megbeszélés szerint úgy végezték vasárnapi isteni tiszteletüket, hogy ne zavarják református keresztyén testvéreik örömmünnepélyét s ők maguk is részt vehessenek abban. Részt is vettek

az együgyű hit is boldogította őt. Ma csak egy Istent prédikálunk, mint szerető és irgalmas Atyát, a kinek szent Fia az emberi tökéletesség foglalatja, eszményképe, de sok, nagyon sok embernek ez az egy Isten is sok, nem hisz ebben az egyben sem és azt hiszi, hogy az ő kérdő hitetlensége még boldogítja is őt. De hát boldogítja-e? ... Anyagiilag ma a legszegényebb is jobb módban él, mint hajdan a gazdag s mégis ma a gazdag is elégedetlenebb, mint hajdan a szegény. S ezt nevezed ideális állapotnak, boldogságnak? Társadalmi együttélésünkben is nem az isteni életszabályok az irányadók; nem ezek: „szeressed felebarátodat,” „szeressed még ellenségedet is,” „vegyétek fel az özvegyek és árvák ügyét,” „egymás terhét hordozzátok,” „magatokért boszút ne álljatok,” „bocsássatok meg nem hétszer, hanem hetvenhétszer,” „ne ítéljétek, hogy ne ítéltesetek,” „kevélyen ne gondoljatok magatok felől, hanem az alázatossághoz szabjátok magatokat,” „ne kívánd azt, ami a te felebarátodé,” „ne nézzétek csak a magatok hasznát, hanem a másét is” ... és a többi ezekhez hasonló üdvös szabályok.

(Vége. köv.)

papjaikkal egyetemben. Az elhelyezkedés megtörtént. Kint a szlovákok, bent a magyarok. Kint Nyitrai tusai lelkész, Bent Virág esperes, Erdélyi, Tudja és Séra lelkészek végezték az Istentiszteleti cselekvényeket. Nincs értelme annak most — post festa, — hogy erről részletes beszámolást adjak. De azt a lelket, a mi ezt a templomszentelési ünnepélyt lehetővé tette, a mi ennek lefofását a sablonosságon felül emelve, olyan meleggé és fényessé tette, ezt a lelket, ezt az életet agyonhallgatással megölni nem is lehet, nem is szabad.

Hiszen az a borzalmas tűzvész, a mely két évvel ezelőt Magyarorszépet s benne a református keresztyének templomát porig égette, annak idején mozgásba hozta egész társadalmunkat. A lapok napokig írtak a tűzvész borzalmaságáról, megindult a társadalom, hogy segítő kezet nyújtson a hajlék, ruha és élelem nélkül maradt községnek. Első helyen volt a köztársasági Elnök ur, a ki 100000 koronát utalt ki a pillanatnyi szükség enyhítésére. Aztán Magyarorszépet eltemették a rohanó élet eseményei. De Magyarorszep nem hagyta magát eltemettetni: élni akart. Egy éven belül felépült a falu, szebbnek, mint volt. Hajlékaik felépítése után a reformátusok szinte léleketvétel nélkül hozzá fognak templomuk felépítéséhez, hogy mire szent Karácsony ünnepe beköszönt, már Istennek épült hajlékban énekelhessék: Dicsőség a magas menyekben Istennek és ide alatt — békesség és jóakarai. Így történt, hogy dec. 10 én még az utolsó simításokat végzik s 11-ikén már templomot szentelnek. A körülbelől 160000 koronába kerülő építkezést elvégzik olyan áldozatkészséggel, hogy mindössze 30000 korona templomépítési teher marad a hívek vállain. Most értem már meg sok mindent. Mért ölelek össze ezen az ünnepen a három felekezeti falu lakosága; mért vesznek részt az izségi többi keresztyén papok ezen az ünnepélyen az utolsó ámenig; mért jelenik meg a gör. kath. egyház küldöttsége a ref. lelkészlaken tartózkodó papjához azzal a kérés-sel, hogy maradjon a Főur nyugodtan a mikálvinista testvérainknél, mi majd elvégezzük magunk a vecsernyét. Megértettem, mért sirtak még az uri emberek is, mikor a szép, tágas templomban először csendült fel az ének s mért ült áhítatos néma csend a gyülekezetre, míg Virág esperes főltszentelő imádsága az egek kapuit nyitogatta?

Igen, sok mindent megértettem. Csak azt az egyet nem értem még ma se, hogy lehetett ezt a feltámadási ünnepet, ezt az erővel teljes, tökéletesen keresztyéni lelket, a mi ezt az ünnepet lehetővé tette, mindezideig elhallgatni, elhallgatással nem léteznek tekinteni akkor, amikor egészen kicsi dolgok, pl. egy mozi előadás, egy ismétlő iskolai vallásos óra, mint örvendetes életjelenség kerül hivatalos lapunk hasábjaira, a mikor ugyanezen a hasábjakon sokszor úgy tűnik fel nekünk, mintha törtető élet, a személyi kultus, az önbálványozás oltárai füstölög-nének, mintha kezdene feledésbe menni a tökéletes emberi élet egyetlen krité-

riuma: az Istent lélekben és igazságban imádjátok.

Nem a szemüvegem rossz, édes barátom, az a baj, nagyon is tisztán tudom megítélni a különböző oltárok áldozati lángjait. Hetekkel, talán hónapokkal ezelőt egy városnak a társadalma, hatóságai, felekezetei ünnepelték láрма nélkül, de annál nagyobb tisztelettel és bensőséggel a reformátusok tudós, ősz lelkipásztorát negyvenéves jubileuma alkalmából. Erről tudott mindenki: város, katonaság, g. kath püspökség, r. kath esperesség, lutheránus testvéreink, csak mi, reformátusok nem tudtunk semit.

Hát attól félek, Nt. Szerkesztő barátom, hogy mi igenis nagyon betegek vagyunk, de a mi betegségünket nem gyógyítja a tudós doktorok receptje, nekünk lelki megújulásra, új lélekre ven szükségünk, olyan lélekre, a mely nem irigykedik, nem kérkedik és nem fuvalkodik fel, nem keresi a maga hasznát és együtt örül az igazsággal.

Pataky Pál.

Hivatalos.

A barsi ref. egyházmegye
esperesétől:

Meghívás.

Julius 11-én kedves vendégei lesznek barsi ref. egyházmegyénknek: Holland testvéreink közül egyháziak és világiak többen keresnek fel és látogatnak meg bennünket Léván, em. közgyűlésünk alkalmával.

Délelőt 10—1-ig több aktuális kérdés felett konferenciát tartunk, melyen kedves testvéreink is hallatni fogják irányító véleményeiket. Testvéri szeretettel, atyafiságos érzéssel hívom meg e konferenciára nemcsak a barsi, de a komáromi egyházmegyének érdeklődő tagjait is; kérném, hogy tanácskozásainkban bölcs hozzászólásaikkal részt venni méltóztatásanak. Mieinket még arra is kérem, hogy a közgyűlés megnyitásán pont 8 órakor megjelenni sziveskedjenek.

Alsószecse, 1922. június 14.

Patay Károly
esperes.

Az abauj-tornai egyházmegye lelkész-
értekezletti elnökétől.

Meghívó

az abauj-tornai egyházmegye lelkészéhez!

Kedves tisztelt lelkésztársaim!

Örömmel tudatom veletek, hogy lelkési értekezletnek, sőt magasabb színvonalú és különös érdekességű lelkési konferenciának tartása terveztetik körülünkben.

Az eszme, a gondolat nem tölem ered; Réz László rozsnyói lelkész és egyházkerületi főjegyző urnak köszönhető, hogy levél útján érintkezett és tanácskozott két hollandiai ref. lelkésszel s Csekey Sándor magyar származású amsterdami ref. lelkész-akadémiai hallgatóval és azokat megnyerte, hogy lelkési társaságunk körében megjelenjenek.

Mi kívánunk összegyülekezni és fogadni

teljes rokonszenvvel s szívünk melegével a Jövő, július hó 6-án (hatodikán) Kassán, a ref. egyház lelkészi hivatalának irodájában, pontosan reggel 9 órakor.

A tervezés a miénk, az akadályokat az Úr hárítja el és az ő szent lelkének segedelme járul ahoz, hogy hitünket erősítsük s elevenítsük és a hollandiai s az itteni magyar anyanyelvű ref. egyházaink között az ismeretséget és lehetőleg az első találkozás alkalmával a barátságot kössük meg.

Külön óhajtásom, hogy az érdeklődés mértékéhez képest legelőször az oltani templomunkban jelenjünk meg és a holland testvérekre való tekintettel énekeljük azt a fennálló énekünket, mely így kezdődik: „Ez új reggel ara serkent” és a CXXXV. zsoltár első és utolsó versét.

Remélhető, hogy az orgonakiséretet énekünkhöz Simon József alapos orgonaismerő fogja adni.

Előítünk és velünk fog imádkozni s Szentírást magyarázni Szobonya István győrkői ref. lelkész és em. tanácsbíró.

Méltó befejezést fog képezni a 137-ik dicséret 6. és 7. verse.

A megjelenők számától fog függeni aztán, hogy a lelkészi konferenciát a templomban, vagy a lelkészi irodában tartjuk meg, a következő sorrendben:

1. Elnöki megnyitó.
2. Ds Westerbech van Eerde, kampeni lelkész előadása „A református kereszténység alapelvei” cím alatt.
3. Réz László értekezése „Egyházunk álláspontja az egyház és állam szétválasztása kérdésében.”
4. Ds H. A. Munnik, zwollei lelkész, „A rej. kereszténység gyakorlati követelményei” ről fog értekezni.
5. Simon József szeszta lelkész a cura pastorális köréből veszi tárgyát.
6. Lengyel József szinai lelkész „A felszertelt ifjak vallásos nevelése” cím alatt ismerteti a megszívelendő irányelveket.
- Mindemez előadásoknál a tolmács tisztét Csekey Sándor ur fogja vinni.
7. Elnöki záró szó.

Kedves lelkésztársaim! Teendő vendégeink messze földről érkeznek majd hozzánk; remélhető tehát, hogy mi a relatív közelből mindnyájan megjelenünk, avagy csak egynek is kivétele nélkül.

Testvértelen nyelv a miénk, mégis a mi nyelvünkön fogjuk hallani az Úrnak nagyszagos dolgait. — Annyi égető baj vár gyógyítást; annyi fájdalmas seb enyhítő balzsamot. Külön meghívást már nem intézek hozzátok, ezt vigye hivatalos kedves lapunk: Jöjjetek boldogító és reményt nyújtó találkozásra!

Tisztelettel és szíves köszöntéssel.
Magyarbódben, 1922. június 16.

Oláh Péter
értekezlet elnöke.

HIREK.

— A kassai konferencia. Lapunk más helyén közöljük az abauj-tornai egyházmegye lelkészértekezlet elnökének meghívóját a kassai lelkészkonferenciára, a konferencia részletes programjával együtt. E helyen is felhívjuk lelkésztársaink figyelmét a konferenciára. Legyünk ott —

az abauj-tornamegyai lelkésztestvéreinken kívül is — mentől többen!

— **Helyreigazítás.** A Podkarp. Rus. Polgári igazgatása: sajtóosztály az 1914. évi XIV. t. c 20. §-a alapján kéri a lapunk II. évfolyam 24. számában „Egyházi és lelkészi járandóságok beszűntetése Ruszinszkóban” cím alatt megjelent hirre vonatkozólag a következő helyreigazítás közzétételét: „Azon jelentés, hogy a Podkarpatskai Rus Polgári igazgatása Uzhorodon a református lelkészek járandóságainak kifizetését mindaddig beszűntette, amíg a járandóságok revisiója végrehajtva nem lesz, minden alapot nélkülöz.” — Sajnáljuk, hogy tudósítónk téves információ alapján írta tudósítását.

— **Szavazatbontás.** A gömőri egyházmegyében megüresedett tisztviselői állásokra beadott szavazatok felbontatván, megválasztották: Gondnokká Tornallyay Zoltán, papi főjegyzővé Ablonczy Pál, vil. t. bíróné Dr Király Kálmán, vil. jegyzőkké: Hubay Béla és Szentpétery László, tanár képvis.: Báthori Andor, tanítói képvis.: Becske Bálint, Mares János, Tomory Lajos, Ruszkay István, Litkey György. Papi t. bíróné állásra új szavazás rendelkezett el Réz László (18) és Molnár József (11) lelkészek között; ugyszintén a vil. t. bíróné állásra: Dr Kathona László (15), Hubay Béla (8) és V. Oros János (8) között. Végül egy tanítói képvis. állásra Csizy Béla (18) és Nagy József (11) közt. A szavazatok július 20-ig adandók be.

— **Harangavatási ünnepély.** Szép és megható harangavatási ünnepélye volt a lak-szakállas—szilasi (komáromi egym.) ref. egyház közönségének május 28-án, amidőn e nem nagy, de hitbuzgó egyházunk hívei — az utóbbi időben szintén nemes versenyre kelt gyülekezetektől elmaradni nem akarva — adták át a 8200 kor. közadakozás folytán begyűlt összegből készített és a bratislavai „templomberendező vállalat” Komotaui gyárából kikerült, 150 kló. súlyú harangjukat a közhasználatnak. A harangot a készített társ egyházak nevével kívül Urvacsorai kehely és „Uram lied a dicsőség” cz. felirat díszíti. Az ünnepély d. e. 9 órakor kezdődött, a mikor magyar csikos ruhába öltözött 25 tagból álló lovas banderlumban vezette a virágokkal gazdagon feldíszített 4 szürke ló által vont kocsi a vasutállomásra és vissza. Nagyszámú jó részt magyar ruhába öltözött, közelből és távolból összejött ünnepelő közönség kísérte a harangot vontató kocsit; kik közül kiemelkedett, festő ecsetjére méltó diszmagyar öltözékével és bájos megjelenésével a helyi gyülekezet érdemes lelképásztorának kedves felesége, a ki vezető szerepet vitt férje mellett, úgy az ünnepély külső rendezése és lefolytatása, mint az azt megelőző teendők tekintetében. A harang behozatala után az ünnepély a templomkertben folytatódott, hol a Pázmány Dénes tanító által drigált ad hoc dalárda karéneke után Vargha Károly jókai ref. lelkész lépett az emelvényre és az egybegyűlt híveket új harangjuk szava által és református hitökben és öntudatukban erősíteni igyekező, a kálvinista vallásban rejlő nagykincsek megbecsülésére serkentő és a

haladást folyton szemünk előtt tartó, buzdító beszéd, és buzgó ima után a harangot és gyülekezetet megáldván, azt rendeltetésének átadta. Helyére azonban felhuzatván, rá várakozó társával együtt azonnal, kedvesen csengő-bongó hangjakkal hívták a 700 éves muttal dicsekvő, igazi műemlék számba menő templomba — oda mind be sem férő — hiveinket, hol a *Kőrös* Ime komáromszentpéteri tanító által, a 90-ik zs. dallamára irt alkalmi ének után *Fekets* Sándor nagygyeri lelkész tartott — Róm: 8: 31 v. alapján — nagy figyelemmel hallgatott szép beszédét. Karének s a 179 dics. 10 v. eléneklése zárta az ünnepélyt. A harangra szükséges 8200 kor. összehozásában kiemelendők a lelkészcsaládon kívül Király István és Csepy György és fia tekintélyes egyháztalagok. Az ünnepély után a lelkészlakban gazdag közebed volt — a mely szintén a lelkész család fáradhatatlanságát és nagy áldozat készségét hirdette. A szép ünnepélyt a helyi vendégöbön kedélyes zárkörű tancvigalom zárta be. Az estély mintegy 1500 kor. val — nettó — gyarapította a templomalapot. Sok ily áldozatkészéget kívánunk gyülekezeteinknek!

Kiadja: az Egyetemes Konvent.

A kiadásért felelős: Réz László.

A rimaszombati református egyház vallástánitói állásra pályázatot hirdet. Az állással az *énekvezéri teendők* is összevannak kötve. Fizetés: 6120 kor. készpénz havi részletekben. 2243 négyszögöl szántóföld; 1791 négyszögöl rét; 1844 liter búzának, 738 liter kétszeresnek 615 liter zabnak hivatalos felszámítás szerinti ára; 36 köbméter tűzifa beszállítva: 3—400 kor. temetési stóla s 3 szobás lakás. Kötelessége az énekvezéri teendőkön, énektanításon s karvezetésen kívül az ifjúság vallásos gondozásában, az ifjúsági egyesületek vezetésében való közreműködés s vallástánítás az alsóbb osztályokban. Pályázati határidő: augusztus 15. Az állás azonnal elfoglalandó.

Lelkészi hivatal.

KÓKAI LAJOS ÉS HORNVÁNSZKY
VIKTOR KIRDÁSÁBAN MEGJELENT ÖSSZES
REFORMÁTUS ÉS LUTHERÁNUS

Ima- és énekes- könyvek

VALLÁSOS, SZÉPIRODALMI MŰVEK STB
UGYSZINTÉN P. CZINKE ISTVÁN KON-
FIRMÁCIOI KATÉJA RAKTÁRON:

FUCHS JÓZSEF
KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN ROZSNYÓN.

Viszonteladónak nagy árkedvezmény!

Nyomatott Gömőri Zoltán nyomdájában Rozsnyó

Református Egyház és Iskola

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Főszerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ

Főmunkatárs: SÖRÖS BÉLA

Előfizetési díjak:	
Évi díj — — — — —	60 K
Negyed évre — — — — —	15 K
Fél évre — — — — —	30 K
Megjelenik minden vásárnap.	

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Rozsnyón, a református lelkész hivatalban, hová a kéziratok,
előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

Az egységről.

A szlovenszkói és ruszinszkói ref. egyházak egymáshoz való viszonya valahogy nem bír tisztázódni, előre menni. Az egységet nem tudják létrehozni azok, akik erre törekeshnek kezdettől fogva, de a különválás határozott kimondásával is késlekednek azok, akiknek a kezében van a döntés joga és lehetősége bármelyik irányban. Amennyiben azonban legutóbb épen Ruszinszkóból emelkedett nagyon tiszta hang a rendezés irányában, talán nem fogok haszontalan munkát végezni, ha ennek az egységkeresésnek és a létrehozás akadályainak egyes mozzanataira reáramlatok s ez által a kibontakozás és végleges megállapodás útját megkönnyíteni igyekszem.

A kérdésnek egy pozitív és egy negatív oldala van annál fogva, hogy:

I. A szlovenszkói egyház a ruszinszkói-val való egységet óhajlja s azt intézményesen akarja létrehozni.

II. A Ruszinszkó területén élő református egyházak sem pro, sem kontra nem nyilatkoznak róla.

Ehez képest kívánom ennek a történetnek egyes fázisait ismertetni s kérem lelkésztestvérelmet és világi férjainkat, hogy az előadandókat azzal a higgadsággal és tárgyilagossággal méltóztassanak olvasni és bírálni, amely ehez a nagy ügyhöz méltó s egyuttal azzal a szeretettel, amellyel a megértés és a nagy egység érdekében ezek a sorok íródnak.

I.

A szlovenszkói egyházak elismertetése, közjogi helyzetének biztonsága irányában az államhatalom itteni szerve és a ref. egyház akkori püspöke között még 1919 második felében folytatott tárgyalások eredménye gyanánt az a megállapodás jött létre, hogy a lelkészeknek és egyéb egyházi funkcionáriusoknak az államhatalom által követelt fogadalom tétele csak akkor fog megtörténni, a mikor a magyar nemzetgyűlés a triánoni békeszerződést ratifikálja. Ez a ratifikálás 1920 június havában megtörténni, elérkezett az ideje, hogy a létrejött megállapodásnál fogva és itteni egyetemes

egyházunk jól felfogott érdekében is, az egyházi élet normális folyása szempontjából elengedhetetlen szervezkedést megkezdjük, a fokozatos egyházi szerveket megépítsük. Ehhez képest jöttek létre először az új egyházmegegyek, mert — csekély kivétellel — összes régi egyházmegegyeink annyira megcsonkultak, hogy csak a töredékek egyesítése útján voltak megalakíthatók. Ez a folyamat a tiszáninneri egyházkerületben 1920 nov. havában ment végbe, úgy hogy dec. havában már az egyházkerület is végleg megalakult s alkotmányos működését megkezdhetette. A szintén töredékké csonkult dunai egyházkerület 1921 tavaszán alakulván meg, a két egyházkerület elnöksége egymás között abban állapodott meg, hogy addig is, míg a Ruszinszkó területére esett egyházak a szervezkedés nézve végleges érvényű határozatot hoznak, egyelőre a két kerület az egyetemes egyházra tartozó ügyekre nézve egy közös bizottságot alakít, a mely az elnökséget az államhatalommal folytatott pour parliában támogassa s a rendkívüli, a vajudó viszonyok közt némi alkotmányos színezetet adjon a kormányzatnak. Amennyiben azonban egyrészt az államhatalomnak az egyetemes konvent megalakítása iránti természetes követelése folytán, másrészt mert *akkor* úgy látszott, hogy a ruszinszkói egyházak a szervezkedésre nézve rövidesen megállapodnak, a Konvent megalakítása iránt semmi akadály nem látszott fenforogni, a két kerület az egyetemes Konvent megalakítását elhatározta, a tagok számát az anyae egyházak száma arányában megállapította, a saját részéről a konventi tagokat megválasztotta s felhívta a ruszinszkói egyházmegegyeket, hogy a részükre a dunai kerület szerint fentartott tagsági helyeket töltsék be, hogy az egyetemes Konvent így a működését megkezdhesse s a főként szükséges zsinattartásra az előkészítést megtehesse. Az így összeállított Konvent az alakuló ülését 1921 július 5-én tartotta volna, de ez az alakulás a miatt nem lehetett végleges, mert a ruszinszkói egyházak nem küldték el a tagjalkat, amennyiben a kerület még nem alakult meg, tehát, az ottani vezetők indokolása szerint — a konventi tagokat nem választhatta meg.

Az így csonkán alakult Konvent mindazáltal még mindig úgy remélte, hogy a ruszinszkói kerület szervezkedése — akár a tiszáninnerihez való csatlakozás, akár külön kerületté való alakulás által — rövid idő alatt megtörténhetik, a zsinat-

tartást is elhatározta, a törvényjavaslatok megkészítése iránt is intézkedett, sőt a zsinat idejét is megállapította, de mindezt nem valósíthatta meg amiatt, mert a kiindulási pont, hogy t. i. Szlovenszkó és Ruszinszkó együtt, Konvent, zsinat és törvény szempontjából egy test gyanánt működjen, mindeddig nem volt megvalósítható és realizálható.

Közben — 1921. júniusban — a szlovenszkói egyházegyetem összes funkcionáriusai letették a hűségi fogadalmat s meg voltak arról győződve, mint meg vannak ma is, hogy ez a lépés elengedhetlenül szükséges volt nemcsak a lelkészek mindennapi kenyerére, de ref. egyházunk konszolidációja szempontjából is.

Általában a szlovenszkói egyház minden tényei, az egyes lelkészek egész gondolkodását teljesen az az érzés irányította s minden lépésben az a bizonyos meggyőződés vezette, hogy Szlovenszkó és Ruszinszkó reformátusságának egy egységben kell élnie, másképp az nem is lehet.

II.

Lássuk most már a kérdés másik oldalát, azt, amelyet cikkem elején negatívnak neveztem, t. i. a ruszinszkói testvérek magatartását, amelyből azt szeretném kihámozni, hogy ruszinszkói testvéreink tulajdonképpen mit akarnak a szervezkedés irányában cselekedni? vagy egyáltalában akarnak-e valamit?!

Ne sértődjék meg senki a kérdésnek ilyen élesnek tetsző felállításán, mert távol van tőlem minden olyan szándék, mintha én akár a visszahuzódók, akár a vezetők, vagy a szemlélők egyéni gondolkodásában vagy épen az érvényesülés vágyában látnám a hibát. Azért formálok jogot a kérdés ilyen feltételéhez, mert Ruszinszkóban a szervezkedés iránt egy egész esztendő óta egyáltalában semmi sem történt. Sőt az sem történt, hogy semmi sem történt volna. Ez kedvezőbb helyzet lenne a mainál, mert akkor azonnal megkezdhető s rögtön bevégezhető lenne a szervezkedés. T. i. megalakult a „Kárpátaljai ref. egyházmegegyek közös bizottsága”, amely talán néha össze is szokott jönni, de határozatait nem szokta publikálni. Lemondott a beregi esperes (gondolom, ezzel a kérdéssel függ össze) még az április 20-iki em. gyűlésen, de új esperes-választásról még nem igen hallottunk hírt. A fenttiszelt bizottság elnöke a vezetője a ruszinszkói mozgalomnak, de arról sem ő, sem más nem tájékoztatja a közönséget, hogy milyen irányban, milyen cél-

megvalósítására törekszik akár ő, akár a bizottság? Csupa negativum. Fel kell tennem, hogy a vezérnek is, a bizottságnak is meg van a kitűzött célja, amelyet — mindenesetre az anyaszent-egyház üdvére — meg akar valósítani, vagyis gondolkodásban is, tettekben is valami pozitívumnak kell lenni. Hogy van is, azt én biztosra veszem; de annak valami jelének kell lenni. — A mérsékelt égöv alatt a napkeltét is a hajnal derengése előzi meg. Mi ehhez vagyunk szokva. Miért akartok hát egyenlítő napkeltét csinálni? De talán nem is ezt akartok, mert akkor mégis csak másnak kellene a megalakulásnak lenni!

Hivatalos megnyilatkozásról nem igen tudunk a ruszinszki szervezkedés és Szlovenszkóval együttmaradás vagy különválás tekintetében, de itt-ott hallunk számottevő egyének nyilatkozatairól, amelyeket a következőkben ismertetek:

1. A Konventre azért nem küldte el Ruszinszko a maga követeit, mert az egyházkerület még nincs megszervezve, tehát nem lehetett a konventi tagokat megválasztani úgy, amint az E. T. előírja, t. i. az egyházker. gyűlésen.

Tehát alkotmányos eljárás. Szó sincs róla, hogy normális viszonyok közt ez lenne az egyedül törvényes eljárás; de hát erre azt kérdezem: egyházi törvényünk melyik §-a írja elő, vagy engedi meg „az egyházmegyék közös bizottságát”? Ruszinszko azt mégis megalakította. Miért? Mert az egyházmegyék szükségesnek látták egy átmeneti, ideiglenes szervnek a rövid ideig tartó működését. Ha hát ennél a dolognál nem voltak alkotmányos aggályaitok, miért léptek ezek fel a konventi tagok megválasztásánál? A mikor a Konvent,

előbb pedig a két megszervezett kerület, a ruszinszki egyházmegyéket a konventi tagok megválasztására felhívta, már előre beleegyezett abba, hogy Ruszinszko a saját hatáskörében úgy ejtse meg a választást, mint az adott körülmények közt azt jónak látja, mert hiszen a mostani Konvent is csak ideiglenes szerv, a melyre nem annyira élő törvényeink szertint, mint gyakorlati célból, t. i. a zsinat előkészítése szempontjából mulhatlanul szükség van, mint a hogy a magyarországi ref. egyház a 81 iki zsinat előtt megalakította azt. A mi mostani Konventünkre is első sorban ezért volt szükség s azonfelül az egyházi jogélet folytonosságának a fentartására is ideiglenesen s a zsinat fogja a végleges szervezést megjelteni.

2. A második indokolás a Konventről való elmaradásra nézve az, hogy: „miután rólunk-nélkülünk alakult, — nem ismerhetjük el a mi Konventünknek.”

Az előbbieken tulajdanképpen erre is megadtam ugyan a választ; annyit mégis meg kell jegyezniem, hogy sem a két megszervezett kerületnek, sem a csonkán alakult Konvent egyetlen tagjának sem volt eszében az, hogy a ruszinszki egyházakról „róluk-nélkülök” határozzon. Ez az indokolás valami megmagyarázhatatlan félreértésből származik azzal a másikkal állítással együtt, mely szerint: „szervezkedésünk iránti buzgó munkánkban szlovenszki testvéreink is gátolni próbáltak.” Ki próbált ilyet? Mivel próbálta? Ezt jó lenne tisztázni, mert tudunkkal az egész szlovenszki egyház, akár hivatalosan, akár az egyesek belső érzése szerint, a legőszintebben óhajlotta, hogy a szervezkedés mennél előbb megtörténjék, már csak azért is, mert a szlo-

venszki egyház helyzete is erősödne, ha többen volnánk. Voltak ugyan olyanok, akik azon a véleményen voltak, hogy a ruszinszki egyházakat legcélszerűbb lenne Tiszáninnenhez csatolni, de ez csak a mai szegényes helyzetünkben az olcsóbb közigazgatást célozza; s míg egyfelől az így vélekedők sokkal alkotmányosabb érzésű férfiak, semhogy a külön kerületben való szervezkedés iránti döntés bennük a legcsekélyebb elégedetlenséget is keltené, addig másfelől ez az álláspont a legtávolabbról sem képezhet akadályt a szervezkedés kimondására nézve.

3. Még egy indokot ismerünk, amit a szervezkedés halogatásában felhozni szoktak a közös bizottság részéről, azt t. i., hogy a beregi egyházmegye 42 lelkésze még most sem tett fogadalmat.

Ennél a pontnál nem szükséges sokáig időznöm; csak egyszerűen azt hozom fel, hogy a tiszáninneri egyházkerület 1920. decemberben szervezkedett meg öt egyházmegyével s lelkészei 1921. év július havában tették le a fogadalmat. Ami itt nem volt baj, ott sem lehet az.

*

Befejezésül még csak annyit, hogy a ruszinszki szervezkedés kérdése a tiszáninneri egyházkerületet s abban az ungi egyházmegyét is közvetlenül érinti. Ennek a traktusnak egy része, némelyek szerint 8, mások szerint 12 egyház, politikailag Ruszinszkohoz tartozik. Már egy évvel ezelőtt szó volt róla, hogy ezek egyháziilag is csatoltassanak Ruszinszko-hoz. Ehhez a kerület 1921 június 15-én tartott gyűlésén a hozzájárulást nem adta meg, mert nem látta fenforogni azt a kényszerítő szükségét, amely az évszá-

„Ha Isten velünk, kicsoda ellenünk?”

— Harangszentelési egyházi beszéd. —

Vége.

Alapige: Róm. 8, 31.

Ma mindezekkel éppen ellenkezőleg élünk és cselekszünk. Legelső személy előttünk magunk vagyunk, nemcsak, hanem ezenkívül mindenki mást a földre tiporni akarunk. S valljuk meg, minden vallásu emberek között mi, ref.-ok tiszteljük legkevésbé a vallást, az Istent és Istennek a parancsolatait. Nálunk a hit-szabadság nem szabadság többé, hanem szabadosság. Magunk állítunk magunknak törvényt s már-már oda juttatunk, hogy törvényünk a törvénytelenység. Jogainkkal szinte tulhajtottan is élünk, de kötelességeinket nem ismerjük kötelességünknek. Lelki vezéreinkkel nem engedjük magunkat vezetni, sőt azt szeretnők, hogy ne ők oktattának minket, hanem mi oktatók ők.

Testvéreim! Ezek, a miket mondtam, igazságok; talán kemény és fájó igazságok, de feltétlenül igazságok. Azért mondtam pedig el mingezetek és éppen a jelen alkalommal, mert most számosan vannak itt olyanok is jelen, akik máskor innen elmaradva nem hallják az igazság ígét. Ne legyetek azonban tévedésben, az ajkamról elhangzott súlyos és fájó igazságok nem kizárólag a mi gyülekezetünkre vonatkoznak, hanem vonatkoznak általában, más gyülekezetek

hitéletére is, az egész vonalon. Ami káros jelenségek tapasztalhatók nálunk, tapasztalhatók egyebütt is, sőt máshol tán inkább, mint nálunk. Sőt mi nálunk már mutatkozik az első jele annak, hogy megint vágyakozik a szívünk lelkünk az Istenhez térni, az Istennel élni. Mintha egy nehéz és rossz álomból ébrednénk, érezzük — ha csak öntudatlanul is — kebelünkben, hogy emberibb lesz megint az életünk, ha nem Isten ellen, hanem Istennel járunk. Valami biztatás csendül az Ige szavaiból: „Ha Isten velünk, kicsoda ellenünk?”

Testvéreim! Mint mondtam és a mint tudjátok is, mintegy 4 év előtt két harangunkat és orgonánk jelentékeny fémsipjait kellett odaadnunk az akkori háboru gyilkos céljaira. Nem beszéllek róla, hogy milyen érzésekkel váltunk meg tőlök. De úgy voltunk vele mindannyian, hogy a harangtalan némaság sóhaj hangokat csalt elő elszomorult kebleinkből. Pedig kevéssel azután bevégződött a világháboru, de egy olyan világfelfordulással, hogy először Istentől fordult el a legtöbb ember, mintha csak Isten lett volna az oka ama nagy összéroppánásnak, amelyet pedig emberek indítottak és vezettek mind egész a végkatasztrófiáig.

Gonosz idők következtek ekkor. Az emberszívekben nem élt egyéb, mint oktalan boszu és gyilkolási vágy. Oh, nem hiába, hogy nem volt Isten ve-

lünk, azaz nem voltunk Istennel, de ellenünk is volt mindenki és minden, — elsősorban magunk. Az Úrnak szent helyei üresen állottak; allig maradt hű valaki az Urhoz. Ám megint bebizonyult, hogy az igaz Isten igaz ügye nem bukhat el soha; az eszmét sirba temethetik, de onnan is kiltör és eget kér. Megmozdult a szívek mélyén az alvó lelkiismeret, mint konduló harangszó és szava után mind többen és többen indultak meg az elhagyott Isten felé s mintha csak kiengesztelni akarnák a megbántott Istent, hozták egy a másik után az áldozatfiliéket azért, hogy legyen megint minden úgy, mint régen volt: egy harang helyett három s boldogtalan, bűnös emberek helyett istenes és boldog hívők.

Ugy lőn. Jó szándékunk valóság lőn. Jó akarattal és szíves áldozattal minden lehetséges. Van megint egy harangunk helyett három. Csak imént hallottuk első kondulásait. S óh nem indultatok-e meg édes szaván mélyen szívetekben egytől-egyig? A boldog érzés nem csordult-e ki szemetek pilláin? Oh vajha ne volna az az érzett érzés csak muló kedélyhullámvetés, hanem vezetné ezután az a megszentült érzés élteteknek folyását, minden cselekedetét!

Valahányszor megkondulnak harangjaink, vajha mindenkor megrezditenék bennőkből a lelkiismeretnek érzékény hurjait s intenőnek, hogy főljétek az I-

évi augusztus hó 9-ikén, d. e. 9 órától kezdődőleg. A vizsgálat helye: a kassai ref. egyház tanácsterme, Kovács utca 15. Felhívom azokat a tanító urakat, a kiknek ref. vallásantitásra és kántori működésre szóló képesítésük nincs, hogy a vizsgaletétel iránti kérvényüket hozzám sürgősen adják be, a következő okmányokkal felszerelve, az illetékes esperesi hivatal utján:

a) Születési anyakönyvi kivonat (egyházi anyakönyvből).

b) Tanítói oklevél vagy arról szóló bizonyítvány, hogy a tanítói állást törvény szerinti tölti be.

c) Lelkészi bizonyítvány, esperes által megerősítve, arról, hogy mely egyházköztségben szolgál ténylegesen vagy hol van biztosítva a kántori vagy kántortanítói állásra.

d) Ötven (50 kor.) korona vizsgadíj.

A képesítő vizsga tárgyai:

1. csoport: Vallásoktatási.
2. csoport: Orgonista-kántori.
3. csoport: Szerartási, egyház és iskola szervezeti ismereti csoport.

Az I cs. ismeret anyaga: Az elemi népiskola vallástani anyaga; a vallásantitási módszertan alapelvei.

A II. csoportban: A használatban levő zsolttárok, dicsérek, fennálló énekek szövege és dallama. A régi énekeskönyv szerkezete, és új énekeskönyv (második próbakiadás) ismerete s abból 1—2 új dallam. Az énekek önállóan és orgona kísérettel éneklendők.

A III. csoportban: Református istentiszteletünk és szerartásaink, azok sorrendje. (Rendes és rendkívüli istentisztelet.) Az E. T.-nek az egyházközség, presbiterium, egyházmegye, egyházkerületre vonatkozó rendelkezései, Egyházkerületi népiskolai szabályrendelet.

Használható segédkönyvek.

a) A tiszáninneri ref. egyházkerület vallásoktatási tanterve. (Megtalálható a parochhiális könyvtárban levő „Szabályrendeletgyűjtemény”-ben)

b) Az elemi iskolában használatos vallástani kézikönyvek.

c) Réz László: Vezérkönyv az elemi isk. vallásotatásához I—II. oszt.

d) Szolyori Nagy vagy Szügyi vagy Hodosy-féle orgona könyvek.

e) Eker. szabályrendelet gyűjtemény és egyházi törvénykönyv.

Nagyszalánc, 1922 június 24.

Idrányi Barna
a vizsg. bizottság elnöke.

HIREK.

— Az Egyetemes Konvent kiküldöttei *Czinke István* püspök és *Lukács Géza* egyházkerületi főgondnok, egyetemes konventi elnökök vezetése alatt június 27-én voltak Prágában s igen nagyfontosságú memorandumokat adtak át a kormánynak. Megjelent a küldöttség a közlérség elnöke, kormány-elnöke és dr. Srobar Lőrinc közoktatásügyi min. előtt.

— Lelkészerkezleti és egyházmegyei közgyűlések Gömörben. A gömöri református egyházmegye lelkészeinek ér-

tekezlete augusztus hó 1-én lesz Rimaszecsben; fontosabb tárgyai lesznek: értekezleti tisztújítás, zsinati javaslatok tárgyalása. Augusztus 8-án pedig a gömöri egyházmegye tartja rendes közgyűlését, mely az újonnan választott emi gondnokot és tisztségviselőket fogja beiktatni.

— A kassai konferencián július 6-án Hollandiából a következő vendégek fogtak részt venni: H. A. Munnik zwollei ref. lelkész és felesége, J. J. Westerbech van Eerten kampeni ref. lelkész, H. Munnik számvevőbizottsági igazgató Amszterdamból és felesége, J. Douwes dohánygyári osztályvezető Amszterdamból és felesége, A. M. Jostmeijer (urnó) Hardeiwijkból, Csekei Sándor okl. magyar ref. lelkész, amszterdami student, Zsemlye Lajos okl. magyar ref. lelkész, utrechti student. Isten hozza kedves vendégeinket!

— **Templom-alapkövetétel.** A *czakói* leányegyház (gömöri egyházm.) tagjainak f. évi június hó 18-án örömmünnepe volt. Az 1918. évben hatóságilag bezárt s 1919. évben teljesen lerombolt templomuk helyén új templom építéséhez fogtak s ekkor tették le — ünnepies istentisztelet keretében — az új templom alapkövét. A harang hívó szavára, mely három és fél év óta csak szomorú kötelességek teljesítésére — egy-egy elkölözött teztvérük végtisztességtételére hívogatta a hívőket — most örömkönyvek hullatása közben gyülekeztek az épülő templom fundamentoma köré róm. kath. teztvéreikkel együtt, hol áhitattal énekeltek el a LXXXIV. zsolttár 1. és 6. versét; ezután a gyülekezet buzgó lelképásztora, *Veress Károly* kérte szívből fakadt imádságban Isten segédelmét a megkezdett munka folytatásához és áldását a gyülekezet tagjaira. Majd egy emlékiratot helyeztek el az alapba az utókor számára. A XC. zsolttár 1. versének eléneklésével véget ért az ünnepies istentisztelet.

— **Dr. Ravasz László** dunameléki református püspök fáradságos, de eredményekben gazdag skóciai utjáról június hó 6-án érkezett vissza Budapestre.

— A kolozsvári állami egyetemen a román kormány magyaryelv és irodalmi tanszék felállítását határozta el s az elmúlt tanév II. felére a tanszék ellátására ideiglenesen felkérte dr. *Kristóf György* szászvárosi kollégiumi (református) tanárt.

— **Hetven esztendő I. Könyves Tóth Kálmán,** Debrecen patriarchális korban levő, nagyhirű lelképásztora, a költő pap és egyházi író, mint értesültünk, a közelmúlt időben töltötte be lelkészkedésének *hetvenedik* esztendejét. Hány ember örülne, ha a mindenható Isten a hetven esztendő, mint *életkort* adná meg számára: K. Tóth Kálmánnak, az Ur hű szolgájának pedig az isteni kegyelem ezt a lelkészli szolgálat idejéül adta meg. Árassza ki Isten a maga kegyelmének gazdagságát a Krisztus anyaszentegyházának hű szolgájára továbbra is — életén és halálán egyaránt!

— **Lelkészeválasztások.** A vásárosnaményi gyülekezet *Varga Ferenc* debreceni segédlelkészt választotta lelképásztorául. A *tiszáninneri* ref. egyház pedig a néhai *Kérészy Barna* örökébe fiát, *Kérészy István* abádi lelkészt választott meg.

— **A tanév véget ért.** Fájó érzéssel láttuk a kálvinista és magyar gyermekek és ifjak tömeges vándorlását a tanév utolsó napjaiban a *magánvizsgákra!* Érdemes erről gondolkozni és ezzel az égető és fájó kérdéssel foglalkozni. Talán fogunk mi is.

— **Vallásantári vizsga** ez évben Sárospatakon tartatik. A vizsgáló bizottság elnöksége a vizsgálatot szept. hó 11—12-re tűzte ki. A vizsgára bocsátásért a felszerelt folyamodványok a tiszáninneri egyházkerület püspöki hivatalához nyújtandók be aug. 1-ig!

— **A kolozsvári ref. theol. fakultás** gyakorlati theológiai tanszékére, mely a dr. Ravasz László távozásával üresedett meg, a tanári kar és előjáróság egyhangú meghívása alapján dr. *Imre Lajos* h. tanár választotta meg.

— **Az erdélyi ref. egyházkerület** folyó évi július hó 15-én Kolozsvárt közgyűlést tart. — A közgyűléssel kapcsolatban egyházi értekezlet is fog tartatni.

— **Előfizetési felhívás.** Az új félév kezdetén kérjük t. olvasóinkat, szíveskedjenek lapunk előfizetési díját beküldeni. Még a múlt évről is vannak hátrálékok. Kérjük a t. hátrálékosokat, múlt és folyó évi hátrálékaikat szíveskedjenek haladéktalanul beküldeni, mert lapunk kiadóhivatalának is vannak kötelezettségei.

— **Nevelőnőt keresek,** ki református vallású, vallásos, szerény, nyolcéves kis leány mellé. Fizetés megegyezés szerint *Lankata Gyuláné,* intéző neje. *Vedród,* zsupa Bratislava.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent.*

A kiadásért felelős: *Réz László.*

KÓKAI LAJOS ÉS HORNÁNSZKY
VIKTOR KIADÁSÁBAN MEGJELENT ÖSSZES
REFORMÁTUS ÉS LUTHERÁNUS

Ima- és énekes- könyvek

VALLÁSOS, SZÉPIRODALMI MŰVEK STB
UGYSZINTÉN P. CZINKE ISTVÁN KON-
FIRMÁCIOI KÁTÉJA RAKTÁRON:

FUCHS JÓZSEF
KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN ROZSNYÓN.

Vizsonteladónak nagy árkedvezmény!

Nyomatott Gömöri Zoltán nyomdájában Rozsnyón

Református Egyház és Iskola

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Felelős szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ.

Főmunkatárs: SÖRÖS BÉLA.

Előfizetési díjak:	
Egész évre — — —	60 K
Fél évre — — —	30 K
Negyed évre — — —	15 K
Megjelenik minden vásárnap.	

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Rozsnyón, a református lelkesítési hivatalban, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

A barátság alapvonása.

A mai világban kevés az igaz barát. A mostani romlott, mondhatni, elvadult lelki állapotok nem is igen kedveznek tartós, hű barátságoknak. Pedig a barátság áldásai nélkül sokkal kisebb lesz az élettartalom. Miért gyönyörködik a lelkünk és szeretettel vonz a szív azon alakokhoz, kiket a történelem vagy irodalom mint nagyon jó barátokat örökített meg! Hol vannak ma Vas Gereben, Jókai, Mikszáth szép barát-typusai a világháború után, mikor olyan rideg a világ és az emberek s minden drága, ami megélhetésre való, csak a becsület olcsó! Ha egy pár évtized előtti jó szépirodalmi könyvet kezünkbe veszünk, a szép lelkék és boldog érzések látásán elandaldunk és elfelejtkezünk kissé a mai rosszról. Akkor jobban tudták, mi a barátság.

Azt hisszük, hogy az igaz barátságok nagy hiányának is az a mélyebben fekvő oka van, mint sok egyéb bajnak: az igaz eszmék hiánya. Legtöbben nem is tudják, mi a barátság. Kénytelen, kelletlen illemlétségek, rokonsági, kényszer vendégfogadások, s az igazi barátság: ezek nagyon különböző dolgok. Együtt játszó gyermekek pajtások, nem barátok. Együtt inni, kártyázni, gonoszkodni: ez sem barátság, hanem cimboraság. Az üres időt együtt agyonütni azzal, amivel: ez sem barátság. Érdekszövetségre lépni és közös erővel legyőzni az ellenfeleket és szorosán összetartani a saját anyagi haszon, pozíció, dicsőség érdekében, ez még nem barátság, hanem klikk. Hus és pácsuli szagu cifra házimulatságok és bálók, nagy evés-ivások, lakomák távolról sem szolgálják egy barátságot, mint sokan vélik. Az öröm ugyan állandó, de a szórakozás csak mellékjelensége a barátságnak. Azt is meg kell állapítanunk, hogy nem szükséges épen a barátság érdekében mindenkivel barátkozni. (A felebaráti szeretet megint más.)

A barátokat a közös eszme hozza össze, harmonikus sajátosságok, közös munka. Nemes, nagy célok, tervek, munkák, az alaptermészetben és műveltség-

ben adódó egyezés: a tényezők a barátság létrejövételében, Luther és Melancthon híres jóbarátsága a hasonló műveltség és harmonikus különbözőségek mellett és fölött a reformáció szent eszméjében s annak szolgálatában jött létre. Mintegy száz évvel ezelőtt kezdődő nemzeti újjáébredésünk korszakából sok barátságról tudunk. A nemzet legnemessebbjei baráti körökben tárgyalják meg a csodálatos eredményeket létrehozó eszméket és terveket. A legnemesebb célú politikai és irodalmi körök baráti körök is voltak. Baráti társaságok, azok, amelyek igen sokszor a legértékesebb eszméket kitermelik, érlelik és véghez viszik. Itt kapnak tüzet és biztatást a szívek a szeretet alkotására. Sem iskola-padjára, vagy katedrája, sem íróasztal, sem könyvtár, sem magány a baráti társaságot nem pótolja, sőt még a hitves sem, ha nem tud megértő barát is lenni. (Érdekesnek tartjuk megjegyezni, hogy a férfiak jobban barátkoznak, mint a nők. Talán az lehet a magyarázata, hogy ami a családban az exkluzív vonás, azt a nő képviseli; sőt élete feladatát jelentékeny részben így teljesíti. s nagyobb subjectív lelki összeköttetést tartson fenn másval a férjén kívül) Jézus életének minden tekintetben leggazdagabb és legdicsőségesebb éveit baráti társaságban töltötte. Hitvese nem volt, neki a barátság elég volt. Az a szent viszony, melyben Jézus, mint Ur és Mester állott tanítványával szemben: a barátsággal lett teljes. „Barátainnak mondalak titeket.” „Nincsen senkiben nagyobb szeretet, mint aki életét adja barátaiért”, mondá. Ezért indokolt egy kiváló keresztyén ama kijelentése: „Semmiféle viszony nem teljes mindaddig, míg nem fejlődött barátsággá.” (Fordít: A Mester jelleme.)

A ma különösen nagy feladatai s a jövő különösen nagy perspektívája barátságokat hoznak létre a nemes lelkek között s ezekből életerő és jobbulás árad és alkotás lesz.

Amlítilla Inter-bonos potest.

Dancsházy Sándor

Lapszemle.

A „Kostnické Jiskry” ismét foglalkozik a mi szlovén nyelvű egyházunkkal. Folyóévi június 8-án megjelent 23 ik számában A. Frinta tollából „Szlovák kálvinisták kérdéséhez” cím alatt cikk jelent meg, melyet szó szerinti fordításban a következőkben adunk:

„A Kostnické Jednota kiküldöttelnek a szlovák református egyházakba történt elmenetele a magyar református egyháznak — melyhez tartoznak — belső életét erősen felzavarta. Amint arról már e lapban referáltunk, ott oly egészségtelen állapot fedeztetett fel, hogy azon segíteni minden érdeklődő tényezőnek kötelessége, így a mi K. J.-nek is, mely kénytelen alapszabályai értelmében védeni a kelet-szlovén evang. nép érdekét, melyet eddig csak Amerikából támogattak a saját és cseh kivándorlók anyagiilag és lelkiileg irodalommal. A memorandum, melyet a K. J. a megállapított helyzetről és a kívánt javításokról az illetékes helyekre beterjesztett, nem hangzott el eredménytelenül, mert az egész ügygel foglalkozik a bratiszlavai és a prágai minisztérium egyházi és iskolai referátusa, továbbá a K. J. szlovák fiilialéja és fegyelemmel kíséri a szlovák zszurnalisztika is. Az ottani viszonyok iszonyu elhanyagoltsága és nehézségei mellett mostanig nem lehetett praktikusán keresztül vinni az elfogadott rekonstruáló és önrendelkező tervezeteket, csak néhány református egyházi iskolának cseh-testvér és ág. h. ev. tanító által való elfoglalását (mert a fiatal nemzedékben önértetes szlovák a volt Magyarország református tanítótsága közt nem volt.)

De kutató expedícióknak gyümölcse ezután másutt éredett meg, t. i. a republikának szlovák kálvinistái felett való lelkiuralomnak eddigi birtokosainál. A tiszáninneri ref. egyházkerületnek 1921. július 14-én (tehát a mi odautazásunk előtt) Ótátrafüreden tartott közgyűlésében határozták el, hogy „védekezni kell azon cikkek ellen, melyek támadják a szlovák egyházak lelki vezéreit és egyházi felsőbb hatóságait és a tényeknek megfelelő igazságos képet kell előterjeszteni, miután sajnálattal vették észre, hogy azon cikkeknek sikerült (értsd „Szlovénzky Kálvin”-t, kiadatik Pittsburgban, mert a „Kostnické Jiskry” még akkor ezen úgyről nem írt) nem egyszer a Kormányköröket is tévedésbe ejteni.” Az „első védírat” a szlovák kálvinistáknak amerikai panaszra ellen már 1920-ban megjelenő

a „Református Egyház és Iskola” c. hivatalos lapban (35. és 36. szám), mely Roznava-Rozsnyón jelenik meg. De e magyar cikkek nem jártak a kívánt sikerrel, mert a szlovenszkói református keleti egyházkerületnek ujonnan választott és megerősített püspöke, az ismert irredentista *Czinke* István, az ő Prágában tett hivatalos látogatása alkalmával 1921. decemberében „szomorúan tapasztalta, hogy a prágai kormánykörök helytelenül vannak informálva a szlovák kálvinisták kérdésében.” Azért az egyház költségére kiadatott szlovákul egy polemikai röpiratot a Kost. Jedn. kiküldöttel és ezen lap értesítést íról ellen. Ezen brosür (16 lap) terjesztik tehát az egyházi hivatalok a szlovák kálvinisták közt úgy íthton, mint Amerikában, hogy megdöntsék a Kost. Jedn. befolyását és érintkezését az amerikai szabad egyházakkal, ha már nem akadályozhatják meg egyszerűen politikai hatalommal, rendeletekkel, csendőrökkel és szolgabírákkal. Érdekes, hogy ezen röpirat nem küldetett el sem a Kost. Jednotának, sem ezen lap szerkesztőségének, ámbár erre kénytelenek vagyunk felelni. Elvileg már az nagy haladásnak mondható, hogy az eddigi mindenható hivatalos előljárói a magyar református egyházban, az ő védelműkre és pedig még Szlovenszón, tárgyilagos polemikához és indokokhoz fordulnak. Üdvözlöm azt, mert a nyilvánosság mezejére akartuk őket kihuzni a sötétségből, melyet ezéltt úgy szerettek a magyar „szabadság szigetén”.

Ez és ennyi, a mi „Kost. Jiskry folyó évfolyamának 23-ik számában, jelen szemlénkben közölt cím alatt megjelent. Bár a cikk végén jelezve van, hogy „Vége következik,” mindazonáltal egy pár megjegyzést tennünk kell az itt megltrakhoz is. Mindenek előtt azt kell leszögeznünk, hogy a Kost. Jiskry ezen cikkét is, mint mindazokat, amelyeket eddig róltunk közölt, az *elfogultság* jellemzi. Csak azt nem tudjuk még kétséget kizárólag megállapítani, hogy a nagymérvű elfogultság nemzeti sovinsztikus érzésen, vagy valamely kizárólagoskodó vallásos érzésen alapszik-e. De akármelyik érzésen alapszik is, előttünk nem rokonszenves, mert mi vallásos céljaink munkálása közben megértésre és megértetésre törekszünk — még azokkal szemben is, *akiknek hitbeli felfogása, élet és világnézete más, mint a miénk.* Mi szlovenszkói és ruszinkói református egyház a teljes Szentírás és az ezen fundamentomra épített második helvét hitvallás *hitelvi* és a kálvini egyházalkotmány *szervezeti* alapján állunk — hveink nyelvi különbségére való tekintet nélkül. Ez alapokat, mint atyáinktól örökölt drága kincsünket, féltve őrizzük, — ezt a szent örökséget *megbolygatni* senkinek, semmiféle célból nem engedjük, legkevésbé pedig politikai célokból. A vallás, mihelyt politikai célok szolgálatába szegődik, elvesztette létjogosultságát.

Csak az *elfogultság* állíthatja, hogy a szlovák ref. egyházak viszonyait egészségtelen állapotok jellemzik, hogy ezen viszonyok nagyon elhanyagoltak. Ha ez az állítás igaz volna is, ezek a kedvet-

len és nem kívánatos állapotok egyedül a K. Jednota kiküldöttel és az amerikai agitátorok s methodista missionáriusok s hitszónokok működéseinek következményei volnának. Mi keresni valójuk volt és van az itt jelzett *futkározó atyafi aknak* a szlovák kálvinisták között, holott ők más hitbeli, szervezeti, erkölcsi és világnézeti, alapon állanak, mint a mi szlováknyelvű kálvinistáink? Bizonyára semmi más; mint sovínista politikai! Csinálni zavart, hogy halászhasssanak. A szlovák kálvinista egyházakat mindenkor (a *hitogatásokig!*) benső, mély vallásos érzés, jórend és egyházasság jellemezte. Lelkipásztoraink, egyházi hatóságaink ezeket a szép tulajdonságokat mindenkor féltő szeretettel ápolgatta, a reformáció alapelvehez illően, az Isten igéjét a hvek anyanyelvén hirdette, időre-időre gondoskodott részükre szlovák nyelvű énekes és imádságos könyvekről, káthekismusról, bibliáról stb. S hogy nem esett kár szlovák testvéreink anyanyelvén *az egyház által*, misem bizonyítja megcáfolhatatlanul, mint az, hogy *a szlovák nyelvű kálvinisták száma nem fogyott*, sőt szaporodott.

Az *elfogultságot* az is jellemzi, hogy a megtörtént események közül *csak a neki megfelelőre emlékeznek*. Ez jellemzi kiváló mértékben a Kost. Jiskry cikkeit is. A szlov. tiszánineni ref. egyházkerület 1921. június 14-iki közgyűlésében nem csak arról határozott, hogy a *méltatlanul* támadó cikkek ellenében odaállítja a nyilvánosság elé a *valóságnak megfelelő* tényeket, hanem azt is kimondta, hogy *a szlovák egyházmegye létesítése elé akadályokat nem gördít, ha maga a nép kívánja* (ez az elv reformációi is, demokrata is) *és nem szakítatják szét az ősi kötelék egyházhatósági szempontból.*

Arra talán felesleges is még csak rámutatnunk is hogy az *elfogult* sovínista politikusok mindenki másban politikai tendenciát látnak, akik nem hajlandók az ő notájukra táncolni. *Czinke* István püspökünkben az — a sovínista pollitizáló — irredentistát keresik, illetve vélik látni, abban a férfiban, *aki az Isten országa építésének* oltárain áldozza napról-napra lelkének nemes tartalmát. Ti urak, ott Prágában, akik szövedgettek az *egyházi intrikákat*, vegyétek tudomásul, hogy ha így gyanúsítottok mindenkit és ez által gáncsot akartok vetni még az anyaszentegyház fejlődése elé is és ha ilyen alacsony színvonalu szellemességekkel próbáljátok illetni egy méltatlanul szenvedő nemzeti kisebbségnek vallásos érzés világát, mint a minövel végzi ez a kezünk alatt levő Frinta-féle cikk is a mondókáját: akkor fogalmaitok (pl. Irredentismus) tévesek, akkor csak puffogató frázisok a szavaitok és kerékkötői vagytok a konzolidáció létrejövételének és fejlődésének, államban kívánatos békének és egyetértésnek és az Isten-országa kívánatos épülésének.

Nekünk egy ős emberi végzetet kell leküzdönnünk, azt, hogy mi felejtünk, ahol emlékezni kellene és emlékezünk, ahol felejtünnünk kellene. Ravasz L. dr.: Gondolatok.

Események—Feljegyzések.

Református Egyházunk Egyet. Konventjének megbízásából és képviselőletében Prágában, az államkormány férfianál járt június hó 27-én a Konvent elnökségének, *Czinke* István püspök és *Lukács* Géza főgondnok vezetése alatt *Balogh* Elemér püspök, *Idrányi* Barna esperes, bályi *Patay* György dr. tagokból álló küldöttség, melynek célja és törekvése az volt, hogy az egyetemes református egyházunkat érdeklő nagyjelentőségű kérdésekben a legfelsőbb kormányhatóságokkal tárgyalásokat folytassanak és velük a még 17-én Pozsonyban megtartott Konventben felmerült kívánságokat megismertessék.

A küldöttség mindenekelőtt a köztársasági elnök irodájában nyújtotta be a Konvent kívánságait tartalmazó memorandumokat és a *zsinattartás iránti kérvényünket* egyenesen Samal kancellár kezébe, aki igen előzékenyen fogadta a küldöttséget s még az nap Olaszországba induló futárral továbbította az iratokat.

A Konvent kívánságai, melyek memorandumokba foglaltattak: kéri a cseh-szlovák kormányt, hogy református egyházunk közszükségleteire az 1848. XX. t.-c. értelmében, 1 734,213 kor. 60 fill., a lelkészek számára pedig az eddigi 1.350,825 kor. helyett — amely összeg nem felel meg a jelenlegi szükségletnek — ez összeg négyszeresét, azaz 3.663,124 koronát folyósítson az állam.

Az igazság és méltányosság nevében ismétellen felkéri az iskolaügyi kormányt, hogy a többi szlovenszkói felekezet lelkészei által élvezett államsegélyeket (*tehát az 1919/20. évekre szólókat is*) a református lelkészeknek is utalja ki és visszamenőleg fizettesse ki.

A Konvent azzal a javaslattal is fordult a kormányhoz, hogy nyújtson be egy törvényjavaslatot, amely kimondja, hogy mindazok a református lelkészek és tanítók, akik a Cseh szlovák köztársaság területén valóságos lelkészi vagy tanítói állást töltenek be, minden más feltétel igazolása nélkül cseh-szlovák állampolgároknak tekintendők.

Igen nagy jelentőségű a Konventnek az iskol. ügyekre vonatkozó felterjesztései. Ilyenek: a református iskolában a *tanítás nyelve* a gyülekezeti tagok anyai és istentiszteleti nyelve legyen; Szlovenszko és Ruszinszko területén legalább egy-egy gimnáziumot és egy leánynevelő intézetet létesít, továbbá Rimaszombatban lelkésznevelő intézetet, Komáromban tanítóképzőt alapít, ha az államkormány a szükséges és törvényszerű államsegélyben részesíti az egyetemes egyházat; — kívánja az egyetemes egyház, hogy a református egyházzal, melynek tagjai közül 98%-a magyar, a kormányhatóságok hasábosan, magyarul is, levelezzenek.

A küldöttség megjelent *Srobár* dr. miniszternél, akinek szintén átnyújtotta az iratok másodpéldányait, aki azokat feldolgozás céljából nyomban kiosztotta referenseinek, akiket másnap a küldöttség is felkeresett s velük a részleteket megtárgyalta, illetőleg azokra nézve elő-

szóval további felvilágosításokat nyújtott. E referensek voltak: Dunovszky, Ardell és Appelt min. tanácsosok, akik az egyházi, népiskolai és középiskolai ügyeket intézik.

Megjelent a küldöttség *Benes* dr. miniszterelnök előtt is, hogy egyetemes egyházunk követelésére az ő figyelmét is felhívja. Mindenütt kijelentette a küldöttség, hogy miután a ref. egyház ügyei mindinkább a rendes mederbe terelődnek, semmi ok sincs arra, hogy a ref. egyházzal szemben ne úgy járjanak el, mint a többi felekezettel. Feleletül nyerte a küldöttség: Ez jövőre meg is lesz. Az államsegélyek minden nehézség nélkül folyósítani fognak ez után. A multa nézve csak f. év végén tudnak majd véleményt mondani. A havi 240 kor. segély ügye most van tárgyalás alatt s körülbelül egy hó leforgása alatt eldől.

Srobár is, *Benes* is azt állították, hogy nekik sem érdekök, hogy a ref. egyházzal nyílt kérdéseik legyenek és mindent meg fognak tenni, hogy ügyeink ezután simán folyjanak. Srobár ajánlotta, hogy idő és költség kiméltetés szempontjából zsinati törvényjavaslatainkat mutassuk be előre; *Benes* pedig hangoztatta, hogy ő minden szabadságnak s így a vallás és egyház szabadságnak is barátja s jogainkat kész megvédeni, csak esetről-esetre hozzuk tudomására eivi sérelmeinket vagy az illetékes referensek által támasztott jogosulatlan nehézségeket.

Szóval, szép ígéretek és biztatásokat kapott a küldöttség, pénzt azonban egyelőre nem. Mindenesetre reméljük a legjobbat s várjuk beadványainkra a minisztertanács megállapodásait. Azt kifejezte a küldöttség beszédeiben, mellyel az iratokat átnyújtotta, hogy ezeknek kedvező elintézésétől függ, hogy a köztársaság egy nagy lépést tegyen előre, éppen a magyar határvidékeken, a konszolidáció útján vagy pedig rákényszerítse az életöszön a ref. egyházat az állammal szemben egy szomorú kulturharcra. A küldöttség e megállapítása teljesen fedi egyházi közvéleményünket s éppen ezért, mint a közvélemény tolmácsainak nincs e megállapításhoz sem hozzátenni valónk, de abból elvenni valónk sem.

Hivatalos.

A szlovenszkói tiszáninenni ref. egyker.
530/1922. sz. püspökétől.

Körlevél.

Nagytiszt. esperesi hivataloknak és iskolaszékeknek.

522. sz. Ev. egyh. Referátus.
Tárgy: Fel. el. iskolák.
Iskolai állapotok.

Püspöki hivatalnak

Rimaszombat.

További eljárás céljából közlöm az isk. ügyi és nemzetmüv. miniszterium referátusának következő átiratát:

Isk.-ügyi referátus Bratiszlava. Tárgy: Felek. el. iskolák. Iskolai állapotok. 731/I ai. 1922. márc. 1. Egyházi ügyek kormányreferense Bratiszlava. Tanfelügyelőkől beérkezett jelentések szerint a ref.

egyházközségek által fentartott iskoláknál sok szabálytalanság állapított meg; többek között: az iskola épületek nem felelnek meg, nincsenek rendbe hozva, tantermek vagy nem tiszták, vagy tanulók által tisztítatnak, ami teljesen törvényellenes, a butorzat nem megfelelő, elégtelen, tanítói lakások ugyszintén, kevés, a törvényes követelménynek meg nem felelő térfoggal. Általában az iskoláknál hiányzanak a szükséges tanszerek és a CSR térképe. Az iskolákon még nincs meg az előírt felírás, címer és zászló. Sok iskolában jóvá nem hagyott tankönyveket használnak. Hivatalos okmányok rendetlenül kezeltenek, noha az iskolaszék már igen sok intést kapott és a szükséges nyomtatványok állandóan raktáron vannak. A loyaltásban való nevelés nem elég lelkiismeretes és intezív. Az iskolaszékek ritkán teljesítik kötelességüket úgy, amint azt a nevelés és tanítás érdeke kívánja. Tisztelettel kérem, hogy az egyházi főhatóság hatáskörébe tartozó iskolák sürgősen figyelmeztessenek erre a szabálytalanságra azzal, hogy az illetékes iskolai hatóságoknak s esetleges szabálytalanságok esetében nem áll módjában további elnézést gyakorolni, hanem kénytelenek lesznek a megtorlás eszközeihez nyulni úgy a nemtörődöm-tanítóssággal, mint az illetékes iskolaszékekkel szemben. — Kormányreferens h. Stunda sk. Iskolaügyi referátus vezetője: Folprecht sk.

Felhivatnak az összes illetékes iskolaszékek, hogy a szükséges intézkedéseket haladéktalanul tegyék meg felelőség terhe mellett.

Czinke István
püspök.

HIREK.

— A kassai konferencia az előre megállapított időben és program szerint folyt le. A holland vendégek, számszerint 11-en, július 5-én (szerda) délután 4 órakor érkeztek meg Kassára Budapestről a gyors vonattal. A vasuti állomáson a kassai református egyház presbitériuma és hölgyei, élükön *Gönczy* Gáborral, az agilis kassai lelkésszel fogadták a holland vendégeket, kik közt volt négy nő is. Rövid, de szeretetteljes szavakkal üdvözölte *Gönczy* G. a vendégeket, mit megköszönt *Ds* Westerbech von Eerten kampeni lelkész. A kassai református hölgyek vezetője a holland nővendégeket egy-egy virágcsokorral üdvözölte. A nőknek szemmeláthatólag kedves érzést szerzett az üdvözlésnek ez a kedves formája. Várta már az állomáson a holland vendégeket *Réz* László egyházkerületi főjegyző is. A rövid, de bensőséges fogadtatás után a társaság a kellemes „liget”-en át besétált a közelben levő „Európa” szállóba. Még aznap este egy körsétát tett a vengég-társaság; megérkezett a várost. Másnap (csütörtök) reggel 9 órakor kezdődött a konferencia. Ennek lefolyásáról — nyomdatechnikai okokból — csak a jövő számunkban hozunk részletes tudósítást. Itt csak annyit jegyzünk meg előre is, hogy lelkészi és tanítói karunk dicséretes számban vett részt

a konferencián a tiszáninenni egyházkerület területéről — négy esperes, névszerint: Idrányi Barna (abauji) Szűcs István (ungi), Keresztury József (a.-zempléni) és Virágh József (f.-zempléni) vezetése alatt.

— A szlovenszkói ág. h. ev. választások eredménye. Értesülésünk szerint a nyugatszlovenszkói egyházker.-ben *Zóch* Sámuel választották meg püspöknek, felügyelőül pedig *Dr Simkó* Lajost. A keleti egyházkerületben püspökké *Janoska* Györgyöt, felügyelővé pedig *Rumann* János kassai zsupánt. Egyetemes felügyelőnek — *Szent-Ivány* József képviselő 108 szavazatával szemben — *Vanovics* János képviselőt választották meg.

— Vallásos délután a kassai konferencia alkalmából. A kassai egyház, illetve annak agilis lelkésze, *Gönczy* Gábor, kitűnő érzékkel a közélet és a közcélok sikereit biztosító eszközök megválasztása iránt, gazdag programmu, fényes sikerű, magas művészi színvonalon álló vallásos délutánt rendezett a konferencia értékeinek gazdagítására és a Holland vendégek tiszteletére. A vallásos délután pont 3. órakor vette kezdetét a XC. zolt. 1-versének elénekülésével. Ezután *Gönczy* Gábor imádkozott és kitűnő formaérzékkel tartalmas és szép képekben gazdag biblia-magyarozást tartott. Majd *Maurer* Irma opera-énekesnő emelte a templomot zsufozásig megtöltött halgatók lekét a magasba művészi énekével, kitűnő hangszínezéssel és előadással énekelvén: Mendelssohn: solo áriáját Éliás oratóriumából es R. Wagner: Der Engel bájos áriáját. Orgonán kísérte *Bella* I. Ernő orgonaművész. — Ezután *H. Munnik* államhivatalnok, amsterdami presbiter tartott előadást a holland presbiterek és diakonusok működéséről s általában a holland ref. egyház szeretet működéséről. Felsőhajtottunk: minő művelt lelkek! a szeretetben minő gazdag enyház! Minden presbiterünknek hallgatni kellett volna az előadást; igyekszünk, hogy legalább olvassák. Egy kedves betoldás következett ezután az előre megállapított műsorba. A kedves holland vendégek (nők és férfiak) orgonakiséret mellett elénekelték a holland nemzeti himnust, mit a nagy közönség állva hallgatott. Nekünk is van nemzeti himnuszunk!... *Bella* I. Ernő orgonaművész magas művészi tehnikával adta elő *Intermezzo* című saját szerzeményét. Gyönyörködtünk a nem mindennapi élvezetet nyújtó orgonaművészetben s vágy támadt lelkünkben egy tökéletesebb orgonán hallgatni meg az „Intermezzo”-t. Most *Jakubcsák* Olga urleány állt a közönség elé és megrázó drámai erővel szavalta el: *Dr Kersék* János-Ruyter admirális álmát. Előadásának értékét és művészi hatását azok a könyvek határozták meg, amelyeket előadása csalt a szemekbe. *Batek* Zoltán zenetanár és hegedűművész *Svendee*: Romancát játszotta el *Bella* I. Ernő orgona kísérete mellett — édes, boldog álmokba ringatván. *Maurer* Irma operaénekesnő még egy program számmal gyönyörködtette hálás hallgató közönségét, előadván *Bella* I. orgonakisérete mellett *Schubert*: A

Mindenható-ját — A magas művészi élvezet közvetlen, hatása allatt Dr H. A. Munnik zwollei ref. lelkész értékelte a vallásos délután magas művészi színvonalu tartalmát. Valóban elragadtatással szölt a *magyar lélek gazdagságáról, valóságos kincstáráról*, melyből bő forrásként buzog a művészet minden faja. Ez a nemzet nem veszhet el. Egyházi ének fejezte be a vallásos délutánt. Édes és gazdag emlékek távoztunk és azzal az érzéssel is, hogy magyar fajunknak tisztségét is gyarapítottuk — ha csak egy kis levéllel vagy porszemmel is.

— **Igazítás.** A jelen számunkban megjelenő konventi küldöttség prágai utjáról szóló tudósításunkból kiharadt, hogy Péter Mihály is a küldöttség tagja lett volna, ki azonban betegsége miatt volt kénytelen elmaradni.

— **Az egyházi, lelkészi és tanítói államsegélyek kifizetésének**, mint a lapokból olvassuk, új módja lépett életbe f. évi július hó 1-től. Ugyanis nem az állami adóhivatali pénztárak fizetik e jelzett terminusból, hanem közvetlenül *csékk-lapok*ok fognak küldetni. Az állam adóhivatali pénztár is megerősítette e hírlapi hírt. Semmi kifogás nem emelhető a kifizetés ez új módja ellen, ha azt pontosan és rendszeresen megkapják az érdekelt egyházi pénztárak, a lelkész és tanító urak. Megjegyezzük, hogy az új módszernek a bevezetése nem biztató, júli 8-ika van s az államsegélyeknek még se híre, se hamva. Az is kifogásolható, hogy erről az új kifizetési módrról nem értesítette a kormányhatóság egyházhatóságainkat s így a lelkész uraknak sok felesleges költséget és fáradságot okozott. Több körülményt és gyakorlatiasságot kívánunk.

— **Harangavatás Beszterben.** A beszteri egyház máj. 8-án avatta fel ujonnan szerzett harangját. Már a harang születése is érdekes. A gyülekezet egyik jobbmódu, özvegyasszony tagja bejelentette a lelkésznek, hogy mivel gyermekkel nem áldotta meg az Isten, egy harangot szeretne öntetni az egyház számára, amely mintegy az 8 gyermeke lenne s nevének örököse is, a miért egyetlen kikötése, hogy neve rávésetnék a harangra. A lelkész, természetesen, örömmel vette tudomásul s a legközelebbi presbiteri gyűlésen bejelentette az egyh. tanácsnak. Azonban mi történt? Egyik-másik presbyter a szokásos köhintés, torokkiszörülés után abbeli aggodalmát fejezte ki, hogy hátha az illető a gyülekezet valamelyik tagjával ellenséges viszonyba kerül s akár öröm, akár gyász alkalmából nem akarná engedni meghuzni az 8 harangját? Persze itt meggyőzésnek helye nincs. Ajánljon mindenki a harangra tetszése szerint. S íme 2 óra alatt a szükséges összeg együtt volt. Ennek a harangnak volt az avatása máj. 8-án a helybelli és környékbéli hívek nagy, sűrű gyülekezetében. Pedig az idő is szeles, hűvös, sőt hideg volt. *Idrányi* Barna esperes már a szomszédos Széplak községnél várta a gyülekezet lovas bandériuma. 10 órakor kezdetét vette az ünnepély. Az esperes ur végezte a harang ünnepélyes felavatását ároni ékeszsólsával. A harang elhelyezése után *Oláh*

Péter t. biró imádkozott áhitattal, hymnuszszerűleg. Majd *Lengyel* József egyh. m-i lelkész tartotta az ünnepi beszédet tüzzel, lelkesedéssel. A künn rekedteket *Kosár* Sándor vajkőczi lelkész táplálta Istennek Igéjével. Szeretjük közben *Kovács* Lajos nádasi lelkész, *Szobó* Anna és a helybelli tanító alkalmi énekek precíz előadásával gyönyörködtették az ünneplőket. Végül a helybelli lelkész *Mesko* Dezső olvasta fel az adakozók neveit. A kegyes adományok 2000 körül meghaladtak. A lelkiesek bő megelégitése után a testiek gazdag kielégítése az iskolában folyt le 40 terítékes közébeddel. Utánna a fiatalok tánra perdült s az öröm szabad folyást nyert. A harang felszerelés nélkül 100 kgr. 7000 kor-ba került. Íme kezdenek a holt kövek megelevenedni. Áldás a beszteri egyházra, áldás a vendéglátó lelkészre és fáradságot nem kímélő kedves feleségére s egész családjára. Az ünnepélyen jelen volt 11 lelkész, egy s. lelkész, 5 tanító s egy r. kath. lelkész.

— **Adományok.** A jókai ref. Ifjúsági egylet *Varga Géza* lelkész ur utján 20 kor. 80 fillért, *Farkas Károly* kántortanító ur, mint az ifjúsági egylet elnöke utján 100 koronát adományozott sajtó alapra. *Izsák* Imre vajáni lelkész ur 30 kor., *Oláh* Péter és *Szobonya* István lelkész urak 10—10 K-t adományoztak lapunk erősítésére. Hálas köszönetünket nyilvánítjuk a köz nevében e nemes célú adományokért, mint valóban követendő példakért.

Kladja: az *Egyetemes Konvent*.

A kiadásért felelős: *Réz László*.

Pályázat

a *gömörlucskai* ref. társegyház kántortanítói állására. Javadalom: Lakás természetben. Egy tagban 15 kat. hold 1462 négyszögöl szántóföld és rét haszonélvezete 7 köböl rozs és 120 korona készpénz. 1/2 telek után marhalegeltetési jog a közös legelőn és (12 ürméter jelenben) tüzifa-járulék az urbéri erdőből beszállítva. Hivatalosan megállapított stóla. A földadót az egyház fizeti. A tanítói javadalom díj levél szerinti értékelése 692 kor 40 fill. Az államsegély kérelmezve lesz. Köteleesség: kántori szolgálat, 6 vegyes osztály és ismétlők tanítása. Fogadalmat tett vagy teendő ref. kántortanítói oklevéllel bíró tanerők kelően felszerelt kérvényei aug. hó 10 ikéig hivatalom címére küldendők. Az állás szeptember 1-ig elfoglalandó. *Csete Gyula* ref. lelkész *Gömörbarkán*; u. p. Drnava.

A *somorjai református* orgonista kántortanítói állására pályázat hirdetettik. Lakás. Kert. Kántori fizetés: Készpénz 407 kor. 44 fillér. Két m. hold szántóföld. Egy 81 puhafa felvágva. Temetési stóla. Tanítói fizetés: Készpénz 439 kor. 48 fillér. Két 81 puhafa felvágva. Megfelelő államsegély. Kérvények július 25-ig *Németi Kálmán* ref. esperes urhoz (Deák) küldendők.

Somorja, 1922 jun. 30.

Pályázat.

A *nagytárkányi magyar nyelvű ref. felekezeti* népiskola tanítói állására pályázatot hirdetek. Javadalma: Szép lakás, tágas kerttel, 188 korona évi készpénz az egyház pénztárából s a törvényes államsegély. Ha minden harmadik vasárnap orgonista kántori teendőket végez, külön két öl fa beszállítva. Tankötelessék száma 30—40-ig hat osztályban. Nők is pályázhatnak. Pályázók illetőségi bizonyítványukat is mellékeljék. Pályázati határidő július 30-ig. Állás szept. elsejére elfoglalandó.

Kistárkány, 1922. július 1. u. p. és vasútállomás: Bély Zemplénmegye. Cseh-szlovákia.
Horkay Barna
ref. lelkész.

Pályázat.

A *szesztá-komáročy ref. egyház (Abau)* pályázatot hirdet kántortanítói állásra. Fizetés: 200 K. készpénz, 8 m. hold szántóföld, 2 m. hold rét, 5 legelő-jog, 10 köböl buza 11 köböl rozs, szolgálmány (fa behozatal) stóla, 2 szobás jó lakás melléképületekkel s államsegély. Köteleesség: I—VI. elemi és I—III. ismétlők tanítása (a tanyelv magyar), kántorkodás, kanonikus órák tartása, szükség esetén a lelkész helyettesítése. Pályázati határidő: aug. 15. — Ref. Lelkészi Hivatal *Cestice*, up. *Cecejovce*, Abauj m.

Pályázat.

Az *alsólánczi ref. egyház kántortanítói állásra* pályázatot hirdet. Javadalom: Tisztességes lakás megfelelő melléképületekkel. 1473 négyszögöl rét, 384 négyszögöl szántóföld, 9 köböl buza, 7 köböl rozs, minden iskolás gyermek után (k. b. 34—36) egy véka árpa, továbbá stóla és államsegély. Köteleessége: az I—VI. osztályu iskola vezetése, kántori teendők végzése. Lelkész akadályoztatása esetén, helyettesítése. Pályázatok 1922 aug. 1-ig ref. lelkészi hivatalnak *Felsőlác* u. p. *Buzita*, Abauj m. küldendők. Az állás a választás után azonnal elfoglalandó.

Pályázat.

Ladamóczi ref. kántor tanítói állásra pályázatot hirdetek. Javadalom: Lakás melléképületekkel, 7 kat. hold 124 négyszögöl föld és rét, 5 köböl buza; 10 köböl gabona, 7 1/2 öl fa beszállítva; 4 drb marha legeltetés. Készpénz az egyház-pénztárából 176 korona. Az egyháztól nyert alapfizetés értékének végösszege 1002 kor. 86 fillér, a többi államsegély. Pályázati határidő július hó 27. Személyes megjelenés a presbiterium hívására saját költségén kötelező. Vasúti állomás: *Bodrogszerdahely* 3 kilométernyire. Az állás legkésőbb 1922 szept. 1-én elfoglalandó. A tanítás nyelve magyar. A fogadalom letétele és szlovenszkói illetőség igazolandó.

Ladamóczi 1922 év július 3.

Bodnár Lajos ref. lelkész.

Református Egyház és Iskola

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Felolvasó szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ.

Főmunkatárs: SÖRÖS BÉLA.

Előfizetési díjak:

Egész évre — — — 60 K Negyed évre — — — 15 K
Fél évre — — — 30 K Megjelenik minden vásárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Rozsnyón, a református lelkesi hivatalban, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

A technika bálványa.

Nagy tévedésben vannak, akik azt mondják, hogy ma már „kultur“ helyeken nincsen bálvány. Dehogyan nincsen. Csak olyan lenyűgöző, pusztulásba vivő, mint mindenkor. Ésalás és Jeremiás korának is megvoltak a bálványai, s a próféták szent tüzzel ostromozták azokat, és megcufolták imádóikkal együtt. Ma a fő bálványok közé tartoznak a technika s különösen a gép.

Egy 7-ik gimnazistával alig lehet elhittetni, hogy van Szentlélek, mert ő már tudja, hogy van drótnélküli táviró, Mercedes motor, meg villanyos lift. Az apostolok még nem hittettek. A szegény kis medikus meg hogy' higgyen, mikor az agyvelőben kapargálhat és lelki jókat nem talál és a tanár ur, ki az emberen olyan csodálatos reparációkat végez a csillogó- és komplikált műszerekkel, — lemosolyogja és anekdotázza a betegért imádkozó papot — hát akkor hogy higgyen ő. Hiszen az édesanyja igaz... imádkozik most is... ő érte a nagy Babilonban... De hát elvégre a fiui szeretet megmaradhat s a modern kultúrában nem maradhat el. Ő nem hihet, csak abban, amit kísérletileg bebizonyított. Tudás, tudás! Ez a nagy! Hit? Gyöngye valami, vagy semmi! A világ bajait gazdaságilag lehet és kell megoldani, — mondja sok előkelő köztisztviselő, államférfi és szakember. — Gyors és biztos közlekedés földön, föld alatt, vizen, víz alatt, levegőben. Szakszerű földmivelés, növény, állat fajnevelés, kémiai laboratóriumok. Sok gyár, tökéletesített üzemek, sok sok mérnök, technikus. Amatőr tudományoskodás, improduktív elméleti buvázkodás, „vailásos“ szükséglet kielégítése mint felesleges erő és anyagpazarlás megszüntendő. — Így ők!

Berobog a gyönyörű lokomotív és sok kocsi utána. Beszállanak a fiatal, erős legények. Jön vissza a fekete szörnyeteg és sok kocsi utána. Huzgálják kifelé a hullákat és vonagló roncsokat. Megfolytak, mindenképpen tönkrementek a harc-térén. De 90 kilométeres gyorsasággal

jöttek. Akiket lehet, újra emberré kötik, forrasztják vissza! Csodás műszereket és eljárásokat tudnak ma alkalmazni. Es nagyszerűen tudnak dezinficálni. Meszket öntenek a hullákra vagy elégetik. Ahogy kell. Az orvostudomány és a technika fejlett! Az öreg apák és anyák, a menyasszonyok, hitvesek, meg a kis gyermekek nézhetnek a kék égbe a posta előtt, mikor megjön a távirat: Meghaltak. Legyen vigasztalások, hogy gépfegyverrel meg gázzal ölték meg őket.

— Unalmas a predikálást hallgatni a szép vasárnap délután. Munka után több szórakozás kell. A moziban nagyszerű filmet adnak. Lehet, hogy nemsokára azt is föltaálják, hogy a mozgó alakok gramofonikus módon beszélni is fognak a vásznon. A mulatság későig tart. Jön haza a fiú, a leány. Élvezetes, pompás vasárnap volt! Máskor is mennek, máskor is jönnek. Majd jön a bűn is, a gyalázat, a szegéység, a fekély... A társadalom hiénái, uzsorásai, erőszakos, ordító farkasai atomobilon futnak, precíziós óra a zsebükben, telefonnal szedték áldozataikat, a nagy komforttal berendezett szobák és termek nyuzókámrákká, erény és jószág temetőhelyeivé válnak. Mit érnek a város gyárjai, kirakatai neked kívánatos, szemfényvesztő áruikkal, ha rólad a testi ruha is leszakad?! Jól laksz, hogy rotációs gépen nyomják a kenyércédulákat?! Óriási léptekkel halad a „kultura“!

Szerencsétlen emberek, nem látjátok, hogy eltévedtetek! Hogy az anyagot és kezetek csinálmányát imádjátok a Teremtő helyett, s azon csodálkoztok az Ur dolgai helyett! És elfelejtettétek a lelket s az imádságot! Európa ilyen „művelt“ még nem volt, de ennyi boldogtalan és szenvedő sem volt még rajta. Kezed csinálmányát imádog ember! és az Ős gonosz az anyaggal, a géppel legázol, fölfal, elpusztít téged szegény, szegény lelkes ember!

Egyedül a te Uradat, Istenedet imádd és neki szolgálj! *Dancsházy Sándor*

Válasz Idrányi Barna esperes urnak.

Kedves Esperes Testvérem!

Mindenek előtt fogadd hálás köszönetemet — mint írói honoráriumot — azon valóban tárgyilagos cikkedért, mely „Az egységről“ c. a. a „Református Egyház és Iskola“ legközelebbi számában jelent meg. E köszönetem után elismerem azt is, hogy ez a cikk nagyot segít nekem, illetőleg a „Kárpátaljai ref. egyházme-gyék közös bizottságának“, abban, hogy elébe kitűzött és általa elvállalt két teendője közül a nagyobbbat, a fontosabbat: a „Kárpátaljai ref. egyházkerület“ megszervezését teljesíthesse s képen a szlovenszkói és ruszinszkói ref. egyházak mindkét részről óhajtott egységének akadályait elhárítani segítsen.

Mennyire örülök, hogy ez a cikk meggyőz engem afelől, amit eddig nem merem remélni, hogy t. i. Szlovenszkóban már nincsenek, csak *voltak* olyanok, akik azon véleményen *voltak*, hogy a ruszinszkói egyházakat legcélszerűbb lenne Tiszáninnenhez csatolni. Mennyire örülök, hogy szlovenszkói testvéreink most már nem úgy gondolják az egységet, hogy mi testestől-lelkéstől olvadjunk bele a tiszáninneri egyházkerületbe, hanem úgy, amint mi is mindjárt kezdetben elgondoltuk és egyedül lehetségesnek tartottuk, hogy t. i. alakítsunk itt egy külön egyházkerületet, mely konventi és zsinati viszonylatban a szlovenszkói két egyházkerülethez csatlakozván, létrejöhessen a csehszlovákiai magyar református egyetemes egyház.

Ezt mi így akartuk mindjárt „kezdetben.“ Ez a kezdet azonban reánk csak akkor következett be, mikor a trianoni, minket illetőleg a st. germaini békeszerződést a magyar nemzetgyűlés ratifikálván, belenyugodott Magyarország rémséges megcsonkításával együtt abba is, hogy mi, magyar reformátusok leszakítassunk a magyar református egyetemes egyház testéről. Szlovenszkói testvéreink „az időnek ezen teljességét“ nem várták be, hanem ekkor már nagyon is előre haladtak a szervezkedésben és anélkül, hogy a legapróbb részletekig átgondolták, megtervezték, kidolgozták volna a sorsdöntő, óriási munkát, anélkül, hogy számításba vettek volna minden körülményt, minden tényezőt és így minket: ruszinszkókat is, teljes gőzerővel belekezdtek abba és reánk nézve, kik tiszteletreméltóbb elvi szempontból későbbben indultunk, lehetetlenné tették az együttműködést. Nagyon természetes, hogy aki

munkájának végcéljával nincsen tisztában, az a végcél mindaddig nem érheti el, amíg azzal tisztába nem jár; nagyon természetes, hogy szlovenszkói testvéreink sem érthették el eddig — mert hiszen csak most látják már világosan — az ő végcéljukat, hogy t. i. „Szlovenszko és Ruszinszko reformátusságának egy egységben kell élnie, máskép ez nem lehet.”

Többet talán nem is kellene szólnom, mert hiszen e pár sorból is megérted és mindenki megértheti, hogy a kérdésnek pozitív oldalát (I.) illetőleg most már teljesen „egy értelemben, egy akarattal” vagyunk, az egységet mindkét fél óhajtja, az „intézményesen létrehozni” kész.

Szólanom kell azonban a kérdésnek negatív (II.) oldaláról és elsősorban is tagadásba kell vennem azt, hogy a „Ruszinszko területén levő ref. egyházak sem pro, sem kontra nem nyilatkoznak róla, t. i. az egységről. Dehogy nem! Az egyházaknak elsőfokú hatóságai: az egyházmegyék (a máramarosugocsi, a beregi, sőt az ungi töredék is) két esztendő óta többször következetesen nyilatkoztatták, hogy ők — tekintettel különösen arra, hogy Podkarp. Rusznak a békeszerződés egyházi és iskolai ügyekben autonómiát biztosít — saját jól felfogott érdekükben nem akarnek a szlovén tisztánbenneni egyházkerülethez csatlakozni, hanem külön egyházkerületbe tömörülve, csak konventi és zsinati viszonylatban akarnek a szlovenszkóiakkal egyetemes egyházat alkotni. Miután pedig egyházmegyéinknek ez az állásfoglalása nyilvános ülésekben történt; miután továbbá erről a sajtó is — úgy ahogy az a mosfani viszonyok között lehetséges — a nyilvánosságnak is beszámolt: úgy vélekedem, hogy ezen állásfoglalásról szlovenszkói testvéreink is tudomással bírtak, sőt kellett ezt tudnia a tisztánbenneni egyházkerületnek is, mert máskülönből miért tiltotta volna meg már 1921. június 15-én a politikailag Ruszinszkóban levő ungi egyházaknak, hogy egyháziilag is ide csatlakozzanak.

Ha ez így van, — pedig hát így van — akkor teljességgel nem értem: miért máltóztatni feltenni az általad is élesen jelzett, minket pedig kissé kompromittáló kérdést, hogy „tulajdonképen mit akarunk mi, vagy egyáltalában akarunk-e valamit?”

Önérzettel mondom, hogy igenis akarunk. Azt akarjuk, amit egyházmegyéink az általam az előbbiekben világosan körülírt állásfoglalása involvál. Ezt azonban nagyon meggondoltan, mindent megfontolva, anyagi erőnket mérlegelve, magunkat eleve is minden eshetőség ellen biztosítva akarjuk jó Istenünk segédmével megcselekedni. Az az elv, „lassan siess, tovább érsz”, arra int minket, hogy inkább tartssuk meg még egy ideig a mostani állapotot, mintsem hogy valamilyen jóvátehetetlenül elröntsünk.

Tehát akarunk! És hogy akarunk, azt neked is, ki „Az egységről” c. cikknek nagyérdemű írója vagy, tudnod kellett, s ha mégis azt mondd, hogy „Ruszinszkóban a szervezkedés iránt egész esztendő alatt semmi sem történt, bizonyára

csak azért mondd, — és ez esetben jóakarotod és az ügy iránti forró buzgóságod egészen evidens — hogy minket gyorsabb cselekvésre serkentvén, ezáltal a csehszlovákiai magyar ref. egyetemes egyház mielőbbi létrejöttét, mely valószínűleg a te felfogásod szerint is conditio sine qua nonja az ide szakadt magyar reformátusság existenciájának, sietted. De — bocsánatot kérek — úgy siettetni minket nem lehet, hogy midőn megtettük, amit legigazabb meggyőződésünk szerint helyzetünkben eddig megtehettünk, arról a nyilvánosság előtt úgy diskreditálj, hogy „semmit sem tettünk, azaz hogy tettünk, de az rosszabb a semminél.” A „Kárpátaljai ref. egyházmegyék közös bizottsága” 1921. nov. 29-én — tehát nem egy „egész esztendő” hanem csak „hét hónap előtt” megalakulván, az egyházmegyék által nyert megbizatásnak megfelelőleg a maga két feladatát 1) az egyházkerület mielőbbi megszervezését és 2) az államkormányval és kormányhatóságokkal szemben a Podkarp. Rusban élő reformátusok képviselését jeöltte meg. Mi úgy érezzük, úgy vagyunk meggyőződve — és ezen érzésünket elnémitani, ezen meggyőződésünket megváltoztatni senki és semmi nem képes — hogy a bizottság megalakulásával és jogkörének illetően megállapításával, zsinatpeesbyteri egyházalkotmányunkat és az utódállam által még el nem törölt, sőt érvényesnek elismert egyházi törvényeinket meg nem sértve, óriási lépéssel jutottunk közelebb célunkhoz. És e fél esztendő alatt talán nem dolgoztunk annyit, amennyit a lázas izgatottságban levő emberek vártak volna tőlünk, de lelkiismeretünk bizonyossága szerint megtettük mindazt, amit a nehéz helyzet, a nagy akadályok, a méltatlan támadások között tehetünk. Hogy nem publikáltunk mindent, amit tettünk, ezt a dolog természete parancsolólag követelte: Publikáltunk azonban annyit, amennyit szükségesnek tartottunk. Megalakulásunkról, az államkormánytól történt megjelenésünkről, illetékes helyen benyújtott memorandumunkról, kiyáságainkról stb. tudomást vehettek mindenki nemcsak a „Ref. Egyház és Iskola”-ból, hanem a napilapokból is. Tudomást vett arról a tisztánbenneni egyházkerület nagyérdemű püspöke is, akit mindjárt 1. sz. elnöki levelemben tisztelettel értesítettem, hogy 1920—1921. sz. leiratának s ehhez csatolt „memorandumának”, mely a tisztánbenneni egyházkerülethez való csatlakozás mellett argumentál, nem tehetünk eleget, mert a megalakult közös bizottság 13/1921. sz. határozatában kimondotta, hogy az autonóm Podkarp. Rusban külön egyházkerületé kíván alakulni. Sőt tudomást szereztek arról még Magyarországon is, hol legközelebbi öntétem alkalmával többen mondták nekem, hogy a magyar lapok is közöltek tudósítást a ruszinszkói reformátusok kelyes irányu mozgalmáról.

Hogy a beregi esperes miért mondott le, azt teljes bizonyossággal nem tudom, de hogy lemondása ezzel a kérdéssel kapcsolatban áll, nagyon valószínű. Azt hiszem, hogy az elvekből hajszálnyit sem engedő, törhetetlen jellemű Bertók úgy

gondolta, hogy felelősségteljes állásának elbaggásával basználni fog az ügynek és elősegíti a kibontakozást. Hogy a lemondását elfogadott egyházm. közgyűlés miért nem rendelte el az üresedésbe jött esperesi tisztség betöltésére a szavazást, nem tudom. De azt hiszem azért, hogy a fogadalmat nem tett negyvenkét lelkész bármelyikének esperessé választása esetén az államkormány éppen olyan akadályokat gördített volna e kibontakozás elébe, mint Bertók idején. A h. esperes fogadalmat tett s így a kormány előtt akceptabilisabb, azonban ő — sajnos — a tisztánbenneni egyházkerülethez csatlakozás híve. (Vége köv.)

Még egyszer az egyházfegyelemről.*)

— Válasz Bácsy Gyulának —

Bácsy Gyula urnak, a „Református Egyház és Iskola” f. évi 24. számában „Az egyházfegyelemről” cím alatt megjelent cikke sok részben sértő, tárgyi tévedésekkel és ellentmondásokkal teljes.**) Ezekre az utóbbiakra kívánok a következőkben reflektálni:

1. Dancsházy Sándorról nem tételeztük föl javaslattelekor, hogy ötletszerűen cselekedett, mert indítványát ily esetben tárgyalás alá sem bocsátottuk volna. Azt állítjuk csupán ma is, hogy a gyakorlati pásztorkodás terén még nem szerezhetett annyi pásztoralis prudenciát, hogy a fegyelem gyakorlati alkalmazására irányuló javaslata csatlakozhatatlan legyen. Ép azért láttuk munkájában a jóhiszeműséget. Tőlünk, más véleményen levőktől, ne is tessék többet kívánni, mert aki többet kívánna, annak beállítására volna „tendenciózus és hamis”, hiszen jóhiszeműséget nem szoktunk feltételezni csak annál, akinek véleménye és cselekvése a legszilárdabb meggyőződésből fakad.

2. B. Gy. azt állítja, hogy az erőteljes igehirdetés és sok irányu kura pásztoralis lehetővé teszi, a legszigorubb — határozat 5. 6. 7. pontjai szerinti — fegyelem gyakorlást is. Ezt állításnak állítás, de nincs benne realizáció. Ezt a gyakorlati pásztorkodás bizonyítja, úgy e lelkésztestvéreim?

3. A múlt századbéli lelkipásztorokról mondott itélete önmagában hordja és mutatja az általa kívánt evangéliumi légkörben élők egész természetrajzát. Amelyet olvasva, szinte hallani vélem ajkukról: Hálát adok Uram, hogy nem vagyok olyan, mint ama másik...

4. „Ma velem leszesz a paradicsomban” mondá az egyiknek, a másikkal szemben semmit sem szólt. Am akik ugyanilyet mondtak Néki, vagy tetteikkel még gonoszabbak voltak vele szemben, mint a szóra sem érdemesített gonosztévő, azokért így imádkozott: Atyám bocsáss meg nekik... Ép ezért ez nekem nem elég bizonyíték a kizárás problémája megjelítéséhez. Sőt nem elég I. Kor. 5: 1—15

*) Ezt a levelet idejében beküldtem a redakciónak; a késedelmes megjelenés oka, hogy a NT. szerkesztő ural levelet kellett a megjelenés előtt váltatnunk, ami az én húzamosabb külföldi utam miatt késleltetett. P. S.

**) Bácsy Gyula cikkének goromba sértéseire a redakció jó ízlése sem engedi a választ. P. S.

J. J. *Westerbeek van Eerten* hollandiai lelkész (kampei) holland nyelven köszöni meg az üdvözlést. Ugy érzi, hogy összeforrtunk az egy hitben s hiszi, hogy a magyar nyelvű reformátusokra és ő reájuk is nagy áldást fog jelenteni a konferencia, melyen sok értékes probléma fog felvetődni és tisztázódni mindkét ref. egyház részéről.

A lelkészek és tanítók énekkarának gyönyörű éneke következett ezután, melyben a pompás szótól *Kovács* Lajos nádasi lelkész énekelt nagy hatással.

J. J. *Westerbeek van Eerten* kampei lelkész tartotta meg ezután mélyen szántó előadását, melyet *Zsemlye* Lajos, az utrechti egyetemen tovább tanuló ifjú lelkész tolmácsolta.

A református theologia alapelvei c. előadása bevezetésében kiemeli, hogy mélyen meghatja őt, a messze idegenből jött lelkészt az a gondolat, hogy most az ugyanazon világgóságért küzdő lelkésztestvérek között van. Majd rátér egyházi, illetőleg lelkészi speciális tárgy előadására, melyet a lelkészek nagy érdeklődéssel és tetszéssel hallgattak meg. Az előadásra *Oláh* Péter elnök válaszol s megállapítja, hogy a holland reformátusokkal a hitben teljesen egy alapon áll a szlov. magyar reformátusság.

Réz László egyházker. főjegyző az egyház és állam szétválasztása kérdéséről tartott előadást, melynek végkonklúziójaként felállítja ezt a két követelést: Legyen a Csehszlovák államban teljes vallásszabadság és adjon az állam védelmet és támogatást a magyar ajku ref. egyház részére olyant, amilyen ezt az egyházat történelmi és kulturális jelentőségénél fogva jogosan megilleti.

Isádk Imre utal arra, hogy a ref. egyház a történelem folyamán küzdelmeinek legmagasabb fokú eredményét az 1848. évi XX. t. c.-ben lefektetett elvekben érte el, ennél kevesebbet a ref. egyház a cseh-szlovák államtól sem fogadhat el. Hangsúlyozza, hogy a vallási egyenlőség gondolatát az 1848. XX. t. c. állapította meg, éppen ezért azt indítványozza, hogy ennek a t-cikknek az alapján helyezkedve, követeljük az államtól a *Réz* László által hangoztatott kívánalmak teljesítését.

Oláh Péter szerint nekünk kenyér és létkérdés lévén az állami támogatás, a mi specialis viszonyaink között helyesli a *Réz* László és *Isádk* Imre előadásában leszögezett álláspontot, mit a konferencia egyhangulag magáévá tesz.

Munnik hollandus, zwollei lelkész „A ref. keresztyénség gyakorlati követelményei” ről tartotta meg előadását, melynek keretében megemlíti, hogy Hollandiában a vallásos kultúra a lehető legmagasabb fokon áll. A legkisebb faluban is az egyszerű paraszt emberek is komoly teológiai munkákat is képesek olvasni és megérteni és olvasnak is. Ezenkívül a holland református nép izig végig demokratikus felfogású. A holland nép is nagyon sokat volt kénytelen harcolni és mindig — a biblia volt a harc közepontja és egyben célja is. A holland nép tehát kat exokhén vallásos nép. Ezután leírja a holland egyházi életet, az egyházi fegyelmet s nagyon érdekes és ta-

nulságos képeket nyújt az ottani vallásos életről.

Az egyház és állam szétválasztása kérdésében elméletben teljesen megegyezünk — ugymond — de mert a hollandiai történelmi fejlődés mást parancsolt ott a szétválasztás megtörtént, mert az egyházra csak bénító, ha az államra szorul. A nyert információk alapján azonban megállapítja, hogy a csehszlovák egyházban nincs más megoldás, mint a régi állapot fentartása az állam és egyház között, mert a éztválasztáshoz a közállapotoknak meg kell érnie ugy az egyház, mint az állam részéről. Előadását ezekkel a gondolatokkal fejezte be:

„Nagy a ti nyomoruságotok, még nagyobb a ti szomorúságotok. Fel a szemekkel az örök ígére, a bizonytalan jövő bizonyos győzelemmé fog válni rátok nézve. A két nemzet egy világs hűvei találkoztunk. Mi, a hatalmasabb és erősebb egyház, támogatni fogunk titeket, mert a szeretet ezt parancsolja nekünk”.

A beszédet nagy lelkesedéssel és tapsal fogadta a hallgatóság.

Simon József szeszta lelkész a lelki gondozás köréből tartott magvas előadást.

Isádk Imre indítványozza az elhangzott előadások nyomtatásban való közlését. A maga részéről a kiadmány költéségeinek fedezésére a gyűjtést megkezdi. Törekszünk arra, hogy az elhangzott beszédek és előadások lapunkban megjelenjenek. Szerk.

Az elnök zárószavai után a konferencia véget ért.

A konferencia tagjai az Európa éttermében közös-ebédre gyűltek össze, melyen egyházpolitikai tekintetben igen jelentőségteljes pohárköszönők hangzottak el az *Idrányi* Barna, két hollandi és egy délafrikai lelkész ajkairól.

D. u. 3 órakor a ref. templomban gyönyörű programmu vallásos délután tartott, melyről mult számunkban részletesen megemlékeztünk s melynek megrendezéséért *Gönczy* Gábor kassai lelkész minden dicsőret és elismerés megemlíti.

Azzal az érzéssel távoztunk kassai lelkész konferenciánkról, hogy az nagy kihatással lesz a szlovenszkói magyar református egyház jövőjére.

Sokasodjék meg az áldás minden résztvevőn és a mi szegény, keresztet hordozó, de diadalmas anyaszentegyházunkon!

Isádk Imre

Hivatalos.

A szlovenszkói t. száninnenai ref. egyhker. 557/1922. sz. elnökségétől.

Meghívó.

Egyházkerületünk i. évi szeptember hó 3-án s következő napjain Vajánban vagy Nagykaposon lelkészszenteléssel egybekötött *rendes közgyűlést* tart, amelyre a közgyűlés alkotó tagjait ezennel tisztelettel meghívjuk. Az esperes urakat felkérjük, hogy az egyházmegjék küldöttinek nevéit, továbbá a felszentelendő lelkészek névsorát, a levélár részére azoknak rövid életrajzát s a közgyűlésre tartozó ügyiratokat legkésőbb augusztus hó

15-ikéig a püspöki hivatalba betérjeszteni méltóztassanak.

A még fel nem szentelt lelkész urakat komolyan figyelmeztetjük, hogy a szentelésre okvetlenül megjelenjenek.

A közgyűlés fő tárgya a zsinati törvényjavaslatoknak tárgyalása.

Rimaszombat 1922 július 1.

Lukács Géza
főgondnok

Czinke István
püspök

HIREK.

— **Toronygomb és csillag-feltétel.** A balogiványi-i ref. egyház tornyára július hó 2 án új gombot és csillagot helyeztek fel ünnepélyes istentisztelet keretében. A toronyépítést szükségessé tette a réginek avult és utóbb a viharok által nagyon megrongált állapota. Az új tetőnek megfelelőleg a torony falát is emelték. A gomb és csillag ünnepélyes elhelyezése alkalmával az egyház hűvein kívül a czakói leányegyház hűvei s a többi szomszédos községekből is nagyon sokan vettek részt. Az ünneplők a harang hívó szavára a templom előtti téren gyűltek össze, hol a 95. zsolnári 1. és 2. ik versét elénekelvén, rövid fohász után a helybeli lelképásztor, *Veress* Károly a nagy számú gyülekezethez istenfélelemre, vallásos buzgóságra, hithűségre buzdító beszédet intézett. A gyülekezet tagjait felhívta az őseiktől öröklött egyházszeretet ápolására. A beszéd után a gombot és csillagot megáldotta s ajánlotta a Gondviselő oltalmába, kérvén isten áldását a gyülekezet minden tagjára s mindazokra, kik nemes és magasatos célokat lelkesedni tudnak, kik a Krisztus gyönyörűséges igáját hordozni képesek s végül az egyházra. Az imádság után a helybeli egyházi énekkar *Bán Géza* helybeli kántor-tanító vezetése mellett egy ismeretlen szerzőtől való dallamra, egy a lelkész által erre az alkalomra írt szöveggel adott elő karéneket. Ezek után egy magyar ruhás leány, a helybeli Confirmáltak Egyesülete nevében koszorút tett a gombra s miután az kendőket is feldisznított, magyar ruhás lányok felhúzták a toronyra s mikor az építő ácsmester az árbócra felhúzta, a gyülekezet égeszegzett tekintettel s áhítattal énekelte el a '90-ik zs. 1. versét s ezzel az ünnepély befejezést is nyert.

— **Nyarlás.** *Pánczél* Mihály budapesti gyógyszerész és neje (Budapest, I. ker., Horthy Miklós-ut 19. f. 3.) keresnek nyárára védett, csendes, magaslatti helyen fekvő lelkész lakást, ahol déli fekvésű szobában, illő fűtés ellenében lakást s esetleg ellátást is kapnának. Tüdőcsucshurutosoknak jótékony klímájú helyen lakó s fentieket nyújtani tudó lelkész tártainkat kérjük: sziveskedjenek ajánlatukkal egyenesen hozzájuk fordulni, vagy ha községükben más vállalkozót kapnának, annak ajánlatát közvetíteni s értesíteni lapunk szerkesztőségét is.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*.

A kiadásért felelős: *Réz László*.

Nyomatott Gümöri Zoltán nyomdájában Ressayán

Református Egyház és Iskola

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ.

Főmunkatárs: SÖRÖS BÉLA.

Előfizetési díjak:

Egész évre — — — 60 K Negyed évre — — — 15 K
Fél évre — — — 30 K Megjelenik minden vasárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Rozsnyón, a református lelkészi hivatalban, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

A presbyteri hivatás beföltésének előmozdítása.

Református egyházaink belügyeit — tudvalevőleg — az egyházak tagjai által választott presbyterek intézik, kik közvetve az egyetemes egyház kormányzásában is fontos szerepet töltenek be. Az egyes egyházak fejlődése, ugy szellemi, mint anyagi szempontból, nagy mértékben függ attól, hogy a presbyterium tagjai megbízatásuknak hogyan felelnek meg? Szívükön viselik-e minden tekintetben egyházuk érdekeit s önzetlenül, nemes buzgalommal munkálkodnak-e annak erősítése érdekében; vagyis megfelelnek-e kötelességeiknek teljes mértékben, vagy a tisztség kötelességei nélküli viselésében is betöltöttnek gondolják hivatásukat.

Egyházaink presbytereinél — sajnos — ma sok helyen inkább az utóbbi tapasztalhatjuk.

Kötelességeik az E. T. I. t. c. 121 §-ában vannak előírva, de azoknak teljesítésétől többnyire távol állanak e magas tisztség viselői, ami a gyülekezeti életben is nem egyszer károsan érezteti hatását.

Presbytereink nagy része abban a tudatban viseli a presbyteri méltóságot, hogy ha egyházát anyagilag nyíltan meg nem károsítja, megbízatásának teljesen eleget tesz. Az Ur házában látogatásával, egyházépítő munkássággal, tisztos magaviselettel a gyülekezeti tagoknak példát mutatni, sőt a presbyteri tanácskozáson is rendszeresen résztvenni, előtűk ma lényegtelenek.

Pedig egyházainknak mindenkor, ma pedig különösen nagy szükségük van arra, hogy minden egyházi tisztviselő odaadással, lelkiismeretes kötelességtudással forgóldják a rábizottakban, mert nekünk minden irányban építenünk kell, ha félkezünkben védő fegyvert kell is tartanunk.

S az építésnél is, a védekezésnél is buzgó, egyházuk javáért létre kész emberekre van szükségünk. És hogy egy hivatását betölteni igyekvő presbyterium,

ma is mit képes egyháza érdekében megtenni, kötelességteljesítéssel, példaadással, jóraintéssel a gyülekezeti tagok kuzgóságát, áldozat készségét s az egymást megértést mennyire képes fokozni és előbbre vinni, példákkal lehetne bizonyítani. . .

Általános, de meg egyes egyházaink szempontjából is fontos érdekünk, hogy egyházi előjáróink hű és lelkiismeretes munkáok legyenek s munkálkodásuk által az egyházak fejlődése előbbre vitessék. Kálvin is azt mondja: „Mivel pedig a szent gyülekezetben mindenknek kellő rendel és szépen kell történnie, nincs semmi olyan dolog sem, amiben erre jobban kellene ügyelni, mint az egyházi kormányzat elrendezésében, mert semmiben sem fenyeget oly nagy veszély, mint ebben, ha valami rendetlenül történik.” (Inst. IV. k. III. f.)

Erre a *rendre* az órállóknak ébren kell vigyázniok és oda hatniok, hogy a kötelességérzetet a lelkekben felébreszték, hogy aki előjáró, „hivatalának megfelelően, vagyis hogy a reá bízott kötelességet elvégezze” azzal a hűséggel, mely arra való hivatottságot, nemesen érző szívet, egyházszeretetet és lelki buzgóságot igényel. „Mert akik jól szolgál-
nak, szép tisztességet szereznek magoknak és szép bizodalmat a Jézus Krisztusban való hitben. (I. Tím. III. r. 13. v.)

Szükséges volna a presbyteri kötelességteljesítést törvényileg is szorgalmazni, illetve a kötelesség nemteljesítés esetére radikálisabb törvényes intézkedéseket hozni.

Evégből egyházi törvényeinkbe, erre vonatkozó részletesebb rendelkezéseket kellene bevinnünk. *Főképen azon mulasztási esetek számának meghatározása és azoknak az okoknak részletes és világos felsorolása volna fontos, melyek a presbyteri képesség elvesztését vonják maguk után* és szükségessé teszik a megbízatás alóli időközi felmentést. Ezeket a választás előtt, a kötelességekkel együtt minden egyes esetben fel kellene olvasni, hogy a választók is megismerjék azokat és szükség-

esetén a fogatosítottatásuk iránti intézkedés megtétele, a presbyteriumnak tétetnék halaszthatatlan kötelességévé.

Jelenlegi törvényeinkben a presbyteri kötelesség nemteljesítés esetére vonatkozó rendelkezések is inkább általánosak s alkalmazásukat, különösen falusi gyülekezeteinkben önkényes eljárásnak, vagy belemagyarázásnak veszik azok, kikkel szemben a törvényes intézkedés megindításának helye volna. Ezért nélkülözhetetlen az ide vonatkozó rendelkezések külön csoportosítása.

Célszerű lenne még a presbyterek megbízatási idejének rövidebb tartamu meghatározása; ami nagyban hozzájárulna ahoz, hogy az egyházak megkaphassák mindenkor belügyeiknek hivatásosabb intézőit, mert az egyes egyének kicserélésére gyakrabban nyílna alkalom. A hűségben kipróbáltak így sem veszítenék el a megérdemelt bizalmat, a nem kellő hűséggel forgóldók helyét pedig hamarabb tölthetnék be a talán arra hivatottabbak . . .

Egyházi életünk elevenebbé tétele, a hitélet fokozatos emelése s haladásunk utjának biztosítása érdekében, mindenre kiterjedő figyelemmel, meg kell tennünk azokat a szükséges intézkedéseket, melyekkel helyzetünknek s viszonyainknak megfelelőleg anyaszentegyházunk javát munkálhatjuk.

Balogiványi.

Veress Károly
ref. lelkész.

Válasz Idrányi Barna esperes urnak Kedves Esperes Testvérem!

Vége.

Már végére jutottam volna Irnivalóimnak, ha még az 1. 2. 3. számok alatt előadott reflexióidra nem óhajtának ugyan-ezen számok alatt válaszolni:

1) „A konventi tagokat az Egyh. I t. c. 70 §-ának b. pontja szerint feltétlenül az egyházkerületeknek kell választania, hivatalból pedig tagjai a konventnek az egyházkerület püspöke és főgondnoka.” Mi ezt a törvényt a többivel együtt mindaddig megtartjuk, míg valami vis major, vagy urgens necessitas el nem törli azt. Közöttünk nem akadott volna ember, aki azt a mandátumot, melyet

neki a konventi tagságra akár az egyházmegye, akár a közös bizottság adott, elfogadta volna. Sőt a közös bizottság lelkészi és világi elnöke sem lett volna olyan tolatkodóan szentségtörő, hogy mint püspök, illetőleg főgondnok hivatalból akart volna tagja lenni a konventnek. A bizottság csak bizottság, a mely még annak a fórumnak is, a mely őt kiküldte, csak precizen körülírt egyes ügyekben gyakorolhatja a jogait, egy felsőbb fórum jogaiba pedig egyáltalában nem avatkozhatik. A bizottság azonban mint ilyen nem alkotmányellenes, hanem határozottan alkotmányos testület. Nézd meg a törvényt, nézd meg a jogszökást és el kell ismerned, hogy bizottságokat ki küldeni joga van a presbyteriumtól kezdve a zsinatig minden alkotmányos tényezőnek, természetesen úgy, hogy a bizottság minden munkája csak a plénum megerősítése után nyerjen jogerőt.

2) Hogy a ti konventetek „rólunk-nélkülünk alakult és így nem a mienk”, ez megcáfolatlanul igaz. Oh csak mondd meg, hogy mi. — még ha akartuk volna is — bele folyhatunk volna-e valami módon a ti konventetek alakulásába? A ti konventetek tehát „nélkülünk” alakult és mégis „rólunk” azt határozta, hogy mi immáron az egyetemes egyház integráns alkotó részei vagyunk. Sziveskedjél figyelembe venni, hogy ez még nem történhetett meg, de — hála Istennek — most már ti is akarjátok, mi is akarjuk.

Hogy „szervezkedési buzgó munkánkban szlovenszói testvéreink is gátolni próbáltak”, ez sem tagadható. Ne kívánd tőlem, hogy név szerint elsoroljam azokat, akik ezt — koncedálom, hogy meg-

győződésből — nyilvánosan vagy nem-nyilvánosan megpróbálták. Ez személyeskedés volna és én ettől iszonyuan irtózom, mert ártalmára lenne a nagy ügynek. Ez a oka annak, hogy az ungvári kormány vállásügyi referense nagy meglepetésemre azt kérdezte tőlem: „miért informálták Szlovenszókban az én miniszteremet úgy (csehszl. kultuszminisztert.) hogy Podkáp. Rusban nem akar nek püspökséget, hanem mennek Szlovenszókhoz?” Nem volt-e ez az információ egy gát, melyet szlovenszói testvéreink vetettek szervezkedési munkánk elébe?

3) Hogy a beregi egyházmegye 42 lelkésze nem tett fogadalmat, ezt a bizottság is, én is olyan akadálnak tartottuk és tartjuk, melynek elhárítása nélkül teljes lehetetlenség az egyházkerület meg szervezésébe a siker reményével belekezdenünk. Nagy és nehéz munkánk után azonban úgy látom, hogy a beregi lelkészek fogadalomtételére nem sokára valóra válik s bekövetkezik az idő, hogy az általunk megállapított terv szerint megkezdhejük formálisan is az egyházkerület megalakítását.

„Befejezésedre” örömmel állapítom meg, hogy az ungi 8 vagy 12 egyház idekapcsolását is most már a mi szervezkedésünktől teszitek függővé.

Azon nagy bizodalomnál fogva, a melyet szeretettől sugárzó, békeséget árasztó, szép és lelkes cikked ébresztett lelkemben, reád bizom, hogy — ha és a mennyiben a közérdek szempontjából szükségesnek látod — küldd el soraimat közlés végett a „Ref. Egyház és Iskola” szerkesztőségnek.

Herrnhut

Csak néhány hónappal ezelőtt ünnepelte Quedlinburg városa alapításának ezredik évfordulóját, mely akkor magára vonta az egész Németország figyelmét. És Quedlinburg mellé most odaáll a Kis Herrnhut a maga 200 esztendőcskéjével s íme az egész protestáns világ tett tisztességet előtte. Igen, mert Herrnhut, ha még oly fiatal is, sokat élt, mivelhogy sokat szeretett vala. A német missziói szövetségek, mint legidősebb testvérükre tekintenek fel rá, aki utöröként nemes példaadással járta előttük az ígértetés nehéz útját Grönlandban, Indiában épügy, mint Amerikában, vagy Afrikában. Oh hogyan érdemelné meg ez a „nagy” Herrnhut, hogy 200 éves szakadatlan munkája után testvérei és barátai megszorítsák a sokat fáradozott kezét s áldást kívánjanak neki a harmadik századhoz.

És mégsem volt itt szó akár Herrnhutnak, akár alapítójának, Zinzendorf grófnak a dicsőítéséről. Igaz, büszkén tekintett vissza a testvérközösség a multak harcaira és diadalaira, de a boldog, megelégedett érzés mindig ugyanabba a gondolatba csaltant ki: „Das ist ein Wunder vor unseren Augen.” Nem is volt más ez az ünnep, mint egy nagy ujjongó hálaadás ezért a nagycsodáért, ami Herrnhuttal történt.

Június 16 án jöttünk össze, idogének,

külföldiek különösen nagy számmal és mindannyian igazi szeretettel fogadtattunk a kedves városban, amely már külsőleg is a béke honát árulja el. A házak ez alkalomból fel voltak díszítve, a pékek külön ünnepi kalácsot sütöltek, minden arc mosolygott és önkénytelenül mi jövevények is mássá lettünk ebben a környezetben. Oh, ha ennek megfelelőleg mindig így van ez itt, akkor igaza volt annak a hollandinak aki bevallá, hogy sose tudta, hogy hol fekszik Herrnhut, csak annyit tudott, hogy nem messze Drezdától, most azonban megudta, hogy nem esik ez a menyországtól se messze.

A köszöntéseknek, üdvözlő beszédeknek se vége se hossza. Minden kiküldött tud valami szépet mondani és jót kívánni. És másnap és harmadnap istentisztelet, áhitat, ünnepi beszéd, most a gyülekezeti teremben, majd az emlékkőnél s a temetőben. Ugyan ki tudna mindezekről számot adni!

Ah, a gyülekezeti terem! A lehető leg-egyszerűbb, de a lehető legtisztább. Hó fehér, mint egy leányszoba. Ha mindig bántott a nagy katedrálisok hideg pompája, vagy épp ily mértékben szegényes templomaink darabossága, hát itt most jól éreztem magamat.

A másik látványossága Herrnhutnak a temető. Benne újra érzi az ember a puritán egyszerűséget, de csinosítást is, az egyealóséget, amely itt általában mindenben megnyilvánul. Sírhanok és em-

Áldáskivánással és hittestvéri szeretettel Saánk (Ugocsa) 1922 július 6-án.

Bihari Lajos

a kárpátaljai ref. egyházmegyeék közös bizottságának lelkészi elnöke.

III. t-c. : Az egyházi adóról.

Hozzászólás a konventi törvényjavaslatokhoz.

Egyetemes ref. egyházi életünknek létkérdései között az egyházi adóról szóló III t-c egyik legfontosabb. Ezen a t-c-en nyugszik nagyrészen a ref. anyaszentegyház jelene és jövődjéje. Sokan drága vallásnak mondják a ref. vallást és pedig a szónak nem erkölcsi, de anyagi értelmében. És igaz is, hogy jelentékeny áldozatokat kíván a tagjaiól, ámde nem nagyobbat, mint bármelyik más, nevesebb ker. felekezet. Az egyes keresztyén felekezetek tagjainak a teherviselésénél a különbség csak az, hogy terheiket a legkevesebb készséggel épen a ref. hívek viselik. A vallásos buzgóság meglanyulása e ennek az oka, vagy az érvényben levő adórendszer, vagy más egyéb: néhez eldönteni?!

Annyi bizonyos, hogy a vallásos buzgóság meglanyulásán kívül az érvényben levő adórendszer is egyik főoka ennek. Érzik ezt azok kik a mai adótörvényt gyökerében akarják megváltoztatni. Egyesek az *egységes adókulcs* életbe léptetésének hívei; mások az egységes adókulcs alkalmazása mellett az *egyetemes adópénztörvény* sürgetői.

Lehet érveket felhozni egyik és másik mellett. Elméletileg tetszetős és kívánatosnak látszik mind a két mód. De csak elméletileg. Mert mind a két mód olyan

lékoszlopok helyett egyszerű lapos kőlapok fekszenek egymás mellett az alattuk nyugvó nevével, születése és halála évszámával. Egyik se szebb, egyik se nagyobb, csak éppen a Zinzendorf családjaéi emelkednek ki valamennyire a középen. Temetés alkalmával szokásban van az előre elkészített önnéletrajz felolvasása. Alkonyat táján voltunk a temetőben s olyan jellegzetes látvány volt, amint a lemenő nap fényében az egyszerű sirok között ott álltak a herrnhuti nők különös formájú, rózsaszínű, kék, vagy fehér szalagos, csinos fejkötőkkel.

Mindezeket kívül van Herrnhutnak még egy sajátossága s ez az istentisztelete. Dogmái megegyeznek az evangélikus egyházzal, úgy hogy minden evangélikus egyuttal tagja lehet a herrnhuti testvérközösségnek is, tehát valóban ecclesia in ecclesia, szervezeté, presbitériumával és zsinatával csaknema ugyanaz, mint a mienk, de a liturgiája, sokkal változatosabb, élénkebb. Különösen kedvesek az ugynevezett ének istentiszteletek, amelyek a gyülekezet és az énekkar felváltva énekel, imádkoznak, olykor közösen és írást olvasnak. Az énekek mindig egy egységes gondolatnak megfelelően vannak összeválogatva állandó használatra s egy énekből csak 1-2 verset énekelnek.

Az utolsó délutánt mükedvelő szinelőadás tölti be, a darab Herrnhut megalapításának történetéből ábrázol néhány jelenetet.

(Vége köv.)

természetű, mint a ma sokak előtt divatos kommunizmus, mely ideának talán szép idea, de a gyakorlati, a való életben, megvalósíthatatlan s a mennyiben megvalósíthatnák, az az állapot állana be, melyre a magyar ember azt szokta mondani: tullóttünk a célon!

Ha az *egységes adókulcsot* vezetnék be csak az *egyetemes adópénztár nélkül*, akkor ez az egységes adókulcs az egyházközségek adózásánál nagyobb és sérelmesebb eltulodásokat eredményezne minden eddigi adózási módnál. Az egységes adókulcs hívei ugyanis leginkább a csekélyebb javadalmazású lelkészek köréből kerülnek ki, kiknek céljuk az egységes adókulcsal az volna, hogy egységesnek olyan adókulcs állapítsák meg, a melynek alapján a kisebb népességű gyülekezetek is olyan javadalmat adhatnának lelkészeiknek, melyet kvalifikációjuk és a megélhetés méltán megkövetelnek. Ám bármilyen méltányos ez a cél, ettől eltekintve, a kisebb gyülekezetek híveinek adóját éppen a cél elérése érdekében a réginél jóval emelni kellene, amibe pedig az érdekeltek aligha egyeznének bele s másrészt ha a kisebb gyülekezetek felemelt adója után igazodnék a nagyobb gyülekezetek adója is, akkor a nagyobb gyülekezetek adója, mely végeredményben nem azért tett ki eddig nagyobb summát, mintha talán sokadót fizettek volna az egyes adózók, hanem éppen mert a népes adózók a sekélyebb adó mellett is több javadalmat adhattak behivatalnokainak, mondom: akkor a nagyobb gyülekezet tagjainak adója még nagyobb mértékben emelkednék a réglhez képest s az ottani behivatalnokok tisztességes javadalmá legalább háromszorosára emelkednék a mostanihoz képest. Az egységes adókulcs terve tehát föltétlenül és örökre elejtendő.**)

De hát egységes adókulcs mellett az egyetemes adópénztár terve?...

Nézzük!... Ha alkalmas módon keresztülvihető volna, tagadhatatlanul sok megbecsülhetetlen erkölcsi előny származnék belőle. Akkor nem azt tartanák a hívek, hogy az ő kegyelmükből él a pap és nem is a szerint bannának vele!... Akkor a lekipásztor a hivatását bizonyára több kedvvel és határozottan több erkölcsi haszonnal végezhetné!... Csak-hogy a realitás élettél kell számot vetnünk itt is. Vagy tegyük fel csak, mint ha ez az eszme már testet öltött volna! s egységes adókulcs alapján szolgáltatják be az adózó hívek egyházközségenként az egyházi adót az egyetemes, vagy központi adópénztárba, mely aztán kiutálja a lelkészi fizetéseket egyformán, esetleg szolgálati idő szerint osztályozva, de tekintet nélkül a gyülekezet, kisebb vagy nagyobb, voltára, illetve a lelkészi munka, csekélyebb, vagy terhelőbb mérvére. Nos, ennél a tervnél is bántó jelenségek ötlenek szemünkbe. Ime: azonos értékű munkát végez-e a lelkész pl. 200 és 1000 lelket számláló gyülekezetben? Azután: a több munkát végző lelkész nagyon szá-

*) Ilyenre komolyan senki nem gondol. Szerk.

**) Szó sincs róla! „Az egymás terhét hordozzátok!” elv csak irázis? Vagy a papoknak nem kell egymásra vonatkoztatni? Szerk.

mu híveitől befolyt magasabb adóból aránylag többet élvezzen e egy arra a népes gyülekezetre nézve idegen lelkész egyén, mint saját sok munkával megterhelt papja? s végül: ugyan mit szólnának azok a nagyobb gyülekezetek adózói, hogy ők az általuk fizetett adóból nem csak saját lelkészeiket javadalmazák; de talán a szomszéd egyházközség lelkészét is, a mikor főleg a magok papjának adott javadalmat is soknak és terhesnek tartották eddig?

E vázlatos indoklás alapján is ki mondhatjuk, úgy vélem, hogy elejtendő az egységes adókulcs alkalmazásával szervezendő egyetemes, vagy központi adópénztár terve is.

Ilyenformán tehát megmaradjunk-e továbbra is a mostani E. T.-ben foglalt III. t.-c. szerinti adózás alapján?

Nem.

(Vége köv.)

Hivatalos.

A szlovenszkói tiszáninneni egyházkerület püspöki hivatalától.

Körlevél.

Kedves Lelkész és Tanító Testvéreim! Egyetemes Konventünk folyó évi május hó 17—18 án Pozsonyban tartott gyűlésében 40 számú határozatával a „Prágai Magyar Hírlap” c. politikai napilapot, a „Magyar Tanító” c. szaklapot, a „Jó Pajtás” c. gyermeklapot és Pósa Lajos: Válogatott költeményeit ajánlja gyülekezeteink előljáróinak és tagjainak figyelmébe.

Ezért is, de a saját érzéseink szavára is hallgatva melegen ajánljuk e sajtóorgánumokat mi is Lelkész és Tanító Testvéreink munkás figyelmébe, mint oly sajtótermékeket, amelyekre nagy szükségünk van kulturális érdekeink és kultúránk ápolása és fejlesztése szempontjából. Különösen is ajánljuk szíves figyelmükbe Pósa Lajos: Válogatott költeményeit, melynek gyönyörű darabjai az elemi iskolákban igen hasznosan alkalmazhatók. A Magyar Tanító c. szaklap is nagy elismeréssel nyilatkozott e kötetről. Erdemes arra, hogy minden református iskola megszerezze. A Püspöki Hivatal 15 cseh K előzetes beküldése ellenében portómentesen megküldi e kötetet minden ref. iskolának.

Maradtam Rozsnyón, 1922. júli 20-án atyafiuai szeretettel

Püspök helyett: *Réz László*
egyházker. főjegyző.

HIREK.

— **Házasság.** *Dancsházy* Sándor tekeházi lelkésztársunk augusztus hó 24-én tartja esküvőjét *Matolcsy* Judittal, Dr. Matolcsy orvos-professzor leányával Budapesten. — *Peteskey* Sándor viski lelkésztársunk pedig a közelmúlt napokban jegyezte el Tamásváralján (Románia) *Csernák* Juliát, *Csernák* Béla nagyváradi esperes-lelkész hugát. Üdvözöljük ifjú lelkésztársainkat úgy is, mint lapunk derék munkatársait.

— **Holland lelkészek Mohiban.** F. hó 7-étől 12-éig Csekey Dávid alsóváradi (Bars m) ref. lelkész látta vendégeül szíves szeretettel a-kassai konferencián részt vett holland vendégeket. S így a rokoni kapcsolat révén részesült a mohi I szerény parochiában abban a megtiszteltetésben, hogy már hazájukban megállapított programjukhoz híven Mohit is felkeresték egy rövidke napra, (8-án) J. J. Westerbeck von Eerfen és Munnik lelkész urak, utóbbi kedves neje és Csekey Sándor s Zsemlye Lajos kísérelék társaságában. Nem volt itt konferencia tartás, s e nap mégis ünnep volt, Istentisztelet és lelki-ekben gyarapodás napja rám nézve. Westerbeck lelkész ur a gyülekezeti élet iránt s az én munkám felől érdeklődött; feltette a kérdést, hogy községünk 200 református családját évente hányszor látogatom meg és hányszor a presbiterek? Vajjon én s velem együtt a többiek, magyar ref. papok erre a kérdésre s több más ilyenekre adhatunk-e kielégítő feleletet? Vajjon évenként hány családot keresünk fel gyülekezetünkben, holland testvéreinkhez hasonlóan: Isten igéjével s a bibliával kezünkben? Avagy megjelenünk-e néha néha legalább betegek házában lelki enyhületet, vigasztalást vive el hozzájuk? hogy bizonyágot tegyünk részvétünkéről, szenvedéseikben irányukban való érdeklődésünkéről? Nem, mert nem jut rá időnk (?), vagy félünk a betegségtől, hátha ragályos s behurcoljuk családjunkba is! Vagy más mentésig tart vissza. Aztán feljuttatjuk-e a rég tanultakat, sőt gyűjtögetünk-e további, bővebb ismereteket, olvasgatjuk-e a tudományoknak bennünket érdeklő könyveit? Vagy legalább csak a bibliát, naponként, étkézéseink alkalmával s ugyanakkor imádkozunk-e szívből és lélekből, mint a hogy cselekszik ezt nemcsak a holland ref. lelkészek, de a földműves családok is? Vajha az itt járt holland lelkész és hit-testvérek példaadására mentől gazdagabban teremné meg gyümölcsét közöttünk lekipásztorok között s általunk híveink között is. *Boldizsár György* ref. lelkész.

— **Szlovákiai Magyar Evangélikus Szövetséget** kívánnak alakítani a magyar ág. hitv. ev. egyházak, lelkészek. Eredetileg magyar ág. h. ev. lelkészegyesület alakítása volt a cél. Az előkészületek között keletkezett a vezetőkben az a meggyőződés, hogy a „Szövetség” alakítás megfelelőbb és célhozvetőbb, mert így a világiaknak is mód és alkalom nyílik arra, hogy az egyházi életben intenzív munkát végezzenek. Az aug. 8-án Léván tartandó *alakuló* gpülésre a Felhívást a Szlovákországi magyar evangélikus egyházakhoz Szent-Ivány József egyházfelügyelő és Egyed Aladár sajtógömböri ev. lelkész irták alá. Koronázza siker a nemes törekvést!

— **Templom s harangszentelés Komáromon.** A szomorúság és hazugság világában az őszinte öröm ünnepét ülte a kicsi 270 lélekszámú leány egyház: *Komárom* (abauj tornai em.) folyó hó 9 ikén. Akkor adta át ugyanis a közhasználatnak a természetben szolgáltatót fuvar és élmezésen kívül 95,000 ck.-ába kerülő díszesen megújított s új haranggal

ellátott templomát az az egyház, melynek tagjai még ma is híresek ama valóságokról, hogy a legszorgosabb mezői munka idején is először az Istenházába mennek kora reggel kérni a menyeyi Gazda segedelmét. Dicséretére legyen mondva a mostani lelkésznek és elődeinek, hogy e szép szokást hűvei lelkéből nem kiölni, de ápolni igyekeztek. A közeli-távolról testvéri szeretettel hívott s látott gyülekezetek tagjai nagy sokaságának a templomban *Mesko* Dezső beszélt lelkész I. Kir. 8., 27, a künn rekedt még nagyobb számú közönségnek *Koncsol* János felsőlánci h. lelkész Eféz. II. 19-20 v. alapján hirdette az igét. Előbb a föld imádság hangzott el *Idrányi* Barna esperesünknek nemcsak ajkáról, de jószágosnak megismert szívéből is, a ki e tekintetben fogalommal kezd válni, mint régen a tisztos pátriarcha Kun Bertalan püspök. Az urvacsorai szent jegyeket *Almásy* Bertalan nagyidai lelkész áldotta meg s osztotta ki az éhez és szomjazó lelkeknek. Az építkezés és adakozás történelmét, — melynek során megtudtuk, hogy az egyháznak egy nőtagja 5000 K. értékű adományával egy új, vörös bársonnyal beterített szószék beszerzését is lehetővé tette — *Simon* József szesztaí és a helybeli lelkész olvasta fel, a kinek lelkes pásztorkodása bizonyosan egyik főszekelője volt annak, hogy a komáromi templom megújított. A lelkészi és tanítói dalárda 2 vallásos énekkel tette változatossá az ünnepeket. A délutáni istentiszteleten *Hörscik* András péderi lelkész tartott bibliamagyarzatot II. Móz. 32. 18 alapján. A község lakosai felekezeti külömbőség nélkül vendégül látják a más faluból jöttöket asztaluknál, míg a lelkészek és tanítók feleségeikkel együtt a lelkész vendégei voltak, a hol Mártha szerepét, az ő fáradhatatlan s mindenkre lekötélő szívességével, figyelmes testvére látta el. A szesztaí lelkészlakon levő bethániai családra — úgy vélem — minden jelenlevő vendég hálással fog gondolni!

Notárius.

— **Lelkészerkezet a beregi egyházmegyében.** Sajnosan kell előre bocsájtanunk, hogy *úgy halljuk*, (közvetlen, részletes tudósítást nem kaptunk), hogy a beregi egyházmegye lelkészei június 28-án értekezletet tartottak, melyen — szemben az egyházmegyei bizottsággal — *egy másik bizottságot* választottak, mert az egyházmegyei bizottság eddigi működésével nem voltak megelégedve. Behatóan foglalkoztak a kerület szervezésével is. A fogadalmat nem tett lelkészek dolgában küldöttség ment a kormányzósághoz.

— **Egyházmegyei gyűlés Léván.** A barsi református egyházmegye f. hó 11-én tartotta Patay Károly esperes és dr. Kersék János emi gondnok elnöklésével Léván évi rendes közgyűlését, melynek lefolyására — sajnáljuk, hogy csak a lapok híradásai alapján — adhatunk a következőkben rövid hírt. A gyűlés legfontosabb tárgya a legközelebb egybehívandó zsinat elé kerülő alkotmánytervezet megvitatása volt. Az egyes törvény cikkeket *Sörös Béla, Akucs Lajos, Bihari Kálmán, Kiss Gyula és Molnár*

Gyula lelkészek ismertették. Ezután az egyházmegye rendes folyó ügyeit tárgyalták le. Többek között felháborodással tárgyalta a közgyűlés, hogy több református lelkészt a hatóságok ki akarnak utasítani. Ez ügyben felterjesztést intéznek a pozsonyi minisztériumhoz. Majd tudomásul vette a közgyűlés a szavazatbontó bizottság jelentését. — Legkiemelkedőbb pontja volt a holland református lelkészekkel közösen tartott értekezlet, amelyen a következő holland lelkészek vettek részt: *dr. I. J. Westerbeck Van Eerten*, aki a kalvinizmus alapteleiről, *dr. H. A. Munnik* zvollei lelkész, a ref. egyház praktikus munkáiról és *A. M. urnó*, aki az eudokai szeretet munkáiról tartott érdekesítő előadást. Az egyházmegyei lelkészek közül *Varannay Sándor: az egyházi fegyelemről* és *Sörös Béla: A külföldiekkel való kapcsolat-ról* értekeztek. Az egyes előadásokat eszmecsere követte, amelynek kapcsán dr. Kovács-Karap Ernő hozzászólását különös tetszéssel fogadta az értekezlet.

— **Egyházi értekezlet.** Kaptuk a következő **Meghívó-t**: Folyó évi aug. hó 15-én d. e. 8 órától kezdődőleg Nagyszőlősen a templomban **egyházi értekezletet** tartunk, melyre a lelkész, gondnok, tanácsbíró urat tisztelettel meghívom és szívesen elvárom. **Tárgysorozat**: 1. Imádkozás 2. Elnöki megnyitó. 3. A lelkész és a lélektan. Előadja Dancsházy Sándor tekeházai lelkész 4. Jelentés Ravasz László Homiletikájáról. Előadja: Nagy Lajos fertősalmasi lelkész. 5. Vasárnapi iskolák részére készített „Bibliai lottójátékokról. Ismerteti Bácsy Gyula feketepataki lelkész. 6. Megbeszélés tárgyai lesznek: a. lelkész és tanítóképzés, b. a kerületi alakulás, c., egy vallásos néplap megindítása. Amennyiben idő engedi, még több más közérdekű kérdést vitatunk meg. 7. Elnökválasztás. 8. Befejezés. Nagyszőlős 1922. júli. 14. szíves üdvözléssel *Biki Ferenc* esperes értekezleti elnök. Aláhuzottan *egyházinak* s nem lelkészinak van jelezve az értekezlet, hogy így alkalom és mód adassék arra, hogy egyházi ügyeink iránt az érdeklődés világi vezető férfiainkban is felköltsék és ápoltsák. Érdeklődéssel tekintünk az értekezlet lefolyása elé és melegen köszöntjük annak érdemes összehívóját és munkásait.

— (Az erdélyi Magyarország amerikai vendégei.) James Good, presbyterianus világszövetség alelnöke és Schäffer, az amerikai presbyterianus egyházak képviselője Budapesten jár, hogy a magyarországi református egyház vezetőivel érintkezzen s a magyar protestánsizmus helyzetét tanulmányozza. A két ur most Erdélyben tartózkodik s az erdélyi reformátusokat látogatja meg. Az amerikaiak nem jöttek teljesen tájékozatlanul, amit bizonyít az, hogy Erdélyben is tizezer dollárt, vagyis másfélmillió lelt már előre átadtak az egyház szükségleteire. Meghatározást kellett az a kijelentésük, hogy a presbyterianus világszövetség különösen érdeklődik a magyar ref.-ok sorsa iránt.

Kiadja: az Egyetemes Konvent.
A kiadásért felelős: *Réz László.*

Pályázat

a nagyszőlősi református *kantor organistatanítói* állásra. Javadalma: szép háromszobás lakás pincével, konyhával kamrával; 13 hold szántóföld, 2 hold legelő, ócska'emelő, ujtető egyharmada, faiskola, 868 korona készpénz, jó stóla. Kötelessége a kantor-organistatanítói állással járó munkák teljesítése, ifjúsági énekkar szervezése. Pályázati határidő 1922. augusztus 15. Állás 1922. szeptember hó 1-én elfoglalható. Kérvények a nagyszőlősi ref. lelkészi hivatalhoz adandók be.

Pályázat.

A pályázi református egyház presbiteriuma az *organista kantortanítói* állásra pályázatot hirdet. Javadalmazás: Megfelelő lakás és melléképületek nagy kerttel. 13 kat. hold szántóföld és legelő négy drb marhára és kettő drb anyasertésre. Tíz köből termény (2 buza, 4 rozs és 4 tengeri). Négy öl fa hazafuvarozva. 150 kr. szolg. váltság. A megfelelő államsegély kérelmezve lesz. Kötelesség: Az iskola I—VI. osztályának s az ismétlődő iskolásoknak tanítása, kántori teendők végzése, énekkar alakítása és vezetése, akadályoztatás esetén a lelkész helyettesítése. A szlovák nyelv bírása szükséges. Ideiglenesen tanítónő, vagy ág. ev. tanító is megválasztatik. Pályázati kérvény a ref. egyház presbiteriumához intézendő aug. 10-ig. Az állás szept. 1-én foglalható el.

Pályázat.

A magyarizségi ref. egyház *kantortanítói* állására pályázat hirdettek. Javadalom: Lakás kerttel, 12 hold föld 750 négyszögöl rét, 7 mm életnemű, államtól megfelelő államsegély. Pályázatok aug. 6-ig Ref. Lelk. Hiv. Magyarizsére (Zempén m) küldendők. Állomás 20 perc. Tanítási nyelv szlovák. Állás azonnal elfoglalható.

KÓKRI LAJOS ÉS HORNYÁNSZKY
VIKTOR KIRDÁSÁBAN MEGJELENT ÖSSZES REFORMÁTUS ÉS LUTHERÁNUS

Jma- és
énekes-
könyvek

VALLÁSOS, SZÉPIRODALMI MŰVEK STB.
UGYSZINTÉN P. CZINKE ISTVÁN KON-
FIRMÁCIÓI KÁTÉJA RAKTÁRON:

FUCHS JÓZSEF
KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN ROZSNYÓN.

Vizonteladónak nagy árkedvozmény!

Nyomatott Gömöri Zoltán nyomdájában Rozsnyó

Református Egyház és Iskola

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Felügyelő szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ.

Főmunkatárs: SÖRÖS BÉLA.

Előfizetési díjak:	
Egész évre — — — 60 K	Negyed évre — — — 15 K
Fél évre — — — 30 K	Megjelenik minden vásárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Rozsnyón, a református lelkész hivatalában, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

Az állampolgárság kérdése Egyházunk szempontjából.

(R. L.) Hogy a háború és annak következményei s ezek között az új államalakulások miatt sokat szenvedtek az emberek eddig is és szenvednek még ma is: azt keservesen tapasztalhatja — különböző szempontból —ugszólván mindenki. Sőt ezek a szenvedések egyenesen úgy tűnnek fel, mint bűnhődések. Csak azt nem tudja a szenvedő ember megérteni, hogy miért kell bűnhődnie?! Hiszen az emberek zömének, éppen azoknak, akik egy vagy másképpen szenvednek, sem a háború furiájának szabadon bocsátásában, sem a politikai elégedetlenség feiszítésében a legkisebb részük sincs, tehát a mai áldatlan, lelket-tesztet emésztő állapotnak nem okozói.

A szenvedések egyik — még pedig talán a legsúlyosabb — fajtája abból származik, hogy az emberek egy része — az új államalakulatok következtében — az állampolgárság kérdése miatt sok zaklatásnak van kitéve a különböző hatóságok részéről. Az ebből származó fizikális és materiális szenvedéseknél és károsodásoknál sokkal súlyosabb az a lelki szenvedés és károsodás, amely abból a tapasztalatból származik, hogy a hely, ahol eddig élt, dolgozott, küzdött, szenvedett, nem adhat nyugalmat, megélhetést tovább neki, mert az államok gyűlölködő politikája megváltoztatta az értelem emberies gondolkozásmódját.

Református felekezeti tanítóink cseh-szlovák állampolgársága sem ismertetik el folyton szaporodó esetekben. Az állami tanfelügyelők éppen azon az alapon, hogy az állami hatóság nem ismerte el N. N. tanító állampolgárságát, egyszerűen felszólítják az iskolaszékeket, hogy tiltsák el tanítóikat a tanítástól és válasszanak hatvan nap alatt (vagy általuk önkényesen megállapított idő alatt) új — cseh-szlovák állampolgár — tanítót. Sőt újabban arról is értesültünk, hogy lelkészeinkkel is hasonló eljárást gyakorolnak. Még pedig éppen azokat érik e kellemetlenségek, akik

eleget kívánnak tenni az állami hatóságok előírásainak loyális állampolgárhoz illően.

Sérelmes ránk, református egyházra ez eljárás; sőt békeszerződés és állami törvényellenes is. Az Entente és Cseh Szlovákország között létrejött szerződés, mint általában a békeszerződés szerint, a Cseh-szlovák államot alkotó területeknek itt talált állandó lakosai *ipso facto* megszerezték az állampolgárságot. Minden itt talált lakosnak — a békeszerződés értelmében, — joga van a cseh-szlovák állampolgárságra és ezt csak más állam javára való optálással vesztheti el. A békeszerződéssel, illetve az állam alap-törvényével semmiféle rendelet nem ellenkezhetik.

A békeszerződés szerint minden kétségen felül áll a tíz év óta itt lakó, élethossziglan megválasztott lelkészek és és felekezeti tanítók állampolgársága. Hasonlóképpen az államtörvények szerint is. A magy. kir. Közigazgatási bíróság ugyanis 1917 évi 965. szám alatt hozott határozata értelmében a felekezeti tanítók és tényleges lelkészek állásuk elfoglalásával egyszersmint megnyerik a községben illetőségüket is, mert ők bár nem járulnak a község terheire, de úgy tekintetnek, mintha fizetnének, mert a községi közterhek viselése alól a törvény menti fel őket. Tehát akiket, mint ilyeneket, 1910-ben itt talált az új államalakulás, azoknak állampolgársága minden kétségen felül áll.

Konkrét esetek állanak rendelkezésünkre, melyek azt bizonyítják, hogy 12—13 év óta egy s ugyanazon állásban közmegelegedésre működő tanítóinktól vonják meg a hivatalos tényezők a cseh-szlovák állampolgárságot s *erről az állami tanfelügyelők azzal értesítik az illető iskolaszékeket, hogy tanítóikat tiltsák el a tanítástól s 60 nap alatt válasszanak új tanítót, aki cseh-szlovák állampolgár.*

Az új államalakulás negyedik évében történnek ezek — azokkal szemben, akik semmiben nem bűnösök, legfeljebb csak abban némelyek szemében, hogy

magyar nemzetiségűek, akiket csak papíron védenek a különféle béke s más államszerződések és ezeken nyugvó államtörvények.

De ez az eljárás sérelmes ránk Egyházi Törvénykönyvünk szempontjából is, mely törvényeket érvényben levőnek, hatályosnak ismert el a Cseh-szlovák állam is. Ez az eljárás teljesen ellenkezik törvényeinkkel. Olybá tűnnek fel az e fajta állami intézkedések, mintha az állam közegei nem is ismernék a törvényeket s egyáltalában ismeretlen fogalom volna előttük az *emberi jog*.

Éppen ezért utalunk e helyen, az itt jelzett sérelmi eseteinkben, Egyházi Törvénykönyvünk VI. t-c. 26. § árá, mely a következő rendelkezést tartalmazza: „A rendes tanítókat — az iskolaszék meghallgatásával — a presbitérium választja élethossziglan... Hivatalukból csak fegyelmi törvények szerint s rendes fegyelmi eljárás útján mozdíthatók el.” — Nos, eszerint egyházaink (pláne iskolaszékeink!) rendes tanítókat egy tanfelügyelői rendelkezésre el nem csaphatják. *Élethossziglan* választottak meg rendes tanítóink, kiket csak fegyelmi eljárás lefolytatása útján lehet állásuktól megfosztani. Ugyanigy lelkészeink is. Tessék közölni — *egyházi hatóságainkkal* (törvényeink értelmében az is sérelem, hogy iskolaszékeinkkel közöltetnek a rendelkezések *közvetlenül*) — azokat az okokat, amelyek fegyelmi vétséget képezhetnek, amelyek az állás elvesztésére szolgálhatnak okokul. Aki bűnös, az bűnhődjék. De csupán politikai okokból, mert talán nemzetiségi okból nem kedves némelyeknek egyik-másik tanító vagy lelkész, családapákat kenyerüktől, existenciájuktól megfosztani nem lehet.

Ez ellen — ha nem volna is jog, törvény és igazság — egyenesen emberi érzésünk tiltakozik.

Ajánljuk is mindenképp előtt a Referátusunknak s ennek útján állami legfőbb hatóságunknak figyelmébe e helyen is az itt vázlatosan jelzett sérelmes eljárásokat, mit annál kevésbbé tudunk megérteni, mert lelkészeink és tanítóink ál-

lampolgársága ügyében Egyetemes Konventünk memorandumot terjesztett a kormány elé, melyre még eddig választ nem kaptunk, mert e sérelmeket és zaklatásokat válasznak nem akarjuk tekinteni.

Viszonzválasz Bihari Lajosnak

Kedves testvér! Válaszodból annyit mindenesetre megértettünk, hogy a konvent és zsinat szempontjából Ruszinszki egységben akar élni Szlovenszkióval. Egyebet most sem tudunk. Nem tudjuk a válasz után sem, hogy ennek az egységnek létrehozásáért miért nem tettek az egyházmegyék, miért nem tett a közös bizottság egyetlen lépést sem? Mert csak egyetlen egy lépés kell hozzá: a gyűlés összehívása s az a gyűlés kimondja a szervezkedést, elrendeli a választásokat stb. Vagy azt mondod, hogy nincs, a ki összehívja? Hát a törvény mit mond? I. t.-c. 184 §. a püspök elnöki teendőit a legidősebb esperes végzi. Ebben azonban nem szabad őt gátolni, akadályozni. Ti azonban, úgy látom, ezt cselekedtetek. Legalább erre vall a közös bizottság alakítása. Igazad van, hogy minden testületnek joga van bizottságok kiküldésére, de megvallom, hogy én az ilyen közös bizottság létjogosultságát nehezen tudom bevinni s legfőleg csak ilyen rendkívüli körülmények közt tartom megengedhetőnek. Ha azonban meg van, úgy ez sincs felmentve az alól, a mely természet szerintén terhel minden bizottságot, hogy t. i. egyfelől a megbízó testület szabja meg a teendőjét, másfelől azt a megszabott határidőre köteles elvégezni. Nálatok pedig az történt, hogy a közös bizottság önmaga határozta meg a hivatását, a melynek a fontosabbik pontjában semmit sem tett, mert ha tett volna, akkor a ruszinszkiói egyházkerület régen, — legalább is hat hónap óta — meg lenne szervezve. A másik pontot lehet, hogy teljesíti, de

arról sem tudunk semmi pozitív dolgot, legalább is azt nem, hogy a beregi lelkészek fogadalom tételét rendezte volna.

Valahogy úgy szeretném, hogy az írásomból ne lenne polémia. Vagy ha már az, legalább valami haszna lenne belőle anyaszentegyházunknak. Ha már benne vagyunk, hát rá kell mutatnom egy tévedésedre, amely abban áll, hogy mi, szlovenszkiói kálvinisták, nem vártuk be a trianoni békeszerződés ratifikálását s az idő teljessége előtt hozzákezdünk a szervezkedéshez. Azt hiszem, nagyon igazságtalan a lekicsinylésed. Ugyanis a magyar nemzetgyűlés a trianoni békeszerződést 1920 június havában ratifikálta. A szlov. ref. egyház szervezkedése pedig 1920 november havában kezdődött s 1921-ben akár be is fejeződhetett volna még a zsinattartással is, ha ti a szervezkedéstől nem huzódoztatok volna mind mostanáig. Nem mi siettük tehát el a dolgot, hanem ti huztatok ell indokolatlanul. Mert az a magyarázat, a mely „a legapróbb részletekig átgondolás, megtervezés, kidolgozásról” beszél, — csak hangzatos frázis, a melynek reális tartalma abszolúte hiányzik.

Álló két esztendeig igen nagy időnk volt az átgondolásra is, a megtervezésre is s biztosítalak, hogy ezt emberileg meg is cselekedtük s ha netán valami nem jól fog sikerülni, az csak általános emberi sors gyanánt lesz elbírálandó. Nekünk is voltak és vannak *tiszteletreméltó* elvi szempontjaink, ha nem comparativusban is. Az emberi alkotás különben már embriójában magában hordja a tökéletlenség vagy bizonytalanság ismérveit. Világos példa erre a közös bizottság, a melynek működésével az érdekeltek annyira nincsenek megelégedve, hogy — lapunk most érkezett 30. számában foglalt híradás és hirdetmény szerint — mind a két egyházmegye értekezleti uton óhajta tárgyalni a közös bizottság által elvállalt tennivalókat. Ez az

esemény semmiképpen nem mutat arra, hogy a bizottság a magára vállalt teendőket elvégezte volna.

Azt írod, hogy ti a bizottságban dolgoztatok, de nem publikáltatok mindent, csak annyit, a mennyit jónak láttatok. Ugy vélem, hogy semmit sem láttatok jónak, ezért van a contra mozgalom. Ez azonban nem baj, talán egy kis eleveniséget, mozgást fog előidézni. Bár úgy lenne!

Nem akarnám az írást nagyon hosszúra nyújtani, ezért csak az ungi egyházmegye elszakítottai szándékolt részére jegyzek meg annyit, hogy ha majd konkrét és reális alapon lesz kimutatva és megindokolva az elszakítás szüksége, természetesen semmi akadályt nem fogunk gördíteni a különválás elébe, mert hiszen nekünk az az ungi rész, akár 8, akár 12, sokkal kedvesebb, semhogy azoknak a netaláni csökönységünkkel kárt vagy veszteséget akarnánk előidézni s az ott szolgáló szolgatársakkal való együttműködést nehezen esnék ugyan megszakítani, de a magasabb érdekért, az anyaszentegyház üdvéért, erről is lemondunk, az azonban bizonyos, hogy már legalább nektek tudnotok kellene, hogy mely egyházak azok, amelyek elszakításra vannak itélve. Erős kötelek fűzik őket különösen az ungi egyházmegyéhez s azok szétszakítása csak teljesen megokoltan eszközölhető.

B-ke velünk!

Irány Barna

Elnöki megnyitó.

Irta és a kassai konferencián 1922. július 6-án elmondta: *Oldh Péter*, az abaujtonai egyházm. lelkeszertekezlet elnöke.

Nagyon tisztelt Konferencia!

Kedves vendégeink!

„Inter arma silent musae.”

Mondották régen klasszikus nyelven. Vendégeink kedvéért kezdem így.

Herrnhut.

(Vége)

Hol volt, hol nem volt — szinte így kezdhetném, annyira szokatlan, mese-szerű, hogy volt valaha egy gróf, gróf Zinzendorf, aki pénzét, szívéit, az egész életét teljesen az Ur szolgálatába állította. Éppen 22 éves volt, amidőn 1722 tavaszán véletlenül összetalálkozott a házájából kiülő Dávid Keresztéllyel, az áccsal, aki elpanaszolta neki tesvérei sanyaru sorsát. A gróf a szorongatoltaknak menedéket ígért a birtokán. Dávid Keresztély vissza megy cseh-morva testvéreikhez s ráveszi a két Neisser testvért, hogy költözzenek ki. Új hazájukban azonban nehéz sors várt rájuk. A gróf nem tartózkodott odahaza s így csak éppen tengődtek egy napról a másikra. Végre a gróf kegyes-lelkü udvarmestere, Reitz megkönyörült rajtuk s kijelölt számukra egy helyet a Löban-Zittau országút mellett, ahol házat építhetnek maguknak, remélve, hogy intézkedése nem lesz ellenére a grófnak. A hely azonban zordon volt és vízben szegény. Láttára kétségbeesve csapta össze a kezét az egyik Neisser felesége: „Hol veszünk itt kenyeret ebben a pusztában?” Dávid Keresztély azonban fej-

széjét a legközelebbi fába vágva így szólt: „A veréb is talál házat és a fecske is fészket magának, ahova fiát helyezhesse — a te oltáraidnál Oh seregednek Urá én Királyom és én Istenem” (84 Zs.) És biztatására nyomban hozzá is fogott az első ház felépítéséhez. E helyen ma szerény emlékkő áll, maga a ház 20 évvel ezelőtt leégett ugyan, amaz első gerenda a nevezetes fejszével együtt ma is látható a helybeli nagy muzeumban.

A nyomorúságnak azonban még ezzel sem lett vége. A kégyártás alig hozott valamit a konyhára s lelkileg is nagy szükséggel szenvedtek, mivel a lelkész, akihez tartoztak, ellene volt mindenféle házi áhítatnak, amit a kegyes Reitz tartott eleinte velük.

Szerencsére nemsokára hazajött a gróf s meglátogatta őket megígérve újabb segítségét. Ettől kezdve nőni kezd a menekültek száma, szaporodnak a házak a Hutbergen, lakói az Ur védelme alá helyezik magukat, azért lesz Herrnhut a neve.

Hogy a hitnek és szeretetnek milyen nagy ereje halmozódott itt fel néhány év alatt, bizonyítja az a körülmény, hogy az első 6 év múlva már kifelől is hatni

kezdett. Dávid Keresztély bejárta az egész észak és nyugat Európát, barátokat és tagokat nyerve meg az új közösségnek, majd ugyancsak ő, de még előbb, 1732-ben 2 társa, később, száműzetése alkalmával maga Zinzendorf is, ellátogattak a világ legkülönbözőbb részeibe s megvették a pogány missió ajtaját.

Természetesen nehéz dolog volt odahaza is egységet, rendet teremteni úgy a dogma, mint az egyházszervezet terén az annyi helyről összejöttek között, az államhatalommal is meggyűlt a bajok, da Zinzendorf rendkívüli alkalmas volt e kérdések megoldására s a miben ő eselleg szertelen volt, azt utódja Spangenberg püspök hozta teljesen rendbe.

Igy Herrnhutot semmiképpen se lehet rajongók vagy szektáskodók közé számítani, a legegészségesebb hit párosul tagjai életében a legnagyobb szeretettel és a legodaadóbb szolgálattal. Elég legyen csak néhány statisztikai adat annak felmutatására, hogy micsoda heroikus munkát végeztet ez a kis szeretetközösség. Ma — a háborus veszteséget leszámitva — 135 missziói állományon és 400 szórványon 221 herrnhuti misszionárius munkálkodik, Grönlandban, Labrador szl-

Mindnyájunknak mondom: Fegyverek alatt, háboru közben hallgatnak a Muzsák. Hallgatott a vallás angyala is mély gyászba öltözötten s azután ha nem bírta némán, sirt fojtó zokogással. Kópogtatott lelkünk ajtaján híveink viaskodó kérdése: „Őrizd! Mikor mulik el az éjszaka?” Kinosan hosszuvá, gyötrelmesen vánszorgóvá tette az épen elmúlt nyolc évet a sok lelki fájdalom. A mi lelkünk figyelmesebben várta az Urat, hogysem mint a vigyázók a reggelt; mondom: mint a vigyázók a reggelt.

S most itt vagyunk jó reggelen. Leszámítva, hogy közülünk kettő (ősbibliai keresztnevekkel: Sámuel, egykor a veressipkások egyike, a másik: Dániel) itt hagyta a földi életet, mindketten Igazi kálvinista papi typosok — az emberi kor végső határán, a többiek mind megmaradtunk. Közülünk egy is el nem veszett. Az Úr tudta, hogy űr tátongana nyomunkban; helyünk betöltetlen maradna. S nem volt olyan, ki miatt, egymásért, szegény pirja boritáná el arcunkat. Felében, harmadában elszakítatva a régi, egész egyházmegyéinktől, szerves egészé formálódunk. Nincsen demarkációs vonal köztünk, hiszen csaknem mindnyájunknak ugyanaz az alma mater volt az édes anyánk.

S mit hoztunk át?

Azt, ami eddig is ápolt, éltetett és nélkülözhetetlen a magyarság életében!

Őszinteség, lovagiasság, vendégszeretet, a többek közt, jellemző tulajdonságai és főerényei annak a nemzetnek, bizonyára a vallásfelekezetnek. Hoztuk, hoznunk kellett az ősi erényeket magunkkal.

*

Nem volt szintelen jellemünk. Nem voltunk színmutatók, alakoskodók, kik a vallásosságnak csak képét mutatjuk, de annak valóságát cselekedeteikkel megtagadjuk. Ezért nem tévedtünk bele valamely habozó vagy ingó nemzetköziség örvényébe és az anyagi és szellemi ér-

getén, Indiában, Kaliforniában, Délafrikában stb. E mellett idehaza itt vannak a különböző belmissziói intézetek, kórházak stb. számszerint 31. Maga az egyetemes egyház 200.000 lelket számol, 25 német, 46 angol és 125 amerikai gyülekezettel.

És mindez miből? Az egész porotestáns világ szégyelheti magát ez adatok hallatára. Nos, nem érdemi meg ez a nagy „Herrnhut nemcsak azt a másfél millió márkát, ami összegyűlt a felségítésére, mivelhogy a háboru és 2 tűzvész miatt sokat szenvedett, de mindannyiunk szeretetét, elismerését is. Igen, és hogy tanuljunk tőle!

Mindez, amit én itt most leírtam, csak nagyonhalvány képe Herrnhutnak, de csak így, néhány sorban, szinte lehetetlen is róla írni. Jóval az ünnepély előtt egy fényképész járt Herrnhutban azzal a megbízással, hogy készítsen néhány jellemző felvételt a városról az összeállítandó diszalbum számára. A képek elkészültek, de a fényképész kénytelen volt megjegyezni, hogy Herrnhutot nem lehet lefotografálni. Csakugyan nem, Herrnhutot csak átólni lehet.

tékek letörésével a szó szerint vett egyenlőség ködképeinek és fellegvárainak ábrándjaiba. Előttünk állott, ha nem tudtuk is ily kategórikusan kifejezni, Lang Henrik „Áhítat órái”-ből: Es kostet viel, ein Christ zu sein. Ein Christ zu helssen, kostet nichts, ist aber auch nicht wert. Ein Christ zu schelnen; kostet etwas, denn die Heuchelei ist eine Kunst, die erlernt sein will, und der Pharizeismus verlangt Schule und Studium. Aber ein Christ zu sein kostet viel.*

Szerény nézetünk és Igaz meggyőződésünk szerint a 16 ik század legmagasabb foku reformációja, a kálvini, vivta ki és érdemelte meg, hogy az imént idézett szavakat lefordítsuk és alkalmazzuk rá.

Sokat ér reformátusnak lenni Reformátusnak nevezetn semmit sem ér; nem is érdemes Reformátusnak látszani ér valamit Reformátusnak lenni nagy érték.

Ilyen tömör és klasszikus a Van Oostersee önmagára alkalmazott mondása: „Christianus est mihi nomen, Reformatus cognomen.” (Keresztényen a nevem, református a melléknevem.) Ez elismerése a mi részünkről az általános keresztényi szellemnek, de postutációja keresztényi, krisztusi mivoltunk elismertetésének, önérzetes hangoztatása református voltunknak.

Jól van: minden hit lehet őszinte, minden jellem színmutatás nélkül való, de különös kiváltságunk lett a kálvinista jellem kialakítása. Voltunk, a miknek lennünk kellett. Nem lehetünk methodisták, nem pietisták, nem jezsuiták. Az utóbbival szemben maradt fenn:

Sose láttam ilyen csudát,
Kálvinista jezsuitát.

Franciaországban a hugenotta egyház küzdelme, „a pusztai egyház” szenvedése a történelem fényes lapját képezi.

Skóciában a Hnox rendithetetlen jelleme és hatalmas szelleme alkotott egyházat.

Magyarországon a gályarabok evezőpadja mentett meg egy „maradék népet.”

Utóbbival kapcsolatban említem meg a Ruyter holland admirális nevét, ki kiszabadította a maradék népet a haragos tengeren uszó gálya gyötrelmeiből. Mély bálmulattal és csodálattal állunk meg nagy jellemű előtt. Debreczenben a gályarabok emlékoszlopán ott van az ő alakja.

S mi bálmulatraméltóbb még, mint a holland szabadságharc?

Koldusoknak nevezték a hősokeket és ők érmet verettek, keblükre függesztették, ime eme felirattal: „Fidéles au roi jusqu'aux besaces” (hívek a királyhoz a koldustársznyáig). De ebben volt elrejtve a kálvini jellemnek szinaranya, annak az Alföldnek (Paixbas, Neederland) jövője, melyet a tenger áramai elől óriási szorgalommal és kitartással kálvinista Felölddé alakított át. Hallgatag Vilmos orvgyilkos törének áldozatul eshetett, (fel van jegyezve, hogy reformátusok azt a legnagyobb elnyomatás idején sem használták azt), de megmaradt a református egyház. Nagy alakja a közelmúltból a Kuyperé. Az ő iskolájába ezután fogunk még járni, ha feloldódik a határázár. Ha igaz, hogy:

„Sabadság és nagy ember
Száz évben terem egyszer”

az ő szelleme száz országot fog megvilágítani; ebben a mi köztársaságunkban is elő fogja mozdítani a mi hitünk egységét és tiszteletreméltó voltát.

*

A lovagiasságról szölok valamit.

Nem azokról a lovagokról, kiket az Úr az Izrael menekülésekor az elvált tenger falai alá temetett; nem azokról, kikben bizakodott Izráel; nem a tüzes lovagokról, akik körülverték Elizeust; nyilván mondhatjuk, nem azokról, kik harci szekerek után vagy tankokban menek elől, nem azokról az állapotokról, melyekről festőileg ír Náhúm próféta: „Ostor patogás, kerék zörgés zaja; dobogó ló, dobogó szekér; törtető lovag, sebesült tömegek, holtak sokasága; nincs számuk az elesetteknek; megbotlanak hulláikban”; más lovagiasságról, melyben van előzékenység, könnyedség, előkelőség, elegancia; a szeretetben — mondja az apostol — egymást megelőzők legyetek.

A felmagasztaltatást, mely a lovagiasság fogalma alatt rejlik, mintha nem is érdemelnék meg! Hiszen a nagy többség közülünk az életfentartás küzdelmeire kőlti el erejét és idejét, nem jó kedvből, hanem mert kénytelen vele. Noha magas hivatás tudatában élünk, be kell ismerünk, hogy vidékiek — pagani — vagyunk és a modern *pogány* szellem ellen kell viaskodnunk.

Hic Rhodus, hic salta.

Nem tört le az élet; buzgóságunk és lelkesedésünk szárnyai nem hullatták el vezértollaikat.

Arról van szó: lehetünk-e, mint a francia jelzés: „chevalier sans peur et sans reproche (lovag félelem és gáncs nélkül)? Félelem nélkül!

„Azért a mi szívünk nem félne,
Ha az egész föld megrendülne
És a hegyek a tengernek
Közepébe bedőlne.”

Félelem nélkül!

Ezt, a „vir integer vitae scelerisque purus”-t a klasszikus író is megemlegeti, hozzátevén: „Si fractus illabatur orbis, imparidum ferient ruinae”.

S hogy ír Jób könyve a leviathánról.

„Szive kemény, mint a kő; oly kemény, mint az alsó malomkö. Hogyha felkél, hősök is remegnek; ijedtökben veszteg állanak. Hogyha éri is a fegyver, nem áll meg benne, legyen bár dárda, kopja, vagy kelevéz. Anyiba veszi a vasat mint pozdorját, az acélt, mint korhadót fát.”

De hiszen mi nem vagyunk leviathánok!?

Szívünk érzékeny, mint a harmatcsepp a fűszál hegyén; mint az aeolhárfa, melyet megszólaltat a legkissebb szellő; mint a mimoza reszketeg szirma. Mi szenvedők vagyunk, a fájdalom emberei, kik elégszer járunk golgothai utat. Alá vagyunk vetve sokszor a vivisecciónnak. És ezekkel a vivisekcionokkal kell szemben állanunk!

De van erőnk túrni s szenvedni, nem hétszer, de hetvenhétszer megbocsátani; előzékeny szeretettel lenni az alsóbb rétegekkel szemben, honnan fagyos szél fu a hit ellen; tudjuk azok embereinek pártját fogni, mint Nehémias, ki zaját

ruháját megrázzván, mondotta: „Épen így rázson ki az Isten minden embert az ő házából és vagyonából, és épen úgy legyen kirázott és üres, valaki nem teljesíti e beszédet”; tudjuk nagy lelki örömmel elsorolni a nemzetségek névsorát, melyek javították, kard levén övükben, vakolók kanál kezükben, Jeruzsálem kőfalait, együttesen gazdagok és szegények, alacsony és magas rendűek és aztán csak krónikás modorában elmondani: „Ezek mellett javították a Tékobbeliek, a kiknek előkelői azonban nem hájták nyakukat az ő Urok munkájának jármába” és azután felfedezni, hogy ugyanazok, talán előkelők helyett, míg más helyen is javították.

Hejh! csak mi legyünk gáncs nélkül valók.

A vendégszeretnek világos textusa Zsid. XIII. 2: „A vendégszeretetről el ne felejtkeztek, mert ez által némelyek tudtokon kívül angyalokat vendégeltek meg.”

A vendégség szava juttatja eszünkbe a jelenetet, amely szerint Mártha foglaltos volt a szüntelen való szolgálatban és idéveitönk hangsúlyozta „az egy szükséges dolgot” a „jobb részt”, amely el nem vétetik Máriától. A Istennek országa is adatik elő vendégség, sőt mennyegzői lakoma képében és eszünkbe jut, hogy nekünk keresnünk kell először az Istennek országát és annak igazságát, a mennyegzői lakomát, mely előbb való és több más vendégségeknél.

Olyan és annyira fő, hogy a „Coge intrare!” valaha ellenünk lett jelszóvá.

De mi itt és most önkéntes megjelenők vagyunk, vagy fegyelmebb a lelki sugallat kényszerített a megjelenésre. Mi előzékenyen jöttünk eleibe vendégeinknek, ha az a céljuk, hogy közösségre lépjenek mindazzal, akik a mi Istenünkkel való függésben az ő egyházunkkal hitvallásban egyek. Szívesen hallgatjuk tőlük a keresztyén hitnek és erkölcsnek alapelveit, mert a mi hitünket és életünket világítják meg. A hitsorszosi indulat „a priori” összeköt bennünket.

Vendégség és lakoma — számba ment már mi közöttünk a Van Oostersee nagy műve: „A heiderbergi káté magyarázata”. Olyan nagy mű, mely ha életünk kezdetén állott volna előtünk, sokunkat törpe sorsból óriás magaslatra emelt volna; ugyanám a „Stemmen van Páthmos” (Páthmoszi hangok), mely adventi reménységünket tárja elénk józan orthodoxiával és megóv a fellegekben való járástól, hová némely adventisták közülünk is eltévednek.

Supralapsarius és Infralapsarius vitákat nem kezdünk. Az új holland racionalis irányhoz sem szegődünk, noha hirdetjük, hogy hitünk a józan okossággal meg egyezik. A következmények igazolni fogják, hogy mi angyalokat fogadunk vendégül.

Tisztelt Konferencia! Mélyen tisztelt vendégeink! Soha nem éreztem mélyebben méltatlan voltomat a nyilvános szereplésre, mint ma. Szűk körű társaságunkban, ha némelykor megállhattam is, de most kijelentem, hogy emez ünnepélyes alkalmal

lommal szűkebb körű társaságunknak sem lehettem szószólója. Szavaink azonban méltó helyről sem juthattak volna el vendégeink közvetlen megértéséhez. De kell lenni valami közvetlen megértésnek is közlünk. Az apostolok beszédét megértették a különböző nyelvű népek. Homlokunk derűjéből, szemünk vilánásából, szavaink nyájasságából, egyébkor leeresztett kezeinknek felemeléséből és gesztusából értsék meg, hogy szeretettel öleljük szívünkbe és végül gyöngye szavamat harsonává fokozza és visszahangoztassa társaságunk:

Isten hozta vendégeinket!

A református theologia alapelvei.

Irta és a kassai konferencián felolvasta:

J. J. Westerbeek van Eerten

kampeni ref. lelkész.

Nagytiszteletű Uraim, szeretett testvérek!

Most, midőn ma nekem az a szerencse jut osztályrészül, hogy Önök körében beszélhetek; különös érzélem fog el. Távol hazámtól Cseh-Szlovákiában, a mi egyetemes keresztyén hitünk egy cikke az, amely lelkem előtt megjelenik. Nevezetesen, az az ősrégi: Hiszem a szentek közösségét. Mert ha valamiben el is térünk, abban megegyezünk, hogy Isten áldott királyságának jövetelét keressük, és ti is meghajoltok velünk együtt Isten szent ígéje előtt. Isten ígéje a lámpás lábaink számára. Az ige mutatja az utat, amelyen nekünk, az ige szolgáinak járunk kell. Midőn röviden elíttetek a református egyházi élet dogmatikai alap-tételeiről akarok beszélni, előre bocsátom azt a megjegyzésemet, hogy nincs tiszta, jó, kívánatos egyházi élet akkor, ha nem vagyunk egyek a mi üdvözítőnk szavával: János XV. : 5. Nélkülem semmit sem tehettek. Ez nemcsak jelszó, valóban nem üres frázis, hanem a teljes, a gazdag, a megragadó valóság. Mindenekelőtt az egészséges egyházi élet számára szükséges az Üdvözítőben való hit, akiről tudjuk, igen, akiről megtapasztaltuk, hogy az Atya házában imádkozik miértünk.

Ami már most az egészséges egyházi élet alaptételeit illeti, elsősorban nem szabad elfelejteni a Szentírás nagyjelentőségét. Nem könnyű dolog kifejezni ennek teljes és gazdag jelentőségét. Az írás már magában nagy jelentőségű. Hogyan állhatna meg például egy nagy, hatalmas birodalom törvények nélkül? Az ilyen törvények nélkül lehetetlen lenne az uralkodónak a népet engedelmességre bírnia. A kimondott szó elrepül, az írott szó örök. Ha elbeszél nektek valaki valamit és ti azt elmondjátok másnak és ez ismét egy harmadiknak, egészen bizonyos, hogy ugyanaz az elbeszélés a harmadik személynél már lényegesen megváltozott. Ez ki van zárva, ha az elbeszélés le van írva.

A Szentírásban nagyszámu bizonyított van, amely szerint az Úr megparancsolta az ő szolgáinak a feljegyzést. Csak néhány példát sorolok fel. Mózes parancsot fogadott el az Úrtól az Amalek elleni küzdelem feljegyzésére. (Ex. XVII. 1) Exodus XXIV. 3, 4, 7 és XXXIV. 27-ben

parancsot kap azon törvények feljegyzésére, amelyek szerint Isten Izraellel való szövetségét megkötötte. A próféták sokszor vezetik be irásukat e szóval: így szól az Úr, az Úr szava, az Úr beszéde. (Ézs. I. 1. II. 1. VIII. 1. Jer. I. 2, 4, 11. Ez. I. 1. Dán VII. 1. stb.) Itt azonban nem szabad eljelelni még az új testamentom bizonyágtételét sem. Ebben gyakran találjuk még ezt a kifejezést: meg van írva. Mt. IV. 4 vagy: azt mondja az írás. In. VII. 38. vagy: azt mondja Isten. Mt. XII. 26., vagy: a Szentlélek azt mondja. Zsid. lev. III. 7.

Tehát a szentírás organikus egész és írásbeli formájában is Isten a szerzője. Péter apostol azt mondja, hogy a próféta szó biztos és megbízható és világosság az életösvényünkön. Nyomatékosan kifejezi Péter II. lev. I. 21: mert sohasem emberek akaratóból származott a próféta szó, hanem a szentlélektől iudittatva szóltak Isten szent emberei.

Ami az újtestamentumot illeti, Jézus semmijéle írást nem hagyott maga után, hanem apostolokat hívott el és képessé tette, hogy a világ négy tája felé szétmenjenek és neki bizonyágai legyenek. Megígéri nekik a Szentleket, amely emlékeztetni fogja őket arra, amit nekik tanított. (János XIV. 26.) Tehát a Lélek az, amely bennünk és általunk mint bizonyág fellép. — A fiu azért jött, hogy az Atyát megdicsőítse, mindart, amit beszél és cselekszik a Szentlélektől veszi. Az Úrnak ezt a bizonyágtételét kellett az apostoloknak a néphez vinni. (Mt. XXVIII. 10. Csel. I 8) Az apostolok missziói munkájukban úgy vezettetnek, hogy ők maguk tollhoz nyulnak, írás által is bizonyágot adnak arról, ami őket eltöltötte. Tehát írásaikban is, nemcsak a szóbeli bizonyágtételükben hirdetik az igazságot, amely Isten által nekik kijelentettetett, s a Lélek által aján-dékoztatott.

Igy írja pl. Lukács I. 1. pontos vizsgálát után Theofilushoz elbeszélését azon dolgozónak, amelyekről az apostoli örökben teljes bizonyosság uralkodott. János azért írja az ő fölséges evangéliumát, „hogy higylétek, hogy Jézus Krisztus az Isten fia és ezt híven életetek legyen az ő nevében. Ján. XX. 32. Első levelében maga mondja, hogy azt hirdeti, amit látott és hallott, és megtapasztalt az életnek igéjéből, mert nekünk közösségünk van az apostolokkal és ez a mi közösségünk az Atyával van és az ő fiával az Úr Jézus Krisztussal.

Pál apostol az evangéliumának igazságáról úgy meg van győződve, hogy aki más evangéliumot hirdet, az átkozott. Sőt az apostolok az ő szavuknak elfogadásához, vagy elvetéséhez kötik az örök életet vagy az örök halált. Mi tehát azon az állásponton vagyunk, hogy az egész Szentírást, az összes kanonikus könyveket, a Genezistől a Jelenések könyvéig, Isten ígéjének tartjuk. Benne szól Isten, az övéhez. Benne jelenti ki magát. Egy örökkévaló üzenet hozzánk. Isten szava minden nemzedékhez. Mi ebből a fontos tételből indulunk ki mindig: meghajlunk alázatosan Isten szavának tekintélye előtt. Ez az első és legfontosabb tétele a református theológiának,

A második sajátossága a református vallásnak, hogy benne különösen hangsúlyoztatik Isten szuverenitása. Ez összefügg az annyira ismert: belőle, általa, és érte vannak minden dolgok. Mit jelent a szuverenitás? Tegyük fel egy pár kérdést. Lehet-e a szuverenitás megosztott? Megtörténhetik-e az valóságban, hogy egy országban két szuverén hatalom legyen? Lehet-e kettőnek a kezében a törvényhozás hatalma? Még mindig kiűnt, hogy az ilyen országban a fejedelem hatalma csak névleges volt és a nép akarata lett a szuverén.

Mi valljuk, hogy a seregek Ura mindeható, hogy ő szabja meg a törvényt, az ég és föld minden teremtményeit. A szó legszorosabb értelmében minden az övé, minden neki tartozik magát alávetni. Erre a szuverenitásra céloz Pál apostol, midőn a Római levél IX. 21-ben kérdezi: vajon nincs-e a fazekasnak hatalma az agyag felett, hogy ugyanazon gyuradékból némely edényt tisztességre, a másikat pedig becstelenségre csináljon? A fazekas nem kérdezi meg az agyagot, hogy mi akar lenni. Nem, azt kérdezi, hogy mit akarok én az agyagból készíteni.

Ref. hitvallásunk kiindulási pontja sohasem az emberben van. Nem, az az Istenben van. Luther nagy kérdése volt: Hogyan üdvözülök én? Kálvin ezt kérdezi: Hogyan jut Isten az ő dicsőségéhez? Tehát itt nem az ember, hanem Isten áll az előtérben. És Kálvin ezen kérdéssel a reformátusok szívből meg-egyeznek.

Az élet legnagyobb kérdése tényleg ez: mit kell tennem, hogy üdvözüljek? Ha azt kérdezték, hogyan jutok el ehhez, arra a felelet csak az lehet, hogy Isten kegyelméből. Istennek gyermeke tudja azt jól, hogy Istennek ellensége volt, Isten ellen fellázadt, de a kegyelem legyőzte őt. És ez a legyőzetés számára nem ok a szomorúságra, hanem a legboldogabb öröme. Vallja az ismert ígét: Uram, megragadtál engem és legyőztél. (Jer. XX. 7.) Tehát az üdvösség legvégső s legmélyebb oka Isten jótetszésében és kegyelmében van.

A szuverenitás mindig összefügg a kiválasztással. Beszéljünk valamit a kiválasztásról. Magatok körül mindig a kiválasztást láthatjátok. Figyeljétek csak egy pillanatig arra, a mely körülvesz benneteket. Egészen egyszerű példákat veszek a mindennapi életből. Beléptek egy családba, egy családba, amely gyermekekkel van megáldva. Ott megnyugszik lelketek egy gyermek, aki egészségtől virulva rátok nevet. És ha egy másik családot látogattok meg, ott nem láttok mást, csak szomorúságot. Sáppadt arcokat és nagyon gyenge gyermekeket. Hát ez nem kiválasztás? Egy másik családba léptek be. Ott felfedeztek egy gyermeket, aki a legkevesebb erőfeszítéssel könnyen megtanulja amit akar, miközben megfigyeltek egy másik ifjút és rögtön észreveszitek, hogy az a legnagyobb erőfeszítéssel is csak nehezen tud tanulni. Mi ez más, ha nem kiválasztás? Így utalhatok számtalan példára az emberi élet gazdagságából, hogy velük bebizonyítsam, hogy a kiválasztás körülöttünk az

emberi életben mindenütt tapasztalható.

De ha mást nem tudnék, csak ezeket a példákat a természeti életből, akkor nem szabadna tanítanom a kiválasztást. De az Isten igéjében számtalan hely van, amely a kiválasztást tanítja. Ezek közül a gazdag kincsek közül csak néhányat említek. Ján. VI. 37: mind, amit nékem adott az Atya, én hozzám jő. Ján. XVII. 9: nem a világot imádkozom, hanem azokért, akiket nékem adtál. Ef. I. 4 Kiválasztottát minket a világ fundamentumának fölvetetése előtt. Nagyon messze menne azt kifejteni, hogy milyen nagy jelentőségű ez a kiválasztási tan az egyházi élet számára. Csak az ujjászületésnek szép és fölséges tana számára kérem még néhány pillanatig figyelmeteket. Isten igéje szerint a lelki tevékenység kezdete nem az emberben van. Ján. VI. 63-ban meg van írva: lélek az, amely megelevenít; és ha felnyitjuk János evangéliumának 3-ik fejezetét, hol a Nikodémus beszéde az ujjászületés felől előjön, ott teljes komolysággal bizonyossá leszünk arról, hogy az ujjászületés nélkül az ember minden lelki jóra képtelen. Enélkül Isten országát meg nem láthatni. Most nem beszélek előttek az ujjászületés különböző jelentőségéről, csak egy sajátos értelemben utalok rá. Itt értem azt, amit mi a szorosabb értelemben vett ujjászületés alatt értünk. Ez elvben az Isten képének helyreállítása az emberben. Természeténél fogva az ember képtelen minden lelki jóra. Amit a Heidelbergi Káté is olyan határozottan fejez ki. Hogyha az ujjászületés Isten lelke által létrejön az emberben, akkor újra visszanyerte elvben Isten képét. Ez elvben Isten ismeretében, igazságban és szentségben áll. És szorosan összefügg a prófétai, főpapi és királyi tiszttel. Ha Isten igéjéből János III. 8. idézzük: A szél fúj ahová akar, annak zugását halod, de nem tudod honnan jön s hová megy, így van mindaz, aki lélektől született. Ez azt jelenti, hogy amint a helyet, honnan a szél kezd fújni, nem tudjuk megmondani, ép úgy nem tudjuk emlékezni által a lelki életnek első kezdetét. Mindig nyilvánvaló lesz ez, hogyha ti emberekkel a lelkiéletről beszéltek, ők elismerik, miszerint a lelki életnek mindennemű hatásait érezték magukban, mielőtt erről megmondhatták volna, hogy Isten lelke az, amely bennük működött.

Néhány pillanatra kérem még a figyelmeteket a kálvinizmus politikai jelentősége számára. Dr. R. Fruin az ő: Tíz év a nyolcvanéves háborúból, 1588—1598. című munkájában azt mondja: mint a protestánsok a római katolikusok fölé, úgy a reformátusok a protestánsok fölé emelkedtek hitük buzgósága és lelki erejük által. Hollandiában 1587-ben a lakosság egytized részét tették ki, de meggyőződésük erősségénél, úgyük Isteni voltában vetett megingathatatlan bizalmuk, meggyőzhetetlen bátorságuk és kitartásuk által biztosították egyházuk többségét és uralmát. Ismétli Bakhuizen van den Brink szavait a kálvinizmus volt a XVI. sz. politikai életének legfontosabb fejlesztője. Továbbá azt mondja Fruin: a következő vallásháborúban a

kálvinizmus magában elégséges volt arra, hogy az ellenségnek ellenáljon. Svájcban, Franciaországban, Hollandiában, Skóciában, Angliában, a protestánsizmusnak kard által kellett magát megerősítenie, a kálvinizmus volt az, amely a küzdelmet megnyerte. Pár szóval utalok még arra is, hogy mit jelentett a kálvinizmus a magyar élet számára. A kálvinizmus volt az, amely a magyar népet megtartotta magyarnak. A kálvinizmus teljesen egybeforrott a magyarsággal. A református magyarság büszke lehet arra, hogy Európa összes államai között Erdély volt az első, amely teljes vallásszabadságot biztosított minden felekezet számára. Így, ebben az országban szabad vallásgyakorlat volt biztosítva a katolikusok, a luteránusok, a kálvinisták, az anabaptisták sőt még a zsidók számára is.

Jöjjön el Isten kegyelméből ismét az a nap, mikor itt ezen a földön, ismét teljes szabadság uralkodik! Isten áldása legyen a magyar református egyházon!

Hollandból fordította: Zsemlye Lajos

III. t-c.: Az egyházi adóról.

Hozzászólás a konventi törvényjavaslatokhoz.

— Vége —

A mostani E. T. III. t. c.-kének lényege az u. n. Tisza-féle adócsökkentési-segély körül forgó *személyi és vagyoni* adókulcs.

A mostani egyházadózási törvényeknek ezen lényege felett már itélkezett az a néhány esztendő, melynek keserű emlékei ma is keserűek még a hívek és a behivatalnokok előtt és semmi szín alatt nem kérünk belőle többé.

Mégis a legközelebb összeülendő zsinatot előkészítő konventi bizottság törvényelőkészítő munkálataiban az egyházi adózásra nézve a mostani III. t. c. lényege az alap s azon maga az előmunkálati javaslat csak némi, egészen jelentéktelen módosítást kíván eszközölni.

Hát ez a konventi előmunkálati javaslat az alapul szolgáló III. t. c.-ni együtt, mint lényeg, mint alap, teljességgel mellőzendő. Mellőzendő az egész u. n. Tisza-féle adócsökkentési államsegély körül forgó adózási rendszer.

Az új törvénybe iktatandó egyházi adótörvényről a fővezérelv az legyen, hogy — a szó szoros értelmében vett — adócsökkentési-segély nincsen. Hiszen az e címen és célra nyert államsegély a hívek adóját igazában sehol nem csökkentette, vagy a hol az állami u. n. adócsökkentési-segély alapjául szolgáló *személyi és vagyoni* adókulcs lépett a gyakorlatba, ott az nem a hívek adóját, de a behivatalnokok javadalmát csökkentette, mert tudnivaló, hogy a *vagylagos* adókulcs alig léphetett életbe valahol s a hol életbe lépett, ott az adócsökkentési-segély a behivatalnokok terményjavalmát teljes mértékben még sem fedezte.

Az új adótörvényben ne legyen szó adócsökkentési-segélyről, hanem csak államsegélyről. Ez az államsegély ledezza az egyházközségeknek azon állandó természetű szükségletét, melyre az egyházközségeknek a kebelében fennálló adókulcs alapján befolyó rendszeres egyházi adó és

egyéb vagyónából származó bevétele nem nyújt fedezetet.

Ehez képest az új adótörvény irányelvei a következők: az egyházi adó 2 féle: rendes és rendkívüli; rendes egyházi adó mindenütt az érvényben lévő adókulcs szerint fizetendő terményben, vagy ennek f. értékében; rovatos kimutatásban összeállítandó egyfelől az egyháznak rendszerint változás alá nem eső, s évenként feltétlenül fedezendő szükségletei, másfelől a hívektől befolyó rendes adó s mindentéle vagyonnak jövedelme 5 évi átlag szerint s ha így a bevétel nem fedezné a szükségletet, a különbözet államsegélyből fedeztetik, a mit ha az állam nem adna, vagy megvonna, a különbözet rendkívüli adóval fedezendő; rendkívüli adót igényelnek az egyháznak nagyobb épületjavításai, új építkezései, vagy más rendkívüli intézkedés folytán felmerült szükségletei: az adókat a gondnok a presbiteriummal szedi be és szolgáltatja ki okt. 31-ig, ez után a behajtás iránt intézkedik legyelmi eljárás terhe alatt; ha valamely egyháztag a reá kivetett rendes, vagy rendkívüli egyházi adót nem akarná megfizetni, illetve e miatt ellene már három ízben véteztett igénybe a polgári hatóság segítsége, mint végrehajtás: az ilyen egyháztag az egyházközség kebeléből a presbiterium által, mint egyházközségi legyelmi bíróság által, kirekesztendő s az így kirekesztett egyének, valamint egész családja minden tagjának eddig élvezett összes jogai azonnal megszűnnek.*)

Ezekről az irányelvektől vezetettve készítettem meg az új egyházi adótörvényről azt a törvényjavaslatot, melyet a gömőri egyházmegyei lelkésztervezet legközelebbi közgyűlése elé fogok terjeszteni.

Törvényjavaslatom irányelveit e b. lapok hasábjain azért kívántam ismertetni, mert gömőri lelkésztervezetünknek tudvalevőleg oly sok tárgya lesz, hogy ott ezt az ismertetést lelkészársaimmal közölni elegendő fizikai idő nem leendő, de másrésztől és főképpen azért, mert óhajtanám, hogy a testvéregyházmegyék is az itt tárgyalt irányelvek szerint foglalnának állást az új egyházi adózásnak törvényerőre emelkedése érdekében.

Csabay Pál

Hivatalos.

A szlovenszói tiszáninneni egyházkerület
580/922 püspöki hivatalától.

Körlevél.

A Nt. Esperes és lelkész urak
figyelmébe!

Családi pótlék iránti kérvények az
1912 évi XXXV. t. c. 15 §-a, illetve az

*) Ebben az itt előterjesztett tervezetben új ugy szólván csak az, hogy aki nem fizet, az — sőt még családja tagjai is — rekesztessék ki az egyházból. Hát az egyáltalában nem cél, hogy a lehetetlenségig kis javadalmu lelkészi állások érdekében is történjen valami? Avagy a tekintetben nincsen senkinek tapasztalata, hogy az u. n. jó javadalmazású állásokban működő lelkészek nem mindnyájan fejtenek ki több és értékesebb munkát, mint a kis lélekszámú és kis javadalmu állásokban levők? Hát a fő-elv még ma is az, hogy mindenkinek megfelelő görbüljön a keze? A szociális elvekről nem érdemes még csak tudni sem, sőt még csak beszélni sem? Szerk.

idevonatkozó 1912 évi 3161/eln. sz. V. K. M. rendelet értelmében nyújtandók be. A kérvényező lelkészek családi pótlékra vonatkozó igényüket haladéktalanul jelentik az esperesi hivatalnak, amely a gyermekek után kért családi pótlékról az A), az eltartott családtagok után kért családi pótlékról az E.) kimutatást készíti el s terjeszti be a püspöki hivatalhoz. Egy gyermek után 400 K., két eltartott családtag után szintén 400 K a családi pótlék. A bejelentés bélyegmentes. A kimutatás egy bejelentésről is elkészítendő.

Rozsnyó, 1922 július 22.

Réz László

e. ker. főlegyző, püspökhelyettes.

HIREK.

— **Házasság.** Tornallyay Zoltán, a gömőri ref. egyházmegye ujonnan választott gondnoka, folyó évi június hó 21-én kötött házasságot Kirdly Morzsival, Király Kálmán dr. állami közjegyző és neje, született Takács Mária leányával Tornallyán. Köszöntjük a kiváló egyházi férfit házasságkötése alkalmából és az élő lsten áldását kérjük a szent frigyre!

— **Tanítóink állampolgársága.** Azon tanítóinkat, akik a mai Magyarország területén születtek, a politikai hatóságok nem akarják cseh-szlovák állampolgároknak elismerni s ez alapon a tanfelügyelők az iskolaszékeket arra szőlítgatják fel, hogy tiltsák el az ily tanítókat a tanítástól és válasszanak új tanítókat, akik cseh-szlovák állampolgárok. Az elmúlt napokban a gömőri ref. egyházmegyében két kiváló tanító lelki nyugalmát és két tanítóját szerető egyházközség nyugalmát zavarták meg az ilyen se nem humánus, se nem törvényes eljárással.

— **Hírek Jugoszláviából.** Az a sajnálatos körülmény, hogy Magyarországból ref. lelkészek nem kapnak beutazási engedélyt az S. H. S. királyság területére, már is szükségessé tette egy tanítónak lévitává való kinevezését. Előre láthatólag hasonló eset több is elő fog fordulni. A június 20—22-iki egyházmegyei (mely végeredményében egyházkerületi joggal bír) közgyűlés megbizta az egyházmegyei tanácsot, hogy a léviták alkalmazásának feltételeit, vizsgálati tananyagát és módját, továbbá szolgálati szabályzatát dolgozza ki. — Az egyházmegye felszlik a 4 egyházvidék szerint 4 alesperességre. — Az egyházmegye az eddigi, túl hosszú nevét „S. H. S. királysági református egyházmegyé”-re változtatta. — A júni 20—22-iki egyházm. közgyűlés kimondotta, hogy ezután az új lelkészek saját gyülekezetükben beiktatásuk alkalmával szenteltesnek fel az esperes és egy lelkészi tanácsbíró által. — Novák Olga urhölgy (Vörösmart, Baranya megye) bevezetvén teológiai tanulmányait a bpesti theol.-akadémián, a S. H. S. királysági református egyházban fog szolgálatot vállalni.

Kiadja: az Egyetemes Konvent.

A kiadásért felelős: Réz László.

Pályázati hirdetmények.

A negyedi református egyház 6 tanerős népiskolájához 2 (kettő) tanítót állásra pályázatot hirdet. Fizetés: 100 K az egyházpénztárából, a többi államsegély. A pályázók — akadályoztatás esetén — az orgonista kántort helyettesíteni tartoznak. Pályázati határidő: 1922 augusztus 10.

Negyed, (Nyitra megye) Sándor Benő reform. lelkész, iskolaszéki elnök.

A sölöskei református egyház előkönyörgő kántortanítói állására pályázatot hirdet. Javadalmazás: Egy kat. hold szántóföld, egy hold házikert, hét köből vegyes termény, két szekér galyfa, két darab marhára legeltetési jog, az egyház pénztárából 257 korona, két szobás új lakás. Államsegély az állás elfoglalása után azonnal kérelmezve lesz. Tanítás nyelve magyar. Pályázati kérvények f. év szeptember 1-ig ref. lelkészi hivatalhoz küldendők: Sölöske (u. p.: Ladmovce, Zupa Zemplinska.)

A jablonczai ref. egyház pályázatot hirdet orgonista kántor-tanítói állásra. Javadalom: 10 köből gabona és 5 köből buza, 6 kat. hold és 1384 négyzetöl szántóföld és rét; munkaváltság 287 K, készpénz az egyháztól: 40 K. 8 bécsi öl tűzifa beszállítva, két szobás lakás. Az államsegély kérelmezve lesz. Kötelesség: 6 vegyes osztály és ismétlők tanítása, kántori szolgálat, énekvezetés, szükség esetén a lelkész helyettesítése. Pályázati határidő aug. 20. Az állás szept. 1-re elfoglalandó. Pályázati kérvények a ref. lelkészi hivatalhoz küldendők: Jablonica, u. p. Jablonov.

A csonkapapi ref. egyház kántortanítói állására pályázatot hirdet. Javadalma: Lakás melék helyiségekkel, kert, 19 hold (1200 □-örel) szántóföld haszonélvezete (föld adóját $\frac{2}{3}$ részben egyház, $\frac{1}{3}$ részben tanító fizeti); 12 köből vegyes őszi termény, államtól megfelelő államsegély. Kötelessége: I—VI. osztály és ismétlő iskolások tanítása, kántori teendők végzése, akadályoztatás esetén lelkész helyettesítése. Pályázati határidő aug. 15. Állás 1922. szept. 1-én elfoglalandó. Kérvények a Ref. Lelk. Hív. címére Csonkapapi (Bereg.) up. Beregsom küldendők.

KÓKAI LAJOS ÉS HORNVÁNSZKY
VIKTOR KIADÁSÁBAN MEGJELENT ÖSSZES REFORMÁTUS ÉS LUTHERÁNUS

Jma- és énekes - könyvek

VALLÁSOS, SZÉPIRODALMI MŰVEK STB
UGYSZINTÉN P. CZINKE ISTVÁN KON-

FIRMÁCIOI KATÉJA RAKTÁRON:

FÜHS JÓZSEF
KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN ROZSNYÓN.

Viszonteladónak nagy árkedvezmény!

Nyomatott Gömőri Zoltán nyomdájában Rozsnyón

Református Egyház és Iskola

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Felelős szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ.

Főmunkatárs: SÖRÖS BÉLA.

Előfizetési díjak:
Egész évre — — — 60 K Negyed évre — — — 15 K
Fél évre — — — 30 K Megjelenik minden vásárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Rozsnyón, a református lelkesítési hivatalban, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

Konszolidáció.

A jó és rossz, a világosság és a sötétség ösidők óta élet-halál harcot vívnak egymással. Amit az ideális célokért lelkesülő, önmegetagadó munkásság, jó igyekezet legnagyobb fáradozással építget, javítgat, fentartani kíván: a félreértés, rosszakarat, ismerethány vagy ellenséges érzület lerombolni, megsemmisíteni igyekszik. Egyiknek kezében a vakoló kanál, hogy a rendelkezésére álló szilárd anyagból réseket tömjön, javítgasson; az épületet ha már szebbé, tökéletesebbé nem teheti, legalább eddigi állapotában megtarthassa; a másik, romboló csákánnyal kezében még a fundamentomot is kihányani s az egészet megsemmisíteni akarná. Mintha bizony a háború földrengése s a boldog béke alakulásának együttes hatása nem adott volna különben is elég munkát a feltűnést kerülő, félrevonult, csendben fáradozó mesterek számára?!

Lapunk július 9-iki számában a konventi küldöttség eljárásáról szóló cikk záradéka és a „Kostnické Jyskry” velünk, rólunk való társalgásának kedves modora, a megértés útját egyengető jószándéka és a tapasztalt tények ébresztik bennem ezeket a gondolatokat.

Srobár is, Benes is sok jóakarattal szólnak ügyeinkről s nincs kecsegtetőbb óhajlásuk és ígéretük, mint az, hogy azok ezután már simán folyjanak. Óh, édes Istenem! Ha csakugyan felragyogna már egy halvány biztató sugár legalább a köztársaság előlűdinek lelkében s azt igyekeznének keresni, ami megértésre közelebb vezet s nem azt, ami elválaszt, gyűlöletre készít?! Mert hiábavaló minden rágalom, hamis vélekedések, ellenséges érzületszülte memorandum, melyet K. J. illetékes helyre beterjesztett s ha még oly buzgósággal foglalkozik is azzal a bratislavai és prágai minisztérium egyházi és iskolai referátusa, ha nem minket hallgat, ha nem az igazság keresését és megállapítását tartja szem előtt: hamis ösványra téved s közeledés helyett jobban és jobban távolodik tőlünk.

A legnagyobb részben a régi állami törvények érvényesek ma is. A mi egyházi törvényeinkkel törődött-e vagy most sokat törődik-e; tiszteletben tartja-e az a szervezet, amelyik ékesen és szép rendben akarna vezetni mindeneket? Jórésztben nem ismerik s nem is akarják ismerni, mert különben kezdettől fogva figyelembe vettek volna bennünket s most nem mi reánk dobnák a makacs ellenszegülés vádját.

Mindjárt az államalakulat kezdetén vezető állásban lévő, tekintélyes nevet viselő férfiak körutjakon járva, lelkesítő szónoklatuk legkedvesebb, legeredményesebb tárgyát az egyházi életből merítették s a legnagyobb hatású annak hangoztatásával érték el, hogy ezután már nem kell a lelkeseknek fizetni, dolgozni, esketés alkalmával kendőt ajándékozni stb. Gondoltak-e a szónokok arra, hogy az eldobott kő — „hol áll meg s kit hogyan talál meg?!” És azóta egyházi szervezetünk talán ismertebb, a törvény végrehajtása, magyarázata kedvezőbb?

Főszolgabíró csodálkozással értesült ama kijelentésről, hogy nekünk Püspökünk van, aki az egyházi életünket érdeklő állami törvények, intézkedések végrehajtását elrendeli.

F. évi márc. 8-iki keltezéssel — felsőbb rendeletre — a körjegyző felhívást intéz a bírókhoz, hogy azonnal doboltassák ki, miszerint ezután nem kell a papnak rokovinát fizetni, szolgálmányt teljesíteni stb. Hasonló céllal hivatja össze a körjegyző a bíróhoz a presbyteriumot s választ megbizottakat a főszolgabírói hivatalnál a lelkesítési és tanítói javadalmazás értékelése végett. Utána járván a dolognak: kívül, hogy ezek a zsupáni rendelkezések félreértésen alapultak. Azonban kimondható-e, hogy ezek az eldobott kővek is — hol álltak meg s kit hogyan találtak meg? —

De jövők még közelebb, a mai szent napra. Hány, meg hány egyház van tanító nélkül!?! Hát az államnak nem elsőrendű szüksége a tanítói állás betöltése? És ime szlováknak mondott községben — jóllehet egyharmad része magyar —

nem alkalmazható a szlovák nyelvből is vizsgázott, már második éven szlovák tanfolyamot látogató tanító, mert magyar fiú s nem bírja tökéletesen a szlovák nyelvet, mert amit tud, az csak arra elegendő, hogy magyar iskolánál működjék.

Egyoldalú, rosszakaratu jelentéseket tenni könnyű dolog az iskolai állapotokról az egyházi ügyek kormányreferense előtt, de hogy az iskolaszék elnöke általa nem értett nyelven, a legtöbbször olvashatatlan nyomású leiratokat kap, panasza, jelentése süket fülekre talál: ezekről hallgat a krónika.

Hol keresendő hát a konszolidáció létrejövételének és fejlődésének akarat-hiánya? A lelkesekben-e, vagy abban, hogy a rossznak, a sötétségnek titkos célzatu ármánykodása ez idő szerint még inkább talál meghallgatásra, mint az igazságnak őszinte, leplezetlen feltárása és követelése? Utunk egyenes, épületünk minden csákányozás dacára is erős és romolhatatlan, mert a fundamentom: Krisztus és az ő örökké tartó evangélioma. Csak az a fájó és elkeserítő, hogy a szorgalmas, kitartó munkásság nem talál méltánylást; a magasztos célért való küzdelem megértést s előrehaladásunk elé folytonosan valami láthatatlan akadály gördül az előlűd kormánykörökben is.

Miért is nincs ott olyan szószólónk, képviselőnk, akinek szíve együtt dobban a mienkkel, együtt érez s egy akaraton van velünk? Hiszen Stunda maga jelentette ki, hogy őt nem ismerik el s az egyet. egyház sem tekinti ilyennek. Vagy ő, vagy más miért is nem lehet ilyen?

A memorandumra nézve sok kedvező biztatást kaptunk, — óh! — ha valóssággá is válnának azok! Résen állunk s várjuk azok mielőbbi megvalósítását.

Egyház és állam szétválasztása.

Irta és a kassai konferencián felolvasta:

Réz László.

Államunk kormányja — az új államalakulás szükségszerű következményeként — munkaprogramjába vette az egyház és állam egymáshoz való viszó-

nyának — az állam alkotmányának megfelelő — rendezését. E program megvalósításának előkészítése közben az állam törvényhozásában tényezőkként szereplő politikai pártok egyike-másika konkrét iadványt terjesztett elő, mely szerint a viszony rendezése gyanánt a *separatio* (egyház és állam szétválasztása) eszméjének *legszélsőségesebb formáját* törekszik érvényre juttatni.

Részben a szélsőséges irány érvényesülni törekvése, főként pedig az a körülmény, mely szerint ugyszólván világszerte megindult egy oly mozgalom, mely az állam és egyház egymáshoz való viszonyának új rendezését célozza, *arra bírja, sőt kényszeríti* egyházunkat, hogy az egyház és állam közti viszony rendezése tárgyában *kifejezésre juttassa* — úgy a kívülről jövő tervekkel szemben, mint az egyházunk belső életére vonatkozólag — *elvi álláspontját* és azt deklarálja. Ez elvi álláspontunkat a következőkben állítjuk össze:

I. A volt magyar állam területéből Cseh-szlovák ország területébe kebeleztetett országrészekben élő kálvini irányu református keresztyén egyházunk *a második helvét hitvallás elvi alapján áll* s ebből folyólag tisztán és kizárólag a Szentírást ismeri el a hit- és erkölcsi élet, sőt egyházszervezet tekintetében is zsinórmértéknek és szabályozónak. Ebből folyólag és ennek megfelelőleg egyházunk szervezete kizár minden *hierarchiát*, ellensége bármely *kyriarchiának*; nemcsak az *egyházi élet körén belül* igyekszik a keresztyén szabadság és egyenlőség nagy elveit diadalra juttatni, hanem a saját önállóságát és függetlenségét minden *idegen* befolyással és *külső* hatalommal szemben biztosítani és épségben megtartani törekszik, Istenen kívül nem ismerve el maga fölött más hatalmat, mint egyedül a Jézus Krisztust.

S Egyházunk, mint *ilyen* egyház, az ő *egyházi* dolgaiban nem csak nem ismer el az egyházon kívül levő hatalmak részéről beavatkozást, de azt nem is tűri, sőt a beavatkozási törekvések ellen minden rendelkezésére álló törvényes eszközökkel és teljes erejével harcol — az Egyház Isteni eredetű célja: az Istenország építése érdekében. E célt szolgáló egyházi dolgokban az Egyház Jézus Krisztustól nyerte az *önrendelkezést* és e jogon ragaszkodik is a Szentírásban gyökerező *autonomiájához*.

II. Az I. alatt közelebbről megjelölt Református keresztyén Egyházunk — a nagy reformátor Kálvin János által a Szentírás értelmében megfogalmazott alapelvek alapján állván nemcsak hit- és erkölcsi tekintetben, hanem egyházszervezet és alkotmány tekintetében is — keletkezése kezdetétől a fejlődés századain át mind e mai napig, *vallja*, hogy egyház és állam külön két kör (organismus); nem egy egységes organismusnak közös — bár egymástól különböző — szervei, hanem két különböző organismus. (L. dr Kun Béla: Kálvin egyházalkotmánya, 22) Az állam a testre és a földi életre, az egyház pedig a lélekre és az örök életre visel gondot.

Ez alapelvekből kifolyólag, természetse-

rűleg és közvetkezeten, *vallja* továbbá Egyházunk *„a szabad egyház szabad államban”* elvét: de azzal a kijelentéssel, mint feltétellel, hogy az állam és egyház egymástól teljesen különböző területek ugyan, de nem ellentétes *hatalmak, sőt a kettő egymást kölcsönösen segíteti tartozik* — a közjó, az állami jórend és az Egyház céljai munkálhatásának biztosítása érdekében. Vagyis, ha a két hatalom nem egy ugyanazon lét biztosítéknak közös szervei, hanem külön szerve-mindegyik egy külön organismusnak, akkor nem a két hatalom közötti elsőbbségről van és lehet szó, hanem a két szervezet egymáshoz való viszonyáról, még pedig oly értelemben, mint Kálvin János *Institutio religionis christianae* című alapvető művének IV. könyv XI. 3.-ban kifejti: „Aképen kell az államnak és egyháznak munkálkodásukat összeegyeztetni, hogy egyik a másiknak támogatására, ne pedig akadályozására legyen.”

III. Református ker. Egyházunk, az I. II. tétel alatt kifejtett tanai és elve alapján, jó elve és ünnepélyesen tiltakozik a separatio ellen, vagyis az egyház és állam — a szélsőségben csapongó — oly szétválasztása ellen, amely Egyházunkat megfosztaná nemcsak az állam védelmétől és segítségétől, de *azon* anyagi forrásoktól is, melyeket négyzados fennállása alatt gondos előrelátással *megtakarított* és tisztán vallásos buzgóságú tagjai *önkéntes áldozat készségéből gyűjtött és épített*; (alapítványai, épületei templomai stb); amely megfosztaná Istentől ráruházott és kötelességévé tett feladatai teljesíthetésétől, azaz a lelki életre és az örökéletre vonatkozó gonviselés munkájának a lehetőségétől; amely az *állami erőszak* uralmát jelentené az egyház önkormányzata, autonómiája felett. Mert:

a) ez a szétválasztás, az új államalakással összefüggő okokból, Egyházunk irányában az államhatalom tultengését jelentené, amely pedig a demokrata köztársasági államforma jellemvonásaival sem egyezik meg és ebből folyólag, illetve e jellemvonásokkal ellentétben egyenesen megbénítja az állam jórendjének biztosítására szolgáló legkiválóbb szellemi és erkölcsi erő kifejtését, s így egyszerűen és a priori lehetetlenné tenné a „szabad egyház szabad államban” ideális és a demokrata köztársasági államformához méltó elvét.

b) Mert ugyancsak az új államalakással összefüggő okokból egyrészt a mai gazdasági viszonyok — szokatlan, mert rendkívüli — nehézségei, ugyszólván lehetetlené tennék az egyháznak, *mint látható egyháznak*, életét, nélkülözni kényszerülve az állam védelmét és segítségét, — másrészt megbénítaná életműködését, megbénítván az állami erőszak alkalmazásával a saját erőt kifejtésében.

c) Mert Egyházunk tagjainak hagyományos vallásos és egyházas érületével és állampolgári hűségével merő ellentétben áll és az új államalakulás következtében különben is megzavart lelki egyensúlyt — az államra nézve is hát-

rányosan — még zavartabbá tenné, — pedig a régi államoknak is, még inkább az ujjonnan alakult államoknak — különösen ma, a világfelfordulást eredményezett szörnyű háboru után — az a jól felfogott érdeke, hogy a konsolidáció, a lelkek egyensulya helyre állítása szempontjából is, minél előbb biztosítottassék.

Hogy pedig Egyházunk felől az érdeklődő nyilvánosságot tájékoztatásban ne hagyjuk, *egyháztagjaink érületének ismerete alapján*, kijelentjük, hogy állampolgári loyáliságunk dacára is, nem fogunk vonakodni az elszánt harctól sem — azon esetre, ha az államképviselő az egyház és állam szétválasztásának szélsőséges irányu és mérvű tervét érvényesítene Cseh-szlovákia azon területein is, amelyeken az I. tétel alatt közelebbről megjelölt kálvini irányu Református keresztyén Egyházunk él; mert Egyházunk léte és Istentől ráruházott feladatainak teljesíthetése forog a kockán. Az élethez pedig nemcsak egyes embereknek, de az isteni akarat szerint alakult társadalmi alakulatoknak (organismus) is joga van.

IV. Református Keresztyén Egyházunk — éppen mert elhivatása tudatában élni akar és feladatait megoldani, teljesíteni törekszik — *kívánja, sőt követeli*, az új államalakulástól szükségképen folyólag, az egyház és állam egymáshoz való viszonyának oly módon való rendezését, hogy az *egyházak részére* — nyelv és nemzetiségre való tekintet nélkül — *biztosítottassék a teljes vallásszabadság, a valláseggyenlőség és a viszonyosság elvének érvényesítése; követeli* továbbá — éppen a *viszonyosság elvének érvényesítése alapján* — az *állam védelmét és anyagi segítségét*.

Egyházunk e kívánságait, illetve követeléseit a következő *okokra*, mint tényekre alapítja:

a) Cseh-szlovák ország államformája *demokrata köztársasági* lévén, annak állambölcséleti és történetfejlődési alapfogalma szerint állam- és egyházpolitikai rendszeréhez és alapjellelvonásához tartozik a teljes vallásszabadság, a valláseggyenlőség és viszonyosság elvének az államban élő összes egyházak részére fentartás nélkül való biztosítása.

b) Az egyháznak szüksége van, hivatásos, feladatai teljesíthetése érdekében, egyrészt nyugalomra, amit az államhatalom védelme biztosíthat legfőképpen, főleg az állam azon tagjaival szemben, akik politikai hatalmi okokból, az egyház háborgatásától sem vonakodnak, másrészt az anyagi segítségre is, mert ennek bírását, megszerzését és biztosítását az új államalakulás nagyon megnehezítette, míg ezekkel szemben az államnak is szüksége van az egyház munkálkodására is, mely kötelességet ref. ker. egyházunk, alapelveiből folyólag, loyálisan teljesít is.

c) Végül ref. ker. egyházunk számára is biztosítja a vallásszabadságot, a valláseggyenlőséget és a viszonyosság elvének gyakorlását egyrészt a *Saint-Germain-en-Laye*-ben 1919. szeptember hó 10-én aláírt, a Cseh-Szlovák Törvények és Rendáleték Gyűjteményében 1921. december

31-én kihirdetett, a szövetséget és társult főhatalmak és Cseh-Szlovák ország között kötött Szerződés I. fejezet 7. cikkének első bekezdése, mely szerint: „Minden cseh szlovák állampolgár egyenlő lesz a törvény előtt és egyenlő polgári és politikai jogokat fog élvezni fajra, nyelvre vagy vallásra való tekintet nélkül”, továbbá I. fejezet 8. cikke, mely szerint: „Azok a cseh-szlovák állampolgárok, kik az etnikai, vallási vagy nyelvi kisebbségekhez tartoznak, jogilag és tényleg ugyanazon bánásmódban és ugyanazon biztosítékokban fognak részesülni, mint a többi cseh-szlovák állampolgárok. Egyenlő joguk lesz nevezetesen arra, hogy saját költségükön emberbaráti, *vallási*... intézményeket... alapítsanak, igazgassanak és azok felett az ellenőrzést gyakorolják azzal a joggal, hogy ott szabadon használhassák nyelvüket és szabadon gyakorolhassák vallásukat.” — Végül az I. fejezet 9. cikk második bekezdése, mely szerint: „Oly városokban és járásokban, melyekben az etnikai, vallási vagy nyelvi kisebbségekhez tartozó cseh-szlovák állampolgároknak jelentékeny hányadrésze lakik, ezen kisebbségeknek méltányos rész biztosítatik azon összegek élvezete és felhasználása tekintetében, melyek a közalapokból az állami, községi vagy egyéb költségvetések szerint nevelési, *vallási* vagy emberbaráti célokra fordítandók.” De biztosítja Református ker. Egyházunk részére e IV. tételben kifejezésre juttatott kívánalmaink élvezetét Cseh-Szlovák országunknak — épen az előbb megjelölt Szerződés I. fejezet 1. cikkének értelmében — *alaptörvénye* is azon kívül, hogy — véleményünk szerint — az ide vonatkozó volt magyar állami törvények sem veszítették hatályukat.

A ref. keresztyénség gyakorlati követelményei.

Irta és a kassai konferencián felolvasta H. A. Munnik Jr, zwollei ref. lelkész.

Kedves testvéreim az Urban!

Szivemből örülök, hogy ez alkalommal szólhatok lihozzátok, ámbár — sajnos — nem tehetem ezt a saját nyelveteken. Pár évvel előbb még csaknem mint idegenek állottunk egymással szemben; Istennek az egyes ember és egész népek életére irányuló vezérlései azonban igen szoros érintkezésbe hozták Hollandia református egyházait a magyar ref. egyház életével. Különösen pedig én magam szorosabb érintkezésbe jutottam a ti körötökkel, amikor Isten gondviselő rendelkezésének vezérlésével megismerkedhettem egyik fiatal lelképásztortokkal, egy igazi barátta, akit mi mindanyian szívünkben megszerettünk.

Közelebről bepillantást óhajtottok nyerni református életünk gyakorlatáról. Hadd rajzoljam ezt meg előttetek néhány szóval, miközben szivemből örülök, ha minden egyes szó még szorosabb kapcsolatba hoz bennünket egymással.

Azzal szemben, amit Hollandiában egyházatok történetéről olvastam, a holland ref. nép születésétől kezdve teológus-dogmatikus nép. Nem csupán az

intellektualis körök és felsőbb osztályok, de sokkal inkább a közönséget polgár és földműves, az egyszerű és kevésbé művelt körök, még egyházas életűek és valóban azon problémák magaslatán állanak, amelyek az egyház életét oly közelről érintik. Onnan van az, hogy századoktól fogva népünk fennállása, a szó igaz értelmében vett demokratikus karaktert s a népszabadságot, törvényes uton garantálja. A Spanyolországgal való küzdelem a 16. sz. ban a nép nagy tömegeinek szabadság utáni sóhajában gyökerezett Istennek a lelkiismeret szavai szerint való szolgálatára s Oranje hercegei sohasem tudták volna megharcolni jó sikerrel a szabadságért és jogért való küzdelmeket, hogyha nem állanak hátuk mögött a kis emberek, a közönséges nép, akikre Kuyperünk is, a 19. sz. új reformációja alkalmával nyugodtan támaszkodhatott. Az egyházi élet romlásakor, a 18. sz. ban, midőn a tudomány nem építhette többé az atyák hitét, voltak az országban kis emberek, akik megtartották a régi hitvallást és akik — a nagyok és előkelők által megvetve, de a kormány által gyakran követeve, — megőrizték az atyák hitét és rendíthetetlenül állottak a Biblia alapján, mint Isten csatlakozhatatlan Igéjén. Ettől kezdve mindennek középpontjában áll nálunk az egyházi élet. Ezek számára és ezek által a református egyház még egy élő erő, amelyet tisztelnek, becsülnék és szeretnek. Ebből következik, hogy az emberek nálunk magas igényeket támasztanak a *prédikációra* vonatkozólag. A mi embereink megmondják véleményüket a prédikációról s abban a helyzetben vannak, hogy helyes ítéletet is formáljanak arra nézve. Az Ige szolgája s a gyülekezet szabadon kicseréli gondolataikat.

A gyülekezet tagjai írásmagyarazatot kívánnak a prédikációban. Az Igének kell uralni ezeket. Nem a prédikátor saját nézete, véleménye vagy feljegyzése jön itt tekintetbe. Éppen azért szívesen hallgatják az exegetikai prédikációkat. Természetesen a prédikációnak minden egyes alkalommal mondania kell valamit az élet számára is, nem csupán a lélek megvizsgálásául, hanem a mindennapi élet gyakorlatára nézve is. A gyülekezet tagjai a prédikációkban arra nézve is feleletet óhajtanak nyerni, hogy miképpen kell cselekednünk az életben és így a prédikáció a társadalom és politika területét is érinti; a mostani napokban például, a politikai választások alkalmával, a prédikátorok Isten Igéjével azt az utat is igyekeznek felmutatni, amely politikai dolgokra vonatkozik, anélkül azonban — természetesen — hogy magát a gyakorlati politikát a szószékre vinnék. Ezáltal él embereink között a kegyelmi szövetség gondolata. Így szól az Úr: „A te Istened leszek és te magodnak Istene”, ebből kifolyólag nekünk is Őt kell szolgálnunk, mint azok ivadékainak, akik Istent félik. Általánoságban véve hűségesen hallgatja népünk az *Istentiszteleteket*. Nem csupán a reggeli, hanem a délutáni vagy estéli Istentiszteletek alkalmával is, amikor a Heidelbergi Katechizmus alapján tartjuk prédikációinkat. Jó

szokás az is, hogy kb. a 7 éves kortól kezdve a szülők gyelmeiket is a templomba hozzák. *Presbtereinket és diakousainkat* a gyülekezetek választják szabályszerűen 3 vagy 4 évi időtartamra. És pedig nem annyira a felsőbb osztály vagy a szellemi kiváltságok közül, hanem nagyobb részt a rendes polgárságból vagy munkás osztályból! Akik teljesen abban a helyzetben vannak, hogy az egyház kormányzásában részt vegyenek és önállóan működhessenek. A lelkesi állások megüresedése alkalmával vagy kicsiny gyülekezetekben, ahol nincsen állandóan lelképásztor, űk olvassák a prédikációkat az Istentiszteletek alkalmával, vezetik az imádságot, végzik a katechézist stb. A presbiterek különös feladatai közé tartozik a házi látogatás. Az egyes családoknál megvizsgálják a család házi, társadalmi, egyházi és szellemi életét és arra törekednek, hogy az Igének gyümölcse a gyakorlati életben is meglásson. Látogatásukról jelentést kell tenniök az egyháztanács gyűlésein, ahol gyakran irányítást adnak az egyházfegyelem gyakorlására és az egyházi cenzura alkalmazására. A hitvallás alkalmazása és az egyházfegyelem gyakorlása valóban ismertető jele a hollandiai ref. egyházaknak. A fegyelem gyakorlása, az Úrvacsora eltűtése alkalmával, sohasem történik az egyik vagy másik formális egyházi határozat áthágásakor, még csak nem is egy meghatározott bűn miatt, bármilyen nagy legyen is az, hanem egyedül a bűnben való csökönyös megmaradás és az egyházi intés meg nem hallgatása alkalmával, amiből a szív meg nem tért volta világosan kiténik. Mindezen dolgoknál, valamint az Úrvacsorához való bocsátásnál is a presbiterek a kezükben tartják a hatalmat. Az ige szolgálja nagyobb befolyással rendelkezhetnek, ez az ő személyüktől függ, de semmivel sincs nagyobb hatalmuk, mint a presbitereknek. Az ő szavuknak ugyanazon sulya van, mint amazokénak.

A diakónusok a gyülekezet szegényeiről gondoskodnak. A ref. egyház a maga becsületét állítja fel akkor, midőn minden más szervtől megkülönböztetve önmaga gondoskodik saját szegényeinek a fentartásáról. A gyülekezet tagjai odaadják erre nézve minden vasárnap adományaikat és a diakónusok adnak abból kinek-kinek a szükség szerint. Zwollében havonta ként egyszer összegyűl az egyháztanács a diakónusokkal együtt az általános egyházi ügyek megbeszélésére, amelyek nem tartoznak a felügyelet s a fegyelem gyakorlásához, miközben ezenkívül a presbiterek a prédikátorokkal együtt havonként még háromszor összegyűlnek a felügyelet és fegyelem dolgának alkalmazására. Az az általános kívánalom, hogy évenként legalább egyszer mindegyik családot meglátogassanak, míg a kisebb gyülekezetekben megtörténik ez 2-szer, sőt 3-szor is.

Fontos gyülekezeti munka a *katechézisi*. Mi holland reformátusok abszolút nem tudunk megelégedni valamilyen semleges álláspontu neveléssel, mintahogyan az állami iskolák teszik a mi földünkön, a Biblia nélkül való tanítással, ezért az

egész országban mintegy 80 évig tartó küzdelem után, mindenféle felvilágosító eszköz felhasználásával elértük azt, hogy saját iskoláink legyenek Bibliával együtt. Nem csupán a Bibliai történetek tanítása indította ref. népünket a tanítás szabadságáért folytatott küzdelemre, hanem itt is főcélul lebeg előttünk az, hogy mindenféle nevelés és tanítás át legyen hatva az Evangélium kovászatától. Gyermekünk 7 éves korukban ezen keresztyén iskolába mennek s 12 éves korban kezdődik meg a katechizáció. Ettől kezdve tanulják a katechizmust, miközben bibliai történeteket is ismételnék, most már azonban nem az iskolában szokásos történettanítás módja szerint, hanem sokkal inkább, hogy ők maguk is otthon legyjenek a Szent-Irás ismeretében és bepillantást nyerjenek az üdv kijelentésére nézve. 15-17 éves korukig oktatást nyernek az igazság tanában amint az a katechizmusban össze van foglalva, miközben 18 éves kortól kezdve hitvallásuk letévésének idejéig a legmagasabb fokon megismerkednek a hitvallás lényegével és tartalmával, saját gyülekezeti, illetőleg egyházi életük jelentőségével, az egyházkormányzással stb. Hogy abba a hibába ne essen a katechizálás, amit röviden intellektualizmusnak nevezünk, megvan nálunk ugynevezett oktató karaktere, szem előtt tartva azon célt, hogy a gyülekezet tagjai — akik az egyház keresztsége által annak tagjaival jegyeztettek el — odavezérelje az Úrvacsora második sákramentomához kellő intéssel és vigasztalással.

A gyülekezet kiskorú tagjainak öntudatoson kell eljutniok keresztségük jelentőségének felismerésére és az abból folyó kegyelmi szövetség követelményei szerint való élet folytatására. Ezért csaknem sohasem történik meg az Úrvacsorához való bocsátás a 18 ik évnél előbb, sőt a legtöbb esetben még egy pár évvel később.

Az egyház s a gyülekezeti munka fentartása teljesen a tagok önkéntes megterhelése útján fedeződik. A többségtől semmiféle segílyt nem kapunk s nekünk absolute nincsenek semmiféle egyházi javaink, amelyek bizonyos jövedelmet szereznének. Mindent maguk a gyülekezetek tagjai fizetnek. Nekünk nincsenek régi egyházi épületeink, 1834. és 1886. között csaknem mindent ujonnan kellett építenünk. Tehetsége szerint és erejéhez képest mindenki hozzájárul az egyházi terhek viseléséhez a rendes gyülekezeti istentisztelet alkalmával. Az egyháztanácsnak meg van a maga bizottsága — amely felelős neki — a finansziális ügyek elrendezésében. *Istentiszteleteink* kb. másfél óra hosszat tartanak. Sorrendje a következő: Votum: A mi segedelmünk stb. Apostoli üdvözlés (liturgiailag szabad) Zsoltárének: *A törvény s Isten Igéje egy részének olvasása*. Ima. Zsoltárének; Prédikáció (közben egy énekléssel). Hálaadó Ima. Zsoltárének, Ároni áldás. A délutáni istentisztelet alkalmával a tíz parancsolat helyett a 13 artikulust olvassuk. Évenként egy párszor gyülekezeti összejöveteleket tartunk, amikor a gyülekezeti életet érintő gyakorlati ügyek kerülnek

szőnyegre.

Hadd mondjak előttetek valamit *családi életünk*ről. A családapát úgy tekintik, mint családjának papját. (Egyetemes papság) Régi református szokás az, amelyet több családban még most is gyakorolnak, hogy a család tagjai — cselédeket is beleértve — Isten Igéjének olvasása után reggel és este letérdelve imádkoznak. Általános szokás azonban, hogy a család tagjai fölkeléskor és lefekvés előtt egyénenként letérdelve imádkoznak. Továbbá általános szabály az, hogy a családapa étkezés alkalmával, naponként háromszor felolvass egy részt Isten Igéjéből, miközben igen sok családnál legalább egyszer naponként énekelnek is. Mindegyik étkezés alkalmával a családapa étkezés előtt és után imádkozik. Református családi életünk szépségének és tisztaságának általános kívánalma ez, amelyre a házi látogatások alkalmával is felügyelnek és elhanyagolás esetén megintén az ilyen tagokat. De bátran kijelenthetjük, hogy ez nálunk annyira általános szokás, hogy intésre semmi szükség nincsen. Családjainkban *irodalmunk* kincseit is megtalálhatjuk.

Vannak általános egyházi lapjaink, mint a „Herant” és a „Bazuin.” Ezenkívül mindegyik provinciának meg van a saját egyházi lapja. sőt csaknem mindegyik gyülekezetünknek meg van a maga gyülekezeti lapja. Jó Írásmagyarázatról szóló könyveket találhatunk igen sok családnál, amelyekből az illető részeket a prédikáció után elolvassák. Nagyszámu építő irodalmunk javarészét, sőt Kuypernek és Bavincknak hatalmas könyveit is ott találhatjuk igen sok családnál. Hazánk történeléről szóló gyermekirodalmunk is van, amelyek mind vallásos karakterűek, mert nemzetünk története egybeesik egyházunk történetével, Erre vonatkozólag nagy jelentőségűek ugynevezett keresztyén iskoláink. A felsőbbsséggel folytatott küzdelmes harcunk, amely Istennek imádságát a belső szobákba üzte, de a nyilvános életben Istenről még hallani sem akart, a szabad iskolák kivívására vezetett, gyermekeinknek Isten Igéjének követelményei szerint való nevelésének szabadságára. Az iskola elvégzése után egyfelől a katechizációra, másfelől pedig a Református gyakorló-összejövetelekre jönnek, ahol jó vezetés alatt maguknak kell dolgozatokat készíteniök bibliai tárgyról, a hazai és misszió történetekből, amelyekre nézve vezérfonalat találhatnak az ugynevezett gyakorló-lapok hasábjain, amelyeket a Gyakorló Szövetség ad ki, hírneves paedagógusok irányítása mellett. Ezáltal tanulnak valamit az irodalomból különféle előadások tartása által stb. 16 éves korukban a Ref. Ifjúsági egyesületekbe mennek, ahol mint ifjak és leányok egymás között egymást igyekeznek nevelni és elkészíteni az élet megharcolására, amely reájuk vár és egymást képezik azon alapelvek elsajátításában, amelyet Isten Igéje az egyház, állam és társadalom számára kinyilvánított. Több mint 17000 ifju egyesült ezen szövetségben, amelynek külön meg van a maga jól szerkesztett sajtóorgánuma az ifjúsági élet irányítására. Ezen

egyesületekben az ifjak megismerkednek a politikai élet és államtudomány alapelveivel.

Ezekben egy rövid vázlatot rajzoltam előttetek, Testvéreim, a mi ref. életünk gyakorlatáról, legkevésbé sem teljes ez természetesen és nem terjed ki a részletekre. Nálunk sem minden arany, ami fénylik; nekünk is vannak bűneink, amik ellen küzdenünk kell, házalnkban és azon kívül, de egyházi intézményeinkben megadatik az alkalom, hogy küzdjünk ellenük Isten országának megvalósításáért.

Hadd tegyek végül egy pár megjegyzést. Hogyha — mondjuk — ötven évvel ezelőtti életünket a jelenlegivel összehasonlítjátok, nagy különbséget tapasztaltok. Nem abban, mintha mi alapelveinket illetőleg mások lettünk volna, hanem abban, hogy mi fölébredtünk. A múlt század közepe táján, az iskolaharcok idején, amikor Isten akaratának a teljes életben való érvényesüléseért folytatott küzdelmünket megindítottuk, egy liberális érzelmű belügyminiszter csuf névvel illetett bennünket s alig pár évtized múlva már ref. egyházunk egyik lelkipásztora lett belügyminiszter. Akkor még ellenségeink a zsidók egy csoportjának tartottak s ma már senkisémmé meri megvonni tőlünk azt a helyet, amely bennünket a teljes élet minden vonalán megillet. Református egyházunk kiváló férfiai egymás után foglalják el az állami és társadalmi élet legnagyobb súlyú állásait. És mi mindent Isten kegyelmének köszönünk. Ő használta fel alkalmas vezérek által a mi egyszerű népünket, hogy megmaradjon mindenféle modern szellem hatása alatt is az atyák régi hita mellett és református egyházunk régi hitelvei szerint küzdjön Isten Igéjének az élet minden vonalán való dicsőséges uralmáért.

Ötven évvel ezelőtti, amidőn atyáink az Anti Revolucionista (Forradalom ellenes) pártot létrehozták, tagjai közül igen sokan kenyérről maradtak Isten ügyéért való hűséges küzdelmük miatt és ma már a szociálisták 1918-iki forradalmi kísérletek a mi református egyházunk fiai voltak azok, akik királynőnk trónját megmentették. Istenünknek gazdag áldásáért hálás köszönetet mondunk, de Isten kegyelme által példát is óhajtok mutatni mindenkinek Isten igéjében való törhetetlen ragaszkodásunkban. „A jövődőt illetőleg vakok vagyunk, tekintünk a parancsolatra.” Így szólott ami egy ik nagy vezérlőnk *Groen van Prinslerer, dr. Kuyper* elődje. A jövődőt illetőleg vakok vagyunk, tekintünk az Úr parancsaira. Ezt kiáltjuk most mi is tihozzátok. Tartjátok magatokat erősen az igéhez, tanítsátok meg népetek gyermekeit, hogy keresztségük jelentőségét megértsek és hitvallást tegyenek. Akkor tiétek lesz a jövődő. Akármilyen sötét legyen is az Úrnak útja, kegyelmesen tekint ő azokra, akik őt félik.

Végül hadd álljon itt néhány számadat. Hollandiában 711 ref. egyházunk van. 547 prédikátorral, 504 435 lélekkel és 228 707 hitvallást tett taggal. Van egy theologiai iskolánk és egy egyetemünk. Van 10 misszió prédikátorunk Indiában, a szükséges kórházakkal és orvosokkal.

Van 2 lelkészünk a zsidó misszió szolgálatában. Van kb. 60 egyházi hetilapunk és néhány napilapunk. Vannak iskoláink tanítóink részére, vannak középiskoláink és gimnáziumaink. A társadalmi életben keresztényen szakegyesületeink seregei állanak szövetségben. Egész országunk be van hálózva a könyörülő-szeretettel, idegbetegek és kedélybetegek számára épített intézményekkel, ezenkívül külön alkalmas helyek tüdőbetegek és elhagyottak, árvák és iszákosok részére. Van egy hatalmas politikai pártunk, az állami életben, az Anti-Revolutionista párt az egész országban mindenütt választó egyesületekkel. És mindez azért van így, mert Isten kegyelméből a kiválasztottaknak egy maradéka található a mi földünkön, akik az életküzdő félelmei és nehézségei közepette is az élő Isten kinyilatkoztatott Igéjét követik.

Testvéreim, a ti életetek sok tekintetben még ismeretlen mi előttünk, de tudunk a ti bajotokról és keresztjetelekről. Nagy a ti nyomorúságotok, de még nagyobb a ti szomorúságotok. Fel a szemekkel az örök Igére s a bizonytalan jövő bizonyos győzelemmé fog válni reátok nézve Tartsátok erősen, amitek van, hogy senki a ti koronátokat el ne vegye. Tartsátok erősen a ti agatokat Isten Igéjéhez, akkor senki sem győzhet le, mert az Úr a ti oldalatokon van. Mi imádkozunk értetek. Mi, a hatalmasabb és erősebb egyház segíteni és erősíteni akarunk titeket, amint a szeretet is parancsolja nekünk. Mi együtt akarunk küzdeni ti veletek. De ne felejtsetek el: Az élő Isten tartja erősen az ő egyházát, bármennyira dühöng a pokol az ellen.

„Az ő ellenségét öltöztetem nagy szégyenbe. De örökké fénylik a dicsőség koronája Dávid nagy fiának fején.”

Hollandból fordította: *Csekey Sándor*

Események—Feljegyzések.

Az ungi egyházmegye közgyűlése. Jul. hó 25-én tartottuk meg közgyűlésünket az ungvári templomban. Az érdeklődés nagy volt, mert a zsinati törvények módosítása izgatta a kedélyeket jó előre pro — és kontra. A kedélyek azonban hamarosan lecsittultak, mikor nyilvánvalóvá lett, hogy jóformán csak stiláris és az állam szempontjából szükséges módosításokról van szó. „Nem is olyan nagyon rossz az a régi törvény”, lett a megállapodás, mikor csak egy kis módosítás is hosszú vitára adott alkalmat.

Egyebekben beszámolok a gyűlés lefolyásáról.

A gyűlést *Szűcs István* esperesünk áhitatos imádsággal kezdte meg. *Bernáth Zoltán* egyházmegyei gondnok lemondván a jelenlevő, korra legidősebb *Stépan László* tanácsbíró töltötte be a világi elnöki széket. *Bernáth Zoltán* lemondása felett az egyházmegyei közgyűlés mély fájdalomnak ad kifejezést, mert őt pontos, minden körülmények között igazságos és egyházat szerető férfinak ismerték meg a közgyűlés tagjai. A „változott viszonyok között e diszes állásomat nem tölthetem be kellőképpen”, írja *Bernáth Zoltán* lemondó levelében a férfias őszin-

tesége mély hatást tett a lelkészekre és világiakra egyaránt

Helyének betöltése feől közgyűlés akként intézkedik, hogy az egyházmegyei gondnoki állásra a szavazatot augusztus 8-áig kell beküldeni az esperesi hivatalhoz s a szavazatokat augusztus 10-én a szűrtei parókhán bontja fel egy bizottság.

Szűcs István esperes terjesztette elő ezután nagy gonddal egybeállított esperesi jelentését. Megemlékezik az egyházkezelői elnökség prágai utjáról, a sok ígéretről, amit bőven hoztak haza a kiküldöttek, de bizony már éppen ideje lenne annak, hogy a kormány a nép által is mindenütt megcsonkított jövedelmet kapó lelkészek törvényes járulékait becsülettel kiutalná és a református egyetemes egyház békeszerződésben és törvényben biztosított fogait végre megadná. A hitéletéről szólva, azt normálisnak látja az egész egyházmegyében s a szép összegű adakozás, a szépen nekilendült egyházi építkezés a hívek buzgóságáról és ősei hitéhez való ragazkodásról tesznek bizonyosságot. Csupán az egyházi tisztviselőkkel szemben szűkebbü a nép, a mely körülmények a lelkészek elleni, különböző oldalról, mindig tendenciózus s részben politikai jellegű és célu izgatásnak tudható be, a jelekből azonban az látszik, hogy egyházmegyénk közönsége a normális hit — és egyházi élethez tér vissza.

Megemlékezett az esperes az elhunyt *Morvay József* volt kiskisréti lelkészről és *Könyves Mihály* solymosi tanítóról, valamint *Stépan Géza* világi tanácsbíróról, akiknek áldott emlékét jegyzőkönyvben örökítette meg közgyűlés.

Elismerő szavakkal méltatta a 40 éves jubileumát nemrég megért s ez alkalomból egyháza által örömteljes ünneplésben részesült *Komjáthy Gábor* ungvári lelkészről, akit ez alkalommal közgyűlés is szívből jövő jókívánataival halmozott el és meleg ovációban részesített.

Bejelentette az esperes *Varga József* kiskisréti és *Györke Endre* ágteleki új lelkészek hivatalba iktatását is.

A *Sirny* ügyet is feltárta az esperes a maga jelentésében, *Sirny* Amerikából jött cseh ember s minden törvény ellenére, elfogadható okmányok nélkül beült a solymosi gyülekezetbe s ott lelkészi funkciókat végez s mert az illetőt a hatóság is — úgy látszik — politikai okokból és érdekből támogatja, eddigelé minden eredmény nélkül tett törvényes lépéseket az illető eltávolítására, közgyűlés e vakmerőségről felháborodással vesz tudomást és annak a reményének ad kifejezést, hogy az esperes és konvent erélyes lépéseinek meg lesz a minisztériumban a kívánt sikere.

Az esperesi jelentés után dr. *Sutka István*, *Magda Sándor*, *Nagy Sándor*, *Nyomarkay Sándor*, *Stépan László*, *Patay Pál* és *Magyar Belrtalan* előadók ismertetik a zsinati törvény módosítására a konvent által beküldött javaslatokat, melyeket — érdekes és hosszú vita után — több módosítással a közgyűlés elfogadott.

A lelkészi állások csekély jövedelmének megjavítása és a hívek szűkmarku-

ságának megszüntetése érdekében egyházmegye javaslatot tesz egy propagandavélt szolgáló világiakból álló s a kerületi főgondnok által összehívandó értekezlet tartására, amely után a megértő és egyházias gondolkozású világiak az egyházi tisztviselőkért s magáért az egyházért komoly felvilágosító munkát végeznének a hívek között. Erre igazán szükség van. A jó példa, a fizetés megadásában való előjárás, az egyház céljának, az egyházi tisztviselő munkája megbecsülése elvének terjesztése feltétlenül áldással fog járni. Ugyan ezen cél érdekében szükségesnek látjuk — mi ungiak — hogy ezentúl a lelkészi állások betöltésénél, különösen ha kis egyházzal van szó, maga az egyházmegye nagyon körültekintő és óvatos legyen s inkább álljon üressen egy darabig, esetleg ne is töltsék be többé a lelkészi állás azon a helyen, ahol megfelelő, tisztességes fizetést nem biztosítanak a hívek a lelkész részére. Szomorú jele ez az időnek, de csakugyan úgy van az jól, hogy vessen számot a gyülekezet önmagával, mielőtt lelkészt választ és vessen számot a lelkész is, mielőtt elfogad egy állást, mert a legtöbb visszavonást, békételesség innen, a díjlevél bizonytalan biztosításától indul ki!

Komjáthy István lelkész indítványára óhajja egyházmegyénk egy egyházkerületi *jogügybizottság* felállítását, amely bizottság köteles lenne az egyházi életet érintő minden állami törvényt a hivatalos lapban leközzölni. Okos dolog ez, mert roppant fontos kérdésekben fűhöz — fához kellett kapkodnunk s a törvény nem ismerése következtében sok kár érte egyik — másik egyházat, caak pl. a vagyon-dézsma és egyéb adóügyeknél is.

Utastotta egyházmegyei közgyűlés a lelkészértekezletet és tanító-egyletet, hogy a munkát kezdje meg. Az ungi egyházmegye e tekintetben csakugyan szomorú képet nyújtott már s reméljük, hogy most már — hivatalos szóra — megpezdül az élet ebben a két fontos egyesületben is.

Több kisebb — nagyobb építkezési engedély megadása (melyek közül kiemelkedik a *vajáni, csicséri és nagy-kaposi* templomrenoválás) s a bírósági ügyek elintézése után a gyűlés véget ért úgy azonban, hogy az idő előrehaladt volt miatt több pont tárgyalását az augusztus hóban tartandó gondnok-beiktató gyűlésre voltunk kénytelenek halasztani.

Nem volnék hü krónikás, ha be nem számolnék még egy — nem hivatalos — mozzanatról. Ez az, hogy a gyűlési tagok között az a nézet alakult ki, miszerint a gondnoki állás betöltésére Isten adott nekünk egy kiválóan alkalmas, agilis, egyházhű férfit, báji *Patay Györgyöt*, aki csak a közelmúltban is sok jelét adta hűségének, arravalóságának. Megválasztása csaknem egyhangulag remélhető.

István Imre

Krisztusra építeni annyit tesz, mint rajta keresztül függeni össze a világgal és az Istennel. Dr. Ravasz: Gondolatok

HIREK.

— **Halálozás.** *Bizony Ákos*, a magyarországi Tiszáninneni ref. egyházkerület több évtizeden át volt kiváló ügyésze, Miskolc városának több cikluson át volt függetlenségi párti orsz. képviselője, a miskolci ügyvédi kamarának hosszú időn át volt elnöke, 76 éves korában meghalt.

— **Lelkészerkekezleti gyűlés.** A gömri egyházmegye lelkészei f. hó 1-én Rimaszecsben érkekezleti gyűlést tartottak, melyet az egyházmegye esperese, Buzi Márton hívott össze. Megjelent ez érkekezleten az egyházlas érkekezletű *Bornemisza* Elemér vil. tanácsbíró, helyettes egyházmegyei gondnok is. A gyűlés lefolyásáról jövő számunkban hozunk részletesebb tudósítást.

— **Választások.** A gömri egyházmegyében megüresedett papi tanácsbírói állásra megválasztott *Réz László*, az egyházmegyének volt főjegyzője, a megüresedett világi tanácsbírói állásra pedig dr. *Kathona László* rozsnyói főgondnok s az egyházmegye ügyésze.

— **Egyházi énekkar Felsőzemplénben.** A felsőzempléni lelkészek és tanítók az énekkultúra és a testvéri együttérzés ápolása céljából énekkart szerveztek, mely a vajáni lelkész- és templom-szentelésen is szerepelni fog. Most tartotta meg az énekkar a formális megalakulást Tusán, a *Nyitrai* Lajos lelkésztestvérünk vendégszerető házában, énekpróbával kapcsolatban. Tiszttakar a következő: Elnök: *Virág József* f. zempléni esperes, pénztáros: *Séra János* hadicsai, jegyző: *Isáák Imre* vajáni lelkészek, főpraecentor: *Vajnay József* abarai tanító, alpraecentor: *Horkay Lajos* kiskáskai lelkész. Az énekkarnak eddigél 9 lelkész és 4 tanító tagjai van s a kar bővülése új tagok belépésével várható. Áldás legyen a kórus működésén!

— **Egyházkerületi gyűlés** tartott Erdélyben f. évi július 15, 16. és 17. napján Kolozsváron a theol. fakultás dísztermében. lelkész szenteléssel és egyházkerületi érkekezlettel egybekötve. Ez egyházkerületi közgyűlés választotta meg a *Ravasz László* dr. Budapestre távozásával megüresedett egyh. ker. papi főjegyzői—püspökhelyettesi állásra dr. *Makkai Sándor* theol. igazgatót 150 beadott szavazatból 96 szavazattal. A gyűlés második napjának délutánján a Farkasutcai templomban gyönyörű templomi hangverseny és Petőfi-ünnepély tartott, amelynek 15.000-lel jövedelme a tanítók javára fordított. A Református Szemle tudósítója azt írta az egyházkerületi közgyűlésről: Történelmi jelentőségű napok voltak ezek kerületünk életében.

— **Nyilvánosságra** hozzuk, hogy lapunk múlt héti és e héti száma-hoz adott egy-egy íélv-mellékleletnek nyomdai

költségeit az abaujtonai egyházmegye pénztára fedezi s így vált lehetővé az, hogy a kassai konferencián előadott felolvasások közül négyet a nyilvánosságnak is átadhattunk. Midőn ezt nyilvánosságra hozzuk, egyfelől köszönetet kívánunk kifejezni ez által az áldozatot hozó egyházmegyei pénztárnak, illetve az e tárgyban bölcsen intézkedett Idrányi Barna esperesnek, másfelől rámutatni kívánunk arra is, hogy ez is egyik módja annak, hogy lapunkat ily irányu áldozathozatalal is bővíthetjük.

— **Adományok.** Lapunk anyagi erősítésére *Kovács Bertalan* rimasimonyi lelkész ur 40 K-t, *Liptai László* naprágyi lelkész ur 20 K-t adományoztak. Szíves áldozathozatalukért a köz nevében hálás köszönetet mondok. Szerk.

— **Felhívás.** Az előfizetési díjak nagyon gyengén folynak be, úgy, hogy fizetési kötelezettségeinknek nem tudunk eleget tenni. Felhívjuk, illetve kérjük előfizelőinket, szíveskedjenek előfizetéseiket beküldeni, hogy így mi is idejében tehesünk eleget kötelezettségeinknek. Még a múlt évről is vannak akik a lap díjával hátrálékban vannak.

Kiadóhivatal.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*.

A kiadásért felelős: *Réz László*.

Pályázat.

A királyházi ref. f. egyház pályázatot hirdet *segédlelkészi* állásra. Kötelessége az adminisztráción kívül az összes lelkészi teendők végzése; összesen heti 2 órán elemi iskolai vallástanítás; esetleg lelkész helyettesítése a tekeházi anyaegyházban. — Fizetése havonként 1000 azaz egyezer korona, lakás, fűtéssel, világítással és rendes stóla. Pályázhatnak első, vagy második lelkészképesítő oklevéllel bírók. Pályázatban röviden leírandó az eddigi működés, s beküldendő 1922. szept. 1-ig Ref. lelkészi hivatal Tekeháza p. Királyháza P.-K. Russ címre. Állás szeptemberben elfoglalandó.

Dancsházy Sándor
ref. lelkész.

A hanvai ref. egyház *második tanítói* állásra pályázatot hirdet. Javadalom: 1. Lakás és kertilletmény címén 260 kor. 2. Pénzfizetés 100 kor. Megfelelő államszegély az állás elfoglalásakor azonnal kérelmezve lesz. A lakás és kert illetmény összege idővel természetbeni lakás és kerttel fog felcseréltetni.

Kötelességgel: az I. és II. esetleg a III-ik alsó vegyes osztályok kerületi tantervünk szerinti oktatása. Férfi tanító megválasztása esetén a kántor akadályoztatásával, annak helyettesítése. Nőtanító választása esetén a felsőbb leánynevelőkkel is a kézimunka tanítás. Pályázati határidő *f. évi aug. 27.* Az állás f. évi szept. 1-ig foglalandó el. Pályázati kérvények a ref. lelkészi hivatalhoz intézendők Hanva (Gömör) u. p. Csiz.

Pályázat.

A *beregrákosi* ref. egyház pályázatot hirdet a *III. sz. tanítói* állásra. Javadalma az egyháztól: ideiglenesen havi 300 (háromszáz) korona, 2 kis szoba, konyha. Az államtól: törvényszerű fizetés kiegészítés. A törvényszerű tanítói illetménybe az egyház által adott tanítói javadalomból csak évi 100 (száz) K lesz beszámítva. Pályázhatnak ref. vallásu nő tanerők, kik a fogadalmat már letették. Köteleesség: A reá bizott osztályok vezetése és a női kézimunka tanítása az összes leánynevelődeknek. Felszerelt kérvények aug. 15-ig a beregrákosi ref. elemi iskola igazgatósága címére küldendők. Az állás szept. 1-ére elfoglalandó. Beregrákos, 1922. jul. 31.

Forgon Pál ref. ig. tanító.

Pályázat.

A *vágfarkasdi* (Nyitra m.) ref. iskolaszék pályázatot hirdet *két osztálytanítói* állásra. Fizetés egyháztól 800—800 kor, egyszobás lakás fűtéssel, a többi államszegély. Köteleesség: egy vegyes osztály tanítása, kántoriakban segédkezés, akadályoztatás esetén és kanonikus órákon lelkész helyettesítése Csak nosztrifikációs vizsgát tett tanítók választatnak rendes tanítókká. Pályázati határidő aug. 15. Állás szept. 1-én elfoglalandó.

Tanítók figyelmébe!

ISKOLAI

nyomtatványok, tankönyvek, tanszerek, zászlók, énekes- és valláskönyvek, Massaryk-képek, kétnyelvű iskolabéjárató táblák közepén a címerrel, kaphatók 1—3

FRIEDMANN könyvkereskedésében
TORNALJA.

KÓKAI LAJOS ÉS HORNVÁNSZKY
VIKTOR KIADÁSÁBAN MEGJELENT ÖSSZES REFORMÁTUS ÉS LUTHERÁNUS

Ima- és énekes-könyvek

VALLÁSOS, SZÉPIRODALMI MŰVEK STB
UGYSZINTÉN P. CZINKE ISTVÁN KON-
FIRMÁCIOI KÁTÉJA RAKTÁRON:

FUCHS JÓZSEF
KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN ROZSNYÓN.

Viszonteladókknak nagy árkedvozmény!

Nyomatott Gömri Zoltán nyomdájában Rozsnyó

Református Egyház és Iskola

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Felelős szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ.

Főmunkatárs: SÖRÖS BÉLA.

Előfizetési díjak:	
Egész évre — — —	60 K
Fél évre — — —	30 K
Negyed évre — — —	15 K
Megjelenik minden sarnap.	

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Rozsnyón, a református lelkész hivatalban, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

Külföldi kapcsolatunk megszervezése.

A szlovenszkói református egyház és ennek magyar népe egyaránt reá van utalva arra, hogy a külföldi hitrokonok felé fordult rokonszenvét megragadja s velük mind melegebb és élénkebb összeköttetést teremtsen.

Ez eddig csaknem kizárólag azokon a teológiai főiskolai hallgatókon keresztül élt és nyilvánult, a kik odakünt éltek, vagy onnan hazatérve a baráti kötelék szálain keresztül tartottak érintkezést. Áldását eddig is élvezték, különösen a teológiai irodalom terén, a hol a mi zsenge irodalmunk csaknem teljesen külföldi emlékün nőtt és táplálkozott.

Ma elérkezett az ideje annak, hogy a szerte osztott magyar kálvinistaság minden államkötelék keretéből, de különösen Szlovenszko területéről e régi sokban hiányos összeköttetését szervesen kiépítse s a külföldi tüzhelyek mellett felmelegedett evangéliumi hitével növelje meg energiáját nemzeti és egyéni érdekei megvédésére.

Ma minden egyház érzi azt az egész világon, hogy a Krisztusban való egységének kidomborítása őt más egyházakhoz való közeledésre készíti. Erre sarkalja az atheista irányzat, a vele járó erkölcsi epidémiák egész raja és a bolsevizmus hol lepezett, hol lepezetlen támadása. Nagy kihatású jelenségek e téren az angol egyházak együttműködésre törekvései, az anglikán egyháznak a keleti orthodox egyházzal felvett érintkezése és kapcsolata, az amerikai különböző denominációknak a régi Magyarország területén induló missziói és a hierarchikus római egyházban a katólikus szervezetek központi irodájának megalkotása.

A mi szlovenszkói kicsiny református egyházunk is több oldalról volt már érdeklődés tárgya. Bennünket a mi régi hagyományaink Hollandiához, Schwelczhoz, Németországhoz és Skóciához fűznek. Ujabbán melegedett fel irántunk Amerika szíve. A szerves összeköttetések

megteremtésénél is ezekkel kell elsősorban érintkezésbe lépünk. A legnagyobb segítséget remélhetjük ehhez azoktól a személyes látogatásoktól, a melyek mint a hitrokonok részvétlátogatásai a szerencsétlenül operált betegnél — nekünk vigasztalást hoztak. Hadd vigyék meg övéiknek azt a minden bajunkat sujosító ténytet, hogy a doktoraink itt tovább vágta a kelleténél. Hadd mondják meg otthon élő hitfeleinknek, hogy a Kárpátok gyűrűjében olyan leoperált kezek és lábak vannak, a melyek a Krisztus törzséhez kíváncsoznak s a velük való közöségben keresik az élet feltételeit.

Szemmi kétségünk az iránt, hogy ha a mi hivatalos szerveink a konvent és a zsinat a megfelelő külföldi szervekhez fordulnak, a Krisztus szeretetétől áthatott válaszra találunk. Mégis — talán nem veszik tőlünk rossz néven, ha mi proponáljuk, de hiszen nekünk ég a házunk — a nagy egységek állandó kapcsolatát állandó funkcionáriusok közbeiktatásával kell biztosítani. Mindegyik egyetemes egyház megjelölhet egy általa erre alkalmasnak talált egyháztagot, akin keresztül a maga hivatalos üzeneteit, közleményeit és terveit közli a másik egyetemes egyházzal. Ez a hivatalos fórumok előtt referálva a hozzá érkezetekről, a saját egyházának válasszát közvetítene az előbbihez. Ez volna a hivatalos érintkezés legegyszerűbb és legkönnyebb módja. Ezek a megbízottak, nevezzük őket konzuloknak — közvetítének azután az egyházi sajtó és irodalom termékeit. Ezek egyengetnék a főiskolákat felkeresni szándékozó ifjak útját. Ezek hoznának létre összeköttetéseket újabb és újabb egyének között, kik által kiépíthető volna sok egyéb socialis és gazdasági kapcsolat is.

A szlovenszkói reformatusság többé hivatalnoki pályára nem nevelheti gyermekeit. Ipari, kereskedelmi és más egyéb szabad pályákon való érvényesülés állhat csak előttük. Az — itthoni tendenciózus háttérbeszorítással szemben nagy előnyt nyújtana egy ilyen irányú külföldi nevelés. Nekünk nem csak teológusokat,

hanem ipari és kereskedelmi iskolai növendékeket is oda kell küldenünk, ahol szemeik felnyílhatnak és megfelelő látókört találhatnak. Mi nemcsak egyház védelemre utaltattunk a változozott viszonyok következtében, hanem gazdasági védekezésre is — valósággal az életünk mentésére. Ilyen körülmények között a nagy viláfgorogalom s a versenyének közvetlen ismerete jelentékeny erőt kölcsönöznék nekünk. A kereskedelem kereszttyén etikája pedig megtisztogathatná a körülöttünk megromlott levegőt. Azokat az akadályokat a mik ennek útjába gördülnének, könnyen legyöznék az ugynevezett, — s Magyarországgal szemben már bevezetett, — cseregyerek rendszer.

Ez mindig újabb és újabb alkalmat adna a személyes érintkezések ismétlődésére, a csoportos látogatások kifejlődésére s a szoros kapcsolat minden irányában hasznos termővé növekednék. Ezekre tekintettel a barsi ref. egyházmegye a hollandi ref. hitfeleink látogatása alkalmával Léván 1922. jul. 11-én tartott értekezletéből felkéri a slovenszkói református konvent külügyi bizottságát a külföldi hitrokonokkal való állandó szerves kapcsolat megteremtésére és javasolja minden külföldi református egyházzal szemben itthon egy-egy konzul megjelölését, akik által a szerves kapcsolat további kiépítése eszközölhető legyen.

Sörös Béla

Hivatalos egyház és belmissió.

Református anyaszentegyházunk belmissiói munkájának megindulása az egyes lelkipásztornak azzal az Isten előtt szent elhatározásával kezdődik, hogy felülemelkedve mindenféle szokatlanságon, ismerősök esetleges mosolyán vagy korára való tekintettel egy ifjabb nemzedéktől várva csupán Isten Igéje „tudakozódásának” felújítását — családja tagjaival együtt *naponként* olvassa az Írást és ő is annak Igéje szerint „teljes szívéből, teljes lelkéből és teljes elméjéből”. Szándékosan idéztük az élő Isten szeretetére vonatkozó legelső parancsolatot, melyet Jézus mondott a törvénytudó kérdésére, mert az élő Isten szeretete anyit tesz, mint az Ő felsőleges akaratainak tudako-

zódása s azt napi életünk minden vonalán zsinórmértékül való alkalmazása, amelyet a Szentháromság, egy örök Isten az ő különös kijelentése (revelatio specialis) eszközült Igéjében lefektetett. Másfelől pedig a multak kezdeményező tapasztalataink okulva hangsúlyoznunk kell, hogy a legelsőlépéstől kezdve belmissiói munkásságunknak minden ízében a szó igaz értelmében vett tiszta református keresztyének és anyaszentegyházunk céljaival, elveivel teljesen megégyezőnek kell lennie. Azért kell ezt különösen kiemelnünk, mert a Szentírás olvasását ma már a legkülönfélébb szekták szinte csak a magukénak sajátították ki és úgy tekintenek a református egyházra is, mint az Antikrisztus zsinagógájára, amelynek tagjai közül a Bibliával a kezükben nekik kell minél több prozelitát csinálniok. Viszont ha a belmissiói munkát kezdettől fogva nem az egyház, illetve a lelkipásztorok végzik irányításuk mellett gyülekezetük tagjaival, félső dolog, hogy egy egy fülbuzgó atyánkfia előáll és talán a legnépesebb szándéktól vezéreltetve, de anyaszentegyházunk fundamentális elveiről és hitvallásairól mit sem tudva vagy azokat hiányos ismereteinél fogva negligálva a maga subjektive érzései szerint magyarázza az Írást és toboroz maga köré híveket, amiből -- bármilyen szép munkát végezzenek is a lélekmentés" és humanitárius szeretet terén -- a legjobb esetben is az egyházzal csak többé-kevésbé rokonszenvező egyesület lehet. S idővel az ilyen egyesületek a hivatalos egyház hátó ereje nélkül minél inkább távolodnak annak elfogadott hitvallásaitól, annál kevésbé munkálhatnak az egyház, a "beteg anya" lelki és testi sebének meggyógyítására.

Kitűzött-célunk az egyes gyülekezet teljes életének megújulása kicsinyjeiben és nagyjaiban egyaránt. Ezen belmissziói munkának a faktora elsősorban a pásztorok, tanítók és presbyterek. Alapul azonban -- sajnos -- az olyan gyülekezeteket kell vennünk, ahol a lelkipásztor magára van utalva sok terhes gondjai mellett, és legfőképpen a tanító segíti munkájában jóindulatulag a presbyterek adminisztrációs és egyházi törvényeinkben büntetés terhe alatt betartott kötelességeik teljesítésén kívül. Azért kell még mindent a lelkipásztor munkájára, életmódjára és cselekedeteire centralizálnunk.

Isten Igéjének naponkénti olvasása mellett, amikor újra fölhangzanak az egyes parochiákon és a jó példa követésével mindig több és több helyen az ősi református dallamú zsoltárok, a lelkipásztor egy pillanatra sem felejtetheti el, hogy nem mindenki igaz református értelemben vett keresztyén is akkor még, ha az Írást tudakozza, ezért annak kezdettől fogva mindenféle szektától megkülönböztető, határozott *református* jellegű ad azáltal, hogy *tanítaja* is népét az "Úrnak útjára" és az azon való fokozatos előhaladásra az "Úrnak ismeretében."

A tanítás említésekor ne gondoljunk csupán az elemi iskolai vallásitanításra. Megújulásunk útja nem a régi, kipróbált ösvények minden áron ujtást kereső lejegyzés szerinti változtatásain vezet keresz-

tül, hanem amik anyaszentegyházunk fundamentális elvein alapulnak és jelenleg csak hiányosan töltik be misszióikat, mindazokat *tartalommal, élettellel* óhajtjuk megtölteni. És pedig ezt sem egyéni tetszelgések szerint, hanem a teljes iráson alapuló hitvallásaink szellemében. Ahol tehát az elemi iskolai vallásitanítás kipróbált és református szellemű tanítóink kezében van, áldjuk érette a felsőes Isten, hogy anyaszentegyházunknak ilyen munkásai is vannak. Hitbuzgó tanítóink részéről mostani megpróbáltatásaink idején is csak azt tapasztalhatjuk, hogy egynek érzik magukat anyaszentegyházunk céljaival. Meg vagyok győződve róla, hogy az még sokkal inkább fokozódna akkor, ha nemcsak lelkészi, hanem minél több helyen megismétlődő *tanítói konferenciáink* is lennének, ahol buzgó tanítóink maguk folytatnának rövid eszmecsereket a leggyakorlatibb, de egyházunk megújulását minden ízében érintő kérdésekről -- mint pl. milyen legyen a lelkész és tanító viszonya egymáshoz s a kettőnek a gyülekezetben, ahová az Úr rendelte őket munkásokul -- épen úgy mint rövid elméleti kérdésekről, hogy pl. mennyiben vagyunk még kálvinisták és mit jelent kálvinistának lenni. De tudnunk kell már, hogy kik vagyunk és mit akarunk. Annál inkább is fontosnak tarthatjuk ez utóbbit (tanítói konf.) mert az énekkarok alakításával pillanatnyi sikerek elérésénél többre alig számíthatunk.

(Vége köv.)

Események -- Feljegyzések.

A szlovenszkói alsözempléni ref. egyházmegye folyó évi Julius 18-án Királyhelmecezen rendes gyűlést tartott. A csaknem teljes számban megjelent gyűlési tagok meglehetősen nyomott hangulatban gyülekeztek össze a ref. iskola helyiségében, hiszen már a gyűlés megtartása előtt köztudomású volt, hogy az egyházmegyei bíróságnak 2 olyan nehéz ügyben kell ítélkeznie, aminek tárgyalása egyetlen egyházat szerető ember előtt sem lehet kedves jelenség. A gyűlést Keresztury József esperes buzgó imádsággal nyitotta meg. Megalakulás alkalmával helyettes lelkészi jegyzőnek Karászy Benő neveztetett ki, aki megemlékezően arról, hogy Keresztury József esperes ez évben jutott el lelkészkedésének 25. évfordulójához, szeretettel köszöntötte az egyházmegye lelkészi vezérét, a jószág és szeretet Istenének áldását kívánva továbbra is a fáradhatatlan buzgalmu, a leplezetlen igazságot mindig nyíltan s bátran követő egyházi férfiú és szerettel életére. A közgyűlés minden egyes tagjának helyeslése mellett határozatba ment, hogy a Keresztury József esperes érdemei jegyzőkönyvben öröklételesen meg. A gondos és nagy körültekintéssel készített esperesi jelentés felolvasása s tudomásulvétele után a helyettes lelkészi jegyző terjesztette elő véleményes jelentését az egyházi törvények áldozására kiküldött konventi bizottság javaslataira vonatkozólag, a melyeket a közgyűlés magáévá téve, az illetékes felsőbb hatóságok elé terjesztetni határozott.

Mivel e véleményes jelentés időközben a zsinati előmunkálatokra vonatkozólag felmerült nézetek összhangbahozatala végett tartott egyházmegyei közötti értekezletnek is egyik tárgyát képezte s így legalább is egyes részleteiben úgy az egyházi felsőbb hatóságok, mint a többi egyházmegyei elöadók, itt csak annyit tartunk megemlítenedőnek, hogy a lelkészválasztási II. t.-c.-kel szemben az egyházmegyei közgyűlés a lelkészkievétel mellett foglalt állást. Sajnálatlaltal értesült az egyházmegye arról, hogy a zempléni zsupán az egyes egyházak ügyeibe, autonómiánkat negligálva beleavatkozik s elhatározta, hogy az egyházsérelmi ügyekről felettes hatóságainak jelentést tesz. Egy renitenskedő, egyházi törvényeken keresztülgázoló, az egyházi hatóságokkal évek óta dacoló egyházköztség felett kénytelen volt a gyűlés az exkommunikáció régóta lomtárban heverő fegyverét megsuhogtatni s azonnal kitünt, hogy milyen hatalmas fegyver ez a rendcsinálásra. A dacoskodók már a gyűlés folyamán hajlandóságot mutattak a békés egyezkedésre s az egyházi törvények előtt való meghajlásra, holott ilyesmiről 3 éven keresztül hallani sem akartak. A tanítói internátus felállítására vonatkozó Sedivy-féle tervezethez nem járult hozzá az egyházmegye. Az egyházmegyei bíróság két ügyet tárgyal, le közöltük egy fegyelmet. Egyik lelkészt szó többséggel jelenlegi lelkészi állástól való elmozdításra ítélte a bíróság. Egy egyházköztség pedig az egyházmegye kötelékéből való kilépési szándékát jelentette be, a bíróság azonban elutasító ítéletet hozott. Mindkét ügy fellebbezés alatt áll. Több jelentéktelenebb ügy letárgyalása után a gyűlés egyházközületi képviselőknek az elnökségen kívül Horkay Barna lelkészi, Szilágyi Bertalan világi tanácsbírákat és Karászy Benő h. jegyzőt küldötte ki.

K. B.

Értekezlet a zsinati előmunkálatok tárgyalásában. Az abauji, alsözempléni és felsözempléni egyházmegyei megbízottai július 29-én Mihályiban a lelkészi lakon értekezletre gyűltek össze, hogy az egyházmegyei közgyűlés véleményezés végett tartott zsinati előmunkálatokra vonatkozólag egységes megállapodást létesítsenek. Résztvevők ezen az értekezleten; Abauj részéről: Idrányi Barna esperes, Oláh Péter, Szobonya István, Gönczy Gábor és Lengyel József lelkészek; Alsözempléni részéről: Keresztury József esperes, Karászy Benő, Horváth György és Virág Béla lelkészek; Felsőzempléni részéről: Virág József esperes, Péter Mihály konventi tag, Kajdy Menyhért lelkész. A megjelentek sajnálatlaltal vették tudomásul a gömöri és ungi egyházmegyei távolmaradását. Az értekezlet 8 órától 19 óráig 1 órai megszakítással folytonosan tanácskozott s végeredményképen sikerült is megállapodásra jutnia. Az értekezletről felvett jegyzőkönyvek 1--1 példányát augusztus hó 2-án küldötte el a Királyhelmecezi ref. lelkészi hivatal az érdekeltektől egyházmegyei előadókknak.

K. B.

Lelekészértekezlet közgyűlés Gömörben. A gömöri egyházmegye lelkészei 1. év aug. 1-én Rimaszécsen meglehetősen né-

pes értekezletet tartottak. Az értekezlet főtárgya az egyházi törvényeknek a zsinat elébe való előkészítése volt. A gyűlés mindenekelőtt a lemondott tisztikar helylyébe új tisztikart választott. Elnökké Pósa Lajos nemesradnóti lelkész, e. m. s. e. ker. tanácsbíró választott; alelnök lett: Zajdó László; jegyzők: Lenkey Lajos és Kövér Árpád; pénztárnok az újonnan választandó nyugdíjintézet pénztárnoka lesz. Ezután beterjesztettek az előzetesen kiküldött bizottság által a megváltozott viszonyokhoz alkalmazott alapszabályok. Majd áttért a gyűlés konvent által egyházmegyénkre letett törvényjavaslatok tárgyalására. Az egyes előadók: Pósa Lajos, Veres Károly (I. t.-c.) Sággy Sándor Kövér Árpád, (II. t.-c.); Zajdó László, Csabay Pál (III. t.-c.); Molnár József, Simon Mihály (IV. és VII. t.-c.); Réz László, Dr. Kathona László (V. t.-c.); Ruskay Gyula, Becske Bálint (VI. t.-c.) a nekik kiosztott törvényjavaslatokat mind a legalaposabb munkát alá vették és mindenik törvényjavaslat nyomán élénk vita fejlődött ki, mely magától érthetőleg legélénkebb volt a III. vagyis az egyházi adózásról szóló t.-c. nél. Ugy az előadók, mint az értekezlet minden egyes tagja tudatában volt és van e törvények nagy fontosságának, mely hivatva lesz jóvá tenni mint azt, a mit az idáig érvényben volt törvények elrontott. Érezte mindenki és éreznők kell főleg mindazoknak, kik hivatva vannak az új törvény cikk megalkotására, hogy e munkát a legnagyobb körültekintéssel kell végezniök és nem szabad többé egy esetleges elhibázott törvényalkotással a lelkész méltóságát, a lelkézi kar javát kockára tenniök. Ha valahol, úgy, bizony, itt van szükség az Isten lelkének vezetésére és bölcseségére! Az Értekezlet a leghatározottabban kimondani s törvénybe iktatni kívánja a díjlevelek sérthetlenségét; az egyes egyházakban levő külföldi adózási kulcsok helyett pedig, hogy megszüntesse az elégedetlenségre alkalmat uyujtó különféleséget, egy egységes adókulcsot kíván életbe léptetni, mely részben személyi vagy családi, részben pedig vagyoni adóból állana s a szükséglethez képest részben terményben, részben pénzben vettetik ki; a jelen törvényekben foglalt adózási rendszert, mint annyi bajnak szülőjét, teljesen mellőzni kívánja. Érdekes ujtása az I. t.-c. hez csatolt törvényjavaslatnak az egyházmegyei és egyházkerületi tanácsok felállítására, a melyek esperes, illetőleg püspök elnöklété alatt havonként egyszer gyűléseznének s a melyek mintegy segédszervei lennének az egyházm. s egyházker. gyűléseknek s a sürgősebb ügyekben intézkednének. Értekezlet ezt, bár kifogása ellene nincs, technikai okok s főleg pénz-kérdés folytán aligha kivihetőnek tartja. A lelkézi fizetés rendezésével kapcsolatban értekezlet azon álláspontra helyezkedett, hogy, mivel a pénz értékének folytonos változása idejében bármily fixösszegnek törvénybe iktatása nagyon plauzibilis lenne, a lelkészek fizetése a hasonló végzettségű állami tisztviselők fizetéséhez mérve rendeztessék. Értekezlet törvénybe iktatni kívánja, hogy ezentúl a tanítókar is az egész gyülekezet válassza, épúgy mint a lelkés-

szeket. A II. t.-c.-re, vagyis a lelkészválasztásra vonatkozó törvényjavaslatnak érdekes ujtása a próbaszónoklásnak a lelkészválasztás kertel közbe való beiktatása. Ezt azonban Értekezlet, mint a lelkézi önértetést sértő ujtást, föltétlenül mellőzendőnek tartja.

E lap keretel nem engedik meg, hogy még bővebben foglalkozzunk az egyes törvényjavaslatokkal, csak egy-két lényegesebb dologra kívántunk rámutatni. Rövid referendánkat azzal az óhajással végezzük, vajha az új törvénykönyv, ha már meg kell alkotnunk, egyik szegeletköve lenne a Krisztus anyaszentegyházának s eredményezője református egyházunk jobb korának!

Jegyző

Hivatalos.

A szlovenszkói tiszáninenni ref. egyházker. 600/1922. sz. elnökségétől.

Tisztelettel értesítjük a tiszáninenni egyházkerület közönségét, hogy szeptember 3-ikára hirdetett közgyűlésünket, a vendéglátó egyházmegye indokolt kívánóságára egy héttel később, azaz szeptember 10-ikén kezdődőleg fogjuk megtartani. És pedig *Vajában*, templom- és lelkészszenteléssel egybekötve. Kívánatos, hogy a gyűlés tagjai már 9-ikén délutáni 5 órára begyülekezzenek, hogy esetleg 8 óráig egy konferenciát is tarthassunk. A még be nem küldött egyházmegyei felterjesztéseket, különösen a zsinati előmunkálatokra tett észrevételeket kérjük minél előbb a püspöki hivatalba beküldeni.

Rimaszombat 1922 aug. 7.

Lukács Géza
főgondnok

Czinke István
püspök

A szlovenszkói tiszáninenni egyházkerület 601/922 püspöki hivatalától.

Püspöki körlevél.

A második lelkézi vizsga idejéről 1922 szept. 5 nek d. e. 9 óráját tűzöm ki a rimaszombati református egyház tanács termében. A vizsgázandók okmányait, írásbeli dolgozataikat és 150 kor. vizsgadíjait augusztus hó 20-ig küldjék be Rozsnyóra Nt. Réz László egyházkerületi főjegyző urhoz.

Rimaszombat, 1922 aug. 7.

615/1922. sz.

A Nt. esperesi hivataloknak.

1. A kormány kívánóságára, kérem minden egyházmegyéből az életben lévő lelkészözvegyek és árvák pontos kimutatását hozzám sürgősen beküldeni, külön feltüntetve azokat, a kik nem laknak Szlovenszko területén.

2. E napokban Dr. Good és Dr. Beach urakkal, az amerikai presb. és ref. egyház, illetőleg a presbyteri világszövetség küldöttjeivel megbeszéléseket folytatván helyzetünkről, e megbeszélésekből kifolyólag felkérem a Nt. esperes urakat, hogy egyházmegyéjükben írják össze, lelkésmertes utána járással, névszerint, a szegényebb papi családokat, lelkészözvegyeket és árvákat, röviden jelezve mindenik

név vagy család után, annak anyagi helyzetét, a családtagok számát, hozzávetőleges jövedelmét, terheit, szóval a segélyjogosultság indoklását. Igéretet nyertem, hogy a nehéz helyzetben levő testvéreink érdekében Amerikában gyűjtést fognak indítani s a ránk jövő téli folyamán részint pénzben, részint ruhamezőkben részükre szeretetadományokat fognak küldeni.

A kimutatásokat két példányban kérem beküldeni hozzám. Egyiket a püspöki hivatal használatára.

Rimaszombat, 1922 augusztus 10.

Értesítés. Örömmel tudatom lelkész-társaimmal, hogy a püspöki hivatalhoz érkezett értesítés szerinti, a lelkészek részére az összes ez évi rendkívül segélyek kiutaltattak és e hó közepéig, — ha a számvevőség győzni fogja, — valószínűleg valamennyi egy utalványon, mindenkinek meg is küldetnek. És pedig: 30.197 sz. a. kiutaltatott a szükségsegély, 30.199 sz. a. a ruhasegély; és 33685 sz. a. a 2000 koronás segély.

Czinke István
püspök.

HIREK.

— Czinke István püspök ur hazá érkezett s átvette a püspöki hivatal illetését; ennélfogva a püspöki hivatal illető összes ügyek hozzá, illetve a püspöki hivatalba Rimaszombat intézendők.

— **Egyházmegyei közgyűlés.** A gömöri egyházmegye f. hó 8-án tartotta közgyűlését Tornalján. Ez a közgyűlés iktatta hivatalába az egyházmegye újonnan választott gondnokát, *Tornaljay Zoltán* mérnök-földbirtokost, egy papi-, két világi tanácsbíró, papi főjegyzőt, két világi jegyzőt. A gyűlés lefolyásáról részletes tudósítást jövő számunkban hozunk.

— **Ötvenezer magyar zsoldárt vittek Amerikába.** Baja Mihály debreczeni református lelkész és Keresztessy István a tiszántúli egyházkerület nyomdavezetője, a múlt hó folyamán Amerikába indult. A két debreczeni kiküldött 50.000 darab új magyar zsoldáros könyvet vitt ki Amerikába a tengerentúli bittestvéreknek. — Vajon a mi énekeskönyv ügyünk mikor fog rendezetni?

— **Harangszentelés Harmaczon.** Református népünk lelki ébredésének jeleit mutatkoznak mindenfelé. A közöny és hitetlenség fertőjéből visszakiánkoznak a lelkek a szerető mennyel atya fényes, tiszta és boldog hajlékához. Bimbózni kezd a vallásos érzés, gyümölcsözni kezd az Isten utáni vágy és az örök szép, jó és igaz utáni epekedés... Örvendetes biztató jel, mert a vallásos élet feltámadásának hajnal fénye ez.

A gömöri egyházmegyébe kebelezett harmaczi gyülekezet is szép bizonyosságát adta lelke ébredésének. A mintegy 500 lelket számláló gyülekezet a háboruba elvitt 2 harangja helyett mintegy 18 000 korona költséggel 2 új harangot öntetett Manousek brünni harangöntőnél. A nagyobbik harangot a harmaczi egyház

Énekkar buzgó tagjai öntették legnagyobb részben önkéntes adakozásból, a kisebbiket pedig a gyülekezet tagjai, szintén önkéntes adakozásból, mely téren a harmaczi egyháznak csendben és zajtalanul, de áldásosan működő lelkipásztora, fényes példaadással és buzgó serkentéssel járt elől.

A harangszentelési ünnepély aug. 6 án ment végbe, mely alkalommal a helybelli gyülekezet tagjaival és a vidékről érkezett nagyszámú vendégekkel zsufolásig megtelt a harmaczi egyház díszes temploma. Gyülekezeti éneklés után Pósa Lajos nemeiadnói lelkész és egyházkerületi tanácsbíró áldotta meg magassn szárnyaló s mély vallásos meggyőződésből eredő szép imádsággal az új harangokat, melyek imádkozás közben megkondultak. Majd a helybelli Énekkar adta elő Tomory Lajos karvezér vezése alatt az „Áldás az Ur nevében” kezdetű szép összhangzatos éneket. — Azután Zajdó László zsipló lelkész prédikált a harangok hivatásáról a Zsidókhoz írt levél IV. részének 7-ik verse alapján, melyből a textus gyanánt felvett részekként hangzott: „Midőn az ő szavát halljátok, meg ne keményítsétek a ti szíveteket!”

Majd Urbán Gyula helybelli lelkész olvasta fel az adakozók névsorát és buzdította a gyülekezetet a megkezdett uton leendő tovább haladásra. Isteni tiszteletük után az ünnepélyen megjelent lelkészek családjakkal együtt a lelkésznek és kedves nejeinek voltak nagyon szívesen látott vendégei; a környékből megjelent tanítókat pedig Tomory Lajos harmaczi tanító látta vendégül. Délután és este az ifjuság táncmulatságot rendezett az egyházi énekkar javára az iskola udvarán, mely minden tekintetben fényesen sikerült.

— A gömörmezei ref. tanítóegyesület — folytatni óhajtván majdnem százados multu munkáját, — július 31-én Rimaszécsen a ref. templomban tartotta gyűlését. Azt hittük, hogy mindnyájan ott leszünk, akiket a közös sors összeállított. Fájdalom, csalódtunk! Alig gyűltünk össze mintegy 30-an. Különösen tüntetett távollmaradásával a pelsőczi szakasz, honnan 13 ref. tanító közül csak egy jelent meg. Reggel fél 9 órakor az ezelőtti 9 évvel megválasztott elnökünk gyönyörű megnyitó beszédével bilincselte le a jelen voltakat; beszédjét érdem könyvünkben örökíteni s a Református Egyház és Iskolában közölni óhajtuk. Majd Becske Bálint veterán kartársunk, aki a fiatal generációnak valódi atyja, tanácsadója, ismertette a memorandumot, melyet a kultusz miniszterhez terjesztenek be. Ruzsnyai István elnökünk és Gáspár János alelnökünk az alapszabályok revíziójáról tartott előadást, melyért az előadónak hálás köszönetet mondott a közgyűlés és azt csekély módosítással elfogadta. Az ezelőtti 9 évvel megválasztott tisztikar lemondása — mivel megválasztásuk óta a jelen közgyűlés az első — nem fogadtatott el, illetve a választás egyhangú felkesedéssel megújított.

— Ország S. rákospalotai orgonakészítő aug. hó vége felé Magyarországon dolgozik. Ha valamelyik egyháznak szüksége volna rá, forduljon hozzá.

Szerkesztői üzenetek

T. K. D-i. Lapunk folyó évi 31-ik számában megjelent *püspöki körlevélre* vonatkozólag értesitem, hogy *családi pótlék iránt* kérvényezni *csak új igény bedíltá esetén kell*. Az A. és E. kimutatás nyomtatványát a püspöki iroda küldi megfelelő számban hivatalosan. — **Többeknek.** A *pályázati hirdetések egy szeri közlésének* díja: 30 kor. — **Sz. K. R-cz.** up. Jastrebo. A kéziratot megkaptam; válaszáadás szempontjából később térek vissza rá.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*.

A kiadásért felelős: *Réz László*.

Helyettes tanítót keres a kisölvédi ref. egyház az 1922/23 iskolai évre. Fizetése: Lakás, a törvény által megállapított helyettes tanítói fizetés, mely az egyház által az álamtól kérelmezve lesz. Kötelesség: vegyes elemi népiskolában tanítás és a kántori teendők végzése bezárólag 1923 szept. 1-ig a régi gyakorlat szerint.

A *felsőgelléri* református iskolánál *II-od tanítói* állásra pályázat hirdettetik. Fizetés: 210 k. az egyháztól, a többi államszegély, törvényszerű lakbér és kertpótlék. Pályázatokat aug 25-ig a lelkészi hivatalhoz kell küldeni.

Pályázat

a *magyarsóki* ref. elemi iskolánál *II. tanítói (helyettes kántori)* állásra. Fizetés egyháztól évi 528 kor. és 260 kor. lakbér, a többi államszegély. Kötelesség: a rábizott vegyes osztályok tanítása, kántor; illetve lelkész helyettesítése. Határidő aug. 20.

Pályázat.

A *gáti* (Bereg) ref. egyház pályázatot hirdet a tanítónői állásra. Fizetése az egyháztól: évi 100: egyszáz korona, és 240 kor. lakbér. Eredményes munkálkodás esetén az egyháztól fizetett járandósága évi 1200 kor. lesz. Az iskola államszegélyes és három tanerős. Kötelessége a kijelölt osztály vezetése. Csak ref. vallású egyének — úgy férfiak mint nők — pályázhatnak f. évi Augusztus 20 (husz)-ig. Iskolaszék.

Pályázat

a *Kisbégányi* ref. egyház igeiglenes kántor-tanítói állására. Javadalom: 1.) természetbeni lakás, 2.) 14 kat. hold 546 □-öl szántóföld használata, melyből az u. n. régi földdek után az adót az egyház fizeti; 3.) termény és szolgálmány váltás címén az egyháztól évi 666 kor. 08 fill., 4.) törvényszerű államszegély, 5.) stóla. Kötelesség: 6 vegyes és 3 ismétlődő osztály tanítása, kántori szolgálat, — akadémizálás esetén lelkész helyettesítése, presbyteri s közgyűlési jegyzőkönyvek vezetése. Tanítás nyelv magyar. Csehszlovák illetőségű, okleveles egyének pályázhatnak. Pályázati határidő f. évi, aug. 26. Az állás f. évi szept. 1-re elfoglalandó. Kérvények a Ref. Lelkészi Hivatal címére. Kisbégányba. (Bereg m.) p. Nagbégány küldendő.

Pályázat

a *morvai* reform. *előkönyörgő kántor-tanítói* állásra. Javadalma: lakás és melléképületek kettel. Szántóföld: 10 kat. hold 936 négyszögöl. Rét: 2 Kat. hold 332 négyszögöl. Legelő: 5 drb marhára. Termény: 5 köből rozs. Földadót az egyház fizeti. Szolgálomány s készpénz az egyháztól. A megfelelő államszegély kérelmezve lesz. Működési nyelv szlovák. Pályázhatnak ág. evang. vallásúak is. Pályázatok 1922 szept. 1-ig ref. lelkészi hivatalhoz küldendő. Banovce Up. Zupa Zemplinska.

A *gálszécsi református egyház* az orgonista-kántor tanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalmazás: szép uri lakás minden mellékhelyiséggel; 20 hold (1200 öles) jó minőségű szántóföld, 1/2 hold új temető használata. 200 korona évenként az egyház pénztárából, 2-öl kemény tűzifa, melyet az egyház saját erdejében kivágat, de beszállítani a tanító tartozik. Stóla. A többi államszegély. Kötelessége a 6 osztályú iskola vezetése, ismétlődő tanítása, orgonista kántor tanítói szolgálat. Tanítási nyelv: magyar, de a tanítónak feltétlenül kell tudnia szlovákul is. Csak cseh-szlovák illetőséggel bírók pályázhatnak. Határidő aug. 25. Felszerelt kérvények a lelkészi hivatalhoz küldendő. Gálszécs, Péter Mihály ref. lelkész.

Tanítók figyelmébe!

ISKOLAI

nyomtatványok, tankönyvek, tanszerek, zászlók, énekes- és valláskönyvek, Massaryk-képek, kétnyelvű iskolabejárati táblák közepén a címerrel, kaphatók 2—3

FRIEDMANN könyvkereskedésében

TORNALJA.

KÓKAI LAJOS ÉS HORNÁNSZKY
VIKTOR KIADÁSÁBAN MEGJELENT ÖSSZES REFORMÁTUS ÉS LUTHERÁNUS

Jma- és énekes-könyvek

VALLÁSOS, SZÉPIRODALMI MŰVEK STB
UGYSZINTÉN P. CZINKE ISTVÁN KON-
FIRMÁCIOI KATÉJA RAKTÁRON:

FUCHS JÓZSEF
KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN ROZSNYÓN.

Viszonteladónak nagy árkedvezmény!

Nyomatott Göméri Zoltán nyomdájában Rozsnyón

Református Egyház és Iskola

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Felelős szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ

Főmunkatárs: SÖRÖS BÉLA

Előfizetési díjak:			
Égész évre — — —	80 K	Negyed évre — — —	15 K
Fél évre — — —	30 K	Megjelenik minden vásárnap.	

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Rozsnyón, a református lelkész hivatalban, havá a kért iratok, előfizetések, hirdetések és sz esetleges reklamációk küldendők.

Néplapot!

„ A hirlap fontossága nemcsak a hír szolgáltatásban, hanem a politikai, tudományos, sőt bármiféle szakbeli közvélemény kialakításában rejlik s ezért lett mindenütt a kultúra egyik elsőrangú tényezőjévé. Ezeket a szavakat olvastam egyik tudományos munkában, melyeket szükségesnek tartottam mindjárt cikkem elején leszögezni azért, hogy ebből is meglássa mindenki református egyházunk kebelén belül, hogy mennyire fontos és nagy szerepe van egy-egy lapnak egyházi életünkben.

A cseh-szlovák köztársaság területén élő magyar reformátusok életét szemlélve, szomorúan kell tapasztalunk, mennyire elvesztettük azokat az erőforrásokat, melyekből eddig jól táplálkoztunk. Magunkra hagyatva kell tengődve élnünk napról napra. A lelkiélet sinlődik s el is sorvad, ha nem keresünk magunk között olyanokat, akik Isten adta szellemi képességükkel gondoskodni akarnak arról, hogy a lélek ismét erőre kapjon, hogy az egyháziasság kivirágozzék s megteremje a maga jó gyümölcsét. Azt a gyümölcsöt, mely hasznos az egész társadalomra, mely megtisztítja a vért s a szervezetbe nyugalmat, békességet szül.

Mind több és több hang hallatszik, hogy az egyházi élet irányítására a hivatalos lapon kívül egy olyan lapot is kell megindítani, mellyel hozzá lehet férközni a nép lelkéhez, hogy az Iráson kívül legyen szellemi tápláléka az ujság is, melynek sorait olvasva oda vezéreltessék a Krisztushoz. Tudom, hogy micsoda nemes törekvés és szent vágy vezérel azokat, akik a lap megindításával foglalkoznak. Magam is részt vettem egy ilyen tárgyaláson s ha Isten is úgy akarja, ősszel egy másik lapot is vehetünk kezünkbe, hogy haladjunk előre. A református keresztyén életnek lesz egy másik szellemi tápláléka is, mely szintén nem fog egyéb célt szolgálni, csak azt, hogy öntudatunkban erősödjünk s a krisztusi tanoknak minél inkább megismerődjünk!

Tehát a készség, az akarat már megvan, de vajon lesz-e olvasó közönség? Lesznek-e olyanok, a kik vágyakoznak-e nemes törekvés szolgálatába állani? Lesznek-e, akik nem fogják filléreiket sajnálni s anyagilag is támogatni igyekeznek egy vallásos irányú és tartalmu lapot? Lesznek-e? Sajnos, hogy e kérdést fel kell vetni, de a tapasztalat azt igazolja, hogy ezen a területen ma az ujság olvasástól messze állanak az emberek. Már pedig ahhoz, hogy egy lap irányítani tudjon, bizonyos közvélemény kialakításában eredményt érhesen el, első és pedig főkéllék, hogy közönsége legyen. Szinte hallom, hogy mondják: ott vannak a lelkészek, vegyék kezükbe ez ügyet s rögtön elő áll az olvasó közönség. Ugy van! sok helyen a lelkész buzgóságától, ügyszeretétől is függ egy lap megkezdése, de viszont ott, a hol a megkeményedett vagy a megkövéredett szív az uralkodó, bizony ott nem mindig a lelkészen mulik, ha a gyülekezeti tagok nem olvassák az egyházi ujságot.

Vizsgálja meg azért magát mindenki, hogy csakugyan érz-e szükségét annak, hogy legalább egyszer hetenként kezébe vegyen egy vallásos irányu lapot s ezáltal is munkálja a békesség országának eljövételét. Életrevalóságunknak egyik kölső bizonyítéka lesz az, ha mi magyar reformátusok minél több lappal rendelkezünk s minél több lapot olvasunk. Mutassuk meg, hogy élni akarunk még pedig úgy, hogy a műveltségnek és a valóságosságnak kifejezőit lássák bennünk azok, akik csak most kezdenek megismereni bennünket. Sok balvéleményt kell eloszlatnunk, a melyek csak arra szolgáltak eddig, hogy minket a külföld ne úgy nézzen, mint a milyenek a valóságban vagyunk.

Lapjaink lesznek azok a szócsövek, melyek által kifejezésre tudjuk juttatni gondolatainkat és érzelmeinket. Lapjaink lesznek azok az eszközök, amelyekkel világosságot gyújthatunk az elmébe. Lapjaink lesznek rejtveztői a kultúrának és a református keresztyén eszméknek. Lap utján érintkezhetünk azokkal, a kik

különben nagy földrajzi távolságra esnek tőlünk.

Mindezeket meggondoljátok hitbéli testvéreink, áldozzatok magatokat e nemes törekvésnek oda. Legyetek szellemi és anyagi támogatói a lapoknak. Ne csak sóhajtozás legyen mindennapi kenyerünk, hanem tegyünk próbát az igaz keresztyéni munkára. Én azt hiszem, lesz még bennünk annyi szellemi és anyagi erő, hogy e köztársaságban élve munkánk után ítélve meg bennünket, több szeretetre fognak méltatni, mint eddig.

Sipos Imre.

Hivatalos egyház és belmissió

Főcélul kell szem előtt tartanunk azt is, hogy mindenekelőtt, de előbb vagy utóbb *presbitereinknek* is el kell jutniok magasztos hivatásaik fölismerésére. Ezért minnentele presbyteri (egyházmegyei stb.) gyűlés alkalmával olvasnunk kell egy részt a Szentírásból és imádkoznunk kell. Hollandiában, hol a reformátusok *politikai* gyűlést tartanak, még akkor sem hiányzik a szoltáreneklés, imádkozás és Bibliaolvasás.

A vasárnap délután jó alkalmul kínálkozik arra nézve, hogy az egyik közel levő gyülekezet lelkipásztora egynéhány presbyterével fölkeresse a másik gyülekezet tagjait egymás kölcsönös épülésére. Csak természetes azonban, hogy a lelki pásztorokon mulik az, hogy az ilyesmi „eszem-izsom dárdozássá” ne fajuljon. Ugyanez áll a lelkipásztor személyes látogatására nézve is gyülekezete tagjait illetőleg, amikor téli estén szoltárt énekel és írást olvas a pásztor egy-egy család tagjaival.

És hogy minden irányu munkánk református egyházi jellege megmaradjon, annak egyik fontos eszközül tartjuk azt, hogy a mindenféle vizenyős, rikatós, nacionalista vagy pusztán moralizáló prédikációk helyett istsza református szellemben írt prédikációk tartassanak.

Amíg egyházunk lelkipásztorai ezer okoknál fogva odáig nem fejlődhetnek, hogy önmaguk írják prédikációjukat, mivel semmiféle magyar nyelvű segédkönyv (tisza református Biblia Kommentárok, Szótárok stb) nem áll rendelkezésükre, a jelenlegi bajokon úgy lehetne segíteni, ha a legkiválóbb lelkipásztoraink maguk adnák ki „minta” prédikációjukat. Mert nem elég csak szép frázisokkal telelt

lapokat írunk, hanem azoknak minden izükben a *református* világnézetet is kell visszatükröznünk,

Ugynevezett ref. prédikációinkból teljesen hiányzik a tanítás. Ezért van az, hogy épen egyháztagnak még a tanul-tabb körökben is halvány sejtelmük sincs pl. az egyház Isten által rendelt felada-táról, úgy hogy éretlen fejű emberek szabadon viccelődhetnek egy-egy bibliai rész fölött. Jó eszközül kínálkozik idevo-nak, egy pár tiszta ref. szellemű prédikáció lefordítása. De itt is vigyázni kell, hogy mindenféle met-hodista, baptista (pl. Spurgeon) művei helyett csak református prédikációkat fordítsunk. Nem engedhetjük meg ma-gunknak azt a luxust, hogy anélkül, hogy mi magunk már hatalmas ref. irodalom-mal rendelkezünk, akármilyen külföldi-eskedést kereső egyénieskedésekkel ke-reskedjünk.

Theológiai tájékozódáson kívül ép ugy szükséges e tekintetben ref. egyházunk alapelveinek ismerete is.

A különféle theológiai iskolák által szült emberi bölcselkedés és a hivatalos egyház elerőtlenedését lélekalászásra föl-használó szakták egyénieskedése mellett így jön elő ref. anyaszentegyházunk ál-tal elfogadott *hitvallásaink* óriási fon-tossága, amelyek világnézetének a min-dennapi életbe való átvitelével megóv-hatjuk önmagunkat, belmissziói munká-ságunkat már a csrlájában is minden-féle subjektívizmustól.

A teljes irás ami hitünk fundamentu-ma. Nem a saját egyéni érzéseim (szek-ták, általános ker. irányu egyesületek) nem is csupán a gyarló emberi elme vagy az akarat (theol. iskolák és phi-lozofiai moralizmus) lesz a zsinórmér-ték az írásra alkalmazva, hanem épen megforgulva minden ismeretünk, érzésünk és akaratunk Isten Igéjéből indul ki és oda tér vissza az azon alapuló hitvallá-saink szerinti.

Jelenlegi gyülekezeti életünk vallásos-sága a legtöbb esetben pár percig tartó kegyes érzelmek felkeltésében áll egy-egy határos prédikáció alatt. Végtelen tudatlanság honol ugynevezett református egyhá-tagjaink között. *Nekünk a teljes emberl kell odaálltanunk meginduló belmissziói munkásságunk által, az élő Isten trónusa elé, az egész embert el-méjében, érzéseiben és akaratában mngujulva az élő Isten Igéje szerint.*

Gyülekezeteink kiskoru tagjainak tani-tása hitvallásaink alapján a konfirmációi oktatással van szoros kapcsolatban, ami-től az alkalommal szólunk az élő Isten Igéjéből.

Szeresd a té Uradat Istenedet teljes szívvedből, teljes lelkedből és teljes el-médből.

Csekey Sándor.

A technika bálványai.

Nem hagyhatom megjegyzések nélkül Dancsházy S. kollégámnak fenti címmel lapunkban megjelent vezércikkét. E ve-zércikk azon állítása, hogy a technika csodás vívmányai, főként a gépek az emberi lénynek lenyűgöző és pusztulásba

vívó bálványai: ellentétben áll a pro-testáns keresztyénség egyik rendkívül fon-tos vezérelvével: a haladásra, fejlődésre és tökéletesedésre való törekvéssel. Ez-ért helytelenítenem kell azt a modort, hogy Dancsházy kolléga épen oly mó-don törekszik lekicsinyelni és lerontani a technika bámulatos vívmányainak ér-tékét, mint a régi próféták ostorozták a régiek bálványait és megcsufolták azokat bálványaikkal együtt.

Ez a törekvés káros és téves. Ugyanis a technikát a modern ember nem iste-ni bálvány gyanánt, mint a régiek az aranyborjút, hanem csak csodálja, ma-gasztalja és lelkesedik érte. És méltán, mert a technika vívmányainak, a gépek-nek, orvosi műszereknek, gyáraknak, ké-miai laboratóriumoknak kiszámíthatatlan áldásait élvezi az emberiség; sőt a tech-nika fejlődése nélkül a keresztyén vallás sem terjedhetett volna el a kerek vilá-gon.

Hogy háborus célokra is felhasználták a technika vívmányait, ez a körülmény még nem rontja le azok értékét, mert háboru az előtt is volt, mikor a mai gépek még gondolatban sem léteztek. És hajdan a közlekedési eszközök, az orvosi tudományok és a technika fejlet-lensége miatt bizonyos több ember pusztult el a harctereken megsebesülten, mint ma, mikor a vonatok és autók szélsébes-séggel viszik őket a gyógyítóhelyekre. Tehát nem a vonatok és autók ellen kell lelkipásztori szavunkat felemelnünk, hanem a háboruk és a háborukat elő-idező indulatok ellen. A mozi elleni ér-velsem helytálló, mert számos példa bizonyítja, hogy a mozgó színházakat is lehet sikerrel a vallás céljainak szolgál-tába állítani.

Dancsházy kollégánk tehát téves uton halad akkor, midőn a hit érdekében a technikát bálványának minősíti és annak vívmányait ostorozza.

Ma épen ellenkező érvekkel kell küz-denünk hitünk igazságai mellett. Kiváló vallásbölcsesek iparkodnak a vallás te-kintélyét és szükségét a kellő magaslatra visszaállítani a jelenkor szellemi életé-ben, de nem a technika és kultura viv-mányainak lerántani akarásával és osto-rozásával: hanem annak kimutatásával, hogy a vallás igazságait és szükségét az emberi tudomány csodás vívmányai nem döntik meg és a hitéletet nem teszik feleslegessé, mert a kultura legmagasabb fokán álló ember is boldogtalan, ha hi-tetlen. Tessék csak elmélyedni Dr Mak-kai Sándornak: „A hit problémája”; vagy Dr Szelényi Ödönnek: „A vallás helyzete a jelenkor szellemi életében”; vagy Luthardtnek: „A keresztyénség vé-delme” című filozófiai és apológiai mű-velben és látni fogja, hogy nem a tech-nika és kultura ostorozásával akarják a keresztyénség örök igazságainak tekin-télyét visszaállítani, hanem akként, hogy elismerik a technika és kultura vívmá-nyainak szépségét, értékét és fontosságát, de kimutatják, hogy azok vallás nélkül képtelenek az emberiséget boldogítani. A technika és kultura csodái lényes szö-vétnek, de a hit tündöklő nap.

Arról kell tehát meggyőznünk a mo-

dern embereket, hogy bármilyen szédítő magaslatra jutott is a technika és kul-tura terén az emberi ész, mégis mily elenyésző csekélység a mi összes tech-nikai tudásunk az Örökkévaló bölcses-séghez mérten; mily jelentéktelen kicsi-ségek a mi csodált gépeink az Örökké-való gépeihez, a villámok, szélvészkek, folyamok és az ég alatt forgó roppant világok szerkezetéhez, és hajtóerőjéhez viszonyítva; és mily tehetetlenül kény-telen megállni a legjeleltebb orvos vagy kémiai tudomány is még a legkisebb ter-mészeti titok előtt is... például, hogy milyen szerekkel alakítja át magát a selyemhernyó selyemlepkévé?!

Szóval arról kell meggyőznünk az emberiséget, hogy a hit nem kerékkötője a tudománynak, technikának, kulturának, hanem koronája, mert a hit világa ott kezdődik, a hol a tudásé végződik.

A hová soha nem fog belátni távcsö-vével vagy mikroszkópjával a tudomány; a hová repülőgéppel soha fel nem ér a magasra törő emberi szellem; és a hová dróttalan távirójával hirt sem küld-het sohasem: a hit azokat a világokat tárja fel előttünk és az oda vezető uta-akat ragyogja be örök fényvel. „A tuda-mány csak a végezt ismerheti meg; de a vallás a végetlenhez emel fel. S ott, a hol a távcsövek elhomályosulnak, fénylik az Isten igéje, mely nekünk a sötétben szövétnekünk.” (Erős Lajos: Apologetika. 106-ik lap.) „A hit az olyan dolgoknak valóságuk, a melyeket remélünk és a mely dolgok nem láttatnak, azoknak bi-zonyos utmutatójuk.” (Pál levele a Zsi-dókhhoz XI. 1 verse).

A tudomány, technika és kultura viv-mányait és igazságait az emberi észnek kell az anyagból és a természet törvé-nyeiből kibányászni, de a hit igazságait isteni kijelentés adta tudtára az emberi nemzetnek.

A technika vívmányainak a vallás ér-dekében való ostorozása azonban nem-csak téves, nemcsak vallásellenes, hanem káros is.

Ugyanis, ha mi a technikát, mint az emberiség lenyűgöző és pusztulásba vívő bálványát ostorozzuk, ez által a tuda-mány bajnokait és munkásait tévedésbe ejtjük a vallás lényege és értéke felől, mert magunk állítjuk ellentétbe a hitet a tudományok fejlődésével. Csoda-e az-tán, ha a tudomány és technika bajnokai és munkásai azt gondolják, hogy a hit az emberi előhaladás, fejlődés és töké-letesedés kerékkötője s mint-ilyen lerom-bolandó és eltávolítandó a haladó élet utjából.

A vallás érdeke tehát azt kívánja, hogy a tudományok vívmányait ne ostorozzuk; hanem azok értékét becsüljük meg és azokért lelkesedjünk. Mert nemcsak az élet bizonyítja és nemcsak az angol példa-beszéd mondja, hogy „A tudomány hatalom!”, hanem hitünk örök zsinór-mértéke is azt állítja hogy: „A tuda-mány világosság és életnek utja.”

Szilicz László

Hamlet a tettnélküli meggondol-d-sok embere. Don Quijote pedig a meggondolásnélküli tettek embere. Dr. Ravasz L.: Gondolatok.

Események—Feljegyzések.

Az abaujtonnai református egyházme-
gye közgyűlését 1922 augusztus hó
6-án tartotta a kassai református egyház
templomában. Istentisztelettel, melyen a
helybeli lelkész imádkozott. Az új állam-
alakulatban való elhelyezkedésünknek
minden egyes körülményeire kiterjedő, a
történelem előtt majdan kulfő gyanánt
szolgáló esperesi jelentés a maga egész
terjedelmében jegyzőkönyvünkbe iktat-
tatik. Külön emlékeztünk meg Arday
Janka Dániel zsarnói lelkész haláláról,
aki 45 esztendeig volt hiv munkás egy-
házában és sokképen meghasznált szol-
gája a régi tornai egyházmegeyének. Az-
után a bárcai kis ref. egyház 1921. ben
elhunyt páratlan áldozatkészségű főgond-
nokáról; néhai Bárcai Sándor volt ma-
gyarországi országgyűlési képviselőről,
emlékeztünk meg, aki 1905-ben új, mo-
dern lelkészulakot, majd az édes atyja
által épített új toronyba 4 q ás harangot
állíttatott, 1909-ben a templomot eternit-
palával újólag fedette, ugyanakkor a
templomot 80 folyó m, messze időkre
szóló, hatalmas vasrácskerítéssel vétele
körüli, végrendeletében is 20,000 K.-át
hagyományozott egyházának. Halála nagy
veszteség, nemcsak a bárcai, de egye-
temes egyházunknak is. Támasszon az
Ur a kövekből is ilyen fiatal, építő Né-
hemiasokat sokképen megpróbált reform-
átus Sionunknak! A körtvélyes-szádal-
mási egyház új lelkészét Gyarmathy Bé-
lát lelkészi állásába beerősítettük. Nagy-
Árpád Zoltán és Koncsol János segédlel-
készeket bekebeleztük, előbbi Zsarnóra,
az utóbbit Felsőlánczra rendelte szolgál-
lat-tételre esperesünk. A barkai, áji mé-
hézi, zsarnói, körtvélyesi egyházak meg-
választott tanítóit, Leonhard Vilmost,
Pollner András, Ölschlager Imrét, Ölsch-
iéger Engelbertet és Rákay Józsefet hi-
vatalába beerősítettük. Az egyik megü-
resedett egyházi tanácsbírói állásra
Gönczy Gábor kassai lelkész és lelkészi al-
jegyzői állásra Vajthó Lajos hernádcsa-
nyi lelkész választattak meg, akik az
esküt az egyházmegeye színe előtt letet-
ték, sok reménységgel ígtattuk őket az
egyházmegeye munkásai közé. A folyó
évi egyházkerületi gyűlésre az egyház-
megeye képviselőiül, az elnökségen kívül
Gönczy Gábor, Sipos Bertalan tanács-
bírók, Lengyel József főjegyző küldettek
ki. A zsinati törvények revideálási mun-
kálatait már előzőleg egy szűkebb bi-
zottság által részletesen letárgyalván, az
egyházkerületi gyűlésre felterjesztettük.
Több vitás ügy békés elintézése után a
közgyűlés 1 óra tájban befejeztetett. Dé-
lután 3 bírósági ügyet tárgyalunk, melyek
közül egyre az egyházkerületi elnökség
delegálta egyházmegeyei bíróságunkat.

Nótarius

A gömöri egyházmegeye augusztus 8-án
Tornalján tartotta ősz közgyűlését. Ez
alkalommal szívréható ünnepéyyel iktatta
hivatalába az egyházmegeye ujonnan vá-
lasztott ifjú gondnokát, Tornallyay Zol-
tánt és új tisztviselőit. A gondnok és
tisztviselők beiktatása a tornaljai ősi ref.
templomban ment végbe istentisztelet
keretében. Jelen volt Lukács Géza egyh.

ker. főgondnok is. Gyülekezeti éneklések
után Buzi Márton esperes emelte buzgó
imádság szárnyain lelkünket az Örökké-
valóhoz és kért áldást az új gondnok
személyére, családjára és nagy remé-
nyekre jogosító egyházi működésére. Es-
peres imádsága után Tornallyay Zoltán
gondnok az egyházmegeye tisztikarával
az urasztala előtt foglalt helyet és a
szavazatbontó bizottság jegyzőkönyvének
felolvasása után leletette a hivatalos esküt
Ablonczy Pál papi főjegyző előmondása
mellett. Azután Buzi Márton esperes az
egyházmegeye, majd Ablonczy Pál főjegyző
a lelkészi kar nevében üdvözölték ma-
gasan szárnyaló szép beszédekkel az új
gondnokot, Czinke István püspök pedig,
levélben üdvözölte s kívánta rá s mű-
ködésre Isten segedelmét. Az új gondnok
gondnoki székfoglaló beszédében, mely
mély hatást tett, ugyanazon vezető elveket
vallotta működése progammjául, melyek-
kel egyházmegeyei tanácsbíróvá történt
beiktatása alkalmával általános tetszést
és erős rokonszenvet kellett ugy személye,
mint működése iránt az egyházmegeye
minden igaz kálvinista hívének szívében.
Gondnok beiktatása után Ablonczy Pál
főjegyző, Réz László papi tanácsbíró,
Dr. Kathona László és Dr. Király
Kálmán világi bírák további Dr. Batia
Pál egyh. m. ügyész, Hubay Béla és
Szentpétery László világi jegyzők tették
le a hivatalos esküt ugyancsak a temp-
lomban s Buzi Márton esperes üdvözölte
őket szíves szavakkal, mint református
egyházunknak nagyrahitott murkásait.
A beiktatási ünnepéyy után az iskolában
folyt tovább a közgyűlés, melynek főbb
tárgyai a következők voltak; Saghy
Sándor egyh. m. közigazgatási pénztár-
nok 16 évi működés után lemondott s
helyére egyhangulag Kövér Árpád tor-
naljai lelkész választott meg, gyámin-
tézeti pénztárnoknak szintén egyhangu-
lag Molnár József serkei lelkész, egy-
házmegeyei tanügyi bizottsági elnöké pe-
dig — mivel e tisztségről Ablonczy Pál
főjegyző lemondott — Csabagy Pál ba-
logi lelkész. Farkas Géza világbíró Ma-
gyarországon lakván, tanácsbírói tisztsé-
géről lemondott; s helyére, továbbá a
Tornallyay Zoltán gondnokká történt meg-
választása folyamán megüresedett tanács-
bírói állásra és az egyik papi aljegyzői
tisztségére f. évi okt. 1-ig terjedő határ-
idővel szavazást rendelt el az egyhá-
megeye. Az ujonnan választott tanitói képv-
selők, Mares János, Becske Bálint, To-
mory Lajos, Ruszkay István, Litkey
György választása megerősítettet, Csizy
Béla betegeskedése miatt lemondván a
megbízásáról, helyének betöltése végelt
új szavazás rendelt el szintén okt. 1-ig
terjedő határidővel. Csizsár Barna hubói
ifjú tanító állásába beerősítettet. Ezek
után az esperes időszak jelentésének
fontosabb eseményei és a tanügyi bi-
zottsági elnök jelentése következtek. Az
esperes időszak jelentésének tárgya-
lása alkalmával általános meg botránko-
zást kellett egy lelkész eljárása, a ki es-
perest a főszolgabírónak feljelentette az-
ért, mert egy tanító kiutasítását nem
vette tudomásul s helyének betölté-
sét a presbyteriumnak nem engedte

meg. Az illető lelkész ellen autonomi-
ánk megsértése miatt egyh. m. közgyű-
lés elrendelte a fegyelmi vizsgálatot. A
tanügyi bizottsági elnök és a tanügyi
választmány jelentéséből felemlítendőnek
tartom, hogy a cseh-szlovák tankönyvek
hiánya miatt egyházmegeyénk felir a kon-
venthez, hogy megfelelő tankönyvek irat-
tásáról és kiadásáról mi magunk gon-
doskodhassunk. Elismeréssel emlékezett
meg közgyűlés Sathó István rimaszom-
bati földbírtokos és egyh. m tanácsbíró
alapítványról, ki a rimaszombati egyh.
filiájában, bakli községben 8 hold ter-
det adományozott a tanitói állás fenntar-
tására.

A zsinati törvények is napirendre ke-
rültek, melyeket általában helyesnek
tartunk. Lényeges változtatásra csak a
III. t.-cikknél tesz indítványt egyházme-
geyénk, melyből az ugynevezett Tisza-féle
adókulcsot, vagyis az osztályokba sorozott
személyi és a-10 százalékos vagyoni
adókulcsot teljesen törölni óhajtjuk,
mert a mult keserű tanulságal, az egy-
házak feldult békessége és számos tönkre
tett lelkészi javadalom mind azt bizo-
nyítja, hogy e kulcs nem vált be a gy-
akorlati életben. Ezért kéri egyházmegey-
énk a régi adókulcsok érvényének zsinati
visszaváltását. A lelkészek és segédlel-
készek fizetésének fixizozását a pénz ér-
tékének folytonos hullámzása miatt nem
tartjuk célszerűnek, hanem azt indítvá-
nyozza egyházmegeyénk, hogy a lelkészek
javadalmát a hasonló képzettségű állami
tisztviselők javadalmának mértékéig egé-
szítse ki mindenkor az állam. A segéd-
lelkészek fizetését pedig évről-évre a
konvent szabja meg. A V-ik törvény-
cikket bővíteni óhajtja egyházmegey-
énk az egyházközségi fegyelmi bíráskodás
részletes jogelveivel. Az egyes egyháza-
kat érdeklő ügyek közül felemlítendő
mint örvendetes jelenség, a balögványi
egyház toronyrenoválása és a czakói
egyház templomépítése. E gyülekezetek
hívei az építkezési roppant magas ösz-
szegeket önkéntes egyházi adókból fizetik,
melyet lelkesedéssel vállaltak magukra.
E gyülekezetek lelkésze a belmissió lel-
kes híve és gyakorlója, hogy lelkesé-
dése és tevékenysége nem eredmény-
telen, bizonyítja a fenti építkezések.
Czakó körülbelül 250 lelket számlál s
legnagyobb részben kisbírtokos szegény
emberek a hívei és építenek egy 100.000
koronánál többbe kerülő templomot és
toronyot. Tehát mégis virrad, népünk eb-
redni kezd, az ilyen mérvű építkezés a
lélek mozdulásának hajnalfénye.

Délután a fegyelmi és közigazgatási
bírószág ülésezett négy fegyelmi és közigazgatási
ügyben. Közébre a "Hér-Ló" vendéglőben gyűltek össze a
gyűlésen részt vevők, hol számos szí-
vélyes pohárköszöntő hangzott el az új
gondnok és az ujonnan választott tisztvi-
selők sikeres működésére.

Z. L.

Minden egyházi alakulat jogosult,
amelyik történelmileg meggyökerezik,
és minden szakadás igazolt, melyet
az illető egyház feleslegessé nem tudott
tenni. Dr. Ravasz J.: Gondolatok.

HIREK.

— **A magyar evangélikusok szervezkedése.** A létükben megtámadott s elpusztulni nem akaró magyar evangélikus egyházak elhatározták, hogy a magyar egyházak magyar jellegének megóvása, jövő fejlődésük biztosítása és ősi autonómiájuk megvédelmezése céljából szervezkedni fognak s megalakítják a „Slovákhoni Magyar Evangélikus Szövetséget.” A szövetség alakulása augusztus 11-én folyt le Léva városában az ország minden részéből összesereglett magyar evangélikus lelkészek, egyházfelügyelők és az evangélikus egyház sorsa iránt aggódók inpozáns részvétele mellett. Az alakuló ülést isteni tisztelet vezette be, amelyet Bándi Endre főesperes végzett. A megható istentisztelet után az értekezlet összehívóinak nevében Szent-Ivány József nemzetgyűlési képviselő üdvözölte a megjelenteket s megállapította, hogy a szövetség létesítésének eszméje általános rokonszenvvel találkozott, aminek bizonyága a megjelentek várokozásán felüli nagy száma. Azután rétért a szlovenszkói evangélikus egyház kérdésében elfoglalt álláspontjának körvonalozására. A mélyhatású beszéd után a gyűlés vezetését Medveczky Sándor másodfelügyelő és Bándy Endre főesperes vették át. Bándy főesperes meleg szavakban üdvözli a megjelenteket. Azután felteszi a kérdést, hogy a gyűlés résztvevői kívánják-e a szövetség megalakítását, amire az ország minden, még a legtávolabbi részeiből is nagyszámban összesereglett magyar evangélikus egyházi kiküldöttek egyhangú helyeslése volt a válasz. Erre az elnöklő főesperes a Szlovákhoni Magyar Evangélikus Szövetséget megalakultnak jelentette ki. A megalakult szövetség azután az alapszabályok tárgyalására tért át, amelyet úgy általánosságban, mint részleteiben megvitatnak s elfogadtak. A szövetség tisztviselő karát egyhangú választással alakították meg: Elnök: Szent-Ivány József, társelnök: Bándy Endre lett.

— **Vizsga.** A szlov. tisztánnevi ref. egyházkerület vallástanítási és kántori szolgálatra képesítő vizsgáló bizottsága *Idranyi* Barna esperes elnöklete alatt f. hó 9-én Kassán működött. Vizsgálatra álltak ez alkalommal tizen.

— **Igazítás.** A vajáni egyházkerületi gyűléssel kapcsolatban megtartandó konferencia *nem szeptember 9-én délután, hanem szeptember 10-én délután fog megtartatni.* A konferencia programját jövő számunkban közölni fogjuk.

— **Az adócsökkentési segélyek kifizetése körül sok zavar tapasztalható.** Vannak vidékek, mint értesülünk, amelyekben az adóhivatalok július 1-óta is kifizették az adócsökkentési segélyeket; vannak viszont adóhivatalok, amelyek nem fizették ezeket az államsegélyeket sem. Így több egyház még mind e mai napig nem jutott hozzá törvényes illetményéhez. Több oldalról érkezett hozzánk e tárgyban panaszos tudakozódás. Illetékes helyre fordultunk felvilágosításért. Azt az értesítést nyertük, hogy az *adócsökken-*

tési segélyek is postautalványon fognak kifizettetni az adóhivatalokkal való leszámolás után. Értesülésünk szerint a zavarért, illetve a zavarból származott kellemetlenségekért és károkért nem az egyházi ügyosztály, hanem a számfeltevés kárhóztató és vonható felelőségre, amely a kifizetések körül teljesen függetlenül és szabadon jár el s az egyházi ügyosztály figyelmeztetéseire nem is hallgatott. Mindazonáltal mi az egyházi ügyosztályt kérjük, hogy szorgalmazza a számfeltevés felelőséget az adócsökkentési segélyek mentől előbb való kifizetésére. Az egyházak pénztárai erősen küzdenek az anyagi nehézségekkel. Az adócsökkentési segélyek helyét foglalnak az évi költségvetésekben. Tehát ha azok idejében meg nem érkeznek, kárt okoznak az anélkül is anyagi nehézségekben küzdő egyházaknak — a *számfeltevés felületessége vagy a dolgához nem értése miatt.* Ugy tünik fel némely ügy, mintha a közönség érdeke semmi volna a jól dotált hivatalnokok előtt.

— **Egy orosz publicista cikke szerint a vatikán Oroszországban nagyszabású akcióba fogott.** A katolikus misszionáriusok, akiknek a cárizmus idején nem engedték meg azt, hogy Oroszországban működjenek, most szabadon terjeszthetik a katolikus vallást Oroszországban. A déli vidékeken tömegesen térnek át az emberek a görög keleti vallásról a katolikus hitre. Az orosz emigránsok körében is egyre terjed a katolicizmus, aminek egyik oka az, hogy ily módon igyekeznek maguknak állást szerezni az apostoli követségeknél. Katolikus papok hatalmas munkát fejtenek ki az éhínség sújtotta vidékeken.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent.*

A kiadásért felelős: *Réz László.*

Pályázat.

A barkai ref. egyház katonai szolgálatra bevett *tanítójának helyettesítésére* (az 1922—23 tanévben) pályázatot hirdet. Pályázhatnak megfelelő képességű férfi vagy nő tanítók. Javadalma: az egyháztól 100 korona és a kérvényezendő helyettesítői államsegély. Lakás természetben. Kötelessége: a mindennapi és ismétlős tankötelességek oktatása egyházkerületi tantervünk szerint osztatlan iskolában. Pályázati határidő szeptember hó 15. A kérvények hivatalom címére küldendők Gömör-Barka, u. p. Drnava Csete Gyula ref. lelkész.

Pályázat

a *kis újfalu* református *helyettes tanítói* állásra az 1922/3-ik tanévre. Fizetés az egyháztól 400 azaz négyszáz korona és törvényszerinti lakás; az állam által megállapított helyettes tanítói fizetés kérelmezve lesz. Kötelessége: az I—II-ik vegyes osztályok vezetése és a női kézimunka tanítása a rendes és ismétlő iskolában, és a kántorságban esetleg segédkezés. Pályázatok aug. 26-ig a ref. lelkészi hivatalba küldendők. up. Köbölkut. Komárom vmegye.

Pályázat

a *nagyborzsovai*, (Bereg m. P. Russ.) ref. egyház *kántor-tanítói*, állására Javadalom; 1.) Lakás (2 szoba, konyha) természetben; 2.) Kert: 1318 négyszögöl 3.) szántó föld: 3 k. hold 966 négyszögöl. 4.) Rét 4 k hold 1000 négyszögöl. 5.) Készpénz az egyháztól: 528 kc 04 fillér 6.) Fizetés kiegészítés az államtól 7. Stóla cca: 100 kc Kötelessége: az I—VI. o. vegyes elemi és az ismétlő iskola vezetése. Kántori teendők végzése. Lelkész akadályoztatása esetén annak helyettesítése. Pályázati kérvények aug. 27-ig alant irt címére küldendők. Az állás szept 10-ig elfoglalandó. Ref. lelkészi hivatal Nagyborzsov. up. Nagymuzsaly.

Pályázat

az *asztélyi* református egyház *kántor-tanítói* állására. Javadalom: megfelelő lakáson kívül 12 kat. hold föld használat, 10 m. m. buza s a megfelelő állomány. Kötelessége I—VI. vegyes osztályu növendékek tanítása, mindennemű kántori szolgálat végzése, akadályoztatás esetén a lelkész helyettesítése. Tanítás nyelve magyar. Kellően felszerelt pályázati kérvények aug. 31-ig küldendők be a református lelkészi hivatalhoz. Az állás betöltése után azonnal elfoglalandó. Asztély (Bereg v. m.) up. Beregszász 1922. aug. 14. Ref. lelkészi hivatal.

Tanítók figyelmébe!

ISKOLAI

nyomtatványok, tankönyvek, tanszerek, zászlók, énekes- és valláskönyvek, Massaryk-képek, kétnyelvű iskolabejárati táblák középen a címerrel, kaphatók 3—3

FRIEDMANN könyvkereskedésében
TORNALJA.

KÓKAI LAJOS ÉS HORNVÁNSZKY
VIKTOR KIRDÁSÁBAN MEGJELENT ÖSSZES REFORMÁTUS ÉS LUTHERÁNUS

Jma- és énekes-könyvek

VALLÁSOS, SZÉPIRODALMI MŰVEK STB
UGYSZINTÉN P. CZINKE ISTVÁN KON-
FIRMÁCIÓI KATÉJA RAKTÁRON

FUCHS JÓZSEF
KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN ROZSNYÓN.

Viszonteladónak nagy árkedvezmény!

Nyomatott Gömöri Zoltán nyomdájában Rozsnyón

Református Egyház és Iskola

Az Egyetem Református Egyház hivatalos lapja.

Felelős szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ

Főmunkatárs: SÖRÖS BÉLA.

Előfizetési díjak:

Egész évre — — — 60 K Negyed évre — — — 15 K
Fél évre — — — 30 K Megjelenik minden vásárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Rozsnyón, a református lelkései hivatalban, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

Az iskola hivatása.

(R. L.) Mennél közvellenőbbül függ valamely szerv megbetegedésétől vagy megsérülésétől életünk, annál nagyobb mértékben igyekszünk annak egészségére ügyelni vagy azt a megsérüléstől minden rendelkezésünkre álló módon és eszközzel megóvni. Erre hajt az ösztön, az élet-szeretet és az egészséges erkölcsi öntudat. Például a szív megbetegedését, annak bármely természetű veszélyét az értelmes ember *teljesen* komolyan veszi s minden áldozattal elhárítani igyekszik annak veszélyét.

Mint bármely nemzeti állam s bármely nemzetiségű társadalmi alakulat életműködésére, — úgy *magyar kálvinista* egyházunk életére nézve is ép'oly fontos szerv az iskola, mint emberi életünkre nézve a szív. A szív működése szabályozza a test legfontosabb alkotó részének, a vérnek keringését. Az iskola működése ép'oly hatással van egyházi életünk zavartalan és fejlődést biztosító életműködésére. Ha az iskola működésének iránya egyoldalú vagy ellentétben van az egyház szellemével: az egyház életműködésében ép'oly zavar keletkezik, mint a test életműködésében a szív megbetegedése esetében.

Igy szeptember elején konstatálható leginkább, hogy az állami, egyházi s társadalmi alakulatok életműködésében vannak-e s minő természetű zavarok; hogy teljesítik-e s hogyan — az iskolák, ezek az állami, egyházi s társadalmi életműködési szervek, feladatukat?

A kormány nagyon szépen kimutatja papírúton, tendenciózusan csoportosított számadatokban, hogy köztársaságunkban minden nemzetiségű állampolgár megtalálja *életfeltételének kielégítését*. A gyakorlat azonban üres frázissá degenerálta az ilyen állítást és kimutatást. Vannak ugyan is nagy vidékek, amelyek összefüggő nagy területen zárt tömegekben élnek magyar nemzetiségűek, akik a magyaron kívül más nyelven nem is értenek, akik kálvinisták; e területen élő szülőket kétségbeesítő helyzet jellemzi, mely leginkább így szept.

elején tűnik fel. *Gyermekeiket nem tudják az elemi népiskolán felül neveltetni s taníttatni — egyszerűen azért, mert nincsenek magyar tanításhelyű középiskolák.* Vagy amennyiben vannak, azok geográfiai fekvései nem felelnek meg a magyarság elhelyezkedésének. A közép-foku iskola működése — geográfiai elhelyezésüknél s talán még inkább számbeli elégtelenségüknél fogva — olyan, mint mikor a vérkeringési zavarok — a szív, valaminő betegsége miatt — akadályozzák a szervek, a testrészek zavartalan táplálását. Ez esetekben a magyarság élete van veszélyeztetve, mert akadályozva van a magyarság értelmi fejlődése.

Fájdalmas látnunk azoknak az apáknak nehéz helyzetét, akik szeretnék gyermekeiket az elemi iskolán felül is neveltetni s taníttatni és nem tudják hol, mert azt ne mondja nekünk senki, hogy vannak magyar tanításhelyű parallel osztályokkal ellátott középiskolák, vihetik a szülők azokba gyermekeiket. Nem vihetik — mert őket legtöbb esetben több száz kilométeres távolság választja el az iskoláktól. Ezt az akadályt nem bírják leküzdeni a mai rendkívül nehéz anyagi viszonyok miatt, az elbirhatatlan adózási viszonyok között. S midőn az ily szülők jönnek hozzánk tanácsért, hogy mitévők legyenek gyermekeikkel, nem tudunk mást tanácsolni nekik, mint hogy várjanak türelemmel, hátha jobb belátásra megértésre ébrednek államunk vezetői irántunk. De ily tanácsadásunk — s vizsgálásunkkor beletájdul a mi szívünk is, mert az évek mulnak, gyorsan suhannak a gyermekek felett!

De más irányú panaszt is hallunk egyszerű, de vallásos népünk ajkáról, ha biztatjuk, hogy várjanak türelemmel és szeressék otthon elemi iskolájukat, becsüljék tanítóikat, járassák abba gyermekeiket, míg javulnak iskolai viszonyaink. Így felelnek ilyenkor:

— Igen, szeretjük iskoláinkat és éppen ezért fáj, ha azt látjuk, hogy mintha azok az iskolák nem is a mieink volnának. Becsüljük tanítóinkat; áldozunk

is iskoláinkért, tanítóink jólétéért — amennyi csak a mai nehéz időkben tölthetünk velük: de fáj annak a tapasztalása, hogy azok az iskolák mintha nem is a mieink volnának, tanítóink mintha nem is a mi egyházi érdekeinket néznék, hanem egyedül szent előttük az állami tanfelügyelő parancsa. Igaz, nagy darab az a kenyér is, amely az állami tanfelügyelőtől függ...

Mint mikor a szív nem táplálja zavartalanul s elegendőképen a szerveket, mert belegek vezető utai, a vér csatornái: úgy vannak az iskolák az egyházzal is. Az iskola az egyház testében él, az egyház hivatásos életműködését van hivatva szolgálni: de nem az egyház élet-hivatásának megfelelő táplálékkal szolgálja az egyház tagjait, a test szerveit és részeit.

Beteg élet, beteges állapot. Az iskola maga sem tudja, hová s kihez tartozik, mily szolgálat teljesítésére hivatott. Ez a kérdés sürgős tisztázásra vár. Itt a türelmes várakozás teljesen indokolatlan. A szívbetegséget gyorsan és radikálisan kell orvosolni.

Hozzászólás az egyházi

adótvény-javaslatához.

Lehetetlen megjegyzés nélkül hagyni a lap f. évi 30., 31. számaiban *Csabay* Pál lelkész társunknak az egyh. adózási ról irt javaslatait. A jóhiszeműség és a jobb adózási rendszerre való törekvés kétségtelenül kitetszik a munkából, de keresztyéni vonást, s végeredményében haladást nem látok benne. A helyes egyházi adórendszer pedig nagyban előmozdítója lehetne hitéletünk, kulturális tevékenységünk fellendülésének! Első sorban is a lelkész személyét nem kellene belevenni a gyűlölt publikánusi mesterségbe. Bántó dolog az, mikor a lelkésznek, mint a presbyterium elnökének, kell a személyt óvni a nem kedves és felmagasztaló megjegyzéseknek a netalán egyik- vagy másik e tag által nem helyezett egyházi adózásért. Mert akárhogy is rendelkezik a törvény, a lelkész kezén kell átmenni az adókövetés összeállításának. Bizony, magam is láttam idős lelkész urat, mennyire félték az adószedés keletkezéséig. Hiába szedi az egyházi, vagy presbyter az adót, mégis csak a lelkész.

a központ.

Ez a nem egyszer lealázó helyzet ki-kerülhető volna igenis az *egységes adórendszer és egyetemes adópénztár által*, még ha áldozatba kerülne is, meg kellene alkotni. *Csabay Pál* attól tart, hogyha egyforma adózás hozatnék be, a lelkészek is egyforma fizetésbe részesülnének s ez lehetetlen, mert a 2000 lelkes és a 200 lelkes gyülekezet lelkésze egyforma munkát nem végez, többet a 2000 lelkesé és így fizetése is több legyen. Ez a beállítás bizonyára sem a tapasztalatra, sem az igazságra nincs alapítva. Mert ha egyforma a képesítés, legyen egyforma fizetés is! Hogy valamely lelkész kisebb vagy nagyobb gyülekezetbe kerül, hivatás dolga, kifejti e tehetségét vagy nem? Ha hivatásérzés nincs, a nagy gyülekezetben ép úgy nem végez áldásos munkát, mint a kicsiben! Az pedig, hogy a kisebb gyülekezet lelkésze nem végez annyi munkát, mint a nagyobbé, tévedés, mert sokkal nyugodtabban néz a jövő elé a 2000 lelkes gyülekezet lelkésze, mint a 200-é! Példákkal igazolhatom, milyen küzdelem egy 200 lelkes szegény gyülekezetnek fentartani magát! Itt, épen itt tűnik ki a lelkész pszichológiai, cura pastoralis stb. tehetsége, ide kell igazi ambíció, mert itt csak a funkciók kevesebbek, de mindezek mellett az eke szarvának helyes kezelése és a gazdálkodás minden néven nevezendő ismerete, *gyakorlati elvégzése* is szükséges. Ide, sokszor hivatását lealacsonyító munkakörbe sodorja a nem egységes fizetés, a tisztességes megélhetésre törekvő lelképásztorokat.

A gyülekezeteket pedig? Tetszik egy példa? Ime: 200 lelkes anyaegyház a barsi e. megyében. A hívek birtoka 150

hold föld; fizetnek: 35 q búzát, árpát, 4-ől fát, 1-hektó bort sbt. szóval többnyire napszámosok, 3 — 4-szer annyit, mint áll. adóba, szolgáltatásokat, amennyi szükséges az épületek fentartásához! Ugyanakkor a 2000 lelkes gyülekezetek alig néhány fillér egyh. adókat! Szabad ennek megtörténni? Hogy tudta az egyh. vezetőség is eltérni az óriási aránytalanságot, hiszen végeredményében is ha evangéliumi alapon állunk, ez nem történhet meg!

Talan mégis kellene az erősebbnek a gyengét támogatni s azért még csak kitüntetés sem jár, mert, „ha annyit tesztek, amennyit a kötelesség kíván, haszontalan szolgálk vagytok!” Ne keverjük a hit socializmusát össze a politika socializmusával. Engedelmet, Szerk. Uram, itt a lap 126. old. csillaggal jelölt megjegyzése socializmust ajánl, bár nem tűnik ki, hogy ev. alapon állót-e, mert nekünk, ha megakarunk tartatni, csakis azon a fundamentumon kell állanunk, amely „egyszer vettett” Az Isten beszéde ez a fundamentum, itt vannak lerakva az igazi socializmus, kommunizmus által követelt elvek égi tisztaságban! Nem is lehetséges az újabb kor vágyait kielégíteni, csak is bibliai alapon álló socializmussal, kommunizmussal, amelyet végeredménybe na világmegváltó szeretet kovásza fog csodálatosan megkelesztetni, élvezhetővé tenni mindenki számára.

Eltévesztené az egyház igazi feladatát, ha azt mondaná, amit *Csabay Pál* ur feltételez: csak az én papomnak adok, tartsa el minden gyülekezet a maga lelkészét! Ez a *kiki magának* elve távol legyen tőlünk! Épen ez ellen küzd az egyház, hát mit szólnának az új kor

farizeusai erre? „Tartsa fenn minden gyülekezet magát, vessen ki rendes, ha nem elég, rendkívüli adót, aki nem fizet, zárassék ki az egyházból.” Engedelmet, ezt egy politikai diktátor sem mondaná! Nagy Széchenyi I. honfiui lelkesedésében az apagyilkosok elvesztését is tiltotta, de hitünk az elveszettek keresésére is buzdít, sőt kötelez minden jó pástort, mégha a 99 et el is kell hagynia, megkeresi az 1-et amely elveszett!

Sokkal célszerűbb volna megszüntetni a kis gyülekezeteket, mint előbb meg is venni a kizárással! Szó sincs róla, hogy ez célhoz vezetne. „Én és az Atya egy vagyunk.” Mondá a világ megváltója. „Egy a főpap, egy a próféta, egy a Király.” „Ugyanazon indulat legyen bennetek, mint volt a jézus Krisztusban.” Egy-egy; Ugyanaz! Igen egyek, ugyanazok akarunk lenni a Jézus Krisztusban. Itt az egység a centralizmusra, a Krisztusban egységre intés! Hát az egy akolgy pásztor elve üres malaszt lesz? Nem így! A láthatatlan egyház képét ide közénk is le kell varázsolni! Ha mi nem tudnánk is elhozni, de erre törekedjünk, akarjuk, mert az „Ő országa” másképp el nem jön! S akkor jaj a „föld savainak”, elszóratnak és mindenki által megtapodtatnak! Ez a romlott só sorsa!

Hallottunk már ide célzó kifejezéseket az új kor világmegváltó eszmék harcosaitól. Le az egyházzal, a papokkal stb. „Az egyház egyesek, kapitalisták stb. szolgálatában áll!” Félre véle stb. Bizony félre véle, ha a sovínizmus, kurta látkörű partikularizmus, egolizmus, patriotizmus és még nem tudom miféle „izmus” szolgálatában áll! Emelkedjünk fel, ha talán áldozatok árán is egy tisztább lelki közösségre, életünkkel, egyh.

Részletek

Ds. H. A. *Munnik* ír zvollei ref. lelkész július 9-én Alsóváradon tartott egyházi beszédéből:

„A mélységből kiáltok hozzád, óh Uram! Hogy micsoda a mélység, mi Hollajdok nem tudjuk azt úgy megérteni, mint egy keleti ember. A mi földünk lapályos és sík és sohasem tátong előttünk az örvény a magá megmérhetlen mélységével. Kanaánban azonban, mint a földnek annyi más helyén, igen jól ismerték azt az emberek. A mélységeket, amint a hegyek szinte gyökereikig levágtatták és az örvényeket, amelyek örökre elnyelték mindazt, amit oda belédobtak. A mélységeket, amikből soha semmi sem tér vissza, amelyek soha semmit sem adtak vissza.

Ami tengeri népünk is jól tudja, hogy micsoda a mélység, amikor háborgó hullámok által fésodortatva a tengerbe esnek; amikor a nagy viharok összetörték a hajót és a hajó elmerül emberrel, állattal a mélységben, ahonnan semmi sem tér vissza. Átvitt értelemben azonban jól ismeri az emberi élet a mélységét; és így Istennek Egyháza is. Ott fekszünk mi most napjainkban, földi világunk teljes életével odalenn a mélységben, ahonnan nem tudunk feljönni, akárhogyan küzdözünk is. Ott fekszik az emberi élet is odalenn a mélységben, össze-

törve és lezuhanva. Oda van a tisztesség, az emberi élet becsülete, a kereskedelem és ipar hitele, a munka és munkás értéke, népek életének becsülete, mivel a győző semmiféle jogot el nem ismer, mivel az élet, mintegy hatalmas jéghegy, meghasadt és összetört és nagy zugással lezuhan.

Ott fekszik Istennek Egyháza a mélységben. Ott fekszik alant tehetetlenül, amelyet a koldus szegény emberi élet egyedüli menedékhelyül el nem ismer és meg nem becsül, miközben a forradalmas országokban még életlámpását is megpróbálták kioltani. Hogyha azonban főnyitjuk Istennek Igéjét, azonnal láthatjuk, hogy az mindig és újra ugyanígy volt. Istennek Igéje beszél nekünk a mélységekről. Izráel a mélységben, és mindig ugyanott: Egyiptomban és Babilonban, a szellemi romlás mélységében.

A személyes életnek is megvannak a maga mélységei. Amikor minden reményünk megsemmisül, a betegség tehetetlenné tesz, a halál elragadja tőlünk legdrágább szeretettünket és mi egyedül hátramaradunk, amikor valamiképpen szeretnénk kimenekülni az életből valamilyen ok miatt, de sehová sem tudunk, ha fásultságunkban tompán és elmerülten a kötelesség útja helyett saját utunkon járunk, amikor semmi erőnk sincs magasabb célok után fölemelkedni, hogyha az *Itéltség* végkép elhál szíveinkon...

akkor ott fekszünk mi egyénenként is odalenn a mélységben.

Istennek Igéje azonban arra tanít minket, hogy az éggel való összeköttetés odalenn a mélységben sem szakad meg egészen. Amikor a föld semmiféle feleletet nem ad többé kiáltásunkra, megmarad az összeköttetés, mint egy láthatatlan rádiográf által a melyben levő fölvevő állomással. Így hívta Izrael segítségül az Urat: Egyiptomban, így kiáltott fel Mózes a pusztaságban, így hívjuk segítségül mi is az Urat, a világ életének borzalmas mélységében a zsolotíró szavaival: „mélységből kiáltok hozzád, óh Uram.” Uram, halld meg az én szómat, figyelmezzenek a te föleid az én nyomorúságom beszédre.”

Igen, mert az lenne a rettenetes mélység, az lenne az igazi megmérhetetlen mélység, hogyha az égi összeköttetés is teljesen elszakadt volna és senki se hallhatná meg sem földön, sem égen a mi jajkiáltásunkat. *Isten nélkül lenni, Isten nélkül élni ezen a világon, az az igazi mélység. Bűnelnkben csökönyösen megmaradni, bűnös voltunkat egyáltalán el nem ismerve a mélységből szabadulást nem keresni és nem remélni, az az igazi mélység.* Oh milyen jó nekünk a zsolotíróval szólunk: „A mélységből kiáltok hozzád, óh Uram!”

Fordította: *Csekey Sándor*

rendszerünkkel és ezt a közösséget célzó szent elvet mutassuk meg a félreértőknek, hogy mi akarjuk az igazak, a tiszták, a szentek egységét! Ha pedig nem úgy ráállhatunk a szívtelen törvény hideg gyékényére s a „summum jus” alapján tovább is vezethetjük — egy ideig — egyházunk hajóját! Ha azt akarjuk, hogy az egyház élete örök legyen, álljunk örökéletet hirdető elvei szolgálatába; „szeresd felebarátodat, mint tenmagadat.” Ne fájjon a tehetősnek, hogy többet adott, sőt, a „jobb ne tudja, mit cselekszik a bal”, mert így kedves az adomány és erdményes! De ha csak az ajak mozog, a szív csak gerjede, az áldozatkészség marad, úgy nem tűnik ki, hogy a Krisztusi elvek szolgálatában állunk, mert ez jótételt, áldozatot kíván! Ha a 80 lelkes és 200 lelkes gyülekezetek 150 holdas határaitban ki tudja (és mióta!) 35 q buzákat, 1 hektó borokat, 4-öt fákát, templom, iskola, tanító, paplak és melléképületei javításait, évi 1000—5000 kor. értékű szolgálmányokat fizetni, ne féljen hát az a 2000 lelkes gyülekezet, hasonlóan megterhelni magát ezután, mutassa meg hitének erejét az áldozatban is!

Maradjon-e még mindig a régi rend? Milyen igazság léssen az, ez után is a gyengét terhelni, az erőset pihenni hagyni! Itt igazán nem ösmernek reánk, hogy mi egymás terhének hordozói is vagyunk! Ha pedig vonakodnának a nagyobb gyülekezetek belemenni a nagyobb adózásba a mainál, álljunk elő példákkal, szegényítsük meg a kicsik által a nagyokat, a gyengék által az erőseket! Kövessünk el mindent, a mi az anyaszentegyház egységét előmozdítja akár e. adózás, lelkész képzés, fizetés, tanítás főelveit illeti! Tegyük kivánatosá ebbe az egységbe való tartozást, éljünk, tegyünk úgy, mint választott néphez illik! A fizetés pedig legyen közömbös úgy a lelkészre, mint a gyülekezetre, érve alatta a lelkészek tisztas megélhetését nyújtó egyforma fizetést, egyenlő adózás alapján, elimináljunk mindent, ami gátja lehet a kiáltó aránytalanságnak, egyenlőtlenységnek, egyöntetűségnek!

Elvesztette célját az a gyülekezet, ha jó fizetés fejében akar jó papot, mert a jó papot megfizetni nem lehet, s ha csupán az anyagi honorárium kielégítette, elvesztette hivatása nimbuszát! Vagy van hivatás-érzés a lelkészben, vagy nincs; ha van, örömmel fejti ki tehetségét és dolgozik a kis gyülekezetben is; ha nincs, hiába jutott a kis gyülekezetbe is, áldásos munkát nem végezhet.

Bár az előadói javaslat úgy nálam, mint sokaknál bizonyára ellentétes gondolatokat váltott ki, de egyben bizonyára megegyezünk: anyaszentegyházunk jóléte, boldogsága, virágzása előmozdításában! Adná Isten, hogy az új adótörvény megalkotása kielégítő, anyaszentegyházunkra áldásihozó legyen.

Pető Sándor
lelkész.

A lelkész szószéken kívüli teendői.

Tapasztalatokon alapuló és általánosan hangoztatott vélemény az, hogy egyházunk hívelnek hitélete, különösen az utóbbi években, rohamosan hanyatlott

alá. És ma azon a ponton áll, honnan egy néhány lépést téve még előre, Isten félelemről, hitéletről, beszélni alig lehet.

A rohamos esésnek okai világosan állanak előttünk. Az emberiség testi életét nyomorúságba hajtó, mindig erősebb pusztítást végző, végül is szertelenségbe csapó vad orkán, mesterségesen is szított dühével, a különben is egyre gyöngülő vallási és erkölcsi kötelekeket hihetetlenül meglazította, miáltal szabad folyáshoz jutottak azok az indulatok és bűnök, melyek az embert attól a méltóságtól fosztják meg, melyre a Mindenható emelte, amikor a maga képét adta rája.

És a szabadságra vágyó, fejlődésre és tökéletesedésre hivatott ember, a legszomorubb szolgátságba, a Mammon minden fejlődést és tökéletesedést elfojtó szolgátságba jutott.

A jólétet, békességet és megelégedést kereső emberek önzestükbe rohannak, mert nem a lélek értékes kincseinek kamatoztatásával, nem a szív magasztos érzelmeinek ápolásával, nem az Isten és ember szeretet szent törvényének betöltése által akarják azokat elérni és megvalósítani, hanem az önzés parancsszavára hallgatva, olyan utakon gondolják a kívánt célt elérni, melyeken minél tovább haladnak előre, annál messzebb esnek tőle.

Az eltévelyedett, vallásos hitében meggyöngült és így fejlődésre, valódi tökéletesedésre képtelenné vált emberiséget megmenteni és önmagának visszaadni a mi kötelességünk.

Nekünk kell megindítani azt a munkát, mely a feldult társadalmi rendet helyreállíthatja és a békés fejlődés útját biztosítja, a *vallásos hit és erkölcsi élet megújítása és megerősítése által*.

Mert ez az egyedüli módja, a beteges korszellem és életfelfogás helyes irányba való terelésének, az elvakított s bűneinek hálójából szabadulni nem tudó emberiség felemelésének.

E reánk váró s nem könnyű feladatot csak úgy teljesíthetjük, ha a lelkészi munkakört úgy szélesítjük ki, hogy annak keretében olyan tevékenységet fejthessünk ki, mellyel eredményt tudunk elérni.

Mert az a lelképásztori munka, mely az utóbbi időben csak a szószéki szolgálatban merült ki, nemcsak ma, amikor a vallásellenes eszmearamlatok egyre szélesebb körben végzik hódító munkájukat, nem elegendő a *hitélet* ke lő színvonalon való tartásához, — annál kevésbé felemeléséhez — de a multban sem biztosította magában véve annak fokozatos fejlődését. Kálvin is azt mondja: „A tanítás módja pedig nemcsak a nyilvános predikálásban áll, hanem a magánintelmekre is kiterjed.” — (Inst. IV. K. III. f. 6.)

Kívánt eredménnyel csak akkor munkálkodhatunk, ha munkaterünk kibővül s a szószéki igehirdetésen kívül olyan tevékenységet fejttünk ki, mely elősegíti az ige magvalniak a lelkekben való meggyökerezését. Mert nem helyesen járunk el akkor, amikor hintegetjük ugyan Isten Igéjének magvait, de azzal nem törődünk,

hogy azok termékeny talajra is találjanak s nem készítjük elő a lelkeket, hogy alkalmasakká váljanak annak befogadására és általa a gyümölcs érfelelésére. És ezért marad a mi Igehirdetésünk a legtöbbször csak „pusztába kiáltó szó.”

De miben álljon az a munka, melyet a lelkésznek a szószéken kívül végeznie kellene, hogy általa a vallás-erkölcsi életet megerősíthessük s annak kellő színvonalra emelésével, a lelkiélet folytonos fejlődését biztosíthassuk?

A gyülekezeti tagok intenzívebb vallásos nevelésében s vallásos érzelmeik állandó erősítésében és ápolásában.

Ezt a munkát meg kell kezdenünk már a gyermekeknél, az iskolai vallásoktatással párhuzamban. Nagyon fontos és szükséges volna, ha a lelkész a gyülekezeti tagok lelkiéletének irányítását már a kicsinyek körében megkezdene s a szükséges alapvető munkát már itt végezné. Az istenfélelmet, Istenben való bizodalmat a gyermeki lélekbe lehet legmélyebben beplántálni s a vallásos életnek a gyermeknél helyes irányba indított folyását, biztosabban lehet a Krisztus által kijelölt uton tovább vezetni.

A gyermekek körében végzett lelki gondozói munka nélkülözhetetlen s azt meg is kell indítanunk gyülekezeteinkben.

Leghelyesebb e munkát a nyugati államok egyházaiban oly szép eredménnyel működő s nálunk is egyes egyházakban már bevezetett u. n. vasárnapi iskolában végezni.

A gyermekek érzelmeinek, akaratának irányítására itt kínálkozik a legtöbb mód és alkalom... A velők való gyakori érintkezés által a lelkész bizalmukat is teljesen megnyerheti, miáltal alkalma nyílik a gyermeki lelkek szükségének megismerésére s gondozásukat azok figyelmébe vételével vezetheti.

A gyermekek körében megkezdett munkát folytatni kell a felnőttébb ifjúságnál is. Az itt végzendő munka a legfontosabb és épen ezért erre kell a legnagyobb súlyt fektetnünk. Figyelembe kell vennünk, hogy ebben a korban az ifju önállóságra törekszik, gondolkozásban, akaratban, életfelfogásban. És itt fenyegetheti a legnagyobb veszély is s nagy szükség van arra, hogy nemesebb érzelmeiket, erkölcsi érzéküket erősítsük és ápoljuk, vallásos hitüket mélyítsük s jellemüket helyes irányba fejlesszük. E végből legcélszerűbb az ifjakat egyesületbe tömöríteni, mert ez, mint a maga körében autonóm alakulat, az ifjaknak leginkább megfelelő és abban szívesen is tömörülnek.

A lelkésznek itt tág tere nyílik a tanításra s a fogékony lelkekben az elhittett magvak gyümölcsöt is érlelnek, ha szeretettel, kitartással és kellő óvatossággal végzi a gondozói munkát. Fő az, hogy a vezetésben a vallásos elem legyen a domináló. Ezért az éneklésnek, imádkozásnak, bibliamagyarázatnak egy összejövetelel sem szabad elmaradni, de e mellett szintén építő s egyszersmind szórakoztató felolvasások, szavaltatok, egyes fontosabb kérdésekről folytatott megbeszéléseket is helyet kell foglalni az összejövetelel.

ECCLESIAE CHRISTI
REFORMATAE KOLLÁRO
MENSIS 4° MCML

az összejövetelek mindig vonzó hatással bírnak rájuk s a körükben végzett munka, a vallás erkölcsi nevelés szempontjából nem vész kárba.

Egy további munka, mit a lelkésznek gyülekezete körében végezni kell: *a téli vallásos összejövetelek s ezekkel kapcsolatban vallásos felolvasások tartása.* Ezeknek szintén nagy fontosságuk van a gyülekezeti élet erősítésére s a vallásos buzgóság fokozására. Az itt tartott vallásos tárgyú felolvasásokkal, szavatok és énekszámokkal, — melyek által a hallgatók szellemi élvezetben is részesülnek — ezeket egészen vonzóvá lehet tenni s mert azokon a gyülekezet minden rendű tagjai rendszeresen részt vesznek, a gyülekezet fontosabb vallás erkölcsi életére vonatkozó ügyeit, az esetleg észlelt hibákat, elterjedt rossz szokásokat behatóbban meg lehet tárgyalni s a szükséghez képest a gyülekezet tagjait inteni, figyelmeztetni és buzdítani az ilyen összejövetelek a legalkalmasabbak.

Mindezek mellett gyülekezeteinkben a napi élet kérdéseivel is foglalkoznunk kell s szociális és gazdasági téren is irányítani, tevékenységet kell kifejtenünk, mert hiveink anyagi jólétének emelésével is magasabb cél érdekében munkálkodunk közre, ha vallás-erkölcsi szempontból vezetjük gyülekezetünket e téren is.

Ezekben vázoltam pár vonással azokat a fontosabb teendőket, melyeket a lelkésznek a szószéki igehirdetés mellett, — azokon a teendőknél kívül, miket egyházi törvényünk a lelkészek kötelességeinek B. szakaszába előír, — a hit és erkölcsi élet erősítése és ápolása céljából végeznie kell.

Az Isten evangéliumát ilyen irányú munkálkodással gyökerezethetjük be mélyebben hiveink lelkébe és így állíthatjuk azt be az egyéni családi és társadalmi élet központjába, hogy annak szellemétől áthatva munkája az emberiség a maga jólétéért, az élet minden viszonyában.

Ezzel a munkával rázhatjuk fel a rideg közönyösségbe merült lelkeket, elvezethetjük vissza abba a légkörbe, hol az egyház irányítása mellett célja megvalósításáért vívott küzdelmében, nem bűnöktől szennyezett s a csalódás fájdalomaitól lesújtva esik el és téveszti el a valódi célt, hanem az idvezítő által vezetve, Isten atyai jószágát és gondviselő szeretetét érezve, rendeltetését mindenki hiven és nemesen töltheti be.

Egyházunk magasztos hivatását, csak a lelkipásztori köteletség kiszélesítése által s annak teljes és pontos betöltésével lesz képes teljesíteni s fejlődése is ezáltal biztosítható; amint Kálvin is mondja: „... sem a napnak fénye és melege, sem az étel és ital nem oly szükségesek a jelen élet ápolására és fenntartására, mint amily szükséges az apostoli és pásztori tiszt, az egyháznak e földön való megtartására.” (Inst. IV. K. III. f. 2.)

Hogy tehát a téves irányba indult s a szélsőséges materializmus karjaiba jutott emberiséget visszavezethessük arra az utra, melyen tökéletesedését rendel-

etésének megfelelően biztosíthatja: mind azokat a teendőket be kell vezetnünk munkaprogramunkba, melyek által a meggyengült hit és erkölcsi életet meg erősíthetjük s annak további fejlesztését biztosíthatjuk s a vallásos buzgóság és egyházszertet tüzet lángallobtatnhatjuk.

Veress Károly ref. lelkész

Hivatalos.

A szlovenszki tiszáninenni egyházkerület
689/922 püspöki hivatalától.

Körlevél.

A Nt. Esperes és lelkész urak figyelmébe!

Több lelkészársam kongruát helyesbítő kérvényéhez a minisztérium a volt magyar közokt. min. kiutaló rendeletnek másolatát kérte. Dr Révész K. püspök ur átirata alapján közlöm, hogy a kongruát kiutaló min. rendeletek mindenkor az illetékes esperesi hivatalokhoz küldettek meg a püspöki hivatal által s így azok ott keresendők.

Egyesek abban a tévedésben vannak, hogy a kormány magasabb családi pótlékot engedélyezett s ezt kell kérvényezni. A családi pótlékhoz készített kimutatások (A és E) azonban csak új igénylés esetében (születés stb) töltenődök ki és pedig *kizárólag az esperes urak által.* A lelkész urak egyszerűen jelentik igényüket az esperes urnak; aklnek kötelessége az adatok valódiságáról meggyőződni személyesen vagy írásbeli bizonylatok alapján (ker. levél, halotti bizonyítvány, vagyontalansági bizonyítvány E. kimutatáshoz). A kimutatást elkészítve minden külön kérvény nélkül egyszerűen betérjeszti az illetékes esperesi hivatal.

Külön is felhívom a Nt. esperes urak figyelmét, hogy minden változást (lelkészek eltávoztása, elhunyt, gyermekek születése, elhunyt, nagykorúvá létele) haladéktalanul jelentsenek a püspöki hivatalnak esetleges zavarok és károsodások kikerülése végett. A püspöki hivatal, minden felelősséget elhárít magáról, kivéve azon esetet, ha a hivatalos jelentés kellő időben történik.

Rimaszombat, 1922 aug. 29.

Atyafiságos szeretettel
Czinke István
püspök.

HIREK.

— **Halálozás.** *Udvardy Gyula*, a madari ref. egyház 19 éven át volt lelkipásztor, egyházm. és egyházker. tanácsbíró, életének 52-ik, lelkipásztorkodásának 28-ik évében, Komáromban, szívszélhűdés következtében; aug. hó 24-én elhunyt; aug. hó 26-án délután 4 órakor temették el Madarban nagy részvét mellett. Özvegye, három gyermeke s nagyszámu rokonsága s'ratja koral elhunytát. A madari gyülekezet külön gyászjelentésben s'ratja szeretett lelkipásztorát hirtelen elhunytát. A jó pásztor emléke legyen áldott! Ővéinek az Ur adjon vigasztalást!

— **Adományok.** Lapunk anyagi erősítésére Dr *Ormós Béla* orvos, ref. egyh. gondnok ur (Besztercebánya) 20 kor. és *Koncsol János* segédlelkész ur a felső- és alsólánczi (Abaujm.) konfirmandus növendék-egyháztagok adományaként 40 kor. adományt küldtek. Szives áldozathozatalukért a köz nevében hálás köszönetet mondok. Szerk.

— **Templomszentelés Gödényházában.** A máramaros-ugocsai egyházmegyének e gyülekezete most tartotta korábban épült templomának felszentelését. A közel fekvő községekből szép számmal összeréglettek ez ünnepélyes alkalomra nemcsak református hívek, de más vallásu s nemzetiségűek is. Megjelentek; *Biki Ferenc* esperes lelkész, *Sárány Lajos* feketeadói, *Volloncs Miklós* nagypaládi, *Lajos Sándor* fancsikai, *Tusa Menyhért* szőlősgyulai, *Dancsházy Sándor* tekeházi lelkészek. Az énekítés után *Biki Ferenc* mondott hálaimát s kérte Isten áldását a templomra és gyülekezetre. Utána *Dancsházy Sándor* predikált. „A te házhoz való féltő szeretet emészt engem” *tex'us* alapján. A templom előtt *Lajos Sándor* hirdette az ígét. Azután *Györfy Ede*, a helybeli lelkész olvasta fel a templom építésének történetét. *Lajos Sándor* keresztelt. *Tusa Menyhért* és *Dancsházy Sándor* urvacsorát osztottak. Istentisztelet után presbiteri gyűlés is volt. Majd közebed következett lelkes és hangulatos köszöntőkkel. Az italnak bő séges kimérése, fogyasztása és a nagy táncmultság aztán már nem kálvinista dolog volt. *D. S.*

— **Adventisták.** A Királyhágó melléki ref. egyházkerület területén — mint az egyházkerület hivatalos lapjából olvassuk — a legutóbbi időben adventista térítők bukkannak fel, kik főleg a szombat tartásával és az egész Írás, de különösen a tíz paráncsolat betű szerint való magyarázásával éppen a ref. egyházak legbuzgóbb híveit igyekeznek zsákmányul ejteni.

Kiadja: *az Egyetemes Konvent.*

A kiadásért felelős: *Réz László.*

KÓKAI LAJOS ÉS HORNYÁNSZKY
VIKTOR KIADÁSÁBAN MEGJELENT ÖSSZES
REFORMÁTUS ÉS LUTHERÁNUS

Jma- és énekes - könyvek

VALLÁSOS, SZÉPIRODALMI MŰVEK STB
UGYSZINTÉN P. CZINKE ISTVÁN KON-
FIRMÁCIÓI KATÉJA RAKTÁRON:

FUCHS JÓZSEF
KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN ROZSNYÓN.

Viszonteladónak nagy árkedvezmény!

Nyomatott Gümöri Zoltán nyomdájában Rozsnyón

Református Egyház és Iskola

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Felelős szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ.

Főmunkatárs: SÖRÖS BÉLA.

Előfizetési díjak:	
Égész évre — — — 60 K	Negyed évre — — — 15 K
Fél évre — — — 30 K	Megjelenik minden vasárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Rozsnyón, a református lelkesi hivatalban, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

Egyről-másról.

(R. L.) Szeptember — őszi hónap. Őszi hangulat — a természetben és az ember kedélyében. Talán ez évben inkább, mint bármikor. Így volt s van ez. A természetben őszi rendszer. Az ember kedélyében az örök törvényszerűség hatásának eredménye.

Nem csak a *gyümölcs* sárgul, piroslik, kékül, vagyis érik őszi elején: hanem a falevél is sárgul, hull le az ágról. Elhal a természetben az élet s ez erre int kérlelhetetlenül: így lesz emberi életünknek is vége.

Talán ilyenkor, őszi évadján, ezért őszi a hangulat — az ember kedélyében is? Ki tudja? Ez évben inkább, mint bármikor — talán azért, mert a „déli rónák” zöldjét ez évben észak felől sok hideg szél csipdette és száritotta.

És a „déli róna” zöldje nincs hozzá edzve az északi hideghez. De hozzá edződik. Erre is a természet tanít.

*

Magyar református egyházunk régi, sőt őszi demokratikus kormányzati rendszeréhez tartozik az őszi gyűlésezés. Miért?

Őszeli hónap elején költöznek, *mennek el* a fecskék, a tavasz, az élet-ébredés hírnökei. Őszeli hónap elején költöznek, *jönnek* a tudomány, a kultúra fészkeibe a muzsák serege.

E sereg nekünk becses. Ennek fejlődése tulajdonképpen a jövő élet-ébredése. E sereg befogadására szolgáló fészkeknek kényelmesnek, puhának, melegnek kell lenniük. E sereg őrét, táplálót mentesíteni kell gondtól, más irányú fáradtságoktól.

Ezért *kell* tudomány-terjesztő, kultúra-ápoló magyar kálvinista egyházunknak századokon keresztül őszi gyűlésezés.

... Fészkeink fogynak: Kényelmességükből mintha vesztiténének, melegük mintha hűlné! A seregek száma is kevesbedik. A muzsák dalos kedve mintha szűnőben volna. A muzsa-seregek őrét s ápolót — mintha nem tudnák, hogyan őrizték, mivel táplálják a seregek tagjait?

Ezért *kell* tudomány-terjesztő, kultúra-ápoló magyar kálvinista egyházunknak ma is őszi gyűlésezés, hogy fészkeinket ne engedjük bántani, — gyümölcsös, veteményes kertjeinkből eltulajdonítani, — hogy muzsa-fiaink őrét s táplálót bátorítsuk s erősítsük hasznos és fontos munkáikban!

Őszi gyűlések! De szép munkát végeztek. Paizs vagytok. Vért vagytok. Zászló vagytok. Ahol csak egy is tartatik ilyenkor, őszi elején, mint a te kebeledben is, Tiszáninneni egyházkerület, köszöntelek! Isten áldását kérem gyűlésezésedre, a jövő élet-ébredés érdekében végzendő munkálkodásodra!

Azt mondják irigyed, akik elbágyadósod idején is félnek éleletadó virág-illatodtól s erőtől, te magyar és kálvinista egyház, hogy pseudo a te tudományosságod és kulturád.

Bánt és fáj ez neked?

Ne bántson! Ne fájjon!

Pseudo ez az ő állításuk. Tudják ők nagyon jól, hogy a te tudományosságod, a te kulturád nem olyan, mint a csinált virág, melynek nincs boldogító illata, amelyben nincs éleletelixir: hanem olyan, mint a televény mező ezer illatu, ezer színű balsamos virága, mely erőssé tesz, — ha gyengítettel, életerődet növeli — ha az éghajlat vagy a szárazság vagy a hideg nem kedvez neked.

Csak ápolj, műveld e televény meződet! Ne zavartasd magad e munkádban. Mentől több akadállyal kell küzdened: annál inkább „küzdj és bizva bizzál!” Ez az ember örök hivatása. Ez a te Istentől rendelt hivatásod is!

Erős a küzdelem, nehéz a teher, mi osztályrészedül jutott? Kétségeskedel, hogy elbírod-e a küzdelmet s terhet, mi rád vár?

„Oh, ne kérdd, hogy' viseled majd Holnap a rád váró terhet! Ad a ma is gondot, but, bajt, Elég, hogy azt elviselhet'd! Mert az Isten minden napra A kellő erőt megadja!”

Nyelvkérdés — valláskérdés.

Kellemes hatást gyakorolhatott mindnyájunkra Abaujvármegyének köztársaságunkhoz csatolt részében református valláskörökben az a hír, im eme becses lapunknak még f. év 15-ik számában, hogy püspökünk buzgólkodásából egy füzetke, 16 lapnyi terjedelemmel, „Otázka Slovensky Kálvin” cím alatt jelent meg „Histórikus” fordításában, melyet a magas politika irányítóihoz megküldött, hogy irányunkban kedvező hangulatot ébresztszen azokban. Sajnos csak az, hogy azt mi egészben, bizonyára az ismert szegénység miatt, nem kaphattuk meg és nem olvashattuk.

A jelzett területről nyelvünk és vallásunk érdekében feljajduló szó b. lapunkban alig egyszer hallatszott. Ez és ama körülmény, hogy az u. n. iskolaügyi kérdésben megtartani szándékolt gyűlés nem sikerülhetett, kényszerít arra, hogy védelmünkre irgalomért és könyörületért emeljem fel a második szót nyelvünk és vallásunk érdekében.

Ime, el nem vitatható bizonyosság, hogy itt a Koscicétől délre és keletre eső református anya- és leányegyházainkban is magyar volt a reformáció ideje óta az istentiszteletnak és az iskolai oktatásnak nyelve és kivételt csak két helyen szenvedett ez az általános szabály. Kétségkívül, hogy itt is, mint Felső-Zemplénben és Felső Ungban elődeinknek magyar volt az anyanyelvük. Sőt az is bizonyos, hogy ameddig Sárosvármegyében a kálvin reformáció elterjedt, ott is magyar szó hangzott; annyival inkább a népes községekben, amelyek később a kálvin reformációtól elhajoltak és csak azután szlovákosodtak el. Nyelvi tekintetben ez lett a sorsa a betelepített német (sváb) lakosoknak is.

Nevezetes tanubizonyosság érdekünkben az az egyháztörténeti adat, hogy mikor Kassán a református magyar istentisztelet megszűnt, az ottani hívek Bárczára jártak ki istentiszteletre és viszont ennek lelkésze ment be olykor istentisztelet tartására Kassára; az a másik, hogy református templom épült és református lelkész és anyaegyház volt egy bizonyos községben; az a harmadik, hogy egy más községből, mely tiszta magyar és református volt, a magyar anyakönyv a káptalan levéltárába jutott el és ott őriztetik ma is; az a negyedik, hogy levéltánk volt még az 1800-ik év táján valahol, akinek gyermekéről szóló keresztelési adatok egy anyaegyházunk anya-

könyvébe vannak feljegyezve. Fontos adat, hogy valamely megszűnt prol. anyaegyházból az urvacsorai kehely, magyar felirattal, annak megszűnte után egyik most is virágzó egyházunk birtokába jutott; másik egyházunkból a harang ugyancsak magyar, de megcsonkított felirattal idegen nyelvűek tornyába vitették el; a harmadikból egy kis harangot — sajnos hogy erekle gyanánt meg nem őriztették — a mostani háboru kívánta el más célra. Itten az örökre elnémult.

Ide iktatom a Szathmár—Némethy „Halotti centuria” c. művének*) ajánló leveléből a következő részletet: „Oh igaz ítélő szent Isten! Melly sokszor nem temethetik a keresztyének is az ő halottjokat, a szent atyák temetések szerint; mikor az ellenség fegyvere által, azoknak testek az égi madaraknak s a mezei vadaknak hányatnak, vagy a föld színén a megszennyvedésre hagyatnak; mint az elmúlt (hogy a fellyebb lőtt vérontásokat elhallgassam) tizenkét siralmas esztendőkbén a keresztyének egymás ellen felkölt fegyverek miatt, szóllyon az... enyiczkei (nem: Haniska) a györkei (nem Durkovi) faluknak mezején,” az utóbbi, hozzáteszem én, „Csontos nevű dűlőjével, melyen a szántó csontokat szántott fel, ennek az embernyomnak érésére.

Nem eshetik zokon evangélikus hitbéli atyánkfiai, hogy a szóban forgó területen egyik anyaegyházukban addig uralkodott a magyar szó, míg ott református magyar egyház volt ott sok nemes emberrel; fel van jegyezve a „Századok”-ban, hogy egyik leányegyházunkban egyszer csak anno 1631. a hívek elfordulva a magyar nyelvtől, tót predikátort kértek és hívtak; csak nekünk eshetik zokon, hogy egy olyan községben, hol felváltva voltak református magyar és evangélikus tót predikátorok, a reformátusok fogásával, néhány lélek kivételével, az egész község szlováknak iratkozott be a minap.

A felsorolt adatok kiáltanak: a nyelv-kérdés — valláskérdés és — vice versa.

*) A munka 1689-ben költ.

Részletek

Ds. H. A. Munnik l. zwollei ref. lelkész jul. 9-én Alsóváradon tartott egyházi beszédéből.

„A mélységből kiáltok hozzád, óh Uram!” Vajjon van-e alapja az ilyen kiáltásnak? Vajjon nem levegőben való kapkodás-e ez, nem hiábavaló beszéd-e ez, van-e értelme, van-e reménysége? Van-e egyáltalán még valamilyen alap a te mélységedben testvérem, hogy végképen darabokra szét ne zúdj? „Ha a mi bűneinket megtartandó óh Uram: Kicsoda szabadulhat meg?” — Tudod-e, hogy mit akar ez mondani neked? Ugyebár a világ tanácsokat akar adni. Elhívtél veled, hogy az a mélység nem is olyan mély, ahová lezuhant földi világunk teljes életével. Igen — így szólnak — a világ mélyre esett, de annak a kapitalisták az okai; a másik oldalon pedig a munkásokat vádolják. A jövőben majd jobban kell vigyáznunk és akkor aztán minden jó lesz. A kínált-eszmék, az aranytálcán nyújtott mulandó

Fel kell említenem a következő fontos körülményt.

A magyar tudós Akadémia megbízásából nyelvtudósok jártak vidékünkön nyelvtörténeti tanulmányokat tenni és adalékokat gyűjteni ősmagyarokról és kifejezésekről. A „Magyar Nyelvőr” régebbi évfolyamai, nem egészen két évtizeddel ezelőttről, tanuskodhatnak arról: tanulmányutjok milyen eredménnyel járt. Bizonyos, hogy az u. n. „őz” nyelvjárás nyomait, ige- és névragozásban, s ősz magyar szavakban feltalálták itt és ma is feltalálhatók. Bár van eltérés a székely, a kecskeméti, a dunántúli — és az itteni őz beszédmodor közt, bizonyosra vehető, hogy a bevándorolt magyarok mindedig jutottak fel; réges-régi volt tehát itten az ősz magyar nyelv és az itteni magyarok a régiek ivadékai. Ezzel ellentétben beismerendő, hogy az idő folyamán az a nyelv a szlovákból a népek érintkezése és egyveledése folytán sok szlovák szót vett át és a szlovák nyelv természetéből folyó szórendet és mondat szerkesztési formát sajátított el. Ez azonban nem bonthatja meg amaz állítás igazságát, hogy itteni elődeink elébb hozták magukkal az ősi magyar nyelvet. Ezt tartotta fenn és fejlesztette magasabb kultúrfokra az iskolának oktatási és a templomnak istentiszteleti nyelve. Természetes az is és népünk konzervatív hajlamaiban gyökerezik, hogy bár a Szenczi Molnár fordításában állott előtte Zsolnáros könyve és a Szentírás a Károlyi kiadásában, ezt a nyelvet egészében át nem sajátíthatta, de visszacsengelt beszédében minden, az ősi magyar kiejtés és hangsúlyozás s a predikálás magasabb színvonalu irodalmi nyelvét nyomon nem követhette.

Hadd álljon előttünk ezekben a ránk nézve nehéz üdőkben Széchényi Istvának a Karok és Rendek előtt tartott beszédéből a következő jellemző részlet:

„Méltóztassanak elhinni, valóban Isten csodája, hogy a magyar nemzet szlovák, német és török elemek közt oly sokáig küzdvén, magát fenntartani tudta, és az

emberi tervek és bölcsességek azonban semmiféle fordulatot nem adnak, hiába kísérled meg, hiába próbálsz meg, újra meg újra, nem tudsz a mélységből fölkapaszkodni.

„Ha a mi bűneinket megtartandó, óh Uram: Uram kicsoda szabadulhat meg?”

Igen, ha maga az élő Isten meg nem tart, akkor semmiféle alap nincs a te mélységedben és minden te bölcsességeddel, bátorságoddal, jóakararu igyekezteddel és értelemmeddel darabokra zúzódsz, mert ha az Ur te bűneidet meg tartandja, akkor bizonyosan elpusztulsz.

Hogyha azonban a mélységekben, ahová lezuhantál, fölismered bűneidet, hogyha elvesztettnek tudod magad és számodra nincsen többé szabadulás: akkor meg ragadod két kézzel az égbe alábocsátott menyéi fonalat, hogy kiragadjon a mélységből, mert tudod, hogy az Ur épen a bűnösöket akarja megtéríteni, „mert ő nála vagyon a kegyelem és szabadítás.”

Ó nála vagyon a kegyelem! Ah hogyan van az, hogy te még mindig nem

ember, kinek szíve a maga helyén van, lehetetlen, hogy az ilyen nemzet iránt sympáthiát ne érezzen, mely századok óta a rendkívül terhes körülmények között szilárdsága által tudta magát fenntartani: de midőn a világ népei sympáthiát éreznek irántunk, más részről tehetetlen, hogy a jobb kedély buba ne sülyedjen, midőn látja, hogy azt, a mit eddig megmentettünk, mit dicsőséggel és gyönyörrel lehetne fénypontra vezetni, faragatlan kezek megsemissítik!”

Továbbá Zay válaszából:

„Hogy pedig a magyar arisztokratia nemzetiségünket fenntartotta volna, ennek a historia ellene mond; a szegény református prédikátorok és a bocskoros nemes ember viskóiban tartatik fel a nemzetiség, de koránt-sem az aranygyapjas vitézek, a többi lovagrendek nagy keresztesei, a belső litvok tanácsosok által.”

A két idézet közötti ellentét miatt — mondjuk ma — kár volt a legnagyobb magyarnak ájulásba esnie és viszont a legnagyobb méltatlanság vádja terhelne, ha bár a legnagyobb szerénység mellett is, a multat példa gyanánt nem említenők fel és egyszerre néma ebek maradnánk, mikor nyelvünket és vallásunkat soha eddig nem tapasztalt veszedelem fenyegeti a szóbanforgó területen.

Tanuskodom, hogy iskolaügyi hatóság fő képviselője tette azt a merész nyilatkozatot, hogy husz év multa szlovák lesz nem csak az iskola tanítási, hanem a templom istentiszteleti nyelve is; kolportájják azt a vészes szándékot, hogy közgazgatási hatóság magyar szigeteket nem fog tűrni járása területén; szomorú jelenség, hogy a népszámlálás a magyar kisebbséget fokozatosan rövid idő alatt mind jelentéktelenebbnek tünteti fel és ott mutat ki 50% -ot (vagy 80% -ot?) meghaladó szlovák elemet, hol egyetlen, de egyetlenegy iskolás gyermek sincsen, kinek ne magyar volna az anyanyelve. Lesz itten egy szörnyű „Circulus vitiósus.”

Ilyenforma gondolkozás és terv mellett sorvadásra leszünk kárhóztatva. Ha tisztán szlovák lenne az iskolai oktatás

tőrettél szét darabokra? Hogy te még kiáltani tudsz? Hogyan van az, hogy te még élsz? Hogy a te szíved még sóhajt a mélyből? Hogy te látod és ismered is azt a mélységet, ahová lezuhantál? Épen mert a te mélységedben meg van még az összeköttetés az ég-gel. Bizonyítotték erre a te kiáltásod, akár milyen jajos és panaszos is. Azért, mert Krisztus a te mélységedben is alászállott. Ő az alap a te mélységedben. Ragaszkodj hozzá erősen, mint a hajó utasai a tört árbóchoz. Légy vidám és reménységgel teljes. Ő nem hágy el téged. „Várjad Izrael az Urat.” Várjad Istennek népe az Urat. Jön a szabadítás. Az Ur nem enged téged elveszni. Várjad az Urat hívő bizonyossággal. Ha e világ mind ördög volna is és ellened törne minden hatalmával; akkor is sutogja a lelked szent vágyakozással a zsolnárló himnuszát: Várom az Urat, várja az én lelkem Őt és az ő Igéjében vagyon az én reménységem.”

Fordította: Csekey Sándor

nyelve, valóban husz év múlva, felvéve még, hogy a hitoktatás magyar nyelve is elvétetnék, mint már kísérlet igazolja, mind többen lennének, kik a templom magyar nyelvét nem értenék meg.

A nyelvkérdés vallás kérdés. A kinek van, annak adatik; a kinek nincs, még a mi jó vagyon is, elvétetik tőle.

Mind ez azomban nem következhet be. Örvendetes jelenséget lehet konstatálni a legmagasabb helyről.

A Kassai Napló f. évi 85 ik számában volt olvasható szóról szóra, hogy „az elnök kijelentette, hogy minden tisztviselő kötelessége, hogy az állam nyelvét elsjátítsa, *de szükséges*, hogy a köztársaságban élő valamennyi nyelvet birjuk; és ekkor a belügyminiszter felé fordulva annak a kivanságának adott kifejezést, hogy a cseh fiatalság küldessék magyar vidékekre, hogy a magyar nyelvet elsjátithassák.”

Az ilyen nyilatkozatban kezességet nyerünk arra, hogy

Az nem lehet, hogy ész s erő
És oly szent akarat
Hiába sorvadozzanak
Egy átoksúly alatt!

Az ilyen jelenségek biztatnak s bátorítanak. Ha ilyenek nem lennének, az lenne, hogy

Abo, jak má byt' prinesie.
Smrt' zéhubnú prepast.
Kde na pohrobom stát' bude
V svej krvi cela vlast
A národní, kolo hrobu
Zmizého národu —
Nad padlymi vlasten carni
Horko plakat' budu.

(Eredetiben: „Vagy jöni fog, ha jönni kell, a nagyszerű halál, hol a temetkezés felett egy nemzet sirva áll. S a sirt, hol nemzet sülyed el, népek veszik körül s a népek millióinak szemében gyász-köny ül.)

Vagy most nem is siratnának meg? Vagy most magunkat kisirunk sem szabad? Feledik, hogy István király az egy nyelvű országot gyengének tartotta; pedig ez elv zászlója alatt élhették szlovák testvéreink békében és tarthatták meg — nyelvüket ezer év alatt!

A loyaltást mi megőrizzük!

Ez lesz „Otázka, Slovenskych Kálvinov”, vagy „Uhorskych Kalvinov na Slovenski” a régi Felsőmagyarországon most Slovensky Vychodon, a régi Abaujvármegyének ide csatolt területén és így kiméletet kérhetünk.

Magyarbód, 1922.

O. P.

Események—Feljegyzések.

Egyházmegyei közgyűlés és konferencia Léván. A barsi Református Egyházmegye folyó évi július hó 11-én tartotta évi közgyűlését Léván a református egyház díszes tanácstermében. A közgyűlés iránt való érdeklődést emelte az, hogy vele kapcsolatosan volt megtartva az a konferencia is, melyen a Hollandiából hozzánk ellátogatott lelkészekből és világiakból állott társaság is megjelent és annak színvonalát előadás tartásával emelte.

Az egyházm. közgyűlés reggel 8 órakor kezdődött Patay Károly esperes és Kersék János dr. elnöklete alatt. Az alkotó tagok, lelkészek, tanítók s egyházi képviselők ugyszólván teljes számban megjelentek. Ott láttuk egyházkerületünk illustis főgondnokát is. A 37-ik dicséret első versének elénekzése után Esperes urunk imája szárnyalt a magasságos ég felé, kérve a jószágos Istennek megáldó segedelmét. Az ima tartalmánál és ihletességénél fogva megragadta a sziveket és együtt mondták rá az áment. *Akúcs* Lajos főjegyző az alakulásról referált, amely után Esperes ur tartott megnyitó beszédet. Rámutatott helyzetünkre a kormánnyal szemben; vázolta állapotunkat, kiemelve azt, hogy a kormány és hatóságai részéről ígéretekben bőven van részünk, de eredményt vajmi keveset látunk. A zsinat tarthatásáért engedély kérés már régen beadott, elintézve még sincsen. Az 1919. és 1920. évi törvényes illetményeink mindaddig nincsenek folyósítva. Mostoha viszonyaink között felet e rá vagyunk utalva a magunk erejére, noha ezt még mindig nem akarjuk megismerni; kívülről várunk mindent. holott minden habozás nélkül rá kell lépünk a tettek mezejére. Utal Esperes ur arra, hogy amidőn a vezetőségek által Rimaszombatban tartott értekezleten felvetette egy millió koronás egyházi alapnak a létesítését, milyen ellenzésre talált; kivihetetlennek, megvalósíthatatlannak tartották. Pedig csak erős akarat, önerőnk felismerése kellett volna hozzá, ma már együtt lehetne a hatalmas összeg. A közgyűlési tagokban Esperesünk szavai élénk viszhangra találtak és a szivekből elő-elő törő megjegyzések bizonyosságai voltak annak, hogy a felvetett eszmét nem szabad meghalni engedni.

Az esperesi megnyitó után *Molnár* Gyula egyházi aljegyző a szavazatbontó bizottság jegyzőkönyveit referálta; megválasztattak egyházm. papi főjegyzővé *Akúcs* Lajos nagypeszteki lelkész; egyházm. papi aljegyzővé *Molnár* Gyula garamszentgyörgyi lelkész; egyházm. világi aljegyzővé: *Dr Demény* Gyula verebélyi ügyvéd Ezután az esperesi jelentést vette a közgyűlés tárgyalás alá. A nagy gonddal, alapossággal és mindent felölelő körültekintéssel szerkesztett jelentést az egyházi főjegyző adta elő. Kiemeljük belőle a következőket: Örömmel értesül a közgyűlés arról, hogy a kormányhatóság engedélyét és támogatását adta ahhoz, hogy Rimaszombatban teológia és főgimnázium, Losoncon leányiskola, Komáromban tanítóképző állítható fel. Bárcsak minél előbb képesek lehetnénk ezen intézeteket felállítani. Tiltakozik közgyűlés az olyan eljárás ellen, hogy az egyházi felsőbbség zsinattartási kérvénye még nem nyert elintézést. Engedélyezés esetén a zsinat Léván, tehát az egyházmegye területén fog gyűlésezni, — szeretettel üdvözljük. — Müller és Laky amerikai lelkészeknek, kik egyházmegyénket meglátogatták, közgyűlés kifejezi köszönetét. — Mély köszönete nyilvánítása mellett felkéri közgyűlés Püspök urat, miszerint széleskörű összeköttetésénél fogva ezután is hasson oda, hogy a kül-

földi egyházak figyelme felénk irányuljon és minket nehéz helyzetünkben támogatásnak. Köszönettel adózik közgyűlés esperesünknek, hogy az egyházlátogatás nehez és fontos munkáját a főjegyzővel együtt végezni szives volt; egyes, bizonyos aggodalommal eltöltő kóros jelenségektől eltekintve, az egyházmegye gyűlekezeteiben szép rend és összhang uralkodik. A hitélet és a kálvinista buzgóság emelkedőben van és több helyen szinte dicséretes magaslatra emelkedett. Így Garammikulás *Németh* Sándor a háborúból való szerencsés megszabadulása folytán hálás szívvel a jó Isten iránt elhatározta, hogy egyháza részére a saját költségén harangot öntés és a templomba orgonát állíttat fel; *Losoncon* az egyház deficitjét önként magukra vállalják az egyháztagok; a *zolyomi* és *beszterce bányai* számban megfogyatkozott, de lélekben buzgóságos hívek gondoskodnak nem csak egyházi szükségleteik fedezéséről, de arról is, hogy lelkészüket javadalmát növeljék, amiért is önkéntesen megadóztatták magukat. *Nagyöveden* *Csomor J.*, az egyháznak gondnoka a saját költségén odaszállíttatja Komáromból a gyülekezethez volt lelkészét, a nyugalomba vonult, de immár meghalt agg Pólya Lajos, családijával együtt, hajlékot ad nekik és gondoskodik ellátásukról. Több egyház már pótolta a háboru alatt elvitt harangját a hívek áldozatkészsége folytán; elismerés nekik. Belső megnyugvással veszi tudomásul közgyűlés az esperesi jelentésből, hogy tanügyünk jó kezekben van, iskoláink bármelyik iskolával felveszik a versenyt. Arra való tekintettel, hogy az újabb iskolai törvény az iskolázást fel fogja emelni, már jó előre gondoskodnunk kell arról, hogy a változott viszonyok között is fenn tarthassuk felekezeti iskoláinkat. Ne engedjük, hogy iskoláink falain belül az idegen szellem tért hódítson és elnyomja a magyar kálvinista szellemet. Sürgetnünk kell már csak ezért is a magyar tanítóképző minél előbb felállítását. Áttér ezek után esperesi jelentés a sok-sok sérelemre, mely érte egyházainkat; így többek között a losonci lelkész ellen a minisztérium fegyelmet rendelt el, de úgy az egyházmegyei, mint a kerületi biróság felmentette őt azon vádak alól, melyeket a tulbuzgó nógrádmegyei tanfelügyelő vádaskodásai alapján hoztak fel ellene. Kósik Ilma érsekkétyi tanítónőt besugás alapján fegyelmi lefolytatása nélkül nemcsak állásától fosztotta meg az állam hatalom, hanem az ország területéről is kitoloncolta. Husz évi eredményes munkálkodás így lett megjutalmazva; mindenkor első volt ő a legkiválóbbak között, páratlan buzgalommal és energiával tanított. Ezen eljárás ellen egyházi hatóságaink, így a Konvent is felemelte szavát, e nagyfoku sérelem így nem hagyható! Kivánnunk kell az ügynek fegyelmi uton való tisztázását. Id. Tóth István lévai kántor-tanító ellen pedig az államhatalom azért rendelt el fegyelmet, mivel okt. 6-án a templomban a magyar Hymnuszt orgonálta. Felháborodással vett erről tudomást a közgyűlés. Jogos felháborodással és megütközéssel hallja közgyűlés, hogy lelkészek és tanítók ellen

kiutasítások vannak folyamatban, ezt eleve megakadályozandó, felkéri a Püspök urat a közbenjárásra. Egyházi törvényeink elismertettek, lelkészek és tanítók holtig választatnak, állásuk betöltése folytán illetőséget nyernek, — miért kell hát mégis e demokratikus világban a kiutasítás Damokleszi kardjának a fejünk felett függeni? Az aranyosmaróti fiókegyház híveinek elapadásáról fájó szívvel értesül a közgyűlés, javai az egyhm. pénztárba helyezettek megőrzés végett, a gondozásra pedig Esperes ur kérésére fel. Kegyelettel emlékezik meg közgyűlés az egyházmegye nyugalmazott lelképásztornának, a volt nagyövedű lelkésznek, Pólya Lajosnak f. évi május hó 16-án történt haláláról. Tudományos, képzett, tisztét híven betöltött lelkész volt ő, aki a papi palástnak minden téren csak elismerést szerzett, emlékét jegyzőkönyv lapjain megörökítettük. Az egyes helyeken történt tanítóválasztások tudomásul vétettek és megerősítettek; esküt még nem tett tanítók és tanítónők leteszik a hivatalos esküt. A különböző adakozások közzhannel jegyeztetnek fel. Közgyűlés konvent intézkedését az államsegély felosztását illetőleg helybenhagyja.

Ezekután Esperes ur a közgyűlést, tekintettel a hollandi vendégek megérkezésére, felfüggeszti és kéri, hogy a tartandó konferencián szintén vegyenek részt; üdvözöljük együttesen a hozzánk messze földről jött hittestvéreket. A közgyűlés folytatását délután 3 órára tűzi ki.

Vége köv.

HIREK.

Holland lelkészek Alsóváradon és Alsószecsen.

A Hollandiából hozzánk ellátogatott, lelkészekből és világiakból álló társaság az alsóvárad lelkésznek voltak kedves és szívesen fogadott vendégei fia, Csekey Sándor ifjú lelkész, amsterdami egyetemi hallgató révén. E látogatással kapcsolatosan a templomban is szóltak a holland lelkészek népünkhöz: Felejthetetlen örömmünnepe volt az alsóvárad és alsószecsei ref. gyülekezeteknek e templomi istentisztelet. Délelőtti 10 órakor az alsóvárad ref. templomban kezdődött az istentisztelet; a 89-ik zsoltár első versének éneklése után Csekey Dávid helybeli lelkész szíves szavakkal üdvözölte a maga és gyülekezete vendégeit és egy-egy díszes kötésű bibliát nyújtott át Munnik és Westerbeek lelkészeknek; egy fehér ruhás kislány pedig szép virágcsokrokkal kedveskedett. Az üdvözlésre Westerbeek válaszolt meghatottan, hogy abból, annak alapján meg fogják ismerni az általuk már eddig is megszeretett magyar népnek a nyelvét. Ezután ismét éneklés következett, majd Csekey Sándor imádkozott, Munnik pedig predikált a 130-ik zsoltár alapján. E beszédből hoztunk Részleteket lapunk múlt és e heti tárcájában. Utóma után gyülekezeti éneklés fejezte be az isteni tiszteltet. Az istentisztelet végeztével Csekey Dávid helybeli lelkész vendégszerelő asztalánál a lelkítáplálék után teati eledelket vett magához a kedves kis társaság.

Délután az alsószecsei ref. templomban volt az alsóváradhoz hasonló lefolyású istentisztelet. Itt az egyházi beszédet Westerbeek tartotta János ev. 14. r. 13—14 verse alapján. A beszédekét Alsóváradon Csekey Sándor, Alsószecsen pedig Zsemlye Lajos ifjú lelkészek tolmácsolták.

— **Lelkési vizsga.** A szlov. tiszáninnen ref. egyházkerület II-ik lelkész-képesítő bizottsága folyó évi szeptember hó 5-én tartott vizsgálatot Rimaszombatban. Vizsgálatra jelentkezett és állt 6 (hat) segédlelkész, kik közül Gencsy Béla Jól, Koncsol János és Konkoly István jelesen képesítettek.

— **Tanítói választás.** A hontfüzesgyarmati református egyház megüresedett kontortanítói állására egyhangú meghívással Akucs Árpádot választotta meg, ki állását szeptember hó 1-én el is foglalta. Áldást és szerencsét kívánunk ugy a gyülekezetre, mint a megválasztottra.

— **Templomszentelés Kistoronyán.** Szép és lélekemelő ünnepély folyt le aug. 20-án Kistoronyán, (F. Zemplén) amikor is a példás buzgósággal és áldozatkészséggel, tetemes költséggel (Kb. 120.000 K) megújított közel 300 éves ref. templom adatott át a közhasználatnak a közel és távolról egybegyűlt nagyszámu közönség lelkes örvendezése között. Az ünnep fényét és bensőségét emelte a zempléni papi és tanítói énekkar szereplése, Luther éneke és Rassin „Semirámls” c. operájának egy énekét, adta elő precizen, teljes elismerést váltott ki az ünneplő közönség soraiból. D e. 10 órakor kezdődött a templomszentelési szertartás a templom előtt, ahol a 75. dics. 1. versének eléneklése után a helybeli lelkész, Kerekes Kálmán néhány szó kíséretében átadta a templom kulcsát Virág József esperesnek, aki rövid, lendületes beszéddel azt átvette s az atya, fiu, szentlélek teljes szentháromság egy örök Isten nevének imáadására a templomot megnyitotta. Pár perc múlva az ünneplő közönség áradata zsufolásig megtöltötte az izlésesen kifestett, szép boitíves templomot. A kezdő ének és a 233. dics. 1. versének eléneklése után, az esperes dallás alakja jelent meg a szószekekben, aki melegséggel, hévvel átértett s előadott imával szentelte fel, áldotta meg s adta át hivatása teljesítésére, az Isten imáadására rendelt hajlékot. Majd a papi és tanítói énekkar szereplése után Horkay Lajos kiskrákai lelkész tartott egyházi beszédet II. Kron. VI. r. néhány verse alapján Séra János hardicsai lelkész buzgó imája s a nagyszámu adományok hirdetése után az énekkar szereplése nyitotta meg az Urvacsoraosztást. Ágendázott Szondy István magyarizségi lelkész, aki Myitrai Lajos tusai lelkész segédletével urvacso-
rát osztott. A templomon kívül szorult hívőknek Jármly Béla legényel lelkész predikált s osztott urvacso-
rát Király Péter málcái lelkész segítségével. A templomszentelési ünnepély befejeztével a nagy számban egybegyűlt egyházi és világi vendégek a kistoronyai ref. egyháznak voltak szívesen látott vendégei. Ugy anyagilag, mint erkölcsileg, szépen sikerült táncmulatság zárta be a toronyalak felejthetetlen szép ünnepnapját. Legyen az Isten áldása a kistoronyai ref. egyház

buzgó lelkészén, előjáróin és népén, akik kezdeményezték és véghezvitték ez Istennek tetsző munkát!
H. L.

— **Naptár.** Jeleztük már, hogy szlovenszkői egyetemes református egyházunk a jövő 1923-ik évre Naptárt ad ki. A Naptár már készül. Kérjük a lelkész és kereskedő ismerőseiket felkérni arra, hogy hirdetéseiket közöljék Naptárunkban, mely több ezer példányban fog megjelenni.

— **Felhívás.** Akik lapunk előfizetési díjával hátrálékban vannak, felhívjuk, hogy hátrálékaikat mentől előbb kilizetni sziveskedjenek, hogy a lap is eleget tessen anyagi kötelezettségének.

— **Érdeklődésre** jelezzük, hogy Kistárkány, honnan egy harangot eladásra hirdettek, Zemplénmegyében (Bodrogköz) van.

Kiadja: az Egyetemes Konvent.

A kiadásért felelős: Réz László.

Pályázat

Az alsómihályi-i ref. elemi iskola kántor-tanítói állására pályázat hirdettetik. Javadalom: Lakás melléképületekkel, 358 négyszögöl szép gyümölcsöskert, 9 kat. hold 1573 négyszögöl szántóföld, 1045 négyszögöl rét, földadó alá nem eső terület 137 négyszögöl, 9 véka buza, 3 szekér galya beszállitva. A földet a tanító tartozik munkáltatni, valamint az adót is fizetni. Államsegély az állás elfoglalása után kérelmezve lesz. Kötelessége: I—VI. osztály és ismétlő iskolások tanítása, kántori teendők végzése, kanonikus órákon és akadályoztatás esetén lelkész helyettesítése. Tanítási nyelv szlovák. Csak fogadalmat tett, cseh-szlovák illetőséggel bírók pályázhatnak. Személyes megjelenés előnyös. Határidő szeptember 15. Az állás legkésőbb október 1-én elfoglalandó. Felszerelt kérvények a Ref. Lelk. Hiv. címére Alsómihályi (Dolné Michalany) (Z. Zemplínska) up. Lege-nye-A'sómihályi küldendők.

Kajdy Menyhért
ref. lelkész.

KÓKRI LAJOS ÉS HORNVÁNSZKY
VIKTOR KIADÁSÁBAN MEGJELENT ÖSZ-
SZES REFORMÁTUS ÉS LUTHERÁNUS

Ima- és énekes- könyvek

VALLÁSOS, SZÉPIRODALMI MŰVEK STB
UGYSZINTÉN P. CZINKE ISTVÁN KON-
FIRMÁCIOI KÁTÉJA RAKTÁRON:

FUCHS JÓZSEF
KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN ROZSNYÓN.

Viszonteladónak nagy árkedvezmény!

Nyomatott Gömöri Zoltán nyomdájában Rozsnyón

Református Egyház és Iskola

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Felelős szerkesztő: R É Z L Á S Z L Ó.

Főmunkatárs: S Ö R Ö S B É L A.

Előfizetési díjak:	
Egész évre — — — 60 K	Negyed évre — — — 15 K
Fél évre — — — 30 K	Megjelenik minden vásárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Rozsnyón, a református lelkesítési hivatalban, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

Püspöki jelentés bevezetése és befejezése

Elmondotta a tiszáninneri református egyházkerület 1922. évi szeptember hó 10-én Vajánban tartott közgyűlésén: *Czinke István*.

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés!

A felkavart indulatok még mindig nem tudtak nyugovóra térni. A gyűlölettel vérbe borult szemek még most se látják tisztán, hogyan gyűjtik saját fejükre a vésszes fellegeteket, amelyekben újabb viharok rejtőzködnek. Ők nem látják, de én látom ebben az Isten intézkedő kezét, mely így szerez érvényt amaz örök erkölcsi törvénynek, hogy ki miben vétkezett, az által bűnhődik.

Az Isten a mi reménységünk! Nekünk nincs okunk elcsüggedni a balsors alatt sem. Mi kálvínisták vagyunk, a kik azt a diadalmas hitet hordozzuk lelkünkben, hogy:

E világnak történeti
Lesznek akaratóból,
Nem a szerencse vezeti
Azokat csak vaktából,
Hanem úgy mennek végbe
A földön és az égbe,
A mint szájából kijönek
Az egy fő gondviselőnek.

A mi kisded sajkánkat is ő vezeti a szirtek között. Örvény fölött járunk, de el nem merülünk, ha... bizunk rendületlenül és követjük Szent lelke utmutatását.

Erre a lélekre hallgatva s az ő szent nevében bizva forgattam én is, a lefolyt év alatt e törekeny sajka evezőjél s most hálát adok az én Istenemnek, hogy ennyire is megsegített, a mennyivel most a főtiszteletű közgyűlésnek beszámolóhatok.

Más kicsinyelhet, de én tudom, hogy mennyi fáradság és mennyi orcápirulás árán jutottunk ehhez is.

Miniszterek pitvarit tapostuk neme gy-szer, éjszakákat virasztottunk át álmatlan utakon s irtuk a memorandumokat, kedves segítő társaimmal együtt, abban a biztos tudatban, hogy hiába irtunk, hogy holnap előlről kell kezdeni ugyanazt a sisífusi munkát. Mily boldogok

azok az őrállók, akiknek a saját vérök-ből való, a saját hitőket valló kormány áll a hátok mögött, a mely utjokat nem elgáncsolni, de simára egyengetni igyekezik.

De hálát adok az én Istenemnek azért is, hogy külföldi kittestvéreink szívét is kezdi egyre jobban felénk fordítani. A XV. ik és XVI-ik századbeli drága rokoni kötelek és érzelmek kezdenek ismét megelevenedni a valódi református országokban: Schweitzban, Hollandiában, Skóciában, sőt most már Amerikában is, a melynek ugy presbytériánus, mint református egyháza kezdi felvenni gondunkat.

A sorsunk elég változatos, a számunk is elég kicsinyes eléggé szét vagyunk szórva. Bőségesen gyakorolhatjuk magunkat a béketűrésben, az önmegtagadásban.

De az elcsüggedésre nincs okunk.

A nemzetek értéke és örök élete nem a számuk temérdekségétől függ, de a lelkek termő és teremő erejétől. (Egy magyar hold a Hájduóságban földnek is több.t ér, mint a Karsztokon ezer.) Görög ország sohase volt népes, sőt még *egységes se*, mégis ez volt idáig a földön a legnagyobb nemzet. Mert legnagyobbat alkotott. S a nagy és egységes római birodalom és irodalom is ennél a fénynél gyujtogatta a maga mécsesét. Vergilius a Homér epigonja s Plautus az Arisztófánészé.

A miránk borult sötétségből is két csillag ragyog fel enyészhetetlen fényvel: Petőfi és Madách. A mithosszá vált költő és a költővé dicsőit bölcs. Egyiknek a lelke ugy gyult ki az égen, mint a Nagy Konsantin keresztje, irás is volt rajta: „ezzel fogtok győzni; ezzel a lélekkel”. A másiké, mint egy tűnményes rányi forrás egyszerre zúdult ki a magyar földből egész szépségében, csodálatos gazdagságában. Aztán eltűnt megint, hogy évezredekken át láthatatlanul buzogjon tovább mindakettő minden égő szívben, minden vivódó lélekben. Hajtsuk meg mi is e nagyok előtt, születésők százados ünnepén, a magyarság megtépett, de szívünknek annál szentebb lobogóját.

Korunk lelke és református keresztyénség.

Ha párhuzamot vonunk korunk gondolkodás módja és a ref. keresztyénség között, teljes merevségében előttünk áll az az óriási ellentét, amely ezt a két világot egymástól elválasztja és szinte áthidalhatatlannak tetszik a kettő között tátongó űr.

A ma embere számára nem igazság többé e régi igazság.

Az ember a mindenható, az emberi ész kikutatja a világmindenség titkait, csodálatos felfedezései által hatalma alá hajtja a világot, mindent igazgat, mindent kormányoz, ő határozza meg a világ folyását és fejlődését és így azután Isten számára nem marad hely ebben a világban, mondja a ma embere.

Isten a mindenható, aki teremtette a világot és örök elhatározása szerint fenntartja és kormányozza azt. Minden, ami történik, az ő akaratából jön létre, ő minden mindenkben, ő a szuverén ur és senki más rajta kívül. Nincs emberi érdem, és emberi nagyság, az embernek egyedüli erőssége és bizalma az Isten könyörületessége és kegyelme, mondja a ref. keresztyénség.

Az ember *nem* Isten teremtménye, mert hiszen Isten nincs is, hanem az ember az alsóbb rendű világból tovább fejlődés útján jött létre, mondja a korunk.

Az ember *Isten* teremtménye, képmása és hasonlatossága az örökkévaló Istennek, férfiuvá és asszonnyá teremtette őket, hogy bennök s utódaikban megdicsőítse magát, mondja a ref. keresztyénség.

Az ember szabad és független, önmaga törvényhozója önmagának, nem-tűr maga felett semmi féle erkölcsi köteleket, így maga lesz önmagának törvénye, mondja a korunk gondolkozása.

Isten a világteremtésekor egy törvényt irt bele az ember lelkébe, melyhez az embernek feltétlenül „kalkmazkodnia kell”: az erkölcsi törvényt, mondja a ref. keresztyénség.

Az ember tehát szabad és nincs alávetve senkinek, mondja a ma embere.

Az ember szabad, amennyiben aláveti magát Isten hatalmának, különben szolgálja s nem ura őn magának, szenvedélyeinek s bűneinek, mondja a ref. keresztyénség.

Nincs bűn, mert hiszen az ember a körülötte levő tényezők hatása alatt cse-

lekszik, tehát a környezet befolyásolja az embert, úgy nincs felelőség. Az ember úgy, amint van, jó és tökéletes, mondja a ma embere.

Az ember úgy, amint van, tele van bűnnel, Ádám bűnesete óta utódai nem tudnak mást, csak növelni az ő bűnét és az ember tragédiája, hogy felelős a bűneért, mondja a ref. keresztyenség.

Mindnyájan egyenlők vagyunk, nincs különbség ember és ember közt és hogy mégse jött el a várva-várt boldog idő a világra, annak oka, hogy még különbségek állanak fent az emberek s társadalmi osztályok között. Tüntessük el a különbségeket s akkor jó lesz minden, tehát feltétlenül eltörölnöd a magán vagyton is, mert ez az oka minden bűnnek, mondja, a ma embere.

Tényleg, Isten színe előtt mindnyájan egyenlők vagyunk, Isten a Jézusban egyforma szeretettel szeret mindnyájunkat, és egyformán mértékkel is fog megítélni, de ebbe a világba különbözőséggel állított bele, egyiknek adott 5 talentumot, a másiknak egyet. Azonban ennek a különbözőségnek mélyen is egy csodálatos egység van: Isten gazdagsága! A különbözőség meg volt mindig, meg van s meg is marad az emberek között. És a magán vagyton? A magán vagyton önmagában se nem jó, sem nem rossz, mert közönbős. Jó vagy rossz a szerint, hogy milyen lélekkel kezeljük azt. Istené minden e világon, és célja, feladata a magán vagytonnak is az, hogy Isten dicsőségét szolgálja. Isten sáfársággal bízott meg bennünket, hogy az ő nevének dicsőségére kamatoztassuk minden tehetségünket, szellemi és testi javainkat. Tehát a magán vagyton jó, ha az az Istennek szolgál, rossz és bűnös, ha kivonjuk Isten hatalmá alól és Isten ellen állítjuk szolgálatba. Tehát a pénz mindig eszköz és nem cél, mondja a ref. keresztyenség.

Az élet célja, hogy jól éljünk, hogy élvezzük az életet, mert ez az egyetlen alkalom arra, a sirnál. ugyanis bezárul minden s utána jön: a nagy semmi, mondja a ma embere.

Az élet célja, hogy Isten nagyságát hirdesse. A halál csak egy kapu, melyen át visszatérünk az atyai hájékba. A földi élet nagyon komoly s, szent alkalom arra, hogy itt előkészüljünk a másik életre, az ember sorsa itt dől el a földön, tehát az ember számára mind a két élet egyformán fontos, egyiket se lehet elhanyagolni a másik rovására, mondja a ref. keresztyenség.

A párhuzamot folytathatnánk tovább is, de a fenti pár sor elég éles tükör arra, hogy szemünk elé tárja a mai kor jelkét és megvilágítsa azt a nagy ellentétet, a mely a mai kor s a ref. keresztyenség gondolat világa között fentáll.

De más felől, ha jobban megfigyeljük, a ma világát, s korunk útjórén tárjuk a kezünket, egy bizonyos zavart nyugtalanságot észlelhetünk. A saját nagyságától és dicsőségétől megmámorosodott ember kezd észrevenni, hogy az emberi nagyság csak képzelt nagyság, Egy nagy kiábrándulás észlelhető a ma gondolkodásában. Az ember csalódott önmaga-

gában és most minden dicsősége ott hever a porban. Az ember önmagában tehetetlen. Korunknak ez a lázas ideges sége, ez az önmagával meghasonlottsága egy éles kiáltás az Isten után, akit pedig előbb megtagadott. Olyan ez a mi korunk, mint az a kis gyermek, aki az édes anyjával az erdőbe ment, az erdő szélén még félve húzódott az édes anyjához, mert egy hirtelen felröppenő kismadárkától megijedt. De amint beértek az erdőbe, a kicsike megakarja mutatni, hogy milyen vakmerő és bátor, ott hagyja az édes anyját, előre fut és szabadságának örülve össze-vissza futkározik az erdőben, de egy pillanatban csak azt veszi észre, hogy eltévedt és egyedül van és nem találja meg az utat, mely kifelé vezet az erdőből. Ekkor el kezd hangosan és fájdalmasan sirni az anyja után és kétségbe esve kiáltja a nevét.

Ime itt van a ma embere! Alárendelte magát az örökkévaló Isten hatalmának, mert tőle mindig függő viszonyban levőnek érezte magát és mindig csak a vele való közösségben találta meg a teljes életét. De felébredt benne a szabadság után való vágy, fájt neki Isten nagysága, mert ezáltal merővidtve érezte magát, nem tudta eltűrni Isten hatalmát, mert ezáltal veszélyeztetve látta a szabadságát, neki pedig okvetlen dicsőség és szabadság kellett. Letaszítja tehát nagy durván Isten a trónjáról, hogy önmaga üljön bele. Elvesztette az Istennel való kapcsolatát, ezzel elvesztett mindent. Elvesztette Isten elől a láthatatlan világot és eltévedt a látható világban. A ma embere reá eszmélt a saját kicsinysége tudatára és keresi az Istent. A saját nagyságától elvakulva eltévedt és kiált Isten után.

Vége köv.

Egyházunk szociális feladatai.

Kell-e Egyházunknak szociális kérdésekkel foglalkozni? Ez oly kérdés, melyre a felelet szerintem csak „igen” lehet. Mert ma már a szociális kérdések annyira előtérbe toltak, hogy a szociális problémák megoldása Egyházunk tevékenységének is egyik sarkalatos pontját kell, hogy képezzék. Mert ha Egyházunk tovább is néma szemlélője marad a szociális eszmék terjedésének s nem avatkozik bele annak helyes irányába való terelésére, akkor a folyton szélsőségekbe csapó áramlat elsodorja egyházunk alapjainak a pilléreit, s a késő eszmélés tehetetlenül fog vergődni a tényekkel szemben.

Hogy ma nincsen minden jól — úgy, ahogy van, azt — azt hiszem — senki el nem vitatja; és hogy a meglevő bajokon segíteni kellene, azt mindenki óhajtja. De hogyan?

Különböző politikai pártok saját programjukat tartják és ajánlják, mint biztosan segítő orvosságot. És mikor egyik, vagy másik párt kerül uralomra, azt látjuk, hogy a nép helyzete semmit vagy vajmi keveset javult, sőt sokszor rosszabbodott. S az elégedetlenség ma nagyobb, mint bármikor volt.

A munka nélkülség s ennek követ-

keztében a nyomor, hihetlen módon növekedett. S a nyomor, mint a bűnnek egyik fő okozója, a nép széles rétegében megingatta még az Istenben való hitet is.

A tőke soha sem volt önzőbb, mint napjainkban. S innen van a tőke és a munka között az óriási ellentét. S ez a khaosz s az ellentéteknek ez a kiélekedése komolyan kezdi alá ásni református egyházunk alapját is. Egyházunknak mindezeket tétlenül nézni bűn önmaga s Isten ellen is. Így önként felvetődik az a kérdés, hogy mi a feladata egyházunknak ezen tényekkel szemben.

Talán református egyházunk is alakítson egy politikai pártot? (mint pl. a rom. kath. egyház tette, midőn megalakította az u. n. Keresztény szocialista pártot.) Avagy csatlakozzék a már meglevő politikai pártok valamelyikéhez? Nem! Szerintem egyik sem volna célra vezető. Mert az egyház mihelyt politikai célok szolgálatába szegődne, elvesztené tekintélyét, s eltérne céljától, ha belesodródne a politikai zűrzavar utvesztőjébe. Református egyházunk feladata ebben a tekintetben egészen más, melyet a következőkben óhajtok kifejezni.

Egy jeles filozófus és természettudós, név szerint Spenczer Herbert, a többek között azt írja egyik művében, hogy: tökéletes összhang eredménye a tökéletes élet. Spenczer Herbert ezt a mondatát ugyan a természet törvényeire alkalmazta, de egy kis módosítással ezt alkalmazhatjuk a most lefolyó eseményekre is. Ha vissza pillantunk a régmúlt időkbe s forgatjuk a történelem lapjait azt látjuk, hogy az emberiség folyton a haladásra, a tökéletesedésre törekedett. És ha olykor sikerült is feljutnia egy bizonyos magaslatra, később visszazuhant od, a honan elindult. Miért? Mert nem volt meg az emberiségben a tökéletes összhang. Ugyanez ismétlődött a közelmúlt eseményeiben is.

A világháború felbontotta évtizedek, sőt évszázadok alkotásait s megbontotta a már addig elért összhangot. S a nép sorsának földi intézői most iparkodnak a meglazult összhangot ismét helyre állítani. De eddig sikertelenül. A szociális eszmékben is beállott ez a zűrzavar. Az a szép összhang, mely a háború előtt meg volt, most szerte foszlott. Miután a természetben is minden a fokozatos fejlődésnek van alá vetve, úgy a komoly szocializmus is, igen helyesen, a fokozatos fejlődésben vélte célját elérni mindaddig, míg a forradalmi jelszavakkal s egyéb frázisokkal agitáló athelista kommunizmus fel nem ütötte a fejét. Melynek tápot adott a kapitalizmus szertelen profit-vágya is. A kommunizmus nyílt harcot indított az egyház ellen. Az egyház tekintélyét a munkás osztály előtt már eddig is mélyen alá ásta. Ezzel egyházunkban is az eddigi szép összhangot bontotta. Már pedig az egyházban sem lehet tökéletes összhang nélkül tökéletes élet.

Ezért egyházunknak ezzel az irányzattal is fel kell venni a harcot. Fel kell magát öveznie az igazság mellvásával s a hitnek palzsával. S az Igének fegyverét kell szembe állítani egyházunk védelmére.

Hogy mily módon, arra bőven ad utmutatást a biblia, mert nincs a világnak oly könyve, a melyben annyi bölcsesség volna, mint a Szentírásban. Nem kell új programot készítenünk, a mi programunk nem lehet más, mint a Biblia, melyet évezredek óta támadnak sikertelenül. És mégis áll ma is rendületlenül. És állni fog a világ végzetéig.

A Biblia két élű kard, amely felemel, de lesújt is, a legnagyobb támadást is vissza lehet vele verni.

De bele kell avatkozni egyházunknak a világi dolgok folyásába is. Ahol igazságtalanságról győződik meg a töke és a munka harcában bármely részről, nyíltan lépjen fel az igazság védelmére, bármely párttal vagy nemzettel találja magát szembe.

Mert ma már a harc nem csak a kenyéért folyik hanem egyéb célokért is. Ma már a munkás is ember akar lenni. Szorgalmas munkájáért tisztességes megélhetést, emberhez méltó lakást s kulturát s egyéb munkás-jóléti intézményeket követel. Ezen célok elérésében egyházunknak is erkölcsi kötelessége őket támogatni, vagyis védeni a gyöngéket, dorgálni az elnyomókat, amint Krisztus és az apostolok cselekedték.

Iparkodjunk a munkások vallás-erkölcsi nevelését szorgalmazni a templomon kívül is. Vigyük el az *Evangeliumot a műhelyekbe, a gyárakba s a majorokba*. Segíteni kell őket kulturális törekvéseikben szakegyletekben tartott előadásokkal, felolvasásokkal. Ha azt fogja látni, hogy az egyház nem csak lelki, hanem testi szükségleteit is szívén viseli, akkor hű tagja marad egyházának s megbékül Istenével s önmagával.

Tehát szerintem ez a feladata egyházunknak a szociális kérdésekkel szemben főbb vonásokban.

Ha egyházunk ezt a feladatát teljesíteni fogja, akkor ismét meglesz a tökéletes összhang egyházunkban is, melynek eredménye lesz a tökéletes élet. — Az örök élet. Tehát tegyük meg ebben a tekintetben minden lehetőt. Enekeljük a zsolotár iróval: Légyen te kőfalaidba csendesség és jó békeesség.

Szabó Kálmán kovács mester.

Események—Feljegyzések.

A szlovenszkói tisztánnemi református egyházkerület lelkészszennteleléssel egybekötött közgyűlését *Vajában* (Zemplén m.) f. évi szeptember hó 10-én és 11-én tartotta *Czinke* István püspök és *Lukács* Géza főgondnos elnöke alatt. Ugyanezen alkalommal szenteltetett fel a vajáni magyar reformátusok alaposan renovált szép temploma is.

Vaján kisközség. Lakosainak száma nem üti meg egészen a 700-at, kik elenyészőben csekély kivétellel magyarok s tulnyomó részben kálvinisták. Ez a kis község szeptember 10. és 11-én nagyon szép ünnepélynek és a református egyház szempontjából fontos, sőt nagyjelentőségű tanácskozásnak volt a színhelye. Az itt lefolyt eseményekről a krónikás módszerével és hűségével a következőkben számolunk be.

Czinke István püspök és *Lukács* Géza főgondnok szept. 9-én (szombat) délután érkeztek Vajánba Ungvárról, hol az ungi egyházmegye ujonnan választott gondnokának, dr. *Patay* Györgynek hivatalos beiktatási ünnepélyén vettek részt szept. 7-én. Utközben a nagykaposi vasuti állomáson. Nagykapos népe sereglett a püspök elé, kit a járás közönsége nevében *Chmelo* János dr. járási főszolgabíró üdvözölt magyar nyelven. Az üdvözlésre adott válaszában *Czinke* püspök kifejtette, hogy jól esik neki ez az üdvözlés, mert ez a magyarságot és a csehszlovák hatóságokat közelebb hozza egymáshoz és főleg azért, mert ebből azt látja, hogy a köztársaság méltányolja és kellően értékeli azt a sok munkát, amit a református egyház a kultúra és az emberi lelkek nemesítése terén végez. A püspök, a nagykaposiak lelkes éljenése között, folytatta utját kíséretével együtt, Vaján felé. A vajáni állomáson, ahol a község apraja, nagyja kint volt, a községi jegyző üdvözölte a püspököt, ki a közvelelenség melegségével válaszolt az üdvözlésre, mely után, kíséretével, bevonult a községbe. A községben díszes diadalkapu alatt várta a vajáni ref. egyház presbiteriuma, *Isaák* Imre lelkésszel az élén, a püspököt, kit a lelkész szép beszéddel fogadott, majd *Vágsó* Juliska bájos beszéd kíséretében gyönyörű virágcsokrot nyújtott át a püspöknek, aki meghatottan fogadta az üdvözlést.

Ezek után *Czinke* István püspök felkereste a vidékről összesereglett szlovákajku kálvinista hiveit, akik igen nagy szerelettel vették körül főpásztorukat. A püspök hosszasan időzött szlovák hivei között, akiknek a templomban külön istentiszteletet tartott. Az egyházkerületi gyűlésnek tagjai és a felszentelendő fiatal lelkészek szept. 9-én a késő délutáni vonattal érkeztek meg.

Másnap d. e. 10 órakor a harang szava hívogatta templomba az egyházkerületi közgyűlés tagjait és az ünnepelni üsszereglett közönséget. A község telve volt ünnepelni vágyó közönséggel. Amint elhallgatott a harang szava, a lelkészlakból elindult a püspök a palástos lelkészek élén, a tömeg sorfala között a templom ajtója elé, ahol éneklé a gyülekezet a 75. dics. 1. versét. Ezután *Isaák* I. lelkész rövid felkérésére megnyitotta püspök a Szentháromság Isten nevében a templomot.

Bevonult a közönség a templomba és orgona zengés között foglalta el helyét ugyszólván kiki előre megállapított terv szerint. Az elhelyezkedés után fennálló éneket énekelt a gyülekezet, majd főéneklé a 37. dics. 1. versét énekelte el. Ez után *Czinke* István püspök szószékre lépett s imádkozott. A nagy gyülekezet áhitattai figyelt a püspök imádságos ajkaira. A lelkek valósággal szívták magukba a felségesen szép imádságot, mint a szomjas föld a permetező esőt. A szemekben csillogó könnyek beszélő bizonyosságai voltak az imádság hivatást betöltő sok szépségének. Majd a „zempléni lelkészek és tanítók énekkara” Russini Áldások Istene kezdetű szép énekét adta elő teljes precisitással. Ennek utolsó ak-

kordjai alatt ment a szószékbe *Isaák* Imre vajáni lelkész, a felszentelendő lelkészek egyike s hirdette az Igét alkalomszerűen (a szép egyházi beszédet közölni fogjuk lapunk egyik legközelebbi számában. Szerk.) és kihirdette a templomra történt nagyobb adakozásokat, melynek végeztével a vajáni egyház énekkara Bethoven: Isten dicsősége szerzeményét adta elő.

Ennek végeztével Püspök az egyházkerületi főjegyző kíséretében az urasztalhoz lépett s az Ur asztalát pedig körül állta a 23. ifju lelkész kik kérték, várták jelszenteltetésüket. Püspökünk felavató beszédet intézett a fiatal lelkészekhez. E beszéd felemelő, magával ragadó, valóban a lelkekbe markoló volt. Tele képpel, a való élet megfestésével. Egyszerű volt, de bűbajos, mint a hegyvidék egy részlete. Az ifju lelkészek — az egyh. ker. főjegyző előmondása mellett — esküt tettek; azután az urasztala elé helyeztet számolyra tizenkettőnkint letérdeltek s a püspök és az 5. senior kézrátételével és egy püspöki áldással felszenteltettek; az eként felszenteltettek elénekeltek a 37. dics. 3. versét; a püspök hozzájuk főpásztori intelmeket intézett, könyörgött értük, megáldotta őket s majd a seniorokkal együtt elvégezte a kézfogás szimbólikus szertartását. Sok szemben csillogott az öröm, hálaadás, a jóleső érzés könyve e szertartás alatt. Felszenteltettek a következő lelkészek: Adorjáni Győző kisgeresi, Bakcsy Gyula csapi, Berecz Antal csarnahói, Bodnár Lajos ladamóczi, Egyed Béla jenkel, Györke Endre tisztaágteleki, *Isaák* Imre vajáni, Juhász Imre csepelyi, Kása Ferdinánd csongori, Király Péter málcza, Kovács Bertalan rimasimonyi, Kőműves Sándor bátfai, Könyves István nagyszeretvai, G. Nagy Sándor kisgyeőczi, Rozgonyi Sándor örösi, Szilágyi László miglészi, Szondi István magyarizségi, Tóth Lajos runyai, Varga József kistráti, Varga Lajos kálosai, Veress Károly balogiványi, Virág Béla kir. helmecezi, Vitkay Bertalan szomotori lelkészek. Ez után a „zempléni lelkészek és tanítók énekkara Luther örökszép énekét énekelte el nagy készütséggel (A zempléni lelkészek és tanítók példája követésre méltó! Szerk.) A gyülekezet éneklése után *Nyomárkay* Sándor ungyarádi lelkész Úr vacsorát osztott. *Czinke* I. püspök egy új szülőtet megkeresztelt s gyülekezeti énekléssel a gazdag tartalmu templomi istentisztelet bevégezőgött. A templomon kívül két helyen volt istentisztelet és pedig: a, az iskola udvarán *szlovák nyelven* predikált Kálniczky János bezői lelkész, urvacsorát osztott *Rácz* József felsőrőcsei lelkész; b, egy másik sátorban predikált *magyar nyelven* Benkő Lajos iskei lelkész, urvacsorát osztott *Ujlaky* Sándor bajánházi lelkész.

Istentisztelet után a lelkészi lakásban tisztelegtek a püspök előtt a csicseri rom. kath. és gör. kath. egyházak köldöttéi lelkészeik vezetése alatt és a felszentelt fiatal lelkészek *Isaák* Imre vajáni lelkész vezetése alatt.

Két órakor 160 terítékű közebed volt, melyen számos szép pohárköszöntő hangzott el.

(Folyt köv.)

Egyházmegyei közgyűlés és konferencia Léván. ((Folytatás és vége.) Tízóra után tízpercel együtt vagyunk újból mindnyájan és száll ajakainkról az ének, a 89-ik zsoltár; ezután imádkozott Esperes urunk áhitattal, ihletett emelkedettséggel, bibliából olvasott Csekey Sándor. Majd következik az üdvözlés; Esperes urunk latin nyelven kezdi meg üdvözlő szavalt, majd folytatja magyar nyelven. Köszönti a barsi ref. Egyházmegye területén és nevében a közénkjött vendégeket; felkéri, hogy vegyenek részt konferenciánkon és tapasztalataikkal gazdagítsanak minket. Az üdvözlő szavakra Munnik válaszolt; meglepte őket az a meleg szeretet és fogadtatás, amelylyel a magyarság körében mindenütt, de különösen itt a barsi egyházmegye területén találkoztak; köszöni ezt és társai részéről elviszik magukkal hazájukba és arra fognak törekedni, hogy segítségül lehessenek a magyar kálvinistaságnak.

Az üdvözlések után Esperes ur a konferencia vezetésére maga mellé felkéri egyházkerületeink főgondnokát, akit meleg szeretettel üdvözl. Püspök ur nem jöhetvén el, mivel Pozsonyba angol kiküldöttek érkeztek, konferencia itt lévő titkárra utján üdvözl. őt. Ezután következtek az egyes előadások.

Az első előadó *Westerbech* lelkész volt; a református theológia alapelveiről és a kálvinizmus politikai jelentőségéről tartott nagyszabású előadása lapunk hasábjain is megjelent Zsemlye Lajos fordításában, aki a tolmács szerepét töltötte be.

Utánna *Munnik* Zwollei lelkész előadása következett Csekey Sándor tolmácsolása mellett. Munnik a református egyház gyakorlati életéből tartott nagyméretű előadást, amely tolmácsa fordításában lapunk hasábjain szintén megjelent.

Ezt követte *Josmayer* kisasszony, szanatóriumi igazgatónő előadása: A holland református ker. szeretet munkáiról. Ez előadás nyomán tájékozódást nyertünk arra nézve, hogy Hollandiában milyen hatalmas tevékenységet fejtenek ki az egyházi élet téren a betegápolás és a missziók tekintetében is.

Varannay Sándor alsófegyverneki lelkész és egyh. m. tanácsbíró az egyházfegyelemről tartott nagy tanulmányt igénylő és a mindennapi életben felépült felolvasást, melyet tanulsággal és lelki gyönyörűséggel hallgattunk.

Sörös Béla losonczyi lelkész, kerületi aljegyző külföldi összeköttetéseinkről értekezett, amely lapunk vezető helyén is megjelent már.

Esperes urunk köszönetet mondva hitestvér vendégeinknek és az előadást tartó lelkészeknek, a konferencia *Westerbech* hollandul elmondott Miányánkjával fejeződött be.

Felette tanulmányos az ilyen konferenciák tartása. Ezek által erősítjük magunkat, egymást és hitéletünket. Szolgáljunk ezek a konferenciák Isten dicsőségére! Anyaszentegyházunk művelésére.

Délután 1 órakor a városi Vigadóban közbejött volt, amelyen számos felköszöntő hangzott el.

A hollandi vendégek még aznap kimentek alsóvárakra és ottan még egy-két napot töltve, visszaindultak hazájukba.

Az egyházmegyei közgyűlés pedig délután 3 órakor folytatta a délelőtti megszakitott tárgyalásait.

A számvevősegi jelentéseket letárgyalván, Kiss Gyula lelkész, számvevő jelentésében, az egyh. törvények revíziójára vonatkozó javaslatok következtek; ennek előadói voltak: Akucs Lajos, Molnár Gyula, Bihary Kálmán, Sörös Béla és Kiss Gyula. A tanügyi bizottság jegyzőkönyvét Várady Gyula tanügyi előadó referálta. Molnár Gyula aljegyző referádjára kapcsán elintézészt nyertek: id. Tóth István, Lévai kántortanítónak fegyelmi-jére és a magyar Hymnus énekelésére vonatkozó két kérvénye; mindkét ügyben felir egyházmegye a kerületre. Jóváhagyott Ozsvald Dezső és Ernő borii lakosok 800 kor-ás alapító levele. Kisölvéd kérvényére, hogy a tanítói állás egy évig még ne töltsék be, szavazattöbbséggel a halasztás megadatott. A pozbai lelkész pansza folytán egyházi adó fizetés ügyében bizottság küldetett ki az egyházba. Jávahagyta közgyűlés a barackai egyháznak egy drb. parcellájára vonatkozó csereszerződését; a zselizi egyház tanítói díjlevél megváltoztatását feltételeesen; a nagysallói egyház építési terveit és költségvetéseit; Megerősítette a zólyomi lelkész, a garamszentgyörgyi tanítónő választásokat. Tudomásul vette, hogy az egyh. megyei pénztár Konta Károly újonnan választott pénztárnoknak átadatott. Konta Károly referálása alapján a lévai egyház adóügye rendezésére, a garamvezekényi és hontfűzesgyarmati egyházak pedig épületeik sürgős renoválására lettek felhiva.

Ezek után a közgyűlés este 7 órakor Esperes urunk buzgó imájával és a gyűlést berekesztő szavaival véget ért.

Másnap 12-ikén délelőtti bírósági gyűlés volt, amelyen megválasztották az időszaki tanács tait és két fegyelmi ügyet intéztek el. Az egyik fegyelmi a tárgyalás folyamán visszavonatot s így békés elintézészt nyert; a távol lévő lévai lelkész Birtha József ügyében a bíróság felhívta ugy. őt, mint a lévai egyházat, hogy folyó évi november hó 1-ig kérelmezze a lelkész visszatérhetésének engedélyezését. A végleges határozatot ennek megtörténte után fogja meghozni a bíróság.

Ezekben számoltam be egyházmegyei közgyűlésünk és konferenciának leolvasásáról. Szolgáljon mindez Isten dicsőségére és anyaszentegyházunk ügyeinek előmozdítására.

HIREK.

— **Egyházmegyei gondnok-beiktatás.** Az ungi egyházmegye f. hó 7-ikén Ungváron rendkívüli egyházmegyei közgyűlést tartott. E közgyűlés iktatta ünnepelesen hivatalába az egyházmegye újonnan választott gondnokát: dr. báji *Patay* György földbirtokost. Megjelent a közgyűlésen *Czinke* István püspök és *Lukács* Géza egyh. ker. főgondnok is. Ez

ünnepélyről jövő számunkban hozunk részletes tudósítást.

— **Harangszentelés Szodón.** A barsi egyházmegyébe tartozó, hajdan gályarab lelkészt nevelt, (szodói Balogh András) számban csekély (223 lélek) de válláláshoz ma is szívósan ragaszkodó *Szodói* kicsiny gyülekezet, megelőzve a szomszédos nagyobb egyházakat, folyó hó 3-án adta át lélekbuzdító ünnepek között csaknem 2 métermázsás új harangját a köz használatnak, melynek árát a buzgó hívek *egy nap alatt* össze hordták. De egyéb téren is buzgólkodva, örvendetes jelek mutatják, hogy eme züllésnek indult egyházunk az utóbbi időben a megújulás útjára lépve — a régi romok közül rendezett egyházak közé emelkedett. Sok ilyen megújulni vágyó gyülekezetet egyetemes egyházunknak!

— **Egy debreczeni polgár asszony fejedelmi adománya.** Szikszai Erzsébet debreczeni polgárasszony 400000 kor értékű vagyonát a debreczeni református egyháznak hagyományozta templomépítésre.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent.*

A kiadásért felelős: *Réz László.*

Pályázat

a nagy és kisguti ref. egyház kántor tanítói állására. Javadalom; 1.) Lakás (két szoba, előszoba, konyha, kamara, melléképületek) és 800 négyszögöl kert haszon élvezete. 2.) 10 kat, hold s 280 négyszögöl föld természetbeni jövedelme 3.) Kisguti temető mint kaszáló használatra. 4.) 6 méter tűzifa természetben házhoz szállítva. 5.) 9 köböl vegyes termény (buza, rozs, tengeri) 6.) Stóla. 7.) Törvényszerű államsegély. Kötelesség: 1-6 osztályu iskola vezetése, énekvezéri teendők ellátása, akadályoztatás esetén, lelkész helyettesítése. Pályázatok a ref lelkész hivatalhoz küldendőek. Állás azonnal elfoglalandó.

KÓKRI LAJOS ÉS HORNVÁNSZKY
VIKTOR KIADÁSÁBAN MEGJELENT ÖSSZES
REFORMÁTUS ÉS LUTHERÁNUS

Jma- és énekes- könyvek

VALLÁSOS, SZÉPIRODALMI MŰVEK STB
UGYSZINTÉN P. CZINKE ISTVÁN KON-
FIRMÁCIOI KATÉJA RAKTÁRON:

FUCHS JÓZSEF
KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN ROZSNYÓN.

Vizsonteladóknek nagy árkedvezmény!

Nyomatott Gömöri Zoltán nyomdájában Rozsnay

Református Egyház és Iskola

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Felelős szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ.

Főmunkatárs: SÖRÖS BÉLA.

Előfizetési díjak:	
Egész évre — — — 60 K	Negyed évre — — 15 K
Fél évre — — — 30 K	Megjelenik minden vásárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Rozsnyón, a református lelkész hivatásban, hvóvá a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendőik.

A lelkész-özvegyekért és árváikért.

Az amerikai ref. egyház (american reformed Church) és a presbiteri világszövetség egyik kiküldöttje a magyar reformátusokhoz: dr. James J. Good, philadelphiai theol. tanár, Csonka-Magyar országi utján mikor megkérdezte Dr. Ravasz László dunamelléki püspököt, hogy a magyar ref. egyháznak mi a legnagyobb szükséglete, ez azt felelte: legnagyobb szükségletünk az evangelizáció, de *legsürgősebb a nyomorgó lelkész-özvegyek és árvák felsegítése.*

Egy jugoszláviai nagy magyar ref. egyház új lelkészének beiktatási ünnepén, *Torontálvásárhelyen*, mint a jugoszláviai ref. ker.-ek kiváló lapja, az Ágoston Sándor szerkesztésében megjelenő: *Magvető* írja, az ebéd alatt felállt Vass Antal verseczi lelkész s felhasználva „a lelkes és szeretettől izzó hangulatot,” adományokat kért a lelkész-özvegyek és árvák részére, „a kiknek nyomora ma a legnagyobb.” A gyűjtés eredménye 8240 K. lett egy lelkész beiktatásán!

E két tény meghatott, megrendített, megragadott és megszegyénített. Hát a szlovenszkói és ruszinszkói lelkész-özvegyek és árvák?! Szegény, némán szenvedők s talán hangtalan nyomorgók!

Hát mi, e jó valutájú országban gondolunk-e rájuk!

Hogy is szoktuk *másoknak* predikálni? „Távozzatok tőlem ti átkozottak, az örök tűzre, mert éheztem és *nem* adtatok ennem, szomjuhoztam és *nem* adtatok innom, mezítelen voltam és *nem* ruháztatok meg engem, beteg voltam és *nem* látogattatok meg engem és „Jertek el én Atyámnak áldottai, mert éheztem és ennem adtatok, szomjuhoztam és innom adtatok, mezítelen voltam és megruháztatok, beteg voltam és meglátogattatok.”

Nos, hát induljunk kivétel nélkül mind, minden szlovenszkói és ruszinszkói ref. lelkész, özvegyeink és árváink számára adakozásra: alullrott egy igénytelen összeggel megnyitja az adományok sorát. *Egyidejűleg 100 K-t tettem postára a szer-*

kesztő ur címére, felkérjük őt, hogy a ügyet propagálja lapjában,*) a gyűjtést vezesse s ha gyűl. be valamely összeg, ossza szét azokat a lelkész özvegyek és árvák között igazságos arányban a két szlovenszkói püspök ur és a ruszinszkói legidősebb esperes: Biki Ferencz ur. Ha, amit teljességgel nem hiszek, a fenti kis összeg maga maradna, úgy azt egy beregi egyházmegyebeli lelkész-özvegynek ajánlom fel, Szentimrey József h. esperes ur belátása szerint.

Vajha az Ur Lelke meghihletne minket s legalább 10 000 Kt összetudnánk hozni! Jó volna így tél kezdetén, szegény özvegyeinknek!

Benkő Viktor
lelképásztor.

*) A 100 koronát megkaptam. Szívesen fáradozom *azokért*, akiknek gondját oly kevesen veszik fel. Lapunk megindulása óta, nyugtalanodik az öreg lelkészek és a lelkész-özvegyek és árvák nehéz sorsának javítása és biztosítása érdekében. Mert valóban szegény-bélyeg nyugdíjra érett lelkész-tesvéreink és lelkész-özvegyeink és árváink sorsa — rajtunk is, anyaszent-egyházunkon is.

Az a munkás sorban levő ember, aki a szellemi munkának lelket emésztő voltát nem is ösmeri, aki másokért soha nem igen dolgozott, öreg korában, rokkantsága idején, ellátást kap: ellenben a református lelképásztor sorsa — öreg-ségre, rokkantságra jutása idején — meg az ő özvegyének s árvájának a sorsa nagyon mostoha, mert a legárvább és a legeljelejtettebb a világon — mindazok között, akiknek nem a *holdak* ezrei, nem a *tőke* temérdeksége, hanem a szellemi *munka* volt hivatva biztosítani az anyagi megélhetést.

Református lelképásztor nyugdíjintézet van — *elméletben, de gyakorlatban a nyomor tanyája egy-egy lelkész-özvegy s árva helyzete, melyet néha egy-egy adomány enyhít meg.*

Lelkembe nyilallik, ha arra gondolok, hogy az enyimek sorsa is ilyen lenne, ha az Ur kiszólitana hirtelen az élők földéről, a munka mezejéről? Szomorú sors! Adományokra építeni a hasznos munkások s azok családja jobb sorsra érdemes helyzetét!

Félre azonban a kifakadásokkal most! A szükség kiált, a meglelent derék előjelei annak, hogy a tél közelg és hideg lesz, amikor fára és meleg ruhára lesz szükség. ezekre a méregdrága életszükségleti cikkekre. De nincs pénz rájuk! Megnyitom szegényes erszényemet én is és amennyi ölem telik, áldozok én is az emberszeretet oltárán. A lelkész özvegyek s árvák nehéz életküzdelmének enyhítésére adok 50 koronát.

Sorakozzunk! Dokumentáljuk — hozzánk illoen — hogy öreg, nyugdíjra érett lelkésztestvéreink, lelkész özvegyeink s árváink sorsának biztosítását követeljük, mert nyomoralkat s szomorú jövőjüket nem nézhetjük tétlenül.

Ne maradjon ki az adakozók közül senki!
Szerk.

Felelet

Sninsky urnak, a Slovensky Kalvin f. évi 7. számában megjelent „Zemplin, Uzhorod, Slovensky Kalvin” c. cikkére.

„Otázka Slovenskych Kalvinov” c röpiratomra S- ur a fenti címmel választ irt. E válaszra itt adok rövid viszonzválaszt, mert szerző, amint cikkéből kivethető, tud magyarul.

Először is rövid kivonatát adom röpiratom leglényegesebb részeinek. Mit is bizonyítok én azon munkámban? Azt, hogy a honfoglaló magyarság a gálszécs-terebesi vonalig húzódtott fel. Ezen alól tiszta magyarság lakott. Körülbelül II. István alatt az u. n. Gyepüvonalat Őrmezőig tolták fel. Hogy e vonalakon alól szinmagyarság foglalt helyet, hivatkoztam a különféle okmányokra, történetirókra, hely- és dülőnevekre. Az egykor magyar kálvinisták elszlovákosítását a 18. század elejére tettem. Felsoroltam az elszlovákosítás okait is. Kifejtettem, hogy a földesurak a pestisek, a vallásüldözések folytán nagyon leolvadt kálvinisták közé; Zemplén felső részéről, ruthéneket, szlovákokat hoztak, akik nyelvileg a kálvinistákat asszimilálták, de vallásilag t. i. a kálvinisták asszimilálták azokat. A honfoglalás határvonalánál hivatkoztam Karácsonyi Jánosra is (Tört. Tár 1901. évf. 1040 lap), Csánkyra (Magyarország tört. földrajza 365. l.) Hogy S. ur ne vádolphasson azzal, hogy csak magyar származásu történéseket idézek, hivatkozom Hodinka Antal történetiróra, aki a munkácsi g. kath. egyházmegye története c. munkájában szintén így állapítja meg a honfoglalás határát, vagyis a magyarság által lakott területet.

Hogy e határokon alól tiszta magyarság lakott, csak ép emlékezetbe hoztam a Zichy, Sztáray, a Bakócs—Ipolyi kódexeket. a Várad—Regestromot, gondolva, hogy azokat a történetkedvelők ismerik. Mivel azonban úgy látszik, S. ur nem tartozik ezek közé, most, a sok határjáró levél közül csak néhányat, illetőleg azok néhány mondatát írom ide, helykimelés okából:

A Sztáray-codex egyik okmánya 1337-ből: *Notificaverunt etiam nobis partes prenotate, quod duo molendina eorum, quorum unum in dicta villa Wynna super fluvio Thuchinc vocato, quod Koochmolna (Kocskamalom) dicitur, et alterum in superiore fine ejusdem ville Naghmihály (tehát nem Michalovce P. M.) sub pede montis Gewrke (vagyis Györke P.) nuncupti, super fluvio Laborchvyzy (tehát*

nem Laborcza P.) *adiacere dinosceretur, quum quibuslibet utilitatibus et pertinentiis eorumdem ac proventibus pretaxatis magistro Ladislav, fillis et heredibus ipsorum; duo vero ex eisdem, quorum unum in inferiori fine dicte (ville) Ztranyan super fluvio Zwhogo (ma Irással Zuhogó. P.) et alterum simih modo super predicto fluvio Laborch in fine platee Tóth Mihály existere dinosceretur stb.*

A Bakács—Ipolyi codexben 1493-ból a bordézmáról szóló nyilvántartásban szösz szerint a következőképen iratnak le a zempléni községnevek: Naghmihály (tehát nem Michalovce P.), Homonna (tehát nem Humenne P.), Warannó (tehát nem Vranove P.), Zemplén (tehát nem Zemplin P.), Gálzeecz (tehát nem Se-covce P.)

A Várad—Regestromból 176. sz. 1220. esztendőből való okmány így kezdődik: „Chepanus de villa Chula impetiit Petrum de villa Vásárhel (tehát nem Thrviste, mint most hívják P.)

Zemplénmegye levéltárából való (a Fasc. Jur. 96. N. 1. jelzet alatt 1321-ből való okmány (a Bassa-földek határjáró levele) „cursus metarum... tales. In qua scilicet melae sunt duae arbores, vulgariter Wisz-Theold (a nép nyelvén vizitölgy P.) Tovább: quae ducit de perdicta possessione Bassa in praefatam possessionem Hozzumezo (Hosszumező P.) et pervenit ad unam terreum metam in qua sunt duae arbores, scilicet avelanae et platani, vulgariter *Juhar* dicta” (ahogy a Juhart ma is hívjuk P.)

A Kench-nemzetség osztályleveléből 1325-ből: „Et tertia pars dictae possessionis Tussa” (tehát nem Tusica, ahogy ma hívják P.)

A codex diplomaticus Patriis Hungariae-ből, 1290-ből: „Item quod pro reliquiis viginti quinque marcis dimidietatem cujusdem terrae suae hereditarie Mj-

rok” (a mai Márk P.) Ugyanitt: Videlicet porcionem ipsimo Nycolay Isép” (tehát nem Zipovce P.)

Ezerszámra lehetne folytatni ez idézeteket, amelyek mind azt bizonyítják, hogy Zemplén-, Ung-, magyarságukat, épen itt, ahol ma szlovákok laknak, sok századokon át megőrizték.

Az előbbi idézetek mellett bizonyítja az Őrmezőtől lejjebb eső vidék magyarságát az is, hogy a Hunyadiak korában ilyen nevű községekkel találkozunk itt: Aba, Agács, Báb, Baka, Banyapataka, Bessenyő, Bércz, Bodrogfő, Csapóháza, Csép, Csókháza, Csukaháza, Gödény, Göncz, Gyepűelve, Györkehegye, Halam, Harmadfalva, Ilka, Ipvágása, Kengyel, Hupony, Lónya, Márkusháza, Mátyásfalva, Megyer, Mérc, Mihályfalva stb. Ezek némelyikének a nevét a dűlők ma is őrzik. (Magyarország tört. földrajza a Hunyadiak korában I. k. 340. s. köv. lapok.)

Mit is mond Hunfalvi: „Minden földrajzi és más helynév egy egy természetes sajátoságot, vagy egy történetet tükröz vissza.” (Magyarország ethnografija 380. l.)

Már most, mit mond ezzel szeriben a szerző? Azt, hogy e vidéken mindig szlovákok laktak, most is azok laknak. Akik magyarok, azok elmagyarosodtak. Mutatja ezt — mint mondja — a két megye és a községek szlovák neve. Hogy a honfoglalás előtt itt szlovákok laktak, azt sohasem tagadtam. Ami az általa felsorolt szlovák községneveket illeti: arra nézve csak annyit jegyzek meg, hogy képtelen etymológiával szerző oly községek neveit is szlovákoknak tartja, melyeknek magyar neve kétségtelen. Pl. Uport odpor-ból (ellenállás) származtatja, holott Upor, Izsép, ősmagyar személynevek. Tokaj is ősmagyar szó és nem tocit-cől (tocit = nyom, présel) származik. Szerinte ugyanis a szlovákok Tokajban

szőlőt műveltek. Szerintem a szlovákok nem ismerték a bortermelést. A görögök és rómaiak igen. Ezért mondja a görög író: „Οι θεοι αμφορωσται εδουσαν, και νεκταρ πιουσαν.”

A szőlőművelést a magyarokkal is csak az árpád-házi királyok ismertették olasz művesek útján. Ami a többi, általa felsorolt község szlovák nevét illeti, megjegyzem, hogy a szlováknak minden magyar községre van szava. Pl. Miskolcra Miskovce. Járva az országot, a magyar községeket is saját nyelvükön nevezték el. S így gondolkozva, ahogy szerző, Magyarországon soha sem laktak volna magyarok, csak szlovákok. (Vége köv.)

Külföld.

Az egyház és állam viszonyát szabályozó 1919. augusztusi alkotmány a német birodalomban.

135-ik törvénycikk. A birodalom minden lakosa teljes hit- és lelkiismereti szabadságot élvez. A vallás háborítatlan gyakorlatáért az alkotmány kezességet vállal s azt védelmébe veszi. Mindamellett az általános állami törvények ebből kifolyólag érintetlenül maradnak.

136-ik t. c. A polgári jogokat és kötelességeket a szabad vallásgyakorlat sem előnyösen, sem hátrányosan nem befolyásolja. A polgári jogok, valamint a nyilvános hivatalok elnyerése független a hitvallástól. Senki sem kötelezhető vallásos meggyőződésének bevallására. A hivatalos közegeknek csak annyiban van joguk ennek követeléséhez, amennyiben attól jogok és kötelességek függenek, vagy pedig ezt külön állami törvény megköveteli. Senki sem kényszeríthető valamely egyházi cselekményben, ünnepségben, vagy vallásos gyakorlatban való

A világ világossága.*)

— Egyházi beszéd. —

Az 1922. szeptember 10-én tartott vajáni lelkes- és templom-szentelő egyházkerületi gyűlésre írta és ott elmondta *Isaák Imre* vajáni lelkipásztor. (Vége)

Minden, ami valamit nyilvánvalóvá tesz, világosság. A lámpafény is világosság, mert megmutatja a sötét szobában a tárgyakat, hogy bele ne ütközzünk, megmutatja a sötét éjszakában az utat, hogy el ne tévedjünk. Világosság nélkül, a sötétségben kétségbeesel. *A Jézus világossága a legfontosabb kérdésben, az idvesség kérdésében vetíti bele a fény sugarakat a homályba s teszi nyilvánvalóvá az elrejtett dolgokat.* A te iskolás gyermeked többet tud e kérdésben, mint az ókor pogány és bálványimádó felnőttje, tanult embere. Mi annyira benne élünk a világ világosságában, hogy a megszokás miatt fel sem bírjuk becsülni annak mérhetetlen gazdaságát és értékét.

Ugy vagyunk e kérdéssel, mint a vilányfényhez szokott városi, aki csak rövidzárlatkor értékeli kellőképen a vilányfényt; máskor sajnálkozva gondol a sötét falura, ilyenkor beérné gyertyavilág-

gal is, ha az kéznél volna. Mi is akkor siratjuk meg a *világ világosságát*, ha egy egy szomorú órára elveszítjük azt, a *lelki rövidzárlatok* perceiben, mikor korporsó mellett állunk, mikor beteg testtel vergődünk az ágyban, vagy ami a legrettegetesebb: mikor beteg lélekkel emésztiük önmagunkat, ah, csak egy gyertyavilágnyi is be jól esik ilyenkor a Jézus világosságából...

Az első, amit az idvesség kérdésében ez a világosság feltár, *az Isten való lényege*, az Isten *atya* volta. Ezzel fel tárult az Isten és ember közötti viszony jelentősége, az *istenfiúság valósága* is. Nem zordon lelkű, vaskarú zsarnok, nem megközelíthetetlen rettenetesség, akire ránézni: halál, nem emberekkel együtt pajzánkodó rózsakoszorusz mithológiai lény, nem vért és életet habzsoló tüzes bálvány az Isten, hanem *Atya*, akinek én *gyermek*e vagyok, aki engem kézen fogva vezet, aki javamat akarja, aki felém nyújtja karját minden bajomban, aki *uzt bünteti, akil szeret*, aki az *erősebb* vállakra rakja a *súlyosabb* keresztet, egyszülöttjét adta halálra, hogy én éljek... micsoda özőne mindez a világosságnak, mely az idvesség útját ragyogja be előttünk!

Ez a világosság ragyog bele az isteni tiszteletből való felfogás dzsungelébe is és megmutatja, *mi az egyedül helyes isteni tisztelet.* A samáriai nőhöz így szól Jézus: „*Az Isten lélek és akik őt imádják, szűkség, hogy lélekben és igazságban imádják.*” (János 4. 24.) Ezzel a bálványimádás fájának gyökerére vetette Jézus a fejszét. A bálványimádás is lelkiszűkségletet elégitett ki, ez tagadhatatlan, hiszen a kereső, a sóvárgó lélek ebben is megtalálta akkor a lelki szűkséglet kielégítését, de hol van e balgatag istentiszteletl módtól a *lélekben és igazságban* elve? Szép volt a mithológia is, sok poétikus báj lengi körül az Olympust, sok kedves, csiklandós témát adott az az irodalomnak, de a maga érzékiségével lealacsonyította és gyalázatba züllesztette a vallást. *A világ világossága* kellett ahhoz, hogy végre helyesen tisztelhetjük Istent és mi, magyar kálvinisták, nem vagyunk többé bálványimádók.

Ez a világosság intézheti csak el korunk legégetőbb kérdését, a *materiálizmus problémáját* is, mikor ezt az igazságot emeli ki fényével: „*Mit használ, ha az egész világot megnyerném is, lelkemben pedig kárt vallok!*”

részvételre, sem valamely vallásos eskü-forma használatára.

137-ik t.-c. Nincs államegyház. A vallásos társaságokban való egyesülés szabadsága biztosítottatik. A vallásos társaságok egyesülését a birodalom határain belül semmi sem korlátozza. Minden vallásos társaság önállóan rendezi és vezeti ügyeit, a mindenkire vonatkozó törvény korlátain belül. *Maga* adományozza a hivatalokat az állam és a polgári község közrehatása nélkül. Vallásos társaságok a polgári jog általános előírása szerint nyelik el a jogképességet. A vallásos társaságok nyilvános joggal felruházott testületek maradnak, amennyiben ezelőtt is azok voltak. A többiek szintén megkaphatják e jogot, ha ugyan alkotmányuk s tagjaik száma tartós fennállásuk mellett szavatol. Ha több ilyen nyilvános joggal bíró vall. társaság egy szövetségbe egyesül egymással, úgy ez a szövetség képez egy nyilvános joggal bíró testületet. Vallásos társaságok, mint nyilvános joggal bíró testületek a polgári adóiv alapján az állami határozatok mértéke szerint adókielésre jogosultak. A vallásos társaságok egyenlő elbánásban részesülnek azon egyesületekkel, melyek feladatukul valamely világnézet ápolását lüzték ki.

138-ik t.-c. A törvényen, szerződésen, vagy más jogcímen nyugvó szolgálmányokat, melyeket eddig a birodalom tejesített az egyes vallásos társaságok javára, az állami törvényhozó testületek veszik át. Az erre vonatkozó alapszabályokat a birodalom állapítja meg. A vallásos társaságok és egyesületek tulajdona és minden más joga, kulturális, tan- és szeretetintézményeik, alapítványaik minden vagyonukkal meghagyatik, értük az állam kezességét vállal.

139-ik t.-c. A vasárnap s az államilag elismert ünnepnapok megmaradnak mun-

kaszüneteknek s a lelki épülés a törvény védelme alatt áll.

140-ik t.-c. A véderő tagjai vallásos kötelmeik teljesítésére megfelelő szabad időt nyernek.

141-ik t. c. A vallásos társaságoknak lehetőség adatik a hadseregnél, kórházakban, fegyintézetekben stb. végzendő lelkigondozói munkáit, amennyiben ennek szüksége fennforog, amelynél azonban minden kényszer kerülendő.

Irodalom.

Értesítés és felhívás.

Magyar ember Naptára címmel *Réz László* rozsnói és *Sörös Béla* losonci ref. lelkészek szerkesztésében november hó 1-én fog megjelenni a ref. egyház naptára 1923. évre. Az Egyetemes Református Konvent f. évi májusi gyűlésének határozata alapján fog a Naptár megjelenni — 10 nyomt. iv (160 Oldal) terjedelemben. Tartalmazni fog e Naptár: *naptári* részt feljegyzési lapokkal, bő és hasznos hivatalos s általános tudnivalókkal, — élvezetes és bő olvasmányi részt, a szlovenszkói református egyház (Egyetemes Konvent, a dunáninneni és a tiszáninneni egyházkerület hét egyházmegyéje s annak egyházai) Névtárát, — a szlovenszkói és ruszinszkói országos vásárok jegyzékét és hirdetésekét. (A Ruszinszkó területén levő ref. egyházakra vonatkozó adatokat nem fogja a Névtár tartalmazni, mert ez egyházak kérdő íveit az egyházak nem küldték be a szerkesztőhöz, mely nélkül a névtárat nem lehet összeállítani.) Arra törekszik a szerkesztőség, hogy református népünk a Magyar ember Naptárában a régi kedvelt kalendáriumát, az árvaházi Képes Naptárt kapja meg. Felkérjük a lelkész

urakat, hogy sziveskedjenek gyülekezeteiket értesíteni, hogy várják meg a Magyar ember Naptára megjelenését, ne szerezzék be addig a naptár szükségletüket. *Nagy terjedelme dacára is ára csak 10 kor. lesz.* Felkérjük a lelkész urakat arra is, hogy sziveskedjenek a szerkesztőket (Rozsnó Gömör., Losonc Nógrád m. Református lelkészi Hivatalok, haladéktalanul értesíteni arról, hogy gyülekezeteikben hány példányban lesz szükség a Naptárra s a csomagot kinek a címére küldjük (Lelkészi hivatal? Tanítói hivatal? stb.), hogy november elején minden további késedelem nélkül mindenki megkaphassa a Magyar ember Naptárát. Szerkesztők.

Szombati Szabó István, az orsz. nevű és méltán elismert nagynevű poéta, kinek eddigi három verskötete, a „*Pirkadalkor*” (1908.), a „*Szomorú fűzek alján*” (1909.) és „*A halál parkja*” (1915.) nagy magyar és fővárosi könyvkiadó vállalatok kiadásában jelent meg, negyedik verskötetét „*Életem*” címmel Erdélyben bocsátja a közönség elé, minden erdélyi magyar könyvespolc díszéül. E könyv a jeles poétának az utóbbi három esztendő alatt erdélyi folyóiratokban, a „Tavaszi”-ban, a „Magyar Szó”-ban, a „Napkelet”-ben, „Pásztortűz”-ben, „Vasárnap”-ban, „Új Élet”-ben, „Erdélyi Szemlé”-ben és a „Keleti Újság”-ban etc. megjelent válogatott költeményeit fogja tartalmazni.

E verskötetből kettős kiadás készül: a *rendes*, melynek előfizetési ára 10 cseh K és egy *diszes illusztrált* kiadás száz számozott példányban, mely gyűjtők és műbarátok számára készül *Kós Károly* nagynevű díszítőművésznök illusztrációval, a költő arcképével és manupropriájával. E diszes kiadás előjegyzési ára 50 cseh K.

Halld meg ezt, óh vajdó világ!

Tőkések és proletárok, itt van előttem a megegyezésre vezető út, csak lépjek rá és a *megértés* lelkével közeledjék egymáshoz. Jézusban megbékélhetek. Vigyázzatok, mentsétek meg lelketeket! Trösztök és internacionálék korát éljük. Új bálványok előtt alázódik meg a teremtés koronája. Aranyborjuk előtt táncol a világ a börze nevű templomok előtt, ahol nemzeteket ásnak sirba valutaspekulációkkal. A sovinizmus örülete szállotta meg a Krisztusban testvéreket. Magukat szociális és demokratikus államférfiaknak tartó pollitikusok nyíltan izgatnak a világháboru szerencsétlenei ellen. Jogtiprásokat, iskolarablásokat követnek el, nemzetek kulturájának zászlaját tépik meg és tapossák sárba s azt hiszik, jó dolgot cselekesznek. Egymás ellen uszítják a két legősibb és legerősebb társadalmi alakulatot, az eddigelé együtt küzdő, egy célért, a szellemi, lelki értékek diadalra juttatásáért küzdő *egyházat és államot*... Óh, be rettenetes sötétségben járnak ezek. Nem, nem Krisztus követői ők, hanem modern bálványimádók. Nem a világosság fiai, ha még olyan műveltek is, hanem a sötétség szolgálói. Megvetők, akik

szelet vetnek és vihart fognak aratni. Szeretném, ha szavam megdöngtené a szívüket, mikor ezt kiáltom nekik: „*Vissza a világ világosságához, amig lehet!*”

A Lagerlöf Selma legendahőse, Rainero di Rainera, ez a robusztus erejű és brutális kereszties vitéz azt a könynyelmű fogadást teszi Jeruzsálem visszaverekedésekor, hogy a szent sir örök-tűzénél meggyújtott gyertyalángot kioltatlanul viszi el a flórenci Madonnának. „Elindul a fegyverés, vakmerő, véres kezű lovag, a föld első verekedője, haza a lánggal. Utközben rablók támadnak reá, ő kardjához kap, de a láng kialvással fenyegeti, engedi tehát, hogy elszedjék fegyverét. Lovát s kifosztva bocsássák tovább. Nyilvánvaló lesz, hogy csak mint alázatos, áldozatos, tűrő zarándok viheti tovább a lángot. Oda lesz a gögje, az egészsége, a daliassága; nevetik, sajnálják, bántják, de ő mindent eltűr, csak megóvhassa a lángot. Mire hazaér mondhatatlan szenvedések között, egészen más ember lesz: a durva, önző, rabló lovagból jámbor és szent életű zarándok. *Igen, mert drágábbnak tartotta magánál a reá bízott lángot.*” (Idézve Ravasz: Látások könyve c. mű-

véből 188 l.)

Ma kettős szentelést végez itt a főpásztorunk, templomot és lelkészeket szentel, kettős az alkalom és az ok is arra, hogy szívünkben kigyuljon a világ világossága.

Látjátok, hogy minden politika ellenére eljöttek velünk együtt örvendeni a buzgó szlovák kálvinisták tömegei is és ezzel megmutatták a *kálvinizmus testvériesítő erejét*, megmutatták, hogy Jézus világosságában velünk együtt akarnak járni, az a világosság pedig összébb hozza a sziveket s elűzi a sötétség gáncsvetőit.

Édes testvéreim! Pásztorok és hívők! A szemetekből látom kilobogni a bensőtökben lángra gyult világosságot. Vigyétek, vigyétek ezt a világosságot haza, magatokkal és őriztétek meg azt tisztaságban, szentségben. Vigyétek, vigyétek s amerre hintétek a világ világosságát, fakadjon élet, támadjon fel a testvérieség, ragyogjon a Krisztus evangéliuma mindörökké!

Amen.

*) Beszédem megírásánál hatással volt rám H. Lieblg német prédikátor egy beszédvázlata, I. l.

A verskötet *kizárólag* előfizetés útján szerezhető meg, könyvtári forgalomba egyáltalában nem kerül s így már a rendszer kiadásnak is meglesz a szerényebb erszényű gyűjtők számára a maga különleges értéke.

Az előfizetési pénzek, valamint a gyűjtőívek és azok iránti megkeresések szerző címére (Lugoj — Lugos, Spl. C. Brediceanu (Andrássy-sétány) 3. sz. Ref. lelkészi hivatal) küldendő, de előjegyzéseket elfogad a „Vasárnap” kiadóhivatala is (Cluj — Kolozsvár, Str. Memorandului 3)

Egyidejűleg ugyancsak előfizetést hirdetünk *Szombati-Szabó Istvánnak* a Krisztus utáni VIII. IX. és X. századbeli régi japán költőkből készített műfordítási antológiájára, melynek egyes darabjai a „Napkelet”, „Pásztorláz”, „Vasárnap” és „Keleti Újság” hasábjain jelentek meg. Ez exotikumánál fogva is nem mindennapi érdekességű és irodalmi nyencség-számba menő japán műfordítás gyűjtemény előfizetési ára 5 cseh K. Az előfizetési módokat e kötetnél is ugyanazok, mint szerzőnek „Életem” c. versköteténél.

Cluj -- Kolozsvár, 1922. évi július hó.

HIREK.

— Jelen számunk „Irodalom” című rovatának első közleményében foglalt felhívására e helyen is felhívjuk lelkészeink, tanítóiink s általában olvasó közönségünk szíves figyelmét.

— A nagyenyedi református Bethlen-kollégium három százados fennállása emlékére Nagyenyeden ünnepi közgyűlés lesz, melyet istentisztelet előz meg s leleplezik az emléktáblát. Okt. 9 én nagy tornaünnepséget rendeznek a kollégium sporttelepén, este pedig hangversenyt a templomban. Ugyanezen napon lesz a volt diákok találkozója és a kollégiumból kikerült írók és művészek matinéja.

— Haragszentelés Vágfarkasdon. A vágfarkasdi református egyháznak örömmünnepe volt szept. 17-én. A háború alkalmával elrekvirált két drb harangjuk helyett a hívek önkéntes adományaiból készített új harangjaikat szentelték fel e napon nagy ünnepséggel. Az érkező harangokat a falu végén egy leány szavalattal, majd Osztyényi József kántortanító fogadta szép beszéddel. A községbe ünnepélyes menet: elől 32 tagból álló lovas bandérium, fehér ruhás lányok és az iskolás gyermekek csoportja kísérté a virágokkal gyönyörűen feldíszített, négy sárga ló által vont kocsira helyezett harangokat. A templom téren Pap K. Árpád vágfarkasdi s. lelkész üdvözölte szíves vendégeket; majd egy leány kedves szavalata után Deák Ferenc lelkes beszéddel vette át gondnokságát, Svéda Istvánnal öket. Ekkor a mintegy 3000 főnyi közönség a templomba vonult, hol Tóth Kálmán esperes lélekhez szóló felavató beszéde és áldása, valamint Rácz

Elemér magyarsóki lelkész magasztos gondolatokkal telt, fenn szárnyaló egyházi beszéde a könnyekig megindították a lelkeket. Isteni tisztelet alatt a ref. dalárda működött kiváló precizitással. Isteni tisztelet után társasbéd, este színielőadás és az ifjuság táncmulatsága zárta be a kedves ünnepélyt. A harangok tiszta ércsulya 530 kg. és 322 kg. Kiállításuk szépsége és kitűnő hangjuk méltán dicsérik mestereiket: a Fischer testvérek nagyszombati harangöntő gyárat.

— A tátraaljai ág. h. ev. egyházmegye közgyűlése, mint olvassuk, szept. 28 án iktatta be esperességi felügyelői tisztébe Guhr Mihály dr tátraszéplaki főorvost és Faix Mihály nagyszalóki lelkészt az esperesi székbe. A forradalmi átalakulás után az egyházmegyének ez volt az első alkotmányos közgyűlése. A közgyűlés hozzájárult az esperességi jelentéshez, mely tiltakozik az egyház jogainak, alkotmányának megsértése ellen. A közgyűlés a sérelmek ellen felirt az egyházkerületi közgyűléshez.

— Uj tanfelügyelőségek. A kuituszminiszter október elsejével új állami tanfelügyelőségek szervezését rendelte el. Ezek a tanfelügyelőségek az új tanügyi körzetek szerint leginkább a vidékek számára vannak szervezve, hogy az iskolák jobban ellenőrizhetők legyenek.

— Buza-segély a debreczeni egyházban. A debreczeni ref. egyház presbiteriuma hosszú és szenvedélyes vita után elhatározta, hogy a vallástani lelkészeknek és egyházi közigazgatási tisztviselőknek részére 228 mmáza búzát fog kiutalni nagyon kedvezményes — 2000 koronás árban.

— A somorjai ág. hitv. ev. szabad-egyház sérelme és Halmi Béla ág. hitv. ev. lelkész kiutasítási ügye már hónapok óta foglalkoztatja az érdekelt közönséget. A somorjai ág. hitv. ev. szabad-egyház — legutóbb tartott közgyűlésén arra az esetre, ha lelkészét kiutasítanák, szigorú határozatot hozott. Elhatározta többek között, hogy küldöttséget meneszt Masaryk köztársasági elnökhöz. E kinos ügyben Johnson Gisle, a norvég ev. nemzeti egyház lelkésze és kiküldöttje közép-európai tanulmányutja közben Szlovén-székben is járván, meglátogatta Somorját is és az ottani szabad-egyház és Halmi lelkész ügye iránt is behatóan érdeklődött.

— A francia imperium alá jutott elzászi német evang. egyház válságos helyzetbe jutott. A 250 ev. lelkész közül 51 kiutasított, 31 pedig önként hagyta el hazáját, hogy meneküljön a zaklatásoktól.

— A százéves vasút jubileuma. Az angol Stephenson György 1822 ben indította el első vasúti mozdonyát Darlington augol városkában. Magyarországon az első gőzvasut 1846-ban indult meg Budapest és Vác között. Világszerte most fogják megünnepelni a vasut száz éves jubileumát.

— Mit eredményez az antialkoholizmus? Az Egyesült-Államok egyik legkisebb állama Maine állam, mindössze 700.000 lelket számlál. Nevezetes azonban arról, hogy 60 év óta nincs benne egyetlen egy korcsma sem. Mi lett ennek az eredménye? Az, hogy az ipar és pénzügy tekintetében a legrendezettebb, művészet és tudomány tekintetében a legelső állama az Egyesült-Államoknak! Lám, érdemes egy államnak is antialkoholistának lenni s a korcsmákat kirtani.

— Baltazár Dezső debreceni református püspök, akinek személye a magyar napi politika egyik ütközéspontja, a politikai harcok zürzavarából, még május hónapban elhajózott Amerikába, hogy a debreceni kollégium megrendült anyagi helyzetét amerikai segíellyel megkísérelje helyreállítani. Vállalkozását fényes siker koronázta. Huszezer dollárt gyűjtött, (magyar koronában negyven millió). A haza érkező püspököt a debreceni álmódon dr. Révész Imre fogadta.

— Adományok. Lapunk anyagi erősítésére az utóbbi időben adományoztak: Koncsol János h. lelkész ur útján az a.- és felsőlánczi konfirmandusok 40 K-t, Szentpétery László sziliczei jegyző ur 120 K-t, dr Baksay Dezső egyházkerületi tanácsbíró ur 40 K-t, dr báji Patay György egyhm. gondnok ur 175 K-t, Szabó Kálmán ur 10 K-t, Kozár Sándor tarczavajkóczi lelkész ur 20 K-t. Midőn ez összegeket nyilvánosan nyugtázom, egyuttal a köznevében hálás köszönetet nyilvánítok a jóságos adományozóknak. Szerk.

— Felhívás. Közlegünk az esztendő végéhez. Ennek dacára is tetemes az az összeg, melylyel lapunk olvasói hátrálékban vannak. Kérjük, lapunk díját szíveskedjenek a hátrálékban levők be- küldeni, hogy fizetési kötelezettségeinknek mi is eleget tehesünk. Kiadóhivatal.

Kiadja: az Egyetemes Konvent.

A kiadásért felelős: Réz László.

KÓKAI LAJOS ÉS HORNÁNSZKY
VIKTOR KIADÁSÁBAN MEGJELENT ÖSSZES
REFORMÁTUS ÉS LUTHERÁNUS

Jma- és
énekes-
könyvek

VALLÁSOS, SZÉPIRODALMI MŰVEK STB
UGYSZINTÉN P. CZINKE ISTVÁN KON-
FIRMÁCIÓI KATÉJA RAKTÁRON:

FUCHS JÓZSEF
KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN ROZSNYÓN.

Viszonteladóknak nagy árkedvezmény!

Nyomatott Gőméri Zoltán nyomdájában Rozsnyón.

Református Egyház és Iskola

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Felelős szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ.

Főmunkatárs: SÖRÖS BÉLA.

Előfizetési díjak:

1 évre — — — 60 K Negyed évre — — — 15 K
6 hónapra — — — 30 K Megjelenik minden vásárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Rozsnyón, a református lelkész hivatalban, hová a kéziratok előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

Az anyakönyvi kivonatok.

(R. L.) Egyházunknak — az iskolaügyeken kívül is — sok baja van a hatóságokkal vagy a hatóságoknak nem elegendő intézkedése miatt a közügyekkel. Többek között pl. az anyakönyvi kivonatok, illetve azok nyelve miatt. Egyes főszolgabírák (nem tudjuk bizonyosan, hogy az összesek-e: azért írjuk, hogy csak *egyesekek*) — állítólag zsupáni rendeletre való hivatkozással — arra szözlítették fel a lelkészeket, hogy az anyakönyvi kivonatok az állam nyelvén állítsák ki és adják ki. És a különböző hivatalok kívánják is az anyakönyvi kivonatok az állam nyelvén s hűveink aztán ebből kifolyólag, de meg, állítólag, a hivatalok információjára, zaklatás-szerűleg kérik is szlovák nyelven kiállítva anyakönyvi kivonataikat, mert nem szlovák nyelvű kivonatokkal nehezen tudnak ügyes-bajos dolgaikban (pl. utlevél ügyben) eljárni és eredményt érni el. Természetesen, ebből a lelkészi hivataloknak is meggyűlik a baja.

Hogy ennek az összevisszaságnak mi az oka, a hivataloknak a dologhoz nem értése-e, vagy a rendeleteknek helytelen kiadása: azt ez idő szerint nem tudjuk eldönteni.

Azt feltételezni sem akarjuk, hogy kiadatott volna akár a kormány részéről, akár csak a zsupánok részéről is a főszolgabíróknak olyan rendelet, hogy a lelkészi hivatalok az anyakönyvi kivonatok az állam nyelvén kötelesek — még ha az anyakönyvek nem az állam nyelvén vannak is vezetve — kiállítani és kiadni. Mert ily rendeletet a kormány ki nem adhatott, de még a zsupánok, mint az állam első kvalitású hatóságai sem adhattak ki. *Mert egy ily rendelet jogilag nem állhatna meg.*

Az anyakönyvek államilag nagyon fontos okmánytárak. Magánjogi, büntetőjogi, vagyoni jogi stb. esetekben döntő fontosságúak. Ezen okmánytárból való kiadományok (kivonatok) ki nem állíthatók és adhatók más nyelven, mint amely nyelven azok az okmánytárak vezetettek.

A kivonat hitelesítési záradéka is így szól: „Hogy ezen kivonat a ... anyakönyvvel *szórdól-szórdó* megegyezik, hivatalosan bizonyítom.“ Aki az anyakönyvekből más nyelven állít ki kivonatok, mint amilyen nyelvű az anyakönyv, az *nem hiteles okmányt állít ki.*

Az lehet itt a kérdés, hogy a lelkész, mint anyakönyvvezető, lefordíthatja-e az anyakönyvi kivonatot az állam nyelvére? Tegyük fel azt a kedvezőbb esetet, hogy bírja a lelkész az állam nyelvét oly mértékben, hogy oly fontos okmányt le tud fordítani, minő az anyakönyvi kivonat. Még az esetben sem adhat ki kivonatot más nyelven, mint amely nyelvű maga az anyakönyv, mert az már nem anyakönyvi *kivonat* volna, hanem az anyakönyvi *kivonat fordítása, de nem hiteles fordítás*, mert arról egy állami-törvény sem rendelkezik, hogy lelkész, még mint anyakönyvvezető is, *fordítás-hitelesítő* volna. Ilyen törvényes hivatal egyedül az állami közjegyző.

Tehát a lelkészi hivataloknak ma sem lehet az anyakönyvi kivonatok kiadásánál más feladatuk, mint eddig volt: azon a nyelven állítják ki és adják ki az anyakönyvi kivonatok, amely nyelven az anyakönyvek vezetettek, illetve vezetettek. Más nyelven kiállított és kiadott kivonat *nem hiteles.*

Ha tényleg történtek volna oly rendelkezések, amelyek másként intézkednek, azokat rektifikálni kell. Egyébként, a mi egyházi törvényeink szerint, az ily rendeletnek egyházi főhatóságainkhoz kellett volna első sorban érkezni. Egyház főhatóságaink pedig bizonyára rektifikálták volna.

Nagy hiba, hogy a kormány nem respektálja autonomiánkat. Legalább nem elegendő módon és mértékben. Sok baj s vizasság nem volna ma, ha kellő méltánylásban részesítené. Így látjuk napról-napra, hogy nagy hiba, inkább hiány, hogy a minisztériumban hiányzik a református egyházi ügyosztály, melynek hivatása volna a ref. egyházi életfejlődést, az egyház jogszokásait is vizsgálni, egyházi főhatóságainkkal eleven összeköt-

tetésben lenni. A többszázados életfejlődést nem lehet máról-holnapra figyelmen kívül hagyni. Az állam élete, illetve az állampolgárok élete az egyház életével szorosan össze van forrva.

Az anyakönyvi kivonatok nyelvi kérdését meg kell oldani. Nem volna felesleges, ha az egyházi főhatóságok hívnák fel a miniszter figyelmét a zavarokra. Sok állampolgár kiméltetné meg sok hasztalan fáradozástól, ügyes-bajos dolgainak elintézésében nagy késedelemtől, — a lelkészi és állami hivatalok pedig sok felesleges beszédétől és kelemetlenségtől.

Felelet

Sninsky urnak, a Slovensky Kátoin f. évi 7. számában megjelent „Zemplin, Uzhorod, Slovensky Kátoin“ c. cikkére. (Vége)

Ami azt illeti, hogy a magyar községek elmagyarosodott szláv községek voltak — megjegyzem, amit röpiratomban bőven bizonyítottam, hogy egyetlen elmagyarosított községünk nincs, de százszámra van elszlovákosított. Mikor történt ez az elszlovákosítás, azt is megmondtam.

Sninsky ur azonban nemcsak azt állítja, hogy a honfoglalás alatt itt szlovákok laktak, amit józan észsel senki sem tagadhat, hanem azt is, hogy ettől fogva is mind maig még az általam hivatkozott vonalon alól is, mind Zemplénben, mind Ungban szlovákok laktak.

Hivatkozik e tekintetben a huszitizmusra, a megmaradt huszita templomokra. Abaujban a petőszinyeire, Zemplénben a Jesztrebire. Kérdi tőlem, mikép terjedhetett el a huszitizmus, ha nem a nép nyelvén? Először is szólván a templomokról, mig elismerem, hogy a petőszinyei templom huszita alkotás, a Jesztrebit illetőleg szerzőt azzal igazítottam ki, hogy ez nem az, hanem Árpádkori, a mit pár évtizeddel ezelőtt a Jesztreben járt műemlékek bizottsága kétségtelenül megállapított. A huszitizmusról irván szerző, állításával semmit sem mond, mert a huszitizmus elterjedt nemcsak a Felvidéken, de az Alföldön és Erdélyben is, pedig nem mondható, hogy valaha, vagy pláne ebben az időben ott szlovákok laktak volna. A huszitizmust, az e tant a csehektől eltanult magyarok is terjesztették, magyar vidékeken is magyar nép nyelvén, amit bizonyít az

irodalomtörténetben a Ferenczek bibliafordítása c. a. ismert bibliafordítás (L. Szalay: A magyar nemzet története II. k. 165. lap) A huszittiz. elterjedése tehát nem erősíti azt, hogy Z.-ben szlovákok laktak. Rátérve a vaiódi reformatióra (mert szerintem a huszittizmusban több volt a politicum, mint a vallás, ez főképp a magyarországi huszittizmusról is állván) azzal, hogy itt is előbb a luth. terjedt el, azt akarja erősíteni, hogy ez időtáiban is szlovákok laktak Z.-ben is, Ungban is. Azonban elfelejté, hogy a luth. fáklyája Sátoraljaújhelyen és Sárospatakon gyulván ki legelőbb, ezért senki sem hiszi el, hogy e vidék szlovák lett volna, mint ma sem az.

És, hogy ez ideológiában tovább ringassa magát, azt is érvül hozza fel, hogy a 36. században a luth. annyira tulsulyban volt Zemlénben, hogy az egész megyében alig lehetett összeszedni egy egyházra való kálvinistát. Természetes tehát szerinte, hogy ezenkívül a többi, vagyis az ev. mind szlovák volt. Ami azonban a tulsulyt illeti, a dolog igazán épen ellenkezőleg áll. Miskolczi Csulyak István zempléni ref. esperes visitationális naplója 1610-től kezdődik. Ott van eredetben a sárospataki főiskola levéltárában. Egy részét Zoványi közölte a Magyar Egyháztörténeti Adattár X. évfolyamában. E szerint is, de a Zemlénmegye levéltárában levő okmányok adatai szerint is Zemlénmegyében akkor 91 ref. anyaegyház volt és csak maroknyi luth. egyház Varannó körül. Tényleg unióban élvén ez időben a két testvérelekezet egymással, a felügyeletet épen a ref. esperes gyakorolta a varanói luth. consenior és a luth. egyházközségek felett is (L. Adattár X. évf. 43. 1.) Már pedig az bizonyos, hogy e jegyzőkönyv szerint is e ref. egyházak mind magyarok voltak. Megengedem, hogy a varanói körzetből lutheránusok szlovákok lehettek, hiszen Miskolczi egyik körlevele, melynek a címe „Cursiles ex Szécs ad pastores Slavonicos” mely a Varannó környékbeli luth. papokhoz van intézve, erre enged következtetni. De én röpiratomban nem a lutheránusokról, hanem a ref. egyházközségekről beszéltem és a ref. egyházak, így a magyarság vonala Varannón alul esett. Sőt bár magán Varannón a luth. egyház tőf volt, de a ref. egyház már ott is magyar, amit bizonyít Miskolczi következő kezdetű levele: Stephanus Lisci, Stephanus Simni, Mediante fide haec fessit sunt adversus Joh. Tholnai *pastorem ungarum varianoviensis*. (Adattár X. évf. 37. 1.)

Azt is állítja szerző, hogy a reformátusokat a földesurak magyarosították meg. Ez egy képtelenség. Hisz tudvalevő, hogy a magyarosítás ismeretlen fogalom volt egészen a 19. század második feléig. Azon idő előtt a magyar földesurak a nyelvi kérdéssel absolute nem törődtek. Ha ez hát egy felületes állítás, az meg, hogy a nép úgy változtatta vallását, ahogy a földesur akarta, egyenesen sértő a reformatió szellemére és csodálom is, hogy ev. pap illet írhat. Hiszen, ha a reformatió parancsára terjedt volna ei, megdől a refor-

máció egész szépsége, amely tudjuk, hogy abban állott, hogy szószék, iskola, iratok útján megismerte a nép az igazságot és az igazság szabaddá tette lélekben a testileg jobbágy népet. Ha ez igaz volna, akkor a Pázmán által áttértett főurakkal a nép is áttért volna. Pedig ugy-e nem tért át, ha mindjárt elszedték is a templomát, elűzték is a lelkészeit és a tanítóit.

Az, amitől én ugyan sohse olvastam és nem is hiszem el, hogy némely egyházba egyszer luth. papokat hívtak pl. Liptóbból, máskor reformátusokat, amivel szintén a nép szlovák voltát akarja bizonyítani, ép az ellenkezőt mutatja, mert abban az időben Liptó is sokkal magyarabb volt, s az onnan hívott papok is jól tudhattak magyarul; másfelől pedig, ha reformátust hívtak — szerinte — a luth. egyházba, mivel szlovákul tudó Miskolczi szerint sem volt közöttük: ez épen azt bizonyítja, hogy a nép őket megértette. Egyébiránt ezt a változatos meghívást, ismervén a két felekezet közötti léltékenységet, — én csak mesének tartom.

Zemlén és Ung magyar voltát igazolandó, egy helyen azt állítottam röpiratomban, hogy Gálszécsi István, gálszécsi lelképásztor és reformátor Énekesét és Katechizmusát magyarul írta. Ha hivei vagy az, iskolás gyermekek szlovákok lettek volna, volt ő oly jó reformátor és paedagógus, hogy nem ír olyan nyelven, amelyet nem értenek. Erre aztán annyit mond szerző, hogy nyomathatott szlovák kathechizmust Debreczenben is, hisz a későbbi tót zsoldárok is ott jelentek meg. Hát ez bizony nem érvelés, mert hisz az tudvalevő, hogy Gálszécsi szlovák könyvet soha nem írt. Így szerző a valósággal csak a feltevést állítja szembe. Melyik erősebb, jól tudjuk.

Azon állításomra, hogy csak 1735-től kezdve vannak szlovák könyveink, és pedig azon elismert okból, mert ekkortáiban történt az elszlovákosítás, azt feleli, hogy azelőtt tehát evangélikust használhattak a reformátusok. — Ezt az állítást nem lehet komolyan venni, mert amint 1735-ben kiadták a szlovák Zsoltát, azelőtt is kiadták volna, ha a szükség úgy hozza magával. De nem hozta, mert magyarok voltak a hivek és így használták a Gradualt. A ref. hivek szlovákságának a bizonyítására nem riad vissza autól sem, hogy felhossa, miszerint az egykori bánóczi harangozó beszélt neki, hogy Bánóczon ő még hosszú haju, fésűs szlovák kálvinistákat látott. A haj hosszúsága azonban semmit sem bizonyít. A magyarok még csak egy százzal előbb is szintén hosszú hajat hordtak. Nézze meg ön a képtárakat, vagy olvassa el akármelyik történeti munkát.

Mikor szerző a régi unió történetét feljuttja, nemcsak az előbb feltüntetett okból teszi azt, hanem azért is, mert egy új unió terve lebeg a szeméi előtt. Természetes, hogy a felsőbbiséget ebben is ők gyakorolnák, mint egykor. Az ok erre meg is van. A szlovák kálvinistáknak nincsenek hű, a nép nyelvét beszélő papjaik. Ha a régi papmarasztás megint

feléledne, egyse maradna a helyén. A nyelv se akadály. A hivek számával se úgy vagyunk, mint én mondom, mert hiszen 30 anyaegyházat azonnal szépen össze lehet hozni. A hivek száma 28000 körül jár szerinte. Ezekre is csak röviden reflektálok és pedig annyiban, hogy most is fentartom azon állításomat, hogy a zempléni és ungi ember a nyugati, de különösen a cseh nyelvet nem érti. Ezt különben minden józanitéletű ember tudja. A papok hűségét igazolja a nép valláossága, a nép ragaszkodása a felsőbb egyházi hatósághoz, a többek közt az, hogy midőn leginkább izgatnak ellenünk, akkor mutatja meg legjobban hűségét. A vajáni ünnepélyre, holott ez a magyarság szívében folyt le, ezer és ezer szlovák 45—50 km-ről fáradt le azért is, hogy az ünnepélyen részt vegyenek, de azért is, — ezt ki is fejezték — hogy szeretett magyar püspöküket lássák. Mindamellet mi rég kimondtuk, hogy nem akadályozzuk a külön egyházmegyét, ha a nép is akarná. Már az 1791-iki törvény kimondta, hogy minden felekezetnek saját egyházi felsőbbiségek legyen. Mit mondanának az evangélikusok, hisz Sninszky a Sl. K. szerint evangélikus, pláne pap, — ha rájuk reformátusokat, vagy r. katolikus felsőbbiséget oktrojálnának.

Ami pedig a hivek számát illeti, most is állítom, hogy a zempléni-, ungi szlovák reformátusok létszáma nem üti meg a 8000-et. Sainos, hogy e számot szerző az 1919. évi képzeletbeli számokkal növeli. Hogy mennyire azzal, nem akarok hivatkozni arra, hogy liszta magyar ref. községekből vesz fel szlovák kálvinistákat, csak egy adattal akarom erősíteni e statisztika *hitelességet*. Kiszarból 103 szlovák kálvinistát számít, holott Kiszarzon nem több, mint 9 lélek a reformátusok száma, igaz, hogy ezek is magyarok. Nagyobb hitelesség okáért a nevüket is ide jegyzem; Máthé Miklós hatodmagával, özv. Szemere Gáspárné két tanuló fia és Ösze Antal magánzó. 103-ig még igen sok van. 8000-től 25000-ig még több. Nem baj. Birja a papiros De a papiros szlovákokkal époly kevésre megyünk, mint a papiros búzával.

Mikor szerző az elmagyarosított szlovákokról beszél, kiadja a jelszót, vissza kell őket szlovákosítani, már t. i. Deregyőt, Ráskát, Vajánt, Toronyát stb. E szerinte egykor szlovák, ma szlnmagyar ref. községeket. Jegyezze meg tehát szerző, ha mi bele is nyugodtunk már abba, hogy százakra menő községeink az idők folyamán elszlávostítottak. E belenyugvásunknak röpiratomban is kilejezést adtam, de ez utóbbiba, azt hiszem, nem tudnánk belenyugodni.

Végül azt kérdi szerző, hogy minő joggal beszélék én a szlovák kálvinistákról? Nevetséges. Azon jagon, mert egy magyar-szlovák gyülekezetnek vagyok a lelkésze és azon a jagon, mert a szlovákok történetét ismerem, hogyha magyar vagyok is. De kérdem, mi jagon avatkozik be evangélikus a ref. egyház dolgaiba?

Az én röpiratom époly nyugodt hangu, mint ez a feleletem. Nem úgy a szerző.

A kettőnk között tehát az a különbség, hogy én igazságom erejének tudatában irtam. Ő pedig érezvén a gyöngye alapot, azért személyeskedik és toporzékol, amire én méltóságomon alólinak tartom reflektálni.

Péter Mihály

Milyen legyen a kárpátaljai ref. egyházkerület?

Kivonat a sárosproszl-i ref. egyházközség presbyteriumának 1922. szeptember hóban tartott ülése jegyzőkönyvéből.

3. Elnök-lelkész előterjeszti s egész terjedelmében felolvassa a kárpátaljai ref. egyházmegyék közös bizottsága elnökségének az egyházkerületi szervezkedés ügyében küldött felhívását s kéri az egyháztanácsot, hogy e korszakos nagy ügyben hozza meg határozatát.

A sárosproszl-i ref. egyház presbyteriuma akarja a kárpátaljai ref. egyházkerület megszervezését, mely a Cseh-szlovákiai Magyar Egyetemes Ref. Egyháznak zsinati és konventi viszonylatban alkotó tagja legyen. Egyben kifejezést ad azon határozott kívánságának, hogy az egyházkerület mint erős és széles körű autonómiával bíró egyházi alakulat azonnal kezdje meg és hajtsa végre a hitéleti és erkölcsi megújulásra vezető azon gyökeres reformokat, melyek történelmi egyházunkat a végzetes és végleges romlásból megmentve, életképessé teszik a jelen korban és biztosítják jövőjét. Hogy az emberiség és világ tökéletesítésének munkájából a mi gyülekezeteink is elvégezhessek a nekik rendelt részt és megmaradhassanak a Megváltó és Örök Bíró kegyelmében.

Mint Mikeás próféta mondja: A te órállóidnak napja, a te megítéltetésed eljött. (Mik. 7:4) Ezek az idők, melyekbe ruszinszkói ref. egyházunk jutott: az ő megítéltetésének ideje. Mint minden egyház, úgy a ref. egyház is mérleget téve s könnyűnek találtatott, mert megszűnt az egyház hit- és szeretetközség lenni. Ma már csak a születés véletlensége határozza meg, hogy ki református? Az idők gonoszabbak lesznek, senki nem tagadja, hogy eljő az egyház és állam szétválásának ideje is, ami oly vihart hoz, mely azt, ami homokon épült, elsöpri, de a *kösziklán épült ház* megmarad.

Egyházunk ősi régi alapja e köszikla: az *evangélium*. Vissza kell térnie ez alapra, melyről sajnosan eltért. Azért mi olyan kárpátaljai ref. egyházkerületet óhajtunk s annak létjogosultságát s egyben dicsőséges jövőjét abban látjuk, amely a belső megújulás, az új reformáció lüzén megy át, megvalósítva az igazi kálvini eszményt: *szabad egyház a szabad államban*.

Kívánjuk tehát, hogy a lelkészek igazi pásztorok, misszionáriusok legyenek s az egyház maga a Krisztusban hívő lelkek községe, szentek egysége legyen s e zürzavaros korban a megújodott reform. egyház a bibliai, szociális kereszténység mindig több alkotásai, szeretet intézményeik alkotása által mutassa meg, hogy van benne élni hft, jog és erő.

Kívánjuk a bölcs és szeretetteljes egyházi fejelem behozatalát, hogy a

főkérdések az alakítandó kerületben a hitéletnek, az evangélium missziói hirdetésének, a ker. erkölcsök gyakorlásának, a szeretet szolgálatának nagy kérdései legyenek s az anyagi adminisztratív és fegyelmi ügyek elintézését egyházmegyei tanácsok s ezek bíróságai végezzék.

Kívánunk egy központi adózási rendszert és pedig elérendő ideálként a mai káros adókényszer eltörlését s behozatalát az önkéntes adózásnak, amelyből még mindenütt csak áldás fakadt arra az evangéliumi egyházra, amely ezt behozta, így pl. az amerikai angol ref. egyházban az önkéntes adakozás eredményeként, biztos értesülésünk szerint, annyi pénz gyűlt be, hogy nem tudják, mit csináljanak vele.

Evvel karöltve kívánjuk a hitkényszer eltörlését, azaz: az egyháztagság kategóriájának megállapítását, hogy a gyülekezetek oly tagokból álljanak, kik megfelelő lelki, erkölcsi előképesség után önként jelentkeznek s alkalmasságuk mértéke szerint vétetnek fel a gyülekezetbe.

A lelkészi állások javadalmai közt fennálló káros és szélsőséges különbségek megszüntetendők a testvéri szolidaritás elve alapján a gazdagabb gyülekezetek fölöslegéből rendszeresen beszolgáltatandó járulékokkal.

Kívánjuk, hogy az új egyházkerületben Istentiszteleteink és szertartásaink Kálvin értelmé s példája szerint reformáltassanak! Vajha a gyermekek és serdülők számára és javára *vasárnapi iskolák* s egyéb evangélizáló munkák indulnának s éreztetnék áldó hatásukat. Fájdalmas jelenünk s a jelen generáció helyén így állna elő a dicső jövő. Ki mint vet, úgy arat. Így válhatnék csak is valóra amaz óhajunk, hogy az erősebb külföldi nyugati evangéliumi egyházakkal belső kapcsolatba jusson egyházkerületünk!

„Ma nyomorgó és bomladozó gyülekezeteink közállapotai megdöbbentő tényekkel rajzolják nem egy gyülekezet düledező falára e végzetes szavakat: Mene, Tekel, Ufarsin.”

Mi a romokból s a romok felett egy új élete: óhajtunk, hiszünk, kérünk és várunk, mert szeretjük anyaszentegyházunk megszentelt multját s óhajtjuk a benső megújulás, mint *Conditio sine qua non* — utján és által Isten kegyelméből — dicső jövőjét! Post tenebras lux!

Áldást és kegyelmet esdünk a megalkulandó kárpátaljai egyházkerületre: vezesse alkotóit ne a személyes érvényesülés vágya, csak Isten dicsősége, a rájuk bízott 50—60 ezer halhatatlan lélek üdve, szegények, árvák, szenvedők, nyomorgók, bűnökkel küzdők földi s örök-kévaló boldogságának érdeke!

Mindent Isten dicsőségére!

Benkő Victor
lelképásztor, elnök.

Lőrincz Károly
egyházi gondnok.

Események—Feljegyzések.

A máramaros—ugocsi egyházmegye közgyűlése. — Mikor az emberek levetik magukról a közönbösséget és érdeklődnek valamely ügy iránt, mindjárt elvetik maguktól a kényelmet vagy a mentő

okokat s összegyűlnek szívesen a nagy dolgok megvitatására. 1919 őszén Halmiban volt ilyen népes közgyűlésünk, mint a mostani. Azt hiszem, a nagy érdeklődést közgyűlésünk iránt, mely okt. 3-án ment végbe Nagyszőlősen a ref. templomban — az is fokozta, hogy György Endre, egyházmegyénk gondnoka is megjelent azon. Közgyűlésünk a régi szokáshoz híven istentisztelettel kezdődött, melyen Csók József tiszakereszturi lelkész imádkozott buzgósággal. Azután szólásra emelkedett gondnokunk, ki a ref. egyházért minden áldozatra kész. Súlyos időket élünk — így szólt — anyagi és lelki téren. Hogy a bajok elmuljanak, szükség van a nyugvó pontok felébresztésére. A belső embert kell diadalra juttatni, mely a Jót igyekszik követni mindenkor. Ha ezt tesszük, megteremtünk vele egy oly egészséges alapot, mely egyházunkra áldásos lesz. Egyházi életünk beborult égboltozatán az első csillag hadd legyen saját magunk megjobbítása. — Mint az egyházmegyének tisztviselője 43 éve szolgál. Mindenkor főtörekvése volt az egyház erősítése s ebben édes anyanyelvünk ápolása. Most, amikor nem lehet mindig velünk, amidőn megváltozott viszonyok között élünk, úgy találja, hogy gondnoki tisztéről le kell mondania. Pedig, megvallja, nehezen esik a kötelék elszakítása. Ügyésünk sajnálattal hallja gondnokunk lemondását. Esperesünk abban a reményben, hogy majd más alkalommal bővebben méltathatja György Endre gondnok érdemeit, röviden vázolja gondnok eddigi működését s ezért csak köszönetét fejezheti ki előtte. Tagok igazolása. tárgysorozat megállapítása, jegyzőkönyv hitelesítése itánti intézkedés után következtet volna a tanítók esküje, azonban erre nem jelentkezett senki sem. Olvastatott a szlv. tiszánineni püspöki hivatal leirata a zsinat elhalasztása iránt; tudomásul vétetett. Majd felolvasta esperesünk az egyházmegye 1921 évi állapotáról szóló jelentését. A jelentés nagy gondal van összeállítva, melyből kiemelhetjük, hogy egyházmegyénkben az adakozás terén bizonyos jókedvesség mutatkozik, 93.241 K annak összege. E mellett a lelkiélet terén még vannak, kik takargatják a bűnököt. Pedig ha még olyan jók volnánk, nem volna szabad megállani, mert csak folytonos munka által leszünk Isten gyermekeivé. Iskolai sérelmeink napról-napra szaporodnak. Kocsa Sándor tivadarfalvai tanító 40 évi hűséges szolgálat után nyugdíjba ment. Az egyházfejelem életbeléptetésére vonatkozólag, nagyon bátorosan jelentések voltak. Az esperes időszakos jelentése az előző évi gondnoki számadásokról tudomásul szolgált, csak a költségvetések jelentésénél kellett erősebb eszközöket javaslatba hozni azokkal szemben, akik sem 1921-re, sem a most f. évre nem készítették el azokat. A tanügyi jelentés kapcsán megállapítást nyert a tanfelügyelők erőszakossága. Azt kell hinnünk, autonómiánkkal nincsenek tisztában. A magyar tankötelesek kezébe olyan tankönyveket adnak, hogy pl. egy técsői VI osztályu elemi iskolás 216 hibát huzott alá olvasó könyvében. A máramarosszigeti

lyceum dolga sok aggodalomra ad okot. A feketepataki református iskolába a tanfelügyelő egy evangélikus tanítót nevezett ki, emiatt nagy az elégtelenség. Bizottság megy a helyszínre. A nagypaládi presbiterium azon egyháztagokkal szemben, akik egyházi kötelességeiket nem teljesítik, egy határozatot hozott, mely szerint a lelkész megtagadhatja lelkészi szolgálatát az ilyen tagokkal szemben. E felett vita keletkezett, helyes volt-e ilyen erős határozatot hozni, vagy épen meg kell semmisíteni. Néhány szótöbbséggel megsemmisítették. Én csak azt jegyzem meg, miért alkottunk egyházfegyelmi szabályrendeletet, melynek 7-ik pontja annál a határozatnál erősebb? A nevetlenfalvi lelkész fegyelmit kért a presbiterium ellen, mert szándékosan anyagi kárt okoz az egyháznak. Kérését teljesíti a közgyűlés.

21-ik tárgy volt az e. m. tisztviselők lemondása. A tisztviselők nevében Biki Ferenc esperes szólott: 10 év mult el, mely súlyos megpróbáltatásokkal volt telve. Bizonyos fájó érzéssel jelenti be a lemondást, egyszersmint köszöni az e. megye eddigi bizalmát s kéri, a lemondást fogadja el a közgyűlés és rendelje el a szavazatok beadását. Közgyűlés a tisztviselők lemondását elfogadja azzal, hogy az új tisztikar megválasztásáig vezetni fogja az e. megye ügyeit. Szavazat beadásának határideje nov. 20. A szavazatbontó bizottság elnöke Szűk Sándor verbőczyi lelkész. Birósági ügy volt 5 provent ügy és a tiszakereszturi elszámolás a lelkész és a volt lelkész utóái között.

A gyűlés után közebed volt, melyen tartalmas beszédek hangzottak el. György Endre egyhm. főgondnok beszéde nagy hatást tett a jelenlevőkre. Szívünkre kötött, hogy a magyar kultúra ápolása és a tiszta erkölcs biztosítja számunkra a jövőt. Isaák Imre lelkész bátorságra hívja fel a jelenlevőket a magyar faj fentmaradásáért. Beszédét élénk tetszés fogadta. Sárkány Lajos derűt csepegtet szívünkbe a „Tetemre hívás” paródiájával.

Sipos Imre
lelkész.

A kárpátalji ref. egyházmegyei közös bizottsága e hó 9-én bontotta fel Beregszászban az egyházkerület megalakítására beadott szavazatokat. A 77 egyházból beérkezett 73 szavazat, amelyből 66 mielőbb kívánja a kerület megalakítását, 7 pedig feltételesen s ezek a feltételek is tisztán csak az anyagi dolgokra vonatkoznak. A szl. t.-innen egyh. kerülethez való csatlakozásra nem szavazott egy egyház se. Ezen eredmény alapján az egyes egyházak meghatalmazott és törvényes képviselői, lelkész, gondnok, meghatalmazott és minden egyház tanítója e hó 31-én fognak összegyűlni Beregszászban, — s ennek a gyűlésnek a feladata lesz a megalakulást véglegesen kimondani, — a választást elrendelni. A bizottság jelentésének megszerkesztésével, előadásával Sütő Áron em. főjegyző bizott meg. Nagy megütközést kellett a föltételesen szavazó 7 egyház közül egynek azon kijelentése,

hogy „ha a kormányzóság föltétlenül követeli ezt... úgy ők nem ellenzik”... a mire azt mondta a gyűlésen jelen volt kimagasló emberünk: „csudálkozom, hogy akadt lelkész, a ki ezen autonómiánkat semmibe nem vevő levélnek a nevét aláírta.” (δ.)

HIREK.

— **Templom- és harang-avatás.** A páskaháza ref. egyház templomát, harangját f. hó 21-én d. u. és 22-én fogja felavatni. A harangot 21-én d. u. helyezi el a toronyban. Ennek öröme vallásos délutánt rendez az egyház. Másnap, 22-én ünnepélyes istentisztelet lesz, melyet Czinke István püspök ur végez.

— **A közoktatásügyi miniszter bemutatója.** *Bechnye* közoktatásügyi miniszter — mint a Pr. M. H.-ból olvasuk — hivatala elfoglalása alkalmával kijelentette, hogy egyelőre nem gondol arra, hogy gyökeresebb változtatásokat hozzon be a közoktatásügyi minisztérium szervezetébe. Azt mondta, hogy köztársasági miniszternek tekinti magát s ezért soha sem fog senkinek nemzeti, felekezeti vagy politikai meggyőződése iránt érdeklődni, hanem csupán az iránt, hogy teljesíti-e kötelességét, vagy sem. (Ezt szeretnők mi is. Szerk.)

— **Felhívás.** A „Karénektár” megrendelési határidejét 1922. év november 15-ig meghosszabbítom, egyben kérem az érdeklődőket, hogy a jelzett napig megrendeléseiket hozzám feltétlenül juttassák el. — Kisráska, Maleraskovce, (p. Abara Oborin.) *Horkay Lajos* ref. lelkész.

Szerkesztői üzenetek

B. L. *Ladamócs* Azon elvi jelentőségű kérdésre: „Államsegélyes felekezeti iskoláknak meg van-e a joga a tanítói állást meghívás útján betölteni? Feleletem: A logika és régi joggyakorlatunk alapján igen. A régi joggyakorlat csak abban az esetben gyengült volna meg, ha az iskolaentartó egyházak legalább az állami iskolai hatóságok részéről kaptak volna rendeletet a tanítói állások miként való betöltésére nézve. A ladamócsi egyház helyzetét jogi alapon állóvá az teszi, vagy legalább enyhíti, hogy a meghívás útján betöltött tanítói állásra hirdettet az egyház pályázatot is, de eredménytelenül s csak véletlenül kínálkozó alkalmat ragadva meg, töltötte be meghívás útján az iskola érdekében az állást. Arra a másik kérdésre, hogy: *érvényben van-e egyházi törvényünk és ker szabályrendeletünk az államsegélyes iskolákra nézve vagy nincs?* Egyházi törvényünk feltétlenül igen; mert egyházi törvénykönyvünk egy részét sem hatálytalanította sem egyházunk, sem az állam. A régi szabályrendeletek már ez a felfogás már nem egészen alkalmazható. — K. J. *Csilizradvány*. Lapunkban közétett pályázati hirdetések díja egyszeri közlésért 30 kor.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*.

A kiadásért felelős: *Réz László*.

Pályázat

a *csilizradványi* ref. egyház kántortanítói állására. Javadalom: Megfelelő lakáson kívül 18 magy. hold föld használat, 12 (tizenkettő) mm. buza, 4 öl puha fa, 105.72 K. készpénz s az államsegély, Kötelesség: I—VI. vegyes osztályu növendékek tanítása, mindenemű kántori szolgálat végzése, akadályoztatás esetén a lelkész helyettesítése. Kellően felszerelt pályázati kérvények folyó év okt. 30-ig küldendők be a ref. lelkészi hivatalhoz. Az állás azonnal elfoglalandó. *Csilizradvány* (Komárom m.) 1922 okt. 7. *Krézán József* ref. lelkész.

Pályázat a korláthelmeczi ref. egyház kántortanítói állására. Javadalom: 2 szoba, konyha, melléképület. Kert 1 kh. 600 négyszögöl. Szántóföld: 5 kh. 506 négyszögöl, rét 3 kh. 395 négyszögöl, az urbéres legelőn 4 drb. marhalegeltetési jog; bérbe is adható. Hét köböl vegyes életnemű, fele buza, fele rozs, természetben. Kettő öl tűzifa beszállítva. Stóla. Törvényszerű államsegély. — Kötelesség: kántori szolgálat, 6 vegyes osztály és ismétlők tanítása. (Létszám 50—60.) Lelkész akadályoztatása esetén templomi szolgálat is. Az állást választás után azonnal el kell foglalni. Pályázati határidő október 22. Pályázatok ref. lelkészi hivatal, Nagygejőcz Z. Uzhorodská címre küldendők. 1—2

A gálszécsi káplántanítói (helyettes tanítói) állásra pályázat hirdettetik. Fizetése 2 szobából, előszobából, konyha, kamra és minden mellékhelyiségből álló lakás. Négy öl fa kivágatva, beszállítása az illető terhe. 20 m. hold első minőségű szántó, havonta 300 korona az egyház pénztárából. Kötelessége a 6 osztályu népiskola vezetése, a kántori teendők végzése, lelkész akadályoztatása esetén olykor az istentisztelet végzése. Tanítói oklevél nem szükséges. Tanítási nyelv magyar. Magyarországon végzett, de cseh-szlovák illetőségűek kérvényöket szükséges mellékklettekkel október 22-ig lelkészi hivatalhoz küldjék. Állás azonnal elfoglalandó.

KÓKAI LAJOS ÉS HORNVÁNSZKY
VIKTOR KIADÁSÁBAN MEGJELENT ÖSZ-
SZES REFORMÁTUS ÉS LUTHERÁNUS

Jma- és énekes- könyvek

VALLÁSOS, SZÉPIRODALMI MŰVEK STB
ÜGYSZINTÉN P. CZINKE ISTVÁN KON-
FIRMÁCIOI KATÉJA RAKTÁRON:

FUCHS JÓZSEF
KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN ROZSNYÓN.

Viszonteladónak nagy árkedvozmény!

Nyomott Gémri Zoltán nyomdájában Rozsnyón

Református Egyház és Iskola

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Felelős szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ.

Főmunkatárs: SÖRÖS BÉLA.

Előfizetési díjak:
 Égész évre — — — 60 K Negyed évre — —
 Fél évre — — — 30 K Megjelenik mind

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Rozsnyón, a református lelkesi hivatalban, hová a kéziratok
 előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

Nyílt kérelem.

Főtisztelelű

Balogh Elemér és Czinke István
 püspök urakhoz.

Főtiszteletű Püspök urak!

Mély tisztelettel kérem — s azt hiszem, ide is irhatom: az összes ref. lelkészek nevében — Főtiszteletű Püspök urakat, sziveskedjenek az illetékes helyen *ismét* eljárni, hogy mi arra nagyon rászoruló lelkészek, (annál is inkább, miután egyes lelkészek már meg is kapták) az 1919. és 1920. évre járó segélyeinket mielőbb kézhez kaphassuk.

Mindnyájan súlyosan érezzük az élet terheit. Ezek a terhek komolyan kényszerítenek, hogy jogos járandóságainkat követeljük. Ennek hangoztatásakor elsősorban azokhoz kell fordulnunk, kik egyházaink élén állnak. Püspök uraink által óhajtjuk, hogy hangunkat a szükséges helyen *ismét* meghallják. Tudatában vagyok és vagyunk, hogy az eljárás, illetve kijárási, sok kellemetlenséggel jár; mégis kérjük Püspök urainkat, ne nézzék a nehézségeket, hanem azt, hogy általa sok szegény lelkészcsaládon lesz segítve.

Ha pedig fáradozásuk Püspök urainknak eredménytelen maradna: méltóztassanak úgy eljárni, mint azt az erdélyi ref. egyházak s annak vezetői tették, a midőn a román kormány az állami segélyeket nem akarta kiutalni, a külföldre fordultak. Az a meggyőződés, ha mi ezt többszörösen sürgettük volna, esetleg a fentebbi mód szerint is, már ki lett volna utalva a két évi elmaradt segély számunkra. Soraim végén ismét kérem Püspök urainkat, méltóztassanak elkövetni mindent, hogy *törvényes* járandóságainkat az 1919. és 1920. évre mielőbb megkaphassuk,
Kalvinista.

„Halhatatlanság egyedül a Krisztusban”

Becsés lapunk a 36-ik számban hozta azt a hirt, hogy a Királyhágómelléki egyházkerület területén adventista téri-tők, főleg a szombat tartásával és az egész Írás, de különösen a tizparancsolat betűszerinti magyarázásával, éppen a ref. egyházak legbuzgóbb híveit iegykezeknek megnyerni

Ez a hir vonta magára figyelmemet és indit annak közlésére, hogy már a mi egyházkerületünk terén is vannak szórványosan adventisták és közülök egynek állítása szerint nagy városi központi gyülekezetük több mint negyven jagot számlál; egyben annak kijelentésére, hogy megkülönböztető jellegüket a Krisztusnak közeli test szerintu és szemmel látható visszajövetelének, s a szombat napjának hittetele adja meg (ezért neveztetnek — ugyan vulguriter, — adventistáknak és szombatosoknak), de ezek mellett náluk egészen más hitrendszerről van szó.

Egyetlen példát hozok fel, a halhatatlanság kérdését, melyet tárgyal egy adventista füzet, mely gyülekezetem körébe német és szlovák irodalmi nyelven jutott be. Cime az, mit lefordítva nyelvünkre, eme cikkekcskének homlokára irtam. Tartalma szembeütően eltér a többi ker. vallások eschatológiai tanításaitól. Hívóik csodálatra méltó szorgalommal és kitarással merülnek el az Írások tanulmányozásába és az ilyen füzet megértésébe, holott az utóbbi nyelv mind a legutóbbi időig, alig-alig volt hozzáférhető rájuk nézve. Azt hiszem, hogy egy részletkérdésnek áttekintése és az az íránt való érdeklődés minden lelkészre nézve komoly feladat lett; mert hol itt, hol ott már hitvédelmet kell teljesítenünk és a magunk tudását revidéálnunk.

1. A füzet bevezető fejezete azt a kérdést veti fel: vajjon az ember természettől általában halhatatlan-e?

Tudvalevő, hogy hitteteleink szerint Isten a teremtés kezdetén okos és halhatatlan lelket kölcsönzött az embernek. Iskolai vallástani kézikönyveink ezt így tanítják. A konfirmációi régi kathekhizmus beszél a vallásról, mint „okos és halhatatlan lelkeünkről tanító tudományról” és a kathekhizmusi ének ékesen zendül reá:

„Tökéletes volt minden tekintetben,
 Valamit, Uram, teremtél kezdetben,

Az ember testét te alkotád szépen,
 És lelkét épen.

Tudvalevő, hogy annó illó még a racionalisták is a másik két nagy hittettel a halhatatlanságot is megőrizték és követelték.

Eredetben és végrendelkezésben valóban nagyszerű sorsot ir elő emberiségünk és keresztyénségünk számára.

Nosza! most szektáriusaink előállanak és, mint a szóban forgó füzet, tanítják, hogy a biblia halhatatlan lélekről nem is szól, ez a kifejezés elő sem fordul az írásokban; és amennyiben egyetlen helyen elfordul, az azt mondja, hogy „Istené egyedül a halhatatlanság (2 Tim VI 16.) a másik helyen (I. Kor. XV, 53, 54) mondja ugyan, hogy „szükség, hogy ez a romlandó test romolhatatlanságot öltson magára és e halandó test halhatatlanságot öltson magára,” de erre nézve — ugymond — figyelembe kell venni a megelőző verseket: „Ime titkot mondok ti néktek. Mindnyájan nem aluszunk el, de mindnyájan elváltozunk. Nagy hirtelen, egy szempillantásban, az utolsó trombita szóra; mert trombita fog szólni és a halottak feltámadnak romolhatatlanságban és mi elváltozunk.” Ez a szöveg arról az időről szól, midőn az Ur el fog jönni, hogy a halottakat felköltse; akkor fog a halandó halhatatlanságot ölteni magára; amit azonban akkor öltöz fel, azt nem bírja természeténél fogva.

Nagyon érdekes felsorolása a szentírásbeli helyeknek. Az Ur már a paradicsomkertben mondta az embernek: „Ehete! a kert minden fáiról, de a jó és gonosz tudása fájáról nem ehete! mert a mely napon eendesz, halálal halsz meg” (Gen. III. 2, 3); „mert az élők tudják, hogy meghalnak, de a halottak semmit sem tudnak és azoknak semmi jutalmok nincs többé, mivelhogy emlékezetök elfelejtetett”; „valamit halatmadban van cselekedni erőd szerint, azt cselekedjed, mert semmi cselekedet, okoskodás, tudomány és bölcsesség nincs a seolban, ahová menendő vagy” (Pred. IX, 7, 12); „A ki eltörölte a halált, világgosságra hozta pedig az életet és halhatatlanságot az evangéliom által” (II Tim. I, 9, 10)

Mik a mi legegyszerűbb ellenvetéseink?

A Gen. III. 2, 3, szövege megkülönbözteti az eset előtti és utáni állapotot. A halál az eset utáni végzet lett. A Predikátor könyve a legpesszimiztikusabb és mi kik az evangéliumokat örvende-

tes üzenet) elfogadtuk, nem térhetünk vissza a pesszimizmusához: és aztán nem olvassák végig ezt a könyvet, addig, hol írva van: „minkelődte a por földé lenne, a lélek pedig megtérne Istenhez, aki adta volt azt”; aztán, amit a Timotheushoz írott második levélből idéznek, az az evangéliom méltóságát igazolja az apokalipszissal szemben.

Van tehát halhatatlanság a füzet szerint. Az Ur ezt világossá teszi a köv. szentírásbeli helylyel (I Ján V, 10--12): „A ki hisz az Isten fiában, bizonyosságtétele van önmagában. A ki nem hisz az Istennek, hazuggá tette őt; mert nem hitt abban a bizonyosságtételben, melylyel bizonyosságot tett Isten az ő fiáról. És ez az a bizonyosságtétel, hogy örök életet adott nekünk az Isten és ez az élet az ő Fiában van. A kié a Fiu, azé az élet; a kiből nincs meg az Isten fia, az élet sincs meg abban”. Jól van! Mi átvesszük szintén ezt életre, halálra, és halál utáni állapotra nézve és nem várunk pusztán az ezeréves uralom (millennium) eljöttéig.

2. A szóbanforgó füzet 2-ik fejezetének címe: „A gonosztévő a Keresztfán” és idézi a Luk. XXIII, 39—43-at. E szerint a bűnbánó gonosztévő monda Jézusnak: „Uram, emlékezzél meg én rólam, mikor eljősz a te országodban. És monda neki Jézus: Bizony mondom neked: Ma velem leszesz a paradicsomban.” Itt világosan mondja Krisztus a gonosztévőnek, hogy azon a napon a paradicsomban kell lennie vele.

Érdekes a gondolatmenet.

Igen, eme fordítás szerint, úgy látszik. De ez a mostani pontozás csak a 15-ik század végén vezetett be, tehát emberi munka. A Reinhardt féle fordításban található, helyes pontozás szerint az így hangzik: „Valóban mondom neked ma: velem leszesz a paradicsomban.” A fordítás eme szövegben úgy van alkalmazva, mint Zak. IX, 12-ben: „Térjete vissza az erősséghez, reménység-

nek foglyai! Ma is azt hirdetem nektek: kétszeresen megfizetek neked.” És még világosabban látható lesz, ha mi a bibliával megállapíthatjuk, vajjon a Krisztus azon a napon általában volt-e a paradicsomban és a gonosztévő azon a napon meghalt-e?

Nem lehetett, mert János evangéliomában (XX, 7.) ezt olvastuk: Ne illess engem, mert még nem mentem fel az én Atyámhoz; hanem menj az én Atyám fiaimhoz és mond nekik: Felme gyek az én Atyámhoz és a ti Atyátokhoz, az én Istenemhez és a ti Istenetekhez” és Krisztus e mondása a feltámasztása utáni napon, tehát a halála utáni harmadnapon történt. Hogyan lehetett volna tehát, az első napon a paradicsomban, amely 2 Kor. XII, 24. szerint a harmadik éjben van?

Aztán a gonosztévő nem is halt meg azon a napon, a megfeszítés napján. János evangéliomában (XIX, 31, 32.) olvassuk: „A zsidók, hogy a testek szombatán át a keresztfán ne maradjanak, miután Péntek vala (mert annak a szombatnak napja nagy nap vala) kérték Pilátust, hogy törjék meg azoknak a lábszárait és végéig le őket. Eljövénék akkor a vitézék és megtörék az elsőnek lábszárait és a másikat is, ki ő vele együtt feszített meg. Mikor pedig a Jézushoz érének és látják vala, hogy ő már halott, nem törték meg az ő lábszárait.” A gonosztévőknek megtörték lábszárait, mert még nem haltak meg és ez a csonttörés sem ölte meg őket azonnal. Csak ha a Krisztus az ő országában visszajön és a halottakat feltámasztja, akkor fog a gonosztévő az Isten országába bemenni.

A tartalmi kivonat közlése után megjegyezhető, hogy az előttünk ismert és elfogadott pontozásnak megváltoztatása adventista érdekből történik és hittételekre nézve kedvező lehet az ő szempontjukból; azonban döntő semmiestre nem lehet, mert a szerint lelki megje-

lenésről van szó, ellenben Ján. XX, 7-ben a testi mennybemeneteléről. A Zak. IX, 12-vel szemben bátran állítható Zsid. III, 7: „A mint a szent Lélek mondja: Ma, ha az ő szavát halljátok stb. és IV, 7: „Ismét határoz egy napot: ... Ma, ha az ő szavát halljátok, meg ne keményítsétek a ti sziveiteket.” Hogy szellemi megjelenésről volt szó abban a mondásban: Ma velem leszesz a paradicsomban, igazolja az adventista érdekből felhozott II. Kor. XII, 2, 4, amennyiben akár testben, akár testen kívül ragadtatott el Pál a paradicsomba, az 14 évvel azelőtt történt. Az a fellevés, hogy a bűnbánó gonosztévő a megfeszítés és a lábszárainak megtörése után sem halt meg azon a napon, ha az eset nem volna olyan szent-szomorú, olyan gyermekes és üres levegőbe való vagdosásnak volna bélyegezhető. Megjegyezhető, hogy Kálvin tanítása szerint az ember sorsa eldől halálával és csodálatos, hogy azoknak a „prédikátoroknak,” kik az ő nyomain akarják az általa megfeszített evangéliomot hirdetni, fel kell keresniök az ő „Psychopannychia” című művét, melylyel a psychopannüchianusok ellen küzdött, mert az adventizmusban ma ugyanaz a szellemi irányzat jelenik, mely az ő idejében reá nézve olyan borzadalmas volt. Eszünkbe juthat, hogy scriptura est scripturae interpres és hogy érvek találhatók az írásban más más nézetek megdöntésére; de hogy az írást az írás ellen ilyen körmögfontan lehessen alkalmazni és pedig kegyes érdekből, erre nézve hasonló példát, mint a fentiekben, alig találhatunk. Végül felemlítendő, hogy, midőn Bossuet erről a szent ígéről: „Ma velem leszesz a paradicsomban” prédikált, a sas hatalmas 3 szárnycspásban Bersier mely elismerése szerint a köv. felosztást alkalmazta: 1, ma, milyen hamar; 2, velem, milyen társaságban; 3, a paradicsomban, milyen boldogságban! Milyen hamar! tehát par-

Üres templomok.

Egyszer az uristen a földre titokba,
Szent Péter apostolt leküldé megint:
A fényes dómokba, szegény templomokba
Jár-e nép, mely még az égfelé tekint.
Szent Péter apostol, ősz koldus képében,
Csendesesen megáll egy öreg dom előtt.
Templomi imára harangoznak épen.
Ugy nézte sokáig a jövő-menőt.

Cifra, hangos néppel tele van a járda,
Benn a templom mélyén búg az orgona.
A vén harangozó a kaput kitérta,
De nem áll meg senki, mind siet tova.
Messze jár a nép a véres Golgotától,
Elfeledte rég a nagy tragédiát.
A lelkiismeret már seikit sem vádol,
Egy cél van: az időt gyorsan élni át.

Szent Péter apostol, szegény öreg koldus,
Csak néz elmélázva, arca bánatos:
Oly szerény erényben s a bűnben oly dúsz
Ez a gögős nép, mely egymásra tapos,
Az öreg koldusra, mely szürke a portul,
Rá sem nézne senki, büszke mind, ahány.
Könnyel a szemében, csendesesen befordul
Az öreg templomnak nyitott ajtaján:

Szegény, ódon templom úgy áll elhagyatva,
Mint üres szív, melyben nincsen gondolat,
Egy-két öreg asszony bóbikol egy padba,
Az egyik sarokban pár gyerek mulat. —
Cifra ruhás hölgyek jönnek be kevélyen,
Hogy lássák, mi most a legújabb divat.
Hol a lélek, uram, aki téged féljen?
Hol a szív, amelyben van még áhitat?

Hiába csendül meg Istent kérő ének
Az ódon, cirádás boltívek alatt;
Nincsenek itt mások: Koldusok, szegények,
Kiktől a boldogság messze elmaradt,
Kik a mélységből kiáltanak hozzád,
Mert az élet rájuk nagy terhet rakott;
A tudósok, bölcsék nem keresik orcád,
Elkerülnek mind a boldog gazdagok.

Az Isten szolgálja, mint egy ősz apostol,
Mint a folyó méz az ajkán a beszéd;
De hiába van a kezében az ostor,
Nics, aki halgassa, a nyáj szerte szét.
Ó kegyes Megváltó, nem ismerlek téged,
Az a nép, mely egykor vállára kapott,
Mi hozzád vezetné, már mindent feléget
És szent emlékedre durván rátapadt.

Az apostol arcán forró könnyecsepp perdül,
A nyáját kereste és hogy nem lelé

S mert az élet utja a bűn felé ferdül,
Lassan, gondolkozva ballag kifelé.
Jézusom, hiába hülít véred a földön,
Oly kevesen vannak, aki még követ;
S én, ha mint próféta, palástom felöltöm,
Mily sokan lennének, ki rám dob követ.

S míg az Urhoz vissza, melyhez szállni
[készül,
A szomszéd korcsmába téved a szemé.
Ott már emlegetik az Istent merészül
Vad buhaj nótákat kísér a zene.
Itt már csak úgy nyüzsög ember-ember
[hátán,

Bor, sör és pálinka minden asztalon.
S az asztal tetején ott trónol a sátán,
Itt már az övé a lelki hatalom.

És mikor az este fátyolát lebontja,
Hogy a sivár földet befedje vele.
Büszke Babylonnak elszáll minden gondja.
A kávéház, színház ugyancsak tele.
Mi lett a művészet? Cifra, rongyba vétek.
A népet valami új láz lepte meg.
A művészek ajkán trágár vad beszédek.
S hallod, Uram, megró, tapsol a tömeg.

Uram az embernek adtál bölcsességet,

gatorium és psychopannüchia nélkül,
vele az Ur Krisztussal, előre érezve:
örök Idvességben!! *Oláh Péter*

Nyílt levél.

Kedves Magyar Testvéreim!

Szomorú helyzetünk nagy nyomorúsága magával hozta a szlovénkői magyar kivándorlók számának hihetetlen növekedését. Mélyen elszomorító minden szellem hatása mellett is, itt a hamburgi kikötőben a várótermekben s a gyűjtő állomásokon lépten-nyomon a magyar szót hallani. Gyermekek és öregek jönnek szakadozott, de végtelen sorban, nehéz csomagokkal a kezükben, aggódó bizonytalansággal a szivükben s várakoznak itt napokig, olykor hetekig az induló hajóra. A német kivándorló misszió-társaság lelkésze azonnal megjelenik, ha új csoport érkezett vagy indul s nem késik biztatni, vigasztalni, az evangélium erejével s hasznos gyakorlati utasításokkal ellátni véreit. A sok magyar csak nézi s szíve még inkább megtelik keserűséggel.

Hajh, kicsoda öröm ragyogott fel a szemekben, hogy aztán elöntse a könny, midőn váratlanul magyar prédikáció hangzott fel néhány nappal ezelőtt a hajó indulása alkalmával. Hogy meg voltam magam is hatódva, hogy a hamburgi kikötőben magyarul hirdethetem az evangéliomot magyar testvéreimnek.

Ez azonban nem kivételes eset, hogy annyi sok magyar legyen együtt. A kivándorló csarnok — mondják — állandóan telve van magyarokkal s erről magam is meggyőződtem, midőn az ottani evang. templomban magyar istentiszteletet tartottam a német lelkész felszólítására. „Futni fognak az emberek önhöz — mondá — ha meghallják a magyar szót” — És igaz volt. Kiírtam a templom ajtójára: „Ma este magyar istentisztelet lesz” s egy óra múlva megtelt a ház és mi boldogan énekeltük: „Te benned biztunk

— Busan mondja Péter az Isten előtt,
De arra használja, hogy gunyoljon téged,
Megborzaszt a telte csontot és velőt.
Ez a nép nem ébred öntudatra,
Az Ur fényes arca fenséges, komoly;
Némán int Péternek a földre mutatva,
Honnét felfelé száll sötét füst gomoly.

Felcsapnak az éjbe nagy vérvörös lángok.
Rekedt vad ordítás hangzik az utcán.
Jajgatással vegyest ropog a zsarátnok,
Szaladgál a népség ész nélkül bután.
A mulató várost felgyújtá a Sátán,
Az egyik utca sarkon kajánul nevet.
Megdöbben szent Péter a nagy lüszvés
(láttán :
O, hányan hívják most, Uram, szent neved!

Im a gyöngye nép, mely a bűnnek tömjénez,
Mily könnyen megleli az utat
Az ő elfelejtett igaz Istenéhez,
Mikor nagy bajában lelke rá mutat
Könnyétől lesz nedves háza kormos üszke,
Bánatos szemével felfelé tekint;
És alázatos lesz a gazdag, a büszke,
És a templom telve lesz megint.

Kersék János

eleitől fogva.” Majd evangéliomi iratokat kértek tőlem, amelyet a németek kaptak, de én üres kézzel állottam ott közöttük, de nem üres szívvel, csordultig megtelt az a kivándorló bus magyar lelkek iránti szánakozással és szeretettel s nem tudtam megállni, hogy fel ne ajánljam szolgálatomat a kivándorló misszió-egyletnek. Örömmel fogadtak, mindent megadnak e munka rendszeres végzéséhez, a templomot a hivatalos helyiségeket, az egylet jogait a kikötőben, de a rossz valutáris viszonyok következtében nincsenek abban a helyzetben, hogy a külön magyar munkára pénzt is adhatnának. Ezt mi cseh-szlovákiai magyarok nem is kívánhatjuk. Hiszen ha Szlovenszko és Ruszinszko minden egyházközsége havonként csak 1 koronát áldoz e célra, már elkezdhetjük a munkát. A gyülekezetek adományát maguk a kivándorlók is elhozhatják magukkal, hasonlóképpen az e célra adandó énekeskönyveket, néhány bibliát, néhány magyar könyvet s iratot. Nem is volna nehéz egy kis magyar otthont berendezni itt, hol véreink erőt, bizodalmat s támogatást nyerhetnének.

Magyar Testvéreim! Én megfújtam a kürtöt s egyelőre csendben várakozok a visszhangra. Döntések el ti magatok, szükséges-e a kivándorló magyarok evangéliomi lelki gondozása. És a módok felől is határozatok. Állíthatok más valakit munkába. Vagy térjete napirendre felelte, de egyet ne felejtsetek el, azt, hogy ez nem pénz, hanem hit és szeretet kérdés és hogy nem ti fogjátok mégse eldönteni a dolgot, hanem az Isten.

Hamburg 1922 szept. 30.

Szabó Béla

A közönség köréből.

Nagytisztelendő Lelkész urak! Főtisztelendő Püspök urainkhoz intézett Nyílt kérelemmel kapcsolatban azon felhívást teszem itt e lapban, — egyelőre csak hozzászólásként, — hogy Egyházaink szintén kérjék az 1919. és 1920. évi elmaradt segélyek folyósítását.

Célszerű volna presbyteri, esetleg egyházközségi közgyűlést tartani és az itt hozott határozat alapján — bizonyára minden egyház kérni fogja, ha pedig a jobb anyagi viszonyok között élő Egyházak nem is akarnák, a szegényebb egyházakra való tekintettel kérjék — kérvényt terjeszteni fel a püspöki hivatalok útján esetleg egyenest az államkormányhoz.

A tulajdonképeni cél az, hogy mozduljon meg egyszerre a ref. egyház összessége. Oly sok szegény egyházunk van, csekély lélekszámmal, az egyház kiadásai nagyok, az 800—1000—2000 K, sőt mégennél is több kétévi államsegély sokat lendítene több szegény egyházközség anyagi helyzetén. Pl. egyházunk évenként különböző adatok címén fizet mintegy 700 K-át. Ismerek egyházakat, ahol a szegénység miatt hátrálékban vannak több évi állami adóval, egyházmegyei s kerületi járulékokkal stb.

Mindezek kell, hogy indítsák egyházainkat arra, hogy egyházaink is mozduljanak meg elmaradt segélyeik érdekében.

Kálvinista.

HIREK.

— **Esküvő.** Folyó hó 14-én megható és fényes esküvő volt a rimaszombati ref. templomban. **Ióth Pál** szigetszentmisklósi (Pestm.) református lelkész esküdt örök hűséget **Czinke Jolán** kának, Czinke István szlovenszkoí tiszáninnenli püspök és Eperjessy Erzsébet szülék művelt lelkü s kedves leányának. Az esketési szertartást a menyasszony püspök-lelkész édes atya végezte, és kérte az ifjú házaspárra Isten áldását. Tanuk voltak: **Baksay Dezső** dr rimaszombati ügyvéd, egyházker. tanácsbíró, a menyasszony nagybátyja és báji **Palay György** dr fölbirtokos, az ungi egyházmegye gondnoka. Jelen voltak a megható esketési szertartáson a menyasszony két sógora, **Bódi Dénes** sárospataki — s **Czinyéri Barna** miskolczi tanárok feleségeikkel. Üdvözljük az ifjú házasságát és az örömszüleket. Isten szentelje és áldja meg mindnyájuk örömét!

— **Doktorrávatás.** Szűk Levente, Szűk Gyula uzapanyiti ref. lelkész társunk fia, a rimaszombati egyesült prot. főgimnázium egykori rokonszenves növendéke, ki 1918. év tavaszán tett érettségét, f. hó 14-én Budapesten a jogtudományok tudorává avattatott. Üdvözljük az ifjú jogtudort.

— **Halálozások.** A máramarosugocsai egyházmegyébe kebeleztetett huszti ref. egyház szépképzetségű munkás lelkésze: **Szigethy Zoltán**, f. hó 13-án rövid, de nagy fájdalom után elhunyt. Temetése vasárnap volt. Az esperesen kívül csupán egy lelkész jelent meg a temetésén. De ott volt a város népe felekezeti különbség nélkül. Özvegye s hat gyermeke gyászolja. Áldott legyen emlékezete!

Hanvay Zoltán földbirtokos, kiváló magyar publicista, kit életének körülbelül utolsó negyedében „Hanvai remete” név alatt ismert és tisztelt a politikai irodalom iránt érdeklődő közönség, folyó hó 15-én, életének 83. ik évében Hanván elhunyt. A magyar politikai és sport szakirodalomban komoly, figyelemre méltatott írói munkásságot fejtett ki. Több könyve jelent meg. Politikai cikkei pedig, melyek a legelőkelőbb és sulyal bíró napilapokban jelentek meg, országos érdeklődésnek és figyelemnek voltak tárgyai. Tisza István grófnak tántoríthatatlan hűségű személyes barátja, politikai elveinek meggyőződéses követője volt. A vármegyei közéletben pedig egyenesen vezéregyéniség. Az örök emlékü hanvai paphoz, Tompa Mihályhoz, ifjúkori baráti érzés fűzte, mely baráti érzés emlékét haláláig büszke kegyelettel őrizte. A régiebb időben egyházi életünkben is tevékeny szerepet töltött be, mint a gömöri egyházmegye tanácsbírája. Később egyházi tisztségeitől visszalépett, de azért egyházi ügyeink iránt állandóan élénken érdeklődött s egyházi lapjainkban (Sárospataki Lapok) is hallatta szavát. Legutóljára (midőn a Főiskola egységét némelyek megbontani akarták volna) a Sárospataki Főiskola egysége érdekében tevékenykedett egyház-irodalmilag is. Temetése f. hó 18-án délután volt

családja, széles kiterjedésű rokonsága és nagyszámu tisztelője jelenlétében és a hanvai családi sírkertben helyezték el örök nyugalomra. A magyar nemzet Géniusza virasszon álmai felett!

— **A Királyhágómelléki egyházkerület** szept. 28-án tartotta közgyűlését Nagyváradon. A kerület szervezésében tett intézkedéseket és tárgyalásokat a közgyűlés jóváhagyta és bizalommal várja az október havára megígért szervező gyűlés engedélyezését. Kimondta, hogy míg önállóan kepezhetné kerületük a maga lelkészeit, addig a szükségleteinek kielégítését a kolozsvári teológiától várja.

— **Methodisták Kassán.** Amerikai methodisták C. Collera lelkész felügyelete mellett Kassán megkezdtek missziói munkásságukat. Legjobb szlovák munkatársuk, amint az a jelentésekből kitűnik, Szabatzky V. B. lelkész, aki az amerikai presbiteriumi szemináriumokban végezte tanulmányait. Amint látható, az ő érdeklődésük a szegény családok iránt nem lesz eredménytelen. Ezek az urak tanulmányozni fogják az egyszerűbb háztartások viszonyait s a szegény embereket munkához akarják segíteni. Különösen arra törekednek, hogy szegény családokat, asszonyokat és felnőtt leányokat, munkához és keresethez juttassák, különösen háziipari munkához. (Slov. Kalvin után.)

— **Vasárnapi iskolát vezetők figyelmébe.** Szabó Béla Berlinben közrebozsátott egy magyar nyelvű játékot „*Bibliai Lottó*” néven, melyet több lelkésztestvérünk már igen hasznosan be is vezetett a vasárnapi iskolákban. Vasárnapi iskola nélkül ma már el sem képzelhető a gyülekezet, mert ebben a megzavart és kilendült világban csak ott nevelhetjük a magunk számára a jövő generációt. A vasárnapi iskolában kitűnő segédeszköz a „*Bibliai Lottó*.” A Bibliai Lottó játék és tanítási eszköz. Tartalmaz 24 nagy és 96 kis lapot. Játshatják 5 től kezdve akárhányan. Használata a következő: A nagy lapokat egyenletesen kiosztjuk a játszóknak között. Az 1., 2., jelzésűek a könnyebb, a 3., 4. jelzésűek a nehezebb kérdést és feleletet tartalmazzák. Ezután a játék vezetője magához veszi az összes kis lapokat és felolvasva róluk egymásután a kérdéseket, amelyekre mindig annak kell megfelelni, akinél a felelet a nagy lapon meg van. Ha a felelet helyes, az illető megkapja a kis lapot, mellyel lefedti a nagy lap kérdéses mezéjét. Aki leghamarabb kész a lefedéssel, az a nyertes. Minden dobozhoz használati utasítás van mellékelve. A kitűnően bevált vasárnapi iskolai játékot ajánljuk az érbeltek figyelmébe. Ára dobozonként 10 Kor. s megrendelhető a vajáni lelkészi hivatalnál (Vaján, Zemplén zsupa).

— **Felhívás.** Lapunk f. hó 8-án megjelent 41. számában értesítést közöltünk az „Irodalom” c. rovatban arról, hogy Magyar Ember Naptára címmel nov. hó 1-én elhagyja a sajtót ref. egyházunk naptára az 1923. évre. Midőn erre ezuttal is felhívjuk olvasóközönségünk figyelmét, egyszersmind kérjük a lelkész és tanító urakat, hogy hivatkozott figyelmeztessék, hogy naptárunk nov. 1-én meg fog jelenni s egyben tudassák a naptár szerkesztőségét: (Ref. lelkészi hivatalok Rozsnyó és Losonc), hogy gyülekezeteikben hány példányban lesz szükség a naptárra s a csomagokat kikinek a címére (lelkészi vagy tanítói hivatal) küldjük, hogy késedelem nélkül kaphassa meg mindenki a Magyar Ember Naptárát.

— **Nyilvános nyugta.** Lapunk folyó évfolyam 41-ik számában felhívtuk olvasóközönségünk, főként lelkésztársaink figyelmét a *lelkészözegek és árvák* nehéz helyzetére és annak adományok által leendő enyhítésére. Eddig a következő adományok folytak be szerkesztőségünkbe:

Benkő Victor sárosoroszi lelkész	100 K
Réz László rozsnyói lelkész	50 K
Bakcsy Gyula csapi lelkész	50 K
Nagy János sziliczei lelkész	50 K
Isaák Imre vajáni lelkész	50 K
Nyomárkay Sándor ung-nyárádi lelk.	50 K
Veress Károly balogványi lelkész	50 K
Csiszár Imre rimaszécsi lelkész	50 K
I. közlés	450 K

Szerkesztő.

— **A német Auswanderer Mission kérelme a magyarokhoz.** A Németországban tanulmány uton levő Szabó Béla vajáni segédlelkész testvérünket az *Auswanderer Mission* Hamburgban megbízta a magyar anyanyelvű kivándorlók lelki gondozásával. Amerikában élő magyar kálvinista és katolikus testvéreink sok szép pénzbeli adománnyal támogatták építkező gyülekezeteinket s fontos egyházi érdek, hogy az oda kivándorlók az ut törődésével, zaklattatásai között is érezzék maguk mellett saját anyanyelvű lelkipásztorukat s általa az evangéliumot. Ez a missionárius lelkész nemcsak lelkigondozó azonban, hanem a kivándorlóknak utbaigazítója, gyámoltója, védelmezője is a hiéna uszorásokkal szemben. A Missió arra kéri a lelkészi hivatalokat, hogy kivándorlók hivatkozott részletes küldetéses leveleiben, hívják fel a figyelmüket a hamburgi magyar lelkészre s annak szerepkörére, hogy azok ügyes-bajos dolgaikban bizalommal forduljanak hozzá. Ezenkívül a misszió pénzbeli támogatást is kér a gyülekezetektől, valamint magyar nyelvű vallásos iratokat, könyveket, bibliát, énekes könyveket stb., hogy a kivándorlók lelkigondozását, intenzíven végezhesse. A befektetés bőven megtérül majd a lelkigondozásban részesített hívők későbbi hálijában. A Missiót s a híven buzgólkodó Szabó Béla lelkésztestvérünket ajánljuk a gyülekezetek és pásztorok támogatásába. Lakása és címe: Hamburg, Rauhes Haus, Deutschland.

— **A lelkészözegek segélyezésére** a nagyszablatú egyházmegyei lelkészegyesület kimondta, hogy minden lelkész 100 leit ad negyedévenként és felhatalmazta az egyházmegyei pénztárost az államsegélyből levonásra.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*.
A kiadásért felelős: *Réz László*.

Pályázat.

Az *Érsekkétyi* ref. másodtanítói állásra november 5-ig eszeresház, Alsószecse, beadandó kérvényezéssel pályázatot hirdettetik. Javadalom: Egyháztól 120 K., 2 szobás lakás, konyha; államsegély kérvényeztetik. Állás azonnal ellogalendő. Pályázhatnak okleveles férfi vagy nő tanítók. Kötelessége, I-II esetleg III. osztály s a kézimunka tanítása. —

Pályázat.

A *halábori* ref. egyházközség a megüresedett kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Kántori fizetés: 2 szoba, konyha, kert, 1200 négyzetöl szántó föld használata. 6 köből buza, 4 köből tengeri, évi 300 korona készpénz az egyház pénztárából havonkénti részletekben. — Megfelelő államsegély. Kötelessége: Az Istentiszteletnél az éneklés vezetése, a gyermekek oktatása, temetés. Lelkész akadályoztatása esetén templomi szolgál. Fogadalmat tett, oklevéllel rendelkező tanítók kérvényüket küldjék nov. 10-ig a ref. lelkészi hivatalhoz. Halábor, u. p. Mezővári Beregmegye.

Pályázat

a *kortáthelmecei* református egyház kántortanítói állására. Javadalom: 2 szoba, konyha, melléképület. Kert 1 kh. 600 négyszögöl. Szántó föld: 5 kh. 506 négyszögöl, rét 3 kh. 395 négyszögöl, az urbéres legelőn 4 drb. marhalgeltetési jog; bérbe is adható. Hét köből vegyes életnemű, fele buza, fele rozs, természetben. Kettő öl tűzifa beszállítva. Stóla. Törvényszerű államsegély. — Kötelesség: kántori szolgálat, 6 vegyes osztály és ismétlők tanítása. (Létszám 50—60) Lelkész akadályoztatása esetén templomi szolgálat is. Az állást választás után azonnal el kell foglalni. Pályázati határidő október 22. Pályázatok ref. lelkészi hivatal, Nagygejőcz Z. Uzhorodska címre küldendők. 2—2

KÓKAI LAJOS ÉS HORNYÁNSZKY
VIKTOR KIADÁSÁBAN MEGJELENTŐSZ-
SZES REFORMÁTUS ÉS LUTHERÁNUS

Jma- és énekes- könyvek

VALLÁSOS, SZÉPIRODALMI MŰVEK STB
UGYSZINTÉN P. CZINKE ISTVÁN KON-
FIRMÁCIÓI KATÉJA RAKTÁRON:

FUCHS JÓZSEF
KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN ROZSNYON.

Viszonteladóknek nagy árkedvozmény!

Református Egyház és Iskola

Az Egyetemleges Református Egyház hivatalos lapja.

Felelős szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ.

Főmunkatárs: SÖRÖS BÉLA.

Előfizetési díjak:

Egész évre — — —	60 K	Negyed évre — — —	15 K
Fél évre — — —	30 K	Megjelenik minden	vásárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Rozsnyón, a református lelkesi hivatalban, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

A reformáció emléknapján.

(R. L.) „A szabadságban, mellyel minket a Krisztus megszabadított, álljatok meg és ne kötelezzétek meg ismét magatokat szolgálatnak igájával.” (Gal. V. 1.) A reformációnak emléknapján a nagy apostolnak, Pálnak ez az örökérvényű figyelmeztetése jut eszünkbe egész természetesen, mondhatni önkénytelenül.

A világtörténelem nem egyszer mutatott már fel oly korszakot, melyben az ember — kinek a biblia a Sátán, Madách a Lucifer nevezet adta — készítette az Ádám utódait, az emberiség számára oly helyzetet, mely ellentétben volt az emberiség közös kívánságával, mely tulajdonképen az Ádám utódainak nem boldogságát s megelégedését szolgálta, hanem ellenkezőleg a boldogtalanságát.

Az a korszak is ilyen volt, amelyben Isten a Megváltót küldte a világba. A reformáció korszaka is ilyen volt. De talán egy korszak se volt a boldogság után való vágyakozással olyan viselő, mint ez a korszak, amelyekben Isten akaratából mi élünk. Ma a népek és nemzetek helyzete valósággal khaotikus. Az embertömegek egyik része nép-jogok, nemzeti jogok jelszavával telíti meg még a levegőt is: a másik része pedig ezeknek a jogoknak elnyomása miatt panaszkodik. A fennálló társadalmi rendszerekkel a társadalmi osztályok, úgy szólván, egyike sincs megelégedve. Minden osztály új rendszert kíván, új világnézet után vágyik: de ezt megtalálni — úgy látszik — egyik sem tudja.

A Sátán, vagy ha a modern kor gyermekeinek inkább tetszik, Lucifer megelégedetten mosolyog s tekint Ádám utódaira. Nagy megelégedésére az szolgál, hogy őket sikerült szolgálatába hajlani. Lucifer uralkodik az Ádám maradékai felett. És — Jób szenved, lelki kínaiában fetreng, nyögdécsel, mint egy beteg galamb, olykor már lázadozik is az Atya végzése felett. Átkozza az órát, mikor született. Azon történetében a

fejét, hogy miként változtathatná meg gyötrelmes helyzetét.

De nem fogja — mindaddig, míg rá nem eszmél és valójában nem fog törekedni megvalósítani azt, ami a boldogtalan embernek mindenkor megszerezte azt, ami után vágyott, a boldogságot; míg *nem veti le magáról a Lucifer uralmát* és nem biztosítja a maga számára a *lélek szabadságát*. Ez hozza meg az embernek a lelki békeséget, ami nélkül szűkölködik ma nagy mértékben. A mi tökéletes példányképünk mutat nekünk erre is példát. Őt is szolgálatába akarta vetni a Sátán. Igért neki sokat, nagyot. De Ő nagy lelki erővel válaszolta: Távozz tőlem Sátán!

A lélek szabadságára van szüksége az embernek, mint a madárnak a verőfényes, tiszta levegőre, mint a virágnak a napsugárra. Az ember lelkének vannak gondolatai, eszményei. Szabadon vágyik szárnyalni — magasságban és mélységben. A madarat etethetik minden jóval, a mi neki kedves: de ha kalitkába zárják, ha nem szállhat szabadon, — lehangolt, boldogtalan. A virágot beültethetik a legkövérebb televény földbe: de ha virágházba zárják, meghozza ugyan idejére virágját, de az nem olyan pompás, mint a mező lilioma, mint a buza-tábla pompázó kék virága, — vagy nem olyan pl. mint a havasi gyopár. Az embernek sem a pénz, a gazdagság adja meg a boldogságot, hanem a lélek szabadsága.

Ezt hozta meg, ezt adta meg Jézus azoknak, akik bevették az Ő tudományát. Erre figyelmeztette Pál apostol korának fiait s velük mindnyájunkat, eképen: „A szabadságban, mellyel minket a Krisztus megszabadított álljatok meg!”

Ezzel ajándékozta meg az emberiséget, mikor az az örök igazságról újdílg megfélekezett, a reformáció. És mikor az emberiség megértette ez örök kincsének *lényegét* s mikor azt valóban birtokába vette: addig nem ismert fejlődésbe borult a világ. Az élet új lendületet vett. Az ember annak hatása alatt újjászületett; az új világnézet új em-

bert teremtett. Olyanná lett a világ, mint mikor az aszály idején megújítja a föld színe a bő harmat vagy a permező eső.

Elvesztette az ember ma is lelke szabadságát. Elvesztette ezzel lelke nyugalomát, békéjét. El boldogságát. Keresi, amiben Lucifer ígerte neki. Keresi pénzben, önzésének kielégítésében, hatalmi törekvéseinek kilendítésében, luciferi világboldogító eszméinek s gondolatainak megvalósításában. Csak abban nem, amiben egyedül találhatja meg: lelke szabadságának visszaszerzésében.

... Ha ezekre gondolunk és ha látjuk a világban a Lucifer uralkodását, az ő munkáinak eredményeit, megfájul a szívünk. Mert látnunk *kell* azt is, hogy az egyházi reformációtól, a *Lucifer uralma ellen küzdő harcostól*, elfordult a boldogtalan ember szíve. Olyanná lett, mint az a gyermek, amely anyja ellen emelte fel kezét. Anyja szülte, anyja nevelte nagygyá s oly erőssé, hogy kezét felemelni is bírja: és erőssé lett karjával anyját akarja megsemmisíteni. Pedig — ismétlődni fog, hogy — ha elpusztítja is, vagy legalább legyengíti az anyát — újra életre kell hoznia, mert nincs másban üdvösség, csak a Krisztusban; nincs másban boldogság, csak abban, amellyel Krisztus szabadította meg az embert: a szabadságban, a melylyet a reformáció keltett életre aléltáságából és ápol s kíván ma is ápolni.

Népek, nemzetek és azok vezetői, ezt értsétek meg! Erre figyelmeztet mindeneket a reformáció emléknapja.

Válasz „Kálvinista” nyílt kérelmére

Kedves Kálvinista Testvér! Megértem nyugtalankodásodat, de nem értem azt a kárhóztatásodat, hogy ha mi az 1919. és 1920. évről elmaradt államegélyeinket többszörösen sürgettük volna, meggyőződésed szerint, az már ki is utaltattott volna.

Persze te azt nem tudhatod (azaz hogy tudhatnád, mert a lapban is többször volt róla híradás), hogy részint írott feltevésekben, részint kerületi és konventi határozatokban, részint küldöttsé-

gek után, úgy Pozsonyban, mint Prágában semmit sem sürgettünk többször és nyomatékosabban, mint az 1919—1920. évi elmaradt segélyek folyóvá tételét. De mindannyiszor azzal torkoltak le bennünket, hogy államsegély, bármely felekezeti lelkésznek, csak a hűségi fogadalom letételétől jár, mi pedig — *saját elhatározásunkból* — csak a béke ratifikálása után tevén fogadalmat, az államsegélyt is csak attól kezdve igényelhetjük. Volenti non fit injuria.

Mi ez ellen a felfogás ellen küzdünk immár három év óta. Külföldi testvéreink figyelmét is felhívtuk jogos igényeink támogatására. Jó lélekkel mondhatom, hogy elmentünk egész a zaklatásig és a magunk meguntatásáig, de mindeddig annyi az eredmény, hogy birtokában vagyunk egy kormányigéretnek, mely szerint az év végén mutatkozó esetleges megtakarításokból valamelyes összeget fognak kárpótlásul részünkre folyósítani. Múltan az állami költségvetésbe e címen semmi sincs felvéve.

Konventünk ez ellen is felírt s az egész elmaradt segélyt követeli.

Az én felfogásom is az, hogy a lelkészek államsegélye teljesen független a fogadalom letételétől, mert azt a segélyt voltaképpen nem a papoknak, hanem a lelkészi állásokat fentartó *gyülekezeteknek* adja az állam, hogy azoknak terheik könnyítsen: a gyülekezetek pedig az állammal szemben kezdettől fogva eleget tettek a segélynyújtás feltételeinek, t. i. az állami közterhek viselésének. Tőlök tehát, a fogadalom letétele vagy le nem tétele címén, az állami támogatás meg nem vonható. A gyülekezetek arról sem tehetnek (valamint a lelkészek se), hogy kerüljenek akkori püspökre, az ő megkérdésük nélkül, olyan megegyezésre lépett, hogy a református lelkészek csak a béke ratifikálása után teszik le a fogadalmat.

Ha tehát a kormány adott ígérését nem teljesítené: szerintem is teljesen indokolt, hogy a gyülekezetek maguk követeljék törvényes járandóságaiknak végrehajtására folyóvá tételét.

Mi vezetők megtettük mindazt, amit kötelesség és lelkiismeret parancsoltak, többet is, mint amennyit világ elé tarthatunk, bele is fáradtunk ebbe a meddő s hivatalunk igáját megsokszorozó küzdelembe, hiszen a püspöki hivatal végtére is nem ágensi és prókátori hivatal, hanem az Isten országa magasabb érdekeinek szolgálata.

Ismétlem, a türelmetlenkedést értem, de a türelmetlenkedők igazságtalanok, ha a vezetőket vetik okul s elfelejtik, hogy nekünk egy szörnyű bizalmatlanság ellen is kell küzdenünk s hogy valamit elérjünk, ahhoz nem elég a pusztá *igazságunk*.

Rimaszombat, 1922. október 24.

Czinke István püspök.

Amikor megzendül a szél.

Gyermekkoromban azt hittem, hogy a fák csinálják a szelet az által, hogy jobbra-balra hajlonganak. Éppen ilyen gyerekes balgatagság volna most azt hinnem, hogy

emberek, vagy emberi erőlködés hozza létre a nagy szellemi mozgalmakat, szeleket viharokat. Amióta idekint vagyok Németországban, élénk figyelemmel kísérem a világ folyását. Mert mintegy toronyból, vagy magasabb hegyről, innen jobban és messzebb be lehet látni a szellemi világ látókörébe. És látom, hogy itt és az egész Európában, de Ázsiában is hajlonganak a fák és susognak a falevelek. A szél zugása is hallik, de még nem tudni, honnan jön és hová megy. Egy azonban bizonyos, az nevezetesen, hogy nagy vallási mozgalmak előestéjén állunk. A keresztyénségnek Ázsia nagy monotheista vallásaival való küzdelme lesz ez első sorban, amelyhez a világháború adta meg az első lökést. A világháború ugyanis csúnyán kompromittálta a keresztyén világot s Európa lecsuszásával egyben Ázsia feljebb emelkedett. A törökök politikai győzelmét az egész mohamedán világ mint vallásos diadalt szemléli és ünnepli ma a keresztyénség felett, még Indiában is. Az egyik német lap nemrégiben a következő híreket hozta keletről „Döntőközdelem” cím alatt: „Erővel és hatalommal emeli fel fejét az izlám mindenfelé. Napról napra erősödik és minden irányban terjeszkedik. Afrika nagy része küzdelem nélkül hódol meg előtte, különösen azok a részek, amelyek a német misszionáriusoknak az angolok által való kiűzetése óta éveken keresztül el vannak zárva az evangélium minden hirdetésétől. Csapatostul járnak be kiküldötteik az országokat és számos tanítványt nyernek. Minden jel arra vall, hogy itt döntőharca kerül a sor. A mohamedánok semmi eszköztől se riadnak vissza; mindenki, aki elhagyja vallását, árulónak tekintetik saját népe ellen, akinek meg kell halnia. A helyzet nagyon komoly, szedje össze magát a keresztyénség és támogassa a missziót stb.”

Még most is fülemben csengenek Rich-ternek, a berlini egyetem missziói professzorának izzó szavai, mely nem győzött bennünket eleget erre a bekövetkezendő összecsapásra figyelmeztetni. A mohamedanizmusnál talán még veszedelmesebb a buddizmus, Zarathusztra és Konfucius vallása, melyektől a nyugat-európai keresztyénség egészen át van itatva. Elég ha csak éppen utalok ezután az anthropozoffára, theozofiára, okkultizmusra és spiritizmusra, amelyek nagy részt az indiai karma-tannal állanak összefüggésben. S hogy milyen komolyak és nagyszabásúak e szellemi mozgalmak, hadd álljon itt erre vonatkozólag egy teológiai tanár nyilatkozata: „Az antropozófiát mozgalom Németországban hallatlan propagandát fejt ki. Ugy látszik, hogy a lelkesült tanítványok számlálatlan milliói állanak rendelkezésére. A Steiner (e mozgalom vezetője) és követői könyvel magas áron jelennek meg s rövid időn belül mégis elkapodják őket. A múlt esztendőben Stuttgartban nyilvános kongresszust is tartottak, amelynek alkalmából a főposta külön reklámbélyeget bocsátott ki megfelelő felirattal.”

Ilyen körülmények között nem csoda, ha a német protestáns egyház nem küzd

a keresztyén szekták ellen. „Örülünk — mondá Richter — ha Krisztus egyáltalában prédikáltatik.” Sőt a baptistákat s methodistákat már nem is tekintik szektáknak. Ezeknek itt rendesen megszervezett gyülekezeteik, imaházai, újságjaik vannak s lassan kezdenek eleyháziasodni. Ezeken kívül azonban, a holtakat támasztó profétáktól el a bibliatanulókig, a legcsodásabb és a leghihetlenebb babonáskodás minden faja feltalálható. „Milliók sohasem halnak meg”, hirdetik szerte a plakátok Russel fényképének mellékletével, a korszakokban jelentkező isteni tervet s Mondsky, a híres bécsi népmisszionárius, aki jelenleg itt tart előadásokat, élénk színekkel ecsetelte, mint tódul a haldokló bécsi nép a Russel tanítványaihoz, hogy megkapja valahogy az élet receptjét. Mint újdonságot említem meg, hogy Olaszországból egy újabb társaság híre érkezett, amely 1927-re számította ki a világ végét. A hamburgi Rauhes Haus igazgatója a napokban névtelen levelet kapott tőlük, amelyben figyelmeztetik, hogy ha jön a vég, ne meneküljön a pincébe, mert megöletik, hanem Palesztinába menjen s ott várja be az 1931 közepén bekövetkező istenországát. Hogy mennyire foglalkoztatják ezek az eschatologikus gondolatok az elméket, mutatja, hogy a könyveknek mostanában egész raja jelenik meg, amelyek az utolsó dolgokról írnak.

A másik ilyen általános gondolkör: a socialismus. Se szeri, se száma a könyveknek, röpiratoknak, amelyek Krisztus, a keresztyénség, az egyház és a socialismus egymáshoz való viszonyát tárgyalják. A valóságos viszony pedig az, hogy a munkásság kereken és határozottan szembe helyezkedett a keresztyénséggel s nemcsak maga a munkásság, hanem asszonyaik és gyermekeik is. Milyen visszataszító volt éppen ez utóbbiaknak gunyos kacaját hallanom, midőn Hamburgban egy munkásgyűlésen az egyik szónok Krisztusról, mint megmentőről beszélt. Általában, rendkívül éles az ellentét a Krisztusellenes és a Krisztust követők között. A két csoport teljes erővel küzd egymás ellen és nem olvadnak egy nagy általános közönyösségbe össze, miként odahaza nálunk.

A keresztyénségnek ez a másik nagy harca, belháborúja szintén döntő jellegűvé kezd válni és pedig előreláthatólag a pozitív keresztyén hit javára, minden liberalizmus, átkeresztyénség és istentagadással szemben Ennek is számtalan jele van. Mindenki új reformációról beszél s még az angolok is egy új Luthert várnak. Nem a tanok romlottak meg, hanem csak a régi utak koptak meg s újra hangzik a Wichern szava, amit az 1848-iki forradalmak alkalmából mondott: „Új utakat kell törnünk a régi igazságok számára, ha a munkásság nem akar az egyházhoz jönni, az egyháznak kell őket felkeresni” Ez pedig a belmisszió és a szabad evangélizáló diadalát jelenti. Az egyház felett? Nem! Az egyház mellett, az egyház javára! Az egyház ma Németországban az átalakulás idejét éli s nagyrészt ön-

magával van elfoglalva, vagy legfeljebb megmaradt hivatásos ápolgatja, de a szabad misszionárius lelkészek és prédikátorok éppen a legmesszebb eseteket keresik fel. És éppen ez az örvendős jelenség, hogy ez a munka rendkívül nagy eredménnyel jár. Ismétlem, nem azért, mert ezek az emberek valami különös személyiségek volnának, nem azért fuj a szél, mert a fák hajlonganak, hanem azért, lesz a keresztények pártja egyre erősebb, mert valami új szél kezd most átfuvalani a nepek lelkén. Ausztriából, Svájból nagy katolikus vallási mozgalmakról hallunk, Norvégiában a világiak szálltak síkra Krisztusért s mindenütt egyre érezhetőbb lesz a vágyakozás Krisztus és a megváltás után. Csak egy lépés hiányzik még, az t. i. hogy a kereszténység, az egyház maga oldja meg vagy legalább is akarja megoldani a sociális kérdést, váljék Krisztus példája szerint valóban hivesi lelki, de testi gondozójává is, mintahogy Krisztus is a lelket és a testet egyaránt gyógyította. Egy ilyen törekvés egy csapással meghódítaná a munkásságot, amely most az egyházban csak ellenségét látja. És zárom soraim azzal a boldog tapasztalattal, hogy az európai protestantizmus általános külső nyomorúsága sok jót vált ki, illetőleg fog kiváltani a lelkekből — hála Istennek, még Csehszlovákiában is!

Bethel, 1922 október.

Szabó Béla

Lapszemle.

A „Slovensky Kalvin“ (megjelenik Amerika, Pittsburgh) f. évfolyam 9-ik számában megjelent egy cikk a következő címen:

Mit kell cselekedni a szlovák kálvinistáknak Szlovénzián?

Leközöljük e cikket teljes egészében, szövegritzi fordításban, hogy ezáltal is felhívjuk a szlovák egyházakban szolgáló lelkészek figyelmét arra az aknamunkára, amelyet a névtelenség homályába burkolózók igyekeznek véghez vinni szlovák kálvinista népünk között. — Ime a cikk:

„Tengerentúli testvéreinknek szüksége van rendíthetetlen munkásra-vezérre, aki nem félne a magyarul érző egyházi hatóság és egyes magyar lelkészek fenyegetéseitől. Annak szívében kellene éreznie az igazi demokráciát, amint azt Gedeon érezte. Bátran és hűen kellene állania, miként Mózes, hogy vezethesse népünket a vallásszabadság és önkormányzat hazájába. Mi tudjuk, hogy egyházainkban elég Áron és Hur találunk, akik támogatnák az ily nemzetszabaddító és védő Mózes kezeit.

A vidéken lévő szlovák kálvinista egyházainkat figyelmeztetjük, hogy semmi áron sem álljanak el igazságos igényeiktől és presbyteriumi összejöveteleiken tárgyaljanak ezekről, főképp pedig a szlovák esperességről és ezen kívánságokat (jegyzőkönyvi másolatokban) küldözzék saját egyházi hatóságuknak és az ev. egyházi referátusnak Bratislavába.*) A

*) Jellemző ez az utasítás.

Szerk.

testvérek, kurátorok és presbyterek érdeklődve ezen ügyek iránt, ne szalaszszák el az értékes alkalmat és tegyenek meg mindent, ami hatalmukban van, hogy ily kérelem előterjesztessék! Gondoskodjanak arról is, hogy egyházak presbyteriuma összehívassék és ott ezen ügy tárgyalassék.

Bizonyos, hogy a kálvinista kérdés a Cseh-szlovák republikában csak a szlovák kisebbség tekintetéből tárgyalható. Ugy mint minden kisebbség, biztosított jogokkal bir igényei kielégítésére, úgy a szlovák kálvinisták is kell hogy feljogosítva legyenek igényeik kielégítésére, hisz ezt megköveteli az igazság. A magyar és német egyházi kisebbségek önkormányzatot nyertek (külön esperesség), (hol? Szerk.) miért ne követelhetnék a szlovák kálvinisták is ugyanezen jogokat a saját házájukban, amelyben egy évezreden át a magyar iga alatt rabszolgáskodtak? (mlben? Szerk.)

De hát a tudós történelmet csürcsavaró „Historikus“ ur ellentevetheti, hogy hol neveltessek ezek ifjuságukat? Bizonyos, hogy sem Pesten, sem Debrecenben. Ott igen nagy a magyarizmus és episkopálismus. Dr. N. magyar episkopális dékán Amerikában az angol episkopális klerushoz intézett körlevelében bizonyítja, hogy a magyar református egyház sohasem volt presbyterianus (kálvinista), hanem episkopusi egyház és szoros kapcsolatban állott az anglikánus egyházzal. (Kibujt a szög a zsákból.) (mennyiben állott szoros kapcsolatban és mennyiben bujt ki a szög? Szerk.)

A szlovák kálvinista egyház küldheti ifjuságát a legközelebbi állami reálgymnáziumba Nagymihályba, vagy Kassára és Eperjesre a tanítóképzőbe. A hittudományi képzés úgy a leendő papokra, mint az egyházakra sokkal hasznosabb és értékesebb lenne a Husz-fakultáson Prágában, mint a magyar volt. A kálvinista teológia Prágában közelebb áll hozzánk, mint a magyar episkopusi teológiák. Ez el nem vitatható. (nem vitakozunk; még csak hozzá sem szólunk. Szerk.) Ott van a mi kálvinista multunk történelme, ott van a mi jövőnk is. A magyaroktól semmit sem kaptunk, nem várhatunk tőlük semmi hasznosat. Ők könyörölésesek voltak addig, amíg nem lettek nemzeti sovínistákká.

A vidéken lévő testvéreinknek tanácsoljuk a Kostnicka Jednotával való baráti egyesülés megkötését. Ennek kiküldöttjei a tavaly előtti évben bejárták a mi szlovák kálvinista községekinket. A mi népünk kiérezte bennük az együttérzés és a szeretet szellemét. Nem látta bennük a „farkast“, amint a nagy püspök ur Czinke elnevezte őket az ő pásztori (katolikus szellemmel és auktoritással tuforrott) levelében. Népünk a testvéreket látta bennök, kiket nehéz és fájó szívvel bocsátott el. Viszont kívánta őket látni Szlovénzián, a saját falvaikban, egyházakban és házaikban, mert az ő beszédjük testvér volt és ama evangélium érthető és édes, mint magáé az Úr. Testvéri találkozás volt ez két testvérnek, kiket sorsuk, a magyar-német góg erőszakosan szétvalasztott. A test-

vér megismerte a testvért, hisz ez más-kép nem is lehetett.

Ezen testvéri érdeklődést kell, hogy fentartsák testvéreink Kelet-Szlovénzián. Ebben van az üdvösség és megtartása ősi tradícióinknak (? Szerk.), de egyuttal védelme is szlovák kálvinistáinknak (? Szerk.) a jövőben. A Kostnicka Jednota, tervéink, szívesen nyújt nektek tanácsot és segítő jóbót a ti életközdelmeitekben. Hozzá forduljatok, neki írjatok: Kostnicka Jednota, Praha, Jungmannová 15. Az ő ügyvivője dr. D. A. Frinta, a ti jó barátotok, aki a Jézus Krisztus nevében nyújt nektek segítő jóbót.“

Hivatalos.

A szlovénziái tiszáninnenl egyházkerület 792/922 püspöki hivatalától.

Körlevél.

Nagytestületü Esperes Urak!

Egyházkerületi pénztárunk a fizetésképtelenséghez közeledik. Elodázhatatlan kötelességévé teszem azért a nt. esperes uraknak a következő járulékok sürgős behajtását s az egyházker. pénztárba való beszolgáltatását:

1. Közalapi járulékok 1919—1922-ről.
2. Agenciális perselypénz, 1919—20-ról minden lélek után 2 fillérjével, 1921—22-ről minden lélek után 10 fillérjével számítva.
3. Reformáció ünnepi perselypénz, (közalapé).
4. Virágvasárnapi perselypénz, (nyugdíjintézeté).
5. Nyugdíjintézeti járulékok 1919—1922-ről.
6. A tüzkárbiztosítási díjak késedelem nélkül befizetendők az egyházmegyei pénztárnokok utján a biztosító intézethez, hogy az egyházkerület is megkaphassa kikötött jutalékát.

Utasítsák az esperes urak az egyházmegyei közigazgatási és nyugdíjintézeti pénztárnokokot, hogy a közalapí és nyugdíjintézeti járulékokról *rézzletes számadást* terjesszenek be az egyházkerület pénztárnokához és pedig 1919. évtől kezdve minden évről 1921. végéig úgy, hogy egyházanként és a lelkészek után is ki legyen tüntetve: a) az évi járulékok, b) a befizetés s c) a hátralék.

Továbbá évről-évre jelentsék be a lelkészi hivataloknál történő személyi változásokat, illetőleg a hivatal megürését. Jelezve az utánna kivetett nyugdíjintézeti járulékokat is, mert e nélkül a járulékok befizetésénél a pontos ellenőrzést gyakorolni nem lehet.

Rimaszombat 1922 okt. 24.

Czinke István
püspök.

HIREK.

— A szlovénziái evangélikus püspökök belkötése. A szlovénziái ág. h. ev. egyház egyetem nagy ünnepet ült október hó 22-én Liptószentmiklóson. E napon iktatta hivatalukba a keleti és

ECCLESIAE CRISTIANAE
REFORMATAE KÖZLÉSE
VIENNAE

nyugati egyházkerületek első püspökeit dr. *Janoska* György lipótszentmiklósi lelkész és *Zoch* Sámuel modori lelkész. A beiktatási ünnepélyen megjelentek: *Kállay* József dr. Szlovenszko teljhatalmu minisztere, *Halla* János dr. kormánytitkár, *Dumovszky* osztályfőnök, *Medveczki*, a katolikus egyházi ügyek kormányelődje, *Micsura* Márton dr. volt miniszter, katonai és állami hivatalok képviselői stb. A templomot az ünnepélyre érkezettek és az egyházi kiküldöttek szüntől megöltötték úgy, hogy a helybéli hívek részére a templom előtti téren kellett külön istentisztelet tartani. A templomban a gyülekezet állva énekelte el az „Erős vár a mi Istenünk” kezdetű éneket, majd *Szlávik* János esperes kiszolgáltatta a beiktatandó püspököknek az urvacsorát. Ez után az énekkar énekelte s kezdetét vette a beiktatási szertartás, melyet a szlovenszko ág. hitv. ev. egyház hivatalos legidősebb esperese, *Simkovic* János végzett két esperes társa segédletével. *Simkovic* iktató beszédet mondott. Beszédében kijelentette, hogy az egyháznak nem kell félni az egyház és állam szétválasztásának problémájától. A püspökök letették a hivatalos esküt, a fungáló esperesek kézrátétellel megáldották őket. A gyülekezet éneklése után *Janoska* György dr. püspök elmondta felavatási beszédjét. A beszéd után az üdvözlések hosszú sora következett. Református egyházunk nevében *Czinke* István tiszáninneri püspök — mivel hivatalos elfoglaltsága következtében személyesen nem mehetett el a szép ünnepélyre — levélben fejezte ki hittestvéri üdvözlését és áldás kivánatait. Mi is hittestvéri szeretettel és szívesen köszöntjük a felelőségteljes szent-hivatalukba és méltóságukba ünnepélyesen beiktatott püspököket. Áldja meg Isten őket elegendő lelki és testi erővel, hogy viseljék szent hivatalukat Isten országának dicsőségére, a reformáció eszméinek diadalára, a gondozásukra bízott népek boldogítására és az állam hasznára sokáig!

— **Templom- és harangszentelés Páskaházán.** Örömmünnepe volt a páskaházai (gömöri egyh.m.) ref. egyháznak október 21. és 22. ike. **Október 21. éj** délután 2 órakor kezdődött az ünnepély. A templom bejáratánál már a felhúzáshoz elő volt készítve az új harang, melyet a háborúban hősi halált halt páskaházai református katonák emlékére öntetett az egyház. *Lenkey* Lajos helybéli lelkész könnyekig megható beszéddel avatta fel és adta át rendeltetésének. Beszédében befejeztével, egy általa a 75. dics. dallamára írt alkalmi ének éneklése közben huzták fel a harangot a toronyba. Ezután az ünnepély sokaság a templomba vonult be, hol vallásos délután tartott, mely gyülekezeti énekléssel és a helybéli lelkész imádságával vette kezdetét. Aztán a helybéli vegyeskar, Gáspár J.: „*Ima*” c. darabját adta elő. Ezután, *Kóvér* Árpád tornaljai lelkész tartott tartalmas és mindvégig figyelemmel hallgatott felolvasást „*A hit értéke*” címen. Majd *Jakabfy* Jenő kisvásnői kántor-tanító énekelte el szép, erőteljes tenorjával hatást keltően *Fövenyessy* B. „*Fohász*” című darabját.

Végül *Veress* Károly balogiványi lelkész tartott vallásos felolvasást, „*A vallás szerepe a családban és a társadalomban*” címmel. A szépen sikerült vallásos délutáni gyülekezeti ének zárta be. **Október 22. éj** korán reggel, a szentelésre érkező *P. Czinke István* püspök és *Buzi Márton* esperes urak fogadására utaztak le a pelsőczy állomásra, a már előző napon megérkezett lelkészek, hol *Réz László* egyh. kerületi főjegyző és dr. *Kathona László* egyh. megyei vil. tanácsbíró s lelkészük és tanítójukkal a pelsőczy ref. hívek közül többen vártak püspökünk megérkezésére, kit megérkezésekor *Lenkey* Lajos páskaházai lelkész üdvözölt. A Pelsőczyről tovább kocsikon menő vendégek elé a páskaházai ifjak magyarruhás lovas bandériuma jött s kísérte le a menetet a faluba, hol a paróchia bejáratánál felállított diadalkapu alatt magyarruhás lányok s az egyház presbiteriuma fogadta főpásztorunkat. 9 óra után megszólaltak a harangok. A zsufolásig megtelt templomban a 74. dics. 1—2. s fennálló énekül az 1. dics. 7-ik versét énekelte el a gyülekezet, aztán Gáspár Jánosnak erre az alkalomra írt „*Itt a szent, a nagy nap*” kezdetű darabját énekelte a helybéli vegyeskar. Ezután *P. Czinke István* püspök lépett a szószékre s szívből fakadó, áhitatot keltő szép alkalmi imádságban ragadta magával a lelkeket az egek urához s áldást, kegyelmet és segédelmet esdett Tőle az ő népére. Ez imádság után, a gyülekezet énekelte a 74. dics. 6. versét, mialatt *Buzi Márton* esperes ment fel a szószékre s a *Sám. II. k. 7. r. 1—7.* versei alapján hirdette nagy erővel az Igét. — Az egyházi beszéd és a gyülekezet éneke (a 23. zsolt. 1.) után *Molnár* Sámuel szalóczi lelkész osztotta ki a nagyszámu gyülekezetnek az urvacsorát *Baraxa* Lajos segédkezesével. Urvacsora osztás után a helybéli lelkész olvasta fel a templom renoválására és a harangöntésre adakozók névsorát. *Baraxa* Lajos berzételi lelkész két újszülött leánygyermeket keresztelt meg. Az ünnepélyes istentisztelet a helybéli vegyeskar éneke s a 122. zsolt. 3. versének éneklésével véget ért. Istentisztelet után a lelkészlakon a vendégek a helybéli lelkésznek és nejeinek s az egyháznak magyaros vendégszeretetét élvezték. A páskaházai ref. híveknek bizonyára feledhetetlen szép ünnepélyét az ifjuság táncmulatsága zárta be.

— **A Kárpátaljai ref. egyházkerület alakuló gyűlése** 1. éj. okt. hó 31. éj, a reformáció emléknapján lesz Beregszászban, a ref. templomban, d. e. 9 órakor. A gyűlésre meg vannak hívva 1) az egyházmegyék összes lelkészei és világi tisztviselői, 2) minden egyházközség lelkésze és egy világi tagja és egy ref. lelkészeti tanítója, 3) minden egyháztag, a ki e történelmi aktuson jelen lenni kíván. A meghívót *Bihari* Lajos lelkész, Dr. *Polchy* István világi elnök, *Biki* Ferenc, mint a máramarosugocsi egyházmegye ideiglenes esperese, *Sütő* Áron e. m. főjegyző, a beregi egyházmegye esperese helyett és *Komjáthy* Gábor az ungi 12. egyház megbízottja bocsátotta ki.

— **Nyilvános nyugta.** II. közlemény. *A lelkész özvegyek és árvaik* javára a következő adományok érkeztek lapunk zártáig szerkesztőségünkhöz:

Vass Ádám, alsókemencei tanító	—	100 K
Széles Árpád kereskedő, presb.	—	50 K
Tiszaujhely (Ugocsa m.)	—	100 K
Kozár Sándor és több hiva, Tarcavajkócz	—	250 K
I. közlemény összege	—	450 K
végösszeg:	—	700 K

Nehezen hallják meg a szótatot, akiknek pedig jól kellene hallaniok!

Szerkesztő.

— **A ruszinszkoí egyházak, illetve egyházmegyék állapota** a kerület megalakulása előtt igen érdekes képet mutat. A beregi egyházmegye esperese már régebben lemondott. Az esperesi hivatal teendőit csak helyettesek végzik. A máramaros—ugocsi egyházmegye esperese október 3. án mondott le, most mint ideiglenes esperes vezeti az egyházmegye ügyeit. Az ungi tizenkét egyháznak Komjáthy Gábor a megbízottja, de nem esperes.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*.

A kiadásért felelős: *Réz László*.

Pályázat

a *györkei* (*Durkov*) református orgonista kántor-tanítói állásra. Javadalom: Megfelelő lakáson kívül 8 khold 530 négyzetögl szántóföld. 1370 négyzetögl rét. Munkaváltság 80 korona. Négy köböl buza, 10¹/₂ (tiz és fél) köböl rozs 10¹/₂ (tiz és fél) szekér tűzifa beszállítva. — Államsegély kérvényezve lesz, köteleesség: III-VI osztályu növendékek s ismétlős fiúk tanítása, orgonista kántori szolgálat végzése mellett minden 3-ik vasárnap délelőtti katedrai szolgálat teljesítése. Az állás, lehetőleg azonnal elfoglalandó. Kellően felszerelt pályázati kérvénynek 1. éj. nov. 15. ig a ref. lelkész hivatalhoz küldendő Györke (*Durkov*) up. Bidovce. Abaujtona megye.

KÓKAI LAJOS ÉS HORNVÁNSZKY
VIKTOR KIADÁSÁBAN MEGJELENT ÖSSZES REFORMÁTUS ÉS LUTHERÁNUS

Ima- és énekes-könyvek

VALLÁSOS, SZÉPIRODALMI MŰVEK STB
UGYSZINTÉN P. CZINKE ISTVÁN KON-
FIRMÁCIÓ KATÉJA RAKTÁRON:

FÜCS JÓZSEF
KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN ROZSNYÓN.

Viszonteladónak nagy árkedvezmény!

Református Egyház és Iskola

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Felelős szerkesztő: R É Z L Á S Z L Ó

Főmunkatárs: S Ö R Ö S B É L A

Előfizetési díjak:			
Egész évre	— — —	80 K	Negyed évre — — — 15 K
Fél évre	— — —	30 K	Megjelenik minden vásárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Rozsnyón, a református lelkeszi hivatalban, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

A zsinat elhalasztása és a nyugdíjintézet.

A zsinat megnyitását az egész egyetemes ref. egyház feszült érdeklődéssel várja. Várva várjuk különösen mi lelkesek a napot, melyen egyházunk törvényhozó testülete tanácskozását megkezd. Megalkotja üdvös, korszakalkotó törvényeit, melyektől az egyházi élet sok vonatkozásaiban fennálló bizonytalan helyzetek megszűnését, sok szív keserősége, kétségbeesése, leverő nyomora panaszainak elnémulását . . . nemes, áldásos, lüktető egyházi élet kezdetét reméljük.

Mindazáltal azonban és épen ezért nem óhajthatjuk, hogy ez a zsinat *teljesen alapos előkészület nélkül* üljön össze mielőbb, mert hiszen egy ilyen zsinat elsielt munkáitól mi jót, mi áldást várhatnánk? Ezért töltött el engem jóleső megnyugvással Nt. Réz László felelős szerkesztő urnak a hivatalos lap 39. számában közölt cikke, mely a tiszáninenni kerületnek a zsinattartást 1923 május havára halasztó határozatát közli s ennek célszerűségét a maga részéről is indokolja a zsinat által megoldandó kérdések felsorolásával és rendkívüli fontosságuk kiemelésével. Igaza van abban is, hogy be kell várni a ruszinszkói egyházak kerületté szervezkedését, ami épen most van folyamatban. Az elhalasztott határidőig a ruszinszkói egyházak is megválasztják konventi és zsinati képviselőiket, s így a zsinaton nemcsak a szlovenszkói, de a ruszinszkói egyházak is részt vesznek. Szükséges is, hogy részt vegyenek.

A zsinat által sürgősen rendezendő fontos ügyek között szerény nézetem szerint az első egyike az egyházi alkalmazottak s családjaik nyugdíj ügyének, vagy legalább is a lelkeszi nyugdíj és özvegy árva gyámintézet rendezése, megalkotása. Hogy ez az egyéni érdeken túl az egyháznak mennyire egyik legfontosabb — ugyszólván létérdeke, az mindenki előtt annyira evidens, hogy felesleges bővebben magyarázni. Lelkeszi nyugdíjintézet hiányában hiába

állítunk fel kebelünkben ref. teológiát, az ifju nemzedék előtt a lelkeszi pálya az ő vérző tövisével, megpróbáltatásával, sok helyen kétségbeejtő, nyilvános nyomorával egyáltalán nem lesz vonzó, ha sorsát a jövőre, a munkaképtelenség idejére sem látja biztosítva. Minden intézmény, így az egyház élete is, munkásainak lelkiismeretes, odaadó buzgalmától, kitarásától függ. De ha ez az odaadó lelkiismeretesség a bizonytalan-ság és az anyagi gondok kínos súlyával van terhelve, hogyan állítható ez akkor teljesen az egyház üdvös szolgálatába? A nyugdíj intézet mielőbbi megalkotása tehát az egyháznak saját jelenjéért és jövőjéért a legsürgősebb feladata.

S ha a nyugdíjintézet felállításáról gondolkodni kezdünk, azonnal sok és nagyon fontos elvi kérdések merülnek fel s várnak feltétlen feleletre. Vajjon egy egységes ref. egyházi nyugdíjintézet állítható-e fel, melynek minden egyházi alkalmazott kötelezett tagja lenne, vagy egy külön lelkeszi nyugdíjintézet volna szervezendő? Melyik volna kedvezőbb s könnyebben teljesíthető feltételekkel felállítható? Melyik nyugdíjintézet s miképpen volna szilárd, biztos, állandó alapra helyezhető s azonnal működésbe hozható? Az özvegyek és árvák azonnali nyugdíjazása hogyan volna eszközölhető? Lelkeszek, özvegyek, árvák, egyházi alkalmazottak nyugdíja mily összegekben volna megállapítható? Vajjon a jelenlegi gazdasági viszonyok (rendkívüli drágaság, megélhetés, lakás ügy, ingadozó valuta, csekély fizetés . . . stb.) alkalmasak és megbízhatók-e arra, hogy egy állandónak tervezett nyugdíjintézet kiszámításait ezekre fektetni lehessen? Hiszen a nyugdíjintézet állandó életképessége a viszonyok állandóságától függ. A régi orsz. ref. lelkeszi nyugdíjintézet számításait is nem halomra döntötték a bekövetkezett válságok? A nyugdíjintézet felállításához, működésének biztosításához remélhető az állam támogatása, vagy tisztán önerőnkre leszünk utalva? A felállítandó nyugdíjintézet mily elbánásban részesíti a volt orsz. ref. lelkeszi nyug-

díjintézet alapító s 1918-ig járutek-fizető tagjait, kik közül több teljes nyugdíjra jogosult? Közülök Szlovenszkóban és Ruszinszkóban sok előregedett lelkesz van, kik az építő munkára képtelenek, kik a közelebb elmúlt évek alatt testben- lélekben oly sokat szenvedtek, kifáradtak s nyugalomra van szükségük. Lesz-e és mennyiben értéke az ott szerzett jogoknak mostani helyzetükben? Honnan nyerhetnénk e kérdésekre megnyugtató feleletet?

A megoldás szempontjából kívánatos, sőt nagyon is szükséges volna a felállítandó nyugdíjintézet vázlatvezetésének ismerete, de egy ilyennek összeállítása adatok hiányában — azt hiszem — velem együtt a legtöbb lelkesznek nem áll hatalmában a legjobb akarat, a legnagyobb érdeklődés és érdekelttség mellett sem. Nyugdíjintézeti adatok az 1918-ig kiadott konventi jegyzőkönyvekben találhatóak, de ezek legfeljebb csak kiindulásul szolgálhatnak. A későbbi, minket illető szükséges és nagyon fontos adatok bizonyára csak keveseknek van birtokában. Kérve kérem azokat a lelkesztársaimat, kik ezen adatokkal rendelkeznek, vagy azokhoz hozzájuthatnak és a kiknek mélyebb pénzügyi szakismereteik vannak, foglalkozzanak ezzel az ügygel minél előbb és teljesen behatóan. Nem szabad ennek lehetetlennek lenni, mert *nagyon, de nagyon szükséges*. Szerény soraimmal csak felszínre kívántam a kérdést hozni. Sok idős lelkesz és családjaik nevében nagyon kérem egyházunk vezetőit s a megoldásban szerepre hivatottakat, szerezzenek aggódó lelkeinknek e nehéz kérdésben megnyugvást, mert első sorban a mi „fejünk felett csap át az idő!”

Tiszaujhely

Szép Ferencz
ref. lelkesz

A kultura és a keresztyén hit viszonya.

Kultura alatt általában azt a magas fejlődési színvonalat szoktuk érteni, melyet az emberiség a tudományok, a technika, a gazdaság, az ipar és művészetek terén elért. A régi időkhez viszonyítva csodá-

latraméltó az a sok jeles találmány, vívmány, munka és eredmény, mellyel a folytonosan fejlődő kultúra és a tökéletességre törekvő emberi ész a művelt emberiséget megajándékozta. A csodás haladás úgy szellemi, mint anyagi helyzetünkre jótékony átalakítást gyakorolt, mert könnyebbé tette a munka terhét, kényelmesebbé és gyorsabbá a közlekedést, eredményesebbé a betegségekkel és járványokkal való küzdelmet, szebbé és élvezetesebbé az életet.

Sajátságos azonban, hogy amíg a tudományok, a technika, az ipar, a gazdaság és művészetek terén hatalmasat lendített a kultúra fejlődése az emberiség helyzetén, addig más oldalról, vallás-erkölcsi és társadalmi téren sötét és nyomoruságos mélységbe: a vallástalanság árnyékos völgyébe taszította alá. A tudományok és találmányok terén elért fényes sikerek annyira elvakították az emberiséget, hogy az életnek és természetnek minden titkát és kérdését tudományosan megoldottak, vagy előbb-utóbb megoldandónak gondolja; a vallás igazságait pedig, mint elavult és megdőlt ősi hagyományt és mint a fejlődés kerékkötőjét a művelődés és boldogulás utjából eltávolítandónak és az emberiség nevelési és oktatási eszközeinek sorából kizárandónak minősíti.

Az emberiségnek a keresztyén vallástól való gögös és téves elfordulása okozza a mai emberiség boldogtalanságát. Mert vak az, aki nem látja, hogy korunk rendkívül fejlett kulturája dacára is boldogtalan, mert nincsen békessége sem állami, sem társadalmi, sem lelki életében. Az államok önző és uralkodni akaró faji érdekeik szerint különböző hatalmi csoportokat alakítottak és ellenséges indulatokkal torzsalkodnak, tülekednek egymással. A társadalmi rétegek is egymás ellen viaskodnak; mindegyik réteg maga akarja élvezni a jog, hatalom, jólét, tudomány, műveltség és művészetek szépségeit, előnyeit, kellemségeit; a másik réteget nyomoruságra, az iga vonzolására akarja kárhóztatni. Valóságos élet-halál harc folyik ma minden állam társadalmában a különböző társadalmi osztályok között. Rettentésére és megdöbbenésére a Krisztus csekély számú követőinek, kárörmére és utálatára a mohamedán és pogány népeknek. De nincs békessége a mai kultur embernek saját lelkében sem, mert ahol a társadalmi életben a hadi kürtök harsonája zug, ott az egyesek lelki békéje sem lehet zavartalan, mert a létért való küzdelem, a kenyérért való gond, az emberek megbízhatatlansága és álnoksága és a jövő bizonytalansága felzavarják az ember lelki csendjét s nyugtalanná és boldogtalanú tesz az életét. De nemcsak a szörnyű társadalmi tülekedés borítja fel a művelt modern ember lelki békéjét, hanem tulzolt igényei, nagyratörő vágyai, fényűzési hajlama, a komoly munkától való iszonyodása, élvhajbászása és szenvedélyein uralkodni nem tudása is nagy mértékben előmozdítja testi-lelki nyomoruságát és boldogtalanságát.

A sok tudású modern ember rettentés boldogtalanságának csak egyetlen

gyógyszere van: visszatérni a keresztyén vallás éltető forrásaihoz, a megvetett hit-igazságokhoz, a kigunyolt szigorú erkölcsi elvekhez és a lenézett társadalmi tanokhoz. A keresztyén vallás teszi nemcsak az egyes embereket, hanem a különböző népeket és államokat is testvérekké, mert a keresztyén vallás tanítja, hogy az egész emberiség egy emberpártól származott, egy az Atyja és teremtője, tehát egyik népnek a másikat elnyomni, megfojtani, kizsákmányolni, lőnkre tenni Isten és emberek elleni bűn. A keresztyén vallás tehát az ököljog helyére a szeretetet és jóakaratot helyezi és a népek egymáshoz való viszonyának legremekebb eszményképét rajzolja meg és tüzi ki célul, amikor azt hirdeti, hogy a Krisztus királysága alatt „Lakozik a farkas a bárányal, a párduc a kecskegödölyével, az oroszán a kis borjuval és egy kisgyermek őrzi azokat!”

A társadalmi élet békességét is a keresztyén vallás elvei biztosítják legnagyobb mértékben. A főelv az, hogy minden ember a mi testvérünk és mindenkinek úgy kell szeretni, mint magunkat. E felséges elv gyakorlati követelménye, hogy mindenkinek Istenadta joga van nemcsak az élethez, hanem az élet szépségeihez és örömeihez is. Ezért kötelessége az embernek az életből a nyomoruságot eltüntetni, a szenvedést enyhíteni, a sirókat vigasztalni, a ruhátlanokat megruházni, javaiból a szegények részét kiadni, a közjólétet előmozdító intézményeket támogatni. Ha ezen szent kötelességeikről az emberek elfelejtkeznek és csakis imádott „Én”-jüknek élnek, akkor lehet-e csodálkozni, ha a nyomorba és halálba taszított szegények megrázzák a társadalmi rendet és erőszakkal veszik ki a föld javaiból azt, amit a keresztyén tanításai szerint szeretetből önként kellene nekik kiadni. Szegények mindenkor lesznek a világon, de emberek miatti nyomornak és éhhalálnak nem szabad lenni, mert az Krisztus elleni bűn. A keresztyénség társadalmi elvei szerint a hère szipolynak sincs joga a kenyérhez, mert meg vagyon irva, a ki nem dolgozik, ne is egyék!

Az egyes ember lelki békességét is a vallás biztosítja legnagyobb mértékben, mert a jólétben megőriz a kicsapongástól, elrettent a bűnös, erkölcsstelen életől, a szenvedések között megnyugt egy jobb jövő reményével. Életünk minden pillanatára és alakulatára meg van a legjobb tanácsa. A tudományok által soha meg nem közelíthető nagy titkokat szépen felderíti; a legnagyobb kérdésekre, melyek az embert háborgatják, megnyugtató és kibékítő feleletet ad.

Láttnivaló tehát, hogy az élet legnagyobb javát, a békességet úgy az államok, mint a társadalmak és az egyes emberek életében nem a tudomány és kultúra vívmányai, és bámulatos eredményei, hanem a keresztyén vallás igazságai adják az emberiségnek. A keresztyén vallás tehát a legszebb és legboldogítóbb életelv, míg a tudomány és kultúra, ha vívmányait helytelenül, tévesen és rosszakaratulag a vallás igazságaira, a kijelentés titkaira alkalmazzák,

testi-lelki romlásba, kulturált cifra nyomoruságba dönti az emberiséget.

A tudomány és művelődés tehát csak akkor lendíti az emberiséget a boldogság felé, ha meghagyja a vallást a lelki élet szövétének, s az állami, társadalmi és egyéni élet iránytűjének.

A vallás nem kárhóztatja a tudományt és a kulturális haladását, sőt magasztalja és ajánlja. Tehát a tudomány se kárhóztassa a vallást. Más a tudomány világa és más a hit világa. A tudomány az anyagnak és az érzékelhető világnak titkait és törvényeit fűrkeszi az ember szolgálatába; a hit a lelki világnak titkait és törvényeit tárja az ember elé a kijelentés kincsestárából üdvösségünk végett.

A tudomány az ész szeme; a hit a lélek szeme. Mind a kettő isteni ajándék és drágá kincs. Szükségünk van mindkettőre, mert a tudomány vezérfény az anyagi és szellemi élet terén; a vallás vezérfény a lelki, erkölcsi és társadalmi élet terén.

A tudomány is világosság és életnek útja; a hit is világosság, melyet a ki követ, nem jár a sötétben, hanem életnek világa leszen annak.

A hit által megszentelt kultúra és a kultúra által támogatott, elismert és megtisztított igaz keresztyén hit teszi az embert emberré, a teremtés koronájává; az emberiséget pedig boldoggá, egy Atyának egymást szerető gyermekeivé; míg a hitetlen, félrevezetett, pogány kultúra testi-lelki romlásba, társadalmi anarchiába, véres háborukba és véghetetlen nyomoruságba sodorja.

Azért tisztítsátok meg a kultúra mezejét a rosszakarat által odahúrcolt salaktól és adjátok vissza az erkölcsi és társadalmi romlásba döntött emberiségnek a másik hatalmas lendítő erőt, az igaz keresztyén hit és a tiszta keresztyén erkölcs világát: akkor visszaadtátok az emberiségnek a nyugalmat, a békességet és a boldogságot! *Sziliczei László*

A hit értéke.

— Vallásos estélyre. —

A hit értékéről óhajtók e vallásos estélyen előttek beszélni, újból el akarom dönteni azt a kérdést, hogy vajjon a hitnek van-e valami becse, értéke a földi élet számára, hasznát vehetjük-e annak földi küzdelmeinkben? Tárgyam tehát meglehetősen komoly, elvont, épen azért már most szives elnézésteket kérem, ha talán unatnálak benneteket. Vezetőm lesz pedig, míg a hit-világ bonyolult utait járom, maga az Ildvezítő, ki így szól a hit értékéről hozzánk: „... Hogyha annyi hitetek volna, mint a mustár mag, ezt mondanátok Imez hegynek: menj el innét amoda, elmenne, és semmi lehetetlen nem volna néktek.” Mielőtt azonban e szavak s magának a kérdésnek taglalásába fognánk, állapítsuk meg mindenek előtt, mit értünk mi hit alatt?

A mi hitünk, kedves Hallgatóim! nem annak az embernek a hite, aki hiszi, hogy a jövőbe vetett reményei, a jövőre alapított tervői, szándékai sikerre vezet-

nek és ő előhalad vagyoni helyzetben, társadalmi állásban, közbecsülésben és — tiszteletben; sem nem az a bizalom, amit egy-egy jóbarátba, vagy hitvesünkbe helyezünk, a kiről hisszük, hogy javunkat akarja. A mi hitünk nem az édes apának hite, amelylyel hiszi, hogy gyermekeibe helyezett reményei valóra válnak és nem a honfiúé, ki hiszi, hogy porba sujtott nemzete még föl fog támadni. Hanem a mi hitünk hit abban, hogy egy legfőbb bölcsesség kormányozza a világ sorát s abban a mi sorunkat is s kormányozza pedig bölcs célok szerint; a mi hitünk hit abban, hogy e legfőbb bölcsesség egyuttal a legfőbb jószág is, ki mindent teremtményeinek s főleg nekünk földi gyermekeinek javára cselekszik, még a rosszat is javunkra fordítja, épen azért fáradhatatlan a rólunk való gondoskodásban, úgy hogy akarata nélkül csak egy hajszál sem eshetik le fejünkről. Egyszóval, ami hitünk hit az Istenben, mint legfőbb bölcsességben; hit az Istenben, mint szerető mennyei Atyában, kinek szeretete irántunk egyszerűen kifogyhatatlan. És ebből a hitből, mondja Idvezítőnk, hacsak annyi van bennünk, mint a mustármag, hegyeket mozdíthatunk ki helyükből és semmi lehetetlen nem volna nekünk.

Csodálatos szavak! Hiszen az élet, a tapasztalat épen ennek ellenkezőjét látszik bizonyítani; az élet, a tapasztalat épen azt látszik igazolni, hogy a mi Isten-hitünknek nem sok értéke van a földi élet számára, mert épen nem menthet, nem szabadíthat meg bennünket a földi élet megpróbáltatásaitól, szenvedéseitől, csapásaitól és keresztségeitől, a melynek elhárítására nem elegendő, a mi legteljesebb hitünk sem!

Lássuk csak, micsoda példákkal szolgál nekünk az élet!

Az élet, a tapasztalat azt tanúsítja, hogy magának a Hit-fejedelmének, a Jézusnak hite sem volt elegendő arra, hogy elhárítsa feje felől a legirtózatossabb halált és megmentse Őt a legirtózatossabb szenvedésektől. A mikor a halála napját megelőző este ott gyötrődik a Gecsemáné kertben, vérkönyveket hullatván, arca borulva újból és újból felkönyörög mennyei Atyájához: „Én Atyám! ha lehetséges, muljék el e pohár én időm és a keserű poharat mégis ki kellett üríteni, még pedig fenéig, az Ő teljes hite a mennyei Atyában meg nem mentheté Őt a kereszt kínjaitól. Tanítványai, híveinek száza, ezrei követik Őt a szenvedések útján; rendíthetetlen, törhetetlen hitők az Istenben és az Ő Fiában meg nem mentheté őket a vértanu haláltól.

De lássunk egy pár közvetlenebb példát. A mikor reánk szakadtak a világháboru szörnyű napjai és gyermekek szüleiktől s fiatal férjek hitveseiktől bucsút vettek és eltávoztak oda, a hol bőven osztogatták a halált, micsoda felhője a buzgó imádságoknak szállt akkor föl az ég felé az eltávozottakért, ám nem egy esetben Isten könyvében az volt megírva, hogy az eltávozott kedves többé vissza ne jöjjön, hanem idegen földben korai sírba térjen és a vesztés szíve számára nem maradt más, mint

a gyötrő, kínzó kérdés: „Miért hittem? Miért imádkoztam, ha az Isten nem hallgatta meg buzgó imádságomat?! Talán nincs is Isten?!“

... Ott virraszt az édes anya kicsi gyermekének betegágya fölött. Nyugtalanul hallgatja kebele pihégését, kicsi szívének dobogását; közben buzgón könyörög, eseng a mennyei Atyához. Mit meg nem tenne gyermekéért?! A saját életét is kész áldozatul hozni. De mind hiába; másnapra szárnyra kap a kicsi lélek s bár angyalok viszik föl a mennyei dicsőségbe, az édes anya mégis gyermek nélkül marad.

... Ott tördeli kezét a férj is hitvese betegágyánál; körülötte apró, neveletlen gyermekek; még a kőszív is megindulna e jelenet láttára, de nem az Isten; végzése megmásíthatatlan és a föld csakhamar szegényebb lesz egy édes anyával, egy kedves lélekkel.

Még egy példa. Éltél becsületesen, hiven munkálkogna; óvtad magadat, lelkedet a bűn szennyétől, mert kebeledben élt, buzogott az Isten félelme s tisztelete és egyszer csak elzug fölötted az Isten próbáinak vihara, mely földre sujt: csapások érnek, melyek előhaladásodban föltartanak s vagyoni helyzetet megsemmisítéssel fenyegetik. És ilyenkor, bár nem mondd, de mégis lelkedben megszólal egy hang: „Hát ezért hittem, ezért félttem, szerettem az Istent; ez lett hitemnek, istenfélelmemnek jutalma?!“

Igen, az élet, a tapasztalat azt látszik bizonyítani, hogy a mi Isten-hitünk a földi küzdelemben nem sokat ér, mert Istennek felénk irányuló akaratát meg nem változtathatja, végzését meg nem másíthatja s felőlünk, fejünk felől az élet megpróbáltatásait, szenvedéseit, fájdalmait, keresztségeit el nem hárihatja.

De megálljunk csak. Mielőtt kimondanánk a visszautasító ítéletet, mielőtt kimondanánk, hogy a hitnek nincs értéke a küzködő ember számára, mert Istennek végzését meg nem változtathatja s bennünket az élet megpróbáltatásaitól, szenvedéseitől, fájdalmaitól, csapásaitól és keresztségeitől meg nem menthet, lássuk az érem másik oldalát.

Forduljunk csak vissza az Idvezítőhöz. A mikor ott a Gecsemáné kertben elrebegette fájdalommal teli könyörgését, mindig hozzá teszi könyörgéséhez: „Mindazáltal nem úgy legyen, mint én akarom, hanem a mint te“, jelölül annak, hogy hite újból és újból meggyőzi szomorú érzéseit. A mikor már ott függ a kereszten, kezei hatalmas szögekkel átszögezve, érezve, szenvedve a keresztrefeszítés szörnyű gyötrelmeit és érezte, hogy közel már a vég, szól: „Elvégeztetett minden... Atyám a te kezeidbe teszem le az én lelkemet,“ jelölül annak, hogy ugyanakkor, amikor iszonyuan szenvedett, csodálatos békeség, nyugalom töltötte be lelkét, a mit nem adhatott neki más, mint az a hite, hogy életét mennyei Atyja kezeibe teszi le, tehát a legjobb helyre és hogy a mi történik, mennyei Atyja akaratából történik vele. — E békeséget, megnyugvást és csodálatos erőt érzik tanítványai is. A hagyomány azt beszéli róluk, hogy a Néro császár

alatti keresztyén-üldözések idején, amikor ártatlan keresztyének vére festette pirosra Róma utcáit, Péter menekülni akar a városból a biztos halál elől, de a kapuban magával az Urral találkozik aki azt kérdi tőle: „Hová mégy Péter?“ És ő nem meri mondani, hogy fut, menekül, hanem vissza tér a városba és készséggel megy a halálba az ő Uráért, az ő Krisztusáért. A másik nagy tanítvány: Pál — pedig ki szenvedett többet, mint ő?! — ily felséges szavakban tesz vallást hitéről: „Ama nemes harcot én megharcoltam, futásomat elvégeztem, a hitet megtartottam, végezetre eltetett nekem az igazság koronája.“ A történelem emlékeztet bennünket, hogy a vértanúk száza, ezrei örvendező szívvel szenvedték el a vértanu-halált, nem egy közülök himnuszokat énekelve, bizonyosságul annak, hogy ugyanakkor, amikor szenvedtek, csodálatos békeség, nyugalom honolt szívökben.

De lássunk közelebb eső példákat. A történelem tanúsága szerint Husz János a máglyán énekel; a gályarabok a gályák padjaihoz láncolva zsoltárokat zengedeznek annak az Istennek dicsőségére, aki ime nem menti meg őket szörnyű helyzetükből. S jöjjünk a mai időkhöz még közelebb. Ki ne emlékeznék a Titanic óriási tengerjáró hajó szerencsétlenségére, amelyen az utasok száza lelték halálukat?! És mikor már a végveszedelem kikerülhetetlen volt, a halál a küszöbön vala, az utasok összegyülekeztek a hajó fedélzetén és a hívő lelkek ajkain fölzendült a buzgó ének:

„Te hozzád Uramisten,
Közelebb, közelebb!
Ha mindjárt a kereszten
Kell is jutnom feljebb,
Akkor is e szolostemát
Éneklek szüntelen:
Csak közelebb tehozzád,
Közelebb, Istenem!“

A német katona az Argonnok ós erdőségeiben így tesz vallást Istenbe vetett rendíthetetlen hitéről! ... A lövedékek magasan elrepülnek a fejünk felett. De ha meggondolom, hogy mindenik gránátnak már akkor kiszabta Isten az útját, mikor még az Argonnok ósvizek mélyén szenderegtek s már akkor el volt döntve, talál-e engem, vagy sem: olyan nyugalom száll a szívembe, a milyen gyermekkorom óta nem éreztem ...

Ez és más hasonló példák mit bizonyítanak? Nem azt-e, hogy a hit csodálatos erőt képvisel? Hogy ugyanakkor, a mikor nem képes Isten akaratát megváltoztatni, végzését megmásítani; nem képes, bár legyen a legteljesebb, fejünk felől az élet megpróbáltatásait, csapásait, szenvedéseit, fájdalmait elhárítani, ugyanakkor csodálatos erőt ad, hogy azokat elhordozhassuk, elviselhessük. És mire van nekünk inkább szükségünk, mint ez erőre? Isten akaratát, bár a legbuzgóbb imádsággal is, meg nem változtathatjuk, végzéseit meg nem másíthatjuk, legyen bár hitünk a legteljesebb, hogy miért van ez így? ez is azok közé a titkok közé tartozik, a melyeket Isten elrejtett gyarló földi tekintetek elől s a melyek majd a napok végén fognak előtűnni

megvilágosíttatni, de hogy ez akaratot elhordozhassuk, nem hagyott bennünket segítség nélkül. Ez erő, e segítség a mi hitünk és ebben látom én a hitnek legnagyobb és felbecsülhetetlen értékét. Oh, boldog az, aki el tudja mondani Jóbbal: „Az Ur adta, és az Ur vette el is, áldott legyen az Urnak nevel!” És boldogtalan, a ki hinni nem tud, mert a csüggetegségnek kétségbeesésnek vizeiből nincs ki őt kiemelje!

(Vége köv.)

Hivatalos.

A szlovenszói tiszáninneni ref. egyhker.
799/1922. sz. püspöki hivatala.

Körlevél.

— Lelkész-testvéreim figyelmét felhívom arra a körülményre, hogy az Iskolaügyi Referátus egyes lelkészekkel hivatalosan nem érintkeznek, hanem kizárólag csakis a püspöki hivatalokkal. Mindennemű kérés, panasz, sérelem a közvetlen felettes hatóság útján (esperesi, püspöki hivatal) terjesztendő a Teljhatalmu Minisztérium elé. Közvetlenül be-terjesztett beadványok ugyanis *elintézetlenül* küldetnek vissza a — püspöki hivatalhoz. —

Egyházi törvényeink s az azokat végrehajtó egyházi hatóságok tisztelete hozza magával, hogy csakis ez egyházi hatóságok törvényes rendeleteinek engedelmeskedjünk s ezek útján keressük sérelmeink orvoslását s jogos követeléseink teljesítését.

Rimaszombat, 1922. október 31.

Atyafiságos szeretettel:
Czinke István, püspök.

HIREK.

— Masaryk elnök nyilatkozatai október 28-án. A köztársaság önállóságának negyedik évfordulóján a köztársaság elnökénél ünnepies fogadtatás volt. Az elnök az egyes üdvözlésekre nagyon fontos válaszokat mondott. A kormány nevében *Svehla* miniszterelnök fejezte ki szerencsekívánatait. Az elnök — mint a „Híradó”-ból olvassuk — válaszában sikert kívánt a kormánynak. Kifejti, hogy koalíció magában is kompromisszumot jelent egyes praktikus kérdésekben, de emellett a kormánynak követnie kell a programot, melyet a sors a történelmi, nemzeti és földrajzi állapot révén kijelöl. Meg kell érteni az állam világhelyzetét s annak megfelelően kell igazi világpolttikát csinálni. *A katolikus egyház* üdvözlését *Kordac* Ferencz dr. prágai érsek és *Glosauer* György felmentelt püspök fejezték ki. Az elnök azt mondta válaszában, hogy a nemzet felszabadításával az egyházak is szabadok lettek. Ez által meggyőződése szerint csak nyerhet a vallásosság és erkölcsösség. Ez a meggyőződés vezeti őt az egyház és állam viszonyának megítélésében. Óhajtja, hogy ezt a viszonyt a haladás szellemében oldják meg.

— Gárdonyi Géza halála. A magyar irodalomnak gyászja van. Gárdonyi Géza,

a legkedveltebb elbeszélő magyar írók egyike, október hó 29-én életének 60-ik évében meghalt Egerben, hová még 1897-ben visszavonult és teljesen az irodalmi munkásságnak élt. Temetése nov. hó 1-én volt Egerben. Néptanító volt, de 22 éves korában a hírlapíráshoz fordult. Előbb a vidéken, később a fővárosban. Irodalmi műveinek értékét biztosította kitűnő meseszövése, egészséges humora, derült világnézete, egyszerű, de sajátosan szép nyelvezete. Elbeszélései, rajzai, regényei, szindarabjai mind nemesen nevelő hatásúak. Regényei közül az Egri csillagok-at a Maqy. Tud. Akadémia a Péczeli díjjal tüntette ki. Értékes és kedvelt regénye még A láthatatlan ember. Szindarabjai közül A bor, Annuska értek el nagy sikereket. Országosan ismert népszerű alakot teremtett Göre Gábor bíró uramban, kinek „levelei” összegyűjtve a következő könyvekben jelentek meg: Göre Gábor bíró ur könyve; Tapasztalatok; Göre Martsa lakodalma; Durbinsz sógor; Vesződelmek; a Kátsa. Elhunytja veszteség a magyar irodalomra.

— Halálozás. Későn értesültünk, hogy *Bálint* Dezső sárospataki lelkész, nyugalmába vonult alsózempléni esperes, folyó évi szeptember hó második felében, hosszu szenvedés után, meghalt. Harmincnégy évig volt sárospataki lelkész. Az elhunyt lelképásztorra, a kiváló gazdára és egyházkormányzóra élénken emlékszik az ifjabb papi nemzedék, kik a sárospataki főiskolában végezték teológiai tanulmányaikat. Virrasszon álma felett az Úr kegyelme és a jó emlékezet!

— Harangszentelés Nagygejőcön. Okt. hó 14-én 8 uj harang született az Egry Ferencz kisgejőczi harangöntődjében, köztük a nagygejőcziek harangja is. megtudva ezt a szomszéd Nagygejőc hitbuzgó népe, akik már régóta türelmetlenül várnak harangjukra, elhatározták, hogy a harangot, okt. 22-én felszentelik. Nagygejőc Kisgejőcztől mindössze csak 2 km. távolságra van, s így nem lepte meg a kisgejőczieket, mikor okt. 22-én reggel 8 óraker elárasztották Kisgejőc utcáját a nagygejőcziek díszes lovas bandérium tagjai s a koszorus lányok szép fehér csoportja, kik *Egry Ferenc* kuriájára mentek fel, ahol már várta őket a felszerelt, s utra kész harangjuk. Festői szép látvány volt ez a díszes menet. Már az utcán várta a falu apraja-nagyja. A templom elé érve, elhelyezték a harangot a kijelölt helyre s nemsokára megjelent a *Komjáthy* Gábor ungvári lelkész, egyh. m. tanácsbíró alakja, aki a nagygejőczi egyházi énekkar alkalmi szép éneke után, megáldotta az új harangot a töle megszokott ékesszólással; előbb könnyekre indítva, majd felvillanyozva a nagy közönséget. Aztán elindult a harang a magasságba az énekkar szép énekétől kísérve s néhány perc mulva gyönyörködhetett az egész gyülekezet az új harang érces hangjában! A templomban *Komjáthy* István helybeli lelkész prédikált a nagyszámu gyülekezetéhez a 50. zsoltár 7. v. nek alap-

ján arról, hogy mit beszél a harang a gyülekezetnek. Megkapóan, megindító szavakkal ecsetelte azt az időt, mikor ők is a babiloni vizek mellett ültek, és keseregtek orgonasípjaiknak és harangjuknak nélkülözése miatt s azt az örömet, amelyet a mai napon Isten kegyelméből megértek. Lelkébe véste kilörölhetetlenül a gyülekezetnek a harang intő szavát, nem is felejtik el azt a nagygejőcziek soha! Még a harang előállításának történetét s az adakozók neveit olvasta fel a helybeli lelkész, amelyből megtudtuk, hogy a 240 kg. súlyu harang 13.200 k.-ba került, a hívek önkéntes adománya pedig erre a célra 15.000 kor. A szép ünnepély végeztével a *Komjáthy* István vendégszerető házában voltunk szívesen látott vendégei; a fiatalság pedig a délelőtti fáradalmakat a táncmulatságban pihente ki, amely szintén szép jövedelmet hozott az egyháznak! „Kisgejőci”

— *Az Egyetemes Konvent* jegyzőkönyve, Péter Mihály szerkesztésében, még a múlt hónapban elhagyta a sajtót.

— *Zoványi Jenő és Ferenczy Gyula* debreczeni egyetemi tanárok utódául a teológiai kar Pokoly József bölcsészeti-kari történelem tanárt és Imre Lajos kolozsvári theol. tanárt ajánlotta.

Kiadja: *az Egyetemes Konvent.*
A kiadásért felelős: *Réz László.*

Pályázat.

A *ptrukjai* református keresztyén egyház *előkönyörgő tanítói* állására pályázat hirdettetik. Javadalma: 8 m. hold szántó, 6 m. hold rét, föld, 10 drb legeltetési jog haszonélvezete, 5 öl tűzifa, 12 köből szemes termény, 2 szoba és konyhából álló lakás mellékhelyiségekkel és mezei munkák. Kötelessége az I—VI elemi osztály tanítása, a vasárnapi és hétköznapi istentisztelet végzése és az anyaegyházban, a lelkész akadályoztatása esetén, annak helyettesítése. Pályázati kérvények november hó 20-ig a lelkész hivatalhoz velky (nagy) Szelmeny küldők.

KÓKRI LAJOS ÉS HORNYÁNSZKY
VIKTOR KIADÁSÁBAN MEGJELENT ÖSSZES REFORMÁTUS ÉS LUTHERÁNUS

Jma- és énekes - könyvek

VALLÁSOS, SZÉPIRODALMI MŰVEK STB
UGYSZINTÉN P. CZINKE ISTVÁN KON-
FIRMÁCIOI KÁTÉJA RAKTÁRON:

FUCHS JÓZSEF
KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN ROZSNYÓN.

Viszonteladóknek nagy árkedvezmény!

Nyomatott Gémri Zoltán nyomdájában Rozsnyón

Református Egyház és Iskola

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Felirátos szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ.

Főmunkatárs: SÖRÖS BÉLA.

Előfizetési díjak:	
Egész évre — — — 60 K	Negyed évre — — — 15 K
Fél évre — — — 30 K	Megjelenik minden vásárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Rozsnyón, a református lelkeségi hivatalban, hová a kéziratok előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

Alamizsna vagy kötelességteljesítés?

(R. L.) Érezzük, mint a májusi derek idején a természet, hogy hiányzik a harmatos, meleg reggel, mely tenyészetbe, áldásos fejlődésbe indítaná az életet. A reggel dere, a nappalnak hideg szele az életfejlődés akadályozói. Ily természeti viszonyok között korcsná lesz az élet.

Tapasztaljuk, mint az árva gyermek, hogy nemes törekvéseink idején, mikor tisztogatni akarnók az erkölcsi élet mezejét gaztól, tövisektől és törmelékektől, mikor hivatásunk teljesítése közben járjuk a magasságokat és mélységeket és elfáradunk és önkénytelenül nyúlunk az apai és anyai segítőkezdek után... de mikor már nyulunk, akkor vesszük észre, hogy számunkra nincsenek és ugyanakkor látnunk kell, hogy társaink — kik ugyanazon természetű munkában forgolódnak, mint mi — nem verejtékeznek úgy, mint mi, — nem nélkülöznek annyit, mint mi; mert nekik egy kéz — az apa és anya kezeként — segít.

Tulajdonképen ezek mellett volt bizonyosság a lapunk folyó évi 42. számában megjelent Nyílt kérelem Főpásztorainkhoz és az a nyílt vallomás, hogy nekünk egy szörnyű bizalmatlanság ellen is kell küzdenünk s hogy valamit elérjünk, ahhoz nem elég a pusztá igazságunk. (Czinke I. folyó évf. 44. sz.)

Mutatjuk már ide s tova három év óta, szóban és cselekedetben, hogy vagyunk és élünk. Kiáltjuk, hogy élni akarunk. Bizonygatjuk, hogy élni jogunk van.

Elmondtuk — előbb megriadtan, félve, mint az idegen rengetegbe került a panaszt, — hogy voltunk mi is (habár kicsiny) telkes gazda, de telkünket elvesztettük s most vagyontalan vándorlóká lettünk; hajlék, munka — s élet-eszközökre van szükségünk... Majd, mikor az élet-ösztön erőnket fokozta, kiáltottunk a munka- s élet-eszközök után.

De mindez ideig hasztalan. Mintha vakok, süketek és némák volnának körülünk az emberek!

Vagyontalanul bolyongásunk közben nem csak lélekben fáradtunk el, de a testi éhség is elő velt bennünket. Kértünk hát kenyeret — attól, aki gyámkodóvá, örködővé, urrá lett felettünk... Vagy is kértük az államot: adja ki nekünk is jogos részünket az 1919 és 1920 évekre is, mint kiadta a többi felekezeteknek, *mint kiadta a mi közvetlen szolgatársainknak is*, akiket — úgy látszik — közelebb állónak tart a szívéhez. Mindez ideig nem hajlandó. Valami olyast mond válasz gyanánt, hogy kiadta annak idején, de mi nem fogadtuk el. Ki kínálta, ki nyújtotta nekünk? Ki nem fogadta el? Ezeket a kérdéseket kell eldönteni. De a mi jogos igényeinket nem költheti el még maga az állam sem. Ha a többi felekezeteknek volt jussa az állam hozzájárulásához az 1919 és 1920 évi szükségleteikhez, nekünk is van jussunk ehez. *Ha a felekezetek közül jogélvezetben részesül csak egy is, részesülnie kell ugyanazon jogélvezetben az összesnek.* Az egyenlőség és viszonyosság ez elvét törvénybe iktatta Magyarország már a XIX. század közepén (1848 évi törv.), holott még akkor mem is hirdették fennen a demokrázizmus uralmát. De szükségünk is van e hozzájárulás kifizetésére, mert ránk szakadt, önhibánkon kívül és akaratunk ellenére, a nagy átváltozás, mint egy hirtelen zápor a maga egyéb irányú szörnyűségeivel.

... Az állam később maga nehezítette meg az állampolgárok s köztük a mi életünket is. A rettenetes drágaság, mint elbirhatatlan teher, nyomakodik vállainkra. Kiáltunk: *állam, amely mértékben megnehezítetted az életet, oly mértékben segíts!* Ez eddigi kötelességeidből önként folyik. Az állam hallgat e — kiáltásunkra is. — Mi pedig töprengünk magunk között. Mondogatjuk: igyekezzünk önerőnkkel magunkon segíteni! — Hiába mondogatjuk! Nem lehet. Nem bírunk! *Az állam egyházunk tagjainak teljes teherbíró erejét igénybe veszi: a nép, a mi népünk nem bírja egyházát is erőssé tenni.* Nem szabad

elfelejtkeznünk arról sem, hogy az állam intézkedései folytán megfogyatkoztunk számban s így erő-teljesítményi képességben is.

... Szép, de nagy felelősséget is jelentő nevünk: *anya-szentegyház.* Éppen ebből folyólag kötelességünk a nevelés s általában az, hogy szolgáljuk a népnevelés ügyét. De nevelő-oktatókat képző intézeteink nincsenek. Gyülekezeteink pásztor, népiskoláink oktatók nélkül maradnak. Kiáltozunk *jogért, segítségért.* Kiáltozásunkra választ, feleletet sem kapunk. Népinevelő-oktató intézeteinkben egy kevéssé úgy mennek a dolgok, mintha mi intézők azokat: de valójában azokban nem mi vagyunk a gazda.

Az, hogy önhibánkon kívül lettünk erőtelenekké s az, hogy erőtelenségünk idején nincs, aki segítő-kezet nyújtana felénk, — beleváj fájdalomkeltően szívnünkbe! Elszáll ajkunkról a sóhajtás: megnyugodhatunk-e ilyenén sorsunkon? Az-e hát a demokrázizmus, hogy egy államban az egyik nemzetiségű édes gyermek, a másik mostoha? S ha ez a demokrázizmus: haladás-e ez az ember szempontjából?

Igazságot és egyenlőséget kívánunk.

Kell lenni e földön oly szervnek, amely az igazságot és egyenlőséget képviseli. Keressük meg e szervet!

A megalakulás után.

A ruszinszkói reformátusok a reformáció emléknapiján életjelt adtak magukról azaz, hogy szervezkedtek, illetve kimondták az egyházkerület megalakulását. Ezzel az alakulással azonban nem nyugvóponthoz jutottunk el, hanem épen a nagy munka kezdetéhez. Lelkészek és nem lelkeszek egy akaratúak kell, hogy munkához lássanak, hogy minél életképebb legyen az új kerület. Tudom, tapasztalt emberek kerülnek a vezető állásokba, ami egészen természetes, de ezeknek a férfiaknak elsősorban az evangéliumtól kell áthatva lenniök és önzetlen munkakedvvel kell végezni dolgukat, hiszen oly sok kérdés megoldása vár rájuk.

Ugye bár, szerbe-számba kell venni: hányan is vagyunk, mennyi az anyagi teherbíró képességünk. Az alakuló gyű-

lősen is a legtöbb felszólalás ezen alapult. Mindösze csak néhány lelkipásztor-nak jutott eszébe amaz erős, szilárd fundamentumra, a Krisztus evangéliumára gondolni. Egy lelkész ebben az irányban fel is szólalt, de beszédét nem fejezhette be úgy, amint akarta. Felkérte, hogy a jövő kerületi gyűlésen szóljon erről a fundamentumról. Pedig a reformáció emléknapiján csakugyan egyedüli utmutató az evangélium maga. Erre a fundamentumra támaszkodva, illetve utmutatóra figyelve eleve kijelentem, hogy szeretném a kerületet úgy látni, mint amely egyedül azzal a céllal indul el, hogy az evangélium keretét teszi erőssé közöttünk.

Ruszinszkóban intenzív evangelizáló munkát kell végezni. Az evangélium iránti közönyösséget ki kell küszöbölni s ennek a megoldása erre az új református kerületre vár. Ne deformáljunk, hanem valóban reformáljunk. Az új reformáció eszméjével induljunk a nagy küzdelemre, melynek végcélja a Krisztus elérése. Gondoljunk először a lelki élet irányítására s jó lesz már most elkészíteni a programot, az anyagi költségvetés készítésével együtt.

A külső alakulásnál a következőkre hívom fel a figyelmet. Jelenleg a beregi, a máramaros—ugocsi egyházmegye nagyrésze és az ungi e. megyének 13 egyháza alkotja a kerületet. Három egyházmegyét nem alkothatunk, már csak azért sem, mert nincs rá szükség, hogy 3 esperesi hivatal működjék. Erre nézve ajánlom, ha két egyházmegye alakul úgy, hogy az ungi egyházak csatlakoznak a beregi e. megyéhez, viszont a beregiből megfelelő számú egyház csatlakozik a máramaros—ugocsi e. megyéhez. E felvetett alakulást indokolom azzal, hogy sokkal kevesebb lesz az adminisztratív költség és egyenlők lesznek az egyházmegyék, a torzsalkodás inkább megszűnik.

Ugy vettem észre, hogy bizonyos féltékenység van a jelenlegi egyházmegyék között, valami idegesség tapasztalható abban az irányban, hogy melyikből kerülne ki a kerület vezetői. Pedig megértő munkára, gondolkodásra van szükségünk. Egy akaratra kell igyekeznünk, mert eddig eltért a beregik nagyrészeinek gondolkodása a mienktől, kik lojalitásunkat fejeztük ki az új államban azaz, hogy fogadalmat tettünk. Én úgy látom s érzem, hogy el nem adtuk ezzelet semmit a régi örökségből, de gondolkozásunk praktikusabb és őszinte volt. Kifelé és befelé egyaránt igyekszünk a felelősséget vállalni, de mindezek felett erős a hitünk, hogy amaz örök bírő sem kárhoztat el. Több szeretettel és megértéssel dolgozzunk hát ezután. Ne üssünk nagy lármát, mely sokszor nem méltó hozzánk, mert ha tiszteletre méltó a kitűzött cél felé való bátor haladás, semmi esetre sem lehet helyes személyes élű indulattal oda jutni.

Ismét hangoztatom, több szeretettel kell építő munkánkhoz kezdenünk s az lesz igazi püspökünk, kinek szíve szeretettel lesz teljes, kinek tudománya az Ige erejétől és szerelmétől lesz átitatva, ki bátran szól s nem tétováz úgy a gaz-

dag mint a szegény bűnösrel szemben. Ki Isten előtt alázatos, de az Ige hirdetésében rendíthetetlen hitű bajnok. 405 éves múltunk szól és tanít, hogy építsük tovább anyaszentegyházunkat.

Eljutva ahhoz az időponthoz, amikor kimondtuk a kerület megalakulását, bizonyosságot tettünk arról, hogy élni akarunk. Új életet akarunk élni egy új állam keretén belül, melynek őslakói ismernek már minket. Itt vagyunk közöttük elszakadva teljesen a régiektől, mutassuk meg, hogy tudunk dolgozni és hordozni a keresztet a Krisztusért továbbra is. Egyházunk alapja az örök világosság kútforrása, a biblia, melyből kisugárzik a hit, remény és szeretet, melynek nyomán fakad a lelkiismeretbeli szabadság.

Siposs Imre lelkész.

A hit értéke.

— Vallásos estélyre. — (Vége)

De a hit egyuttal hatalmas *öszönző* erőt is jelent a munkára, hivatásunk, kötelességeink teljesítésére. Legyen szabad, szíves türelmeteket kérve, még tovább beszéltem.

Ilyen ösztönző erőt a munkára, hivatásunk, kötelességeink teljesítésére többet ösmerünk. Ilyen például a pénz, a vagyon, amely annyi sok embernek nem hágy nyugtot sem éjjel, sem nappal. Ilyen: családunk, hitvesünk, gyermekeink, akikért mi mindent megteszünk, mi mindenre képesek vagyunk, csak hogy nekik jobb sorsot biztosíthassunk! Ilyen: a pályánkon való előhaladás, amely mindenkit munkára, kötelességeinek teljesítésére sarkal, akiben csak némi ambíció, becsvágy van. Ilyen: a közbecsülés, köztisztelet kinyerése, amely minden nemes lelket önzetlen munkára s áldozatra készítet. De mindezeket felülmúlja értékben a hit. Mert a föld nemcsak sikereknek, hanem sikertelenségeknek hazája is és ha pénz- vagyongyűjtésünk csődöt mond, ha családunknak nem tudjuk az óhajtott jólétet biztosítani; ha pályánkon elő nem haladhatunk; ha közbecsülés, köztisztelet helyett az emberek önzetlen munkánkért hálátiansággal fizetnek, vajjon mi fog nekünk ilyenkor erőt adni s mi fog ösztönözni munkánk folytatására? Semmi más, mint egyedül csak a hit. Az ami hitünk, hogy mi, mint Istennek gyermekei, tartozunk Istenünknek szolgálni nemcsak a sikerben, hanem a sikertelenségben is, nemcsak a jólétben, hanem a balsorsban is. És e mellett hitünk bizonyos isteni bélyeget üt minden mi munkánkra s így ösztönöz bennünket hatalmasan munkánk tovább folytatására. Azt tanítja, azt hirdeti nevezetesen, hogy Isten mindnyájunkra bizonyos munkát bízott, amelyet nekünk el kell végeznünk; ez által munkánk része lett ama nagy isteni munkának, amellyel Isten a világ előhaladását munkálja s viszi a világot előre az általa kitűzött cél felé, tehát képen Isten munkatársai vagyunk s munkánk, lássék bár az a legcsekélyebbnek és legjelentéktelenebbnek is, becosol, értékkel bír az Isten előtt. Ez isteni bélyeget látja ott minden munkáján. Livingstone, a felledezők fejedelme, amikor így ír: „Ha

kellett, építettem s mésszel és építőkövekkel dolgoztam; ha kellett, fújtattam a kovácsműhelyben vagy a fejszével faragtam; ha kellett prédikáltam és gyógyítottam. Tudom, hogy nem vagyok a magam tulajdona. Krisztust szolgálom; akár egy bivalyt teritek le embereim számára, akár valami csillagászati megfigyelést végzek, akár — mint most — levelet írok...” (Lásd C. Skovgaard-Petersen: Akarsz-e diadalmaskodni? 234. lap.) Az a tudat, hogy ő minden munkájával a Krisztust szolgálja, az Istenügyet mozditja elő, legyőzhetetlen erőt kölcsönzött neki Afrika belsejének kibeszélhetetlen veszedelmel között.

Hogy a mi munkánk Isten nagy munkájának egy része; hogy mi Isten munkatársai vagyunk, ebben bírja hitünk azt a legyőzhetetlen ösztönző erőt, mely Istennek minden gyermekét szakadatlan munkára sarkalja, mindenkit, aki csak számot tart az „Isten gyermeke” nevezetre.

A hit továbbá hatalmas *jellemalkotó erővel* is bír.

Itt a földön minden ideálok, eszmények szerint igazodik. Természetesen ez ideálok, eszmények, nagyon sokfélék. A legtöbb embernél nagyon alacsony körben mozognak. Vannak emberek például, és pedig nagyon sokan, akiknek minden vágyuk, hogy meg legyen naponkénti ételük és italuk s egyébbel nem törődnek, másra nem vágyakoznak; másoknak ideáljuk, eszményük a pénz; ezért törik-zuzzák magukat, nem törődve sokszor tisztességgel, becsülettel, emberszeretettel; ismét másoké a bor, kártya, testi érzékiségük kielégítése. Természetesen, a milyenek ez embereknek ideáljuk, olyanok lesznek ők maguk is: földiek, testiek; bölcseségük a testnek bölcsesége, amelynek vége az apostol szerint: pusztulás, halál. De legyenek bármily magasak is ideáljuk, eszményeitek, egyik sem hasonlítható jellemalkotó erőre nézve ahhoz az ideálhoz, ahhoz az eszményhez, amelyet e szóval fejezünk ki: Isten s amelyet az Ildvezítő így foglalt szavakba: „Legyetek tökéletesek, mint a ti mennyel Atyátok tökéletes.” És ez nem is lehet másképen. Mert hiszen Isten nem más, mint a bölcsesség, szentség, igazság, jóság, szeretet örök, kiapadhatatlan forrása és mi minéi többször közeledünk e forráshoz és iszunk e forrásból, annál többet és többet levetkezünk abból, ami rajtunk földi, földhöz ragadt és vesz fel magára jellemünk mind többet és többet az istenség vonásaiból. Így lesz hitünk, mely minket Istennel, mint a bölcsesség, szentség, igazság, jóság és szeretet örök és kiapadhatatlan forrásával, összeköt, jellemünknek hatalmas átalakítójává, beragyogva azt isteni szépséggel és tökéletességgel.

A hit végül *kibékíti a földi élet talányait*. E talányok közt pedig nincs nagyobb, tudjátok, a halálnál, mely befejezi e földi életet. Százan és százan próbálkoztak már megoldani e talányt, de megnyugtatólag megoldani csak a hit képes. Mert csak nem nevezitek megnyugtató megoldásnak, amivel például a tudomány elének áll, amikor azt mondja, hogy a halál az emberi szervezet működ-

désének teljes megszűnése, olyan formán, mint mikor egy kihaló, elavult gépet félre dobnak, amelyen túl nem követhet semmi, mert hiszen lehetetlen ebben az esetben nem éreznetek az élet befejezetlenségét, sőt céltalanságát? A talányt megnyugtatólag megoldani csak a hit képes, amikor hirdeti, hogy a halál nem befejezés és nem megsemmisülés, hanem kezdete egy új életnek; nem eltávolodás, hanem közeledés az Istenhez s a vele való együttléthez. Valamikor láttam egy képet, amely a maga igazságaival felejthetetlen benyomást tett reám. A kép betegszobát ábrázolt, a hová épen belépett a halálnak hatalmas szárnyas alakja. Minden jel arra mutatott, hogy hiábavaló vele szemben a szeretetnek minden áldozata. De ime a halál hatalmas alakjára fény esik a magasból és a halál hatalmas alakja egy szerre megszűnik félelmetes lenni. Igen, a hitnek ama magasból alá eső fénye elveszi a halál félelmét és Istennek gyermeke nem borzad többé a haláltól.

A hit tehát ezek szerint hatalmas erő, segítség az élet megpróbáltatásainak, szenvedéseinek, fájdalmainak, csapásainak, keresztjeinek elviselésére; hatalmas ösztönző erő a munkára, kötelességeink teljesítésére; jellemalkotó erő és végül kibékíti a földi élet tatányaival, szóval hatalmasan munkálja földi boldogságunkat. Mindezek után fogjátok-e még mondani, hogy a hitnek nincsen értéke a földi élet számára s fogjátok-e képtelennek tartani a Jézus szavait, amikor azok, ha nem is belü szerint, de lényegileg mégis igazak: „Hogyha annyi hitetek volna, mint a mustármag, ezt mondanátok im ez hegynek: menj el innét amoda, elmenne, és semmi lehetetlen nem volna néktek?!“

Ha pedig ezek után érdemesnek tartjátok e hatalmas erőre: a hitre szert tenni, akkor járjatok a hit Fejedelmének, az Ur Jézusnak iskolájába, mert mint mindent, úgy a hitet is tanulunk kell és kitől tanulhatnánk jobban, mint Ő tőle?! és minél buzgóbb tanítványai leszünk ez iskolának, minél gyakrabban látogatjuk azt, hitünk annál előbb, elevenebb lesz és mind nagyobb értéket jelent számunkra.

Kövér Árpád

Események—Feljegyzések.

A kárpátaljai ref. egyházkerület megalakulása. A reformáció 405. éves emlékünnepe a Podkarp. Russban lakó reformátusok Beregszászba gyülekeztek, hogy deklarálják a Kárpátaljai ref. egyházkerület megalakulását. A beregszászi ref. templomot most építik, ennél fogva a mellette lévő imaházban volt az ünnepi istentisztelet. A nagy számban megjelent magyar reformátusok ajkán felhangzott a 37-ik dics. 1. 2. verse, ezután az énekkar „Erős vár nekünk az Isten” című énekét énekelte el. Szutor Jenő beregszászi lelkész predikált Pál Róm. lev. I. r. 16. v. alapján. Fejtette közvelein előadásával a reformáció jelentőségét. Viszsa kell térni a Krisztus evangéliomához. A reformáció nem merengés, de hadakozás, bátor hitvallás a Krisztusért, a

Krisztusról. Az énekkar a gályarabok énekét adta elő, a gyülekezet pedig a 137. dics. 6—7. verseit bocsátotta ég felé.

Az istentisztelet után Bihary Lajos az egyházmegyei bizottság elnöke emelkedett szólásra. Tisztelettel és szeretettel üdvözölte az impozáns módon megjelenteket. Az örök, mindenható Isten szeretetéért esedezik, hogy e napon meglásuk a dicső reformátorokat, azokat, akik diadalt szereztek az evangéliomnak. A mi vallásunk a szabadság, egyenlőség és testvériség vallása. Most bizonyosságot teszünk, ünnepélyesen manifeszáljuk, hogy a kárpátaljai reformátusok élni akarnak, ezért szervezkednek. E gyűlés lesz hivatva, hogy kimondja a kerület megalakulását és elrendelje a szavazást.

Jelentést tesz a bizottság egy eszterdei működéséről. Arról a munkájáról, melyet a kerület megszervezéséért tett. A bizottság memorandumai fordult a kormányzósághoz. A kormányzóság az abban foglaltakhoz elvileg hozzájárult. Szóval ígéretet is tett, de írásban nem válaszolt. A szervezkedés szükséges, mert 78 anyaegyházból 73 szavazat érkezett be, melyből 7 semleges volt 66 pedig határozottan kérte a megalakulást. Az államségély biztos. Az egyház és az állam szétválasztása csak Csehországra vonatkozik Podkarp. Russra nem. E bevezetés után biztosnak látszott a megalakulás azonnali kimondása, de Bertók Béla munkácsi lelkész óvást emelt. Bocsánatot kér, ha nem szabadon adja elő mondanivalóját, hanem olvassa. Teszi azért, mert minden szavának súlyát érzi. A mai nap sorsdöntő egyházi életünkben. Kifogásolja, hogy ezen a napon gyűltünk össze. Jobb lett volna mindenkinek a maga gyülekezetében ma ünnepelni. Az alakulás romokat jelent. Az egyházmegyei bizottság nem készítette elő jól a kerület megalakulását. Nem csinált költségvetést. A presbyteriumok tájékozatlanok voltak, öntudatlanul szavaztak. A kerület anyagi részében homokra épített épület lesz. Kérde, vajon célszerű e az egyházaknak szervezkedni, mikor nincs kifejezve az alakulás? Az ungi egyházak sorsa bizonytalan. 67 egyház nem bír el 2 esperest és egy püspököt. Hét pontból álló határozati javaslatot nyújt be. Mint derült égből a villámcsapás, úgy hatott azok lelkére ez óvástétel, akik már szeretnék látni magyar ref. egyházunkat a szervezethez állapottában. De nem maradtak el a felszólamlások. Komjáthy Gábor ungvári lelkész, kijelenti, hogy még államségély nélkül is szervezkedni kell. Sztáray s a többi magyar reformátusok, hogy szervezték a gyülekezeteket? Papp János bulcsui lelkész úgy látja, hogy Bertók épen a szabadság napján akarja megdermeszteni a lelkeket. — Szendrey István mezőkászonyi lelkész a javaslat mellett szól, élesen kikel a bizottság ellen. Barkaszi Károly eszenyi lelkész az ungiak nevében a szervezkedés mellett szól. Peleskey Sándor viski lelkész, alapos beszéddel támogatja a kerület megalakulását. A körülmények olyanok, hogy cselekednünk kell. Benkő Viktor lelkész elvi jelentőségű deklarációt tesz azok nevében, kik az új reformáció munkásai. Miért csak az ungiakhoz kötik a kerület megalakulását, az igazi fundamentoma az új kerületnek csak a Krisztus evangélioma lehet. Végre is délután 3/4 órakor kimondatott a kárpátaljai ref. egyházkerület megalakulása. Biki Ferenc idősebb esperes, mint helyettes püspök és Ráthonyi Ákos em. tanácsbíró mint h. kerületi főgondnok elfoglalják helyüket. Biki Ferenc enuncijálja a kerület megalakulását, kéri, hogy a kerületi tisztviselőkre rendeltessék el a szavazás. E felett ismét vita támadt, mire az elnökség az idő előrehaladottsága miatt is felfüggeazti a gyűlést egy órá hosszára.

Délután 3 órakor Ráthonyi Ákos vil. elnök megnyitja a gyűlést, közbevetéssel indítványt tesz, testvéri, igaz szeretettel elakarja háritani a békétlenséget. Ennek folytán a közgyűlés választott egy ad hoc bizottságot az elnökség mellé, mely hivatva lesz teljes mértékben előkészíteni a kerület felépítését. A mikor mindez meglesz, akkor az elnökség össze hívja a kerületet a szavazatok elrendelésére s a többi teendők elintézésére. Az ungi egyházak sorsában is intézkedés történt, nevezetesen, kimondta a gyűlés, hogy a 13 egyház a megalakult kerület alkotó részét képezi. (Sajátságos. A szlov. Tiszán-inneni egyházkerület is kimondta, hogy a szóban levő ungi egyházak a Tiszán-inneni egyházkerület alkotó tagjai *maradnak*. Szerk.)

Bereksztő imát Biki Ferencz h. püspök mondott, a közgyűlés tagjai pedig elénekelték a XLVI. zsolt. első versét.

Siposs Imre lelkész.

HIREK.

— **Evangelizáló körutat** tartott Kassán és vidékén *Benkő* Viktor sárosorosi ref. lelképásztor, okt. hó 4—8-ig. Utjáról a Kassai Napló is megemlékezett. Azok a lelképásztorok, kik érdeklődnek az intenzív belmissió iránt, egy ilyen körut alkalmával érintkezésbe léphetnek Benkő lelkéssztestvérünkkel.

— **Egyházmegyei közgyűlés.** A beregi egyházmegye — értesülésünk szerint — í. hó 9-én tartotta őszi rendes közgyűlését Beregszászban. Azt hisszük, hogy kapunk és adhatunk e közgyűlésről tudósítást.

— **Templomszentelés Czakóban.** A gömöri egyházmegyének Czakó nevű kis lányegyháza felbuzdítva a Szentlélek erejétől, templomot épített, több, mint 100 000 korona költséggel. Szegény zselér emberek és 1—15 holdas kisgazdák fáradságot és áldozatot nem kimélve régi szent óhajításukat valósították meg. Egy művésziesen csinos berendezésű szép templom és sugar karcsu torony hirdeti a Balog mentén az Ige örök igazságát, hogy a *hit hegyeket mozdit*. A templomszentelési ünnepély október 29-én ment végbe, amikor közelről és távolról ezrekre menő sokaság gyülekezett — a nagy sár dacára — Czakóba és zsu-folásig megtöltötte az új templomot, sőt az ünneplőknek mintegy fele nemfért be a templomba. A templomszentelésre Rimaszombatból kocsin érkező *Pálóczi*

Czinke István püspököt és titkárát, Papp Józsefet díszes lovas bandérium fogadta Bátka és Balogujfalu között és kísérette Czakóba, hol Ferencz János gondnok meleg szavakkal fogadta a lelkes és ünneplő közönség és egyház nevében s üdvözölte a főpásztort. 10 órakor a 75. dics. éneklése közben megindult a gondnok házától a hívogató harang szavára az ünneplő sokaság, élén a püspökkel az új templom felé. A templom ajtajában a 84. zsoltár 1. ső versének elénekélése után **Veress Károly** lelkész felkérésére Czinke István püspök a református templomok hivatását mesteri tömörséggel jellemző ékes szavakkal nyitotta ki az új templomot. A templomban való elhelyezkedés után a gyülekezet énekelt Bán Géza balogiványi tanító harmónium kísérete mellett. A templomszentelési ének 2. verse után (Irtá: Veress K. helybeli lelkész) Czinke István püspök jelent meg a szószéken és imádkozott úgy, ahogy csak ő tud imádkozni. Szívből eredő, szívet gyógyító meleg, kedves hangon, elbűvölve a Balog vize mentén lakó bus magyar nép megihletett lelkét. A felszentelő imádság után a gyülekezet énekelte a 74. dics. 6. versét, mely után **Buzi Márton** gömöri esperes prédikált a templomok hivatásáról, próféta tüzzel hirdetve, hogy nem Istennek van szüksége a templomokra, hanem nekünk, mert a templom nevel az Isten iránti engedelmességre, mely a mi boldogságunk alapja. Ez után **Pósa Lajos** nemesradnói lelkész és egyházker. tanácsbíró urvacsorát osztott Zajdó László zsiói lelkész segédletével. Majd **Veress Károly** helybeli lelkész olvasta fel a templomépítés történetét és az adakozók névsorát. A templomba be nem lért gyülekezetnek **Iván József** zehereji lelkész tartott isteni tiszteletet. Templomszentelés után a püspök, az esperes és a többi lelkészek és tanítók Ferencz János gondnoknak és nejeinek voltak a legnagyobb vendégszeretettel fogadott és látott vendégek.

— **Templomszentelés Felsőszecsén.** Folyó évi október hó 29. én, a reformáció emléknapján, örömmünnepet ült a felsőszecsei református gyülekezet; akkor szentelték fel teljesen átrenovált impozáns templomukat. A templom 1891-ik évben épült; azóta az idő is megviselte, de különösen nagyfokú károk és tetemes megrongálások érték az 1919-iki június havi bolsevista harcok alkalmával. Felsőszecsze község több más községgel együtt a harc vonalába esett és ekkor a harci pusztításoktól nem lett megkímélve az Isten háza sem. Felette meg volt rongálva a harcok folytán a templom tornyában, tetőzetében, falában kívül és belül. A renoválási munkát halaszthatatlan volt; s a buzgó hívek megadóztatás folytán mintegy 70000 korona költséggel teljesen repdibe hozatták templomukat, amely a vidéknek legszebb, sugár tornyával messze látszó temploma. A templom előtti **Csekey Dávid** alsóváradi lelkész tartott felavató beszédet és imáit a nála ismert ékesszólással; majd átadta a templom kulcsát a gyülekezet lelkészének, **Patay Károly** esperesnek, aki áldó szavak ki-

séretében kinyitván az ajtót, örömtelt áhitattal foglalta el helyét az ünneplő gyülekezet. Az orgona kísérete mellett felszárnyalt a hívek éneklése, miközben **Sörös Béla** losonci lelkész felment a szószékbe; ő tartotta az ünnepi beszédet Ezekiel 43. r. z. 1—5 verse alapján. Hatalmas méretű, klasszikus beszéd volt, amely csak úgy vonzotta és ragadta magával a hallgatóságot. **Konta Károly** kiskálnai lelkész egy kisdédet részesített a keresztség áldásában; **Patay Károly** esperes pedig urvacsorát osztott. Nem hagyható említés nélkül a gyülekezeti énekkar, mely **Nagy Sándor** tanár szakavatott vezetése mellett több vallásos tárgyú éneket adott elő, nagyban emelve ezáltal is a hívek áhitatát. Megújítva áll az Isten háza; lengje azt körül mindenkor áldás és kegyelem; legyen az szent hely, miként azok is, kik benne meg fognak jelenni. Az Isten nagy nevére pedig térjen dicséret, dicsőség.

— **Egyháztársadalmi élet Erdélyben.** Olvasva az erdélyi egyházi lapokat, teljes kirívó voltában áll lelkeim elé az a nagy csendesség, mondhatni közöny, amely jellemzi szlovenszki és ruszinszki egyházi életünket. Csak rámutatok arra, hogy a Lelkészegyesület (RLE) milyen élénk egyháztársadalmi tevékenységet fejt ki Erdélyben. Pl. a RLE egyik egyházmegyei tagozatának konferenciáján a következő tárgyakról tanácskoztak: az egyházmegye két részre való felosztása az intenzívebb adminisztráció érdekében; az egyházfegyelem gyakorlati megvalósítása; a lelkészek feletti tesivéri, kántári cenzura meghonosításának üdvös és szükséges volta; a lelkész özvegyek és árvák segélyegyletének megalkotása; a felekezeti iskolák iránt való érdeklődés felébresztése stb. Vajjon ezek s az ilyen kérdések nem a *mi kérdéseink is?* De mi hallgatunk.

— **Nyilvános nyugta.** (III. közlemény) A lelkész-özvegyek és árvák javára a következő adományok érkeztek lapunk jelen számának zártáig a szerkeztőhöz:

Jósvai Dénes bési lelkész	50 K — f.
Benkő Lajos, Fekete-ardó	50 K — f.
Dr. Ormós Béla orvos, a besztercebányai egyház gondnoka, a zólyom — besztercebányai egyház részéről	100 K — f.
Körössi Sámuel hernádszadányi lelkész	50 K — f.
Kiss Lajos garbóc-bogdányi lelkész és hívei	125 K — f.
Erdélyi András lasztóci lelkész; hívei adománya	80 K — f.
Martsa Sándor alistáli lelkész; a reformáció emlék napján tartott vallásos estély persely jövedelme	37 K 40 f.
Magyar Bertalan nagydobronyi l. lelkész	50 K — f.
összesen:	522 K 40 f.
II. közlemény összege volt	700 K — f.
Eddigi végösszeg:	1222 K 40 f.

Azt írta Pál apostol a Korinthusbelieknek, hogy a *jókedvű adakozó szereli az Isten!* Szerkesztő.

— **Felhívás.** Lapunk előfizetési díjának és a *mult évi hátrálékoknak* beküldését annyival inkább kérjük, mert a díjak nemfizetése vagy a túl késedelmes fizetések következtében lapunkat a megszűnés fenyegeti.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent.*
A kiadásért felelős: *Réz László.*

A **viški** (Máramaros m.) négy tanerős ref. iskolánál a II. számú tanítói állásra f. hó 22-iki határidővel pályázat hirdetetik, mely időre a törvényszerűen megválasztható férfi vagy nő:anítók, kérvényeiket kellőleg okmányolva küldjék a lelkészi hivatalhoz (Cim: Vyskovo, Zupa Máramaros). Javadalom: lakás 3 szobával és kert, mely lakás, ha férfi tanerő pályázik, — ki nőtelen — ha két szobáját bérbe adja, havi 150—200 koronát jövedelmez; 7 öl tűzifa házhoz szállítva, értékelve 70 K; egyház pénztárából 730 K, a többi államsegély. Kötelessége ez időszertint a IV. vegyes és a III. fiu osztályok tanítása, továbbá egyházépítő munkában résztvenni. Állást f. évi dec. 1-ére kell elfoglalni

Pályázat a tiszapéterfalvai ref. elemi iskola orgonista kántortanítói állására. Javadalom: 1. Lakás (két szoba, konyha, kamra, melléképületek) és kert. 2. 7 k. h. föld használata, melyből egyharmad részt az egyház szántat tavaszi vetés alá. A föld adóját az egyház fizeti. 3. 20 köböl (2500 lit.) buza. 4. 6 öl (24 m) tűzifa beszállítva. 5. Stóla. 6. Régi temető használata helyett 20 kor. 7. Legelő jog 2 drb marhára. 8. Törvényszerű államsegély. Jegyzet: a 20 köböl búzából 13 köbölnek —, a 6 öl tűzifából 4 ölnek értékét az egyház készpénzzel fizetheti minden év szeptember hó 1-én, vagy pedig természetben kifizetheti. A pénzzel való fizetésnél a szeptember hó 1-én álló folyó ár tartatik meg az 1904-évi kongrua értékelés szerint. A szántás ellenértékeül ugyanazonévi (1904) értékelés háromszorosa fizetetik. Tűzifa alatt a helyben termelt nem kemény fa is érthető. Kötelesség: az I—VI. osztály és ismétlő iskolások tanítása, kántori teendők végzése, kanonikus órákon és akadályoztatás esetén a lelkész helyettesítése. Csak fogadalmat tett cseh-szlovák illetőggel bíró okleveles tanítók pályázhatnak. Határidő november 25. Az állás azonnal elfoglalandó. Pályázatok a ref. l. készí hivatal címére (Tisza-Péterfalva, Ugocsa m.) küldendők.

KÓKAI LAJOS ÉS HORNVÁNSZKY
VIKTOR KIADÁSÁBAN MEGJELENT ÖSSZES REFORMÁTUS ÉS LUTHERÁNUS

Ima- és énekes-könyvek

VALLÁSOS, SZÉPIRODALMI MŰVEK STB
ÜGYSZINTÉN P. CZINKE ISTVÁN KON-
FIRMÁCIÓI KATÉJA RAKTÁRON:

FUCHS JÓZSEF
KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN ROZSNYÓN.

Viszonteladóknek nagy árkedvozmény!

Nyomatott Gömöri Zoltán nyomdájában Rozsnyón

Református Egyház és Iskola

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Felelős szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ.

Főmunkatárs: SÖRÖS BÉLA.

Előfizetési díjak:

Egész évre — — — 60 K Negyed évre — — — 15 K
Fél évre — — — 30 K Megjelenik minden vásárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Rozsnyón, a református lelkészi hivatalban, hová a kéziratok előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

Mi következzék?

Őszintén megvallom, hogy apostoli buzgóságu Püspökünknek a „Kálvinista” nyílt kérelmére adott válasza engem mélyen lehangolt, sőt — elkészerített. Lehangolt, mert semmi biztatót nem látok abban arra nézve, hogy jogosan igényelt elmaradt segélyeink folyósíttatni fognak, mindössze egy labilis kormányígéret helyez kilátásba az „esetleges megtakarításokból valamelyes kárpótlást,” amelynek elfogadása szerintem kockázatos tenné lelkész-fenntartó egyházaink igényének jogosultságát.

Akik pedig az ígéretet megtették, azok helyett már régen mások az urak az öreg Hradzsinban s kérdés, hogy ezek mennyiben fogják respectálni elődjük unott ígéretét? Elkészerített, mert elképzelem azt a fagyos — gonyos közönyt, meg nem értést, hidegséget, maliciát amellyel egyházi főhatóságunk találkozik, mikor ügyünk, igazunk védelmében formálisan killncselnie kell miniszterek, referensek, inspektorok, titkárok, irnokok s egyéb hasonló földi hatalmasságok szárnyas ajtain. Illesse mindnyájunk tiszteletteljes elismerése püspökünket, főgondnokunkat, akik odaadó buzgalommal, éjt-napot utazva, átvirrasztva, testöknek törődésével, kimerítő fáradalmakkal, örökös bizalmatlansággal küzdve, fáradnak anyaszentegyházunkért, mindnyájunkért. Türelmetlenkedésünk távolról sem akarja sérteni őket, akiknek önfeláldozó készségéről meg vagyunk győződve. Mit tehetnek ők arról, ha némelykor egyik-másik miniszter ur, aki öt percel előbb még egészségesen ment a hivatalába, hirtelen beteget jelent s ilyen „uri” trükkal utasítja el az előszobájában várakozó kálvinista püspököt, aki pedig, mint az egyetemes egyház képviselője, is megérdemel annyi tiszteletet még egy csehszlovák minisztertől is, hogy az hivatalos ügyben, mikor komoly egyházi érdekekről van szó, — rendelkezésére álljon. Bizony sokszor ilyen kvalifikálhatatlan, megalázó bánásmódot is el kell tűnőnk, csakhogy később némi sikert érjenek el. Püspök-

künk válaszából úgy látom, hogy még ilyen nagy áron sem tudtak elmaradt segélyeinket illetőleg semmit sem elérni. Mi történjék hát most? Várhatjuk talán, hogy az új kormány jobb belátásra jut és törvényesen biztosított segélyeinket kiutalja? Honnan? ha a f. évi költségvetésbe e czímen semmi sincs felvéve! Biztosak lehetünk, hogy a jövő évi költségvetésbe is elfelejtik felvenni! Így szépen lassan elfelejtődik minden, kibőjtőlnek bennünket, mi is megunjuk a dolgot és... ad akta tesszük! Én is beleenyugszom; ugye, te is beleenyugszol, kedves lelkész testvérem? ha néha ernyedtkopott palástod, vagy gyermekeidnek hiányos téli öltözete, lyukas csizmacskája, aztán... a természetes következmény, a betegség, drága orvos, patika, felszaporodott adóság eszedbe nem juttatja, hogy milyen disztinált jogérzékűk van a mi drága republikánk nagy jó urainak, mikor „magyar” református papok törvényes és jogos igényeinek kielégítéséről van szó. Miniszter és stb. Urak! Hát az az 5—6 reform. lelkész, aki megkapta az 1919—20. évi járulékait, előbb letette a fogadalmat, mint mi? Ha igen, ez ujság! de mi úgy emlékszünk, hogy 1921. jun. 20-án tették le az esküt velünk együtt Nagymihályban. És az ezek részére kiutalt segély benne volt a folyó évi költségvetésben? Hiszen a miniszter ur azt méltóztatik állítani, hogy e címen semmi nem lett felvéve a f. évi költségvetésbe! Ime az egyenlő elbánás, a demokratikus jogérzék és a... lólab, amit semmiféle csűrös-csavarással nem lehet látatlanná tenni.

Lelkésztestvéreim! Püspökünk válasza önként veti fel e kérdést, hogy mi következzen hát? Megértettük, hogy az eredménytelenség nem rajtok mulik. Nincs mit várnunk többé! Az a kárpótlásféle, amit a kormányígéret kilátásba helyezett, (ha ugyan az új kormány akceptálja) nem lehet kevesebb, mint a két évi elmaradt törvényes járulék. De ha kevesebb lesz... és köszönettel nyugtázzuk, akkor feladtuk jogunkat s többé nem igényelhetjük a hátrálékot. Meg kell

hát tudnunk az új kormány álláspontját, ha aláírja-e a régi ígéretet s a kilátásba helyezett kárpótlás fogja-e fedni jogos igényünket? Ha nem!... ha a válasz kedvezőtlen lenne, akkor nincs mit szegyeledni, ha a kormány nem szegyenli, és oda kell fordulnunk, ahonnan remélhetjük a meghallgattatást: a népszövetség elé kell juttatni igazságos ügyünket elbírálás végett, hadd lássa a világ, hogy a jogot, törvényt, igazságot a Szlovenszkon élő magyar reform. lelkészekkel, egyházakkal szemben miként alkalmazza a csehszlovák kormány. Ez az egyik út, ez a simább de hosszadalmasabb. A másik pedig a független bíróság, ez az ódiózusabb, de gyorsabb. Konventi elnökségünknek birtokában van minden adat az elmaradt segélyekről, tisztelettel kérjük, méltóztatásuk még egyszer érdeklődni s ha a kormány által ígért kárpótlás jogos igényünket nem fedné, vagy annak kielégítésétől az új kormány mereven elzárkózna, akkor a szlovenszki egyetemes reform. egyház nevében valamelyik ultima rációval élni. Hiszem is, tudom is, hogy e felhívásommal nem állok egyedül, kevés kivétellel hasonlóképen gondolkodik minden lelkésztestvérem, hisz mindnyájan meguntuk azt a komédiát, amit velünk a kormány üz. Püspökeinket pedig nem szabad kitenni unos-unatán való testi-lelki fáradalmaknak, killncseléseknek, megaláztatásoknak, mert tökéletesen igaz, mint Czinke István püspök ur írja, hogy a püspöki hivatal végtére is nem ágensi és prókatori hivatal, hanem az Isten országa magasabb érdekeinek a szolgálata. *Sárközi.*

Van-e most felekezeti iskolánk?

A feltett kérdésre, fájdalom, határozott választ nem adhatunk, de annyi bizonyos, hogy az államhatalom tulbuzgó közegének törvénnyel, békeszerződésekkel ellentétes intézkedései miatt autonomiánk illuzóriussá lett és maguk egyszerű hivatásaink is elégedetlenkednek felekezeti iskoláink tanítási eredményével.

De hogy is ne? Akadnak állami tanfelügyelők, akik saját tetszésük szerint akarják meghatározni a köznapi isteni

tisztelet idejét, nehogy téli időszakban az iskolás gyermekek csak negyed órára is elvonassanak az iskolától. Kántortanítóinkat utasítják, hogy temetéseken csak tanítási időn kívül vehetnek részt. A tantervbe csak heti két órát engedélyeznek a vallástani tantárgyak tanítására, de ezt is csak a délutáni időből.

Nálunk megtörtént, hogy egyik tanító órarendjét a tanfelügyelő vizsautasította, mivel három osztályos órarendjében egy számtan és két szlovák óra délutánra lett téve.

A szerda és szombat délutáni szüneteket a tanfelügyelő rendeletileg csütörtöki egész napi szünetté tette, mely napon tanítóinknak be kell járni szlovák tanfolyamra a tőlünk 30 km távolságra levő Komáromba és így lehetetlenné tette az ismétlő iskolások tanítását.

Azon a heti két órán osztatlan iskolákban milyen eredménnyel taníthatják legbuzgóbb tanítóink is imáinkat, gyülekezeti, halotti énekeinket, a hit- és erkölcsant, egyházunk történelmét és alkotmányát? Marad-e idejük vallásunk alapjának, a bibliának ismertetésére, szent történeteink tanítására?

Ha ezek az állami beavatkozás miatt alaposan és rendszeresen nem taníthatók, megmaradnak-e felekezeti iskoláink egyházunk veteményes kertjeinek, melyek mindenestől az egyház testéhez tartoznak?

A lelkészeket, mint iskolaszéki elnököket az állami tanfelügyelők csak az ő rendelkezéseiket végrehajtó közegekké akarják degradálni. Ezért van legtöbb helyen összeütközés lelkész és tanfelügyelő között. Ha az iskolaszéki elnök valamiben ellenkező véleményt mer kizárni, kész a fenyegetés az államsegélyek beszüntetésével.

Az ezen lap folyó év 28-ik számában Czinke püspök ur által közölt 522 sz. ev. egyh. Referátustól érkezett dorgatóriumhoz hasonló talán minden tanfelügyelő küldött talán minden lelkésznek.

Üdvözlő beszéd.

Irta és elmondta Biki Ferenc a kárpátaljai ref. egyházkerület alakuló gyűlésén.

Főtiszt. Kárpátaljai Egyházkerület!

Annak a terebélyes fának ágait, melyről egyik jeles költőnk énekel, köröskörül leszaggatta a sors haragja. Ezer évig állott „forró légben, szél utjában, társak nélkül egy magában.” Az *elmult ezer év alatt sokat szenvedett*, mutatják a sebhelyek, melyek rajta látszanak, érte orkán, küzdött harccal. „Lombját tépte, hordta a szél”; villám sujtotta ágait, gyökerén a fejsze járt, benső bajok támadták meg, saját fiai ellenségeivé lettek. Mindennek dacára állott a terebélyes nagy fa szilárdan, villámütött ágai kihajtottak, meglombosodtak. S mint a felleg messze tájra el — ki látszott koronája... És most ennek a hatalmas fának az ágait köröskörül tetőrdelte a sors haragja. Egy nagy ág itt fekszik előttünk az észak keleti Kárpátok alján. És csodálatos, bár ez az ág lehasadt a törzséről, mégis életet mutat, élni akar, mert joga van hozzá.

Nálunk mind a három tanító remek eredményt mutatott fel a juniusi tanfelügyelői vizsgálat alkalmából még a szlovák nyelvből is. dacára, hogy honfoglalás előtt egyik se tudott egy kukkot se szlovácul.

Iskolai vizsgálat után értekezletre hívott bennünket a tanfelügyelő, a melyen egyetlen dicsérő szava se volt a tapasztalt tanítási eredményre vonatkozólag, hanem mivel 12—15 éves iskolai épületeinkre más kifogást nem tehetett, felsorolta, hogy a padokban nincs tentásüveg, a falak nem elég fehérek, a táblák nem elég feketék, a Massaryk-képek nincsenek berámázva, üveggel ellátva és porosak.

Néhány nap mulva megkaptam az írásbeli ukázt, hogy: „Hivatkozva az 1907. XXVII. t. c. 16—22 §-aira, figyelemzetem az iskolaszéki Elnök urat, hogy a fentemlített hiányok elégségesek a tanítói fizetések kiegészítése képen élvezett államségély beszüntetésére. Amennyiben azonban meg lenne állapítva, hogy ezen hiányok fennállításában Ntségednek is része van, abban az esetben az 1907. XXVII. t. c. 27. §-a szerint kellene eljárni.”

Szegény kongruás kollégáim, nem csodálom, ha négy hónap óta senki se tiltakozott a bratiszlavai ev. egyh. Referátus dorgatóriumának ezen közlése ellen*): „A lojalitásban való nevelés *nem elég lelkiismeretes* és intenzív. *Az iskolaszékek ritkán teljesítik kötelességüket úgy, a mint azt a nevelés és tanítás érdeke kívánja.*”

Kamocsa

Boross Kálmán

*) Igazságtalanság, vagy legalább is nagymérvű gyarlóság lett volna, ha valaki tiltakozott volna „ezen közlés ellen”. (Hogy miért: gondolkozzék ki-ki, megtalálja az okát.) Vajjon feljebb való az egyesek bölcsessége azok bölcsességénél, akiket az egyesek választottak előjárókká? Szerk.

Levél a szerkesztőhöz. *)

Kedves Barátom! Ugy látom, hogy neked öntudatos vagy öntudatlan törekvésed a „Ref. Egyház és Iskola”-nak Ruzsinszkóban levő olvasó közönségét a laptól elidegeníteni. Ha jól emlékszem, már a múlt évben felszólalt Nagy Lajos collegám azon hang ellen, — mellyel rólunk beszélsz, — a máramaros-ugoccsai egyházm. pedig f. évi 21. sz. határozatával arra hívta fel a beregít is, hogy a laptól minden anyagi és szellemi támogatást vonjunk meg. *Akkor* még nem járultam ez indítványhoz, mert úgy gondolkodtam, hogy a közügyért el kell nézni bizonyos emberi gyarlóságokat, de te gondoskodtál arról, hogy *ma* másképpen gondolkodjam.

A lapnak legutóbbi számában ezt írod: „A ruzsinszkói egyházak, illetve egyházmegyék állapota a kerület megalakítása előtt igen érdekes képet mutat. A beregi egyházm. esperese már régebben lemondott, az esperesi hivatal teendőit *csak helyettesek végzik*. A máramaros-ugoccsai egyházm. esperese okt. 3-án mondott le, most mint *ideiglenes esperes* vezeti az egyházm. ügyeit. Az ungi 12 egyháznak Komjáthy G. a megbízottja, de nem esperes.”

Mi ez? *Elsősorban* laptöltelék, melyet tudvalevőleg akkor használnak a lapszerkesztők, mikor kifogyván a gondolatból, *ollóznak*, — és ez jobb; — vagy pedig választják a rosszabbat és a *máskülönben tiszta szobában* elkezdnek tücsköt bogarat keresni. Ne vedd rossz néven, de ez a te tiszta szobádhoz nem illik, tudsz te világosan, érthetően, az igazságnak megfelelőleg is írni, nem pedig a dolgokat részben elferdítve, tendenciával a közönség elé tálalni. Igaz, tény, hogy a beregi egyházm. esperese lemondott a f. évi tavaszi közgyűlésen, de korántsem azért, amit te hiszel, t. i.

*) Tárgyhalmaz miatt mult számunkból kiszorult. Szerk.

Kép nélkül szólva főtiszteletű egyházkerület, Magyarország földje köröskörül leszaggattatott az anyai kebelről. E leszakítással a Kárpátalján fekvő református egyházközösségek elszakítottak egy házközületektől, melyekhez több századra terjedő történelmi emlékek csatolják. És ha már olyan a helyzetünk, hogy velük együtt nem folytathatjuk egyházi életünket, élünk külön, szervezkedünk külön, megalakítjuk a Kárpátaljai református egyházkerületet. Erre a célra gyülekezünk össze. Nagy fontosságú, egész egyházi életünkre kiható, történelmi jelentőségű esemény ez. Ha ilyen kiváló történelmi jelenségekre a mult időkbe visszatekintünk, azt olvassuk, hogy azokban a próféták látásokat láttak és az apostolok vették a szentlélek ajándékát.

A próféták látásokat láttak. Ilyés látja a királyi család pusztulását, Ézsaiás látja az Isai törzséből származó vesszőszálat, kin az Urnak lelke nyugszik, bölcseségnek és értelemnek lelke, tudománynak és az Ur félelmének lelke.

Mi is látásokat látunk. Látjuk a kárpátaljai református egyházkerület kicsiny, de erős hajóját megjelenni az élet ten-

gerének a kikötőjében, hogy utjára induljon. Látjuk, hogy ez az ut nem csendes, árnyékos partok mellett vezet, hanem kint a háborgó nyílt tengeren. Látjuk a hullámokat, melyek elnyelni készek, a szirteket, melyeken összelörhet, a viharokat, melyek zátonyra juttathatják, látjuk árbocát, melyen lobogó lobog, melyre magyarul van felírva az evangélium szent ígéje a szabadvizsgálgatás és lelkiismereti ssabadság. Az előbbi jelent folytonos jobbúlást, örök tökéletesedést, a második vallásszabadságot, melyekre rámutat a Krisztus: ezekben fogsz győzedelmeskedni.

És az apostolok vettek szent lelkét. Ott ültek egy házban Jeruzsálemben egyező akarattal az első keresztyén egyház megalakítása előtt s lőn mint egy sebesen zugó szélnek zendülése, mely eltélé az egész házat, melyben ülnek vala és megtelének mindnyájan szentlélekkel és kezdenek szóítani más nyelven, amint a szentlélek ad vala nekik azólnok és ettől a lélektől indítatva azután alakították meg az első keresztyén gyülekezetet. A szentlélek ajándékában vettek világosságot, erőt, bá-

hogy ellensége volna a külön kerület megalakításának, mert azt vedd tudomásul, hogy ha a módban van is köztünk eltérés, de a céiban *mindnyájan egyek* vagyunk. De tény az is, mert megírtam neked, hogy a helyét azért nem töltöttük be, mert ebben a hónapban úgy is általános tisztujjtás lesz, és mi nem akartunk egy félév alatt kétszer választani. Ugyanez a helyzet a máramaros-ugocsai egyházmegyében is, a lapodban megjelent tudósítás szerint ott is most folyik a tisztujjtás; te ezt tudod mind, sőt tudnod kell azt is, hogy az E. T. I. t. c. 164. § értelmében az esperesi teendőket nálunk a hivatalára nézve legidősebb tanácsbíró, Szentimrey József végzi, — azt is, hogy a máramaros-ugocsai egyházm. *megbízta a lemondott tisztikart* az ügyek további vezetésével. Nos, mind eme tények dacára mégis azt írod, hogy Beregben az esperesi teendőket mindenféle *„helyettesek”* végzik, Máramaros-ugocsában meg a *rendes esperesből* lett *ideiglenes esperes*, szóval a burkolt, homályos szavakkal úgy akarod feltüntetni az itteni állapotokat, hogy — szemben a szlov. t.-innyi egyházkerület boldogságával — itt fenekestől fel van fordulva minden, a felelős tényezők egymás után hagyják el a kormányrudat. Ez, ez a tendencia az, mely ellen tiltakozom nemcsak a magam, de úgy hiszem, sok lelkészársam nevében is. *)

Sütő Áron
egyházm. főjegyző

*) 1. Nem állítom, hogy e hozzám írt levél *laptolételeknek* való, mert akkor — ime leközölném — a lapra is kritikát mondanék, de azt állítom, hogy fenyegetésnél nincs több benne s ha — egyébként tisztelt — írója nem írta volna meg levelét, nem vesztett volna semmit anyaszent-egyházunk. Vagy ha fenyegetésnél több is van benne, akkor az nem más, mint amivel jellemzem e megjegyzéseim 3-ik pontjában.

De azért közzé teszem e levelet lapunkban azon szerkesztői elvemnél fogva, amelyet lapunk II. évf. 3. számában Nagy Lajos: *„Az érdekelt-ségről”* című cikkéhez írt szerk. megjegyzésében eként fejeztem ki: „a tárgyilagosság elve

torságot és vigasztalást. Ezekre a lelki ajándékokra nekünk is oly nagy szükségünk van és esedeznünk kell a minden áldások atyjához, hogy adjon nekünk is világosságot, bölcsességet, ha majd tanácstalanul állunk egyházi életünk nagy kérdésével szemben, adjon erőt, ha tántorgunk, bátorságot, ha lankadunk és vigasztalást, ha szevedünk.

A szentlélek ezen ajándékának birtokában alakítjuk meg a kárpátaljai ref. egyházkerületet. Erős várunk nekünk az Isten! Szeret ő minket, bizonyosága ennek az, hogy megkísértelt és megpróbált minket a lezajlott századokban. Az arany a tűzben arany marad. A református egyház hitvallása, alkotmánya, alapelvei a legnagyobb megpróbáltatások közt is *ugyanazoknak megmaradtak*.

Azért a mi szivünk nem félne,
Ha az egész föld megrendülne
És a hegyek a tengernek
Közepébe bédülnének.

Irodalom.

Könyvismertetés. Zoványi Jenő: A reformáció Magyarországon 1565-ig. A Genius kiadása.

Aki Budapesten járt, mint e sorok írója is és nyitott szemmel figyel, csodálatosnak találja, hogy dacára az ország szegénységének, irodalma hatalmasabban duzzad ma, mint valaha. Az írók küzdve az élet bajaival, sokat és jókat írnak. Ez egy nagy rejtély, de így van. Mert közönségesen azt szokták mondani, hogy akinek gondja van, annak nincs kedve alkotni. Én azonban azt hiszem, hogy körülbelül úgy áll a dolog, mint Petőfi Apostolával, aki bár éhezett és fázott, magas szellemével mégis ott járt az ég csillagai között. Sohasem volt a múzeum-körúti könyvesboltok kirakatában annyi újabb és legújabb, szakmabeli és mindenfajta munka, mint most. Szegény küzdő tollharcosaink, ha a küzdelmeitek újjászületést, feltámadást eredményezne. És bizony megdom, kijött a könyv a szememből, mikor arra gondoltam, hogy nekünk van ugyan jó valutánk, de sokáig maradunk, így elzárva minden szellemi forrástól, ha az onnan áradó hatalmas vízforrás elé zsilipeket raknak errefelé, itt pedig mai viszonyaink között képtelenek leszünk termelni, — halálnak halálával halunk meg magyarok is, kálvinisták is. Pedig ezen lehetne segíteni, ezt mondta nekem egy könyvkereskedő, meg én is azt mondom, hiszen ime itt a példa.

Akarva, nem akarva el kellett ezt mondanom, holott a Zoványi Jenő épen most megjelent, 1100 magyar koronáért vett 485 oldalas könyvéről akarok írni, melyet valóban egyháztörténetünk nyereségének lehet tartani. Azt mondja Z. J. a könyve előszavában, hogy: „Néhány évvel ezelőtt látott napvilágot latin eredetiben is, magyar fordításban is a nagytudományú és tragikus sorsu Sinai Miklósnak, a debreceni ref. kollégium egykori profesztorának s a tiszántuli egyházkerület 1791-

azt kívánja, hogy szóhoz jusson ugyanabban a lapban mindaz, aki érdekelt vagy haragos félnek érzi magát — a lapban megjelent közlemények révén vagy által.”

2. Az, amit levélíró ur levele első bekezdésében ír, fenyegetésnek — valóban fenyegetés: de tudtára adtam már Nagy Lajos urnak, — s most megismétlem — hogy engem nem érint az anyagi és szellemi támogatás megvonásával való fenyegetés, mert ha érintene, akkor egy percig sem érezném magamat méltónak vagy arra valósnak, hogy egy sajtó-organum szerkesztője legyek. Tudva és szándékosan személyeket soha nem sértek, sem azt meg nem engedem, hogy a szerkesztésben megjelenő lapban mások sértegensenek *személyeket*: de a jogos és kötelező kritikát vagy valamely közérdekű megállapítást gyakorolom, gyakorolni fogom és megengedem ezek gyakorlását másoknak is. Mert meggyőződésem: e nélkül nincs létjogosultsága lapnak.

3. E hozzám írt levél tartalma — a fenyegetésen kívül — *insinuatío*. Insinuatío már a második bekezdés első sorában ez a szó: „irod”. Insinuatío mind az, amit a levélíró a II. évf. 44. számának hírel közt megjelent — s az ő számára botránykövet képviselő — közleményhez fűz. Hogy miért insinuatiók: azt *talán* meg fogja magyarázni levélírónak más, arra *teljesen* illetékes, ha egyébként méltónak fogja tartani a nyílt levelet — ez általam elmondottaknál — több szóra.

Szerkesztő

ben megválasztott püspökének „Historia ecclesiastica seculi XVI. de reformatione ecclesiarum Hungariae et Transsylvaniae usque ad annum 1564.” c. könyve. Hogy megírása óta mit haladt a magyar protestantizmus multjáról való ismeretünk, azt a megírásakor teljesen tudományos színvonalon álló mű tartalmának az I. kötetből s majdnem tökéletesen egybeeső tárgyúval való összehasonlítása minden érdeklődőnek tisztán és világosan megmutatja.”

Én, épen a sorompók lezárása miatt nem figyelhettem meg, hogy Sinainak ama könyve megjelent és ezen okból az összehasonlítást a Sinai és a Zoványi egyazon kort tárgyzó könyve között, sajnos, meg nem tehetem. De egyet bizonyosan mondhatok, azt, hogy Zoványi Jenő könyve oly mű, mely az eddig összehordott minden történeti anyag alapján van feldolgozva és oly vonzó stílusban megírva, hogy aki szereti a könyveket, s érdeklődik az egyháztörténet iránt, addig le nem teszi, míg elejétől végig át nem olvassa. Én legalább így voltam vele.

Zoványi Jenő e rövid időszakba, mely egyháztörténetünknek különben okiratokban legszegényebb kora, oly mesterileg világít be, hogy e négy évtizeden szinte élvezet végigmenni vele a fáklyája fényénél. Könyve a következő fejezeteket foglalja magában: I. A reformációt elősegítő körülmények Magyarországon. II. A reformáció első mozzanatai a mohácsi vészig. III. A reformáció folytatása a protestáns irányú rendelkezések meginduláig (1526—1542 ig). IV. A protestantizmus továbbterjedése és egyházi különválása Erdélyben, Tiszántul és a hódolt-ságban (1542—1556). V. A protestantizmus szakadatlan térfoglalása és az ellene való védekezés az ország északi és nyugati részén (1543—1556). VI. A helvét irány első jelentkezései és térfoglalásai Erdélyben való törvényes eltiltásáig (1558). VII. Kisebbszerű felekezeti és tanbeli ellentétek a magyarországi protestantizmus kábelében (1565-ig). VIII. A helvét irány meg erősödése és a lutheritól az ország nagy részében való elszakadása (1559—1565 ig). IX. A protestantizmus erősödése és a katolicizmus ellenállása (1556—1565-ig).

Nemcsak az tehát, amit előbb említettem, hogy t. i. minden napfényre került adatot felhasznál, hanem az anyagnak fentebb látható mesteri beosztása és közben a kiválóbb személyek jellemzése, művészi kézzel való festése azt jelenti, hogy a könyv kiváló nyeresége irodalmunknak, s nagy haladás már csak a Wurga egyháztörténetével szemben is. Csak egy kevés hiányát látom a műnek. Lehet különben, hogy a patriotizmus be-szél belőlem. Felsőzemplén s benne Gálszécsi István szerepét nem tünteti föl teljes érdeme szerint. Sátoraljujhely mellett a reformáció első mozzanatait, azon okból indulva ki, hogy Perényi Töketeresnek is ura volt, oda helyezi; holott nagyobb erejű helynek Gálszécsyet kell tekinteni; nemcsak azért, mert Perényi Gálszécsnek is épügy földesura volt, mint Terebesnek, hanem a Gálszécsi névvel újabb napfényre került adatok alapján

is. Kedvünk volna részletes ismertetést adni, de a leghosszabb ismertetés és bírálatnál is sokkal jobb volna, ha mentől többen olvasnák; mert ismertetés és olvasás olyan viszonyban vannak, mint a fénykép és a valóság.

Óhajtandó volna, ha e kötetet a többiek is követnék.

Péter Mihály

Hivatalos.

A szlovenszkói tiszánlneni ref. egyhker,
845/1922. sz. püspöki hivatala.

Körlevél.

Valamennyi esperesi és lelkészi hivatalnak. Tudomásul és további mihezértés végett közlöm az alábbi átiratot:

Ref. püspöki hivatalnak Rimaszombat. — Iskolaügyi és Nemzetművelődési Minisztérium Referátusa Bratislava. — 37, 986/III. 1922. október 27. — Fizetések egyházi hivatalok és személyek részére postai csekkhivatal útján. Utasítások. — 1922 július 1-vel megszűnt a fizetés eddigi módja az adóhivatalok útján s kizárólag a postai csekkhivatal útján való kifizetés hozatott be. Az adóhivatalok semmit sem fizethetnek ki, sem befizetést el nem fogadhatnak, és a kifizetések jövőre így eszközöltetnek:

Minden szolgálati és nyugdíjülemény egyházi személyeknek (és jogutódai), melyeket eddig az adóhivatal fizetett ki, jövőre az esedékesség napjára egyenesen a jogosított fél címére utalványoztatik. Ugyanezer módon fizeteltek ki egyházi hivatalok és testületek részére is az őket illető pénz.

Az eddig szokásos bélyeg felragasztás teljesen elmarad, a bélyegilleték mindenkor az esedékes összegből vonatlik le. Ezzel szemben, ha egyházi személy vagy hivatal bármely összeget befizetni avagy visszatéríteni tartozik, nem fizeti azt — mint eddig — az adóhivatalnál, hanem csupán az „*Iskolaügyi és Nemzetművelődési Minisztérium Referátusa (számvevőség) Bratislava*” 37, 792+108. számú csekkontó befizetési lapján

A befizetési lap (Slozesenka) mindhárom szelvénye pontosan kitöltenhd. A tuloldalok megjelöendö a fizetés közelebbi neme. E közlemény ellátandó a hivatal bélyegzőjével s e felirattal: „Hiv. ügy, portómentes (Vec úradná, bez portá).” Az így kitöltött *befizetési lap* a pénzzel együtt benyújtandó a legközelebbi postahivatalnál, mely a pénzátvételről az *elismervényt* visszaadja.

Ilyen módon térítendö vissza jövőre mindennemű tulfizetés, mely azáltal állott elő, hogy 1922. július 1. után ugyan azok az illetmények kétszer fizetettek ki, a postai csekkhivatal és az adóhivatal által és mindenkor az az összeg térítendö vissza, melyet a postai csekkhivatal fizetett ki.

Minden reklamálás kétes esetekben a helytelenül kapott illetmények helyesbítése ügyében mindenkor egyenesen az „*Iskolaügyi és Nemzetművelődési Minisztérium Referátusa Bratislava*” köldendö, azonban ugy ez, mint minden más bevadvány (kérvények) mindenkor csakis a

földrtes egyházi hatóság útján terjesztendö fel az itteni Referátushoz.

Az 1922. januártól júniusig esedékes illetmények október 1-ig kifizetnek, legkésőbb december 1-ig; ezeket nem kell sürgetni.

Szükség esetén „befizetési lapok” az „*Iskolaügyi és Nemzetművelődési Minisztérium számvevősége Bratislava*”-tól kérendök.

A Referátus vezetője: Folprecht s. k.
Czinke István
püspök.

HIREK.

— **Választás.** Sárospataki pappá, meghívás útján, *Forgács Gyula* pécelli lelkészt, a belmissziói munka mesterét és kiváló munkását választották meg.

— **Halálozás.** *Tóth Béla* miskolci lelkész, alsóborsodi esperes, meghalt. November 5-én temették 52 éves korában.

— **Az 1923. évi állami költségvetés tárgyalását a képviselőház bizottsága november hó 10 én folytatta.** Ez alkalommal a közoktatásügyi tárca költségvetésének részletes tárgyalása volt napirenden, *Bechyne* közoktatásügyi miniszter válaszolt a vita során felvetett kérdésekre. A miniszter beszédének e részét a „*Híradó*” ismertette november 11-iki számában. Ebből vesszük át a szlovenszkói iskolaügyi viszonyokra vonatkozó részt a következőkben: Szlovenszkói iskolaügyi viszonyai különlegeselek. Van ott 802 állami elemi iskola és 80 állami polgári iskola, 1460 római katolikus nép- és 15 polgári iskola, 196 görög-katolikus nép- és egy polgári iskola, 452 evangélikus népiskola (ev. polgári iskola nincsen), 211 evang. református nép- és 5 polgári iskola, 77 zsidó nép- és 3 polgári iskola, összesen 982 állami iskola 2430 felekezeti iskolával szemben. Ruzsinszkóban van 223 állami elemi iskola és 8 állami polgári iskola, továbbá 25 római kath. népiskola, 131 gör.-kath. nép és egy polgári iskola, 30 ev. és 2 zsidó népisk. összesen 231 állami és 249 felekezeti iskola. A felekezetek ezen iskolák fenntartásához Szlovenszkóban összesen 3,496,810 koronával járúnak hozzá, míg az állam 65,034,73 korona segélyben részesiti azokat. Az iskolák felett gyakorolt felügyelet terén azonban az államnak csak igen csekély a befolyása. A miniszter véleménye szerint ez a szlovenszkói állapot a gyermekekre, a szülőkre és az általános műveltségi fokra káros hatással van. Egy községben, ahol négy felekezeti, községi vagy állami iskola van, ez négy épületet és négy tanerőt jelent. Ezek az iskolák legnagyobbbrészt alsófokúak, holott ugyanabban a községben ugyanoly költségen egy elemi és egy polgári iskolát lehetne fenntartani. A viszonyok annak megfontolását sürgetik, miként lehetne ezeknek az állapotoknak mielőbb véget vetni. A miniszter oda fog hatni, hogy az iskola megszűnjön harcok színhelyeül szolgálni.

Legfontosabb nevelésügyi feladatnak az ugynevezett kis iskolák törvénynek végrehajtását tartja, mely a nemzeti iskolák tantervébe új tárgyakat vesz föl, minők

a polgár tan és nevelés, kézimunkák a fiúk és háztartástan a leányok részére. Figyelemmel kell azonban lenni arra, hogy mindezeknek a tárgyaknak rendszeresítése ne járjon az ifjuság tulságos megterhelésével. A miniszter ez itt ismertetett számadataira és az azok alapján hozzáfűzött megjegyzéseire még vissza fogunk térni és kifogjuk fejteni a magunk megjegyzéseit és álláspontunkat.

— **Methodista tevékeny élet Magyarországon.** Az elmúlt nyár folyamán (június végén) a magyarországi magyar és német methodisták Budapesten konferenciát tartottak, melyen számos külföldi vendég mellett részt vett dr. Nuelson zürichi methodista püspök is. Ez alkalommal avatták fel a budakeszi árvaházat s gyermeknyaralató telepüket Nyiregyházán olyan házat építenek a methodisták, melyben a predikátor lakásán s irodáján kívül egy 500 személyt befogadó imaterem is lesz. Kaposvárt szintén a nyáron vettek a methodisták gyülekezelési házat. Szlovenszkóban is megkezdődött a methodisták tevékenysége, mint lapunkban már több ízben rámutattunk. Vajjon a methodisták élénk, buzgó munkája s terjeszkedése mennyiben fog ébresztöleg hatni egyházi életünkre? Predikáljuk (és éljük át) a megterést!

— **Nyilvános nyugta.** (IV. közlemény.)

A lelkész-özvegyek és árvák javára a következő adományok érkeztek lapunk jelen számának zártáig a szerkesztökhöz:

Bornemisza Elemér egyhm. tá-bíró, Bátka	100 K — f.
Sallay Gyula nagyszelmenci lelkész és neje szül. Kovács Ilona	100 K — f.
Liptay László naprágyi lelkész	50 K — f.
Nagy Sándor kidobronyi lelkész	50 K — f.
összesen:	300 K — f.
III. közlemény összege volt	1222 K 40 f.
Eddigi végösszeg	1522 K 40 f.

Az adakozásra nincs parancs, inkább a szeretet nyer általa bizonytságot. (II. Kor. 8 : * 8)

Szerkesztö

Kiadja: az *Egyetememes Konvent.*

A kiadásért felelős: *Réz László.*

KÓKAI LAJOS ÉS HORNÝÁNSZKY
VIKTOR KIADÁSÁBAN MEGJELENT ÖSSZES REFORMÁTUS ÉS LUTHERÁNUS

Jma- és énekes- könyvek

VALLÁSOS, SZÉPIRODALMI MŰVEK STE
UGYSZINTÉN P. CZINKE ISTVÁN KON-
FIRMÁCIOI KATÉJA RAKTÁRON:

FUCHS JÓZSEF
KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN ROZSNYÓN.

Viszonteladónak nagy árkedvezmény!

Nyomatott Gömöri Zoltán nyomdájában Rozsnyón

Református Egyház és Iskola

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Felelős szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ

Főmunkatárs: SÖRÖS BÉLA.

Előfizetési díjak:

Egész évre — — — 60 K Negyed évre — — — 15 K
Fél évre — — — 30 K Megjelenik minden vásárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Rozsnyón, a református ielkészi hivatalban, hová a kéziratok előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

Néplap érdekében.

(R. L.) És mégis mozog a föld. Akármilyen történet is Versailles-ban, Trianonban vagy hárból azokban a jól vagy kevésbé jól vagy egyáltalában nem ismert helységekben, amelyekben a szörnyű — vagyont, kulturát, ideget, egyéni existenciákat tönkre tett — világháborút befejező békeszerződés-okmányokat készítették: az az egy bizonyos, hogy nem állt meg a nap egy város vagy egy ország felett sem; és nem állt meg a föld mozgása sem. Sőt nemcsak a föld mozog, hanem a földön mozognak az emberek s az emberi agyak is — az ember különféle érdekeinek munkálása s előbbvitale érdekében.

A vagyonosodáson kívül különösen a népkultúra érdekében fejtenek ki nagy buzgalmat. Jelszó lett a demokratizmus.

Nekünk — mint református egyháznak — ez se nem újság, se kedvünk ellen való. Nép-egyház vagyunk már négyszázöt esztendő óta, Főtörékvésünk volt ez idő alatt mindenkor a nép javát szolgálni. De úgy látszik, mintha úgy jártunk volna e nemes törekvésünk közben, mint az egyszeri kereskedő, aki nem a cifra boltban, a hangos reklámokban kereste a sikert, a célt érést, hanem a hamisítatlan jó áruban és a mérsékelt árakban. Jött az élelmes versenytárs, sőt versenytársak, akik építettek fényes kirakatokat; cifra boltot, hirdettek nagyhangú reklámokat és — a publikum kezdte feledni a régi, szerény, becsületes kereskedőt, nem törődve azzal, hogy maga is nagy kárát vallja a bolt-változtatásnak.

Ha igaz a látszat, amely miatt mind sűrűbben hangzik a panasz, vagyis ha ritkul *hül* és *munkás* tagjainknak száma: akkor mi ennek magunk is okai vagyunk. Nem tartunk lépést a körülöttünk forrongó élet-jelenségekkel. Vagy: mintha nem is tudnánk, mi forr körülünk. *Világnézeti harcot harcol az emberiség*. Mint akkor, mikor mi — mint egyház — megszűlettünk. A népkultúra, a népműveltség szolgálata *e harc* sikere érdekében

történik. És ebben nem vagyunk elég tevékenyek. Nem vagyunk élelmesek. Talán ezáltal, tehát *negative* vagy talán *positive* is kezére járunk azoknak, akik élénk tevékenységükben a fősulyt az anyagiakban való, erősítésre fektetik. Pedig nem elég, ha a népet csak az anyagiakban akarjuk erősíteni. *Ebben is kell*. Az anyagi positiót nem szabad a mi népünknek elveszíteni. Ami föld a mi népünké volt s az ma is, maradjon az övé. De a szellemi és lelki javakban, az igazi műveltségben, az egészséges világnézetben is meg kell legalább tartani népünket abban a positióban, amellyel apáink bírtak s amellyel ő maga is birt mindezeideig.

És az ez irányu tevékenykedésből ki kell venni a részét mindenkinek. Az egyháznak is — a maga *öröksége szerint*. A mi egyházunknak is. Főként ennek, mint öröksége, rendeltetése szerint, nép-egyháznak. Ha népünk elveszti apáitól örökölt s mindezeideig birt világnézeti positióját, ebben a veszteségben felelős lesz az egyház is.

Ebben a mai harcban nem elég *csupán* a *szószéket* használni. Az utóbbi évtizedekben már eddig sem volt elég. A hamis apostolok, a cifra, nagy kirakatu, reklámos, új boltok tulajdonosai új eszközökkel is dolgoztak. A harcosok a nyomtatott betű erejét is igénybe vették. És népünk hozzá is szokott. Mi magunk is szoktattuk, mert szükségét éreztük, hogy a gondolatot, az eszmét vigyük el népünkhöz — a betű segítségével is. Az apostolok is hirdették az Igét az élőszo erején kívül az írás erejével is.

Igen, szükségét éreztük ennek már előbb is. Pedig iskoláink akkor még a mi lelkünk gondolatai s érzelmei szerint munkálkodtak. Ma ez sem úgy van már. Az iskolának a teste még talán a mienk, de a lelke nem. Az iskolák valójában nem a mi „veteményes kertjeink”. — Eggyel ez is több ok arra, hogy népünk kulturáját, *világnézetét* igyekezzünk a szószéken kívül is helyes irányban s kezetek közt tartani és munkálni.

Ere több eszköz kínálkozik. A bel-

missió gyakorlása; ennek keretében az egyháztársadalmi egyesületek alakítása, — vallásos és egyházi vonatkozásu matiné rendezése és — a miről egy per-cig sem szabad lett volna már eddig sem megfélekedni — a sajtó munkájának a nép-kultúra szolgálatába állítása.

Aki figyelemmel kíséri a gyakorlati életet, láthatja, hogy minden állami és társadalmi csoportosulat, alakzat, amelynek van valaminő célja, — legyen az a cél akár anyagi érdek, akár világnézet szolgálata — megmozdult s a célt a sajtó útján is szolgálja. Ezt teszik az egyházak is. A kitűnő szervezetű katolicizmus, a magyar és szlovák ág. h. ev. egyház, az izr. egyház, mind-mind szolgálja sajtó útján is a nép-kultúra ügyét, teljesíti a *világnézeti harcban* sajtó útján is missióját.

Mi, kálvinisták, ez új államban, hallgatunk. Mintha ölbe tett kézzel valami csodát várnának! Egy-egy hang időnként megszólal: *csinálunk nép-lapot*. De e hang is mintha bátoratlan, inkább puhatólózó lenne. Visszhang sem felel rá. Mintha természetes is lenne. Egy-két ideális lélek lelkesedése nem elég *ma*; *a tul anyagiás irány idején*, ilyen szellemi mozgalom megindításához.

Pénz is kell ehez. Legalább annyi; hogy — mint mondani szokás — legyen befektetés. A szellemi tőkét is elő kell keresni. Az élet, a folyton haladó viszonyok teljesen követelőleg állanak élénk. Népünk kulturáját, a világnézeti harcban való intesiv részvételt nem lehet tovább halasztani.

Mi úgy látjuk, úgy tudjuk, hogy szlovenszói református egyházunk mind a két — ez itt jelzett — tőkével bír. Csak kényelmesek, talán élehetetlenek vagyunk, mikor arról volna szó, hogy azokat igénybe is vegyük. A szellemi tőke, amellyel bírnunk, nagy. Csak nem használjuk. A mieink lelkének lángja ég a különböző oltárokon: csak a magunk oltárán hamvad a tűz. Anyagi tőkében sem vagyunk annyira szegények, aminőre a helyzetünk mutat. Nem kísérem ugyan figyelemmel a kálvinista emberek anyagi helyzetét,

de azért — ha széttekintek emlékezetem segítségével Szlovenszko és Ruszinszko kálvinisták lakta vidékein — merem hinn, hogy vannak kálvinista hivatásosok között, akik a népkultúra érdekében, a világnézeti harc megharcolása érdekében, tudnának *elegendő anyagi* áldozatot hozni. Csak meg kell találni a szívekhez a kulcsot.

Felemelem hát szavamat. Még ha pusztába kláttóvá leszek is. Amit mondok vagy mondani akarok, nem az én érdekem, nem is azé a lapé, amelyen e sorok megjelennek, nem is papi érdek. Egyetemes érdek. Magyar emberek érdeke. *Világnézeti képviselő kálvinista érdek.* Ezért is merem szavamat felemelni. Népünk egészséges kulturájának, a világnézeti harcban a mi világnézetünk győzelmének érdekében. *Egy néplap megindíthatása és megindítása érdekében.*

Akik olvassák e sorokat: vessenek számot önlélkükkkel, hogy mit tettek eddig a világnézeti harcban való győzelem érdekében; és határozzák el erősen, hogy tenni fognak. Hozza meg kiki tehetsége mértéke szerint mindenkinek előt az anyagi áldozatot a nép-lapra. Hivja fel aztán a hozzá — érzésben vagy térben — közel állók figyelmét az itt szóban levő nagy célra. De világosan és határozottan. „Mert ha a trombita bizonytalan zengést téssen, kicsoda készül a harcra?” (I. kor, 14. 8)

De ugyanakkor felhívjuk egyetemes egyházunk képviselőit, a Konventnek is a figyelmét e fontos munka megkezdésére és irányítására. Talán a tizenkettedik órában vagyunk nagyon gyors tempóban haladni az események.

Dixi et salvevi animam meam.

A felekezeti népiskolák és a közoktatásügyi miniszter.

A közoktatásügyi tárca 1923. évi állami költségvetésének képviselőházi bizottsági tárgyalásakor Bechyně közoktatásügyi miniszter beszédet mondott, válaszolva a vita folyamán felvetett kérdésekre. A „Hiradó” ismertetése alapján mult számunk hírel között ítmertettük mi is a miniszter beszédjének Szlovenszko és Ruszinszko népiskoláira vonatkozó részét. Ez a rész bennünket, reformátusokat is, érdekel, még pedig közvetlenül és erősen, mert Szlovenszko és Ruszinszko népiskolákat fenntartó egyház vagyunk.

A miniszter beszédjének e része két — egymástól élesen megkülönböztethető — részre osztható. Az egyik része számadatokat tartalmaz, a másik része a miniszter terveire világít rá. A kezünk alatt levő ismertetés szerint a miniszter tervei még nem annyira kormánytervek, mint inkább magáé a miniszteré. A számadatok csoportosítása és beállítása azt a ha-

tást gyakorolta ránk, hogy ezek az adatok a miniszter terveinek a *szolgáltatásban* állanak. A miniszter a népiskolák általános államosítását szeretné. A miniszter e törekvése, megvalósulás esetén, Szlovenszko és Ruszinszko népoktatásügyének nagy átalakulását, sőt egyenesen felforgatását jelentené. Mert valóban úgy van, amint a miniszteri beszéd bevezető része tartalmazza, hogy — a cseh állapotokhoz viszonyítva — a *szlovenszko iskolai viszonyok különlegessé* g. T. i. Szlovenszko és Ruszinszko népe vallásos nép; itt tehát a történet folyamán, a *nép érületének megfelelő* g, az egyházi iskolák fejlődtek ki; s minthogy a nép ma is vallásos, iskolái is hitvallásosak. De ez nem azt jelenti, hogy az iskolák nem állanak a kor színvonalán vagy az új kor pedagógiai kívánalmainak nem felelnek meg. Nem vagyunk hivatottak a más felekezeti iskoláinak védelmére állni; nem is tesszük: de azt igenis állítjuk, hogy a mi felekezeti népiskoláink mindenkor kielégítettek a legkényesebb pedagógiai igényeket.

A miniszter itt szóban levő beszédjének számadatait szeretném számítások alapjávé tenni: de úgy látom, ezek a számadatok, legalább úgy, amint előttem állnak, nem fedik teljesen a valót. Ruszinszko-ban — e számadatok szerint — nincs egyáltalán református iskola. Vagy talán az „ev.” név alatt kimutatott 30 népiskola református iskolának veendő? A miniszter kimutat Szlovenszko-ban 2430 felekezeti iskolát; Ruszinszko-ban 249 felekezeti iskolát; s azt állítja, hogy Szlovenszko-ban a felekezetek ezen iskolák fenntartásához összesen 3.496,810 koronával járulnak hozzá, amiből átlag egy egy iskolára 1436 korona esik. Ha ezek a számadatok megfelelnek a miniszter által emondottaknak: az esetben azt jelentenek az adatok, hogy az állam hozzájárulása többszörösen túlhaladja az egyházak hozzájárulását. Pedig ezt így egyszerűen nem lehet állítani; mert az egyházak hozzájárulása nincs pontosan megállapítva. A felekezetek hozzájárulása nem készpénz természetű; készpénz természetű abból igen kevés; a nagyrész föld, termény, általában természetbeni hozzájárulás. Ezeknek pedig, illetve az ezekből származó jövedelmeknek a mai pénzürtéke nagy, aránytalanul nagyobb ahnál, amennyinek az fel van pénzürtékben számítva. Ha tehát így állítjuk egymással szembe a felekezeti és állami hozzájárulást: nem lesz olyan a kettő között az ellentét.

A miniszter, hogy az ő tervét tetszőssé tegye politikai elv barátai előtt, azt mondotta, hogy az *iskolák felett gyakorolt felügyelet terén az államnak csak igen csekély a befolyása.* Hogy csak a református egyház felfogásáról szóljak, a mi egyházunk ennek éppen az ellenkezőjét érzi és vallja. Az egyházaknak a saját iskoláik *szellemi* vezetésében úgy szólván semmi befolyásuk nincs. Erről sajtóban és hivatalosan így panaszkodnak a lelkészek, mint iskolaszéki elnökök. És ha az *iskola harcok szin helye* — mint a miniszter mondta — akkor csak éppen az lehet annak az oka,

hogy az egyházaknak nem erged az iskolai ügyi kormány a saját iskolájokban némi anyagiakra vonatkozókon kívül úgyszólván semmi intézkedési alkalmat és jogot. E tekintetben idézem a tisztánbentini egyházkerület iskolai elbádójának jelentéséből a következőket: „Iskoláinkat illetőleg egyenesen odáig jutottunk, hogy ezen a téren jóformán csakis kötelességeink vannak, de jogaink legfeljebb elméletben léteznek. Mert az tán csak nem iskolai autonomia, hogy iskolákat építhetünk, a tantermeket tisztán tartjuk, taneszközökkel felszereljük, fűtőanyagról gondoskodunk? Pedig több jogunk alig van. Tanítóinkkal az állam közgei rendelkeznek. A tanterv, a tananyag nem a mi szellemi gyermekünk többé.”

A szlovenszko egyházak s a jelekből úgy látszik, a ruszinszko egyházak is, a népiskolák államosításának nem barátai, sőt annak egyenesen ellenzői. Hivatásuk és a történeti fejlődés az alapja ez ellenzésüknek. Anyagi számítás és erkölcsi okok elfogulatlan figyelembe vétele döntheti el azt is, hogy az államnak is érdeke-e a mai nehéz viszonyok között a népiskolák államosítása?

Az pedig egy külön álló kérdés, hogy az ugynevezett kis iskolai törvény végrehajtása kívánatos és helyes-e ez idő szerint.

Jelentés

a hamburgi magyar keresztyén kivándorlási misszió munkájáról.

Mindenekelőtt hálát és köszönetet mondok mindazon lelkésztestvéreimnek s gyülekezeteknek, kik szívük mélyéből átérték és megértették e munka szükséges és fontos voltát s ki biztatásával, ki adományával azonnal segítségemre sietett. Én ebben is az Isten kegyelmét látom s azt, hogy Ő maga is akarja e munkát s már az első 14 nap alatt is csodálatos eredményeket hozott ki a kicsiny kezdetből. Megpróbálom ezeket s a tényállást egyszerűen s röviden néhány pontban foglalni össze.

Egy hamburgi ker. rendőrtisztviselő ingyenes lakást és ellátást ajánlott fel számomra, míg ezt a munkát folytatom s ezen felül 1000 márkát adományozott hozzá.

Az illetékes hivatalok a legnagyobb jóindulattal álltak segítségemre, jogokkal ajándékoztak meg, úgy hogy e munka már nem személyes vállalkozás többé, hanem egészen hivatalos jellegű színezettel bír. És hogy egykor valóban azzá is válhasson, azt remélem a honi ref. és ev. egyház lehetővé is fogja tenni.

A kivándorló csarnokában hivatalos megállapítás szerint naponta átlag 200 magyar tartózkodik. Ezeknek igen nagy része zsidó s naponként 40—50 azoknak száma, akiket eddig már sikerült a missziói munka hatáskörébe bevonni. Ezek közül 10—15 gyermek. Itt tartózkodásuk ideje 3, sőt 4 hét is, 10 nap a legkevesebb. Ezt az időt átkartyázzák, átaluszszák, közben egyre zsörtölődnek a hajótársaságokkal s nyelvi tudatlanságuk következtében mindenki kizsákmányolja őket. Ezért aztán leverték, azomorvak és szkeptikusok.

A misszió lelkigondozói munkája a következőkből áll: Minden reggel 9 órakor istentisztelet, biblia magyarázattal. Utána 11-ig a gyermekek számára vasárnap-iskola jellegű oktatás, amihez aztán a minden fajta külső támogatás, utbaigazítás tolmácsolás sorozata járul. Hetenkint kétszer esti istentisztelet, alkalmilag urvacsora osztás (eddig kétszer).

Vasárnap délután közös kirándulás a város nevezetességeinek megtekintésére.

Az induló hívek könnyezve mondanak köszönetet az itt nyert lelki és testi támogatásért s bár elvből nem akarok pénzt elfogadni tőlük, mivel hogy nem a zsebükbe, de a szívükbe akarok nyulni s nem a kivándorlókba, de a kivándorlókért akarok élni, mégis egyikük 1000, egy másik 500 márkát adott át erővel a misszió céljára s valamennyi megígérte, hogy odaírói nem fog megfélemezni róla.

Rövidesen az iratterjesztés is megindul, ennek ügye már a nyomdában van.

A visszaérkező magyar testvérek fogadására a hivatalos külön vonaton Cuxhaven kikötőbe fogok küldetni minden alkalommal, ahol mód fog adatni arra, hogy ott a partra szállás után magyar istentiszteletet tarthassak. — Eddig erre még nem került sor.

A kivándorlók lelkigondozása tehát szükséges, lehető, sőt halaszthatlan és igen háládatos munka. Remélem, hogy egyrészt lesz, aki majd átvegye tőlem a következő évre, hogy ő majd ismét más ifju erőnek adja át később s remélem, hogy lelkésztestvéreim továbbra is érdeklődéssel és támogatással lesznek e munka iránt.

Végül arra kérem lelkésztestvéreimet, rendeljék meg néhány példányban Isaák Imre vajáni ref. lelkésznel éppen e misszió támogatására szolgáló bibliai lottó játékokat, amelyik természetesen nem csak a vasárnapi iskolában, de a családban is hasznos játék s csinos karácsonyi ajándék. A valutáris változás következtében árát 6 cseh kor.-ra, 10 példánynál 5-re szállíthatom le.

Szeretetteljes üdvözlettel:

Hamburg 1922 nov. 3. *Szabó Béla*
ref. s. lelkész

Nyílt levél.

Nagyizsaszói Szerkesztő ur! Nemcsak keresztyéni, de férfias kötelességemnek tartom, hogy Sütő Áron egyh. főjegyző levelére én is válaszoljak. Első sorban is itt közlöm a máramaros-ugocsai egyházmegye jegyzőkönyvének 21. számát, mely folyó év február 15-én kelt: „Olyvástatott a szlovenszói tiszáninnyi ref. egyházkerület 21—1921 sz. hozzánk jegyzőkönyvi kivonatban megküldött határozata a „Református Egyház és Iskola” c. hivatalos lap felelős szerkesztőjének díjazása tárgyában. E határozat kimondja, hogy a szerkesztő díja évi 3000 korona legyen s ebből az 1921. évre az ugynevezett hollandi segély számlája terhére elszámoltassék a tiszáninnyi egyházkerület segélyéből 1500

kor. a dunáninnyi egyházkerület segélyéből 1000 kor. és a ruszinszói kerületre eső részek segélyéből szintén 1000 korona. A következő években pedig, ha ilyen segély nem lesz, az egyházkerületi pénztárak ugyanezen arányban fedezzék e szükségletet s az eként fentmaradt 500 kor pedig fordítottassék a lap kiadási szükségéire.”

Határozat: „Közgyűlésünk felettből igen szükségesnek tartja ugyan, hogy legyen sajtóorgánumunk, mely igazainkat bátran hirdesse, ügyeinket tiszta világosságba helyezze, jogainkért, szabadságunkért sikra szálljon, sérelmeinket felsorolja: ilyenül azonban a sokszor ellenünk, ruszinszóiak ellen érvelő Református Egyház és Iskola c. lapot nem ismerheti el, mert tudja, hogy a Podkarp. Ruszban levő egyházak és egyházmegyék ennek a lapnak soha nem adtak megbízást arra, hogy nekik is „hivatalos lapjuk” legyen. Sőt ha adtak volna, akkor is *tiltakozniok kellene az ellen*, hogy a szlov. tiszáninnyi egyházkerület az ő hollandi segélyükből, mely bizonyára a nyomorgó egyházak és lelkészek részére adatott, 1000 K át a felelős szerkesztő részére letartson s majd ha segély nem lesz, ugyanilyen évi összeggel az ő közpénztárukat megterhelje. Miről a szlovenszói egyházkerület és a beregi egyházmegye jegyzőkönyvi kivonatban értesítendő (B. L.)”

En ebből a jegyzőkönyvi kivonatóból sehogysem tudom kiolvasni azt, amit Sütő Áron állít: „Minden anyagi és szellemi támogatást vonjunk meg.” Erre nézve, illetve ami a j.-könyvben van, már felelt a nt. Szerkesztő ur a lapban.

A levélben idézett hirt én küldtem be a lap számára, mint a lap tudósítója s mint ruszinszói lelkész. Küldtem pedig minden mellékgondolat nélkül, pusztán csak a valódi tényállást mutatva be. A hirben nincs benne az a szó, hogy Beregben „minden féle” helyettesek végzik az esperesi teendőket, hanem így van: „csak helyettesek végzik”, ez pedig kölönbség. Tény az, hogy két helyettes esperes is van Beregben. Nem tudom, milyen céllal beszél a főjegyző ur a Bertók lemondásáról, de az is tény, hogy Bertók a kerület megalakulását megakadályozta, hiszen a kormányzóságtól a püspöki hivatalhoz érkezett levélben e szavak vannak: „tudomásul vesszük, hogy kerületlé akarnak alakulni”, tehát a mostani alakulata a kerületnek nem olyan, a hogy a kormányzóság is elgondolja. Tény az, hogy van h. püspök és h. gondnok — egy bizottság élén s nem a formális kerület élén. Különben jó lenne, ha a főjegyző ur leveleit inpurumban megőrizné, akkor biztosabban támadhatna. Ha lapunk nem volna ily kicsiny terjedelmű, akkor leközzölném a hozzám éppen a kerület dólgában intézett levelét.

Ha főjegyző urnak vannak lelkész társai, a kiknek nevében tiltakozik a ruszinszói állapotok nyilvánosságra hozatala miatt, úgy nekem és bizonyonnyal a szerkesztő urnak is vannak lelkésztestvérei, akik igenis *akarják* tudni egyházaink belső és külső állapotát és mi tiltakozunk, hogy terrort alkalmazzanak ez egyetlen magyar református lappal, illetve szerkesztőjével szemben.

Sipos Imre ref. lelkész.

Hivatalos.

A szlovenszói tiszáninnyi ref. egyhker,
849/1922. sz. püspöki hivatala.

Közelevél.

Legutóbbi egyházkerületi közgyűlésünk határozata alapján felhívom lelkész- és tanítóársaimat, hogy a ránk jövő téli december, vagy január havában, a két magyar halhatatlan lángszellemnek, Petőfinek és Madáchnak százéves születési évfordulóját méltóképen ünnepeljük meg s e célból az iskolában vagy más alkalmas helyiségben, a népnek és az iskolás növendékeknek, szavalatokkal és énekharok közreműködésével összekötött előadásokat vagy felolvasásokat rendezzenek. Petőfinek csupán dalai is bőséges anyagot szolgáltatnak ez előadások számára, Madách nagy műve, az „Ember tragédiája” pedig egy egész tére való felolvasási tárgyat biztosít, az emberiség történetét mozgató s életét vezérlő korszakos igazságok fejtegetésére.

Az ünneplés megtörténtéről az esperesi hivataloknak jelentés teendő.

Rimaszombat, 1922. november 17.

Czinke István
püspök.

HIREK.

— Könyves Tóth Kálmán, a debreceni lelkészek nestora szeptember első napjaiban töltötte be lelkészkedésének 60-ik esztendejét.

— Toronyjelmények feltétele. Felejthetetlen, szép vasárnapja volt a rimasi-monyi-i ref. egyháznak a f. hó 19-ikén. Ekkor huzzák fel a falu magyarruhás leányai, az ősz utolsó virágaival felkoszoruzott, s az értékesnél-értékesebb keddökkal gazdagon fellobogóztott hármastorony-jelvényt (gomb, kakas, csillag) a megújított messziátszó sugár toronyra. A sok esőzés után, nem is remélt, gyönyörű napsugaras reggelre ébredtünk, ami méginkább fokozta a nagy vendéglátás lázat. A szépen rendbehozott széles, kétfasoros utca, a kitért kapuk és szivek barátságos szeretettel fogadták az egymásután érkező vendégeket. Kár, hogy a nemesradnótiak harangszenelése is ép e napra esett, ami sok balogvölgyit visszatarthatott tőlünk! Így is voltunk olyan szép számmal, hogy a harang első szavára zsufolási megtelet a templom. A főszenelendő jelvények az Urasztala előtt voltak fölállítva, körülvéve a község és a környék szép, élővirágaival... Gyülekezeti ének után a helybeli hirneves korus énekel — ügyesen vezetve — szívet lelket megindító érzéssel. Fölvató imádságot a szomszéd, serkei lelkész: Molnár József mondott: jószágos szívéből fakadt imájával vitte a lelkünket messze... messze... A nép lelke sirt, zokogott benne... Ima után ismét a

kórus énekelt s a helybeli lelkész tartott alkalmi beszédet. Istentisztelet végeztével, kün a szabadban az énekkar éneklése után, a sok nézők feszült érdeklődése közben, szerencsésen átadatott magasztos rendeltetésének a megáldott harmas jelvény, hogy a magasból hirdesse ezután az Örökkévaló Isten dicsőségét! Magasztos érzéssel, mélységes gondolatokkal térünk aztán haza — kiki a maga szívesen látott vendégével — hol a lelkiek után a test is bőszeges táplálékot talált!

Holland tanszék Debrecenben. A magyarországi tiszántúli egyházkerület holland nyelvi tanszékét készülni felállítani a debreceni Tisza István egyetemen s evégett már korábban érintkezésbe lépett a holland kormányval. Az előzetes tárgyalások eredménnyel biztatnak.

A pozsonyi ág. h. ev. líceum államosítása. A több százados multtal és a fényes, nagy kulturális eredményekkel dicsekvő pozsonyi ág. h. ev. líceum sorsa november hó 19-én dőlt el. E nap délelőttjének 11 órájkor volt a pozsonyi ág. h. ev. egyház rendkívüli konventje, amelynek rendkívüli tárgya volt dönteni abban a kérdésben, hogy az egyház kimondja-e elvi hozzájárulását a líceum államosításához. 72 szavazattal 38 szavazat ellenében kimondta az államosítást s egy szűkebb bizottságot küldött ki az iskolaügyi referátussal való tárgyalásokra.

Kalassay Sándor clevelandi lelkész a sárospataki főiskolának 100 000 k.-ás alapítványt tett. Ugyanakkor **Mezőssy Béla** nyug. földmiv. miniszter egy birtokpörben kapott szakértői tiszteletdíjából 50.000 koronát küldött a sárospataki könyvtár gyarapítására.

A vallásoktatás nyelve. Cseh és német nyelvű felszólítás érkezett arra, hogy a magyar református gyermekeket **oroszul** kell a hittanra oktatni. A felszólítás magyar szövege ez: 490/22 sz. A nagyszőlősi polgári állami iskola igazgatójától. 6. XI. 22. 23.276/922. alapján tudomására adom önnek, hogy a vallásban csak ruszin nyelven taníttassék. Elvárjuk, hogy ezentul ehhez igazodik. Csak a IV-ik osztályban lehet magyarul tanítani. **Adolf Bartos** ig. P. H. — E hír leközlésekor csak azt jegyezzük meg, hogy a magyar uralom alatt a **vallásoktatást** mindenik felekezet a nővendékek anyanyelvén végezhetette. Ez után csak az hiányzik, hogy mikor fog valamely állami alkalmazottnak eszébe jutni az imádkozás nyelvét megrendszabályozni

Az ág. h. ev. egyház egyetemes konventje folyó hó 28-án Turócszentmártonban fogja gyűlését megtartani. A „Tribuna” azt véli, hogy ez egyházi gyűlés politikai tekintetben is nagy fontosságú lesz, amennyiben e gyűlésen részt vesz a szlovák intelligencia nagy része.

Vetített képekkel kísért előadást tartott **Dancsházy** Sándor tekeházi lelkész Feketeardóban az egyház javára f. hó 12-én. Az előadás megjelentek felekezeti különbség nélkül az intelligens emberek, kik gyönyörködve nézték a bemutatott palesztinai képeket. Az előadás megjelentek a környékről: Benkő

Viktor sárosorszói lelkész és neje, Dancsházy Sándorné, Sipos Imre csepei lelkész, ki a képekhez fűzött magyarázatokat olvasta fel. Az előadás végeztével Sárkány Lajos feketeadói lelkész szép szavakban fejezte ki köszönetét Dancsházy lelkésztestvérnek, egyrészt azért, hogy élvezetes és tanulságos estét szerzett, másrészt azért, mert gyarapodott az egyház pénztára is. Itt említjük meg, hogy a nyár folyamán Csepében is volt vetített képekkel kísért előadás. Itt is felekezeti különbség nélkül jelentek meg az érdeklődők, ahol szintén az anyagi siker mellett még nagyobb volt az erkölcsi siker. Tervebe van véve egy ilyen előadás tartása Tiszaújlakon, ahol egy vallásos este keretében mutatná be a képeket a tekeházi lelkész.

Néplap. Az „Evangelikus Lap” f. évi 12-ik számához egy iv mellékletet adott „Népünknek” cím alatt. Az „Előszó”-ban ezt olvassuk: „Bocsáss meg kedves magyar evangélikus népünk, hogy mindez ideig szellemi táplálék nélkül hagytunk. Érezzük azt a súlyos felelősséget, mely lelkünket terheli. Nem volt eddig egyetlen magyar evangélikus néplapunk, de Isten segedelmével most már utnak indítjuk. A régi „Harangszó”-t akarjuk fölleveníteni, mely népünk lelkével oly benső meghittsége tudta hozni az evangéliumi örök igazságokat... Magyar evangélikus népünk, az ajtótok előtt állunk a néplappal, szíveiteknek hoztuk benne a mi szívünket. Fogadjátok be, eljövünk mások is, meghitt barát akarunk lenni... — Vajjon mikor szólal meg egy ilyen hang a mi népünknek is?”

Az állami statisztikai hivatal a mult napokban közzétette az 1921. évi népszámlálás eredményét a lapokban. Reméljük, hogy nem sokára már elkészül az 1921. évi népszámlálás feldolgozása és lesz módunk az egyházakra vonatkozó adatokat is megismernünk és tanulmány tárgyává tennünk. Már másfél éve, hogy a népszámlálás megtörtént.

A német evangélikusok a versaillesi béke ellen. „A Híradó” berlini jelentés alapján közli: A német evangélikus egyház a külföldi evangélikus egyházakhoz átiratot intézett, melyben tiltakozik a versaillesi szerződés igazságtalanságai és helyteleniségei ellen. Ezeknek következményei Németország kulturáját, egyházi életét pusztulással fenyegetik. Ünnepiesen való annak mondják azt az állítást, hogy Németország okozta volna a háborút. Közelességük, hogy sikra szálljanak a német nemzet életéért és remélik, hogy e közelesség alól a külföldi hittestvérek sem vonják ki magukat.

Melyek a biblia legkedvesebb fejezetei? Amerikában egy körkérdést intéztek a keresztyénekhez: „Melyek az a tíz fejezet a bibliában, amelyeket minden körülmények között szeretnétek megtartani, akkor is, ha a biblia többi része örökre elváltatnák tőletek?” A beérkezett sok válaszból az volt leszűrhető, hogy a 10 fejezetről 5 a János evangéliumában van, még pedig az 1., 3., 14., 15. és 17. fejezet. A 14 fejezet csaknem egyhangulag minden válaszban benne volt.

— **Szomorú bizonyosság a jelen idő** rettentő volta mellett. Németországban 1920—21-ben 1553 tizenöt éven aluli gyermek lett öngyilkossá.

— **Favágó diákok.** A kecskeméti ref. főgimn. tanulói a tanárok vezetése mellett magok vágták ki a szikrai erdőből a gimn. téli fűtésére való tűzifát. Ime ez is egy módja az iskola terhein való könnyítésnek.

— **Myilvános nyugta.** (V. közlemény.) A lelkész-özvegyek és árvaik javára a következő adományok érkeztek lapunk jelen számanak zártáig a szerkesztőhöz:

K. S. Presov	50 K — f.
özv. M. J.-né	100 K — f.
Czinke István püspök	150 K — f.
Szekeress László pádányi lelkész	50 K — f.
Buzi Márton gömöri esperes	50 K — f.
összesen:	400 K — f.

IV. közlemény összege volt: 1522 K 40 f.

Eddigi végösszeg: 1922 K 40 f.

Az adakozásra nincs paranacs, inkább a szeretet nyer általa bizonyosságot (II. Kor. 8 : 8.) Szerkesztő.

Szerkesztői üzenetek

S. L. N -a A küldeményt megkaptam. Köszönöm Gondoltam, mint írtam is, hogy a késedelemnek valami fontos okának kellett lenni. A másik mostani számunkból lekészt. Hát arra felé egyházi életünk eseményekben olyan szegény, hogy semmi közlésre váró nincs? — **S. I. Cs--e.** Nem gondoltam arra, hogy a lapban foglalkozni fogunk újra a levéllel. De közre adom, mert jó, ha teljes világításba helyezzük az ilyen ügyeket is. A másik közlemény csak a jövő számunkban jöhet. Ha egy kis időhöz jutok, levelet fogok írni. A beregi egyházm. gyűlésről szerettem volna tudósítást hozni: de nem kaptam. — **Sz. I. Gy--e** Megkaptam. Köszönöm. Nem volt még időm vele foglalkozni. — **L. J. Szina.** Innen pontosan elmegy minden héten; az ottani postán tessék keresni.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent.*

A kiadásért felelős: *Réz László.*

KÓKAI LAJOS ÉS HORNYÁNSZKY
VIKTOR KIADÁSÁBAN MEGJELENT ÖSSZES REFORMÁTUS ÉS LUTHERÁNUS

Jma- és
énekes -
könyvek

VALLÁSOS, SZÉPIRODALMI MŰVEK STB
UGYSZINTÉN P. CZINKE ISTVÁN KON-
FIRMÁCIOI KATÉJA RAKTÁRON:

FUCHS JÓZSEF
KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN ROZSNYÓN.

Viszonteladóknek nagy árkedvezmény!

Nyomatott Gömöri Zoltán nyomdájában Rozsnyón

Református Egyház és Iskola

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Felelős szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ.

Főmunkatárs: SÖRÖS BÉLA.

Előfizetési díjak:
 Egész évre — — — 60 K Negyed évre — — — 15 K
 Fél évre — — — 30 K Megjelenik minden vásárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Rozsnyón, a református lelkesi hivatalban, hová a kéziratok
 előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

A várakozás ideje.

(R. L.) A Lukács írása szerint való evangéliomban olvassuk annak a várakozásnak megkapó, sőt megható rajzát, amelynek az *isteni ígért* bizonyos beteljesülésébe vetett erős hit volt az alapja, sőt ennél több, forrása.

Az Ígéretől a hívő lélek így zeng vallást:

Megmondottad volt még kezdetben
 Az első egypár embernek,
 Hogy ők a szomorú esetben
 Mindörökké nem hevernek;
 Küldesz vigasztalót,
 Ő magvokból valót,
 Ki eredeti
 Elvesztett jogukba
 És bolbogságokba
 Visszahelyezi. (54. dics. 2. v.)

Izrael népének kegyesei és jámborai *várakoztak* — a Jehova akaratának és parancsainak hűség teljesítése közben — kitartó, erős hittel az Ígért teljesítésére.

De senki kitartóbban s meghatóbban, mint az agg Simeon és a próféta asszony, a nyolcvannégy éves Anna.

Nem olvassuk az Írásokban és így nem tudjuk, hogy a Jehova e két öreg, hű szolgájának külső élete viszontagságos volt-e; de azt tudjuk, mert az Írás bizonyosságot tesz róla, hogy a Messiásra való várakozásukat, azt az erős hitüket, hogy Isten a maga ígértét, hogy küld vigasztalót, küld Messiást, megőrizték. Pedig ez abban a nehéz és sötét időben nem volt könnyű. Főként nekik, kiknek testi terheit a magas életkor is súlyosbította. Az élet külső és testi küzdelmei és ennek nyomában a lelki harcok, bizony, sokszor el akarhatták ragadni tőlük e boldogító kincsüket: de ők megtartották — míg csak karjaikra nem vehették, keblükre nem ölelheték a megígért Messiást s míg csak el nem mondhatták: Most már bocsásd el, Uram, a te szolgádat békeséggel, mert látták szemeim a te Ídvezítődöt!

... Nem csak a kalendárium szerint,

de a való élet szerint is adventet élnek a jelenvaló időben is az emberiség szenvedő és nehéz megpróbáltatásokban részesülő kegyesei.

Vigasztalóra, Szabadítóra, Messiásra várakozunk.

Az idők teljességében, Isten jóságából és akaratából, ugyan már eljött a földre, az emberekhez. De az emberek nagy része elfordult tőle. Nem akarja bevenni az ő vigasztalását, az ő szabadításra hirdetett tudományát, az ő — megaláztatásában és megdicsőíttetésében nyilvánuló — messiásságát.

Hitlenné, a sátán szolgájává, a sötétség szeretőjévé lett az emberiség zöme. És ezeknek járása nyomában fakadtak a keserűség vízei, a sötétség féltelmei.

A kevés hívők és kegyesek teljes hitel és nagy béketűréssel *várakoznak* arra az ünnepi pillanatra, mikor az isteni ígért beteljesedését szíves örömmel fogják saját hasznukra fodítani a hitlenné és boldogtalanná lett emberek is.

Az agg Simeon és Anna hitével várjuk a vigasztalás, a szabadítás és a megváltás idejének eléréstét, mikor a hitetlenek megnyitják szemeiket a *tiszta* látásra, — füleiket az Ige hallására, — szíveiket a Krisztus befogadására.

Krisztus szolgálói, ne restüljete meg se a várakozásban, se a hitben, se a hitből folyó jó munka végzésében! Isten a maga ígértét beteljesíti!

„Isten, aki népedet
 Bűnben, gyászban nem hagyod,
 Rád tekintve várjuk a
 Betlehemi csillagot;
 Feltűnése lesz nekünk:
 Új világunk, reggelünk.

Ez a fény, ha felragyog
 Napkeletől nyugotig,
 Hervadó mezők felett:
 Angyalének hallatik,
 Szíveket vigasztaló,
 Könyeket száritgató.” (Próba énekes)

„Új reformáció-szövetség.”

Mi ez? kérdik sokan feltolva szemüvegüket egészen homlokuk felső részéig, ugyan ki, vagy kik találhatták ki e szövetséget s mi akar ez lenni? Szinte látom, némelyek hogy mosolyognak; nem egyéb ez hiu ábrándnál. A szenvedélyesebbek, kik rendesen hangos társaságokban kipirull, nekihevült arccal vitatják az egyház és hon állapotát, bosszankodva mondják: bizonyára egy szekta.

Engedjenek meg a t. olvasók, ha bátorkodom megmagyarázni, hogy tulajdonképpen, mit jelentenek a fenti szavak. Sem nem hiu ábránd, sem nem szekta. Dehát akkor mi? Egy munkásszövetség, mely dolgozni akar a Krisztus országa eljöveteleért, dolgozni akar a világbékéért! Jelszava e szövetségnek: nálam nélkül semmit sem cselekedhetek. (Ján. ev. XV. 5. v.) Célja: Isten országa ügyének munkálása elsősorban a reform. és ág. ev. egyházakban. Tehát nem kiválni akarás a több mint négyszáz éves protestáns egyházakból, sőt bennmaradás úgy, amint az első reformátorok akarták.

Annyi sok panasz, annyi sok elégtelenség után nincs már mit kertelni, de nyíltan fel kell vetni a kérdést, testvérem, embertársam, akard-e hogy a Krisztusé légy, akard, hogy az evangélium tápláló kenyered s szomjadat oltó italod legyen e beteg, bűnös világban? Akkor ne merengj, ne ábrándozz, avagy ne csüggedj, hanem jöjj, itt a biblia, megmutatja neked, mit cselekedj. Szól belőle Jézus: jöjj, kövess engem. És a mikor követni akard, má: tudnod kell, hogy munkára hív Ő.

A kényelmes egyházi élettel szakítani kell. Vallásosságunk már nem morólhathat abban ki, hogy hetenkint egyszer megjelenünk a templomban. Nem! a mai keresztyénség élete, speciálisan Csehszlovákiában, nem az előre haladást, de a fokozatos hanyatlást rejti magában. Viszsa hát a reformátorokhoz, olvassuk, tanulmányozzuk munkáikat s meglátjuk, mennyire elmaradtunk tőlük, mennyire más utakon járunk, mint ahogy ők kijelölték azokat. Azt se gondolja senki sem, hogy valami idegen vallásos életet akarunk beplántálni közénk, nem azt akarunk, hanem mindenben csatlakozunk a magyarországi új reformáció mozgalma-hoz, azt akarjuk, hogy éljünk mi protestánsok egy tiszta erkölcsi, vallásos életet, mely biztosítja tökéletesedésünket s így fentmaradásunkat, békeességben élve azokkal, akik emberek s így meny-

nyomást fog gyakorolni az iskola, a csendőrség és hivatalok.

És ime! Sokára megszokták. És ahol nem szokták meg, tényleg segítettek megszokni a „zsandárok.” Ez azonban más fejezet lenne.

Jött azonban más pop, az egy szót sem tudott szlovákul és minden magyarul végeztetett. Midőn hasonló eljárás volt az *iskolában, hol a korbács dolgozott*, ne csodálkozzunk, hogy 20–30 év alatt legalább is megmérgezték a szintizta szlovák egyházainkat magyaronálással.

Még jól jártak „Uherskoho Helv. Ref. nabozenhí Kalvinyi,” kik bármely okból nem kaptak magyar egyházi tanítót és (amíg köztök valaki találkozott) magok tanították a gyermekeket. Ha semmit sem tanultak is a gyermekek, mégis legalább annyi elönyük volt, hogy gyermekeik nem lettek magyarosítással megmérgezve. Különben erről az iskolai praxistról alkalomadtán nyilatkozom.

Ez volt a templomban. És a praktikus élet? Rafinrozottan ment ez ellen is. Rendesen ki dönt nyelv dolgában a családban? Mi ez anyanyelv...? *Azért a szlováknak magyar neje lett* — a mi hiányzott a jegyesek *szerelméből* és szabad akaratából, kik egybekelendők voltak, azt pótolta a pálinka. Hiszen még most is mondta egy idlkész és pedig az egészen fiatalok közül: „Aki a pálinka és a pipázás ellen prédikál, ki tudja, hogy jó kálvinista-e” (!) Az ily házasságból született gyermekek könnyen megtanultak magyarul és a család elveszett a szlovákokra nézve. És ahány ilyen gyermek, annyi jövendőbeli magyar az eddig szlovák egyházban. Erre nézve van néhány bizonyítékom. Használóképpen történt a keresztelőknél, ha az apa kereszteltetni akarta gyermekét, a keresztelésnél magyarul kellett a nevet bejelenteni.

Egy öreg nő beszélt nekem, hogy egy pap bár szépen tudott prédikálni, a temetéseknél azonban csak magyarul. „És megértették?” „Azt nekünk nem kellett érteni”, mondta ő (ezt általában gyakran hallottam) „csak ha a pap és az Isten értette.”

Csodálkozhatunk-e az ilyen viszonyok mellett, hogy 20–30 év alatt a község legalább részben megmagyarosodott? — Azok, akik el nem nemzetiesedtek, körülbelül így beszélnek: „Komácska, maga nem látja az én kravicskámát?” Átitatódta magyarsággal. Félig szlovák, félig magyar és még ki tudja, milyen befolyással. Ezek tán érdekelnék a filologust.

A szlovák kálvinisták szeretnek olvasni. Egy ösmerősöm, amikor csak tehetett, vásárolt könyveket. Otthon eltette a ládájába, melyet padlás alatt kivájt lyukban rejtetett. És miért vásárolt könyveket, ha nem olvassa, kérdeztem. „Én nyáron át gyűjtem és télen át olvasom a fonóban, midőn a szobában van az egész család és ösmerősök. Ezen éhséget értették a magyarok, de nem tudták ki-elégíteni. Azért Szakal István Lucskán az ő Imagyüteményének előszavában, kiadva 1901-ben, konstatálja, hogy csak a szlovákoknak nincs saját könyvük és

róm. kath. imakönyvekből imádkoznak, azért határozta el kiadni gyűjteményét.

(Vége köv.)

HIREK.

— **Harangszentelés Nemesradnóton.** A legkedvesebb gyermekversek és közkedvelt népdalok híres költőjének, Pósa Lajosnak sokat megénekelt akáclobos falujában nagy ünnepély volt nov. 19-én: harangot szenteltek. A magyar nép lelkében mélyen össze van forrva a harang szeretete a szülőföld szeretetével. Legszébb népdalainkban — melyek a nép érzelmi világának leghűbb tükörei — ott zeng a nagy vagy kis harang szava is. A távolból szülőföldje után visszasírogáló magyar ember lelkében a legelső gondolat mindig az szokott jenni: „Kondulj-e még szülőföldem kis harangja?” Innen megárazható meg az a magas lelkesedés, mely népünket a háboruba elvitt harangok póllása végett szokatlan áldozatokra buzdítja. Az 500 lelket számláló kis nemesradnóti gyülekezet is 16000 koronán felül levő összeget gyűjtött össze rövid idő alatt egy 280 kg.-os harang beszerzésére, melyet Egy Ferenc kisgejőci híres harangöntőtől rendeltek. Mikor a harang megérkezett a rimászécsi állomásra, lövésbandériummal mentek érte a radnóti ifjak, a lányok pedig díszes fehér magyar ruhákba öltözve felvirágozott szekerekén.

A harangszentelési ünnepély nov. 19-én volt. A helybeli, környékbeli és messze vidéki ünneplő magyar héppel zsúfolásig megtelt a radnótiak művészien szép rendezésű nagy temploma, mely az egyházat igazán szerető nemesradnóti népnek legfőbb büszkeségét képezi.

A gyülekezet éneklése után (a nagy ének ez alkalomra a helybeli lelkész irta) Pósa Lajos nemesradnóti lelkész ajánlotta Isten oltalmába az új harangot és a gyülekezetet lelke legmélyebb érzelmeiből eredő szép és megindító imádsággal, melynek folyamán a sugar toronyban megkondult a szép hangu harang. A helybeli énekár precíz éneke után, — melyet Bodon Lajos helybeli tanító nagy szakértelemmel és lelkesedéssel vezetett — Pósa Béla vályi lelkész (kinek szintén Radnót a szülőföldje) mondott tartalmas és nagy hatást kelző egyházi beszédet a 150. zs. 1. verse alapján. A helybeli énekár „Kondulj harang” kezdetű éneke alatt újból megkondult a nagy harang s a harangszóval együtt zengő ének szintén könnyekig megindította az ünneplő sokaságot. Végül a helybeli lelkész olvasta még fel az adakozók névsorát, s gyülekezeti énekkel véget ért az emlékezetes ünnepély. A környékről megjelent lelkészek Pósa Lajos lelkésznek, a tanítók pedig Bodon Lajos tanítónak voltak melegen szeretettel látott vendégei. Bodon Lajost ez alkalomból a radnóti énekár egy értékes hangvézéri pálcával ajándékozta meg becsülése és szeretete jeléül. (Z. L.)

— **Helyreigazításul:** *Vun-e most felekezett iskolánk?* című cikkem ezen kitételét „az ev. egyh. Referátus dorgatóriumának ezen közlése ellen” a Szer-

kesztő ur tévesen értelmezte és csillag alatt tett megjegyzéséből úgy látom, hogy a nehézményezett dorgatóriumnak ezen Lapban való közlésére vonatkoztatta, holott én a Referátusnak a püspöki hivatalal való közlését értettem *Mi du náninnen reformátusok* sokszoros mértékben tartozunk hálás köszönettel ft. Czinke István püspök urnak és ezen Lapok szerkesztőjének a minket református lelkészek, tanítók és egyházakat érdeklő állami rendeletek, intézkedések nyilvánosságra hozataláért, mert hivatalos lapunk közlései nélkül mi teljes sötétségben tapogatódnánk. Kamocsa 1922 november 22. **Boross Kálmán**

— **A szlovenszkói evangélikus egyház egyetemes Konventje,** előre megállapított program szerint, foglalkozott az *egyház és állam szétválasztásának* kérdésével is. A Konvent kijelentette, hogy a szlovenszkói evangélikus egyház nem ellenzi ugyan a szétválasztást, követeli azonban, hogy ezt ne vigyék keresztül egyoldaluan és tartsák tiszteletben az egyház érdekeit. Az a körülmény, hogy az evangélikus egyház egyetemes Konventje foglalkozott az egyház és állam szétválasztásának kérdésével, mintha arra világítana, hogy e *szétválasztás ideje* közeleg.

— **Cseh gyülekezet Jugoszláviában.** Pozsega megyében, Uljanikon, régóta van egy kicsiny cseh anyanyelvű református gyülekezet. A háboru előtt Antal Gábor dunántuli püspök gondoskodott róluk, hogy mindig legyen cseh levitájuk, aki nekik saját nyelvükön tartson istentiszteletet. A nagy változás óta semmiféle lelkigondozásban nem részesültek. Most végre sikerült a csehországi Masik Ferencz lévita személyében e buzgó kis gyülekezetnek állandó lelki gondozót nyerni.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*.

A kiadásért felelős: *Réz László*.

KÓKAI LAJOS ÉS HORNVÁNSZKY
VIKTOR KIADÁSÁBAN MEGJELENT ÖSZ-
SZES REFORMÁTUS ÉS LUTHERÁNUS

Jma- és énekes - könyvek

VALLÁSOS, SZÉPIRODALMI MŰVEK STB
ÜGYSZINTÉN P. CZINKE ISTVÁN KON-
FIRMÁCIOI KÁTÉJA RAKTÁRON:

FUCHS JÓZSEF
KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN ROZSNYÓN.

Viszonteladéknak nagy árkedvezmény!

Református Egyház és Iskola

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Felelős szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ.

Főmunkatárs: SÖRÖS BÉLA.

Előfizetési díjak:			
Egész évre — — —	60 K	Negyed évre — —	15 K
Fél évre — — —	30 K	Megjelenik minden	vásárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Rozsnyón, a református lelkesi hivatalban, hová a kéziratok előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

A vakondok.

A „Beregi Ujság”, 1922 évi nov. 26, II. évfolyam 48 (54) számában foglalkozott a ruszinszkói ref. egyszékesület megalakulásával, ily fő és alcímekkel ellátott cikkében: „A ruszinszkói ref. egyszékesület körül. Dr. Beszkid referens nyilatkozata: a kormányzóság kész a támogatásra, de nincs harmónia az egyházi életben.” Rövid bevezetés után leközli Dr. Beszkid Sándor, a közoktatásügyi referátus helyettes vezetője következő kijelentéseit, melyet egyik kassai lap számára tett. E nyilatkozatot be akarom mutatni azoknak is, akik csak a hivatos lapunk útján nyernek tájékozódást egyházi életünkről. Csak néhány kísérő mondatot teszek hozzá azért, mert — gondolom — mások bővebben kifejtik majd idevonatkozó véleményüket. A nyilatkozat így hangzik:

„A kormányzóság rokonszenvvel látja a reformátusok szervezkedését, amit már régóta szükségesnek tart mind az egyház, mind az állam szempontjából. Ugy látszik azonban, hogy a munka nem folyik olyan energiával és tervszerűséggel, mint ahogy kellene. Az alakuló gyűlés után az ideiglenes elnökség megkereste a kormányzóságot, hogy az egyszékes szervezési költségeire 16000 kor. segítséget adjunk. Mi a legnagyobb készséggel adtuk meg ehhez elvi hozzájárulásunkat, csupán azt kívántuk, hogy részletesen, tételenként mutassák ki, hogy a kért összeget mire szándékoznak fordítani. Aki ugyanis az állami költségvetés elemeivel tisztában van, az magától érthetőnek találja, hogy a minisztérium ilyen elég tekintélyes összegnek hova fordításáról egészen pontos kimutatást követel. Sajnos, a kívánt költségtervezetet a mai napig sem kaptuk meg. A kormányzóság felírt a pénzügyminisztériumhoz, hogy az alakulóban levő podkarp. russi ref. egyszékes részére az előre nem látott kiadások címén felvett összegből tegyen félre annyit, amennyi a szlovenszkói egyszékes részére felvett államsegély alapján a podkarp. russi kerületet arányosan meg-

illeti. Tudni kell ugyanis azt, hogy az új költségvetés adatait ide lenn minden év februárjában már össze kell állítani. Az 1923 évi költségvetésben ép azért már nem foglalhat helyet a megalakulóban lévő egyszékesület segélye sem. Mindenesetre jó lenne, ha illetékes helyen sietnének a megalakulással, hogy legalább az 1924 évi költségvetésben szerepeljen a podkarp. russi egyszékesület államsegélye. *Hangsúlyozom, hogy tisztán a reformátusokon fordul meg, hogy egyházi autonóm szervezők minél előbb kiépüljen.* Azonban egy szomorú jelenség azt bizonyítja, hogy az egyházi életben nem igen van meg a szükséges harmonia. *Példátlan dolognak kell minősítenem, hogy mióta az egyszékesület megalakulásáról komolyan kezdenek beszélni, a kormányzósághoz egyre gyakrabban érkeznek névtelen feljelentések,* amelyek egyik-másik egyházi vezető férfit igyekeznek a politikai hatóságok előtt rossz színben feltüntetni és a szervezendő magas tisztségekre lehetetlenné tenni. *Ha mi — igen természetesen — nem is vesszük iekinttelbe az izléstelen denúnciaciókat, de érdeke a ref. egyháznak, hogy valami módon vessen véget ennek a példa nélkül álló aknamunkának.* Egyébként nem tudok közelebbi felvilágosítást adni az egyszékesület szervezéséről, mert a küldött szervezőbizottság a kormányhatósággal való érintkezést, tanácskozást nem tartja — eddig legalább nem tartotta — szükségesnek.”

Fent nevezett lap azt írja cikke végén, hogy e nyilatkozatot megmutatta Dr. Polchy Istvánnak, mint az egyszékesület egyik vezető tagjának, aki a nyilatkozathoz egyelőre nem tud hozzászólni.

Szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok, olvassátok el ne csak futólagosan e nyilatkozatot, hanem meggondoltan. Olvassa el mindenki, mert „érdeke a református egyháznak, hogy valami módon vessen véget ennek a példa nélkül álló aknamunkának.” Hát csakugyan az! Egy olyan munka, melyet egyházi szempontból miősíteni sem lehet. Hát

hol van a tiszta erkölcs, hol van akár a lelkesi-, akár a férfi becsület? Szem nélkül való vakondok munka, amelyben dolgozó azt hiszi talán, hogy hasznot csinál, pedig tönkre teszi a maga becsületét és gyanússá teszi azokat is, akik különben ártatlanok. Ime az egyetlenségnek keserű gyümölcse, melyet a gyávák alattomos munkára használnak fel. Református anyaszentegyházunk védelmére keljete fel ti, kik nyíltan dolgoztok. Ásót a vakond turás mellé, hogy a kellő pillanatban felszínre kerüljön vagy kerüljenek a vakondok. Azt hiszem, ebben már csak egyik leszünk. Az egyszerű bizonyos, hogy aki vagy akik ide juttatták egyházunk amugy is sokat próbára vetett hajóját, méltókká tették magukat az ítéletre.

Siposs Imre
lelkész

A néplapunk.

Örömmel olvastam szerkesztőnk ad hoc tárcióját egy néplap megindítása, s illetőleg annak szellemi és anyagi gyors megalapozása érdekében. Indokai helytállóak és magától értetődők, ki vonná kétségbe ma a sajtó szükségét és jogosultságát, mikor sokszor igazán az egészen anyagias, önzérdeket szolgáló kis közönségek is lap nélkül ügyeik propagálását, védelmét, előbbrevitelét el sem tudják képzelni. Vendéglősök lapja, Üvegkereskedők lapja, Rokkant-Ujság stb. stb. Használja mindenkori magas vagy alacsony céljai érdekében a nyolcadik nagyhatalom: a sajtó erejét, fegyverét. Nyílt ajtókat döngölnék tehát, ha tovább is indokolnánk azt, hogy cseh-szlovákiai magyar ref. népünk — s ez alatt én az intelligens elemet is oda akarom érteni — számára, javára szellemi táplálékot: lapot kell adnunk. A kérdés az, milyen irányu lapot adjunk, ki adassa, ki adja, szerkessze és miből állítsa elő a lapot, főleg ma a drágaság idején?

Hogy milyen irány szolgálatában álljon e lap? Igen örülök annak — ami különben el is várható szerkesztőnkől, — hogy mint mindig, úgy most is megüti a helyes hangot s rámutat arra a szellemi magaslatra, amelyen kell állnia e lapnak! Legyen e lap egy világnézet képviselője és propagálója! Csak már mindnyájan felemelkednénk erre a magaslatra! Belátnók, hogy ref. egyházunknak nem

Református Egyház és Iskola

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Felelős szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ.

Főmunkatárs: SÖRÖS BÉLA.

Előfizetési díjak:	
Egész évre — — —	60 K
Fél évre — — —	30 K
Negyed évre — —	15 K
Megjelenik minden vásárnap.	

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Rozsnyón, a református lelkesi hivatalban, hová kéziratok előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

A névtelen denunciació.

(R. L.) A világháború és végzetes következményei mérhetetlen károkat okoztak — hogy csak magunkról szóljak — magyar református egyházunknak. A károk különböző természetűek. Ezek között mindenestre a legnagyobbak az *erkölcsi*. Ezek egyike az, amelyet lapunk folyó évfolyam 50-ik számának vezető cikke hozott olvasóközönségünk előtt nyilvánosságra: a *névtelen denunciació*.

A legrutabb bűnök egyike a denunciació. Akármelyik szó szerinti értelmét vesszük is. Nevezük magyar nyelvünkön akár árulásnak, akár feljelentésnek, akár besugárnak. A denunciació rut bűn, mert gonosz indulatúan szándékos kártételre törekvés az, — legtöbb esetben a legnagyobb érték: a becsület-rablás is együtt jár a denunciacióval. A denunciaciót, ha nyilvánvalóvá lett e bűne, nem fogadta be a maga kebelébe az egészséges erkölcsi érzékű magyar társadalom.

Sulyosítja e legrutabb bűnök egyikét az a körülmény, ha az a névtelenség leple alá rejtőzik. A gyávaság köpenyébe öltözik a legsötétebb gonoszság. Nagyon nehéz ez ellen a rut ellenség ellen védekezni rendszerint. S ennek ijesztő voltát aztán tetőzi az is, hogy sok esetben nagyon gyanús színbe von egész társaságokat, sőt társadalmi osztályokat. Ez az eset forog fenn a szóban forgó esetben is.

Ruszinszki közoktatásügyi referátusának helyettes vezetője, Dr. Beszki Sándor eképen nyilatkozott a nyilvánosság számára: „Példátlan dolognak kell minősítenem, hogy mióta az egyházkerület megvalósításáról komolyan kezdenek beszélni, a kormányzósághoz egyre gyakrabban érkeznek *névtelen feljelentések*.”

Ha csak általánosságban értelmezzük is Beszki Sándor dr. közoktatásügyi referens nyilatkozatának ez itt idézett passzusát, akkor is végtelen sajnálunk kell, hogy nemcsak a denunciació bűne fészkelte be magát egyházi életünkbe *egyházi élet-törekvéseink ellen*, hanem a rut és veszedelmes bűnök egyik leg-

rutabbika, a *névtelenség* leplebe burkolás is. Magyarok vagyunk s egyik közbecsülésnek örvendő jellemünk volt eddig a nyíltság és a férfias bátorság. És ime, az erről való lecsuszás, sőt lezuhanásról van most szó! Még pedig, ami mindennél szomorubb, sőt egyenesen kétségbejítő: a Referens ur nyilatkozata arra is engedhet következtetni, hogy *papok is lehetnek a névtelenül denunciansok*. Ennek a valódiságára még csak gondolni is lesújtó.

A bűn, amelyről szó van: egyenesen *judási*, sőt ennél is több, — mert Judás nem névtelenül árulta el a Mestert.

Éppen ezért egyetemes érdek, hogy valami módon — talán az illető Referátus jóakaratu segédkezése mellett — kideríttessék a denuncians vagy pláne denunciansok kiléte, hogy elvegye vagy elvegyék méltó büntetésüket. *A denunciansnak, annál inkább a névtelenül denunciansnak nincs helye egyházunkban.* (II. Tim. 3., 4. 5. v.) Ezt mindenestre legalább elvi határozatban ki kell mondani.

Belmisszió.

A szlovenszki református egyház egyetemes konventje megalakulásakor egy belmissziói bizottságot választott, melynek természetesen az a feladata, hogy az egyetemes egyházban megindult belmissziói munkát elősegítse, számára hatósági támogatást nyújtson s mindenütt, ahol ilyen irányú tevékenység számára lehetőség nyílik, annak útját egyengesse.

Mint mindennek, ennek is az adott viszonyokkal kell számot vetni. A belmisszió (home mission) más a jelentése és a feladata azoknál az egyházaknál, amelyek külmissziói területtel is rendelkeznek s ezzel szemben a belmisszió alatt a saját hazájuk területén végzett olyan munkát értik, amelyet az egyház részben erre szorult saját tagjai között folytat, nagyrészt azonban saját erős hitű tagjaival országuknak az ő egyházuk körén kívül esők között végzett azt a munkáját, amellyel azokat Isten országának olyan szolgálatára akarják megnyerni, amelyet egyházuk képvisel és végez.

A nagy szabad államokban az emberek egy jelentékeny része nem születik keresztyénnek. Nem is nevelik a szülők egyik vagy másik egyház kötelékében. Hacsak valamelyik egyház hazai missziója nem vonja őket magához, modern pogányokká nevelődnek s a legtöbbször a keresztyénség külső ellenségeit szaporítják. Ezekben az államokban a belmisszió anélkül, hogy más egyházakkal szemben határsértést követne el, tág munkateret talál az ily gyermekek, ifjak és felnőttek között. Ezekkel szemben is, — de a nagy szabadság áldásaképpen — egymás között is erős versenyt folytatnak a különböző denominációk missziói, a miknek kölcsönhatását a keresztyén szolidaritás elve nemesíti meg.

Más az értelme a belmisszióknak ott is, ahol az egyes egyházak közötti határovnál szigorúan meg van állapítva, s ahol szinte törvények írják elő a felekezeti tagozódást. Itt a belmissziói munka elé törvényes korlátok kerülnek s az nem jelent mást, mint az egyháznak saját tagjaival, önmagában folytatott építő munkáját az Isten országa érdekében. Ez teljesen össze esik az egyház feladatával és nem kis mértékben hat vissza a missziói lélek összezsugorítására, a mit lassankint merev dogmatizmus fenyeget, ha csak benső tüze és ereje nem ragadja az ő tömlők megszakítására.

A keresztyén munkák történetében rendkívül jellemző tünet, hogy az Isten országa elé vetett minden korlát az egyéni hitbuzgóság előtt török meg, akár az egyház, akár az állam állította ezt. Az egyház az egyéni hit felkeltésén munkál és mindig önmagát bünteti, a mikor a lángoló egyéni hitre bilincseket készít.

A mi szlovenszki ref. egyházunk külmissziói területtel nem bír. Egy állítólagos demokrata államban élvén, tagjai számára felekezeti kényszer nem áll fenn sem az egyházhoz kötöttség szempontjából, sem a kifelé ható munka tekintetében. Annak a belmissziói munkának tehát, ami itt indul, útja a szabad lehetőségek felé vezet és irányának megválasztását egyedül a praktikus szempontok határozzák meg, ha egyébként a legfőbb adottság: az egyéni hit s az ebben rejlő missziói lélek már megvan hozzá.

Belmisszióról csak ott beszélhetünk, ahol az Isten országa akár egy személyben, akár egy intézményben realizálódott és a benne levő élő tűz: a kifelé ható missziói lélek világít és melegít. Ez so-

órai gyakorlás után sem akarnak kijönni, nem fejezheti be. Az előtt? Önként nem is mentek volna énekelni. Ezek valóban nagy változások. Szlovák kálvinisták, hol rendes tanítókat kaptak, felette nagyon becsülték; és tanítóink munkája folytán fel nem ösmerésig megváltoztak. Kezdenek minden téren öntudatra ébredni. Az igaz, hogy az akárkinek nem tetszik, kiváltképpen midőn a szlovákok hangosan nyilatkoznak előbbi vezetőikről. És midőn ennek folytán némely magyar lelkészek bojkottálják szlovák filiáikat, köztük és egyházuk tagjai között, kritikus a helyzet.

Ezen tény szintén egyike azoknak mely erősen szól a szlovák esperesség felállításához. Azonban egy kérdés áll elő, mely talán — reméljük — az illető tényezőkre nézve tárgyaltan, de annak teljesítése a praxisban, kivált Zemplénben, a legtontosabb Van-e elég ember, ki kerestül vinné, tekintettel az ottani viszonyokra (minden fajtába) teljesítene azt, a mi összefügg a szlovák esperesség rendezésével és feltartásával? Arra azt hiszem illő figyelmet kell fordítani már csak arra való tekintetből is, a mit feljebb mondtam.

Másrészt azonban kívánatos minél előbb működni. Ezen szükségletnek sok az ellensége és bizonytalanság felhasználnak minden eszközt az ellenakcióra!

Tehát csak nem félni és — munkára!

Az előbbi cikkben (t. i. két számban jelent meg az itt közölt közlemény a K. J.-ben. Szerk.) megemlítettem, hogy az iskola volt az, amely nagymértékben segítette a magyar kálvinista egyházat a szlovák kálvinisták magyarosításában Zemplénben. Most véleményemet részletekkel egészítem ki. A legközelebbi időkig és néhol még most is, a község egyik legjobb épülete az iskola volt, élesen kiválva a többi primitív háztól. Kiállítására tiszteletet volt hivatva ébreszteni. Most már az iskola a parasztházak között nem oly szembevethető, miután az Amerikából visszajött kivándorlók azon néhány dolláron, melyet nagy fáradsággal szereztek — a kivándorlók nejeinek mily nagy harcába került, hogy térjék ne fordítsák pálinkára — egész tisztességesen kinéző házakat építettek. A közből épült és kirívó sárga színre festett iskolákban, melyeknek tantermeibe az alacsony padlással, melybe a reggeli nap két kis ablakcskán át jutott, 100—120 gyermeket zsúfoltak, ámbár csak 30, legfeljebb 40 részére volt hely és korbáccsal, egymásra való panaszkodásra való tanítással és spiciliskedésre való bujtogatással dolgoztak. Természetesen nem volt mindenütt ugyanaz és természetesen a tanítótól függött leginkább, de azon dolgok, amelyeket felhozok, több oldalról nyertek megerősítést.

Mi volt az olyan református népiskola feladata? Mindenesetre ezen tanításnak főképen magyar helyesírás és olvasás, de elsősorban magyarosítás. Kiegészíteni azt, amit a templom nem tudott keresztül vinni. Ahol szépszerével ment, jó, ahol nem, segítettek erőszakkal, néha vastagabban is. Tartott a tanítás. Egyszerre a tanítónőnek eszébe jut — kívül

tele volt hóval — és elküldött két-három gyermeket, kiknek szülei „kemény szlovákok” voltak, haza azon feladattal: „Menjetez egy keveset haza körülnézni és visszajöttök. Majd megmondjátok nekem és azután arról írásbeli feladatot csináltok, hogy mit láttatok és hallottatok otthon?” Midőn a gyermekek kis idő múlva visszatértek, a tanító első kérdése volt: „Hogy beszélt otthon apa? Magyarul vagy parasztosan?” Így jártak el azon kis gyermekekkel. A felnőttektől raffináltabb módon csalták ki. És amidőn a gyermekek elárulták, hogy otthon szlovákul beszéltek, másnap, ha nem még ugyanaz nap, megjelent a csendőrr, hogy illőleg tanítsa ki a szülőket, mily rossz példát adnak gyermekeiknek. Hogy ami jót a tanító be vet, azt ők az ő szlovákságukkal elrontják! Hogy miként fogadta azután a természetből durva parasztságot gyermekeiket, amidőn az iskolából visszajöttek, nem kell leírni.

Ilyen viszonyt teremtett az iskola a gyermekek és szülei között. Ha valamilyik gyermek önként panaszolt, megjutalmazták; amellyel nem feledkeztek meg biztatni mások ellen rábeszélve, hogy vigyázzon, társai közül ki fog beszélni parasztosan. A gyermekek közül pedig az, aki fel lett adva, először korbáccsal kapott ki és aztán nyakára akasztottak papírra festett szamarat vagy tevét. (Annak kedvéért az első állat, melyről az iskolában tanultak, a szamar vagy tevé volt) Ezzel a jellel kellett a gyermeknek bizonyos ideig járni. Ilyen pedagógiai eszközök használtattak a szlovák gyermekeknek. De nem mindig volt így. Az elnyomás kezdődött azon idővel, midőn a szlovák Matica fel lett osztatva, vagy azon időben, midőn a magyarok milleniumot ünnepeltek. Hiszen ötven körül és felüliek nem tudnak magyarul. Beszélték nekem, hogy ugyan itt-ott akkor is voltak magyarosítási kísérletek, de teljesen csekély mértékben.

Némelyütt és aránylag sok helyen volt ezen iskolai magyarosításnak eredménye, de azzal szemben vannak helyek, hol a magyarok nagyon magok ellen ingerelték a szlovákokat és megkeményítették. Ezen irányban — ez azonban az egyedüli — dicsérhetjük a magyarosítást.

Ilyen prakszist gyakoroltak nem csak a magyar tanítók, de szlovák tanítók is. Természetesen. Magyarok mint urak fűtyültek és a szlovákok mint alárendeltek kénytelenek voltak a nőta szerint szerint tánoolni. Soknak amellyel forrott a vére, ömlött az epéje, de voltak olyanok is, amit fájdalommal kell konstatálni és jelenlény szavalékban, kik egy el tempultak, úgy átítatódttak a renegát méreggel, hogy nekik az közönyös volt. És ilyen tanítók tanítanak most is. Jellemzőket adni? Nehéz valakit jellemezni, a ki sem hal, sem rák. Egyedüli jellemzése az ilyen kultur munkásoknak kettő, azon véletlenül elejtett elszóllások szerint: Első? Egy ilyen tanító mondta nekem: „Tudja, nekem nem volt alkalmam megtanulni némely szlovák kifejezést.” Második? Egy pajecos zsidó szájából, kinél a tanító rendesen vásárolt bort, némileg ironikusan hangzott: „A

tanító ur leginkább csehül szeretne beszélni.” Nem volt alkalma! Szlovák tanító, szlovák anyától születve nem talált alkalmat szlovák kifejezéseket megtanulni. Anyja nem is tudott magyarul. Nem volt neki elég, hogy szlovák és hogy azért meg kell tanulnia rendesen szlovákul. Urak voltak a magyarok, magyar nemzet, minek a szlovák nyelv? Nem volt alkalom! Minek tanulni a parasztságot? Inkább beszélne a tanító ur csehül. Állami nyelv! És miért nem szlovákul, mely szintén állam nyelv? Ime, hogy egyszerre beszélnie kell szlovák nyelven, melyet nemrég megvetett és szegylet? Magyar nyelv, az volt az urak nyelve. Ő tett urrá. Azért a zsidóval magyarul beszélt. (Most megint urnak mutatja magát. És most egyszerre beszélnie kellene azon nyelven, mely eddig reá nézve parasztságot beszélt volt. Hiszen a zsidó előtt blámálná magát. Azért csehül szeretne beszélni.)

Itt az oka a szlovák nyelv iránti kedvetlenségnek. Azért akarna most csehül beszélni, mert az ő elferdített és megmérgezett lelkében azt hiszi, hogy a cseh az urak nyelve. Magyar? Megsértve érezte magát, ha valaki ennek mondaná. Szlovák? Milyen az ő socialis és nemzeti öntudata? Ur akar lenni. Ahhoz szükség van a cseh nyelvre. De hol tanulja meg, midőn Prága messze van? És körös-körül tele van urral és sok beszél közölök magyarul... (Befejezi a közleményt a tanítói munka általános jellemzése és a jövőre vonatkozó kívánságok. Szerk.)

Hivatalos.

A szlovenszkói tiszáninneneni ref. egyhker.

780/1922. sz. püspöki hivatala.

Körlevél.

Nagytisztelű Esperes és Lelkész Urak!

A referátus 39, 681/III—1922 X. 9. sz. leirata értelmében a jövőre nem kongruás lelkészek korpótlék iránti kérelmének mindig kimutatandó, mely okból utalt ki a volt magyar kultuszminiszter korpótlékot.

Korpótlékot ugyanis igényelhetnek nem kongruás lelkészek is, de csak akkor, ha hivatalos javadalmuk a 3000 koronát meg nem haladja. Mivel 1913 január 1-én a 10 vagy ennél több szolgálati évvel bíró lelkészek a két első korpótlékot (400+400) kapták meg, 1918 jan. 1-én a III-ikat (200), 1923 jan. 1-én a IV-ik esedekes s így a legmagasabb össz korpótlék 1200 korona lehet. A hivatalos össz javadalom (kongruával kiegészített jövedelem (1600) és korpótlék (1200), tehát senkinél sem lehet több ezidőszerint 2800 koronánál.

Bárminemű változás (halalozás, eltávozás, lemondás, csere) nyolc (8) napon belül bejelentendő az esperesi hivatal útján a püspöki hivatalhoz.

Mindennemű beadvány, kérvény (kongrua, korpótlék, családi pótlék bélyegmentes) reklamálás az: „Iskolaügyi és Nemzetművelődési minisztérium Referátusa, Bratislava” címezve az esperesi

hivatal utján terjesztendő a püspöki hivatalhoz.

Késedelmes jelentésekért és nem a rendes hivatalos uton beadott kérvényekért a püspöki hivatal semminemű felelősséget nem vállal.

Czinke István
püspök.

HIREK.

Hamis prédikátorok.

Csak önmaguk hatalma végett Hirdetni Jézusi igéket,
De tenni, tenni mást — azért :
Igy szoktak ők vakondként szedegetni Silány babért.

Ha még lejönne földre egyszer
A megcsufolt, tisztá Mester :
Szent balkezében is suhogna
És ütlegelne szét szemforgatókat
Az ostroma. *Tóthkárolyi Lajos*

— **A rimaszombati egyesült prot. főgimnázium sorsa.** A Turócszentmártonban tartott ág. h. ev. egyetemes gyűlés kimondotta a maga részéről a rimaszombati főgimnázium államosítását. *Janoska György* dr. ág. h. ev. püspök — értesülésünk szerint — december hó 18-án fogja az államosítás érdekében Rimaszombatban — a minisztérium képviselőjének részvételével — a tanácskozást megtartani, mely tanácskozásra a püspök meghívta a rimaszombati érdekelte reformátusokat is.

— **Bechyně kultuszminiszter nyilatkozatai** a szenátus költségvetési bizottságában: A népnevelés terén két új törvényről van szó: tanfolyamok felállítása polgári nevelésre és a községi könyvtárak felállítása. Utóbbi törvény végrehajtása jól halad. Különösen fog gondoskodni ennek végrehajtásáról Szlovenszko és Ruszinszkoiban, hol ezek a könyvtárak még nincsenek annyira elterjedve, mint Csehországban, Morvaországban és Sziléziában.

Az egyház és állam viszonyának rendezéséhez megjegyezte a miniszter, hogy a rendezés bizonytalan időre való elhalasztásáról szóló hírek nem igazak. A bizottság, mely ezzel foglalkozik, szorgalmasan dolgozik. Elvben ez a kérdés mindenestre olyan, hogy a bel- és külpolitikát is érinti, ezért megoldásában épen erre kell tekintettel lenni.

Ez utóbbi nyilatkozattal összefüggésben jelezzük a „Národní Listy” azon jelentését, hogy még karácsony előtt kerül a parlament elé az a törvényjavaslat, mely az egyházi és állami ünnepeket végelesen szabályozza. A templomok és temetők közös használatáról szóló törvényjavaslatot később terjeszti be a kormány. (Ugy halljuk, e két törvény Szlovenszko-ra nem fog vonatkozni.)

A kultuszminiszter fenti két nyilatkozatával összefüggésben a következő két megjegyzést tesszük: nem tudjuk, hogy a községi könyvtárak felállítása alkalmával mennyiben van tekintettel a kormány a magyar nemzetiség érdekeire. Itt messze

kihatható kulturális intézkedésről van szó. Vajjon e tekintetben nincs e tenni valója a szlovenszko-i magyar református egyháznak? Másik: a miniszter nem az egyház és állam szövetségéről nyilatkozott, hanem az egyház és állam viszonyának rendezéséről. A kettő között különbség van.

— **Herczeg Ferenc készíti a Petőfi-törvényjavaslatot** Budapesti jelentés szerint, Klebersberg Kunó gróf közoktatásügyi miniszter felkérte Herczeg Ferencet, a Petőfi-társaság elnökét, hogy a Petőfi emlékért megőrzendő törvényjavaslatot, megszövegezze.

— **Nem állami tanítók segélye.** A képviselőház tárgyalta a kormányhoz azt a javaslatát, mely szerint az egyházközségektől és községektől fenntartott állami segélyben részesülő szlovenszko-i elemi és polgári iskolák tanítóinak nyugdíjához egyszeri segély folyósítandó. A képviselők a kormány javaslatát első olvasásban változatlanul elfogadták.

— **A hadikölcsön ügye.** Rasin pénzügyminiszter a prágai képviselőházban nyilatkozott több aktuális kérdésről; e nyilatkozatai során a hadikölcsönt illetőleg kijelentette, hogy a kormányt köti a IV. államkölcsönre vonatkozó törvény. „Mi szívesen adnánk könnyítéseket — mondta a miniszter — az alapoknak és talán a takarékpénztáraknak is, azonban csak a IV. államkölcsönről szóló törvény keretén belül.” — Ugy látszik, ez idő szerint nincs kijelentés a hadikölcsönügy megnyugtató elintézéséről. Pedig — hogy csak egyházaink és a közegyház érdekeiről szóljunk — a hadikölcsönügy megnyugtató elintézése nélkül, egyházaink és közegyházi intézményei anyagi tönkre jutása következik be.

— **A postai díjszabások leszállítása.** Az egyes napi lapok azt az értesítést közlik, hogy a postaügyi minisztériumban az összes postai díjszabások leszállításán dolgoznak. A leszállított díjszabások általában már januárban lépnek életbe.

— **Nyilvános nyugtázás.** Lapunk értesítésére „Kálvinista nő Simonovce” küldött 20 koronát. Fogadjá a köz nevében becses áldozatkészségéért hálás köszönetet. *Szerkesztő.*

— **A lelkész és tanító urak figyelme.** Az egyetemes egyház kiadásában megjelent „Magyar ember uaptára” kikerült a sajtó alól és a megrendelőkhez és előfizetőkhez való szétküldése megkezdődött és egymásutánban megtörténik. *Ára egy egy példánynak nem 10, mint korábban jeleztük, hanem 8 (nyolc) korona. Ott, ahol a lelkész és tanító urak szükségesnek tartják és kívánják, a Naptár elárusításáért — amennyiben legalább 10 példányról van szó — 10% visszatérhető A naptárak ára beküldésének határideje 1923. január 5. ike. — Nagyön kívánatos, hogy a lelkész és tanító urak eleven buzgalmat fejtsenek ki a Naptár terjesztése érdekében, hogy az a cél, melyet az egyetemes Konvent tűzött a naptár-kiadás elé, mentő tökéletesebb mértékben eléeressék. Csak rámutatunk most arra, hogy a román területre szakadt hítelevelünk kö-*

rében sok ezer példányban terjedt el az ott kiadott naptár. Hasonlóan Jugoszláviában is nagy eredményűvé lett a naptár terjesztés. Abban a reményben vagyunk, hogy a mi vállalkozásunk is megfelelő eredményű lesz.

Szerkesztő bizottság.

— **A kath. püspököknek hűségüket kell tenniük.** A „Lidove Noviny” közlése szerint, a régi osztrák törvény alapján az ujonnan kinevezett püspök, az állammal szemben hűségnyilatkozatot tartozik tenni. A régi törvényt, tekintettel arra, hogy az egyház és állam elválasztását már a köztársaság megalapításakor elhatározták, nem vették figyelembe. Miután azonban az egyház és állam elválasztása még a mai napig sem történt meg, tehát addig is, amíg ez megtörténik, az összes kinevezett püspököknek hűségfogadalmat kell tenniük.

— **Evangalikus theologia az Erzsébet egyetemen.** A magyar közoktatásügyi minisztériumban Tóth Lajos államtitkár elnöklésével az egyetemes ev. egyház és az Erzsébet egyetem kiküldöttei s a miniszteri szakelőadók részvételével tegnap tárgyalták az ág. ev. hittudományi karnak az Erzsébet egyetemmel kapcsolatos szervezését. A hittudományi kart egyelőre Sopronban helyezik el. A doktortáv avatás Pécsen lesz.

— **Nyilvános nyugta.** (VII. közlemény.)

A lelkész-özvegyek és árvák javára a következő adományok érkeztek lapunk jelen számának zártáig a szerkesztőhöz:

Fürjész Jenő petőszinyei lelkész	50 K — f.
„Kálvinista nő Simonovce”	40 K — f.
Simon Mihály rimaszombati lelkész	50 K — f.
Papp József r-szombati vallásnár	50 K — f.
Összesen:	190 K — f.

VI. közlemény összege volt: 2322 K 40 f.

Eddigi végösszeg: 2512 K 40 f.

Az adakozásra nincs paranacs, inkább a szeretet nyer általa bizonyosságot (II. Kor. 8: 8.) *Szerkesztő.*

Kiadja: az Egyetemes Konvent.

A kiadásért felelős: Réz László.

KÖRAI LAJ OS É HORNÁNSZKY
VIKTOR KIADÁ Á I MEGJELENT ÖZ-
ZES REFORMÁTUS ÉS LUTHERÁNUS

**Ima- és
énekes-
könyvek**

VALLÁSOS, SZÉPIRODALMI MŰVEK STB
UGYSZINTÉN P. CZINKE ISTVÁN KON-
FIRMÁCIOI KATÉJA RAKTÁRON:

FUCHS JÓZSEF
KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN ROZSNYÓN.

Viszonteladónak nagy árkedvezmény!

Nyomatott Gömöri Zoltán nyomdájában Rozsnyón

Református Egyház és Iskola

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ.

Főmunkatárs: SÖRÖS BÉLA.

Előfizetési díjak:	
Egész évre — — — 80 K	Negyed évre — — — 15 K
Fél évre — — — 30 K	Megjelenik minden vásárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Rozsnyón, a református lelkész hivatalban, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

Szomorú idők —

Szomorú perspektívák.

Nagyon sokszor hangzott el a panasz is, a méltatlankodás is, hogy ruszinszkói állapotainkról igen szűkszavú hiradások jelennek meg hivatalos lapunkban; — érdekeinkkel nem látszik törődni még a szerkesztőség sem.

A folyó évi 50-ik szám kipótolt mindent. Sőt! — Többet, mint a mennyi elég lett volna, mert ez a szám érdemleges részének legnagyobb arányában velünk foglalkozik, de erre a foglalkozásra csak sóhaj, nehéz sóhaj a feleletünk, de nem a Szerkesztőség iránt.

Ami igaz, nem lehet tagadni. Ha a vezércikk nem is emlékeznék meg a dr. Beszkid nehéz szavú nyilatkozatáról: a közöttünk levő forrongás, meg nem értés úgy is elég tág tér az igazatadásra.

Megdöbbenően keserű olvasni — a politikai hatóság férfias, becsületes ítéletét, hogy „a kidőlt fában őrlő szu lakik” — a beregi egyházmegyéből pedig felhangzik az első — *nyilvános* — rettenetes kérdés: „Ki felel ezért?”

Siralmas elégtétel nekünk a lelki anarchia, akik az egyházkerület megalakítását akartuk akkor, amikor más ut nem is lehetett a csontok összeszedésére s a magával meghasonlott léleknek újból a Krisztushoz vezetésére.

Siralmas elégtétel nekünk, a kik rámutattunk a „közös bizottság” lehetetlen intézményének perfectuálásakor a következményekre, a melyek eljönnek (s azóta, eljöttek, sőt tulságosan kezdenek jönni), ha még a babiloni vizek mellett is az ősi bálványoknak: a nemtörődomségnek s a széjjelhuzásnak rakunk áldozati tűzeket.

A mi elmúlt, vissza nem jő! A „svakondokokra” nem is mertünk gondolni s a kérdés még élesebb: ki felel ezért? Ki felel a rendért szétszórt állapotban? Ki felel az egyházmegyén felebbezett bírósági ügyekért, a melyek megfelelő fórum hiányában ott lengődnek? Ki felel az „E. T.-ért, mikor az anarchia utolsó „bántalmaként” sok presbyterum

maga szab törvényt magának, a mit úgy sem kell betartani, mert „nincs püspök”!! Ki felel az ungi 12 egyház szintén lehetetlen állapotáért, a mikor a kényszerűség idehajtja őket s vérig sértik őket, pedig, mint az 50-ik számban közölt hiradás is mutatja: más Szlovenszkó, más Ruszinszkó! Ki felel a beregi „irtóztató nyomorért” s ki felel, hogy rend nem lett nálunk, úgy mint Szlovenszkóban, pedig sokban megelőztük Szlovenszkót, ha... ha...

Nagy baj minálunk, hogy dominál az „αὐτὸς ἐφί.” — Kritika nélkül. Éppen mint a Plátó tanítványainál, kik térdet fejet hajtottak, ha elhangzott a fentebbi „αὐτὸς ἐφί.” — Pedig hát Plátónak is meg volt a maga „koppasztott kakasa.”

A cunctatorkodás tragikummal jár s jósolni csak az egyed merészellen, de nem az utánzó.

Még csak egy kérdést teszek fel a sok kérdés után. Egy kiváló lelkészársunk mondását kérdés formájában: „Vállalják e a felelőséget (a cunctatorkodók) Isten és a történelem előtt a — bekövetkezett — s bekövetkező lelki és anyagi károkért?”

Fancsika

Lajos Sándor

Nincs egységes frontunk.

A protestans egyház a maga jogait fegyverrel, tollal s szóval vívta ki és védte meg. A szellemi védelmek közt a legimpozánsabb a mult század ötvenes éveinek a végén és a hatvanas évek elején a patens ellen vívott küzdelem. A patens a prot. egyháznak sok százados küzdelem árán kivívott jogait alapostul fel akarta forgatni és egy, kívül álló tényezők által készített alkotmányt próbált az egyházra ráoktrojálni. De mindnyájan tudjuk azt is, hogy milyen egységes front képződött az e téren folytatott küzdelemben. A vezérfráterek és az egyházkerületek tanácskozásai egymást érték. Az egyes egyházaknak, a felsőbb hatóságoktól utasításuk is volt, melyek a következőket tartalmazták: 1) lelkészek és egyházi tisztviselők csak törvényes hatóságoktól fogadhatnak el rendeleteket, 2) az emiatt bajba kerültek az egyházak „vegyék védelmökbe, a hűtelenekeket pedig fosszák meg hivataluktól” 3) az új szer-

vezet életbeléptetéséhez segítkezzen ne nyújtson igaz magyar protestáns, sőt ha ilyen sajnálatos eset előadná magát, tiltakozzanak ellene. 4) Egyesekért, ha bajba kerülnek hűségök miatt, vállaljon szellemi és anyagi szolidaritást az egész hitfelekezeti (Warga: A ker. egyh. tört. III. k. 399—400. l.) Ime a leglényesebb pontok. Ilyen utasítás többféle is keletkezett. Meg volt tehát a közös front fent, de meg volt alant is. Mert dacára annak, hogy az új alkotmány anyagi téren kecsegtető ígéretekkel is tartalmazott, nevezetesen államsepeilyt helyezett kilátásba, a ref. egyházak között egyetlen sem akadt olyan, mely az ősi jogokat feladni hajlandó lett volna. Jól mondja Révész Imre, emez idők nagy harcosa, „A magyar prot. egyház szabadságának védelme” c. örökbecsű polemikus munkájában: „Nem oly olcsó áru a magyar protestans egyház vére szerzett autonómiaja, hogy a felett alkuba bocsátkozni, vagy azt egy napra is haszonbérbe adni lehetne.” (Sárospaiaki füzetek 1862. évf. 13. l.) Vagy: „Nem tehetjük, hogy az Isten harcoló anyaszentegyháza e szegény hazában hánykódó hajócskájának kormányát kezünkben kibocsássuk, mert az elmúlt idők történetéből meggyőződünk, hogyha atyáink ezt a kormányt csendben és viharban mindvégig kezükben nem tartották volna, a hajócska már régen bizonyonnyal elsüllyedt volna” (U. o. 31. l.) Egyházunkra, különösen iskolai téren, éppen olyan nehéz idők következtek be, mint az említett időszakban. Törvényeinket el nem vették ugyan nyíltan, csak absolute nem respektálják. Ahelyett, hogy iskoláink felett a pusztá felügyeletet gyakorolnák, azokat önkényesen ők magok kormányozzák. Tehát még lejjebb vagyunk becsülve, mint a patens korszakában. Mert akkor csak kísérletet tettek, ma tényleges állapotot teremtettek. Ha ez tovább is így megyen, iskoláinknak minden szabadsága elvesz, pedig az iskola az alap.

Fönről az irányítást, a buzdítást, hogy törvényeinkhez szilárdul ragaszkodjunk, épügy megkapjuk, mint azon említett időszakban megkapták. Az egyetemes konvent és egyházkerületünk e tekintetben fáradhatlanok. Czinke püspökünknek minden ténykedése, legközelebb a Vajánban tartott egyházkerületi közgyűlésen felolvasott püspöki jelentésének e tárgyra vonatkozó minden pontja egy ébresztő kürtészó. Még sincs meg lent az egységes front, a küzdelem egyöntetűsége. Az emberek egy része — tisztelet a kivéte-

leknek — jobban szereti a kényelmet, a békességet, ha mindjárt álbékesség is az, mint a küzdelmet, ha az igazságot történik is az. Pedig így azok az iskoláink és egyházaink, melyek apró szigetekként élnek a szláv tengerben, mihamar elpusztulnak. De nemcsak a kényelem és félelem, de az idelet valóknak a feljebbvalóknál többrebecsülése is okozza azt, hogy frontunk nem egységes, sőt néha bomlik.

De én az iskolai kérdéstről akartam írni, azt bizonyítgatván, hogy itt a legnagyobb bizonytalanság, az ingadozás, szóval, hogy jogtalan támadással szemben nincs meg az egységes, a szilárd front és ez a körülmény alkalmas arra, hogy a támadást még vakmerőbbé tegye s a támadást az egyes egyházak és iskolák ellen külön-külön megismételje.

Csak egyetlen példát hozok fel e tekintetben. Gyülekezeteinknek, ezzel együtt iskoláinknak egy igen tekintélyes része oly területen fekszik, ahol a magyar kisebbség a 20%-ot meg nem üti. S habár a békeszerződés az egyházaknak szabadságát, nyelvök és kulturájuk ápolását minden tekintet nélkül biztosítja és habár a Csehszlovák állam kötelezte is magát arra, hogy törvényeit ebben a szellemben fogja megalkotni, e 20%-ról szóló törvény mintha nem egészen fedezné a békeszerződés szellemét; e törvénnyel gyülekezeteink és iskoláink javarészt meg lehetne ölni, amint hogy sok iskolát már ki is végeztek. Exempla docent. A múltkoriban egymás után jelent meg e lapokban két oly pályázati hirdetés tanítói állomásra, melyekben ez volt mondva: „tanítási nyelv szlovák.” Jól tudván, hogy mind a kettőnek a hivel szinmagyarok, alkalomadtán megkérdeztem ez egyik lelkészt, miért irtak ki ilyen tartalmu pályázatot? Azt felelte, hogy azért, mert a tanfelügyelő az államsegélyt csak ily feltétel alatt biztosítja és mert a község magyar lakosai nem ütik meg a 20%-ot. Azt feleltem neki: Mért nem küzdenek a tanfelügyelő ilyen terrorjával szemben, hisz az iskola mágyar jellege és az államsegély emellett is biztosítható.

Igenis. Szlovenszkóban iskolai téren az állam jelenleg az 1907. XXVII. t. c. alapján áll. Ennek a törvénynek a 18. §-a pedig egyenesen kimondja, hogy „az 1868. XLIV. t. c. 14. §-ának az a rendelkezése, mely szerint az egyházközségek iskoláikban az oktatásnak a nyelvét letszés szerint határozhatják meg, aképp értelmezendő, hogy szabadságukban a) oktatási nyelvül vagy az állam nyelvét, vagy a gyermekek anyanyelvét megállapítani.” E szakasz további rendelkezése alapján az iskola magyar jellegét még ott is biztosítani lehet, ahol nincs husz százalékos magyar nemzetiségű, sőt a magyar gyermekek magyar oktatása e szakasz szerint ott is fenmarad, ahol a növendékeknek fele más nemzetiségű. Olivassák el, akiket illet, e t. szakaszt. Sőt tovább megyek. Ha a kormány nem az 1907-ik évi XXVII. t. cikk alapján állana is, ott van a forradalmi gyűlés alatt, az iskolákra külön alkotott s ma is érvényben lévő alaptörvény, mely tekintet nélkül arra, hogy van-e valamely község-

ben 20%-ot kitevő kisebbség, tehát magyar vagy más, imperative elrendeli, hogy ahol pedig 40 más nemzetiséghez tartozó gyermek van, s szüleik a saját nyelvükön való iskoláztatást kérik, ott azok számára iskola állítandó fel s az állam által segélyezendő.” Hány ref. magyar iskolát lehetne így megmenteni, holott ma a létovázás, a kényelmesség vagy az alaptalan félelem miatt „pusztulunk, veszünk, mint oldott kéve széthull nemzetünk.”

Nehezemre esik a tulajdon példával előállni, de hogy a dolog még világosabb legyen, íme: A gálszécsi ref. egyház hasonló helyzetben van. Az újabb népszámlálás itt is kevesebb magyart tüntet fel 20%-nál. Ez alapon a város egyetlen magyar iskoláját, ref. iskolánkat minden uton szlovákká akarták tenni. De mi az említett alapra állva, a küzdelmet végig küzdöttük. Pedig előbb elvonták tanítónk államsegélyét, Ez idő alatt áldozattal is pótoltuk azt, aztán az államsegélyt is kiharcoltuk. Mikor ez megtörtént, a tanítónkat utasították ki. Nagy próbák után másat hoztunk. Mikor ideszállítottuk, a lakását foglalták le; ezt a jogtalanságot is orvosoltattuk. Én magam is átestem mindenféle megaláztatáson, fenyegettek az államsegélyem megvonásával. De törvényes alapon álltunk, így semmitől meg nem rettentünk. A törvényt tiszteljük, de elvárjuk, hogy az állam közegei is tiszteljék.

Egy, az egész egyetemes egyházat képviselő értekezlet megtarrásának látnám a szükségét, ahol nem fellegekben járó bölcsészeti előadásokat tartanánk, hanem megbeszélésnek, miként lehetünk minden mi szorongatásaink között mindnyájan egyakaraton, egy fronton, habár egymástól messze vagyunk is. Ez a törvények melletti szilárd kitartás és egy akaraton léte a kormány alantás közegeit is meg gondolásra készítené, de jó volna azért is, mert közelget a zsinat s ezzel dokumentálnánk, hogy mi élet halái harcok között szerzett törvényeink mellett keményen ki akarunk tartani ezután is.

Péter Mihály

Nyílt kérelem

a szlovenszkói tisztánnevelési ref. egyházkerület püspökéhez.

Főtiszteletű Püspök Ur!

Tisztelettel kérjük, méltóztassék alább felsorolt panaszainkat becses figyelmére méltatni! Tesszük ezt azért, mert az egyházkerület 1922. évi szeptember hó 10—11 napjain Vajánban tartott közgyűlésének határozata erre egyenesen felhív minket. Ugyanis nevezett egyházkerületi közgyűlés 22. sz. határozata kimondja, hogy konkrét igényeinket és sérelmeinket a püspöki hivatalhoz terjesszük fel rovábbi eljárás céljából. Igaz, azt is kimondja, hogy az esperesi hivatal útján. De miután nekünk minden sérelmünk közös és mivel úgy véljük, hogy a mi ügyünk a nyilvánosság elé is tartozik: méltóztassék megengedni, hogy azt ez uton tegyük.

Említett egyhker. közgyűlés 21. sz. határozatának 1) bekezdésében azt

mondja: „amely védelmet és segítséget egyházkerületünk, vagy annak püspöke s elnöksége tud biztosítani a Szlovenszko területéhez tartozó egyházainknak, ugyanazt tudja biztosítani a Ruszinszko területéhez tartozó egyházaknak is.”

Ez a kijelentés így papiron — tagadhatatlanul — igen szépen hangzik és határozott hangjával megnyugtatólag is hat bizonyára... a Szlovenszkóban levő egyházakra és lelkészekre, kik a mi viszonyainkat nem ismerik, de — sajnos — mi reánk nem, mert a fentebbi kijelentést megcáfolja a gyakorlati élet.

Ezen állításunk igazolására legyen szabad felsorolnom a következő konkrét sérelmeket.

Nem részesültünk a Szlovenszko területéhez tartozó lelkészekkel és egyházakkal egyenlő védelemben és segítségben, akkor, amidőn 1920 év november havában, a püspök ur felhívására felterjesztettük az esperesi hivatal útján államsegély iránti kérvényeinket. Ugyanis, míg a Szlovenszko területéről beadott kérvények hivatalos uton felküldtek a pozsonyi miniszterinmba, hol elintéztést is nyertek, addig nekünk egyenkint visszaküldtek elintézetlenül. Az egyenlő segítség és védelem az lett volna, ha a mi kérvényeink is hivatalos uton Podkarpatska Rus kormányzóságához tetettek volna át.

2. Nem részesültünk egyenlő elbánásban az autonómikus uton való fogadalm tételnél sem. Az ungi egyh. megye esperese 153. sz. körlevelében felhívást bocsátott ki az iránt, hogy a szlovenszkói egyházak lelkészei és gondnokai 1921. június 20 án jelenjenek meg Nagymihályban, hol a fogadalmat autonómikus uton le fogják tenni. A ruszinszkói egyházak lelkészei és gondnokai később meghatározandó időben a kormányzóság előtt fogják azt letenni. A felhívásnak ránk vonatkozó része még ma sem valósult meg. Könnyen megítélhető, hogy mily tetemes anyagi kárt szenvedtünk volna, ha még most is arra várnánk.

3. Sérelmünk továbbá az is, hogy a püspöki körlevelek, kivéve azokat, amelyek szavazatok beadására, vagy a kerületi, közalapi, stb. járandóságok befizetésére vonatkoznak — alig, vagy egyáltalában nem tartalmaznak olyan intézkedéseket, amelyeknek mi is hasznát vehetnők. Mindig csak a szlov. teljhatalmu miniszter, az ev. referátus intézkedéseit, rendeleteit közlik, akikkel nekünk semmi összeköttetésünk nincs; ellenben Podkarpatska Rus kormányzóságának rendeleteit nem hozzák, így kénytelenek voltunk püspöki felhatalmazás nélkül teljesíteni azokat.

4. Hivatalos lapunk f. évi 33. számában megjelent püspöki értesítés azt monja, hogy „a lelkészek részébe az összes rendkívüli... segélyek klutaltattak”... „33685. sz. a. a 2000 koronás segély” is. Ezt mi még mind ez ideig nem kaptuk meg.

Íme látható ezekből is, hogy mi nem részesültünk a múltban és nem részesülünk a jelenben olyan védelemben és segítségben, mint a Szlovenszko területéhez tartozók. Nekünk eddig csak köte-

lességeink voltak és vannak az egyházkerülettel szemben, mint a mostoha gyermeknek, ki a szülei szeretet melegét, védelmét nélkülözni kénytelen. A mi eredményt úgy a magunk, mint egyházaink érdekében — elhagyatottságunk dacára — eddig elértünk, azt a magunk fáradságának és prudentiájának köszönjük. Kiváló tisztelettel

az ungt ruszinszkói lelkészek.

Nyílt levél

a szlovenszkói tiszáninneri egyházkerület lelkészi főjegyzőjéhez.

Nagytisztelétű Egyházkerületi Főjegyző Ur!

A szlovenszkói tiszáninneri egyházkerület 1921. évi október 31-én Rimaszombatban tartott közgyűlésében az ungi e. m. Ruszinszkóban levő egyházainak különválására vonatkozólag egy határozatot hozott, melynek e) pontjában ez foglaltatik: „Egyházkerületi közgyűlésünk e jegyzőkönyvi határozattal kapcsolatban azon liszteletteljes felterjesztéssel és kérelemmel él a Cseh-szlovák köztársaság kormányához, hogy méltóztassék egyházkerületünknek e határozatát törvényesnek elismerni stb.“

Nem feszegéljük azt most, hogy e határozat mennyiben sérti ref. egyházi autonómiánkat, csak, mint érdekelt felek azt szeretnénk tudni, hogy megérkezett-e már erre a felterjesztésre a Cseh-szlovák köztársaság kormányának válasza és mit tartalmaz az? Több, mint egy éve kíváncsian várjuk azt s így érthető érdeklődésünk.

Kérjük a nt. főjegyző urat, hogy e kormányleiratot, mint amely — az egyházkerület szerint — hivatva van a fenti határozatot törvényesnek elismerni, ha már megjött, szíveskedjék a hivatalos lapban leközlölni.

Az ungi ruszinszkói lelkészek.

(Nem vizsgálom ez idő szerint, hogy „az ungi ruszinszkói lelkész“-társak „feszegetek“-e e Nyílt levélben is — és mit feszegetek: lesz arra még talán kiválóbb alkalom! mint a mostani: azt azonban sajnálom, hogy kíváncsiságukat nem tudom kielégíteni, mert az ez alkalomra kipécézett kormányleirat — sem mint főjegyzőnek, sem mint szerkesztőnek — nincs a kezeim között. Avagy csakugyan nincs tudomásuk a sokképen érdekelteknél, hogy itt is — ott is, mennyi kormányleiratot „várunk, várunk, de hiába várunk“... *Egyházker. főjegyző—Szerkesztő.*)

Indítvány.

Az 1919—20 évekről fogtalanul visszatartott, lelkészeket és egyházakat törvényesen megillető államsegélyek ügyében *Egyházi Lapunk*-ban több ízben s legutóbb is megjelent felszólamlás és sürgetés eredményessé tétele s igényeink célravezető érvényesítése érdekében indítványozom:

1. Minden egyes igényjogosult lelkész

illetékes hatóságai: az esperesi és püspöki hivatalok útján intézzen záros határidő alatt — mondjuk jan. 5-ikéig — az Egyetemes Konventhez megkeresést aziránt, hogy — mellőzve a további megalázó várakoztatást, kilincselést, az összes érdekeltek nevében indítsa meg a bírói keresetet az államkincstár ellen mindazon segélyek, törvényes járandóságok kiszolgáltatása iránt, amelyekben a többi vallásfelekezetek lelkészei a nevezett években részesültek!

2. A felsőzempléni és ungi egyházmegegyék vegyes, avagy tót egyházaikban működő lelkész-társak tartásuk morális kötelességeiknek nyilatkozni aziránt, vajjon megfelel-e a valóságnak azon állítás, hogy ők a nevezett évekről a kérdéses járandóságokat megkapták s mikor, mi címen, mily összegben s ezen fontos körülményt hozzák tudomására az egyházi hatóságoknak. Rájok ez nem szégyen, njncs miért titkolni!

3. Mindazon egyházainkban — amelyek bármily összegű „adócsökkentési segély“ igényjogosultjai tartassék mielőbb presbyteri gyűlés és határozattal az 1. ponthoz hasonlóan az Egyetemes Konvent megkeresése a visszatartott járandóságoknak peres uton való kikövetelése iránt.

4. Miután pedig köztudomásúlag az említett évekre az állam az egyházkerületek általánj összegben megillető, úgynevezett pauszális vagy közigazgatási segélyeket sem szolgáltatja ki: egyidejűleg ez is foglaltassék be a keresetbe.

5. Mind azok, akik valamely fontos adatról tudomással bírnak, — amely alkalmas azon hamis ürügyeknek megdöntésére, amelyeket járandóságaink megtagadásának indokál ellenünk szegeztek — hozzák tudomására az egyházi hatóságnak — így pl. azt, hogy egyes polgári tisztviselői csoportok mely időpontban tették le a hűségi fogadalmat? Mert ilyesmí fordult elő 1920. és 1921. évben is anélkül, hogy állami illetményeik visszatartattak volna. Ezt a kedves retorziót csak a mi számunkra találták ki takarékos állambölcseink.

Indítványomat indokolni felesleges; keresztül-vitelére már a 12-ik órán is túl vagyunk! Azt azonban vegye minden érdekelt fontolóra, hogy lépünk fel egysegesen, egy időben; ne legyen röszötünk senki indolens, hogy így alátámaszt-hassuk egyházi vezetőségünk akcióját egyértelmű követeléseinkkel! Adósunk pedig vegye tudomásul, hogy ezt a reánk kényszerített akció a loyaltással kapcsolatba hozni és szembe állítani nem lehet, ez egyszerűen *kenyérkérdés* a jog és törvény alapján, amit tehát respektálni elsősorban a kormány tartozik, mint a törvények őre és végrehajtója és szomorú dolog, ha erre öt bírói fórum előtt kell kényszeríteni. *Sedivy László* ref. lelkész.

Egy hírlapi közlemény és annak egynemely tartalmáról.

A *Ruszinszkói Magyar Hírlap* folyóévi 284-ik (dec. hó 16-iki) számában megjelent egy közlemény, melyet szószó-

rint, teljes egészében leközlünk. amint íme következik:

„A „Kárpátaljai Református Egyházkerület“. — Az előkészítő bizottság befejezte az előkészítő munkálatokat. —

Az új országhatárok megvonásával az egyházak közigazgatási beosztása is nagy változás alá esett. A tiszáninneri református egyházkerületnek a Ruszinszkó területére eső egyházközségek az előtt a feladat előtt állottak, hogy az adminisztráció zavartalan folytatása céljából külön egyházkerületté alakuljanak.

Az előkészületi munkálatok már a nyáron megindultak és a napokban fejeződtek be, melyről tudósítunk, aki a szervezésben tevékeny részt vett, a következőkben értesít minket:

A „Kárpátaljai Ref. Egyházkerület“ ad hoc bizottsága f. hó 11-én döntött azokban az ügyekben, melyei őket az okt. 31-iki alakuló gyűlés megbízta. Így megállapította az egyházkerületi tisztviselők létszámát, s azok fizetését, szóval a kerület évi költségvetését. A helyettes püspök felhívására ezt a munkálatot egy bizottság (Bihary Lajos, Bary Gyula, Sütő Áron) készítette elő, melyet a plénum kevés változtatással elfogadott. Kimondta a bizottság, hogy az egyházkerület az ungi 13 egyházzal kívánja megalakítani és a szlovenszkói tiszáninneri egyházkerülethez intézendő felterjesztésében *tiltakozik az ellen, hogy ezen egyházakhoz jogot formáljanak*, mert a gyülekezetek önrendelkezési joga és a politikai határ is azt követeli, hogy ők egyedül a Kárpátaljai Ref. Egyházkerülethez tartozhassanak, s ezt az igazságot egy ember nagyzási mániája meg nem döntheti.

Az államsegély folyósítása iránt beadandó kérvényt a legközelebb egy bizottság fogja a kormányzóságnak átadni, melynek tagjai: *Biky Ferenc* h. püspök, *Ráthonyi Ákos* h. főgondnok, *Sütő Áron* id. jegyző, *Komjáthy Gábor*, *Bihary Lajos*, dr. *Polchy István* és *Komáromy Lajos*.”

E közleménynek első kikezdése úgy látszik, hogy a szerkesztőnek bevezető sorai s bennünket közelebről nem igen érdekelnek. Ha mégis leközlöttük e két kikezdést is, ennek oka az, hogy az első kikezdésben van egy mondat, melynek értelme nem egészen világos. E mondat: „A tiszáninneri református egyházkerületnek a Ruszinszkó területére eső egyházközségek az előtt a feladat előtt állottak, hogy az adminisztráció zavartalan folytatása céljából külön egyházkerületté alakuljanak.“ Itt *talán* arról volna szó, hogy a tiszáninneri ref. egyházkerületnek a Ruszinszkó területére eső egyházközségei az előtt a feladat előtt állottak, hogy az adminisztráció zavartalan folytatása céljából *külön egyházkerületté alakuljanak a megalakítandó új egyházkerület kebelében.* (Hát már e feladát előtt állottak? Különös!) A második kikezdés pedig csupán azért érdekel némileg bennünket, mert némi fényt vet annak a *problémának* a megoldására, hogy ki *lehet* a szóban levő közlemény szerzője.

Bennünket tulajdonképen a Ruszinszkói Magyar Hírlap tudósítójának a köz-

lése érdekel; még pedig ebből is ez a részlet: „Kimondta a bizottság, hogy az egyházkerületet az ungi 13 egyházzal kívánja megalakítani és a szlovenszkói tiszáninnyi egyházkerülethez intézendő felterjesztésében *tiltakozik az ellen, hogy ezen egyházakhoz jogot formáljanak*, mert a gyülekezetek önrendelkezési joga és a politikai határ is azt követelik, hogy ők egyedül a Kárpátaljai Ref. Egyházkerülethez tartozhassanak, s ezt az igazságot *egy ember nagyzási mániája meg nem döntheti.*”

Ilyen tapintatlan — mert célelles — laptudósítást még én sohasem olvastam. Azt a — gondolom, úgy nevezett ad hoc — bizottságot tapintatlanabb színben alig hiszem, hogy sikerülhetne másnak feltüntetni, mint a R. M. H. tudósítójának. Az még hagyján, hogy a bizottság az új egyházkerületet az ungi 13 egyházzal kívánja megalakítani; mert elvégre kívánni vagy (helyesebben kifejezve) javasolni lehet nem teljesíthető dolgokat is: de az már az ad hoc bizottságot (mert talán erről van szó?) igazán erősen harcias színben tünteti fel, hogy „a szlovenszkói tiszáninnyi egyházkerülethez intézendő felterjesztésében *tiltakozik az ellen, hogy ezen egyházakhoz jogot formáljanak*.” Először is egy ad hoc bizottság *tiltakozása* egy törvényesen megalakult, érvényben levő törvények alapján álló *egyház kerület ellen* — túl merész, még ha túl modern is a felfogása, csupán azért, hogy *azokhoz az egyházakhoz jogot formál, a törvények alapján, amelyek évszázadok óta az ő kebelébe tartoznak.* (Ezzel a kérdéssel lényegében majd máskor, a maga idejében és helyén fogunk foglalkozni; most csak a tudósítás esetlenségeire kívántam rámutatni.)

De nem csak tapintatlan a tudósító, hanem *névtelenül sértegető* is. Pedig ezt az eljárást, i. e. a névtelenül sértegetést, azt hiszem, Ruszinszkóban sem veszik jó néven az érdeklődők. Sértegeti e tapintatlan *kijelentésével*: „ezt az igazságot *egy ember nagyzási mániája meg nem döntheti*”, a tiszáninnyi református egyházkerületet is, mert úgy tünteti fel e kijelentés, mintha ez a kerület *egy ember véleménye által vezetné magát*, — de sérteget *egy valakit* is, akit kipellengérez, hogy nagyzási mániában szenved, akit nem nevez meg — a névtelen tudósító. Hogy miért nem nevezi meg azt az *egy embert*: kíméletből-e, vagy gyávaságból, — azt nem lehet eldönteni, mert a vesébe ember nem láthat be. A névtelenség köpenye alól különben a gyávaság szokott lövöldözni — legtöbbször bűzbombákat. De hát ezekkel a bűzbombákkal nem igen érdemes foglalkozni, mert nem izléses. Hagyjuk is. Csak erre a kérdésre hlyom fel a közfigyelmet, hogy van-e a nagyzásnak nagyobb maniakusa — annál, aki ezt a kijelentést p. pirra vetette: „ezt az igazságot *egy ember nagyzási mániája meg nem döntheti.*”

Naptárunk terjesztésére ezután is felhívjuk a lelkész- és tanító urak figyelmét. A naptár ára 8 korona.

HIREK.

Felhívás.

Az 1922-ik esztendőben a „*Református Egyház és Iskola*” e jelen száma az *utolsó*. Ezzel a számmal lezárjuk a II. évfolyamot. Ha végig lapozzuk ez évfolyamot, megállapíthatjuk, hogy küzdelem volt az 1922-ik évi egyházi életünk is. Hogy mint lap, mint küzdőtárgyunk: azt megállapítani nem vagyunk hivatottak. De azt állíthatjuk, hogy mindenkor *elvi alapon* állottunk.

Egyházi életünk ege még ma sem derült. A munkára, sőt a küzdelemre a jövőben is bőven van kilátásunk. A jelek legalább is erre engednek következtetni. Lapunk létének szüksége tehát nem szűnt meg. Ebben a tudatban jelezük tehát, hogy *következő számunkkal — Isten kegyelmének reményében — megindítjuk* lapunk III. évfolyamát.

Ezzel egyidejűleg kérjük lapunk báráit:

1. szerezzenek lapunk számára új előfizetőket;
2. amennyiben a lap díját még be nem küldték, szíveskedjenek haladéktalanul beküldeni, hogy fizetési kötelezettségeinknek mi is eleget tehesünk.

Szerkesztő.

— **Benkő Viktor** sárosoroszi-i lelkész távozásra. A *Magvető*ből olvassuk e hirt: már folyamatban van az eljárás, hogy Benkő Viktor, mint az amerikai református egyház alkalmazottja, az SHS királyságban telepedjék le, mint utazó lelkész s egyházunk megújodása s szeretetházunk felvirágztatása érdekében munkába álljon. Sajnáljuk, hogy Benkő Viktor, az evangelizálás e derék munkása elhagyja Cseh-szlovákiába kebelezt magyar református egyházunkat, mert itt is nagy szükség van az evangelizálás munkájára: de ez elhatározásában csak az ő akarata lehet döntő. A magyar ref. egyházban az evangelizációs munkásainak elhelyezkedésére az utóbbi időben több örvendetes példára mutathatunk rá a Benkőn kívül is. Ilyenek: dr. Ravasz Lászlóé, a dr. Róvész Imréé, legujabban, a Forgács Gyuláé Sárospatakon.

— **Lelkész-értekezlet Ungváron.** Azt az értesítést vettük, hogy az ungi ref. egyházmegye 1922. dec. 14 én Ungváron értekezletet tartott, s azon jelen voltak a következő ruszinszkói lelkészek: Barkaszi Károly, Györke Endre, Kása Ferdinánd, Komjáthy Gábor, Komjáthy István, G. Nagy Sándor, Szabó István, Szabó Sándor. Ez itt megnevezett lelkész urak „hozzájárulása és felhatalmazása” alapján küldetett be lapunkba a mai számunkban levő Nyílt kérelem és Nyílt levél leközlés végett. Kívánatos lett volna, ha tudósítónk magáról az ungi ref. egyházmegye értekezletének lefolyásáról is küldött volna tudósítást.

— **Nyilvános nyugtázás** Közvetlen Karácsony előtt egy 500 (Ötszáz) kor. összegű pénzküldeményt és ezzel egyidejűleg egy levelet kaptam egyik lelkész-társamtól, melyben a pénzküldeményt

rendeltetéséről értesít, irván többek között eképen: „Mai napon postára tettem 500 koronát b. címére, amely összeget egyik buzgó és áldozatkész presbiterünk adott át nekem oly célból, hogy azt a megindítandó református néplap-ra óhajtja első áldozatul fordítani; vajha követnének sokan példáját, hogy testté válna mielőbb az ige!” Ime, lapunk nyugtalankodása nem maradt siker nélkül. A magát megnevezni nem engedő buzgó presbiter és lapunk „lelkés olvasóját” áldja meg az Isten — azzal is, hogy találhassa örömét példájának követésében.

— **A Kárpátaljai Ref. Egyházkerület Bizottsága** a jövő év jan. hó 8-án fog megjelenni Ungváron a P. Russ kormányzósága előtt. Bemutatja költségvetését. Ettől a fogadtatástól és az állami megállapodásoktól függ, hogy mikor alakul meg részleiben is a ref. egyházkerület.

— **Református diakonissa othont** létesít Szeretetháza mellett a SHS királyság református egyháza. Már fel is küldött a Bethesda egy lelkészleányt, hogy előkészüljön egyszerű hivatására s kiképzése után Szeretetházuknak legyen veendő diakonissája. — Mi csak sóhajtozunk.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*.

A kiadásért felelős: *Réz László*.

Pályázati hirdetés.

Az akli-i ref. egyházban betöltendő előkönyörgő-kántortanítói állásra ezennel pályázat nyíltatik. Javadalma: 10 azaz tíz köből tiszta buza; 10 azaz tíz köből jómínőségű szántóföldnek használata. Tisztességes lakás mellékhelyekkel együtt; urvar, belső kerttel, külső kertiföld temetői használatra adandó. Kötelessége lelkész akadályoztatása esetében szószéki szolgálat, énekvezetés, és iskolai tanítás. Csak református okleveles szlovák honpolgárok pályázhatnak. A pályázatok 1923. január 15-ig alulírott lelkészi hivatalhoz küldendők.

Nevetlensalu, 1922. december 19.

Szentpétery Pál
ref. lelkész

KÓKAI LAJOS ÉS HORNYÁNSZKY
VIKTOR KIADÁSÁBAN MEGJELENT ÖSSZES REFORMÁTUS ÉS LUTHERÁNUS

**Ima- és
énekes-
könyvek**

VALLÁSOS, SZÉPIRODALMI MŰVEK STB
UGVSZINTÉN P. CZINKE ISTVÁN KON-
FIRMÁCIÓI KATÉJA RAKTÁRON:

FUCHS JÓZSEF
KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN ROZSNYÓN.

Viszonteladónak nagy árkedvezmény!

Nyomatott Gömöri Zoltán nyomdájában Rozsnyón

Református Egyház és Iskola

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Felelős szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ.

Főmunkatárs: SÖRÖS BÉLA.

Előfizetési díjak:	
Egész évre — — — 60 K	Negyed évre — — — 15 K
Fél évre — — — 30 K	Megjelenik minden vásárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Rozsnyón, a református lelkesi hivatalban, hová a kéziratok előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

Az iratterjesztés megszervezése.

(R. L.) Lapunk folyó évfolyamának 2-ik számában „Helyzetünk örömtelensége” cím alatt ecseteltem cseh-szlovákiai református egyházunk nehéz s küzdelmes helyzetét és rámutattam azokra az okokra, melyeknek következménye egyházunk örömtelensége; és azzal végeztem az írásomat, hogy „változásnak kell beállani egyházi életünkben.”

Éreztem, sőt tudtam is, mikor ezeket a szavakat leírtam, hogy a sürgetett változás be nem következhetik máról holnapra. Mert a változásnak több irányban és szempontból kell bekövetkeznie, de legalább is két irányban; külsőleg és belsőleg. A külső változás bekövetkezésének több tényezője van: az állam, az egyház, a lelkesi testület és hiveink. Minden esetre nagyon elősegítené és meggyorsítaná a külső változás beállását az egyház és állam egymáshoz való viszonyának *napi politika-mentes* mielőbbi rendezése. Mentől inkább arra az álláspontra helyezkedik az állam, hogy nem nélkülözheti az egyház működését, annál gyorsabban változik meg az egyház mai helyzete — az állam szempontjából is előnyösen és így az egyház is abba a helyzetbe jut, hogy a benső konszolidáció eléréséhez szükséges berendezkedéseket is eszközölheti.

A belső változásnak csak két tényezője van: a lelkesek és hiveik. De a belső változás sem történhetik meg máról-holnapra. Ez lassu folyamat eredménye lehet. Még az esetben is, ha úgy a lelkesi testület a maga teljes egészében, mint a hivek is mindnyájan bírnák az átváltozás beállításához szükséges aravalóságot és képességeket. Pedig ezt nem mondhatjuk el sem a lelkesekről, sem a hivekről.

E belső változás alapját ugyanis mi képezi? Ugy-e bár, az a munka, amelyet belmisszióknak nevezünk. Ennek a munkának az egész vonalon és egyszerre való megindításához nem vagyunk felkészülve és berendezkedve. Érezzük mindnyájan, hogy szükség van a belmisszió

munkájának mentől intenzívebben való végzésére; próbáljuk is itt is, ott is megindítani egyik-másik ágát: de nehezen megy, lassan megy. itt ez, ott amaz hiányzik a sikert is biztosító munkához. *Ezt a munkát azonban megrendelésre nem is lehet csinálni*, Ez nem mesterség. Ez magasabb fokú szellemi munka. Egyenesen és kizárólag a lélek munkája — annak a részéről is, aki végzi, annak a részéről is, aki befogadja. Ezt a munkát *elő* kell készíteni; úgy is mondhatjuk: ehez a munkához *elő* kell készülni.

Meg kell tehát indítani azt a munkát, amely tulajdonképpen a belmisszióknak egyik ága, amelyet *a belmisszió előfutárjának, helyesebben előőrsének* is nevezhetünk. Ez az ugynevezett *iratterjesztés* intézményes rendezése és rendszeresítése. *A nyomda termékeinek a vallás és egyház szolgálatába való állítása.*

A reformátorok is nagyon meghasználták a nyomda-termékeket a reformáció eszméinek terjesztésére. Tulajdonképpen ez a körülmény szaporította meg a XVI. század elején a nyomdák számát. A reformátorok közül többen egyben nyomdászok is voltak. S ma is, mindazon országokban, ahol az egyházban szép és virágzó élet indult, mondhatni, a vallásos iratok terjesztésével értek el nagy eredményeket. A nyomtatott betű hatalma és ereje hódító és legyőzhetetlen. Nincs terünk arra, hogy az *iratterjesztés* történetét csak vázolhassuk is s fontosságának bizonyításával bővebben foglalkozunk. De azt hisszük, szükségünk sincs rá. A lelkipásztoroknak azt tudniok és érezniök kell, — mint a tanítónak az egyes tantárgyak módszerét, mint a mester embernek a mesterségéhez szükséges anyagok természetét.

De hát vannak-e vallásos irataink — nekünk cseh-szlovákiai reformátusoknak —, amelyeket terjeszthetnénk? Bizony, nincsenek. Még csak azokhoz az *iratokhoz* is nehezen juthat hozzá egész vidékek kálvinista népe, amelyeket valási tekintetben a mindennapi kenyérhez hasonlíthatunk, amelyek *megírásáról*

nem is kell gondoskodnunk: *a bibliához és énekeskönyvhöz*. Hol vannak ezen felül a léleknek azon táplálékai, amelyekre ép úgy szüksége van, mint a testnek a mindennapi kenyéren kívüli táplálékra is? A vallás erkölcsi tartalma, a hitelesítő, az egyháziasságot erősítő iratok, az u. n. traktátusok.

Bizony, nálunk, *ittthon* ilyenek semminő formában nincsenek. Raktárakon nem tartatnak, annyival kevésbé — *készülnek*.

Tehát szervezni kell az *iratterjesztést*. Még pedig mindkét szempontból. Abból is, hogy *ittthon* is készüljenek, hogy az itthoni viszonyok is megtalálják speciális szükségleteik kielégítését. De abból a szempontból is, hogy találhatók legyen vallásos tartalmu iratok a különböző vidékek megfelelő — *központi fekvésű* — helyein.

Ezt egyenesen a hivatalos egyháznak kell megszervezni és megfelelő intézkedéssel számon kérni az iratterjesztés megkezdését s azt, hogy mily eredményt értek el az arra hivatottak az egyes egyházakban. Mindenek előtt az egyház-megyéknak kell tanulmány tárgyává tenni az *iratterjesztés* nagyfontosságú kérdését — abból a szempontból, hogy mely hely mely egyházvidéknek jelöltessék ki központi helyül; aztán az egyházkerületek terjesszék fel véleményes javaslatikkal az egyházmegyék munkálatait az egyetemes konventre, mely végül szervezze meg az egyetemes egyházra kiterjedőleg az iratterjesztés hálózatát.

Az iratterjesztés fontos ügyének rendezését és rendszeresítését ez évben meg kell valósítani. Ennek nem áll — a mi véleményünk szerint — semmi sem az útjában — csak az akarat-hiány. A belmisszió munkája ez által meg fog indulni.

Belmisszió.

IV.

A lelkipásztor belmissziói munkája számára egyik adottság az ő élethivatása, a másik elhelyeztetése: az egyházközösség. Boldog ember az, aki Istentől nyerte mind a kettőt. A lelkipásztor hármasszótól, hogy ő (1) Isten szolgája, (2) a

gyülekezet vezetője, (3) az egyház hivatalnok, bármelyik hiányos, az egész egyház kárát vallja annak. Hogy Isten szolgálói vagyunk-e? Ezt a mi munkánk mellett a mi Urunk bizonyította meg. Ha igen, az egyházközségből kiérík a gyülekezet. Minél odaadóbb a szolgálatunk, annál közelebb vagyunk ahhoz, hogy a gyülekezeti közösség kitermelje az evangéliumi közösséget.

A lelkipásztor életfelfogása, életiránya, következetes magatartása, Istennel és az ő igéjével való közössége természetes vezetőjévé avatják annak a gyülekezetnek, amely őt hallgatja. Lassan-lassan átültetődik a hite, a világlátása a lelki ereje és reménysége. Sohasem a mesterséges tekintélytartás, vagy az egyházközségek támogatása, a velük való fenyegedődzés, hanem az Ur szolgálata teszi a lelkipásztort a gyülekezet valódi vezetőjévé. A hierarchia és kúriarchia harca mindig ott indul meg, ahol az Ur szolgálata kutba esett egyéb érdekek mellett.

Az a fegyverzet, a mi a lelkipásztor rendelkezésére áll az Isten igéjében nem csak elméletben, hanem a gyakorlatban is rendkívül erős. Az Isten igéjével minden megmondhatunk, minden sebet feltárhathatunk, minden gonoszszágot gyomlálhatunk, de mindig csak az Ur szolgálatában és az ő országa érdekében. Mindig Isten érintését érezze az emberi szív és sohasem a prédikátor gunyját, vagy gyűlöletét. Isten és ember közötti közbenjáró ekkor is csak a Krisztus maradjon az ő építő szeretetével. A kipredikálás mindig ronthat, az Isten elé állítás mindig épít. Építi a hallgatót és építi az igehirdető sulyát és befolyását. A régi főszolgabírónak pandur kellett a bakra, hogy a szavának meg legyen a sulya. Az Ur komoly szolgájának Isten igéjével véteztetett sohasem kell tartania attól, hogy a gyülekezet vezetőjét ki akarják ragadni kezeiből. A kálvinista lelkipásztor éppen e fegyverzet nélkül, az ok és okozati összefüggés legtárszerűsebb útján, hordoz valamit magában az Isten hatalmából és erejéből. De csakis akkor, ha sohasem felejt el és nemcsak emlegeti, hanem úgy is érzi és úgy is érezteti, hogy „kegyelemből vagyok, ami vagyok, és ez nem tőlem van, hanem Isten ajándéka.”

A lelkipásztornak, mint gyülekezeti vezetőnek, állásából folyó, de egyuttal Istentől nyert tiszte az is, hogy ő az egyház hivatalnok. Egy a sok közül, akiket az Ur őrállól rendelt. Kiváltsága a maga gyülekezetére szól, ahol vezetővé tétetett. Őrhelyén azonban Istennek és az ő földi egyháznak felelősséggel tartozik. Az esperesnek is. A püspököknek is. Az egyházi visitációnak is. Ily módon gondoskodik az Ur róla, hogy sok kemény nyak tulságosan hátra ne vetessék, hanem a szükség szerint tudjon igába hajolni. S a lóggósnak indult csikó, a maga utszéli tánca után, tanuljon meg a rud mellett járni.

Sok volt a panasz, hogy a magyar kálvinista lelkipásztor tulságosan meg van terhelve az egyház anyagi ügyeivel való foglalkozással, adminisztrálással. Igaz, hogy ez a külföldön nincs. De a vele

járó áldás is elmaradott ottan. Az az egyházi hivatalnok, aki a reális élet szükségleteivel foglalkozni kénytelen, nem rugja ki a földet a lába alól, hanem számot tud vetni az életnek minden követelményével. Nem repül el a levegőbe. Szemét nem hunyja be a világ előtt. Istennel járva őt ott is látja, ahol mások csak üzletre gondolnak s a legveszedelmesebbnek látszó utakon nyer kiváló alkalmakat a maga keresztyén és evangéliumi tanúságtételére. Bátran tekinthetjük ezt oly magasabb fokú megbízásnak, amelyben a sáfárságot nemcsak hirdetjük, hanem gyakorolhatjuk is.

Nem szabad a külföldi példákban csak a feltünőbb evangelizátorokat vennünk, az ugynevezett repülő evangelistákat, akik ma itt, holnap amott ütök fel sátruk és a kíváncsi tömegek százait és ezreit rázzák meg és bírják ébredésre. Ha ily munkára adottságot látunk, ezt is hozzásegíthetjük a méltó eredményhez. De a mi viszonyaink mások. Ott ezeknek az utját evangéliumi közösségek készítik elő és az Ur ekkor is sok apró pionir munkával ver hidat közöttünk az ő örök országának,

A mi viszonyaink között reánk ez a pionir munka vár, amelyet a legtöbbször ott kell kezdennünk, ahol az egyházközségből magunknak kell a gyülekezetet kiformálni. A legtöbb lelkipásztor az elé a dilemma elé állítatik, hogy ha sulyos követelésekkel áll a hallgatók elé, — elriasztja őket; ha pedig alkalmazottan kevesebbet próbál nyújtani, — nem mozgatja meg őket eléggé. Pál apostol a legjobb receptet adja: Csak a Krisztust, alkalmas és alkalmatlan időben egyaránt!

A nagy keresztyén organizmus is csak úgy épül tovább mint minden organikus élet. A sejt mihelyt teljességre jut, megszokik. Egyből közös tulajdonságokkal bíró kettővé válik, amelyek ezt a processust tovább folytatják és fejlődik a növekedő élet. A keresztyénség a Krisztus megjelenésével indult. Az ő élete ment át a tanítványok életébe. A vele való találkozás szülte mindig az általa való áthasonítást s az ő életébe való beépítést, ha mi a gyülekezetet, a Krisztus testét akarjuk építeni, az ő átfarmáló erejével, az ő hirdetésével végezhetjük azt.

A nem hivatásos lelkipásztornak, mint belmissziói munkásnak, egyházközségből gyülekezetet formáló pásztori kötelezettsége nincs. Ő munkája kezdetén már olyan érdeklődőkből nyer gyülekezetet, akik szomjuhozzák az élet vizét. Jelen-tékeny előnnyel indul tehát az Ur országáért küzdők versenyében. Ő nem foglalkozik az egyháztagok gyülekezeti tagokká nevelésével, hanem a legtöbbször már hosszú munka eredményét kapja kezhez s előkészített lelkekkel indul a gyülekezettől az Isten országa felé. Munkájának komolysága abban ismerhető fel, hogy ezt a rövid utat nem mint szektáskodó futja be, hanem adott helyzetének felismerésével és a nyert előny figyelembevételével.

Nem téved lelki gögbe. Nem néz vissza kicsinylőleg lesújtó kritikával és lenéző sajnálkozással a nagyobb teher

alatt futókra, hanem a szeretet egyenleti útját mindenütt a keresztyán előhaldásnak.

Azoknak a lelkipásztoroknak, akik a missziói lelkek megnyilatkozását felismerik és azonnal munkába állítják, meg van az a nagy előnyük, hogy az alótornácából a szentélybe vezető ajtó, a gyülekezeti életből az Isten országába vezető utat nemcsak feltárhatták, hanem azt mások által is állandóan nyitva tarthatják. Ezek segítségével a gyülekezeti közösség kiépülhet, vagy átépülhet evangéliumi közösséggé.

A gyülekezeti közösség az egyház te-
tőzete alatt áll. Az evangéliumi közösség pedig az Isten országáé alatt. Az elsőnek egyházi szelleme van. Az utóbbinak evangéliumi. Az előbbi felekezeti tagoltságban áll, az utóbbi az universalis keresztyénség nagy elő organizmusában.

A mi keresztyén és papi ideálunk az, hogy ez a kettő izig-vérig által járja egymást. Amikor ez valóra vált, akkor végeztünk belmissziói munkát.

A Kárpátaljai ref. egyházkerület

megalakítása érdekében *Biki Ferenc* h. püspök igen fontos — így mondhatjuk: aktiv — lépést tett annak a körözüvénynek a kibocsátásával, melyet január 22-én tett postára a kerületi bizottság tagjaihoz. E körözüvény a h. püspök ur javaslát foglalja magában — a Kárpátaljai református egyházkerület megalakítása érdekében. Bizonyára érdekli e h. püspöki körözüvény olvasóinkat. Ezért leközöljük e körözüvényt egész terjedelmében a következőkben:

A Kárpátaljai ref. egyházkerület

6—923.

h. püspökétől.

A kerületi bizottság tisztelt tagjainak.

Az idő halad. Egyházkerületünk ügye pedig ellanyhult. Vessük már végét ennek a semmitéle helyzetnek. E célból terjesztem . . . ur elé a következőket:

A múlt év okt. 31-én tartott kerületi gyűlés két kérdés megoldását biztá ránk: az egyik az, hogy a kormányzóságtól a kerület fentartására — költségvetést készítvén — segílyt eszközöljünk ki; a második, hogy a 13 ungi egyház hovatartozandóságát tisztázzuk.

Az első már teljesen rendben. Ugyanis kormányzóság hozzám küldött 28004—922 sz. iratában kijelenti, hogy a „p. kárpátska russi ref. egyházkerület államsegélyének ügye ez időszertit tárgyalás alatt áll.” Ezzel a nyilatkozattal a kormányzóság ime *írásban* tudatja velünk, hogy az egyházkerületet állami segílyben részesíti. Ez a kérdés tehát már nem akadály a egyházkerület megalakításának.

A második az ungi 13 egyházközség ügye. Ebben ártirtunk a szl. egyházkerülethez. Válasz még nem jött. De ha tagadó lesz is a válasz, ez minket ne akadályozzon az egyházkerület részletes megalakításában. Alkossuk meg az ő ujabban kifejezett akarata szerint, velők együtt. Az utolsó szót majd kimondja a Kenvent és a Zsinat, melyeken mi is ott-leszünk.

Kérem az igen tisztelt bizottsági tag ur becses véleményét az itt előadottakra 15 nap alatt hozzám megküldeni. Ha hozzájárul azokhoz, akkor a bizottság tagjait rövid időn belül összehívom a további teendők elintézésére.

Az alakulást nem halogathatjuk tovább. Mindinkább szaporodnak az ügyek, melyekben az egyházkerületnek kell a véghatározatot kimondania. Egyházi közérdek tehát ezért is, de ezenkívül immár számos ok kényszerít bennünket arra, hogy véglegesen szervezkedjünk.

Becsés választát várva vagyok

Nagyszőlősen, 1924. január 12.

szereettel

Biki Ferenc h. püspök.

Az új Reformáció-Szövetség.

— Helyreigazítás és ismertetés. —

A szövetség alakuló közgyűléséről lapunk f. évi I. számában volt szó. A Cseh-Szlovák köztársaságnak ez az első magyar belmissziói egylete, tehát — Istennek hála — megalakult s most orgánizáltan ohaajt hozzáfogni a jó munkához, ha az alapszabályok elfogadjatnak.

Az alakuló közgyűlésről szóló tudósításnak egy, vagy elírásból, vagy tévedésből eredt, de minden esetben jóhiszemű állítását azonban korrigálnom kell. Azt mondja, hogy én megnyitó beszédemben ezt mondtam volna: „az állam intézményesen pártolni igyekszik a prostitúciót.” Ezt így nem mondtam, hanem azt állítottam, hogy a szövetség alapszabályszerű feladata küzdeni az erkölcsatlenség, a prostitúció, a fehér rabszolgaság (utcai lányok) szomorú intézménye ellen, míg az államok (és nemcsak a Cseh-Szlovák állam) s a világi társadalmak megtűrik az intézményes prostitúciót, mikor szegény, jobb sorsra érdemes lecsuszott női egzisztenciák testüket árulgatják: minékünk feladatunk a Krisztus nevében küzdeni ez ellen s megnyerni igyekezni e szegény páriákat, mint Jézus Mária Magdalénát, egy tiszta, szabad, munkás, harmonikus és produktív életnek. Kérném e korrektívum szives tudomásul vételét.

Abban a kellemes helyzetben vagyunk, hogy az Új reformációról s az ennek jegyében alakult ker. közösségről, szövetségről azok után, miket lapunk immár három száma jolytatásban közölt „Belmisszió” cím alatt eddig még ismeretlen — s az Urban mégis ismerős — szerző nyilván igen avatott tollából: nekünk a dolog lényegére nézve nem kell semmit mondanunk. Jobban, szebben, igazabban, meggyőzőbben nem tudók mi sem beajánlani a lap olvasó közönségének az Új reformációt, más szóval a belmissziót. Igen: azt akarjuk, mit ama cikkek tartalmaznak; a keresztyénséget a templomon kívül is látni és láttatni akarjuk, mert nemcsak a mai kornak kell újjaszületnie a keresztyénségben, de a keresztyénségnek is a mai korban. Mi az aktív, szociális keresztyénség harcosai akarunk lenni, minden szűklátókörűség, felekezeti keskedésen felülemelkedve. Szabadjon azért lapunk olvasóközönsége

számára az alapszabályokból közölnünk egy pár részletet:

1. §. A szövetség *jelszava*: „Nálam nélkül semmit sem cselekedhetek.” Ján. 15:4.

2. §. *Célja*:*) Isten országa ügyének munkálása, a ker. élet felvirágoztatása, a ker. könyörülő szeretet gyakorlása, az evangéliumi népmisszió s a diakonia propagálása és munkálása a Cseh-Szlovák köztársaság területén felekezetekre és nemzetiségekre való tekintet nélkül, mégis elsősorban a ref. és ág. hitv. ev. egyházak hívei körében.

A szöv. mindennemű munkájából, egész működéséből, tagjainak előadásai- ból és kiadványaiból mindennemű politika: nemzeti-, párt, osztály-, egyházi- és felekezeti politika egyszersmindenkorra ki van zárva.

3. §. *Eszközök*: 1. Városokban és falvakban evangéliumi, előadások, felolvasások, összejövetelek, szeretetvendégségek, konferenciák, bibliai kurzusok tartása

2. A hivatalos egyházi hatóságok, evangéliumi alapon álló testületek elé az Új Reformáció gyakorlati megvalósítására vonatkozó indítványok, javaslatok terjesztése és letárgyaltatása.

3. Városokban és falvakban fiókszövetségek alakítása.

4. Jóravaló, evangéliumi szellemű irodalmi lapok, művek kiadása, terjesztése. Nyomdaszerzés, könyvkereskedés felállítása.

5. A szegények, szűkölködők, az emberi társadalom elhanyagoltjainak, kifosztottjainak, lenézett és megvetett tagjainak felkeresése, látogatása, lelki és testi gondozása.

6. Kórházi betegek látogatása, lelki- testi táplálékkal segítése.

7. Diakonusok és diakonissák, evangelisták és kolporteurók (bibliárusok) nevelése és munkába állítása. Biblia társulat szervezése. Colportage.

8. Árva és szeretetházak felállítása.

9. Alkoholizmus és prostitúció erkölcsatlenség elleni küzdelem a kék kereszt és fehér kereszt egyleti munka szellemében.

10. Utcai prédikációk tartása, főleg a városok külhelyein, a lebujók és mulatóhelyek világában. Elzüllött egzisztenciák megnyerése egy igazi, boldog és hasznos életnek.

11. Ker. üdülőhelyek, ker. szállodák építése, szerzése.

12. Vasárnapi iskolák, ifjusági egyletek, ker. szövetségek alakítása.

13. Aggok, vakok, siketnémák lelki-gondozása.

14. Börtön és fogházmisszió, foglyok, rabok lelki gondozása.

15. Cseléd misszió, a cselédek erkölcsi életének megóvására.

16. Katonai misszió, a katonák erkölcsi életének megóvására. Kivándorló misszió a kikötőkben a kivándorlók lelki gondozására.

*) Lapunk irányának tiszta világításba helyezése érdekében kijelentjük, hogy a *cél* illetően való kitűzése, mint e közleményben s e szerint az „Új Reformáció-Szövetség” alapszabályában van megállapítva, nem egyezik meg a mi elvi fellegasunkkal. Szerkesztő.

17. Küzdelem a vásárnap megszenteléséért, a nemzetek testvériesüléseért: a világbékéért szellemkerölcsi fegyverekkel.

18. Ének- és zenekarok szervezése, gyülekezeti, összejöveteli termek, házak szerzése, építése

19. Külmisszió: a világkeresztyénség ügye, a ker.-ség terjesztése a világ összes népei között az ő javukra.

20. A világ összes ker. népeivel való testvéries kapcsolat ápolása.

4§. *A szövetség tagjai* háromféleképpen: rendes, rendkívüli és pártoló tagok.

A szöv. rendes és rendkívüli tagjává lehet mindenki, aki a Jézus Krisztust Istennek és Megváltójának tartja s az Üdvözítő parancsolatainak teljesítésére komolyan törekszik, akit kérelme alapján a választmány felvesz s aki aláveti magát a szöv. választmánya testvéries és bölcs fegyelmzésének.

A rendes és rendkívüli tagok fogadalmat tesznek.

Pártoló tag lehet minden valláserkölcsi világnézettel bíró tisztességes egyén, aki a szöv. elveit vallja s azt anyagi eszközökkel támogatja.

A rendes tagok évenként 50 k., rendkívüli tagok 25, pártoló tagok 100 k-t fizetnek. E díjakat indokolt esetben egyeseknél a választmány mérsékelheti.

5. §. A rendes tagok a szöv. mentő, óvó, könyörületességi, szociális és népmissziói munkájában való részvételre magukat kötelezik. A rendkívüli tagok a szöv. összejövetelek látogatására s ez által az ev.-i munka végzésére való előkészületre magukat kötelezik. A tagok kötelesek az évenként vállalt szociális ker. munkát végezni, tagsági díjajukat pontosan befizetni s örködni, hogy a szöv. komoly és határozott ker. szellemben vezettség. A tagsági kötelezettség három évre terjed. Aki kötelezettségeit nem teljesíti, a választmány által a szöv.-ből kizárható és kizárandó.

Ennyit az alapszabályokból. — A szöv.-nek tehát nem „belépés,” hanem kérelem és a választmány általi felvétel útján lehet bárki tagjává.

Aki a felvetett eszmék iránt érdeklődik s tudjuk, hogy ilyenek bőven vannak a lelkesztársak között: kész örömmel lépünk azzal összeköttetésbe, ha megkeres minket levélben.

Jelszavunk: Előre!
Egyesüljünk mind!
Jézusra néz szemünk,
Hátra nem tekint.
Ott a tüzes oszlop
Hadunk elején,
Nem hátrálunk soha,
Míg vezet e fény!
Harcolva: Előre!
Sivár pusztán át,
Hitünk látja fényben
Az igért hazát!

Sárosoroszi (Bereg.) *Benkő Viktor*
a szövetség elnöke.

A rimaszombati egyesült protestáns főgimnázium sorsa.

A rimaszombati egyesült prot. főgimnáziumra nézve 1922. évi december 18-án egyrészt a Csehszlovák republika

meghatalmazottjai, másrészt az eddigi három fentartó testület, nevezetesen a helybeli ref. egyházközség, a kishonti egyházmegye és Rimaszombat városa között folytatott tárgyalások után el lett határozva, hogy az alábbiakban ismertetett módoszatok mellett államosítva lesz és ezzel egy olyan állami reálgimnáziummá alakul át, melyben az állam fentart egy 8 osztályu magyar tannyelvű reálgimnáziomot és ezzel kapcsolatban szlovák tannyelvű nyolc parallel osztályt is beállít és fentart.

Ezzel az eddigi egyesült protestáns főgimnázium, mint felekezeti jellegű és a cseh-szlovákiai magyar református egyház egyetlen egy fél közép iskolája megszűnik. Hogy ennek be kellett következnie, igen mélyreható okai és előzményei vannak. A fentartás és további kitartás lehetősége elérte a legvégső határt. Minden erőforrás kiapadt, újabb anyagi forrásokat, melyek egy 500000—600000 k-ás fedezetet igénylő intézet létezését feltételezik — a mai pénztelen és állandóan az adóprás alatt szenvedő világtól remélni vagy várni alig lehet. Mert ne feledjük el, hogy a világ borzalmasan elszegényedett. Nem az emberek áldozatkészségét vonjuk mi kétségbe, hanem az áldozatképesség haladoklik. De azt is való tényként kell elfogadnunk, hogy időnként meghozott, vagy csak reménybeli áldozatokból egy intézményt fentartani, biztos alapokra helyezni s annak jövőjét minden eshetőséggel szemben biztosítani nem lehet, ha már az állam arra az álláspontra helyezkedett, hogy felekezeti jellegű iskolák fentartásához nem járul anyagi segítséggel.

Tehát a fentartási erőforrások kiapadásának konstatálásával — a rimaszombati egyes. prot. gimn. sorsának az államosítással történt megoldása — ha fájdalmasan is — de megértéssel találkoznak.

A szerződési pontozatokat, melyben határozott kifejezésre jut a ref. egyházközségnek a tárgyalások kezdetén benyújtott és írásba foglalt azon álláspontja: hogy a maga részéről elvileg ellene van az államosításnak, de kijelenti, hogy a nehéz kényszerhelyzet előtt meghajol és összes vagyoni jogi igényeinek fentartása mellett az államosítás elé akadályokat támasztani nem kizán s a másik két tulajdonossal megkötendő szerződés ellen óvást nem emel, a következőkben ismertetjük:

Az eddigi fentartók: nevezetesen a helybeli ref. egyházközség és a kishonti egyházmegye az iskola épületére, összes ingó és ingatlanaira (felszerelések, szer-tárak, könyvtár stb.) a tulajdonjogát fentartja és ezt az állam biztosítja.

Az állam bérbe veszi az iskola épületét összes helyiségeivel, felszerelésével együtt (földeket, réteket nem) egyelőre 10 évi időtartamra évi 65 ezer korona bérért. A bérmegállapítás 6 évre szól s annak leteltével egy vegyes bizottság fog esetleg újabb bérmegállapítás dolgában tárgyalni.

Az alapítványok, ösztöndíjak stb. to-

vább is a régi fentartó testületek kezelésében maradnak.

Az állam átveszi definitív jelleggel az iskolánál működő és képesítéssel bíró összes tanárokat és szolgálati és háborus éveik alapján az őket megillető fizetési fokozatokba sorozza be. Nyugdíjuk az új cseh-szlovák nyugdíjtörvény értelmében állapítatik meg.

Az intézet átvétele 1923 január 1-től kezdődik. A tanárok fizetésekiegészítésüket 1921 január 1-től kapják meg visszamenőleg.

A protestáns vallásánarok mindenkor az egyházi főhatóságok javaslata és beleegyezése alapján nevezetnek ki.

A 8 osztályává fejlesztendő szlovák parallel osztályok elhelyezésére szükséges épület kibővítéséről és más egyéb felszerelésekről a jövőben az állam gondoskodik.

A szerződés ezen főbb pontjain kívül megállapodások történtek még az alumíniumra, a tornacsarnok és esetleg más termek igénybevehetésére, a felmondási időre, a tanulók felvételére és egyenlő elbánására stb. re vonatkozólag is.

Hivatalos.

A református Egyház Egyetemes Konventjéről
3—1923. sz.

Körlevél.

Iskolaügyi Minisztérium Referátusa 56735/III 1922. dec. 18. sz. a. az 1922. évre a következő egyházaknak utalt ki kápláni kongruát (káplántartási díj és s. lelkész fiz. kiegészítés címen együttesen): 1. Hanva 500 K. 2. Rimaszombat 750 K. 3. Ipolypásztó 760 K. 4. Komárom 300 K. 5. Pozsony 500 K. 6. Vágfarkasd 390 K. 7. Zsarnó 890 K. 8. Nagyráska 890 K. 9. Mokcsa 890 K. 10. Csallóköz-aranyos 890 K. 11. Honifüzesgyarmat 890 K. Felkivattak az illető lelkészek, hogy kellően bélyegezték s az esperesi hivatal által láttamozott nyugtáikat haladéktalanul küldjék be fenti hivatalhoz, mely a pénzt azonnal küldi.

Rimaszombat, 1923. január 15.

Czinke István
konventi elnök.

HIREK.

— **Ruszinszkból.** A f. hó 8-ra kitűzött bizottsági megjelenés a kormányzó-ság előtt elmaradt. A bizottság a költségvetést adta volna akkor át, de időközben a Kormányzóság értesítette a h. püspököt, hogy az egyházkerület részére adandó segély tárgyalás alatt áll. — Ennél fogva nem volt miért odamenni.

— **Az Ut.** A Ravasz László dr. által megindított „Az Ut” c. folyóiratot, mely három éven át szünetelt, tovább folytatják Makkai dr., Tavasz dr. és Imre dr. kolozsvári theol. tanárok. „Nagyjában a régi program szerint a kálvinista lelkipásztorok és tanítók segítőtársa óhajt lenni.” Lesz benne elméleti és gyakorlati rész. A lap januárban indult meg, havonként egy számban egy és fél lven, ha az előfizetők száma ezt lehetővé teszi, kivéve a nyári hónapokat, egész éven

át 10. szám. Előfizetési ára egész évre 80 lei. Előfizetések Imre Lajos dr. theol. tanárhoz küldendők Cluj-Kolozsvár református theológia. (Romániából a lapok postán szabadon szállíthatók). Ajánljuk „Az Ut” c. folyóiratot lelkésztársaink figyelmébe.

— **Kérelem.** Ismételten kérjük mindazon lelkész és tanító urakat, akiknek küldtünk *naptár példányokat*, hogy azok díjait szíveskedjenek haladéktalanul beküldeni. A tetemes nyomda költség kifizetése határidőhöz nem követe ezért a naptárak árának befizetése is sürgős. Aktk még tudnak elhelyezni naptárainkból, kívánatra még küldhetünk *Naptár szerk.*

— **Nyilvános nyugta.** (X. közlemény.) A lelkész özvegyek és árvák javára a következő adományok érkeztek lapunk jelen számának zártáig a szerkesztőhöz: Nagy Lajos fertőszalmási lelkész 20 K — f. Tornagörgői gyűjtés eredménye 98 K 50 f. Kőszeghy Gábor tornagörgői lelkész 50 K — f. Tóth Kálmán deáki lelkész 50 K — f. Koncsol János által beküldött összeghez. mint a buzitai egyház gyűjtése 5 K — f.

összesen 223 K 50 f.
IX. közlemény összege volt 3983 K 84 f.

Eddigi végösszeg: 4206 K 34 f.

Az adakozásra nincs parancs, inkább a szeretet nyer általa bizonyosságot. (II. Kor. 8 : 8.) Még sokan vannak, akik nem hallgatnak e szelid figyelmeztelésre.

Szerkesztő.

Szerkesztői üzenetek

N. L. F—s. Nincs azon restelkedni való, ha valakinek nem jut több 10—20 koronánál az özvegyek segélyezésére. A szegények jó szívvvel adott fillérjei semmivel sem értéktelenebbek a gazdagok duzzogva adott aranyainál. Inkább azok restelkedhetnek, akiknek volna módjuk adni, „akik — mint írja cikkében — fezzel kapják a pénzt, akik latifundumokon gazdálkodnak, akik vagyonszámra adják el a buzát, a fát, az almát stb.” és — az özvegyek javára még sem áldoznak. Rövid cikkének a közlése — nem kívánatos. Többet ártanánk vele, mint használnánk. — **B. K. K—a.** A lapot megkaptam. A kérelmet lapunk jelen száma már teljesíti is. A hozzászólást érdeklődéssel várom. — **N. K. Somorja.** Az előfizetés a múlt évre rendben van; a most küldött 60 k-val a folyó évi is. Azonban a juli 7-én megjelent pályázati hirdetés díja (30 kor.) még nincs kiegyenlítve. — **F. S. Nagymegyer.** A most küldött 60 K-val a lap előfiz. díja 1923. év végéig rendben van. — **P. P. Trhoviste.** Az 1922. V. 3-án érkezett 15 kor., a lap megindításától számított egy negyedévi díj: a többi időre hátrálékban van. — **J. J. G—ny.** A két naptárpéldányt elküldtem.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent.*

A kiadásért felelős: *Réz László.*

Allg használt, szép kiállítású
11. regiszterrel ellátott

Stowasser-féle harmónium

jutányos áron eladó. Cizm a kiadóhivatalban megtudható.

Nyomatott Gömri Zoltán könyvnyomdájában

Református Egyház és Iskola

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Felölös szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ

Főmunkatárs: SÖRÖS BÉLA.

Előfizetési díjak:

Égész évre — — — 60 K Negyed évre — — — 15 K
Fél évre — — — 30 K Megjelenik minden vásárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Rozsnyón, a református lelkészi hivatalban, hová a kéziratok előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

A belmisszió szüksége.

Ha összehasonlítjuk református egyházunk életét más vallásfelekezetek életével, elszomorodva kell megállapítanunk, hogy református egyházunk élete a leg-sivárabb és a leggyümölcsstelenebb. Más felekezetek templomai látogatottak, tan- és szeretetintézményei pártfogottak, tisztviselői közszeretletben és tiszteletben részesülnek. Nálunk gyéren látogatott templomok, államsegélyből tengődő iskolák, a pap és tanító fizetése miatt lázongó nép, kultuszunktól elhidegült intelligencia a feltűnő jelenségei egyházi életünknek. Áldozatokat termő hitélet, kálvini szigorú egyházfegyelem, puritán erkölcsi és társadalmi élet, gazdag kútfőkől táplálkozó tan- és szeretetintézmények, szilárd alapokon nyugvó egyházi sajtó: mindezek a múlt emlékei. Csak tengődés, vergődés, pusztulás és haldoklás tünetei láthatók mindenfelé. Magas eszményekért hevülő lelkek meg-megkondítják néha a vészharangot és mentő munkára hívják egyházunk minden hű fiát, de szavok csak kiáltó szó a pusztában.

Ha egyházunk romlásának okait kutatjuk, a romlás főokának a rendszeres belmissziói tevékenység hiányát kell feltűnetnünk. A hol virágzó gyülekezeti életet élő egyházaink vannak, azokban az egyház munkásai rendszeres és lelkes belmissziót végeznek. Nincs tehát más mentesség, mint minden gyülekezetben hivatalosan elrendelni s a lelkészre és tanítóra kötelezővé tenni az evangelizáció vagy belmisszió lélekmentő munkáját. Elégé indokolja ezt a reformáció ősi tűzhelyének, Sárospataknak példája is, hol a theológiai tanárok javaslatára a belmisszió egyik jeles vezéré, Forgács Gyulát választották meg lelkipásztornak. Sárospatakon ugyanis a belmisszió hiánya miatt már a baptizmus is felütötte fejét; a mit Rácz Lajos theol. tanártól hallottam.

Hozzá kell tehát fognunk a rendszeres és lelkes belmissziói tevékenységhez. Azonban — mi türelem-tagadás, be kell vallanunk, — hogy a jelenlegi lelkészi és tanítói kar nagy többsége nincsen képe-

sítve intenzív belmissziói tevékenység kifejtésére és vezetésére. Minket még olyan szellemben neveltek, mely a belmissziót lekicsinyelte és szükségtelennek tartotta; a belmisszió munkáit pedig „pietisták”-nak gunyolta. Az élet azonban megtanított arra, hogy azoknak, kik ekként gondolkodtak, nem volt igazuk; mint minden pályán, úgy a mienken is, az élet bizonyult a legjobb tanítómesternek.

Nincs tehát más hátra, mint az, hogy öszülő fejjel is meg kell szerezni azt a tudományt, melyet ifju korunkban meg nem szerezhettünk. A belmisszióra való képesítés megszerzésére két mód kínálkozik. Az egyik: rendszeres belmissziói tanfolyamok (kursusok) rendezése a lelkészi és tanítói értekezleteken; a másik: egy kimerítő belmissziói kézikönyv vagy kalauz kiadása a hivatalos egyház által a lelkészek és tanítók részére. A leendő lelkészeket pedig már a tanintézetekben úgy kell nevelni, hogy egyik legfontosabb tantárgyuk legyen a belmisszió.

A belmissziói kalauzba okvetlenül felveendő a belmisszió jeles vezérei működésének és a külföldi virágzó református gyülekezetek belső életének és nevelő eszközeinek részletes ismertetése is.

Nagy a panasz a lelkészi és tanítói kar ellen, hogy a kiválóan fontos egyházi néplap és keresztyén naptár ügyben nem fáradozik oly buzgalommal, a mint azt a szent cél, népünknek az evangéliumhoz való visszahódítása megkívánná. Ennek is a belmisszió elhanyagolása vagy hiánya az oka. Míg népünk lelkét foglyul nem visszük a Krisztushoz, hanem bus téltlenséggel nézzük rombolni gyülekezeteinkben a hitetlenség, istentagadás, papgyűlölet és a bolsevizmus többi romboló eszméit; addig a néplap és keresztyén naptár ügye is hajótrést fog szenvedni akkor is, ha a lelkészek és tanítók a legnagyobb buzgalommal járnak is el ez ügyben. Először sokágu belmissziói tevékenység által kell alaposan megművelnünk a nép lelkének kemény ugarát, hogy szükségét érezze egy vallásos irányú néplapnak és keresztyén naptárnak is.

Tegyük azért a belmisszió nagy ügyét lelkészi és tanítói értekezleteinken alapos megbeszélések tárgyává; egyházi vezérbereinket pedig kérjük fel belmissziói tanfolyamok rendezésére; egyházi hatóságainkat pedig arra, hogy hivatalosan belmissziói kalauzt adjanak ki a lelkészek és tanítók használatára és a belmissziói munkásságot pedig a zsinat tegye a belhivatalnokokra kötelezővé. Mennél előbb, annál jobb, mert tétlen kesergéssel és hallgató busulással nem lehet megmenteni pusztulásnak indult ősi anyaszent-egyházunkat!

Sziliczei László

Válasz egy feltett kérdésre.

Egyházi lapunk f. év január 14-én megjelent 2-ik számában Peleskey Sándor viski ref. lelkész, em. tanácsbíró hozzám és az új ref. szöv.-ben levő kollegákhoz nyílt kérdést tesz fel az iránt, hogy „a rossz vágányra siklott pietizmus-sal való elvi egységüket és a gyülekezettől, egyháztól függetlenül akarják-e szövetséges, továbbá lapindítási és más belmissziós munkájukat megkezdeni, és folytatni?” A válaszadásnál két pontból álló direktívát állít fel, melyekben előre figyelmeztet, hogy milyen formában tisztázzuk ez elvi nagy kérdéseket.

Nem tudom, igazán azt a célt akarja-e Peleskey cikkével szolgálni, hogy ha tisztázva látja a dolgokat, maga is belép e szövetségbe, vagy ellenünk egy fokozatos támadást akar bevezetni azzal, hogy az ideszakadt magyar református közvéleményt előre figyelmeztesse arra, hogy vigyázzanak, mert cikkeink tenorja s egyéb dolgok, intőjelek arra, hogy óvakodjanak tőlünk. Valószínű, hogy az utóbbi, mert eddigi szereplése azt igazolja, hogy minden ilyen cikk és munka ellenére van, pedig a lélek készletti szó-lásra őt is, amit pedig rovásunkra tud be, ha hivatkozni merünk arra, hogy a lélek készletet minket az intenzivebb munkára.

Cikkében kétféle bírálatot igyekszik alkalmazni, aszerint, hogy Benkőről vagy rólam elmélkedik. Megállapít később valami Siposs-féle szövetséget, azután Benkőt és elvtársait bírálja, mint akik nem a tiszta ref. keresztyénségért harcolnak.

Abban a hitben, hogy Benkő és elvtársai nem fognak hallgatni, hanem válaszolni fognak, most a magam álláspontját fogom körvonalazni és kívánságához képest nyilvánosságra hozni.

Nincs mit tagadni, én az új ref. szöveget propagáltam. Kértem úgy a lelkészeket, mint a nem lelkészeket a szövetségbe való belépésre azért, hogy kezdjük meg a munkát, még pedig a mentés munkáját úgy, hogy az intenzívebb belmissziót léptetjük életbe. Látom, hogy Peleskey is megállapítja, hogy egyházi életünkben stagnáció állott be és szükség van új életet teremtő munkára. De hát akkor miért nem gondoskodtak ő és elvbarátai vagy társai arról, hogy mielőbb megszűlessék az új élet? Azért, mert kettőnk között nagy különbség van. Peleskey ki akarja várni, minden segítség, minden eszköz nélkül a vajadás eredményét, míg én a vajadást minden lehető eszközzel siettetni akarom, hogy a beteg kinjai mielőbb elmúljanak s napvilágra jöjjen az új élet. Én a gyors, elhatározó s bátor lépéseket vagy munkát óhajtom, míg ő a késleltetés embere. Örökösen arra figyelmeztet, hogy lassabban; csak várni és várni. De meddig, talán egy egész életen keresztül? Nem. Cselekednünk kell addig, míg időnk van. Több cikket írtam én már, hogy fogjunk munkához, ne tétlenkedjünk s mégis sehonnan egy biztató hang, ami annak a jele, hogy vagy ábrándozókká lettünk, vagy sorsunkkal meg vagyunk elégedve. Mind a kettő hiba, hogy miért gondolkozzanak rajta Peleskey és társai, csak azután a felelősséget vállalják el ők, ha a beteg erejét vesztí a hosszas vajadásban s kimerülve jobblétre szenderül.

Hogy melyikünk félti jobban magyar ref. aszszentegyházát, ő-e vagy én, azt majd megmondják azok, akik pártatlanul fognak ítélkezni felettünk, talán éppen halálunk után.

Tisztában voltam én azzal s vagyok is, hogy a magyar ref. egyház lelkésze vagyok, eszem ágában sincs, hogy a ref. élet-ideált megtagadjam. Egyházunk szorongatott helyzete, a nap nap után terjedő közönyösség, egymás sorsával való nemtörődömség, szeretetlenség sokszor nyulszivűség, majd judási szerep, a fokozódó erkölcstelenség még lelkészi körökben is, mind olyan dolgok, melyeket csak gyorsan segítő munkával lehet kiirtani vagy megfékezni. Egyetemes egyházunkban, ha meg is indult valamelyes evangélizáló munka, az lassan halad előre, hiszen az egyházi szervezetek is lassan épülnek ki!

Az új ref. szöveg, akar dolgozni az egyházban az egyházért s nem ellene. Nem akarok én féreg szerepre vállalkozni, hogy táplálkozzam a ref. egyház testéből s majd ha elpusztul, tovább mászzak valamely szektához. Céloom visszatéríteni az embereket az evangéliumhoz, rámutatva a reformátorokra, mert abban csak megegyezünk, hogy messze távolodtunk az ő általuk kijelölt iránytól. S itt gondoltam a másik protestáns egyházra, az ág. hitv. ev.-ra, ahol szintén szükség van az intenzív belmisszióra. Ugy-e, nem lesz törvényellenes, ha megkeressük a kapcsolatot a két egyház között az intenzív belmissziói munka érdekében? Ez annyival is könnyebben lehet, mert mostanában megismertem a „szlovákiai magyar evangélikus szövet-

ség” alapszabályait, mely szintén a belmissziót igyekszik szolgáltni. Itt van tehát, hogy mit értettem „elsősorban a protestáns egyházakban.” Mivel pedig az új ref. szöveg idővel a külmisziót is felkarolja érthető, ha más egyházakra is gondoltam.

Nem akar személyeskedni Peleskey, de mint em. tanácsbíró úgy látszik, valami fegyelmi eset alkalmazására gondol, mikor minden kétségen felül megállapítja, hogy mint ref. lelkésznek, nem a ref. egyház és annak hívei a főgondom. Ilyen merész állítást csak személyes kérdéssel és rosindulattal lehet tenni. Tessék meglátogatni egyházamat s figyelmesen átolvasni cikkeimet s azután itélkezni. Sem akaratlanul, sem öntudatlanul nem fogom egyházam romlását munkálni, de biztosan több lelkesedéssel igyekszem építeni mint azok, kik csak akkor irnak, mint Peleskey is, ha a mi munkánkat kell bíráltni. S végül egyházellenes annak a lelkésznek a munkája, aki csak a test kívánságainak él és parazita evangélizáló az, aki pusztán a megélhetésért hirdeli az Igét, de úgy hogy amit prédikál, maga sem hiszi. Igaz, részrehajlatlan bírálatot kérek jövőben!

Siposs Imre

Hát ez mi?

— Hírek a komáromi ref. egyházmegyéből —

A komáromi ref. egyházmegye nagyérdemű esperese korára való tekintettel már két évvel ezelőtt lemondott esperesi tisztéről, de az egyházmegyei közgyűlés marasztaló kérése előtt meghajolt az 1923. évben történő általános tisztújításig.

Midőn az 1922. év aug. 24-én tartott e. m. közgyűlés 11. m. számú határozatában elrendelte az általános tisztújítást, az em. közgyűlés fájó szívvel vette tudomásul Esperes urnak azoni kérését, hogy „az új tisztújítás alkalmával csekélységetől minden vonatkozásban eltekinteni sziveskedjenek.”

F. év első napjaiban az egyházmegye minden lelkésze megkapta az 1/1923. sz. esperesi körlevelet, melyben 3 kerületi tisztségre való szavazással egyidejűleg beadandó 1923. jan. 25-ig a presbitériumok szavazata az általános tisztújítás alkalmából.

Siettünk elkészülni az egyházi számadásokkal, mert talán mindenütt ez érdeklő legjobban a presbitérium tagjait, hogy a rossz postajárat miatt elkésve ne érkezék az esperesi hivatalhoz szavazatunk, megtartottuk a presbitériumi számadó gyűlést jan. 18-án és félferjésztettük 19-én a presbitérium szavazatát.

Január 20-án délután megkaptam a 21/1923 sz. esperesi körlevelet, mely szerint az e. m. általános tisztújítás alkalmából elrendelt szavazás bizonytalan időre elhalasztott egy jan. 15-én Komáromban tartott lelkészértekezleten.

Én erre a lelkészértekezletre meghívót nem kaptam, nem tudom ki lett a meghívók szétküldésével megbízva, ki volt e tüntelve az értekezlet tárgya, célja?

Csak annyit látok és tudok, úgy a jan. 15-iki dátumu esperesi körlevélből, mint a Komáromi Lapok jan. 16-iki számának tudósításából, hogy ezen lelkészértekezlet egy felvetett indítvány alapján határozatot hozott az egyhm. közgyűlés határozatával szemben.

Mivel a Komáromi Lapok felelős főszerkesztője egyházmegyénk egyik bátor szavu világi tanácsbírája, semmi okunk nincs ezen tudósítást feltétlenül hitelesnek nem tekinteni. Lássuk tehát ezen tudósítást: „A komáromi ref. egyhm. lelkészi karát Erdélyi Pál dr. e. m. gondnok e hó 15-ére értekezletre hívta össze az egyházmegyénél aktuálissá való választások előkészítése ügyében. A Kollégium tanácstermében lefolyt értekezleten megjelent Balogh Elemér püspök és Tóth Kálmán esperes és a lelkészi kar majdnem teljes számban. A kérdést azonban levették a napirendről, mert egyelőre az e. m. múlt évi közgyűlésén hozott azon határozata hajtandó végre, hogy a területileg is nagy egyházmegyéből két egyhm. alakíttassék. A közgyűlés áitai ennek keresztül vitelére kiküldött külön bizottság fogja az előzetes munkálatokat elvégezni s egy rendkívüli közgyűlés fog e kérdésben végérvényesen dönteni, mely után az alakítandó új egyházmegyei fogják majd a tisztújítást is megejteni.” Eddig a tudósítás, melyre fel kell sóhajtanom:

Uram Isten! ha ennek mind így kell megtörténnie, akkor a mostani előléptetésre érdemes tisztviselők maguk fogják kérni, hogy méltóztassanak koromra való tekintettel csekélységetől eltekinteni.

Mert az egyházmegye 1921. jan. 21-én tartott közgyűlésén hozta azon határozatát, hogy az e. m. ketté választására vonatkozó javaslat megszerkesztésére egy bizottság alakíttassék. Ez a bizottság meg lett választva 1922. aug. 24-én. Ez a bizottság 1923. febr. 1-ére van összehíva egy traktusi általános tisztújítást előkészítő lelkészi értekezlet alkalmából.

De hiszen úgy püspök ur, mint esperes ur jelen voltak az idézett egyházmegyei közgyűléseken. Tudtak ezen traktust ketté választani szándékozó indítványról. Miért nem irányították a két határozatot akkor úgy, hogy melyiknek mikor legyen a végrehajtása?

Mivel fogjuk most indokolni azok előtt az egyszerű, de komoly gondolkozásu falusi gondnokok és presbiterek előtt az elrendelt és megtörtént szavazás visszavívását?

Én annak örülök, ha gondnokaink, presbitereink érdeklődnek az egyházalósági Intézkedések iránt, de most mivel fogjuk indokolhatni az 1922. évi aug. 24-iki e. m. közgyűlés 11. m.) pont ezen határozatát „az új tisztítar teljes létszámban megválasztva legyen s helyét elfoglalhassa s az ügyek továbbí vitélet eszközölhesse.”

Személyi aspirációkba közbejött zavaró körülményekkel csak nem indokolhatjuk ezen hatósági eljárást?

Boross Kálmán

Zsupáni beiktatás és üdvözlés.

A nagy megerősítés a folyó év január 1-én életbe lépett Szlovénzskón. Egy ilyen nagy megye az u. n. *zólyomi*, melynek a székhelye Zólyom. E nagy megyébe osztattak be a volt Nógrád, Bars és Hont vármegyék és Gömör vm. egyrésze, tehát nagyobb számú református gyülekezet is ide tartozik a folyó év elejétől.

E nagy megye székhelyén is van református gyülekezet: a zólyom-besztercebányai, melynek központi helye Zólyom. Az új államalakulás következtében megfogytakozott ez egyház-községünk tagjainak száma, de a megkevesbedett tagok lelkét ugyanaz a hit és érzés hatja át, mely áthatja Szlovénzskó és Ruszinzskó egész kálvinistaságának a lelkét.

A zólyomi nagy megye zsupánja, dr *Szlávik* János január hó 2-án foglalta el politikai széles hatás- és jogkörrel felruházott hivatalát. Hivatalába történt beiktatása alkalmából a zólyom-besztercebányai református egyház képviselőiben egy küldöttség élén a zólyomi ref. lelkész, *Puskás* István üdvözölte az új zsupánt, ki figyelmesen hallgatta meg az üdvözlő beszédet s ráadott válaszában a megértés hívének vallotta magát — azzal a kikötéssel, hogy a református egyház s annak hívei szem előtt fogják tartani, hogy a cseh-szlovák republika iránt loyaltással fognak mindenkor viseltetni.

Az üdvözlő beszédet — tartalmánál fogva — az alábbiakban közöljük le teljes egészében:

Zsupán Ur! Szívünkben hittel, jó reménységgel jöttünk a zólyomi ref. egyház nevében üdvözölni méltóságodat e szép, de felette nehéz és felelősségteljes állásának hajnalán.

Szívemben hittel, jó reménységgel köszöntöm Méltóságodat, mint lelkész fiát,* a lelkész, mert hiszem, hogy a szülői házban, ott a dobronyai parochián a népe iránti igaz szeretet mellett, a krisztusi, embertestvéri szeretetet is magába szívta. Az ember testvéri szeretet, amely nem tesz különbséget szegény és gazdag között, amely minden népet egyenlőnek, testvérek tekint.

E hitben üdvözlöm Méltóságodat mint szlovákot a magyar, mert hiszem, hogy midőn Méltóságod e felelősségteljes állásra vállalkozott, azzal az elhatározással tette, hogy itt a szeretetet, a megértést fogja érvényre juttatni és megértő, testvéri jobbát nyújtja a szlovénzskói itten élő magyarságnak, amely népet Méltóságod népével testvérré tették a századok, ezer esztendő sok sok közös nyomorúsága, ezer szenvedése.

Mert én, Mélt. Zsupán Ur, meg vagyok győződve, hogy e két népet nem annyira a rokon nyelv, hanem sokkal inkább a közös mult tradíciói és a jövő törekvéseinek azonossága kapcsolják össze. Mivel pedig a szlovénzskó és a szlovénzskói magyarság boldogulásának tényezői ugyanazok, a megértés szüzszerűségébe és okszerűségébe vetett bi-

zalmam rendületlen. És én hiszem, hogy reánk szlovénzskói magyarokra az a történelmi hivatás vár, hogy a szlovénzskó és az itteni magyarság között évszázadokon át — mindenek ellenére — kifejlődött testvéri jó viszonyt nemcsak fenntartsuk, hanem erősítsük.

E hitemben megerősít engem, Mélt. Uram az, hogy midőn olvastam Ország-Hviezdosláv verseit vagy Petőfinkét, ha itthon halom a szlovák népdalokat, ott hon a magyarokat, úgy érzem, hogy ugyanazon lélek csendül ki belőlük, tehát ugyanazon izlés, érzés, pedig semmi sem hoz úgy össze, mint e kettő.

Kérem tehát Méltóságodat, hogy testvéri szeretettel forduljon felénk, hiszen mint széles látókörű ember jól tudja, hogy a gyűlölet, az önzés rideg érvényesítése sohasem épített, csak rombolt, nyomorúságot, pusztulást hozott az emberekre s hogy csak egyedül a krisztusi ember testvéri szeretet gyógyíthatja meg ezt a mi beteg világunkat.

Adja Isten, hogy minden elhatározása előtt felvetődjön lelkében a *kérdés*, hogy mit tenne hasonló esekben Jézus, mert ha Ő lesz Méltóságod tetteinek irányítója, akkor Zsupánátusa alatt boldog emberek lesznek. Adja Isten, hogy úgy legyen!

Hivatalos.

A szlovénzskói tiszánineni ref. egyhker ad 821/1922. sz. püspöki hivatala.

Körlevél.

Nagytisztelendő Esperes Urak!

Vass Ádám alsókemencei tanító zsinati rendes tanítóképviselővé megválasztván, ennek következtében a megüresedett *zsinati világi pótképviselői állásra* a szavazatot elrendelem. A szavazatok az esperesi hivatalok által f. évi március hó 1-ig beküldendők a püspöki hivatalhoz.

Rimaszombat, 1923 jan. 22-én

Atyafiságos szeretettel
Czinke István
püspök.

HIREK.

— **Szavazatbontás.** A tiszánineni egyházkerületben elrendelt szavazások alkalmából beadott szavazatok január hó 19-ikén felbontatván, azok eredménye a következő: Megválasztottak: 1. *Egyházkerületi világi tanácsbíróvá:* Stépán László e. ker. főjegyző. 2. *Egyh. ker. tanítóképviselővé:* Mares János sajló-nárfalvi tanító. 3. *Zsinati rendes világi képviselővé:* Dr Patay György ungl e. m. gondnok. 4. *Zsinati rendes tanítóképviselővé:* Vass Ádám alsókemencei tanító.

— **Lelkész kiutatisítás.** *Rátz* Miklós badalói (Bereg megye) ref. lelkész a napokban a beregszászi főszolgabírói hivatalától 463/1923. sz. értesítést kapott,

mely szerint a munkácsi zsupánátus azzal az érveléssel, hogy az állampolgárság nevezett lelkész részére nem adatott meg, a köztársaság területéről 30 napon belül kiutasította; ezen végzés ellen a Civilni Správe Podkarpatske Russi v Uzhorode felebbezni lehet három napon belül. — *Rátz* Miklós 1918 évi december hó 7-ike óta badalói lelkész, azelőtt Erdélyben szolgált. A régi gyakorlat szerint (van erre különben közgazgatási bírósági elvi jelentőségű határozat is) a lelkész, állomásának elfoglalása után ott, azonnal illetőséget nyert s ezzel az állampolgári jog alapját is megnyerte. Ha azonban eltekintünk is e lelkész-kiutasítási eset vizsgálása közben az állampolgárság jogi feltételeitől, mert hiszen ugyanamúgy jogász legyen, aki az illetőség és az állampolgárság kérdéseiben el tud igazodni: arra az álláspontra kell helyezkednünk, hogy a ref. lelkészeket a nép választja lelkész állásaikra, életfogytiglani joghatállyal, — tehát az új államalakulás előtt történt választásokat érinthetetleneknek kell tekinteni az új állam kormányzóinak. Végeredményben ezt kérte a cseh-szlovákiai ref. egyház egyetemes Konventje 1922 évi egyik memorandumában, melyre a kormány tudtunkkal még választ nem adott. Ezért nem tudjuk megérteni azoknak a lelkészeknek az állam területéről való kiutasítását, akiket a nép az új államalakulás előtt választott meg lelkészévé. A kiutasítás tévedésen, de jogszerűsége semmi esetre sem alapszik.

— **Madách emlékünnepek.** Az 1923-ik esztendő a százéves fordulók emlékesztendeje. Rövid egymásutánban ünnepelte a magyarság, mindenütt ahol csak lakik, a Petőfi örök életét; most ünnepli a másik magyar szellem-óriás: Madách százéves születési évfordulóját. Kiemelkedik ez ünnepségek közül a losonczyi, melybe belekapcsolódik a költő szülőfalujában, a családi sirbólt előtt lefolyt egyszerű, de lelkes, megkapó kegyeletes ünneplés is. Itt született meg, a költő szülőföldjén, mely haló porainak is nyugtot ad, a kegyeletes gondolat: mauzóleumot Madách porainak! Ugy van. A magyar nemzetnek, legalább születése százéves fordulóján, szelleme nagyságához méltóan kell megbecsülni a halhatatlan költő emlékét.

— **Törvényjavaslat a templomok és temetők közös használatáról.** Bechyne, a jelenlegi iskolaügyi miniszter, a szenátus költségvetési bizottságának ülésén tartott beszédében kijelentette, hogy az egyháznak az államtól való elválasztását márról holnapra végrehajtani nem lehet, mint erről lapunkban annak idején mi is hoztunk híradást. Ez a kérdés ugyanis — mondta Bechyne — oly fontos, hogy nem csak a politikai pártokkal és az ország belső, vezető faktoráival kell ebben az ügyben megegyezésre jutni, hanem szükséges a külföld, különösen a Vatikán véleményét is meghallgatni. A miniszter eme kijelentése után napirendre is tértek az állam és egyház szétválasztásának kérdése fölött; míg most — mint a „Prágai Magyar Hírlap”-ból olvasuk — meglepetésszerűen előkerült az

* Szlávik zsupán t. i. a dobronyai evangélikus lelkész fia.

egyház és állam szétválasztásának első törvényjavaslataként a *templomok és temetők közös használatáról szóló törvényjavaslat*. A cseh klerikálisok lapja, a Cech, hozta a törvényjavaslatot, onnan vették át az ujságok e törvényjavaslatot. Mi a Prágai Magyar Hírlap ismertetése alapján szólunk most a javaslatról, melylyel a kormány békét akar teremteni az egyházak között s biztosítani akarja az ujonnan alakult vallásos társulatoknak, hogy más egyház templomait és temetőit használhassák. E javaslat szerint a pereskedést, panaszt, követelést most már a közigazgatási fórumok fogják elintézni.

A törvényjavaslat három részből áll. Az első rész a cseh-, morvaországi, sziléziai és szlovenszkói templomok közös használatáról szól. — A második rész a temetők közös használatáról. A templomok közös használatára Ruszinszkóban a szlovenszkóiakra vonatkozóan kívül még más külön rendeletek is mérvadóak.

Ugy ítéljük így első tekintetre, hogy minket szlovenszkói és ruszinszkói reformátusokat, e törvényjavaslat közelebbről nem érdekel: mindazonáltal érdekünk, hogy e javaslatot mi is megismerjük; mert a jövőben adódhatnak esetek, amikor a mi templomainkra is vonatkoztathatják e javaslat, ha törvényé lesz. Éppen ezért igyekezzünk meg és javaslatot megszerezni és megismertetni részleteiben is.

A jelen törvényjavaslat a lelkszek lakóhelyiségeire nem vonatkozik: a zsupáni hivatal azonban megengedheti a lelkeszi lakosztály mellett levő irodai helyiségek közös használatát, de azt csak abban az esetben, ha az irodai helyiségek a lakóháztól különállóak vagy pedig különválaszthatók. Csak annyit jegyünk meg ez alkalommal e javaslatra, hogy ma könnyű lesz új egyházközséget alapítani, ha templomot és irodahelyiséget ilyen egyszerűen kap.

— **A budapesti református egyház új főgondnoka:** dr. *Németh Károly*, kit január hó 23-án iktatták be ünnepélyesen hivatalába. Ugyanakkor leplezték le Kovácsy Sándornak, az egyház volt főgondnokának arcképet.

— **Királyi kitüntetések.** A romániai hivatalos lap — mint a politikai lapokból olvassuk — a karácsonyi ünnepek alkalmából számos királyi kitüntetést közöl. A református egyház vezetői közül is több férfiú részesült királyi kitüntetésben. Így az egyháziak közül: *Nagy Károly* püspököt a román koronarend főtisztí rangjával, *Szabolcska Mihályt* a rend parancsnoki rangjával tüntették ki. Arról nem olvastunk, hogy e kitüntetések szándékáról előlegesen értesítették volna az illetőket.

— **Mélius-ünnepségek.** Melius Péter halálának 350 évfordulóját kegyeletesen ülte meg Debreczen és a hivatalos tisztántuli egyházkegyelet. Az egyházker. közgyűlésen dec. 13-án dr. Baltazár püspök megnyitó imádságában adott hálát Istennek a Melius által közölt áldásokért, majd S. Szabó József főglmn. igazgató jellemezte Melius munkásságának századokra kiható jelentőségét. A nagy reformátor halálának évfordulati napján dec.

15-én a kálvinisták templom egyesülete a Hittanszaki Önképző Társulattal együtt rendezett nagy sikerű ünnepélyt, melyen Baltazár püspök mondott megnyitót, Révész Imre dr. lelkes emlékbeszédet mondott. Ünnepezt a debreceni presbiterium is.

— **A szlovenszkói iskolák államosítása.** A kormánylapok közlik, hogy Szlovenszkó középiskoláit rövidesen államosítani fogják. A rimaszombati egyes. prot. főgimnázium után rövidesen az érsekújvári kath. gimnázium kerül állami kezelésbe. Ez anyit jelent, mintha az emberek, az állampolgárok közül kivesszének az egyéniségek.

— **A hamburgi kikötői missió helyzete** egyre javul, mint erről örömmel értesülünk. Az elmúlt két és fél hónap alatt tartott az ottani missiói lelkes ur, *Szabó Béla*, 72 istentiszteletet, 6-szor osztott urvacsorát. A kivándorlók adománya 60 ezer márká; lottó-játékok eladásából begyűlt 50 ezer márká. (Értesülésünk szerint 4–5 lelkes küldött a missió részére segítséget.)

— **A postai tarifák leszállítása.** A posta és táviró minisztériumban a postai tarifák leszállítására vonatkozó előkészítő munkálatok annyira előhaladtak, hogy a postai tarifák leszállítása biztosnak tekinthető. Az a terv, hogy a levélportót 20 fillérrel leszállítsák. A levélpostai tarifák aránylagos további leszállítása is tervbe van véve. A levélportó új szabályozása azonban március vége előtt nem igen történhetik meg, mert az erre vonatkozó kalkulációk igen sok aprólékos munkával járnak. De hát ha az állam olyan lassu tempóban enyhíti az árak magasságát, hogy lehet remélni az „olcsósági hullám”-ot? — Ezzel összefüggésben említjük meg, hogy a 100, 125, 150, 185, 250, 300, 400, 500, 600, és 1000 filléres póstaí bélyegek a forgalomból bevonatnak. Amennyiben e bélyegek hibátlanok (eredetiek), a póstahivatalok, érvényes bélyegekért ki fogják cserélni a közönségnek — 1923 február 1-től február 21-ig. E dátum után a kicserélés nem fog megtörténni.

— **Meglepő adatok.** Egy *skóciai* kis városkáról van szó. Lakosainak száma 1500 Van benne 4 protestáns templom. A skót református egyháznak van 460 felnőtt tagja; kik közül urvacsorájával él 320 Ez egyháznak a jövedelme ezidő szerint 400 font (66800 cseh korona), békében 300 font volt. A lelkeszi lakás fényes, kényelmes; a lelkesznek nagy könyvtára van; karácsonyra sok mindenféle jókkal, mint ajándékokkal lepik meg a hívek a lelkeszüket. Ha összehasonlítanók a mi állapotainkkal, bizony szomorú volna az összehasonlításnak eredménye.

— **Makkai Sándor dr új könyve.** *Ird meg, amiket láttál!* cím alatt jelent meg a Minerva Rt. (Kolozsvár) kiadásában az új esztendői könyvplacon az erdélyi ref. egyházkerület püspök-helyettes főjegyzőjének, dr. Makkai Sándornak az utóbbi években tartott beszédei, elmélkedései, előadásai. Prépikációk, vallásos elmélkedések mellett ott találjuk a jeles szerzőnek két irodalmi estélyén elmondott

beszédét is (Az erdélyi magyar irodalom kérdése. Bethlen Gábor öröksége.) A könyv megrendelhető a Minerva könyvkiadó részvénytársaságnál (Cluj — Kolozsvár) 40 leiert.

— **Egyházi bálók.** A különböző napi és heti lapokban, különösen így farsang évadján, többször van alkalmunk olvasni egyházi bálokról, táncmulatságokról; sőt — táncmulatsággal egybekötött Petőfi-emléknapról is. Ez utóbbi szokatlan. Ily emléknapokra teljesen feleslegesnek tartjuk a publikumok mesterséges eszközzel (táncmulatsággal) való gyűjtését. Hogy pedig az egyházi célokra való táncmulatság rendezése elvileg mily helytelen, hivatkozom arra, hogy Ravasz László dr és felesége kijelentették, hogy az eddig szokásos protestáns bálon nem vesznek részt és a bál védnökségét sem fogadják el.

— **Kérelem.** Tömegesen vannak még, akik a naptárak árát be nem küldték — annak dacára is, hogy állandóan kérjük azoknak beküldését. *Nyomatékosan* kérjük a hátrálékban levőket, hogy szíveskedjenek a naptár példányok árát beküldeni haladéktalanul, nehogy a díjak be nem küldéséből akár közegyházunkat, akár a hátrálékosokat anyagi kár érje.

Naptár szerkesztőség.

— **Nyilvános nyugta.** (XI. közlemény) A *lelkesz-özvegyek és árvák* javára a következő adományok érkeztek lapunk jelen számának zártáig a szerkesztőhöz:

Sz. bonya István györkei lelkesz	50 K — f.
Szücs István tiszasalagoni lelkesz	50 K — f.
Rutkai reformátusok naptár-ért felül	
fizetés (á 2 kor, 25 drb.)	50 K — f.
Molnár Sámuel szalóczi lelkesz	50 K — f.
Oláh Péter magyarbódi lelkesz	50 K — f.

összesen: 250 K — f.

X közlemény összege vlt: 4206 K 34 f.

Eddigi végösszeg: 4456 K 34 f.

Az adakozásra nincs parancs, inkább a szeretet nyer általa bizonyoságot. (II. Kor. 8 : 8.) Még sokan vannak, akik nem hallgatnak e szelid figyelmeztetésre.

Szerkesztő.

Szerkesztői üzenetek

S. L. N—a Legközelebb levelet fogok írni. Addig is kérem szíves elnézését, hogy még nem válaszoltam. Sok elfoglaltságom gátol az idejében való levélírásban. A rutkai reformátusoknak küldött naptárak (25 darab) árát megkaptam. Ez összegből (á 8 korona) 200 korona a naptárak árában számoltatott el, 50 korona pedig — mint a mai nyilvános nyugtázásban olvasható — a lelkesz-özvegyek és árvák javára. — **S. I. Cs—e.** Ime, jön is. A külföldi ut tervének előhaladásán örülök. — **G. B. M—sz.** A nyugtát a jövő héten elküldöm. — **S. M. R—t.** Egy kis várakozást kérek. Választ írok okvetlen. — **Akik naptár-példányokat kértek, elküldtem.**

Kiadja: az *Egyetemes Konvent.*

A kiadásért felelős: *Réz László.*

Nyomatott Gömbri Zoltán könyvnyomdájában

Református Egyház és Iskola

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Felelős szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ

Főmunkatárs: SÖRÖS BÉLA.

Előfizetési díjak:

Egész évre — — — 60 K Negyed évre — — — 15 K
Fél évre — — — 30 K Megjelenik minden vásárnap.

Szerkesztő- és kiadóhivatal:

Rozsnyón, a református lelkeségi hivatalban, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

A némán szenvedők.

Amíg a templom mellett meg van a hajlék, — amíg a hajlék mellett ott van a veteményes kert, amiből mindig csurrancseppen valami, — amíg a „dominium”-ból bekerül a mindennapi kenyér: addig nincs semmi baj. Még a vidámság is felkeresi a hajlékot olykor-olykor s a kacagás se ritka vendég a pulyák seregében. — De ha közbe szól az Uristen parancsoló szava: azután következik a semmi. Azaz, hogy azután jön a legsivárabb semmi!

A templom melletti kedves hajlék rögtön idegenné válik. A legtöbb özvegy arcáról örökre eltűnik a mosolygás, a könnyen felejtési tudó gyerekek között is elhalkul a kacagás s a mindennapi kenyér helyét elfoglalja a mindennapi — morzsa.

De hát amikor a morzsa is eltűnik?! — El tudják-e képzelni egyházi és *világi paptársaim* ezt az állapotot?

Pedig most épen olyan idő jár a némán szenvedőkre. Évek óta. Hogy a máramaros—ugocsaik a múlt évben megadóztatták magukat egyetlen sinylódó özvegyükért, hogy folyó évben gyűlnek — gyéren — az adományok lapunk szerkesztőségében: az már nem is morzsa, csupán hulladék, amelyből ideig-óráig való könnyebbülést fog lenni magának a némán szenvedők egy kis része.

Elvettetésünk legszomorubb tragikum az, hogy ezért magunkon kívül mást nem okolhatunk.

Ruszinszki kormányzósága nem helyezkedett arra a merev álláspontra, mint a szlovenszki teljhatalmu miniszterium, hogy t. i. elébb alakítsatok egyházkerületet s majd azután szóba állunk veletek a békeszerződés által magunkra vállalt kötelezettségeink teljesítésére nézve. Előzékeny volt, megértő volt. Azonban... Azonban a némán szenvedők leghátulra maradtak s leghátul vannak még most is, mert az elhagyatottak nem tudnak sem tülekedni, sem követelni... de még kérni sem!

A mi közös bizottságunk, meg a 2—3

féle ankétünk sokkal fontosabbnak tartotta az aprólékoskodást, mint a némán szenvedők szomorú ügyét.

Nagy jó uraim! Ha olyan nagyon irtóznak a kárpátaljai egyházkerület megalakításától, a mely pedig egyedüli út az egészséges fejlődés, tompakarítás megkezdésére: hát legalább intézményesen adják vissza a morzsákat a némán szenvedőknek! Ugy, mint az egyházkerület szervezkedett Szlovenszko már meg, is tette s tétette!

Higgyék el, nagyon sokan gondolkoznak már úgy, hogy a sok fejcsóváló „hátha”, az aggságoskodás, a minuciozításokba belemerülés, a körültekintésnek látszó aprólékoskodás nem mindig a józan megfontolás, bölcs előretekintés jele: hanem igen sokszor a csökönység s a „csak azért se” gondolkozás!

S higgyék el — gondolják meg azt is, hogy a „némán szenvedők” állottak legeslegelő, mikor felvetődött a beregi rémes kérdés: „Ki felel ezért?!”

Fancsika

Lajos Sándor

Belmisszió.

VI.

Isten nemcsak azzal vezeti az emberek életét, amit ad, hanem azzal is, amit megtagad vagy megvon tőlük. Az ő szuverenitásának ilyen értelmezése mellett kell megtekintenünk a belmisszió praktikus oldalát. Itt mindennek előtt az egyházi és állami élet adottságaival kell számot vetnünk.

Egyházi életünk a belmisszióknak teljesen szabad utat nyit. Egyházhatóságaink részéről, törvényeinkben és törvényes intézkedésekben ennek semmi gátja sincs. Az egyéni hit tehát feltétlenül szabadon érvényesítheti minden buzgó törekvését. Nincsenek sem pozitív, sem negatív bírlincsek ráteve. Ez irányban aki panaszkodik, az mind csak magára vessen. Az egyházat kalvinista alakjában sohasem szabad olyan felvonónak tekintenünk, amelybe csak bele kell állanunk és vitézni vele magunkat emeletről-emeletre egy gomb megnyomása által. Azzal, hogy a Konvent részéről megnyomatni akarjuk a belmisszió gombját, még nem tudjuk elérni azt, hogy áram is legyen mindennütt, különösképpen pedig ott, ahol annak vezetékai már régen szétromboltattak.

Először az örök kegyelem áramával kell állandó összeköttetést teremtenünk. Ha ez megvan, akkor indul a belmisszió a Konvent bekapcsolása nélkül is. A belmisszió mindig Isten országának realizálódása. Közvetítői lehetnek a széjjeljáró missziói lelkek, de Isten országának helyi beplántálódása nélkül és annak evangéliumi közösségben való ápolása nélkül további élete és fennmaradása nincs. Elő a hit tanúságtételeivel, a keresztyén szeretet megbizonyításával, elő azzal a komoly igyekezettel, amely az egyházközösségben gyülekezeti életet teremt s a gyülekezetből evangéliumi közösséget formál ki s ennek áldásos tevékenységét a gyülekezet javára és előmenetelére használja fel — és kész a belmisszió!

Az egyházi hatóság, a Konvent, a csucson, természetesen szintén megteheti a magáét. Az ő feladatairól e fejtegetések legelején (I) szoltunk. Itt csak egy lényegbevágó dologra kell még reámutatni, hogy a Konvent minden intézkedése, jóindulatu támogatása, titkárok s más missziói lelkek utaztatása, könyvek s egyéb uton adott irányítása mind hiábavalók, ha helyben a beplántálódásnak nincsen talaja s nem akad munkása.

Ami pedig az államéletben való adottságokat illeti, erre igazán elmondhatjuk, hogy itt csehül állunk. A békeszerződések, az alaptörvények, mint már említettem (I), a szabad lehetőségek utját nyitják meg előttünk. Ugy, amint külsőleg mázolja van: ebben az államban szabadság és demokrácia uralkodik. Amint pedig a gyakorlatban a kormányzat által a törvények kezeltetnek: a jognak, az igazságnak és a szabadságnak a torzképét találjuk. A belmisszió is ezekben ütközik minden mozdulásnál. Tény az, hogy a nógrádi szópán, Jánoska ág. hitv. ev. püspök fia, minden politikától mentes vallásos estéket tiltott be Losoncon. Még a felekezetek közötti ellentétek szításának vádjával sem fedezhette eljárását, mert ezeket az estéket az összes ker. felekezetek nőegyletei egyetértésben, karöltve rendezték. Tény az, hogy több ifjusági egyesületi előadást nem engedélyeztek, több legényegyletet feloszlattak, az ujonnen alakult egyesületek alapszabályai megerősítést nem nyertek stb. De rem is várhatunk más: attól a kormánytól, amelyik az egyházak és ezek iskoláival szemben az általunk jól ismert szétmállasztó politikát folytatja. Semmi sem jogosít arra a föltevésre, hogy az egyházak legspeciálisabb s nekik legtöbb hasznot és értéket nyújtó munkáját, a

belmissziót a már eddig kifejezésre jutott irányzattól eltérőleg kezelje. Itt tehát a szabad lehetőségek útját a szabad utonállás korlátozza. Ebben a sorsban együtt osztozunk minden más egyházzal, kivéve a kormány által favorizált szlovák evangélikus egyházat. Megállapíthatjuk azt is, hogy ennek közigazgatási funkcionáriussá előlépett lelkészei előtáncosokká lettek a kormánypolitika mások kárán való mulatozásaiban. Az evangéliumi elnevezés nem mindig jelent evangéliumi lelkületet. Nem pedig különösképpen ott, ahol csendőrszuronyra támaszkodva basáskodást játszik.

Az intézményes belmisszió sem szabadul attól a mindenre reáülő gyanútól, ami, mint a rossz lelkiismeret árnyéka, a mi új hazánkban mindenütt kísért. Ennek is meg van ugyanaz a veszedelme, ami itt minden egyént fenyeget, hogy amíg az alaptalan gyanu alól tisztázza magát, addig leszedhetik minden bőrét és kiszívhatják minden erejét. De meg van az a természetében rejlő védekezése is, hogy minden ellene intézett támadás csak erősebb begyökerezésre indítja az örök isteni kegyelem fundamentumba. Az Isten pedig nemcsak azzal vezet, amit ad, hanem azzal is, amit megtagad vagy megvon tőlünk. Az ő kegyelméhez menekülő belmisszió munkás ezt a kegyelmet munkában találja, más nemzetek és más államok hatalmas belmissziói intézményeiben. Olyan intézményekben, amelyek nagy nemzetközi kapcsolatokkal behálózják az egész világot. Olyanokban, amelyek előtt a csehszlovák republika a maga festett ábrázásában szeret megjelenni a kormányzati bölcsesség révén s nem pedig itthon dolgozó mezitelenségében és valóságában. Maga az örök kegyelem mutat itt utat nekünk, hogy hol és mint vértesshetjük föl magunkat azzal a szabad utonállással szemben, amely biztonságunkat

fenyegeti. Összekötetést kell teremtenünk azokkal a nemzetközi belmissziói intézményekkel, amelyek a zulukafferek és hottentották között is készek az Isten országa terjesztésére és gondozására. Van ezek között már nem egy olyan intézmény, amely Cseh szlovákiába is betette a lábát, de ennek nemes intencióit és támogatásait eddig csak az elsőrendű államfenntartó cseh egyházi belmisszió, vagy éppen kormányhoz simuló vallás-erkölcsi társadalmi akció igekezelt a maga részére kamatoztatni. Ha ezek az intézmények valóban az Isten országának építésére jöttek, úgy ez államhatárokon belül a magyar lakosságban bizonyosan találni fognak arra alkalmas egyéneket és tömörüléseket, akikkel e célra karöltve dolgozhatnak. Mi magyar reformátusok az Isten országát annyira mindenekfelett állónak tekintjük, hogy ennek érdekében még a csehekkel is szívesen dolgozunk együtt, — csak egyszer már ilyen cseheket is lássunk?

Az Isten kegyelméből táplálkozó belmisszió megtalálhatja tehát a maga külső védelmét ezekben. De talál egyebet is. Ezek a kiforrott és szerte a világon kipróbált intézmények nagyon sok hasznos tapasztalatot és tanulságot gyűjtöttek az idők folyamán. Megízmosodtak erőteljes organizmussá, amelyik anyagi erővel és erkölcsi tőkével egyformán rendelkezik. Kialakult módszereik és eszközeik vannak. A helyi viszonyokhoz való alkalmazkodása érzékül fejlődött. Azzal hogy az új tagok egy nagy világszövetségbe nyerne ezek által bekapcsolatást, mindgyorsan szélesbeedő látókört nyitnak. Az egész világról összefutó s egymással közölt jelentések az evangelizáció vérkeringésében oly hatalmas tápláló tanulságokat szolgáltathatnak, amelynek révén a mi sovány hitéletünk is gazdag gyarapodásra számíthat.

Melyik legyen ezek közül az intézmé-

nyek közül az, a melyre szemet vessünk s mellyel összekötetést teremtsünk? Erre a kérdésre csak a mi viszonyaink helyes megfontolása után adhatunk felelőseteljes választ. Bennünket egyéni, egyházi és nemzeti adottságokon és kötelekeken keresztül, mint általa adott dolgokkal, vezet az Ur. Kálvinista egyéniségünk a szabadság barátja. Legyen az az intézmény szabadságunkat biztosító egyéniségünket főlösegesen le nem nyugdözó intézmény. Egyházi életünk alapja a gyülekezet Ezt ne sorvassza, hanem erősítse. Legyen alkalmas a gyülekezeti élet és gyülekezeti tevékenység erőteljes és folyamatos biztosítására. Nemzetünk elnyomott nemzet. Népünk leigázott nép. Lelkében megrabolt. A hosszú háboru erkölcsét meglazította. A kommunizmus megfertőzte s e fertőzést napról napra kormánytámogatás mellett tovább folytathatja. Itt valóban regenerálódásra van szükség. Legyen az az intézmény, a melyet választanunk kell, erre a regeneráló munkára alkalmas. Ott nyuljon bele az életbe, a hol annak a szüksége legnagyobb. Ott kezdje munkáját, a hol legimminensebb a veszély. A mi nemzeti életünkre mindig nagy kárral volt a felekezeti tagoltságunkból származó surlódás, a magyarság széthuzása. Legyen ez az intézmény olyan, a mi a felekezeti tagoltságokon felül összefoglaló erővel birjon s minden egyházat ki tudjon elégíteni a maga gyülekezeti célkitűzésében. Ilyen intézménynek látjuk a Young Men's Christian Association világszövetségét.

Egy adott esetből kifolyólag e sorok írójának kellett az amerikai IMCA. egyik csehszlovákiai titkárával megbeszélést lefolytatnia, miből az IMCA. csehszlovákiai vezetőivel való többszöri beható tárgyalás keletkezett. Ezeknek során tisztázódott sok olyan homályban levő részlete a Young Men's Christian Association = Ifju Emberek Keresztény Egyesülete

Evangéliumi munka Németországban.

— Folytatás —

A reformáció idején az iskolák és a nyomdák voltak a protestantizmus legbiztosabb fegyverei, mindaddig a míg az ellenfél még jobbat nem kovácsolt magának. S ekkor beállott az ugynevezett ellenreformáció időszaka. Ugyanezt tapasztaltuk a háboruban, hogy tudnillik minden új fegyver és harcmodor győzelmet jelentett mindaddig, míg azt az ellenség el nem tanulta és nem uánozta.

A német egyházakat ma éppen ez a buzgó törekvés jellemzi: kezébe akarja venni egészen a belmissziót, a melyet a tőle független vallásos társulatok, de még inkább a szekták kezdtek már kisajátítani maguknak.

Vasárnapi iskolák, illetve gyermek istentiszteletek tartása, nő, leány, ifjúsági egyletek vezetése, dalárdák szervezése, előadások, bibliáorák rendezése... ezek itt ma magától értetődő dolgok az egyházban, sőt nem tudják megérteni, hogy mi magyar reformátusok és evangélikusok ezek nélkül is megtudunk éini, vagy legatább is eddig meg tudtunk.

A legfontosabb és a mint látom, a legeredményesebb munka az egyes egyházközösségekben az ugynevezett *evangelizá-*

ciós helek tartása. Vannak kiváló szónokok, akik most ezt, majd azt a gyülekezetet keresik fel 7—10 napon keresztül, naponta kétszer is bibliamagyarázatot és előadást tartanak a legégetőbb kérdésekről a legmegkapóbb formában. Ezenkívül meglátogatják a híveket, vagy bizonyos időt tűznek ki, a mikor ők készek fogadni a látogatókat. Az ember fel sem isz foghatja, milyen ébresztő, frissítő hatással van egy ilyen komoly hét a gyülekezetre, lelkészre egyaránt. Magam is részt vettem Bielefeld városában egy 10 napig tartó ilyen munkában, mint hallgató és szemlélő s valami kimondhatatlan boldogság volt látnom, hogy mint özdnlött a nép minden délután és minden este a templomba, a behordott pót székek és padok még mindig kevésnek bizonyultak. Mint kapkodták, vették az evangéliumi könyveket s iratokat! S hogy egy történelmi tényt is említek, épp azokban a napokban tartottak Bielefelden népszavazást az alkohol kérdésben s a lakosság 90% az alkohol tilalom behozása mellett szavazott. Különben az *alkohol ellen* igen éles harc folyik, nemcsak az ily Igehirdetések alkalmával, de elsősorban a *kék kereszt* részéről s aztán dolgoznak ellene, más egyesületek is. Lohiresebb e téren a katolikus Elpi-

dus Ierencrendi szerzetes munkája, aki gyűjtő előadásaival ezeket és ezeket nyer meg az anti-alkoholizmus számára. Hát ugyan nálunk, mi történik az alkohol ellen? Nem rettenetes az, hogy nálunk, ha egy lelkész anti-alkoholista lesz, mert teljes erejéből küzdeni akar e szörnyeteg ellen, guny tárgyává válik és első sorban éppen lelkésztársai részéről?

Mily kedvesek itt azok a *tea estélyek*, a melyekét időnkint a különböző egyesületek rendeznek. A teában legtöbbször még csak cukor sincs, nem hogy rum volna, de annál több a zene, énekszámok — szavazatok — előadások, melyek az estét tartalmassá és egyben kedélyessé teszik. Mostanában odahaza anynyi templom és harangszentelés van s a róluk szóló tudósítások szinte refrainszerűleg abban végződnek, hogy „az ifjuság pedig jól sikerült táncvígalmoban pihente ki a napi fáradságukat.” És én szinte ösztönösen éreztem — ismerve magunkat — hogy még ezt a mondatot nyugodtan odairhatta volna a tudósító a harangszentelés leírásának végére: „et fecerunt magnum áldomás.” Csodálatos is az, hogy nálunk alkohol és tánc nélkül még a legszentebb ünnep sem lehet el. Igen, táncolnak és isznak a németek is, sőt talán ma nagyon is isznak, de

világszövetségének itt indított munkájának, a melyek után elosztható minden aggodalom az ehhez való csatlakozás tekintetében. E tárgyalásokról, melyekbe a dunáninneni egyházkerület főgondnoka is bevonatott, a két kerület elnöksége szóbeli jelentést kapott. A tiszáninneni kerület elnöksége, úgy is mint a konvent elnöksége, hozzájárulását adta ahhoz, hogy a konvent belmissziói bizottsága a belmisszió fokozatos bevezetésének során elsősorban a I. M. C. A.-t karolja fel s a legközelebbi év programjaként ennek a gyülekezeteinkbe való bevezetésére tegyen előkészületet.

E sorok írója a magyar egyházak vezető egyéneinek nagy sullyal bíró nyilatkozatait bírja abban az irányban, hogy annak a társadalmi keresztyén munkának, amelyik minden egyes történelmi egyháznak a maga hívei felett való örökösét s azoknak a saját gyülekezetükben való keresztyén munkáját biztosítja. megértő barátai és jóakaratu támogatói lesznek.

Igy tehát a magyar református egyház belmissziói munkája a Szlovenszkoival együtt indulhat a többi magyar egyház egy és ugyanazon munkájával. Különösen szép ajándéka volna az Istennek, ha a sok veszteséget látott magyarság a maga, lesujtottságában megtalálhatná ezzel a maga egységét.

Események—Feljegyzések.

Bizottsági ülés a komáromi ref. egyházmezejében. A komáromi ref. egyházmezejét szétosztani célzó indítvány ügyében Komáromban 1923. febr. 1-én volt a kiküldött egyházmezei bizottság ülése az e. m. elnökség vezetése alatt.

Móroczi Mihály ógyallai lelkész írásbeli javaslatot terjesztett be, mely szerint három esperességre óhajtaná felosztani a

mindez az egyház tudta és akarata nélkül, sőt annak ellenére történik kinn a „világban”, mig nálunk sokszor a lelkészek egész belmissziói tevékenysége éppen egyházi bálók rendezéséből áll. Egyházi bál Németországban? Kinevettek, midőn elmondám, hogy nálunk még mindig így akarják sokan építeni Krisztus anyaszentegyházát.

A vidéken végzendő ilyen evangélizációs munkára nagy egyesületek szolgálnak. Első helyen áll ezek között a „Wichern egyesület”. Az egyesületnek két lelkésze van, akik ugyszólván állandóan uton vannak. Szokásban van itt, hogy a gyülekezetek évente u. n. missziói ünnepélyt tartanak, a melyen a kül és belmisszió ügyeinek ismertetése és megtárgyalása kerül sorra. Az egyik lelkész például ez évben 60 ilyen missziói ünnepen vett részt, mint a belmisszió ismertetője. Ezenkívül felkeresik a munkás és népgyülekezeteket, a hol védelmére kelnek az evangéliumi igazságoknak. Megtörtént egy ízben, hogy egy ilyen többnapos konferencián, a hol munkások vezetői jüttek össze, az elnök este fölkereste a lelkészt kérve, hogy ne zavarja őket. A beszélgetésnek folytatása lett s azzal végződött, hogy az elnök bejelentette a gyűlésnek egy este, hogy máától fogva mésképp gon-

48 anyaegyházból álló komáromi egyházmezejét a könnyebb, olcsóbb és eredményesebb vezetés érdekében. Soós Károly bucsi lelkész két esperességre kívánná alakítani.

Boross Kálmán kamocsai, Gállfy Géza gelléri lelkészek és dr. Gaál Gyula e. m. világi tanácsbíró szírtén írásban, majdnem teljesen azonos érveléssel az egységben maradás mellett érveltek.

Előbbiek a zárszóval indokolás jogával is éltek; az utóbbiak ettől elállottak. Mire az elnökség elrendelte a névszerinti szavazást, melynek eredménye az lett, hogy feldarabolás mellett szavaztak ketten, az egységbenmaradás mellett heten, az elnökség nem vett részt a szavazásban.

Boross Kálmán javaslatát van alkalmazni az alábbiakban leközölni:

Az I. t.-c. 49. §-a határozottan kimondja, hogy „Az egyházmezejek mostani beosztása törvényesnek tekintetik. Jövőre azonban minden változás, valamint új egyházmezejek alakítása az egyházmezejek indokolt előterjesztésére esettel a közvetlen felsőbb hatóságot képező egyházkerületek kezdeményezésére, az érdekelt egyházmezejek meghallgatása mellett, az illető egyházkerületi közgyűlés határozatával történik.

A komáromi ref. egyházmeজে a maga teljességében Szlovenszko területére esett. Tehát rendkívüli körülmények közreműködésével nem lehet indokolni az egyházmeজে feldarabolásának vagy új területi beosztásának szükségességét.

A történelemben az évtizedek is csak napok. Amit ma a történelmi határok rovására csinálunk, azt nehéz lesz visszacsinálni a régi történelmi érdekek helyreállítására. Élénk emlékezeletünkben van, hogy a közelmúltban az egyetlen ruttkai egyházat se volt hajlandó a ko-

dolgozik. „Ti tudjátok — mondá — hogy én mindig csak a javokat akartam, azt fogom tenni ezután is, de én ma úgy látom, hogy a legfőbb jó nem a kommunizmus, hanem Krisztus”. Legutóbb Szászországban tartott evangélizációs hetet e lelkész, a hol a gyárból este haza felé menő munkásság utközben úgy szurtosan, tarisznyásan rendesen a templomba tért be s az ott felvetett kérdések kint is az állandó és komoly beszélgetések tárgyát képezték. Mindkét lelkész boldogan tesz bizonyosságot arról, hogy az emberek mindenfele nagy örömmel hallgatják az evangéliumot, az egyület kiadott könyveit megveszik, lapját megrendelik s szívesen áldoznak arra, hogy az istenigéje mindenütt prédikáltassék. Az egyik lelkész hajlandó volna idővel hozzánk is eljönni s egy körutban munkájukat részletesen is ismertetni. Általában a Wichern egyesület a legnagyobb örömmel kész testvéri segítő jobbát nyújtani a mi „Új Reformáció Szövetségünknek.” Ők is egyre érdeklődnek a mi munkánk iránt s eddig 3. előadást kellett tartanom a mi vallási viszonyainkról számukra külföldbözö körökben.

Vége köv.

máromi egyházmeজে területéből átenedni a barsi ref. egyházmeजेének.

Egységben van az erő, a tekintély. A régi egyházkerületben a népességére nézve második komáromi egyházmeজে irányító szerepet vitt igen sokszor.

Ha most mi magunk önként, az egyházkerület kezdeményezése nélkül feladjuk egységünket, akkor egyházmeजेünk tégi tekintélyét csorbítjuk, a 48 — 52 anyaegyházból állott egyházmeজে autonómiáját odavetjük egyes emberek hiúsága martalékául.

Igen, mert szerintem az esperes által való kormányzás lehetetlensége vagy nehézsége se állhat meg az egyházi törvények világos ismerete mellett.

Az esperes legfárasztóbb, legnehezebb kötelessége az egyházközsegeknek évenként való látogatása. De lássuk csak, mit mond ide vonatkozólag az egyház-törvény I. t.-c. 168. §-a? „Ha e látogatást egyházmeजेjének nagy kiterjedése, vagy bármi ok miatt önmaga nem véggezheti: akkor maga helyett egyházmejei tanácsbíró, vagy rendes lelkészt is bízhat meg, sőt ha a szükség úgy kívánja, az egyházmeजेében több egyházlátogató küldöttséget is megbízhat.

Isten kegyelméből 28 ik éve vagyok kamocsai rendes lelkész, de még püspöki egyházlátogatáshoz nem volt szerencsém, pedig negyedik püspöknek vagyok alázatos szolgálója és az I. t.-c. 185 §. d.) pontja ide vonatkozólag is előírja: „Minden évben — ha a körülmények és viszonyok engedik — köteles legalább egy egyházmeजेében létező egyházközsegeket s azoknak iskoláit meglátogatni.”

Az én tiszteletteljes javaslatom az, hogy úgy a febt. 1-én tartandó bizottság, mint majd az em. közgyűlés térjen napirendre az egyházmeजेét feldarabolni célzó indítvány felett.

Mivel a mostani szomorú egyházpolitikai viszonyok között szinte életkérdés a felekezeti iskoláinkra való sokkal behatóbb felügyelet, az egyházmeজে az egyház-törv. VI. t.-c. 51. §-a szellemének megfelelőleg az eddigi hibás elnevezésű „körlelkész”-ségek helyett szervezzen 4 járási egyházi tanfelügyelőséget. Ezen járási tanfelügyelő lelkészek tartoznak évente járásuk minden iskoláját meglátogatni. Az eddigi rubrikás rendszer helyett főkötelességük megismerkedni felekezeti tanítóink vallás-erkölcsi gondolkodásával. Szigorú vizsgálatuk tárgyává tenni, hogy hitelveinkkel, magyar nemzeti érzelmeinkkel, történelmi igazságainkkal megegyező tankönyvekből tanítják-e tanítványaikat és minő mértékben?

Ezen járási tanfelügyelők tartoznak gondoskodni arról, hogy a szlovák földrajz és szlovák történelmen kívül minden felekezeti iskolánkban kizárólag a mi ref. egyházhatóságunk által kiadott — ámbár az állami tanfelügyelőség illetve minisztérium által átvizsgált tankönyvek használtassanak, mert ezt az 1907. XXVII. t.-c. 20. §. 1 pontja alapján lehet követelnünk.

Ezek a járási tanfelügyelők tetszés szerint hívhatnak magukkal iskolavizsgálókatra egy-egy a vizsgálóhoz közel lakó,

kántor-tanítót, de aki az ő egyéni véleményükre semmi befolyással nem lehet.

A járási tanfelügyelők évente jelentést tesznek, közgyűlést megelőzőleg, az Esperesnek, aki feldolgozás céljából a jelentéseket kiadja valamelyik egyházm. jegyzőnek.

Az Esperes minden negyedik évben tartozik minden járási tanfelügyelőséget személyesen meglátogatni.

HIREK.

— **Halálozás.** Nagy veszteség érte a komáromi egyházmegyébe kebeleztetett perbetel és udvardi egyházakat, lelkészük: *Végh Géza* halálával. A megboldogult 30 évig működött a lelkészi pályán. Puritán viselkedésével, törhetetlen kálvinista hithűségével, erős nemzeti érzésével, igazságszeretettel és becsületességével sok érdemet és tisztelőt szerzett magának. Agg édesanya, testvérek, unokaöccsök és hugok, hívei és tisztelői nagy serege kívánnak lelkének örök dicsőséget.

— **Lelkész beiktatás.** Az alsó felsőlánci egyház lelkészi hivatalába f. év január 24-ikén iktattatott be *Koncsol János*, akit a 4 faluból álló gyülekezet egyakarattal választott meg lelkészeül, következmenyeül helyettes lelkészi működésének, a mikor is sok jó bizonytságot szerzett. Beköszönő beszédjét I. Kor. IV.—5 alapján tartotta, Isten megsegítő kegyelmében bízva, ajánlva magát a néhez szolgálatra. Az abaujornai egyházmegye képviselőitében a beiktatást *Lengyel József* egyházi és *Kádár István* világi főjegyzők végezték. A hétköznapot ünnepnappá tudta tenni, a templomszerető gyülekezet teljes számu megjelenése és közelebb lakó lelkésztestvéreinek részvétele. Ad multos annos!...

— **Harangszentelés Naprágyban.** Az 1914—18. évi világháboruban hősi halált halt naprágyi hősök emlékére készítettett „Hősök harangját” f. évi január hó 28 án adta át rendeltetésének a naprágyi egyház. A régi harang hívó szavára az egyház apraja-nagyja s a nagyszámu vendégsereg zsúfolásig megtöltötte a naprágyiak szép templomát. Gyülekezeti éneklés után a megáldó imádságot *Kövér Árpád* tornaljai lelkész mondotta. Imádkozása bizonyosága annak az igazságnak, hogy „csak a hívő tud igazán imádkozni!” A ref. egyházi énekalkalmi éneke után *Seress Zoltán* gömörszékárosi lelkész Ézsaiás 27. r. 13. verse alapján a régi és az új harang szavában a mult tanulságait és a jövő látomásait festette. Szem nem maradt szárazon, mikor beszéde végeztével újból felhangzott az énekalkalmi éneke. A helybeli lelkész: *Liptay László* a harangkészítést rövid történetét s az adakozók névsorát olvasta fel. A harangalapra önkéntes adományokból 9128 kor. folyt be. Az adakozók névsorában *Vargha István* ref. tanító ur és neje: *Pósa Amália* urasszony 2000 koronás adománya a román harctéren hősi halált halt, szép reményekre jogosító Béla névű fiók emlékéit kegyelettel fogja megőrizni! A harang tiszta ércsulya 135 kgr., ára 6885 forroná, készítője a hírneves *Egry Ferenc*:

— **Magyar református istentisztelet Prágában a katonáknak.** Már mult számban közöltük a Prágai Magyar Hirlap alapján, hogy *Benkő Viktor* sárosroszi-i ref. lelkész febr. 1-én magyar nyelvű istentiszteletet tervezett tartani Prágában a Marték-templomban. Ugyancsak a Prágai Magyar Hirlap alapján közöljük, hogy ez istentiszteletet meg is tartotta *Benkő Viktor* lelkész. A Marték (Márton)-templom huszita templom, jelenleg katona-templom. A táborigyűlés megjegyezte *Benkő* előtt — a lap híradása szerint, — hogy „prédikációt ebben a templomban nem mondanak. Igazi istentisztelet se lehetséges, mert más vallásu katonák is járnak az előadásokra.” Egy ilyen előadáson mint vendég szónok szerepelhet *Benkő* lelkész ur.” A vendég-szónoklás megtörtént — az oltár helyén felállított mozivásznon elé tett kis asztalka előtt. Arról, hogy a mi egyszerű kálvinista istentiszteletünknek volt-e más alkotó része ez istentiszteleten, nem szól a híradás. Ha nem volt is, azért annak is örülünk, hogy magyar ref. lelkész hirdette az Igét magyar ref. vallásu katonáifjainknak Prágában. Ez örömezésünk azonban nem azt jelenti, hogy a hitvallásunkon levő katona ifjaink lelkigondozása ügyének illetően való ellátása egészen rendben van.

— **Nyugtázás és köszönet.** A kisbégányi ref. templomépítés alapjára a már eddig közölt adományozók, illetve gyűjtőkön kívül adományoztak, gyűjtöttek még: a helyeni ref. egyházból 210 K, a beregújfalui ref. egyházból 400 K, a nagydobronyi ref. egyházból 326 K, halábori ref. egyházból 226 40 K, „egy reformátustól Isten háza építésére” Mezőkaszonyból 50 K, ref. egyház Királyhalmec 100 K, rafajnaufalui ref. egyháztagok 300 K, sárosroszi ref. egyház 50 K, Sárosrosziban gyűlt perselypénz alólírott vendégprédikálásakor 58 62 K, Sárosrosziból ugyanakkor: *Meskó Sándor* 20 K, *Lőrincz András* és neje 100 K, *Lőrincz Károly* 20 K. özv. *Doma Jánosné* 5 K, *Doma István* 15 K, *Biró Benedek* beregszászi okl. ácsmester 100 K, ref. egyház Nagyberég 1000 K, bótrágyi ref. egyházból 195 K, *Király Károly* Alsógelér 10 K, Beregszászi Hitelintézet 100 K, Beregsomból *Hetény Bertalan* 50 K, *Simon Ferenc* 25 K, *Ködöbéczi Péter* 20 K, ref. egyház Nagymegyer 25 K, *Jó Ferenc Ungvár* 20 K, ref. egyház Somorja 20 K, bratislavai ref. egyházból 10 K, *Laky Dénes* nemesócsai lakos gyűjtése 90 K, feketeadói ref. egyházból 29 K, ref. egyház *Peibete* 100 K, özv. *Kukri Sándorné* Kisbégányi 5 K, *Turóczy Bertalan* nagybégányi ref. tanító 20 K, *Schlésinger Rudolf* volt nagybégányi postamester 10 50 K, badalói ref. egyház 50 K, Nagygejőczy ref. egyházból 228 K, *Gerzsenyi Pálné* Beregsom 50 K, *Mihai Ferenc* és társai gyűjtése Clevelandból 8100 K, díósförgőpatony reformátusok 100 K, *Simon Zsigmond* helyettes lelkész gyűjtése Újdávidházaról 200 K. A „Reform. Egyház és Iskola” 1922 évi 13. és 17 ik számában megjelent közleményekkel együtt: 20792 K 92 f. Lapunk 1922 évi 13. számában közölt *Turóczy Károly* (Jersey City) 1300 K

gyűjteménye, az átutalási költségek levonása után 1287 K, a 13 K-t a beregszászi Közp. Tak.p. vonta le.

A további gyűjtést részemről beszün- telem. — Nem az indolencia hallatja velem szívem keserü könnyeitől áztatott elhatározásomat, hanem a rut hálátlanság, melynek részüméje: „kap a tisztelendő ur az államtól fizetést, nem adjuk meg a mult évi 4000 K-t, legfeljebb a béke időbeli évi 1264 K-t; ott a 28 kataszt. hold föld, megélhet belőle!” — Testvéreim, szolgálataim! 7 tagu családom fenttarthatása végett, az őszitő s őrlítő gond lankasztja erőmet s a subalternus individuumok javíthatatlan imper- tinenciája belopva magát egyházi életünkbe, sőt vezetést, irányítást preten- dálva magának, letörte ambícióm! Nincs, nem lehet más törekvésem, mint a napi megélhetés feltételeinek megszerzése!! Sajnosan igaz, hogy ezt a törekvést „kárörömmel szemléli a pór, gúny- nyal illeti!... Kishégány 1923, jan. 29. *Angyal Viktor* ref. lelkész.

— **Nyilvános nyugta.** (XIII. közlemény) A lelkész özvegyek és árvák javára a következő adományok érkeztek lapunk jelen számának zártáig a szerkesztőhöz: *Király Péter* málczaei lelkész 25 K — f. *Sipos Imre* csepei lelkész 60 K — f. *Galambos László* rétei lelkész 50 K — f. *Dancsházy Sándor* tekeházi lelkész 50 K — f. *Nyitrai raptár-eladásból* 9 naptár után a 2 K felülfizetés 18 K — f.

összesen: 203 K — f.

XII. közlemény összege vált: 4861 K 34 f.

Eddigi végösszeg: 5064 K 34 f.

Az adakozásra nincs parancs, inkább a szeretet nyer általa bizonytságot. (II. Kor. 8 : 8.) Még sokan vannak, akik nem hallgatnak e szelid figyelmeztetésre.

Szerkesztő.

— **Felhívás.** Mindazon lelkész és tanító urakat tisztelettel felhívom és kérem, akiknek címére naptár-példányokat küldtünk, hogy azoknak árát *e lapszám vétele után azonnal* sziveskedjenek e lap szerkesztőjéhez beküldeni; mert a naptár nyomdai költségeinek kifizetése esedékessé vált. Az ném kívánható, hogy a naptár-árak késedelmes befizetése miatt a közpénztár károsodást szenvedjen.

Szerksztő.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent.*

A kiadásért felelős: *Réz László.*

Pályázat

Az alsólánczi ref. egyház kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom: Tisztességes lakás megfelelő melléképületekkel. 1473 négyszögöl rét, 384 négyszögöl szántóföld, 9 köből buza, 7 köből rozs, minden iskolás gyermek után (k. b. 34—36) egy véka árpa, továbbá stóla és államsegély. Kötelessége: az I—VI. osztályu iskola vezetése, kántori teendők végzése. Lelkész akadályoztatása esetén, helyettesítése. Pályázatok 1923 ápr. 1-ig ref. lelkészi hivatalnak Felső- láncaz up. *Buzita, Abauj* m. küldendő. Az állás a választás után azonnal, de legkésőbb szept. 1-ig elfoglalandó.

Nyomatott Gömöri Zoltán könyvnyomdájában

Református Egyház és Iskola

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Felelős szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ.

Főmunkatárs: SÖRÖS BÉLA.

Előfizetési díjak:
 Egész évre — — — 60 K Negyed évre — — — 15 K
 Fél évre — — — 30 K Megjelenik minden vásárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Rozsnyón, a református lelkészi hivatalban, hová a kéziratok
 előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

A katonák lelki gondozása.

(R. L.) E cím alatt már irtam lapunk hasábjain. A második évfolyam 10. számában. Azóta ez a tárgy megfordult a tiszáninneri ref. egyházkerület közgyűlésének hivatalos asztalán is. Onnan is tovább ment. Az Egyetemes Konventre. Lehet, hogy lapunk indította meg a gondolatok hullámos haladását. Lehet. De ez nem fontos. A fontos az, hogy az eszme öltön testet.

Történt is már valami olyan, amelyre rámondhatnók azt is, hogy a katonák lelkigondozására vonatkozó gondolatok vágyakozásunk már testet öltött. Hirt adtunk ugyanis arról mi is, hogy magyar református istentisztelet tartatott Prágában a katonáknak. Örömmünknek adtunk kifejezést afelett, hogy magyar ref. lelkész hirdette az Igét magyar ref. katonáknak Prágában. De hozzátettük e hirdásunkhoz, hogy efeletti örömrzésünk kifejezése nem azt jelenti, hogy a hitvallásunkon levő katonák lelkigondozása ügyének illetően való ellátása egészen rendben van.

Nem tudjuk, egyházhatósági intézkedés alapján történt-e katonáink egyházi meglátogatása vagy a látogatást teljesített lelkipásztor lelkiindítása következtében saját jószántából kereste fel a magyar katonákat Prágában. Bármilyen legyen is e lépés indítóoka: maga a cselekedet örvendetes és helyeslére méltó. Azonban e kijelentéssel egyidejűleg meg kell állapítanunk azt is, hogy a katonáink lelkigondozása alatt egy percre sem gondoltuk azt, ami a prágai Márton-templomban tartott ugynevezett ref. istentisztelet által ment végbe.

A katonák lelki gondozásának állandónak és programszerűnek kell lenni — a mi véleményünk szerinti.

Állandóság alatt értem azt is, hogy legyen tényleges katonai lelkipásztorunk nekünk is a hadseregben, aki energiáit és idejét a katonák lelki gondozása ügyének szentelje, aki tegye tanulmánya tárgyává az ügyet, amelynek szolgálatába szegődik. A katonák lelki világa egy kü-

lön világ, éppen úgy mint speciális, külön szervezet a katonai szervezet, amelynek kötelemébe kapcsolódnak be attól a perctől fogva, amelyben katonák sorba kerültek — ifjaink. A régi államban is külön voltak katonai lelkipásztorok. A katonák és a katonáskodás az új államban sem más, mint a régieben volt. A római kath. egyháznak ma is vannak tényleges katonai lelkipásztorok e mi új államunkban is. Ugy tudom, az ág. hitv. evang. egyháznak is. Ugy látszik, a cseh szlov. új vallásos világnézetű egyházi alakulatoknak is. Hiszen tényleges katonai lelkész intézkedett s' kalauzolta a ref. lelkipásztort Prágában a Márton-templomban. Csak nekünk, magyar reformátusoknak nincs. Mi csak *vendég-szónoklásokat* végezhetünk. Reményünk azonban, hogy csak ez idő szerint. Ily bántóan szembeütő különbséget nem tehet az állam a felekezetek között. Előbb-utóbb az egyenlő elbánás elve bizonyára érvényesülni fog a katonák lelkigondozása tekintetében, az állandóság szempontjából is, velünk szemben.

A lelki gondozás *programmszerűségét* magának a lelki gondozásnak fogalma adja — annak a hitfelekezetnek elvi felfogása szerint, amelynek részéről a lelki gondozásról van szó. Mi, természetesen, csak a mi hitfelekezeti lelki gondozásunk programmszerűségéről szólhatunk. — A katonák lelki gondozásáról szólván, az az álláspontunk, hogy *ennek* is két irányúnak kell lenni, mint általában hivatásos lelki gondozásának. Az egyik irány: a szoros értelemben vett hitélet szükségleteinek kielégítése. A másik irány: a hitfelekezet által képviselt világnézet kifejlesztése, illetve ápolása, mely munkába kapcsolódik be egész természetesen a hitfelekezethez való tartozás érzésének fejlesztése, magasabb fokon: az erkölcsi felfogás alapját képező evangéliumi vallásosság érzésének kikristályosítása. Ez a véleményes felfogás teszi indokolttá a katonák lelki gondozásának szükségességét. Az egyházak célkitűzésének, munkaprogramjának szükség-szerű munkálása nem szakadhat meg a

különléle emberi foglalkozások és hivatások betöltése szerint. Nem tehát akkor sem, ha az ifjuember katonai kötelezettségének, hivatásának tesz eleget. Az egyház *anyai* szeretettel kell hogy kísérelje az embert s' így az ifjút is, a kaszárnyába is, míg csak kaszárnyák lesznek. Mint kell hogy kísérelje az ifjút az iskolai életben. — a munkást az ő foglalkozásai közben stb.

A lelki gondozás e második irányát nevezi az egyház ezzel az újabb kori technikus terminussal: *beimisszió*. Tehát a katonák lelkigondozása terén is van, kell lenni *beimisszió*nak. Ezt gyakorolnók kell a hitfelekezeteknek.

Azért használom az „is” szócskát, mert a mi hitfelekezetünk nem különösképp és mert éppen ezért azt tapasztalhatjuk, hogy a más hitfelekezetek is végeznek lelki gondozói munkájukban *beimissziói* tevékenységet, kiki a maga elvi felfogásának megfelelően. A prágai Márton-templomban — a vonatkozó hírlapi közlemény szerint — tényleges katonai lelkész adta az *felvilágosítást*, hogy ott előadások is tartatnak a katonáknak. Mi ez, ha nem *beimissziói* munka teljesítése? Ezt a munkát kell végezni a mi hitfelekezetünknek is a mi hitfelekezetünk elvi felfogása érdekében és megfelelőleg.

De éppen így, *a mi elvi felfogásunknak megfelelőleg*, kell a lelki gondozás azon irányát is munkálnunk, amelyet előbb úgy fejeztünk ki: a hitélet szükségleteinek kielégítése. Tehát a tekintetben is a mi hitvallásunk elvi szerint kell eljárunk. Ezeket az elveket kell ez irányu munkavégzésünk alkalmával is szemünk előtt tartanunk.

A vagyondézsma

kivetése most van folyamatban, sőt némi pénzügyigazgatóság területén már meg is történtek a kivetések. Az egyházaknak be kellett terjeszteniük annak idején vagyonukról a kimutatásokat. Azt hisszük, ezeket minden egyház lelkészi hivatala beterjesztette. Kértek a pénzügyigazgatóságok a kimutatásokhoz pótlásokat. Bizonyára ezeket is megkésztették az

egyházak és a lelkészi hivatalok illetékes helyre be is küldték azokat.

Az a véleményünk a vagyondézmára vonatkozó törvény alapján, hogy egyházaink vagyona dézsmamentes s bizonyára csak kevés vagyon fog olyan találtatni, amely dézsma kötelesnek fog minősítettetni; mert kevés olyan egyházi alapítvány-vagyon van a mi egyházunk birtokában, amely a törvényes mentesség alá ne tartoznék vagy a 20000 koronát meghaladná.

Éppen ezért az a kívánatos, hogy — amennyiben a pénzügyigazgatóság valamely pótló kimutatásokat kíván be — azokat számadásaink alapján precíz pontossággal mutassuk ki, külön-külön minden külön célú s. rendeltetésű alapot s alapítványt. Éber figyelemmel legyünk a kivetésekre is s amennyiben azok sérelmesek volnának, a törvényes határidőben való felelősséget el ne mulasszunk.

Felhívjuk a lelkészi hivatalok figyelmét ez alkalommal Lengyel József a Református Egyház és Iskola II. évfolyam 22. számában leközölt cikkére, mely rövidsége dacára is méltó az átolvasásra.

Események—Feljegyzések.

Utban a Kárpátaljai Református Egyházkerület.*) Még csak utban van, pedig már itt kellene lennie. Még csak vajdiki, pedig már zavartalan működésére volna feltétlen szükség.

A múlt év október 31-én megalakult Kárpátaljai Református Egyházkerület ideiglenesen kiküldött intézőbizottsága f. hó 7-én, Beregszászon, a ref. paplak tanácstermében nagyjelentőségű ülést tartott, amelyen *Biky* Ferenc püspök-

*) E cikket, mely egyházi életünket közvetlen közelről érdekl, a Beregszászban megjelenő „Kárpátaljai Magyar Gazda” című politikai és gazdasági hetilapból vettük át. Szerk.

Evangéliumi munka Németországban.

— Vége. —

Azonban hiábavaló kísérlet volna felsorolni is próbálni a számtalan kül- és belmissziói egyletek neveit s munkakörét, csak éppen a német ker. Diákszövetséget említem még fel névszerint s az Ifjak Ker. Egyesületét. Ez utóbbi munkájának ismertetése céljából elég egyszerűen megnézni egy havi programot, a melyből megláthatjuk, hogy ezek az egyletek nemcsak szervezkednek, tisztikart választanak, tagdíjat fizetnek, hanem dolgoznak is.

Érdekesebb ágai még az itteni evangéliumi munkának az ugynevezett: *sátormisszió* Nagy katonasátorral megy a társulat faludól-városra, egy alkalmas helyen felüti a sátrat s 6—8—10 napig folyik az evangelizáció. A *park misszió*, mely vasárnap délután a ligetben s az erdőben sétálók részére tart kinn a szabadban istentiszteletet. *Pincér misszió*, *éjjeli misszió*, *kivándorló misszió*, *álomlás misszió* — ah ugyan ki tudná egy ilyen rövid felolvasás keretében összeszedni mindezeket! Pedig ezekben még nincs benne a szekták evangéliumi munkája, a mi többet tesz ki, mint az

helyettes és *Ráthonyi* Ákos egyházkerületi főgondnokhelyettes elnökölt

Biky püspökhelyettes jelentésében előadta, hogy az egyházkerületnek részleteiben is való felállítását immár elodáztatlan. Az egyes egyházak és egyházmelegyék működése teljesen meg van bénítva. Semmiféle egyházi ügy — kerület hiányában — véglegesen el nem intézhető. Ennek az ideiglenes állapotnak az egyház közönsége és egyben a papság mérhetetlen kárát vallja. Botpalád községe például nem akar papot választani, mert most alkotott papi-díjlevelét az egyházkerület még nem hagyta jóvá. Nincs tisztikarral is ellátott kerület és így nincs szerv, amely az egyházi ügyekben, főként pedig a kiutasított papok és a nyomorgó papi-özvegyek és árvák dolgában a kormányzásnál eljárhatna. De különösen sürgős az egyházkerület végleges berendezése és munkába állítása azért, mert a köztársaság kormánya, a tisztáninni ref. püspökség átirata szerint, kijelentette, hogy amennyiben a köztársaság reformátussága f. é. június haváig egyetemes színatra össze nem ül és az új államkeretnek megfelelően új törvénykönyvet nem szerkeszt, az egyháztól nemcsak az anyagi segítyt vonja meg, de autonómiáját sem fogja továbbra elismerni. Javasolja, hogy az előkészítőbizottság mondja ki az egyházkerületi közgyűlés hatáskörével való felruházottságát és a legsürgősebb folyó ügyekben hozzon határozatot.

Bihary Lajos beszédében kifejti, hogy az a két feltétel, amelyről az egyházkerületi alakuló közgyűlés a részleges megalakulást, illetőleg a tisztségek betöltését függővé tette, már megoldást nyert, vagy legalább is világosan áll az előkészítőbizottság előtt. Az államsegély folyósítása, mint az ungvári kormányzás leirata tanuskodik róla, kétségtelenül

egyházé s egyházas körké. Még nem szóltam a külmissziói társaságokról, a melyek Idehaza is — és különösen ma — buzgó munkásságot fejtenek ki. Nem szóltam a nagy belmissziói intézetekről mint pl. a Rauhes Hausról s a betheli nagy szeretetintézetéről, melynek egyedül 4000 lakosa van s a többiekéről, melyekből annyi áldás fakad és árad ki egy-egy egész vidékre.

De feltétlenül szólnom kell valami másról. Arról nevezetesen, hogy mind eme intézetek, egyletek, munkák felszine alatt, sőt magában az egyház kebelében is két nagy szellemi irány küzd egymással. A *liberalizmus* és a *pozitivizmus*. A liberálisok csak általános vallásoságot hirdetnek és akarnak s Krisztus és a világ egyesítésére törekuszenek, a másik csoport szorosan Jézus mellett akar maradni és nem hajlandó alkudni. A házígazdám gondnok az egyik hamburgi egyházban s egyben a pozitív irány vezetője s alkalmam van látni az elkeseredett harcot, a mi e téren folyik minden legapróbb kérdésben. (De a szomszéd egyházakban is. Fő törekvésük, hogy a liberális lelkészeket kiszorítsák az egyházaikból. Legutóbb éppen csak *egy* szavazattal maradtak kisebbségben.)

bizonyos. Különben is elképzelhetetlen, hogy mikor két egyházkerület már államsegélyt kap, a harmadik hiába folyamodik ezért. Az államsegély megadása egyébként is nem kegy, de kötelesség. A köztársaság átvéve e területet, a vagyonnal együtt átvette a terheket is. Az *ungi* 13 egyházközség az egyházkerület végleges megalakításának nem lehet akadálya. Akár a törvényre, akár a méltányosságra, akár a józanészre helyezkedünk, lehetlenség, hogy e községetek a tisztáninni ref. egyházkerület szó nélkül át ne engedje. Most látszik, milyen elhibázott lépés volt, hogy az egyházkerület — tulságbahajtott aggodalmaskodásból — a múlt év október 31-én már részleteiben is meg nem alakult. Indítványozza, hogy az elnökség rövid határidőre írja ki a választásokat, hogy így a munkaképes egyházkerületi közgyűlés minél előbb összehívasson.

Dr. Polchy István, a beregi ref. egyházmelegy gondnoka, készséggel elismeri, hogy a részleges megalakulásnak itt van a 12 órája. A kormány fenyegetésétől nem fél. A ref. egyház autonómiája nem a kormánytól függő kegy, hanem törvénybiztosított jog. De a választások kiírására az elnökséget nem tartja jogosultnak. Ezen előkészítőbizottság előre és pontosan meghatározott feladatok megoldására küldetett ki. Ezek közé a választások kiírása nem tartozik. A választásokat csak az ujonnan összehívandó egyházkerületi alakuló közgyűlés rendelheti el. Ennek az összehívásnak nincs semmi akadálya. A folyó ügyeket is csak a közgyűlés intézheti el. A bizottság legfeljebb csak előkészítheti, amit meg is kell tennie.

Hasonló értelemben szólalt fel *Bertók* Béla, a beregi egyházmelegy esperese. Többek hozzászólása után az előkészítő bizottság egyhangulag elhatározta,

De nem csak az öntudatos harcot látom, hanem azt is, hogy ezek a férfiak úgy törődnek az egyház, illetőleg a Krisztus ügyével, mint saját magán ügyeikkel. Nekik gondolataik, terveik vannak az egyház számára, a lelkésznek az egész egyházi munkát csak irányítani kell. Illetve — éppen ebben az esetben — inkább *kellene*, mivelhogy a lelkész erősen liberális s az egyháztagok nagy része küzd a saját lelkészének szintelen, erőtlen keresztényisége ellen.

Ebből a bator törekvésből a jövő zenéje csendül ki számomra. A keresztényiség, ha évszázados léptekkel is de halad előre a fejlődés útján. A középkori egyház végzetes tévedésén, hogy tudnillik nagy különbséget tettek a lelkészek és egyháztagok között, a reformáció az egyetemes papság tanáival akart segíteni. E szerint az egyház, a vallás nem a felszentelt papok hivatalos ügye, hanem mindenkinek szent magán ügye, hogy közügygé leghessen. Mindenkinek egyformán joga és kötelessége tehát Krisztusért és országáért sikra szállani, istenországban általános véd és szolgálati kötelezettség van, a lelkészek csupán csak mint aktív tisztek vezető szerepet játszanak.

hogy kebeléből egy küldöttséget meneszt az ungvári kormányzósághoz az államségély folyósításának és nagyságának megtudakolása végett. E bizottság feladata lesz a már kiutasított és ezentul kiutasítható református lelkészek ügyében eljárni. Akár lesz államségély, akár nem: a legközelebbi jövőben egybehívják az október 31-iki összetételű egyházkerületi közgyűlést, amely a választások kiírását a lehető legrövidebb határidőre elrendeli.

A Kárpátaljai Református Egyházkerület a tiszamenti ősi kálvinista szellemnek és faj magyarságnak ez a hatalmas szervezete, lassan bár, de mégis csak megszületik.

Irodalom.

A budapesti Kalvin-téri templom. Viszszatekintés a pesti református egyház multjára. Irta: Pruzsinszky Pál. A kalvintéri, a budai, a fasori, a zuglói, a kőbányai templomok képével. Báthory Gábor, Török Pál és Szász Károly arcképeivel. Budapest 1921. A Bethlen Gábor irodalmi és nyomdai R.T. kiadása.

Ez a 101 lapra terjedő füzet Farkas Józsefnek: „A pesti református egyház 101 éves története“ c. alatt, ezelőtti tőbb évvel megjelent hatalmas műve alapján van megírva. Célja a műnek az, hogy a budapesti református egyház multja iránt az érdeklődést azokban is felkeltse, akiknek nincs idejük és módjuk nagyobb-szabású könyvek olvasására. Maga a kitűnő szerző határozza ezt így meg. És ezt a célját valóban el is éri, mert mi lehet érdekesebb, mint a budapesti református egyház multja, mely egyház alig 114 év alatt (ennyi idő telt el a megalakulás óta mostanáig) Liliputiból Herkulesse fejlődött, Tudnunk kell ugyanis, hogy Budán az előbbi századokban volt ugyan református egyház, de ez az idők

Ez a tan azonban mindeddig csak tan maradt s mi reánk vár a feladat, hogy a reformáció elkezdett nagy művét tovább folytassuk éppen a reformátorok által megállapított „semper reformari“ elv alapján. Belmisszió az egész vonalon, szántás és vetés alá venni az eddig parlagon heverő földeket, bevonni a munkába minden alkalmas és önkéntes munkaerőt, lelkészt, egyháztagot, férfit és nőt, hivatalnokot és munkást egyaránt — mindez bizony nagy munka, legalább is nálunk új — de szükséges és immár tovább halaszthatatlan reformátori munka. Azért Istennek is csak öröme telhetik abban, ha Ruszinszkó és Szlovenszkó munkásai, evangéliumi munkásai a közös munka végett külső és belső közösségbe lépnek egymással s e közösséget éppen „Uj Reformáció Szövetségnek“ nevezik el.

Én csak egyet üzenek innen nektek kedves testvéreim! Odahaza mindig azzal a váddal illettek bennünket, hogy tulzásba megyünk a munkával. Nos, ha ötször annyit tenne is az Uj Reformáció-Szövetség, mint a mennyit valójában tenni fog, még akkor is nagyon, de nagyon keveset tesz ahhoz képest, a mit a német evangéliumi munkások itt dolgoznak.

zivataraik között végképen elpusztult, annyira, hogy a 18. század végén már nyoma sem volt. A könyv olyan hatással van reánk, mintha egy teremést szemlélnénk s látnók, miként lesz a semmiből minden. A könyv címe ugyan szerintem nem elég helyesen A budapesti kalvintéri templom s így a cím után itélve azt hinnők, hogy csupán ezzel fog foglalkozni, de azután látjuk, hogy e cím körül a budapesti ref. egyház templomai és összes intézményei előállításának, kifejlődésének a története csoportosítva van. Természetesen hogy az egyház e nagyarányu kibontakozása szoros összefüggésben van magának a városnak Budapestnek a fejlődésével, épenazért, hogy a könyv annál vonzóbb legyen, a szerző helyesen teszi, hogy az egyház fejlődésével együtt a városnak a fejlődését is nyomon kíséri, egészen attól az időtől fogva, midőn Pest még falakkal volt körülkerítve és 3 kapuja volt, az egyik a váci kapu (a mai váci utcának a Gizella-tér felé eső végén), a Hatvani kapu (a mai Kossuth Lajos utcának az Astória szálloda felé eső végén), a Kecskeméti kapu (a Kecskeméti utcának a mai Kalvin-térre eső végénél), igen egészen attól az időtől fogva, midőn a kapukon túl, tehát ma a legforgalmasabb helyeken pompásan lehetett kacsázni.

A pesti ref. egyház tulajdonképp 1796-ban alakult, a Telekyek, a Szilassyak, a Vayak, a Rádayak pártfogása alatt. Legelőbb az Újvároson (a mai Lipótváros) bérlet egy szerény kis helyiséget. Első papja Báthory Gábor volt, ez a tüzelkű és fáradhatatlan nagy ember. Hogy az egyház kezdetben mily kevés lélekszámmal rendelkezett, mutatja, hogy 1797-ben volt 7 keresztelés, 10 temetés, három házasságkötés. Pesten és Budán együttvéve csak 175 lélek lakott 1797-ben, ezek is mozgó emberek, cselédek, katonák vándormesterek. Később azonban

Épp ily kevéssé bántson benneteket a „szektáskodás“ vádjá, mert a szektáktól első sorban nagyon is sokat tanulhatunk a mi a munkát illeti, másodsorban pedig éppen az ilyen komoly, odaadó evangéliumi munka védi meg az egyházunkat leginkább a szekták betolakodása ellen.

Végezetül pedig legyen szabad kedves figyelmetekbe ajánlanom a hamburgi magyar keresztyén kivándorló missziót, a melynek ügyét, sorsát, jövőjét az Ur indítására éppen szövetségünk kezébe ohajtanám latenni.

Ti *dolgozni akartok* Isten dicsőségére, *nem új tanokat*, elméleteket, *de új munkát* akartok a régi evangéliumi elvek alapján, nos testvéreim, Isten felkínálja itt nektek mindjárt a munkamezőt is.

Fel hát barátaim, Krisztus hív, mások példája buzdít, fel, a munka vár! Az Ur pedig áldjon meg minket és kísérje segítségével szövetségünket jövővendő munkájában!

Szabó Béla

huszti ref. lelkész

a beköltözés folytán a hívek száma mindinkább nő, úgyhogy megkezdhetik az egyház szilárdabb alapra helyezését s ehhez az első lépés az, midőn a várostól megnyerik a mai Kalvin-téri belsőséget, a kecskeméti kapun kívül kökerítés között lévő régi temetőhelyet.

Szemeink előtt folyik le ezután a mai Kalvin-téri templom és lelkészlak hosszas küzdelmes építése, a kis ref. népiszkola megszervezése. Mindent Báthory keze tesz, rendez. Ez az első nagy alkotás a világi vezetők buzgalkodása mellett az ő nevéhez van kötve. 1830-ban fejezik be az építkezést és tartják az első istentiszteletet. De alig épült fel a templom, jött az 1838-iki rettenetes árvíz, mely a Kalvin-téri templomot is majdnem egészen romba döntötte. Az izgalmak Báthory Gábort megtörték — (papi állásától, külföldben is el lévén aggva, — lemondott.)

Báthory G. után Török Pál vette kezébe a pesti ref. magyarság zászlóját, a templom renoválása, a theológia és gimnázium felállításával ő tán még Báthoryt is felülmulata, ha nem is a buzgalomban, de a gyakorlatiasságban.

Török után Szász K., mellette második papnak Papp K. következett Ezeknek, vagyis inkább az elsőnek hatalmas szelleme cselekedte azt, hogy a főgimnázium ki-telepítetett, leányegyházak alapítottak, imaházak építtettek. Majd következtek a magasabb stílusu templomok emelése, a budai-, Szilágyi D.-téri, a kőbányai, a zuglói, a fasori. Ez időszakban sem hiányoznak a nagy ref. világiak, a Darányiak, a Hegedűsök, a Szilágyiak, a Tiszaiak, a Lakyak, ez utóbbi egy hatalmas áldozattal, az előbbieket ezzel is, de főképpen azzal, hogy ahova kezük elért, ott mindenütt a ref. egyház diadalát egyengetik.

De a templom és iskolák nem minden az egyházban. Amint a város nő és mindinkább nagy városi formát vesz fel, úgy pusztít a nyomor, a lelkibetegség is. Ez ellen küzdeni sohasem szüntek meg a bpesti egyházak vezetői. Így jönnek létre a különféle társulatok és intézmények: a Lorántffy Zs. egyesület, a Bethánia-, a Filadelfia Diakonissa egyesület, a Nagypénteki Társaság, a budapesti ref. első közművelődési-, betegsegélyező és temetkezési egylet stb., a legújabb időben már mind nagy arányu nőve. Nem hagyta figyelmen kívül a ker. ifjusági egyesületet sem, melynek megteremtője, azt lehet mondani, Szilassy Aladár volt.

Élvezetes pár órát nyújtott e könyv elolvasása. De egy alapigazságot leszűrtem belőle. Azt, hogy a nagy lelkek is csak ott tudnak alkotni, és kiválót teremteni, ahol arra tér és alkalom van. A budapesti egyház monumentális csak úgy lehetett, hogy a fáradhatatlan lelkek fölhasználták Budapest rendkívüli fejlődését. Ahogy nőtt a város, ahogy mind számosabb lett benne a magyarság, ahogy utóljára kizárólag ővé vált a döntő szó, úgy nőtt vele a református egyház is és úgy vitt és visz benne kiváló szerepet.

Vajjon a mi mai helyzetünk nem éppen a fordítottja-e ennek. A magyarság térvésztésével és pusztulásával, ha csak isteni kéz nem jön a segítségünkre, nem egyházunk sorvadásával fog-e együtt járni? Ha csak az Isten a pusztában utat nem szerez.

Péter Mihály

Hivatalos.

A szlovenszkói tiszáninneni ref. egyhker.

62/1923. sz. püspöki hivatala.

Körlevél.

Valamennyi Lelkeszi Hivatalnak!

Iskolaügyi és Nemzetművelődési Minisztérium Referátusa Braitszlava 69.754/III. 1922.—1923. Jan. 20-án kelt rendeletével az eddigi *segélyeket és pótlékokat* kiutalta a folyó 1923. év március 31-ig, *mindazoknak a lelkészeknek*, akik e segélyeket az 1922. évben megkapták. E segélyek is postai csekkhivatal utján fizettetnek ki.

• Rimaszombat, 1923. február 12.

Czinke István

püspök.

HIREK.

— Magyar nyelvű református istentisztelet Prágában a katonáknak című hírünk közlétekor nem tudtuk, hogy ez istentisztelet egyházhatósági intézkedés alapján tartatott-e vagy az istentisztelet végzésére vállalkozott Benkő Viktor magánkezdeményezése volt-e csupán? Jelen számunk vezető cikke megírásakor se volt még erről tudomásunk, amely körülmény ismerete különben nem befolyásolta volna írásunkat. Lapunk zárta előtt értesültünk *illetékes helyről*, hogy az egyházi hatóságnak egyáltalában nem volt előleges tudomása arról, hogy B. V. lelkész ur istentiszteletet szándékozik tartani Prágában a ref. vallású katonáknak. Ez Benkő Viktor lelkész ur magánhatározása és vállalkozása volt. Ennek a ténynek leközlésével tartozunk a különböző híradások után. Nem vagyunk barátai annak, hogy egyházi ügyekben, még az ilyen szóban levő fontos aktus is, aminőről itt szó van, mint mondani szokták, „saját szakállára” intéztessék el. Ugy hisszük, lesz alkalmunk ez ügyre és több más hasonló ügyre, az anyaszentegyház érdekében, még visszatérni.

— Dr. Ravasz László budapesti református püspököt, értesülésünk szerint, a Kisfaludi-társaság rendes taggá választotta. Örvendünk a teljesen méltó s kiváló ügyért választásnak.

— Orgona szentelés Páskaházán. Csendben, mint egy meghitt családi ünnepély folyt, le Január 28-án a páskaházai kicsiny gyülekezet orgona szentelési ünnepélye, amelyen 15000 koronás kis orgonáját adta át a közhasználatnak. Buzgón szált az ima, lelkesen az ének s az

ige örömmel prédikáltatott, mert lelkésznek és gyülekezetnek egyaránt, régi vágya, egy édes álma teljesült e napon, amiért: „nem nekünk Uram, nem nekünk, hanem a te nevedre térjen dicső ség.”

— A kassai jogakadémiát, a szlovák nyelvű napilapok híradása szerint, a közoktatásügyi minisztérium hajlandó szláv jogi fakultás alakjában fentartani. Ez is megoldás, még pedig jellemző.

— A görög keleti egyház Romániában uralkodó egyház. Ezt a román parlamenti bizottságok mondták ki az alkotmánytörvény tárgyalásával kapcsolatban. A többi egyházak állami felügyelet alá tartoznak. Mi nagyon ismerjük, hogy mit jelent „az uralkodó egyház” minőség!

— A népszámlálás adatai. Az állami statisztikai hivatal most tette közé, mint olvassuk, az 1921 évi népszámlálás végleges adatait. Ideje. A statisztika nagyon fontos ága a politikának. Alig van az állam-életnek nyilvánulása, amelynek ne volna szüksége a statisztika adataira vagy megállapítására. A mi egyházunknak is szüksége van rá. Igyekezni is fogunk a statisztika azon adatait tanulmány tárgyává tenni, amelyek egyházi iskolai életünkkel vonatkozásban vannak vagy amelyek ránk nézve életszükségletet képeznek.

— Református ifjusági egyesület farsangi mulatsága. A jókai ref. ifjusági egyesület a farsang végén, febr. hó 10 és 11-én sikerült tréfás színelőadást rendezett, melynek tiszta jövedelme a templomalapot közel 1000 koronával gyarapította. Elismerés illeti a jókai ifjusági egyesületet sikeres működéséért.

— Egy kis statisztika. Egyik munkatársunk a Naptárban megjelent Névtárból a dunáninneni egyházkerület két egyházmegyéjére vonatkozólag egy kis statisztikai összeállítást készített. Adjuk a következőkben: a.) A barsi egyházmegyében: az *össztlakosság* száma: 158, 718 lélek, amelyből *magyar nemzetiségű* 77,335, vagyis az *össztlakosság* 48,72%-a. *Reformátusok száma*: 23,624 lélek, vagyis 14,88%-a. b.) A komáromi egyházmegyében: az *össztlakosság* száma: 317,355 lélek, melyből *magyar nemzetiségű*: 213,746, vagyis az *össztlakosság* 67,35%-a. *Reformátusok száma*: 48,046 lélek, vagyis 14,82%-a. Az egyházmegye területén talált magyar nemzetiségűek a reformátusok 22,47%-a. E kimutatás szerint a két egyházmegye református lélek száma összesen: 41,670. — Mindenesetre kívánatos volna a többi egyházmegye ez irányú statisztikai adatainak összeállítását is elkészíteni, hogy az 1921. évi népszámlálás adataival összehasonlíthassuk.

— Szociális egyházi tevékenység. A bukaresti ref. egyház, iskoláinak és a benne levő esperes-lelkészi lakás erősza- kos elfoglalása miatt, arra kényszerült, hogy egy nagyobb lakást béreljen, amelyben az esperesi hivatalnak és lakásnak elhelyezésén kívül még 3 szobában tiszta és kényelmes vendég szállást rendez be a Bukarestben ideiglenesen tartózkodó magyar emberek (lelkészek, tanítók és üzlet emberek) részére — az árvízso-

nyoknak megfelelő napi áráért. Ezen kívül — ami nagyon helyes és jellemző — tart fen az Esperesi hivatal mellett működő Erdélyi Segédiródat is, mely a legkülönbözőbb irányú esetekben szolgál a hozzáfutóknak utánjárásával, segítséggel stb. — A megváltozott országos viszonyok és helyzet kívánja ez alakulatokat. Az egyház nagy szociális feladatot teljesít s bizonyára magán is segít.

— Nyilvános nyugta. (XIV. közlemény.) A lelkész özvegyek és árvák javára a következő adományok érkeztek lapunk jelen számának zártáig a szerkesztőhöz:

Dr. Agyagási Sándor b-ri-i lelkész	30 K — f.
Pósa Béla felsővályi lelkész	50 K — f.
Kőröcsik András péderi lelkész	50 K — f.
Kovács Lajos abaújvárosi lelkész	50 K — f.
Bácsy Gyula feketepataki lelkész	50 K — f.
Feketepataki egyház adománya	10 K — f.

összesen: 240 K — f.

XIII. közlemény összege volt: 5064 K 34 f.

Eddigi végösszeg: 5304 K 34 f.

Az adakozásra nincs parancs, inkább a szeretet nyer általa bizonyosságot. (II. Kor. 8:8.) Még sokan vannak, akik nem hallgatnak e szelid figyelmeztetésre.

Szerkesztő.

— Felhívás. Nem tudjuk megérteni és magunknak megmagyarázni, hogy a naptár-példányok árát, miért nem küldik be az érdekeltek, mikor már az esztendő második hónapjának is a második felében vagyunk! Ezzel a mulasztással kárt hoznak az illetők a közegyháznak. Felhívjuk és nyomatékosan kérjük mindazokat, akiknek címére — saját kérelmekre — naptár-példányokat küldtünk, hogy azok árát szívesedjenek a lap szerkesztőjéhez beküldeni, nehogy kénytelenek legyünk a *hátrálékokat behajtani*. Szerkesztő.

Szerkesztői üzenetek

S. L. N—a. Febr. 8-án megkaptam 270 K-t, mely összeg a következő címek alatt könyveltetett el: 192 kor 25 drb naptár ára fejében (levonatott 1 drb naptár ára). — 48 kor felülfizetés a naptárak árára, — 30 kor előfizetés a lapra. A felülfizetés célja nem volt az utalványon jelezve, tehát a naptár-pénztárban könyveltetett el, mint felülfizetés, később pedig igazítást nem akartam végezni a naplóban, lévén a naptár-jövedelem a lelkész özvegyeké ugyanis; ezért nem is jelent meg ez összeg a lapban külön nyugtázva. Azt hiszem azonban, így sem baj. Hogy pedig e szerk. üzenet csak most jelenik meg, annak az oka sok fele való elfoglaltságom. — Ignóus. B választát vettem — az apróságokkal együtt, melyek már is jönnek. A válasz tulajdonképeni tárgya rendben van. Ugy jön mint irtam — már legközelebb. — H. B. H—r. A kért egy drb naptárt elküldtem. Még néhány példányt tudnánk küldeni. — D. S. T—a. Megkaptam. Jönni fog. — B. Gy. F—k. Az utalványt megkaptam; az összeg egyik része a jelen számban nyugtázva is van. A külön nyugtát is megküldöm.

Kiadja: az Egyetememes Konvent.

A kiadásért felelős: Réz László.

Nyomatott Gömöri Zoltán könyvnyomdájában

Református Egyház és Iskola

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Felelős szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ

Főmunkatárs: SÖRÖS BÉLA.

Előfizetési díjak:

Egész évre — — — 60 K Negyed évre — — — 15 K
Fél évre — — — 30 K Megjelenik minden vásárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Rozsnyón, a református felkészítő hivatalban, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

Istentiszteleteink elvszerűsége.

(R. L.) Lapunk legközelebbi 7-ik számában „A katonák lelki gondozása” című írást azon véleményem nyilvánításával végeztem, hogy a lelki gondozás azon irányát is, amelyet „a hitélet szükségleteinek kielégítése” meghatározással jeleztem, *a mi elvi felfogásunknak megfelelőleg* kell munkálnunk és végeznünk. Azt gondolom, hogy ha nem írnam is le, hogy „a hitélet szükségleteinek kielégítése” kifejezés, illetve meghatározás alatt mit értek, olvasóim úgy is az istentiszteletet értenék alatta. Még pedig egyenesen a templomi istentiszteletet. Mert a hívő ember lelkének lehet-e kielégítésre váróbb szükséglete, mint azon hódoló érzésének kifejezhetése, melyet az Isten tökéletességeinek meggondolása támaszt, — mint azon szeretet-ézésének kifejezhetése, melyet az Atya gondviselő jósága gerjeszt. Ez a kettős ézés indítja az élő hitű embert arra, hogy alázza meg magát a nagy Isten előtt, imádságos érzéssel tisztelje a teremtő és gondviselő Istent. Az élő hitű ember a zsoltárral érzi és vallja: „Mint a szép hives patakra a szarvas kívánczik, lekem úgy óhajt Uramra!”

Templomi istentiszteletünket, egész lefolyásában, — a mi evangéliumon alapuló elveink szerint — a lélekben és igazságban való Isten-imádás mellett, az egyszerűségnek és az esztetikainak kell jellemeznie. Az egyszerűség — különösen mert az az esztetikaival is szükségszerűen társul — nem póriást és nem hiányost, nem is esetlegest jelent: hanem oly *formát*, mely mesterkéletlen, amely megvalósulásában természetes, olyan, amelyet az ember — raffináltságának kizárásával — mindig alkalmazott, amely cicoma nélkül mégis szertartásos, mint az ember természetes megjelenése ünnepélyes érzéseinek kifejezése alkalmaival.

Éppen ezért templomi istentiszteleteinknek *elvszerűeknek* kell lenniük, — még pedig oly értelemben, amint az elvszerűséget az egyház állapítja meg időről-

időre. Ha az istentisztelet vezetője az elveket, amelyeket a tudomány (Liturgia) és annak alapján az egyház állapított meg, nem tartja meg, hanem a saját izlésének megfelelőleg maga állapítja meg, istentiszteleteink elvesztik azt a szertartásosságot, amelyet méltóságosnak nevezhetünk. Könnyen póriássá változik istentiszteletünk s ráillik istentiszteletünkre az *esetlegesség* jellemzése is.

Ily felfogásunk szerint az egyházat még istentiszteleti szertartásaiban is kell hogy jellemezze a *tisztes konzervativismus*. Még a mi egyházunkat is. A semper reformári debet elv a tisztes konzervativismus elvét nem döntheti meg. A mi kálvini irányú református egyházunk nem az emberi egyéniség ingadozó alapján áll, hanem az evangéliom állandó szilárdságán. Az egyházi reformálás — bár rendszerint forradalmi tevékenység eredménye — nem lehet ugrásszerű, sem pedig az egyén önkényes akaratán alapuló. Az egyházi reformálásban is nyilvánulnia kell bizonyos természetű evolucionizmusnak. Ezért lehet, sőt lenni kell konzervatívnak az egyháznak istentiszteleti szertartásaiban is. A tudomány és az egyház által megállapított elvekhez és rendtartáshoz az istentisztelet vezető és abban résztvevő tagjainak ragaszkodniok kell.

Istentiszteleteink *elveit* megállapította a tudomány (Liturgia). Ez elvek különböző természetű tudományos vizsgálódások leszűrt eredményei, amelyeken változtathat ugyan a jobb és helyesebb eredményeket elérő tudomány, de nem az egyes ember, nem az egyes liturgus. Ilyen elv pl. hogy istentiszteletünknek lényeges alkotó részei (elemei): az igehirdetés, az éneklés és az imádkozás. — Istentiszteleti szertartásaink *rendjét* megállapítja időnkint az egyház, tehát megint nem az egyes ember, nem a liturgus. A mi mai *istentiszteleti rendtartásunkat* megállapította a magyar református egyház országos zsinata 1905. évi dec. hó 6-án tartott ülésében 890. számú határozatával. (Közölte Pálóczi Czinke István Református Istentiszteleti Szertartások (Liturgiák) című könyvében.)

Istentiszteleteink közül csak az tartható a mi elvi felfogásunknak megfelelőnek, amelyek végzésekor a liturgus a tudomány (Liturgia) megállapított igazságait és az egyház megállapított istentiszteleti rendtartását szemé előtt tartja. Minden más istentisztelet *hiányos* marad és mindenesetre az *esetlegesség* bélyegét fogja magán viselni.

Nem céloim ez írással liturgikai tanulmányt végezni. Éppen ezért egy-más irányban hiányos is ez írásom. Céloim volt csupán azt az elvi felfogást kiemelni, hogy — ha a hívő lelkek szükségleteit ki akarjuk elégíteni, lelki gondozói kötelességünkben kifolyólag — istentiszteleti szertartásaink *tudományos és egyházi elvszerűségére minden esetben nagy figyelemmel törekednünk kell*. Mert ha erre nem törekszünk, sőt a magunk esztetikai s liturgusi elveinket és izlésünket igyekszünk megvalósítani, míg egyfelől kötelesség-ellenes az eljárásunk, addig másfelől lelki gondozói munkánk eredményét is kockára tehetjük.

A különböző hirlapokban, a mi lapunkban is — a megáldási, felszentelési istentiszteleti szertartásokról — megjelent közlemények olvasása indított ezek megírására. Hála a gondviselő Istennek, az utóbbi időben több egyházunk hívei buzgólkodtak templomaik renoválásában, új kultusz-eszközökkel való felszerelésében, különösen az elrekvirált harangok helyébe újak beszerzésében és az ezek megáldásai, felszentelési alkalmából tartott istentiszteleti szertartások bizony több esetben nélkülözték az *elvszerűséget*, sőt itt-ott tulzásokban csapongtak a liturgusok. A hirlapi közlemények szerint pedig a prágai Márton-templomban tartott ugynevezett istentisztelet egyenesen nélkülözte az istentisztelet egyik lényeges elemét, az *éneklést*. Ezért nevezem most is csak „ugynevezett”-nek azt az istentiszteletet. Vagy nem is istentiszteletnek terveztetett az az összejövete! Ha nem, akkor nem is nevezhetem a katonák lelki gondozásának azt a funkciót. Legyünk vigyázók és gondosak liturgusi dolgainkban is. Még akkor is, ha

eljárásunkat a konservativizmus ismérveivel jellemzik is. A tisztességes konservativizmus hozzá tartozik az egyházhoz.

Az evangyeliomi egyházak megmentési eszközei.

Általános a panasz az egyháziatlanságról, a meglazult fegyelemről, a folytonos süllyedésről, az evangyeliom savának megizetlenüléséről, egyszóval arról, hogy nem mennek mindenek ékesen és jó renddel a protestáns, közelebből a református egyházban, s a hajdani boldogabb idők mintha egészen letűnőben volnának, s nincs, a ki a mentő eszközökről gondoskodni akarna, a csüggedő pásztorokat és nyálat felemelni sietne!

De, atyámfiai férfiak, tudjátok, hogy a hol a veszély legnagyobb, ott szokott legközelebb lenni a segedelem is. Tehát tekintetek magatok körül, és ismerjétek meg magatokat, — mint ezt már a régi görög bölcs is megmondotta. — „Ember! ismerd meg önmagadat.” Lássuk meg a hibát tán önmagunkban elsöben is, mielőtt másfelé kacsintgatnánk.

Igen! Mert midőn mi a kétségtelenül stagnáló egyházunk mentő eszközeiről óhajunk okulásul — nem sértő szándékkal, hanem egyházunk iránti szerelemből — rövidesen szólni: ugyanakkor az okokat kell elsősorban is kutatnunk, melyeket megtalálván, ott kínálkoznak önként és nyomban a mentő eszközök is. Mint az orvos is, gyógyítani akarván a beteget, nem a külső tüneteket kezeli, hanem azok okát kutatja, mit megtalálván, s megfelelő ellenszerekkel kezelés alá vevén, megszűnnek az okozatok, p. u. a láz s egyéb külső jelenségek. Épenugy az egyház teste hanyatlásánál is az okok után kell kutatnunk, ha a decadens jelenségek ellen sikerrel akarunk fellépni.

Állapítsuk meg tehát, melyek az egyház és annak intézményei elleni hidegség és ellenszerv, egyszóval a kiszélesült egyháziatlanságnak okai, hogy azután szólhassunk arról is pár szót, hogy miként lehetne ez ellen legsikeresebben küzdeni és Isten szent lelke segítségével le is gyógyítani, egyszóval melyek volnának mentő eszközeink!

Mi az evangyeliom letéteményesei vagyunk.

Igy elsősorban hozzánk szól az Ur a hegyi prédikációban: „ti vagytok a földnek sava, hogy ha a só megizetlenül, mivel sóznak?!” (Máté: 5: 13)

És valljuk be, ez evangyeliomi sarkalatos élv többé-kevésbé az egész vonalon meggyengült.

Elsöben is meggyengült az evangyeliom sava — tisztelet a kivételnek — a vezetőkben, recje: a lelkipásztorokban, kik hivatásukat nem töltik be a nekik adott talentumok mértéke szerint, hanem idegen mezőkön tévelyegnek, a világ hívságainak hódolnak. Nem mélyítik lelkük tartalmát hasznos ismeretekkel és az evangyeliom igazságival, így nem növekednek abban, a ki a f. t. i. a Krisztus Jézusban.

Igaz, hogy a fogyatékos eredményű munkások okai nem mindig magukban a

pásztorokban vannak, hanem a külső körülményekben, viszont hiányos neveltetési módjukban leli magyarázatát. De általában mégis több eredményt kellene tudnunk felmutatni, már csak a példaadás okáért is.

Mert mi volnánk ama hegyre épített város, kiknek messze szembe kellene tűnni mindeneknek. Megizetlenül továbbá az evangyeliom sója az egyház veteményes kertjében, a mindenestől az egyház testéhez tartozó iskolákban.

Iskoláinkból kerülén ki az egyháztagok jórésze, a felsőbb vezetőségnek már régen gondjának kellett volna lenni arra, hogy a „quem dii odere, pedagogum fecere” féle mondás, ha megszületett is, — egyházunk körén belül ne érje el, a multban igen sok helyen való nagyon silány javadalmazásban „non plus ultra”-ját.

Legalább az 1868. é. 38. t. c. megalkotása után követtek volna el mindent egyházunk elei, hogy a 48: 20. t. c. alapján, a magunk áldozatkészségének erőnkét meg nem haladó igénybe vétele mellett, megfelelő államsegélyhez ussunk.

Nagy embereinket nem tudtuk vagy nem akartuk kihasználni becsületes törekvéseink megvalósítására sem. A politikai alkalmazkodás, hogy ne mondjam, meghunyászkodás, s tulloyális magatartás jegyében folydogált életünk a multban.

Igy cseppet se csudálandó, hogy ide jutottunk, ahol vagyunk.

Miért? Mert gyengék voltunk; megizetlenül az evangyeliom sója bennünk. Elfeleltük, hogy nekünk folyton hordozni kell az evangyeliom mécsesét az emberiség nemesítése érdekében. Szét az egész világba, nem hatalmi érdekből, hanem a hívők üdvösségére. Ám hogy ezt tehessük, harci kedvünknek folytonos permanentiában kellett volna lenni — igazságunk tudatában — minden kapzsi, önző hatalmasság ellen.

Elfeleltük azt is, hogy kenyérrel is kell élnünk és gyáván elharácsolni engedjük a mienket is a Clerusnak.

A református keresztyén egyháznak, mint specifice népegyháznak, az lett volna a kötelessége, hogy az igazi demokráciát nem csak az evangyeliom hirdetésében, hanem a vagyoni viszonyokban is kivallja, s ekkép a közboldogságot, a közjóletet, a lelkek békességét így is előmozdítja.

A ref. keresztyénségnek elodázhatatlan feladata tanulmányozni az élet szociális problémáit, megállapítani a feladatokat és keresni a megoldáshoz szükséges eszközöket, de nem féltünk, gyáva meghunyászkodással, hanem bátran, mint a ki tudja, hogy az igazságért, igaz ügyért harcol. Ez lett volna kötelességünk már régen, nem pedig az osztályuralom ápolása, a mit gerinctelen magunktartásával *akaratlanul* is elősegítettünk. *Ignotus*.

Folyt. köv.

Misszió vagy propaganda?

Ha olvasom a misszióknak részére tiszteletpéldányként járó amerikai, magyarországi és szlovenszki egyházi lapokat, valamennyiből ugyanaz a hang csendül ki felém. Egyrészt keserű konstatálása

egyházunk helyzetének, másrészt a belmisszió szükségességének a hangoztatása. Hála Istennek, lassan kezdenek megnyílni a szemek és mind többen látják be, hogy nem érdemes mankón járni, midőn az „áldott orvos” epedve várja, hogy meggyógyíthassa beteg lábunkat és hogy mégse olyan biztos az, ha véreink nem hiveink szivéből, hanem a pénzügyminiszter könnyen becsukandó ládikájából szállítják számunkra az élet-erőt. És ha még ma is tulontul sokan vannak azok, a kik nem igen égnék a belmisszióért, mert ugy gondolják és remélik is, hogy egy jó termés, valami kedvező politikai fordulat ismét visszahadhatja egyházunknak a régi erőt, bizonyos, hogy „nyilvánosan már nem mer senki se ellene szólni.” Így mi nálunk is a kérdések kérdése csupán csak az már, hogy vajjon egy szövetség, mondjuk éppen az „*Uj Reformáció Szövetség*” vegye-e kezébe a megindítandó munkát, vagy maga a hivatalos egyház.

Én, mint e szövetség titkára, azon a nézeten vagyok, hogy a mit csak tud, végezze maga a hivatalos egyház. Hiszen ez a hivatása. Utóvégre nincs nekünk szükségünk az egyház mellett egy új *organizációra*, hanem, ha valamire szükségünk van, illetőleg szükségese van Krisztusnak — és ez az egyedül helyes nézőpont — az *egy organum* a maga számára. Nem a szemre van nekünk szükségünk, hanem arra, hogy lássunk és a szemre csak azért van szükségünk, mert nélküle nem láthatunk s ha van szemünk és mégse látunk, akkor ez a szem semmit se ér. Éppen így az egyház. Ha csak van de tulajdonképeni hivatását nem tudja betölteni, vagyis csak organizáció és nem organum, akkor semmit se ér. Hivatkozhatik dicső multjára, tanainak tisztaságára, azonban el nem titkolható nyomorúsága bizonyosabb tesz értékéről. Sőt csak annál szomorubb látni a „gyönyörű didfát földre terítve.”

Igen, az egyháznak kell a kezébe venni minden magamentő munkát, hogy egyáltalában ne is legyen szükség ilyen szövetségekre. Azonban, vajjon el lehet-e egyszerűen rendelni minden belmissziói munkát? Tud-e minden lelkész egy püspöki felhívásra lángra gyullani és előlani kezében az evangyeliommal s szlvében a szolgálni akaró szeretettel? Itt van például a hamburgi kikötő misszió sorsa. Nem csak a mi, de más egyházak vezetői is felkarolták ez ügyet, mert belátták annak óriási faji és vallási jelentőségét. Kiss Ferenc pl. a következőket írja Debrecenből: „Én a Lelkész Egyesület Jan. 13-iki számában meleg hangon hívtam fel a lelkészek és egyházak figyelmét erre a célra s azóta egyetlen fillér, vagy megértő sor a laphoz nem érkezett. Itt más módot kell igénybe venni.” Szórol szóra ugyanez történt mi nálunk, továbbá a szlovenszki evangylikus testvéreink körében s az amerikai magyar reformátusoknál.

Valóban itt más módot kell igénybe venni. Mert azért mégis csak voltak és vannak, a kik segítségére siettek misszióknak — még a nyilvános felhívás előtt. Ezek pedig ma csaknem kivétel nélkül benne vannak az „Uj Reformáció

szövetségben, sőt a szövetség magára vállalta az egész misszió fentartását, terhének hordozását. Hogyan teheti ezt meg e kis szövetség, a mire a hivatalos egyházak nem voltak képesek? Csak úgy, hogy összegyűjti azokat a rokon lelkeket, a kikben ugyanaz a tűz ég s egyesíti őket egy nagy egységes munkára. A mire a parancs képtelen, azt játszva, örvendezve végzi el az önkéntes, önfeláldozó szeretet. A míg tehát az egyházban együtt él e két elem, a lelkesülők és a semmiért se lelkesülők tudnillik, addig mindig szükség van és szükség lesz Uj Reformáció Szövetségekre, bárhogy nevezessenek is azok, a melyek az egyes munkára összegyűjtik a megfelelő erőket s így érvényesítik s értékesítik őket.

Végezzen el a hivatalos egyház azért minden munkát, amit csak el lehet rendelni, de ahol szabad elhatározásra, önkéntes odaadásra van szükség, ott vegye igénybe az egyesületi munkát. Igaz, a hadseregnél úgy is lehet énekkart szervezni, hogy az első szakasznak az első tenort, a másodiknak a második tenort stb. *kell* énekelni, de az egyház nem igen fogja az ilyen dallal az Ur dicsőségét szolgálhatni. Az pedig teljesen alaptalan félelem, mely el akarja gátolni az egyes kis források vizét egyesíteni s azt a kiszáradt folyó medrébe vezetni akaró patakot, azzal az indokolással, hogy ez a viz esetleg később ott fogja hagyni az ősi medret s új utat vág magának. Valóban, ha el akarjuk érni azt, amitől tartunk, akkor nincs rá biztosabb módszer, mint éppen ez az eleve elgátolás. Akkor a viz új utat tör magának, vagy megáll s mocsárrá fajul, s a meder pedig megmarad olyan üresnek, száraznak, mint amilyen volt. No ez ugyan szép mentés!

Ellenkezőleg, mentől nagyobb szeretettel és támogatással kell a hivatalos egyháznak az ilyen érte meginduló munkát fogadnia! Gyanu, előítélet, bizalmatlanság helyett reményteljes várakozással, megbízatásokkal, hálás köszönettel. Miért ne lehetne egy-egy ilyen belmissziói egyesületnek egy esperes, vagy éppen maga a püspök az elnöke, vajjon ez se volna elég biztosíték arra, hogy az egyesületből nem lesz szekta?

„Mit mondunk tehát?” Azt, hogy bármennyire kívánatos volna is, hogy az egyháznak ne legyen szüksége belmissziói egyesületekre, mint ahogy nem volt sem az apostoli korban, sem a reformáció idején, mivelhogy az egész egyház egy ilyen nagy önkéntes egyesület volt, mégis ma szükség van ezekre s mert más egyelőre nincs, mondhatjuk, hogy szükség van az Uj Reformáció Szövetségre.* Nem ugyan magára a szövet-

ségre, mint organizációra, hanem a munkájára. De a munkájára is csak akkor, ha ez valóban *missziói munka* lesz.

S most jutottam ahhoz, amit voltaképpen mondani szeretnék. Szintén Kiss Ferenc, a debreceni teológia belmissziói tanára írja: „A misszió területén nálunk újabban üdvös megmozdulás tapasztalható — de ez még nem az igazi világgóság; el fog azonban ez is jönni, mert a Hajnal közeleg s utána feltör a Nap.” Igen, én is úgy érzem, hogy ez a nagy lelkesedés, mely így szól: „nosza jertek, csináljunk belmissziót, mentsük meg az egyházat” — ez még nem mindig az igazi belmisszió. Csinálhatunk vasárnapi iskolát, vallásos estétet stb. lehetünk még olyan buzgók is, addig a *míg csak éppen valamelyes egyházi célra akarjuk megnyerni az embereket*, csak eleven gyülekezeti életet akarunk, nem is szólva arról, hogy olykor éppenhogy csak anyagilag szeretnénk munkánk által egy nemes ügynek szolgálatára lenni, addig *nem missziót, hanem csak propagandát üzünk*. Nem sokkal különb ez, mint az egyházi bál rendezése, ami által szintén az egyház anyagi „előrehaladását” propagáljuk. A misszió sokkal mélyebb és szentebb ennél. Jézus valami másra gondolt, midőn kiküldte tanítványait s a tanítványok meg is értették, hogy *Jézus a szíveket akarja*. Azért a *misszió, ha csakugyan misszió és nem csupán „szintelessen” propaganda, nem csak a pénztárcáig hatol el, nem csak érdeklődést, egy kis együttműködést kíván. hanem a szívig hatol be és ott akar valami változást előmozdítani, változást, a mit Jézus ujjászületésnek mondott* és oly fontosnak tartott, hogy szerinte e nélkül nem is lehet bejutni a menyeknek országába, ma azonban vannak, akik egyházuk iránti féltő szeretetüknek miatta megbotránkoznak ezen.

Hogy van-e ezek után reális szükség az Uj Reformáció Szövetségre, hogy fog-e tudni valami tényleges munkát kifejteni és lesz-e ennek eredménye, mindez attól függ, hogy tagjai missziót fognak-e üzni, vagy propagandát. Az azonban nem nagy szerencsétlenség, hogy a propaganda hívei nem óhajtának szövetségünkbe belépni — mert így nem is hívjuk, nem is várjuk őket. Mentől kevesebben vagyunk, annál többet fogunk dolgozni — nélkülük, érettük. *Mert missziót akarunk és nem propagandát!* *)

Hamburg, 1923. febr. 8.

Szabó Béla
ref. lelkész.

Egy kevés iskola-ügyi statisztika**)

„A református egyház iskolái... mindenestől az egyház testéhez tartoznak és az egyházi hatóságok alatt állanak” — mondja az E. T. I. t.-c. 3. §-a. Ennek nem engedhet az egyházban vallásos és egyházas irányú tevékenységet kifejteni. Szerk.

*) Hát vajjon ez a cikk is mi más, ha nem propaganda? Nem jó — a vallásra vonatkozóan — a szókkal játékot üzni. Szerk.

**) A beszlet Pósa Lajos egyházkerületi iskolaügyi előadó jelentéséből, melyet a tiszéninneni ref. egyházkerület 1922. évi őszi közgyűlésén olvasta fel. Szerk.

nek ellenében az állami közegek ugyekezlik iskoláinkat, mint tulajdon sajátjukat.

Itt van a tanterv; itt vannak a tankönyvek. A VI. t.-c. 12. és 13. §§-al úgy a tantervet, mint a tankönyveket az egyházkerületek kizárólagos hatáskörébe utasítják. Ennek ellenében összes iskoláink az állam által szerkesztett és kiadott tankönyveket kötelesek használni. Olyan könyveket, melyekről a tárgyilagos szakbirálat kimutatta, hogy alantasszínvonaluknál fogva csak arra alkalmasak, hogy népiskoláinknak a multban elért szellemi nivóját, s ennek folyományaként református népünk kulturfokát idővel alászállítsák.

A VI. t.-c. 2. §-a kimondja, hogy református egyházunk minden nevelési és oktatási intézetnél a *tanítási nyelv kizárólag a magyar*. Ennek dacára a *f.-zempléni* egyházmegyében 1918. óta a szlovák nyelven való tanítás bevezetett a következő iskolákba: Alsómihályi, Lasztomér, Vásárhely, Bánócz és Tussa, tehát 5 iskolába; a szlovák nyelven való tanítás követeltetik ezeken a helyeken: Kolbása, Málcza, Morva, Szalók, Miglész, Izsép, és Biste, tehát 7 iskolába. Vegyes nyelvű a tanítás Gálszécsen, ahol a tafelügyelő engedélyezte a magyar gyermekeknek magyar nyelven való tanítását, de 9 — többé-kevésbé szlovákul tudó gyermeket — külön volt kénytelen a tanító szlovák nyelven tanítani.

Az *abauj-tornai* e. megyében szlovák nyelvűnek minősített 11 iskola. Hogy melyek azok, az e. megyei Jelentés nem mondja meg. Ugyancsak *Abauj-tornában* van olyan követelődés is, — így szól a Jelentés — mely a vallás oktatásnak szlovák nyelven való végzését kívánja, ami azonban — mondja tovább a Jelentés — az erre hivatottak szlovák nyelvi ismeretének hiányán is megtörik.

Ungban be van vezetve a szlovák tannyelv: Nagyszeretva, Pályin, Lucska, Solymos, Magasrév, F.Rócse, Sárosmező, Bező, Jenke, Zahar, Kereszt, Ungpinkóc iskoláiba, vagyis 12 iskolába. — Megjegyzi az ungi Jelentés, hogy szlovák vidéken csak 6 helyen van a tanítói állás rendes tanítóval betöltve; ezek közül is 2 evang. vallású. A pályázati hirdetések eredménytelenek maradnak, aminek oka az, hogy szlovákul tudó református tanítóink nincsenek.

Ugyanez a helyzet F. Zemplénben is, ahol 28 tanítói állás van, s csak 13 helyen működött rendes, 8 helyen pedig ideiglenes tanító, míg 7 iskolában egyáltalában nem volt tanítás.

Az *abauj-tornai* egyházmegyében 4 lutheránus tanító volt alkalmazásban, ugyan csak a szlovák nyelv kényszere miatt, ezek oktatták a kálvinista gyermekeket ref. vallástudományra is. Az eredmény elképzelhető.

Abauj-tornában, F. Zemplénben és *ungban* 14 helyen szünetelt a tanítás a szlovák tannyelv követelése, s az ebből eredő tanítóhiány miatt. Tehát az államkormány inkább eltűri azt, hogy több száz gyermek iskolázatlanul maradjon, s azoknak a lelket benőjje a gyom, a dudva,

*) Bármely belmissziói egyesületre, tehát az Uj Reformáció Szövetségre is, csak az egyház főhatósági engedélye, felügyelete és ellenőrzése alatt van szükség. Más feltétel alatt annak működése meg sem engedhető. Az állam államot az államban nem engedhet. Az egyház sem egyházat az egyházban. Ez ősi jogelv és igazság is. Amí ezen felül és ellen elhangzik: az frázis vagy forradalmi irány, amely nem szokott mindig jót és kívánatos eredményezni. — Mert ha *misszió munkáról* van is szó, az is lehet olyan, melyet az Egyház nem tekinthet a maga céljainak megfelelőnek; célja és akarata ellen

mintsem hogy megengedje a magyarul beszélő gyermekeknek magyar nyelven való oktatását! S mindezt a kultúra és demokrácia nagyobb dicsőségére!

Gömörben, mivel itt a vármegye déli részén lakó 25,000 kálvinista magyarság összefüggő, tömör egységet alkot, s nyelvi szigetek egyáltalában nincsenek: a szlovák tanítási nyelv még nem kívántatott egy felekezeti iskolánknál sem, de hetenként 3 órán, mint tantárgyat, a szlovák nyelvet itt is tanítani kell.

Hivatalos.

A szlovenszkói tiszáninneri ref. egyhker.

11/1923. sz. püspöki hivatalról.

Körlevél.

Valamennyi Lelkészi Hivatalnak!

1. Örömmel jelentem, hogy a lelkeszi hivatalokban szinte nélkülözhetetlen „Új” cz. folyóirat április 1-től Kolozsváron újból megjelenik. Előfizetési díja egy évre 20 kor. Bizonyosra veszem, hogy lelkesztársaim sietni fognak megrendelésével. Megrendelhető Dr. Imre Lajos theol. tanárnál Kolozsvárt (Ref. Theológia), vagy a püspöki hivatalnál Rimaszombat.

2. Ugyancsak a püspöki hivatalban megszerezhetők az alábbi művek, amelyek után oly rég áhítozik a nemesebb irodalmi tápláléktól elzárt szlovenszkói kálvinistaság:

a) Az evangelizáció a ref. egyházakban Wielenga. Ára 2 K.

b) Drumond: A legfőbb jó. Ára 2 K.

c) Dr Imre: A falu művelődése Ára 4 K.

d) Dr Révész Imre: A mai magyar kálvinizmus. Ára 2 K.

e) Dr Kuyper: A biblia nőalakjai. Ára 2 K.

f) Forgács Gy: Gyermekek a biblíában. Ifjúsági és népkönyvtár részére. Ára 10 K (Két kötet.)

g) Dr Révész Imre: A kikre nem volt méltó a világ. Kötve 15 K.

h) Doumergue: Művészet és érzelem. Kálvinnál és a kálvinizmusban. Ára 2 K.

i) Bungai I: Zarándok utja. Ára 5 K.

k) Dr. Ravasz: Szocializmus evangéliuma és az evangélium szocializmusa. Egyházi beszéd. Ára 1 K.

l) Dr. Sebestyén I: A praedestináció és problémái. Ára 2 K.

m) Mátyás Ernő: Pál apostol mystikája Ára 12 K.

n) Mátyás Ernő: A vallásos mystika. Ára 10 K.

o) Kuyper: A kálvinizmus lényege. Ára 5 K.

p) Mulford: A győzedelmes élet. 3 K. Rimaszombat, 1923. február 20.

Czinke István
püspök.

HIREK.

Rasin halála.

Rasin Alajos. dr. a köztársaság pénzügyminisztere, életének 56-ik évében, február hó 18-án d. u. 3/4. órakor, hosszú szenvedés után meghalt annak a gyilkos merényletnek következtében, amelyet ez év. január 5-én, egy biztosi-

tási hivatalnok követett el ellene Prágában.

Rasin dr a cseh-szlovák köztársaság alapító államférfiainak egyike volt. Nagy koncepciójú államférfiu. Pénzügyi szak tudása hazája határán túl is tekintélyt biztosított számára. Tragikus halála, munkabírásának teljében, ezek érinti a köztársaságot különös mértékben.

Rasin drt erős tudományos készültség és elveihez törhetetlen, meggyőződéses ragaszkodás jellemezte. Nacionalista volt testestül-lekestül. A cseh nemzet történeti multjára büszke volt s történeti jövőjében erősen hitt és bizott és nemzete érdekeinek biztosításáért semmi áldozatot sem tartott — nem hogy soknak, de — még elégnék sem. Ezért is nagy veszteség a Rasin tragikus halála a köztársaság kormányára és a cseh nemzetre.

Általános emberi szempontból pedig nemzetiségi különbség nélkül a köztársaság minden polgára az őszinte részvét érzését érzi és megvetéssel ítéli el a gyilkos merénylet tettet. Emberi élet erőszakos kioltása politikai okból sem menthető. A politikai harc szellemi harc. Tehát azt szellemi fegyverekkel kell megvívni. E harcba durva erőszakot s annál kevésbé phisikai fegyvert bevinni nem szabad.

A miniszter halála hírére az állami hivatalok kitűzték a gyászlobogót. A temetés napján az iskolákban tanítási szünet volt s a középiskolákban méltatták az ifjúság előtt a miniszter életét s érdemeit.

— Petri Elek sirenlike és arcképe. A dunamelléki egyházkerület Intéző bizottsága — mint az Egyházi Értesítőből olvassuk, — elhatározta, hogy boldogult püspöke, néhai Petri Elek sirenlikét elkészített és arcképét a theológia díszterme számára megfesteti. A kivitellel az elnökséget bizta meg és dr Ravasz László püspök indítványára Csók István festőművésszel fognak érintkezést keresni a dolog művészi részleteinek megbeszélésére.

— Pokoly József egyetemi tanárt a kormányzó a debreczeni egyetem hittudományi karának egyháztörténeti tanszékére nevezte ki. Református egyházunk szempontjából nagy nyereség e kinevezés.

— Segédlelkész áthelyezés. A komáromi egyházmege esperese, Tóth Kálmán deáki lelkész, Borza Zoltán komáromi ref. segédlelkészt a halálozás által megürült perbetel ref. egyházba helyezte át helyettes lelkészi minőségben. Dukán Béla perbetel segédlelkészt pedig a komáromi egyházba segédlelkészi minőségben.

— Harangszentelés Runyában. Csodálatos jelenséget látunk magunk előtt. Nem tudjuk hamarjában: álom e, vagy valóság?! Harangjaink visszatérnek. Az elviharzott harcok szinteréről a békesség Istenéhez. Visszatérnek és mi nagy örvendezések közt fogadjuk őket és úgy üdvözljük, mint egy jobb jövőre biztató jeleit... A runyai gyülekezet f. év február 4-én avatta fel 112 kg. súlyu új harangját, melyre közadakozásból 18,370 kor. gyűlt össze. A szép ünnepra sokan eljöttek vidékről is: atyafiak, jó ba-

rátok. A megáldó, főlavató imádságot Kövér Árpád tornaljai lelkész mondta, mely után megszólalt az új harang ezüst szava, édesbuz érzésekbe ringatva a jelenlevőket. Az ünnepi szónok Csiszár Imre rimaszécsi lelkész volt, kit e helyhez a szülőföld édes kötelei fűznek. Máté ev. III. 2. v. alapján szólt arról, mire hivatgat a harang bennünket, át-szöve beszédét szülőföldje iránti mély szeretetének megható nyilatkozataival. Közben az énekkar szerepelt szépen előadott énekszámával. A harangot Egry Ferenc készítette. E harangszentelési ünnep első nyilvános jele volt a runyai gyülekezet ébredésének és a helybeli lelkész Tóth Lajos buzgólkodásának, a melyet, meg van a reményünk, még sok más fog követni.

— Egyházmegei tanácsülés határozata. Az SHS királysági reformátusok egyházmegei tanácsüléséről van szó, melyet a jugoszláv reformátusság ez első foku szerve febr. hó 7-én tartott Ujverbáson. Határozatai közül kiemeljük a 14—1922. számú egyházmegei közgyűlési határozat utolsó mondatának értelmezéseként azon határozatát, mely szerint az esperes bírósági ügyekben első fokon hoz ítéletet, ami szerfölött megkönnyíti az ügymenetet, mert a legtöbb esetben ezzel az ügy befejezést nyer, de ha a felek nem nyugosznak meg, felebezni lehet II-od fokon a tanácshoz, III-ad fokon a rendes egyházmegei bírósághoz. — Megjegyezzük, hogy az SHS királysági reformátusok az új államalakulás következtében történt szervezkedésük egy egyházmegeiben szervezkedtek s ilyenén való szervezkedésük teszi indokoltá a bírói eljárás itt ismeretelt szervezését.

— A legszebb könyv. Mussoliniról, az olasz miniszterelnökről olvassuk, hogy egy újságírónak egy kis könyvet mutatott, egy angol újtestamentumot s azt mondta az újságírónak, hogy ez a legszebb könyv, amit ő ismer és amit naponként olvas.

— A szlovenszkói dunamelléki és tiszáninneri református egyházkerületek kebelében lévő református lelkek száma a Névtár adatai szerint:

Sor-szám	Egyházmege	Anyag-egy. száma	Lelkek sz.
1	Barsi	31	23624
2	Komáromi	49	48046
3	Abaujtonai	27	11855
4	Alsözempléni	11	7017
5	Felsőzempléni	28	13001
6	Gömöri	36	26030
7	Ungi	37	24109
	Összesen:	219	153682

(Kiss L.)

Szerkesztői üzenetek

— Dr. M. S. Cs-r. Levelét megkaptam. A pénzküldeményről értesített a kiadó. — B. V. S-é. Lapunk zártakor kaptam. Levelét írok.

Kiadja: az Egyetemes Konvent.

A kiadásért felelős: Réz László.

Nyomatott Gömöri Zoltán könyvnyomdájában

Református Egyház és Iskola

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Felelős szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ

Főmunkatárs: SÖRÖS BÉLA.

Előfizetési díjak:

Egész évre — — — 60 K Negyed évre — — — 15 K
Fél évre — — — 30 K Megjelenik minden vásárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Rozsnyón, a református lelkeszi hivatalban, hová a kéziratok előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

A történelmi alap.

A történelem történésekből lesz. Ahol nem történik semmi, ott nincs történelem, hanem halál.

A keresztyén egyház történelmi alapja és isteni motívuma az élő Úr Jézus Krisztus. Az egyház életében csak az vesz részt, aki részt vesz Krisztus folytonos életében. A keresztyénségnek felekezetekre tagolódása egyfelől a mi emberi fogyatékosságainkat és véikeinket, másfelől Krisztus végtelen gazdagságát és bölcsességét mutatja. Az előbbi oknál fogva minden ker. felekezet csak egy részt tud megvalósítani Krisztus nagyságából, de együttesen sem bírják realizálni gazdagságát. Minden ker. felekezet azt tartja magáról, hogy ő a keresztyénség legtokéletesebb megjelenési formája, sőt közülük több kizárólagosan magát tartja a lehetséges igaz keresztyénségnek (ortodoxia). Mi reformátusok, mint protestánsok, bár nem kizárólagossággal, de mégis azzal az igénnyel vagyunk a világon, hogy a mi hitvallásunk a legtisztább, a mi egyházi berendezkedésünk a legfejlettebb és a mi gyakorlati életünk közelíti meg legjobban a krisztusi ideált. Elismerjük, hogy más ker. felekezetek keretei is többé-kevésbé alkalmasak a lelkek idvességre nevelésére, de a magunkét legkiválóbbnak, legjobbnak tartjuk.

Meg vagyok győződve afelől, hogy a református élet a legmagasabb, legnagyobb élet-színvonal, de csak akkor, ha valóban református, vagyis folyton fejlődő, tökéletesedő élet. A fejlődést hangsúlyozzuk, de azért semmiképpen sem értünk egyet azokkal, akik az isteni kinyilatkoztatást félreértve a természettudományos evolúcióval akarják megmagyarázni a keresztyénséget; a személyes megtérés és ujjászületés csodás, transzcendens, emberileg megfelfejthetetlen tényét nem lehet semmiféle külső, vagy akár belső öntudatosan szándékolt reformokkal pótolni. Hanem azt állítjuk, hogy ha egyszer valaki Isten predestinációs akarata folytán valamiképpen belekapcsolódott az isteni élet áramába, s

öntudatra ébredt örök idvessége felől: akkor azután egy folyton alakuló reformálódó, fejlődő, tökéletesedő életet kell élnie. Mi az, mindennap meghalni a bűnnek és feltámadni új életre: állandó reformáció. Mi az, megöleldökölni az ő embert és felöltözni az újat: folytonos jobbitó reformáció. A bűnbánat és bűnbocsánat, mint a rossznak kivetése; s a lelki ajándékok elvétele: reformáció. Mi a Krisztus ábrázatára, formájára való di-csőséges megújulás, mint reformáció. A paradicsomi emberpárt Isten szentségben és igazságban, ártatlanságban és szépségben teremtette. A reformáció szó etimológiai értelmezése szinte követeli, hogy nekünk igyekeznünk kell tényleg erre az állapotra visszaformálódni, reformálódni. S valóban már a földi életben sok kegyes és szent ember megközelíti valamennyire a paradicsomi eszményt. Tehát református ember igaz értelemben nem más, mint folyton lelki fejlődésben levő tökéletesedésre menő ember. Így a keresztyén, vagy krisztusi nevezet már magában foglalja a református fogalmat is.

Az egyházra alkalmazva e szót: a református egyház nem más, mint „semper reformanda” egyház. Ha pedig tökéletesedő egyház, úgy mindent ki kell vetni, különözni, irtani magából, ami az örök alapnak, Krisztusnak benne való életét gátolja, másfelől mindent fölvenni magába, ami az isteni életet bármiféle módon kifejezi és elősegíti. A református egyház tehát akkor marad a történelmi alaphoz és saját nevéhez is hű, ha meglát, fölfedez, magához vonz és fölvesz mindent, ami más keresztyén felekezeteknél csakugyan krisztusi. Konserválni kell magában, ami jó és igaz; pótolni, ami hiány. A természettudományok éppenugy, mint az emberiség egész területe, anyagot ad az egyházunk tökéletesedésére. Ha új lelki értékek kitermelése, új formák átvétele, behozatala, régi elvek módosítása, kikristályosítása, új gyakorlati alkalmazkodás, célszerűbb berendezkedésre azt vetnék ellen: ti már nem vagytok a régié, sokat változtatok — erre azt kell felelnünk: éppen

azért vagyunk reformátusok, hogy változzunk, tökéletesedjünk. Ugy hogy elvszerű következetességgel a református keresztyénségnek világhódító igénnyel kell föllépnie. Nekünk történelmi alapelvünkben kifolyólag olyan egyházat kell teremtenünk, mely tisztaságával, lelki gazdagságával, boldogító erejével és szépségével mindenkit kielégíthessen e föld kerektségén. Ez a református életideál katholicitása, egyetemesre törekvése. Kálvin is erre az egyetemességre igyekezett.

Most térek rá az aktualitásra. Az Új Reformáció Szövetség elsősorban és főképpen a református egyház, illetve tagjainak szolgálatára alakult, mint belmisszió egyesület. Hogy miért nem kizárólagosan? Egyszerűen azért, mert református alapelv, hogy minden emberi léleknek kötelességünk szolgálni, mikor Isten arra alkalmat ad. Többen szeretnék rábizonyítani ez egyesületre, hogy nem állna református egyházi alapon, újított felforgatók s:b. (De ismerős szavak lehetnek ez utóbbiak Luther, Kálvin, meg a magyar reformátorok előtt!) — Igaz, hogy az első reformátorok kiváltak az akkori egyházból éppen azért, mert nem állhattak a megromlott egyházi alapon. Isten igéje alapján *nem lehettek következetesek* az egyházukban levő elvekhez, elromlott formákhoz, elfajult gyakorlathoz: hanem újat kellett alkotni. A mai református egyházban azonban a hitelvek és berendezkedéseknél aránylag igen kevés reform szükséges, de annál inkább sok reform az egyéni és közéletben. E reform mozgalom munkásai nemcsak hogy bent maradhatnak az egyházban, hanem bent is kell maradniok, mert éppen ezek azok, akik a református keresztyén elveket *következetesen érvényesíteni akarják*. Igaz hogy az újabb korban történtek kivállások a nagyobb protestáns egyházak, így a ref. egyház kebeléből is, de viszont sok példa van az egyházi megújulásokra is. Ami a magyarországi belmissziói reform mozgalmat illeti, annak radikális s emellett egyházas jellegére a garanciát azon kiváló egyházi

vezérférfiak s a körülöttük levő, munkalódó keresztyének adják, kik a multtal való történelmi kapcsolatot szerezésén megtalálták, s az egyházi megújító mozgalmat nemcsak megkezdték, hanem nagyszerű eredményekkel folytatják is. Mi főként ezen munkát vesszük mintául.

Bátrak vagyunk kimondani, hogy éppen azok tértek le a történelmi alapról, akik a Jézus Krisztushoz való egyénekénti megterést és új élet kezdését nem tekintik lelkészeknél és minden egyháztagnál is a keresztyénség nélkülözhetetlen feltételének; akik minden komolyabb, határozottabb reformot akadályoznak; akik a belmissziói munkát sem nem szeretik, sem nem akarják, akik a belmisszió munkáit gunyolják, megvetik, lehetlenné igyekeznek tenni. Hiába az ősöknek üres, lélektelen emlegetése, ha példájukat nem követjük. Beszédekben nagy emlékköveket állítanak a reformátorok és kegyes magyar őseinknek sirjára, talán, hogy valamiképen föl ne támadjon nemes, puritán, haladásért tökéletesedésért, küzdő szellemük. Bizony ha őseink is az előbbi romlott hagyományos állapotban maradtak volna, mi ma is lelki rabszolgák lennénk, mint a hogy fájdalom! ma egyházunk tagjainak nagyrésze a bűn nyomorult lelki rabszolgaságában van. Hol van a régi magyar egyházi élet bensősége, mélysége, kedves meleg egyháztársadalmi élete, komoly egyházfegyelme, előjárók tisztelete a hívek kegyessége, nagy áldozataik minden vagyonig, sőt halálig is? Hol vagyunk a történelmi alaptól?

A modern élet elsodor bennünket, ha föl nem ébredünk és egyéni buzgósággal, alapos munkával munkához nem látunk. Megújulás és erőteljes egyházi élet nélkül nem bírnak a szektákkal. Akik nem akarnak haladást és reformokat, azok nem igazán reformátusok. Mostani állapotunkkal a régi dicső multat megtagadjuk, s nem történelmet csinálunk, hanem tengődünk. *Dancsházy Sándor*

Az evangyéliomi egyházak megmentési eszközei. (Folytatás)

Visszatérve tárgyunkhoz, nyíltan kimondhatjuk, hogy ha vezető embereinket, közelebből iskolatanítóinkat a multban jobban javadalmazzuk, a tanítói pályára jelesebb képességűek menvén, az egyházunk iránti ragaszkodást ezek is lényegesen erősítették volna.

És ha lelkész képzésünk is nem hagyja fenn oly sok kívánni valót, az egyházunk iránti közönyösség, hidegség, ellenszenv dicsőtelen példában nem értünk volna el oly hatalmas rekordot.

Iskoláinkba tehát igyekezzünk igazi, buzgó református, hitben erős, annak

igazságaiban járatos tanítókat alkalmazni, a kik oly erős kálvinisták legyenek és anyira telítve az evangyéliom kovászával, hogy rájuk illjék a kissé triviális hasonlat, a mit az egyszeri tanítóra mondott egyik világi ur ismerőse, hogy oly erős református, hogy ha darabokra vagdalnák, akkor is jó református lenne mindegyik darabból.

A nem megfelelő iskola révén megízeltetlenül az evangyéliomi só a hívők tömege nagy átlagában is, a mit elősegített a háboru hosszúsága s az ott lábra kapott téves eszmék beszívása.

Ezek, az alacsony intelligenciájú, a fogyatékos, vagy semmi nevelésben nem részesült elemektől átragadtak más felé is és kitört az emberben szunnyadó vadság, a mely különböző alakokban, az emberiség jobb létét munkáló intézmények elleni fellépésével is mutogatta az eredendő bűn nagy hatalmát. A téves felfogásokat, anarchisticus eszméket csak az intensiv evangyéliomi neveléssel, — a mi jó részt megint csak a jó iskolák által történhetik meg — lehet gyengíteni, erőltetni, esetleg egészen ki is küszöbölni.

Az élet sójának, az evangyéliomnak elértéktelenedését látom részemről a lelkész képzés nagy fogyatékoságában is. A mely annak a lanyha magatartásnak egész logicus következményeként tűnik fel előttem, a mely eleinket a szabadabb idők beköszöntével folyton uralta és a mai áldatlan állapotot jó részt előidézte.

Az a theológiai s egyéb ismeret, amit theol. académiáink nyújtottak növendékeknek a multban, az a másféle tekintetben is hiányos ismeretszerzés és nevelés, csak arra volt jó, hogy a fogyatékos ismeretkörű lelkészi kart, ugyszólván dehonatálja a világ előtt és a fényben és bőségben élő róm. kath. Clerussal szemben inferioritásba kerüljön.

Nem mintha az tudományosabb volna, hanem csak előnyösebb vagyoni helyzetére révén.

Theológiai akadémiáink kebeléből — fájdalom — elég nagy percentben kerültek ki gyenge képzettségű emberek a multban. — Hogy az ilyenek — különösen az általában nyomorultan dotált lelkészi állásokon — nem működhetek valami fényes eredménnyel és az egyháziatlanságot aharatlanul is előmozdították: szerintem egész nyilvánvaló és érthető. Általában, kritikán aluli szeqényes anyagi dotációnk volt szellemi előre nem haladhatásunknak is igen sokszor kerékkötője, ami aztán természetesen a nyájérködcsit és egyéb tekintetben való elmaradottságát is többé-kevésbé érthetővé teszi.

Osterwald, jeles francia pap, a 18 ik században írja egyik munkájában, hogy: „nagy a romlottság, mely a keresztyének között uralkodik, holott a keresztyén valásnak főcélja, hogy az emberek megszenteltesse s a romlottság kiltiasék. E munka a Jekipisztorokra vár.”

Amlket fentebb mondtunk, azokat tehát e világhírű ember is megerősíti.

Hatalmi szóval e javítást nem tehetjük meg, de munkatársak al idővel — reményilem — igen, Új reformátóra van

hát szükség, mert a 16. századbeli csak fél munkát végzett. Aminthogy egészet nem is végezhetett, mert a reformátiónak, folytonosnak, örök megújulónak kell lenni. Mi pedig hosszú idő óta nem dolgozunk. Csak éppen hogy vagyunk, stagnálunk, ezért terjed az egyháziatlanság.

*

Az új reformátiónak a nevelő-intézetek átalakításával kell kezdődni, hogy a jövő generációnak a mainál — tisztelet ismét a kivételeknek — nagyobb képzettségű s buzgóságú, erős vezetők álljanak az élén.

Mert ha az egyháziatlanság okait e téren találtuk meg, a baj orvosságait, a mentő eszközöket is a nevelő intézmények helyes reformálásában találhatjuk meg elsősorban,

Tehát, lehetőleg haladék nélkül, egy internatusos és minden kellékekkel bőven felszerelt református tanító- és tanítónőképző intézet lenne elsőben is felállítandó selectált tanerőkkel és növendékekkel, amellyel kapcsolatban a tanítói és kántori állás anyagi dotációjá is gavallérosan rendezendő volna.

A nevelés és oktatás szeretetteljes szigorúsággal akként volna lebonyolítandó, hogy a legszükségesebb elméleti ismeretekken kívül mentől több, a gyakorlati életre vonatkozó szemléltető oktatásban részesüljön a növendék.

A tanári kar elsőrendű tanerőkből álljon, akik hivatásuk magaslatán legyenek úgy elméleti, mint gyakorlati tekintetben. Növendékül csak legalább is jó előmenetelűek vétessenek fel. Nevelésük, oktatásuk szigorú következetességgel vezettesék keresztül, úgy hogy az iskolából legalább is jó oklevéllel legyenek kibocsáthatók. És mindnyájok mint egy kis paedagógiai művész legyen a maga hatáskörében.

Hivatásukat teljesen átérző s a gyakorlatba átvívő tanítók, karöltve a hasondtkozású képzett lelkészekkel, mily sokat tehetnének a közboldogság előmozdítása mellett az egyháziasság emelése tekintetében is, nyilvánvaló.

Szóval nekünk a teljes képzettség mellett igazi buzgó, a ref. hitben erős, annak igazságaiban járatos tanítók és nők kelleneek.

Igy volna szerintünk elérhető, hogy az emberiség általános javulása, egyháziassága nem valami elérhetlen ideálként meredne folyton elénk, hanem mint megközelíthető valóság a konkrét eredmények formájában állna előttünk.

A prot., közelebből a ref. egyház nagyot vétkezett, midőn az iskolázatlanság ügyét lazán kezdte kezelni. Ezzel maga aiat vágta a fát. Mert a protestantizmus, mint végtelen fejlődésre képes elv, csak a folytonos haladás jegyében élhet. A stagnálás halál rá nézve. Ő butaságban tengődő tagok által nem virulhat. Hivatását be nem töltheti. Nem lehet az élet sója, a világ világgossága, az emberiség fákllyahordozója. *Ignotus.*

Folyt. köv.

A prágai magyar katonai misszió ügye

— Nyilatkozat. —

Szerkesztőnk immár a harmadik számban pertraktálja ezt a kérdést, így is, úgy is megforgatván azt s a sorok között sejteti, hogy tőlem is nyilatkozatot vár e tárgyban, hozzáfűz a tényhez olyan következtetést, amit — azt hiszem — nem fűzne hozzá, ha a tény részleteit ismerne és lényegileg is tesz olyan kijelentéseket, amiket objektív alapon szerény véleményem szerint tennie nem szabad. Ugy, hogy okfejtése követelné tőlem a hosszabb válaszadást, álláspontom körvonalozását s ez talán nem is marad el részemről, de most ismét egy hosszú és igen nehéz út előtt állok, nincs rá fizikai időm, hogy válaszoljak hosszabban, de hogy helyt nem álló következtetések ne vonathassanak senki részéről le a tényből, addig is, míg más országokban távol vagyok: elmondom csupán az ügy s szerkesztőnk iránti szeretetből a tényállást, csak arra kérek mindenkit, nehogy ezt valaki kimagyarásznak, mentegetődzésnek minősítse, mert erre igazán nincs semmi szükségem sem objektíve, sem subjektíve. Fentartom magamnak a jogot, hogy az én konzekvenciáimat egy másik cikkben én is leszögezhessem, ha lesz még erre időm. Prágában voltam több fontos ügyben, ugyis, mint az amerikai angol ref. egyház által a jugoszláviai ref. egyház számára alkalmazott misszionárius, átköltözésem ügyében, de ugyis, mint az Új Reformáció Szövetség elnöke, mert ehhez a szövetséghez, mint testülethez végső fokon, ugye az államnak és a kormánynak is van hozzászólása? Mint ilyen, egy este egy társaságban egy simpathikus fiatal úrral ismerkedtem meg, aki, civilben volt s megtudtam, hogy *B. Radechovsky* cseh prot. tábori lelkész. (Hogy ref-e vagy ág. h. ev. a denominációja, azt nem tudom, mert tudjuk, hogy a köztársaság megalakulásakor a két testvér prot. állam-egyház egyesült ev. testvér egyházzal névvel.) Az összes általam megismert prágai egyházi, sőt világi egyének közül ez a kollegám ismeri a legjobban a magyarországi ref. egyházi személyeket legalább névszerint: mindjárt is azt kérdezte, hogy van dr. Balhazár Dezső, akinél ő Debreczenben személyesen is járt s más, főleg a belmisszió köréből való egyének nevét emlegette. Már ez is közelebb hozott hozzá s azután még megtudtam, hogy komoly hívő keresztény is, mikor így elbeszélgettünk, azt mondá, hogy ők másnap magyar katonák számára *előadást* tartanak a Martin- (és nem Mariék) templomban, ahol csak magyar katonák lesznek jelen, nem volnék-e hajlandó nekik egy rövid adhortációt (németül Adresse) tartani? Tehát hirlapírói, bár jóindulatú f. ntázia az, hogy én mentem ki a kaszárnyákba felkeresni a magyar fiukat, bár ha megtettem, s megtehettem volna sok dolgaim között még azt is, egyáltalán nem szégyelném magam sem Isten, sem ember előtt, sőt... De nem volt programomban, sőt még csak meg sem álmodtam, hogy *ma* Prágában egy

vándor magyar ref. lelkész valahol s éppen 11-évszázados megszentelt falak között, 300 magyar ifjunak szólhat s hívhatja őket Ahhoz, Aki reátekintve az ifjura és megkedvelé őt. (Márk 10 : 21.) Álljon elő az a cseh-szlovákiai magyar ref. lelkész, aki ily körülmények között azt mondta volna: Nem vagyok hajlandó magyar véreimnek, a magyar ifjuságnak szólani s lelküket táplálni, mert nincs a zsebemben a konventi elnökség engedélye? Mit szólott volna ez a kiváló, nemes lelkű cseh prot. lelkész s mert más egyházi férfiak is voltak ott: milyen képet alkottak volna a magyar ref. lelképásztorról, annak vérei iránti szeretetéről, Isten előtti felelősségéről, ha én az udvarias, testvéri szót fenti kijelentéssel visszautasítom? Bizonyára megmondta volna a tábori kollega: gratulálok Amerikának, Jugoszláviának a választásához! De követője lennék-e a Krisztusnak így. Aki az *egynek* is utána ment? Szabad lett volna e nekém ezen nem keresett, nem is remélt, Isten által *ajándékozott* alkalmat, bármilyen okon, visszautasítani? Hej! azok a sokat hangoztatott frázisaink: „esküszöm, hogy hirdetem mind alkalmas, mind alkalmatlan időben!”

S eljött ama csütörtök esti 6 óra. A hirlapíró megírta, hogy hogy volt. Hogy jönek a fiúk. Hogy nézte a lelkem őket! Én is már 6-ik napja voltam akkor Prágában, hogy áhitotta a lelkem a magyar szót, a magyar társaságot! Élt bennem a honvágy. S az esti homályban a fekete kormos 11-százados falak alatt — bizony nagyon boldog voltam: Prágában ennyi magyar között! Oh! hogy lestem a civil-magyarokat, hisz azért jelent meg a lap tudósítás, hogy az 1000 magyar egyetemi hallgató s a talán 500 civil magyar tudja meg: az őket is szerető jó Isten igéjét ma magyarul hallhatják: jöjjenek! „Oh! jöjjetek, kik megterhelteket az élet forrásaihoz óh, jöjjetek!”

De sajnos, magyar civilek nem jöttek, a civilek csehek voltak s néhány cseh katonai zenekar tagjai stb. És megérkezett oda a P. Magyar Hirlap szerkesztője is. Mindketten nagyot néztünk, régi, kedves pesti ismerősöm s munkatársunk a ref. sajtó megteremtésében. És jött egyenruhában a tábori lelkész. Megenged nekem az én szerkesztő barátom, de nem úgy volt, ahogy ő előadja lapjában. Tudjuk, hogy a hirlapíró színezní és aláfesteni szokott. Ünnepelesen kijelentem az egész magyar közvélemény előtt, hogy *Radechovsky* tábori lelkész ur a legfinomabb, legelőzékenyebb volt a magyar szóval, prédikációval szemben. Ő propagálta, hogy magyar beszéd lesz. Megkérdezte már előző este, hogy kell mondani ezt „magyar beszéd?” magyarul; megmondtam neki: csak szép tőle, hogy a templomi hirdető táblájára (mely voltaképpen az angol ref.-oké, ők tartják Istentiszteleteket e helyen) kirírta előbb csehül, aiatla magyarul: „Itt ma este 6 órakor *Magyar szólas*. Szabad entree.”

Annaira finom volt a cseh táb. lelkész a magyar ielkesszel szemben, hogy reggel lakásomra egy tisztet küldött el tiszteletét tenni. Csak természetes, hogy én, ki bibliámmal kezemben álltam ott s

bibliai adhortációt, billiamagyarázatot akartam tartani s tartottam is, nem a táb. lelkész ellenére, hanem az ő előzékeny kalauzolása mellett, megkérdeztem: mi itt a helyi szokás, áment- szoktak-e mondani? stb. Ő megadta a választ s egyuttal arra figyelmeztetett, hogy tartsam szem előtt, hogy itt minden felekezeti katona van és nemcsak református. A táb. lelkész igaz testvéri érzülettel bemutatott a gyülekezetnek s én felolvastam Efez. 6 : 10—18-at és beszéltem úgy, mint szoktam, de még sem úgy: Egyszer egy ur s egy prot. lelkész mentek be egy angolországi templomba. Allig léptek be az Isten házába, a lelkész leterdelt rögtön a kövezetre. A barátja megkérdezte, mi ennek a prot. lelkésznél feltűnő esetnek az oka? A lelkész így felelt: Barátom, ha meggondolom, hogy e házban már 1000 éve imádják Istent és tartják az Istentiszteleteket s ha főleg meggondolom, hogy immár 400 éve prot. istentiszteletet tartanak: nem tehettem mást, csak térdre rogni!...

Hozzám is ez illett volna a legjobban: térdre rogni. Hatalmas ködömbök, ott az oltár helye, de csak a helye. Mert e helyen 1100 éve Istent-imádnak 500 évvel ezelőtt Husz. János, egyetemi tanár, a Bethlehem kápolnai — ah! akkor is csak gyűlölt — eretnek szektárius pietista összejövetelek vezetője prédikált: térdre kellett volna rognom Éreztem. A hirlapító a külső ha ást látta meg: könnyező katonákat. Őszintén mondom: én ezt nem láttam, mert nem erre pályáztam. Amire pályáztam, amit szolgálattal céloztam: az a láthatatlan vegyi hatások konyháján megy végbe, azt lássa meg Isten, Aki szereti e magyar fiukat s szeretné őket mind (ah miért akarjuk az áldásokat szűkkeblűen csak a ref. katonákra korlátozni?! Megálhat ez Isten előtt? Hát van ref. Isten, r. kath. Krisztus és zsidó Jehova?!) a Jézus katonájának látni, mint ott mondtam nekik: a keresztes vitézek egy medaillon-on ezt a feliratot viselték: eröm tiznek ereje, mert szívem tiszta! Áldja meg az Isten ezeket a prágai magyar katonákat, igen-felekezeti különbség nélkü!

Végül a táb. lelkész megköszönte a fáradságot. Ő is, én is elfelejtettünk a konventi engedély után tudakozódni s ha szállt fel áldás akkor este a Seregek Urához, bizonyára kedvesen vette Ő azt odafent s bizonyos vagyok benne, hogy a Seregek Istene is, Aki pedig felejteni nem tud, elfelejtette a hivatalos egyházi engedélyt kérni tőlünk! Hiszen Ő adta, rendezte akarta ez estét: és van-e ennél felsőbb engedély és akarat?! Kijelentem, hogy prágai tábori lelkész nem akarok lenni, óhajtom szívódból, hogy a konventnek sikerüljön inkább ma, mint holnap, egy a, Radechovskyhoz hasonló, élő hitű, nemes, szociális lelkületű magyar ref. tábori lelkész Prágába helyeztetni. Higylék el, talán-talán segíthettem egy lépéssel én is közelebb ez ügyet a megvalósuláshoz! Végül pedig áll ez: missziói Lélek, Készség és önfeláldozás nélkül — elpusztul az egyház! De miért pusztuljon el?!

Benkő Viktor

Események—Feljegyzések.

A kárpátaljai ref. egyházkerület kinevezett küldöttsége febr. hó 22-én jelent meg a ruszinszkói kormányzásnál. A küldöttség tagjai voltak: Biki Ferenc h. püspök, Dr. Polchý István, Komjáthy Gábor, Bihary Lajos, Komáromy Lajos és Sütő Áron.

Ehrenfeld h. kormányzó előtt megjelenvén a küldöttség, Biki Ferenc h. püspök beszédében jelezte, hogy a megjelent küldöttség a Ruszinszkóban lakó mintegy 64 000 reformátust képviseli. Figyelmébe ajánlotta a h. kormányzónak azt a drága kincsét ref. egyházunknak, melyet autómániának hívnak s amelyet a legutóbbi békekötések is biztosítanak számunkra. Komoly, határozott hangú beszédében kijelentette h. püspök, hogy a reformátusok minden országban a kulturának, a vallásérkölcsi haladásnak a munkásai. Azok akarunk lenni itt is! Minden intézményünkkel arra törekszünk, hogy egyszermind a közjólétet is munkáljuk. E munkánk teljesítésére a reformátusok erejét és tudását felajánlva kérte h. kormányzót, hogy ezt a szolgálatot méltányolja és fogadja el. Ehrenfeld h. kormányzó megígérte, hogy *autonómiánkat nemcsak tiszteletben fogja tartani, hanem védelmébe is veszi!*

A kiutasított lelkészek és tanítók érdekében memorandumot nyújtott át a küldöttség a h. kormányzónak, aki erre csodálkozva jegyezte meg, hogy a kiutasításokról nem tud semmit. (Pedig h. püspök minden esetben feljut a kormányzó sághoz.) Sőt a h. kormányzó határozottan kijelentette, *amiatt, hogy valamelyik lelkésznek vagy tanítónak nincs honossága, hajszála sem görbülhet meg.* Majd ha a kerület részleteiben is megalakul, minden rajtunk esett sérelmet felterjeszt a kerület a kormányzósághoz, ezt kijelentve h. püspök arra is kérte a kormányzóságot, hogy a rendeleteket ne tisztán cseh vagy ruszin nyelven, hanem magyarul is közölje. Azzal a hittel, hogy az elhangzott ígéretnek mind teljesebben mennek, küldöttség a leglobb benyomással távozott a h. kormányzótól. Blaha min tanácsosnál is járt a küldöttség, kérve támogatását.

A ker. anyagi ügyekre vonatkozólag. Pescheknél a tanügyi osztály vezetőjénél járt a küldöttség, aki tudatta a küldöttséget, hogy a kárpátaljai ref. egyházkerület részére 100.000 kor. van megállapítva egy-egy évre, melyből mint Peschek mondta, a f. év egy részére 20 000 kor. ki is van utalva. H. püspök visszamenőleg is kért bizonyos összegű segítyt, mert ha kerület nem is volt még, de az egyházmegyék meg voltak, melyek 1919-től nem kaptak állami segítyt. Erre vonatkozólag megígért Peschek 60000 koronát úgy, hogy az e megyék kimutatást készítsenek a legteljesebb hitelességgel. A küldöttség volt még Dr. Baszkid referensnél is, ki a legmesszebbmenő támogatást és jóakaratot ajánlott fel az egyházkerületnek.

Meg kell jegyeznem, hogy a küldöttség mindenütt nagy előzékenységgel fogadtatott. Nemcsak a h. püspök érezte,

hogy megjelenésével és beszédeivel egy történelmi dátumot jegyzett be ref. egyházunk életébe, hanem úgy látszik a politika vezetői is átértékelték a megjelenés fontosságát. *Egy ruszinszkói lelkész.*

Hivatalos.

A szlovenszkói tiszáninenni ref. egyhker. 94/1923. sz. püspöki hivataltól.

Körlevél.

Valamennyi Lelkészi Hivatalnak!

Mindazok a lelkészek, kik nem cseh-szlovák állampolgárok, haladéktalanul jelentésék ezt a püspöki hivatalnak, valamint azt is, milyen lépéseket tettek az állampolgárság megszerzése iránt, s milyen eredménnyel? (Hatósági leiratok kelte, száma stb.) Jelentendő a születési hely és állampolgárság is.

Egyidejűleg közlöm, hogy ha alsóbbfokú hatóságok kiutasító végzéseket kézbesítenek; ezek csupán amaz alsóbbfokú hatóságok önkényes intézkedései, illetve tulkapásai. Maradjon tehát mindenki a helyén s lelkiismeretesen teljesítse kötelességét.

Rimaszombat, 1923 február 27.

Czinke István
püspök.

HIREK.

— Egyházkerületi közgyűlés. A *Kárpátaljai Református Egyházkerület* megalakítása érdekében *Biki Ferenc* h. püspök kibocsátotta az egyházkerületi közgyűlésre vonatkozó meghívót. A rendkívüli közgyűlés március hó 8-án Beregszászban lesz, melynek legfőbb tárgya a szavazások elrendelése, egyházkerületi pénztárnok és ügyész választása.

— Aranylakodalom. Tóth Pál nyugalmazott református tanító és neje Deáky Mária, f. évi február hó 24-én tartották Felsőszecsen, hol jelenleg laknak, házasság kötésüknek 50-ik évfordulóját. Ez alkalomból jó ismerőseik házuknál megjelenve, mint szívesen látott vendégek, a késő esti órákig együtt voltak, miközben szerencse- és áldáskivánataikkal halmozták el az ünneplő házaspárt. Tóth Pál tanító 1869. évi aug. 1-től működött a tanítói pályán nyugdíjaztatása idejéig, 1914. nov. 1-ig; azonban nyugdíjaztatása óta sem szűnt meg tevékenykedni; a háborús évek alatt több gyülekezetben volt mint helyettes tanító. Hivatását igazi buzgalommal végezve, hű volt a reá bízottakban mindenkor. E mostani ünnepélyök alkalmából szálljon feléjük Isten áldása és kegyelme!

— Egyházlátogatás. A barsi református egyházmegye esperese, *Patay Károly*, mint kibocsátott körlevélében írja, az egyházi jó rendnek s törvényeinkben előírt kötelességnek, valamint évszázadok üdvösnek bizonyult szokásának eleget teendő, az egyházlátogatás fontos munkáját április hó 3-án fogja megkezdeni. Akúcs Lajos főjegyző közreműködésével. „Teendőink — írja Esperes ur — a gyülekezetek belső külső rendjének, éle-

tének, valamint iskoláinknak megvizsgálására szorítkozik. Reméljük, hogy a szokott rendet és pontosságot fogjuk találni mindenben. Ha valamikor, — úgy különösen ezekben az időkben kétszeres kötelességünk, hogy hűvek legyünk a reánk bízottakban, hogy a mi gyengeségünk miatt csak egy is a kicsinyek és nagyok közül el ne vesszen. Mindennapi és ismétlődő iskoláink megvizsgálásánál számítunk körfelügyelőségeink szíves és odaadó közreműködésére.” Megfogja látogatni esperes ur e körületében a következő gyülekezeteket: Alsószecse, Felsőszecse, Nagykálna, Kiskálna, Újbars, Kiskoszmály, Mohi, Tököl, Garamlök, Felsőpél, Barsbekse, Pozba, Ujlót, Barsbaracska, Bajka, Nagysalló, Faraad, Nagyöved, Érsekkéty, Ágó és Alsóvárad. Isteni kegyelem és áldás kísérje e munkálkodást!

— Hírek az abaujtonai egyházmegyéből. Az Arday J. Dániel halálával megüresedett tanácsbírói állásra Simon József szeszta lelkész választott meg. — A can. visitáció ápril közepén indul el az egyházak megvizsgálására. Idrányi Barna esperes az em. főjegyzővel a tornai részben levő egyházakat látogatja meg ez idén. — A határszélen fekvő miglécnémeti egyház derék, egyházas érzelmű tanítóját, Komjáthy Jánost a tanfelügyelő önhatalmulag, az egyházi eljárás mellőzésével, nyugalomba küldte. A toronyosnémeti lelkész, — aki háromévszázadon ker. pástorálta Miglécet — bejövetele ellen akadályok merültek fel, így ez egyház egyszerre lesz megfosztva lelkésze- és tanítójától. — A bárcai kis egyház husvét hétfőjén fogja felszentelni közadakozásból előteremtett 180 kg-os hárangját, melyet jönevű hárangöntőnk, Egry Ferenc öntött.

— Református énekeskönyvek elkobozása. Erről a politikai napi lapok irtak már napokkal ezelőtt. A való tényállás — mint bennünket értesítenek — az, hogy a csepei egyház tulajdonát képező „Próba énekeskönyv” II kiadását a csendőrség elkobozta, mert benne van a magyar himnus két verse. Tehát ez értesülésünk szerint nem a közhasználatban lévő templomi énekeskönyvet kobozta el a csendőrség. Ez elkobozás azonban a megtörtént formájában is szokatlan és sérelmes, mert a könyv nem közhasználatban levő énekeskönyv, hanem magántulajdon volt.

— Petőfi emlékünnepegy Tornalján. Tornalja és vidéke f. évi január hó 14-én este ünnepelte meg Petőfi születésének 100 éves évfordulóját. Az *Egyed Aladár* sajtógömöri ág. ev. lelkész és *Tornallyay Zoltán* e. m.-i gondnok rendezésében megtartott ünnepélyt teljes siker koronázta s a Fehérlő szálló nagyszerű zsufolásig megtöltött közönség lelkes hangulatban hódolt nagy költőnk emlékének. A közönség sorában ott volt Szent-Ivány József nemzetgyűlési képviselő is.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*.

A kiadásért felelős: *Réz László*.

Nyomatott Gömöri Zoltán könyvnyomdájában

Református Egyház és Iskola

Az Egyetem és Egyház hivatalos lapja.

Felelős szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ

Főmunkatárs: SÖRÖS BÉLA

Előfizetési díjak:		Szerkesztőség és kiadóhivatal:	
Egész évre — — — 60 K	Negyed évre — — — 15 K	Bosznyón, a református lelkészi hivatalban, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.	
Fél évre — — — 30 K	Megjelenik minden vásárnap.		

Adalékok a jelenkor förténetéhez

A nagyszombati áll. reálgimnázium igazgatója Sedivy László nyitrai lelkészhez, mint a református tanulók hitoktatójához, az alábbi átiratot intézte, melyre nevezett lelkész, mint hitoktató, érdemlegesen a folytatólag olvasható választ küldötte, egyben ezen akták másolatait is betérjesztette egyházi főhatóságához.

Az igazgató átirata.

Holli Ján cseh-szlovák áll. reál. gimnáziuma Trnavában. — Szám: 214/ai. 1923. — Trnava 1923. febr. 27. — Tárgy: Ev. ref. vallás tanítása. — Az ev. ref. egyház plébánia hivatalának. Nyitrán. — Az alulirt igazgatóság megállapította, hogy Ön a tanulóknak magyar ev. ref. hittan tankönyveket osztott szét. Amiből mintegy az következők, hogy a vallást magyarul tanulják. Az alulirt igazgatóság figyelmezteti az 1919. aug. 26-án az iskolai és népnevelési minisztérium által kiadott 35688. számú rendeletre, mely szerint minden tantárgynak, úgy a kötelezőnek, mint a nem kötelezőnek tanítása szlovák iskolában csak szlovákul történjék, mi már ipso facto feltételezi a szlovák tankönyveket az idézett rendelet értelmében, az igazgatóság tehát nem engedheti meg, hogy az ev. ref. vallásnak a tanítása intézetünkben másképp, mint szlovákul a szlovák tankönyvek szerint történjék. — P. H. — *Fran-tisek Spacek s. k.*

A nyitrai lelkész válasz-irata.

A nyitrai ref. lelkészi hivataltól. — 65/1923. — Az állami reálgimnázium igazgatóságának. Trnava. — Vettem a T. igazgatóságnak a ref. vallásoktatás ügyében 214/1923 sz. alatt kelt átiratát és szükségét látom annak, hogy kifogásolt eljárásomat igazoljam és ezt a fontos kérdést tisztázzam!

Teljes objektivitással, minden elfogultságot kizárva óhajtom ezen kérdést rendezni, Ezen ügyben a „*quid iuris, quid consilii*”? merül fel és vár észszerű megoldásra. Erre nézve olyan tényekre mu-

tatok rá, amelyek engem igazolni fognak és a mi távol áll minden sovinizmustól!

1. A Szlovenszkóban élő reformátusok 98%-a magyar anyanyelvű; kivétel nélkül ilyenek a Trnavában lévő tanulók és szüleik. Csupán Felsőzemplén és Ungban van néhány szlovák nyelvű egyházunk, de ott érvényesül is azon nyelv azon általunk mindenütt és mindenkor respektált principium szerint, hogy a vallás igazságait, tanait hűveink anyanyelvén hirdetjük, közöljük és oktatjuk.

2. Ezen principium szerint szlovenszkói református egyházközségeinknek hivatalos nyelve — csekély kivétellel — magyar úgy az istentiszteletben, mint az oktatásban és adminisztrációban. Ez oly természetes, a mit semmiféle törvény nem korlátozhat, sem meg nem változtathat! Így volt ez az államfordulat előtt is; minden vallásfelekezet a saját anyanyelvét szabadon használhatta, vallásgyakorlatában, a hitélet gondozásában, melylyel a vallásoktatás is összefügg.

3. Istentiszteletünkben minden évben előforduló szertartás a konfirmáció, melyben a 12—15 év közötti növendékek részesülnek. Igen természetes, hogy ez is az istentisztelet, illetve hűveink anyanyelvén történik, minnél fogva a konfirmációhoz előkészítő oktatás, mely a hitoktatásnak egyik ága: ugyancsak nem történhet másképp, mint hűveink, illetve növendékeink anyanyelvén.

4. A polgári és kulturális élet terén az államnyelv érvényesülését, használatát a törvény szabályozza és ezt tiszteletben kell tartani, ahoz alkalmazkodni, amde a honpolgárok hitéletére, azoknak vallásos nevelésére már nem terjedhet ki annak kötelező ereje egyetemlegesen. Minden vallásfelekezet saját hűveinek anyanyelvét jogosult használni istentiszteletében, szertartásaiban, tagjainak vallásos nevelésében, amihez szorosan hozzátartozik a *hitoktatás!* Ezt belátni és méltányolni nem nehéz s ebbe a kérdésbe politikát, sovinizmust, vagy épen irredentizmust belemagyarázni absurdum, mert a legtermészetesebb dolog a világon és ezt

tiszteletben is tartják mindenütt! Az Amerikában, Ausztriában, Magyarországon stb. élő szlovákok vagy csehek vallási téren minden korlátozás nélkül használhatják anyanyelvüket. Ez szent és érintetlen joga úgy az egyik nemzetnek, mint a másiknak; ezt tiszteletben tartani az igazság, türelem, humanitás egyaránt és kölcsönösen megköveteli! Ezt a köztársaság igazságszerető elnöke is nyíltan kijelentette, a cseh. nemzet nagy fiai: Huss és Comenius világosan hirdették, követelték, érvényesítették! Ebben bizva és erre támaszkodva óhajtok élni mi is ezen ártatlan és másokét nem sértő jogunkkal azon fontos okból, hogy egyházunk ifju tagjait az általuk leginkább értett és használt anyanyelvükön ismer-tessük meg vallásunk hitelveivel; mert sikeres vallásoktatás másként el sem képzelhető!

5. A hittan tanítása nem eshet egy kategóriába az egyszereggel, a deklináció, conjugáció, a természet, vagy földrajzi és történelmi ismeretekkel, a melyeket bármely nyelven be lehet említtetni, de a vallás igazságai nem rideg betűk! Azokba lelket, életet kell önteni, azoknak felfogása, elsajátításához az értelemnek tisztasága, világossága és összes ereje szükséges. Ezeket a magyar csakis magyarul, a szlovák szlovákul, a német németül érti meg tökéletesen! Ez olyan igazság, amely minden vitatkozást kizár és felette áll minden paragrafusnak! Ennek respektálása sem az állam, sem a hivatalos nyelv tekintélyét, előjogait nem sérti; korlátozása, vagy megakadályozása ellenben valóságos sérelmet, elnyomást, jogfosztást jelent, ami egy demokratikus állam szellemével, szabadságával, reputációjával össze nem fér, érdekeit nem szolgálja, mert a hiányos erkölcsi nevelésű, laza hitű egyének sorából állanak elő a merénylők, orgyilkosok, a társadalmi rend ellenségei!

Ezeket álláspontnrk, eljárásunk igazolására elegendőnek tartom, Csak mellékesen emlitem még fel, hogy ref. egyházunknak szlovák nyelven lrt és kiadott hittani kézikönyvei nincsenek s a

hitoktató lelkészek sincsenek olyanok, a kik a szlovák nyelvet oly tökéletesen bírnák, hogy kellő színvonalon és sikerrel végezhetnék a vallásoktatást.

Kérem ezen válasznak tudomásul vételét, bölcs mérlegelését és megszívlelését. Együttal jelzem azt is, hogy ezen ügyben egyházi hatóságunknak jelentést tettem oly célból, hogy az államkormányánál a kérdésnek rendezése céljából a szükséges lépéseket megtegye.

Nyitra 1923. március. 1.

Kiváló tisztelettel
Sedivy László
ref. lelkész, hitoktató

Az evangéliumi egyházak megmentési eszközei. (Folytatás)

Felállítandó lenne továbbá egy minta theol. fakultás, a melybe a növendékek már szinte az elemi iskolában szemlételtnék ki. S nevelésük megfelelő szeltemben úgy történék, hogy annak idején jó kedvvel lépjenek a teológiára.

A theol. tanfolyamon — terjedjen az bár 5 évre, a mi a főcél mellett mellékes szempont — szereltesse fel mindazon szellemi fegyverekkel, a melyek sikeres működésüket az életben lehetőleg teljesen biztosítja.

Mert csatát csak kiváló vezérekkel lehet nyerni. Napoleon se.egét is maga a vezér tette híressé. Nélküle az csak tömeg maradt vo'na, míg Napoleonnal az élén világverő sereggé avangirozott. A lelképásztornak temérdek ellenséggel kell megküzdenie, kiknek száma szinte legió. Ezekkel azonban csak úgy küzdhet meg, ha szellemi fegyvertára elég bőséges.

Maguk a reformátorok sem tudtak volna tán eredményt felmutatni, ha szellemi fegyvertáruk fogyatékos lett volna.

Nekünk excellálnunk kell tudományos és gyakorlati ismereteink tömegével. Mi nekünk nem szabad felednünk egy pillanatra sem, hogy a ref. keresztyén vallás nem tan, hanem élet kell, hogy legyen a folytonos haladás jegyében.

Mi a tömegre mindenféle dologban való jártasságunk által hathatunk. Illetve ha tudásunk véka alá nem rejtjük, hanem közvetlen ténykedésünk vagy közvetve való irányításunk által az „isten adta” nép szellemi, erkölcsi, és anyagi előmentén munkálkodunk.

Ép azért a református lelkészképzésnek igen sokoldalúnak kell lenni. És nekünk lelkészeknek mindmegannyi élő encyclopédiának kellene lennünk, hogy a népet „tanítani, oktatni, deríteni” képesek legyünk.

Nagyon igaza van Galambos Zoltán bpesti ref. vallástanárnak, ki „a hollandiai reformátusok egyházi életéről” írván, azt mondja: (29 lap) „ha dicséret illeti meg Hollandia reformátusait, akkor az a lelkészek mellett feltétlenül a tanítók hitelteljes életének, egyházuk iránti példás hűségének és nemes munkájuknak szól. Kik sohasem felejtik el, hogy az ő tulajdonképeni feladatuk nem más, mint Krisztus egyháza számára, hűséges ta-

gokat nevelni. Mert aki jó református, az jó miniszter, orvos, ügyvéd, jó gazdaember, jó iparos, de jó munkás is.”

Tökéletesen igaza van. Nálunk is így kellene lenni. S így lehetne idővel. Mert tehetséges, képzett és lelkes emberekkel sok minden elérhető. Minden népet az ilyen emberek emelnek fel. Azért mondá egykor egy államférfiu, hogy adjatok minden falunak jó papot, jó tanítót, országokat el lehet velők kormányozni.

Hogy azonban egész emberek menjenek a lelkési és tanítói pályára, szükséges, hogy az anyagi helyzetük is úgy rendeztessék, hogy az semmi kívánni valót fenn ne hagyjon.

Ez esetben élhetnek hivatásuknak és mindazt, a mi egyházunk előmentére szól — idővel — szinte játszva megvalósíthatják. Mert magasabb nivón álló intelligenciájú néppel könnyebben lehet boldogulni. S úgy szólva önként oldódnak meg azok a kérdések, amelyek most folyton kísértének. Mert ha a krisztusi szellem, a református vallás erőteljes hirdetése, illetve a református vezetők, lelkes, összetartó működése nyomán terjedhetni fog, amint reméljük is: úgy a szociálizmus, a munkás kérdés, a bolsevizmus, az anarchizmus, materializmus, alkoholizmus, a tulhajtott nacionalizmus, az elfogult felekezeli bigottizmus, az arisztokratizmus osztálygóg nem fog ijesztgetni, mert a krisztusi eszmék terjesztése nyomán, a jótékony szellemi kommunizmus fogja diadalát ülni.

Hogy azonban ez ideális állapot csak részben is elkövetkezzék, még más erős feladat is vár a ref. vezetőkre, jobban csak a ref. lelkési karra.

De ez szintén kötelességünk az egyetemes emberiség iránt, ha a vallást a mai — mondhatni — szégyenletes állapotából kiemelni akarjuk.

Mert mi ma az evangéliumi vallás? Sajnos, nem egyéb, mint a róm. kath. vallás megmetyéző hatása alatt a cerimóniák kisebb-nagyobb tömegévé összezsugorodott valami.

Az egyháziállás innen is van.

Tehát a kötelesség nyilvánvaló. Az ősi ellenség ellen fel kell venni a harcot. Nem annyira személyei ellen, különösen nem a gyakran jóhiszemű, egyszerű nép ellen — bár a félrevezetés folytán loga fehéret ez is elég gyakorta mutogatja — hanem inkább a kárhozatos, hierarchicus rendszer ellen, — mit a vezetők sokszor a legpregnansabban kifejezésre is juttatnak — különösen juttattak a multban — galád cselekedeteikben.

Ne feledjük, Atyámfiai, hogy Róma ma és mindig, míg csak egészen le nem dől, ugyanaz marad. Ma sem rajta mulik, hogy ugyanaz ne legyen, a mi volt, 2—500 évvel ezelőtt. T. i. a mindent elnyelni akaró Moloch.

A korszellem ma már, hál' Istennek más, de a mi ismét az evangéliumi vallások számlájának előnyére irandó, azért nem lehet úgy tennie, mint a multban.

Kifejezte ezt a gondolatot még ezelőtt 32 évvel is — 1891 ben — az akkori esztergomi érsek: Vaszary Kolos, érseki székhelyében.

Ő pedig a „pax” jelszavával lépett az érseki trónra, de ez csak gondolatainak takarója volt, a melyel elrejtette jezsuitikus törekvéselt, a melyek benne azon rendszer hatása nyomán, a miben ő is neveltetett, éltek.

Vége köv.

Egy kevés iskola-ügyi statisztika.

Folyt. és vége.

Főt. E. Ker.! Önként kínálkozik az alkalom, hogy egy-két ecsetvonással párhuzamot vonjak iskoláink régebbi és mostani külső képe közötti, annyival inkább, mivel 1918 óta ez az én igénytelen jelentésem az első, mely tanügyi viszonyainkkal foglalkozik.

Az államalakulás előtt volt:

Az abauji régi egyhm.-ben	67. isk.	81 t-ó.
A tornai régi	22 „	24 „
A.-Zemplénben	79 „	79 „
F.-Zemplénben	28 „	28 „
Gömörben	66 „	72 „
Ungban	36 „	36 „
Összesen:	298 „	320 „

Ezek közül Magyarországon maradt:

Abaujból	51 isk.	63 t-ó.
Tornából	12 „	13 „
Gömörből	11 „	11 „
A.-Zemplénből	63 „	63 „
Összesen:	137 „	150 „

Az új állam területére esett tehát:

Abaujban	16 isk.	18 t-ó.
Tornából	10 „	11 „
F.-Zemplénben	28 „	28 „
Gömörben	55 „	61 „
Ungban	36 „	36 „
A.-Zemplénben	16 „	16 „
Összesen:	161 „	170 „

Ámde az államalakulás után az abauji egyházmegyéből 1 iskola (a bistei) a f.-zempléni egyszázmegyéhez, — Tornából pedig 2 iskola (a szilicei és a szádvár-borsai) Gömörhöz csatoltatott át. F.-Zemplénben 1 iskola (a kisazari) tankötelesek hiányában megszűnt, — ezek folytán az iskolák száma jelenben így alakul:

Az abauj-tornai egyhm.-ben	23 isk.	25 t-ó.
F.-Zemplénben	28 „	28 „
Gömörben	57 „	64 „
Ungban	36 „	36 „
A.-Zemplénben	16 „	16 „
Összesen:	160 „	169 „

Mindennapi tanköteles volt az	
5 egy házmegyében	10366
Ebből: saját iskolánka járt	7413
Más vallásu iskolába	101
Közs. és állami isk.	2415
Középisk. lába	64
Összesen iskolába járt	9993
Nem járt	373

Százalékos kimutatással az egyes házmegyékben *iskolába járt*: 1 Abauj-tornában a tankötelesek 97⁰/₀-a, 2. F.-Zemplénben 96.5, 3. Gömörben 98.6, 4. Ungban 95.2, 5. A.-Zemplénben 93.5 *Nem járt*: 1. Abauj-Tornában 3., 2. F.-Zemplénben 5., 3. Gömörben 1.4, 4. Ungban 4.8, 5. A.-Zemplénben 6.5⁰/₀. Legkedvezőbb tehát a helyzet Gömörben, leggyengébb A.-Zemplénben,

Ismétlő tankötelesek száma (Abauj és A.-Zemplén kivételével) 2669. Ebből saját iskolánkba járt 2423, Polgári iskolába 23, Iparos iskolába 1, Gimnáziumba 16, összesen: 2463. Nem járt 206. Abauj-Torna és A.-Zemplén csupán a tanköteleseket mutatja ki, amaz 614, az utóbbi 436 létszámmal, de az iskolába járókat Abauj-Torna elhallgatja, A.-Zemplénben pedig az ismétlő iskolát egyáltalában nem látogatták a növendékek.

Az ismétlő iskolákat illető százalékos kimutatás ez: 1. F.-Zemplénben járt ism. iskolába 91.50%, nem járt 8.50%. 2. Gömörben 99.00%, nem járt 1.00%. 3. Ungban 87.00%, nem járt 13.00%.

Más vallású járt hozzánk: Abaujban 224, Gömörben 619, Ungban 178, A.-Zemplénben 175, összesen: 1196. F.-Zemplén nem adott kimutatást.

A működő tanerők száma: 155; és pedig rendes: 135, ideiglenes 20.

Nincs betöltve a tanítói állás Abauj-Tornában 5, — F.-Zemplénben 7, — Ungban 2, — A.-Zemplénben 1 helyen, — Gömörben minden állás be van töltve.

1. F.-Zemplénben VI. oszt. iskola volt 8, V. oszt. 6, IV. oszt. 4, III. oszt. 3, összesen 21. 2. Gömörben VI. osztályú iskola volt 47, V. osztályú 9, IV. osztályú 1, összesen: 57. 3. Ungban VI. osztályú iskola volt 17, V. osztályú 10, IV. osztályú 3, III. osztályú 3, I. osztályú 1, összesen 34. Abauj-Tornáról és A.-Zemplénről nincs kimutatás.

Hogy Ungban és F.-Zemplénben 3, sőt 1 osztályú iskolák is vannak, oka a szlovák nyelv kiméretlen erőszakolása. A tanítók képtelenek megbirkózni a roppant nehézségekkel, főképp ott, hol a gyermekek előbb szlovák szót is alig hallottak, vagy ahol a tanítók maguk se bírják a nyelvet.

Az abauj tornai jelentés, mint autonómiánkba ütköző tény emliti, hogy *Kovács Dániel* restei tanítót a tanfelügyelőség a tanítástól önkényüleg eltiltotta az a megokolással, hogy nem cseh szlovák illetőségű állampolgár és más helyen sem enged számára szolgálat vállalást.

Ugyancsak Abauj-Tornából hangzik a panasz, hogy az állami iskolák közül egyedül Szepsiben van ref. vallású tanító; a többi helyeken az állammal kötött régi szerződések dacára sem nyert ref. vallású tanító alkalmazást. Az iskolai felszerelések és könyvtárak több helyen nagyon siralmas állapotban vannak, amennyiben a megszálló cseh katonák azokat elpusztították.*)

Irodalom.

A Szlovák énekeskönyv. Az a bizottság, mely a Vajánban 1922-ik évi egyházkerületi közgyűlés 17. sz. határozatával a szlovák ref. Énekeskönyv kiadásával volt megbizva, f. hó 2-án Nagy-

*) Leközlöttük a tiszáninneni egyházkerületi közgyűlés nyomt. jegyzőkönyvéből a tanügyi előadó jelentésének a részletét — egyrészt azért, mert az a véleményünk, hogy ez adatok közérdekű tárgyat képezik, — másrészt azért, mert kívánatosnak tartjuk, hogy a többi egyházkerület iskolaiügyi állapota is hasonló feldolgozásban kerülhessen a közönség elé. Szok.

mihályban ülést tartott. A Hutka József egyházkerületi tanácsbíró elnöke alatt Péter Mihály egyházkerületi és Szakal István em. tanácsbírókból álló bizottság, mely az elnök intézkedése folytán Rácz József felsőőrcei lelkésszel egészítettett ki, elsősorban is kimondotta, hogy a most kiadandó Énekes könyvet magyar helyesírással adja ki, úgy, miként kiadattak az eddigi szlovák kávinista zsolttárok is. A bizottság ez álláspontját két okból fogadta el, először, mert mikor a lelkészek ez Énekesre előfizetőket gyűjtöttek, a nép egyenesen kikötötte, hogy az új Énekeskönyv magyar helyesírással adassék ki, mert ők az irodalmi helyesírást nem ismerik, de másodsor ez racionális is, mivel a gyülekezetet azok alkotják, akik a magyar helyesírást ismeretével kerültek ki az iskolából. A kiadásnál a bizottság alapul vette az 1862-iki Császár-féle kiadást, de abból kihagyni határozta a 9., 16., 20., 21., 27., 29., 31., 39., 51., 52., 73., 97., 100., 109., 110., 115., 117., 126., 127., 146., 150. zsolttárokat, mint amelyek sohasem énekeltek. Felveendőnek határozta azonban a Péter Mihály birtokában levő 1752-iki kiadásból a 35. és 137. zsolttárokat, mint amelyek a Császár-félében nincsenek meg. A fennállókat egészen átveszi a Császár-féle kiadásból, de ezeket megpótolni határozta a következő kezdetű fennállókkal: Uram a töredelmes, és Szűkölködünk nagy mértékben. Beilleszt a fennállók közül virágvasárnapi, nagypénteki és áldozócsütörtöki alkalomra valókat és az amerikai magyar énekesből két fennállót arra az alkalomra, midőn konfirmáció tartatik. A dicséretet Császár-féle sorrendjét megváltoztatja és a magyar énekes sorrendjét veszi irányadónak, mert logikusabb. A dicséretet közül a Császár-féléből kihagyja a 24-iket. Bevesz háborus időben mondandó és békekötés idején éneklendőket és pedig a Péter Mihály birtokában levő 1824-iki Liszkay-féle kiadásból, mivel ilyenek a Császár-félében nem találhatók. Urvacsorai alkalomra valókat (a kenyér és bor vételekor), beállítja a Szakal István fordításában. (Ez az ének a Császár-félében nincs meg.) A Hirdetvén az ur halálát kezdetű Rácz József fordításában. Beállít a bizottság egy a ref. emlékünnepeknél mondandót a Próba Énekesből Rácz J. fordításában. Konfirmálásakor a gyermekek énekeképpen a Próba Énekesből a 215. és 216.-ot Szakal István fordításában. Katechizmusi énekek gyanánt felveendőnek tartja a Próba Énekesből a 98.-at, a magyar Énekesből a hivatalságára a 85.-et, a 91.-et, a 95.-iket, a 108.-at, a 112.-et, Szakal, Hutka és Rácz fordításában, mint amelyek a Császár-félében nem találhatók.

Beveendőnek ítélte a bizottság ref. emlékünnepi ének gyanánt a Próba Énekesből a 234. és 235. et Szakal István fordításában. Orgonaszenteléskor a Próba Énekesből: 231.-et Hutka fordításában, templomszenteléskor a 229.-et Szakal fordításában. Halotti Énekeket is felveendőnek ítélte a bizottság és pedig a P. M. birtokában levő Császár-féle fordításból, melyek néhány énekkal pótlandók Rácz

és Szakal birtokában lévőkkel. Az Énekes végén Imák is lesznek különféle alkalmakra. Az így felvett darabok semmivel sem fogják felülhaladni a Császár-féle könyv terjedelmét, mivel abból a Zsolttárok közül sok kihagyatott. A fordítások átnézésével, az Énekes szerkesztésével, nyomda alá való rendezésével Péter Mihály bizatott meg, ugyanő lett megbizva az előszó megírásával, szlovákra lefordításával Hutka és Szakal. A bizottság a kiadást sürgősnek tartja, mert a nép a könyv megjelenését epedve várja, az amerikaiak által ide-oda elküldött szlovák Énekesből nem tud és nem akar énekelni. Indítványt tesz a bizottság az egyházkerületnél az iránt, hogy a Czinke püspök Kátéja fordítójának, mely már készen van, Szutor János felsőrevicsei tanítónak (kitűnő fordítás); adjon a kerület bizonyos tiszteletdíjat. Továbbá félir az iránt is, hogy keressen a kerület módot a Szakal-féle szintén szlovák imakönyv újból való kiadására és az iránt is kérelmez, hogy addig az ideig, míg maga gondoskodik a kerület egy a népiskolákban használható bibliai vallástan szlovák nyelven való kiadásáról, engedje meg, hogy a szlovák iskolákban a Bezso által írott s az ág. ev. iskolákban használt Biblia vallástan használtathassék. P. M.

Nyilatkozat.

Alulírott kijelentem, hogy lapunk III. évf. 5. számában „Evangeliumi munka Németországban” című cikkemben *egy magyar esperes, püspök helyettes véleményéről tett nyilatkozatom távolról sem vonatkozik Biky Ferenc esperes, püspökhelyettes urra*, már csak azért sem, mert cikkem megrásakor ő — tudtommal — még nem is volt püspök helyettes. Egy magyarországi esperesre gondoltam, a ki Baltazar püspök megválasztása előtt püspökhelyettes is volt s egyben a belmisszió igen erős ellenzője a közel multakig.

Ellenkezőleg, örömmel teszek bizonyosságot arról, hogy Biky Ferenc esperes ur egyházmegyéjében a belmisszió ügyét mind nagyobb eréllyel karolja fel.

Segitse Isten továbbra is ezen törekvésében egyházmegyénk és kerületünk igaz javára.

Hamburg, 1923 márc. 1.

Szabó Béla
huszti r. lelkész.

Hivatalos.

A szlovenszkói tiszáninneni ref. egyker. 115/1923. sz. püspöki hivatalból.

Valamennyi Lelkeszi Hivatalnak!

Tájékozással közlöm a kevetkezőket:

1. A vagyondézsma és vagyonnövekedési dézsmáról szóló 309 gy. sz. törvény 42 §-ának 3-ik pontja alapján minden kétséget kizáróan megállapítható, hogy az egyházak, mint jogi személyek, vagyondézsma kötelesek akkor, ha a dézsmaköteles vagyon a 20,000 csehkorona értéket meghaladja; vagyondézsma nő-

vekedési adót azonban a jogi személyek s így az egyházak sem fizetnek.

2. A lelkeszi, tanítói, templomfentartási jövedelem és minden alapítvány külön jogi személyt alkot: ezekről tehát mindenikről külön-külön állítandó ki a leszámolási mérleg. Pl. ha egy egyháznál több néven van alapítvány, azoknak évi jövedelme nem együttes összegezésben mutatandó ki, hanem mindenik alapítványról külön, íven.

3. Betéteknél a betéti összeg 1919 III. 1-i állapottal tőntetendő fel.

4. A hadikölcsön csak névértékben szerepel; árfolyama nincs.

5. Ha a tanítói lakás a tanteremmel egy fedél alatt van: dézsmamentes. A gazdasági melléképületek azonban már dézsma alá esnek.

6. A vagyonszerzésből minden fizetés-természetű járandóság kihagyandó (párber, munkaváltás, kongrua, stb.), mert ez jövedelem és nem vagyon.

7. A vagyondézsma vallomás 1) aktív rovatába a vagyon értéke, 2) rovatába az adósság kerül, 3) alatt a különbözet, mely a 9) tételben, mint tiszta vagyon szintén feltüntetendő.

A templomok, iskolák vallomásán, valamint a jótekonycélú alapítványok vallomásán úgy kell jegyezni, hogy *kizárólag, állandóan és közvetlenül* istentiszteleti, vagy kulturális, vagy közjótékonyossági célt szolgál s ezért az 1920. évi 309 tv. 4 §. II. pontja értelmében *dezsmamentességre tart igényt*. Ha nem üti meg a 20.000 koronát, ezen a címen igényli a mentességet.

A vagyondézsma vallomási ívet minden jogi személynek egy-egy példányban kell beadni.

Tekintettel az egyes egyházközségek különleges viszonyaira: általános érvényű utasítást adnom az egyházak részére nem lehet. Ajánlom, hogy minden egyház szerezzék be a törvény magyar fordítását, (Kiadta dr. Palesch Ervin: Ára 15 kor.) Tanulmányozzák lelkésztársaim s a tanulmány alapján úgy az ideiglenes, mint a végleges vagyondézsma kivételek ellen éljenek jogorvoslattal, vagy vegyék igénybe — az esperes urak útján — az egyházmegyei ügyészek, vagy más jogtudók tanácsát.

Rimaszombat, 1923. márc. 8.

Czinke István
püspök.

HIREK.

— **Értesítés.** A Ulszáninenni püspöki hivatal által lapunkban (III. évf. 8. szám) hirdetett könyvek még nem érkeztek meg. Türelmesen várakozzanak a t. megrendelők. A megrendelt könyvek, mielőtt beérkeznek, azonnal megküldetnek a megrendelőknél. A püspöki hivatalnak szüksége volna ismerni — a megrendelések gyorsabb elintézése céljából —, hogy az érdeklődők mely könyvek iránt érdeklődnek nagyobb számban.

— **A középiskolák reformja.** A „Hirdető” alapján arról értesülünk, hogy a

középiskolai rendszert olyképp tervezik reformálni, hogy minden középiskola három első osztálya egyenlő lesz. A IV—VII. osztályokban a reáliskola, illetve a gimnázium típusát tartják meg, habár több azonos tantárgy is lesz. A tanítási nyelven kívül a reáliskolában egy, a gimnáziumban két más nyelvet fognak tanítani. A reform szerint a reáliskolában nyolcadik osztály is lesz. Ez tulajdonképpen átmeneti osztály lesz a középiskola és az egyetem, illetve a műszaki főiskola között. Nekünk reformátusoknak sajnos, nincs Csehszlovákiában ez idő szerint középiskolánk, de azért a középiskolai reform bennünket is érdekel és így kívánatos, hogy a reformmal mi is foglalkozzunk.

— **Harangszentelés Zsipben.** Március 4-ikén emlékezetes szép ünnepély keretében szentelték fel Zsipben azt az új harangot, melyet a zsiپی és dútházai egyesült egyház Budapesten öntetett. A vidékről is nagy számmal jelentek meg érdeklődők az ünnepélyen, úgy hogy zsupólásig megtelt ünnepelőkkel a zsiپی templom. A gyülekezet éneklése után Pósa Lajos nemesadnói lelkész, egyházker. tanácsbíró lépett a szószékre és mondott a gyülekezet lelkét Istenhez emelő felszentelő imádságot, mely után megkondult az új harang, melynek tiszta, érces zengését az ünnepelő sokaság látható meglepedéssel hallgatta. Azután a zsipdútházai énekkar énekelte szépen betanulva Fűkőh József tanító, karvezér vezetése alatt Főenyessy Bertalan: „Égi atyánk! jó Istenünk!” című darabját. Majd Urbán Gyula harmaczi lelkész tartott eszmékben gazdag harangszentelési beszédet Krónikák I-ső könyve 29. rész 17. és 18. versei alapján; azt a mély vallás-erkölcsi igazságot fejtegetve, hogy a harang ércszava Istennek lélekben és igazságban való imádságra és embertársaink igaz szeretetére buzdít.

Egyházi beszéd után ismét a helybeli énekkar énekelte nagy precizitással Gáspár János „Kondulj harang” című szép darabját, mely alatt újból megkondult az új harang. Végül Zajdó László helybeli lelkész olvasta fel a harang történetét és az adakozók névsorát. A harangra önkéntes adakozásból, 4585 kor. gyűlt he. A harang ára volt 4200 korona, hozatali, felszerelési, toronyjavítási költségekkel együtt 5800 kor. Öntötte Szlezák László budapesti jóhírnévű harangöntő. A harang súlya 180 kgr. — koronájával együtt 230 kgr. A harangot febr. 11-én nagy lelkesedéssel hozták haza a zsiپیek a rimaszécsi állomásról, a hol fehér magyar ruhába öltözött leányok meg is koszorúzták. — Adja Isten, hogy századokig hirdesse az örökkévaló dicsőséget. Z. L.

— **Harangszentelés Tornalján.** Bármily szomorúnak itéljük is meg jelenlegi egyházi életünket, vannak mégis jelek, melyek egy jobb jövőre engednek következtetni. Ilyen jele a jobb jövőnek gyűlekezeteink megmozdulása az elvitt harangok helyébe újaknak beszerzése végett. A harang szava mindenkor kedves volt a hívek előtt és mivel most is az, nem kell teljesen elcsüggednünk... A tornaljai református egyház február 18-án avatta fel

új harangját. Előző vasárnap, az állomás magyar ruhás lányok csoportja üdvözölte s koszorúzták meg a kedves vendéget s lovas bandérium kíséretében négy lovás szekér hozta be a templom kapujához, miközben a régi harang köszöntötte szárnyas szavakkal. E menet valóban festői volt. Az ősi templom kapujában a gyülekezet lelkésze *Kövér Árpád* várta az egyház főgondnokával *Tornallyay Zoltán*nal s a presbyterium tagjaival együtt s ugyanő üdvözölte a gyülekezet nevében. Febr. 18-án adátolt át nyilvánosan rendeltetésének. Az ünnep maga a következőképpen folyt te. A gyülekezeti ének után a helybeli énekkar Litkey György énekvezér vezetésével mellett az erdélyi énekeskönyv „Mindenható leborulva” kezdetű szép darabjával készítette elő a lelkeket az imádság szavainak befogadására. Ezután jött Buzi Márton esperes ur magasan szárnyaló megálgó imádsága. Imádság után énekkarunk előadta Gáspár János harangszentelési alkalmi énekét s ekkor megszólalt az új harang buzgó hangja, melyre édes várakozások közt vártunk s melyet áhítatos csendben hallgattunk. Az ünnepi szónok Liptay László naprágyi lelkész volt, ki a 89. Zsoltár 16. v-e alapján fejtegette, miként hív bennünket a „kürt szava”, a harang szava 1. boldogságra, 2. az Ur orcájának világosságánál való járásra. Beszéd után az énekkar ajkain felzendült a „Gályarabok éneke” s végül helybeli lelkész előadta a régi s az új harang történetét s felolvasta az adakozók névsorát. Az új harangra, mely tisztán 304 kg. súlyú, közadakozásból több mint 20.000 kor. gyűlt össze. Ősi templomunk rég nem látott oly nagy gyülekezetet. Jelen volt kis városunk színjava felekezeti különbség nélkül. Képviseltették magukat az összes halóságok, hivatalok. A harangot Egry Ferenc régi neves harangöntőnk készítette. A harang maga szép kiállításával és kellemesen bugó hangjával megnyerte tetszésünket, de nem hagyhatjuk megjegyzés nélkül, amit már más egyházak is sajnos tapasztaltak, hogy harangöntő önkényesen megváltoztatja a harangnak előre megállapított feliratát. Ez semmiképpen sem helyes és Egry Ferenc régi jó hírnevét kockáztatja.

K. Á.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*.

A kiadásért felelős: *Réz László*.

GUNA GYULA ORGONA- ÉS HARMÓNiumGYÁRA

Ajánlja legújabb rendszerű hangszereit öt évi jótállással kedveskedő fizetési feltételek mellett. — Vállal principál (rekvirált) sipok beépítését, e szakba vágó bármilyen javítási munkát lelk ismeretes pontossággal. Árjegyzékkel vagy költségvetéssel (a helyszínen) is díjtalanul és készségesen szolgál.

GUNA GYULA
orgona- és harmóniumgyára Presov (Eperjes)

Nyomatott Gömörli Zoltán könyvnyomdájában

el. Érezzük ennek is rendkívüli hátrányait. Most meg ezekhez magunk akarunk szerezni egy újabb likvidációt. Mintha bizony nem volna még elég bajunk. Tetézzük a bajt és súlyosbítjuk a zavart.

Ha az ősök szelleme megjelenék a szakadni vágyók és a szóban levő határozatot hozók lelke előtt és megkérdeznék őket: miért cselekedtéltek, hogy az általunk sok küzdéssel létre hozott egységeket szelszaggattátok: vajjon mit szólnának e kérdésre? Akkor is tetszés és taps lenne a feleletük? Elfeledjük sokszor, indokolatlanul is, amit a bölcs hirdetett: Aki a régi gyepűt elhánnya, megmarja a kigyó (Pred. 10, 5).

A másik, amelyet szó nélkül nem hagyhatunk, a rendkívüli közgyűlésnek a zsinattartásra vonatkozó határozata. Itt is történt — tudósításunk szerint — valami érthetetlen és lehangoló. Igaz, hogy a zsinati képviselők megválasztásának idejét a kerületek joga szabad tetszésük szerint megállapítani (E. T. I, t. c. 84 §). Az is igaz, hogy e §. szerint a zsinati képviselők számát is a törvény állapítja meg. De a törvénynek ez a § a (I. t. c. 83 §) némi módosításra szorul, természetesen, az adott helyzetnek megfelelőleg. Azonban e módosítás nem sért *elvüket*. Csupán *számszerű* módosítás. A törvényben levő elvnek megfelelő módosítása a számoknak. A zsinati képviselők egyházkerületenként való számát semmiképen sem hivatottak az egyházkerületek megállapítani, hanem egyedül a Konvent, mely előkészíti törvény szerint is a zsinatot. Meg is állapította a cseh-szlovákiai református egyházkerületek számarányához képest, azon elv alapján, amely az egyházi törvényben van lefektetve. Megállapította, eszerint egész természetesen és jogosan, a Kárpátaljai ref. egyházkerület zsinati képviselőinek is a számát.

Méltatlan és igazságtalan *támadás* számba vehető tehát, ha a kárpátaljai ref. egyházkerület rendkívüli közgyűlésén olyan megjegyzések hangzottak el, hogy *a zsinati képviselők számát az egyházkerület és nem Czinke püspök fogja megállapítani*. Nem is állapította meg Czinke püspök, hanem a Konvent, amely határozatot respektálni tartozik mindenik kerület. Hogy a Konvent csonka volt (ha ugyan ez a támadás alapja), arról csak a ruszinszki reformátusok tehetek volna. És ha a zsinat is csonka lesz, vagy ha egyáltalában nem fog ülésezhetni és ebből hátrány vagy pláne kár fogja érni az egyházat: *ki lesz érte a felelős? Czinke püspök,*

aki nem gáncsvető, de áldozatos munkás? Vagy ki? . . .

Ha történetet csinálunk: akkor a gyűlési határozatok és nyilatkozatok legyeknek klasszikusak és monumentálisak.

Az evangyéliumi egyházak megmentési eszközei. (Vége.)

Ha ezt a veszedelmes ellenséget, ami a róm. kath. egyház hierarchicus rendszerében van, gyengíteni igyekezünk — a mi kötelességünk is önmagunk és az összemberiség iránt — úgy magunkat, illetve nemes törekvéseinket erősítjük. Amit annál is inkább tennünk kell, mivel ő ugyancsak dolgozik ám ellenünk most is, mint mindig.

T. i. ahol, ahogy lehet? Hol diplomatikus simasággal a körülményekhez alkalmazkodva, s azokat alkalomadtán céljaira kihasználva, hol erőszakkal dolgozva, a törvényeket is eredeti jelentésük, illetve értelmökből kiforgatva, és saját szája íze szerint, illetve hatalmi érdekeinek megfelelően magyarázva.

Ő nem emberekért dolgozik, — amint-hogy sohasem is dolgozott azokért — hanem hatalmi célokért. Minden tette ide irányul, amit nemcsak eddigi tanulmányaimból, hanem közvetlen tapasztalatból is tudok. S bizonyára mások is tapasztaltak már hasonlókat.

Óva figyelmeztetünk azért mindenkit, hogy a róm. Clerus Jánus arcának fel ne üljön. Mert mellső, feléd fordult arca tán szépet mutat, de a hátsó villámokat szóró reád s elvesztéseden munkál. Chiniqui Károly írja, 50 év a róm. karh. egyházban c. művében (110 lap) „a pápának és papoknak egyetlen nagy célja, hogy ők maguk az egész világ fölé emelkedjenek.”

Ez a világ fölé emelkedni akarás, mily sok bajt, nyomort, szenvedést, háborút okozott, mennyi nemes törekvést bénított meg, mily sok vagyon és véráldozatot követelt, az egyháztörténelem lapjai igazolják, illetve Európa minden országának népei megkeseredett szívvel kiáltják.

A világ arca más volna ma egészen, ha Róma a múltban más lett volna. T. i. a más meggyőződésűeket nem tüzzel-vassal kiirtani törekvő, hanem krisztusi szeretettel elűző. (Igaz, hogy akkor a római hatalom le is dőlt volna végkép és egészen) Nem szabad felednünk e gyászidőket, bármint fáj a múlt, midőn a gyűlölet szele rázta hazánkat, és szinte mindenünk omladékba hullt. A római hatalom ledöntése az egyetemes emberiség érdeke volt mindig, az ma is. A harc hát vele felveendő! Másképp ő típor el bennünket Mivel ő nem a Krisztusé, hanem Bellálé. Keztyüs kézzel ne kezeljük őt, mert úgy nem lehet vele leszámolni soha. Gyávaságunk, tudatlanságunk bizonyítanánk be ezzel!

Nemcsak védekeznünk kell pedig vele szemben, hanem támadni is őt folyton, Mindenek felett pedig kikutatni minél több viselt dolgait a Clerusnak.

Velünk szemben minden időben tanúsított krisztustalan eljárását. Törvénytiprását, jogfosztó, rabuliszticus eljárásait.

kegyetlenségeit, inquisitionális ténykedéseit.

Kimutatni az okmányokkal való csalátsait, melyekkel hamis uton, bírtoka jórésbé beleült. Kimutatni a kezén lévő állami eredetű sok ingatlan vagyonnak jogtalan bírását, s azok jövedelmével sokszor vallási cél ellenes célokra való felhasználását.

Mindezeket, illetve mindent, valami csak — bár csekély lényegtelennek lát-szó is — ellenük szól, a ládák fenekéről, a könyvtárak poros polcáról, a törvények s okmányok vagy okiratok tömkelegéből napfényre hozható, az feldolgozandó, és olcsó, lehetőleg ingyenes, népies füzetekben, közkinccsé teendő, olvastatandó, s az egyházunkhoz való ragaszkodás ekkép is előmozdítandó.

Sőt a ref. egyháziasság előmozdítása és előbbrevitelének szerintünk egyik igen hatalmas factora lehet ez. Annál inkább, mivel a tudatlanság igen könnyen indentificálja egyházunkat s papjainkat a róm. hath. egyházzal s hatalmas Clerusával. Az előadásokból s apró füzetekből külföldi oldalakról megismeri egyházunkat, s ennek szomorú multját, viszont az ellenségét s annak viselt dolgait, fordul a kocka. Egyházunkhoz való ragaszkodása öntudatos lesz.

Kívánatos azonban, hogy azok, kik az egyháztörténet némely vagy tán sok adatainak már most is bírtokában vannak, s egyházunk gyászos multjának felderítésében eddig is szépen dolgoztak, és a mult kincses bányája kiaknázására képességgel és erővel bírnak, vagy az ehhez vezető utakat és módokat jól ismerik: másokat is ebbe bevezessenek, szóval, amit tudnak, véka alá ne rejtsek.

Mint pl. egyik magyarországi főiskolai, külföldben jó emlékü professor ur, ki egyháztörténeti roppant tudását, kincsét a sirba magával viiite. S a főisk. könyvtárt is, mint annak őre, szinte 7 lakat alatt őrizte. Ahelyett, hogy pl. hetenként minden theol. növendéknek kezébe nyomott volna egy-egy darabot azzal az utasítással, hogy ezt olvassátok és belőle magatoknak jegyzeteket csináljatok.

Erős a meggyőződésünk, hogy ez egyháztudatlanságot apró élet, jellem és korrajzokkal, egyes egyházak és személyek történetének hiv feltárással, egyháztörténeti monografiákkal erősen csökkenthetjük.

S ha más oldalról mások meg hiterősítő tractátusokkal lépnek fel — bár a fentjelzett füzetek tán még nagyobb erővel szolgálják azt a célt — a kívánt eredmény az egyháziasság emelkedését és a józan vallásosság gyarapodását illetőleg, azt hisszük, nem maradna el.

Ez ideális cél elérése végett egy erős sajtó alap létesítése is elengedhetetlen feltételnek látszik előttünk, ami idővel nemcsak egyházi irányu heti lapcskák fennállítását, hiterősítő füzetek kiadásának gyámoztatását, hanem egy tárgyilagos irányu politikai és szépirodalmi olcsóbb napilap létrejöttét is elősegíthetné.

A klerikalizmus e téren is megelőzött bennünket, kicsavarván gyávaságunk, nemtörődömségünk folytán a saját — valamikor erős — fegyverünket a kezünkől.

Számtalan, de már a címében is megévesztő napi és hetilapjai és folyóiratai által valóban sokakat megtévesztett és zászolója alá sorakoztatott. Végül, ha a megfelelő prot. irod. termékekkel párhuzamban, minden gyülekezetben képzett és erős ambitioju papok és tanítók vállvetett egyetértő igyekezettel munkálkodnának. És vasárnapi iskolák létesítése, confirmandus vagy ifjúsági és nő egyletek alakítása, munkába állítása, olvasó körök működtetése, ének és esetleg zenekarok szervezése által a nép lelkét folyton foglalkoztatnák, gondolkodását nemesítenék, ismereteit gyarapítanák, egyszóval vele, egy vagy más alakban — még szórakozásaiban, a különböző sportokban való lehető irányításában is — folyton vele lennének: hiszszük, hogy az egyházhoz való ragaszkodást, távolabb pedig a ref. hitigazságok és eszmék terjedése, köztudatba átmenetele, és a református vallással elváhatatlan kapcsolatban levő becsületesség és jellemesség ápolása által közjólétet és közboldogságot lényegesen előmozdítanánk.

Ekkor lennének a földnek igazi savai. Ha t. i. úgy igyekeznénk munkálkodni, hogy meg ne izetlenüljünk és folyton növekednénk abban, aki a fő, t. i. a Krisztus Jézusban.

Hogy relativ értelemben megvalósulhatna az, amit ő mond: „Legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei Atyátok tökéletes.”

Tehát munkálkodjunk, Atyám fiai, míg nappal vagyunk! Előre!! És mindig csak előre menjünk!!

Mert ki kezét a ref. keresztyén vallás ekéjének szárvaira vetette, az ne nézzen hátra, hanem fusson nagy állhatatossággal a cél felé, mignem az Ur kegyelmével valamennyire megközelítheti azt!...

„Ecclesia semper reformari debet.”

Ignotus.

Események—Feljegyzések.

A püspökök és főgondnokok küldöttsége f. hó 10-én járt — előzetes megállapodás folytán — a pozsonyi teljhatalmu miniszternél, hogy döntésre vigyék a ref. egyháznak még mindig függőben levő, lelkészeket, tanítókat még mindig bizonytalanságban tartó s a nyugodt munkálkodást lehetetlenné tevő égető kérdéseit. Ezeket a főviseket terjedelmes memorandumban foglalta össze Czinke István konventi elnök s ez a munkálat szolgált alapjául a reggeltől majdnem délután fél három óráig tartó tanácskozásnak. A tanácskozást maga a teljhatalmu miniszter ur vezette s részt vett rajta a prágai iskolaügyi minisztérium s a pozsonyi iskolai referátus két képviselője is. Legbehatóbb megbeszélés tárgya volt a lelkészképzés és az 1919—20. évről elmaradt államsegély ügye. Sajnos, e tekintetben a küldöttség — minden várakozás ellenére — megint csak azt a ködös ígéretet kapta, hogy ha az állami háztartásban, az év második felében, mutatkozik valami megtakarítás: akkor fogják biztosan megmondani, remélhetjük-e az elmaradt két évi segély utóla-

gos folyósítását. Amire a küldöttség vezetője kijelentette, hogy ilyen ígéretekre tovább nincs mit építenünk s javasolni fogják a Konventnek, hogy utasítsa a lelkészeket és az egyházakat igényeiknek polgári per útján való érvényesítésére.

A lelkészképzés tekintetében a kormány most is azt az óhaját fejezte ki, hogy menjünk bele egy közös protestáns theol. fakultásnak, a pozsonyi egyetemmel kapcsolatban való felállításába. Erre vonatkozólag tervezetet is fognak az áprilisi közepén tartandó egyetemes konvent elé terjeszteni.

Egyébiránt a kormány képviselőinek egész magatartásából az világott ki, hogy a mai bizonytalanság mind addig fog tartani s a függőben levő kérdések végleges megoldását mindaddig nem remélhetjük, míg zsinatot nem tartunk s egyházi alkotmányunkat a köztársaságban nem szanctionáljuk. Az elől azonban a kormány ridegen elzárkózik, hogy bármilyen formában nyújtott anyagi támogatással nekünk a zsinat megtartását lehetővé tegye. Az áprilisi Konvent nehéz feladata lesz tehát az is, hogy ennek anyagi eszközeit valahonnan előteremtse.

Mert — mint a miniszter magát kifejezte, — ha a zsinat a maga feladatát elvégezte, meg lesz az alap ahhoz, hogy rajta tovább építhessünk s ő reméli, hogy akkor minden vitás kérdés önként megoldódik. *Vederemo.*

A kárpátaljai ref. egyházkerület rendkívüli közgyűlése f. hó 8-án ment végbe, melynek lefolyásáról a következőkben számolhatok be.

Az előre megküldött tárgysorozatból mindenki előtt tisztán látszott, hogy tulajdonképpen miről lesz szó a rendkívüli közgyűlésen. Mégis bizonyos izgatottság volt a megjelentek arcán azért, mert egyrészt rövidnek tetszett a tárgyalásra szánt idő, másrészt a püspökválasztás, illetve kerület megalakulásáról több világi lapban tendenciosus cikk jelent meg, mely miatt aggódni lehetett, hogy milyen kimenetele lesz a tárgyalásoknak. Valami „Öreg diák” (álnév), ki bizonyára szerette ifjabb éveiben is a diák csínyeket, egy újságcikkben arra vállalkozott, hogy „gerincesek” és nem: gerincesek osztályába sorozza a papokat, figyelmeztetve az összes ruszinszkói reformátusokat, hogy *ára* lesz az államsegélynek. De azért mégis csak a gerincesek érdeme, hogy van államsegély, kik szegényesen bár, de szabadon (fogadalom letétel nélkül), mint pátenkorabeli harcosok, előre vitték a kerület megalakulásának dolgát. Jámbor óhajképen leírja, hogy milyen szellem és kiknek a szelleme szállja meg az egyházkerület tagjait... Őh „Öreg diák”, bocsásson meg szellemed, ha én azt válaszolom már most neked, hogy nem kérünk tanácsaidból, mert egyedül csak az a lélek kell, hogy ösztönözzön a kerület vezetésében üsdeneiket, mely szent lélek s nem egy öreg diáknak csínyre törekvő lelke vagy szelleme. Igen, az öreg diák szelleme távol maradt, de az Isten lelke munkálkodott bennünk, mikor e közgyűlés méltóságteljesen folyt le és a kiszabott idő is elég volt a tárgyalásra.

Biki Ferenc h. püspök 11 óra 45 perckor nyitotta meg a közgyűlést imával, mely a tőle megszokott egyszerűségével is hatást gyakorolt a lelkekre. Ima után jelentette h. püspök, hogy Ráthonyi Ákos h. ker. főgondnok élet-halál között lebeg, amiatt nem vehet részt a közgyűlésen. Helyét Dr. Polchy István, a beregi e. megye, gondnoka foglalta el. A tagok számbavétele és igazolása után kitűnt, hogy 119 en jelentek meg. Ezután h. püspök felolvasta előterjesztését a bizottság működéséről, melynek főbb pontjai voltak: a kormányzáság előtti megjelentés, a kerület anyagi ügyének rendezése, a kiutasítások stb. Az adminisztratív költségekhez a hívek fejenként 10 fillérrel fognak hozzá járulni. Az előterjesztés végén kiemelte h. püspök, hogy vannak, akik az e. megyék papjai közé éket akarnak verni. Ne hallgassunk ezekre, hanem a gyűlölség helyett legyen közöttünk szeretet. A tárgysorozatban feltüntetett 7-ik tárgyból 4-ik lett, mely a Ruszinszkóban fekvő ungi ref. egyházközsegek esperességéé való szervezkedéséről szóló javaslat volt. Eszerint a közgyűlés kimondta, hogy a 12 egyházközség a kárpátaljai ref. egyházkerület alkotó része s megbizta Komjáthy Gábor ungvári lelkészt az e. megyei választások kiírásával. Szóval megalakul az ungi e. megye is. E határozat kimondását nagy tetszés és taps követte. Következett az e. kerületi tisztviselők számának megállapítása. E javaslat tárgyalásánál kitűnt, hogy a kormányzáság az eddigi költségvetéssel nincs megelégedve, úgy, hogy egy új bizottság új költségvetést fog készíteni. Az e. kerületi tisztviselők száma így lesz: püspök, főgondnok, 4 lelkészi 4 világi tanácsbíró 2 főjegyző, 2 aljegyző, 2 tanító képviselő. Peleskey Sándor viski lelkész az E. T. 67 § a 6 pontjára támaszkodva s megértve az intenzív belmisszió fontosságát, határozati javaslatot nyújt be, hogy a kerület már most vegye fel a tisztviselők közé a kerületi missziói lelkészt, kinek egyedüli kötelessége legyen a belmisszióval foglalkozni és evangelizáló munkát végezni. Ezzel szemben Nagy Lajos fertőszalmási lelkész ajánlotta, hogy egyh. ker. titkári (nem püspöki titkár) és építész mérnöki állás szerveztessék. Míg a Peleskey Inditványát örömmel fogadta el a kerületi gyűlés, addig az utóbbi egyszerűen elvetette. A szavazatok beadásának határideje ápr. 15. A szavazatokat a beregszászi lelkészi hivatalba kell küldeni. A szavazatbontó bizottság elnöke Szük Sándor verbóci lelkész. A szavazatbontó bizottságot felhatalmazta közgyűlés az esetleg beálló pótszavazás elrendelésére is. H. püspök kérte a közgyűlést, hogy a zsinati képviselők számát is állapítsa meg s rendelje el a szavazást e tisztségekre is. Kérelmét nyomós okokkal támogatta, azonban Bertók esperes nem tartván sürgősnek a zsinattartást, ellene szólt a h. püspök kérelmének, az előadó Sütő Áron jegyzőt is gunyos szavakkal illetve. A Bertók szavainak hatása alatt kimondta közgyűlés, hogy majd egy másik közgyűlés fogja megállapítani a zsinati képviselők számát (amint némelyek mondták, nem

Gzinke püspök) és rendeli el majd a szavazást. Ki felel majd a következményekért?

A kerületi pénztárnok és ügyész választása is a másik gyűlésre maradt. A püspökavatás időjele s módzatai, az elnökség és a jegyzői kar vezetésével egy bizottság fogja megállapítani. Molnár Ferenc técsői ref. ig. tanító indítványa is elfogadtatott, melyben kimondja a kerület, hogy a tanítókat egy szövetségbe tömöríti jogaik védelme és sérelmeik orvoslása végett. A tárgysorozat ki lévén merítve, h. püspök áldás kívánattal d. u. negyed kettőkor berekesztette a közgyűlést. Eltávozás előtt felhangzott az ajkakon a XLVI. szoltár első verse, melyet igazán szívből bocsátottunk ahhoz a jó Atyához, kiből biztak őseink s nekünk pedig egyedüli reménységünk.

Eljuthunk tehát eddig! Sok rázkodtatáson menvén keresztül, attól az időtől kezdve, amikor a jelenlegi h. püspök 1921 aug. havában egy bizottság elé terjesztette ama javaslatát, hogy alakítsuk meg a kerületet. A püspökválasztásra vonatkozólag a mai körülmények között egyáltalában nem látom célravezetőnek, ha világi lapokhoz folyamodunk vagy folyamodna: egyesek kortescikkikkel. A „primus inter pares” tisztességhez való ilyen jutás ellen tiltakozunk. Inkább a publikánus szerénysége jellemezze cselekedeteinket, mint a farizeus gögje.

Siposs Imre

HIREK.

— **Lelkészválasztás.** A *kiszarai* (Felsőzemplén) lelkeszi állomásra öt egyén pályázott, um. Virág József esperes, Hutka József bánóczi, Berecz Antal csernahói lelkeszek, Dobos Sándor nagyráskai és Jencsik János sárospolyánkai segédlelkeszek. A febr. hó 25-én megtartott lelkeszválasztás alkalmával kiszarai lelkeszé megválasztott Virág József lasztoméri lelkesz 11 szavazattal szemben. A többiekre nem esett szavazat.

— **Egyházkerületi választások.** A dunáninneni ref. egyházkerület világi főjegyzőjéül Gaál Gyula dr. komáromi nyug. polgármestert, tanácsbírákul pedig Söröss Béla losonci lelkeszt és Salamon Ferenc dr. pozsonyi közjegyzőt választotta meg.

— **Lelkészválasztás.** A perbeti (Komáromm.) egyház Dukon Béla komáromi segédlelkeszt választotta meg egyhangu meghívás útján lelkeszül.

— **Egyházmegyei tisztújítás.** A komáromi e. megye tisztikarának mandátuma lejárván, új választás rendeltetett el, amelynek eredménye, hogy a szavazatok nagy többségével megválasztottak: a tisztséget megtartani semmikép se akaró Tóth Kálmán esperes helyébe Gyalóky László ns.-ócsai lelkesz, eddigi főjegyző, gondnokul Erdélyi Pál dr. egyet. tanár, főjegyzőkül Vargha Sándor komáromi lelkesz és Mohácsy János dr. komáromi ügyvéd, aljegyzőkül Györy Elemér helyi lelkesz és Szijj Ferenc dr. komá-

romi polgármester, tanácsbírákul Csiba Imre dunámocsi, Soós Károly búcsi, Vargha Sándor komáromi, Rácz Elemér magyarsóki, Tóth Kálmán deákii, Sándor Benő negyedi, Boros Kálmán kamocsai, Gálffy Geza f. gelléri. Tekecs Sándor n. megyeri lelkeszek, Gaál Gyula dr. nyug. polgármester, Fülöp Zsigmond népbanki igazgató, Kiss Jenő dr. ügyvéd, Szijj Ferenc dr. polgármester, Zsindely Ferenc nyug. kuriai bíró, Kenessey Kálmán tanár, Mohácsy János dr. ügyvéd, Fűssy Kálmán képviselő, Schmidt Imre pénzünt. igazgató és Nagy Sándor földbirtokos. Egy tanácsbírói tisztségre többiséget senki se nyervén: új szavazás rendeltetett el Mórocz Mihály ógyallai és Nemes Kálmán somorjai lelkeszek között.

— **A máramaros-ugocjai egyházmegye** lelkipásztori karának egyesülete lelkeszi konferenciát tart, melyre a következő meghívót bocsátotta ki Peleskey Sándor viski lelkesz, lelkeszertekezleti elnök: Kedves Lelkipásztor Testvéreim! A lelkipásztori öntenyelés és önképzés, a gyülekezeti hit- és életépítőmunka, mindenél előbbvaló szükségletei megszerzésének okából, testvéri szeretettel hívom össze pásztori karunkat 1923. március 21-én Nagyszőlősen tartandó *lelkeszi konferenciára*. Ennek a délelőtti 9 órától — délután 2 óráig tartandó konferenciánk a programja a következő: 1. 9—10-ig. Kezddő áhítatot vezető és elnöki megnyitót tart: Peleskey Sándor. 2. 10—11-ig. A belmisszió alapvető munkái: Bácsy Gyula. 3. 11—12-ig. A gyülekezeti élet reáurálása: Peleskey Sándor. 4. 12—1-ig. Lelkesznevelés, önképzés: Sarkady Mihály. 5. 1—2-ig. A lelki élet titkai: Dancsházy Sándor. 6. 2—3-ig. A vonat (Felolvasás egy fiatal pap életéről): Nagy Lajos. 7. 3—4-ig. Testvéri megbeszélések. Jövő konferencia helye, ideje. Befejező áhítat. Vezető: Bácsy Gyula. Egy-egy előadás után 1/4 órai megbeszélés.

— **Szabad-e a magyar himnusz énekelni?** E kérdés tisztázásra tisztelettel kérem egyházaink bölcs kormányzóit. Azért teszem fel e kérdést, mert a magyarországi reformátusok énekes könyvében benne foglaltatik a himnusz, nekünk pedig Cseh-Szlovákiában kiadott énekes könyvünk nincs. Ha egyikünk vagy másikunk el-merte énekelni, ezért olyan csendőri zaklatásban részesül, hogy méltán felvetjük a kérdést: miért foglal az helyet énekes könyveinkben. Ugy-e nem másért, mert imádság, melyet megállapított a kassai itélő tábla is 1922. nov. 7-én a köztársaság: nevében hozott ítéletében? (Cseh Szlovákiában még a régi énekes könyv van *hivatalos* használatban Szerk.)

— **A darnyal leányegyház örömnapja.** A múlt év husvét ünnepén — mintegy varázsütésre — egy nagyobb harang utáni vágytól összedobbant a darnyai gyülekezet szíve egy gondolatban, egy közös szent elhatározásban: „ne hagyjuk tovább árvaságban tornyunkat, üresen a nagy harangunk helyét!” Az elhatározást követte! Folyó hé 10-ikén hozták haza, a felelő állomásra, nagy lelkesedéssel és örvendezéssel az Egy Perenc

kisgejőczi hirneves haranggyárában remekbe öntött három és fél mázsás tiszta sulyu, gyönyörű harangot. Festői szépségű, megható látványt nyújtott a haranghozók- és kísérek nagyszámu csapata. Tíz pár délceg lovas elől és oldalt kísérte táncoló paripákon, a négyes fogaton szállított, régóta várt, gazdagon felkoszorozott harangot. Közvetlen utána haladtak a falu leányai kocsikon ülve, aztán egy egész kis kocsi-tábor a kíváncsiakkal, az érdeklődőkkel... A falu határánál ismét megkoszorúzták az eléje jött várakozók. A templom előtt az itthon maradtak várták szivrepesve, és fogadták — élükön a lelkeszszel — könyvelő szemmel s elfogódott szívvel. A nagy szeretettel fogadott „kedves vendég” ideiglenesen a templomban helyeztetett el, ahonnan a gyülekezet — a lelkesz imája után — mély magilletődéssel és felejthetetlen szép emlékekkel távozott el. K. B.

— **Beszerzési helyek.** A *szlovák nyelvű kateknizmus* a felsőzempléni (Lasztomér u. p. Michalovce; zupa Kosicka) és az ungi (Salamon, u. p. Csap, zupa Kosicka) református esperesi hiválnál 2 kor. 50 fill. árban kapható

— **Tudósítás.** A lelkesz-özvegyek és árva segélyezésére érkezett be 3 (három) adomány, melyeknek nyilvános nyugtázása jelen számunkból kiszorult. Jövő számunkban hozzuk.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*.

A kiadásért felelős: *Réz László*.

Resatkó Endre

építész, építési vállalkozó

tervez, vállal, kivitelez.

Kassa, Dárda-utca 4.

Református

egyházi nyomtatványok

szoltárok, ágendák, — sárospataki és rimaszombati kiadású — ugszintén kényelvű bejárati táblák ref. iskolák részére, térképek, zászlók stb. kaphatók 1—3

Friedmann Herman könyvkeresek.

TORNALJA.

GUNA GYULA

ORGONA-ÉS HARMÓNiumGYÁRA

Jánlja legujabb rendszerű hangszereit öt évi jótállással kedvesítő fizetési feltételek mellett. — Vállal principál (rekvirált) sípok beépítését, e szakba vágó bármiféle javítási munkát lelki ismeretes pontossággal. Árjegyzékkel vagy költségvetéssel (a helyszínen) is díj-találhat és készségesen szolgál

GUNA GYULA

orgona- és harmóniumgyára Presov (Eperjes)

Nyomatott Gombri Zoltán könyvnyomdájában

Református Egyház és Iskola

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Főszerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ.

Főmunkatárs: SÖRÖS BÉLA.

Előfizetési díjak:

Egész évre — — — 60 K Negyed évre — — — 15 K
Fél évre — — — 30 K Megjelenik minden vásárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Rozsnyón, a református lelkesi hivatalban, hová a kéziratok előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

Hozsánna!

Mily magasztos jelenetét képezi az emberiség történetének az a tény, hogy a szelid, alázatos lelkű Jézust a Jeruzsálemi sokaság egy része hozsánna kiáltással fogadta. Hangsúlyoznom kell, hogy egy része, mert történeti igazság, hogy bent a városban már voltak sokan, kik nem szívesen várták Őt.

Nem időzhetünk sokáig a régi emberek lelkének e nagyszerű megnyilatkozásánál, mert a multat mindannyiszor feleleveníthetjük a maga szépségével, valahányszor olvassuk e történetet szent könyvünk lapjairól. Forduljunk hát a jelenhez!

Vajon ma virágvasárnapján micsoda indulat vezérel a Jézus elébe? Micsoda érzés adja ajkunkra a magyar reformátusok ama szép énekét?

Hozsánna, hozsánna, zendüljön az ének,
Magasztos imában szárnyaljon a lélek!
Mi az égből szállott, szálljon fel a magasba
A bűnnek békóit a föld porába hagyva:
Lelkesedve nézzünk ma az Isten fiára,
Zengjük utján mi is: Idvezítőnk, hozsánna!
(44 dics).

Kik szeretik a természetet s abban nem minden érzés nélkül járnak, látni fogják, mily édes öröm, vidámság hatja át az abban élő valóságokat a tavasz jöttére. Mintha minden azt zengené az áldott napsugár felé: hozsánna! A kicsiny pacsirta átélve a tél viszontagságait, micsoda boldogságtól áradozó szívvél igyekszik fölfelé repülni, parányi ajkával azt a jószágos Atyát magasztalva, aki gondját viseli az égi madárnak is. Hozsánna! kiáltja hegy, völgy, fakadó rügyek s nyílló virágok. Hozsánna! kiáltja a télben oly sokat szenvedett szegény a tavasz felé, örülve hogy a hidegtől elgémberedett tagjaiba ismét élet szökken. Örömmel kiáltja a gazdag, mert szorakozásainak kedvteléseinek új alkalom kiáltkozik a nyílló természet ölen. Bizony lélek nélküli valóság az, ki nem tud szeretettel csüggeni a természet ölen, kit ridegen hagy annak szemlélete. Pedig van nekünk, embereknek ennél szebb vi-

lágunk is, melyet még jobban kell szeretnünk a földi világ ébredésénél és ez nem más, mint a lelki világunk s ennek mezeje.

Hát nem érzitek, emberek, hogy itt is mennyire szükség van az ébredésre? Nem gondoljátok, hogy annak, a mi rajtunk van s reánk szakadt, mi vagyunk az okai? Hitetlenségünkkel, szeretetlenségünkkel mi hoztuk borulatot a lelki élet egére. Dermesztő hideg épen az istentelenség miatt zudult reánk, mely a szelek szárnyain hozzánk is eljutott. Hiszem azonban, hogy itt sem fog sokáig tartani már a tél. Mert ama jóltevő nap sugára már áttöri a borulatot, a fagylató szelet kezdi felváltani enyhébb fuvallat, melynek nyomán élet támad, az igazi keresztyéni élet. Te vagy ama jóltevő napunk, Jézus, a Te ragyogásod oszlatja el a borul, lekednek fuvalma ismét érezteti erejét, hisszük, hogy beköszönt hozzánk a bolgogságot árasztó nagy lelki megújulás, a tiszta s ártatlan örömeiket adó lelki tavasz! Örömtől dobogó, de egyszersmind alázatos szívvél sietünk eléd, Jézusunk s kiáltjuk: hozsánna, áldott, aki jött az Úrnak nevében.

Ha pedig szívvél-lélekkel most még kevesen várnak s emiatt könyvet hullatsz, nézd, feléd fordítjuk tekintetünket, illess meg minket, hogy elevenedjenek meg a fagyos szívek, elevenedjenek meg a jótekonyságnak kiszikkadt gyökerei, hogy legyen itt új élet.

Hívek, tegyünk vallást,
Hogy Jézust szívből szeretjük
És őtet híven követjük,
Adván neki szállást;
Jőjj be hozzánk, kérünk,
Óh Jézus, drága vőudégünk,
Idvességünk, dicsőségünk
S légy holtig vezérünk! (136 dics. 6 v.)
Siposs Imre

Felhívó szózat.

Lelkésztestvéreim! Református egyházunk fenmaradása, saját sorsunk s jövőnk miatti aggódó szívvél kiáltok hozzátok: „Ébredjünk, egyesüljünk!” Alakítsuk meg: „a szlovenszki magyar református lelkeszek egyesületét!”

A társadalom valamennyi osztálya szervezetbe tömörül, mert jól tudja, hogy igazait, jogait csakis egyesült erővel vihatja ki.

Van, kell, hogy legyen mi bennünk is erő, vap képesség, csak akarni kell.

Aki csügged, már félig veszve van.

Félre a nemtörődömség álmokorságával.

Lépjünk ki végre valahára a tépelődések és elméletek utvesztőjéből; lépjünk a tettek, az alkotások küzdő terére.

Lépjünk fel bátran Krisztusunk zászlajával, vallásunk szeretetének pajzsával, az igazságnak jogainkért küzdő, az egyakaratra acélján élesített fegyverével.

Összeül zsinatunk, valószínűleg Léván, ez év első felében. Legjobbaink találkoznak akkor, de talán találkozzunk ott és akkor mi is a zsinati ülésnek valamelyik szünetelő napján, hogy együtt tanácskozhassunk velük saját ügyünkben.

Találkozzanak ott a szlovenszki egyházmegyei értekezleteink képviselői, minden egyházmegyéből 2—3 megbízott. Válasszanak ezek előkészítő bizottságot, mely az alakuláshoz szükséges előkészületek elvégzése után hívja össze az alakuló közgyűlést még ez év folyamán ősszel.

Ne tépelődjünk, ne okoskodjunk! Ne azon legyünk, hogyha egyikünk talán egy téglát rak le a fundamentom kezdetül, a másik három azon van, hogy azt onnan kimozdítsa.

Lenni, vagy nem lenni!

Oselekedni s így élni; nem tenni, s így saját srunkat megásni segíteni.

Adj a Isten, ne legyek csupán elhangzó szó a pusztában!

Szolgatársatok az Úrban:

Alsófegyvernek, 1923. márc. 7.

Varannay Sándor

a barsi ref. egyh. lelkesegyesületének elnöke.

Forradalmosdi.

Egy meghívó került hozzám. Aláírással, hivatalos pecséttel ellátva. Már amint a gyakorlatban kifejlődött jórend kívánja. De azért én tudom azt, hogy ezt a meghívót, annak kibocsájtója, nem nekem, a szerkesztőnek szánta (bár normális viszonyok között ez is helyén való volna). Más küldte el hozzám. Nem is hozzám — az egyénhez: hanem hozzám — a nyilvánosság képviselőjéhez.

Jól tette, aki elküldte. A derűs percek sokra becsülöm. Már pedig ez a gyűlésre szóló meghívó nekem derűs percek

ket szerzett. Ritkán van alkalmunk ilyen gyűlés-meghívót olvasni, melyben van bibliai kenetesség, van vénasszonyos nyelvöltögetés, van fiatalos harciasság, van meggyőzni-akarás ugyetyszó igazságokról stb. Olyan meghívó ez, amely harci riadónak is tekinthető. De azért nem komolyan. Csak úgy, mint amikor a játszó gyermek kezében látunk trombitát. Forradalmi hangulat megnyilatkozása volna e meghívó: de olyan a tüze, mint késő őszkor a nap sugarának ereje. Nem is csoda! Hiszen a forradalmakkal, — még az igaziakkal is. — megelégedtünk már.

Nos, de beszéljen már ez a *meghívó* maga — magáról is, meg arról is, hogy mire hív meg. Olvassa el eredetiségében ezt az *irodalmi „potpurri”-t*, aki az ilyen nyencségek iránt érdeklődik. Ime egész terjedelmében közzétesszük:

Szeretett Lelkész-Tanító- és Presbiter Testvérek!

„Istennek legyen hála, ki adott nekünk diadalmat a Jézus Krisztus által!”

Pál apostol eme szép szavaival sóhajtok fel én is, midőn a Kárpátaljai egyházkerület f. hó 8-án Beregszászban tartott közgyűlésének határozatából egyházmegyei alakuló közgyűlésre hívom meg az ungi egyházmegyeiből Podkarpatska-Rus területéhez csatolt 12 egyház képviselőit.

Istené a hála és dicsőség, hogy igazságos ügyünk hosszú kálváriautjárása után a papi fejedelmek hatalmi féltékenysége és az irástudók erőszakolt törvénytárgyalása dacára is győzedelmeskedett!

A fent nevezett egyházkerületi közgyűlés minden egyes tagját sikerült ugyanis meggyőznünk afelől, hogy az államalakulati viszonyok által a régi kötelekből különválásra, illetőleg új alakulásra kényszerített egyházmegyéinknek nem elbocsátólevélre van szüksége eddigi egyházkerületétől, a melynek törvényünk értelmében vétőjoga nincs, hanem csupán befogadó, bekebelező határozatra az egyedül illetékes Kárpátaljai egyházkerület részéről.

Még a jogi tudással nem rendelkező, de józan értelemmel megáldott egyszerű ember is megérti, egyházi törvénykönyvünk I. t.-c. 49. §-át, mely így rendelkezik: *„Új egyházmegyei alakítása az egyházmegyei indokolt előterjesztésére, esetleg a közvetlen felsőbb hatóságot képező egyházkerületek kezdeményezésére, az érdekelt egyházmegyei meghallgatása mellett, az illető egyházkerületi közgyűlés határozatával történik.”*

A mi új egyházmegyei alakulásra kényszerített 12 egyházunkra csak a most idézett törvényszakasz rendelkezése vonatkozik, a 60. §-nak, — melyet a Tiszasálamonban 1923 márc. 4-én kelt esperesi körlevél idéz, — a mi ügyünkhöz semmi köze sincs, az az egyházkerületek jogviszonyát szabályozza, tehát nem a mi egyházmegyéinkre,

hanem az egyházkerületekre vonatkozik. A miatt a mi fejünk ne fájjon!

A fentieket azért tartottam szükségesnek előrebocsátani, mert a már említett esperesi körlevélnek sikerült egy pár egyházunkat megfélemlítve a beregszászi egyházkerületi közgyűlésen való megjelenéstől visszatartani. Ezen én nem csodálkozom s ezért az illetőket részünkről ne érje semmi gáncs!

Most azonban a kárpátaljai egyházkerületi közgyűlés fent idézett határozatából komolyan felhívom minden egyházközségünk presbiteriumát, hogy körlevelemet gyűlésében felolvastván, megbízó levéllel küldje ki lelkészét, illetőleg helyettes lelkészét, felekezeti tanítóját és egy világi képviselőjét az ungvári egyház iskolai termében folyó hó 22 — huszonkettedikén — délelőtti 9 órákor tartandó egyházmegyei alakuló közgyűlésre.

Én nem fenyegetek senkit „a várható súlyos következmények terhével,” de annyit kötelességemnek tartok kijelenteni, hogy egyházi törvényeink rendelkezéseinek érvényt fogunk szerezni.

Alyaféle szeretettel maradtam
Ungváron, 1923. március hó 12-én.

Komjáthy Gábor

ref. lelkész, egyházkerületi megbízott.”

Eddig az irodalmi potpurri. Mikor kimulattam magamat, a magam módja szerint, e se nem írásos, se nem nyomtatásos (t. i. írógéppel vannak a benne levő nagy gondolatok leszögezve) gondolatközlésen: elővett a busulás (torkosság után a csömör). Az az érzés, amelyet akkor érzünk, mikor a közélet hanyatlását, a közintézetek pusztulását látjuk.

Ez a *meghívó* klasszikus bizonyosága annak, hogy *ime, a mi református anyaszentegyházunkban mint tündöklő, mint erény, a felsőbb hatóság rendelkezéseinek és a törvénynek tiszteletben tartása!* Papok, kik a népnek hivatásos vezetői tartoznának lenni a felsőbb rendelkezések és a törvény tiszteletben tartása tekintetében is, magok háynak flittyet a hatósági rendelkezések és a törvénynek. És azután csodálkoznak, hogy a nép nem sokat hallgat rájuk.

De hát miről is van szó, hogy ilyen komolyra fordult tollunk hegyén a betűvetés?!

Arról, hogy *a ungi egyházmegyeinek 12 egyháza ki akarja magát szakítani az ősi egyházmegyeiből és ezzel együtt a szlov. tiszáninneri egyházkerületből, még pedig — mint, ime, a meghívóból is láthatod kedves olvasóm — forradalmi módon.* Abból az egyházmegyeiből és egyházkerületeiből, a *hová évszázadok óta tartoznak és ahová az új államalakulás után, törvény és természet szerint, beosztattak az egyházkerületi szervezkedéskor,* amelyet a mai nyugtalankodók már meg is felebezték az Egyetemes Konventhez. Szakadni akarnak, mert...

Ejh, de ne vágjunk elé a dolgoknak. Lesz még alkalmunk elmondani a magunk véleményét. Pedig e potpurriknak

van egy kivívó vegyi része, az, amelyik a papifejedelmekről és az irástudókról szól, ez — megvallom — igen csábít, hogy boncolgassam, hogy megláthassa mindenki, aki kíváncsi rá, h. gy mely elementumokból van összekotyvasztva. De hagyom ezt is a jobb alkalmakra.

Az E. T. I. tcz. 49 §-ára való hivatkozásra azonban reagálnom kell s legalább annyit a meghívó kibocsátójának figyelmébe kell ajánlanom, hogy ha idézünk — akár törvényből, vagy éppen ha abból — valamit, idézetünk teljes legyen, ne pedig tendenciák szerint való. A szóban levő 49. §. elhallgatott kezdő része így szól: „Az egyházmegyei mostani beosztása törvényesnek tekintetik. Jövőre azonban...” Az ungi egyházmegye 12 egyháza s ennek az ungi egyházmegyével együtt a tiszáninneri egyházkerülethez való tartozása több évszázados, tehát *törvényes.* Ez ellen *forradalmaskodik* némely ember, hogy milyen *vég* eredménnyel: azt majd valamelyik hatóság vagy bíróság fogja megmondani. Legalább én azt hiszem.

Cselekedjünk.

(Ajánlva a konventi elnökségnek is figyelmébe.)

Nem az első eset, hogy tollat fogok azon súlyos sérelem hangoztatása és orvoslásának követelésével, a mely bennünket ref. lelkészeket és egyházainkat ért az 1919 és 1920 évi állami illetményeink visszatartásával.

Több előző cikkemben rámutattam ennek törvényellenes tényére és jogos igényünk elutasíthatatlan voltára; rámutattam a kongruatörvény illető szakasza (1898 évi XIV. t. c. 7. §), melyre a korpótlék (1913. XXXVIII t. c. 8. §) törvény szintén utal, világosan kimondja, hogy ezen illetmények megvonása csakis büntető törvénykönyvbe ütköző vagy államellenes cselekedet esetében rendes fegyelmi vagy büntető eljárás lefolytatása és bírói elmarasztalás alapján lehetséges és jogos!

Adom tudtára ezennel az érdekelteknek s ajánlom konventi elnökségünk figyelmébe is, hogy ezt az álláspontot *a legfelsőbb közigazgatási bíróság f. hó 2-án hozott ítéletével egész légnyegében leszögezte, megerősítette!*

Történt ugyanis, hogy számos r. kath. plébános is úgy járt, mint mi; nekik is van egy kedves egyházi referensük, — akarom mondani *„hátramozdítójuk”*, aki szeretetre méltó módon „Oltártestvérei-”től elvonta önhatalmilag a törvényes járandóságokat, — ok és ürügyként a jogfosztottak politikai pártállását (ker. szocz.) bogarázta ki.

Ezek azonban nem sokat teketórláltak, hanem Dr. Lelley Jenő képviselő és ügyvéd útján a legfelsőbb közig. bírósághoz fordultak jogorvoslatért, a hol elégtételt is nyertek. Az ítélet lényege és indoklása történetesen ugyanaz, a mire én lapunknak múlt évi május 7-ikén megjelent számában rámutattam, hogy t. i. az államtól járó illetmények megvonásának csak az illető törvényben előírt esetekben és módokat szerint van helye!

A referens ur megpróbálta eljárását és álláspontját védeni, igazolni, az illetmények megvonását indokolni: államellenes cselekedetnek igyekezőn bélyegezni a jogfosztottak politikai pártállását és viselkedését, akik ellen csupán azért nem tette folyamatba a megtorló eljárást, mivel nem bizott abban, hogy a püspöki főhatóságok az elmarasztalást „szállítani” fogják-e? Tehát még ezeket is meggyanúsította!

A nagyon silány ürügy azonban nem imponált a bíróságnak és igazságot szolgáltatott a jogfosztottaknak! Régen sürgetem s néhány hónappal ezelőtt szétküldött körleveleimben újból megjelöltem azt a célravezető lépést, a mit már nekünk is megkellene tennünk hasonló sérelmünk reparálatása érdekében! Igényjogosultságunk éppoly vitathatlan és törvényen alapuló, az ok és ürügy, a mit megrövidítésünkre kifundáltak és ellenünk szegeztek, épp oly tarthatatlan, mint a plébánosok esetében; sőt ha a kettőt mérlegeljük: ellenünk még azt se mondhatják, hogy politikailag exponáltak volna magunkat valamely a kormánnyal ellentétes párt megszervezésével, agitációkkal, mert bölcsen tartózkodtunk mindattól, a miből fegyvert kovácsolhattak volna ellenünk.

A leleményesség azonban megtalálta kárák a csomót külső egyházi szervezetünk létrehozása és a hűségi fogadalom letételének késedelmében, mintha bizony a legcsekélyebb anyagi vagy erkölcsi kárt, hátrányt okozott volna ez az államnak!

A szervezet megteremtése nem is egészen tőlünk függő feladat volt, mert annak lényeges anyagi előfeltételei vannak, a melyeknek nem voltunk birtokában, hiszen ime a szervezet teljes kiépítésének legfőbb faktora: a zsinat is késik s mindenki tudja, hogy nem a mi hibánkból!!

S a fogadalomtétel? E felett pedig még akadémikus vitatkozást is lehet folytatni azon részben, hogy vajjon volt e tényleg szükség erre??

A trianoni békediktátum a szétdarabolt államnak nemcsak egy bizonyos — hogy így mondjam — telekkönyvi területét, holt birtokát ítélte oda az új tulajdonosnak, hanem annak minden tartozékát, tehát a rajta élő polgárokat is és a ki a megfélebbezhetlen ítélet előtt meghajolni nem tudott, vagy nem akart: az le is vonta a konzekvenciát: eltávozt a területről, a kik pedig itt maradtak, azok *automatice állampolgáiraivá* lettek az új államnak, a mit tehát külön fogadalommal megpecsételni felesleges dolog is volt, vagy ha igen, akkor azt minden nagykoru egyéntől követelni kellett volna!

Az állam közvetlen alkalmazottjai, a polgári tisztviselők már más elbírálás alá esnek, azoktól a hivatali eskü jogszerűen követelhető volt s még itt is megtörtént, hogy az államfordulat után másfél évvel vették ki egyes tisztviselői csoporttól, illetményeikben azért nem szenvedtek rövidséget. És a több száz milliórdot felémészített munkanélkülektől kinek jutott eszébe hűségi fogadalmat követelni?

Minket sem lehet tehát ilyen ürüggyel jogainkból kiforgatni!!

A döntvény egyébként már megvan, provokálásának odiuma sem háramlik reánk s az i. h. umánus hosszú várakoztatásért ez legalább erkölcsi elégtétel; nincs okunk kételkedni abban se, hogy ha rólunk lett volna vagy esetleg leend is szó: a bíróság ugyanoly elfogulatlansággal és lelkiismeretességgel szolgáltat igazságot! Most tehát itt az ideje, hogy konventi elnökségünk a döntvényre való hivatkozással a mi hasonló sérelmünk orvoslását, igényünk haladéktalan kielégítését rövid záros határidőn belül kérje a kormánytól — elejtve mindenféle kompromissumos tervet, a fennálló teljes követelés összegéből bármiféle lealkudást, sőt követelve a jogosan megillető időközi kamatokat, mert ez is megillet a jogtalan visszatartás következtében felvenni kényszerült kölcsönök maig is terhelő kamatai címén.

Hogy pedig számszerűleg formulázhasssa és bejelenthesse igényét kiki a két évről fennálló járandóságot illetően: tudatom, hogy a kongruán és korpótlékon kívül drágasági segélyül 1200—1200 k-t, ruhasegélyül ugyancsak mindkét évben a lelkész személyére 1000—1000 kt, a családtagok után fejenként 400—400 kt. folyósított az állam a többi „jómagviséletű” lelkészeknek, a mi tehát a közgazgatási legfőbb bíróság absolutioja folytán minket is megillet.

Az erre vonatkozó statisztika összeállítását, beterjesztését kívánatos volna mielőbb most már foganatosítani — ismerve jól a kiutalás és folyósítás méltóságos lassuságát. Legyen a kimutatás pontos, a családtagok akkori létszámának megfelelő, az időközben elhalálozottakat is befoglaló, nehogy akadémikuskodásokra adjon okot s ezzel is halasztást szenvedjen az ügy.

Feltételezünk a kormányban annyi komolyságot és belátást, hogy most már „res judicata”-nak fogja a kérdést elismerni és a további céltalan vonakodással nem kényszerít arra, hogy a bíróságot még egyszer mi is megszólaltassuk!

Nyitra, 1923. márc. 12.

Sedivy László
ref. lelkész

A Kostnicka Jednotának, mint a cseh-szlovák evangélikusok központjának XVIII. évi jelentése az 1922. évi működéséről.

E című, nyomtatásban is megjelent, terjedelmes évi jelentés II. szám alatt „Szlovákiával való közös működésünk” cím alatt oly részletet is tartalmaz, mely velünk, szlovenszkió kálvinistákkal — akik a K. Jednotával semminő viszonyban nem állunk — foglalkozik. Rövid bevezetés után, melyben az van, hogy a szlovenszkió hitorsosokkal a múlt évben is élénk összeköttetést tartott fenn a Jednota s már január hó 25-én tartott bizalmas tanácskozásban részt vettek a szlovenszkió ág. hitv. ev. püspökök: Janoska és Zoch, rátér a jelentés e szóban levő része a bennünket köz-

vetlenül érdeklő jelenteni valókra, mely részletet szóról-szóra való fordításban a következőkben adjuk:

„A szlovák reformátusokra vonatkozó memorandumunkra, melyet 1921 év végén nyújtottunk be, részletes felelet jött a bratiszlavai miniszterium ev. szakosztály referensétől, Simkovicstől, ki megerősítette állításaink igazságát, értékelte a mi látogatásaink jelentőségét, melyeket a keleti kálvinista egyházakban tettünk és megígérte, hogy hatáskörében hivatalosan intézkedni fog. Hasonlóképpen az amerikai szlovák kálvinista presbiteriális egyesület Tiszt. Uherky ur átiratában örömet nyilvánította, hogy az ő anyagházaiknak nehéz nyelvi és kisebbségi jogaikban segítségükre vagyunk. Álláspontjukról és érdekeltégükéről nyilatkozott az amerikai presbiteriális egyház delegátusa, Tiszt. Miller K, ki márciusban néhány egyházat meglátogatott. A hazug és fortélyos anonyim (I) brosurában foglalt ferdítéseit, mely az 1922. év kezdetén silány szlováksággal a szlovenszkió magyar reform. egyház hatóságának költségén Rimaszombatban adatott ki, megdöntötte Stunda testvér a Kalichban és a Kostnicky Jiskryben Frinta testvér intéző. A helyzet jobbra fordulása fontos változást okozott Sirny lelkésztestvérenek Amerikából való visszatérése, ki önfeláldozólag telepedett le családjával Inacsovóban (Nagyimihály mellett), de dacára a hosszas tárgyalásoknak a hivatalos egyházi körökkel, mostanáig sem lehetett megválasztva ottan lelkésznek, dacára hogy Manesenben szlovák kálvinista egyház lelkésze volt. A szlovák esperesség felállítására még kegyes álom, állandóan a messze távolban. Azonban Sirny testvér missziói körében előkészítő intézkedéseket tett autonómikus Kost. Jednota szakosztály létesítésére. Sürgős irodalmi szükséglete ezen legkeletibb testvéreinknek kielégített, a múlt évben a számos kolportőr, Kassáról Sabac testvér látogatása és Uzshorodról a methodista misszió. Mi felhívtuk a szlovák ev. könyvkiadó vállalatot, Tranosciust, hogy vegye fel a reform. olvasmányok nyomtatását és nevezetesen pártolja a kálvinista naptárt, mely az 1923. évre Amerikában nem lett kiadva. Tárgyalásaink Sirny és Stunda testvéreinkkel, hogy segítségünkkel a szlov. kálvinisták részére adjanak ki havi folyóiratot, eddig sajnos, nem vezetett eredményre.”

Ennyi az, ami bennünket, szlovenszkió reformátusokat, a K. Jednota jelentéséből közelebbről érdekel. A jelentésben foglaltak egy részéről tudtunk a történetek idejében; egy részéről csak sejtelmek voltak, de nagyobb figyelemre méltónak nem találtuk s ezért nem is foglalkoztunk ez ideig sem velük. Oly dolgok is vannak azonban a jelentésben, amelyekről nem tudtunk, amelyekről csak a jelentésben olvasunk először. Ezek között a legmeglepőbb — még pedig nem kellemesen meglepő — hogy a bratisz-

lavai minisztérium ev. ügyosztálya, amelynek kebelébe osztattunk be mi reformátusok is, *hivatalosan foglalkozik a szlovenszkói reformátusok (kálvinisták) legspeciálisabb egyháztársadalmi és hitéleti dolgaival.* Nem tudjuk ugyan, hogy a K. Jednotának szlovák reformátusokra vonatkozó memorandumát tartalmazott: de az bizonyos, hogy a szlovák reformátusok a szlovenszkói és ruszinszkói református (kálvinista) egyházhoz tartoznak s annak egyháztársadalmi, szervezeti s hitéleti dolgaihoz sem a minisztérium ev. szakosztálya referensének, nagyt. Simkovic urnak, még kevésbé a K. Jednotának semmi köze, és semmiképen sem tudjuk megérteni, hogy Simkovic referens ur, *miként ígérhette meg, hogy „hatáskörében hivatalosan intézkedni fog”?* Ez valami olyasmit is jelenthet, hogy nekünk egyházi ügyeinkben nincs autonómiánk, — mi gyámság alá kerülünk, — ügyeinkben, rólunk, tudtukon kívül, ránk nézve mégis idegen hatalmi tényező intézkedik. Ugy látszik, hogy nem vagyunk elég éberek. A K. Jednotától megszoktuk rövid idő alatt is, hogy talakodóan beleavatkozik a mi legspeciálisabb egyházi ügyeinkbe a nemzetiségi nyelv ügye alatt; hagyjuk játékaikat végezni, mert nem találtuk ellenünk való munkálkodását aggodalmasnak, ismerte szlovák nyelvű református népünk egyházához való viszonyának felfogását: azonban azt már a komolynál is jelentősebb jelenségnek kell tekintenünk, hogy a kormány hivatalos személyi képviselője *ígér rólunk hivatalosan intézkedni* — kiérezhetően nem egyházunk hitvallási felfogásának megfelelően. Ezt nem hallgathatjuk agyon. *Ebben az irányban arra kell törekednünk, hogy tisztán lássunk.*

HIREK.

Új Pifátusok.

Noha érzik ők az igazságot
És mindkét fülük élesen hallja,
Bezuzmarázza mégis lelküket
Környezetüknek hizelgő szava.

Mossák kezüket... Hiába mossa,
Ha az igazság miattuk halott!
Hiába sugják csatlósáknak
Gyáva gyermeköcként: „Beugrattatok”

Tóthkárolyi Lajos

— **Halálozás.** *Rozgonyi István,* magyarbördi tanító, márc. hó 12-ikén hosszúságos betegség után elhunyt. Született 1865-ben Abaujmegye Alpár községében, papl családban. Már 17 éves korában kiment tanítónak Aszalóra. Szolgált néhány évig Bereten. Magyarbördbe az 1889-ik évben választották meg. Már a teljes abauji egyhbm.-ben tanítói képviselő volt. Ujabbán úgy az egym. ben, mint egyházkerületünkben tanítói képviselőül megválasztottuk. Nyugodt, higgadt, vérmérsékletű, szelíd, pontos és rendszeres egyén volt. Tekintélyben állott egyházában, községében és az egész vidéken.

Feddhetetlen jellemű, korrekt magatartású egyén volt, a lelkészek által megbecsült barát. 1908-ban az egyház 25 éves tanítói jubileumát megünnepelte. Tanítói szolgálatának most mult 40 éve. 40 éves jubileuma és esetleges nyugalomba lépése helyett gyászos temetése volt. Temetésén vallásfelekezeti különbség nélkül jelent meg a vegyes felekezetű és ajku egész vidék. Tisztársai minden oldalról mint életében, úgy halálában tisztességet tettek neki. Mostani tanítványai közül a nagyobbak egy műneket adtak elő temetésén. A lelkészek és tanítók összhangzatos éneke is oszlattatta a tulvilág biztató örömeivel a világ szerint csillapíthatatlan aggodalom és sötét jövő feleget. Az elhunytnak „splendida dies” — amott, nekünk „dies irae” — itten.

— **Új lap Ruszinszkóban.** E címen olvastuk a minap a Kassai Naplóban a következő hirt: Bertók Béla munkácsi ref. esperes szerkesztésében márc. 25 körül új lap indul „Szeretet” címmel. A lap nem fog politizálni, tisztán lelki célokat akar szolgálni, az elvadult emberi lelkeket akarja Istenhez visszavezetni. A nép számára készül, hasonlatos lesz a hajdani „Téli Ujság”-hoz. Egészén eredeti ujtást hoz be a lap: nem lesz előfizetési ára, az olvasók ingyen fogják kapni, azonban mindenki tetszése szerint adakozhat a lap céljaira. A szervezők remélik, hogy a költségek főlösen meg fognak térülni az adakozásból, sőt főlöleg is lesz, amelyet azután az ingyen példányok számának emelésére fognak fordítani. E hír örömet szerzett. Egy jól szerkesztett vallásos irányú néplapra igen nagy szükség van — minél előbb. Az „eredeti ujtás”: t. i. hogy nem lesz a lapnak előfizetési ára, az olvasók ingyen fogják kapni a lapot, osztatlan elismerésben fog részesülni mindenfelé. Valóban olyan töke-erős néplap vállalatra van szükségünk, mely lehetővé teszi minden olvasni óhajtnak a laphoz való hozzájutást. Érdekléssel várjuk a vallásos irányú néplap megjelenését.

— **Tábori református püspökké** kineveztetett Magyarországon *Soltész Elemér* nagybányai ref. lelkész, a Királyhágómelközi egyházkerület főjegyzője.

— **Hírek a máramaros ugocsai egyházmegyéből.** Az egyházmegyei lelkészek f. hó 21-én értekezletet tartottak, melyről jövő számunkban hozunk tudósítást. *Szabó Béla* ifjú lelkész, aki Hamburgban kikötői misszió-lelkész szolgálatokat is teljesített, tarulmány utjáról hazaérkezett s elfoglalja huszti rendes lelkész állását. — *Benkő Viktor* sárosorszi i lelkész rövidesen elhagyja itteni lelkész állását s elfoglalja jugoszláviai misszió-lelkész állását. Ugy a hazaérkezett, mint a távozó lelkészársak további működésére Isten áldását kérjük.

— **„Mükedvelők színpadja”** című irod. vállalat (Rimaszombat, Klein Géza kiadása) 1. szám alatt adta ki *Horváth Zoltán: Palóctündér* dalos népszínmű táncokkal 3 felvonásban című népszínművét. A szerző előszót írt művéhez, melyben ezt írja: „Szlovenszkó magyar faluin és városain ujabbán igen fellendültek a

mükedvelő színelőadások s ez kulturánknak csak javára válhat. Miután ujabb darabok kevés számmal vannak, ezen a hiányon óhajt segíteni ez a vállalat, a mely mükedvelőknek való, könnyebben előadható szindarabokat fog nyújtani időről-időre.” A „Palóctündér” erdei jelenetek keretében mutatja be egy érdekes nép szólásmódját és karakterét. A darab bővelkedik kedves nép-jelenetekkel és egészséges magyaros humorral. — Ajánljuk e szindarabot a mükedvelő színelőadásokat rendezők figyelmébe. Az előadás jogát a Szerzőtől kell kérni, Rimaszka-Sobota, Kiskut utca 35. Maga a nyomtatásban megjelent szindarab megszerezhető Rimaszombatban, Klein Géza könyvnyomdájában. Ára 6 kor.

— **Nyilvános nyugta.** (XV. közlemény.)

A *lelkész özvegyek és árvák* javára a következő adományok érkeztek lapunk jelen számának zártáig a szerkesztőhöz:

Körtvélyesi (Abaujm) egyház adománya	50 K — f.
Szádalmási egyház (Abaujm) adománya	50 K — f.
Rimaszécsi Ref. Ifj. Egyesület adománya a Petőfi ünnepély jöv.-ből	20 K — f.
Zajdó László zsipl lelkész	50 K — f.
Konfa Károly kiskálnai lelkész	25 K — f.
Körtvélyesi egyh. hiveinek adománya	35 K — f.
Szádalmási egyh. hiveinek adománya	30 K — f.
Nyitrai lelkész hivatal naptárak 2-2 kor-ás felülfizetéséből	20 K — f.

összesen: 280 K — f.

XIV. közlemény összege volt: 5304 K 34 f.

Eddigi végösszeg: 5584 K 34 f.

Az adakozásra nincs parancs, inkább a szeretet nyer általa bizonyosságot. (II. Kor. 8 : 8.) Még mindig sokan vannak, akik nem hallgatnak e szelid figyelemzésre.

Szerkesztő.

Szerkesztői üzenetek

S. L. N—a. A kéreztett világi tisztviselő lapunknak nem előfizetői. Ugyan ez mondható — igen kevés tiszteltre méltó kivétellel — összes (egyházszemely, egyházkerületi stb) világi tisztviselőinkről. Nem kellemesen jellemző tünet ez, ugy e ?!

Kiadja: *az Egyetemes Konvent.*

A kiadásért felelős: *Réz László.*

Resatkó Endre

építész, építési vállalkozó

tervez, vállal, kivitelez.

Kassa, Dárda-utca 4.

Református

egyházi nyomtatványok

zsoltárok, ágendák, — sárospataki és rimaszombati kiadású — ugyszintén kétnyelvű bejáratú táblák ref. lakók részére, térképek, zászlók stb. kaphatók

2—8

Friedmann Herman könyvkeres.
TORNALJA.

Nyomatott Gömöri Zoltán könyvnyomdájában

Református Egyház és Iskola

Az Egyház hivatalos lapja.

Felelős szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ

Főmunkatárs: SÖRÖS BÉLA.

Előfizetési díjak:
 Egész évre — — — 60 K Negyed évre — — — 15 K
 Fél évre — — — 30 K Megjelenik minden vásárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Rozsnyón, a református lelkészi hivatalban, hová a kéziratok
 előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

Husvét.

A világiörténelem bizonyossága szerint az emberiség létének nagyobbik része háborusodásokban telt el. A testet gyilkoló hadakozásokon kívül azonban sokkalta fegyveremléttől jelenség volt mindenha és marad örökkéig az a szakadatlanul tomboló harc, amelyet az emberek az eszméikért vívtak meg és fog-nak megvívni.

Az eszmék világában csillagragyogás-ként biztatja a jóerkölcsökhöz hozzáed-ződött lelkűket a mindig mérhetetlen megbántásban, gáncsolkodásban, sőt üldözésben részesített rágalmazásokkal korteskedő sokrendű áskálódásnak martalékul odadobált igazság kiirthatatlan esz-méje.

Szomorú, véghetetlenül lélekkeresítő iróniája embérsorsunknak, hogy éppen azok kényszerülnek megjárni a Kálváriát, azok kénytelenek végigszenvedni a golgothai lélekgyötrelmeket, akik Istentől kapott tehetségükhöz, tudásukhoz, ere-jükhöz képest önzetlenül munkálkodnak, fáradoznak a *közjó* általánosítása végett.

Ám nemcsak elszomorító, hanem beláthatatlanul káros következményeket eredményező különösen az egyházi életben az itt-ott észlelhető olyan *egyéni* törekvés, amely a hatalom birtoklásának megtartásáért kész meghurcoltatásoknak kitenni az egyház javára önzetlenül buzgólkodó, de más meggyőződésű egyház-tagot.

Jézus Krisztust, az örök és legfőbb igazságot, ugyancsak elárasztották kortársai a rágalmak özönével; csufondarozásokat kellett eltűrnie még akkor is, amikor már kifeszítve függött a keresztfán. Beláthatatlan örömrészesükben ellenségéi azt gondolták, hogy azután nyugodtan bitorolhatják a közhatalmat, mert megszabadultak a *népizgatótól, a békességfelforgatótól, a forradalmártól*, amiként Őt szemtől szembe elnevezték.

Csalódtak!

Nekünk, az igazságot önmagunknál jobban szerető és az igazságért olthatatlan

lan lángolással tevékenykedő, a *jézusi* örök eszmék teljes és végleges diadalában hinni soha meg nem szűnő lelkűeknek hatványozottan megerősítő üdat, hogy a keresztre feszített Jézus Krisztus nemcsak feltámadt harmadnapra sziklasirjából, hanem a szent testével együtt keresztre nem feszíthetett, de Ő általa tanított, hirdetett és örökségül ránk hagyott eszmék évszázadok, immár majdnem évezredek óta inkább-inkább dicsőséggel tündökölnék előttünk, megtévedhetetlenül mutatván az Ő benne bizóknak az örök igazság *mennyei üdvösségre* vezető útját.

Ha manapság szintén akadnak elvétve olyanok, akik a szeretet hirdetése dacára embertelenül cselekesznek, és akik miatt megaláztatás jut néha osztályrészül az *igazság* tövises útját megvizsgálódva tovább is nyugodt lelkiismerettel lépkedő csüggedetleneknek: ne esetek kétségbe, ne kicsinyhitűsködjetek, felebarátaim, hanem legyetek hívek a *jézusi eszmék* követésében, mert ez a hit ad lelkünknek bátorságot becsületes meggyőződésünkhöz!

Az én élethivatásom nem a templomi igehirdetés. Mert mégis *pap* vagyok, itt e földön a legnagyobb emberi hatalomnak, az igazságszolgáltatásnak, vagyok *igazságot* nem csak hirdető, hanem embertársaim felett naponként gyakorló papja: tehát a feltámadás menybe emelő hitének szentséges ünnepén kiáltom fületekbe, hogy református anyaszentegyházunk sok zivatart kibirt oszlopoi nem fognak elkorhadni, kidüledezni addig, amíg nagyobb számmal lesznek közöttünk az olyanok, akik az *öncéljaikat* mindennél előbbrehelyezőkkel szemben a *jézusi eszméknek* a valóságos keresztyéni szeretet édes cseppjeibe mártogatott nyiljaival fogják megvívni az idvességszerző nemes harcot.

„Jézus él, mi is élünk!
 A haláltól nem félünk.”

Tóthkárolyi Lajos
 ref. presbyter.

Ujabb adatok vallásoktatásunkhoz.

Lapunk márc. 11. iki számában nyilvánosság elé vitt vallásoktatási ügyünk újabb mozzanataiként bemutatom az alábbi két írásművet:

(Fordítás.) — A ruttkai áh. polgári iskola igazgatójától. — Főtisztelendő Lelkészi Úr! Éppen most kaptam hivatalos leiratot a következő tartalommal:

„A zsupáni hivatalnak 1923. jan. 11-ikén kelt jelentése szerint két év óta egy zugiskola létezik. Minden hó első vasárnapján Ruttkára érkezik Sedivy László a nyitrai ref. esperesség lelkésze, hogy a magyar nemzetiségű református gyermekeket hitoktatásban részesítse. Az oktatást magyar nyelven végzi, melyen a körülbelül 30 gyermek kivül tekintélyes számú felnőtt egyének is részt vesznek minden ellenőrzés nélkül.

A nevezett lelkész a gyermekek előhaladásáról félévenként az intézetekhez osztályozást küld, melyen a nyitrai ref. lelkészi hivatalnak magyar nyelvű pecsétje van. A tanítási engedélyt állítólag a ruttkai polgári iskola igazgatójától kapta volna, ki ígéretet tett neki az iránt is, hogy a felettes hatóságtól megszerzi a tanítási engedélyt.

Felhívom, hogy az ügyről részletes jelentést adjon, melyhez mellékelve legyen a ruttkai polgári iskola igazgatóságának igazolása.”

(Fordítás.) Holly Ján-féle állami reál-gimnázium Trnava. — 282. ai./1923. — A ref. egyház lelkészi hivatalának Nyitra — Alulírott igazgatóság közli, hogy az iskolaügyi és nemzetművelődési minisztérium referátusa 1923. III. 15-én 12673/1 B. sz. alatt kelt határozatával önt azon kérelmével, hogy az itteni intézetben a ref. vallástant magyar nyelven taníthassa: elutasította. *Spacsek Ferenc* igazgató.

E levélre következőleg válaszoltam:

Tekintetes Igazgató Ur!

Vettem azon értesítését, mely az isk. ügyi referátus határozatát tartalmazza a ref. vallásoktatás ügyében. Bátorodom kijelenteni, hogy a referátus határozata nem felel meg a törvényben biztosított jogainknak, amelyhez mi szilárdan ragaszkodunk!

Az 1868. évi LIII. t. c. ma is érvényben van. Ezt a referátus vagy nem tudja, vagy figyelembe se veszi.

E törvény 21. §-a elég világos! Az egyházzal tartozó református növények tanításától engem senki el nem tilthat, sem őket egy másik felekezet

lelkészének nincs joga tanítani, mert ez vallás-sérelem lenne! Tanítani szintén azon a nyelven van jogom a vallást, a melyik az én egyháznak és növendékeimnek anyanyelve. Érvényes osztályzatot hittanból a tanulónak más nem adhat, mint illetékes lelkészük!

A teljhatalmu miniszter ur püspökünknek kijelentette, hogy a mennyiben a református tanulók magyar anyanyelvűek: úgy a hittannak magyarul tanítása nem kifogásolható. Én tehát ehhez alkalmazkodom!

Tisztelettel

Nyitra 1923 III. 21. *Sedivy László*
ref. lelkész

E fordításban leközölt hivatalos átiratokból mintha az tűnnék ki, hogy kulturharc vetl előre árnyékát! Nem új igények jogosultsága körül forog a kérdés, hanem törvénybiztosította jogunkat, autonómiánkat érinti a támadás és sérelem.

Szép kilátásaink lehetnek ez átiratok alapján arra nézve, hogy az erősebb jogán — a törvénynek nem ismerése, vagy ismerel nem akarása miatt — mit várhatunk!

A kormány hatóságai úgy látszik, hogy nincsenek tisztában egyházunknak évszázadok során kiküzdött, alkotmányos törvényekben lefektetett, kétségbe nem vonható lelkiismereti szabadsága és jogival. Úgy látszik, hogy ezeken rést ütni, ezeket ötlesterü rendeletekkel korlátozni — nagy a hajlandóság!

Az új államalakulatnak ötödik esztendejében járunk az unos untalanul hangoztatott demokratikus szabadság planétája alatt, az őszinte consolidációra törekvés jelszavával. Az állam külügyminisztere nyilvánosság előtt dicsérő szövegekben szögezte le a magyarság loyális állampolgári viselkedését. Hogy mindezekkel miként hozható összhangzásba — hogy csak a saját egyházi iskolai ügyeinknél maradjanak — ref. egy-

házunkat, intézményeit, funkcionáriusait és hiveit is lépten-nyomon érő mellőzés, hátrány, sérelem törvényes jogainak sem mibe vétele: előttem igazán érthetetlen!

Egyházi vezéreink már több ízben folytattak kormánykörökkel igen beható, ugyszólván minden részletkérdést felölelő tárgyalásokat; jogainkat, igényeinket életfeltételeinket igen alapos, ésszerűség és törvényekkel alátámasztott, megindokolt emlékiratokban, felterjesztésekben tárta fel nem egy ízben: ennek dacára majdnem minden vonatkozásban merev elzárkózást, rideg bánásmódot, jogainknak könynyed fumigálását, az alsóbb régiókban hatalmi tulkapásokat észlelünk.

Miért szálla a tanügyi körök szemében — úgy szólva az egész vonalon — ref. egyházunknak 98%-ban magyar voltából folyó elidegeníthetetlen joga és érvényesülhetése? Az egész természetes álláspontunk és könnyen meg is érthető bárki által, hogy a jövő generáció vallásos neveléséről — hitelveinknek és népünk anyanyelvének megfelelően — magunk kívánunk gondoskodni és ezen — nemcsak törvényes, de — természetes jogainkat megcsönkítani nem engedhetjük. Az pedig egyenesen megdöbbentő ránk nézve, hogy „*zugiskola*”-nak minősíthessék vallásoktatásunk, melyet illetékesen az egyház lelkésze teljesít egyházi törvényeink által körülírt jog- és hatáskörében.

Az 1868 LIII. t. c. tudunkkal se hatályon kívül helyezve, se módosítva nincs; 21. § a félre érthetlennül szól: „*állami közintézetekben minden vallásfelekezet tagjai saját egyházuk lelkészei által részesítendőek a vallásos tanításban és minden lelkészi szolgálatban.*”

Mi zapon korlátozhatná tehát bárki is azon jogomat, hogy a lelkészi kerületemben levő tanulók vallásoktatását végezhessen? Tegyük fel, hogy erőszakal megakadályozná, pl. az állam: vaj-

jon mi joga bizhatná azt más valakire, illeléktelen, felekezetiünkhöz nem tartozó egyénre? És vajjon hol van az megírva, avagy elrendelve, hogy a vallásoktatást valami hatósági biztos ellenőrzése alatt lehet csak végezni? Mi azt óhajtjuk és várjuk, hogy törvényes és természetes jogainkban, mely a másét nem sérti, ne háborgassanak, ne korlátozzanak. Ehhez pedig csak jogtisztelet, beletés és jóakaratt kell.

Nyitra, 1923 márc. 2. *Sedivy László*
ref. lelkész.

Néhány szó az egyházak vagyondézmájához.

Tekintettel arra, hogy azok a jogi személyek és köztük az egyházak, melyek mellett nem áll egy állandó jogi tanácsadó, a vagyondézsma törvénynek rájuk vonatkozó rendelkezéseit csak hézagosan, vagy egyáltalán nem ismerik s hogy ez a kérdés a vallomások beadására kitűzött határidő elmulasztása s az ennek folytán a pénzügyi hatóságok által a napokban szétküldött s a vallomások utólagos beadására vonatkozó felhívások folytán újra aktuálissá lett, nem lesz érdektelen, ha a jogi személyek vagyondézmájára vonatkozó szabályokat — különös tekintettel az egyházakra — az alábbiakban ismertetjük.

A jogi személyek vagyondézmájáról az 1920. ápr. 19-én kelt 309. gy. számú törvény II. főrésze (42–53. §§.) intézkedik. Eszerint az egyházak, alapítványok és alapok dézsmakötelesek azon vagyona nézve, amellyel 1919. március hó 1-én rendelkeztek. A dézsma a tiszta vagyon percentje és pedig az első 200.000 K után 3%, a további 800.000 K után 5%, a további 3.000.000 K után 9%, a további 8.000.000 K után 13%, a további 15.000.000 K után 17%, a további 23.000.000 K után 19%, az

Nagyszombat éjszakáján.

A Golgotán nagy, bus, fekete éj lett,
Csak a Megváltó szent keresztje fényelt,
Mint egy arany tőr a sziklába dőve.
Alant a város szunnyadott a völgybe...
Beteljesült minden, mi megvolt írva:
Krisztus szent teste ott pihent a sirba;
De a főpap félt s hogy nem alhatott,
A sirhoz őrzött állított, hatot,
Kettőt lábához, négyet a fejéhez.
Oly borzasztó az, mit szívében érez:
Az elnémitott lelkiismeret
Vörös szemével mindig rámered:
A lelke, mint a tenger, háborog.
Ágyában ébren, álmatlan forog;
Úgy reszket ott, mint izzó kinyadon:
Hátha feltámad harmadik napon.

Nagy csend: Titokzatos homály. Sétét.
A sziklasíron kő. Kövön pecsét.
Nikoméd, József és a többi szentek
A temetés után mind haza mentek,
Hat római vitéz, kezükbe dárda,
A hajnalpírt csendben virrasztva várta.
Az egyik szól: „Én látam őt, a Mesitert,
Mikor kezébe egy bakó szegel vert.
A töviskoronát is szent fején...”

A Golgotát soh' sem felejttem én."
A másik rája busan így felelt:
„Megkellett halni. A mérték betelt.”
A harmadik feljajdult nagy mogorván:
„Nézd a keresztet fent a hegnyek ormán,
A glóriája visszatündököl.”
Göröcsösen rándul össze hat ököl.
„Ha ember is volt és nem Messziás,
Hozzá hasonló nem volt senki más.”
Mi volt bűne? Gyógyított, vigasztalt,
Szegénynek jó szívvvel terite asztalt,
Magától senkit el nem kergetett
S nagyon szerelte a kis gyermeket.

Az ötödik egy fürge kis legény
Béleszölt: „Mért volt mégis oly szegény,
Mint az utolsó rongyos, koldus, árva,
Ha a víz borrá változott szavára?”
Az első feddi: „Mert nem érted ezt.
Minek lett volna akkor a kereszt?
Mivel a Golgotára, úgy tudom,
Még a király sem juthat más uton,”
„Isten fia volt. Féltik mostan is.
Ez éjszakán reszket ma sok hamis.
Pilátus hasztalan mosá kezét,
Krisztus igéi szállnak szertesztét,
Nagy néma véd a lelkén átkiált:
Ártatlanul ölt meg a királyi.
A hatodik úgy mond: „Akárki volt,

Most ő is csak egy sápadt szürke holt.
Vigyázatok: Sűrű az éj homálya...
Jaj, ha a főpap holnap nem találja.
S te Márius hagyj abba a mesét,
Vigyázz, hogy ép maradjon a pecsét.
Hiába mondd, hogy feltámadott,
Korbács-simítja végig hátadot...”

A hat dárdás vitéz halálra fáradt.
Krisztus sirjából drága illat árad.
Oly messze még a hajnal pirkadásig...
Elszunnyad egyik, azután a másik.
Fejük alatt oly puha lesz a kőszál,
Lelkük tündéralmok kertjébe' kőszál:
Ajkuk susogja: „Krisztusunk, te nagy,
Dicső királyunk, minket el ne hagyj.”

Nagyszombat éje... Néma szikla sir...
Valahol, jaj; egy édes anya sir.
Sók kinos stációk közt az utolsó,
Mely legjobban fáj, a komor koporsó,
Nagyszombat éje telve bus sőhajjal...
Aggódo szívek: lesz-e rája hajnal?

De im fehér fény villan át az égen,
Mozdul az élet ott a sírfenekén.
A menyből angyal száll a néma sírfőz,
Az istentől az alvó földre hirt hoz,

50.000.000 K-n felüli összegek után 20%

Azok a jogi személyek, melyeknek elvileg dézsmaköteles vagyona a 20.000 K értéket meg nem haladja, a vagyondézsmát fizetése alól mentesek, de ha vagyonuk értéke ezt a határt meghaladja, akkor az teljes egészében s nemcsak a 20.000 K-n felüli részében van a dézsmának alávetve.

Azok a vagyonrészek, amelyek *állandóan, kizárólag és közvetlenül* istentiszteleti, nyilvános, jótékonyági, közművelődési és kulturális célokat szolgálnak és tényleg ilyenekre is használatnak, minők a templomok, iskolák, olvasókörök, urvacsori edények stb. dézsmamentesek. (4 §. II. pont.)

Lelkészi és tanítói lakok, miután itt nincsen meg a kizárólagosság és közvetlenség az említett célokra való rendelkezésben, dézsmát alá esnek kivéve, ha pl. a tanítói lak az iskolával egy épületben, egy fedél alatt van elhelyezve, a hozzá tartozó melléképületek azonban, mint istálló, magtárak, kamrák stb. ilyenkor is dézsmakötelesek.

A jogi személyek — épp úgy, mint a természetes személyek — 1919. márc. 1-ji vagyoni állapotokról vallomást voltak kötelesek betérjeszteni a székhelyükre nézve illetékes pénzügyigazgatósághoz. Vallomást — tekintet nélkül arra, hogy vagyona a 20.000 kor. értéket elérte vagy sem — minden jogi személy a pénzügyi hatóságok minden külön felhívása nélkül, köteles volt az előirt határidőben beadni. A vallomás beadásának elmulasztása a dézsmának 2%-al való felemelését, mint büntetést vonja maga után s újabb 3%-al emeltetik fel a dézsmát akkor, ha a vallomás adására kötelezett vallomását a pénzügyi hatóság felhívására az abban megszabott határidőn belül sem adja be.

A vallomások az 1919. évben fogad-

A koporsó zárán kopogtat ujjá:
„Ébredj Megváltó az életre újra.
Hallj, hogy köszönt a földnek, völgye,
Hallelujah! Mert a halál hatalma [halma]:
Kereszthelárod által semmivé lett
S a jók jutalma lett az örök élet,
Miért, Megváltó, annyit szenvedél.”

Felpattan a siron a köfedél,
Krisztus kilép. Krisztus feltámadott!
Az ör felébred s félve összeborzadott.
Csodálatos, szent, büvös látomány!
Vakító fény a Krisztus homlokán.
Szegekkel átvért gyöngéd két kezét
Fejük felett áldóan terjeszti szét.
Eltűnik az után... Virradni kezd.
A Golgotán még áll a bus keresztes;
De a hat harcos gondolatra eszmél,
Tekintetük megáll a bus keresztnél,
Dárdájukat megmarkolják keményen,
Sietnek vissza a kavics-fövényen.
Nincs már szívükben semmi félelem,
Látták a Krisztust akkor éjjelen.
Köszöntik bátran a kelő napot:
„Hallelujah! Krisztus feltámadott.”

Kersék János

natosított vagyon összeírás alkalmával a jogi személyek által az 1919. évi 217 gy. sz. kormányrendelet alapján készített és beadott, illetve beadni rendelt u. n. likvidációs, vagy leszámolási mérleg alapján készítendő el. Miután azonban a leszámolási mérleg készítésénél a vagyonalkatrészek más elvek szerint voltak értékelendők, mint a vagyondézsmánál, ettől bizonyos eltérések meg vannak engedve, de azokat a vallomás utolsó rovatában indokolni kell.

Minden jogi személy külön vallomást tartozik beadni. Jogi személynek — egyebektől eltekintve — nemcsak az egyházat tekintjük, de az egyház, vagy szervei (presbiterium, curátor, lelkész) által kezelt alapítványokat is, azaz bizonyos célra rendelt és önállóított vagyon tömegeket, amely éppen az által lett jogi személlyé, hogy az alapító arról alapító levelet állított ki s az alapítványt a kezelésre hivatott elfogadta. Ezekről tehát külön vallomás adandó be. Az u. n. alapok nagy része is jogi személyként fogható föl s így külön íven vallandó be. Ilyenek különösen azok, melyeknél az önállóság és elkülönítettség megáll piható, míg azok az alapok, melyek bizonyos meghatározott célra szolgálnak ugyan s elkülönítve bár, de más vagyontömegben belül mint annak részei kezelhetnek, a jogi személyiségre és önálló bevallásra igényt nem tarthatnak.

A vallomások „társulatok és más jogi személyek vagyondézsmáinak”-ra megállapított nyomtatványon — mely minden adóhivatalnál megszerezhető — adandók be. Ennek I. rovatába jön az ingók, ingatlanok és követelések 1919. márc. 1-i értéke, bele nem számítva a dézsmát alól rendeltesükknél fogva mentes vagyonrészek értékét, 2. rovatába az adósságok, terhek és esetleges szolgáltatások tőkésített értéke, 3. rovatába a két előbbi különbözetelekép mutatkozó tiszta vagyon értéke. A 4.—8. rovatok (alaptőke, tartalékok, nyereség áthozat) az egyházak és alapítványok vallomásában üresen maradnak s így a 9. rovatban a 3. rovat összege ismételendő.

A vallomáshoz csatolni kell a már említett likvidációs mérleget, illetve az aktív és passzív vagyon részletes jegyvékét az egyes vagyonrészek értékének feltüntetésével. Itt a jegyzet rovatban a rötvény 4. §. II. pontja alapján a dézsmamentességre való igény érvényesítendő. Ha az egész elvileg dézsmaköteles vagyon a 20.000 koronát nem érne el, a dézsmamentességre való igény 46. §. 2. bekezdésével való hivatkozással magán a vallomáson tüntetendő föl.

Ha a vagyonban oly vagyonrészek foglaltatnának, melyek értéke kétséges, úgy ezek a vallomási ív e célra rendelt I. jegyzet helyén közelebbről megjelölve felemlítendőek. Így a hadikölcsönök csupán itt lesznek névérték szerint bejelentve. Részvénytársaságok, vagy szövetkezetek részvényei, illetve részjegyei, melyek értéke az aktív vagyonban is benfigyaltatik, a vallomási ív 2. jegyzetében újra felsorolnók, abból a célból, hogy az ezekre eső dézsmát leírassék, miután ezt maguk az illető társaságok tartoznak fizetni.

A 3. jegyzetbe az 1919. március 1. előtti időre esetleg még ki nem szabott, vagy ki nem fizetett adók elengedésére vonatkozó igény és indokolása, végül a

4. jegyzetbe a vallomás és a leszámolási mérleg közötti esetleges eltérések indokolása jön.

Egyebekben, a jogi személyek vagyondézsmájára — attól eltekintve, hogy a jogi személyek vagyonnövekedési dézsmát nem fizetnek — a term. személyekre vonatkozó szabályok megfelelően érvényesek. —kk—

Események—Feljegyzések.

Lelkészi konferenciát tartottak a máramaros-ugocsjai egyházmegye lelkészei Nagyszőlősdön, a kaszinó termében f. év márc. hó 21-én, melyen megjelent 14 lelkész, Kómáromy Lajos em. főjegyző és Ladányi Károly vil. tanácsbíró.

A konferencia „áthlat”-tal kezdődött, melyet Peleskey Sándor viski lelkész vezetett. Pál ap I. Kor. IV. r. 1—2. v. olvasta fel s tartott róla tartalmas magyarázatot. E mostani világban, mikor látjuk a bűnök rettenetes eláradását, midőn a lelképásztori munkát már nagyon sokan semmibe veszik, fel kell emelni szavunkat a megítélés ellen. A lelképásztort tiszt hasonlatos az evezős szolgál munkájához, ki ott evez a tengeren, terhes munkát végezve. Mi pásztrok a Krisztus szolgálói vagyunk, ebben a szolgálásban legyünk erősek. Legyünk Isteni titkainak sáfárjai, legyünk vigyázók, a mint azt Luk. ev. XII r. 35—36 v.-ben olvassuk. Ezután imádkozott a pásztorokért, a legfőbb pásztorhoz, minden emberek Atyjához. Ima után Peleskey mint elnök üdvözülte a megjelenteket, a testvéri szív szeretetével. Azt kérte, hogy dolgozzunk fajunkért, drága anyaszentegyházunkért minél többet. De minden tevékenységünknek szilárd teológiai alapon kell állani, nem lehet ötletszerű soha! A magunk népének lelkével is számolnunk kell. Jelenti, hogy az előadók közül Dancsházy Sándor betegsége miatt nem jelenhetett meg. A jegyzőkönyv vezetésére e sorok írója kérészt fel.

Ezek után a konferenciát megnyitotta s felkérte Bácsy Gyulát, előadása megtartására, Bácsy, „A belmisszió alapvető munkáiról tartott felolvasást, amely szerint az alapvető munkák: *megtérés, az evangelizálás*, melynek formát nem lehet adni, olyan tág mező. A *testvéri közösség* munkája és a *buzgó imádkozás*. A felolvasás után több hozzá szólás történt, Biki Ferenc h. püspök elismeri a belmisszió szükségét. A megtérés eszköze — mint mondta — szeretet az Isten és Jézus iránt. Vallásértelmes életet csak az Isten Igéje tudja megtartani. De a bűnösség örökös emlégetése nem hasznos, mert a ker. embert meg fosztja a derült ker. élettől, melyet a biblia sem kíván. Lajos Sándor és Peleskey elvi alapon szólának e kérdéshez. A megtérés az Isten akaratára való ráeszmélés. Tusa Menyhért a kálvinsita dogmát félti. Nagy Lajos azt

mondja, hogy a belmisszióhoz nem lehet nagy reményeket fűzni. Láthatjuk a belmisszió hazájában Németországban, hogy ma micsoda állapotok vannak. Hollandiai példákra is hivatkozik. (Elfelejté Nagy L., hogy ennek nem a belmisszió az oka. Tudósító). Végül a konferencia határozatilag kimondta, hogy a belmisszióra okvetlen szükség van, Bácsi Gyulának pedig köszönetét nyilvánította.

(Vége köv.)

HIREK.

— Kellemes husvétli ünnepeket kívánunk munkatársainknak és olvasóinknak.

— **Egyelemez Konventünket** folyó évi április 25-ikére Losoncra hívta össze a Konvent elnöksége. Előtte való napon a különböző bizottságok fogtak ugyanott ülészn. Ez uton is kéri a Konvent lelkészelnöke, hogy ha valakinek volna a Konvent elé terjeszteni valója, azt legkésőbb ápril. 15-ig hozzá okvetlenül küldje be. A Konventi tanácskozás tárgya: a zsinat előkészítése, az 1919—20. évről visszatartott államsegély ügyében teendő további lépések, az egyházunk létérdekéit érintő iskolai sérelmek, az ungi törvénytelen separáció s a függőben levő jegyzőkönyvi ügyek.

— **Halálozás.** *Ráthonyi* Akos, a nagy-szöllősi ref. egyház főgondnoka, a máramaros-ugoccai egyházmegye h. gondnoka, a kárpátaljai ref. egyházkerület h. főgondnoka, f. hó 25-én meghalt. Temetése 27-én ment végbe nagy részvét mellett.

— **Letartóztaták a határon Dókus Ernőt.** Dókus Ernő, ki a magyarországi tiszányneni ref. egyházkerület főgondnoka s ki nek a szlovenszói Legenyén birtoka van, állandó igazolvánnyal jött át márc. 24-én reggel is Legenyére, hogy ott sürgős dolgot végezhesse s még az nap vissza kellett utaznia Sátoraljujhelyre. Azonban, mivel nem igazollathatta jelentkezését — előírás szerint — a községi jegyzővel s az igazolás nélkül utazott vissza, a sátoraljujhelyi kis állomáson letartóztatva a betű szerint eljáró hatósági közeg és másnap visszakisérték csendőrfedezet mellett Gálszecsre, a járás székhelyére, honnan kihallgatása után szabadon bocsátották.

— **Egyházmegyei közgyűlés.** A máramaros-ugoccai egyházmegye ápr. 18-án tartja rendes tavaszi közgyűlését Nagyszöllősdön a ref. templomban. — Mint értesülünk, György Endre lemondott egyházmegyei gondnoki tisztéről.

— **Felvilágosítás.** Lásunk ez évi március 25-iki 12-ik számában „Új lap Ruszinszokban” cím alatt a Hírek között a Kassai Napló után megemlékeztünk a Bertók B. esperes által indítandó vallásos irányu lapról. Bertók Béla esperes urtól é hírünkre vonatkozólag a következő sorokat kapjuk: „Nehogy azonban már születése előtt félreértések merüljenek fel kis lapommal szemben, kénytelen vagyok a Szerkesztő ur részéről a hírhez fűzött megjegyzésre felvilágosítással szolgálni. Igen nagy tévedés az, hogy talán egy tökéletes néplap vállalatát, mely dus-

kál a földi javakban s szórni fogja az ingyen példányokat a világ négy tája felé! Nincs reá egy fillérem sem, a tökéletes néplap vállalat szintén sehol sincsen a szó anyagi értelmében. Ellenben bizonyos az, hogy református egyháztagjainkban oly mérhetetlen erkölcsi tökéletes van elraktározva, ha azok most különböző okok miatt nem is forgalmi kincsek, hogy ez erkölcsi tökéletes megmozdítani s épen gyülekezeti tagjaink idvességére forgalomba hozni s ennek utján a másokért áldozni is tudó készséget felébreszteni s növelni legfőbb óhajom. Sikerül-e, vagy nem? majd megmutatja a közel jövő. Ha csak némi részben sikerül is próbálkozásom, gazdagon lesz jutalmazva, (félre ne értessem, nem anyagiakban), ha nem sikerül, lelkiismeretem akkor is nyugodt leszen.”

— **Végleg megalakult a „Kárpátaljai Ungi Református Egyházmegye.”** E cím alatt olvasunk a „Ruszinszói Magyar Hírlap” március 24-iki számában egy közleményt az „Ungi ref. egyházmegye” 13 egyházának az anyaegyházmegyétől való különválásáról és külön egyházmegyévé alakulásáról. A 13 egyház: Ungvár, Nagydobrony, Eszény, Csongor, Szalóka, Kisdobrony, Tiszaágtelek, Kisgejőcz, Nagygejőcz, Korláthelmeccz, Tiszaásvány, Minaj, Ungtarnócz. Az új egyházmegye márc. 12-én tartotta alakuló gyűlését az ungvári ref. iskolában Komjáthy Gábor lelkész és dr. Korláth Endre világi kiküldötti elnöklelte alatt, hol egyhangulag kimondatott az új egyházmegye végleges megalakulása. Tizenegy egyház huszonhárom képviselője éljenezte a megalakulást s rendelte el a szavazatok kiírását esperes, gondnok, 2 lelkész, 2 világi tanácsbírói, 1—1 lelkész és vil. főjegyzői, 1—1 lelk. s vil. aljegyző tisztségre, mely tisztségek betöltésére az egyházmegyei gyűlés uáni értekezleten a legszebb egyértelmű megállapodás történt a jelölendő személyekre vonatkozólag. U. i. esperes Komjáthy Gábor gondnok Égry Ferenc, lelkész tanácsbírók K. Nagy Sándor, Magyar Bertalan, világi tanácsbírók dr. Komjáthy Lajos, Plotényi Vilmos, papi főjegyző Pataky Pál, világi főjegyző Fodor Károly, papi aljegyző Barckasi Károly, világi aljegyző Kovács Miklós. ügyész dr. Korláth Endre.

— **Harangszentelés Darnyán.** Magasztos, lélekemelő ünnepnapja volt a *darnyai* leányegháznak virágvasárnapján. Ekkor szentelte föl szivréháó Imádságával *Molnár* József serkei lelkész a gyülekezet önkéntes adakozásából öntetett három és fél mázsás harangot. Ünnepi beszédet *Seress* Zoltán székelyi lelkész mondott tüzzel, magával ragadó lelkességgel. A helybeli kórus kettős szereplése után a gyülekezet lelkésze olvasta föl a hívek önkéntes adományait. A messzi vidékről nagy számmal egybegyűlteket szinte meglepte az egymásután következő ezer és ötszáz koronás adományok hallása! Összes adományok 27238 kor. A harang ára 19140 korona. Minden dicséret megilleti a *darnyai* kis gyülekezet híveit azért a szent felbuzdulásért, amelynek folyományaképpen az eddig olyan árván álló toronyukból ma már egy messze

hangzó, mindenkit gyönyörködtető harang hirdeti a nagy Isten dicsőségét s a felbuzdult szívek áldozatkészségét! De elismerés illeti — remek munkájáért — a harangöntő *Egry Ferencet* is! *K. B.*

— **Harangszentelés Uzapanyiton.** A háboruba elvándorolt harangjaink lassanként mind visszatérnek... Az uzapanyiti ref. gyülekezet március 25-én, Virágvasárnapján adta át új harangját a szent célnak lelkes öröm között. A helyből és vidékről összesereglett hívők a régi harang szavára, gyülekeztek össze a lemplom tornya előtt, a hol már felhúzásra készen várt a nagy és díszes új harang; gyülekezeti éneklés után Szük Gyula helybeli lelkész lépett a harang elé s könnyeket megindító s lelkes beszédet tartott a harang jelentőségéről s megáldó szavai után emelkedett a sok szép kendővel és virágcsokorral borított új harang fel-fel a toronyba... A templomban helyezkedett aztán el az ünneplő gyülekezet, ahol közének után Varga Antal bátkai lelkész mondott szép gondolatokkal gazdag imádságot. Ezután Csabay Pál balogi lelkész lépett a szószékre s a kettős ünnepi alkalomnak megfelelően hirdette az Igét János 12, 12—13. alapján („... a nagy sokaság, mely ez ünnepre gyűlt vala... vőnek palmaágakat... és kiáltnak vala: Hozsánna!). Végül Szük Gyula helybeli lelkész olvasta fel az új harangra adakozók névsorát. Délben a paróchián nagy társaság volt a lelkészcsalád s az uzapanyiti gyülekezet magyaros vendégszeretettel látott vendége. Délután az iskolában kitűnően sikerült Petőfi ünnepet rendezett az iskolás gyermekekkel Szük Gyuláné, a helybeli lelkész művelt lelkű neje. A Petőfi ünnep után pedig megkezdődött a kedélyes táncmulatság s tartott reggelig. Az új harang *Egry Ferencz* kisgejőci haranggyáros készítménye, melylyel a gyülekezet teljesen meg van elégedve. Az Ur áldása legyen a pásztoron és nyáján!

Kiadja: az *Egyetemes Konvent.*

A kiadásért felelős: *Réz László.*

Resatkó Endre

építész, építési vállalkozó

tervez, vállal, kivitelez.

Kassa, Dárda-utca 4.

Református

egyházi nyomtatványok

szótlások, ágendák, — sárospataki és rimaszombat kiadású — ugyszintén kényelvű bejárati táblák ref. iskolák részére, térképek, zászlók stb. kaphatók

2—8

Friedmann Herman könyvkereső.

TORNALJA.

Nyomatott Gömöri Zoltán könyvnyomdájában

Református Egyház és Iskola

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Felelős szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ

Főmunkatárs: SÖRÖS BÉLA.

Előfizetési díjak:
 Egész évre — — — 60 K Negyed évre — — — 15 K
 Fél évre — — — 30 K Megjelenik minden vásárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Rozsnyón, a református ielkészi hivatalban, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

Lelelkésképzésünk kérdéséhez.

(R. L.) Szlovenszkói és ruszinszkói református egyházunk alapkérdéseinek, mondhatjuk, létkérdéseinek egész sorozata vár megoldásra. Többek közt ezek: egész Egyházi Törvénykönyvünk revideálása s az új állam-alkotmány és jogrendszer kereteibe való beillesztése; új intézmények létesítése: lelelkésképző — a diakónia szervezésével együtt, tanítóképző, egyházi közalap (domesztika), lelkeszi nyugdíj- s özvegy-árva-gyámintézet, humánus (emberbaráti) intézmények, — énekügy, — népnevelés-, oktatásügyi helyzetünk tisztázása, — középfoku iskolai nevelés- oktatásügyünk létesítésének módozatairól való tanácskozás...

Mintha csak a reformáció most kezdődne! Pedig Isten jóvoltából 400 éves mult van már hátunk megett. Küzdelmes mult. Ez idő alatt magyar református egyházunk nagyjai verejtékes munkát végeztek úgy az alapvető hitelvi kérdésekben, mint az egyház életének szervezeti kérdéseiben — mindenkor súlyt fektetve az egyháznak az államhoz való viszonyának jogi szabályozására. (A mai cseh államférfiak — azt hiszem — mind, a szlovenszkóiak jórésze is, nagyon jól ismeri e történeti szükségességnek, sőt kényszerűségnek okait.)

Mi az oka annak, hogy az itt jelzett kérdések rendezését, főleg megoldását *létkérdésnek* minősítük? *Egyrészt* az új államalakulás, melybe egyházi és iskolai életünket, a jórend biztosítása kedvéért, be kell törvényesen illeszteni, mely nélkül — mint püspökeink és főgondnokaink a kormány képviselőinek magatartásából megállapították — addig, míg a teljes beilleszkedést el nem végeztük, tehát „míg zsinatot nem tartunk s egyházi alkotmányunkat a közvéleményben nem sanctionáltatjuk”, fontos kívánalmainkat az áll. mban nem rendezhetjük. *Másrészt* az a helyzet, amelybe az új államba jutásunkkor s által kerültünk. Ez a helyzet voltaképpen olybá tett bennünket, mintha kifosztottakká lettünk volna. Elemi iskoláinkat

kivéve *teljesen* hiányzanak nevelő- oktató iskoláink (pedig egyenesen a szó nemes és közvetlen értelmében *tanító egyház* vagyunk létfeltételünknel fogva); hiányzanak humánus (emberbaráti) intézményeink. Míg a gyakorlatban is egyek voltunk a magyarországi református egyházzal, voltak felsőbb nevelő- oktató iskoláink, humánus intézményeink: ma ezek csak jogilag (elméletileg) léteznek ránk nézve, gyakorlatilag nem használhatjuk világnézetünk s magasabb rendszerű kulturánk építésére. És pedig nem a magunk akaratából nem használhatjuk.

Igy kerültünk az elé a szükségparancsolta helyzet elé, hogy fundamentumokat kell raknunk, melyre építhetünk korszerű épületeket.

Egyházkerületi tagozatunk van. Szlovenszkón van két egyházkerületünk, Ruszinszkón egy egyházkerületünk. Az egyházkerületeknek egyházi autonómiánk szempontjából nagy jog- fejlődéstörténeti jelentősége van. Tisztelettel is hajlunk meg ez egyházkerületek ereje előtt. Azonban ez elintézését váró kérdések oly természetűek, amelyek egyrésztől egyetemesen kötelező intézkedéseket kívánnak, másrésztől amelyeket ez idő szerint csak egyesült erővel oldhatunk meg. Itt tehát az egyházkerületeknek erejüket egyesíteni kell.

Ezért e kérdések megoldása az egyetemes Konvent előkészítésében a Zsinatra várnak, mint a cseh-szlovákiai református (kálvinista) egyház törvényhozó és legfőbb intézkedő gyűlésére.

Hogy ez itt megjelölt teendők közül melyik az elsőbrendű teendő: alig tudnám eldönteni. Ha azt a gyakorlati szempontot tekintem, amely szerint az egyházi élet központja — az egyetemes papság sértetlen elve mellett — a lelképásztor, mint a hitélet irányítója, mint a vallás- erkölcsi érzés tüzeinek hivatásos ébresztgetője, mint az Ige hirdetője, mint az evangéliom közlője: úgy hiszem, nem lépem át a logikai sorrendet, ha a lelelkésképző (képző) intézet felállításának alapvető kérdéseiről mondom el egyet-mást.

Ha ennek a kérdésnek új államunkban nem volna — az állam fennállása ötödik éve dacára is — már története: most sem volna sok mondanivalóm a kérdésről. Csak annyi, hogy — mivel lelképásztoraink természetes fogyását pótolni az állam nem engedi Magyarországból — állítani kell *itt* lelelkésképzőt, vagy oly állammal kell összeköttetésbe lépni, melyben van magyar ref. lelelkésképző s ahonnan ott nevelt fiatal lelkeszeinket engedi az állam itt rendes lelelkésszé megválasztani.

Az államhatalom azonban a lelelkésképző intézetre nézve csaknem kényszerhelyzet elé állította ezideig egyházunkat. Eddigi álláspontja ugyanis az a kormány- nak, hogy lelelkész itt csak az lehet, ki *itt* nyerte lelelkési kiképezését: ezzel szemben pedig más oldalról a mi lelelkésképzésünket egy más hitfelekezet (ág. h. ev.) — habár rokonhitfelekezet — lelelkésznevelő intézetével *közös* intézetben kívánja eszközölni. Ezt a kérdést *Simkovics* János, a pozsonyi minisztérium evangélikus ügyosztályának referense, még 1920. évi dec. 19-én kelt hivatalos iratában kifejtette (L. Református Egyház és Iskola I. évf. 1. szám). A teljhatalmu miniszter ur most márc. hó 10-én a nála járt püspökeink és főgondnokaink küldöttsége előtt a lelelkésképzés *ezen* megoldására mutatott rá. Igérte a Miniszter ur azt is, hogy áprilisi Konventünk elé erre vonatkozólag tervezetet is fog terjeszteni. Véleményünk jelenlegi kifejtésekor abból a feltevésből indulunk ki, hogy a mostani, illetve az előterjesztendő tervezet alapja is a Simkovics-féle 1920. évi tervezet lesz.

Véleményünk az, hogy a *közös protestans theol. fakultás gondolata a mi részünkről, ha a Simkovics féle alapelven kívánná a kormány a szóban levő kérdést szabályozni, elfogadhatatlan.*

A lelelkésképzés kérdésének tárgyalásánál a priori kikapcsoljuk az *unió* tervének még csak a gondolatát is. Mert a lelelkésznevelő intézetet nem lehet az unió ugródeszkájává tenni. *Unió- és lelelkész*

képzés anyira össze nem férő fogalmak — hogy egy banális hasonlattal éljek — mintha a katonai ruhakarból tekintet nélkül a katonák testi nagyságára és alakjára, osztanák ki a katonai egyenruházatot. A vallási vagy akárcsak az egyházi uniót nem lehet a lelkészképző intézet közössé tételével vagy unifikálásával kezdeni. Ennek a közössé tételét az unió megérésének kell megelőznie.

A lelkészképző felállításával nem szabad kísérletezni semminő egyesítés vagy közössé tétel érdekében. Nem is volt erre példa még a történet folyamán.

Történt ugyan erre nézve kísérlet Magyarországon Budapesten a XIX. század 50-es éveiben. De nem tarthatta magát ez a kísérlet sem. A kísérlet rövid életű volt. Nem fessegetjük most, hogy melyik theol. irányon tört meg. Minden országban az egyes egyházak részére, külön lelkészképzők állítottak fel. Talán elég hivatkoznunk a lelkészképzés miként történt szabályozása tekintetében Franciaország egyik újjáalakulásának ez irányú eseményeire. A Francia állam (Konsuli) az 1802-ik évben ugyanis rendezvén az egyházi jogviszonyokat, úgy az ág. hitv. evangélikusoknak, mint a reformátusoknak külön-külön rendelt (állított) lelkészképzőt (Montauban, Straszburg). (Pedig még nem sok év választott el a németországi unió megszervezésétől.)

Nem lehet másként ez — főleg itt Cseh-szlovákiában. Azért emelem ki Cseh-szlovákiát, mert itt a lelkésznevelés fel-

adata nem csak világnézetre nevelés, hanem egyszersmind nemzetiségi nyelv-kérdés is.

Ismerje el a cseh-szlovák állam a lelkészképzés rendezése alkalmával 1-ször is azt, hogy úgy a kálvinizmus, mint a lutheránizmus két külön világnézetet képvisel. Ma pedig nem elég a felszínes lelkésznevelés, nem elég a mély, de száraz, tudományos lelkészképzés sem, ma — ha valamikor — világnézetre nevelésre is (erre főként!) van szükség. Nem elég, hogy a virágnak színe legyen, — illat is kell. Nem elég, hogy a napnak fénye legyen, — nagyon érezzük a melegnek is szükségét. Világnézetre van szüksége a világnézet nélkül szükkülő emberiségnek. — Ismerje el a cseh-szlovák állam 2-ször azt, hogy a reformátusság 98°/₁₀₀-ban magyar nemzetiségű, még pedig olyan, amely nagyrésztében más nyelven nem is ért. Ennek az egyházi és vallási közösségnek tudományos alapképzettségű lelkészekre van szüksége; ezt a képzettséget pedig csak anyanyelvén sajátíthatja el a lelkészjelölt. (Természetesen, azt megéri egyházunk, hogy a lelkészképzőnek az államnyelv bírására is képesíteni kell a jelölteket.) Lelkészképzőnknek a vallás és egyháztudomány fókuszának kell lennie. Mint a természetben a nap lövelését a fény és a meleg sugarait, éppen úgy egyházi életünkben a lelkészképző intézetnek kell a vallás- és egyháztudomány fénylő és melegítő sugarait szét-

árasztani. A tudomány szempontjából sem lehet tehát a lelkészképző közössége elfogadható.

Nagy érdeklődéssel várjuk minden esetre a Miniszter ur ide vonatkozó tervezetét, melyet a Konventre ígért megküldeni. Ha meg fog felelni e két — itt körvonalozott — feltételnek: örömmel fogjuk üdvözölni, mert négy éves várakozásunk és vágyakozásunk fog teljesezésbe menni. Ha nem fog megfelelni ennek: alig hisszük, hogy egyetemes egyházunk a színtelenséget eredményező vagy református (kálvinista) egyházunk hátrányára szolgáló közösségbe beleljen.

Falusi levél.

Kedves Szerkesztő Úr!

Mi falusi lelképásztorok a hosszú tél után alig várjuk, hogy rátehetnénk a kezünket az ekeszarvára, — dehát vagy a havas eső, vagy az erős északkeleti szél, mely a dolgozni akaró embert, barmot egyaránt átveszi, — megakadályoz ebben.

Gondoltam hát „merészet és nagyot”. Uílevelem birtokában elmentem délre Magyarországra és a lekapcsolt részekbe, hogy meglássam, a kollegák miként tesszik az ekeszarvára kezüket? Vagy pedig főgondjuk vagyon-e nekik is csupán abban, hogy 1919—1920-ban miből éltek meg? Ahogy Budapesten kiszálltam és a régi, megszokott helyre, a theol. fakultásra beléptem, rögtön láttam, hogy ott se szántanak a Kollegák még, de azért kezök az ekeszarván a gyűlésteremben is s mélyen szántó fejtegetések

máramaros-ugocsa-i e. megye küldöttsége, itt áll a kárpátaljai ref. egyházkerület képviselője. Mind azért jöttek el hogy szívből fakadó sóhajással bucsút mondjanak annak a férfinak, ki magát méltóvá tette mind ama tisztségekre, melylyel az egyház, e. megye és a kerület megajándékozta őt. A nemesen dobogó szív kihűlt, de évkönyveinkben halhatatlan emlék van számára fölemelve. A sirnál beszédet mondott Bakó Gábor dr., ki szép szavakkal bucsuzott el a magyarság vezető férfiától. Ugyanő tolmácsolta a családnál a beregi egyházmegye fájalmát e nemes férfiú elvesztése miatt.

Életrajza: Ráthonyi Ákos 1868. nov. 8-án született Kőkönyvesden, Ugocsa-megyében, hol családja törzse volt, melynek tagjai a megyében nagy szerepet játszottak s előkelő vármegyei tisztségeket viseltek. Elemi iskoláit és négy gimnáziumi évet Szatmáron járt, onnan Lőcsére ment, itt fejezte be tanulmányait. Jogi tanulmányait Kassán végezte, honnan Budapestre került. Itt a jogot és Rákosi Szidi színésziskoláját egyszerre látogatta. Mikor otthon megtudták, hogy színész akar lenni, a havi pénzt megvonták tőle. Azonban segített magán. Ügyvédbojtár lett. Édesanyja erősen kifakadt, hogy fia komédiás akar lenni, később azonban megbékült.

Mint színész pályáját a kolozsvári nemzeti színháznál kezdte. Később Budapesten, a Vig., Magyar- és Királyszínházban játszott. Kitűnő színész volt. Mikor legnagyobb sikereit aratta, hirtelen otthagya e pályát, hogy soha vissza ne térjen oda. Gazdálkodott Nagyszőlősen a Tisza partján. Takarékos és praktikus gazda volt. Egy időben szerkesztette az „Ugocsa-megye” c. lapot. Törvényhatósági bizottsági tag volt. Mindenkor, de különösen az utóbbi időben nagy szeretettel és áldozatkészséggel viselte szívén egyháza ügyét. Országos elnöke volt a magyar kiscgazda-, kisiparos és földműves pártnak.

Amilyen nemes volt élete, olyan volt halála is. Mielőtt meghalt volna, végrendeletet. Gazdálkodására vonatkozólag utolsó szavai ezek voltak: „minden úgy maradjon, ahogy volt, a cselédség észre se vegye, hogy én nem vagyok.”

Végrendelet utun fiacskáját megsimogatta: Kis fiam, a Ráthonyiak mindig becsületesek voltak... Olvasd el a régi családi iratokat s onnan megtudod, hogy jó magyarok is. Légy te is olyan... hangja elcsuklott s nem bírt többet mondani.

„Az igaznak emlékezete áldott.”
Szeretetünk kíséri lelkedet.

Siposs Imre

Ráthonyi Ákos

1868—1923.

Virágvasárnapján hajnali 3 órakor lehelte ki lelkét Nagyszőlősen e férfi, ki nek emléket híven fogja megőrizni az utókor mind ama cselekedeteiért, melylyel megmutatta, hogy igaz ember volt s hű keresztyén. Halála nagy veszteséget jelent közöttünk, kik amugy is pusztulunk. veszünk. Pótolhatatlan veszteség különösen ránk nézve, ruszinszkói magyar reformátusokra, mert olyan férfiú szállott vele sirba, kihez mi még sok reménységet fűztünk. Reménységünk megszügyenült, de az a tudat, hogy lesz feltámadás, erőt önt csüggedt szíveinkbe, a hit azt mondja, hogy még találkozunk.

Temetése márc. 27-én ment végbe kálvinista egyszerűséggel, de mégis impozáns módon. A város és vidék intelligenciája felekezeti különbség nélkül megjelent; hogy így rója le a kegyelet adóját: Ráthonyi Ákosnak. A temetést Biki Ferenc h. püspök végezte. Oraclójában méltatta az elhunyt érdemeit. Kiemelte, hogy képviselteti magát a temetésen a nagyszőlősi ref. egyház, melynek buzgó tagja volt, mely egyházzól nem feledkezett meg élete utolsó pillanataiban sem, haván neki 5000 koronát. Megjelent a

hangzanak el lélekből a lelkekbe. Már harmadik napja szántanak! De megirigyeltem őket! Éppen akkor léptem be, mikor fiatal tudós püspökök, — aki bátran elhagyhatta neve elől a „dr.” jelzést, nem úgy, mint a tiszteletbeli doktorok! — azt magyarázta a próféták fiának: Hogyan nyerhetjük meg intelligenciánkat?

A cím szomorú bevallása annak, hogy elvesztettük; nem vigasztalás az a kijelentése, hogy ez nem magyar tünet csupán, de így van az egész világon. Ő se annak szánta. Okát abban leli meg, hogy az egész egyházi praxis az intelligens ember kérdéseire nem tudott feleletet adni, az egyh. nem volt életében élettényező. Kételyeire, sok — szinte be sem vallott — kérdéseire nem tudott feleletet kapni, pedig a modern emberben is ott van a tékozló fiu hazavágyódása, mutatja ezt az a körülmény, hogy vallás-pótlékokhoz fordul, pl. elmerül a művészetben s azt hiszi, hogy ez vallás, pedig mily messze van attól!; vagy a filozófiai etikát tartja az élet tartalmának s az ilyen társulatokban intellektuális alapon fejlesztik az Übermenscheket. Orvosság: „Az egyháznak, komoly apologetikus munkát kell végezni, az egyes lelkeket először is egy kis egészséges agnosticis-musra vezessük, lássa be, hogy minden tudományával tulajdonképpen nem tud semmit, minden bizonytalan, amit ő pozitívumnak tart s ha ide eljutott, akkor álljon mellé egy derült, biztos, nyugodt lélek, aki már meggyőződött az örökkévalóság realitásáról, mert csakis ilyen hit tud másokat meggyőzni, és ilyen lélek értheti meg Kálvin szép mondását: „Esperons est nous verrons!” (Reméljünk és látni fogunk.)“

Ott állva a szögletben, elgondolkoztam e szavak után, hol veszünk mi itt Cseh-Szlovákiában ilyen erős hitű lelket minden visszahódítandó intelligens emberünk mellé?! Csak oda jutottam, hogy ha senki se, de lelkipásztoraink erre mind alkalmasak igyekeznek majd lenni: Emlegetett ugyan a püspök modortalanságot — esztétikai sértést, s finom nyelvezetén egyebet is, de én ezt nem tudom úgy visszaadni, bizonyosan a pastorális imprudentiát, tudománytalanságot — zsiros szívűséget értette alatta, amelyek mind alkalmas eszközök arra, hogy elriasszuk azokat, akik már hozzánk akartak indulni.

A szekszárdi testvér hangsúlyozza a komoly ref. könyvek fontosságát az intelligencia meggyőzésére, mert intelligens embereket csakis intellektuális uton lehet meggyőzni, de még hozzátette azt is, hogy emellett fontos a lelkipásztor személyes példaadása“ (minek tette már hozzá!) Hangoztatta: ott a legfrissebb miskolci pásztor a vallásitanítás reformálásának szükségességét is. Eddig csak papot hallottam. Most fellát dr. Somogyi Lajos ügyvéd, a kálv. politikai szövetség elnöke s rámutat, hogy intelligentiánk elvesztésének oka „a kálvini világnézet hiánya és hogy a lelkészek nem voltak a gyülekezetek világító fáklyái.“ A jobb jövő zálogát a helyes, teológiai nevelésben látja.

Szóval, Kedves Szerkesztő Ur, volt nekem ott mit hallgatni papoktól, világiaktól egyaránt. De szerenesére nem vettem magamra, mert nekünk e tárgy nem lehet eszmecsere tárgya, itt minden világi emberünk egy Szilassy Béla, Tornallyai Zoltán, Süteő István, Izsó Bertalan! Vagy nem? Különben szerintem a kálvinistának születet: ember psychéje is irányadó e tekintetben. Láttam én már kath. grófnőt ájtatosan hallgatni olyan plébános misézését, akil sohasem hívott meg asztalához, mert nem hívhatott. De nem láttam kálv. magyar embert a saját templomába menni, ha lelkészére valamiért megharagudott. — Borus volt az idő, ott maradtam biz' én másnapra is a konferencia utolsó napjára, amikor Enyedy Andor s a ujhelyi lelkész tartott áhitatot Ján. 20., 24., 29. alapján korunk Tamásairól, a kikre Jézus nem haragudott, csak szánta, sajnálta őket, int, hogy ne kárhoztassuk mi sem a mai Tamásokat, a mai kor a természet tudomány, a hitetlen kételkedés kora. A modern ember önmagában sem hisz már, hogy hihetne akkor a láthatatlan Istenben, sajnáljuk, micsoda rettenetes sivár életet él az ilyen, a ki e látható világ, a konvenció, emberi tekintélyek, földi kincsek rabszolgaságában nyög s a ki előtt sohasem lesz világos istenfiuságának felséges szabadsága. Nincs nagyobb boldogság, mint nem látni s mégis hinni. Nem látni mást, csak a bűnt és hinni mégis egy új világ tiszta hatalmas, gazdag, nemes feltámadásában. Ezt a mindent legyőző hitet plántáljuk be az emberekbe!

Mintha csak a tegnapi szántást boro-nálgatta volna le az ifju Timotheus!

Utánna Budai Gergely vallásitanár, a ki tudománya s hiteért megérdemelné a halasi paróchiát, a reform. kegyességről beszélt, hogy ez nemcsak valami érzelem, hanem az *Istentől való feltétlen függés tudata*. Lépcső fokok 1. religió naturalis. 2. religió rationalis 3. religió revelata, ez a kegyesség legmagasabb foka. Tudja idézni megyesi P. 1636 ban megjelent Praxis Pietatis cz. művét, de a modern teológusokat, Niebergall, Karl Müller, Heilert stb. is.

Szeretné, ha valaki alaposan foglaloznék annak a felderítésével, hogy mennyiben él még magyar népünk között a régi ref. kegyesség s milyen szokásokban nyilvánul meg? Ezt jó lenne nálunk is összeszedni addig, míg végké-el nem vész nyom nélkül.

Budai Gergely előadását kellőképpen méltatta Ravasz püspök, aki a ref. kegyesség fontosságának felmutatását a konferencia legnagyobb eredményének tartja. Az igazi kegyességet nem lehet se eltitkolni, se szinlelni, akiben meg van, abban feltétlenül meglátják és érvényesül.

Délután Bilkei Pap István theol. tanár beszélt Istentiszteleteink vonzóbbá tételéről, ahol a fő vonzó erő a liturgus, elengedhetetlen másik feltétel az istentiszteleteken a rendszeres bibliaolvasás. Másképen hogy is kívánhatjuk hűveinktől, hogy otthon a Bibliát olvassák. Sok könyvre, biblíatanulmányozó segédmun-

kákra, hitre, tudományra van tehát a papoknak szüksége, különhen...

Az egész konferencia méltó befejezése Ravasz László biblia magyarázata volt a ref. ker. ember győzelméről Róm. VIII. 28. 39. alapján: nekem, ki csupa szenvedés, fájdalom vagyok, győzőm kell a fájdalom felett, szövetségeseket keresek, a fetisek, amulettek babonás világán keresztül kijutok az evangélium fényébe, látom, hogy Isten=Atya, s ekkor ben-nem, általam a Krisztus által győz min-dig az Isten.

Sajnálhatja bizony, aki nem hallhatta.

Láttam én ott még sok szép, okos dolgot, ami itt még nincs meg, — népszerű theol. tanfolyam, „nőtheológusok kérdése. Hallottam kálvinista véleményyt a mi Uj Reform. Szövetségünkről. Hát a volt pataki diákok orsz. szövetsége nem érdekelné a Kedves Szerkesztő Urat?

De félek, hogy nem győzné türelemmel olvasni, amiket én élvezettel láttam és hallottam.

Inkább megírom majd máskor, ha nem megyünk addig ki szántani, mert hát élni is csak kell, nemcsak gyönyörködni.

Isten áldja meg a Kedves Szerkesztő Urat!

Nagy János

ref. lelkész.

Események—Feljegyzések.

— Folytatás és vége. —

Igen érdekes és református közvéleményünk figyelmét felhívó munkát olvasott fel Peleskey Sándor, melynek címe: „A gyülekezeti élet restaurálása.“ A restaurálást készakarva használja a reformáció (uj) helyett, mert a laikusoknál emez utóbbi zavart idézhet elő. A restaurálás szó — Peleskey szerint — ki is meríti a mi kezdendő munkánk összességét, hiszen annyit jelent, mint fel-frissítés, felüdítés és ezzel a munkával új, jobb élet fakasztás az Isten akarata szerint. Ugy a pásztori élet, mint a tanítói és a presbiteri kar élete restaurációjára nézve, amellyekkel a gyülekezeti életet célozza restaurálni, ép úgy, mint istentiszteletünkben szolidan mérsékeit változtatások meghozatalára indítványt ad be. Az indítványban lévő javaslatok szövegét a következők: a.) Lelkeszi karunkra vonatkozólag: 1.) tartunk évenként legalább három lelk. konferenciát. 2.) alakítsunk kisebb lelkészi köröket, pl. nálunk, máramarosit, nagyszőlősit, fekteardóit. E kisebb körök lelkészei jöjjenek össze havonként vagy legalább két havonként, amelyen bármilyen idegen izű is legyen — a lelkigyakorlatokon hívül, a gyülekezeteink állapotrajzából következő teendők volnának megbeszélendőek. Itt volnának testvéri megbeszélés tárgyai személyes bajaink és örömeink. Egy-egy kör terveket, eszméket vetelne a közös konferenciára. b.) Tanítókra, presbiterekre vonatkozólag: 1.) a tanítókat szives szeretettel vonjuk közelebb magunkhoz és tartunk velük időnként evangéliumi konferenciákat. 2.) a presbiteri gyűlést mindig imádkozással s egy-egy vótummal bevezetendő biblia olvasással kezdjük meg. 3.) a kanonika vizitációkor felte-

endő a presbiterekre vonatkozólag egyenként a következő kérdés: Erkölcsileg fedhetetlen életet élnek-e és pedig nem paráználkodnak-e, nem részegeskedő, tobzódók-e, nem Isten káromlók-e? Kötelességeiket pontosan és lelkiismeretesen teljesítik-e? 4) Félevenként a presbitérium legalább egyszer oly gyűlésre hívassék össze, amely gyűlés az egyközség szervezeti, anyagi és személyi ügyeinek kizárásával a presbitéri kötelességeivel az egyházközségben szükséges segélyezési akciókkal, az iskolák evangéliumi szellemű felvirágóztatási módjaival, különösen a serdülő iljuság, de az egész gyülekezet lelki állapotrajzával s az ebből folyó teendőkkel, az egyetemes egyházban észlelhető vallási és egyháztársadalmi mozgalmakkal s általában oly kérdésekkel foglalkozik, a melyek a preb. kötelességek érzetének fokozására a ker. jócselekedetek gyakorlásának előmozdítására, az egyházi élet fejlesztésére, a vallásos buzgóság emelésére, a református egyház ügyeiben szükséges és hasznos tájékozottság megszerzésére alkalmasnak mutatkoznak.

E presbiterekre vonatkozó indítványomat kérem határozati javaslatként az egyházmegye — kerület stb útján törvényhozásra is felterjeszteni.

c.) Istentiszteletre vonatkozólag: 1.) hétköznapi istentisztelet mindenkor biblia olvasással legyen és pedig a szolgálat az urasztalánál végezve. 2.) vasárnapi s általában ünnepi istentiszteletünk a sakramentális elemeken kívül, soh' se legyen 1 órai időtartalomnál hosszabb, amelyen az előfőhász után, egy nagyobb összefüggő bibliai részlet, — mely a prédikáció tartalmával összefüggésben van, — olvastatnék fel. Prédikáció közben, annak gondolatkörébe vágó, zoltár vagy dicséret vers, a lelkész felszólítására énekelhető legyen. A vasár- és ünnepnapi istentiszteleten csak a textus felvétel előtti éneklés alatt megy fel a lelkész a szószékre, addig az urasztalánál fungáljon. 3.) Az urvacsoara osztáskor a bűnvalló imádság után az apostoli hitvallás a gyülekezettel elmondandó. Ez istentiszteletekre vonatkozó javaslatokra szives véleményét kérek arra nézve, hogy egyházmegye elé terjesszük-e elfogadás végett vagy teljesen kidolgozva presbitériumunk útján vezessük be gyülekeze- teinkbe.

A hozzászólások után elhatározta a konferencia a konferenciák tartását, a lelkészi körök létesítését. A többiekre vonatkozólag kimondatott, hogy Peleskey nyujtsa be az egyházmegyére, honnan fokozatosan felkerül a zsinatra. Javaslatai leközzöltetnek a hivatalos lapban is hozzászólás végett.

Következett Nagy Lajos eredeti elbeszélésének felolvasása, „A vonat.” Az elbeszélés egy fiatal református papról szól, ki jeles képzettsége után, miután a külföldet vonaton bejárta, Erdély egy kis eldugott falujába kerül. Itt bele ugrik egy szerencsétlen házasság életbe, majd meghasonlik hűvel, feleségével s végül önmagával. Valahányszor meglátja a völgyben futó vonatot, mindannyiszor észébe jut, hogy a lelkészi pályát nem

így gondolta el, egykor vonaton ülve. Végül is öngyilkosságra vetemedik. Így fejezi be földi pályafutását.

Az elbeszélés sok csiszolni valót kíván, de érdekes tapasztalatok és megfigyelések által leköti a figyelmet.

A konferenciát Bácsy Gyula fejezte be a János ev. XVII. r. 18. v. alapján vezetett áhitatával és buzgó könyörgésével.

Ime a gerinctelen papok munkájának egy kis képe.

Siposs Imre

Hivatalos.

A szlovenszkióli tiszáninenni ref. egyhker. 149/1923. sz. püspöki hivatalból.

Körlevél.

Valamennyi Lelkészi Hivatalnak!

Iskolaügyi és Nemzetmívelődési Minisztérium Referátusa 17241/III. 1923. március 21. sz. a. kell leirata alapján közlöm, hogy a f. é. március végéig már kiutalt rendkívüli segélyek (inségsegély, egyszeri gyors és bevásárlási segély, a ruhasegély nem) továbbra is folyósítatnak. A folyó évi április—májusi segélyek postai csekklap után május elsején fog- nak kifizetelni.

Rimaszombat, 1923. április 5.

Czinke István
püspök.

HIREK.

— Lelkészeiktatás Huszton Virágvasárnapján iktatták be hivatalába a husszti református lelkészt, Szabó Bélát, aki az egyházak lapunk hasábjairól már előnyösen ismertek meg. Gyönyörű tavaszi verőfényben érkezett meg az uj lelkész a husszti pályaudvarra, ahol Komonyi Orbán tanítóval az élen egy küldöttség várta őt. Komonyi Orbán komoly, meleg szavakkal köszöntötte egyháza uj pásztorát. Az uj lelkész meghatottan ajánlotta magát, szívet, életét a gyülekezet szeretetébe s ezután hosszú kocsisoron bevonult ő és, a kíséretében érkezett szép számu vendég- ség a városba. A templomnál ujjabb üdvözlés következett, itt várta uj lelkészt a presbitérium és a gyülekezet apraja- nagyja, a fehér ruhába öltözött kisleányok hóvirággal hintették be pásztoruk első útját. Itt Vicsek Antal főgondnok mondott igaz örömtől remegő hangon üdvözlést, melyre a lelkész mély bensőséggel és kedves közvetlenséggel válaszolt. Délelőtt féltíz órakor kezdődött az ünnepélyes beiktatás, melyet Ézsaiás 43. 1—3 v. alapján Bácsy Gyula feketepataki lelkész végzett nagy lelkesedéssel és erővel. Isáák Imre vajáni lelkész énekelte aztán F. Hilles „Imádság” c. művét, majd az uj lelkész mondta el beküszöntő beszédét. A program bátor hitvallás volt az igazi lelképásztoi eszmény mellett. A templomi bensőséges, ragyogó ünnepség után 85 terítékes ünnepi ebéd volt az iskolában, amelyen részt vett Huszt város minden számottevő tényezője felekezeti és nem- zetségi különbség nélkül. Ott voltak az egyházak és hivatalok kiküldöttei is. Mi a magunk részéről gratulálunk a husszti gyülekezetnek a jó választáshoz, munkatársunknak, az uj pásztorának pedig áldást kívánunk a munkásságára.

— „Szeretet” címen jelent meg Beregszászban márc. 25 én, Bertók Béla munkácsi esperes-lelkész szerkesztésében annak a néplapnak első száma, amelyről lapunk is híradást hozott. A lap minden hónap 10. és 25-én fog megjelenni 6 oldal terjedelemben. Visszatérünk legközelebbi számunkban bővebb ismertetésére. Addig is örömmel üdvözljük és ajánljuk egyházi előljáróink figyelmébe annak terjesztését.

— Felhívás. Kérjük azokat a lelkész és tanító urakat (azokat a lelkészi hivatalokat is, akik rendelés nélkül 1—1 naptárt kaptak), kik még nem küldték a naptárakért a díjat, hogy hátrálékaikat haladéktalanul küldjék be; ugyszintén az 1921. és 1922. laphátrálékok beküldését is kérjük. Akik hátrálékaikat 8 nap alatt be nem küldik: az esperesi hivatalnak küldjük be a hátrálékok kimutatását.

Szerk.

— Kérelem. Egy nagyközségben (bányatelepen) lakó, jóforgalmu hentes és mézárós üzlettel bíró hivem alkalmazni szeretne egy jó családból származó ref. nőtlén segédet, aki ezen szakmában ügyes és jártas. Kérem kartársaimat, hogy amennyiben ismernének arra érdemes és megbízható, rendes viselkedésű ifjút, — akit nemcsak fizetett alkalmazottnak, hanem szinte családtagnak tekintenének az említett helyen, (később eselleg tényleg azzá lehetne) — közöljék az illetővel s utasítsák, hogy jelentkezzen levélileg nálam mielőbb. Sedivy László ref. lelkész, Nyitra.

— Orgonista kántor-nak ajánlkozik egy középidéjű, a szlovák vizsga miatt hihetőleg nyugdíjba vonulni kénytelen, családostanító mérsékelt igények mellett. Énektanítás, dalárda szervezés, vezetésben szaxavatott. Megkereséseket a lap szerkesztősége továbbítja.

Kiadja: az Egyetemes Konvent.

A kiadásért felelős: Réz László.

A lemondás folytán megüresedett balfalvai református leányegyház előkönyörgő-kántor-tanítói állására pályázatot hirdet az egyház előjárósága. Jövedelme: tisztességes lakás a szükséges melléképületekkel, és 1520 □ öl kerttel. 9 kat. hold szántóföld, melynek adóját az egyház fizeti. Az egyház pénztárából 800 korona. Az iskola államsegélyes. Az istentisztelet és tanítás nyelve magyar. Kötelesség: az előkönyörgő, kántori és tanítói teendők végzése. A szükséges okmányokkal felszerelt pályázati kérvények folyó évi július hó 1-ig alólikt lelkészi hivatalhoz adandók be. Az állás f. évi szeptember hó 1-jén elfoglalandó. Ungtarnóc (Tarnovce. Z. Uzhorodska) 1923 ápril. 2. Református lelkészi hivatal. 1—3

Resatkó Endre

építész, építési vállalkozó

tervez, vállal, kivitelez.

Kassa, Dárda-utca 4.

Nyomatott Gömöri Zoltán könyvnyomdájában

Református Egyház és Iskola

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Felelős szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ.

Főmunkatárs: SÖRÖS BÉLA.

Előfizetési díjak:	
Egész évre — — —	60 K
Negyed évre — — —	15 K
Fél évre — — —	30 K
Megjelenik minden vásárnap.	

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Rozsnyón, a református lelkesítő hivatalban, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

Mi és a világ.

Irtta és a nagyszőlősi lelkipásztori konferencián elmondta: *Peleskey Sándor.*

„Ugy tekintsen minket az ember, mint Krisztus szolgálait és Isten titkainak sáfárait. Őmi pedig a sáfárokbán megkivántatik, az, hogy mindenik hünek találtságok.”
I. Kor. 4: 1-2.

Református anyaszentegyházunk jelenidőbeli gyülekezeti életének s benne a lelkipásztori tiszt sorsának iskolapéldáját látom én a két korinthusi levélben megírva. A külsőségeiben fényes, mindig kacagó Korinthusban, hol a világforgalom meghízott gazdagjai és kizsákmányolt szegényei éltek, hol a költő Pindaros szent az Afrodite templom „vendégszerető lányai” nagy szerepet vittek, volt a szóbanforgó gyülekezet, melyhez Pál két levelét írta, miután előbb közel két esztendő telt el az Ur szolgálatában. A két levél hiteles tudósítása szerint sok-sok bűn burjánzott itt föl, mikor a tüzlélkü Pál és az alexandriai származású, ékesen szóló Apollós eltávoztak a gyülekezetből. A bűnök felburjánzásának, egyrészt bizonytalanság az ő s velők az igazi krisztianizmus eltávozása, másrészt a Korinthusban levő pogányos korszellem volt az alapoka. Így halványult el a hittudat, vele bomladozásnak indult az erkölcsiség. A krisztianizmus már nem volt életformáló erő, nem egyedül a Krisztus keresztjében, az Ő váltságáért érdemében keresték üdvösségüket, a feltámadás való tényét megtagadták sokan. Ezek következtetéseképp megalkudtak a világgal, bűnözők lettek az egyéni, családi, társadalmi élet. Köztük volt a pártoskodás is minden átkával.

Kedves Lelkipásztortestvéreim! nem ösmerlek-e reá a mi gyülekezeteink mai állapotára, e néhány szóban érintett szomorú korinthusi viszonyokban? Nemde úgy látjátok-e velem együtt, hogy a mi gyülekezeti bajaink alapoka is azonos a korinthusiakéval. A pásztorokkal távozott, új életformáló krisztianizmus, a romlott korszellem volt a korinthusi bajok alapoka. Vajjon nálunk is nem az elhivottak-

ból (mondhatnám belőlünk) hiányzó új életet formáló krisztianizmus és korszellem az alapok?

A fölolvastott igékből kitesztőleg mindennek eredője, az apostolok iránti tisztet, az őket, munkájukat titkon és nyíltan gáncsoló, megítélő közhangulat lett. Ez ellen emeli föl Pál szavát, amikor így ír: „Ugy tekintsen minket az ember...” De ő fel is emelhetette!

Minket, a ma pásztorait milyen szemmel néz a világ és hogyan ítél? Tudjátok bizonytalanság, érzitek is, hogy mi reánk is hasonló ítéletet harsonája zugma, mint régen Pálékra. Van-e erők, erkölcsi bátorságunk ez ítéletünk ellen úgy szólni, mint igénkben Pál? Ha nincs, lenni kell, mert különben jaj, halálos jaj szent ügyünknek, de különösen nekünk.

Am ahhoz, hogy mi Pállal szólhassunk, csakugyan ki kell meríteni a Krisztus szolgálait és Isten titkai sáfárai fogalmának kritériumát egész valónkkal és szolgálattunkkal. A fölvetett igékben Krisztus szolgálait eredetileg így fejezi ki az apostol: *Κριστοῦ ὑπηρέτας*, amelyben a *ὑπηρέτας* = terhes szolgálatot, evezős szolgálatot végző szolgálait jelent. Ezzel adva van, hogy ami szolgálattunk terhes, olyan, mint a régi hajókon az evezősöké, kik szüntelenül munkában voltak s akiknek folytonos hogyan munkájuktól függött a hajó előre jutása, vigan menése; fölök függött, a hajó utasainak élete, a tenger szorosain baj nélkül való átjutása a cél eléréseig. Amikor az evezős szolgálait telenkedtek, megállott a hajó, ha zátonyra vitték azt, megfeneklett, az utasok élete jajjal teli volt ilyenkor; sőt életüket is elveszthették a haszontalan, a hűtelen szolgálait miatt.

Ez igazán pompás apostoli hasonlat szerint, mi a Krisztus hajójának vagyunk evezősei. S amilyen nagy, döntő fontossága az evezős hajón az evezős szolgálait munkája, ép oly nagy és döntő fontossága a Krisztus hajójára, a mi ref. anyaszentegyházunkra a mi pásztori szolgálattunk, munkánk; mert a mi munkánk milyenségétől függ annak virágzása, stag-

nálása vagy bukása. És mennyire ettől függ a mi hajónk utasainak, a mi hivelünknek lelki élete milyenné válása. Mélyre, a lelkek mélyére levezni, teljes készütséggel, minden erők megfeszítésével munkálkodni, úgy, hogy ha kell énünket is oda tudjuk áldozni a Krisztusnak az Ő szolgálata oltárán, — egyik kötelességünk.

A másik, hogy Isten titkainak sáfárai legyünk. Isten titkai: a Jézusról eleve elvégzett és az Ő váltságáért csodálatosan üdvözítő erejének isteni kinyilatkoztatásai. Ennek a titokszerű Isten-kegyelemnek kell hogy sáfárai legyünk igehirdetésünkkel és példás életünk néma prédikációjával. Ezzel van a kulcsok hatalma is a kezünkben. Ilyen értelmű szolgálait és sáfárkodás pedig hűségát kíván, olyat, amilyet Luk. 12: 35 s köv. versei irnak elő. Vizsgáljuk meg magunkat, meg van-e a szolgálattunk és sáfárkodásnak ez a hűsége bennünk?

Ha meg van, kiáltunk oda a világnak, a bennünket ítélőnek az alázatos pásztori önértet hangján:

„Ugy tekintsen minket az ember, mint Krisztus szolgálait és Isten titkainak sáfárait.”

Innen-onnan.

A Nagyváradon megjelenő „Egyházi és Iskolai Szemlé”-ben olvasom, hogy az Alliance of the Reformed Churches... the Presbyterian System, vagy közönségesen Presbyteri Világszövetség nyugati ága febr. 14. és 15-én tartotta gyűlését a canadai Torontóban. A délelőtti folyamán a különböző bizottságok tettek jelentést; a délutánok folyamán egyetemes érdekű előadások és megbeszélések voltak; esténként pedig nagyszámú közönség jelenlétében vallásos estély volt a templomban. Mindjárt az első nap délelőttjén a magyar egyházak sorsa került tárgyalás alá. Ugy a Presbyterian Church in the U. S. A., mint a Reformed Church in the U. S. képviselői részletesen beszámoltak a szétszaggatott Magyar Református Egyházzal. Az előbb említett egyház nevében Rev. W. Beach, az utóbbi nevében pedig Rev. J. J. Good és C. E. Schaeffer. Beszélt két amerikai magyar lelkesítő is, Laky Zsigmond és dr. Herczeg József. Jóformán az egész

délelőtti folyamán a magyar egyházak sorsáról volt szó. Az alapos és részletes megbeszélésnek meg is volt az eredménye: Ugy írja az én hír-forrásom, a megnevezett Szemle, hogy a pénzügyi bizottság 150 ezer dollárt javasolt a második nap délutánján az európai munkára. Ennek pedig jó része — mint olvasom — a magyar egyháznak jut, ha azok jól előkészítik és előterjesztik a segítségre szorult egyházakat, iskolákat és kórházakat.

Többet is közöl ez itt megnevezett lap a gyűlésről. Érdekesek azok a közlések is, sőt talán az egyetemes egyház szempontjából érdekesebbek, mint amikről itt megemlékeztem. De nekem ezek kötötték le figyelmemet. Jellemző az emberre: ami hozzánk közelebb van és aminek csak valami kis anyagi vonatkozása van, mindjárt jobban érdekel, mint más valami. Ha nem volnánk is éppen annyira *emberek*, mint mások, még akkor sem volna csoda, hogy ez jellemez. Nekünk cseh-szlovákiai magyar reformátusoknak nagyon mostoha a sorsunk *itthon* mindezekig. Tehát ha azt halljuk, hogy valahol szó esett rólunk valaminő vonatkozásban. vagy hajlandóság mutatkozik valahol mostoha sorsunk enyhítésére: természetes, ha élénken figyelünk a felénk szállingózó hírekre.

Nem tudjuk bizonyosan, csak sejtjük, hogy rólunk, cseh-szlovákiai magyar reformátusokról is, volt szó Torontóban. Mert azok a melegszívű amerikai pásztorok, J. J. Cood és W. Beach, akik be szeltek ott a magyar egyházak sorsáról, a múlt év folyamán jártak itt Szlovénkóban is. Azt sem tudom bizonyosan, hogy a 150 ezer dollárból jut-e valami cseh-szlovákiai református egyházunknak,

de érzem, hogy kell jutni valaminek, mert a mi sorsunk a legmostohább. Semminek sincs, amiben meglátszanék az egyház munkája és a vallás áldása. Nincsenek magasabbfokú és szakiskoláink, emberbaráti intézményeink, pap- és tanítóképzőnk. Ráférne némely egyházközségünkre is az anyagi segítség: de főként rászorul erre a közegyház, mely fundamentumostól *alapítani* kénytelen intézményeket, hogy *hivatásos* munkát végezhesen.

Mikor e tudósítást olvastam a torontói gyűlésről, eszembe jutott, hogy a mi cseh-szlovákiai egyetemes ref. egyházunknak is van egy külügyi bizottsága. Csak úgy magamban megkérdeztem magamtól, hogy vajjon tett-e már valamit e bizottság, (mert hangosan restelkedtem megkérdezni ezt, — hogy még ezt sem tudom). De most kikivánczolok belőlem e kérdés hangosan is, mert úgy sejtem, hogy az egyházakra is vonatkozik ez a régi magyar példabeszéd: „Segíts magadon, az Isten is megsegít!” — S azt hiszem, nem is kell sokáig várnom a feleletre, mert a Konvent április 25-én ülésezni fog s ezen beszámol bizonyára a külügyi bizottság is a maga működéséről.

*

A kulturált ember rab-ember. Mert a kulturált embernek vannak speciális igényei, életszükségei s az azok élvezése után való sóvárgás valósággal rabjává teszi az embert. Ilyen életszüksége a kulturált embernek az *ujság*-olvasás, a tudománnyal való táplálkozás. A kulturált ember az anyanyelvén irt ujságnak és általában az irodalomnak rabja.

Még pedig a különböző foglalkozású emberek — mind-mind a saját foglalko-

zásuknak megfelelő *ujság* után érdeklődnek. A saját szakjukbeli irodalom is nagyon érdekli őket. Természetes, hogy elsősorban az anyanyelvükön megjelenő ujság és irodalom.

Mi, magyar református lelkipásztorok is ilyen rabjai vagyunk a magyar nyelvű egyházi ujságoknak és a magyar nyelvű vallás- és egyháztudományi irodalomnak. *Még pedig* (ne kerteljünk, mondjuk ki nyíltan) *a Magyarországon született egyházi ujságoknak és vallás- és egyháztudományi irodalomnak*. Aki ezen csodálkozik és nem tudja talán megérteni, az nem érzi embervoltát és nem tudja, hogy az utóbbi években mi történt körülötte. Akármint gondolkoznak is államférfiaink rólunk, csehszlovákiai magyar reformátusokról, az bizonyos, hogy *mi a magyarországi reformátusok édes testvéreinek jogiuk magunkat érezni*. Az ő lelkük tápláléka lesz a mi legtáplálóbb és legédesebb lelki táplálékunk.

Ezzel szemben pedig mit tapasztalok? Azt, hogy Európa bármely államából (még az utódállamokból is) kaphatok egyházi ujságokat és vallás s egyházi irodalmi sajtótermékeket — *magyar nyelven is*: csak Magyarországból nem kaphatok. És azt hiszik államférfiaink, hogy ezzel előmozdítják az új államban élő magyarok megelégedését, a magyar lakta vidékek konsolidációját?!

A magyar ember, a magyar lelkipásztor is, büntetését látja e rendszerben. Csak azt nem tudja belátni, hogy miért büntetik, mikor magában úgy érzi, hogy semmi bűne sincs.

Most lesz a Konvent. Készakarva most sóhajtoztam el e keserű érzésemet. Hátha akad egy hang ott, mely sóhajlásom visszhangja lesz s annak hatása

TÓTH LAJOS

1860—1923.

Egy fényes csillag futott le egünkről és ebbe a csillaghullásba a szívünk is belefájdult. Hiába mondja a költő: „ha lehull egy csillag, más jó a helyébe”, mi úgy érezzük, hogy egünk sötétebb, életünk, ez a mi darabokra szaggatott életünk, reménytelenebb lett, mert az a csillag hullott le egünkről, amelyiknek a ragyogása nekünk eszmét, irányt, célt jelentett s reményt is arra, hogy még ezt a csillagot ragyogni látjuk; eszményünk és célunk felé diadalmas utunk leend.

Tóth Lajos, a magyar ember incarnációja erényeivel és hihával együtt. Tóth Lajos, a magyar kálvinista pap incarnációja ennek félelmet nem ismerő igazság szeretetével, rideg puritánizmusával együtt — kiszerveidet. Kiszerveidet a hitvallók és vértanúk panasztalan, de szomorú halálával. Attól az időtől kezdve, hogy Isten akaratából martíromságot kellett szenvednie a még felhőtlen magyar égen való, fényes ragyogásáért, már a halál prédája volt. Összeroncsolt testét kényszerítette ugyan még élni és járni lelkének akaratereje, hogy forrón szeretett, de élőhalott hitvese elhagyatva, árván ne

maradjon. De egy év óta, mióta drága Izzját eltemette, élete lassu, de folytonos halódás. Egy-egy nevezetesebb eseményénél, ami lelkét, akár mint magyart, akár mint kálvinista magyart erősebben érinti, az ő s élétező lefelé lánkol benne, mint a kialudni készülő világosság, felemeli fejét, mint a haldokló hős s tört hangon ismétli harci biztatását: „csak előre, édes fiam!” De rá nézve a harc már bevégeződött. Ő már csak a szeretet utját bírja járni: szobájától Izzja s irjájig, onnan vissza szobájáig. „Nem tudnék el lenni, hogy ezt az utat meg ne tegyem nap, mint nap. — vallja nekem — hogy meg ne kérdezzem tőle, jól fekszik e, nincs-e valamire szüksége? — S addig s addig járja ezt az utat, mig maga is odaroskad arra a virágokkal borított sírra, hogy halálával tegyen kibékítő vallomást életének, jellemének egy tragikus fogyatkozásáról, arról, hogy *a világnak egy megváltó igazsága; az élet küzdelmeinek csak egy megérzése, a lőbbre hívott léleknek csak egy üdvössége van és ez a szeretet*

Fényes tehetségekkel, lelki-testi kiváló tulajdonságokkal Istenről megáldva, a magasra törő lélek szárnyalását megkötő szegénységet lába alá taposva, hitte, hogy a völgyeket kitölteni, a halmokat lesimitani, az igazságtalanságot láncra

verní, a görbét egyenessé tenni van Istenről nyert elhivatása. „Anyám méhétől hívott el az Úr — hasonlóvá tette számam az éles kardhoz, keze árnyékába rejtett el engem!” — vallotta Ézsaiás prófétával (Ézs. XLIX. 1—3.) S a próféták zord és, kiméretlen erejével vetette magát azon eszméknek szolgálatára, a melyekre nézve hitte magáról, hogy Ő Istennek az a szolgálója, akinek a munkája által kíván Isten megdicsőülni. S boldog volt, ha ebben a szolgálatban oszlotta vagy kapta a fájó sebeket.

Nagyon természetes, hogy az ilyen jellemnek feleszámmal vannak barátai is, ellenségei is. A hogy szereti az egyik, úgy gyűlöli a másik. De a Tóth Lajosra emlékezőskor ismerje el barát és ellenség egyaránt, hogy a közélet terén kevés olyan önzetlen munkást mutat fel a történelem, mint a milyen Tóth Lajos volt. Ő csak adott a hazának, ő csak áldozott az egyházzért s ezért nem is kért, nem is várt más jutalmat, mint lelkiismeretének helybenhagyását, hogy azt a szolgálatot, melyre Istenről nyert elhivatást, prófétai tisztéhez mért hűséggel végezte el. Ismerjük el, hogy a milyen kiméretlen volt prófétai elhivatásában mások iránt, épen olyan szigorú volt önmagával szemben. Nem hallotta meg az élet mélyéről feltörő jajt és sóhaj, mint olyan ember, a kít Isten tegzébe rejtett

alatt megkísérli a Konvent megérteni a kormányt, hogy semmi veszedelem nem származnék abból, hogy ha Magyarországban a magyar nyelvű református egyházi újságokat és a vallás- és egyháztudományi irodalmi termékeket megengednék Cseh-szlovákia területére behozni.

De sok embernek szerezniék boldog érzést! Vagy nem ez a cél? *Omega*

Nyílt levél

Tiszteletes Stunda István ref.
s. lelkész urnak

Pozsony.

Mikor mi az „Olázka slovenskych kálvinov“ c. röpiratommal készen voltunk, a 100 példányból minden illetékes tényleg elküldöttünk egyet egyet s még a szlovák lapok közül is juttattunk azoknak, amelyeknek a címét ismertük. Mikor pedig a röpirat elleni támadás megkezdődött, a legjobban toporzékoló Slovensky Kálvin épen azt a számát felejtette el nekem megküldeni, melyben a röpiratomat tamadó cikke megjelent, úgy, hogy nekem csak utánjárással lehetett ehhez a számhoz hozzájutnom, hogy a cikkre a Ref. Egyház és Iskolában megfelelhessek. — Most már másodízben olvasom e b. lapból, és pedig az evangélikus Kostnicka Jednota jelentéséből átvett hírads nyomán, hogy Ön a Kalich c. cseh nyelvű egyházi lapban szintén megtámadta ama röpiratomat, e mellett „*döntőleg*.“ A szerkesztő barátom a tanum, hogy már az első alkalommal igyekeztem ezen döntő cikkének a birtokába jutni, mert én azt se tudom, hol jelenik meg ezen kiváló lap, de úgy

el és keze árnyékával fedezett, nem látta meg az élet nyomoruságait, de az ő sóhaját, az ő jajszavát sem hallotta senki. Hiszen a miért élt, a mit elérni remélt, az mind semmivé lett. Hiába munkálkodtam, hasztalan költöttem el erőmet! Elveszett a haza, megtaposva a szent Jeruzsálem, sirban a szerető hitves, árván, erőtlően járja palotája termeit s hogy sorsa teljesen hü legyen a próféták sorsához, halálra keresik, vérevel hintik meg az ajtójának küszöbét, haldoklása hosszú és iszonyu, de nem röppen el ajkairól egyetlen jajszó, nem bugygyan ki szemeiből egyetlen könnyű. Üres hidegséggé, hideg sötétséggé, tűnnek, el, foszlanak szét álmai s ő némán fogadja a halál kézszerítését. Még a keresztfáról is elhangzott az utolsó sóhaj: elvégeztetett, ő a halálos tusát viva sem akarta sem sóhajjal, sem könnyel beösmerni, hogy legyőzetett. Kellett, hogy ott csengjen, ott kellett hogy csengjen lelkének mélyén a próféták fanatikus viaszgatalása: „Az Urnál van az én ítéletem és jutalmam az én Istenemnél.“

Legyen, óh legyen az ő hite szerint! Mi pedig hintsük meg az ő sírját a mindent elfeledő, mindent megbocsájtó szeretet könnyeivel, fektessük a szeretet sírjába s írjuk fel fejfájára: megmaradt a hit, remény és szeretet, de ezek közt legnagyobb a szeretet. *Pataky Pál*

látszik, a barátom sem tudott hozzájutni, mert mindezeidig sajnálatomra nem vehettem kézhez. Miután pedig mind a Slovensky Kalvinból, mind a Kostnicka Jednota jelentéséből átvett hírekből ezeknek a lapoknak csak a szép stílusát ismerlük meg, továbbá azt, hogy Ön tiszteletes ur, a ref. egyház szabadságának védelmére nevelő sárospataki ref. főiskolának egykori növendéke, jelenleg pedig ref. segédlelkész is, (mert tudommal ref. segédlelkész jellegéről le nem mondott) azoknak lapjába ír, sok ponton azokkal működik együtt, akiknek összes ténykedésük abban merül ki, hogy érvek híján minket kvalifikálhatatlan módon gyaláznak, kik ősi ref. autonómiánkba kések beleavatkozni, de az mindenütt bölcsen el van hallgatva, hogy mik is hát azok a röpirat ellen felhozott „*döntő*“ argumentumok: Illő tisztelettel kénytelen vagyok felkérni a tiszteletes urat, hogy az ellenféllel szemben szokásban lévő lovagiasságnál fogva szíveskedjék a Kalich azon számát címre és költségemre megküldeni, hogy végre megint találkozassam a tiszteletes urral. Előre is biztosíthatom azonban, hogy ha a cikke olyan „szép“ stílusban volna megírva, mint a kollégáié, azokra nem fogok reflektálni, csak az argumentumaira, ha ilyenek is vannak.

Gálszécs, 1923. március 28.

Péter Mihály

ref. lelkész, egyhk. tanácsbíró.

Irodalom.

Szeretet. Felelős szerkesztő és kiadólaptulajdonos: Betók Béla ref. lelkész Munkács, Kossuth utca 15. sz. Megjelenik minden hónap 10. és 25-ikén. Kéziratok és adományok a szerkesztő címére küldendők.

Ily cím s lapfejjel jelent meg Nagy Jenő nyomdájában Beregszászon annak a vallásos irányú néplapnak első száma március 25-én, az egyházi lapok megszokott kvart alakjában, 6 oldalon; a melyről mi is hirt adtunk s amelynek megjelenését már mult számunkban jeleztük.

Régen vártuk egy néplap megjelenését. Megjelent. Első száma itt van előttünk. Első cikke a lap programját tartalmazza. „Figyeld meg csak az emberiség történetét, vagy csak a te kis világodat, családodat, egyházadat, községedet — mondja a cikk — megtapasztalhatod, hogy minden kedvetlen, busító történetnek, szomorú eseménynek a szeretetlenség a szüőoka s nagyanevelője.“ A szeretet az a balzsam, az az erő, mely a világot sok baját meggyógyíthatja. A „Szeretet“ zászlaja alá hívogat tehát e lnp, — a szeretetet igyekszik e kis lapocskára előmozdítani.“ Helyes célkitűzés. — „*Hozsánna!*“ — „*Feszítsd meg!*“ — „*Alleluja!*“ cím alatt a virágvasárnap, nagypéntek, husvét ünnepi események jelentőségét mérlegeli s emeli ki a lap alkalomszerűen, — „*Egy perc...*“ c. Klára verset ír. „*Tájékozás és kérdés*“ cím alatt Bertók Béla, a szerkesztő-kiadó arra a kérdésre ad feleletet, hogy miért választotta a „Szeretet“ szót a lap

címéül. Azért, mert „*élesztője, Istápolója akarunk lenni a hamvadozó lángnak, mely régen egyházaikban áldott meleget terjesztett annyira, hogy még ma is odamenekülünk didergő lelkünket kissé megenyhíteni.*“ „*Ez a magyarázata annak is, hogy lapunkat önkéntes adományokból s nem előfizetésből akarjuk fenntartani. Legyen ez az első bizonyágtétele annak, hogy tudunk egymásért tenni valamit önzetlenül...*“ Ezekből kifolyólag jelzi a szerkesztő-kiadó, hogy a lap első és második számát Ruszinszko minden református egyházköztségébe elküldi „*a népességhez arányított példányszámban.*“ És kéri a lelkésztestvéreket, tanító urakat s a buzgó egyháztagokat, hogy munkájában támogassák. Az adományozó nevét s az adott összeget a lapban nyugtázní igéri a szerkesztő-kiadó. Tájékoztató például megemlíti a szerkesztő, hogy „*egy hatoldalalapp példány körülbelöl 60 fillérbe kerül s így ha valamely egyházköztségben 600 kor. adomány gyűl össze s küldetik be, akkor ebben az évben — lapunk havonként kétszer jelenvén meg — 50 példányban kapja az egyházköztség, melyből legelső sorban az adományozók kapnának egy-egy példányt.*“ Örvedetes állapotnak lesz a bizonyosága, ha e terv a gyakorlatban állandósul. Egy további közleményben Peleskey Sándor a „Bibliáról. (Építő történetek Pestalozzi után.)“ c. a. egyesülés anekdottákat mond el. Ugyancsak Peleskey Sándor „Magyar református vagy-e?“ cím alatt egyháztörténeti visszapiillantást közöl. *Hírek* (kizárólag Ruszinszko ref. egyházainak életéből) rekesztik be ez első számot.

Szívesen üdvözöljük e vallásos irányú néplapot. Örülünk is neki, mert annak a bizonyosága, hogy a jég megtört. Azonban abban a reményben, hogy nem értünk félre, egy-két megjegyzést is tenünk kell. A jó ügy érdeke kívánja meg. Ez az első szám nem elégitette ki várakozásunkat. Hiányát érezzük e lapszámokban a szépirodalmi résznek. A szépirodalom csak egy rövid verssel van képviselve. Az építő tartalomnak a gyönyörködtetővel együtt kell — véleményünk szerint — az ilyen irányú lapban megjelenie. Továbbá az is véleményünk, hogy a néplapnak áttekintést is kell nyújtani az országos, sőt a világeseeményekről is. Ezt a hiányt is érezzük ez első számban. Hisszük azonban, hogy a szerkesztő-kiadónak is ilyen tervei vannak s a további számokban eltűnnek e hiányok.

Azt pedig nem tudjuk megérteni, hogy annak mi, az oka, hogy csak Ruszinszkóba küldi szét a Szerkesztő ur a lapot? Avagy nem egyek — a ruszinszkói és szlovenszkói reformátusok! A ruszinszkói reformátusoknak más tartalomra van szükségük, mint a szlovenszkói reformátusoknak? *rl.*

HÍREK.

— **Egyházmegyei közgyűlés.** A beregi ref. egyházmegye elnöksége, a tavaszi rendes egyházmegyei közgyűlést Beregszászba 1923. évi április 12-én délelöl 10 órára hívta össze.

— **Halálozás.** *Tóth* Lajos szürtei ref. lelkész, az ungi egyházmegye tanácsbírája, folyó évi április 2-án, életének 63 ik évében, meghalt s 4-én temették el nagy részvét mellett. Koporsójánál *Pataky* Pál egyházmegyei főjegyző, a tiázáninenni egyházkerület aljegyzője mondott gyászbeszédet. Temetésén ott volt a régi vármegyének valamennyi számottévf tényezője, kik t. i. még itt maradtak. Évek óta betegeskedett. — Emléke legyen áldott a jó pásztornak!

— **Temlom és harangszentelés Szepiben.** Ápr. 8-án nagy örömmünnpük volt a szepsii reformátusoknak. Ekkor adták át ünnepélyesen a közhasználatnak 113000 K költséggel renovált templomukat, valamint 2 új harangjukat, melyek közül a nagyobbikat (247 kg.) az egész gyülekezet, a kisebbiket (170 kg.) a Gál és Puskás családok öntették. A gyülekezetnek az volt a forró óhajta, hogy az 8-órás ünnepnek tolmácsa Szepsii nagy fia, a 77 éves *Radácsi* György legyen. A meghívó levéire meghatottan válaszol a szív és lélek embere, boldogan emlékszik 77 év magaslatáról minden legkisebb mozzanatra, mik őt, mint gyermeket s ifjút szülőföldjéhez, ennek egyházához, iskolájához kötik, óhajtotta volna lelkét még egyszer megfürösztetni ez édes emlékekben, kész volt jönni a lelke is, a teste is s mégis „nem mehetek én most az én drága, felejtetlen szülőföldre, nem és ezerszer nem, ha a szívem szakadna is meg bele.” Miért? Ne kérdjétek. — Dacára az áprilisi hideg szélnek, közelből távolból több ezer főre menő reformátusság se reglett ide ünnepelni. Az ünnepély harangavatással kezdődött, melyet Simon József szeszta lelkész végzett. Majd a helybeli énekhar szabatos éneke és Schürger Évike urleány kedves lelkes szavalata után az új harangok hamarosan elfoglalták helyüket az öreg harang mellett s kedves összhangzó csengésbongásuktól hiva, a hatalmas sokaság a templomba tódult s azt az utolsó talpalatnyi helyig betöltötte. Itt Szobonya István em. tanácsbíró, espereshelyettes emelte fel a lelkeket gyönyörű imádságban az egék Urához s kérte Isten áldását, oltalmát az új hajlékra. Utána Kovács Dezső nagyörzsovai lelkész predikált lelkesen, meggyőződen Esdrás 5., 11. alapján. Aztán a helybeli lelkész Kovács Béla tb. esperes ismertette a renoválás történetét s az adakozók hosszú névsorát. Tőle tudtuk meg, hogy a szepsii egyház már 1558-ban létezett, templommal, parókiával, malommal stb. rendelkezett, hogy a mostani templom épen 150 éves, 1794-ben porig égett s azóta, felépülvén, többször újított. A mostani renoválás új tető, legnagyobb részt új menyzet építésében állott s a templom egyszerű, de nagyon izléses kifestésében. Végül urvacsoraosztás következett, melyen — dacára az egy héttel előbb végbement husvéti urv. osztásnak — közel 300 lélek vett részt. A minden ízében kitűnően sikerült ünnepély után 140 területű közebed következett, melyen a helybeli összes hivatalok fejei s a város és környéke intelligens elemei mind meg

jelentek s hol sok szép felköszöntő hangzott el: a nagyérdemű öreg lelkészre, az áldozó gyülekezetre s b., viszont az esti táncmultság hatalmas összeget juttatott a templomépítésből származott adósság fedezésére. Lelkész és gyülekezet sokat buzgólkodtak, fáradtak, áldoztak az ünnepély sikeréért s most boldogok, hogy nem hiába. Mi is az ünnepély részesei, boldogok vagyunk, hogy tanui lehettünk e nagy multu egyház megújulásának s a Kovács Béla 34 éves itteni bölcs és áldásos papi munkája megkoronázatásának. Lelkesen kiáltjuk a 72 éves öreg, de fáradhatatlan vezér felé: ad multos annos! — Végül illesse méltó elismerés a szepsii ref. énekkart, mely — élén Szepsii Gyulával — 6 szép énekszámot adott elő s azokkal az ünnepély szépségét nagyban emelte. A harangok a híres Egry Ferencz pompás lakotásai nf.

— **Örömnapi Kistárkányban.** Örömnapi volt a kistárkányi egyháznak husvét másodnapja. Ekkor adtuk át a közhasználatnak a Kisgejőczőn az Egry cég által öntött 267 és 125 kg súlyú új harangjainkat s a háboru vérvizatarja által színtelen, elsodort Principál orgonaszípjainkat. A harangokat nagy örvendezések között már előzőleg, febr. 27-én, hoztuk haza Gejőczből. Lázás előkészületek után felvirradt a nagy nap, husvét másodnapja; ragyogva szórtá sugarait, de mindemellett erősen éreztük a szél csipősségét is. $\frac{3}{4}$ órakor indult a kocsisor, lovas bandérium kíséretében a közeli Bély vasút állomásra az érkező esperes, keresztszülők és vendégek elé. A vonatból kiszálló esperesnek, keresztszülőknek Horkay Pannika koszorusleány mondott szíves istenhozottat. Esperes köszönő szavai után megindult a menet, elől, oldalt és hátul poroszkáló lovaslegényekkel Bélyen, Nagytárkányon keresztül a vendégváró s örömmámorban uszó Kistárkány felé. A festői menet a lelkészlakra vitte a vendégeket. Akkorra már a két ragyogó harang, környezve 12 magyar ruhás koszorusleánytól, magyar népviseletű legényektől, a templom előtt várt a felavatásra, hogy hivatását megkezdhesse. $\frac{1}{2}$ óra körül kezdődött az isjentisztelet énekléssel, melynek elhangzása után Keresztury József nagygyéresi elkész, esperes, méltatta a harangokat, beszélt azok hivatásáról s mondotta el szívből jövő, szívhez szóló felavató imádságát, megáldotta harangjainkat, átadta hivatásuknak. Ezután a helybeli tanító által 4 szólamra betanított „Atyánk a mennben...” kezdetű harangszentelési éneszabatos előadásával ringatta áhitatba a lelkeket. Az ének elhangzása után a koszorusleányok és legények által huzva emelkedett feljebb, feljebb a nagy harang folytonos éneklés közben, majd a kisebb helyeztetett el, a már előbb elkészített állványokra. Elhelyezésük után megszólaltak egymás után. Előbb a nagyobb (C hang), utána a kisebb (E hang), végül a kettő összehuzva, gyönyörű összhangot adva. Hangjai mellett vonultunk be tágas templomunkba, melyet a Kis- és Nagytárkányból felekezeti különbség nélkül s a környékiől összesereglett népszínültig megáldott. Mikor *Keresztury* József esperes szívből imádkozni kezdett,

a buzgóság, a megilletődés minden szívet hatalmába kerített, áhitat ült minden arcon. Az imádság után ismét 4 szólamú „Dicsőt téged...” kezdetű magasztos ének következett, ugyancsak *Gönczy* Bertalan helybli tanító szabatos betanításában. Az ilyen művészi éneklésben ritkán részesülő falusi közönség áhitatos gyönyörködéssel hallgatta. Elismerés érte a tanítónak, aki időt s fáradságot nem kímélve betanította e darabokat. Majd az esperes ur tartott mélyen járó husvét alkalmi beszédet. Utána a helybeli lelkész ismertette röviden a harangok történetét s olvasta fel az adakozók névsorát, kik között a más vallású testvéreink is szép összegekkel szerepeltek. Fogadják köszönetünket ők is, kik orgonánk jó karba hozatala — ez is belekerült 3000 k-ba — s harangjaink létesítése érdekében segítségünkre jöttek. Az urszentvacsora fellett *Mátthe* Miklós perbenyiki lelkész agendázott. Sokan óhajtották a Krisztussal való lelki egyesülést a szent jegyekben. Templomozás után a lelkész vendégszerető háza várt a vendégekre, hol a testi szükséglet is kielégülést nyert fűszerezve szellemes toasztokkal. Hiszem, e szép ünnep sokaknak kedves emlék lesz. Este táncmultság fejezte be az ünnepséget. A két harang egyéb kiadásokkal együtt 25000 K-ba került.

— **Nevelő.** A nyári szünidőtől kezdődőleg, esetleg szeptember 1-től ajánljuk url családnak nevelőnek, lehetőleg alsóbb osztályú gimnázisták mellé, kitűnően tanuló s a magán tanítással eddig is szép eredményeket elért ifjú ember. Érdeklődők, bővebb információkért forduljanak a református püspöki hivatalhoz Rimaszombatba.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*.

A kiadásért felelős: *Réz László*.

A lemondás folytán megüresedett *botfalvai református leányegyház* előkönyörgő-kántor-tanítói állására pályázatot hirdet az egyház előjárósága. Jövedelem: tisztességes lakás a szükséges melléképületekkel, és 1520 □ öi kerttel. 9 kat. hold szántóföld, melynek adóját az egyház fizeti. Az egyház pénztárából 800 korona. Az iskola állámsegélyes. Az isjentisztelet és tanítás nyelve magyar. Kötelesség: az előkönyörgői, kántori és tanítói teendőik végzése. A szükséges okmányokkal felszerelt pályázati kérvények folyó évi július hó 1-ig alóírt lelkészli hivatalhoz adandók be. Az állás f. évi szeptember hó 1-jén elfoglalandó. Ungtárnóc (Tarnovec, Z. Uzhoródska) 1923 ápril. 2. Református lelkészli hivatal. 2—3

Resatkó Endre

építész, építési vállalkozó

tervez, vállal, kivitelez.

Kassa, Dárda-utca 4.

Nyomatott Gömöri Zoltán könyvnyomdájában

Református Egyház és Iskola

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Felolós szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ.

Főmunkatárs: SÖRÖS BÉLA.

Előfizetési díjak:
 Egész évre — — — 60 K Negyed évre — — — 15 K
 Fél évre — — — 30 K Megjelenik minden vásárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Rozsnyón, a református lelkészi hivatalban, hová a kéziratok
 előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

Konvent előtt.

(R. L.) Április hó 25-én ül össze cseh-szlovákiai református egyházunk egyetemes Konventje Losonczon. Csak néhány nap választ el tőle. Amint ismerjük — habár csak nagy vonásokban — a Konvent elé kerülő tárgyak sorozatát, biztosan állíthatjuk, hogy e tárgyak nagy többsége alapvető kérdései egyházi életünknek. Egyetemes egyházunk létkérdései. Ha túl pessimisták akarnánk lenni, mondhatnók azt is, hogy egyetemes egyházunk, sőt egyes egyházaink jó vagy balsorsa azoknak a kérdéseknek miként való eldöntésétől függ, melyek e Konvent asztalára fognak letétni.

Teljes négy év van a hátunk megett az új államalakulása óta. Sok megpróbáltatásban volt részünk ez idő alatt. Dolgoztunk is sokat — részint Isten országának építése érdekében, részint a magunk és hűveink e földi országban való boldogulása érdekében. Hogy milyen eredménnyel, ma még megállapítani alig lehet. Mi, akik e munkában tevékeny részt vettünk, nem is vagyunk hivatottak ezt megállapítani. — Sok megpróbáltatásban is volt részünk. Egyeseknek is, egyházi és iskolai hatóságainknak is. Békén türtük a megpróbáltatásokat; végeztük hűséggel a hivatásunk szerint való kötelességeinket. Főhatóságaink, a törvény kéretelei között, az adott lehetőség mértéke szerint, igyekeztek a próbára tételeket elhárítani. Nem rajtuk múlt, ha minden esetben nem sikerült.

Azt hisszük, új korszak előtt állunk. Mert a kormánynak az a kívánsága, hogy alkossuk meg az új államrend kereteibe illeszkedő törvényeinket és sanctionáltassuk azokat s ez esetben — úgy ígérték az arra hivatottak — kívánságaink és törekvéseink gyorsabban nyernek elintéztést, vagy ha sérelmeink vannak s azok orvoslására van szükség, orvoslást. Nem kételkedünk az ígért teljesítésében. A kételkedés nem alkalmas az építésre.

Ugy tudjuk, a törvényhozó zsinatot is megtartja rövidesen egyetemes egyházunk. Csak rövid egy-két hónap választ

el tőle. Ez a Konvent zsinat-előkészítő Konvent is lesz. Ezért hisszük, hogy új korszak előtt állunk. Adja Isten, hogy reményünkben ne csalatkozzunk!

S ha reménykedve és nagy várakozással tekintünk e Konvent elé: éppen ezért természetes a mi reménykedésünk. Meg vagyunk győződve arról, hogy Konventünk tagjai gazdag életpasztyalataikat bölcsességükkel pérosítva az elintézésre váró egyházi és iskolai ügyeinket jó megoldásra fogják vezetni.

Óvatosak és bátrak lesznek. Az ügyek természetének megfelelőleg.

Csak azt a tudatot szeretnők megőkeresztetni a gyűlés alkotó tagjainak lelkében, hogy azt az — annak nevezik sokan — optimista felfogást nem szabad a határozatok hozatalakor számításán kívül hagyni, hogy *egyházunk tagjai az áldozat készségnek nem elapadt forrásai.* — Ha lassan csörgedez is az a forrás az utóbbi időben: de nem apadt el. Csak alkalmatlan törmelék — holmi giz-gaz — betömté s ezért nem adja a forrás az életet adó áldást a régi gazdag bőségben, néha még elégségben sem. Talán sikerülni fog a giz-gazt eltávolítani s szolgáltatni fogja az áldást a forrás megint egyházi és iskolai életünk fejlesztéséhez — elégségesen. Jelek engednek erre következtetni. A jelek pedig nem szoktak csalni. Mert ezek a jelek nem hívásra, hanem önként állanak elő. Úgy, miként a csillagok is, ha az éjsötétsége beáll. E jelek a kegyesség jelei.

Mi boldogok vagyunk e felfogásunkban. Adja Isten, hogy ne csalatkozzunk!

Köszöntjük reménykedve az összeülő Konventet!

Tanulságul.

A szlovenszkói ág. h. ev. egyház — az 1921. évi trencséntepliczi zsinaton — megalkotott egyházi törvényeit állami jóváhagyás (sanctionálás) végett felterjesztette a kormánynak. A miniszternács 1922 évi május 10-én kelt határozattal hagyta jóvá a zsinati törvényeket, annak néhány szakaszára vonatkozó,

az alábbiakban ismertetett, következő megszorításokkal, *illetve kikötésekkel.*

Nem kívánunk magával az egyházi törvényalkotással foglalkozni, mert erre illetékesek és jogosítottak nem vagyunk. Tisztán és kizárólag a *kormány-záradék* (a kikötések) érdekel bennünket, cseh-szlovákiai reformátusokat — *azon oknál fogva, hogy a mi országos zsinatunk éppen a közeljövőben készül a törvényalkotó zsinat megtartására.* Tehát tulajdonképpen tanulság gyanánt foglalkozunk a szóban íevő s nyilvánosan is közzé tett *hirdetményvel.*

Az *első* kikötés az: „A lelkészek államsegély élvezetének ügyében 104. §. 3-ik mondatának rendelete a szlovenszkói ág. hitv. ev. egyháznak az államhoz való azon viszonyán — amely az 1898. törvény XIV. tcz. alapján törvényes jogi állapottal van meghatározva — mit sem változtat.” Az itt hivatkozott „A szlovenszkói ág. hitv. ev. ker. egyház akormánya” 104. § a az ág. hitv. ev. lelkész alapítetésének megállapítását tartalmazza. E §. harmadik mondata szóról-szóra ez: „A lelkészi fizetés ilyen rendezéséhez az egyház államsegélyre tart jogot.” Az alkotmány e mondatában foglalt jogot szorította meg a kormányzáradék az 1898. évi XIV. tcz.-re való hivatkozással (kongrua-törvény.) Tehát nem vállal a Cseh-szlovák állam más és több kötelezettséget az ág. h. ev. egyházzal szemben, mint amennyit a kongrua-törvény előír. Ez ellen a megszorítás, illetve kikötés ellen nagyobb *elvi* kifogást, vagy ellenvetést nem lehet tenni — legfeljebb abban az esetben, ha arra gondolunk, hogy az 1898. XIV. t.-c. végrehajtása nem felel meg a vallásügyenőrség és viszonyosság elvéből folyó követelményeknek (értsd: a rom. kath. egyház kezén lévő állami eredetű vagyonra is.)

A *második* kikötés így szól: „197. §. második bekezdése nem vonatkozik a középiskolákra.” — Az egyházi alkotmány 197. §. első bekezdése a tanítási nyelvi meghatározásáról — minden fokon — intézkedik. A *második bekezdés ennyi*: „a vallástant a gyermekek anyanyelvén kell tanítani.” — Erre mondja a kormányzáradék, hogy *ez a rendelkezés a középiskolákra nem vonatkozik.* A kormánynak ez a megjegyzése, mint kikötés, nem logikus. Mert vagy van paedagógiai s általában lélektani alapja annak az elvnek, hogy a vallást a gyermek anyanyelvén kell tanítani, mert a vallásoktatás alkalmával a gyermeknek lelkéig — hogy úgy mondjam, lelke

gyökeréig — kell az oktatónak eljutni, amit csak az anyanyelv segítségével lehet elérni, — vagy nincs semmi alapja. Ha van: akkor nemcsak az elemi népiskolára nézve igazság, illetve elv ez, hanem a középiskolákra nézve is; mert a vallásoktatás jelentősége és módszere az iskola fokozata szerint nem változik. Azzal a logikával, amellyel a kormány ez itt szóban lévő kikötést, illetve megszorítást megtette, azt is ki lehetne mondani, hogy csak államnyelvű középiskolára van szükség, tekintet nélkül arra, hogy van-e az államban más nemzetiségű állampolgár. Velünk, reformátusokkal szemben, arra az álláspontra helyezkedni, hogy a vallástant csak az elemi iskolában *kell* anyanyelven tanítani: már *csak* azért sem lehet, mert a mi egyházunk nem rendelkezik olyan egyénekké, akik pl. szlovák nyelven taníthatnák a vallásoktatást.

A kormány *harmadik* kikötése így szól: „A 199. §. rendeletével nem szabad megtiltani az iskolai felügyeletet gyakorló állami közegeknek azt, hogy azok közvetlenül, az egyházi fenhatóság előzetes értesítése nélkül is ne látogathassák az iskolákat, a szükség szerint és részükre előírt rendelkezések értelmében.” Az egyházi alkotmány 199. §-a így van szórol-szóra: „Az állami iskolai hatóságok az evangélikus iskolákkal csak az illető iskola elsőfokú hatóságainak közvetítésével érintkezhetnek.” Az egyházi alkotmány ez a rendelkezése teljesen helyes, mert *természetes* is. Mert az csak természetes, hogy az én iskolámban az én tudomon kívül senki ne intézkedjék; rajtam kívül minden más ott idegen, lévén az iskola a *tulajdonom*, a melyben csak én rendelkezhetem. De ezt kívánja a *jórend* is. Két dudás nem

fér meg egy csárdában. Egy helyen, egy cél érdekében két intézkedés — közérdek sérelme és zavar nélkül — végre nem hajtható. A kormány is belátja ezt, ezért irt az egyházi alkotmány e 199. §-hoz olyan kikötést, amelynek megfelelő intézkedés a §. tartalmában benne lehet, de annak *lényegére* nem vonatkozik. A §-ban ez általánosító kifejezésen van suly: „érintkezhetnek”: a kormány-kikötésben pedig ezen van a suly: nem szabad megtiltani az állam közegeknek, hogy közvetlenül is ne látogathassák az iskolákat... Sajátságos ennek a kormány-kikötésnek a fogalmazása: nem szabad megtiltani... A bátortalanság, a határozatlanság stílusa ez. A lényeg az, hogy az iskolai felügyeletet gyakorló állami közegek bizony mellőzik is az egyházi hatóságokat, sőt az egyházi fíhatóságot is, nem csak *látogatásaik* gyakorlása által, hanem *egyéb* tekintetben is. Közvetlenül *rendelkeznek felekezeti iskoláinkkal és tanítóinkkal*. E miatt nagy az elégedetlenség — különbség nélkül — a felekezetek részéről a kormány iskolaügyi politikájával szemben. A volt magyar közoktatásügyi kormány részéről a felekezetek nem tapasztalták ezt az eljárást.

A kormányzáradék *4-ik* kikötése így hangzik: „a 200. §. „ama jog határozott feltüntetésével” kezdetű vége nem vonatkozik a középiskolákra.” Az egyházi alkotmány 200. §-a ezt tartalmazza: „Azon esetben, hogy ha bármely egyházi testület nem volna képes az iskolát fenntartani és a tanerőket állásuknak megfelelően fizetni, — a felsőbb egyházi hatóság tudtával és beleegyezésével az iskola fenntartására és a tanerők fizetésére államsegélyt kérhet, avagy az

egyetemes közgyűlés beleegyezésével a vallásos nevelésnek, az egyházközség érdekeinek és az illető iskolák tanerői továbbbi existenciájának teljes biztosítása mellett, az iskolát az államnak átadhatja, minden esetben ama jog határozott feltüntetésével, hogy az egész iskolai vagyton továbbra is tehermentesen a volt iskolafentartó tulajdona maradjon.” — Ha ez a §. teljes egészében vonatkozhatik az elemi iskolákra: akkor vonatkozhatik ugyanazon okok és elvek alapján a középiskolákra is. Minkel, reformátusokat azonban sajnos, ez a *kikötés* nem érdek. Hogy mégis, közöltem, a teljesség kedvéért tettem.

A kormányzáradék 5-ik s utolsó kikötése így szól: „A 200. és 201. §§-nál az állam részéről az iskolák államosítására vonatkozó egyezségek kimondottan a volt magyar állam vall. és közokt. min. 1904. évi dec. 27. évi 90275. számú kiadott körrendelet elvei alapján fogantatottak.” A 201. § (a 200.-ik § t előbb közöltük) ezt tartalmazza: „Az összes egyházi iskolák államosítása esetén az egyházközségeknek joguk van bárminő egyházi iskolai vagyont és jövedelmet megtartani és kötelesek lesznek a vallásoktatásról és orgonista kántori teendők ellátásáról gondoskodni.” E §. rendelkezése egész természetes és az egyház fontos érdekeinek megvédése. A kormány-kikötésben jelzett magyar rendelet szövegét itt nem közöljük, amennyiben az a közigazgatási hivatalokban megszereshető s olvasható.

Ismét hangsúlyozzuk, hogy Szilveszteri ág. hitv. ev. keresztyén egyház alkotmányát még csak megjegyzések tárgyává sem kívántuk esorok által tenni, mint arra teljesen illetéktelenek vagyunk: tisztán és kizárólag a *magunk tanulságára*

Harangszentelési ének.

— 89. Zsoltár dallamára —

Oh felséges Isten! teremtményid atyja!
Végtelen nagyságod ég és föld mutatja,
-A nap, hold s csillagok szent kezéd remekei,
-A világ szép rendje bölcsességed hirdeti.
A harangok érczes hangon Te rólad szólnak:
Dicséret, dicsőség a nagy Mindenhatónak!

Gondviselő Isten! leborulva áldunk.
Téged szeretni legfőbb boldogságunk.
Oh fogadd kedvesen a mi áldozatunkat,
Áld meg és őrizd meg a mi új harangunkat!
Századokig szóljon Rólad zengő ércz-szava,
És légyén szent, mert Te beszélsz hozzánk általa.

Áld meg óh, Uristen, a te szent egyházad,
Áld meg, a kik arra áldoznak s vigyáznak.
Atyai jószágod öröködjék azok felett,
Kiknek élet-elve a hit, remény, szeretet.
Légyen áldott a föld, a hol harangok szólnak:
Dicséret! dicsőség az Örökkévalónak!

Sziliczet László

Ima harangszentelésre.

Oh, ki lehetne e reggelen gondolatunknak első tárgya más, mint Te, Isten, jó Atyánk s kihez emelkednének szívünknek huzgó érzése máséhoz, mint Te hozzád, kinek dicsőségeddel telve ég és föld?!

A széles világon minden, de minden Téged dicsér. Tégedet dicsér szílvészek bus harca, égi láng villáma; a csillagos égnek seregei ott lógnak tündöklő fényökkel Tégedet dicsérnek s alant is harmatcsepp, virágszál bölcseségedről, jóságodról beszélnek. A virágos tavasz, a kalászt érlelő nyár és a gyümölcsözöz ősz Téged hirdeti; Tégedet, bizony, még a téli természet is. Oly puszta most a határ, sehol egy zöld fűszál, sehol egy tarka virág, a fák disztelen, csupasz ágakkal meredeznek ég felé és mégis puszta földön, csupasz ágakon ott tündöklök bölcseséged, mely pihenést parancsolt a földnek, hogy újból gyümölcsözöhessen az.

Ahol minden Téged dicsér, Téged magasztal, mi ne dicsérnének és magasztalnánk téged? Sőt inkább, hiszen a mi életünk a Te különös gondoskodásodnak tárgya. Ha van valami jó, van valami boldogító életünkben, Te általad van az; ha valamikor ellene állottunk a gonosz-

nak s a jóban egy lépést tettünk előre, Te voltál támogatónk; ha szomorkodtunk és vigasztalást nyertünk; csüggedtünk és megbátorodtunk; kételkedtünk és hívőkké lettünk; ha megláttuk a szükségét és szenvedést és szeretetre buzdultunk; ha az idők vihara még eddig el nem ragadott; ha volt és van egészségünk, erőnk, munka, életkedvünk s békességünk, mind mind Te általad volt és van az, mert mi magunkban tehetetlenek, esendők, végtelenül gyarlók vagyunk. Sietünk, sietünk hát mi is letenni előtted hálánkat, tiszteletünknek adóját; sietünk főleg most, ez örömmünnepen, melyen szíveink az örömtől összedobognak. Tied legyen most minden gondolatunk, minden érzésünk!

Im', ott függ már rendeltetési helyén az új harang, hogy legyen az is szószólója dicsőségnek; hogy hirdesse messze csengő hangon, hogy Te vagy Atyánk! Ur mindenek felett, hiába akarná lételeidet a hitetlen elvitatni; hirdesse, hogy Te nemcsak Istenünk, de Atyánk is vagy s mi gyermekeid vagyunk; hirdesse, hogy csak a Te akaródnak teljesítésében, a Te veled való együttlételeben van igazi békesség és boldogság; hirdesse, hogy mint Te örökké élsz; örökké élnek fiald, földi hiv gyermekeid is s hirdesse egyszersmind, hogy itten lakó hivednek

foglalkoztunk e zsinati törvények kormány-jóváhagyási záradékában foglalt kormány kikötésekkel, hogy ez által is közelebb jussunk a kormány elvi álláspontjának megismeréséhez — különösen iskolai ügyekben, amely ügyekre nézve legtöbb az ellentét az egyházi és állami vezetőség között. Pedig kívánatosnak tartjuk az ellentétek elsimítását a — konsolidáció minél előbb való bekövetkezése érdekében. Azt hisszük, ez nem lehetetlen, csak a megértésnek kell a maga helyét elfoglalni az érdekelt felek részéről.

Válasz

Nagytisztelétül Péter Mihály ref. lelkész, egyhk. tanácsbíró urnak Gálszécsen

Nagytiszteletésed nyílt levelének főlényes hangja már magában véve is felmentene az alól, hogy arra egyáltalában válaszoljak. Az a tény pedig, hogy azt a bizonyos röpiratot Jónak látta névtelenül megjelentetni, felmentett minden lovagiasági kötelezettség alól, amit teljesítenem egy névtelen szerszövel szemben — Nagytiszteletésed is bizonyára be fogja látni — lehetetlen volt Ugy hogy mostani rekriminációja, amikor kritikám még 1922. május 2-ikán jelent meg, teljesen jogosulatlan, amellet, hogy a fentiek szerint indokolatlan is.

Levelének tónusával szemben pedig az a Slovensky Calvin, melyre Nagytiszteletésed annyira haragszik s amelynek harcmódorát én magam sem helyeslem, szalónlap ahoz az írásmódhoz képest, mellyel nyílt levele tündöklik. Különben nyílt levelének tónusa azért is igen szokatlanul lep meg, mert eddig irt

lelkében él még a hit és bizalom Benned s szent neved dicsőségéért áldozni is készek.

Áldd meg Atyánk! ez új harangot, nyugodjék meg áldásod rajta, mert csak így lehet pártütő szíveknek hozzád vezérleje, bünökből felébresztője; így lehet szomorkodóknak, bubamerülteknek vigasztalója, csüggedezőknak bátorítója; így lehet összekötő kapocs ég és föld között; így lehet hatalmas eszköze örök országod s dicsőséged terjedésének! Áldd meg, hogy valahányszor megszólal, a szívek hozzád közeledjenek, a lelkek előtted meghajoljanak és Néked áldozanak hálának és tiszteletnek adójával.

Ha hallja tiszta, szép szavát a sorsüldözött, szavára vissza térjen szívébe a bizalom Te benna és elhiggye, hogy Te az ember sorsát, habár sokszor előtünk megfoghatatlan módon s utakon, de mégis bölcs célok szerint igazgatod, ha e célokat el is takartad szemeink elől.

Ha hallja a gyászba öltözött, ez egyszerű, de mégis felséges zene beszéljen neki egy boldogabb hazáról, a hol Te, jó Atyánk! eltörölsz hív gyermekeidnek szemérről minden könyhullatát és beszéljen viszonttalálkozásról e jobb, boldogabb hazában.

Ha hallja a szegény, beszéljen e harang lágyan zendülő szava neki egy

magánleveleiben nagyon kedves és finom tollu levélrótnak ismertem meg. Egy csalódással ismét gazdagabb lettem. Ugy látom egyébiránt, hogy az egész nyílt levelezésnek csak az a célja, hogy a nyilvánosság, ha eddig nem tudta, most minden kétséget kizáróan megtudja, ki hát ama röpirat szerzője. Nagytisztelöt Uram, nincs mivel dicsekedni.

A Kalich szerkesztősége egyébiránt Praha II, Jungmannová 15. alatt található meg.

Nagytiszteletésed folyton arra célozgat, hogy én milyen gonosz fiu vagyok. Nem tudom, hogy a ref. egyháznak melyikünk ártott többet. A találkozásnak pedig örülni fogok. Bár kölcsönösen nem sok eldicsekedni valónk van egymással. Én, legalább így vagyok vele.

Bratislava, 1923. ápr. 17.

Stunda István

Irodalom.

Emlékkönyv a komáromi ref. egyháznak az 1914. évben kitört világháboruban áldozatul esett hősi halottjai emléktáblájának leleplezéséről. Összeállította: Vargha Sándor ref. lelkész. Nyomatott Spitzer Sándor könyvnyomdájában Komáromban. Ára: ?

Egy 72 oldalra terjedő, ügyesen összeállított, a maga nemében tartalmas, tetszetős nyomdai kiállítású füzet hagyta el a sajtót ily cím alatt Komáromban, az utóbbi hetek egyikén. Alkalmi és helyi vonatkozású e füzet: de alkalmas és méltó is arra, hogy szélesebb körben keltsen maga iránt érdeklődést. A füzethez Előszót irt Vargha Sándor. Az emléktábla állításának és e füzet megszületésének történetét ez előszóból tudjuk

menyei Atyáról, kinek gondja van reá is, ki őt is gyermekének tekintí s ki földi javaknál sokkal drágább javakat tart kétszen számára, hogy így nyugalom, béke térjen lázadó szívébe.

Ha hallja a gazdag, megintessék általa afelől, hogy földi javait Te töled birja s majd egykor számadást fog adni azoknak mikénti fölhasználásáról.

Ha hallja az özvegy és árva, hirdesse messze csengő hangon előtte, hogy az özvegy és árva sincs egészen elhagyatva, mert van, kinek gondja van reájok is.

Ha hallja a hitetlen, mint a mennydörgés zugja fülébe, hogy Te létezel és uralkodol, bármint próbálja is lételedet balgatagul, bolond módra kétségbe vonni, hogy idején megtérjen hozzád s mig nem késő, oda álljon a Tégedet dicsőítő sorába.

Igen, igen, áldd meg Atyánk! ez új harangot, hogy annak ezüst szava legyen minden földi lélek számára egy-egy üzenet onnan felülről, Te töled, hogy hallatára a kopár lelki mezők kiszőljenek, kivirágozzanak s új erőre kapjon a hit, remény és szeretet s kezdetét vegye hived körében egy boldogabb élet, melynek nem lesz már csak öröme és békéje s csak dicsőségeddel lesz betelve minden szív. Ámen. *Kövér Árpád*

és ismerjük meg, „Ha azok a szegény emberek — írja az előszóban, Vargha S. — gyöngye fiuk és délcég apák, tudtak kötelességből meghalni, akkor nekünk: itthon és életben maradottaknak is van az irányukban valami kötelességünk... az ő emlékükből megbecsülése, nevük áldva emlegetése és megörökítése.” A tisztult erkölcsi felfogás ez. A cél, melyért a hősök harcoltak és meghaltak, összeomlott ugyan, de azért kötelességüket teljesítették hűen a cél, a haza üdvé és boldoggá tétele megvalósításáért. Méltó csakugyan az ő kötelesség-teljesítők — emlékükből a megörökítésre. Valóban, mert

„Csak törpe nép felejtí ős nagyságát,
Csak elfajult kor hős elődöket.”

A füzet feladatához hiven megörökíti az emléktábla leleplezésének minden mozzanatát, azokkal a tartalmas és hangulatos beszédekkel, imádságokkal és énekekkel együtt, amelyek elhangzottak e gyászünnepélyen, mely a komáromi ref. templomban fojt le. Beszámolt Vargha Sándor lelkész, mint a komáromi ref. ifjúsági egyet másodelnöke, az emléktábla-állítás történetéről és ez is helyet foglal az emlékfüzetben és ebből tudjuk meg, hogy az emléktáblát a Ref. Ifjúsági Egyet állította s 12500 koronába került.

A füzet magában foglalja a Komáromi ref. egyház 91 hősi halottjának rövid életrajzát — 43 fénykép nyomással. A füzet e része nagyban emeli — különösen az érdekeltek előtt — a füzet becsét. Rokonszenves megértéssel és megnyugvást keltő érzéssel olvastuk át a füzetet.

HIREK.

Templom az én házam.

Zuhogó záporként verdeste a lelkem
Sokszor a csúf élet:
Hitetlenné soha, soha mégsem lettem;
Igaztalan, gonosz rágalmak ha érnek
Méregontó szájból:
Tiszta érzelmeim maradnak fehérek.
Van nekem, magamat ahol megalázzam
Isten előtt: templom imádságos házam!

Tajtékos dühökben ha rám fenekednek
Korteskédő rongyok:
Mégvéd nagy ereje hívő szeretetnek;
Hazugságos szókkal aki belém vágott,
Mégkapta válaszként
Bátrabban szájbamból a szűz igazságot.
Van nekem, magamat ahol megalázzam
Isten előtt: templom imádságos házam!

Álszenteskédők ha szívem hurját tépik
És megfojtánának:
Körülöttem a hit erős várat épít;
Ha csapkodnak felém kénköfűstös lángok,
Eszméimnek utján
Felemelt homlokkal biztosabban járok.
Van nekem, magamar ahol megalázzam
Isten előtt: templom imádságos házam

Tóthkárolyi Lajos.

— A választások eredménye a Kárpátaljai Református Egyházkerületben. A Kárpátaljai Református Egyházkerület által a tisztviselők választására elrendelt és beérkezett szavazatokat a kiküldött bizottság április hó 17-én Beregszászban felbontván, a szavazások eredménye a következő: Beadatott 80 érvényes szavazat, melyből a püspöki állásra esett: Bertók Béla munkácsi esperes-lelkészre 47 —, Biky Ferencz nagyszőlősi esperes-lelkészre 24 —, Konijáthy Gábor ungvári lelkészre 9 szavazat; s így a szavazat-többségét megnyerte Bertók Béla s ő lett megválasztva a Kárpátaljai Református Egyházkerület első püspökévé; — a főgondnoki állásra György Endrere esett 78 szavazat, a szavazatok túlnyomó többsége; — a papi főjegyzői állásra Sütő Áron gáti lelkészre esett 59 szavazat; — a világi főjegyzői állásra Komáromy Lajosra esett 55 szavazat; — a papi aljegyzői állásra Peleskey Sándor viski lelkészre esett 65 szavazat; — a világi aljegyzői állásra dr. Bakó Gáborra esett 42 szavazat; — a négy papi tanácsbírói állásra általános szavazat-többséget nyertek: Szentimrey József 73 —, Mizsák Péter 52 —, K. Nagy Sándor 68 —, Bihary Lajos 62 szavazatot; — a négy világi tanácsbírói állásra általános szavazat-többséget nyertek: Bakó Bertalan 67 —, Gáthy Zsigmond 51 —, dr. Korláth Endre 78 —, Nagyiday Ferencz 73 szavazatot. Tanítói képviselőkül megválasztottak: Füst M László és Molnár Ferencz tanítók. — Nem szavaztak: a hosszumezői, a minaji és ungtarnóczi egyházak. A Kárpátaljai Református Egyházkerület a választással óhajtott révbe érkezett s az egyházkerület kormányára azok kerülnek, akiket az egyházkerület megnyilatkozott közvéleménye arra méltónak nyilvánított. Szíves készséggel és örömmel köszöntjük a megválasztottakat a közvélemény megnyilatkozásának alkalmából.

— Halálozás. Református egyházunk tanítói testülete egy taggal ismét megfogyott. Most a halál fosztotta meg egyházunkat egy érdemes munkásától. *Mokos Kálmán*, a kisujfalusi református egyház 46 éven át volt kántortanítója, életének 64 ik, boldog házas életének 37-ik évében április hó 13-án hirtelen elhunyt. Temetése 15-én ment végbe nagy részvét mellett. Özvegye s hat gyermeke siratja váratlan elhunytát. Az Ur kegyelme vigasztalja meg a gyászolókat, az elhuvyt jó munkásnak pedig adja meg az igazak jutalmát, a feltámadást!

— Lelkészerkezletli közgyűlés. A gömöri egyházmegye lelkész érkezetletét április 9-én tartotta tavaszi rendes közgyűlését Rimaszécsen. Legközelebb tudósítást hozunk a közgyűlésről.

— A beregi egyházmegye elnöksége az április 12-re összehívott közgyűlését későbbi fontos okok miatt április hó 26-ára halasztotta.

— Harangavató Bérczán. A Kassa közvelelő déli szomszédságában levő há-

rom faluban elszórt 142 réf. lélek húsvét hétfőjén adta át 17,000 koronába került új harangját a közhasználatnak Bérczán. *Idrányi* Barna esperes mondotta a bensőséges lélekkel a felszentelő imádságot. *Lengyel* József volt bárcal lelkész prédikált Zak. 4. 1—9. alapján. A künnrekedt gyülekezetnek *Kovács* Lajos nádasdi lelkész prédikált, a gyülekezeti éneklést harmóniumkísérettel *Simon* József szeszta lelkész, em. tanácsbíró vezette. *Pásztor* István, a gyülekezet lelkésze olvasta föl az adaokozásokat, melyben a százas számok meghatottan, mindenékeszólásnál szebben beszéltek e maroknyi gyülekezet áldozatkészségéről, ősei hitéhez való ragaszkodásáról. Áldás — áldás reájok!

— A máramaros-ugocsi egyházmegye április hó 18-án megtartotta közgyűlését Nagyszőlőson. E közgyűlésről tudósítást jövő számunkban közlünk.

— A szlovenszkói kálvinista egyház reorganizációjáról cím alatt a „*Cirkvené Listy*”, a szlovenszkói ág. hitv. evangélikusok egyházi lapja, legutólsó számában megemlékezik a bratislavai miniszternél járt püspökeink és főgondnokaink küldöttségi eljárásáról és céljáról és megemlékezéséhez a következő megjegyzéseket fűzi: „Őszintén megörültünk ezen tudósításnak. Ez nem csak egy lépést jelentene a szlovenszkói viszonyok konsolidációjához, hanem főleg a protestantizmus egy szebb napjának hajnalhasadását jelentené nálunk, a melynek ma egyesült erővel kell munkálkodnia, ha jól felfogja a saját életérdekeit és sikeresen akar működni saját népe között. Gondoljuk, hogy ezen lépés után — ha az egyelőre nem is szíves — közeledni fognak hozzánk is, saját legközelebbi testvéreikhez, amireh mi készségesen kezdet nyujtunk. És hinni akarjuk, hogy most már a kérdések egész sorozatát megfogják oldani, melyek eddig — minden sürgetéseik dacára — valahogy oldalt hagytak; hogy Kristus szellemében fogják megállapítani viszonyukat a saját szlovák hitsorsosaikhoz, akik a keleten egy néhány ezer lelket számlálnak. És reméljük, hogy ezentul nagyobb megértéssel lesznek a (yelünk) közös papi képzés ügye iránt, mi mellett a nyelvi és nemzetiségi akadályok alá lesznek vetve magasabb, keresztyén és evangélikus érdekeknek. Igen is, hinni akarjuk, hogy kálvinista testvéreink nemzetiségi tervek és politikai romantika helyett egyszer kényszer nélkül is a reális egyházi politika és a keresztyéni munka útjára térnek.” — Talán még vissza térünk e sorokra.

— A „Szeretet”, a Bertók Béla által szerkesztett és kiadott vallásos irányú néplap 2-ik száma április 10-én megjelent — változatos tartalommal.

— Előleges értesítés. Lapunk legközelebbi száma a konventi gyűlések miatt a rendes idejében nem fog megjelenni; értesítjük erről t. olvasóinkat eleve, hogy a késő megjelenésnek előre ismert legyen az oka.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*.

A kiadásért felelős: *Réz László*.

Pályázat.

A lemondás folytán megüresedett *botfalvai református leányegyház* előkönyörgő-kántor-tanítói állására pályázatot hirdet az egyház előjárósága. Jövedelem: tisztességes lakás a szükséges melléképületekkel, és 1520 □ öi kerttel. 9 kat. hold szántóföld, melynek adóját az egyház fizeti. Az egyház pénztárából 800 korona. Az iskola állámsegélyes. Az istentisztelet és tanítás nyelve magyar. Kötelesség: az előkönyörgői, kántori és tanítói teendők végzése. A szükséges okmányokkal felszerelt pályázati kérvények folyó évi július hó 1-ig aláírt lelkészi hivatalhoz adandók be. Az állás f. évi szeptember hó 1-jén elfoglalandó. Ungtarnóc (Tarnovce. Z. Uzhrodska) 1923 ápril. 2. Református lelkészi hivatal. 3—3

Pályázat

A *Magyarbódi* ref. egyház (Abauj-tornai egyházmegye) pályázatot hirdet orgonista-kántortanítói állomására. Javadalom: 1. Rendes tanítói lak, gazdasági épületekkel és gyümölcsös kerttel; 2. 22 (huszonkét) ó-köböl buza és 2 (két) ó köböl rozs; 3. Féltelek föld 4. 6 (hat) bécsi öl tűzifa, melynek kivágatása és hezahozatása a szomszédos erdőből a tanító terhe; 5. 6 (hat) vékás iskolai példánykert kezelése és jövedelmének fele; 6. Legeltetési jog a közlegelőben, annyi mint egy féltelkes gazdának; 7. Stóla; 8. Allami kiegészítés. Az iskola 6 osztályu s tanítási nyelv néhány kötelezett szlovák órával. Kötelessége mint a törvényben előírva van. Pályázati kérvények a f. é. május 15-ig adandók be a lelkészi hivatalhoz. Az állomás azonnal vagy legkésőbb Szeptember 1-jére elfoglalandó. Lelkészi hivatal.

Resatkó Endre

építész, építési vállalkozó

tervez, vállal, kivitelez.

Kassa, Dárda-utca 4.

GUNA GYULA
ORGONA-ÉS HARMÓNUMGYÁRA

Ajánlja legujabb rendszerű hangszereit öt évi jótállással kedvező fizetési feltételek mellett. — Vállal princpál (rekvirált) sipok beépítését, e szakba vágó bármiféle javítási munkát lelkiismeretes pontossággal. Árjegyzékkel vagy költéssegvetéssel (a helyszínen) is díjtalanul és készségesen szolgál.

GUNA GYULA

orgona- és harmóniumgyára, Prosov (Eperjes)

Nyomatott Gömöri Zoltán könyvnyomdájában.

Református Egyház és Iskola

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Felelős szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ.

Főmunkatárs: SÖRÖS BÉLA

Előfizetési díjak:

Egész évre — — — 60 K Negyed évre — — — 15 K
Fél évre — — — 30 K Megjelenik minden vásárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Rozsnyón, a református lelkeszi hivatalban, hová a kéziratok előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

Fundamentom-munkások.

A lelkeszek. Munkájuk az emberi életet akarja megalapozni. Vitán felül állhat mindenki előtt, hogy az anyagiak terén való tevékenységük is lelki célnak van alárendelve. Magának az egyháznak is minden külső épülése csak mulandó keret az örökkévalóságba fejlődő nemes lelki tartalom számára. Mig más életpályákon arra képezik ki az embereket, hogy mit hogyan csinálhat meg, amit azután megélhetésére értékesíthet, addig minket a Mester arra képez ki („azt mivelem“), hogy embereket, lelkeket hálasszunk. Tehát azzal az emberi lélekkel van valami tenni valónk, amit semmiféle érzékkel megfogni nem lehet. De a lélekkel sem az a főcélunk, hogy valamit direkt elvégeztessünk, hanem a feltételeit hozzuk létre, hogy a léleknek „mindenre ereje“ legyen, ami igaz, nagyszerű és szép. Alapvető munka. Hogy úgy mondjam, a mi földolunk nem kvantitásban produkálni valamit, hanem kvalitásban. Az emberi lélekben lehetőségeket előtérbe hozni, melyekből csodásan új, nagyszerű és gazdag élet lesz. Ha ilyen minőség-fokozó hatást nem kap a lélek, azoknak az embereknek az élete veszedelmesen hasonlít a többi pernices lényekéhez.

De a mi életalapozó munkánkat még sem becsülik meg. Igen sokszor nem becsüli meg a „felsőnek“ nevezett nép sem. „A pap csak beszél.“ Valóban szavával egy zsák búzát sem tud termelni, a legszebb prédikációjával sem tud egy gerendát kifaragni. A kegyesség nem olyan nyilvánvalóan hasznos, mint a vas, vagy ruha. A ma annyira elhaltalmasodott destruktív elemek hatására a a népnek igen sok — nem „egyszerű és romlatlan“, hanem egyszerű és romlott gyermeke a lelkeszben egy élődít lát, mert az szerinte valami olyan tevékenységet végez, aminek „semmi látatja“, mert sem megenni, sem ruházkodni nem lehet vele, csak önmagának jó hivatal. „Hiszen vannak más „könnyen“ élők is, mint a jegyző, bíró, orvos, mérnök

és a többi, de hát azokra mégis csak szükség van. A papra csakugyan „szükség van?“. Ezután is?.. Hátha a tanító elég volna! Nagyon sok egyházban csak a multnak tradicionális lendítő ereje tartja fáradt mozgásban az eklézsiát. Nagyon kevesen vannak, akik a lelkesz szívtisztító, lélekerősítő és gazdagító munkáját megértőleg méltányolják és honorálják és elősegítik. Munkánk, intésünk, buzdításunk, küzdelmeink, vizsgasztalásunk, szeretetünk, imádságunk eredményeit nem tudjuk beváltani jó forgó pénzre. Azt másnak kell meglátni, hogy e földön mi is kenyérral élünk, és hogy a szolga megbecsülése Urának jár.

Nagyon óhajtanánk, hogy a társadalom vezető emberei, általában az intelligencia is jobban értékelne bennünket. Mi a mélyben dolgozunk, szinte láthatatlanul. Kemény és súlyos sziklaköveket rakunk le, hogy azon az egyéni és közélet felépülhessen. „Eleven“ földig kell leásnunk; szemétre vagy homokra nem építhetünk. Fent mocsarakkal, lent vadvizekkel, rejtett forrásokkal kell számolnunk és küzdenünk, még rétegcsumlásokkal is. Ha valahol alámosás, omlás, repedés támad, mily keservesen nehéz azt odalenn kijavítani. Pedig jól kell csinálni, mert még földrengés is jöhet, mint ahogy jött is és mennyi minden összedőlt!... A megszámlálhatatlan sok ágba menő és sok oldalt mutató egyetemes kultúra magas falain építeni szép munka és látják; az oromzatra följutni és ott diszíteni, vagy a fenséges kupolán, égbenyuló tornyon — ez megéri egy élet áldozatos fölégetését; a civilizáció kényelmes otthonát megteremtteni és sokféle műveléssel szolgálni az embernek — ez hálát hoz és kenyeret. De ha meging a fundamentom, mi lesz?.. Rohanva menekül az ember szabad ég alá hajlékért, a fölröbant benzines hordó mellett ég a zongora, az üvegcsillár az ágyban hever, az öreget és gyermeket a lépcsőházban ül le a márványszobor, s a férfi nőjével romok alatt nyög véresen, s az ök-

szeres doboz a mosogatórongy mellé gurul!... — Ha csak azért akceptálnák minket, hogy a tulvilági ítélet lassu terrorjával tartsuk féken és rendben a népet és a bibliából igazoljuk az adófizetés kötelességét, úgy önmagukat károsítják meg pótolhatatlanul, mert a mi általunk képviselt elvek és világnézet nélkül nem élhetnek igazi kulturéletet. Ti intelligens emberek, vagy gazdagok is vagy vezetőik is, higgyétek el, hogy minden külső racionális kultúra mellett is elped a lelketek a titkos valóságok és örök dolgok után, mig az idvezítő Isten kincseit meg nem lelitek! És higgyétek el, hogy mi azoknak sáfárai vagyunk!

De a leghibásabbak mi magunk vagyunk, hogy az emberek és a társadalom életében nem foglaljuk el a kellő pozíciót. Megbecsüljük-e mi magunk a hivatásunkat? Tudatában vagyunk-e az isteni küldetésnek? Büntöredelem és megigazulás után emelt fejvel szemébe merünk nézni ennek a züllött világnak, követelni Krisztus királyságát? — Egész életünkkel, — szavunkkal úgy, mint megaláztatásunkkal, küzdelmeinkkel, örömeinkkel; fájdalmainkkal azt a hatást gyakoroljuk-e az emberekre, hogy Istennek szentjei és munkatársai vagyunk? A miniszter hivatalánál (az is kell) többre tartom én a lelkesz hivatását, mert ez az örökkévalóság számára többet tesz. A mindenség legnagyobb igazságait mi adjuk az embereknek, nem a természettudósok (azok is kellene). Nekünk nagyobb tisztelettel kellene nézni egymás szemébe és lelkébe is: Ki vagy te próféta társam?!... Áldjon meg az Ur!... Mindenki szolgálja az Istent, aki megismerte, de a gyűlekzet lelkipásztor, angyala de nagy tisztet kapott! Egész életében egy dicsőséges világ fundamentumait rakja a Krisztuson.

A mai kor egy nyomoruságos korszak. Nem is lehet más. Mert nem becsüli meg a lelket és a lélek munkáit. De lesz még jobban is!

Dancsházy Sándor

Részlete konvenciói elnöki jelentésből.

Irta és felolvasta az 1923. ápr. 25-iki konvenció ülésén: *Czínke István* püspök s konvenció elnök.

Mintha súlyos társzekerek dübörögnének rajta keresztül: úgy reng a lelkünk állandóan és nem bír pihenőre jutni a rajta kíméletlenül végig gázoló, nap-nap mellett megújuló, bizonytalanságok és fájdalmas bizonyosságok miatt. Most már tisztán látjuk végzetünket, hogy mi egy bekerített vár kiéheztetésre, nem merem mondani, hogy halálra ítélt ősrég vagyunk. A legerősebb bástyáinkat, iskoláinkat, már döntögetik. Lobog-e itt, a gályarab papoktól és tanítóktól örökölt prófétai palást alatt — a pozsonyi mátyróktól mngszentelt földön —, annyi lángban égő lélek, mint az „Egri csillagokban”, a Gárdonyi Géza örökszép hős költeményében, hogy lelkök lobogó fátylájával tudják visszariasztani a tört résektől a támadó hadakat?

Mióta ránk borult az éj: Itt is, ott is látjuk kigyulni az ellenséges tüzeket, hol a Kostnicky Jiskriben, hol az amerikai propaganda iratokban, a Slovensky Kálvinban, amelyek mind egy megdőbbségre célra világítanak rá: a szlovenszkói református egyház öntudatos és fokozatos *elnemzetiellenítésére*, fényes, nyakas ősi kharakterének elhomályosítására és megérdemlítésére.

A legbiztosabb eszköze ennek az egyház veteményes kertjének, az iskolának államosítása. Iskolája nélkül a református egyház meghal. Mert az iskola és egyház olyan egymáshoz nőtt ikerestvérek, amelyek közül ha az egyiket leoperálják a másik testéről: az menthetetlenül elvérzik.

Ezt az igazságot egy pillanatra se téveszük szemünk elől. Tartsuk magunk el, mint egy törhetetlen pajzsot, mint szent palládiumunkat s a legvehemensebb támadás, vagy a legcsábítóbb ígéretekkel szemben is csak ennyi szavunk legyen az őspártai anyával: „vagy ezzel, vagy ezen!”

Ehez azonban öntudatosabbaknak és szervezettebbeknek kellene lennünk. Mert most reánk is illik az a megfigyelés, amit egyik író emberünk a szlovenszkói magyar társadalomról megállapít, hogy „hiányzik az a társadalmi vezérkar, amely célpont, tűzki, irányokat mutat és a társadalmi cselekvés egységét szervezi meg.”

Lehet, hogy egyházunkban is több a szunnyadó erő, mint amennyi eddig életelt adott magáról, de ezeket fel kell ébresztetni, teltre serkenteni, munkába állítani s feladatát mindenkinél kijelölni, a református egyháztársadalmat egységesen megszervezni és irányítani.

Mert ma minálunk is az egyháztársadalmi vezérkar hiányzik. Egyes ember — bármilyen lánglélek legyen is, — ezt a vezérkari nem pótolhatja. Vesztegetni való időnk pedig nincs. Azért sürgősen megalakítandónak állapítok meg két intézményt: a református teológiai akadémiát és a Kálvin szövetséget, vagy irodalmi társaságot vagy evangelizáló egyesületet, vagy bárhogyan nevezzük, csak vonjuk bele ne csak a papságot,

hanem egyházunknak egész számottevő társadalmát.

Ez a két testület volna az óhajtott vezérkarunk. A teológiai tanári kar adná a szellemi irányítást, a Kálvin szövetség pedig szétvinné az eszméket, mint a vért, az egyház testének lüktető ereibe és testekké érelné Istenünk dicsőségére.

Magától értetődik, hogy a cél elérésének gyakorlati eszköze nem lehet más, mint egy jól szerkesztett egyháztársadalmi lap, amely a szent tüzet állandóan élesztene, a hidegülő sziveket felmelegítené s az elomhult vérkeringést gyorsabb iramlásba hozná. Vagy új néplapot kell indítanunk, vagy a Bertók esperes „Szereget” című lapját az egyetemes egyházévé adoptálnunk, de e nélkül nem szabad ennek a Konvenciónak szétoszlania.

P. Wemle bazeli nagyhirű tanár Kálvinról írott műve bevezetésében épp most foglalkozik azzal az időszerű kérdéssel, hogy mit üzen Kálvin a világ összes evangéliumi egyházainak a háború folytán ránk szakadt nyomorúság idején?

Négy pontban felel a kérdésre. Csak egyet idézek belőle.

Azt mondja:

„Ezer bajjal küzdő korunk kemény és heroikus lelkeket kíván, akik gyakorlottak a lemondásban; akik semmi mást nem akarnak, csak Istennek engedelmeskedni, Neki és embertársaiknak szolgálni s azon az őrhelyen, ahová Isten őket állította, kitartani s kötelességüket teljesíteni, míg a visszahívás órája eljön.

Ma sokkal inkább, mint valaha, minden azon fordul meg, hogy Isten találjon egyeseket, vagy csoportokat, akik készek magokat maradék nélkül a rájuk bízott szolgálatban elégetni, nem törődve a sikerrel, vagy a tetszéssel, hűnek maradni az elhíváshoz, mely elhívta őket: Istennek osztatlan szívekre, kitartó szolgálókra van szüksége. Emberekre, akiket személyesen fogva tart az abszolút követelmény. És akik magukat inkább önkre dolgozzák, minthogy hiu önelégültségben sülkerezzenek; s amellett mégis eszükben tartásák: „mi csak haszontalan szolgálók vagyunk, egyedül Istené az erő és dicsőség.

Nem hihet az ember Isten győzelmében, ha szolgálatára oda nem adta magát.”

Ezt Izeni nekünk ma nyo nöruságunkban Kálvin.

És ezt nemcsak a papoknak Izeni. Az egész kálvinista anyaszentegyháznak.

Valamelyes megmozdulás jelentkezik is már anyaszentegyházunk kebelében, de az az én lelkemet — az eddigi jelek után, — inkább aggodalommal, mint örömmel tölti el. Az új Reformáció-„Szövetséget” értem. Ennek csak a címe új, de a törekvése nem az. Olyan forma jelenség ez az egyház életében, mint a marxizmus és internacionalizmus a társadalmi téren. Az eddigi berendezkedésben, nemzeti és felekezeti tagoltságban találja a népek boldogulásának s a lelkek újjászületésének legfőbb akadályát s ezért azok megszüntetésére tör. Ugyanaz a szellem ez, mely a kommunizmus idején Budapesten a hivatalos egyházzal

és annak kezdővel nyílt összeütközésre és szakításra vezetett. Ez az az *egyházon kívüli* evangelizálás, melynek tipikus képviselője a Bethánia egyesület s tanítványai az új Reformáció-Szövetség iteni megalakítói s a mely ellen már több, mint egy év óta vivja kemény elvi harcát a „Kálvinista Szemle” s annak derék szerkesztője.

„Sokan azt állítják, — írja dr. Sebestyén Jenő, — hogy az evangelizálás munkája csak az egyes lélek megmentése. Ez emberi szempontból véve megállhat, de a református felfogás Isten és a az ő anyaszentegyháza szempontjából itéli meg e kérdést s e néző pontból vizsgálva nem elég csak az egyes lelkek megmentése, hanem a lelkeket vissza kell adni a látható egyháznak is, bele kell őket abba újra építeni, — mert a látható egyház nem emberi találmány, hanem isteni rendelés, amelyhez való tartozás — református alapon, — *feltétlen* kötelesség. Egyházi alapon kell állni az evangelizációnak, mert fél munkát végzünk, ha a megtért léleknek nem adunk közösséget. Ezt a munkát — az egyetemes papság elvénél fogva — minden hívő végezheti, de az nem lehet soha „egyéni akció”, hanem a Krisztus által az egyháznak adott nagy megbízás érvényesítése. A történelem tanúsága szerint az egyháziatlan „revival-ébredői” mozgalmak és az igazi reformációk mindig szembe kerülnek egymással, mert *minden igaz reformáció: ébredés is, de nem minden ébredés: „reformáció.”*

Az új Reformációi Szövetség kezdeményezői eddig két vallásos konferenciát rendeztek s hogy egyiket sem a református *egyház* érdekében rendezték, eléggé bizonyítja az, hogy az egyiket Poprádon, tehát tiszta lutheránus vidéken, a másikat Kassán, de ott is lutheránus segédlettel tartották meg, nem esetlegességből, hanem öntudatos tendenciával.

Magyarországon már ez a kérdés megvan oldva. Belmissiót ott csak a hivatalos egyház szolgálatában és felügyelete alatt lehet folytatni. Egyenesen ezzel a kikötéssel adják tetemes segítségüket a magyar evangelizációra a külföldi hitestvérek is. S élére e hivatalos munkának éppen Viktor Jánost, az egyházon kívüli evangelizáció eddigi agilis vezérét állították. Mi is lelkünk egész melegével fogjuk üdvözölni s minden anyagi és erkölcsi erőnkkel fogjuk támogatni az új Reformáció Szövetséget, de kizárólag csak a református egyház szolgálatában és alapszabályainak egyházi felsőbb jóváhagyása feltétele mellett.

Események—Feljegyzések.

A szlovenszkói református egyház egyetemes Konvenciója április hó 25-én, és 26-án tartotta *Losonczon* a ref. egyház tanácstermében rendes közgyűlést *Czínke István* püspök és *Lukács Géza* főgondnok elnöklése alatt. Jelen voltak, az elnökségen kívül, *Balogh* Elemér dunáninneni püspök, *Sztlassy* Béla dunáninneni főgondnok, *Patai* Károly, *Sörös* Béla, dr. *Mohácsi* János konvenció tagok, a dunáninneni egyházkerület képviselőiben, *Idrányi* Barna, *Péter* Mihály, *Róz*

László, Szalay László, Tornallyay Zoltán és dr. Kovács László a tiszáninneni egyházkerület képviselőjében. Még mindig távol volt a Kárpátaljai Ref. Egyházkerület képviselője. Bajnak is nevezhető e szervezeti kiépítésembeli késedelem, mert ez által hiányaink, sérelmeink orvoslása is késedelemet szenvednek. A „minek a”, meg az „ejh, ráérünk arra még” jelszavaknak gyakorlati megvalósítása nem használ egyházunknak, mert az államhatalom egykedvűen azt feleli késedelemeskedő megatartásunkra: „nekem nem sürgős.” — A konventi gyűlést megelőző napon, április hó 24-én, a különböző bizottságok tartottak üléseket, előkészítve a konvent gyűlésének tárgyait, különösen a zsinati törvénytervezetre vonatkozó egyházmegyei és egyházkerületi véleményeket, melyeket öszszegyeztetett Sörös Béla előadó.

A konventi közgyűlés tanácskozása P. Czinke István püspök, konventi elnök következő szép imádságával kezdődött:

Mindenható Isten! Az egek boltjai alatt forgó világok az örök bizonyosságok, hogy minden úgy megy véghez e világon, ahogy Te kiszabta. A por ember nagy dolgokkal hányja véli magát, amíg Te enged. Azt képzeled, hogy ő vezéri a népek történetét, pedig csak gyarló eszköze a te titkos céljaidnak.

Csak egy akarat van a világon: a Te akaratod

Uram, a kertek már ismét fehérlenek a cseresznye virágtól. A földből kizudul az élet, — mert te így akarod — és reménységgel árasztja el a mezőket és imádsággal árasztja el a szívünket: oh, milyen jó vagy Te! Oh, milyen bölcs vagy Te!

Csak egy háládatlan, mindent elfelejtő teremtes van a világon s az mi vagyunk: az ember.

Pedig te mióta csak megteremtettél bennünket, nem tettél egyebet, csak minket szerettél, csak hálátlanságunkat takargattad. Ha könyveid hulltak rája: letörölted az orcánkat. Mikor köveket hajigáltunk az égre: Te manát adtál érte. S mikor a te halhatatlan képedet letöröltük a lelkiünk-ről: te akkor gyakoroltad velünk a legnagyobb kegyelmet, mert egyetlen Fiadat küldted alá hozzánk s mi azt is keresztire juttattuk.

S ó, hányszor már azóta!

E világnak most is a mellét kéne verni, a porba omolni, vérkönyveket sirni és az éjszakánál is feketébb gyászba öltözködni a szörnyű bűnért, melyet elkövetett. Soha még így meg nem bántotta a te szentséges lelkedet. Soha ilyen vakmerően nem tette próbára hosszútűrésedet. És soha ilyen rút hálátlansággal nem viszonzotta a te örök szerelmedet.

Oh, Uram, kedvezz e földnek a megmaradt kevés igazakéért!

*Légy kegyelmes minékünk
A te áldott Fiadért,
Az Ur Jézus Krisztusért,
Mi szentséges Megváltónkért.
És ne állj bosszút mirajtunk*

A nagy hitellenségért Számítalan sok bűneinkért!

Amen.

Ez után Lukács Géza világi elnök rövid, de tartalmas beszéddel megnyitotta a tanácskozásokat. Rámutatott a konventi tanácskozás egyik fő tárgyára, a zsinati törvénytervezetre s annak új fejezetére (VIII. t.c.), melyet Sörös Béla készítetett („Az egyház belső építéséről”), melyről sok szépet és jót remél; megállapította, hogy a lelkész választásról szóló törvény módosítása nem úgy történt, amint ő gondolta, mert amint kiveszi a tervezetből, a törvény a lelkész választási visszaéléseit nem fogja kímélni; ebből a szempontból hiányos a törvény is, a mostani tervezet is; kívánatos, hogy e tervezet a zsinaton és a zsinat által javíttassék. — A megalakulás és azzal kapcsolatos jelentések után Czinke István püspök terjesztette elő elnöki jelentését. E jelentésben Czinke I. püspök rámutat arra, hogy nem volt szokásos a Konventen rendszeres elnöki jelentés előterjesztése. De nagyértékű és hasznos ujtás a Czinke I. püspök, mint konventi elnök, azon eljárása, mely szerint elnöki jelentéseket terjeszt elő. Egyrészt megbecsülhetetlen történeti forrásművek a későbbi kor számára ezek az elnöki jelentések, másrészt eszméletű s irányító és élvezetes olvasmányok anyaszentegyházunk élete s ügyei iránt érdeklődő és munkás tagjainak Czinke István ez előterjesztései. Nem száraz adat-halmaz tartalmaznak, hanem az események gondos mérlegeléseiből levont egyházi élet-irányítások. Az április 25-iki Konvent elé terjesztett jelentés vezető részét lapunk más helyén szóról szóra közöljük, a további részét pedig, illetve az azok értelmében és alapján hozott konventi határozatokat a következőkben ismertetjük:

Kimondotta a Konvent, hogy egyháztársadalmi egyesületeket alakít, lelkészi és világi tagok bevonásával, az egyház iránti érdeklődés és buzgóság felébresztésének s az építő és tudományos irodalom fellendítésének szolgálatára. Az alapszabályok megkésztésére s a szervezés megindítására bizottságot küld ki Patay Károly elnöklete alatt Szilassy Béla, Réz László és Sörös Béla (előadó) tagokból. Felir a Konvent a vallásos olvasmányoknak, egyházi szaklapoknak és theol. műveknek behozatali engedélyezése iránt. Követeli, hogy az iskolákban az ő világnézete taníttassék s ezzel ellenkező tankönyvek oda be ne hozassanak. Követeli, hogy a református katonák részére rendszeres református istentiszteletek tartassanak. — „A szlovenszói egyetemes református egyház részéről egy külön holland-magyar bizottság megalakítására lépéseket tettem — írja az elnök jelentésében —, sőt Hoekstra professzor urnak, a hollandiai bizottság jegyzőjének, be is jelentettem, hogy részünkről, a Konvent elnökei mellett Patay Károly barsi esperes, dr. Patay György ungi em. gondnok és Réz László roznói lelkész lesznek a bizottság tagjai. Hollandi képviselőnk pedig, míg ott tartózkodik, Csekey Sándor theológus ifju.”

A Konvent elnöke ez intézkedését jóvá hagyta. — Belépett egyházunk — elnöke javaslatára — a presbiteri világszövetségbe s a nemzetközi jóbarátság egyházi ligájába, világszövetségébe, hogy ott is tudjanak rólunk. — Egy utazó-lelkész állás szervezését a Konvent, az elnöki jelentés alapján, szükségesnek jelentette ki. — A rimaszombati egyesült prot. főgimnáziumnak állami fentartásba való áfadását a kényszerítő körülmények folytán sajnálattal bár, tudomásul vette. — „Elkedvelenítő akkord”-nak minősíti az elnöki jelentés Réz Lászlónak lemondását a szerkesztőségről. „Beléfáradt, részben el is kedvetlenedett. Nem csodálom. A szerkesztők fejealját nem szokták rózsákból ágyazni, még ha egyházi lapot csinálnak is... Szó nélkül azonban nem lehet pihenőre bocsátanunk. Lapunkat ő teremtetted meg s ő tette elismert tényezővé egyházi életünkben és elárvult egyházi irodalmunkban.” Réz László helyébe megválasztotta a Konvent Kövi Árpád losonci másodlelkészt felelős szerkesztővé, Péter Mihály gálszécsi és Peleskey Sándor viski lelkészeket főmunkatársakká.

Igy végzi Czinke István püspök az elnöki jelentését: „Azt írta nem régen egyik vezető emberünk, hogy „a mai nemzedék már nem akar semmit, nem hisz semmiben. Végig szenvedte a háborút, nyomorog a béke áldásaiban, kiábrándult a szabadságból, demokráciából, felszabadulásból. Semmit sem akar, csak pihenni akar.” — Én nem írom alá ezeket a csüggesztő szavakat. Mi nem mondunk le semmiről, legkevésbé az eszményeinkről. Mi bizunk Istenben.” — Felemelő akkord. Magyar kálvinista hívő emberek ajkára való! (Folyt. köv.)

Lelkészerkeztelési közgyűlés Gömörben. A gömöri ref. egyházmegye lelkészei f. évi ápr. 10-én Rimaszécsen megkezdte gyenge érdeklődés mellett értekezletet tartottak. Bár hinni szeretné: értekezlet, hogy nem az érdeklődés hiánya, hanem a kellemetlen esős idő tartotta vissza a tagokat: mégis határozatban mondja ki, hogy a megjelenés minden lelkésznek erkölcsi kötelessége. A közgyűlést Pósa Lajos elnök a jelenlevő esperes üdvözlésével nyitja meg. Buzi Márton esperes megköszöni az üdvözlést emez igaz szeretetből fakadó szavakkal: „nem kötelességből jöttem, csak azért, mert itt érzem magam boldognak lelkész testvéreim között.” Ezek után elnök olvasta fel elnöki megnyitó beszédét, amelynek minden sora szerető szívről, megértő lélekről és az igazságnak bátor szókimondásáról tesz tanúbizonyságot, amellyel csupán azért nem foglalkozunk bővebben, mert közgyűlés a megnyitó beszédnek lapunkban való közzé tételét határozta el. (Jönni fog. Szerk.)

Zajdó László zsipl. lelkész olvassa fel ezután: „Indokolt-e ma felekezeti népiskoláink fentartása? — című értekezését. Az elszámíthatatlan iskolai sérelem: azt a látszatot keltik, miúta az államhatalom azt akarná elérni, hogy iskoláinkat, önként adjuk fel, hogy aztán azokat többé soha vissza ne tudjuk szerezni. Mérlegelve azokat a károsító

tellen nehézségeket, amelyekkel a mai néhez időskben iskoláink fentartása jár, — előadó arra a következtetésre jut, hogy népiskoláink fentartása talán soha nem volt annyira indokolt, mint e néhez viszonyok között, a mikor iskoláinkról való önkéntes lemondás soha meg nem bocsátható, bűn volna egyházunk mint elsősorban tanító egyház ellen.

Következett: *Veres Károly* balogiványi lelkész felolvasása: „Egyházunk múltja és jelenje” címen. A nagy tanulmányról tanuskódó felolvasás híven mutatja fel azon igazságot, hogy küzdelem volt egyházunk élete a múltban, az a jelenben is és bizonyosan az lesz a jövőben is. Híven mutatja fel előadó a múlt erős lelkű törhetetlen hitű s bizonyos reménységű szereplőit, amellyel egyszersmint utmutatást is ad a mi jelen és jövődében való teendőinkre nézve. Kimutatja, hogy mai néhez helyzetünkben és a reánk váró küzdelmes jövődében csak úgy élhetünk és úgy maradhatunk meg, ha mi is erős lélekkel, rendíthetetlen hittel és bizonyos reménységgel igyekszünk minél többet dolgozni az igaz krisztusi munka által az egyházunk és magunk jövődje érdekében.

Ezek után *Molnár József* serkei lelkész, mint gyámoldai pénztárnok rideg számokban mutatja fel az egyházmegyei lelkészi gyámolda szomorú, szinte kétségbe ejtő helyzetét. Kimutatja, hogy a gyámintézet vagyonából 61500. kor. hadi kölcsönben van, ezen kívül még 3079. kor; így összesen 74579 kor tőke hever jövedelem nélkül, a mivel szemben mindössze 32534 kor. jövedelmező tőkénk van, a melynek kamatai és az évi tagdíjakból levonva a külön rendeltetésű kamatokat és a költséget; az évi jövedelem 2388 kor. a mely összeg 31 jögosult özvegy között elosztva ez évre 77 kor. évi segélyt mutat fel. Ha nézzük ezt a csekélységet s látjuk ezzel szemben az órási nyomort, melyben özvegyeink és árváink jutottak; ha olvasuk könnyet fakasztó, segélyt esdő leveleket, — bizony összefacsarodik szívünk, látván az ő nyomorukban a mi kedveseink szomorú jövőjét — Ez a szomorú helyzet készíti érezni és szeretni tudó pénztárnokunkat arra, hogy kérje lelkész értekezletet, hogy miután másokra nem számíthatunk, erőnkhez képest segítsünk magunk. Értekezlet javaslatát elfogadja s a kimutatott kulcs szerint a hadikölcsönök rendezéséig évi 1500 kor. tagdíjat fizet a gyámoldának. Ez sem segítség, csak a nagy nyomornak egy szempillantásig tartó megenyhítése — de a mi hitünk cselédeinek ez is bizonynyal jól esik.

Ugyancsak *Molnár József* serkei lelkész szóvá teszi, hogy az egyházak közterhei az elviselhetetlenségig fokozódnak; özvegyeink és árváink sirnak és nyorognak s szenvedésüket nem enyhíti senki. Ebből kifolyólag a lelkészértekezlet fölterjesztést intéz az egyházmegyére a közigazgatási államsegély új elvek alapján való felosztása tárgyában. Egyben közvetlenül is fölterjesztést intéz. a Konvent elé, a melyben kéri, hogy:

2. Miután a püspöki és esperesi díjak

megállapítása nem a Konvent, hanem a kerületek joga és kötelessége — állítassék tehát vissza a régi törvényes gyakorlat.

2. Tiltakozik a közöltségek levonása után fennmaradó államsegélynek a két szlovenszki kerület közötti egyenlő felosztása ellen s kéri annak felosztásánál az 1918 évi konventi jkv. 176—180 l. található felosztás alkalmazását.

4. A tervezett konventi előadói állás szervezésének ügye halasztassék el ariá az időre, midőn a harmadik egyházkerület is megalakul és részt vesz a konventi ülésen.

Miután még a kifogyott egyházi hivatalos nyomtatványok kiadása ügyében tett fölterjesztést a közgyűlés a konventre és több kisebb indítványt intézett el, a gyűlés véget ért.

Azzal a megingyöződéssel távoztunk, hogy nem veszítették volna a távollevők sem, ha eljöttek volna, mert erősödünk a hitben, a reménységben és az egymás iránti szeretetben, a melyre pedig mindnyájunknak szüksége vagyon. *Ly.*

HIREK.

— A kárpátaljai Ref. Egyházkerület ünnepies közgyűlése, mint a Kárpátaljai Magyar Gazda című, Beregszászban megjelenő politikai és gazdasági heti lap április hó 22-iki számában olvassuk, Beregszászban fog megtartatni, valószínűleg május legvégén, amely közgyűlésen fog megtörténni *Bertók Béla* püspöknek és a többi megválasztott egyházkerületi tisztviselőknak ünnepélyes beiktatása. A beregszászi ref. egyház úgy tervezi, hogy e kiváló eseménnyel köti össze újonnan épített temploma felszentelési ünnepét.

— Református lelkészek kiutasítása. A közelmúlt napokban történt határincidensek következményeként nagyobb számú kiutasítások történtek Szlovenszki és Ruszizszi területeiről. A kiutasítottak között vannak református lelkészek is. A kiutasítottak között vannak Szlovenszki területeiről: *Győry Elemér* hetényi lelkész; Ruszizszi területeiről: *Szutor Jenő* beregszászi, és *Siposs Imre* csepel lelkészek. Korábban kiutasított *Urban Gyula* harmaczi (Gömör.) lelkész. Többen is lehetnek a kiutasítottak, hozzánk azonban csak ezeknek kiutasításáról érkezett híradás. Megtételtek az intézkedések — a törvény határai között — a kiutasítások visszavonása érdekében. A ruszizszi kormányzóshoz küldöttség ment, azonkívül távirati kérelmet intézett a beregszászi presbitérium lelkésze érdekében és a máramaros-ugocsi egyházmegye elnöksége *Siposs Imre* érdekében a közlársaság elnökéhez. Keserű érzéssel olvassuk e híradásokat. A határincidensek megtörténetében — hogy a kiutasításokról ne általában beszéljünk, hanem csak a bennünket közvetlenül érintő lelkész-kiutasításokról — a kiutasított református lelkészek minden bizonyossággal ártatlanok. Miért kell tehát nekik békés lakóhelyükről; működési kö-

rükből, ahová élethossziglan választattak meg még az új államalakulás előtt, eltávolozniok kiutasítás folytán?! Ezt nem tudjuk megérteni.

— Egyházmegyei választások eredménye. A kárpátaljai ungi egyházmegye részére elrendelt szavazások eredménye — a Kárpátaljai Magyar Gazda híradása szerint — a következő: a 13 egyház közül szavazatot adott 11 egyház presbitériuma. Esperes lett *Komjáthy Gábor* ungvári lelkész; egyházmegyei gondnok *Egry Ferencz*; papi tanácsbíró *K. Nagy Sándor* kisdobronyi lelkész; vil. tanácsbírók *Plotényi Vilmos* es dr. *Komjáthy Lajos*; papi főjegyző *Barkaszi Károly* szalókai lelkész; vil. főjegyző *Fodor Béla*; papi aljegyző *G. Nagy Sándor*; vil. aljegyző *Kovács Miklós*; tanító képviselő *Csighy Ferencz* eszenyi tanító. A még üresen maradt egy lelkészi tanácsbírói tisztségre pótszavazás lesz *Szabó István* és *Pataky Pál* lelkészek közül. Vajjon nem idő előtt ejtettek meg e választások?

— A Királyhágómelléki egyházkerület április hó 11-én tartotta közgyűlését Nagyváradon. Legfontosabb tárgya volt a kolozsvári február 27-iki értekezlet jegyzékönyve, mely azt foglalja magában, hogy az egyházkerület ügyeinek intézését az E. T. I. t. c. 179. és 184. §-aiban megjelölt tisztviselőkre bizza. Megható csendben hallgatta végig a közgyűlés e jegyzékönyvet és utána *Sulyok István* püspök komoly, méltóságos beszédét, melyben kijelentette, hogy magasabb egyetemes érdekeinket egy pillanatig sem akarja veszélyeztetni s így püspöki tisztéről lemond. Azonosította magát a püspökkel *Domahidy* főgondnok is.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*.

A kiadásért felelős: *Réz László*.

Resatkó Endre

építész, építési vállalkozó

tervez, vállal, kivitelez.

Kassa, Dárda-utca 4.

GUNA GYULA
ORGONA-ÉS HARMÓN,UMGYÁRA

Ajánlja legújabb rendszerű hangszereit öt évi jótállással kedvező fizetési feltételek mellett. — Vállal príncipál (rekvirált) sipok beépítését, e szakba vágó bármind javítási munkát lelkiismeretes pontossággal. Árjegyzékkel vagy költségvetéssel (a helyszínen) is díjtalanul és készségesen szolgál

GUNA GYULA
orgona- és harmónlumgyára Prosov (Eperjes)

Nyomatott Gömöri Zoltán könyvnyomdájában

Református Egyház és Iskola

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Felölös szerkesztő: R É Z L Á S Z L Ó.

Főmunkatárs: S Ö R Ö S B É L A

Előfizetési díjak:	
Egész évre — — — 60 K	Negyed évre — — — 15 K
Fél évre — — — 30 K	Megjelenik minden vásárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Rozsnyőn, a református lelkesi hivatalban, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

Református Egyházunk és a Sajtó.

(R. L.) Református egyházunk tisztán kizárólag a Szentírásból sarjadt ki. Mint a gyökérből a tölgy-hajtás. Isteni a gyökér. A talaj is, ahol csak kisarjadt, egyenesen neki való. A magyar népfajta is, mint egy új „választott nép”, istenes, áldozatos nép, kedvez e hajtásnak kezdettől fogva mindezt. A kálvini irányu reformáció — a maga puritánizmusával, Isten akarata előtt való meghajlás-érzetével, predestináció-tanával — erőssé tette mindazt a népfajtát, amelynek kebelében kihajtott, — edzette a lelkét a viharok kiállására, — okossá, bölccsé tette a léteért vivandó küzdelmek fegyvereinek kiválasztására (az angol-szász és skót, a németalföldi, a magyar népfaj). Történeti hivatást tölt be e reformáció négyszáz esztendő óta — a világ kultúra, az embert boldogító világnézet alakításában, mint a százados tölgy, mely védelmet és megélhetést nyújt ezer meg ezer élőlénynek és ényhelyet a fáradt embernek.

Református egyházunk — éppen mert a Szentírásból sarjadt ki és azon épült fel — hitvallásos egyház. Hitvallásossága nem olvad fel az általánosban, de nem is különül el a gyűlölködéssé fajulni szokott kizárólagosságban; hitvallásossága nem a külső kegyességben nyilvánul meg, hanem a belső élet elv kikristályosodásában, az Isten dicsőségére való életnyilvánulásban. Tagjai vallásos közösségben élnek s arra törekszenek, hogy az egyház isteni erejét mentől inkább érvényesítsék a világban s ezt az egyház az által törekszik biztosítani, hogy Jézus Krisztuson, mint örök fundamentumon, áll és épül folyton. Nő és terebélyesedik, mint a gyökérből sarjadt tölgy, mely ényhelyet ad az alája kívánczókknak.

Református egyházunk autonom egyház; feje a Jézus Krisztus, ki tudománya és szelleme által kormányozza az egyházat s az abban élő választottakat és hívőket. Célja az Egyháznak: tagjai lelki életének nemesítése, Isten dicsőségének szolgálatára való nevelése, hogy

ugy éljenek a tagok, hogy elmondhassák magukról: „Élek többé nem én, hanem él bennem a Krisztus”; célja továbbá: vágy ébresztése az üdvösség és az Isten országa után, hogy az örök életet elnyerhessék az Egyház tagjai. Éppen ezért míg egyfelől tiszteletben tartják — a jórend biztosítása érdekében — egyházunk tagjai a világi uralom rendelkezéseit, addig másfelől benső (egyházi s vallásos vonatkozású) ügyekben a Krisztus rendelkezéseinek kívül nem ismer el Egyházunk más kormányzást. *Senki sem vethet más fundamentumot — sem hitvallását, sem kormányzatát —, mint amely egyszer vettetett, amely a Jézus Krisztus.*

Habár ily isteni a gyökér és a forrás, mellyel és melyből táplálkozik Egyházunk, mint nem holt anyagból, de élő kövekből örökkévaló fundamentomra épített előház: mégis — mivel emberekből s emberek számára áll s emberek a munkásai — őrizőkre, irányító építő munkásokra van szüksége, akik a helyes munkabeosztásra is vigyáznak... *Én plántáltam, Apollós öntöztött*... Azért is, mert az ember nem ért meg mindent; sokszor sok dolgot félreért, mert nem tud mindenkor megszabadulni az *önző érdektől. Sokat kellene még közölnöm veletek: de nem tudnátok még mindent megérteni.* — Isten tökéletesnek teremtette a világot és benne az embert. De nem maradt meg az ember tökéletesnek. Mert nem értette meg Isten céljait. Félre értette. Sőt félre is magyarázta — önző céljai biztosítása érdekében. Ebbe bukott bele. De azért Isten nem hagyta elbukottan sem az embert magára. Az édes aya nem hagyja el még a tékozló fiút sem. Időről időre *megvilágosította*, hogy el ne vesszen önérdeke hajszolásában. Elküldötte a Szentlelkét; „az megtanított titeket mindenkire,” — mondta Jézus az ő apostolainak is.

És az isteni Lélek működik. Láthatatlanul ugyan: de működik bizonyossággal, mert munkájának eredményei láthatók. Emberek életében is, nemzetek életében is. Mikor az események sorozata

elő áll, az esemény történetté válik és az események, mint történeti adottságok, *üdvösséget* jelentenek az egyes embernek vagy nemzetnek: akkor érezhető, megtapasztalható, hogy a *történetnek lelke van.*

Ez az isteni lélek hat, irányít az egyházban és az egyház által. Itt különösen. Mert az egyháznak éppen az a rendeltetése, hogy benne és általa hasson és irányítson az isteni lélek.

Ez a Lélek időnkint elhomályosodik az ember szeme előtt. Az emberi önzés, az ember hatalmi vágya olykor-olykor oly erőssé válik, hogy az isteni lelket, a történet lelkét, homállyal, mint köddel, veszi körül, — mint mikor a csillag fényének ragyogását elveszi szemünk elől a sűrű párázat, mint sötétítő felhő. Ilyenkor világosságot kell gyujtani, hogy ne botorkáljunk a sötétben. Vagy mikor a konokká lett ember nem akar fel-felé tekinteni — még ha ragyog is ott a csillag, szemét le felé szögezi a földre, mert ott van az arany, ott a szőnyeges puha mező, ott a gyümölcsös paradicsomi fa és azt tartja, hogy ott van a *boldogság* is. Gyujtani keil ilyenkor erős fényt, „tűzszlopot”, hogy magára vonja az ember figyelmét a földi értéktelen csillogásokról; hogy *az ember a történet lelkét figyelje*, mely helyes irányt szab a folyton változó eseményeknek.

A mi egyházunk, tagjainak a közössége által, teljesíti ez őrző és munká-irányító tevékenységét. Így teljesítette az egyház az apostoli korban is. Egyik ember őrizője a másiknak. Ez az alapja az egyetemes papság elvének is. Mikor megszűnt az egyházban a közösség: helyét elfoglalta az ember hatalmi vágya és önzése, elhomályosult akkor egyszersmind a *vezérlő csillag* is; figyelte az ember az arányt, a puha kényelem helyeit, a munka nélküli gyümölcsöt nyújtó földet.

A közösség ellenőrző és irányító munkájára állandóan szükség van. A korok teremtette viszonyok eszközeinek megfelelően. Vagy közvetlenül tevékenykedjék a közösség, vagy közvetve orgánumaik

által. *Egy ilyen orgánuma a közönségnek a sajtó.*

A sajtó, ha hűen áll őrt és éber figyelemmel kíséri a tájékoztató csillag járását és a történet lelkét és ébreszt, megfújja olykor a trombitát is, hogy mindennek figyeljék a csillag járását és a történet lelkét: akkor a sajtó éltető hivatást tölt be. A mi egyházunk sajtója is.

A mi vágyunk és törekvésünk, míg ez egyházi sajtót képviseltük, ily munkateljesítés volt.

A szlovenszkói ág. hitv. ev. teológiai főiskola tanári karának memoranduma.*)

Még a vallásos kérdésekkel nem is foglalkozó embernek el kell ismernie, hogy a sikeres, állami tekintetből célrányos papnevelés az állam bármely felekezetének, nagy befolyással van az állam lakosai polgári nevelésére úgy az állam-politikai, valamint az erkölcs-kulturális szempontból. Az állam minden polgára egy, egyed, amelyekből az állam lakossága tevődik össze, tehát tulajdonképp az állam, de amilyenek a polgárok, olyan az állam! A művelt, erkölcsös, rendszerető polgárok kulturális, ideális államot képezhetnek. És azért azok nevelése, akik ismét másokat nevelnek, nem lehet közömbös különösen az államférfiak és általában azokra nézve, a kik szívükön viselik a haza szerencsé- sebb, jobb jövőjét.

A szlovenszkói evangélikusok mintegy kilenced részét teszik Szlovenszkó lakóinak és nemzethű szlovák intelligenciájuk száma messze felülhaladja a szlovák katolikusokat; nem segít a katolikusokon számbeli túlsúlyuk sem: egy katolikus intelligens szlovákra, négy evangélikus intellektuel is esik. Bebizonyosodott ez a zsupáni székek betöltésénél: a hat zsupán közül négy evangélikus és csak kettő katolikus. És ez bizonyára nem azért történt, hogy a kormány melózni akarta volna a katolikusokat; ez rossz és ártalmas politika lenne; de nem volt a katolikusoknak arra való és megbízható emberük. Ami a kinevezett evangélikus zsupánokat illeti: közülök az egyik volt evangélikus pap, a másik fia egy eddig áldásosan működő papnak, a harmadik egy evangélikus tanító fia, a negyedik a volt dicső emlékű evangélikus superintendens dr. Kuzmányi Károly, ismeri (a „Kdo za pravdu hori“ Ki az igazságért ég-cimű ének szerzője) író és költő közeli rokonságából származik. És a mai három szlovák miniszter mindegyike evangélikus. Amint az látható, nem üres beszéd az, amidőn az mondatik, hogy a szlovák evangélikusok mentették meg a szlovák nemzetiséget, amit az igazságosan gondolkozó katolikusok is elismernek; valamint igaz az is, hogy az evangélikus páróciákból és iskolákból származtak azon férfiak, akik adták és ma is adják a szlovák népnek a kultur irányt. Ebből következik az is, hogy a szlovák evangélikusok az ő kultur és politikai ébrenlétükkel messze felülmúlják a katolikusokat. Ezt nem mondjuk valamely dicsekvésből, vagy hogy ezzel bárkit is kiszebbíteni, lekicsinyelni akarnánk, ezek azonban tények, melyeket felemlítjük, amidőn kívánjuk, hogy igazság szolgáltassék nekünk, hogy az az állam érdekeinek megfelelően.

Mindezt az öntudatos evangélikus papságnak és tanítóságnak köszönhetjük, amely nagy önmegtágadással művelte és ébresztgette az elmaradt népet, és fiából intellektueket nevelt, kik a szlovák fajhoz számítják magukat, a nemzet jelenlegi vezéreit. És az evangélikus papság ezen feladata még nincs befejezve; sőt ellenkezőleg újabb és újabb feladat vár rája a cseh-szlovák köztársaság keretében: nevelni példás polgárokat, önfeláldozó hazafiakat, gátolni a felforgatókat, hogy ne bontsák az állam egységét, bevonnai azokat is, akik eltérnének, és oktatni, nekünk szlovákoknak egyedül csak a csehszlovák állam keretében virul szebb jövőnk, szebb, mint a milyet eddig félelemmel vártunk.

De nem csak a mostani nemzedéknek van szüksége vezetőkre, mert mi hiszünk államunk jövőjében; de a jövő nemzedék is igényel okos vezetést és megfelelő nevelést. A mi államunk nem csak nyelvi, hanem hitfelekezeti és gondolkodásbelileg oly különböző egyedeiből áll, hogy még messze vagyunk a konsolidációtól, amely elkerülhetetlenül szükséges az állam fentartásához. Azért az államnak a saját maga érdekében kötelessége segíyezni az evangélikus papság nevelését Szlovenszkón ép oly módon, amint segíyezi Csehországban, a hol a Husz evangélikus teológiai fakultást szervezte a cseh evangélikusok részére. Ez szükséges volt a múlt, a jelen és a jövő érdekében. Annál szükségesebb hasonló intézet Szlovenszkón, a hol nemcsak szlovák és német evangélikusok, hanem a magyar kálvinista teológusokról is van szó. A magyar kálvinisták, akik Szlovenszkó területén 143,000-en vannak, szintén szükségnek teológiai tanónövét. és az államnak nem lehet közömbös: hogy milyen ezen utánpótlás, milyen szellemben neveltetik az? Nincs itt szó a magyarok elszlovákításáról, vagy elcsehesítéséről, ez hiába való, veszélyes törekvés lenne, amely ellenkezik a mi államunk demokratikus szabadságával, de igen, hozzá szoktatni kell a kálvinista ifjakat, hogy a Csehszlovák állam polgárai és azt nem tanulják meg Magyarországon, amint eddig érkeznek onnan fiatal papok, kész harcosai a magyar irredentizmusként; nem tanulják azt meg a külön, az állam által fentartott, nekik — állítólag — valamely őrizetlen percben Prágában megígért teológiai intézetekben sem. A magyar kálvinistákat a mi

szlovák teológusaink által kell hozzá szoktatni az állami együvértarozandóság-hoz közös koedukációs intézetben, és az csak az állami evangélikus teológiai fakultás lehet, a melyiken a szlovákoknak szlovákul, a magyaroknak magyarul tartatnának az előadások, de a közös érintkezések akár a profeszoroknál, akár a hallgatóknál üdvösen közreműködhetnének az állami együvértarozandóság megszilárdításán és a magyar hallgatók legalább részben sajátitanák el az államnyelvét. Hogy milyen viszonyok uralkodnak ami kálvinistáink között, mutatja azt nekünk a Slovensky Dennik 1922. évi december 30-iki számában megjelent tudósítás: „Értesülünk, hogy gyakran érkeznek új kálvinista káplánok Szlovenszkóra Budapestről. Legutóbb Perbetébe Komárom mellett érkezett Dukon Béla káplán, aki december 16-ig Budapesten volt káplán. Budapesten katechétának lenni jelenti az ifjúságot az irredenta káté szerint oktatni. Legsomorubb ebben az, hogy Dukon is, mint a többi káplánok, az államtól fog kapni évi 6000 korona kongruát. Másik nem alkalmazkodása a kálvinista egyháznak az, hogy a republika polgárait Budapestre küldözi a kálvinista teológiai fakultásra. Azt körülbelül azért teszi, hogy ott teljesen magukba szívassák a nemzeti iránti ellenséges szellemet.” Az ily anomáliákon egyedül az evangélikus teológiai fakultásnak Bratislavában való szervezésével lehet segíteni, mert másként nem lehet megakadályozni, hogy a mi kálvinistáink ne a kölföldön neveljék jövőd papjaikat, ha itthon nincs ahhoz hozzáférhetőségük.

Az bizonyos, hogy egy új főiskola vagy fakultás szervezése nagy költségekkel van összekötve, azért államunkban elvül van kimondva: nem kell új főiskolákat felállítani, hogy az állam költségvetése ne legyen a mértéken túl megterhelve. De itt nincsen szó egy új főiskola létesítéséről, de szó van egy már létező, az állam által fentartott ev. teológiai főiskolának, mint evangélikus teológiai fakultásnak Bratislavában állami igazgatásba leendő átvételéről. Ezen főiskolára az állam 500000 korona segéllyel járul hozzá, mely segéllyel ezen iskola, teljesen fenntartja magát, hozzászámítván ehhez 100000 koronát a teológusok fizetésnélküli neveltetésére, könyvtári hozzájárulásra, fűtésre, világításra és különféle kiadásokra. Itt tehát csak némi különbözetről van szó, több professor alkalmazására, ha a kálvinisták elkezdének látogatni ezen fakultást és kívánnák, hogy bizonyos professorok katedrák kálvinista magyar professorokkal töltsenek be. A fakultás időleges elhelyezéséről gondoskodva van azon házbán, amelyben a jelenlegi teológiai főiskola van elhelyezve. Van nekünk itt megfelelő könyvtárunk is, a mely évenként gyarapíttatnék — úgy mint eddig az évi költségvetés hozzájárulásából. A teológiai könyvtár több mint 12000 kötettel bír; ezen kívül vannak Bratislavában könyvtárak, melyek a teológusoknak is szolgálhatnának, valamint a teológiai professoroknak is, pld a Simkó féle (25,000 köt.), a lyceumi (40,000 köt.) amely ezenkívül sok értékes kéziratot bír,

* E Memorandum megjelent a Szlovenszkói Ág. Hitv. Ev. Egyház lapjában, a Cirkevne Listy-ben. Átvesszük és szóról-szóra való magyar fordításban Jeközöljük lapunkban, a Református Egyház és Iskolában; mert az a meggyőződésünk, hogy ma, mikor lelkész-képzésünk kérdése foglalkoztatja Ref. Egyházunk közvéleményét, e Memorandum tartalma élesen érdekl nem csak Egyházunk vezető egyéniségeit, hanem lapunk minden olvasóját. Szerk.

Az ev. teológiai fakultásnak Bratislaván való szervezésének nem képezi akadályát sem a mostani teológiai főiskola eddigi jogos tulajdonosa, a szlovenszkói ág. hitv. ev. egyház, sem a mostani professori kar összeállítása, sem az eddigi hallgatók. Maga az egyház nem, mert bár szívesebben kitartana saját hitfelekezete jövőd papjainak egyetemes tanításánál, áldozatot akar hozni a hazának, hogy nemzeti meggyőződésű és hazafiasan gondolkodó professor karának segítségével elősegítse az állami konsolidációt, valamint hogy a nemzet és honhű teológiai ifjúsága által paralizálja a megbízhatatlan elemek káros befolyását a kálvinista ifjúságra. A mi teológiai főiskolánk mostani szervezete megfelel az egyetemi rendnek, mert van hat graduált professorunk, hárman közülük doktor — egy licenciát theologiae, kettő doktor philosophiae. A többi két professor a gyakorlati tudományok professorai, de ezek is rövidesen megszerzik az akadémiai grádust. Rendes hallgatók csak középiskolai érettségivel fogadunk el, tehát olyanokat, akik az egyetem bármely fakultásán elfogadtatnának rendes hallgatók, úgy hogy részünkről nincs akadály, hogy a mi teológiai főiskolánk egyszerre nem lenne átváltoztatható teológiai fakultássá és gondoljuk, hogy a kálvinista részen is lesz található, ha kezdetben talán csak kisegítő is, tanerő.

Egy félmilliónál több ágostai és helvét hitvallású evangélikus kiérdemelte azt, hogy részükre teológiai fakultás szervezessék Bratislavában, amidőn, mint az már felemlített, nem kívántatik ahoz az állam részéről túl nagy kiadás, mert hozzá lehet azt kapcsolni az eddigi, az állam által fenntartott evangélikus teológiai főiskolához Bratislavában, és egyuttal, amint az be volt bizonyítva, kívánja azt nem annyira az egyház, mint az állam érdeke. A gondolat nem új. Már az 1920. évi február 4-én foglalkozott ezen ügygel a forradalmi Nemzet Gyűlés kultur bizottsága és jóváhagyta azon törvény szövegét, amellyel szerveztetik az evangélikus teológiai fakultás Bratislavában. A bekövetkezett Nemzet Gyűlési választások és az ebből támadt választás előtti és választás utáni hidegjelés elodázta, de nem fojtotta el azt.

Kérjük, hogy mielőbb valósíttassék meg e gondolat, hogy mielőbb törvényileg rendeltessék el az evangélikus teológiai fakultás szervezése Bratislavában. Ezen kívánalom teljesítése esetén be lehetne szüntetni az evangélikus teológiai főiskola eddigi 500,000 koronás segélyének kifizetését és a szlovenszkói magyar kálvinistáknak a teológiai ifjúság nevelése iránti igényét teljesíttetnek lehetne kijelenteni.

Bratislava, 1923. március 8 án

A szlovenszkói ág. hitv. ev. egyház teológiai főiskola prof. karának nevében:

Lic. theol. *Bodicky Mihály*
ez idei dékán.

Nyilatkozat.

A nevemre, e lap folyó évi 26. számában Stunda ur által címzett nyílt levélre, — mostani néhány passzusa kellő megvilágosítás nélkül könnyen félre magyarázható: kénytelen vagyok a következő rövid nyilatkozatot tenni.

1. Én mindig csak szükségből, a közügy érdekében írok, feltünnivágyásból soha. Ezért tettem közzé ama nyílt levelemet is. Stunda István — mint most maga is beismeri — még 1922 május 2-án cikket írt az én közérdekből keletkezett röpiratomra. Én e cikk megjelenéséről csak mostanában, a Jednota jelentéséből e lap által hozott tudósítás nyomán értesültem. Hogy hozzájuthassak, előbb a szerkesztő barátom által felszólítottam Stunda urat, hogy e lapot juttassa birtokomba. Nevezett ama levélre még csak választ sem adott. Ennek utána, hogy célt érjek a támadást ellensúlyozhassam: tettem közzé azt a nyílt levelet. Tehát a kényszerűség vitt rá. Ami azt illeti, hogy cikke 1922 május 2-án látott napvilágot s én csak most kutatom, a fenti körülményben leli magyarázatát, vagyis abban, hogy ily cikk létezéséről csak mostanában értesültem; de mért nem adott nekem módot a válaszíró, hogy azzal idejekorán foglalkozhassam? Hiszen igaz, hogy röpiratom álnév alatt jelent meg, — amit a személyeskedés kikapcsolása miatt láttam jónak: ám ha Stunda urral szoros összeköttetésben álló s általa is olvasott Slovensky Kálvin, alig hogy a munka megjelent, már mindjárt tudta, hogy a röpirat szerzője én vagyok: könnyen eleget tehetett volna kötelességének. Nem áll meg tehát sem a lehetetlenséget, sem a jogosulatlanságot hangoztató vádja.

2. Ami azt illeti, hogy szerinte a Slovensky Kalvin szalonképes nyelven ír hozzámmal képest: erre csak annyit mondok, hogy az irodalmi izlésről is szól az, „de gustibus non est disputandum.” Ha Stunda urnak jobban tetszik a Slovensky Kálvin stylusa, mint az enyém, azon Slovensky Kalviné, mely rólunk állandóan így ír: „hazug, csaló magyar papok, — amely kifejezéssel én sohasem élek — az az ő gusztusának a dolga.

3. Szememre veti, hogy én neki kedvesebb hangu levelet írtam valamikor. Ez már igaz. A dolog így történt. A Pozsonyban 1922. májusában tartott ülés után a barátaim rábeszéltek, hogy velük együtt menjek fel a St. ur hivatalos helyiségébe. Quasi, mintegy az egyház érdekében állónak tüntették fel a fegyverszünetet, vagy békekötést. Megtettem, hisz az egyházért mindent megteszek. Én ezt állottam is, de St. ur mihamar megszege, mert az egyház védelmében írott röpiratomat megtámadta. De ezt csak mellékesen mondom. Ez aranyjoezi napok, vagy hónapok alatt írtam hozzá gondolom — két levelet, szorosban egyházi érdekekben, mint referálusi titkárhoz. Hisz azért van ott, hogy egyházunk ügyeit végezze, érdekeit védje, minden személyes tekintet nélkül, mert a referátus nem pártiroda. Most e tényt oly rejtélyesen írja körül, mintha tudja Isten, mi lett volna e levelekben? Hát ez min-

denesetre jellemző és sajátos felfogása a referátusi állásnak.

4. Végül ne törje St. ur a fejét azon, hogy kettőnk közül ki ártott többet a ref. egyháznak. Hogy én nem, a felett már kimondta ítéletét mind az egyházkerületünk, mind a Konvent, mikor arról volt szó, hogy helyese-e e kérdésekben való magatartásom. Azt hiszem, a ref. egyház véleménye ezután sem változik meg oly irányban, hogy a hűtlenséget erénynek, a hűséget hűtlenségnek minősítse. Ez lévén a különbség a kettőnk között, én sohasem várom azt, hogy St. ur megdicsérjen, vagy valamelyik írásmat. Ha ez megtörténnék, mindjárt aggodalmam támadna, nem tévedtem e rossz irányba? A Kalichjára később felelek.

Péter Mihály

Események—Feljegyzések.

A szlovenszkói református egyház egyetemes Konventje az elnöki jelentés és az ennek alapján előterjesztett határozati javaslatok letárgyalása után a zsinat előkészítésével foglalkozott. Elhatározta, illetve fentartotta azon korábbi határozatát, hogy a zsinat helye Léva lesz s folyó évi június hó 17-én ünnepléses istentisztelettel nyitattik meg; ez istentiszteleten prédikál *Csinke* István püspök. A zsinattartási engedély kieszközlésére felkérte az elnökség. Ezután a zsinati előkészítő bizottság munkálatait tárgyalta le és fogadta el Sörös Béla előadásában a Konvent. — Az évek óta várt és sürgetett nemes intézmény: a *lelkészi nyugdíj intézet* létesítését határozta el a Konvent. Az alapelveket és a számítási munkálatokat Gyürky Pál rimaszombati ág. hitv. ev. lelkész foglalta szabályzatba, melyet a Konvent zsinat elé terjeszt. A lelkészi teljes nyugdíj évi 6000 koronára van tervezve, az özvegyi járulék 3000 koronára. Nyugdíj-intézeti igazgatóvá megválasztotta a Konvent *Járányi* Barna abauji esperest — egyelőre ideiglenesen. Az 1919—1920. évi elmaradt államsegélyek kifizetését mind-ezideig huzta-halasztotta a kormány: felhatalmazta a Konvent, z egyes érdekelt egyházakat, hogy per útján érvényesítsék törvényes jogaikat az állammal szemben.

Az iskolai sérelmeket *Péter* Mihály előadó ismertette, alapos történelmi tanulmánynyal mutatott rá azokra a jogokra, mellyekkel református egyházunk bír s melyeknek élvezetében és gyakorlásában háborgattatik. A nagy gonddal kidolgozott memorandumot a Konvent a teljhatalmu miniszterhez terjesztte fel. Református Irodalmi Társaság létesítése tulajdonképpen a hivatalos egyház által, a törvény keretei között fog megtörténni (VIII. u. t-c.) A népiskolai vallásoktatási tanterv megkészítésének határideje meghosszabbított, tekintettel arra, hogy tervbe vétetett az állam részéről a népiskola nyolc osztályúvá tétele. A vallásoktatás rendezése, különösen az állami díjazás szempontjából, úgy az elemi, mint a középiskolában, tárgyalás alá került s felterjesztés megy a kormányhoz. Az *énekeskönyv* kiadása ügyében azt a határozatot fogadta el a Konvent, hogy

az énekeskönyvet kiadja bizonyos énekek kihagyásával, tehát kisebb terjedelemben; ennek a munkának elvégzésével az énekügyi bizottságot bizta meg, felhíván az egyházmegyét is, hogy az új énekes könyvbe felveendő énekek kiválasztásával haladéktalanul foglalkozzanak s véleményes javaslataikat terjeszték be a Konventi elnökséghez. **Patay Károly** esperes azon indítványa, hogy a létesítésre váró közintézmények (theol. akadémia, tanítóképző intézet, leánynevelő intézet stb.) megteremtésére s azok fentartására egyetemes adózás rendelkezés el: a zsinatra felterjesztetett. A konfirmálandók életkorát a Konvent 15 életévben állapítja meg. Sokak régi vágya és terve valósul meg ez által. Ezt most könnyen megvalósíthatóvá teszi a népiskola 8 osztályúvá tétele.

A tárgysorozat közel 80 pontból áll s azt letárgyalta a Konvent 26-án délre. Nagy munkát végzett s érdemben értékeset — az alatt a másfél nap alatt, míg a tanácskozások tartottak. Reméljük, hogy ez értékes munkának az egyetemes egyház is, az egyes egyházak is hasznát fogják látni. A tanácskozások befejeztével, **Patay Károly** konventi tag s esperes megköszönte az elnökség fáradságos és tapintatos s bölcs vezető munkásságát, különösen **Czinke István** püspök-elnök gyűlést előkészítő munkáját, elnökség éltesítésével 26-án ért véget a gyűlés.

A máramaros—ugocsi ref. egyházmegye a múlt hó 18-án tartotta tavaszi rendes közgyűlését. **Biky Ferencz** esperes beszédében visszatekintett az elmúlt tíz év nehéz küzdelmeire és válaszolt a reánk váró nagy feladatokra. A megválasztott tisztviselők bemutatása és beiktatása után a régebbi tisztviselők emlékeztetést örökölt meg a közgyűlés. Hálóját fejezte ki ezek odaadó munkájáért s reménnyel és bizalommal tekint az új tisztviselőkre, kik hasonló buzgósággal fogják megőrizni és gyarapítani a rájuk maradt örökséget. Megható volt **György Endre** em. gondnok lemondása, ki mint tanácsbíró a múlt század nyolcvanas évek elejétől és mint gondnok 24 év óta szolgált a m. ugocsi egyházmegyét. Köszönetet mondott a közgyűlés ez őszinte buzgó szolgálatért és **György Endrét** t. e. m. gondnoknak választotta meg élélé végéig. Az esperesi jelentés megemlékezett **Szilágyi Zoltán** huszti lelkész és **Ráthonyi Ákos** e. m. világi tanácsbíró haláláról. Utóbbi gyakran helyettesítette az e. m. távollévő gondnokát és a kerületi gyűléseken is bölcsességgel elnökölt. A tanügyi bizottság jelentéséből örömmel hallottuk, hogy mindinkább kevesbedő tanítói lélekszámuk ellenében végzik teendőiket. Egyházmegyei pénztáraink rendben vannak, költségvetésünket a f. évre megállapítottuk. Az egyházközségek ügyei közül kiváló érdekű a nagypaládi lelkészi díjlevél ügye. Itt a lelkész fizetése 130 q buza, 12 öl fa, 40 hold föld stb. volt. Most nem akar többet adni az egyház, mint az ingatlanokon hívul 50 q buzát és 4 ölit. Gyűlés az új díjlevelet nem erősítette meg, hanem értékesebb díjlevél készítésére utasította az egyházat. Az

esperesnek pedig meghagyta, hogy a pályázatot hirdesse meg azzal a megjegyzéssel, miszerint a megválasztandó lelkész köteles lesz elfogadni azt a díjlevelet, amelyet a felsőbb egyházi hatóság megerősít. **Sipos Imre** a templomi isteni tiszteleten az új zsolnárt használta, melyben a Hymnus és Szózat is benne van. Ez a csendőrségnek tudomására jutott és a zsolnárt eikobozta. Gyűlés e tárgyban a további teendőkké az esperest bizta meg. Még néhány jelentékelenebb ügy elintézése után bírósági ülés volt. Ezzel a gyűlés d. u. 3 óráig tartott.

Biki Jenő s. lelkész.

HIREK.

Szerkesztői búcsuszó.

Még e f. év elején kifejeztem az egyetemes Konvent elnöke, **Főt. Czinke István** püspök urhoz írt levelemben, hogy a „Református Egyház és Iskola” szerkesztésétől vissza kívánok lépni, mihelyt a Konvent, mint a lap tulajdonosa, összeül és gondoskodhatik új szerkesztőről.

Nem a szerkesztői harctól való idegenkedés tételi le velem a szerkesztői tollat. Nem, mert e harc elvekért és eszményekért folyik. Az elvekért való harc vívása pedig — mint minden férfinak, úgy nekem is, a mai nehéz viszonyok között, kötelességem. De testi gyengeségem késztetett s készlet arra, hogy letegyem a fegyvert. E lap szerkesztését — több irányú hivatalos teendőim mellett, melyek elvégzése, minden segítség nélkül, egyedül magamra vár — nem bírom. Ez az egyedüli oka szerkesztői visszavonulásomnak.

Mielőtt azonban bevégezném e lap számmal a szerkesztés munkáját, úgy érzem. tartozom annak kijelentésével, hogy ha talán a harc közben valakinek fájó érzést okoztam: nem volt céloom személyi támadás; elvekért küzdöttem elvi alapon és céllal, nem személyi érdekből.

De köszönettel is tartozom azoknak, kiket munkatársaimnak nevezhettem, köztük első sorban főmunkatársamnak, **Sörös Béla** tisztársamnak, kik értékes munkálkodással segítettek, hogy a kitűzött célt szolgálhatta lapunk. Köszönetet mondok lapunk eddigi kiadó-nyomdatulajdonosának, **Gömöri Zoltán** urnak is, ki jóakarattal megértéssel igyekezett mindenkor a nehézségeket elhárítani.

Megvallom, hogy érzem e lap szerkesztésétől való megválás fájó érzését; mert ennek minden sora — alakjától beosztásáig — az én munkámnak eredménye; fájó érzés annak a szellemi közösségnek a megszakítása is, mely a lap előfizetőivel s olvasóival hétről hétre összekötött. De meg kell nyugodnom. Megnyugtató az a remény, hogy találkozni fogok az én kedves olvasóimmal még — talán e lap hasábjain is, ha visszaadja Isten testi erőmet s egészségemet.

Rozsnyó, 1923. május 5.

Réz László

— Lelkészi-kiutasítás. **Sipos Imre** csepei lelkészt a kormányzóság — mint múlt számunkban közöltük — a köztársaság területéről kiutasította. A kiutasítás

ellen 3 nap alatt felebbezést adott be, de a felebbezés elintézése előtt újabb rendelet folytán el kellett távoznia. Magára hagyta felelését hat gyermekkel, kik május 4-ig tartoznak eltávozni. Szomorú sorsa ez egy szegény református lelkész családnak.

— Nyilvános nyugta. (XV. közlemény.)

A lelkész özvegyek és árvák javára a következő adományok érkeztek lapunk jelen számának zártáig a szerkesztőhöz:

Dr. Kathona László Rozsnyó ad. 100 K — f.
Kistárkányi egyház adománya 50 K — f.
Horkay Barna kistárkányi lelkész 50 K — f.

Összesen: 200 K — f.

XV. közlemény összege volt: 5534 K 34 f.

Eddigi végösszeg: 5784 K 34 f.

Nem hallották meg a sseretet parancsát sokan, akiknek pedig kötelességük lett volna meghallani. De azokért hála Istennek, akik meghallották! *Szerkesztői.*

Kiadja: az *Egyetemes Konvent.*

A kiadásért felelős: *Réz László.*

Harangeladás. A nagymegyeri ref. egyház 1877-ben Bécsújhelyen öntetett egy drb 160 kg. súlyú „E” hangú haranját (3 ujat rendelt az egyház) eladni szándékozik. A harangot megvenni szándékozó egyházak érdekelhetnek a ref. lelkészi hivatalban. Ár megegyezés szerint.

Pályázat a nagypaládi lelkészi állásra.

Javadalom: Tisztességes lakás kerttel; 130 azaz százharminc q. tiszta rostált buza; 40 azaz negyven hold 1100 □ ölével számított elsőosztályú szántóföld; legeltetési illetőség 6 azaz hat hold 1200 □ ölével számított éger-erdő; földek adóját az egyház fizeti; 12 azaz tizenkettő öl kemény teltűzifa; a paplak végén mintegy egy holdat tevő föld, mely a mezőségig nyulik s mindenütt oly széles, mint a telek utcafeleli vége; palást-díj az egyházkerület által megállapított módon. A pályázatok hozzám 1923. év május hó 29-ik napjáig adandók be: Az állás a választás érvényre emelkedése után azonnal elfogalandó. Megjegyzés. Egyházmegyei közgyűlési határozatból kifolyólag értesitem a pályázni szándékozókat, hogy a díjlevél módosítás alatt áll s a megválasztott lelkész köteles lesz elfogadni azt a díjlevelet, melyet a felsőbb egyházi hatóságok megerősítenek. Nagyszőlős 1923. április hó 29. *Biki Ferencz* máramarosugocsi esperes, h. püspök.

GUNA GYULA
ORGONA-ÉS HARMÓNIUMGYÁRA

Ajánlja legújabb rendszerű hangszereit öt évi jótállással kedvező fizetési feltételek mellett. — Vállal principál (rekvirált) sipok beépítését, e szakba vágó bármiféle javítási munkát lelkiismeretes pontossággal. Árjegyzékkel vagy költségvetéssel (a helyszínen) is díjtalanul és készségesen szolgál.

GUNA GYULA

orgona- és harmóniumgyára Precsov (Eperjes)

Nyomatott Gömri Zoltán könyvnyomdájában

REFORMÁTUS EGYZHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:	
Egész évre — — — — —	60 korona
Fél évre — — — — —	30 korona
Negyed évre — — — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkatársak:
Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losoncon
Medách-u. 19. hová a kéziratok, előfizetések,
hirdetések és az eselleges reklamációk kül-
dendők. :: Megjelenik minden vasárnap.

Beköszöntő.

Jelige: Jertek, építsük meg Jeruzsálem kőfalait.

Ezek a prófétai szavak csendülnek fülembe most, amikor mint e lap felelős szerkesztője először szólok olvasóközönségünkhöz.

Teljes sulyával érzem a reám háramló felelősséget, nemcsak a szerkesztés, hanem lapunknak, mint az egyházi élet hivatalos organumának missiója szempontjából is.

Az előttem álló feladatok és problémák talán sohasem égették úgy bele magukat lelkembe, mint ennek a megbízatásnak, kötelességteljesítésnek magamra vállalásakor.

Érzem a felelősséget a multtal szemben, amelynek szent és nagy tradíciói mindannyiunkat egyformán köteleznek. Ennek a multnak örökségét nem azért vettük át öseinktől, hogy azt könnyelműen elpocsékoljuk, elvesztessük, hanem azért, hogy annak intő és figyelmeztető tanulságait az egyházépítés munkájában eredményesen felhasználhassuk.

Egyházunk dicsőségben gazdag multja mindenek felett azzal a megismeréssel méltó tanulsággal szolgál, hogy egyházunk mindenkor a szellemi világosság hordozója és fáklyalobogatója volt és ennek a fenséges hivatásának teljesítésében az egyetemes emberi kultúra és haladás érdekeit is hiven és eredményesen szolgálta.

Ez a multból átvett nemes és szent tradíció még sulyosabban érezteti felelősségünket a jelen bajaival és problémáival szemben.

Anyaszentegyházunk — leszakítva az erősnek és egységesnek hitt organizmus testéről — most teljesen a maga erejére van utalva és jövőjének biztosítása attól függ, hogy miként tudjuk ezeket az erőket megszervezni, az organikus együttműködésbe belefoglalni, hogy a fundamentumvetés nehézségein keresztülvergődjünk.

Mert mi még ebben az új államalakulatban a fundamentumvetésnél tartunk. Egyházi életünk törvényhozó szerve — a zsinat — néhány hét múlva ül össze, hogy a változott viszonyokhoz szabott új egyházi törvénykönyvet megalkossa és ezzel lehetővé tegye az alkotmányos élet vérkeringésének megindulását. Re-

méljük, hogy egyházunknak az államhoz való viszonya is ezzel elrendezést fog nyerni — sok függő kérdés megoldásra jut s az évek óta tartó bajok, surlódások, sérelmek is orvosoltatnak.

Egyházunk értékes szolgálatait az általános emberi kultúra terén nem nélkülözheti az az állam, amely szintén a demokrácia jelszavát irta fel zászlajára.

Egyházunk a karakternevelésnek olyan hatalmas eszközeivel rendelkezik, amelyek a kálvini ideológia szerint az állampolgári kötelességtudat kifejlődését és megerősödését szolgálják. Az államhatalom részéről — szerintünk indokolatlanul — táplált bizalmatlanságot ennek a ki egyenlítő gondolatnak és szempontnak kell eloszlatnia.

A fundamentumvetésnek ebben a munkájában sulyos feladatok és kötelezettségek hárulnak a gyülekezeti élet szellemi irányítóira: a lelkipásztorokra.

A fundamentummunkások — találó elnevezést, a lelkipásztori hivatásnak ilyen megjelölését és értékelését örömmel olvastam e lap hasábjairól. Ennek a munkának sikere, tartóssága elsősorban tőlünk, lelkipásztoroktól függ.

A forradalmi atmoszféra olyan átalakulásokat, eltolódásokat hozott elő a lelki ember életében és a társadalmi vonatkozásokban, amelyekkel szemben nem lehet érzékellen és közömbös a hivatását komolyan átérző lelkipásztor.

A helyes diagnózis itt is sokat segíthet, a pásztori gond sok akadályt és nehézséget háríthat el. A kettőzött éber figyelem és körültekintés a fenyegető válságok idejében való megakadályozására vezethet. Az odaadással teljesített munka kell, hogy megérlelje számunkra a krisztusi életfilozófia kikristályosodott tapasztalatát: *Az ég és föld elmúlnak de az én beszédim semmiképen el nem múlnak.*

A forradalmi átalakulások velejárójaként jelentkező lelki egyensúlytalanságot csakis ennek a változatlan, élő igének erejével és hatásaival tudjuk megszüntetni.

A jelen bajai és égető problémái között nem csoda, ha a jövőt csak ködön keresztül látjuk. Ez a köd sokszor nyomakodik rá a lelkünkre és

zavarja meg tisztánlátásunkat. Egyszeri lélektani tapasztalás az, hogy minél gondterheesebbnek tudjuk a jelent, annál sötétebbnek és bizonytalanabbnak látjuk a jövőt.

Ebben a nehéz időben, a próbatételnek napjaiban halljuk meg a beköszöntő jeligejeül választott prófétai felhívást: *Jertek, építsük meg Jeruzsálem kőfalait!*

Érezzük ki ebből a felhívásból a reánk háramló felelősséget, elkötelezt, de a diadal bizonyosságát is!

S ebben az egyházépítő munkában legyen ez a lap a mi legerősebb összetartó kötelékünk.

Kövy Árpád.

VIII. TÖRVÉNYCIKK

az egyház belső építéséről*).

Első fejezet.

Általános határozatok.

1. §. A szlovenszkói és ruszinszkói egyetemes református egyház, mint örök fundamentumon: a Jézus Krisztuson áll és épül.

2. §. Az egyház építésének eszköze a) az Isten igéje, amint az a szentírásban, ennek ő és ujszövetségi kanonikus könyveiben foglalatik;

b) a sákramentumok: a keresztség és az úrvacsora.

3. §. Az egyetemes református egyház a szentírás magyarázatát a heidelbergi káté és a II. helvét hitvallás szellemében gyakorolja.

4. §. A református egyház építés különbséget tesz látható és láthatatlan egyház között.

A látható egyházat az egyházközségek alkotják.

A láthatatlan egyház pedig azokból alakul, akik az Isten igéjét szeretik és keresik és az egész életüket általa vezeltetik. Láthatatlan: mert

*) A zsinat elé kerülő és az egyetemes konvent legutóbbi ülésén részletesen megtárgyalt törvénytervezetnek egyik életbevágóan fontos cikke: az egyház belső építéséről szól. Ez az új törvény cikk intézményesen és szerves összefüggésben foglalja össze mindazokat az eszközöket és módokat, amelyek ezt a belső építő munkát eredményesen szolgálják és viszik előre. Ebbe a törvény cikkbe van belefoglalva: a Református Irodalmi Társaság létesítendő szervezete is. A törvény cíket egész terjedelmében közöljük és annak beható tanulmányozását az olvasóközönség meleg érdeklődésébe ajánljuk.

csak a Krisztus tudja, kik legyenek valóban az övéi.

5. §. Az egyház belső építésének feladata, hogy a látható egyház tagjait a láthatatlan egyház közösségébe segítse és a láthatatlan egyház isteni erejét érvényesítse a láthatóban.

6. §. Az egyház belső építésének tere a gyülekezeti élet, melyben azok jönnek össze, akik az Isten igéjét szeretik, keresik, azt hallani akarják s melyben azok vállalnak építő szolgálatot, akik életüket általa vezetik.

Az egyházközség tagjainak gyülekezeti életre vezetése: lelkigondozás, — a gyülekezeti életben való előrevitele: hitépítés.

Második fejezet.

A gyülekezeti hitépítés.

7. §. A szlovenszkói és ruszinszkói egyetemes református egyház a kebelébe tartozó egyháztagok nyilvántartásáról, lelkigondozásáról és hitbéli épüléséről a lakóhelyük szerint illetékes egyházközségek gyülekezete útján gondoskodik.

8. §. Minden református vallású egyházilag köteles bármely egyházközség területén való letelepedését, vagy arról való elköltözését 30 napon belül az illetékes lelkeszi hivatalban előszóval, vagy írásban bejelenteni. A család fő, vagy házasság esetén az anya tartozik az egész családra vonatkozó adatokat pontosan bementeni.

9. §. Minden egyházközségben az ott lakó református családokról egy családkönyv vezetendő.

Ebben feljegyzendő:

a) a családapa és családanya neve, születési helye, foglalkozása, vallása, korábbi tartozkodásuk időrendi helye és tartama;

b) a családapa és családanya szüleinek neve, vallása, foglalkozása és lakóhelye;

c) az összes gyermekek neve, vallása, foglalkozása és lakása az elhaltak feltüntetésével.

Az egyes családokra vonatkozó kimutatás hállapjan vezetendő a reájuk vonatkozó lelkipasztorji feljegyzések.

10. §. Az egyházközségeket a családkönyvek összeállításához szükséges törzslapokkal az egyetemes konvent látta el.

11. §. Az egyszer kiállított törzslapok az időközi anyakönyvi bejegyzések után evróli-évre kipotolandók.

12. §. Az egyházközségekből való minden elköltözés esetén a lelkes köteles az eltavozó családra vonatkozó törzslap másolatát annak a lelkesnek hivatalból elküldeni, akinek lelkigondozása körébe tartozik az újonnan beköltöző.

Az új tagokat épen úgy, mint az áltérteket a presbiteriumnak történt bejelentése után a lelkes veszi fel.

13. §. Hat éves koráig minden gyerek lelki szükségleteiről a család gondoskodik.

Az elhagyott árvák gondozását a presbiterium az 1. tc. 128—130. §-ok szerint teljesíti.

14. §. Minden egyházilag 6—15 éves koráig úgy az általános tankötelezettség tekintetében, mint különösen a lelkigondozás és hitépítés szem-

pontjából a presbiterium felügyelete és ellenőrzése alatt áll.

A fokozatos egyházi hatóságok ellenőrzési és felügyeleti követelményeinek a presbiterium a lelkeszi hivatal útján tesz eleget.

15. §. A első nép és közepiskolák hitoktatói növendékeit a gyülekezeti istentiszteletek látogatására buzdítani s őket erre elvezetni tartoznak, tekintet nélkül arra, hogy számukra külön ántatot tartanak-e, vagy nem.

16. §. Lehetőleg 15 éves koráig minden egyházilag konfirmációt előkészítésben részesítendő. A konfirmációt előkészítést mindenkor a lelkes végzi. Ez előkészítés után minden tag a gyülekezet színe előtt tesz vallást öntudatos hiteről, minek alapján a gyülekezeti életbe ünnepélyesen felvetetik.

17. §. A 14—21 éves gyülekezeti tagok hitépítését és teljes jogú gyülekezeti tagokká nevelését a presbiterium egyházlarsadalmi unon végzi.

18. §. Az egyházlarsadalmi hitépítés általános tervezetéről, annak módszereiről és anyagáról az egyházmegyei és egyházkerületi tanácsok véleményének megállgatása után az egyetemes konvent minden gyülekezeti részere megteleelő tájékoztatást készíttet.

19. §. A 21. életévüket betöltött gyülekezeti tagok az egyháztagok jogainak gyakorlatiasan és anyagi kötelezettségeim kívül a gyülekezet hitépítésének szolgálatában cselekvőleg is közreműködni tartoznak.

20. §. Az egyházközség gyülekezeti élete Isten tetségének elismerésében, szilárd jellemképzésben, Isten házának rendes látogatásában, az

TÜKÖR-DARABOK.

Lelkészerterkezleti megnyitó.

Irla és elmondotta a gömöri egyházmegyei lelkészerterkezleti közgyűlésen Posa Lajos elnök.

T. Lelkeszi Értekezlet!
Kedves Barátaim!

Ha az ég alján vihar felhők tornyosulnak: ösztönszerűleg összeszabad a nyáj a védelmet nyújtó akol biztos fedele alá. Ha odakinn tombol a szélvész, dühöng a hófergeteg vagy jégzápor ömlik alá: a család tagjai összebújnak a családi hajlék enyhé, menedéket adó, csendes falai közé, ahol szélvész, hózivatar, jégzápor ellen megóva tudják magukat...

Ugy erzem, hogy a mi kis nyájunknak is össze kell gyűlnie az egymást lámogató baráti szeretet, karitári közösség csendes aklába.

Ugy erzem, hogy ami kis családuknak is össze kell simulni a mi meghitt társaságunk biztos otthonába...

Mert körülöttünk is még mindig zug a szélvész, tombol a vihar. Pusztulás fenyegeti a zöld velést, melyet anyaszentegyházunk, reformált Sionunk égő szerelmétől áthatott lelkünk öntözött!

T. Értekezlet! Jó néhány évtizede

már, hogy az ugynevezett „történelmi materializmus” dermesztő szele keresztul fujt a világon. Előbb csak a magasabban álló fakal razta meg, azután lehatolt az alant fekvő völgybe is. Előbb a műveltebb, magasabb körökben fagyasztotta meg a lelkek szent hevületét általában az eszmenyiség — s a legelőbb ideal: az örök Istenség iránt, de csakhamar érezhetővé vált a Büchnerek, Marxok szellemének bomlasztó hatása a nép legalso rétegében is. És ez az eszmeny-romboló vihar a legveszesebb orkána fokozódott a világháborút befejező forradalmak idején. Csak egy hajszal választott el bennünket a nagy francia forradalom hajmeresztő tényének megismétlődésétől: az 1792. évi szeptemberi véres napok kiujulásától (amikor 300 lelkesz gyilkolatott le Párisban). És mi, az evangélium szerény szolgálói, ott állottunk az ádáz zivatarban, magunkra hagyatva, mint megannyi azánandó áldozatai a fenekestől felfordult világnak...

A bösz vihar elült immár. De az áldásthozó napfény csak nehezen tud kibontakozni a komor fellegek közül. Az egyháziasság, a valláserkölcsi élet mezeje vajmi lassan kezd reménytelő

zöld színbe öltözni. A hajdani papi tekintély, papi usztesseg — mit megtevesztelt hveink botorui meglepaztak — csak nem akar a régi diszben visszatérni... Meg mindig napirenden van a lelkeszi szükös jarandóságok egyik-masik nemének (tökep a tüziának) önkényes meglagadása, vagy legalább leszálltása. Az egyházas jó rend, több gyulekezetunkben, meg mindig sok kívanni valót hagy fenn. Nekunk azonban, mint a nagy Nazárelti igénytelen tanítványainak, a temérdek méltatlanság, a lelket marcan-goló hálatlanság dacára sem szabad elcsüggednünk! Fordoznunk kell az O igajat panasztalan türelemmel! Nekünk munkálnunk kell hveink igaz javát, ha megköveznek is önteláldozó hüségünkért. Imádkoznunk kell azokért, akik minket aköznek: Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják mit cselekszenek!

Ámde ma már nem lehet vitás, hogy a gyulekeli kívánatos jorend, az egyházi élet zavartalan működése, elodázhatatlanul szüksegessé teszi az egyházfegyelem valamelyes korszerű formájának mielőbbi életbeléptetését — addig, míg nem késő. Ezt mi gyakorló lelkészek, mélyen érezzük. De

evangéliumi lelki közösség templom kívüli ápolásban és a keresztyén szeretet gyakorlásában nyer kifejezést.

21. §. A gyülekezeti élet vezetője a lelkes, aki e tisztségben a presbyteriummal egyetértőleg jár el és annak tevékenységét az evangélium szellemében irányítja.

(Folytatjuk)

Költségvetés

az 1923. évi június hóban (17. és köv. napok) összehívandó zsinat költségeiről a tiszáninneri egyházkerület részére.

Kiindulási pont az, hogy a zsinatnak lesz 12 tárgyalási, 2 utazási és egy (1) megnyitó napja, összesen: 15 nap.

Képviselők száma: 2 elnök és 15 tag: 17 tag.

Elnökök és a tagok egyenlően 100-100 korona napdíjat kapnak, aminek indoka az, hogy — alap hiányában — az egész szükségieket rendkívüli kivetés útján kell az egyházaktól beszédnünk, tehát csak arról lehet gondoskodnunk, hogy a zsinat tagjai a leghatározottabb igényeiket elégíthessék ki a napdíjakból.

I. Ehhez képest a szükséglet így alakul:

1. 17 tagnak à 100 korona 15 napra 25.500 — kor.

2. A rendes tagoknak lakóhelyükről Lévára és vissza II. oszt. vasúti jegy; Feled-Zólyom közt oda-vissza gyorsvonat, Kassa-Rozsnyó autó

5.068'80 kor.

3. Kiegyenlítésre 331'20 kor.

4. Tárgyalás közben netalán behívandó pottagok utiköltségére előirányzat 600.— kor.

Összes szükséglet: 31.500 — kor.

II. A fedezet az *anyaegyházak* arányában szedendő be, mert a törvényhozás egyenlően történik a nagy és kis egyházak érdekében.

A kivétel az egyházmegyékre történik egy összegben s ezt az egyházközségektől azok teljesítő kepessege szerint szedhetik be. Felmentendők: Eperjes és Homonna, mint tegyengült missioi egyházak, így ezek a kiszámításnál nem vétettek figyelembe.

Ehhez képest, amennyiben a 31500 kor. szükségletből egy anyaegyházra 248'10 kor. esik, az egyházmegyéket a következő összegek terhelik, a törtek elhagyásával:

1. Abaujtona 27 anyaegyház à 248'10 kor. 6700 — kor.

2. Alsözemplén 11 anyaegyház à 248'10 kor. 2730 — kor.

3. Felsőzemplén 11 anyaegyház à 248'10 kor. 6700 — kor.

4. Gömör 36 anyaegyház à 248'10 kor. 8930 — kor.

5. Ung 26 anyaegyház à 248'10 kor. 6450 — kor.

Az öt egyházmegyéből be kell folyni 31.510 — kor.

Az egyházmegyék által netalán támasztott igényekre vonatkozólag megjegyzem, hogy lehetetlen minden néven nevezendő költségeink fedezését az államtól várnunk, anélkül, hogy a magunk erejét is felhasználjuk. Egyelőre elégedjenek meg az egyházmegyék az államsegélyből azaz a 2000—2000 koronával, amelyet

espereseik részére a közigazgatási államsegélyből kapnak.

Specialiter a zsinati költségekre vonatkozólag pedig vegyék figyelembe azt a körülményt, hogy az állam erre a célra egyáltalában nem ad segélyt (aminthogy a magyar állam sem adott) s kénytelenek vagyunk a Miniszter és Referense által felhozott azt a körülményt elfogadni, hogy az ág. hitv. evang. egyetemes egyház a zsinattartásra telekszám szerint I (egy) koronás kivételt eszközölt.

A magyarországi egyetemes egyházban is az egyházkerületek fizették a saját képviselőik költségeit, így csak a jogolytonosságot tartjuk fenn.

A kivétel lélekszám szerint ca 43'5 fillérnek felel meg

Közlöm különben azt is, hogy a praeliminált 31.500 koronából, telekszámra kivelve, az egyházmegyékre a következő összegek esnének:

1. Abaujtona 5402 — kor.

2. Alsözemplén 3397 — kor.

3. Felsőzemplén 5564 — kor.

4. Gömör 11312 — kor.

5. Ung 5839 — kor.

amiből az tűnik ki, hogy Alsözemplén és Gömör jóval többet fizetnének.

Nyilatkozat

Nagytisztelendő Péter Mihály egyházker. tanácsbíró urnak e lap hasábjain megjelent nyilatkozatára nem kívánok reflektálni. Egyre azonban őszintén és becsületesen kérem. Arra nevezetesen, hogy mint historikus is, hagyjon fel a harcnak ezzel a módjával, melyet 1920 óta ellenem folytat. Tegye ezt nem értem, hanem

érezzük azt is, hogy az egyházfegyelem kérdése a leggondosabb körültekintést, a legnagyobb papi prudeneciát igényli. Mert igaz ugyan, hogy a történelem bizonyosága szerint, az egyházfegyelem gyakorlását mindenkor az egyházi jörend meglazulása, a valláserkölcsei élet meglazulása tette szükségessé; és pedig minél nagyobb volt a baj: annál szigorúbb volt az egyházfegyelem, — minél melyebb a seb: annál erősebben ható volt a gyógyszer is. De hát, midőn az egyházfegyelem működéskészt kellett alkalmazni a múltban, mindig voltak elegendő számú megbízható, lelkiismeretes orvosok. Ott voltak az őskeresztyény egyházban az episkopus mellett a gyülekezetek vénei; az erős lelkű Kalvin mellett ott állott a nagytekintélyű genfi consistorium, melynek segítségével az ő lánglelke az erkölcsatlenség posványát ki tudta szántani s a libertinusok féktelenkedéseit meg tudta zabolázni. Most azonban, a tekintélyében, erkölcsi súlyában megtéptezett lelkipásztor sok-sok gyülekezetben egymagára marad, ha az egyházfegyelem gyógyító szerét alkalmazni próbálja. Hiszen több hely magán a renitens presbyteriumon,

vagy épen a szájas kurátoron kell a szigorú fegyelmezést megkezdeni. A felsőbb hatóság által gyakorolt fegyelmezés odiuma is, egész súlyával a helyi lelkes nyakába szakad, ez kétségtelen.

Am legyen bármily nehéz is a kérdés megoldása — ismétlem — érezzük mindnyájan, hogy e téren valamit tenni, valamin kezdeni kell.

* * *

T. Értekezlet! Az egyházfegyelem életbeléptetésének azonban — nitem szerint — van egy nélkülözhetetlen előfeltétele a *mi részünkről*: a szigorú önfegyelmezés.

Itt tudjátok azt, kedves Barátaim! hogy én mindenik paptársamat testveri szeretettel ölelem szívemre. Nem kell hát attól tartanom, hogy félreértésnek leszek kitéve. S amikor itt, a mi megnitt baráti körünkben az önfegyelmezés szükségességét hangsúlyoztam, csak nem gondoljatok, hogy én bírói székbe ülve nagyképszerűségem közöttetek? Hiszen bevallhatjuk őszintén, önértelünk legkisebb sérelme nélkül, hogy mi lelkipásztorok is gyarlóságok edényei vagyunk, — husból és vérből alkotva. Nekünk is harcolnunk kell a belénk adatott emberi

gyengeségekkel, indulatokkal, vérünk zudulásával. *De ennek a harcnak eredményesnek kell lennie, diadalt kell aratnia!* Egy percre se szabad felednünk, hogy vállunkon papi páliást leng, melyen, ha makula támad, kiégeti azt. Nem szabad felednünk, hogy sokaknak szeméi néznek ránk és pedig — ez már a mai világ bántó jellemvonása — legtöbbször nem azért, hogy tőlünk példát vegyenek, hanem hogy legkisebb botlásunkért is szeretetlenül meg- és elítéljenek. Minekünk át kell hatva lenni attól a felséges tudattól, hogy mi Istenünktől vettük azt a nehéz ugyan, de szent küldetést, hogy a hitetlen, önző, laza erkölcsü világban a hegyeket mozgató hitnek, a legtisztább önzetlenségnek, a legszigorúbb erkölcsiségnek legyünk a zászlóhordozói magán és nyilvános életünkben egyaránt! „Ha a só megizellenül, mivel sózatik meg”. Lássák, érezzék hűveink, hogy bennünket minden törekvésünkben nem a saját egyéni érdekünk, hanem az ő igaz javuk, az ő boldogságuk önfeláldozó munkálása vezet, még ha a Golgotha útját meg kell is járnunk ő erettök és isteni Mesterünk szent ügyéért! (Folytatjuk)

az egyházért. Nekem ugyanis könnyű volna a helyzetem vele szemben. Nekem elég volna leközölni azokat az okmányokat, melyek a kezeim között vannak, hogy tisztán álljak a nyilvánosság előtt. Nemcsak, hanem a pártatlan történetírás feltétlen elismerésére fogja méltatni az önmegtagadást, melyet az egyház érdekében álmattlan éjszakák árán is meghoztam. Nyilvánosság elé azonban ezt én a hűtlen sem vihetem az egyház nagy erkölcsi kára nélkül. Olyan emberekre és személyiségekre esne kedvezőtlen fény, akiknek elődeik az egyháztörténetnek fogalmaivá váltak. Ezeket támadni nem lehet az egyház kára nélkül. Ha én 4 éve annyi önmegtagadással rendelem magamat alá az egyház magasabb érdekeinek, megteheti azt Nagytiszteletű Péter Mihály egyhk. tanácsbíró ur is, hogy bombaszlikus vádjával nem fog bele kényszeríteni, hogy ártsak az egyház jó nevének csak azért, mert végre kénytelen leszek mégis igazolni magamat a nyilvánosság előtt. Ha ő a híres francia király szavait úgy értelmezi, hogy — l'Église c'est moi, az egyház én vagyok, én ennek az ellenkezőjét vallom ugyis, mint jó kálvinista ember. Hogy pedig Péter Mihály nagytiszteletű urat megnyuglassam, hogy valóban van okom és erkölcsi alapom ahoz, hogy a fentiekre kérjem, hajlandó vagyok a nyilvánosság kizárásával általa megnevezett, az egyházi életben ismert két férfiúnak adataimat bemutatni. Kettőjük közül az egyik lehet mindjárt maga a Nagytiszteletű egyhk. tanácsbíró ur is.

Mint már egyszer e lap hasábjain jeleztem is, amikor t. i. Nagytiszteletű Péter Mihály egyhk. tanácsbíró ur első pergőtüzét szerencsésen kiállottam, hogy ki kell várni a nyugodtabb időket, hogy ezekről tárgyaljunk nyilvánosan, úgy most is jelzem, hogy nekem ki kell várnom azt a bizonyos időt, mert én nem szeretek történetet azon melegében írni, ahogy a Nagytiszteletű ur teszi. Mert az ilyesmi a valóság és tárgyilagosság rovására is megy. De én is meg fogom írni. Eddig úgy terveztem, hogy 3 év a ref. egyház történetéből, most már ki kell bővitenem az időt 4-re. De szeretném ezt megírni még a Nagytiszteletű ur életében, hogy lássa testi szemével is, mit cselekedett.

Pozsony, 1923 május 8.

Stunda István.

Lapunk mostani száma a szerkesztőváltással együttjáró átszervezési munkálatok és jelentékeny részben nyomdatechnikai akadályok miatt pár napig késedelemmel jelenik meg. Szíves elnézését kérjük ezért a késedelemért olvasótáborunknak. Legközelebbi számunk már a rendes időben fog megjelenni.

HIREK

Olvasóinknak!

Az egyetemes konvent legutóbbi határozatából kifolyólag csekélységem bízott meg a rövid idő alatt gyönyörű fejlődést ért hivatalos közlönyünk szerkesztésével. Amidőn ezt a megbízatást az eddigi szerkesztő kezéből átveszem, nem mulaszthatom el, hogy meg ne emlékezzem néhány rövid, de keresetlen szóval azokról az elévülhetetlen érdemeikről, amelyeket Réz László rozsnói lelkész, szeretelt tisztársam e lap szakavatott szerkesztése és szellemi nivójának magasra fejlesztése körül szerzett. *Hogy a mustármagnyi kezdetből* — ilyen szép és biztató lehetőségek sarjadtak — ezt olvasóközönségünk lelkes és láradhatatlan támogatásán kívül elsősorban az ő buzgó agilitásának, kifogyhatatlan szellemi erejének köszönhetjük. Legyen az Isten áldása ezen a nemes és életet ígéro magvetésen! Örömmel üdvözlöm a munkatársak sorában Péter Mihály és Peleskey Sándor lelkésztestvéreimmel és szíves támogatásukat szeretettel várom tőlük. Olvasóközönségünk pártfogó szeretete pedig továbbra is a legértékesebb ösztönzés lesz számunkra az eszményeink megvalósításáért folytatott küzdelemben.

Losonc, 1923 május 14.

Kövy Árpád,
ref. lelkész.

A ruszinszkói egyházkerület résztvesz a lévai zsinaton. A ruszinszkói egyházkerület — értesülésünk szerint — résztvesz a zsinat törvényhozási munkálataiban. A nagyfontosságú kérdésben Bertók Béla püspök nyilatkozatát olvassuk a P. M. H.-ban, amely oda koncludál, hogy a református egyház szervezetének kiépítése és az államhoz való viszonyának végleges rendezése szempontjából a zsinaton való részvétel feltétlenül szükséges, de ez nem zárja ki azt, hogy a zsinaton alkalmas módon kifejezést ne adjanak a ruszinszkói egyházi önkormányzat elvéhez való ragaszkodásnak.

Széthuzó törekvések. A komáromi református egyházközösség legutóbb tartott közgyűlésén 2 nyughatatlan lelkű presbyter bizalmatlansági indítványt nyújtott be az egyház kiváló érdemeket szerzett főgondnokával, Gaál Gyulával szemben. A békebontó szándék azonban teljes kudarcot vallott és megtört a közgyűlés tagjainak egységes állásfoglalásán. A közgyűlés ugyanis az indítványt 117 szavazattal 6 ellenében elvetette és kimondotta azt, hogy Gaál Gyula főgondnok személye és működése iránt a legteljesebb bizalommal viseltetik és a békebontó egyháztagok működése felett rosszalását fejezi ki. A méltatlanul meghurcolt főgondnoknak ezzel az óriási többséggel meg-

szavazott bizalomnyilvánítással fényes elégtételt szerzett a komáromi egyházközösség. A mai nehéz időkben, amikor az erők tömörítésére van szükség, a legsúlyosabban el kell itélnünk ezeket a széthuzó törekvéseket.

A vallástanítás kiküszöbölése. A nógrádmegyei tanítókör legutóbbi összejövetelén egy magát paedagógusnak (?) tartó tanító a fenti címen tartott előadást. Nem voltunk ott ezen az előadáson, nem ismerjük annak fejtegetéseit és eszményeket, de körülbelül tisztában vagyunk az előadásnak intencióival. Csak csodálkozásunknak kell kifejezést adnunk a felett, hogy a felekezeti tanítóság soraiból nem akadt senki, aki ezt a tendenciát a legerélyesebben visszautasította volna. Mi nem féltjük a vallást és a vallástanítást ezektől a modern apostoloktól és nagyon jól tudjuk, hogy honnan fúj a szél — de ezeket a jelenségeket még sem szabad lekicsinyelnünk, hanem teljes komolysággal átérzve örüllői tisztisztunket, mindent el kell követnünk ezeknek a törekvéseknek ártalmatlanná tételére.

Kiadja: az Egyetemes Konvent.

A kiadásért felelős: Kövy Árpád.

Harangeladás. A nagymegyeri ref. egyház 1877-ben Bécsújhelyen öntetett egy drb. 160 kgr. súlyu „E” hangú harangját (3 ujat rendelt az egyház) eladni szándékozik. A harangot megvenni szándékozó egyházak érdeklődhetnek a ref. lelkészi hivatalban. Ár megegyezés szerint.

GUNA GYULA

ORGONA- és HARMÓNiumGYÁRA

Ajánlja legújabb rendszerű hangszereit öt évi jótállással kedvező fizetési feltételek mellett. — Vallal principál (rekvirált) sipok beépítését, e szakba vágó bármilyen javítási munkát leleismeretes pontossággal. Árjegyzékkel vagy költségvetéssel (a helyszínen) is díjtalanul és készségesen szolgál

GUNA GYULA, EPERJES
orgona- és harmóniumgyára.

ENGEL ISTVÁN

KÖNYVNYOMDÁJA
LOSONC
MASARYK-U. 10. SZ.

Elvállal minden e szakmába vágó munkát a legizlésebb kivitelben.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:		Felelős szerkesztő: Kövy Árpád	Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losoncon, Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők. :: Megjelenik minden vasárnap.
Egész évre — — — —	60 korona	Főmunkatársak:	
Fél évre — — — —	30 korona	Péter Mihály és Peleskey Sándor	
Negyed évre — — — —	15 korona		

A láthatatlan világ bizonyosságtevői.

Zsidókhöz írt levél XI. 27:
Mintha látta volna láthatatlant!

Az apostol rajzolta képen a nagy népvézérnek alakja jelenik meg előttünk. Körülötte a hosszú ut fáradalmaitól elcsigázott, elhitványkozott nyugtalanul hullámozó, panaszt siró népsokaság.

A kép szögletén a Faraó boszuért lihegő, ezüstsíkos katonái. Szinte hallani a harci szekerek robogását, a tömeg jajveszékését, az elnyelésel fenyegető habok zugását. Még egy-két perc — és kitérül a hullámsír, hogy ölébe fogadja a népet, amely olyan régen szivta be magába a szabadság levegőjét és amely az egyiptomi szolgaság jármából kiszabadulva Isten megtartó kegyelméből végre elindulhatott az új élet felvezető uton.

A rettenetes chaosban csak egy embernek a lelke nyugodt és egyensúlyozott. Mózesé. Arcizma sem rezdül meg a szörnyű tumultusban. Tekintetével belekapcsolódik abba a láthatatlan világba, melynek fényessége arcára ömlik és lát megnyitkozott egeket. A morajlason, jajveszékésen, fegyverzörgésen túl meghallja azokat a mennyei hangokat, amelyek az Örökkévaló üzenetét hozzák feléje. Az isteni titkok, tervek és intézkedések sohasem állottak előtte olyan napvilágosan, mint azokban a válságos percekben, amikor a tömegelkeseredés, mint valami zajló hullám csapkodta körül a lelkét.

Csoda-e, ha a keresztyény életfelfogásnak olyan kiváló reprezentánsa, mint Pál apostol, az ujjongó lelkesedés hangján írja róla: mintha látta volna a láthatatlant!

A láthatatlan világok fénye sugárözönbe vonja homlokát, egyéniségét és bizonyágtételét. A felülről jövő fény erőteljesebben világítja meg az alant lévő dolgokat. Kétségtelenül bizonyossá teszi azt, hogy az alant történő események csak muló jelenségek, csak futó felhők játéka — a végkifejlés, az isteni titkok, tervek és célok megvalósulása örök.

A tér és idő korlátait átszövi ennek a láthatatlan világról szóló üze-

netnek megnyugtató, felemelő és megszentelő bizonyossága.

Az ótestamentum legendás hőse és az újtestamentum harcossal alakja így kerül egymás mellé, mint ennek az életfolyamatnak hű és igaz képviselője, közöttük és utánuk hosszú sora következik a láthatatlan világ reprezentásainak, akiknek bizonyágtételén át megy előre a világnak folytonos fejlődése és tökéletesedése.

A fejlődéssel együttjáró surlódás, a kibontakozást megérlelő válságok csak a földi ember lelkének okozhatnak aggodalmat és nyugtalanságot, az, aki a felülről jövő fényrel vizsgálja a jelenségek okait, aki tekintetével ebbe a láthatatlannal: tetsző világba kapcsolódik bele, az megtalálja a maga élet számára ezt a megnyugtató és kiegyenlítődet.

A láthatatlan világnak ezek a mozgató erői munkálkodnak bennünk és emelnek fel a mi keresztyéni hivatásunk öntudatára. Isten lelkéből sugárzó erők ezek, amelyek ebben a földi világban teszik láthatóvá és érzékelhetővé az ő céltudatos, a végkifejledést előbbrevívó munkáját. Az ő munkaeszközeivé csak ettől a Lélektől való átitatottság által válhatunk.

A mai tavaszt ígérő Pünkösdi ünnepén a mi imádságos odaborulásunkban ennek a Léleknek látásokat fakasztó erejét kell Istentől kikönyöroggnünk.

Testvéri kézfogás.

Ruszinszkói egyházkerületünk új püspökének, Bertók Bélának nyilatkozata a zsinaton való részvételt illetőleg az egész vonalon öszinte örömet és megnyugtatót keltett. Fényes dokumentuma volt ez a megnyilatkozás annak a szilárd eltökéltségnek, amellyel egyházi életünk hivatott irányítói és vezetői a nekik adatott felelősség mértéke szerint egyházunk boldogabb és szebb jövőjét készítik elő.

Az erőnek és az egységnek tudatát erősíti meg bennünk a ruszinszkói testvéregyháznak ez az állásfoglalása. Messzebbre néző tervek, célkitűzések, elhatározások rajzolódnak a szemünk elé. A zsinat törvényhozási munkája egyházunk jövőjét hosszabb időre fogja megalapozni, éppen azért

ebben a munkában részt kell vennie mindazoknak, akik egyházunk sorsát, boldogulását, diadalmas fejlődését szívükön viselik.

Egyházunk ez új alakulás következtében elszakadt azoktól a tápláló erőktől és forrásoktól, amelyek létét megalapozták, fejlődését hatékonyan előmozdították.

Azok az intézményeink, amelyekben a kálvinista lélek és öntudat olyan fényesen ragyogott és sugarait messze vidékekre szórta széjjel, ugyszólván máról holnapra elvesztek számunkra, pedig ezeknek hiányában egyházi életünk nyugodt, békés fejlődése el sem képzelhető.

A lévai zsinat törvényhozóinak bölcsességétől és higgadt megfontolásától függ ezeknek a súlyos problémáknak a megoldása, az alkotó munka megkezdése. Zsinati tanácskozásaink az alkotás jegyében fognak lefolyni, ennek a szelleme kell, hogy álhassa törvényhozóink lelkét.

A harmónikus együttműködésnek az a lélekemelő bizonyossága, amely testvéregyházkerületünk egyöntetű elhatározásában jut kifejezésre, a legszebb reményekre hangolja lelkünket ezzel az alkotó és építő munkával szemben.

VIII. TÖRVÉNYCIKK

az egyház belső építéséről.

(2-ik folytatás)

22. §. A lelkész hitépítő munkáját a presbyteriumon kívül az általa segítőársakul választott gyülekezeti tagok támogatják. Ezek között evangéliumi közösséget fejleszt és ápol.

Az evangéliumi közösségek feladata a templomon kívüli evangélizáció rendezése és a gyülekezeti tagjai részére nemes szórakozásról való gondoskodás.

23. §. Minden gyülekezet jogositva van a gyülekezeti élet tagozódása szerint vasárnapi bibliai iskolák, konfirmáltak egyesülete, iffusági egyesület, énekkar, Kálvin szövetség, nőegylet, vagy leányegylet, avagy más evangéliumi közösség szervezésére és fenntartására, — ezek számára szervezeti szabályzat alkotására. Köteles azonban minden gyülekezet a maga gyülekezeti szerveinek szabályzatát jóváhagyás végett — ha az már

a presbyterium előterjesztésére az egyházközség közgyűlésen is elfogadható — 30 nap alatt az egyházmegyei tanácshoz felterjeszteni.

24. §. Az egyházmegyei tanács a gyülekezetek szervezeti szabályzatának jóváhagyását csak az eselben tagadhatja meg, ha azok akár az egyház hitelveivel, akár ennek létező törvényeivel ellentétben állanak.

25. §. A gyülekezeti életnek egyes szervei, mint pl. az ifjúsági egyesületek, énekkerok. Kálvin szövetségek és nőegyletek vagy egyéb evangéliumi közösségek más gyülekezetek hasonló szerveivel összeköttelést teremthetnek, egyházmegyei, egyházkerületi, vagy egyetemes szövetséget létesíthetnek. Kötelesek azonban a terület szerint illetékes egyházhatóságnál a szövetség létesítését bejelenteni és évi jelentésük egy példányát minden esztendőben megküldeni.

26. §. Az egyes gyülekezeti szervek, vagy ezeknek az egyetemes egyház területén lévő szövetségei kapcsolatot létesíthetnek a velük egy célt szolgáló s rokon munkásságot kifejtő világszövetségekkel is. Ez azonban az egyetemes konvent tanácsához is mindenkor bejelentendő.

27. §. A gyülekezet hitépítésének előmozdítására, így a gyülekezetben való közreműködésre más gyülekezetek szervei is meghívhatók és segítségül vehetők: ugyancsak más gyülekezetek lelkészei is felválthatják egymást; azonban minden eselben csak az I. tc. 140. §-ában előírtak pontos megtartása mellett.

Meghívhatók és előadókul elfogadhatók oly külföldi református egyháztagok, vagy más felekezeti, de a közös munkaterén együttműködő keresztény testvérek is, kiknek vesztélytelen magatartása felől a gyülekezetet vezető lelkész kétségtelenül megbizonyosodott.

28. §. Az egyes gyülekezeti szervek a szabályzataikban körülírt módon a saját céljaiknak előmozdítására külön pénztárt tarthatnak fenn, ez azonban mindenütt a presbyterium felügyelete és ellenőrzése alatt áll és annak évi mérlege az egyházközségi számadásokkal együtt a presbyteriumnak évről-évre bejelentendő.

29. §. Az egyes gyülekezeti szerveknek jogukban áll az általuk kitűzött evangéliumi célok istápolására minden tisztességes forrásból eredő szellemi (könyvek, folyóiratok, traktátusok), pénzületi (alapok, évi szükségletek, vagy meghatározott rendeltetésű segélyek), vagy terménybeli (szeretelvendégségek, vagy szűkölködők gyámolítása céljából) adományokat elfogadni, azokat kezelni s a szabályrendelet szerint felhasználni. Ilyen adományok külföldi támogatóktól is elfogadhatók, valamint a nemzetközi, vagy világszövetségekkel szemben vállalt kötelezettségek e gyülekezeti szervek részéről is teljesíthetők.

30. §. A gyülekezeti élet vezetői az általuk alkalmasnak ítélt időpontban úgy az egész gyülekezetnél, mint az egyes gyülekezeti szerveknél felmerült és felémeltésre méltó lelki, vagy anyagi gyarapodásról, valamint a komoly evangélizáció alkalmairól az istentisztelet végén szokásos hir-

detések kapcsán a gyülekezetnek bejelentést tesznek.

Bejelentendők az egyetemes egyházat érintő oly fontos mozzanatok is, melyeket az erre szánt rovatban az egyház hivatalos lapja ilyenekül megjelöl.

31. §. A szórakozásokra vonatkozó gyülekezeti hirdetések kathedrából be nem jelenthetők. Ezek alkalmas tudtuladásával a rendező evangéliumi közösség a templomon kívül gondoskodik.

Harmadik fejezet.

Az istentiszteletek és szertartások rendje.

32. §. A gyülekezeti élet központja a templom s ebben a vasárnapi istentisztelet. Minden tagja a gyülekezetnek ide hozza Isten iránt való hálája külső megjelenését és innen viszi a központi irányítást Isten dicsőségének további szolgálatára.

33. §. Az istentisztelet berendezésében e főszempontok szerint az egyes kultusz elemek között a következő sorrend állapíttatik meg:

a) Vasárnap délelőtt: Kezdő ének. Fennálló ének. Előfóhász és biblia olvasás az urasztala mellett. Közének. Imádság. Alap ige. Rövid ének. Prédikáció. Imádság Miatyánkkal. Hirdetések. Áldás. Záróének.

b) Vasárnap délután: Kezdő ének. Közének. Ima. Bibliamagyarázat, vagy kátémagyarázat. Imádság Miatyánkkal. Áldás. Záróének.

c) Köznap reggel: Kezdő ének. Közének. Imádság. Bibliaolvasás. Miatyánk. Áldás. Záróének.

34. §. Ünnepnapokon a szerint, amint a gyülekezetben ennek lehe-

TÜKÖR-DARABOK.

Lelkészerterkezleti megnyitó.

Írta és elmondotta a gömői egyházmegyei lelkészerterkezleti közgyűlésen Pósa Lajos elnök.

Kedves Barátaim! A lelképásztori munkáról szólva, eszembe jut egy jelentéktelen kis történet (elmondom, ha meghallgatjátok), ami jellemző világot vet hibeink gondolkodására s ami eszmélkedésre késztetett engemet is.

A múlt év őszén vasulon utaztam. A kocsiban két falusi ember beszélgetett egymással. Ők engem nem ismertek. Csakhamar figyelmessé lettem beszédjökre, amikor a papi fizetéséről esett szó közöttük. Kálvinisták voltak. Sokalták a lelkésznek beszoigáltatandó buza-fizetést. Egyszer csak azt mondja az egyik: „Maguknál a pápisták szó nélkül beadták a fizetést; láttam, inikor szekéren vitték be a szomszéd faluba.” (Megtudtam azt is, hogy az a bizonyos másik, akinek a beszéd szövege, egyik anyaegyházunk filiájában lakik, ahol katolikusok is élnek s onnan szállították szekérral a buzát katolikus atyánkfiai az anyaegyházban lakó papjuknak.) „Az más dolog — feleli

az én emberem — a pápista pap megszoigál érte. Minden nap megyen a templomba; most adventben mindig hajnalban kell fel, hogy a rórátét elvégezhesse. Mi nálunk meg egész adventben se szólal meg a harang másszor soha, csak vasárnap.” Ed-dig a kis történet.

Ez a jellemző párbeszéd arra vall, hogy a mi népünk azért is sokalja a lelkészi fizetést, mert a pap — szerinte — nem dolgozik meg eléggé érte. Sapien-ti sat est, Kerülve a feltűnést, nem mondhattam az én volt utitársamnak, hogy mi, református lelkészek misét nem szoloigáltathatunk, rórátét, vecsernyét nem tarthatunk, de bizonyos — s ezt már magunknak mondom — hogy a változott viszonyok követelményeként, az eddiginél többet kell foglalkoznunk hibeinkkel — templomon kívül is. —

* * *

T. Értekezlet! Az általános egyháziatlanság szülte súlyos helyzetünket még inkább megnehezíti az új államalakulás folytán létrejött az a kelle-metlen szituáció, amely szerint mi csak megtört elem vagyunk itt őseink földjén. Ötödik éve már, hogy bizonyítgatjuk, de a hatalom mostani

birtokosaival még maig sem tudtuk megértetni azt az egyszerű igazságot, hogy amikor mi, egyházunk autonom jogait és kálvinistaságunkkal összeforrott magyarságunkat védelmezzük: ez teljességgel nem nevezhető államellenes cselekedetnek. Nem tudjuk velök megértetni, hogy mi, református lelképásztorok, nem vagyunk, de nem is lehetünk irredenták, mert állami politikával nem foglalkozunk. De igenis foglalkozunk egyház-politikával, abban az értelemben, hogy jogos tulajdonunkat, drága szent örökségünket: autonomiánkat védelmezzük az állami közegek tulkapásai ellenében.

Tudjuk, t. Értekezlet, hogy egyházunk törvényhozó testülete: a zsinat a közeljövöben összeül. Tudjuk azt is, hogy a zsinatnak általunk megválasztott tagjai, mind-mind egyházunk javáért élő-haló, kálvini erős lélektől áthatott emberek. Ám azt tudva is, úgy szeretném, ha odakialt-hatnánk innen a zsinati atyáknak, hogy amikor majd a államhatalom ultra-loyalis egyházalkotmány jóvá-hagyását találná előttük kilátásba helyezni s ők anyaszentegyházunk igazaiért, félvé őrzött autonómiánkért sikra szállanak: akkor ott látnak

tősége fennáll, az istentisztelet az énekkarok, vagy magánénekek beiktatásával nyer kibővítést.

Az alkalmi istentiszteletek és egyéb gyülekezeti ünnepélyek alkalmával a nyilvános istentiszteletet Isten dicsőségének szolgálata céljából még az egyes gyülekezeti szervek bizonyoságtetele, vagy más ünnepi megnyilatkozások is élénkíthetik.

35. §. A református egyház meghatározott ünnepei: Újév első napja. Nagypéntek, husvét első és második napja. Áldozó-csütörtök. Pünkösöd első és második napja. Karácsony első és második napja.

36. §. Az ünnepek közül az urvacsonya kiszolgáltatóan. Husvét, Pünkösöd és Karácsony ünnepén.

Ezenkívül az urvacsonya kiszolgáltatásának alkalmáig még az új kenyérért és az új borért való hálaadás ideje.

37. Az urvacsonya kiszolgáltatásának rendje a rendes istentisztelet végével a következőkben állapítatik meg: Előfohász. A szereztetési igék felolvasása. Beszéd. Bűnvalló, bűnbocsánatot és a jelek megáldását kérő imádság. Hitvallástétel. Bűnbocsánat hirdetés. Felhívás a jelek vételére. A jelek kiosztása a gyülekezeti éneke kíséretében. Lelkipásztori intelem. Imádság. Áldás. Ének.

38. §. A keresztség kiszolgáltatásának rendje: Előfohász. Beszéd. A keresztszülő ígértétele. Imádság. Keresztelés. Áldás.

39. §. A konfirmáció ünnepéjének rendje a következőkben állapítatik meg: Előfohász. Felhívás a vallástételre. Vallástétel. A lelkipásztor ünnepi beszéde és a növendékek ígért

bennünket oldalukon mind az utolsó emberig! De hát nincs erre semmi szükség. Jól tudják ők, a kiválasztottak, hogy a legdrágább kincs: egyházunk önkormányzati joga, ősi alkotmányos szabadsága van kezükbe telve, — az a nagy érték, mit szent örökség gyanánt vettünk át dicső emlékü őseinktől, azzal a kötelezettséggel, hogy utódainkra érintetlen tisztaságban átszármasztassuk!

* * *

T. Értekezlet! Oly igen jó minékünk a bajok között összesimulni, egymás arcáról, szeméből kiolvasni, hogy testvérek vagyunk. Oly fölemelő egymás ajkairól erőt, bátorítást meríteni. Oly jól esik itt, egymás kebelére borulva, elsőhajtani a gályarab buzgó imádságát, halhatatlan elődünkkel, néhai való jó Tompa Mihállyal:

Óh Uram! hivlak a viharban titkosan!
Téged keres forró ajkimról a fohász:
Rostadnak térdeim, reám hullám zuhan,
De nem csügged szívem, hitem nem tétováz.
Mig az ítéltre eljössz hát Istenem:
Csak azt, hogy rab vagyok, ne hadd
lelejtennem!

(Vége)

adása és gyülekezeti taggá fogadása. (Ezek a lelkész két oldalán egymás felé fordulva együtt énekelnek egy közösségbe kapcsoló éneket, azután a lelkipásztor vezetésével a gyülekezeti presbiterihez mennek ígértüknek és felvételüknek kézfogással való megpecsételése végett. Helyükre térve a lelkipásztortól feljogosítást nyernek az úri szent vacsora vételére.) Közös imádság. (A konfirmáció ajándék átadása.) A római levél XII. részéből a keresztyén elétszabályok felolvasása. Áldás. Közének.

(Folytatjuk)

Az aeolhárfa példája.

Kétségtelen, hogy az a korszak is amelyben mi élünk, vallási tekintetben igen sivár és hijjával van a heroikus hévnek. Ha Isten az ő Lelkét ki nem bocsátja, semmi változás sem jó létre s a vizek apadása aggasztóan gyors mérveket ült. Mindnyájan ismerjük azonban az *aeolháriát*, amit az emberek az ablakba állítanak, hogy a szél eljátszhassa azon égi melódiáit. Mindaddig, míg a szél pihen, a hárfa sem ad semmi hangot. De ha megjön ugyan a szél, a hárfa azonban nem áll készen, ekkor halljuk majd a szél zugását, suttogását, de nem fogjuk hallani az atmoszférikus zenét. És tegyük fel most azt, hogy a *kálvinizmus* nem egyéb, mint egy ilyen aeolhárfa. Jó, de az akkor azt jelenti, hogy a *kálvinizmus* is teljesen erőtlen az Úr Lelke nélkül. Azonban éppen ebből a körülményből számunkra is kettős feladat következik: És pedig egyfelől az, hogy atyáink Istenét imádságban kérjük a Szentlélek zugó szelének kiárasztására; másfelől pedig az, hogy legyen gondunk arra, hogy, amikor a Lélek nagy zugása ismét megkezdődik, hárfaunk, tisztán felépült hűrokkal, Isten szent Sionának ablakában újra készen álljon.

Dr. Kuyper Ábrahám.

Események és feljegyzések.

Az egyetemes konvent állásfoglalása az YMCA mozgalom támogatása ügyében.

Amióta az egyetemes ref. konvent belmissziói bizottságát megalakította, ennek előadója Sörös Béla lelkész állandóan foglalkozott egy oly belmissziói tevékenység bevezetésével, amely minden nagyobb akadály nélkül erőteljesebb indulást és lendületes fejlődést biztosíthat.

Szinte kéznél fekvő dolog volt az YMCA amerikai delegált titkárjainak segítségül vétele, akik ez államalakulat területén a nagyobb városok katonai otthonait látogatták és azoknak a polgári lakosság céljaira való átalakítását megkezdették.

A velük folytatott tárgyalás során tisztázatlak azok az alapkérdések, amelyek az együttműködésre vonatkoztak.

Az egyetemes konvent előtt a belmissziói bizottság előadója ezeket ismertette, kifejtve azt, hogy az YMCA programja éppen ruganyosságánál fogva kiválóan alkalmas a belmissziói munkák vele kapcsolatos megindítására. A keresztyén ifjak egyesülete nem pusztán ifjusági munka, az amerikai YMCA keretében, hanem az ifjuság valóságos gondozása keresztyén karakterképzésre, az ifjuság saját maga körében és a támogatásukra siető felnőtt férfiak és nők védelme alatt.

Az így alakuló védőbizottságok a keresztyén munka kiszélesítését képezik. A belmissziói tevékenység határai ennek az egyesületnek keretében könnyedén tágulnak s azok nemes kiépítésének lehetőségei minden oldalon fennállanak. Az YMCA több mint 7 évtizedes kipróbált módszerekkel dolgozik. Egész világhálózata van 7000 olyan titkárral, akik tisztán és kizárólag ennek a céljait szolgálják. Két millió öntudatos aktív tagja van.

Ez az internacionális szervezet minden államban nemzeti bizottságokat alakít ki, amelyek a genfi központtal állandó érintkezést tartanak.

Az egyes egyházak a kebelükben alakult ifjusági egyesületekkel jogositva vannak oly foederáció létesítésére amely az YMCA keretében autonómiát élvez.

Egy ilyen foederációt létesítene a szlovenszkói egyetemes ref. egyház is a maga kebelében. Sok biztató jel mutat arra, hogy az ág. h. ev. magyarok és a magyar katolikusok egy jelentékeny része is követni fogja ebben a református egyház állásfoglalását.

Az YMCA-val kapcsolatos egyesületek annál a figyelemnél és elismerésnél fogva, amelyet a cseh-szlovák kormányzat az itt végzett amerikai munkával szemben megnyilvánított, abban a kedvező helyzetben vannak, hogy nem kell attól tartaniok, mint más egyesületeknek, hogy munkájuk megkezdése és folytatása a hatóságok ellenkezésével találkozhatik. E mellett oly nemzetközi kapcsolatokhoz jutna, amelyek a mi belmissziói tevékenységünknek jelentékeny külső támogatást nyújthatnak. Az amerikai titkárok nagy örömmel látják a magyar kálvinistaság közeledését és a foederáció kiépítésére tett előkészületeket. Ezért a szlovenszkói magyar kálvinistaság körében alakuló helyi egyesületeket a losonci központhoz óhajtták hozzákapcsolni — szabad tevékenységük teljes biztosításával — pusztán azért, hogy a cseh-szlovákiai nemzeti bizottsággal és a genfi központtal való érintkezés és a szlovenszkói szervezkedés szabadsága ezen az úton megkönnyíthessék.

Az egyetemes konvent a figyelemmel hallgatott előterjesztés alapján a következő határozatot hozta:

A szlovenszkói és ruszinszkói egyetemes református egyház konventje Isten országát annyira mindenek felett állónak tekinti, hogy ennek érdekében mindenkivel, aki ezért igaz keresztyén odaadással dolgozik, a közös cél érdekében testvéri szeretettel együttmunkálkodni kész.

Örömmel ragadja meg az YMCA delegátusai által a volt katonai otthonoknak a lakosság ifjúsága részére kezdeményezett átalakítását olyan alkalmul, amivel összeköltheti az egyetemes református egyház kebelében megindult belmissziói tevékenység egyházhalászati támogatását.

Felhívja a belmissziói bizottság előadóját a részletes terv és program kidolgozására, amit minden egyes egyházközség részére megküldeni rendel.

Az egyes egyházközségek területén induló, vagy már tényleges működésben levő keresztyén ifjúsági egyesületi munkák között olyan kapcsolatot kíván létesíteni, hogy ezek egyelőre csak egy egyesület útján álljanak szerves összeköttetésben a csehszlovákiai nemzeti bizottsággal s ez ideig mint annak ágazatai folyassák tevékenységüket, meghagyalván mindenütt a helyi egyesületnek a maga egyedi fejlődésének teljes szabadsága.

Fenntartja magának az egyetemes konvent, hogy arra az esetre, ha az egyházhalászati támogatása alatt induló keresztyén ifjúsági egyesületek az YMCA keretében egy önálló szövetséget akarnak létesíteni, mely a maga egészében, mint a csehszlovákiai YMCA autonóm csoportja folytatná működését, — ezt a maga részéről bármikor elérhesse és egyházhalászati intézkedéssel életbe léptethesse.

A szerves összeköttetés ez időszaki kiépítésére és annak fenntartására további intézkedésig az egyetemes konvent a losonci egyesület magyar osztályát kéri fel és bizza meg.

HIREK

Ünnepi istentisztelet a zsinat megnyitáskor. Az egyetemes konvent határozata értelmében a zsinat ülészaka június hó 17-én, vasárnap ünnepi istentisztelettel veszi kezdetét Léván. Ez alkalommal Pálóci Cinke István püspök, a konvent lelkészi elnöke fog prédikációt tartani. A következő vasárnapon Nagysarlón tartandó istentiszteletnek szónoka Bertók Béla, a ruszinszkói egyházkerület püspöke lesz. Ugyanaznap délután Alsó-Szecsén ünnepi beszédet mond Sörös Béla losonci lelkész.

A dunántuli egyházkerület közgyűlése. A dunántuli egyházkerület elnöksége a napokban küldötte szét a meghívót a június hó 6-án Pozsonyban tartandó közgyűlésre. A közgyűlést megelőző napon d. u. 3 órakor az egyházkerület rendes birósága tart ülést.

Ruszkay István fegyelmi ügye. Ruszkay István csizi tanítót, amint már lapunkban megemlékeztünk, dr. Slávik György zsupán állásától való elmozdításra, két évi hivatalvesztésre és a felmerült perköltségek megfizetésre ítélte el. A szigorú ítélet ellen Ruszkay István a Skolsky Referátushoz felebbezést jelentett be. Ruszkay István ellen az egyházi hatóság is lefolytatta a fegyelmi vizsgálatot, amely teljes felmentéssel végződött. A fegyelmi ügy a legközelebbi egyházmegyei gyűlés elé kerül.

Követendő példa. Sedivy László nyitrai lelkészársunk a missziói Kör központján általa végzett konfirmáció alkalmából az egyetemes nyugdíjintézet alaptőkéjének gyarapítására 204, azaz kettőszáznegy koronát küldött a nyugdíjintézeti igazgatóhoz. Ez az adomány lesz az első tétel az egyetemes konvent által is megvalósítani szándékolt segélyezési bevételek közt.

Az YMCA világkonferenciája. Folyó hó 30 án kezdődik meg az ausztriai Pörschach am See világhírű fürdőhelyen az YMCA II. világkonferenciája, melyen 54 állam képviselőjében mintegy 500 delegátus gyűl össze. A csehszlovákiai YMCA magyar csoportját Sörös Béla lelkész, a losonci YMCA magyar osztályának elnöke fogja képviselni. A legutóbbi ilyen konferencia 1913-ban volt Londonban.

IRODALOM.

Holland-Magyar Kálvinista Könyvtár.

Szerkesztő: Dr. Sebestyén Jenő.

Dr. Sebestyén Jenő 1921 január és február hónapokban hollandiai körúton volt, amelyen néhány református gyülekezet előtt előadásokat tartott. Az előadások alkalmával a gyülekezetek adományokat gyűjtöttek össze és adták át Sebestyénnek uzzal a kikötéssel, hogy abból komoly, igazi református szellemű s főleg holland munkák adassanak ki magyar nyelven. Így indult meg a holland-magyar kálvinista könyvtár Sebestyén szerkesztésében. A könyvtár első kötete gyanánt Kuypernek jól ismert kitűnő művét: „A kálvinizmus lényegé”-t adták ki második kiadásban. A további sorozatban eddig összesen 8 füzet jelent meg, melyek tulnyomó részben tényleg holland teológusok munkáinak fordításai.

Magyar szerzők művei: Révész Imre „A mai magyar kálvinizmus”, továbbá Záborszky I.: Lehetséges-e kálvinista politika?

A könyvtár megindításával újra elmélyül tehát az az áldásos kapcsolat, amelynek a magyar ref. egyház a maga történelmi múltjában olyan sokat köszönhetett s amelynek a jelenkorban Sebestyén Jenő már régi és rendületlen munkása. („Kálvinista Szemle” című hetilapja is e kapcsolatot jegyében áll.)

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Tudósítóinknak. Felkérjük e sorok útján lapunk jó barátait, ügyünk nemes és lelkes támogatóit, hogy hirszolgálatunk teljes kiépítése céljából egyházunk életében felmerülő jelenségekről, eseményekről lapunk számára tudósítást vagy értesítést küldeni sziveskedjenek. Lapunkat csütörtökön zárjuk — kérjük tehát a közleményeknek a jelzett időpontig való beküldését.

T—i L—s Komárom. A cikket és verset későn, lapzárta után vettük és így pünkösdi számunkban már nem hozhatjuk.

Kiadja: az Egyetemes Konvent.

A kiadásért felelős: Kövy Árpád.

Harangeladás. A nagymegyeri ref. egyház 1877-ben Bécsújhelyen öntetett egy drb. 160 kgr. súlyu „E” hangú harangját (3 ujat rendelt az egyház) eladni szándékozik. A harangot megvenni szándékozó egyházak érdeklődhetnek a ref. lelkészi hivatalban. Ár megegyezés szerint.

GUNA GYULA

ORGONA- és HARMÓNiumGYÁRA

Ajánlja legújabb rendszerű hangszereit öt évi jótállással kedvező fizetési feltételek mellett. — Vállal principál (rekvirált) sipok beépítését, e szakba vágó bármiféle javítási munkát leleismeretes pontossággal. Árjegyzékkel vagy költségvetéssel (a helyszínen) is díjtalanul és készségesen szolgál.

GUNA GYULA, EPERJES
orgona- és harmóniumgyára.

ENGEL ISTVÁN

KÖNYVNYOMDÁJA
LOSONC
MASARYK-U. 19. SZ.

Elvállal minden e szakmába vágó munkát a legzárkosebb kivitelben.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában.

REFORMÁTUS EGYZHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:		Felelős szerkesztő: Kövy Árpád Főmunkatársak: Péter Mihály és Peleskey Sándor	Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losoncon Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetések hirdetések és az esetleges reklamációk kü- lendők. :: Megjelenik minden vasárnap
Egész évre	— — — — — 60 korona		
Fél évre	— — — — — 30 korona		
Negyed évre	— — — — — 15 korona		

A presbyteri világ- szövetség.

Egyetemes konventünk legutóbb tartott gyűlésén egyhangú helyesléssel fogadott határozatában kimondta azt, hogy belép a presbyteri világszövetségbe.

Ez a szervezete a presbyteri alapon álló egyházaknak ma már olyan hatalmasan kiépített, olyan imponáló, hogy az egész világon ismerik és méltányolják áldásdus működését. Legutóbbi világkonferenciája is fényes megnyilatkozása volt annak a kálvinista közszellemnek, amely az emberi szolidaritás gondolatának ápolásában, a nemzetek közötti testvéries kapcsolat megerősítésében, a demokratikus haladásban és fejlődésben látja a kálvinizmus jövőjét.

A presbyteri alapon álló egyházak nélkülözhetetlen tényezőivé váltak a társadalmi konszolidációnak. A kálvinizmus — ahol szervezettel és intézményszerűleg kialakult — jótékony kovása lesz mindenütt a hamis teoriáktól félrevezetett, súlyos belegségben sanyalódó emberi társadalomnak, a gyógyulás folyamatát nyitotta meg az egész vonalon és friss, eleven, produktív erőket vitt bele az egyéni életen keresztül az egyes közületekbe.

A presbyteri egyházaknak világszövetségbe való tömörülése ezeknek a hatásoknak meghatározó tényezője és a kálvinizmus világtörténelmi jelentőségét dokumentálja.

A szlovenszkói egyetemes egyháznak ebbe a kapcsolatba való beilleszkedése nemcsak az organikus együttműködésre lesz jótékony hatással, hanem a külfölddel való kapcsolat felvételével a megújulásnak és a belső megerősödésnek lehetőségét is adni fogja számunkra.

Ezért tartjuk fontosnak és a jövő szempontjából nagyhorderejűnek ezt a csatlakozást.

MEGJEGYZÉSEK

a pozsonyi ág. ev. theologia tanári karának a papképzés tárgyában készített memorandumára.

Igen helyén való cselekedet volt lapunkban közreadni ezt a memorandumot, amely érdekes, a közelmúltban jólismert tényeket szügez le, bol-

dog önelégültségben áradoz, az érdem és bizalom babérkoszorujának kizárólagos jogigényét és a jövődől irányításának vezérszerepét foglalja le a szlovenszkói evangélikusok nevében; folytatólag pedig a jövő programjának keretében (Prokrustes ágy) minket reformátusokat is közelről érint és behatóan tárgyal egy igen fontos, életbevágó kérdésben: a papnevelés megoldására váró ügyében.

Ami az elsőket illeti: hozzátenni, vagy elvenni, rekriminálni valónk nincs, nem irigyeljük a történet alakító ténykedéseket, legyen vele boldog! Mi csak azt mondjuk, amit Gamaliel is mondana és ismételné s ami mellett bizonyosságot tesz már az ébredezni kezdő bünbánól világ-lelkiismeret! De ami azután a jövőt illeti reánk való vonatkozásában: ahhoz engedessék meg, hogy legyen nekünk is egy-két szavunk!

A „de nobis sine nobis“ nagyon felkapott elvének érvényesülését, — amely élet és halál kérdése a szóban forgó ügyben — közömbös phlegmával és fatális tétlenséggel nem nézheljük, oktroyálását — bárhonnan jönne is — el nem fogadhatjuk.

Hogy mi szükséges, hasznos és nélkülözhetetlen nekünk a számunkra amugy is szűken kimért és biztosított jogok keretében: azt mi tudhatjuk a legjobban!

A létérdek parancsa tudni enged és cselekedni készlet legalább is annyit, amennyit a fajfenntartás ösztöne diktál például a gerlicének, amidőn fiókáinak nevelését — ha csak teheti — nem bizza a vércsére! A legtöbb hasonlat sántit — közszólás szerint — de ennek a hóna alá bizonyos, hogy nem kell mankó!

Kiérzik ez a memorandum több őszinte tendenciát jelentő passusából, legfőképen abból, mely az új államalakulatnak nyelvileg és felekezetiileg bábeli mivoltát eliminálni, konszolidálni hangsúlyozza a „demokratikus szabadság“ divatos jelszavát emlegetve: ami azonban a gyakorlatban hogy miként fest: arról a soknál is több szomorú tapasztalataink vannak.

Hizelgő ugyan és előnyös jelenség az evangélikus egyházra, hogy három miniszterrel van képviselve a kormányban, de vajjon a hittestvéri érületnek egy idegszála is megmozdította, megszólaltatta-e őket a kormány-

tanácsban a sok sérelem és igazságtalanság reparáltatása érdekében?

A memorandumnak legfőbb érdekessége az a kategorikus kijelentés, mely szerint a magyar kálvinisták számára csak az állami evangélikus fakultás képezhet papokat, másképp meg sem tanulhatják az államnyelvet — még az állam által valamely őrizetlen pillanatban megígért külön theologiai intézetben se s ezt alá is támasztja nagyobb hitelre méltóság okából a tultengő sovinizmus előtt igen kapós irredentáság rémképével, meggyanusítván úgy egyházunkat, mint papi pályára lépő ifjait, hogy körülbelül miért is képeztetik ezeket a magyarországi theológiákon?

Ez a hatáskeltésre számító rafogás amily alaptalan, jogosulatlan s enyhén szólva barátságtalan s testvérietlen apostrofálás: ép olyan érthetetlen és képtelen rémlátás! Hiszen azt a köztársaságot védő törvény is teljesen kizárja s a politikai agitációktól tartózkodott viszonyunk is megcáfolja!

Alapos tévedésben leledzik a memorandum azon analog következtetése is, hogy miként Prágában a Husz-féle theol. fakultáson egységes a prof. papnevelés a volt örökös tartományoknak a köztársasághoz szakított részei számára: úgy ezen recept szerint létesítendő az Pozsonyban is. A cseh-morva ref. és ág. ev. egyház (a németek kivételével) tudvalevőleg unióra lépett az államfordulat után, ennek természetes folyamánya tehát az egységes papképzés, de ez nálunk — legyünk őszinték — teljesen kizárt dolog! Önállóságunkat nincs az a kincs amiért feladhatnánk! Állami theol. fakultást csak minden vonatkozásban legteljesebb paritás, egymástól független, parallel megoldással — respektálásával az állam felügyeleti jogának — fogadhatnánk el, de nem azzal a bizonytalan mézes madzaggal, hogy a fakultáson idővel alkalmazható lesz talán — talán egy kiségitő kálvinista tanerő is!

A protestáns egyháztörténet annáleseiben meg van örökítve egy körülbelül 80 évvel ezelőtt felvetett s ugyancsak tekintélyes ág. ev. körökből kiindult eszme és törekvés sorsa, egy Pesten felállítani tervezett közös theol. főiskolára vonatkozólag. Hogy, hogy nem — ano dazumal — Kollár, Stromszky, Hurban, Stúr és Hodzsa körömszakadtig tüzeltek ellene —

felesleges is mondani, hogy miért, pedig ők akkor aránytalanul jobb helyzetben voltak, mint most mi!

Konkluzióként azt hiszem mindannyiunk álláspontjaként jelenthelem ki, miszerint tudatában vagyunk erősen annak, hogy egyházunk jövője, élete a papképzés minémüségétől függ: azzal áll, vagy esik! Öngyilkosság volna részünkről a minden izében református papképzést feladni! Ha ezt itt bármi okból el nem érhetjük: elküldjük ifjainkat Romániába, Olaszországba, Schweizba, Angliába, Hollandiába. Azért ez nem zárja ki azt, hogy egymás mellett haladva, nemes versenyre kelve a földi és miennyei haza számára értelmes, igaz és jó polgárokat neveljünk. „Ahol az Úrnak lelke van: ott vagyon a szabadság” (2. Kor. III. 17).

Timótheus

VIII. TÖRVÉNYCIKK

az egyház belső építéséről.

(3-ik folytatás)

40. §. Temetéseknél e hármast fokozat állapítatik meg: a) a háznál: Ének. Felhívás imára. Imádság. Miatyánk. Áldás. Ének.

b) a háznál: Ének. Beszéd. Imádság Miatyánkkal. Áldás. Ének.

c) a templomban: Ének. Előfóhász. Beszéd. Imádság Miatyánkkal. Áldás. Ének.

A temetőben minden esetben: Ének. (I. Kor. XV: 51-57.) Siribeszéd. (Ez valamely bibliai rész felolvasásából is állhat.) Megáldás. Ének.

A tanítói bucsuztatók az egyházi szertartásokból töröltenek.

41. §. A 33—38 §-okban megállapított istentiszteleti és szertartási rendnek megfelelő Agenda és énekes könyv kiadásáról az egyetemes konvent gondoskodik.

Negyedik fejezet.

A. gyülekezeti egyházfegyelem.

42. §. Az egyházközségek gyülekezeti életének épségét, tisztaságát, jó rendjét és békességét a gyülekezeti egyházi fegyelem védi. E fegyelem mindazokkal szemben alkalmazható, akik a gyülekezetet bármi módon sértik, valamint az I. tc. 109. §-ában meghatározott kötelességek elhanyagolása, vagy megszegése eseteiben.

43. §. A gyülekezeti egyházfegyelem fokozatai:

1. A lelkipásztor részéről:

a) négy szemközti figyelmeztetés,

b) két presbyter jelenlétében való megintés.

2. A presbyterium elé idéztetés során:

a) dorgálás,

b) a gyülekezet megkövetése. Ez lehet a határozat szerint egyszerű álvá maradás a záróének alatt a bünvallás jelképes kifejezésére, vagy pedig annak a nyilvános istentisztelet végén a záróének előtt előszóval való bejelentése.

c) az urvacsorától meghatározott időre való eltiltás,

d) a gyülekezeti közösségből bizonytalan időre való kirekesztés.

44. §. A gyülekezeti egyházfegyelem követelményeinek a bünbánat nyílt bevallása és a gyülekezethez való hűség megbizonyításával mindenki eleget tett.

45. A presbyterium által gyakorolt egyházfegyelem olyan esetei, melyekben a követelményeknek elég nem tettelet, az egyház községi fegyelmi bíróság elé terjesztendők.

Ha a gyülekezeti egyházfegyelem alkalmazásának során a presbyterium arról győződik meg, hogy a gyülekezeti élet sérelme szándékosan okoztatott, az ügyet ebben az esetben is az egyházközségi bírósághoz teszi át fegyelmi bírósági eljárás céljából.

46. §. Annak az egyháztagnak, ki a gyülekezeti egyházfegyelemnek vele szemben alkalmazni kívánt fokozatát elfogadhatatlannak tartja, jogában áll a presbyterium irásban közölt határozatának átvételétől számított 15 napon belül az egyházmegyei tanácstól felülvizsgálatot kérni.

47. §. A gyülekezeti egyházfegyelem felülvizsgálati eseteiben az egyházmegyei tanács a presbyterium határozatát vagy jóváhagyja, vagy pedig feloldja és a presbyteriumot új határozathozatalra utalja.

48. §. A presbyterium e tárgy határozataiban mindenkor kifejezendő, hogy az egyhangulag, vagy szótöbbséggel és pedig milyen arányú többséggel hozatott; a megidézett félnek, vagy feleknek a törvény ide vonatkozó rendelkezései felolvastattak és megmagyaráztattak. A megidézett felek a presbyterium határozatában megnyugodtak, vagy felülvizsgálat céljából annak írásbeli kiadását kérték.

49. §. A felülvizsgálat során jóváhagyást nyert határozatokat az érdekelt egyháztagokkal 15 napon belül való teljesítés végett a presbyterium elnöksége közli.

Ötödik fejezet.

A lelkész testület.

50. §. A szlovenszói és ruszinkói egyetemes református egyházban minden egyházmegyében az ennek területén működő rendes, miszsiói-, katonai-, leartóztatási- és javítóintézeti-, helyettes-, állandó vallás tanító és segédlelkészek az egyéb foglalkozási ágakban működő lelkészi oklevéllel bíró és jellegüket megőrzött lelkészekkel együtt egy egyházmegyei lelkészi testületet alkotnak.

51. §. A lelkésztestületnek minden lelkész hivatalból tagja.

52. §. Minden lelkésztestület ügyeinek intézésére elnököt, titkárt, jegyzőt és pénztárnokot választ három év tartamára szóló megbizalással.

53. §. Minden lelkésztestület maga állapítja meg az évi tagdíj összegét, az általa évenként legalább egyszer megtartandó értekezlet helyét és ide-

jét, tanácskozásainak ügyrendjét.

54. §. A lelkésztestületek feladata az egyház főfunkcionáriusai között oly testületi szellem fejlesztése, mely az ismeretek és tapasztalatok egymással való közlése révén a lelkipásztorok gyülekezeti munkáját mind teljesebbé és eredményesebbé tegye.

55. §. A lelkésztestületek feladatát előmozdítani hivatott évenkénti értekezleteken minden lelkész megjelenni köteles.

56. §. Az értekezleteken időről-időre megvitandók:

a) a testület működése területén észlelt olyan hitéleti jelenségek, amelyek az egyházak lelkészeit hitépítő munkájukban segíthetik, vagy hátráltatják,

b) azok a szellemi irányzatok, amelyek az egyes tudományágakban, vagy a közéletben művészeti, vagy valóságos erkölcsi szempontból az egyházakat, vagy lelki életet érintik,

c) az evangélium érvényesítése és az Isten országa terjesztése körül itthon és a külföldön felmerült jelentősebb események,

d) a theologiai tudomány haladása,

e) a gyülekezeti vezetés és lelkipásztorokos mindenkori elméleti és gyakorlati kérdései,

f) az egyházzal kapcsolatos egyesületek munkái és azok eredményei,

g) az egyes gyülekezeti szervek felállításának és foglalkoztatásának módjai és módszerei,

h) az irodalom, tudományos és szépirodalom időközi haladásának, esetleg egyes jelentős könyveknek ismertetései,

i) a hitépítő egyházi irodalom megerősítésének és terjesztésének kérdései,

j) az időközben megalkotott állami törvényeknek, vagy már ismertett törvényjavaslatoknak az egyházra vonatkozó kihatásai,

k) a többi keresztyén egyházzal való együttműködés lehetőségei,

l) a református egyház, vagy általában a keresztyénség ellen intézett támadások,

m) mindenfoku közoktatás ügyei,

n) az egyházak, egyházi tisztviselők, különösen a lelkészek, a lelkész-özvegyek és árvák társadalmi és anyagi helyzetének kérdései,

o) az egyházi törvényhozás és közigazgatás főbb intézkedései,

p) az egyházmegyei, egyházkerületi közgyűlések és az egyetemes konvent által az értekezletek elé utalt kérdések. (Folytatjuk)

Törvényjavaslat

az egyetemes ref. lelkészi nyugdíjintézetéről

1. §.

A Szlovenszói és Ruszinkói területén létező ref. gyülekezetekből szervezett egyetemes egyház kiválik a magyarországi ref. egyház országos nyugdíjintézete kötelekéből és saját országos lelkészi nyugdíjintézetet állít fel.

2. §.

E nyugdíjintézet rendelkezése, hogy tagjainak a szabályrendeletileg megállapítandó szolgálati korhatár elérésekor, vagy előbb munkaképtelenné válások esetére nyugdíjat, haláluk esetén pedig özvegyeiknek és árváiknak ellátási díjat biztosítson — az alkotandó szabályrendeletben meghatározott nyugdíjegylenlőség, illetőleg a részarányosság elvét érvényesítő mérték és módzatok szerint.

3. §.

A nyugdíjintézet kötelezett és jogosult tagjai a szlovenszko-ruszinkói egyetemes ref. egyház kebelében rendszeresített vagy ezután rendszeresítendő állomáson működő minden lelkész, püspöki titkár, püspöki másodlelkész, vallástani (katecheta) és kántor, ez utóbbi két minősítvényük abban az esetben, ha az állami nyugdíjintézetbe nem vétettek fel.

A püspököt úgy lelkészi, valamint püspöki hivatala után is külön-külön megilleti a tagsági, tehát kettős nyugdíjjogosultság; szolgálati idejét pedig lelkészi szolgálatának éve határozzák meg.

4. §.

A nyugdíjintézet fentartó tulajdonosa a szlovenszko-ruszinkói egyetemes ref. egyház; de fentartásához kötelesek a nyugdíjjogosult állomásokkal bíró gyülekezetek, valamint a nyugdíjintézetbe felvett tagok is hozzájárulni.

Sőt a fentartó egyetemes ref. egyház igényt tart e nyugdíjintézetének a csehszlovák köztársaság állami költségvetésében biztosított évenkénti segélyezésére, még pedig a testvér szlovenszkoí á. h. evang. egyház által a célra élvezett államsegély mérvének arányában.

5. §.

A magyarországi egyetemes ref. egyházi nyugdíjintézet által eddig nyugdíjazott 5 a Szlovenszko és Ruszinkó területén lako ref. lelkészek, özvegyek és árvák átvételnek a jelen törvény alapján szervezendő nyugdíjintézetbe, a szervezeti szabályrendeletben részükre külön meghatározott nyugdíjjogosultsággal.

6. §.

A nyugdíjintézet szervezetének e törvény határozományaival egyező szabályrendelettel való megállapításával a szlovenszko-ruszinkói egyetemes ref. egyház konventje bizatik meg.

7. §.

A nyugdíjintézet szervezetét megállapító konventi szabályrendelet 1924 január 1-én lép életbe, amikor a nyugdíjintézet megkezdi működését.

Indokolás.

Minthogy zsinati törvényt csak egy újabb zsinat változtathat meg, azért nehézkes megkötöttség lenne a nyugdíjintézet szervezetének részletes határozományait zsinati törvénybe foglalni.

A nyugdíjintézet az egyetemes egyház életéhez kötött, folytonosan fejlődő intézmény s mint ilyennek alkalmazkodnia kell a gyakorlati életben felmerülhető újabb követelmé-

nyekhez vagy pedig a jövőben tapasztalható hiányok pótlására szorul.

E szempontból célszerűbb a nyugdíjintézet szervezetét szabályrendeletileg megalkotni s az egyetemes konventet meghatalmazni, mely az általa megállapított szabályrendeletet a szükséghez képest bármikor módosíthatja vagy pótolhatja.

Jegyzet. Az Egyetemes Konvent által lefolyt Szabályrendelet e szerint nem lesz tárgya a zsinat tanácskozásának. Az olyan terjedelmes munkát különben is, hogy már ez okból sem való törvénykönyvbe. Célszerűnek gondoltam azért a fentebbi törvényjavaslat megszövegezését, amelyet tájékoztató és esetleges hozzászólás végett ezennel a nyilvánosság elé bocsátok.

Rimaszombat, 1923 május 23.

Cinke István.

Nyilatkozat

Stunda István urnak e lap f. évi 19. számában tett ajánlatát örömmel elfogadom és annak perfektuálása végett fölkértem két, református egyházi életünkben előkelő állást betöltő, a tiszáninnyi egyházkerület küzdelmein kiváló férfiút, hogy velem együtt azokat a most még szigorúan titkos iratokat nézzék át. Mi ennek az elintézésére a lévai zsinai alkalmával szakítanánk magunknak időt és így most már egyedül Stunda urtól függ, hogy ígéretet beválthassa nekem az iratokat, amelyeknek bizalmas voltáról becsületemmel felelek, alkalmas módon kézbesítse. De már ennek előtte megnyugtathatom Stunda urat a következőkről: Én meg nem engedtem harcmódot soha sem folytattam. Én mindig kizárólag elvi harcot vívtam. Ha ezekbe az elvi küzdelmekbe olykor-olykor személyek is belekerültek mint a köztem és a Stunda ur közötti esetben, ez rámnézve mindig fájdalmas volt ugyan, de arról a legnagyobb sajnálattal nem tehettem. Stunda ur neve 1919 közepe óta több oly nyíltan tudott eseményekkel volt kapcsolatban, hogy azokról az eseményekről nem lehetett írni a Stunda ur nevének a kikapcsolása nélkül. Nem akarom én most ezeket megismételni, mikor a rehabilitására való készségét épen Stunda ur mulatta meg. De egy legközelebbi ténny arra nézve, hogy soha nem írtam bombasztokat és hogy mindig tárgyilagos voltam s elvi állásponton álltam, mégis fel kell említenem. Épen ma jutott a kezembe a Kalich azon 1922. évi 2-ik száma, melyben Stunda ur az én röpiratomra felel. Már csak a Stunda ur kiméltése szempontjából is nem akarom én a feleletet széjjelszedni most, amikor a békekesség ajtaja kezd megnyílni, de egy ténny, csak az ártatlanabbak közül arra nézve, hogy én nem úgy gondoltam, hogy az egyház én vagyok, fel kell említenem. Én azon röpiratban ajánlottam, hogy a szlovák egyházmegye kérdésében — ami természetes is — magát a népet kell megkérdezni. Stunda ur erre így felel: „mert ők csak forma szerint demokratikusak. A nép döntsön? Ismeretes a sa-

játságosszavazási mód a szlovenszkoí kálvinista egyházban. Aki ismeri a viszonyokat, azonnal konstatálnikénytelen, hogy a kérdésnek e megoldását nem szabad szavazatra bízni.” Már most kérdelem Stunda urat öszintén és szeretettel: szabad-e nekünk ha jó kálvinisták vagyunk, ilyeneket írni olyanok lapjába, akik különben sem viseltetnek velünk szemben bárátságos érelemmel. Ha mi (Stunda ur szerint *ők*) csak forma szerint vagyunk demoralikusak és ha az egész választási rendszerünk csak egy fictio, nem ad-e tápot az ily kijelentés arra, hogy tehát nincs is szükség autonómiára, mert az ilyen rendszer mellett jobb a kinevezés. Ilyen okok miatt foglalkoztam én olykor Stunda urral. Ez rám nézve sohase volt kellemes, de kötelességemnek tartottam, mert autonómiánkat az egyházi élet tengelyének tartom. Engem a kötelességteljesítéstől még terrorral sem lehetett visszariasztani.

Mindamellet én inkább szeretem a békekességet, mint a harcot, ha ez a békekesség célhoz vezet. Ezért fogadtam el ajánlatát. Végtelenül örülök, ha azon titkos okmányokból meggyőződnek arról, hogy azok az előtünk eddig ismeretlen érdemek, melyeket Stunda István ur szerzett, absorbeálnak azokat a szerintem káros hatásokat, amelyeket a Stefan Stunda név alatt kelt írások okoztak. De mikor okmányokról lesz szó s azok között olyanok is lesznek, melyekből kiderül, hogy egyesek méltatlanokká váltak az egyház történetében fogalomná vált elődeikhez, megenged Stunda ur, ha előre kijelentem, hogy ezeknek takargatását nem tekintem érdemnek. Sőt inkább az az egyház érdeke, hogy az eltevelyedettek, ha kell még fegyelmezővel is jó útra vezeltessenek, végül, nehogy úgy járjunk, hogy az egyház legujabb történetének a megírása a tervbevett előbbi 3. ujabban 4 évről eltolassék esetleg az örök időkhöz, különösen arra kérem Stunda urat, sőt ezt erkölcsi kötelességének tekintem annyi ismétlés után, hogy azokat az okmányokat is tárja fel, amelyek azt bizonyítják, hogy én az egyház érdeke ellen cselekedtem akármiképpen. Az ugyanis tudvalevő, hogy én már majdnem 5 év óta semmi egyebet nem tettem, mint beálltam azok sorába, akik figyelik az idők jeleit és a veszedelemre figyelmeztetnek s azok ellen megengedett fegyverekkel és csekély erejökkel küzdeni próbálnak. Én részemről ezt soha se tettem jó kedvemből, de a lelkiismeretem kényszerített rá. Ugy fogtam fel a dolgot, hogy a megtámadottaknak védekezniök kell, mert én nem szeretem az olyan békekességet, amit az egyik orosz festő festett meg, ahol emberek ezrei feküdtek holtan s alá van írva: minden csöndes. Am ha Stunda ur bebizonyítja, de hitelesen, hogy autonómiánkat csak azért nem respektálják némelyek, mert mi nyugtalanokodunk, e nélkül jogainkban egy

parányi sérelem sem esnék, jogaink és boldogságunk egyszerre az öleinkbe hullanak, én annyira szeretem az egyházamat, hogy a tollat rögtön leteszem, annál inkább, mert ahol nincs támadás, ott nincs szükség védelemre sem. Békesség velünk. A viszonyításra. Gálszécs, 1923 május hó.
Péter Mihály.

HIREK

Templomszentelési és harangavatási ünnepély. A felső-zempléni ref. egyházmegyében lévő s a bánóczi ref. anyaegyházhoz tartozó szlovák ajku vásárhelyi ref. leányegyház május hó 6-án adta át egyszerű, de annál lélekemelőbb ünnepély keretében renovált templomát és hadicélra elrekvirált egyik régi harangja helyébe Egry Ferenc nagygejőczi híres harangöntő által készített 458 kg. súlyu harangját a közhasználatnak.

Az ünnepélynek kellemes, verőfényes májusi nap kedvezett s úgy a közel, miként a távol vidékről, főleg szlovák ajku híveink nagy sokasága jelent meg, hogy részt vegyen a vásárhelyiek örömeiben!

Az ünnepély kint a szabad ég alatt a közönség alkalmi énekével délelőtt 10 órakor kezdődött s a közönség éneke után a 24 fehér ruhába öltözött helybeli ref. hajadon által körülállott s Bikfalvy Jenő bánóci körjegyző, mint harang keresztapa és Hufka Mária urleány mint keresztanya által megkoszorozott harangot Virág József kizsari lelkész s felső-zempléni esperes alkalmi imával s áldással felavatta. Ezekután a közönség éneklése mellett a harangfelhuzás következett. Helyére helyeztetvén a harang, amidőn a toronyban először megkondult imádságra hívó, érces, mélabus hangja, az ünnepelő közönség körében talán egy sem volt, kinek szemében ne csillogtak volna a meghatottság könnyei.

A templomban gyülekezvén össze a közönség, az itt tartott isteni tisztelgetéssel alkalmával mindenekelőtt Virág József esperes mondott felszentelő imát. Utána Nyitrai Lajos tusai lelkész mondott alkalmi beszédet. Király Péter málczai lelkész agendázott és Séra János hordicsai lelkész segédkezésével urvacsorát osztott. Az urvacsorában körülbelül 1000 (egyezer) lélek vett részt. Végezetül Séra János a csak magyarul érző s jelentékeny számú magyar közönség kedvéért magyar nyelvű imát mondott. Kint a szabad ég alatt Könyves István nagyszeretvai lelkész végezte az istentiszteletet. Az ünnepély alkalmával 4500 koronát adott az összegyűlt közönség.

Templomi ünnepély után a ref. iskolában 40 terítékű ebéd volt, melyen a megjelent lelkészek, nejeik s az ünnepélyre meghívott közönség intelligens része vett részt. Az izléses ebédet Hutka József ref. lelkész neje kiváló előkészítése, a háziasszo-

nyi tiszt betöltése melletti vezetése és szervirozásával a vásárhelyi ref. egyház adta. Ebéd alatt számos felköszöntő hangzott el s a közönség egy kellemes ünnepély emlékével — miként példás szép rendben jött, akkép példás szép rendben oszlott el!

Az egyház a templom renoválására, iskola javítás, melléképületek felállítására s harangvételre 70 000 (hetvenezer) koronát költött, mely összegből 64.000 korona az egyház buzgó híveire lélekszám és vagyonarány szerint lett kivevésből állott elő. 6000 korona amerikai gyűjtésből került elő! A harang 20.000 koronába került. Ezzel kapcsolatban elismerés illeti a presbyteriumot s bölcs vezetésért s főképen Varkondi (Csarni) Pál gondnokot, Lesnyánszky György pénztárnokot és az egyház minden rendű és rangu közönségét e sivár és sok helyült vallás s egyház elleni korszakban példaadó áldozatkészségért; sokat küzdött és mindig küzdő ref. egyházunk iránti s tetteikben megnyilvánult lángoló szeretetét s amerikai hitsorsainkat gazdag segélynyújtásért! Isten áldó kegyelme legyen mindannyiokon s bő mértékben fizesse vissza áldozatos jó cselekedeteiket.

Referens.
A kárpátaljai ref. egyházkerület bizottsága f. hó 12-én Beregszászban ülést tartott, melyen az idő rövidségére való tekintettel s az egyházkerület utólagos jóváhagyása reményében szavazást rendelt a zsinati tagokra és kifizette a püspök beiktatását a jövő hó 7-re Munkácsra.

Harang és iskola szentelés Jénében. A jénei ref. leányegyház szép tanujelét adta áldozatkész buzgóságának, amikor 1915-ben egy új iskolát és tanítói lakot épített, mintegy 6790 kor. költséggel. Most pedig egy 325 kg.-os harangot öntetett közadakozásból. A harangot Manousek brünni cég öntötte s 10.559 koronába került.

A harang és iskolaszentelés máj. 13-án ment végbe istentisztelet keretében. A gyülekezeti ének és a helybeli énekkar által előadott alkalni darabok elhangzása után Molnár József serkei lelkész szentelő imát mondott, majd Veres Károly balogiványi lelkész prédikált a 95. Zsolt. 6-7. verse alapján. Ezután Szaniszló János martonfalvai lelkész agendázott és kiosztotta az urvacsorát. Végül a helybeli lelkész Csizsár Imre felolvasta az adakozók névsorát. A gyülekezet 10.628 10 K.-t adott össze a harang céljára, amely összegből 2000 K. a kórus adománya.

A templomból az iskolába vonult a közönség, ahol ismét Molnár József serkei lelkész kérte az Isten áldását az új iskolára, a tanítványokra, a tanítókra és az egész gyülekezetre s végül gyülekezeti ének zárta be az ünnepélyt. A fungens lelkészek az egyház kiváló gondnokának voltak vendégei, ahol az ő kedves házában szíves és magyaros vendégszeretletben vett részük.

Cs. J.

LAPSZEMLE.

Lelkipásztor. (Az igehirdetés gyakorlati közlönye) A ref. lelkészegyesület megbízásából szerkeszti Kádár Géza, zilahi ref. lelkész. Megjelenik minden hónap elsején. Előfizetési ár egész évre 80, félévre 40 leu, egyes szám ára 8 leu. A folyóirat maius havi száma a következő tartalommal jelent meg: *Egyházi beszédek: A templom áldása. Vásárhelyi János. Az ut, az igazság és az élet. Derzsi Endre. A keresztlyén ember harca. Biró László. Az Ur mennybemenele. Bitay Béla. Jövel Szentlélek. Hartmann Kádár. Urvacsorai agenda. Vásárhelyi Boldizsár. Beszédvázlatok. Vasórnapi iskola. (Vezérfonal.) Az Ur színe előtt. (Lelki próba.) Magunk között. Az őrtoronyban.*

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

S. L. — Nyitra. A küldött közleményt köszönettel vettem. Előbbinek sorsáról nincs tudomásom.

P. P. — Vásárhely. Az anyagtorlódásra való tekintettel szíves türelmet kérem. Az ábrák elkészítése pénzbe és időbe kerül.

Kiadja: az Egyetemes Konvent.

A kiadásért felelős: Kövy Árpád.

Pályázat.

A beregi ref. egyházmegye 69/1923. sz. határozatából folyólag pályázatot hirdetek a beregi ref. egyházmegyébe kebelezett s lemondás folytán megürült beregrákosi ref. lelkészi állásra: Javadalom:

1. Tiszteletes lakás, 30% kat. hold szántóföld jövedelme, a földek adójából lelkész csak annyit fizet mint az elődök.
2. Készpénz havonkénti 212 korona az egyház pénztárából és stóla.
3. Évenként 20 mm. tiszta roslált buza, melyet a presbiterium minden év szeptember 30-án köteles a lelkésznek kiadni.

Pályázati kérvények f. évi június hó 20 (husz)-ig adandók be, lelkészi oklevéllel és a hirdetés után kiállított szolgálati bizonyítvánnyal a beregi ref. egyházmegye esperesi hivatalához Dercen, u. p. Gát, Beregmegye.

Szentimrey József
h. esperes.

GUNA GYULA ORGONA- és HARMÓNiumGYÁRA

Ajánlja legújabb rendszerű hangszereit öt évi jótállással kedvező fizetési feltételek mellett. — Vállal principál (rekvirált) sipok beépítését, e szakba vágó bármilyen javítási munkát leleiismeretes pontossággal. Árjegyzékkel vagy költségvetéssel (a helyszínen) is díjtalanul és készségesen szolgál.

GUNA GYULA, EPERJES orgona- és harmóniumgyára.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:	
Egész évre — — — —	60 korona
Fél évre — — — —	30 korona
Negyed évre — — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkatársak:
Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losoncon,
Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetések,
hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők. :: Megjelenik minden vasárnap.

Iskolaügyi sérelmeink.

Mai számunkban kezdjük el annak az alapos tanulmányra és elmélyedésre valló memorandumnak közlését, amely iskolaügyi sérelmeinket tárja fel a közoktatásügyi kormány előtt.

Van okunk arra, hogy ezeket a panaszokat és sérelmeket a legilletékesebb fórum és a nyilvánosság elé vigyük, hiszen ezek megannyi fájó sebek az anyaszentegyház testén.

— Ha egy tag szenved — mondja az apostol mély meggyőződéssel — vele együtt szenved a többi is. — Egy-egy iskolát ért sérelem mindannyiunk lelkébe markol bele és az egész organizmusra kihatással van.

Iskoláink mindenkor szorosán odatartoztak az egyház testéhez. Az egyház kulturhivatásának fontos eszközei és kiegészítő részei voltak. Fejlődését és virágzását, a harcok és megpróbáltatások között való helyzetét annak a kulturális fejlődésnek köszönhetette.

A jó tanító helyes, céltudatos, egyházas szellemtől és érületől áthatott paedagogiai tevékenysége egyengette az utját és boldogulását annak a felsarjadó nemzedéknek, melynek élete az egyház életétől elválaszthatatlan volt.

Egyházunk történetében, viszontagságos muljában a küzdelem és önfeláldozás nem ismeretlen fogalmak. Bizonyítja ezt az a történelmi megállapítás, hogy a legválságosabb viszonyok között is meg tudta védelmezni iskoláját, kulturális intézményeit a hatalom önkényével, túlkapásaival és a különböző idegen befolyásokkal, megfélemlítő irányzatokkal szemben.

Egyik kezével a támadást védte ki, háritotta el, a másikkal pedig — az alma mater meleg rajongásával ölelte magához őket és a legviharosabb időkben is gondja volt arra, hogy hivatásuknak minél odaadóbban és dicsőségesebben tudjanak megfelelni.

A legendák világának madaráról — a pelikánról — olvassuk azt a meghatározó feljegyzést, hogy a maga fiait önvérével táplálta. Így táplálta, melengette, nevelte nagyra a maga önfeláldozó hűségével és előrelátó gondoskodásával iskoláit is az anyaszentegyház.

A nehéz idők próbája azonban még nem múlt el felettünk. Iskoláink-

nak a megváltozott viszonyok sem hozták meg azt a nyugalmat és békeséget, amelyre pedig kulturhivatásuk betöltésénél olyannyira szükségük van.

A kisebb nagyobb tüszurások napirenden vannak, a zaklatások nem akarnak megszűnni. Az állami felügyelet és ellenőrzés olyan gyámkodásnak tűnik fel, amelyet csak egy lépés választ el már iskoláinknak az egyház karjaiból való kiragadásától és állami kezelésbe vételétől. Ez a gyámkodás pedig lenyűgöző és megbénító hatással van az iskola kulturális és nevelő munkájára és illuszióssá teszi annak eredményeit.

A memorandum a legilletékesebb fórum elé viszi ezeket a tényekkel illusztrált sérelmeket és panaszokat. Vajjon meghallgatják eodafönt azok, akik kezdettől fogva tényleges figyelemmel kísérik az egyházunknak megmozdulását, szervezkedését? Vagy pedig ez a memorandum is többinek sorsára fog jutni és néma, de sokat jelentő hallgatás lesz rá a válasz?

Nem bocsájtjuk jóslásokba, de nem is adjuk fel a reményt, hogy ezek a panaszok és sérelmek egyszer mégis orvosolhatni fognak.

Az elfogultságon és bizalmatlanságon felül kell emelkedni annak az előrelátó politikai bölcsességnek, amely nemcsak a jelen, hanem a jövő számára is épít és az igazi demokrácia szempontjainak és követelményeinek kíván érvényt szerezni. Annak az emelkedettebb és tisztultabb világnézetnek, amelynek minden törekvése odairányul, hogy a kultúrának területét megóvja az atrocitásoktól.

VIII. TÖRVÉNYCIKK

az egyház belső építéséről.

(4-ik folytatás)

57. §. Az összes lelkésztestületek értekezleteinek jegyzőkönyvei és ahol erre nézve határozat történt, az egyes előadások is az egyházmegyei és egyházkerületi tanácsok közbejöttével az egyetemes konvent elnökségéhez megküldendők, aki ezeket a belmissziói bizottságnak adja ki a közérdekű javaslatoknak és indítványoknak az egyetemes konvent elé terjesztése s az egyházépítés hatósági támogatásának előkészítése vé-

gett. Az egyes előadásoknak pedig akár külön kiadásáról, akár pedig a hivatalos lapban való közzétételéről gondoskodik.

58. §. A lelkésztestületek elnökei mindenütt hivatalból tagjai az egyházmegyei missziói bizottságának.

59. §. A lelkésztestületek elnökei minden egyházkerületben az egyházkerületi közgyűléssel kapcsolatos elnöki konferenciára jönnek össze, melyben e t. c. 56. §-ának előírása szerint a megtartott és megtartandó értekezletek fontosabb tárgyaira nézve egymást tájékoztatják.

60. §. A lelkésztestületi elnöki konferencia minden egyházkerületben az egyházkerület missziói bizottságába két tagot küld ki, akik e bizottságnak arra az évre rendes tagjai.

61. §. Ha a lelkésztestületek többsége az egyetemes református lelkészkar összehívásának szükségességét állapítja meg: ezek írásbeli bejelentése után az egyetemes konvent püspök elnöke az egyetemes lelkészgyűlést két hónapon belül összehívni köteles.

62. §. Az egyetemes lelkészgyűlés maga választja elnökét és határozatait a megjelentek egyszerű szavazattöbbségével hozza.

63. §. Az egyetemes lelkészgyűlés jegyzőkönyve az egyetemes konvent elnöksége részére mindenkor megküldendő.

Hatodik fejezet.

A református irodalmi társaság.

64. §. A szlovenszkói és ruszinszkói egyetemes református egyház a lelki gondozása alatt álló hívei között úgy az általános egyházi irodalom, mint a teológia szakkérdéseinek tárgyalására, valamint a tudomány egyéb ágazatainak állandó figyelemmel kísérésére és nemesítésére ugyszintén a szépirodalom nemes irányu fejlesztésére, — különösen pedig a református hívek lelkiszükségletét képező evangéliumi olvasmányok kiadása és terjesztésére s általában a sajtó útján való hitépítő evangélikáció elővitelére református irodalmi társaságot alapít.

65. §. A református irodalmi társaság közvetlenül az egyetemes konvent felügyelete és ellenőrzése alatt áll. Működésének kezdetén az első 20 tagját is az egyetemes konvent választja meg.

66. §. A református irodalmi társaság további kiegészítése választás és önkéntes csatlakozás útján történik.

67. §. Önkéntes csatlakozás révén tagja lehet a társaságnak minden református férfi, vagy nő, aki évenként 40 korona tagdíj befizetésére kötelezi magát

A csatlakozás legalább három évi tagsági kötelezettséget jelent. Aki ez idő alatt a csatlakozástól való visszalépését be nem jelenti, továbbra is tagnak tekintendő.

68. §. Választás után lesz tagja a társaságnak az az irodalmi, vagy közéleti munkássága által kitünt. egyháztag, akit a csatlakozó tagok közül a társaság választott tagjai titkos szavazás után az összes tagok $\frac{2}{3}$ -ának jelenlétében az összes tagok abszolút többségével maguk közé választanak.

Ahhoz, hogy valaki választásra jelöltessék, két választott tag írásbeli ajánlása szükséges. Egy ajánló lapon több jelölt neve is ajánlható.

A választott tagok új minőségükben is korábbi tagsági díjat fizetnek.

69. §. A református irodalmi társaság ügyeit a választott tagok gyűlése, a közgyűlés és a tisztviselők intézik.

70. §. Tisztviselők: egy elnök, két alelnök, titkár, jegyző és pénztárnok.

Az elnököt és a két alelnököt a választott tagok közül három év tartamára a közgyűlés választja.

A titkárt, a jegyzőt és a pénztárnokot ugyancsak három évre a választott tagok saját soraikból választják.

71. §. A választott tagok gyűlése határozatképes, ha azon az összes tagoknak fele megjelent. Kivételt képez a tagválasztás, melyet a 68. §. szabályoz.

72. §. A közgyűlésen a társaság minden tagja egyenlő tanácskozási és szavazati joggal bír.

73. §. A közgyűlés határozatképességéhez a választott tagok felének és a választott tagok $\frac{1}{3}$ -ének jelenléte szükséges.

A közgyűlés határozatait a megjelentek egyszerű szavazattöbbségével hozza.

A közgyűlést mindig a választott tagok gyűlése előzi meg.

A közgyűlés napirendjére csak a választott tagok gyűlésén előzetesen megtárgyalt jelentések és indítványok tűzhetők ki.

74. §. Szervezeti szabályzatát, ügyrendjét, szakosztályi felállítását, munkaprogramját, annak kiviteli tervezetét és eszközeit a társaság önmaga állapítja meg az évenként rendszeres megtartandó közgyűlés által.

75. §. A református irodalmi társaság a választott tagok közül minden egyes egyházmegyére az annak területén lakó világi tagjai sorából évről-évre egy konzult delegál, akik az egyházmegye missziói bizottságának hivatalból tagjai.

A három egyházkerület missziói bizottságába ugyanilyen uton két-két konzul küldendő. (Vége)

A szlovenszkói egyetemes egyház konventjének

1923. április hó 25-én Losoncon tartott ülésében Péter Mihály konventi jegyző tollából kelt FELIRATA a csehszlovák kormány közoktatásügyi miniszteréhez.

Miniszter Úr!

Ma is érvényben lévő törvényeink jelesen az I. t. c. 69. §-a szerint: „Az egyetemes konvent a ref. egyházat egyetemesen érdeklő ügyek elintézésére hivatott testület.” Ugyanezen testület t. c. 75. §. értelmében: „Az egyetemes konvent jog és hatáskörébe tartozik, zsinát nemléte esetén képviselni a ref. egyházat úgy a hitfelekezettel, mint az állam irányában minden oly ügyben, mely az egyházat egyetemesen érdekli. a d) pont alapján az egyház törvényes jogait bárhonnán jövő megtámadás esetében és sérelmi ügyekben védelmezi, a sérelmek elhárítására nézve a szükséges intézkedéseket megteszi, I. t. c. 120. §. szerint az egyetemes konvent felügyel a ref. egyházban fennálló összes alsóbb és felsőbb iskolák mindennemű szellemi és anyagi ügyeire s különösen arra, hogy ezekben a jelen törvényi rendeletei pontosan végrehajtsanak.

Az I. t. c. 7. §. szerint: „A református egyház alsó, közép és felső iskolái, mint a vallás szabad gyakorlatának jogával lényeges kapcsolatban álló intézmények s az egyház önfentartásának eszközei, az alkotmányos módon létre jött hazai országos törvények, jelesen az 1790/I. évi XXVI. t. c. mint alaptörvény intézkedéseinek épségben tartásával mindenestől az egyház testéhez tartoznak.”

Miután pedig szlovenszkói egyetemes egyházunk, a csehszlovák állam alapítása óta, különösen iskolai téren, amely egyházunk más meghalározása szerint annak veteleményes kerje is, számos és kiáltó sérelmet szenvedett, egyetemes egyházunk, konventünk már 1922. évi május 17-18. napjain Pozsonyban tartott üléséből felirattal fordult Miniszter Úrhoz e sérelmek orvoslása tárgyában (Az egyetemes konvent jegyzőkönyve 15. pontja), sajnos azonban anélkül, hogy sérelmeink csak részben is orvosoltattak volna, nemcsak, hanem, azok még ujakkal is telőztek.

Mindezek dacára azonban mi nem vállaltuk a hallgatás könnyebb szerepét, hanem azon az autonómiánkba ütköző sérelmek ellen ismét felemeljük szavunkat, tisztelettel kérve azok sürgős orvoslását, mert mélyen érezzük és tudjuk, hogy az egyházunk, azzal kapcsolatos iskoláink szabadságán esett legkissebb sérelemért súlyos felelősséggel tartozunk nemcsak a jelen és jövő nemzedéknek, de őseink szellemének, kik számunkra a szabadság e fundamentumait nem csekély küzdelmek között lerakták és megőrizték.

Miniszter Úr! Nem hivatkozunk mi most már más alkalommal is felhozott azon fő sérelmünkre, hogy a Szlovenszkóban és Ruszinszkóban lévő református egyházunknak nincs egy önálló theologiai akadémiaja. E tekintetben már tárgyalásokat kezdett egyetemes egyházunk vezetőségével a csehszlovák állam meghatalmazottja, de a csehszlovák államnak is nagy érdeke az, hogy egy két és fél százezer hívővel rendelkező ref. egyház önálló theologiai fakultással bírjon, mert ha üressé válnak templomi katedráink, az ennek következtében bekövetkező vallástalanság nemcsak ref. egyházunknak, de magának az államnak is létét fogja megtámadni. Arra sem terjeszkedünk ki, hogy egyetemes ref. egyházunk nem rendelkezik semmi nemű, fiuk és leányok taníttatására szükséges közép, vagy főiskolával, amelyekben ref. egyházunk szellemében nevelkedő ifjúságot képezünk magunknak, sem azt nem tesszük, most bírálat tárgyává, hogy nincs egyetlen tanító vagy tanítónő képző intézetünk sem, amelyből 98% magyar ref. egyházunk iskolái részére ref. vallású és magyar nyelvű tantervet nyerhetnének magunknak, amely körülményeknek mind egyházunkra, mind magára az államra nézve áldástalan hatása már is mutatkozik, amennyiben népiskoláink egy tekintélyes része évek óta tanító nélkül van, ezekre tehát most nem terjeszkedünk ki, mert lehetlenségnek tartjuk, hogy e fontos kérdések a törvényhozó zsinatunk működésével kapcsolatos tárgyalások alkalmával még ne oldassanak s át ne lássa a kormány, hogy kulturális erőink szabad, korlátozatlan működése s a ref. egyház hagyománya erőforrásainak felhasználása végeredményében magára az államra jár jótékony hatással. Csupán azokra a sérelmekre terjeszkedünk ki, amelyeket a birtokunkban lévő népiskoláinkkal szemben tapasztaltunk, amelyek ez állam keretei közé utaltatásunk óta állandóan napirenden vannak, sőt folytonosan szaporodnak. Ezek a sérelmek eddig két kategóriába sorozhatók. Az első csoportba tartozók azt jelentik, hogy a magunk által fenntartott s azok felett szabad rendelkezéssel bíró iskoláink belügyeibe való beavatkozás az állam közegei részéről mind nagyobb mérvű s gyakran úgy tűnik fel, mintha ez iskolák nem is a miénk a fenntartó testületé volnának, hanem az államéi. A második kategóriába tartozó esetek pedig olyan benyomást tesznek reánk, minthogy ha tanítóinkkal szemben a fizetéskiegészítések és nyugdíj tekintetében, dacára az állam demokratikus voltának és az egyenlő elbánás elvének, az államkormány nem azt az eljárást követelte, amit az államiakkal szemben gyakorol, bár mindketten ugyanazon ügynek a munkásai. Ami az első kategóriába tartozó eseket illeti, ál-

talános tapasztalatunk, hogy a cseh-szlovák állam iskolahatóságai abszolút nem respektálják azon százados, most is érvényben lévő jogainkat, hogy iskolánkat magunk vagyunk hivatalva kormányozni. Nem akarjuk mi kétségbe vonni a velünk szemben ősidők óta gyakorolt, általunk mindig tiszteletben tartott legfőbb felügyeleti jogot (jus supremæ inspectionis) ezen új államunkkal szemben sem. Csakhogy az állam hatóságai szoros iskolai s minket illető jogainkba avatkoznak be az állami felügyelet címén. (Folytatjuk)

INDITVÁNY

a református egyháztanácsok és egyháztanácsosok egyháztársadalmi munkájának építőbbé tétele céljából.

(Elfogadta a máramaros-ugocsi egyházmegye f. évi április 18-iki közgyűlése.)

Nagytiszeletű Egyházmegyei Közgyűlés!

Megvagyok róla győződve, hogy mindnyájantudatában vagyunk annak, miszerint a mi református anyaszent-egyházunkban, a szó igazi bibliai értelme szerint, nincs is más hivatal, mint a presbiterség. A presbiterek azután az Istentől nyert kegyelmi ajándékok különbözősége szerint más-más szolgálatot teljesítenek: az egyik igét hirdet és sákramentumokat szolgáltat ki — ez a lelkipásztor; a másik tanít — ez a tanító; a harmadik az egyházat kormányozza — ez az egyháztanácsos; a negyedik a szegényeket gondozza — ez a szegények kúrátora. De mind egyenlők s mindnyájukat a Szentlélek kell hogy irányítsa munkájukban. Mindnyájuknak feladata ugyanaz: Isten dicsőségének szolgálata a hivek lelki boldogságára és idvességére. Tisztük fontosságát hangsúlyozza a Szentírás és rendelkezéseivel elismeri az E. T. Azért az E. T. bizonyos feltételekhez köli mind-egyik presbiteri tisztnek viselését, gondosan körülírja a lelkipásztorok, a tanítók, az egyháztanácsosok, a szegényekre gondviselő tisztviselők választási feltételeit és teendőit.

Ugy de míg a lelkipásztor- és tanító-presbiteri tisztségre, hosszas iskolázás és magasképesítés útján neveli az egyház hiveit, addig megelégedett arról, hogy az egyház lelki és anyagi kormányzására választott tanácsosokat, akiket egyedül nevezünk a mindennapi életben presbitereknek — képesítse is tisztének hű betöltésére.

Az E. T. l. tc. 30. §-a szerint presbiterségre választható az egyházközségnek minden olyan férfi tagja, aki választó és egyházas életet él. Ugyancsak az l. tc. 38. és következő, valamint a 121. és következő §§-okban rendelkezik az E. T. reájuk nézve, mesteri módon körülírva a szabályokat kötelelességeik és azok teljesítését illetőleg. Ezeket én nem ismertetem, csak kérdésbe teszem: 1. buzdítják-e

a ma presbiterei a hiveket az egyház és iskola a lelkipásztor és tanítók iránti kötelelességeik buzgó teljesítésére? 2. hogyan, vagy egyáltalán támogatják-e a presbiterek a lelkipásztor egyházépítő és védő munkájában? 3. segédkeznek-e a tanítónak az ifjúság nevelése nehéz munkájában? 4. példaként világolnak-e a hivek előtt a tisztas egyéni és családi életben, Istenháza buzgó látogatásában, a sákramentomokkal való élésben? Pedig mindezeket a törvény elrendeli!

Feleljenek meg azért a kérdésekre egyházmegyénk, egyházközségeink itt jelenlevő tisztelt képviselői. En csak nagy lelki szomorúsággal azt állapíthatom meg, hogy az egyházmegyei gyűléseink rendes vagy bírósági tárgyai között behivatalnokai fizetési perek, azután meg tisztviselők elleni oktalán és hamis támadások tárgyalatnak, amíg gyülekezetünk lelki élete beteg, nagyon beteg — addig nem lehet szó a törvény betöltéséről sem, jóllehet e mellett mindig többlet és többlet készítené a Lélek a böliai értelemben vett presbitereket és presbitériumokat. S mert nem így van, baj van; és ahol baj van, ott orvosolni kell! Hogyan?

En úgy gondolom, hogy Lelket kell mindenekelőtt belevinni a holtak látszó tagokba, azt a lelket, mely megszentel és jóra vezítel, de amelyért ma még hány presbiteri gyűlésünkön nem is könyörögnek. Meg kell ismertetni velük kötelelességeiket, hadd tudja meg mindegyik egyháztanácsos, hogy az ő munkája nem a gyűlésekre való eljárásban, sem az ott több kevesebb jóindulattal való részvételben áll. Végül szigorúan kell ellenőrizni, hogy megfelel-e mindegyik egyháztanácsos az ő törvényben előírt kötelelességének.

Ehhez képest tisztelttel indítványozom a Nagytiszeletű Közgyűlésnek, rendelje el, hogy:

1. A presbiteri gyűlések mindenkor imádkozással és egy vótummal bevezetendő bibliavetésessel kezdődjenek.

2. Félévenként a presbitérium legalább egyszer olyan gyűlésen hívandó össze, amely gyűlés az egyházközség szervezeti, anyagi és személyi ügyeinek teljes kizárásával.

a) a presbiteri köldességek ismeretlenségével;

b) az egyházközségben szükséges segélyezési akciókkal, az iskolák evangéliumi szellemi felvirágoztatásának módjaival, különösen a serdülő ifjúság, de az egész gyülekezet lelki állapot rajzával az ebből folyó teendőkkel;

c) az egyetememes egyházban észlelhető vallási és egyháztársadalmi mozgalmakkal és általában oly kérdésekkel foglalkozik, amelyek a presbiteri kötelelességek érzetének fokozására, a keresztyéni jócselekedetek gyakorlására, az előmozdítására, az egyházi élet fejlesztésére, a valóságos buzgóság emelésére, a református egyház ügyei-

ben szükséges és hasznos tájékozottság megszerzésére alkalmasnak mutatkoznak.

3. Az egyházmegyei elnökség ugyanilyen a 2. pontban említett célból hívja össze nagygyűlésre az egyházmegye összes presbitereit, egy- vagy kétévénként.

4. A kanonika vizitáció alkalmából felleendő a presbiterekre vonatkozólag egyénekenként a következő kérdés: erkölcsileg feddettlen életet él-e és pedig nem paráználkodó, nem részegeskedő, nem Isténkáromló-e? kötelelességeit lelkiismeretes hűséggel teljesíti-e?

5. A fegyelmi esetek sürgősen és szigorral hajlandók végre.

Ezek azok a módok, melyekkel én gondolom, hogy gyülekezeti, életünk restaurálására az egyháztanácsosokat és azok kollégiumát felhasználhatjuk. Így gondolja ezt a folyó évi március 21-iki lelkészértekezletünk is. Ohajtásom, hogy így gondolja ezt egyházmegyénk közgyűlése is.

Nagytiszeletű Közgyűlés! Az őskeresztyéneknél a templom szíve az Urasztala volt, hol az Ige testté lételenek titka megvén végbe. Tőle jobbra és balra voltak a presbiterek székei, kik mint a gyülekezet anyagai szemlélték a titkot. Hogy e helyre presbitereink ma is méltók legyenek, hogy ama titoknak hűséges sáfárai legyenek, bátorkodtam javaslatomat megtenni, kérve annak elfogadását úgy, hogy egyházmegyénkben azonnal, egyetemes egyházunkban pedig törvényhozás útján való fölterjesztéssel kötelező érvényű legyen.

Peleskey Sándor.

Lelkésztársaim figyelmébe!

Közelebb mult konventi gyűlésünk tárgyalta az elnökségnek azon jelentését, mely szerint a kormány többször megismertelt kérelem és sürgelés után is ridegen elzárkózott az 1919—1920 évi, bennünket törvényes alapon megillető, tehát jogtalanul visszatartott járandóságainknak kiszolgáltatásától, minél fogva felhatalmazta a konvent az egyházakat és lelkészeket, hogy per útján érvényesítsék igényeiket.

Ennek módozatait minap megbeszélve dr. Lelley Jenő, nyitrai ügyvéd és nemzetgyűlési képviselő úrral, aki már a legfelsőbb közigazgatási bíróságnál egy hasonló ügyben eredményes határozatot provokált: hajlandónak nyilatkozott a ref. egyházak és papság igényeinek érvényesítésére. A követendő eljárást abban jelölte meg, hogy az igényjogosult egyházak, lelkészek (az elhaltaknak jogutódai is) mielőbb pontosan és számszerűleg jelentsék be az esperesi hivatalokhoz a követelés nemét és összegét, valamint azt, hogy felhatalmazzák őt azoknak érvényesítésére; az esperesi hivatalok pedig összesítik

kimutatásba foglalják az adatokat, igazolva azoknak helyességét és a meghatalmazást küldjék hozzá, hogy ennek alapján eljárasson ügyeinkben. Teljesítse tehát ezt minden egyház és lelkészárs azonnal, hogy most már megindítható legyen a kereset. A lelkészeket és jogutódait a kongruán és korpótlékon kívül évenként 1200 kor. drágasági és saját személyre szólóan 1000 kor., feleség és gyermekek után 400 kor. ruhaszegély illeti meg. Aki netalán családi pótlékait sem kapta volna meg: az is kimutatandó. Az egyházak részéről pedig az adócsökkenési segély mellett — amennyiben az utolsó — 1918 ik — évben részesültek volna egyházkerületi államszegély osztalékban: ez is feltüntetendő!

Nyitra, 1923 május 25.

Sedivy László
ref. lelkész.

HIREK

A máramaros-ugocsai egyházmegye f. hó 29-én Tiszaujlakon tartotta a György Endre lemondása folytán választott gondnokának Nagyiday Ferenc tiszakereszturi földbirtokos, v. tanácsbírónak beiktatását. Részletes tudósítás a jövő számunkban lesz.

Egyetemes lelkészegyesületi gyűlés. Vettük a következő felhívást: Nagytiszteletű lelkész urak, kedves testvéreim! Egyetemes konventünk egyházi elnökétől tegnap vett megbízás alapján testvéri szeretettel hivlak mindnyájatokat és érdeklődő világi testvéreinket. Léván zsinattal kapcsolatosan június hó 17-én d. u. 3 órákor tartandó első egyetemes lelkészi egyesületi gyűlésünkre.

A mostoha idő és kedvezőtlen viszonyok lelkészi karunk sokszorosan megnehezült állása, egyetemes egyházunk érdeke megkívánja, megköveteli minden téren a társulást, az egyesülést. Jelenjüket meg azért, akik csak jöhettek közről és a messzétávolból, határozandó egyesületünk szervezése és megalkotása felett. Előadókat kértem ugyan fel, kik aktuális kérdésekkel ismertessenek és foglalkoztassanak bennünket, de ha bárki is közületek kész lenne s indítva érezné magát közérdekű kérdéssel bennünket foglalkoztatni, szeretettel fogadjuk és hallgatjuk, kérve azonban, hogy eziránt való szándékát s az előadás tárgyát velem közölni sziveskedjék.

Amennyiben addig a jelentkezések és felkérésemre a válaszok beérkezének, a tárgysorozatot közölni fogom.

Testvéri szeretettel hiva és várva mindnyájatokat, maradtam szerelő kartársalok

Alsószecse, 1923 május 28.

Patay Károly.

Lelkészerőtekezlet. A barsi egyházmegye lelkészi kara f. hó 7-én, Léván értekezletet tart a következő tárgysorozattal: Elnöki megnyitó. Elnöki előterjesztések. Elmaradt államszegélyünk ügye: Patay Károly esperes. Zsinattal kapcsolatos intézkedések: Patay Károly esperes. Gyámoldai ügyek: Molnár Gyula pénztáros lelkész. Felolvasás a belmisszió köréből: Szinay Sándor lelkész. Új énekes könyvünk ügye: Konta Dezső lelkész. Lelkészek és tanítók illetősége: Dr. Agyagási Sándor lelkész. Boldizsár György lelkész székfoglalója. Javaslatok, indítványok.

Lelkipásztor. Lapunk legutóbbi számában ismertettük az erdélyi református lelkészek gyakorlati havi fólvoiratát, melyet Kádár Géza, zilahi ref. lelkész szerkeszt. A vele való megállapodás alapján közöljük lelkészársainkkal, hogy aki június hó 15-ig szerkesztőségünknek címére 20 Kc.-t beküld, annak címére egy évig fogja küldeni a szerkesztő a folyóiratot, mely állandóan gazdag, aktuális és gyakorlati értékű tartalommal jelenik meg.

IRODALOM.

Holland Magyar Kálvinista Könyvtár

Dr. B. Wielanga: Az evangelizáció a református egyházakban. V. füzet.

Wielanga, amsterdami ref. lelkész röpirata, a sbrozat 5. füzete, olyan problémát tárgyal, amely a magyar ref. egyház életében is aktualitással bír: *milyen kapcsolatban éljen az evangelizáció (azaz egyháztagok közötti missziói munka, akik Isten igazságaitól elidegenedve élnek) a hivatalos egyházzal?* (E kérdés körül az elmúlt években Sebestyén hivei és az U. n. belmissziói egyesületek között élénk harc folyt, melyben a kibékítés és kiegyenlítés nemes misszióját Ravasz püspök végezte el azóta.)

A füzetből kiderül, hogy a hollandiai szellemi élet is százféle válsággal küzd, melyekkel szemben az egyházak sok tekintelben tanácstalanul állnak. Az amsterdami egyházban ma 100 gyermekkel kevesebbet keresztelnek évenként, mint csak 10 év előtt.) Ehhez járul, hogy a keresztény munkások között nincs meg a szükséges egység. Különösen fájó pont az egyház és evangelizációs mozgalmak közötti kapcsolat rendezetlensége. *Wielanga* a leghatározottabban amelelt nyilatkozik, hogy az evangelizálás az egyház hivatalos szerveinek kell vezetniök. De azt is hangsúlyozza, hogy „előbb az egyháznak kell negreformáltatnia, mielőtt erőteljes, tiszta, evangelizációs akcióról szó lehetne” (140).

Különösen nagyfontosságúnak mondja az evangelizáció munkáját a városokban, ahol hihetetlenül nagy

tömegek élnek Isten nélkül, hit nélkül. Az intelligencia megnyerésére külön, erre a célra képzett és alkalmas munkaerők beállítását tartja szükségesnek. Végül nagyon helyesen óvást emel egy methodisztikus veszedelem ellen, melybe az evangelizáció könnyen beleesik s amit ő „az emberi szívvvel szemben való erőszakoskodásnak” nevez.

A brosurát Sebestyén fordította és látta el előszóval.

Kiadja: az Egyetemes Konvent.
A kiadásért felelős: Kövy Árpád.

Pályázat.

A beregi ref. egyházmegye 69/1923. sz. határozatából folyólag pályázatot hirdetek a beregi ref. egyházmegyébe kebelezett s lemondás folytán megürült beregrákosi ref. lelkészi állásra:

Javadalom:

1. Tisztességes lakás, 30 1/2 kat hold szántóföld jövedelme, a földek adójából lelkész csak annyit fizet mint az elődök.
2. Készpénz havonkénti 212 korona az egyház pénztárából és stóla.
3. Évenként 20 mm. tiszta rostált buza, melyet a presbiterium minden év szeptember 30-án köteles a lelkésznek kiadni.

Pályázati kérvények f. évi június hó 20 (husz)-ig adandók be, lelkészi oklevéllel és a hirdetés után kiállított szolgálati bizonyítvánnyal a beregi ref. egyházmegye esperesi hivatalához Dercen, u. p. Gát, Beregmegye.

Szentimrey József
h. esperes.

GUNA GYULA ORGONA- és HARMÓNÍUMGYÁRA

Ajánlja legujabb rendszerű hangszereit öt évi jótállással kedvező fizetési feltételek mellett. — Vállal principál (rekvirál) sipok beépítését, e szakba vágó bármínő javítási munkát leleismeretes pontossággal. Árjegyzékkel vagy költségvetéssel (a helyszínen) is díjtalanul és készségesen szolgál

GUNA GYULA, EPERJES

orgona- és harmóniumgyára.

ENGEL ISTVÁN

KÖNYVNYOMDÁJA
LOSONC
MASARYK-U. 19. SZ.

Elvállal minden a szakmába vágó munkát a legizlésebb kivitelben.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:	
Egész évre — — — —	60 korona
Fél évre — — — —	30 korona
Negyed évre — — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkatársak:
Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losoncon,
Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetések
hirdetések és az esetleges reklamációk kü-
lendők. :: Megjelenik minden vasárnap

A lélek egysége.

Dr. Szilassy Béla főgondnok megnyitó beszéde a dunántúli egyházkerület közgyűlésén.

Harmadszor gyűlünk itt össze, hogy egyházunk közállapotát felett tanácskozzunk és bizonyos hájjá érzéssel kell megállapítani, hogy első összejövetelünk óta jelentős előhaladást nem tapasztaltunk.

Az a bizalmatlanság, mellyel az államkormányzat részéről a köztársaság megalapításakor találkoztunk, lényegében mai napig sem enyhült, annak különféle megnyilvánulási alakjaiba ütközünk minduntalan. Számolnunk kell tehát avval, hogy ezen tényező egyházi életünknek a köztársaságban állandó kísérője lesz, mert annak indokai nem mibenünk, hanem az államalkotók jellemében és gondolkodásmódjában rejlenek. Ezért hiába igyekeznénk magunk tartásának bármilyen megváltoztatásával azokat elenyészteni, azok fenmaradnak mindaddig, míg a hatalom birtokosai a köztársaság lakosságát két osztályba: az államfentartó és államellenesek osztályába sorozzák.

Egyházi életünk további nagy nehézségét, de már benső baját, abban látom, hogy benne a lelki élet kérdései még mindig nem foglalták el azt a jelentős helyet, melyet azok fontossága megkívánna. Egyházi gyűléseink fő tárgyai még mindig az anyagi kérdések, az adminisztráció mikéntje és aránytalanul kevés gondot fordítunk a hitek lelki és szellemi igényeinek kielégítésére. Majdnem azt a látszatot keltjük, mintha azon mentalitásban élnénk, hogy a hitek vannak az egyházért és nem az egyház a hitekért. Pedig mennyivel fontosabbnak kell lenni csak egy lélek problémájának, mint a többi kilencvenkilenc lélek bármely igazgatási kérdésének! Meggyőződésem szerint, egyházunk legfőbb hivatása Isten országának illen a földön való megalkotására dolgozni és evégből a hitek földi életével foglalkozni annak minden vonatkozásában. És talán ott leljük meg egyházunk hanyatlásának fő okát, hogy ebbeli kötelességét szem elől tévesztette az elmúlt évtizedekben. Örömmel állapítom meg — Istennek hála — hogy e téren a felismerés útján vagyunk és a fejlődés bizonyos jeleit láthatjuk az eszközök keresésében.

A feladat nehéz, de fenséges és felemelő! Mert látnunk kell széles e világon az erők sorakozását egy nagy küzdelemre. Egyik oldalon a tagadás szellemét, mely az emberi boldogságnak kielégítését akarja megvalósítani e földön a véges emberi elme eszközeivel és e végből a vörös borzalom minden eszközének felhasználásától sem riad vissza — a másik oldalon Krisztus követőinek táborát, kik a Mester lelkének vezetésével az ember lélek nemesebb tulajdonainak kifejlésztésével, a lélek magasabb elhivallottságát használják fel egy újabb, magasztos világrend létesítésére, melyben ember és ember között nincsen különbség és amely egy eszményt szolgál: az Isten akaratával megegyezően magasabb élelehetőséget biztosítani minden ember számára itt e földön is. Mely világrendben sok tagok vannak különféle képességekkel és sokféle rendeltetéssel, azonban mindnyájan egyformán egymásért élnek a szeretet szellemének vezetésé alatt.

Egyházunknak e magasztos cél szolgálatára kell minden erejét szentelnie és szervezetét ehhez képest kiépítenie most, az új törvény alkotással. Az e hó folyamán összeülő zsinatunknak lesz hivatala törvénykönyvünknek a változott államjogi keretekhez mért átalakítása mellett, abban egyházunk magasztos hivatásának szolgálatáról hatályosan gondoskodni. A Losoncon legutóbb megtartott zsinatelőkészítő konventen tárgyalt törvénytervezetben figyelemre méltó törekvést látunk ez irányban. Adja Isten, hogy az ő országának szolgálatában törvényhozó zsinatunk áldásos munkát végezzen.

Egyházi életünknek a múlt év folyamán történt eseményeit, a minket ért számos sérelmet a püspöki jelentés tárgyalja, azokra nem kívánok kitérni, még is meg kell emlékezni azon fájdalmas tényről, hogy a legutóbbi tömeges kiutasítások kapcsán több ref. lelkészünket is ez a szomorú sors érte, így egyházkerületünkben Györy Elemér hetényi lelkész ur is távozni kényszerült.

Minden csapásnak meg van az a jó tulajdonsága, hogy tömöríti azokat, kik alatta szenvednek és az együttérzésre neveli őket. A mi kálvinistáságunk egyformán szenved a állam terület egész hosszában, annál lelke-

sebben látja azon örömtüzeknek a kigyulását, amelyek a mi kálvinista lelkünk figyelmét messze vidékről is maguk felé irányítják, mint a kárpáljai egyház püspökszentelése. Lelkünk egész melegével üdvözöljük a kerület ujonnan választott püspökét Bertók Béla urat és az ő beiktatására egybegyűlt hitsorsosainkat és abban az édes reményben ringatjuk magunkat, hogy a mi egyházi szervezkedésünknek ez a befejező ténye a mi ref. egyházunknak nem csak külső szervezeti egységére vezet, hanem a léleknek ama magasztos egységére, is, amelyet a bensőséges kapcsolatok révén a Krisztus szeretete nevel ki közöttünk.

Lelkészválasztási törvényünk egy hiánya.

Lelkészválasztási törvényünk egy ősi hiányának pótlására hívom fel a zsinati képviselők figyelmét.

A vizsgálkodó, vagy egymást megunt házastársaknak módot nyújtanak a modern államok szabadelvű törvényei, hogy áldástalanná vált házasságukat felbontva, egymástól megszabadulhassanak. A lehetetlen vagy veszedelmes helyzetbe került állami tisztviselőket az áldástalanság helyről biztosabb és eredményesebb működési helyre helyezik át az illetékes hatóságok, mihelyt az áthelyezést szükségesnek látják. A hatalmas róm. kath. egyházalkotmány szintén megszabadítja a gyülekezetet a lelkésztől, vagy a lelkészt a gyülekezettől, ha látja, hogy a lelkész és gyülekezet viszonya áldástalanná vált. Csupán a mi demokratikus egyházalkotmányunk láncolja a lelkészt a gyülekezethez, vagy a gyülekezetet a lelkészhez olyan erős kötelekekkel, hogy a legáldástalanság viszony dacára sem tudnak egymástól megszabadulni, ha csak a lelkész felegyelmileg el nem mozdítja vagy más helyre meg nem választják. A megunt vagy meggyűlölt lelkésznek rendszerint rossz hírét költi a nép és emiatt sem pályázat, sem csere útján nem tud más lelkészi állást elnyerni, mert a csere érvényessége is a presbitériumok beleegyezésétől van függővé téve.

Ezt a beleegyezést kellene törölni és a csere érvényességének feltételül

az egyházi felsőbb hatóság jóváhagyását törvénybe iktatni. El kellene rendelni azt is, hogy a cseré kétféle lehet:

1. ha két lelkész a cserére vonatkozólag saját elhatározásából meg-egyeznek.

2. és egyházi közérdekből való cseré, ha az egyházmegyei bíróság két lelkész felcserélését magasabb egyházi szempontok miatt szükségesnek ítéli.

Ez utóbbi cserét valamely lelkész, vagy gyülekezet, vagy az egyházmegyei közgyűlés kívánságára mondaná ki az egyházmegyei bíróság.

Gyülekezeti életünk sivárságának egyik nagy oka a lelkész és gyülekezet mai rendszerű összekötöttsége. A lelkész sok helyen szánandó áldozat, mert leláncolt helyzetétől nem tud megszabadulni; viszont sok gyülekezet pusztulásnak indul, mert lelkészében olyan hibák vannak, melyek nem fegyelmi esetek és így azok miatt a lelkészt nem lehet; sőt bűn is volna állásától és kenyerétől megfosztani s a lelkész családjának tagjait a föld legelhagyottabb proletárjaivá tenni.

Zsinati képviselőink életbölcességétől, egyházunkat és a lelkészi kart őszintén szerető szívtől várom én a visszas, sőt rettenetes állapot orvoslását

A lelkészválasztás terén őseink a gyülekezeteknek és a presbitériumoknak a legeszményibb jogokat biztosították. Az eszmény azonban a gyakorlati életben sokszor megcsufoltatott és nagymérvű visszaélésekre adott alkalmat a lelkészi tekintély, a gyülekezeti élet és az evangélium nagy kárára. Ha azért a zsinat a presbitériumnak jogkörét e téren egy kissé szűkebbre veszi és a felsőbb egyházi hatóságok kezébe teszi le a lelkészi állásoknak cseré útján való betöltését, ezáltal nem jut ellentétbe egyházalkotmányunk demokratikus szellemével. Hiszen arra is van §. törvénykönyvünkben, hogy ha valamely gyülekezet a jogosult pályázók közül lelkészt választani vonakodik, az egyházmegyei közgyűlés választ nekik lelkészt. Volt rá példa nem régen is s az ekként választott lelkész ma a gyülekezet szeretetét, tiszteletét és megalégedését bírja; míg sok példa van arra, hogy az egyhangu lelkesedéssel választott lelkész és gyülekezete között a viszony tarthatatlan, de nem tudnak egymástól szépen megszabadulni, mert a törvény nem ad rá módot.

Azt hiszem, sok lelkész és gyülekezet szívből szólók, midőn arra kérem zsinati atyáinkat, hogy adják meg ezt a módot!

Sziliczei László.

A „Lelkipásztor” című lapra való előfizetés határideje június 15-én jár le. A jelzett terminus után a leu ingadozására való tekintettel az előfizetési díj előreláthatólag magasabb lesz.

A szlovenszkói egyetemes egyház konventjének

1923. április hó 25-én Losorcon tartott ülésében Péter-Mihály konventi jegyző tollából kelt FELHÍVATA a csehszlovák kormány közoktatásügyi miniszteréhez.

(2-ik folytatás.)

Ezután a memorandum concrete felsorolja azokat a sérelmeket és pedig a legrészletesebben, amelyeknek lapunkban való leközlését feleslegesnek tartjuk, az itt következő történelmi fejtegetést azonban nagyon szükségesnek...

Legyen szabad Miniszter Urat emlékeztetnünk arra, hogy ezek a sérelmek nemcsak a századok hosszu folyamán mindig élvezett, de most is érvényben lévő autonómikus szabadságunkkal, sőt a csehszlovák állam és az antánt között 1919 szept. 13. létrejött kisebbségi szerződéssel, végül magával az állam alaptörvényeivel merő ellentétben állanak. Ezen állításunkat részletesen tartozunk megindokolni. Foglalkozunk először is az első kategóriába tartozó sérelmekkel, amelyek az iskoláink belügyei feletti való szabad rendelkezésünket egyenesen kétségessé teszik. Ref. egyházunk szabadságának a fundamentumát az 1604. évi bécsi, 1606-ban törvényben foglalt békeszerződés vetette meg, ezt az 1622. évi nikolsburgi megerősítette, a linczi kiterjesztette. E békekötések értelmében egyházunk szabadsága oly teljes volt, hogy a történelmi adatok szerint még iskolai téren sem türte a legfelsőbb felügyeleti jognak még csak az árnyékát sem. Az iskolák feletti felügyeletnek az állam részéről az első csirái csak az 1715. évi 54., majd az 1723. évi 70. s az 1741. évi 43. t. c.-ben mutatkoznak, végül az 1777-ben megjelent Ratio Educationisban kifejlődnek. De dacára a legfőbb felügyeleti jog eme kifejlődésének, a ref. egyház az iskolái feletti szabad rendelkezést akkor is megőrizte, mert a saját iskolák feletti felügyelet öreájuk magukra bízott, e végett protestáns tanfelügyelők nevezettek ki.

Az 1790/91. évi 36. t. c. a protestánsok iskolai autonómiáját teljes ép-ségben hagyta, amidőn kimondotta: „Mind az alsóbb rendű, mind a nyelvészeti iskolákat, nemcsak amelyekkel bírtak, megtarthassák, hanem ahol nekik szükségesnek látszik, ujakat is, valamint felsőbbeket is építhessenek, hozzájárulván mindazon által az előleges királyi jóváhagyás és azokba tanárokat, iskolamestereket, igazgatókat meghívjanak, azok számát neveljék vagy kisebbségek, legfőbb iskola kormányzókat vagy gondnokokat saját felekezeti emberekből válasszanak, a tanításnak és tanulásnak módját, formáját és rendjét intézhessék (épségben hagyatván a királyi felségnek legfőbb felügyeleti joga).” Ugyebár mindezekben benne foglaltatik mindaz, ami

az iskolák külső és belső szabadságára tartozik, mint amilyenek a tanterv, a tanórarend, a tankönyvek megválasztása, a tanítók választása vagy elbocsájtása s maguk az iskolák feletti szabad felügyelet.

Midőn pedig az 1790/91. országgyűlés által kiküldött bizottság munkálata 1806-ban Ratio Educationis publicae c. alatt megjelent s ez az iskolák belügyére való beavatkozást jelentette volna, e munkálat nem üthetett részt a protestáns egyház autonómiáján, mert a Ratio mellőzésével a protestánsok a fenti törvényben biztosított jogaikat tovább is élvezték. Kimondatván, hogy rájuk a törvény rendelkezései az irányadók. E szabadságnak az 1855-ben megjelent Thun-féle iskolai reorganizáló munka sem árthatott, mert a protestánsok ezzel szemben visinertiae menedékébe húzódtak s a viharok ártalom nélkül húzódtak el fejük felett.

Az 1868. 38. t. c. kibővítette ugyan a felügyeleti jogot, az 1907. 27. t. c. pedig teljes egészében kiterjesztette, de sem ez, sem a másik egyetlen pontjában sem érintette azon jogokat, amelyek iskoláink belügyeit, kormányzását illetik, mint amelyek tanórarend, a tanterv, a könyvek szabad használata, tanítók szabad választása, elbocsátása, fegyelmezésére, az állam hatóságai által a ref. egyház számára is kibocsátott rendeleteknek a presbyteriumhoz miként való közlésére vonatkoznak. Ezeket a jogokat kodifikálták számunkra most érvényben lévő szentesített egyházi törvényeink is. Ez állításaink e törvények ismerőse előtt annyira kézenfekvők, hogy e törvényekből idézni is feleslegesnek tartjuk. De nem érintette ezt az entente és a csehszlovák állam között létre jött kisebbségi szerződés sem, midőn kezünkbe hagyta az iskoláink feletti felügyeletet és igazgatást, midőn 8. §-ában kimondta, hogy jogunkban áll iskolákat és más nevelő intézeteket állítani, igazgatni és azokra felügyelni. Magyar nyelvünk szabad használata sem vonatott soha kétségbe, sőt e jogunkban az idők folyamán mindenkor megerősödtünk.

Még a Ratio Educationis is, mely pedig germanizáló szándékkal adott ki, kimondja, hogy a tantárgyak az egyik lapon a tanuló anyanyelvén, a másik lapon német nyelven legyenek a szükséges szóarárral. A Thun-féle 1855-iki rendelet is, mely szintén a germanizálást tűzte ki célul, elismerte a magyar gyermeknek magyarul taníthatási jogát. Szóljunk e tekintetben az 1790/91. 26. t. c.-ről, mely a tanítás nyelvét szintén a gyermekek nyelve szerint szabályozza, szóljunk e az 1868. 38. t. c.-ről, melynek 58. §-a szerint: „Minden növendék anyanyelvén nyerje az oktatást, amennyiben ez a nyelv a községben divatozó nyelvek egyike. Magyar ajku községben ez okból oly tanító alkalmazassék, ki a községben di-

valozó nyelveken tanítani képes." Szóljunk-e a nyelvi szempontból a más nemzetiségek által leginkább támadott 1907. 27. t. c.-ről, amelynek 18. §-a egyenesen kimondja és pedig az 1868. 38. t. c.-re támaszkodva, hogy a fentartó testületek az oktatás nyelvét szabadon határozhatják meg. Említsük-e saját egyházi törvénykönyvünket, mely 14. t. c. 2. §-ában imperatíve ekként rendelkezik: „A ref. egyház kebelében minden nevelési és oktatási intézetnél a tanítási nyelv kizárólag a magyar.”

Idézzük-e a fentebb felhozott kisebbségi szerződést, mely a már egyszer említett 8. §-ában azt mondja, hogy a kisebbségek saját iskolájukban nyelvüket szabadon használhatják, vallásukat szabadon gyakorolhatják. Figyelmen kívül hagyjuk-e az állami alaptörvényeket, melyek szerint, ahol valamely községben 40 kisebbséghez tartozó gyermek van, azok részére nyelvek szabad használatára iskola építendő.

E törvények szerint előszámlált jogainkat meg nem semmisítheti a 20 %-ról szóló törvény, mert a békeszerződés és az alaptörvényekkel semmiféle később alkotandó törvény ellentétben nem állhat. Már pedig ha nem volna szabad, bár nem kisebbségi területen lévő, de nyilvánvalóan magyar hiveink magyar gyermekét magyar nyelven tanítani s ezen intézkedéssel szabadságunk még a vallás oktatásnál is korlátozhatnánk, kétségtelen, hogy ez az intézkedés ellentétben állana mindig megőrzött s most is érvényben hagyott nyelvi és vallási szabadságunkkal.

Még csak a második kategóriába sorozott sérelmekről akarunk röviden említést tenni.

Eddigi törvényeink sohasem teltek külömbiséget az egyazon mezőn munkálkodó, bár más fentartó hatóságok alá tartozó tanítók között. Egyazon mértékkel mért mindenik számára. Ha a volt magyar államnál a felekezeti és állami tanítók fizelése és nyugdíja tekintetében egy ideig volt is némi külömbség, azt az utóbbi időkben igyekeztek bölcsen áthidalni. Ha azonban a csehszlovák államban megtörténhetik az, hogy tanítóink sokszor csak egy év elteltével jutnak államsegélyhez, ha megtörténik az, hogy minden csekély okból fizetésök elvonatik és huzamosabb ideig vissza tartatik, ez már külömbségtevés, mert ilyenek az állami tanítóknál sohasem tapasztalhatók. Még inkább kirívó ellentét az, amelyeket a nyugdíjazásnál s egyéb esetekben tapasztalunk. Kérdezzük Miniszter Urat, növeli-e az ilyen eljárás tanítóink ambícióját, nem inkább elkeseredést támaszt lelkükben? Már pedig nem ez e államnak is a célja, hogy bár más mezőn munkálkodó, de a tanügy felvirágoztatásán és így az állam szilárdításán fáradozó tanítói legyenek.

Miniszter Ur! Bizalommal előterjeszteltük ezen sérelmeinket. Méltóz-

tassék ezeket hasonló bizalommal fontolóra venni s feltárt sebeinkre orvoslást nyújtani. Kétségtelen, hogy egyetemes konventünk azt a ref. egyházat képviseli, mely Szlovenszkóban s Ruszinszkóban 98%-ban magyar. De azt hisszük, hogy ez a körülmény nem lehet ok a bizalmatlanságra akkor, mikor a csehszlovák állam ország-világ előtt tudottan számos nemzetiségből van megalkotva, melyek között ott szerepel a mi ref. egyházunk magyarsága is. Egyetemes egyházunk az állam kebelében lojálisan elhelyezkedett.

Nem lehet ok a bizalmatlanságra tehát az, ha mi eddig élvezett s törvényekkel garantált jogaink biztosítását s sérelmeink orvoslását hangoztatjuk. Nemcsak a saját, hanem az állam érdekében is tesszük ezt. Mert egy állam, mely különféle egyházakat és nemzetiségeket számlál, csak akkor nyugodhatik szilárd alapon, ha azoknak, — megkötven ugyan a divergáló erőket — minden irányban szabad fejlődésök van, éppen úgy, mintahogy egy mező is csak akkor ékes, ha minden virága a maga módja szerint virulhat. Hogy ez Miniszter Urnak is, aki a törvényeket velünk együtt tiszteli, — nemes intenciója, — nem vonjuk kétségbe. De éppen azért tisztelettel kérjük, méltóztassék intézkedni, hogy emez intenciói a törvényekkel egyezőleg megvalósulhassanak, hogy egyetemes konventünknek ne legyen oka panaszkodni, sőt inkább, hogy a szükséges konsolidációnak egyházunk is minden részletében tevékeny munkása lehessen. (Vége)

Események-feljegyzések

Egyházmegyei közgyűlés.

A gömöri ref. egyházmegye május 24-én Pelsőcön tartotta nagy és élénk érdeklődés mellett tavaszi rendes közgyűlését Búzi Márton esperes és Tornallyay Zoltán egyházmegyei gondnok elnöklete alatt. Gyűlés előtt a pelsőczi díszes, szép ősi templomban isteni tiszteletr gyűltek össze a megjelentek, ahol Veress Károly balogiványi lelkész modott magas szárnyalású szép alkalmi imádságot és ugyancsak ő tartott nagy szónoki hévvel korszerű bibliamagyarazatot Mária és Mártha története felett. (Lukács ev. X. 39—42) Isteni tisztelet végeztével a templomban Dusza János pelsőci lelkész a presbitérium élén szívhez szóló ékes szavakkal üdvözölte a pelsőci egyház kebelében az egyházmegye elnökéjét és az egyházmegyét, melyre Búzi Márton esperes felett az egyházmegye nevében. — A közgyűlés a fiu iskolában folyt le, ahol esperes imádsággal, egyházmegyei gondnok lendületes meleg szavakkal nyitotta meg a közgyűlést. — Azután esperes olvasva fel jelentését a gyülekezetek lelki és anyagi életéről és azon örövendetes tényt állapította meg, hogy

a vallásos élet eddigi rideg mezeje elevenedni, a templomi buzgólkodás és áldozatkészség — főként új harangok beszerzésével — növekedni kezd. — A Ruszkay István csizi tanító zsupáni elmozdítása általános megütközést keltett s ezt a gyűlés a magyar nemzeti kisebbség egyik legujabb sérelmének minősítette, azonban addig ez ügyben egyházmegye lépéseket nem tesz, míg a Ruszkay István tanító fellebbezése elintézését nem nyer. — Esperes jelentése után dr. Zehery István rimaszombati orvos világi tanácsbíró, Csabay Pál balogi lelkész egyházmegyei aljegyzőnek beiktattak. A lelkészi tanácsbírósról Varga Antal és Sághy Sándor lemondottak; a világi tanácsbírósról Hubay Béla ny. járásbíró szintén leköszönt. A megüresedett tisztségekre és egy világi jegyzői állásra egyházmegye szavazást rendelt el aug. 1-ig terjedő határidővel. A lelkészértekezlet azon indítványát, hogy iskoláinkat államosítás esetén sem adjuk fel és iskolai ingó és ingatlan javainkat megtartani óhajtjuk, úgy szintén a kántori és tanítói lakunkat is, közgyűlés a zsinat elé terjeszti. A tanfelügyelők azon önkényes eljárása ellen pedig, hogy a tanítói fizelési összeírásai ivéken a kántortanítói lakást tisztán tanítói lakásnak minősítették, tiltakozik. A Lelkészi és Tanítói Gyámintézet számadásait jóváhagyta az egyházmegye és Varga Antal volt pénztárnokot a felelősség alól felmentette. A lelkészi özvegyek és árvák segélyének növelése végett egyházmegye elrendelte, hogy minden lelkész fizetése 2 1/2 %-kát köteles fizetni a gyámintézet számára egészen hivataloskodása végéig. A számvevőszék, közigazgatási pénztár és az egyházak beadványainak elintézése után a közigazgatási bíróság ülésezett számos fizetés és templomi szék ügyben. Közébed a Lunacsek-féle vendéglőben volt, hol — ősi szokás szerint — sok szives pohárköszöntő hangzott el. Z. L.

A maramaros-ugocsai egyházmegye új gondnokának beiktatása

Mint a múlt számunkban jeleztük, a fenti beiktató ünnepély május 29-én volt, rendkívüli egyházmegyei gyűlésen, mely Tiszaujlakon tartatott meg. Az új gondnok Nagyiday Ferenc tiszakereszturi földbirtokos, ki ez ideig buzgó tanácsbírája volt az egyházmegyének.

Az ünnepélyes alkalomra lelki megindulással jöttek az atyák, mert az egyházmegye szolgálatában félévszázadon által hű sáfárként forgolódo. György Endre lelépő gondnoktól való végleges megválás fájdó aktusa is volt ez a gyűlés. György Endre neve az egyetemes egyházban is valóságos fogalom volt, fogalma a mély hitű, áldozatos cselekedetekkel munkáló világi papnak. 35 éves gondnoksága minden idejére pedig nagy hálával gondolnak az egyházmegye

kicsi gyülekezetei, melyeknek a szeretet traktuális kurator annyi lelki és anyagi javakat szerzett.

Amikor az egybegyültek — hivatalosak és vendégek — között a templomban a patriárka koru *Sarkady Mihály* tiszaujlaki lelkész, tanácsbíró buzgó könyörgése után, *Biky Ferenc* esperes megnyitotta a gyűlést mindezekről megemlékezve, apbstrofálta *György Endrét* a jelenlevő nagyot, kinek alágördülő könnycseppjei mulatták a megválás keltette nehéz fájdalmait. *Esperes* ur a nála megszokott keresetlen és még is csudálatosan lélekmélvéig ható szavakkal kérte *György Endrét* az Ur jutalmazó kegyelmét. Ezután jelentetvén, hogy *György Endre* utódjául minden szavazatával az egyházmegye *Nagyiday Ferencet* választotta gondnokává, őt öt tagu küldöttség hívta meg a gyűlésre, hol esperes ur kérdésére az eskü lefételére hajlandóságát nyilvánítva az új gondnok felesküdt. *Esperes* üdvözölte azután, most már az élete javakorában levő elnöktársát, kinek szép szavakkal, a haló poraiban is áldott édes apját, ki tanácsbírája volt az egyházmegyének, állította példaképül.

Az üdvözlő esperesi szavak után az új gondnok tartotta meg székfoglaló beszédét, melyben a változott időkhöz mérten a régi tisztességeknek buzgóbban való teljesítését tűzte ki úgy a maga, mint az egyházmegye köz- és tanácsos rendbeli tagja kötelességeül. Minden ref. gyermek iskolába, minden ref. ember templomba járjon, hogy a vallásbeli hűség és abból folyó áldozatkészség virágoztassa az anyaszentegyházat, amelyben legyen békesség, hogy változott munkával létrehozzuk kulturintézeiteinket, melyek ma még hiányzanak. Meggyőződéssel hangsúlyozta, hogy ha így lesz, kulturánktól nem foszthat meg senki és semmi. Ilyen Isten és fajtánk dicsőségének munkájára kérte elnöktársát és az egyházmegye egyetemének bizalmát, főképp a jó Isten segédelmét.

A traktus derék ügyésze *dr. Siménfalvy Árpád* a tiszlikar nevében üdvözölte az új gondnokot, mint aki régi közléte pályáján a hatalmi oktroj ellen tudott opponálni ha kellett, úgy ma is bizonytalannal tudni fogja ezt.

Ez ünnepélyes beiktatás után *dr. Szabó Gábor* szótöbbséggel megválasztott világi tanácsbíró tette le az esküt és a traktus üdvözlő szavaira jött püspöki — szeretettel írt — levelet vette tudomásul a gyűlés. *Komáromi Lajos* vil. főjegyző lemondását, — a gyűlés ragaszkodó szeretetét látva — visszavonta. Zsinati költségek megállapítása törvény szerint is a kerületre bízott. A nagy paládi lelkészi díjlevél változtatása nem engedtetelt meg. Végül *Siposs Imre* kiutasított és éjjel, nem a rendes átjáró uton, de egy patakon kitoloncolt csepei lelkésznek egy évi szabadságot adott a gyűlés.

Gyűlés után az új gondnok tiszkereszturi kastélyában látta szívesen vendégül a jelenvoltakat, hol a gazdagon terített asztal mellett is bizonyosságát látta a vendégsereg, nemcsak a derék házigazda, de a derék kalvinista asszonytípus háziasszony szeretetreméltóságának.

HIREK

A zsinat tagjaihoz.

A zsinatot június 17-én (vasárnap) délelőtt fogjuk ünnepi istentisztelettel megnyitni. És pedig d. e. 1/2 10 órakor gyülekezés a lelkészlakon. Onnan testileg templomba vonulás. Az istentisztelet pont 10 órakor kezdődik és bevégeztével ugyancsak a templomban lesz a zsinat alakuló ülése, melynek tárgya a zsinati engedélyező kormányleirat felolvasása s a megbízó levelek beszolgáltatása, valamint az eselleges küldöttségek részéről való üdvözlések.

Felkérem a zsinatnak minden tagját, hogy szombaton (jun. 16-án) estére már Léván legyen, hogy az alakuló ülésről le ne késsen. S e célból a Lévától nagyobb távolságra lakók kellő időben utra keljenek s érkezésük időpontjáról — az elszállásolás kedvéért — a lévai református lelkészi hivatali jóelőre értesítsék. Rimaszombat, 1923 június 6.

Czinke István
püspök, konventi elnök.

Magyarországi hírek. *Dr. Révész Imrét*, a debreceni egyház tudós és nagy buzgalmuifjulelképásztorát a tiszántuli egyházkerület főjegyzőjévé választotta — *Czeglédy Sándor*, győri lelkész lemondott az egyházmegyénél viselt esperesi hivataláról, mert az evangéliumi munka szolgálatára akarja szentelni minden idejét és erejét. Az egyházmegye most tiszteletbeli esperessé és a belmissztói bizottság elnökévé választotta. — *Május 23–24.* Székesfehérváron három ref. egyházmegye lelkészei jöttek össze lelkészi konferenciára, mely nagy sikerrel folyt le. — *A keresztény Diák Szövetség* nemzetközi vezetősége ápr. folyamán Visegrádon Délkelet-Európa diáksága részére konferenciát rendezett, melyen 23 ország kiküldöttei vettek részt. — *Koszorús István* hitoktató „Örök tüzek” címen bibliai történeteket tartalmazó munkájának első kötetét adta ki. A történetek a teremtéstől Mózesig terjedő bibliai részt dolgoznak fel szépirodalmi formában.

Értesítés. A konvent egyházi elnökségétől vett értesítés szerint egyetemes lelkészi egyesületi gyűlésünkön evangélikus lelkész testvéreink közül is löbben résztvenni szándékozván, azokat testvéri szeretettel hívom meg s már most közölhetem az értekezlet tárgysorozatát. 1. Ének. 2. Fohász. 3. Elnöki megnyitó. 4. Tiszlikar megválasztása. 5. Idrányi Barna értekezése. 6. Péter Mihály értekezése: Gondolatok az egyház autonómiájá-

ról. 7. Egyed Aladár ev. lelkész szabad előadása. 8. Szabó S. Zsigmond: a ref. lelkész a republikában. 9. Pap József: a lelkész és a gyülekezet közötti viszony (értekezés). 10. Alapszabályok előterjesztése. 11. Netalán előterjesztendő indítványok. Alsószecse. *Patay Károly* esperes.

Az Út c. folyóirat előfizetőit értesítjük, hogy a beküldött előfizetési díjakat átutaltuk, de a szerkesztő úr arról értesített, hogy a kormány nehézségeket támasztott a lap kiadását illetőleg. Legyenek hát türelemmel, míhelyt a lap megjelenhet, azonnal meg fogják kapni.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Több lelkészársamnak a küldött cikkeket — míhelyt sor kerül rájuk — azonnal közölni fogom. Addig is kérem szíves türelmüket.

K. M. Legenye. Pályázati hirdetést csakis jövő számban hozhatjuk.

Kiadja: az Egyetemes Konvent.
A kiadásért felelős: Kövy Árpád.

Pályázat. A kigyósi ref. egyház az eltávozás folytán megüresedett orgonista-kántor-tanítói állásra pályázatot hirdet. Jövedelem: Jókarban levő két szobás lakás, melléképületekkel s kerttel. 3, azaz három kat. hold szántó s 2 drb. kenderföld használata. 6 q., azaz hat q. tiszta buza, 2 öl, azaz kettő öl tűzifa beszállítva, egy drb. marhalegeltetés, az egyház pénztárából 240 kor., azaz kettőszáznegyven korona készpénz s a megfelelő államsegély. Kötelességei: I–VI. oszt. elemi és ismétlőkiskola oktatása s a kántori teendő végzése. Állás szeptember 1-én elfoglalandó. A szükséges mellékletekkel felszerelt pályázati kérvények a lelkészi hivatal címére (Kigyós, posta Beregszász) 1923 június hó 30-ig beküldendők. Ref. lelkészi hivatal.

Pályázat. A szalóczi ref. egyház a lemondás folytán megüresedett kántor-tanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom: rendes tanítói lakás, megfelelő gazdasági melléképületekkel, föld, rét, termény, párbér stb., melynek javadalmi jegyzőkönyv szerinti értéke 863 K. 76 f. A többi államsegély. Kötelessége: az osztatlan iskolának a megszabott tanterv szerinti vezetése, az orgonista-kántori teendők végzése, lelkész akadályoztatása esetén helyettesítése, az énekar vezetése. Pályázhatnak képesítéssel bíró református férfi tanítók. Pályázati határidő július 1. Az állás szeptember 1-én foglalandó el. Szabályszerűen felszerelt kérvények a szalóczi ref. lelkészi hivatal címére küldendők. Szalóc. 1923 június 4.

RESATKÓ ENDRE

építész, építési vállalkozó

••• KASSA, DÁRDA-UTCA 4. •••
Tervez. • Vállal. • Kivitelez.

Nyomatott Engel leván könyvnyomdájában.

REFORMÁTUS EGYZHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:	
Egész évre — — — —	60 korona
Fél évre — — — —	30 korona
Negyed évre — — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkatársak:
Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losoncon,
Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetések,
hirdetések és az esetleges reklamációk kü-
lendők. :: Megjelenik minden vasárnap.

Üdvözlét a zsinati atyáknak

A szlovenszkói és ruszinszkói 240 ezer főnyi reformátusság nevében meleg szívvel köszöntünk titeket, akik a történelmi multu Léva város ősi falai között zsinattartásra egybesereglettek.

A református zsinatnak mindenkoron nagy fontossága és jelentősége volt anyaszentegyházunk viszontagságokban gazdag történetében s egy-egy új korszaknak hajnalhasadását jelezte, de a mainak a történelmi időkhöz mérten még nagyobb és mélyrehatóbb jelentőséget kell tulajdonítanunk.

Mert a legutolsó magyarországi zsinat óta minden megváltozott körülöttünk. Az egysorsu és történelmi kapcsolatok által összeforrasztott egyetemes egyházat szétszakította és négy felé vágta el a győztes hatalmak rideg és körlehetetlen egoismusa.

A vérkeringés hosszú időre megakadt, a cselekvésre és alkotásra felbuzdult kezek zsibbadtan aláhanyatlottak és egyházaink életében az elernyedésnek és elerőtlenedésnek szomorú állapota következett be.

Az életosztón azonban elpusztíthatatlanul és kiírthatatlanul élt tovább a tagokban és a Gondviselés lelke egymás után rázta fel a nehéz időkben is hinni tudó emelkedett lelkeket. tanubizonyoságtételeket hivatásuk igazi öntudatára, hogy a Léleknek életre hívó, világosságot gyújtó hatalmával gyűjtsék össze a szétszórta fekvő tagokat és mutassanak számukra új utakat, új lehetőségeket ebben a reájuk szakadt bizonytalanságban.

Az ő sokszorosán kipróbált hitük és az építésben fáradhatatlan energiájuk volt az a ragyogó fénycsóva, amely egyházunk jövőjét előttünk megvilágította és erősen megritkult sorainkat, megfoglyalkozott seregünket szilárdan összetartotta.

Mert a lefolyt négy év alatt fájdalmas, lélekbemarkoló téglahullás folyt és folyik most is könnyeborult szemeink előtt. Anyaszentegyházunk erős és szilárd épületéről egymás után hullanak le a téglák — azok a kálvinista tanubizonyoságtételek, amelyeknek mindegyike egy-egy hatalmas

ígéret volt számunkra a bizonytalan jövővel szemben. Hányan jutottak a költöző madarak sorsára, hány intelligens kálvinista családunk kellett — az egzisztenciának feltételeitől megfosztatva — otthagyni otthonát, ősi fészkét, az anyaszentegyházat, amelyhez a lélek nagy és meleg vágyakozással simultak és ragaszkodtak?

A mult — amelyet hátrahagytunk — szomorú tapasztalatokkal és józanító tanulságokkal szolgál a jelen számára. Helyzetünk az új adottságban még mindig bizonytalan, pedig egyházunk vezetőségén mindig megvolt a készség a jobbizonytalanság megszüntetésére államjogi helyzetünk teljes tisztázására.

A harmadik testvéregyházkerület megalakulásával a szervezési munkálatok befejezést nyertek s most a törvényhozó zsinatra vár a feladat, hogy a szálekát összehuzza és az eddig elért eredményeknek, kialakulásoknak törvényes keretet adjon.

A politikai helyzet szükségessé teszi számunkra, hogy törvénykönyvünkön a keretekhez mért változtatásokat eszközöljünk. anéikül azonban, hogy részt üssünk ezáltal egyházunknak a mult hagyományvaiban gyökerező, történelmi kifejlődésű alkotmányán és feltve őrzött kincsünkön, autonomiánkon.

Egyházunk autonomiája olyan hatalmas fellegvárunk, amelyhez a változott viszonyok között is rendíthetetlen akarással kell ragaszkodnunk, mert az autonomiánk az életet jelenti számunkra.

Reméljük, hogy az államjogi helyzet tisztázásával az autonomia elismerése és védelme nemcsak papíron levő ígéret lesz számunkra, hanem egyházunk hivatásának olyan komoly megbecsülése és értékelése, mely az ellentétek áthidalására és a félreértés megszüntetésére vezet. Ezért kell a mai viszonyok között a zsinat törvényhozási munkálatainak nagyobb jelentőséget tulajdonítanunk.

A zsinati munkálatok megkezdésekor Istenbe vetett bizó reménységgel nézünk a ti tanácskozástok elé — egyházunk kimagasló képviselői, tanácsban ülő atyái!

Veletek együtt kérjük ti reátok az

Úr gazdag kegyelmének kiadását. Szállja meg a ti szíveteket az Erőnek, Bölcsességnek, Igazságnak és az Egyakarásnak Lelke. A nagy feladatok és döntő elhatározások idején adjon kitartást, szilárdságot és lendületet néktek az a felemelő gondolat, hogy 240.000 főnyi, hatalmasan megszervezett tábor, mint törhetetlen falanx áll mögöttetek, hogy a vezérek szavától és cselekvésétől felbuzdulva küzdje ki magának egyházunk szabadságát, jogait, intézményeit és boldogabb jövőjét.

Az ősök példáiból.

(Egy kevés kommentárral.)

Közli: Dan-sházy Sándor.

Egyházunk közvéleményét most elsősorban a zsinat törvényalkotó munkája foglalkoztatja. A megindítandó nagyobb arányú külső és belső egyházépítésre elhatározó munka lesz ez. A történelmi alapon és a mai kor követelményeinek magaslatáig kell kiépíteni egyházalkotmányunkat. Azt hisszük, hogy komoly aktualitásra tarthat számot, ha magyar református egyházunk előidejéből közlünk néhány kánont, melyek hiteles képét mutatják azon kor egyházi berendezkedésének és valláserkölcsi életének s ma is sok tekintetben mintául szolgálhatnak. Így annál szervezesebben kapcsolódik a jelen a multhoz.

A legnagyobb jelentőségűek közül valók a hercegzsöllősi kánonok az 1576. évből, mely a 6. kánonban a lelkipásztori tisztról a többek közt ezt mondja:

Miert hogy az S. Pal nyilván paranczollya, hogy az kic az Isten anyas; entegyházaban s; olgalni akar-nac, azoc előes; er meg probalassanac, minec előtte a s; olgalathoz kezdenenec: Ezokaert azt kevanyoc, hogy senki ne praedikallyon, se ne keres; tellyen mig az ő tudomannya az Anyas; entegyhaz előt meg nem probaltatic

Mi is hangsúlyozhatjuk, hogy a lelkészképzésnek a mostaninál alaposabb s egyben korszerűbb kvalifikációt kell adni a leendő lelkészek számára.

Az ünnepnapok magrontása ellen tesz a 9. kánon:

Az ünnep napok arra valoc, hogy az Istennek népei azokon minden kézi munkatul magokat megvonuan, az ő szent igeiñec halgalásában, es az szentségeknec gyakorlasaban legyenek foglalatosoc. De miért hogy mastan az ünnep napokon inkab geryeztyüc az Isten haragyat, hogy nem mint engeztelneoc, mert csak az nagy hivalkodásban, kevélségben. rész;egségben, feddesban es egyeb sok gonosságokból mulattyok el az ünnep napot: Ezokaert végezesünc ez: ... stb.

A vasárnapi munkaszünet a társadalom egész vonalán a lehetőség határáig meg kell valósítanunk a házi tevékenységtől kezdve a legnagyobb üzemekig. Hogy a test és lélek pihenjen, erősödjék s gazdagodjék. Az üdülés és szórakozás nem kis problémáját is keresztyén szellemenben kell megoldani.

A 13. kánonból: Ezeknec fölötté minden tanitonac az Christus nevel paranczollyac, hogy senki nagyobb iövedelemnec okaert helyét meg ne változtassa, ha s;inten hivattatnec is, es inkab igeiközze az Isten egyházának épületire, hogy nem mint az nagy iövedelmre.

Bizony a pályázatok legtöbb esetben a nagyobb jövedelemért adatkak be s kevesebbszer vonz az új és nagyobb munkatér és szolgálat.

A 14. kánonból: Miért hogy az Szent Pal nyilván prantczolja, hogy az tanilo rész;eges ne legyen. Ezokaert minden Praedikator rész;egségül magát megotalmazza. Ha penig valaki rész;egségben talaltatik, es mind hivatallyat, mind s;emelyet rész;egségül megrutitya, Azt tis;titül meg akaryoc foztani.

Bizonyára nem a mértékletesekért hozatott e kánon. A pap, kántor s legátusok közül szinte közmondásos típusok kezdtek válni e tekintelben. Szimptomatikus jelentőségű, hogy a művelt külföld nemes és imponálóan nagyarányú kékkereszt munkája mellett nálunk még a kezdet jeleit sem látjuk.

A 28. kánonból: Az keres;tyeni gyülekezetből valo ki tiltast most is meg akarjoc tartani. Annakokaert az Isten igeinek tanitasa s;erent, ki tiltunc minden nyilván valo és tze;gerős bünben heverő embereket... az kic ki tiltatnac, addig be ne bo;czatassanac, mig az Istent, az keres;tyenekel neg nem kövelic.

Az álhumanizmus és a hazug liberalizmus meg akarta fosztani a keresztyén egyházat ezen radikális eszközök alkalmazásától, de Krisztus népe erről nem mondhat le.

A 30. kánonból: A tantz mikeppen hogy keres;ten es tis;tesseges emberhez nem illic, ezenkeppen senki nek s;abadda nem hadgyoc... Az Tanitoknac penig ha valamellic, vagy ömaga vagy haza nepe tan;czoland, tis;titül meg foztatik.

Aki előlt ez sem elég érv a mai érzéki táncmulatságok és az abszur-

datis „egyházi bálók“ ellen, az olvassa el dr. Kuyper Ábrahám: „A Kálvinizmus lényegé“ből a Kálvinizmus és a vallás fejezetet.

A 39. kánonból: Miért hogy az egy massal valo harag tartas es gyűlölség igen ellene vagyon mind az Istennek, mind az ő s;örzesenec. Ezokaert az haragosokat es az egy-massal veli gyűlölködöket (Az apro gyermekeket sem, kic meg nem tud-gyak magokat probalni 43) az Praedikator az Ur as;talhoz ne boczassa, mig egy massal meg nem bekelnec. Mert külömben vetköznec, minihá az Urnak testet az ebeknec es dis;nok-nac hannaiac. (41)

Megegyezik ez a Kálvin Institutio-jával néhol szösz szerint. Még erősebben be kell vinni a gyülekezet köz-tudatába, hogy az Urvacsora szent-ség és ahoz aszerint kell közeledni.

(Folytatjuk)

Képek az abaujtonai egyház-megye életéből.

Június 14-én tartotta az egyház-megye ez évi közgyűlését a kassai templomban, amelyet istentisztelet előzött meg.

Az egyes kis egyházak a sok lehangelő körülmények dacára építkeznek s egymás után tartják meg örömmünnepeiket, mint a parányi virágok a zivatar elmúltával bátran emelik újra fel fejeiket a napsugár felé. Vajjon elmúlt-e már csakugyan a zivatar, minden zivatar? Ezt nem tudjuk, csak azt, hogy a virág, a legkisebb is, élni, nőni, gyümölcsözni akar! A buzgóságban messze környéken híres Szeszta 80.000 K.-val templomát, Csány 48.000 K.-val tornyát és lelkészi lakát renoválta. Há-dasd, melyet az ellenreformáció „sok szenvedése felszentelt“, 50.000 K.-ért teljesen új parochiát épít. Felsőlánc 23.000 K. költséggel szintén lelkész-lakját hozza rendbe. Ezek csak a kész fizetési terhek, ezekhez hozzá jön még mindenütt a term.-ben szolgáltatott fuvar-nyolc napszám, néhol még a szakmunkások élelmezése. Ezeket mind kellett volna R. Schickelének ismerni, mikor „Wir wollen nicht sterben“ c. divatos művét megírta.

Idrányi B. esperesünk vezetése alatt, — aki a hivatali pontosság terén sem, a szeretetreméltóságban sem hagyja magát megelőzteni, május 31-ikén egy igen kedves emlékü kirándulást tettünk a szádellői völgybe, 20—23 lelkészi és tanítói család. Hogy vállalkozásunkat megkülömböztessük a közönséges turistáskodástól, reggel a kis falu szín-kálvinista lakosságának a bevonásával istentiszteletet tartottunk igen csinos és izléses kis templomunkban, ahol a CV. Zs. buzgó eléneklése után Simon József szeszta lelkésztársunk rövid, de bensőséges áhitatával magával ragadó imát mondott, Szöke István jabloncai lelkésztestvérünk

bibliai magyarázatot tartott Ezék. 18/29 és Filipp 4/7 verseiről, fejtegetvén a boldogtalanságában is önző módon a maga boldogságát kereső ember szokott problémáját: Az Urnak utja igazságos-e, vagy a mienk, akik a magunk kényén-kedvén szeretünk is, akarunk is járni. (Bő kivonatolással is vesztene mindkettő a maga értékéből, egész teljességökben már csak rövidségöknél fogva is alkalmasak és méltók a közlésre.) Majd esperesünk tartott alkalmi magyarázatot a szocializmusról s végül Jakubcsák Olga, a b pesti szini-egyesület legújabb tagja szavalta el nagy hatással Kersék János lelkes világi papunk felejthetetlen hatású „Üres templomok“ c. költeményét. A lelkészi és tanítói énekkar Simon József karnagyunk vezetése alatt két műdarab eléneklése által tette még változatosabbá, felejthetlenné ünnepélyünket. A hétköznapi munkából templomba sereglett egyszerű nép meghatottsága, az agg Simeonok s a Lidiák szeméből aláfutó könnyek voltak beszélő bizonyoságok arra, hogy kirándulásunk jól kezdődött! Azután ki kocsin, ki gyalog fel a völgyön, a 4—5 km. hosszúságú, 100—120 m. magas, merőlegesen álló sziklafalak között. Akiknek még nem volt alkalmuk e természeti szépséget látni, azoknak ajakát önkéntelenül elhagyta a csodálkozás moraja, melyet csak a mellattünk lefolyó hegyi patak harsogása mult felül. Fennt a völgy másik végénél már várt bennünket a gömörből ájtott barkai lelkész családjaival s vigasság szerző szerszámaival és eszközeivel s ha a fiatalok ajakát nem is hagyta el a régi jó időkre emlékeztető: „Soh' se halunk meg! —jelszó, azt azonban mi öregebbek is éreztük, hogy R. Schickének igaza van: „Wir wollen (noch) nicht sterben!“ Notárius.

Hírek Erdélyből. Soltész Elemér, nagybányai lelkész a magyar kormány tábori püspökké nevezte ki. Soltész távozásával megüresedett a Királyhágó melléki egyházkerületben a főjegyzői állás. Most erre a presbiteriumok csaknem egyhangulag Csernák Béla, nagyváradai lelkész választották meg, aki egyuttal a bihari egyházmegye esperese is. — Minthogy Sulyok István lemondott püspöki hivataláról, a püspök iroda vezetését is Csernák Béla látja el. Nagy elfoglaltságára való hivatkozással most bihari esperesi hivataláról lemondott. Utódját most fogja megválasztani az egyházmegye.

Általános konferencia a gyakorlati keresztyénség érdekében. 1925 őszén gyűl össze Stockholmban az első általános keresztyén konferencia a gyakorlati keresztyénség előmozdítása céljából. Elnökei lesznek: Söderblom D. upsalai érsek, Davidson D. canterburi érsek, Brown D. Newyorkból és a konstantinápolyi patriárka.

Bertók Béla püspök.

(Ps) A szétzilált magyar református anyaszentegyháznak, a bércei Kárpátok alján árván, vezér nélkül maradt népe, történelmi jelentőségű ünnepeket ült Munkácsra e hónap 7-ik napján. A hívek ezreinek főpásztor nélkül tévelygő nyája, végre négy évi hanyattatás, keserves vajudás után megválasztotta főpásztorát: *Bertók Béla* munkácsi lelkipásztort, kit mint a Kárpátaljai Református Egyházkerület első püspökét a fenti napon iktatták be hivatalába.

Az új főpásztorunk férfi ereje teljeségében hivatott el és „bizatott többre”, mert „hű volt a kevesen” is. Mt. 25:21. Mint Isten szolgálatában forgolódo szülők jeles sarja, a két ősrégi kálvinista, palinás kollégiumban, a sárosatakiiban és a debreceniben nyerte a lelki örök kincseket, melyekhez a pásti filozófiai fakultás végzésével modern, de tisztult és nemes javakat szerzett. Így felvétele a theologiai és filozófiai tudomány fegyverével, indult pásztori útjára. Kisgyülekezetekben kezdte útját, mint káplán-tanító és mint rendes lelkész is, míg végre méltó helyre, Munkácsra hívta el az Úr, hogy a végeken töltsen be az őrálló nehéz tisztét. Utját, mely mindig emelkedő volt, jeles alkotások mulatják mindenik helyén. Különösen Munkácsra, hol az ő evangelizációs munkájának eredményei, külső és belső jelei: a hívek áldozatos buzgósága, egyházuk, lelkipásztoruk iránti ragaszkodó szeretete, a „*Református Otthon*” krisztusi munkája, a „*Református Leány Egylet*” intenzív hitépítő és kulturális célt szolgáló intézménye, a férfi és női ref. énekkarok nagy-szerű működése mutatják, hogy a gyülekezet Istentől adott és áldott lelke, a fáradhatatlan lelkipásztor, Bertók Béla méltán bizatolt sokra. Közel egy évtizedes működésével, mint a beregi nagy egyházmegye jeles esperese, szerető szívé, kiváló adminisztrátornak bizonyult. Ez évben megindított népies, vallásos lapjával, a „*Szeretet*”-tel pedig, az egyházkerület egészében is végzi egyház-építő munkáját.

Nem a szertelen dicsőítés szava volt hát a költői ihlettel megáldott dr. Polchy István üdvözlése, amikor mint egyházkerületi h. gondnok hirdette: „A Kárpátaljai Magyar Református Egyházkerület ma felvette fejére a koronát, amikor első püspökévé Bertók Béla munkácsi lelkipásztort megválasztotta és beiktatta”, ki lelke mélyéig krisztusi szeretettel, apostoli türelemmel és a hitében gáyarabokra emlékeztető törhetetlen hűséggel futotta eddigi fényes pályáját.

Tisztelő szeretettel üdvözljük hát mi is, az egyetemes egyház sajtó-organuma, az egyetemes egyház nevében új püspökünket: *Bertók Bélát*. Meghajtjuk előtte a Krisztusért vitéz-

kedő egyetemes egyházunk hófehér, lizsla zászlaját, mert eddigi munkás életében zálogot birni vélünk további munkájára, egyházkerülete hajójának jó révbe juttatására. Bizalommal köszöntjük a kerület kormányrudjához került püspököt, mert úgy látjuk, hogy tekintélye és képessége is van a reá váró nagy feladatok végrehajtására. Ifjan jön, 49 éves korában: neki elég idő, hogy teljes erővel küzdjön a reá

bizottakért, nekünk elég jókor, hogy elvégezhesse, amire elhivatott, mielőtt élete alkonyba hajolna. Feladata ma rendkívül nehéz, ezer veszéllyel van körülvéve, állása nem irigylésreméltó, de azzá lehet. Reméljük, hogy nemcsak hivatalba lépése alkalmából köszönhetjük őt, hanem akkor is, ha majd a nagy munkát sikeresen elvégezte.

Ugy legyen!

A kárpátaljai egyházkerület püspök-beiktató gyűlése.

A ruszinszki hitles véreink ez örömnepéről a következőkben számol be tudósítónk:

Történelmi jelentőségű ünnepnapja lett az ősi hagyományokkal telt Munkács városának, Ruszinszki magyarságának, Ruszinszki reformátusságának június 7-e, amikor az unjonnan alakított Kárpátaljai Református Egyházkerület ünnepi és diszgyűlésén Bertók Bélát a Kárpátaljai Református Egyházkerület első püspökét ünnepélyesen beiktatta. Méreteiben nagy, lefolyásában lelekmelően impozáns volt a gyűlés. Ruszinszki minden református lakta községének küldött-ségei már szerdán délután megérkeztek Munkácsra, az egyházkerületi gyűlés hivatalos részvevői szerdán délután előértekezletet tartottak.

Csütörtökön reggel már a kora reggeli órákban népesek voltak Munkács utcái az ünneplőbe öltözött magyaroktól, kik mindnyájan a Kossuth utcai egyszerű, sok vihart kiállott református templom előtt gyülekeztek. Magán a templom külsején is meglátszott az ünnep. A templom ajtaja feletti tölgyfalevelekből kirakva díszelt a mondás: „Istené a dicsőség!”, a templomajtó oszlopait virágfüzerek díszítették. A templomban a lelkészek ülőhelyei, a kathedra, az Urasztala és a padosorok virágkoszorúkkal voltak borítva. A közönség már 8 óra után szállingózni kezdett a templomba, ahol a rendezők igen ügyesen helyezték el őket, úgy, hogy senki se maradjon ki. 9 óra után egy pár perccel az egyházkerületi gyűlés hivatalos résztvevői vonultak be a templomba s mindnyájan kettős sorokban az Urasztala körül rakott székeken helyezkedtek el. A templomban megjelentek Ruszinszki városának és Munkács városának előkelőségei, kimagasló alakjai. A kathedrával szemben levő padosorban foglalt helyet a munkácsi gör. kath. egyházmegye püspökének, *Papp Antalnak* képviselője, *Kossey Elek* főesperes. Mellette Szabó Lajos a munkácsi róm. kath. egyház esperese, *Margócsy Aladár* ungi evangélikus esperes. Megjelentek a templomban a munkácsi általános és izr. nőegylet kiküldöttei, a munkácsi kereskedelmi kör és munkácsi iparos kör megbízottai, az összes egyházak

küldöttségei. A templomi karzatokon a református énekkarok helyezkedtek el, még pedig a jobb oldalon 30 tagú református leányénekkar, melynek tagjai mind magyar ruhába voltak öltözve, a bal oldalon pedig a református férfikar. A templomi padok első soraiban a kárpátaljai református egyházközségek lelkészei és vezetői helyezkedtek el. Férfiak és nők nagy számban jelentek meg vallásfelekezeti külömbőség nélkül, hogy szem és fültanui legyenek a történelmi aktusnak s hogy jelenlétükkel hatalmas ünnepé tegyék Bertók Béla beiktatását, hogy kifejezzék határtalan tiszteletüket, ragaszkodásukat Bertók Béla iránt, kinek püspökké való választása örömmel tölti el minden őt ismerő ruszinszki öslakónak lelkét.

9 óra után pár perccel megkezdődött az egyházkerületi gyűlés. Az Urasztala ajtajánál volt az elnökség részére fentartott hely, hol Biky Ferenc helyettes püspök mármaros-ugocsbai esperes és főgondnok és dr. Polchy István a beregi ref. egyházmegye gondnoka foglaltak helyet. A gyűlést a h. püspök magasszárnyalású imáia nyitotta meg, melyben buzgó hálát adott az Úrnak, hogy bár négy század hatalmas alkotásait rombolta szét a felettünk elvonult nagy vihar, szent oltárok tüzeit forgatta fel, melyeknél milliók és milliók imádkoztak együtt, mégis megmaradtunk a megpróbáltatások között is, megbizonyítván azt, hogy a magyar reformátusságban olyan erők vannak, melyeket a poklok kapui sem vehetnek meg. A Kárpátaljai Református Egyházkerület megépült hajója most indul el innen Isten szent házából, hogy a nyugalom révébe érjen. Ezután Peleskey Sándor viski református lelkész, egyházkerületi aljegyző heterjeszti György Endre megválasztott főgondnok levelét, melyben távolmaradását a kerületi gyűlés előtt igazolja. Ezután a referens aljegyző javaslata szerint igazolják a megjelent tagokat, h. főgondnok a gyűlést megalakultnak jelenti ki, kijelöli a jegyzőkönyv hitelesítőit és a szavazatlábontó bizottság jegyzőkönyvének felolvasása után a választás eredményét tudomásul veszik és megerősítik. Ennek megtörténte után Biky Ferenc h. püspök Sütő

Áron egyházkerületi főjegyzőtől a hivatalos esküt kiveszi és neki az egyházkerület főjegyzői pecsétjét átnyújtja meleg szavak kíséretében. Sütő Áron az eskü letétele és a pecsét átvétele után egyéniségét jellemző szilárdsággal jelenti ki erces hangján, hogy ezen új hivatalát a jobb időbe veletl hittel, erős akarat-tal, soha meg nem szűnő reménnyel veszi át és fogja azt hiven teljesíteni.

Az egyházkerületi gyűlés ezután *Bihary Lajos, Peleskey Sándor* egyháziak, *Egry Ferenc, Molnár Ferenc, Bakó Bertalan* világiak személyében kijelöli azt a küldöttséget, amely a megválasztott püspököt a gyűlésbe meghívja. A gyűlést feljuggeszti. A templom közelében lévő református egyházat jellemző egyszerű lelkész-lakból megindul a magyarruhás leányok sorfala között a fekete taláros református lelkészek kíséretében *Bertók Béla* püspök. Harangzugás mellett haladt a püspök a templomba, hol az orgona hangja mellett felállva fogadta az egész ünneplő gyülekezet. A püspök a rendes lelkészi helyére ment, majd pedig mikor az egész gyülekezet a 37. D. első versét énekelni kezdte, az Úrasztalához lépett. Az ének elhangzása után a püspök imát mondott, amely alázatos jaji kiáltás volt szélszórattalásunkról, ezer fájó, vérző sebünkről, megaláztatásunkról s a magyar református-ság siralmakkal teljes kálváriájáról és amelyben a szétzilált magyar református anyaszentegyház Kárpátok alatt megmaradt népéért fohászkodott. Magasztos áhitattal hallgatta a közönség a püspök imáját, könnyekkel teltek meg a szemek s az ima urrá lett a lelkeken.

Dr. Polchy István h. főgondnok beszédét intéz a megválasztott püspökhöz. Beszédében kiemeli, hogy a világ protestánsainak üdvözlőlevele száll ma e kicsi templom falai között öszszegyült ünnepi gyülekezetre, szeretné, ha gyenge hangja tulharsogna a szent s komor falakon, hogy tudtára adja s hirdesse mindenkinek: „A Kárpátaljai magyar református egyházkerület feltette a fejére a koronát, mikor első püspökévé *Bertók Béla* munkácsi lelkészt választotta meg.” Kérdi a püspököt, hajlandó-e elfogadni e méltóságot és letenni az előírt esküt?

Igenis hajlandó vagyok, mondotta a püspök. Azután *Sütő Áron* egyházkerületi főjegyző lépett az Úrasztala előtt álló püspök elé és a püspök a főjegyző kezébe letette az esküt, melynek évtizedekkel ezelőtti megalakított szövegében a református egyház hivatalosainak nagy felelőssége, mindenekkel szemben való autonómiaja domborodik ki és amelynek szövegében éppenugy benne van a prédikátorok alázatossága, mint a gályarabok haláltmegvető hitének szilárdsága. A templomi gyülekezet állva hallgatta az esküt, a tekintetek az egymással szemben álló püspök

és főjegyző arcára szegződtek és mind az eskü szövege, mind a két egyházi férfi arcának szelid és mégis szilárd tekintete mély benyomást tett a lelkekre. Az eskü elhangzása után pillanatokig mely csend honolt a templomban s aztán *Biky Ferenc* esperes, *Szentimrey József* és *Kini-zy Nagy Sándor* h. esperesek léptek az Úrasztala elé. *Bertók Béla* püspök letérdel, a három esperes a püspök fejére tette a kezét és *Biky Ferencnek* mint egy galambösz apostolnak áldástkérő szavai közül avatják fel az új püspököt. A munkácsi református templomban még sohasem volt papavatás, sem püspöki beiktatás és így ezek a falak sohasem láttak térdeplő református lelkészt úgy, hogy az egész püspök-avatás amugy is történelmi fontosságán kívül ez a fenséges jelenet külön is történelmi jelentőségű volt, melyet *Biky Ferenc* lelket átható szavakban és formában remek alkotású imádsága tett igazán fenségessé.

A fölva'ott püspököt az egyházkerület részéről *Polchy* h. főgondnok üdvözölte elsőnek. Rámutatott arra, hogy a fölöttünk elvonuló vihar szegényé tette a szívünket, megrendítette a hitünket, elgyötört martírrá tette az embert, aki színe már azt sem hiszi, amit lát, amit érez, az évszázadok változását, hogy a nyárra ősz, az őszre tél, a tére tavasz, a kikelet, a feltámadás következik. Kárpátalja magyar református népét is megrázta a vihar, de ez a nép ma már hisz, testi és lelki fájdalmait Krisztus fájdalmain át meggyógyultnak hiszi és bizik a lélek feltámadásában. Ez a nép ma már egységes, egész, meg nem rendíthető sziklatömb, eggyé, egészszé olvasztották a közös sors, az azonos vágyak és az együttes csalódások. Ennek a jó magyar református népnek a képviselőjében üdvözli lelke egész melegével a püspököt, teszi lábai elé a hódolat és hűség babékoszoruját és nyújtja át a püspöki hatalmat külsőleg jelképező püspöki pecsétet.

Felzug az orgona hangja s az egyházkerület tisztviselői rendre a püspök elé járulnak, hogy vele kezét fogva elkötelezzék magukat a hit-építő, hitfejlesztő és hitlentartó munkára. Még szól az orgona, mikor *Bertók Béla* püspök, kezében a szent bibliával a szószékre lép. Az orgona hangjai elhalnak, feláll a közönség s mély csendben várja a püspök szavait. *Bertók* püspök fellapozza a bibliában *Pál* apostolnak a korinthusheli-ekhez írt első levelét és fölolvassa a második rész első és második versét, mondván: *Én azért, mikor tihozzátok mennék Atyámfiai, nem menlém, hogy az Isten bizonysg-tételét nagy ékesszólással és böl-csességgel hirdessem néktek, mert nem végeztem volt magamban egyebet, valamit tudni ti köztetek, hanem*

a Jézus Krisztust, azt pedig, aki megfeszítettett.

Ezzel a textussal vezette be a püspök ünnepi beszédét, melyet mindvégig a mély istenhit és a lángoló krisztusi szeretet hatott át. *Jól van elrendezve* — mondotta a püspök — hogy az első szó hivatásom helyéről szóljon hozzálok, hogy az első szó Krisztus evangéliumá, amit hirdetek nektek. Nézzétek az utóbb lepergett esztendőket és nézzétek az embereket. *Jelszavak* száguldoznak a levegőben, bizlatók, reményt adók, hitegetők és csalogatók és minden jelszó megtalálja itt a maga táborát. De ki sem törődik azzal mi a jelszó gyökére, célja, mert a szó eltudja zsibbasztani a lelket és a lélek megy a szó után. Ma milliószámra röpöknek a jelszavak, csoportosulnak a táborok a zászlókra írt jelszavak után. E zászlókra írt jelszavak között *nem látjuk az Evangélium jelszavát, az örök szeretetet*. Talán itt-ott emel egy-egy kis tábor fehér zászlót, mely alatt még az ellenségért is tudnak imádkozni, de a legtöbb zászló gyűlölködést, krisztustalanságot, a szeretetlenséget viszi a küzdelembe. Pedig így a lélek elveszíti legszebb virágait és csak a sá-tán lelke marad vele, amely a kár-hozatba visz.

Kérdézhettek, hol van az én jelszóm, mulassam meg a célt, az esz-közö-et. Ott van az irás most föl-vasott szavaiban. Ez az én jelszóm, zászlóm, eszközüm és boldogító cé-lom. Nem ékesszólással, hanem a lelkem egész melegével, gyöngé erőm-mel semmi mást nem hirdetek nektek és magamnak, csak hirdetem a krisztusi szeretetet! Nem törődöm a világ szeretetlenségével, gyűlöletével, az üldöztetéssel, mert mindent elvi-selek Krisztus szeretetével, amely elég nekem. Egyenes és igaz uton *egyedül az evangéliumért akarok élni, az lesz az én tűzszőlőm a szeretet lelkével*. Tíz év alatt a *szeretet ellen* követték el a *legtöbb bűnt*. Ha üdvözülni akartok, azt a sok bűnt tegyétek jóvá, amit a szeretet ellen követtetek el. E magasztos pillanat-ban legyen szabad rámutatnom arra, hogy nincs semmi olyan cselekedé-tem, amely a szeretet ellen vétene, szeretettel van tele a szívem és sohasem néztem, ki milyen fajú, milyen meggyőződésű, milyen nemzetiségű és milyen felekezethez tartozik, hiszen az Ur Jézus mondotta, hogy egyik vagytok az Örökkévalóban, Egy ezen a világon a szeretet, egy az Isten és így mi mindnyájan egyik vagyunk, csak mindnyájan menjünk a Krisztus mutatta uton.

Rámutatott azután a püspök arra, hogy életének vezérlő szövétnéke az örök szeretet, ezt akarja bevinni a gyülekezetekbe, hogy szünjön meg a szeretetlenség, a megértetlenség, az egyháziatlanság és mindenkinek meg kell gondolnia, hogy minden or-szág elpusztul, melynek alapja nem

a tiszta erkölcs. Azt akarja, hogy az egyházkerület minden tagjában felébredjen a vágyódás az örök szeretet iránt. E diszes, de terhes állásban a szereteten keresztül fogja nézni a gyülekezeteket, melyek segedelmét kéri munkájához. Szeretetre serkenti az egész egyházkerületet, de kijelenti, hogy ha egyedül marad is, ő el nem hagyja a Krisztust, ha magában lesz is, a szeretettől el nem tér.

— *De jobb ha velem jöttök*, mert akkor Isten megsegít benneteket, hisz addig vérezni fog az emberiség, míg meg nem találjuk az igaz szeretet utját az Ur Jézusban... A püspök azulán elimádkozia a Miatyánkot s majd mint püspök először kért áldást a gyülekezetre. A püspök beszéde után elfoglalta az elnöki széket, majd pedig állva hallgatta dr. Korláth Endrének beszédjét, ki a több mint 65.000 lelket számláló kárpátalji református egyházkerület nevében üdvözölte a püspököt, akit a benne élő hit, nagy szeretet s kiolthatatlan szeretet tett elsővé az egyenlők között és legéremesebbek között. Az ő erős hite, nagy szeretete, olthatatlan reménysége adjon erőt nekünk kálvária utunk folytatására és a szentlélek lelke adjon neki erőt és kitartást a kárpátalji magyar reformátusság vezetésére.

Sütő Áron egyházkerületi főjegyző a kerület tisztikarának nevében üdvözölte a püspököt. Rámutat a múlt-ra, amelyben a reformátusságnak annyi üldöztetést kellett elszenvednie, de hite mellett minden szenvedés ellenére kitartott hitében erősödött és kitart ma is. Mintha csak Sütő Áron szavait akarta volna megerősíteni a munkácsi református leányok énekpara, midőn a lányok ajkairól az ősök hitével és reménységével zúgott fel az ének: „Erős várunk nekünk az isten!” A 179. D. utolsó versének közösen éneke után az ünneplő közönség a templomból távozott s az egyházkerület, Bertók Béla püspök elnöklése alatt folytatta a közgyűlést, melyen a választókerületi tisztikar az esküvet letette és a törvény előírta kerületi bizottságok alakították meg. Jól esett hallani egyetemes konventünk egyházi elnökének, főt. Czinke István püspöknek táviratát: „Tiszáninnen Veletek ünnepeit és Veletek imádkozik Szentlélekért, szebb jövőért, Krisztus győzelméért. Az Urnak áldása nyugodjék meg Raitad, (Bertók püspökön) s egyházkerületeken. Márk 13:33!” A köszönettel vett üdvözlés jegyzőkönyvbe venni határozatolt. Isten áldása kérésével ezután a gyűlés véget ért.

A beiktatási ünnepségnek diszét, ünnepi hangulatát magasra emelték az egyházi énekkarok énekszámai. Csighy Ella hangverseny énekesnő két ima éneke magasztos hatást ért el s különösen nagy ereje volt Izsák Imre vajáni református lelkész énekének, ki Hiller templomi imáját énekelte el. A szóló énekszámokat Ricsév György orgonaművész kísérte s

ugyancsak az ő magas művészi játéka töltötte be a gyűlés ünnepélyes részének szüneteit is.

A gyűlés után a püspök lakásán husz küldöttséget fogadott, elsőben kerülete lelkészi karát, melyet Szentimrey József vezetett. Azután az ev. és a többi felekezetek, a református tanítói kar stb. hódoltak az új püspöknek. Kedves és megható volt a munkácsi református asszonyok nagyszámu tisztelgő küldöttsége, kiket Keéry Jenőné urasszony vezetett, ki amíg keresetlen szavakkal üdvözölte a püspök urat s neki egy értékes aranyórát, a fölisztelendő asszonynak ékes virágcsokrot adott által, mint a küldöttség ajándékát, bizony könybe borult ott mindenki. Nemkülönbön megható volt a munkácsi Ref. Leányegylet 30 tagu magyarruhás küldöttségének tisztelgése, kiknek nevében Göllner Erzsike, az evangéliumért munkás lelkek szónokához méltóan beszélt s adta által szép ajándékukat, mely után fenkölt leánylelkük szárnyalásának bizonyosságára Tarcy Hermina vezetése alatt énekeltek. Méltán illett minden az ünnepkeretébe.

A küldöttségek fogadása után a Csillag-szálló éttermében 300 terítékes közebed volt, (mert többen nem fértek) hol a magyar ruhás ref. leányok szolgáltak fel az egyház iránti ragaszkodó szeretetből s hol természetesen pohárköszöntők is bőven valának.

E helyen is különös köszönet illesse a buzgó, fölülmulthatatlanul agilis dr. Tarczy Károlyt, a munkácsi egyház főgondnokát, akinek 20 éves főgondnoksága virágzása és emelkedése külső javakban is az egyháznak s aki bámu'atraméltó tevékenységével oly példás renddel készítette elő és folytattatta le az egész ünnepséget. De elismerés adassék a munkácsi presbitériumnak és egyháztagoknak azért a lelkes odaadásért, amellyel fáradoztak.

Végzetül emítésre méltó a kormányzóságnak azaz *élesen kihívó* eljárása, hogy küldöttségileg hivatott meg a beiktatásra s bár megjelenést ígért három főhatalmúval is, senki az államhatalom részéről meg nem jelent ez ünnepon sem szavuk nem volt hozzá, sőt leintették munkácsi közegeiket is a megjelenésről. Sapienli sat!

Események-feljegyzések

A dunántúli egyházkerület közgyűlése. Június 6-án tartotta meg rendes évi közgyűlését a dunántúli egyházkerület Balogh Elemer püspök és dr. Szilassy Béla főgondnok elnöklése alatt. A közgyűlést dr. Szilassy Béla főgondnok tartalmas, eszméltető beszéddel nyitotta meg, melyet lapunk múlt számában egész terjedelmében közöltünk. A püspöki jelentés a kerület életének fontosabb mozzanatait ölelte fel. Kiemelkedőbb pontjai voltak: a lelkészi kar képzettségének emelésére tett intézkedések,

hogy lelkészeink a külföldi egyetemeket minel nagyobb számban látogalhassák. A külföldi kapcsolat, a theológusoknak és lelkészeknek külföldre jutása érdekében önzetlenül közbenjáró dr. Lang tanárnak (Halle), Viktor Albert Costabel (Milano) és dr. James a Good-nak (Piladellia) a kerületi közgyűlés köszönetét nyilvánította. Másodsor az állammal való viszonylatban bejelentette az 1921—22. évekről való közigazgatási segély elszámolása, az 1923 és 24. évi költségvetés. Foglalkozott a jelentés a theologiai és tanítóképző intézetek felállításának kérdésével, a lelkészek kötelező katonai szolgálatával, lelkészek és tanítók állampolgárságának kérdésével, amelyre vonatkozólag határozatra ment, hogy a közgyűlés felirattal fordul a kormányhoz.

A zsinat és a konventra vonatkozó előterjesztések után a személyi változások jelentettek be. A nagy gonddal összeállított püspöki jelentés után a bari és komáromi egyházmegyéből felterjesztett ügyek nyertek elintéztést. Elrendelte a kerületi közgyűlés egy egyházi és világi tanácsbíró választását. A közgyűlést megelőző nap délutánján a bírósági ügyek tárgyalattak le.

Az YMCA II. világkonferenciája Pörschach-am See-ben. Erre a konferenciára, amely a serdülő életkoruk között (14—18) folyó munkának megbeszélése volt, 915 jelentkező volt, akiknek csaknem mindegyike részt vett 53 ország képviselőjében. Csehszlovákia 50 delegátussal képviseltette magát, akiknek vezetője dr. A. Sum külügyminiszteri tanácsos volt Prágából. A csehszlovákiai nemzeti bizottság megbízásából vett részt a konferencián Sörös Béla ref. lelkész, a losonci magyar szekció elnöke. A gyönyörű fekvésű Pörschach csaknem minden villáját a konferencia résztvevői töltötték meg, a házakat külön konferencia számokkal látták el. Minden érkező egy hatalmas kötetet kapott a kezébe, mely a gondosan előkészített konferencia egész anyagát magába foglalta. Ebben a kötetben az egyes országokban a serdülők között folyó munka külön volt ismertelve. Benne foglaltak a delegátusok részére adott információk angol, francia és német nyelven. Csatolva volt 5 füzet, amelyek az előkészítő bizottság által a konferencia elé terjesztendő anyagot tartalmazták. Az öt füzet mindegyike más-más világrészből került ki. A konferencia minden napjára külön napi programot adtak ki. A napi gyűlések reggel 8 órakor kezdődtek és a reggeli áhitat után az egyes bizottsági jelentések kerültek tárgyalás alá. A konferencia 11-ig tartott ugyan, hogy 10-től kezdve már külön csoportok tárgyalták meg a napi programban számukra megállapított kérdéseket. 12—1-ig újból a bizottsági munkálatok kerültek megvitatás alá. 2 csoportban

külön ebédelték két szállóban a konferencia tagjai $\frac{1}{2}$ órákor. 2 órától kezdve a sportpálya várta az egyes csoportok mérkőzéseit. Délután folyamán a legelőbb napon kirándulások és az egyes nemzetek delegátusainak barátságos megbeszélései voltak. Este vacsora után 8 órákor kezdődött a konferenciának esti ülése. Ezen megnyitó után az egyes országok képviselői szólallak fel, majd fontosabb tárgyak előadói léptek az emelvényre. Utánuk a konferencián lévő egyes delegációk énekkarai adtak elő egy-egy egyházi éneket. 9 óra 15 perckor esti áhítat zárta le mindenütt a konferenciákat.

A fontosabb előadások közül kiemeljük E. C. Carter értekezését: az evangélium szociális értelmezése a serdülők számára — cimen és dr. Mólt Jánosnak 2 hatalmas előadását a konferencia bezárásakor: a vezető munkájáról és az ifjúság hivatásáról.

A bizottságok által elő cíjlesztett anyagban az YMCA nevelő munkájának alapelvei és ennek gyakorlati eredményei vannak lefektetve. Az egészen végigvonul a konferencia főcélja: a világ egész ifjúsága között egy testvéri közösség megemtése, valamint az a további nagy cél: hogy az egyes nemzetek egy nagy internacionális közösségbe kapcsolódjanak a Krisztus lelke által és a nemzetközi érintkezés krisztianizáltasság.

Dr. Fries Károly, a konferencia elnöke, amikor a 12 napos tárgyalást június 10-én este az izlandi és ausztráliai képviselők felszólalása után bezárta, derűsen jegyezte meg: A világ egyik és másik vége közötti nagy mezőt az illeni alapvető munka után töltsék be most már a megjelentek az ott egybeforrott lélek áldásaival.

HIREK

Lapunk mai száma a gazdag anyagra való tekintettel 6 oldalnyi terjedelemben jelenik meg. A ruszinszkói püspök beiktatásról szóló nagy eseményt tudósítónk tollából egész terjedelmében közöljük.

Értesítés. Az ungi ref. e. m. értekezlet tagjaival előleges tőjékoztatásképpen közlöm, hogy az értekezlet által rendezendő konferenciát — amennyiben a ragykaposi templom javítási munkálatai még mindig nem fejeződtek be — a jövő hónapra kellett elhalasztanom. Csicszerben, 1923 VI. 5-én, dr. Magda Sándor, ért.-i elnök.

Harangszentelés Alsókálason. Emlékezetes ünnepnappá tette a május 27-iki vasárnapot a kálósai ref. gyülekezet számára a község nemeslelkű, áldozatos szivü uriasznya, Hevessy Jánosné, aki megértette egy kis gyülekezet sóhajtását, a háboruban árván maradt harangjának bánatos szavát és egy harangot ajándékozott a kálósai ref. egyháznak a háboruban elrequirált harangja helyébe.

A harangot a tornaljai vasutállomásról lovasbandériummal, virággal megkoszoruzva, virággal díszített szekéren szállították haza, hoi a sokaság, örömmel, szeretettel várta fogadta. A harangot vivő menet a gyöngéledő, kegyes ajándékozó kuriájéra ment, mielőtt a harangot rendeltetési helyére vitte, hogy ő is megláthassa, amit oly nagyon óhajtott — az általa ajándékozott új harangot. Vargha Lajos helybeli lelkész őszinte meleg szavakkal mondott hálás köszönetet az egyházközség nevében a nemeslelkű uriaszonnak áldozatkésziségeért, aki meghaltan, könnyek között válaszolt. Innen a templomba ment a sokaság s helyezte el a harangot, amely felett a helybeli lelkész beszédet tartott és imádkozott — az adományozó uriaszony keresztnevére Eteikának nevezvén el az új harangot — megáldotta. Másnap helyére szereltették a harang s várta felszentelését, amely szép keretek között folyt le a környék nagyszámú részvevőivel zsufolásig megtelt templomban.

A gyülekezet Kajdó László harangszentelési éretét énekelt. A felszentelő imádságot Ablonczy Pál hanvai lelkész e. m. i. főjegyző tartotta. Lelkének melyéből fakadt az ima s a lelkek meységig hatott. Könnyek harmatozták a sziveket és az arcokat. Imádsága után a helybeli alkalmi kórus Gáspár: „Kondutij harang”, c. alkalmi darabját énekelt, mialatt megszólalt az új harang tiszta, szép, búgó hangja. Aztán Pósa László helybeli lelkész mondott lenyületes és tartalmas ünnepi beszédet a 150. z. olt. 1. verse alapján. Majd ismét a helybeli kórus éneket Beethoven: „Ő.ők Isten leborulva imádnak” szép darabját adta elő, amely után a helybeli lelkész az egyház új főgondnokát, Hevessy Bélát iktatta be ünnepélyesen hivatalába, aki az egyház részére ebből az alkalomból egy 500 koronás alapítványt tett. A felszentelő ünnepséget gyülekezeti ének zárta be. Az alkalmi kórust Vargha József helybeli tanította alakította, tanította és vezette, akinek munkáját és annak eredményét minden elismerés megilleti. A harangot Manoušek bünni gyáros öntötte, sulya 135 kg. ára teljes felszereléssel, szállítással 5465 K, mit teljes egészében az áldozatos szivü ajándékozó fedezett.

A maramaros-ugocsa egyházmegyében a kanonika vizitációt f. hó 12-től a hónap végéig három bizottság végzi: Biky Ferenc esperes, Bihary Lajos em. főjegyző és Peleskey Sándor tanácsbíró elnöklésével. Az egyházmegye új gondnoka Nagyiday Ferenc minden egyházközségben, hol kisebb-nagyobb bajok vannak mind társelnök vesz részt a vizitacionális bizottságban. Bizony ez a gondnokhoz illő méltó cselekedet.

Értesítés. Érsekújvár vidéki egyházaink iskoláiból középiskolába lépni szándékozó tanulókat figyelemztessék lelkészitársaim és a tanító

urk, hogy az érsekújvári állami reálgymnásium I. osztályába leendő beiratás f. hó 28-án lesz felvételi vizsga sikeres letétele mellett. Hasonló típusú intézetből máshonnan jövő tanulók magasabb osztályokba való beiratása ugyanakkor lesz. Szeptemberben új tanulók felvétele és beiratása csak kivételes miniszteri engedéllyel eszközölhető.

Sedivy László
ref. lelkész.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Lelkipásztor-ra küldött előfizetéseket megkaptam s intézkedtem, hogy a megrendelések Zilahre átlaltassanak. A június havi számot az előfizetők már a legközelebbi napokban közvetlenül fogják megkapni.

Kiadja: az Egyetemes Konvent.
A kiadásért felelős: Kövy Árpád.

Pályázat. Az alsómihályi ref. elemi iskola kántor-tartói állására pályázat hirdetik. Javádom: Lakás melléképületekkel, 358 -ól szép gyümölcsös kert, 9 kat. hold 1573 -ól szép fekvésű, jó minőségű szántó föld közel, 1055 -ól rét, földadó alá nem eső terület 137 -ól, 9 véka buza, 3 szekér gallya leszállítva. Stóla. A földet a tanító tartozik munkáltatni, valamint az adót is fizetni. Államsegély az állás elfoglalása után kérelmezve lesz. Kötelessége: I—VI. osztályos iskola vezetése, kántori teendők végzése, kanonikus órákon és akadályoztatás esetén lelkész helyettesítése. Tanítási nyelv szlovák, Isntenlisztelet nyelve magyar. Fogadalm letétel s szlovák illetőség igazolandó. Személyes megjelenés előnyös. Határidő 1923 július 10. Az állás szeptember 1-én elfoglalandó. Felszerelt kérvények a Ref. Lelk. Hiv. címére Alsómihályi (Dolné-Michalany) zs. Zemplinska up. Legenye-Alsómihályi küldendő.

Kajdy Menyhért
ref. lelkész.

Pályázat. A Blatna polyánkai (sárosmezői) ref. egyház, mely anyasítás alatt áll, káplánt keres, ki szlovák nyelven tudja végezni az isntenliszteletet s ideiglenesen a gyermekek tanítását, melyért 570 korona pótlékot kap. Fizetése 44 hold föld, szántó és rét. Három öl lüzifa az egyház pénzén véve és befuvarozva az udvarára. Tíz köből tiszta rozsa. A földet a hívek teljesen megművelik, a káplán magjával bevelik. A rétfét lekaszálják. Az adókat az egyház fizeti. 24 drb. marhalegeltési jog. Az állás azonnal elfoglalható. Lakás két szoba melléképületekkel. Pályázati kérvény Ref. Egyház Gondnoka Blatna-Potyánka, posta Szobráncz, július 10-ig beadandó. Személyes bemutatkozás előnyös, vasut állomás Užhorod vagy Michalovce.

Ref. Egyház Elöljárósága.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában.

REFORMÁTUS EGYZHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:	
Egész évre — — — —	60 korona
Fél évre — — — —	30 korona
Negyed évre — — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkatársak:
Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losoncon, Madách-u. 19. hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők. :: Megjelenik minden vasárnap.

A zsinat.

Ünnepe volt az elmúlt vasárnap sokszorosan megpróbált református anyaszentegyházunknak: alkotmányozó zsinatunk ünnepélyes megnyitása.

Lélekben ott voltunk valamennyien ezen a szép, bensőséges, lélekemelő ünnepen s együtt örültünk, ünnepeltünk azokkal, akiknek kezébe van letéve most egyetemes egyházunk sorsa és jövője.

Mint valami delejes áram futott végig mindannyiunkon a lelki közönségnek nagy, életet formáló, cselekvésre ösztönző ereje s arcunkon a büszkeség pirossága gyult fel.

Ereztük, mert éreznünk kellett, hogy egyek vagyunk a hitben, szeretetben és jó reménységben.

Az egységnek azt a lelkét nem tudta clerólleníteni és összetörni bennünk a lezajlott négy esztendő keserves próbája, a tűzben megpróbált arany még értékesebbé vált, ellenálló ereje fokozódott.

A történelmi elhivatottság tudatát nem tudta elhalványítani bennünk a nagy világevolúció, a forradalmi idők vérkeresztsége, a kálvinizmus életfája minden vésszel és viharral dacolva diadalmas büszkeséggel emeli fejét az ég felé, hirdetvén az örök igazságot: *Soli deo gloria!*

Igen — egyedül Istennek legyen dicsőség és hála mindezekért! Ő neki köszönhetjük elsősorban az utmutatást, irányjelzést, bölcs és céltudatos vezetést. Az Ő Lelkének sugalmazásából forrnak fel az emberi léleknek nagy elhatározó gondolatai és tervei. Az egy célra való törekvésnek és harmonikus összeműködésnek egyedüli záloga az Ő Lelke által nyújtott irányításnak alázatos szívvel való elfogadása. Az Ő akaratával szemben el kell löpülni minden egyéni és partikuláris érdeknek, mert csak az Ő akaratát fürkésző és előtte meghódoló emberi életek közösségéből sarjadhat ki egy szebb és boldogabb jövő ígérete.

A zsinat megnyitásának napján sötétszürke felhők vonták be az égboltozatot, de amikor a kezek imára kulcsolódtak össze és a léleklobogás kiverődött az arcokon — tekintetünk keresztül villant a felhők sötét tömegén és találokzott Ő Vele, aki a börtönöt szemének egy sugarával tovaüzi és sorsunk felett éber gondviseléssel őrökdi.

Törvényhozó zsinatunk megalakulása és munkálatai.

A szlovenszkói és ruszinszkói református törvényhozó testületének, az egyetemes zsinatnak ülése vasárnap megnyílt Léván. A zsinat feladata az, hogy a református egyház törvénykönyvét a megváltozott viszonyokhoz képest átdolgozza. Mivel a reformátusok alkotmánya és törvénykönyve az igazi demokrácia szellemét hordozta magán eddig is, lényeges ujtás alig lesz a törvénykönyvben. A református egyház a zsinatpresbiteri egyházi rendszer alapján marad, a választói jog és a fegyelmi bíraskodás terén sem változhat, mivel azoknak elvei az igazi demokrácia alapján fejlődtek ki.

A zsinat ünnepies megnyitása a régi törvények szigorú betartása mellett június 17-én történt meg s a megalakuláson részt vett mind a három egyházkerület. A kormány képviselőiben Slávik György dr. zólyomi zsupán, mint kormánybiztos vesz részt a zsinaton. Képviselőt küldött a megnyitásra az evangélikus egyetemes egyház is Zoch Samu dr. személyében. Itt láttuk, mint szakreferent, Stunda István miniszteri titkárt is.

A zsinat megalakulása.

A gyűlés istentisztelettel kezdődött, melynek fénypontja a Pálóczi Czinke István püspök imádsága és prédikációja volt. Egy prófétai ihlettségű, nagykonceptiójú főpap, egy izig-vérig szónok mesterműve markolt bele a szívekbe. Mi lesz az emberiség sorsa Krisztus eszményei nélkül? — ez a kérdés mered rá a világra. A kereszténytelen modern civilizáció elhittette a tökéletlen emberrel, hogy nincs szüksége megváltásra. Soha nagyobb szükség pedig nem volt még új vezérszemlékre, megváltókra, mint most. Európának nem az a legnagyobb baja, hogy politikailag összeomlott, hanem az, hogy lelkileg romlott meg. A kultura mai fáklyahordozói szörnyű tévedésbe estek. Azt hiszik, hogy csak őket váltotta meg Jézus, csak nekik van joguk az élethez, a boldogsághoz. Amíg egy nemzet csak a maga diadaláért imádkozik, addig alacsonyban jár a lelke, mint ősszel a kőd, föl kell emelkedni az egyetemes emberi jószág magassá-

gaiba s minden ember, minden nemzet boldogságát kell kiimádkozni Istentől. Milyen szomorú jelenség, hogy a mai kulturember föllázad az állatkinzás miatt s ugyanakkor közönyösen halad el millió embertársa anyagi és szellemi kinlódásai mellett. Meg kell történnie

a harmadik reformációnak, a lelkék reformációjának, melynek lobogóján a testvériség igéje van fölírva, mint győzedelmi jel. A testvériség nincs kötve sem kereszthez, sem templomokhoz, sem fajokhoz, csak egyhez: az emberiség szolidaritásához. Ezt a szolidaritást a Krisztus szellemének kell áthatnia: ez lesz az új megváltás.

Az ünnepi istentisztelet áhítatát emelte a lévai leányok kórusának két szép száma is.

Az ünnepi istentisztelet után Pálóczi Czinke István püspök és Lukács Géza főgondnok, mint korra nézve a legidősebb tisztviselők megnyitották a zsinatot. Azután Szlavik György dr. kormánybiztos, fölolvasta a kormány-nak a zsinattartást megengedő következő iratát:

A Csehszlovák kormány megbízásából üdvözlöm a szlovenszkói református egyház zsinatát. A Csehszlovák kormány elhatározta a folyó hó 7-én megtartott minisztertanácson, hogy a zsinat megnyitásán, tekintettel annak történelmi jelentőségére, képviselteti magát s megbízott képviselővel. A zsinat történelmi jelentősége abban áll, hogy a szlovenszkói református egyház a csehszlovák köztársaság fennállásának ötödik évében összhangba kívánja hozni az egyházszervezetét a fennálló törvényes renddel.

A Csehszlovák állam alkotói s első törvényhozói az állam rendjét a jog-egyenlőség s a demokrácia elveire fektették. A református egyház, mely létjogosultságát s megalapítását épen ezen demokratikus elveknek köszönheti, nemcsak könnyen alkalmazkodhatik a köztársaság ezen alaprendjéhez, hanem szükségképpen folyik ezen azonos elveiből, melyeket ugy az állam, mint a református egyház vall, hogy a köztársaság területén a

református egyház a vallásszabadság kifolyásaképpen jól fogja magát érezni s úgy rendezti hitéletét és szervezetét, hogy az államnak nagy feladataiban az állampolgárok nevelése s boldogulása terén szilárd támasza leend. Ezen reményben s elismerve a református egyház nagy szellemi és erkölcsi fontosságát az állam szempontjából, a Csehszlovák kormány nevében üdvözlöm a református zsinatot s működésére Isten áldását kérem.

Ezt a kormány-deklarációt tudomásul véve, a zsinat elhatározta, hogy a válaszításokat a zsinat tisztikarára a régi törvények értelmében a június 18-iki ülésen ejtik meg. Addig is jegyzők lettek: Söröss Béla losonci, Bary Gyula nagyberegai lelkészek egyházi, dr. Mohácsy János és Tornallyay Zoltán világi részről.

Az alakuló gyűlésnek más tárgya nem lehelvén, a gyűlést az elnökség berekesztette.

Ezután az üdvözlésekre került a sor. Elsőnek Slávik zsupán, zsinati kormánybiztos, a kormány nevében üdvözölte ezúton a zsinatot, melynek nagy történelmi jelentősége van. Történelmi jelentősége az — mondja — hogy a szlovén református egyház a csehszlovák köztársaság fennállásának ötödik évében összhangba akarja hozni törvényeit az állam demokratikus alkotmányával. Üdvözli a kormány nevében a zsinatot és Isten áldását kéri munkájára. Mint a megye zsupánja külön is üdvözli a megyéje területén ülésező zsinatot.

A kormánybiztos beszéde után Zoch Sámuel ág. ev. püspök emelkedett szólásra és szlovákul kezdett, majd magyarul folytatott beszédében azt hangoztatta, hogy a krisztusi tanok hirdetésében a fenálló nyelvi különbségek ellenére is találkozhathat a két egyház, mely közös alapon dolgozik az evangélium szellemében. A szlovén ág. ev. egyetemes egyház üdvözlését tolmácsolja a református zsinatnak.

A zsinat elé ezután tisztelgő küldöttségek járultak, melyek sorát a lévai római kath. hitközség nyitotta meg. A küldöttség vezetője, Kmosko Béla dr., örömet fejezte ki afelett, hogy a zsinat épen Léva városát tisztelte meg, mert e városban a felekezeti béke ősidők óta fennáll és ez az ünnepi alkalom azt csak jobban megerősíti.

Bándy Endre lévai ág. ev. lelkész és barsi főesperes a lévai egyház, a barsi egyházmegye és a szlovén ág. ev. evangélikus magyar egyházzövetség nevében üdvözli a zsinatot. Azt hangoztatja, hogy a szeretet szellemét kell elsajátítani; a társadalom és az emberek boldogítása legyen az a cél, amelyben a zsinat is munkál.

Liebermann Jakab főrabbi a lévai izraelita hitközség és kerülete üdvözlését fejezi ki a református egyház e történelmi ünnepén. Hatásos beszédét héber nyelvű áldással fejezte be: „Áldottak azok, akik Isten nevében jöttek!”

Léva város közönségének és tanácsának üdvözlését Frisch József helyettes városbíró tolmácsolta szívből fakadó szavakkal.

Az üdvözlésekre Czinke István püspök válaszolt. A törvényhozó zsinat nevében a püspök kijelenti, hogy hálás a kormánynak azért, hogy zsinati biztosul Slávik György dr. zsupánt nevezte ki, mert úgy tudja, hogy a zsupán pro-estáns és jó protestáns. Ezután Zoch evangélikus püspöknek a testvér protestáns egyház nevében kifejezett üdvözléért mondott köszönetet, valamint a többi küldöttségeknek, melynek folyamán rendkívül melegen emlékezelt meg arról a kedves és szíves vendéglátásról, mellyel Léva zsinat tagjait részesítették.

Az üdvözlések után a városi szalodában közeledett el. Kiemelendő a Slávik György dr. kormánybiztos pohárköszöntője, melyben elismeri, hogy méltán vannak szent fájdalmai a magyarságnak, elismeri és kellően értékeli ezeket a fájdalmakat, mert ők is hordozták ilyeneket, de ha az összehozó erőket keressük, sikerülni fog a megértést megteremteni. A testvéri közeledésre üritette poharát.

A zsinat első napjának délutánján az egyetemes egyház lelkesi értekezletét tartották meg s kimondták, hogy az egyetemes lelkesértekezlet az új zsinati törvények alapján fogják megszervezni, addig is egy, Bertók Béla püspök, Söröss Béla és Sütő Áron tagokból álló bizottságot választottak meg a konventi elnök e tárgyban való segítésére.

A zsinat második napján délelőtt 8 órakor nyitotta meg az ülést Czinke István püspök. Az első napi jegyzőkönyv hitelesítése után a tárgysorozat során a tagok igazolosa történt meg.

Mint zsinati tagok igazoltattak: a dunai kerületből Balogh Elemér püspök, Szilassy Béla főgondnok, Söröss Béla, Bihary Kálmán, Palay Károly, Tóth Kálmán egyházi-, dr. Mohácsy János, dr. Kersék János, dr. Kiss Jenő, Füssy Kálmán világi képviselők. A kárpátaljai kerületből: Czinke István püspök, Lukács Géza főgondnok, Idrányi Barna, Szücs István, Buzi Márton, Péter Mihály, Réz László, Oláh Péter, Pataki Pál egyházi-, Tornallyay Zoltán, dr. Kovách László, dr. Baksay Dezső, dr. Rácz Lajos, dr. Kathona László, Stépán László, Szalay László világi képviselők. A kárpátaljai kerületből: Bertók Béla püspök, dr. Polchy István helyettes főgondnok, Biky Ferenc, Komjáthy Gábor, Sütő Áron, Bary Gyula egyházi-, Egry Ferenc, dr. Komáromi Lajos, dr. Korláth Endre világi képviselők, továbbá Kovács Alajos, Vass Ádám és Molnár Ferenc tanító-képviselők.

Ezután megkezdődtek a szavazások a zsinat tisztikarának megválasztásá-

ra, melynek eredménye a következő: Elnökök: Czinke István püspök egyházi, Lukács Géza főgondnok, világi részről.

Alelnökök: Bertók Béla püspök egyházi, Szilassy Béla főgondnok világi részről.

Jegyzők: Péter Mihály és Söröss Béla egyházi-, Tornallyay Zoltán és dr. Komáromi Lajos világi részről.

Zsinati gazdává dr. Kersék János választották meg.

A tisztikar megválasztása után a megválasztott zsinati, világi elnök emelkedett szólásra. Programot adott az önkormányzat, a magyar kultúra, az állammal szemben való magatartás kérdéseiben s amikor kijelentette, hogy a magyar református egyház az állammal szemben a teljes lojalitást akarja és viszi keresztül, egyben azt is megállapította, hogy az egyetemes egyház várja az államtól a véren szerzett önrendelkezés, a magyar kultúrát fejlesztési lehetőségeinek teljes elismerését. A jelenlevő dr. Slávik György megnyerő személyiségű kormánybiztos, a kárpátaljai, végre törvényesen megalakult egyházkerületet s annak püspökét, valamint a zsinat minden tagját melegen üdvözölve, a véglegesen megalakult zsinatot megnyitja.

Czinke István püspök egyházi elnök is megköszöni az egyhangú választást. Egészen az egyház szolgálatára adta oda életét, zsenge ifjú korától dolgozott s most is azt teszi: teljes erővel, lelkesedéssel és örömmel égeti el önmagát az anyaszentegyház oltárain.

Péter Mihály a megválasztott jegyzői kar nevében mond meleg szavu köszönetet a bizalomért.

Sütő Áron a ruszinszkói kerület nevében köszönti a zsinat tisztikarát.

Czinke István elnök deklarációt terjeszt a zsinat elé, mely szerint a zsinat óhajtott volna, hogy az Egyház zsinattalrálási engedélyét ne csupán a kormány, hanem az államfő is adta volna meg, azonban a deklaráció csupán elvi jelentőségű, amennyiben a kormány után ugyanis az elnökhöz fogja a zsinat a törvényeket felterjeszteni. Indítványára a köztársaság Elnökét a zsinat a következő táviratban üdvözli:

„Köztársasági Elnök Ur! Szlovén és Ruszinszkói református egyházunk zsinata, mai napon tanácskozásait megkezdvén, Elnök Urat, mint az állam fejét, mély tisztelettel üdvözli, biztosítván elnök urat arról, hogy teljes erejével az állam és egyház azonos erkölcsi céljainak megvalósítását munkálja s erre nézve Elnök Urnak jóindulatu támogatását kéri és egyuttal Elnök urnak az állam és egyház javára irányuló működésére Istennek minden áldását kívánja, Czinke István egyházi elnök, Lukács Géza világi elnök.”

(Folyt. köv.)

István Imre.

Az ősök példáiból.

(Egy kevés kommentárral.)

Közli: Dancsházy Sándor.

II.

A hercegszöllősi kánonokkal nagyban egyezik a pest-megyei kánon gyűjtemény 1629-ből, sokban a komjáthi is 1642-ből. Résztint az írásmód könnyebbsége, másfelől az egyházi élet határozott folyamatosságának bemutatására a pestmegyei és komjáthi artikulásokból közlünk tovább nehányat.

A pestmegyei 18. kánonból: „Az *tunya és hivaikadó praedicatori, az ki csak vasárnap veszen könyvet kezébe, az több napon penig vagy részegeskedik, vagy széllyel kuruttyol (curritol), — ha egyszer kétszer megintelve jobbá nem leszen — tisztül megfosztjuk.*”

Rá kell cáfolnunk arra a majdnem közkeletűvé vált felfogásra, hogy a mienk „kényelmes pálya.” Sőt bizony, ha a munkát nézzük, hét napból hetet dolgozhatunk. Viszont a lelki munkás méltó anyagi eltartására, amelyre különösen a felföldi és soproni artikulások kötelezik el az eklézsiát.

28. kánonból: „*Hogy az anyaszentegyház mindenütt keresztényi fenyítékben legyen és jó rendtartásban maradjon, végezzünk ez, hogy minden esztendőben egyszer az ecclesiák meglátogattassanak és mind az tanítóknak s mind az hallgatóknak tudományokról és erkölcsökről való tudakozás legyen.*”

Ma is meg van az, ha a vizitáció jól érvényesül.

34. kánonból: „*Senki egyenletlen személyvel össze ne eskütlessen. Továbbá azt akarjuk, hogg az tanítók az Isten könyvéből tegyenek ítéletet a házasság dolgairól.*”

Felelősségteljes dolog beleszólni a házasságkötésbe. Kellemlen feladat meg nem értő házassokat békíteni, de lelkipásztoroknak ez többször komoly kötelessége.

45. kánonból: „*Az sugó gyónást nem javalljuk, mindazáltal az megrettent lelkü emberek praedicatorokhoz elmehetnek és tőlük vigasztalást vehetnek.*”

Ez egészen intenzív lelkigondozás.

A komjáthi III/XLII. kánonból: „*Senki azok közül, kik az Urat szolgálják, usorát, vagy interest ne vegyen, ne törekedjék nyereséget ne üzzön pénzével, borával, buzájával, felebarátjának nyilvánvaló kárával. A kik pedig usora vevésben találtak, javoktól, a melyet kiadtanak s bevesznek, megfosztatnak elsőben, azután ha meg nem térnek, tellyességgel elvettetnek.*”

A lelkipásztor lelkiismeretének nagyon érzékenynek kell lennie, hogy jut jövedelméhez. A panama és valuta spekuláció előtt még hosszú skála van, melyből egyre sem lehet rálépnie.

A komjáthi III/LXIV. kánonból: „*A betegségekben levő hiveket és akik jól kívánnak meghalni, az Egyházi szolgák intsek szép kegyesen, hogy ne tsak magok örökösikre írják testamentom tetelekben, ami javok vagyon, hanem az Ekklesiának sokféle szükségére is, kész akarattjukból valamit hagyjanak.*”

Sokan szeretnék az egyháztól azt a kicsijét is elvenni, ami van, pedig most is nagy szüksége lenne kegyes emberek hagyatékára, amire inteni, buzdítani kell az embereket, különben teljesen megszűnik e máris ritkuló szokás.

IV/VII. kánonból: „*Némely buja Mesterek és ifju Deákok nem lévén jó lelkek esmérési, sem Isten nem félvén, sem embereket meg nem becsülvén, nem tsak szerelem énekekkel rútúl gyönyörköttetik magokat, hanem szeretőtskéket találván éjjel, nappal azoknak házoknál vagynak, azért keményen parantsoljuk, hogy tellyességgel elvesztessenek a szerelem énekek és tűzbe vetessenek és a Mesterek és Deákok tiszta életet éljenek.*”

Hogy akadémiai ifjuságunknak a mai kor „férfi morálja” szerint milyen szabadsága van, tudjuk. De melyik rektor, vagy professor mer beleavatkozni az ifjak „egyéni jogaiba” és „privát ügyeibe.” Sőt már gimnáziumi tanulóink felől is méltán aggódik sok szülő, hogy kikerül-e gyermeke az iskolából testben, lélekben tisztán.

IV/XIII. kánonból: „*Azok, kik a Templomban énekelni jönnek, akarjuk, ugymond, hogy se rendetlen ne tsevegjenek, se természetjök felett ne kiáltozzanak, se egyéb illetlenséget ne tegyenek, hanem szívbéli töredelmességgel nyujtsák be énekeket Istenhez.*”

Bizonyosan ilyen — több helyen divó — kiáltozó, ordító éneklésre gondolt püspökünk, mikor keserű iróniával mondta: a mi éneklésünk akkor szép, ha csunya.

V/XIV. kánonból: „*Az ifjak, mint buzgobbak ifjuságuk miatt a Tiszteletes Véneknek köteles becsületet és fiui engedelmisséget tegyenek. Senkit azok közül meg ne vessenek, se meg ne tsufoljanak, hogy az egész gyűlésben feddést és pirongatást ne viseljenek.*”

A szülők, idősebb emberek és vezetők iránti tisztelet és engedelmisség ma is elég kívánni valót hagy fenn az ifjaknál. De nem szabad belefáradnunk nevelésükbe s lesz idő, mikor megköszönik.

Részletesebb ismertetést terünk nem enged, de a többi kánonokat is értékes tanulással olvashatjuk, mert hű karképet és szinte sürített történelmet kapunk ez artikulásokban. Korszakok határmegyéjén járva reánk is megáll a mondás igazsága: Ki a multat megbecsüli, a jövőt csak az érdemli.

Nyilatkozat.

A Péter Mihály és Stunda István urak között folytatott hírlapi vitában alulírottak arra kértünk fel, hogy a vita anyagának mindkettőjük részéről előterjesztendő ismertetése után hozzunk döntést a tekintetben, hogy e vitában minő volt eljárásuk egymással szemben. E célból Léván 1923 június 18-án és 19-én alulírottak Péter Mihály és Stunda István urakat együttesen meghallgatván s előterjesztéseiket megismervén megállapítjuk azt hogy:

1. Péter Mihály ur az általa ismertek alapján teljesen jóhiszeműen került hírlapi cikkeiben éles ellentétbe Stunda István urral.

2. Stunda István ur az általa ismertek alapján szintén teljes jóhiszeműséggel helyezkedett élesen szembe hírlapi cikkeiben Péter Mihály urral.

3. Végül, hogy az éles hírlapi vitára egyáltalában sor sem került volna, ha Péter Mihály és Stunda István uraknak az e vitában őket irányító ismereteiket alkalmuk lett volna egymással közölni.

Léva, 1923 június 19-én.

Szilassy Béla
egyh. ker. főgondnok.

Bertók Béla
püspök.

A legjobb hitvédelem.

Fosdick-nak, a kiváló amerikai evangéliumi munkásnak már a harmadik könyvét adta ki magyar nyelven a Diákszövetség ifj. Viktor János fordításában. „A Mester jelleme” és „Az imádság értelme” után a mult évben „A hit értelme” is elhagyta a sajtót. A nagyszerűen megírt könyv különösen alkalmas arra, hogy a tudományosan képzett emberek körében nyerjen meg lelkeket a hit számára. Ebből a könyvből való az alábbi részlet:

„Ha hitünknek szemére hányják az olyan bajokat, mint az iszákosság pusztítása, a háboru rettenetességei és a társadalmi igazságtalanságok botrányai; és ha azt kérdezik az emberek, hogy egyeztethető össze ezekkel Istennek szeretete: hitünk első felelete erre ne az okoskodás, hanem a cselekvés legyen... Semmiféle olyan elmélet, mely ezeknek szükségességét bizonyítgatná, nem szabad, hogy türelmesekké tegyen velük szemben bennünket. Ezek nem szükségesek, Ezek eltorzításai az emberi életnek. A hit legjobb védelme az, ha véget vetünk nekik...”

Nem kell filozófusoknak lennünk, hogy a hit védelmében nagyszerű szolgálatot teljesíthessünk. Meglehet, hogy sokan közülünk nem képesek érvelni érve sorakoztatni, de mindnyájan csatlakozhatunk azoknak soraihoz, akik azért harcolnak, hogy száműzzék a világból a bajt. Mindnyájan hazzájáruhatunk a keresztény hit ezen döntő jelentőségű védelméhez, egy olyan világ kiküzdéséhez, melyben könnyebb lesz majd Istenben hinni.”

HIREK

Harangszentelés. Szép és lélekemelő ünnepe volt f. hó 11-én és 17-én a garamszentgyörgyi ref. egyház híveinek. Az előbbi napon hozták haza 310 és 170 kg-os új harangjaikat a zselizi vasúti állomásról lovasbanderium és kocsik sokaságának kíséretében. A szépen rendezett kivonulás, haranghozatal a hozzáfűződő ünnepélyvel együtt sokáig emlékezetes maradt.

17-én pedig ünnepi istentisztelet keretében a virágokkal díszített és zsufolásig megtöltött templomban az új harangok felszentelése történt meg. Ez alkalommal Bacsa Lajos szódói lelkész, egyh. tanácsbíró, mint a zsinati gyűlésen elfoglalt esperes helyettese fejezte ki elismerését a gyülekezet tagjaival szemben azon áldozatkészségért, amellyel nemcsak új harangokat szereztek, de templomukat is díszesen megújították, összesen mintegy 72–73.000 kor. költséggel. Áldó imádsággal szentelte meg a harangokat és a megújított templomot. A leányok és legények összhangzatos éneke után Pető Sándor nemesoroszi lelkész prédikált meggyőzően és lelkesen a templomok és harangok magasztos hivatásáról. Végül ismét a vegyeskar éneke után Molnár Gyula helybeli lelkész olvasta fel a harangszerzés rövid történetét és az adakozók névsorát. Istentisztelet után a gyülekezet három harangja együtt szólott a háboruban elesettek emlékeztérére.

A Lelkipásztor június havi száma a következő tartalommal jelent meg: Debreceni László: *Hitünk oszlopai.* Gerok-Rédei Károly: *A törvénynek betöltése a szeretet.* Biró László: *A győztes pályafutó.* Pank-Kádár Géza: *Te vagy az ember!* Dérczy Imre: *Keresztelés husvétkor.* Temetési beszédek dr. Gönczy Lajostól és Kürthy Károlytól. *Beszéduázlatok.* Vasárnapi iskola. Az *Úr színe előtt.* (Ismerd meg önmagad!) Az *örtoronyban.* (Hirek.)

IRODALOM.

Foerster Fr. V.: *Christus und das menschliche Leben.* München 1922. Foerster a kiváló ethikus és pedagógus, aki évtizedek óta áll az ifjúság lelkigondozásának szolgálatában, a múlt év folyamán ismét egy jelentős és korszerű könyvvel ajándékozta meg a keresztyén világot. A „*Christus und das menschliche Leben*”, mely a másik nagyjelentőségű Foerster könyv: „*Jugendlehre*” folytatásának és beteljesedésének tekinthető, alig egy éven belül 20 ezer példányban fogyott el, úgy hogy azóta egy második — ezuttal népszerűbb — kiadás vált szükségessé belőle, mely ez év folyamán jelent meg Münchenben.

Foerster elsősorban pedagógus. Az ifjúság erkölcsi nevelését tűzte maga elé feladatul. Ezt a missziót igen eredeti és ötletes módszerekkel végzi már régóta. Azonban mindenkor annak a hangsúlyozásával, hogy erkölcsi nevelés csak *vallásos* alapon lehetséges. Istenben való hit nélkül, imádkozó élet nélkül nem tehet szert senki sem igazi, szilárd jellemre (Kiváló műve e részben a magyarra is lefordított: „*Iskola és jellem*”).

A „*Jugendlehre*” c. kötetben Foerster elsősorban mint ethikus áll előtünk. A fenti művében már Krisztushoz vezet el a lelkeket, ékesen dokumentálva ezáltal is a biblia szavainak igazságát: az ethika (a törvény) Krisztushoz vezető mesterünk. Foerster kiváló lélekelemző képességgel nyitja fel az ember megismerését és vezet el Krisztushoz, aki után sóvárog öntudatlanul is a szenvedő és beteg mai embervilág. Foerster alap-gondolata, hogy a mai emberiséget pusztán *politikai és gazdasági reformációkkal* megváltani nem lehet. Elsősorban a *lélek* reformációjára van szükség, mert enélkül a gazdasági és politikai megváltás hiába való.

Azoban Foerster nem kicsinyli le a gazdasági és politikai problémák jelentőségét sem. Könyvének második fejezetét: *Christus und der Klossenkampf* — a szociális kérdés fejtegetésének szenteli s ebben valóban korszerű.

Műve művészi szempontból is értékes. Ugy az egész könyv gondolatrendszere, mint az egyes fejezetek megírása, elsőrendű esztétikai örömet nyújt. (Különösen a „*Mária*” c. fejezetbe vitt bele sok poezist.)

Foerster írásainak meg van az a sajátosságuk, hogy szerzőjük protestáns létére is erősen kihangsúlyozza a a katolicizmus szépségeit és igazságait. (Jellemző, hogy Foerster műveit magyar nyelven is a Szent István társulat adta ki.)

Foerster könyve, mely Sokrates, Plátó, Dante, Schopenhauer és Nietzsche gondolatvilágával is foglalkozik, a magasabb képzettségű világi emberek igényeit is kielégítheti. Ez a könyv tényleg elsősorban az ő számukra íródott, akik ma a legmesszebbre távolodtak a Krisztusban való hittől. S Foerster bizonyágtétele annál hatásosabb lehet számunkra, mert nem papi, hanem egy nagyműveltségű világi ember hitvallása.

Az erdélyi irodalomból.

Dr. Makkai Sándor: *Ird meg amit láttál.* Beszédek, elmékedések, előadások. Minerva R. T. kiadása, Cluj-Kolozsvár. 1923. Ára 40 leu.

Makkai Sándornak, a kolozsvári ref. theologia kitéző képzettségű, fiatal rektorának 30 elmékedését, illetve beszédét és előadását tartalmazza ez a csinos kiállítású, 185 oldalra terjedő kötet. A beszédek, melyek mind 1918 óta készültek,

magukon viselik az elmúlt négy év szenvedéseinek és megpróbáltatásainak bélyegét. „Irodalmi formába öntésük — mondja az előszóban Makkai — jól tudom, különböző mértékben sikerült. Nem is az irodalmi tökéletesség lebegett előttem a megírásuknál, hanem a remény, hogy egy lélek őszinte harcai és vívódásaiból leszűrődő keresztyén meggyőződése talán más lelkeknek is szolgálhatnak valamivel, ami könnyít a terheken, edzi az erőket és termékenyíti a jószándékokat.” A szerző bevallása szerint beszédeinek megírásában főleg Kálvin, Robertson és Fosdick voltak reá hatással — „noha a felfogás és megoldás lényege saját egyéniségemből folytak.” A kötetbe foglalt előadások közül külön is kiemeljük a két irodalmi estélyen tartott beszédet: „Az erdélyi magyar irodalom kérdése” és „Bethlen Gábor öröksége” címűeket.

Dr. Imre Lajos: *A falu művelődése.* Vezérfonal a nép nevelői számára. Budapest 1922. E munka, mely a kiadó megjegyzése szerint 1917. év óta várja megjelenését, nagyszabású és minden részletre kiterjedő vezérfonalat ad azok kezébe, akik a népnevelésére rendeltettek. Ára 20 leu.

Dr. Tavasz Sándor: *A jelenkor szellemi válsága.* Kritikai utmutató. Minerva Cluj-Kolozsvár. 1923. Ára 20 leu. Tavasz könyve korunk legégetőbb problémáját, a nyugati kultúra válságának kérdését fejtegeti nagy irodalmi tájékozottsággal. (E két utóbbi mű közelebbi ismertetésére még visszatérünk.)

Kiadja: az *Egyetemes Konvent.*
A kiadásért felelős: Kövy Árpád.

Pályázat. A *Blatna polyánkai* (sárosmezői) *ref. egyház,* mely anyásítás alatt áll, káplánt keres, ki szlovák nyelven tudja végezni az istentiszteletet s ideiglenesen a gyermekek tanítását, melyért 570 korona pótlékot kap. Fizetése 44 hold föld, szántó és rét. Három öl tűzifa az egyház pénzén véve és befuvarozva az udvarára. Tíz köböl tiszta rozs. A földeket a hívek teljesen megművelik, a káplán magjával bevelik. A rétfét lekaszálják. Az adókat az egyház fizeti. 24 drb. marhalegeltési jog. Az állás azonnal elfoglalható. Lakás két szoba mellékhelyekkel. Pályázati kérvény Ref. Egyház Gondnoka Blatna-Polyánka, posta Szobráncz, július 10-ig beadandó. Személyes bemutatkozás előnyös, vasút állomás Užhorod vagy Michalovce.

Ref. Egyház Előljárósága.

RESATKÓ ENDRE

építész, építési vállalkozó

●● KASSA, DÁRDA-UTCA 4. ●●

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában.

REFORMÁTUS EGYZHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:

Egész évre	— — — — —	60 korona
Fél évre	— — — — —	30 korona
Negyed évre	— — — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkatársak:
Péter Mihály és Feleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losonc
Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetési
hirdetések és az esetleges reklamációk
dendők. :: :: Megjelenik minden v

Zsinat után.

A történelmi jelentőségű napok elmúltak. Egyetemes egyházunk legfőbb törvényhozási szerve: a zsinat — befejezte tanácskozásait s a zsinati atyák a hét elején a jól végzett munka felemelő öntudatában tértek vissza állomáshelyeikre.

Most már a kormányra vár a feladat, hogy a törvényalkotási munkálatok eredményét, az új törvénykönyvet jóváhagyás végett a legfelsőbb fórum elé terjessze s ezzel az alkotmányos élet kiépítését a maga hozzájárulásával is elősegítse.

A kodifikáló munka befejezésével adva vannak az egyházi élet teljes kifejtéséhez a keretek — csak tartalommal, léttel kell megtölteni azokat.

A külső konszolidáció sine qua nonjának kell tekintenünk a belső konszolidációra való komoly törekvést és elhatározottságot. A paragrafusoknak holt beüjtét csak az a kálvinista öntudat és lélek válthatja életre, amely sohasem fárad és lankad el az egyházépítés nemes munkájában, az erőnek egy célra való összefoglalásában, tömörítésében és a kálvinista közszellem állandó ébrentartásában. A Léván meggyújtott fénynek és világosságnak apró fénysugarak alakjában kell szétszóródnia az egész vonalon, hogy a szomorú tespedést és elernyedést élet, megújulás, munkára buzdulás váltsa fel.

A lévai zsinat keretében lefolyt tanácskozások és megbeszélések mindenkit meggyőzhettek arról, hogy rengeteg tennivaló vár reánk és ezeket az előttünk álló súlyos feladatokat, egzisztenciánkat mélyen érintő kérdéseket csak a belső konszolidáció alapjainak megteremtésével való-síthatjuk meg.

Az egyházépítésnek kifejtendő munkájából senkinek sem szabad kivonnia magát. Az egyetemes párt-ság elvéből folyólag minden egyháza

sorsán és jövőjén tépelődő egyház-tagnak arra a felismerésre kell jutnia, hogy a legcsekélyebb szolgálattal is egy-egy téglával járult hozzá egyetemes egyházunk viharok által meg-tépázott, megviselt épületének meg-erősítéséhez.

A közelmúlt sorselhatározó ese-ményei fényesen megmutatták a kál-vinizmus életképességét és alkotó

erejét. Most azután reánk vár a fel-adat, hogy ezt az erőt belevigyük az egyházlársadalmi élet minden vonat-kozásába és a megkezdett alkotó munkát ezeknek a jövőt építő tervek-nek, gondolatoknak és elhatározá-soknak valóra váltásával tegyük tel-jessé.

Ez lesz a legszebb visszhangja a lévai zsinatnak.

Zsinatunk törvényhozási munkálatai.

A zsinat második napján megalakították a különböző zsinati bizottságok, melyeknek feladata a törvény-cikkek részletes feldolgozása és meg-szövegezése. A bizottságok a követ-kezőképen alakították meg:

1. Egyházalkotmányi bizottság. Elnök: Szilassy Béla. Előadó: dr. Kovács László. Tagok: Szalay László, dr. Polchy István, dr. Korláth Endre, dr. Rácz Lajos, Péter Mihály, Tóth Kálmán és Sörös Béla.

2. Lelkészválasztási bizottság. Elnök: Bertók Béla. Előadó: Idrányi Barna. Tagok: Patay Károly, Biky Ferenc, Szücs István, Sörös Béla, dr. Baksai Dezső és dr. Komáromy Lajos.

3. Adóügyi bizottság. Elnök: dr. Szilassy Béla. Előadó: Idrányi Barna. Tagok: Füssy Kálmán, dr. Korláth Endre, Bary Gyula, Sütő Aron, Bi-hary Kálmán és dr. Rácz Lajos.

4. Törvénykezési bizottság. Elnök: dr. Stépán László, Előadó: dr. Polchy István. Tagok: dr. Kovács László, dr. Mohácsy János, dr. Kathona László, Tornallyay Zoltán, dr. Kersék János és Szalay László.

5. Nyugdíjügyi bizottság. Elnök: Bertók Béla. Előadó: Patay Pál. Tagok: Idrányi Barna, Patay Károly, Buzy Márton, Biky Ferenc, dr. Baksai Dezső és dr. Mohácsy János.

6. Iskolaügyi bizottság. Elnök: Komjáthy Gábor. Előadó: Kovács Alajos. Tagok: Réz László, Vass Ádám, Molnár Ferenc, Péter Mihály és Sörös Béla.

7. Énekeskönyvügyi bizottság. Elnök: Balogh Elemér. Előadó: Réz László. Tagok: Kovács Alajos, Vass Ádám, Molnár Ferenc, Buzy Márton, Sülhő Aron.

8. Egyházépítőügyi bizottság. Elnök: Bertók Béla. Előadó: Sörös Béla. Tagok: Molnár Ferenc, Kovács Alajos, dr. Kiss Jenő, Vass Ádám, dr. Stépán László és Bary Gyula.

A bizottságok a nekik kiosztott törvényjavaslatokat részletes vitával azonnal feldolgozás alá vették s munkájuk elkészültével plenáris ülés keretében fogják törvénné emelni.

A második nap délutánján hat órai kezdetel nivós vallásos este volt. A gyülekezet éneke után Pálóczi Czinke István tiszáninneri püspök, a zsinat lelkészi elnöke tartott mélyen szántó és lelkébemarkoló biblia magyarázatot. Endreffy János evangélikus lelkész a gyűlölködés szellemének leküzdése és a szeretet szellemének az életbevaló belevitele érdekében tartott nagy tetszéssel fogadott szabad előadást. Szabó S. Zsigmond ref. lelkész egy vallásos költeményét adta elő, majd Várady Antal „Az Ur íté” című költeményét szavalta el nagysikerrel. Ezután Isaák Imre énekelt egy, vallásos fohászkodást, Egyed Aladár ev. lelkész művészi harmónium kísérete mellett. A vallásos estélyt Bándy Endre ev. esperes áhítatos imádsága után a gyülekezet éneke rekesztette be.

A zsinat harmadik napjának reggelén 10 órai a bizottságok dolgoztak tovább. 10 órakor pedig plenáris ülésben a nyugdíjtörvényt tárgyalták, melyet az össziülés újból való átdolgozás végett visszautdott a nyugdíj-ügyi bizottságnak.

A plenáris ülés elhatározta, hogy a harmadik nap délutánját és az egész negyedik napot a bizottságok munkájára fordítja s újabb össziülés az ötödik nap délelőtt 9 órai kezdettel nyílik meg újból.

A presbiteri világszövetség meghívása. — A nyugdíjintézeti törvényt elfogadták. — Az alkotmánytörvény tárgyalása.

A zsinat ötödik napján reggel 9 órakor nyitotta meg az ülést, Czinke István püspök s az ülés jegyzőkönyvének vezetésére Tornallyay Zoltán és Sörös Béla jegyzőket jelölte ki.

A múlt ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után, az elnöki előterjesztések során Czinke István előterjesztette a presbiteri világszövetség keleti osztályának zürichi kongresszusára szóló meghívót, melyben a csehszlovákia magyar református egyházat meghívják a július 21—27 között tartandó kongresszusra. E kongresszus feladata Európa különböző országaiban a fennálló nehéz és sokban szomorú helyzetről informálódni s elintézni azokat a sürgős vallási problémákat, amelyek a kontinenst a nagyvilághoz való viszonyában érintik. A zsinat Balogh Elemér, Sörös Béla, Szilassy Béla és György Endre zsinati tagokat látja el megbízólevéllel s küldi ki e kongresszusra.

Ezután a bizottságnak visszaadott nyugdíjintézeti törvénytervezetet a plenáris ülés elfogadta. Lényeges a törvényben, hogy a nyugdíjintézeti szabályrendelet megalkotásával zsinat a konventet bizta meg.

Napirendre került az alkotmánytörvény tárgyalása is dr. Kovács László előadásában. Ez a törvénytervezet alapvető kérdésekben a régi autonomia alapján áll s csupán kisebb módosítások végezletnek el ennek keretében. Nevezetes módosítás, amely szerint az elnéptelenedett,

egyházak, amelyek rendes lelkészi állást fentartani többé nem képesek, a lelkészi állás megüresedése esetén kérhetik leányegyházközséggé való átalakulásuk elismerését. Ebben az esetben az ilyen egyházközségek mindennemű vagyona, ha a presbitérium benne legkisebb számmal sem alakítható meg, az egyházmegye felügyelete és kezelése alá kerül. A vagyon tiszta jövedelmének 25%-a, az egyetemes református egyházi közalap évi szükségleteire, 60%-a az egyházmegye missiói pénztára javára fizetendő be, amely az itt lakó hívek lelki szükségletének ellátásáról gondoskodik. 15% évenként tőkésítendő a célvagyon javára.

Jelentős ujítás, hogy az istentisztelet, a lelkészi szolgálat, az egyházközségi jegyzőkönyvek nyelvének, valamint az iskola tanítási nyelvének, vagy nyelveinek meghatározása tekintetében az eddigi gyakorlat törvényesnek tekintetik. A felsőbb egyházi és világi hatóságok minden egyházközséggel a saját egyházi hivatalos nyelvén érintkeznek. A 22. §. 4-ik pontja a nyelvhasználat megállapításáról, vagy változtatásáról ezeket mondja: Azon egyházközségekben, amelyekben a választói joggal bíró egyháztagok egyharmada a lelkészi hivatalhoz intézett írásbeli beadványban kifejezi, hogy az eddigi hivatalos egyházi nyelvtől eltérő más nyelvet kíván egyházközségi nyelvgyanánt használni, a presbitérium köteles a beadvány beérkezésétől számított 30 nap alatt e tárgyban külön közgyűlést tartani, mely az egyház-

község választó joggal bíró tsgjainak titkos szavavotával hozza meg döntését. Érvényes határozat hozatalához az összes tagok $\frac{2}{3}$ -ának szavazat leadása feltétlenül megkívánatik.

A presbitérium tagjai ezután 12 évre választanak, a kisorsolás rendszere megszűnik.

Nagyobb vitára adott alkalmat a kárpátaljai ungi egyházmegye megalakulásának és elismerésének kérdése, mely Stépán László, Sörös Béla, Bertók Béla, Péter Mihály és Czinke István elnök hozzászólásai után, akképen oldatott meg, hogy a kárpátaljai ungi egyházmegye törvényesnek elismertetett.

A 60. §. Szlovenszko és Ruszinszko területén három egyházkerületet ismer el és pedig: a dunai, a tiszai és a kárpátaljai kerületeket. E kerületeknél a terület a dunai egyházkerületnél nem volt vitás, a tiszai és kárpátaljai egyházkerületek között az ungi 12 egyház miatt ellentétek merültek fel, amelyekre nézve most a zsinat törvényül kimondotta, hogy a tiszai egyházkerülethez tartoznak a régi tiszáninneri egyházkerület Szlovenszkohoz tartozó, a kárpátaljai egyházkerülethez pedig a régi tiszántuli és a régi tiszáninneri kerületnek a Ruszinszko területén fekvő egyházközségei.

A törvénynek ez a megállapítása nagy megnyugvást fog kelteni a felzaklatott érdekekben és a kormánnyal szemben is, véglegesen rendezti az egyházkerületek területének kérdését.

TÜKÖR-DARABOK.

Alkalmi imádság.

Irtá s az abaujornai ref. lelkészek és tanítók szádellövölgyi kirándulásakor tartott istentiszteleten elmondta Simon József.

Im bejöttünk nagy örömmel a te templomodba felséges Isten, itt lakó s közelből távolból idesereglett gyermekeid. Nagy örömmel, hogy ujra élünk, erőnk, egészségünk kedvez s a te szép világodban gyönyörködhetünk. Testünk megújult az éjszaka álmat adó csendjében, lelkünk megfürdött a harmatos, napsugaras, virágos, madárdalós májusi reggel bübajos szépségeiben s ide hozott minket e szent helyre, eléd borulni, néked hálát rebegni.

Két könyvben jelentetted ki magadat Istenünk s mi, kik az egyiket elhivatásunk szerint forgatjuk, lelked sugallatára ide jöttünk, hogy most a másiktól: a természet könyvéből olvassunk. A természet könyvéből hiszen mindenütt olvashatunk, mert minden fűszál, porszem Rólad beszél,

de itt... de itt a „kövek kiáltanak.” Egbenyuló sziklaóriások mulogatják itt végtelen hatalmadat, sziklaóriások, miknek láttára megdöbben az eszére, erejére, alkotásaira büszke ember, porszemmé törpül a teremtés koronájá.

Felraktad a földet Mindenható hatalmad látható csodajeleivel s a vakmerő porföreg mégis tagad Téged. Oh a természet jobb, mint az ember, mert híven követi törvényedet s mindig Rólad bizonykodik. Ez a költé vált hegyrenged s a közte elterülő tündérszépű völgy sok ezer év óta állandó bizonyossága kimondhatatlan nagyságonak.

Oda megyünk Atyánk! ha itt kibuzgólkodtuk magunkat: egyik lempől a másikba. Oda megyünk „e remeknek a látására,” gyönyörködni, csodálkozni és megalázkodni. Oh fogadd szívesen mindkét istentiszteletünket: ezt, amelyen mi hirdeljük igédet, itteni testvéreinkkel ölekezvén s azt, amelyen a kövek fognak nekünk prédikálni. Ihlesd meg lelkünket itt benn, hogy ez alkalom is előbb vigyen bennünket az idvesség útján, ihlesd meg lelkünket

ott künn, hogy csodaműveid láttára szívünkben növekedjék a te félelmed, ajkunkon előtörjön az elázatos hódolat hallelujája, egyben váljunk mi is kősziklakká a hitben, hogy rendületlenül álljunk az élet viharai, kísértései között.

Adj ránk édes Atyánk! sugáros napfényt, hogy teljes mértékben élvezhessük e hely fényeit. Engedj nekünk itt kedves időtöltést. E kies völgy ünnepi cserdjével, balzsamos-hús levegőjével, patakcsobogásával, fűföldjével, madárdalával andalítsd el, pihentesd meg fáradt, gondterhelt lelkünket, hogy visszanyerje az élet küzdelmeiben meglankadt erejét, rugalmasságát s egy kedves nap boldog óráinak hatása, emléke sokáig éljen szívünkben. Altasd el ma minden bánatunkat, fájó érzésünket, terítsd rá szívünkre a reménység zödjét s cselekedd, hogy itt ma csak örülni tudjunk: az életnek s egymásnak.

Aldd meg Istenünk e gyülekezetet, „mely e helyre telepedett.” Kik mindennap látják csodajeleidet, tedd őket neved tántoríthatatlan felővé. Tedd gyümölcsözővé köztük szolgál-

A lelkészek fizetésének vitája. — Az alkotmány törvényt teljes egészében elfogadták. — Az egyház belső építéséről szóló törvényt és a lelkészválasztási törvényt is becikkelyezték.

Az alkotmány törvény tárgyalásánál a további vita során Kovács Alajos, Komjáthy Gábor és Péter Mihály hozzászólásai után kimondta a zsinat, hogy a lelkészek alapfizetése az evangélikus lelkészek fizetéséhez képest 4800 K a korpótlékon, családi és egyéb pótlékokon kívül.

Vitá a adott alkalmat az is, hogy a lelkészek egyenruhát hordjanak-e vagy nem? Dr. Kiss Jenő és dr. Kersék János az egyenruha viselése mellett, Bertók Béla és Czinke István püspökök az egyenruha viselése ellen foglaltak állást felszólalásaikban, a zsinat az egyenruhát elvetette.

A konfirmációi oktatás és vallásitanítás kérdésénél a zsinat törvényben kimondta, hogy a konfirmációi oktatást a lelkész köteles teljesíteni, a *selekezeti iskolai vallásitanítást* azonban a *vallásos nevelés érdekében feltétlenül a tanítók kötelesek végezni.*

Az esperesek a törvényben szigorubb mértékben köteleztettek egyházmegyéjük látogatására. A püspökök nem szenteles, hanem az esperesek kézrátétele után iktattatnak be hivatalukba.

A zsinat hatodik napjának reggelén 9 órakor a VIII. ik. az egyház belső építéséről szóló törvénycikket tárgyalták és fogadták el.

Az általános vita során Patay Károly elismeri, hogy ez a t. c. házaspótló, de véleménye szerint hiányzik a törvénytervezetből a tanítók közreműködésének igénybevétele s azt is kívánja, hogy az ellenőrzés e t. c.

alkalmazásánál fokozott mértékben vitessék keresztül.

Söröss Béla előadó, a t. c. előkészítője kifejti, hogy a tanítók azért nem említettek e t. c.-ben, mert a tanítók kötelesei az egyháztörvények illetékes helyein úgy is fel vannak sorolva. A tanítók hivatalból kötelesek részt venni az egyház belső építésében. Amíg nem magunk képezzük tanítóinkat, hanem az állam és más vallásfelekezetek, addig annak az elvnek kell érvényesülnie, hogy az új tanítóknak idő adassék egyházi életünk kereteiben való elhelyezkedésre és speciális viszonyaink teljes megismerésére. Az ellenőrzés a törvény végrehajtásánál a legteljesebb mértékben érvényre fog jutni.

Az új törvény elrendeli a családkönyvek bevezetését, a 6—16 év közötti gyermekek intenzív lelkigondozását, intézkedik arról, hogy a gyermekek konfirmációja a betöltött 14 év után történhet csak meg, az egyháztársadalmi élet minden jelenségének lelki gondozását, a lelkész szigorú kötelességévé teszi. Rendeli e törvény, hogy a gyülekezetek kebelében a hitélet előmozdító egyesületek alakítsanak *Legfontosabb része e t. c.-nek a gyülekezeti egyház-fegyelm gyakorlásának elrendelése.* A fegyelm fokozatai a lelképásztor és a presbitérium ügykörébe utaltatnak. Hosszas és kimerítő vita keletkezett a körül a kérdés körül, vajjon az arra rászolgált gyülekezeti tag eltiltható-e az urvacsorától s végső

fokon kizárható-e a gyülekezet tagjai közül? A vitában Komjáthy Gábor, Bertók Béla, Stépán László, Patay Károly, Söröss Béla és Péter Mihály vettek részt. Péter Mihály történelmi alapon mutatja ki, hogy egyházfegyelem az első budai zsinat óta rendszeresen volt a református egyházban, eltekintve a kálvini alapelveknek a reformáció kezdete óta történt gyakorlatától. A zsinat végül is törvénnyé emelte az egyházi fegyelmről Söröss Béla által elkészített törvénytervezetet s benne kimondta az urvacsorától való eltiltás és a gyülekezetből való kizárás lehetőségét is. Ezzel a törvénycikkkel a komoly belső érvényre teremtette meg a zsinat.

Ugyanez a t. c. elrendeli a lelkésztestület (egylet) minden egyházmegyében való felállítását s részletes pontossággal felsorolja azokat a leendőket, melyeket ezen lelkésztestületek elvégezni kötelesek.

A református irodalmi társaság felállítására is ebben a t. c.-ben kodifikáltatott. A t. c. jóváhagyás és megerősítés után az egyetemes református konvent végrehajtási utasításával lép életbe.

Isaák Imre

(Folytatjuk)

Az élet a földből ered

A kálvinista Wilsonnak beszédeiből, melyek magyar nyelven is megjelentek annak idején „Az új szabadság” c. kötetben, közöljük az alábbi részletet.

„Ha visszatekintek a történelmi folyamatokra, ha végigtekintek Amerika keletkezésének történetén, azt látom írva minden lapján: hogy a nemzetek lentől ujhodnak meg s nem felülről. Hogy a Génius, mely az ismeretlen emberek sorából tör elő, az a Génius, mely megújítja a nép ifjúságát és erejét.

Az élet hasznossága és eredménye, a nagy lak természetesen fejlődéséhez hasonlóan, a talajból indul végig a törzsön, az ágakba, lombokba és gyümölcsbe. Minden nemzet oly nagy — és csak oly nagy —, mint amilyenek a közkalonai.

Az egyetlen ok, amiért a középkorban a kormányok nem szenvedtek gyökérsorvadásban az arisztokratikus rendszer alatt, mely akkor uralkodott, az volt, hogy annyi embert, aki a kormányzás eszköze volt, vettek át az egyháztól, mely akkor úgy mint ma is, nagy demokrácia volt. Nem volt az az alacsony pór, akiből ne lehetett volna pap és nem volt elképzelhető oly jelentéktelen pap, aki a kereszténység pápája ne lehetett volna. S Európában minden kancelláriát, minden udvart ezek a tanult, iskolázott, képzett férfiak vezettek: annak a nagy, uralkodó testületnek a papsága. Ami a kormányt a középkorban életben tartotta, nem volt más, mint az életerőnek az az állandó növekedése lentől, a nép nagy tömegeinek közkatonaiból, a papság nyílt csatornáin keresztül.”

idnak idejövételét s előttük való szólását.

Áldj meg bennünket, kik örökönket is alkotásaid szemlélésében s a testvéri ölekezésben keressük s e Neked tetsző lelki felvidulásra is szent neved segítségül hívásával indulunk el.

Hívj Atyánk mindeneket a természet ölére, kezéd műveinek csodálására, hogy a lelkek felmagasztosuljanak, a kevélyek megalázkodjanak, a hitellenek megtérjenek s miként a nagy mindenség, úgy az egész embervilág egy szívvel-szájjal Téged dicsérjen és áldjon, mint Teremtő Urát, gondviselő Istenét.

Amen.

Bűnbánati ének.

— A 37. dicséret dallamára. —

Világ ura! szent Istenünk!
Irgalmadért esedezünk.
Bűnünk miatt porba hullva
Nézünk vissza ősi múltba...
Mig gyermekként állunk téled

És imádtuk Istenséged:

Világokat tartó karod
Száz viharban megoltalmazott!
Es eltemetni nem hagyott.

De elhagytuk ösvényedet,
Kihűlt küzlünk a szeretet.
Csúffá lett a hit és remény,
Nevetséggé a szent erény.
Hamis tudományok miatt
Pusztán hagytuk hajlékidat.
Hiába szólt szent harangod
Szívünkben nem keltett visszhangot.
Lelkünk bálványokhoz hajlott.

Világ ura! szent Istenünk!
Irgalmadért esedezünk.
Bűneinket megsírta
Térünk vissza szent utadra.
Óh! bocsáss meg! és ha szólunk
Ne feledkezzél el rólunk.
Szánd meg szegény gyermekünket.
Hajlitsd hozzánk ellenséginket!
Édes atyánk! áldj meg minket!

Szilicei László.

HIREK

Előfizetőink figyelmébe. Mindazokat, akik előfizetéseikkel hátrálékban vannak, e sorok útján kérjük fel annak kiadóhivatalunknál való rendezésére.

Adomány. A komáromi ref. elemi iskolás növendékek hittani vizsgáján a gyermekek adakozásaiból összegyűlt összegből *Lakatos Károly, Marisa György és Borza Zoltán* hitoktatók 75 koronát küldöttek lelkész-özvegy és árva alapunk javára. A nemes célú adományt köszönettel nyugtatjuk.

A Bethánia egylet és az egyház. Mint ismeretes, a budapesti Bethánia egylet az összes belmissziói egyesületek között a legharcosabb ellenzéke volt az egyházaknak. Még csak nem régeből is erős polémiát folytattak az egylet vezetői Sebestyén Jenővel, aki a határozottan egyházi evangelizáció híve. Mióta Ravasz püspök áldásos működését a fővárosban megkezdte, nagy változás állott be a Bethánia és a ref. egyház közötti viszony tekintetében. Az egylet vezetői mindjobban arra az álláspontra kezdtek helyezkedni, hogy a belmissziói munkának az egyház javát kell szolgálnia. Most erről a szellem és program változtatásról érdekes adatokkal számol be a Mustármag c. lap (a Bethánia lapja) legújabb (június havi száma). A lap egyik cikke: „A Bethánia egylet programja” címen öt pontba foglalt nyilatkozatot tesz közzé, melyet az egylet idei közgyűlése is elfogadott. Az 1. pont így hangzik: „A Bethánia egylet közgyűlése egyhangúlag megállapítja és ünnepélyesen kinyilvánítja, hogy az egyesület kezdettől fogva abban ismerte fel legfontosabb hivatását, hogy a magyar református és evangélikus egyházak megújításán munkálkodjék, meggyőződése lévén, hogy Isten az egyházakat nemcsak a multban használta fel felségesen, hanem nagy dolgokat biz rájuk a jövőben is.” Hasonlóan érdekes nyilatkozatot közöl a lap dr. Csia Sándortól, az egylet legintranszigenőbb felfogású titkáráról is, akinek testvére Csia Lajos annak idején ki is lépett a ref. egyházból s lett lelkészi jellegű. Csia a maga belső megváltozásáról tesz bizonyosságot. Többek közt azt mondja: „Meggyőződésemnek 1919-től kezdődő s fokozatos átalakulása nem vezethető vissza az egylettel s személyemet ért támadásokra, sem testvéremnek Csia Lajosnak legújabb nyilvánvalóvá lett s reám is meglepetésként hatott, de szintén hosszú lelkifolyamaton alapuló megváltozására. Istennek lelke legfőképpen a ref. és ev. egyházakban felségesen bontakozó ébredést, az egyház reformáló törekvéseit (példái kör és általa készített kunhegyesi memorandum) s a szabad egyházakban tett kedvezőtlen tapasztalataimat használta fel erre.” Végül a hírek közt olvashatjuk, hogy az

egylet választmánya foglalkozott Ravasz püspök azon óhajával, hogy a Bethánia egyletben ref. és ev. csoportok alakuljanak, s a terv általános és örvendező helyesléssel találkozott. Ime: tempora mutantur.

Harangszentelés. A balogtamási ref. leányegyház a világháború áldozatává esett harangja helyett a hívek áldozatkészségéből öntetett új harangját a rimaszécsi állomásról folyó hó 24-én, a falu fiatalságából alakult rezesbanda közreműködése mellett, lőhátas ifjak s magyar ruhába öltözött lányok kíséretében, határtalan öröm s lelkesedéssel szállította haza. A szép menet utközben két helyen lefényképeztetett. Ithon a gyülekezet lelkészevel az élén istentisztelettel: ének, beszéd s imával fogadta. A harangszentelési ünnepély július 8-án leend.

IRODALOM.

Dr. Imre Lajos: A falu művelő-dé.e. Vezérfonal a nép nevelői számára. Budapest, 1022. A „Stúdium” könyvesbolt kiadása.

Dr. Imre Lajos, a kolozsvári ref. theologia tudós professzora a mult év folyamán két értékes könyvet adott ki. Az egyiknek címe: *Vezérfonal az ifjuság gondozására*, a másik a fenti kötet, mely a népnevelői számára készült vezérfonal. — Imre Lajos, aki éveken keresztül értékes pedagógiai munkatársa volt így a Wessely szerkesztésében megjelent „Népnevelés” c. folyóiratnak, mint a „Gyermektanulmányi társaság” közlönyének, a fenti kötetben foglalta össze a népnevelésre vonatkozó gondolatait és tapasztalatait s vele egy gazdag és használható gyakorlati utmutatót adott a népnevelők kezébe. A szerző ezt írja a könyv előszavában: „Komoly felelősség van vállainkon: megjelölni az utat, melyen ezután haladnunk kell s népünknek *nem szónoklással, nem tanáccsal, hanem kézenfogva vezetni a nemzeti művelődés diadalmas ösvényére.*” A könyv 4 fejezetre oszlik: 1. A falu és népe. 2. A kultúra lényege. 3. A falusi népnevelés módszere és eszközei. 4. A népnevelői munka szervezete. A „Függelékben” alapszabály- és munkatervezet egy falusi Közművelődési Egyesület számára, továbbá azoknak a (magyarországi) hatóságoknak és egyesületeknek jegyzéke, melyekhez a munka egyes eszközeiért fordulni lehet, végül irodalmi repertórium.

Az elvi kérdések kifejtésében Böhm Károly, illetve Imre Sándor és Schneller István tanítványa a szerző. Annál több egyéniséget és eredetiséget érvenyesít a könyv gyakorlati részeiben. Ezek a fejezetek adják a igazi értékét és érdemét. Ezek mögött a fejezetek mögött egy a fajtájáért lelkesedő gazdag tapasztalattal bíró (Imre évekig falusi lelkész volt) és gyakorlati érzékű ember rejtőzik.

Népünknek nyugati színvonalra emelésében nélkülözhetetlenek azok az eszmék, tanácsok és intézmények, melyeket Imre könyve gazdag bőséggel ad elénk. Ajánljuk olvasóink szíves figyelmébe és érdeklődésébe.

KIADÓHIVATALI ÜZENET.

Dr. S—o B—n Torna. A küldött összeggel előfizetése a folyó év végéig rendezést nyert.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*.
A kiadásért felelős: *Kövy Árpád*.

Pályázat

a *hubói református egyház* kántortanítói állására. Fizetés: 5 kat. hold szántóföld és rét, 21 köböl buza, 24 m³ tüzelőfa, 5 drb. marhalegeltelési jog, 66 kor. az egyház pénztárából. stóla. Államsegély az állás elfoglalása után kérelmezve lesz. Kötelessége: I—IV osztályos iskola vezetése, kántori teendők végzése, az énekkar tanítása, kanonikus órákon és akadályoztatás esetén lelkész helyettesítése. Tanítási nyelv magyar. Fogadalom letétel és szlovák illetőség igazolandó. Határidő 1923 július 21. Az állás szeptember 1-én elfoglalandó. Felszerelt kérvények a ref. lelkészi hivatal címére Hubó (u. p. Tornalja, Gömör-megye) küldendők.

Pályázat.

A *málczai református egyház* pályázatot hirdet az orgonista kántortanítói állásra. Javadalom: új lakás, szántó, rét, párbér, legelő, melyek javadalmi jegyzőkönyvi értékelése (1920) 250 kő és államsegély. Tan nyelv szlovák. Férfi tanítók és tanítónők — esetleg helyettesek is — pályázhatnak augusztus 25-ig, ha cs. állampolgárok. *Ref. lelkészi hivatal*.

Pályázat.

A *zahori* (Zahar, Ungvártól 8 kilométer) református előkönyörgő, kántortanítói állásra pályázat hirdet. Javadalom: 1. Két szobás lakás, konyha, kamra, melléképületek jó karban és szép kert. 2. Három hold föld, melyet az egyháztagok szántanak. adóját az egyház fizeli. 3. 15 köböl buza, 15 köböl rozs, 20 köböl zab, összesen 50 köböl termény. 4. Zsellérektől 11 véka rozs, tengeri vagy árpa. 5. Egy köböl paszuly. 6. 24 lüzifa beszállítva. 7. Tandíjváltás 120 kor. 8. Temetési stóla. 9. Államsegély megfelelő. Kötelessége: I—IV. oszt. iskola vezetése, istentiszteletek végzése. Tanítási és istentiszteleti nyelv szlovák. Határidő 1923 aug. 1. Felszerelt kérvények ref. lelkészi hivatal címére Bežovice (Bező) pósta helyben küldendők. Személyes megjelenés előnyös. Vasutállomás Užhorod (Ungvár).

RESATKÓ ENDRE

építész, építési vállalkozó

••• KASSA, DÁRDA-UTCA 4. •••

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:		Felelős szerkesztő: Kövy Árpád	Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losoncon
Egész évre — — — —	60 korona	Főmunkatársak:	Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetések,
Fél évre — — — —	30 korona	Péter Mihály és Peleskey Sándor	hirdetések és az esetleges reklamációk kül-
Negyed évre — — — —	15 korona		dendők. :: Megjelenik minden vasárnap

Hívó hangok.

Amikor a háborus tergeleg végigzugott az országokon, letarolva és lelporva a legdusabb vetéseket, egymásután némultak el harangjaink. Szükség volt reájuk s ezért elvitték őket a harcterekre. A békesség hirdetőiből hadiszereket öntöltek. A hívó hangok nélkül árván maradt igen sok gyülekezetünk. A megszokott, kedves hangot sokáig nélkülözniök kellett. Pedig mennyi gazdagság, erő, kincs van ezekben a hangokban. Mennyi busongó panasz tör fel a magasságokba, mennyi öröm, reménység, derű, jóság, szeretet és békesség kél szárnyra belőlük. *Lelke vun a harangnak* — mondja népünk érett élefilozófiája — s amikor halljuk a csendülésüket, önkénytelenül is imára kulcsolódik a kezünk, a békesség szelid galambjának szárnyuhogását érezzük a szívünk felett, könnyel telik meg a szemünk és nagy, mélységes megérzéssel érezzük meg, hogy mindannyian egyek, testvérek vagyunk az Úrban és nincs hatalom, amely ezt a szent köteléket megbonthatná közzülünk.

Már a kora reggeli órában könyörgésre, buzgó áhitatra hívja a napi munkára készülődőket, a déli harangszó pihenést hirdet a köteleljesítésben fáradhatatlanoknak s esteli édes-bús csengése a jól végzett munka után hálaadásra szólítja a kérges kezeket, a meglágyult sziveket.

Ezek a hívó hangok elkísérnek bennünket az élet röögős útjain is és a harcok emberének szívét megnyugvással, szeretettel, békességgel töltik el. Az élet harsogó áradatában is tisztán halljuk ezt a kondulást, ezt a figyelmeztetést, intést, buzdítást a lelkünk számára, hogy el ne csüggedjünk, el ne lankadjunk, hanem még forróbban ragaszkodjunk anyaszent-egyházunkhoz, amelynek szeretete, gondoskodása mindenhová elkísér bennünket...

Gyülekezeteinkben most egymás után szólalnak meg az évekkkel ezelőtt elnémult harangok. Majdnem minden héten olvasunk egy-egy kedves tudósítást új harangok beszerzéséről, harangszentelési ünnepélyekről. Megható bizonyosságai ezek a gyülekezet újból feléledt s tetteiben megnyilatkozó áldozatkészségének. A hitélet megerősödésének olyan örvendetes

és megnyugtató jelei ezek, amelyek a legszebb reményekre kell, hogy hangoljanak bennünket a jövővel szemben.

A mai sivár társadalmi életben azzal a gazdag tanulással szolgálunk, hogy kálvinista népünk romlatlan ősi hite, egyházszeretete és közmondásos buzgósága olyan kimeríthetetlen erőforrásunk, amely az egyházépítés munkájában a leggazdagabb gyümölcsöket érleli meg szá-

munkra. Ezt az áldozatkészséget fenntartani, fejleszteni és a jövő számára megalapozni — *mindannyiunknak parancsoló kötelessége!*

Ti pedig — újból megszólaló harangjaink — csendüljétek meg egymás után gyülekezeteinkben és hirdessétek fennen hitünknek szárnyaló erejét, áldozatkészségünk teremtő hatalmát, népünknek törhetetlen élni akarását, reményeink beteljesedését, igazságért való harcainknak diadalát!

Zsinatunk törvényhozási munkálatai.

E t. c. elfogadása után Bertók Béla és Lukács Géza elnöklete alatt a lelkészválasztásról szóló t. c. et tárgyalta az összlés. Fontos ujtás benne az, hogy *lelkészválasztás ezután csere útján is történet*, ha az illető gyülekezetek lelkésze és presbyteriumai közmegegyezéssel kérik, vagy ha az egyházmegyei közgyűlés vagy közgyűlések azt az egyház községek érdekében állónak tartják. Ha pedig a cserét kívánó egyházközségek különböző egyházkerületben vannak, az illető esperesek által mind a két kerület elnökségének beleegyezése is kikérendő.

Egyházhatósági missziói lelkészi állást is létesít ez a t. c., mely állás a konventi elnök püspök tölti be.

Itt említjük meg, hogy az egyetemes lelkészértekezlet vasárnap délután ülést tartott, melyet Patay Károly elnök a lelkészegylet szükségességének hangoztatása mellett nyitott meg. Anyagi érdekei, az újabb és újabb eszmeáramlatok, az egyház belső építését célzó üdvös gondolatok kicserélése szükségessé teszik, hogy a lelkészek menzél gyakrabban találkozzanak s építsék egymást is. Tisztikart még nem választott a lelkészegylet, mert be kell várnia az egyház belső építéséről szóló t. c. életbelépését.

Idrányi Barna abauji esperes a felmerülő s az egyház egyetemét érdeklő gyakorlati kérdésekről tartott hasznos előadást, kitérvén a lelkészek nyugdíjügyének és az 1919 20. évi állam által visszatartott államségély kérdésének rendezési módjára is.

Péter Mihály „Gondolatok egyházunk autonómiájáról” c. előadásában

az autonómia fejlődését történelmi megvilágításban mutatta be. Az egyház autonómiája egy vár, melynek védelmében részt kell vennie az egyház tisztviselőinek, de legfőképpen magának az egyház népének. Nagy hibánk, hogy népünk az autonómia értékét és jelentőségét nem ismeri. Ennek okát abban látja, hogy a reformátusság zöme falusi emberekből áll, kik az iskolából a földmivelés érdekében nagyon hamar kikerülnek s éppen ezt az időt mulasztják el az iskolai tanításhoz, mely idő alatt az egyház alkotmányát, szervezetét megismerhetné, szükségesnek látja az iskoláztatás fejlődésében ennek a momentumnak teljes kihasználását, népies előadások tartását, hogy népünk öntudata s autonómiánkról való helyes értékelése kialakulhasson.

Dr. Agyagássy lelkész az illetőségi és állampolgársági összes törvények alapos tanulmányra valló ismertetése kapcsán rámutat a kormányának e tárgyban elfoglalt sovíniszta álláspontjára s különböző módokat ajánl a sérelmek orvoslására, amelyeknek legnagyobb részét azonban Czinke István püspök bejelentése szerint már folyamatba tette a konvent elnöksége.

A törvénycikklet feletti vitákat befejezték. — Az összes törvényeket megalkották. — Új énekeskönyvet ad ki a zsinat. — A tanítóképzés ügye.

A következő napi ülés megnyitása után Bertók Béla püspök és dr. Polchy István elnöklete alatt Dr. Korláth Endre előadóval az összes jegyzők és előadók megbízattak egy felirat elkészítésével, amelynek kíséretében a meghozott törvények a közlársasági elnökhöz,

mint államfőhöz jóváhagyás és megerősítés végett felterjesztessenek.

Az adóörvény tárgyalásánál lényeges módosítás történt abban az irányban, hogy a külbirtokos egyháztag annak az egyházi adónak, amelyre a földbirtoka után, üzlete vagy egyéb hasznóhajtó foglalkozására kirótt állami egyenesadója alapján kivethető — 50%-át a külbirtokát vagy telepét magába foglaló politikai községben levő egyházközségben, másik 50%-át a lakóhelye egyházközségében tartozik fizetni. Ezt az indítványt Patay Károly indítványára emelték törvényerőre.

A VI. t. c. tárgyalásánál a tanítók alkalmazására nézve kimondotta a zsinat, hogy akik nem a saját tanító, vagy tanítónőképesítő bizottságainktól, hanem más, de minden esetben magyar tanítási nyelvű nyilvános tanítóképző intézettől nyertek oklevelet: kötelesek az egyetemes konvent által kibocsátott tanterv alapján vállaltanból, zenéből és egyházi énekből vizsgát tenni. A vitában Péter Mihály és Korláth Endre vettek részt.

Az énekügyi bizottság Réz László elnöke alatt, a Kovács Alajos előadásában elkészítette a református énekeskönyvre vonatkozó javaslatát. A zsinat a javaslatot Péter Mihály, Idrányi Barna s legfőképen Czinke István püspök hozzászólásai alapján úgy fogadta el, hogy a konventet megbizta az új énekeskönyv kiadásával. Irányelvekül megszabta, hogy az 1918. évi egyetemes zsinat által elfogadott és közhasználatra kibocsátott új énekeskönyvből a megfelelő énekeket átvesszik, a nem használt

zsolnárokat, szám szerint 52-öt kihagynak, a nem helyes szövegű, vagy elavult énekeket újakkal pótolják, a temetési énekekre nézve pedig teljes szabad kezét engedett a zsinat a konventnek.

Az új énekeskönyv lehetőleg két-féle kiadásban fog megjelenni.

Mint hogy a tanítóhiány kezd erős mértékben mutatkozni, a zsinat megkeresi a kormányt, hogy a tanítók pótlása érdekében tett ígérete szerint, engedje meg a Magyarországon végzett tanító növendékeknek iskoláinkban való alkalmazását és egy felekezeti tanítóképző intézet felállítását. E határozat kimondásánál nagyvonalú értékes és magas nivójú felszólalások történtek. Idrányi Barna, Bertók Béla, Patay Károly, Kovács Alajos, Péter Mihály és Tornallyay Zoltán részéről.

A zsinat háromnegyed órán keresztül zárt ülést is tartott.

Tárgyalta a zsinat az Elnökhöz felterjesztendő feliratot is, melyet teljes egészében — történelmi okmány jellegével bírván — legközelebb közölni fogunk.

A zsinat tulajdonképpen törvényalkotó munkáját ezzel elvégezte s ezután csak a törvénycikket egyeztetésének munkáját végezte el az előadói és jegyzői kar. A zsinat tagjait a Foto-Rusznák lévai cég lefényképezte s a sikerült képet bárkinek kész postai utánvétellel megküldeni.

A zsinat ünnepélyes bezárása hélfőnd. e. történt.

Visszatekintve a zsinat munkájára, megállapítható, hogy a zsinat tagja, a református egyház zsinat-presbíter

rendszerének demokratikus elvéhez híven alkották meg és hozták összhangba a református egyház új törvénykönyvét, a cseh-szlovák állam törvényeivel s megvagyunk győződve arról, hogy a köztársaság Elnöke az új törvényeket minden bizonnyal jóva fogja hagyni. *Isaak Imre.*

A lelkeszi fizetések megállapításához

Református zsinatunk — amint lapunkban is említettük — a lelkeszi alapfizetéseket évi 4800 K-ban állapította meg. Ez a megállapítás még a legutóbbi konventi gyűlés alatt történt, amikor a törvénycikknek az előadója az egyes egyházmegyékből beerkezett javaslatokkal szemben kénytelen volt ezt az összeget ajánlani, miután az ág. ev. egyháznak az államfő által jóváhagyott törvényekben is ez az alapösszeg szerepel s ennél nagyobb megállapítást a kormány nem fogadott volna el.

A lelkeszi alapfizetéseknek ez a mai viszonyok között még létminimumnak is csekély megállapítása érthető megütközést, megdöbbenést keltett lelkeszeink körében. Egyre-másra kapjuk a panaszos leveleket, amelyekben lelkesztestvéreink legnagyobb része ezt a fizettségmegállapítást a lelkeszi kar anyagi helyzete szempontjából rendkívül sérelmesnek tünteti fel. Egyik kezünk alatt lévő levélből közöljük a következő részletet: Im már ötödik éve, hogy itt Beregben mi papok valósággal nyomorgunk. A nép teljesen szabadjára van hagyva mert nem látott, nem érzett semmiféle hatóságot. Szállóigévé vált:

A zsinat nagysallói kirándulása.

A zsinat ülésézése alatt Patay Károly barsi esperes meghívta a zsinatot a nagysallói egyház június 24-én tartandó harangszentelési ünnepélyére. Június 24-én reggel fél 8-kor mintegy 30 zsinati tag a Nagysalló felé menő vonatra ült. Mintegy fél-órai ut után elértük Nagysallót.

Az állomáson a helybeli egyház vezetősége várta a zsinati tagokat, élén az egyház gondnokával, aki magyarruhás lányoktól környezetten üdvözölte Czinke István püspököt, mint a zsinat lelkeszi elnökét és a zsinat tagjait. Ezután a ránk váró kocsikba ültünk és a lovas bandérium által vezetve bevonultunk, — magyar ruhába öltözött lányok sorfala között a lelkeszslakra, melynek bejáratánál iskolás leányok üdvözölték a zsinatot vezető három püspököt, mindenkinek csokorral kedveskedve. Míg a templomi óra megérkezett, megtekintettük az 1849. április 19-iki nagysallói diadalmas csata emlékére emelt hatalmas emlékoszlopot.

Pont 10-kor megszólaltak az új harangok. A nagy templom tágas udvarát már ekkor óriási tömeg lepte el,

nagysallói és környékbeli kálvinista magyarok. Tisztelettel nyitottak utat a zsinat tagjainak. Mielőtt a templomajtók megnyitak volna, Patay Károly tartott szép, emelkedett beszédet, melynek végétével a megnyitott ajtón bevonult a közönség a nagyméretű, de ez alkalommal szükségnek bizonyult templomba.

Az istentisztelet a következőképpen folyt le: Az egymást váltogató gyülekezeti és karénekek után Balogh Elemér püspök az Urasztala előtt bibliát olvasott fel, maj Bertók Béla püspök impozáns alakja tünt fel a szószéken. Deák kora óta először hallottam prédikálni. Pál apostolból a belső építésről beszélt. Kerek, mélyenszántó, elmélkedésre keltő beszédet tartott. Bertókot általában azok közé a szónokok közé soroznám, akik inkább az elmét, mint a szívet foglalkoztatják, de az elmét igen igen áldásosan. Jött aztán Czinke István püspök, csak a székéből beszélt. Olyan apostoli intelem-félét tartott, de úgy vitt bennünket s az egész közönséget magával, mint a sas a szárnyai alá bujt apró madarakat fel a csillagos égnek seregei felé. Beszélt a mi mostani helyzetünkről, a magyarságéról és a kálvinistaságéról. És belemarkolt az ot-

tani kálvinistaság egy üszkös sebébe, amelyről nem lehet minden szépsége mellett az ottani magyar kálvinistaságnak szégyen nélkül beszélni, az egykéről. „Tudjátok-e kálvinista testvéreim — mondta — miért hatalmas a zsidó nép? Mert megtartotta az Ur régi akaratát, megszorította a te magodat. Hát ti miért szegülteketellene az Ur akaratának? Nagyok, erősek akartok lenni és még is ellenszegülnök?” És így tovább, tovább. Én nem tudom, de egyik barátom azt mondta az istentisztelet után: Sohasem láttam még olyan őszintén könnyezni, mint ma léged, úgyhogy magam is könnyekre fakadtam, a beszéden is, a könnyeken is.

Délben sok terítékű ebéd volt a parochia udvarán felállított sátor alatt, ahol szép pohárköszöntőben nem volt hiány.

Három óra után kocsikon kelt utra a zsinat vissza Léva felé. Az ut diadalut volt. Elöl a délceg barsi lovas fiúk, utánuk a zsinat tagjai. Programm szerint délután Alsószeccsén kellett istentiszteletet tartani. De bizony hat óra volt, mire odaérkezünk, mert a közbeeső kálvinista magyar falvak kitletek magukért, diadalkapu után diadalkapu következett és az ott várakozó kálvinista

Éljen meg a pap a földből! Minden szigorubb intézkedés nélkül a díjlevél teljesen érvényét veszítette.

Mi azonban sorsunkat nemes méltósággal viseltük el egy jobb jövő reményében. A zsinattól vártuk azt a jobb jövőt, hogy a lelkeszi fizetés ügyét a mai kornak megfelelőleg rendezni fogja. S mint a derült égből lecsapó villám, úgy hatott reánk egyházi lapunk hasábjain is közzétett ama zsinati határozat, amely a lelkeszek alapfizetését korpótlékon, családi pótlékon és egyéb járulékokon kívül évi 4800 K-ban állapította meg.

Tisztelettel kérдем — lehet-e ennyiből megélni? Lehet-e gyermekeket neveltetni? Hiszen itt Beregszászban egy gyermek után havonként teljes ellátásért 550 K-t kell fizetni, ez tíz óra 5500 koronát! Hol van még a ruházat, tandíj, tanszerek? Legszűkebb számítás szerint felemészt évente 8000 koronát. Próbáltam és próbálom. Ez még csak egy gyerek, de mi jut a családfőknek és a többieknek? Megdöbbenő állapot...

Eddig a levél. Kiérezzük minden sorából azt a szivfacsaró élelmostohaságot, amely lelkeszi karunknak a mai nehéz időkben osztályrészül jutott.

De a mi célunk ennek a kérdésnek felszínre hozásával nem az, hogy sebeket szaggassunk, hanem sebeket költözzünk. Ismerve a határozat előzményeit és indokait, megnyugtatóul közöljük a következőket: A lelkeszi alapfizetésnél meg kellett állapítani azt a minimumot, amit az egyházaknak adniuk kell, a mi nélkül egyetlen egy gyülekezetbe se lehetne papot beállítani.

község lakossága üdvözölt bennünket, akiknek mindenikéhez volt Czinke püspöknek szép talpraesett válasza.

Az alsószecsei templomban Sörös Béla prédikált. Most először hallottam, de sohasem felejttem el. A szemében is, a hangjában is volt valami, ami az embert szuggérálja. Ő nem a régi iskola követője, melyben a szónok kezei szinte megvoltak kötve a műszabálvokkal. Kikérés a bibliából egy igazságot és azt megkordozza a szemed előtt, de oly fényesen, oly sok oldalról, oly áthatóan és oly megkapóan, oly kedves behizelgő, most magasan járó, majd lent dörgő hangon, hogy az ember szinte felálomba mondja utána: Amen.

Alsószecsen is tartott Balogh Elemér biblia magyarázatot. Czinke püspök pedig megint olyan apostoli intelem felét, megint az előbbi tárgyról, de más oldalról, de megint az előbbi hatással. Már feketén bölíngetett az eperfa lombja, midőn a templomból kikerültünk, hogy vacsora fogadjon bennünket Patay Károly vendégszerető házában. Természetes, hogy a pohárköszöntők se maradhattak el, úgyhogy mikorra Lévára beértünk, épen tized ütött az óra.

P. M.

Ez a mai fizetéseket nem érinti. Ez az összeg az államsegéllyel (családi pótlék, korpótlék, drágasági segélyek stb.) növekedik. Haeztaz alapot a lelkeszi fizetés el nem éri, az államkorrány hajlandó ezt 4800 K-ig kiegészíteni, amint azt az ág. h. ev. egyház erre vonatkozó s már elfogadott törvénycikkelyében olvashatjuk. Ez a minimumot tulajdonképpen az állam határozza meg. Ennél magasabb beállítás új értékelést vort volna maga után.

A zsinati törvényhozás tehát ezzel a kényszerűséggel számolt akkor, amikor — mást nem tchelvén — azt az alapfizetést 4800 K-ban állapította meg. Reméljük, hogy ez az illetékes helyről vett információ meg fogja nyugtatni a kedélyeket és el fogja osztatni a nyugtalanságot és aggodalmakat.

Hirek a romániai egyházi életből.

A román kultuszminiszter a nyug. ref. lelkeszek részére évi 1000, a lelkesz özvegyek részére évi 570 és az árvák részére fejenként és évenként 400 lei nyugdíjpótló államsegélyt utalt ki. — A román állam a vasuti kedvezményes utazás jogát kiterjesztette a lelkeszek feleségére és gyermekeire is. — A romániai Országos Ref. Lelekészegyesület évi gyűlést és konferenciát tart f. hó 10-én Tordán, melyeken az egyházfegyelem, a belmisszió, a lelkeszképzés és a nyugdíjintézet kérdései tárgyaltnak. — A romániai ref. egyház résztvesz a f. hó 21-én Zürichben tartandó Presbiteri Világszövetség gyűlésén — Az erdélyi e. kerület elrendelte, hogy iskolaszéki taggá csak olyan egyháztag választható, kinek ref. iskolába járó gyermeke van (t. i. ahol van ref. iskola). — A kanonika vizitáció új rendjét most tárgyalja egy szakbizottság. — Ugyancsak most van tárgyalás alatt az egyházmegyei, e. kerületi misszionáriusi és tanfelügyelői állások szervezése. A kultuszminiszter megtiltotta, hogy az iskolai ünnepélyeken a Laus szerepeljen. — Az iskolaügyi miniszter elrendelte: vigyázzanak az iskolákban, hogy a különböző nemzetiségű és felekezeti tanulóik között tozsalokadás ne legyen; tegyenek meg a tanerők mindent, hogy az iskolákban ezentul csak az Isten és emberszeretet és az építő tudományok szentelt szavai hangozzanak. — A romániai Ref. Tanítóegyesület „Tanügyi Szemle” c. alatt lapot indított. — Nagyváradon szept. 1-én megnyílik a ref. fi-tanítóképző és a ref. árvaház.

Evangelium és szocializmus.

„Alig van humánusabb elmélet annál a népies felfogásnál, hogy a társadalmi bajok csodaszere a külső körülmények megjavítása. Az evangéliumi elv a belső átalakításával akarja a külső állapotot javítani. A világius felfogás pedig a külső állapot javításától várja a belső javulását. Az a várakozás, hogy a külső viszonyok átalakítása hozza majd létre a belső javulást azáltal, hogy ellünteti a nehézségeket s kiküszöböli a kísértéseket, ahelyett, hogy az embert megerősítene a külső kísértések erejével szemben, vagyis a sorsot méri az emberhez, ahelyett, hogy az ember szelleme alkalmazkodnék sorsához: az evangéliumi módszer megfordítottja.

Mégis bizonyos, hogy az elmélkedők ama kedvenc tételében, hogy a tökéletes körülmények tökéletes jellemeket fognak termelni, van némi igazság. A külső körülmények bár nem egyedüli tényezők a jellem kialakulásában, de hogy tényezők — azt nem szabad elfeledni. A kedvező körülmények ugyan nem termelnek kiválót, de azok hiánya gyakran akadályozza a kiváló előállását.”

Roberson Frigyes Vilmos.

HIREK

Bimbóhullás. Mély részvétellel közöljük a szomorú hírt olvasóinkkal, hogy Boross Kálmán lelkesztársunknak szép reményekre jogosító ifjú leánya Boross Olga 12 éves bölcsészethallgató, virágzó életének 20-ik évében Mezőturon június hó 23-án elhunyt. Temetése múlt hó 25-én ment végbe általános részvét mellett Boross Károly főgimn. igazgató házából. Az Úr kegyelme hintsen gyógyító balzsamot a fájó szívekre!

Kiutasított lelkész. Már azt hittük, hogy az annyi fájó sebet ütő kiutasítások végre mégis megszűnnek. Csalódtunk. Legujabban Farkas Sándor tivadarfalvai ref. lelkeszt utasították ki, mint állítólagos magyar államolgárt, három napi haráridővel. Egyházakat egész körséget fosztani meg lelki vezetőjüktől, mélyen a szívekbe nőtt érzelmi szálakat tépni el: a hatóságok részéről a megértésre való törekvés teljes hiányára vall. Súlyosbítja az ilyen eseteket az a körülmény is, hogy egy református pap — az egyházi önkormányzat értelmében — magával a megválasztás tényével illetőséget és egyben állampolgárságot nyer s így semmiesetre sem volna kiutasítható. Hisszük, hogy a jobb belátás az illetékes köröknél előbb-utóbb győzni fog és így Farkas Sándor kiutasítása sem kerül végrehajtásra.

Református Naptár. Ezt a nevel fogja viselni az egyetemes konvent által kiadott naptárunk, amely előrelátólag már október elsején meg fog jelenni, hogy sokezer példányban terjeszthető legyen. Hisszük, hogy ugy alakjánál, mint tartalmánál fogva meg fogja nyerni népünk tetszését és kedvenc olvasmánya, nélkülözhetetlen házi tanácsadó lesz közönségünknek. A Naptár szerkesztője e sorok ulján már most felkéri azokat a munkatársakat akik a jövő évi Naptár-ba közleményeiket, közhasznú cikkeiket, verseiket stb. elhelyezni óhajlják, hogy azokat legkésőbb augusztus hó 15-ig küldjék be a szerkesztőség címére (Madách-u. 19). Fontos érdekek fűződnek hozzá, hogy Naptárunk idejében megjelenjen, mert ahány ezer példányban elfogy az új Naptár, annyi ember lelkében gyujtottuk életre a kálvinista hitnek világosságát.

Uj vallástanítási kézikönyv. Isten iránt való hálával hozom az érdeklődők tudomására, hogy vallástanításunk érdekében — nehogy a szeptemberben megnyíló VII-ik osztálybeli növendékek vallási tankönyv nélkül maradjanak — megírtam részökre a „Keresztény Egyház Történetét” olyan nyelven és olyan terjedelemben, hogy míg az egyfelől elegendő tájékoztatást nyújt az eddigi hiányos egyháztörténelmi oktatással szemben (azt a VII-ik osztályba jobban is meg lehet tenni), addig másfelől könyvem ne pusztán száraz történelmi anyagot és adatokat nyújtson, hanem a mult idők fájdalmas és dicsőséges küzdelmei révén evangéliumi hitet, kirtartást és a Krisztus világosságába öltözött magyar református egyházunk iránt olthatatlan szeretetet gerjessen.

A könyv szeptemberben kapható lesz. Ára a megrendelések számától függ, de rajta leszek, hogy minél olcsóbb legyen. Hogy a nyomandó példányok száma iránt tájékozódhassam: kérem a megrendeléseket hiatalomnál mielőbb megtenni.

Rimaszombat, 1923 július 3.

Pálóczi-Czinke István,
püspök.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

A Lelkipásztor előfizetőinek figyelmébe. Akik a június havi számot még nem kapták meg, sziveskedjenek erről a szerkesztőtől közvetlenül értesíteni. Címe: Kádár Géza, református lelkész, Zalán—Zilah, Románia.

B-i. K-n. P—a. Miután a beküldött cikk polemikára adna alkalmat s az egyházunk érdekében olyannyira kívánatos egyetértés összhangját zavarhatná meg, kénytelen vagyok azt félretenni.

Kiadja: az Egyetemes Konvent.
A kiadásért felelős: Kövy Árpád.

Pályázat.

A nagy és kiskuti ref. egyház kántortanítói állására pályázatot hirdet.

Javadalom: Lakás (2 szoba, előszoba, konyha, kamara melléképületek) 800 öl kert, 10 kat. hold és 280 öl föld haszonélvezete. Kiskuti temető, mint kaszáló használata, 3 öl tűzifa természetben házhoz szállítva, 15 köböl vegyes termény (buza, rozs, tengeri). Stóla. Törvényszerű államsegély.

Kötelesség: Kántori szolgálat, 6 vegyes-osztály és ismétlők tanítása. Lelkész szükség esetén való helyettesítése Fogadalmat tett vagy teendő ref. kántor tanítói oklevéllel bíró református férfitanítók kellően felszerelt kérvényei a ref. lelkészi hivatalhoz (Nagy és Kisgut u. p. Gát) küldendők

Pályázati határidő július 15.

Az állás szept. 1-én elfoglalandó
Ref. egyház.

Pályázat.

a beregújfalusi református egyház II-ik orgonista kántortanítói állására. Javadalom: I. Tanítói fizetés az egyház pénztárából évi 100 korona s a megfelelő államsegély. II. Kántori fizetés. 1. Készpénz az egyház pénztárából évi 300 korona. 2. 4 magyar hold mezei s 2700 négyszögöl szernyei (tői szántóföld, 1 hold rét. 3. 612 négyszögöl szőlőföld. 4. 5 q tiszta buza, szeptember 30-án beszolgáltatva. 5. 3 öl kemény tűzifa, a tél folyamán beszállítva. Temetési stóla ráeső része.

Kötelessége: 1. A reábizott osztályok tanítása. 2. Minden második héten az istentiszteleten orgonázás, énekvezetés s a temetések végzése. 3. Egyháztársadalmi s belmissziói munkában való részvétel. 4. Lelkész akadályoztatása esetén helyettesítése. Megjegyzendő, hogy a földek adóját egyház fizeti, de a szernyei földért adóját javadalmas tartozik fizetni.

Az iskola három tanerős, tanítási nyelv magyar.

Pályázhatnak csehszlovák illetőségű férfitanítók, kik a fogadalmat letették, vagy azt letehetik. Pályázati határidő július 31. Az állás szeptember 1-én elfoglalandó. Kellően felszerelt kérvények ref. lelkészi hivatal címére Beregújfalu—Nove-Seló, u. p. nagybereg küldendők. Vasutállomás helyben.

Ref. iskolaszék.

Pályázat.

A mezőtelkesi református leányegyház előkönyörgő-tanítói állására pályázatot hirdetek. Javadalom: 12 és fél magyar hold szántóföld, 2 és fél hold rét, 15 köböl tiszta buza, 32 köbméter tűzifa beszállítva, 220 korona készpénz, félházhely után erdő s legelő illeték, száraz egészséges lakás, államsegély. Tanítási

nyelv magyar. Az állás szeptember 1-re elfoglalandó. Pályázatok a rimaszombati ref. lelkészi hivatalba küldendők augusztus 1-ig.

Pálóczi Czinke István
lelkész.

Pályázat.

A jabloncai ref. egyház kántortanítói állásra pályázatot hirdet.

Javadalom: 2 szobás lakás és gazdasági melléképületek, 7 kat. hold föld és rét, 25 köböl termény, 32 méter tűzifa beszállítva, közmunka. Államsegély kérelmezve lesz.

Kötelesség: az osztatlan iskola vezetése, orgonista-kántori teendők végzése, az énekkar vezetése, lelkész akadályoztatása esetén az istentisztelet végzése.

Pályázhatnak képesítéssel bíró református férfitanítók. Pályázati határidő július 20. Az állás szeptember 1-én elfoglalandó. Pályázati kérvények a ref. lelkészi hivatal címére küldendők: Jablonica, u. p. Jablonov, Abaujtorna-m.

Szőke István
ref. lelkész.

Pályázat.

A kisölvédi ref. egyház pályázatot hirdet a megüresedett tanítói állásra, melynek javadalma a következő: 1. Készpénz a község pénztárából 26 (huszonhat) korona. 2. Szemes buza 16 mm. 15 kgr. 3. Három öl kemény hasábfa. 4. Földek: 10 kat. hold 1248 négyszögöl. 5. Munkaváltság 100 (egyszáz) korona. 6. Tandij kárpótlás az államtól. 7. Ismétlő iskolaköltségek oktatásáért a községtől 48 korona. 8. Stóla. 9. Hivatalos dolgoiban előfogat. Két szobás lakás, melléképületekkel, kert.

Kötelesség: Iskolában tanítás, mindennapiak, ismétlősök, minden 3-ik vasárnap és urvacsora osztás napján d. u. lelkész helyettesítése, kántori teendők. Tanítási nyelv magyar. Pályázati kérvények bizonyítványokkal július 22-ig lelkészi hivatalhoz küldendők. Kisölvéd, u. p. Gosalló.

ENGEL ISTVÁN

KÖNYVNYOMDÁJA
LOSONC
MASARYK-U. 19. SZ.

Elvállal minden e szakmába vágó munkát a legizlésebb kivitelben.

RESATKÓ ENDRE

építész, építési vállalkozó
KASSA, DÁRDA-UTCA 4.
Tervez. • Vállal. • Kivitelez.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:	
Egész évre	60 korona
Fél évre	30 korona
Negyed évre	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkatársak:
Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losonc,
Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetések,
hirdetések és az esetleges reklamációk kü-
lendők. :: Megjelenik minden vasárnap.

Zürich

Ebben a szép, kies fekvésű, az Alpeselek zordon világába beekelt, történelmi nevezetességű városban jön össze tanácskozásra f. hó 21-én a presbiteri egyházak világszövetsége. Erre a kongresszusra meghívót kapott egyetemes egyházunk is — élénk bizonyosságával annak, hogy külföldi testvéreink *tekintete mi rajtunk van*, sorsunkat, szervezkedésünket, mozgalmainkat *éber figyelemmel* kísérik.

A világháború és az azt követő események ugyszólván lehetetlené tették számunkra a külfölddel való érintkezés felvételét, valós iggal hermetice el voltunk zárva azoktól, akiket a *közös célok és érdekek* *valünk egysorsúvá* forrasztottak és így alig tudtunk azokról az eseményekről, mozgalmakról és változásokról, amelyek a világháború történelmi folyamatában bekövetkeztek.

Mi azonban ügyünk igazságába vetett rendíthetetlen és csüggedetlen hittel *vártuk azt az időpontot*, amikor újból észrevesznek bennünket, mérlegelni fogják bajainkat, küzdelmeinket, erőfeszítéseinket és a világszervezetnek hatalmas karja újból felénk nyulik, hogy testvéri szeretettel magához öleljen, letörölje arcunk verejtékét és gyönyörű perspektívában látja fel előttünk a szépnek és dicsőségesnek kitervelt jövőt.

A zürichi konferencia jelentőségét különösen két kiemelkedő szempont illusztrálja előttünk. Az egyik: a *testvéri összhang és szolidaritás megteremtése* a különböző államokban élő vagy elhelyezkedő presbiteri alapon álló egyházak között. Ezt a mély és tartósnak ígérkező kapcsolatot erősen megviselte az a világháború, amely a legnemesebb és legigazabb értékeket ugyszólván máról holnapra semmisítette meg s amelynek rettenetes hatásait még most is erősen érezhetjük.

Az *erkölcsi világrendbe vetett hitet* van hivatalos újból megalapozni ez a világszövetség, amely a maga kitartó, következetes, igaz emberi eszmények megvalósítását programmul kitűzött munkájával fogja bemul gyógyítani azt a sajnó sebet, amelyet ez a világháború ütött az egyes nemzeteken, egyházakon, társadalmi és egyéni életben és a testvériség eszméjének életre váltásával indítja

meg a konszolidáció üdvös folyamatát az egész vonalon.

A zürichi konferencia jelentőségét hatalmas arányokban domborítja ki előttünk a másik szempont: a szövetség munkáját kiépítő és teljessé tevő *praktikus témák megvitatása*. Sok életbevágóan fontos kérdés vár itt megtanácskozásra. Sok nehézségnek és akadálnak elhárításáról kell a helyzet bölcs és komoly mérlegelésével gondoskodni. Az egyes presbiteri egyházaknak olyan speciális feladatkörei is vannak, amelyekkel az összeségnek az organikus tevékenység teljes kiépítése szempontjából feltétlenül számolnia kell, hogy a világháború utáni egyenletes és zökkenés nélkül való legyen.

Ebből a kölcsönös megértésből fognak felfakadni azok a nemes hajtások, amelyek a kálvinizmusnak örök dicsőségét, elmúlhatatlan erejét és nélkülözhetetlen történelmi hivatását dokumentálják. A világszövetségnek ez a régi világ romjaiból új világrendet teremtő munkája olyan lesz, mint a havasok zordon világában virító alpesi rózsa, amely ebben a fagyasztó zordonságban is megújulásról, életszépségről, virulásról beszél.

A közös protestáns theol. fakultás eszméjéhez.

(Történelmi visszatekintés.)

Ezzel a fontos és minket, itt élő magyar reformátusokat nagyon is közelről érdeklő kérdéssel nem foglalkozom, sem pro sem kontra nem szólok. De mert a felszínre vetett unió-törekvés éppen annak az egyháznak a kebeléből pattant ki, amely e törekvésnek egykor a legadázabb ellensége volt, azért nem lesz talán érdektelen, ha annak történelmi múltjára visszpillantunk. Emlékezzünk hát és emlékeztessünk

A három megyesi (1559—60—61), enyedi (1564) és a csepregi kollégium (1591) sikertelensége után, ahol az utolsó kísérletet tették az egyesülést kereső protestánsok az ellentétek egyenlítésére, a két testvéregyház különválása befejezett tény lett. Külön tartanak zsinatokat, ahol külön szervezkednek s az egyesülésre többé egyik felekezet sem gondol. Az

ellenreformációnak kellett eljönni, hogy az egymás iránt táplált szenvedélyeket lehűtse, amikor is a teljes két évszázad közös szenvedése a szíveket közelebb hozta egymáshoz és az egyesülési vágyát megéretté annyira, hogy 1791-ben, tehát az első szabad lélekzetvételkor a Budán és Pesten tartott két prot. zsinat a testvériség jegyében folyik le. Ugyanazon zsinat-presbiteri egyházalkotmányt foglalják kánonokba, egyházfegyelemről és házasságügyekről közös elvek szerint intézkednek, sőt az egység külső jele gyanánt a közös konvent eszméjét fogadják el. E szép reményekre jogosító zsinati végzéseket a hierarchiai és küriarchiai párt-szenvedélyek miatt a király nem szentesítette.

Az egyesülési eszme azonban nem halt meg. A pesti luth. egyháztanács 1836-ban közös iskolának a megalapítására és egy közös iskolai bizottságnak a kiküldésére kéri fel a pesti ref. egyháztanácsot. A bizottság megalakult, de munkálkodása nem hozza meg az óhajtott sikert.

1839-ben a pesti ref. egyháztanács azzal a kérelemmel fordul a Pestre hivatott egyházkerületi gyűléshez, hogy a pesti protestáns iskolák egyesíttessenek. Az egyházkerületi gyűlés azonban a pesti ref. főiskola eszméjét karolja föl, az egyetemes konvent ennek felállítására rendeli el a gyűlést s így az egyesülési törekvés újra megfeneklett.

Két év múlva újra evangélikus részről indul meg az unió-törekvés és pedig a bányavidéki egyházkerület ideális lelkesítő főfelügyelője gróf Zay Károly lengeti az egyesülés zászlóját. 1841-ben a „Társalkodó” 16. számában megjelent: „Néhány szó a Pesten felállítandó ref. főiskola ügyében” című cikkében a két evangélikus felekezet teljes egybeolvadásának csábító képét rajzolja és magasan szárnyaló lelke a közbeeső akadályokat oly jelentéktelennek látja, hogy a teljes uniót könnyen megvalósíthatónak gondolja.

Zay magasröptű cikke lelkesedésre gyújtott sok lelket. A pesti ref. főiskola ügyében munkálkodó választmány Pesten időző tegjai, kik között ott látjuk: gr. Teleki Sámuel, br. Bánffy Pál, Fáy András, Török Pál stb. összesen tizenhatan, a „Viszhang”-al felelnek, amelyben örömmel

üdvözlük az egyesülést és ígérjük, hogy annak csüggedetlen támogatói lesznek. Zay tervét örömmel üdvözlö meg Kossuth Lajos is, aki lapjában állandóan felszinen tartja a kérdést, a nagygyőri ev. egyháztanács, a temesvári egyesült prot. egyház, a mosonygyőri luth. esperesség és az eperjesi luth. kollégium.

Az unió ügye a legjobb mederben folyik, amikor egy Lipcsében megjelent: „Protestantismus, Magyarismus, Slávismus” című ismeretlen szerzőtől származott röpirat a lelkesedés tüzeit hirtelen eloltotta. E röpirat a régalmak egész özönét zudítja a magyarságra és azzal a figyelmeztetéssel fordul a szláv lutheránusokhoz, hogy az uniótól óvakodjanak, mert az megfosztja őket nemzetiségüktől s nem lesz szabad Isten anyanyelvükön imádni. Az unió ezzel lecsuszik a rendes vágányról, és nemzetiségi politikává fajul.

Ezek után a reménység aggodalom-má változott. A dunamelléki és dunántúli ref. egyházkerületi gyűlésen ha maradt is valami a régi lelkesedésből, csak a közös iskola felállítására szorítkozik, de a teljes unióról nincs szó többé. A Tiszáninneni egyházkerület megatartását a közöny, a Tiszántúliét egyenesen a ridegség jellemzi. A vezérek azonban nem csüggednek. Az előre törtető Kossuth lapjának vezércikkeiben fejtegeti az egyesülés módjait, Zay pedig a szeptember 8-án Pesten tartott konventi gyűlésen tesz bizonyosságot az unió mellett. Indítványára egy 41 tagú választmányt küldenek ki és a ref. konventhez szóló átiratukban a két év. felekezet teljes egybeolvadását kívánják. A ref. konvent részéről „elfogadjuk” lett a felelet és 18 taggal képviseltetik magukat az unió bizottságban.

A kiküldött uniói nagy választmány az egyesülés mellett foglal állást; majd pedig a maga kebeléből kiküld egy alválasztmányt, amely a Fáy tollából származott javaslatában nevelés által időnkint és fokozottan kívánja az unió megvalósulását. Bár a javaslat már 1843 januárjában elkészült, csak 1846-ban jelenik meg nyomtatásban s hogy nagyobb érdeklődést nem keltett föl, annak oka egy újabb megjelent röpiratban keresendő, amely az unió eszméjének legalább is egyelőre megadja a kegyelemdőfését.

E röpirat szerzője: Hurbán M. János hlubokai ev. pap. Terjengős munkáját 1846-ban „Unia čili spojeni Lutheránu s Kálvini v Uhrách” cím alatt adja ki Budán. Az igaz hit megvédelmzésének tetszetős jelszava alatt pálcát tör az unió felett.

E röpirat megjelenése után hiábavalónak bizonyult minden szó, mert az eszme nem hozhatta meg gyümölcsét. Az unió elaludt, elaltatták azok a kezek, amelyek most ébresztgetik.

Koncsol János ref. lelkész.

A lelkipásztori hivatás programja.

Varannay Sándor lelkészértekezleti megnyitó beszéde.

Programmom hármass:

1. A Krisztusban való élés s ezáltal a hitélet fejlesztése.
2. A kollégális és hiveink iránti szeretet ápolása.
3. A tiszta kálvini öntudatra s kötelességteljesítésre való nevelés és tanítás által a leszakítás folytán anyagiakban, lélekszámban nagyon is megfogyott egyházunkban azon romok eltakarítása és azon sebek gyógyítása, miket egyrészt a véres háború, másrészt a mai kor vallástalan irányzata okozott és okoz.

Tudom: nem új dolgok ezek előttetek, hiszen szóban és írásban mindig csak ezek panaszkodunk tárgyai, de épen ez a baj, hogy csak beszélünk, panaszkodunk, jajgatunk; cselekedni nem tudunk, mintha egy felsőbb szabadító erőre vagy a jó Isten tudja mire várakoznánk, pedig a csodák kora régen lejárt. Az Isten a mi kedvünkért csodát tenni nem fog.

Egyezőleg vallják mindazok, kik már átmentek egy iszonyú földrengésen, hogy a természeti jelenségek egyike sem képes annyira megrendíteni az embert, mint mikor inogni érzi lábai alatt a szilárdnak vélt talajt és az ember színről-szinre kénytelen tapasztalni a maga teherellenességét és semmisségét, mint mikor az ily csapás néhány perc alatt romba dönti mindazt, minek megépítésére századok is képtelenek voltak.

Feltéve, de meg nem engedve mondjuk, hogy minket is ért földrengés a világháborúban, a mi lábaink alatt is megingott a talaj s érezzük tehetetlenségünket. Igen, de a mi lábaink alatt milyen talaj ingott meg, talán a föld, de hát kérdezem megingott-e, meginoghat-e a mi fundamentumunk, aki egyszer veteltett, aki senki más mint maga az örökkévaló Istennek egyszülött fia, az Úr Jézus Krisztus? A nagy világégés megsemmisítheti-e Istennek beszédét, mely örök mint ő maga? Feleljétek kétkedők? Mit féltek hát oh kicsinyhitűek?

Fel a munkáral! Fel a kőfalakkal! Egyik kézben a vakoló kanál, másik kézben a fegyver. Építeni siessünk Krisztus anyaszentegyházát azon talentumok szerint, kinek-kinek mer nyí adatott: Azaratásra való gabona sok, az arató kevés: kérjük csak a menyeyi atya segedelmét, ő bizton elküldi reánk az ő megerősítő szent lelkét, mely bátrakká, győzhetellenné tesz mindnyájunkat. Gyerünk ki a táboron kívül, szedjük össze az elszórt csontokat, Krisztus lelke meg fogja eleveníteni azokat. Prédikáljuk a Krisztust, kövessük a Krisztust, hirdessük őt mind alkalmas mind alkalmatlan időben, mert nincs más-

ban üdvösség, nem is adatott más név, mely által megtartatnánk.

Egyházi beszédeinket válasszuk meg s dolgozzuk fel lelkiismeretesen, ne a külső hatásra számítsunk, hanem a hivek lelkiépülése legyen egyetlen célunk. De ne szűnjék meg a mi lelkipásztori munkánk s ne merüljön az ki csupán a templomi funkciókban. Hiszen a jó pásztor mindenütt együtt van az ő nyájával. Téli hónapokban tartások vallásos estélyeket, amelyre lelkiismeretesen készüljétek el, nagyon természetesen a szomszédok egymásnak segítségére lévén, alakítsatok ifjusági egyesületeket, de az ifjuságot mindenestre gyűjtsétek a 2 istentisztelet után vasárnapi iskolába; ének, ima, biblia olvasásra. Az értelmesebbekkel olvastassatok fel vallásos irányú és tárgyú elbeszéléseket, szavallásokat költeményeket. Higgyétek meg szívesen mennek s szívesen fognak tanulni. Legyen gondotok átvákrá és szegényekre, hiszen az azok szemében megjelenő hálakönnyű drága és édes jutalom gondoskodástokért.

Legyen eleinte bár nehéz igátok, de higgyétek el könnyű lesz az és győryörűsége. Tapasztalásból mondhatom.

Ha úgy építjük belsőleg és külsőleg a hitéletet, észre sem fogjuk venni, hogy a Jézus Krisztusban való élés terjedni fog, mind többen lesznek, kik őt lelkükbe fogadják s azt mondják Péter apostollal: Élek többé nem én, hanem él bennem a Krisztus és amely életet most e testben élek, az Isten fiában való hit által élem, aki szeretett engem és önmagát adta értem.

Hogy ezen hilepítő munkát megkezdhesétek, mulhatatlan kötelességek legyen szerellett Testvéreim a kollégális és hiveink iránti szeretet ápolása, mert hiszen tudnotok kell, hogy „a szeretet mindent eltűr, mindent megbocsát, mindent elfedez”. Tudnotok kell, hogy „ti királyi nép és papság vagytok”. A református lelkész legfőbb ékessége a lelkésztestvéreivel való jó viszony és szeretet ápolása, mit a szeretet apostola imígyen fejez ki: szeressétek egymást s úgy töltsétek be Krisztus parancsolatát!

Távol legyen tőlem, hogy ezen intelmemet bárki is akár más, akár magam iránt is tendenciosusnak vegye, de higgyétek meg nincs, nem lehet lelkész annál valami lehangelőbb, fájdalmasabb, mintha látja vagy hallja az „ira clericorumot”.

Beszélhetünk-e akkor testvériségről, összetartásról, együtt munkálkodásról, ha egymás gyengéit, tévedéseit nem hogy elsimítani, hanem kiélesíteni igyekezünk, vagy plane ha egymás iránt gyanuvál viseltelünk. „A gyanúnak két fajtája van, melyek mindegyike sok bajt okoz. Az egyik onnan ered, hogy rossz indulattal magyarázzuk mások cselekedeteit és magaviseletét; a másik abból táplál-

kozik, hogy mohón kapunk a rossz hireken". Mi következik ezekből? Mindenesetre egyenlenség és békétlenség, ami elkedvetlenedést s nemtörődömséget szül, minden bizonytalanságot a tisztvársi jó viszony s az egyetértő hű munkásság rovására és végeredményben a kötelességteljesítés elmulasztására vezet. Hogy mindezek távolmaradjanak tőlünk, mint már sokat látott s tapasztalt, de tileket mindig szerető élemedelt testvéretek azt mondom: „legyetek okosak, mint a kígyók és szelídek mint a galambok”, egyáltalában ne túrjátok, hogy távollévő tisztvársatokról jelenlétetekben bárki is kisebbitőleg nyilatkozzék, egymásközötti vitatkozásaitokban a szenvedély soha el ne ragadjon, hanem egymás véleményét tartások tiszteletben, különösen az ifjabb tisztvársakhoz szerénység és előzékenység illők az idősebbek irányában. Egyszóval „inkább üllő légy, mint kalapács”.

Tartsuk meg e tekintetben Pál apostol intését: „Semmit ne cselekedjetez versengés vagy hiábavaló dicsőség által, hanem alázatosság által, mindenki mást magánál jobbnak iléljen lenni.”

Ha az apostol ezen intését megtartjuk, szinte már is megnyertük azoknak becsülését, kinek gondja reánk bízott.

Ha valaha, ugy ma elmondhatjuk, hogy bizony megnehezült az idők mostohajárása felettünk. Innen is onnan is hangzik a panasz, hogy a mi régi jó kálvinista népünk nem olyan, mint volt. Aldozatkészség, önkéntes adakozás szünőfélben, sok helyen még a köteles járandóságot is nehezen, sok huza-vona után szolgáltatják be.

Ha valaha volt, most van igazán szükség a prudentia pastoralisra, de én mégis azt hiszem, hogy itt is megludjuk találni az orvosságot, ami nem más, mint a meghunyászkodás nélküli szelidség s megértő felvilágosítás. Nagyon természetes, hogyha ez mit sem használna: az okos szigor. Ha csak lehet sohase lépünk hveinkkel a civódás és perlekedés útjára, de ha nincs más út, akkor kövessük a példabeszédek irójának tanácsát: „aki minden dolgával siet, tévelyeg”, másrészt: amit akarsz cselekedni, megfontolva cselekedjed! Jegyzőkönyveink bizonyosságot tesznek, hogy sok gyülekezet békességét feldulta már a törvény betűjének szigorú alkalmazása. Hála Isten! egyházmegyénkben még nem igen volt rá esél s alkalom. Adja Isten ne is legyen!

A kölcsönös megértés rikkává teheti azt.

Igaz, hogy a mai kommunizmus és szocializmus elveivel telített levegő peranosporája meglepi az egyház munkásainak szöllőtökéjét is, de ennek is van óvszere: a kimélet, van per netezője: a kitarló s megbocsájtó szeretet. Hiszem, hogy nemsokára

általesünk ezen a bajon is, átmegy rajta népünk rövid időn belül, mint kisgyermek a fogzáson.

Ha észre fogja venni népünk, hogy mi az ő eltévelyedéseiben is szeretjük őket, ha meggyőződik arról, hogy híven teljesítjük kötelességünket akkor is, mikor ő csak tessék-lássék kedvetlenül, — oszlani fog szívéből az átkos boru s ujra fel fog ragyogni abban a hivatásunk iránti tisztelet és kötelességteljesítés. Anni adjon is meg jó Istenünk! Mi csak tartsunk ki megnyugodva irántuk szeretettel, „bocsássunk meg az ellenünk vétőknek, imádkozzunk azokért kik minket háborgatnak!”

Legyünk népünknek továbbra is hűséges vezetői, támogassuk őket tanácsunkkal ügyes-bajos dolgaiban, „örüljünk az örülőkkel, sirjunk a sirókkal!” Így kötelességteljesítésünk tiszta öntudata drága jutalmunk lesz.

Ne aggódjunk: sub pondere crescit palma! A mi jó Istenünk nem akarja, hogy mi a reménytelenség martalékai legyünk. Legyen távol tőlünk minden rosszakarat, mert az Úr tőlünk nagy és égő felebaráti szeretetet kíván. Egyszóval sohase keressük azt, ami bennünket szétválaszt, hanem azt, ami összeköt. E célra egyesüljünk a közös munkában. Eszembe jut itt dr. Ravasz László bpesti püspök egy frappáns hasonlata, mit a legutóbbi M. R. L. E.-nek közgyűlése alkalmával mondott: Kolozsivárt Kolozsmonostortól egy sörház és egy vámház választja el. Egyszer kígyulladt a vámház és mindkét város tüzoltósága kivonult. Az elébb megérkezett parancsnok azt mondja a másikkak: ez a mi tűzünk. A másik nem hagyja magát és azt mondja, de biz az a mi tűzünk. A fecskendőkkel összelocsolják egymást, közben leégett a vámház. Bizony ég a református egyház is, vigyázzunk s közös munkával oltjuk a tüzet.

(Folytatjuk)

HIREK

A presbiteri világszövetség zürichi konferenciája. A presbiteri világszövetség folyó hó 21-én Zürichben tartja meg világkonferenciáját. Egyetemes egyházunkat ez alkalommal Balogh Elemér püspök és Sörös Béla lelkész fogják képviselni. A konferenciát megelőzőleg előértekezlet lesz Bázelen. A világkonferenciáról annak idején részletes jelentésben számolunk be.

Évzáró a mokcsakerészi iskolában. A mokcsakerészi állami iskolában Gencsy Béla h. lelkész tanítja a református gyermekeket hittanra s ugyancsak ő vezeti nagy buzgósággal a vasárnapi iskolát is. Az elmúlt iskolai esztendőről június 24-én számoltak be a növendékek jól sikerült

vallásos délután keretében. Voltak énekszámok, szavatok, az ünnepi beszédet Gencsy Béla mondta. Az egyes osztályok külön-külön mutatták be a jó eredményt, amit Balogh Péter egyháztág keresetlen, meleg szavakkal köszönt meg a szülők nevében. Ezzel az ünnepséggel zárult be a vallásos esték sorozata is, amelyek 440 korona gyűlt össze részben a kórus, részben harangalap javára. sőt a „Szeretet” című vallásos lap javára is jutott belőle 40 K. Követésre méltó buzgóság!

Lelkészözvegyeink figyelmébe!
Osvald Kálmán, apáczaszakállosi volt lelkész háztartásának vezetésére középkoru lelkészi özvegyet kívánna alkalmazni. Az ajánlkozók forduljanak bővebb felvilágosításért levélben Osvald Kálmán urhoz (Apáczaszakállos, Komárom-megye).

Értesítés. Harangjaink értékének csödeljárás folytán érvényesítésére dr. Mohácsy János ker. tanácsbíró ügyvéd urat kérem fel egyházmegyénk gyülekezeleink képviselőit, ki e megbízást készséggel elfogadta, még pedig díj nélkül. E tárgyban a körlevelek szétküldettek méltóztatásuk türelemmel bevárni s azok szerint eljárni. Patay Károly esperes.

Körlevél. A barsi, komáromi, beregi, máramaros-ugocsi, abaujtonnai, alsó- és felsőzempléni, gömöri és két ungi egyházmegye espereseit felkérem, hogy az Egyetemes Konvent által a „Református Naptárban” kiadandó egyházi hivatalos névtár részére az 1922. évi népmozgalmi és egyéb névtári adatokat, egyenesen a losonci református lelkészi hivatalhoz sürgősen beküldeni sziveskedjenek, hogy azok a kívánt célra idejében feldolgozhatók legyenek. Közös érdekünk, hogy a névtár teljesen megbízható adatokat közölhessen. A Naptár kelendőségének is hasznára lesz.

Rimaszombat, 1923 július 10.

Pálóczi-Czinke István
püspök, konventelnök.

Pályázat.

Az akli (Ruszinszko, Ugocsa m.) ref. egyházban kántortanítói előkönyörgői állásra ezennel pályázat hirdetik. Fizetése: 60 véka rostált tiszta buza, 10 hold szántóföld. adóját az egyház fizeti, 4 öl fa beszálitva. Készpénz 500 korona. Kényelmes lakás kerttel. Minden gyermek után (30—40) 10 korona készpénz. Egy véka morzsolt kukorica és egy csirke. Pályázhat ref. vallásu, okleveles, ösl. illetőségű tanító f. évi július 31-ig a nevetlenfalusi ref. lelkészi hivatalhoz beküldött folyamodványában.

Nevetlenfalu, 1923 jul. 1.

Szentpétery Pál
ref. lelkész.

IRODALOM.

Dr. Tavaszy Sándor: A jelenkor szellemi válsága. Cluj—Kolozsvár, 1923.

A jeles, fiatal kolozsvári theol. professzor fenti könyvével a jelenkor égetően aktuális kérdéseiben kíván kritikai tájékoztatót, utmutatót nyújtani. A könyv bevezetésében megállapítja azokat a problémákat, amiket korunk szellemi válsága felszínre vetett. Rámutat arra az általános szellemi válságra, amely a vallásos élet, a világnézet, a művészi alkotás és a tudományosság síkjában egyképen jelentkeznek. Szerző a válság döntő ismérvét abban a tényben látja, hogy a legutóbb még győzelmesen és egyeduralomban virágzó racionalizmust letaszította trónjáról az *irracionalizmus* megismerési módja, mely ma a szellemi élet egész birodalmán veszélyesen eluralkodik. A könyv I. részét korunk racionalizmusának az ismertetése foglalja le. A könyv további 3 részében az okkultizmussal, a Tagore-féle orientalizmussal és a tudományos relativizmussal foglalkozik a szerző, mint amelyekben látja az európai kultúra veszedelmeit.

Az egész könyvön végigvonul a keresztyénség jövőjéért szorongó lélek aggodalma. A szerző úgy látja, hogy egyfelől a háború és forradalmak szenvedései által meggyötört emberi lelkek ezrei megváltás után sóvárognak, másfelől vallásos szurrogátumokba menekülnek (okkultizmus, orientalizmus stb.), mert nincsenek a keresztyénségnek lelkes apostolai, akik életükkel és bizonyágtételeikkel mutatnának reá az egyedüli igaz megváltó utra: Jézusra. „Csak a tétlen, báméskodó lelkek nem látják, hogy a keresztyénség karjai között élő lelkek egy hatalmas serege, tekintélyes százaléka a komoly, erkölcsi erejű vallásosság utjairól kisiklóban van, a vadvizek törte mocsaras utak felé. Csak az tagadhatja e tényeket, aki lokális szempontok szerint nézi a dolgokat s aki nem tudja azokat az európai vallásos élet horizontja szempontjából itélni meg.” Könyvének egy más helyén látható megdöbbenéssel mondja el, hogy a protestantizmus két legkiválóbb igehirdetője, a nálunk is jól ismert: Rittelmayer és Geyer szintén oda-csatlakoztak a Steiner által hirdetett antropozófiai mozgalomhoz s közös lapjukat, a híres „Christentum und Gegenwart” c. folyóiratot is a mozgalom orgánumává tették, sőt Rittelmayer legutóbb berlini lelkészi állásáról is lemondott, hogy teljesen a mozgalom propagálására szentelhesse idejét; amik valóban meglepő tények.

Meg kell azonban állapítanunk, hogy Tavaszy, aki erősen a racionális theológia szellemében nevelkedett, némiképp túlzott aggodalommal viselkedik az irracionális megismerés ve-

szélyével szemben. Kétségtelen, hogy az egyoldalú irracionálizmus époly egészségesebb, mint az egyoldalú racionalizmus s igen helyes a szerzőnek az a záró megjegyzése, hogy „az európai keresztyén kultúra ideálja, amelyhez való alkalmazkodástól függ a jövője, az, hogy a racionalizmusra és irracionálizmusra való kétfős törekvést egyensúlyban tartja.” És mi hisszük is, hogy a keresztyénség ezt a feladatát a mi korunkban is be fogja tudni tölteni.

Ma, amikor utána vagyunk egy olyan kornak, melyben épen az egyoldalú racionalizmus szárított ki a lelkekből minden hitet és életeleven-séget, mégis örömmel kell üdvözölnünk az emberi lelkek metafizikai éhségét s az intuitív megismerés reneszánszát. De éppen mert ma ez a reneszánsz tényleg kezd hatalmat venni a lelkeken, fokozott kötelessége mindenkinek, akire lelkek gondja van bízva, hogy ennek a vágyakozásnak kielégítéséről gondoskodjék. Hogy ennek az éber készenlétnek az aktualitására és szükségére olyan élénk erővel mutat rá: ebben van a Tavaszy könyvének érdeme és jelentősége.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*.
A kiadásért felelős: *Kövy Árpád*.

Pályázat

a györkei (Ďurkov) ref. egyház org.-kántortanítói állásra. Javadalom: Megfelelő lakáson kívül 8 kat. hold 530 négyszögöl szár tőföld, 1370 négyszögöl rét. Munkavállás 80 K. Négy köből buza, 10 és 1/2 (tiz és fél) köből rozs, 10 és 1/2 (tiz és fél) szekér tűzifa beszállítva. Államsegély kérvényezve lesz. Kötelesség: III—VI. oszt. növendékek s ismétlők tanítása, org.-kántori szolgálat végzése mellett minden 3-ik vasárnap d. e. katedrai szolgálat teljesítése. Az állás szept. 1-én elfoglalandó. Pályázhatnak f. évi aug. 5 ig reform. és ág. ev. vallásu okleveles tanítók. Györke Ďurkov p. p. Bidovce. Abaujtorna megye.

Pályázat.

A gálszécsi református elemi népiskola orgonista-kántortanítói állásra pályázat hirdettek. Fizetése 20 magy. hold szántó, melynek évi bére jelenleg 20 q buza, 200 korona évi készpénz az egyháztól. 4 öl kemény tűzifa kivágva, beszállítása a tanító térbe, szabadlakás, államsegély. Kötelessége 40—50 tanköteles tanítása, orgonista-kántori teendők végzése. Pályázhatnak okleveles szlovenszói illetőségű református vallásu, nosztrifikációs vizsgás, szlovákuul is tudó tanítók. Kellőleg elszerezett kérvények lelkészi hivatalhoz küldendők, Gálszéc (Sečave) župa Košicka.

Pályázat

a nagyszöllői ref. egyház kántor-organista-tanítói állásra. Javadalma: Szép háromszobás lakás pincével,

konyhával, kamarával, 13 hold szár tőföld, 2 hold legelő, a régi temető egészen, az új temető egyharmada, faiskola, 868 korona készpénz, jó stóla. A fizetékiegészítő államsegélyt kérelmezzük. Kötelessége állásával járó minden munka hű teljesítése. Pályázhatnak okleveles, honossággal bíró ref. tanítók. Pályázati határidő 1923 augusztus 15. Allás f. évi szept. hó 1-ig elfoglalandó. Kérvények a nagyszöllői ref. lelkészi hivatalhoz adandók be.

Prezbitérium.

Pályázat

a magyarizségi ref. egyház kántortanítói állásra. Javadalom: 12 m h. föld, 8 köből rozs, államsegély, jó lakás kerttel. 750 négyszögöl rét. Tannyelv szlovák-magyar. Férfi tanítók és tanítónők, esetleg helyettesek is pályázhatnak augusztus 15-ig, ha c. állampolgárok. Ref. Lelkészi Hivatal, Magyarizsép. Zemplén m.

Pályázat.

A gáti (Bereg) ref. egyház pályázatot hirdet a II-ik tanítói állásra. Fizetése: Két szoba, konyha, kamara, pincéből álló új lakás. Két vékás kerttel és havonként 300: háromszáz korona. Az iskola államsegélyes. Kötelessége az iskolaszék által kijelölt osztályok vezetése. Férfi tanítók, különösen ha az orgonázásban járatosak, előnyben részesülnek, ezek nem léteben nő is megválasztatik, de csak reformátusok. Az iskola magyar tannyelvű, de az orosz nyelvi ismerete szükséges. A pályázatok augusztus 1-ig odandók be.

Iskolaszék.

Pályázat.

A kisölvédi ref. egyház pályázatot hirdet a megüresedett tanítói állásra, melynek javadalma a következő: 1. Készpénz a község pénztárából 26 (huszonhat) korona. 2. Szemes buza 16 mm 15 kgr. 3. Három öl kemény hasábfu. 4. Földek: 10 kat. hold 1248 négyszögöl. 5. Munkavállás 100 (egyszáz) korona. 6. Tandij kárpótlás az államtól. 7. Ismétlő iskolakötelesek oktatásáért a községtől 48 korona. 8. Stóla. 9. Hivatalos dolgoiban előfogat. Két szobás lakás, melléképületekkel, kert.

Kötelesség: Iskolában tanítás, mindennapiak, ismétlősök, minden 3-ik vasárnap és urvacsora osztás napján d. u. lelkész helyettesítése, kántori teendők. Tanítási nyelv magyar. Pályázati kérvények bizonyítványokkal július 22-ig lelkészi hivatalhoz küldendők. Kisölvéd, u. p. Gosalló.

RESATKÓ ENDRE

építész, építési vállalkozó

oo | KASSA, DÁRDA-UTCA 4. | oo
Tervez. • Vállal. • Kivitelez.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:	
Egész évre — — — — —	60 korona
Fél évre — — — — —	30 korona
Negyed évre — — — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkatársak:
Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losonc, Madách-u. 19, hová a kéziratok, hirdetések és az esetleges reklamációk: Megjelenik minden hétfőn.

Az egészséges tudomány és annak ellenségei.

Pál II. Tim. IV. 3-4-5.

Mert lesz idő, mikor az egészséges tudományt el nem szenvedik, hanem a saját kívánságaik szerint gyűjtenek maguknak tanítókat, mert vizsket az ő fülük.

És az igazságtól elfordítják az ő fülüket, de a mesékhez odafordulnak.

De te józan légy mindezekben, szenvedj — az evangelista munkáját cselekedjed — szolgálatodat teljesen betöltsed.

I.

A megáldoztatás előtt álló — az *élettel* leszámoló apostol az általa hirdetett evangéliumot *egészséges* tudománynak nevezi. Sok oka volt arra, hogy ezt az életfelfogást ezzel a szóval helyettesítse, hiszen ennek a tudománynak ereje ragadta őt ki az élet nagy bizonytalanságából, ez szabott elébe határozott és világos célkitűzéseket, ez adott az ő hitének szárnyalást, jövőbe látást, amelynek nemcsak *konturjait*, hanem annak valóságát is szüntelenül maga előtt látta és önmagában átélte.

Ez a tudomány igazi élménnyé, belső megtapasztalássá forrt ki az ő életében. Nemcsak *objektív* értelemben volt rá nézve nagyjelentőségű, hamisítatlanul tiszta és értékes ez a tudomány, hanem *subjektív* is, amennyiben a belső megtapasztalásnak kimeríthetetlen forrása lett rá nézve. Ez a tudomány az életnek *levegőjét* lehelle beleje és az életnek nagy és *átható* világosságát sugározta rája.

Egészségesnek nevezi ezt a tudományt azért, mert a lelki élet biztos, határozott és céltudatos fejlődésének *lehetőségét* nyújtja. Nincs semmi *rendkívüli* és *természetellenes* ebben a fejlődésben, semmiféle jobbra, vagy balra való *kilengések* és *eltolódások* nem következhetnek be az életfejlődésnek ebben a *folyamatában*, mert a tudománynak ezzel a kincseivel felszerelt és felvértezett ember bátran, határozottan, megalkuvás nélkül nyílegyenesen tör a maga céljai felé.

Az egészséges tudománynak pedig valóságos létfeltétele az, hogy biztos

célkitűzései legyenek. Pál apostol a Krisztus megismerése előtt is a tudományokban jártos, kétségtelenül nagytehetségű ember volt. Korának egyik legkiválóbb tudósának *Gamáliának* lábánál tanítványkodott és izmosodott. De az itt szerzett tudomány nem tudott világos és határozott célokat tűzni a lelke elé. Megtömté egy csomó ismerettel a lelkét, de nem adta meg számára azt az *apostoli elhivatástudatot*, amelyre egyik levelében nem hivalkodással és elbizakodottsággal, hanem az előtte teljes gazdagságában kitáruló perspektívának áttekintésével hivatkozik.

A régi tudomány szárnyakat fűzött az ő lelkére is, bizonyos tekintetben indítékul szolgált *nagyobb koncepciók kitermelésére*, de az élet nagy viharában ezek a szárnyak erőteljességnek bizonyultak, bágyadtan aláhanyatlottak, ezek a kincsek csak színes üveggyöngyök, de nem igazi belső tűz által emésztett és tűzben megpróbált drágakövek voltak.

Ez az egészséges tudomány a *Krisztusról szóló tanításon* és *életfelfogáson épül fel*. Ez adja ennek a tudománynak *krisztocentrikus* jellegét, fejlődésének biztosítékait és lendületét.

A keresztyén gyülekezetek körében az ő eltávozása után bekövetkezett *viaskodások*, *kiengedések*, *eltolódásokat* mind annak tulajdonítja, hogy az odafurakodott *futkározó atyfiak* nem a Krisztust, hanem a saját személyüket helyezték előtérbe, a Krisztus hamisítatlanul tiszta tudományát a saját *'elületes szempontjaikkal* és megállapításaikkal keverték össze, a Krisztus nevét és tudományát sok helyütt csak *cégerül* használták fel alattomos, fondorlatos szándékaiknak elpalástolására és ezzel a gyülekezeti élet harmónikus fejlődését megakasztották és lehetetlenné tették.

Pedig ez a tudomány Pál apostolnak szemében a *Krisztus nélkül* semmit sem ér. A szép *erkölcsi elvek* és *tanítások* Krisztustól való elvonatkoztatásban csak a világ fiai által hangoztatott theoretikus értékű megállapítások, divatos jelszavak, amelyeknek semmi gyakorlati értéke és-életmegszépítő- megjobbító hatása nincs. Ez a tan csak a Krisztus éle-

tének megismerésével, a Krisztus szempontjainak mérlegelésével, a Krisztus által hozott *önfeláldozó élet-szolgálatnak* értékelésével válik *élettel* és tartalmasodik *egészséges tudománnyá* mi bennünk.

A tudomány szót és kifejezést szándékosan használja itt az apostol. Nemcsak a tudós ember véleménye ez, aki az élet jelenségeit mindig a legmagasabb szempontok szerint bírálja és értékeli, aki a lelki élet bonyolult jelenségei között összefüggéseket keres, törvény után kutat és rendszeresíteni akar, hanem annak a mély meggyőződésnek leszegezése, hogy ez az evangéliumi tudomány felette áll a világ bölcsei által a maguk számára lefoglalt és monopolizált *tudománynak*.

Ha az az ő szemükben tudomány, mennyivel nagyobb, igazibb és mélyrehatóbb az, amit a keresztyénség hirdet.

Ha az igazi tudomány *ismérvéi* feltehetően az ő rendszereikben, mennyivel biztosabb és csalhatatlanabb ismérvei vannak akkor a Krisztusról szóló tudománynak, hiszen annak az emberi életnek sokkal több köze van, mint azoknak a szappanbuborék-elméleteknek, amelyeknek csak bizonyos időkre és helyekre korlátozó hatásaik voltak, de a legelső szélfúvás szétmállasztotta ezeket az emberi elme által nagyra tartott és fényesre kicsiszolt rendszereket.

Ime a keresztyénség leggyakorlatibb érzékű tudósa, a logikának és dialektikának nagy mestere az egészséges tudomány ismervét nem abban látja, hogy ez a tudomány megfelel-e a logika szabályainak és követelményeinek, a hirdetett igazságokat egységes rendszerbe tudja-e átgurítani?, hanem abban, hogy ezt az életet hogyan tudja a Krisztus életéhez hasonlóvá és napról-napra öntudatosabbá, tartalmasabbá, erőben és bizonyosságtételben gazdagabbá tenni.

Ez az egészséges tudomány, amelynek legfőbb és legbiztosabb ismérve: *A Krisztus példája szerint igazodó, a reá sulyosodó terheket erős lélekkel elviselni tudó, a borultban is napfényt kereső, megalkuvást nem ismerő igaz emberi élet.*

(y)

Gondolatok egyházunk autonómiájáról.

Irtas az 1923. évi lévai zsinat alkalmával június 17-én tartott első értekezleten felolvasva Péter Mihály zsinati tag.

(Folytatás)

kritikaértük meg tehát e nehéz időnk, élet és tanúságait, mikor egy alapon állunk? A tény azonban letagadni nem lehet és nekünk ez ellen védekeznünk kell.

Mélyen tisztelt közönség! A régi görög tragédiákban szereplő személyek kóthurnusokban jártak, hogy ez a külső magasság is jelezze mintegy azt, hogy ők az eszmék magaslatain élnek. Alacsonyságunkból nekünk is annyira kell felemelkednünk, amilyen nagy a reánk mért sors és amilyen nagy a veszély.

Ne mondja azt nekem senki, hogy a régesrég multakban, mikor a válásos kérdés uralt mindent, hogy ezt akkor megtehettük, de most, amikor a materiálisták ülte meg a lelkeket, miképp emeljük fel azokat a küzdelmek magaslatára s szépséges lájaira? Am én a legközelebbi multakból is tudok egy szép példát arra nézve, hogy a lélek a hétköznapi élet poraiból is felemelkedhetik, ha örökségét megcsufolva látja. Az anyagelvűség már akkor is nagy volt. A patens kora ez s mégis mit látunk? Egy szent egyetemes megmozdulást veszélyben forgó autonómiánk megmentésére. Az Istennek lelke végig-süvített a pusztaságon és a telemek megelevenedtek. Ezt a küzdelmet nem egyedül a Török Pálok, a Révész Imrék, a Tisza Kálmánok, a Vayak, a Prónayak, a Zsedényiek, nem is egyedül az egyházkerületek, az egyházmegyék vívják, hanem velök együtt, velök kezét fogva, az egész nép, az összes presbyteriumok és egyházközségek. Gyengék lettek volna ők a harcra, ha a veszedelem tudata át nem hatotta volna az egész protestantizmust.

Nem elég egyesek hevülete, nem elég a konvent memorandumozása, nem elég az egyházkerületek és egyházmegyék tiltakozása. Egyházunk és autonómiánk becsének érteke kell, hogy áthassa az egyházközségekben népünk minden rétegét.

Át kell érezni mindenkinek, hogy mint Achilles testén volt egy pont, ahonnan halálra lehetett sebezni, úgy a mi egyházunknak is van egy achillesi sarka s ez a szabadságunk és önkormányzatunk. Mi ezzel állunk, vagy ezzel esünk!

Valahányszor a Tátrák mellett jövők el, mindig bámolatba ejtenek azok az égbenyuló gránitsziklák és mindig eszembe jut a tudós állítása, hogy ezek a sziklák valamikor sok sok évezredekkel ezelőtt por és homokszemek voltak. Az idő, a szélvész, a viharok keményítették őket

gránittá. Talán a protestáns jellem is ennek köszönheti a szilárdságát. De jól jegyezzük meg, hogy az égre törő szikla ormok is akkor állanak biztosan, ha alattiok a föld nem ingadozik. Ez a föld pedig a mi népünk.

Milyen sebes dobogásba jött sokszor a szívem, ha innen-onnan egy egy felemelő hirt hallottam arról, hogy miképp állt talpára a kicsiny sereg, mikor sulyos, vagy kevésbé sulyos sérelemtől volt szó.

Oh ti derék hitvallók akik így szóltatok az apostollal: minket sem élet, sem halál el nem szakaszthat az Isten szereimétől, mely vagyon a Jézus Krisztusban. De nagy tisztelet a kivételnek, valami olyan báortalanságot, csüggedést láttam sokszor, ha feltámadt itt-ott az erőszak. Néhol ez félelemből, néhol a tudatlanságból származott. Jaj, hisz ha harcolunk, ha felövezzük magunkra a hit paizsát és az igazság mellvasát, jön a bosszu. És a félelem, vagy a tudatlanság miatt sok példát tudok arra nézve, hogy tiszta magyar községekben szlovák tanítás tépett életbe. Mikor a felső egyházi hatóságnak tudomására jutottak az ilyen esetek, már tán késő is volt a fellépés. Meg aztán a világi hatóság ezt is mondhatja, a nép akarta így. Már pedig demokratikus világot élünk: a népszava Isten szava.

Népünknek kell tehát érzékeny tenni autonómiánk és szabadságunk értéke iránt. A patens óta nyugalmas időket élünk és sohse hittük volna, hogy szabadságunk még valaha veszélyben foroghat. De a veszély itt van. Körül kell tehát szabadságunkat bátyáznai, a védelmi vonalakat ott kell megerősíteni, ahol az legvengébb, az alsó helyeken. Ez kétséglekén történhetik. Az első a zsinat dolga. Az első az, ha az egyházi törvénykönyvben kifejezetten is ott lesz az, hogy a presbiterium feladatát képezi az is, hogy minden erejével, egész éleslátásával öröködjék egyházunk autonómiája felett. A felső hatóság pedig ellenőrizze, hogy azt mindig meg is tette-e? Ha nem tette, épügy felelősségre lehessen vonni, mint bármi másért. Comenius azt mondta: „a fegyelem olyan, mint malomnak a víz.” Szerinte tehát a fegyelem majdnem minden. Én ugyan azt nem írom alá teljesen. De azért annyi igaz, hogy a fegyelmezés sokat jelent. De többet tesz egymásik, népünket úgy nevelni, hogy érzéke legyen az autonómia iránt.

A Trozendorf württembergi tanártól már a 16. században általunk is átvett nevelési rendszer azt mondja: „Az iskola törvényekkel jól berendezett államhoz hasonlít, melyben az ifjúság oktatás és egyéb gyakorlatok által neveltetik a vallásos életre, beavattatják a hit igazságaiba, egyszersmint elemeibe azon igazságoknak, amelyek szükségesek az egyházban és az emberi társaságban.” Mi szük-

ségesebb az egyházban, mint megismertetése a gyermekekkel annak, hogy mi az ő kötelessége, mint leendő egyháztagnak akkor, midőn egyháza autonómiájáról, szabadságáról van szó? E nélkül mondhatjuk-e mi teljes joggal azt, hogy a mi protestáns iskoláink valóban az egyházak veteményes kertje? Megtecsünk-e mindent arra nézve, hogy azok a plánták egyszer viharálló tölgyek legyenek.

Én mindig csodálkoztam azon, hogy a mi protestáns egyházunk, mely joggal népegyház, amelynek története a legfelemelőbb, legmegragadóbb, melynek egész léte sok-sok tekintetben attól függ, hogy minden fiának átmenjen a lelkebe az autonómiánk becse iránti érzék s alkotmányának szeretete, hogy épen ez a mi protestáns egyházunk nem gondoskodott kellőleg a maga iskolai nevelésével, hogy a népet erre a magaslatra felemelje. Épen a mi protestáns iskoláinkból csak kevés percentje kerül ki az olyan gyermekeknek, akik protestáns egyháztörténelünket és egyházunk alkotmányát valaha tanulták volna. Igaz, hogy ennek az az egyik oka — mert paedagógiai szempontból kétségtelenül helyesen — e tárgyak csak a felsőbb osztályokban jöhetnek elő és bár igen sok helyen az iskola 6 osztályból áll, mégis a gyermekek legtöbbször három vagy négy osztályt végez és így kijön az iskolából prot. egyháztörténelünk és egyházalkotmányunk ismerete nélkül, tehát kikerül az iskolából anélkül, hogy egyházunk multját megismerte volna, azért lelkesedni tudna, vagy szabadságunk eme várát csak valaha látta is volna. Hogy tudna hát egyházunkért lelkesedni s mikor alkotmányának védelméről van szó, a védelemben helyt állani. A mai generációnak, azt lehet mondani, nagy többségét ezek alkotják. Ezen a hiányon mindenáron segíteni kell!

M. t. közönség! A veszély idején tanulja meg az ember, hogy mit kelljen tennie, ha a vész tovább tart, vagy valamikor megint előjöhét. Itt kapcsolódik bele a kérdésbe az az óhaj, amit már annyi ideje hangoztat a ref. egyház írói gárdája, hogy népünk felolvasások, vallásos estélyek tartása által is kellőképen hasunk. E felolvasásoknak mi lehet fontosabb része, mint épen ez a tárgy, t. i. egyháztörténelünk ismeretése, megértetése annak, hogy milyen gazdagok vagyunk mi autonómiánk mellett, ha szegények vagyunk is. És milyen koldus szegények lennénk mi e nélkül, ha a Dárius kincsét adná is oda nekünk a cseh-szlovák állam. Nagyon köszönöm becses türelmüket, amellyel megajándékozni kegyesek voltak.

(Vége.)

Tanítóhiány.

Hétről-hétre olvashatjuk lapunk hátsó oldalán a pályázati hirdetéseket az egyes gyülekezetek körében megüresedett tanítói állásokra. A pályázatok nem mindenütt végződnek eredménytelenséggel, amennyiben az érdeklődésnek hiánya miatt újból meg kell hirdetni azokat — természetesen a terminus kitolásával.

Ez az eredménytelenség szomorú bizonyítéka annak, hogy nemcsak a mi anyaszentegyházunk, hanem a más felekezetek körében is a tanítóhiány kezd mind általánossá válni és ez a szimplomatikus jelenség már a közel jövőben súlyosan fogja éreztetni hatását a gyermeknevelés terén.

Tanítói karunk mindenkor büszkesége volt anyaszentegyházunknak és ez természetes is, mert ez a kar feladatának és hivatásának mindenkor magaslatán állott s teljes odaadással igyekezett megfelelni kötelességének.

Ha itt-ott voltak is hibák, mulasztások, ezek nem homályosították el a református tanítói kar eredményes munkájáról kialakult kedvező véleményt.

A most mutalkozó tanítóhiánynak legkézenfekvőbb oka az, amit lelkes tanítói karunk mai helyzetében is szomorú szívvel tapasztalunk — a *succrescencia megakadása*. Az eltávozott, nyugdíjba menő, vagy elhalálozott tanítónak helyét alig van kivel betöltenünk. Itt igazán haladéktalan, sürgős megoldásra van szükség, mert a tanításnak ennyire érdekei lógnak kockán. Sok gyülekezet maradhat tanító nélkül s ez a szomorú állapot a mai fenyegető destruktív áramlatok között súlyosan megbosszulhatja magát ennek a mai generációnak életében.

Hivatalos hatóságaink már sokszor fordultak felirattal az illetékes fórumhoz és mutattak rá nyomatékosan arra a veszedelemre, amely ennek a succrescenciának megszűnésével nemcsak közelebről a mi nemes hivatást teljesítő egyházunkat, hanem az államéletet is érinti.

Vajjon származhatik-e abból valami jó az államra, ha az iskolákat bezárják, a gyermekek vezetés nélkül maradnak és a kulturális munka folytonossága megszakad? Vajjon nem a legfőbb érdeke az államnak is az, amire már sokszor rámutattunk, de amit nem győzünk eléggé hangsúlyozni, hogy a tanítás menete az egész vonalon biztosított legyen?

A feladatának magaslatán álló s kötelességeit pontosan, lelkiismeretesen, az előírt követelményeknek megfelelően teljesítő tanító nem lehet veszedelmes az államra nézve, sőt a konszolidációnak érdekeit szolgálhatja.

A kétségkívül súlyos problémának egyetlen egy megoldási lehetősége van s ez: a magyar tanítóképzés

régóta vajdó ügyének a legrövidebb idő alatti elrendezése.

Legfőbb ideje annak, hogy a közoktatásügyi kormány végre belássa ennek a kérdésnek elodázhatatlanságát és a nem hamisan, de helyesen és igazán értelmezett demokrácia szellemében való megoldását.

Egyházunk autonómikus életéből önként és természetesen folyik az a joga, hogy maga gondoskodjék azoknak az intézményeknek felállításáról, amelyekben a közre nézve áldásos életét és munkáját kifejlheti, az államnak pedig nemcsak hogy nem szabad megakadályozni az egyházat ebben az alkotó munkájában, sőt segítségére és támogatására kell jönnie.

A zsinat megnyitása alkalmával elhangzott kormánynyilatkozatból olyan hangok csendültek ki, amelyek egyházunk ezen jogának elismerését hangoztatták, tehát ennek alapján jogosan remélhetjük azt, hogy az állam nem fog akadályokat gördíteni jövőben református tanítóképző intézetünk felállítására.

Ha a Magyarországból való utánpótlás gondolatát még mindig olyan idegenkedéssel és ellenszenvvel fogadják az illetékes körök, akkor nyújtsanak segédkezet az egyháznak, hogy ezt az intézményt, amely szintén olyan nélkülözhetetlenül fontos, mint a theologiai fakultás felállítása, minél előbb tető alá hozhassa.

Minden pernyi késelem súlyos veszteséget jelent, tehát vessenek a saját lelkiismeretükkel számot azok, akik a nemzeti művelődés ügyét felelősségük tudatában intézik. Addig is, amíg ez a probléma megoldást nem nyer, *successive* meg kellene engedni azt, hogy egyes gyülekezeink megfelelő tanerő hiányában más államban szerzett oklevéllel bíró tanerőt alkalmazhassanak, legalább ideiglenes megbízatással, mert ennek a succrescenciának a tanítás legfőbb érdeke szempontjából egy pillanatra sem szabad megszakadni.

A kálvinizmus feladata.

A kálvinizmusnak csak egy feladata van: *önmagának lenni*. Ha önmagához hű és erős, akkor a kálvinizmus a jelenlegi világformáló erőknek a tülekedésében és feszülésében hatalmas erőd lehet, egyszerű világtörténelmi megoldás, aminek próbája rögtön az, hogy a jobboldali részből a legvilágosabb, a legbecsületesebb és legőszintébb lelkek utána fognak menni, viszont magához fogja vonzani a baloldali részből is azokat, akiket az etikai értékek, a belső regeneráció az örökkévaló eszmények, szóval az igazi értelemben vett idealizmus hevít.

dr. Ravasz László.

Mit felelünk?

Ha valaki azt hozza fel, hogy a keresztyén élet utja nagyon nehéz — ezzel ellentétben mutassunk rá arra, hogy a bűnnek utja nehéz, hogy nem a keresztyén, hanem a Krisztus nélkül való élet állítja maga elébe a leg-súlyosabb akadályokat. Torrey.

HIREK

Harangszentelés. A bilkei református egyházközség a háboruba elvitt harangja helyébe új harangot szerzett be s azt az elmúlt vasárnap adta át magasztos rendeltetésének. A maroknyi gyülekezet törhetetlen hitének és áldozatkészségének gyönyörű bizonyosságát mutatta meg ennek az Isten dicsőségét hirdető új harangnak a felállításával és követségreméltó, szép példát nyújtott abban a tekintetben is, hogy az egyházépítő munkánál nem a lélekszám a fontos, hanem a *Lélek*, amely a tagokat áthalja és Isten céljait szolgáló munkára serkenti. Ez az áldozatos szeretet a legerősebb és leg-hatalmasabb összelartó kapocs a lélekszámra csekély gyülekezet tagjai körében is és olyan eleven erő, amely a semmiből is tud teremteni és hitének erejével a hegyeket is megmozgatja. A bilkei gyülekezet — amint tudjuk — a lengyel határ felé az utolsó órállomás, ahonnan a kálvinista hitnek és a szenvedések kohójában megtisztult, megacélozott, meg-nemesedett fajszeretletnek olthatatlan fénye.

A harangszentelési ünnepélyen részt vettek főt *Bertók Béla* ref. püspök, dr. *Korláth Endre* egyházközségi tanácsbíró, dr. *Polchy István* egyházmegyei gondnok, dr. *Kovács Béla* egyházmegyei főjegyző, de ott volt a környékbeli falvak egész magyarsága. A harangszentelési beszédet Bertók Béla püspök mondta azzal a nemes, apostoli egyszerűséggel, azzal a mindig újat adó gondolatgazdagsággal és a szeretetnek azzal a belső melegségével, amely őt oly hiven jellemzi.

Az egyházi beszédet *Barsy Gyula* ref. lelkész tartotta. A lélekbemarázó, nemes hévvel előadott beszédnek igen nagy hatása volt. Az új harang beszerzése és az ünnepségnek megrendezése körül a legfőbb érdeme van *Tornyay János* bilkei lelkésznek. A nemes ügy érdekében fáradozók közül első helyen kell megemlítenünk *Biky Ferenc*-et, aki elől járt a buzgóságban és áldozatkészségben.

A vajáni kórus ünnepélye. Vajában a szorgalmas belmissziói munka kezdi már éreztetni jó hatását. A kórus, mely több ízben jelét adta nagy szorgalma folytán elégt kitünő előhaladásának, július 22-én pompásan sikerült műsoros délutánt rendezett, melyen az énekkar a legkiválóbb műdarabokat adta elő. A be'ánítás nehéz munkáját *Szanyó Sándor* tanító végezte, akit a fényes eredményért teljes elismerés illet meg. Bár mindenik egyházi tanítónk ilyen komoly lelkiismeretességgel látna hozzá énekkultúránk fejlesztéséhez és bár minden magyar kálvinista község énekelni tudó népe annyi buzgóságot

és áldozatkészséget tanusítaná ének-kultuszunk iránt, mint a vajáni hívek! Preciz. a falusi kórusok nivóját tulajdonképpen a készségének adta tanúbizonyosságát a vajáni egyházi dalárda. A műsort egyébként *Czinke Emma, Varga Erzs. Tóth János, Szanyó Aranka* és *Soós Boriska* szavallatai is élénkítették. Az egész kis meleg ünnepség a jó vezetés áldásairól tett bizonyosságot. Csak tovább a megkezdett úton a vezetők is, a magyar kálvinista nép is!

Református Naptár. Református népünk mindenkor lelkes támogatója volt minden olyan nemes és szép vállalkozásnak, amelynek a világosságterjesztés volt a célja. Szívesen és igaz lelki gyönyörűséggel olvasta azokat a hit és erkölcsnemesítő történeteket, elbeszéléseket, karcolatokat és verseket, amelyekben a kálvinista életfelfogás nemessége és tisztasága tükröződött. A naptárok kelendőségének litka az volt, hogy népünk szívéhez tudtak férközni és igaz világosságot, meleg érdeklődést tudtak benne felgerjeszteni. A téli hónapok zordonságát ezek a Naptárok melegítették fel és szötlék át a lizta és nemes életöröm aransugaraival. A mi *Református Naptárunk* is azt a szent célt kívánja szolgálni, ezért ajánljuk ennek támogatását már most ügyünk minden jóbarátjának figyelmébe és jóindulatába.

IRODALOM.

Dr. Makkay Sándor: „*Kegyelemből, hit által.*” A ref. keresztyén vallás alapvonalai, tartalma és védelme. Kozsvár, 1923.

A termékeny és fiatal erdélyi tudós teológusnak egy ügyesen és eredeti módszerrel megírt tankönyve fekszik előttünk, melynek középiskolákban való tanítását az idén az erdélyi ref. egyházkerület tanácsa elrendelte. Makkai könyve hézagpótló munka, mert a ref. keresztyén hitvallás igazságát olyan módon tárgyalja, amely feltétlenül meg tudja fogni a modern műveltségű, középiskolai növendék lelkét is, ami ma igen nagy érdeme egy tankönyvnek.

A középiskolai hitoktatás régóta nélkülözi azt a vallástankönyvet, mely a legfelsőbb osztályu növendékek számára ügyes és megkapó fogalmazásban tárja fel a kálvinizmus hitelveit. Makkai mindenképpen hivatva van arra, hogy ezt az igényt és szükségletet kielégítse.

Könyve 3 főrésze tagozódik. Az 1. részben „vallásunk alapvonalai” címen az alapvető kérdésekkel ismerteti meg olvasóit. a 2. részben, melynek címe „Vallásunk tartalma” az egész ref. keresztyén hitrendszert előadja a heidelbergi káté nyomán. Végül a 3. rész „Vallásunk védelme” cím alatt rövid apologetikát ad.

Különösen időszerű fejtegetéseket iktatott be a szerző a 2. részbe, ahol

„A szent lélek munkája a ker. társadalomban” cím alatt a szociális ker. élet minden nagyjelentőségű gyakorlati problémájára éles megvilágítással mutat rá és igazít el azokban.

A könyv stílusa világos, élénk és lendületes, itt-ott költői szárnyalású.

A szlovenszói ref. egyház egyeteme önmaga iránti kötelességet teljesítene vele, ha Makkai tankönyvének iskolai kézikönyvül való bevezetését szintén elhalálozná.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

B—o B—n, Eperjes. Az előfizetési öszszeglet megkaptam. Hálás köszönet lapunk buzgó terjesztéséért s ügyünknek lelkes felkarolásáért. Az evangéliumi világosságra nagy szükség van ott a végeken is.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent.*
A kiadásért felelős: *Kövy Árpád.*

Pályázat.

A *vágfarkasdi ref. egyház* két osztálytanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom: 800—800 kor., egy szobás lakás fűtéssel, államsegély. Megfelelő képesítéssel bíró tanítók kérvényeiket aug. 22-ig nyujtsák be a vágfarkasdi (Bratislava m.) ref. lelkészi hivatalhoz.

Pályázat

a *tiszaágtleki ref. egyház* orgonista kántor-tanítói állására. Javadalom: I. Lakás (2 szoba, előszoba, konyha, éléskamra, istálló, kamara, sertésöl), 671 négyszögöl kert, 9 kat. hold föld haszonélvezete. Fáját az egyház egy napi járóföldről hazaszállítja. Stóla. Kántori fizetés évi 300 K. Megfelelő államsegély. Kötelesség: A ref. iskolaköteles gyermekek tanítása. Orgonázás, éneklés, kórus szervezése, vezetése. Lelkész szükség esetén és az urvacsoaosztások után való helyettesítése. Csehszlovák állampolgár, aki fogadalmat tett, vagy tehet, orgonista kántor-tanítói oklevéllel bír. férfi, esetleg női tanítók kellően felszerelt kérvényüket a ref. lelkészi hivatalhoz, Tiszaágtlekek u. p. Velikajadobron župa Uhorodská, Podkarpatska-Russ küldendők. A tanítási nyelv magyar. Pályázati határidő augusztus 15.

Ref. egyház.

Pályázat.

A *kigyósi ref. egyház* orgonista kántor-tanítói állására pályázatot hirdet. Javadalom: Tanítói fizetés: 1. Lakás (2 szoba, konyha, kamara s melléképületek), 2. 6 q. azaz hat q. tiszta buza, 3. 2 öl, azaz kettő öl tűzifa, 3. 600 öl kerti föld használata, 5. megfelelő államsegély. Kántori fizetés: 1. 4 q. azaz négy q tiszta buza, 2. 1 öl, azaz egy öl tűzifa, 3. 5 hold mezei és 3 hold szernyemocsári föld használata, 4. 1 drb. marhalegeltetés, 5. 480 K, azaz

négyszáznyolcvan kor. készpénz az egyház pénztárából fizetve.

Kötelessége: 6 vegyes osztály és ismétlőiskola tanítása és kántori teendők végzése (énekkar-szervezés) is.

Megjegyzendő, hogy a földek adóját az egyház fizeti, de a szernyemocsári földek átteradóját a javadalmas tartozik fizetni. Tanítási nyelv magyar. Pályázhatnak csehszlovák illetőségű férfi tanítók, kik a fogadalmat telették, vagy azt letehetik. Pályázati határidő augusztus 15. Állás szept. 1-én elfoglalandó. Szükséges mellékletekkel felszerelt pályázati kérvények a ref. lelkészi hivatal címére Kigyós, p. p. Beregszász küldendők. Személyes megjelenés előnyös. Vasutállomás helyben.

Kigyós, 1923 július 15.

Ref. iskolaszék.

Pályázat.

Az *ágcsernyői ref. egyház* pályázatot hirdet az előkönyörgő-kántortanítói állásra. Javadalom: 9 köböl buza, 9 köböl gabona, 2 öl kemény fa, 10 kat. hold szántóföld, 96 K. munkaváltság, szép lakás mellék-helyiségekkel s 600 négyszögöles kerttel, stóla, törvényes államsegély. A tanítási nyelv magyar. Kötelessége: Az osztatlan iskola vezetése, az istentisztelet végzése. Pályázhatnak csehszlovák illetőségű ref. vallásu okleveles tanítók, akik a nosztrifikációs vizsgát letették. Pályázati határidő aug. 15. Az állás szept. 1-én elfoglalandó. Pályázatok „Ref. Lelkeszi Hivatal Kistárkány, Zemplén vm.” küldendők.

Pályázat.

A lemondás folytán megüresedett *palágyi ref. egyház* kántor-tanítói állására pályázatot hirdetek.

Javadalom: 2 szobás lakás megfelelő mellék-helyiségekkel, kert, 16 m. hold föld, 1 m. hold rét, 4 darab tehénlegeltetési s erdőbeli jog, 10 köböl termény (buza, rozs) s megfelelő államsegély.

Kötelessége: I.—VII. elemi osztály s ismétlősök tanítása, énekkar vezetése. Megfelelő képesítéssel bíró férfitanítók nyujtsák be pályázataikat a palágyi lelkészi hivatalhoz. Pályázati határidő augusztus 5.

Ráczkövy János,
isk. sz. elnök.

RESATKÓ ENDRE

Építész, építési vállalkozó

000 KASSA, DÁRDA-UTCA 4. 000

Tervez. • Vállal. • Kivitelez.

ENGEL ISTVÁN

KÖNYVNYOMD'AJA

LOSONC

MASARYK-U. 19. SZ.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában.

REFORMÁTUS EGYZHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:	
Egész évre — — — — —	60 korona
Fél évre — — — — —	30 korona
Negyed évre — — — — —	15 korona

Felolós szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkáltsak: Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Madách-u. 19, hová a kéziratok
hirdetések és az esetleges reklá-
dendők. :: Megjelenik minden

Az egészséges tudomány és annak ellenségei.

II.

A profétai lelkű, a jövőt már a jelenben átélő apostol az egészséges tudomány hiveivel és követőivel *markánsul* állítja szembe ennek ellenségeit.

Az új tudomány elfogadása és a praktikus életben való érvényesítése bizonyos *surlódással* jár. Az egészséges tudomány természetéhez tartozik, hogy ellentéteket vált ki az emberek gondolkodásában, társadalmi vonatkozásaiban.

Ezek a surlódások már most mutatkoznak az apostol gyülekezetépítő, Isten országát a szivekbe plántáló munkájánál és sokszor huzzák keresztül számításait. De ezek a surlódások, feltorló akadályok mind *tudott és előre látott* dolgok, amelyek nem hiányoznak az apostoli számvetésből.

Mert lesz idő — mondja az apostol — *amikor ezt a tudományt el nem szenvedhetik*, amikor ennek súlyos következményeit nem fogadják el egyesek, hanem nyiltan, vagy titokban szembehelyezkednek vele.

Az új tudomány t. i. olyan követelésekkel és igényekkel lép az emberek elé, amelyek határozott, őszinte, minden félreértést és kétértelműséget kizáró *életmegnyilatkozást* kívánnak.

Ezért fordulnak sokan el ettől a tudománytól, ezért keresnek a maguk számára olyan elméleteket, rendszereket, amelyek által a maguk egyéni hiúságát könnyen kielégíthetik, a sokszor lázadó lelkiismeretet elaltatják, a kötelekeiből szabadulni akaró nemesebb vágyakat és tisztább felgerjedezéseket féken tartják és az egész emberi életet a *hamis illúziók csillogó ködébe* burkolják bele.

Lelkiismeretlen, a maguk felelősségével semmit sem törődő, magukat *vezetésre hivatottnak* ítélő emberek pedig szívesen gondoskodnak arról, hogy ez a hamis illúziókkal telített emberi élet ebben a *káprázatban megmaradjon* és csak ködöt, bizonytalanságot, összhangtalanságot lásson maga körül.

„A saját kívánságaik szerint gyűtenek maguknak tanítókat,” ezt a megállapítást az apostolnak súlyosan igazolták a világesemények.

Minden hamis elmélet megtalálja a maga hirdetőjét, tanítóját, kiváltképpen, ha az egyszersmint a népszerűség utjelzője, a felfelé emelkedésnek, lendülésnek és az anyagi boldogulásnak elősegítője.

Nagyszerű és minden részletében találó jellemfésztést ad az apostol az evangéliumi tudomány ellenségeiről. Egy pár odavetett vonással a lelkük mélyéig világít bele. Lássuk közelebbről ezeket az egyes vonásokat.

A *saját kívánság hajhászása* minden kornak a legcsunyább és legrettenetesebb betegsége. A közelmúltban is sokszor találkoztunk az emberi életnek ezzel a beteges elfajulásával. A hirdett igazságok, ragyogó elméletek mögött mint valami *fekete silhouette* húzódott az eltitkolhatóan önérdék, haszonlesés, a *saját kívánság* által való vezettetés. Tömegek *válain felemelkedett nagyságok* a tömeget szipolyozták, nyúzták a végtelenségig. A tömegek elaltatott lelkiismerete a legalkalmasabb volt rájuk nézve mindenkor *kétes üzleteik* lebonyolítására.

A *saját kívánság* volt az a litkos rugó, amely gondolataikat, cselekvéseiket, elhatározásaikat vezette.

A tömeg csak a szavak bugyborékolását hallotta, de nem ismerte az emberi életet feszítő erőket. A maga naivitásig menő bizalmával vakon hitt ezeknek a hamis theóriák szülte tanítóknak, vezetőknak, akik számára csak a káprázatot nyújtották, de nem az élet nagy *kiegyenlítődési lehetőségeit*.

A káprázat énye lassan eloszlott, elfujta a csalódások, a kiábrándulások süvítő szele, a vezetők pedig egymás után hagyták magukra őket, minekutána a *saját kívánságaikat* mohón kielégítették.

Viszket a fülük. Az egészséges tudomány ellenségeinek egy nagyon veszedelmes jellembeli tulajdonsága. Ez okozott a legtöbb bajt és zavart a páli gyülekezetekben is. Az *Apollósok* és *Kéfások* Krisztust részekre osztó igehirdetése sok félreértésnek forrása lett s a gyülekezeti élet alapjait erősen kikezdte. Az Isten országáért folyó munkában nincs helye a személyi érvényesülésnek. A keresztyén életfejlődésnek legsúlyosabb feltétele: *nekem alá kell szállanom — Ó néki napról-napra növekedni kell én bennem*. Ez a növekedés, a Krisztus

erővel való töltekezés tehát az én alászállásomtól, előtte való meghódolástól függ. A magam személyének előtérbe tolása nemcsak ezt az életkibontakozást hátráltatja, hanem erre az Isten országát építő munkára is súlyos kihatással van.

Az evangelizáció hiveinek már sok súlyos tapasztalása van abban a tekintetben, hogy a *személyes ambíciók kielégítése, a személyi kérdések előtérbe tolása mennyit tudott ártani annak a szent ügynek és munkának*, amely ennek a magasabbrendű célnak megvalósítása érdekében folyik.

A keresztyénség legnagyobb és legveszedelmesebb ellenségei azok, akiknél a Krisztus csak *üres jelszó*, minden élettartalom nélkül, akik készek *öt részekre osztani*, csak hogy a saját érdemük nyilvánvalóbb legyen és a maguk odafurakodásával lejárassák a keresztyénségnek, az egészséges tudománynak tekintélyét. Vigyázzunk erre a típusra, mert ez mindenütt fel-lelhető, ahol az összhang, a belső kapcsolat *csak egy kissé is meglazul*.

Az egészséges tudomány ellenségeinek még egy szembeötlő tulajdonságát rögzíti meg az apostol. Az igazságtól való elfordulásnak egyik természetes következménye az, hogy: *a mesékhez odafordulnak*.

Tehát nem az igazság, a belső lelki megtapasztalás fontos előttük, hanem az élet sokrendbeli hiábavalósága. Az élet nagy, alapvető kérdései nem feszítik lelkük rugóit, de annál mohóbban tapadnak a mesék birodalmához, mert az a magasra felfokozott ingereket olcsón és könnyen elégíti ki.

A gyülekezeti élet egészséges kialakulását nagyban hátráltatja ez a típus is, amely kíváncsian, mohón érdeklődik minden szép és új iránt, ami az ő környezetében felmerül, de nem érez semmi indítást a lelkében arra, hogy a felmerült jelenségeket közelebbről megvizsgálja, azoknak okait kifürkésze és a maga lelki életével összhangba hozza.

A kíváncsiságnak ez a magasra fokozott ingere csak az élet felszines jelenségeinek szemléletében keres kielégülést, de nem akarja megismerni azokat a *belső mozgató erőket*, amelyekből a nagy elhatározások és megindulások fakadnak. Így válik ez a típus — akaratlanul is — ellenségévé a keresztyénség ügyének.

A kálvinizmus, mint a szellemi megújulás forrása.

A kálvinizmus nagyszerű világnézete már két ízben jelentkezett korszakos és megváltó evangélium gyanánt a művelt emberiség történetében.

Első ízben a reformáció idején. Amikor Kálvin vaslogikájú és szintetikus elméje, — mint pompás gyűjtőlencse — egy hatalmas világnézeti rendszer fókuszába terelte egybe a reformáció divergens gondolatsugárzásait. A genfi reformátor jellegzetes alapelvek gerendázatára építette fel a kálvinizmus sajátos világnézetét úgy, amint az a vallási, etikai, egyházi, társadalmi és politikai élet síkjain kibomlik. Míg a német reformáció jóformán megállt a germán világ határai között, addig a svájci reformáció folyamata, mint valami jólékony, meleg szellemi légáram egy sereg nép körében termelte ki a nemzeti élet őstelevényéből a sajátos nemzeti vallások tenyésztését.

Másodízben a modern, alkotmányos és demokratikus állami és társadalmi élet létrehozásában mutatkozott alkotó erőnek a kálvinizmus gyakorlati programja. Egyfelől az angol, másfelől a francia forradalom társadalmi és politikai elveiben kelt életre a kálvinizmus hagyományos eszméi. Egyik helyütt a puritánus Cromwel, másik helyütt a genfi kálvinista Rousseau tolmácsolásában.

Napjainkban a kálvinizmusnak egy új reneszánsza kezd ráhajnalodni a világra.

Egyrészt azért, hogy kialakulóban van a svájci reformáció egyházainak világszövetsége, mely hivatva lesz arra, hogy a középkori katolicizmus internacionáléjával szemben felvegye a döntő küzdelmet azért a szellemi hegemoniáért, amely a művelt világ sorsának irányításában csucsosodik. Ennek a küzdelemnek a kimenetele elhatározó fontosságu lesz az emberiség történetében.

Másrészt mint a különféle népek sajátos nemzeti géniusának az élesztője jut mind érdemesebb szerephez a kálvinizmus; ma, amikor a nemzeti eszme fiatalos erővel van éledőben mindenfelé a világon.

Végül a mai svájci kálvinizmus köréből a szociális keresztyénység eszméje indul hódító útra, melyen az ősi kálvinizmus szellemével egyezésben fejti ki a keresztyénység örök szociális programját.

A kálvinizmusnak ez az imént változó reneszánsza — Istennek hála — a magyar reformátusság körében is érezteti a maga termékenyítő hatását. A hagyományos hollandi, angol, skót, amerikai és svájci testvérkapcsolatok modern felelevenítése a mi egyházi életünket is kezdi felrázni s új élet sodrába bele terelni. Ez az eredmény annyival inkább fontos és szükséges folyamat, mert hiszen a

magyarság történetében századokon át páratlanul előkészítő szerepet töltött be a kálvinizmus: a „magyar, vallás.” A magyar kálvinizmusnak ez a reneszánsza tehát kiváló történelmi öntudat és gazdag hagyományok forrásaiból táplálkozhatik s kaphat irányítást jövendő programjainak kialakításához.

Az utódállamok magyarságának gerincét — joggal mondhatjuk — szintén a kálvinistaság alkotja. Mint-hogy ez a kálvinistaság ma még meglehetősen el van szigetelve az anyaország szellemi életétől, kényszerítve van önnálló és sajátos szellemi és lelki élet megteremtésére. Az önerőből való alkotás útját ma versenyen kívül járják romániai ref. testvéreink. Az ő önálló és virágzó szellemi és lelki életüknek a legszebb bizonyossága az a gazdag és színvonalas kálvinista irodalom, amelynek termékei közül egyiket másikat mostanában rendre ismertettük lapunk hasábjain és amelynek meglehetősen teljes jegyzékét jelen számunkban adjuk olvasóink elé! Addig is, míg a cseh-szlovákiai kálvinistaság szintén megteremtheti a maga sajátos és önálló irodalmát, minden érdeklődésünkkel és támogatásunkkal álljunk oda erdélyi testvéreink mellé.

Erdélyi testvéreink alkotó és építő munkája azonban egyúttal legyen példa és buzdítás is számunkra a tekintetben, hogy mi is megteremtjük a magunk külön irodalmi, szellemi és lelki életét s kidolgozzuk a magunk sajátos munkaprogramját, amelyekkel a mi egyéni képességeink és adottságaink szerint járulhatunk hozzá a kálvinizmus mai reneszánszának a szolgálatához.

A Szlovenszkói és Kárpátaljai Egyetemes Református Egyház Alkotmányozó Zsinatának az államfőhöz intézett

FELIRATA.

Köztársasági Elnök Ur!

Az 1923. évi június hó 17-től június hó 25. napjáig Léván megtartott szlovenszkói és kárpátaljai egyetemes református egyházi zsinat által alkotott s idemellékelte I—IX. alatti egyházi törvényeket mély tisztelettel felterjesztjük azzal a kérelmünkkel, hogy azokat az 1790.91. évi XXVI. t. c. 4. § a értelmében az államfőt megillető jogánál fogva legfelsőbb megerősítésével törvény erejével felruházní kegyeskedjék.

Ezt az alkalmat felhasználjuk arra is, hogy rámutassunk azokra az alapelvekre, amelyek zsinatunkat az összes törvényekkel megalkotásánál vezették s ily módon megállapítsuk, hogy ezek a törvények teljes összhangban állanak a cseh-szlovák köztársaság alaptörvényeivel s a kormány képviselőjének zsinatunk megalkotása után, a köztársasági kormány nevében tett nyilatkozatával. Megállapítjuk nevezetesen, hogy most

alkotott egyházi törvényeink a szlovenszkói és kárpátaljai egyetemes református egyház teljes önállóságát és függetlenségét félreérthetetlenül kimondják és figyelemmel vannak egyszeresmind Podkarpatska Russ autonóm alkotmányára is.

Ugyancsak félreérthetetlenül kifejezésre jut a megalkotott törvényekben a köztársaság alaptörvényeiben biztosított jogegyenlőség elve is, amennyiben egyházalkotmányunk minden egyháztag részére az egyházi szervezetek minden fokozatában, nemzeti különbség nélkül, egyenlő jogokat és egyenlő kötelezettségeket biztosít.

Egyházi alkotmányunk, midőn a szlovenszkói és kárpátaljai egyetemes református egyház szervezetét megalkotja, az összes református hívek számára, nemzeti különbség nélkül, egyenlő jogokat biztosítván, módot nyújt a szlovák egyházaknak és híveknek arra, hogy a törvényes rendelkezések megtartásával saját sorsuk és tagozódásuk felett nemzeti különbség nélkül szabadon határozzanak és esetleg új egyházmegeket is alkotthassanak. A kormánynyilatkozatnak az a része, hogy az egyetemes zsinat már most gondoskodik a külön szlovák egyházmege létesítéséről, ezidőszent akadályokba ütközik, mert a kormánynyilatkozatnak a kívánsága ellentétben van alkotmányunk zsinat-presbyteri rendszerével és az egyházunkban már több évszázados multra visszatekintő igazi demokratikus berendezkedéssel, mely szerint az egyes szervezetek nem felülről kiadott parancsok értelmében, hanem alulról kiindulva, a népakarat és a társulási szabadság alapjain létesülnek. A szlovák egyházaknak, amennyiben ez irányban kívánságukat törvényes formában kifejezésre juttatják, módjukban van Egyházi Törvényeink (I. tc. 49. §.) értelmében és annak szemelött tartásával külön egyházmegevé alakulni.

A lelkészképzés terén zsinatunknak is az az óhajta, hogy a református egyház a maga lelkészeit a köztársaság területén nevelhesse és képezhesse és e célra készséggel fogjuk igénybe venni azt az állami támogatást, melyet az államkormány kielátásba helyezett. Már most is hangsúlyozzuk azonban, hogy ennek a lelkészképzésnek kizárólag önálló református intézményben kell történnie.

Ezekután bizonyára nem lehet akadály annak, hogy most alkotott egyházi törvényeink az 1790.91. évi XXVI. tc. rendelkezéseinek megfelelően megerősítenek.

A megerősítés, szentesítés módját illetőleg nem érthetünk egyet azzal a felfogással, hogy egyházi törvényeink jóváhagyása a köztársasági kormány hatáskörébe tartozzék. Ezzel szemben rámutatunk az 1790.91. évi XXVI. tc. 4. §-ának arra a félreérthetetlen rendelkezésére, mely szerint

azuk szentesítés végett az államfő elé terjesztendők.

Az 1790. 91. évi XXVI. tc. érvényessége pedig kétség tárgyja nem lehet. Biztosítva van az a békeszerződésekben, biztosítva van az a közlársaság alaptörvényeiben s arra, mint érvényben levő alaptörvényre maga a közlársasági kormány s ennek zsinatunkon jelenvolt képviselője is ismétellen hivatkozott.

Annak rendelkezéseit tehát zsinati törvényeink szentesítésénél is alkalmazni kell. (Folytatjuk)

KÜLFÖLD.

Az Egyesült Skót Szabad Egyház évi nagygyűlése Edinburgban.

A „General Assembly” idejéig megnyitó ünnepe a szokottnál is népesebb volt. A gyűlés képe nagy vonásokban hasonlít a kerületi gyűlések képéhez. Az elnöki székben persze a moderátor csak egymaga ül.

Különbségek persze vannak. Az egyik az, hogy a gyűlésnek sokkal inkább van parlament jellege; de hát Nagy-Británia a parlamentáris mus klasszikus hazája. Minden előterjesztés után felhangzik a főjegyző kérdése: Kinek van kérdezni valója az előadótól? A viták sokszor nagyon érdekesegek voltak. Ha a gyűlés valamelyik tagja az előterjesztelt javaslaton változtatást (amendment) ajánlott, a vita után a szavazás leállással történt.

A másik különbség az, hogy a gyűlésnek sokkal inkább van istentisztelet jellege. Maga az ülészak is a megnyitó beszéd előtt teljes istentisztelettel kezdődik, amit a távozó moderátor tart s azután mind a 15 session egy-egy zsoltár (mindig zsoltár volt) eléneklésével, a moderátor imádságával, illetve áldásával kezdődött és végződött s minden alkalomkor volt Biblia olvasás is.

De talán legfontosabb különbség, hogy a gyűlések kevésbé adminisztratív jellegűek. Sokkal jobban bekapcsolódnak a szervezett egyházi életbe, sőt az egyházi életnek nagyszerű propagálói. A hatalmas Assembly Hall tágas karzati nyitva vannak, de legtöbbször tele is voltak hallgatósággal és azután Edinburg, Glasgow nagy napilapjai minden nap részletes tudósításokban számoltak be a gyűlés lefolyásáról.

Az esti ülések 7 órakor kezdődtek és rendszeren ilyen propagatív célokat szolgáltak. Az első estén a brit és más külföldi testvér-egyházak küldöttei mutalkoztak be (ilyen alkalomkor tartotta meg Ravasz püspök is nagyhatású beszédét a mult esztendőben, most a kontinensről csak a belga delegátus beszélt); egy másik estét az ifjúság ügyének, egy harmadikat a „temperance movement”-nek (mértékletességi mozgalom), azután egyet-egyét a különböző

misszióknak szenteltek. A legnagyobb érdeklődés mindig a külmissziói est iránt szokott lenni; most is a nagy tömeg már órákkal előbb türelmesen, hosszú sorokban várakozott a gyűlésteremből kimaradottaknak külön összejövetelt kellett tartani a legközelebbi templomban.

Lloyd George az egyházakról.

Az Egyesült Skót Szabad Egyház ezévi nagygyűlése alkalmából a nagygyűlés elnöke (moderator) fogadóestét is tartott. Amikor a nagygyűlés épülete és a New College zeg zugas labirintja egészen megtelt a meghívottakkal s a nagygyűlésteremben vilák, előterjesztések helyett művészi hangversenyben gyönyörködtek a moderátor vendégei. A mostani fogadóestének külön érdekessége volt, hogy a vendégek között volt Lloyd George is, aki az egyik este a két egyház s a Népszövetségi Unio közös rendezésében tartott gyűléseken mind a két assembly-teremben előadást tartott: A nemzetközi béke és az egyházak címen. K. Sz.

HIREK

A presb. világszövetség konferenciájának főbb tárgyai voltak: Az evangélium és a világhelyzet, Az európai protestantizmus legnehezebb órái, Az Egyház anyagi helyzete, A római katolicizmushoz való viszonyunk az új Európában, A közép és kelet-európai egyházak problémái, Egyházaink és a béke, A Biblia a ma világában, Az európai protestantizmus egysége, Szociális problémák, Bel- és külmisszió. Ezenkívül a képviselt egyházak beszámolóit. Részletes beszámolót következő számunkban hozunk.

Rev. Prof. James J. Good D. D., L. D. 72 éves fiatalember e hosszú név viselője. Amerika meglepetései közül való, theologiai tanár a reformátusok daytoni (Ohio) szemináriumában. Tanít ezenkívül az Ursinus-kollégiumban, mely előbbtől kb. 100 kilométernyire fekszik. Pennsylvániában született s tanári munkáját megelőzően lelkész Yorkban, Philadéphiában és Readingben. Elnöke az amerikai református egyházak szövetségének, volt zsinati elnök, több bizottság tagja és alelnöke a Zürichben működő Presbyteri Világszövetségnek. Kifő történelész. Irodalmi munkásságának jutalma a theologiai és jogi doktori fokozat. Egész kis könyvtár került ki tolla alól. Ő a „Heidelbergi Káté” tudósa. Megírta a Heidelbergi Káté történetét. A magyaroknak régi megítélt barátja. Prof. Good meleg érdeklődéssel viseltetik szlovénok és ruszinszói egyházunk sorsa iránt is, aminek a közelmúltban tett látogatása alkalmával igen szép bizonyosságát adta. Kedves és rokonszenves portré az ő képe a Websterek és Claparedeok galériájában.

IRODALOM.

„Pedig mi azt hittük...”

Elmondta Léván, 1923 június 17-én, a ref. zsinat megnyitása alkalmával Pálóczi-Czinke István ref. püspök. Nyomta Klein Géza könyvnyomdája és könyvkiadóhivatala Rimaszombat 1923.

Ily cím alatt jelent meg Czinke István püspöknek a lévai ref. zsinat ünnepélyes megnyitó istentiszteletén elmondott beszédje elő- és utóimádságával együtt. Valóban ünnepi beszéd volt elmondásakor. Most, hogy nyomtatásban megjelent, egy füzet csupán, de azokra nézve, akik irodalmi értékek után vágyanak, ünnepi alkalom e beszéd megjelenése.

A Lukács ev. 24. rész 13—32 versei az alapja e beszédnek. A Krisztus feltámadása után közvetlenül történt események rajza e textus, melyre építette Czinke püspök e minden tekintetben klasszikus beszédjét.

Bovezetése frappáns, célkitűzése textuson épült, de teljesen és egyenesen a ma emberének szól, a beszéd egész tartalma profétai igazságok láncszemének művészi összeillesztése. — Ugy látszik első bepillantásra, mintha gondolatmozaikokból volna összeállítva, pedig belső felépítése egy gyönyörű és meggyőző apológiája a keresztyén hitnek, a Krisztusi hitnek. Megy a világ ismét az emmausi uton, a csüggedés útján, kábult fővel, megriadt lélekkel, szomorú ébrázattal — mondja egy helyen az ihletett szónok — Szédülten áll a pusztulás felett. Kimondhatatlan fájdalommal látja a romba dőlt oltárokat, eszményeket és reménytelenül sóhajtja: mi lesz az emberiségből, seregeknek Ura, ha a Krisztusban is így csalakoztunk, ha keresztyénség is ilyen szörnyű csődött mondott! Nem! Nem! Nem! Nem a keresztyénség csődje ez testvéreim, hanem a keresztyéntelenségé, a modern civilizációé: Nagy igazságok megdöbbenően keserű kifejezéseinek tárháza ez a beszéd. Az emberiséget egyetlen nagy elhatározás mentheti meg csupán, mint már kétszer is megmentette! meg kell indítani a 3-ik nagy reformációt, most már nem az egyházét, hanem a lelkeket. Kiált fel a szónok.

A befejezésben a keserű igazságokat, az orcapilló szemrehányásokat dörgő Proféta biztató, megnyugtató Profétává szelidül. A zivatar után a szívárvány megnyugtató varázst derít maga körül. „Értitek-e testvéreim? Ő él! és a pokol kulcsa is nála van. Tehát van feltámadás a halálból, van kiszabadulás a pokolból, viradat az éjszakából. De Krisztus nélkül nincs megváltás, szenvedés nélkül nincs megdicsőülés!”

A két imádság, ugy tartalmi, mint alaki tekintetben, méltó a klasszikus beszédhez és az illusztris imádságíróhoz. Szervesen simul mindkettő a

beszédhez. Az előimádság egy sóhajlás; egy szép kép, melynek színei elevenek, harmonikusok, vonalai élesek, tárgya biblikus; hatása olyan, mint a szívárványé zivatar után: megnyugtató, újtestamentomi.

Egyházi beszéd e füzet tartalma. Egy főpásztor prédikációja. De nem a régi típusu. Sem tartalmára, sem alakjára nézve. Új prédikáció minden ízében. És megértheti mindenki. Gyönyörködhet mindenki gondolatainak szépsége és mesteri ékes-szólása.

Ez az új prédikáció nagyon megérdemli, hogy elolvassa mindenki. Kálvinista és nem kálvinista egyaránt. Arra méltó, hogy megfüröszse szépségeiben a lelkét népünk, — elmélyedjenek olvasásában közéletünk vezető egyénei.

Megszerezhető a füzet Rimaszombatban a kiadónál.

Réz László.

Erdélyi ref. egyházi könyvtár. Egyre-másra jutnak el hozzánk azok a teológiai és vallásos kiadványok, amelyek az erdélyi kálvinistaság életrealitásáról tesznek bizonyosságot. Ugy látszik, erdélyi testvéreink már ráléptek a megtartás egyedül biztos útjára: dolgoznak, hisznek és ismét dolgoznak. Azokon a köteteken kívül, amiket az erdélyi vallásos irodalom termékei közül mostanában rendre ismerttetgünk, egész sereg más kiadványról szereztünk tudomást. Különösen nagy irodalmi vállalkozásnak kell tekintenünk az erdélyi ref. egyházi könyvtár megindítását, melynek eddig — tudunkkal — 3 kötet jelent meg. Az 1. kötet dr. Révész Imre munkája: *Akikre nem volt méltó a világ*. Ez a kötet az egyház történelmi ragyogó alakjait állítja elének népszerű és mégis emelkedett s választékos előadásban. A 2. és 3. együttes kötet *Makkai Sándor* dr. két vallásfilozófiai művét tartalmazza. Az egyiknek a címe: *A vallás az emberiség életében*, a másiké: *A vallás lényege és értéke*.

E munkák ismertetésére alkalmas még visszatérünk.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*.
A kiadásért felelős: *Kövy Árpád*.

Pályázat.

A pályázi ref. egyház presbytériuma az organista kántor-tanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalmazás: Megfelelő lakás és melléképületek nagy kerttel, 13 kat. hold szántó föld és legelő 4 drb. marhára és keltő darab anyasertésre, tíz köből termény (2 buza, 4 rozs és 3 tengeri), négy öl kemény tűzifa hazaszállítva. 150 kor. szolgálmány váltság. A megfelelő államsegély kérelmezve lesz.

Kötelesség: A mindennapi iskola-kötelesek tanítása, kántori teendők végzése, énekkar alakítása és veze-

tése, akadályoztatás esetén a lelkész helyettesítése. Tanítási nyelv szlovák, de a szülők kívánságára magyarul is tanítandók a gyermekek. Illetőség és fogadalomtelítél igazolandó. Ideiglenesen tanítónő, vagy ág. ev. tanító is megválasztatik. Pályázati kérvény a ref. egyház presbytériumához intézendő aug. 20-ig. Az állás szept. 1-én foglalandó el.

Pályin, 1923 július 24.

Papp István
ref. lelkész.

Pályázat.

A zacharouci (zeherjei). ref. egyház a lemondás folytán megüresedett előkönyörgő kántor-tanítói állásra pályázatot hirdet.

Javadalom: 9768 négyszögöl föld és rét haszonélvezete, 15 köből buza, 20 m³ kemény tűzifa beszállítva, 88 kor. munkaváltság az egyháztól és államsegély.

Kötelessége: Hat osztályu magyar nyelvű iskola vezetése és időnként, amikor a lelkész a társas egyházban fungál, helyettesítése, kántori teendők végzése és énekkar vezetése. Pályázati határidő aug. 15. Az állás szept. 1-én elfoglalandó. Pályázati kérvények a ref. lelkészi hivatalhoz küldendők, Zaharovce, pp. Rim.-Sobola.

Zaharovce, 1923 aug. 4.

Iván József
ref. lelkész.

Pályázat

a fekete-pataki (p. Nagyszöllös) ref. egyház kántortanítói állására. Javadalom: Természetbeni lakás melléképületekkel, kerttel, 825 K. 40 fill. készpénz. 4 hold; 564 négyszögöl szántó föld, 1/3 legeltetési jog a határban. 10 hl. tiszta rostált buza és 10 hl. tiszta rostált rozs. Kötelessége az osztatlan I—VI osztályu elemi iskolában a törvényben előirt kötelességek teljesítése és a kántori teendők végzése. Az államsegély a megválasztás után azonnal kérelmezve lesz. Az illetőség igazolandó. Az állás szept. 1-én elfoglalandó. Pályázati határidő 1923. aug. 10. Kérvények a ref. lelkészi hivatalhoz: Fekete-patak pp. Nagyszöllös cimzendők.

Pályázat.

A jénei leányegyház a helyettes kántor-tanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom: Új, kétszobás lakás melléképületekkel s kert, 7 kat hold föld és rét, 15 köből buza, 2 köből zab, 20 méter fa, munkaváltság 36 kor., stóla; államsegély kérvényezve lesz. Kötelessége: a mindennapi és ismétlőiskola tanítása, kántori teendők végzése, énekkar vezetése, vasárnap délutánonként templomi katedrai szolgálat. Az okmányokkal felszerelt kérvények aug. 11-ig küldendők a következő címre: Ref. Lelkészi Hivatalnak Sjač-Rima-

szécs. Az állás szept. 1-én elfoglalandó.

Rimaszécs, 1923 jul. 24.

Csiszár Imre
ref. lelkész isk.-széki elnök.

A kolozsvári Ref. Theol. Ifj. Ker. Egyesület Iratterjesztő vállalat kiadványai kaphatók: a „Kultura” könyv- és papirkereskedésében, Lučenec, az alábbi áron:

dr. Makkay Sándor:	
Vallás az emberiség életében. A vallás lényege és értéke (Egyházi könyvtár részére) kötve	37—
Ugyanaz, füzve	31—
Kegyelemből, hit által. (Tankönyv középisk. tan. képz. keresk. isk. számára	7—
Hfitem. azért szoltam	5'20
lrd meg amiket láttál	13'80
dr. Imre Lajos:	
A falu művelődése (Vezérfonál a népeveléshez)	8—
dr. Kecskeméthy:	
A mi vallásunk (Emlékkönyv a ref. 400 évford.)	1'60
dr. Tavaszy Sándor:	
A jelenkor szellemi válsága (Kritikai utmutató)	6'60
Vásárhelyi S.:	
Beszédek, imák	3—
Ifj. egyt. munkaterve	1'60
dr. Révész Imre:	
Akikre nem volt méltó a világ, kötve	18—
Ugyanaz füzve	10'80
Heidelbergi kis káté (a ref. keresztyén hitvallása)	3—
dr. Kristóf György:	
Petőfi és Madách (Tanulmány)	13'60
Áprily Lajos: Falusi elégiák (versek)	6'60
Balog Endre: Hajótöröltek (kis regény)	8'80
dr. Biró Vencel: Erdély követői a Porlán	8'60
Gyallay Domokos: Ősi rögök (elbesz.)	8—
Indig Ottó: Papirkosár	5'20
Remenyik: Vadvizek zugása	5'20
Tompa László: Erdély hegyei között	5'20

Utánvétellel, vagy a pénz előre való beküldése ellenében, utóbbi esetben portóra az összeg 20%-a beküldendő.

Sextius Lajos, „Kultura” könyvkereskedése, Lučenec, Kollárova-u. 8. sz.

RESATKÓ ENDRE

építész, építési vállalkozó

●● KASSA, DÁRDA-UTCA 4. ●●

Tervez. ● Vállal. ● Kivitelez.

ENGEL ISTVÁN

KÖNYVNYOMDÁJA
LOSONC
MASARYK-U. 19. SZ.

Elvállal minden e szakmába vágó munkát a legizlésebb kivitelben.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:	
Egész évre — — — —	60 korona
Fél évre — — — —	30 korona
Negyed évre — — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkatársak:
Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losonc, Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők. :: Megjelenik minden vasárnap.

Az egészséges tudomány és annak ellenségei.

(A probléma megoldása.)

III.

Az egészséges tudomány ellenségeinek különböző típusait élénk színekkel rajzolván meg az apostol — a következőkben meggyőző erővel mutat rá arra, hogy a hivatását teljes komolyságában átérző lelkipásztor hogyan veheti fel sikeresen a küzdelmet ezekkel a feltorló akadályokkal szemben?

Közvetlenül fordul az ő nyomdokaiba lépő tanítványához, *Timotheushoz*, akiben a keresztélyenség a fiatal, nemes ambíciója, szent hevületű lelkipásztor mintaképét látta mindenkor.

Az apostoli misszióknak nemcsak az a tulajdonképeni célja, hogy az evangelium fényét az egyes általa alapított gyülekezetekben fellobogtassa s a maga fáradhatatlan, buzgó tevékenységével a gyülekezetek között szétörhetetlen kapcsolatot létesítsen, hanem elsősorban az, hogy a gyülekezetépítő munka folytonosságának biztosítása szempontjából utódokat, öröklőket neveljen a helyesnek és célravezetőnek tartott evangeliumi tudomány erejével.

Ezért fordul ilyen szeretettel, valósággal apai gyöngédséggel az apostol *Timotheushoz*, ezért látja őt el utavalóul olyan hasznos tanácsokkal, utbaigazításokkal, amelyeket az ő Krisztusban gazdag és diadalmaszkodó életének nagy és súlyos tapasztalataiból szűr le.

Az egészséges tudomány ellenségei elvesztik *támadókedvüket és biztosságérzetüket*, sőt *lefejevreztetnek*, ha azt látják, hogy az apostoli munka folytonossága egy percig meg nem szakadt, az elfáradt, lankadó munkások helyébe friss, új crök lépnek s az a környezet, amelynek *éltető eleme, napfénye a Jézus Krisztus*, napról napra erősödik, izmosodik, terjeszkedik.

Az egészséges tudomány követőire a mai nehéz időkben is ugyanazok a feladatok várnak mint az őskeresztélyén kor — *Baur* szerint — legviharosabb és legválságosabb idejében.

A gyülekezetekre mért megpróbáltatások, a látszólagos eredménytelen-

ségek nem szabad, hogy elkedvetlenítsék a lelki élet vezetőit, sőt újabb és fokozottabb tevékenységre kell, hogy serkentessék. Az apostoli munka épen azáltal válik *apostolivá*, hogy *biztos előretökintéssel* halad a maga útján előre, nem hederítve sem a jobbról, sem a balról jövő csábításokra.

Minden *lelkipásztor*nak — s az egyetemes papság elvénél fogva — minden, az egészséges tudomány kincseivel *felvértezett*, keresztlyén *gondolkodástól és érzületől átitatott* embernek az apostoli elhivatásnak erre a magaslatára kell felemelkedni, hogy ez a gyülekezetépítő munka a győzelem teljes kilátásával menjen előre a biztos célkitűzések útján.

A kötelelességtudó, hűséges *Timotheusoktól* pedig elsősorban *józan-ságot* követel az apostol. Lelki *jó-zanságról, éberségről* van itt szó. Arról a helyes és csálhatalan érzékről, amely helyes választást tud tenni jó és rossz között és a maga munkájának elvégzéséhez a legmegfelelőbb, a legcélravezetőbb eszközöket tudja felhasználni. A diagnosztikának épen olyan nagy szerepe és jelentősége van a lelki életben, mint az orvosi tudomány körében. Az a lelkipásztor, amely a lelki élet ezer honnyolult jelenségei között ezt az éberséget, józanságot, körültekintését meg tudja őrizni, csodával határos eredményeket fog elérni a maga kicsiny körben teljesített missziói munkájánál is.

A *szervenés alatt*, amiről az apostol szól, nem fizikait kell érteni. Más helyen azt úgy fejezi ki: *Napról-napra meghalok a bűnnek. Napról-napra megöklöm magamban az ő embert.*

Minden nap kivágok, kimetszek az élelemből valamit, ami az én erőgyarapodásomat hátráltatja. A lelki ember életének olyan válságos ideje ez, amely nagy tusakodást, lelki gyötrődést okoz, de amelyből a legnagyobb, legmélyebb örömök és áldások fakadnak. Aki ezen az uton át nem ment, aki az apostoli elhivatás öntudatát a maga tusakodásából, küzdelméből nem érlette ki, az sohasem lesz igazi, hű képviselője az egészséges tudománynak.

A munka sikere és tartóssága egyedül attól függ, hogy ezt a szolgálatot az evangelium által szolgáltatt

erők felhasználásával, *teljesen*, vagy csak *félíg* töltöttük-e be?

Félsikerekkel nem lehet és nem szabad megelégednünk, mert mi az örökélet számára dolgozunk. Sáfarkodásunkat nem csak ez a világ kíséri figyelemmel, hanem az ítéletben igazságos Isten is, akinek szeméi nyilván vannak az őlet félőkön, a benne bizakodókon.

Tehát dolgozzunk, amig nappal vagyon!

A presbiteri világszövetség gyűlése Zürichben.

A zürichi Lavaterhaus disztermében folyt le ez a nagyjelentőségű konferencia, melyre a kontinentális egyházak ügyeinek megbeszélésére, valamint az általuk folytatott missziói tevékenységnek megvizsgálására a világ minden részéből mintegy 140 tagja jelent meg a szövetségnek.

A helyi előkészítő bizottság elnöke Keller Adolf, a Szent Péter templom lelkésze volt. Titkára Prof. D Ruegg, pénztárosa pedig Tappolet lelkész. A legnagyobb gondal végezték feladatukat.

A konferenciák mindennap d. e. fél 10 órakor kezdődtek. Minden alkalommal ének, imádság és bibliavetés vezette be a gyűlést. Énekeskönyvül az amerikai ref. egyház énekes könyve, majd a zürichi énekeskönyv használtatott. A konferencia elnöke Rev. Curtis edinburgi professzor volt, kit azonban az egyes egyházak delegátusai közül időnként mások váltottak fel.

Az idő és anyagbeosztás ügyeit az erre megválasztott bizottság intézte, mely már szombaton 21-én előterjesztette a maga széleskörű programját. A délelőtti ülések (10-11) mellett esti ülések voltak (8-10). Délelőtt az egyes egyházak előterjesztései, este pedig a kitzűött tárgyak beszéltek meg. A délutánokat a meghívások és kirándulások töltötték ki.

22-én, vasárnap ünnepi istentisztelet volt Zwingli templomában, melyet Theod. Lang-Berlin-vilmersdorfi lelkész tartott. Utána a konferencia tagjai a templom emelkedettebb helyén levő székekbe ültek át, ahol Zwingli az ő lelkészársai előtt szokta fejtegetni az irásokat és itt Anderson

Scott cambridgei professzor bűnbánatra hívására urvacsorát vettek. Vasárnap este a Szt. Péter templomban egy a gyülekezet számára rendezett ünnepély volt 8 órakor. Ezen a skót egyesült szabad egyház moderátora Cairns Dávid volt az első szónok, akit Lang hallei professzor, majd Ravasz László püspök követett.

Az első angol nyelvű beszédet Keller lelkész fordította németre. A tárgyuk „az egyházak mai problémái és az evangélium” volt. A gyülekezet mélyen meghalva hallgatta végig a három hatalmas bizonyoságtévő beszédét s a világot átfogó evangélium áldásaival meggazdagodva hagyta el diszes régi templomát.

A tulajdonképeni konferencia hétfőn 23-án indult, még pedig a magyar nyelvű egyházak előterjesztésének meghallgatásával. Forgách Gyula Magyarország, Imre Lajos Románia, Balogh Elemér püspök Csehszlovákia, Klepp Péter esperes Jugoszlávia magyar református egyházainak szervezési és hitérítési munkáit ismertették. Mindegyik előadó rendelkezésére állott 10 perc alatt annak a töredék egyháznak az erős élniakarásáról és ennek érdekében kifejtett erőfeszítéséről számolt be, amelynek delegátusa volt. A magyar egyházak jó barátai azonban más országok delegátusai közül is szót kértek. Azok, akik rövid idővel a konferencia előtt Középeurópát bejárták, a saját tapasztalatukat is közölni kívánták. A hétfő esti zárt gyűlés csaknem kizárólag ezzel foglalkozott.

A magyar előterjesztéseket sorban követték a szláv és német, majd a kisebb keleti egyházak beszámolóit. A cseh morva testvér egyház részéről Souček József senior tett jelentést, mely szerint az egyesült egyházak a legnagyobb részben tanban is, szervezetben pedig teljesen egy alapon állanak a református világszövetséggel. A 140 ezer főből álló egyház a csehszlovák állam fennállása óta több mint 70 ezerrel szaporodott, így a 210 ezret meghaladja.

Azok közül a tárgyak közül, melyek a konferenciára megbeszélésül kitűzettek, különösen három volt különös érdeklődés tárgya. Az egyik a világszövetség egyházainak a római katolicizmushoz való viszonya. E kérdésben domináns rész jutott Ravasz László püspök erős meglátásainak. Szerinte a protestantizmus a római kath. egyháznak nagyon sokat használt. Ez eltanulta a protestantizmustól a biblia használatát, az egyház szociális munkáit és a maga nagy felkészültségével ma a protestantizmus fegyvereivel dolgozik. Ott, ahol támadják, mindenütt nő és erősödik. Ott, ahol békén hagyják, elernyed. Ahol a forradalmak destruktív jellegűek voltak, ott megerősödött; ahol a forradalom nemzeti megújodást váltott ki, ott egyidőre meggyengülni látszik. A protestan-

tizmusnak a római egyházzal szemben nem a háboruszkodásra kell törekednie, hanem az evangéliumi megismerésnek mélyebb felfogására és tisztább ábrázolására, a keresztyénség egyházi oldalának jobb és előbb kifejezésére. Ezt szolgálhatja az evangéliumi egyházak katolicitásának erősebb kiképzése.

A második tárgy, amit kiemelni kívánunk: „Egyházaink és a béke.” Erről Main glasgowi tanár tartott bevezető előadást. A békét nem az emberek teremtik. Az Isten ajándéka. A kard szétválaszt. A kereszt egyesít.

A harmadik az európai protestantizmus egységének kérdése. A kontinentális konferencia lényeges részt vállalt a világszövetség munkájából. A nyugati nagy református egyházai segítőkezelt nyújtanak ezen keresztül kelet felé. E kontinentális konferencia pedig az egész európai protestantizmus egységének kidomborításával kívánta egyrészt a segítségért való háláját kimutatni, másrészt a nagyobb életlehetőségek megnyitását elérni. Kálvin követői testvéri jobbot nyújtottak Luther hívei felé. Zürich kezdeményezésére most a lutheránusok Eisenachban adják meg a választ.

Nem hallgatjuk még el, mint magyar előadást, Victor Jánosnak „A Biblia a mai világban” címen tartott előadását, amelynek sok szép megállapítása után a konferenciát záró Curtis elnök azt a nyílt kijelentést tette, hogy a magyarok a konferencia anyagához rendkívül értékes részt szolgáltattak.

A Szlovenszkói és Kárpátaljai Egyetemes Református Egyház Alkotmányozó Zsinatának az államfőhöz intézett

FELIRATA.

(Folytatás)

A már több ízben idézett 1790/91. évi XXVI. tc. 4. §.-a egyházi törvényeinket az államfő megerősítése után teljes törvényerővel, tehát oly erővel ruházta fel, amely sem kormányzói parancsok, sem királyi (jelen esetben államfői) határozatok által megváltoztathatók ne legyenek. Ezt az erőt pedig államfői megerősítés nélkül egyházi törvényeink nem nyerhetik meg, mert a kormányhatósági megerősítés egy ellentétes felfogású kormány által, sőt ugyanazon kormány által is bármikor visszavonható lenne s ez eljárás egyházi törvényeinket, alkotmányunkat, autonómiánkat a társadalmi egyesületek alapszabályainak nivójára süllyesztené le.

Erre a törvényes állápontra helyezkedve kötelességünknek tartjuk itt is hangsúlyozni azt, hogy mi ezen jogunkhoz, egyházunk alkotmányához, önkormányzatunkhoz törhetetlenül ragaszkodunk és nem nyugodhatunk meg abban és nem tartjuk indokoltnak, hogy egyházi törvénye-

inknek államfői megerősítése, szentesítése a kormány jóváhagyása által helyettesíthessék.

Még csak azt kell felsorolnunk, hogy a fentebb említett I—IX. törvénycikkék közül az I. tc. szól az egyház alkotmányáról és szervezetről és pedig az első része a tc.-nek az egyház képviselői és kormányzati hatóságairól, a második rész pedig az egyháztagok, egyházközségi, egyházmegyei és egyházkerületi tisztviselőkről és a felelősségről. A II. tc. a lelkészválasztásról, a missiói, katonai, letartóztatási és javítóintézeti lelkészek, általában az állami; alapítványi vagy községi közintézeteknél működő lelkészek, állandó vallásitanító lelkészek, segéd és helyettes lelkészek alkalmazásáról és elhelyezéséről és a kegyeleti időről. A III. tc. az egyházi adóról, a IV. tc. az egyetemes református egyházi közalapról, az V. tc. az egyházi törvénykezésről és pedig az első részében az egyházi bíróságok szervezete és hatásköréről, második részében a közigazgatási bíráskodás eseteiről, a fegyelmi esetek és fegyelmi büntetésekről, harmadik részben a bírói eljárásról. A VI. tc. a köznevelési és közoktatási szervezetről és pedig első részében a népnevelési és népoktatási intézetekről, második részében a keresztyén felebaráti nevelő intézetekről, harmadik részében a középfoku iskolákról, negyedik részében a főiskolákról, ötödik részében az egyetemes konvent, mint közigazgatási hatóságról és végül hatodik részében az átmeneti intézkedésekről. A VII. tc. az egyetemes református nyugdíjintézetéről. A VIII. tc. az egyház belső építéséről és végül a IX. tc. a kárpátaljai egyházkerület különleges helyzetét domborítja ki.

Mindeme törvénycikkék az őseinktől öröklött zsinat-presbiteri rendszer alapján vannak felépítve s egyellen pontjában sem térhetünk el e törvényekben azon bázisoktól, amelyekben századok óta élvezett önkormányzatunk nyugszik, amellől összes törvényeinket összhangba hoztuk az állami törvényekkel, azon államéval, melynek területén egyetemes egyházunk elhelyezést talált. Azt mondanunk sem kell, hogy nagy erkölcsi céljaink megvalósítására nézve az állam anyagi támogatását minden vonalon kilátásba helyeztük, amit annál jogosabban tehetünk, mert a csehszlovák állam és református egyházunk demokratikus szelleme teljesen congruensek, így a minket támogató kéz egyúttal magát az államot is támogatja. Felvettünk a törvénycikkbe egy teljesen újat is, a VIII-ikat, mely az egyház belső építéséről szól. Ezt azért láttuk szükségesnek, mert az egyház belső erejének feleledését kívánjuk általa szolgálni, végeredményben mindig magának az államnak is a javát, mert a nemes erkölcsi erők szolgálatába állítása az államot is csak erősíti.

Ezekben voltunk bátrak vázlatosan ismertetni a szlovenszkói és kárpátaljai egyetemes ref. zsinat alkotta azon kilenc törvénycikket, melyeket Köztársasági Elnök Urhoz ezennel mély tisztelettel felterjesztünk.

Mély tisztelettel kérjük Köztársasági Elnök Urnak ezen törvénycikkekhez nagybecsü figyelmét és jóindulatát.

Ezen előterjesztésünk után törvényeink megerősítését s jóváhagyását mély tisztelettel kérve vagyunk

Léván, 1923 június 23-án.

A szlovenszkói és kárpátaljai egyetemes református egyház 1923. június 17-én megnyílt első zsinata és annak nevében:

Pálóczy-Czinke István s. k.
a tiszántúli ref. egyházkerület püspöke, mint az egyetemes zsinat lelkészi elnöke.

Lukács Géza s. k.
a tiszáninneni ref. egyházkerület főgondnoka, mint az egyetemes zsinat világi elnöke.

HIREK AZ EGYHÁZMEGYÉK ÉLETÉBŐL

(A barsi ref. egyházmegye, éből.)

Patay Károly esperes, helyettes Gondnokkal egyetértőleg az egyházmegyei rendes közgyűlést folyó évi augusztus hó 21-én, d. e. 1/9 órára hivta össze Lévába a ref. egyház nagy tanácstermében. A gyűlés főbb tárgyai: esperesi jelentés, tanügyi bizottsági, számvetőségi jelentések s a beérkezendő egyéb tárgyak, esetleg indítványok. Tárgysorozat a gyűlésen lesz rendelkezésre bocsátva. Mindennemű beadványt aug. 5-ig kell az Esperesi hivatalhoz beküldeni. — Ugyanaznap délután 3 órakor birósági ülés fog tartatni. — Az egyházmegyei *Tanügyi Bizottság* aug. hó 10-én 8 órakor tartja gyűlését Léván a ref. egyház tanácstermében *Patay Károly* elnöklete alatt.

A *nagysallói* ref. egyháznak 46 éven át volt buzgó tanítója: *Tóth Lajos* igazgató-tanító élete 66. évében hosszas és kínos szenvedés után július 22-én meghalt. Temetése 24-én volt nagy részvét mellett. A temetési szertartást *Patay Károly* esperes és *Csekey Dávid* alsóváradai lelkész végezték; a kartársak részéről *Huszár Károly* tanító, egyesületi elnök, a tanítványok részéről pedig *Szabó Gergely* érsekkétyi tanító beszélték.

A *zalabai* ref. leányegyház tanítója: *Tokody Ferenc* még folyó évi május hó 17-én meghalt; május 19-én lett eltemelve.

Az *érsekkétyi* ref. egyház templomát kívülről renováltatván, templomszentelési ünnepélyét f. évi július hó 29-én tartotta meg. A templomszentelést *Patay Károly* esperes végezte.

Az *ujbarsi* református egyház temploma most van renoválás alatt.

(A máramaros—ugocsai ref. egyházmegyéből.)

A *máramaros—ugocsai ref. egyházmegye* egy világi tanácsbírói állására beérkezett szavazatok a múlt héten bontattak föl. Ezekből *Lator István* tiszasásvári földbirtokos 11, *Tar Zoltán* nagyszöllősi állami tisztviselő 11, *Nagyiday Zsigmond* nagyszöllősi földbirtokos 2 szavazatot kapott. Abszolút többséget egyik sem nyervén, augusztus 20-i terminussal új szavazás rendeltetett el.

(A beregi ref. egyházmegyéből.)

Lelkészuálasztás. A beregi egyházmegyébe kebeleztet *beregrákosi* egyházközségben több mint két év óta üresen álló lelkészi állás betöltésének ügye végre elintézést nyert. Elhárítatván a közben felmerült sokféle akadály, f. évi július hó 29-én ment végbe a választás *Széchenyi István* kajdanói lelkész és dr. *Bakó Gábor* e. ker. ügyész — mint e. m. kiküldöttek — vezetésével, mikor a választásra jogosult egyháztagok többsége 10 pályázó közül *Kis Jenő* mezőgecsei (bereg e. m.) lelkészt választotta meg. Erdemes kartársunk nyert ez által az eddiginél nagyobb kenyeret, különösen pedig szélesebben kiterjedő munkamezőt. Legyen sikeres és áldásos az ő további működése.

A *bereg e. m. ref. egyházmegye* személyi viszonyaiban lényeges változások történtek a közelmúlt időkben. A kárpátaljai egyházkerület megalakulása folytán több egyházmegyei tisztviselő a kerületnél nyervén megbízatást, szükségessé vált a lemondás folytán megüresedett állások ujonnan való betöltése. Így már az első szavazásnál (június 12) megválasztáltak: a *Bertók Béla* püspökké választása folytán megüresedett esperesi állásra *Szentimrey József* dérceni lelkész, előbb e. m., majd ker. t. bíró, — a *Sütő Áron* ker. főjegyzővé választása folytán megüresedett e. m. lelkészi főjegyzői állásra *Szendrey István* mezőkaszonyi lelkész, e. m. aljz. — a dr. *Bakó Gábor* e. ker. vil. aljegyzővé, majd e. ker. ügyészszé választása folytán megüresedett e. m. világi főjegyzői állásra dr. *Kovács Béla*, hírlapíró, beregszászi lakos, — a részint Magyarországra távozás, részint lemondás folytán megüresedett három világi tanácsbírói állásra dr. *Végh Elemér* beregszászi táblabíró, *Nagy Béla* ny. vm. árv. ülnök és *Péchy Aladár* volt tb. főszolgabíró — a *Füsti László* e. ker. tanító képviselővé választása folytán megüresedett e. m. tanító-képviselői állásra *Szabó Sándor* barkaszi tanító A *Szentimrey József* e. ker. t. bíróvá, majd esperessé s a *Mizsák Péter* e. ker. t. bíróvá vá-

lasztása folytán megüresedett két e. m. lelkészi tanácsbírói állásra csak a második szavazás (július 31) hozta meg az eredményt. Ezen a szavazatok többségét *Sütő József* iznyétei és *Tóth József* bótrágyi lelkészek nyerték el.

Kiutasítások. Ezen a címen — ugylátszik — állandó rovatot lesznek kénytelenek vezetni lapjaink. Főleg pedig az egyházi lapok, mert az államhatalom jelenlegi kezelői, jobb ügyhöz méltó buzgalommal, épen ref. lelkészeink és tanítóink egyébként sem rózsás állapotát lesznek keservessé, sőt reménytelenné napról-napra ezek által, különösen nálunk itt Podkarpatská Rusban látszanak sokallani a ref. papot s az állam szempontjából károsnak, veszedelmesnek tartani a vallásos, egyházas, kegyes élet lobogását, vagy talán a közlő községi választásokat szeretnék református pap mentesen lebonyolítani? Egyéb okát már igazán nem látjuk annak, hogy csaknem minden héten kedveskednek egy-egy nekünk megfizethetetlenül drága existencia tönkretételével...!

Megirtuk annak idején, hogy a hilmi határcidenssel kapcsolatban *Sipos Imre* csapi (Ugocsa) és *Szútor Jenő* beregszászi (Bereg) lelkészek, majd később — állítólag csak állampolgárságuk rendezetlen volta miatt — *Molnár Ferenc* asztélyi (Bereg), *Farkas Sándor* tivadarfalvai (Ugocsa), *Illyés István* csonkapapi-i (Bereg) lelkésztársaink kaptak kiutasító végzéseket — ujabban pedig a Beregszászban elterjedt hírek szerint még több ilyen zaklatás várható.

Nem tudjuk megérteni, hogy míg a *Szútor Jenő* kiutasításával egyidejűleg kizavart ungi és beregi világi egyének azóta mind haza tértek, (sőt némelyek el sem mentek), miért olyan könnyörtelen a hatalom épen a mi — negyöződésünk szerint semmi kárt nem tevő, sőt az állam szempontjából is csak hasznos, értékes munkát végző — egyházi hivatalnokainkkal szemben. Megdöbbenően különös játék folyik a hatalom exponensei részéről ezekben a dolgokban. Heteken keresztül biztatnak, ígérnek, kiutasításba helyeznek kedvező változásokat s egyszerre csak — mint a *Szútor Jenő* esetében is történt — az eleinte még íttmaradni engedett családot és ingó vagyont is hirtelen és kérlelhetetlenül kidobják, távozásra kényszerítik. Augusztus 2-án, csütörtökön reggel vett bucsut a nagymultu, népes beregszászi gyülekezet a magán és hivatalos ügyeinek lebonyolítására 48 órai időre visszahagyott, rövid idejű működése után is közkedveltségben s nagybecsülésben álló, kiváló műveltségű fiatal papjától, szeretetének s ragaszkodásának meghaló jelei között...

Szomoruan sejtjük, hogy a sorozatnak még ezzel nem szakadt vége.

Tudjuk ugyanis, hogy a beregi egyházmegye papjai között többen vannak, akikre — mert állampolgárságuk elismerését célzó kérvényük annak idején elutasított — minden pillanatban lecsaphat a damokleszi kard! Mi lesz árván maradó egyházközsegeinkből, mi lesz a kifosztott, földönfutókká tett pásztorokból??

Értesítés. Főtiszteletű Pálóczi-Czinke István püspök urnak Léván megírt zsinaton elmondott egyházi beszéde (Mi pedig azt hittük...) az összes esperesi hivataloknak nagyobb bédányszámban megküldetett az egyes lelkesi hivatalok számára árusítás céljából való szétküldés végett. A beszéd ára: 2 (kettő) korona. A lelkesi urak tehát, — ha még meg nem kapták volna — egyenesen az esperesi hivatalokhoz forduljanak. A püspöki hivatal (Rimaszombat) már nem rendelkezik példányokkal.

Helyreigazítás. A bilkei harangszentelésről leadott tudósításunkba tévedésből sajtóhiba csuszolt be, amelyet kötelességszerűleg helyesbítünk. Az utolsó kikezdésben ugyanis Biky Ferenc nevét említettük Egy Ferenc helyett, aki a bilkei kis harangnak felét, circa 1250 K. értékben ajándékba adta az egyháznak.

IRODALOM.

Dr. Révész Imre: „Akikre nem volt méltó a világ”. — Képek a kereszténység történetéből. — Cluj-Kolozsvár 1921—144. b.

Révész Imre könyve, mint már legutóbb jeleztük is, az „Erdélyi Ref. Egyházi Könyvtár” első kötete gyanánt jelent meg még 1921-ben. A könyv — mint szerzője az előszóban mondja — a középiskolai egyháztörténelemtanítás céljait kívánja szolgálni; még pedig az erdélyi egyházkerület vallástanítási tervének megfelelően a III. o. növendékei számára íródott olvasókönyv modorában. Révész könyve tehát nem „betanulni” való „tankönyv” akar lenni, hanem olyan szabadabb keretekben mozgó olvasókönyv, amelynek anyagából katechéta és növendékek közös munkával szűrjük le majd a megjegyezni valókat.

Révész Imre könyve nagy nyeresége az egyházi, közelebbről a vallás-pedagógiai irodalomnak. Egyfelől a modern vallástanítási terv győzelmét kell üdvözlőnk benne, melynek a kolozsvári theol. kar tudós és ifju professzorai pár évtized óta harcra és lelkes apostolai. Másfelől annak a pedagógiai elvnek a gyakorlati alkalmazását dicsérhetjük e könyvben, mely szerint a történelmi események kiváló személyiségek köré csoportosítandók. Révész ezt a pedagógiai elvet pompás sikerrel viszi keresztül kis könyvében, úgy, hogy írása egy-

aránt élvezetes és építő a gyermekre és felnőltre. Külön dicséretet érdemel a könyv stílusa, mely folyton szem előtt tartja a növendékek értelmi színvonalát anélkül, hogy bárhol is lapossá vagy triviálissá válnék. Ez különösen meglepő készség egy olyan szaktudósnál, mint amilyen Révész Imre is. A könyv XXIV találóan és karakterisztikusan összeállított fejezete végigvisz bennünket a keresztyén egyház egész történelmének; elibénk állítja az egyháztörténelem minden nagy eseményét, eszmeáramlatát és személyiségét; az első apostoltól a középkor nagy hitvallóin át egész a modern idők missziói munkáisiig. A könyv a nagyközönség számára is alkalmas, nagyszerű, építő irat.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

B-y Gy-a, Nagyberég. Tudósítást köszönettel vettem. A kért nyomtatványok még nem kaphatók.

KIADÓHIVATALI ÜZENET.

Gy-e l-n, Beregújfalú. Lapunkban közölt egyszeri hirdetés ára 30 korona. Az egyház az 1922. évről teljes összegű előfizetéssel, valamint a folyó évre is hátralékban van.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*.
A kiadásért felelős: Kövy Árpád.

Pályázat

a beregújfalui ref. egyház III. nőtanítói állására. Javadalom: évenként 500 K. lakbér és havi 250 egy évre 3000 K. pénzfizetés az egyház pénztárából, mely összegből az államsegélybe csak 100 K. számmiffalik be és a megfelelő államsegély. Kötelessége: a reábizott osztályok és kézimunka tanítása. Pályázhatnak honossággal bíró ref. vallásu tanítónők, kik az előírt fogadalmat letették, vagy letehetik. Pályázati határidő aug. 15. Állás szept. 1-én elfoglalható. Kellően felszerelt kérvények Ref. lelkesi hivatal címére Nové-Selo Beregújfalú, u. p. Nagyberég küldendők. Vasutállomás helyben.

Ref. iskolaszék.

Pályázat.

A sziliczei ref. egyház (gömör m.) a közs. illetőség hiánya miatt eltávozott tanítónő lemondása folytán megüresedett második tanítói állásra pályázatot hirdet.

Javadalmazás: Az egyház pénztárából 488 K. mit évnegyedes részletekben szolgáltat ki az egyház. Tandíjkárpótlás címen az államtól 312 K. Ugy szintén az államtól a többi áll. kiegészítő összeg. Egy szobából álló lakás, vagy e helyett az 1907-ik évi XXVII. tc. 2. §-a alapján a helyi viszonyokhoz mért lakbér. Kötelessége: az elemi népiskolának két alsó u. m. I-ső és II-ik osztályát az előírt tanrend szerint vezetni. Határidő 1923. aug. 18.

Szilicze, (Gömör-m.) 1923. aug. 5.

Református

egyházi nyomtatványok

iskolai tanszerek, tankönyvek, naplók, iskolai bejárati táblák, zászló, térkép, címer, bélyegző.

Kapható:

Friedman Herman könyvkereskedésében Tornalja, Gömör-megye.
= Árjegyzéket kívánatra küld. =

A kolozsvári Ref. Theol. Ifj. Ker. Egyesület Iratterjesztő vállalat kiadványai kaphatók:

a „Kultura” könyv- és papirkereskedésében. Lučenec, az alábbi áron:

dr. Makkay Sándor:
Vallás az emberiség életében. A vallás lényege és értéke (Egyházi könyvtár részére) kölve 37—
Ugyanaz, füzve 31—
Kegyelemből, hit által. (Tankönyv középisk. tan. képz. keresk. isk. számára) 7—
Hittem, azért szóltam 5:20
Írd meg amiket láttál 13:80

dr. Imre Lajos:
A falu művelődése (Vezérfonál a neveléshez) 8—

dr. Kecskeméthy:
A mi vallásunk (Emlékkönyv a ref. 400 évford.) 13:60

dr. Tavasz Sándor:
A jelenkor szellemi válsága (Kritikai utmutató) 6:60

Vásárhelyi S.:
Beszédok, imák 3—
Ifj. egyll. munkaterve 1:60

dr. Révész Imre:
Akikre nem volt méltó a világ, kölve 18—
Ugyanaz füzve 10:80

Heidelbergi kis káté (a ref. keresztyén hitvallása) 3—

dr. Kristóf György:
Petőfi és Madách (Tanulmány) 13:60

Áprily Lajos: Falusi elégiák (versek) 6:60

Balog Endre: Hajótörtek (kis regény) 8:80

dr. Biró Vencel: Erdély követei a Portán 8:60

Gyallay Domokos: Ősi rögök (elbesz.) 8—

Indig Ottó: Papirkosár 20

Remenyik: Vadvizek zugása 5:20

Tompa László: Erdély hegyei között 5:20

Utánvétellel, vagy a pénz előre való beküldése ellenében, utóbbi esetben portóra az összeg 20%-a beküldendő.

Sextius Lajos, „Kultura” könyvkereskedése, Lučenec, Kollárova-u. 8. sz.

RESATKÓ ENDRE

építész, építési vállalkozó

00 KASSA, DÁRDA-UTCA 4. 00
Tervez. • Vállal. • Kivitelez.

ENGEL ISTVÁN

KÖNYVNYOMDÁJA
LOSONC
MASARYK-U. 10. SZ.

Elvállal minden e szakmába vágó munkát a legizlésebb kivitelben.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában.

REFORMÁTUS EGYZHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:	
Egész évre — — — —	60 korona
Fél évre — — — —	30 korona
Negyed évre — — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkatársak:
Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Lor-
Madách-u. 19, hová a kéziratok, elő-
hirdetések és az eselleges reklám-
dendők. :: Megjelenik minden

Jam proximus ardet Ucalegon.

(Ps.) A protestáns, közelebbről a református egyház par excellence tanító egyház s mint ilyen hozta az áldozatok temérékét — életre keltése óta — a népnevelés oltárára. Láttá s tudta egyetemes egyházunk, hogy semmi áldozattól nem szabad visszariadnia, ha népnevelő iskoláiról van szó, mert lételének, jövőjének sine qua nonja a népnevelő iskola. Így tanultuk ezt a belegsége nagy nyomoruságában is, a genfi iskolákért fáradhatatlanul küzdő Kálvintól, a mi magyar reformátorainktól és meg is tartottuk s szent hitem, hogy akarjuk is, amikor iskoláinkat az egyház „veteményes kertjének” deklaráljuk ma is.

Ép ezért minden gondunknak, a szeptember közeledtével, az iskola ügyének kell lenni. Mindnyájan látjuk, hogy légió e téren a bajoknak száma; tanítóhiány, iskolai autonómiánk kályuba jutása, a nekünk lehetetlen irányu és tartalmu tankönyvek reánk kényszerítése stb. kiáltják felénk: jam proximus ardet Ucalegon!

Elismerés illesse hivatalos örálloinkat, hogy a tanítók hiányának nagy baját, autonómiánkat bántó állami közegek tulkapásait illetékes helyen föltárták. Az illetékes helyek jóakaratótól úgy sem sok, vagy egyáltalán semmi jót sem várhatunk. Ugy mondják ők, mint a dringend táviratot órák hosszát olvasatlanul hagyó és arra figyelmeztetett Eötvös Károly vajda: nekik sürgős, nekem nem! De néze' em szerint örálloinknak többet kell tenniük s a következőkben lehetnek is.

Ebben, a mi népoktatásunkat rossz akaratulag kezelő népies államban sok református magyar tanító szolgál az államnál jó fizetéssel. Természetes, hogy felekezeli tanítóink is oda vágnak, hisz a kalács nem kenyér! Azt kell hát tennünk, hogy a mi református felekezeli tanítóink fizetését emeljük az állami tanítók fizetésének színvonalára. Elöttünk az erdélyi egyetemes egyház példája, hol egy nagyszerű lendülettel beállították a kultur adót, a fejenkénti 30 lei-os összegben s abból dotálják a tansemináriumot. Ahol e kultur adó körül legkisebb ellenszenv (tudom-

mal 2—3 helyen volt a circa 600 egyházközség között) is nyilvánult, ott a hivatalos központ azonnal ott volt és plántálta és életre keltette az áldozat lelkét. Onniagunk elleni vétek, ha itt is, mi is ilyen irányban és akarással sorompóba nem állunk. Nem merem, — mert vétek feltételezni is és lebecsülése volna népünknek — gondolni se, hogy amit a szegényes Erdély produkált, azt itt is, mi népünk meg ne tenné. Ez az egyetlen út, amivel tanítóink nagy részét egyházunkban megmarthatjuk és ma az államnál szolgáló tanító hűfeleinket megnyerhetjük, mert az előbb-utóbb diadalt hozó autonómiás harcunkkal ők is kellemesebb helyzetbe kerülnének.

Addig is azonban, amíg e fölül intézkedés történelhetik, sürgősen, sőt azonnal rendezésüknek vélem tankönyveink és tantervünk ügyét. A régi tankönyvek elfogytak, de nem is engedélyezi a tanügyi kormány, újak meg nincsenek. Amelyet meg reánk erőszakolnak, az egyfelől tele van ostobasággal és vérgig sértő bántásokkal ellenünk, másfelől pedig olyan súlyos tudománytalanságok hemzsegek benne, hogy az ember joggal vonja kétségbe a könyv józan ésszel való patentrozását. A tanrendből is egyszerűen törlik — a többi közt — a mi történelmünket, mintha ezzel jobb állampolgárok lennénk. Szegény magyar gyermekeknek még azt sem szabad tudniok, kik voltak s mit csináltak őseik és hogy van-e ma Magyarországon? Mi ez: Civilizáció, demokrácia, humanizmus?!

Illő tisztelettel kérem azért örállo urainkat: méltóztassanak mielőbb a tankönyvnyomatás ma mindennél előbb való munkáját megkezdeni, nehogy egy iskolai generáció nőjjen fel ide s tova vákságban. Legyenek az irandó tankönyvek olyanok, hogy szolgálják a tanítás célját, de a tanügyi kormány is fogadja el. Erre a még most is érvényben levő E. T. VI. tc-e 12—13 §-ai jogot adnak. Addig is méltóztassanak a föl. E. kerületek vezetőségei, már most szeptemberre irányt szabni a tanrend és tanítás vitelének, hogy a mai stagnációból élet-utra kapjunk.

Egy bizonyos dolog: bármilyen kiválóan legyen kiépítve ebben a republikában egyházalkotmányunk, ha népnevelés ügyünk így sorvad, akkor

egyházunk lételének oszlopát engedjük kidőlni. Szent, nagy és elszánt harcot kell azért kezdenünk és végig küzdenünk iskola ügyünkért, mert református világnézetünkért, nemzeti, nyelvi, drága áron szerzett s feltett kincseinkért való harc ez!

Jam proximus ardet Ucalegon! Periculum in mora!

A szlovák egyházmegye térképe

Véletlenül kezembe került az a térkép, amely a jövő szlovák egyházmegyét tünteti fel. E térképre a következő anyaegyházak vannak bejegyezve:

1. Sečovce (Gálszécs), 2. Tušice (Tusa), 3. Malý Ozorovec (Kisazar), 4. Meglišov (Migezéz), 5. Žipov (Magyarizsép), 6. Lastovec (Lasztoz), 7. Gerčel (Gercsely), 8. Michalany (Alsó-mihályi), 9. Hradište (Hardicsa), 10. Batzasujlak (Bodzásujlak), 11. Banovce (Báróc), 12. Malčice (Málcza), 13. Lastomir (Lasztomér), 14. Draňov (Deregyő), 15. Vajany (Vaján), 16. Palin (Pályin), 17. V. Stratove (Nagyszeretva), 18. Veskovce (Veskóc), 19. Tarnovce (Tarnóc), 20. Surla (Szürte), 21. Minaj (Minaj), 22. Čop (Csap), 23. Tisa-Salomon (Tizasalamon), 24. Užhorod (Ungvár), 25. Lučky (Lucska), 26. Revište (Reviscse), 27. Pinkovce (Pinkóc), 28. Už-Madaroš (Ungmagyaros), 29. Bežovce (Bező), 30. Jankovce (Jenke), 31. Valkovce (Vajkóc), 32. Svinica (Petőszinye), 33. Velká-Toroňa (Nagytoronya), 34. Madarský-Jastrab (Magyar-Jezseb). Összesen tehát 34 anyaegyház és ezeknek összesen 45 filiaik, melyeknek száma a térkép szerint 45 és számos szórvány.

A térkép alá tett jegyzet szerint az itt felsorolt egyházak mind szlovákok, kivéven Vajánt, Magyarost, Veskócot, Szürtét, Čapot, Tizasalamont, Tarnócot, Minajt, amelyek azonban erőszakkal el vannak magyarosítva. Szintén a jegyzet szerint az ezekben az egyházakban szolgáló lelkészek közül csak 13 beszél szlovácul, 46 egyház tanító nélkül van. A térkép annak a feleletnek a függelékét képezi, melyet Sninsky „Historikus” röpiratára adott, melyet most a nép között terjeszlenek, — sajnos, még

református pap is akadt, aki a terjesztésben részt vesz. A térképet és a röpiratot az amerikai szlovák kálvinista Jednota adta ki. Így nézne tehát ki a szlovák egyházmegye az amerikai szlovákok szerint.

Most már az a kérdés, hogy a kormány, mely szintén a szlovák egyházmegye álláspontján áll, ilyen kérdésekben képzele-e el a szlovák egyházmegyét? Ha igen — amint mely jelekből sejteni lehet — mi-kép gondolja, hogy ezek az egyházak, 10 kivételével mind szintiszta magyarok, egy szlovák egyházmegyébe bekebelezhetők volnának? Csak nem hiszi a kormány, hogy 24 szintiszta magyar egyház a szlovák egyházmegyébe kívánkoznék, vagy azt sem képzelelén, hogy az egyházi felső hatóság a magyarság árulása nélkül őket abba becsatolhatja? (Tudjuk, hogy a kormány ezt követelte a zsinattól.) Azt hiszem, hogy még abban az esetben is, ha a valóban szlovák egyházaknak külön egyházmegyévé való alakítása iránt az óhaj a nép körében csakugyan megnyilvánulna, mind az amerikai Jednota, mind az ezzel esetleg rokon-szenvező kormány csak úgy érhetne el sikert, ha kevesebbet markol s ha eljárásában reálsabb volna, mert az ily tervek nyilvánvalóan azt a lát-szatot keltik, hogy a szlovák egyházmegye címe alatt a magyarság egy tekintélyes részét elakarják szlovákosítani. Már pedig nem volna illő Skolus Viatort megcáfolni, aki most legközelebb visszatérvén szlovenszkoí utjáról, benyomásait ezekbe a szavakba foglalta össze: „Szlovenszkon az elszlovákosításnak, vagy elcsehesítésnek még az árnyékát sem látam”. Sapientia sat.

P. M.

Szavazattörés. Az ungi ref. egyházmegye 10 évenkénti tisztújítása megtörtént. A tisztújítás alkalmából beadott szavazatokat augusztus 7-én bontották fel Nagykaposon. A választás eredménye a következő: esperes Szücs István, gondnok dr. Patay György, lelkészi tanácsbírák Maksa József, Szakál István, dr. Magda Sándor, Nyomárkay Sándor, világi tanácsbírák Herczegh Károly, Hegyi György, Kovács Dániel, dr. Kiss Bálint, Verebélyi József, egyházi főjegyző Pataky Pál, egyházi aljegyzők Isaák Imre, Kőmives Sándor, világi főjegyző Galgóczy Gyula, világi aljegyzők Horkay Béla, Koncz Gyula, tanítóképviselek Karabélyos Gyula, Szanyó Sándor. A szavazás a tisztviselői karra csaknem egyhangú volt, megismételni a szavazást csak a tanácsbírárságra 12 szavazatot kapott Ráczkövy János palágyi és a 6 szavazatot nyert Kálniczky János bezői lelkészek között kell augusztus 30-ig. A megválasztott tisztikar az ősi gyűlésen foglalja el a helyét.

Megnyitó beszéd.

Elmondattott az ungi ref. egyházmegye értekezletének 1923 augusztus 7-én Nagykaposon tartott konferenciáján.

Tisztelt Értekezlet!

Ma, amidőn oly hosszú idő után ismét összejöttünk az Istennek kedves egyházépítő munkára, úgy tetszik nekem, mintha egy nagy sivar pusztán keresztül jutva termékenyebb területre érkeztünk volna, ahol a tenyészlet s a kultúra jelei mulatkoznak. Inter arma silent musae! E latin közmondás kegyetlen igazságát csaknem egy évtized szenvedései kilőrhülhetlenül bevésték lelkünkbe s e rettentő, valóban az apokalypsis írójának tollára illő nagy idők szemléletileg tanítottak meg arra, hogy az alacsonyabb emberi indulatok uralomra jutása miként vet gátat a nemesebb törekvések útjának s miként hallgattatja el könnyörtelenül a lét idealisztikus szférája felé törő hangokat.

A nagy világégés volt az egyik oka annak, hogy a mi egyházmegyei értekezletünk is hosszú időn át némaságra volt kárhóztatva. Hangsúlyozom, hogy csak egyik oka, mert az elnémulásnak az előbbinél elhatározóbb motívuma volt b. e. Németh Péter értekezletünk egykori elnökének halála, akinek buzgóságát, az értekezleti munka iránt való nagy szeretetét, odaadását nagyra becsültük életében is, de csak halála után győződünk meg arról, hogy ő e munkamezőn pótolhatatlan őr hagyott maga után. Most, amidőn az ő halála óta először gyűltünk össze olyan értekezletre, amelynek programja az ő vezetése alatt megkezdett komoly munka továbbfolytatásáról kezdeszkedik: fonjuk körül lélekben az elismerés babér ágával emlékezetét s felállással adjunk kifejezést iránta érzett tiszteletünknek.

Tisztelt Értekezlet! Mint egy nagy árvízkatasztrófa után, midőn a vizek apadni kezdenek s a réműlettől megkínzott emberi keblekbe lassan visszatér az Istenben való erős bizodalom érzése, mely őket az összeomlott hajlékok újjáépítésére ösztönzi: megállok most én is köztetek, akit talán érdemtelenül az értekezlet vezetésére hivatok s újabb munkára, a régiéknél ékeesebb hajlékok emelésére biztatlak benneteket. Esméljünk fel az ájulásból, melybe az Úr haragjának erős csapásai kábitottak s kezdjünk az egyházépítés új munkáihoz ajkunkon a bizodalom s az erős, élő hitről tanuskodó kiáltással: Mindaddig segítségül volt nekünk az Úr!

Nem szeretném, ha akadnának az értekezlet tagjai között olyanok, akik fentebbi kijelentésemet fontoskodó, nagyképi beszédnek tartanák s úgy gondolkoznának, hogy én érdemen felüli túlnagy jelentőséget tulajdonítok az értekezletek működésének az egyházépítés egyetemesebb igényü s nagyobb ivelésű munkájában. Hangsúlyozom — e felleget szemben —

mert tapasztalon alapuló erős meggyőződés, hogy a szűkebb körű, bizalmas jellegű értekezletek, vagy konferenciák, — ahol együtt érző, egymást kereső, egy célért hevülő egyének jöttek össze — sokkal többet tettek a lelkek megtermékenyítése, evangéliumi tartalommal való megtöltése érdekében, mint a hivatalos egyházi szervek, illetve gyűlések. Hiszen míg ama gyűléseken főcél az ügyek aktaszere elintézése; addig itt fő-törekvésünk az, hogy egymás szeretettel való tanítása, a nemesebb ambició felkeltése s az anyaszentegyház ügyét szolgáló eszmék, gondolatok termelése által növeljük Istenünk dicsőségét.

Ezre célkitűzésben már tulajdonképen adva van elnöki programom teljessége, úgy hogy a továbbiakban csupán a kivétel módzatainak rövid ismer-tetésére szoritkozom.

1. Értekezleteink egyik főcéljaul tűzöm ama feladatot, hogy egymást szeretettel építsük, tanítsuk mindama munkákban, melyek az Isten országa terjesztésének eszközei. Ez okból már mostani első konferenciánkon szükségesnek tartottam bevezetni az igehirdelést, az evangelizáló munka eme főeszközét. Gyakran hallatszük a vád ellenünk, hogy azért üresek templomaink s közönyöseek hiveink, mert egyházi beszédeink szintelenek, építő-gondolatokban szegények s igehirdetésünk elavult formája ma már nem képes megfogni a lelkeket. Próbáljuk meg tehát értekezleteinken keresni az igehirdetés módszerének, formájának új útjait, amelyekben haladva építőbbé, vonzóbbá tehetjük azt.

Kiváló helyet óhajtok biztosítani értekezleteinken a belmissziói kérdések megbeszélésének. Különösen a falusi gyülekezetekben alkalmazható belmissziói munka lesz érdeklődésünk tárgya s e tekintetben igazán nagy szükségünk van arra, hogy egymást tanítsuk, tapasztalatainkat egymással közöljük, illetve a megtapasztalt s leginkább célravezető eszközöket és módokat egymással megismertessük.

2. A második főcélja legyen értekezleti összejövetelünknek az, hogy a tagokban a nemesebb ambició felkeltésük. Egy pályán sem kallódik el kihasználatlanul annyi talentum, mint a lelkészi pályán. Sokszor kerülnek szép készütségű, kiváló tehetségű ifjak falusi paróchiákra, telítve idealizmussal s a magasba ivelő tervekkel. S bizony ha pár év mulva találkoznunk velük, már csak az időjárásról s annak a terméskilátással való összefüggéséről beszélnek a legszivesebben. A lelkészi pályán (nálunk t. i.) az egyéni ambicióknak nincsenek reális rugói, mert a jelenlegi lelkész-választási törvény kizárja az előlépés lehetőségét. Ezért óhajtanám, hogy az értekezleti munkában megismerve egymás képességeit, szeretettel s jóakarattal fokoznánk egymásban az egyéni becsvágyat, sarkallnánk, buzdítanánk egymást, főképpen az egyházi irodalom művelésére s így sok

elásott talentumot mentenénk meg anyaszentegyházunknak a gyümölcsözésre. E cél elérését illetőleg a részletekig kidolgozott terveim vannak, amelyekről egy más alkalommal fogok beszélni.

3. Egy másik — jelentőségét tekintve egyáltalán nem alárendelt — célja lesz értekezleteinknek az, hogy termelői legyenek az anyaszentegyház ügyét előbbvivő életrevaló terveknek, gondolatoknak. E tekintetben az értekezletek igen tiszteltreméltó hivatást tölthetnek be a multban, hiszen nem egy egyházi intézmény, törvénycikk, szabályrendelet eredője ott huzódik meg szerényen egy-egy javaslatban, illetve felterjesztésben. A megváltozott körülmények, az új berendezkedés, a fejlődő élet követelményei a jelenben még fokozottabb munka elé állítják az értekezleteket. S e munkára szeretettel hívjuk világi testvéreinket társakul s kérjük őket, hogy tudásukkal, tapasztalataikkal, különösen a gyakorlati irányú tervek, javaslatok tárgyalásánál legyenek tevékeny tagjai értekezleteinknek.

De mindezekon kívül nagy szükségét látom annak is, hogy összefüggéseink a solidaritás, az együvértartozás érzését éleslégessék bennünk. Az utóbbi nehéz idők egészen elvadítottak bennünket egymástól, a régi szíves szeretetteljes kapcsolatok nagyon meglazultak a lelki testvérek között. Remélem, hogy értekezleteinken eszmákat cserélve megismerjük egymás gondolatvilágát, egyéni értékét s megtanuljuk egymást jobban szeretni és becsülni.

Eme célok megvalósítását tűztem én, mint értekezleti elnök magam elé. Eme célok végkifejezésükben, közvetve vagy közvetlenül mind a mi Istenünknek dicsőségét szolgálják. Jöjjetek segítségül Testvéreim, forogdunk szerényen és jóakarattal e szent szolgálatban.

Dr. Magda Sándor.

Mit csinálsz itt Illés?

Egyházi beszéd a kir. I. könyve 19.11—16. alapján. Ista és a nagykaposi konferencián elmondta Isaák Imre vajáni lelkipásztor.

A Magas Tátra egyik csucsán állottam nemrég. A sziklakolosszusok napsugárban fürödtek. Lábam előtt szédítő mélység, fejem felett csudaszép, ragyogó égboltozat, amelyen csendes iveléssel, szárnyrebbenés nélkül ott uszott két kőszáli sas. A mélység alján erdőkoszoruzta hegyek, zöldelő lankák, a keblét ölelésre táró völgyben szerte szórt falvak égfelé mutató tornyokkal, a sárgulni indult vetések között pedig ott szalad a Poprád ezüstös szalagja. A távol vibráló acélkékjében az iglói hegyek, jobbra a lipői havasok cikcakkos szilhuettjei, a messzeségben pedig a Bükk felhőtlen horizontba veszte a Bükk gömbölyű háta. Együtt az egész panoráma egy áhitatos imádság az —

Isten dicsőségéről. Mintha csak a megváltó szeretet mérhetetlen mélységét, az atyai kegyelem be nem látható végtelenségét, az isteni irgalom ölelésre tárt keblét s az egész képen együtt az isteni cselekvés, az isteni szeretetmunka dicsőséges színterét láttam volna onnan a magasságból. Lábam a kőszálhoz, szívem az éghez gyökerezett.

Ekkor éreztem legelőször a magasság csendjének látásokkal adó erejét; ekkor tapasztaltam meg, hogy mekkora kontemplálásra készítő varázsa van az ilyen néma, mégis beszédes környezetben töltött egyedüllétnek. Ekkor értettem meg Illést és ekkor világosodott meg előttem igaz értelmében a textusul felolvasott Hóreb hegyi jelenés. Ott látiam meg, hogy nem valami vaskos csoda, nem valami természetfeletti jelenés az Illésé, hanem tisztán lelki folyamat, melynek leírója művészi köntösben jelenteti meg a lelkiélményt. A lélektani törvények teljes mértékben érvényesülnek e lelki folyamatnál, a kontempláló Illés szíve olyan, mint egy transparens, amelyen keresztülsugárzanak a lelkiélmény credói, megzemélyesített mozgatóerői. *Kísérjük végig ezt a lelki folyamatot.*

Illést üldözik. Üldözői elől menekült a Hórebbe. Gondolkozik azon, hogy miért is keresik őt halálra? Az okot a népben és önmagátan találja meg.

A népnek az a baja, hogy nagy indulatu és nyakas, indulatait azonban az elnyomó hatalom előtt kénytelen elfojtani; *bünbakot* keres tehát a maga körében. Ez a bünbak — a próféta. A próféta mondta a szemükbe, hogy elfecsérlik, eltékozzolják a nemzeti és hitbeli együttérzésben és összetartásban rejlő tömegenergiákat. Az dorgálta és fenyegette meg őket a Jehova cserbenhagyása, az oltárok elárulása. a nemzeti erények és szokások elhagyása miatt. Még ők nem tudták, hogy az igazi próféta a hízélgés nélküli ember. Még ők nem tudták, hogy éppen az álpróféták a hízélgők. A próféta mondta a szemükbe bátran, hogy sok közöttük a megvesztegethető, a mások hitének és nemzeti szokásainak elsajátítására kész megalkuvó természet. A próféta ragadott bárdot nagy elkeseredésében és vágta halemra a Jehova árulóit úgy, hogy a Kison patakját pirosra festette a vérük.

A szélről, a földindulásról és a tüzről szóló elbeszélés nem más mint allegóriája a nemzeti romlás fokozatos bekövetkezésének, amelynek előidézésében elsősorban maga a nép volt a bűnös.

A szél az elfojtott nagy indulat, mely itt-ott ki-kirobban. A vezérek civódása, hatalomvágya, az egyes társadalmi rétegek lázadásai azok az indulatviharok, amelyeket csak fokozott prófétai ígéretek meg nem valószínűsít, a dicsőséges nemzeti jövődöbét, le kell szállania a völgybe, a vetett hit gyakori megcsufoltatása.

A földindulás azt jelképezi, hogy a sok civódás és az urhatnamság bűnei következtében a honfoglaláskor az ősök vérehullásával szerzett föld lassan kicsuszik a lábuk alól. A próféta látja, hogy a vég mi lesz: beláthatatlan hosszú sorokban, rabszjira fűzve, görnyedten megy, vánszorog a nép szomorú fogságába sirmi — tűnhödni. Mint véres vízió tűnik elébe a zsidó nemzet rombadőlése.

A tűz is szimbólum, azt a szörnyű erőt jelzi, mely a fogságba hurcoltatás után az ősi földön maradtokak lelkirozsásgái idézi majd elő. Ez lesz az a társadalmi forradalom, melynek következményeként minden eszmény ki fog égni a szivekből. A felégetett lakóház nincs olyan szomorú, mint a felégetett szív. Ez az emésztő tűz a kenyérharc, az existencia kérdése, a hódító hatalom tisztviselőinek csábító jólléte az ordító köznyomorral szemben, amikor jönnek a kufárok, akik mindent vesznek, földet, házat, szőlőt, szavazatot, lelket és munkájukat úgy elhamvasztja a lelki kincseket, mint az Éina lánvája a virágzó mezőket...

Ah, ez lesz a leégés, mikor a lelki kincsek is elhamvadnak s a pusztá materializmus és a hitelenség fog orgiázni.

Önmagában azt a hibát fedezi fel Illés, hogy javítani akart, de erőszakos, harcibárdal. A régi bűnöket ostorozta, de nem adott új ideált a saját személyiségében. A sötétségre panaszkodott, de nem gyújtott új világosságot. A jéghideg sziveket átkozta, de maga nem sugárzott maga körül tavaszi meleget, amelytől elolvadt volna a szivekről ez a jég. Tudta, hogy az emberi szív olyan hangszer, amelyet hangolni lehet, de ő maga is disszonanciákat idézett elő és őlt, ahelyett hogy harmóniát teremtett volna.

A halk és szelíd hang a megmozduló lelkiismeret szava. Illés betakarja a palástjával az arcát és mélyen elgondolkozik. „Mit csinálsz itt Illés? Mit bírodoksz? Ez a hivatásod? Elmenekülni? Hagyni, hogy a honszerem, a hithűség, a hitbeli egység gondolata végképen kiégjen a szivekből? A halk és szelíd hang új életeseeményt tár fel a próféta előtt: az eltévesztett nemzeti életutat új irányba terelni! Az olyan irányu nemzeti élet, amely szelvést, földindulást és tüzet idézett fel, hibás és bűnös, tehát jobb életet kell kezdeni.

A próféta megérzi, hogy van faji solidaritás és prófétai felelősség.

A faji solidaritásért kell küzdenie a prófétának, mert a próféta ezerszeresen felelős fajtestvérei lelkiüdvőségéért.

Megérti Illés, hogy nem jó módszer választott e nagy eszmék hirdetésére, megérti, hogy tévedett. A csatabárdot el kell ásnia és a csendes tanítómunka erejével kell felszántania a sziveket, békére kell nevelnie nemzetét, le kell szállania a völgybe, a

szomoru szivek sötétjébe és megkezdeni a regeneráció szent munkáját. *Uj lelki Izráelt teremtenie.* Mennie kell és királlyá és prófétává tenni az Isten által arra kijelölteket, akik ama hét-ezer segítségével, akik nem hajtottak térdet és fejet a bálványoknak, elvégzik a *nemzeti ujjaszületéshez szükséges csendes, építő munkát.*

A Hóreb-hegyi jelenés titka: az Illés élete-fordulója. Nem csoda, hanem *lelkifolyamat.*

Úgy érzem, Testvéreim, hogy ez a templom itt most a Hóreb, az emelkedett gondolkodás hegye, az ideális világszemlélet csúcsa s nekünk, az Ur Krisztus felkent prófétáinak, kötelességünk most betakarni az orcánkat a palástunkkal és hívni az Urat, hogy vonuljon el előttünk a maga igaz valóságában. *Mert mi e'öttünk is vonult el szélvész, földindulás és tűz, de az Ur nem vala azokban.*

A modern idők szélvésze is az emberi indulat, mely az általános elégedetlenség következtében minduntalan ki-kitör. A társadalmi osztálygyűlöletből folyó osztályharcok mutatják, hogy ez a szél fel-felorgonázik és sztrájkokban, utcai tüntetéseken látatja félelmetes erejét. A mindennapi élet hazugságai és igazságtalanságai, a töke léhasága és szociális bünei, a nincstelenség mohó vágya a vagyon után s az a törekvése, hogy elpusztítsa a duskálódót, de csak azért, hogy maga váljék duskálódóvá, a munkanélküliség, az általános emberi nyomorúság, mindez együtt kavargatja az indulatok szeleit. Ki az, aki ezt megállítja?

Reszket a föld. A szörnyű szociális forradalmak erupciói közelednek. Jön a *földindulás.* Trónok törnek össze, országok szakadnak darabokra, egy nyelvű és hitű egyházakat választanak el egymástól, a föld kicsuszik a lábuk alól, a régi bűnök miatt bűnhődnek ezrek, meg ezrek, beléesünk a bűn fogságába és csörgetjük annak szörnyű bilincseit.

Betetőzi ezt a látást az a véres vízió, amely a *tűzben* mutatkozik. Ezek a különböző *társadalomboldogító eszmék*, a különböző színű internacionálék, amelyeknek a terjedésével elhamvadnak a régi eszmények, kiégnek a régi ideálok, de azok helyébe csak az önzés, a kapzsiság, a haszonlesés, a demagógia, a hitetlenség, az istentagadás, az egyházellenesség burjánzik fel. A meggyilkolt forradalmi vezéreknél mérhetetlen rabolt kincset találnak, a népboldogítók, az egyenlőség és vagyonelosztás „eszméi,” harcosai a gyakorlatban kirabolják a közvagyonot képező államkincstárt és úgy szökődösznek el a társadalom ökle elől tele zsebbel... Ég, hamvad minden, ami lelkikincs, ami eszmény, ami szent... Nincs, nincs benne, ezekben a történelmi eseményekben az Úr! De annál inkább benne voltunk mi. És hiába szabadkozunk, hiába mos-

suk kezeinket, minket, felkent prófétákat is felhasználta a szél, a földindulás és a tűz felidézésében.

Igaz, az anyaszentegyház, mint valami remekművű szeizmográf, előre jelezte a közeledő irtózatosságokat és küzdött is azok ellen, de amint a szeizmográf nem tudja megakadályozni az általa jelzett katasztrófa bekövetkezését, éppúgy nem birtuk visszatartani mi sem a kataklizma ránszakadását. Mert hiba volt a népben, de hiba volt bennünk is.

Mit tegyünk hát? ez a kérdés mered reánk.

Figyeljete csak. Halk és szelid szó hangzik: „Mit csinálsz itt?” Erre vár feleletet tőled az a Krisztus, akinek a szolgálója, prófétája vagy. *Mit csinálsz itt? Mi a célod? Mi a kötelességed?* Az, hogy bezárd paróchiád és szíved ablakát, hogy ne hallj, ne láss?

Lásd be szolgatársam, lelkipásztor vagy-e, világi pap vagy-e, mindegy, csak lásd be, hogy életutunkat eltévesztettük, hogy nekünk is új, lelki egyházat kell teremtenünk, de nekünk magasabb eszményeket kell szolgálnunk, mint Illésnek, mert minket már Jézus Krisztus tett prófétákká. Nekünk már nemcsak faji, hanem *egyetemes emberi szolidaritásért kell küzdenünk, mert mi nemcsak fajtestvéreinkért, hanem az egyetemes emberiségért is hordozzuk a lelki felelősséget. A keresztyénség egyetemes volta azt követeli tőlünk, hogy a Krisztus ideális világnézete alapján új lelki embert neveljünk az új lelkiélet számára. Ebbe a munkába bele kell állatni minden lelki embert.* Ennél a munkánál ne fektessük bele a munkatársul kínálkozó hétezeret a felekezeti prokrustes-ágyába, hanem a testvéri érzés alapján fogjon egybe mindenki, aki megértette élete célját és földi hivatását és munkáituk együtt az emberi élet regenerációját.

Illésnek azt mondja a halk és szelid hang: „Menj el, térj vissza a te utadon, a pusztán át.” Visszatérni, megtérni, ez a prófétai hivatásunk. A felismert rossz ut helyett a jobbat, az igazat választani. „A pusztán át.” Ez a prófétai útja. A meg nem értettség sivatagjában zárandokolni, jaj de szomorú út. Még se csüggedj. Térj vissza és kenjed királlyá, kenjed prófétává azokat, akiket erre Isten kiválasztott.

Mély értelmű allegória ez is. Uralkodóvá és prófétává tenni az embert, micsoda isteni hivatás!

Ki az igazi uralkodó? Aki ur önmaga felett, aki tud parancsolni önmagának, aki életét, ezt a zabolátlan nemes paripát bele tudja fogni a Krisztus diadalszekerébe. Csendes nevelői munka végzésére vagyunk elkötelezve. Ezt a nevelőmunkát önmagunkon kezdjük és a ránk bzott lelkeken folytatjuk.

Schopenhauer, a nagy kételkedő gondolataiba mélyen elmerülve, gyors léptekkel halad az utcán s összeütkö-

zik egy emberrel. Az bosszusan rászól Schopenhauerre:

— Micsoda ön?

— Mi vagyok én? riadt fel csak most a filozófus — *ha valaki azt meg tudná nekem mondani!* Onnek adom a vagyonom felét, ha megmondja azt nekem: *mi vagyok én?*

Óh hányszor kell feltennünk önmagunknak ezt a kérdést olyankor, mikor a papfizetés végrehajtása következményeként ökölboszorult kézzel túrjuk egy-egy elvetemedett ember szitkozódásait, mikor egy-egy kéve buzán órákhosszat elvitatkozik a kapzsiság. Mikor tehetetlenül állsz meg néped alkoholizmusával s az ebből eredő bűnökkel szemben. Mikor... óh de minek soroljam elő ezt a materializmusból folyó sok-sok durva inzultust, amelynek hatása alatt inkább akarnád választani a harcibárdot. Mi vagyok én? Tragikus kérdése ez az egyházi életnek.

Mégis van valaki, aki megfelel e kérdésre és megmondja neked, Testvérem, hogy mi vagy te. Ez a valaki a *Jézus Krisztus.* Ő kent prófétává, ő küldött el téged, hogy tedd tanítványokká az embereket, kenjed őket királyokká és prófétákká, akik uralkodva maguk felett, nem maguk élnek többé, hanem él bennük a Krisztus: akik úgy őrzik a krisztusi eszményeket, amint a Vesta papnők az örök tüzet.

Jézus Krisztus rámutat arra, hogy mi vagy te. Próféta és király vagy te, aki a magad személyiségével kell, hogy megteremtsd a lelki embert. Szobrászművész vagy, aki a durva kőből Isten képére mintázta át az embereket. Ne utólérhetően ideált állíts magad és környezeted elé, hanem állítsd oda az istenember Krisztust, akit követni lehet és kell. Az ő orcájának fényességét tükrözze vissza a te orcád, mint a harmatcsepp a napot és regeneráció meg fog történni.

Ne mondd azt, hogy nem vagy pap, mert mindeki felelős a keresztyénség tanítása szerint és ott kell a munkát elkezdened és folytatnod, ahová Isten odaállított: a szószékben, az igazság-szolgáltatásban, az irodában, a műhelyben, a szántóföldeken, az eke-szarvánál.

Csak kezd el azonnal. *Ébredj és éb essz! Ne aludjunk tovább!* A Burgosi Péter gróf alvásáról jegyzi fel egy öreg spanyol krónika, hogy drága alvása volt. Nagy vadászatról jött fáradtan haza és kiadta a parancsot: „Alvásomban senki ne háborgasson, még maga a király se, ha az jönne.” És aludt másnapig. Közben a spanyol rendek követői érkeztek a várkapuhoz és sürgősen beszélni akartak a várral. Vártak rá. Egy órát. Még egy órát. Végre is megkérdezték: Talán nincs itthon a gróf? Mikor megtudták, hogy a gróf parancsban adta ki, hogy őt alvásában háborgatni tilos, a büszke spanyol lovagok elvágattak. Az volt a küldetésük célja,

hogy váratlanul elhunyt Alfonz király koronáját a kasztíliai rendek nevében Bérghosi Péter grófnak felajánlják. Így máshoz lovagoltak el a koronával, olyanhoz, aki őket azonnal fogadta. Vigyázatok, Testvéreim, pásztorok és világiak, keresztyének vigyázatok, ne huzódjatok el a „profanum vulgus” elől a paróchiának, vagy az urilakok csendjébe, mert vihar van és minden embernek a fedélzetén a helye, mindenki ébren legyen, nehogy *elaludjuk a mennyei koronához való jussunkat!*

A lelkész és tanítóképzésről.

— Dr. Magda Sándor értekezése. —

Előre kell bocsátanom, hogy értekezésem nem szándékozik a felvetett kérdés egészét rendszeres tárgyalásban jelölni, — hiszen ez a rendelkezésemre álló idő rövidsége miatt sem volna kivihető, céлом csupán ama gondolataimat ismertetni, amelyek a cseh-szlovákiai református egyháznak a zsinat után is megoldatlannul maradt, de minél előbb megoldandó problémájára: a lelkész és tanítóképzésre vonatkoznak.

Hogy mennyire fontos s egyenesen életbevágó érdeke egyetemes egyházunknak az, hogy a gyülekezeteket megfelelő kiképzésben részesült lelkészekkel és tanítókkal lássa el: e tekintetben véleménykülömbőség közöttünk nem lehet. Apodiktikus igazság, hogy gyülekezeti élet igehirdetők nélkül el sem képzelhető s ezért tehát a fenyegető lelkész és tanítóhiányt okvetlen pótolnunk kell.

Az utánpótlásnak csupán két módja lehetséges: 1. az egyik, hogy ez állam területén állítsunk fel lelkész és tanítóképző intézeteket; 2. vagy pedig az állam kormányánál eszközöljük ki azt, hogy a magyarországi, illetve erdélyi intézetekben képesített lelkészek és tanítók az itteni gyülekezetekben alkalmazhatók legyenek. Már előre leszögezem komoly megfontolás után kialakult ama nézetemet, hogy nekünk ez állam területén kell felállítanunk lelkész és tanítóképző intézeteket, amelyekben magunk nevelhetünk itteni egyházaink részére megfelelő munkásokat. Mert lássuk csak, hogy az utóbb említett — s talán az első tekintetre sokkal tetszetősebbnek és kényelmesebbnek látszó módozat megvalósítható-e — s ha igen célra vezető-e?

Feltéve, hogy az az ultrasoviniszta álláspont, amelyet a csehszlovák kormány részéről lépten-nyomon tapasztalunk, idővel, talán a nyugati prot. egyházak intervenciója folytán intenzitásából engedne, nézetem szerint akkor is kevés reményünk lehet arra, hogy a csehszlovák honossággal bíró, de külföldön képesített egyének itteni alkalmazását megengedjék. Hiszen a kérelem megtagadására ürügyet találni nagyon könnyű, nemcsak a tanítók, de a lelkészek alkalmazását

illetőleg is. Elég arra hivatkozniok, hogy pl. a magyarországi ref. egyházban sem nyerhetett (azt hiszem ma sem nyerhet) lelkészi vagy tanítói állást senki külföldi oklevél birtokában, legfeljebb akkor, ha oklevelét nosztrifikáltatta. De hát külföldön szerzett lelkészi oklevelet miképpen lehet itt nosztrifikálni megfelelő főiskola hiányában?

De tegyük fel, hogy e nehézség teljesen leküzdhető volna s a csehszlovák kormány minden feltétel kikapcsolásával megengedné a külföldön végzett lelkészek és tanítók itteni alkalmazását: el volna-e intézve, akkor a kérdés a jövőt illetőleg is s megvolna-e oldva a probléma maradék nélkül? Vajjon melyik külföldi intézet, illetve intézetek biztosítanak bennünket arról, hogy megfelelő számu képzett lelkészt, illetve tanítót küldenek nekünk évenként? Egyelőre még csak menne valahogy a dolog, mert ez átmenetinek nevezhető időben sok idevaló ifju végzi tanulmányait Magyarországon gymnasiumban, tanító-képzőben s theol. akadémián, többnyire olyanok, akik ott kezdték az iskolázást s most már a nyelvi nehézségek miatt sem helyezkedhetnek el itteni intézetekben. Azonban később s különösen akkor, ha majd megfelelő számu magyar közép és főiskola fog állani a tanulni vágyó ifjuság rendelkezésére s a Magyarországon való tanulásnak egyéb előnyei is elmaradnak; ugyebár akkor csak egyesek vállalkozó kedvétől, tehát a véletlen szeszélyétől fog függeni, hogy kapunk-e egyházunk részére külföldről megfelelő számban munkásokat.

De ha még ezt a nehézséget is leküzdénénk, talán úgy, hogy maga az egyházi főhatóság küldene, évenként annyi ifjut neveltetés végett külföldi intézetekbe, amennyire a hiány pótlása végett szükség van, még az esetben is nem szólnak-e komoly érvek a mellett, hogy nekünk itt saját lelkész és tanítóképző intézetünk legyen. A magyarországi ref. egyházban az államegysége idejében sem volt szükség 5 theol. akadémiára. Három intézet — mondjuk a budapesti, debreceni és kolozsvári — a geográfiai szempontokat is figyelembe véve teljesen elegendő lett volna s mégis mindenik kerület nagy áldozatok árán is külön lelkész-képző intézetet tartott fenn. Igen, mert hogy egyéb szempontokat figyelmen kívül hagyjunk, mindenik intézet egy-egy theologiai irány képviselője is volt. Mindenik kerület főiskolája rá akarta nyomni szellemi bélyegét neveltjeire s a pályára való előkészítésnél figyelembe kellett venni az egyes vidékek egyházainak speciális szükségleteit is. A csehszlovákiai ref. egyetemes egyház három kerületének közel 300 anyaegyháza s ennél is több iskolája nélkülözhet-e sokáig egy lelkész- és legalább egy tanító intézetet a legeminensebb egyházi érdekek kára nélkül? Hiszen ha valahol, akkor itt

lehet szó igazán — tekintve a speciális helyzeteinket — olyan szükségletekről, amelyet a külföldi nevelés meg nem adhat az egyház munkásainak.

Ha az elmondottak meggyőztek bennünket egy lelkész- és tanítóképző intézet feltétlen szükségességéről, még az a kérdés vár feleletre: vajjon magunk állítsunk-e fel lelkész-képző intézetet, vagy elfogadjuk a tanügyi kormány ama javaslatát, mely szerint a pozsonyi egyetemen létesítendő közös prot. theol. fakultáson képeztetnek ref. egyházaink részére lelkészek? Ami e javaslatot illeti, az már több ízben bírálva volt egyházi lapunk hasábjain s úgy hiszem egyhangú volt a vélemény, hogy az száz és egy okból elfogadhatatlan. Én itt feleslegesnek tartom reá több szót vesztegetni. *A kérdés megoldásának egyedüli lehetséges útja szerintem az, hogy a 3 kerület állítson fel egy lelkészi és egy tanítóképző intézetet esetleg államsegéllyel, de ha magunk erejéből sikerülne felállítani — még jobb volna.* (Folytatjuk.)

Lelkészi konferencia Nagykaposon.

Az ungi ref. egyházmegye lelkészi kara magas nivóju konferenciát rendezett Nagykaposon augusztus 7-én. Az érdeklődés nagy volt és a nagykaposi intelligencia is szép számmal jelent meg a konferencián.

A konferenciát Istentisztelet előzte meg, amelyen Isaák Imre vajáni lelkész, az értekezlet jegyzője prédikált a próféta-lelkipásztor eszményképéről. Ezt a beszédet lapunk más helyén közöljük.

Isteni tisztelet után dr. Magda Sándor csicseri lelkész, az értekezlet elnöke mondott magvas megnyitót s jelölte meg az ezután gyakrabban tartandó lelkészi konferenciák célját ezekben: egymás szeretettel való tanítása, a nemesebb ambíció felkeltése s az anyaszentegyház ügyét szolgáló eszmék, gondolatok termelése.

Az elnök maga azonnal bizonyosságát adta annak, hogy a szép cél felé akar haladni s a „Lelkész és tanítóképzésről” címen megtartott előadásában új és dicsérendő gondolatot vetett fel. *A lelkészeket és tanítókat közös internátusban kívánja neveltetni, hogy az egyházi és kulturális élet eme két fontos tényezője így a zsenge ifjukortól teljesen összeszokják s ne egymással torzsalkodva, hanem egymással teljesen harmóniában készüljenek a reájuk váró hatalmas kultururmunkára. Indítványára a konferencia felterjesztéssel él a felsőbb egyházi hatóságokhoz, hogy az egyházak, a módos egyházak s az államegély igénybevétele mellett lelkész és tanítóképző intézet állíttassék fel mennél előbb.*

Kömüves Sándor bátfai lelkész „A mi aktuális kérdéseink” címen

értekezett s az igehirdetés mélyítését, az isentisztelet vonzóbbá tételét, a lelkészek tudományos készültségének fokozását, a belmissziói munkának a magyar ember naturájához szabását tartja fontosnak s a lelkészek megélhetésének olyan rendezését tartaná helyesnek, hogy a lelkész ne lenne kénytelen gazdálkodni, akkor a lelkész teljesen eszményeinek élhetne s nem látszanék meg rajta a gazdálkodással járó elszürkülés.

E tárgyval kapcsolatban széles medrű vita indult meg, amelyben *Isaák Imre*, *Pataky Pál*, *Könyves István* és az előadó vettek részt. *Isaák* indítványozta, hogy a tél folyamán az evangéliumi propaganda szolgálatában álló műsoros szabad-előadásokat kell tartaniok a konferencia vállalkozó tagjainak az ezt kérő egyházakban; minden lelkész a saját érdekében rendelje meg az *Út* és a *Lelkipásztor* című erdélyi folyóiratokat, az értekezlet minden tagja a legerélyesebben foglaljon állást társadalmi uton is az iskolák államosítása ellen. A konferencia ezeket az indítványokat helyesléssel fogadta s bár kötelező határozatot nem hozott, a *Kömives Sándor* előadásában s az azzal kapcsolatos szép vitában felmerült gondolatok feltétlenül nagy hasznára lesznek az egyházközségeknek.

Gencsy Béla ifj. lelkész is szép igyekezettel értekezett a vasárnapi iskolák és vallásos összejövetelek nevelői jelentőségéről, melynek kapcsán az a vélemény alakult ki, hogy — *Pataky Pál* szerint — a lelkész egész életének belmissziói munkának kell lennie.

A előadások sorozatát *Sallay Gyula* szelenczi lelkész rekesztette be a protestantizmus válságáról tartott felolvasással, melyben a katolicizmus és szocializmus erőivel szemben való magatartásra adott megszüveendő gondolatokat. A vita során *Isaák Imre* a *Heresztyén* egység frontját kívánja megvalósíttatni, mint az adott helyzetben egyházpolitikailag egyetlen lehetséget.

A konferencia a Nagy Sándor lemondásával megüresedett egyik jegyzői állásra *Ujlaky Sándor* bajánházi lelkészt választva meg, imádkozással és énekléssel végződött.

A konferencián elhangzott előadásokból egy párat közölni fogunk.

Lapunk mai száma a nagykaposi konferencián elhangzott nagyértékű beszédek és értekezések közlése miatt nagyobb terjedelemben jelenik meg. A szent ügynek teszünk szolgálatot akkor, amikor a konferencia gazdag anyagát, az egyházépítő munkának ezt a gyönyörű eredményét teljes egészében tárjuk olvasóközönségünk elé.

Értesítés. Az adócsökkentési segély ügyében több lelkész érdeklődése következtében az összes érdekelte egyházközségek ezton értesítjük, hogy a II. félzvi adósegély kiutalásának elmaradása az eddig tévesen kiutalt segélyek most folyamatban levő helyesbítésének a következménye; azonban a nyári szabadságok következtében a kiutalás a számszótálynál természetesen lassabban halad előre. De most már azután minden egyházközség a neki járó segély pontos összegét fogja kapni.

Püspöki hivatal Rimaszombat.

KÜLFÖLD.

Magyarországi és romániai egyházi hírek.

A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság újra megkezdte működését. A tisztújító gyűlésen elnökké választottak: dr. Ravasz László püspök és gr. Belhlen István miniszterelnök. A társaság céljára dr. Baltazár Dezső püspök 500.000 K-t adott — A debreceni kollégium fenntartására, a kebli egyházközségek évekre szótól 200 mm. buza beadására kötelezték magukat, ami évi 6 millió K-t lesz ki, a mostani valutáris viszonyok között. — Márk Endre a debreceni kollégiumnak félmillió koronát adományozott. — A sárospataki jogakadémia fenntartására a volt tanítványok május 5-i ünnepe 1.600.000 K-t profitirozott.

A romániai Királyhágó-melléki egyházkerület végleges megalakulását a kultuszminiszter csak október hó végére engedélyezte, amikor már a parlament a vallásügyi törvényeket letárgyalja, addig *Csernák Béla*, ekerületi főjegyző, püspök helyettes vezeti az ügyeket. — Ez egyházkerület egy theologia felállítására adakozásra agitál. — Ugyancsak a királyhágó-melléki egyházkerület szeptember 1-én megnyitja Nagyszalontán középiskolai fiu-internátusát és pedig közadakozásból. E célra gr. Tisza Kálmán 100.000 leu-t, dr. Miskolczy Jenő 30.000 leu-t adományozott. — Az erdélyi ekerületben nagy irodalmi harc folyik a lelkészek püspöki kinevezése ellen. T. i. több egyházközség lemondott a választási jogáról s azt a püspökre ruházta. — Ugyanez a kerület, miután a román kormány csak azoknak ez espereseknek ad 600 leu havi fizetést, akik legalább husz lelkes egyházközséget adminisztrálnak, az egyházmegyék új beosztásán dolgozik — Erdélyben 5—10 egyházközség presbiterei konferenciáznak, hol 50—200 presbiter beszél meg atyafiságos szeretettel az egyház bajait s építik egymás hitét. — Romániába Magyarországból könyvek nem szállíthatók.

Kiadja: az Egyetemes Konvent.
A kiadásért felelős: Kövy Árpád.

Pályázat.

a viski ref. egyház negyedik tanítói állására. Javadalom: Természetbeni lakás (mely ha egy szobát tart magának a javadalmas, havi 120—150 K. bért jövedelmez), 730 K. készpénz az egyház pénztárából havi előre fizetéssel, 7 öl hasábos tűzifa helybe szállítva és kert. Államsegély kérvényezve lesz. Kötelessége törvény szerinti. Állás szept. 1-én elfoglalandó. Pályázati kérvények kellelőleg okmányolva, állampolgárság igazolásával 1923 aug. 25-ig adandók be a viski ref. lelkészi hivatalhoz. Visk. via Bustina. župa Mármaros.

Pályázat

a szűtori ref. egyház előkönyörgő kántor-tanítói állásra.

Javadalma: Természetbeni törvényes lakás melléképületekkel, 5 hold föld és rél haszonélvezete, körülbelül 2000 K. értékű párbér és széna. Államsegély kérvényezve lesz.

Kötelessége: VII. elemi és ismétlősök tanítása, a kántori teendők végzése, lelkész helyettesítése a kanonikus órákon és akadályoztatása esetén. Okleveles tanítók pályázhatnak. Pályázati határidő 1923 aug. 29. Pályázatok szűtori ref. lelkészi hivatalhoz küldendők (Sutor u. p. Jánošovce) XVIII. ž.

Pályázat.

A szirénfalvai ref. leányegyház az előkönyörgő-kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom: jó karban lévő két szobás lakás, konyha melléképületekkel és kerttel, 12 kat. hold föld megmunkálva, készpénz 40 K., 6 köből rozs, 6 köből tengeri, 5 öl fa, trágya kihordás, stóla, megfelelő áll. segély. Kötelessége I—VII. oszt elemi isk. vezetése, előkönyörgői teendők végzése és énekkar vezetés s elkerülhetetlen esetekben az anyaegyház lelkészének helyettesítése. Pályázati határidő aug. 28. Az állás szept. 1-én elfoglalandó. Kérvények a nagyszelmenci ref. lelkészi hivatalhoz küldendők. Nagyszelmenc. p. Dobóruszka Zemplén m.

Nagyszelmencz, 1923 aug. 8.

Sallay Gyula
ref. lelkész.

Református

egyházi nyomtatványok

iskolai tanszerek, tankönyvek, naplók, iskolai bejáratl táblák, zászló, térkép, címer, bélyegző.

Kapható:

Friedman Herman könyvkereskedésében Tornaia, Gömör-megye.

Arjegyzéket kívánatra küld.

RESATKÓ ENDRE

építész, építési vállalkozó

KASSA, DÁRDA-UTCA 4.

Tervez. • Vállal. • Kivitelez.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában

REFORMÁTUS EGYZHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:	
Egész évre — — — — —	60 korona
Fél évre — — — — —	30 korona
Negyed évre — — — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkatársak:
Péter Mihály és Pelcskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losonc, Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az eselleges reklamációk küldendők. :: Megjelenik minden vasárnap

Magunkról — magunknak

Lelkészi karunknak egy tekintélyes csoportja jött össze az elmúlt napokban Nagykaposon — konferenciára. Amit ezen a konferencián meglatácskoztak — arról legutóbb részletes jelentésben számoltunk be — sőt az ott elhangzott tartalmas előadásoknak egy részét — tárgyuk aktualitásánál és érdekességénél fogva részben már leközöltük, részben folytatólagosan tárjuk a nyilvánosság elé.

Ezeknek a konferenciáknak rendezését valóban szükségesnek és fontosnak kell tartanunk. Kivánatosá teszi ezt elsősorban a *testületi szellem ápolása*, amely — valljuk meg egész őszintén — az utóbbi időben sokat vesztett bensőiségéből és melegségéből. Pedig az egyházépítő munkának elengedhetetlen feltétele az, hogy azok, akik közös eszmények zászlaját lobogtatják a kezükben — egymást közelebről megismerjék és testvéri összefogásban küzdjenek ezeknek az eszményeknek diadaláért.

A *verbi divini minister* gondolata megköveteli mindannyiunktól azt az áldozatot, hogy az Isten országát építő és megvalósító munka érdekében lelkészi karunk életéből kiküszöböljünk minden félreértést, ellentétet, széthuzást és nagy elvi harcainkban csak az *egyesítő szempontokat* keressük és lássuk folytonosan a szemünk előtt.

A testületi szellem ápolásán kívül ezeket a megbeszéléseket különös jelentőséggel kell mérnünk a szellemi produktivitas szempontjából.

A lelkipásztor — a megrajzolt eszménykép szerint — nemcsak gondozója a maga gyülekezetének, hanem szellemi vezére is, akinek figyelmét semmiféle eseménynek, mozgalomnak, eszmeáramlatnak sem szabad elkerülni.

Azt a kényelmes álláspontot, amely ezekkel az egész világot átszövő, behálózó eszmeáramlatokkal szemben a félreállást, félrehuzódást hirdeti, tehát opportunitási szempontoknak kíván érvényt szerezni, a leghatározottabban el kell ítelnünk, mert ez a meddő struccpolitika sehol sem borszulja meg magát annyira, mint a szellemi világ erőinek mérkőzésénél.

A kálvinizmus történelmi hivatásá-

ból következőleg pedig olyan kötelezettségek háramlanak reánk, amelyek elől kitérnünk nem szabad, ha nem akarjuk azt, hogy ezek a világesemények keresztül dübörögjenek rajtunk és kíméletlenül tarolják le a most még zöldelő, dus vetéseket.

Szükségünk van tehát a *fokozottabb önképzésre*, egymás gondolatainak, eszméinek, meggyőződésének megismerésére és kicserélésére, hogy ennek a folyamatnak útján a lelkészi karnak és az *egész kálvinista közvéleménynek egységes, határozott véleménye és állásfoglalása alakuljon ki* az egyes felszínen lévő problémákkal, kérdésekkel szemben.

• Ennek az állásfoglalásnak megszilárdítását nagyban elősegíthetik lelkészi karunknak a jövőben sürűben megtartandó megbeszélései. Ezért kell örömmel és lelkesedéssel üdvözlőnk lelkészi karunknak ilyen irányú megmozdulását, amelynek áldásos következményei — hülünk szerint már a legközelebbi jövőben mutatkozni fognak.

A lelkész és tanítóképzésről

— Dr. Magda Sándor értékelése. —

(Folytatás.)

Azonban nem mulasztom el erősen hangsúlyozni, hogy a létesítendő intézetek csak úgy fogják valódi rendeltetésüknek megfelelni, ha internátussal lesznek egybekapcsolva. Annak idején, mikor a spataki theol. akadémia mellett felállítandó internátusról volt szó, a Spataki Ref. Lapokban (1918 évf. 12—13. sz.) a terveit a legmelegebben üdvözöltem s most ismét bátorodom felhívni az egyházi vezéreink figyelmét az internátusi nevelés rendkívüli előnyeire s ma már nélkülözhetetlen voltára. Ma, midőn a háborúk és forradalmak után az ifjú nemzedék csaknem a teljes erkölcsi dekadencia állapotába jutott, az iskolák nem szorítkozhatnak csupán a megfelelő szakismeretek közlésére, hanem a tanítás mellett kiváló gondot kell fordítani a nevelésre is. A családias jellegű nevelés, a tanulmányok ellenőrzése és irányítása, a szigorubb fegyelmezés pedig internátus nélkül el sem képzelhető. Ha tő-

lem függene a létesítendő lelkész és tanítóképző intézetet egy városban, egy épületben helyezném el s közös internátussal kapcsolnám össze. A lelkészek és tanítók ilyen együttnevelésének — úgy hiszem — több tekintetben üdvös hatásai volnának.

Ma tanítóink egy igen tekintélyes százaléka — tisztelet a kevés kivételnek — a lelkészt úgy tekinti mint főlebbvalóját és ellenségét. A legtöbb a lelkészen keresztül gyűlöli egyházát is, amelynek szolgálatára felesküdt. És érdekes, hogy amíg az állami tanfelügyelőknek, úgy a volt magyar, mint a jelenlegi csehszlovák regíme alatt, felekezeti tanítóink — ismét tisztelet a kivételnek — a leghüségesebb vazallusai, úgy annyira, hogy a tanfelügyelők szeszélyeinek hajlandók volnának áldozatul vinni egyházuk autonómiáját is; addig a lelkészeknek, mint iskolaszéki elnökek intézkedéseit negligálják. Meggyőződtem, hogy tanítóink ez animozitást már az iskolából hozzák magukkal. Hiszen a magyar állami tanítóképzőkben a nevelés szelleme mindennek volt inkább nevezhető, mint egyházinak, már pedig azok nevelték tanítóink nagy százalékát.

Ha a fentebbi egészségtelen állapotnak a gyökerei a helytelen iskolai nevelésig nyulnak vissza, akkor ott kell megkezdeni a gyógyítást is. A gyógyítás egy igen hatékony módja volna szerintem, ha a lelkész és tanítójelöltek közös internátusban nevelkednének s a tanároknak gondjuk volna arra, hogy a kölcsönös megbecsülés és szeretet érzése mindkét részen ápolassék. Az együttlakás, a közös ifjusági egyesületekben való részvétel, a közös szórakozások igen alkalmas eszközei lehetnének bizonyos érzelmi közösség kifejlődésének. És annak milyen óriási hasznát látná az egyház, ha a gyülekezeti evangelizáló munkára együtt készítenének elő s belmissziói kurzusokon együtt vennének részt a leendő tanítók és lelkipásztorok. S ha a tanügyi kormány megvalósítaná ama tervét, mely szerint a tanítóképzőbe való felvétel feltétele a középiskola VIII. osztályának elvégzése, illetve az érettségi bizonyítvány megszerzése: akkor a kor és előképzettség tekintetében ma fenálló különbség sem zavarná eme kooperáció összhangját.

Ohajtandó volna, hogy a tanítókép-

ző intézet tanárai lehetőleg, de igazgatója feltétlenül lelkészjellegű egyén legyen, természetesen a megfelelő képesítéssel. Ezáltal biztosítékot nyerne egyetemes egyházunk az iránt, hogy a nagy költséggel felállított és fenn tartott intézetben nemcsak a nevelést, de a tanítást is vallásos szellem hatná át.

Mindezek után sokan fogják feltenni a kérdést: hogyan állítsuk és tartsuk fenn eme nevelőintézeteket a megfelelő anyagi eszközök hiányában? E kérdésre feleletem az, hogy az erős akarat és az ebből származó áldozatkészség sokkal nagyobb akadályokat is legyőzött már. Hivatkozom az erdélyi példákra, ahol az új államalakulás után nemcsak a régi iskolákat tartják fenn, hanem újakat is létesít a kálvinista áldozatkészség. Hogy csak egy esetet említek a sok közül: Tor-dán az elhalt lelkész kertjét az egyházra hagyja s az egyház a hívek közmunkájával s adakozásából épület emel abban egy református leánygymnázium számára. Mi persze mostoha viszonyaink között arra, hogy leányaink részére is gondoskodjunk nevelőintézetekről — nem is gondolhatunk, de könnyelműségnek tartom, hogy tehetetlenségünkre hivatkozva kitérjünk olyan szükségletek teljesítésére elől, melyek egyházunk fennmaradásának elengedhetetlen feltételei.

Azonban nagyon jól tudom én, hogy nekünk nem azért nincs még lelkész és tanítóképző intézetünk, mintha nem bírnánk felállítani, hanem azért, mert még nem mozdultunk meg létesítésük érdekében. Most már azonban érezve különösen a nagy tanítóhiányt, úgy hiszem elérkezik a tizenkettedik óra a cselekvésre.

Részletes tervezettel nem állok elő, pedig már végeztem hozzávetőleges számításokat a rendelkezésemre álló fogyatékos adatok alapján. Vannak nálam illetékesebbek, akik a tervelés és szervezés munkájában mesterek; majd elvégzik azok e munkát a felsőbb egyházi hatóság megbízatása alapján. Itt csak annyit jegyzek meg, hogyha nemcsak híveink és egyházaink, de világi vezéreink, a lelkészek és tanítók szívesen megadóztatnák magukat a létesítendő intézetek céljára s ha alkalmazásba vennék a gyűjtés legkülönbözőbb módjait: egy év alatt össze lehetne hozni olyan összeget, amellyel már lehetne kezdeni valamit. Természetesen ha évekig várunk a referátus egy-egy újabb javaslatára, amelyről pedig előre tudjuk hogy elfogadhatatlan lesz: akkor még egy évtized is eltelhetik céljaink megvalósulásáig. Igaz, hogy a referátusnak, illetve a kormánynak egy cseppet sem sürgős az, hogy nekünk lelkész és tanítóképző intézetünk legyen; ránk nézve azonban a lét vagy nemlét legfontosabb kérdése.

A fentebb elmondottak következményeképpen a következő javaslatot terjeszttem a konferencia elé s

tisztelettel kérem annak elfogadását:

Intézzék a konferencia felterjesztést a közbeeső egyházi hatóságok útján az Egyetemes Konventre az iránt, hogy egy lelkész és tanítóképző intézet felállítása érdekében tegye meg a szükséges lépéseket;

1., hívja fel az egyházakat, hiveinket, világi vezéreinket, a lelkészeket és a tanítókat a létesítendő intézetek céljára való adakozásra, továbbá évenkénti hozzájárulás megajánlására;

2., indítson a társadalom legszélesebb rétegeiben mozgalmat a cél elérése érdekében s a különböző egyházi és társadalmi szervek igénybevételével rendezzen gyűjtést;

3., keresse meg a külföldi protestáns egyházakat s kérje hathatós anyagi támogatásukat.

Vége.

A mi aktuális kérdéseink.

Kömüves Sándor bátfai lelkész értekezése a nagykaposi konferencián.

Kis diák koromban én is sokat olvasgattam az indiánokról. A peirek uttalan bozótaiban nyomokat kutató hősök, Vadölő, Börharisnya, vagy a világ legelső lovasai, a vad cowboyok, mind ismeretes, kedves alakok voltak előttem, anélkül, hogy valaha is eszembe jutott volna meggondolni, mennyire más, milyen idegenszerű az az egész világ, melyben ezek a hősök szerepelnek, milyen sokban különbözik az attól a való élettől, amely minket vesz körül. Pár év előtt valamelyik képeslapban láttam viszont e gyermekálmok alakjaiból kettőt, egy öreg indián párt, a kép alatt azon felirással, hogy egy kiveszőben levő indián törzs utolsó képviselői. Amíg elnéztem az ismeretlenül is olyan ismerős alakokat, a képről a két ráncos arcu, tetovált képű öreg mintha barátságos mosolygással tekintett volna reám. Hiszen azoknak a boldog gyermekálmoknak a megszemélyesítőit láttam bennök, amelyeket újra visszaálmodni többé már nem lehet, mert azoknak az álmoknak ajtajánál ott állanak, mint a paradicsomkert kapujában a lánggalosu angyal, a napi gondok, a kenyérgond, a nyugtalanság, a bizonytalanság.

Amint a képet nézegettem, egyszerre csak szemembe ötlött annak az aláírása. Hiszen ezek utolsó képviselői egy nemzetnek, amely volt és ezután már nem lesz. A fejlődés örök törvénye útján a végtelen időnek egy mérföld-mutató köve ez a kép, egy nemzet történetének utolsó lapja, amely nemzet valamikor élt, virágzott és most — meghalt. Ha beszélni tudnánk velök, ha olvasni tudnánk a lelkekben, milyen csudálatos titkokat tárnának fel előttünk arról a világról, mely velük fejeződik be. Milyen érzéssel tekintenek ezek ma szíjjel az új világban, ahol nekik minden idegen? Milyen világ volt az ő világuk? Micsoda célok, milyen

ideálok lelkesítették abban az embereket a fejlődésre, az előhaladásra? Micsoda eredményeket értek el? Micsoda körülmények tették naggyá azt a népet valamikor, talán évezredek előtt, mikor fejlődésének virágkorát élte s viszont micsoda bajok, bűnök, vagy a természeti viszonyok milyen megváltoztatása okozták azt, hogy annak a nemzetnek meg kellett semmisülnie, *el kellett pusztulnia?!*

Ez a kép jut eszembe, ezek a kérdések foglalkoztatnak most is, mikor Lelkészerterkeztünk nt. Elnökétől felhívást kaptam, hogy tartsak felolvasást valami aktuális kérdéstről. A mi aktuális kérdéseink olyan nagy számmal vannak, a mi bajunk olyan sok, a mi szükségünk olyan égetőek, hogy azokat kimerítően tárgyalni sem itt idő nincsen, sem én képesnek nem érzem magam. De megpróbálok legalább áttekintő képet nyújtani keresve a bajok indító okát, hátha a valódi ok felismerése útmutatást ad az orvoslásra is. Lehetőleg arra fogok igyekezni, hogy általánosságok helyett a mi szűkebb körünknek, a saját gyülekezeteinknek bajaira, hiányaira mutassak rá. Lehet hogy tévedek, lehet hogy tulzok is, ez esetben kérem a nt. Lelkészerterkeztet szives elnézését, hiszen amit mondani fogok, egvéni érdektől menten teszem s az igazság tisztaság keresése nem mindég ugyanaz annak megtalálásával.

I.

Mindannyian érezzük, hogy ma már más lett körülöttünk a világ. Szemünk előtt változott meg. Élő tanui vagyunk, hogy igaz a mondás: „Nemzetek vesznek, nemzetek lesznek.” A régi kötelek felbomlottak és a társadalom életének minden tényezői új elhelyeződésben keresnek érvényesülést. Ez az új elhelyeződés a megoldásra váró nagy feladatok, a feleletet követelő nehéz kérdések egész seregét veti fel minden téren. Ezt a megoldást azonban egyrészt a régi felfogáshoz való ragaszkodás, másrészt az újítók tulzása, meg az egyéni önzés, a haszonvágy, az elfogultság, a hatalom erőszakoskodása nemcsak késleltetik, de úgy látszik, belátható időn belül lehetetlenné teszik. A múltnak látszó bajok fájó sebökké mérgesülnek, a társadalmi osztályok ellenségként állanak egymással szemben.

Minket most közelebről a saját bajunk érdekel, mert az egyházi élet terén is ugyanilyen a helyzet. A bolsevizmus ennek az oka, amely — mint azt annak idején Trockijék nagyon helyesen ismerték fel: erőszak nélkül is, önmagától is terjed, — amely szaturálta már a levegőt az egész világon s alapjában rázkódattja meg az egész embertársadalmat. Es a bolsevizmus legelső sorban az egyháziasságot támadja meg, amikor minden tekintélynek hadat üzenve legelőször a legnagyobb tekintélyt: Istent detronizálja.

Távol legyen tőlem, hogy a vallás fenmaradását aggódjam, szilárd a hitem, hogy azt a világnézetet, mely az emberiséget annyi sok század óta irányítja a fejlődés útján, amelynek története a nemes bajnokoknak olyan hosszú sorát mutatja fel s az ember által megvalósítható eszményi céloknak olyan nagy tömegét öleli át, megsemmisíteni s az ember szivéből kirtani semmi sem képes, sőt amíg ember lesz e földön, olyan ember, aki erre az elnevezésre méltó: a tudás határának végső pontján, szemben a kifürkészhetetlen végtelenség-gel, gyöngeségének tudatában mindenkor érezni fogja a maga kicsinységét és hallani fogja a szózatot: „oldozd le a te saruidat lábaidról, mert ez a föld már, amelyen most állasz, szent föld,” ahol véget ér a tudás, ott kezdődik az Isten! De ha arra gondolok, hogy a vallás nem önmagának célja, hanem annak feladata van: a gyöngé embernek irányítást adni, az ember természetéből folyó ősi vadság kinövésait nyesegetni s így tulajdonképpen a társadalmi rend mindenkor alapját képezni nem erőszak (törvény), hanem megértés (szeretet) által és meggondolom, hogy ezt a célt semmi más egyébbel elérni nem lehet, úgy érzem, hogy bár nagy és hálátlan feladat, mint minden munka, amit az emberiség közboldogsága érdekében kell végezni, de nekünk köteleességünk, sőt reánk, ma élő lelkészekre nézve valóságos lét és nemlét kérdése az, hogy minden erőnkkel, minden téren felvegyük a harcot a vallásos világnézetet fenyegető veszedelem ellen. Hogy a vallásos világnézetet a bolsevizmus veszedelme már fenyegeti, az világos bizonyossága annak, hogy a föld már idült. A természetben nincsen ugrás. Amikor egy szélsőségről, mint veszedelemről kell beszélnünk, akkor annak a veszedelemnek az előpostái már régen jelen vannak, habár láthatatlanul is. A jelen esetben is így van. Az elmúlt évtizedek kommunista szocializmusa volt a melegágya a mai bajnak. Az volt a hibánk, hogy a veszedelmet akkor kicsinyeltük és az emberi tudomány folytonos haladása által elért eredmények közkinccsé tételre, az emberi jogokból folyó tiszta szocializmus eszméinek a köztudatba való átültetése helyett bizakodtunk a magyar faj természetes józanességében, amely magára hagyva is lépést tart a világ haladásával és távol tartja a mi színmagyar hiveinket minden túlzástól és megfélekedtünk arról, hogy amikor megindul a lavina, azt nem lehet megállítani és ha a folyó megárad, nem az a csendes időben folydogáló átlátszó hullám borítja el a határt, melynek még a fenekén is meglátni minden kavicsot, hanem a felkavart iszapnak vihartól korbaesolt szennyes áradatja. A multak mulasztásáért ma bünhődünk, amikor azt kell tapasztalnunk, hogy egyes gyülekezetekben a régi, higgadt, intelligens

gondolkodású emberek félrehúzódnak az egyházi élet vezetésétől és helyüket azoknak adják át, akik nagyhangon követelik a vezető szerepet. Az nem lehet vigasztalás, hogy az én gyülekezetemben nem úgy van, mert ha ma az A-i gyülekezet hívei tagadják meg öreg lelkészüktől az általa 40 éven át élvezett, díjlevéllel biztosított javadalmat azon indokolással, hogy éljen meg a pap a földből, hány embernek nincsen 20 hold földje, — a példa vonz — holnap már B-ben, meg C-ben is úgy lesz!

II.

Minthogy ez a való, való az is, hogy elkéstünk annak az elvnek az alkalmazásával: Principiis obsta! A kezdeten már túl vagyunk! Ebből következik szerény nézetem szerint, hogy nekünk az egyházi élet örállónak köteleességünk új fegyverek után nézni legalább most az utolsó órában, meggondolva, hogy a veszedelem nagy és azzal szemben nem elég jó már a régi fegyver sem a katedraban, sem az iskolában, sem a társadalmi életben.

Amidőn a katedra fegyverének megújításáról akarok szólni, világos tudatában vagyok annak, hogy régen lejárt már az a kor, amelyben profétai szent ihletés vezette istenországának munkásait és amelyben az a szent kenet, mely Áron családjának tagjait hivatásuk teljesítésére felavatta és elkötelezte, számukra egyszerszint kiváltságos helyzetet, bizonyos vezető, irányító befolyást is biztosított. Ez az idő elmúlt. A mai társadalomban már minden egyéneknek csak külön-külön lehet és kell és pedig csakis egyéni kiváltsága alapján vezető szerephez jutni. Amidőn tehát ma már a papi állás nem jelenti azt, hogy mi teremtjük és irányítjuk a korszellemet, annyival inkább köteleességünk arra törekedni, hogy abban a szűkebb körben, ahová sorsunk rendelt, munkáságunk öntudatos, célravezető és így maradáno határu legyen.

Nemcsak azt akarom ezzel hangsúlyozni, hogy ma már nem elég akárhogy „letudni” a szószéki szöveget, hanem arra akarok rámutatni, hogy nem elég a szószéken csak a hivatalos dogmák fejtegetése, — sok lelkész igehirdetésében ez a hiba — hanem a dogmatikus és erkölcsi igazságok fejtegetése mellett a tudományos haladás eredményei, a leszűrt, tiszta szocializmus, a napi kérdések reflexiói, szóval a templomon kívüli világ összes mozgató erői is kell, hogy tárgyát képezzék a prédikációnak, természetesen mindenkor a hallgatóság szellemi szintjéhez mérve.

(Folytatjuk.)

Középkorú munkabíró özvegy ref. papné szerény díjazásért házvezetőnő, vagy ehhez hasonló foglalkozást keres. Felvilágosítások, megkeresések ref. lelkészi hivatalhoz intézendők Fancsika, z. Marmaros, p. Sevljus.

Események-feljegyzések

A barsi egyházmegye közgyűlése.
A barsi egyházmegye: f. hó 21-én tartotta évi közgyűlését Léván Patay Károly esperes és dr. Kersék János h. gondnok elnöke alatt. A gyűlést Patay Károly szárnyaló imádsággal vezette be. Utána az esperesi jelentés terjesztetett elő, amely az egyházmegye életének összes mozzanatait felölelte. A jelentés során szóba kerültek az egyházmegye szellemi és anyagi kérdései. A jelentésből kiemeljük a nagysallói egyház követésreméltó áldozatkészségét, amellyel körülbelül 220.000 K. költségvetéssel új istenházát építtelett és új harangokat szerzett be. Az egyházi élet az egész vonalon emelkedőben van. Az iskolai nevelés kifogástalan, amiről egyébként a tanügyi bizottság jelentése is teljes elismeréssel emlékezik meg. A tárgyalás folyamán Patay Károly esperesnek a kerületi gyűlés elé terjesztendő azon javaslatát, amely a komáromi és barsi egyházmegyék békes együttműködését kívánja biztosítani, a közgyűlés helyesléssel vette tudomásul. A javaslattal kapcsolatban Patay Gyula és Cegléd Pál lelkészek mély megütközéssel emlékeztek meg a komáromi egyházmegye lelkésztervezetének ide vonatkozó állásfoglalásáról. A tárgysorozat kiemelkedő pontja volt Patay Károly esperesnek indítványa a tanítóképző intézet sürgős felállításáról és ezzel kapcsolatban egy gyűjtési akciónak megindításáról, amelyet a közgyűlés lelkészedéssel tett magáévá.

Lelkészertervezetlet. A komáromi ref. egyházmegye lelkészei aug. 13-án Komáromban népes értekezletet tartottak, amelyen elhatározták, hogy amennyiben az állam a lelkészek és egyházak 1919—20. évi segélyeit aug. hó végéig igéretei ellenére ki nem fizetné, dr. Lelley Jenő nyitrai ügyvéd által per útján fogják érvényesíteni jogos igényeiket. Balogh Elemér püspök rendkívül érdekes és vonzó előadásban ismertette kopenhágai és bázeli útjait, a föld kereségén létező ref. egyházak helyzetét és a bázeli világkongresszus lefolyását. Utána Tóth Kálmán esperes ismertette az ujonan alkotott egyh. törvényeket, amelyek egyes pontjai bővebb vitára adtak alkalmat, sőt az a felfogás alakult ki, hogy az egyházmegye szólaljon fel a VIII. törvények ellen, mint amely — minden demokratikus felfogás és szokás ellenére — nem bocsátott az egyházmegyék előzetes vélemény nyilvánítása alá.* — Új pályatételül kitűzetett: Vonassék párhuzam a Szentírás és Madách „Az ember tragédiája” kö-

* A VIII. törvények szükségessége az egyes törvények egyeztetése során merült fel, majdnem minden részében az egyházmegyék erre vonatkozó kívánalmainak tekintetbevételével. Szerk.

zött Ádám bünbeesésére nézve. — A tanítók visszatartott államsegélyeire nézve azt javasolják az egyházm. közgyűlésnek, hogy azokat az egyházak pénztárai előlegezzék a tanítóknak. Ugyancsak javasolják, hogy az el. isk. igazgatói címek töröllesse- nek el. — *Vargha Sándor* lelkész indítványára bizalmat szavazott az értekezlet mindazoknak, akik a kerületi közgyűlésen és bíróságnál az egyházm. kebeléből szerepelnek s tudomására hozta ugy az egyház- megye, mint az egyházkerület elnök- ségének, hogy sem a ker. képv. arány megváltoztatásába, sem a saját ter- rületének szétosztásába, sem a barsi egyházmegyének a kerületből való kiválásába nem egyezik bele. — Ugyancsak *Vargha Sándor* lelkész előadta, hogy miután teológiai aka- démiája nincsen az új államban élő több százezer magyar reformátusnak s nincs is kilátás arra, hogy ilyen a jövőre nézve nagyjelentőségű intézet létesülhessen, ennek hiányá- ban pedig a ref. egyházak lelki ve- zetők nélkül maradnának, aminek sajnos jelei máris mutatkoznak, in- dítványozta, hogy küldessék ki egy bizottság, amelynek feladata lenne tanulmányozni egy lelkészképző in- tézet valamelyik nagyobb gyülekeze- tünkben leendő felállításának lehetősé- gét s amennyiben ez nagyobb aka- dályokba nem ütköznék, tegyen meg minden lehető arra nézve, hogy e végtelenül fontos intézmény minél előbb megvalósuljon. Javaslata sze- rint az intézet tanárai a gyakorló lel- készek lennének, a költségek fedezeté- ül pedig az egyházak járulékai, a közig. államsegély egy része, a lelkészek buzgólkodásának gyümöl- csei, tehetősebb hűtőseink adomá- nyai és az állam hozzájárulása szolgál- nának. Indítványát az értekezlet azzal fogadta el, hogy az intézet székhelye Komárom legyen s 15 ta- gu bizottságot küldött ki az előzetes lépések megtételére. — Az értekezlet elnöke: *Gyalóky László* esperesül választván meg, tisztéről lemondott. Helyébe az értekezlet az eddigi jegy- zőt: *Csiba Imre* dunamocsi lelkészt, ennek helyébe pedig *Tóth Zsigmond* nagymádi lelkészt választotta meg

HIREK

Harangszentelés Torna-Görgön. Lélekemelő ünnepélyük volt a torna- görgői reformátusoknak f. hó 12-én, amikor a gyülekezet áldozatkészé- ből *Egri Ferenc* által öntött 5 q. ha- rangjukat adták át a használatnak. Verőfényes nyári vasárnap reggelen Tornán a kocsik hosszú sora várta a Kassa felől özönlő vendégeket. Görgő határában ötven tagu lobogós ingű, piros dolmányos, árvaleánylajjas lovas bandérium várta közszeret- ben álló esperesünket *Idrányi Barna*

nagyszalánci lelkészt, akit féltett drága kincs gyanánt körülvéve kísérték be a lelkész-lakásra. Nemsokára kezde- tét vette a templomi istentisztelet, amelyen az esperes 16 lelkésztársá- tól kísérve az „Orül a mi szívünk” régi dicséretünket énekelve, bensősé- ges imájában megáldotta az új ha- rangot. Az egyházi beszédet az ide- gen oltártűzekekről *Lengyel József* abaujszina lelkész tartotta II. Mózes 9. 23. 21. 10. 1. 2. versei alapján a hatalmas templomban összesereglett több mint 2000 főnyi közönségnek. Ezután *Jakubcsák Olga* színinoven- dek, egyházi ünnepélyeinknek immar közismeret és rokonszenves alakja nagyhatásu szavazatot tartott, majd a helybeli lelkész *Köszeghy Gábor* olvasta fel az új harang történetét és az adakozók nevsorát. Úrvacsorát osztott *Simon József* szeszai lelkész, egyhm. tanácsbíró, három gyermeket keresztelt *Pásztor István* barcai lel- kész. A szinten újja épített orgonán *Szepessy Gyula* szepesi tanító és énekező szakavatott művészi játé- ka felseges kísérete volt a hatalmas közönség szívéből felőró éneklésé- nek. Különösen minden dicséretet érdemel a helybeli énekkar, amely *Szabó András* ref. tanító vezetése alatt „Hozzád száll fel”, „Orök Isten” és „Viharban” című műdarabokat énekelte meglepő precizitással. A künn rekedt szintén hatalmas közön- ségnek *Koncsok János* felsőlánci lel- kész hirdette az Isten Igéjét. Jóleső érzést váltott ki lelkünkben az a kö- rülmény, hogy e tisztán református felekezeti ünnepélyen a helybeli és szomszédfalusi r. kath. plébánosokat is ott láhattuk sorainkban. Talán egy szebb jövőre jelei ezek, ame- lyek egyszerűn mind mutatják, hogy itt a Galambos-kő tövében „királyi pap- ság, szent nép, megtartásra való nemzet lakozik”. (I. Péter 29.) Adja Isten, hogy így legyen!

A keresztyén egyház története az elemi iskolák VII. osztálya szá- mára megjelent és szélküldése meg- kezdődött. Kérjük a lelkész és tani- tó urakat, hogy amennyiben még nem jelentették volna, a szükségelt példányszámot haladéktalanul kö- zölni sziveskedjenek, hogy a könyv az iskolai év kezdetére ott lehessen. *Ref. püspöki hiv. Rimaszombat.*

Kiadja: az *Egyetemes Konvent.*

A kiadásért felelős: *Kövy Árpád.*

RESATKÓ ENDRE

építész, építési vállalkozó

☉☉ KASSA, DÁRDA-UTCA 4. ☉☉

Tervez. ☉ Vállal. ☉ Kivitelez.

Pályázat.

A *gálszécsi* ref. egyház orgonista- kántori állásra pályázat hirdetik. Javadalma 20 magyar hold első osz- tályu szántóföld, melynek évi bére 20 p. buza, 4 öl kemény tűzifa, me- lyet az egyház vágat ki, de az or- gonista kántor szállít be, stóla, uri- lakás mellékhelyiségekkel. Köteles- sége az orgonista-kántori teendők végzése. Pályázhatnak az orgonázás- ban, éneklésben jártas ref. vagy ág. ev. vallásu, esetleg nyugalmazott ta- nitók, tanítónők. Pályázati határidő szeptember 16. Kérvények mellékle- teikkel lelkészi hivatalhoz küldendők. Az állás azonnal elfoglalandó.

Pályázat.

A *nagytoronyai* ref. egyház pályá- zatot hirdet a megüresedett kántor- tanítói állásra. Javadalom: 10 kat. és 2 vécás szántóföld, 88 K. kész- pénz, 8 öl fa házhoz szállítva, mely- ből a tanító az iskolát is tartozik fűtetni. Modern lakás: 2 szoba, elő- szoba stb. melléképületekkel s gyü- mölcsössel. Kötelessége: Oszatlan iskola vezetése, kántori szolgálat tel- jesítése és lelkész akadályoztatása esetén templomi szolgálat. A pályá- zati kérvények okmányokkal együtt szept. 1-ig a ref. lelkészi hivatalhoz Nagytoronya (Velká-Toroňa) p. Čer- gov ž. Košická küldendők. Az állás választás után azonnal elfoglalandó. *Velká-Toroňa, 1923 aug. 13.*

Ref. iskolaszék.

Pályázat.

A *nagygéresi* ref. egyház pályá- zatot hirdet második rendes tanítói állásra. Fizetése rendezés alatt van. Pályázhatnak érvényes oklevéllel bíró nő és férfi tanítók. Tanítási nyelv magyar. Pályázati kérvények szeptember 8-ig adandók be a nagy- géresi ref. lelkészi hivatalhoz. Zemp- lén m.

Pályázat.

A *feketepataki* ref. egyház kántor- tanítói állására. Javadalom: 1. Lakás melléképületekkel. 2. 4 hold 564 négy- szögöl szántóföld, melynek adóját az egyház fizeti. 3. Legeltetési jog egy marhára. 4. Készpénz 825 kor. 40 fill. melynek államsegéllyel leendő kiegészítését az egyház kérni fogja. Ezen régi díjlelvel pótlására, ha le- het, nem díjlelvelbe foglaltan, hogy magának állandó tanerőt biztosítson, fizet az egyház évenként 20 hl. éle- tel, melynek fele buza, fele rozs. Kötelessége az oszatlan elemi iskolai és kántori teendők végzése. Pályá- zati határidő 1923 szept. 31. Az ál- lás a választás jogerőre emelkedése után azonnal elfoglalandó. Nótani- tók is pályázhatnak. Honosság iga- zolásával felszerelt pályázati kéresek a ref. lelkészi hivatalhoz Feketepatak p. Nagyszöllös ž. Marmaroška kül- dendők.

Nyomatott *Engel István* könyvnyomdájában.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:	
Egész évre — — — —	60 korona
Fel évre — — — —	30 korona
Negyed évre — — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkatársak:
Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losoncon,
Madách-u. 19, hová a kéziratok, értesítések,
hirdetések és az esetleges reklamációk kü-
lendők. :: Megjelenik minden vasárnap

Quo-usque tandem?

Az iskolai év kezdetekor elborult lélekkel, de jogos önérzettel vetjük fel ezt a kérdést az illetékes tényezők előtt.

Sok gyülekezetünkben tanerő hiányában kénytelen lesz a vezetőség bizonytalan ideig szüneteltetni a tanítást s akaratan kívül elzárni a növendékeket a kultúra áldásaitól.

Türelemmel és nemes önmérséklettel hordoztuk eddig sorsunkat. Ezzel az érzéssel vártuk egy jobb jövődő pirkadását, amikor mint egyenlő felekkel fognak szóba állani velünk s fogják méltányolni előterjesztett kívánságainkat, panaszaikat, sérelmeinket.

Nem kívántunk többet, csak amennyi multunknál és hivatásunknál fogva jogosan megillet bennünket.

Ez a mult minden tekintetben kezeskedik a felől, hogy egyházunknak kimagasló feladat jutott osztályrészül a civilizáció nemes és áldásos munkájában s ezt a hivatását sohasem magyarázták félre, sőt teljes elismeréssel fogadták és méltányolták mindenkor az államfenntartó tényezők.

Felsőbb tanintézetek — amelyekre olyan feltékenyen büszkék voltunk — nemcsak egy-egy messzire kiható sugarai voltak az emberi művelődésnek és haladásnak, hanem a keresztényen világszemléletnek és tudományok hatalmas *emporumaivá* izmosodtak.

Ezek az intézmények az új alakulás következtében egyszerre váltak le a gondos anyának testéről. Pedig ezekben az intézményekben testesült meg a kálvinista életszemlélet, ezekben lobogott fel a maga eszményi hivatásának sugárzó dicsősége.

Egy sem maradt meg belőlük. Hogy mennyire hiányoznak ezek, csak most érezzük igazán, amikor árván marad egy-egy katedra és nem nyílnak meg a tudomány hajlékának kapui.

Ezeknek az intézményeknek léte-sítése érdekében — a létfenntartás el-fajthatatlan ösztöne által kényszerítve — eddig minden lehető elkövet-tünk, minden követ megmozgattunk. Kilincselünk, memorandumoztunk, cikkezünk, de mindez hiábavaló munka volt. Kaptunk egy csomó — halvány biztatást és reményt kellő ígéretet, de az ígéretekben eddig sem-

mit be nem váltottak. A csillámló szappanbuborék hamar szétpattant.

Igy azután nem csoda, ha egyházi életünkben bizonyos nyugtalanságot, idegességet érzünk s az egész kálvinista közvélemény türelmetlenkedik, sürgetőleg követeli ezeknek az intézményeknek a legrövidebb idő alatti felállítását. Nem csoda, hiszen itt már existenciális kérdések forognak kockán.

Teljes mértékben méltányoljuk annak a teremtő és áldozatkész egyházszereletnek megnyilatkozását, a mely a maga erejéből, a maga fillé-reinek összerakásából akarja tető alá hozni ezeket az egy percig sem nélkülözhető intézményeket.

A szt. ágostoni rege káprázatának szét kell lozlania. A kimerhetetlen tengerit nem merhetjük tovább kagylóval. Türelmünket nagyon próbára tette a halogatásnak ez a politikája.

Lássa be végre a kormány, hogy a mi ügyünk a művelt emberiség ügye s ennek további elodázása az általános emberi kultúra érdekeit veszélyezteti. Lássa be mindezt és cselekedjék!

Tanítóképzésünk kérdéséhez

Egyházi sajtóinkban, értekezleteinken, közgyűléseinken s legutóbb zsinatunkon is nyomatékosan és sürgetőleg vetették fel és tették megbeszélés tárgyává egyházunknak ezen égető s mind inkább nyomasztóbbá váló kérdését és szükségletét; sajnos azonban, hogy — ősi szokás szerint — a szép szavaknál egy lépéssel se közeledtünk a tettek mezejére, a megoldás felé. Telnek-mulnak az évek, de még egy kapavágás, egy téglá sincs, amely jelentené, hogy a fundamentum megvetése elkezdődött. Mire és kire várunk ugyan vancellérjei és munkásai az ur szülőjének, hiszen ha ezt az elárvult ügyet csak nevé-ről említjük is, kétségbeeséssel kell konstatálnunk, hogy már a 11-ik órán is túl vagyunk s pláne olyan hely-ről várjuk a kezdeményezést, sőt a teljes megoldást, amire el lehet bát-ran mondani, hogy „Vanitatum vanitas.”

Mert valóban hiúságok hiúsága

abban reménykedni, hogy a mai kormányzat a maga érdekében állónak tartja egy magyar tannyelvű intézetnek felállítását, mikor ez a kultúra szempontjából, a jog és igazság szög-tükréből tekintve nála nem fontos kérdés.

Nagy éheltelenség igazán részünkről, hogy már az ötödik esztendőben szibbadt kezekkel, fásult lélekkel állunk és várunk.

Azon fordul meg minden, érzi-e ezt minden tagja egyházunknak, vagy ha ezidőig nem tudná, meg lehet-e velük értetni? Az ajkak helyett nyílnak meg az erszények! és ha az ideszakadt magyarságnak a többi felekezethez tartozó jobbjai megtudják, hogy miről van szó: jellegre ugyan református, de mindenek felett magyar tanítóképző felállításáról, ami eminens érdeke a róm. kath. ág. ev. és izraelita felekezet magyar tagozatának, lehetetlen, hogy elzárkózzanak az áldozathozataltól. Egy millió magyar nem tudna fentartani egy tanítóképezdét?

A református egyház intézeteiben soha prozelitáskodás nem volt, türelmes tudott lenni a más felekezetek iránt, a lélekhalászat titkos és nyilvános, édeskés vagy erőszakos alacsony eszközei és fogásai nálunk ismeretlenek, minél fogva teljes megnyugvással és bizalommal támogathatnák a többi felekezetek is tanítóképzőjét s vehetnék igénybe maguk számára nevelői munkáját, mert ott elő nem fordulna bizonyára olyan eset, mint aminőről megbotránkozásal értesültünk a pozsonyi Orsolyiták tanítóképzőjében a közelebb mult tanév vége felé. Bizonyos tekintetek ha ezen esetek lokalizálását óhajtának is, de nagyon is közérdekű és jellemző voltánál fogva kívánatos, hogy egyházunk széles körében nyilvánosságra jusson és *mementoként* szolgáljon.

Egy tiszta ref. községben régebb idő óta működő kántortanítóknak bizonyára gondos, vallásos családi nevelésben részesült, majd egy magyarországi ref. középiskolában és tanítóképzőnkben iskolázott és képesítőt nyert leánya, szinte tulbuzgóság-nak mondható igyekezettel a fent említett apácák pozsonyi képzője és internátusában a IV-ik évfolyam megisméltésével, bizonyos különbözeti

tárgyakból oklevelének kiegészítése céljából töltött rövid 10 hónap alatt nemcsak ezt a célját érte el, de a bányákat magukhoz édesgető kegyes nénék is elérték vele ismert céljukat. Előkészítették rendjükbe való felvételre is a Szűzmáriának e képen meghódított és eljegyzett menyasszony elhatározásának megakadályozására a szülői jog és tekintélynek minden eszközét igénybe kellett venni, hogy a veszedelmes környezetből kimozdítassák az áldozat.* Talán ez az eset is egy nyomós indok lenne arra, hogy valahára már cselekedjünk, mert ime még ilyen nem remélt vonalkozásban is beteljesedik rajtunk az, amit Máté XXV:29-ben olvashatunk!

Timótheus.

Dijbirkózás.

Talán diákkori emléket idéz föl a régi világból ez a szó. Nagy plakátok, vásárkori cirkuszsátrak, enyhe nyári esték, fuvószenekar, ivlámpák, sok mindenféle produkció, közte a birkózók viadala. Vagy valamely sportlap athlétaikai versenyek rovatára gondolkunk, hol illusztrációs cikk hozza, kik versenyeznek a nagyvárosi olimpiádokon a nagy díjakért, éremért, serlegért, ezüst koszorúért.

De ez nem tartoznék e lapokra. Hanem ide tartozik az a nagy küzdelem, nagy erőfeszítésekkel megújuló, meg nem szakadó harc, melyet sok lelkész a maga s családja mindennapi kenyeréért, testi ruhájáért folytat, vagyis egy levél értékesítéséért, melyet úgy hívnak, hogy: díjlevél.

Talán bizarr ötletnek tűnhetnék föl e szóalkalmazás, ha a véres-verejtékes mindennapi élet nem mutatná, milyen erőszakos vita és versengés folyik nagyon sok helyen a lelkészi jövedelmek körül. Kezdenek a kivételek közé tartozni azon lelkészi állások, ahol nincsenek anyagi bajok.

A régi díjlevelek szerencsétlen megváltása épen ellenkezőleg romlás lett. E díjlevelet vagy „kátát” most már visszaállítani ez esetek többségében minden egyházhatósági eszköz igénybevétele mellett sem lehet. Sőt a régi változatokat sem igen ismerik el. De ha ígéreteket nyer is a lelkész, mily nehezen válik az valóra s ahány féle a jövedelem, annyi, sőt több a megtagadás és vonaglás az „egyénségek” részéről. Hiába a sok aláírás és pecsét! Hogy sok helyen milyen

) A felekezeti türelmellenségnek azt a középkori maradványát, amit a pozsonyi Orsolya rendi apácák nevelőmunkájánál tapasztalunk — mi is a legsúlyosabban elítéljük. Akkor, amikor egyetlen egy magyar tanítvány tanítóképző intézetünk van csak, amelyben protestáns növendékeink is kiképeztetést nyernek, a legfőbb szempontja és érdeke való tekintettel a lélekhalászatnak ezzel a sötét középkorba való mesterkedésével nem szabad kísérletezni. Ez a mai viszonyok között egyenesen megbocsáthatatlan bűn.

erőfeszítésekkel lehet a lelkész megélhetését is kicsikarni a néptől: utalok mindenkinek saját tapasztalatára. Bámulatraméltó és fájdalmas egyszerre, hogy milyen szívós, elkeseredett küzdelem folyik sokszor a presbiteri és közgyűléseken (melytől méltán fázik előre a lelkész és behivatalnok) nemcsak több-kevesebb terményért, hanem pár koronáért, pár darab fáért is. És kiállanak a gyűlésen többnyire azok, kiknek kvalifikációját köszive, vagyona, vagy hangszallagjainak erőssége, néha mindhárom adja. Keserű, penészes-panaszos kenyér! A lelkész gyanúsítása, csufos beszédek, sértegetések, megkárosítás, az ellenségeskedés számtalan módja a kisérlet a díjbirkózáshoz.

Mivel a mai kor változott világnézete mindent átértékelte, a mi existenciánk kérdése is fölvetődött. Hát veszük föl mi is! Nekünk, kik Isten szolgáinak s egy örök világ hirnökeinek valljuk magunkat, nem szabad megkerülni és gyáván félrehuzódni földi existenciánkat fenyegető támadások elől. Van-e joga a lelkésznek, hogy magát és családját rendszeren táplálhassa? Van-e joga, hogy tisztességesen ruházhassa, tekintettel nyilvános szolgálatára is? Van-e joga egészséges jó lakásra? Van-e joga annyi jövedelemre, hogy abból könyveket is vehessen, gyűlésekre, konferenciákra elutazhasson s a nemes emberi kultúrában részt vegyen? Van-e joga, hogy gyermekeit neveltesse? Mind ezekre mi nem tudunk mással, mint igennel felelni. Miért kell hát ezekért tülekedni, veszekedni, könyörögni és megaláztatni? Dnlakodni nem kívánunk. Ha annyit kapunk, mint egy amerikai egyszerű munkás keres: elég. Megelégszünk, még kulturát is csinálunk belőle és nem éljük föl, mint sok fizikai munkás.

Jövedelmünkért való erőszakoskodás végsőleg hiábavaló. El tudjuk-e képzelni Krisztust vagy az apostolokat, tanítványokat, hogy hallgatóiktól bármi kényszerrel követeltek volna adományokat, stólat? De azok örömmel tartották el őket, ahogyan telt. Tudjuk, hogy régóta kell itt is szervezetség, de az önkéntesség elvének meg kell maradni, legyen a kivetésnek iven, persellyel gyűjtésnek, nyugtázásnak, ellenőrzésnek, buzditásnak, beszédnek, beadásnak bármilyen módja. Egyik nagyfontosságú, reformációi irányzatu lelkészi konferencia kimondotta, hogy: „a hívek öntudatába bele kell vinni a gyülekezet méltóságának azt a követelményét, hogy bizonyágtételének szolgálatát anyagilag is az önmaga önkéntes adományával tartsa és ne támaszkodjék olyan erőkre, melyek nem a Krisztus evangéliumáért való felelősségből fakadnak.” A hívek sokkal jobban adnak, ha az egyház fentartásáért egyedül övék a felelősség. Ké is lenne másé? Gondoljuk csak bele magunkat az ősök mentalitásába, mi-

lyen érzület és gondolkodás volt az, amelyik a sok meglevőt összehozta, megalapította, szépen fönntartotta, s örömmel és tiszta szívvel látta maga között lelkészét. Ma kevés helyen adják szívesen a fizetést. Különös jelszó: adjon az állam — adjon az egyház! Sőt az is hangzik, adjon a föld! Széledjünk el a mezőkre? (Nehémias 13-10). Ide új lelkület, új közszellem kell! Részünkről is, a nép részéről is. Végzetesen tévednek, akik az egyházat megújító és építő lelki munkának megindítását azutánra tervezik, mikor a lelkészek jó anyagi megélhetése meg lesz s így „megelégedetten” dolgozhatnak. A lelki változások hozzák létre szükségképen a külső változásokat is az egész vonalon. Olyan erőket és jókat kell bírunk magunkban, melyért ellenszolgáltatásul csekélységnek látszik a testi megélhetés. Az ember lelkének nagy, mélységes, titokzatos igényeit kell kielégíteni, melyért aztán az egyháztag a földi jók megadása mellett is *hívőnek*, hálásnak, lekötelezettnek érzi magát. „A kegyesség mindenre hasznos, meglévén benne a *jelenvaló* és a *jövő* életnek ígérete.” „Keressük először Istennek országát.” Legbiztosabb dolog a láthatatlanra, az „imponderábilákra” támaszkodni az anyagiak szempontjából is, mert ezen imponderábilák megmozdulása után szolgálai engedelmisséggel lendül az anyagi pondus. De ha ezután kapsz, bizonyosan bukásba ránt.

A lelki harcokra mondta Pál azt a görög atlétákról vett példát: Ha küzd is valaki, nem koronáztatik meg, ha nem szabályszerűen küzd. (2 Tim. 2. 5.)

Dancsházy Sándor.

A mi aktuális kérdéseink.

Körmives Sándor bátfai lelkész értekezése a nagykaposi konferencián.

(II. folytatás.)

Igehirdetésünk hatásának és így eredményének is rovására esik az a körülmény, hogy folytonosan egy helyhez léven kötve, a nép hosszabb idő múlva a legjobb, legtartalmasabb szónokot is megunja, ami természetes is, ha évtizedeken át sohasem hallgat másikat, de önmagunkra is nagymértékben gyakorolna serkentő hatást, ha valamilyen formájában megvalósíthatnánk a *hospitálást*. Állami gimnáziumban láttam ezt a dolgot, abban áll, hogy egyik tanár néha meglátogatja és végighallgatja a másik tanítási óráját. Nálunk talán úgy volna ez megvalósítható, ha időnként egymás helyett prédikálnánk.

A mi református istentiszteleti rendtartásunknak van egy gyenge oldala, ami bizonyos mértékben hibának is nevezhető, az hogy a templomi istentiszteletünk eleitől végig főként csak az értelmet foglalkoztatja és így állandó figyelmet kíván, amihez nem

kevés intelligencia szükséges. Akinek megfelelő intelligenciája nincsen, arra nézve a kálvinista templomi szertartás unalmas, üres és rideg.) Amíg ugyanis minden más felekezet istentiszteleti szertartása folytonos változatosság, melyben az egyéni cselekedetnek tágas tere nyílik (térdeplés, keresztlevés, hangos ima, közbeéneklés stb.), addig a mi liturgiánk a maga egyhangúságával figyelmet fásaszt, kimerít. Ez az oka annak, hogy gyakran unalmassá válik istentiszteletünk még arra az emberre nézve is, akit a lélek visz a templomba. Tapasztaljuk ezt mindannyian magunk is, hát még az az egyszerű ember, ekét a hétköznapi kimerülésig végzett munkája után az Isten házában elnyom a buzgóság.

Örömmel üdvözlöm azért a most megalkotott zsinati törvények azon rendelkezését, mely új istentiszteleti rendtartást állapít meg a régi, Novák-féle liturgia-javaslat szellemében. Kívánatosnak tartom, hogy azt mielőbb, de egyöntetűen kötelezőleg léptessük életbe, hiszen amint hallom, magyar földön már kötelező is. Hogy milyen elővenné fogja tenni már az a kevés mozgás is a liturgiánkat, azt tapasztalhattuk eddig is kicsinyben, pl. egy templomban való keresztlevés, vagy az urvacora osztás alkalmával.

Hétköznapi istentiszteletünk is sokkal vonzóbbá lenne *bibliáolvasással* kapcsolatban. Ha csak olvasnánk is bibliát, a gyarazat nélkül, az imádságon kívül már az is sokat érne. Úgy sem igen olvas ma már bibliát a kálvinista ember otthon!

Bár nem tartozik szorosan ide, de itt emlitem meg, hogy a vallásos tárgyú olvasmányok megkedveltetése érdekében sikerrel alkalmazhatnánk traktátusokat vasárnaponként ingyen osztogatva és a biblia megszerettetésére sokat tehetnénk az által, hogy bibliát osztogatnánk: konfirmációkor újtestamentumot, új házaspároknak egész bibliát adva ajándékba. Csak-hogy erre fedezet kellene!

A zsinat ugyan, nem tudom milyen megokolással, levette a napirendről a hivatalos ruha kérdését, de még sem állhatom meg, hogy meg ne említsem.

Fontos dolog ez, talán fontosabb, mint hínánk! Külsőségeket nem becsülök sokra, de a ruha tisztesség! Nem válnék az a lelkes karunk megjelenésének s így közvetve az egyházi szónok hatásának sem rovására, ha a hivatalos ruhát uniformizálnánk. Ezen a téren oly nagy szabadság van nálunk, hogy az már

*) Ne vegye rossz néven a cikkíró, ha ezt az állítást kijssé tulzottnak tartjuk. A mi kálvinista liturgiánk — és ez független a hangulosság szellemi nívójától — a ma a egy zserü felépítése me lett is alkalmas a hitélet építésére és ébrentartására. Pé az, hogy a Lélek ereje hassa át az egyes cselekvényeket.

Az istentisztelet elevenebbé tételét mi is sürgetjük, mert a hallgatóság receptivitását al-landóan foglalkoztatni kell, de nem ebben van a lényeg.

szinte szabadosság. Pedig vox populi, vox dei és a nép azt tartja, hogy három igen rut dolog van a világon: ... harmadszor: a rongyos pap. Hányszor nem fordítunk gondot öltözetünkre, pedig a nép az ilyen dolgot súlyosan bírálja el. Tessék csak végiggondolni azon a meneten, amelyben a református papság testületileg vonult ki. Legalább is visszatetsző dolog, hogy ahány kálvinista pap, annyiféle a ruhája is, a palástja is, a süvegje is, épen úgy, mint hogy egyebet ne említsek, minden imádságos könyvünk más szöveggel adja a „Miatyánkot.”

Egyenruhának nem gondolok én valami költséges díszruhát, hanem gondolok egységes szalon ruhát, ami palást nélkül is használható (kájzer vagy attila), egységes szabásu palástot, süveget. Az Orle egyenruháját nem tartom megfelelőnek azért, mert palást nélkül nem használható, mert erőszakolt stílusu és rossz az anyagja. Luster és moire nem palástnak való, ennél jobb a Lászlófi-féle, mely elől bársony, hátul taftelyem közpalást. Talán kicsinyes dolgok ezek, de akárki mit mond, „egységben van az erő.”

A második mező, ahol új fegyverekre van szükség, az *iskola*. Felekezeti iskolánk sorsa bizonytalan, tanítóinkat a magasabb fizetés állami szolgálatba édesgeti, akik megmaradnak, azokat is világi hatóság irányítja minden téren. A felekezeti iskolák államosítása, úgy látszik, rövid időn belül bekövetkezik. Ha az iskolák átadása általánosan, azaz minden felekezetre egyaránt kötelezővé válik: elvileg nincsen ellene kifogásom. Csak az a kívánatos, hogy az átadás módzatainak megállapításánál legyen gondja a felettes hatóságainknak arra, hogy egyházunk érdekei megvédelmezteszenek: Minden községben, ahol templomunk van, legalább egy református tanító alkalmazassék azon kötelezettséggel, hogy a kántorságot teljesítse, továbbá történéjk gondoskodás arról, hogy gyülekezeteink iskolai ingatlanai (iskolaépület, tanító-lakás, esetleg földek) az állam által megváltassanak.

Addig azonban, míg ez bekövetkeznék, teendők várnak reánk ezen a téren is. A korszellem fokozotti igényekkel lép fel mindenkivel szemben, a tanítóságra is fokozottabb mérvű köteleességek teljesítése vár. Ennek megfelelőleg magasabb képesítésű tanítókat kell nevelnünk. Most van itt az ideje ennek. Tanítóképzőnk épen úgy nincsen, mint teológusaink. A gyülekezeti életnek pedig órállókra szüksége van, következésképp főiskolát kell felállítanunk. Ennek a főiskolának a keretébe gondolkodom én a preparandiát bekapcsolni, megkívánva a felvételhez a gimnáziumi teljes végzettséget, a képesítés megszerzése után pedig végleges alkalmazás előtt valamelyik több tanerős iskolánál el-töltendő gyakorlati évet. En azt hi-

szem, ha tanítóképezdénk lesz, a jövőben még így sem kell félni tanítóhiánytól, mert ez a pálya ma már olyan jól fizetett, hogy lesz rá vállalkozó elég.

(Folytatjuk.)

HIREK AZ EGYHÁZMEGYÉNY ÉLETÉBŐL

(A gömöri ref. egyházmegyéből.)

Harangszentelés Sajólénárdfalván. (Gömör.) Aug. 19-en örömmel ült Sajólénárdfalva ref. népe; a háborúba elrekvirált harangja helyébe öntetett új harangját szentelték fel ekkor emlékezetes szép ünnepély keretében. A szentelésre vonaton érkező Dusza János pelsőci lelkész s egyházmegyei tanácsbíró és családját lovas bandériummal várta a közönség és festői látványt nyújtott, mikor a negyes fogat által vont hintót, melyen a szentelő lelkész és családja ült, a falu magyar ruhába öltözött lányai hosszú sorokban kísérték Mares János tanító lakására. A megmaradt régi harang szavára óriási közönség gyülekezett össze a művészi szépségű templomba, mely zsúfolásig megtelt; a közönség egy része pedig kimaradt a templomból. A gyülekezet éneklését Mares János helybeli tanító vezette nagy szakértelemmel s a nagyének után Dusza János tanácsbíró lépett a szószékre s áhítatos, buzgó szép imádsággal szentelte fel az új harangot magasztos rendeltetésére. Imádsága közben megkondult az új harang és tisztán zengő mély hangját a gyülekezet látható meglepéssel, a női közönség könnyező szemmel hallgatta. Harangszó után a sajólénárdfalvai 60 tagú énekhar énekelte nagy precizitással Fövenyassy B. „Égi Atyánk! nagy Istenünk” című alkalmi darabját, mely után Dusza János megáldotta az új harangot és megszentelte a szentháromság egy örök Isten nevében. A szentelő imádság után újból a gyülekezet énekelte, melynek elhangzása után Zajdó László zsiپی lelkész mondott alkalmi egyházi beszédet. Predicatio után ismét a helybeli kórus szerepelt, énekelve Gáspár János: „Kondulj harang” című darabját. Végül Ablonczy Pál lelkész olvasta fel a harangöntés történetét és az adakozók névsorát. A harang ára 14 ezer korona volt, mely tisztán adakozásból gyűlt össze; sulya 3 mázsa és egy brünni harangöntő cég öntötte. A templomi ünnepély után a megjelent intelligencia Mares János tanító magyaros vendégszerzetettel látott vendége volt. Isten áldása maradjon a sajólénárdfalvai áldozatkész és egyházszerető gyülekezeten s hivatalukat buzgón teljesítő előjáróin.

Z. L.

(A barsi ref. egyházmegyéből.)

Tanítóválasztások. A garamikolai leányegyház tanítójává Salga Endre

nagypeszeki tanító; a *kisölvédi* egyház tanítójává pedig *Dóka Sándor* garammikolai tanító választotta meg. A *tergenyei* leányegyház tanítóját ifj. *Tóth Istvánt*, a komáromi egyházmegegyéhez tartozó *kisujfalui* gyülekezet választotta meg tanítójává. — Isten áldása legyen a választógyülekezeteken és a megválasztott tanítókon.

Harangszentelés. A *kisölvédi* egyház a hívek áldozatkészsége folytán új harangot szerzett, melynek ünnepélyes felszentelése f. hó 26-án volt. Ugyanakkor az ifjúság jótékony célú műkedvelői előadást is rendezett; előadták Almássy Tihamér: „Cigány Panna című népszínművét.

Orgonaszentelés. Mint értesülünk, a szelizi ref. egyház orgonaszentelése f. évi szeptember hó 9-én lesz megtartva.

KÜLFÖLD.

Magyarországi hírek.

Vilma holland királynő negyedszázados koronázási jubileuma alkalmából, a Magyar-Holland Társaság (elnöke: *Bernát István*, alelnökei: *dr. Antal Géza* és *dr. Kállay Kálmán*), a magyarság hálája jeléül, egy ékes üvegfestményt ajánlott fel a királynőnek. A festmény magyar történelmi mozzanatokkal örökíti meg és a királynőt magyar gyermekek között ábrázolja. Az udvarmesteri hivataltól jött értesítés szerint a királynő örömmel fogadta az értékes művet, mit a hágai királyi palota szobortermében helyeznek el.

Dr. Jan Cramer és **Prof. Böhl**, a holland államegyház teológiai tanárai, augusztus 24-én érkeztek Magyarországra. Fogadásukat a konvent a zsinati külügyi bizottságával karöltve készítette elő. Augusztus 25-én d. e. 10 órakor üdvözölte a konvent hivatalosan a vendégeket Budapesten, 26-án Debrecenbe utaztak az ottani ref. egyház és intézmények megismerésére, onnan 28-án Miskolcra, 29-én Pápara és szeptember 1-én pedig Erdélybe mennek le. **Dr. J. Cramer** különben a kolozsvári teológiai fakultásnak tisztelbeli tanára.

Itjeshorst holland szigorubb református gimnáziumi tanár, a vasárnapi iskolai konferencián előadást tartott Tahiban.

Az új nagybányai papp. Junius 24-én iktatták be hivatalába a magyar tábori püspökké kinevezett **Soltész Elemér** utódát, **Szaplonczay Bertalant**.

IRODALOM.

„Szeretet.” Ezen a címen jelenik meg már hónapok óta főt. **Bertók Béla** püspök kitűnő szerkesztésében ez a *vallásos néplap*, amely rövid idő alatt a szíveknek ezreit hódította meg s vilte rabul a Jézus Krisz-

tus által hirdetett és megvalósított keresztyén életnek.

Istennek földre szállott üzenete ez a kis ujság, amely egyházi életünkben rendkívül fontos hivatást tölt be s rövid idő alatt fényesen bizonyította a maga nélkülözhetetlenségét és életrevalóságát.

A szeretet Lelkének kiadását érezzük minden sorában, amely a mai hitetlen, fásult, romlott erkölcsű világfelfogással szemben megkapó erővel hirdeti a szeretetnek mindenek felett való hatalmát.

Fontos eszközévé vált ez a vallásos néplap a hitélet megújításának és megerősítésének, éppen azért egyellen egy gyülekezetünkben sem szabad tovább nélkülöznünk, hanem be kell vezetnünk mindenüvé, min a belmissziói munkának és élettevékenységének egyik nélkülözhetetlen eszközét.

Meg kell szerveznünk az egész vonalon a Szeretetnek intézményes felkarolását és terjesztését, hogy minél intenzívebben lobbantsa lángra a hitéletnek a mai beteg társadalmi viszonyok között alig piszlakoló s könnyen elhamvadható tűzét.

A Szeretet, nem előfizetési díjából, hanem a jószívű, célját megértő s méltányolni tudó keresztyén lelkek áldozatkészségéből tartja fenn magát. Az anyagi eszközök előteremtése nem könnyű dolog, de a szeretet itt is csodákat művelhet és megnyithatja a szíveket és az erszényeket is. Nem szabad elfelejtenünk, hogy olyan ügyet támogatunk ennek az áldozatkészségnek felgerjesztésével, amely fontos kihalással van egyházunk jövőjére és boldogulására. Nem lehet egy percig sem közömbös reánk nézve az, hogy egyháztagjainkat a mai destruktív áramlatok életmórgező szelleme kötözi-e meg, vagy a szeretet lelkének világmozdító ereje viszi, ragadja előre a maga célkitűzésének útján? A jövő Isten kezében van, de azt magunknak kell kiküzdenünk, minden adottságot bölcsen felhasználva a szent célnak megvalósítására.

A Szeretet szerkesztősége ujabban olyan munkatársakkal bővült, akiknek irodalmi múltja, belmissziói tapasztalata és fényes írói kvalitásai a legbiztosabb záloga a vállalkozás sikerének és az Isten országát építő munka diadalmas elindulásának. Legyen rajtuk és munkájukon az Ur kegyelmének gazdag kiadása.

—y—

Templomszentelés. A nagykaposi református gyülekezet nagy költséggel renovált templomát f. évi szeptember hó 9-én fogja nagy ünnepség keretében felszentelni. Tekintve, hogy járási központ, nagy az érdeklődés, s mint az előjelekből következtetni lehet, szép ünnepségnek ígérkezik, melyre az érdeklődők figyelmét ez uton is felhívjuk.

Pályázat.

A *verbőci* ref. egyház (Ugocsa m. u. p. Nagyszöllős) orgonista tanítói állására pályázatot hirdet. Javadalom: 2 szobás lakás, konyha, kamara, előszoba, két kert, a szükségelt melléképületek, 18 hold föld, nagyobb része a kert alatt s az államsegély azonnal kérvényezve lesz. Kötelessége VI. oszt. vegyes elemi iskola vezetése, a kántori teendők végzése s szükség esetén a lelkész helyett az istenisztelet végzése. Határidő 1913 szept. 5. Kérvények a lelkészi hivatalhoz küldendők.

Pályázat.

A *hanvai* ref. egyház második tanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom az egyház pénztárából lakás és kertiletmény címén 260 K. pénzfizetés 100 K. Megfelelő államsegély az állás elfoglalásakor azonnal kérelmezve lesz. A lakás és kertiletmény összege idővel természetbeni lakás és kerttel fog felcseréltetni.

Kötelessége: az I. és II. esetleg a III. alsó vegyes osztályok kerületi tantervünk szerinti oktatása. Férfi tanító megválasztása esetén a kántor akadályoztatásával, annak helyettesítése. Nőtanító választás esetén a felsőbb leánynövendékeknél is a kézimunka tanítás. Pályázati határidő f. évi szept. 10. Az állás megválasztás esetén azonnal elfoglalandó. Pályázhatnak nostrifikációs vizsgával rendelkező szlovenszkói illetőségűek. Pályázati kérvények a ref. lelkészi hivatalhoz intézendők Hanva (Gömör m.) u. p. Csiz.

Pályázat

Garammikola leányegyház előkönyörgő tanítói állására. Javadalom: 22 hold szántóföld 1200 négyszögöles: Termése kb. 20—92 q. buza és porára 47'5 klg., 6—70 q. árpa és porára 19'69 klg.; 40 K. készpénz, 8 köbméter kemény hasított tűzifa, ismétlősök oktatásáért a községtől 60 K, megfelelő államsegély kérelmezhetik. Kifogástalan lakás és melléképületek. Kötelesség a praeorans tanítókat megillető mindennapi és ismétlősiskola tanítása. Kellőleg felszerelt kérvények szeptember 7-ig espereshez Alsószece, Bars m. küldendők. Állás azonnal elfoglalandó.

Hirdetés.

Tanítók özvegyei, avagy mostoha körülmények közt élő ilyen árvák, vagy bármely más rendű s rangú úrinők, kik a háztartásban mint házvezetők a háziasszonyi tisztelt egy középkorú magános urnál készséggel betöltenék, forduljanak a Ref. Egyház és Iskola szerkesztőségéhez ez ügyben az életkor s fizetési igény megjelölésével, melyet a szerkesztőség illetékes helyére továbbít.

Kiadja: az Egyetemes Konvent.
A kiadásért felelős: Kövy Árpád.

REFORMÁTUS EGYZHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:	
Egész évre — — — —	60 korona
Fél évre — — — —	30 korona
Negyed évre — — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkatársak: Péter Mihály és Pelcskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losoncon,
Madách-u. 19, hová a kézirat
hirdetések és az esetleges re-
dendők. :: Megjelenik min

Eisenach

A protestáns erők megmozdulásának és öntudatra ébredésének ez a második határjelző állomása. Az első Zürich volt, ahol kevéssel ezelőtt a presbyteri alapon álló egyházak kiküldöttei jöttek össze, hogy a világhelyzettel összefüggő kérdéseket közösen tanácskozzák meg. Ez a konferencia nemcsak a testvéri köteleknek szorosabbra vonása volt, hanem határozott megjelölése annak az irányzatnak, amely felé a kálvinizmusnak a maga történelmi feladatainak teljesítése céljából haladnia kell.

A második állomás Eisenach, amelynek minden utcája lutheri emlékektől hangos. Ez az egyszerű, szegényes külsejű kis bányaváros nagyszerű találkozó helye lett a világ minden részéből egybesereglett lutheránus vezéregyéniségeknek. Ezen a konferencián is a megérett, a testvéri összetartozandóság felemelő gondolata dominált, ez termékenyítette meg a lelkeket, ez adott szárnyat a megbeszéléseknek, felvett eszméknek, építő gondolatoknak, a szebb és boldogabb jövőt előkészítő elhatározásoknak és cselekvéseknek.

Zürich és Eisenach, ez a két állomás a protestantizmus mai küzdelmében, a protestantizmusban rejlő nagy erőknek életre kívánczása. A kálvinizmus és a lutheránizmus történelmi kapcsolatainak olyan megerősítése ez, amely a jövő alakulására döntő befolyással lehet. Fényes manifesztációja annak, hogy a két történelem alakító erőnek utja nem egymástól elhajolva, hanem egymás mellett párhuzamosan vezet a kijelölt célok felé.

Mert ugyanannak a gyökérnek hajtása mind a kettő. Tápláló ereje, amely a nedvkeringést, a zsibongó, feszülő életenergiákat hajtja előre benne: az örök evangélium. Ennek

alapján áll, vagy esik össze ez a két hatalmas szervezet. Amíg a maga küzdelmeiből az evangéliumi igazságok és erők fénye lobban ki, addig a jövője egy percig sem lehet kétséges. Az evangéliumban adott nagy és szent örökség úgy a kálvinizmust, mint a lutheránizmust a haladás és fejlődés útjain szorosán egymás mellé állítja.

A mi aktuális kérdéseink.

Kömives Sándor bátfai lelkész értekezése a nagykaposi konferencián.

(III-ik folytatás.)

Nagy feladat vár ránk, az iskolai tanítás anyagát képező tankönyvek dolgában is. Régi tankönyveink már nem használhatók, de különben is sok tekintetben túlhaladott álláspontot képviselnek. Hogy az egyes tantárgyaknak jelenleg használt kézikönyvei jók-e, vagy nem, arról nem érzem magamat hivatottnak bírálatot mondani, de azt hiszem, hogy ha jobb tankönyvet írunk s azt a megfelelő fórum által próbáltatjuk, az iskolai világi hatóság nem zárkozhatik el annak használata elől. E fórum megkeresése dolgában felettes hatóságunknak kellene eljárni, de előbb megkellene azt a könyvet írni. Kítől várjuk, hogy csináljon nekünk?!

Ami bennünket e téren közelebből érdekel, a vallástani kézikönyvek dolgában bizony nagyon rosszul állunk. Tankönyvünk nincs, ami van, az úgy tartalom, mint stílus és terjedelmében annyira elavult, hogy használhatatlan. Aki foglalkozik hit-tanítással, az igazat fog nekem adni abban, hogy a Bibliai történetek, különösen annak ószövetségi része, az egyháztörténet, de különösen a hittan úgy külső forma, mint belső tartalom tekintetében igen-igen sok kívánnivalót hagynak hátra. Előadásuk nehézkes, hosszadalmas, sok bennük a feleslegesség, semmi vonzó, a gyermek lelkét érdeklő s így maradandó értékű, de annál több a memóriát terhelő üres száraz dolog. Mintha csak arra készültek volna, hogy a gyermek bemagolja s azután elfelejtse az egészet. Az ilyen tankönyvek nem alkalmasak arra, hogy a gyermekkel megszerettessük a val-

lasi dolgokat, pedig ha ez sikerül, azután már nehéz

Végül a harmadik mező, a feyverekre van szükség, a mi életben végzendő munkánk mező a legtágasabb, itt vár a legtöbb feladat. Elmúlt már az idő, amikor összetett kezekkel né a pap a világ-folyását és a méhes homályában csendes elmélkedéssel tündöthetett a világ hiábavaló tülekedése felett. Ma munka vár, nagy munka mindannyiunkra. De bocsásanak meg azok, akik ellenkező véleményen vannak, én ezt a munkát nem ott és nem abban látom, ahol ma általánosan keresik. Nem tartom életképesnek minálunk sem a Mott János által hozzánk átlántált kegyeskedő „élőkereszténységet”, sem a Benkő Viktorék-féle „belmissziót.” Minden nemzetnek más a kedélyvilága, más az életfelfogása, más a lelkiszükséglete. Felfogásom szerint az előbbire az angol, az utóbbira a német léleknek van szüksége. Nekik talán jó, de a magyar ember, — méltóztassanak megengedni, — előbb utóbb úgy jár vele, mint a vajjas meg olajos étellel, egy darabig csak türi a vendégséget, de aztán megszökik előle, mert nem veszi be a gyomra!

Én nem tehetek róla, de mikor ezeket a külföldi emlékeket táplálkozó „keresztény református” belmisszióról való dolgokat olvasom, nekem önkénytelenül Sir Nataniel, a felsült szerelmesek shakespearei vigjátékalakja jut eszembe, aki állandóan keneteljesen beszél és kegyes mosolygással kezeit morzsolva folytonosan bibliát recitál!

A történelem az élet mestere és a történelem azt tanítja, hogy a magyar néplélek soha sem tudott megbízhatózni sem a pietista, sem a spekulatív kereszténységgel. Belmisszióra igenis szükség van, de nem olyanra, amelyet ezek az urak akarnak nálunk meghonosítani, hanem a magyar faj speciális lelkiszükségletét szolgáló lelkigondozásra. Miután pedig a lélek bennünk a testben él, szerény véleményem szerint a falusi lelkigondozásnak fel kell ölnie az emberi élet minden viszonyát. A pap legyen olyan, mint a jó pásztor: legyen vezetője, irányítója, utbaigazítója, tanácsadója, szükség esetén orvosa is a gyülekezetnek s ha ezt a munkát becsülettel végzi, úgy gondolom többet s hasz-

nosabbat végez, mintha — jóformán erővel — összeszedett egy néhány serdülő ifjut a vasárnapi iskolába s elvonja azokat a testedző, szórakoztató játéktól, a vasárnap délutáni templom után. A jóból is megárt a sok. A vasárnapi iskola anyagát tessék feldolgozni és elvégezni a szószéken. Én a mi apró gyülekezeteinkben, mert hiszen csak azokról szólok, a vasárnapi iskolánál üdvösségesebb dolognak tartom, ha a lelkész figyelemmel kíséri az ifjuság szórakozását és rá tudja őket venni arra, hogy ne énekeljenek frivol kuplékat és ne táncoljanak kékvókot, meg vansteppet.

Szeretném, ha meggyőzne valaki arról, hogy mi szükség van egy 100 lélekből álló gyülekezetben nőegyletre, még legényegyletre? Mihelyt egyet, tagsági díjjal jár s így nem egyéb, mint burkolt formájú társadalmi adó, az adót pedig a magyar végkép nem szereti semmiféle formájában. Ahol pedig nem jár vele teher, ott meg csak névleg él az az egylet, ha megalakult is.

Most érkezünk a legnehezebb kérdéshez. Hogy a lelkész a pásztorális munkát hiven elvégezhesse, hogy feladatának mindenben megfelelhessen, hogy csakugyan vezetője, irányítója lehessen híveinek és hogy munkájának eredménye csakugyan a gyülekezeti hitélet megújodása és felvirágzása legyen, ahoz legelső sorban arra van szükség, hogy anyagilag függetlenítsék. Nem várhatunk sikeres pásztorális munkát attól a lelkésztől, aki híveinek kötelezettje, mert a szükség arra kényszeríti hogy tőlük kölcsönt, szivességet kérjen. Nem végezheti el senki becsületesen, odaadással a hivatásával járó kötelezettségeket, ha lenyűgözik az anyagi gondok: a napi kenyér, a gyermek neveltetés, az adósság gondja. Mert a lelkészi pálya nem hivatal, hanem hivatás. És lehet-e hivatást betölteni akkor, amidőn a lelkészi teendők közé tartozik a földmivelés, sokszor a szántás-vetés, kapálás, legjobb esetben a munkásokkal, cselédekkel, aratókkal, részesekkel való bajoskodás, gyakran perlekedés, bosszankodás, minden esetben pedig: lélekkárhozat?! Amikor szeretnénk végezni a munkát, amelyet szeretünk, amelyre élethivatásunk elkötelez és ahelyett kell végezni olyan dolgot, amelyet nem tudunk, amelyet nem szeretünk, de amelyet végezni — muszáj, mert élni kell! Csuda-e aztán, ha ilyen körülmények között sok pap csak addig pap, amíg a szószékben van, a templomon kívül pedig gazda, kereskedő, ügynök és minden egyéb, ami csak elképzelhető, csak nem lekipásztor?! Ezen a dolgon kell segítenünk! Még nem ismerem a zsinat által alkotott törvényeket, de hiszem és remélem, hogy találtak a törvényalkotók módot a lelkészi állás tisztességének megalapozására a lelkészválasztástól kezdve az özvegyi nyugdíjak korszerű rendezéséig. Mert ezt halogatni már nem lehet tovább; kell rá módot találni.

Ha az államhatalom nem méltányolja a munkánkat, sőt a fizetés korszerű rendezése helyett az államsegély megszüntetése fenyeget, ha nagyjaink elhagytak vagy kihaltak, magának a közegyháznak kell segíteni, mert a segítség csak felülről jöhet! Ha az egyháztagnak áldozatkészsége kimerült, ha a nép titkon kárörömmel nézi, hogy nyomorog közöttük a pap, ha megvonják a kártaszerinti fizetést is, ha üresedés esetén kártacsonkítás nélkül nem akarnak új papot választani: csak felülről jöhet a segítség!

Egyesíteni kell a kis egyházakat!

Nem tudom megérteni, mi szükség van pl. az ungcsepelyi ref. anyaegyházra: Nagykaposon. Az a kis gyülekezet még akkor sem volna képes fenmaradását biztosítani, ha meg volna benne rá az akarat. Miért kell hát egy politikai községben két papnak földmivelésből élni? Vagy mi szükség van a többi 100—200 lelket számláló anyaegyházunkra, holott, ha közlelkésziséggé alakítanánk át, a lelkészi földek bérjövödelméből tisztességes papfizetés kerülne ki, még kongrua nélkül is.)

És ez a közlelkész lehetne lekipásztor minden egyéb elfoglaltság nélkül, végezhetne igazi cura pastoralist, mert független volna anyagilag is, szellemileg is. Igaz ugyan, hogy egy-egy gyülekezet kevesebbet kapna a lelkész katedrai szolgálatából otthonában, de hát ha a hatalmas római egyház híveinek nem szűgyen Palló, Bátfa, Gálóc, Sislóc Ungtarnóc, Botfalva, Koncházáról Örbe jární el a templomba és járnak hűségesen, a mi híveink is megtehetnének és meg is tennének hasonlót, talán még nagyobb buzgósággal, mint ma és nem történnék meg máskor az az eset, ami egyik nemes eklézsiánkban történt a közelmúltban, hogy a gyülekezet tagjai hónapokig nem jártak a templomba azért, mert a lelkészü, kongrua nélkül nyomorogva, a végszükségtől kényszerítve, végrehajtás utján vétette be rajtuk a több évről hátrálékban lévő, megszólgált, de megtagadott lelkészi fizetést. A közlelkész sorba venné a templomokat, az egyházak nem filiák lennének, hanem társegyházak. Gyakorlati megvalósítását úgy képzelem a dolognak, hogy üresedés esetén az egyházi hatóság nemhogy kártacsonkításba egyezne bele, de tisztességes megélhetést biztosító javadalmat követel. Ha a gyülekezet megadni nem képes, társuljon!

Ezzel az ujjtással csak nyerne mindenki, a hívek is, akik így igazi lelkészt kapnának, de amellet kevesebb adminisztrációs és parókhialis terhet viselve maradna, hogy egyebet ne említsek, fedezet az aján-dék bibliára is!

Körülbelül ezek volnának a mi aktuális kérdéseink, mindenre nem terjeszkedtem ki, ki győzné a mi bajainkat mind előszámálni! Mult és

) A törvényalkotás során erről gondoskodás történt.

jövő között választalon állunk. Reménységgel várom az új zsinati törvényeket, várom a választ arra a kérdésre, vajjon egy halálra itált fajnak vagyunk-e „utolsó mohikánjai”, vagy egy szebb jövődő vezetéséhez mustármagok? Sokat várok tőle, adja Isten, hogy ne kelljen sokat csalódnom! (Vége)

Az értekezésnek a belmissziói munkának értékelésére vonatkozó részével nem értünk egyet, sőt kénytelenek vagyunk egyes tévedéseire reámutatni. Mott Jánosnak, aki a világkeresztyénségnek ma egyik legmarkánsabb egyénisége, semmi köze nincs az u. n. *álszentekedő* élő keresztyén *irányzathoz*. Szinte felbecsülhetetlen jelentősége van annak az evangéliumi munkának, amit Mott János ma az egész világon végez a főiskolai ifjuságnak Krisztushoz vezetésében, keresztyén életre való nevelésében.

Az evangelizáció munkájának s ebbeli véleményét mi is osztjuk a cikkírónak, az egyházi élet keretein belül s a *hivatalos egyházzal teljes kapcsolatban kell folynia*, azonban az egyházépítő munka nem merülhet ki a szószéki szolgálatban. A lelkésznek a szószékről le kell szállania az egyháztársadalmi munka mezejére s alkalmas munkaeszközök segítségével kell az evangéliumi sőt és világosságot beleplántálnia az egyesek lelkébe.

Az evangéliumi munkának nagyszé- rűen bevált eszközei azok, amelyekről a cikkíró bizonyos kézlegységgel emlékezik meg, a *vasárnapi iskola, keresztyén ifjusági egyesületi, nőegyesületi munka* stb. Ezek kétségkívül idegenből ideplántált belmissziói eszközök, de aki az utolsó évtized belmisszió életét behatóan tanulmányozza, annak nem lesz nehéz megállapítani, hogy ezek az eszközök jótékony kovászaivá lettek minálunk is a megmerevedett, megszibadt egyházi életnek.

A hangsúly nem az egyesületi életen s azzal együttjáró egyéb kötelezettségeken (tagsági díj stb.), hanem azon van, hogy pl. a serdülő és fogékony ifjuságra nézve olyan *áldásos környezetet és légkört* tud ez a munka megteremteni, amelyben a maga lelkületének legnemesebb és legszebb vonasai a legtermészetesebb módon kifejlődhetnek.

Hogy melyik irányzat ielel meg jobban — az angol, német, vagy a magyar ember pszichéjének, mentalitásának, naturájának, azt igazán bajos megállapítani. Tény az, hogy az evangéliumban olyan elrejtett kincsek és erők vannak, amelyek az egész világkeresztyénségnek életét képesek hullámszásba hozni, cselekvésre indítani, fajra, nemzetiségre és egyéb speciális, jellegzetes tulajdonságokra való tekintet nélkül. Ezeket az erőket állítják az egyháztársadalmi munka szolgálatába, ezek a világszerte nagy eredménnyel dolgozó tömörülések.

A tanítóképző felállítása.

Sokat hallunk erről a témáról beszélni. Mióta elszakítottunk anyagyeházunk törzsétől s magyar kultúránk bölcsőjétől, nem mulik el egyházi közgyűlés, tanító összejövetel, vagy kulturális eszmecsere, ahol a kérdés fel ne vetődne: Miért nincs egyetemes ref. egyházunknak tanítóképzője? Miért nincs magárahagyott magyarságunknak egy kulturbástyája? Miért nincsenek, kik majdan a jövőendő nemzedéknek boldogabb életét biztosítsák keresztyén hitünk tiszta, szent érzésének, a szeretetnek, erkölcsnek és magyar kultúránk magvainak elhíntegelésével?

A kérdésre több felelet adható, de mint Krisztés hívői, tekintetünket elsősorban önmagunkra vessük s azt vizsgáljuk meg, nincs-e a hiba mibennünk. Nem terhel-e minket valami mulasztás? Megtettünk-e mindent, amit tenni kell, hogy tanítóképzőnk-höz hozzájuthassunk?

Ötödik esztendeje, hogy mint Szlovenszkói Ref. Egyház, ha nem is jogilag, de tényleg létezőnk. Ötödször nyílnak meg az iskolák kapui s reményeink ötödször dőlnek össze, mert a ref. magyar tanítóképző-intézetet sehoh sem látjuk. Pedig sok szót lepergett az esztendő alatt, de csak szó és nagyon kevés cselekedet. Lássuk be, hogy mindaddig, míg mi magunk nem kezdjük összehordani a követ kő mellé, mindaddig míg mi csak kérünk — kérünk, de nem a saját erőnkre számítunk, addig nekünk tanítóképzőnk nem is lesz!

* * *

A hitfelekezeteknek iskolák felállítására vonatkozó, törvényekben biztosított régi joga ma is fennáll. Közlársaságunk törvényhozása ezt respektálta, csak a változott viszonyokhoz mérten a jog-gyakorlás korlátait szabta meg a régítől eltérőleg, de ezen új korlátok sem teszik illuzórikussá a hitfelekezetek iskolafenntartási jogát, amire bizonyíték az elég szép számban fennálló és működő hitfelekezeti népiskolák, középiskolák, sőt tanítóképzők is. Joggal remélhető tehát, hogy egy ujonnan felállítandó iskolával szemben sem fog az államhatalom más mértéket alkalmazni.

Az utóbbi fellevés nem áll minden alap nélkül, mert erre nézve illetékes helyről több alkalommal is történt biztató nyilatkozat. A leghatározottabb formában amerikai hittestvéreink látogatásakor jelentette ki a teljhatalmu miniszter, hogy az államhatalom a ref. theológia és tanítóképző felállítása elé semmiféle akadályt nem gördít. A zsinat megnyitása alkalmával, a kormány képviselőjének részéről, egyházunk autonómiájának tiszteletben tartását illetőleg szintén megnyugtató kijelentés hangzott el, úgy, hogy a cselekvés ideje igazán tovább már nem várhat magára.

Mindaddig, míg mi a theológia, illetve a tanítóképző felállítására konkrét kérelemmel és az intézetekre vonatkozó részletes szervezeti tervekkel felszerelve nem megyünk az államhatalom elé, határozott, konkrét feleletet, még inkább biztosítékot nem várhatunk. Majd amikor odaállunk és azt mondjuk: Íme itt akarunk egy iskolát felállítani, ilyen szervezettel, ilyen beosztással, ezekkel az erővel, stb. és ehhez az iskolához kérjük a nyilvánossági jogot s az államsegélyt, ekkor kapjuk meg csak az állam részéről is azt a határozott választ, amit várunk: igen, vagy nem!

Mi tehát a teendő?

Tessék összefogni az erőknél, akik nem sajnálják a munkát, fáradságot és tessék megalkotni a felállítandó tanítóképző teljes organizációját! Biztosítani kell alkalmas helyiségeket. Gondoskodni kell az anyagi források megnyitásáról, amelyek a felszerelés és fenntartás céljaira szükségesek. Meg kell alkotni az intézet szervezeti szabályzatát, a fenntartó, felügyelő és közvetlen vezető hatóságok jogkörét, az iskola tanítási rendjét és részletesen kidolgozni a tantervét. Természetesen mindezt a jelenlegi viszonyok figyelembevételével.

Nem, hihető, hogy ha ilyen felkészültséggel, szándékunk tisztaságának ennyire őszinte feltárásával lépünk az államhatalom elé, ne nyujtana maga az állam törekvésünkhöz segédkezet. Ezt nem csak remélni lehet, de joggal várhatjuk is. Hiszen mi csak ugyanazt kérjük, amiben más egyházak s más nemzetiségek is részesülnek és ha elutasításra találunk, nem lenne semmi sem méltóbb mint a mi tiltakozó szavunk, amely sérelmünket kiáltaná világgá!

* * *

Szegények vagyunk, aminthogy a kálvinizmus mindig szegénységet jelentett s a szegénységen, az anyagi kérdéseken dől meg legtöbbször minden nemes törekvésünk. Az a látszólagos tértlenség, amely az oly égetően fontos iskoláink felállításánál mutatkozik, éppen a mi szegénységünkben leli magyarozatát. De vajjon, van-e jogunk hozzá, hogy még továbbra is magunkon hordjuk ezt a mentegőtődző lepelt? Nem figyelmeztetnek-e a mult szép példái s nem veszünk-e súlyos felelősséget, ha a jövőre gondolunk? Nézzünk tehát szíjjel s iparkodjunk összegyűjteni szegényes társaságunk verejtékes morzsáit, hátha tudnánk valamit ebből is építeni.

Gondolatok, tervek, megoldások nagy számban mutatkoznak. Legújabbban azon terv vetődött fel, hogy fogjanak össze a magyar keresztyén egyházak mind, mozduljon meg az egész magyar társadalom és egyesült erővel állítsák fel a magyar tanítóképzőt. A terv szép, de kivitelezése nehéz! Ha sok a gazda, sok a pa-

rancsoló, sok az érdek s mindenkit kielégíteni, mindennek megfelelni szinte lehetetlen. Nem is lenne életképes intézmény, mert hiányzana belőle az az erkölcsi erő, az a puritánságra, jellemzilárdságra, igazi Krisztusi híre vezető forrás, amely csak a kálvinizmusból fakadhat. De más szempontból is szükséges, hogy mi legyünk a tanítóképzőnek létesítői, fenntartói. *Kell, hogy a köztudatban már-már majdnem meggyökeredző tévhitet megdöntsük és megmutassuk, hogy van még a kálvinizmusban krisztusi erő, amely teremteni, alkotni képes a most élő generáció által is.* A mi hitünkről állítsunk ki ezáltal egy kézzelfogható tanubizonyoságot.

Nem igaz, hogy nincs áldozatkészség mibennünk. Nem igaz az, hogy a mi népünk idegenkedne egy egyetemes egyházi adó kivetésétől; és ha csak egy K. személyi adót számítunk, évi 3—4 százezer K. rendelkezésünkre áll. Van egy pár jó módú gyülekezet, ahol nagyobb anyagi áldozatokra is hajlandók volnának s az intézet céljaira szükséges épületeket rendelkezésre bocsátanák. A berendezés a kezdet kezdetén csak minimális igényeket követel, a fokozatos fejlesztést pedig külföldi segéllyel és egyéni adakozással lehetne megkönnyíteni. A személyi kiadásoknál az államsegélyre is számíthatunk, sőt esetleg a dologi kiadások bizonyos hányadát is fedezné az állam. A szuplikáció régi szép intézményét is fel lehetne eleveníteni a konviktus és internátusi kiadások csökkentésére. A könyvtárak, gyűjtemények és szertárak pedig a tanárok lelkes példája nyomán a tanuló ifjúságban találnák meg buzgó istápolójukat.

Mennyi biztatást, mily szép jövőt jósol ez a pár ide vetett gondolat is. Pedig nincs kimerítve minden reális lehetőség. Hisz mi nemcsak magunknak, de az egész itt élő magyarságnak akarjuk felépíteni kultúrforrását, tehát bátran bizhatunk, hogy ezen nemes kincsért, valláskülönbség nélkül, az egész szlovenszkói és ruszinszkói magyarság felénk fogja nyújtani segítő karját!

Ne habozzunk tehát, hanem fel a munkára, mert már úgy is eléggé elkéstünk. Hiszen ha rögtön elkezdénénk, akkor is csak 5—6 esztendő múlva bocsájthatnánk útra első tanítóinkat. Azután az iskola reform is itt lóg a levegőben. A tanítóképzést akadémiai színvonalra akarják emelni, amely — a megvalósítást illetőleg — számunkra újabb nehézséget jelentene, míg egy meglevő intézetnek fokozatos átfejlesztése észrevétel nélkül megtörténhetne.

Egyetemes egyházunk, egyházkerületeink lelkes vezetőségének e magasztos, de nehéz munkájához álljon oda vállatve mindenki, aki hivatottságot, erőt, jó szándékot, áldozatkészséget érez magában s a tanítóképzőnek ügye ne kerüljön le

napirendről, míg megvalósulása be nem teljesül!

Paedagógus.

A felvetett gondolatot mi is a legnagyobb örömmel üdvözljük. Abban a meggyőződésben élünk, hogy a kálvinista népben kimeríthetetlen forrásai vannak az áldozatkésztségnek és cselekvő energiának. Bizonyos *elvi kérdések* azonban a kortánnal szemben tisztázásra várnak, ez azonban nem lehet akadály annak, hogy ezeknek az intézményeknek felállításához szükséges *előkészítő munkálatokat* el ne végezzük.

Szerk.

HIREK AZ EGYHÁZMEGYÉK ÉLETÉBŐL

(Az ungi egyházmegyéből.)

Templomszentelés Kereszten. Augusztus 12-én lélekemelő ünnepélyben volt részük Kereszten a szlovák kálvinistáknak. Ezek a mindenekfelett becsüleles, tisztességtudó, egyházukhoz sziklaszilárdan ragaszkodó egyháztagok csudálatos jelét adják mindenkor annak, hogy ha szavakba foglalni nem is tudják, szívükbe foglalva igazán él a kálvinista vallásosság, a Krisztusba vetett élő hit, mely megragad minden alkalmat, hogy szorosabbá fűzze a lélek és a Lélek Ura közötti köteléket.

Az őszinte vallásosság s az igaz hit vitte most is Keresztre messze vidékekről a kálvinistákat, hogy együtt örüljenek a keresztielkkel afelett, hogy az ezélelt 20 évvel épített templomukat most nagy áldozatok árán sikerült teljesen rendbehözva, megújítva és egy új haranggal gazdagítva az Urnak szentelni; hogy együtt hálálkodjanak az Istennek, aki segítséget nyújtott az alig 300 lelkes keveszti leányegháznak ilyen nemes egyszerűséggel ékeskedő templom felépítésére.

Korán reggel betöltötte az egész községet az összegyülekezettek őszinte örömről és lelkesedésről tanuskodó éneke. Valami különös, megragadó ünnepélyességet adott az egész napnak a hivek buzgó imája és éneklése, mely csak Szücs István esperes ur tünnetően ünnepélyes fogadásakor hallgatott el rövid időre, hogy hallható Jeheszen a helybeli lányok éneke, amellyel egykori lelkészüket, mostan is hön szeretett esperesüket fogadták, akit az ünnepi díszbe öltözött legények 50 tagu lovas bandériuma kísért egészen a szomszéd község határáról.

A templomot 10 órakor nyitotta ki az esperes a kulccsal, melyet a gyülekezet fáradhatatlan szorgalmu kurrátora: *Maléjcsik György* nyilt szívről és nyilt lélekről tanuskodó, őszinte örömteljes szavak kíséretében adott át neki. Tulajdonképen ekkor kezdődött a templomszentelés, amelynek különböző funkcióit a következő lel-

készek végezték: Szücs István esperes, Szakal István n.-lucskai, Kálniczky János bezői és Mór Elek pinkóci lelkész. A templomudvaron Rácz József rőcsei, Könyves István szerzetvai lelkész és Balázs János s.-mezői s. lelkész.

Az ünnepély után, mely délután 3 órakor ért véget, a megjelenteket a gyülekezet látta vendégül.

Dicséret illeti az ünnepély nagy-szerű megrendezéseért Egyed Bélát, a gyülekezet lelkészét, Halász Sándor helybeli tanítót és Malejcsik György kurrátort, valamint az egész presbitériumot, amely fáradságot nem kímélve, hiven dolgozott az ünnepély jó sikere érdekében.

Itt említjük még meg, hogy a hivek áldozatkésztségéről a következő számadatok beszélnek: A templomszenteléskor összegyűlt hivek 4821 koronát adakoztak; maga a kis gyülekezet a templom renoválására 10380 K-t, az új harangra 5700 K-t adott össze; ezt az összeget kiegészítették a harang keresztszülői: Remeckzy Pál kisgazda 2000 K-val, Moravcsik László körjegyző 500 K-val és Malejcsik Mihályné szül. Bihari Borbála 500 K-val.

B. J.

HIREK

Egyházmegyei közgyűlés. A komáromi egyházmegye folyó hó 20-án tartja rendes évi közgyűlését Komáromban. A közgyűlés keretében fogják ünnepélyesen beiktatni esperesi tisztségbe Gyalóky László egyházkerületi főjegyzőt.

Körlevél. Egyházkerületi rendes közgyűlésünket. Főgondnok Ur Óméltóságával együttesen, folyó évi október hó 16-ára (tizenhatodikára) délelőlt 9 órára hívjuk egybe Kassára. A közgyűlés főbb tárgyai: a püspöki jelentés, az 1922. évi számadás, a folyó évi költségvetés, a függőben maradt ügyek és az egyházmegyék felterjesztései. A felterjesztések és a feliebezett bírósági ügyek legkésőbb szeptember 30-ig küldendők be a püspöki hivatalba. Elkészült ügyek csak a közgyűlés külön engedélyével vehetők tárgyalás alá. Rimaszombat, 1923. szeptember 1.

Pálóczi-Czinke István
püspök.

„Az Iskolaügyi és Nemzetmüvelődési Minisztérium Referátusa 1923 aug. 14-ki 36437—I—A.—23. számú rendelete Hitelszövetkezetek alapítása ügyében Szlovenszkon. Belátva a hitelszövetkezetek alapításának fontosságát, az Iskolaügyi és Nemzetmüvelődési Minisztérium 1923 július hó 6-ki 56752—I—23 sz. rendeletével felhívja a figyelmet arra, hogy kívánatos volna, hogy a tanítóság ne vonja el magát a hitelszövetkezetekben való működésről és hogy lehetőség szerint maga vegye rá a népet fiókok alapítására”.

Fenti kívánságot ajánlom lelkész

és tanítóársaim figyelmébe és a magam részéről is kérem őket a Hitelszövetkezetek alapítása körül való közreműködésre.

Rimaszombat, 1923 szept. 4.

Pálóczi-Czinke István
püspök.

— **Könyvrendelők figyelmébe.** Sextius Lajos könyvkereskedő ezúton közli az érdekeltekkel, hogy míg az újabb könyvszállítmány Kolozsvárról meg nem érkezik, megrendelésüket nem tudja teljesíteni, mert a megelőző könyvszállítmány készlete csaknem teljesen elfogyott. A szállítmány megérkezéséről értesíteni fogjuk olvasóközönségünket.

KIADÓHIVATALI ÜZENET.

Előfizetőink figyelmébe. Felhívjuk e sorok útján mindazon előfizetőket, akik a folyó évre, sőt az elmúlt évre is hátralékban vannak, hogy kötelezettségeiknek szíveskedjenek a legrövidebb idő alatt eleget tenni.

Kisbégányi egyh. Előfizetése sem a múlt, sem pedig a folyó évre nincs rendezve.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent.*

A kiadásért felelős: *Kövy Árpád.*

Hirdetés.

Tanítók özvegyei, avagy mostoha körülmények közt élő ilyen árvák, vagy bármely más rendű s rangu urinők, kik a háztartásban mint házvezetők a háziasszonyi tisztlet egy középkori magános urnál készséggel betöltenék, forduljanak a Ref. Egyház és Iskola szerkesztőségéhez ez ügyben az élelkor s fizetési igény megjelölésével, melyet a szerkesztőség illetékes helyére továbbít.

RESATKÓ ENDRE

építész, építési vállalkozó
KASSA, DÁRDA-UTCA 4.

Tervez. • Vállal. • Kivitelez.

ENGEL ISTVÁN

KÖNYVNYOMDÁJA
LOSONC
MASARYK-U. 19. SZ.

Elvállal minden e szakmába vágó munkát a legizlésebb kivitelben.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:	
Egész évre — — — —	60 korona
Fél évre — — — —	30 korona
Negyed évre — — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkatársak:
Péter Mihály és Pelc key Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losoncon,
Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetések
hirdetések és az esetleges reklamációk kü-
lendők. :: Megjelenik minden vasárnap

A jövő árnyékvetése.

Amikor a jövő reménységéről, az iskolás növendékekről van szó, eltitkolhatatlan aggodalommal telik el nemcsak a szülőknél, hanem a *paedagogus*nak lelke is. A szülői szív strukturája olyan, mint a legfinomabb, legérzékenyebb készülék, a *szeizmográfé*, amely már jóelőre megérzi a nagy távolban végbemenő vihart, földindulást jelző kilengéseket és a maga ösztönöszerű, de csálhatatlan érzésénél fogva igyekszik megtenni az óvintézkedéseket a baj megelőzésére, a fenyegető veszedelem elhárítására. Mert ha van helye annak, hogy az *értelem zsenialitásáról* beszéljünk, akkor a *szívnek is meg van a maga zsenialitása* abban a szent, lázas törekvésben, hogy a maga szereletének tárgyát, a szülői szívnek egyetlen büszkeségét és reménységét ott a családi tűzhely mellett melengesse, erősítse, építse és a fenyegető viharokkal szemben ellenállóvá tegye. Oh, mert csodás áldozatokra képes ez a szülői szeretet s a mai szélsőséges, felforgató irányzatok között csak az lehet a mi vigasztalásunk, hogy ez a destruktív világírányzat *nem tud annyit rombolni a fogékony gyermeki lelken, amennyit fel ne építene ez a minden áldozatra kész, zsenialitásában kifogyhatatlan szülői szív, a maga csendes, zajtalan, de annál eredményesebb paedagogiai munkájával.* Ma még ez a helyzet s adjunk hálát az Istennek, hogy ez így van, ma még a hitünk temploma erősen áll, az erkölcsi élet talapzata kimozdíthatatlannak látszik, a családi élet harmóniáját nem dulták fel ezek a világot robbantó titokzatos erők, de hogy a jövő mit hozhat reánk, ki tudná előre megjósolni?

A szülői aggodalmak és rosszat sejtések mellett sulyosan esnek a mérlegbe a *paedagogus*nak aggodalmi. Nem azokról a modern apostolokról van itt szó, akikből kivesszt minden nemesebb idealizmus, magasabbrendű életszempon, akik a gyermekben csak *kisérleti objektumot* látnak, de nem azt a nagyratörő emberi lelket keresik benne, amelynek utjait az igazi értelemben vett idealizmus napsugarai szövük át — nem, hanem azokról a régi *vágásu paedagogusokról*, akik a múltból egy

nagy örökséget hoztak magukkal: *azt a keresztyén világnézetet*, amely a maga porszemnyi voltában meghajlik az Örökkévaló hatalma és akaratá előtt, az emberekhez való viszonyában a testvériség eszméjét igyekszik valóra váltani, *egyedüli tekintélynek a szentírást és annak igazságain, eszményein felépített emberi életeket ismeri el* — és a maga életét rábizza annak a *Gondviselésnek vezetésére*, aki a legvigasztalhatatlanabb helyzetekből is áldást, megnyugvást, kiegyenlítődést tud előhozni.

A modern paedagogia lekicsinyli, lemosolyogja azt a munkát, amelyet ezek a régi *paedagogusok* végeztek szinte emberfeletti szorgalommal és odaadással, pedig ezek a jövő számára dolgoztak, építettek és hogy a mai adottságban ezek a romboló erők nem tudnak olyan mértékben érvényesülni, *amint azt a destrukció hősei szerelnék*, abban igen nagy része van az ő önfeláldozó, becsületes és hűséges munkájuknak.

A mai nevelési szisztéma mellett szülőkre és komoly *paedagogusokra* egyaránt reá sulyosodik a bizonytalan, sötét jövődönték árnyékvetése. A lépésről-lépésre közeledő veszedelem komoly cselekvésre szólít mindannyiunkat. *Amilyen lesz a gyermek, olyan lesz a jövő* — ennek a gondolatnak bele kell cikázni a tépelődések és aggodalmak bizonytalanosságába és ki kell váltani belőle a leltrekész elhatározások gondolatát. *Most, amikor még nem késő és addig, amíg gyermekeink sorsa a mi kezünkben van.* Az ólálkodó ellenség — a destrukció réme itt jár közöttünk — szülők és *paedagogusok* gyermekeik jövőjeért tegyék meg kötelességüket. Az ő szent aggodásukon fog összetörni ennek a modern *paedagogiának* minden mesterkedése és romboló munkája.

Orgonaszentelés. A zselizi egyház f. hó 23-án tartja orgonaszentelési ünnepélyét. Az ünnepi istentiszteleten az új liturgia szerint imádkozik és bibliából olvas *Patay Károly* barsi egyházmegyei esperes, ünnepi beszédet tart *Sörös Béla* losonci lelkész, az ág. h. ev. testvérek nevében üdvözlő beszédet mond *Bándy Endre* lévai esperes. Az ünnepséget közebed fogja követni, este a kaszinó helyiségében műsoros estélyt rendeznek.

A protestantizmus a válaszon.

Sallay Gyula n.-szelmenci lelkész értekezése.

Az emberiségnek, — az egyénnek úgy, mint az összeségnek élete — telve van problémákkal, melyek szülik, kísérik és felváltják egymást! Vannak közöttük kisebb jelentőségű, kérész életű, mely nyomot nem taposó problémák, de vannak olyanok is, miknek helyes vagy helytelen megoldásán fordul meg az életsors, a siker, vagy sikertelenség, a diadal, vagy az elbukás.

A protestáns keresztyénségnek is van egy ilyen sorsdöntő jelentőséggel bíró problémája. Nem a belső, — hogy így mondjam — *individua*lis életéből sarjadzott az ki, hanem az a külső helyzet idézte elő, mit az emberiségnek, mint összeségnek az életében elfoglal! Ebben az életben ugyanis két ellentétes, egyben hatalmas világfelfogás küzd az irányító, az uralkodó hatalomért. A küzdelem heve egyre nő, a contourjai mind élesebbékké lesznek. A hosszúság, de szükségtelen fejtegetések elkerülése végett azonnal meg is nevezem azt a két hatalmas tábor, melyben az előbb említett két ellentétes világnézet szerintem mintegy inkarnálódik. Az egyik külsőleg is egységes és osztatlan, a régóta bírt, vagy helyesebben mondva bitorolt s alaposan kihasznált hatalom minden előnyével felszerelve, de mégis az ifjúkori kicsapongásokból és az öregeségből eredő gyengeségnek ellagadhatatlan jeleivel, ez a *katholicizmus*.

A másik világnézet tábora bár formailag részekre szakadozott is, de a végcél kitűzésében szintén egységes. Ifjú még s anyagi javakban sem bővelkedik, de harcedzett, elszánt és mint az előbbi, szintén fanatikus. Egy, a bilincseit széttört, az erejének tudatára ébredt óriás, mely az elnyomottság érzése által szított forradalmi láz kiméletlen energiájával tör a cél felé. Jelezzük, mint gyűjtő fogalommal, ezzel a névvel: *szocializmus*.

Az agilitása mind a két tábornak nagy! Mindkét részről imponáló erővel, ügyességgel, odaadással és céltudatossággal folyik a szervezkedés és a küzdelem. Hatalmas agitációt fejt ki a tömegek megnyerésére az egyik is, a másik is. A harci jelsza-

vak áradata mellett a nagy bálvány-nak, a pénznek a hatalmát is felhasználják erre a célra. A periodikusan felbukkanó ujsághírek tudatják velünk, hogy a katolicizmus főhadszállásából, Rómából nagy összegek utalványoztatnak egyszer ide, más-szor amoda, egyszer Csehszlovákiába, más-szor Lengyelországba, most Oroszországba, majd a Ruhrvidékre! Viszont a különböző országokba, mint erről, szintén a lapok tudósít-saiból értesülünk, katalmas összegek érkeznek Oroszországból! Nos hát! A pápai lira és az orosz rubel csak harci eszközök. Címük a jótékony-ság, céljuk az agitáció. A nyomoru-ság, vagy a pénzhőség kihasználása a tömegek szympáthiájának meg-nyerésére.

A katolicizmus és a szocializmus által képviselt két szélsőséges világ-eszmének küzdelmébe kapcsolódik bele a protestáns keresztyénségnek problémája. A probléma e három kérdés körül forog: 1. Maradjon-e semleges? 2. Csatlakozzék-e valamelyikhez a kellő közül? Felvegye-e a harcolt önállóan mindkettő ellen?

Óhajto lam, hogy e feladatra az enyémnél hivatóbb tollak és elmék vállalkozzanak s csodálkoztam is mindig a fölött, hogy ez nem törté-nik, hisz a problémának fennforgása és jelentősége szinte szemmel látható és kézzel fogható. Nem tudom, ké-pes leszek-e szavakba önteni azt, amit érzek. Erőtlenségem érzete hallgatásra akart bírni, protestáns lelkek szólására serkent. Szólok hát s jó akaratom legyen mentsége a stylusban, vagy a logikában esetleg mutalkozó fogvatkozásaimnak.

* * *

A semlegesség kérdése — szerin-tem — könnyen és hamar elintéz-hető. Semlegesek nem maradhatunk. A katolicizmus és a szocializmus között folyó szellemi harc lövegei végig-végig szánják a mi területün-ket is, a gyakorlati része pedig a mi birtokállományunkat is pusztítja. Nem nézhetjük hát a küzdelmet ölbe-dugott kézzel, a bizottság érzeténél, a séríthetlenség tudatának kényel-mes páholyából. De meg különbben is a protestáns keresztyénségnek élet-feltétele a sohasem pihenő aktivitás. Keil, hogy anyaszentegyházunk, mint a múltban az volt, úgy a jelen és a jövő időben is a *nemesebb érte-lemben vett*, az Isten országának dia-daláért küzdő „*ecclesia militans*” legyen. Ez ország di-dalának pedig a katolicizmus és a szocializmus is akadálya. A Krisztus katonái va-gyunk, úgy védő, mint támadó harcra elkötelezve. Feladatunk nemcsak az, hogy *örtálljunk az evangelium kö-falain*, hogy az Isten országának már meglevő határait védjük, hanem, hogy azok kiterjesztéséért mindaddig harcoljunk, míg egybe nem esnek a föld határaival. A mi semlegességünk olyan volna tehát, mint a reá kama-

loztalás végelt bizott talentumot a földbe elásolt ama szolgáé!

A semlegesség ügyét felvető eme kérdésre tehát csak negatív válasz adható. Lassuk azért a másik kér-dést, azt, hogy csatlakozzunk-e a küzdő fél valamelyikéhez? Kössünk-e fegyverbarátságot, vagy éppen véd és dacsövetséget a katolicizmussal, vagy szocializmussal?

Ugy látszik, mintha semmi sem volna könnyebb, mint feleletet adni e kérdésre. Hiszen a katolicizmus-nak és a protestáns keresztyénség-nek vannak közös hitigazságai, melyek ellen a merev materializmus alap-ján álló szocialista elmélet és világ-felfogás elkeseredett harcot folytat. Az alap, az ok a fegyverbarátságra, az erők egyesítésére a közös kin-csek védelmében tehát adva van! Azok a protestáns keresztyének, kik e felfogásnak hívei, az abból folyó gyakorlati következtetéseket le is von-ják s a kisebb, vagy szélesebb körű nyilvánosság előtt véleménynyilváni-tásukkal, társadalmi tevékenységük-vel a katolicizmus oldalán harcol-nak az u. n. szocialista destructió ellen.

Én azonban az tartom, hogy a kérdésnek ezen az alapon s ebben a formában való megoldása nem felel meg a protestáns keresztyénség fentebb vázolt feladatának, érdekei-nek. Azt tudom jól, hogy a keresz-tyénség eszmetanának a tömegekre gyakorolt hatása, mely fájdalom, kü-lömbben sem volt valami erős, az újabb időkben még inkább gyengült. Tudom azt is, hogy ez a gyengülés legfőképen a szocializmus agitációjá-nak rovására irandó, mely a ke-resztyén hitigazságok nem csak ab-solut, hanem még relativ értékét ta-gadja! A szocializmus hirdeti a leg-hangosabban, hogy a keresztyénség életképtelenség bizonyult, a hitelét veszítette, tehát liquidálnia kell! De mindez nem aggaszt. Az mondom rá a zsoltár íróval: „Az egekben la-kozó neveti, az Úr megcsufolja őket.” (Zsolt. 2.4) A keresztyénség alapjait maga az örökkévaló Isten építette és azok az ostromlók kúr:harsonáira, kiáltásaira megrendülni nem fog-nak. Szilárdabb e fundamentum a földnél és az égnél is. De a tovább építők a rájuk bizott feladatot silány-sőt gonosz módon teljesítették. Meg-hamisították az építésnek Krisztus által elkészített tervrajzát és költség-vetését s a falakat nem az igazság-nak, hűségnek, szeretetnek, önfelá-dozásnak, alázatosságnak, de az ezekkel éppen ellenkező tulajdonsá-goknak, kevélységnek, hatalomvágy-nak, önzésnek tégláiból építették. A keresztyénséget csak hirdették, de nem éltek. S így adtak okot arra, hogy azok, akik a lényegét a formá-tól megkülömböztetni nem tudják, vagy nem akarják, az ő véikeikért magát a keresztyénséget tegyék fe-lelőssé.

(Folytatjuk)

A vasárnapi iskolák és vallásos összejövetelek nevelői jelentősége.

Gencsy Béla h. lelkész értekezése.

Korunk egyik legnagyobb megfej-tetlen kérdései között tartozik az, hogy a mai élőknek látszó, de lehar-giába süllyedt ker. társadalmunkba hogyan lehetne *életet és erőt ön-teni!*? Ezen kérdés megfejtése igen sokakat foglalkoztatott már, annyival is inkább, minthogy a kérdésre adandó felelet szoros összefüggésben van a jövő, az egész ker. társadalom helyes avagy helytelen irányításával, boldogságával, avagy boldogtalanságával.

Ezen oknál fogva a kérdés meg-fejtésére adandó felelet nagyon ne-héz, a helyes, a kivezető ut meg-találása első pillanatra ugyszólván teljes lehetetlennek tűnik fel.

Kétséget kizárólag megállapíthat-juk, hogy a felelet erre a súlyos kér-désre nem lehet más, mint az egy-házi élet fellendítése, felvirágoztatása. A megoldásnak, amint már sok tekin-telben észre lehetett venni, mint min-den ilyen átalakító munkának nem felülről, hanem a nép alsó rétegéből, tehát alulról kell megindulnia, mert hiszen a *rendes fejlődésnek ez az utja, ez az Isten akarata*. Hiába, hasztalan alakulnak a különféle or-szágos szövetségek, hiába ülnek össze a különféle országos konferen-ciák, a népezt látlelenül, mozdulatlannul nézi. Igen, mert az átalakító munkát, az egyházi élet fellendítését, újítását magának a gyülekezetnek kell meg-kezdenie. „Ekklesia semper reformari debet”. Helyesen és örökárvényű igazságként szegeződik le: *az egy-ház maga tartozik mindenkor ön-magát reformálni, átalakítani, a szük-séges újításokat megtenni*.

Ezen munkának a megkezdését azonban, ha magától a gyülekezettől várjuk, akkor azt hiszem nagyon ne-héz helyen forgolódunk. Mert bizony sajnálatos kell megállapítanunk és hallanunk, hogy a mi népünk ugy-látszik, a nemzeti csapásokkal együtt napról-napra érzékeltlenebb vallásos ügyek iránt. Vigasztalhat-e az, hogy ez a vallási közöny talán meg van minden ország népénél? Avagy hely-telen a felfogásom s azt kell mondani, hogy a vallásosság hiánya a *magyar faj* ősi, eredeti fogvatkozása, tehát velünk született bűn volna? Óh nem, felleve sem nem helyes, amennyiben a történelem lapjairól az ellekezőjél lehet megállapítani. A mi magyar népünk hitét és bizodalmit minden-kor Istenbe vetette.

Az aluvó ker. társadalom életre ébresztésének munkáját tehát első-sorban a gyermekek *vallásos oktatá-sánál* kell kezdeni.

Vallásos gyermekek, erkölcsös, ne-mes, öntudatos célok szerint élő, cselekvő ifjak kellene a mai egy-házak, társadalmak számára. Az

életre ébresztésnek tehát első lépcsőzete a nevelés még pedig vallásos alapon. Nevelni, tanítani kell tehát az új nemzedéket, hogy tudjon lelkesülni a szépért, a jóért, ne legyen rideg, önző, érdekhajhászó. Legyen önrzeties, munkálkodjék, tehetsége és szorgalma által keresse boldogulását s legyen hite és erkölcs, jelleme, tiszta lelkülete és jó szíve.

Ezen tulajdonságoknak a gyermekek és az ifjuság szívébe való beoltása azonban csak vallás-erkölcsi alapon lehetséges. Épen ezért meg kell követelni, hogy a vallás ne csak külső máz legyen, hanem legyen *élet és lélek*. Sőt tovább kell mennünk. Meg kell ragadni minden egyes alkalmat, eszközt és módot, hogy a vallásos, erkölcsös nevelést megvalósíthassuk.

Nagyon alkalmas eszközök és módok erre — azt hiszem nem kell hangsúlyoznom — a *vasárnapi iskolák, vallásos egyesületek* és énekarok szervezése, munkába állítása. Meggyőzőbben, sikeresebben sehol sem munkálkodhat a lelkipásztor, mint ezeken az utakon haladva, ezen eszközöket megragadva. Eredmény: az egyház iránti szeretet, áldozatkészség fokozódik; az urvacsorával élők száma egyszerűen csak hihetetlenül megszaporodik.

Kezdjük tehát mi is hozzá ehhez a munkához gyermek-istentiszteletek tartásával, amit gyülekezetemben — mellesleg megjegyzem — a felnőttek is igen nagy érdeklődéssel és élvezettel hallgattak végig, a gyermekek értelmi képességeihez mért tanításokkal.

Helyesen mondja a római császárság első századában élt L. Annaeus Seneca „De ira” című munkájában: „Facile est enim teneros adhuc animos componere, difficulter reciduntur vitia quae nobiscum creverunt”.

Ezen eszközökkel azt hiszem sikerülni fog a gyermekek szívébe az Isten és szülők iránti tiszteletet, szeretetet, vallásosságot, templomszeretetet beleoltani, sikerülni fog a gyermekeket álmaikból felrázni, de kérdjük: mi történjék gyülekezetünk többi tagjaival?

Az az út, amelyen eddig jártunk, nem vezethet azonban elegendő eredményhez. A viszonyok változtatásával nekünk is meg kell változnunk. Az egész társadalomnak dolgoznia, munkába kell állania, ha azt akarjuk, hogy virágzó, boldogságot sugárzó élet fakadhasson munkánk nyomán.

Nem elég ma már csak a templomban hirdetni az igazságot, hanem gyűljünk össze időnköz mértén és vallásos, ismeretterjesztő estélyek tartásával igyekezzünk a társadalom minden egyes tagjával érintkezést keresni és a lelkekkel foglalkozni s ezen munkánk által mindenkit osztály, rang és sorskülönbség nélkül munkára serkenteni.

Mindeneket munkára serkenteni!

Óh igen, mert nem szabad azt gondolni, hogy munkánkat már elvégeztük azáltal, ha egy pár vallásos, bibliai történetet elmagyaráztunk, ez nem elég, munkánk csak azáltal válik eredményessé, ha gyülekezetünk minden munkára képes tagját munkába állítjuk s figyelmünket a legaprólékosabb dolgokra (szegények felségélyezése, betegek, árvák láogatása) is kiterjesztjük. Munkánkat azon esetben végeztük helyesen, ha *életet, erőt tudunk önteni a csüggedő emberi szívekbe*.

A vallásos estélyek tartása terén, nézelem szerint, tovább is kellene haladnunk egy lépéssel, amennyiben annak tartását ki lehetne terjeszteni, bővíteni azáltal, hogy több lelkész és tanító közreműködésével egy-egy nagyobb, ugy egyházilag mint politikailag gócpontnak nevezhető helyen nívósabb, tartalmasabb protestáns estélyeket tartanánk s az ezeken befolyó jövedelmet egyházmegyei könyvtárunk gyarapítására fordíthatnánk.

Azt hiszem, hogy mindezek a dolgok nagyon is megszívlelendők s kell, hogy gondolkozásunk tárgyát képezzék.

A felvetett kérdés azonban tág és széleskörű, annyira, hogy órák hosszat lehetne róla beszélni és vitázni.

A jelen alkalommal nem is akarom továbbra baces figyelmüket igénybe venni. A mai alkalommal csupán csak egy pár utat akartam felemlíteni, anélkül haladva életet és hitet lehetne önteni a ker. társadalmakba s én azt hiszem, hogy célokat el is érem, ha hallgatóim szívébe bele tudom vézni ama szavakat: *Neveljük — az Isten parancsolata és törvényei értelmében is — a gyermekeket, ifjakat, akkor erős lesz a hit, erős lesz az egyház, erős lesz a nemzet. Ne engedjük meg, hogy a mi ifjuságunk felett halhatatlan emlékü nagy Petőfink amaz ösmeretes verssorát kellessen hangoztatni: „Lesz-e gyümölcs a fán, melynek nincs virága!”*

Dolgozzunk, munkálkodjunk tehát, a munka legyen a jelszavunk, hagyjunk fel az egyenellenkedéssel, pártoskodással, álljunk mindnyájan munkába, mert itt a protestantizmus fejlődése, virágzása szempontjából nem csupán csak beszédre, jelszavakra, hanem munkára, teltre van szükségünk.

HIREK az EGYHÁZMEGYÉK ÉLETÉBŐL

(A gömői ref. egyházmegyéből.)

Templom és harangszentelés Rimaszécson. A rimaszécsi ref. egyház hívei örömmünnepet ültek I. hó 2-án, amikor a teljesen átrenovált ősi templomot s az elrekrivált harang helyébe öntetett új harangokat felejtéhenül kedves és szép ünnepély keretében szentelték fel.

A szentelésre reggel 8 órakor vonalon érkező **Buzi Márton** esperest

az állomáson a presbyterium két tagja, a rimaszécsi ifjabból alakult lovas bandérium s magyarruhás leányok csoportja várta és fogadta. Egyik magyarruhás leány szép virág csokrot nyújtott át neki. A lelkészlek előtt felállított diadalkapu alatt pedig **Csiszár Imre** helybeli lelkész üdvözölte.

Fél tíz órára a szomszédos falvakból is nagy csoportokban gyülekeztek össze a ref. hívek, hogy fogadhassák a szentelésre Rimaszombatból kocsin érkező főpásztort, **Pálóczi Czinke István** püspököt, kit a község határánál a presbyterium kiküldöttei és a magyarruhás leányok kocsikon s a lovasbandérium tagjai fogadtak. Egyik leány virágcsokrot nyújtott át a rimaszécsi leányok nevében a főpásztornak s kocsitól és a bandérium tagjaitól köelve érkezett a községbe, hol a felállított diadalkapu előtt a helybeli lelkész üdvözölte és fogadta az egyház nevében, a lelkészleken pedig a felekezetek és hatóságok küldöttei tisztelegtek. **Dr. Danis Jenő** járási főnök, a feledi járás nevében, **Havasi Gyula** esperesplébános, a rimaszécsi róm. kath. egyház, **Lovas Sándor** körjegyző Rimaszécs községe, **Grünfeld Efraim** rabbi pedig az izr. hitközség nevében üdvözölték püspökünket, ki az üdvözlésekre szeretetteljes szíves szavakkal válaszolt.

Tíz óra után a harang hívó szavára a lelkészek és a presbyterium tagjai élükön a püspökkel és esperessel a 75. dics. 1. versét énekelve, a lelkészlekről indultak a templomba, követve a nagy sokaságtól. Mikor a menet a helybeli hívek sorfalai között a templom ajtajához ért, **Varga Károly** egyházigazgató felkérésére a püspök azt az Atya, Fiu és Szentlélek Isten nevében kinyitotta.

A hatalmas nagy templom, dacára, hogy az Urasztala körüli teret és a széksorok közeit is megtöltötte a beözönlő sokaság, nem volt képes befogadni a híveket s az ünnepélyre összegyűltek egyharmada kívül rekedt.

A 74. dics. 1. versének s az „Uram a töredelmes...” kezdetű fennálló ének s a 84. zsolt. 1. versének eléneklése után, a helybeli egyházi vegyeskar énekelt kiváló precizitással **Gáspár János** kántor-tanító ismert zeneszerző szakszerű vezetésével **Lányi Ernő**nek, az általa vegyeskarrá átvitt „Hajlékomba templomodba” kezdetű darabját. A karének elhangzása után **Pálóczi-Czinke István** püspök alakja jelent meg a szószéken s lélekből fakadt, lelkeket magával ragadó, hittel teljes szép imádsággal szentelte fel az Urnak hajlékát és a harangokat s kérte a gyülekezetre Istennek áldását. Majd miután ismét a vegyeskar énekelte el szintén **Gáspár J.** átírásában, **Schubert**nek: „Itt a szent, a nagy nap” című darabját, **Buzi Márton** esperes tartott szónoki tüzzel s meggyőző erővel,

gondolatokban gazdag, tartalmas egyházi beszédet Ámós IX. r. 11. v. alapján.

A 23. zsolt 1—2 verseinek eléneklése után Veress Károly balogiványi lelkész osztotta ki az urvacsorát a nagyszámu gyülekezetnek, Papp József püspöki titkár és a helybeli lelkész segédkezésével. Végül Csiszár Imre helybeli lelkész olvasta fel a templomrenoválás és a harangöntés történetét s az adakozók névsorát. A templom, melynek egyik része egy kisebb kápolnaszerű épület s már egy 1457-ből való latin felírás „Sok viszontagságtól sújtott Istennek szentelt hely”-ként jelzi, szakértők megállapítása szerint még az 1200—1300-as évekből való s a többi része későbbi építmény, mely szintén többször renováltatott, toronnyal együtt újra fedetelt, kívül és belül újra vakolva kifestetelt, a templom piaca s a bejáratok cement lapokkal, burkolattal mintegy 47.000 K. költséggel. Egy 207 kg-os és egy 115 kg-os harangot a brünni Manousek céggel öntetett az egyház 11.000 kor. értékben s az elrekvirált orgonasípokot is pótolta és az orgonát kijavította, mely 2650 K-ba került. A templom renoválására önkéntes adakozás útján 9276'54 kor., a harangokra 20.242'80 kor. gyűlt be a hívektől. A többi költséget rendkívüli kivetés útján fedezte az egyház.

Az ünnepélyes istentisztelet után a püspök, esperes, lelkészek és a meghívott vendégek Csiszár Imre lelkésznek és a rimaszécsi egyháznak voltak szíves szeretettel látott vendégei s a kedélyes hangulatban elköltött ebédnél több pohárköszöntő hangzott el.

A nemes áldozathozatalban, vallásos buzgóságát és egyházszeretetét nyilvánító gyülekezeten és annak előljáróin legyen Istennek áldása!

(Az ungi egyházmegyéből.)

Református templomszentelés és egyházmegyei gyűlés Nagykaposon. Nagy ünnepség keretében szentelték fel szept. hó 9-én a kálvinisták nagykaposi megújított templomát. A vallási szertartások elvégzésére megjelent ez alkalomnál Nagykaposon pálóczi Czinke István tiszai és Bertók Béla kárpátaljai püspök is. A püspököket Szürte állomáson dr. Chmeló János a hatóság. Szücs István ungi esperes pedig az egyházmegye nevében ünnepélyes fogadtatásban részesítették.

Az ünnepi isteni tisztelet három helyen folyt le. Maga a szentelési szertartás a templomban. Ezenkívül a szabad ég alatti két helyen is, a magyar és a szlovák hívek számára. A szentelő imádságot Czinke István püspök mondta el költői lendülettel és szépséggel. Imádságának a szárnyain valósággal az égig emelkedett a hívők áhítata. Az egyházi beszédet Bertók Béla püspök mondta s mint a szeretett apostola, nagy lelkesedést öntött szavaival a hívekbe.

A zempléni lelkészek és tanítók énekkara precíz énekkel élénkítette az istentiszteletet. A templom annyira zsufolt volt, hogy Csigy Ella énekművésznő nem juthatott be a templomba és így az ő énekszámáa elmaradt. A templomban keresztelést Körmives Sándor végzett, urvacsorát pedig Nyomárkai Sándor ungyarádi és Benkő Lajos iskei lelkészek osztottak.

A magyar istentiszteleten Isaák Imre vajáni lelkész prédikált, kinn a szabad ég alatt, óriási tömeg előtt. Urvacsorát Ujlaky Sándor és Juhász Imre osztottak.

A szlovák nyelvű kálvinisták részére Kálniczky János bezői lelkész prédikált, Rácz József és Egyed Béla lelkészek pedig urvacsorát osztottak.

A templomszentelési aktus elvégzése után a püspökök küldöttséget fogadtak, amelyek közül kiemelendő a szlovák egyháznak mintegy 30 tagu deputációja. A szlovákok azért jelentek meg Czinke István tiszai püspök előtt különösen, hogy az iránta érzett szeretetüknek, ragaszkodásuknak és bizalmuknak kifejezést adjanak és tudomására adják abbéli szándékukat, hogy *ők továbbra is együtt akarnak működni a ref. egyház kebelében magyar testvéreikkel.*

Czinke püspök megköszönte az üdvözlést és a bizalomnyilvánítást és kifejezetten hangsúlyozta abbéli felfogását, hogy a ref. egyháznak *a multban sem volt célja az egyház körében a szlovák reformátusságtól nyelvének érvényesíthetőségét megvonni.* Eljének a szlovák reformátusok nyelvükben és hitükben ezután is s tartásuk meg továbbra is szeretetüket és bizalmukat a magyar református hittestvéreikkel szemben. Megnyugvással hallja, hogy a szlovákok nem kívánják az egység megbontásával a testvéri viszonyt és az egyház összelarozandóságát gyöngíteni. Kijelenti előltük, hogy az eddig elkészített szlovák nyelvű énekeskönyveken és kocsfirmációs kátekon kívül hittankönyvekkel és vallásos iratokkal is el fogja láttatni a szlovák híveket. A szlovák hívek a püspök áldása után megelégedetten távoztak.

A fogadtatások után 150 teritékes közebed következett, amelyen az első pohárköszöntőt a megjelent püspökre Isaák Imre vajáni lelkész mondta. Czinke István és Bertók Béla püspökök a megszokott fehérszaltali szónoklatokon messze felülemelkedő nivós és mélyenjáró gondolatokkal tett toasztot mondtak. Czinke István különösen a testvéri összelarozandóság fontosságát emelte ki.

A szentelést követő napon az ungi ref. egyházmegye megtartotta rendes őszi közgyűlését az ujonnan szentelt nagykaposi templomban. Ezen gyűlés keretében tették le az esküt az egyházmegye ez évben megválasztott új tisztviselői.

(A beregi ref. egyházmegyéből.)

E. m. közgyűlés. A beregi református egyházmegye elnöksége az őszi közgyűlést folyó hó 28-ik napjára hívta össze a beregszászi egyház ideiglenes imatermébe. Fontosabb tárgyai lesznek e gyűlésnek az ujonnan választott esperes *Szentimrey József* és a főjegyzők beiktatása, valamint 3 világi és 2 lelkészi tanácsbíró eskütétele.

Lemondás. A beregi egyházmegyébe kebeleztet beregújfalui egyháznak mult. évi okt. 1 óta szabadságon levő, kiérdemesült lelkésze *Bereczky József* 40 évi hűséges szolgálat után nyugdíjazását kérte, illetve állásáról — nyugdíjigényének fentartása mellett — lemondott. Esperesi hivatal az ilyenformán megüresedett lelkészi állás betöltésére irányuló intézkedéseket megtette.

Nyomdavasárlás. Jelentős esemény hírét vesszük a kárpátaljai kerületből. A beregi egyházmegye f. évi tavaszi közgyűlésének határozatából teljes mértékű intézkedési joggal kiküldött bizottság (Bertók B., dr. Polchy I., Bary Gy.) a mult héten megvásárolta az egyházmegye részére a beregszászi, kisebb méretű, de kiváló gépekkel és anyaggal felszerelt, Nagy Jenő féle könyvnyomdát. Az üzem átvétele e hó közepén történik. A nyomdavállalat, ha csak megbízható vezetők és munkások kezébe kerül, anyagilag is a jövedelmezőbbek közé tartozik, egyházi testület birtokában pedig ma is ép úgy, mint a reformáció századában, szinte felbecsülhetetlen erkölcsi értéket képvisel. Rövidesen bővebb megkeresések fogják majd lelkészeinket s egyházaikat e kétségtelenül nagy jelentőségű vállalat ügyében körülményesen tájékoztatni.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent.*

A kiadásért felelős: *Kövy Árpád.*

Pályázat.

az asztélyi ref. egyház kántortanítói állására. Javadalom: háromszobás lakás, szükséges melléképületekkel, 16 magyar hold föld használata, 10 mm. buza, 1 hold temető kert használata (szántható) s a megfelelő államsegély. — Kötelessége: I—VI. vegyes osztályu növendékek tanítása, mindennemű kántori szolgálat végzése, akadályoztatás esetén lelkész helyettesítése. Tanítási nyelv magyar, kellően felszerelt pályázati kérvények október 5-ig küldendőek be a református lelkészi hivatalhoz. Az állás azonnal elfoglalandó.

Asztély (Bereg-m.), u. p. Beregszász, 1923 szept. 10.

Ref. egyház.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:	
Egész évre — — — —	60 korona
Fél évre — — — —	30 korona
Negyed évre — — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkatársak:
Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losonc, Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők. :: Megjelenik minden vasárnap.

A megértés útján.

A nagykaposi lemplomszentelés alkalmával szlovák testvéreinknek egy tekintélyes küldöttsége járult P. Czinke István püspök elé, hogy iránta érzett bizalmáról, ragaszkodásáról biztosítsa őt s kifejezést adjon annak az óhajlásának, hogy a szlovákok nem akarják a magyar testvéreikkel való jó egyetértést megzavarni, az egységet megbontani, hanem békeségben és szeretetben kívánnak együtt működni velük a jövőben is.

A szeretetnek ez a spontán megnyilatkozása általános meglepedést és örömet kellett az egész vonalon, hiszen az egyház javára és felvirágoztatására irányuló együttműködésnek csakis a megértés lehet a rugója és alaphangja.

Örülünk, hogy szlovák testvéreink a legelső alkalmat megragadták ennek a testvéri összhangnak kifejezésre juttatására és ezzel a komoly lépésükkel minden kizáró módon bebizonyították azt, hogy őket ebben az elhatározásukban a legnemesebb és legliszteletméltóbb intenciók vezetik.

A szlovák-magyar testvériségnek sokkal mélyebbre nyúló gyökerei vannak, sem hogy azokat máról-holnapra a lelkekből kitépni, kiszaggatni lehetne. Nemcsak a közös mult elmosódhatatlan emlékei vonták szorosabbra ezt a kapcsolatot, hanem az a tisztá és emelkedett kálvinista élet-szempon, amely az emberi szolidaritás kiépítésében látja a haladás és boldogulás igazi útját és az emberi önzés, rideg elfogultság építette válaszfalak ledöntésére törekszik.

Ez a magasabb szempon vezette egyházunk vezetőségét a multban, amikor szlovák testvéreink lelki szükségleteinek kielégítéséről igaz szeretettel gondoskodott. Ez a gondoskodás nyilvánul meg abban a főpásztori ígéretben is, hogy az eddig elkészített szlovák nyelvű énekes könyveken és konfirmációi kátekon kívül hittani könyvekkel és vallásos iratokkal is el fogja láttatni a szlovák híveket.

A szlovák testvérek részéről megnyilvánult bizalom és őszinte ragaszkodás egy szebb jövőnek perspektíváját nyitja meg előttünk és komoly, megszívlelésreméltó tanulsággal szolgál. Nem akarunk e kérdés politikai

hállérére reávilágítani, csak nyomatékosan adunk kifejezést annak a meggyőződésünknek, hogy amit a testvéri összetartozandóság a multban közös erővel felépített, azt a politikai rövidlátás és elfogultság sohasem ronthatja le.

A protestantizmus a válaszon.

Sallay Gyula n.-szelmenci lelkész értekezése.
(2-ik folytatás)

Mily fenséges expiaciója lenne a multban elkövetett hűnöknek, ha a keresztyénség, — katolikusok és protestánsok — a Krisztusban egyesülve, a Tőle kínált és el is fogadott magasabb rendű erőket, a keresztyén élet igazságokban kételkedők meggyőzésére és az ellenségek megbékítésére, meghódítására használná fel. Fájdalom, ez még elképzelésnek, még álomnak is merész! Azzal az egyházzal, mely az „Extra Ecclesiam non est salus” elvét a maga alapvető dogmájává emelve, a protestáns keresztyénséget mind a mai napig hárhozatra vivő eretnokségnek bélyegzi, szerintem még alkalmi szövegséget sem köthetünk. Róma a multban nagyobb ellenségének tartott, jobban gyűlölt mint a zsidót, vagy pogányt. Ezeket még csak türte valahogy, de a protestáns keresztyénséget tüzzel-vassal üldözte, irtotta. És semmi jele nincs annak, hogy érzülete megváltozott. A multban nyíltan és durván mutogatott gyűlölete az idők szellemének hatása alatt visszahúzódott a gyóntatószékek s lelki ráhatások rejtett kulisszái mögé. Jellemző erre a szomszéd, Dobóruszka község plébánosának, Pásztor Ferencnek az eljárása. Ez a szenteskedő, a keresztyén erénynek, a szeretet és békességnek köntösében tetszelgő „lelki atya” ugyanis magához hivatva egy vegyes házasságban élő református keresztyén hittestvéremnek katholicus fiújét, kit a szentségek megtagadásának kilátásba helyezésével igyekezett rábírni arra, hogy nejét s gyermekeit a katholicus egyházba való átlépésre kényszerítse, mondván, hogy enélkül az, amiben él, katholicus szemponból nem házasság, hanem csak ágyasság. Ugyancsak ő az, ki úgy

gondolkodik, hogy az ugynevezett „Szent Antal” persely pénzeket a protestáns eretneknek megtérítésére használhatja — ad maiorem Dei gloriam — Isten eme nagyobb dicsőségének azt tartván, hogy magának a hierarchikus fokozatokon való előbbre jutásra érdemeket szerezzen.

És az ilyen Pásztor Ferenc féle eset nem egyedül álló, még csak nem is szórványosan előforduló! A kath. és prot. lelkészek között itt-ott létesülő személyes és barátságos érintkezés, a kedélyes kvaterkázás mellett, kalábriász parti közben kicserélt szabadelvű nyilatkozatok az előbbieket egyáltalán nem gátolják abban, hogy anyaszentegyházunkat a számukra Rómában készített szemüvegen nézzék. Az időknek az isteni gondviselés és igazság által irányított szelleme kicsavarta ugyan Rómának és az ő vidéki zsoldosainak kezéből az inquisitiókat, a vértörvényszékeket, a gályánakat, a máglyákat, a kín- és verpadoknak borzalmas véres fegyvereit, de azért ők az ő casuistikus és probabilis erkölcsstanuk arzenáljából még mindig tudnak elővenni és alkalmazni olyan fegyvereket, melyekkel az evangéliumi keresztyénségnek, a krisztusi élelelveknek és igazságoknak végső diadalát sikeresen késleltetik.

Ugy gondolom, azzal minden protestáns keresztyén ember tisztában van, hogy a katholicizmussal nekünk hitelvi alapokon álló szövetséget kötni lehetetlen. Hiszen a közös hit-igazságok mellett szédítően mély különbségek vannak ezen a téren közöttünk. E különbségek áthidalására a pusztá jó akarat még akkor sem volna elegendő, ha az nála és nálunk is meglenne. Sok ilyen különbséget sorolhatnánk fel, de most csak egyet említsünk: Feladná-e a katholicizmus a közös harci szövetség kedvéért a pápai széknek a lelki dolgokra is kiterjedő felségjogát és azt a tant, mely a hagyományokat s a hagyományok segítségével a keresztyénségbe becsempészett egyéb pápai jogokat a szentírással egyenlő értékűnek nyilvánítva, a Krisztust egyedül megillető közbenjárói méltóságot a pápai szék által szenteknek és boldogoknak kinevezett emberekre is kiterjeszti? Bizonyos, hogy nem! Nos hát a protestáns keresztyénség még sokkal kevésbé mondhat le

arról az Istennek Lelkéből és igéjéből merített tanításáról, hogy a keresztyén egyháznak egyedüli fundamentuma, a keresztyén életnek egyedüli zsinórmérete az evangelium.

Harcoljuk ki a hitelvi kérdést, hogy annak megoldását az időre s kössünk a katolicizmussal a közös érdekek védelmére alkalmi szövetségeket, gyakorlati alapon, mondhatják és mondják is némelyek. Szerintem ebben az álláspontban sok az oportunitás, de kevés a protestáns lélek és öntudat! Ez a problémának nem megoldása, hanem megkerülése! A történelem tanúságleiből merített meggyőződés, hogy a katolicizmus — bár száz meg száz tetszelős ürügyet talált is ki ennek a takargatására — mégis mindig a maga világhatalmi posztóját védte és védi, a lelkek fölött gyakorolt hatalmát az anyagi birtokállományának biztosítására használta és használja fel. Annak az igazán bámulatra méltó levékenységek, mit most a politikai és társadalmi életnek minden terén világszerte kifejlt, szintén ezek a törekvések képezik a rugóit.

Nem igaz, amit állítok? Mily könnyen rá lehetne cáfolni az én elfogultságomra! Jelentse ki, proklamálja hát Róma félre nem érhető módon, hogy a protestáns keresztyénséget edes testvéreinek ismeri el, hogy mint ilyenek, hajlandó vele szövetséget kötni a legteljesebb anyagi és szellemi paritás alapján, hogy Jézus Krisztusnak s az apostoloknak megisméltető kijelentéseit megértette s a mennyi kincsekét drágábbnak tartja már a földieknek, vállalja az apostoli szegénységet s vagyonát a szegények között szétosztogatja! Milyen forró hálát adnék az Istennek ezért a megaláztatásomért! Sajnos, abban sem nekem nem lesz részem, sem azoknak, kik a katolicizmusról hasonlóan vélekednek! Hogy várhatnánk attól a Rómától, mely a maga keresztyénségében Krisztusnak mindig csak annyi tért engedett, amennyit a hatalom és anyagi érdek üresen hagyott!

Mért vesztegetnénk a drága időt kilátástalan próbálkozással? A protestantizmus krisztusi, evangéliumi keresztyénségének diadala nem compromissumok, hanem csak harcok árán érhető el, csak akkor, ha megdől ama Rómában emelt, a pápaságban inkarnálódott bálvány! A békeség minden áron való keresése árulás volna ama Krisztus ellen, ki azt mondotta: „Ne gondoljátok, hogy azért jöttem, hogy békeséget bocsássak e földre, — nem azért jöttem, hogy békeséget bocsássak, hanem hogy fegyvert.” Folytassuk hát ezt a harcot, amit még ő kezdett el, vegyük fel azt a fegyvert, amit ő hagyott reánk örökségül s mely az apostolok és reformátorok kezében olyan diadalmas fényel világott!

Es e harc proklamálásához soha-

sem volt még kedvezőbb a lelki atmoszféra, mint napjainkban! A világ szeme nyílik már s mind hatalmasabb tömegek kezdik már észrevenni azt, hogy Róma az isteni védjegy alatt hamisított portékát árul! A hatalmas épület kezd inogni, fafain repedések mutatkoznak, pillérek dőlnek ki alóla!

Igen, Róma gyengül már, de nem olyan mértékben, nem olyan rohamosan, hogy ne tudna védekezni. Sőt az életöszönnek olyan hatalmas fellobbanásával, olyan erőkiéjtéssel cselekszi ezt, mely ha nem is tiszteltre, de csodálatra méltó. Megfigyelték a táborát Oroszország sok millió népének megnyerésével igyekszik megerősíteni! Ott a bolsevizmusnak udvarol, egyebütt azokat a törekvéseket támogatja, miket, mint gyűjtő fogalommal, a reakció nevével jelölhetünk.

Végzetes mulasztás, végzetes tévedés volna az a protestáns keresztyénség részéről, ha kihasználatlanul hagyná a kedvező alkalmat, az időknek e szintén második teljességét és segítené Romát aktív, akár passzív módon abban a törekvésben, hogy megrendült hatalmát helyreállítsa!

Értsük meg hát az idők jelét s lássunk hozzá minden erőnkkel e bálvány ledöntéséhez! Hitünk vértanúinak fogunk tisztességet tenni, az ő emléküknél szolgáltunk elégtételt s ami mindenneknél főbb, Isten országának diadalát munkáljuk, ha úgy cselekszünk!

S hol kezdjük és folytassuk a harcot? Mindenütt! A legteljesebb nyilvánosság előtt! Ne szégyeneljük a Krisztus evangéliumát! Alkalmas ennek hirdetésére minden nyilvános hely és alkalom. A templom, mint a hitestvérek gyülekezési helye, ebből a szempontból nagyon exclusiv s a protestáns keresztyénség diadalutja félbe azért szakadt, mert az ige-hirdetést nagyon is templomossá tette. Gyujtsuk meg újra a kialudott fáklyákat s járjunk velük széjjel. Mi menjünk el azokhoz, akik hozzánk nem jönnek. Menjünk a szocialistákhoz is! Nem hódolni, hanem hódítani! Nagyon elhanyagoltuk őket s katolikusabbak lettünk közzük a katolikusoknál. Ők sem tesznek hát különbséget s gyűlölnék minket velük együtt. Menjünk hát közéjük, hozzájuk, meggyőzni őket arról, hogy a mi evangéliumunk a szabadság, egyenlőség, testvériség és szeretet evangéliuma. Értessük meg velük azt, hogy mi nem uralkodni akarunk rajtuk, hanem szolgálni akarunk nekik, visszavezetni őket Istenhez, a jósnak, szeretetnek, igazságnak ama kulfejéhez, aki nélkül üres a szív, állat az ember s eredménytelen, mert posványba fullad, minden az élet megjavítását célzó küzdelem. Értessük meg velük, hogy a mi keresztyénségünk szociális. Akarjuk azt, amit ők akarnak, küzdünk azért, amiért ők küzdenek, hogy i. i. ne le-

hessenek az emberi társadalomban kizsákmányolók és kizsákmányoltak, elnyomók és elnyomottak, hogy a szegénység és gazdagság, a tőkés és munkások anyagi helyzete közötti különbség legalább is olyan mértékben szüntethessék meg, hogy senki se szenvedjen önhibáján kívül szükségét és nyomorúságot, de értessük meg azt is, hogy a mi szocializmusunk keresztyén s hiszük és valljuk, miszerint az embervilágnak, az életberendezésnek szociális átalakítása nem az erőszak, hanem csupán a krisztusi szeretet és igazság jegyében és feyvereivel valósítható meg. Tudokra kell adnunk, hogy mi a katolicizmussal semmiben sem azonosíthatjuk magunkat, sőt készek vagyunk velük együtt küzdeni az anyagi és szellemi szabadságjogok e legnagyobb ellensége ellen, ha elismerik Isten Atyjuknak, Krisztus megváltójuknak s a Szentlelket vezetőjüknél!

Tudom, mindez hatalmas erő kifejtést kívánna tőlünk! Igénybe venné egész testi és lelki munkaképességünket, de még így se haladhatnánk rohamosan előre. Lennének olyan időszakok, mikben a sikertelenség aggodalmát, a vereség félelmét, egy-egy elveszett csatának döbbenetes hatását éreznék szívünk! De „sub pondere crescit palma.” Az akadályok az Istenben, az igazságbizó lelkeket csak nagyobb erő kifejtésre, csak lángolóbb lelkesedésre ösztönzik! Mint Rutherford Sámuel mondja: „Mindenképpen a legbiztosabb út: Krisztusért vesztetni vagy nyerni. A nienny nem más, mint nemes társasága azoknak, kik készek voltak kockázatra is Krisztusért.” Vagy mint Pál apostol: „Azért erősen álljatok, mozdíthatatlanul buzgólkodván az Úrnak dolgában mindenkor, tudván, hogy a ti munkátok nem hiábavaló az Úrnak. (I. Kor. 15. 58.) (Vége.)

* * *

A cikkiró alapos tájékozódottságára valló tanulmányához csak egy rövid észrevételt kívánunk fűzni: Az a romboló munka, amelyet a destruktív világnézetet reprezentáló szocializmus véget a lelkekben, komoly megfontolásra készít minden öntudatos ker. lelket. Kérdés, hogy ezzel az áramlattal szemben sikeresen vehetjük-e fel a küzdelmet a magunk erejére támaszkodva és nincs-e szükségünk arra, hogy az egész ker. társadalom erőinek összefogásával vessünk gátat a destruktív további térhódításának? Már maga az a tény, hogy az egyes világkonferenciák tanácskozási anyagában ott szerepel a katolicizmushoz való viszonyunk kérdése, figyelemre méltó jele annak, hogy ez a fenyegető veszedelem új feladatok elé állítja és új orientálódásra indítja az egész ker. közvéleményt, Jó lesz ezt a szempontot is, a destruktív mai zürzavarában kellő figyelemre méltatni!

A lelkész, mint gazda.

Kőmives Sándor lelkésztársunk „A mi aktuális kérdéseink” című magas színvonalú értekezésében sok megfontolásra és gyakorlati megvalósításra érdemes tanácsot és útmutatást adott. A élet majd megrostálja javaslatait és ami jó, bizonyára megtalálja pártolóit és terjesztőit, ami téves, helyreigazítatik.

Tévesnek tartom a lelkész gazdálkodása elleni érveit és állásfoglalását is.

Ha a megélhetés mai nehézségei nem is kényszerítenének arra, hogy gazdálkodjunk, gazdálkodnunk kellene — ott, ahol föld van — részint példaadás, részint nemés passió, főként pedig függetlenségünk körének nagyobbitása céljából.

A gazdálkodás nem gátolja a tevékeny lelkigondozást, mert a régi lelkészek, kik a keresztyénséget, majd később a reformációt a magyar nép lelkébe átültették, egyúttal a népnek gazdasági tanácsadói és példaadói is voltak, mert a művelt nyugati államok gazdasági kulturájának eszméit és vívmányait ökö hozták népünk közé. És olmondhatjuk-e róluk, hogy ökö nem voltak jó lelki gondozók?!

Ma már a gazdasági irányítást a lelkészek kezéből kivették a nagy uradalmak és állami gazdaságok; népünknek a mi gazdasági vezetőségünkre nincs szüksége, de magunknak van szükségünk a gazdálkodásra — mint fentebb említettem — a könnyebb megélhetés, nemés passió és függetlenségünk körének nagyobbitása céljából.

Aki maga is termel, bizonyára könnyebben megél, mint az, akinek mindent készpénzből kell beszereznie. Javadalmunk egy részét a föld képezi, tehát könnyebb lesz a megélhetésünk, ha rajta gazdálkodunk, mintha bérbeadjuk, vagy parlagon hevertetiük.

Bármily sok apró gyülekezetet társítsunk is egy gyülekezetté, a lelkésznek falun mégis fog maradni szabad ideje, amelyet legüdvösebben gazdasága körében, kertjében, méhesében, rétyén vagy szántóföldjén tölthet el. Nem baj az, ha néha-néha maga is megfogja az ekeszarvát vagy kapa, kaszanyelét, hiszen Mátyás király a kapanyelének megfogása által tanította a magyar urakat a munkásnép értékének megbecsülésére. És rontott-e a tény a Mátyás tekintélyén? Népünk a lelkész földművelését a földművelőnép, a gazda munkája megbecsülésének tekinti. Különbözik is a földművelés a legszebb foglalkozás, amit az is bizonyít, hogy Krisztus urunk a maga legszebb példázatait és hasonlatait a földművelő ember életéből merítette, sőt magát is kenyérnek, szőlőtőnek, gazdának, pásztornak mondta.

Tévedés tehát azt állítani, hogy a lelkész, mikor gazdálkodik, megszűnik pap lenni és hogy a földművelés

ártalmára van a lelki gondozásnak. Sőt az árt a lelkész tekintélyének és befolyásának, ha nem gazdálkodik és *e miatt mindenben másra szorul*, tehát nem független. Hiszen éppen Kőmives Sándor lelkésztársunk mondja, hogy nem várhalunk sikeres pásztorális munkát attól a lelkésztől, aki hiveinek lekötöztetjé, mert a szükség arra kényszeríti, hogy tőlük kölcsönt és szíveséget kérjen. Gazdálkodás nélkül falu helyen a lelkész is rá van szorulva a népre lépten nyomon, mert különben nem tud megélni. Városból nem hozhat sem tejet, sem zsírt, sem kenyert, sem fuvar. Tehát éppen a lelkész függetlenségi körének nagyobbitása követeli azt, hogy ott, ahol javadalmunkat föld is képezi, tőlünk lehetőleg gazdálkodjunk.

Van még a mai világban egy más nagy ok is, ami gazdálkodás védelmére kényszerít. Napirenden van a papi javak elidegenítésének kérdése. Vigyázzunk, nehogy a gazdálkodás elhanyagolása vagy téves értékelése miatt elleneinknek okot adjunk arra, hogy lábunk alól a földet is kihuzzák, vagy hiveink által kihuzassák, mert papi földeink добраütése egyházunk és hivatalunk teljes összeomlásának lesz a temetési harangszava. *Sziliczei László.*

HÍREK AZ EGYHÁZMUNKYÉN ÉLETÉBŐL

(A barsi ref. egyházmegyéből.)

A zselizi orgonaszentelést a rendezőségétől vett értesítés szerint október hó 7-re halasztották.

Értesítés. A barsi ref. egyházmegye lelkészegyesülete f. hó 27-én (csütörtökön) d. e. 10 órakor Léván az egyház tanácstermében fogja megtartani őszi értekezletét, melyre a tagokat ezuton is meghívom.

Tárgyai: Áhítat, elnöki megnyitó s előterjesztések, Szinav Sándor nagyölvedi. Boldizsár György mohi-i lelkészek előadásai, megállapodások a folyó tisztújítások körül, indítványok.

Kérem lelkésztestvéreimet előre is, hogy gondolkodjanak egyházépítő munkánk téli programjáról, mivel ez is konferenciánk tárgya lesz.

Testvéri üdvözléssel

Alsófegyvernek, 1923 szept. 12.

Varannay Sándor,
egyesületi elnök.

(A beregi ref. egyházmegyéből.)

Harangszentelés Nagymuzsályban. Folyó hó 9-én adta át rendeltetésének a nagymuzsályi ref. gyülekezet új, három mm. súlyu harangját. Felavató imát a templom előtti téren és harangavató beszédet a templomban Kovács Dezső nagyborzsovai lelkész tartott, meghajolva a gyülekezet egyhangu kívánsága előtt. Szem nem maradt szárazon megható imája alatt, melyben a „hasztalan áldozatra adott” régi harangról, a sok

hjába hozott áldozatokról, a soha többé vissza nem térő hősookról emlékezve: az új harangot mint egy szebb és boldogabb jövő zálogát festette. Ima után a kendőkkel és virágokkal díszített harang felemelkedett a magasba és szép, érces szólása alatt a hatalmas közönség bevonult a templomba. Éneklés után emelkedett szólásra a gyülekezet felkért szónoka és beszélt lelkesen, ékesen, szívhez szólóan a harang fontosságáról és szerepéről a gyülekezetek életében. Szerinte a harang nem „élettelen érctömeg”, hanem élőlény, „aki” lelkiállapotunkhoz képest más és más nyelven szól hozzánk. más és más érzelmeket támaszt bennünk. Beszéde, melynek sikerét fokozta harangszóval vetekedő érces hangja, mindvégig lekötve tartotta a figyelmes hallgatóság lelkét. Éneklés után a gyülekezet a felemelő ünnepség hatása alatt lelkileg meggazdagodva távozott az Ur házából. Az érzésteljes és költői nyelvű alkalmi énekeket *Sütő István* nagymuzsályi ref. tanító szerette. (s. n.)

(A gömöri ref. egyházmegyéből.)

A gömörszékárosi hitbuzgó és áldozatkészességben gazdag gyülekezet is leróta kegyeletes tartozását, amikor 100 éves tornyába a reánk különösen végtelen szonioru hatásu nagy küzdelemben elveszett harangja helyébe másikat öntetett. Szept. 2-án felejthetetlen ünnepély keretében avattatott fel az ezüstös hangu új harang. A felavató imát Simon Mihály rimaszombali tanácsbíró lelkész, a székárosiak volt szeretett papja, — az ünnepi beszédet Dusza János, pelsőci tanácsbíró lelkész tartotta Ezékiel II. 27. v. alapján. Seress Zoltán a gyülekezet lelkésze az adakozók neveit olvasta fel, mely után Liptay László naprágyi lelkész urvasorát osztott a helybeli lelkész segédlete mellett.

A mélyen megindító, magas sztos lélekből fakadó ima, az életből vett képekkel gazdagon fűszerezett, prófétai ihlettől áthatott beszéd s a kegyelem asztalánál a megalázkodásra és hálára serkentő, csak szeretni tudó szívből és lélekből jött vonzó erejü felhívás a leghűbb sáfárok ajkairól, üdítő balzsamként hatott. Az istentisztelet keretébe beszótt kórusénekek: Nagy József, Széplaky Gyula és Jakabfy Jenő tanítók kiváló előkészítésével nagyban emelték a gyönyörű ünnep értékét. A harang remek kivitelével, úgy mint hangjával csak öregbíti baktai Egry Ferenc kitűnő hírnevét.

(A máramaros—ugocsai ref. egyházmegyéből.)

Lelkészi konferencia. A máramaros-ugocsai lelkipásztorok konferenciája f. hó 25-én lesz Nagyszőlősen

a Kaszinó termében E konferencián bevezető áhitalot tart Szabó Béla huszti lelkész, elnöki megnyitót mond Peleskey Sándor viski lelkipásztor, a korszerű lelkésznevelés és önképzésről előad Sarkady Mihály tiszaujlaki lelkipásztor, a lelkiélet titkairól előad Dancsházy Sándor tekeházai, az evangelium és az evangelizációról előad Szabó Béla huszti, az iskolai ügyekről Lajos Sándor fancsikai lelkipásztorok. Utána testvéri megbeszélések és traktus gyűlés fontosabb tárgyainak megbeszélése következik.

A máramaros-ugocsi egyházmegye közgyűlése október 3-án lesz Técsőn. E közgyűléssel kapcsolatban lesz a técsői egyház örömmünnepe, új harangjának felavatása és kirenovált ősi templomának megnyitása alkalmából. Az ekkor tartandó istentiszteleten Biky Ferenc esperes imádkozik és Peleskey Sándor tanácsbíró fog prédikálni.

Az egyházmegye világi tanácsbírói egyik tisztségre Lator István tiszasavári földbírókos választott meg nagy szótöbbséggel. A régi egyházas buzgóságu Lator család ez ifjabb sarjának működése elé nagy reményekkel tekint az egyházmegye.

(Az ungi egyházmegyéből.)

Egyházmegyei gyűlés. A nagykaposi ünnepélyes templom és harangszentelés befejeztével az ungi egyházmegye tartotta meg őszi rendes gyűlését, Palay György gondnok és Szűcs István esperes elnöklele alatt. A gyűlés legfontosabb tárgya az esperesi jelentés volt, amely az egyházmegye eseményekben gazdag életének hű tükré volt. Az egyes egyházmegyei tisztségeket a következőkkel töltötték be: egyházmegyei pénztáros lett dr. Magda Sándor csicséri lelkész, ügyész dr. Sutka István nagykaposi ügyvéd. Az ötödik tanácsbírói tisztségre elrendelt szavazás eredményéhez képest tanácsbíró lett Ráckövy János palágyi lelkész. A választások megkezdése után az egyházmegye folyó ügyeit tárgyalták.

Református Naptár. A jövő évi Református Naptár már a legközelebbi napokban több ezer példányban megjelenik, hogy a komor őszi és téli időszakban építő tartalmával igaz lelki örömet, élvezetet szerezzen és szórakoztatást nyújtson kálvinista népünknek. E sorok utján kérjük fel lelkipásztorainkat ennek a fontos ügynek lelkes és jóindulatu támogatására, tegyenek meg minden lehető ennek sikere érdekében, annak megfontolásával, hogy jó és igaz ügynek tesznek vele szolgálatot. Hittestvéri szeretettel kérünk fel mindenkit még arra is, hogy megrendeléseikkel a cím és a példányszámok pon-

tos megjelölésével forduljanak közvetlenül lapunk szerkesztőségéhez, amely azokat illetékes helyére fogja továbbítani. A Naptár Klein Géza rimaszombati könyvnyomdájában fog megjelenni. A Naptárban elhelyezendő hirdetések a cégnek címére küldendők.

IRODALOM.

P. Czinke István: *A keresztyén egyház története.* 1923 Rim.-Szombat.

P. Czinke István kis füzeté (33 oldal) a népiskola felső osztályai számára készült vallástani kézikönyv, melynek megjelenését az új népiskolai törvény életbelépése tette aktuálissá. A könyv célja szerző szerint: „nem száraz történeti anyagot nyújtani, hanem a mult idők fájdalmas és dicsőséges küzdelmei révén evangéliumi hitet, kitartást és a Krisztus világosságába öltözött magyar ref. egyházunk iránt olthatatlan szeretetet gerjeszteni”. „A történeti anyag” — mondja igen helyesen a szerző — „ennek a szent célnak csak eszköze, alapigéje”, „Azt akartam, hogy munkám ne csak iskolai könyvül, de családi olvasmányul is szolgáljon”.

Miután szerző az előszóban így tájékoztat bennünket kis műve megírásának céljai és szempontjai felől, rövid és markáns történelmi vázlatok sorozatával viszi végig olvasóit a keresztyén egyháztörténet egész mezéjén, mindenütt szorgosan ügyelve a folytonossági lánc kapcsolataira s a cél természetéből kifolyólag erőteljes módon állítva érdeklődésünk előterébe a magyar ref. egyház történetének jelentős mozzanatait. S végül még arra is van tere és ideje, hogy egyházunk alkotmányáról, istentiszteletéről és alapvető hittételeiről jellemző képet adjon.

A kis könyvben meglepő az a biztonság, amellyel a nagyvonalu vezetést mintegy szédítően magas mardártávlat nézőpontjáról elejétől végig keresztülviszi a szerző. Különösen is kiemelendő a könyvének az az érdeme, hogy az egyháztörténelmi érdeklődést egyes, nagy személyiségek köré tudja koncentrálni s az egyháztörténelem fontos mozgalmait s fordulót személyiségek életében és gondolatvilágában tudja elénk adni. A könyv stílusa kristálytisza és emelkedett. Különösen a Gályarabok c. fejezet van poétikusan megírva.

A kis könyv értéke nyeresége egyházirodalmunknak és hathatós segédeszköze a valláspedagógiai tevékenységnek.

Kiadja: az Egyetemes Konvent.
A kiadásért felelős: Kövy Árpád.

Pályázat

a draňnovi (Deregnyő, Felsőzemplén) ref. egyház kántortanítói állásra. Javadalom: 2 szobás lakás melléképületekkel és kerttel, 8 kat. hold 1107 négyszögöl szántóföld. 4 kat. hold 512 négyszögöl rét, 38 kereszt őszi életnemű fele buza, fele rozs, 8 drb. marhalegelletési jog. Kézpénz faváltság címen 48 K. Stóla. Államsegély kérvényezve lesz. Kötelessége: 8 oszt. elemi népiskolában a tanítás, kántori teendők végzése énekkar vezetése, szükség esetén lelkész helyett istentisztelet végzése. Pályázhatnak nostrifikációs vizsgával rendelkező szlovenszkói állampolgárok. Pályázati határidő szept. 30. Pályázati kérvények Ref. lelkészi hivatal címére Draňnov (Deregnyő, Zemplén m.) intézendők.

Pályázat.

Az ágói (ž. Zvolen) ref. leányegyház nyugdíjazás folytán megüresedett előkönyörgő kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom: Természelbeni lakás, két szoba, konyha, megfelelő mellékhelyiségekkel. 215 K. kézpénz. 9 kat. hold és 1104 négyszögöl föld haszonélvezete, 13 q. és 30 kg. tiszta buza, 8 köbméter kemény hasított tűzifa haza szállítva. Stóla az egyházkerület által megállapított díjszabás szerint. Kötelessége: Hatosztályu (magyar nyelvű) iskola vezetése és a preoránsi és kántori teendők végzése. Pályázati határidő 1923. okt. 10. Az állás azonnal elfoglalandó. Szabályszerűen felszerelt kérvények a garamvezékényi ref. lelkészi hivatal címére küldendők. (U. p. Lekér, ž. Zvolen.)

Garamvezékény, 1923 szept. 17.

Pályázat

a tergenyei ref. preoráns tanítói állásra. Javadalom: kézpénz 24 kor., buza 7 q. 60 kg., föld 11 hold, rét 8 hold, legelő 3 hold, erdőátalány 1 és fél hold, 1 házhely után erdei favágási jog évi 3—4 öl fa kivágás és házhozzállítással, 210 négyszögöl kápostás és 610 négyszögöl szőlő munkadíjjal.

Kötelessége a preoráns tanítókat illető. Állás azonnal elfoglalandó. Kellően felszerelt kérvények espereshez Alsószecebe küldendők. Pályázati határidő 1923 szeptember hó vége.

RESATKÓ ENDRE

építész, építési vállalkozó
KASSA, DÁRDA-UTCA 4.

Tervez. • Vállal. • Kivitelez.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában.

REFORMÁTUS EGYZHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:	
Egész évre	60 korona
Fél évre	30 korona
Negyed évre	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkatársak:
Péter Mihály és Páleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Madách-u. 19, hová a kéziratok, elhívatások,
hirdetések és az esetleges reklamációk kü-
lendők. :: Megjelenik minden vasárnap

MOZAIK.

1. Megtérés.

Keresztelő János első szava ez volt: Térjetelek meg! Jézus Krisztusnak prédikálása ezzel kezdődik: Térjetelek meg! — Sokan nagy ellen-szenvvel vannak e felhívás iránt. De el ne felejtsek, hogy nem „új módszerrel,” hanem Jézussal találják magukat szemben. Akik valóban megtértek, nem protestálnak ellene; akiknek legnagyobb szükségük van rá, rendszerint azok tiltakoznak ellene a legjobban. Mennél nagyobb a reakció, annál inkább szükségük van rá. Ebben a belső lelki forradalomra felhívó szóban van valami őserrejű, az ember lényegét érintő igazság: hogy minden embernek szaktálcia kell valami módon előbbi életével. Van itt valami embernek megfelelő, amire nem reagál semmi más teremtmény a világon, sem kő, növény, vagy állat, mert szüksége sincs rá. Az emberi léleknek azonban olyan az állapota, berendeződése, sőt testének mivolta is, hogy erre az evangéliumra vár, ez neki megfelel. Az egésznek a tülka most még számunkra elérhetetlen magasan és mélyen, az Istennél, teremtésünkben van. — Ha az Úr szólejtében akarsz dolgozni, ne nyugodj, míg meg nem térít az embert, mert ez a fő szüksége. Csak akkor lesz normális ember, kinek az eredendő büntől eltorzult lelki ábrázata földerül Isten képére.

2. Realitás.

Nem fogadom el, mikor a világiak azt mondják a keresztyén emberre: idealista. Mert ezzel rendesen valami másnak mondják a keresztyént, mint ami. Jóhiszemű, képzelődő, testnélküli eszmékért hiában lelkesedőnek. Pedig mi a realitások világában élünk. Reális lelki valóságok azok, amelyek a mi életünkre elhatározóan befolyanak, míg ő előttük ez erők és nagyszerű lelki tények teljesen megfoghatatlanok. — Pedig valójában minden tapasztalat lelki élmény. Hogy van apám, vagy feleségem, hogy érzem a szegénységet, vagy egy fecské röptül el előttem, hogy zenét hallok: ez idegeimen és agyamon keresztül lelki tapasztalat.

— Épen ilyen realitás az, hogy elindultam egy fénysugár után a vak éjszakában, melyben ha hátrafordultam, ott is sötétség volt, ahonnan előbb láttam a világosságot — igen, csak előre fordulva láttam világosságot. Majd teljes világosság lett. Én életem át, bizonyos. De ha visszaneztek, most sem tudok számot adni róla, hogyan jöttem ki a veszedelméből, pedig magam jártam végig minden. Ha őszinte vagyok, el kell ismernem, hogy egy fölényes erejű, céltudatosan működő ok hatott, munkált rajtam kívül is, érettem! Ez realitás. És most éljük az életet! Ki a valóságos életbe! Lássuk a keresztyén és nem keresztyén életek színvonalát, eredményeit, következményeit. Lássunk realitásokat! Aztán a természettudományos ismereteknek is legalább ugyanazon mértékével rendelkezik a keresztyén, mint a hitetlen, de ezen a kosmoson kívül, melyet egy Newton, Darwin, vagy Einstein magyarázott, még egy más világ valóságait is ismerjük, míg nekik talán még amit kezeikkel is megfoghatnak: képzelődés. Két ember közül: az egyik materialista, másik keresztyén, nem lehet kétséges, melyik él reálisabb életet.

3. Szabadság.

A vallás szabaddá teszi az embert. De míg a keresztyén ember igazán szabaddá lesz, addig sok szorongást, fogságot érez és sok kudarcot vall olyan mértékben, amint kívánja a világot. „Semmi úgy meg nem mocskolja, sem meg nem költözi az ember szívét, mint a teremtett állatoknak mód nélkül való szerelme.” (Kempis) — A keresztyénnek tudnia kell, hogy Istennek olyan törvényei vannak, amelyeknek engedelmeskedni jó és érdemes. Istennel egy akaraton lenni feltétlenül a szabadságot jelenti. „Szabad az az ember, aki aláveti magát a világegyetem törvényeinek.” (Carlyle) De bizony az ember a régi szokásokra mozdul sokszor és valami időtlen félelem is megjelenik, hogy hátha elveszti a világból, amit szeretne megtartani. Ezért azonban fájdalom jár, szegény szorongások, tusakodás, szegény szorongások, tusakodás, lassanként a saját kárán, lelki kárán belátja az ember, hogy ilyen áron nem fizeti ki magát a világ

öröme. A jóra meg már elemi kényszer vonja. Ilyenformán lassanként sok mindent meg is utál a világból, vagy közömbössé lesz. De így lesz mind függelenebb, míg egyszer azt mondhatja, „Krisztussal lenni jobb.” (Fil. 1² Leszámol a világgal. De ugyanakkor szabadságot nyer felette és megbizhatja az Isten munkával, mint szabad embert.

4. A művészet.

„Artem non odit, nisi ignarus.” (A művészetet nem gyűlöli, csak aki nem ismeri.) Ezt láttam egy híres berlini képtáron felírva. — A keresztyénnek lehet is, kell is szeretni a művészetet. Az esetleges visszaélések változhatnak ezen. A művészet kell azért is, mert az ember sokat szenved a csunya indulatok, gondolatok és cselekedetek miatt. Ilyen az irigység, evés, ivás, sokféle önző vágy, dicsekedés, bosszu akarja hatalmába keríteni az embert; majd legjobb érzéseink és eszméink közé csuszna be kígyómódra aljas vágyak, csunya szavak, gondolatok. Jönnek nyilsebesen a szennyes gondolatok a nőről, férfiről; a gonosz tekintet keresi a testet, áthatol a ruhán, sőt a falon, a távolságon. A testnek életnyilvánulásai trágár képzetekkel és szavakkal ott kavarnak a lélekben és méreggel lugozzák be az agyvelő szálait és szív rostjait. A falusi paraszt káromkodása, sokszor ocsmány szójárása, a fajtalan diákszórákosok, az úgynevezett „uri” férfitársaságok trágárságai mennyi nemes örömet szép érzést, tisztá gyönyört lapodnak sárba! — A híres Rodin szobrász mondta: „Az emberiség mai nap azt hiszi, hogy el lehet a művészet nélkül. Nem akar sem el-mélnedni, sem átszellemülni, sem álmódzni: csak tesileg akar élvezni. A magasan járó és mélységes igazságokra fittyet hány, megelégszik teste étvágyainak kielégítésével. A jelenkori emberiség bestiális; mi szüksége volna hát a művészekre? — Pedig milyen szükséges és milyen jól esik a művészet. Hogy fölemel egy Bach vagy Mozart remek zeneműve; az aljas gondolatok elűzve, a lélek tiszta, üdítő zsongásban van. Egy Aranyának a „Tengeri hántás”-án megindulnak könnyeink és érezzük, hogy tisztulunk, jobbulunk. Egy Rem-

brandt vagy Böcklin kép előtt megnyugszunk: test, téged az Ur teremtetett!, egy szép szobornál megvigasztalódunk. — Sokat beszélnek a művészetben található gyönyörűségekről, én tapasztaltam, hogy a művészet gyógyít is.

—házy.

Az egyháztársadalmi munka rendezése.

Lapunk f. évi 18-22. számaiban megjelent az E. T. VIII. tc. tervezete. Ezt a korszakalkotó munkát a levélzsinat már törvényerőre emelte s életbeléptetésétől csak a törvény szentesítése választja el. Ezzel a ténnyel felismerte a Cs. republikában levő egyetemes egyházunk, hogy a *belmisszióban az egyház élettevékenységének gyökere, végső lehetősége rejlik.* S mint ilyet, igen bölcsen nem szolgáltatta ki, az egyházon belül vagy kívül álló, sokszor egyházbontó elemeknek, hanem teljes erővel beállította azt az egyház szolgálatába. Most még ugyan csak theóriában tette ezt, de hatalmas lépés ez is, mert törvény garantálja, hogy az eszme testté lesz és az egyetemes egyház intézményesen állítja be ezt a munkát. Abból a meggyőződésből teszi ezt bizonyny, hogy a kálvinista keresztyén egyháznak nevelő és építő tevékenységet kell végeznie és ezt a munkát a saját hivatalosai által kell végeznie és végeztetnie. Így lesz igen böl-

csen — be régen kellett volna — az *adminisztráló egyház fogalma, a nevelő egyház fogalmával pótolva.*

A törvénytervezet a VIII. tc. 18. §-ában kimondja: „Az egyháztársadalmi hitépítés általános tervezetéről, annak módszereiről és anyagáról az egyházmegyei és egyházkerületi tanácsok véleményének meghallgatása után az egyetemes konvent minden gyülekezet részére megfelelő tájékoztatást készítet.”

Ugy gondoljuk azért, nem lesz érdektelen, a tájékoztatás kiadása előtt, ha szószerint leközzöljük az erdélyi egyházkerület egyik egyházmegyéjének ilyen célt szolgáló alábbi „Rendtartásá”-t, megismerés, beható tanulmányozás és esetleges hozzászólás céljából, amint itt következik:

1. §. Az x-i ref. e. m., hogy hivatalos kereteit teljesebben megtöltse, élete izmosodjék, erkölcsi, egyházi, nemzeti (faji) misszióját korszerűen és intenzíven végezze, munkásainak közvelen és közvetett tevékenységével a társadalmat keresztyéniesítse, az egyházat társadalmassítsa, hogy mint közéleti tényező: rugó és kovász legyen, hogy az egyházon belől fekvő s más terekről hovatovább feléje torló energiáknak munkamezőt nyisson: e célból az eddig magán szorgalomra hagyott, törvényben (l. E. T. VIII. tc. 18. §.) előírt e. társadalmi munkát hivatalosan is programmba veszi, egységes rendtartásba foglalja, intézménye-

sen szervezi és irányítja; a gyülekezetek belételeiben (l. E. T. VIII. tc. 14. §.) beható, komoly megvizsgálás tárgyává teszi és annak becsületes végzését összes választott pásztoraitól, lelkészek, tanárok, tanítók, presbiterek, iskolaszéki tagok és egyházfiaktól a zsinati törvények védelme és ellenőrzése alatt — megkívánja.

2. §. E munka koronája: a templomi és iskolai tanítás (Máté 28. 19.); törzse: a legsajátabb lelkesítő, pasztoratív kötelességek, a fokozott „lelkigondozás” teljesítése, tápláló gyökere, hajszalerezele azonban: a) az összes egyháztagok, nem és korkülömbőség nélkül lelki, szellemi, „egyházias vallás-erkölcsi nevelés,” templom és iskolán kívül is gyakorlati pasztorálása; b) a hivekkel egyháztársadalmi funkciók terén rendszeres találkozás, napi foglalkozás; c) minden elképzelhető formában és téren őket foglalkoztató szeretetmunka = diakonia; kicsinyek vasárnapi iskolája, gyermeki, ifjúsági istentiszteletek, ifjak gondozása, ismeretterjesztő előadások, kötő, főnő, varró órák, ének, torna stb. gyakorlatok; felnőttek megfelelő: olvasó, gazdaköri összejövetelekre gyűjtése, férfiak és nők egyfelől közvetlen egyházépítő (hivogató, gyűjtő, mulasztókat stb. megintő) munkára, emberbaráti tevékenységre (szegény, árvaugy, csecsemő, anya, cselédvédelem) beosztása, másfelől gazdasági, politikai téren,

Elnöki megnyitó beszéd.

A nagyszöllősi lelkészi konferencián elmondta: PELESKEY SÁNDOR.

A kegyelmes Isten jóvoltából újból összeseregeltünk e testvéri találkozásra. Hatványozott mértékben tör elő ezért bensőnkől a hála érzése Isten iránt, mert szinte elháríthatatlannak látszó nehézségek között kell hivatásunkat betöltenünk, a régi, egyetlen fundamentumon új módok szerint az építést végeznünk és mindezen feladatok megoldására nagy, meg-szent erők forrásai lehetnek az ilyen testvéri találkozások. A nehézségek, amelyekkel a pásztori lélek megszentelt ereje küzd, a destrukció évtizedes romboló munkájának eredménye; az építés új módját és rendszerét pedig református anyaszent-egyházunk új földi alakulatba való kényszerítése követeli. Kötelességem e helyről megállapítani, hogy lelkipásztori karunk mindezt érzi és tudja s ehhez szabja szent missziói munkáját, egy pár szórványosan előforduló szégyenteljes kivétellel.

Kedves Testvéreim! Nekünk tudnunk is kell, hogy mi vagyunk első-sorban hivatva megtartani népünknek Istentől adott örökjavit és pedig úgy lelki és erkölcsi életében, mint kulturájában. Éreznünk és tudnunk

kell történelmi szent missziókat, mely nem egyéb, mint hívő és szenvedő, önzetlen és áldozatos életünkkel magyarnak és református keresztyének megtartani népünket most, mikor megnehezült az idők viharos járása felettünk. Örvendező lélekkel tett és tesz bizonyosságot pásztori karunk arról, hogy van szíve hozzá, hogy e missziójának gyönyörűségeit átérezze, szenvedéseit, igáját — bármilyen sajnargatással és elűzésekkel járjon ez — türelemmel vigye; mint ahogy az egyedül méltó a megalkudni nem tudó, de nem is akaró gályarab ivadékokhoz. Aki pedig közülünk a történelmi szent missziójának nincsen tudatában, vagy annak útjáról letér, arra csak a szomorú sajnálattal való megvetés vasvesszejével sujthatunk. Mert akiből az önfegyelem vagy a hivatásbeli elszántság hiányzik, vagy akit aggkorának tehetetlensége munkájában megbénít, azt jóakaró testvéri szeretettel erősíthetjük a küzdésre. Am aki többre bicséli a harminc ezüst pénzt, mint Mesterét, aki pásztori karunk történelmi szent missziójának megtagadásával a változó viszonyok konjunktura lovagijává lesz, csak megvetést érdemel.

Bármilyen nyilegyenest akarunk azonban futni szent misszióink célja felé, az időhozta körülményeket fontolgatni kell és az utak, módok meg-

választásának éber munkáját serényen kell végezni. Szerintem ugyanis itt nem szabad *felelőtlen egyéni akciók* szerint menni, hanem a *pásztori közszellem kitermelése* által eredő irányjelző legyen a norma. Ezt a munkát akarjuk mi most itt végezni e konferencián, melyen — remélem — nem egy értékes gondolat, indítás adatik számunkra s ami a fő, öregbedünk ezáltal a hitben, reménységben és a szeretetben. Így fogjuk elérni konferenciánk célját: tisztítani, irányítani, támogatni és edzeni lelkeinket a legszentebb szolgálatra.

Azt hiszem lelkipásztor-testvéreim egészen természetesnek találják, hogy világi munkatársainkat is szeretettel hívtam ide, akiket pásztori karunk nevében szeretettel és tisztelettel üdvözlök, kérve őket, legyenek a szent nép és királyi papság bibliai elvénél fogva együtt munkálkodó társaink, mert a pásztor, ha csak magára marad, eléghe a buzgóság oltárán, eredmények nélkül.

Annak jelzésével, hogy programunk utolsó számaként jelzett testvéri megbeszélések között a lelkész nyugdíjintézet és a lelkész özvegyek, árvák sorsát is tárgyalatni kívánám, testvéri, meleg szeretettel üdvözölve a résztvevőket, a konferenciát Isten nevében megnyitom.

elméletek, avagy intézmények terén mutatkozó társadalmi igazságtalanságok, továbbá a társadalmat bomlasztó mérgek: fényűzés, alkohol, kártyaszüvedély, nemi kikapongás elleni küzdelem, szövetségi stb. munkatérre, képességeik és hajlamaik szerint beosztása, illetve besegítése; d) családoknak a presbiterok, mint őrszemek körül „Szomszédok”-ba gyűjtése; e) építő irodalmi termékek terjesztése; f) az egész munkának betelöltése az egyházakra vonatkozó VIII. tc. 42—49. §-aiban foglalt egyházi fegyelemmel.

3. §. a) A presbiteriumok az e. m. által megerősített keblí rendtartást készítenek, melyben a munkamegosztás elve alapján szervezen és egybevágoan kinek-kinek saját munkakörét kijelölik, illetve a társadalomban már elfoglalt pozícióit számon és tudomásul veszik, az egyház részéről is mintegy megpecsételik, hogy bármely ponton felelős erkölcsi munkásnak, az egyház képviselőjének érezze magát az illető.

b) Minden év szept. 1-ig tananyagbeosztáshoz hasonló, a helyi körülményekhez mért munkatervezetet nyújtanak be espereshez, aki vagy megbizottja e. m. tanács elé terjeszti.

c) Apr. 1-én a téli, okt. 1-én a nyári félévtől, az eredeti munkanaplóval támogatott jelentést adnak be, hogy abból és a canonica vizitáció tapasztalataiból az e. m. elnöksége, közgyűlésre a lelkésztől az egyháziakig az összes pásztorokra sorrend szerint fegyelmi terhe alatt megállapítsa a felelősséget s rendre módot és alkalmat adjon arra, hogy az Isten országa gyakorlati építésére alkalmas és hajlandó, aktív presbiterok stb. foglaljanak helyet őr tornyainkban.

4. §. a) Vizitációk idején s más alkalmakkor külön, vagy együttesen, egy vagy több gyülekezet munkáját istentisztelettel kapcsolatos versenyösszejöveteleken, ünnepélyeken magának bemutatattja;

b) e. m. közgyűléseket megelőző napon az e. m. elnöksége vagy megbizottja az összes gyülekezetek vezetőivel az e. m. közgyűlés hárszabályai szerint irányító értekezleteket tart, még pedig világiak és egyháziak értekezlete alkotja az u. n. Kálvin Szöv. e. m.-i közgyűlés tagozatát; lelkészi, tanítói munka ágankénti értekezlet az illető szakosztályt; megjelenés kötelező; az e. m. elnökség értekezlet alapján és azon kívül is a munka hatályossága érdekében szükségesnek mutatkozó bármely megbízást, tisztséget ruházhat a tagokra.

5. §. a) A szomszéd e. megyék hasonló munkáit a verseny fokozása végett figyelemmel kíséri.

b) Megállapított szövetségi por-

tok alapján a szomszéd egyházmegyékkel a lelki uniót közös versenyünnepélyeken, értekezleteken fentartja és ápolja.

c) Az elnökségek szükség szerint, alkalmi, vagy időközi jelleggel közös intéző bizottságot neveznek ki.

d) E bizottság témákat kér az e. m. tagozatoktól s ad ugyanezeknek; itt letárgyalt pontok, jelenségek stb. a leszív e. m. tagozatokkal, ugyszintén e bizottsággal közölletnek az egy vidéken fekvő egyházmegyék közös plénuma elé terjesztés céljából.

6. §. Minden egyházközség, illetve az egyházmegye a közvetlen egyházi körben végzett munka anyagi szükségletét, bevételét, költségvetés-számadásba, felszerelési tárgyait leltárba vezeti be.

(Folytatjuk.)

HÍREK AZ EGYHÁZMEGYÉK ÉLETÉBŐL

(A komáromi egyházmegyéből)

A komáromi e. megye közgyűlése. Lélekemelő ünnepségek között folyt le szeptember 20-án a komáromi egyházmegye évi közgyűlése. A közgyűlésnek különös jelentőséget kölcsönözött az a körülmény, hogy a közgyűlés keretében iktatták be esperesi tisztségébe *Gyalóky László* nemesócsai lelkész, kerületi főjegyzőt. A komáromi ref. egyházközség ez alkalommal meglepő fogadtatásban részesítette *Gyalóky László* esperest, aki *Balogh Elemér* dunai kerületi püspök és *dr. Erdélyi Pál* egyházmegyei gondnok társaságában érkezett Komáromba. Az egyház küldöttsége a komáromi szekeres gazdák festői csoportjával és a ref. ifjuság bandériumával fogadta az érkező vendégeket. A közgyűlést *Tóth Kálmán* lemondott esperes nyitotta meg, azután *Vargha Sándor* lelkész tett jelentést az egyházmegyei választásokról, mely szerint a komáromi egyházmegye tisztikarát és tanácsbírói karát tíz évre a következőkből választották meg: esperes *Gyalóky László*, gondnok *Erdélyi Pál* dr. egyetemi tanár, egyházi főjegyző *Vargha Sándor*, világi főjegyző *dr. Mohácsy János*, egyházi aljegyző *dr. Szijj Ferenc*, világi aljegyző *dr. Szijj Ferenc*, Tanácsbírók lelkészek: *Sándor Benő*, *Fekets Sándor*, *Gálfy Géza*, *Boros Kálmán*, *Soós Károly*, *Tóth Kálmán*, *Csiba Imre*, *Rác Elemér*, *Vargha Sándor*, *Móroc Mihály*. Világiak: *Schmidt Imre*, *Kenessey Kálmán* dr., *Mohácsy János* dr., *Gaal Gyula* dr., *Nagy Nándor*, *Szijj Ferenc* dr., *Füföp Zsigmond*, *Zsindely Ferenc*, *Kiss Jenő* dr. és *Füssy Kálmán*. Az új lelkész eskütétele után *Vargha Sándor* magvas beszédben üdvözölte az új esperest, aki elfoglalván az elnöki széket, megköszönte a bizalmat és nagyszabású beszédben vázolta azo-

kat a köteleességeket, amelyek az egyházépítés munkájában a vezetőkre várnak. A közgyűlés első tárgya *Tóth Kálmán* kiérdemesült esperes jelentése volt, amely a szokott lelkiismeretességgel számolt be az egyházmegye múlt évi eseményeiről. A jelentés tudomásulvétele után a közgyűlés a lelépő esperest érdemeinek elismerésül örökös tiszteletbeli esperesi címmel ruházta fel. A lelkész értekezletnek azt a javaslatát, hogy tegye meg az e. megye a szükséges lépéseket egy Komáromban felállítandó lelkészképzőintézet felállítására, egyhangulag elfogadták. Az egyházmegyei járulékot lélekszám szerint 30 fillérben állapították meg. Az egyházmegye megosztása tárgyában az erre kiküldött bizottság javaslatát, mely az egyházmegye oszthatatlanságát mondja ki, egyhangulag tette magáévá a közgyűlés. Ezután több kisebb jelentőségű ügyet tárgyaltak le.

(Az ungi egyházmegyéből.)

A kaposi templomszentelés epilogusa. *Dr. báji Patai György* ungi egyházmegyei gondnok ellen a tibavai csendőrség — valószínűleg feljelentésre eljárást indított azért, mert a kaposi templomszentelési ünnepélyen „magyar főuri öltözetben és kardosan” jelent meg. Szomorú ebben a dologban nem a hatalom részéről való zaklatás, hanem az, hogy a kaposi templomszentelésről leadott hírlapi tudósítások semmit sem tudnak arról, hogy a gondnok is ott volt ezen az ünnepélyen, hogy egyenesen Olaszországból jött haza az esperes hívására, hogy az egyházmegyéje területére érkező püspököt annak rendje és módja szerint fogadhassa, hogy ez a fogadás már a csapi állomáson megtörtént, ahol *Bertók Béla* püspököt az egyházmegyei gondnok, *Cvinke István* püspököt pedig az esperes fogadta és üdvözölte körülbelül 10—12 palástosan megjelent pappal együtt, ezek vezették és kísérték a püspököket a szürtei állomásra, ahol a kaposi főszolgabíró, mint a járás főnöke várta és fogadta az érkezőket. Érihetetlennek tartjuk azt, hogy a hírlaptudósításban arról említés nem történt. Annyi tisztelettel tartozunk gondnokunknak, hogy ne nézzünk el a feje felett, mintha nem is léteznék.

Pataky Pál
e. m.-i főjegyző.

Valamennyi lelkészi hivatalnak.

Egyetemes Konventünk, hogy a hivatalos egyházi Névtár költségeit is az építő irodalom istápolására használhassa fel s népünket a selejtes, többnyire ártalmas és csak üzleti célokat szolgáló Naptáraktól megóvja: a saját kiadásában közrebocsátja az 1924-ik évre a „Reformátusok Nap-

tárát" hivatalos egyházi Névtárral ellátva.

Egy hivatalos példány megszerzése tehát, a lelkeszi hivatalok részére, minden gyülekezet pénztárára kötelező. De kötelező erkölcsi tekintetben is, hogy a magunk szellemi rostjain átment olvasmányok minél több példányban jussanak el népünk közzé is.

Ne hivatalos kényszerítésnek tekintsek tehát Lelkésztársaim, hanem segítségökre való sietésnek, ha már most tudomásokra hozom, hogy Egyetemes Konventünk inteniójából kifolyólag, a Naptárt minden gyülekezetbe meg fogom küldetni és annak a hívek közt való elterjesztését kötelezővé teszem. És pedig minden: 1—300 lelket számláló egyházba (a filiába is!) érkezik majd 10 (tíz) példány; 300—800 lélekig: 20 (husz) példány; 800—1000 lélekig: 25 (huszonöt) példány; 1000 lelken felül: 30 (harminc) példány.

Aki—lekötelezőleg az egyetemes egyház iránt,— ennél több példány eladására vállalkozik: szíveskedjék azt nálam, mint Konventi Elnöknel, minél előbb bejelenteni, hogy annyival több példányt nyomathassak. Mert a Naptár sajtó alatt van s október második felében már expedíálható is, hogy az árusítással a konkurrens Naptárakat megelőzhessük. Az előfizetők tehát haladéktalanul összegyűjtendők! A mi Naptárunk ára 5 (öt) Korona lesz s ez alacsony ár mellett legalább hatezer példányt el kell adnunk, hogy az Egyetemes Egyház a nyomtatásra rá ne fizessen. Minden tíz példány után egy ingyen példány adunk az elárúsítónak. Kérem azt is tudatni velem, ha valaki erről—ajótkönyv cél javára—nagylelkűen lemond.

Rimaszombat, 1923. szept. 25.

Bizalommal és szeretettel:

Pálóci-Czinke István
püspök, egyetemes konventi elnök.

IRODALOM.

Dr. Makkai Sándor: „Hittem” azért szóltam.” (Vallásos elmélkedések.) Kolozsvár 1913.

Makkaynak e könyve még 1913-ban jelent meg, az egykori, jelesen szerkesztett kolozsvári Egyházi Ujság könyvtárának első kötele gyanánt. A könyv vallásos elmélkedések gyűjteménye, melyek nagyobb részét alkalmi elmefuttatások ugyan, (tíz év előtti adventek, karácsony, újév, husvét, stb. alkalmából) de a bennük érvényesülő örök íge miatt ma is élő és eleven aktualitással bíró fejtegetések. Különösen pedig annak a célnak felelnek meg elsőrendű módon, amit a könyvtárvállalat annak idején maga elé tűzött, hogy t. i. a nagy közönség minél szélesebb rétegeibe, minél könnyebben megszerezhetőleg vigye szét az új, magyar protestáns építőirodalom termékeit, örök eszméiket és ideálokat új köntösben. Azok a

szavak, melyekben az akkor még pályája kezdetén álló ifjú hálás szeretettel adózik az előszóban mestere, Ravasz László iránt, ma, kerek egy évtized perspektívájában bámulatosan bevált prófécia gyanánt hatnak. „Meggyőződésem — mondja Makkai — hogy az ő (Ravasz) munkája nyomában s vezetése mellett fog még ezután fakadni egy új, magyar protestáns irodalom; — Akiknek az iránt is van lelkes szeretetük, hogy egy fiatal élet pályáját lélekben végig kövessék, többszörös öröm és nyereség Makkai könyvének mai olvasása.

Kiadja: az Egyetemes Konvent.

A kiadásért felelős: Kövy Árpád.

Pályázat

az asztélyi ref. egyház kántortanítói állására. Javadalom: három szobás lakás szükséges melléképületekkel. 16 magyar hold föld használata. 10 q. buza. 1 hold temetőkert használata (szántható) s a megfelelő államségély. Kötelessége I—VI. vegyes osztályu növények tanítása, mindennemű kántori szolgálat végzése, akadályoztatás esetén lelkész helyettesítése. Tanítási nyelv magyar. Kellően felszerelt pályázati kérvények okt. 5-ig küldendők be a ref. lelkeszi hivatalhoz. Az állás azonnal elfoglalandó. Asztély (Bereg m.) u. p. Beregszász, 1923. szept. 10.

Ref. egyház.

Pályázat.

Az ágcseryői ref. egyház pályázatot hirdet az előkönyörgő kántortanítói állásra. Javadalom: 9 köböl buza, 9 köböl gabona, 2 m. öl keményfa beszállítva. 10 kat hold föld, 96 kor. munkaváltság, szép lakás mellékhelyiségekkel s 600 négyszögöles kerítél, stóla s a törvényes államségély. Vasúti megálló 1 percnnyire. Tanítási nyelv magyar. Kötelessége: Az osztatlan iskola vezetése. Pályázhatnak csehszlovák illetőségű ref. vallású rendes oklevéllel bíró tanítók, akik a nosztrifikációs vizsgát letették. Pályázati határidő okt. 15. Az állás nov. elsején elfoglalandó. Pályázatok ref. lelkeszi hivatal címére Kistárkány u. p. Bély, Zemplén m. küldendők.

Pályázat

a lévai ref. egyház orgonista kántortanítói állásra. Fizetése: 1. Az egyház pénztárából 550 K. 80 f., felesen tanítói, felesen kántori. 2. Pély alapítványból 549 K. 20 f. 3. Fizetés javításul 200 K. 4. Pély alap osztalékából jelenleg 1841 K. 98 f. (évenként változhat) 5. Ismétlő iskola tanításáért 50 K. 6. 3 öl kemény tűzifa beszállítva és felvágva, vagy egyház választása szerint évi 500 K. laktér. 8. Stóla egyházker. végzése szerint. 9. Fizetés kiegészítő államségély.

Kötelessége: Presbiterium által kijelölt osztályok vezetése, ismétlő iskola vezetése vallásitanítással együtt. Mindennemű orgonista kántori teendők végzése, énekkar szervezése és akadályoztatás esetén lelkész helyettesítése. Az állás azonnal elfoglalandó.

A pályázók állampolgárságukat igazolni tartoznak. Felszerelt pályázatokat október 31-ig a lévai ref. lelkeszi hivatalhoz küldendők.

Léva, 1923 szeptember 21.

Kálnay Károly

ref. h. lelkesz isk. széki elnök.

A kolozsvári ref. theol. ifj. iratterjesztő vállalat kiadmányában megjelent művek közül az alábbiak

a „Kultura” könyv- és papirkereskedésében, Lučenec, az alábbi áron ismét kaphatók:

dr. Makkay Sándor:

Vallás az emberiség életében.	
fűzve	31—
Kegyelemből, hit által.	7:50
A lélek élete és javai	5—
Ird meg amiket láttál.	13:80
Bevezetés a személyiség paedagogikájába	7:80
Hittem, azért szóltam.	6:20

dr. Tavasz Sándor:

A jelenkor szellemi válsága (Kritikai utmutató)	6:60
---	------

Könnyelműséget követ el mindenki,

ha a bevásárlásnál nem a jó, kiváló, kiadós minőségre helyezi a fősúlyt.

Ennek szem előtt tartása annyit jelent, mint olcsón vásárolni.

Ezt tudva, okos és takarékos háziasszonyok az egyetlen valódi

FRANCK kávépótlékot

a kávéőrölő gyár védjeggyel ellátva részesítik előnyben minden látszólagos olcsóbb utánzatnál.

Belőle csak félannyit kell igénybe venni, mint más kávépótlékból.

Pénzt takarít meg és még jobb minőségű kávé is kap.

Franck Henrik Fiai.

ENGEL ISTVÁN

KÖNYVNYOMDÁJA

LOSONC

MASARYK-U. 19. SZ.

Elvállal minden e szakmába vágó munkát a legizlésebb kivitelben.

RESATKÓ ENDRE

építész, építési vállalkozó

oo KASSA, DÁRDA-UTCA 4. oo

Tervez. • Vállal. • Kivitelez.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában.

REFORMÁTUS EGYZHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:	
Egész évre — — — — —	60 korona
Fél évre — — — — —	30 korona
Negyed évre — — — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkatársak:
Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losonc, Madách-u. 19, hétfő a kéziratok, előfizetők hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők: :: Megjelenik minden vasárnap

Kálvinista népünk kulturális vezetése

A kálvinizmus életfájáról a nagy vihar sok erős és biztató ágat tördelt le, épen akkor, amikor a legnagyobb szükség lett volna rájuk. Ezek az ágak az a sok intelligens család, amely az új alakulás következtében egymásután volt kénytelen elhagyni azt az öröllő helyet, amelyen a kálvinista őseket jellemző szilárdsággal és határozottsággal állotta meg a helyét.

Az intelligencia sorainak ez a megrikkulása érzékeny, alig pótolható veszteséget jelent úgy a szorosán vett egyházi, mint nemzeti élet szempontjából.

A kálvinista intelligencia a legerősebb bástyája volt mindenkor egyházi életünknek. A lelkipásztornak — különösen a városi gyülekezetekben — hasznos, értékes, jól bevált munkatársai voltak a kálvinista intellektuettek. Egy-egy felvetett, az egyházépítés céljait előbbrevivő gondolatnak, eszmének a legodaadóbb, a leglelkesebb támogatói rendszerint az ő soraikból kerültek ki. Az ő bölcs, élettapasztalatok által leszűrődött objektivitásuk és szilárd meggyőződésük volt az az egyensúlyozó erő, amely az egyházépítés munkáját úgy a lelkipásztorra, mint a gyülekezetre nézve megkönnyítette, áldásteljesse tette.

Ezt a szomorú téglahullást azonban nem lehet és nem szabad ölbetett kezekkel néznünk és megváltozhatatlanba resignáltan belenyugodnunk, hanem mindent el kell követnünk ennek a folyamatnak ellensúlyozására.

A történelmi idők történelmi feladatok elé állítanak bennünket s parancsoló köteletségünk ké teszük azt, hogy kálvinista népünkkel komolyabban, lelkiismeretesebben, odaadóbban foglalkozzunk.

A legelső és legcélravezetőbb feladat, amelyet a mai nehéz idők megkövetelnek tőlünk, kálvinista népünk szellemi színvonalának fokozatos fejlesztése. Az iskolai tanítás és nevelés által nyújtott eredményekkel nem elégedhetünk meg, hanem megfelelő módon (ismeretterjesztő előadások, egyénenkénti lelki foglalkozás által stb.) közre kell munkál-

kodnunk abban, hogy népünk kulturális igényei megnövekedjenek és így kultúrszintje a mai átlagról felfelé lendüljön.

Ennek a fokozottabb mérvű lelki gondozásnak a legáldásosabb következménye az lesz, hogy kálvinista népünk lassan rávezetődik a maga sajátlagos emberi értékének és kálvinistaságának öntudatára. Ez a kálvinista öntudat pedig fokozatosan mélyül, ha népünk megismerkedik a kálvinizmus multjával, történelmi feladataival, egyházi életünk belső berendezkedéseivel, alkotmányával, demokráciájával.

Ezzel a felvilágosító, népünk kulturális emelését célzó munkával nevelhetünk egyházunknak olyan megértő, eszményeinket méltányolni tudó, léleklében, öntudatban napról-napra erősödő táborát, mely nem fog könnyelműen felülni délibábigéreteknek, csalóka jelszavaknak, a megrázkódtatások idején nem fog oldott kévéként szétesni, hanem a veszély pillanatában is szilárd összetartással fog állani lelki vezérei mögött.

Az egyháztársadalmi munka rendezése.

(2-ik folytatás)

Ugyancsak hasznos tájékoztatást nyújt az egyház belső építésének eszközeire, az a „Szomszédságok házirendje”, mely az erdélyi ev. szászok között már évszázadok óta termi hasznos gyümölcseit. A szászoktól több erdélyi gyülekezetünk által vette ezt s az egész gyülekezetet a presbíterek vezetésével 20-as csoportokba, u. n. szomszédságokba osztva — intenzívebb erkölcsi nevelés szempontjából — a következő nyomtatásban közöltük kiosztott „Szomszédságok házirendje” szerint végzik munkájukat:

1. Szeresd az Istent s felebarátodat, mint önmagadat; igyekezz, hogy környezetekben minél több jó szolgálatot végezz. légy áldás másokra; tanuld meg, hogy aki tudna jól tenni s azt elmulasztja, bünt követ el. (Jakab 4: 17.)

2. Szeresd az anyaszentegyházat, mely belőled s felebarátaidból áll és Isten rendelése szerint a népek pásztora; értsd meg, hogy Isten az egyházon belül, szom-

szomszédságokban éppen te állalad akarja ezt a 20 családot pásztortartani a következő módon:

3. Ha valaki beteg, szerezz arról tudomást, a háziakkal hivass idejében orvost, adj hirt a lelkipásztornak, tanítónak s a komoly beteget intsd az Urral való megbékülés szent kötelességére; a betegség idején, temetés alkalmával ajánld föl szolgálataidat.

4. Figyeld meg a házi viszálykodást s igyekezz abban csendesítő lenni; készülő pereknek siess felvilágosító jó szóval, a lelkipásztor, presbíterium segítségével (I. Kor: 6.) elejét venni.

5. Nézz utána, hogy a szegényeket, tehetetlen, tartás alatt álló öreg szülőket, özvegyeket, arvakat a családtagok jó emberek gondozzák-e? (II. Móz. 20: 12.) Tapasztalataidról számolj be a lelkésznek, a presbíteri gyűlésnek, mely inti, feddi, dorgálja és ha szükség: esperesi vizsgálatkor egyházi bíróság elé állítja ez illetőket, (Máté 18: 15.) mivel „nem vagyunk mi magunkéi” s egymásról felelünk kell.

6. Ügyelj a fiatalok viselkedésére (Préd. 12. rész), legényeket óvd az éjjeli kicsapongásoktól, szivar, ital, (I. Péter 5: 8.) káriyától; leányokat az esli magános séta, kapuzás, cifrázkodástól, mely a dologtalanság kezdete (Sofon 1: 8. Máté 6: 25—28.); irányítsd őket jámbor, tanulságos szórakozásra, iskolánkban is buzdíts, hogy szavalva, énekelve, könyvet forgatva magukat hasznosan képezzék; kísérd figyelemmel a sonókat, az ot-tani viselkedést, az ifjak frigykötési szándékát s adj jó tanácsokat, hogy a vagyon még magában nem boldogít; ha egyházunkat bármily veszély fenyegetné (gyermekel-igérése, kitérés, áldás igénybe nem vétele), úgy erélyesen lép közbe.

7. Vigyázz a szülőkre, hogy gyermekeiket ne csupán a maguk kényelmére tartásák, tul ne csigázzák, testi, szellemi nevelésüket el ne hanyagolják, magyar iskolánkban járassák, a szükséges taneszközökkel szereljék fel, az ismétlőt pontosan elvégeztessék és őket megkonfirmáltassák.

8. Vigyázz a szomszédaitra, hogy mindenben példaképül legyenek; anyanyelvünkhöz, nem-

zeli szokásainkhoz lördhetetlenül ragaszkodjanak, legyenek büszkék arra, hogy magyar kálvinisták, mások vallását azonban ne bántsák, haragot ne tartsanak, a vasárna ot munkaszünettel megszenteljék, egyházi olvasókördbe, templomba eljárjanak, ott perselyezzenek, évenként legalább egyszer Urvacsorával éljenek, a bünbánati hetet el ne feledjék, társadalmi helyzetük szerint egyszerűen öltözködjének, halottaikat tisztességesen, de pazarlás nélkül temessék el, emlékeiket bolli koszoruk helyett aranykönyvi adománnyal örökítsék meg, a sírokat ne világítsák, de szép rendben tartsák.

9. Csepegtesd be mindenki szívébe, hogy az egyháznak és iskolának is meg van a maga anyagi szüksége (I. Kor. 9. Máté 10: 10. Róm. 13: 7. Lukács 20: 25.) s arról gondoskodni a mindenkori tagok kötelessége: hogy dicső elődeink valóban maguk tartották fenn egyházunkat: vagyonukkal és vérükkel, még a hitüldözések lángjában is: értsd meg, hogy ma egyedüli kincsünk, menedékünk az egyház s ezért a reá eső fentartási költséget, közmunkát ki-kirőjja le örömmel, hatósági beavatkozást nem is várva, amint külső országokban élő hittestvéreink már régóta maguktól, józan értelmükből, kényszer nélkül teszik ugyanezt, a komoly szülő is nem parancsra ruházza gyermekét, önmagát, hanem önként, szeretetből, a szükség szerint; készítsd elő hittestvéreidet az elérhető gonosz időkre, komolyhíntő, hamis próféta ravasz beszédeire, ellenséges uszításokra és ólalkodó farkasok lámadásaira; legyen gondod, hogy a régi, népnevelő jó egyházi szokások is: betegekről való gyülekezeli megemlékezés közös imában (I. Tim. 9. Jak. 5: 15), a házasság előzetes felkérdezése, templomi kihirdetése, urasztalának az ifjabb házasság által megterítése, békebírótság, (I. Kor. 6.) az erkölcs fejelemző „eklérsia követés” visszaálljanak.

10. Altalában ne fáradj el soha az illetlen beszédűek, valláscsufolók, rendetlenek, csupán polgárilag együttélők, vadházások, erkölcslenkedők szeretetteljes intésében (I. Tesz. 5: 14.), hogy azoknak vérét ne a te kezedből követelje az Úr (Ezékiel 33: 5), ints, hass, eleveníts, mint a kovász; igyekezz, hogy az Isten országát magad körül állandóan építse e pontok megtartásával s kérd Isten Szent Lelkét, hogy az tanítson meg alkalmilag egyéb teendőkre is (János 14: 26), hogy ilyen módon a te életed legyen alázatos, örvendező, a jó munkában mindhalálíg hű élet s nyerd el egykoron az „Igazak Kotonáját.”

Ámen.

Érezzük mindnyájan, hogy minden téren, de legkivált a nemzet erkölcsi ujjászületésére hivatott egyházi életben a reformok elengedhetetlenek. A multra gondolva egészen természetesen kell, hogy tartsuk: a semper reformari elv mai sürgős alkalmazását, a világot alapjaiban megrengető e nagy katalizma konzekvenciájának határozott levonását, ha mindenestől elsodortatni nem akarunk. Ime mi bemutatottuk erre a módszerek némelyikét, halljuk meg azokból a Lélek szavát!

A nagyszöllősi lelkészkonferencia.

A máramaros-ugocsi egyházmegye lelképásztorai mult hó 25-én tartották meg konferenciájukat Nagyszöllősen, a már közölt tárgysorozat szerint. Lefolyása a következő volt:

Áhitat, tartotta Szabó Béla. A bábeli torony, mint az isteni szuverenitás és akarat negligálásának s az önistenítés ősi gondolatának kifejezője. A nyelv megzavarodása s az egymást meg nem értés, mint az Isten hűntetése. A mai nagy bábeli zürzavar oka szintén az ember pártütésében, Isten elleni lázadásában rejlik. Amikor a modern ember nem törődik az Istennel s a vallással, Nélküle akarja élete problémáit megoldani, akkor voltaképen önmagát teszi istenné s mint ilyen csak uralkodni és parancsolni akar. De e törekvésével összeütközésbe kerül embertársaival is, akik szintén istenné tolták fel magukat és szintén csak uralkodni akarnak. Lehetetlen, hogy megértsék egymást. Hiába alkotják meg a közös eszperantó nyelvet. Akik ugyanazt a nyelvet beszélnek, azok se értik meg egymást. Mert csak a szavak ugyanazok, a fogalmak már egészen mások. Pl.: „szabadság”, „igazság”, „béke”. Mindegyik akarja, de mindegyik mást ért alatta. Es marcangolják egymást.

A bábeli zürzavarból két kivezető ut van. Vagy az Isten löri össze s alázza meg az elbizakodott embert, vagy az ember alázódik meg előtte önként, mondván: Tied Uram az igazság, mienk pedig orcánk pirulása, amint ez ma rajtunk van”. Mi, oly sokszor nyakas kálvinista magyarok, jól tesszük, ha megalázkodunk Isten előtt s beismerjük, hogy csak emberek vagyunk, gyöngé, törékeny bűnös emberek, akik magunkban meg nem állhatunk. És jól tesszük, ha az önzés nyelve helyett a krisztusi szolgáló szeretet nyelvén szólunk egymáshoz. Így meg fogjuk érteni egymást, még ha a világ nem is értene meg minket. Nehéz dolog, áldozattal jár. Garibaldi mondta katonáinak: „Ilgerek nektem sok fáradságot, éhséget, égő sebeket, kínos halált vagy szomorú fogságot, aki szereti családját és hazáját, az jöjjön utánam!” És Krisztus: „Aki én utánam akar

jönni, az tagadja meg önmagát és vegye fel az ő keresztljét és úgy kövessen enkem”.

Aki szereti Krisztust és magyar református anyaszentegyházát, az vegye fel a Keresztet.

Peleskey Sándor elnöki megnyitójában — amelyet egész terjedelmében leközöltünk — megragadóan változta azt a nemes missziót, amely a változott viszonyok között fokozott mérvben vár a lelképásztorokra, akiknek mindegyikének tudatában kell lenni ennek a történelmi feladatnak. Aki ezt a feladatot nem érzi át és ezt a zászlót cserbenhagyja, csak megvetetést érdemel. Örömet fejezi ki afelett, hogy az egyházmegye világi tisztviselői oly nagy számmal jelentek meg a konferencián s ezáltal is tanujelét adták annak a nagyfoku érdeklődésnek és az együtt-dolgozás akaratának, amely a máramaros-ugocsi egyházmegye világi tisztviselőit különben is jellemzi.

Az egész lelkésztestület lelkes örömmel üdvözölte a világi munkatársakat.

Sarkady Mihály a gyakorlati lelkész életéről szóló dolgozatát olvassa fel, arra igyekezővén rámutatni, hogy milyennek kell lenni a közéletben a lelkésznek, mire van szüksége, hogy jól forgolódhasson, mikre kell tehát a lelkészképzésnél figyelemmel lennünk. Még csak a mult század végén is mennyivel más volt a falusi pap. Ügyvédje, orvosa, gazdasági tanácsadója, stb. volt a népének. Azért lehetett ilyen sokoldalú, mert ilyennek kellett lennie, de mert ilyennek is nevelték. A teológiát, pedagógiát, filozófiát s a jogi tudományokat sokáig együtt tanították s csak a végén vált el, hogy rektor lett-e valaki, vagy pap, jogásznak ment-e el, vagy gazdálkodni kezdett. Ennek az együttes nevelésnek egy másik nagy haszna is volt: a lelkészeknek és világiaknak a szolidaritása, egymás megértése, kölcsönös támogatása. Mindezeknek lassan vége. A köz-igazgatásnak alig van szüksége már ránk, népünk nem szorul annyiszor segítségünkre, a világiak alig értenek meg bennünket. De kezünkben maradt még az evangélium! Amit ott elvesztettünk, itt kell pótolnunk és fokoznunk. Ene munkánk központjával a templomot és az iskolát kell tennünk. Nagyobb súlyt kell fektetnünk a tankötelesek s az ismétlő iskolások nevelésére, vallásos oktatására. Próbálja meg a lelkész magát más téren is újra hasznossá tenni, takarékmagtárak, szövetkezetek felállításával, egészségügyi szolgálatokkal stb. Fontos, sőt elengedhetetlen volna az új lelkészeknek tanítói oklevelet is szerezni, hogy egyrészt így irányítani tudják az iskolai tanítást, az énekvezetést, másrészt ha kell, maguk is taníthassanak, ahol iskoláinkat tanítóhiány miatt bezárással fenyegetik.

A sok praktikus gondolatot tartal-

mazó, kedves, megleghangu előadást jegyzőkönyvi dicséretben részesítik.

Utána *Biky Ferenc* esperes s *Bácsy Gyula* szólalnak fel. Szavuk summája: a lelkésznek nélkülözhetetlenné kell tenni magát a gyülekezetében.

Dancsházy Sándor: „A lelki élet titka” címén tartotta meg értekezését. Szerző évek óta behatóan foglalkozik a lélektannal, mint Wunt, a nagy akarat pszichológus tanítványa. A nagy olvasottságra valló, komoly és mégis megkapó, érdekes munkát érdemes volna a maga teljes terjedelmében közölni. Itt legyen elég csak annyi, hogy nagy úrt tölt be egy-egy ilyen tárgy lelkészi tudásunkban, hiszen nekünk mint *lelkészeknek* elsősorban magával a *lélekkel* s a *lelki élettel* kellene foglalatostkodnunk. A teológia tantárgyai közül nem volna szabad épen a lélektannak hiányoznia.

Az élet csupa titok. Az ismeretünk köre ugyszólván senmi. Mi legfeljebb csak sejtjük a körülöttünk és bennünk lévő titkok értelmét. A vallás is telve van természeténél fogva titkokkal, mint pl. az urvacso, a Krisztussal való egyesülés stb., amiket maradék nélkül megfjtenünk sohasem lehet.

Szól azután a különböző titkokról, mint az alvajárásról, spiritizmusról, suggestióról, a távolhallás, távollátás és távolérzésről. Ez utóbbiak sorába tartoznak a jövendölések is, amelyeket az ótestámentom prófétáinál látunk. Mindegyik példakkal illusztrálva.

A lélektan e jelenségek megmagyarázásában még csak a kezdet kezdetén áll. De amint az alkhimiábó a kémia, az asztrológiából az asztronómia, vagy a kuruzslásból az orvostudomány lett, úgy fog majd ebből a tapogatózásból is egykor valami felséges megismerés kifejlődni.

Szól végül a keresztyén vallás legmodernebb fekélyéről: az okkultizmusról. A spiritizmus, melynek kb. 60 millió hive van, gyökerében támadja meg a vallást, mert tagadja a felelősséget s ezzel a megváltás szükségességét. A theosophia emberi ésszel akarja felfogni és megérteni az Istent. Az antroposophia az emberi önerőből, az emberi képességek gimnasztikus fokozása által akar a váltságához eljutni. Mindezek valláspótlékok akarnak lenni, amelyek ellen csak egy mentőeszköz van: a hamisítatlan evangélium bátor hirdetése.

Ezuttal is köszönetet mondunk *Dancsházy Sándornak* tartalmas felolvasásáért.

Szabó Béla „Evangélium és evangélicizáció” című előadásában arra a három kérdésre próbált megfelelni, hogy mi az evangélium, mi az evangélicizáció s végül, hogy helyzetünkben minő egységes evangéliumi munkát lehetne megindítani? Az evangélium: „Istennek hatalma minden hívőnek idvességére” s az evangélicizáció az az assimilációs munka, amely

Istennek ezt a holt betűkben lefektetett hatalmát, erejét életté, üdvösséggé változtatja át bennünk. Azért olyan fontos az Isten igéje minden vallásos, evangélicizációs munkánkban.

Mit mond nekünk ma ez az evangélium? Ha a reformáció korában azt mondta: legyetek testben, lélekben szabadok, „mert ti szabadságra hivatlatok el”, akkor ma azon van a hangsúly, „csak hogy ez a szabadság ürügy ne legyen a testnek”. Akkor azt mondta: „Minden szabad nekem”, ma azt hangoztatja: „nem minden használ”. Mert az inga egyik szélsőségből már a másikba lendült át, a rabságból a szabadosságra. Lerontottuk ugyan a tekintélyt — nagyon helyesen, de vele együtt oda lett már a felsőbbesre köteles tisztelete, sőt olykor a bibliának a tekintélye is. Értelmünk sugárkévéjével bevilágítottuk a hit minden rejtelmes zugát, de ma már kezdünk nagyon is világos, száraz, unalmas lenni. Egyházalkotmányunkat a demokrácia elvére építettük fel, de a nagy demokrácia már-már kezd inkább akadályul, mint előhaladásul szolgálni. Dőreség ugyan a katolikusok állítása, akik a mai vallástalanságért, poliükai anarchiáért a reformációt teszik felelőssé, mégis bizonyos hogy a biblia ma egy hatalmas „állj!”-t kiált felénk a még több szabadság, még nagyobb demokrácia felé vezető utunkban s azt tanácsolja, hogy próbáljunk valamit tanulni az eddig álltalunk oly igen lenézett katolicizmustól és a szektáktól. Nézzük meg, mennyi quietumot tud nyújtani az előbbi a maga egyetemes, ősi conservatismusával a forradalmak kínos álmából felocsudó s a most valami biztos megpihenés után vágyó embereknek és lássuk meg mennyi motívumot adnak a bibliával dolgozó szekták a megtérni vágyóknak és új életet keresőknek.

Ne kövessük egyiket se, de ha lehet, tanuljunk mindkettőtől.

Majd rámutatott előadásában arra, hogy a mai modern ember lelkét és figyelmét a bibliának rendszerint a lélektani élményekkel, átélésekkel tartalmazó részei ragadják meg. Nem a történet, nem a dogma, vagy a puszta morál, hanem az élet.

Végül néhány praktikus javaslatot tesz. Lépjünk a „Brit és külföldi bibliatársulattal” közvetlen összeköttetésbe, hogy jutányos áron, bizonytalan biblíákat kaphassunk tőle s állítsunk be egy kolportört. Próbáljuk újraéleszteni a családi istentiszteletet, e célra állítsunk össze közös erővel egy erre a célra szolgáló vezérkönyvet. Tartsunk bibliai kurzusokat, a biblia világának, a biblia tartalmának, szereplő egyéneinek a megismerése végett, mert amíg ezt nem tesszük, hiveink nem fogják megérteni az ige szellemi jelentését sem.

Az előadás után vita indult meg. *Bihary Lajos* méltatja a multak ér-

demeit, szerinte nincs másra szükség ma sem, csak az eddigi munkának intenzivebbé tételére. *Peleskey* szükségesnek tartaná a bibliai kurzusok tartását, a katolikusok durva vádját pedig visszautasítja. *Lajos Sándor* a bibliában való járattanságra példát hoz fel, mely szerint egy legátusa nem tudta kikeresni a textust. A beszélgetés fonala azonban hamarosan áttért a katolicizmus és protestantizmus viszonyának a kérdésére, ahol aztán az idő rövidsége miatt megszakított. *Sarkady Mihály* még idézi egy katolikus vallomását, amelyből az világlik ki, hogy a katolicizmus csak a reformációnak köszönheti megmaradását és a fejlődését is csak a protestantizmus biztosítja, azért minden katolikusnak szinte imádkozni kell a protestantizmus életéért. *Bihary Lajos* pedig a katolicizmus életképtelenségét hangsúlyozza. A javaslatok feletti döntésre nem is került sor.

Lajos Sándor az egyházmegyei iskolaügyeket ismertette, nagy fáradtsággal és pontossággal összeállított statisztikája alapján. Szól a jövendő intelligenciájának, vagyis a mai középiskolai tanulók vallásos nevelésének fontosságáról.

Ezzel a konferencia véget ért s következett az egyházmegyei közérdekű ügyek feletti beszélgetés s a legközelebbi konferencia kitűzése.

Szükségesnek tartottuk egy ilyen részleges tudósítást adni a konferenciáról, tartván attól, hogy az elhangzott előadások lapunk kicsiny voltánál fogva talán nem jelenhetnek meg, hogy így a többi lelkésztestvéreink legalább tudomást vegyenek azokról a gondolatokról, amelyek bennünket itt foglalkoztattak.

Szabó Béla.

HIREK AZ EGYHÁZMEGYÉR ÉLETÉBŐL

(Az ungi egyházmegyéből.)

Harangavatás Ungmogyoróson. Felejthetetlen szép egyházi ünnepélyben volt részük szept. 23-án az ungmogyorósi leányegyház hiveinek s örömeikben a környékbeli hittestvérek is osztozni igyekeztek. E kis egyház tagjai nagyok a hitbuzgóságban és áldozatkészségben, aminek beszédes bizonyossága az elrequirált harang helyébe öntetett s felavatott új harang is. A gyülekezet egyik buzgó nőtagja *ö. v. Pápay Danielné* maga öntette a harmadfél mázsás harangot 15.000 kor. költséggel s eme nemes cselekedetével emlékezetessé tette nevét egyháza történetében.

A felavató ünnepély d. u. 2 órakor kezdődött a gyülekezeti vegyeskar énekével. A kar összeállítása s kifogástalan szereplése *ifj. Papp Lajos* helybeli előkönyörgő tanító szaktudásáról s nagy fáradságot igénylő munkájáról telt az ünneplő közönség

előtt bizonyosságot. Azután Szücs István esperes indított könyvekre bennünket buzgó imájával, amelynek elhangzása után megáldotta a harangot s átadta rendeltetésének.

Amíg a harangot a toronyban elhelyezték, a közönség egy része a templomba vonult, ahol Ráczkövy János e. m. tanácsbíró mondott nagyhatású, gondolatokban gazdag ünnepi beszédet, a künnrekedt közönség előtt pedig Gencsy Béla h. lelkész prédikált szónoki tüzzel s meggyőző erővel.

Az ünnepélyen az egyházmegye képviselőjében Maksa József és dr. Herczegh Károly tanácsbírók, Galgóczy Gyula e. m. főjegyző és dr. Sutka István e. m. főügyész jelentek meg.

Az egyházmegye esperesének ünnepélyes fogadtatása s az egész ünnepély mintaszerű rendezése Gencsy Béla h. lelkész körültekintő gondosságáról tett mindnyájunk előtt bizonyosságot.

A vajáni gyülekezet egy nagyfontosságú határozata. A vajáni ref. egyházközség igazán követésreméltó módon adta tanubizonyosságát magyarságához való őszinte és hű ragaszkodásának abban az egyhangulag hozott egyháztanácsi határozatban, amelyet alább egész terjedelmében leközlünk:

Olvastatik a Református Egyház és Iskola című hivatalos egyházi lap 1923. évi aug. 19-én megjelent 33. számából „A szlovák egyházmegye térképé” című cikk, mely szerint az amerikai szlovák kálvinista Jednota a Csehszlovákiában megalakítandó szlovák egyházmegye térképébe a vajáni ref. egyházat is felvette azzal a megokolással, hogy Vaján elmagyarosított szlovák ajku község, tehát vissza kell szlovákosítani.

A vajáni ref. egyházközség felháborodással hallja a rosszakaratu és a történelmi igazságot teljesen elferdítő cikk állításait s miután Vajánban történelmi okmányokkal és a firól-fira maradó hagyományokkal igazolhatóan a legősibb időktől kezdve magyar ajku lakosok éltek s miután itt már 1611-ben, műemlék harangunk bizonyossága szerint, magyar ajku református gyülekezet volt, az egész vajáni gyülekezet a szlovák egyházmegyébe való csatoltatásának még a gondolata ellen is eleve tiltakozik, azt az állítást, hogy valaha szlovák lett volna, visszautasítja s a csehszlovák állam törvényes keretein belül egyhangú lelkesedéssel fejezi ki a magyarságához való törhetetlen ragaszkodását.

RESATKÓ ENDRE

építész, építési vállalkozó

KASSA, DÁRDA-UTCA 4.

Tervez. • Vállal. • Kivitelez.

Figyelmeztetés.

Október hó 16-ára egybehívott egyházkerületi közgyűlésünk tagjait ezúton értesitem, hogy tanácskozásunkat az u. n. „Lőcsei Házban” a „Kereskedők Köre” helyiségében fogjuk megtartani d. e. 9 órakor kezdődőleg. E helyiség közel van a református templomhoz és lelkészlakáshoz.

A gyűlés tagjai a „Schalkház” szállóban lesznek elszállásolva, ahol 20% engedményben részesülnek. Akik az elszállásolásra igényt tartanak, azt azonnal jelentsék be egy levelezőlapon a kassai ref. lelkéshiatalnak.

Tudatom azt is, hogy megérkezésünk napján, október 15-én d. u. 6 órakor a kassai egyház vallásos összejövetelt rendez, amelyen óhajlandó, hogy mi is lehetőleg teljes számmal részt vegyünk. Gyűlekezés a ref. tanácsteremben.

Rimaszombat, 1923 szept. 30.

Pálóczi-Czinke István
püspök.

Az erdélyi irodalomból.

Dr. Makkay Sándor: *A vallás az emberiség életében.* E munka tulajdonképpen két egybefűzött kötet. Az első rész vallástörténelmi áttekintés afőlött, hogy milyen szerepet tölt be a vallás a történelem folyamán az emberiség életében. A második rész pedig vallásbölcselet, mely a vallásfilozófia összes alapvető kérdéseit világos rendszerezésben tárgyalja.

Ára fűzve . . . 31—Kč.

Dr. Makkay S.: *A lélek élete és javai.* Filozófiai propedeutika Böhm Károly filozófiájának szellemében.

Ára . . . 5—Kč.

Dr. Makkay S.: *Bevezetés a személyiség pedagógiájába.* A jeles szerző egykori doktori értekezése, mely a modern pedagógiának egyik fontos problémájával: a személyiség nevelésének kérdésével foglalkozik.

Ára . . . 780 Kč.

Dr. Makkay S.: *„Kegelemből hit által”.* Vallástani kézikönyv a középiskola legfelső osztályai számára. Hit és erkölcs tan a heidelbergi káté alapján.

Ára . . . 750 Kč.

Dr. Makkay S.: *„Hittem, azért szól-tam”.* Vallásos elmélkedések gyűjteménye a nagyközönség számára.

Ára . . . 650 Kč.

Dr. Makkay S.: *„Ird meg amiket láttál”.* A szerzőnek 1918 óta megjelent, illetve elmondott beszédeit, elmélkedéseit és felolvasásait tartalmazza.

Ára . . . 1380 Kč.

Dr. Tavaszy Sándor: *A jelenkor szellemi válsága.* Kritikai utmutató a jelenkor szellemi zűrzavarában.

Ára . . . 660 Kč.

Dr. Révész Imre: *„Aikre nem volt méltó a világ”.* Egyháztörténelmi olvasókönyv középiskolai növendékek és a művelt nagyközönség számára. Ára fűzve 1080, kötve 18—Kč.

Dr. Kecskeméthy István: *A mi vallásunk.* A reformáció 400-ados fordulójára alkalmából szerkesztett emlékkönyv, mely a kolozsvári theol. akadémiára kiváló professzorainak szakdolgozatait tartalmazza a ref. kereszténység lényegéről. Ára . 1360 Kč.

Mátyás Ernő:

Vallásos mystika. Ára 8—Kč.

Pál apostol mystikája. „ 8—Kč.

Mindkét dolgozat a vallásbölcselet köréből meríti tárgyát; egy fiatal tehetség sokatigéző munkái.

Vásárhelyi János:

Beszédek, imák (beiktatás alkalmából). Ára 3—Kč.

Lelki vigasz. (Imák beteg testvéreink vigasztalására.) Ára 2—Kč.

Ifjusági egyletek munkaterve. A jönevű és kitűnő szónok írásai.

Heidelbergi káté. (Népszerű kiadás.) Ára 3—Kč.

„Ifjú Erdély.” Az erdélyi magyar ifjuság folyóirata, előfizetési ára egy évre . . . 30—Kč.

Mindezen könyvek és iratok, valamint bármiféle más szépirodalmi és tudományos művek megrendelhetők Sextius Lajos „Kultura” könyvkereskedésében: Losonc, Kollárova-u. 8. utánvétellel, vagy a pénz előzetes beküldésével; utóbbi esetben portóra a rendelés összegének 20%-a beküldendő.

Kiadja: az Egyetemes Konvent.

A kiadásért felelős: Kövy Árpád.

Pályázat

a bálkai ref. egyház kántortanítói állására. Javadalom: alkalmas lakás, 26 hl. buza, 4 hold föld, rét, 32 méter fa, melyből 15 m. az iskola fűtésére és legeltetési jog. Pályázati kérvények ref. lelkéshiatal címére küldendők okt. 15-ig. Posta helyben. Bátka, Gömör m.

Könnyelműséget követ el mindenki,

ha a bevásárlásnál nem a jó, kiváló, kiadós minőségre helyezi a fősúlyt.

Ennek szem előtt tartása annyit jelent, mint olcsón vásárolni.

Ezt tudva, okos és takarékos háziasszonyok az egyetlen valódi

FRANCK kávépótlékot

a kávéörölő gyár védjeggyel ellátva részesítik előnyben minden látszólagos olcsóbb utáztatnál.

Belőle csak félannyit kell igénybe venni, mint más kávépótlékból.

Pénzt takarít meg és még jobb minőségű kávét is kap.

Franck Henrik Fiai.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:	
Egész évre — — — —	60 korona
Fél évre — — — —	30 korona
Negyed évre — — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkatársak:
Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losoncon,
Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetések,
hirdetések és az esetleges reklamációk kü-
lendők. :: Megjelenik minden vasárnap.

Fellobogó tüzek.

A lévai zsinat törvényhozási munkálatainak befejezésekor irtuk azt, hogy: „a Léván meggyújtott fénynek nem szabad kialudni, hanem apró fénysugarak alakjában kell az egész vonalon szétszóródnia, hogy a szomorú tespedést életre buzdulás váltsa fel.” Szavaink. jövőbe látó sejtéseink kezdenek beteljesedésbe menni. Ha végigtekintünk most egyházi életünk mezején. jóleső örömmel kell látnunk ezeknek a tüzeknek fellobogását.

Olyanok ezek a lángocskák, mint apró kis szentjánosbogarak, amelyek a temérdek éjszakában itt is — ott is felpislognak. még csak bizonytalanul reszkető, imbolygó fényvel, de ezeknek az apró kis fénysugaraknak világából lassanként kibontja magát az a biztató fény, amely a sötét, bizonytalanságba vesző utat megvilágítja előttünk.

Amikor vezéreink a paráncsnoki hidon kiadták a jelszót az indulásra, egyházi életünk hajója lassan bár, de kimozdult nyugvó helyzetéből, elindult a maga célkitűzésének útján s ma már új erőre kapva, reményteljesen szeli a hullámokat.

Még felénk hozza a szél a gályarabok énekének szomorú akkordjait: hullámok ha rémitenek mérhetetlen hab felett, de a szívünk nem remeg, a lelkünk nem aggodalmaskodik többé, mert a sötétségben is világosságot, kivezető utat látunk. A vitorlát pedig hatalmas erővel dagasztja, feszíti előre a csillagok világáig magasodó hitnek és szeretetnek jövőt építő ereje és hatalma.

Ennek az eget vivő hitnek s áldozatkészségben tündöklő szeretetnek tüze lobognak fel most mindennél a lassan hömpölygő Duna hullámos téreitől a Kárpátok napfény-sugarazta, ködlő világáig.

Nemcsak újból megszólaló harangjainak ércorkai hirdetik fennen ennek az élő hitnek és munkás szeretetnek megmozdulását, hanem azok az Isten Lelke által sugallt nagyszerű elhatározások is, amelyek egyházunk boldog és dicsőséges jövőjét egy-egy közhasznú, valóban életszükségletet jelentő intézménynékv felállításával akarják megszilárdítani.

Ezeket a feltörő tüzeket ne engedjük egy percig sem kialudni, ha-

nem élesszük azokat szünet nélkül az örökké élő és ható isteni ígének erejével, hogy az egyházépítő munka folytonossága meg ne szakadjon és a lelkek nagyszerű felbuzdulásából a jövőnek diadalmas vetése sarjadjon ki.

A tanítóság helyzete.

„... szavunk van a nem állami iskolafentartókhoz is, akiknek eddigi tétlen merevségükből most már ki kell lépniök, mert kiváltképen ők azok, akik a dolgok ellensúlyozására a legnyomatékosabban akcióba léphetnek. Kötelességük szeretetteljes pártfogásukba venni a védelemre szoruló tanítót, akinek minden erkölcsi és anyagi támogatást meg kell adniök, mert mindaz, amit e tekintetben mindegyikünknek meg kell tennünk, a magyar kultúra oltárára tett áldozatot jelent.”

Ezek a szavak hangzottak el a „Magyar Tanító” legutóbbi számának lapjairól. Az állampolgárság kérdésének rendezésével kapcsolatban történt igazságtalan elbocsátások fakasztották ki az elkeseredésnek hangjait, amelyek közzül, mint kiáltó szó a pusztában hangzik felénk: „Lépjétek ki tétlen merevségetekből!”

Nem célunk vizsgálat tárgyává tenni a kifakadás jogos vagy jogtalanságát, hiszen a belátó lélek sok mindent megérthet, de az alkalom kínálta magát, hogy egy kissé elgondolkozzunk tanítóink helyzete felett, az egyházzal, mint iskolafentartóval való viszonyunkat illetőleg.

Jó lehet, mi, egyházközségek, iskolafentartók, tanítók talán mindnyájan ugyanazok vagyunk, mint régen, mégis azt az első pillanatban be kell látnunk, hogy az egymáshoz való helyzetünkben, az utóbbi pár esztendő alatt, észrevehető változás történt.

A reformátusság ősidők óta tudta, mi az iskola, tanító s azt nemcsak megbecsülte, ápolta, de tanítóinak ellátásáról is a legmesszebbmenően gondoskodott. Igaz, a gazdasági viszonyok változásával, az állammal, mint iskolafentartóval szemben nem állhatta sokáig a versenyt, kénytelen volt tanítói részére az államsegélyeket igénybe venni, de az általa nyújtott helyi javadalmazás még ekkor is a tekintélyesebb részét képezte a tanítói fizetésnek. A szoros

anyagi függés, egyház és tanítója között, tehát elvitáztatlanul fennállott.

Jött azonban a háború, a gazdasági összeomlás, amely a megélhetést hiheletlen mértékben megnehezítette; a munkás bére, a kereset, a fizetés mindenfelé emelkedett, nem csodálkozhatunk tehát azon, hogy a tanítóság is felemelte kéré szavát és a mindennapi kenyérre szükséges többlet jövedelmet az állam részéről úgy, ahogy biztosította. Ott, ahol tanítóinknak az egyház részéről jelentősebb természetbeli járandóságai vannak, a felemelt állanségélyek dacára is a helyi javadalmazás számottevő lényező maradt; de ahol természetbeli járandóság nincs, vagy csak nagyon elenyésző, ott az iskolafentartó egyház részéről nyújtott régi javadalmazás bizony-bizony nagyon kicsiny. sőt egyes helyeken számba is alig vehető. És itt van a baj, amely némileg oka a tanítóság kifakadásának és szülőnyja lehet az egyház és tanítója közötti függő viszony erős meglazulásának, amely sajnos, a tanítót még a saját iskolafentartójával is szembehelyezheti.

Tudjuk, hogy az életviszonyok drágulásával egyházközségeink belső anyagi szükségleteinek biztosítása is nagymértékben megnehezült és hogy e miatt méltánytalan volna velük szemben új terheket, vagy túlzott követeléseket támasztani, de azért feltétlenül be kell látni, hogy adott esetekben, vagy ha a szükség kívánja, az iskolafentartó egyházközségnek saját érdekében kötelessége fokozottabb anyagi támogatásban részesíteni tanítóját.

A f. é. január havától kezdődőleg a tanítóság államsegélye a helyi járandóságok új értékelése címén visszatartott s igen sokan még mostanáig is csak havi 2—300 koronában részesülnek. A nosztrifikációs vizsgálat le nem tétele miatt nagy számban vannak, akik szintén hasonló sorsra jutottak. S most megindult az igazságtalan elbocsátások, a tanítástól való eltiltások s a vele járó államsegély beszüntetések ki tudja mily hosszú sora, amely az évtizedes, becsületes munka jutalmául koldusbotot ad a tanító kezébe. Vajjon nézheti-e mindezt tétlenül annak az iskolának fentartója, kinek szolgálatában, érdekében a tanító

esetleg már 10-20 éve munkálkodott? Nem-e kell a legnagyobb megerőltetések árán is oda állni s fokozott anyagi támogatásban részesíteni a tanítót mindaddig, míg ügyének elintézésében a humanitás és az igazságosság nem győzedelmeskedik?

Meg vagyunk győződve, hogy a mi hiveink mindent meg fognak tenni bajba jutott tanítójuknak érdekében, hiszen ha ezt nem tennék, önmaguk vágnák el az összetartozandóság fonalait és maguk nyujtanának tápot a már szórványosan fellépő azon megállapításnak, hogy elvesztették az iskolafentartók saját iskolájuk felett való rendelkezési jogukat, ezért nem törődnek tanítóikkal sem.

Bevezető sorainkban azon nézetünknek adtuk kifejezést, hogy az a szerves viszony, mely iskolafentartó és tanító között fenáll, a régihez képest meglazult. Ennek egyik, bár, nem általánosítható okát az előbbieknél nyomán kifejtett anyagi kérdésekben találhatjuk. Egy másik ok, amely sajnos már általánosnak nevezhető az, hogy iskolafentartó hatóságaink az állammal szemben nem tudják megőrizni autonómiájukat s ezt a tanítósnak lépten-nyomon, sokszor elég kellemetlenül kell tapasztalnia.

Egyetemes egyházunk törvényben biztosított autonómiája iskoláink autonómiáját magában foglalja, aminek nyílt bizonyítéka, hogy ha a multban az állam egyetemes érvényű iskolai intézkedéseket akart végrehajtani, az előzetes tanácskozásokba mindig bevonta egyetemes egyházunk vezetését s a rendeleteket mindig általuk közölte iskoláikkal, még pedig oly módon, hogy hasonló intézkedések megítélésére kéretett fel az egyházi főhatóság. Iskoláinkban még a mindenkit kötelező törvényes intézkedések is a közvetlen iskolafentartó egyházi hatóságok útján hajtottak végre. Innen magyarázható, hogy a kálvinista iskolák mint önálló típusok fejlődtek ki s a bennük uralkodó szellem, nevelés és tanítás szempontjából mindenkor kiállották a versenyt az összes többi iskolákkal szemben. Volt önálló tantervünk, külön fegyelmi szabályzatunk, önmagunk által kiadott tankönyveink, ... de mindezek csak voltak, mert ma, ha maradt is fenn belőlük valami, azok már csak névleg léteznek.

Iskoláink belső avagy külső életére vonatkozó önálló rendelkezéseket, utasításokat egyházi hatóságaink részéről ma-napság ugyyszólván nem is kapunk. Mikor az új államalakulás következtében szükségessé vált tantervi változások megtörténtek, iskolafentartóink közreműködését, rendelkezését sehol sem látjuk. Az államnyelv tanítása is megkezdődött mindenütt, de a felettes egyházi hatóságok részéről bizony még csak a módra és a terjedeleme vonatkozólag sem nyertünk utasítást. Népfelfogások tartására kötelezték a

tanítókat, azonban annak keretén belül az egyház érdekeinek megfelelő vallásos érzés ápolásáról gondoskodás nem történt. Megalkották a nyolcosztályos népiskolát s iskolafentartó hatóságaink intézkedése nélkül kezdik taposni nebulóink a hetedik osztályt. A tanítás a f. iskolai évben már a nyolcosztályos tanterv és tanmenet alapján halad, de hogy abban ki van, arról az iskolafentartók vajmi keveset tudnak. Pedig már csak volna valami kis joguk hozzá, de másrésztől meg kötelességük, hogy ők is beleszóljanak abba, mit és miként tanítsanak az ő általuk fenntartott iskolákban!

Iskoláink autonómiája ma csak írott malaszt. És ez az, ami tanítósnak helyzetét a legnagyobb mértékben befolyásolja. Sokszor már azt sem tudhatja, ki a gazdál iskolafentartójához való viszonyát mindjobban szaggatják, az államhatalom részéről pedig nap-nap mellett mind nagyobb és nagyobb megterhelésben részesül. Bizony-bizony még azonsem szabad csodálkozni, ha ilyen körülmények között esetleg akadnak meglepett emberek, akik egy megdöbbenéssel pillanatokig, vagy a visszas helyzet következtében hűtlenné, háládatlanokká lesznek.

Ez az állapot így nem maradhat itt tenni, cselekedni kell minél előbb! Meg kell óvni iskoláink autonómiáját s nyílt báorossággal fel kell szólalni minden önkényes beavatkozás ellen. Reparálni kell a közelmult hibáit, a jövőre nézve pedig zsinati új törvényeinkben lefektetett rendelkezési jogainknak feltétlenül érvényt kell szerezni. Tanítósnak helyzete egy csapásra megváltozik, ha majd újra látja, érzi, hogy az ő iskolafentartója ott áll mellette, segíti munkájában, támogatja törekvéseiben s felelősséget vállal minden ténykedéséért, melyet az ő felügyelete alatt végez.

A tanító sorsa feletti rendelkezési jog elsősorban az iskolafentartókat illeti meg s ha ezen jogukat meg tudják őrizni, nem fog félni a tanítósnak attól, hogy bizonytalanságba bármikor kiteszittathatják s hogy becsületes munkájának gyümölcseit majdan nem élvezheti. Alfa.

Harangszentelés Kismányán. Megható ünnepség keretében adta át a kismányai gyülekezet új harangját magasztos rendeltetésének f. hó 7-én. Az ünnepi beszédet ez alkalommal Sedivy László nyitrai lelkész mondta, aki klasszikus szépségű beszédben vázolta a harangoknak szép és nemes hivatását a gyülekezet életében. (A kiváló beszédet az Érsekújvár és Vidéke egész terjedelemben lehozta.) A másik fűgens lelkész Fekecs Sándor volt, aki helyi vonatkozásokat is beleszólt beszédébe és a megjelenéseket egyházi érzületre buzdította. Ezután Páli Lajos helybeli lelkész ismertette a harangbeszerzés történetét s olvasta föl a buzgó adakozók névsorát.

KÜLFÖLD.

Az eisenachi lutheránus világkongresszus.

A kongresszusnak két része volt. Nyilvános, melyen mindenki megjelenhetett és zárt, amelyen csak azok vehettek részt, akiknek meghívó levelük volt. A zárt ülésekről hivatalos kommunikét adtak ki.

Ez alkalommal a kongresszus nyilvános részét ismertetjük.

D. Ihmels püspök nyitotta meg a konferenciát, amelyet azután a világ minden részéből megjelentek meleg szavakkal üdvözöltek. Az üdvözlések után dr. Morehead tanár Newyorkból tartott előadást e címen: Mi segíteni akarunk egymáson — melyben a világ evangélikusainak kölcsönös segélynyújtásáról beszélt. Amerika lutheránusai a fegyverszünet óta 20 országnak két és fél millió dollár értékben nyújtottak segélyt, azonkívül 2500 métermázsá ruhát osztottak ki.

Hárman szólottak ehhez az előadáshoz. Moszkvából D. Meyer szuperintendens, aki megható szavakkal mondott köszönetet azért a segítségért, melyet a belsőleg elárvult, külsőleg az éhhalálhoz közel álló orosz evangélikus egyháznak nyújtottak, D. Cordes Németország nevében köszöni az amerikai segítséget. De az anyagi segítség mellett kéri az erkölcsit, az igazságosságot, hogy Németország megszégyenítő helyzetéből kikerüljön. A világ lelkiismeretére apellált. Brundelle Amerika nevében köszönte azokat a kulturális, erkölcsi javakat, amelyeket Európa az új világnak nyújtott.

A kongresszus tagjai felmentek a Wartburgba, hol nyilvános vallástétel volt.

Sok helység van a világon, de nincs hedvesebb hangzásu, mint Betlehem, Jeruzsálem, Nazareth. Sok várnak a romjai emlékeztetéseket, de mindegyik közül a Wartburgé leginkább. Nem azért, mert az Árpádbeli Erzsébet szép emléke fűződik hozzá, hanem mert Lutherről, a reformátorról és az ő biblia fordításáról beszélnek falai.

D. Ihmels mondott itt beszédet. Utánna Jakobs amerikai professzorszögezte le öt pontban, hogy melyek azok az igazságok, melyekre ez alkalommal gondolnak. A lelkiismeret szabadságára, ennek a szabadságnak az Isten igéje alá való helyezésére, a Jézus Krisztusba velet hitre, a szent írásra és a tulzások ellen való küzdelemre.

A zárt üléseken ezt az öt kérdést tárgyalták: A lutheránizmus egyetemes jelleme. A hitvallás, mint az evangélikus elmaradhatatlan alapja. Mit tehet abban a tekintetben a lutheri egyház, hogy mi mindnyájan egyek legyünk? A lutheránus misszió fejlődése és sajátossága. A lutheránus világdiáspóra.

A konferencia egy a föld összes evangélikusait magában foglaló és képviselő 6 tagú bizottság választását határozta el, mely az evang. világszövetség első organizációja volna. — A bizottság tagjai: két német, két amerikai és két skandináv lett.

HÍRER AZ EGYHÁZMEGYÉK ÉLETEÉRŐL

(Az abaujtonai e. m.-ből.)

Az abaujtonai egyházmegyében szeptember hónapban három gyülekezet tartott örömnepet nagyarányú építkezéseinek szerencsés befejezése alkalmából.

Szeptember 2-án a hernádsányi gyülekezet tartotta új torony s új harang felavató ünnepélyét. Idrányi Barna esperes kívülről elhangzott imádsága után Szobonya István e. m. tanácsbíró költői szépségű részletekben bővelkedő imájával nyitotta meg bent a templomban az istentiszteletet, utána Oláh Péter kegyes alakja jelent meg a szószéken, aki a 26. zs. 8. verse alapján azt fejtegette meggyőző erővel s korát meghazudtoló lelkesedéssel, hogy mit képvisel nekünk nézve az Isten háza? (I. imádság háza, II. az örök ige kincstára, III. a szív törvényének a terme, IV. V. egyetemes papság, szentek egysege.) Klasszikus példája az igazi templomszentelési beszédeknek, nagy nyereségünk lehetne nyomtatásban élvezni s behatóan tanulmányozni ezt az Oláh P. „mély bölcsességéről beszélő bizonyítást.” Vajthó Lajos helybeli lelkész az egyház s az adakozás történetét olvasta fel, Rácz Kálmán eszkárosi lelkész urvacsorát osztott, Kőrössi Samu h. zsadányi lelkész keresztelt.

Szeptember 9-én a kis nádasi egyház rendezte örömnepét abból az alkalomból, hogy új lelkészlakot építhetett s templomát rendbe hozatta. Az esperesi felavató imádság után Pásztor István bárcai lelkész prédikált Jelenés könyve III. 8-13 felett az anyagiasság korának Levithánja s a Bárány közötti küzdelemről, kívánván, hogy a ma megnyert diadalom tegye erőssé a gyülekezetet az Új Jeruzsálem további építésében. Kovács Lajos helybeli lelkész az egyház történetét olvasta fel, ahol az építkezés történetében sűrűn szerepel Kovács Géza főgondnok s még inkább fenkölt gondolkodású neje, Wieland Aranka báróné neve, mint jókedvű adakozóké, de el nem hallgadjuk, hogy a lelkészé is. A gyülekezet anyagi szegénységén vett diadal titka — úgy hisszük — innen is származik. Simon József e. m. tanácsbíró, szeszta lelkész urvacsorát osztott, Kozár Sándor vajkóci lelkész keresztelt, a helybeli énekkar több ízben szerepelt.

Szeptember 23-án a szeszta gyülekezet adta át a közhasználatnak, több mint 100.000 K. költséggel res-

taurált templomát. Megemlékezésre méltó, hogy a gyülekezet tagjainak nagy része porig leégett pár évvel ezelőtt s a rengeteg összeg mégis az ő áldozatkészségük folytán került elő. Itt is Idrányi Barna fáradhatatlan esperesünk felavató imájával kezdődött az ünnepély. Lengyel József szinai lelkész a filippi lev. II. 2, 11, 15, 17 v. alapján az igazi öröm forrásairól igyekezett meggyőzni a nagyszámu közönséget. A helybeli lelkész az egyház történetét olvasta fel, Kocsol János felsőlánci lelkész urvacsorát osztott, Meskó Dezső beszteri lelkész két gyermeket keresztelt. A helybeli és a lelkészekből s tanítók-ból álló énekkarok felváltva gyönyörködtek izléses éneklésükkel az ünneplő közönséget.

Mind a három ünnepség élénk és felemelő bizonyosága annak a gyülekezeti életben napról-napra erősödő áldozatkész szellemnek, amely a jótétemények gyakorlásában sohasem restül meg, az építésben el nem fárad, hanem az Istentől nyert lelki javakat igaz lelki örömmel viszonozza. Mindhárom helyről azzal a jóleső meggyőződéssel tértünk haza, hogy vidékünkön a Bárány sikeresen küzd a Leviathánnal.

(A beregi egyházmegyéből.)

Egyházmegyei közgyűlés. Mint már jeleztük is, a beregi református egyházmegye szokásos őszi közgyűlését szeptember 28-án tartotta meg a beregszászi egyház ideiglenes templomában. Lelkészi és világi alkotó tagok egyaránt szép számmal jelentek meg. Mint vendégeket ott láttuk a testvéregyházmegekből az ungi esperest, gondnokot, főjegyzőt és egy ugoccai lelkészi tanácsbíró.

Megnyitó imádságot Pap János bulcsui lelkész, mint hivatalára nézve legidősebb tanácsbíró mondott, buzgó könyörgésével sikeresen készítvén elő a szívek talaját szent fogékony-ságra a történendők iránt. A világi elnöki széket az egyházmegye agilis, fiatal gondnoka, dr. Polchy István töltötte be. A tagok számbavétele s a szavazalbontó bizottság jegyzőkönyvei terjesztettek elő. E jegyzőkönyvek egyikének alapján Szentimrey József derceni lelkész esperessé választása megerősített. Megválasztott esperes a gyűlésbe meghivatván, Pap János kenetteljes üdvözlő szavai után hivatalos esküjét Szendrey István főjegyző kezébe letette. Dr. Polchy gondnok rövid beszéd kíséretében átnyújtja a hivatali jelvényt, az egyházmegye pecsétjét; ezt követőleg Csáfordi Ferenc a bírói, Szendrey főjegyző a tisztikar, Kiss Jenő a lelkészi, Balogh Sándor a tanítói testület nevében szebbnél-szebb szavakkal köszöntük az egyházi közélet terén immá negyedszázad óta értekes munkásságot kifejtett, mely tudományának s apostoli szelidségének számtalan jelét mutatott s költég-

lenül nagy érdemeinek elismeréséül az esperesi lisztsegre emelt férfit. Az új esperes magáról, elveiről, irányáról, követendő útjáról rövid, de frappáns, kellemesen ható beszédben nyilatkozott. Főbb gondolatai: Jelen helyzetünkben sok út zárva van előttünk, nyíltak ezelőtt akadálytalanul jártunk. Ha valamikor, úgy most elmondhatjuk, hogy ezt, vagy am azt csak „a lehetőség szerint” mivelhetjük. Feltétlenül szükséges az állam segítségét, támogatását megnyernünk. Jogot formálunk ehhez fejlett kultúránk címén, nemkülönben a jogfolytonosság elve alapján. Kell, hogy megértsen az állam bennünket s mi is kell hogy megértsük az államot. Szükséges, hogy mi is segítsünk magunkon! Hitbuzgóságunk, egyházi, iskolai intézményeinkhez való törhetetlen ragaszkodásunk, folyton tartó s meg nem szünő áldozatkészségünk fennen lobogjanak!

Hit és erkölcsi életünk elárvult, kietlen mezejének felderítése céljából legközelebbi napjaink teendői legyenek: egyházak, iskolák látogatásának újból megkezdése s intenzív folytatása, lelkészi, egyházi értekezletek tartása, hivatalos uton egyházként a behivatalnokok fizetésének rendezése, díjlevelek helyreállítása, egyházi fegyelem bevezetése és fenntartása, vallásos összejövetelek rendezése!

A székfoglaló beszéd elhangzása után az új egyházi, mint világi körökben egyaránt tisztelt és kedvelt új vezetőt a közgyűlés tagjainak reményteljes „éljen” riadása kísérte elnöki székébe.

A szavazalbontó bizottság további jegyzőkönyveinek feltárása alapján lelkészi főjegyzőül Szendrey István, világi főjegyzőül dr. Kovács Béla, lelkészi tanácsbírókul Tóth József és Süttő József, világi tanácsbírókul Nagy Béla és Péchy Aladár, tanító képviselőül Szabó Sándor beerősítettek. Világi főjegyző s tanácsbírák eskütétele után a világiak részéről Nagy Béla, lelkésziak részéről Tóth József, majd Szabó Sándor tanító-képviselő köszönték meg az egyházmegye közönségének beléjük helyezett bizalmát s „elkes szavakkal ajánlották fel magukat az egyházmegye szolgálatára. A most választott világi tanácsbírák közül dr. Végh Elemér beregszászi törvényszéki tanácselnök a választást nem fogadhatván el, helyének, valamint a Szendrey István főjegyzővé történt választása folytán megüresedett lelkészi jegyzői lisztsegnak betöltésére a szavazás elrendeltetett.

Az egyházmegye életében a tavaszi gyűlés óta felmerült fontosabb jelenségeket a gondosan összeállított h. esperesi jelentés tárta fel. Feltűnőst kellett s élénk visszatetszéssel fogadtattak ezek között a Benkő Viktor, volt sárosoroszi lelkész ügye, aki nem elégedett meg azzal, hogy Jugoszláviába való eltávozása s ottani

helyének elfoglalása után különféle ürügyek alatt még hónapokig huzta sárosorosi-i fizetését, hanem most utólag évekre visszamenő követeléseket támaszt az őt annakidején a hinárból jámborul kirántott sárosorosi-i hívei ellen! Úgye a közigazgatási bírósághoz utaltatott.

Szenvedélyes vita keletkezett (ezuttal talán már harmadszor) a balazséri iskolaügy felett. Ennek a csupa kommunistákból álló, lelkészét évek óta abszolúte nem fizető egyházközségnek tagjai, — élükön *Sirokai* nevű gondnokukkal — eredménytelen lévén a tanítói állásukra hirdetett pályázat, az egyházi hatóság megkerülésével, teljes kikapcsolásával, közvetlen tárgyalásokat kezdtek az állami tanfelügyelővel az iskola átadása iránt. Kaplak is állami tanítót, *Krasznay Ferenc* elv- és kebelbarátjok, korábban ugyanott ref. tanító személyében, kinek az állami magas fizetés mellett az ének- és vallásitanítás s a kántori szolgálatok díjazásával az egész ref. kántortanítói javadalmat kiszolgáltatták. (Közben természetesen az ügyök érdekében szükséges, proletár-diktatúrára emlékeztető erőszakoskodásokkal!) Közgyűlés eltiltotta az egyház gondnokát a teljes kántortanítói fizetés kiszolgáltatásától, utasítván az egyházat a vallás- és énektanítói s kántori teljesítmények tisztességes, nieltányos díjazására, egyúttal felhatalmazta e. m. elnökséget úgy a balazséri, mint a lelkész nem díjazása tekintetében vele egy hajóban evező nagy és kisgúti egyházak ellenében a legszigorubb intézkedések keresztülvételére.

A többi 40 egyházban meglehetősen nyugalom, békesség s jó rend honol, csak a tanítóhiány kezd ijesztő mérvet ölteni s aggasztóan fenyegeti egyházunk jövőjének reménységét!

Több kisebb ügy szabályszerű elintézése után a közgyűlés véget ért.

Beregdéda örömnappja. Egymásután kelnek életre s adnak át magasztos rendeltetésüknek az egyházaink tornyaiból a háboru alatt leszerelt s ideig-óráig eredeti hivatásukkal épen ellenkező célt szolgált, esetleg különféle arzenálokban vagy vasúti állomások rakterületein ideoda hányt-veletelt harangok. A beregi egyházmegyéből Ruszinszkóban maradt 42 egyház közül szeptember 23-án már a tizedik: *Beregdéda* tette fel az Egry Ferenc műhelyében készült, szép zengésű nagy harangját műemlék számba menő régi templomának csinos, sugár tornyába.

Beregszász, Gút, Gát, Beregujfal, Badaló, Zápszony, Nagyberég, Bilke, Nagymuzsaly után most már a dédai toronyból is két harangnak összhangzó zenéjében gyönyörködhetik immár Beregdéda községnek istenfélő, az adakozásban fáradhatatlan, buzgó gyülekezete. A kicsiny, de lelkes egyházközség vezetői az országSZerte divatba jött s olykor talán már tulzásba

is vitt szokásnak hódolva, nagyszabású ünnepség rendezésével igyekeztek megörökíteni e nekik kétségtelenül fontos nap és esemény emlékezetét. A meghívott lelkészi és világi előkelőségek Beregszászból kocsin tettek meg a 4—5 km-es utat. A harangfeltétellel járó liturgikus cselekményeket *Bertók Béla* püspök és *Szentimrey József* végezték. Előbbi a templom előtt tartott rövid bevezető beszéd után áhitatos, lelket emelő, szívet ragadó avatási imádságot; utóbbi a templomba gyülekezett közönség előtt méltatta hatásosan a nap jelentőségét.

Egy dologban nem voltak eléggé óvatosak a vezetők! Az Egry kipróbált, biztos szakemberei és szerszámai helyett, valami beregszászi, talán olcsóbb, de nyilvánvalóan kontravállalkozó tevékenységét vették igénybe a harangfelhúzásnál, kinek rozoga kötele nem bírta el a harang súlyát. A harang leesett, de sértetlen maradt, baj — az ijedségen kívül — egyéb sem történt! Csupán az újabb hozzávalók beszerzése s az ismételni kényszerült felhúzás okozta idővesztés hatott kissé zavarólag a kitűzött programra.

Térjen dicséret és hálaadás az Ur nagy nevére, kinek hatalma minden vést és akadályt elhárított, a rendeltetésének átadott harang pedig — a vallásos buzgóság és áldozatkészség ez újabb jele — álljon ott hosszú időig háborítatlanul s hirdesse zengő ércszavával örök hatalmát az örök Istennek!

A beregi egyházmegye nyomdavasárlási ügyében — mint tudósítónk jelenti — kedvezőtlen fordulat állott be. Az utolsó lépés megtétele (a végleges szerződés megkötése) előtt olyan váratlan akadályok merültek fel, melyeknek rövidesen való elhárítása a feleknek semmiképen sem állott módjában s így kénytelenek voltak az egész ügyletet stornirozni. Az egyházmegye megbízottai azonban még mindig nem adták fel reménységüket e kiválóan fontos s úgy egyetemes egyházi érdekből, mint a beregi egyházmegye közpénztára megrendült helyzetének javítása szempontjából nagyjelentőségű tervök megvalósítása iránt.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*.

A kiadásért felelős: *Kövy Árpád*.

Pályázat.

A *Visnyó-felsőfalusi* ref. leányegyházak előkönyörgő kántortanítói állására pályázatot hirdetek. Javadalom a következő: 1) 14 köböl buza, 2) 28 K. készpénz, 3) 12 m. fa, 4) 13 magyar hold szántóföld és 4 ember vágó rét, melynek munkáltatása magát a tanítót illeti, 5) időszerű stóla, 6) 4 $\frac{1}{2}$ marhalegelletési jog, 7) államsegély.

Kötelessége: Osztatlan iskola növendékeinek tanítása. Vasárnap d. u.

istentisztelet végzése könyörgéssel. Tanítási nyelv magyar. Pályázhatnak csszl. illetőségű ref. vallásu, nosztrifikációs vizsgával bíró magyar anyanyelvű okl. tanítók. Vasut állomás: Tornalja 17 km. távolságra. A pályázatok Ref. iskolaszéki elnökhöz GömörSZkáros—Skerešovó október 31-ig adandók be.

Seress Zoltán
ref. lelkész.

Pályázat.

Az *alsófalusi* ref. leányegyház előkönyörgő kántortanítói állására pályázatot hirdetek. Javadalom a következő: 1) 10 köböl megrostált buza, 10 köböl megrostált gabona, 2) 16 K. készpénz, 3) 32 m. tűzifa, amelyből a tantermet is tartozik fűtetni, 4) temetőkert használata, 5) a temető mellett 2 holdnyi területű föld, amelynek adóját az egyház fizeti, ezenkívül két darabban 2 kat. hold és 600 négyszögöl szántó és legelő, 6) időszerű stóla, 7) Féltelek utáni legeltelési jog, 8) szép, új tanítói lakás, körülötte veteményes és nemes gyümölcsös kert, 9) államsegély. Tornalja állomástól 13 $\frac{1}{2}$ km.

Kötelességei: Osztatlan iskola növendékeinek tanítása, vasárnap d. u. istentisztelet végzése könyörgéssel. Tanítási nyelv magyar. Pályázhatnak csszl. illetőségű, ref. vallásu, nosztrifikációs vizsgával bíró magyar anyanyelvű okl. tanítók. A pályázatok ref. iskolaszéki elnökhöz GömörSZkáros—Skerešovó okt. 31-ig adandók be.

Seress Zoltán
ref. lelkész.

Könnyelműséget követ el mindenki,

ha a bevásárlásnál nem a jó, kiváló, kiadós minőségre helyezi a fősúlyt.

Ennek szem előtt tartása annyit jelent, mint olcsón vásárolni.

Ezt tudva, okos és takarékos háziasszonyok az egyetlen valódi

FRANCK kávépótlékot

a kávéőrő gyár védjeggyel ellátva részesítik előnyben minden látszólagos olcsóbb utáznál.

Belőle csak félannyit kell igénybe venni, mint más kávépótlékból.

Pénzt takarít meg és még jobb minőségű kávét is kap.

Franck Henrik Fiai.

RESATKÓ ENDRE

építész, építési vállalkozó

●● KASSA, DÁRDA-UTCA 4. ●●

Tervez. ● Vállal. ● Kivitelez.

Nyomtatott Engel István könyvnyomdájában.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:	
Egész évre — — — — —	60 korona
Fél évre — — — — —	30 korona
Negyed évre — — — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkatársak:
Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Lo-
Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfi-
zetések és az esetleges reklamáci-
dendők. :: Megjelenik minden vasárnap

Polgári erkölcstan.

A polgári erkölcstan tanítása a folyó iskolai évtől kötelezővé tétellett. Még magát a kézikönyvet nem ismerjük, ennek az anyaga most van összeállítás alatt, de a tananyagbeosztásban már kaptunk izlelítőit belőle.

A cél világosan áll mindannyiunk előtt és ez: lassu, de fokozatos kiszorítása a vallás-erkölcsi alapon és szellemben való tanításnak az elemi iskolából.

A polgári erkölcstannak bekényszerítése az iskolai tantervünkbe elsősorban sérelmes autonómiánkra nézve. Mult számunkban egy nagyvonalu paedagogiai cikkben szó esett arról, hogy az iskolafenntartók nem mutatnak kellő érdeklődést az iskolában folyó dolgok iránt s különbözőek sok olyan jelenséggel szemben, amelyek az iskolának életében felmerülnek. Kérdjük: lehetnek-e valamilyen az iskolafenntartók a tanítás és nevelés szempontjából sérelmes intézkedések kiküszöbölése vagy megváltoztatása érdekében, amikor a hatóságok egyáltalán nem hajlandók az iskolafenntartókkal szóba állni, azoknak jogosult aggodalmait, ellenvetéseit lisztelelben tartani?

Amíg az autonómia védelme csak üres, nagyon is átlátszó ígéret marad, addig guzsbaköltött kézzel kell néznünk azt a romboló munkát, amelyet a gyermekeink lelkében végeznek. A legközelebbi teendő tehát, amely református közvéleményünket határozott cselekvésre szólítja: autonómiánknak minden áldozat árán való megmentése és megvédése.

Ha tényleg ezen fordul meg minden, akkor ezért a kincsünkért teljes erővel és elszántsággal kell sikraszállanunk.

A polgári erkölcstannak bevezetését sérelmeznünk kell a kockán forgó érdekek közül különösen a vallás-erkölcsi nevelés és tanítás szempontjából.

Még az ugynevezett független moralisták is kénytelenek elismerni azt, hogy a vallás-erkölcsi nevelésben olyan erők vannak, amelyek a fogékony gyermeki lélek egészséges, harmonikus fejlődésére üdvös hatással vannak. Mi nem vonjuk kétségbe, sőt koncedáljuk azt, hogy a polgári

erkölcstanban is szép erkölcsi elvek és tanítások vannak összefoglalva, de a tanítás és nevelés által nyújtott eredmények szempontjából nem lehet közömbös az, hogy a mi vallástani tanításunk a történelem folyamán hatalmas és nélkülözhetetlen eszközzé vált a lelki élet kialakulásának és a jellemnevelésnek. A szép erkölcsi elvek és tanítások mind csak a *theóriák* terén mozognak, de a vallásos nevelés öntudatos, igaz, erőben és bizonyágtételekben gazdag életre vezet.

A polgári erkölcstan kötelezővé tétele az egyház és állam szétválasztásának egyik előrevetelt árnyéka. Az első etapp abban a küzdelemben, amelyet egyházunk fennmaradásáért és boldogulásáért vivünk kell. Ha a katolikus közvélemény már ebben az intézkedésben meglátta az örvénylő veszedelmet és egész szervezőségevel felzudult ellene, mennyivel erőteljesebben kell állást foglalnunk ez ellen minékünk, akik az iskolát az egyház veteményes kertjének tekintjük. A veteményeket pusztító vihar kezdi kitépdesni — álljunk oda bátran egy szívvel és lélekkel a vetemények közé és ha kell, testünkkel fogjuk fel a reá zuduló csapásokat. Hadd teljesedjék be rajlunk is az, amit a költő olyan meggyőző erővel hirdet, hogy: *Minden kemény ütés után, tömöröbnek leszünk csupán.*

Egyházi konferenciák.

Akik figyelemmel kísérik a magyarországi ref. egyház életének utolsó pár esztendejét, ott csodálatos belső megújulást tapasztalnak. Ezen belső felgyógyulás előidézésében egyéb hatásokon kívül igen nagy szerepük van a konferenciáknak, ezek voltak kiinduló pontjai annak a lelki mozgalomnak, amely az örökké való Isten lelkének vezetésével a mozdulatlan közönyből eleven egyházi életet teremtett. Az ilyen világiak és egyháziak részére tartott konferencia mindig egy seregszemle, itt találkoznak és ismerik meg egymást, akikre a Jézus Krisztusnak küzdő, földi egyháza feltétlenül számíthat, csodálatos belső megújulás alkalmai ezek, hol egymás hitétől épülnek a lelkek, komoly, egyházépítő gondolatok termelődnek ki, nagy elhatározások válnak valóra, lelki életek kimélyülnek; itt

kerülnek tárgyalás és részletes megbeszélés alá az egyházi élet legfontosabb kérdései, itt alakul ki az egészséges ref. közszellem.

Nálunk is történtek ez irányban örvendetes kezdeményező lépések, egyházmegyei gyűlések alkalmával mind több és több tért foglal el ref. egyházunk belső életének kérdése. Itt-ott látunk kicsiny csapatokat, akiknek lelkébe éget a ref. egyházunk szörnyű eleseltsége és halott mozdulatlansága, akiknek fáj a küzönny és a hitellenség és ennek az önmagával meghasonlott világunknak új utat akarnak mutatni: az Istennel való megbékélés útját, a jövő útját, amely visszaadja azt, amit a hitellenség nem tud megadni: az emberek békéjét önnagukkal és Istennel.

Ha a jelenkor nagy szellemi áramlataiban, hol világnézetek vívják döntő csaláikat, meg akarjuk helyünket állani — fokozottabb mértékben kell felkarolnunk az áldásaiban anynyira gazdag egyházi konferenciák ügyét.

A megtárgyalásra váró kérdések száma kimeríthetetlen. Aki ma látó szemmel nézi az életet, lehetetlen észre nem vennie azt az aknamunkát, amely ref. iskoláink ellen irányul. Hogy mit jelentene iskoláink elvétele, azt senkinek sem kell magyarázni. Tehát a legfontosabb kérdése lenne az ilyen összejövetelek iskoláink megtartásának módozatai, iskola vasárnapok, iskola védő egyesületek megalkotásának részletes megbeszélése. Ezzel szorosan összefügg az ifjuság kérdése. Megtárgyalandó az ifjuság ref. szellemben való nevelése, ifjusági egyesületek szervezése, ifjusági istentiszteletek ügye.

Azután ott vannak a ref. lelkipásztori élet nagy kérdései: a lelkipásztor lelki élete, Jézus, mint a ref. lelkipásztor örök eszményképe, a lelkipásztor személyes hatása, a lelkipásztor és a biblia, lelkipásztor és az imádság, igehirdetésünk megújodása, a lelkipásztor tudományos továbbképzése, a lelkipásztor és a politika, a lelkipásztor és a szociális kérdés, viszonya a munkásmozgalmakhoz, a ref. lelkipásztor eszményképe (milyen az ideális ref. lelkipásztor?), igehirdetésünk szociális tartalma, lelkipásztor viszonya a gyülekezethez, stb.

Itt kell megtárgyalnunk gyülekeze-

g-
k-
e-
ár
és
á-
ára
pvi

teink evangelizációjának nagy kérdéseit: gyülekezeteink jelenlegi lelki élete és az eszményi ref. gyülekezet. az egyházfegyelem, gyülekezeteink megújulásának eszközei, a házi látogatás, a ref. néplap és az irat-terjesztés, egyháztagok bevonása az egyházépítő munkákba, általános és a ref. evangelizáció, a beteglátogatás, konfirmációi oktatásunk reformja, önkéntes adózási rendszer, egyesületek viszonya a hivatalos egyházhoz stb.

Részletesen meg kell tárgyalni korunk szellemi áramlatait, itt megbeszélendők lennének ilyen kérdések: korunk lelki válsága, a jelenkor főbb szellemi áramlatai, református világnézet, magánvagy a ref. kereszténység szempontjából, a ref. egyház hármasság frontja: 1. hitetlenség, 2. katolicizmus, 3. a szekták ellen, a szoc. demokrácia világnézete, szoc. dem. viszonya az egyházakhoz, a modern szépirodalom és a moral, a modern moral, eleveelrendelés és annak problémái, a materialista világnézet csődje, a természetludományos és a ref. világnézet összehasonlítása, a világnézet jelentősége a mindennapi élet számára, az állam és egyház szétválásának kérdése és azok módja a nyugati ref. egyházakban, a különböző nyugati ref. egyházak belső életének ismertetése, a ref. teológia főbb kérdéseinek megtárgyalása, stb.

Itt e konferenciákon lenne alkalom a külföldi egyházakkal való kapcsolataink kimélyítésére, itt kellene megbeszélni, melyek azok a nyugati egyházak, amelyekkel a kapcsolat kiépítése kívánatos és itt adnánk alkalmat az illető egyházak meghívott küldötteinek arra, hogy minket megismerjenek és hogy egyházunkat és annak intézményeit velünk megismertessék. Itt én elsősorban a leg-tisztább ref. egyházra, a holland u. n. szigorubb ref. egyházra (Hollandsche Gereformeerde Kerik) gondolok, amelynek néhány lelkésze már egy alkalommal járt közöttünk s itteni látogatásáról könyvet is adott ki. Hogy a külföldi viszonylatok intenzív ápolása egyházi szempontból mit jelent, nem kell senkinek sem magyarázni. Ezek révén kapcsolód-nának bele a nyugati reformátusok magasabb színvonalu egyházi életébe és a mi viszonyainkra alkalmazva igyekeznénk új életbe átvinni azokat az eszközöket, melyek közelebb visznek az ideális ref. gyülekezet megvalósításához.

A fenti néhány kérdés épen nem meríti ki a tárgyalás alá kerülő nagy kérdések teljes sorát, csak arra akartam rámutatni, mennyire szükséges az egyházi konferenciák felkarolása. Miért elevenebb a magyarországi és erdélyi reformátusok egyházi élete? Mert azok észrevették, hogy milyen csodálatos erőforrás van abban, ha az egy felséges nagy célt — Isten dicsőségét — szolgáló lelkek gyak-

ran összejönnek, hogy közös imádságból merítsenek erőt, hogy kölcsönösen kicseréljék gondolataikat és tapasztalataikat, egymástól indítást s buzditást vegyenek a további egyházépítő munkára.

Akarunk intenzív ref. egyházi életet? Használjuk fel azt az alkalmat, ha az Isten megelevenítő lelke erősebben hathat reánk. Karoljuk fel azokat az eszközöket, melyek más ref. egyházakban olyan csodálatosan szolgálták a lelki megújulást: az egyházi konferenciákat.

Zsemlye Lajos.

A protestantizmus a válaszuton*)

Sallay Gyula lelkészársam Róma elleni harci riadóját nem tartom sem időszerűnek, sem indokoltnak. Időszerűnek nem tartom azért, mert ma Rómánál sokkal veszedelmesebb ellenséggel, az istentagadó bolsevizmussal állunk élet-halál küzdelemben s a római katolicizmus e harcban fegyvertársunk. Ha ellene harcot kezdünk, önmagunkat is gyengüljük, mert a bolsevizmus malmára hajjuk a vizet. De magyar nemzetiiségi szempontból is káros volna a vallásháború, mert a lelkészek harca a hívekre is átplántálná; már pedig mi értelme és mi haszna lenne annak, hogy a magyar református ember a magyar katolikus emberrel csatázzon, mikor mindkettőt száz ellenség száz felől szorítja...

De nem tartom a harcot ma már indokoltnak sem. Nem úgy van már, mint volt régen; a katolicizmusra a protestantizmus tisztító beölyást gyakorolt. A mi „eretnekségünk” csak könyvbéli, elméleti, ósdi álláspontja a római katolicizmusnak és nem pozitív és gyakorlati. Egy néhány álszent egyén kivételével a római katolikusok nem tartanak minket eretnekeknek. A katolikus nép sokszor adakozik egyházi céljainkra; kimagasló ünnepélyeinken részt vesz, vezérembereinket tisztelettel üdvözli, vegyes házasságban a katolikus a reformátussal boldogan él, mert nagy a hit, nagy a remény, de legnagyobb a szeretet.

Az élet tehát más, mint az elmélet. Az élet megjavítja, áttöri vagy hatályon kívül helyezi a helytelen elméleteket, legyenek azok bár papi elméletek is. De nem indokolt a római katolicizmus elleni harc azért sem, mert a mi valláslevő kátenk azt rendeli, hogy: *a más felekezeten levőket, mint keresztyén felebarátainkat szeretem!* Nincsen ennél szebb, nagyobb és üdvösebb parancsolat. Ez a Krisztus tudományának sarkpontja, melynek alapján még ellenségeinket is szeretni tartozunk. De a katolikusok ma már nem ellenségeink, hanem a Krisztusban szerető test-

*) Erre a kérdésre legközelebb külön cikkben még visszatérünk.

véréink; tehát annál inkább szeretnünk kell őket és nem haddal támadni rájuk.

De nem indokolt a római katolicizmus elleni hadjáratunk azért sem, mert általa sok millió ember nyer lelki kielégítést oly módon, hogy válasos étele példaként állítható a protestáns népek elé. A római katolikus nép vallásos buzgósága, templomszeretete, ájtatossága a legnagyobb tiszteletre méltó, lelkésze iránti tisztelete is magas fokon áll, nem úgy, mint a középkorban, a kolostori tivornyák és szédelgések idején. A római katolicizmus ezen megfíszulását a protestantizmus reá gyakorolt hatásának lehet minősíteni.

A római pápa sem az már, aki a középkorban volt, kinek császárok fogták a kengyelét, ha lóra ült. Ma már csak lelki hatalma van híveire; ez pedig nem kifogásolható, sőt nekünk sem ártana, ha kissé több hatalmunk volna a meglévőnél.

Ne szeretet nélküli küzdelmekre és áldástalan, meddő hitvitákra törekedjünk tehát, mert ezek kora régen lejárt, hanem abban versenyezzünk egymással, hogy melyikünk tud menél több tiszta életü lelket foglyul vinni a Krisztushoz. A társadalmi életben pedig ne ellenségeskedésre igyekezzünk, hanem eltűrvén egymás ellentéteit a szeretet által, azokat az érintkezési pontokat és alkalmakat keressük, melyek közelebb visznek egymás szívéhez. Ekként munkálhatjuk a szentek egyezségét különböző hitvallási alapon is, mert minden hitvallás csak eszköz egy magasabb cél, az Isten országa felé, mely nem más, mint az Istent és egymást szerető emberek békés és boldog társadalma. „Boldogok a békeségre igyekezők, mert azok Isten fiainak mondatnak”.

A szocialisták meghódítására ajánlott eszméit mind helyeslem és szükségesnek tartom. Csakhogy a mai szocialistákat már aligha tudjuk visszahódítani a vallásnak; hanem a jövő nemzedéket kell úgy nevelnünk, hogy a materializmusban el ne merüljön. Lélektani és történelmi igazság ugyanis, amit Varga Lajos jeles történészünk mond Egyháztörténetében (II. kötet, 398 lap): „Hogy nagy tömeg kezdjen az addigól egészen eltérő új életet, hogy meglett emberek levetkezzék megrögzött természetüket: azt várni annyi volna, mint lehetetlenséget kívánni. Hogy szembetűnő legyen a reformáció áldásos hatása, egy új nemzedéket kell nevelni elveiben, szellemében”.

Amik régen megirattak, ami tanulságunkra irattak meg.

Sziliczei László.

„Közöttünk a láthatatlan Istennek eredeti képmása, egy isteni személyiség járt!”

Zinzendorf.

„Jézus egész élete szakadatlan bizonyosság volt arról, hogy van Isten.”

Zinzendorf.

HIREK AZ EGYHÁZMEGYÉK ÉLETÉBŐL

(A barsi egyházmegyéből.)

Lelkészerterkezlet. A barsi egyházmegye lelkeszerterkezlete szeptember hó 27-én tartott összejövetelén Varannay Sándor elnök megnyitó beszédében részletesen ismertette azokat a teendőket, amelyek egyházainkra már a legközelebbi jövőben várnak. A problémák homlokterében áll a létesítendő theol. akadémia és tanítóképző ügye. Javasolta azt, hogy keressék meg egyetemes konventünk az iránt, hogy minden egyházmegyéből 2—2 kiküldött bevonásával alakítandó bizottságot hívjon össze s ez uton vegye kezébe haladéktalanul a kérdés sürgős megoldását. A szükséges költségek forrásul megnevezi: 1. *lelkészek és tanítók* hozzájárulását. 2. *lelkészszám* után gyülekezeteink megadóztatását. 3. *gyűjtés eszközlését.*

Az egyházépítő munka téli programjának sikeres keresztülvitele szempontjából szükségesnek tartja vallásos tárgyú előadásoknak az ediginél fokozottabb mértékű rendezését. Az előadások megkönnyítése és vonzóbbá tétele végett egyházmegyénk gyülekezeteit körökre kívánja osztani, hogy az egyes körökhöz tartozó lelkészek egyik a másiknak kölcsönös segítségnyújtása által tegyék lehetővé az egyház építését.

Mind a két fontos indítványhoz többen szólottak hozzá. *Patay Károly* esperes azt ajánlja, hogy az egyházmegye a két intézmény felállítása érdekében lépjen akcióba, nehogy a kérdés ad *infinitum* halasztassék s a maga körében gondoskodjék a szükséges fedezet előteremtéséről. Nagy vonásokban ismerteti a *létesítés és fenntartás* anyagi lehetőségeit s egyben jelezni kívánja azt, hogy az egyházmegyei közgyűlés elé e tárgyban részletes tervezetet ohajt előterjeszteni. *Sörös Béla* lelkész meggyőzően fejti ki a szóbanforgó intézetek *központi* elhelyezésének előnyeit, kijelenti azt, hogy a losonci egyház abban a helyzetben van, hogy az intézmények létesítéséhez a megfelelő helyiségeket rendelkezésre bocsáthatja. Végül a lelkészerterkezlet úgy határozott, hogy a létesítendő intézmények érdekében teljes erővel akcióba lép és az erre vonatkozó tervezetet a legközelebbi egyh. gyűlés elé terjeszti.

Orgonaszentelés Zselizén. Lélekemelő szép ünnepe volt október 7-én a zselizi ref. egyháznak. E napon avatta fel ünnepélyes istentisztelet keretében új orgonáját, melyet az egyház híveinek áldozatkészségéből és jó lelkek adományaiból szerzett be. Az ünnepélyen az egyházmegye vezetősége is részt vett, ami nagyban emelte az ünnep fényét. A délelőtt 10 órakor megkezdődött templomi ünnepi isteni-

tisztelő a templomot zsufozásig megtöltő hívek közénke vezette be, akik a 74 ik dicséretet énekelték el. Majd a felálló ének és a 91. dicséret első versének elhangzása után a zselizi ref. énekhar karéneke töltötte be áhítattal a lelkeket. Ezután *Patay Károly* egyházmegyei esperes mondott magasszárnyalású fohászt és olvasott a szentírásból alkalmi textusokat, mely után a gyönyörűen felvirágzott új orgona *Nagy Sándor* zenelánár kezei alatt felzendült, a hívek pedig a XC. zsoltár első versét énekelték el. Az ünnepi avató beszédet *Sörös Béla*, losonci ref. lelkész, a kiváló egyházi szónok mondta, megragadóan szép beszédével az igaz meghatoltság könyeit ragyogtatván a hallgatóság szemében. A gyönyörű szonoklat után *Cziczka Angela* orgonaművész remek játéka ragadta el a hallgatóságot, melyet *Bándy Endre* lévői evangélikus főesperes magvas és lesvéries szeretettel áthatott beszéde követett. A helybeli ref. lelkész ismertette ezután az orgonaszerzés történelét és hálás köszönetet mondott az ünnepélyen megjelent egyházi előkelőségeknek és a közreműködőknek. A lelkész áldásmondása és *Nagy Sándor* művészi preludiuma után a hívek hálaadó énekével zárult be a szép ünnepély. A délután 3 órakor tartott istentiszteleten *Rácz Lajos* felső váradí kántor ült az orgonánál és ő vezette mesterien a templomi énekeket, míg az egyházi beszédet *Kálnay Károly* lévői ref. lelkész mondta. A gyönyörű ünnepélyt este nagy-szabású hangverseny zárta be.

(A beregi egyházmegyéből.)

Választások. Október első felében két üres lelkészi állást töltött be a hívek egyhangú akarata. Az eltávozás folytán megüresedett sárosorszi-i állásra *Süthő Kálmán* beregszászi s. lelkész hitoktatót, — a lemondás, illetve nyugalomba menés által üressé vált *beregújfalusi* állásra pedig *Györke Istvánt*, az előd egyévi szabadsága alatt ugyanott hivataloskodott h. lelkészt választották meg, mindkettőt pályázat mellőzésevel, meghívás útján. A szép egyetértést mutatott egyházközségekkel, valamint az új pásztorokat kísérje is az Úrnak áldó kegyelme.

Új harang szállt ismét a magasba, hirdetőjeként az áldozni tudó szeretetnek s az isteni, szüntelen örködő gondviselésnek. A beregi traktus gyülekezetei között egyházszerető, szorgalmas, jó népéről híres *fornosi* egyház tagjai közadakozásból készített harangokat október 7-én szentelték fel s adták át rendeltetésének, meleg, bensőségteljes ünnepség keretében.

(Felsőzenpléni e. m.-ből.)

Templomszentelés Abarán. Az abarai ref. egyház 80.000 K. költséggel díszesen renovált temploma október 7-én nyitott meg ünnepélyesen s adott át rendeltetésének. Bár a kedvezőtlen esős idő a szép és lélekemelő ünnepélyről sokakat távol tartott, mégis a zord idő dacára is igen szép számban voltak képviselve a közeli s távoli vidék magyar és szlovák hívői.

A templomszentelést megelőzőleg a toronyjelvényeket helyezték fel ünnepélyes szertartás kíséretében, amelyet *Király Péter* málcai ref. lelkész végzett, az abarai ref. egyházi kórus pedig *Vajnai József* tanító precíz vezetése mellett alkalmi darabokat adott elő. A megújított templomot *Virág József* esperes nyitotta meg rövid beszéd kíséretében s ugyancsak ő végezte a szentelési szertartást mély áhítattal elmondott imával s a *Kron. V. 1.* alapján felépített hatalmas s mélyenjáró egyházi beszéddel. Agendázott s urvacsorát osztott *Tudja Mihály* beregnyői lelkész *Séra János* hardicsai lelkész segítségével. Nagy öröm s meglepődés tölti el az abarai reformátusok buzgóságának láttán mindnyájunk szívét, mert ez a lelkes áldozatkésztség fényes bizonyossága annak, hogy e gyülekezet véggé izolálta azt a néhány exaltált sektáskodót, akik most megszegyenülve meakulpázhatnak, mert nagy dolgot cselekedett az Ur az abarai hívek által!

Illesse elismerés az abarai egyház lelkészét, presbiteriumát s híveit lelkes, buzgó, önzetlen s áldozatkész munkájokért. i. s.

(A máramaros—ugoc sai egyházmegyéből.)

A máramaros-ugoc sai ref. egyházmegye közgyűlése és a técsői e.-község örömmünnepe. Okt. 2-án. a gyűlést megelőző nap délutánján, a külső dísz minden pompájával, valamint a szerelet, a ragaszkodás és becsülés benső melegével fogadta Técső város népe az egyházmegye megérkezett alkotó tagjait. Az érkezőket a város bírása üdvözölte az állomáson, bent pedig az egyház gondnoka fogadta az érkező vendégeket. A megérkezés után Isten házába sereglett a lelkes tömeg, hol *Szabó Béla* huszti lelképásztor buzgó könyörgésében alázkodott meg az Ur előtt.

Másnap, október 3-án, az *Egry Ferenc* öntötte, kiváló új harang szava hívta a most kirenovált ősi templomba a híveket, hogy áldják hát az Ur nevét azok, akiket megsegített és megáldott Ő, hogy megnyithatták őseikről maradt templomukat és pótolhatták hadbavesztett harangjaikat. A szomjuhozó hívek sürü sokasága töltötte meg a templom zugait is, hol

fölcsendült az ének „Te benned biztunk”... Mennyi bizakodás ült a magyar ref. egyetemes egyház e legvégső várában az emberek arcán, e sűrű tömeg láttán és ének felcsendültén. *Biky Ferenc* esperes mondta a felavaló imádságot, a tőle megszokott meleg érzéssel, azután *Pelleskey Sándor* tbíró I. Mózes 26: 3, 6, 18, 19. alapján hirdette az Igét. Meggyőző erővel fejtette ki, hogy az új kor filiszteusai, az emberi bűnök légiói a mi anyaszentegyházunk életelő forrásait, a ker. erényeket ha betömték, elapasztották, újból meg kell nyitni, mert az ősök örökségét csak így örizzük meg, élet lehetőségünk csak így lesz apáink ősi földjén. Ez erények és életlehetőségek ősi forrása: Krisztus, kövessük őt. — Lelke teljességével fordult a helyi gyülekezethez és az egyházmegye hivatalosaihoz, hogy ez ősi forráshoz zárandokoljanak szüntelen és így szent intézményeink megmaradnak, a hiányzók életre kelhetnek. Utána a gyülekezet közel félszázadon át lelkes buzgósággal serénykedő lelkipásztora, a galambösz patriárka *Tóth Ferenc* tbíró történelmi hű képét festve a técsői egyháznak olvasta fel a buzgó, áldozatos hivek adományait, kik közzül *Otus Lajos* és neje *Kostrin Eszter* 5000 K-ás adományával vezet. A helyi egyházi énekar után *Nagyiday Ferencz* egyházmegyei gondnok hajtotta meg az elismerés zászlaját a técsői gyülekezet előtt, lelkes beszédében.

E sok csüggedő lelket megépítő istentisztelet után volt a traktus gyűlés, a zsufoltan maradt templomban. A szokásos formaságok után *Lator István* ujonnan választott világi tbíró tette le a hivatalos esküt. Esperes üdvözlő szavaira, melyekben az esküt tett tanácsbíró kiváló egyházas multu őseire emlékeztette őt, meghatóltan válaszolt *Lator István*, kinek elődei (traktuális segédgondnokok, tbírák) példája — kijelentése szerint — szent örökség a szent munkára, melyre felajánlotta minden lelki és testi erejét. Azután három lelkes fiatal tanító tette le az esküt. *Fóris Béla*, *Pataki István* técsői és *Papp Jenő* tbökényi tanítók. A beregi új esperes üdvözlötteit. Esperesi jelentések olvastattak fel, azután számadások, költségvetésekről hallottunk jelentést. Több ügynek elintézése után 2 órakor zárult a gyűlés. Majd 400 teritékes bankett volt.

„Gyalázat mindazokra, akik oly nagy ön-elégültséggel járnak az életet; elégedellen saját magukkal, a világgal és az egyházzal; akik nem hordozzák a szívükben a tökéletességnek semmiféle eszményképét; egy jobb világnak semmiféle képét; az istenor-szágának itt e földön való kibontakozásáról semmiféle képet, sem az elcsendesíthetetlen vágyat és munkálást azon, hogy a földön a gonoszság kevesebb és az áldás több legyen.”

Bilzius Albert.

IRODALOM.

Chesterton: Igazságot! (Orthodoxy). Fordította: *Hévey Gyula*. Kiadja a Szent István T. 1922. Második kiadás.

Az angol irodalomnak ma B. Shaw mellett a legkiválóbb és legszemélyesebb képviselője kétségtelenül G. K. Chesterton. Ez a katolikus író ma forradalmi hittel vallja hazájában a Keresztység igazságát. Sajátságos jelenség, hogy a protestáns Nagybritannia földjén a forradalmi keresztység gondolatait egy ír származású katolikus író hirdeti; szemérvetve protestáns honfitársainak, hogy elpártoltak a keresztység megváltó igazságaitól; *eretnekségbe* estek. Chesterton szerint ugyanis csak az *orthodox keresztység* tartalmazza a megváltó igazságot.

1905-ben történt, hogy az akkor még pályája kezdetén álló, fiatal író „Heretikusok” címen könyvet adott ki, amelyben Rudyard Kiplingre, B. Shawra, H. G. Wellsre és még néhány más angol kiünőségre rásütötte az eretnekség bélyegét. A könyv nagy konsternációt idézett elő s midőn az írótól számon kérték, hogy milyen értelemben tartja eretnekeknek a nevezett írókat, akkor ő erre a kihívásra egy egész és újabb könyvvel felelt, amelynek címül ezt írta: *Orthodoxia*. Ebben a könyvében kifejti, hogy a protestantizmus (közlebről a kálvinizmus), valamint a modern gondolkodás elsekélyesíti az élet nagyszerű áradásait, megrabolja a vallás gazdag, mély és kimeríthetetlen világát és szegényes, lapos és szörnyen logikus világnézetet kínál megváltó evangélium gyanánt az emberiségnek. Ezzel szemben az élet teljessége és a bölcsesség mélysége van felhalmozva a katolicizmus régi igazságaiban, az orthodox keresztység világnézetében.

Ezt a könyvet fordította és adta ki nemrégiben a bpesti Szent István társulat a fenti cím alatt. A hódító és napjainkban újra éledő katolicizmus életrevalóságának ékes bizonyossága az a lépése is, amellyel a rendkívül népszerű és fényes szellemű angol írónak e művét bizonyosságul kívánja felhasználni ma a saját igaza mellett.

Pedig a dolog úgy áll, hogy Chesterton tulajdonképpen nem is a katolicizmus igaza mellett tesz hitet e könyvben, hanem általában a helyesen értelmezett vagy még precízebben: történelmi elfogultság nélkül értelmezett keresztység mellett. A mellett a keresztység mellett, mely erő, élet és hatalom. Szemben minden olyan világnézettel, amely bármi tekintetben is megszükiti az élet gazdag áramlásának medreit. Vulgárisan szólva, a nacionalizmus lapos és szegényes világnézete ellen emeli fel intő szavát az író. Amely figyelemztetés az utóbbi évtizedek során

már tényleg nagyon szükséges és aktuális volt. (Korunknak ez ellen a racionalizmusa ellen volt infő szó már a Bergson, James, Steiner stb. filozófiája is.) Hogy ma is aktuális-e az irracionálisra, az intuitív látásra való felhívás az, mint a Tavasz Sándor könyvének ismeretése alkalmából már érintettük, meglehetősen vitás kérdés. Hitünk szerint igenis: a protestantizmusnak tényleg az irracionálisnak egy ilyen reneszánsza által kell ma megújulnia. (Ami épen napjainkban tényleg végbe is megy.)

Azért hát igen tanulságos a protestáns ember számára is a Chesterton könyve. (Különösen „a keresztység paradoxonjai” cím alatt ir zseniális látásra valló és nagy haszonnal értékesíthető gondolatokat.) Mindenesetre a kálvinizmussal szemben igen egyoldalú és elfogult állásponton van Chesterton; a dillettantizmus naivsága és felületessége jellemzi sorait ezekben az állásfoglalásaiban. B. Shaw és a kálvinizmus igazán nem azonos fogalmak — ezt Chestertonnak is illenék tudni. De ennél persze még jóval többet is is ahhoz, hogy a protestantizmus művelődéstörténeti jelentősége felett igazságos bírálatot tudjon mondani. Ettől eltekintve könyve egy zseniális gondolkodó munkája, amely a hit reneszánszának értékes szolgálatokat fog tenni mindenfelé, ahol csak olvasni fogják.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*.

A kiadásért felelős: *Kövy Árpád*.

Rönyelműséget követ el mindenki,

ha a bevásárlásnál nem a jó, kiváló, kiadós minőségre helyezi a fősúlyt.

Ennek szem előtt tartása annyit jelent, mint olcsón vásárolni.

Ezt tudva, okos és takarékos háziasszonyok az egyellen valódi

FRANCK kávépótlékot

a kávéőrölő gyár védjeggyel ellátva részesítik előnyben minden látszólagos olcsóbb utánzatnál.

Belőle csak félannyit kell igénybe venni, mint más kávépótlékból.

Pénzt takarít meg és még jobb minőségű kávét is kap.

Franck Henrik Fiai.

RESATKÓ ENDRE

építész, építési vállalkozó

••• KASSA, DÁRDA-UTCA 4. •••

Tervez. • Vállal. • Kivitelez.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:		Felelős szerkesztő: Kövy Árpád	Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losoncon Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetések hirdetések és az esetleges reklámok kü- lendők. :: Megjelenik minden szerdán
Egész évre	— — — — 60 korona	Főmunkatársak:	
Fél évre	— — — — 30 korona	Péter Mihály és Peleskey Sándor	
Negyed évre	— — — — 15 korona		

Tisztán kegyelemből

(Okt. 31.)

A ref. theológiának legjellegzetesebb tétele az Isten *abszolút suverenitásáról* szóló tan. Isten feltétlen ura ennek a világnak, minden, ami történik, az ő tudtával és beleegyezésével megy végbe. Isten világ kormányzása megnyilvánul a *természet életében*, amely egy nagy nyitott könyv, minden egyes sora az Isten feltétlen hatalmáról beszél, a csillagok millióinak törvényét ő szabta meg és ezen a világon semmi sincs olyan nagy, vagy olyan kicsiny, melynek ősforrása nem Isten akarata lenne, minden annyiban tölti be hivatását, amennyiben megfelel örök rendeltetésének: hogy *szolgálja az Isten dicsőségét*.

Isten korlátlan mindenhatósága nyilvánul meg a *történelemben* is. Népek millióinak küzdelme, harca, bukása, új nemzetek feltünése mind arról beszélnek, hogy egyedül Isten kormányozza s vezeli a világot titkos tervei szerint. Fejlett kulturák megsemmisülnek, új népek tovább építik az átvett kulturát, hogy így a világ mindig közelebb haladjon Isten által a világ teremtése előtt kitűzött végcéljai felé.

Isten feltétlen ura az egyes embernek is, ő határozza meg nemcsak a külső, de a belső életét is, mert korlátlan hatalommal rendelkezik felette, a lelki világa számára is ő írta elő a törvényeket. Hogy mit vár s mit követel az embertől, az a Jézus Krisztusban jutott teljes kifejezésre. Benne mutatja meg az emberrel való akaratát, mert Jézus Isten akaratának legfőkétebb kijelentője. Mikor az idők teljességében Isten őt az emberiségnek adja, benne adja meg az emberiség végcélját, rajta keresztül adja tudtul nekünk: ime az ember, ime ilyennek akarlak benneteket látni! Jézus mondja meg nekünk, mi az élet célja és rendeltetése: az ember akaratát alárendelni Isten akaratának, szolgálni a végcél, hogy e világban Isten legyen Úr mindenként felett, így minden emberi élet értéke annyi, amilyen mértékben Istent teszi urrá maga felett s amennyiben hozzájárul Isten felséges nevének dicsőségéhez. Jézus a hegyi beszédben adja meg a lelki életünk arcát, onnan olvashatjuk le, hogy milyennek kell

lennünk, ennek összefoglalása e pár szó: legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei Atyátok tökéletes! (Mt 5: 48) Tehát az emberiség célját a lehető legmagasabbra irányozza, ezt a követelést ő meg is valósítja életében, mely Isten akaratának feltétlen betöltése volt. Jézus arcához hasonlónak lenni az ember hivatása, mert aki nem olyan, mint Jézus, nem olyan, mint amilyennek Isten akarja őt.

De ki az, aki Isten parancsát feltétlenül be tudja tartani? Ki az, aki a hegyi beszéd minden egyes tételét saját erejéből megvalósítani képes? Ki az, aki tökéletes, mint az örökvaló Isten? Ime milyen kevésbé nagyság az emberi nagyság!

Jézus erkölcsi törvényeivel szemben az ember kénytelen elismerni vallás-erkölcsi hiányosságát, ezzel a mértékkel mérve minden ember jóval alatta marad a célnak. Isten előtt minden ember bűnös. Ennek a bűnérzetnek a legnagyobb tolmácsa Pál apostol. Mint valami rettenetes sántáni hatalom uralkodik a bűn az ember felett, annak rabsága alatt sóhajozik, küzd, a római levél lapjairól fájdalomosan hangzik felénk a szomorú tény: az ember a bűnnek tehetetlenül *nyomorult rabszolgája*. Pál mint valami *személyes hatalmat* képzele a bűnt s mint valami fájdalmas, megindító drámát tárja elénk az embernek ellene való küzdelmét. És minden hiába! A bűn legyőzi az embert, letörli arcáról Istennek vonásait, pedig arra lenne hivatva, hogy e világban megdicsőítse Isten nevét, de ő a bűn által ellenségeskedésbe lép Istenrel. mássá lesz, mint amivé lennie kellene: Isten teremtette, hogy koronája legyen a teremtésnek és az ő dicsőségének visszaragvatója, de az ember elfordul Istentől és szolgája lesz a bűnnek! A bűn következménye pedig a halál.

Hol marad a dicsekedés? Kizárattott! (Róm. 3: 27) Jézus keresztlje megsemmisített minden emberi dicsőséget, így hogy csak e keresztl lesz egyetlen dicsősége.

Pál egész lélekkel akart szolgálni Istennek, beakarta tölteni a törvényt, hogy üdvözüljön, de mindig azt kellett tapasztalnia, hogy saját erejéből nem tudja betölteni. De mikor magát Isten neki a Jézusban kijelentette, azt tapasztalta, hogy amit a lelke összes erőinek megfeszítésével nem

tudott elérni: az Istennel való békeességnek és lelki közösségnek boldog érzését, az ott a damaszki uton egyszerre osztályrészeül jutott, de nem a saját erejéből, hanem Isten szabad kegyelme folytán.

Mindnyájan vétkeztek és hiájával vannak Isten dicsőségének. (Róm. 3: 23) Kicsoda üdvözülhet akkor? Embereknél lehetetlen, de Istennél minden lehetséges. (Mt. 19: 26) A golgothai keresztl oldja meg a világ-mindenség nagy titkát és ez ebben az egy szóban foglalható össze: a *kegyelem*. A bűnös embert az ő végtelen irgalmából kimentti e bűnös világból s áthelyezi az ő világába. Tehát nem a saját érdem az üdvösség alapja, hanem Isten szabad kegyelmi ajándéka. Nem emberi cselekedet a biztosítéka és záloga az üdvösségnek, hanem a hit. A hit által tesszük magunkévá Krisztus váltság-halálának áldásait, ezzel ragadjuk meg Istennek a Golgothán felénk nyújtott kezét. A hit egy nagy valomás Istennel szemben, hogy Isten a nagy, a hatalmas, a minden, az ember a semmi, a bűnös. Az ember, midőn hiból akarja elérni a kegyelmet, ezzel alázatosan elismeri, hogy önmaga által sohse lehetne igaz, ezért reá bizza magát alázatosan az örökkévaló, hatalmas Istenre, hogy a saját jótetszéséből és kegyelméből tulajdonítsa neki és számítsa be Jézus halálának megváltó hatásait.

Hol van itt az emberi cselekedet? Az embernek szerepe itt csak az, hogy alázatosan elfogadja a hit által Isten kegyelmét. Az üdvösség-lehat Istennek szabad ajándéka, azért a *reformáció évfordulóján* jól vessük a lelkünkbe: **tisztán kegyelemből!**

Zsemlye Lajos.

„Ahol a keresztyén gondolkodás számára az Istenországa élő valóság, ott a szociális igazság minden egyes térfoglalását úgy tekintik, mint a megváltás egy részét, amely igaz, belső örömmel tölti el a szíveket; az üdv győzelmi örömevel.” Rauschenbusch.

A multat felhasználni nincs hatalmunkban, mert vele kapcsolatban, már csak annyit tehetünk, hogy bűneinken bánkódhatunk: de a jövőt még kevésbé ragadhatjuk meg, mert a jövő teljességgel nem a mi dolgunk s talán nem is érjük utól. A jelen az egyetlen idő, ami valóban birtokunk és amit Isten akarata szerint kell használnunk. Pascal.

Reformáció.

„Wenn das Kreuz im Herze steht,
so das Herz auf Rosen geht.“
Luther.

„Cor meum, velut maclatum Do-
mino in sacrificium offero.“
Calvin.

„A reformáció a nemzetek lélekzet-
vétele.“
Ravasz László.

„Mi az új reformáció programja?
Szenvedéllyé tenni az evangéliumot
az egyének szívében; testlé vált
örömmé tenni az egyes egyé-
neket, hogy telezengjék a világot az
isteni élet himnuszával.“
Makkai Sándor.

„Minden munka, mely a jövő
generációban erősíti és gyarapítja
Krisztus lelkének uralmát: az egy-
házak egyellen lehetséges örök re-
formálásán dolgozik és az egyházak
jövő életemek tulajdonképpeni
megmentője.“
ifj. Viktor János.

„Jézus valóban új értékeket terem-
tett. És ez által minden érték átérté-
kelését és minden dolog átalakulá-
sát hozta létre. Ellenben egy Niet-
sche bár szakadatlanul erről beszél
és az új születést nagy lármával je-
lenti be, végül semmi eredményt
nem tud produkálni.“
Paulsen.

TÜKÖR-DARABOK.

Emlékezés Batta Györgyről.

(Felolvasatott a gömői e. m.-i értekezleten.)

A múlt század ötvenes éveiben volt a gömői ref. egyházmegyének egy kiváló jókedélyű papja, névszerint Szabó Sámuel, gömörszékárosi lelkes, kinek egész egyéniségét az élet derült fénye vette körül s kiről el lehetett mondani azt, amit Jábes-ről mond az irás, hogy soha bú nem látott. Minden hivatalos és nem hivatalos összejövetelkor volt lelkének arany szelencéjében egy-egy tekercs humor-készlet, amit ha — nagy komolyan, soha nem mosolyogva — kibontogatott és az adott helyzethez alkalmazott, képes volt a legkomolyabb elemeket is falengető kacagásra indítani. Jellemző kiváló kedveltségére az a tény-körülmény, hogy mikor br. Vay Miklós koronaőr és egyházkerületi főgondnok a sárospataki főiskola vizsgáin és gyűlésein megjelent, elhelyezkedése után azonnal érdeklődött affelől, hogy itt van-e Szabó Sámuel és látható megelégedésének adott kifejezést, ha igenlő választ kapott, mert tudta azt, hogy az ő kedvelt embere a tárgyalandó komoly ügyek halmazába mindig fog

„Az a mi nagy bajunk, hogy nem elég erős népünkben a kálvinista öntudat és hogy egyháztársadalmi téren szervezetlenek, fegyelmezetlenek s emiatt gyengék és tehetetlenek vagyunk.“
Boér Elek.

„A jelen csak látható, testi formában jelentkezik. A látható egyház zarándoktársaság, mely tagjai szemét a láthatatlan egyházra irányítja s így vezérli őket át a földi élet kisebb-nagyobb közein; a pítvar, ahová kiszűrődik a szentély világossága, hogy édesgessen, biztasson, gyakoroljon; iskola, mely tanít, fegyelmez egy rajta kívül eső, dicsőségesebb élet számára.“
Ravasz László.

Események-feljegyzések

A tiszáninneri egyházkerület közgyűlése.

A tiszáninneri egyházkerület 1922. évi október hó 16-17 napjain tartotta rendes közgyűlését Kassán Pálóczi-Czinke István püspök és Szalay László h. főgondnok elnöklése alatt. A közgyűlés tagjai 15-én a délutáni órákban gyülekeztek. Ez alkalomból a nap esti 6 órájkor a kassai ref. egyház agilis lelkésze, Gönczy Gábor vallásos estélyt rendezett az egyház templomában. Az estély közénekkel kezdődött. Imádkozott és bibliát magyarázott — nagy hatással — Pálóczi-Czinke István püspök. Az estély műsorának többi pontjait ének és zene-

előadások alkották. Volt egy szavallat is, Varga Gyuláné: A babiloni költő c. bibliai tárgyú szép költeményét szavallta el Szimics Gyuszi. Magas művészi színvonalu volt a műsor minden egyes száma. Az estélyen felekezeli külömbőség nélkül jelent meg — az egyházkerület gyűléstagjain kívül — Kassa város közönsége. A tágas templomot szószoros értelmében zsufoltan töltötte be a gazdag művelzetben részesült közönség.

16-án reggeli 1/2 9 órákor istentisztelet előzte meg a közgyűlést. Bibliát magyarázott Simon József szeszta (abaujtornai e. m.) lelkész. Istentisztelet után a gyűlésterembe vonultak a közgyűlés tagjai s a gyűlés iránt érdeklődő papi és világi egyének. A közgyűlést P.-Czinke István püspök főhásszal kezdte meg s mivel Lukács Géza főgondnokot belegsége gátolta meg a megjelenésben felkérte a társelnöki szék elfoglalására a hivatalukon legidősebb egyházmegyei gondnokot, Szalay Lászlót, ki elfoglalván helyét, megnyitotta a közgyűlést. A megalakulás formásai után hozzálatott a közgyűlés a tárgyaláshoz mindenek előtt a püspöki jelentés meghallgatásához.

A püspöki jelentésre nem elegendően jellemző az az ujságírói stílus által közhelyé lett jellemzés: „gerince volt a gyűlés tárgyalásának.“ Hü köpe volt a jelentés nem csak a tiszáninneri egyházkerület egy évi életének, hanem egész egyetemes ref. egyházunk életének is. E jelentés

hozni valami elevenítő erőt, valami vidámságra ingerlő hangulatot. — Mikor a szabadságharc leverése után gyászba volt borulva az egész Magyarország és sehol sem mutatkozott a reletteneles helyzetből való kibontakozás reménye, megbecsülhetetlen értéket képviselt az olyan kedély, mint az övé volt; ki, mikor a sirva viadó lelkek, a hazafias panaszok ólomsulya alatt, könnybe lábadt szemekkel ültek egymás mellett, egy-egy kedves szellemi röppentyűvel egyszerre fel tudta deríteni az egész lehangelő társaságot. Egy ilyen alkalommal történt, hogy Berzétén, az egyházlátogatás alkalmával, Máriássy Móricz egyházmegyei tanácsbíró házához volt vendégül hívva az egyházlátogatóság s élén ennek vezetője: Szabó Sámuel, ki oly jó kedvre tudta deríteni az egész férfii és női közönséget, hogy a vendég-ség befejeztével ezt mondta a ház magas műveltségű urnője: „Tiszteendő Úr! köszönöm vendégeim nevében is azt a nagy szolgálatot, mit e nehéz napokban velünk szemben teljesített; mi az ön jelenlétének hatása alatt egészen felüdültünk és legalább egy pár órára kiemelkedtünk magunkból, hazafias bánatunk kínzó sulya alól. Szeretnék isteni hatalommal rendelkezni, hogy az Ön

aranyos kedélyét atomokra törhetném széleszthatnám szerte a hazában hogy jutna belőle mindenüvé. Így könnyebben tudnánk elviselni a hon-talanság bánatát!“

Ennek az Isten-áldotta papnak emléke ujul meg előttem, mikor az ön felejthetetlen barátomra, Batta Györgyre gondolok. Az ő lelki világa, az ő egyénisége is olyan anyagból volt öntve, mint Szabó Sámuelé. Mindketten a Jábes szellemi gyermekei lehettek. Egy családfán temettek, egy irányban haladtak, csak hogy lelkük bokráttája más-más virágból volt összeállítva. Mindketten arra voltak teremtve, hogy mindig maguk alá gyűrjék a földi bajok és keserőségek kedély nyomasztó terhét és másokat is a maguk derült lelki világába emeljenek fel, nem érdekből, hanem természetesen. Isten adta öszlönből. Egész egyéniségük azt látszik hirdetni: ahol mi vagyunk, ott nincs helye bának, gondnak; belőlünk a jókedv áradata ömlik szét, még a halotti torra is. Szellemi tárházunk az élcek szipokáival van tele és ezt a levd. ni palackot Isten töltötte meg a jókedv nektárjával még születésünk pillanatában; ez képezi a mi egyéni lényünket szellemi értékünket, anélkül, hogy tudnánk róla, vagy dicsekednünk vele. Ami a virágnak a szín

is — mint írásmű — valóban művészi alkotás, mint P.-Czinke István minden írása. Kérzik minden egyes sorából, hogy nem csupán eszén ment keresztül, amit papírra írt, hanem szíven is, tartalmas volta mellett közvetlen is e jelentés. Szól mindenkinek előt a zsinatról és a zsinat alkotásairól. „Ennek az évnek a zsinat volt az uralkodó planétája.” Ezzel kezdte jelentését püspökünk. Kiemelte találó jellemzéssel a zsinati alkotások között az új alkotásokat, (Nyugdíjintézet, VIII. tc.) a törvénykönyvbe iktatott új jogelveket (a gyülekezeti fegyelmezésnek öskeresztyéni alapon való felújítását s a felekezeti oktatás jogának további egységben tartását). Az iskolaüggyel sokat foglalkozik a jelentés. Érthető. Ez a sarkpontunk. „Nyílt seb”-nek minősíti az oktatás ügyét. Valóban az. Olyan fájó is, mint a nyílt seb. Keserűséggel állapítja meg, hogy a saját tanítóink is ellenünk vannak. „Csak a nagyobb darab kenyér, a megrekedt állami segély-forrás köti le minden jobb hevílésüket s egy szavuk sincs a hamupipókévé vált felekezeti iskolák mentiségére, amelyek pedig századokon által tömjönök javát a népnevelésügy oltárán égették el.” Foglalkozik a jelentés a népiskola nyolc osztályúvá fejlesztésének következményeivel.

Felemelő képet rajzol e jelentés a szlovák ajku gyülekezetek életéről, hitbuzgóságáról s egyházkerületünkhöz való viszonyáról (a jelentés e része egyenesen arra kínálkozik al-

kalmasnak, sőt kívánatosnak, hogy szlovák ajku gyülekezetek lelkészei felolvassák mű szlovák fordításban híveiknek). Megkapó rajzol állít a jelentés elénk a gyülekezetekben tapasztalható áldozatkészségről. Míg erről szólhatunk és hallhatunk, addig jövünk felől él a jó remenység bennünk. A bibliai özvegyasszony olajos korsója híveink áldozatos buzgó-sága. E jelentés olvasménynak is élvezetet nyújtó. De egyenesen arra is való, hogy tanulmány tárgyául szolgáljon mindazoknak, akik anyaszentegyházunk sorsa iránt érdeklődnek. Kár, hogy lapunk nem elég terjedelmes ahhoz, hogy egész terjedelmében leközhelhetők, vagy hogy a nyomdai magas árak miatt már eleve nyomtatásban meg nem jelenhetett. Meg fog azonban utólagosan jelenni nyomtatásban az egyházkerületi közgyűlés jegyzőkönyvében s így alkalom lesz a kerület érdeklődő tagjainak e jelentés tanulmányozására.

E püspöki jelentés kapcsán s ezzel összefüggésben határozatlá tett a közgyűlés néhány közérdekű javaslatot. Ilyenek pl.: A kárpátjai egyházkerület első püspökét, Bertók Bélát a legmelegebben üdvözlő a tiszán-inneni egyházkerület. — Felhívja az egyházkerület az egyházmegyéket, hogy nem várva be a konvent felszólítását, tegyék meg a gyülekezeti fegyelmezés módjára és életbeléptetésére nézve észrevételeiket s terjesszék be azt közvetlenül a jövő évi május havi 1-ig az e. konvent papi elnökéhez. — Megkeresi az e. kerület az Egyelemes kohventel egy

buzdító felhívás kibocsátására, melynek értelmében gyülekezetek ragaszkodjanak tántoríthatatlanul létalapjukhoz, a felekezeti iskolákhoz s az államsegély megvonása esetén se váljanak meg tőlök, hanem hozzanak meg minden áldozatot azoknak további fenntartására. — A közgazgatási államsegély konventi megvonása ellen a legélénkebben tiltakozik az egyházkerületi közgyűlés és sürgeti ismételtlen egy igazságsabb, az egyházkerületet tényleges közigazgatási szükségleteinek megfelelő felosztási kulcs alkalmazását.

(Vége köv.)

Keresztyén ifj. egyesületi munka Szlovenszón.

A losonci YMCA-nak érdekes külföldi vendége volt az elmúlt napokban: Sartoryus Ernő a ker. ifj. egyesületek svájci világbizottságának főtitkára, aki már több évtized óta dolgozik fáradhatatlanul az YMCA nagyvonalu programjának megvalósításán, világmunkájának kiépítésén. Sartoryus főtitkár este 9 órakor a magyar közönségnek tartott érdekesítő, építő előadást. Behatóan ismerlette a világbizottság magyarországi munkáját és a rövid idő alatt elért nagyszerű eredményeket. Hangsúlyozta, hogy odaát, különösen a református lelkészi kar körében egyre több megértője akad ennek a munkának. Budapesten Ravasz László püspök, Debrecenben Révész Imre állottak ennek a mozgalomnak élére.

és az illat, épen az a mi kedélyünkben a kedvderítő tartalom. A virág nem tudja, hogy neki színe és illata van, a csalóány nem tudja, hogy neki hájoló hangja van, mi se rázunk ki magunkból szándékosan és erőszakoltan a csallanó é'ccket, önként fakadnak azok úgy, amint a helyzet és a pillanat szüli őket, néha bővebben, néha korlátoltabban. Mi érezzük, hogy Isten jó kedvében teremelt bennünket, mert a mi kedélyvilágunk barométerje mindig tiszta időt mutat.

Ilyennek ismertem én Batta Györgyöt azalatt a hosszú idő alatt, mit együtt töltöttünk a sárospataki főiskolában, mint osztálytársak s az egyházi életben, mint paptársak; egy vármegyének szülőitei, egy vármegye ref. papságának tagjai. Ismeretségünk az 1861-ik évben kezdődött és csakhamar a legszorosabb kebelbaráti viszonyra erősödött, amely nem vesztelt melegségéből mindaddig, míg a halál szét nem választott egymástól bennünket.

A Batta György vidám kedélyben fogantatott élete az 1847-ik év október havában pattant ki az idő méhéből, Gömör megye Zádorfala helységében, abban az ősnemes fészeken, amely ma is, a rég lomlárra került, nemes levelek párnáján pihen.

Nemes és nem nemes közt ott ma is meg van a választó vonal, nem nyíltan bevallva, de a szívekbe írott belükkel feljegyezve s az ősökötől örökölt szabad, előkelő modor alakjába öltözve. A lakosság ezen részén ma is meglátszik, hogy őseik lóháton védték a hazát s mint várjobbágyok a várurak környezetének levegőjét szívták valaha. Hozzá voltak szokva a magasból való lenézéshez és ezt a tekintetet nem tudták elfelejteni a lefolyt századok átalakító befolyása alatt sem. Nem tudták elfelejteni, hogy ők kiváltságosak voltak, mentek az adózástól, az ú'csinálástól, a robottól, a vámfizetéstől és a megyei urnához lépni csak nekik volt joguk, kiknek kalapjához még az alispán is rózsát tűzött, hogy biztosítsa a voksot a maga számára. Az a nép még ma sem ismeri se a meghunyaszkodást, se a megalázkodást, szájából olyan szabadon jön ki a szó, mintha a királyi udvar fogadóterméből hozták volna ki a kardosan tisztelgő ősnemes emberek.

Szülei voltak: Batta Ferenc és Orbán Zsuzsanna. Batta Ferenc iskolázott ember volt, ki felvitte a filozófiáig; ekkor azonban egy családi katasztrófa megállította tanulmányainak utjában és hazatérésre, a gazdaság viteléhez, az ekeszarvához szőlített

vissza; és ő hazajött, beleilleszkedett a falusi életbe s lett belőle példás mezőgazda s midőn Orbán Zsuzsanna vái egybekelt, kitűnő családapa. Én már nem ismertem a Batta György édesatyját, de mindazok, akik még emlékeztek reá, a legnagyobb tisztelettel szóltak egyéniségéről, ki — fájdalom — nem soká vezethette a földi világot. De ha nem vezethette is végig kézen fogva gyermekeit, végrendeletképen rábizta feleségére, hogy a gazdaság vezetését bizza a legnagyobb fiura Ferencre, a két kissebbet, t. i. Mihályt és Gyurit pedig képeztesse tudományos pályára. És a hü, engedelmes özvegy teljesítette is férje végohajtását önfeláldozással, anyai lemondással. Az édesapa gazdag kedélyvilágára jellemző az a kis vers, mit gyermekeiről írt s mit az én Batta György barátom híven megtartott emlékezetében. Hadd említem fel e pár sorocskát versel, hiszen ezzel is elhunyt barátom emlékének áldozom:

„Hárman vagyunk mi testvérek, ezt mindnyájan elhagyjétek, Feri köztük a legnagyobb, Miska önánál nem jobb, Gyuri köztük a legkisebb, ő a sírásban legfrissebb.” (Folytatjuk)

A külföldi mozgalmakról is érdekes ismertetést nyújtott. A svajci ifjúsági egyesületek munkájának jellemzésére felhozta azt, hogy a svajci ifjúság minden évben más és más helyen tart látogatott, népes konferenciákat, amelyeknek keretében a felszínen lévő összes kérdéseket és problémákat alaposan megbeszelik. Ezekkel a megbeszélésekkel kapcsolatban fel-említette azt, hogy egy ilyen konferencián egy 18 éves ifjú a keresztyénség és a kommunista világnézet közötti differenciákat fejtette ki alapos és meglepő tájékozódottsággal. A kommunista törekvéseket érdekes, találó képpel világította meg. A kommunisták a falra vetített képet akarják levakarni és helyébe újat állítani; a keresztyénség azonban a fényforráshoz megy és új képet állít be a gépbe, hogy a megtisztult, megnevesített életnek tiszta, helyes és világos irányítást nyújtson.

A keresztyén szellemű ifjúsági egyesületi munka egész világra szóló jelentőségét és nélkülözhetetlenségét egy régi, kedves, megható történetnek felújításával illusztrálta. A boxer lázadás alkalmával történt, hogy egy kínai katoná az ifjúsági egyesület homlokzatán lévő feliratot akarta leszakítani. Amikor ezért egy missziónarúnus kérdőre vonta és a katonának lelkiismeretére appellált, a katoná felhagyott romboló munkájával.

Tíz év múlva az előadó Pekingben nagy közönség előtt az ifjúsági egyesületi munkát ismertette. A hallgatóság sorában ott volt egy őrnagy, aki szívvel lélekkel állott ennek a nemes ügynek a szolgálatába. Ez az őrnagy, később a hadseregnek kiváló tábornoka, az a pekingi katoná volt, aki a boxerlázadás alkalmával olyan ellenségesen viselkedett a keresztyénséggel szemben. Ez a magasrangú katoná ma már a leglelkesebb képviselője a keresztyénségi egyesületi eszmének.

Az előadó végül a svajci komiténak üdvözlését tolmácsolta a jelenlevőknek, amelyet lelkes és meleg ovásióval köszöntek meg.

A tanulságos, eszméletű előadás után Sörös Béla lelkész üdvözölte Sartoryus tiltkár, aki régi kipróbált munkása a világszövetségnek. Sartoryus tiltkár — ugymond — lelkes barátja a magyaroknak s ezt a jóindulatát és szeretetét a közelmúltban számtalan esetben bebizonyította. Egyszermint közölte a hallgatósággal, hogy a losonci YMCA Otthon felépítésének ügye a legjobb úton van s alapos a remény, hogy a prágai központnak az Otthon felépítésére vonatkozó programja a legrövidebb idő alatt megvalósítást nyer.

Lapunk olvasóihoz. A f. hó. 7-én Kismányán lefolyt harangavatási ünnepélyen tartott beszédemet az „Érsekujvári és vidéke” c. lapban közre adtam s e lap példányok elő állítási költségei címén érsekujvári egyhá-

zunk 200 drb példányt vett át, a melyből körülbelül még 70-80 drb vár értékesítésre. Példányonként 2 kor. ellenében (bélyegekből is küldhető) az érsekujvári templom alapjára óhajtanám ezeket elárusítani. Lelkésztársaim e beszédet csekély átalakítás után építően felhasználhatják oly irányú egyházi beszéd céljára is, amellyel a templomlátogatás, egyházi élet és vallásos buzgóság élénkítésére kívánnak hatni. E helyen és alkalommal köszönettel nyugtázom munkácsi Süteő István egyh. ker. tanácsbíró úr 50 koronás adományát is.

Nyitra. Sedivy László ref. lelkész.

HÍRREN AZ EGYHÁZMAGYÉR ÉLETEBŐL

(A barsi egyházmegéből.)

Harangszentelés Nemesoroszi-ban. A világháboruban elvitt harang helyett f. hó 14-én avatták fel a hívek közadakozás folytán Herold Richárd komotauai cégnél beszerzett 225 kg-os harangjukat, amikor is az istentiszteleten Molnár Gyula garanszentgyörgyi ref. lelkész tartotta felavató imáját és magasztos szárnyalású, prófétai ihletű beszédét. A templom nem volt képes befogadni a közeli és távoli érdeklődők seregét. Az Ur asztalánál az ifjúság énekara „Erős várunkat” énekelte közletszékkel, majd Pető Sándor helybeli lelkész ismertette a harangbeszerzés történelmét s az adakozók neveit felolvasta, hangsúlyozva és kifejtve az adakozás jelentőségét, mint hitünk legszebb gyümölcsét. Végül dr. Kersék János ismert költőnkől szavalt „Elnémult harangok” c. költeményt Pörök Eszter. Megjelent az ünnepélyen Kazy László föld-földbirtos neje gyermekeivel, a római katolikus plébános, a körjegyző és az izr. családok tagjai. A különböző felekezetekhez tartozó községbeli lakosok osztatlan örömmel vettek részt az ünnepélyen, ami az áldásos békés viszonyoknak a jele. Majd az ünnepély után a lelkészla-kon barátságos összejövetel volt, ahol a szorgalmas Mártha szerepét a lelkész neje töltötte be.

Commentárul: nehogy az olvasó azt higye „könnyű ott, ahol telik” az 1000 lelkes községben 200 lélek a ref. és 150 hold földjük van, de a napszámos családok is 100 K-nál kevesebbet nem adtak! Ime így szegyeníti meg az Ur a kicsik által a nagyokat, a szegények által a gazdagokat! Mindezekért ismételjük az új harang feliratát: „Uram Tied a dicsőség!”

RESATKÓ ENDRE

építész, építési vállalkozó

KASSA, DÁRDA-UTCA 4.

HIVATALOS RÉSZ.

Valamennyi lelkészi hivatalnak!

A „Reformátusok Naptára”, mint eleve jelezve volt, szétküldetett a lelkészi hivataloknak az 107/23. sz. körlevélben jelzett példányszámban, illetve az előfizetők számarányában. Az összes nyomott példányok szétküldettek. Most arra kérem lelkésztestvéreimet, hogy a küldött példányszámok árát — a mellékelt csekklap felhasználásával — a lehető legrövidebb idő alatt, de legkésőbb november végéig, feltétlenül fizessék be s a befizetésről az Egyetemes Konvent Elnökségét értesíteni sziveskedjenek. Ujabb megrendeléseknek eleget nem tehetünk.

Rimaszombat, 1923 október hó 27.

Atyafiságos szeretettel:
Pálóczi-Czinke István
püspök, konventi elnök.

Református püspöki hivatalnak

Rimaszombat.

Iskola és Nemzetművelődésügyi Minisztérium, Prága, 1923. október 11-iki 29263-VI-23. sz. rendelettel elrendelle, hogy egyelőre az 1923. november havára esedékes szükségsegély (240 Kc.) kifizetése beszünttessék. Az említett szükségsegélynek december havára való kifizetését illetőleg eddig semmiféle döntés nem történt.

Az így visszatartott pénz annak az összegnek elszámolására fog szolgálni, mely a lelkészi illetményeknek az 1922. évi december 20-iki Törvények és Rendeleték Tára 394. sz. törvény alapján leendő esetleges rendezésénél leszámítandó lenne, valamint az 1923. évi április hó 1-től esedékes egyszeri drágasági segélyből eszközlendő 20%-os levonásra.

Ez a rendelet a nyugalmazott lelkészekre nem vonatkozik.

Egyidejűleg közlöm, hogy a minisztérium ugyanazon rendeletével a ruhasegélyt engedélyezte, mely a fentemlített célra visszatartott.

A ruhasegély kifizetése 1923. december 1-re halasztatik.

Hogy a lelkészi kar részéről az esetleges reklamációkat megelőzzük, kérem ottani hivatalt, hogy ez intézkedésről a fenhatósága alá tartozó lelkészeket megfelelő módon értesítse.

Min. helyett: F. Masek. s. k.

Valamennyi lelkészi hivatalnak!

Fenti rendeletet tudomásulvétel céljából közlöm.

Pálóczi-Czinke István
püspök

Kiadja: az Egyetemes Konvent.

A kiadásért felelős: Kövy Árpád.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában.

Javaslat a tanítóképző-intézet felállítására ügyében.

(Tárgyalás alá kerül a barsi egyházmegye legközelebbi közgyűlésén.)

Legutolsó e. m. k. gyűlésünk esperes előterjesztésére, majd lelkész-értekezletünk esperesnek általánosságban tervezetet nyújtó felvilágosítására, annak kötelességévé tette a felállítás és megvalósítás lehetőségére vonatkozó részletes, megokolt javaslat előterjesztését.

Eme megbízásoknak eleget teendő a megfelelő tájékoztató adatok beszerzése után javaslatomat következőkben terjesztem elő.

I.

Egyházmegyénk mélyen érezve a kicsinyek gondozásának, kálvinista magyarságunk megtartásának s ősi tradícióinknak az utódokat is alkotásra, tevékenységre serkentő felelősségteljes súlyát s látva, hogy egyre fogyó tanítóink fokozódó hiánya miatt iskoláinkat, népnevelésünket halálos veszély fenyegeti, most a 12-ik órában kimondja egy tanítóképző intézet felállításának szükségét s annak létesítését erkölcsi felelősségének teljes tudatában, anyagi erejének lehetőségéhez képest magára vállalja s azt a maga neve alatt felállítja.

II.

Legfontosabbnak érezvén az intézet elhelyezésének kérdését, erre nézve megkeresi legékeesebb, legvirágzóbb, hegyen épült, multjánál fogva — mert nem is oly rég még teológiája, gimnáziuma volt — arra predestinált gyülekezetét, a losonci egyházat kérvén, hogy fogadja sze-

retettel kebelére a nélküle fel nem állítható intézetet, adjon annak lakást, megfelelő elhelyezést.

III.

Az intézet kezdő, legmellőzhetőlenebb kiadásainak, berendezéseinek fedezésére egyszersmindenkorra a maga egyházmegyéje köréből 100 ezer koronát ajánl fel, melynek előteremtésére, összegyűjtésére minden gyülekezetét felhívja azzal, hogy egyházmegyénk 22 ezer lélekszámát véve alapul s minden lélek után 5 koronát számítva, a reá eső részese-
sedést teremtse elő részben műkedvelői előadások, részben önkéntes adakozás s amennyiben ez elég nem lenne, $\frac{2}{3}$ részben állami egyenes adó, $\frac{1}{3}$ részben pedig személyi adó címén is. Példának megemlítve Bajka tartozik egyszersmindenkori hozzájárulás címén a maga 140 lélekszáma után 700 koronát, Alsószecse 428 lélekszáma után 2140 koronát beadni. Oly megszívlelhető csekélység, hogy a mi jó Garam, Bekince Ipolymelléke jó híveink közzül egy is minden megerőltetés nélkül megmegbirhatná s megajánlhatná, csak lélek és akarat kell.

IV.

Évi fentartásra, az intézet tanárainak, személyzetének javadalmazására, segélyekre, dologi kiadások fedezésére egyházmegyénk megajánl s kötelezőleg elfogad minden lélek után 1 kg. búzát, fizetne tehát fenti példa szerint évenként Bajka 140, Alsószecse 428 kg.-t, mely a szokásos conventiószedés napján az egyház többi adójától elkülönítve, kultúradó címén szedelnek be. A teljesen vagyontalan, keresetképtelen szegé-

nyek felmentendők, az így előállandó hiány az egyház jövedelméből, vagy fenti adókulcs alkalmazásával lenne pótlendő.

V.

Illő lévén, hogy akik a gyülekezet tagjai előtt előjárókul állítottak és állanak, azok e téren is előjárjanak és világoljanak a reájuk bízottak előtt: minden egyházi tisztviselő — a szolgálakat kivéve — 1 kg. helyett 3 kg.-t ad a maga és családja tagjai után!

VI.

Egyházmegyénk kimondja, hogy a tanítóképző intézetet a losonci egyháztól beérkezett kedvező válasz esetén, de ennek biztos reményében már a következő 1924 tanév elején egy évfolyammal megnyitja.

VII.

A létesítendő intézet kálvinistaságunk, de főként törvényekben, az államfő és kormányférfiak szóbeli és írásbeli kijelentéseivel is biztosított magyarságunk, édes anyanyelvünk szent ügyét lévén hivatva szolgálni, szeretettel fogad be minden növényeket falai közzé nemzetiségre és vallásra való tekintet nélkül s azokat saját növendékeinkkel egyenlő elbánásban részesíti.

VIII.

Bár szétszórtságunknál fogva, kívánatos lenne kulturális hivatásunkat szolgáló intézményeinknek minden nagyobb vidéki gyülekezetünkben egyenkénti elhelyeztetése, mégis anyagi erőnk korlátoltságára és az egyhelyről kisugárzó erőteljesség hatékonyságára tekintettel, a tanítóképző-intézetrel kapcsolatban, más taníté-

TÜKÖR-DARABOK.

Emlékezés Batta Györgyről.

(Felolvastatott a gömői egyházmegyei lelkészértekezleten.)

(II-ik folytatás)

Ez a pár sor bepillantani enged a tréfás kedélyű apa lelki-világába. Látnunk engedi, hogy az én barátom egyenes apai örökség gyanánt vitte magával az életbe a selyem kedvel, a kacagtató humort, amelyből azonban hiányzott a satyra fulánkja. És ez az apai örökség nem kizárólag a Batta György volt, osztott abban a legidősebb testvér Ferenc is, kinek tréfára mindig kész hangulatára vonatkozólag álljon itt illusztráció gyanánt egy példa. Mikor egy alkalommal Sárospatakra utaztunk a Batta Ferenc fogatán, hálsátra Miskolcon maradtunk és este elmentünk a színházba Ferencsel s mint aféle szerény erszényű diákok, a karzaton foglaltunk helyet. Szünet közben megjelent a földszinten a perces fiú, kinálva a maga eladnivalóját; meglátja ezt Ferenc a kakasülön és csupán pajkosságból lekiált

a karzatról a percesnek szárazvölgyi dialektusban: „hallja szí, hozza sz fel azt a percelt!” Mikor ezt meghallotta a nagy közönség, falretető kacagásban tört ki. Ehhez hasonló juxot az én barátom is megcselekedett egy színelőadás alkalmával. A sárospataki színpadon a darab hőse érzékeny bucsút vesz kedvesétől s azt mondja neki: Isten veled! most már indulok! Batta György belekiált a darabba a közönségből, a peleskei nótárius modorában: „gyalog tetszik-e menni?” Ez a közbeszólás természetesen egyszerre komikumává változtatta a jelenet tragikumát. Ehhez hasonló ártatlan pajzanságok és bohóságok számtalan esete tarkította ifjúkora tavaszát.

Elemi iskoláit szülőte falujában, Zádorfalan végezte s mikor az már nem tudott neki több emészteni való ismeretet nyújtani, az 1859. év szeptember havában beiratkozott Sárospatakon a gimnáziumba s ott végzett kevés megszakítással mindent, míg aztán a teológia befejezte s az első lelkészi vizsga letétele után az 1871. év július elején kitűnő bizonyítvánnyal lépett át az élet nagy iskolájába, hogy szép képzettségével,

aranyos kedélyével végezze a lélekalászat szent munkáját. Mint sárospataki diák nem volt a szürke alakok közül való, sőt hizelgés nélkül állíthatom, hogy jókedélyénél fogva a közérdeklődés és közkedveltség homlokterében állott. Nevétől visszhangzott az egész főiskola, elkezdve a legkisebb gimnazistától, fel egész a rektor-professzorig. Elhajigált elcei és jó mondásai közszájon forogtak mindenütt, még a tanári kaszinóban is. Mikor theologus korában Mitrovics Gyula híres theologiai tanár udvarában lakott, a kiválóan komoly ember „árendás úr”-nak hívta és szívesen elmulatott mókázásain. Történt egy alkalommal, hogy az én György barátom névestét tartott s e célra megvásárolt egy hordó bort jó olcsón és azt seprüstől odahengerítették a diákszobába; estére aztán meghívta a házigazdát — Mitrovics Gyulát is — ez be is jött közzénk és more patrio ráült velünk együtt a diák-ágyra. A vendéglátó gazda zavarban volt, hogy miként kínálja meg ebből a zavaros borból ezt a — rá nézve — magas vendéget? Töltött egy pohárral és azt e szavakkal nyújtotta át a tanár-házigazdá-

zetek p. o. theologia, diakonissza képző, leánynevelő is felállíthatók, sőt a krisztusi alapon álló humanitárius intézményekkel — YMCA — stb. szerves összeköttetés létesíthető, amennyiben ezek a tanítóképző székhelyén létesíthetnének s ily irányu kívánságukat kifejeznék.

IX.

Ily egyetemes célokat, közegyházi szükségeket szolgálván a tanítóképző-intézet, de meg saját erejének korlátoltságát, gyengeségét is érezvén egyházmegyénk, kimondja, hogy az intézetet bármikor kész az egyetemes konventnek átadni, rendelkezésére bocsátani, egyben szükségét érzi annak, hogy megkeresse ez irányban is a testvéregyházmegyéket, kerületeket s legfőbb hatóságát — a konventet, hogy a maguk körében s ez utóbbi, mint legfőbb egyházi szervünk, rendeljék el a körükben eső határok között, hitsorsosaink hasonló hozzájárulását s ezzel biztosítsák az intézetnek hűfelekezetünk vallásértelmei jelentőségéhez, méltóságához illő fentartását és virágzását.

X.

Elvárja egyházmegyénk, hogy minden lelkész, tanító, gondnok, presbiter s e. m. tisztviseelő egy-egy apostola legyen az eszmének, vesse latba teljes erkölcsi súlyát és képességét, hogy népünk megértse, megszeresse a nemes cselekedetet, mely az ő érdekét van hivatva szolgálni, ne tekintse az áldozatot tehernek, hanem édes kötelességnek; egy 10 tagból álló bizottságot küld azonban ki az elnöknek vezetése alatt, a losonci egyház két kiküldöttjének bevonásával, melynek kötelessége leendő a tervezet meg-

valósítását keresztül vinni, a fenti hozzájárulások beszédését biztosítani, szélesebbkörű propagandát s a társadalom együtérző köreinek érdeklődését felkelteni, áldozatkészségüket igénybevenni s mindenképp az állami kormányhatósági engedélyt ki- eszközölni s megfelelő államszegély megszerzése érdekében a szükséges lépéseket megtenni és elsősorban a losonci ref. egyház hozzájárulását megnyerni. Önként értődven, hogy minden eljárásáról az e. m. k. gyűlésnek jelentést tenni s ténykedésében felelősséggel lenni tartozik.

* * *

Jegyzet: esperes 1000, Alsószecse egyházközség 1000 K-t ajánlottak fel az ekként létesítendő intézet felállítására.

* * *

Ezekben terjesztem elő javaslataim, fentartva magamnak a jogot és lehetőséget, hogy indokolást, amennyiben szükséges a tárgyalás alkalmával terjeszthessek elő, megjegyezvén, hogy a tanítóképző-intézet szervezésére, személyzeti és dologi szükségleteire vonatkozó tájékoztatás is készen van s az e. m. k. gyűlésnek kellő időben rendelkezésére áll s meggyőződést nyerhet e. m. k. gyűlésünk minden egyes tagja, hogy az ekként tervezett hozzájárulás teljes mértékben fedezni fogja az államszegély igénybevételével a szükségletet, sőt amennyiben olt állíttatnék, a theologia céljaira is juttatna tetemes segélyt s tiszta lélekismerettel szeretve és kimélve hűveinket, de az ő, valamint az egyetemes egyházunk érdekében áldozataikat is kérve és várva, nyugodt öntudattal elmondha-

tom, hogy ez áldozat nem haladja meg hűveink erejét s biztos reménnyel hiszem, hogy egyházmegyénkben, de egyetemes egyházunkban sem akad gyülekezet, mely ez áldozatot készséggel meg ne hozná: Isteneért, gyermekeért, édes magyar anyanyelveért! Semmi kétségem, hogy hittel, lélekkel, akarattal az eszme testet ölt s az intézet létesíteni fog.

Alsószecse, 1923 okt. 20.

Patay Károly
esperes.

Események-feljegyzések

A tiszánineni egyházkerület közgyűlése.

(Folytatás és vége)

A közgyűlés egyik nagyfontosságú, általános közérdeklődést keltő tárgya volt az egyházkerületi tanügyi előadó (Pósa Lajos) jelentése a népiskolák 1922-23-ik iskolai évi állapotáról. Református egyházunk mindenkor nagy gondot fordított az iskolai ügyekre. A népoktatás megteremtője a reformáció volt tulajdonképpen. Az iskolát a református egyház a maga „veleményes kerit”-jének tartotta kezdetől fogva es statutumaiban annak is nevezte s nevezi ma is. *Nem tartotta s nem is tartja politikai eszköznek, hanem a népműveltség szentelt otthonának.*

A közgyűlésen felolvasott jelentés sok keserű érzést keltő adatot tartalmaz. A bodrogszentesi (alsózempléni egyhm.) tanítót „rendezetlen illetőségi ügye miatt” a tanfelügyelő (nagykaposi) önhatalmulag eltávolította a tani-

nak: „Nagytiszteletű ur! tessék ebből a ködből egy lehellel bevenni”. Természetes, hogy ez az elmés kinálás jó hangulatba hozta az egész társaságot és Mitrovics Gyula később is mindig kacagva emlegette az ő árendásának ezen jovialis kínálkozását. És ezt az estét nemcsak ez a józú dolog fűszerezte ám, hanem mindennekfelett az, hogy ekkor bontakozott ki lelkéből a bámulatos humor kifogyhatatlan aranykészlete. A nagy dévajkodás között — hogy fentartsa a jó hangulatot — elprodukkálta előttünk, hogy náluk, Zádorfalán, hogy kérik meg és hogy adják ki a menyasszonyt s ebbe a reprodukcióba — a kérő és kiadó násznagy párbeszéde — annyi komikumot tudott ex abrupto összehozni, hogy kosár számra kaptuk a kacagni való és ami a fő, barátunk sohasem ismételte magát. Az első siker ize annyira a szánkban maradt, hogy ettől fogva minden nagyobb összejövetel alkalmával általános óhajlássá lett, hogy reprodukálja a falusi leánykérést. Nem mindig volt rá hajlandó, de ha belefogott, feladatának olyan becsülettel felelt meg, hogy akadni nevetni való egy egész életre.

És az volt a figyelemreméltó dolog, hogy ez a leánykérés mindig más és más alakban jelent meg előttünk, az adott helyzet és a pillanatnak megfelelőleg. Szabad volt közbeszólni s az előadó minden közbeszólásra válaszolt és pedig frappáns módon, de a felvett fonalat nem ejtette el soha. Egy-egy reprodukció sokszor három óráig is eltartott és egy szindarabbal ért fel. Mikor Bényey István, nyugalmazott színigazgatóval meglátogattam e század elején Batta Györgyöt Gömör-Simoniban, ez a férfi nem tudott hová lenni bámulatában a Batta György természetes komikuma és annak mimikája felett. Azt mondta: „ha ez az ember megjelenne a színpadon, egyszerre meghódítaná a nagyközönséget”.

Bényeyek igaza volt; hisz aki annyi variációval tudta rögtönösen visszaadni a falusi életet, mi lett volna ebből, ha ezt a mokázást studium tárgyává teszi, vagy ráadja a fejét arra, hogy a belőle felbuzgó élc- és humorszilánkokat rendszeres vigjátékká hozza össze??

Kétségtelen bizonyossággal állapíthatom meg, hogy a falusi csendélet-

nek ez a reprodukálása volt az ő remeklési trükkje s ez mindig mestertileg sikerült neki; és pedig azért, mert mindig új formában jelent meg.

Mikor kilépett az életbe, a kedély aranyából sok lekopott belőle, de azért nem vetkőzött ki magából soha. Mikor tömegben volt, egyházmegyei gyűléseken és egyéb összejöveteleken, mindig visszatalált az elhagyott pieriai forráshoz és rázott ki magából egy-egy jó adag kacagásra ingerlő anyagot.

De hát azt mondhatná valaki: mi nek festem én szakadatlanul az ő diákos mivoltát, mikor ő egy nagyon is komoly pályára, a krisztusi szolgálatra szentelte életét? Azért, mert abban az utánozhatatlan humorban olyan kidomborított egyéniséget hagyott hátra maga után, ami örök emléket biztosít nevének azok között, akik valaha érintkeztek vele. A sáros-pataki kollégium falai között sokáig ott visszhangzott a Batta Gyuriada bonmok igen sok kedvenc falatja és aki ismerte őt, nevének említésekor, mindig csak derült arccal gondolt vissza rá.

(Folytatjuk)

tástól; ugyanaz a tanfelügyelő a tisztán magyar nyelvű bodrogközi református iskolák vezetőivel kizárólag szlovák nyelven levelez. Nem respektálja a kormány (vagy talán annak közegei?) a felekezettől korábban átvett iskolákban az állammal kötött írott szerződéseket és nem neveznek ki az iskolákba református vallású tanítókat s így az egyházak nincsenek abban a helyzetben, hogy a kántori teendők végzésére megfelelő egyéneket alkalmazhassanak.

Az egyházkerület kebelébe tartozó s felekezeti jellegű népiskolák száma az 1922-23-ik iskolai évben 160-ról 148-ra apadt, az ungi egyházmegyből történt kiválás és a kárpátaljai egyházkerülethez való csatlakozás következtében. *Tanköteles volt az 1922-23. isk. évben 7369 az előző isk. évi 10.000 el szemben. Iskolába járt 7117 (előző évben 9993). Ismétlő iskolaköteles volt 3083 (előző évben 2669). Az ismétlő iskolázás általában gyenge. A statisztikai kimutatások sem teljesen megfelelőek. A mi felekezeti iskoláinkban összesen 1130 másfelekezeti növendék járt. Iskoláinkban működött 144 tanerő (rendes 125, ideiglenes 19). Az egész iskolai évben szünetelt iskolák majdnem mind a szlovák területekre estek. Megválasztotta a közgyűlés Pósa Lajos egyházkerületi elemi iskolai tanügyi előadót a Tiszáninneni egyházkerület területén levő, különböző jellegű, típusú és foku középiskolák vallásoktatási ügyeinek előadójául is.*

Tudomásul vette a közgyűlés azt a bizottsági jelentést, amely a Császár-féle szlovák Enekeskönyvnek és a Pálóczi-Czinke István „A mi hitünk és életünk” című vallástevő katedájának szlovák nyelvre történt fordításáról és mindkettőnek kiadásáról terjesztelt elő. A bizottság tagjai voltak: Hutka József egyh. ker. tanácsbíró elnöklete alatt Péter Mihály egyházkerületi és Szakal István egyházmegyei tanácsbírók. Részt vettek még a bizottság munkálkodásában: Rácz József felsőrőcei lelkész és Szutor Jenő tanító. A bizottságnak értékes munkálkodásáért a közgyűlés elismerését és meleg köszönetét nyilvánította.

Egy sajtóságos és szomoruan jellemző kérvény sorsáról is határozott a közgyűlés. A pályini (ungi egyházmegye) egyház 47 tagja azt kérte az egyházi hatóságoktól, hogy lámogassák a közoktatásügyi kormánynál azon kérelmüket, hogy a saját felekezeti iskolájukban a mindenkor tanítók a magyar nyelvet is tanítsák oly heti óraszámban, hogy gyermekeik képesek legyenek magokat kifejezni szóban és írásban magyar nyelven is. Azért kéri ezt, mert a tanítók — a tanfelügyelőtől és a közigazgatástól való féltelmükben — nem tanítják a magyar nyelvet, lévén iskolájuk szlovák tanítási nyelvűnek minősítve. Jellemző, hogy a kérvényt aláírtak

nevei: Szilágyi, Olcsvári, Varjassy, Egri, Balogh, Pogány, Vásárhelyi, Böszörményi, Leholay, Oláh, Ocsvay, Péntes stb. tősgyökeres, ősi magyar családnevek. (És még azt mondják a iulfutott hevületű sovinszták, hogy a szlovákokat álmagyarosították!) Ez a kérvény élénk bizonyossága annak, hogy a nemzeti kisebbség nyelvi és kulturális igénye milyen kielégítést nyer és milyen a demokratizmus. A pályiniak kéremét teljesítette az egyházkerületi közgyűlés.

A theologia és tanítóképző, valamint a biblia és vallásos iratterjesztés rendezése és szervezése ügyében felterjesztéssel él a kerület az Egyetemes Konventhez. Foglalkozott a közgyűlés a rimaszombati gimnázium államosításának kérdésével is. Fájó szívvel jóváhagyta az állammal kötött szerződést s felterjeszti a Konventre.

A közgyűlés lánysorozatának nagyobb részét a helyi érdekű ügyek képezték. Ezekről helyszűke miatt meg sem emlékezem. A közgyűlés népes volt. A hivatalosak közül alig maradt el egy-kettő. Egyházi közügyeink iránt meg van az élénk érdeklődés. Az utazási nehézségek és a drágaság dacára is nemcsak a helyben lakó, de a közeli és távoli vidékekről is számosan keresték fel közgyűlésünket. Öröndetes jelenség ez. Ez az alapja a biztató jövőnek.

A közgyűlés napjának esteli óráiban és a következő nap délelőttjén a bíróság tárgyalta az eléje került — részben fegyelmi, részben közgazgatási — ügyeket. Első nap délelőtt közbejött volt a Schalkház kistermében. Résztvett ezen az ebéden 75 egyén. Lelkes hangulat jellemezte a társaságot. A gyűlés az elnökség elttetésével ért véget. Soli Deo Gloria!

R. L.

~~~~~
Gyászhir. Páli Lajos kismányai ref. lelkész f. évi október hó 23-án d. u. fél 4 órakor életének 54-ik, lelkészi működésének 26-ik évében rövid szenvedés után visszaadta lelkét teremtőjének. A megboldogult temetése f. hó 26-án folyt le nagy részvétel mellett a kismányai lelkészlelkéből. A kötelelességteljesítésben fáradozóan lelképásztor nyerte el méltó jutalmát az örök Biró kezéből, árván maradt népes családját pedig vegye gondozó szárnyai alá a kegyelem Istene.

IRODALOM.

Könyvek.

Baktay Ervin: *Rabindranath Tagore*. (Az ember, a művész és a bölcs.)

A felkapott és tulbecsült indus apostol életét, költészetét és vallásos világnézetét ismerteti e könyvben a szerző, bő irodalmi szemelvényekkel, amiket a köllő filozófus műveiből válogatott össze. Baktay is együtt

uszik az árral, mikor Tagorét, aki kétségtelenül nagyszabású személyiség, valóságos új megváltó gyanánt ünnepli. Ennek dacára nem tud felmutatni könyvében a Tagore gondolatvilágából semmi eredetien nagyszabásút, ami a róla való értékelést indokoltá tenné.

Romain Rolland: *Mahatna Gandhi* Zürich 1923.

Romain Rolland kis könyve a másik nagyjelentőségű indus apostolról: Gandhiról fest hű és eleven képet. Gandhi kétségtelenül gyakorlatibb ember, mint Tagore és sajátos etikai álláspontjával valóban hivatott arra, hogy az elpogányosodott európai keresztyénség számára intő és buzdító példa legyen.

Kiadja: az Egyetemes Konvent.

A kiadásért felelős: Kövy Árpád.

Pályázat

a hontvarsányi ref. egyház kántortanítói állására. Javadalom: 1. Lakás, két szoba, konyha, megfelelő mellékhelyiségekkel. 2. 5 kat. hold 947 négyszögöl szántóföld, 3. rét, kert, 4. Szerüs kert, 5. 1/2 öl fa, 6. készpénz az egyháztól 23'84 K s megfelelő államsegély az állás elfoglalása után kérelmezhetik. Kötelesege: I—VI. vegyes osztályú növendékek tanítása, mindennemű kántori szolgálat végzése, akadályoztatás esetén lelkész helyettesítése. Kellően felszerelt pályázati kérvények 1923 november 10-ig espereshez Alsószeceére küldendők.

Alsószece. 1923 okt. 28.

Patay Károly
esperes.

Könyvelméséget követ el mindenki,

ha a bevásárlásnál nem a jó, kiváló, kiadós minőségre helyezi a fösulyt.

Ennek szem előtt tartása annyit jelent, mint olcsón vásárolni.

Ezt tudva, okos és takarékos háziasszonyok az egyellen valódi

FRANCK kávépótlékot

a kávéőrölő gyár védjeggyel ellátva részesítik előnyben minden látszólagos olcsóbb utánzatnál.

Belőle csak félannyit kell igénybe venni, mint más kávépótlékból.

Pénzt takarít meg és még jobb minőségű kávé is kap.

Franck Henrik Fiai.

RESATKÓ ENDRE

építész, építési vállalkozó

••• KASSA, DÁRDA-UTCA 4. •••

Tervez. • Vállal. • Kivitelez.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában.

REFORMÁTUS EGYZHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:

Egész évre	60 korona
Fél évre	30 korona
Negyed évre	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkatársak:
Péter Mihály és Pelesek Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losonc, Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklámciók küldendők. :: Megjelenik minden vasárnap.

Külföldön végzett lelkészek diplomájának elismerése.

(P. M.) A tiszáninneri református egyházkerületnek október 16-án Kasán tartott közgyűlésén egy Amerikában végzett segédlelkésznek a segédlelkész státusába történt bevétele tárgyában határozat hozott. A tárgy előterjesztése alkalmával két irányban történt felszólalás. Az egyik felszólaló a segédlelkész kérelmének merev elutasítását hangoztatta, a másik minden feltétel nélküli teljesítését. Végre is döntő befolyással volt a határozathozatalnál az elnöklő püspöknek az a felvilágosítása, hogy a nálunk járt amerikai delegátusok kijelentették előtte, hogyha az ilyen kérdések elbírálásánál, ami az egyelőző csethen történt, merev álláspontra helyezkednénk, akkor ők is a retorzió eszközeivel lennének kénytelenek élni, amire nekünk a mai nehéz viszonyaink között, amikor a külföldi református testvéreink szimpáthiáját kellő mértékben meg kell szerezniünk, absolute nincs szükségünk. Nekem e kérdésben meg volt a magam elfogása, de ott mentán nem akartam e tárgyhoz hozzászólni, mert ha nézeletem feltárom, nincs kizárva, hogy azokat az egyházkerület megfontolás tárgyává nem teszi. Már pedig mivel a szlovák egyházmegye krízise. — azt lehet mondani, most áll a telőpontján, a kérdésbe nem akartam zavaró momentumokat bevezetni, kivált midőn ebben az ügyben eléggé exponált vagyok. Ha a határozat után, a külföldön végzett lelkészek diplomájának elismertetése körül mégis nagyobb óvatosságot szeretnék a jövőre nézve, ezt csak azért teszem, mert olyanforma érzésem van, mintha a külföldi diplomáknak minden fellevés nélküli elismerése bizonyos veszélyt hozna magával anyaszentegyházunkra nézve. Nem szólok én most arról, hogy akárhol szerzett oklevél elismertetése tárgyában jövőre nem volna szabad megfordított utat tennünk. Törvény és gyakorlatunk szerint a külföldön szerzett oklevelek nostrifikálását eddigelé az egyetemes konvent gyakorolta s csak azután következett az illetőnek a papi statusba való bekebelezése. Ez azért volna ajánlatos, hogy azt

ne mondassák rólunk, hogy saját törvényeink tekintetében mi sem vagyunk talán egész következetesek.

A mi már most magát a tárgyat illeti: kétségtelen, hogy a külföldi oklevelek nostrifikálásáról levén szó, merev állásponton e tekintetben nem lehetünk, mert ez részünkről bizonyos elfogultságot jelentene, kihívánk magunk ellen külföldi testvéreinknek — bármely nyelven nevelik is azok a magok növendékeit — az ellenszenvét, de viszont másfelől, mint mondtam, nem lehetünk e kérdésben teljesen közömbösek. Ezzel tartozunk magunknak és jövőnknek. Nincs a világon olyan intézmény, legyen az állam, egyház, mely meg ne vizsgálná azt, aki közöttie valamely fontos missziót akar teljesíteni, arra a misszióra ugy van-e felkészülve, amint annak a társaságnak a szelleme, célja hozza magával. Csak egy példára hivatkozom: a csehszlovák állam feltétlenül megköveteli, hogy akik itt diplomás orvosok, másutt pl Magyarországon szerzett oklevéllel akarnak működni, — külföldi vizsgákat tegyenek, azt nem is említem, hogy a tanítók diplomáját meg teljességgel nem akarja respektálni. De maradjunk meg csak a magunk körében, említsünk fel egy egyszerű esetet. Mi magunk megköveteljük, hogy azok a református tanítónövendékek, akik állami iskolában végeztek, külföldi vizsgát tegyenek, csak ennek megtörténte után ismerjük el őket. Ezt a példát könnyű applikálni a külföldön pl. Amerikában végzett papnövendékekre, illetőleg lelkési jellegű egyénekre is. Én nem állítom azt, hogy ők sok főiskolában a mienknél kisebb kvalifikációt szereztek volna, de azt merem állítani, hogy sok olyan dolgot nem tanultak meg, amelyek a mi református egyházunkban pedig igen fontosak. Nem hiszem azt, hogy az amerikai egyetemeken tanítanak pl. a magyar protestáns egyház történelmét, a magyar egyházjogot stb. Pedig ugyebár ezek nagyon is fontosak egy itteni ref. lelképásztorra nézve, mert az elsőből lelkesedést merít, az utóbbi egyházjogi tudást nyújt a saját egyházát és egyházának az állammal és a többi felekezettel szemben való viszonyát illetőleg. Legalább is annyit kell tehát a jövőre vonatkozólag megtennünk, hogy mi-

előtt az ilyen diplomákat nosztrifikálnók: külföldi vizsgát követelnénk. Ez elemi érdekünk lévén, joggal senki sem vetheti majd szemünkre az elfogultságot. Ez e kérdés különösen akuffá és megoldandóvá válik, mert lelkészeink száma napról-napra fogy, nincs kívül őket pótolni, a beözönlés a külföldről már megkezdődött, később mind rohamosabbá válik s ezzel egyházunk közszelleme mindjobban eltér az eddigitől. Azért kellene a kellő időben ilyen körültekintéssel intézkedni, hogy aztán ne kárhóztassuk magunkat, amidőn már késő.

Házilátogatás.

A hollandus lelkészek a múlt nyáron való itt időzésük alkalmával, midőn egyházunk belső élete felől érdeklődtek, az ifjabb papi nemzedék egyik nagyon komoly és buzgó tagját a többek között a felől is megkérdezték, hogy évenként hánszor látogatja végig gyülekezetének minden egyes családját. Mert a nyugali reformátusoknál szokásban is van ez mindenütt, ahol egészséges az egyházi élet.

Kálvin a házilátogatást a lelkipásztor legfontosabb kötelességévé tette. 1550-ben Genfben be is hozták és Kálvin egy presbiter társaságában ezt állandóan gyakorolta is. A mi egyházi törvényeink is kötelességévé teszik ezt a lelkipásztornak, és mégis előállt nálunk az a szomorú eset, hogy a magyar ref. lelkész lesüllyedt a pap színvonalára, aki csak prédikál és a kultuszi szertartásokat végzi, de nem tudott a lelkiekben pásztorrává lenni az egész gyülekezetnek. Miért olyan az egyházi életünk, mint amilyen most? Mert elszakadt a lelkipapcs a gyülekezet és a lelkipásztora között és teljesen idegenül állnak egymás mellett, sőt sokszor ellenségesen. A lelkipásztor nem ismeri a gyülekezet lelkis szükségletét, mert hogyan ismerné a gyülekezet lelki életét, ha nem látogatja őket, hogyan gyakorolhatná a lelki gondozást, hogy ha nem is érintkezik a gyülekezeti tagok egy nagy részével. Mi teszi tehát feltétlenül szükségessé a házilátogatást?

Legelső sorban az, hogy a lelkipásztornak ismernie kell a környe-

zetet, amelyben az egyháztagok élnek, mert a környezet mindenkit befolyásol, jó vagy rossz értelemben formáló hatással van sokszor öntudatlanul is. Egy bizonyos foglalkozási ágat üzök között rendszeren kialakul bizonyos közszellem, melyet a lelkipásztornak feltétlenül ismernie kell, hogy vele szemben azután állást foglalhasson és a szerint választhassa meg a lelkigondozás eszközeit. De ezeknek ismerete csak személyes érintkezés útján szereshető meg. Személyesen kell tehát utána járni, mik azok az okok, amelyek az egészséges ref. családi élet kialakulásának lehetőségét megakadályozzák, mik a gazdasági élet hiányai, amelyek azután károsan befolyásolják a valláserkölcsei életet. Ismernie kell a lakásviszonyokat, házasársaknak egymáshoz és gyermekeikhez való viszonyát, azokat az erkölcsi fogyatkozásokat és bűnöket, amelyek a gyülekezetben el vannak terjedve és így akadályozói Isten országának terjedésének.

A házilátogatás útján leremtődik meg a lelki kapcsolat a gyülekezet és a lelkipásztora között. Az egyháztagok minden ügyükben bizalommal mernek fordulni a lelkipásztorhoz és benne nemcsak a papot látják, kinek adót kell fizetni, hanem a lelkipásztort, aki az örökkévaló Istennek drága eszköze arra, hogy rajta keresztül gazdagodjon meg a lelkük az Isten országának kincseivel. A lelkipásztor az élő Istennek hírnöke lesz az emberek között és csodálatos erők forrása az egyháztagok számára.

Mert épen ez a házilátogatás legfontosabb indoka: az emberi lelkeket Istenhez vezetni. Isten előtt az

emberi lélek rendkívül drága és végtelenül értékes és Isten dicsősége növekszik minden egyes esetben, midőn egy, az övéi közül eltévedt lélek visszatér az alyai hajlékukba. Ez a lelkeket mentő szeretet teszi feltétlenül szükségessé a házilátogatást. Tehát nem az egyéni hiúság keresése, vagy feltűnni vágyás, nem az, hogy a lelkipásztor kedvelt legyen. A házilátogatás alkalmával adatik meg a lelkipásztornak az a csodálatos lehetőség, hogy Istennek eszköze lehet a lelkek megmentésére.

Milyen sokan vannak, akik viszszaültsitják Istennek a Jézus Krisztusban felajánlott kegyelmét, akik közönyből és nemlörödömségből elhanyagolják az istentiszteletek látogatását, akik teljesen elidegenedtek az egyházi élettől és annak minden megnyilvánulásától következetesen távol tartják magukat. Lehet-e a Krisztus gyülekezetének vezetője, a lelkipásztor közömbös az ilyenekkel szemben? Nézheti-e közönyösen, hogy a lelki halál hogyan szedi áldozatait az ő gyülekezetéből?! A lelkipásztornak szent kötelessége utána menni az erkölcsi halálba indulóknak és eléjük tártani az örökkévaló Isten igéjét, mint az egyéni élet szabályozóját. Tehát minél betegbb az egyházi élet: annál szükségesebb a házilátogatás, mint egyetlen módja az egyes lelkekre való ráhatás gyakorlásának, másfelől pedig minél elevenebb az egyházi élet, annál inkább megkivónják maguk az egyháztagok a lelkipásztorral való személyes érintkezést. Minél buzgóbb valamilyen egyháztag, annál inkább ragaszkodik az egyházhoz és annál szívesebben veszi, ha a lelkipásztort lakásában felkeresi.

Azonkívül ott vannak a betegek, akik nem vehetnek részt a gyülekezeti istentiszteleten épen akkor, midőn a lelkük a legfogékonyabb az Isten igéje iránt és mikor épen a legnagyobb szükségük van Isten nagyságos dolgainak a szemlélésére és Istenbe vetett hitük erősítésére. De minthogy a betegek lelki életének ápolásánál több dolog van, amelyre okvetlenül ki kell tértünk, de ez nagyon eltértené tárgyunktól, ezért a beteglátogatásról talán a legközelebb lesz alkalmunk külön szólni.

Ami a házilátogatás módját illeti, itt figyelembe kell vennünk néhány fontos elvet, ha azt nem akarjuk, hogy épen az ellenkezőjét érjük el annak, mint ami a célunk volt, t. i. a gyülekezet építése. A lelkipásztor nem mint ítélkező bíró megy a családokhoz, hanem a szeretet Istenének nevében int, buzdít, figyelmeztet, megdicsér, dorgál és felvilágosít. Házilátogatást tenni leghelyesebb abban az időszakban, mikor az a napi foglalkozásukban az egyháztagokat nem zavartja. Nagyon tanácsos a pontos időpontot előre megüzenni, hogy a családtagokat váratlanul ne találja. Fialat és nőtlén lelkipásztor legalább az első időszakban semmi körülmények közt ne menjen egyedül, hanem vagy a kántorral, vagy a presbiterek egyikével. Nagyon vigyázni kell arra is, hogy ne csak a gazdagokat, vagy ne csak a szegényeket keressük fel, mert ez rendkívül rossz hatást válthat ki és a gyülekezet nyugalmit zavarná. Az egyházas érzelműeket sem szabad előnyben részesíteni az egyháztól elidegenedettekkel szemben, bár az előbbieket természetesen közelebb

TÜKÖR-DARABOK.

Emlékezés Batta Györgyről.

(Felolvasatolt a gömöri egyházmegyei lelkészértelkezésen.)

(III-ik folytatás)

Hát, mint az Úr szolgája, megállta-e derekasan helyét?

Igen, megállotta. Kevés lelkész van közöttünk, aki olyan népszerűségnek örvendhetett volna, mint az én megboldogult ba átom, kinek a hivekkel való érintkezésében is meg volt az az altikai só, amely egyéniségének különös kedveltséget és bizalmat kölcsönzött. Káplánkodott: Rimaszombatban, Hanván, Rimasimonyiban és mindenütt egy Isten-áldotta derült kedély fényét hagyta maga után és mindenütt őszinte sajnálkozással váltak meg a novicius papfitól. Rendes lelkészi állomást clőször Szuhafőn, az ő kedvelt szárazvölgyén kapott, ahová az 1876-ik év tavaszán költözött s alig, hogy megmelegedett helyén, ugyanazon év őszén már fészket is rakott, feleségül vévén Nagy Pál, tornaljai lelkész és

később gömör megyei kiváló esperes leányát, Emiliát. Ez a szerelem jegyében fogantatott házasság — fájdalom — nem volt hosszú tartamu. A gyenge szervezetű, kedves nő 4 árva hátrahagyása után, az 1884-ik évben, nagyon fiatalon halt meg. A négy árva közül a legkisebb, Emilia, a nagyszülék dédelgetett kedvence, ki első perctől fogva a nagyszülék szárnya alatt maradt, alig nyolc éves korában követte anyját a halálba, nagy fájdalomra atyjának, fivéreinek, de mindenképp felett a nagyszüléknek, kik őbenne mindenképp meghalt leányuk hasznását ölelték. A három fiu aztán haladt a maga útján szép sikerrel; a két nagyobb u. m. György és Pál jogot végeztek s míg György a közigazgatásnál talált alkalmazást s Gömör megye árvaszékének jegyzője s a vele egykoru fiatalitásnak, kedélybeli kiválóságaiért kedvence lett, addig Pál az ügyvédi ágat választá magának és mint ilyen keresett prókátora lett Feled vidékének, sőt mint egyházmegyei ügyész kitünő képzettségének adja jelét minden bírósági tárgyalás alkalmával. A legnagyobb rekordot azonban a leg-

kisebb fiu István érte el, aki ma hemalikai doktorátusával kiemelkedik a fakultásabeli tanárok felett s jelenleg, mint főiskolai tanár Sárospatak társadalmának is ünnepelt tagjává küzdötte fel magát.

A fiak jelességében nagy érdeme van a derék apa gonlos vezetése és pedagógiai tapintatának is, ki nagy gondot fordított arra, hogy fiai a társadalmi élet értékmérőjén ne nyomjanak kevesebbet nála. Sajnos, hogy a legnagyobb fiut, Györgyöt, az apának kellett korán sirba zártani, az 1910-ik esztendőben és most együtt pihennek a rimasimonyi temetőben, várván a feltámadás nagy virradatát.

Szuhafőn alig töltött pár évet az én barátom, amikor a bejei egyház bizalma állította be 1878-ban a Székely János örökébe. Itt mihelyt megmelegedett helyén, rögtön, munkához látott; renováltatta a nagyon elhanyagolt állapotban lévő templomot, majd a holtak hazáját, a temetőt vette gondjai alá és Csemniczky Pál bőkezősége mellett valóságos diszkertté alakították át azt, úgy, hogy az arra utazók ma is megállanak és gyönyörködnek az ott található pél-

vannak a szívünkhöz, de ez utóbbiaknak meg nagyobb szükségünk van reánk. Tehát a látogatást bizonyos elv és rendszer szerint kell csinálni és pedig úgy, hogy a gyülekezet nagysága szerint egy esztendő alatt legalább egyszer vagy kétszer a gyülekezet minden egyes családját meg kell látogatni. A lelkipásztornak legyen eber szeme és lássa meg, hogy hol van most épen szükség reá. Tudnia kell, hogy mi az, amiért ahoz a családhoz megy és mit akar ott elérni. Itt gyászoló szívek vannak, ott szenvedők, itt elhagyottak vannak, amott öröm. A konfirmandus növendékek, a vegyes házasságot kárunkra kötni akarók feltétlenül felkeresendők. Így a lelkipásztor nyitott szemmel kísérvén gyülekezete életét, azok személyes viszonyaira fogja tudni alkalmazni Isten igéjét.

Így a lelkipásztor meg fogja ismerni a saját gyülekezetét jó és árnny oldalával együtt és tudni fogja mindig, hogy Isten igéjéből mi az, amire épen szüksége van a lelkeknek. Így megismerkedik azokkal az akadályokkal, amelyek a ref. vallásos életnek egészséges irányban való kifejlődését hátráltatják. Személyesen védheti ki az egyház ellen folytatott ellenséges agitációt, eloszlathat sok-sok félreértést, saját szemével láthatja, hogy mennyiben van eredménye az igehirdetésének és mennyiben nincs, szóval ellenőrzi önmagát. Felkeltheti a figyelmet és érdeklődést a legkülömbözőbb egyházi építő munkák iránt, rászoktathatja a híveket a bibliának rendszeres olvasására és a házi istentiszteletek felújítására. Felkeltheti az áldozatkészséget a gyülekezet kebelében működő egyesüle-

tek céljaira. Munkája közben bizonyos, hogy sok szomorú tapasztalatban lesz része, de még több örömben. Mert ott van a ref. lelkipásztori élet belső öröme, midőn látja, hogy Isten őt eszköznek használja fel mások élete irányának megváltoztatására, hogy rajta keresztül Isten lelkeket mentelt meg az örökkévalóság számára. Így látja meg, hogy milyen nehéz, de mégis milyen felséges dolog ref. lelkipásztornak lenni! Mikor arra gondol, hogy civódó házastársakat kibékített, hogy elhagyottak könnyeit letörölte, hogy szenvedőket megvigasztalt és azok tekintetét Istenre irányozta, hogy hitével mások hitét erősítette, bizonyágtételével tévelygő lelkeket Istenhez vezetett, e mellett a mélységes lelkiöröm mellett eltörpül teljesen az, hogy közben közönyt és cinizmust is bőven tapasztalt és rosszakaratu támadások is érték.

Épen, mert ilyen áldásai is vannak a házilátogatásnak úgy a hívek, mint a lelkipásztor élete számára, azért van az meg minden nyugati ref. egyházban és azért kell felújítani nálunk is. Református lelkipásztorok, kiket Isten vigyázóvá tett a gyülekezetben, el ne felejtsetek, hogy minden egyes reánk bízott lélekért egykor felelnünk kell és számot adnunk az örökkévaló Isten trónusa előtt!

Zs. L.

NIRER az EGYHÁZMEGYÉK ÉLETÉSŐL

(A beregi egyházmegyéből.)

Templom és harangszentelés. Régi kedves óhajlása teljesült az újdávidházai ref. leányegyháznak okt. 28

dás elrendezésben, a folyton zöldelő bokrokban és késő őszig nyíló virágokban. A bokrok között zengő csalogányok még ma is zengik a Batta György és Csemniczky Pál nevet, akik nekik örök időkre szóló szállást készíttettek.

Lelkészi pályáján azonban Bejese volt az utolsó állomás; a tevékeny, közhasznú lelkipásztor és közkedveltségű férfi csakhamar 1866-ban Berzéten kötött ki. Rozsnyó térszomszédságában, honnan a rozsnyói zsenge egyházacska is adminisztrálta. Berzete mindig kitűnő lelkészekkel dicsekedett, mert az ott nagy számmal lakó földesuri közönség nagy súlyt fektetett arra, hogy neki előkelő papi egyéniségek hirdessék az evangéliumot. Ott lelkészkedett Török József, gömői esperes s aztán Maklári Pap Lajos, kik mind országos nevű férfiak voltak. Ezeknek örökét méltóképen töltötte be az én meghaldogult barátom s az egyház életében örökre emlékeztetéssé tette nevét azzal, hogy megírta a berzetei ref. egyház történetét, nemcsak nagy hűséggel, hanem helyes beosztással is.

Azán egyébként sem maradt tétlen. Temploma, tornya düledező állapotban volt; az egyházi közönség képielen az áldozat hozatalra, nagy szegénysége miatt; a nagyközönséghez fordult tehát esedező szóval és az ő általános kedvelt egyénisége kedvéért még az is szívesen hozott áldozatot, aki különben zárva tartotta volna pénzeszernyét. — Az akkori egyházi lapok minden számában, névszerint kimutatott adományok igazolták, hogy a berzetei ref. egyháznak roskatag temploma és tornya új formát nyer és ebben az érdem oroszlanrésze a fáradhatlan lelkipásztoré lesz.

Berzetei papságából is maradt fel egy epizód emlékezete, amely nagyon jellemző az ő találékonyságára és határozott egyéniségére. Aratás végeztével kiment a mezőre meglátogatni főgondnokát, Máriássy Barnát, aki épp akkor végezte a csépelest. Mikor ott beszélgetnek, megérkezik oda Hámos László, szintén ottani földbirtokos úr és fiatal képviselő. Az üdvözlés alkalmával oda nyújtja Batta Györgynek kezfogásra az ujjáhegyét. Batta György nézi egy dara-

-án, amikor 27 évvel ezelőtt épült, s most kirenovált templomát, a láborúba elvitt harangja helyébe 1500 kor. költséggel öntetett új harangjával együtt felszentelte. Mintegy másfélezer ember ünnepelt együtt e kis gyülekezettel a helybeli gör. kath.-ok és a szomszéd községekbeli reformátusokkal együtt. Lélekemelő, s feledhetetlen ünnep volt ez nemcsak az újdávidházai ref. egyházra, hanem minden résztvevőre nézve. A templom- és harangszentelési szertartást Szentimrey József beregi esperes végezte. A templomi gyülekezet előtt Kiss Jenő beregrákosi lelkész, a templomba be nem férő nagyszámú gyülekezet előtt pedig Széchényi István kajdanói lelkész prédikált. Majd Korláth Gyula fonsi lelkész osztotta ki az urvacsorát Kiss Jenő beregrákosi lelkész segédkezésével. A templom építés és harangbeszerzés történetét, valamint az adakozók hosszú névsorát Simon Zsigmond h. lelkész olvasta fel. Ez az alig 60 lélekből álló kis gyülekezet szinte anyagi erejét meghaladó módon áldozott az istenes célra, de nyertek támogatást a helybeli gör. kath.-ok részéről is, ami ékes bizonyosága annak, hogy az együtt élő vallásos lelkek, ha más nemzetiséghez, s más felekezethez tartoznak is, egymásra találnak és egymás terhét hordozzák. Adja Isten, hogy minél több lélek haladjon ez úton.

A beregi református egyházmegye nyomdájára. A beregi ref. egyházmegye e célra kiküldött bizottsága Beregszászon megvásárolta a Nagy Jenő-féle mintaszerűen berendezett könyvnyomdáját. A vállalat első sorban az egyházmegye könyv- és ujság- és nyomtatványszükségletét akarja kie-

big az oda nyújtott ujját s egyszer csak azt mondja: „Nagyságos Uram! az élő Isten nevére kérem, ne gázdálkodjon úgy a kezével, hanem ahoz az egy ujjhoz tegyen még legalább is egyet.” Hámos Lászlóból később népszerű ember lett. Nem leheletlen, hogy ez a tréfás figyelmeztetés képezte a forduló pontot az emberekkel való bánásmódjában.

Az én Batta György barátom vágyainak netovábbja, ifju korának boldogító álma a rimasimonyi papi állás volt, ahol ő káplán korában egy oltárnál áldozott az imádságos prófétával, Borsodi Józseffel s amelynek népe egész életére hozzáfórt az ő szívéhez. Mikor az öreg páriarka meghalt, a közönség első helyen csakugyan Batta Györgyöt tisztelte meg bizalmával, de minthogy Batta György épen akkor lépett a berzetei állásba, a törvények értelmében nem fogadhatta el a bizalmat. Egy borzalmas katasztrófának kellett bekövetkezni, hogy Batta György a rimasimonyi ref. egyház oltárához jusson.

(Folytatjuk.)

legíteni, de mivel mint ref. nyomda az egész köztársaság területén egyetlen, biztosra vehető, hogy munkáját a köztársaság egész reformátussá vágyó igénybe veszi. Így jövőjéhez a legsebb remények fűzhetők.

Lelkészválasztás Nagypaládon A nagypaládi református egyház, amely Ugocsa megye legnépesebb és leggazdagabb gyülekezete, f. hó 14-én tölti be az elárvult papi széket. Az állásra Tusa Menyhért szőlősgyulai lelkész, Konkoly-Thege István rimaszombati püspöki titkár és Nagy Lajos ferőssalmási lelkész pályáznak. Pártja csak a két előbbinek van, akik közt a verseny egyforma kilátásu.

(A gömői egyházmegyéből.)

Lelekészértekezletet tartottak a gömői lelkészek okt. 9-én Tornalján Pósa Lajos elnöke alatt.*) Az elnök tartalmas és lendületes megnyitó beszéde után Kovács Bertalan rimasimonyi-i lelkész olvasia fel Ruzskey Gyula jánosii lelkésznek *Batta György* volt simonyii lelkészről írott kedves, meleg hangú és költői szépségében bővelkedő emlékbeszédét, melyet lapunkban folytatólagosan közlünk. Majd Veress Károly balogiványi lelkész tartott felolvasást a belmissió szükségességéről és módszereiről. Felolvasása szintén a hivatalos lapban való közlésre ajánlatotl Azulán ismét *Kovács Bertalan* tartott előadást a fakultatív házasság kérdésében elfoglalandó egységes magatartásunkról. Lelekészértekezlet azt határozta, hogy abban a esetben, ha a házassalandó felek mellőzni óhajtják a előzetes polgári házasságot, lelkész nem utasíthatja őket a polgári házasság előzetes megkötésére. Theológiai irodalmunk és a gyakorlati lelkészi munkakörbe tartozó irodalom szegénysége s a magyar irodalom ilyenmő termékeinek behozatali tilalma miatt szükségesnek tartja értekezlet egy *gyakorlati lelkészi tár* megindítását és kiadását. E célból megbízta Réz László egyh. ker. főjegyzőt, hogy egy gyakorlati lelkészi célokat szolgáló folyóirat szerkesztése és kiadása érdekében tegye meg a szükséges lépéseket. Több kisebb jelentőségű kérdés megvitatása után az értekezlet véget ért. Jövőre az értekezlet a tagok részéről nagyobb érdeklődést tart kívánatosnak.

Gyászhir. *Sélley László* szűtori lelkész régi szervi szívujaja következtében okt. 29-én meghalt a rimaszombati közkörházban. A megboldogult Tisza-Lúcon született 1880-ban. Édes atyja az ottani ref. tanító volt. Gimnáziumi tanulmányait Sárospatakon végezte, a theológiát részint Sárospatakon, részint Debrecenben, ott tette le a lelkészképesítő vizsgálatot is. Segédlelkész volt a tornai egyházmegyében levő szinpetri-i egyházban. Onnan a berelkei (Gömör m.) egyház választotta meg lelkészé-

*) Tudósítás csak most érkezett.

nek és ott működött 15 esztendeig. Két évvel ezelőt ment Szűtorba. Berelkén megnősült, feleségül vevén Simonyi Antal tornaljai géptulajdonos leányát. Három szerencsétlen árva gyermek maradt utána. Holttestét gyülekezete haza vitette Szűtorba és ott temették el okt. 31-én. Koporsója felett régi tanulótlarsa, Zajdó László zsipti lelkész végezte a temelési szertartást, a sírnál pedig Szaniszló János nemesmártonfalvi lelkész vett tőle bucsut. Koporsóját egy darabon a temetésen megjelent radnői, bátkai, balogiványii és az egyik fungens lelkész vitték; a szűtori énkkar pedig precizen begyakorolt, megható gyászénekekkel kísérté a temelőbe. Fájdalomtól meglőrt szívének adjon a mindenható Isten békés pihenést a szűtori egyház akáclobos, vadvirágos temelőjében.

Tanítóváltozások. Farkas Márton bátkai tanítót a jánosii gyülekezet, Bán Géza balogiványii tanítót a bátkai gyülekezet, Szőlősy László rimasimonyi tanítót a hubói gyülekezet, Szikora Mártha hanvai tanítónőt a jánosii gyülekezet választotta meg tanítójának. Zádory Károly Sárospatakon végzett okt. tanító Jénébe választott meg. Nevezettek állásukat már szeptemberben el is foglalták.

IRODALOM.

Könyvek.

Dr. Fr. Rittelmeyer: Vom Lebenswerk Rudolf Steiners. (Eine Hoffnung neuer Kultur.) München. — A kor, melyben élünk, telve van hittel, adventi várakozással. Európa emberisége lázas idegességgel keresi a maga megváltását. Ez a magyarázata annak, hogy oly élénk érdeklődéssel fordul ma a figyelme Ázsia öskulturája és buja vallásos élete felé. Ez a magyarázata a theológia és ujabban a Steiner által hirdetett anthropozófia divatjának is. Fenti könyv Rittelmeyernek, az európai hírv és kiváló protestáns theologusnak a szerkesztésében egy sereg neves író, theológus és gondolkozó tollából foglal össze tanulmányokat, amelyek Steiner jelentőségét méltatják. Külön fejezetek foglalkoznak Steiner személyiségével, filozófiájával, vallásos felfogásával, művészeti, pedagógiai, politikai jelentőségével stb. A vaskos kötet egyttal teljes repertóriumát adja Steiner hatalmas irodalmi működésének.

HIVATALOS RÉSZ.

Valamennyi ref. elemi iskolaszéknek

Tárgy: Vármegyei hivatalos lapra előfizetés.

Miután a XVIII. nagymegye tanfelügyelői az iskolákra vonatkozó ren-

deleteiket kizárólagosan csakis a vármegyei hivatalos lap után — és nem közvetlenül az egyes iskolákkal — fogják közölni s így az iskoláknak saját érdekük, hogy a vármegyei hivatalos lapra előfizessenek, mert máskülönben a rájuk vonatkozó, egyébiránt fontos rendeletekről tudomást nem szerezhetnek, felhivom az összes érdekelt iskolaszékek figyelmét e körülményre azzal, hogy tegyék megfontolás tárgyává, vajjon a vármegyei hivatalos lapra elő nem fizetés nem járhat-e hátránnyal, esetleg komolyabb következményekkel az illető iskolára, illetve iskolaszékre nézve.

Pálóczi-Czinke István
püspök.

A Naptárra vonatkozólag tudatjuk, hogy ujab megrendeléseknek eleget nem tehelünk, mivel a 80/1923. sz. Körlévelben jelzett arányban az összes példányokat szétküldöttük s még a régebbi megrendeléseket sem tudtuk már teljes mértékben kielégíteni. Ugyanazért kérjük azokat, akiknél valamely ok miatt mégis fölösleges NAPTAR példányok maradtak volna, hogy erről a Ref. Püspöki Hivatalt Rimaszombat haladéktalanul értesítsék, hogy ezeket a kívánt helyre küldethessük.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

N. S. Kisgejőc. Lapunk terjesztéséért fogadják ismétellen köszönetünket. Jelzett helyre lapunkat utnak indítottuk.

S. Gy. — N-c. A Reflexiót megkaptam s mihelyt elég terünk lesz, azonnal közleni fogom.

Több lelkésztlarsamnak. Az anyagtlordás miatt szives türelmükkel kérem. A cikkek jönni fognak.

Kiadja: az Egyetemes Konvent.

A kiadásért felelős: Kövy Árpád.

Rönyyelmlőséget követ el mindenki,

ha a bevásárlásnál nem a jó, kiváló, kiadós minőségre helyezi a fősulyt.

Ennek szem előtt tartása annyit jelent, mint olcsón vásárolni.

Ezt tudva, okos és takarékos háziasszonyok az egyellen valódi

FRANCK kávépótlékot

a kávéörlő gyár védjeggyel ellátva részesítik előnyben minden látszólagos olcsóbb utánzatnál.

Belőle csak félannyit kell igénybe venni, mint más kávépótlékból.

Pénzt takarít meg és még jobb minőségű kávét is kap.

Franck Henrik Fiai.

RESATKÓ ENDRE

építész, építési vállalkozó

oo KASSA, DÁRDA-UTCA 4. oo

Tervez. • Vállal. • Kivitelez

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:	
Egész évre — — — —	60 korona
Fél évre — — — —	30 korona
Negyed évre — — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkatársak:
Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losonc,
Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetések,
hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők. :: Megjelenik minden vasárnap.

Parázs a hamu alatt.

Nagy, jelentős eseménye volt az elmúlt napokban református anyaszentegyházunknak. Olyan eseménye, amely természetesen kikivánczozik a mindennapi események szürkeségéből és megállásra, elmélkedésre kényszeríti a napi teendőktől, munkától agyonhajszolt emberi életet.

Erről az eseményről már hírt adtak napilapjaink és érdeme szerint méltatták azt, mi azonban úgy véljük, hogy a mi egyházi sajtónk a *leghivatottabb* arra, hogy ezt az eseményt az utókor számára megörökítse és annak biztató, kötelességéből tanulságait az egész közvélemény elé odaállítsa.

A viski ünnepélyes templomszentelést követő banketten egy iparos hitsorsosunk nemesen előkelő és imponáló gesztussal a maga mindennapi keresményéből 500 K-t ajánlott fel a létesítendő lelkész és tanítóképző intézet alapjára s egyben kötelezte magát arra is, hogy ezt a fontos hivatalos szolgáló intézményt a maga szegénységéből még havi 50 K-val fogja támogatni. *Verba volant, exempla trahunt* írja a latin költő s mi megérezzük ezekben a szavakban a minden időkre szóló igazságnak nagy erejét és kötelező voltát.

A szavak, akármilyen szépek, tetszetősek, lélekbemarkolóak legyenek is, végeredményképpen csak üres, sulytalan frázisok maradnak, a gesztusoknak csak addig van imponáló jelentőségük és hatásuk, amíg eleven, vonzó példák, megrázó tények következnek utánuk.

Sokat irtunk, beszélünk, viláztunk lapunk hasábjain ezeknek az intézményeknek jelentőségéről, de ezek eddig még mind csak szavak voltak, pedig a cselekvésre buzdulás ideje is régen elérkezett már. Hogy mennyire hiányzanak ezek az intézmények és milyen elváhatatlan összefüggésben vannak egyházunk jövőjével, boldogulásával, annak legéke-senszólóbb dokumentuma az a lélekemelő felbuzdulás, amelyet Mészáros János hitsorsosunk követésreméltó, nemes példaadásában látunk.

Mintha csak a bibliai özvegy asszony példáját látnók szemünk előtt, aki csak két fillérrel áldozott a templom szükségére, de Jézus szavai

szerint, ez az áldozat igazán becses és nagyértékű volt, mert míg a többiek csak a fölöslegükből dobtak a perselybe, addig ez a szegény asszony mindenét odaadta a szent célra.

Minél egyszerűbb helyről indulnak meg ezek a kezdeményezések, sarkadnak fel egymás után a nemes elhatározások, annál hatalmasabb és ellenállhatatlanabb erővel törnek előre, mert ezeknek a szándékoknak, terveknek és elhatározásoknak rugói a legnemesebb, legönzellemből talajból pattannak fel.

Valóban a Léleknek ereje az, amely ezeket a forrásokat felnyitja, ezeket a rugókat felpattantja és a megtisztult, megnemeseit, hivatásának öntudatára leleszmélt emberi életet magasabb céloknak szolgálatába állítja.

A gyöngé, erőteljes cserépedény a Lélekkel való telítettség által alkalmas eszközzé válhat az Isten teremtető, új életre zendítő, az ősi borongásból is napugarat előcsókoló szeretetének s a maguk csendes, zajtalan, de szerfelett diadalmasodó bizonyítványai által ezt az elfáradt, elfásult, elalélt emberi társadalmat cselekvésre bírhatják, pezsgésbe hozhatják.

Ennek pedig semmi más előfeltétele nincs, mint az emberi akarathoz az őt vezetni elhatározott isteni akarathoz alárendelése. Nem a származásbeli kiváltság, társadalmi pozíció, tudományos képzettség, vagy hivatal képesítenek erre a szent feladatra, hanem az a jóra való készség és elhatározás, amellyel az örökkévaló munkáját ezen a földön az én hozzájárulásommal teljessé és tökéleltségre kívánom tenni. Mészáros János, huszti hitsorsosunk felemelő példaadása ennek az Isten Lelke által adott élethelehetőségnek a megmutatása volt.

Ezen a példaadáson keresztül meg kell éreznünk azt, hogy a közönyösségnek, lelki elterjedésnek, fásultságunk hamuja alatt villogó parázs szemek vannak, csak meg kell pizkálnunk, fel kell élesztenünk ezeket a tüzszerkeket, hogy lángra gyuljanak és nagy, parlagon heverő területeket világítsanak be.

A Mészáros Jánosok példája még csak egy példa, de ha a mi hitünk

meg nem fogyatkozik, munkakedvünk meg nem csökken, jön utána a példák egész sorozata. Adjon a Gondviselés minél több ilyen kevesen hű, de sokra bízott atyánkfiait.

HÍREK AZ EGYHÁZMEGYÉK ÉLETÉBŐL

(A barsi egyházmegyéből.)

Egyházmegyei közgyűlés. A barsi ref. egyházmegye 1923-ik év november 27-én délelőtt 1/2 10 órakor Léván a ref. egyház tanácstermében rendkívüli közgyűlést fog tartani. A gyűlés tárgyai lesznek: az új tiszti kar helyfoglalása; ügyész, e. m. pénztárnok választása; esperesi jelentés; tanítóképző intézet kérdése s netalán beérkező ügyek és indítványok. Bármily beadványok legkésőbb november 20-ig adandók be espereshez. Gyűlést megelőzőleg 8—1/2 10 óráig a lelkészegyesület tagjai testvéri megbeszélést tartanak a lelk. szlakon, főként a tanítóképző ügyében.

Egyházmegyei választások. A barsi ref. egyházmegye tiszti karára beadott szavazatok f. évi október hó 27-én bontattak fel. Megválasztottak: Es eresnek: Patav Károly alsó-szecei lelkész (ujból). Gondnoknak: Dr. Kersék János ügyvéd.

Egyh. főjegyző: Akúcs Lajos.
Egyh. aljegyző: Molnár Gyula.

Egyh. tanácsbíráknak: Akúcs Lajos, Csekey Dávid, Bihary Kálmán, Varanay Sándor, Molnár Gyula, Sörös Béla, Kis Gyula és Bacsa Lajos lelkészek.

Világi tanácsbíráknak: Dr. Tóth Sándor ügyvéd, dr. Demény Gyula ügyvéd, Pásztor Elek nyug. tanító, Tóth Kálmán nyug. ezredes Losonc, Gaál Vilmos földbirtokos Barsendred.

November 20-ig terjedő határidővel pótszavazás van elrendelve: e. m. világi főjegyzőre: a 11 szavazatot nyert dr. Demény Gyula és a 8 szavazatot nyert dr. Tóth Sándor között; e. m. világi aljegyzőre: a 11 szavazatot nyert dr. Demény Gyula és a 9 szavazatot nyert Konkoly Thege Dezső között.

Ugyszintén pótszavazás van elrendelve két e. m. világi tanácsbírói tisztségre a 15 szavazatot nyert Ponoczky

István; a 8 szavazatot nyert Juhász Zoltán; a 7 szavazatot nyert dr. Kenessey Kálmán és a 6 szavazatot nyert Fáncsik Lajos között.

Tanítóválasztás. A tergenyei ref. leányegyház *Körmendy István* hontvarsányi tanítót; a hontvarsányi egyház pedig *Takács Gyula* barsbenei tanítót választotta meg tanítójává. Isten áldása legyen úgy a megválasztottakon, mint a választó gyülekezeteken.

Harangszentelés Garammikolán. Lelket felemelő ünnepségek között folyt le november 4-én a garammikolai harangszentelés. amikor a kicsiny, de lelkes egyházközség aprajánagyja felgyülekezett a templomba, hogy a már okt. hó 11-én rendeltetési helyére beállított új harangot áldóimánk kíséretében a közhasználatnak átadjuk.

A gyülekezet egyik, adakozásban meg nem fáradó nő tagja özv. Szivós Andrásné, szül. Szélid Zsófia asszony, elhunyt jó férje emlékeztére egy maga megőnlte, a csaknem harmadfél métermérszár harangot s éme cselekedetével kitörülhetetlen belükkel újra beírta nevét az egyháza történetébe.

A felavató ünnepélyen *Molnár Gyula* garamszentgyörgyi lelkész, e. m. tanácsbíró emelte lelkünket a magasságba gyönyörű beszédével s indított könnyekre buzgó imájával; majd *Konta Dezső* zselizi lelkész mondott nagyhatású, gondolatokban gazdag ünnepi beszédet. a gyülekezet lelkésze pedig a harangbeszerzés történetét olvasta fel. Az ünnepi be-

szédek között úgy a gyülekezeti vegyeskar, mint az ünnepélyen megjelent tanító urak négy szólamu valóságos énekekkel emelték a lelket Istenhez. Az énekek betanítása és helyes vezetése Szobi Endre tanárjelölt helyettes tanítót d cseri.

Isten áldása legyen a nemeslelkű adományozón és az egész gyülekezeten.

(A beregi egyházmegyéből.)

A beregi ref. egyházmegye nyomdavasárlási ügye, melyről lapunk f. évi 37, illetve 41 számában előbb pozitív, majd negatív tudósítást hoztunk, mint legutóbbi számunkban is jelezve volt, végre kedvező elintézkést nyert. Az egyházmegye megbízottai nov. 7-én irták alá a végleges adásvételi szejződést, melynél fogva az eddig is jó hírnévnek örvendett s kellően felkarolt beregszászi Nagy Jenő-féle nyomdávalal egyházi tulajdonunkba került. Az új tulajdonos — a Beregi ref. Egyházmegye — „Kálvin nyomda” név alatt folytatja tovább az üzemet. Forgalmas, központi helyen, a Hitelintézet udvarban, minden tekintetben megfelelő helyiségben, jó kilátásokkal indul utnak ez az érdekes, a csehszlovákiai magyar ref. egyházban ez idő szerint egyedül álló, új vállalkozás, melyvel annak életrehívói többféle nemes cél elérése, megvalósítása felé törekcszenek. Kétségtelenül ott van a célok között a tisztességes üzleti haszonnak, jövedelemnek elérése s ezáltal az, hogy a kedvezőtlen körülmények folytán lepadt egyházmegyei vagyonnak az

eddiginél kedvezőbb gyümölcsozést s esetleg újból felszaporodást eredményezzen, de ott van az a magasabb, ideális, minden elismerésre méltó s odaadó támogatást joggal igénylő törekvés is, hogy színvonalon álló könyvek, hírlapok, ezek között főleg vallásos irányu, népies ujság, traktatusok stb. jutányos áron való készítésével s terjesztésével egészséges közszellem, hitéleti gyarapodás, református öntudat létesítése s megszilárdítása eszközöltessék. Fontos cél az is, hogy egységes egyházi, — hivatali és vagyionkezelési — nyomtatványok készíttetése s terjesztése által az egyházi ügy- és vagyionkezelés egyöntetűsége s precizitása előmozdítassék.

Egyetemes egyházunk, egyházkerületeink, egyházmegyeink s egyes egyházközségeink magatartásáról, jóindulatától függ elsősorban, hogy e szép célok valóra válhassanak!

(A máramaros—ugocsi egyházmegyéből.)

Templom és harangszentelés Visken. Ugyilátszik, mintha az egyházi életben is volna divat, legalább is ez jut eszünkbe, amidőn szinte minden heten harang vagy templomszentelés híre üti meg fülünket.

Ezeknek az egyházi ünnegélyeknek sorozatából messzire kiemelkedik a viski gyülekezeté, mely november 4-én zajlott le. Már maga az a tény, hogy a templomjavítási költségek s a harang ára 132.000 koronát tett ki s mindez jóformán önkéntes adakozásból gyűlt össze,

TÜKÖR-DARABOK.

Emlékezés Batta Györgyről.

(Felolvasatolt a gömőri egyházmegyei lelkészértekezleten.)

(IV-ik folytatás)

Az 1889-ik év aug. 5-én történt az a felejthetetlen gyász eset, hogy egy rohanó gőzgép a jánosi-áljárónál elgázolta a rimasimonyi egyház nem rég behelyezett ifju lelkészét, Osváth Istvánt, a gömőri egyházmegye egyik dicsekedését és Alexai Istvánt, kik épen akkor haladtak át a pályateszten, mikor a gőzgép váralanul odatoppant és minden szekerestől elgázolta őket. A lelki vezetőjétől megfosztott gyülekezet most már megragadta a szomorú alkalmat és magához ölelte az 1890 tavaszán egykori kedvelt káplánját és nem is bocsájtotta el hamarabb, csak mikor a halál megszólaltatta felette az esteli harangot.

Huszonkét éven át legeltette itt az Ur nyáját nagy lelki haszonnal, a közszeretet es becsülés karjain hordoztatva. Rimasimonyiban diszes orgonát állíttatott, harangot öntetett; Darnyán feléptíttette az iskolát, rendezte a templomot, mindezek hir-

delni fogják egyháza iránli szeretetét s bizonyosságai lesznek annak, hogy hűséggel viszonzta a keltős egyház közönségének osztatlan bizalmát

És nem maradt adósa a közszolgálat tekintetében az egyházmegyének sem. Volt hosszabb időn át iskolafogató, majd iskola-választmányi elnök és végül helyet foglalt a primáriusok között is, mint lelkészi tanácsbíró. És hárhová állította a közbizalom, a felelősség és kötelességérzet tudatával igyekezett becsületet szerezni nevének és az egyházmegyének.

Halálos betegségé nem volt hosszú tartamu, az 1913-ik év első napján érezte, hogy valami nagy roppanás történt szervezeten, néhány heti sanylődés után felment consultálni Budapestre, de bajára már nem találak gyógyító balzsamot. Megtörtén, de Isten akaratán való megnyugvással várta halála óráját, amely a tavasz jöttével, április 24-én csakugyan megérkezett.

Temetése igazolta, hogy nemcsak hivi hullatnak koporsójára fájó könnyeket, hanem az egész gömőrmegyei ref. papság a maga nagy vesztességének tekinté kidőltét. Teme-

tésén résztvett a papság nagyobb része Csabay Pál esperes vezetése alatt; a tanítói kar is szép számmal képviseltette magát és aki annyiszor megneveltetett bennünket, azt mi könnyek között kísértük ki utolsó útjára.

Koporsója felett én olvastam fel temetési beszéd gyanánt utána küldött ba áti levelemet, tolmácsolva benne egyéniségének értékét, vesztességünk fájdalomát. Az élő Istenhez cimeztem levelemet, Ő megértette azt és tudatta az ő kebelére omlott hű szolgájával is. Sirja felett derék segédlelkésze és utóda Kovács Bertalan mondott szivreható beszédet. Azután lefektettük fia mellé, őt megelőző hivi porai közé, hogy ott is v lők legyen és velők együtt aludja át a nagy éjszakát.

Idvezült barátom! Ami benned lélek volt, az ma is itt él közöttünk és mikor rád gondolunk, szemben találkozzunk veled. Látogass is bennünket gyakorta, hiszen a lezajlott világháboru miatt összetört szivvel várjuk a megújulás nemzeti adventjét.

Jöjj és vidíts iel bennünket, hiszen neked még a másvilágról is van kedvet fakasztó rózsa olajad. Mig

megérdemli figyelmünket s elismerésünket.

Az ünnepség fényét fokozta Bertók Béla kárpátaljai püspök megjelenése is, kinek kíséretében ott lafhattuk dr. Polchy István egyházkerületi helyettes főgondnokot, Biky Ferenc esperest, Egry Ferenc harangöntőt, valamint a maramaros-ugocsai egyházmegye több egyházi és világi vezetőjét s az ellenzéki sajtó képviselőjét dr. Bodáky Istvánt.

Az üdvözlések, küldöttek tisztelegése hosszú soráról szinte be se lehet számolni. Volt bandérium, magyarruhás lányok csapata, virág és felkőszöntő a banketten, ahogy ez a viski kálvinista magyarokhoz illik, sőt még az esteli fátyásmenet s a szerenáé sem maradt el.

A felavató istentiszteleten a püspök ur mondta az avató imádságot. Isaák Imre prédikált tüzzel és erővel Lukács 10, 20 alapján: „Inkább azon örüljétek, hogy a ti neveitek fel vannak írva a mennyben” Biky Ferenc esperes imádkozott újra. Ezek után Peleskey Sándor helybeli lelkész olvasta fel az egyház s a templom történetét s végül dr. Polchy István szólott biztatólag a gyülekezethez. Kiemelkedő pontja volt az istentiszteletnek a ref. dalárda külön szereplése, amely Csik István ifjú kántortanító főérdeme. Polchy István s Egry Ferenc elismerésük külső jelül 700 koronát ajándékoztak a dalárdának.

A pohárköszöntők közül kivált a Mészáros János huszti borbélylegény beszéde, ki 500 koronát s állandóan havi 50 koronát ajánlott fel a feláll...

itt bolyongunk a földi élet vándorútján, szívünk mindig termelni fogja számodra az emlékezet nefelejtés virágát!

Nem haltál meg mindörökre; kacagató humorod gyémánt morzsái ma is vigasztalnak bennünket, midőn a sors haragja ide dobott bennünket ebbe a szomorú világba a megaláztatás Babylon vizei mellé. Ebben is kedvedre járt az isteni gondviselés, hogy nem érted meg ezt az itéleti időt, amikor a bűt nem látó Vátesek eltűntek a magyar föld színéről. Légy te az isteni háztartás magas udvarában is az örök derű képviselője s égi közbenjáró abban, hogy Isten lelkének fuvallata hozza vissza a földre a lelkek örömét, amit a világháború vérzivatarja elrabolt tőlünk. Ez a mi végső üzenetünk hozzád, kik téged ma is igazán szeretünk s kik ma vagy holnap hozzád megyünk az égi Kanaán ígért földjére!

Adjon Isten a református egyháznak sok ilyen jóízű, zseniális lelkipásztort, amilyenek tégedet ismerünk!

(Vége)

Ruszkay Gyula.

tandó lelkész és tanítóképző céljára. A meglepő ajánlatot mások is követték, úgyhogy ennek alapján egy nagyjelentőségű gyűjtés indult meg, amelyre még vissza fogunk térni.

Elismerésünket fejezzük ki Peleskey Sándor viski lelkészszel szemben, aki e nagy gyülekezettel, a kálvinista magyarság végvárát oly nagy tudással és lapintattal vezeti, aminek a jelen alkalommal is világos tanujelét adta.

Isten áldása legyen e munkán s e gyülekezeten.

(Az ungi egyházmegyéből.)

Uj énekkar. Az ungi egyházmegyében öröndetes jelei mutatkoznak a lelkiébredésnek. A kaposi konferencia után most az egyházmegyei énekkar alakulásáról adhatunk hírt. November 8-án alakult meg a népesnek ígérkező kórus, melynek tiszteletbeli elnökévé a mindenkori esperes, ügyvezető elnökévé Ráczkövy János palágyi lelkész-tanácsbíró, pénztárnokává Maksa József kaposi lelkész-tanácsbíró, jegyzőjévé id. Papp Lajos kaposi tanítót, főprecentorává ifj. Papp Lajos mogyorósi tanítót, alprecentorává pedig Szanyó Sándor vajáni tanítót választották meg. Az egyes fakok vezetői is jó énekesek: I. tenornál Rózsa Lajos áll. tanító, II. tenornál Szanyó Sándor I. basszusnál Isaák Imre, II. basszusnál Ráczkövy János. Reméljük, hogy a kórus szorgalmasan fog dolgozni és áldásos működéséről többször lesz alkalmunk hírt adni. Isten áldását kérjük az új énekkarra!

A nagykaposi templomszentelésen több lelkészársaméval együtt az én papi sapkám is elkallódott. Szántó József hódmezővásárhelyi szabó készítette, Orle sapka, a belső bőrszalag alatt papír betét volt. Felkérem az ott megjelent lelkészársamékat, hogy aki tud róla felvilágosítást adni, értesítsen, esetleg költségre küldje el az alábbi címre: Kása Ferdinand lelkész, Csongor, p. Barkasovo, ž. Bereg. Tisztelettel Kása Ferdinand, ref. lelkész.

HIVATALOS RÉSZ.

Valamennyi tanfelügyelőségnek Szlovenszkhón!

Az 1876. XXVIII. t. c. 5. és 6. §-a, illetve az 1906. XXVII. t. c. 20. §-ában foglalt előírás szerint a szlovenszkhói összes elemi és polgári iskolákban csak az Iskola és Nemzetművelődésügyi Minisztérium által jóváhagyott (engedélyezett) tankönyvek és taneszközök használhatók, illetőleg a felekezeti iskolákban az illetékes egyházi főhatóság által jóváhagyott tankönyvek is, hacsak ezek államellenes tartalommal nem tartalmaznak, vagy a kormány által az iskolákból határozottan ki nem tiltottak.

A szabályszerűen jóvá nem hagyott (nem engedélyezett) tankönyvek

és taneszközök használata, illetve a kormány által eltiltott tankönyvek és taneszközök használata a 1907. évi XXVI. t. c. 14. §. I. szakasza; a 73 776/1907. sz. Fegyelmi Szabályzat 4. §-a és az 1907. évi XXVII. t. c. 22. 7. b. szakasza értelmében fegyelmi vétséget képez, illetőleg az 1879. évi XL. t. c. 38. §-a értelmében kihágást, mely két hónapig terjedhető elzárással és 600 K-ig terjedhető pénzbírsággal büntelhető. Visszaesés esetében — amennyiben az utolsó büntetés kiállításától két év még nem telt el — a tanító állásától el is mozdítható.

Noha a tanfelügyelőségek az előírásokra ismételtlen figyelmeztettek, a mai napig tömegesen fordulnak elő esetek, hogy a törvényes szabályok figyelmen kívül hagyatnak és pedig anélkül, hogy a tanfelügyelők az 1876. évi XXVIII. t. c. 5. §. 3. szakasza a) pontja szerint mindenkor haladéktalanul eljárak volna.

Ezért újlag a legsürgősebben elrendelem, hogy a tanfelügyelőségek: 1) ezekre a szabályokra a tanítószágot haladéktalanul figyelmeztessék, 2) vegyék nyilvántartásba az összes kormány által jóváhagyott (engedélyezett) és a kormány által az iskolákból tiltott tankönyveket és taneszközöket, 3) minden év június havában szerezzék be és terjesszék ide fel, hogy mely tankönyveket hagyták jóvá az illetékes egyházi hatóságok s jelentsék, hogy mely kiadást fognak használni, 4) minden egyes iskolai oktatásnál szigorúan ellenőrizzék az ott használt tankönyveket és taneszközöket, 5) a szabályszerűen nem engedélyezett, illetve tiltott tankönyveket és taneszközöket jegyzőkönyvileg vegyék át és egyidejűleg jelentsék az ügyet további eljárás végett az illetékes zsupáni hivatalnak, ugyszintén tudomásul az isk. és nemzetm. min. Referátusának.

Megjegyzem, hogy „engedélyezés végett felterjesztve” feliratu tanszerekkel mindig úgy kell eljárni, mint nem engedélyezettekkel, ha csak nem súlyosabb esetről van szó.

Az állami kiadóhivatal által kiadott tankönyvek az isk. és nem. m. min. referátusa által jóvá vannak hagyva és jóváhagyottaknak veendőek abban az esetben is, ha nincs is rajtuk a jóváhagyott rendelet feltüntetve.

Az országos felügyelőség az iskolák látogatása alkalmával megállapítja, vajjon e rendelet végrehajtott-e?

Jelen rendelet a normáliák közé helyezendő.

Sivák József által írott két tankönyvet és pedig: „Rövid gazdaságtan” és „Mértan” egyuttal kitiltok az összes szlovenszkhói elemi és polgári iskolákból.

E rendeletet egyidejűleg az összes szlovenszkhói zsupáni hivatalokkal és felsőbb egyházi hatóságokkal közlöm.

Min. h. Fr. Masek s. k.

Valamennyi püspöki hivatalnak Szlovenszón!

Mellékletben megküldöm a tankönyvek és tanszerek használata ügyében az állami tanfelügyelőségekhez intézett rendelet másolatát azzal a kéréssel, hogy e rendelet az összes alárendelt egyházi és iskolai hatóságokkal közöltesse.

Egyúttal jelentem a kath. Iskola Tanács Elnökségének átiratára, hogy Sivák József által írott három tankönyv: „ABC, Pucky, Lastovicky” az isk. és nem. műv. min. által jóváhagyott és erről a tanfelügyelőségek értesítettek.

Megjegyzem, hogy a mellékelt rendelet áthágása esetén kénytelen lesznek az érvényes törvények teljes szigorával eljárni.

Min. h. Fr. Masek s. k.

Valamennyi esperesi hivatalnak és presbitériumnak!

Fenti rendeletet tudomásulvétel és további mihez tartás céljából közlöm azzal, hogy az esperesi hivatalok haladéktalanul terjesszék be ide az egyházmegyéjük iskoláiban használt tankönyvek és taneszközök (térképek stb.) pontos és kimerítő (cim, szerző, kiadó, hely, idő, kiadás, engedély) jegyzékét. (Beleértve a vallástani kézikönyveket is.)

Rimaszombat, 1923 nov. 9.

Pálóczi-Czinke István
püspök.

Valamennyi lelkészi hivatalnak.

Örömmel tudatom lelkészársaimmal, hogy „Az Út” című folyóirat kiadóhivatala programjába vette az egyházi életben eddig megjelent s a mai viszonyok között beszerezhető könyvek terjesztését és elárúsítását.

„Az Út” kiadóhivatala: Cluj-Kolozsvár, Calea Victorie 38, ahol megszerezhető a parókiális könyvtár I-ső kötete (dr. Révész I.) II—III. kötete (dr. Makkai), Erdélyi Énekeskönyv (uj), Bibliák, vallástani kézikönyvek, tudományos munkák, egyházi beszédek, stb.

Régóta érezzük egy ilyen beszerzési forrás szükségét mi egyházi emberek. Érdeünk tehát nekünk is, hogy „Az Út” iratterjesztő vállalatát teljes odaadással támogassuk s szükségleteinket nála szerezzük be.

Rimaszombat, 1923 nov. 15.

Pálóczi-Czinke István,
püspök.

Valamennyi lelkészi hivatalnak.

A Hivatalos egyházi Névtárral kapcsolatos Reformátusok Naptára terjesztése ügyében kiadott 80/1923. sz. körlevelém dacára egyes lelkészi hivatalok nagyon felületesen és könnyen veszik a hivataluknak megküldött példányok elárúsítását s a legutóbbi hivatalos lapszámban közölt felhívás alapján teljesen felmentve érzik magukat az egyetemes konventtel, illetve az egyetemes egyházzal szemben mindennemű erkölcsi kötelezettség alól. A küldött Naptára-

kal, néhány példány kivételével, viszaküldik azzal, hogy nem lehet eladni. Hála Istennek, vannak lelkészek, akik erkölcsi kötelezettségük tudatának fényes bizonyosságát adják s a kiosztott mennyiségnek többszörösét rendelik és árusítják el az árvák javára.

Kimondhatatlan erkölcsi kár és vereség lenne anyaszentegyházunkra, ha ez első kísérletünk, hogy népünket építő iratokkal lássuk el, kudarcot vallana. És ezért a felelősség a lelkészi kart terhelné! Újólaj felhívom lelkésztestvéreim figyelmét arra, hogy a küldött példányokkal mindenki köteles elszámolni s azoknak árát befizetni! Csak kivételesen indokolt esetben és csak oly mértékben helyezünk el felmaradt példányokat, amennyiben erre még igénylők jelentkeznek.

Atyafiságos szeretettel

Pálóczi-Czinke István,
püspök, egyet. konventi elnök.

Kiadja: az Egyetemes Konvent.

A kiadásért felelős: Kövy Árpád.

Pályázat

Az ágói ref. leányegyház előkönyörgő kántortanítói állására pályázatot hirdet. Javadalom a következő: 1. lakás, két szoba, konyha, megfelelő mellékhelyiségekkel és kerttel. 2. 9 kat. hold és 1040 négyszögöl föld, 3. 13 q. és 30 kg, tiszta buza. 4. 8 köbméter kemény hasított tűzifa hazaszállítva, 5. 215 K készpénz, 6. törvényes stóla.

Kötelessége: az összes előkönyörgői leendő végzése, osztatlan iskola növendékeinek tanítása. Tanítási nyelv magyar. Pályázati határidő 1923 november 20. Állás azonnal elfoglalandó. Pályázatok a ref. lelkészi hivatalhoz Garamvezékeny (u. p. Lekér, Bars m.) küldendők.

Garamvezékeny, 1923 nov. 9.

Juhász József
ref. lelkész.

Pályázat.

A gömörmihályfalvi ref. leányegyház kántortanítói állására pályázatot hirdet.

Javadalom: 1. Minden urvacsorával élő személy fizet 20 liter búzát s ugyanannyi zabot. Ha ezen kulcs szerint a bejövendő buzafizetés a 16, azaz tizenhat köblöt meg nem ütné, azt az egyház pótolja ki. 2. szántóföld 6 kat. hold, 3. rét 4 h $\frac{21}{100}$. Munkálatás a tanító terhe. 4. A béiratko ott növendékektől a 1 csirke és 20 tojás 5. Stóla, temelésnél, esetéknél. 5. Tűzifa 28 négyzetméter, melyből az iskola is fűtendő. 7. A lakhely mellett s vele szemben fekvő kertek s temető használata, 8. Az állami adót az egyház fizeli.

Kötelesség: Mindazon iskolai és

egyházi szolgálatok pontos teljesítése, melyek az egyházban e tekintetben fennálló gyakorlat és szabályok szerint a g-mihályfalusi társegyház tanítójának kötelezettségét képezik.

Tanítási nyelv magyar. Államsegélyért az egyház azonnal folyamodik Pályázhatnak nosztrifikációs vizsgával s oklevéllel bíró ref. valású tanítók s tanítónők.

Pályázatok a felsővályi ref. lelkészi hivatal címére up. Füge, Gömör küldendők nov. 30-ig. Az állás választás után azonnal elfoglalandó.

Pályázat

a nagybereg-i református — magyar tanítási nyelvű — népiskolánál üresedésben álló — férfi, vagy női tanerővel betölthető III. tanítói állásra. Javadalom: 1. Nagybereg nagyközség segélyéből 250 K. lakásbér és 1200 K. évi fizetés havonkénti előleges részletekben. 2. A nagybereg-i ref. egyháztól 20 K. kertilletmény. 3. Államtól törvényes fizeteskiegészítés, melynek kérelmezését az egyház eszközli, de valóságos kiutalásáért — közismert okokból — felelősséget nem vállalhat. (Ezekon kívül az előző években, ugy a következőkben is néhány ideiglenes, — díjlevélben nem szereplő s így az államsegély mértékét nem érintő fizetési tétel — legelt jog, tűzifa, rendkívüli segély stb. folyósítása remélhető.) Kötelesség: az iskolaszék által kijelölendő egy (rendkívüli esetben több) vegyes osztály vezetése, egyházlátogatalmi munkában szereplés. Férfitanító köteles az orgonista kántorokat akadályoztatásuk esetén helyettesíteni, nőtanító pedig kézimunkát tanítani. Kérvények 1923 dec. 8-ig „Ref. Iskolaszéki Elnök Nagybereg (Berehy) Podk. Rus.” címre küldendők. Állás választás után azonnal elfoglalandó.

Könyvelmüséget követ el mindenki,

ha a bevásárlásnál nem a jó, kiváló, kiadós minőségre helyezi a fősulyt.

Ennek szem előtt tartása annyit jelent, mint olcsón vásárolni.

Ezt tudva, okos és takarékos háziasszonyok az egyetlen valódi

FRANCK kávépótlékot

a kávéőrítő gyár védjeggyel ellátva részesítik előnyben minden látszólagos olcsóbb utánzalnál.

Pe'őle csak félannyit kell igénybe venni, mint más kávépótlékból.

Pénzt takarít meg és még jobb minőségű kávé is kap.

Franck Henrik Fiai.

RESATKÓ ENDRE

építész, építési vállalkozó

●● KASSA, DÁRDA-UTCA 4. ●●

Tervez. ● Vállal. ● Kivitelez.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában.

REFORMÁTUS EGYZHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:	
Egész évre — — — — —	60 korona
Fél évre — — — — —	30 korona
Negyed évre — — — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád

Főmunkatársak:

Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losoncon, Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők. :: Megjelenik minden vasárnap.

Theológiai fakultásunk ügye és a kormány.

Theológiai fakultásunk ügyében érdekes és figyelemre méltó nyilatkozatot olvasunk egy — a kormánykörökhöz közelálló politikai organum hasábjain. *Bechyne* nemzetművelődési miniszter szegezi le a nyilatkozatban a kormány álláspontját ebben a reánk nézve kétségtelesen életbevágóan fontos kérdésben.

A nyilatkozat két részre oszlik. Első részében megállapítja a miniszter az intézmény felállításának szükségességét.

A hangsúly tehát ezen a szón van, hogy *szükséges*. Ilyennek fogja fel ezt a kormány egyik mértékadó tényezője, akit hivatása a *nemzetművelődés ügyének* szolgálatába állított.

A nemzetművelődésnek azonban fontos és nélkülözhetetlen feltétele az, hogy a művelődést szolgáló és előmozdító intézmények a maguk üdvös és nemes hivatásuknak teljesítésében *meg ne akadályoztassanak*, mert végeredményképpen ezek az összes intézmények az *állam jól fel-fogott érdekeit* szolgálják.

Az összes iskolák, a legalacsonyabb típusutól kezdve a legmagasabbig, úgy a felekezeti, mint az államiak olyan missziót teljesítenek, amely az államéletnek konszolidációját, a társadalmi rend kialakulását és megerősödését viszik előre.

A legnagyobb abszurditásnak kell tehát tartanunk a nemzetművelődés ügyének politikai érdekeknek és szempontoknak szolgálatába állítását és mindenkor a leghatározottabban adtunk kifejezést annak, hogy a *kultúra mezejét gondosan el kell határolni a politikai számításoktól, mérlegelésektől*.

A theológiai fakultás ügyében már eddig sok nyilatkozatot és ígéretet hallottunk, de még eddig nem volt szerencsénk tapasztalni azt a komoly törekvést és elhatározást, amely az ígéreteknél egy *elhatározó lépéssel* tovább ment volna — a megvalósulás felé.

Ezeket a miniszteri és más felelős tényezők részéről elhangzott nyilatkozatokat egy csokorba rakhatnánk össze, színes, csillogó csokorba, ame-

lyen ez a felírás ékeskedik: *szükség van ezekre az intézményekre!*

Ezzel szemben szomorú valóság az, hogy a köztársaság fennállásának 6-ik évében a csaknem 260.000 főnyi reformátusságnak nincs hittudományi főiskolája, nincs egyetlen egy intézménye, melyet magáénak mondhat. Sőt ami volt, amit óriási áldozatkészség árán tartott fenn eddig, azt is kíméletlenül kiragadták a kezéből.

Ime mennyit tud ártani a nemzetművelődés szent ügyének a politikai szempontoknak kiélezése és belekényszerítése a kultúra területeire!

A nyilatkozatnak másik része egy kissé *dodonai izü*. Azt mondja a miniszter, hogy a *theológiai fakultás megszervezését az illetékes tanügyi hatóságok akadályozták meg eddig?* Kérdjük, kiket ért itt tanügyi hatóság alatt? Talán a saját fennhatósága alatt álló tanügyi hatóságokat. Ez még gondolatnak is abszurdum, hiszen a miniszter nem dezavualhatja a maga *tanügyi fakultásait*.

Vagy az egyházi tanügyi hatóságokat érti ez alatt? Akkor pedig súlyos tévedésben van a miniszter ur, mert ezeknek a hatóságoknak a legfőbb gondját képezi ennek az immár nem nélkülözhető intézménynek felállítására, mert a presbiteriumoktól felfelé egyetemes egyházunk legfőbb kormányzó szerveig mindannyian élénk tudatában vagyunk annak, hogy a lelkészképzés ügyének megoldásától és elrendezésétől függ református egyházunk jövője, fennmaradása és szabadsága. Olyan általános szükségérzet ez, amelyet a köztudatból kioltani nem lehet.

Ez az önfentartási ösztön most közönségünket az elé a feladat elé állítja, hogy megértve az idők szavát és figyelmeztetését, a maga *egyetemes megmozdulásával* lépjen az áldozatkészség útjára és a maga erejéből hozza helyre azt a mulasztást, amelyet a kormány a maga halogató és időt nyelő politikájával egyházunknak okozott.

A tanügyi kormány legfőbb exponensének erre a nyilatkozatára csak azt válaszolhatjuk: Epen elég volt a meddő és erőt sorvasztó várakozásból, mert *periculum in mora!*

*) Reflexiók.

(Válasz a szerkesztőségnek és különösen Sziliczey Lászlónak.)

Arra az írásomra, mely lapunk 37. és 38-ik számaiban „A protestantizmus válaszuton” cím alatt jelent meg, két részről is viszhang támadt! Az egyik lapunk szerkesztőségének a cikk végén közölt rövid megjegyzése, melyben azt a kérdést veti fel, hogy a destruktív világnézetet reprezentáló szocializmussal szemben sikeresen veheti-e fel a küzdelmet a protestáns keresztyénység a maga erejére támaszkodva s nem inkább arra van-e szükség, hogy az egész keresztyén társadalom erőinek összefogásával vessünk gátat a destrukció további térhódításának?

A másik visszhang Sziliczey László lelkésztestvéremnek lapunk 42-ik számában leközölt válasza. Ebben ő az én „Róma elleni harci riadó”-mat időszerűtlennek és indokolatlannak nevezi. Időszerűtlennek azért, mert az istentagadó bolsevizmus elleni küzdelemben, de a magyar nemzeti érdekek védelmezésére is a protestáns keresztyénység és a katolicizmus harci szövetségét parancsoló szükségességnek minősíti. Azt pedig, hogy az én „harc riadóm” indokolatlan, sok egyebek mellett különösen ezzel az állításával támaszolja alá: „a katolikusok ma már nem ellenségeink, hanem a Krisztusban szerelő testvéreink.”

A viszonzásért ezekre nemcsak jogomnak, de kötelességemnek is tartom és azt a következőkben adom meg.

* * *

A protestáns keresztyénység problémájának tárgyalásánál legfontosabb kérdés az, hogy lehete-e sikeres a küzdelem, mit ő egyfelől Róma hatalmának megdöntésére, másfelől a destruktív tévtanok által megmetyelgett lelkü szocialista, vagy mondjuk így: bolsevista tömegeknek a keresztyén világnézet számára való visszahódítása érdekében indítana? A szerkesztőség is, Sziliczey testvérem is ezt a kérdést domborítják ki, de azzal a különbséggel, hogy míg a szerkesztőség e kérdést csak megfontolás tárgyává kívánja tenni, Sziliczey

*) Válaszunkat térszűke miatt legközelebbi számunkban adjuk. Szerk.

liczei már választ is ad rá, még pedig tagadót.

Az én legbensőbb meggyőződésem szerint a siker lehetősége, vagy lehetetlensége attól függ, meg van-e a protestáns keresztyénségnél az isteni elküldetésben, a saját igazságában vetett az a rendíthetetlen hit, mely a legnemesebb erők legnagyobb kifejtésére ösztönöz, mely az általa meghódított embert arra képesíti, hogy felülemelkedjék az anyagi célszerűség szempontjain. Az a hit, mely az erőviszonyokat nem a kvantitás, hanem a minőség szempontjából mérlegeli, jó eleve meglévén győződve afelől, hogy az az igazság, mit ő szolgál, a legnagyobb, a legdiadalmasabb erő a világon!

Vajjon a mi Urunk apostolai vállalkoztak volna-e ennek a parancsnak teljesítésére; „Elmenvén, tegyetek tanítványokká minden népeket, ha nem ennek a hitnek a tüzeben lett volna acélossá a lelkük, az elhatározásuk? Egyfelől 12 jelentéktelennek Játszó ember, másfelől egy egész közönyös, sőt ellenséges világ! Ez a külső erőarány mennyivel nagyobb különbséget jelez, mint amilyen ma egyrészt a protestáns keresztyénség, másrészt a katolicizmus és szocializmus között van és az apostolok mégsem mérlegeltek, még sem fontolgattak, de a lelkükben égő világosság győzhetetlen erejében bizva kezdték meg a világtörténelem legszentebb és legáldottabb harcát!

Lesz-e elég erőnk? Követi-e munkánkat siker, ez csak akkor kétséges, ha az erőt magunkban keressük! De Krisztus, de az evangelium kimeríthetetlen erőforrás!

***

Aki „A protestantizmus a választalon” c. írásomat figyelmes elolvasásra méltatta, meggyőződhet arról, hogy nekem is hűideálom a keresztyénségnek a krisztusi szeretet és igazság tüzeben való összeforradása!

S ki tette ilyen torzzá a keresztyénség krisztusi formáját? Nem Róma-e, mely a szeretet helyére becsempészte a hatalmi kérdést s az Ur egyik kijelentésének tudat s elmagyarázása, valamint egy történelmi fikció révén magát a lelki hitélet csálhatatlan és korlátlan hatalmi urának tolta fel! Mit tett Róma ezen a téren, azt az élet tanítómestere, a történet mindenkinek megmutatja! Nem én vádoló, a történelem vádolja Rómát!

Sziliczey lelkésztestvérem nagyon jóhiszemű, de egész a könnyelműségig opportunus ember! A helyzetet rózsaszínű szemüvegen keresztül vizsgálja s ez őt arra viszi rá, hogy mellőzze a multak tanításait, a jelen tapasztalatait, az én cikkem intencióit főldre magyarázza, szóval, hogy a katolicizmust velem szemben védelmébe vegye.

Hat én soha sem mondtam és mondom azt, hogy a katolikus egyház hívei között nincsenek, kik a keresztyénség eszményeit szívükbe zárják, a keresztyén szeretet kötelességeit ismerik. Sőt állítom, hogy elvéve a klerus alacsonyabb és magasabb rangú tagjai, sőt hogy még a pápák között is akadnak krisztusi életfelfogású emberek. De sajnos, itt már csak elvéve, mert az a közszellem, mit Róma inaurál és évszázadok célludatos s mindig a hatalomra s gazdagságra irányuló munkájával kifejtett, a klerus természetlő jóindulatu tagjainak lelkét is behálózza, elsötétíti előlük az igazság fényét s őket Róma törekvéseinek engedelmessé szolgáivá teszi!

Hogy milyen nagy, milyen hatalmas Rómának szuggesztív ereje s milyen szemfényvesztően ügyes a politikája, azt abból látom, hogy az én lelkésztestvéremet, Sziliczey Lászlót is el tudta kápráztatni vele.

Frappáns adatokkal szolgálhatok neki és vele együtt mindazoknak, kik hozzá hasonlóan vélekednek a katolicizmus ideológiájáról. Teszem pedig ezt úgy, hogy szembe állítom az ő vélekedéseivel a f. év október hó 9-; 10- és 11-ik napjain Budapesten tartott XV-ik katolikus nagygyűlésen elhangzott nyilatkozatokat.

Sziliczey:

— „Nem úgy van már, mint volt régen. A mi eretnőségünk csak könyvbeli, elméleti és nem pozitív és gyakorlati. Egynéhány álszent egyén kivételével a katolikusok nem tartanak minket eretnekeknek.”

Prohászka Ottokár:

— Ha én igazán kath. keresztyén akarok lenni, nem azt mondom, hogy én a kálvinistát gyűlölöm, a lutheránust üldözöm, hanem Szent Ágoston szavával fogok felelni: „Diligenter interficite errores, diligite errantes.” ami annyit tesz: üldözzétek és tegyétek tönkre a tévelyeket, de szeressétek a tévelygőket. A tévelygőket szeretni: tolerántia, a tévelygőkkel szemben közönyösnek lenni: indifferéntismus.”

S Prohászka Ottokár püspöknek e kijelentését — ki a katolicizmus „liberálisabb” irányának képviselője — az őt hallgató sok ezer katolikus riadó éljenekkel és tapsorkánnal honorálta.

Sziliczey:

— „A katolikusok ma már nem ellenségeink, hanem szerető testvéreink a Krisztusban, tehát annál inkább szerelnünk kell őket, nem hadal támadni rájuk.”

Bozsik Pál prépost, nemzetgyűlési képviselő:

— „A nemzetgyűlés 1921-ben az 1000 holdon felüli birtokra a vagyonválságot földben szabta meg, mely a terület 20%-át is elérheti, ez nem más, mint leplezett secularizáció. Most pedig egy javaslat készül, a kultuszminisztériumban, mely méltán

kiválthatja a katolikusok felháborodását. E szerint a katolikus egyháztól elvett földbirtokokból legalább 10.000 holdat ki fognak hasítani a kálvinista és lutheránus püspökségek vagyoni helyzetének javulására (felkiáltások: nem engedjük).”

Kell „a szerető testvéri érzés” e nyilatkozatához kommentár?

Sziliczey:

— „A társadalmi életben ne ellenségeskedésre igyekezzünk, hanem elűrvén egymás ellentéteit a szeretet által, azokat az érintkezési pontokat és alkalmakat keressük, melyek közelebb visznek egymás szívéhez.”

Schioppa Lőrincz, pápai nuncius:

— A felekezeti közöny magától témad a nép lelkében, ha engedjük, hogy jelen legyen a szertartásokon, ahol sajnálatos vegyülekben következnek egymásra a szent mise és a kath. pap áldozása, a protestáns pásztor beszéde és áldása.”

Ime a pápa alteregója nyilatkozik így a felekezeti közeledésről!

Nem tudom, hogy a katolicizmus-e a hangadó, irányító képviselőinek nyilatkozatai rábírák-e az én kedves lelkésztestvéremet, Sziliczey Lászlót, hogy revisió alá vegye a katolicizmusról alkotott kedvező véleményét. Ismételem azonban, hogy ő engem félre értett! Az én általa inkriminált cikkem tenorja, nem a meddő és szeretetlen hitviták felidézésére való vágyakozás, hanem a keresztyén hitigazságoknak ama biblia alapján való hirdetése, mit a legközelebbi mult május hónap utolsó napján, Rómában, a „Navicella al Celio” templom egyik processiója alkalmával a katolikusok egy sereg erkölcs-telen könyv és lap társaságában máglyára dobtak.

Álláspontom egyébként a vitatott kérdésben a következő:

Én a magam részéről sem utasítom el, mint mondani szokták „a limine” azt a gondolatot, hogy a destruktív világnézetek leküzdésére a katolicizmussal szövetkezzünk, de ezt a szövetkezést — mint első írsomban kifejtettem — csak a teljes anyagi és szellemi paritás alapján tudom elképzelni. Csak úgy, ha Róma véglegesen lemond arról, hogy a protestáns hit- és önértel pápai encyklikában, vezéregyéniségeinek nyilatkozataiban arcul csapdossa. A katolicizmus kizárólagos használatában levő anyagi javak a számarány szerint megosztandók, de a világért sem abból a célból, hogy a köz és főpapi állások dus javadalmasítására fordítassanak, hanem, hogy a protestáns keresztyén egyházaknak is módjukban legyen a szeretet munkáit gyakorolni, hiveik adóterhein könnyíteni, templomaiknak, iskoláiknak, egyházi épületeiknek fentartásáról gondoskodni.

Hát nem látja azt Sziliczey László, hogy anyaszentegyházunknak ajtaján egy, — még a bolsevizmusnál ijesz-

több rém — a nyomoruság kopogtat? Nem látja, hogy az állami terhek súlya alatt görnyedő hiveink áldozatkészsége sorvadóban van s nem hogy a közegethízi élet nagy problémáinak megoldására lenne képes, hanem már az egyes egyházak fentartásának terén is minduntalan összezsugorodik. Nem látja, hogy hit és szellemi életünk intenzivitását mennyire megbénítja és hogy különösen a mostani időkb n milyen kiszámíthatatlan kárát valljuk annak, hogy nincsen olyan sajtóorgánunk, mely egy protestáns keresztyén népies napilapnak s a hitélet mélyítésére alkalmas traktátusoknak megjelenítését lehetővé tenné? Bele tud nyugodni az ő lelke abba, hogy anyaszentegyházunk a katholicizmus uszályhordozójává alacsonyodjon, vagy pedig elpusztuljon a nyomoruság okozta végelgyengülésben?

Kedves testvérem, Sziliczei László! Ha az én „harci riadóm” talán tulzoltan éles, a tiéd a katholicizmus-sal tulzoltan loyális, a protestantizmus erkölcsi erejével szemben pedig tulzoltan pessimistikus hangu! Igaz, hogy a mostani állapotunk képe sötét, de csak rajtunk áll, hogy azt újra fényessé, ragyogóvá tegyük! Csak használnunk kell, csak nem szabad az oppurtunus alkalmazkodás mocsáraiba sülyesztelnünk az anyaszentegyházunk birtokában levő igazságokat és krisztusi erőket! Küzdjünk Isten országának diadaláért! Küzdjünk a katholicusokkal, ha elfogadják a testvéri jobbnakat s jogainkat ugy az anyagi, mint a szellemi élet terén elismerik és ki is szolgáltatják, de nélkülök, sőt ellenük, ha ezt megtenni nem hajlandók!

Sallay Gyula.

Lakodalmak esküvő nélkül.

(Egyházi főhatóságaink figyelmébe.)

Sokan lesznek bizonyára, kik e cim alatt kövélkező soraimat olvasva, megdöbbennek a hallottak felett s igazat adnak nekem, midőn egyházi főhatóságaink szives figyelmét itt e helyen felhivom ez átkos jelenségre s az ellene való gyors cselekedetre.

Mult évben több 18 éven aluli (17 éves) ifju számára kértek szüleik házassági engedélyt. Kéréseik azonban természetesen teljesítést nem nyertek. Erre az egyik pár vad házasságra lépett. Az ifju lány, mint ahogy az itt kihirdetés és törvényes házasság esetén szokás, egymás után két vasárnap menyasszonyi koszoruban jelent meg a templomban s a rákövetkező szerdán összegyűlt a lakodalmi népség, huzta a cigány, nagy dinom-dánom s megtörtént a lakodalom esküvő nélkül! Minden szokás szerint, a külsőségekben sem hagyva el, csak

a lényeg, a törvényesség, a szent esküvés. E példát most fogja követni egy másik pár. Decemberben lesz 18 éves a fiu s annyi a leány is. Iskolás koruk óta eljegyezve egymásnak, azóta jár a fiu a lányhoz. Megunták a hosszú szerelmet. Türelmellenek a szülök s a fiatalok is. És mert sok költség és utánjárás dacára sincs engedély, hát egyszerűen megtartják ök is a lakodalmat esküvő nélkül. Egyik a legnagyobb gazda, a másik fel apja nem rég kurátor, most presbiter és törvénybíró. S mégis elkövetik a törvény és az egyházi jó rend és illem ellen e nagy foku sérelmet. Hiába minden rábeszélésem, szelid pirongalásom, az uj, szigoru egyházfegyelemre való hivatkozásom, tervüktől el nem állanak. Fáj az apa szive, belátja, hogy ez eljárás illemtelen stb., de azért az egyházi fegyelem alkalmazása csak kis mérvű, nyilvános megszegyenítés ellen is előre tiltakozik. Nem lenne jó, mondják, ugy is el van a nép keseredve (adók s más effélék miatt) még csak az egyházi felsőbbségnek kellene e dologba beavatkozni, egyház ellen ingerelni öket, mig így azért egyházunkat nem sértik és nem tagadják meg stb. Intésemre ilyen megjegyzéseket hallottam.

Nagy baj, hogy a hivek egyeleme sem itéli el az ilyen megbotránkoztató cselekedet, hisz régen, elődeim idejében is megtörtént ez. Nem szokatlan. Két-három ilyen pár ma is él. Az eskü ugy sem biztosítja a családi békességet, szeretetet és hűséget, mondják ök. A törvényesség helyett pedig a közjegyző előtt egyezséget kötnek. Pár hold föld irattatik rá a lányra a legény részéről s ez nekik elég.

Még két-három pár készül a törvény és jó rend ellen hasonló mérenyetre. Hová jutunk így? Hová lesz az egyházi jó rend, a törvény és eskü tekintélye, utóbbi magasztossága, meghaló ünnepi szent volta? A házasság komolysága? Nagy és sok baj van e téren. Lánykák, 14 évesek mentek és mennek férjhez Engedélyt adott és ad rá a világi hatóság. Elemi iskolás (11—12, sőt 10 éves!) a lányka és legény jár hozzá, rendezen, mint nagy lányhoz szokás. S a szülök örülnek ennek. Nincs egyházfegyelemgyakorlás, a világi törvény se tesz az ilyen döbbenetes esetek és jelenségek megakadályozására semmit. A lelkipásztori szó kérés, intés, magyarázgatás pusztába hangzó szótat csak! S a legnagyobb tapintatosság, szeretet mellett is szaporodik az ilyenü intések miatt a lelkész ellenségeinek száma.

Sohasem hallottam ilyen eseteket s most, mint fiatal lelkész, annál fájóbb érzéssel tapasztalom ezeket saját gyülekezetemben. Lehet, hogy szórványosan más helyen is történnék ilyen anomáliák. Vagy történhetnek ezután. S a rossz példa,

mint a fekély tovább is terjedhet egyik gyülekezetből a másikba. Nagy jelentőségű dolognak tartom ezt. Itt a törvénynek s a legfelsőbb hatóságoknak kell fellépni szigorral s elrendelni ezek ellen a fegyelem megjelölt fokának alkalmazását, szigoru rendelkezéseket léptetni életbe. A világi törvénynek és hatóságoknak is küzdeniök s megtorlást alkalmazniok kellene az ilyen törvénytelen-ségek ellen. Egyházi főhatóságunk felhívhatná erre a miniszterium figyelmét is, hátha ez is használhatna valamit.

Szeretnék cikkemre viszhangot hallani bölcs gondolatok és tanácsok alakjában addig is, mig esetleg egyházi felsőbbségünk intézkedik, amely övintézkedések megtételére bizalommal kérem egyházi Főhatóságainkat, főliszt püspök urainkat és konventünket, mert itt is fennáll annak szükségessége:

„Videant consules, ne quid reipublica detrimenti capiat”

Egy barsi lelkész.

HIREK AZ EGYHÁZMEGYÉR ÉLETÉBŐL

(A barsi egyházmegye, éből.)

Harangszentelési ünnepély Kiskálnán. Az alig 200 lelket számláló kiskálnai ref. gyülekezetnek örömapjai voltak f. évi október 30-án és november 4-én. Az előbbi napon szállították haza a közeli nagykálnai állomásról a nagyszombati Fischer Testvérek által készített 145 kg. súlyu, diszes kivitelű harangiukat. Nemcsak a gyülekezet tagjai, hanem a község lakosai is ott voltak a harangbehozatali ünnepélyen. Az állomáson és a templom előtt Konta Károly lelkész tartott beszédet, a templomban pedig imát. A gyülekezet zsoltárokat énekelt Szobi János tanító vezetése mellett. Alkalmi költeményeket szavaltak és közben a harangot megkoszorúzták: Peterke Vilma, Cimer Jolán és Molnár Eszti leányok; Mészáros Árpád, Peterke Lajos és Szücs Lajos legények; Szücs Irén és Varga Lenke iskolás leánykák. Az ünnepies hangulatot nagyban emelték ezek a lelkes szívvvel előadott szavallatok.

Az így hazahozott és a toronyba felszerelt harang felavatása november 4-én ment végbe meghaló templomi ünnepély keretében. Gyülekezeti énekek után a felavató beszédet és imát dr. Agyagássy Sándor bori-i lelkész tartotta ihletelt áhitattal, tartalmas beszéde nagy hatással volt az ünnepszentelő hivekre. Majd az áldó szavak elhangzása után megszólalt az uj harang. Kellemez zengése alatt a meghatottság könnye csillogott fel sokaknak szemében. Ezután Szobi János tanító vezetése mellett az egyházi énekkar adott elő egy szép éneket, amely felette emelte

a buzgóságot. Az ünnepi beszédet Boldizsár György mohi lelkész tartotta. Lelkes, élénk előadása mindvégig kötötte a nagyszámu hallgatóság figyelmét. Egy alkalmi éneknek eléneklése után Holló Géza ujbari lelkész az urasztalához hívogatta az isteni kegyelem után cpekedő lelkeket és Konta Károly helybeli lelkész segédkezesét kiosztotta az urvasorát. A helybeli lelkész vázolta még röviden a harangbeszerzés történetét és Isten áldását kérte az egész gyülekezetre. Délután 2—3 óra között a háboruban elhalt kiskálnai hősök emlékére szóltak a harangok. A fungáló lelkészek a lelkészlakon voltak szivesen látott vendégek. Térjen a nagy Isten nevére dicsőség!

HIREK

Lelkészwálasztás. A szürtei ref. egyházközség az üresedésben levő lelkészi állásra f. hó 4-én, egyhangu meghívással Gencsy Béla mokcsakereszi h. lelkészt választotta meg. Az alig 25 éves fiatal lelkész kiváló kézültisége juttatta a nagy és fényes gyülekezeti élére. Isten áldása legyen a gyülekezeten és új pásztorán!

Lelkészeiktatások. A sárosorosi református egyházközség új lelkészét, Sütő Kálmánt f. hó 11. én iktatták be papi állásába. A beiktatás tisztjét mint egym. küldöttség Toldy György bencei ref. lelkész és Kovách Béla dr. egyházmegyei főjegyző végezték. Sütő Kálmán beköszöntő beszéde a hívők sorában nagy hatást váltott ki. A templomi ünnepség után az egyházmegyei küldöttséget, a beregszászi jóbarátokat és az ottani presbiteriumot az új lelkész látta vendégül. — Györke István beregúfalui újonnan választott ref. lelkész beiktatása f. hó 18. án ment végbe. A beiktatás az egyházmegyei képviselőtében Pap János bulcsui lelkész, egyházmegyei tanácsbíró és Bakó Gábor dr. egyházkerületi ügyész vettek részt.

„Parázs a hamu alatt.” Ez volt a címe lapunk legutóbbi vezércikkének mely a Méhész János példáját csak egy példának tekinti. Ezt megelőzte azonban a Vass Ádám alsókemenci tanító példája, ki a tiszáninneri egyházkerület közgyűlésén, mikor a tanítóképző intézet felállításának szükségességéről volt szó, szintén 500 koronát ajánlott fel és fizetett le azonnal arra a szent célra. Követői nem találkoztak, a lapok eddig arról tudtommal említést nem tettek; még ezt a mi lapunk sem közölhette, miután a gyűlési tudósítás csak a nagy dolgokról emlékezett meg, de ez a tény is parázs a hamu alatt, ami, elfuvatva róla a hamu, gyújt még lobogó lángot. (O. P.)

Az áldozatkészségnek ezt a felemelő és biztatást nyújtó példáját igaz örömmel hozzuk nyilvánosságra.

IRODALOM.

Könyvek.

Fr. W. Förster: Jugendseele, Jugendbevegung, Jugendziel. Zürich, 1923. Még csak nemrégiben ismeretlünk a termékeny és nagy hatású svájci írónak kitűnő és korszerű: „Christus und das menschliche Leben” c. könyvét és máris egy újabb s szintén jelentős és aktuális tárgyú nagy művéről számolhatunk be. E könyv egyfelől beható ismertetése a német ifjúsági mozgalomnak, amelyeknek teljes képét találjuk e munkában, továbbá kritika az ifjúsági mozgalmak felett, majd célkitűzés egy helyesebb és tökéletesebb nevelési eszmény világa mellett, kapcsolatban a mai szociális és politikai élet nagy gyakorlati problémáival és a nyugati kultúra válságával.

Alább még néhány olyan munkát említünk meg, amelyek a keresztyénység és a szocializmus viszonyát tárgyalják:

Walter Rauschenbusch: Die religiösen Grundlagen der sozialen Botshaft. Zürich, 1923.

A nemrég elhunyt kiváló amerikai keresztyén misszionáriusnak egy kisebb munkáját fordította németre fenti cím alatt Clara Ragar. Rauschenbusch elgondolata, hogy a keresztyénység szociális evangéliuma azért szorult háttérbe az idők folyamán, mert az Isten országa eszményének helyébe az egyház fogalma és eszméje lépett. A megújulás útja; az Isten országa eszményének felelevenítése.

Leonhard Ragar: Dein Reich komme. Predigten in zwei Bänden. 450 svájci frank Zürich. Rotapfelverlag.

A szociális keresztyénység legkiválóbb európai apostola, a híres svájci kálvinista professzor beszédeit tartalmazza e két kötet. Ragar Svajc mai hivatását abban látja, hogy egy új reformáció létszke és forrása legyen, amely reformáció a vallásos és szociális megújulás szintéziséből kellene, hogy álljon. Ő ennek az új reformációnak évtizedek óta buzgó és kitűnő munkása.

Dr. F. Heiler: Jesus und der Sozialismus.

Dr. G. Sodeur: Der Kommunismus in der Kirchengeschichte.

Dr. Ch. Geyer: Christlides und Widerchristliches im modernen Sozialismus.

Egy röpirat sorozatos füzelei. Megjelentek: München—Kaiser Verlag.

Egyik s másik könyv közelebbi ismertetésére még visszatérünk. —s.

Kiadja: az Egyetemes Konvent.
A kiadásért felelős: Köny Árpád.

Pályázat.

Az alsófalusi ref. leányegyház előkönyörgő kántortanítói állására pályázatot hirdetek. Javadalom a következő: 1) 10 köböl megrostált buza, 10 köböl megrostált gabona, 2) 16 K. készpénz, 3) 32 m. tűzifa, amelyből a tantermet is tartozik fűtletni, 4) temetőkert használata, 5) a temető mellett 2 holdnyi területű föld, amelynek adóját az egyház fizeti, ezenkívül két darabban 2 kat. hold és 600 négyszögöl szántó és legelő, 6) időszerű stóla, 7) Féltelek utáni legeltelési jog, 8) szép, új tanítói lakás, körülötte veteményes és nemes gyümölcsös kert, 9) államsegély. Tornalja állomástól 13 $\frac{1}{2}$ km.

Kötelességei: Osztatlan iskola növendékeinek tanítása, vasárnap d. u. istentisztelet végzése könyörgéssel. Tanítási nyelv magyar. Pályázhatnak csszl. illetőségű, ref. vallású, nosztrifikációs vizsgával bíró magyar anyanyelvű okl. tanítók, A pályázatok ref. iskolaszéki elnökhöz Gömörskáro-Skerešovo nov. 30-ig adandók be.

Seress Zoltán
ref. lelkész.

Pályázat

A minaji ref. egyház üresedésben levő lelkészi állására pályázatot hirdetek. Javadalom a következő:

1. Lakás kerttel. 2. 27 (huszonhét) hold föld haszonélvezete. 3. Termények s szolgálmányok váltásdíjában 700 K. készpénz. 4. Kongrua: 841 K. 76 f. 5. Stóla. Földek után az adót a lelkész köteles fizetni (350 K.).

Az állás a választás érvényre jutása után azonnal elfoglalandó.

Pályázati kérvények: Ref. esperesi hivatal címére Tiszasalamon, p. Csap z. Košická, 1923. évi dec. hó 17-ig küldendők.

Pálóczi-Czinke István
püspök.

Rönyelműséget követ el mindenki,

ha a bevásárlásnál nem a jó, kiváló, kiadós minőségre helyezi a fősúlyt.

Ennek szem előtt tartása annyit jelent, mint olcsón vásárolni.

Ezt tudva, okos és takarékos háziasszonyok az egyetlen valódi

FRANCK kávépótlékot

a kávéőrölő gyár védjeggyel ellátva részesítik előnyben minden látszólagos olcsóbb utáznál.

Belőle csak félannyit kell igénybe venni, mint más kávépótlékból.

Pénzt takarít meg és még jobb minőségű kávé is kap.

Franck Henrik Fiai.

RESATKÓ ENDRE

építész, építési vállalkozó

●● KASSA, DÁRDA-UTCA 4. ●●
Tervez. ● Vállal. ● Kivitelez.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:

Egész évre	— — — —	60 korona
Fél évre	— — — —	30 korona
Negyed évre	— — — —	15 korona

Felélős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkatársak:
Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losoncon,
Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetések,
hirdetések és az esetleges reklamációk kü-
lendők. :: Megjelenik minden vasárnap.

Advent.

Lk. XIX. 1—10.

Zakeus fővámszedő volt, tehát gazdag ember, mindene megvolt, ami kívánatos az életben és mégsem volt boldog. Minden gazdagsága mellett is nyomorultul szegénynek érezte magát, mert valami hiányzott a lelkéből: a nyugalom és a békesség, mert Zakeus bűnös ember volt. Zsidó létére az elnyomó római hatalom szolgálatában állott, megtagadta fáját, pénzért szolgálta az idegeneket és azok kizsákmányoló politikáját. Zakeusnak fájt, hogy az emberek megvetik őt, égette a lelkét a jogtalanul szerzett gazdagsága, mert az nem elégítette ki többé. Valami nagy, fájt üresség ült a lelkivilágára, vágyott egy gazdagabb élet után, gazdagság után, amely nem pénzben áll: Isten után vágyott a lelke. Mikor hallja, hogy Jézus Jerikó felé közeledik, elébe megy neki, mert látni akarja őt. És Jézus betér hozzá, nem törődik azzal, hogy a nép zugolódását váltja ki amiatt, hogy bűnös emberhez tér be. Jézus nem a bűnös embert látja benne, hanem az Isten után vágyó lelket. És Jézus nemcsak a házába tér be Zakeusnak, Zakeus örök vendégül fogadja őt: a szívébe zárja. Ezzel megtalálja, amit keresett. Jézuson keresztül megéri a bünt bocsájtó isteni kegyelmet, egy új világ kincseivel gazdagszik meg a lelke s ezen találkozás következtében átalakul az élete. Királyi bőkezűséggel szórja, amit eddig úgy szeretett, a pénzt, négysz resét adja vissza annak, amit jogtalanul elvett. A pénz nem volt már fontos előtte, mert ő az Istenben lett gazdag.

Itt ezen a ponton tárul elénk Jézus személyének csodálatos hatalma. Az ő közelében megtisztulnak a lelkek, ő a bűn nyomorúságába elmerült emberben is meglátja felragyogni Isten arcának fenséges vonásait és kéri a javulás lehetőségét. Közéleben az emberben megsemmisül az, ami a bűn világából reánk tapadt és napfényre jut, ami bennünk az Istené. Jézussal való életközösségben új életerők áradnak át belénk, Isten Lelkének világot meggyőző erői s általa azt kapjuk, ami még hiányzott belőlünk, így megnyílik számunkra az út az Atya szívéhez, aki hazavárja az övéit.

És nekünk olyan felséges dolog tudni ezt, hogy Isten a magáénak akar bennünket! Hogy ő nem hagyja magára az embert, hanem ő teszi meg az első lépést feléje, Isten az, aki az emberért küld s az idők teljességében megnyitja az eget, Krisztusban előkészíti a megváltás tényét. Isten maga jön az emberhez, hogy visszavigye e vele való életközösségbe. Ime az egész emberi nemzetségből egy láthatatlan lelki gyülekezetet gyűjt össze, akiket kiválasztott az örökéletre és a mennyei örökség számára mindvégig meg is tart. Tehát a megváltás egész ténye tőle indul ki s hozzá tér vissza. Ő maga ajándékozza nekünk, amit követel, ő maga tölti be, amit számunkra előir. A váltság művében *mindent Isten tesz és anélkül, hogy kényszerítene bennünket, csak egyet kíván tőlünk, hogy mi szabadon és önként fogadjuk el hitte* azt, amit ő jótetszéséből és végtelen kegyelméből nekünk ajándékoz. Jézust küldi, hogy közölje velünk való akaratát és törvényét, de másfelől benne adja nekünk a vele való megbékélés, a bűnök teljes bocsánatát, a vele való életközösséget, tehát Isten akaratának betöltését. Tőlünk csak egyet követel, nyissuk meg szívünket Jézus előtt és tegyük az életünk királyává.

Azért jön Jézus hozzánk is, mint ahogy a bűnös Zakeushoz betért, hogy örök szállást vegyen nálunk. Megyünk-e elébe? Hiszen nekünk olyan nagy szükségünk van rá! Annyira vágyik a lelkünk a békeség és nyugalom után, amit ez a világ nem tud megadni, úgy megrabolt az élet bennünket s annyi sok csalódást hozott! A mi nyugtalan, zaklatott, kereső lelkünk úgy vágyik az ő országa után, ahol kimondhatatlan béke költözik a lelkünkbe, a vele való élet után, amely által elvesztik számunkra jelentőségüket e világnak gondjai és szenvedései és tudjuk meggyőzni a világot, mert Jézus adja meg nekünk életünk igazi tartalmát: Isten országának kincseit. Azért ne féltsük Jézustól a régi életünket és annak értékeit, hogy ő összetöri azokat és nyilvánvalóvá teszi az értéktelenségüket, ő, mikor elvesz, ad is helyette. *Ő még mindig mindenkinek többet adott, mint amit elvett.* Elveszi a gondjaidat és azt

Isten kezébe helyezi, hogy meglásd, az Atyának szeme örökösödik feletted s mindig úgy van jól, ahogy ő akarja. Elveszi szívedből a szeretetlenséget s a gyűlöletet, ad helyette *szeretetet*, mert ha az Atyának gyermeke lettél, aki neked megbocsájtott s magáévá fogadott, akkor másban meg fogod látni a legnagyobbat: a testvért, akiért Jézus épügy meghalt, mint teéretted. Elveszi a bűneidet, amelyek a lelkedre nehezdednek, ő hordozza helyetted a büntetést, neked pedig ad más, Isten gondolata szerint való új életet, hogy fehér ruhába öltözve állhass az övével együtt a megváltott lelkek boldog seregében az Atyának trónja körül.

Adventi lelkek, vigyétek szíveiteket a Krisztus elébe!

Zsemlye Lajos.

A belmisszió szükségessége és gyakorlati kivitele főbb vonásokban.

Veres Károly balogiványi lelkész előadása.

Azok a szomorú és minden józanul gondolkozó embert aggodalmmal eltöltő jelenségek, melyeket a mai társadalmi rétegek mindegyikénél tapasztalhatunk: az istenfélelemnek, emberszeretnek, hithűségnek, nemes erényeknek, sőt mondhatjuk az emberistenkepiségének elhalványulása, melyeket az emberiség bűneinek diadalmas tombolása következtében előállott mérhetetlen szenvedés csak szélesebb körűvé tett, minden nemes eszméért való lelkesedés, minden igaz ügy diadalát és az emberiség valódi boldogulását önzellenlül munkáló buzgóság megszüntetésére s a lelki életet tápláló és erősítő érzelmek megsemmisítésére vezethetnek, ami nem volna más, mint az emberi élet teljes degenerációja.

Az általános hanyatlás megkezdett útján, az emberek nagy tömegei rohamos lépésekkel haladnak lefelé. S mintha a keresztyénység elvesztette volna a maga életét formáló s a veszedelemben rohanó lelkeket megmentő erejét, szinte tehetetlenül áll az áradattal szemben. Az ige ugyan hangzik, mind alkalmas, mind alkalman idöben, de leginkább süket fülekre talál, vagy elveri az ige hirdető hangját, az anyagosság-

ban teljes boldogságot hirdető irányzatoknak dühöngő üvöltései. S dacára annak, hogy a tulzó materialisták tábora egyre nő, a céltől, mely felé törekszenek az emberek, naponként távolabb esnek. Az élet terhe mindig nagyobb sullyal nehezedik vállaikra, az elégedetlenség, zugolódás, békéltenség a táborral együtt növekszik. Miért van ez így? Azért, hangzik felénk magának az Idvezítőnek a válasza: „mert ahol van a ti kincsetek, ott van a ti szívetek is.” (Máté VI. r. 21. v.) Azért, mert az emberek a Jézus utasításainak figyelmen kívül hagyásával s az Isten törvényeinek teljes mellőzésével akarnak „új életet” élni s nem keresik először Istennek országát és az ő igazságát, hogy a földi élet jólétét és békességét is megtalálhassák. És így minél biztosabban hangoztatják a jóléthez és békességhez szükséges feltételeket, annál nagyobb csalódás éri a reménykedőket, mert a feltételek közül hiányzanak, az emberi életnek értéket adó s annak békejét biztosító érzelmek: az Isten imádása és az emberek szeretete. Pedig ezeknek ébrentartása és folytonos erősítése nélkül az emberi élet erkölcsi-leg is teljesen elposványosodik.

Ezen az úton az emberek tömegeit meg kell állítanunk s a helytelen életéről vissza kell vezetnünk oda, honnan eltévedtek, a vallás-erkölcsi élet tiszta légkörébe, hogy lássák meg a világosságot s azáltal találják meg azt, amit részint a gyarlóságnak, részint az emberiség boldogságának külső eszközeit célgyanánt beállító irányzatok látásának, — úgy az egyéni, mint a különböző társadalmi csoportok életében — irányító szerepe való emelkedése következtében elvesztették: az Istenben, mint mennyei édes Atyában s a Jézus Krisztusban, mint az emberiség megváltójában való hitet s a megméltéyző hatásoktól menten, tisztán lássák az élet célját, nem a folytonosan csalogató lidércfényben, hanem az Örökkévalónak tökéletes megismerésében, miáltal minden önzellen vágy valószínűsül, minden nemes törekvés jutalmat talál.

Igy adhatjuk vissza az embert önmagának, így békíthetjük ki önmagával s így ismertethetjük meg vele rendeltetésének célját s az utat, melyen ahhoz eljuthat.

A munka, mellyel ezt megvalósíthatjuk nem könnyű, mert az egyéniség különbözőségeinek figyelembevételével kell a krisztusi eszméket a lelkekben oly mélyen meggyökereztetnünk, hogy azok az életnek irányító erejévé váljanak. Az evangéliumi igazságoknak a lelkekbe való beplántálását eddig végeztük, de a hit és erkölcsi életet megsemmisítő fenyegető áramlatok visszaszorításához az eddigi munka, mely leginkább a szószéki funkció elvégzésében állott, nem bizonyul elegendőnek. Mint Idvezítőnk is tette, tanita-

nunk kell a templomon kívül is. E munkának, hogy kellő eredménye lehessen, általánosnak, vagyis minden gyülekezetre kiterjedőnek kell lenni. Végzéséhez a felelősségnek teljes tudata, apostoli készség és buzgóság s nem egyszerű kötelességteljesítés szükséges.

Talán ezért vannak sokan még azok között is, kik az Isten ügyének szolgálatára elkötelezték magukat, olyanok, kik e munkát egyszerűen lemosolyogják, éremlygős pietizmusnak tartják, mely mint külföldről importált evangelizációi módszer, a mi gyülekezeteinkben nem is alkalmazható, mert a magyar nép temperamentumának nem megfelelő s így a cél, melyet áliaia el akarnánk érni, megvalósíthatatlan.

Akik így gondolkoznak, azok maguk is odaállanak azok mellé, kik hivatásukat, mint eredménytelen kísérletezést feleslegesnek tartják, mivel felfogásuk lényege tulajdonképpen az, hogy népünk temperamentumával ellenkezik ez a telki munka. Mert itt nincs másról szó, mint ezen érzelmek lángalobbanásáról, illetve ezeknek a mai, különböző s ellentétes eszmeáramlatokkal átszőtt korban való ápolásáról, vagyis annak megfelelő módjáról.

Azt pedig mindnyájunknak tudnunk kell, hogy abból a lethargikus állapotból való szabadulásra, mely egyébként kínos vergődésben tartja a lelkeket, csak a hitélet megelevenedése nyíthat biztos utat.

A szabadulásra való erőt nem nyújthatja sem a Mámmon, sem pedig a kultúra. Mert az általános műveltségnek is bármilyen fokára emelkedjék fel az emberiség, ezt a célt, amiért küzd, nem tudja meg sem közelíteni, míg nem fogja tudni teljesíteni a legnagyobb parancsolatot: „Szeresd a te Uradat Istenedet teljes szivedből, teljes lelkedből és minden erődből, szeresd felebrátodat, mint tenmagadat.” Az emberiség a kulturális fejlődésben rejlő értékeket is akkor tudja teljesen jólétének emelésére fordítani, ha az önzés szava elnémul s a testvériség érzelme parancsolni lesz képes. Ez pedig csak a hitélet emelkedésével történhetik.

Epen ezért át kell annak, hatni az életnek minden korát, vagyis ki kell terjednie gyülekezeteinknek mindenkoru tagjára, tehát úgy a felnőt ekre, mint a kicsinyekre.

(Folytatjuk.)

A rimaszombati püspöki káplán rendes lelkészé választatván, helyére segédlelkész kerestetik, aki a püspöki és konventi irodában is segédkezne. Fizetése: lakás, fűtés, világítás, stóla, havi 800 (nyolcszáz K.) kor. készpénz és az állami járulékok. Az állás lehetőleg már januárban elfoglalandó.

P. Czinke István, püspök.

Jegyzetek

Sallay Gyula Reflexiójához.

Sallay Gyula lelkészársunk lapunk legutóbbi számában szerkesztőségünknek és Sziliczey László kollégánknak adresszált nyilatkozatában újból megvilágítani igyekszik álláspontját a katolicizmushoz való viszonyunk kérdésében. Minket a nyilatkozatnak az a része érdekel, amely a protestantizmus a válaszon c. nagyszabásu tanulmányához fűzött megjegyzésünkre vonatkozik.

A kérdés lényege az, hogy a katolicizmus újból azt a harci modort kezdi tanusítani, amelyet a közepkorban használt a protestantizmus ellen és a keresztyén szeretet és megértés szíveket és lelkeket egybefűző, közös akcióra hívó eszméit félretelve teljes erővel és kiméletlenséggel „az ecclesia militans” beroszdásodott, de most újból forgalomba hozott eszközeivel veszi fel a harcot a protestantizmus ellen. A nyilatkozat konkluzója ugyanaz, mint az annakidején leközölt tanulmányának: a két szélsőséges irányzat között a harcias katolicizmus a veszedelmesebb, tehát ezzel az irányzattal vegyük fel a küzdelmet teljes erővel, elszántsággal és harci készséggel.

A cikk tényleg olyan benyomást tesz reánk, mint egy harci riadó, (s ebben igaza van Sziliczey kollégának) amely a katolikus reakcióval szemben bennünket is küzdelemre hív fel.

A Reflexiókban felsorakoztatott, de már jól ismert érveit pedig alátámasztja egy pár katolikus vezéregyéniségnek nyilatkozatával, amelyek tényleg alkalmasak arra, hogy azokból a katolicizmusnak újabb fegyverkezésére és agresszív fellépésére következtessünk.

Álljunk meg egy pillanatra ennél a kérdésnél és igyekezzünk higgadtan distinguálni benne. Azok a nyilatkozatok, amelyeket a cikkíró a maga álláspontjának igazolására és erősítésére felhozott, odaát Magyarországon hangzottak el, ahol az utóbbi időben — hogy Ravasz László püspök ur szavaival éljünk — bizonyos társadalmi ellenreformáció aggasztó tünetei kezdenek mutatkozni. Ez kétségtelenül szomorú szimploma, mely az ellenreformáció korszakának sötét árnyékát vetíti előre, de nem hisszük és nem is hihetjük, hogy a mai társadalmi evolúció korszakában, amikor szellemi erők mérkőznek egymással, ezzel a kardcsörtető politikáival célt lehetne érni, nem hisszük és nem is hihetjük, hogy ezek a kétségtelenül felelős tényezők részéről elhangzott harcias értékű nyilatkozatok a katolikus közvélemény kialakult felfogásának és meggyőződésének visszatükröződései volnának, mert az a keresztyén társadalom, amely a bolsevizmus pusztító és mindent elseperni akaró ára-

datát kiheverte, az nem fogja a *mag erejét megosztani akkor*, amikor ez a veszedelem, mint valami ijesztő lidércfény még most is ott settenkedik körülötte. Ezt a ker. társadalmat ma már nem lehet jelszavakkal félrevezetni.

Minket azonban — s ebben igazat kell adni a cikkírónak — elsősorban a magunk speciális helyzete érdekel. Nálunk egy-két szórványos esetet leszámítva, mert még ilyenek most is vannak, sehol semmi disszonáns hangot nem hallunk, amelyből a felekezetek közötti békesség, egyetértés jóviszony *megbomlására* lehetne következtetni.

Ma a *helyzet* az, hogy a ker. társadalom összes vezetői a maguk felelősségének tudatában *óvakodnak minden olyan elhamarkodott nyilatkozattól és lépéstől* amely ennek a harmóniának a megszakítására vezethetne, mert *tisztában vannak azzal*, hogy a *történelmi egyházaknak a mai viszonyok között olyan történelmi hivatásuk van*, amelyet csak az erők összefogásával és egy célra való tömörítésével tudnak eredményesen betölteni.

Ennek a jóviszonynak megbontása olyan megbocsáthatatlan hiba volna, amelyért a felelősséget bizonyára még a cikkíró sem vállalná.

A cikkhez fűzött megjegyzésünkben a súlypont ezen a kifejezésen volt, a *keresztyén társadalom stb.* Tehát itt nem Rómáról, nem a hivatalos katolicizmusról, megcsontosodott, merevedett dogmáiról, hanem a hivatásának magaslataira felemelkedő, józan ítélőképességű katolikus közvéleményről van szó, amely megunt már az örökös harcot, surlódást, alaposan kiábrándult a harci jelszavakból és tudja mi a kötelessége a mai adottságok mellett a jövővel szemben.

Csak egy példa erre vonatkozólag a sok közül. Két év előtt itt Losoncon az összes keresztyén Nőegyletek harmonikus összeműködésével valóságos estélyek rendezettek.

Ezek az estélyeken valláskülömbőség nélkül részt vett a keresztyén társadalomnak minden rendű és rangú tagja.

A felekezetek közötti jó viszonynak lélekemelő bizonyosága volt az, amikor Kassa város tisztelt és tudós apátplébánosa az evangélikus tanács-teremben összegyűlt hatalmas közönség előtt: a hívő lélek Istenhez való vágyakozásáról beszélt, vagy amikor az utolsó vallásos estélyen felekezeti különbség nélkül óriási érdeklődés mellett fejtette ki P. Czinke István püspök ragyogó elokvenciával és kristálytisztá érveléssel a fellámadás hitének bizonyosságát. Olyan megmozdulása volt ez a keresztyén társadalomnak, amely minden érvnél hatalmasabban és meggyőzőbben beszélt.

A keresztyén társadalmi erőknek

ezt a megmozdulását, amint ezt a tények is igazolják, nem az előirt dogmák szabályozzák, hanem az élet elháríthatatlanul súlyos követelményei.

Ezért kell a *keresztyén társadalom összeforradásában jelentkező hatalmas erőket* szembeállítani azzal a veszedelemmel, amely a bolsevizmus részéről fenyeget, amelynek nyíltan bevallott célja a történelmi egyházak sulyának és tekintélyének összetörése, a vallási élet megsemmisítése és a legnemesebb, legszentebb emberi értékeknek kimélelten elpusztítása. A bolsevizmus azzal az elhatározással siet felénk, hogy mindent összeromboljon. anélkül, ami a muliból örökségül maradt reánk, vajjon nézhetjük-e ölbetett kezekkel ezt a folyamatot, amelynek előjelét kezdnek itt is mutatkozni és nincs e nagyobb szükségünk arra, hogy az önvédelem eszközeihez nyuljunk és minden kínálkozó alkalmat és lehetőséget megragadjunk energiánk teljes kifejtésére?

Mi abban a meggyőződésben élve, hogy ez a mai idők parancsszava a vitát magunk részéről befejezzük.

—y—

HIREK AZ EGYHÁZMEGYÉK ÉLETÉBŐL

(A barsi egyházmegyéből.)

Egyházmegyei gyűlés és lelkesértekezlet. A barsi ref. egyházmegye múlt hó 27-én rendkívüli közgyűlést tartott Léván, melynek egyik fontos tárgya az újonnan választott tisztviselői és tanácsbírói kar hivatalába igtatása volt.

A gyűlés a XC. Zsoltár elénekléseivel kezdődött, mely után Patay Károly esperes költői szépségű, szárnyaló imádsággal vitte a lelkeket a kegyelem urához és kért áldást a gyűlés alkotó, építő munkájára.

A lélekemelő imádság után felolvastatták a szavazatbontó bizottság jelentése az egyes tisztségekre leadott szavazatok eredményéről, amelyet lapunkban már leközöltünk.

Patay Károly esperes hálás szívvel köszönte meg a már harmadizben beléje helyezett bizalmat, amelyben — ugymond — *annak a ténynek a leszegezését látja*, hogy az egyházmegye közönsége a maga egyetemében honorálja azt a *nemes és szent-célú törekvést*, amelyet az egyház érdekében eddig is kifejtett és a jövőben is kifejtetni akar. A közgyűlés lelkes ovációban részesítette a nagy népszerűségnek örvendő esperest.

Ezután általános figyelem között dr. Kersék János, az újonnan választott egyházmegyei gondnok köszönte meg keresetlen szavakkal a megnyilvánult bizalmat és ragaszkodást. „Igyekeznék fog — ugymond — a dicső elődök szellemében munkálkodni az anyaszentegyház javáért és felvirágoztatásáért.”

Nemes egyszerűséggel előadott beszéde után lelkes éljenzés zúgott fel. Ezután a megválasztott tisztviselők és tanácsbírók eskütelele következett, az utóbbiak nevében Csekey Dániel tanácsbíró fejezte ki köszönetét a megválasztásért. „A tanácsbírói kar — ugymond — feladatának magaslatán állva fogja mindenkor teljesíteni kötelességét, nem a törvény rideg paragrafusai szerint, hanem a szeretet és megértés szellemében.”

A gyűlés legfontosabb tárgya a létesítendő tanítóképző intézet ügyének megválasztása volt. A nagyfontosságú és lapunkban is leközölt tervezetet Patay Károly esperes ismertette behatóan. Többeknek felhívása után határozattá lett az, hogy a tervezet leküldik az egyházmegye területén lévő összes egyházaknak, hogy január elsejéig tegyék meg a létesítési és fentartást illetőleg észrevételeiket, előterjesztéseiket és az így beérkezett vélemények és javaslatok alapján fog végleges döntést történni e tárgyban.

Ezután Molnár Gyula jegyző referálta el az időközi sérelmeket, amelyek különösen a tanítói kart érték a különböző repressáliák alkalmazásával. Hosszas vita után határozatba ment az, hogy az egyházmegye a felettes hatóságokat *erélyesebb akcióra fogja felhívni* ezeknek a sérelmes megalázó, az autonómiát figyelembe nem vevő intézkedések megszüntetése céljából.

Ezután az egyházmegye rendes folyó ügyeit tárgyalták le.

Lelkesértekezleti gyűlés. Az e. m.-i gyűlést megelőzőleg a lelkesértekezlet tartott értékes megbeszélést a létesítendő tanítóképző intézet ügyében. A kérdésnek minden oldalról való megvitatása alapján az értekezlet elvbén magáévá tette Patay Károly esperesnek a létesítésre és fentartásra vonatkozó javaslatát. A tanácskozás befejeztével meghatározott következt, a lelkesértekezlet tagjai egymásután állottak fel és tettek adományokat erre a szent célra. Maga az esperes járult jó példával elől, 1000 K-ás adományával és Kersék János dr. 500 koronával, utána az egyes lelkesek hozták meg áldozataikat évi 1—3 mm. buza erejéig, 5 évre szóló lekötéssel. Ilyen nemes felbuzdulás mellett nem lehet kétséges az eszme testetöltése.

Itt említjük meg, hogy az értekezlet meleg ünnepeltetésben részesítette Patay Károly esperest és Kovács Sebestyén Kálmán hontpásztói lelkesít 40 évi lelkeszi szolgálatuk alkalmából.

—y—

A kárpátaljai ungi e. m.-ből.

Harangszentelés Kisgejőcön. Okt. 28-án örömmünepet ült a kisgejőczi ref. egyházközség. Ekkor szentelték fel új harangját emlékezetes szép ünnepély keretében. Nagyszámu közönség gyűlt össze e szép őszi napon a harangok születése helyén,

akik gyönyörködhetnek a kisgejőczin kívül sok más szép harang hangjában is. A harangot Komjáthy Gábor esperes szentelte fel, magas szárnyalású beszéddel és imádsággal adva át magasztos rendeltetésének. Az ünnepi beszédet Barkaszy Károly szalókal lelkész, e. m. főjegyző tartotta, az urvacsorát pedig Benkő Lajos iskei lelkész — Kisgejőcz szülőtte — szolgáltatta ki. Végül G. Nagy Sándor helybeli lelkész olvasta fel az adokozásokat, amelyből kitűnt, hogy a kisgejőczki kálvinisták 17.500 K.-t adtak össze önkéntes adományképpen a 350. kg. súlyú új harangra; a legnagyobb kálvinista, az áldozatkészségéről széles körben ismert Egry Ferenc, az egyház főgondnoka pedig ezen az összegen b. emlékeztető neje, Kiss Ida emlékére egy díszes orgonát csináltatott az egyháznak Magyarországon, amit azonban közbejött akadályok miatt nem tudott átszállítani s a haranggal együtt felszenteltetni. Várnak vele most már jobb időkre, szebb időkre. Ezenkívül egy kegyes lelkű asszony, özv. Nagy Jánosné szül. Ladányi Borbála erre az alkalomra egy szép szószék terítőt készíttetett 500 K. értékben. Még egy más esemény is emlékeztetéssé tette e napot a jelenvoltak előtt. Az ünnepi ebéd alatt a helybeli lelkész, az esperes üdvözlése közben nyújtotta át az esperes urnak a kisgejőczki egyház előjáróságának jegyzőkönyvi kivonatát, amelyben 21.000 K.-t adományoz az e. m.-i közigazgatási alap létesítésére, amelyből maga az e. m.-i gondnok ur 20.000 K.-t adományozott. Esperes meghatótan — hogy még sem lett felhívása pusztába kiáltó szó — s lelkes szavakkal köszönte meg elnöktársának e fejedelmi adományt, kiemelve, hogy míg ilyen nagylelkű és bőkezű patrónusai lesznek egyházunknak, ne féltsük azt az elpusztulástól.

(Felsőzempléni e. m.-ből.)

Templomszentelés Kistráskán.

Szép és megható ünnepség keretében szentelte fel a felsőzempléni esperese, Virág József a kistráskai egyház mintegy negyvenezer korona költséggel megújított templomát november 18-án. Az ünnepségre felvont a felsőzempléni és ungi egyházmegye közeli egyházaiból, nemzetiségre való tekintet nélkül mintegy kétezer lélek, úgy hogy három helyen is volt istentisztelet: a templomban magyarul, a künrekedt közönségnek egy helyen magyarul, máshelyen pedig szlovákul kellett hirdetni az igét. A felavató imádságot mély áhitatot keltő, szív mélyéből fakadó lendülettel Virág József esperes mondotta. Utána Sára János hardicsai lelkész, egyházmegyei tanácsbíró prédikálta Istennek ígését a tőle megszokott mélységgel és tőzzel. Horkay Lajos helybeli lelkész az építkezés történetének felolvasása közben tett tanubizonyosságot arról,

hogy a jó pásztor és hű nyáj hogyan haladhatnak nyereségről-nyereségre nemcsak a külső, hanem a belső épülésben is. Az ünnepség fényét és áhítatát nagyban fokozta a „Zempléni lelkészek és tanítók ének-kara” által precízül előadott két énekszám is. A belső urvacsorai ágendát Kerekes Kálmán mondta, künn magyarul Dobos Sándor nagyráskai s. lelkész, szlovákul Király Péter málczai lelkész prédikált, mindkettő nagy hatással. Az ünnepség beveződése után az iskola termében közeled volt, melynek rendezéséért nemcsak a lelkészt és gondnokot, hanem főképpen a buzgó „tiszteletes asszonyt” is illesse hálás elismerés. Az ünnepély bensőségét emelte, hogy azon Thuránszky Tihamér egyházmegyei gondnok is résztvett s jólékonyságának — mint mindig — most is jelét adta.

HIVATALOS RÉSZ.

Valamennyi esperesi és lelkészi hivatalnak!

Felhívom az esperes urak figyelmét a kongrua, korpótlék és családi pótlékról szóló törvények ama rendelkezéseire, amelyek szerint a lelkészek személyi és családi viszonyaiban beállott változások 15 napon belül a Minisztériumnak jelentendők. A lelkészek kötelesek mindennemű változást születés, házasságkötés, gyermekek 24 életévének betöltése, családtárgok elhunyt, javadalom változás, magasabb korpótlékre való igény (már jóval előbb jelentendő) az esperesi hivatalnak haladéktalanul (legkésőbb 8 nap) bejelenteni.

Az esperesi hivatalok tartoznak a hozzájuk érkező jelentéseket, valamint a lelkészek és segédlelkészek állomásváltoztatását (esetleg elhunyt) a püspöki hivatalnak minden késedelem nélkül betérjeszteni. A püspöki hivatal esetleges mulasztásokból származó károsodásokért semmiféle felelősséget nem vállal s kénytelen lesz azt a mulasztókra hárítani.

Pálóczi-Czinke István
püspök

Valamennyi lelkészi hivatalnak!

Tudomásulvétel és további eljárás céljából közlöm az alábbi rendeletet: Iskolai és Nemzetművelődésügyi Minisztérium Referátusának, Elnöksége. Tárgy: Egyházi és iskolai hivataloknak 6552. Elnöki sz./1923. a portómentességgel való visszaélése. Bratislava, 1923. November 17.

Református Püspöki hivatalnak
Rimaszombat

Amint a Posta és Távirada Igazgatóság, Bratislava, 25246/III. sz. 1923. okt. 31-én nekem jelentette, sok esetben megállapítást nyert, hogy egyházi hivatalok a nekik engedélyezett portómentességgel visszaélnék az által, hogy hivatalos borítékokba olyan magántermészetű iratokat helyeznek, melyek postai illeték alá esnek.

Ez az eljárás jövedéki büntető kihágást képez postai jövedéki megrovidítás miatt.

Ezokból kérem ottani hivatal, sziveskedjék az alárendelt egyházi hivatalokat a portómentességgel való illetén visszaélés meg nem engedett voltára és az ilyen eljárás következményeire figyelmeztetni.

Megjegyzem, hogy az egyházi hivatalok portómentessége általában minden felekezethez — minden egyházi fokon — vallási, házassági, iskolai és más hivatalos ügyekben folytatott levelezésre vonatkozik. Min. helyett: F. Mások s. k.

Pálóczi-Czinke István
püspök.

Pályázat

a nagypeszeki ref. kántortanítói állásra Javadalma a következő: 1) Készpénz az egyháztól 16 K. 1) Az ismét őiskolások tanításáért a község fizet 60 Kc. 3) Szemes buza 24 pozsonyi mérő, melyből a község fizet 4 p. mérőt. 4) Bor 3 magyar akó (168 liter). 5) Fa 3 bécsi öl, kemény, házhoz szállítva. 6) Szántó föld az 1876 évi tagosztály szerint: a. „Szőlők alja” föld és legelőilletmény 11 hold 9840 négyszögöl: b. Kapitányrét 510 négyszögöl, ezenkívül a községi fuiskolánál a beltelek pótlék fele része; c. Természetbeni szép új lakás mely áll 2 szoba, konyha élezkamra, pincéből és a szükséges melléképületekből és kert. Az épületben levő presbiteri tanácsszobát a tanító nem használhatja; d. Félházhely után erdőilletőség szokás szerint. 7) Faggyu öt (5) bécsi font. 8) Munkaváltásért 100 (egy száz) K. készpénz az egyháztól. 9) Széna 3 szekérral természetben, melyet a község fizet per 15 bécsi mázsájával. 10) Stóla a főtiszt. egyházkerület határozata szerint. 11) Esedékes államsegély. Megjegyeztetik, hogy a község a 4 pozsonyi mérő buza és az 5 bécsi font faggyu megváltási árában évi 106 (egyszázhat) K.-t fizet.

Kötelessége: a mindennapi és ismétlődő iskolások rendszeres, előírás szerinti oktatása; a kántori teendők pontos teljesítése ünnep és köznapokon; lelkész akadályoztatása esetén és kanonikus órákon, valamint azon hat esetben, amidőn a lelkész a filiában urvacsorát oszt, templomi istentisztelet végzése. Ez utóbbi szolgálathoz a leányegyházról évi 24 K.-t kap. Pályázhatnak ref. vallású, okleveles csszl. állampolgársággal bíró férfi tanítók, akik a nosztrifikációs vizsgát lelették vagy a jövőben leteszik. Az állás a választás után azonnal elfoglalandó.

Pályázatok kellő okmányokkal (oklevél, szolgálati bizonyítványok stb.) felszerelve 1923 december 20-ig a ref. lelkészi hivatalhoz, Nagypeszék up. Tergenyé z. XVIII. küldendők. Nagypeszék, 1923 nov. 21.

Akúcs Lajos, ref. lelkész.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában

REFORMÁTUS EGYZHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:	
Egész évre	60 korona
Fél évre	30 korona
Negyed évre	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkatársak:
Péter Mihály és Pelekey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losoncon, Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők. :: Megjelenik minden vasárnap.

Gyümölcsseikről ismeritek meg őket.

(PM) Tudjuk, hogy az Idvezítő mondta ezt, tehát jó helyről származik. Ha egy nemzetnek a szellemi színvonalát, szellemi téren való munkakedvet meg akarjuk ismerni, csak a szellemi termékeit kell megvizsgálnunk. Ahol sokat és jól termelnek, bizonyos, hogy az a nemzet művelt, tud és szeret dolgozni. Még morális képét is visszatükrözik egy nemzetnek a szellemi termékek. A művelt Nyugat mindig többet és jobbat produkált, mint a Kelet, pl. a Balkán. Bőven lehetne ezt példákkal is illusztrálni. Hogy a francia szellemes, a német tartalmas és alapos, az angol számító, körültekintő, a magyar gondolatokban gazdag s mindenik nemzet szorgalmas munkása az irodalomnak, viszont, hogy a szláv nemzetek legtöbbje sekélyes szellemű s nem nagyon kenyere a tollforgatás mestersége, arra nézve lapjaikból s egyéb szellemi gyümölcsseik után biztos következtetést lehet vonni. Még a nemzetek morálisainak is visszatükröztetője az irodalom. Ahol a sikamlós irányzatú lapok és könyvek bő számmal vannak, tény, hogy ott maga a nemzet is hajlamos erre; a német és angol nemzet komolyságának jeleit mutatják szellemi kiadványaik. Ha ez áll egyes nemzetekekre, még bizonyosabban áll az egyházakra. A protestantizmus mindig többet és azt lehet mondani jobbat termelt világszerte, mint a katolicizmus. Két okból történt az: A protestantizmus létét a szellem fegyverei döntötték el mindig és döntik el most is, ez okból sietett a protestáns egyház megragadni minden időben a szellem fegyvereit. De egy másik ok is közrejátszott e téren. A protestantizmust a szabadvizsgálgóság elve munkálta, ösztönözte, fűrgévé, mozgékonyvá s sokoldaluvá tette, a katolicizmust a megkötöttség oda vitte, hogy óriási kiterjedése mellett is aránylag nevesebbet alkotott szellemi téren. Bármely megfigyelés, akármely téren élénk állítja e két egyháznak még a lelki képét is. A protestáns egyház szónokló egyház, pecsétje ennek a szinte túllengő szónoki irodalma, a katolicizmus nem helyez a szónoklásra olyan

súlyt, mértéke ennek szerényebb terjedelmű irodalma. De viszont, hogy e nemű irodalmi alkotásainkat nem jellemzi annyira az elmélyedés, a biblíába való belemerülésünk, mint pl. a hollandusokét, azt egy rövid összehasonlításból meg lehet állapítani.

De száz szónak is egy a vége s ez az, hogy nézd meg az anyját, megismered a lányát. Nézd meg valamely nemzetnek, vagy egyháznak az irodalmát s megismered azt a nemzetet, vagy egyházat, megismered annak a munkaszeretét, szellemi gazdagságát, vagy sivárságát, lelkének magas, vagy alacsony röptét, idealizmusát, vagy materializmusát.

S miért hoztam én mindezt most fel? Magunkról akarok mondani egy-két intím szót és pedig éppen ezekkel kapcsolatban. Az bizonyos, hogy ha minket, ideszakadt reformátusokat a külső szellemi termékek száma után akarna valaki megítélni, nem igen sok jót mondhatna rólünk. Tudományos szakfolyóiratunk egyáltalában nincsen. Egy gyakorlati irányú folyóiratról még csak álmodozunk, nagy kérdés, hogy sikerül-e ezt is megteremtteni. Az egyetemes konvent kiadott egy napiújsát, nagy áldozattal, de már is hangok hallatszanak, hogy a terjesztése körül nem mutatkozik kellő felbuzdulás. Az egyik nagybuzgalmu és akaratu püspökünk „Szeretet” címen néplapot indított, alig néhányan irnak bele és ennek a terjesztése sem történik a kívánatos mértékben. Az egyetemes konvent kiadásában megjelenő eme lapunk talán a legjellemzőbb ismerve buzgalmunk hiányának. Mégis csak elég tekintélyes nagy egyház vagyunk mi, ha jól megnézzük magunkat, de tekintélyünket s szellemi előkelőségünket sehogy sem tükrözteti vissza ez a négy parányi oldalon megjelenő lapocskánk. De a legfőbb az, hogy szerkesztői szinte átokkal vannak megverve a szellemi pártolás hiánya, a szellemi munkások szinte tüntető részvétlensége miatt. Melyik az a szerkesztő, aki bármely kis lapot, ha mindjárt néhány munkatársával is hétről-hétre szellemi termékekkel megtöltöztet, ha meg is töltené, nem menne-e ez a lap egyoldalúságának számlájára? Ha aztán oly körülmények közt még kritizáló hangok is emelkednek, bizonyos dolog, hogy

ez, egyellen lapunknak is végki-mulását fogja eredményezni, mert kicsoda az, aki ily jutalom mellett a szerkesztés vagy tollforgatás szerepére vállalkoznék. A református egyház ugyanis pártatlan e tekintelben, hogy ebben a munkások minden anyagi haszon nélkül csupán az ügy érdekében dolgoznak.

Ne kritizáljunk azért, hogy így, hogy úgy, mert bizony mondom, ha kritizálunk, magunkat kritizáljuk. Ha legszükségesebb folyóiratunknak a kiadására még csak nem is gondolunk, ha meglévő lapjaink kellő anyagi és szellemi pártolás miatt nem virágozhatnak, magunkra vesszünk. Királyhágón tuli testvéreinknek nagy szellemi felbuzdulásáról szinte nap-nap mellett olvasunk. Kétségtelen, hogy ez az örvendetes állapot nem egy két ember fáradozásainak a gyümölcse, hanem annak, hogy ott a felébredés szinte egyetemessé vált. Nem az az oka az ottani fellendülésnek, mintha a Királyhágón tuli papság magasabb szellemi képzetiséggel bírna, csak az, hogy ott már felébredtek, mi pedig sajnos igen-igen sok részben löprengünk, csak mediálunk, de szellemi gazdagságunknak, amelynek a papság kétségtelenül birtokában van, nem adjuk külső tanujelét és gondolataink, eszméink másokkal való közléseivel a közjót nem mozdítjuk elő.

Gyümölcsseikről ismeritek meg őket. Ez illik a mi helyzetünkre is. A mai sivárság sajnos minket példáz. A mulkor olvastam egy igen okos elmélkedést, amelynek az volt a verbum regense, hogy egy lapnak, vagy egy folyóiratnak e virágzása sohasem a szerkesztőtől függ, vagy legalább legtöbbször nem őtől, hanem attól a körülménytől, hogy milyen mérvű az a szellemi támogatás, amelyben részesül. Gazdag támogatás mellett a világon senkinek nincs könnyebb dolga, mint neki, mert neki csak irányítania, rostálnia, rendeznie, elhelye nie kellene az írók nagy tábora mellett. De ma, de nálunk? Nosza ébredezzünk, fogjunk a munkához, itt a 12-ik óra.

„Karácsonyi occasió.” Sextius Lajos losonci könyvkereskedésében kaphatók: imakönyvek, bibliák, énekeskönyvek s az erdélyi egyházi irodalom legújabb termékei.

A belmisszió szükségessége és gyakorlati kivitele főbb vonásokban.

Veress Károly balogiványi lelkész előadása.

A kicsinyekkel foglalkozhatunk a vasárnapi iskolában, hol a már némi vallásos ismerettel bíró gyermekeket, tehát a nyolc éven felüli mindennapi iskolaköteleseket csoportosítjuk s kijelölt időközökben velük összejöveteleket tartunk, melyeket énekléssel és imádkozással kezdünk meg és ugyanígy rekesztünk be is. A gyermekek lelkét leginkább megragadó részt olvasunk, vagy olvastatunk fel a bibliából s azt az ő értelmüknek megfelelően megmagyarázzuk, annak tartalmát, a magyarázattal együtt, miután belőle a tanulmányt is levontuk, többször elmondjuk s a levont igazság megértésére buzdítjuk őket. Kisebbség, erkölcsileg építő elbeszéléseket is olvashatunk fel előttük s vallásos tárgyú költeményeket is taníttathatunk velük. S általában igyekszünk arra, hogy a gyermekek nemesebb érzelmét helyes irányban fejlesszük s az akaratot ennek megfelelőleg irányítsuk, ami a gyermekek bizalmának megnyerésével könnyen is sikerülhet. A gyermekeknek ilyen irányú nevelése sok esetben hatással van a családi életre is.

Többen vannak, kik a vasárnapi iskolát szükségtelennek tartják, azzal indokolván állításukat, hogy azt feleslegessé teszi az iskolai vallásoktatás; de a vallásos ismeretek elsajátíttatása nem egy és ugyanaz az érzelem és akarat neveléssel. A kettőt együttesen végezni legfeljebb akkor lehetne, ha a vallásoktatást is maga a lelkész végezné s e mellett a másik irányú munka végzésére is, megfelelő idő állana rendelkezésére.

Még fontosabb s nagyobb körülményt igénylő az a munka, melyet a serdülő ifjúság körében kell végeznünk. Itt elsősorban is figyelembe kell vennünk az ifjúságnál megnyilvánuló szabadságra, vagyis önállóságra való hajlandóságot, gondolkodásban, életfelfogásban, akaratban, amit elfojtanunk sem szabad, de szertelenségekbe csapni sem engedhetünk. S hogy a jellemfejlődést helyes irányba vezethessük és a sokszor végzetessé válható bottlásoktól megóvhassuk s náluk a hit és erkölcsi életet is erősítsük és kellőleg ápoljuk, a munkaeszközöket úgy kell megválasztanunk, vagyis olyan módszert kell alkalmaznunk, hogy ezáltal célunkat biztosan elérhessük. Tehát itt nagyon óvatosnak kell lennünk, mert a legjobb szándék mellett is próbálkozásunk sikertelen maradhat. Különösen a munka kezdetén nem szabad őket komoly ismeretek közlésével elhalmazni, vagy a náluk feltételezett ismeretek kéredezésével faggatni. Előbb az érdeklődést kell felkelteni s azt később is állandóan fokozni kell, tehát munkánk tervszerű legyen.

A tervszerű munka egyöntetű kivitele céljából legalkalmasabb az ifjúságnak egyesületbe való tömörítése s meghatározott időközökben egyleti összejövetelek tartása. Az egyesületnek vallásos jellegűnek kell lenni s az összejöveteleken, melyeket énekléssel kezdünk meg rövid bibliamagyarázat, vagy tanulmány mellett, vallásos elbeszéléseket olvasunk, vagy hasznos ismeretterjesztő előadásokat tartunk s a nemes szóraadásoknak, vagy játékoknak is elegendő helyet kell biztosítanunk. Ezek mellett költeményeket szavalatunk, énekeket, világi dalokat tanítunk, esetleg vegyeskari szervezünk. Időközönként versenyszavalelet s nyilvános hangversenyt tartunk. Így az ifjúság megszokja és megszereti az egyesületet, tudásvágya is felébred, hitelete is észrevétlenül mélyül, jellege az állandó irányítás mellett helyes irányban fejlődik ki.

A gyülekezeti élet erősödését s a vallásos buzgóság fokozását nagy mértékben elősegítik a téli vallásos estélyek, melyeket hónaponként legalább egyszer tarthatunk. Ezek gyülekezeti énekléssel kezdődnek s biblia magyarázat és vallásos tárgyú felolvasás képezik főbb pontjait, melyek mellett az egyházi énekkar, vagy esetleg az ifjúsági vegyeskar énekszámokat adhat elő s az ifjúsági egyesület tagjai vallásos, vagy más komoly tárgyú költeményeket szavalnak. A felolvasások tárgyai lehetnek aktuális kérdések a vallásos élettel viszonylatban s egyháztörténeti előadások. Az ilyen estélyek rendszerint nagy hatással vannak a gyülekezethez mindenkorú tagjára s nagyon alkalmasak az intésre, buzdításra, mert a gyülekezeti tagokkal itt közvetlenebbül folytathat a lelkész az egyházi életet érintő dolgokban megbeszélést. Az ilyen estélyeken volna helye a vetített képekkel való ismeretterjesztő előadásoknak is.

Egy szintén fontos teendő, az egyes gyülekezeti tagok családi életének megismerése s az irányítása céljából, a családoknak időközönkénti meglátogatása, melyet a lelkész a presbiterium egyes tagjainak a társaságában végez. E látogatásnak sohasem szabad hivatalos jellegűnek lenni, hanem inkább a barátságos társalgás színezetét kell magán viselnie, mert az általa elérendő célhoz így jutunk el biztosabban.

Ezek mellett a lelkésznek irányító tevékenységet kell kifejteni községének közügyeiben is és hivei anyagi jólétének fokozását is, minden rendelkezésére álló eszközzel elő kell mozdítania.

A hitélet megerősödését, a vallásos buzgóság felelevenedését ezek által az emberiségnek az igazi tökéletesedés útjára való elvezetését, csak az ilyen szélesebb alapokra fektetett lelkijátszói munkával remélhetjük, mert az elvévelgyezett, hitben szegénynek lett lelkeket másként nem tudjuk

visszavezetni a Krisztushoz. Az emberiség boldogságának soha ki nem apadó forrását úgy nyithatjuk meg ismét, ha eként biztosítjuk a vallásos hitnek az emberi életben való irányító szerepét.

Az eredmény miatt nem kell aggodnunk, mert minden híven és lelkiismeretesen végzett munkának meg kell hozni a maga gyümölcsét; s ha az a mi munkánk eredménye mutatkozik nem oly hamar, mint azt magunk is óhajtánánk, az ne adjon csüggedésre okot, mert elmaradni nem fog. Mert a hitéletnek az emberi élet fejlődésére gyakorolt hatása elismerést fog kiváltani a vallásnak és az egyháznak mostani kérelmetlenül el-lenségeiből is.

Nélkülözhetetlenné lesz az a lelki élet tüzeit lobogásban tartó munkás, aki ma csak megüri s becsüli az a munka, mely ma oly lekicsinyelt, sőt megvetett.

S ha így az új életnek lehetőségei felsarjadnak s mind többen vallják a krisztusi igzságok erejétől áthatott kebellet, élettapasztalatból leszűrt meggyőződésként, hogy „az Isten országa nem beszéd, de erő,” a híven végzett munka jutalmául lelki örömmel ismerhetjük el: „Soli Deo gloria!”

(Vége).

Válasz a »Reflexiók«-ra.

Amikor a szentírás és symbolikus könyveink értelmében a más felekezeten kívüli, mint keresztényen felebarátainkat szeretem, ez által még nem lettem a római katolicizmus uszályhordozója. Én csak annyit ajánlottam, hogy ne bántssuk, hanem szeressük egymást, mert úgy is legyenek azok, kik minket bántanak, mai helyzetünkben.

Ha a különböző felekezeti tanárok, tanítók és más tisztviselők összetudnak férti a közös javukat szolgáló egyesületekben és nagy eredményeket tudnak elérni egyesült erővel; vajjon nem sokkal üdvösebb volna-e a lelkészekre nézve is, ha türelmetlen felekezeti harcok helyett szépen össze tudnának jönni, ha nem is az egyházban, hanem a társadalmi életben? Egymást tisztelve, szerelve és támogatva sokkal inkább munkálnák a Krisztus nagy céljait, a mindenféle korlátokon felül álló szeretetet, békességet és jóakaratot, mintha egymásra kígyót-békát kiálltva, egymást eretneknek vagy népbutítóknak titulálva hadakoznak egymással. Ha a bigott klerikálisok ezt művelik, helytelenül cselekednek, de ebből nem az következik, hogy rossz példájukat mi is kövessük, mert nekünk akként szól a parancsolat, hogy: Ne győzöttessél le a gonosztól, hanem a gonoszt jóval győzd meg! (Római levél XII. 21.)

Ha Magyarországon azt gondolják

a klerikálisok, hogy még mindig a középkorban élnek, az elég sajnálatos és szomorú jelenség, mert Magyarország nyomorúságának és szerencsétlenségeinek egyik főoka ősidők óta a felekezeti villongás volt.

Csehszlovákiában nem tapasztaljuk a felekezeti türelmetlenségnek olyan jeleit, mint amelyeket Sallay Gyula lelkészársam idézett; mert itt a felekezeti harcnál sokkal veszélyesebb háború folyik: a keresztény felekezetek éllehalál harca az uralomra jutott materialisták óriási táborával, akik között nagy számmal vannak saját hiveink is.

Itt a atholicizmus és protestantizmus harca nem volna egyéb, mint a legátkosabb testvérharc, vagy öngyilkosság, melynek a bolsevisták örülnének a legjobban. Ezért itt nem volna kívánatos a katolikusok világi javainak szekularisatioja sem, mert abból a reformátusok nyomorúsága nem lenne orvosolva, sőt nagyon valószínű, hogy a nagyobb egyházi javak elvétele után következnek a kisebbek elvétele is. Sőt van rá törvényjavaslat is, hogy az egyházak minden javaiktól megfosztassanak. Ezekről várhatjuk-e a szekularisatio üdvös hatását?

Tehát, amit nem kívánsz magadnak, ne kívánd emberársadra!

Sziliczai László.

Lapunk olvasóközönségéhez.

A f. év végén még mindig sokan vannak úgy magánosok, mint gyülekezetek, akik lapunk előfizetési díjával hátrálékban vannak. A hátrálékosokhoz volna egy pár komoly szavunk és figyelmeztetésünk. Mindannyian jól tudjuk azt, hogy egy lapnak fenntartása súlyos anyagi áldozatokba kerül és zavartalan megjelenés t csak úgy biztosíthatjuk, ha a szükséges anyagi eszközök rendelkezésünkre állanak.

A mai komoly történelmi idők kötszeres kötelességünké teszik azt, hogy azt a nemes ügyet, amelyet hivatalos egyházi sajtónk reprezentál, nemcsak erkölcsi, hanem anyagi hozzájárulásunkkal is előbbre segítsük, tudván azt, hogy azzal református egyházunk érdekeit, boldogabb jövőjének előkészítését szolgáljuk.

E sorok után tehát hivatásunknak teljes komolysággal való átérezésével appellálunk olvasóközönségünknek lelkiismeretére és többszörösen kipróbált áldozatkészségére, azzal a kéréssel, hogy azok, akik eddig kötelességüknek nem tettek eleget, előfizetéseiket legkésőbb december hó végéig föltétlenül rendezzék.

Az 1921—22 évi hátrálékok behajtása iránt (mert sajnos, még ilyenek is nagyszámmal vannak) az esperesi hivatalok után a szükséges intézkedések megtételtek.

A Ref. Egyház és Iskola szerkesztősége.

HIREK AZ EGYHÁZMEGYÉK ÉLETÉBŐL

(Az abaujtonnai e. m.-ből.)

Harangszentelés. A péderi ref. egyház kb. 700 esziendős ősi templomának roskadozó fatornya helyébe kötörnyot állított a hivek áldozatkészsége. Ugyanakkor megpedezett régi harangját is újabbal cserélte ki, melynek szerzési költségeit az egyházat szerelő ősi nemesi család sarja, Nyomárkay Béla földb. fedezte. Mindkettő november 15-én adatott át rendeltetésének.

A harangszentelési beszédet és a templomi felavató imádságot is Idrányi Barna esperes tartotta, melynek nyomán áhítat szellője kelt és sebes szárnyain vitte a megilletődött lelkeket a gyermekjei fölött szeretettel örkődő mennyei Atyához. Jel. III. 1—3. v. alapján prédikált Simon József e. m.-i tanácsbíró. „Gyülekezeteink élete amilyennek látszik, amilyen valóban és amilyennek valóban lenni kellene” klasszikus hármass felosztású beszédében meglepő éleslátással és elevenséggel tárja föl gyülekezeteink belső fogyatékosságait, amelyet hatásban közvetlen előadásával annyira fokozott, hogy az egybesereglett hallgatóság iri csöndességgel és feszült figyelemmel ajándékozta meg a szónokot. A templomon kívül maradtak előtt pedig Nagy Zoltán zsarnói h. lelkész hirdette az igét fiatalos hévvel és meggyőző erővel. Majd Hörcsik András helybeli lelkész olvasta föl a templom történetét, amelyből megtudtuk, hogy az ódon falakat egykor „freskók” díszítették, de amelyeket avatatlan és értéküket nem is sejtő kezek levakarták. Agendázott és urvacsorát osztott Mesko Dezső szenter lelkész. Kóródy Andor bódva vendégi lelkész segédletével. Eskezt: Koncsol János lánczi és kereszt. It Bodnár János csécsi lelkész.

Az Isten áldása nyugodjak továbbra is e gyülekezeten és buzgó lelképásztorán.

Harangszentelés. A tornaujfalusi leányegyház új munkatársat állított régi harangja mellé, melynek szentelési ünnepélye nov. 25-én tartott meg.

A Tornáról nagy ünnepélyességgel kísért harang fölött Idrányi Barna esperes beszélt és imádkozott. Atyai szívének mélyéről fakadt tartalmas beszéde És. XL. 31. hires jelmondatán épült föl, mely a parányi gyülekezet élő s munkás hitének találó miniatűr képe. Az ünnep-alkalmi prédikációt Simon József e. m. bíró tartotta I. Sám. XV. 22. alapján. Melyen szántó beszédének quintessenciája: Krisztus véres áldozata mellett a gyülekezet négy hősi halottjának mindhalálíg való engedelmissége, akiknek most még csak csoportképét a templomfalon helyezték el a feladni nem tudó hálás édesanyák.

Utána Nagy Zoltán helybeli h. lelkész ismertette a régi harang elrekliválásának és az új harang beszerzésének rövid történetét. Az utóbbi az egyház három Amerikában élő tagjának ajándéka.

Az ünnepély alatt a kórus több ízben s határozott precizitással szerepelt, melynek ügybuzgó vezetője: Matyó Rezső ág. ev. tanító. Neque volentis, neque currentis, sed miserentis Dei!

(A gömöri egyházmegyéből.)

Harangszentelés Sajószentkirályon. A vegekről adjuk tudtul a következő örvendetes hírt. A sajószentkirályi gyülekezet november 25-én adta át új harangját rendeltetésének ünnepélyes istentisztelet keretében. A hivek ünneplő, serege a templom előtt várta lelkészét Buzi Márton gömöri esperes, kövecsesi lelkész, kinek a szentkirályi gyülekezet filiaja, a kit Kövér Árpád tornaljai lelkész és Liptay László naprágyi lelkész, mint ünnepi szónokok kísérték. Beseregelve a hivek a templomba, itt a felavató imádságot Kövér Árpád tornaljai lelkész mondotta, amely után a helybeli énekkar Gáspár János: „Kondulj harang” című alkalmi énekét adta elő Sztankovics Lajos recskai tanító kitűnő vezetése mellett. Ekkor megszólalt az új harang kellemes hangja, melynek hallatára néhány pillanattal el-elmerengünk az elmúlt s visszatérni nem akaró boldogabb időkről. Az ünnepi beszédet Liptay László naprágyi lelkész tartotta. Beszélt tüzzel, erővel Josue K. VI. r. 2—5. versei alapján Jerikó mai kőfalairól: a közönyösség, hitetlenség s bűnről, melyeknek ledöntésére nekünk sem áll más rendelkezésünkre, mint a kürt szava: a harang szava; a nép kiálltása, azaz az ének szava; a bizonyágtétel ládája, azaz az Isten igéje és a kegyelem lábtája; az ima ereje. Eszközökül adta ezeket az Isten nekünk Jerikó falainak ledöntésére. A beszéd mindenetre megtette a maga jó hatását. Beszéd végeztével ismét az énekkar adott elő alkalmi éneket, amely után a helybeli lelkész előbb az egyház történelmére vetett néhány visszpillantást, amelyből megtudtuk, hogy a sajószentkirályi egyház valamikor egy ma teljesen katolikus egyházközségnek: az abafalvinak volt a filiaja, azután felolvasta azoknak neveit, akiknek kegyes érzései, áldozatkészsége lehetővé tették az új harang beszerzését. E célra több mint 4000 K. gyűlt össze a kis gyülekezet körében. A harangot — melynek súlya 110 kg. — Kurbel Alajos, nagyszombati harangöntő készítette. Eltávozott haragjaink lassan-lassan visszatérnek. Vajha szárnyaló szavuk hirdetné a békeség, lelki nyugalom, istenfélelem s emberszeretet visszajöttét is.

KÜLFÖLD.

- Magyarországi események.

Ravasz László püspöknek a dunamelléki egyházker. gyűlésen elmondott beszéde az egyházak testvériségéről.

Nemcsak régi szokásnak hódolok, hanem egyenest kötelességet teljesítek, amikor e helyen megemlékezem más egyházakhoz való viszonyunkról. Ezek közül minket leginkább a katolicizmus magatartása érdekel. Sokszor kifejeztem azt, hogy én a katolicizmus vallásos értékét világosan látom és nagyra becsülöm. Többször mondtam azt is, hogy Magyarországon az utóbbi századév alatt nemcsak a protestantizmus, hanem a katolicizmus belső ereje is szokatlanul elhanyagolt és e hatalmas egyház is olyanná vált, mint az evangéliumi leányzó: nem halt meg ugyan, de mélyen, mélyen aludt. Körülbelül huszonöt esztendeje fokozatos erővel ébred az a katolikus öntudat és határozott, lendületes megújulás elémeg. Azt is állíthatom, hogy a katolicizmus összes erejét még nem szedte össze és vette igénybe, annál is sokkal határozottabb, mint amilyennek ma látszik. Mindaz, ami ebből az ébredésből vallásos megújulás, ami több isteni elemumot ötvöz bele ebbe a világba és a mi közös élő Urunknak, a Krisztusnak királyságát erősíti a szívekben, rám és ránk nézve örvendetes és kívánatos munka. Magyarország elvész, ha nem lesz a Krisztus népe és hálát a Istennek, ha a Krisztust győzni látom katolikus atyámfiai szívében is. De meg kell mondanom, hogy ezt a célt nem szolgálják, sőt hátráltatják az olyan megnyilatkozások, aminek a legutóbb is elhangzottak. Lehetetlen ki nem érezni valami olyan tendenciát, amely a protestantizmustól a lét jogosultságát kívánja elvitatni. Hangoztatni azt, hogy Magyarország megmentése katolikusok feladata és katolikus kérdés; hangoztatni azt, hogy ezt az országot csak az mentheti meg, ha katolikussá lesz; belekiáltani ebbe a szétlépett országba, hogy türelem, felbaráti szeretet, nemzeti egység mind nagyon szép dolog, de egyszerre elvész parancsoló szüksége, mihelyt az a rejtett veszedelem fenyegeti a katolicizmust, hogy ahol a nemzet imádkozik, mellette még más pap is megszólal az Istenhez, lehet katolikus, de már nem keresztény szellem. Természetes, hogy a jelennek ilyen beállítása mellett a „superior stabat lupus” viszonylatában, rögtön alakul a történelem is. Százados tanuságokat, melyek ennek a nemzetnek nagy erkölcsi erővé váltak és lelkével összeforrottak, egyszerűen a fejük tetejére kell állítani. Eljön az az idő, amikor a Rákócziak lesznek a hazaárulók és a Kolonicsok és I. Lipólok a nagy nemzeti hősök. Eljön az az idő, amikor destruktív lesz Petőfi,

Arany, Berzsenyi, Kemény Zsigmond és Gyulai, de hogy ki foglalja el helyüket, azt nem tudom. Pedig amit a magyar protestantizmus tett a magyar kultúráért, ennek a nemzetnek élete történetéből sem kikaparni, sem meghamisítani nem lehet. Átírtatta az a nemzeti kultúra egész épületét, mint a freskó a nedves falat s minél lejjebb bontják a vakolatot, annál élénkebbek és üdőbbek a színei. Az ilyen programmszerű történelemmásként már csak egy lépés, hogy felelőtlen emberek gúnyneveket találjanak ki és sértegetéshez folyamodjanak. A magyar protestantizmus és vele a magyar kalvinizmus komolyan és méltóságosan áll meg a fenyegető időkben, Aggódva látja egy nagy társadalmi ellenreformációnak jelenségeit, de ettől sem magát, hanem nemzetét félti. Am igazsága tudatában, nézven azokra, akik előtte jártak és szenvedtek, a tanuknak ama nagy fellegeté; nézven a mi hitünk kezdőjére és elvégzőjére, a mi Urunkra, a Jézus Krisztusra, akit Igéjében tökéletesen bírnak és tisztán imádnak, hallgat és vár. Bármily sérelem vagy bántalom után is kész a testvéri egyességre, mert komolyan veszi mestere parancsát: a hetvenhét esztendő ismételt bocsátáról, de érzi azt is, hogy Isten örök kiválasztása, fölséges misszióval bizta meg. Ide állította ebbe az országba hitvallóul és hegyen épített városul. Eszköznek érzi magát a szuverén urnak, a királyok királyának a kezében. Istent áulná el, ha megszűnnék hitéhez hű, igazságai vallásában bátor lenni s engedné bármely támadástól megfélemlíteni magát. Komolyabb és szentebb, hogysen meg lehetne csufolni Vértóbb, hogy sem ki lehetne nevetni. Ugy sincs sok veszteni valója a világ szerint, tehát nem lehet megijeszteni. Ektelen csekély csipkekor; nincs lombja, virága, disze, csak lánnya van, amelyben az Ur jelenik meg. Ardet, nec tameri, con-sumitur!

Kérelem. Szeretettel kérem mind azon lelkészársaimat, akik a szűrtori egyház könyöradományterő ivet eddig még vissza nem küldték, hogy azt — habár minden könyöradomán nélkül is — a f. év december 15-ig a szűrtori gondnoki hivatalhoz viz szakülden sziveskedjének, hogy az elszámolást véglegezen is megejt-hessük.

Szaniszló János
felügyelő lelkész.

Többeknek. Az 1919—20 évi visszartott illetményeink ügyében hozzám intézett kérdezősködésére külön-külön nagy elfoglaltságom miatt nem válaszolhatván: Ezen igényeink rendezése iránt közbenjárásra felkért dr. Lelley Jenő nemzetgyűlési képviselő ur mai napon azt a felvilágosítást adta, miszerint az illetékes miniszter ur kijelentette, hogy az egyházi ügyosztály utasította a kielégítés módo-

zatainak előkészítésére s Müller ur az ügyosztály főnök a miniszternek oly jelentést tett, miszerint az illetmények kifizetése elől nem zárkóz-nak el, azt rendezni fogják. Hogy az ígélet és beváltás időpontjai közé hány nap hét és hónap ékelődik még: ki tudná azt megmondani? mikor ez csak a mi részünkről sür-gős — ott nem.

Sedivy László
ref. lelkész.

Kölcsön kihelyezés. A ruttkai ref. missziói egyház ezidőszerint rendel-kezik 17.500 K. pénztőkével, amelyet hitelintézeti kezeltetés helyett magán feleknél, vagy egyházközségeknél szándékoznék inkább elhelyezni és gyümölcsöztetni. Ezideig is így történt 10%-os kamatozás mellett. Fillivom lelkészársaim figyelmét, hogy ezt közöljék gyülekezeteik feltétlenül hitelkötés és kellő jelzálogi biztosítékot nyújtó tagjaival, akiknek ily kölcsönre azonnal szükségük volna s ha arra reflektálnak, tudassák velem. Egyházaknál felsőbb hatóságuk engedélye és garanciája is elegendő.

Nyitra, 1923 december 4.

Sedivy László
ref. lelkész.

HIVATALOS RÉSZ.

A református egyház egyetemes konventi elnökségétől!

Református egyetemes konventünk a zsinati törvények belkörü intézkedéseinek, a nyugdíjintézetnek, lelkész és tanítóképzőnek életbelépietése, valamint a megerősítés végett felterjesztett törvényekre érkezett kormány-leirat tárgyában és egyéb aktuális ügyek elintézése végett az 1924. évi január hó 8-án (nyolcadikán) Kassán, a ref. egyházközség tanács-termben ülést tart, melyre az egyetemes konvent alkotó tagjait ezennel tisztelettel meghívjuk. A konvent elé terjesztendő beadványokat pedig 1924. január 1-ig az elnökséghez benyujtani kérjük.

Rimaszombai, 1923 dec. 5.

Lukács Géza P.-Czinke István
főgondnok, egyetemes püspök, egyetemes
konventi elnök konventi lelk. elnök.

Könnyműséget követ el mindenki,

ha a bevásárlásnál nem a jó, kiváló, kiadós minőségre helyezi a fősúlyt.

Ennek szem előtt tartása annyit jelent, mint olcsón vásárolni.

Ezt tudva, okos és takarékos háziasszonyok az egyetlen valódi

FRANCK kávépótlékot

a kávéőrő gyár védjeggyel ellátva részesítik előnyben minden látszólagos olcsóbb utáztatnál.

Belőle csak félannyit kell igénybe venni, mint más kávépótlékból.

Pénzt takarít meg és még jobb minőségű kávét is kap.

Franck Henrik Fiai.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:	
Egész évre	60 korona
Fél évre	30 korona
Negyed évre	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkatársak: Péter Mihály és Pelekey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losoncon, Madách-u. 19, haván kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők. Megjelenik minden vasárnap.

Keresztelő János és Krisztus.

— Máté 11, 2-15. —

Jézus a legnagyobb elismeréssel és dicsérrel adozik Jánosnak és mindezek dacára azt kell legvégül mondania róla, hogy a legkisebb is a menyeknek országában nagyobb, mint ő.

János egyike azon személyeknek, akik két korszak határán állanak. Küzd benne a múlt a jövővel, anélkül, hogy akármelyik is döntő győzelmet aratna a másik felett. Egyik lábával még egészen a múlt régi, túlhaladott világszemléletének a talaján áll, s óvatosan tekint a jövőbe és nem képes előrehaladni. Nem tudja magát elhatározni, nem elég független és erős az akarata arra, hogy belépjen az új világba Csupa hűség, de meg van kötve a lelke, amikor megláthatná annak a dicsőséget, akinek a nagy jövőt hoznia kell. Jól gondolkodik, de hagyományos módon. Önzellenül dolgozik, de a múlt elavult eszközeivel. Ilyes ő, a visszatért Ilyés. Mi volt az Ilyés dicsősége? A Jehova iránti buzgósága. Ebben a buzgóságában azonban sokkal messzebb ment el, mint amit Jézus valaha egy próféának megengedhetett volna, vért ontott a Jehova ügyéért. Ilyen Ilyés, Jézus ítélte szerinti Keresztelő János is, aki hasonló helyzetben szintén így cselekedett volna.

János utáncat, Jézus eredeti. János a lelkes fáradozásban és munkában kész volna elégeni magát, de nem tudna egy kis gyermeket dédelgetni, vagy a tékozló fiút keblére ölelni. János ez erényt lörvénnyé teszi, Jézus számára pedig a szeretetnek szabad, közvetlen, boldogító ereje az. A legkisebb a menyeknek országában nagyobb, mint János.

Van még egy másik nagy különbség is kettőjük között. János csak várja az Istenországot. Jézus ellenben magában hordja János úgy álmódoszik az ő jöveteleéről, mint valami csodálatos eseményről, amelyik a láthatatlan világból a láthatóba fog lépni. Jézus tudja, hogy Isten mindenit meggyőző hatalommal az ember szíveiben lakik és hogy innen kell a világ megváltásának és megújításának kiindulnia. János vízzel

keresztel, Jézus tüzrel és Szentlélekkel, ami azt jelenti, hogy János a külső formára is súlyt helyez, Jézus pedig egyedül a lényegre. Az ő kezeszsége nem valami érzékelhető cselekmény, nem az, amit a későbbi idő sakramentiumnak nevezett el, hanem benső, öntudatos érintkezése az embernek az Istennel, a lélek megragadása a Lélek által. Mint a tűz, mely nem igen hagyja, hogy fékezék, vagy irányítsák, ha magasan loboghat s a falajt szabaddá kell tennie új építmények számára s meg kell semmisítenie a régi, korhadt oszlopokat, olyan annak a hitnek és szeretetnek tüzszekeleme is, amelyet Jézus magában hord.

Igy állnak egymás mellett és mégis szemben egymással, Jézus és János. Az egyik az őstamentum vonasait hordozza magán, a másik pedig szívvel-lélekkel, vidám, reménykedő odaadással egy új szövetségben munkálkodik az Isten és az ember között. Ezért nem tudja János megérteni Jézust, azért van az, hogy a legkisebb a menyeknek országában a kiskoru, aki örömuujongva köszönti Jézust és felé nyújtja kezét, mert az ő szeméből az Isten jóságát olvassa ki, nagyobb, mint János, aki nem tudott felemelkedni arra a gondolatra, hogy az embernek fia azért jött, hogy megszeresse és boldoggá tegye az elveszetteket, megnyugtassa és felüdítse a megfáradottakat és meglehetetteket, a sóhajtozókat és szeretet után sóvárgókat.

Ma is vannak János-termetűek köztünk. Kiváló emberek, egyenesek, jellemesek, meggyőződéssel teljesek. Igénytelenek. Egyszerűen járnak, egyszerűen élnek s gyermekeiket is ebben a szellemben nevelik. Proféták ők is a maguk nemében, az igazságosság, a barátság és a nép prédikátorai Igen szívesen tesznek embertársainknak anyagi szolgálókat, tenyerükön szeretnek hordani őket és az Isten útját akarják egyengetni e földön. De mindezt kizárólag a hagyományok szolgálatában, melyeket a regiektől örökölték. Ezeket meg is őrzik tiszteletreméltó buzgósággal s félrek valant is a szívükből hozzátenni. Ezek megérdemlik a legnagyobb dicsértelet és elismerést, amit János is megkapott Jézustól, azonban az Istenországa üdeségének

megőrzésére, határainak messze, minden népek felett való kiterjesztésére az ő jóakarata és kegyességük még nem elegendő, ide az Ur Jézus hódító szelleme kell, az a szabad, de mégis biztosan álló lélek, amely által Jézus egykor e földön Istenországának a megalapítója lett!

Jathó után Szabó Béla.

Magyar kálvinizmus.*)

Bevezetésül.

1.

Múlt és jövő határán áll ma az egész emberiség. A múlt összeomlóban, a jövő épülőben.

Mint minden korszakforduló idején, úgy ma is két kérélhetetlen tábor áll szemben egymással. Az egyik csökönnyösen ragaszkodik a múlt minden gondolatához és intézményéhez s hallani sem akar egy új jövendőről. A másik fanatikus hévvel tagad meg minden kapcsolatot a múlttal s a jövendőre vonatkozó terveivel, álmaival levegőbe építkezik; fundamentum nélküli légvárak eszméjeért telkesedik. De a győzelem most is, mint minden korszakforduló idején, azoké lesz, akiknek széles horizontot betekintő János-arcuk van; amely egvaránt fordul a múlt valós értékei felé és a jövendő lehetőségei felé. A győzelem azoké lesz, akik a múlt fundamentumán jövőt építenek.

Azért hát, mikor most a magunk jövendője felé akarunk vetni egy tekintetet, számolnunk kell a magunk múltjával is s annak örök és valós értékeivel. De viszont ez a számvetés csak merő játék és bábész áhítat marad, ha nem azért tesszük, hogy a jövendő építés alá keressünk vele a múltból fundamentum köveket: indítást, irányelveket, gondolatokat.

Múlt és jövő határán ez az egyetlen lehetséges és reális tennivaló.

2.

A magyar kálvinizmus közel négyszáz év óta a legjellegzetesebb és legfontosabb forrása a nemzeti életnek. A magyar kálvinizmus a reformáció idején sajátos értelemben

*) E nagyszabásu tanulmányra, amelynek érdekes és eredeti megállapításai a magyar kálvinizmus történelmi missiójának mélységes átgondolásából fakadtak, felhívjuk olvasó közönségünk figyelmét.

„magyar vallássá,” magyar világnézeté lett és azóta a legtermékenyebb élesztője a nemzeti Géniusznak. (E tekintetben csak a cseh huszitizmus vonható vele párhuzamba.) Midőn egyfelől a *katholicizmussal*, mely a nemzetellenes Habsburg dinasztiával sokszor kapcsolatot tartott fenn; másfelől — a főleg nemzetiségi területeken hódító — *lutheránizmussal* szemben a harcos és fajtiszta magyar érdekeknek lett a hordozó közszelleme és lobogója: olyan előkelő művelődéstörténeti szerepre és jelentőségre tett szert a nemzet életében, amely a multra vonatkozólag méltán tölthet el büszke és nemes öntudattal minden kálvinista embert; a jövőre vonatkozólag pedig komoly és szent felelősségre kötelez el.

A magyar kálvinizmus szükséges és kívánatos reneszánsza eszerint nem pusztán a ref. egyház ügye és érdeke, hanem az egyetemes magyar életé is.

A magyar kálvinizmus a multban.

A magyar kálvinizmus szellemi árama több ágra szakadva kering már századok óta a nemzet testében és ösztönzi alkotásokra a nemzet Géniuszát.

Az egyik ágban kifejezetten vallásos lélek hömpölyög, a másik ág árama általánosan művelődéstörténeti jelleggel bír. A vallásos áram ismét két sodru: az egyik keresztyén, a másik pogány színeze'ü.

1.

A középkor keresztyénsége Európa népei fölött úgy ült diadalt, hogy elkárhoztatta a fajiság, ősi, pogány jellemvonásait. A nagy, faji eltagoltság helyébe urra emelte Európa-földjén a *katholicitás* egységesítő eszméjét. A pogány indulatoktól betegített nomád emberiségre igen helyén és idején való iskola volt ez a világnézet és az azt megtestesítő intézmények dresszurája. Azonban az is kétségtelen, hogy ez az iskolázás kissé az egyoldalúságba futott bele, mint minden ellenhatás. Az elkárhoztott pogány erők, érzések és eszmék az átok sulya alatt meggörnyedtek és meglapultak ugya, de meg nem semmisültek. A *katholicizmus* hatalmas erkölcsi dik'aturája századokig lefékezte őket, de végül is ezek győzték le a *katholicizmust*. A középkor végén a reneszánsz, a humanizmus, majd a reformáció mozgalmi mindmind az eg'éniség, az individualizmus, — az elkárhoztott pogányság eme jellegzetes elve — jegyében állanak. Az ujkorban így nyer szabadságot a lefékezett pogányság, amely azután a lelkiismereti és gondolat-szabadság zászlaja alatt szabad tenyészetnek indul és létrehozza a maga vegetációját vallásban, erkölcsben, tudományban, politikában stb.

Ez a folyamat megy végbe a magyarság szellemi életében is. A magyar tömegeket kezdetben sem járja át a keresztyénség szelleme. A közép-

kori keresztyénség csak fejedelmi parancsszó volt a tömegekre nézve. A pogányság szelleme nem halt el a Koppány, a Vajha és a lázadásainak vérbefojtásával: poklokra vetve vártalteste diadalmas feltámadását. Az ujkor elején a magyarság is örömmel üdvözli a reformáció szabadság hirdető igeit. A *katholicizmusra* ezentul — a Habsburgok miatt — politikai ellenszenvvel is tekint. A nemzeti vallások ideje derült rá a világra s a magyar föld is megtermi a nemzeti vallás sajátos virágát: a „magyar vallás”-t, a kálvinizmust, mely ezentul szorosán kapcsolódik össze a nemzet sorsával; főleg Erdély önállósága idején.

A magyarság elnyomott, faji öntudata és Géniusza a kálvinizmusban talál felszabadulást és kifejeződési formát az ujkor elején.

A magyar fajiságnak ez a felszabadult öntudata és szelleme azonban a magyar kálvinizmuson belül többféle módon fog kibontakozni és megvalósulni.

2.

A nagy néptömegek számára a kálvinizmus századokon keresztül jóformán csak a régi, pogány magyar valláshoz — vagy legalább is szellemhez — való megtérés alkalma és ürügye. A tiszta faji lélek számára mindvégig idegen táplálék maradt a *katholicizmus* német és szláv ajándéka. Mohon kap minden időben mindenfajta eretnokség után, amely rebellis módon lázad a *katholicizmus* ellen. Es mert a leplezelen pogány-magyar hitet már nem hirdeti neki senki: a kálvinizmusban éli ki felzabadt lelke minden megmaradt, pogány meghatározoltságát. Hiszen valóságos burkolt Hadurkultusz megy itt a lelkekben. Az ősi magyar Isten nyakas, megalázkodni, megváltozni nem tudó hiveit szervezi bé a ref. egyházak keretei közé a hiujítás mozgalma és térhódítása, mely nem szánt mélyen a lelkekben. Mint ahogy bizonyos, hogy a Jézus szellemében vett vallásos ébredés a magyar tömegeket mindmáig nem járta át.

Ennek a pogány-magyar szellemű, népi kálvinizmusnak néhány főbb vonása:

Hit a természet gondviselő Istenében, aki erleli a termést; akitől jó a napsugár és eső; akinek áldása az állatok fajzása; az istentiszteletnek theurgikus felfogása és üzése. Hit a faj külön Istenében, aki megkülönböztetett módon áll a maga, választott népe oldalán. Fatalista-praedestinációs hit. A halál kérdésével szemben flegmatikus, filozófiátlan megnyugvás; a halhatatlanság problémája iránt tökéletes közömbösség.

Erkölcsi tekintetben: büszke öntudattal ápoltt, makacs hajthatatlanság; a megalázkodás evangéliumi gondolatának visszautasítása; konzervatív hajlandóság, a hagyományok babo-

nás lisztelete; mulatozás, a „magnum áldomás” szellemében; végül a káromkodás elterjedt és kedvelt szokása, mellyel a pogány lélek még a maga Istenével szemben való függetlenségét is dokumentálni akarja, bárha ösztönös módon.

* * *

A középosztályi fiai körében a kálvinizmus jelzett ujkori pogánysága már egy tisztulabb és kulturálisan emelkedett formában jelentkezett. E tekintetben a magyar kálvinizmus, mint általános művelődéstörténeti jelenség hozza meg a maga jelentős eredményeit a nemzet életében.

Ennek a kálvinizmusnak jóformán már nincs is vallásos jellege. Két eszme adja meg a tartalmát; az izzó fajszeretet és a haladó szellemű nemzeti kultúra szeretete és szolgálata. Ez a kálvinizmus volt az, amely a magyar művelődés két fontos követelményét sohasem tévesztette szem elől; az egyik, hogy a haladó Nyugattal fentartotta a nemzeti élet kapcsolatát; a másik, hogy Nyugat kulturáját magyarrá alakította át. A kálvinista kollégiumok voltak a fészkei ennek a kulturmozgalomnak. Nyugaton nevelődött ifjak hozzák haza a haladás új eszméit, amelyek a kollégiumok magyar levegőjében magyarrá nemzetivé asszimilálódnak.

Ezekből a kollégiumokból indulnak utnak azután a Szenci Molnárok, Cseri Jánosok, Bod Péterek, Budaiak, Bolyaiak, Fáy Andrások, valamint: Bessenyei, Péczely, Csokonai, Kölcsey, Kazinczy, Kármán, Petőfi, Tompa, Arany, Jókai, Kemény, Gyulai, Salamon, Baksay, Szász Károly, Boethy stb., sőt maga Kossuth Lajos is.

Igy lesz azután a középosztály magyar kálvinizmusa egyfelől a nemzeti megtartatás hitvallása, másfelől a felvilágosodás és az emberi jogok magyar programja. Főleg pedig Erdélyben, ahol a kálvinizmus századokig uralkodó közszellem, továbbá a szabadságtörekvések és kulturmunkálkodás fészke és menhelye.

3.

Azonban az is történelmi tény, hogy a magyar kálvinizmus a századok során nemcsak pogány és kizárólag faji érdekeket hordozó világnézet volt, hanem egyuttal a bibliai szellemű kegyességnek is forrása, élesztője és fenntartója; s amelynek olyan képviselői jártak köztünk, mint Szenci Molnár Albert, Medgyesi Pál, Tolnai Dali János, Bod Péter, Bethlen Gábor, Rákóczy György, Lorántffy Zsuzsanna, Bethlen Kata, Szikszay György stb. . .

Ámbár tagadhatatlan, hogy a valóban keresztyén vallásos lélek áramlása volt minden időben a leszegényesebb üteme a magyar népéletnek. Sajnos, e tekintetben a reformáció nem végezhetett alapos, ugaroló munkát. Sürgősebb és fontosabb érdeke

volt az *egyházak* szervezése, sem-hogy kellő ideje jutott volna arra, hogy egyes lelkek ujjaszületésén munkálkodjék. De meg kétségtelen tény, hogy az igazi és mély vallá-sosság a nagy tömegeket soha és sehohsem szokta átjárni; az mindig csak a „kiválasztottak” ékessége, akiktől megmondhatott, hogy: „keve-sen vannak.”

Mindamellett a ref. egyháztörténet-nek szépséges fejezetei beszélnek kálvinista magyaroknak Jézusban gyökerező hitéről. Egy egész sereg ragyogó név hirdeli történelmünk lapjain, hogy az újszövetség lelke a magyar föld szülőit is megérintette.

A magyar kálvinizmus ebben a formájában egy szerencsés szintézis eredménye. Annak a szintézisnek, amelyben egyképen meg van mentve a *mult* nagy gondolata és az *ujkor* vezérlő eszméje; a *keresztélyenség* gondolata épügy, mint a *fajtság* eszméje; a differenciálódás és integrálódás ér-dekei; az egyetemesség és egyénítés követelményei. Vagyis az *ujkor* ele-jén, magyar földön a konzervatíviz-mus és progresszió ellentétes érdekei a kálvinizmus keresztélyen-vallásos áramában jutottak egyensúlyba, meg-váltó szintézisbe. Szemben egyfelől a katholicizmussal, mely a multhoz való csökönyös és konzervatív ragasz-kodás, másfelől a pogányos lendületű fajtság és individualizmus eszméjé-vel, mely túlzott ellendülés volt a mult talajáról. (Folytatjuk)

Az YMCA III. évi kongresszusa Pozsonyban.

E hó 8., 9. és 10-én tartották az „YMCA Csehszlovákiában” egyesület helyi szervezetei III. nagygyűlésüket, ezúttal Szlovenszko területén. Pozsonyban, ahol az új egyesületi pa-lotában több mint 200 delegátus és sok száz vendég jelenlétében 8-án este kezdődött meg a kongresszus az új palota átadásának ünnepélyes aktusával.

Dr. Karloviczky tartotta az ünnepé-lyes megnyitót, aki nagy érdemeket szerzett eddigi munkásságával az építkezéseknél. A hivatalos üdvözlé-sek — köztük Okánik polgármester, a minisztériumból Kállay miniszter stb. — után dr. Novák Ernő, egyetemi tanár nyitotta meg a kongresszust. Este az épületet nézték át s vasár-nap folytatták a tárgyalásokat. Dr. Gethman, dr. Frinta és Jerie lelkész beszámolóit után Rádl tanár számolt be a pörtschachi konferenciáról, délután az egyes szakosztályok ül-eseztek. Este olvasták fel Benes kü-lügyminiszter üzenetét, mellyel még külön is foglalkozni fogunk. A délu-táni üléseken egy német delegátus elnökölt, — a nyelvek használati egyenlősége különben úgy a 3 nyelvű (cseh, német, magyar) üdvözléseknél, mint a konferencia műsorán is kife-

jezésre jutott. Sajnos a német és magyar lakosság gyenge részvétele miatt a megfelelő arányban nem ér-vényesülhetett a gyakorlatban is. Rádl tanár előadása a „Pacifizmus”-ról zárta be a 2 nap tárgysorozatát. 9-én a szakosztályok gyűlése után pl. ná-ris ülés volt, melyen ezúttal Sörös Béla, a magyarság delegátusa elnö-költ Megnyitójában a következőket mondotta:

Mélyen tisztelt uraim, igen tisztelt közgyűlés! Amidőn a mai közgyűlés e szakaszra a tárgyalás vezetését átvenni szerencsém van, engedjék meg, hogy azok nevében, akiket itt képviselek, szívből köszöntsem a harmadik közgyűlés tagjait. Erős meggyőződés az, hogy Európának a mai feldúlt állapotából csak a *keresztélyenség adhatja meg a kivezető utat*. Ennek nemcsak egyik, vagy másik egyháza, hanem valamennyi-nek összefogása arra, hogy a keresz-télyen élélfelfogás megtisztultan hirdet-tessék és gyakorlatilag érvényesít-tessék.

Azok az erőforrások és azok a segítő eszközök, amelyek itt e város-ban és a köztársaság több más vá-rozában is a mi külföldi jó barátaink révén megnyitottak és az a munka, amit itt az YMCA megszervezésével megkezdettek: az előttünk álló ke-resztélyen feladatnak a *legszebb ut-jelzői és támaszai*.

A mi államunkban több nemzet él, amelyet elválaszt a nyelv különlel-e-sége és elválasztanak a külön tra-díciók. Az a munka pedig, amit itt az YMCA Csehszlovákiába bevezet, a maga nagy internacionális jellege-nél fogva megad egy oly alapot a keresztélyenség gyakorlati érvényesíté-sében, an ilyen *összetalálkozhatnak* és belső testvéri közösségbe sora-kozhatnak mindazok, akiket egy lé-lek: a *Krisztus lelke* vezet, akik előtt a keresztélyen életcél komoly dolog és az Isten országa valóság.

Ez az internacionális alap beföldi vonatkozásban azt kívánja, hogy aki az Isten nevében és a Krisztus ügyé-ben jön hozzánk, azt testvérként kö-szöntjük és az Isten egyik gyermeke ajándékozta meg a másikat azzal a bizalommal, amely az egy célra tö-rekvő keresztélyen munkások evangé-liumi légkörében a maga természetes útján megerem *tuñöve a telekezeti és nemzeti korlátokon, régi és új határokon*.

Azoknak, akikkel együtt minket az ügy magyar barátait, az YMCA e közös alapra reállított, mi ezt a testvéri bizalmat minden *fenntartás nélkül* előlegezzük s az a meggyő-ződés él bennünk, hogy e közössé-günkben az Isten országa annyira mindennek felett álló dolog lesz, hogy ha ennek az érvényesülését keressük, minden megadatik nekünk a bizalom viszonzása is, a Krisztus lelkének gyógyító ereje is és a be-leg világ gyógyulása is.

Ide iktatjuk egy későbbi felszólalás kapcsán az YMCA-nak az egyhá-zakhoz való viszonyáról tett elnöki nyilatkozatát is:

Az YMCA karakterképzése meg-kívánja, hogy ennek minden tagja rendezze az egyházhoz való viszonyát. Legyen buzgó tagja és oda-adó munkása annak az egyháznak, amelyhez lélek szerint tartozik. Nem zárja azonban ki azokat se, akik bár felekezethez kötve nincsenek, de a Krisztust életük mesterének tartják és az ő tanításait gyakorlati-lag érvényesítik. Csehország szaba-dabb fellegása mellett figyelemmel kíván lenni Szlovenszko konzervati-vabb egyházi életére s abban a re-generáló munkában, amely az egy-házakra vár, a történelmi egyházak-nak kipróbált és erőteljes segítő erő-ket óhajt nyújtani a velük karöltve végzett karakterképzés által. Az YMCA csatlakozó tagjaul felekezeti és nemzeti különbség nélkül minden jóra való ember felvehető, rendes tagja azonban minden felekezetből és minden nemzetből az lehet, aki a párisi alapot aláírja s magát a Krisztus tanítványának vallja. Ezen az alapon együtt folytatják munká-jukat cseh, szlovák, német, magyar, ruszin és zsidó nemzetből lett min-den követő: a Jézus Krisztusnak.

Délutáni Okánik róm. kat. lelkész elnöklése alatt a rezolútiók jóváha-gyása és a választások folytat le, este dr. Novák brünni egyetemi tanár tartott előadást a mozgalom szellemi lényegéről. Ugy Rádl, mint az elnöki szék en utóda. Novák nem ismeretlen közéleti kiválóságok és Novák dr.-ban Rádl méltó párját és a mozgalom egy lelkes vezérét láthatja.

A konferencia több gyakorlati je-lentőségű határozaton kívül nagy biztosíték a jövő fejlődés gyorsabb menetére és elmélyedésére. A bemu-tatott 8 épülő egyesületi épület — melyek közt a bosonci egyike a leg-szebbeknek — felemelése, a konfe-rencián uralkodó keresztélyen szellem és az értékes vezetők garantálják a nagyszabásu mozgalom igazán em-beri értékeket teremtő munkájának kiszélesedését. A magyarok közli munka kiszélesítéséről is folytak tár-gyalások, mellyel kapcsolatban már annyit most is közölhetünk, hogy egy pozsonyi magyar titkári és egy má-sik magyar titkári állás kerül még e hónapban betöltésre.

HIREK AZ EGYHÁZMEGYÉR ÉLETÉBŐL

(A gömöri egyházmegyéből.)

Templom, torony és harangszentelég Szútorban. A folyó év nyarán a szútori egyház templomát és tor-nyát a vihar és villámcsapás annyira megrongálta, hogy szent céljainak szolgálatára mindkettő alkalmatlanná lett. A kis gyülekezet lelkében azon-ban fellobbant ősapáink áldozatos hite s példányszerű áldozatkészég-gel hozzáfoglak a romok eltávolítá-

sához. a torony és templom megújításához; sőt háborus célokra elrekvirált harangokat pótlendő. egy 190 kg.-os harangra is összeadtak 7200 koronát.

Az épületek december 1-re rendezték és az új harang is feljutott rendeltetési helyére. December 2-án ment végbe a templom, torony és harang szentelése, amikor is Pósa Lajos, egyházkerületi tanácsbíró s nemesradnóti lelkész, Zajdó László zsiپی és Szaniszló János nemesmártonfalvi lelkészek, mint esperesi megbízottak végezték a felszentelés lelkészi funkcióit. Pósa Lajos mondta a felszentelő imádságot, Zajdó László prédikált Haggeus profeciája II. 9. verse alapján; Szaniszló János pedig urvacsorát osztott. Nagyban emelte az ünnepély szépségét a szűtori ref. énekhar többszörű szereplése, melyet Kiss Lajos szűtori lelkes fiatal tanító nagy szakértelemmel vezetett.

Amennyiben a renoválási munkálatok költségei túlhaladják a csekély lélekszámú gyülekezet teherbírási képességét ezután kéri még egyszer a lelkész urakat, hogy gyülekezeteikben a hozzájuk küldött gyűjtőívön gyűjtést elrendelni s a szeretetadományokat a gyűjtőívön jelzett címre elküldeni sziveskedjenek. Az adakozásra nincs parancs, de a szeretet nyer általa bizonyoságot!

(Az alsözempléni e. m.-ből.)

Templomszentelés Királyhelmecen. A királyhelmeci ref. egyház november 11-én tartotta — nagyszámú diszes közönség részvételével s az általános elismerésnek örvendő, sok sikert aratott felsözempléni papi énekhar közreműködésével — templomszentelését. Keresztury József, zempléni esperes nyitotta meg a megújított templomot s ugyanő mondta a felavató imát melven átérzett buzgósággal és áhitattal. Horkay Barna kistárkányi lelkész em. tanácsbíró lendületes ünnepi beszédet tartott. A papi énekhar két precízen előadott darabbal szerepelt Horkay Lajos kistráskai lelkész precentor vezetésével, aki orgona kíséret mellett szólót is énekelt. (CIV. Zsoltái) Ágendázott és urvacsorát osztott Máté Miklós perbenyiki lelkész. Ugy az istentisztelet, mint az urvacsoraosztás alatt elismerésre és figyelemreméltóan szerepelt több szép darabban a királyhelmeci ref. dalárda Jakab J. tanító vezetésével. A templomon kívüli isteni szolgálatot Rozgonyi Sándor őrsi lelkész végezte. A templom renoválása 40.000 kor. került. A szépen sikerült ünnepély végeztével közébed volt az iskola termében, amelyen szép számmal vett részt a város és vidék intelligenciája, sok szép és szellemes dikcióval ünnepeelve a lelkes helmecieket s derék tevékeny papjokat Virágh Bélát.

(A felsözempléni e. m.-ből.)

Énekhar próba. A felsözempléni papi énekhar Nagytoronján tartotta novemberi karpróbáját, amely alkalommal a vallásos buzgóság ápolásának és mélyítésének, a nithűség szilardításának szép munkájában egy ünnepi istentisztelet tartásával sieteti segítségére a buzgó lelkészek Kerekes Kálmánnak. A rögtönzött istentiszteleten az egész gyülekezet részt vett. Isaák Imre kartag mint önként vállalkozó imádkozott s tartott szép, mélyenjáró bibliamagyarázatot, a papi énekhar pedig szép alkalmi daraboknak a tőle megszokott biztos és kifogástalan előadásával járult a gyülekezet lelkiepléséhez.

A kar elhatározta, hogy jövő próbáit minden alkalommal hasonló belmissziói tevékenységgel kapcsolja egybe. A nagytoronjai kezdeményezés üdvös és áldásos hatását látva, más gyülekezeteket is részesíteni kíván abban. E belmissziói körut legelső állomása Málcza lesz, ahova a kart a gyülekezet lelkésze Király Péter meghívta.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent.*

A kiadásért felelős: *Kövy Árpád.*

Pályázat

a györkei (Dürkov) ref. egyház orgonista kántortanítói állására.

Javadalom: Megfelelő lakáson kívül 8 kat. hold 530 négyszögöl szántó-föld, 1370 négyszögöl rét. Munkaváltság 80 kor. Négy köből buza, 10 és 1/2 (tiz és fél) köből rozs, 10 és 1/2 (tiz és fél) szekér tűzifa beszállítva. Államsegély kérvényezve lesz. Kötelessége: a III—VI. osztályú növendékek s ismétlős fiúk tanítása. org. kántori szolgálat végzése mellett minden 3-ik vasárnap d. e. katedrai szolgálat teljesítése. Tanítási nyelv magyar s szlovák. Pályázatnak nosztrifikációs vizsgával bíró ref. és ág. ev. vallású okleveles tanítók. Pályázati határidő 1923 jan. 1. Dürkov—Györke, p. p. Bidovce, ž. Košická.

Pályázat

a nagyölvedi ref. tanítói állásra.

Javadalom: Kézpénz az egyház pénztárából 25 K. 15 q. buza, 4 q. árpa, egy hosszú szekér széna, 3 akó bor, 2 véka eleség, 80 fej kender, 4 hold föld hasznélvezete. Földek művelése, javítása és fuvar fejében 200 K. Hus 16 kg. és 80 dkg., őszi szalma (egy hosszú szekér) erdei alap. 206 kor, községtől 26, orgonálásért 100 kor.

Kötelessége: felsőbb osztályúak és ismétlősök tanítása, kanonikus órákon és akadályoztatás eselén a lelkész helyettesítése. Kérvények december 20-ig espereshez, Alsözecse küldendők.

Patay Károly esperes.

Pályázat

a nagysallói, kissallói és hölvényi társ egyházak orgonista-kántori és egy személyben a nagysallói ref. iskola I. tanítói állására

Javadalom: Kézpénz Nagysalló részéről 480 K., 26 mérő tisztabuza, 14 mérő zab, 2 mérő árpa, 50 fő káposzta, 60 fő virágos kender. Hölvény részéről kézpénz 8 K. buza 8 mérő, Kissalló részéről kézpénz 4 korona 60 fillér, 5 mérő buza, 4 kbm fa.

Ezenkívül: 1. a közpénztárból 56 kg. marhahus, 2. a közös maglárból 3 p. mérő buza, 3. 4 hold szántó-föld, amelyet maga műveltet és az adót is fizeti, 4 házi kert használata.

Kötelessége: A három felső osztályú növendékeknek és ismétlő iskolásoknak tanítása, a templomi éneklés vezetése a kanonikus órákban, a lelkész akadályoztatása eselén helyettesítése s énekhar vezetése.

Pályázati kérvények dec. 25-ig az esperesi hivatalhoz küldendők Alsözecse.

Patay Károly, esperes.

Könnyelműséget követ el mindenki,

ha a bevásárlásnál nem a jó, kiváló, kiadós minőségre helyezi a fősúlyt.

Ennek szem előtt tartása annyit jelent, mint olcsón vásárolni.

Ezt tudva, okos és takarékos háziasszonyok ez egyellen valódi

FRANCK kávépótlékot

a kávéőrölő gyár védjeggyel ellátva részesítik előnyben minden látszólagos olcsóbb utánzalnál.

Belőle csak félannyit kell igénybe venni, mint más kávépótlékból.

Pénzt takarít meg és még jobb minőségű kávét is kap.

Franck Henrik Fiai.

RESATKÓ ENDRE

építész, építési vállalkozó

oo KASSA, DÁRDA-UTCA 4. oo

Tervez. • Vállal. • Kivitelez.

ENGEL ISTVÁN

KÖNYVNYOMDÁJA
LOSONC
MASARYK-U. 19. SZ.

Elvállal minden e szakmába vágó munkát a legizlésebb kivitelben.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában.

REFORMÁTUS EGYZHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:		Felelős szerkesztő: Kövy Árpád Főmunkatársak: Péter Mihály és Peleskey Sándor	Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losoncon, Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az eselleges reklar dendők. :: Megjelenik minden
Egész évre — — — —	60 korona		
Fél évre — — — —	30 korona		
Negyed évre — — — —	15 korona		

Az Isten: szeretet.

(Karácsonyra)

Az emberi léleknek örök időktől fogva legnagyobb kérdése: kicsoda az Isten? Világteremtése óta igyekezett megfejteni e rejtélyt, de hiába fürkészte, kutatta a világmindenség nagy titkait, e nagy kérdésre sohse tudott kielégítő feleletet adni. Istenből mindig kevesebbet látott meg, mint amennyi az Isten. Az idők teljességében azonban Isten maga jön közel az emberhez, hogy feltárja magát, Jézust küldi el hozzánk és benne azt mondja e világnak: néztek, ime ez vagyok én! És János, mikor Jézusra tekint, így olvassa le róla lényegét és e világgal való teremtését: „Az Isten szeretet. Azáltal lett nyilvánvalóvá az Isten szeretete bennünk, hogy az ő egyszülött fiát elküldte e világnak, hogy éljünk általa.” (I. János IV. 8. b 9.)

János ezzel Isten lényegét egészen kifejezi, mert ennél többet emberi nyelven Istenről nem lehet mondani. Aki Istent nem ebből a szempontból nézi, az előtt Isten teljesen érthetetlen. Csak a szeretet teszi érthetővé őt s e világgal való minden cselekedetét, mert Istennek minden tette az ő szeretetéből táplálkozik. Akkor is, midőn mi emberi szemünkkel Isten lényegének más és más vonását látjuk, tulajdonképpen az ő végtelen szeretete működik. Ha a napfényt üvegprizmán bocsátjuk át, a másik oldalra a vöröstől kezdve az ibolyáig a legkülönbözőbb színeket kapjuk, pedig lényegileg csak egy szín az, a fehér, csak fel van bontva alkotórészeire. Így az Isten lényege és tulajdonságai is felbontva jelennek meg e világban. Mi látunk hatalmat és szentséget, haragot és igazságosságot, büntetést és bűnöket megbocsájto kegyelmet de ha ezeket összetesszük, alaptulajdonságát tárják fel Istennek, hogy ő a szeretet. Csak mi látunk mindig mást és mást. Azért teremtette s tartja fent a világot, hogy azt hordozójává tegye az ő szeretetének, tehát nagyságának forrása a szeretet. Azért bünteti a bűnt, mert az lázadás ő ellene, sérti az ő fenységét és jelenti az elszakadást az ő világától, pedig ő teljesen magának akarja az övét, tehát ő azért igazságos és a bűnre haragvó Isten, mert ő a szeretet. Azért a kegyelem istene,

azért bocsájt meg a Jézus érdeméért a meglévő bűnösnek és csodálatos hosszútűréssel várja, hívja, vezeti haza az ő ellévedt, hűtlen, sok utat megjárt gyermekeit, mert ő a végtelen szeretet. Ez a szeretet Istene nem marad örökké elrejtve az emberi szemek elől, hanem az idők teljességében láthatóvá lesz e világban. „Az által lett nyilvánvalóvá az Isten szeretete mi bennünk, hogy egyszülött fiát elküldte e világra.”

Karácsony mélységes jelentősége éppen abban van, hogy akkor jelenti ki magát Isten a Jézuson keresztül úgy, mint a szeretet Istene. Így az ő lényegének legkövetesebb kijelentése Jézusban áll előttünk. Ezt iheológiai nyelven úgy szokás kifejezni, hogy Jézus a mi világunkban Istennek transparense, rajta keresztül látjuk meg, hogy kicsoda az Isten, az ő életén át ragyog bele a mi világunkba Istennek végtelen szeretete, benne lesz láthatóvá a láthatatlan és jön közel hozzánk, ami eddig elérhetetlen távolságban volt, benne tárul fel előttünk Istennek szive és az ő igazi lényege. Ezért mondja János Jézusról, hogy ő Istennek e világban nyilvánvalóvá lett szeretete. Jézus elküldésében és keresztváltásában azt mondja Isten az emberiségnek: így szeretlek én benneteket, ennyire drágák vagytok ti az én atyai szívemnek, hogy egyszülött'emet adom értelek, hogy benne magamhoz emeljelek s megnyissam előttem az utat az örökélet felé.

„Egyszülött fiát elküldte e világra, hogy éljünk általa.” A jánosi theológiában az élet mindig örökéletet jelent. Jézus küldetésének célja tehát, hogy az örökélet részeseivé tegyen bennünket. Ezen üdvterv kijelentésével tárja elénk Jézus igazán, hogy mennyire szeretet ez a mi Istenünk, aki nem azt nézi, hogy mik vagyunk, hogy mennyire gyarlók és semmik, hanem azáltal dicsőíti meg az ő felséges nevét a mi életünkben, hogy a mi gyarló, bűnös életünket kiinduló pontjává teszi egy életnek, amelynek iránya az örökkévalóság felé halad. Hogyan teszi ezt? Ugy, hogy hitet ajándékozz az övének s a Jézushoz csatolja őket. Azok pedig, kik a Krisztusban megjelent isteni kegyelmet hittal a magukévé teszik, Istennel lépnek életközösségbe, az ő élete átáramlik beléjük, így Istennek

gyermekeivé lesznek. Isten keinek élete pedig ujjászületéssel, ahol pedig az ujjászületés végbement, ott el van távolítva minden emberi tökéletlenség, ott már Isten akarata uralkodik. Ahol pedig Isten akarata uralkodik, ott helyre van állítva a helyes viszony az Isten és ember között, ott Jézus érdeméért bocsánatot nyertek az emberi bűnök. Ahol pedig nincs többé bűn és Isten akarata szabadon érvényesül, ott van az Isten országa, ahol pedig az Isten országa van, ott van az örök élet.

Ha Istennel a Krisztus által lelki közösségben élünk, ez az élet már a földi életünkben kezdetét veheti, hogy azután folytatódjon; és teljes tökéletességre jusson ott, ahol kezdődik a színről-szinre való látás Jézus örökké utban van felénk, hogy a szeretet Istene az örökéletre való meghívását átadja nekünk. Igazi karácsonya csak annak van, aki elfogadja ezt a meghívást azáltal, hogy királlyá teszi szívében a Krisztust, aki a világ legnagyobb misztériumát leplezi le a karácsony: csodával, azt, hogy Isten a szeretet.

Azért dicsőség neked Isten, örök szeretet!

Zsemlye Lajos.

Magyar kálvinizmus.

(Folytatás.)

A jelenkor szellemi válsága és a magyar kálvinizmus.

1.

Hogy napjaink egy történelmi korszakforduló részesei, azt mi sem mutatja élénkebben, mint az a körülmény, hogy Európa kulturája ma válságban vergődik. A lázbeteg kínos vonaglása ráng tagjaiban s egykori derült, harmonikus tekintete riasztó grimaszokba torzult.

A XIX. század a differenciálódások jellegzetes százada volt. Európa civilizációja és kulturája végtelen széthullás áldozata lett a múlt század folyamán. Az individualizálódás, amely az ujkor jelszava volt, tökéletes módon végbement a múlt század végén és az új század elején. Európa egykori nagy, keresztlyen közössége részeseire hullott: nemzeti államokra, vallásfelekezetekre, társadalmi osztályokra, ellenséges világ-

nézetű csoportokra, külön és beleges művészeti irányokra. A tőkés társadalmi osztály szabadversenyes civilizációja és kulturája egyfelől, a munkásosztály pártiszemponlu szocializmusa másfelől: ez volt az a két hatalmas font, amelyen a szerencsétlen Európa széthullt emberisége egymás ellen felsorakozott. A harc hevében mindkét front megfeledkezett az egységesítő, nagy, emberi kapcsolatokról. A kapitalizmus civilizációja azután a világháború zsákutcájába futott bele; a proletárság szocializmusa viszont a háborút követő forradalmakban bukott el. Most azután már még az eddigi összetartó kötelek is széthullottak: ma a legképtelenebb kaosz zürzavara uralkodik Európa felett; a legellentétebb törekvések harca dúl minden partján. A differenciálódás folyamata elérte a dühöngés fokát. Most már nemcsak nemzet támad nemzet ellen, hanem egyazon nemzet fiai is egymás ellen vonulnak. Most már nemcsak hívők harcolnak hitetlenek ellen, hanem a hívők széthullt lábora is gerilla harcot vív egymás ellen. Most már nemcsak egyik osztály harcol a másik osztály ellen, hanem egyazon osztály gyermekei is felvonulnak egymás ellen. Európa civilizációja és kulturája valóban válságba sodródott. Európa emberiségének tényleg új megváltásra van szüksége.

Az új kulturális megváltás csakis az *integrálódás* jegyében mehet végre. *A mult minden érelékét átmenteni valami új, egységesítő hitvallásba.* A mult és jövő követeléseit és szempontjait ismét egyensúlyba hozni, ez a feladat. Aki ezt a munkát el tudja végezni, az megelente „a szót, azt a nagy talizmánt, mely a vén földet ifjává teszi.”

A differenciálódás folyamata az Élet egyik elsőrendű jelensége és követelménye. Az egyéniség virágzása az Flet gazdagodását jelenti mindenhol és minden időben. Abban magában tehát, hogy a differenciálódás tökéletessé válik, még nincs veszély. A baj abban rejlik, hogy ez a széttagozódás egyoldaluan történik; nem társul hozzá nyomban az integrálódás folyamata, mely a széthullt és meggazdagodott Élet új és magasabb szintézisekhez fogná össze. Csak mikor már a széthullás egyoldalúsága tragikus következményeket kezd maga után vonni, jelentkezik meggyőző erővel az integráció szükségése és működése. Amely azonban szintén nem végezhet egyoldalú munkát: csakis az egyéniség tiszteltetésének tartása, a differenciálódás eredményeinek megőrzése által válhatik diadalmassá. Minden olyan diktatorikus törekvés, amely az egység érdekében az egyéniség eredményeit és azoknak jogát le akarja gázolni, önmagában hordja ítéletét.

Korunknak, mint annak idején, a reformáció korának is, csak az integrálódás nagyszerű folyamata hoz-

hatja meg azt a megváltást, amelyben a megelőző korok minden differenciációs eredménye életet s polgárjogot nyer.

2.

Három, nagy, uralkodó gondolat követeli ma az életet; a maga jussát: a nemzeti, a szociális és a vallásos eszme.

Ahogy ez eszmék napjainkban jelentkeznek, nem alkalmasak az emberi közösségek megváltására. Mindenik a maga szélsőséges egyoldalúságában és kizárólagosságában akar ur lenni a világ felett. Mindenik olyan formát öltött magára, amelyben a történelmi folytonosság talajáról lökéletesen elrugaszkodott.

A *nemzeti* eszme a sovinizmus és imperializmus pogányos vérbőségében szenved; mintha mit sem akarna tudni arról a régi, történelmi kapcsolatról, amelybe egykor a keresztyén testvériség gondolata fűzte össze Európa népeit, vagy arról a szociális igazságról, hogy legalább is a gazdasági egymásrautaltságunk kötelez a kapcsolatok kiépítésére. A *szocializmus* a teljesen utópisztikus és minden történelmi hagyományt negligáló bolsevizmus szélsőségeiben fenekelt meg. A *vallásos* reneszánsz Európa vallási hagyományaitól idegen, nagyrészt ázsiai vallástilozófiák, vagy rajongó szektarianizmus hatalma és befolyása alatt áll.

Az eríti fel Európára az új reformáció hajnalát, akinek a személyiségében, életében és hitvallásában ezek az eszmék kapcsolatot, illetve egységet fognak találni a multtal, illetve egymással.

Mert: egyrészt a nemzeti, a szociális és vallási eszmék tulajdonképpen nem állanak ellentétben egymással, az integrálódásuk útjában tehát nem áll semmiféle komoly akadály; másrészt a jövő kibontakozása csakis akkor találja meg a maga fundamentumát, ha a multtal való kapcsolatot kiépíti, ha a „történelmi folytonosság” követelménye számára meghozza a maga áldozatát.

3.

A nagy európai válság idején a magyarság számára már most az a megtartatás feltétele, hogy egyfelől *megtárja a lelkét a kor uralkodó eszméi előtt*; hogy a művelt és haladó Nyugattal a szellemi kapcsolatot fenntartja; másfelől, hogy *a kor uralkodó eszméit a maga lelke szerint magyarrá asszimilálja*; vagyis a saját történelmének a talajából termessze ki a maga korszerű jövődjét. S mi más ez a követelmény, mint a *magyar kálvinizmus hagyományos programja*? Azért hát, ha a magyarság jövődjéről van szó, ma is a kálvinista magyarság felé esik sóvár és reménykedő tekintünk. A magyarság körében kell, hogy a kálvinista lélek legyen a legalkalmasabb arra, hogy a kor követeléseit megértse és annak engedelmeskedjék.

Ezenfelül még egy további okunk is van arra, hogy a jelenkor új, magyar reformációjának letétemenyését a kálvinizmusban lássuk és keressük. És ez az, hogy a magyar kálvinizmus éppen azoknak az eszméknek a szintézise, amelyeket korunk vezérlő gondolatai gyanánt jelöltünk meg.

Igy: a magyar kálvinizmus a hordozója, a legjellegzetesebb történelmi öntudattal a *nemzeti* és faji eszmének; ellentétben a katholicizmussal, amely elsősorban nemzetközi szempontu és kapcsolatu; valamint a lutheránizmussal, amely kiváltképp idegen faji képletek világnézete. A *szociális* megújulás eszméje is a magyar kálvinistaság lelkéhez áll a legközelebb. A kálvinizmus már általában is a legelső és legkiválóbb forrása Európa demokratikus átalakulásának. A nyugati demokrácia nagy elvei a kálvinizmusban gyökereznek. Svajc, Hollandia, Anglia és Amerika igazabb és emberibb társadalmi rendjét kálvinista emberek építették meg. A francia forradalom szellemi atyja, az emberi jogok lelkes apostola: J. J. Rousseau Genf szülőltje és Kálvin tanítványa volt. De magyar földön is — századok óta — a magyar kálvinizmus a szószólója a haladás elvének, a kálvinizmus a lelkiismereti szabadság és alkotmányosság őre: az emberi jogok kiterjesztésének lobogója. De a *vallási* reneszánsz erői is éppúgy ott feszülnek a magyar kálvinizmusban — hiszen éppen azért iparkodtunk feltárni a megelőző fejezetben a magyar kálvinizmus multját, hogy mindezt igazolhassuk és bizonyítsuk.

Páratlanul előnyös helyzetben van azért a magyarság, mikor a jelen szellemi zürzavarában, a széthullásnak ebben a szörnyű kaoszában, rendelkezik egy olyan összefoglaló, előkelő történelmi multtal és hitellel bíró világnézettel és közszellemmel, mint a magyar kálvinizmus. Ime: a magyar nemzetnek van egy több milliós rétege, amelyik *ugyanazon* történelmi hagyományok levegőjében nő fel már századok óta; nemcsak, hanem éppen egy olyan világnézet légkörében, amelyik ma a legszerencsésebb összefoglalása a kor uralkodó eszméinek. Mert a magyar kálvinizmus egyszerre magyar és keresztyén; magyar és a nyugati haladás részese; a felvilágosodás és jogkiterjesztés zászlóvivője anélkül, hogy nemzeti öntudatát és vallásos meggyőződését fel kellene adnia. Mindenki más zavarba jöhet, mikor internacionális keresztyénségét magyar érzéseivel akarja összeegyeztetni: a magyar kálvinista büszke öntudattal mélyíti el magyar meghatározottságának jellemvonásait s ugyanakkor keresztyén világgözösséget ápol más nemzetű kálvinista hitestvéreivel, akik szintugy kálvinisták és keresztyének, mint ő és éppúgy hű és büszke fiai nemzetüknek. A föderalizmus-

nak az a kapcsolata, amit a kálvinizmus világszövetsége épített ki, a legszerencsésebb szintézise a faji egyéniség tisztelbentartásának és a *katholicitás* nagy gondolatának. Mindenki más egymást kizáró tendenciáknak tekintheti a nemzeti hagyományok ápolását és az ujkori haladás szolgálatát: a magyar kálvinista egyszerre teheti ezt a kettőt, mert a legszentebb hagyományai előtt mutat be áldozatot, mikor fajának fennmaradását az ujkori haladás elfogadásával szolgálja; a magyar kálvinista akkor igazán „turáni,” mikor Nyugat felé fordul tekintetével, ahogyan dicső elődei tették ezt már századok óta. — Mindenki más hiheti azt, hogy egyszerre haladó szellemű és vallásos lelkű nem lehet; a magyar kálvinista tudja, hogy a haladás legmélyebb forrásai a hívő szívekben buzognak.

Kétségtelen, hogy a magyar kálvinizmus hagyományos lendenciái és gondolatai még ma is sok tekintetben széttartó irányzatokat mutatnak; hasonlóan azokhoz az elágazásokhoz, amiket a múltjában mutattunk meg. Azonban az is vitathatatlan, hogy tervszerű, bölcs és tudatos munkával nem lenne nehéz ezeket a külön irányú áradásokat egyetlen mederbe terelni bele.

Befejezésül tehát még arról fogunk szólni, hogy a ma meglévő erőkből milyen ökonómiával építhetjük meg a szükséges magyar kálvinista jövődőt.

(Vége köv.)

HIREK az EGYHÁZMEGYÉR ÉLETÉBŐL

(Az ungi egyházmegyéből.)

Lelkészbeiktatás Szürtén. Lélekemelő, örökre feledhetetlen ünnepe volt a szürtei ref. gyülekezetnek f. hó 16-án, *Gencsy Béla* lelkész beiktatása alkalmával. A beiktatást megelőző napon dec. 15-én az egyház buzgó gondnoka, *Szaniszló Gábor*, az egy. tanács és sok-sok gyülekezeti tag élén lelkes szavakkal üdvözölte a lelképásztort, melyre az ifju pásztor keresellen, egyszerű szavakban válaszolt, megköszönve a szép fogadtatást s ígéretet téve, hogy e nap emléke örökké élni fog lelkében. Másnap 16-án történt a beiktatás ünnepélyes keretek között. *Sámuel 27. r. 45. v. és Máté 5. r. 48. v.* alapján hirdette az igéket, hirdette tüzzel, lelkesedéssel, magát a szent ügy szolgálatára, gyülekezete lelki javainak munkálására felajánlván. Beköszöntő beszéde után, az urasztala elé állott az ifju *Timotheus*, hol *Magda Sándor* e. m. tanácsbíró mély bölcsességgel, nagy tudással, szónoki hévvel előadott gyönyörű beszéd kíséretében igtatta be hivatalába, átadván neki a bibliát, mint lelképásztori működésének symbolumát. Dr. *Sutka István* e. m. világi kiküldött

az egyház pecsétjét nyújtotta át szerető lesvéri szívvvel. Szavai örök nyomokat hagytak mindenkinek szívében. Istentisztelet végeztével egyh. tanácsosi gyűlés tartván, ez alkalommal adta át *Ráczkövy János* beszolgáló lelkész lettár mellett az egyházközség javait. Itt üdvözölték az új lelkészt *Kovács Dániel* és *Herzeg Károly* e. m. világi tanácsbírák. A hivatalos rész végeztével, a gyülekezet részére 100 teritékes közebed volt az iskolában; a meghívottak részére pedig 30 teritékes ebéd a lelkészlakon, mely sok szellemes pohárköszöntő mellett a késő éjjeli órákban ért véget.

Isten áldó kegyelme, szent segedelme nyugodjon a szürtei gyülekezeten és új pásztorán. (y—s)

HIREK

A konventi elnökség ezúton is figyelmébe ajánlja a kassai ülésre meghívott konventi tagoknak, hogy biztos elszállásolásuk érdekében közbenjárásért forduljanak a kassai református lelkészi hivatalhoz.

Nagyölvédi állásra hirdetett pályázat visszavonatk.

Alsószecse, 1923 dec. 17.

Patay Károly, esperes.

„Hit és Élet” címen immár harmadik évfolyamban jelenik meg a debreceni nagyképzeltségű, kiváló lelképásztornak dr. *Révész Imre* nek havi folyóirata. A napokban a folyóirat néhány száma jutott a kezünkbe. Nagy öröm volt látni, milyen előrelépő szinten tartja a jeles szerkesztő „a lelki kálvinizmus” eme pompás folyóiratát. Különösen magvas a lapnak „A magyar ref. egyház és az egyetemes kereszténység” c. tanulmánya, mely a szerkesztő tollából került ki, s amit a lap folytatásokban közöl. A folyóirat rendszeresen hoz külföldi szemlést és hazai irodalmi ismertetéseket. A folyóirat szívesen fogad sajtóalapra küldött adományokat.

A vallástalan erkölcsstanításnak, amellyel Nemetországban több helyt a „lejáró” vallástánítást akarták pótolni, úgy látszik, már elmúlt a virágkora. h. ilyenről egyáltalán lehetett szó. Lipceből — ahol pedig köztudomás szerint középontja van a vallásellenes radikalizmusnak — jelentik, hogy az „erkölcstanórák” látogatásában feltűnő a visszaesés. Míg 1920-ban a lipcei népiskolákban az ujonnan beiratkozott gyermekeknek csaknem 50 százaléka jelentkezett erkölcstanra, addig az idén, minden propaganda ellenére már csak 28 százalék, vallástánításra pedig 66 százalék. A szász országgyűlésen nemrég állapították meg, hogy az egész Szászország 720,174 iskolás gyermekéből csak 95,945, tehát alig 14 százalék nem kíván vallástánításban részesülni.

Ujabb lépés a ref. theológia akadémia létesítése felé. A komáromi ref. megye őszi közgyűlése egy bizottságot küldött ki a lelkésznevelő-intézetünk felállítására módozatainak megbeszélése és e tárgyban javaslat készítése iránt. E bizottság kétszeri gyűlése után némi módosításokkal elfogadta és a konventhez felterjeszteni rendelte *Vargha Sándor* e. megyei főjegyzőnek e tárgyban készített javaslatát. A határozat szerint a lelkésznevelő intézet felállítására és fenntartására tisztán a saját erőinkből történék, és pedig a gyülekezetek évi járulékaiból, amelyek a lélekszám utáni 70 f-ből állanak. Székhelye valamelyik olyan nagyobb gyülekezetünk lenne, amely a célnak alkalmas volna és a mely helyiséget, stb. biztosítana az intézetnek. Tanárai a vidékről hetenként bejáró rendes lelkészek lennének, ezenkívül egyes szakférfiak. A tantárgyak majdnem teljesen ugyanazok lennének, mint a magyar theol. akadémiákon, csak természetesen a mi helyzetünknek megfelelő változtatással. A lelkészképzés jellege nemcsak tudományos, de egyben erősen gyakorlati jellegű is lenne. Az összes fenntartási költségek 94000 k-t tennének ki, de ebben már benne van a konviktusi kiadások kétharmada is. Legfőbb hatósága a konvent lenne, amelynek hivatalosa volna a fenntartási költségek előteremtésén kívül az állami elismeretés kieszközlése és az állami segélynek megverése. Ha akár az államtól, akár a külföldi hitrokonoktól megfelelő és állandó évi segélyekre lenne kilátásunk, az esetben az intézet önálló theol. akadémivá építenék ki.

Könyvvásár. E helyütt is felhívjuk t. olvasóink figyelmét arra a könyvjegyzékre, amit lapunk mai számának más helyén hozunk. *Sextius Lajos*, luceneci könyvkereskedő címére a napokban nagyobb könyvszállomány érkezett „Az Új” c. folyóirat könyvosztályától. Meglehetősen szerényes szlovenszkói irodalmi életünk igazán ráférő támogatás erdélyi lesvéreinknek ez a segítsége, akik körében az egyház irodalom élete bámulatlan gazdag forrásokban buzog. A mi vásárlásunk viszont az ő munkálkodásuk támogatásáért és segítéséért jelenti — Külön is felhívjuk a figyelmet arra, hogy *Sextius Lajos* nál különféle bibliák is kaphatók, amikben eddig meglehetősen hiányt szenvedtünk.

IRODALOM.

Romain Rolland: Mahatma Gandhi. Zürich, 1923. Rotapfel Verlag. 146 l. Ára 3 svájci frank.

A keresztyén Európa érdeklődése mind élenkebben fordul a pogány Kelet kulturájára felé. Ez a magyarázata a budhizmus nagy európai di-

vatjának és sikereinek. Viszont az érdeklődés magyarázata az, hogy Európa emberiségének lelkében vallásos vágyakozás van ébredőben és mert a keresztyénség hitele, főleg az utóbbi évek szörnyűségei után, kétségessé vált előtte: új és más vallásos megváltás után kapkod s ezt a megváltást várja Kelettől.

Romain Rolland, aki az utóbbi időben szintén élénk érdeklődést tanusit Ázsia kulturája iránt, legutóbb egy kis könyvet írt Mahatma Gandhiról, az indiai szabadságmozgalom szellemi vezérééről. Csak nagyon természetesen, ha a R. Rolland Kelet felé vetett tekintete megakadt Gandhin. Sok tekintetben kongeniális lelkek ők; különösen, ami az ethikai idealizmusukat illeti. Etekintetben Rolland úgy áll előttünk, mint a Tolstói világnézetének örököse. Rolland ma Európa élő lelkiismerete, aki kétségbeesve látja, hogyan fut Európa az erkölcsi romlásba. Lelkes örömmel fedezi hát fel a messze keleten Gandhit, aki fiatalos hévvel új hitet és erkölcsi ujjaszületést hirdet.

Valóban Gandhi személyisége, aki a nagyméretű indiai szabadságmozgalom vezére és próféta, megérdemli minden figyelmünket és becsülésünket. Gandhi az a próféta, aki a valláserkölcsi követelmények tisztaságát össze tudta egyeztetni népe politikai harcának programjával és követelményeivel. Gandhi harcot hirdet és nem passiv rezistenciát, mint pl. Tolstói. De ugyancsak ő szeretettel, gyűlölettől való mentességet és tiszta harcmódot is követel hiveitől. Megecskette hiveit, hogy minden angol életét oly szentnek fogják tartani, mint a saját magukét. Azért két jel-szava van Gandhinak: az erőszaktól való mentesség és az angolokkal való együttműködés megtagadása. Tiszta evangéliumi elvek a Gandhi erkölcsi tanai. És megszegyenítése a keresztyén Európának, hogy ezeket az elveket most a pogány Kelet fiaitól kell megtanulnia.

A Gandhi mozgalma bebizonyította, hogy tiszta erkölcsi eszközök használata mellett is el lehet érni nagy politikai sikereket. A gyűlöletben és erőszaktevésekben megromlott Európa számára azért igen idején való figyelmeztetés a R. Rolland könyve, melyre szeretettel hívjuk fel minden keresztyény lélek figyelmét. —s.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*.
A kiadásért felelős: Kövy Árpád.

Az alábbi könyvek kaphatók Sextius Lajos „Kultura” könyvkereskedésében, Lučenec, Kollárova u. 8. Megrendelhetőek utánvét mellett, vagy a pénz előtte való beküldésével, ez utóbbi esetben költségekre és portóra az összeg 20%-a is beküldendő.

dr. Makkay Sándor:
Kögyelemből hit által —, 10'80 Kc

Hittem, azért szcítam — 6'50 „
Ird meg, amiket láttál — 14'80 „
A lélek élete és javai — 5'— „
Bevezetés a személyisépedagógiájába — 7'80 „
Vallás az emberiség életében (füzve) — — 31'— „
dr. Kecskeméthy: A mi vallásunk (emlékkönyv a reformáció 400-as évfordulójára) — — 15'— Kc
Jancsó Sándor: Egyházi beszédek — — 10'— Kc
ifj. Péter Károly: Jézus nyomdokain — — — 12'— Kc
özv. Schulzné-Gidófalvi: Magyar pap és tanító szociális kötelessége — 5'— Kc

dr. Tavaszty:
Schleiermacher philosophiája — 10'— „
A jelenkor szellemi válsága 6.66 „
Sz. Szász Béla: A hitnevelés alap-problémái — — — 5'— Kc
Pap István: Ünnepi imák — 4'— „
Nagy Károly: Keresztyén vallástan — 3'— Kc
Daab Frigyes: A nazaréti Jézus — 5'— Kc
Bagothay Sámuel: Mózes és Jézus — 5'— Kc
Nagy Géza: A keresztyénség jövője — 10'— Kc

Ménegoz Jenő: Elmékedések az üdv evangéliumáról — 4'— Kc
Mátyás Ernő:
Pál apostol mystikája — 10'— „
Vallásos mystika — — 8'— „
Jancsó Lajos: Népiskolai vallás-oktatás — — — 3'—, 4'— Kc
dr. Imre Lajos: A magyar kávinista lelkipásztor eszménye 150 Kc
dr. Bartók Gy.:

Vallás és élet — — — 5'— Kc
Theológiai tudomány — 6'— „
Révész Imre:
A keresztyénség története 12'— „
Magyar protestantizmus története — — — 13'— „
Akikre nem volt méltó a világ (füzve) — — 10'80 „
(kötve) — — 18'— „

Vásárhelyi:
Ifj. egyt. munkaterve — 1'60 „
Lelkivigasz — — — 2'— „
Heidelbergi káté — — — 3'— Kc
Ref. presbiter kis kátéja — 1'20 „
Tóth Pál: Gyöngyvirágok, imakönyv fiatal hölgyek részére 15'— Kc
O és újtestamentom revidiált kiadás — 18'— Kc
O és újtestamentom — 15'— „
Újtestamentom és a zsoltárok revidiált kiadás — 10'— Kc
Újtestamentom egyszerűbb — 7'— „
Újtestamentom díszes bőrkötés — 25'— „

Képes levelező lapok bibliai jelmondatokkal finom kivitelben — 80 Kc
O és újszövetségi történetek képekben 100 színes képpel — 30'— Kc

Pályázat.

Az alsófalusi ref. leányegyház elő-könyörgő kántortanítói állására pályázatot hirdetek. Javadalom a kö-

vetkező: 1) 10 köből megrostált buza, 10 köből megrostált gabona, 2) 16 K. készpénz, 3) 32 m. tűzifa, amelyből a tantermet is tartozik fűteni, 4) temetőkert használata, 5) a temető mellett 2 holdnyi területű föld, amelynek adóját az egyház fizeti, ezenkívül két darabban 2 kal. hold és 600 négyszögöl szántó és legelő, 6) időszerű stóla, 7) Féltelek utáni legeltetési jog, 8) szép, új tanítói lakás, körülötte veteményes és nemes gyümölcsös kert, 9) államsegély. Az anyagegyházban is teljesítendő kántori szolgálatra külön fizetés utaltatik ki. Tornalja állomástól 13½ km.

Kötelességei: Oszlatlan iskola növendékeinek tanítása, vasárnap d. u. isentisztelet végzése könyörgéssel. Tanítási nyelv magyar. Pályázhatnak csszl. illetőségű, ref. vallásu. nosztrifikációs vizsgával bíró magyar anyanyelvű okl. tanítók és tanítónők. A pályázatok ref. iskolaszéki elnökhöz Gömörzskáros—Skeresovo jan. 31-ig adandók be.

Seress Zoltán
ref. lelkész.

Könnyelműséget követ el mindenki,

ha a bevásárlásnál nem a jó, kiváló, kiadós minőségre helyezi a fősúlyt.

Ennek szem előtt tartása annyit jelent, mint olcsón vásárolni.

Ezt tudva, okos és takarékos háziasszonyok az egyetlen valódi

FRANCK kávépótlékot

a kávéőrölt gyár védjeggyel ellátva részesítik előnyben minden látszólagos olcsóbb utáznál.

Belőle csak félannyit kell igénybe venni, mint más kávépótlékból.

Pénzt takarít meg és még jobb minőségű kávét is kap.

Franck Henrik Fiai.

RESATKÓ ENDRE

építész, építési vállalkozó

••• KASSA, DÁRDA-UTCA 4. •••

Tervez. • Vállal. • Kivitelez.

ENGEL ISTVÁN

KÖNYVNYOMDÁJA
LOSONC
MASARYK-U. 19. SZ.

Elvállal minden e szakmába vágó munkát a legizlésebb kivitelben.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:	
Egész évre	60 korona
Fél évre	30 korona
Negyed évre	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkatársak:
Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losoncon, Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az eselleges reklamációk küldendők. :: Megjelenik minden vasárnap.

A mi számadásunk.

(Ps) Egy összeomlott világ romjain, új világ fundamentomai emelkednek már évek óta. Ez új világ idegenszerűségét senki sem érzi jobban, mint mi, a református keresztyénység hivatalos reprezentánsai. Az a materialista világnézet, amely dominálja korunkat, bennünket valósággal tüzkeresztség alá vett. Ellenünk való frontja szinte mérhetetlen, harca kíméletlen és eszközeiben nem változatos. A tényleges hatalom sáncaiba helyezi el bennünket pusztító hatalmas tankjait, a repülő gyorsaságával küldi a mi táborunkba lelkeket tévesztő és mérgező ólomkatonáit. A szellemi harcászat minden eszközzel idomítja bennünket bekerítő mozdulatait ennek a materialista világnézetnek vezérkara. S mindezeket teszi ellenünk oly nyilvánvalóan, veszedelmesen, mint soha és sehol sem tette meg.

És ennek a tábornak nagy sikerei vannak, harcuk történetében nagy sikerek ideje ez a már múltó esztendő. Államunkban a kultusz ügyek irányításának elnyerése, iskolákból a vallás száműzése, helyette a független morál Istent detronizáló behozatala jelzik sikereiket. Ennek titka kétségen kívül a kitartó harc elveikért, de meg némely keresztyén világnézet alapon állók velők való szövetése, kik önmaguk sirásójává lettek.

Hát mi a református keresztyén világnézet katonái hogyan álltuk a frontot? Ez esztendő sikerei, melyek az ő számlájuk javára iráltak, nem szólnak-e vádolólag ellenünk? Merészségük, mellyel a keresztyénység csődjéről beszélnek és irnak, nem a mi téllen közönyösségünkben merítik-e offenzív erejüket?

Az 1923 esztendőt mindnyájan temeljük e napokban. Az örökkévalóság tengerébe alámerül ez az esztendő, de nem temeli el a sikereket, melyeket mi rajtuk vett az ellenséges világnézet harcos tábora és nem temeli el a mi szegényünket, amelyért bennünket az ő diadalaik nyomán. Mert kinos őszinteséggel kell bevallanunk, hogy a mi táborunk mulasztásain is épült ám fel az ő esztendei sikerük.

Próbáljunk számadást készíteni, amelynek rovatait nem a mathema-

likai számok műveletével, hanem lelkünk őszinte vizsgálatából fakadó vallomással töltsük ki. Lehet, hogy a számadásunk ama rovatai, melyekbe egyetemes egyházunk adminisztrációjáról számolunk el vagy a mi kis egyházközseink igazgatásának eredményét írjuk be, a megelégedés dicsőretét szölik. Valóban egyetemes egyházunk a külső adminisztrációját tekintve, a kerületek, konvent, zsinat munkájának kvalitása és kvantitása mérvében, a munkás szorgalom sikereinek jeleit mutatja. Az a temérdek templom és harangavató ünnepség, amelyről hirtadtunk és vettünk ez esztendőben, az örvendező lélek hálájával szintén sikert jegyezhetnek be számadásunk rovatába. Bár inter nos mindezeket a mulhatatlan szükség kényszerűségéből és a külsőt becsülő s arra áldozni kész néplelek sajátágából is meg kell itélni, megértékelni.

Hanem mit jegyzünk be a lelkek mentését számonkérés rovatába? Isten és emberek előtti nagy felelősség terhel minket pásztorokat a lelki avagy testi nyomoruság miatt vesző lélekért; a metelyert, melyet közel engedünk, vagy nem dezinficiáltunk, hiában látjuk az ellentábor jöttét. Megletünk e ezek ellenében mindent, amit a magunk és hiveink lelke üdvösségének munkáiása, Isten számára való megmentése kívánt?

Ez a mi lapunk, melyet egyetemes egyházunk nagy áldozatok árán ép abból a célból tart fenn, hogy irányt mutasson, amelyet követve megtehessük és meg is tegyünk a lelkementés nagy és istenes munkáját; több h iradásában jelentette lelkes konferenciáink néptelenségét. Ez a szomorú tény világosan beszéli, hogy voltak és vannak lelkipásztorok, akik inkább pásztorolták jószágaikat és földi javaikat, mint a saját és gondjaikra bizott élőlelkeket, hiszen az sem érdekelt őket, milyen módon lehetnének többek Isten országa érdekében? A lapunk előfizetési díjának nagy hátrálékai mutatják, hogy vannak, akiket nem érdekel a lelki-ekért való küzdés harca.

A Kalvineum egyik nagyszerű megteremtője Kiss Ferenc volt püspökladányi lelkipásztor, jelenben debreceni egyetemi tanár beszélte el egyik kalvineumi körutja után, hogy a parókusok 20%-a fel sem

bontja a hivatalos és az egyesületi lapokat. Az őt hallgató társaság e sorok írójával együtt döbbenetes szomorúsággal vette tudomásul ezt a tapasztalati igazságot és a pásztori karunk hivatása magaslátán nem álló nivótlanságot. Lapunkka, való nem törődésből, a konferenciáink néptelenségéből vajjon nem ilyen megállapítások vonhatók? Azért gondolom, hogy a lélek pásztoráció rovata számadásainkban nem kielégítő.

Hasonlókép elszomorító feleletet látok abban a rovatban is, mely a lelkek materialista metelyektől való megóvás munkáját kéri számon tölünk. Anból a feljajdulásból, melyet magas konventünk kiváló elnöke naptárunkkal szemben megnyilvánult közönyért hozott nyilvánosságra, napnál világosabban látható, hogy egyes pásztoroknak olyan mindegy az, hogy milyen szellemi táplálékot vesznek hivei?

Azt a szomorú igazságot is nyilvánosságra hozhatom, miszerint tudunk parokiákról, amelyeken az igazán önzetlenül szerkesztett egyetlen vallásos néplapunk: a „Szeretet,” csak a tűzgyújtás tekintetében bír értékkel Micsoda lelkiismeretlen közöny orca piritó szegyenlelessége kell ahhoz, hogy az áldozatot egyesek meg nem becsülve felré dobják és öntudatlanul gyöngítik azt a frontot, amely nem csak nekik is személyükben, jólétükben védelem, hanem az egyetlen lehetőség az emberiség boldoggá tételére. Az ilyen eszményeit, hivatását, a reá bizott lelkeket csufosan lebecsülő pásztor ideje volna már megérdemelt jutalmában részesíteni. Mit irnak az ilyen pásztorok a lelkekért való számadás kérdező rovatába?

E látható jeleken kívül beszélhetnénk, kérdezhetnénk még a számadásunk rovatai szerint: a lepergő év eleven és kisugárzó erővé tette-e hitünket, idvességesebbé igehirdetésünket, stb.? de elég legyen ennyi! Sapieni sat.

Már ez a futólagos számolni akarás meggyőzhet bennünket arról, hogy akik még ma sem akarják látni az élet-halál harcot, mely két világnézet nagy tábora között folyik, ép elegen vannak közöttünk. Vigyázzunk azért s a testületi szellem kényserítő erejével tegyünk, amit tennünk

kell, nehogy a jövő esztendő a diadalmos sikerek sorát adja újra az ellenek a kezébe.

Ne feledjük a jövő évi számadókönyvünk fejlapjára írni:

A lelkipásztori hivatal nem adminisztrációs, de inspirációs hivatal!

Ne felelejtjük el, hogy az ellenünk való kemény harcok ez ideje, ez új világ építésekor, az utolsó nagyszerű lehetőséget nyújtja arra, hogy a csalódott és sebzett lelkek a Krisztuséi legyenek. S aki ezt akarja, csak annak és csakis annak van joga a református keresztyén lelkipásztori hivatalást betölteni.

Ellentétek, külsőségek

Magam is elitélném magamat, mások még kegyetlenebbül elitélnének, ha legkevésbé is kárhoztatnám gyülekezeteink nagy áldozatait, melyeket templomaink ujtására és a háboruba vitt harangok pótlására napról-napra adnak. Ez áldozatokat annál többre kell értékelnünk, minél nehezebb a gyülekezeteknek azokat meghozni. Tudvalavó, hogy az egyházakra és hivekre oly sokféle és nagy összegű adók sulyosodnak, melyeket bizony kevesen fognak megbírni. Ha mégis egyházi célokra oly feltűnően adakoznak, ki ne méltányolná ezt az áldozatkésztséget?

Aztán azok az ünnepek, melyeket egy templom vagy orgonaszentelés alkalmára tartunk, olyan szükségességek a mai időben. Összegyűlnek azokon messzeföldről a jóbarátok; nemcsak református, de más felekezetek vezető emberei, küldöttségek járulnak az esperes, a püspök elé, elmondják bajukat, nézeteiket és elveiket, van látványosság, bandérium és áldomás. Vannak a templomban magasan szárnyaló éneklések, buzgó imádságok, tartalmas tanítások. Ugyan ki merne szólni ezekről bírálatot?

S mégis nekem úgy tetszik, hogy mi mellékvágányokon járunk! Nekém úgy tetszik, hogy mindezek nem a benső és igaz vallásosságunk a megnyilvánulásai. Úgy tetszik, mintha ez külső tüntetés és versengés volna. Látja egyik gyülekezet, hogy a szomszédban már két harang van, nosza ő is megönteti a másodikat, mert restelli és szégyenli, hogy neki csak egy legyen. A szomszédban nem volt bandérium, de már ő csak kicsinálja, hogy az ő harangszentelésén legyen. A szomszéd harangja 3 mázsás, az övé legyen 4 mázsás. Aztán vásáron a tebernákban lenézi és vicceli a többmázsás harangu, a kevesebb-mázsás harangu atyafit.

Mik volnának hát azok, amiket én előbbvalónak tartok a felesleges renoválások és harangpótlásoknál? Először a valláserkölcsei élet megújulását hangsúlyozom. A templomok századok sőt ezredek óta fennállanak, de velők nem tudtuk elérni, hogy az emberek között egyetértés, béke és szeretet legyen. A templomok nem-

csak Isten imáadására valók (mert őt lehet buzgón imádni és magasztalni akárhol) de az is a feladatuk, hogy ez emberek igazi boldogságát mozgítsák elő, Na hát ki merné állítani, hogy megfelelnek ennek a feladatuknak? Hány templomunk van? Milliókat érnek. De nincs egyetlen egy szeretetházunk sem. Abban megjelenünk naponta egy-két órára, ebben éjjel-nappal nyugalmat talál a szenvedő. A templomok sokszor üresen állanak, hiába hívogat bele az új harang. A szeretet házakba, nem tudnánk annyit építeni, hogy meg ne tölthetnénk szerencsétlenekkel. Ha százezreket költetek templomokra, építetek mellé egy kicsiny szegényes házat is, hol a nyilvános nyomorral és szükséggel küzdő lelkészi özvegyeink, árváink és mások is menedéket találjanak.

Rámutatok arra is, hogy az Isten igájának nagyon kevés ember adja meg a tiszteletet. Következtetem azt onnan, mert annak hirdetőit, a mai reformátusok sajnos igen sok helyen semmibe sem veszik. Most a teológia és tanítóképezde hiányáról sópánkodunk és nagy adakozásra akarjuk hiveinket a célra felszólítani. Várni kell ezzel, míg a közszellem más lesz.

A szomszédomban egy jó módu népes gyülekezet, mely most hozatott két új harangot a toronyba, nem ad megélhetést a lelkészének s ezt kegyelemsegélyben kénytelen részesíteni az egyházmegye az özvegy lelkésznek mellőzésével. Egy másik lelkészársam, ki minden tekintetben kitűnő lelkész, nemrég kihirdette a templomi szószékéről, hogy 1924 január elsején elhagyja gyülekezetét, mert megélhetése nincs biztosítva. Egyházmegyénkben megüresedett egy lelkészi állás, hol a lelkésznek a fizetése évi 900 korona, 11 köblös föld és 700 korona kongrua. Az esperes kijelentette a presbiteriumnak, hogy ilyen fizetésre nem ad lelkészt, csinaljanak jobb díjlevelet. Azt már nem — volt a felelet — lejjeb leszállítjuk, de feljebb nem emeljük. Több gyülekezetet ismerek, hol a lelkésznek éveken át nem adták meg, ma sem adják meg felsőbb egyházhatóságilag meg erősített díjlevel által biztosított, amugy is csekély javadalmát. Egyházamban 1918 év óta, a forradalom óta, 40—42 adófizetésre kötelezhető egyháztag közül csak egyetlenegy egyháztag fizette meg és fizeti évenként alulírott lelkészének a díjlevel szerinti illetményét. E jeles férfiú, azt hiszem nem vétek ellene, ha nevét nyilvánosságra hozom, Fintha Sándor, 40 egyháztag 5 éven keresztül 1 fillért sem fizetett. Pedig vnnak közöttük vagyonos emberek. A templomba azonban a kommonista vezérek kivül kiogástalanul eljárnak. Filiális egyházamban állami iskola van. Benne a református gyermekek magyar szót sem hallanak, a harmadik osztályu tanulók már nem tudnak magyarul olvasni, mert az iskola

tannyelve ruszin. A folyó tanév kezdetén kijelenttem a presbiteriumnak, hogy az őszi és tavaszi időszakban jövök az iskolába gyalog, szívesen megteszem hetenként nagy részben töretlen földuton az 5 km.-es utat, csak a téli rossz időben — agg koromra való tekintetből — adjanak fuvar, hogy a vallástanítást megszakítás nélkül végezhessem. Egyházmegyémmel határozatilag el is kötelezte az egyházakat, hogy ha többet nem, legalább 150 koronát utaljon ki évenként vallástanítás céljából fuvarköltésekre a hitoktó lelkésznek. Ennek a határozatnak sem tettek és ma sem tesznek eleget s nekem rá kell fizetnem munkámra. Pedig nem éltem át az életet egészen hiába, ha szerénytelenségnek nem veszi tőlem az olvasó, kijelentem, — bár ezt akaratom ellenére cselekszem — hogy mindkét egyházamban az egyház létét biztosító nagybecsü alkotásaim vannak. Az Isten igéjét sem hirdettem a kényszerűség hatása alatt, hanem mindenkor szent örömmel, nekem boldogságot nyújtva, mint azon lelkésztestvéreim, kiket fentebb érintettem s kikkel hiveik oly mostohán bánnak. Így áll a dolog a tanítókkal is. Hiveink, — jóltudom — hogy több helyen nem fizetik őket s ezért távoznak el egyházainkból. Pálóczy-Czinke István püspök atyánk is a legközelebb Kassán tartott kerületi gyűlésen fájdalmasan tett említést, tanulságos, sokat mondó s előttünk tükör gyanánt álló jelentésében, sőt hibáztatja őket. Most apellálni a gyülekezetekhez, hogy lelkész és tanítóképző intézetek létesítésére adakozzanak, hogy több lelkész legyen, midőn azokat sem becsülik meg, akik vannak és „mindinkább kevesbednek, idő előtti volna.” Még sok művelt intelligens uri ember sem tudja értékelní a lelkész szent munkáját, ami most abban is áll: hogy magyarul imádkozik, magyarul hirdeti az Isten igéjét és magyarul tanít az iskolákban. Ha majd nem lesznek ezek az ígehirdetők, elnémulnak a mázsás új harangok maguktól is; a szent biblia, melyet ott lep a por a gerendákon, csakugyan csak mint emlék lesz a családokban s az unokák, ha akarnák is, nem tudják olvasni.

Íme az ellentét egyházi életünkben! A külsőségek divata s a belső valódi értékek felsém bevése.

Szép Ferenc, ref. lelkész.

*) A fejtegetésnek ezzel a konkluziójával nem értünk egyet. Valóban megdöbbentő az a közöny, amelyet a legnagyobb ambícióval teljesített lelkipásztori munkával szemben tapasztalunk, de ebből nem lehet azt az egyoldalú következtetést levonni, hogy ezeknek az intézményeknek felállítására idő előtti volna.

Hogy mennyire időszerű ennek a problémának megoldása, azt nem csak a hivatalos funkcionáriusokban mutatkozó hiány bizonyítja, hanem az a figyelemreméltó jelenség is, hogy ennek a kérdésnek felszínre hozatalával egyházi életünk egész vonalán lélekemelő megmozdulás és felbuzdulás tapasztalható.

Magyar kálvinizmus.

(Folytatás)

A magyar kálvinizmus jelene.

A magyar kálvinizmus jelenében épügy ki lehet nyomozni a hármastagozódást, mint ahogyan azt a multra vonatkozólag kimutattuk.

1.

Igy: az a pogányos-magyar népi vallásosság, amelyet e tanulmány első részében néhány jellemző vonásában megrajzoltunk, mint a mult súlyos öröksége állítja ma is nehéz feladat elé a falu lelkipásztorát, mikor a gyülekezetet a Jézus értelme szerinti keresztyén életre akarja megnyerni. Alig lehet ma terhesebb es megdöbbentőbb hivatást elképzelni egy magyar szellemi munkás számára, mint a falusi lelkipásztorét, akinek feladata: a falu népének ezt a pogány és kemény lelki frontját áttörni.

A másik: a magyar kálvinizmus általános művelődéstörténeti szerepe és missziója — szintén megszakítás nélkül nyulik át a multból a jelenbe. Epenséggel nem véletlen jelenség, hogy a feljulás korának irodalmi vezérei, majd a népies-nemzeti költészet legkiválóbb képviselői épügy a kálvinista kollégiumok neveltjei, mint a jelenkor legelismerőbb irodalmi szellemei. Meglehet kinek-kinek az elitelő, vagy felmagasztaló véleménye a modern idők irodalmi vezéreiről: de azt egyképen csodálattal kell látnunk mindannyiunknak, hogy az Arany—Petőfi—Jókai kor-szak után azok, akik ismét új irodalmiperspektívát nyitottak a magyar élet számára, szintén a kálvinizmus szülöttei. És ha bántó és groteszk hangok is kicsendülnek ebből a legújabb kálvinista kulturából: úgy annak csak abban van a szomorú magyarázata, hogy a legújabb idők kálvinista magyarsága a maga régi, hagyományos — s szintén az első részben ismertetett — művelődéstörténeti missziójától némileg elhanyagolt s így önmagával meghasonlásba jutott. Ez a belső meghasonlás és megosztódás váltotta ki azután a disszonáns hangokat, épen saját legtehetségesebb képviselőiből.

Ennek a meghasonlásnak pedig egy sajátos és újabbkori oka van: Az utolsó félszázad óta a magyarság életébe egy új, addig szerepet nem játszó tényező lépett be: az emancipált zsidóság. Ez a jelenség új helyzet elé állította a magyarság kulturális elitjét: a kálvinistaságot. Nemcsak; hanem egyenesen zavarba hozta; önmagával való meghasonlásba sodorta bele. A magyar kálvinizmus kulturális frontja, amely eddig egységes táborot jelentett minden nemzet-, hagyomány- és haladásellenes törekvéssel szemben. — megosztott. A tábor egy részét a katholicizmus csábította a maga oldalára arra való hivatkozással, hogy a

kulturált és elhatalmasodott zsidósággal szemben együtt kell megvédeniük a nemzeti érdekeket és a mult hagyományos értékeit; viszont a másik részt a zsidóság nyerte meg épen azokkal a jelszavakkal, amik a magyar kálvinis aság régi és hagyományos programját jelentették époly nyomatékkkal és joggal hivatkozva arra a veszedelemre, amivel a magyarságot viszont a klerikalizmus és feudalizmus internacionális érdekeltisége fenyegeti. Így lett a közel mult és a jelen kálvinistasága a szerencsétlen történelmi helyzet tragikus áldozata. Ezt a meghasonlottságot és belső tragédiát tükrözi azután ugyanezen idők kálvinista irodalmi kulturája.

2.

Napjaink kálvinizmusában különben új és jellemző mozzanat, hogy a benne levő faji pogányságnak a már többször érintett két árama kezd egymásra lenni. Arról van szó, hogy a népi kálvinizmus vallásos világnézete és kálvinista intelligenciánk kulturprogramja kezdik keresni és megtalálni egymást. Szabó Dezső „Élet és Irodalom” c. folyóiratában „Új magyar ideológia felé” cím alatt tanulmányorozatot jelentetett meg. E sorozat folyamán nyilván hirdeti, hogy a magyarságnak vissza kell térnie ősi, magyar, tehát pogányv hagyományaihoz és azoknak talajából építeni fel egy új, magyar világnézetet és jövődőt. Ezzel kapcsolatban megjegyzi, hogy ezeknek a pogány magyar hagyományoknak leglisztább hordozója a kálvinista magyarság, illetve ideológiai tudatosítás nélkül, tehát ösztönös hatalommal: a falu paraszt magyarsága. Épen azért Szabó a magyar demokrácia letéteményesét a falu magyar parasztjában látja és hirdeti s követi annak gazdasági, politikai, főleg pedig kulturális felszabadítását.

3.

Ami a kálvinizmus keresztyén élet-áramát illeti, az utolsó félszázad alatt e tekintetben is érdekes és jellemző változások álltak be.

A vallási élet elposhadt vizeit friss és jótékony áradások kavargják fel néhány évtized óta a kálvinizmus területén. Nyugatról a XIX. század második felében új és termékenyítő hatások érik egyházi és vallási életünket: előbb a német, majd az angol vallásos ébredés és külföldi belmissziói mozgalmak elektromos ütése bontja meg a kálvinizmus ernenyelt vallási életét. Ez ütések hatása alatt mihamar megszerveződnek magyar földön is a különböző belmissziói mozgalmak és egyesületek s végzik a maguk bontó és ébresztő munkáját. A mozgalom nagyszerű vallásos eredményeket, de egyben époly nagy ellenhatásokat is von maga után. Ennek oka pedig — a természeti ember érthető lázadásain kívül — főleg abban van, hogy az

ébredési mozgalom idegen: a magyar lélek számára ellenszenves vonásokat visel magán. Főleg amíg a szentimentális, világ és élettagadó, faji és történelmi hagyományokat megvető, német pietizmus jegyében áll a magyarországi belmissziói mozgalom. Lényegesen enyhül ez az ellenszenv, mikor a magyar ébredési mozgalomra az újabb keletű Diák-szövetség nyomja rá a bélyegét, amely már a gyakorlatibb és szociális orientálódású angol pietizmus gyermeke. Persze az idegenség problémája még ezzel szemben is aktuális. A nagy antagonizmus, amely a pietista szabadmozgalmak és a történelmi egyházak vallásos élete között mindjobban elhatalmasodik, csak napjainkban enyhül meg: épen Ravasz László nagykonceptióju és bölcs vezetése alatt, akinek sikerült az ébredési mozgalmak élő erői előtt a történelmi egyház kapuit megnyitni s a mozgalommal a magyarság és a hagyományos kálvinizmus ösfáját beoltani. (Vége köv.)

HÍREK AZ EGYHÁZMEGYÉK ÉLETÉBŐL

(A barsi egyházmegyéből.)

Hangverseny a magyar tanítóképző javára. A barsi ref. egyházmegye egy nagy elhatározása előtt áll, most készül lerakni alapköveit a magyar tanítóképző intézetnek. Lehet-e szebb keretekben demonstrálni ennek szükségességét, mint sem ha a pusztulás veszélyének kitert kulturkincscinket tárjuk fel a világ előtt; s lehet-e az áldozatkészség felbuzdítását ennél eredményesebben szolgálni? Egy szép és nemes tervet óhajtanánk ennek érdekében megvalósítani, s ehhez kérjük egyházi előjáróságaink, kiváltképpen pedig tanítóink közreműködését.

Egyházmegyénkben sok szépen működő énekkar van, melynek meghallgatása a szívet-lelket gyönyörködteti. Mily felemelő jelenség volna, ha ezeket az énekkarokat egy alkalommal összegyűjtenénk s a sok száz ajakról egyszerre szállana fel a fokász. a hozsanna az Egek Urához! Mily gyönyörű volna hallani a felcsendülő magyar daloknak méla, csengő bongó s vig melódiáit, melyekben annyi érzés, melegség csillog! ... Egy ilyen ünnepségre, egy kis dalos-versenyre szeretnénk összehozni énekkarainkat! Ihtet nyújtani, érzéseket fakasztani, felrázni a lelkeket a közönyös-égből, oda tárti eléjük a veszendő, pusztulással fenyegetett kincseket és felkeltani az áldozatkészséget ezek megmentéséhez.

A tervezett ünnepséget Léván tartanánk meg 1924 február havában. A megnyitó és befejező számot egy-egy énekari darab képezné, melyeket a résztvevő énekkarok együttesen adnának elő, czenkívül mindegyik énekkar egy-két tetszésszerint választ

tott énekszámokkal szerepelne. A musorl beszédek, szavaltatok és zeneszámok tennék változatossá. A közösen előadandó dalok közül az egyik egy vallásos himnus, a másik egy egyszerűbb magyar nótalész, melyeknek partitúráját a jelentkező énekkarok azonnal megkapják; viszont kérjük, hogy a szabadon választott darabok címét is ugyanez alkalommal közöljék. Egy kiválóbb zencértökből álló bizottság fog felkérni az énekszámok meghallgatására és ezek javaslata alapján az egyes énekkarok dicsérő oklevélben fognak részesülni!

A jelentkezéseket az esperesi hivatal címére, legkésőbb 1924. február 1-ig kérjük, ugyancsak itt nyerhető minden bővebb felvilágosítás.

Reméljük e szép terv visszhangra fog találni és megvalósulhat. Hiszen nagy feladatokra nem akarunk vállalkozni s a mérték is csak olyan lesz, hogy a legegyszerűbb énekkar is bátran részvehet. Kérünk azért mindenkit, hogy az énekkarok tagjainál az ünnepségen való közreműködés által kedvet, érdeklődést, szeretetet ébresszenek s hogy ezáltal a mi régi, szép egyházi éneklésünk finomodjon, a magyar dal pedig az ajkakra újra leledjen:—

Bizunk a mi lelkes tanítóinkban, akik szebb, nemesebb feladatot ennél nem is végezhetnek, mint mikor segítik valóra váltani, visszavarázsolni az elveszett „almamater”-t!

Patay Károly Csekey Dániel
esperes.

Szabó S. Zsigmond Nagy Sándor
Dr. Kersék János Várady Gyula

KÜLFÖLD.

Magyarországi hírek.

Lelkészwálasztás. Hajdusoboszlóra Békési Lajos szármári lelkészt hívták meg.

Egy érdekes határozat. A budafoki ref. egyház legutóbbi közgyűlésén azt az utasítást adta az egyháznak, hogy a legközelebbi gyűlésén alakítsa meg az egyházközségi fegyelmi bíróságot, hogy ily módon a magukat reformátusnak nevező, de erkölcstelen, istentelen magaviseletükkel egyházukra szégyent hozó egyháztagokat, ha kell fegyelmiúton is rászoktassa a keresztyénhez illő életre.

Mit ír a Kálvinista Szemle rólunk? Az aránylag kicsi (25000 lelket számláló) barsi egyházmegye 95 millió magyar koronát ajánlott fel a Losonc felállítandó magyar református tanítóképző intézet céljára.

Jugoszláviai hírek.

Első magyar árvaház Jugoszláviában

Még november 21-én történt, de valóban kárácsonyi örömhír az összes magyar reformátusok számára

Jugoszláviába szakadt véreink első magyar árvaházának ünnepélyes felavatása Feketehegyen. Valami különös meleg szerelettel gondolunk emögé is az utódállamokban levőkre, bárhol legyenek is tőlünk elszakított református magyarok és milyen boldog öröm járja át egész valónkat, amikor látjuk, halljuk és tapasztaljuk minduntalan, hogy ők élnek és folytatják a munkát nagy hűséggel és odaadással, amit Isten reábizott az Ő munkásaira.

Ennek az áldozatos munkának eredményeképp jött létre Ágoston Sándor feketehegyi lelkész, az árvaház igazgatója és felesége buzgó munkája után a mai árvaház impozáns, modern épületben, a község nagy utcáján, a lelkészlakkal átellenben. Tágas, parkettes szobák, szárnyas ajtók, barátságos, színes falak, csinos kis égyak, parkirozott udvar, kert, — pompás uriház, valóban itt semmi sincs az árvákat sorsukra emlékeztető uniformizált árvaházak hidegségéből. — 20 árva gyermek talált újra otthon s 20 árva gyermek érzi a Krisztus könyörülő és lehajló szeretetét.

És nem csodálkozunk rajta, hogy még a szerb kormány megbizottja is örült az új intézménynek, sőt a felavatási ünnepélyen ki is jelentette, hogy büszke az olyan emberekre, akik az ottani református egyház élén állanak és a gyermekvédelemmel ilyen eredményesen foglalkoznak. Mi pedig köszöntjük a mi véreinket, lelkészeket, tanítókat, presbitereket és egyháztagokat együttesen. Az a mi örömünk, amikor az anya örül, amikor kitüntetik édes gyermekét. Adjon az Ur Isten sok igaz és buzgó református embert az odaszakadt református egyház számára s hirdesse az Ur az Ő igéjét sok-sok árva ajakáról, akik csak visszaadják anyaszentegyházunknak azt, amit tett velük az Isten ingyen kegyelméből.

Erdélyi hírek. A kolozsvári egyházmegye minden negyedévben presbiteri konferenciát tart, lehetőleg ifjúsági, de mindig istentisztelettel egybekötve. Ily alkalmakkor nemcsak a lelkigondozás, hanem a jövődö nemzedék vallásos és erkölcsös nevelésének kérdéseivel, valamint a ref. ker. egyházi és társadalmi eszményekkel foglalkoznak. — A kolozsvári ref. theol. fakultásra az idén 112-en iratkoztak be, köztük 32 első éves. — A lemondott Vásárhelyi Boldizsár helyébe a kolozsvári egyházmegye Vásárhelyi János kolozsvári lelkészt választotta esperessé. Uj főjegyző Dósa Dániel palotkai lelkész lett. — Szamosújvárt a széki egyházmegye nagy tanácskozási rendezet a belmisszió égetően sürgős ügyének megtárgyalására. Több mint 200 lelkész, gondnok és presbiter vett részt a konferencián, melyen Makkai Sándor dr., Tavasz Sándor

dr. és Incze Sándor dr. tartották előadást. A világiak sorában résztvettek többek közt Bethlen Pál és Béla grófok, Nagy Endre dr. és Almássy Samu. Az egyházmegye visszaállítja a szigorú egyházfegyelmet és a körzeti presbiterséget. — Ugyancsak presbiteri konferenciát tartottak öt gyülekezet presbiterei Tordaszentlászlón, valamint a küllői egyházmegye Bonyhán. Ez utóbbin Bethlen Ádám gróf főgondnokkal együtt 200 presbiter, lelkész, gondnok, tanító és vagy 400 egyháztág vett részt. A konferenciátárgyai mindenütt ugyanazok. Az erdélyi református magyarság megmentéséről van szó s azt csak az eleven evangéliumi keresztyén élet, nevelés, egyházfegyelem tudja kivívni. Szerte a gyülekezetekben alakulnak sorra belmissziói bizottságok. Az Ur keze legyen velük.

KIADÓHIVATALI ÜZENET

Ref. lelk. hiv. N—d. Előfizetése f. év végéig rendezve van.

Ny—y S—r, Ny—d A küldött 60 K-val a kért előfizetése f. évre rendezést nyert.

Kiadja: az Egyetemés Konvent.

A kiadásért felelős: Kövy Árpád.

Könyvelmüségét követ el mindenki,

ha a bevásárlásnál nem a jó, kiváló, kiadós minőségre helyezi a fősúlyt.

Ennek szem előtt tartása annyit jelent, mint olcsón vásárolni.

Ezt tudva, okos és takarékos háziasszonyok az egyetlen valódi

FRANCK kávépótlékot

a kávéőrlo gyár védjeggyel ellátva részesítik előnyben minden látszólagos olcsóbb utáznatnál.

Belőle csak félannyit kell igénybe venni, mint más kávépótlékból.

Pénzt takarít meg és még jobb minőségű kávét is kap.

Franck Henrik Fiai.

ENGEL ISTVÁN

KÖNYVNYOMDÁJA

LOSONC

MASARYK-U. 19. SZ.

Elvállal minden e szakmába vágó munkát a legizlésebb kivitelben.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában

